2 . 3 . 112

Digitized by Google

ADM. REV. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

PROMPTA BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta,

AC IN OCTO TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima cæteris omnibus caſtigatior, & locupletior, adjecto nunc primum Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS QUARTUS.

I=L

VENETIIS,
Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

MDCCLXXII.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX TITULORUM

Qui Quarto hoc Tomo continentur.

IDololatria. *Pag.* 1
Jejunium.
ART. I. *Quoad ejus eſſe, obligationem, modum, & tempus.* ibid.
ART. II. *Quoad perſonas obligatas ad jejunium, & cauſas eas excuſantes, vel non.* 29
APPENDIX, *ſive novus de Jejunio articulus.* 35
Jeſu Societas. 39
Ignorantia. ibid.
Illegitimus. 44
Imagines. ibid.
Immunditia. 52
Immunitas Eccleſiaſtica, & Eccleſiarum.
ART. I. *Quo ad ejus naturam, & diviſionem, & jus a quo provenit.* ibid.
ART. II. *Quo ad immunitatem localem, ſeu jus Aſyli, loca, delicta, & perſonas, quibus competit, vel non.* 55
ART. III. *Quo ad privilegia, extractionem, & reſtitutionem confugientium; & pœnas violantium jus Aſyli, & abſolutionem ab eiſdem.* 82
ART. IV. *Quo ad immunitatem Realem, & Perſonalem, & pœnas eam violantium, ac Abſolutionem ab eiſdem.* 101
Impediens. 102
Impedimenta Matrimonii.
ART. I. *Quo ad impedimenta mere impedientia, & ſeptem prima dirimentia.* 106
ART. II. *Quo ad alia ſeptem impedimenta dirimentia.* 122
ART. III. *Quo ad facultatem diſpenſandi in Impedimentis Matrimonii.* 144
Impotentia. 152
Impudicitia. ibid.
Incendiarii. ibid.
Incenſatio. 154
Inceſtus. ibid.
Incorrigibilis. ibid.
India, Indi. 155
Indignus pro Prælaturis. ibid.
Indulgentia.
ART. I. *Quo ad ejus naturam, antiquitatem, & diviſionem.* ibid.
ART. II. *Quo ad auctoritatem eam concedendi, perſonas, quæ poſſunt eam concedere, & lucrari, & requiſita ad ipſam.* 160
ART. III. *Quo ad ejus effectum, & tempus eam acquirendi tam pro vivis, quam pro defunctis.* 166
ART. IV. *Quo ad Indulgentias revocatas & apocryphas, aliaſque non tales; de Stationibus Urbis, ac variis declarationibus.* 174
ART. V. *Quo ad Indulgentias conceſſas tribus Ordinibus FF. MM. eorumque Eccleſiis, Benefactoribus, ac Confraternitati Chordigerorum.* 190
ART. VI. *Quo ad varias Indulgentias conceſſas omnibus Chriſtifidelibus.* 230
APPENDIX, *ſive novus de Indulgentia Articulus.* 245
APPENDIX Altera, *de Indulgentiis.* 257
Infamia, Infamis. 265
Infantes. 269
Infernus. ibid.
APPENDIX, *ſive novus de Inferno Articulus.* 276
Infidelitas. 286
Infirmitas, Infirmus. ibid.
Ingreſſus. 289
Inimicus. 290
Injuria. ibid.
Inquiſitionis S. Officium, Inquiſitores. ibid.
Inſana, Fabuloſa, Mendoſa Propoſitio. 297
Inſignis, Inſignitas. 298
Inſignia. 301
Inſordeſcens, Inſordeſcentia. 303
Inſtitutio, ſeu Inſtituere in Beneficiis. 306
Inſtructio Parochorum pro caſibus, ob quos recurrendum eſt ad S. Pœnitentiariam. 311
Inſtructio pro examine illorum teſtium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniis. 318
Inſtrumenta. 319
Intentio. ibid.
APPENDIX, *ſive uberior de Intentione Miniſtri requiſita ad valorem Sacramenti declaratio.* 326
Interdictum.
ART. I. *Quo ad ejus eſſe, & diviſionem.* 329
ART. II. *Interdicta localia generalia.* 332
ART. III. *Interdicta localia particularia.* ibid.
ART. IV. *Interdicta perſonalia generalia.* ibid.
ART. V. *Interdicta perſonalia particularia.* ibid.

Digitized by Google

Art. VI. *Interdictum, quod ad ejus effectus.* 333
Art. VII. *Quo ad culpam, & pœnam violantium Interdictum.* 336
Art. VIII. *A quibus, & quibus modis tollatur & relaxetur Interdictum.* 339
Interlocutoria Sententia. 340
Interpretatio Legis. ibid.
Interſtitia. ibid.
Intruſus in Beneficium. 343
Invidia. ibid.
Job Propheta. ibid.
Ira. 346
Irregularitas.
Art. I. *Quo ad ejus eſſe, & diviſionem.* 347
Art. II. *Quod ad ejus effectus.* 366
Art. III. *Quo ad ejus diſſolutionem, & diſpenſationem.* 367
Jubilæum.
Art. I. *Quo ad ejus etymologiam, naturam, & diviſionem.* 370
Art. II. *Quo ad Confeſſarium Jubilæum.* 396
Art. III. *Quo ad opera præſcripta, tempus, & locum pro lucrando Jubilæo.* 407
Appendix, ſive *declaratio Conſtitutionum Benedicti XIV. pro anno Jubilæi* 1750. 414
Judæus. 429
Judaica propoſitio. ibid.
Judas Iſcariotes. ibid.
Judex. 430
Judicium. 438
Judicium temerarium, Suſpicio, & Dubitatio. 444
Juramentum.
Art. I. *Quo ad ejus eſſe, diviſionem, & modum licitum, ſeu illicitum jurandi.* 446
Art. II. *Quo ad Juramentum Judiciale.* 465
Art. III. *Quo ad ea, quæ concernunt Juramenti promiſſorii interpretationem, obligationem, irritationem, diſpenſationem, & relaxationem, ſeu remiſſionem.* 472
Juriſdictio. 480
Jus, Juſtitia. 488
Juſpatronatus.
Art. I. *Quo ad ejus naturam, diviſionem, & acquiſitionem.* 499
Art. II. *Quo ad ejus in alios translationem, & ejuſdem amiſſionem.* 506
Art. III. *Quo ad ea, quæ concernunt ejus probationem.* 516
Art. IV. *Quo ad ea, quæ concernunt Patronos, eorumque jura & onera.* 523

Kalendarium. 539
Kyrie Eleiſon. 552

Læſio. ibid.
Laicus. ibid.
Largitio munerum. 556
Latrones Cruci cum Chriſto affixi. ibid.
Laudemium. 558
Laxa Propoſitio. ibid.
Lectoratus. ibid.
Legatarius, Legatum. ibid.
Legatus. 585
Legislator. 590
Legitima. ibid.
Legitimatio. 595
Legitimus. ibid.
Lex.
Art. I. *Quo ad ejus naturam, diviſionem, & eos qui ipſam concedere poſſunt.* ibid.
Art. II. *Quo ad ejus promulgationem, acceptationem, obligationem.* 599
Art. III. *Quo ad perſonas ad ipſam obligatas.* 608
Art. IV. *Quo ad intentionem, modum & tempus eam adimplendi.* 620
Art. V. *Quo ad ejus ceſſationem.* 627
Lex Commiſſoria. 630
Libellus famoſus. ibid.
Liberalitas. 634
Libri. ibid.
Libri prohibiti. 637
Ligamen. 655
Limina Apoſtolorum Romæ. ibid.
Linea Affinitatis, Conſanguinitatis &c. 669
Litaniæ. ibid.
Litteræ Apoſtolicæ. 671
Litteræ. 672
Livellum. 674
Locatio. ibid.
Lot Patriarcha. 684
Ludus, Sponſio. ibid.
Lunaticus, & Furioſus. 696
Luxuria. ibid.

A D M.

Digitized by Google

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

I D O L O L A T R I A.

IDOLOLATRIA, ut patet ex nominis etymologia, divinum cultum erga falſos Deos, & creaturam exhibens, eſt peccatum quidem ſemper graviſſimum; Vide verbum *Superſtitio num.* 8. *&* 9. ubi dicitur quid, & quotuplex ſit, quomodo & quando opponatur fidei & Religioni, nec non de Excommunicatione in Bulla Cœnæ ob eamdem Idololatriam quando incurratur.

J E J U N I U M.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt jejunii eſſe, obligationem, modum, & tempus.

1 JEjunium ſecundum etymologiam nominis
dictum eſt a *jejuno*, inteſtino quodam
animalis, quod ſemper vacuum & ſubti-
le eſt, quod nimirum jejunium hominem ci-
bo vacuum, & conſequenter non pinguem,
ſed macrum & ſubtilem reddat. Sporer *tom.*
1. *Append. ad* 3. *præceptum Decalogi ſect.* 1.
2 *num.* 1. Jejunium generatim ſumptum eſt qua-
druplex, ſcilicet Spirituale, Naturale, Mora-
3 le, & Eccleſiaſticum. Jejunium *ſpirituale* eſt
abſtinentia a vitiis, & illicitis voluptatibus;
habetur expreſſe ex *cap. Jejunium* 24. *diſt.* 5.
de conſecratione, ubi ex verbis S. Auguſtini
ſic præciſe dicitur: *Jejunium autem magnum,
& generale eſt abſtinere ab iniquitatibus, &
ab illicitis voluptatibus ſæculi, quod eſt perfe-
ctum jejunium*, & *cap.* 58. *Iſaiæ*, ibi: *Nonne
hoc eſt magis jejunium quod elegi? Diſſolve col-
ligationes impietatis*. Et S. Baſilius *hom.* 1. *de
jejunio* dicit: *Verum jejunium eſt ab omnibus
vitiis eſſe alienum*. Jejunium *naturale* eſt ab- 4
ſtinentia ab omni prorſus cibo, & potu etiam
per modum medicinæ in ſtomachum tranſmiſ-
ſo, quale jejunium a tempore mediæ noctis
requiritur de præcepto Eccleſiaſtico ad ſum-
ptionem Eucharistiæ, nam, ut ait S. Auguſti-
nus *Epiſt.* 118. *ad Januarium: Placuit Spiritui
Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, prius
in os Chriſtiani Corpus Dominicum intraret, quam
reliqui cibi, nam ideo per univerſum Orbem mos
ille ſervatur*. Idem traditur in Concilio Afri-
cano *can.* 8. Carthaginenſ. 4. *c.* 29. quæ extant
tom. 1. *Concilior.* Item in Concilio Matiſcon.
c. 6. Antiſiodorenſi *cap.* 29. Toletan. 7. *can.* 1.
quæ extant *tom.* 2. *Concilior.* Hinc Rubricæ
Miſſalis *tit. de defectibus diſpoſitionis corporis*
ſic loquuntur: *Si quis non eſt jejunus poſt me-
diam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ,
vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam
Medicinæ, & in quantumcumque parva quan-
titate, non poteſt communicare, nec celebrare*.
Ubi tamen mox ſubiungitur in hæc verba: *Si
reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur,
non impediunt communionem, cum non transglu-
tiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ.
Idem dicendum, ſi lavando os deglutiatur ſtilla
aquæ præter intentionem*. Jejunium *morale*, ac 5
philoſophicum dictum eſt actus temperantiæ

Digitized by Google

moderantis appetitum , & uſum cibi , ac potus ſecundum Regulam rectæ rationis , cujus velut partes ſunt abſtinentia, & ſobrietas ; abſtinentia enim moderatur affectum & uſum ciborum , ſobrietas vero moderatur affectum
6 & uſum potus potentis inebriare . Jejunium *Eccleſiaſticum* eſt abſtinentia a carnibus , & quibuſdam aliis cibis ab Eccleſia imperata cum unica refectione tempore deſignato ſumenda . *Ita in re communis* .

7 Ad jejunium Eccleſiaſticum tria requiruntur, ſcilicet abſtinentia ciborum certi generis , abſtinentia plurium refectionum , & certa hora
8 refectionis . *Communis* . Quantum igitur ſpectat ad primum , nempe ad *abſtinentiam ciborum certi generis*, ſive (ut loquitur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 21.) *Delectum ciborum*, abſtinendum eſt diebus jejunii a carnibus , ut ſtatuitur in *cap. Statuimus diſt.* 4. *cap. Utinam diſt.* 76. *Concil. Toletan.* 8. *cap.* 9. & ſæpe ali-
9 bi . Et in Quadrageſima ab ovis , & lacticiniis, ſcilicet lacte , butyro , caſeo , & quidquid ex lacte conficitur, ut præcipitur in *Synodo Trullana can.* 56. & *cap. Denique , diſt.* 4. ibi : *Par autem eſt , ut quibus diebus a carne animalium abſtinemus , ab omnibus quoque quæ ſementinam carnis trahunt originem , jejunemus , a lacte videlicet , caſeo , & ovis* ; & facit Propoſitio ſequens 32. inter damnatas ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. ibi : *Non eſt evidens , quod conſuetudo non comedendi ova ,*
10 *& lacticinia in Quadrageſima obliget* . Unde conſuetudo abſtinendi a lacte , caſeo , & ovis pro ſolo tempore Quadrageſimæ , non item pro aliis diebus jejuniorum obligat, univerſaliter loquendo . Sic Doctores communiter cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 147. Caſtropalao *part.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 2. §. 1. & aliis paſſim .

11 Particulariter tamen loquendo ſtandum eſt particularibus locorum conſuetudinibus , & privilegiis , cum alicubi ova , & lacticinia prohibeantur ſolum tempore Quadrageſimæ , & extra illud non ſint vetita ; & alicubi etiam diebus jejunii extra Quadrageſimam non permittantur, & alicubi , ſive ex conſuetudine, ſive ex privilegio permiſſum videatur veſci, nedum ovis, & lacticiniis , ſed etiam ſagmine , ſeu pinguedine expreſſa a larido porcino, item adipe anſerum , ac aliorum animalium , item ſanguine animalium, farciminum &c. ut obſervant, & affirmant Gloſſa *in cap. Presbyter diſt.* 82. *verb. ſagimine* , Hoſtienſ. *in ſumma Rubr. de obſervat. jejunii* , Abbas *in cap.*
12 *Conſuluit* , *n.* 2. *de Judæis* , & alii . In jejuniis Regulares uti poſſunt ovis & lacticiniis , extra tamen tempora ab Eccleſia univerſaliter prohibita , ut fuit determinatum in Capitulo generali Capuccinorum 1596. & fuit approbatum *a Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. in Conſentina* 15. *Julii* 1606. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Capuccini n.* 9. & apud Piron. *Conſtit. & deciſ. Pontific. ad Regulares tom.* 2. *n.* 1672.

Quantum ad ſecundum , nempe *ad abſtinentiam plurium refectionum* , certum & indubita- 13
tum eſt ex univerſali & perpetua Eccleſiæ conſuetudine ad jejunium requiri unam tantum refectionem moraliter continuatam , excludendo refectionem iteratam . Unde merito Alexander VII. die , & anno , quo ſupra , damnavit ſequentem propoſitionem 29. in ordine : *In die jejunii , qui ſæpius quid comedit , etſi notabilem quantitatem in fine comederit , non frangit jejunium* . Ex Eccleſiæ tamen tolerantia , 14
& tacito conſenſu , & longæva univerſali conſuetudine ultra dictam unicam refectionem introducta eſt , & licite permiſſa eſt parva ſerotina collatiuncula in ſublevamen corporalis infirmitatis , quæ mundo ſeneſcente ſemper magis augetur . Quantum ad tertium , nempe 15
ad certam refectionis horam , licet alias talis refectio tamquam cœna ſumenda eſſet hora veſpertina in Quadrageſima , uti patet ex *cap. Solent* 49. *diſt.* 1. *de conſecr.* ibi : *Solent plures , qui ſe jejunare putant in Quadrageſima , mox ut ſignum audierint ad horam nonam comedere , qui nullatenus jejunare credendi ſunt , ſi ante manducaverint , quam veſpertinum celebretur officium* , & hora nona , quæ eſt tertia poſt meridiem in aliis jejuniis infra annum , ut teſtatur S. Bernardus *ſerm.* 4. *de Quadrageſima* , & Micrologus *de Eccleſiaſticis obſervat. cap.* 49. ibi : *In hoc Quadrageſimale jejunium ab aliis differt , quod in aliis poſt Nonam , in hoc poſt Veſperam reficere debemus . Nec juxta canones quadrageſimaliter jejunare cenſemur , ſi ante veſperam reficimur* ; Tamen quia Mater Eccleſia ob corporis, & naturæ ſemper magis declinantis infirmitatem refectionem illam tamquam prandium ſumi indulſit hora ſexta proxima meridiei, retento nomine Cœnæ ob memoriam antiquitatis (unde ordinavit ut in ipſa meridiana refectione preces pro benedictione Menſæ dicantur in Cœna ,) ſtatuit ut in Quadrageſima dicantur Veſperæ , & in aliis diebus jejunii Nona ſemper ante refectionem meridianam . Hæc autem conſuetudo ſumendi refectio- 16
nem in meridie diebus omnibus jejunii cœpit fere temporibus S. Thomæ Aquinatis circa annum Chriſti 1270. ut inſinuat ipſemet S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 7. & paſſim Doctores alii .

Je-

Digitized by Google

17 Jejunium Eccleſiaſticum quo ad ſubſtantiam conſiſtit in unica comeſtione, & abſtinentia a
18 carnibus. *Communis.* Præceptum jejunii obligat ſub mortali diebus ab Eccleſia præſcriptis. *Communis;* unde Alexander VII. *die* 24. *Sept.* 1665. merito damnavit ſequentem Propoſitionem 23. in ordine: *Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta,*
19 *quia non vult ſe ſubjicere præcepto.* Jejunium quamvis ab Eccleſia ſit determinatum quo ad tempus, tamen non eſt ſolum de præcepto poſitivo Eccleſiæ, ſed de implicita præordinatione divina Fidelibus demandatum; *Concil. Moguntin. IV. c.* 47. ibi: *Eos vero, quos neceſſitas nulla excuſat, etiam ad ſtatuta Eccleſiæ jejunia obſervanda inducant, ipſumque jejunium Divini eſſe præcepti doceant.* *Tempora vero jejunandi prout ſalubritati corporum, & animarum expedire videbatur, ab Eccleſia ordinata.* Unde Eccleſia ipſa Chriſtum Dominum jejunii cognoſcit auctorem, prout in ſuis orationibus confitetur, inquiens, *Perfice quæſumus Domine benignus in nobis obſervantiæ ſanctæ ſubſidium, ut quæ te auctore facienda cognovimus, te operante impleamus;* & Iterum: *Populum tuum quæſumus Domine propitius reſpice, & quos ab eſcis carnalibus præcipis abſtinere, a noxiis quoque vitiis ceſſare concede.* Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 4. *n.* 3. Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Explicari,* 3. *de obſervat. jejun. n.* 31. & alii ibi ab ipſo citati.

20 Die Dominico quamvis ex ſe licitum eſſet jejunare, ut clare patet ex *c. Utinam* 11. *diſt.* 76. tamen propter hæreſim Manichæorum, qui in contemptum Reſurrectionis Domini dicebant jejunium die dominico neceſſarium eſſe, & propter alias hæreſes, ſuperſtitiones, & errores, ſtatutum eſt ab Eccleſia non eſſe jejunandum Dominicis diebus. Sic *in canone* 65. *Apoſtolorum, cap. Jejunium* 14. *& cap. Ne quis jejunet* 15. *diſt.* 3. *de conſecrat. & in c. Placuit* 9. *diſt.* 3. *de conſecrat. & c. Quadrageſima* 15. *diſt.* 5. *de conſecrat.* Eccleſia a Quadrageſima excipit dies Dominicos. Unde ſi jejunium alicujus Vigiliæ incidat in diem Dominicam, anticipari præcipit præcedenti Sabbato; *cap. Ex parte* .1. *& cap. Conſilium* 2. *de obſervat. jeju-*
21 *nior.* Et Sacra Congregatio Univerſalis Inquiſitionis Romanæ anno 1686. præcepit, ut nullo pacto ex devutione etiam B. Virginis imponatur jejunium, quod indifferenter amplectatur dies Dominicos, & Feſtivos ſolemnes, puta faciendum una die Hebdomadæ totius anni, cum ſit contra uſum & praxim Eccleſiæ. Et hanc Sacræ Congregationis diſpoſitionem aſſervari in Archivo ſuæ Provinciæ Panormitanæ teſtatur Felix Poteſtas *tom.* 1. *art.* 3. *num.* 2825.

Ex dictis n. 20. conſectarium eſt, quod ſi 22
quis voviſſet, vel voveret jejunare per unum, vel plures annos, ſubintelligeretur exemptus diebus Dominicis a jejunio: eo quia a lege jejunii dies Dominicos excipit Eccleſia: immo nec hujuſmodi Dominicis teneretur abſtinere a carnibus; tempore enim Quadrageſimæ diebus Dominicis in tantum tenemur abſtinere, quia ſic ab eadem Eccleſia diſpoſitum eſt, quod hic non ſupponitur diſpoſitum nec a vovente: ſi autem voviſſet, vel quis voveret cum expreſſa intentione jejunandi etiam ſingulis diebus Dominicis, quoties id malo fine feciſſet, vel faceret, votum eſſet omnino nullum; ſi vero cum bona fide, jejunium eſſet nullum ſolum quoad hanc partem, tamquam illicitam, ſcilicet quoad dies Dominicos; & ratio eſt, quia in primo caſu intentio eſt omnimode mala, & irreligioſa ob pravum finem, in ſecundo autem non ſic, ut eſt clarum. Item ſi quis voviſſet, vel voveret jejunare per plures annos ea hebdomadæ die qua fit Feſtum Sanctiſſimæ Annunciationis cum expreſſa intentione comprehendi dies Dominicos, quoties talibus diebus contingat præfatum Feſtum, de tali voto diſcurrendum eſſet in ſenſu quo ſupra: At ſi non habuiſſet niſi intentionem recte jejunandi, nempe vero cultu, & juxta ſenſum Eccleſiæ (quod in dubio eſt præſumendum) occurrente Feſto Annunciationis diebus Dominicis, anticipare deberet jejunium die Sabbati; recta enim intentio uſum, & morem Eccleſiæ ſequi tenetur, quæ occurrente Vigilia alicujus Sancti die Dominico, in diem Sabbati onus transfert implendum.

Addit tamen Felix Poteſtas *loco ſupra cit. num.* 2828. ex Thoma del Bene, Alario, & Sanchez, quod ſi fuerit votum jejunandi ſolis aliquibus diebus Dominicis ob beneficium, aut honeſtum aliquem finem, ſecluſo ſcandalo, & omni alio pravo mortali fine, & etiam ſecluſo vero ſingularitatis ſtudio, valeret votum, quia tunc eſt de re licita, eo maxime quia nunc haud amplius vigent præmiſſæ hæreſes. Intellige (juxta ipſum) Manichæorum, qui dixerunt, ut ſub num. 20. & Arii, ac Eraſmi volentium non fore jejunia ſtatuto tempore inſtituenda, ſed pro arbitrio eligenda.

Si Vigilia S. Joann. Baptiſtæ cadat in Feſto 23
Corporis Chriſti anticipandum eſt jejunium fe-

ria quarta. Urban. VIII. 13. *Octob.* 1638. *in appendic.* 2. *Conſtitut.* 45. incip. *Cum evenire*.

24 Idem declaratum eſt pro Vigilia S. Antonii de Padua apud Conventuales; Quia enim Fratres Minores Conventuales ex Conſtitutione Urbana tenentur peragere Vigiliam S. Antonii de Padua, & inſuper jejunare; oblata ab ipſis ſupplicatione Sacræ Rituum Congregationi quid agendum, quando præfata Vigilia occurrit in Feſto Corporis Chriſti; Ead. Sac. Cong. reſpondit, hujuſmodi jejunium feria quarta immediate antecedente eſſe anticipandum; Facta autem de prædictis Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua annuit, ac prælibatos Fratres a præcepto, quo ipſis Urbana Conſtitutione, jejunium prædictum patet injunctum, abſolvit, *die* 26. *Maii* 1659.

25 Hinc colligitur, quod ſi aliqua Vigilia cum jejunio occurrat in Feſto ſolemni alicujus Patroni principalis, poſſe licite ab Epiſcopo fieri commutationem jejunii in diem præcedentem, ad eum modum, quo Vigiliæ ſolemnitatum, & Sanctorum occurrentium feria ſecunda non jejunantur die Dominico, ſed in Sabbato antecedenti, ut diſponit textus in *c. Ex parte* 1. *&c. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior.* ibi: *Sanctorum quoque Vigiliæ, quorum Feſtivitates oportet ſecunda feria celebrari, in præcedenti ſunt Sabbato jejunandæ*; Fagnan. *in cit. cap. Conſilium n.* 31. Innocent. Abbas, & Præpoſitus ab ipſo *ibi cit.* Silveſt. *verb. Jejunium n.* 19. Sanchez *in Conſiliis lib.* 5. *d.* 5. *n.* 7. Anton. a Spiritu Sanct. *t.* 1. *tract.* 6. *diſ.* 2. *ſect.* 5. *n.* 130. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 3. *n.* 2822.
26 & alii. Non poteſt tamen auctoritate Epiſcopi anticipari Vigilia S. Mathiæ, etiamſi occurrat ultima die Bacchanalium; *Sacra Rit. Congregat.* 23. *Januar.* 1694. & 11. *Jul.* 1699. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 16. *formul.* 4. *n.* 12.

Et ſic noviſſime ſtatuit Benedictus XIV. me etiam citato ad hunc locum, in Epiſtola Encyclica vulgari Idiomate concepta, quæ in *Supplem.* ad hunc art. ſub n. 88. affertur ad litteram.

27 Fratres Minores tenentur ad præceptum jejunii feria ſexta occurrente in die Natalis Domini; *arg. cap. Explicari* 3. *de obſervat. jejunior.* ubi ſummus Pontifex Honorius III. Epiſcopo Pragenſi ſuper hoc puncto interroganti reſpondit; *Explicari per Sedem Apoſtolicam poſtulaſti*: & infra: *Reſpondemus, quod illi, qui nec Voto, nec Regulari obſervantia ſunt adſtricti in feria ſexta, ſi Feſtum Nativitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit, carnibus propter Feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ generalis. Nec tamen hi reprehendendi ſunt, qui ob devotionem voluerint abſtinere*. Et ſic tenent noſtræ Regulæ Expoſitores, & Doctores paſſim, ut Corduba, Miranda, Rodriq. Portell. Marchant. *in expoſit. Regul. c.* 4. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 3. *n.* 2834. Reiffenſt. *lib.* 3. *Decret. tit.* 46. *num.* 3. ubi teſtatur de communi, & ſic probat praxis totius noſtræ Religionis, & ex exteris tenet Natal. Alex. *Theol. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *de Decalogo caſ.* 4. *art.* 7. *reſolut.* 7. Fagnan. *lib.* 3. *in cit. c. Explicari, n.* 27. Barboſa *ib. n.* 3. & varii alii *ibi cit.* Pithing *ib. n.* 6. citans alios. Melphi 28
tamen *in Comment. c.* 3. *ſtatut.* 13. *q.* 5. cum Diana, Bonacina, Gobat, Fagundez, & aliis apud ipſum, tenent expreſſe contrarium, & ad citatum Canonem Honorii III. reſpondent, ibi eſſe ſermonem de iis ſolum, qui ſunt adſtricti Voto jejunii, & hoc expreſſe comprehendere diem Natalis Domini, aut Regulari obſervantia de vita Quadrageſimali, ut Fratres Minimi, cujuſmodi non ſunt Fratres Minores, adeoque &c. At vero talem dictum Canonem ſic expo- 29
nere, eſt ipſum torquere, ut patet ex ipſiuſmet verbis, & ex communi Canoniſtarum interpretatione cum Fagnano, Barboſa, Pirhing, Reiffenſtuel *locis citatis*, & aliis paſſim; ac ex dictis etiam haberi debet, quod ſi quis voviſſet jejunium v. g. quolibet die Martis, vel Sabbati, contingente Nativitate Domini ipſis diebus, teneretur jejunare. *Arg. quod ſupra*, ni vovens talem diem a jejunio excepiſſet expreſſe.

Moniales S. Claræ non tenentur nunc ſub 30
mortali ad jejunia Regulæ, nempe Adventus, & Feriæ ſextæ. Quamvis enim olim tenerentur ſub mortali ad jejunium perpetuum ex vi primæ Regulæ in 12. Capitula traditæ a S. P. N. Franciſco, & approbatæ ab Innocent. IV. 16. *Sept.* 1253. Conſtitut. 12. incip. *Solet annuere*, ubi in tertio capitulo imponitur Jejunium perpetuum, & ex vi ſecundæ Regulæ in 26. capitula diſpoſitæ, & confirmatæ ab Urbano IV. 1263. Conſt. 7. incip. *B. Clara*, tenerentur ſub mortali ad jejunium a Feſto Nativitatis B. M. V. ad Feſtum Reſurrectionis Domini, & Feriis ſextis, ut patet in capitulo undecimo ejuſdem. Modo tamen ex diſpoſitione, ſeu declaratione Eugenii IV. Conſtit. 28. incip. *Ordinis tui*, edita *Nonis Februarii* 1446. ad ſupplicationem S. Joannis de Capiſtrano, tunc noſtri Ordinis Vicarii Generalis, non tenentur niſi ad jejunia Fratrum Minorum de Obſervantia, ſcilicet Adventus a die omnium Sanctorum uſque ad Nativitatem Domini excluſive, & cujuslibet Feriæ ſextæ. Et

ad

Digitized by Google

ad hoc neque ſub mortali, uti ſunt obligati dicti Fratres; Nam ibi Pontifex quantum ad noſtrum caſum de jejunio, duo diſponit, primo obligationem temporis, reducendo tempus perpetuum primæ Regulæ ad dictum tempus Fratrum, ſcilicet Feriæ ſextæ, & Adventus; & ſecundo obligationem peccati ipſam retrahendo a linea peccati mortalis, nam poſtea deſcendendo ad obligationem peccati cunctorum præceptorum dictæ Regulæ numero centum & trium, quæ refert, & inter quæ ſub Capitulo tertio eſt jejunium, ſubdit; *Tenore præſentium declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum tranſgreſſione, præter quam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota Obedientiæ ſcilicet, Paupertatis, Caſtitatis, & Clauſuræ, & ſuper Electione Abbatiſſæ, & Depoſitione, peccatum mortale incurrant*, ubi, ut recte notat Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 3. *num.* 2838. habetur expreſſa exceptio, & poſitiva aliorum præceptorum excluſio, inter quæ eſt jejunium; Exceptio autem firmat regulam in contrarium; *l. in his, quæ* 15. *ff. de Legibus*, *l. Quæſitum* 12. §. 43. *ff. de Inſtructo, vel inſtrumento legato*, *cap. Dominus* 6. *cauſ.* 32. *q.* 7. *cap. Quoniam* 2. *de conjugio leproſorum*.

31 Diſpenſatus circa eſum carnium ob debilitatem vitium, & ad eas recuperandas, eſt etiam diſpenſatus a jejunio, ita ut poſſit ſæpius in die comedere; *Communis*; & ratio eſt, quia in ipſo pro recuperandis viribus adeſt vera neceſſitas multiplicis comeſtionis. Neceſſitas autem facit licitum, quod alias eſt illicitum; *cap. Quoniam* 1. *q.* 7. *cap. Omnes* 1. *de Fer. cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar.* cum ſimilibus, & neceſſitas non habet legem;
32 *cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. Non ſic tamen eſt diſpenſatus a jejunio, qui eſt diſpenſatus circa eſum carnium, quia cibi Quadrageſimales, ſeu jejunales ſunt ei nocivi, ſeu nauſeales; Sic Sporer *tom.* 1. *append. ad tertium præceptum Decalog. ſect.* 3. *num.* 40. de Graffis, Toletus, Leſſius, & alii cum Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *c.* 3. *num.* 8. Filliuc. *c.* 3. *d.* 7. *qu.* 4. *n.* 53. Henno *tom.* 1. *tr.* 1. *de peccatis actualibus diſp.* 4. *q.* 4. *concluſ.* 3. Thomas Hurtad. *de Reſid. tom.* 1. *reſolut.* 3. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1269. Rodriq. *in ſumm. cap.* 24. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 3. *n.* 2883. Reginald. Cajetan. Navarr. Medina, Angles, Bonacina, & alii plurimi.

33 Et hoc colligitur aperte ex Bullis, & Edictis editis a Summis Pontificibus, qui diſerte declararunt, eos, cum quibus diſpenſarunt a præcepto de abſtinentia a carnibus, quod cibi

Quadrageſimales eorum ſaluti noxii eſſe poſſent, non excipi a lege jejunii, ſed teneri tempore Quadrageſimæ unicam in die ſumere refectionem; *Gregor. XIII.* in Bulla *Cruciatæ* pro Regno Luſitaniæ ſic ſtatuit: *Præterea indulgemus, ut dicto triennio durante, carnibus de conſilio utriuſque Medici, temporibus jejuniorum, tam Quadrageſimalium, quam quarumcumque dierum totius anni, veſci poſſint, ac pro eorum libitu ovis, & lacticiniis, ita quod, qui carnes comederint, ſervata in ceteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur*; *Alexand. VII.* Pontifex Maximus anno 1657. Romæ promulgavit Edictum, quo, propter peſtem, quæ anno præcedenti in Urbe ſævierat, diſpenſavit tempore Quadrageſimæ cum Civibus Romanis a præcepto de abſtinentia carnis in diebus Dominicæ, Lunæ, Martis, & Jovis, expreſſe tamen declarans eos jejunium ſervare debere, excepta die Dominica, in aliis diebus, in quibus libere poſſent carnibus veſci. Similem diſpenſationem a præcepto de abſtinentia carnis, tempore Quadrageſimæ anno 1658. totius Ducatus Mediolanenſis Fidelibus indulſit idem Pontifex, ea appoſita Clauſula *citra tamen exemptionem a jejunio*. Denique in Edicto, quod Romæ pro obſervatione Quadrageſimæ ſub Pontificatu Clementis XI. anno 1703. publicatum eſt, hæc Clauſula inſerta fuit; *Ed oſſervare il digiuno, alle di cui Leggi ſono tenuti anche quelli, che per giuſta cauſa ſi cibano di carni ſalubri*: Quæ verba ſic latine redduntur: *Et debent obſervare jejunii Legem, ad quam obſtringuntur & illi, quibus juſta de cauſa permittitur, ut tempore Quadrageſimæ carne ſalubri veſcantur*. Sed, cum hæc inſerta Clauſula quibuſdam diſplicuiſſet, diligentius hujuſce rei examen ſelectis Viris eruditis commiſit *Clemens XI.* Pontifex Maximus, atque poſt perlecta, & ad Sanctuarii pondus librata hinc inde illorum Cenſoria ſuffragia, tandem ad marginem Edicti, quod Romæ pro Quadrageſimæ obſervatione anno 1704. typis edendum, ac vulgandum erat, ſicut ſingulis annis fieri ſolemne eſt, hanc Clauſulam, propria manu ſcriptam, Edictoque inſerendam ipſemet Pontifex *Clem. XI.* appoſuit: *Ed oſſervare il digiuno, alle di cui Leggi ſiano tenuti anche quelli, che ſi cibano di carni ſalubri col motivo di eſſer loro nocivo il vitto Quareſimale*. Quæ verba latine redduntur: *Et tenentur obſervare jejunium, a cujus lege non diſpenſantur illi, qui ſalubri carne veſcuntur, eo ſolo ducti motivo, quod eorum ſaluti noceant Quagrageſimales cibi*.

Et cum prædicta Pontificis Clauſula Edictum pro obſervatione Quadrageſimæ Romæ anno 1704. fuit publicatum. Extat etiam Edictum *Pauli Manfredi* Urbis Romæ, totiuſque ſtatus Eccleſiaſtici Protomedici Generalis, datum Romæ pro obſervatione Quadrageſimæ anno 1703. in quo expreſſe aſſerit; eos, quibus ex ſpeciali Eccleſiæ indulgentia licet tempore Quadrageſimali veſci carnibus, quod cibi Quadrageſimales eorum ſanitati haud modicum damnum afferre poſſent, non diſpenſari juxta mentem Summi Pontificis *Clementis XI.* & declarationem *Gaſparis Carpegna*, Cardinalis Vicarii ejuſdem Snmmi Pontificis ab obſervatione jejunii: *Nè per tanto li diſpenſano dall' Aſtinenza, e Digiuno in tutte le ſere obbligate, non dovendoli, nè potendoli li Medici ſcioglière da queſta obbligazione, che per altro è ſalutare, e giovevole, benchè per le loro ſanità ſe gli conceda il mangiare carni conforme eſpreſſamente, coll' Oracolo di noſtro Signore, dichiara nel ſuo Editto Sua Eminenza*, ſeu Cardinalis *Gaſpar Carpegna* Snmmi Pontificis *Clementis XI.* Vicarius in ſno Edicto, qnod juſſu ejuſdem Summi Pontificis pro obſervatione Quadrageſimæ Romæ anno 1703. publicavit, quod ut ab omnibus legi poſſit, hic verbatim affertur.

Editto per l' oſſervanza della Quareſima.

Gaſparo per la Miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina, della Santa Romana Chieſa Cardinal di Carpegna, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

Acciò il tempo Quareſimale conſacrato a' digiuni, e ad altre opere di penitenza, e perciò detto da Santa Chieſa *tempus acceptabile, dies ſalutis*, ſia in quell'Oſſervanza, che ſi deve, e ſi rimovano le occaſioni, che poſſano indurre qualche ſcandalo, o rilaſciamento in quel che appartiene al precetto del digiuno, o all' aſtinenza de' cibi proibiti: La Santità di Noſtro Signore inerendo alla diſpoſizione del Sacro Concilio di Trento nel Decreto *de delectu ciborum, & jejuniis*, ed agli Editti altre volte emanati per l' Oſſervanza della Quareſima, ci ha incaricato coll'oracolo della ſua viva voce di pubblicare il preſente Editto, e di ordinare la piena eſecuzione delle coſe infraſcritte.

I. Che neſſuna Perſona, durante detto tempo, venda, o tagli (come ſi ſuol dire) carni in qualſivoglia luogo della Città di Roma, eccetto, che nelli Macelli deputati per gl' Infermi, e Valetudinari, o malſani. Le quali carni debbano eſſere ſolo di quelle chiamate ſalubri, cioè di Caſtrato, Vitella, e Capretti; nè le tenghino fuori di detti Macelli, ma dentro in modo, che non appariſcano, nè ſi vedano in pubblico.

II. Quelli, che comprano le dette carni per gl' Infermi, o malſani, come ſopra, debbano, per evitar ogni ſcandalo, portarle coperte, in modo, che non ſiano viſte.

III. Che non ſi tengano da qualſiſia Perſona pubblicamente a vendere, o ſi portino vendendo per la Città le dette, o altre carni, anche di cacciaggioni, o ſalvatica, molto meno porcina, nè ova, formaggio, o altra ſorte di latticinj, e cibi proibiti in detto tempo.

IV. Li Pollaroli, ed altri, che ſogliono vendere carni ſalvaticine, ed uccellami, tenghino nelle Botteghe (però in modo, che non ſi vedano in pubblico) ſolo quelle che ſecondo la teſtimoniale del Sig. Protomedico poſſono annoverarſi tra le carni ſalubri, e non altre.

V. Che neſſuna Perſona di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione poſſa comprare, o far comprare, ovvero cibare d' alcuna ſorte di carne, o d' altri cibi proibiti, ſenza la licenza, ſecondo la forma da Noi preſcritta, che li ſarà inſinuata dalli Reverendi Parrochi; [illegible]al licenza [illegible]ma ſi dovrà ſcrivere di propria mano dal [illegible]dico ordinario, e come tale ſi ſottoſcriverà in lingua volgare, il tutto gratis, dopo dovrà eſſer ſottoſcritta dal proprio Parroco delli detti infermi o malſani, e per ultimo ſi porterà a ſottoſcrivere da alcuno degl' infraſcritti RR. PP. Noſtri Deputati ſolamente, e non da altri in nome loro, alli quali incarichiamo di conſiderare, ed oſſervare dette licenze, e quando non ſiano concepite ſecondo la ſolita forma, non le dovranno ſottoſcrivere.

VI. Avvertendo ciaſchedun Medico, e Parroco, che ſe ſottoſcrivono le dette licenze ſenza legittima cauſa, ovvero, ſe l' eſibiſcono, e preſentano ad alcuno ſenza conſiderare, ſe abbia cauſe ſufficienti, oltre il partecipare che faranno dei peccati d' altri, nel che reſterà molto aggravata la loro coſcienza, ſaranno da Noi puniti ad arbitrio Noſtro, anche con pene corporali, come ſi è ſtrettamente incaricato al Sig. Protomedico.

VII. Avvertano di più, tanto i Medici, quanto quelli, che domandano le medeſime licenze, d' attendere alla qualità delle carni, cioè

cioè che ſiano ſalubri, perchè ſolo queſte ſon permeſſe nella Quareſima a chi per giuſta cauſa non può cibarſi de' cibi Quareſimali, e ſe al biſogno ſi può ſupplire con ova, e latticinj, non devono quelli permettere loro, nè queſti reſpettivamente cibarſi delle carni anche ſalubri, ma contentarſi dell' ova, e latticinj, ed oſſervar il digiuno, *alle di cui leggi ſiano tenuti anche quelli, che ſi cibano di carni ſalubri col ſolo motivo d' eſſer loro nocivo il vitto Quareſimale*. In oltre, ſe per tutto l'anno ſi aſtengono dalla carne nel Venerdì, Sabbato, Quattro tempi, e Vigilie di precetto, molto più devono oſſervare tale aſtinenza ne' detti giorni di Quareſima, non oſtante la licenza, che otterranno, eccetto, quando ci foſſe nuova cauſa, che richiedeſſe altrimente; e non potendoſi in queſto particolare dare certa regola, deve ognuno conſiderare prima il ſuo biſogno, e le ſue indiſpoſizioni, e che non ſiano affettate, perchè ne dovranno rendere conto ſtrettiſſimo nel Tribunale di Dio, dove non potranno ſcuſarſi con la licenza eſtorta con cauſe ſuppoſte, o finte: onde riflettano bene, che non inganneranno il Medico, o il Parroco, ma sè medeſimi, e le anime loro quelli, ch' eſpongono indiſpoſizioni non vere, ma figurate per ottenere la detta licenza.

VIII. Che li Oſtì, Tavernari, Albergatori, Bettolieri, o qualunque altro di qualſivoglia ſtato, grado, o condizione, non permettino, o tollerino, che nelle loro Oſterie, Taverne, Alberghi, Bettole, e Caſe, s' abbia a cnocere, o mangiare alcuna ſorte di cibi proibiti, così nel detto tempo di Quareſima, come nelli altri giorni, in cui parimente vengano proibiti dalla Santa Romana Chieſa, eccetto che per gl' infermi, o malſani, che averanno licenza, come ſopra, ſotto pena a chi traſgredirà in ciaſcheduno de' caſi compreſi in queſto noſtro Editto di ſcudi venticinque, e tre tratti di corda, ed altre pene a noſtro arbitrio ſecondo la qualità delle Perſone.

IX. Ordiniamo, che in tutto il tempo Quareſimale neſſuno di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione faccia, o aſſiſta a quelle converſazioni, o altre adunanze, dove ſi faccino ſuoni, e balli, e che nè meno di notte ſi vada per Roma ſonando, o cantando, ovvero facendo ſerenate in luogo fermo ſotto le pene ſuddette.

X. Eſortiamo per fine tutti i Fedeli, non ſolo all' Oſſervanza del digiuno Quareſimale, conſagrato da Criſto Signor Noſtro col ſuo eſempio, ma ad attendere con divozione a quegli Eſercizj ſpirituali, che il medeſimo tempo ricerca, non meno per placare l' ira di Dio, che per prepararſi a celebrare degnamente la Santa Paſqua.

Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 23. Febbrajo 1705.

G. Card. Vicario.

Niccolò Antonio Cuggiò Segr.

Et ad id afferuntur duo Brevia noviſſime edita a Benedicto XIV.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, Epiſcopis univerſis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

NOn ambigimus, Venerabiles Fratres, quin univerſis Catholicæ Religionis Cultoribus notum ſit a tota per Chriſtianum Orbem Eccleſia inter præcipua Orthodoxæ diſciplinæ Capita perpetuo adnumeratum retineri Quadrageſimale Jejunium; quod olim in lege, & Prophetis primitus adumbratum, ipſius Domini Noſtri Jeſu Chriſti exemplo veluti conſecratum, ab Apoſtolis traditum, a Sacris Canonibus ubique præſcriptum, & ab univerſali Eccleſia ab ipſo ſui primordio retentum, & obſervatum eſt. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis Pœnitentiæ conſtituto remedio, per conſortium Crucis Chriſti nos etiam aliquod in eo, quod ipſe propter nos præſtitit, agimus, ſimulque ad recolenda ſacretiora Redemptionis noſtræ myſteria, quæ per Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis memoriam Quadrageſimali potiſſimum tempore ſolemnius celebrantur, purificatis Jejunio corporibus, & animis dignius paramur. Hoc, veluti noſtræ militiæ teſſera ab inimicis Crucis Chriſti ſecernimur, flagella Divinæ ultionis avertimus, & cœleſti præſidio in dies adverſus Principes tenebrarum munimur. Hoc deſpectui habito, non contemnendum Divinæ gloriæ detrimentum, non leve Catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Chriſtifidelium periculum oboritur; nec aliunde Populis calamitates, rebuſque publicis, & privatis cladem, exitiumque importatum eſſe conſtat. Ab hac vero inſita, inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de Sacratiſſima Quadrageſima, aliiſque diebus Jejunio conſecratis

perſuaſione, & reverentia; quam aliena, quam diſcors, quam abſona ſit hodierna Jejunantium conſuetudo, quantum ab ipſa Jejuniorum inſtitutione, & ſervata ſemper, ubique, & ab omnibus diſciplina quam longiſſime diſtet, Vos Venerabiles Fratres, qui popnlorum curæ veſtræ commiſſorum, mores, & uſus probe noſtis, pro ſingulari ſapientia veſtra præ ceteris clarins intelligitis. Nos ſane, quibus in hac ſublimi Apoſtolicæ procurationis ſpecula conſtitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis ſatis deplorare non poſſumus auguſtiſſimam Quadrageſimalis jejunii obſervantiam ob nimiam nullis urgentibus legitimis cauſis, ubique indiſcriminatim diſpenſandi facilitatem plane ſublatam eſſe; itaut Orthodoxæ quidem Religionis Cultores merito querantur; hæreſum vero Sectatores illudant, & exultent. Perniciosæ huic corruptelæ plurimorum inſuper licentiam adjunctam eſſe graviter dolemus, quæ uſque adeo invaluit, ut nulla Apoſtolici Inſtituti, Sacratiſſimique præcepti habita ratione, Jejuniorum tempore palam, & impune ab iiſdem agitentur Convivia, & epulæ interdictæ promiſcue inferantur. Eapropter quemadmodum quibus curis, ſolicitudinibus, & angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus veſtris communicamus; ita facere non poſſumus, quin pro injuncto nobis ſupremo ſacroſancti Apoſtolatus Officio, & ardentiſſimum Fraternitatum veſtrarum zelum ad opportunum hiſce malis adhibendum remedium excitemus, & ad congruentes hujuſmodi abuſibus penitus extirpandis Leges præſcribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium, & corona noſtra, nobiſcum conſiderantes nihil Deo acceptius, nihil Paſtorali miniſterio noſtro dignius, nihil gregibus curæ noſtræ commiſſis utilius, quam ut verbo, & exemplo præeuntes, Chriſtifideles ad tam ſalutarem Chriſtianæ pœnitentiæ, & pietatis exercitationem alacrius ſuſcipiendam, conſtantiſſime retinendam, & ea, qua inſtituta fuit, diſciplina peragendam vehementius inflammemus; omni opera, atque induſtria ſtudeamus, ut fideles populi in conſpectu Dei per auſteriorem jejuniorum obſervantiam tales permaneant, quales in ipſo Paſchali Feſto dignum eſt inveniri. Debitum igitur paternæ uniuſcujuſque veſtrum ſedulitatis, & caritatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis, & annuncietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque medici conſilio; multitudini vero, veluti Populo, aut Civitati, aut genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum ſtatuta præſcriptis cum debita Apoſtolicæ hujus S. Sedis reverentia a Quadrageſimali Jejunio diſpenſationem toties quoties opus fuerit, concedendam, nec audacter, fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe, & arroganter ab Eccleſia, ſicut alicubi in more poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam. Graviſſimam vero urgentemque neceſſitatem, etſi non eſt cur Vobis explicemus, nolumus tamen vos ignorare, cum hujuſmodi neceſſitate, & ſervandam eſſe potiſſimum unicam Comeſtionem, ſicut alias hic Romæ, ac Nos ipſi hoc anno urgentibus cauſis diſpenſantes, expreſſe præſcripſimus, & licitas atque interdictas Epulas promiſcue minime apponendas eſſe. Porro quemadmodum de ejuſmodi Indulgentia tam caute impertienda, ſi ſecus fieret, Nos perſuaſum habemus, diſtrictam ſupremo Divino Judici redditum iri rationem, ita Conſcientiam uniuſcujuſque Veſtrum onerandam eſſe ducimus. Inſimul Fraternitates veſtras rogamus, & in Domino exhortantes obſecramus, ut Populos, qui communem omnium Chriſtifidelium pœnitentiam, ac diſciplinam ſervare nequeant, commonere ſatagatis; ne per alia pietatis opera, ut ſua cuique Devotio ſuggeret, peccata ſua expiare, & Deo ſatisfacere negligant; quinimmo ſanandis vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligentem adhibere ſtudeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum caſta Jejunia decoquere non poſſunt, per pia opera, orationum ſuffragia, & eleemoſynæ munera redimant. Interim ſolatium, & levamen non leve mærori noſtro a Paſtorali vigilantia, & Caritate veſtra præſtolantes, ac certo Nobis pollicentes, Apoſtolicam Benedictionem cum uberi cœleſtium chariſmatum copia conjunctam in eoſdem Populos veſtros redundaturam, Vobis, Venerabiles Fratres peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberi & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 30. Menſis Maii 1741. Pontificatus noſtri anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

Ve-

Digitized by Google

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS XIV. &c.

IN ſuprema univerſalis Eccleſiæ procuratione, meritis licet imparibus, per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam, ut Orthodoxæ Fidei aſſertores, ſic etiam Eccleſiaſticæ diſciplinæ cuſtodes ac vindices conſtituti, Quadrageſimale præſertim Jejunium, quod inter præcipua Orthodoxæ diſciplinæ Capita ſemper, & ubique ab ipſo Eccleſiæ exordio numeratum eſſe nemo ex Catholicis inficiatur, ab hodierna jejunantium corruptela vindicare, & in priſtinam, quantum benedicente Domino fieri poſſet, obſervantiam revocare cupientes, per alias noſtras in ſimili forma Brevis Litteras ad Fraternitates veſtras die XXX. proxime elapſi menſis Maii currentis anni datas, eximium Fraternitatum veſtrarum Zelum excitandum curavimus, ut adlaborare ſtuderetis, ne hac in parte, & optatum Apoſtolicæ noſtræ ſolicitudinis angoribus levamen, & ſalutare abolendæ ſacratiſſimi Jejunii corruptelæ remedium deeſſet. Quoniam autem Paternæ Pontificiæ caritatis, quæ novit imbecillitates infirmorum ſuſtinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum a Jejunio, aliquando legitima cauſa, aut graviſſima, urgentique neceſſitate exigente, diſpenſandum eſſe ex Apoſtolica benignitate cenſuimus; Ita inter cetera præſcripſimus unicam comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minime eſſe apponendas. Hinc factum eſſe accepimus, quod non defuerint, qui per humanas, & hominibus a Chriſtiana pœnitentia abhorrentibus duntaxat dignas illationes ſibi, aliiſque perſuadeant, unicam potiſſimum comeſtionem ſervari, atque epulas licitas, & interdictas minime apponi debere; cum multitudini quidem indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, non vero ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio diſpenſatur. Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam, ut ex omnium animis penitus evellamus, Nos quibuſcumque quacumque occaſione ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem, graviſſimamquæ neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa, & periculoſa valetudinis affectæ ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſima, aliiſque temporibus anni, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minima eſſe apponendas tenore præſentium declaramus, & edicimus; quemadmodum per ſingulas noſtras in pari forma Brevis Litteras ſingulis utriuſque Sexus Chriſidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur in ſacratiſſima Quadrageſima, aliiſque diebus Jejunio conſecratis veſcendi prohibitis licentiam dantes, unicuique expreſſe præſcribimus, atque præcipimus. Ea propter Fraternitates veſtras rogamus, atque in Domino obſecramus, ut Populos veſtræ curæ commiſſos ad tam opportunum ſanandis vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quiſque ſauciatur, ſanctiſſimi Jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes ſedulo, ac paterne moneatis, rem agi non quidem exiguam, ſed longe graviſſimam, de obſervando, ſuſtinendoque Jejunio, purificandis animis, corporibuſque ſalutari. In ſpem igitur illos erigite cœleſtium præmiorum, quibus aſſequendis non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis, immo leve, ac momentaneum non tribulationis, ſed modicæ abſtinentiæ noſtræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in Cœlis. Ab omnibus ſe abſtinent, qui in agone contendunt, ut corruptibilem coronam accipiant; pudeat tam imbelles, ac delicatos Chriſtianæ militiæ milites refugientes a conſortio Crucis Chriſti, qui coronam legitime certantibus propoſitam ſperare præcipit incorruptam; ad cujus auſpicium, & pignus Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem iiſdem etiam Populis veſtris noſtro nomine impertiendam peramanter elargimur. Volumus autem ut præſentium tranſumptis, ſive exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die XXII. menſis Auguſti milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

D. Card. Paſſioneus.

Et ratio eſt, quia jejunium eſt præceptum dividuum includens duo præcepta diſtincta, unum de unica comeſtione; alterum de abſti-

nen-

nentia a carnibus; unde quamvis in ipſo ratione diſpenſationis ceſſet obligatio abſtinendi a carnibus, non ceſſat tamen obligatio de unica comeſtione, quia præceptum Eccleſiæ, quando non poteſt ſervari in totum, nihilominus in parte, quæ ſervari poteſt, ſervandum eſt; *arg. cap. Dilecti 6. de dolo, & contumac.* Et patet a ſimili, nam qui non poteſt recitare totum divinum Officium, & poteſt tamen recitare partem, tenetur ad recitandam partem, quam poteſt. Hinc Innoc. XI. *die* 2. *Martii* 1679. merito damnavit ſequentem Propoſitionem 54. in ordine: *Qui non poteſt recitare matutinum, & laudes, poteſt tamen aliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.* Tum quia nedum unica comeſtio eſt æque eſſentialis jejunio, ac abſtinentia a carnibus, ut dicunt Henno, Felix Poteſtas *loc. cit.* & alii paſſim Doctores; immo magis eſſentialis, ut probat Hurtad. *loc. cit.* quem ſequitur La Croix *loc. cit.* & alii. Sed & inſuper ratio formalis jejunii ſita eſt in unica refectione, & non in abſtinentia a carnibus, cum certum ſit ex Pontificiis Bullis, & Edictis ſupra laudatis ſolvi jejunium, ſi bina in die fiat refectio, & vice verſa non ſolvi jejunium, ſi quis poſt legitimam a Superioribus Eccleſiaſticis obtentam diſpenſationem ſemel in die tempore Quadrageſimæ carnibus veſcatur, ut recte probat Graveſon *Hiſtor. Eccleſiaſt. tom.* 8. *p.* 2. *colloquio* 6. ubi mordicus, & ſuo more egregie defendit hanc noſtram ſententiam. Et de facto non dicitur jejunium illis diebus, in quibus ſumuntur plures refectiones, quamvis non manducentur carnes, ut patet in diebus Veneris, & Sabbati, in quibus ob facultatem ſumendi plures refectiones non dicitur eſſe jejunium, ſed tantum abſtinentia.

35 Poſt hæc emanavit alia ejuſdem Pontificis Encyclica, in qua monentur Epiſcopi, ne faciles ſe præbeant in petendis a Sede Apoſtol. diſpenſationibus generalibus a jejunii diſciplina pro oppidis & diœceſibus, ſed prius conſulendos indicitur medicinæ peritiores, exquirendo ab illis, num morbus ſit communis, ita ut nulla ætas libera & incolomis eſſe queat, adeoque ad præſervationem a morbo multum conducere judicent, ſi diſpenſatio a carnibus concedatur, tunc vero illas petant. Hæc, aliaque ſervanda ab Epiſcopis in re, clarius patebunt legenti ipſam encyclicam, quam ideo hic ſubnectimus.

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

Libentiſſime quidem amplectimur, quæ nobis offeruntur occaſiones ad veſtros animos excitandos, ut Eccleſiaſticæ diſciplinæ reparandæ ſedulam curam conſeratis. Etenim Summi Pontificatus Dignitati, ad quam Nos, licet immerentes, erecti ſuimus, conjunctam eſſe intelligimus ſolicitudinem aliarum Eccleſiarum, Nobiſque commendatam, qui plane tenuitatem virium noſtrarum non ignoramus.

Cum itaque præſentium litterarum argumentum totum ſit de jejunio, quod tempore Quadrageſimæ veteri Eccleſiæ inſtituto ac lege Fidelibus indicitur, ſupervacaneum ducimus longam orationem conficere de Quadrageſimæ inſtitutione, & Patrum, & Conciliorum omnes ſuper hac re in medium proferre auctoritates. Difficile id quidem Nobis parum videretur, ſed potius alienum, & nullo modo conſentaneum vobis, quos doctrinæ laude, Canonum, & Sacræ Hiſtoriæ cognitione præſtantes arbitramur. Porro ad ſcribendas has litteras adducti fuimus graviſſimis illis verbis Tridentinæ Synodi, quæ *Seſſ.* 25. *de Reform.* præcepit Epiſcopis omne ſtudium impendere, ut Fideles ipſorum curæ traditi magna religione perficiant ea, quæ a Sacris Canonibus præſcribuntur: *Ut illis omnibus, & iis præcipue ſint obſequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, & jejunia.*

Ubi primum Bononienſem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepimus (ad quam beneficio Clementis XII. felic. record. ab Sede Anconitana tranſlati fuimus) Mandatum evulgavimus (quod *libro primo Inſtitutionum Noſtrarum pro viris Eccleſiaſticis decimo quinto loco continetur*): in illo plures difficultates indicavimus, ob quas minime ſolvendos jejunii legibus putabamus illos, qui ob legitimam cauſam, & legitima prius auctoritate interpoſita Quadrageſimæ abſtinentiam non obſervarent, minime inquam ſolvendos a jejunio, itaut liceret ipſis quolibet die menſam bis inſtituere, non unica vice, veſpertina ſuperaddita refectione, quæ permitti jejunantibus conſuevit. Tandem in hac Pontificia Sede collocati, Nos rem totam in examen iterum revocavimus, & præſtantiſſimis quoque Viris demandavimus ipſam diligenter, accurateque perpendere, ac ſuas deinde opiniones Nobis exponere. His peractis, hujuſmodi controverſiæ finem tribuere conſtituimus, illudque decrevimus,

mus, ne ulla in poſterum, ſive peculiaris, ſive generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas adhibendi carnes ad menſam tempore jejunii, vel Quadrageſimæ, niſi conditio ſervandi jejunii, ſive unius comeſtionis interponatur, & illud quoque monitum addatur, nequaquam licere menſam eamdem carne ac piſcibus inſtruere. Equidem declinatis hac ratione nimium implicatis quæſtionibus, exiſtimavimus unicam ſingulis diebus comeſtionem inducere illis etiam, qui carnibus uti, cum jejunium indicitur, rite obtinuerunt, & pravam illam conſuetudinem, quæ apud multos jam nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempe carnes in menſam cum piſcibus, poſtquam ipſi quadrageſimalis abſtinentiæ præcepto ſoluti fuerunt, ob eam potiſſimum cauſam, quod grave detrimentum ſaluti ab eſu piſcium accipiant.

Hæc apertiſſime conſtant ex Noſtris Apoſtolicis Litteris, quas in forma Brevis dedimus ad omnes Epiſcopos orbis Catholici anno 1741. quarum primæ incipiunt: *Non ambigimus*, Alteræ vero: *In ſuprema*. Nos profecto nulli unquam elargiti ſumus veſci carnibus, cum tempus Quadrageſimæ ſive aliud jejunium præcipitur, niſi indicta ſcriptaque conditione, quam ſuperius commemoravimus. Maximam pariter lætitiam percepimus, cum redditæ Nobis fuerunt plures Epiſtolæ, ac mandata veſtra litteris Noſtris Apoſtolicis omnino conſentanea, quibus pro virili parte contenditis adducere populos vobis ſubjectos, ut propoſitam in illis diſciplinam pie ſervarent.

Interim promulgatis iiſdem Apoſtolicis Litteris, quas paulo ante nominavimus, plures cavillationes excogitatæ ſunt a nonnullis, uti Nos antea facili conjectura ſuſpicati fuimus. Plures etiam quæſtiones propoſitæ Nobis fuerunt, exigui quidem ponderis ac momenti, quemadmodum Nos opinamur, cum illæ vel ipſius legis verbis, vel ſenſu penitus corruant, ac diſſolvantur. Attamen Sacro Tribunali Noſtræ Pœnitentiariæ rerum hujuſmodi conſcio, ac peritiſſimo eaſdem quæſtiones expendendas commiſimus, quibus omnibus plane, cumulateque, quoties opus fuit, ſatisfecit.

Archiepiſcopus Compoſtellæ in Hiſpaniarum Regnis primus Inquiſitor nuperrime vita functus, longam ad Nos dedit Epiſtolam, qua plures recenſebat difficultates, quæ Litteris Noſtris Apoſtolicis adverſabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diverſas opiniones, ac ſententias abirent in ſolvendis quibuſdam quæſtionibus, quibus Litteræ Noſtræ Apoſtolicæ cauſam, & occaſionem præbebant, ac proinde de illis judicium Noſtrum exquirebat. Et quidem Archiepiſcopi litteræ Nos graviſſimis, ac difficillimis temporibus occupatos deprehenderunt. Attamen dum quæſtiones in ipſis expoſitas percurrimus, viſum Nobis eſt, non quidem expeti, ut iis quæſtionibus reſponſum fieret, ipſiſque ſolutis nullum impedimentum, ſive obſtaculum Noſtris Litteris Apoſtolicis ſupereſſet; ſed potius ut objectis cavillationibus ad optatum finem ipſæ minime adducerentur. Accedit etiam quod Epiſtola Archiepiſcopi multis argumentationibus, & obſcuris vocibus redundabat. Quamobrem licet plures hortarentur, ne ullum Archiepiſcopo reſponſum redderemus; Illi tamen ſatisfecimus, res præcipuas ex ejus litteris delibantes, & quæſtiones omnes ad certum numerum redigentes. Primum Noſtris occupationibus tribuendum teſtati ſumus, quod tarde ipſi reſponſum daremus, ejus ſtudium commendavimus, & etiam magnopere probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc Sanctam Sedem confugerit, ut conſilium expoſceret. Deinde prolatis quæſtionibus ſatisfacere non prætermiſimus, illum tamen monentes de Inſtituto Summorum Pontificum, qui leges condere ſolent, diſciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi cauſas objiciunt, ut quæ conſtituta ſunt, perturbent ac evertant.

Vix redditis Litteris, Archiepiſcopus paulo poſt vitæ curſum abſolvit. Itaque non immerito ſuſpicamur, Reſponſa Noſtra quæ Litteris continebantur, haud cognita fuiſſe, & perſpecta illis, qui quæſtiones excitaverant. Poſt hæc alii pariter ex Hiſpanis Epiſcopis, nonnullas ex iiſdem quæſtionibus Nobis propoſuerunt; quare iiſdem Reſponſis uſi ſumus, quæ tradita prius Archiepiſcopo Compoſtellæ a Nobis fuerant. Non defuerunt etiam præſtantes inter Italos Theologi, qui Litteras Noſtras Apoſtolicas datas anno 1741. egregiis commentariis illuſtrarunt. Idem contigit Reſponſo, quod fecimus Archiepiſcopo Compoſtellæ die octava Julii anno 1744. quod ſane integrum ſuis libris præfigendum curaverunt. At quoniam libri ejuſmodi ad vos fortaſſe nondum pervenerunt, vel curis aliis diſtenti illos percurrere minime potuiſtis, his Litteris Encyclicis adjungimus illas pariter, quas (uti dictum ſæpius eſt) ad Archiepiſcopum Compoſtellæ jam pridem ſcripſimus, ut quæ diſciplina veſtris in Diœceſibus tenenda ſit, plane cognoſcatis,

Digitized by Google

ſcatis, ac ne vos deterreant difficultates, ſi quæ a captioſis hominibus concitentur.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Compoſtellæ

BENEDICTUS PAPA XIV.

SI Fraternitas tua ſecum reputabit, quot graviſſimis, & maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præſertim difficillimo tempore, prorſus Nos teneat impoſita tenuitati Noſtræ ſolicitudo omnium Eccleſiarum, non ſane mirabitur tandiu ſibi procraſtinatum fuiſſe reſponſum ad eas Litteras, quibus Apoſtolica auctoritate diſſolvendas rogaſti obortas in Hiſpania diſputationes aliquas e duabus Noſtris Epiſtolis ad omnes Epiſcopos ſuperioris anni 1741. 30. *Maii*, & 22. *Augu- ſti*, quibus intra legitimos fines coercuimus invaleſcentem Eccleſiaſtici jejunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de ſingulari Noſtro in religioſiſſimam Hiſpanam Eccleſiam amore, unde Nos, immenſa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum ſibi in omni ſua perplexitate ſalutis iter opem Noſtram præſto habet. Quamquam igitur dum prænuntiatas Conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum Nobis fuerit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent; nec otium, nec animus Nobis fuerit deffinire quidquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex propoſita a Nobis jejunandi regula; tamen eximia Paterna caritate complectimur adeo obſervantiſſimos Romanæ Sedis Hiſpanos, tantique facimus obſecrationes tuas, ut occurrere anxietati veſtræ libenter adjecerimus animum, & Nos ipſi quæſtiones abs te propoſitas dirimendas conſtituerimus: ſic autem ſe habent.

„ I. Utrum, quæ in antedictis Noſtris Litteris in forma Brevis de unica comeſtione, & de epulis non permiſcendis præſcribuntur, ſub gravi etiam præcepto prohibeantur?

„ Reſpondemus: Concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter dare, quam geminis biſce adjectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comeſtionis, & non permiſcendarum Epularum. Eos vero, qui hujuſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditiones implendas obligari.

„ II. An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis veſci, quæ jejunantibus permittitur?

„ Reſpondemus: Non licere; ſed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

„ III. An qui jejunii tempore veſci carnibus permittuntur, & unica comeſtione uti debent, boram jejunantibus præſcripram ſervare opus babeant? *Edicimus*, obſervandam iis eſſe.

„ IV. Quænam ſint epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?

„ Reſpondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas. Epulas interdictas, eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adbiberi non poſſe. Piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia.

„ V. An præceptum de utroque Epularum genere non miſcendo, dies quoque Dominicos Quadrageſimales complectatur? *Affirmatur* complecti.

„ VI. Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cruciatæ edere poſſunt ova, & lacticinia?

„ Reſcribimus: Nihil in Noſtris prænunciatis Apoſtolicis Litteris ſtatutum eſſe, quod reſpiciat gratioſum Cruciatæ Diploma; quare qui eo gaudent, illius tenorem ſtricte, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia ſe gerant. Caveant autem ne inani quapiam excuſatione ſeſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi Legibus.

„ VII. Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadrageſimam?

„ Reſpondetur; Urgere extra Quadrageſimam utrumque præceptum: Illud ſcilicet unicæ comeſtionis cum reliquis legibus in ſecundo, & tertio ad bæc poſtulata Reſponſo expreſſis: Et alterum non permiſcendi Epulas licitas cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt.

„ Habes, Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid apud vos ex Noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis Litteris dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in re laudavimus conſilium tuum interrogandæ ſupremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti greſſu ad Oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant. In iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam Religionem, nihil ſibi tutum niſi e Divi Petri Cathedra acceptum reputantem, qua ſplendidiſſima gloria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hiſpania ſibi peperit. Cavendum autem vobis eſt (ideoque ad te plurimum pertinet, qui illuſtris Archie-

Digitized by Google

chiepiſcopi & Inquiſitoris geris præcipuum munus), ne in expendendis Apoſtolicæ Sedis Conſtitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti ſolicitudine nullus fiat differendi ambigendique modus ; ſedula deinde opera conſerenda , ut iſtiuſmodi dubia , quæ facile pro ingeniorum varietate , diſputando emergunt , penitus inter vos dirimantur; ne diuturna unquam diſceptatione fluctuent animi , præſertim cum Conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſcopum , quo tendunt , aperte demonſtrent , & illuc prompte dirigi poteſt quidquid dubitando interturbare videatur . Id ſi animadvertiſſent , qui de præſenti negotio plura dubitatunt , nodum ſibi exſolviſſent . Patebat enim, nihil aliud Nobis in animo fuiſſe , quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia , qui nimium ſane jejunii fines prætergreſſi & non parum obliti , illud ad retinendum in officio corpus divinitus inſtitutum hoſti huic ſpiritus infenſiſſimo blandiebantur . Statim ſiquidem comperiſſent quid in propoſitis quæſtionibus conſtituendum eſſet , nec ſibi moleſtiam exhibuiſſent , nec Nobis, quos graviſſimæ undique circumſtant curæ , non parum temporis occupaſſent , quod tamen pro ſingulari Noſtro in veſtram gentem ſtudio , atque amore libenter impendimus ad rectum vobis iter monſtrandum ; In poſterum ſimul præcaventes quomodo in hujuſmodi quæſtionibus firmare greſſus veſtros in promptu ſit . Reliquum eſt , Venerabilis Frater , ut tibi , quod facimus ex animo , præcipuæ benevolentiæ Noſtræ pignus Apoſtolicam benedictionem peramanter impertiamur . Dat. &c. 8. Julii 1744.

Cum hæc ita ſe habeant , ſatis muneri Noſtro feciſſe videmur , ne illi (quibus licet carnes edere) cum jejunium tempore Quadrageſimæ , vel extra Quadrageſimam Fidelibus præſcribitur , unius comeſtionis limites excedant , ac ne piſcibus ſimul & carnibus parari ſibi menſam patiantur , neve cavillationes perſcrutentur , ut legi tenebras offundant . Pauca tamen adhuc ſuperſunt , quæ remedium a Nobis depoſcunt .

Siquidem advertimus jam multis abhinc annis non ſolum plures in qualibet Italiæ Urbe veſtra auctoritate diſſolvi a Quadrageſimali abſtinentia , ſed etiam magno ſtudio contenditis , ut univerſam Civitatem , totamque Diœceſim eadem abſtinentia liberemus . Hinc factum eſt , ut in quibuſdam Civitatibus , ac Diœceſibus jam per multos annos Fideles univerſi abſque ullo diſcrimine carnibus per Quadrageſimam utantur . Id quidem maximam Nobis affert ſollicitudinem , eo quod deprehendimus certis teſtimoniis in quibuſdam Regionibus Septemtrionis toto Quadrageſimæ curſu lactis & ovorum uſum libere permitti ; quia per plures annos eamdem facultatem petierint , & ab hac Sede Apoſtolica conſecuti fuerint . Quamobrem illi Populi ſibi in animum induxerunt , non eſſe rurſus ad Pontificem confugiendum pro hujuſmodi facultate impetranda , ſed priores conceſſiones ſingulis annis acceptas ſufficere , ut lactis & ovorum conſuetudo per Quadrageſimam comprobetur . Prætetea maxime facienda eſſe duximus ea verba Trid. Conc. *ſeſſione* 25. *cap.* 18. *de Reform. Sicuti publice expedit Legis vinculum quandoque relaxare , ut plenius , evenientibus caſibus & neceſſitatibus pro communi utilitate ſatisfiat ; ſic frequentius legem ſolvere , exemploque potius , quam certo perſonarum rerumque delectu petentibus indulgere , nil aliud eſt , quam unicuique ad Leges tranſgrediendas aditum aperire .*

In Litteris Noſtris Apoſtolicis , quas anno 1741. ad omnes Epiſcopos Catholicos dedimus , huic corruptelæ viam præcludere cogitavimus , ea ratione , illiſque verbis , quæ rurſum hic ſubjicimus : *Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque veſtrum ſedulitatis & caritatis officium jure poſtulat , ut omnibus notum faciatis , & annuncietis , nemini quidem ſine legitima cauſa , & de utriuſque Medici conſilio : Multitudini vero veluti Populo , aut Civitati , aut Genti indiſcriminatim integræ non niſi graviſſima , & urgente neceſſitate , & in caſibus per Sacra Canonum ſtatuta præſcriptis , cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali jejunio diſpenſationem toties quoties opus fuerit concedendam , nec audacter , fidenterque uſurpandam , nec ſuperbe , & arroganter ab Eccleſia , ſicuti alibi in more poſitum eſſe accipimus , eſſe poſtulandam .*

Porro Nos hanc normam ſecuti ſumus , cum multitudinem , veluti Populum , aut Civitatem integram Quadrageſimali abſtinentia immunem declaravimus . In primis Loci Epiſcopus id poſtulare a Nobis debuit , ac de graviſſima , urgentique neceſſitate ſuum teſtimonium interponere . Deinde carnes minime permiſſæ fuerunt , ſi lactis & ovorum uſus ſatis eſſe videretur . Tum vero facultas edendi carnes tribui ſolum conſuevit , cum interpoſito Epiſcopi teſtimonio id omnino neceſſarium judicaretur , nec ſufficiens neceſſitati remedium afferri conſtaret , ſi ova ſolum , & lacticinia concederentur . Quoties autem abſtinentia Quadrageſimæ noſtra auctoritate ſoluta fuit , certos tamen

dies

dies præſcripſimus, quibus integra abſtinentia ſervaretur, nempe diem Cinerum, dies quatuor temporum, vigilias præcepto obeundas, dies Majoris Hebdomadæ a Dominica Palmarum. Quandoque recenſuimus etiam totam hebdomadam Cinerum. Aliquando etiam indiximus abſtinentiam feriis ſextis, ac Sabbatis, etiamſi facultas a Nobis tradita lactis & ovorum uſum ſolum complecteretur. Poſtremo etiam conditionem ſemper addidimus, ne jejunii Lex unius per diem comeſtionis ullo modo violaretur, ac ne ſimul in menſa carnes & piſces apponerentur.

Dum rationem hujus conſilii Noſtri ſerio perpendimus, haud plane acquieſcimus ob eam ſolicitudinem, ac dubitationem, ne cauſa ab Epiſcopo Loci prolata, quam Nos legitimam credidimus ad ſolvendam Quadrageſimæ abſtinentiam, ejus naturæ fortaſſe non ſit, quæ veram, & urgentem neceſſitatem contineat. Quippe illud Nobis ſemper ante oculos propoſitum habuimus, ut nihil a ratione alienum, nihil inconſulto, ac temere faciamus. Hærent pariter animo defixa Sancti Bernardi verba ad Pontificem Eugenium *lib. 3. de conſideratione cap. 4. Facitis hoc quia poteſtis: Sed utrum debeatis, quæſtio eſt, & quomodo.* Attamen fidem præſtitimus iis, quibus præſtanda fuerat, Epiſcopis nempe Locorum. Non enim alio pacto exerceri poteſt ſolicitudo peculiarium Eccleſiarum, ac Diœceſum, niſi fides habeatur Epiſcopis a quibus illæ adminiſtrantur; ſed in poſterum, ut graviſſimum hoc negotium tutius, quam fieri poſſit, geratur, moleſtum vobis non ſit animum iis advertere, quæ ſubjicimus.

Non ignoratis ab Innocentio tertio Prædeceſſore Noſtro *cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, inter cauſas legitimas ſolvendi abſtinentiam a carnibus jejunii tempore, recenſeri veram, & exiſtentem teipſa ægritudinem: *Præterea de illis, qui in Quadrageſima, vel in aliis jejuniis ſolemnibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri, reſpondemus: Quod cum non ſubjaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum urgens neceſſitas exigit, ſupportare potes, & debes, ut majus periculum in eis evitetur.* Idem ſtatuerant multo ante Innocentium tertium, Patres octavi Concilii Toletani *Canon. 9.* quod anno 653. celebratum fuit: *Quiſquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitatis evidentis languore, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate diebus Quadrageſimæ eſum Carnium præſumpſerit attentare, non ſolum erit reus Reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejuſdem diei Sancta Communione ..... Illi vero, quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præſumant, quam a Sacerdote permiſſum accipiant.*

Nemo eſt qui non intelligat hujuſmodi cauſas ſatis eſſe, ut aliqui a jejunii legibus, & abſtinentia immunes exiſtimentur; non autem ut Populus, vel integra Civitas idem privilegium obtineat. Quis enim ſibi perſuadere poſſit, Cives univerſos alicujus Urbis, vel Diœceſis eodem tempore graviſſimo morbo teneri, vel in eodem diſcrimine verſari omnes, ut periculoſam ægritudinem contrahant? Niſi eos morbos intelligamus, qui ab aeris intemperie, vel infectione promanant, de quibus paulo poſt verba faciemus; Quis credat unquam Populum univerſum alicujus Diœceſis, vel communi languore penitus extenuatum, vel extrema ſenectute confectum?

Neque vero cauſa ſufficiens habenda eſt, ut aliqua Civitas, vel Populus abſtinentia Quadrageſimali liberetur, ipſique carnes permittantur, ſi forte piſces, vel ova caro pretio vendantur. Sicut enim Urbes habent egenos Cives, ita etiam opulentos, e quibus etiam alii vitæ ſuſtentationem labore, ac ſudore ſibi comparant, alii vero Patrimonio, ac divitiis ſatis ſuperque abundant; Itaque ſi emendis piſcibus grave pretium ſolvendum ſit, id quidem egenis Civibus, non vero divitibus ſuffragatur. Id afferunt etiam nonnulli Theologi haud ſeverioris diſciplinæ, quorum ſententiam recenſuimus *capit. 9. libri tertii Noſtrarum inſtitutionum*, quas Bononiæ Typis impreſſimus.

Illud etiam inane commentum prorſus exiſtimari debet, ſolvendas eſſe abſtinentia Quadrageſimæ Civitates, vel Diœceſes, ubi exercitus verſantur: eo quod Milites in iis locis permanentes abſtinentiæ leges minime obſervant. Id potius animos Civium inflammare debebat ad jejunium rite, religioſeque ſuſcipiendum, ut nempe Milites tanta virtute Temperantiæ permoti, ipſorum exemplum ſequantur. Illud ſolum pro legitima cauſa in medium proferri poteſt, copias militum tantam afferre Civitati penuriam herbarum, atque olei, licet Quadrageſimæ jejunio non obtemperent, ut harum rerum pretia ſummopere augeantur. Tunc autem eadem ſtatuenda ſunt, quæ paulo ante diximus, cum Piſces, & Ova cariori pretio comparantur. Igitur peculiares morbi, quamvis frequentes, in poſterum pro cauſa ſolvendæ abſtinentiæ non adducan-

Digitized by Google

ducantur, niſi forte civibus univerſis iidem morbi communes habeantur ob aliquam aeris corruptionem: neque in poſterum, herbarum, olei, piſcium, & ovorum pretia tanti ponderis eſſe cenſeantur, ut omnis Civitas, vel Diœceſis ab inſtituto Quadrageſimæ jejunio, ac temperantia liberari contendat. Quod ſi veras ac legitimas a Nobis cauſas ad hanc facultatem obtinendam expetitis, duas potiſſimum percenſebimus, quarum prima ex jure Canonico; altera vero ab ipſa rerum magiſtra experientia, deprompta eſt.

Innocentius tertius, quem ſuperius nominavimus, *eodem cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, Archiepiſcopo Bracarenſi poſtulanti, qua pœna plectendos judicaret illos, qui tempore Quadrageſimæ a carnibus non abſtinuerant ob ſummam rerum caritatem, & anguſtiam, ita ut plures fame enecarentur? Reſpondit his verbis: *Cum autem quæſieris, quæ ſit illis pœnitentia injungenda, qui diebus Quadrageſimalibus, tempore, quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars Populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti; Reſpondemus: Quod in tali articulo illos non credimus puniendos; Preces tamen Domino pro illis, & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium eſt ibi timere culpam, ubi culpa minime reperitur*. Si quis hoc tempore Epiſcopus adductus exemplo Bracarenſis Antiſtitis idem conſilium peteret a Sede Apoſtolica, tamquam ineptus, ac ſimplex haberetur. Sed illo Eccleſiæ feliciſſimo ſæculo maxime pendebatur, uti æquum eſt, Quadrageſimæ præceptum. Hinc magna ſeveritate inquirebantur illi, qui minime paruiſſent, licet talis cauſa intercederet, ut liberi ab eodem præcepto viderentur, nec ulla ratio habebatur Virorum Principum, licet ipſorum incolumitas cum Reipublicæ felicitate conjuncta putaretur, uti nos fuſe oſtendimus in *decima quinta Noſtrarum Inſtitutionum libri primi*; ſed iis omiſſis, & aliis bene multis, quæ in hanc rem a Nobis congeri poſſent, illud primum delibabimus ex reſponſo Innocentii tertii, tunc Quadrageſimæ abſtinentia ſolvi poſſe integram Civitatem, vel Diœceſim, cum reipſa non ſuppetunt ea, ſine quibus præceptum Quadrageſimæ obſervari nequit. Itaque ſi revera in aliquo loco, neque oleum, neque piſces comparari poſſint, tunc incolis ejuſdem loci permitti fas eſt, ut lacte & ovis utantur; Si hæc autem revera deficiant, tunc carnis, ſalubris tamen, edendæ facultas concedere-tur, interpoſita ſemper ſervandi jejunii conditione.

Inſula Sancti Dominici in America Meridionali in temporalibus paret cariſſimo in Chriſto Filio noſtro Ludovico Gallorum Regi Chriſtianiſſimo, neque ullus ei præeſt Epiſcopus. Præfectus Patrum Societatis Jeſu anno 1742. a Nobis quæſivit, an ex conceſſione ſibi facta a Sede Apoſtolica diſpenſandi ſuper eſu carnium, ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & Quadrageſimæ, dici poſſet ſibi etiam datam fuiſſe facultatem diſpenſandi, nedum particulares perſonas, ſed etiam multitudinem hominum, & omnes ſui diſtrictus incolas, quando coram Deo id expedire judicaſſet: habitoque reſponſo facultatem ei fuiſſe conceſſam diſpenſationem indulgendi particularibus hominibus, non autem multitudini hominum, & omnibus incolis ſui diſtrictus, pro conceſſione exoravit. Pro Cauſa expoſuit veneficam piſcium qualitatem, exiguum piſcatorum numerum, qui longe ab inſula piſcantes, piſces deferebant aut fœtentes, aut corruptos ob nimios calores, paupertatem earum gentium, quæ oleum emere non poterant pro cibis quadrageſimalibus neceſſarium, deficientiam denique olerum, & leguminum, quæ in ea regione facile corrumpuntur, aut a vermibus conſumuntur. Re ſubinde mature diſcuſſa coram Nobis in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis *die* 12. *Aprilis anno* 1742. habita ratione regionis nimis remotæ, a qua quolibet anno impoſſibilis erat ad Sedem Apoſtolicam recurſus; Indulgentes neceſſitati Fidelium degentium in inſulis regionis Gallicæ in America, facultatem conceſſimus Præfectis Miſſionum illarum partium in caſu veræ & ineluctabilis neceſſitatis, & tantum de anno in annum, præfataque vera neceſſitate durante, & non aliter, nec alio modo, ut poſſent, & valerent cum Fidelibus populis ipſorum regimini commiſſis diſpenſare ſuper eſu ovorum, & lacticiniorum, & etiam carnium tempore Quadrageſimali, indicta ſimul cum hujuſmodi diſpenſatione obſervantia jejunii per unicam comeſtionem, onerataque prædictorum Præfectorum conſcientia, ſi adamuſſim juxta præſcriptum conceſſa facultate uſi non fuiſſent.

Sed jam ad experientiam deveniamus. Quindecim ab hinc annis per totam fere Europam morbus invaluit, qui pectoris inflammationem inferebat, ita tamen, ut ex una Civitate in aliam, & ex una Provincia in aliam hæc

Digitized by Google

hæc ſuneſta lues promanaret : id contigit annis 1730. 1733. 1740. Licet autem morbus ejuſmodi, qui univerſos hominum ordines , atque ætates corripiebat, lentam ſolum in pectore inflammationem excitaret , tamen ſenibus matura jam ætare debilitatis extremam afferebat perniciem , nam ex ipſo ſebres acuriſſimæ, ac mortales ſequebantur. Idem morbus in periculum trahebat juniores etiam, qui paululum infirmo pectore laborarent . Poſtremo multorum pectora adeo labeſactavit , ut deinde graviſſima mala provenerint . Alios quoque morbos hujus generis pectoris inflammationem magno cum periculo afferentes , ægros in diſcrimen vitæ adduxiſſe , Medici ſcriptores luculenter teſtantur .

Itaque ſi Medicinæ profeſſores acciri, monitique graviter, ut nihil a veritate alienum reſpondeant, unanimi conſenſu fateantur (uti Nobis accidit, cum adhuc Bononiæ verſaremur) morbum eſſe talis naturæ, qualem ſuperius commemoravimus , itaut nulla ætas libera & incolumis eſſe queat , & affirment, illis ipſis , qui inter Cives ſalvi & integri numerantur , eamdem perniciem imminere ; id prærerea conferre plurimum ad hujuſmodi luem depellendam , aut evitandam , ſi tum ægrotantes, tum ſani, a piſcibus , & oleo , & quandoque pariter a lacte , & ovis abſtineant , ſi , inquam , res ita ſe habeat , tum procul dubio cauſa ſufficiens judicanda eſt , quæ experientiæ innititur , & quæ ſemper probata , & in poſterum probanda videtur , ut nempe Populus, ſeu Civitas integra a Carnibus abſtinendi præcepto non teneatur.

Neque ulla difficultas removere vos debet a conſulendis Medicis, qui præſtantiores habeantur . Cavendum pariter , ut quidquid revera ſenſerint , ſcripto reſtari non prætermittant ; quæ conditio ſi deſit, in poſterum nulla unquam ſacultas Civitati, aut Diœceſi carnibus, aut lacticiniis veſcendi tempore Quadrageſimæ tribuetur : quippe id neceſſarium omnino videtur . Accedit etiam, quod Medici facilitate quadam incredibili peculiares quidem Cives a Quadrageſimæ præcepto liberos, & immunes decernere ſoleant, (qua de re graviſſime monendi a Vobis ſunt, ne ſuas animas indulgendo nimis aggravent): cum vero pro univerſis Civibus idem ſtatuendum proponitur, tum ſe difficiles , anxios , ac ſolicitos præſtare nos ipſi experti ſumus . Poſtremo ſi velint percurrere ea quæ in Italia , & extra ipſam præclariſſimi Auctores Medici Typis evulgarunt, facile deprehendent, abſtinentiam , ciborumque parſimoniam ab illis magnopere commendari, diſcrimen inter morbos conſtitui ; & certis rationibus oſtendi, in curandis quibuſdam morbis nequaquam requiri , ut juſculum , & carnes loco piſcium , olei, & herbarum ſubſtituantur ; in aliis vero juvare plurimum , ſi ſublatis carnibus , cum indicitur jejunium , oleo, vel lacte ægrotantes utantur. Demum advertent quam diligenter , accurateque ſcribant de pectoris incommodis , cum in omnibus generatim excitantur , ne corripiantur eodem morbo , qui adhuc incolumes a communi lue ſuperſunt .

Hæc vobis indicanda putavimus . Reliquum eſt , ut vos hortemur , ne tam facile ſuſcipiatis negotium petendæ facultatis utendi carnibus, & lacticiniis tempore Quadrageſimæ pro univerſa Civitate , vel Diœceſi . Quippe abrumpenda tandem eſt conſuetudo, ob quam jam per tot annos in quibuſdam locis hæ facultates tribui conſueverunt . Illud etiam experientia a vobis comperrum erit , delicatis quoque , ac mollibus abſtinentiam Quadrageſimæ nullam inferre perniciem , neque plures ob hanc cauſam inter ægrotos , vel mortuos recenſeri . Hanc rationem , & inſtitutum Nos ipſi ſecuti ſumus Romæ , & Bononiæ (cujus Sedem adhuc retinemus) cum nuper Quadrageſimæ tempus ageretur . Si vos id quoque præſtabitis , neque facile a Nobis pro univerſa Civitate, vel Diœceſi facultatem ſolvendi Quadrageſimæ abſtinentiam poſtulabitis, vel (ſi neceſſarium id arbitremini) non aliter quam ſervatis præmiſſis conditionibus diſpenſationis inſtantia ad Nos deſeretur, non ſolum ii fructus provenient , quos jam indicavimus , ſed etiam repulſæ pudorem evitabitis, Noſque pariter ea moleſtia vindicabitis, quam ferimus , dum votis veſtris minime obſecundamus . Poſtremo vos omnes peramanter amplectimur, & Apoſtolicam benedictionem Vobis , Populiſque veſtris impertimur. Datum ex Arce Caſtri Gandulphi die 10. Junii 1745. Pontificatus Noſtri anno quinto .

Qui ſemel fregit jejunium , & eadem die 36
ſæpius comedit , ſi ſregit jejunium eſu car-
nium , peccat toties mortaliter , quoties ite-
rum comedit carnes. *Communis* . Si vero fre- 37
git ſola replicata refectione cum cibis die je-
junii permiſſis, variant Doctores . Caſtropal.
tom. 25. *par.* 2. §. 2. *num.* 8. Fagundez *præ-
cept.* 4. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 8. & alii ab ipſo
citati , Diana *par.* 1. *tit.* 9. *reſol.* 44. cum
quatuordecim aliis ibi citatis , Maſtrius *diſp.*
14. *Theolog. moral. num.* 9. Reiffenſtuel *Theol.*

mo-

Digitized by Google

moral. tract. 10. *de præcept. Eccleſ. diſt.* 2. *q.* 2. *num.* 20. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 2846. & alii, dicunt, non peccare mortaliter, niſi per ſecundam comeſtionem, non vero per tertiam, vel alias ſubſequentes. Et ratio iſtorum eſt, quia præceptum jejunii non obligat ad impoſſibile; poſita autem ſecunda comeſtione, impoſſibile eſt, ut quis unica refectione contentus ſit, adeoque peccatur tantum in ſecunda comeſtione, & non in aliis, quia ſtatim ac illa poſita, eſt violatum præceptum jejunii, & amplius non obligat. Medina autem, Maj. Montes. Covarruv. Molan. Silveſter, Loth. & alii multi apud La Croix *loc. citat. num.* 1265. valde probabiliter tenent, peccare mortaliter, quoties iterum ſumit plenam refectionem, quia per negationem aliarum refectionum adhuc obtineri poteſt notabilis mortificatio carnis, quæ eſt finis legis; Vivald. vero, Diana *reſolut.* 53. Illſung *tom.* 4. *d.* 1. *n.* 43. dicunt, in aliis comeſtionibus poſt ſecundam, ne quidem venialiter peccare. At ipſe La Croix *loc. cit.* recte dicit, tenendum eſſe cum communiſſima ſententia, peccare ſaltem venialiter; quia eſt contra finem legis, qui eſt mortificatio carnis, & non eſſe pluſquam veniale, docet cum aliis probabiliter Leſſius *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 17. (*a*)

38 Jejunium quamvis frangatur per iteratas veras refectiones, non frangitur tamen per alias ſumptiones, non per modum cibi, vel refectionis; ſed per modum medicinæ, vel potus. Sic non ſolum non frangit jejunium ſumere ipſas formales medicinas, ſed neque univerſaliter electuaria, ſeu confecta, cum principaliter non ſumantur ut cibi, ſed ut medicinæ. *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 6. *ad* 3. Item non frangit jejunium, qui ad confortandum ſtomachum debilem mane ſumit offam, fruſtum panis, ſaccarum, & hujuſmodi, vel extra tempus refectionis bibit quacumque de cauſa, (*b*) & addit bolum panis, amygdala, & hujuſmodi, quia ſimilia habent potius rationem medicinæ, ne videlicet noceat hauſtus, quamvis per accidens nutriant, ut obſervant communiter DD. apud Laym. *l.* 4. *tr.* 8. *cap.* 1. *n.* 7. Sic pariter non 39
frangit jejunium bibere extra tempus refectionis quemcumque parum potum, etiam vinum, cereviſiam, mulſum, etiamſi fiat non præciſe ad ſedandam ſitim, ſed etiam aliqualiter ad ſedandam famem, & nutriendum. Sic S. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 6. *ad* 2. & alii paſſim cum Navarr. *c.* 21. *num.* 13. Laym. *lib.* 4. *tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 7. Caſtropal. *par.* 2. §. 2. *num.* 4. Tambur. *in Decal. lib.* 4. *cap.* 4. §. 2. *num.* 4. Diana *par.* 1. *tract.* 9. *reſol.* 23. contra S. Antonin. Alenſ. Richard. Roſell. Silveſtr. & alios, & ratio a S. Thoma, & aliis allata eſt, quia Eccleſia diebus jejunii pro-

Nota Romani Theologi.

(*a*) R. P. Paulus Gabriel Antoine tractat. de Virtut. Moralibus, Append. quæſt. 5. proponit: An toties quis peccet mortaliter, quoties die jejunii ſumit refectionem iteratam: Et reſpondet: Non pauci affirmant. Quia juxta omnes toties quis peccat, quoties carnes comedit, quia præceptum abſtinendi a carnibus eſt negativum. At præceptum abſtinendi a pluribus refectionibus eſt etiam negativum: nam non præcipit unam refectionem, ſed præciſe plures refectiones prohibet. Ergo ſicut peccatur per quaſvis comeſtiones carnium, ita & per quamlibet, & ſingulas refectiones ultra unam. Præcepta enim negativa violantur non ſolum per primum, & ſecundum actum, ſed etiam per quoſcumque alios ſequentes. Videſis & rationes alias, ab Auctore expoſitas, quæ potiores videntur rationibus Auctorum id negantium.

(*b*) Non eſt probata Theologis gravioribus Ferraris aſſertio, qua putat jejunii legem non violare, *qui extra tempus refectionis bibat quacumque de cauſa:* Nam ſi in fraudem legis jejunii bibat, & quidem frequenter, hoc eſt, ſi bibat non per modum potus, ſive ad extinguendam ſitim, & faciliorem digeſtionem procurandam, ſed ad ſenſum famis eludendum, & ad nutritionem habendam, quæ ventris famem propulſet, tunc contra legem jejunii agere, eamque violare videtur. *Legem enim violat, qui in fraudem legis aliquid facit*, ut ait S. Thom. *in* IV. *diſt.* XV. *quæſt.* 111. *art.* 1. *ad dub.* 1. *num.* 17. de eo loquens, *qui potat extra horam unicæ comeſtionis, qui non dicitur bis manducare, & propter hoc nec ſtatutum Eccleſiæ frangit, niſi in fraudem faciat: quia legem violat, qui in fraudem legis aliquid facit.* Itaque non adeo certum eſt, legem jejunii non infringere, qui extra comeſtionem quacumque de cauſa bibat, ut Auctor pronunciat.

Digitized by Google

prohibet ſolum ea, quæ per ſe ordinantur ad nutriendum corpus: potus autem quicumque purus per ſe non ordinatur ad nutriendum corpus, ſed potius ad ſitim extinguendam, naturam refrigerandam, cibi concoctionem adjuvandam; & quamvis vinum, cereviſia, mulſum per accidens aliquantulum nutriant, eorum tamen Eccleſia rationem non habuit, adeoque &c.

40 Jejunium non frangit, & licita eſt ſumptio Caffæi, Thæi, Salviati, & Cocholati in die jejunii, quando illa ſumuntur medicinaliter ad curandam infirmitatem realem; *Communis*.

41 Si tamen ſumantur non medicinaliter, variant Doctores, & maxime de Cocholato, quod jejunium non frangere abſque ulla limitatione tenent Hurtadus, Lopez, & plures alii apud Tambur. *tom.* 1. *pag.* 135. Leandr. *de præcept. Eccleſ. tract.* 5. *diſput.* 5. Dianam *par.* 12. *tract.* 6. *reſol.* 53. Idem tenet Henriq. *verb. Jejunium*, referens Urbanum VIII. oblatis ingredientibus, & in ejus conſpectu confecto cocholato, de illo guſtato dixiſſe eſſe, & manere potum. Idem etiam, ut teſtantur plures Doctores apud Illſung *t.*4. *d.* 1. *n.* 39. reſponderunt Gregor. XIII. S. Pius V. & Paulus V. Ipſis accedit conſuetudo, & timoratorum, doctorumque virorum Religioſorum uſus ſine ſcrupulo. Econtra plurimi alii cum Caſtropal. *loc. cit. p.* 2. §. 2. Boudeuvio *part.* 2. *quæſt.* 17. *in Ventilabro Medico Theologico*, Tambur. *loc. cit.* conſideratis ingredientibus, & vi nutritiva illius, docent frangere jejunium; Probabilior tamen, & ſecurior ſententia cum Leandro *de præceptis Eccleſiaſt. tract.* 5. *diſp.* 5. Diana *part.* 11. *tract.* 6. *reſolut.* 53. Felice Poteſt. *loc. citat. num.* 2877. Remigio, Eſcobar, & aliis, apud ipſos docet, cocholatum non frangere jejunium, ſi id, quod eſt cibi, miſceatur aquæ in minori quantitate; ita ut ſuperabundet aqua, quia tunc cum bibatur tenue, habet rationem potus, & potus ab Eccleſia non prohibetur; Si vero id, quod eſt cibi, miſceatur aquæ in majori quantitate, ita ut ſuperabundet cibus, tunc dicit frangere jejunium, quia cum tunc coquatur inſtar denſæ pultis, habet rationem cibi, & ſic videtur ab Eccleſia prohibita ejus ſumptio, eo vel maxime, quod in eo caſu valde opponitur fini præcepti Jejunii, qui eſt maceratio carnis, cum cocholatum ſimiliter ſumptum ſit præ ceteris cibis nutritivum, & elevativum ſpirituum vitalium, ut experientia patet. * Hinc etiam Benedictus XIV. *Inſtitution. Eccleſiaſt.* 15. §. 10. potum cocholati die jejunii tolerat; vix tamen admittit majorem longe citatum; nec omnino tolerat ſæpius eadem die iterare. *

42 Collatio, ſeu refectiuncula veſpertina etiam ad nutritionem ſumpta, eſt licita; *Communis*.

43 Pro qualitate tamen ciborum in hac veſpertina refectiuncula ſumendorum varia varii ſentiunt Doctores. Aliqui enim volunt, talem refectiunculam ſumendam eſſe in modico pane, & fructibus, ſeu herbis, & non in cibis proprie dictis, ut ſunt omnes piſces cocti, ova, lacticinia, legumina cocta, aliique cibi ſubſtantiales. Alii concedunt modicum caſei, butyri, lactis, pultis amygdalinæ, & hujuſmodi. Alii permittunt panem coctum cum amygdalis, ſeu coctum in aqua, aut alio liquore una ſimul cum ſale. Alii dicunt licere comedere parvos piſces. Alii concedunt omnis generis cibos, quorum comeſtio licita eſt in prandio die jejunii, modo ſervetur quantitas. Alii permittunt juſcula cocta ex cibis illis, qui liciti ſunt in collatione, v. g. ex vino, vel cereviſia, pane, herbis, fructibus, oleo, vel butyro condita. Alii docent in collatiuncula non eſſe attendendam qualitatem ciborum, ſed quantitatem tantum, adeo ut ex omnibus cibis, qui die jejunii licite poſſunt ſumi in prandio, etiam piſcibus, leguminibus, placentis, ovis, lacticiniis &c. in modica quantitate liceat ſumi etiam in veſpertina refectiuncula, ſeu collatione; Sic Cajetan. *verb. Jejunium cap.* 1. *in fine*, Marchant. *Tribunal. par.* 2. *tract.* 12. *tit.* 13. *q.* 3. *dub.* 1. & aliis citatis Bonac. *de legibus diſp. ult. punct.* 3. *q.* 1. quam ſententiam omnino probabilem, & tutam eſſe dicit Sporer *loc. cit. num.* 32. Unde in tanta varietate opinionum, ſalvo meliori judicio, dicerem ego ſervandam eſſe conſuetudinem, & praxim, quam in qualibet Regione, & Provincia ſequuntur Timorati. Et ratio eſt, quia, cum collatio, ſeu refectiuncula veſpertina non ſit ab Eccleſia univerſali inſtituta, ſed tantum a particularibus paulatim introducta, & tandem a S. Sede tolerata, eo modo ſumi debet, quo fuit in ſingulis Provinciis introducta, & a Timoratis recepta; Vide Sporer *loc. cit. a num.* 19. *ad* 32. La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *a num.* 1297. *ad* 1303. ubi multa ad rem.

44 Sic etiam pro quantitate ciborum in hac veſpertina refectiuncula, ſeu collatione ſumendorum, varii varia ſentiunt. Aliqui enim concedunt ſolum tres uncias. Alii quatuor. Alii ſex. Alii octo. Alii rectius docent, non poſſe unam generalem pro omnibus quantitatem ſe-

cun-

Digitized by Google

cundum pondus, & menſuram determinari, ſed variam eſſe poſſe pro varietate perſonarum, & ætatis, complexionis, occupationis, item regionis calidioris, vel frigidioris; & equidem veriſſimum eſt: ſine dubio enim plus indiget, & ſumere poteſt homo provectæ ætatis, quam alius ætatis conſiſtentis, homo pluribus occupationibus, vel laboribus exercitatus, aut continuis ſtudiis deditus, aliiſque negotiis fatigantibus caput, quam omnimode vacans; in primis enim ſpiritus magis deficiunt; item plus indiget, & ſumere poteſt degens in regionibus frigidioribus, quam in

45 calidioribus. Ut autem aliqualis recta regula aſſignetur pro omnibus, varii dicunt probabilius modicam, & licitam ſine ſcrupulo quantitatem pro collatione, ſeu refectiuncula veſpertina cenſeri quartam, vel quintam partem cœnæ ordinariæ, quam quis alias ſpectata ſua perſona, ætate, conditione, occupatione, fatigatione, regione, ordinarie ad ſufficientiam naturæ ſumere ſolet; Regin. *tom.* 2. *lib.* 4. *num.* 185. Layman *loc. cit. num.* 9. Buſemb. *lib.* 3. *par.* 2. *cap.* 3. *dub.* 1. La Croix *ibid. num.* 1299. Sporer *loc. cit. num.* 26. Filliuc. *tract.* 2. *p.* 1. *c.* 2. *qu.* 7. *num.* 33. dicens ita deciſum fuiſſe in celebri Academia Theologorum, qui omnes in quartam partem conſenſerunt. Idem probat Eſcob. *E.* 12. *cap.* 3. *num.* 61. & alii. Et ratio eſt, quia etiam in aliis præceptis, ut auditione Miſſæ, recitatione Horarum, & hujuſmodi, ſemper quarta pars cenſetur modica, & non notabilis (niſi totum eſſet valde notabile magnum) unde cum homo pro cœna ordinaria non ita magnam quantitatem comedere ſoleat, merito quarta, vel quinta pars cœnæ ordinariæ cenſeri poteſt quantitas modica, quam quis pro collatione, ſeu refectiuncula veſpertina licite ſumere poteſt. Verum ſalva omni debita reverentia, ultra quod allata ratio etiam in quartam partem prandii detorqueri poſſet, licet quarta pars cœnæ reſpectu cœnæ, aut prandii reſpectu prandii, dici poſſit modica; non tamen reſpectu collatiunculæ, & jejunii, quemadmodum perpendenti fit palam: unde arbitror ipſe dicendum, quatuor, vel quinque uncias pro refectiuncula eſſe quantitatem ſervandam, niſi circumſtantiæ ſuperius recenſitæ, vel conſimiles aliter expoſtulent legitime: atque reminiſcantur laxi, jejunium ad carnis paſſionumque mortificationem, peccatorum expiationem, & temporis acceptabilis ſalutem conſequendam inſtitutum eſſe, & nec tantillum prioribus Eccleſiæ temporibus fuiſſe in uſu pro refectiuncula. Accedit nunc quoad ſupradicta, attendendam eſſe Apoſtolicam deciſionem Bened. XIV. qui ad 2. dubium: *An quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis veſci, quæ jejunantibus permittitur? Reſpondit non licere, ſed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes recte meticuloſæ conſcientiæ*, ut patet in ſua Encyclica Epiſtola data *ſub die* 8. *Julii* 1744. & ad litteram adducta *ſub num.* 35. Atque ad rem debent hic opportune obſervari, quæ noviſſime adduxit D. Alphonſus de Ligorio in ſua *Theologia Morali lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 3. *de Præceptis Eccleſiæ dub.* 1. *ſub num.* 1027. ibi: Hic notandum, quod nuper per quemdam Confeſſarium ſupplicatus fuit SS. Pontifex Benedictus XIV. ut explicaret, an revera liceret in ſerotina collatiuncula parum caſei ſumere, iis, qui in Quadrageſima & Vigiliis ſunt diſpenſati ad lacticinia? Pontifex ſupplicationem tranſmiſit ad S. Pœnitentiariam, quæ ſic reſcripſit: *Sacra Pœnitentiaria optime conſcia mentis Sanctitatis ſuæ, ex ſpeciali auctoritate ejuſdem reſpondet, non licere:* rationem afferens, quod illud *jejunantes* expreſſum in Bulla *Libentiſſime*, præfati Pontificis Benedicti XIV. (ubi dictum fuit, diſpenſatos ad carnes, vel ad lacticinia, *opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes recte meticuloſæ conſcientiæ*) intelligitur de rigoroſe jejunantibus quadrageſimali jejunio, in quo tam carnes, quam ova & lacticinia vetantur.

Deinde dubium ſubortum fuit, an S. Pœnitentiaria illud: *optime conſcia mentis &c.* dixerit ex ſua interpretatione, vel ex proprio oraculo Pontificis? Idcirco idem Confeſſarius iterum Papam ſupplicavit ut ipſemet mentem ſuam explicaret. Venit Reſponſum, (quod ego ipſe authenticum obſervavi, & nunc apud me eſt) in quo ſic dicitur: *Sacra Pœnitentiaria de mandato SS. Domini, qui ſuis ipſis oculis retroſcriptam Epiſtolam dignatus eſt legere, reſpondet, vera eſſe, & pro veris habenda, quæ conſtat ab eadem Pœnitentiaria fuiſſe reſcripta. Datum Romæ in Pœn. die* 23. *Julii* 1756. Sic ille expreſſe ad litteram.

Tempus ordinarium ſumendæ collationis, 46
ſeu refectiunculæ veſpertinæ ſine dubio eſt veſpertinum, unde qui abſque omni cauſa pro mero ſuo libitu illud commutat, ſumendo mane collationem, & veſpere prandium, ſeu cœnam, peccat ſaltem venialiter, quia pervertit receptam conſuetudinem, & univerſalem uniformitatem Eccleſiæ; *Communis* cum

Digitized by Google

Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *cap.* 11. *num.* 10. Si vero aliqua juſta cauſa interveniat, v. g. copia negotiorum non permittentium ſumptionem prandii in meridie, vel periculum infirmitatis, occaſio itineris, & hujuſmodi, nullimode peccat; Rurſus *communis* cum Marchant. *Tribunal. p.* 2. *tract.* 2. *tit.* 3. *q.* 3. *dub.* 3. ubi ſic præciſe dicit: Ratio mihi clara eſt, quia ſi Mater Eccleſia cum comedente in meridie diſpenſat, ut collatiunculam veſpere ſumat ad confortationem, ne deficiat, in hoc condeſcendens humanæ infirmitati; potior ſane diſpenſationis ratio eſt in eo, ut qui in die iter agat, aliudve negotium commode exerceat, ad veſperam uſque ſuam cœnam transfert, & mane collatiunculam ſumit; & in eo eſt majus periculum deficientiæ. Ubi igitur eadem ratio militat, idem omnino ſecura conſcientia concludi exiſtimo. Et hæc praxis communi uſu timoratorum in dies confirmatur.

47 *Hactenus ille*; Immo Reginald. *lib.* 4. *num.* 186. Maſtrius *in Theolog. Moral. diſp.* 12. *n.* 8. J. Sanch. *diſp.* 53. *num.* 2. Tamb. *loc. cit.* §. 3. *n.* 10. Sanchez *dub.* 27. Azorius, & quidam alii probabile eſſe cenſent, talem nec venialiter peccare, quamvis ſine ſpeciali cauſa differat prandium ad noctem, dummodo ſumat refectiunculam hora conſueta prandii, & non prius, niſi adſit alia juſta cauſa. Et ratio iſtorum eſt, quia, dicunt ipſi, talis modus jejunandi neque ex toto, neque ex parte ſolvit ſubſtantiam jejunii. Quinimmo talis modus jejunandi magis conducit ad finem jejunii; qui eſt mortificatio carnis, unde & olim in Eccleſia primitiva refectio ſumebatur ad veſperam in Quadrageſima, & ad horam nonam, quæ eſt tertia poſt meridiem in aliis jejeuiis, ut patet ex adductis ſacris Canonibus, & Patribus *ſub n.* 15.

48 Tempus ordinatium comeſtionis, ſeu prandii in die jejunii, ſcilicet horam ſextam proximam meridiei notabiliter, v. g. per unam, vel alteram horam anticipare abſque juſta cauſa, volunt varii graves Auctores eſſe peccatum mortale, quia notabili anticipatione refectionis ante horam determinatam notabiliter violatur jejunium; *arg. cap. Solent* 47. *diſt.* 1. *de conſecr.* ubi olim præveniens reficiendo horam veſpertinam in Quadrageſima non cenſebatur jejunare, ibi: *Qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quam veſpertinum celebretur Officium*; Sic Navarr. *in Manual. c.* 21. *num.* 27. Marchant. *in Tribunal. par.* 2. *tr.* 12. *tit.* 3. *q.* 2. Covarruv. Paludan. Cajetan. Sancius, & alii. Communior tamen, & probabilior ſententia tenet, non eſſe peccatum mortale, ſed veniale tantum, etiam notabiliter, & ſine juſta cauſa prævenire dictam horam refectionis, ſeu prandii. Et ratio eſt, quia ſic non violatur ſubſtantia præcepti jejunii, ſed ſolum circumſtantia quædam accidentalis & ſecundario requiſita ad jejunium Eccleſiaſticum; Sic Innoc. Angel. Tolet. Medina, & alii cum Leſſio *lib.* 4. *de juſtit. & jur. cap.* 2. *num.* 13. Layman *loc. cit. num.* 70. 71. 72. & plurimis citatis Diana *part.* 1. *tract.* 9. *reſol.* 33. Reiffenſtuel *Theol. mor. loc. cit. num.* 33. Buſembau, & la Croix *loc. cit. num.* 1278. & alii paſſim. Si autem 49
aliqua juſta cauſa ſubſit, ut ſi iter ſit ineundum, ſi Hoſpites dimittendi, ſi Concio habenda, lectio frequentanda, aliudve negotium in meridie, & hujuſmodi, nullum erit peccatum ne quidem veniale; *Communis*. Sicuti nullum 50
eſt peccatum in privilegiatis, ut in Religioſis, qui per privilegium, etiam ſine cauſa poſſunt una hora anticipare; La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1277. Tamburin. *cap.* 4. §. 4. *num.* 3. Stephan. *tom.* 1. *d.* 5. *num.* 121. & alii paſſim.

Prandium, ſeu refectionem interrumpere, 51
vel dividere in die jejunii ſine juſta cauſa non licet; *Communis*. Juſta tamen interveniente 52
cauſa, ut paupertas, officium, negotium, licet; *Communis*. Si enim interveniat *paupertas*, qualis eſt eorum, qui oſtiatim mendicant, & omnium aliorum, qui non habent, quo unica refectione ſufficienter reficiantur, utique poterunt iſti refectionem ſuam interrumpere cum intentione continuandi, ubi novam eleemoſynam invenerint, & novum cibum habuerint. Sic ſi interveniat *officium*, quale eſt eorum, qui tempore prandii miniſtrant, vel legunt ad menſam, iſti poſſunt ſumere cibum etiam in magna quantitate, per horam circiter ante prandium ſuum, & poſtea hoc complere expleto ſuo ſervitio, & officio. Item ſi interveniat *negotium*, quale eſt eorum mercatorum, qui refectione, ſeu cœna nondum finita ob occurrentes emptores, alias apud ſe non emptuos, diſcedere coguntur a menſa nondum plene & ſufficienter ſaturati; iſti enim, confecto negotio, reverti poſſunt ad eam refectionem finiendam præſertim intra modicum tempus, v. g. unius horæ; cenſetur enim moraliter una refectio propter intentionem; *Communis*.

Sic non peccat, qui inter prandendum gar- 53
rit, nugatur, nova nuntia legit, & hujuſmodi, ſi tempus refectionis non excedit duas ho-

Digitized by Google

horas, quia ordinarie tantum temporis con-
ceditur reſectloni ſumendæ, nec cenſentur tunc
54 partes moraliter dividi. Item ſi quis finie-
rit prandium, & plicatit mappulam, cum
propoſito nihil amplius comedendi, ſeu ſurre-
xerit e menſa, etiam gratiis actis, poteſt
intra quadrantem circiter, mutata voluntate,
iterum aſſidere, & comedere, quia moraliter
55 cenſebitur noa comeſtio. Item, qui menſam
relinquit io uno loco intendens abſolvere in
alio, ubi expectatur, non peccat ſaltem gra-
viter, dummodo prandium non excedat duas
horas, nec intervallum quadrantem circiter,
quia diverſitas locorum non videtur hic ad
rem facere, præſertim ubi id requirit hone-
56 ſtas. Prandium protrahi poteſt licite ad duas
horas, oon autem ultra; Tamburin. *lib.* 4.
c. 4. §. 2. *n.* 15. La Croix *loc. cit. num.* 1283.
Fagundez, & alii paſſim.
57 Qui mane culpabiliter ſumpſit jentaculum
æquivalens refectioni, tenetur illo die abſtine-
re a reſectione. Et ſi jentaculum ſumptum
modicum fuerit, renetur abſtinere a collatio-
ne; Sanch. *in Conſil. lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 28. *n.* 8.
La Croix *loc. cit. num.* 1286. Caſtropal. *tom.*
25. *par.* 2. §. 3. *num.* 5. & alii paſſim. Et ra-
tio eſt, quia, etſi jejunium factum ſit ipſi
impoſſibile quoad circumſtantiam temporis,
poteſt tamen ſervari quoad alia, & ideo, ſi
iterum comedat, quaſi nihil mane ſumpſiſſet,
58 incurrit novum peccatum. Qui inculpabiliter
per inadvertentiam ſumpſit mane jentaculum
ſufficiens ad prandium, non poteſt amplius il-
lo die prandere, ſed ſolum veſperi ſumere
collationem, quia habuit unam plenam reſe-
ctionem, & æque nutritus eſt, ſive ſciens,
ſive neſciens jentaverit; Laymao *lib.* 4. *tract.*
8. *c.* 1. *num.* 14. La Croix *loc. cit. num.* 1285.
Leſſ. *lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 3. *n.* 18. & 19. Diana,
Caſtropal. & alii plures contra Paludan. Vi-
vald. Fagund. & alios, volentes poſſe illum ad-
huc prandere, quia, cum ſit factum ex igno-
rantia jejunii non computatur pro prandio.
59 Qui iter facturus mane prandet, & poſtea re-
bus mutatis iter non agit, non poteſt am-
plius illo die prandere, ſed ſolum veſperi ſu-
mere collationem; Sic Doctores citati *numero*
anteced. propter eandem rationem, contra J.
Sanch. *diſp.* 53. *num.* 2. & 6. & alios volen-
tes poſſe illum iterum prandere, ac ſi nihil
60 ſumpſiſſet. Qui poſt prandium ſumpſit aliquid
cibi, tanto minus debet poſtea ſumere in re-
fectiuncula veſpertina; Et ſi quaſi ad tempus
ipſius refectiunculæ veſpertinæ ſumpſit cibum
æquivalentem ad collationem, debet illo die
omnino ab ipſa abſtinere, quia prior comeſtio
cenſetur fuiſſe collatio; *Communis*.

Qui frangit jejunium multiplici præcepto 61
ex eodem motivo imperatum, unicum tan-
tum ſpecie & numero peccatum committit.
Unde quia Eccleſia ex eodem motivo formali
Temperantiæ præcipit jejunium in Quadrage-
ſima, in quatuor Temporibus, & in Vigiliis,
ſi Vigilia, v. g. S. Mathiæ occurrat in Qua-
drageſima, & quatuor Temporibus; quamvis
tria ſint Eccleſiaſtica præcepta jejunii pro ea-
dem die, ejus tamen tranſgreſſio non erit niſi
unicum ſpecie & numero mortale peccatum,
gravius tamen, adeoque ea circumſtantia non
erit neceſſario in Confeſſione exprimenda; *Sic*
communis Doctorum. Et ratio eſt, quia licet
tali die ſit obligatio jejunandi ex tribus præ-
ceptis, illa tamen tria præcepta ſunt tantum
materialiter diverſa, ſed formaliter unum tan-
tum, cum omnia reſpiciant eandem Virtutem
Temperantiæ, & obligent ad jejunium ex eo-
dem motivo Virtutis Temperantiæ. Peccata
autem non multiplicantur numero ex multi-
plicitate præceptorum, quando reſpiciunt eam-
dem Virtutem, ſed ſolum, quando reſpi-
ciunt diverſam Virtutem, & diverſum finem.
Et ſic in ſimili, qui non audit Miſſam in Fe-
ſto de præcepto, occurrente in Dominica, non
committit niſi unum mortale peccatum. Et ſic
Religioſus profeſſus, ac ſimul in Sacris conſti-
tutus non committit duplex peccatum propter
duplex Votum violatum, nempe Votum Ca-
ſtitatis Religioſæ, & Votum Caſtitatis Sacro
Ordini annexum, cum talia Vota non ſint di-
ſtinctæ ſpeciei, & ſic de aliis conſimilibus, ut
patet ex dictis in titulo de peccatis.

Idem propter eamdem rationem probabilius 62
eſt dicendum de Franciſcanis non jejunantibus
feria ſexta Quatuor Temporum cadente in
Vigilia, & Quadrageſima; quia jejunium
feriæ ſextæ in Regula eodem plane fine &
motivo Temperantiæ præcipitur Franciſcanis,
quo ab Eccleſia præcipitur omnibus fidelibus,
adeoque licet Franciſcani non jejunantes ta-
li die quatuor tranſgrediantur præcepta, non
committunt tamen niſi unicum ſpecie & nu-
mero peccatum, quamvis gravius; Sic con-
tra Vaſquez, Navarrum, Gonetum, & quoſ-
dam alios tenent expreſſe Marchant. *Tribun.*
part. 1. *tractat.* 3. *titul.* 3. *quæſt.* 4. Sporer
tom. 1. *Append. ad tertium præceptum Decalog.*
ſect. 4. *num.* 44. Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *di-*
ſput. 1. *quæſt.* 11. *concluſ.* 1. cum Herincx ibi
citato, & probabilius Felix Poteſtas *tom.* 1.
part. 4. *cap.* 6. *num.* 3744. & alii. Nec va-

Digitized by Google

let cum adverſariis dicere , qood Franciſcani voveant Regulam , & conſeqoeoter jejuoium feriæ ſextæ in eadem Regula contentom , adeoque peccent etiam in tali caſu contra Religionem , eo quod violent Votum . Non valet , inquam , quia licet Franciſcani voveant ſervare Regulam , dicendo io actu Profeſſioois : *Voveo , & promitto . . . . . ſervare Regulám Fratrum Minorum &c.* noo tamen vovent omoia contenta io Regula ſervare tamquam vota , ſed eo modo , quo in Regula proponuntor. At vero non omnia contenta in Regula propooontur ſervanda ot Vota , ſed aliqua quidem ut vota , nempe tria eſſentialia: *Vivendo in Obedientia , ſine proprio , & in Caſtitate* ; alia ut nuda præcepta , inter quæ eſt etiam præceptom jejunii feriæ ſextæ , & utriuſqoe Quadrageſimæ , & alia ut conſilia tantum ; Et ratio eſt , quia ſi vovendo ſervare Regulam voverent ſervare tamquam vota omnia cootenta in Regula , tenerentur ex Voto ſervare nedum præcepta, ſed etiam conſilia contenta in Regula , qood nullimode eſt dicendom , cum ne unos quidem Franciſcanus hanc obligationem agnoſcat ; Tom quia , ſi Franciſcani ex qoo voveant ſervare Regulam , ſub duplici peccato tenerentur jejunare feria 6. etiam ſub duplici peccato , nempe ratione præcepti , & ratione voti , tenerentor ad omnia omnino Regulæ præcepta , ſicque melius eſſet , ut advertit Herincx allegatus , & ſequutus ab Henno *loco citat.* ut omoia contenta in Regula eſſent mere Vota , & non præcepta , quia tonc Franciſcani aliquid ttanſgrediendo non committerent niſi unicum peccatum ; tum quia Summi Pontifices qui Franciſcanorum Regulam accorate examinarunt , declararunt in ipsa contineri ſolum 25. præcepra obligantia , & nunquam de hac duplici illios obligatione mentionem fecerunt . Unde non videtor imponenda , cum ſit valde grave onus ſine ſofficienti fundamento , ut recte advertit Henno *loc. cit.* Notari tamen debet , quod dom dicitor , cadente Feria ſexta Quatuor Temporum in Vigilia, & Quadrageſima Franciſcani non jejunantes tali die, qoatuor tranſgrediantur præcepta , id intelligitur de Frattibus Minoribos, qui annom vigeſimomprimum exceſſerunt , non autem de iis , qui hujuſcemodi annum nondom expleverunt ; quia licet Frattes Minotes a Regula obligentur ad jejunia Feriæ ſextæ, & Quadrageſimæ, (ut etiam a Feſto Omniom SS. uſque ad Nativitatem Domini) tamen non obligantur vi Regulæ ad jejunia Vigiliarum, & Qoatuor Temporum ; eo quia Regula de iis noo loquitur, ſicut patet capit. 3. ejuſdem Regulæ ; Unde minores ætate 21. annorom contra unum duntaxat Regulæ præceptum , ſcilicet Feriæ ſextæ , vel Quadrageſimæ, ut a Regula impoſitæ in dicto caſu facerent non jejunando . Diximus Feriæ ſextæ , vel Quadrageſimæ , eo quia tali tempore Feria ſexta , & Quadtageſima prout ſunt a Regula pro uno eodemque præcepto confunduntur, ſicot conſideranti eſt obvium ; & ideo dictum eſt ſupra , quod quatuor tranſgrediantur præcepta ; alias debuiſſet dici quinque tranſgtedi præcepta .

Aliter autem eſſet dicendum de eo , qui 63
violavit ſtatuto die jejonium ab Eccleſia præceptum , a Superiore ex obedientia ſibi mandatum , a Confeſſario ſibi pro pœnitentia Sacramentali impoſitum , & ad quod ſe ex ſpeciali voto obligavit : Tunc enim concurrerent quatuor quaſi leges formaliter diverſæ reſpicientes diverſos fines , & virtutes , adeoque per unam phyſice dicti jejunii violationem contraheret quatuor ſpecie diverſas malitias in Confeſſione explicandas , dicendo , violavi jejunium ad quod graviter obligabar ratione præcepti Eccleſiæ ex motivo temperantiæ , ratione mandati Superioris ex motivo obedientiæ , ratione impoſitionis Confeſſarii ex motivo pœnitentiæ , & ratione ſpecialis voti ex motivo Religionis ; Sic Sporer *loc. cit. num.* 44. La Croix *lib.* 5. *n.* 135. & alii .

Qui violat jejunium uno die per comeſtio- 64
nem carnium , & altero per comeſtionem lacticiniorum , aut ovorom , peccat duplici ſpecie diſtincto peccato , adeoque in Confeſſione uttaqoe proot eſt violatio eſt diſtincte explicanda , quia violatio jejunii per comeſtionem carniom diſtinguitur ſpecie a violatione per comeſtionem lacticiniorum , aut ovorum . Item qoi frangit jejunium ono die per comeſtionem carnium , & altero per moltiplicem comeſtionem io piſcibus , peccat doplici ſpecie peccati , adeoque oon ſufficit dicere in Confeſſione *duobus diebus violavi jejunium* , ſed debet dicere , quod uno die violavit per comeſtiooem carnis , & altero per multiplicem comeſtionem in piſcibus : Violatio enim per comeſtionem carnis diſtinguitur ſpecie a violatione per multiplicem comeſtionem ; *Comm.*

Qui unico volontatis actu deliberate ſtatuit 65
non jejunare per totam Quadrageſimam , ſeo ſingulis diebus Quadrageſimæ , noo committit tot numero peccata , quot ſunt dies Quadrageſimæ , ſed onum tantum nomero , gravius tamen , & ſufficit quod in Confeſſione di-

Digitized by Google

dicat : *habui deliberatam voluntatem frangendi jejunium per totam Quadrageſimam* . Et ratio eſt, quia hujuſmodi diſtinctio numerica objectorum nempe omnium dierum Quadrageſimæ eſt tantum materialis, cum actus hic, aut intentio frangendi jejunium ſingulis diebus Quadrageſimæ reſpiciat omnino illa jejunia per modum unius ſolius objecti formalis, totalis, & adæquati. Quamvis ceteroquin ſingula illa objecta poſſent dare illi actui, ſeu illi intentioni deliberatæ completam malitiam, tamen ut conjunguntur, atque ab actu ſeu intentione reſpiciuntur per modum unius, conferunt actui, ſeu intentioni ſimul unam ſolam malitiam, graviorem tamen. Si autem poſtea dictam deliberatam voluntatem executioni mandaret, tot committeret peccata numero diſtincta fractionis jejunii, quot violaret dies jejunales. Et ratio eſt, quia obligatio jejunii fertur ſuper totam Quadrageſimam, & ſingulos dies diviſim, adeo ut jejunium cujuslibet diei ſit in diſtincto per ſe præcepto, adeoque quot jejunalibus diebus non jejunaret, tot committeret numero diſtincta peccata mortalia ob multiplicatam omiſſionem externam præcepti jejunii.

66 Qui ſtatuta die non jejunavit, ſive inculpabiliter, ſive culpabiliter, non tenetur poſtea jejunare alio die ſequenti. Et ratio eſt, quia cum jejunium ſit ſtatutæ diei alligatum, ſemel ac violatum eſt tali die, amplius ſervari non poteſt, nec conſequenter debet: Cenſetur enim ſtatuta talis dies ad finiendam obligationem, adeoque fracto tali die jejunio, ceſſat jejunandi obligatio. Aliter autem eſſet dicendum, ſi dies eſſet ſtatuta ad implendum Votum, ſeu pœnitentiam Sacramentalem, & ad non differendam obligationem, ut ſi quis voviſſet jejunare feria ſexta, & Sabbato unius hebdomadæ, ſeu id ei fuiſſet pro pœnitentia Sacramentali impoſitum; tunc enim cum dies ſit ſolum ſtatuta ad non differendam obligationem Voti, ſeu pœnitentiæ Sacramentalis, ſi jejunium ſtatutis diebus violetur, aliis ſimilibus diebus alterius hebdomadæ erit ſervandum. *Communis*. Unde ſequitur ex dictis, quod ſi quis voviſſet ex devotione jejunium uno integro determinato anno V. Gr. toto anno Jubilæi, & prætermitteret aliqua jejunia ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter, non teneretur ea altero anno ſupplere propter rationem nuper aſſignatam; at ſi voviſſet jejunium pro uno integro anno, non intelligendo determinate annum A, vel B, ſed intelligendo tantum tot jejunia quot ſunt dies in anno, prætermittendo aliqua jejunia ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter, teneretur ea ſupplere propter rationem oppoſitam item aſſignatam: verumtamen non teneretur ſupplere dies Dominicos ob dicta n. 20. & 22. niſi vovens ad id expreſſe intellexiſſet ſe obligare. Item ſi quis voviſſet jejunium v. g. quolibet die Sabbati ob devotionem B. M. V. quoties pro tali die jejunii impedimentum occurrat, non tenetur prævenire, ſeu anticipare jejunare; ſiquidem vovens ad illam determinatam diem ſe obligavit, jejuniumque alligavit; At ſi voviſſet jejunium pro aliquo tempore determinato ſolum ex intentione ne ultra illud tempus differatur jejunium, poterit anticipare jejunio ſatisfacere; eo quia intentio fuit ne ultro differatur; non vero ne citius onus adimpleatur, immo tenetur prævenire, ſeu anticipare ſatisfacere, ſi quandoque prævideat ſuperveniens impedimentum, eo quia votum fuit, ut diximus, ad non, & ultro differendam, non vero ad finiendam jejunii obligationem; ac id ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter non præſtando, adhuc teneretur ſupplere poſtea ob eandem rationem, ut jam conſtat ſupra. Vide etiam num. 22.

Peccant mortaliter non ſolum ipſi, qui je- 67
junium frangunt, ſed etiam qui ad frangendum jejunium aliis proxime cooperantur, inducunt, aut cum poſſint, & debeant, non impediunt, ut Patres, & Matres familiæ, Domini, Superiores, & hujuſmodi die jejunii ſuis Domeſticis cœnam, vel carnes ſine legitima cauſa excuſante miniſtrantes. Item Caupones ſeu Tabernarii in locis Catholicis carnes, vel cœnam miniſtrantes iis, quos ſciunt a jejunio non excuſari, & quando ſine ſuo gravi incommodo, & ipſe fructus recuſare poſſent. *Communis*. Regula enim generalis eſt, quod non ſolum peccant, qui præceptum tranſgrediuntur, ſed etiam qui cauſa ſunt, ut illud abſque legitima cauſa alii tranſgrediantur.

Jejunium ex voto, vel præcepto majoris eſt 68
meriti, quam ex mera electione vel conſilio; eo quia hoc habet meritum ſolius temperantiæ, ex voto autem habet etiam meritum Religionis, & ex præcepto etiam meritum obedientiæ; & licet votum, atque præceptum neceſſitatem inducant, non quidem coactionis, ſed obligationis erga Deum, hæc tamen plenam executionis libertatem linquit incolumen, ut eſt manifeſtum.

Jejuniorum obſervantia Epiſcoporum vigi- 69
lantiæ potiſſimum a Concilio Tridentino commendata fuit. Benedictus XIV. tom. 1. Con-

Digitized by Google

70 ſtitut. 130. incip. *Libentiſſime* , §. 1. Jejunii
diebus unica comeſtio ſervari debet ab iis et-
iam , quibus ob peculiares cauſas permittitur
eſus carnium , ovorum , & lacticiniorum . Idem
Conſtitut. 19. incip. *Non ambigimus* , §. 4. &
71 Conſtitut. 99. incip. *Si Fraternitas* , §. 1. Am-
plia , ſive diſpenſatio fuerit perſonalis , ſive
generalis pro integra Civitate , aut Loco , ſive
Univerſitate . Idem Conſtitut. 27. incip. *In
Suprema* .
72 Jejunii diebus epulæ licitæ cum vetitis non
ſunt apponendæ , non obſtante diſpenſatione
ſuper qualitate ciborum . Idem cit. Conſtitut.
Non ambigimus , §. 4. & cit. Conſtitut. *Si Fra-
73 ternitas* , §. 1. In veſpertina refectiuncula car-
nes non ſunt apponendæ . Idem cit. Conſtitut.
74 *Si Fraternitas* , §. 1. Horæ etiam jejunantibus
præſcriptæ ſervari debent . Idem *ibid.*
75 Quæſtiones de jejunio cum eſu carnium jun-
gendo , Pontificis lege dirimuntur in cit. Con-
76 ſtitut. *Libentiſſime* , §. 3. Aliæ quæſtiones dein-
de exortæ ſolvuntur per organum Pœnitentia-
77 riæ Apoſtolicæ . Idem *ibid.* §. 5. Aliæ vero
per Litteras in forma Brevis ſolutæ fuerunt .
Idem *ibid.* §. 6. Conſtitutiones de jejunio edi-
tæ , quomodo intelligendæ ; interrogatus Pon-
tifex ipſe in Conſtitutione 55. incipiente : Co-
gnovimus , ſic præciſe reſpondit : *Reſpondemus
igitur poſtulato tuo , Nos in iiſdem Litteris defi-
niendum non ſuſcepiſſe , an qui Eccleſiaſtica au-
ctoritate ab jejunio excuſantur , non ſolum veti-
tis cibis uti , ſed juſſæ pariter veſpertinæ abſti-
nentiæ fines egredi queant ; Præcipimus autem E-
piſcopis , eorumque delegatis , ut nemini veſcendi
carnibus , aliiſque cibis vetitis veniam tribuant ,
niſi ſub gravi , imperata ſimul unicæ comeſtionis
norma , ita univerſale iſtud præceptum pro tua
ſpectatiſſima vigilantia Gregi tuo indicendum ju-
beto . Sic expreſſe* reſpondit Archiepiſcopo Va-
lentiæ die 12. Maii 1742. in cit. Conſtitut.
Cognovimus . Ubi , ut vides , quæſtionem in
abſtracto definire non intendit , ſed præſcribe-
re Legem concedendæ diſpenſationis .
78 Jejunii leges æque obſervandæ ſunt tempore
Quadrageſimæ , ac cæteris jejunii diebus per
79 annum . Idem cit. Conſtitut. *Si Fraternitas* .
§. 1. Jejunii Leges ſervandæ ſunt , non obſtan-
te diſpenſatione quoad qualitatem ciborum , in
vim Bullæ Cruciatæ . Idem Conſtitut. 88. in-
80 cip. *Quoniam* , §. 6. Jejunii diſpenſatio per
alia opera pia compenſari debet . Idem cit.
Conſtit. *Non ambigimus* . Vide ſupra , ubi al-
lata eſt dicta Conſtitutio una cum aliis .
81 Jejunii Eccleſiaſtici leges , necnon naturalis
ante ſumptionem Eucharíſtiæ , ſunt a Græcis
ſervandæ . Idem Conſtitut. 57. incip. *Etſi Pa-
ſtoralis* . §. 6. Jejunia , & vigilias Eccleſiæ La- 82
tinæ obſervare non tenentur Italo-Græci ſer-
vantes jejunia Orientalis Eccleſiæ . Idem *ibid.*
§. 9. Jejunia Eccleſiæ Græcæ obſervari debent 83
a Monachis Ruthenis Ordinis S. Baſilii . Idem
Conſt. incip. *Inter plures* . Jejunium in Sabba- 84
tis Quadrageſimæ excepto Sabbato ſancto , non
præcipitur Græcis , ſed tantum abſtinentia a
carnibus . Idem cit. Conſt. *Etſi Paſtoralis* . §.
9. Jejunium Sabbati in Jubilæis , vel alias in- 85
dictum , in alium diem transferri conceditur
pro Græcis . Idem *ibid.* Jejunium frangi a Sa- 86
cerdote utente Sacris indumentis , quibus alius
eodem die uſus fuerit , inepta eſt quorundam
de vulgo apud Græco-Melchitas opinio . Idem
Conſtitut. 87. incip. *Demandatam* , §. 8.
Jejunii præceptum ante ſumptionem Eucha- 87
riſtiæ non eſt juris Divini , ſed Eccleſiaſtici .
Idem tom. 2. Conſtit. 3. incip. *Declaraſti Nobis* .
Ad confirmanda quæ diximus ſupra n. 26. 88
affertur ſequens Encyclica Benedicti XIV.

Lettera Circolare della Santità di noſtro Signore Benedetto Papa XIV. agli Arciveſcovi , e Veſcovi dello Stato temporale Pontificio ſopra la Vigilia di S. Mattia , che in queſt' anno 1751. cade nell' ultimo giorno del Carnevale .

BENEDICTUS PAPA XIV.

SOtto il giorno primo di Gennajo del 1748. ſpedimmo una Lettera Circolare a tutti gli Arciveſcovi , e Veſcovi nel noſtro Stato temporale Pontificio , per porre il dovuto riparo a tre graviſſimi inconvenienti , che pur troppo ſuccedevano nel tempo del Carnevale . Il primo era quello , che nell' ultima notte di Carnevale tanto s' inoltravano le veglie , i balli , ed i giuochi , che s' intaccava il principio del primo giorno di Quareſima ; in tal maniera , che ſuccedeva alle volte il vedere , che dal ballo , dal giuoco , e dalla veglia partendo le perſone , andavano a dirittura , benchè ſenza maſchera al volto , con gli abiti però , co' quali ſi erano maſcherati , alla Chieſa per ſentire la Meſſa , e prendere le Ceneri portandoſi dipoi a Caſa , e dormendo nel proprio Letto per lo meno tutta la mattina del primo dì di Quareſima . Il ſecondo inconveniente era , che in alcuni luoghi dello Stato temporale Pontificio permettevaſi l' uſo della maſchera anche ne' giorni di Venerdì , e negli altri feſtivi di precetto . Il terzo inconveniente

era ,

Digitized by Google

era, che anche nella mattina delle Feſte in alcuni luoghi dello ſteſſo Stato, ed anche ne' dopo pranzi nel tempo de' Veſperi, e della Dottrina Criſtiana, permettevaſi a' Saltimbanchi il fare il loro meſtiere nelle Piazze, e pubbliche Contrade. Dammo i dovuti ripari a' predetti ſcandali nell'accennata Lettera, che è la 45. nel tomo 2. del noſtro Bollario: e quanto in eſſa fu ordinato, viene anche oggi da Noi pienamente confermato, inculcandone l'oſſervanza ai Cardinali Legati, ai Governatori dello Stato, ed a ciaſchedun Veſcovo nella ſua Dioceſi.

Queſto però non è il ſol motivo, per cui abbiamo creduto dover da Noi ſpedirſi la preſente noſtra Lettera Circolare. Se ne aggiunge un altro, che riſguarda l' anno corrente, cioè il Carnevale di queſt' anno 1751. nel di cui ultimo giorno cade la Vigilia col digiuno di S. Mattia Apoſtolo: ed acciò ciaſchedduno de' Veſcovi del noſtro Stato reſti pienamente informato ſoggiugneremo quanto in appreſſo, informando di quanto è ſeguito in queſto propoſito.

Prima che incominciaſſe l' anno corrente 1751. da varie parti anche remote dall' Italia, ci ſono arrivate Lettere di varj Veſcovi, e Prelati, che conſiderando cadere in queſt' anno la Vigilia di S. Mattia con digiuno nell' ultimo dì del Carnevale, dopo averci eſpoſto, che ſarebbero ſtati inevitabili, ed anche pubblici, e forſe ancora comuni gli ſcandali della violazione del digiuno, ſapendoſi pur troppo, non avere la baldanza Carnevaleſca verun ritegno, particolarmente nell'ultimo giorno, e nella notte dell' ultimo giorno del Carnevale; proponevano il ſeguente temperamento, di traſportare in queſt' anno la Vigilia di S. Mattia, anticipandola nel Sabbato precedente, ultimo giorno della ſettimana di Seſſageſima; appoggiando queſto loro temperamento all' opinione di alcuni Autori, che inſegnano, potere il Veſcovo colla ſua Ordinaria autorità nella ſua Dioceſi, concorrendovi una grave, e legittima cauſa, traſportare da un giorno all' altro i digiuni, ed anche le Feſte di precetto, ed individualmente potere colla ſteſſa ſua autorità ordinaria, pel timore di Scandali, e della pubblica violazione del precetto del digiuno, cadendo la Vigilia di S. Mattia nell' ultimo dì del Carnevale, traſportarla al Sabbato precedente.

Non credemmo di dover traſcurare la ſopradetta inſtanza, o di darcene per non inteſi, laſciando all' acqua libero il corſo ſenza mettervi riparo: eſſendo Noi, per la notizia, che abbiamo delle intemperanze Carnevaleſche, pienamente perſuaſi, che laſciando le coſe come ſono, e non penſando a qualche temperamento, il digiuno ingiunto nella Vigilia di S. Mattia, ſarà negletto, e forſe anche pubblicamente, e che volendoſi gaſtigare i delinquenti, non caderà il gaſtigo, che ſopra alcuni pochi miſerabili, reſtando immuni le perſone potenti, o perchè vi ſarà modo di fare, che le loro mancanze non arrivino alle orecchie de' Superiori, o perchè anche giungendo i fatti alla loro notizia, non laſcierà la prudenza della carne di ſuggerir loro, che non comple per ſimili coſe prendere impegno, e guaſtare la buona corriſpondenza, tanto neceſſaria pel buon governo, colle perſone potenti del Secolo; e però riſpondemmo come in appreſſo.

Primo, non eſſere timor panico, ma ben fondato, che cadendo in queſt' anno il digiuno colla Vigilia di S. Mattia nell' ultimo dì del Carnevale, ſarà diſpregiato e negletto.

Secondo, non eſſere coſa nuova che, concorrendo una legittima cauſa, ſi traſportino la Vigilia, ed il digiuno a qualche altro giorno antecedente. Ciò ſi vede nella Vigilia della Feſta di S. Giovanni Battiſta, qual Vigilia cadendo nel Giovedì del Corpus Domini, il digiuno ſi anticipa nel Mercordì precedente, giuſta la Coſtituzione *Cum evenire*, la 232. del Pontefice Urbano VIII., ſenza che nel detto Mercoledì ſi faccia veruna menzione della Vigilia nell' Officio, o nella Meſſa, giuſta il Decreto della Congregazione de' Riti, approvato dalla ſanta memoria di Clemente XI., ch' è il 9. del ſuo Bollario fra i Decreti della detta Congregazione. Ciò pure ſi vede nella Feſta ſolenne di qualche Santo principale Protettore della Città, e Dioceſi; imperocchè ſe nel dì della Feſta cade qualche digiuno, queſto ſi traſporta al giorno precedente, come ben oſſerva il Cardinal Gaetano *nella ſua Somma in verb. jejunium*, *Quo ad tertium* §. *De rationabili*, e vanno proſeguendo, coll' allegare altri concordanti, il Sanchez *lib. 5. Conſilior. c. 1. dub. 5. n. 27.*, il Leandro *Oper. Mor. part. 3. tract. 5. diſp. 10. quæſt. 39.*

Non parlammo del caſo, in cui cadendo queſta Feſta ſolenne nel Lunedì, ed avendo queſta Feſta Vigilia e digiuno, ſi traſporta il digiuno al Sabbato precedente, ſecondo il Teſto della Decretale nel *cap. Ex parte*, *de obſervantia jejuniorum*, ſapendo Noi, che per altri ſuperiori motivi, e per confondere l' Ereſia de' Manichei, che inimici della vera Riſur-

ſurrezione di Criſto, in diſprezzo d' eſſa digiunavano la Domenica, fu dalla Chieſa Cattolica proibito a' ſuoi ſeguaci il digiuno nella Domenica, come ben oſſerva il Silvio *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 147. art. 5. quæſt. 8.* ma conſiderando gli altri ſopradetti caſi, riflettemmo in terzo luogo, che, ſe ſi anticipava il digiuno per far ſolennizare la Feſta con una proporzionata allegrezza, eſcluſa la meſtizia del digiuno; con molta maggior ragione potevaſi anticipare il digiuno, per non eſporlo al pericolo d' una ſcandaloſa, e pubblica, e quaſi comune irriverenza: tanto più che entrando nelle viſcere dell' affare, non dovrebbe apparire irragionevole il dire, che quaſi corre la ſteſſa ragione fra i predetti caſi, ed il noſtro, anticipando forſe anch' in eſſi il digiuno, non meno per eſcludere la meſtizia dalla ſolennità, che pel timore, che il detto diginno non ſi oſſervi in un giorno di pnbblica allegrezza.

Ai tre diviſati pnnti ſuccedendo il quarto, che conſiſteva nel vedere, ſe dovendoſi anticipare il digiuno di S. Mattia nel Sabbato di Seſſageſima, ciò poſſa farſi da' Veſcovi nella loro Dioceſi colla loro autorità Ordinaria, ſenza verun biſogno della noſtra Pontificia, tiflettemmo, eſſer due le opinioni delli Autori. Una dà tutto all' autorità Ordinaria del Veſcovo nella ſua Dioceſi, purchè vi concorra una grave e legittima cauſa, valutando per grave e legittima cauſa l' evidente pericolo della violazione del digiuno, che ſuccederebbe pur troppo nell' ultimo dì del Carnevale, ſe in eſſo ſi doveſſe digiunare. Queſt' è il ſentimento del Gobat *nella ſua Teologia Sacramentale tract. 5. caſ. 3. ſect. 2. in appendice num. 3. & ſeq.* del La Croix *nel tom. 1. lib. 3. part. 2. n.* 1273. il che ripete nel *tom. 2. al lib. 6. num.* 2083. ove ſoggiugne, che quantunque nel 1694. foſſe decretato dalla Congregazione de' Riti, non doverſi anticipare il digiuno nell' ultimo Sabbato del Carnevale, quando cade la Vigilia di S. Mattia nell' ultimo giorno del detto Carnevale (come pnò vederſi nel Decreto 92.) inſerito nel Bollario d' Innocenzo XII. qual Decreto viene anche *per extenſum* riferito dai Salmaticenſi *nel Corſo Morale tom. 5. tract. 23. cap. 2. punct. 1. num. 93.* ciò però debba aver luogo, quando il Veſcovo non crede eſpediente al bene dell' anime l' anticipare il digiuno, ma non mai quando ha giuſti motivi per farlo anticipare.

L' altra poi contraria all' anticipazione del digiuno, ſoſtiene, non poter il Veſcovo nella ſua Dioceſi ordinarla, ancorchè la Vigilia di S. Mattia cada nell' ultimo giorno del Carnevale. Così con molta energia ſcrivono Teofilo Raynaudo *Heteroclit. Spiritual. tom. 15. pag. 273. num. 34.* Il Merati *ad Gavantum tom. 2. part. 1. Sect. 7. cap. 4. ſub num. 23. §. ſi vigilia*, il Cavalerio *ad Decreta Congregationis Sacrorum Rituum part. 2. tom. 1. pag. 134. & ſeq.* il Diana *in Edit. coord. tom. 3. tract. 3. qu. 88. num. 3.* il Leandro *part. 3. tract. 5. diſp. 10. quæſt. 42.* il Monacello *in formul. 4. num. 12.* il Ferraris *nella Biblioteca Canonica tom. 4. in verb. Jejunium num. 26.*

Non può negarſi, che queſta ſeconda opinione non ſia la più comune, ed anche la più ragionevole, e meglio fondata: imperocchè, ciocchè ſiaſi delle ragioni portate dai predetti Autori per confermar il loro aſſunto, alle quali non ſarebbe molto difficile il riſpondere adequatamente, ſe la Vigilia col digiuno per la Feſta di S. Mattia fu con precetto ordinata da Innocenzo III. *nel Cap. Ex parte, de Obſervantia Jejuniorum*, ove ſopì la controverſia inſorta, e moſſa da taluni, che volevano non doverſi far la Vigilia, nè digiunare in onore di S. Mattia, per la ragione, che quantunque foſſe ſtato Apoſtolo, non era però ſtato chiamato a dirittura dalla voce di Criſto; ſe prima d' Innocenzo III. il Pontefice Aleſſandro III. interrogato da quelli, che anche in quel tempo oſſervavano la Vigilia col digiuno per la Feſta di S. Mattia, come dovevano regolarſi nell' anno biſeſtile, riſpoſe, dovere mai ſempre la Vigilia celebrarſi nel giorno precedente alla Feſta, eccettuato il caſo, in cui cadeſſe nel giorno di Domenica „ *Feſtum B. Mathiæ, juxta conſuetudinem Eccleſiarum, Vigilia eatenus præcedat, ut nec pro biſſexto, nec quolibet alio modo, inter ſe, & ſolemnitatem, aliam diem admittat; in qua utique, niſi Vigilia venerit in Dominica die, jejunium celebretur* " come ſi legge *nel cap. Quæſivit §. Feſtum, de verborum ſignificatione*, Decretale dello ſteſſo Pontefice riferita ancora nell' Appendice al Concilio terzo Lateranenſe *cap. 22. pag. 1718. tom. 10. de' Concilj* della Collezione Labbeana, e altresì appreſſo il Martene *de antiquis Eccleſiæ ritibus tom. 3. lib. 4. cap. 31. num. 23.* Non vi vuol molto a comprendere, non potere l' autorità Ordinaria traſportare al Sabbato precedente la Vigilia di S. Mattia, ancorchè cada nell' ultimo giorno del Carnevale; non potendo l' autorità Ordinaria, o derogare, o diſpenſare nel-

nel,

Digitized by Google

nelle coſe ſtabilite da Romani Pontefici, e dal Diritto Canonico, come ſi è da Noi dimoſtrato *nel noſtro Trattato de Synodo Diœceſana al lib. 7. cap. 30.*

Così abbiamo riſpoſto ai Veſcovi, e Prelati, che ci hanno richieſto, ſe potevano traſportare la Vigilia di S. Mattia al Sabbato precedente: ſenza però laſciare d'inſinuare a Loro, che, arrivando la noſtra Autorità Pontificia a quel ſegno, a cui non arriva la di loro autorità Ordinaria, ben volentieri davamo loro la licenza di potere in queſt'anno anticipare la Vigilia di S. Mattia col digiuno, facendola celebrare nel Sabbato di Seſſageſima, e così ſtaccandola per queſta volta dal giorno immediato precedente alla Feſta di S. Mattia, eſſendo pur troppo perſuaſi, che dovendoſi fare nell'ultimo giorno del Carnevale, ſarebbe quaſi inevitabile la traſgreſſione del precetto Eccleſiaſtico, ed eſſendo anche convinti dell'obbligo, che abbiamo di dare tutto l'ajuto e la mano a'noſtri Fratelli, acciò tengano lontane dalle loro Dioceſi le offeſe di Dio. E' noto a ciaſcheduno, che ſino da'tempi Apoſtolici nelle Chieſe ſi facevano quelli oneſti Conviti, chiamati Agape, così ben deſcritti da Tertulliano *nel ſuo Apologetico al cap. 39.* E' noto altresì, che ſegregavanſi dalla comunione de' Fedeli quelli, che ſi aſtenevano dal frequentarli, pel qual motivo fu anche deteſtata la condotta degli Eretici Euſtaziani nel Sinodo Cangrenſe *al Can.* 11. Ed è noto finalmente, che per li diſordini, che s'incominciarono a ſcorgere nelle Agape, furono le ſteſſe proibite dal Concilio Laodiceno *al Can.* 28., e dal Concilio terzo Cartagineuſe *al Can.* 30. Chiunque rifletterà colla dovuta attenzione alla ſopradetta condotta dell'Eccleſiaſtica Diſciplina, che pe' diſordini ſeguiti non ha avuta difficoltà di levare per ſempre un'antica Apoſtolica uſanza, non dovrà punto maravigliarſi, ſe in viſta d'irreparabili diſordini, non per ſempre, ma per una volta ſola, ſi varia il giorno del digiuno, reſtando però l'obbligo di doverlo adempiere nel giorno ſurrogato. Ci ſaremmo potuti prevalere di molti, e molti altri eſempj di deroghe ancora più forti ai precetti Eccleſiaſtici, che s'incontrano negli Annali della Chieſa; ma abbiamo preſcelto quello delle Agape, come più proſſimo, ed adeguato al caſo noſtro, giacchè in quello, ed in queſto ſi tratta del vizio della gola.

Riſpondendo ai ſopradetti Veſcovi, e Prelati, abbiamo di più incaricato l'eſortare gli Eccleſiaſtici Secolari, e Regolari a non prevalerſi dell'anticipazione del digiuno, ma a digiunare nella vera Vigilia di S. Mattia, che è lo ſteſſo che dire nell'ultimo dì del Carnevale; non dovendoſi credere di loro, che ſiano immerſi ne' diſordini Carnevaleſchi, come per lo più ſono i Secolari.

Ecco quanto abbiamo riſpoſto a chi è ricorſo a Noi, per ſapere come doveva regolarſi queſt' anno nell'ultimo giorno di Carnevale, in cui cade la Vigilia di S. Mattia. Ora con queſta noſtra notifichiamo il tutto agli Arciveſcovi, e Veſcovi del noſtro Stato, acciò taluno di loro temendo nella ſua Dioceſi, o Città la traſgreſſione del precetto del digiuno nell'ultimo dì del Carnevale, poſſa prevalerſi del rimedio additato, nel modo, e forma di ſopra eſpreſſi, dandogli in ciò un' ampla licenza; e quando di ciò non tema, laſci l'affare nel ſuo corſo naturale. E mentre ci raccomandiamo alle voſtre Orazioni, Venerabile Fratello, diamo a Voi ed al Gregge alla voſtra Cura commeſſo l'Apoſtolica Benedizione.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 30. Januarii 1751. Pontificatus Noſtri Anno Undecimo.

Ad rem ſubnectitur hic ſequens noviſſima 89
Clementis XIII. Encyclica ſuper obſervantia Quadrageſimalis Jejunii Epiſcopis univerſi Orbis exarata.

CLEMENS PAPA XIII. &c.

Appetente Sacro Quadrageſimali tempore, quod plenum myſteriis non ſine myſterio magnam illam Paſchæ celebritatem præcedit, qua omnium ſolemnitatum dignitas eſt conſecrata, providendum, Venerabiles Fratres, ut Sacratiſſimum jejunium ſanctè, religioſeque a Fidelibus obſervetur, quod Legis, & Prophetarum teſtimonio commendatum, a Chriſto Domino conſecratum, ab Apoſtolis traditum Eccleſia Catholica perpetuo retinuit, ut per macerationem carnis, & animæ humiliationem ad Dominicæ Paſſionis, Paſchaliumque Sacramentorum Myſteria paratiores accedamus, & in ejus reſurrectione reſurgamus, in cujus Paſſione, depoſito veteri homine, ſimus commortui. Cujus tam ſanctæ, tamque ſalubris inſtitutionis retinendæ ſtudio fel. recor. Prædeceſſor Noſter Benedictus XIV., etſi binis ad vos Litteris in forma Brevis eximium Fra-

Fraternitatum Veſtrarum zelum excitavit, quo pluribus labefactata corruptelis Quadrageſimalis jejunii diſciplina ad priſtinam obſervantiam veſtra opera, & ſtudio revocaretur; ob eamque rem nonnullas cavillationes, quibus omnis ſacrorum vis jejuniorum infringebatur, de medio ſuſtulit; tamen cum ab infenſiſſimo, teterrimoque humani generis hoſte tam multæ & aſſiduæ ſint Gregi Dominico inſidiæ; verendumque propterea ſit, ne ſubinde infirmiorum animis novas veterator ille rationes, pravaſque ſuggerat conſuetudines, quibus enervata jejunii ſeveritas, unde revocata dudum fuerat illuc iterum relabatur; neceſſarium exiſtimavimus vobis has Litteras dare, quantoque in timore ſimus, ne qua vetus remanſerit corruptela, vel nova labes cum Fidelium animarum pernicie Eccleſiaſticæ in hac re diſciplinæ inferatur, Fraternitatibus Veſtris ſignificare. De quo quidem timore noſtro tantum intelligimus minui oportere, quantum ex eo ſollicitudinis ad paſtoralem veſtram vigilantiam acceſſerit; qua ſive quidpiam de vereri corruptela poſt memoratas ſupradicti Prædeceſſoris Noſtri Litteras fortaſſe reliquum fuerit, ſive nova infringendis jejunii legibus, vel opinionum commenta, vel a vera jejunii vi, & natura abhorrentes conſuetudines humani pravitate ingenii noviſſime ſint invectæ, ea omnia, quantum juvante Domino fieri poteſt, radicitus convellenda curetis. In quibus profecto abuſum illum cenſemus omnino numerandum, quem rumor quidam ad Nos pertulit; cum nonnulli, quibus ob juſtas & legitimas cauſas ab abſtinentia carnium diſpenſatum fuerit, licere ſibi putant potiones lacte permixtas ſumere, contra quam prædicto Prædeceſſori Noſtro viſum fuerit, qui cenſuit, tam diſpenſatos a carnium abſtinentia, quam quovis modo jejunantes, unica excepta comeſtione, in omnibus, æquiparandos iis eſſe, quibuſcum nulla eſſet diſpenſatio, ac propterea tantummodo ad unicam comeſtionem poſſe carnem, vel quæ ex carne trahunt originem, adhibere.

Verum neque commodius, nec majori proficiendi ſpe revocare homines aggrediemini ad ſacroſanctam jejunii legem obſervandam, quam ſi illud populos doceatis; Chriſtiani hominis Pœnitentiam præter ceſſationem a peccatis, & male anteactæ vitæ deteſtationem, eorumdemque peccatorum Sacramentalem Confeſſionem, illud etiam poſtulare, ut per jejunia, eleemoſynas, orationes, & alia ſpiritualis vitæ opera divinæ juſtitiæ ſatisfaciamus: omnem enim iniquitatem, parva, magnave ſit, aut ab ipſo pœnitente, aut a Deo vindicante puniri oportere: niſi igitur a Deo puniri velimus, id non aliter vitare nos poſſe, quam ſi ipſi nos puniamus. Quæ quidem doctrina ſi conſtanter populorum animis inculcetur, & a Fidelibus denique alte imbibatur, minus profecto verendum erit, ne qui profligatos mores abjecerint, ac per Sacramentalem Confeſſionem peccata ſua eluerint, non eadem peccata velint atterenda carnis concupiſcentia per jejunium expiare. Præterea quibus perſuaſum fuerit ſe peccatorum minus dubie pœnitere, cum ſe impunitos eſſe non ſinant, ii profecto pœnitentiæ amore capti, lætabuntur, Quadrageſimali tempore, cæteriſque certis diebus, cum S. Mater Eccleſia edicit Fidelibus jejunandum, oblatam ſibi eſſe occaſionem qua dignos Pœnitentiæ fructus faciant. Cumque nullo non tempore oporteat domitas habere concupiſcentias; ſcriptum eſt enim, poſt concupiſcentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere; facile animum inducant, Sacratiſſimo totius anni potiſſimum tempore, corporis intemperantiam mitigare jejunio; ut anima cognitione ſui recepta intelligat, qua compunctione parare ſe debeat ad ſanctiſſima Paſſionis, mortis, & Reſurrectionis Jeſu Chriſti recolenda myſteria. Itaque pœnitentiæ ſtimulis tacti, minus ſuavitates exquirant in dapibus, minus ſectentur cupediarum delicias, quæ quamvis cum abſtinentia a vetitis cibis non diſcrepare videantur, tamen eas, qui menſæ apponat ſuæ, illum non immerito dixeris, non tam uſitatas abjeciſſe delicias, quam cupiditatem ſuam ad inuſitatas illecebras traduxiſſe: minus denique, aut, quibus ſe ſubducant a jejunio, quærant effugia, aut argutiis ſtudeant Eccleſiaſticam legem infringere.

Veſtrum igitur eſt, Venerabiles Fratres, exemplo æque ac verbo populis præeuntes, tantum in eorum animos pœnitentiæ ſtudium, & amorem injicere, ut alacriter jejunium aggreſſi, & illud ad præſcriptas a Catholica Eccleſia leges obſervent, & eleemoſynis etiam atque oratione ſanctificent: & id, quo maxime ſpectat Eccleſia, denique conſequantur, ut corpore mortificati, & Chriſto conſepulti, ad novam in Paſchali Solemnitate novi hominis vitam revocati, magna cum fiducia reviviſcenti Chriſto Domino poſſint occurrere. Gratia Domini Noſtri Jeſu Chriſti cum vobis omnibus, quibus Apoſtolicam Benedictionem be-

Digitized by Google

benevolentiæ in vos, & caritaris noſtræ pignns, amantiſſime impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 20. Decembris Anno 1759. Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

Alia ad rem, vid. verb. *Vigilia*.

Articulus II.

Jejunium, quod ea, quæ concernunt Perſonas obligatas, & cauſas excuſantes, vel non.

1 AD jejunium obligantur omnes Chriſtiani,
quibus eſt ætas competens. *Communis*,
& certa ex Divo Leone *ſerm.* 11. *de Quadra-*
geſima, ubi ſic expreſſe dicit: *Adeſt maximum*,
ſacratiſſimumque jejunium, quod obſervantiam ſui
2 *univerſis Fidelibus ſine exceptione denuntiat*. Hinc
ad jejunium obligantur etiam Hæretici, cum
ſint Chriſtiani; & Eccleſiæ ſubditi, & ideo
cum hæreſi abjurata, confeſſionem inſtituunt,
debent omnes violationes jejuniorum aperire.
Henno *tom.* 1. *tr.* 1. *de peccatis actualibus diſp.*
3 4. *q.* 7. *concl.* 1. & alii paſſim. Non tenen-
tur tamen ad jejunium Infideles omnes, qui
nunquam per Baptiſmum Eccleſiam ingreſſi
ſunt. Et ratio eſt, quia, cum non ſint Eccle-
ſiæ ſubditi, ita nec Eccleſiæ præceptis ligari
4 poſſunt. *Communis*. Præceptum jejunii incipit
obligare quoslibet Fideles anno ætatis 21.
completo, niſi aliqua juſta cauſa excuſentur.
Sic communis cum S. Thoma 2. 2. *q.* 147. *art.*
4. *n.* 2. Et ratio eſt, quia Adoleſcentes ante
completum 21. annum frequentiore & abun-
dantiore cibo indigent ratione augmentationis,
ſeu ob creſcentem ætatem, & caloris abundan-
tiam; unde Eccleſia noluit imponere obliga-
tionem jejunandi ante completum dictum 21.
5 ætatis annum. Regulares vero, licet nondum
expleverint annum 21. ætatis ſuæ, tenentur ad
jejunia ſuæ Regulæ, quia per Profeſſionem ſuæ
Regulæ, vi voti emiſſi cenſentur renunciaſſe
privilegio ætatis; alia enim eſt obligatio Re-
ligionis, & Regulæ, & alia obligatio Eccle-
ſiæ: hæc non incipit niſi poſt completum æta-
tis annum 21. & illa incipit ſtatim poſt emiſ-
ſam Regularem Profeſſionem. Pontas *verb. Je-*
junium caſ. 2. *&* 3. cum Silvio, Silveſtro,
Tabiena, Azorio ibi citatis, Reiffenſtuel *Theol.*
moral. tract. 10. *de præceptis Eccleſ. diſt.* 2. *q.*
3. *n.* 44. Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *c.* 3. *num.* 2.
& de communi ſententia teſtatur Thom. San-
ch. *lib.* 3. *moral.* Henno *loc. cit. q.* 7. *concluſ.*
2. *c.* 11. *n.* 56. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 3.
n. 2892. Sporer *tom.* 1. *append.* 3. *ad præcept.*
Decalog. ſect. 4. *n.* 49. Sa, Fagundez, uter-
que Sanchez, & alii plurimi. Medina tamen,
Graff. Aſcanius, Tamburin. & alii apud La 6
Croix *loc. cit. num.* 1275. dicunt non teneri,
quia præſumi poteſt, Regulam non obligare
eos ſub mortali, quos non obligat Eccleſia;
& utramque ſententiam dicit probabilem, &
tutam Thomas Tamb. *lib.* 4. *c.* 5. §. 7. *n.* 6.
& 8. Ad jejunia autem Eccleſiæ, de quibus 7
propria regula non loquitur, non tenentur Re-
gulares, niſi poſt completum annum 21. ſicuti
ceteri ſæculares, & Fratres Minores ante
completum annum 21. non tenentur ad jeju-
nia Vigiliarum, & quatuor Temporum. Hen-
no *loc. cit.* Felix Poteſtas *loc. cit.* Sporer *loc.*
cit. num. 49. & alii paſſim.

Cauſæ excuſantes a jejunio ſunt principali- 8
ter quatuor, ſcilicet Ætas, Impotentia, La-
bor, & Pietas. Ratione ætatis excuſantur a 9
jejunio quoad plures refectiones omnes ante
completum annum 21. dummodo ad illud non
teneantur ex Voto, vel Profeſſione, ut ſupra
dictum eſt. Non excuſantur autem quoad ab-
ſtinentiam a carnibus, cum ad ipſam obligen-
tur omnes poſt annum ſeptimum. Senes quo- 10
que ratione ætatis a jejunio excuſantur, ut
concordant omnes Doctores, qui tamen diſcor-
dant in aſſignando quinam ſint tales ſenes.
Aliqui enim teſte Diana *part.* 11. *tract.* 3. *re-*
ſolut. 9. excuſant omnes viros hoc ipſo, quod
annum 55. attigerint, ſed merito rejiciuntur
ab omnibus communiter. Alii volunt quod 12
abſolute ſint excuſati, & liberati a præcepto
jejunii ſenes ſexagenarii, quamvis adhuc robu-
ſtæ ſint valetudinis. Sanchez *de Matrim. tom.*
2. *lib.* 7. *diſp.* 32. *n.* 17. *& in Conſil. lib.* 5.
cap. 1. *d.* 4. *n.* 7. Maſtrius *Theolog. moral. diſp.*
12. *n.* 20. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 2891.
Diana *par.* 1. *tract.* 9. *reſolut.* 20. Navarr. *c.*
21. *num.* 16. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 4. Marchant.
Tribunal. part. 1. *tract.* 3. *q.* 4. §. 1. Burg.
centur. 3. *caſ.* 4. Trull. Lamas, Angles, Por-
tel, J. Sanch. Caſtropal. Tamburin. Stephan.
apud La Croix *loc. cit. n.* 1317. Sporer *loc. cit.*
*n.*50. ubi dicit, eſſe hanc jam communem DD.
ſententiam, & eam mordicus defendit dicens
ex Diana, Marchant. & aliis, hanc ætatem 60.
annorum eſſe declaratam a S. Pio V. vivæ vo-
cis oraculo (anno 1570. ut refert Lamas in-
fra citandus); & in Bullis Cruciatæ prohibens
Regulares ab eorum privilegio quo ad uſum
ovorum, & lacticiniorum in Quadrageſima,
excepit ſexagenarios, quos declaravit ad jeju-
nium non teneri, ut ſub aſſeveratione infalli-
bili tamquam teſtis oculatus refert Hierony-
mus

mus Lamas *part.* 3. *methodi c.* 5. §. 2c. addens *Gratias Deo*, *quod Regula deinceps tenebitur certa a Summo Eccleſiæ Paſtore decreta*. Et ratio eſt, quia generatim expedit legis obligationem ita definitam eſſe, ut ſciatur quinam ea comprehendantur, vel non, ne ex una parte facile humana negligentia, ex altera vero nimia ſolicitudo, & anxietas oriatur; ergo ſicut Juvenibus certa ætas definita eſt, ante quam jejunii lege non obligantur, ita etiam ſane ſenibus definienda erat, ultra quam non obligentur; idque certe potiori ratione, cum majus ſit periculum deficientiæ in ſenectute, quam in juventute; Ætas autem illa rectiſſime definitur 60. annorum; nam ejuſmodi robur ſenum eſt illuſivum, & ambiguum, & crebra ſuſtentatione indiget, nec eſt expectandum ulterius, ne omnino deficiat. Nec obſtat, quod aliqui ultra eam ætatem robuſti, & ad jejunia habiles reperiantur, quia Eccleſia pia mater intendit obligare ſecundum communem curſum roboris, & deficientiæ humanæ; *Hactenus ille*.

13 Alii econtra rectius volunt ſexagennarios teneri jejunare, ſi per præſentes vires commode poſſint; S. Antonin. *part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 2. §. 6. Pontas *verb. Jejunium caſ.* 17. Barthol. Medin. *in inſtruct. lib.* 1. *cap.* 14. §. 10. Joan. Medina *qu.* 9. *de jejunio*, Leſſ. *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 6. Valent. *diſp.* 9. *part.* 5. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 17. *qu.* 4. Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *cap.* 3. *n.* 2. Tolet. Lezana, Tanner, Fagundez, Filliuc. Bonacina, Gajetan. Silveſt. & alii. Et ratio eſt, quia pro Senectute non eſt ita definitum tempus ætatis, ſicuti pro adoleſcentia, ſed alii citius, alii tardius ſeneſcunt; & declaratio facta a S. Pio V. pro ætate ſexagenaria, cum fuerit vivæ vocis oraculo, videtur non vigere, cum omnia vivæ vocis oracula fuerint per Gregorium XV. & Urbanum VIII. expreſſiſſime revocata; Unde Henno *loc. cit. qu.* 7. *concl.* 3. miratur quoſdam Auctores etiam modernos tali privilegio adhærere. Tum quia Lex jejunii obligat omnes jejunandi capaces; ſed plurimi ſexagenarii jejunare poſſunt ſine gravi incommodo, immo æque commode, ac varii quinquagenarii, ac quadragenarii, cum de ſe fateatur Navarrus, licet vir ſtudiis continuo deditus, quod octogenarius adhuc jejunaret, perinde cum eſſet ſexagenarius, aut quinquagenarius adeoque &c. Tum etiam quia, ſicuti, ſi conſtet aliquem vere ſenuiſſe, ac viribus defeciſſe circa annum ætatis 50. a jejunii præcepto liber cenſeri debet, ita, & viceverſa, ſi certum ſit aliquem ſexagenarium, aut ſeptuagenarium adhuc integris corporis viribus pollere, talis obligatus eſſe videtur, cum revera ſenex ſine viribus propter ætatem deficiens non ſit. Et hanc ſententiam eſſe æque probabilem, & magis piam, & totam fatetur ipſemet Sporer *loc. cit. n.* 50. *in fine*, quamvis priorem abſolute defendat, & ipſi adhærens dicat ſe ſecure manere.

14 In dubio an ſexagenarii ſint robuſti, & habiles ad jejunandum, non tenentur jejunare, quia ſtante tali dubio exponerent ſe periculo gravis incommodi; *Sic communis* DD. teſte Reiffenſt. *loc. cit. num.* 63. (*a*).

Se-

Nota Romani Theologi.

(*a*) *Auctor* ex Probabiliſtis docet, ſexagenarios a jejunio excuſari; ſed viri Sancti, graveſque Theologi veluti laxam hanc opinionem rejiciunt; S. Vincentius Ferrerius *Serm.* 1. *fer.* IV. *Ciner. A jejunio*, inquit, *excuſantur ſenes in certa ætate, ſcilicet quando habent talem ſenectutem, quæ aufert ab eis appetitum comedendi, vel quia perdiderunt dentes, & comedunt ſæpe, vel ſæpius, ſicut faciunt pueri. Sed ſenes octoginta annorum, vel amplius, qui ſemel bene poſſunt comedere, tales non excuſantur in aliquo prædictorum, quin ipſi peccent mortaliter, & ideo cum diligentia omnes jejunemus;* S. Antoninus II. *part. tit.* VI. *cap.* II. §. 6. inquit: *Senes ſi ſunt multum debiles, eo modo poſſunt excuſari, ſicut dictum eſt de infirmis. Ratione autem ſenectutis tantum non excuſantur, ſi ſint fortes ad ſufferendum jejunium. Nec eſt determinata ætas ab aliquo, uſque ad quos annos tenetur ad jejunium;* Navarrus *in Man. c.* 22. *num.* 16. inquit, *Impotentia eximit ab hac lege pueros uſque ad vigeſimum primum annum;* de ſenibus vero nil determinari poſſe contendit, cum alii citius alii impotentes fiant, & cum vel ipſi octogenarii eadem facilitate, ac juniores jejunare poſſint, ut de ſe ipſo octogenario teſtatur Navarrus, & poſt Navarrum Pontas, & alii: Hinc ſanctus Baſilius *ſer.* 1. *de jejunio*, dixit: *Senibus aſſuetudo ac familiaritas ab antiquo ad jejunium ipſum, levem faciunt laborem*. Vide Concin. *lib.* 2. *de Eccl. Præcep. diſſ.* 2. *de jejunio quæſt.* V. ubi oſtendit, falſam eſſe declarationem viva voce datam a S. Pio V. Idem de Feminis dicendum eſt.

Reſpon-

15 Senes poſt annum 60. non tantum excuſari a jejunio Eccleſiaſtico, ſed etiam a jejuniis debitis ex Voto, & Profeſſione, ut ſi quis voviſſet toto tempore vitæ ſuæ jejunare feria ſexta, & poſt ſexageſimum annum adhuc ſatis valens eſſet ad jejunium, docent Sanchez *lib.* 4. *moral. c.* 11. *num.* 54. Tamburin. *lib.* 4. *c.* 5. §. 7. *n.* 9. Fagundez, Diana, & alii, eo quod dicunt ipſi, Votum, ſeu Profeſſio Regularis obligat inſtar legis Eccleſiaſticæ; hæc autem juxta ipſos non afficit ſexagenarios quoad jejunium: ergo nec etiam votum; at dato ſed non conceſſo (niſi adſit legitima excuſans cauſa) quod ſexagenarii exempti ſint a jejunio Eccleſiaſtico, rectius dicendum eſt cum Layman *lib. IV. tract. VIII. cap.* 3. *n.* 2. & aliis, eos teneri, ac obligatos eſſe ad jejunia ex voto, vel profeſſione debita; quia licet verum ſit votum obligare inſtar Legis Eccleſiaſticæ quoad modum, & formam jejunii, non tamen quoad perſonas, & durationem; nam perſonæ, quæ pro tali tempore non obligantur jejunio, poſſunt ſe ſine dubio ad jejunium obligare Voto voluntario, & ſponte renunciare privilegio ætatis, ut patet in juvenibus ante annum 21. adeoque etiam Senes poſt annum 60. manebunt obligati ſuo Voto jejunandi perpetuo feria ſexta, poſito quod ſatis ſint robuſti ad jejunandum, quamvis eo tempore lege Eccleſiaſtica ad jejunium non amplius obligentur.

16 Sic etiam, ſi alicui per legitimam diſpenſationem commutaretur Votum caſtitatis perpetuæ in jejunium omnibus feriis ſextis, remaneret obligatus ad jejunium etiam poſt annos 60. nam etiam poſt talem 60. annum obligaretur ad caſtitatem; ſubrogatum autem ſapit naturam ejus, cujus loco ſubrogatur; *cap. Eccleſia* 3. *Ut lite pendente*, *cum ſimilibus*, La Croix *loc. cit. n.* 1326. ubi dicit quod ratio a priori eſt, quia videtur ſic facta commutatio, *quandiu vis frui matrimonio*, *tandiu utere jejunio*. Tamburinus tamen *loc. cit.* tenet talem poſt annum 60. eſſe excuſatum. At valde mirum, quod difficile habeatur ætas immunis a peccatis, & quod de facili inveniatur ætas impotens ad onera præceptorum ſuſtinenda: quiſque igitur ſibi caveat, ne ſe ipſum in fraudem æternitatis ſuæ decipiat, dum facile eſt decipi, ubi credere dulce eſt.

17 Feminæ, quia citius ſeneſcunt, & de ſe ſunt debilioris complexionis, cenſentur ab aliquibus abſolute excuſari a jejunio in ætate quinquaginta annorum; ſic Pelliz. Loth. March. Narbona, neque damnare audet Diana *part.* 9. *tr.* 7. *reſolut.* 73. At Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 32. *n.* 17. *& ſequent.* Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 10. *diſt.* 2. *q.* 5. *n.* 64. dicunt ſententiam illam eſſe probabilem ſpeculative loquendo, ſed in praxi non eſſe tutam, & Layman *loc. cit. cap.* 3. *num.* 2. Tamburin. *loc. cit. num.* 5. Fagundez, Joan. Sanch. & alii dicunt eſſe omnino improbabilem, & Layman concludit ſe neſcire aliquem Doctorem Claſſicum, qui eam defenderit: Abſit igitur, ut quis illam amplectatur.

18 Ratione impotentiæ excuſantur omnes illi, qui ſine gravi aliquo incommodo, vel notabili damno jejunare non poſſunt; *Communis*. Hinc excuſantur infirmi, & convaleſcentes, quamvis infirmitatem propria culpa contraxerint. Mulieres prægnantes, aut lactantes, quoties ſine gravi incommodo ſui, vel parvuli jejunare nequeunt, Pauperes, & Mendici oſtiatim mendicantes, & quicumque non habent, quo ſemel ſufficienter reficiantur. Quinimmo, ſi alium cibum invenire non poſſunt, iſti etiam carnes ſibi datas licite comedunt, quia neceſſitas facit licitum, quod alias eſt illicitum; *cap. Quoniam* 1. *quæſt.* 7. *cap. Omnis* 1. *de feriis*; *cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar.* & neceſſitas non habet legem; *cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. Excuſantur etiam qui infirma admodum ſunt complexione, debili ſtomacho laborant, ut jejunium in toto, vel in parte tolerare nequeant, aut quidpiam comedunt ad evitandam capitis vertiginem, vel mem-

Reſponſio Auctoris.

Aſſerit hic *R. Theologus*, quod Auctor ex probabiliſtis docet, ſexagenarios a jejunio excuſari. Sed quæſo attente perpendat ipſe tam promptus in cenſurando *Theologus*, quænam *ibi* ſit mea opinio, & perſpicue comperiet, quod ſentio contrarium; ſic ſub *n.* 13. expreſſe concludens: Alii econtra rectius volunt, ſexagenarios teneri jejunare, ſi per præſentes vires commode poſſint; & evacuo rationes adverſariorum, & prætenſam declarationem S. Pii V. ac aſſero quod de ſe fatetur Navarrus, qui licet vir ſtudiis deditus, octogenarius adhuc jejunabat, perinde ac ut eſſet ſexagenarius aut quinquagenarius; ut ego ipſe parum a dicta Navarri ætate diſtans, adhuc Dei gratia adjutus, in præſentiarum ſervo, uti omnibus ſociis meis manifeſte conſtat.

Digitized by Google

membrorum tremorem, aut hujuſmodi, tale enim quid ſumitur ab iſtis potius per modum
19 medicinæ, quam cibi. Non excuſantur tamen, qui ob jejunium moleſta inſomnia patiuntur, qui enim dormire non poſſunt, niſi veſperi plene refecti, debent in prandio ſumere collationem, & veſperi prandium; unde merito proſcripta eſt hæc propoſitio ab Academia Lovanienſi: *Qui dormire nequit, niſi veſperi ſumpta cœna, non tenetur jejunare, immo neque in prandio collationem ſumere, quamvis hoc modo iſti incommodo obviare poſſit, quia nemo tenetur pervertere ordinem refectionum*; Sic Henno *loc. cit. qu.* 8. *art.* 1. *concluſ. unica*, & cum multis La Croix *loc. cit. n.* 1325.

20 Ratione laboris excuſantur omnes illi, qui ad ſuam, ſuorumque vitam ſuſtentandam ita laborant, ut ſine gravi incommodo jejunare nequeant, fiatque illis jejunium moraliter incompoſſibile cum tali labore; *Communis*. Hinc excuſantur Agricolæ, Foſſores, Cæmentarii, Navigeri, Fabri ferrarii, Lignarii, Argentarii, Ænearii, Stannearii, Lapidicidæ, Piſtores, Sutores, Coriarii, opere textorio fabricantes pannos, telas, & hujuſmodi, ubi occupantur in operibus gravioribus, & fere per
21 totam diem. Non excuſantur tamen Pictores, Sartores, Acupingentes, Notarii, Scribæ, Mercatores, Typographi componentes (aliud eſt ſi prælo immediate, & aſſidue inſudent) Medici, Chirurgi, Barbitonſores, & hujuſmodi, horum enim, & ſimilium labor non ex-
22 haurit. Nec excuſantur totaliter a lege jejunii Judices, Advocati, Conſiliarii, Procuratores, Computiſtæ, Profeſſores, Scholares, & hujuſmodi, qui, ſi ſint applicationibus, & ſtudiis aſſidui, poſſunt utique uti largiore collatione, ſed non duplici plena refectione. Si 23
tamen nequeant officium ſuum exequi cum jejunio, & ſine valde gravi ſuo incommodo, ut ordinarie accidit in Concionatoribus integræ Quadrageſimæ, in Profeſſoribus, & Ludimagiſtris per magnam partem die docentibus, & Computiſtis itidem per tantum temporis applicatis, tunc, licet opera hujuſmodi propter mercedem fierent, excuſantur a jejunio; Cajetan. Leſſius, Navarr. Filliuc. Layman, Diana, & alii paſſim cum Sporer *loc. cit. ſect.* 4. *num.* 59. & 63. Non excuſantur 24
a jejunio Reipublicæ Officiales, niſi laborem exemptioni proportionatum exerceant; Unde Alexander VII. *die* 18. *Martii* 1666. merito damnavit propoſitionem trigeſimam in ordine: *Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.*

Ab obligatione jejunii excuſat etiam labor 25
honeſtus, qui non eſt vitæ ſuſtentandæ neceſſarius, niſi fiat in fraudem legis, & niſi ſit levis, & parvus labor, ſeu artis parum laborioſæ; *Communis*; & patet experientia in divitibus, qui laborando ſufficienter in die jejunii eximuntur ab ipſo, & habetur ex declaratione Eugenii IV. anno 1440. his verbis a Baſſæo *verb. jejunium* 2. *n.* 7. relatis: *Opifices ſuas artes exercentes, aut Coloni colendis, ſerendiſque agris, aut aliis ejuſmodi rebus operam dantes, ſive ſint divites, ſive pauperes ad jejunium ſub peccato mortali non tenentur, & a Confeſſariis abſolvi poſſunt, conſulendo illis, ut in eleemoſynis, aliiſque piis operibus occupentur.* (*a*) La- 26
bor

Romani Theologi Nota.

(*a*) Certum eſt ex propoſitione damnata relata ab Auctore *num.* 24. quemcumque laborem corporalem non excuſare a jejunio. Itaque plures ſunt, qui in Republica laborant, & nihilominus lege jejunii adſtringuntur. Neque ſubſiſtit Eugenii IV. declaratio, quæ ab aliis vivæ vocis oraculum appellatur; Nam S. Antoninus, qui hoc tempore ſcripſit, iſtius oraculi non meminit; Immo docuit oppoſitum. Nam *part.* 2. *tit.* VI. *c.* 2. *num.* 11. §. 6. inquit: *Multum laborantes, quibus immineat neceſſitas multum laborandi, ſi non poſſunt jejunium obſervare, excuſantur. Alias, ſi poſſunt utrumque facere commode, tenentur jejunare.* Hic vero loquitur de exercentibus artes laborioſas, ut ſunt Agricolæ, Fabri lignatii, Lapidicinæ, Cœmentarii, Figuli, Textores, Fullones, Lanatii, Bajuli, Aurigæ, aliique, & inter hos robuſtos, & ſine notabili incommodo jejunare valentes, teneri ad jejunium affirmat; Item divites artem laborioſam exercentes non ex indigentia, ſed majoris lucri gratia, non excuſantur a jejunio, ut poſt S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 147. *artic.* 4. *ad* 3. docuit idem S. Antoninus per hæc verba; *Si poſſunt differre . . . . aut ſubtrahere, vel diminuere laborem, ita ut poſſint jejunare, & ex hoc non incurrerent detrimentum ſui ſtatus, tenentur ad jejunium*; Demum S. Vincentius Ferrerius *ſer.* 1. *de jejunio fer.* IV. *Cin.* ait: *Sutores autem, & Sartores, Notarii, & ſimiles, qui ſedendo faciunt* *opera*

Digitized by Google

bor illicitus non excuſat defatigatos a jejunio, niſi ſit periculum alicujus morbi contrahendi, Unde merito Facultas Lovanienſis proſcripſit ſequentem propoſitionem : *Defeſſus ex quocumque labore licito, vel illicito v. gr. cum feminis commixtione, liberatur a lege jejunii.* Et ratio eſt, quia non poteſt rationabiliter præſumi, quod Eccleſia velit tales reos ab obligatione jejunii eximere; cum illa, licet benigna, nunquam faveat peccatoribus maxime ſi ſuo favore abutantur, & ad peccandum animentur. Unde ſi debeant defatigationem illam cum aliquo incommodo tolerare, ſuæ malitiæ, & iniquitati debent imputare. Dicitur autem notanter : *Niſi ſit periculum morbi contrahendi*, quia cum teneamur ex lege naturali vitam noſtram conſervare, ex eadem lege tenemur morbum, etiamſi ex crimine proveniat, impedire : Lex enim Eccleſiaſtica cedit legi naturali. Aliud eſt de corporis fatigatione, quæ non cenſetur infirmitas, ſed quoddam incommodum, quod poſſumus licite, immo & meritorie tolerare ſine remedio, ut patet in Cæmentariis, & aliis, qui licet valde fatigati, ſæpe tamen jejunant die Veneris in Quadrageſima, & quidem cum magno merito; Hactenus Henno *loc. cit. art. 2. concluſ. 3.*

27 Omne iter ſive pedibus, ſive equo, ſive curru, ſive aliter confectum, & non ſuſceptum in fraudem Legis, nec in finem illicitum (ſi aliunde graviter fatiget itinerantem) excuſat a jejunio; *Communis, & certa.* Quia cum iter ſit quidam labor corporalis, eſt diſcurrendum de ipſo, ac de labore; omnis autem labor graviter fatigans laborantem excu-
28 ſat ipſum a jejunio ; adeoque &c. Quantum autem debeat eſſe iter pedibus, quantum equo, quantum curru, ut cenſeatur cauſare gravem defatigationem, ut ſic itinerans excuſetur a jejunio, non eſt aſſignabilis una & certa regula pro omnibus, cum pro diverſitate circumſtantiarum, perſonarum, viarum, temporum & hujuſmodi, aliqui duabus horis peditantes magis fatigentur, deficiant, & reſtauratione alimenti egeant, quam alii quatuor, aut ſex horis itidem peditantes, & aliqui equo, vel curru itinerantes tantum fatigentur, quantum alii pede itinerantes, & econtra; Unde cum Layman *loc. cit. c. 3. n. 4.* Matchant. *loc. cit. qu. 4. §. 4.* Sporer *loc. cit. num. 58.* La Croix *loc. cit. num. 1344.* & communiori aliorum dicendum eſt, tunc ſolum excuſati itinerantes a jejunio, quando cum labore itineris quomodocumque fiat ſive pedibus, ſive equo, ſive curru, non poteſt (conſideratis perſonis, viis, temporibus, aliiſque circumſtantiis) conſiſtere jejunium ſine magna difficultate, & incommodo. Semper tamen, & ab omnibus præ oculis habenda eſt propoſitio 31. inter merito damnatas ab Alexandro VII. die, & anno quo ſupra : *Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.*

Notanter autem fuit dictum : *Non ſuſceptum in fraudem legis*, quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent; *cap. Sedes 15. & cap. Ex tenore 16. de reſcriptis, cap. Tuæ 12. de Clericis non reſident. cap. Ex litteris 2. de dolo, & contumacia; l. In fundo, ff. de rei vindic. l. Cum hi, ff. de tranſact. l. Si Legatarius, Cod. de Legatis*, cum ſimilibus. Unde ſi quis de loco, ubi viget præceptum jejunandi, in fraudem jejunii ſe transferat ad locum, ubi non jejunatur; ut ſi die Cinerum de Diœceſi Papienſi, ubi ad morem Eccleſiæ Romanæ incipit jejunium Quadrageſimale, ſe transferat quis malitioſe in fraudem jejunii ad Diœceſim Mediolanenſem, ubi more Ambroſiano incipit Quadrageſima ſolum prima Dominica; Et die 23. Julii, quo Panormi fit jejunium, ſe transferat quis in fraudem jejunii ad Montem Regalem, ubi illa die non jejunatur, & ſequenti die, quo ibi jejunatur, redeat Panormum, peccat graviter *arg. citatis Juribus*, & Concil. Mediolanenſ. 1. Præſide S. Carolo Borromæo *part. 11. tit. de jejunio*, ibi : *Illorum vero damnamus ingluviem, qui primis quatuor Quadrageſimæ diebus Romanæ Eccleſiæ more inſtitutis, Mediolanum ſe conferunt, patriæ ritum in jejunio, & ciborum abſtinentia fugientes*, & colligitur a pari ex Conſtitutione Clementis X. incip. *Superna*, ubi in §. 6. decernitur poſſe Confeſſa- 29

opera ſua, non excuſantur a jejunio. Fateor tamen, hos & alios Artifices ex neceſſitate laborantes, ſi debiles ſint, ac ſine gravi incommodo jejunare non poſſint, excuſari, non ob laborem præciſe, ſed ob peculiarem ſui corporis habitudinem, quæ exigit refectionem, ut poſſint laborem artis ſuſtinere. Si ergo talis ſit habitudinis homo, ut opera artis cum jejunio ſine gravi incommodo componere valeat, jejunare debet. Id vero prudenti Superioris, & Confeſſarii judicio diſcerni, ac definiri debet.

Digitized by Google

feſſarium Regularem abſolvere pœnitentes confluentes ex alia Diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, *niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe*; ubi, ut vides, ratione fraudis nequeunt abſolvi a reſervatis confluentes ad aliam Diœceſim in fraudem reſervationis; ſic a pari in caſu noſtro ſe transferens in fraudem jejunii ad alium locum, ubi non jejunatur, ratione fraudis peccat graviter non jejunando.

30 Et ratio intrinſeca eſt, quia licet quantum eſt ex ſe quis poſſit uti jure ſuo, & ſic de loco, ubi jejunatur, tranſire ad locum, ubi non jejunatur; nemo tamen poteſt uti tali jure in fraudem legis, quia jus noſtrum eſt ſubordinatum legi, ex Apoſt. 13. *ad Romanos*, ibi: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, non eſt enim poteſtas niſi a Deo &c. Itaque qui reſiſtunt poteſtati, Dei ordinationi reſiſtunt*, & de jure tum Canonico, tum civili Fraus & dolus alicui patrocinari non debent, *cit. Juribus*; Sic tenent Natalis Alexander *Theol. dogmaticæ moral. tom.* 2. *lib.* 4. *de Decalog. cap.* 5. *art.* 7. *reg.* 8. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 2. *de legibus diſt.* 3. *qu.* 4. *num.* 41. Felix Poteſtas *tom.* 1. *p.* 3. *n.* 2905. Rodr. *in ſumma t.* 2. *c.* 219. *num.* 2. Silvius cum Pontas *tom.* 2. *verb. Impedimentum Clandeſtinitatis caſ.* 22. Sa, Fernandez, & alii plures contra Dianam *part.* 1. *tr.* 9. *reſol.* 19. & *tract.* 10. *reſol.* 14. Bonacinam *diſp.* 1. *de legibus qu.* 1. *punct.* 6. *num.* 64. & alios plures, quos ibi refert ipſe Bonacina & Tamburin. *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 5. §. 2. *num.* 12. volentes, talem non peccare, quia videtur uti jure ſuo.

31 Qui autem de loco, ubi jejunatur, non in fraudem jejunii, ſed bona fide, v. gr. negotiorum, aut peregrinationum cauſa, tranſit ad loca, ſeu per loca, ubi non jejunatur, non tenetur jejunare; quia lex illa jejunii eſt affixa loco; Suarez *tertia part. q.* 24. *art.* 8. Azorza *verb. Lex*, Navarr. *in Manual. c.* 28. *n.* 120. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 1. *num.* 163. & *part.* 3. *num.* 2907. Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in cap. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior. num.* 33. & 36. & alii paſſim. Sic qui non in fraudem jejunii, ſed negotiorum cauſa, aut alio rationabili motivo de loco proprii domicilii, ubi ob diſcrepantiam novi, & veteris Calendarii nondum eſt incepta Quadrageſima, pergit ad locum, ubi per hebdomadam eſt Quadrageſima jam incepta, & obſervatum jejunium, non tenetur illo anno jejunare illic per adhuc alios octo dies Paſchæ ad complendam integram Quadrageſimam, ſed poteſt licite ſe accommodare moribus eorum, apud quos eſt, *arg. cap. Illa* 11. *diſt.* 12. ubi Gloſſa in verb. *Societatem* refert illud vulgatum.

Si fueris Romæ, Romano vivito more,
Et ſi ſis alibi, vivito ſicut ibi.

Sic cum multis aliis Delbene *de Immunit. Eccleſ. cap.* 12. *d.* 2. *ſect.* 4. Leſſius *lib.* 4. *de juſtit. & jur. cap.* 2. *num.* 59. Bonacina *diſp.* 1. *de legibus q.* 1. *punct.* 6. *num.* 64. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 2. *de legibus diſt.* 3. *qu.* 4. *num.* 40. Fagn. *loc. cit.* & alii paſſim (*a*). 33
Econtra vero ſi talis in loco ſui domicilii compleſſet Quadrageſimam, non teneretur poſtea alibi obſervare illos octo dies, quia præceptum illud jam implevit, & Eccleſia tantum obligat ad unam Quadrageſimam; Delbene *loc. cit.* & *ſect.* 5. Sanchez *in decalog. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 22. Leſſius *loc. cit. n.* 52. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 42. & alii paſſim; dummodo tamen caveat, ne alii ſcandalizentur juxta illud Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap.* 7. *Si Scandalizavero*

Romani Theologi Nota.

(*a*) Vide Probabiliſtarum Dialecticam. Dum homo ad locum veniat, in quo ſit Quadrageſimæ curſus abſolutus, non tenetur quadrageſimale jejunium continuare per dies qui juxta proprium Kalendarium ſuperſint; ſed poteſt ſe moribus eorum, apud quos degat, accommodare; contra vero, ſi in loco, ex quo diſceſſit, jejunium abſolvit quadrageſimale, non tenetur ſe conformare incolis loci in quem venerit, ſi ſecundum iſtorum Kalendarium adhuc per dies aliquot jejunandum ſit. Quis non ſtupeat? Loci conſuetudini accommodare ſe poteſt homo, dum libere vivendum ſit; non debet vero ſe conformare moribus aliorum, dum de jejunio agitur. Vide vero hac de re verb. *Kalendarium*; ubi oſtenditur quando quis teneatur ad abſolvendum quadrageſimale jejunium in iis etiam locis, ubi ſit jam Paſcha celebratum juxta diverſum Kalendarium; quia viget præceptum de ſervando proprio ritu, & de celebrandis feſtis, ſervandiſque jejuniis juxta proprii Kalendarii præſcriptum, ut facere debent Latini, qui inter Orientales verſantur.

Digitized by Google

vavero Fratrem meum, non manducabo carnes in æternum. Quid autem dicendum ſit de Peregrinis, & Advenis circa jejunium? Vide verb. *Lex a num. 2. ad 39.*

34 Ratione pietatis excuſantur a jejunio omnes illi, qui operibus præſtantioribus, ac majoris momenti incumbunt, quæ una cum jejunio abſque gravi incommodo perficere nequeunt. *Communis*. Et ratio eſt, quia jejunium præcipitur ut promotivum ad bonum, & non ut impeditivum majoris boni, unde ſi alia pietatis exercitia præſtantiora jejunio pro tempore, & loco, aliquibus perſonis occurrant, & ipſa obire nequeant cum jejunio ſine ſuo gravi incommodo, tunc a jejunio excuſantur. Hinc excuſantur Concionatores Quadrageſimales, ſi quotidie, aut fere quotidie concionem habeant cum magno labore & ſtudio; Minime vero Concionatores illi, qui ob Conciones alibi repetitas, vel ob memoriæ facilitatem non indigent longo ſtudio & labore, cum in ipſis ceſſet cauſa exemptionis, nempe labor notabilis. Sic excuſantur a jejunio Lectores, & Ludimagiſtri, quorum labor eſt notabilis, aut complexio debilior. Item Confeſſarii complexione debiliores, & ſuo muneri aſſiduiores. Item excuſantur Cantores illi, qui ex officio canendi vivunt, & jejunando redderentur inhabiles. Sic de primo ad ultimum excuſantur omnes exercentes opera miſericordiæ, tum corporalia, tum ſpiritualia, quando ea exercere nequeunt abſque notabili, & gravi ſuo incommodo. Secus autem, ſi opera illa poſſint de

35 facili exercere ſine tali gravi incommodo. In dubio autem an incommodum ſit grave, vel leve, ad tollendos omnes ſcrupulos tutius eſt recurrere ad legitimum Superiorem pro diſpenſatione. Qui legitimus Superior in univerſa Eccleſia eſt Papa, in ſua Diœceſi Epiſcopus, & in ejus abſentia in ſua Parochia Parochus, & in Religionibus Superior, nedum Generalis in tota Religione, Provincialis in ſua Provincia, ſed etiam Localis in ſuo Monaſterio, ſeu Conventu.

36 * Filios, ſeu famulos non ſervare jejunium Quadrageſimæ quoad abſtinentiam a carnibus eo quod paterfamilias diſpenſatur, nec poteſt ſufficere ſumptibus duplicis menſæ, id non ſine maxima abuſione admitteretur. Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 15. §. 25.

Appendix, ſeu novus de jejunio Articulus.

IN hoc Articulo paucis expediemus Eccleſiaſtici Jejunii hiſtoriam, & Catholica dogmata. Ac primum varia Eccleſiæ jejunia juxta veterem ac recentem diſciplinam: deinde præſentem Occidentalis, & Orientalis Eccleſiæ diſciplinam exponemus: de dogmate denique diſputabimus. 1

Jam igitur primum omnium ſatis conſtat, Quadrageſimale Jejunium, utpote ex ipſa Apoſtolorum Traditione deſcendens, quidquid inepte & imperite prorſus effutiant Calviniani Hæretici illud inter ſuperſtitioſa hominum inventa adnumerantes, longe antiquiſſimum eſſe. Ut enim Divus Auguſtinus habet libro adverſus Donatiſtas quarto, capite 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur*. Jam vero quadrageſimalis inſtitutio jejunii, neque ex Divinis Scripturis, neque ex cujuſpiam Concilii Decreto oſtendi poteſt. Et Catholici quidem vel ipſis primis Eccleſiæ ſæculis hac eadem Apoſtolica Traditione inſtructi jejunium quadrageſimale ſemel in anno ſervabant; Hæretici autem Montaniſtæ tribus quadrageſimis quotannis corpora ſua macerabant, ut auctor eſt Divus Hieronymus in epiſtola ad Marcellam ſcribens: *Nos una quadrageſima ſecundum traditionem Apoſtolorum, toto anno, tempore nobis congruo jejunamus. Illi* (nempe Montaniſtæ) *tres in anno faciunt quadrageſimas, quaſi tres paſſi ſint Salvatores*. Atque jejunium iſtiuſmodi ad dies quadraginta, vel prope quadraginta, ſcilicet triginta ſex, minime vero vel ad horas quadraginta, vel ad unum tantum, aut tres dies extendere conſueviſſe primi temporis Chriſtianos ex luculentiſſimis Sanctorum Patrum teſtimoniis ſatis conſtat, quæ hic brevitatis gratia miſſa facimus. Initium vero talis jejunii non eodem ſemper tempore cæptum eſt. Nam primum feria ſecunda conſequente Dominicam, quæ Quinquageſimæ dicitur, jejunium quadrageſimale incœpiſſe Patres complures teſtantur, deſiiſſe vero Sabbato præcedenti Majorem hebdomadam; nam hæc, propterea quod ſeveriori jejunio, quod ab antiquis Scriptoribus Antipaſchale appellari conſuevit, tranſigebatur, intra dies quadraginta computari haud ſolebat. Cœpit deinde initium jejunium hoc a feria ſecunda poſt Dominicam, quæ prima dicitur Quadrageſimæ, atque ad uſque Paſcha.

2 (margin, beside "Jam igitur"); 3 (margin, beside "Atque jejunium iſtiuſmodi"); 4 (margin, beside "Initium vero talis")

ſcha extendi conſuevit, & ex præcedenti hebdomada, ſcilicet Quinquageſimæ, additi ſunt dies quatuor ad ſubſequentes, tametſi hujus ſit incertum additionis tempus; ſed antiquam tamen eſſe Eccleſiaſtici Scriptores produnt quamplurimi.

5 Poſt quadrageſimale ſequitur quatuor temporum Jejunium, quod ſane perinde ac illud antiquum in Eccleſia eſſe multis demonſtrari poſſet, ſi opus foret. Nam S. Leo Pontifex ſermone VII. Jejunia hæc ab univerſa Eccleſia ſuo tempore ſervata commemorat, atque Apoſtolicæ Traditioni accepta refert. Sed circa tempus ea ſervandi, ac numerum præterea Jejuniorum ejuſmodi aliqua fuit in Eccleſia varietas. Primum ſiquidem, trium dumtaxat temporum ſervabatur Jejunium, quartum deinde, ut obſervatum eſt Clariſſimo Bellarmino, decreto Calliſti Romani Pontificis additum fuit. Quantum vero ad tempus ſpectat, primum Jejunium, quod erat vernum, ſub initium Menſis Martii ſervabatur, ſecundum celebrabatur hebdomada ſecunda Menſis Junii, tertium hebdomada tertia Septembris, quartum vero hebdomada quarta Decembris. Communiorem tamen hæc ſervandi Jejunia morem hunc fuiſſe ſcribunt S. Leo, & Gelaſius primus Pontifices, videlicet ut primum in prima Quadrageſimæ hebdomada, ſecundum in hebdomada Pentecoſtes, tertium in hebdomada tertia Septembris, quartum denique in tertia Decembris hebdomada celebraretur; qui certe mos etiamnum in Romana Eccleſia ſervatur.

6 Tertio in loco ſtatui debet, ab antiquiſſimo tempore in Eccleſia receptum quartæ & ſextæ feriæ Jejunium. Commendatum namque, ac præceptum legimus hoc Jejunium in Apoſtolicis Canonibus, Canone 69. ubi hæc leguntur: *Si quis Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel Lector, vel Cantor ſanctam Paſchæ Quadrageſimam non jejunat, vel quartam diem, vel Paraſceven, deponatur.* Atque Origenes homilia X. in Leviticum: *Habemus* (inquit) *quartam, & ſextam ſeptimanæ dies, quibus ſolemniter jejunamus.* Illud eſt autem obſervandum, Jejunium, de quo hic loquimur, non fuiſſe tamquam ad præceptum, ſed ad conſilium tantum ſpectans in Eccleſia receptum. Superflua quippe fuiſſent quatuor temporum Jejunia, ſi per totum annum in prædictis feriis vi præcepti jejunare fideles debuiſſent.

7 Obtinuit olim in Eccleſia Jejunium etiam Sabbati in memoriam ſepulturæ Chriſti, ex Apoſtolo Petro, ut nonnulli exiſtimant, derivatum. Multi tamen variis temporibus prodiere Conciliorum Canones illud Jejunium vetantes, excepto Sabbato majoris hebdomadæ; idque ea de cauſa fuit vetitum, ne Fideles cum Manichæis ſentire viderentur, qui Sabbato jejunandum eſſe putabant ad oſtendendum odium erga malum Deum, quem Mundi hujus, ac colendi Sabbati auctorem comminiſcebantur. Ex his Canonibus occaſionem ſumpſerunt Græci Jejunium Sabbati improbandi, quia dum in Oriente præſertim Hæretici Manichæi Jejunio Sabbati abutebantur, congruum omnino erat eos morem illorum declinare. Cum autem Eccleſia Latina hanc non habuerit occaſionem, propterea Sabbati jejunium non improbavit, immo commendavit, ac retinuit.

8 Quartum Jejunium erat, quod dicebatur Adventus, cujus mentionem faciunt Scriptores doctrina & vetuſtate percelebres, ut Perpetuus Turonenſis Epiſcopus, Concilium item Turonenſe, ac Matiſconenſe ſæculo ſexto celebrata. A Monachis primum, tum a Laicis ex devotionis fervore ſingulis diebus a feſto S. Martini ad Natalem uſque diem Domini hoc Jejunium ſervari cœptum eſt. Atque ejuſdem obſervantia Jejunii tametſi non eadem ſemper ubique fuerit, cum non ex aliquo univerſali præcepto penderet; penes Monachos tamen, alioſque ſacrorum Ordinum Regulares numquam interciſa fuit, licet alii a feſto S. Martini, alii a feſto omnium Sanctorum, ut Minoritæ, a feſto S. Catharinæ alii, aliique denique a Dominica propinquiore feſto S. Andreæ Apoſtoli, quæ prima Adventus Dominica appellatur ab Eccleſia, prædicti Jejunii ſumpſerint exordium.

9 Celebres ac frequentes erant primis Eccleſiæ ſeculis Stationes, & cum ſtationibus conjuncta jejunia. Statio autem, auctore Eminentiſſimo Cardinali Cozza in libro *de Jejunio*, *part. 2. artic. 19.* aliud non erat, quam *Fidelium cultus ſeu officium, quo certis diebus ad Martyrum convenientes ſepulcra, ibique a ſolis ortu ſtantes, orationibus, ſacrarum Scripturarum lectionibus, ac jejunio uſque ad horam Nonam vacabant.* Verum temporis decurſu hanc ſtationum diſciplinam collapſam reſtauravit, licet ſub diverſa forma ab antiqua, S. Gregorius Magnus. Diebus deinde Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ Stationes conſignatæ cum fuerint, a Jejunio ſeparatæ remanſerunt. Quamobrem in hoc maxime noſtrorum temporum Stationes ab antiquis differunt, quod illæ jejunium habuerint conjunctum, noſtræ non item. Nec mirum id videri debet, cum non ex præcepto con-

Digitized by Google

conſtanti quopiam, ſed ex varia pendeat pto temporum opportunitate Eccleſiæ diſciplina.

10 Stationibus ſimillimæ erant Vigiliæ, quæ cum ab exemplo Chriſti, de quo ſcripſit Lucas *cap. 6. Erat pernoctans in oratione Dei*, tum Apoſtolorum, ut ex Actorum *capite* 16. liquet, originem trahunt ſuam; niſi quod vigiliæ nocturnæ erant, Stationes vero diurnæ. Vigilias hujuſmodi agebant Fideles vigilantes, orantes, ac jejunantes ad Martyrum ſepulcra nocte præcedente ſolemnitatem aliquam. Diu hæc vigiliarum diſciplina in Eccleſia obtinuit; nam ex Concilio Oxonienſi anno 1212. celebrato apparet apertiſſime, eam ſub id tempus in Anglia viguiſſe; quin etiam perſeveraſſe adhuc ſextodecimo ſæculo in Provincia Forojulienſi, ex Aquilejenſi Concilio ſub Clemente octavo celebrato anno 1596. ſatis clare colligitur. Sed viris dumtaxat, non mulieribus licitum erat vigilias agere. Siquidem jam inde a quarti ſæculi initio feminis vetitum fuit vigilare in locis, in quibus & viri vigilabant; ſed in privatis oratoriis domi ipſæ agebant vigilias. Sublatis tandem omnino vigiliis, earum loco remanſerunt jejunia, quæ nunc etiam temporis ex Eccleſiæ præſcripto ſervantur.

11 Inter alia præterea Jejunia, quæ intra annum primi celebrabant Chriſtiani, eſt memorabile illud, quod obſervabant Kalendis Januarii. Nam ille dies Gentilibus ſolemnis maxime erat; in eo & convivia, & victimas multiplicabant, feſtumque erat eodem die Jano, Æſculapio, & Jovi ſacrum. Patres igitur, ut omnem ſuperſtitionis ſpeciem ab animis fidelium amoverent, illum ipſum diem conſecrarunt jejunio. Atque a Patribus paſſim ejus diei jejunium commendatum legitur, maxime vero ab Ambroſio.

12 Tandem circa Rogationum jejunium, cum conſilii illud, non præcepti fuerit, varia fuit, eſtque etiamnum Eccleſiæ diſciplina. Rogationes, hoc eſt publicas preces ad Dei miſericordiam in ærumnis implorandam, nonnulli Mamerco, ſeu Mametto Viennenſi Epiſcopo referunt auctori, alii antiquiores illo exiſtimant, ſed ab eo putant reſtauratum earum uſum. Eccleſiæ quædam eas celebrant modo cum triduano jejunio, aliæ cum ſolo jejunio feriæ quartæ, atque unuſquiſque Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, ac morem tuto ſervare poteſt.

13 Hæc, quæ paucis complexi ſumus, antiquam Jejuniorum diſciplinam in Eccleſia receptam ſpectant; ſequitur ergo ut quæ præſens, ſeu recens ſit tum Occidentalis, tum Orientalis Eccleſiæ diſciplina circa jejunia, nunc indicemus. Et quidem quod ad Eccleſiam Occidentalem attinet, neminem latet, præter quadrageſimale Jejunium, quatuor temporum, ac vigiliarum, quas aliquibus ſolemnitatibus, feſtiſque Sanctorum præmittendas eſſe Eccleſia decrevit, Jejunium aliud nullum habere fideles
ſub præcepto. Diebus Veneris & Sabbati ab- 14
ſtinentia a carnibus, ſed non jejunium præcipitur. At longe diverſus eſt apud Græcos, & Orientales in celebrandis Jejuniis mos & diſciplina, ut demonſtratum eſt a multis præclariſſimis Viris, qui ſcriptis ſuis Græcorum ritus ſunt perſequuti. Etenim non omnes eadem habent Jejunia, neque eodem modo illa ſervant. Mingrelienſes, Græcum & ipſi in ſacris peragendis ritum ſequentes, licet proprio utantur idiomate, quatuor habent Quadrageſimas. Prima ante Paſcha, & a Quinquageſima incipit; ſecunda poſt Pentecoſten; tertia initium ſumit a Kalendis Auguſti uſque ad feſtum Aſſumptionis B. Virginis; quarta Adventus Domini, quæ quadraginta complectitur dies. Abſtinent a carnibus, nonniſi poſt ſolis occaſum cœnant, in majori hebdomada vinum haud guſtant, ultimiſque tribus diebus ejuſdem ab omni prorſus cibo abſtinent. Apud Syros autem Jacobitas, præter feriam quartam & ſextam, quinque ſunt celeberrima Jejunia. Primum Quadrageſimæ, alterum Apoſtolorum, tertium Migrationis, ſeu Aſſumptionis B. Virginis, quartum Nativitatis, quintum Niniviticum. Jejunium Quadrageſimæ octo ſupra quadraginta diebus abſolvitur; Apoſtolorum vero a feria ſecunda poſt Pentecoſten uſque ad diem vigeſimam nonam Junii producitur. Et Migrationis Jejunium a Kalendis Auguſti uſque ad diem decimamquintam; Nativitatis vero alii a Kalendis Decembris auſpicantur, nonnulli a die decima Decembris per duas Hebdomadas obſervant. Denique Ninivitarum Jejunium a feria ſecunda, quæ tribus hebdomadibus præcedit jejunium quadrageſimale; uſque ad feriæ quintæ Matutinum obſervant aliqui, nonnulli autem ad Matutinum Sabbati. Syri Neſtoriani præter quinque recenſita Jejunia, & ferias quartam & ſextam, in quibus haud multum diſſident a cæteris Orientalibus (eſt enim ſola varietas quantum ad numerum dierum Jejunii, ejuſque initium) duo habent particularia Jejunia, nempe Jejunium Eliæ, ſeu Crucis per hebdomadas ſeptem, a Dominica prima Eliæ, quæ quartam Æſtatis ſequitur, uſque ad feriam ſextam quartæ hebdomadæ Crucis, ſeu ſeptimæ Eliæ; ac Jejunium virginum tribus poſt feſtum Epiphaniæ diebus.

Digitized by Google

Jejunium Niuiviticum ſic eſt appellatum, quia dum Populi peſte, aliiſve calamiratibus affligerentur, Epiſcopi indictis ſupplicationibus, ac Jejunio, Ninivitarum uſi ſint exemplo ad Dei opem implorandam. Jejunium autem Virginum ita eſt appellatum, quod originem habuerit ex ſupplicationibus, ea occaſione indictis, in qua Rex Arabum, ſive ut alii volunt, Perſarum imperaverat, ut ſibi ex urbe Hirta quadraginta Virgines adducerentur. Tuuc enim ob beneficia illis ſupplicationibus accepta ſtatuerunt, ut quolibet anuo Jejunium iſtud obſervaretur. Conveniunt cum Syris Jacobitis circa Jejunii diſciplinam Cophti, & Æthyopes. Armeni autem non ubique eadem Jejunia ſervant. Qui Couſtautinopoli commorantur Armeni ſive Catholici, ſive hæretici a feria ſecunda Quinquageſimæ Jejunii quadrageſimalis ſumunt exordium. Hæretici ante Nativitatis feſtum, quod die octava Januarii celebrant, ſeptem diebus jejunant, atque in vigilia Jejuuium ad veſperam uſque protrahuut, cum ſacrum faciunt, ac deiude cœnant, & in ea utuntur lacticiniis & ovis. At Catholici in vigilia dumtaxar Nativitatis, cujus feſtum diverſo ab Hæreticis die celebranr, jejunare ſoleut, atque a piſcibus etiam abſtinent. Ante Epiphaniam ſeptem diebus jejunant omnes tum Catholici, tum Hæretici. Feſtum Aſſumptionis B. Virginis ſemper die Dominica celebrant, & die Lunæ ad Sabbatum uſque, quo die lacticiniis utuntur, ſolent jejunare; eademque ratione Jejunia ſervant, quæ præcedunt feſtum Transfigurationis, & Exaltationis Sanctæ Crucis. A feria ſecunda poſt Pentecoſten ad feriam uſque ſextam Jejunium colunt, quod vocant Sancti Eliæ, atque ejuſdem rationis ſunt alia Jejunia, ſcilicet Sanctl Gregorii illuminaroris, Sancti Jacobi Epiſcopi, Sancti Sergii Martyris, & Sancti Gregotii, quem Thaumaturgum appellant, in quibus a feria ſecunda uſque ad ſextam jejuuant. Hæc ſunt, quæ Orienralis Eccleſiæ circa Jejunia præſentem diſciplinam ſpectant, de qua ſatis hactenus diximus.

His breviter ac dilucide, quantum ſatis eſſe poteſt ad Orientalium circa Jejunium diſciplinam dignoſcendam, indicatis, reſtat ut pauca de Jejunii dogmate ediſſeramus. Ac principio quidem animadvertimus, Calvinianos, alioſque recentes Novatores Jejunia omnia e medio ſuſtuliſſe, ut perſpicue apparet ex iis, quæ libro Iuſtitutionum quarto capite 12. ſcribit Calvinus, ubi quadrageſimale Jejunium ſuperſtitioſam appellat obſervationem. Ac tametſi fateri non dubitent, Jejunium præceptum in veteri lege fuiſſe, cum id expreſſum legatur apud Joelem, Jonam, atque alibi iu veteris Teſtamenti libris; uegant tamen audacter eidem Jejunio obnoxios eſſe Chriſtiauos propterea quod a legis vinculo ſoluti ſunr, Eccleſiamque Jejunia ſub præcepto indicere poſſe. Sed illorum error facile convelli poteſt. Annon enim apud Matthæum 6. dicitur: *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum &c.* Nec officit, quod Jejuuli præceprum ad legem veterem pertiueret; ſatis etenim couſtat, cæremonialia tantum præcepta, non autem moralia, cujuſmodi procul dubio eſt præceptum Jejuuii, illuceſcente Evangelio abrogata fuiſſe. Id quod mirifice ex Auguſtini doctrina in epiſtola ad Caſulanum, quæ eſt 36. confirmari poteſt; Sic enim eo loci habet S. Pater; *Ego in Evangelicis & Apoſtolicis litteris, totoque Inſtrumento, quod appellatur Teſtamentum Novum, animo id revolvens, video præceptum eſſe Jejunium. Quibus autem diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, præcepto Domini, vel Apoſtolorum non invenio definitum:* Audiant Auguſtinum Novatores ajentem, In ſacris novi fœderis litteris Jejunium eſſe præceptum, determiuationem vero illorum dierum, in quibus Jejunium colendum ſit, Eccleſiæ poteſtati, ac libertati eſſe relictam. Quod vero poſſit Eccleſia ſuis legibus Jejunia præcipere fidelibus, & ſtabilire certa Jejunli tempora, vel ex ipſo Synagogæ exemplo demonſtratur, quæ Judæis Jejunia imponebat, ut apud Hieremiam, Eſtherem, ac Zacharlam legere eſt. Quod ſi ea poteſtate pollebat Judæorum Synagoga, quid eſt quod eamdem Eccleſiæ Chriſti denegandam eſſe putent Novatores? An dicturi ſunt minori gaudere Eccleſiam poteſtate, quam Synagoga habuerit? At ridiculum id eſt. Deinde Eccleſiæ Prælati non minus ac Principes ſæculares poteſtate gaudent leges condendi ad fidelium ſpirituale bonum promovendum. Nemo autem dubitare poteſt, Jejuuium valde opportuuum, atque optimum eſſe ad ſpiritualem finem conſequendum remedium; ex quo Angelicus Doctor 2. 2. quæſt. 147. deducit, Jejunium ſub præcepto quoque naturali cadere. Poteſt igitur Eccleſia prædictum remedium fidelibus præcipere, ſicut ſæculares Principes exercitium illorum actuum, qui alioquin liberi eſſent, præcipiunt ſubditis, qui vergunt in eorumdem ſubditorum bonum. Extra dubium eſt ergo, & in ſacris litteris novi foederis præceptum eſſe Jejunium, illudque fidelibus præcipere poſſe Eccleſiam. Quæ contra hujuſmodi doctrinam objicere ſolent Hæretici, adeo levia, inepta, ac futilia ſuut,

ut

Digitized by Google

ut vix digna ſint lucubratione aniculatum ; in iis
propterea exſufflandis tempus terere nulnmus .

JESU SOCIETAS.

1 SOcietas Jeſu merito laudatur a Benedicto
XIV. tom. 2. Conſt. 49. incip. *Conſtantem* .
2 Societati Jeſu unus lucus inter Conſultores Con-
gregationis Sacrorum Rituum perpetuo aſſigna-
3 tur ; Idem *ibid.* Societatis Jeſu Collegium in Ci-
vitate S. Dominici in inſula Hiſpaniula in publi-
cam ſtudiurum Univerſitatem erigitur ; Idem
4 Cunſt. 37. incip. *In ſupereminenti* . Ejuſque Cul-
legii Recturi tribuitur facultas conferendi gra-
dus , cumulative tamen cum Priore PP. Prædi-
caturum ; Idem *ibid.*
5 In Societate Jeſu Congregationes Generales ex
Brevi Innocentii X. ſingulis novenniis haberi ju-
bentur ; Idem Conſt. 24. incip. *Devotam majori* .
6 Societas Jeſu variis temporibus inſtitit pru abro-
7 gatione hujuſmodi Brevis ; Idem *ibid.* Illud ta-
men quo ad triennalem ufficiorum durationem
abrogatum fuit ab Alexandro VIII. ; Idem *ibid.*
8 Bened. XIV. Innocentii legem quoad novennalem
9 Congregationem abrugat ; Idem *ibid.* Et quoad
præfinitionem termini triennalis officiurum, ab-
rogationem jam factam confirmat ; Idem *ibid.*
10 In Societate Jeſu vacatiu Beneficiorum non
inducitur per emiſſionem voturum ſimplicinm ;
Idem Conſt. 25. incip. *Ex quo dilectus Filius* .
11 Sed in ipſius Congregatione Generali V. decre-
tum fuit , illius Alumnus expleto probatiunis
biennio Beneficia Eccleſiaſtica dimittere debe-
re ; Idem *ibid.*
12 E Sucietate Jeſu Theologus Conſultor Pœni-
rentiariæ Apoſtulicæ aſſumi cunſuevit ; Idem
tum. 1. Conſt. 96. incip. *In Apoſtolicæ* §. 15.
13 Jeſu Sucietas extinguitur & ſupprimitur a fel.
regn. Clemente XIV. per ſuas Litteras in fur-
ma Brevis ſub die 21. Julii 1773. incipien. *Do-
minus ac Redemptor noſter* . Vid. eaſdem Litte-
ras per extenſum ſub fin. hujus Quarti Tomi ;
ubi etiam ſubnectuntur aliæ ejuſd. SS. D. N.
Litteræ in ſimili furma Brevis ſub die 13. Au-
guſti ejuſd. anni 1773. expeditæ , quibus eri-
gitur Congregatio particularis quinque S. R. E.
Cardinalium pro exequendis iis, quæ in prædi-
ctis extinctionis Litteris ab eodem SS. D. N.
decernuntur .

IGNORANTIA.

IGnorantia in genere , nomine & re , nihil 1
aliud eſt , quam carentia notitiæ , ſeu co-
gnitiunis alicujus rei ; *Communis* . Ignorantia 2
ut ſic , dividitur in Poſitivam , Privativam , &
Negativam . Ignorantia poſitiva , ſeu *pravæ diſ-
poſitionis* eſt carentia notitiæ , ſeu cognitionis
veritatis cum poſitivo contrario errore . Talis
ignorantia datur in Judæis , Hæreticis , & Pa-
ganis , qui non ſolum alicujus veritatis , præſer-
tim ſupernaturalis , cognitionem non habent ,
ſed inſuper erronee judicant , rem aliter eſſe , ac
revera eſt ; Ipſi enim non ſolum v. g. ignorant
Chriſtum eſſe Deum , ſed inſuper erronee judi-
cant eſſe purum hominem . Ignurantia priva-
tiva , ſeu *meræ privationis* , eſt privatio , ſeu ca-
rentia ſcientiæ eorum , quæ quis ex natura , &
conditione ſua aptus natus eſt ſcire , ut ſi ho-
mo adultus , & ratiunis compos ignoret ea ,
quæ ſecundum ſtatum ſuum ſcire poſſet . Igno-
rantia negativa , ſeu *puræ negationis* , eſt caren-
tia nutitiæ in ſubjecto non apto habere talem
nutitiam , vel ex natura ſua , ut ignurantia Dei
in lapide ; vel ex ſtatu ſuo , ut talis ignoran-
tia Dei in amente , & infante . Et talis igno-
rantia ex S. Thoma 1. 2. *q.* 76. *art.* 2. nun eſt
appellanda proprie ignurantia , ſed *Neſcientia* .
Unde , ut vides , *Neſcientia* , & Ignurantia li- 3
cet quandoque promiſcue una pru alia accipia-
tur , tamen differunt ; *Cod. Per quas perſonas
nobis acquir. l.* 2. *Cod. de rei uxor. action. l.* 1.
§. 1. Qui enim neſcit , experiendi puteſtatem
nun habet , teſte Caju *in l. annus* , *de calumn.*
Ignurare autem eſt id neſcire quod ſciri poteſt ,
vel etiam debet . Hinc neſcire latius patet ,
quam ignorare , quippe omnis qui ignorat , ne-
ſcit , ſed non econtra ; Calvin. *in Lexico Juridic.
verb. Neſcire* ; Qui *ibid. ſub verb. Neſcientia* ſub-
jungit : & dici puteſt , quod Neſcientia differat
ab Ignorantia , quia Ignorantia eſt eorum , quæ
ſcire tenemur , Neſcientia veru eorum , quæ
ſcire non tenemur ; unde ignorantia in malam
partem , neſcientia veru in bonam partem ſu-
mitur ; Gloſſ. *l. de ſtatu* , *de teſtament. gloſſ. Rubr.
de jur. & fact. ignorantia* . Hæc ille .

Ignorantia privativa dividitur in ignoran- 4
tiam Juris, in ignorantiam Facti, & in igno-
rantiam Pœnæ . Ignorantia *Jurie* eſt , qua quis
ignorat jus , ſeu legem , aut præceptum , quod
rem aliquam vetat , aut præcipit , ut quando
ignoratur lex , ſeu præceptum , quo prohibe-

tur furtum, aut quo præcipitur jejunium. Ignorantia *Facti* eſt, qua quis ignorat, non quidem legem, aut præceptum, ſed actionem in particulari eſſe contra legem, aut præceptum, ut ſi quis neſciat carnem eſſe, quam comedit die jejunii, vel non advertat, aut recordetur eſſe diem jejunii, nam nomine ignorantiæ comprehenduntur etiam inadvertentia, inconſideratio, & oblivio. Ignorantia *Pœnæ* eſt, qua quis ignorat pœnam latam in delinquentes, ut ſi quis ignoret Excommunicationem latam in injicientes manus violentas in Clericos, in Simoniacos, & hujuſmodi.

5 Ignorantia rurſus dividitur in antecedentem, concomitantem, & ſubſequentem. Ignorantia *antecedens* eſt, quæ præcedit Factum, & omnem voluntatis actum circa illud; ac proinde nullo modo, nec directe, nec indirecte eſt voluntaria; eſtque aliquo modo cauſa, cur fiat opus, in quantum removet ſcientiam, quæ ſi adeſſet, opus non fieret; talis ignorantia eſt in Venatore, qui exiſtimans occidere feram, interficit hominem, quem nullatenus occidiſſet, ſi eſſe hominem ſciviſſet. Ignorantia *concomitans* eſt, quæ concomitanter ſe habet ad actum voluntatis, & nec movet ad operandum, nec removet ab operatione, ſed ita afficit operantem, ut eodem modo operaretur, ſi talis ignorantia abeſſet, unde actum voluntatis nec antecedit, nec ſequitur, ſed tantum concomitanter ſe habet ad illum, ut cum Venator ille pro fera inimicum ſuum, non de eo cogitans, interficit, quem tamen occidiſſet, ſi noviſſet eſſe ſuum inimicum. Ignorantia *ſubſequens* eſt, quæ a voluntate directe, vel indirecte eſt volita, adeoque ſequitur illam, ut ejus effectus, eſtque ſimpliciter voluntaria, & culpabilis; Talis ignorantia directe, ſeu indirecte volita reperitur in illis, qui, vel expreſſe ignorare volunt, vel non curant, ut debent, addiſcere ea, quæ ſcire poſſunt, & tenentur.

6 Ignorantia dividitur ulterius in invincibilem & inculpabilem, & in vincibilem & culpabilem. Ignorantia *invincibilis* & *inculpabilis* eſt, quæ morali diligentia vinci, vel tolli nequivit, utpote quia, vel numquam venit in mentem cogitare, vel dubitare de tali re, vel etiamſi in mentem veniſſet, tamen morali & ordinaria adhibita diligentia, ignorantia illa vinci, ſeu tolli, & veritatis cognitio acquiri non potuiſſet; & hæc ſimpliciter non eſt voluntaria, nec directe, nec indirecte, ideo etiam dicta *antecedens*, quia omnem actum voluntatis antecedit. Ignorantia *vincibilis*, & *culpabilis* eſt, quæ morali adhibita diligentia vinci, ac ſuperari, & oppoſita ſcientia acquiri potuiſſet, & debuiſſet, & hæc ignorantia ſemper eſt aliquo modo voluntaria directe, vel indirecte, ideoque etiam dicta *ſubſequens*, quia actum aliquem voluntatis ſubſequitur.

Ignorantia vincibilis & culpabilis ſubdivi- 7
ditur in affectatam, & non affectatam, quæ inter ſe differunt, quod illa directe voluntaria ſit, & hæc indirecte, ut cum S. Thoma 1. 2. *q.* 76. *art.* 3. obſervant paſſim Doctores. Hinc ignorantia *affectata* & *directe voluntaria* eſt, cum quis data opera vult ignorare, & non inquirere veritatem, ſive ob diſcendi tædium, ac pigritiam, ſive ut legis obligatione ignorata, vel excuſationem aliquam mereatur a transgreſſione legis, vel liberius ſine remorſu conſcientiæ peccare poſſit, de quo Regius Pſaltes *Pſalm.* 35. ibi: *Noluit intelligere, ut bene ageret*, & Job *cap.* 21. legitur: *Qui dixerunt Deo, recede a nobis & ſcientiam viarum tuarum nolumus*, & Sanctus Thomas *cit. quæſt.* 76. *art.* 1. *in corpore* dicit, quod *talis ignorantia videtur augere voluntarium, ex intentione enim voluntatis ad peccandum provenit, quod aliquis vult ſubire ignorantiæ damnum propter libertatem peccandi*. Ignorantia *non affectata*, & *indirecte tantum voluntaria* eſt, cum quis, non quidem vult ipſam ignorantiam in ſe, ſed ſolum non vult adhibere ſufficientem, ac debitam diligentiam inquirendi, ac cognoſcendi veritatem; ideoque eo ipſo indirecte velle ignorantiam
convincitur. Et hæc ignorantia alia eſt *craſſa*, 8
ſeu *ſupina*, ad quam ſuperandam, veritatemque cognoſcendam nulla prorſus diligentia, vel cura adhibita eſt, qualis plerumque eſſe ſolet ignorantia earum rerum, quæ communiter ab ejuſdem ſtatus, vel conditionis hominibus cognoſcuntur, vel etiam cognoſci debent; & alia eſt *non craſſa, nec ſupina*, ad quam tollendam aliqua quidem, ſed tamen non ſufficiens diligentia eſt adhibita, ſeu ea eſt, quæ non tam facile ſuperari, & tolli potuit.

Ignorantia invincibilis juris divini excuſat 9
a peccato; *Communis ac certa*, & habetur expreſſe ex Joan. 15. ibi: *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent; nunc autem excuſationem non habent de peccato*. Unde S. Pius V. *die* 1. *Octobris* 1567. Conſt. incip. *Ex omnibus*, merito damnavit inter alias propoſitiones Michaelis Baii ſequentem 68. in ordine: *Infidelitas pure negativa in his, quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt*, quam

dam-

damnationem confirmarunt Gregor. XIII. *die 29. Januar.* 1579. Conſtitut. incip. *Proviſionis noſtræ*; & Urban. VIII. *die 6. Martii* 1641.

10 Conſtit. incip. *In eminenti*. Etiam ignorantia invincibilis juris naturæ excuſat operantem ab omni peccato; *Communis*. Unde Alexander VIII. *die 7. Decemb.* 1690. inter alias merito damnavit ſequentem propoſitionem 2. in ordine: *Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali* (*a*).

11 Ignorantia invincibilis, non ſolum juris, ſed etiam facti, excuſat omnino a culpa; quia ubi non eſt voluntarium, uti in ignorante ignorantia invincibili, tam juris, quam facti, ibi nulla eſt culpa; Ita S. Auguſtinus *lib. 3. de liber. arbitr. c. 18. & lib. de duabus animabus c. 10. & 11.* S. Th. 1. 2. *qu.* 76. *art.* 4. S. Bonaventura *in 2. ſent. d. 2. art. 2. qu.* 3.

12 & communis aliorum. Ignorantia invincibilis non ſolum antecedens, ſed etiam concomitans excuſat a peccato; Ita Suarez *de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 8. Vaſquez *diſp.* 125. *c.* 2. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 16. *num.* 13. Azor. *lib.* 1. *cap.* 14. *q.* 4. Layman *lib.* 1. *tr.* 2. *cap.* 5. *n.* 8. Card. *lib.* 2. *qu.* 19. Reiffenſtuel *Theolog. Moral. tr.* 1. *diſt.* 1. *q.* 5. *num.* 43. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *proœmial. c.* 2. *ſect.* 4. *n.* 35. ubi teſtatur de communi contra Gajetanum, Covarr. Sayrum, & alios. Et ratio eſt, quia ignorantia invincibilis etiam concomitans tantum, & non cauſans opus, vere & invincibiliter reddit incognitum, & conſequenter involuntarium id, quod cum tali ignorantia agitur; ſed ubi non eſt voluntarium, ibi non eſt culpa, ergo qui invincibiliter ignorat hominem eſſe, quem pro fera occidit, quamvis nihilominus occidiſſet, ſi antecedenter cognoviſſet eſſe ſuum inimicum, nullam incurrit culpam; Deus enim non imputat homini peccata, quæ faceret, ſi hoc vel illud in mentem ei veniret, ſed divinæ gratiæ adſcribendum eſt, quod in animo de facto non incidat, ut ex S. Auguſtino recte docent Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. de juramento c. 6. n. 6.* Sanch. *l. 3. moral. c.* 5. Layman *loc. cit. num.* 8. Sporer *loc. cit. num.* 35. Tum quia licet actus homicidii v. gr. factus cum ignorantia concomitante tantum, habuerit adjunctum affectum, vel propoſitum adhuc occidendi, etiamſi cognoviſſet eſſe hominem ſuum inimicum, vel poſtea comperto revera fuiſſe hominem ſuum inimicum, ſequatur gaudium, complacentia, & approbatio, manent quidem illa voluntaria, & peccata ſeorſim homicidii interni: & ipſe actus, ut homicidii externi, ſicuti de facto eſt incognitus, ita eſt non voluntarius, & conſequenter non peccaminoſus, quod optime tradidit Sotus *tract. de ratione evadendi peccata lect.* 2. ibi: *Ignorantia concomitans, nec accuſat, nec excuſat, cum nec voluntaria ſit, nec involuntaria. Itaque occiſio inimici, dum putatur occidi feram, non fuit tunc peccatum, quia non eſt voluntaria, erit tamen peccatum, quando opus placuerit.*

Ignorantia vincibilis, ſive antecedens, ſive 13
concomitans, non excuſat a culpa; *cap. 1. de ordinat. ab Epiſcop. qui renunciav. Epiſc. & cap. Apoſtolicæ, de Cleric. excom. miniſtror.* S. Thomas 1. 2. *qu.* 76. *art.* 4. & alii communiter. Quod enim fit ex ignorantia, vel cum ignorantia vincibili, eſt voluntarium, adeoque peccaminoſum. Ipſa vero ignorantia vin- 14
cibilis ſaltem non affectata, quamvis non excuſet a culpa in toto, minuit tamen in parte; *Communis*. Et ratio eſt, quia actus quanto minus eſt voluntarius, tanto minus eſt peccaminoſus; actus autem procedens ex ignorantia licet vincibili, etiam craſſa, vel ſupina, ſaltem non affectata, eſt minus voluntarius, ut de ſe patet, quam actus procedens ex ſcientia; adeoque licet talis ignorantia vincibilis non excuſet a culpa in toto, minuit tamen in parte; & quidem proportionaliter, quanto minus eſt voluntaria ignorantia, & culpabilis, eo minus erit peccaminoſus actus ex ipſa procedens. Hinc magis minuit culpam ignorantia non craſſa, nec ſupina, utpote minus voluntaria, quam ignorantia craſſa & ſupina, utpote magis voluntaria, ut patet ex traditis *ſupra num.* 8. Notanter autem fuit dictum *ſal-* 16
tem

Nota ex Rom. Editione.

(*a*) Huic propoſitioni nectenda hæc altera propoſitio: Nullus hominum compos ſui invincibili ignorantia Juris naturæ laborat; Id docet Apoſtolus illis verbis ad Rom. cap. 2. v. 15. *Gentes, quæ legem* (ſcriptam) *non habent, oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe invicem cogitationibus accuſantibus, aut etiam defendentibus*. Ex quibus verbis S. Auguſtinus l. 2. de ſerm. Dom. in Monte c. 9. infert, nullam eſſe animam, *quæ tamen ratiocinari poteſt, in cujus conſcientia non loquatur Deus*; Videſis P. Jo. Laur. Berti de Theol. Diſcipl. lib. 21. cap. 10. & ſi libet, etiam Jo. Gotth. Heineccium Jur. Nat. & Gent. l. 1. c. 1.

Digitized by Google

tem non affectata ; quia ignorantia affectata , nedum non minuit culpam , ſed potius auget , quam minuit voluntarium : Ipſa enim adeo adhæret peccato , ut etiam pro majoii libertate ſine ullo conſcientiæ ſcrupulo peccandi, horreat ſcientiam avocantem a peccato , ut patet *ex Job* 20. ubi conſimiles impii affectati ignorantes *dixerunt Deo* , *recede a nobis* , *&* *ſcientiam viarum tuarum nolumus*, & alius apud Regium Pſaltem *pſal.* 35. *Noluit intelligere*, *ut bene ageret*, & ſic notavit S. Gregorius *lib.* 25. *moral. c.* 11. & docuit S. Thomas *cit. qu.* 76. *art.* 1. *in corpore* , per præciſa verba adducta *ſub num.* 7. & tenet Corduba *lib.* 2. *qu.* 20. Navarr. *in cap. Sciendum* 4. *d.* 2. *de pœnit.* Sanchez *lib.* 1. *moral. c.* 17. *n.* 5. Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali c.* 14. Layman *loc. cit. num.* 9. & alii paſſim.

17 Ignorantia invincibilis tam Juris, quam Facti , ſicuti ex dictis *ſub num.* 11. excuſat ab omni culpa, ita etiam excuſat , & liberat ab omni pœna per leges poſitivas decreta ; *Communis*, *ex cap. Nullus* , *& cap. Quis locus* 1. *q.* 4. Cum enim pœna decernatui propter culpam , ceſſante culpa tanquam cauſa , ceſſare etiam deber pœna tamquam effectus. Sic v. g. qui percuſſit Clericum invincibilitet ignorans eam percuſſionem eſſe ab Eccleſia prohibitam ſub pœna excommunicationis *in cap. Si quis ſuadente Diabolo* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4. aut neſciens , vel non advertens illum eſſe Clericum , ſine dubio non incurrit pœnam excommunicationis , textu expreſſo *in cap. Si vero* 4. *de ſent. excomm. & cap. Ut animarum periculis* 2. *de*
28 *Conſtitutionib. in* 6.] Etiam ignorantia facti, aut ipſius juris ſtatuentis pœnam , vincibilis, & culpabilis quæcumque, non craſſa , vel ſupina , excuſat a pœna per leges decreta . Ut ſi in allato exemplo dubitans , vel ſuſpiciens forte eſſe Clericum abſque ſufficienti inquiſitione, & diligentia credat non eſſe, & percutiat, non incurrit excommunicationem , & ſic in ſimilibus; *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Ut animarum periculis* 2. *de Conſtitutionib. in* 6. ibi : *Ut animarum periculis obvietur*, *ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes* , *dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit* , *aut ſupina* ;
Ubi ut vides, a pœna per legem decreta non 19
excuſat ignorantia juris, vel facti, craſſa, vel ſupina , ibi : *Dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit*, *aut ſupina*; *Communis*.

Ignorantia ſive vincibilis , ſive invincibilis 20
ſolius pœnæ, & non Juris , vel Facti , non excuſat ab ipſa pœna tranſgreſſores legis eam ſtatuentis , excepta pœna cenſurarum . Qui enim non ignorat legem latam , ſeu factum aliquod lege eſſe prohibitum ; ignorar autem annexam pœnam ; ſi in illam legem prævaricetur, non culpæ ſolum , ſed etiam pœnæ reus efficitur. Sic Covarruvias , *in cap. Alma mater p.* 1. §. 10. *n.* 9. Sotus *in* 4. *diſt.* 6. *qu.* 8. Azorius *part.* 1. *lib.* 1. *c.* 15. *q.* 1. *&* 2. Jul. Clarus §. *fin. qu.* 85. *verſ. Secundus eſt caſus* , Herincx *part.* 2. *tract.* 3. *diſp.* 5. *q.* 3. *num.* 28. *&* 29. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 20. *num.* 6. Molina *tr.* 5. *diſp.* 71. *num.* 9. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 32. *nu.* 21. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decret. tit.* 3. §. 13. *num.* 321. Sporer *loc. cit. num.* 29. & alii paſſim contra paucos quoſdam apud Tamburin. *lib.* 1. *in decalog. c.* 2. §. 1. *num.* 12. Et ratio eſt, quia ignorantia ſolius pœnæ non tollit cauſam pœnæ, ideſt culpam, ergo nec effectum , ſeu ipſam pœnam . Tum quia univerſali praxi omnium Tribunalium tum Eccleſiaſticorum , rum Laicalium conſtat malefactores , & legum tranſgreſſores variis affici pœnis rotæ , patibuli , gladii , combuſtionis, exilii, quamvis invincibiliter ignorent , delicta a ſe committenda , & commiſſa pœnis
hujuſmodi ſubjacere (*a*) . Dicitur autem no- 21
tanter *excepta pœna Cenſurarum* ; quia excommu-

Rom. Theologi Notæ .

(*a*) Ne putes lector quemcumque ignorantiam excuſare hominem a cenſura ; nam ſi affectata ſit ignorantia, quæ ſcientiæ æquivalet, a cenſura hominem non excuſat, ut optime advertit Suarez *diſp.* 4. *ſec.* 10. Quamobrem graviores Theologi ut falſam, & laxam Salmanticenſium opinionem rejiciunt , quæ immunem a cenſura efficit hominem , qui ignorantiam affectat, ut liberius, & impudentius peccet. Immo ſi generalia ſint Canonum ſtatuta , quæ ab omnibus ſciri, & cuſtodiri debeant, quo in caſu invincibilis ignorantia cenſuræ legi univerſali annexæ præſumi non poteſt, non adeo facile a cenſura immunes declarandi erunt ignorantiæ prætextu harum legum tranſgreſſores . Quis enim a Cenſura eximeret illum, qui duellum committerer , ſciens ab Eccleſia prohibitum eſſe, quia ignorat, huic prohibitioni annexam eſſe cenſuram? Quia ergo difficile eſt dari ignorantiam vere invincibilem talis cenſuræ, idcirco ejuſmodi ignorantia ſi eſſet in caſu, petere abſolutionem deberet, inquit Cl. Auctor Theologiæ Chriſtianæ.

Digitized by Google

muni omnium ſententia, ignorantia Cenſurarum excuſat ab eis incurrendis, quamvis ceteroquin contra legem agendo, graviſſime quis peccet; *arg. cap. Si vero 4. de ſent. excomm. & cap. Ut animarum periculis 2. de Conſtitution. in 6.* Ad incurrendum enim Cenſuras requiritur contumacia; hæc autem non adeſt, ubi ignorantia Cenſurarum habetur, adeoque &c. Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 274. Silveſt. *verb. Ignorantia num.* 14. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 3. *num.* 323. *& tit.* 39. *n.* 31. Sanchez *l. c. num.* 13. Sporer *l. c. num.* 39. Layman *lib.* 1. *tr.* 4. *p.* 1. *c.* 5. *num.* 8. & alii complures.

22 Ignoranti non currit tempus; Innocent. *in*
cap. Ne pro defectu num. 2. *de election.* Calder.
Conſil. 566. *Mandavit alios* 37. *de teſtament.*
in fin. Baldus *conſil.* 92. *Quædam in princip.*
lib. 1. Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Signifi-*
23 *catum eſt* 11. *de Regularibus num.* 18. Igno-
rans & impeditus æquiparantur; Rota *recent.*
24 *part.* 2. *dec.* 662. *num.* 9. *in fine.* Et quidem
dicitur impeditus impedimento Juris, & Fa-
cti. *Annot. ad Dec.* 3. *ſub num.* 17. *p.* 3. *Rot.*
25 *recent.* Ideoque ignoranti tamquam impedito
26 eſt ſubveniendum; *ibid. num.* 18. Immo re-
ſpectu rei ignoratæ conſideratur tamquam res
27 inanimata, *ibid. ſub num.* 11. Nec præſtat
conſenſum; *Annot. ad deciſ.* 10. *num.* 26. *part.*
28 3. Nec itidem cenſetur remittere jus ſuum,
& ſic renunciare, donare, & repudiare; *An-*
not. ad dec. 1. *n.* 50. *&* 51. *p.* 8.

Additiones ex aliena manu.

29 Ignorantia eſt *ſimplex negatio ſcientiæ*. At ſi quis formavit de re perverſam ideam, eſt potius error. Plerumque vero confundi ſolent.

30 Ignorantia vel eſt juris, vel facti, & hæc vel facti alieni, vel facti proprii.

31 Notiſſima autem eſt Regula, ignorantiam
juris nocere; *L.* 9. *princip. ff. de Jur. & Fact.*
32 *ignorant.* Sed ne in errores incidamus, diſtin-
guendum inter lucrum, & damnum. In lucro ignorantia juris utique nocet, ſed excipiendi ſunt Minores; *L.* 11. *C. eodem*, & Milites, *L.* 9. §. 1. *ff. eodem*. Damnum eſt, diſtinguente *Donello Comment. jur. civil. lib.* 1. *cap.* 1. vel rei amiſſæ, vel rei amittendæ. In damno rei amiſſæ pariter ignorantia juris nocet, ſed excipi debent non ſolum Minores, verum & Feminæ; *L. ult.* C. *eodem*, tum Ruſtici; *L.* 2. *in fin. de Jure Fiſci*. In damno vero rei amittendæ omnibus non, ideſt nulli nocet; *L.* 8. *ff. eod.* Exempla tradit Donellus ubi ſupra.

Hæc obtinent ſecundum jus Romanum. Cæ- 33
terum dubitari hodie ſolet, an juris ignoran-
tia noceat in caſibus illis, in quibus de jure
Romano nocebat. Duplex a Jure Romano aſ- 34
ſignatur ratio, cur ignorantia juris nocere debeat. Prior, *quia jus* (ut ait Juriſconſultus *in L.* 2. *ff. eodem*) *eſt finitum, & poſſit eſſe, & debeat*. Sed non male reſpondet Schilter. *in Pr. Jur. Roman. Ex.* 24. §. 34. *Jus hodie minus eſt finitum, recepto præter patria jura etiam Romano & Pontificio, & utroque in lingua peregrina deſcripto, variiſque Interpretum opinionibus, & diſſenſionibus diffuſo*: Altera, quod conſulendi ſunt Peritiores; *L.* 9. §. 3. *ff. eod.* *Sed certe* (ut reſpondet Stryk. *in uſ. moder. Pandect. lib.* 22. *tit.* 6. §. 1.) *in quibuſdam negotiis hoc conſilium quidem ſequendum eſſe credo, ſed ut omnibus in caſibus ex Juriſconſulti conſilio & ore quis pendere poſſit, impoſſibile eſt. Scilicet quæ negotia ita comparata ſunt, ut omnes ſcire poſſint multa ſolemnia in iis attendenda eſſe, ibidem omnino adhibendos eſſe Juriſconſultos conſtat, nec excuſare poterit ignorantia juris veluti in Proceſſibus peragendis, teſtamentis condendis, aliiſque maximi momenti negotiis expediendis, quia hic facillime Homines ſcire poterant, talia abſque Peritiorum conſilio peragi non poſſe; in aliis cauſis, & caſibus, ubi probabiliter, non adeo opera Juriſconſultorum utendum judicamus, ſane durum eſſet, ſi quis hodie indiſtincte ob ignorantiam juris, jure ſuo privandus eſſet.*

Patet hinc, prudentem Judicem perpenſis 35
peculiaribus negotiis debere arbitrari, an hodie ignorantia juris nocere debeat, nec ne.

De Militibus noſtri temporis quæri etiam 36
ſolet, an datum ſit ipſis jus ignorare, prout
datum erat de jure Romano. Diſtinguit plu- 37
res caſus Trentacinq. *variar. Reſolut. lib.* 2. *Rsſol.* 1. *num.* 49. & ſecundum eos declarat, qua ratione Milites noſtri hoc privilegio gaudere queant. Confer etiam Stryk. *loco citato* §. 4. ubi de militia provinciali, ait: *Non æque omnia privilegia Militum applicari poſſunt, quia tantum in ſubſidium conſtituitur Provinciæ defendendæ gratia, ut intra Provinciam maneat, nec Milites in illam lecti vacant ubique armis, ſed agriculturam exercent. Quod ſi tamen imminente neceſſitate actu militare compellantur, non deneganda ipſis erunt Militum Privilegia.* Hactenus de ignorantia juris.

Quod vero concernit ignorantiam facti, ea 38
ſi ſit *facti alieni* excuſat, ſimulque præſumitur;

tur; *L. 23. C. de Probat.* modo non ſit nimis craſſa & affectata; *L. 3. §. 1. L. 6. L. 9. §. 2. ff. de Jur. & Fact. ignorant.* vel alias a lege reprobata ob publicam utilitatem; Conſule Donell. *Comment. jur. Civil. lib.* 1. qui exemplis rem illuſtrat.

39 Difficilius vero ignorantia *facti proprii* excuſat niſi juſta & probabilis afferatur cauſa propter memoriæ humanæ imbecillitatem; Adi Hann. ad Weſembec. *lib.* 2. *titul.* 26. *num.* 3.

ILLEGITIMUS. Vid. verb. *Filius*.

IMAGINES.

SUMMARIUM.

1 *Imago quid ſit.*
2 *An & quomodo licitum ſit Deum, Sanctiſſimam Trinitatem, & Angelos depingere*, ad num. 5
6 *An Catholicæ Eccleſiæ veritati conſentaneum ſit Imagines Chriſti Domini, B. M. V. & Sanctorum depingere*, ad n. 7
8 *Quæ ſint ſervanda circa Imagines quaſcumque repræſentandas*, ad n. 12
13 *Quid requiratur, ut Imagines collocentur in Eccleſiis*, ad n. 14
15 *Quid permiſſum vetitumve ſit circa Imagines Sanctorum, qui a Sede Apoſtolica non ſunt canonizati vel beatificati*, ad num. 22
23 *Sacræ Imagines an licite & ſancte colantur & adorentur*, ad num. 25
26 *An uno eodemque cultu omnes adorari queant*, ad num. 27
28 *Imagines non adorantes, vel illas violantes, quibus pœnis ſint afficiendi*, ad n. 29
30 *Quid in lege tam veteri quam nova ſtatutum ſit de Imaginibus depingendis & adorandis*, ad num. 35
36 *An & quando Imagines poſſint transferri ex uno in alium locum*, ad num. 37
38 *Quid proviſum ſit circa Imagines SS. Franciſci, Antonii de Padua, Auguſtini, Nicolai de Tolentino &c.*, ad n. 39
40 *An poſſit ad aliquam Sanctam Imaginem concurſus impediri*, ad n. 41
42 *Quid cautum ſit circa Imaginum picturas, oblationes eiſdem factas, ac proceſſiones cum Imaginibus*, ad num. 48
49 *Agitur de Imagine miraculoſiſſima B. M. V. aſſervata in Altari majori Eccleſiæ Aracœlitanæ Urbis*, ad num. 54
55 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 80
81 *Et Additiones ex aliena manu*, ad n. 82

IMago proprie definitur figura picta, vel ſculpta vere repræſentans aliud, cujus eſt Imago, quæ differt ab idolo, quod falſum quid repræſentat, ut imago chimeræ. Licitum eſt in nova lege Deum, & Sanctiſſimam Trinitatem depingere, & repræſentare in forma corporea, & viſibili v. gr. Divinus Pater in forma Viri Senis, quia eſt antiquus dierum, & principium aliarum Perſonarum; Divinus Filius in forma Viri juvenis, quia eſt Filius Patris, & talis naturam humanam aſſumpſit: Spiritus Sanctus in forma columbæ, quia talis apparuit; *Communis Catholicorum* ex univerſali uſu & praxi Eccleſiæ, & deſumitur ex Sacra Scriptura, qua conſtat Deum ipſum hominibus apparuiſſe in forma corporea, & viſibili; *Geneſ.* 3. apparuit Adæ tamquam homo deambulans ad auram poſt meridiem; *Geneſ.* 18. apparuit Abrahæ in ſpecie trium Virorum; *Geneſ.* 28. Jacob vidit Deum in forma virili *innixum ſummitati Scalæ*; Iſaias *c.* 6. vidit *Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum*; Daniel *c.* 6. vidit *Antiquum dierum in throno ſedentem*, capite & crine canum, ſeu capillis albis, prout pingitur Dominus Pater; *Matth.* 3. apparuit Spiritus Sanctus in ſpecie columbæ; Unde Nicolaus 1. *Epiſt.* 2. ſic ait: *Apparuit nempe Deus Abrahæ Patri noſtro, non in carne, neque in anima, ſed in ſpecie trium Virorum .... apparuit denique Jacob per ſubjectæ creaturæ ſpeciem, unde & dixit, Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea. Ecce incorporeus Deus, & inviſibilis per ſpeciem ſubjectæ Creaturæ, ita ſe mortalium voluit videri obtutibus, ut credentibus eſſet ad gratiam.* Atqui licite depingitur, & repræſentatur, quod revera geſtum eſt; ergo ſi Deus ipſe ita apparuit, ut ex tali forma corporea mentem hominis erigeret ad incorporea, & ſpiritualia apprehendenda, etiam nobis licitum erit id pia recordatione pictis, vel ſculptis imaginibus imitari, repræſentare, & colere. Hæc autem aſſertio, quamvis ſine temeritate 3 negari jam non poſſit propter univerſalem Eccleſiæ conſuetudinem, tamen non eſt de fide, ut obſervant Bellarmin. *lib.* 2. *de ſacris imaginibus*

Digitized by Google

nibus cap. 8. Layman *liq.* 4. *tract.* 7. *cap.* 5.
num. 2. & alii , cum non tantum ſit contra
Hæreticos præſertim Calvinum *Lib.* 1. *inſtitut.*
cap. 11. ſed etiam contra quoſdam Catholicos,
Durand. *in* 3. *d.* 9. *quæſt.* 2. Abulenſ. *in cap.*
4. *Deuteron. quæſt.* 5. Henric. de Gandavo *quod-*
libet. 10. *quæſt.* 2. & alios dicentes, id non li-
4 cere maxime ob periculum idololatriæ. Certiſ-
ſimum vero eſt, non poſſe depingi Deum ad
repræſentandam ejus veram naturam, formam,
aut figuram. *Communiſſima omnium* ex Trident.
ſeſſ. 25. *decret. de venerat. Reliquiar. & cultu*
imaginum, ibi: *Non propterea divinitatem figu-*
rari, quaſi corporeis oculis conſpici, vel colori-
bus, aut figuris exprimi poſſit. Cum enim de-
pingitur ſecundum modos ſupradictos, pingi-
tur ſolum ad repræſentandam oculis hiſtoriam,
ſecundum quam Deus in forma corporea &
viſibili ſeipſum hominibus, ut ſupra pluries
videndum oſtendit, ſeu ad repræſentandam ſui
proprietatem, affectionem, operationem, vel
myſticam ſignificationem, propter finem addu-
ctum *ſub num.* 2.

5 Licitum etiam eſt Angelos depingi, vel
ſculpi in forma corporea viſibili, & conſueta
in Eccleſia Catholica. *Communis Catholicorum*
contra Hæreticos, & ita docuerunt contra Ico-
noclaſtas Patres Concilii VII. Generalis *act.*
5. *& act.* 7. & colligitur ex Sacra Scriptura,
tum veteris, tum novi Teſtamenti, ubi, non
ſolum Angelos in tali forma ſæpiſſime appa-
ruiſſe referuntur, ſed etiam in veteri Teſta-
mento Cherubin in forma corporea & viſibili
ad Arcam, in Templo, ac alibi etiam ex auro
erecti, & repræſentati ſunt; ergo recte a no-
bis etiam ſic figurantur, depinguntur, & re-
præſentantur, ut mens noſtra ex forma viſibi-
li, & ſimilitudine ſibi nota erigatur ad ſpiri-
tualia, & incorporea facilius intelligenda, ſi-
cuti docet S. Dionyſius Areop. *de Cæleſti Hie-*
6 *rarchia c.* 2. *&* 15. Catholica fide tenendum
eſt, recte depingi imagines Chriſti Domini,
B. Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, tum
memoriæ, cum venerationis cauſa. Sic defini-
tum eſt in ſecundo Nicæno Concilio contra
Iconomachos, qui Judæos, Samaritanos, Ma-
hometanos imitati, omnem imaginum cultum
Idololatriam dixerunt, ideoque eas flammis,
& ferro addixerunt, & eſt etiam contra mo-
dernos Calviniſtas, eorumque ſucceſſores o-
mnem prorſus uſum imaginum Chriſti, & San-
ctorum etiam extra hiſtoriam eliminantes;
Lutherani vero non prohibeat uſum imaginum
Chriſti, & Sanctorum etiam extra hiſtoriam
ſolum pro memoria, ſed tantum prohibent
quoad cultum; e contra nos Catholici, &
pro memoria, & pro cultu eas admittimus.
Unde Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *in decreto de*
invocat. & venerat. & Reliquiis Sanctorum, &
Sacris imaginibus ſic ſtatuit, ut ſequitur.

Imagines porro Chriſti, Deiparæ Virginis, & 7
aliorum Sanctorum in Templis præſertim haben-
das, & retinendas, eiſque debitum honorem, &
venerationem impertiendam, non quod credatur
ineſſe aliqua in iis Divinitas, vel virtus propter
quam ſint colendæ, vel quod ab eis ſit aliquid
petendum, vel quod fiducia in imaginibus ſit fi-
genda; veluti olim fiebat a Gentibus, quæ in
idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam ho-
nos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa,
quæ illæ repræſentant; ita ut per imagines, quas
oſculamur, & coram quibus caput aperimus; &
procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos,
quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremus; id
quod Conciliorum, præſertim vero ſecundæ Nicæ-
næ Synodi decretis contra imaginum oppugnatores
eſt ſancitum. Illud vero diligenter doceant Epiſcopi,
per hiſtorias myſteriorum noſtræ redemptionis pictu-
ris, vel aliis ſimilitudinibus expreſſas, erudiri,
& confirmari populum in articulis Fidei com-
memorandis, & aſſidue recolendis: tum vero ex
omnibus Sacris imaginibus fructum percipi; non
ſolum quia admonetur populus beneficiorum, &
munerum, quæ a Chriſto ſibi collata ſunt; ſed
etiam quia Dei per Sanctos miracula, & ſaluta-
ria exempla oculis fidelium ſubjiciuntur, ut pro
iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitatio-
nem, vitam moreſque ſuos componant, excitentur-
que ad adorandum, ac diligendum Deum, & ad
pietatem colendam. Si quis autem his decretis
contraria docuerit, aut ſenſerit, anathema ſit.
In has autem ſanctas & ſalutares obſervatio-
nes, ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus abo-
leri ſancta Synodus vehementer cupit, ita ut
nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus pe-
riculoſi erroris occaſionem præbentes ſtatuantur.
Quod ſi aliquando hiſtorias, & narrationes Sa-
cræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet,
exprimi & figurari contigerit, doceatur populus
non propterea Divinitatem figurari, quaſi corpo-
reis oculis conſpici, vel coloribus, aut figuris
exprimi poſſit. Omnis porro ſuperſtitio in San-
ctorum invocatione, Reliquiarum veneratione,
& imaginum ſacro uſu tollatur; omnis turpis
quæſtus eliminetur; omnis denique laſcivia vite-
tur, ita ut procaci venuſtate imagines non pin-
gantur, nec ornentur.

Imagines D. N. J. Chriſti, & Deiparæ V. 8
Mariæ, ac Angelorum, Apoſtolorum, Evan-
geliſtarum, aliorumque Sanctorum, & San-
cta-

ɛtatum prohibentur ſculpi, aut pingi cum ha-
bitu peculiari alicujus Ordinis Regularis, ſeu
alio modo in Eccleſia Catholica inconſueto;
& jam ſic ſculptæ aut pictæ prohibentur te-
neri, & publico aſpectui exponi, & mandan-
tur ab Eccleſiis, & aliis locis quibuslibet
amoveri, & deleri. Et Regulares, & Monia-
les parere negligentes poſſunt a Locorum Or-
dinariis, & Legatis Apoſtolicis Juris reme-
diis, & etiam Cenſuris Eccleſiaſticis, & aliis
eorum arbitrio ad obſervantiam cogi. Et quo-
ad loci Superiores etiam privationis Officii,
ac vocis activæ, & paſſivæ pœnis compelli.
Sic expreſſe ſtatuit Urban. VIII. 15. Martii
1642. Conſtitut. incip. *Sacroſancta Tridentina*
163. *Bullar. Cherubin. tom.* 4.

9 Imago Chriſti non eſt repræſentanda in
agno, ſed in figura humana; *cap. Sextam*,
diſt. 3. *de conſecration.* ibi: *Sextam ſanctam Sy-
nodum recipio cum omnibus Canonibus ſuis, in
quibus dicitur: In quibus picturis Sanctarum
imaginum agnus Præcurſoris digito oſtenſus de-
pingitur, qui in figuram gratiæ tranſit, verum
nobis per legem Moyſi demonſtrans Agnum Jeſum
Chriſtum Dominum noſtrum; Antiquis ergo figu-
ris, & umbris ad veritatis præfigurationem ſan-
ctæ Eccleſiæ traditis valedicentes, gratiam,
& veritatem præferimus, & ſic plenitudinem
Legis recipimus; Verum igitur agnum Dominum
noſtrum Jeſum Chriſtum ſecundum imaginem hu-
manam amodo etiam in imaginibus pro veteri
agno depingi jubemus.* Vide infra *num.* 58.
& 71.

10 Imagines Sanctorum non ſunt pingendæ ha-
bitu profano, vel indecentiam, aut inhone-
ſtatem præſeferente, & Ordinarii judicant in
hoc etiam exemptos; Urban. VIII. cit. Con-
11 ſtitut. *Sacro-Sancta Tridentina*. Imagines San-
ctorum non ſunt pingendæ cum procaci venu-
ſtate; *Concil. Senonenſ. in decr. moral. cap.* 40.
Concil. Mediolanenſ. I. part. 1. *tit. Quæ ſervan-
da ſunt de ſacris imaginibus*, *num.* 15. *Concil.
Moguntin. cap.* 41. *num.* 1. *Concil. Trident. ſeſſ.*
25. *in decret. de invocat. Sanct. & de Sacris
12 imaginibus*. Imagines laſcivæ in Eccleſiis non
ſunt tolerandæ; *Conc. Senonenſ. loc. cit. Concil.
13 Moguntin. l. c.* Imagines Sacræ pingi non poſ-
ſunt in Eccleſia inconſulto Parocho; *Concil.
Mediolanenſ.* 1. *tit. Quæ ſervanda ſunt de Sacris
14 imaginibus*. De novo non ſunt collocandæ ima-
gines in Ecclaſiis, niſi ex probatione Epiſco-
pi, nec etiam in Eccleſiis exemptis exponi
poſſunt ſine Epiſcopi approbatione; *Concil.
Mediolanenſ. I. tit. Quæ ſervanda ſunt de Sa-
cris imaginibus*.

Imagines Sanctorum, qui a S. Sede Apo- 15
ſtolica non ſunt canonizati, vel beatificati,
non poſſunt pingi cum radiis & ſplendori-
bus, nec aliud, quod cultum indicet, aut re-
præſentet, poteſt illis tribui; Urban. VIII.
Conſtitut. 37. incip. *Sanctiſſimus*. Imagines 16
præfatas ſic pingentes ab Epiſcopo, & Inqui-
ſitore ſunt judicandi, & quas pœnas incur-
rant? *ibid.* §. 7. Imagines iſtorum hominum, 17
ſi ad Eccleſias deferantur, in loco ſecreto de-
bent teneri, donec a Sede Apoſtolica ſuper il-
lis fuerit aliquid conſtitutum; Urban. VIII.
ibidem. Eadem confirmat idem Urban. VIII. 18
in Conſtitut. 22. (in appendice) incip. *Cœ-
leſtis*. Ubi iterum prohibet, ne pingantur,
aut teneantur in publicis, aut privatis locis
cum ſplendoribus, radiis, aut aliis ſanctita-
tis ſignis, imagines quorumcumque etiam cum
opinione Sanctitatis mortuorum, ſi a Sancta
Sede Apoſtolica non ſint canonizati, vel bea-
tificati.

Tolerari non debet, quod in locis publicis, 19
& ſordidis ſtent depictæ diverſæ Cruces, ac
Sanctorum imagines in deriſum Chriſtianæ Re-
ligionis; *Sac. Congr. Rit.* 22. *Maii* 1596. In 20
Choro teneri non debent aliæ imagines, quam
Sanctorum; *Sac. Congr. Rit.* 7. *Auguſti* 1609.
Imagines illorum, qui cum Sanctitatis, ſeu 21
Martyrii fama deceſſerunt, non ſunt apponen-
dæ in Oratoriis, vel Eccleſiis, tam Sæcula-
ribus quam Regularibus, antequam declaren-
tur Beati, neque ad eorum ſepulcra accen-
dendæ ſunt lampades, aut tabellæ affigendæ
ſine licentia Sedis Apoſtolicæ; *Sac. Rit. Cong.*
13. *Martii* 1625. Urban. VIII. Conſtit. incip.
Cœleſtis Jeruſalem. Non ideo tamen præjudi- 22
candum erit in aliquo illis, qui, aut per
communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemo-
rabilem temporis curſum, aut per Patrum,
Virorumque ſanctorum ſcripta, vel longiſſi-
mi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis A-
poſtolicæ, vel Ordinarii, coluntur; *Sac. Congr.
Rit. ead. die* 13. *Mart.* 1625. Urban. VIII.
in d. Conſtit. incip. *Cœleſtis Jeruſalem*.

Sacræ imagines Dei, Chriſti, Angelorum 23
& Sanctorum licite & ſancte coluntur &
adorantur. *Communiſſima* inter Catholicos.
Quamvis enim, ut notant Arriaga *tom.* 6.
diſp. 5. Viva *ad propoſition.* 25. *damnat. ab
Alexandro VIII. ſub num.* 1. & alii, nihil ha-
ctenus definitum ſit expreſſe in Conciliis de
imaginibus Dei, merito tamen ab Alexandro
VIII. *die* 24. *Aug.* 1690. fuit damnata ſequens
propoſitio 25. in ordine: *Dei Patris ſedentis
Simulacrum nefas eſt Chriſtiano in Templo col-*

loca-

Digitized by Google

locare. Et jam hoc licitum eſſe, nec poſſe ſine temeritate negari propter univerſalem Eccleſiæ conſuetudinem fuit dictum ſupra *num.* 2. & 3. Quoad imagines Angelorum, eas habendas & venerandas eſſe, fuit contra quoſdam Hæreticos expreſſe definitum *in ſeptima Generali Synodo act.* 7. Quod autem imagines Chriſti, Deiparæ, & Sanctorum ſint colendæ, & adorandæ, fuit expreſſe definitum in variis Conciliis infra citandis, & præſertim in Tridentino *ſeſſ.* 25. *in decreto de invocat. & venerat. & Reliquiis, & Sacris Imaginibus*, ibi: *Imagines porro Chriſti, Deiparæ, & aliorum Sanctorum in Templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, ac venerationem impertiendam*. Et Sacr. Congreg. Rit. 17. *Apr.* 1602. expreſſe decrevit non eſſe impediendam Devotionem ad imagines Sanctas. Et Gregor. XIII. in Conſtitut. 33. tom. 2. Bullar. præſcribendo formam profeſſionis Fidei Græcis §. 15. ſic fieri mandat: *Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac*
24 *venerationem impertiendam*. Et hoc probatur ex Sacra Scriptura; *Exodi enim* 25. erecti ſunt duo Cherubim ſuper Arcam Teſtamenti; *Num. cap.* 21. Juſſu Dei erectus eſt in ſublime ſerpens æneus. Has imagines, ſeu ſigna ſacra honorata eſſe, & honorari debuiſſe conſtat ex Regula S. Auguſtini *lib.* 3. *de doctrina Chriſtiana cap.* 9. dicentis, ſigna utilia divinitus inſtituta honoranda eſſe, quia honor eorum ad prototypon tranſit; atqui imagines illæ Cherubim, & Serpentis fuerunt quam maxime utiles, & divinitus inſtitutæ, ut ſacra Scriptura teſtatur, ergo fuerunt honorandæ, & de facto honoratæ: Hinc ſi licuit venerari imagines Angelorum, cur non etiam Sanctorum? Si licuit venerari Chriſtum in imagine ſerpentis (ſerpens enim ille æneus fuit figura Chriſti ipſomet Chriſto teſtante *Joan.* 3. *Sicut exaltavit Moyſes ſerpentem &c.*) debet potius licere venerari imaginem Chriſti in forma propria hominis.

25 Oſtenditur etiam efficaci ratione. Homo dignus eſt veneratione, quia eſt imago Dei, juxta illud S. Cyrilli *Catecheſi* 12. *Imago lignea terreni Regis honoratur, quanto magis rationalis imago Dei*; ergo & ceteræ imagines Dei, Chriſti, & Sanctorum veneratione dignæ ſunt? quod enim uni imagini convenit, quia imago eſt, omnibus imaginibus, quia imagines ſunt, convenire debet. Tum quia imago Regis eſt venerabilis cultu civili, ergo etiam imagines Dei, Chriſti, & Sanctorum debent eſſe venerabiles cultu aliquo religioſo competente ſuis prototypis. Tum etiam quia imagines capaces ſunt injuriæ, & contumeliæ, & & cavet quis imaginem Regis injuria & contumelia afficere, ergo a contrario ſunt etiam capaces honoris & cultus.

Imagines quæcumque nequeunt coli, & 26
adorari cultu, vel adoratione abſoluta propter ſeipſas, quaſi credatur ineſſe in ipſis aliqua divinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ, ſed ſolum poſſunt, & debent coli, & adorari cultu, vel adoratione reſpectiva, propter reſpectum nempe ad ſua prototypa; *cap. Perlatum* 26. *diſt.* 3. *de conſecrat.* Gregor. I. *lib.* 9. *ex Reg. Epiſt.* 9. Gregor. II. *Epiſt.* 10. & 12. Concil. Senonenſ. *cap.* 4. & clare explicat, & definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *loc. cit.* ibi: *Imagines porro Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in Templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem impertiendam; non quod credatur ineſſe aliqua in iis divinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ, vel quod ab eis ſit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus ſit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quæ in Idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honor, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant, ita ut per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, & veneremur id, quod Conciliorum, præſertim vero Secundæ Nicænæ Synodi decretis contra imaginum oppugnatores eſt ſancitum*. Hinc ima- 27
gines Sanctorum coluntur, & venerantur cultu Duliæ reſpectivo, Imagines B. Mariæ Virginis cultu Hyperduliæ reſpectivo, Imagines Dei, & Chriſti, ejus Crux, Sudarium, Clavi, Spinæ & hujuſmodi cum ſuis imaginibus cultu Latriæ reſpectivo; *Communis Catholicorum*.

Imagines non adorantes ſunt Hæretici, & 28
anathema eſt contrarium dicens; Concil. Roman. III. ſub Gregor. II. Concil. Nicæn. II. *action.* 2. Idem *act.* 4. 5. & 7. in quibus fere idem repetitur; Concil. Conſtantienſ. *in Conſtit. Martini V. circa medium*, Conc. Moguntin. IV. *cap.* 41. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 25. *in cit. decreto*. Imagines Sanctorum non 29
ſunt violandæ: Violantes, vel proſternentes imaginem Crucis, B. M. V. vel Sanctorum graviter ſunt puniendi; *cap. Perlatum* 26. *diſt.* 2. *de conſecrat. cap. Si Canonici, de Offic. Ordi-*

Digitized by Google

30 *dinarii in* 6. Imaginum uſus eſt maximæ neceſſitatis, & utilitatis in Eccleſia; Gregor. II. *Epiſt.* 12. Concil. Senonenſ. *cap.* 14. Concil. Moguntin. IV. *cap.* 42. Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *in d. decreto*.

31 Imagines etiam in veteri lege fieri ſolitæ erant, & adoratæ erant; Adrian. I. *Epiſt.* 1.
32 *&* 2. Nicolaus I. *Epiſt.* 2. Et in lege nova fuerunt imagines in uſu uſque a tempore Apoſtolorum, & in Concilio Antiocheno tempore eorumdem celebrato *Canon.* 8. ſtatutum fuit imagines Sanctorum eſſe depingendas, & adorandas; Sic refert Gonzal. *in decretali in apparatu de origin. & progreſſu Juris Canon. fol.* 17. *num.* 39. Card. Petra *tom.* 1. *comment. ad Conſtitut.* 1. *Innocent. II. num.* 33. Et Adrianus I. *Epiſt.* 1. ſic expreſſe dicit: *Nam, & ipſe Apoſtolus B. Petrus, qui Apoſtolicæ Sedi primitus præſedit ...... Et ipſe quoque ſuis contulit, & tradidit divino juſſu Succeſſoribus Pontificibus, quorum traditione Chriſti ſacram effigiem, Sanctæque ejus Genitricis, Apoſtolorumque, vel omnium San-*
33 *ctorum venerantur imagines*. Unde primi Chriſtiani Imagines Apoſtolorum fieri ſibi curabant, ut teſtatur D. Gregorius *Epiſt.* 1. *ad Leonem Iſauricum*; Cardin. Petra *loco citato num.* 34.

34 Hæretici autem adducunt varios ſacræ Scripturæ textus, quibus prætendunt prohiberi omnes imagines: Exodi 20. *Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ eſt in Cælo deſuper, & quæ in Terra deorſum, aut eorum, quæ ſunt in aquis ſub terra, non adorabis ea, neque coles;* Levit. 26. *Non facietis vobis idolum, ut adoretis*; Iſai. 40. *Cui ſimilem facietis Deum, aut quam imaginem ponetis ei?*

35 Reſpondetur tamen cum communi Doctorum, quod in adductis Scripturæ locis ſolum prohibebatur, ne fierent ſimulacra, aut imagines, quæ cultu Latriæ inſtar Deorum adorarentur, ut faciebant Gentiles, unde in textu *Exod.* 20. ut ſupra patet, ſtatim ſubjungitur: *Non adorabis ea, neque coles;* Non vero prohibebantur abſolute omnes prorſus imagines, aut ſculptilia. Et clare patet ex eo, quod ipſemet Deus præcepit Moyſi, ut conſtrueret Imagines duorum Cherubim aureorum, *Exodi* 25. & ut faceret ſerpentem æneum, *Numer. cap.* 21. Et Salomon poſuit in Templo Jeroſolymitano duos Cherubim, 3. *Reg.* 6. Tum quia dato etiam, quod per citatos textus fuerint in veteri lege abſolute prohibitæ omnes imagines, aut ſculptilia, hoc fuit ob nimiam & pravam inclinationem Hebræorum ad Idololatriam; Unde illud præceptum, utpote mere poſitivum, & cæremoniale ceſſavit in lege nova; ceſſante enim tali periculo ceſſavit tale præceptum, quia ceſſante ratione, & cauſa legis, ceſſat lex, ſeu obligatio ipſa; *leg. Adigere* §. 2. *ff. de jure patron.* Sic Card. Petra *loc. cit. n.* 43. Viva *ad propoſition.* 25. *Alexand. VIII. n.* 13. Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *præcept. Decalog. c.* 8. *ſect.* 4. *num.* 31. & alii paſſim.

Imaginis in translatione ex uno loco Ec- 36
cleſiæ ad alium locum ejuſdem Eccleſiæ non habet locum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *cap.* 7. *de reformat. Sac. Congr. Conc. in Burgi S. Domnini* 4. *Dec.* 1632. apud Barboſam *in ſumma Apoſtolic. dec. verb. Imago num.* 1. Ima- 37
gines devotæ non poſſunt ex una in aliam Eccleſiam transferri ſine beneplacito Apoſtolico, & ſi ſine tali beneplacito ſit jam facta translatio, non ſuſtinetur, nec eſt approbanda; *Sac. Congr. Conc. in Nullius Ferentilli* 31. *Jul.* 1706. apud Card. Petram *tom.* 5. *comment. ad Conſt.* 5. *Pauli II. n.* 30.

Inſcriptiones omnes Imaginum SS. Franci- 38
ſci, & Antonii de Padua, in quibus dicitur formam habitus, qua depicti ſunt, eſſe eamdem, qua ipſi uſi fuerunt, vel in quibus aſſeritur in hoc, vel illo Ordine S. Franciſci eſſe veram, legitimam, & non interruptam ejuſdem S. Patris in filios ſucceſſionem, inhærenter decreto alias edito *die* 20. *Jun.* 1658. prohibentur, *Romæ* 20. *Nov.* 1663. Sic mandavit decerni Alexander VII. & inſeri, ſeu apponi in Indice librorum prohibitorum, ut de facto repetitur ibi verb. *Inſcriptiones*. Suſ- 39
penduntur quoque, & prohibentur Imagines S. Auguſtini, S. Nicolai de Tolentino, & aliorum Sanctorum ejuſdem Ordinis impreſſæ, & depictæ a Fratribus diſcalceatis Auguſtinianis in eorum habitu, prout in decreto Sac. Rit. Congr. edito *die* 10. *Dec.* 1637. quod ab Urbano VIII. fuit approbatum & confirmatum 23. *Jan.* 1638. Conſtitut. incip. *Exponi Nobis* la 240. tom. 5. Bullarii. Expoſt tamen dicta ſuſpenſio, & prohibitio fuit revocata per varia poſteriora Pontificia Reſcripta relata in libro, cui titulus, *Bullæ Summorum Pontificum, & Sacræ Congregationis Decreta ad Auguſtinenſes Excalceatos ſpectantia*, impreſſo Romæ *anno* 1742. ex Typographia Hieronymi Mainardi, ubi *pag.* 109. *& ſeq.* habentur ad id favorabilia Reſcripta Innocentii XI. Clementis XI. & Jacobi Caraccioli cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditoris;

Et

Digitized by Google

Et infra *pag.* 186. habetur reſcriptum Benedicti XIII. ut ſequitur :

Ex audientia Sanctiſſimi die 16. *Decembris* 1720.

Sanctiſſimus petitis benigne annuit, & proinde firma remanente Conſtitutione confirmativa privilegiorum a S. Sede conceſſorum Ordini Eremitarum S. Auguſtini per Sanctitatem ſuam emanata Kalendis Januarii 1727. atque ejus Motu proprio 21. Martii 1729. declaratorio ejuſdem Conſtitutionis, mandavit non moleſtari Patres Excalceatos ipſius Ordinis S. Auguſtini, ſeu alios quoſcumque in depingendo, aut quovis alio modo repræſentando Excalceatos, & cum eorum habitu Sanctos, ſeu Beatos ejuſdem Ordinis : Immo licere eis, & licitum eſſe Sanctos, & Beatos ipſos depingere, & repræſentare prout pie hactenus depinxerunt, ſeu depingendos, vel repræſentandos curarunt, etiam ad tenorem Conſtitutionis ſan. mem. Urbani VIII. incip. *Divinæ Majeſtatis* latæ anno 1641. non obſtante Decreto præcedenti Congregationis Rituum *anni* 1637. Ac inſuper eoſdem Patres impediri non poſſe, immo etiam licere illis publice, & ſolemniter, ſive privatim benedicere, & diſtribuere Cingulos, ſeu Cincturas S. Monicæ, & paniculos S. Nicolai Tolentinatis juxta declarationem Congregationis Epiſcoporum & Regularium 30. *Septemb.* 1622. ab eadem Congregatione confirmatam 11. *Jul.* 1627. & ita ab omnibus ſervari mandavit, perpetuumque ſuper his ſilentium impoſuit, Conſtitutione, & Motu proprio ſupradictis, quam, & quem in hac parte moderavit, aliiſque quibuſcumque, etiam neceſſario exprimendis in contrarium non obſtantibus.

Franciſcus Antonius Card. Fini Pro-Auditor.

Loco ✠ Sigilli.

40 Non debet ad quamcumque ſanctam Imaginem impediri concurſus; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in Taurinenſi* 30. *Julii* 1620.
41 Modo non publicentur miracula prius non approbata; *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Feretrana* 15. *Sept.* 1603. *& in Trevicana* 22. *Dec.* 1621.
42 Si Imagines publicentur miraculoſæ abſque interventu Ordinarii, ipſe debet eas claudere, informationes capere, Romamque tranſmittere; *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.*
43 *in Mutinenſi* 6. *Octob.* 1617. Adminiſtratio

oblationum Imagini factarum intus aliquam Parochiam, etiam Regularium exiſtenti, ſpectat ad Ordinarium, qui eas erogabit in Eccleſia inibi ædificanda, & alios pios uſus; *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Peruſina* 20. *Sept.* 1605.

Urbanus VIII. comburi juſſit Imaginem 44
cum tribus buccis, tribus naſis, & quatuor oculis, & alias, ſi quæ invenirentur ſimiles; hæc enim nova inventio repræſentandi Sanctiſſimam Trinitatem tolerabilis non videtur; *In Mediolanenſi* 11. *Aug.* 1628. apud Nicol.
in Floſculis, verb. Imago n. 6. Translatio Ima- 45
ginis non miraculoſæ private eſt facienda; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Peruſina* 17. *Novemb.* 1617.

Imago Beatificati pingitur cum radiis tan- 46
tum; Canonizati vero cum Diademate circa caput, ut inter eos appareat differentia. Sic ex aliis Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 25. *n.* 1.

In Altari, in quo exponitur SS. Sacramen- 47
tum pro Oratione 40. Horarum, cooperienda eſt quæcumque Imago, aut Statua ibi exiſtens, ſicuti etiam parietes Tribunæ Altari vicinæ, ſi non habeant ornamenta fixa, tegi debent pannis; aut apparatus nullam continere debet hiſtoriam, aut rem profanam. Super Altare non ſunt ponendæ Sanctorum Reliquiæ, aut eorumdem ſtatuæ, exceptis tamen ſtatuis Angelorum figuram, ſeu vicem candelabrorum facientibus. Multo minus ponendæ ſunt figuræ Animarum Purgatorii ex quacumque materia factæ; & hoc prohibetur etiam in omnibus expoſitionibus particularibus, & etiam in illis, quæ aliquando fiunt pro Suffragio dictarum Animarum. Sic Clemens XI. & XII. *in Inſtructione obſervanda pro Oratione continua* 40. *horarum cum expoſitione SS. Sacramenti* §. 2. allata ſub verb. *Euchariſtia in fine*.

An Imago & Statua Beatæ M. Virginis, 48
ac aliorum Sanctorum deferri poſſint in Proceſſionibus cum Baldachino, & intortitiis? Vide verb. *Proceſſiones n.* 37. *&* 38.

Hic juvat afferre breviter hiſtoriam mira- 49
culoſiſſimæ Imaginis B. M. V. in altari majori Eccleſiæ noſtri Aracælitani Urbis Conventus magnificentiſſime & religioſiſſime aſſervatæ: Hæc enim prodigioſiſſima Mariæ Virginis Imago ſublamentantis, & Filii ſui Domini noſtri Jeſu Chriſti mortem plangentis ſpeciem præſeferens, fuit a S. Luca Evangeliſta depicta, ut ex multis tradunt Annales Minorum Waddinghi, noviſſime Romæ re-
impreſſi *tom.* 3. *fol.* 258. *num.* 46. *&* 47. Et 50
eadem eſt, quam S. Gregorius Magnus in pu-

Digitized by Google

publica ſupplicatione detulit in illa magna
mortalitate , quæ Romam adeo vehementi
peſtilentia laniavit , ut etiam corporali viſu
ſagittæ cœlitus venire , & ſingulos quoſque
51 percutere viderentur . In illa namque proceſ-
ſione hac ſacra Imagine deportata ecce tota
aeris turbulentia cedebat Imagini , ac ſi ip-
ſam Imaginem fugeret , & ejus præſentiam
nullatenus ferre poſſet ; ſicque poſt Imaginem
mira ſerenitas , & aeris puritas remanebat .
52 Tunc miræ voces in aere cantantium , & di-
centium : *Regina cœli lætare , Alleluja : Quia
quem meruiſti portare , Alleluja , Reſurrexit , ſi-
cut dixit , Alleluja* , juxta Imaginem ſunt au-
ditæ . Statim autem beatus Gregorius , id ,
quod ſequitur , adjunxit : *Ora pro nobis Deum ,
Alleluja* . Poſt hæc beatus Gregorius vidit ſu-
pra Caſtellum Creſcentii Angelum , qui re-
vocabat in vaginam gladium cruentatum , ex
quo intellexit , quod peſtis illa ceſſaſſet , &
ſic factum eſt . Et ideo illud Caſtrum , Ca-
ſtrum S. Angeli deinceps eſt vocatum , & ipſe
Angelus cum gladio in vagina ſculptus in la-
pide miræ magnitudinis ab illo tempore in
poſterum manſit in cacumine dicti Caſtri ; in-
de tamen dejectus ſiniſtrante fortuna per ictum
machinæ , obſidionis tempore per Romanos .
Eſt etiam ad memoriam revocandum ad ple-
nam fidem omnium prædictorum , quod in
Caſtri cacumine prælibati Capella erat pul-
cherrima ad honorem Archangeli Michaelis
conſtructa per Dominum recol. mem. Nico-
laum Papam III. de domo Urſinorum , & erat
ibi Indulgentia ſingularis . Item in prædicta
Capella erat depicta tota forma , & hiſtoria
hujus Proceſſionis , & Litaniæ hujus Imagi-
nis glorioſæ , & ſic ſcriptum in Imagine le-
gebatur : *Hæc eſt Sacra Imago Eccleſiæ Aracœli* .
Hæc etiam eadem hiſtoria , & forma Proceſ-
ſionis depicta eſt in quadam Capella , quæ di-
citur ſtudium S. Gregorii in appendicio Ec-
cleſiæ S. Joannis Lateranenſis . Item tempore
magnæ mortalitatis , quæ fuit anno Domini
MCCCLXXXVIII. incœpit occupare Romam
in principio menſis Junii , & per totum men-
ſem Auguſti in ſuo robore perduravit , fuit
per Urbem hæc ſacra Imago cum aliis Reli-
quiis honorifice , & devotiſſime deportata , &
dum applicuit ad pontem ſancti Petri , ille
Angelus marmoreus exiſtens in cacumine Caſtri
exhibendo reverentiam huic Imagini ſe pluries
inclinavit . Quod miraculum ultra ſexaginta
digni fide , tactis Sacroſanctis , ſe hoc vidiſſe
oculis corporeis affirmabant , clamantes Ima-
gini *Miſericordiam* vocibus elatis &c. Sic ad
litteram cum pluribus aliis in ſupradictis An-
nalibus ex quadam Tabula vetuſta refecta an-
no MDLXII. totam rei ſeriem referente , &
palam appenſa ad rei confirmationem , & ple-
nam omnium notitiam .

In perenne teſtimonium tam inſignis mira- 53
culi ab iſta prodigioſa Imagine patrati , & in
perpetuam memoriam , & gratiarum actionem
tanti beneficii ab ipſa recepti , quotieſcumque
ad ſupplicationes publicas tranſeundum eſt per
molem Adriani , ſeu Pontem S. Angeli , hu-
jus miraculi locum , Religioſi Aracælitani
Conventus ſemper , & ſoli cantant ſupradictam
Antiphonam *Regina cœli lætare &c.* ab Ange-
lis ibi cantatam . Ita citati Annales *tom. 3.
fol. 261. n. 50.*

Imagines Deum repræſentantes ſub ea for- 54
ma , qua ipſe hominibus apparuit , licitæ
ſunt . Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 141.
incip. *Solicitudini* §. 12. *& ſequent.* Imagines 55
Sanctiſſimam Trinitatem repræſentantes ſub cer-
tis formis licitæ ſunt , nempe quæ Deum Pa-
trem continent in forma hominis ſenis , in 56
cujus ſinu ſit Chriſtus , & inter utrumque Spi-
ritus Sanctus in forma Columbæ ; vel Imagi-
nes in quibus ſeorſim Deus Pater in forma
hominis ſenis , & ſeorſim Chriſtus , ſed pro-
pinqui ambo , & inter utrumque Spiritus San-
ctus in forma Columbæ . Idem *ibid.* §. 25.
32. *&* 36. Pingi etiam poteſt Pater ſolus , 57
ſeorſim ab aliis Perſonis ; Item Æternus Fi-
lius ſeorſim a Patre , & Spiritu Sancto ; &
etiam ſub forma Agni . Item Spiritus Sanctus , 58
vel tamquam de Cœlo deſcendens die Pente- 59
coſtes in figura linguarum ignis , vel alias in
Columbæ ſpecie ſeorſim pariter ab aliis Divi-
nis perſonis ; Non tamen Spiritus Sanctus ſe- 60
orſim a duabus aliis Perſonis humana ſpecie ,
ſeu viri , ſeu Juvenis depingi poteſt . Idem
ibid. §. 36.

Non licet Sanctiſſimam Trinitatem pingere 61
in utero B. M. V. Idem *ibid.* §. 27. Nec ſub
figura hominis tricipitis . Idem *ibid.* §. 28.
An autem ſub figura trium hominum æqua- 62
lium , & ſimilium , diſputatur . Idem *ibid.* §.
29. Imagines Divinam Perſonam repræſentan- 63
tes ſub alia forma , quam quæ ab eadem aſ-
ſumpta fuerit , tolerari non debent . Idem
ibid. §. 22.

Imagines æterni Patris permiſſæ , & appro- 64
batæ ſunt , ut pingatur ſolus , tamquam am-
bulans , & loquens in Paradiſo auditus ab
Adamo . Item , ut innixus myſticæ ſcalæ vi- 65
ſus eſt Jacob , ſeu ut miro modo conſpicien-
dum ſe præbuit Moyſi , ſeu ut Iſaiæ tam- 66
quam

Digitized by Google

67 quam Rex in ſolio ſedens , ſeu ut Danieli ,
veluti ſenex albo veſtimento amictus . Idem
ibid. §. 36.
68 Imagines æterni Filii permiſſæ , & approbatæ ſunt, ut pingatur ſolus, uti cum hominibus in diebus carnis ſuæ converſatus eſt , atque etiam poſtquam a mortuis reſurrexit , non ſemel Apoſtolis, aliiſque manifeſtus ap-
69 paruit . Item ſub humana forma Cruci affi-
70 xus, & mortuus. Item in forma Agni. Idem
ib. §. 32. *&* 36.
71 Imagines Spiritus Sancti permiſſæ , & approbatæ ſunt , ut pingatur in forma Colum-
72 bæ . Idem *ib.* §. 16. *ad* 20. *&* §. 36. Item
in figura linguarum Ignis , ubi repræſentatur
Myſterium Pentecoſtes . Idem *ib.* §. 21. *&*
73 36. Imagines autem Spiritus Sancti ſub humana Juvenis forma damnantur, & reprobantur, ac removeri jubentur. Idem *ib.* §. 10. 23.
33. 36. *&* 37.
74 Imagines inſolitæ , & erroris occaſionem
præbentes damnantur, & prohibentur . Idem
75 *ibid.* §. 23. Imagines Servorum Dei, quorum
cultus ab Eccleſia non eſt approbatus , publice diſtribui, & venerari non licet . Idem *ib.*
76 §. 41. Imagines Beatorum non ubique publice venerationi exponi poſſunt. Idem Conſtit.
108. incip. *Quoniam* §. 10.
77 Imagines plurium Sanctorum apponi poſſunt
ſuper Altari in quo Sacrum peragitur . Idem
tom. 2. Conſtit. 17. incip. *Accepimus*.
78 Placet hic ſubnectere , quæ de ſignificatione ſymbolorum, quibus pingi ſolet Imago S. Antonii Abbatis profert eruditiſs. Card. Lambert. poſtea Benedictus XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 47. *a num.* 5. *ad* 8. ubi ſequentia adducit.

Effigies S. Antonii variis ſymbolis diſtingui ſolet ; ignem, & porcum ad pedes jacentem habet ; librum cum baculo dextra manu gerit, tintinnabulum ſiniſtra; Thau quoque ſuper veſtem depingitur.

Quid hæc ſignificent , varia Scriptores prodiderunt ; inter quos P. Menochius *nelle ſtuore part.* 2. *cap.* 25. Sarnellius *in Epiſt. Eccleſiaſt. tom.* 3. *litt.* 6. & fuſius P. Theophilus Raynaudus *tom.* 8. in eo libro , qui inſcribitur : *Symbola S. Antonii*.

Molanus *lib.* 3. *de Imaginibus*, ſuem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocinio bruta ſanitatem conſequantur: *Thau* ſalutis indicium eſſe ex Sacris Litteris deprehendimus (*Ezech. cap.* 9. *v.* 6.) *Omnem autem ſuper quem videritis Thau , ne occidatis* . Nos quidem ſancti Antonii patrocinium non inficiamur pro his brutis , quæ vitæ alendæ , commodoque mortalium inſerviunt, hæc tamen per effigiem porci nobis declarari minime exiſtimamus: *Nam ſi idcirco* (ait P. Theophilus Raynaudus *lib. ſuperius allato* , §. 8. *Tandem*) *appingitur S. Antonio porcus , quia ſoſpitatem exorat brutis , cur potius ei appingitur porcus , quam aſinus, aut equus?* & paulo poſt: *Cur igitur ſus , quam aliud quodpiam brutum , B. Antonio appingatur, ægre aſſignari poteſt valida ratio , ſi ſiſtamus in præſidio, quod brutis a ſancto Antonio ſuppetit ; cujuſcumque enim generis bruta Beato huic Cœliti ſoſpitatori commendari ex uſu eſt , & eventus felix ſæpe vota ſecundat*.

Itaque ſententiam ſuam his verbis exprimit: *Exiſtimarim vero non minus commode , ſymbolo illo porci jacentis ad ſancti Viri pedes inſinuari triplex genus porcinorum hominum ab eo domitorum , ac proſtratorum ; Ethnicos dico , & hæreticos , ac voluptuarios Chriſtianos* . Aliqui (P. Ajala *lib. Pictor Chriſtianus*, *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 7.) putaverunt murem Ægyptium porco ſimilem ad pedes S. Antonii appingi conſueviſſe , ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus ſecernerent . Hinc paulatim uſus obtinuerit , ut loco muris Ægyptii imago ſuis ſufficeretur. Hæc præciſe laudatus Pontifex.

Subdunt ad rem eruditiſſimi Bollandiſtæ *tom.* 79
2. *in Legenda* ipſius Sancti *ad diem* 17. *Januar.* quod adpingi , ſeu ſculpi etiam ſolet Nola , & Eccleſia ; hæc ceu primæ Domus , ſeu Eccleſiæ Antonianæ imago : illa quia a Nunciis Eleemoſynariæ Domus , ſeu Eccleſiæ (ideſt Eccleſiæ S. Mariæ, quæ de Eleemoſyna dicebatur) Antonianis ad colligendam ſtipem concurſantibus deferri in adventus ſui ſignum cum reliquiis ſolita ; cum baculo inſuper ob baculum ad *Potentiæ* , vel ſigni *Thau* modum , & figuram a Sancto ipſo cuidam Gaſtoni Provinciæ Viennenſis in Gallia viro nobiliſſimo ac opulentiſſimo in magnam arborem ſuccreſcentem in viſione præoſtenſum , ad ei indicandum, fore ab ſe, ſuiſque ſociis, atque alumnis in poſterum miſeros igneo morbo , ſacroque igne peruſtos, ac mutilatos, atque egeſtate preſſos omnimode ſuſtentandos; ſeu, ut in *Vita S. Pauli* dicitur , ſenex infirmos artus baculo tegente ſuſtentans : quæ verba peregre proficiſcentem indicant , aut certe ideo appoſita, quod baculum Monachi geſtare ſolerent, ut tradit Caſſianus *lib.* 1. *Inſtitut. cap.* 9. & ita baculo innixus pingi ſolet S. Antonius. Sic ex laudatis Bollandiſtis *loc. cit.* Vide *ibi*, ubi multa ſcitu digniſſima . Hinc facile colligitur , quare ei appingatur ſignum *Thau* &

Digitized by Google

ignis, tum ex hic adductis, tum ex allato textu *Ezechielis cap. 9. num. 4. & 6.* tum ex traditis a nobis *tom. 6.* ſub *verb. Religiones Regulares, art. 3. num. 27.* vide *ibi*.

Additiones ex aliena manu.

80 Sollicitudo ſacrarum imaginum præcipue ſpe-
ctat ad Epiſcopum. Atque hinc eſt, quod ci-
tra Epiſcopi conſenſum haud licet pingere,
aut inſculpere in Eccleſia inſolitam aliquam
81 imaginem, vel eam exponere. Non licet trans-
ferre ſacras Imagines ac Reliquias, Epiſcopo
invito, vel contradicente Rectore Eccleſiæ,
vel Patrono. Maxime ſi fuerint Eccleſiæ do-
no datæ ad conſervandam memoriam donan-
tis; Vide Rot. *in Uratislavien. Translationis
Imaginis 17. Martii 1738. cor. clar. mem. Cal-
cagnin.*

82 Alia ad rem, vid. verb. *Veneratio Sanctorum*.

IMMUNDITIA. Vide verb. *Gula num. 37.* & verb. *Luxuria n. 36.*

IMMUNITAS ECCLESIASTICA, ET ECCLESIARUM.

ARTICULUS I.

Immunitas quoad ea, quæ concernunt ejus naturam, diviſionem, & jus a quo provenit.

1 IMmunitas derivatur a verbo *Munus*, quod
licet generatim captum tria ſignificet, ſci-
licet Donum, Officium cum onere, & Onus
ſine honore; proprie tamen ſumptum ſolum
tertium ſignificatum importat, ſcilicet Onus
ſine honore, ſeu onus, functionem, & obli-
gationem alicui impoſitam, ſive lege, aut
more ei incumbentem; *leg. Munus proprie* 214.
ff. de verbor. ſignificat. ibi: *Munus proprie eſt
quod neceſſarie obimus lege, more, imperiove ejus,
qui jubendi habet poteſtatem.* Unde qui a tali
onere, aut obligatione liber, aut exemptus
eſt, immunis eſſe, & immunitate gaudere di-
citur; *l. Munus 18. & ibi Gloſſ. verb. Onus,
& verb. Officium, ff. de V. S. & leg. 1. ff.*
2 *de jure Immunitatis.* Immunitas Eccleſiaſti-
ca, & immunitas Eccleſiarum, quamvis paſ-
ſim a plurimis pro eodem ſumantur, & uni-
ca definitione deſcribantur, dicendo, *Immuni-
tas Eccleſiaſtica eſt jus, ſeu exemptio, qua Eccle-
ſiæ, res, & perſona Eccleſiaſticæ a publicis mu-
neribus, & oneribus ſæcularibus ſunt liberæ*; ta-
men proprie, & rigoroſe loquendo non ſunt
idem, ſed quid diverſum, ut recte advertunt
Ricclus *in praxi aurea par. 2. reſolut. 53. nu.
2.* Engel *lib. 3. Decret. tit. 40. num. 2.* Reif-
fenſtuel *ib. num. 3.* & alii, intelligentes pro
Immunitate Eccleſiarum ſolam Immunitatem
localem competentem Eccleſiis, aliiſque lo-
cis ſacris, & pro *Immunitate Eccleſiaſtica* ſo-
lam Immunitatem perſonalem, & realem com-
petentem perſonis Eccleſiaſticis, & rebus ad
tales perſonas, vel ad Eccleſias, ſeu loca ſa-
cra pertinentibus; *arg. cap. Inter cunctas 1.
Extravagant. de privileg. inter commun. §. In-
cendiarios*; ubi diſtinctim ponuntur, & nomi-
nantur violatores Immunitatis Eccleſiarum,
& libertatis (ideſt Immunitatis) Eccleſiaſti-
cæ, ibi: *Eccleſiarum Immunitatis, & liberta-
tis Eccleſiaſticæ*.

Et hoc videtur rationi congruere, quia al- 3
lata definitio *Immunitatis* communiter diviſæ
in *localem, realem, & perſonalem* non convenit
omni definito, cum non poſſit aptari *Immu-
nitati locali*, ac juri Aſyli, ut clare patet.
Unde aptius definitur *Immunitas*, dicendo, 4
quod ſit *Jus, quo Eccleſiæ, & alia loca ſacra
nec non perſonæ Eccleſiaſticæ, ac res ipſarum li-
beræ, ac immunes ſunt a muneribus, & oneribus
ſæcularibus, atque ab actibus earum ſanctitati,
& reverentiæ debitæ repugnantibus.* Hæc enim 5
definitio competit omni membro definiti, cum
per ly *Jus, quo Eccleſiæ, & alia loca ſacra,
nec non perſonæ Eccleſiaſticæ, ac res ipſarum li-
beræ, ac immunes ſunt a muneribus, & oneri-
bus ſæcularibus*, denotatur, *Immunitas realis,
& perſonalis*, & per ly *atque ab actibus earum
ſanctitati, & reverentiæ debitæ repugnantibus*,
denotatur *Immunitas localis*.

Immunitas ſic deſcripta recte dividitur in 6
localem, realem, & perſonalem. Immunitas
localis eſt, quæ convenit Eccleſiis aliiſque lo-
cis piis, ſeu Religioſis. Immunitas *realis* eſt,
quæ competit rebus Eccleſiaſticis, ideſt bonis
ad Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas per-
tinentibus. Immunitas *perſonalis* eſt, quæ com-
petit perſonis Eccleſiaſticis.

Immunitas realis, & perſonalis eſt de jure 7
divino; ut colligitur ex pluribus ſacræ Scri-
pturæ locis. *Geneſ. enim 47. verſ. 22.* ſub Pha-
raone Ægypti Rege habetur, Sacerdotes, & Le-
vitas exemptos fuiſſe a juriſdictione ſæculari,
& a

Digitized by Google

& a lege ſolvendi tributa, & refertur *in cap. Non minus* 4. *de Immun. Eccleſ.* ubi idcirco graviter arguuntur plurimi Chriſtiani Principes, quod *deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videatur, quam ſub Pharaone, qui legis divinæ notitiam non habebat*, ubi nota illa verba *legis Divinæ*: & ſimiliter colligitur *ex cap. ultimo verſ.* 28. *Levitici, & ex cap.* 3. *Numer. verſ.* 20. *& cap.* 45. *verſ.* 14. *&* 15. *& ex primo Eſdræ cap.* 7. *verſ.* 25. *& cap.* 17. *Matthæi verſ.* 25. *&* 26. ſed ne repetantur omnia jam ſcripta, vid. verb. *Clericus art.* 2. *a n.* 77. *uſque ad* 84. incluſive, & verb. *Bona Eccleſiaſtica art.* 2. *a n.* 16. ubi late probatur concluſio per citatas Scripturas, per varios ſacros Canones, & per Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de reform.* ubi expreſſe conteſtatur Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam. Et ſic tenent ultra Doctores *loc. cit.* adductos, Bellet. *Diſquiſit. Cleric. par.* 1. *de exempt. Cleric.* §. 1. *num.* 1. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 1. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 49. *art.* 9. *n.* 235. Tambur. *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 19. Thom. Delbene *tom.* 1. *de immunit. Eccleſ. par.* 1. *cap.* 1. *dub.* 1. *per tot.* Fagnan. *in cap. Non minus* 4. *de immun. Eccleſ. n.* 4. Bonacina *de Cenſuris in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 1. *& ſeq. & in* 8. *præcept. Decalog. diſp.* 10. *q.* 2. *par.* 1. §. 1. *n.* 3. & late Card. Petra *tom.* 2. *comment. ad Conſtitut.* 1. *Honorii III. a n.* 3. & alii.

8 Immunitas localis Eccleſiarum, ſeu privilegium Aſyli non competit Eccleſiis, alliſque piis locis de jure naturali, & divino, ſed ſolum de jure humano, tum Civili, tum Canonico; & quod hæc localis Immunitas ſit de jure Civili, habetur *ex tot. tit. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt, & authent. de mandatis Principum §. Neque autem homicidii, collat.* 3. & quod ſit de Jure Canonico, habetur *ex c. Inter alia* 6. *de immunit. Eccleſ.* ibi: *Juxta Sacrorum ſtatuta Canonum, & traditiones legum Civilium...... fugiens ad Eccleſiam; & cap. Id conſtituimus* 36. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. *ex Concil. Aurelianenſ. I. cap.* 3. ibi: *Id conſtituimus obſervandum, quod Eccleſiaſtici Canones decreverunt, & lex Romana conſtituit, ut ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat; & cap. Eos qui* 6. *diſt.* 87. *ex Concilio Arauſicano canon.* 5. ibi: *Eos, qui ad Eccleſiam confugiunt, tradi non oportere, ſed loci ſacrati reverentia, & interceſſione defendi; & cap. ſicut antiquitus* 6. *cap. Reum* 9. *cap. ſi quis* 20. *cap. Definivit* 35. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4.

Nec valet objicere, quod Deus in lege veteri præter Civitates refugii, de quibus *Numer.* 35. *Deuter.* 19. *Joſue* 20. conſtituerit pro Aſylo Templum Jeroſolymitanum, ut videtur colligi *ex c.* 21. *Exodi*, ibi: *Conſtituam tibi locum, in quem fugere debeas*, videlicet Altare Templi; & quod etiam Gentiles ex inſtinctu naturæ aliqua loca deſignaverint, quæ vocabantur *Aſyla*. Non valet inquam, quia, præterquam 10 quod Abulenſis *c.* 25. *Joſue q.* 7. & alii plures negant, Templum Jeroſolymitanum pro Aſylo conſtitutum fuiſſe, dato etiam hoc, & non conceſſo, hujuſmodi lex poſt mortem Chriſti, utpote ad Cæremonialia pertinens, jam expiraſſet; Unde jus Aſyli jam non habetur ex veteris legis obligatione, ſed ſolum ad quandam ſimilitudinem, & ſecundum congruam Juris naturalis æquitatem (quam etiam Gentiles agnoverunt) de facto per Jura humana, tum Civilia, tum Canonica Eccleſiis, aliiſque locis piis conceſſum fuit. Neque in 11 noſtra nova lege Evangelica habetur aliquod Jus poſitivum, ſive ſcriptum, ſive Apoſtolis traditum decernens talem immunitatem, ſiquidem Chriſtus præter leges naturæ, & Fidei nullas leges cæremoniales præſcripſit, niſi circa ritus Sacrificii, & Sacramentorum, reliqua Eccleſiæ ſtatuenda relinquens. Sic tenent Suar. *tom.* 1. *de Religion. lib.* 3. *de locis ſacris c.* 8. *n.* 10. 11. *&* 13. Cov. *lib.* 2. *reſolut. c.* 20. *n.* 1-2. *&* 3. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 3. *q.* 1. *n.* 1. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 49. *ſect.* 4. *n.* 15. Engel *ibid. n.* 7. Zoeſius *ib. num.* 6. Sannig *ibid. c.* 2. *n.* 1. Reiffenſtuel *ibid. num.* 22. *& lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 131. *& in Theologia morali tract.* 12. *diſt.* 2. *n.* 2. cum communiori aliorum contra Delbene *de immunitate, & juriſdiction. Eccleſ. cap.* 16. *dub. & num.* 2. ubi illud jus naturale eſſe aſſerit, & contra Fagn. *in appendice de immunitate c.* 2. *n.* 9. Decium, & Tuſcum exiſtimantes eſſe Juris Divini poſitivi.

Quam ſententiam, ſcilicet Jus Aſyli etiam 12 in novo Teſtamento eſſe juris divini naturalis, vel poſitivi non improbabilem cenſet etiam Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 49. *n.* 26. Eo vel maxime quod videatur ei favere Sacra Scriptura locis citatis *ſub n.* 6. Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de reformat.* per verba adducta *ſub n.* 7. *& c. Quamquam* 4. *de cenſibus in* 6. & quia apud omnes fere Gentes vigebat tale Jus Aſyli, ut videre eſt apud ipſum Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 26. Covar. *loc. cit.*

c. 20. Gonzalez *in c. Inter alia 6. de immun. Eccleſ. n. 9.* & alios.

13 Tamen ad id de Scriptura, & Gentilibus fuit jam reſponſum *ſub n.* 10. & ad Tridentinum, & textum Canonicum communiter reſpondetur, non loqui de immunitate locali, ſeu Aſyli; ſed ſolum de immunitate reali, & perſonali, ideſt de immunitate perſonarum Eccleſiaſticarum, & rerum ad eos, vel ad Eccleſias pertinentium, quam eſſe de jure divino etiam nos docuimus *ſub n.* 7. Et ſi quis contendat, Tridentinum loco citato loqui etiam de immunitate locali, ſeu de Jure Aſyli; Reſpondetur, quod ut Jura Juribus concordentur juxta *c. cum expediat, de elect. in 6.* quantum ad immunitatem Aſyli, plus non vult Concilium, quam ipſam ad imitationem veteris legis, atque inſtinctu divino per Canonicas ſan-
14 ctiones conſtitutam eſſe. Tum quia, ſi Jura Aſyli eſſent de jure divino naturali, nunquam potuiſſent, nec adhuc poſſent mutari, quia Jura naturalia ſemper firma, & immutabilia permanent, ut dicitur §. *Sed naturalia* 11. *Inſtit. de Jure naturali, Gent. & Civil.* nec potuiſſent ab aliquo etiam Summo Pontifice minui, immutari, aut diſpenſari, cum inferior in lege Superioris nullam habeat poteſtatem; *c. Cum inferior 16. de majorit. & obed. & Clement. Ne Romani, de electione.* Neque potuiſſent conſuetudine abrogari, aut eis in aliquo derogari, cum conſuetudo contra Jus divinum nihil valeat; *c. Cum tanto 11. de conſuetudin.* Atqui Jus Aſyli per Pontificem fuit immutatum, quoad certa crimina, & perſonas reſtrictum, ac limitatum, ut patet *ex c. Inter alia 6. de immunit. Eccleſ.* & ex Conſtitutionibus Gregorii XIV. & Benedicti XIII. art. ſeq. adducendis, adeoque &c.

Additiones ex aliena manu.

15 Quæſtio, num immunitas perſonalis ſit de jure divino, an potius humano, magni momenti eſt, & ſurſum atque deorſum verſata, non modo a Juriſconſultis, ſed etiam a Theo-
16 logis. Nam alii contendunt, Clericos privilegio fori uti de jure divino. Ita *Auctor n.* 7.
17 & qui ab ipſo allegantur. E diverſo alii in contrarium nituntur id eſſe de jure humano; ita Innocent. *in cap.* 2. *de Major. & obed.* Alciat. *in cap. Quum non ab homine, de Judic.* & alii apud Peregrin. *de Immunit. Eccleſ. in princip.* quos ex Theologis ſequitur Medina *in tit. de Reſtit. quæſt.* 15.

18 Mihi haud diſplicet opinio Covarruv. 3. *practic.* 31. qui diſtinguit, ut ſi agatur de rebus ſpiritualibus, Clerici Immunes ſint de jure divino a juriſdictione Laicorum, ſi autem de rebus temporalibus, de jure humano ſint exempti ex Legibus potiſſimum Conſtantini Magni *in C. de Epiſcop. & Cleric.*

Prima pars probatur, quia Summus Ponti- 19
fex de jure divino ex inſtitutione Chriſti poſitus eſt ad regimen Eccleſiæ, quum ei dedit poteſtatem paſcendi oves ſuas, ſolvendi & ligandi, deditque claves Regni cœleſtis, & voluit, ut aliquando converſus confirmaret Fratres ſuos. Ex quibus Pontifex factus eſt in ſpiritualibus caput totius Orbis Chriſtiani, & præſertim Clericorum, qui militantis Eccleſiæ partes ſunt magis connexæ. Hi igitur ex eo- 20
demmet jure divino facti in ſpiritualibus ſunt ſubditi Summi Pontificis a quo regi debent; nam ex quo jure eſt poteſtas capitis, ex eodem eſt ſubjectio ſubditorum.

Patet altera pars, tum ex dictis, tum et- 21
iam quia ipſi Clerici in Sacris conſtituti a Summo Pontifice ſæpe Judici Laico traduntur, ut eoſdem puniat, *cap. In audientia, cap. Contingit, cap. Perpendimus, de ſentent. Excomm. cap. Ex parte, de Privil. cap. Ad abolendam, de Hæretic.* Ergo exemptio Fori Clericorum 22
in Temporalibus Juris eſt humani; Idque quia Summus Pontifex non ſolum immutare haud poteſt jus divinum, ſed nec ob cauſam licet juſtam diſpenſare; bene vero declarare & interpretari.

Nec negotium faceſſere debet *Can. Si Im-* 23
perator diſt. 99. ubi Joannes Pontifex ait: *Clerici ex Divina Inſtitutione a Summo Pontifice ſunt judicandi*, quod etiam habetur *in cap. Quamquam, de Cenſib. in ſexto;* nam, ut re- 24
cte obſervavit Covarr. ubi ſupra, Jus divinum ibi uſurpatur pro Canonico, quod novum haud eſt.

Hinc facile eſt judicare, quid dicendum ſit 25
de Juſtiniano, qui *in leg. Si quis in conſcribendo Cod. de Pactis* ſtatuit, Sacerdotem, qui ſe non uſurum promiſerit exceptione Fori, promiſſis ſtare teneri, ita ut poſſit dein coram Laico conveniri, ea reddita ratione, quod poſſit quiſque juri pro ſe introducto renunciare. Non 26
ignoro in hoc Textu explicando ſe varie torquere DD. eorumque plurimos *Juſtinianum* reprehendere, quod legem tulerit ſtatui Eccleſiaſtico contrariam: At diſtinguendum videtur 27
poteſtatem inter & juſtitiam. Porro potuit Juſtinianus id ſtatuere, cum, ut mox dictum eſt, Fori privilegium, quod habent Clerici in Temporalibus, ſit juris humani; ſed non 28
juſte

Digitized by Google

juſte fecit, quia ratio qua Juſtinianus utitur
minime convincit; nam regula, quæ ait poſ-
ſe quemque juri ſuo renunciare, intelligitur,
29 cum jus eſt perſonale, quod ſane non accidit
in Clericis, quorum exemptio in gratiam to-
30 tius Collegii Eccleſiaſtici eſt inducta. Qua de
ratione recte *in cap. Si diligenti, de For. Com-
petent.* corrigitur lex Juſtiniani, & ſtatuitur,
ut Clericus ne juramento quidem poſſit Foro
ſuo renunciare.

31 Inficias haud eo, ſæpe Juſtiniano libuiſſe
pervertere Chriſtianorum ſanctiones, ut inquit
32 Procopius *in Hiſtoria Arcana pag.* 123. At ſæ-
pius non tam pervertit, quam præſcripſit:
Nam quidquid in Canonibus Eccleſiaſticis erat
inſigne, id voluit auctoritate ſua ſtabilitum,
33 declaratum, ac pœnis vindicatum. Factum
hinc eſt, ut Epiſcopi Orientales *ex Juſtiniani*
legibus eas ſibi concinnaverint regulas quas
34 *Nomocanones* nuncuparunt. *Nomocanonem* enim
ſcripſit *Joannes Scholaſticus*, qui a *Juſtiniano*
ſuffectus eſt *Eutychio C. P. Patriarchæ* in exi-
35 lium pulſo. Alium poſtmodum compoſuit *Pho-
tius Patriarcha etiam C. P.* quem *Theodorus
Balſamon* notis ſuis illuſtravit.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ ſpecialiter concernunt immunitatem localem, ſeu Jus Aſyli, loca, delicta, & perſonas, quibus competit, vel non.

1 IMmunitas localis, ſeu Jus Aſyli eſt Jus Ec-
cleſiis, & Sacris aliis quibuſdam locis com-
petens, confugientibus ad ea malefactoribus
ſecuritatem præſtans ad hoc, quod inde vio-
lenter extrahi non poſſint, nec ita vita, nec
in membris puniri valeant. *Eſt in re communis
2 arg. c. Inter alia 6. de Immunit. Eccleſiar.* Im-
munitate Jure Aſyli gaudent omnes Eccleſiæ
auctoritate Epiſcopi erectæ; *cap. Inter alia 6.
de Immunitat. Eccleſ.* & concordat *c. Immu-
nitatem* 10. *eod. cap. Eos, qui 6. diſt.* 87. *cap.
Sicut antiquitus 6. cap. Reum 9. cap. Si quis
20. cap. Definivit 35. & cap. Id conſtituimus
3 36. cauſ. 17. q. 4.* Etſi nondum ſint conſecra-
tæ, textu expreſſo in *cap. Eccleſiæ 9. de immu-
nit. Eccleſ.* ibi: *Eccleſiæ, in qua divina myſte-
ria celebrantur, licet adhuc non extiterit conſecra-
ta, nullo modo privilegium immunitatis adimi-
4 tur.* Immo etiamſi in iis divina adhuc non ſint
celebrata; *arg. cit. cap. Eccleſiæ*; ubi pro ra-
tione immunitatis ſubjungitur: *Quia obſequiis
divinis dedicata, nullis eſt temerariis uſibus pro-
fananda;* Unde, cum pro ratione ibi Pontifex
non alleget celebrationem divini Officii jam
factam, ſed quia obſequiis, ac officiis divinis
eſt dedicata, ſeu deputata, debent Eccleſiæ
gaudere immunitate, etiamſi in iis divina ad-
huc non ſint celebrata; cum ex eo ſolo, quod
Eccleſiæ auctoritate Epiſcopi ad uſus Sacros
ſint deputatæ, jam exiſtunt loca ſacra, ac
Religioſa, ita ut ad uſus profanos redire, &
applicari amplius nequeant, textu claro *in cap.
Ad hæc 4. de religioſis domibus*, & ſic tenent
Abbas in *cit. cap. Eccleſia n.* 5. Fagnan. *ib.
n.* 8. Hoſtienſ. *ibid. verb. Celebrantur*, Barboſa
lib. 2. jur. Eccleſ. univerſ. cap. 3. n. 59. Co-
varruv. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 20. n.* 4. &
alii communiter. Quinimmo immunitate gau- 5
dent etiam Eccleſiæ interdictæ. Fagnan. in
cit. cap. Eccleſiæ 9. de immunit. Eccleſiar. n. 11.
Abbas *ibid. n.* 8. Ventriglia *tom. 2. annotat.
23. §. de immunit. Eccleſ. num.* 5. Pirhing *lib.
3. decretal. tit. 49. num.* 3. Reiffenſtuel *ibid.
n.* 29. Engel *ib. n.* 11. Layman *lib. 4. tract.
9. cap. 3. num.* 2. Silveſter verb. *Immunitas 1.
q. 1. dicto* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 60. cum
plurimis aliis ibi citatis. Immunitate gaudent 6
etiam Eccleſiæ pollutæ. Fagnan. *loc. cit. num.
13.* Ventriglia *loc. cit. n.* 5. Barboſa *loc. cit.
n.* 61. cum Suarez, Giurb. Bonacin. Bobadill.,
& Fagundez *ibi* citatis, & alii *n. anteced.* ad-
ducti. Item gaudent immunitate Eccleſiæ di- 7
rutæ, dummodo non ſint dirutæ auctoritate
Epiſcopi, & ſubſit ſpes reædificationis, *arg.
cap. Quæ ſemel 4. cauſ. 19. q. 4. l. Æde ſacra
73. ff. de contrahend. emption.* Fagnan. *loc. cit.
n.* 14. Engel *loc. cit. n.* 10. Ventriglia *loc. cit.
n.* 4. Barboſa *loc. cit. n.* 62. cum plurimis ibi
citatis, & alii paſſim.

Immunitate gaudet Cœmeterium, quamquam 8
ab Eccleſia ſeparatum, dummodo auctoritate
Epiſcopi ſit deſignatum, *cap. Cum Eccleſia 5.
de immunit. Eccleſiar.* Fagnan. *loc. cit. n.* 21.
Barboſa *loc. cit. n.* 63. cum plurimis ibi cita-
tis, & alii communiter. Item immunitate 9
gaudet Porticus Eccleſiæ; *cap. Si quis contu-
max 20. cauſ. 17. q. 4.* & declaravit *Sac. Cong.
Immunit. in Spoletana 7. Febr.* 1630. *in Ca-
merinen. 3. April.* 1635. *in Aſculana 20. De-
cembris* 1657. *& in Dertonen. 9. Septembris* 1670.
apud Pignatel. *tom. 1. conſult. 171. ſub n. 15.
in fine.* Item immunitate gaudet Atrium; *cit. 10
cap. Si quis contumax 20. & cap. Id conſtitui-
mus 36. cauſ. 17. q. 4.* Item immunitate gau- 11
det Tectum, cum ſupra illud exiſtens dicatur
eſſe intra ſitum Eccleſiæ. Suarez *tom. 1. tract.
2. lib. 3. cap. 9. n. 8. verſ. Sed quid ſi quis:*

Digitized by Google

ſupra Tectum, Peregrin. *de immunitate n.* 282.
Diana *part.* 6. *tract.* 1. *reſolut.* 73. Sperell. *de-
ciſ.* 63. *n.* 9. Ventriglia *loc. cit. n.* 9. Barboſa
12 *loc. cit. n.* 66. & alii paſſim. Item immunita-
te gaudet Campanile Eccleſiæ, quamvis ab
ipſa disjunctum ſit, dummodo non ultra tri-
ginta paſſus diſtet, uti bis declaravit Sac.
Congreg. apud Delben. *de immunit. d.* 9. *ſect.*
6. Diana *part.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 108. Joan. An-
ton. Novar. *tit. de immunit. Eccleſ. num.* 26.
Barboſa *loc. cit. num.* 66. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 29. La Croix *lib.* 4. *ſub num.* 1392. &
alii. * Rev. tamen D. Joſephus Maria Mara-
viglia ſuſtinet mordicus, quod Campanile ſe-
junctum nulla gaudeat immunitate, quia non
poteſt dici pars formalis Eccleſiæ, cum non
ſit conſecratum, neque benedictum. Addit-
que, privilegia immunitatis eſſe ſtricte interpre-
tanda, tanquam odioſa, & contraria juri com-
muni, derogat enim immunitas juri publi-
co, quod vult, quod delicta non remaneant
impunita. Vide ibi *Legem* 287. *Prudentiæ Epi-*
13 *ſcopalis*. * Item Sacriſtia, ſi Eccleſiæ, vel
Cœmeterio cohæreat, & etiam non cohærens,
ſi Altare habeat; Secus autem ſi non cohæ-
reat Eccleſiæ, vel Cœmeterio, nec Altare ha-
beat ad celebrandum; Sperell. *dec.* 61. *a prin-
cipio*, & *dec.* 62. *num.* 19. La Croix *loc. cit.*
cum variis aliis, Ventriglia *loc. cit. num.* 12.
14 ubi dicit hoc certum eſſe. Item immunitate
gaudent Scalæ exteriores Eccleſiæ; Suarez
tom. 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. Barbo-
ſa *loc. cit. num.* 66. cum pluribus aliis, Fari-
nac. *tract. de immun. num.* 180. ubi refert Sac.
Congreg. ita cenſuiſſe.

15 Item immunitate gaudent Fores, ſeu Por-
tæ Eccleſiæ ſaltem manu tactæ & apprehen-
ſæ, cum clauſæ reperiuntur; Suarez *loc. cit.
lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Navarr. *in Manual. cap.*
25. *n.* 17. *ad finem*, La Croix *lib.* 4. *ſub n.*
1392. Barboſa *loc. cit. n.* 65. Pignatell. *t.* 6.
conſult. 4. *n.* 81. & *ſequent.* ubi ad propoſi-
tum affert declarationes, ac decreta Sacræ Con-
greg. præſentis tenoris: *Innixus ſtipiti Portæ
Eccleſiæ gaudet immunitate, in Amerina* 28.
Maii 1628. Item, *evadens e manibus Birrua-
riorum, & adhærens Valvis Eccleſiæ, gaudet
Immunitate, in Firmana* 13. *Jul.* 1657. Item,
*tenens annulum Valvarum Eccleſiæ gaudet immu-
nitate*, 7. *Septemb.* 1638. Item, *qui in actu
carcerationis cohæreat Valvis Eccleſiæ unico pede,
& unica manu, gaudet immunitate, in Brundu-
ſina* 4. *Septemb.* 1640. Item, *captus a Birrua-
riis in janua Conventus, ſeu Monaſterii, gau-
det immunitate, in Roſſanen.* 18. *Febr.* 1653.
Sic etiam gaudet immunitate, qui tangit aliam 16
partem exteriorem Eccleſiæ v. g. muros; Bar-
boſa *loc. cit. num.* 65. Riccius *in praxi tom.* 3.
reſolut. 560. *num.* 8. Navarrus *in Summa Bul-
læ de immunitate num.* 16. Bonacina *diſp.* 3. *in
decalog.* 3. *punct.* 4. *num.* 5. Pignatel. *loc. cit.
n.* 82. affert ſequentia decreta Sacræ Congreg.
Adhærens muro Eccleſiæ gaudet immunitate,
in Amerina 18. *Febr.* 1632. & *in Camerinen.*
13. *Jul.* 1638. Item, qui elapſus e manibus
ſatellitum confugit ad Eccleſiam, & appre-
hendit parietem, aut ſeras Valvarum, gaudet
immunitate; *Sac. Congr. Epiſcop.* 31. *Martii*
1604. & 15. *Jul.* 1614. & 20. *Decemb.* 1616.
refert Pignatell. *loc. cit. n.* 107.

Privilegium immunitatis non reſtringitur ad 17
portas, aut parietes, vel Atrium Eccleſiæ tan-
tum, ſed per quadraginta paſſus in majori
Eccleſia, & per triginta in Capellis, vel mi-
noribus Eccleſiis extenditur circumquaque, ut
eſt definitum *in cap. Sicut antiquitus* 6. *cauſ.* 17.
qu. 4. ibi: *Sicut antiquitus a ſanctis Patribus
ſtatutum eſt, Statuimus, ut major Eccleſia per
circuitum quadraginta paſſus habeat, Capellæ
vero, vel minores Eccleſiæ triginta; qui autem
confinia earum confringere tentaverit, aut perſo-
nam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerit....
excommunicatur*, & concordat *c. Definivit* 45.
ead. cauſ. 17. & *q.* 4. & utrobique notant, &
tenent Gloſſ. Archidiaconus, & Doctores om-
nes, ut teſtatur, & ſequitur Fagnan. *in cit.
cap. Eccleſiæ* 9. *de immunitat. Eccleſiar. n.* 16.
Covarruv. *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 20. *n.* 5.
Hoſtienſ. *in cap. Inter alia* 6. *de immunit. Ec-
cleſ. num.* 2. & ibi etiam Joann. Andr. *n.* 7.
Abbas *in ultim. notab.* Felin. *num.* 2. & Ma-
rian. Socin. *num.* 10. Silveſter verb. *Immuni-
tas* 3. *num.* 1. Barboſa *in cit. cap. Sicut anti-
quitus* 6. *cauſ.* 17. *q.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 3. *de-
cretal. tit.* 49. *num.* 31. Turrecremata, Præpo-
ſitus, & alii. Dicta autem immunitate tri- 18
ginta paſſuum pro Eccleſiis minoribus non
gaudent Eccleſiæ ſeu Capellæ, quæ ſunt intra
ambitum murorum Caſtellorum, ut expreſſe
habet *in cap. Quiſquis* 21. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ibi;
*Capellæ quæ ſunt infra ambitum murorum Ca-
ſtellorum, non ponuntur in hac triginta paſſuum
obſervatione*. Et ratio eſt, quia ſi dictæ Ec-
cleſiæ, ſeu Capellæ gauderent immunitate et-
iam ad triginta paſſus, ob loci anguſtiam,
immunitas fere totum Caſtrum quandoque ab-
ſorberet, ut obſervat Gloſſa 1. *in cit. cap.
Sicut antiquitus*; & docent Fagnan. *loc. cit.
num.* 17. Covarruv. *loc. cit. num.* 5. Abbas
in cit. cap. Eccleſiæ num. 10. Reiffenſtuel *loc.
cit.*

cit. num. 32. Silveſter *loc. cit.* & alii communiter.

19 Immo non deſunt qui dicant, Jus Aſyli in ſpatio quadraginta, vel triginta paſſuum pro omnibus Eccleſiis ſublatum eſſe conſuetudine contraria, ſicque non amplius obſervari poſſe, aut debere; *arg. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudin.* Ita Igneus *in l.* 1. *in princip. n.* 58. *ff. ad Syllanian.* quem refert Remig. *de immunit. Eccleſ. fol.* 52. *in* 6. *ampliation.* Clarus *in* §. *fin. q.* 30. *verſ. Hinc eſt*, ubi dicit, non eſſe ab hac communi conſuetudine recedendum, præterquam iu domibus Eccleſiæ cohærentibus; Covarruv. *loc. cit. n.* 5. Haunold. *de juſt. & jur. tom.* 6. *n.* 152. & ex Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Immunitas* §. 12. teſtatur Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 49. *a num.* 10. hodie immunitatem non attendi ultra fines Cœmeteriorum, & Card. de Luca *lib.* 14. *part.* 4. Miſcellan. *diſc.* 12. *num.* 17. dicit, quod Immunitas talis ſpatii prope Eccleſias receſſit ab aula, & Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 435. ubi
20 poſtquam ad quæſitum: *An carceratus infra ſpatium quadraginta paſſuum circa Cathedralem gaudere debeat immunitate, ſitque reſtituendus?* Reſpondit affirmative, ſi adſit conſuetudo, & ita declstaſſe Sacram Congregaſlonem Immunitatis in una Interamnen. pro Petro Paulo Mangonio 17. *Jul.* 1663. ſubjungitur: *Verum eadem Sac. Congeegatio die* 27. *Jan.* 1665. *cognito per plurimos caſus, quod gravia inferat publicæ quieti Narnienſis Civitatis præjudicia plateam Eccleſiæ Cathedralis ex quadam veteri conſuetudine haberi pro loco immuni, cujus ſecuritate quam ſæpiſſime abutuntur criminoſi, contumaces, & debitores maximo non ſine juſtitiæ detrimento, cenſuit ſi Sanctiſſimo D. N. placuerit, plateam eamdem in poſterum pro loco immuni non habendam, & exiſtimandam, ac ad ipſam confugientes immunitate Eccleſ. non gaudere, injungendumque Epiſcopo, ut triduo a publicatione hujus decreti, eam ut talem teneri curet, & mandet quibuſcumque non obſtantibus. Et facta relatione ſub die* 21. *Februar.* 1665. *Sanctiſſimus annuit, & ita exequi juſſit.* Et idem Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 25. *num.* 13. cum multis ibi citatis concludit hos paſſus gaudere, ſi adſit in loco legitima conſuetudo juxta ſupra allatum dectet. *in Interamnenſi*. Secus vero non. Unde hos paſſus non gaudere declaravit eadem Sac. Cong. Immunit. *ſub anno* 1634. *in Spoletana* relata a Donato *de Aſylo reſol.* 43. *n.* 1. & 2. Vide ibi Pignatell. *per totam conſ.* 25. ubi multa erudite.

21 Affertur aliud conſimile decretum, ut ſequitur. Licet *die* 9. *Febr.* 1694. *lib.* 1. *decret. Valleman. pag.* 104. declaratum ſit, Atrium circumductum muris ante Eccleſiam Beatæ Mariæ Montis Virginis extenſum per quadraginta paſſus gaudere immunitate, attamen, mandante Sanctiſſimo, Ordinarius declaret eidem loco non ſuffragari amplius immunitatem Eccleſiaſticam, & reputari tamquam non immunem, & inſuper ne poſſit allegari ignorantia, & ad perpetuum documentum apponat in loco opportuno lapidem cum præfata declaratione; *Sac. Congr. Immun. in Nullius Montis Virginis* 11. *Decemb.* 1697. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 125.

Immunitate gaudent Monaſteria, & Con- 22
ventus; *cap. Quiſquis* 21. *cauſ.* 17. *q.* 4. *Leg. Omnia privilegia, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Conſtitut. Gregorii XIV. incip. *Cum alias Monaſteriis, domibus Regularibus, lociſque ſacris, aut Religioſis*; Fagnan. *loc. cit. n.* 28. Barboſa *loc. cit. num.* 72. *& communis* aliorum. Eadem 23
immunitate gaudent omnia loca intra eorum ſepta, ſcilicet Clauſtra, Cellæ, ac habitacula; immo etiam eorumdem Monaſteriorum horri, areæ, domus Familiarium, ſtabula animalium, officinæ, cunctaque alia loca, quæ intra Monaſteriorum ſepta continentur; *arg. l. Pateant, Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, ibi: *Nec ſola Altaria, & Oratorium &c. ſed quidquid fuerit interjacens, ſive in cellulis, ſive in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus confugias, interioris templi vice tueatur; & cap. Id conſtituimus* 36. *cauſ.* 17. *qu.* 4. & cit. Conſtitut. Gregorii XIV. incip. *Cum alias*, Barboſa *loc. cit. num.* 72. Lezana verb. *Immunitas num.* 3. Portell. *in dub. Regular. verb. Immunitas, & communis* aliorum. Vide infra ſub *num.* 45.

Item Immunitate gaudent Villæ, ſive Gran- 24
giæ, quas etiam recreatiouis gratia habent Regulares. Sic habetur ex privilegio conceſſo ab Eugenio IV. Ciſtercienſibus, & conſequenter omnibus aliis cum illis communicantibus, quod privilegium ex compendio Ordinis Ciſtercienſis refert Eman. Rodericus *t.* 2. *quæſt. Regular. q.* 75. *art.* 2. his verbis: *Conceſſit quod Grangiæ Monaſteriorum Ciſtercienſium ſicut Eccleſiæ atria pravorum hominum incurſu, & violentia liberæ, & quietæ debeant eſſe, ita ut nemo in eis hominem capere, ſpolium, aut ruinam exercere præſumant in virtute Spiritus Sancti inhibendo ſtatuit.* Sic ex hoc privilegio late probat Card. de Lugo *in Reſponſ. moral. lib.* 3. *dub.* 15. *per totum*, ubi *num.* 3. refert, quod cum quidam Epiſcopus Sacram Congre-

ga-

gationem Romæ ſuper hoc couſuluiſſet, reſpondit; *Si Capella illa erat in grangia, obſervandum privilegium;* Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficul. 5. num.* 6. Peregriuus *de immunitate cap. 4. num.* 58. La Croix *lib. 4. ſub num.* 1392. Diana *part. 6. tract. 1. reſol.* 6. *verſ. Et tantum in fine;* & alii contra Barboſam *loc. cit. num.* 76. Gambacurt. *lib. 1. c. 4. num.* 7. Trulleuch *lib. 1. cap. 11. dub. 1. n.* 6. Lezanam *tom. 3.* verb. *Immunitas n. 3.* Qui tamen Auctores ideo negarunt talem immunitatem, quia, ut dicit Cardin. de Lugo *loc. cit. num. 2.* vel non viderunt ſupra allatum privilegium Eugenii IV. vel illius memores uon fuerunt.

25 Omnia loca religioſa, ut Seminaria, Hoſpitalia, Noſocomia, Orphanotrophia, & hujuſmodi auctoritate Epiſcopi erecta gandent
immunitate Aſyli; *Communis; arg. cap. Ad hæc 4. & cap. Ne nimia 9. de Religioſis domibus; l. Sancimus, Cod. de SS. Eccleſiis, l. O-*
26 *mnia, Cod. de Epiſcop. & Cler.* Item immunitate gaudet Domus Collegii de propaganda
Fide; *Sac. Congreg. Immunitatis die 8. Mart.*
27 1650. Coufugiens ad SS. Euchariſtiæ Sacramentum, quod portatur ad ægrotum, vel inde reportatur, aut in Proceſſione circumfertur, gandet immunitate; Barboſa *loc. cit. num. 69.* Layman *loc. cit. num. 4.* Silveſter verb. *Immunitas in 1.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 48. & communis* aliorum, & Pignatell. *tom. 6. conſult. 4. num. 89.* ubi affert declarationem Sac. Cougreg. editam *in Melitenſi 29. Maii* 1628. tenoris ſequentis: *Carceratus ſequens, & manu tenens fimbriam veſtis Sacerdotis redeuntis ad Eccleſiam cum SS. Euchariſtiæ Sacramento gau-*
28 *det immunitate.* Item gaudet immunitate etiamſi ſolum ſe aſſociet proceſſioni Sanctiſſimi, aut illis, qui Sauctiſſimum comitantur; Barboſa *loc. cit. num. 69.* Diana *part. 1. tract. 1. reſolut.* 28. Reiffenſtuel *loc. cit. num. 49.* & alii paſſim, & Pignatell. *loc. cit. n. 90.* ubi affert declarationem Sac. Cougreg. ut ſequitur: *Aſſocians Proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti gau-*
29 *det immunitate; 30. Septembris* 1636. Qui confugit ad Crucem exiſtentem in via extra Civitatem, gaudet immunitate Eccleſiæ, ſi adſit conſuetudo; *Sac. Congr. Immun. In Melevitana 1. Decemb.* 1638. *lib. 3. decret. Pauluc. pag.* 81.

30 Capellæ, ſeu Oratoria in Palatiis, aut domibus Privatorum non gaudent Immunitate; Pignatell. *tom. 1. conſult. 93.* ubi teſtatur de communi, & citat plurimos Doctores, *tom. 6. conſ. 4. n. 103.* ubi affert decretum, ut ſequitur: *Capellæ privatorum palatiorum non gaudent immunitate; Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Marſicana 17. Novemb.* 1617. *& Sac. Congr. Immunit. in Peruſina 9. Decembris* 1631. La Croix *lib. 4. ſub num.* 1392. Barboſa *lib. 2. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 3. n. 68. & in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Immunitas n. 5.* referens utrobique citatum decretum, & *cit. c. 3.* citans plurimos alios Doctores, & Riccius in Synopſi verb. Capella; ubi refert ſequens decretum: *Capella vero privati Palatii regulariter non gaudet Immunitate; Sac. Congr. Immunit. in Tudertina 4. Jun.* 1663. *lib. decret. Rocci pag.* 489. Fagnanus vero *lib. 3. decretal. in* 31
cap. Eccleſiæ 9. de immunit. num. 23. cum pluribus ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. num. 43.* & alii volunt talia Oratoria etiam iu domibus privatorum, dummodo auctoritate Epiſcopi ſint erecta, gandere immunitate, quia ut dicunt ipſi, cum talia Oratoria ſint vera loca religioſa, uec amplius ad uſus profanos applicari poſſint; *cap. Ad hæc 4. de religioſis domibus*, ac inſuper juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi ſint ſubjecta, nou minus debeut gaudere immunitate, ac Oratoria publica Epiſcopi auctoritate erecta. Ad citata autem decreta omnes contrarii Doctores reſpoudent eſſe interpretanda, & reſpective intelligenda de Oratoriis, & Capellis ſiue auctoritate Epiſcopi erectis, uti plura habentur in domibus privatorum, quæ cum Religioſa non ſint, & ad nutum Domini Domus iterum ad uſus profanos poſſiut applicari, & converti, quamvis de licentia Papæ, aut Epiſcopi in eis ſuper Altare portatili celebratæ fuerint Miſſæ, uon debent gandere immunitate Aſyli, uti teneut communiter Doctores, & cenſuit Sacra Congreg. iu relatis decretis.

Eccleſia Campeſtris gaudet immunitate; *Sac.* 32
Congr. Immun. in Brunduſina 18. Decemb. 1664.
lib. 1. decret. Vallem. pag. 162. Eccleſia enim 33
quælibet, dummodo ſit fundata auctoritate Epiſcopi, gandet immunitate Eccleſiaſtica, etiamſi non fuerit benedicta; *arg. cap. Eccleſiæ 9. de immunit. Eccleſiar.* & expreſſe *Sac. Cong. Immunit. in Anconitana 19. Jun.* 1635. *lib. 2.*
decret. Paul. pag. 226. Immo Locus, in quo 34
couſtruitur Eccleſia, jam injecto ſolemniter primo lapide, eſt immunis; *Sac. Cong. Immunit. in Januen. 5. Octobris* 1688. *lib. decret.*
Martelli pag. 358. Capellæ, ſive Eccleſiæ in 35
Arcibus ſive Caſtellis exiſtentes gaudent Immunitate; *Sac. Cong. Immunit. ſub anno* 1653.
apud Piguatell. *tom. 6. conſul. 4. n.* 121. Ec- 36
cleſia ſita in Fortalitio S. Urbani gaudet im-
mu-

Digitized by Google

munitate Ecc leſ. *Sac. Congreg. Immunitatis in Bononien.* 16. *Jul.* 1675. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 1122.

37 Capella carcerum, vel contigua carceribus non gaudet immunitate; *Sac. Cong. Imm. in Tudertina* 12. *Jun.* 1663. apud Pignatell. *t.* 1.
38 *conſ.* 471. Capella contigua, ut dicitur, *Al Corpo di guardia*, erecta, ut milites ibi degentes audiant Miſſam maxime diebus Feſtivis, permittitur declarari non eſſe locum immunem; *Sac. Cong. Imm. in una Nullius Orbetelli* 16. *Febr.* 1683. *lib.* 3. *decret. Altoviti*
39 *pag.* 143. Capella ruralis, vulgo dicta *una Maeſtà*, poſita in publica via, niſi probetur fuiſſe conſtructam auctoritate Ordinarii, non gaudet immunitate; *Sac. Congr. Immunit. in Spoletana* 2. *Mart.* 1642. *lib.* 3. *decret. Paul.*
40 *pag.* 171. Mandante Sanctiſſimo clauduntur Capellæ Civitatis, etiam cum muro, attento, quod confugiri committunt continuos abuſus, & ſcandala, & onera Miſſarum transferantur in alias Eccleſias arbitrio Epiſcopi; *Sac. Congr. Immun. in Lycien.* 19. *Maii* 1679.
41 *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 1249. Quando Capella exiſtens in Palatio Gubernatoris eſt perpetua, & invariabilis, confugientes ad eam gaudent immunitate; ſecus ſi ſit variabilis, & non perpetua; *Sac. Congr. Immun. in Tudertina* 7. *Maii* 1658. *lib. decret. Rocci pag.* 89.
42 Capella vero privati Palatii, ut jam dictum eſt ſub *num.* 30. regulariter non gaudet immunitate; *ead. Sac. Congr. in ead. Tudertina* 4. *Jun.* 1663. *lib. decret. Rocci pag.* 489.

43 Domus Confraternitatis gaudere debet privilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ; *Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Caſtelli* 23. *Jul.* 1652. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 189. Locata vero Laicis non gaudet; *ead. Sacra Congregatio Immunitatis in Reatina* 14. *Decembris* 1628. *lib.* 1.
44 *decret. Paul. pag.* 115. Sic immunitate non
45 gaudent Apothecæ Laicis locatæ habentes ingreſſum ex platea, vel via publica; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Narnienſi* 27. *Febr.* 1662.
46 Nec gaudet immunitate domus contigua Eccleſiæ, quæ præter januam viæ publicæ correſpondentem, habet etiam egreſſum in Choro ejuſdem Eccleſiæ, maxime ſi ſit Laicorum: *ead. Sac. Congr. Immun. in una Pennenſi*
47 28. *Februar.* 1662. Gaudet tamen immunitate Domus Eccleſiæ, quæ inſervit pro habitatione Sacriſtæ, etſi ab Eccleſia disjuncta; *eadem Sac. Congr. Immun.* 29. *Febr.* 1662. apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 456. Item immunitate
48 gaudet domus annexa, & addicta Eccleſiæ; *eadem Sac. Congreg. Immunit. in Portuen.* 30. *Mart.* 1666. *lib. decret. Borrom. pag.* 151. & *pag.* 754.

Domus a Suffraganeo Veliterno conducta 49
gaudet immunitate, præterquam in parte reſervata locatori. Tenetur tamen Suffraganeus impertiri licentiam pro tranſitu ſuper parte ab eodem conducta, pro faciendis executionibus a Curia Sæculari contra locatorem; *ead. Sac. Congr. Immun. in Veliterna* 14. *Jan.* 1696.
lib. 2. *decret. Vallem. pag.* 5. Domus contigua 50
Eccleſiæ gaudet immunitate; *ead. Sac. Congr. Immun. in Firmana* 8. *Jan.* 1695. *lib.* 1. *de-*
cret. Vallem. pag. 165. Sic Domus contigua Ec- 51
cleſiæ, ad quam habet aditum, ad viam publicam vero medio Cortili, gaudet immunitate; *eadem Sac. Congr. Immun. in Theatina* 31.
Jul. 1674. *lib.* 1. *decr. Altov. pag.* 976. Do- 52
mus contigua Eccleſiæ, a qua nullus patet aditus ad Eccleſiam, & Laicis locata, non gaudet Immunitate; *ead. Sac. Cong. Immunit. in Marſicen.* 16. *Jun.* 1682. *l.* 3. *decret. Altov. pag.* 51. & *in Piſauren.* 16. *Jul.* 1686. *ibi pag.*
583. Domus Commendæ Religionis Hieroſoly- 53
mitanæ habens in inferiori parte Cauponam, habentem communicationem internam media parte Domus ſuperioris cum Eccleſia, non gaudet immunitate, & claudatur aditus ad Eccleſiam; *ead. Sac. Congr. Immun. in Peruſina* 27. *Maii* 1687. *lib. decret. Martelli pag.* 107.
Domus poſita ſuper Sacriſtiam Confraternita- 54
tis Laicis locata non gaudet immunitate Eccleſ. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Reatina* 4.
Decemb. 1628. *l.* 1. *decr. Paul. pag.* 115. Do- 55
mus, in qua habitat Vicarius Sanctiſſimæ Inquiſitionis, non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, niſi habeat Eccleſiam cohærentem, vel adſit conſuetudo; *ead. Sac. Congr. Immun. in Marianen.* 6. *Novembris* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul.*
pag. 206. Manſiones Conventus olim ſuppreſſi 56
annexæ Eccleſiæ, nunc Commendatæ, laicis locatæ præter ſervitium Eccleſiæ, non ſunt Immunes; *ead. Sac. Congr. Immun. in Recinaten.* 28. *Jan.* 1682. *lib.* 2. *decret. Altov. pag.*
2147. Non conſtat, quod ſit locus immunis 57
Domus empta a Regularibus ad effectum ampliandi ſuam Eccleſiam, & Conventum, in qua Epiſcopus unica vice celebravit Sacrum, ſed deinde locata fuit Laicis, nec ullum habet ingreſſum ad Eccleſiam; *ead. Sac. Congr. Immun. in Peruſina* 29. *Febr.* 1684. *lib.* 3. *de-*
cret. Altov. pag. 287. Non conſtat eſſe immu- 58
nem capannam ſpectantem ad Regulares, poſitam in diſtantia quinquaginta ſeptem palmorum ab Eccleſia, & ſeptem a Clauſtro Regularium, quæ eſt locata laico, & eſt intra

am-

ambitum Civitatis; ead. Sac. Cong. Imm. in Al-
banen. 11. Jul. 1684. lib. 3. decr. Altov. p. 340.
59 Domus Canonicales gaudent immunitate;
ead. Sac. Congr. Immun. in Florentina 8. Maii
60 1694. l. 1. decret. Vallem. pag. 120. Non eſt
permittendum Ædes Canonicales in Canonica
exiſtentes locari per Canonicos laicis ad in-
habitandum; ead. Sac. Congr. Immun. in Lau-
ret. 16. Apr. 1652. lib. 2. decret. Paulucci pag.
61 180. Immo Epiſcopus hanc locationem pro-
hibeat ſub pœnis ſibi beneviſis; ead. Sac. Con-
greg. Immun. in Peruſina 14. Maii 1652. l. 2.
decret. Paul. p. 184. & 23. Septemb. 1692. lib.
62 decret. Crim. pag. 200. Et quidem ſub pœnis
pecuniariis, arbitrio Epiſcopi; ead. Sac. Cong.
Immun. in Mantuana 16. Aug. 1704. l. 3. de-
63 cret. Vallemani pag. 618. Laudatur Archiepi-
ſcopus Florentinus ob reintegrationem Eccle-
ſiæ mediis Cenſuris procuratam in cauſa per-
quiſitionis factæ auctoritate laicali in domi-
bus Canonicalibus; ead. Sac. Congr. Immunit.
in Florentina 8. Maii 1694. l. 1. decr. Vallem.
64 pag. 226. Ob perquiſitionem, & extractionem
rerum e cubiculis Cathedralis, Clericus abſol-
vatur arbitrio Epiſcopi, impoſitis gravibus
pœnitentiis ſalutaribus; ead. Sac. Congr. Im-
mun. in Peruſina 25. Septembr. 1695. l. 1. de-
cret. Vallem. pag. 147.
65 Domus Præpoſituræ contigua Eccleſiæ gau-
det immunitate, etiam reſpectu bonorum ibi-
dem exiſtentium, quamvis pars ejuſdem do-
mus ſit Laico locata; ead. Sac. Congr. Immun.
in Caſtri Durantis, ſive in Urbanien. 19. Aug.
66 1630. lib. 2. decret. Paul. pag. 54. Domus Pa-
rochialis gaudet immunitate; ead. Sac. Cong.
Immun. in Comen. 25. Febr. 1698. lib. 2. de-
67 cret. Vallem. pag. 138. Etiamſi ab Eccleſia di-
ſtans, modo non ſit locata, & inhabitata a
Laicis; ead. Sac. Congr. Immun. in Ceſenaten.
17. Novembris 1654. l. 5. decr. Paul. pag. 24.
68 Attamen diſtans ab Eccleſia Parochiali ſpatio
circiter tertiæ partis milliarii, non gaudet im-
munitate; ead. Sac. Congr. Immun. in Civita-
tis Caſtelli 4. Jul. 1673. lib. 1. decret. Altov.
69 pag. 817. Domus, quæ habitatur a Parocho,
ſed non eſt Parochialis, ideſt de pertinentia
Parochiæ, non gaudet immunitate; ead. Sac.
Congr. Immun. in Alatr. 5. Maii 1699. l. 2.
70 decret. Vallem. p. 217. Domuncula de juribus
Eccleſiæ Parochialis, ab ea tamen, & a do-
mo Parochi diſtans circa triginta paſſus, quæ
ſolum inſervit pro uſu, & ſervitio Parochi,
non gaudet immunitate; ead. Sac. Cong. Im-
mun. in Feretr. 27. Jul. 1682. lib. 3. decr. Al-
tov. p. 209.

Palatia Cardinalium gaudent immunitate 71
Aſyli; Communis, ut teſtantur, & tenent
Manſ. in tract. de Cardinal. cap. 8. in 18. pri-
vil. Julius Clarus in §. final. p. 3. verſ. Item
adde, Fagnan. in cit. cap. Eccleſiæ 9. de immun.
n. 32. Barboſa loco cit. num. 71. Reiffenſtuel
loco cit. num. 53. & alii paſſim. Solum tamen 72
gaudent tali privilegio extra Urbem Roma-
nam, ut teſtantur Card. Tuſchus in verb. Ec-
cleſia concluſ. 9. n. 12. Reiffenſtuel loco cit. n.
53. Pax Jordan. lucubration. lib. 2. tit. 3. num.
206. ubi teſtatur, delinquentes ex Cardinalium
domibus ad carceres, & ſupplicia fuiſſe abſtra-
ctos, idque, ne ob Aſylorum nimiam frequen-
tiam delinquentes paſſim manerent impuniti
cum gravi boni publici jactura; Fagn. l. cit.
n. 33. & 34. ubi refert, id declaraſſe Julium
III. non ſolum pro domibus Baronum, Co-
mitum, Ducum, & Principum Oratorum,
ſed etiam pro domibus Epiſcoporum, Archie-
piſcoporum, Patriarcharum, & S. R. E. Car-
dinal. Et tale privilegium immunitatis a Pa-
latiis Cardinalium abſtulerunt pro Urbe etiam
Greg. XIII. & Sixtus V. ut refert Felix Po-
teſtas t. 1. par. 2. n. 614. La Croix lib. 4. ſub
num. 1392. & alii paſſim, & a Palatiis Le-
gatorum Principum eſſe ablatum hoc privile-
gium ſatis declaravit etiam Innocent. XI. ut
teſtatur La Croix l. cit. Immo nec jam ibi
gaudent tali privilegio propter abuſus ſtatuæ,
aut palatia Regum, & Principum, ut teſta-
tur Delbene ſ. 17. 10. La Croix loc. cit. &
alii. Palatium Nunciaturæ Neapolis gaudet 73
immunitate. Sac. Cong. Immun. 3. Maii 1686.
l. 3. decret. Altov. pag. 562. & ſic pariformi-
ter omnia Palatia aliarum Nunciaturarum.
Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Aſy- 74
li: cap. Id conſtituimus 36. cauſ. 17. qu. 4. ibi:
Id conſtituimus, ut a domo Epiſcopi reos abſtra-
here omnino non liceat. Etiamſi ab Eccleſia Ca- 75
thedrali abeſſet ultra quadraginta paſſus; Ab-
bas in cap. Eccleſiæ 9. de immun. n. 9. Fagn.
ibid. n. 29. Barboſa loco c. Navarr. in Manua-
li cap. 25. num. 18. La Croix loc. cit. & alii
communiter cum Reiffenſtuel loc. cit. num. 52.
Et quamvis in palatio nullum eſſet Orato-
rium, quia cap. Id conſtituimus loquitur ab-
ſolute de domo Epiſc. nulla facta mentione de
Oratorio, Navarr. Tuſch. Suarez, Delbene
cum La Croix loc. cit. & hæc magis eluceſcunt
ex ſequentibus decretis. Palatium Menſæ Epi- 76
ſcopalis etiam ſitum extra Diœceſim gaudet
immunitate, ac ſi eſſet in propria Diœceſi pro
tempore, quo Epiſcopus illud inhabitat; Sac.
Cong. Immun. in Caſtr. 8. Jul. 1670. l. 1. decr.
Alt.

Digitized by Google

77 *Alt. pag.* 453. Palatium Epiſcopi conductum pro ſua habitatione Epiſcopali gaudet immunitate; *eadem Sac. Congr. Immunit. in Aquinaten.* 19. *Novembr.* 1666. *lib.* 1. *decret. Altov.*
78 *pag.* 59. Palatium tamen conductum ab Epiſcopo in propria Diœceſi pro propria habitatione, in quo etiam habitat Dominus ejuſdem Palatii, gaudet immunitate tantum quoad portionem Epiſcopi, & ſuæ Familiæ; *ead. Sacr. Congr. Immun. in Sagonen.* 8. *Jul.* 1692. *lib. de-*
79 *cret. Grim. pag.* 157. Palatia rutalia Epiſcoporum in locis eorum Diœceſis, & ab ipſis interpolate, ſeu recreationis gratia habitata, & quæ ab eorum Affictuariis continuo habitantur, non gaudent immunitate Eccl. *eadem Sac. Congr. Immun. in una Civitatis Plebis* 3. *Septembris* 1681. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 2248.
80 Confugiens ad Palatium Epiſcopi gaudere debet immunitate; *ead. Sacr. Congr. Immunit. in Foroſempronien.* 4. *Jun.* 1630. *lib.* 2. *decret.*
81 *Paulucci pag.* 44. Quare carceratus in Palatio Epiſcopi, eſt ibidem reſtituendus; *eadem Sac. Congr. Immunit. in Lycien.* 19. *Januar.* 1638.
82 *lib.* 3. *decr. Pauluc. pag.* 52. Sicut etiam Sacerdos captus in Palatio Epiſcopi, gaudet immunitate, & ibidem eſt reſtituendus; *eadem Sacr. Congr. Immun. in Fanen.* 17. *Sept.* 1658.
83 *lib. decr. Rocci pag.* 120. At quando Epiſcopus ordinat carcerationem in proprio palatio, Reus non gaudet immunitate Eccleſ. *ead. Sac. Congr. Immun. in Signina* 31. *Jul.* 1703. *lib.* 3.
84 *decret. Vallem. pag.* 506. Sicut in caſu, quo Baroncellus, & Birruarii Curiæ Epiſcopalis qui tentarunt abſque ordine carcerationem Sacerdotis inventi cum falce vinitoria præ manibus, & ob reſiſtentiam ei factam, ipſum taliter percuſſerunt, ut ſecundo die obierit, unde vocati ab Epiſcopo ad proprium Palatium pro reddenda ratione hujus facti, ibidem de mandato Epiſcopi carcerantur, & deinde pœna Triremium puniuntur, non gaudent immunitate; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Imol.* 8. *Auguſti* 1673. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 828.
85 Reus allegans Clericatum Baroncello, ductus liber ad Vicarium Generalem, cui in Palatio Epiſcopi dixit, ſe non eſſe Clericum, ſed velle uti Immunitate Palatii Epiſcopalis, quam Vicarius admiſit, gaudet immunitate, & Baroncellus non incidit; *ead. Sacr. Congr. Imm. in Sutrina* 17. *Novembris* 1699. *lib.* 2. *decret.*
86 *Vallem. pag.* 257. Executio etiam pro debitis civilibus fieri non poteſt in Palatio Epiſcopi, nec in domibus, ſeu manſionibus Clericorum in Regno Neapolitano, attenta conſuetudine in d. Regno ad eorum favorem; *eadem Sacr.*
Congr. Immunit. in Converſanen. 12. *Novemb.*
1647. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 30. Conceden- 87
da eſt facultas exequendi in Palatio Epiſcopi, quatenus a Creditoribus Epiſcopi petatur; *ead. Sac. Congr. Immun. in Anagnina* 20. *Jun.* 1651.
ibi pag. 148. Magiſtratus Sæcularis abſolvitur 88
ad cautelam eo quod demoliri fecerat murum ædificatum ante Palatium Epiſcopi, quod prætenditur ſpectare ad menſam Epiſcopalem; *eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Tropien.* 6. *Februarii* 1694. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 104.

Ad hoc, ut clarius percipiantur delicta, quibus competit, vel non, Jus Aſyli, dantur hic ad litteram duæ Pontificiæ Conſtitutiones, quæ debent ad hæc eſſe vera norma, & Regula.

GREGORIUS PAPA XIV. &c.

Cum alias nonnulli Prædeceſſores noſtri, & præſertim fel. record. Sixtus Papa V. nec non Pius etiam V. ſancto zelo ducti diverſas facultates, & indulta extrahendi etiam in caſibus quibuſdam a Jure non permiſſis, ex Eccleſiis, criminoſos, & delinquentes, compluribus ſæcularibus Principibus, eorumque Curiis, & Magiſtratibus, ſub variis modis, & formis conceſſerint, prout in illis plenius continetur.

§. 1. Experientia poſtmodum docuit, tum ob diverſitatem, & differentiam hujuſmodi Indultorum, tum quia plerique eorumdem Principum Miniſtri, ex hoc ipſo diverſimode, etiam latius, quam par erat, & ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuerunt, illiſque abuti cœperunt, ſubortam eſſe non mediocrem in aliquibus locis, libertatis, & Immunitatis Eccleſiaſticæ perturbationem, & confuſionem; alibi vero, ne ipſos quidem Laicos indultis hujuſmodi uti voluiſſe, aut potuiſſe, quod populis inveterata erga Eccleſias reverentia devotis, & aſſuetis ſcandali potius, quam quietis occaſionem præberent. Illud etiam abſurdum ſæpenumero ſecutum eſt, ut infimæ interdum conditionis Laici, non modo Juris, ſed etiam litterarum penitus ignari, & imperiti, dum quaſi Poteſtates, & Miniſtri Curiæ ſæcularis in aliquo Caſtro, aut Oppidulo juriſdictionem exercebant, facultatum, & indultorum hujuſmodi limites longe exceſſerint, eaque ſuo arbitrio in ſenſus minus rectos, & ab intentione concedentis omnino alienos detorſerint, & illorum prætextu, quidquid ſibi in mentem venit, attentare præſum-

Digitized by Google

ſumpſerint, in grave juriſdictionis, & Immunitatis Eccleſiaſticæ præjudicium, locorum, & perſonarum divino cultui dicatarum contemptum, ipſius divinæ Majeſtatis offenſam, & ſcandalum plurimorum. Quare pro commiſſo Nobis a Domino Paſtoralis Officii munere, prædictis abſurdis, & ſcandalis obviare, ac differentias hujuſmodi ad uniformem regulam reducere, omnemque dubitandi, ac perperam interpretandi occaſionem dilucida declaratione ſubmovere, abuſus tollere, & ne Eccleſiaſtica jura plane conculcentur, & negligantur, opportune providere decrevimus; prout etiam dictus Sixtus V. Prædeceſſor noſter, iiſdem de cauſis motus, ſtatuere decreverat, licet morte præventus hoc adimplere nequiverit, ita tamen, ut quando præſens temporum calamitas, & nimia, quæ jam invaluit, perverſorum hominum malitia expoſcit, aliquid etiam ad terrorem delinquentium, & ad coercenda eorum facinora ultra id, quod priſca illa Majorum noſtrorum diſciplina, & vetus SS. Canonum norma præſcripſerat, in quibuſdam caſibus, congrua moderatione adhibita, permittamus.

§. 2. Hac itaque noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, omnia, & quæcumque privilegia, indulta, & gratias tam per dictum Sixtum, & Pium V. quam alios quoſcumque noſtros Prædeceſſores aut noſmetipſos, Sedem Apoſtolicam, ejuſque Legatos, ſuper adducendis, vel extrahendis ab Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis, domibus Regularibus, Lociſque ſacris, aut religioſis, aliiſque in caſibus Jure permiſſis, hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminum Reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex cauſis urgentiſſimis, ac neceſſariis, & æquipollentibus caſibus in Jure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut majoritate rationis extenſis perpetuo, vel ad nondum elapſum tempus quomodolibet conceſſa, etiam iteratis, ac multiplicatis vicibus approbata, & innovata, ac uſu recepta, litteraſque Apoſtolicas ſub plumbo, aut in forma Brevis, ſeu alias quomodocumque deſuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ſublata penitus omni differentia, ita ad unam tantum formam reducimus, & moderamur.

§. 3. Ut Laicis ad Eccleſias, Locaque ſacra, & religioſa prædicta confugientibus, ſi fuerint publici Latrones, viarumque Graſſatores, qui itinera frequentata, publicaſque ſtratas obſident, ac Viatores ex inſidiis aggrediuntur, aut Depopulatores agrorum, quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, earumque Cœmeteriis committere non verentur, aut qui proditorie proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſinii, vel hæreſis, aut læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis Rei, Immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur. Sed univerſis, & ſingulis Venerabilibus Fratribus noſtris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Eccleſiarum, & Monaſteriorum Prælatis, tam ſæcularibus, quam cujuſvis Ordinis Regularibus, diſtricte præcipiendo mandamus, & præcipimus, ut Laicos in caſibus prædictis delinquentes ad eorum Eccleſias, Monaſteria, & Domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpective confugientes, & in eis ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumque aliquid judicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando a Curia Sæculari fuerint requiſiti, & quilibet eorum fuerit requiſitus, Miniſtris, & Officialibus Curiæ Sæcularis abſque Irregularitatis nota, aut alicujus Cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, & faciant, & quilibet eorum curet, & faciat.

§. 4. Ne autem Curiæ Sæcularis prædictæ Miniſtri facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi, ſibi olim, ut præfertur, attributa, & per præſentes revocata abutantur: Volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia Sæcularis, ejuſque Judices, & Officiales ab Eccleſiis, Monaſteriis, Lociſque ſacris prædictis Laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis, ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel ejus Officialis, & cum interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ, ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alii Ordinarii ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſervatores ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputati prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint, niſi eo caſu quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ, illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi intervenire, & aſſiſtere recuſarint, tuncque reverentiæ Eccleſiæ & locis ſacris debitæ memores,

Digitized by Google

res, prædictos delinquentes, minori, quoad id fieri poterit, ſcandalo, & tumultu extrahere curent.

§. 5. Quandoque delinquentes Laici prædicti, poſtquam, ut refertur, ab Eccleſiis Lociſque extracti, & capti fuerint ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia, data illis, ſi opus fuerit, per Curiam Sæcularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque Sæculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi vere crimina ſuperius expreſſa commiſerint, tuncque demum de mandato Epiſcopi per Judicem Eccleſiaſticum Curiæ Sæculari, quacunque appellatione ſepoſita, conſignentur.

§. 6. De crimine vero hæreſis cognitio ad Forum Eccleſiaſticum tota pertineat, neque in eo Curia Sæcularis ſe quoquo modo intromittat.

§. 7. Sicuti etiam prohibemus, ne contra Eccleſiaſticas perſonas, ſæculares, aut cujuſvis Ordinis, vel Militiæ etiam S. Joannis Hieroſolymitani Regulares, quoquo modo etiam vigore prædictorum privilegiorum, Indultorum, aut Conceſſionum, quæ omnia ad terminos Juris per præſentes reducimus, procedant, aut ſe intromittant, illaſve ab Eccleſiis, Monaſteriis, Domibus, Lociſque Sacris, aut Religioſis, etiam in caſibus in hac Conſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad Forum Eccleſiaſticum pertinentibus, alias quam de jure, & per privilegia eiſdem Ordinibus, ac Militiis conceſſa permittitur, quomodolibet præſumant.

§. 8. Quod ſi quis quacunque Dignitate, & auctoritate præditus, præmiſſorum, aut alio quovis prætextu quidquam præter, aut contra hujus noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto Cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra Libertatis, Juris, Immunitatis Eccleſiaſticæ violatores, per Sacros Canones, Conciliorum Generalium, noſtrorumque Prædeceſſorum Conſtitutiones ſunt promulgatæ.

§. 9. Sicque per quoſcunque Judices Ordinarios, vel Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, in quavis cauſa, & inſtantia judicari, & definiri debere, nec non irritum decernimus, & inane ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 10. Non obſtantibus præmiſſis tam Sixti & Pii V. quam aliorum quorumcumque Prædeceſſorum noſtrorum litteris Apoſtolicis, privilegiis, Indultis, & facultatibus, quibuſvis perſonis, etiam Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Rebuspublicis, Dominiis, Regnis, Provinciis, Civitatibus, Terris & locis, eorumque Curiis, Communitatibus, Univerſitatibus, Collegiis, aut Præſidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicariis, Poteſtatibus, aliiſque Magiſtratibus, Officialibus, Miniſtris, aut Conſiliariis, ex prædictis vel aliis etiam gravioribus, & urgentibus cauſis, tam illorum intuitu & contemplatione, ſive ad eorum preces, & inſtantiam, quam etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine, ac per modum ſtatuti & legis perpetuæ, etiam in vim contractus, de Fratrum noſtrorum conſilio, & quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis præſervativis, reſtitutivis, mentis atteſtativis, derogatoriarum derogatoriis, aliiſque validiſſimis, & efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiamſi inibi caveatur expreſſe, quod illis, niſi ſub certis modis & formis, & niſi de expreſſo eorum conſenſu, ad quorum favorem conceſſæ fuerint, derogari poſſit, & aliter factæ derogationes nullius ſint roboris, vel momenti, & alias quomodolibet conceſſis etiam ſæpius approbatis, & innovatis. Quæ omnia, & ſingula, ac illorum tenores pro expreſſis habentes, quatenus præmiſſis in aliquo adverſentur, aut plures, quam ſuperius expreſſos caſus contineant, auctoritate, & tenore præmiſſis omnino, ac perpetuo tollimus, & abrogamus, ac ad terminos præſentis Conſtitutionis quoad ſuperius deſcripta duntaxat reducimus, & nolumus cuiquam de cetero ſuffragari, & qualibet alia dictæ Sedis Indulgentia generali, vel ſpeciali, per quæ præſentibus non expreſſa, vel ad verbum non inſerta, effectus earum quomodolibet valeat impediri. Ut autem præſentes Litteræ &c.

„ Datum Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Dominicæ milleſ. quingent. nonag. primo. Nono Kalendas Junii Pontificatus noſtri anno primo.

Con.

Conſtitutio, qua ſan. mem. Gregorii Papæ XIV. Litteræ Apoſtolicæ certa excipientes delicta, & caſus, in quibus inquiſiti Laici Eccleſiaſtica Immunitate gaudere non debent, confirmantur, declarantur, & ad alia etiam delicta, & caſus extenduntur, ac ampliantur. Nec non Curiis Eccleſiaſticis forma in eorumdem inquiſitorum extractione a locis immunibus obſervanda præſcribitur cum aliis ordinationibus, & clauſulis, ac derogationibus opportunis.

BENEDICTUS PAPA XIII. &c.

90 EX quo divina diſponente Clementia ad ſupremum univerſi Chriſtiani populi regimen aſſumpti ſuimus, conſiderantes debitum, quo obſtringebamur, Eccleſiarum, Sacrorumque Locorum Immunitatem ſartam tectam inviolatamque ubique cuſtodiendi, inter graviores ſuſcepti Apoſtolici Miniſterii curas merito recenſeri: diu multumque rationes, ac media Nobiſcum expendere non omiſimus, quibus ipſa Immunitas in priſtinum venerationis, & reverentiæ locum reſtitui poſſet, ac in omnibus Orbis Catholici regionibus ita obſervaretur, quemadmodum priſca Majorum noſtrorum diſciplina, & vetus Canonicarum ſanctionum norma præſcripſit.

§. 1. Dum hæc ſolicito animo revolveremus, in oculos primum incurrit celebris illa Conſtitutio a ſel. rec. Gregorio Papa XIV. Prædeceſſore noſtro edita, quæ incipit *Cum alias*, qua quidem Conſtitutione idem Gregorius Prædeceſſor pro paſtorali zelo ſuo hunc ipſum in ſcopum intendens, facultates, & Indulta a quibuſdam Romanis Pontificibus, ac præſertim a S. Pio V. & Sixto etiam V. Prædeceſſoribus itidem noſtris, tunc ſuis, conceſſa aliqnibus Principibus, eorumque Officialibus, & Magiſtratibus extrahendi, ac abducendi ab Eccleſiis, aliiſque Locis immunibus certorum criminum reos, & delinquentes, reformavit, moderatuſque fuit. Simnl autem delictorum frequentiæ, unde publica tranquillitas maxime perturbatur, occurrere volens, ac impedire, quantum licebat, ne aliqua graviora a pravis hominibus patrarentur ſub certa impunitatis ſpe, quam ex confugio ad loca immunia ſibi parabant, nonnulla expreſſit, & explicavit crimina, & caſus, in quibus Laicos delinquentes Eccleſiaſtica Immunitate nequaquam gaudere volnit, & decrevit, ac inſuper Judices conſtituit, qui in occurrentibus caſibus, an delictum eſſet nec ne in eadem Gregoriana Conſtitutione exceptum, cognoſcere, & declarare deberent, certamque demum formam in extractione prædictorum delinquentium a locis immunibus obſervandam ſtabilivit, & inviolabiliter ab omnibus perpetuo obſervari mandavit; quemadmodum in prædicta Conſtitutione anno Incarnationis Dominicæ 1591. nono Kal. Junii promulgata ulterius continetur.

§. 2. Quoniam vero poſt editam hujuſmodi Conſtitutionem ob varias Doctorum eam interpretantium ſententias, & variam itidem Curiarum Eccleſiaſticarum in illius executione praxim multiplices contentiones ſuper vero, rectoque ejus ſenſu inter Eccleſiaſtica, & ſæcularia Tribunalia exortæ fuerunt, quamplures Romani Pontifices, ac præſertim piæ mem. Clemens IX. Clemens X. Clemens XI. Prædeceſſores ſimiliter noſtri de præfatis contentionibus dilucida caſuum exceptorum explicatione ſubmovendis non ſemel, ſicut accepimus, deliberarunt; faciliorem que inſuper eos probandi, & declarandi methodum, ut ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris mens plenius executioni demandaretur, Curiis Eccleſiaſticis præſcribere cogitabant, ſed ab aliis diſtracti curis, ac interim morte præventi, deſtinata perficere nequiverunt. Hinc igitur eſt, quod Nos omnino expedire arbitrantes, ut ejuſmodi controverſiis finis aliquando imponatur, eorumdem Prædeceſſorum pio, atque ſalubri propoſito inhærentes motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, in primis providam memorati Gregorii Prædeceſſoris Conſtitutionem, cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, atque diſpoſitis ampliſſime confirmamus, approbamus, & innovamus, & quatenus opus ſit, criminum in illa exceptorum reis, & delinquentibus Immunitatem Eccleſiaſticam ſuffragari neqnaquam debere, iterum, ac de novo decernimus, & declaramus. Præterea non abſque gravi animi noſtri dolore animadvertentes ob auctam, atque in dies invaleſcentem perverſorum hominum malitiam ſæpe ac ſæpius nonnulla alia gravia crimina perpetrari, qnæ non minus, quam illa in Gregoriana Conſtitutione, ut præfertur, excepta, publicam quietem perturbant, proinde ad delinquentium audaciam, ac ejuſmodi delictorum frequentiam, qnantum fieri poterit, coercendam, pro Apoſtolici muneris noſtri debito, ea, quæ inſerius explicabuntur, ſtatuenda cenſuimus.

§. 3.

Digitized by Google

§. 3. Cum itaque prædicta Gregoriana Conſtitutione cautum ſit, ut publicis Latronibus, viarumque Graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, aut viatores ex inſidiis aggrediuntur, Immunitas Eccleſiaſtica minime ſuffragetur; non levis autem inter Doctores emerſerit controverſia, an quis ex unico actu publicus Latro, & Graſſator dici poſſit, vel plures ad id actus requirantur? Nos ejuſmodi controverſiam dirimere intendentes, unicam tantum Graſſationem in via publica, aut vicinali admiſſam ſufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen Graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſecuta fuerit, tenore præſentium definimus, & declaramus.

§. 4. Inſuper ab Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio excludimus, atque repellimus, & pro excluſis, atque repulſis haberi volumus, nedum eos, qui homicidia, aut mutilationes membrorum in Eccleſiis, earumve Cœmeteriis committere audent; quemadmodum in Gregoriana Conſtitutione ſancitum eſt; verum etiam eos, qui ſtantes in Eccleſia, vel Cœmeterio interficiunt ſtantes extra Eccleſiam, vel Cœmeterium, aut ipſis membrum mutilant. Necnon eos, qui ſtantes extra Eccleſiam, vel Cœmeterium occidunt ſtantes intra Eccleſiam, vel Cœmeterium, aut iis membrum mutilant: ac eos tandem, qui confugientibus vim inferunt, atque ipſos ab Eccleſiis aliove loco immuni violenter extrahunt, & abducunt. Declarantes, in quatuor præmiſſis caſibus ejuſmodi Reos, non illius tantum Eccleſiæ, quam violarunt, ſed cujuſcumque etiam alterius Eccleſiæ Immunitate gaudere nequaquam poſſe, aut debere.

§. 5. Ad hæc in crimine Aſſaſſinii non modo Mandatarios, qui in ipſamet Gregoriana Conſtitutione aperte excipiuntur, ſed etiam mandantes, qui certum præmium, aut mercedem, ſive in pecunia, ſive in aliis rebus tradiderint, aut promiſerint, quamvis promiſſio nullum habuerit effectum, dummodo Aſſaſſinium re ipſa patratum fuerit, ab Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficio excludimus, ac pro excluſis perpetuo haberi volumus, & mandamus.

§. 6. Excludimus pariter, repellimus, atque privamus ejuſdem Immunitatis privilegio Interficientes proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato: Falſificantes Litteras Apoſtolicas: Miniſtros Montis Pietatis, vel alterius publici Telonii, aut Banci pro depoſitis Principis, privatarumque Perſonarum deſtinati furtum, aut falſitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione Arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit: Conflantes, adulterantes, vel detondentes quaſcumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quotieſcumque in loco, aut provincia, ubi crimen admittetur, liberum habeant uſum, & commercium: vel ipſas monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere, & erogare præſumentes, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint: Illos demum, qui ſub nomine Curiæ ſeſe introducunt in alias domos animo ibidem perpetrandi rapinas, eaſque relpſa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domeſticis earumdem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio ſequatur.

§. 7. Ceterum cum diuturna experientia compertum fuerit, Curias Eccleſiaſticas in caſibus, qui hactenus evenerunt, difficulter probare, & conſequenter declarare potuiſſe delictum, pro quo quis ad Eccleſiam confugerat, fuiſſe comprehenſum in numero exceptorum propter variam earumdem Curiarum praxim, & varias pariter opiniones Doctorum, qui antedicti Gregorii Prædeceſſoris mentem quoad normam ab ipſo præſcriptam recipiendi probationes, & procedendi ad declarationem criminum exceptorum, interpretari voluerunt, ſtatuimus, præcipimus, & mandamus nullam in hoc de cetero haberi rationem cujuſcumque interpretationis ejuſdem Gregorianæ Conſtitutionis, quæ a quocumque Doctore prodierit, neque praxis a quibuslibet Curiis, aut Tribunalibus invectæ, immo nec quarumcumque declarationum quæ ab hujus Almæ Urbis noſtræ Tribunalibus, ſive etiam a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Immunitati Eccleſiaſticæ præpoſitorum emanaverit, quatenus præſenti noſtræ Conſtitutioni adverſentur; ſed in occurrentibus, normam hic a nobis præſcribendam inviolabiliter ab omnibus obſervari volumus, & ſancimus.

§. 8. Quotieſcumque igitur Curia Eccleſiaſtica a Curia Sæculari fuerit requiſita, ut Laicum aliquem delinquentem e loco immuni extrahi, ac illi conſignari faciat, eaque ſuper delicti excepti qualitate, ac perſonæ reitate ſubminiſtrata, vel acquiſita ſint indicia, quæ ad capturam decernendam ſufficere videantur, tunc Curia Eccleſ. ad ejuſdem de-

linquentis extractionem ab Eccleſia, aliiſve locis immunibus ope, ac medio ſuorum Executorum, implorato etiam, quatenus opus ſit, brachii Sæcularis auxilio, & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab Epiſcopo deputandæ, procedere teneatur, extractumque ad ſuos Carceres aſportari, ac ibi ſub tuta cuſtodia detineri curet, & faciat. Ubi vero ex Proceſſu informativo deſuper conficiendo conſtet de crimine excepto, ac inſuper adverſus eumdem extractum, talia reſultent indicia, ut crimen ab eo fuiſſe patratum moraliter credi poſſit (quæ quidem indicia juxta regulas Juris vocantur ultra torturam) eo tandem caſu præfatum Extractum Miniſtris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradere, & conſignare poſſit, ac debeat, exacta tamen, receptaque prius ab ipſis obligatione in forma Juris valida reſtituendi Extractum Eccleſiæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Nobis, ac pro tempore exiſtenti Romano Pontifici reſervatæ, quatenus idem Extractus indicia contra ipſum acquiſita in ſuis defenſionibus purget, ac diluat. Quod ſi ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, Curiæ Sæculari in ipſum tali caſu, ut Juris eſſe cenſuerit, agere, atque procedere liceat.

§. 9. Præterea conſiderantes ſæpe dictum Gregorium Prædeceſſorem in ſua Conſtitutione optimo quidem Jure ſanxiſſe, ut ſoli Epiſcopi, & non alii Epiſcopis inferiores, etiamſi Locorum Ordinarii ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſervatores a Sede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati cognoſcere, & declarare valeant, an delicta, pro quibus Inquiſiti ad loca immunia confugerunt, & in eis ſe receperunt, ſint nec ne de genere, ac numero exceptorum? Nos providam ejuſmodi diſpoſitionem approbantes, & confirmantes, eique inhærentes, motu, ſcientia, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus, tenore præſentium quibuſcumque Magiſtratibus, Officialibus, & Miniſtris Sæcularibus, nec non quibuſvis aliis perſonis cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant, etiamſi Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis mundana Dignitate, aut auctoritate præfulgeant, diſtricte Interdicimus, ac inhibemus, ne hujuſmodi cauſis, vel conficiendo proceſſus, vel Inquiſitos extrahendo a locis immunibus, vel declarando crimina ab eis admiſſa eſſe de exceptis in Gregoriana, aut in præſenti noſtra Conſtitutione, ullo pacto ſeſe ingerant, aut immiſceant. Quod ſi ſecus quidquam attentare præſumpſerint, ex nunc omnia in contrarium præmiſſorum gerenda irrita, & inania, nulliuſque roboris, vel momenti perpetuo fore, ipſoſque attentantes in Cenſuras, & alias pœnas a Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis adverſus eos, qui Juriſdictionem Eccleſiaſticam quoquo modo lædunt, ac violant, inflictas incurrere decernimus, & declaramus: volentes, intendentes, ac expreſſe mandantes, quod omnimoda cognitio, atque judicium de criminibus in Gregoriana Conſtitutione exceptis, & a Nobis ſuperius explicatis, tum etiam de aliis, quæ in præſenti noſtra Conſtitutione adjicienda, & ſimiliter excipienda duximus, quemadmodum, ut præfertur, adjecimus, & excepimus, ad Epiſcopos tantum privative quoad omnes alios, perpetuo ſpectet, atque ſpectare debeat: & donec ipſi in occurrentibus caſibus declaraverint delictum eſſe de exceptis, & cetera omnia a Nobis ſuperius conſtituta adimpleverint, Inquiſitos Eccleſiæ, vel alterius loci Sacri ad quem confugerunt, immunitate gaudere tuto debere, ac in ea conſervandos, & manutenendos eſſe ſtatuimus, præcipimus, & mandamus.

§. 10. Univerſos demum, & ſingulos Venerabiles Fratres noſtros Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos quos hujus noſtræ Conſtitutionis Executores deputamus, in viſceribus Domini noſtri Jeſu Chriſti hortamur, & paterna Caritate admonemus, ut quanti momenti ſit hoc negotium, ſerio cogitantes, in occurrentibus caſibus qualitatem Teſtium, & probationum pondus ſummo ſtudio, ac vigilantia ſcrutentur, omnemque fraudem, dolum, procul arceri ſatagant; quin etiam Sacerdotali pectore, quotieſcumque opus fuerit, iis omnibus obſiſtant, qui ejuſdem præſentis Conſtitutionis executionem, ac obſervantiam quomodocumque temerario auſu impedire præſumerent. In reliquis porro caſibus, tam in hac noſtra, quam in Gregoriana Conſtitutione non exceptis, memores quam acriter ſemper, & qua eximia, ac prorſus ſingulari animi fortitudine Majores noſtri pro Eccleſiaſtica Libertate, ac Immunitate pugnaverint, nihil de illa imminui permittant, neque ſacris Juribus labem ullam irrogari patiantur, ſed ea pari ſane zelo, atque conſtantia tueri curent: ab omni tamen tumultu, ac perturbatione caventes, ne jactantiæ cauſa potius, quam miſerationis, & juſtitiæ titulo Eccleſiaſtica privilegia aſſerere velle videantur.

§. 11. Decernentes eaſdem præſentes Lite-

Digitized by Google

teras, & in eis coutenta &c. prout de ſtyln.

§. 12. Nou obſtantibus quibuſcumque Cancellariæ noſtræ Apoſtolicæ Regulis, &c. prout de ſtylo.

§. 13. Ut præſeutes Litteræ ad omnium notitiam deveniant &c. prout de ſtylo.

§. 14. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc &c. item prout de ſtylo.

Dat. Romæ apud S. Petr. Anno Incarn. Dom. 1725. *6. Idus Junii Pont. noſtri anno* 2.

91 Delicta, ſeu crimiua, quibus competit Jus Aſyli, ſunt ea omnia, & ſingula, quæ ſpecialiter non ſunt excepta, textu expreſſo *in c. Inter alia 6. de Imm. Eccl.* ibi: *Fugiens ad Eccleſiam ..... quantocumque gravia maleficia perpetraverit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam .... Niſi publicus Latro fuerit, vel nocturnus Depopulator agrorum*, & patet ex Gregoriana §. 3. Exceptio enim unius firmat regulam in caſibus non exceptis; *l. In iis, quæ, ff. de legibus*, Et ſic *communis* Docto-
92 rum. Crimina autem, quibus non competit Jus Aſyli, ſunt omnia expreſſa, & excepta in d. Bulla Gregoriana §. 3. ubi ita ſtatuitur; *Ut Laicis ad Eccleſias, locaque ſacra, & religioſa prædicta confugientibus, ſi fuerint publici Latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac Viatores ex inſidiis aggrediuntur, aut Depopulatores agrorum, quique homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, earumque Cœmeteris committere non verentur, aut qui proditorie proximum ſuum occiderint, aut Aſſaſſinii, vel Hæreſis, vel læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas Eccle-*
93 *ſiaſticæ non ſuffragetur*. Et omnia illa, quæ ſunt noviſſime expreſſa, & excepta iu mox allata Conſtitutinne Benedicti XIII. §. 4. 5. & 6. quæ Conſtiuutio eſt valde attendenda, cum multo plura delicta excipiat quam Conſtitutio Gregoriana. Vide iufra *num.* 156. *& ſeq.*

94 Crimina igitur excepta, ſeu caſus, pro quibus non gaudent Rei Jure Aſyli, ſunt ſequentia. Primo, publici Latrones, viarumque Graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac Viatores ex inſidiis aggrediuntur, uti expreſſe *in cit. Gregoriana §. 3. confirmata in d. Benedictina*, & concordant *cap. Inter alia 6. de Imm. & cap. Sicut 6. cauſa 17. qu. 4.* Quamvis enim a multis *Latrones, & Graſſatores viarum* diſtinguantur per hoc, ut dicunt ipſi, quod *Latrones* nedum violenter homines aggrediantur, & ſpolieut, ſed inſuper occidant; *Graſſatores* vero ſolum violenter homines aggrediantur, & ſpolieat, ſed ſine occiſione; unde ambo conveniant in ſpolio violento, ſed ratione homicidii diſtinguantur; Tamen quantum ad præſens pro eodem ſumuntur, & cunfunduntur a Fagn. *in c. Inter alia 6. de imm. n.* 23. Farin. *in Appendice de Immun. c.* 10. *n.* 549. Caſtropalao *part.* 2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 9. *num.* 2. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 49. *num.* 59. Felic. Poteſt. *tom.* 2. *part.* 2. *n.* 639. & aliis pluribus; & pro eodem ſumere videtur etiam noviſſime Bened. XIII. in d. ſua Conſtitut. §. 3. ibi: *Ut quis publicus Latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen Graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſecuta fuerit*, ubi notanda ſunt verba *Graſſati mors*. Hinc publici Latrones, 95
& Graſſatures viarum dicuntur illi, qui publicas vias, aut vicinales obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur ad ipſos ſpoliandos, ſeu interficiendos, ut colligitur *ex cit. Conſtitut. Gregoriana, & Benedictina*.

Alias, ut publici Latrones, & Graſſatores 96
viarum non gauderent Immunitate, ſeu Jure Aſyli, requirebantur plures actus, ſeu plura latrocinia, & graſſatioues, ut patet ex Decretis Sac. Cung. Imm. ſub verb. *Graſſator;* At modo ſufficit unus actus, ſeu unica tantum graſſatio, cum morte, aut membrorum mutilatione Graſſati, prout noviſſime definivit, & dsclaravit Bened. XIII. in cit. Conſtit. incip. *Ex quo* §. 3. ibi: *Cum itaque prædicta Gregoriana Conſtitutione cautum ſit, ut publicis Latronibus, viarumque Graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, Immunitas Eccleſiaſtica minime ſuffragetur; non levis autem inter Doctores emerſerit controverſia, an quis ex unico actu publicus Latro, & Graſſator dici poſſit, vel plures ad id actus requirantur? Nos ejuſmodi controverſiam dirimere intendentes, unicam tantum graſſationem in via publica, aut vicinali admiſſam ſufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen Graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſecuta fuerit, tenore præſentium definimus, & declaramus*, & poſtea *in* §. 7. ſtatuit, & præcipit non eſſe attendendas quaſcumque declarationes a Sacra Congregatione Immunitatis emanatas, quatenus præſenti ſuæ Conſtitutioni adverſentur. Tales publicos Latrones, & Graſ- 97
ſatores viarum licet ſine ulla pœna, & culpa occidere; *cap. Cum homo 19. cauſ. 23. q. 5. l. 1. Cod. Quando liceat unicuique ſine judic.* Gloſſa *in cit. cap. Inter alia, verſ. Niſi publi-*

cus Latro, & ibi Hoſtienſ. *num.* 2. Faguan. *num.* 24. Pirhing *loc. cit. num.* 19. & *commu-*
98 *nis* aliorum. Nou tamen ſine Irregularitate; *cap. Interfeciſti* 2. & *cap. Si perfodiens* 3. *de homicidio*, Fagnan. *loc. cit. num.* 25. Pirhing *loc. cit. num.* 19. & alii communiter; Niſi eſſet ob neceſſariam vitæ defenſionem, texru expreſſo iu Clementina unica: *Si furioſus*, *de homicidio*.

99 Secuudo, excipiuntur, ſeu jure Aſyli carent *Depopulatores agrorum*, ut expreſſe in citata Bulla Gregorii XIV. confirmata a Bened. XIII. in cit. Gonſtitut. *Ex quo*; & concordat *cit. c. Inter alia 6. de Immun.* ibi: *Nocturnus Depo-*
100 *pulator agrorum*. Illi aurem dicuntur Depopulatores agrorum, qui agrorum ſegetes, aut vinearum fructus depopulanrur, eoſdem comburendo, deſtruendo, devaſtando, & hujuſmodi, ſive id faciant animo nocendi proprio Domino, ſive ſibimet conſulendo, ſive occulte, ſive publice id faciant, quia cum indiſtincte loquantur, debent etiam indiſtincte inrelligi; *l. de pretio*, *ff. de publiciana in rem action. cap.*
101 *Quia circa* 22. *de privileg.* Nec officit quod *in cit. cap. Inter alia*, ut quis priveiur jure Aſyli ratione depopulationis, requiraiur expreſſe quod ſit *Nocturnus Depopulator*, quia Bulla Gregoriaua confirmata a Benedictina omiſit ly *Nocturnus*, & abſolute poſuit *Depopulatores agrorum;* & eos indiſtincte privavit jure Aſyli, & præcepit, ut forma ibi tradita ſervaretur, quamvis forſan antiqui Canones mitiores fuiſſent, ex quo ſufficienter videtur correctum jus commune antecedeus; *arg. cap. Licet* 1. *de Conſtitutionibus in* 6. Sic Farinac. *in Appendice de Immunitate cap.* 11. *n.* 161. Barboſa *loc. cit. num.* 87. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 98. & alii.

102 Tertio, excipiuntur, & jure Aſyli privantur, qui *homicidia*, *& mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis*, *vel earum Cœmeteriis committere non verentur*, uti expreſſe iu cit. Bulla Gregorii XIV. §. 3. confirmata a Benedicto XIII. & concordat *c. Immunitatem* 10. *de Im-*
103 *munitate Eccleſiarum*. Immo Benedictus XIII. in dicta Conſtitutione *Ex quo* §. 4. quo ad hæc notabilem facit extenſionem, ibi: *Inſuper ab Eccleſiæ Immunitatis beneficio excludimus*, *atque repellimus*, *& pro excluſis*, *atque repulſis haberi volumus*, *nedum eos*, *qui homicidia*, *aut mutilationes membrorum in Eccleſiis*, *earumque Cœmeteriis committere audent; quemadmodum in Gregoriana Conſtitutione ſancitum eſt. Verum etiam eos*, *qui ſtantes in Eccleſia*, *vel Cœmeterio interficiunt ſtantes extra Eccleſiam*, *vel Cœmeterium*, *aut ipſis membrum mutilant; Nec non eos*, *qui ſtantes extra Eccleſiam*, *aut Cœmeterium occidunt ſtantes intra Eccleſiam*, *vel Cœmeterium*, *aut iis membrum mutilant. Ac eos tandem*, *qui confugientibus vim inferunt*, *atque ipſos ab Eccleſiis*, *aliove loco immuni violenter extrahunt*, *& abducunt. Declarantes*, *in quatuor prædictis caſibus ejuſmodi Reos non illius tantum Eccleſiæ*, *quam violarunt*, *ſed cujuſcumque etiam alterius Eccleſiæ*, *Immunitate gaudere nequaquam poſſe*, *aut debere*.

Unde hic Pontifex quatuor de novo diſpo- 104
nit. Primo, declarat non gaudere Immunitate eos, qui ſtantes in Eccleſia, vel Cœmeterio inrerficiunt ſtantes extra Eccleſiam vel Cœmeterium, aut ipſis membrum murilant. Secundo, declarat neque gaudere Immunitate eos, qui ſtantes extra Eccleſiam, aut Cœmeterium occidunt ſtantes Inrra Eccleſiam, vel Cœmeterium, aur iis membrum mutilant. Tertio, declarat, & ſtatuit neque gaudere immunitate eos, qui confugientibus vim inferunt, atque ipſos ab Eccleſiis, aliiſque locis immunibus violenter extrahunt, & abducunt. Quarto, declarat, quod in tribus dictis novis caſibus, & in alio jam ſtatuto *in c. Immun.* 10. *de immunit.* & in d. Gregoriana, nempe quod, qui *homicidia*, *& mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis*, *vel earum Cœmeteriis committere non verentur*, non gaudeant immunitare hujuſmodi Rei, non illius tantum Eccleſiæ, quam violarunt, ſed cujuſcumque etiam alterius Eccleſiæ immunitate gaudere nequeant.
Et hinc ſunt caute legendi Auctores, qui ha- 105
ctenus aliter docuerunt, & ſcripſerunt. Mu- 106
tilatio membrorum ad hoc, ut ſit privativa immunitatis, debet eſſe alicujus membri corporis, quod ſpeciale officium ab officio aliorum membrorum haber, ut ſunt oculus, pes, aures, nares, manus, lingua, membrum virile, & ſimilia, quæ habent peculiares functiones diſtinctas a cereris membris; non ſic autem digitus etiam pollex, vel index, dentes, ungues, capilli, barba, teſtes, articuli digitorum, pars aliqua carnis, vel copia ſanguinis, & ſimilia, quæ proprium non habent officium diſtinctum ab aliis membris, uti notant communiter Doctores cum Gambacur. *de immun. lib.* 5. *cap.* 18. *ſub num.* 7. Covarr. *in Clement. Si Furioſus*, *part.* 3. *n.* 8. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 6. §. 2. *ſub n.* 8. Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 23. §. 1. *de immun. n.* 22.
Unde qui graviter aliquem vulnerat in Eccle- 107
ſia etiam cum magna ſanguinis effuſione, & carnis læſione, ſi vulnus non ſit letale, gaudet

Digitized by Google

det adhuc immunitate Aſyli . Sic declaravit Sac. Congreg. apud Pignatell. *tom. 6. conſult.* 4. *n.* 106. præciſis his verbis : *Qui faciem , vel vultum , vel os cuipiam in Eccleſia vulnerat , gaudet immunitate*, 16. *Novemb.* 1618. & ſub aliis verbis refert Barboſa in *ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Immunitas n.* 12.

108 Quarto, ſecundum Bullam Gregorianam excipiuntur, & Jure Aſyli non gaudent, qui *proditorie proximum ſuum occiderint*, ut expreſſe in cit. Gregoriana §. 3. confirmata a d. Benedictina, & concordat *c. Si quis* 1. *de homicidio*.

109 Nomine *proximi ſui* intelliguntur omnes homines cujuſcumque conditionis , vel cultus , ſeu Religionis , quibus etiam in caritate, ac dilectione ſubvenire tenemur ; *cap. Caritas* 2. *de pœnit. diſt.* 2. *& cap.* 13. *Lucæ* , ac alibi ; proximus enim intelligitur omnis rationalis creatura , ut docet S. Auguſtinus *cap.* 23. *de*
110 *doctrina Chriſtian.* Nomine autem homicidæ proditoris intelligitur ille , qui nulla præcedente inimicitia, aut rixa aliquem occidit ſub ſimulata amicitia, aut fidelitate, ad quam ratione muneris, conditionis , aut perſonæ erat ſpecialiter obligatus, ita ut prudenter ab occiſo nec deberet timeri, nec præcaveri. Ut ſi nulla præcedente inimicitia vir uxorem, aut econtra, filius patrem, aut econtra, ſervus dominum , aut ſi quis alius Fratrem ſocium itineris, commilitonem , contubernalem, familiarem occidit. Sic *in re communis* cum Pignat. *t.* 9. *conſult.* 18. *per totam*, ubi ad rem affert plura decreta, ſub *n.* enim 6. ſic ait: Declaravit *Sac. Congr. Immunit. in Beneventana* 18. *Auguſti* 1637. his verbis : *Ad probationem homicidii proditorii requiritur amicitia præcedens ; num.* 7. ſubjungit : Et *Sacr. Congregat. ſuper Epiſcopis in Rhegienſi* 12. *Octob.* 1602. *& in Bojanenſi* 7. *Apr.* 1622. declaravit : *Dicitur Proditor, qui aliquem , cui ſe tamquam ſocium , & amicum adjunxerat in via , nulla rixæ cauſa interveniente occidit , ſeu qui doloſo ſub amicitiæ colore ſeducit aliquem, ut occidat ; n.* 8. addit: *In Cuſentina Ead. Sac. Congr.* 8. *April.* 1603. *Generaliter homicidium commiſſum ſine præcedentibus inimicitiis , dicitur proditorium , & non gaudet Immunitate ; num.* 9. ſubjungit: *die* 16. *April.* 1611. *Ead. Sac. Congreg. declaravit tunc dici præceſſiſſe inimicitias , quando conſtat inter homicidam & occiſum aliquot ante dies fuiſſe ſecutam rixam* ; *& n.* 10. addit : *Etiamſi non occidat ferro , ſed veneno , vel quolibet alio modo, dicitur proditor , ut cenſuit Sacra Congregatio Conc.* 7. *Decembr.* 1632. & *num.* 11. ſuperad-
111 dit : *Non eſt tamen proditor , qui occidit inimicum etiam per inſidias , & a tergo* , ut cenſuit *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Bojan.* 6. *Apr.* 1612.

Homicidium proditorium committit , qui 112
nulla præcedente inimicitia occidit Dominum ſuum, familiarem, contubernalem , commilitonem, ſocium itineris, peregrinum, ſeu hoſpitem ſuſceptum ; Item ſi hoſpes ſuſceptus occidat ſuſceptorem , ſeu cauponem , & econtra, & ſic de ſimilibus, omnes enim iſti ratione ſtatus, conditionis, & muneris ſui, ſunt, vel deberent eſſe ac ſupponuntur amici , & fideles. Unde a fortiori homicidium proditorium 113
committit, qui nulla præcedente inimicitia parentem , prolem , conjugem, affinem, conſanguineum occidit, quia omnes iſti , vel ſunt, vel debent eſſe amici & ut tales ſupponuntur, unde non poteſt, nec prudenter debet ab iſtis mors timeri, & præcaveri. Immo homicidium 114
proditorium committit etiam occidens infantem, ſeu puerum uſu rationis carentem, quia vere occidit hominem omnino incautum, qui præcavere non poterat , & qui eſt inimicitiæ incapax. Unde *Sac. Congr. Conc.* 3. *Decembr.* 1632. apud Barboſam *in ſumma Apoſtolic. dec. verb. Immun. num.* 9. & apud Pignatel. *tom.* 6. *conſult.* 4. declaravit quod *Mater occidens filium infantem non gaudet immunitate Eccleſiæ*. Quinimmo neque gaudet immunitate Mulier 115
procurans abortum malis medicamentis, ut expreſſe declaravit *Ead. Sac. Congreg. Conc. ead. die* 3. *Decemb. & anno* 1632. apud Barboſam *loc. cit. num.* 11. & apud Pignatell. *loc. cit.*
num. 105. Alia quoad homicidium prodito- 116
rium, vide verb. *Homicida* , *Homicidium a n.* 79. *uſque in finem*.

Quinto, ſecundum Bullam Gregorianam ex- 117
cipiuntur, & Jure Aſyli privantur *Aſſaſſinii Rei*, ut expreſſe in cit. Gregoriana §. 3. confirmata a d. Benedictina, & concordat *cap. Pro humani redemptione* 1. *de homicid. in* 6. *Aſſaſſinium* eſt, & dicitur , quando pro pecunia , 118
aut alia re pretio æſtimabili , accepta , vel promiſſa, committitur homicidium . *Aſſaſſini* vero ſunt , & dicuntur tam illi , qui pretio conducti alium occidunt , quam qui pretium dant , aut promittunt, ut talis occidatur. *Ita in re communis Doctorum , arg. cap. Pro humani redemptione* 1. *de homicid. in* 6. & cit. Conſtit. Bened. XIII. inc. *Ex quo* §. 5. ubi ſic noviſſime expreſſe ſtatuitur : *Ad hæc in crimine Aſſaſſinii non modo Mandatarios , qui in ipſamet Gregoriana Conſtitutione aperte excipiuntur , ſed etiam Mandantes , qui certum pretium , aut mercedem, ſive in pecunia , ſive in aliis rebus tradi-*

Digitized by Google

derint, aut promiſerint, quamvis promiſſio nul-
lum habuerit effectum, dummodo Aſſaſſinium rei-
pſa patratum fuerit, ab Eccleſiaſticæ Immuni-
tatis beneficio excludimus, ac pro excluſis perpe-
119 *tuo haberi volumus, & mandamus;* Ubi, ut
vides, ſtatuitur quod Aſſaſſini ſunt non ſolum
Mandatarii, ſed etiam Mandantes, ibi: *Sed*
etiam Mandantes. Item quod ad Aſſaſſinium
requiritur pretium aliquod certum, & ſpecifi-
cum, ſeu determinatum in pecunia, vel aliis
rebus conſiſtens, & non ſufficit incertæ, gene-
ralis, ac vagæ rei promiſſio, ibi: *Qui certum*
pretium, aut mercedem, ſive in pecunia, ſive
121 *in aliis rebus tradiderint, aut promiſerint.* Item
quod qui abſque pretio ſibi dato, vel promiſ-
ſo, ſpe præmii, & animo complacendi alteri
aliquem occidit, non committit Aſſaſſinium,
122 ibi: *tradiderint, aut promiſerint.* Item quod
non ſufficit attentatum, ſed requiritur reipſa
patratum Aſſaſſinium, ibi: *Dummodo aſſaſſi-*
123 *nium reipſa patratum fuerit.* Et ſic jam decre-
verat *Sac. Congreg. Epiſc. & Reg. in Sarzan.*
21. *Febr.* 1620. nempe quod *antequam ſequa-*
tur effectus, qui pecuniam dedit propter homici-
dium, gaudet immunitate. Sic refert Pign. *t.* 2.
conſ. 69. *num.* 8. & idem pluries declaravit S.
Congr. Immunitatis approbante ſel. record.
Urb. VIII. & ſignanter *in una Bonon.* 10. *Apr.*
1628. *in una Neapolitana* 26. *Maii* 1629. *in*
una Mediolanenſi 21. *Decemb.* 1633. *in alia pa-*
riter Mediolanenſi 20. *Jun.* 1636. ut refert Spe-
124 rell. *dec.* 120. *num.* 58. Item ſi Mandatarius
nihil adhuc attentaverit, licet mandatum cum
pecunia receperit, Mandans non privatur Im-
munitate; *Sac. Congr. Epiſc. & Reg. in dicta*
125 *Sarzanenſi* 21. *Febr.* 1620. Item immunitate
Eccleſiaſtica gaudet qui mandat, & manda-
tum recipit, vel cooperatur propter pretium
acceptum, vel promiſſum ad faciem ferro cui-
dam deformandam, aut vulnerandam, quia
tales improprie ſunt Aſſaſſini; *Sacr. Congre-*
gat. Epiſcop. & Regul. in Neapolit. 25. *Junii*
1601.
126 Sexto, ſecundum Bullam Gregorianam ex-
cipiuntur, & Jure Aſyli carent *Hæreſis Rei*,
ut expreſſe in cit. Gregoriana §. 3. confirma-
ta a d. Benedictina. Intellige tamen ſi ob
ipſius *Hæreſis* crimen, non item ob alia cri-
mina ad Eccleſias confugiunt, uti jam dictum
eſt ſub verb. *Hæreticus n.* 58.
127 Septimo, ſecundum Bullam Gregorianam
excipiuntur, & Jure Aſyli privantur *læſæ Ma-*
jeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis Rei, ut
expreſſe in cit. Gregoriana §. 3. confirmata
128 a d. Benedictina. Rei criminis læſæ Majeſta-
tis non gaudentes immunitate Eccleſiaſtica ſunt
occidentes, vulnerantes, percutientes, conju-
rantes, machinantes, hoſtiliter inſequentes
perſonam Principis, revelantes hoſtibus ſecre-
tum Principis, ut ab ipſis capiatur, item ad
hoc efficaciter conſulentes, auxiliantes, & fa-
vorem præſtantes; Pereg. *de imm. c.* 10. *n.* 11.
Mar. Ital. *l.* 1. *c.* 5. §. 7. *num.* 52. Bon. *t.* 2.
diſp. 3. *qu.* 7. *punct.* 7. §. 6. *num.* 10. Ventri-
glia *t.* 2. *ann.* 23. §. 2. *num.* 43. *de immunita-*
te, & alii paſſim. Ad hoc autem, ut tale 129
crimen læſæ Majeſtatis committentes in per-
ſonam ipſiuſmet Princ. non gaudeant immuni-
tate, requiritur quod ſint ſubditi illius Prin-
cipis, & quod Princ. ſit abſolutus, & ſupre-
mus, neminem Superiorem recognoſcens, ut
Papa, Imperator, Reges, Duces, Principes,
Reſpublicæ, ut Veneta, Januenſis, Lucenſis
&c. Magnus Magiſter Equitum Hieroſolymi-
tanorum, & ſimiles habentes in temporalibus
ſupremam juriſdictionem. Unde nomine Prin-
cipis, quantum ad hoc non veniunt Princi-
pes, & Duces pure titulari, Miniſtri, Prore-
ges, Fratres, Filii, & Uxores Regum, niſi
ſint Reginæ in capite jure ſucceſſionis, vel ex
morte Regis.
Ultra ſupradicta crimina a privilegio Im- 130
munitatis excepta in cit. Gregoriana, & in
quibuſdam declarata, & extenſa a dicta Bene-
dictina, ut patet ſupra *num.* 96. *num.* 103. &
104. *num.* 119. 120. 121. & 122. Alia ſunt
noviſſime excepta a Benedicto XIII. in d. Con-
ſtitut. *Ex quo* §. 6. ibi: *Excludimus pariter,*
repellimus, atque privamus ejuſdem immunitatis
privilegio interficientes proximum ſuum animo
præmeditato, ac deliberato; Falſificantes Litte-
ras Apoſtolicas: Miniſtros Montis Pietatis, vel
alterius publici Telonii, aut Banci pro depoſitis
Principis, privatarumque perſonarum deſtinati,
furtum, aut falſitatem, in prædictis locis com-
mittentes, cujus ratione Arca pecuniaria ita mi-
nuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit; Conflantes,
adulterantes, vel detondentes quaſcumque mone-
tas aureas, vel argenteas, etiam Principum ex-
terorum, quotieſcumque in loco, aut Provincia,
ubi crimen admittetur, liberum habeant uſum,
& commercium, vel ipſas Monetas conflatas,
adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere,
& erogare præſumentes, ut fraudis conſcii, at-
que participes cenſeri poſſint. Illos demum, qui
ſub nomine Curiæ ſeſe introducunt in alias do-
mos animo ibidem perpetrandi rapinas, eaſque
reipſa committunt cum homicidio, aut mutilatio-
ne membrorum alicujus ex domeſticis earumdem
ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte repe-

riri

riri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio ſequatur.

131 Perſonæ, quæ gaudent, vel non, jure Aſy-
li, aſſignantur. Jure Aſyli gaudent omnes Ca-
tholici utriuſque ſexus; *arg. cap. Inter alia* 6.
de Immun. Eccleſ. & cap. Reum 9. *cauſ.* 17.
q. 4. & Conſt. Gregorii XIV. incip. *Cum alias*;
nec non Conſtitut. Benedicti XIII. incip. *Ex*
132 *quo*. Unde audiendi non ſunt, qui dicunt,
Clericos non gaudere Immunitate Eccleſiaſti-
ca, ut pluries declaravit Sacra Congregatio
Epiſcopor. & Regul. & ſignanter *in Tropien.*
24. *Jan.* 1617. his verbis: *Immunitate gaudent Clerici, qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt extra caſus in Bulla Gregoriana* (adde nunc etiam in Benedictina) *comprehenſos, quo in caſu Abbatis opinio communiter eſt rejecta, ac reprobata*; ita apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 4. *num.* 101. *& in Faventina* 20. *Auguſti* 1606. *& in eadem Tropien.* 24. *Januar.* 1617. his verbis: *Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudent Immunitate etiam reſpectu utriuſque judicis*; Pignatell. *loc. cit. num.* 110. & pluries declaravit etiam Sacra Congr. Immun. & ſignanter *in Romana* 17. *Jan.* 1628. *lib.* 1. *decret. Paul. pag.* 76. his verbis: *Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudent Immunitate Eccleſiaſtica, & in Sulmon.* 9. *Octobr.* 1635. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 236. ibi: *Clericus percuſſor alterius Clerici confugiens ad Eccleſiam gaudere debet Immunitate.*

133 Immo etiam Regularis captus in loco immuni pro delicto non excepto in Bulla Greg. XIV. (adde nunc etiam in Bulla Benedicti XIII.) gaudere debet Immunitate Eccleſiaſtica; *Sac. Congr. Immunit. in Fulginaten.* 9. *Mart.* 1639. *lib.* 1. *decret. Pauluc. pag.* 110.

134 Quinimmo Regularis Sacerdos de ordine Prio-
ris Conventus, & Commiſſarii cauſæ crimi-
nalis extractus ab Eccleſia Conventus, ad quam
confugerat, e carceribus ipſius Conventus re-
ſtituendus eſt, & injungitur Archiepiſcopo,
ut mandet reſtitui; *ead. Sac. Congr. Immunit.*
in Neapolitana 11. *Octob.* 1692. *lib. decr. Gri-*
135 *mald. pag.* 209. Unde caute legendi ſunt Do-
ctores, qui aliter ſcripſerunt, ex quo *in una*
Æſina die 19. *Apr.* 1701. fuerit ab eadem Sac.
Congr. Immun. facta declaratio, ut ſequitur: *Expoſuit Sacræ Congregationi ſuper immunitate & controverſiis juriſdictionalibus Frater Carolus de Montechio Ordinis Minorum Obſervantiæ Reformatorum S. Franciſci ſe extractum fuiſſe de Mandato Patris Provincialis ab Eccleſia Conventus Æſini, in quo morabatur, inſtando propterea declarari incidiſſe in Excommunicationem, tam ipſum Provincialem, quam Fratres Executores. Et eadem Sacra Congregatio auditis rationibus a Patre Procuratore Generali allatis, inter quas adductum fuit prædictum Fratrem Carolum extractum fuiſſe ad correctionem, & ob id ad domum diſciplinæ translatum, cenſuit Provincialem, alioſque Fratres profeſſos non incurriſſe.*

Romæ hac die 19. *April.* 1701.

G. *Cardinalis Carpineus.*

Jo. Vallemanus Secr.

BEATISSIMO PADRE.

FRa Pietro Paolo di Cirignola per grazia di 136
Voſtra Santità Procurator Generale della Ciſmontana Riformata Famiglia di S. Franceſco proſtrato a' ſuoi Santiſſimi piedi riverentemente l'eſpone, come i Miniſtri Provinciali, e Guardiani delle Riformate Provincie di detta Famiglia, dovendo per debito de' loro Ufficj, e per la manutenzione della diſciplina Regolare talvolta penitenziare i loro Sudditi delinquenti, con fargli anche mettere in carcere *ad correctionem, ſeu in domo diſciplinæ*, acciocchè non fuggano, come gli viene conceſſo dalle Coſtituzioni Generali dell' Ordine, e ultimamente decretò la Sacra Congregazione de' Veſcovi *in una Bergomen.* 5. *Decembris* 1698. i ſuddetti delinquenti a preteſto di godere l'immunità Eccleſiaſtica, ſi rifugiano con iſcandalo del Secolo nelle Chieſe degl' isteſſi Conventi, pretendendo che tanto li Superiori, che comandano, che ſiano eſtratti, come quelli, che gli eſtraggono, ſiano violatori dell' immunità Eccleſiaſtica, non oſtante che la Sacra Congregazione dell' Immunità *in una Æſina* 19. *Apr.* 1701. abbi decretato il contrario. Quindi umiliſſimamente ſupplica la Somma Clemenza di Voſtra Santità a degnarſi confermare i ſuddetti Decreti, e più eſpreſſamente dichiarare; *Poſſe a Miniſtris Provincialibus, & Guardianis ſuos ſubditos intra ſepta Monaſterii delinquentes conſtringi ad ſubeundas pœnitentias ſalutares, & quatenus ob id ad Eccleſias confugiant, licite poſſe extrahi. Et Deus &c.*

Die 19. menſis Septembris 1734.

Sanctiſſimus ex cauſis in ſupplici libello expoſitis, impertitus fuit licentiam, & facultatem Miniſtris Provincialibus, & Guardianis Ordinis, de quo in precibus, ducere faciendi delinquentes Religioſos, & contumaces ab Eccleſiis eorum reſpective Conventuum ad clauſtrales carceres, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus.

Loco ✠ Sigilli.

N. *Card. Corſinus.*

PAPIEN.

Diſcuſſo in S. Congregatione ſuper Immunitate Eccleſiaſtica, & Controverſiis Juriſdictionalibus Articulo: An Pater Antonius de Vignali Provincialis Provinciæ Papien. Ordin. Min. Obſer. Refor. incurrerit in Cenſuras ob Extractionem ab Eccleſia S. Crucis ejuſdem Civitatis, & ſucceſſivam, implorato militum brachio, carcerationem P. F. Caroli de Gambolo, & Fratris Joachimi de Cartunio ab eo demandatas. Eadem Sacra Congregatio, auditis rationibus diffuſe allatis a prædicto Patre Provinciali ex una, & a recenſitis Fratribus, partibus ex altera, reſcripſit ſub die 28. Februarii proxime præteriti: Non incurriſſe, & Superiores procedant, prout de jure. Iterumque propoſita cauſa ſub die 24. currentis Jul. ipſa Sac. Congr. pariter reſcripſit -- In deciſis, & Amplius --

In quorum fidem &c.

Dat. Romæ hac die 28. Julii 1736.

Gregorius Cardinalis Spinula.

Locus ✠ Sigilli.

Joſeph Maria Arch. Damaſc. Secr.

Dalla Segretaria de' Memoriali li 28. Luglio 1736.

Eſſendo ſtata di ſentimento la Congregazione dell' Immunità di ſupplicare la Santità di Noſtro Signore per rilevanti motivi di rivocare l' Indulto, e facultà conceduta per Segretaria de' Memoriali ſotto li 19. Settembre 1734. ad iſtanza di Fra Pietro Paolo di Cirignola Procuratore Generale della Ciſmontana Riformata Famiglia di San Franceſco di poter eſtrarre i Religioſi delinquenti rifugiati nelle Chieſe de' loro reſpettivi Conventi, per condurli alle carceri clauſtrali, la Santità Sua è reſtata ſervita di comandare, che in avvenire nun abbia alcun vigure, e forza il reſcrittu del detto Indulto, e facultà, volendo, ed ordinandu, che un tale affare ſi riduca a termini di ragione con laſciare illeſa la dipendenza, che devono avere in ſimili caſi i Superiori Regolari dai Veſcovi. Per tutto ciò, ed in virtù d' eſpreſſo cumandamento di Sua Beatitudine il Cardinal Corſini ne dà l' avviſo al Padre Gio: da Pietrafitta Vice-Commiſſario Generale de' Riformati di San Franceſco, e in lui aſſenza al P. Lettor Felice da Roma Pro-Vicecummiſſario Generale, ad effetto, che abbiano notizia della mente Santiſſima, per eſeguirla, e facciano anche paleſe a tutti li Miniſtri Provinciali e Guardiani dell' Ordine, che è quanto in adempimento degli Ordini Santiſſimi. E Dio gli proſperi.

Præſens copia de verbo ad verbum collationata cum ſuo originali concordat.

Locus ✠ *Sigilli.*

Frater Franciſcus Antonius a Cirignola
Secretarius Generalis.

Supradicti omnes, tum Laici, tum Cleri- 137
ci, ſive Sæculares, ſive Regulares gaudent Ju-
re Aſyli, etiamſi ſint perſonaliter interdicti,
aut excommunicati etiam denunciati, & pu-
blici Clericorum percuſſores; Tuſcus verb. *Ec-
cleſia concl.* 10. *c.* 26. Covarruv. *lib.* 2. *variar.
reſol. cap.* 30. *num.* 11. Silveſter verb. *Immu-
nitas, de except. num.* 2. Layman *lib.* 4. *tract.
9. cap.* 3. *num.* 10. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.*
49. *num.* 22. Reiffenſtuel *ibid. num.* 55. Re-
migius *de Immunit. Eccleſ. in* 19. *fallen. n.* 1.
Jul. Clarus *in* §. *fin. quæſt.* 30. *verſ. Quæro
etiam nunquid excommunicati*, Fagnan. *in cit.
cap. Inter alia* 6. *de Immun. n.* 42. cum aliis
ibi citatis, & Boer. *dec.* 110. *num.* 7. qui di-
cit eſſe communem. Judæi, Pagani, ac cete- 138
ri infideles, qui in Chriſtum non credunt,
gaudent immunitate Aſyli. Sic pluries decla-
ravit Sacr. Congregatio Imm. & ſignanter *in
Sarzanen.* 26. *Septemb.* 1651. *lib.* 4. *decr. Paul.
pag.* 161. his verbis: *Hebræus confugiens ad Ec-
cleſiam gaudet privilegio Immunitatis Eccleſiaſti-
cæ, & in Piſauren.* 26. *Mart.* 1686. *lib.* 3. *de-
cret. Altovit. pag.* 550. his verbis: *Judæus ca-
ptus a Birruariis ſub tecto, ſeu ſtillicidio Eccle-
ſiæ gaudet Immunitate, & in Cathaten.* 18. *Fe-
bruar.* 1631. apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 4.
num. 112. his verbis: *Infidelis ſive ſit ſervus,
ſive mancipium, gaudet immunitate Eccleſiæ.*
Etiam Hæretici gaudent Jure Aſyli, ſi non 139
prupter crimen Hæreſis, ſed ob aliud delictum
fugiunt ad Eccleſiam, aut alium religioſum
locum; Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 49. *n.* 40.
Reiffenſt. *ibid. num.* 80. Zoeſius *ibid. num.* 16.
Saunig *ibid. cap.* 2. *num.* 7. & alii paſſim, &
jam fuit dictum *ſupra num.* 126. & ſub *verb.
Hæreticus num.* 58. Et ratio univerſim eſt,
quia privilegium Immunitatis non conceditur
intuitu perſunarum, ſed propter honorem, &
reverentiam, quæ locis ſacris, & Divino cul-
tui debetur; *l. Præſenti, verſ. Ipſis ſervata
loci reverentia, Cod. de his, qui ad Eccleſ. con-
fugiunt, cap. Reum* 9. *cap. Frater* 10. & *cap.
Definivit* 35. *cauſ.* 17. *qu.* 4.

Immunitate Aſyli non gaudet, qui ligatus 140
ducitur per locum ſacrum ad carceres, vel ad
ſupplicium, quamvis dicat: *Voglio quì goder
l' Immunità*, maxime in caſu quo alia ſecura
via e loco capturæ ad carceres, ſeu e carce-
ribus ad locum ſupplicii non ſit. Secus au-

tem

tem ſi alia ſecura exiſtente via per locum ſacrum duceretur; Peregriu. *de immunit. cap.* 5. *num.* 8. Diana *par.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 13. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 155. & videtur congruere couciliationi factæ a Pignatello iuter decreta Sacræ Cougregationis Epiſcoporum, & decreta Sacræ Congregatiouis Immunitaiis ab ipſo relata *tom. 6. conſult.* 4. *n.* 108. his verbis: *Gaudet etiam comprehenſus, qui per locum ſacrum ducitur; Sacr. Congr. Epiſcop. in Sipontina* 12. *Mart.* 1602. *& in Theanenſi* 13. *Jul. & in Hieracenſi eodem die, ac anno. Verum contra cenſuit Sacr. Congr. Immun. ut ſupra, ſed alibi eas conciliamus.* Et ratio primæ partis concluſionis eſt, quia talis reus ad Eccleſiam libere non confugit, ſed invitus ducitur; Eccleſia tamen tutatur confugieutem libere, non vero inductum; nam Gregoriana confirmata a Benedictina non loquitur de ductis,
141 ſed confugientibus ad Eccleſias. Et confirmatur a ſimili ex Engel *loc. cit. num.* 17. de confugiente ad Sacerdotem portantem Euchariſtiam, qui apud eum Immunitatem reperit, quæ nou ſuffragatur ei, ad quem Euchariſtia ad carceres defertur, ut declaravit *Sac. Congregatio Immunitatis* 22. *Febr.* 1707. *apud Riccium in Synopſi* verb. *Extractus num.* 45. Sic Engel *loc. cit.* Sperel. *dec.* 104. *num.* 62. Vital. *in Clementin.* 1. *num.* 87. *de pœnit. & remiſſ. in quæſtione:* An violetur Immuuitas, ſi captus per Eccleſiam deducatur, & inde invitus abſtrahatur, ubi concludit his verbis: *Attende, quia iſte non confugit ad Eccleſiam, & ſic non debet gaudere.* Ratio autem ſecundæ partis eſſe poteſt, quia alia exiſtente via, nulla adeſſet ueceſſitas duceudi reum per locum ſacrum, & ſic Eccleſia tutaretur reum ratione violatæ iudebite a Miuiſtris revereutiæ ſibi debitæ per *l. Præſenti, verſ. Ipſis ſervata loci reverentia, Cod. de his qui ad Eccleſ. confug. cap. Reum* 9. *cap. Fratres* 10. *& cap. Definivit* 35. *cauſ.* 17. *q.* 4.
142 Confugitus non gaudet Immunitate Eccleſiæ, quando ligatus una cum Birruario ad Eccleſiam confugit; *Sac. Congr. Immun. in Florentina* 6. *Novemb.* 1634. *lib.* 2. *decret. Paul.*
143 *pag.* 205. Item coufugiens ad murum Eccleſiæ, ſed ſemper deteutus, uec unquam dimiſſus a Birruariis, nou gaudet immunitate; *ead. Sac. Congr. Immun. in Alatrina* 2. *Mart.* 1660. *lib. decret. Rocci pag.* 236. Etiamſi ingrediatur Eccleſiam; *ead. Sac. Congr. Immun. in Alban.* 11. *Octob.* 1679. *lib.* 2. *decr. Altov.*
144 *pag.* 1856. Similiter Sacerdos iu proceſſione publica occidens alium Sacerdotem, captus a Birruario Curiæ Laicæ de ordine Vicarii Foranei ſemper detentus ab ipſo Birruario, etiam quaudo vi confugit ad Eccleſiam, non gaudet immunitate; *ead. Sac. Congr. Immun. in una S. Agathæ Gothorum* 18. *Martii* 1692.
lib. decret. Grimald. pag. 105. Gaudent tamen 145
Immuuitate confugientes ad Eccleſiam etiamſi ligati catenis, & ferris confugiant; *Sacr. Congr. Immun. in Beneventana* 6. *Maii* 1653.
lib. 5. *decret. Paul. pag.* 12. Sic etiam Reus 146
qui effugerat e manibus Birruariorum ligatus ad Eccleſiam gaudet immuuitate, adeoque eſt reſtiiueudus; *Sac. Congr. Immun. in Raguſina* 5. *Maii* 1699. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 218.
Ablatus a propriis couſanguineis e manibus 147
Sarellitum, & inde confugieus iu Eccleſiam, gaudere debet immuuitate; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Beneventana* 11. *Febr.* 1648. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 42.

Hic juvat adducere varia decreta Sacræ Con- 148
greg. relata a Piguatello *tom.* 6. *conſult.* 4. ubi ſub *num.* 76. ſic refert. Qui cum armis prohibitis ad Eccleſiam confugiunt, gaudent immunitate; *in Salernitana* 30. *Sept.* 1626.

Confugiens ad Eccleſiam, dum ducitur ad 149
ſupplicium gaudet Immunitate. *In Vallifoletana* 19. *Maii* 1627. apud eumdem *n.* 78.

Confugiens ad Eccleſiam, ſi ab ea exeat 150
cum ſalvo conductu, & carceretur a Curia Laicali, eſt reſtituendus; *In Ariminen.* 3. *Maii* 1628. apud eumdem *n.* 79.

Condemnatus ad ſupplicium mortis effriu- 151
gens carceres, non autem compedes, ſi coufugiat ad Eccleſiam, gaudet Immunitate; *In Romana* 11. *Februarii* 1648. apud eumdem *num.* 91.

Condemuatus ad Triremes coufugiens a car- 152
cere ad Eccleſiam, gaudet immunitate; *In Anglonenſi* 22. *Jun.* 1660. apud eumdem *n.* 94.

Coufugitus metu iuimicorum eum in Ec- 153
cleſia obſidentium, ab Eccleſia exiens, gaudet immunitate; ideoque reſtitueudus eſt eidem Eccleſiæ; *Sacr. Congreg. Immunit. in Spoletana* 4. *Jun.* 1641. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 146.

Confugiens ad Eccleſiam cadens ſub ſtilli- 154
cidio, ſi iude extrahatur, eſt reſtitueudus Eccleſiæ; *Sac. Cong. Imm. in Firmana* 18. *Mart.* 1698. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 142.

Confugiens ad Eccleſiam pro debito civili 155
gaudet immunitate; *Sacr. Congr. Epiſcop. in Cortonenſi* 21. *Jul.* 1617. *in Beneventana* 10. *Maii* 1619. *& in Senogallien.* 22. *Novembris* ejuſdem anni apud Pignatel. *loc. cit. num.* 77. 101. & 102.

Hic

156 Hic attendenda eſt Couſtitutio Clemeutis XII. incip. *In ſupremo juſtitiæ ſolio*, edita pro ditione temporali Pouiificia, & deinde per particularia Brevia exteuſa ad diveiſa alia Dominia, ac ſignauter ad totum Domiuium iuvictiſſimi noſtri Regis Sardiniæ a fauſtiſſimæ, & ſanctæ memoriæ Pontifice Benedicto XIV. ut iu ejus *Inſtructione dependenter a Concordatis Benedicti XIII. pro Immunitate, & exercitio Juriſdictionis Eccleſiæ* §. *IX.* in qua Conſtitutione dictus Clemens XII. confirmatis Conſtitutiouibus Gregorii XIV. iucip. *Cum alias*, & Benedicti XIII. incip. *Ex quo*, ad id editis, declarat iuſupet, nou gaudere Immunitate Eccleſiaſtica Reum homicidii, quamvis iu tixa commiſſi, dummodo nou fuerit caſuale, vel ad propriam deſeuſionem, ibi: *Item declaramus, omnes, & ſingulos prædictos, tam Laicos, quam Eccleſiaſticos, qui in Urbe, ac Ditione præfatis, ex cauſa, & occaſione homicidii, etiam in rixa commiſſi cum armis, ſeu inſtrumentis ſuapte natura aptis ad occidendum inquiſiti, & proceſſati, vel in contumacia banniti, & condemnati fuerint, dummodo homicidium non fuerit caſuale, vel ad propriam defenſionem, Immunitatis præfatæ beneficio minime etiam gaudere*. Et quia Beuedictus XIII. in dicta ſua Couſtitutione excipiendo caſum homicidii animo præmeditato, ac deliberato commiſſi, nullam fecit mentionem de Eccleſiaſticis, nec expreſſit, an Reis homicidii præmeditati ſuffragari deberet beneficium minoris ætatis, & an ſi ſolum occideus homicidio præmeditaio, ſed etiam omnis couſulens, & adjuvans ſimilem homicidam, excludaiur ab Immunitate locali, Clemens XII. in cit. ſua Conſtitutione extendit, & ampliat Conſtitutionem Benedicti XIII. etiam ad Eccleſiaſticos reos homicidii præmeditati, ibi: *Ad ipſos Eccleſiaſticos cujuſcumque gradus, & Ordinis exiſtant in Urbe, ac in univerſa Ditione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ mediate, vel immediate ſubjecta homicidium animo ſimiliter præmeditato, ac deliberato patrantes, extendimus quoque, & ampliamus;* Et inſuper declarat ut ſequitur: *Declaramus homicidii reos natu minores viginti quinque, majores vero viginti annis, tam laicos, quam Clericos, atque omnes, & ſingulos ſive Laicos, ſive Clericos, qui mandatum, conſilium, inſtigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occiſori præbuerint, ex quorum ſingulis pravis actibus homicidium evenerit, in dicta Benedicti Prædeceſſoris Conſtitutione comprehenſos eſſe, ac deinceps cenſeri debere, eamque quatenus opus ſit, ad ipſos pariter extendimus*. Et ne iracundiæ calor liberum poſſit reddere homicidam a pœna ordinaria, ſic expreſſe declarat, ibi: *Occiſor pœna pariter ordinaria puniatur, licet homicidium ſecutum ſit in rixa, ſi homicida rixæ auctor fuerit: neque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nuſquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium ſex horarum ſpatium interceſſerit, id ſufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertiſſe debuerit*. Ac alia ſaluberrima ad homicidia impedienda ibi diſponit, & merito uti ſcitu diguiſſima ibi videnda, ac attendenda.

157 Præſaias Conſtitutiones, nempe Gregorii XIV. Benedicti XIII. atque Clementis XII. noviſſime confirmavit Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Officii noſtri*, iu qua iuſuper declaravit, beneficio immunitatis excluſos etiam Eccleſiaſticos, & mulieres reas homicidii, ſicut etiam occideutes baculo aut ſaxo. Alia quoque ſtatuit ac magis declarat, quæ ut melius innoteſcant, Conſtitutiouem ipſam hic ad litteram ſubjicimus.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

OFficii noſtri ratio nou eam modo ſollicitudinem Nobis imponit, ut Sacrorum Canonum leges, & Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum Conſtitutiones, in quarum interpretatione nihil dubium, aut perplexum occurrit, exactiſſime ſervari, & impleri curemus; ſed id etiam a Nobis expoſcit, ut exorientem circa aliquas ex illis dubiorum ſegetem, quæ earum debitæ executioni multis modis officere dignoſcitur, opportuuis editis declarationibus, aut definitionibus, amputare, ac removere ſtudeamus.

Sane fel. record. Prædeceſſor Noſter Gregorius Papa XIV. providam Juris Canonici ſanctionem præ oculis habens, qua ſcilicet ſub Tit. *de homicidio voluntario, vel caſuali* cap. 1. innovatum fuit vetus præceptum Legis a Deo in Exodo latæ -- *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari meo evelles eum ut moriatur* --; per ſuam Anno Incarnationis Dominicæ MDXCI. nouo Kalendas Junii editam Couſtitutionem, quæ incipit -- *Cum alias* --, iis, qui proditorie proximum ſuum occidiſſent, ad Eccleſias, Locaque Sacra, & Religioſa confugientibus, Eccleſiaſticam Immunitatem minime ſuffragari decrevit. Tum vero piæ mem. Prædeceſſor quoque Noſter, ac Dignitatis Noſtræ amplificator Benedictus Papa XIII. Anno Incarnat. Do-

mi-

minicæ MDCCXXV. ſexto Idus Junii, edita Conſtitutione, quæ incipit -- *Ex quo Divina* --; non eos tantum, qui proditorie, ut præfertur, homicidium patraſſent, verum etiam interficientes proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato, ab Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio excluſit, & repulit; Demum ſan. mem. proximus Deceſſor Noſter Clemens Papa XII. in ſua Conſtiturione, quæ incipit -- *In ſupremo Juſtitiæ ſolio* -- Anno Incarn. Domin. MDCCXXXIV. Kalendis Januarii edita, eos etiam, qui homicidium in rixa commiſiſſenr, dummodo homicidium non fuiſſet caſuale, vel ad propriam defenſionem, Immunitatis prædictæ beneficio minime gaudere voluit, atque decrevit.

Inſuper iidem proxime memorati Prædeceſſores Benedictus, & Clemens, ad ea, quæ in Jure Canonico, & in Gregoriana Conſtitutione recenſebantur, nonnulla alia delicta addiderunt, quæ, ſi qui commiſiſſent, eos a prædicto beneficio aſyli, & confugii apud Eccleſias, ac loca Sacra, & Religioſa, excluſos fore ſtatuerunt; variaſque a Doctoribus ac dicti Juris, & Conſtitutionum Apoſtolicarum interpretibus, ac de immunitate locali agentibus, excitatas quæſtiones, & controverſias, declarando, ac definiendo ſuſtulerunt; ut ex eorumdem Conſtitutionum tenore colligere licet, atque etiam ex una e Noſtris Inſtiturionibus, quam olim dum Archiepiſcopalem Bononienſem Eccl. præſentes moderabamur, pro illius Populi curæ Noſtræ concrediti inſtructione, edidimus, quæque impreſſa extat *tom.* 2. Editionis Italicæ *num.* 21. in Latina vero Editione *num.* 41.

Ad hoc autem ut in Curia aliqua Eccleſiaſtica, in caſu alicujus ex delictis exceptis hujuſmodi, ad extractionem delinquentis e luco immuni procedere, eumque ad ſuus carceres transferre poſſet, quum præfatus Benedictus prædeceſſor ſatis eſſe voluiſſet, ut ſuper delicti excepti qualitate, ac perſonæ reitate, ea ſupperereur iudicia, quæ ad capturam decernendam ſufficientia reputari ſolent; ut vero extractum hujuſmodi Miniſtris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradere, & conſignare valeret, ea decreviſſet indicia ex proceſſu informativo adverſus extractum ipſum confecto reſultare debere, quæ, juxta regulas Juris, vocantur ultra torturam; alter deinde Prædeceſſor Clem. XII. ampliando declaravit, ut quoties Eccleſiaſtico Judici, ex indiciis, non quidem ultra torturam, ſed ad rorturam tantum ſufficientibus, de delicto excepto per extractum commiſſo conſtaret; poſſet idem extractum hujuſmodi Curiæ Sæculari tradere, & conſignare. Cæterum iidem Prædeceſſores nec auctoritatem Eccleſiaſticam ullo pacto per præmiſſa imminui, nec inde ullam Juſtitiæ lædendæ occaſionem captari poſſe voluerunt. Siquidem exrractiones delinquentium hujuſmodi e loco immuni nunquam ſine auctorirate Epiſcopi, & interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ ab ipſo Epiſcopo deputandæ, fieri poſſe ſtatuerunt; nec unquam extractos ipſos, prædictis etiam occurrentibus indiciis, Curiæ ſæcularis Officialibus tradi, & conſignari, niſi ea lege ſub graviſſimarum cenſurarum pœnis ſervanda, ut Eccleſiæ, ſeu Loco immuni reſtituerentur, quatenus in progreſſu cauſſæ iidem extracti indicia hujuſmodi purgarent, atque diluerent.

Cum autem ea, quæ per Clementem Prædeceſſorem prædictum, Juris communis, & Gregorianæ, ac Benedictinæ Conſtitutionum ſanctionibus addita fuerunt, ultra fines temporalis Dominii Apoſtolicæ Sedis minime extenderentur; viſum eſt Nobis, eadem ad alias quoque Regiones, quarum Supremi Principes id poſtulaſſent, opportune ampliari puſse. Itaque in Concordatis, tum quæ Anno MDCCXLI. cum Cariſſimo in Chriſto Filio Nuſtro Carolo utriuſque Siciliæ Rege Illuſtri, tum quæ anno ſequenti MDCCXLII. cum alio pariter Cariſſimo in Chriſto Filio Noſtro Carolo Emanuele Illuſtri quoque Sardiniæ Rege ſancita fuerunt, præmiſsas, aliaſque in Clementis Litteris præſaris contentas diſpoſitiones in eorumdem Regum Dominiis locum habere conceſſimus; mox etiam ad alia Principum id ſpectantium dominia, peculiaribus reſpective editis Litteris, quarum exemplum videra eſt in *tom.* 1. *Bullarii noſtri Conſtitut.* 88. quæ incipit -- *Alias felicis* -- extendimus, & ampliavimus.

Verum, quum tot iſta per Prædeceſsores Noſtros dictos, ac per Nos ipſos adhibita ſtudia, non omnes quæſtiones, quæ in Tribunalibus excitari ſoleut, tam ſuper qualiratibus homicidiorum, quæ pro exceptis haberi debeant, quam ſuper modo exequendi præfatas Conſtitutiones in variis homicidiorum hujuſmodi, aliorumque exceptorum delictorum caſibus, de medio tollere, ſeu penirus antevertere valuerint; id adhuc oneris Nubis relictum eſse judicavimus, ut conſtitutas in hoc rerum genere agendi regulas, ad quas ſæpiſſime ram Eccleſiaſticorum, quam ſæcularium Judicum acta expendere, & exigere neceſse eſt, nequaquam ultra difficultatibus, & dubiis involu-

tas

tas remanere pateremur. Itaque, omnibus mature penſatis, auditiſque nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aliorumque gravium Virorum, Juriſque Canonici peritorum, & in criminalibus judiciis verſatorum conſiliis, motu proprio, ac de Apoſtolicæ, qua fungimur, auctoritatis plenitudine, Noſtram, & Prædeceſſorum Noſtrorum mentem, in hunc, qui ſequitur, modum declarare, & quædam etiam ex integro, ut infra, ſtatuere decrevimus.

Ac primum quidem, cum in memorata Gregorii Prædeceſſoris Conſtitutione, quæ incipit -- *Cum alias* --, dum ea delicta enumerantur, quæ ab Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficio excluſa cenſeri debent, de Laicis delinquentibus duntaxat mentio habeatur; deque his etiam tantummodo loquutus fuerit alter Prædeceſſor Benedictus in ſupracitata Conſtitutione, quæ incipit -- *Ex quo Divina* --; placuit laudato Prædeceſſori Clem. XII. hujuſmodi Conſtitutiones per ſuam, quæ incipit -- *In ſupremo Juſtitiæ ſolio* --, ad Eccleſiaſticos etiam cujuſcumque gradus, & ordinis homicidium animo præmeditato, & deliberato patrantes, extendere, & ampliare; itaut nec ipſi, in hujuſmodi caſu, Eccleſiaſtica immunitate juvari poſſint; dummodo tamen commiſſi per eos homicidii cauſa ab eorum Judice Eccleſiaſtico competente cognoſcatur, ipſique ab eo, ſi rei reperti fuerint, citra pœnam ſanguinis, ad præſcriptum Sacrorum Canonum condigna puniantur animadverſione. Cum autem dubitatum fuerit, an ſub hac Clementis Prædeceſſoris ampliatione, & extenſione Regularium quoque Ordinum Profeſſores, & Alumni comprehendantur; Nos ad omnem ſuper hoc dubitationem tollendam, decernimus, & declaramus, omnes, & ſingulos cujuſcumque Ordinis, Congregationis, Militiæ, & Inſtituti Regulares, tam in ipſis expreſſe Profeſſos, quam illis quomodolibet adſcriptos, cujuſcumque gradus, & conditionis extiterint, etiamſi ex ipſorum Ordinum Privilegio, ſeu alias, quælibet expreſſa, & individua mentio de ipſis, eorumque Ordinibus, ad hoc ut ſub præſentis, aut præmiſſarum Conſtitutionum cenſura comprehendantur, habenda foret; ſi qui unquam, quod Deus avertat, homicidium animo præmeditato, ac deliberato patraverint, a beneficio Immunitatis Eccleſiaſticæ, juxta formam earumdem Conſtitutionum Benedicti, & Clementis, excluſos fore, & cenſeri.

Et quoniam prædictus Clemens Prædeceſſor ſpeciali decreto edito die 5. Octob. 1736. expreſſe declaravit, Mulleres etiam, quæ aliquod delictum ejuſmodi commiſiſſent, quod inter excepta, & ab Immunitatis localis beneficio excluſa, juxta præmiſſa, haberi debeat, pari jure hac in re cum Viris cenſeri, & ſub diſpoſitione Ipſius Litterarum incipien. -- *In ſupremo Juſtitiæ ſolio* --, æque in omnibus comprehendi debere: Nos hujus noſtræ Conſtitutionis tenore declarationem prædictam approbamus, & confirmamus, eique inviolabilis legis, juxta quam in occurrentibus caſibus judicari omnino debeat, plenarium robur adjicimus: Decernentes ſimiliter, ac declarantes, ſub ejuſdem Clementis, noſtræque hujus Conſtitutionis diſpoſitione, etiam Milites in omnibus, & per omnia comprehenſos eſſe; nec ullum militare privilegium, hac in parte, ipſis ſuffragari poſſe, aut debere.

Præterea quum in præfata Clementis Deceſſoris Conſtitutione ab immunitatis prædictæ beneficio excludantur omnes, & ſinguli tam Laici, quam Eccleſiaſtici inquiſiti, & proceſſati, vel in contumaciam banniti, & condemnati, *ex cauſa, & occaſione homicidii, etiam in rixa commiſſi cum armis, ſeu inſtrumentis ſuapte natura aptis ad occidendum, dummodo homicidium non fuerit caſuale, vel ad propriam defenſionem*; Sæpe diſputari contigit, an is, qui non caſu, vel ex propriæ defenſionis neceſſitate, homicidium in rixa commiſerit baculo, aut ſaxo; quæ ſcilicet, vel arma non ſunt, vel ſi ita appellari poſſent, non tamen arma ſuapte natura ad occidendum apta reputari ſolent; ab Immunitatis localis beneficio excluſus haberi debeat. Nos igitur, ſuper hujuſmodi dubio definiendo decernimus, quemcumque Homicidam ſive Virum, ſive Mulierem, ſive Laicum, ſive Eccleſiaſticum ſæcularem, aut cujuſvis Ordinis Regularem, qui etiam baculo, aut ſaxo proximum ſuum occiderit, Eccleſiaſtici confugii beneficio minime gaudere, ubi ex delicti circumſtantiis dignoſcatur, illius actum, quamvis in rixa commiſſum, non caſu, aut ex neceſſaria defenſione, ſed ex odio, & nocendi animo, ac voluntate prodiiſſe. Quæ quidem definitio noſtra conformis eſt divinæ Legi, quæ habetur in Libro Numerorum cap. 35. ubi, deſignatis Civitatibus refugii pro iis, qui ſanguinem proximi nolentes effudiſſent, ita ſubjungitur -- *Si quis ferro percuſſerit, & mortuus fuerit qui percuſſus eſt, reus erit homicidii, & ipſe morietur, Si lapidem jecerit, & ictus occubuerit,*

Digitized by Google

rit , ſimiliter punietur . Si ligno percuſſus interierit , percuſſoris ſanguine vindicabitur . Propinquus occiſi , Homicidam interficiet ; ſtatim ut apprehenderit eum , interficiet . Si per odium quis hominem impulerit , vel jecerit quippiam in eum per inſidias : aut cum eſſet inimicus , manu percuſſerit , & ille mortuus fuerit : percuſſor , homicidii reus erit ; cognatus occiſi , ſtatim ut invenerit eum , jugulabit . Quod ſi fortuito , & abſque odio , & inimicitiis , quicquam horum fecerit , & hoc audiente populo fuerit comprobatum , atque inter percuſſorem , & propinquum ſanguinis quæſtio ventilata ; liberabitur innocens de ultoris manu , & reducetur per ſententiam in Urbem ad quam confugerat , manebitque ibi , donec Sacerdos Magnus , qui Oleo ſancto unctus eſt , moriatur .

Accidit autem in homicidiis , id quod in eliis delictis exceptis locum nen habet , ut qui percuſſus , aut ictus fuerit , non ſtatim moriatur ; ſed plerumque per aliquot horas , aut dies ſpiritum trahat . Interim percuſſor ad Eccleſiam , aliumve locum immunem confugiens , Aſyli jure gaudet , quo privari non poteſt , ut homicida , quamdiu percuſſus ab eo in vivis agit ; dumque ex ipſo loco immuni de ſaucii vite ſolicite explorate non deſinit , ſi eum diutius victurum intelligit , a cepto Aſylo nequaquam diſcedit ; ubi vero illum ex accepto vulnere vitam emittere agnoſcit , arrepta fuga , Magiſtratuum diligentiam præverteus , tempeſtive ſibi conſulit , meritaſque pœnas evaſit . Quod cum ab ils , qui juſtitiæ adminiſtrandæ præpoſiti ſunt Nobis expoſitum fuerit perſæpe evenire , & quidem non ſine magna publicæ tranquillitatis pernicie , ob impunitatis ſpem , quem facinoroſi homines ex hujuſmodi evaſionis fiducie concipiunt ; iidemque poſtularint , hujuſmodi malum opportunis providentiæ Noſtræ remediis ſubmoveri ;

Ideo Nos , de prædictorum Fratrum noſtrorum , aliorumque prudentium conſilio , per præſentes decernimus , ac mandamus , ut percuſſore ad Eccleſiam , aliumve ſacrum , aut religioſum locum confugiente , ſi Chirurgi ed inſpiciendum vulnus acciti , *grave vitæ periculum* adeſſe retulerint , percuſſor ipſe e loco immuni ſervetis ſervandis extractus , carceribus mancipetur ; hac tamen lege , ut Eccleſiæ omnino reſtituatur , ubi is , qui vulneratus fuerit , ultra tempus a Legibus conſtitutum , ſuperſtes vivat , & quidem ſub iiſdem pœnis , quibus in memoratis Benedicti , & Clementis Litteris ii ſubjiciuntur , qui delinquentem ex indiciis ed torturam ſufficientibus ſibi traditum reſtituere recuſent , poſtquam is in ſuis defenſionibus hujuſmodi indicia diluerit .

Quod vero in citeta Gregorii Prædeceſſoris Conſtitutione , circa facultatem demandandi extractionem delinquentium e loco immuni in caſibus exceptis , ſtatutum fuit ; ut ſcilicet ea ad ſolos Epiſcopos , alioſque Epiſcopis ſuperiores Prælatos pertineet , non vero ad alios Epiſcopis inferiores etiamſi alii Ordinarii ſint , aut Nullius Diœceſis ; ita ut occurrente caſu in loco exempto , & Nullius Diœceſis , tunc negotium hujuſmodi ad viciniorem Epiſcopum devolvatur , id quod ab alio quoque Prædeceſſore Benedicto in ſuperius allegata ipſius Conſtitutione confirmatum fuit ; id ipſum Nos quidem præſentium Litterarum tenore approbamus , & confirmamus . Sed quoniam nonnullæ ad Nos querelæ ſuper hoc delatæ fuerunt , quod quædam Curiæ Eccleſiaſticæ pro parte Officialium Curiæ Sæcularis requiſitæ , extrectionem delinquentium in caſibus exceptis hujuſmodi , diutius quam par eſt , protrahere conſueverunt ; Nos ipſis Venerabilibus Fratribus Epiſcopis , aliiſque Superioribus Eccleſiarum Præſulibus , enixe , ſtudioſeque ſuedemus , & reſpective mandemus , ut omnem querelarum occaſionem in hoc rerum genere ſtudeant amovere , & quoties de delinquentibus in ceſibus exceptis hujuſmodi agatur , ad opportuna indicia adverſus eos colligende animum intendere non recuſent ; ſicque ea , quæ juxta præmiſſa requiruntur , revera ſuppetere agnoſcant ; eorumdem delinquentium extractionem e loco immuni quam primum decernant , ut vel in Epiſcopalibus Carceribus nomine Eccleſiæ detineantur , vel etiam ad Curiæ Laicalis Carceres ejuſdem Eccleſiæ nomine retinendi , cum debitis cautelis transferantur . Nec enim Eccleſiaſtici zeli officium in eo ſtatuendum eſt , ut juſtitiæ curſus per Apoſtolicas Conſtitutiones præſcriptus adverſus facinoroſos homines impediatur ; verum in Eccleſiæ immunitate , aliiſque omnibus Eccleſiaſticorum locorum , & perſonerum juribus aſſerendis , & ſuſtinendis , quum ea , contra ſacrarum Legum præſcriptum , infringi , ac violari contingat . Quum tamen hujuſmodi moras tunc maxime intervenire putemus , quum præfata delicta excepte non in Civitatibus , ſed per Diœceſes , in locis a Curiæ Eccleſiaſticæ reſidentia remotis , perpetrantur ; idcirco Nos per eaſdem præſentes prædictis Epiſcopis , aliiſque Superioribus Prælatis facultetem conce-

ce-

Digitized by Google

cedimus, & impertimur, ut quoties in hujuſmodi caſibus pro parte Curiæ Laicalis requiſiti fuerint, Vicariis ſuis Foraneis, ſive etiam aliis Perſonis Eccleſiaſticis ad id per ipſos Antiſtites deputandi, committere poſſint, ut indicia ad extractionem neceſſaria juridice colligant; ut his nimirum inſpectis iidem Antiſtites, prout juris erit, ad delinquentium hujuſmodi extractionem quantocius decernendam procedere valeant.

Et quidem hæc omnia, quæ per præſentes hucuſque declaravimus, definivimus, atque ſtatuimus, tam in hac Urbe Noſtra, & in Bononienſis, Ferrarienſis, Beneventana, aliiſque omnibus Civitatibus, Terris, & Locis, Nobis, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubjectis, etiam ſpecialem, & individuam mentionem requirentibus, eorumque Curiis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, etiam Baronalibus, quam etiam in aliis Regnis, Provinciis, atque Ditionibus, ad quas dictæ Prædeceſſorum Noſtrorum Conſtitutiones, ſive peculiaribus conceſſionibus, ut ſupra, ſive per viam *Concordati*, extenſæ, & ampliatæ fuerunt, quatenus nimirum congruere dignoſcantur cum eiſdem concordatis, quibus nulla in re derogare intendimus, locum perpetuo habere, ſuoſque debitos effectus ſortiri, & obtinere, & ab omnibus, & ſingulis Ditionum, Regnorum, Locorumque hujuſmodi tam Eccleſiaſticarum, quam ſæcularium Curiarum Judicibus, Magiſtratibus, Officialibus, & Miniſtris, aliiſque omnibus, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, per omnia obſervari volumus, atque decernimus.

Illud etiam, quod in præallegatis Noſtrorum Prædeceſſorum Conſtitutionibus, ſub graviſſimarum pœnarum interminatione, diſtricte vetitum fuit, ne ſcilicet Curiæ ſæculares, earumque Magiſtratus, Judices, & Officiales quicumque, ab Eccleſiis, Monaſteriis, lociſque ſacris, aliquem delinquentem, etiam in caſibus exceptis, ſine Eccleſiaſticæ auctoritatis interventu capere, extrahere, aut incarcerare, neve ad declarandum, crimina a prædictis admiſſa eſſe de exceptis in eorumdem Prædeceſſorum Conſtitutionibus (quum id ad ſolos, ut præfertur, Epiſcopos pertinere dignoſcatur) quoquo modo procedere audeant, ſeu præſumant; Nos quoque iiſdem motu, auctoritate, at tenore confirmamus, & innovamus; atque ab omnibus, ad quos pertinet, ſeu pertinebit in poſterum, inviolabiliter etiam perpetuo obſervari præcipimus; contrafacientes quoque, & tranſgreſſores, eaſdem omnes pœnas, quæ in præallegatis Conſtitutionibus indictæ ſunt, omnino incurrere ſtatuimus, atque ſancimus; Decernentes, in numero tranſgreſſorum hujuſmodi eos etiam eſſe, & cenſeri, qui, in ſpretum Eccleſiaſticæ auctoritatis, & Canonicarum ſanctionum, præſcripto ad Superiores Eccleſiaſticos recurſu poſthabito, Eccleſias, & loca immunia obſidere præſumunt, ac impediendo ne ad illos, qui Sacro Confugio ſe tuentur, alimenta deferantur, ſive aliter, eoſdem in Curiæ ſæcularis poteſtatem ſe dedere cogunt. Nos enim eos, qui talia auſi fuerint, ſive confugientes hujuſmodi de exceptis delictis, ſive de aliis non exceptis inquiſiti ſint, omnes, & ſingulas pœnas, atque cenſuras adverſus Eccleſiaſticæ immunitatis violatores, in jure, ac in prædictis Conſtitutionibus Apoſtolicis latas, atque ſtatutas, incurrere decernimus, ac declaramus. Sane hujuſmodi artes, atque violentias aliis etiam retro temporibus intentari conſueviſſe non ignoramus; ſed ſimul etiam ab Eccleſia damnatas ſemper, atque proſcriptas fuiſſe comperimus; idque ſatis demonſtrant ea, quæ in pluribus Provincialibus Conciliis, labentibus decimotertio, ac decimoquarto Eccleſiæ ſæculis, ſtatuta leguntur; ibi enim, expoſitis Eccleſiarum circumſeſſionibus, interceptione alimentorum, aliiſque artibus, quibus ii, qui ad Eccleſias confugerant, ad deditionem adigebantur, quicumque ſimilia attentare præſumpſerint, anathematis mucrone feriuntur. Et nos igitur, qui Eccleſiæ ſpiritum circa præmiſſa toties aperte declaratum, atque a Prædeceſſoribus Noſtris conſtanter ſervatum, exuere neque poſſumus, neque volumus, eidem per omnia inhærentes, decernimus, & declaramus, omnes, & ſingulos, qui ſub Eccleſiaſticæ immunitatis tutela degentibus, hujuſmodi ratione vim inferre auſi fuerint, præter alias pœnas, atque cenſuras adverſus ejuſdem Immunitatis violatores, ut præfertur latas, atque ſancitas, ſine alia declaratione incurrendas, omni beneficio, ac privilegio Eccleſiaſtici confugii, & Aſyli tam apud Eccleſias, & loca immunia ab ipſis ſic violata, quam apud alias quaſcumque Eccleſias, & Loca Sacra, & Religioſa, indignos, atque privatos fore, & habendos eſſe, non ſecus ac alii omnes, *qui confugientibus vim inferunt, aut ipſos ab Eccleſia, aliove loco immuni, violenter extrahunt, & abducunt*, quas ſcilicet laudatus Prædeceſſor Benedictus XIII. in ſua allegata Conſtitutione, *non illius tantum Eccleſiæ, quam violarint, ſed cujuſcumque etiam al-*

alterius Eccleſiæ immunitate gaudere nequaquam poſſe, *aut debere* declaravit; & quorum Nos numero ſupradictos etiam jure & merito accenſendos eſſe decernimus.

Denique quum, ſicut accepimus, inter temporalis Dominii Noſtri, ac nonnullarum finitimarum Ditionum Curias, reciproca quædam conſuetudo inoleverit, ut qui certi generis delicta in alterutra ex Ditionibus hujuſmodi commiſerint, & intra fines alterius ſe receperint, inſtante Curia illius Ditionis, in qua delictum commiſſum fuit, capiantur, eidemque Curiæ tradantur, cumque, ſicut etiam Nobis expoſitum fuit, hujuſmodi traditionibus aliquando moram afferri contingat, propterea quod delinquentes hujuſmodi, in Terris, ad quas confugerunt, ſub Eccleſiæ alicujus, vel alterius loci immunis tutela ſe receperint: Idcirco Nos, Eccleſiaſticæ Immunitatis rationes cum recta Juſtitiæ adminiſtratione, & Reipublicæ tranquillitate, opportune copulare volentes, decernimus, & mandamus, ut ſi hujuſmodi confugientes delictum aliquod ex iis, quæ in Apoſtolicis Conſtitutionibus excepta ſunt, in temporali Romanæ Eccleſiæ Dominio patraverint, Indicia ad capturam requiſita, ab Epiſcopo Diœceſano, ſeu reſpective viciniori illius loci, in quo delictum commiſſum fuit, excipiantur, ſeu cumulentur; eaque ad Epiſcopum alterius loci, in quo delinquens Aſylum cœpit, ſine mora tranſmittantur; ut hic nimirum, quatenus traditioni præfatæ locus eſſe debeat, extractionem delinquentis e loco immuni, auctoritate ſua, & cum interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ, fieri mandet. Eadem ratione, ſi in præfatis aliorum Principum Ditionibus, in quibus traditionis prædictæ conſuetudo viget, ejuſmodi delictum commiſſum fuerit; quod, ſive in vim Gregorianæ, aut Benedictinæ Conſtitutionis, ſive ratione *Concordati* cum Apoſtolica Sede initi, ſive extenſionis alterius Conſtitutionis Clementis XII. ab eadem Apoſtolica Sede ſpecialiter impetratæ, pro excepto haberi debeat, volumus, & ſtatuimus, ut Epiſcopus ille, ad quem, ratione loci delicti commiſſi, id pertinere dignoſcitur, memorata indicia ad capturam requiſita cumulari faciat, eaque tranſmittat ad Epiſcopum Ditionis Eccleſiaſticæ, intra cujus Juriſdictionis fines illius delicti reus Aſylum delegit; ut hujus ſcilicet Antiſtitis auctoritate, aliiſque ſervatis ſervandis, a confugii loco extrahi, ac, ſi ita res feret, externæ poſtulanti Curiæ valeat conſignari. Volumus tamen, in quolibet ex præmiſſis caſibus, in quibus de delictis, ut ſupra, exceptis tantummodo agitur, prædictarum Benedicti, & Clementis Conſtitutionum, ſeu Concordatorum reſpective leges, atque tenores inviolabiliter obſervari; tum ſcilicet in eo, ut delinquens Eccleſiæ nomine in carceribus retineatur; tum etiam in eo, ut per Epiſcopos dumtaxat, privative quoad omnes alios etiam Eccleſiaſticos Judices, ex Indiciis, ut præfertur, ad torturam ſufficientibus, declaretur, an delictum, de quo eſt quæſtio, inter excepta connumerari debeat, necne: tum denique in eo quod pertinet ad obligationem reſtituendi reum ad formam dictarum Conſtitutionum, quatenus is in progreſſu cauſæ, indicia hujuſmodi ſibi adverſantia purgaverit; atque diluerit.

Ipſas demum præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, perpetuæ firmitatis vim, & robur habere, ſuoſque integros, atque plenarios effectus, in locis, atque Ditionibus prædictis, ac reſpective ubilibet locorum, & gentium, ſortiri, & obtinere, atque ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & quoquomodo pro tempore ſpectabit in futurum, etiam ſub ſtatutis pœnis, atque cenſuris per contravenientes ipſo facto incurrendis, omnino ſervari; ſicque, & non aliter in præmiſſis, per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Cardinalium hujuſmodi Congregationes, & Apoſtolicæ Sedis Nuncios, nec non ſæculares Curias, & Magiſtratus, etiam ſupremos, alioſve quoslibet, quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, etiam ſpeciali nota, & mentione dignos, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, decernimus, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus præmiſſis, aliiſque quibuslibet Apoſtolicis Conſtitutionibus, Regulis, & Ordinationibus, necnon quarumcumque Eccleſiaſticarum, aut Sæcularium Curiarum legibus, edictis, ſtylis, uſibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus: Privilegiis quoque, Indultis, & facultatibus, quibuſvis Perſonis etiam ſpeciali mentione dignis, & quavis quantumcumque ſublimi dignitate, & auctoritate fulgentibus, & ob quibuſvis etiam gravibus, & urgentiſſimis cauſis, ſeu quibuſcumque Regularium Ordinibus, etiam

Men-

Mendicantium, & Militaribus, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, ſeu Monachorum, aut Clericorum Regularium Congregationibus, Societatibus, & Inſtitutis, etiam Societatis Jeſu, aliiſque quibuſvis etiam ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuſcumque clauſulis, & decretis, etiam motu, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ſeu conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, ac pluries confirmatis, & innovatis; Quibus omnibus, & ſingulis, illorum tenores, formas, & cauſſas præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, atque etiam inſertis, ac reſpective ſervatis habentes, ad præmiſſorum effectum, hac vice dumtaxat prædictis motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine derogamus, & derogatum eſſe volumus, ceteriſque contrariis quibuſcumque: ſeu ſi aliquibus communiter, aut diviſim ab hac eadem ſit Sede indultum, quod nullo in caſu, ſeu extra certos caſus, certiſque de cauſis excommunicari, ſuſpendi, aut interdici non poſſint, niſi per Litteras ejuſdem Sedis, facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi mentionem.

Ut autem præſentes Litteræ, & in eis contenta hujuſmodi, ad omnium notitiam perducantur &c.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtrarum &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ MDCCL. *Idibus Martii, Pontificatus Noſtri Anno Decimo.*

D. Card. Paſſioneus.

158 Hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, & Judæi poſt Baptiſmum in apoſtaſiam lapſi, poſſunt ab inquiſitoribus extrahi ab Eccleſia; ſed vel ante, vel poſt capturam commoneri debet Epiſcopus.

159 Qui e loco relegationis, ſive e carceribus, ſive triremibus in aſylum ſe proripit, niſi reus ſit criminum quæ immunitate privantur, jure Aſyli potitur.

Sic ſtatuit Benedictus XIV. noviſſima Encyclica ad Inquiſitores contra Hæreticam pravitatem, quam hic ſubiicimus.

BENEDICTUS XIV. &c.

Elapſo proxime anno MDCCL. edita a Nobis fuit Apoſtolica Conſtitutio, data Idibus Martii, cujus initium eſt *Officii noſtri*, quæque agit de locali Eccleſiarum Immunitate: In ea Nos Deceſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum Gregorii XIV. Benedicti XIII. & Clementis XII. Conſtitutionibus inhærentes ſublatis de medio quibuſdam cavillationibus, & ſubterfugiis, quibus earum executio impediebatur, decrevimus, atque ſtatuimus, ut iis, qui criminis excepti reus foret, ſi aliquando in immunem locum confugeret, extrahi ab eo deberet, quotieſcumque indicia ad torturam ſufficientia haberentur, quæ delictum comprobarent; utque præterea extractio nonniſi auctoritate Epiſcopi, & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eodem Epiſcopo deputandæ fieri deberet; ac demum ut dum curiæ ſæculari traditio fieret, indicendæ cenſuræ eſſent ab eadem incurrendæ, niſi extractus Eccleſiæ reſtitueretur, quoties ab eodem in progreſſu cauſæ purgata fuiſſent indicia, ex quibus ipſe patrati delicti reus arguebatur. Quia vero memorati Deceſſores Noſtri decreverunt, extractionem a loco immuni nonniſi a ſolis Epiſcopis, aut a Prælatis, qui eiſdem Superiores eſſent, fieri debere, excluſis inferioribus, licet Ordinariis, ac *nullius Diœceſis*, & ſeparatum Territorium habentibus, quo in caſu extractio ad viciniorem Epiſcopum devolveretur; idem a Nobis pariter in citata Conſtitutione noſtra decretum fuit.

§. 1. Hæreſeos crimen, ut probe compertum habetis, exceptum eſt, quique illius eſt reus, Aſylo Eccleſiæ minime gaudet, iis etiam inhærendo, quæ in Conſtitutione Greg. XIV. qua immunitatis localis regula, ac norma præſcribitur, decreta fuerunt. Cum autem in Congregatione Sanctæ Inquiſitionis Feria V. die 28. Jan. vertentis anni 1751. cor. Nobis de more habita, excitatum dubium fuiſſet quæ ratio ſervanda, & qui modus adhibendus eſſet, quoties Reus Hæreſeos extrahendus eſſet ab Eccleſia, ad quam confugiſſet, ne in carcerem duceretur, ſive cum ex vinculis, quibus tenebatur, aut ex triremibus aliove loco, ad quem relegationis, aut operis faciendi cauſa damnatus fuerat, fuga evaſiſſet; Nobis, qui præcedenti anno memoratam Conſtitutionem condidimus, reſervavimus, ut ſuper hujuſmodi re pronunciaremus, quod nunc per ea, quæ ſubjicimus, præſtare intendimus.

§. 2. Aut agitur de Hæreſeos crimine, quæ præcipua Tribunalis Sancti Officii inſpectio eſt; aut de aliis exceptis criminibus, quæ immunitate non gaudent: aut de aliis criminibus, quæ minime excepta ſunt; & quæ immunitate gaudent, ſed ideo ad id Tribunal pertinent, quod ab aliquo ex illis commiſſa ſint,

ſint, qui, utpote ipſius Tribunalis juriſdictioni ſubjecti, judicium illius ſubire debent.

§. 3. Si de crimine Hæreſeos agitur, cum a Deceſſore Noſtro Joan. XXI. qui XXII. dictus eſt, in ſua Conſtitutione, cujus initium: *Ex parte veſtra* in Bullario Romano Tom. 1. decretum fuerit, quod Hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, nec non Judæi, qui cum ad Catholicam Fidem converſi fuerint, deinde in Apoſtaſiam incidunt, ſi ad Eccleſiam confugiunt, ſtatim per Inquiſitorem ab eadem extrahi debeant; minime quidem noſtra mens eſt, ut prædictæ Conſtitutioni derogemus, immo eadem obſervari volumus, eam tamen methodum adhibendo, ac ſervando quam modo ſubjungimus, videlicet, quod Inquiſitor, quoties hujuſmodi reus ab Eccleſia extrahendus erit, omnem adhibeat curam, ut id majori, qua decet erga Domum Dei reverentia contingat. Et quoniam fieri omnino nequit, ut ante extractionem, indicia, quæ contra Reum habentur, Epiſcopo communicentur, cum ſecreti lex id minime patiatur, & quoniam, ubi etiam id fieri poſſet, inutile id prorſus eſſet; cum notum ſit, Sacrum Inquiſitionis Tribunal ad capturam minima procedere, niſi ſemiplena delicti probatio præceſſerit; non tamen illud omittat, ut vel ante, vel poſt capturam, Epiſcopum de ea certiorem faciat, tam propter reverentiam, quæ illius dignitati debetur, tam ut quantum fas eſt, id, quod in Conſtitutionibus Gregorii, Benedicti, Clementis, ac Noſtra decretum eſt, adimpleatur. Quod etiam ea de cauſa ita a Nobis decernitur, propterea quod viderimus, olim in Congreg. S. Officii, quæ cor. Prædeceſſore Noſtro Urbano VIII. Feria V. 10. Junii 1638. habita fuit, propoſito caſu, ac diſcuſſo dubio: *An reus de hæreſi inquiſitus, confugiens ad Eccleſiam, debeat extrahi ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore?* Pontifex, *auditis votis reſpondit, reum poſſe extrahi ab Inquiſitore, certiorato ante, vel poſt, Ordinario*.

§. 4. Ubi autem de aliis criminibus exceptis agatur, quæ tamen Hæreſeos minime ſint, ac multo magis ſi de iis agatur, quæ inter excepta non recenſentur, etiamſi ad Sacri Tribunalis cognitionem, vel quia ab aliquo ejuſdem juriſdictioni ſubjecto commiſſa ſint, vel alio quocumque nomine, pertineant; declaramus, eos, qui caſuum minime exceptorum rei ſunt, immunitate gaudere debere; quoties autem caſuum exceptorum rei, qui tamen hæreſeos Rei non ſint, ab Eccleſia extrahi debeant, ea omnia exacte obſervanda eſſe, tum quæ in Conſtitutione noſtra, tum quæ in aliis præcedentibus Conſtitutionibus decreta ſunt, indicia nimirum, quæ ad torturam ſufficientia ſint, Epiſcopo communicari debere, cum hic ſecreti lex minime impedimento ſit; Præterea extractionem nonniſi auctoritate Epiſcopi, & cum interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ ab eodem deputandæ, faciendam eſſe, aliaque omnia ſervanda, quæ in dictis Conſtitutionibus leguntur.

§. 5. Quæ hactenus dicta fuerunt, eorum etiam reſpectu ſervanda ſunt, qui ex carceribus ſive ex trireme, ſive ex loco eorum relegationis effugiunt, & in Eccleſiæ alicujus, vel loci immunis aſylum ſeſe recipiunt; ſi enim hi Rei, vel damnati propter hæreſeos crimen ſunt, eorum extractio ab Inquiſitore facienda erit, ita tamen, ut de ea, vel ante, vel poſt Epiſcopus certior fiat; ſi vero Rei, aut damnati ſint propter aliquod delictum exceptum, non autem propter crimen hæreſeos; ſive pro alio delicto, quod minime exceptum ſit; quoad primos, extractio fiat Epiſcopi auctoritate, & Eccleſiaſt. perſona interveniente ab eod. Epiſc. deputanda; quoad ſecundos autem, ſi in Aſylo, ad quod confugerunt, remanere ſinantur, etiamſi ex triremibus cum catenis effugerint, dummodo a prædictarum triremium, aliorumve juſtitiæ miniſtrorum manibus liberi eſſent, niſi forte Epiſcopus indultum a Sede Apoſtolica habeat, ut a triremibus fugitivos extrahere ab Eccleſiis poſſit, cum in hoc caſu, ob fugitivum recuperandum, ad eumdem recurrere liceat; vel etiam ad Apoſtolicam Sedem, ſi hujuſmodi indulto Epiſcopus careat; cum ipſa Sancta Sedes in particularibus caſibus, quoties id delictum exigat, nequaquam renuat Epiſcopis auctoritatem impartiri, eos ab Eccleſiis extrahendi, qui e carceribus, ac triremibus effugerint, licet criminis excepti minime rei ſint. Hæc Inquiſitoribus, quæ ſignificaremus, habuimus, atque interim illorum ſingulis Apoſtolicam Benedictionem impartimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die XX. Febr. MDCCLI. Pontificatus Noſtri anno undecimo.

Articulus III.

Quoad ea, quæ concernunt privilegia, extra-ctionem, & reſtitutionem Confugientium; & pœnas violantium jus Aſyli, & abſolutionem ab eiſdem.

1 REi debent recipi in locis ſacris, ad quæ
confugiunt, nec poſſunt inde repelli, aut
excludi. *Communis*, *aeg. l.* 2. *&* 3. *l. Præ-*
ſenti 6. *Cod. de his*, *qui ad Eccleſias confu-*
giunt; ibi: *Ex bis* (Religiuſis) *locis*, *eorum-*
que finibus nullos expelli, *aut aliquando ejici*
patimur; *cap. Reum* 9. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. ubi
ſtatuitur, ot *Rectores Eccleſiarum pacem*, *&*
vitam, *& membea ejus* (Rei nempe) *obtine-*
re ſtudeant, & concordar *cap. Inter alia* 6. *de*
Immunitate Eccleſ. ibi: *Rectores Eccleſiarum*
ſibi obtinere debent membra, *& vitam*, ſcilicet
2 confugiti ad Eccleſiam. Rei confugiti nequeunt
a loco ſacro, ſeu immuni per vim extrahi,
niſi commiſerint aliquod crimen exceptom.
Communis, textu expreſſo *in cap. Definivit* 35.
cauſ. 17. *quæſt.* 4. ibi: *Nullus audeat confu-*
gientes ad Eccleſiam, *& reſidentes inde abſtra-*
here; *& cit. cap. Inter alia* 6. *de immunit.*
Eccleſ. ibi: *Quantumcumque gravia maleficia*
perpitraverit (niſi ſint de exceptis) *non eſt vio-*
lentee de Eccleſia extrahendus, & concordat *l.* 2.
Cod. de his, *qui ad Eccleſias confugiunt*, ibi:
Sancimus, *nemini licere ad SS. Eccleſias confu-*
gientes abducere.

3 Neque puſſunt Rei conſugiti capi, & extra-
hi ab Eccleſiis de eorum conſenſu. *Sac. Cong.*
Immunit. in Cajacen. 20. *Novembr.* 1640. *lib.*
3. *decret. Paul. pag.* 134. quia nun obſtante il-
lorum conſenſu, & expreſſa renunciatione pri-
vilegio immunitatis, adhuc violateıur Eccle-
ſiæ immunitas, com tale privilegiom ſit con-
ceſſum potius Eccleſiæ, quam perſonæ; *leg.*
Præſenti 6. *Cod. de his*, *qui ad Eccleſias con-*
fugiunt, *cap. Reum* 9. *c. Fratres* 10. *& cap. De-*
finivit 35. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. & privilegio Ec-
cleſiæ, ſeu locali perſona neqoeat renunciare;
arg. cap. Contigit 36. *de ſentent. excomm.* ubi
ſtatuitur, quod excommunicatus ſit, qui in Cle-
ricom etiam volentem, & cunſentientem ma-
nus injecerit violentas, & Clericus, qui ſe
ſponte ſubjecerit, excommunicetur, cum Cle-
ricus renunciare nun poſſit privilegio Clericali,
utpote non tam ob ſavorem perſonæ, quam
totius ſtatus Clericalis introducto, ibi: *Cum*
ille Canon non tam in favorem Clerici oedinati,
quam in favorem ordinis Clericalis fuerit pro-
mulgatus; & generale ſit, ut privilegio in fa-
vorem duorum conceſſo, alter altero invito re-
nunciare non puſſit; *cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de*
Regularibus, & ibi Gloſſa commoniter recepta
in verb. *Monaſterii*, Fagnan. *in cit. cap. Inter*
alia 6. *de immunit. n.* 87. *& ſequent.* Pigna-
tell. *tom.* 6. *conſult.* 2. *n.* 29. Farinacius *in*
Appendic. d. immunit. cap. 19. *n.* 304. cum aliis
ibi ciratis, Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 49. *n.* 61.
& alii apud ipſum. Poſſunt tamen Rei con- 4
fugiti ſponte ab Eccleſia exire, ac permittere,
ot egreſſi capiantur, quia tunc nun vinlatur
Immunitas, cum ne ipſis, nec Eccleſiæ fiat
injuria: Non ipſis, quia volentibus non fit
injuria; *l. Cum donationis*, *Cod. de tranſactio-*
nibus, *& Regula* 27. *Juris in* 6. Non Eccle-
ſiæ, quia in tali caſu nec capiuntur in ipſa,
nec ab ipſa violenter extrahuntur, ſed prius
Rei ab ipſa ſponte recedunr, unde Eccleſiæ
nulla fit injuria; *arg. l. Quod factum*, *ff. de*
pactis. Goillelm. de Monte Laudun. & poſt
eum Vitalin. *in Clemənt.* 1. *n.* 85. *de pœnit.*
& remiſſ. Fagnan. *loc. cit. n.* 90. Pignatell.
loc. cit. n. 29. Farinac. *loc. cit. n.* 306. Reif-
fenſtuel *loc. cit. n.* 18. & alii.

Rei cunſugiti quandiu in loco Sacro exi- 5
ſtunt, non poſſunt per ſententiam aliquam con-
demnari ad mortem, aut aliam pœnam corpo-
ralem; *cap. Reum* 9. *c. Id conſtituimus* 96. *cauſ.*
17. *quæſt.* 4. *cap. Inter alia* 6. *de immun.* ibi:
Nec inde damnaei debet ad mortem, *vel ad pœ-*
nam; quæ verba Fagnan. *ib. num.* 12. addu-
ctis variis Sacris Canonibus dicit non puſſe in-
telligi de executione ipſius ſententiæ, ſed eſſe
intelligenda de ipſa ſententiæ prolatiune, ſeu
cumdemnatiune, ut ipſe innuit verb. *Damnari*.
Et dicit, Judices ſæculares in perniciem anima-
rum ſuarum proferre ſententias capitales, vel
curporis aſſlictivas in confugientes ad Eccle-
ſias & ibi commorantes, Abbas *in cit. c. In-*
ter alia n. 3. Hoſtienſ. *ibid. n.* 1. Joan. And.
ibid. n. 3. Innocent. *ib. in verb. Ad pœnam*,
Silveſter *verb. Immunitas* 3. *quæſt.* 3. Layman
lib. 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *n.* 13. Pirhing *lib.* 3.
decret. tit. 49. *n.* 47. Reiffenſtuel *ib. num.* 16.
& alii. Norant tamen Haunoldus *tom.* 6. *tract.*
1. *n.* 249. Caſtropalao *part.* 2. *tract.* 11. *diſp.*
unic. punct. 11. *n.* 11. Jul. Clar. *in Append.*
de Immunitate cap. 19. & alii, huic Juri in
pluribus locis derogatum eſſe conſuetudine con-
traria, vi cujus Rei ad loca Sacra confugien-
tes a Judice citantur, & non comparentes
condemnantur pœna Juris ordinaria, quamvis
ſententia executioni mandari non poſſit, niſi
Rei ſpoote exeant, aut alias extra loca Sacra
de-

deprehendantur; & a Fagnan. loc. cit. ſub n.
15. advertitur, Sacram Congregationem Immu-
nitatis in cauſa Mantuana 10. Septembr. 1629.
cenſuiſſe Judicem etiam Laicum poſſe procedere
contra confugientem ad locum immunem prout Ju-
ris in contumaciam, & in Januenſi die 9. Octo-
bris 1629. Nicolaum de Valle reſtituendum eſſe
Eccleſiæ, ſed Judicem Laicum poſſe contra illum
ad pœnam exilii, & ad alias in contumaciam
procedere.

7 Rei confugiti licet quandiu exiſtunt in lo-
co ſacro, damnari non poſſint pœna mortis,
vel alia corporali, poſſunt tamen puniri alia
pœna, videlicet pecuniaria; Communis, ac cer-
ta, arg. cap. Reum 9. cap. Id conſtituimus 36.
cauſ. 17. qu. 4. & cap. Inter alia 6. de Imm.
ibi: Super hoc tamen quod inique geſſit, eſt alias
8 legitime puniendus. Immo ſi per ſua crimina
alios damnificarunt, non ſolum poſſunt, ſed
& debent compelli ad eis ſatisfaciendum per
pecuniam, aut alia bona temporalia, ſi quæ
habent; arg. cit. cap. Reum, ibi: Tamen le-
gitime componat, quod inique fecit: compone-
re autem pro damno dato eſt pecuniariter ſa-
tisfacere, ut notat Archidiaconus in cit. cap.
Inter alia num. 17. & cit. cap. Id conſtitui-
mus, ibi: Ei, cui fuerit criminoſus (ideſt ob-
noxius, ut explicat Gloſſa ibidem) de ſatis-
factione conveniat. Et ideo, non obſtante, quod
ipſi exiſtant in loco ſacro, adhuc ex com-
muni praxi licite fit executio in eorum bonis.

9 Rei confugiti nequeunt in loco ſacro car-
cerari, nec vinculis conſtringi; arg. l. Præ-
ſenti 6. Cod. de his, qui ad Eccleſias confugiunt,
ibi: Non patimur . . . in Eccleſiis quempiam
detineri, atque conſtringi, & cap. Definivit 35.
cauſ. 17. qu. 4. communis cum Farinacio loc.
cit. n. 171. Pignatel. tom. 6. conſult. 4. n. 93.
ubi refert ſic decreviſſe Sacram Congregatio-
nem his verbis: Confugientes non poſſunt reti-
neri in Eccleſia in compedibus, aut ligari, in
10 Conſentina 11. Junii 1627. Immo neque poſ-
ſunt in loco ſacro cuſtodiri, & tam cuſto-
des, quam apponentes compedes, & mani-
cas ferreas confugitis in locis immunibus in-
cidunt in cenſuras, & ad hoc dantur hic va-
ria decreta Sacræ Congregationis Immunita-
tis, prout referuntur a D. Riccio in ſua ſy-
nopſi, verb. Cuſtodes.

11 Cuſtodiæ a confugientibus ad locum immu-
nem ſunt removendæ, cum non permittan-
tur, & ſint contra Libertatem Eccleſiaſticam;
Sac. Congr. Immun. in Aquinaten. 20. Auguſti
1635. lib. 2. decr. Paul. pag. 230. Neapolitana
22. Jun. 1627. lib. 1. decret. Paul. pag. 54.
Regien. 6. Jul. 1680. lib. 2. decr. Alt. p. 2007.

Epiſcopus curet, etiam juris remediis amo- 12
veri cuſtodias, ſeu obſides confugitorum ad
Eccleſiam; Reatina 5. Jun. 1694. lib. 1. decr.
Vallem. pag. 127.

Monetur Epiſcopus, non eſſe bonam pra- 13
xim apponere cuſtodias modo, & forma qui-
bus ab eo appoſitæ fuerunt, nempe duorum
militum die, & quatuor de nocte; Anconita-
na 24. Mart. 1637. lib. 3. decret. Paul. p. 27.

Monetur Archiepiſcopus, ut amoveat cu- 14
ſtodes, ſeu ſuos curſores ab Eccleſia, in qua
degunt confugiti; Salernitana 23. Aug. 1667.
lib. 1. decr. Altov. pag. 147.

Cuſtodias appoſitas loco immuni, in quo 15
reſtituti fuere Hebræi violenter extracti, Vi-
carius Generalis curet auctoritate ſua ordina-
ria removeri; in Nullius Guaſtallæ 10. Febr.
1680. lib. 2. decret. Altoviti pag. 1924. Cuſto- 16
diæ iſtæ, etiamſi remotæ, ſunt prohibendæ;
Iſclana 14. Febr. 1634. lib. 2. decr. Paul. p. 184.

Apponentes cuſtodias loco immuni incidunt 17
in Cenſuras comminatas contra Violatores Im-
munitatis Eccleſiaſticæ, & indigent abſolu-
tione; Aprutina 1. Octobris 1647. lib. 3. decr.
Paul. pag. 156. Cuſtodes Refugiatorum abſol- 18
vuntur in forma Eccleſiæ, impoſitis gravibus
pœnis ſalutaribus; Soanen. 22. Maii 1694.
lib. 1. decret. Vallem. pag. 122. Hieracen. 28.
Auguſti 1700. lib. 2. decret. Valleman. pag. 309.

Semotis prius cuſtodiis per Regios datur fa- 19
cultas Archiepiſcopo extrahendi Clericum, &
proceſſum conficiendi ſuper ejus delictis; Con-
ſentina 19. Aprilis 1644. lib. 3. decret. Paul.
pag. 224.

Apponentes compedes, & manicas ferreas 20
confugitis in locis immunibus incidunt in
Cenſuras; Catacen. 25. Septembr. 1653. lib. 5.
decret. Paul. pag. 21. Contra ponentes com- 21
pedes, & manicas ferreas, ac cuſtodientes
confugitos in Eccleſia, Epiſcopus conficiat
proceſſum; Capuana 12. Auguſti 1659. lib. de-
cret. Rocci pag. 20.

Archiepiſcopus omnino removeri curet cu- 22
ſtodiam ab Eccleſia, & Conventu, & libera-
ri confugitum a compedibus, & manicis fer-
reis; Roſſanen. 1. Sept. 1671. lib. 1. decr. Al-
tov. pag. 195.

Injungitur Epiſcopo, ut curet confugitos 23
ad Eccleſiam liberari a manicis ferreis, & a
compedibus, & amoveri cuſtodiam a compe-
dibus, & ſi adſint indicia de delictis exceptis
in Bulla, extrahat, & retineat dictos confugi-
tos, nec non conficiat proceſſum; Materanen.
1. Septembris 1674. lib. 1. decret. Altov. pag.

Digitized by Google

988. *Puteolana* 17. *Decemb.* 1675. *d. lib. pag.* 1187.

24 Appoſitio compedum, & manicarum ferrearum conſugitis in Eccleſiis, & aliis locis immunibus de ordine Archiepiſcopi, eſt improbata; *Neapolitana* 20. *Januarii* 1654. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 31. *Caven.* 8. *Februarii* 1639. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 85.

25 Declarantur excommunicati ex cauſa cuſtodiæ Baroncelli in Eccleſia cuſtodientes reos ad illam conſugientes; *In Amerina* 4. *Dec.* 1629. *ex Sac. Congr. Imm.* ut refert Pignatell. *tom.* 6. *Conſult.* 4. *n.* 17.

26 Poteſt tamen a Curia ſæculari poni cuſtodia extra locum ſacrum ad præcavendum, ne libere Rei conſugiti effugiant, vel ut ſi extra fines Eccleſiæ, ſeu loci immunis exierint, facilius capi, & puniri valeant; quia per talem cuſtodiam nulla penitus vis, aut injuria infertur loco ſacro, & ipſis Reis conſugitis, cum uti ſupponitur, & debetur ex mox dicendis numero ſequenti, liber permittatur acceſſus deferentibus neceſſaria victui, & veſtitui ipſis Reis conſugitis; & ſolum in loco non ſacro ponantur cuſtodes, ut ſi ipſi Rei conſugiti ſponte exeant ab Eccleſia, ſeu loco immuni, ibi capiantur, ubi jure capi poſſunt; Farinacius *in Appendice de immunitate cap.* 19. *n.* 299. Haunoldus *tom.* 6. *tract.* 1. *num.* 245. Caſtropalao *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 11. *num.* 6. Suarez *lib.* 3. *de reverent. debit. locis ſacris c.* 12. *num.* 4. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 688. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 49. *num.* 48. Reiffenſtuel *ibid. num.* 173. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *qu.* 7. *punct.* 3. citans Mar. Ital. *de Immunitate lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 52. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 3. *n.* 13. & alii paſſim.

27 Nemo poteſt impedire, ſeu prohibere quo minus victus, & veſtitus, aliaque neceſsaria ad victum deferantur reis conſugitis, textu expreſſo *in l. Præſenti* 6. *Cod. de his, qui ad Eccleſiam conſugiunt*, ibi: *Nec patimur in ipſis Eccleſiis reverendis ita quemquam detineri, atque conſtringi, ut ei aliquid victualium rerum,*
28 *aut veſtis negetur, aut requies*. Et ratio eſt, quia eſſet aperta coactio, qua rei conſugiti, vel ad exeundum, vel in Eccleſia moriendum compellerentur; Ita *communis Doctorum*. Neque Rei conſugiti impediri poſſunt, quo minus naturam etiam extra locum Aſyli (ſi reverentia loci id exigat) exonerare poſſint; *cap. Definivit* 35. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ubi propterea triginta paſſus in circuitu Eccleſiæ conceduntur, *qualiter ad requiſita naturæ uſum debitis exeant locis, & nullo tenentur eventu neceſſitudinis, qui Dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris*; ut præciſis verbis ibidem dicitur. Unde, qui neceſſitatis naturæ cauſa ad ſe exonerandum egreditur e loco ſacro propter ei debitam, & aliunde non ſalvabilem reverentiam, nequit capi a Curia ſæculari; Haunoldus *tom.* 6. *tract.* 1. *n.* 238. & 274. cum pluribus ibi citatis; Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 159. & alii paſſim.

Rei conſugiti, ſi aliunde non habeant, un- 29
de ſuſtententur, debent de bonis Eccleſiæ, ſeu loci ſacri ſuſtentari; *arg. l. Præſenti* 6. *Cod. de his, qui ad Eccleſias conſugiunt; cap. Aurum* 69. *cauſ.* 12. *q.* 2. ibi: *Aurum Eccleſia habetur non ut ſervet, ſed ut eroget in neceſſitatibus*. Et ratio eſt, quia tenentur Rectores Eccleſiarum, quicumque ſint, etiam Regulares, conſervare Reorum conſugitorum vitam; *cap. Reum* 9. *cauſ.* 17. *q.* 4. *cap. Inter alia* 6. *de Immun.* Tum quia conſugitis non prodeſſet Jus Aſyli, cum alias indirecte cogerentur ad exeundum, & Curiæ ſæculari ſe tradendum, aut fame moriendum; Sic Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Definivit* 35. *cauſ.* 17. *q.* 4. *verb. defendantur*; Abbas *in cit. cap. Inter alia*, *de Immunitate num.* 28. Silveſt. verb. *Immunitas* 3. *num.* 5. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 157. Mattbæucc. *Official. Curiæ, cap. de Immunitate n.* 33. & alii paſſim. Nutanter autem dicitur, 30
ſi aliunde non habeant, unde ſuſtententur, quia, ſi poſſint ſuſtentari ex bonis propriis, aut a conſanguineis, aut ab amicis, aut ex eleemoſynis, in tali caſu de illis, & non de Eccleſiæ bonis vivere debent. Immo poſſunt cogi ad laborandum, & ſerviendum in commodum, & utilitatem Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, ut ſic expenſæ in ipſos factæ de bonis Eccleſiæ, quæ nonniſi ad cauſas pias, & pauperes erogare poſſunt, compenſentur; & etiam, ne *Immunitas* ſit eis occaſio otiandi, & exinde etiam peccandi; ita Doctores ſupracitati, & alii.

Rei conſugiti non poſſunt ſpoliari rebus ſuis, 31
quæ ſecum tulerunt in locum Aſyli; *Communis*; *arg. cap. Sicut* 6. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ibi: *Qui perſonam, aut bona ejus ſubtraxerit* (e loco Aſyli) *excommunicetur*, *& cap. Definivit* 35. *ead. cauſ. & qu.* ibi: *Definivit Sacrum Concilium, ut nullus audeat conſugientes ad Eccleſiam, vel reſidentes inde abſtrahere, aut quodcumque nocibilitatis, vel damni, vel ſpolii reſidentibus in loco ſacro inferre*. Immo neque poſ- 32
ſunt ſpoliari armis, quidquid in contrarium ſenſerit Covarruvias *Variar. reſol. cap.* 20. *n.* 18. *corollar.* 36. & poſt ipſum Reiffenſt. *loc. cit. num.* 170. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 689.

Digitized by Google

689. & alii plures ; Sic pluries reſolvit Sacr. Congr. Immun. apud Sperell. *dec.* 127. *n.* 26. & ſignanter *in una Neritonenſi* 13. *Jan.* 1628. in qua dixit, practicandam non eſſe doctrinam Covarruviæ ex adverſo ſentientis . Et quod non liceat Curiæ ſæculari auferre arma a Laicis confugientibus ad Eccleſias , & alia loca immunia , decrevit *ead. Sac. Congr. Immunit. in Adjacen.* 18. *Maii* 1630. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 97. *in Motulana* 11. *Auguſti* 1631. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 86. *in Tranen.* 6. *Novembris*
33 1634. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 207. Etiamſi dicta arma ſint prohibita ; *ead. Sac. Cong. in d. Adjacenſi* 18. *Martii* 1630. *lib.* 2. *decretor. Paul. pag.* 79. *in Venuſina* 18. *Febr.* 1635. *lib.*
34 2. *decr. Paul. pag.* 215. Quare arma ablata a confugitis ſunt omnino reſtituenda ; *ead. Sac. Congreg. in Camerin.* 20. *Febr.* 1629. *lib.* 1. *decret. Paul. pag.* 124. *in Januen.* 9. *Jun.* 1637. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 34. *in Fanen.* 27. *Martii* 1703. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 481.
35 Vel Epiſcopus ſibi conſignari faciat ad effectum diſponendi juxta ordines Sacr. Congregationis ; *ead. Sac. Congr. in Neapolitana* 24. *Decemb.* 1672. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 757.
36 Ablatio armorum a confugitis non aſt permiſſa abſque facultate S. Sedis . Et conceditur facultas ad tempus Archiepiſcopo auferendi arma a confugientibus in Eccleſiis etiam exemptis , & aliis locis immunibus , hac tamen conditione , ut arma retineantur apud Curiam Archiepiſcopalem , & ablatio fiat per Miniſtrum ejuſdem Curiæ ; *ead. Sac. Cong. in Neapolitana* 20. *Jan.* 1654. *lib.* 5. *decret. Paul.*
37 *pag.* 32. Contra auferentes arma a confugitis procedendum eſt ad declarationem Cenſurarum ; *ead. Sac. Congr. in Tranen.* 6. *Novemb.*
38 1634. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 207. Immo laudatur Epiſcopus excommunicans eos , qui confugitos in locis immunibus armis ſpoliarunt ; *ead. Sac. Congr. in Martoranen.* 15. *Jul.* 1636.
39 *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 9. Poſſunt tamen a confugitis auferri arma , ſicut & alia bona , quæ non ſunt ſua , ſed aliena , & ipſa tradi propriis Dominis ; *Communis* ; *arg. cit. cap. Sicut* 6. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ibi : *Aut bona ejus* (non alterius) *ſubtraxerit* .

40 Quoad modum extrahendi delinquentes e locis immunibus , ſervanda eſt inviolabiliter noviſſima diſpoſitio Benedicti XIII. in citat. Conſtit. incip. *Ex quo* §. 9. ubi ſtatuit, quod, quotieſcumque Curia Eccleſiaſtica a Curia ſæculari fuerit requiſita , ut Laicum aliquem delinquentem e loco immuni extrahi , ac illi conſignari faciat , habitis ſuper delicti excepti qualitate , ac perſonæ reiteratis indiciis , quæ ad capturam decernandam ſufficere videantur , tunc Curia Eccleſiaſtica ad ejuſdem delinquentis extractionem ab Eccleſia , aliiſve locis immunibus , ope , ac medio ſuorum Executorum , implorato etiam , ſi opus fuerit , brachii ſæcularis auxilio , & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab Epiſcopo deputandæ procedere teneatur , & extractum ad ſuos carceres aſportari , ac ibi ſub tuta cuſtodia detineri curet , & faciat . Ubi vero ex proceſſu informativo deſuper conficiendo conſtet de crimine excepto , ac inſuper adverſus eumdem extractum talia reſultent indicia , ut crimen ab eo fuiſſe patratum moraliter credi poſſit , in eo tandem caſu præfatum extractum Miniſtris , & Officialibus Curiæ ſæcularis tradere , & conſignare poſſit , ac debeat , exacta tamen , & recapta prius ab ipſis obligatione in forma juris valida reſtituendi extractum Eccleſiæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſervatæ , quatenus idem extractus indicia contra ipſum acquiſita in ſuis defenſionibus purget , ac diluat : quod , ſi ea non purgaverit , & vere delinquens repertus fuerit , poſſit in tali caſu Curia ſæcularis procedere contra ipſum , ut juris eſſe cenſuerit .

Curia ſæcularis nullimode poteſt propria au- 41
ctoritate Reos extrahere ab Eccleſia, ſeu loco immuni in caſibus exceptis, citat. Gregoriana
§. 4. & citat. Benedictina §. 9. Immo Curia 42
ſæcularis neque ſe poteſt ingerere in dignoſcendo, an Rei gaudeant immunitate, & crimina ab eis commiſſa ſint de exceptis nec ne ! cit. Gregoriana §. 4. & cit. Benedictina §. 9.
Soli enim Epiſcopi, aut eorum Vicarii Gene- 43
rales , & non alii Epiſcopis inferiores etiamſi locorum Ordinarii ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſervatores a Sede Apoſtolica ſpecialiter , vel generaliter deputati cognoſcere , & declarare valent , an delicta , pro quibus inquiſiti ad loca immunia confugerunt , ſint nec ne de genere , ac numero exceptorum ? Sic expreſſe noviſſime ſtatuit Benedictus XIII. in d. Conſtitutione *Ex quo* §. 9. confirmans dictam Gregorianam . Occurrente caſu in loco 44
exempto , & nullius Diœceſis , tunc hæc cognitio , & declaratio ſpectat ad Epiſcopum viciniorem , & non ad alios , cit. Gregoriana
§. 4. confirmata a d. Benedictina §. 9. Sic 45
etiam, Sede vacante , talis cognitio , & declaratio non ſpectat ad Vicarium Capitularem, ſed ad Epiſcopum viciniorem , ut colligitur *ex cit. Conſtitutionibus* , & expreſſe declaravit pluries Sac. Congreg. Immunitatis , & ſignanter

Digitized by Google

in Regienſi 19. *Novemb.* 1650. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 125. *in Calaritana* 30. *Septembris* 1698. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 178. & *in una S. Severini* 29. *April.* 1704. *lib.* 3. *decr. Vall. pag.* 577.

46 In caſibus non exceptis non eſt licita Epiſcopo extractio abſque facultate Apoſtolica, & ſic extracti reſtitui debent Eccleſiæ; *Sac. Congregat. in Brunduſina* 24. *Auguſti* 1694. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 131. Neque ad vitandum populi tumultum; *ead. Sac. Congreg. in Peruſina* 1. *Martii* 1696. *lib.* 1. *decret. Valleman. pag.* 176. Etiam reſpectu Clerici Sodomitæ, *in Anglonen.* 2. *Jun.* 1699. *lib.* 2. *decret. Vall. pag.* 224.

47 Unde Epiſcopus, qui ſine dicta facultate extraxit, acriter corrigitur pœnis Sanctiſſimo beneviſis; *eadem Sacr. Congregat. in Cajetana* 10. *Septembrie* 1652. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 197.

48 Homicidæ extracti ab Eccleſia de mandato Epiſcopi ad inſtantiam Communitatis ad effectum evitandi publicum malum, ſunt reſtituendi: *eadem Sacr. Congregat. in Caſſanen.* 1. *Aprilis* 1704. *lib.* 3. *decret. Valleman. pag.* 568.

49 Militem extractum ab Epiſcopo ob plurima delicta, ſed de non exceptis, Epiſcopus faciat reſtituere; *ead. Sac. Congregat. in Lauretana* 29. *Decembris* 1625. *lib. Scripturarum veterum pag.* 78.

50 Extractus a Curia laica ob delictum exceptum, Epiſcopus curet ſibi conſignari, vel retineri in carceribus laicalibus reportata obligatione retinendi nomine Sacræ Congregationis uſque ad novum ordinem; *ead. Sac. Congreg. in Alexandrina* 1. *Decemb.* 1700. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 220.

51 Archiepiſcopus abſtineat a captura in Eccleſia, quando non agitur de caſibus exceptis; *ead. Sac. Congr. in Conſentina* 23. *Julii* 1625. *ex Reg. Scriptur. veter. pag.* 64.

52 Ordinarius loci non poteſt extrahere bona Decoctorum abſque facultate Sedis Apoſtolicæ; ſic decreviſſe *Sac. Cong. in Neritonen.* 17. *Januar.* 1628. refert Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 4. *num.* 98.

53 Epiſcopus non poteſt extrahere Decoctores, cum non ſint de exceptuatis; *Sac. Congregat. Immunit. in Panormitana* 21. *Jan.* 1626. *lib. Scripturar. veterum pag.* 90.

54 Sacra Congregat. tribuit Archiepiſcopo facultatem præfigendi confugito doloſe Decocto congruum tempus, intra quod, vel ſolvat, vel concordet cum Creditoribus; & quatenus neutrum exequatur, attentis graviſſimis circumſtantiis in iſto caſu concurrentibus, ejiciendi e dicto loco immuni, & extrahendi libros, ac res ad eumdem pertinentes; *Avenionen.* 14. *Septemb.* 1694. *lib.* 4. *decr. Valleman. pag.* 164.

Deinde attentis prædictis circumſtantiis da- 55
tur facultas illum extrahendi ad formam Bullæ, & retinendi in carceribus Eccleſ. nomine Sacræ Congreg. nec non perquirendi & extrahendi res in forma, *ibid.*

Mercatori fraudulenter Decocto, annuente 56
Sanctiſſimo, præfigitur tempus duorum menſium, intra quod recedere debeat a loco immuni, ſi Parti non ſatisfecerit, vel illam acquieſcere non curaverit; *Meliten.* 13. *Decemb.* 1633. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 179. *Catacen.* 21. *Mart.* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 186.

Datur Epiſcopo facultas aſſecurandi Libros 57
Decoctoris confugiti repoſitos in loco immuni, ad effectum cuſtodiendi, & de eis diſponendi, prout de jure; *Ravennaten.* 3. *Julii* 1694. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 131. & 15. *Aug. pag.* 139.

Ut conſulatur indemnitati Creditorum, qui 58
nequeunt exequi facere mandatum contra De-
bitores, qui res ſuas in locis immunibus tran-
ſtulerunt, dantur Epiſcopo Litteræ perquiſi-
tionis in forma; *Peruſina* 17. *Auguſti* 1695.
lib. 2. *decr. Vallem. pag.* 110. *Ariminen.* 6. *De-*
cemb. d. An. & *lib. pag.* 234. & *alibi.* Ali- 59
quando præfatæ litteræ diriguntur Nuncio A-
poſtolico juxta formam conſuetam ad annum;
Neapolitana 25. *Junii* 1695. *d. lib. pag.* 196.
quibus Litteris uti poſſint in Eccleſiis ſuæ ju-
riſdictioni ſubjectis, *in ead.* 12. *Januar. d. An.*
& *lib. pag.* 186.

Ne creditores damnum patiantur a debito- 60
ribus decoctis, qui una cum rebus ſuis confu-
gerunt ad Conventum N. datur facultas D.
Nuncio illas perquirendi, & extrahendi in
forma, ad effectum illas conſignandi inventa-
riatas Judici competenti; *Piſana* 6. *Auguſti*
1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 208. Datur ali- 61
quando facultas, ut Debitores ex cauſa civili
cogantur exire a loco immuni; *S. Severinæ*
18. *Decembris* 1635. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.*
240.

Perceptor proventuum Regiorum confugitus 62
ad Eccleſiam, de rigore juris gaudet immunitate ob debitum prætenſum a Camera Regia ex cauſa adminiſtrationis; ſed ex gratia, facto verbo cum Sanctiſſimo, concedi poteſt, ut præfigatur eidem terminus duorum menſium, intra quem, ſi non reddiderit computa,

ta, vel concordaverit, ſeu ſatisfecerit Cameræ Regiæ, ejiciatur a loco immuni; *Lycien. 21. Auguſti 1646. lib. 3. decretor. Paul. pag. 290.*

63 Injungitur Archiepiſcopo, ut præfigat terminum Agenti Regis Poloniæ, qui receperat ſcuta duodecim millia paucis diebus, antequam ſe declararet Decoctum, ad recedendum a loco immuni, & extrahere faciat pecunias, ac bona ibidem tranſlata ad effectum ea conſignandi Judici competenti in forma; *Neapolitana 9. Octobris 1629. lib. 2. decr. Paul. pag. 9.*

64 Aliquando annuente Sanctiſſimo, injungitur Internuncio, ut præfigatur terminus Appaltatoribus, ſeu Arrendatoribus Patrimonii Regii, & Gabellarum Civitatis, confugitis, quo elapſo, ſi ſumma debita erit magna, vel ſibi videbitur interveniſſe fraudem, extrahat, retineat, & certioret; *Neapolitana 11. Martii 1625. ex Regeſt. Script. Veter. pag. 51.*

65 Committitur Archiepiſcopo, ut extrahere faciat Debitores Regiæ Cameræ confugitos ad loca immunia a quocumque loco immuni ad formam Bullæ Gregorianæ, & mancipari carceribus Eccleſiaſticis, donec integraliter perſolvant Regiæ Cameræ; *Neapolitana 18. Jun. 1626. lib. 1. Litterarum Paul. pag. 19.*

66 Item annuente Sanctiſſimo permittitur Epiſcopo Peruſino, ut Debitor extractus pro debitis in egregia ſumma Communitatis, & Cameræ Apoſtolicæ retineatur in carceribus; *Peruſina 18. Septembr. 1655. lib. 5. decret. Paul. pag. 76.*

67 Debitor egregiæ ſummæ vocans Creditorem ad propriam domum, ac armata manu, una cum aliis extorquens quietantiam 2000. ſcutorum, gaudet immunitate: ſed agendum cum Sanctiſſimo pro pœna extraordinaria, attenta mala qualitate Rei; *Sarzanen. 11. Jan. 1684. lib. 3. decr. Altoviti pag. 271.*

69 Debitor Virginis, & pauperrimæ, niſi intra terminum unius menſis ſolvat, datur facultas Ordinario ipſum ejiciendi e domo immuni; *Sabinen. 6. Novemb. 1634. lib. 2. decr. Paul. pag. 207.*

70 Licet non conſtet ex proceſſu de extractione doloſa, ſeu blandis verbis confugiti ab Eccleſia, quia tamen ex confeſſione extrajudiciali habetur, doloſe extractum fuiſſe, Sacra Congregatio reſolvit, gaudere, & reſtituendum eſſe Eccleſiæ; *ead. Sac. Congr. Immun. in Ferrarien. 24. Januarii 1673. lib. 1. decr. Altov. pag. 765.*

71 Item declaravit, gaudere illum, qui doloſis verbis extractus fuit ex atrio Collegii, ſeu Domus Piæ Litteratorum Romæ; *eadem Sac. Congr. Immun. in Romana 16. Julii 1675. lib. 1. decret. Altov. pag. 1124.* Similiter qui fuit 72
impeditus a Birruariis exiſtentibus in loco immuni, ne confugeret ad locum immunem; *in eadem ibidem.* Item qui tempore capturæ jam tetigerat columnam poſitam in angulo ſuperiori Domus Miniſtrorum inſervientium Monialibus S. Silveſtri Romæ; *in ead. ibid.*

Conſtat de doloſa extractione a loco immuni, quando Baroncellus fingens ſe velle manducare cum confugito, mittit ipſum cum vino ad fontem, ubi capitur a Birruariis; *ead. Sac. Cong. Immun. in Reatina 27. Mart. 1696. lib. 2. decr. Vallem. pag. 15.* 74

Eſt doloſa extractio, quando ſimulatus confuga ſeduxit Judæum confugitum exire de loco immuni, aſſerens non adeſſe Birruarios, a quibus mentitis veſtibus captus fuit; *ead. Sac. Congreg. Immunit. in Anconitana 10. Februarii 1699. lib. 2. decr. Vallem. pag. 201.* Conſtat 76
de doloſa extractione, quando Birruarii mentitis veſtibus, & incogniti ſub prætextu emendi certa mobilia inducunt confugitum ad exeundum ab Eccleſia, & veniendum domi, ubi ipſum carcerant; *Bononien. 3. Decemb. 1697. lib. 2. decr. Vallem. pag. 123.* 75

Conſtat de doloſa extractione, quando Debitor ſub promiſſione Creditoris de non faciendo exequi mandatum perſonale contra ipſum, carceratur ad inſtantiam Creditoris, poſtquam exiit a loco immuni; *Nucerina 9. Maii 1702. lib. 3. decret. Valleman. pag. 420.* 77
Item quando ſub promiſſione reconciliationis 78
faciendæ cum ſuo Adverſario confuga egreditur ab Eccleſia, & capitur a Birruariis; *Ferentina 22. Jan. 1704. lib. 3. decret. Vallem. pag. 550.*

Conſtat de doloſa extractione, quando confugitus exit ab Eccleſia ſub aſſecuratione Baroncelli, quod non carcerabitur, & poſtea ab ejuſdem Birruariis carceratur; *Peruſina 22. Septemb. 1693. lib. decret. Vallem. pag. 77.* 79

Quando confuga egreditur de Eccleſia, quamvis abſque præcedenti tractatu cum Curia Laica, nec de ejus mandato, ſed amici, vel alterius privatæ perſonæ ſuaſione habentis animum tradendi ipſum in manibus dictæ Curiæ, prout de facto contigit, conſtat de doloſa extractione, adeoque eſt reſtituendus; *Camerinen. 20. Septembr. 1704. lib. 3. decret. Vallem. pag. 618.* Conſtito de doloſa extractio- 81
ne a loco immuni, extractus debet reſtitui Eccleſiæ; *Aliphana 12. Julii 1689. lib. decret. Mar-* 80

Digitized by Google

Martelli pag. 490. *Balneoregien.* 11. *Jan.* 1695.
lib. 1. *decr. Vall. pag.* 166. *Ancon.* 10. *Februar.*
1699. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 256.

82 Sarcina papyri fraudulenter extracta a Con-
ventu per Miniſtrum Appaltatoris, qui ſe fin-
xit Dominum d. papyri, & decipiens Portua-
rium Conventus fraudulenter inde extraxit,
eſt reſtituenda in Eccleſia; *Civitatis Caſtelli*
21. *Novembr.* 1684. *lib.* 3. *decret. Altov. pag.*
389.

83 Non videtur conſtare de doloſa extractio-
ne, quando quis tamquam privatus promittit
confugito, eum benigne tractandum a Judice
Eccleſiaſtico, in cujus propterea Curia ſe con-
ſtituit; *Neapolitana*, *ſeu Nolana* 31. *Auguſti*
1700. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 311.

84 Non conſtat de doloſa Extractione, quando
confugitus exiit a loco immuni, ex eo quod
Tribunus Militum, ut fieret miles, ei promi-
ſit omnem ſecuritatem, nullo tamen habito
tractatu per Tribunum cum Curia Laica, a
qua extra locum immunem captus fuit; *Tau-
rinen.* 9. *Martii* 1702. *lib.* 3. *decret. Vallem.*
pag. 420.

85 Non conſtat de doloſa extractione in cauſa
confugiti ad Eccleſiam ob debitum contractum
cum duobus Mercatoribus, cum quibus iniit
contractum ſocietatis, eo quod exierit ab Ec-
cleſia virtute tranſactionis factæ cum uno ſo-
lum Mercatore ſine mandato, & conſcientia
alterius ſocii principalioris in intereſſe, qui
renuit ratam habere d. tranſactionem tam-
quam ei præjudicialem, & fecit carcerare De-
bitorem; *Urbanien.* 9. *Maii* 1702. *lib.* 3. *decr.*
Vallem. pag. 420.

86 Non conſtat de extractione doloſa a loco
immuni, quando confugitus cauſa debitorum
exiit ab Eccleſia ſub promiſſione, & juramen-
to unius Creditoris, de non inferendo ei ul-
lam moleſtiam, ſed poſtea carceratus ſuit ad
inſtantiam alterius Creditoris, abſque intelli-
gentia cum primo Creditore; *Nullius Orbetelli*
21. *Nov.* 1684. *lib.* 3. *decr. Altov. pag.* 390.

87 In cauſa doloſæ Extractionis Epiſcopus pro-
cedat ad declarationem prout de jure; *Neapo-
litana* 12. *Januarii* 1700. *lib.* 2. *decr. Vallem.*
88 *pag.* 166. Aliquando injungitur, ut informet
ſupra doloſa extractione, & interim ſuperſe-
deat in fulminatione Cenſurarum, & curet ſi-
bi conſignari carceratum; *Reatina* 22. *Novemb.*
89 1695 *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 229. Poſt de-
clarationem, Non conſtare de doloſa extra-
ctione, Curia Eccleſiaſtica tenetur admittere
novas probationes; *Perusina* 18. *Martii* 1698.
lib. 2. *decr. Vallem. pag.* 143.

Extractus fraudulenter a Conventu gaudet 90
immunitate Eccleſ. *In una Civitatis Vet.* 1. *Fe-
bruarii* 1661. *lib. decr. Rocci pag.* 312. Extra- 91
cti tamen ex fraude alicujus perſonæ privatæ
non gaudent immunitate Eccleſiaſtica. *Æſina*
16. *Jan.* 1663. *lib. decret. Rocci pag.* 450.
Recedens ab Eccleſia ex fraude ſuorum inimi- 92
corum non gaudet immunitate Eccleſ. *Caſa-
len.* 20. *Martii* 1662. *lib. decret. Rocci pag.* 390.
Exiens ab Eccleſia de conſilio perſonæ parti- 93
cularis, & accidentaliter captus a Curia nul-
la habita intelligentia cum ipſo Conſiliario,
non cenſetur doloſe extractus. *Ferrarien.* 2.
Junii 1603. *lib.* 1. *decret. Vallemani pag.* 50.

Mulier extracta ab Eccleſia blandis verbis, 94
& circumventionibus a Notario, & Birruariis
Curiæ Laicalis, eſt eidem Eccleſiæ reſtituenda.
Camerin. 18. *Octobris* 1633. *lib.* 2. *decret. Pau-
lucci pag.* 173.

Doloſe abductus a particulari perſona ex con- 95
cordia cum Curia ad exeundum ab Eccleſia,
& poſtea ab eadem Curia carceratus, gaudet
immunit. Eccleſiaſt. *Ferrarien.* 26. *Jan.* 1672.
lib. 1. *decret. Altov. pag.* 647. Extractus ab 96
Eccleſia blandis verbis, ſcilicet ſub prætextu
impunitatis promiſſæ a Barone, gaudet im-
munitate. *Tudertina* 18. *April.* 1679. *lib.* 2.
decr. Altovit. pag. 749.

Exiens ab Eccleſia cum aſſecuratione ſibi 97
facta a Scriba Curiæ Epiſcopalis de immuni-
tate ad dandam querelam in eadem Curia, &
a Vicario Generali poſt horum notitiam re-
tentus in carceribus, reſtituatur, & Vicarius
conſulat conſcientiæ ſuæ. *Senogallien.* 24. *No-
vemb.* 1682. *lib.* 3. *decret. Altov. pag.* 710. Ex- 98
tractus ab Eccleſia ſub promiſſione ſubſtituti
Curiæ laicæ de illum dimittendo poſt examen,
& poſtea detentus in carceribus, gaudet im-
munitate, & eſt reſtituendus; *Æſina* 13. *No-
vembr.* 1663. *lib. decr. Rocci pag.* 115.

In ordine ad doloſas extractiones frequenter 99
allegari ſolitas, attendendæ ſunt ſequentes no-
viſſime emanatæ reſolutiones.

D E C R E T U M

Pro tollendis abuſibus per eos invectis, qui ubi in carceres conjecti fuerint, ad eludendam juſtitiam, ſeſe a locis immunibus, ad quæ confugerant, doloſe extractos fuiſſe frequenter allegare ſolent.

CUm ad aures Sanctiſſimi Domini Noſtri 100
Domini Clementis Papæ XI. delati fue-
rint graves abuſus in plurimis locis, ac præ-
ſer-

ſertim in Provinciis Italiæ, & Inſulis eidem adjacentibus, atque etiam in Regnis Hiſpaniarum, a pleriſque eorum invecti, qui ubi de mandato Judicum capti fuerint, & carceribus mancipati pro cauſſis Civilibus, vel Criminalibus, ad eludendam juſtitiam, allegare frequenter ſolent ſeſe ab Eccleſiis, aliiſve Locis immunibus, ad quæ confugerant, blandis verbis, vel alias doloſe extractos fuiſſe, & ad propriam allegationem comprobandam non ſolum in ſuis depoſitionibus facile pejerant, ſed falſos inſuper inducunt Teſtes, adhibitaque Conſanguineorum, vel Amicorum ſuorum opera, etiam alia non minus damnabilia patrare non erubeſcunt; Quinimmo aliquando ipſimet ſunt, qui ad effectum libere vagandi, & forſan etiam impune delinquendi per Baroncellos, & executores, alioſve ſimiles Juſtitiæ miniſtros, data opera, ab Eccleſiis, Lociſve immunibus prædictis ſeſe extrahi curarunt, ea ſpe freti, quod interim Eccleſiaſticæ immunitatis beneficium amittere non deberent. Hinc eſt, quod Sanctitas Sua ejuſmodi malis, quibus Juſtitiæ curſus inhibetur, animarumque ſalus magnum in diſcrimen adducitur, pro eximia ſua Paſtorali ſollicitudine ac zelo occurrere intendens, exquiſivit a Congregatione Particulari nonnullorum Eminentiſſimorum, ac Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium, ac Illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum Romanæ Curiæ Prælatorum, ad hunc effectum deputata, quomodo, & qua ratione provideri poſſet, ut tam graves abuſus e medio tollerentur. Habita itaque Congregatione prædicta ſub die 5. Octobris 1716. cui interfuerunt D. D. Cardinales Tanarius, Spinula S. R. E. Camerarius, Vallemanus, Grimaldus, & Origus, ac R. R. P. P. Proſper Mareſuſchus Epiſcopus Cyrenenſis ejuſdem Sanctitatis Suæ Auditor, Antonius Bancherius Protonotarius Apoſtolicus, ac Sacræ Conſultæ Secretarius, Carolus Certus Rotæ Romanæ Auditor, Scipio de Ricciis præfatæ Congregationis Secretarius, Proſper de Lambertinis Conſiſtorialis Aulæ Advocatus, ac Fidei Promotor, & Nicolaus Jacobatius R. C. A. Procurator Fiſcalis Generalis; re mature diſcuſſa eadem Congregatio cenſuit:

Conſulendum Sanctiſſimo, quod omnibus Ordinariis tam Italiæ, Inſularumque illi adjacentium, quam etiam Hiſpaniarum, ſcribantur Litteræ, per quas illis injungatur, ut publico Edicto notificent, & moneant omnes, & ſingulos, qui ad Eccleſias, aliave loca immunia confugerunt, vel in poſterum confugient, ut quatenus gaudere velint beneficio Immunitatis Eccleſiaſticæ Localis, curent in eiſdem Eccleſiis, & Locis immunibus permanere, caveantque, ne ullo prætextu, cauſa, vel quæſito colore ad eas, vel ea deſerenda ſe induci ſinant; Nam ſi extra illas, vel illa ab Executoribus Juſtitiæ capti fuerint, minime eis proderit allegare, vel etiam probare, quod fallacibus ſuaſionibus, blandis verbis, aſſecurationibus, doloſiſve machinationibus extracti fuerint; cum Animarum ſaluti, juſtitiæ adminiſtrationi, ac publicæ etiam delictorum vindictæ, ubi de Criminalibus agitur, expediat, ut de cetero illæ dumtaxat extractiones ſuffragentur, quæ, aut violenter patratæ, aut ſub fide Salvi Conductus ab aliquo Judice Ordinario, ſeu Delegato conceſſi, ac ſubſcripti, ſecutæ fuerint; qui tamen Salvus Conductus ſuffragari poterit pro tempore tantum in eo præſcripto, intra quod extracti ad Loca immunia omnino reverti debebunt, ſi eorum Immunitate iterum gaudere intendant. Præterea iidem Ordinarii moneant, atque notificent in ejuſmodi Edicto, quod, ſi quis vere extractionem doloſe, ut ſupra, commiſſam ante promulgationem Edicti paſſus fuerit, ac Immunitatis Laicalis beneficio gaudere velit, Eccleſiaſticum confugium repetere omnino debeat intra menſem a die promulgationis ejuſdem Edicti numerandum, petito etiam, quatenus opus ſit, ad hunc effectum Salvo Conducto ab ipſis Ordinariis gratis concedendo; ita tamen, ut eo tempore elapſo ſi extra locum immunem deprehenſus fuerit, perinde habeatur, ac ſi voluntarie, ſponteque ſua inde receſſiſſet, nec audiri poſſit ſuper extractione doloſa, quam de præterito ſe paſſum fuiſſe allegaret. Factaque eidem Sanctiſſimo Domino Noſtro per me infraſcriptum Secretarium de præmiſſis omnibus relatione, Sanctitas Sua particularis Congregationis ſententiam benigne probavit, ac deſuper præſens Decretum edi, illudque a Sacra Congregatione Immunitati Eccleſiaſticæ, & controverſiis juriſdictionalibus præpoſita promulgari, & executioni mandari præcepit. Hac die 22. Decembris 1716.

S. A. Card. Tanerius.

Scipio de Ricciis Secret.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA ENCYCLICA

Juſſu Summi Pontificis ad Archiepiſcopos Hiſpaniarum conſcripta pro tollendis abuſibus eorum, qui in carceres conjecti fuerint, ad eludendam Juſtitiam, ſeſe a locis immunibus, ad quæ confugerant, doloſe extractos fuiſſe allegare ſolent.

Illuſtriſs. ac Reverendiſſime Præſul, uti Frater.

101 CUm ad aures Sanctiſſimi Domini Noſtri Clementis Papæ XI. plurimæ pervenerint querelæ fide dignorum teſtimonio comprobatæ, adverſus eos, qui ubi de mandato Judicum, ſive in Criminalibus, ſive etiam in Civilibus capti fuerint, & in carceres conjecti, ad eludendam Juſtitiam, falſo plerumque affirmare ſolent ſeſe ab Eccleſiis, aliiſque Locis immunibus, ad quæ confugerant, blandis verbis, vel alias doloſe exrractos fuiſſe: dictumque ſuum perjurio confirmare audeant, ac inſuper adhibita conſanguineorum, vel amicurum ſuorum opera, falſos teſtes inducere, & alia non minus deteſtabilia patrare non verentur: Quinimmo aliquando ipſimet ſunt, qui ad effectum libere vagandi, & forſan etiam impune delinquendi, per Baroncellos, & Executores, alioſve ſimiles Juſtitiæ miniſtros, data opera, ab Eccleſiis, lociſve immunibus prædictis ſeſe extrahi fecerant, ea ſpe freti quod interim Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficium amittere non deberent. Hinc eſt quod Sanctitas ſua graves ejuſmodi abuſus, quibus Juſtitiæ curſus inhibetur, animarumque ſalus in diſcrimen adducitur, pro Paſtorali ſua ſolicitudine, eximioque zelo, e medio tollere, ac radicitus extirpare cupiens, audito prius nonnullorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ac Romanæ Curiæ Prælatorum, ſuper hac re ſpecialiter deputatorum conſilio, decrevit per organum hujus Sacræ Congregationis Immunitati Eccleſiaſticæ, & Controverſiis juriſdictionalibus præpoſitæ, injungi Amplitudini Tuæ, quemadmodum per præſentes injungitur, ut publico ſpeciali Edicto, tenoris in adjuncto folio expreſſi, moneat, denunciet, atque notificet, quod omnes, & ſinguli cujuſcumque ſtatus, gradus, & conditionis fuerint, qui actu confugerunt, vel in poſterum confugient ad Eccleſias, ſeu Loca immunia iſtius Diœceſis, ſi illorum Immunitate gaudere velint, curent attente in eis permanere, nec ſe ullo prætextu, cauſa, vel quæſito colore ſeduci ſinant ad diſcedendum ab eiſdem Eccleſiis, ſeu Locis immunibus: ubi etenim extra illas, ſeu illa ipſos deprehendi contingat, minime eis proderit allegare, & probare, quod fallacibus ſuaſionibus, blandis verbis, aſſecurationibus, doloſiſve machinationibus extracti, ſeu abducti inde fuerint; Cum ad occurrendum fraudibus, & abuſibus ſupra expoſitis Sanctitas ſua, de præfatorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ac Prælatorum conſilio, congruum, ac opportunum duxerit, firmiter decernere, & ſtatuere, prout decernit, & ſtatuit, quod deinceps ii tantum extra Eccleſias, & loca immunia, ad quæ confugerant, Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficio gaudere pergant, qui ab Eccleſiis, & locis immunibus hujuſmodi violenter extracti fuerint, vel inde diſceſſerint ſub fide Salvi Conductus ab aliquo Judice Ordinario, vel Delegato conceſſi, & ſubſcripti, non tamen, niſi ad tempus in eo præfixum valituri. Jubet inſuper præfatus Sanctiſſimus Dominus Noſter, quod Amplitudo Tua, eodem publico Edicto moneat, prout ſimiliter annexa formula cavetur, omnes, & ſingulos, ſi qui fuerint in iſta Diœceſi, qui ante publicationem Edicti hujuſmodi, revera blandis verbis, aut alias doloſe ab Eccleſiis, aliiſqoe Locis immunibus extracti fuerint, ut quatenus gaudere intendant beneficio Immunitatis eiſdem Eccleſiis, & locis debitæ, debeant intra terminum unius menſis a die publicationis ejuſdem Edicti computandum, redire ad Eccleſias, vel loca immunia, unde extracti fuerunt, expoſcendo ad hunc effectum, quatenus opus ſit, ab Amplitudine Tua Salvum Conductum, pro tuo arbitrio, & prudentia limitatum, ac gratis concedendum; Addita inſuper declaratione, quod, ſi elapſo prædicto termino in manus Curiæ inciderint, ita habeantur, ac ſi ab iiſdem Eccleſiis, & locis immunibus ſponte ſua, nullaque prorſus interpoſita fraude diſceſſiſſent, nec eis licebit amplius doloſam extractionem allegare. Ceterum, cum hæc Sanctiſſimi Domini noſtri proviſio, non in tua tantum, ſed & in aliis iſtius Provinciæ Diœceſibus ſervari omnino debeat: Sanctitas ſua diſtricte Tibi præcipit, ut hæc omnia, quæ per præſentes Tibi injunguntur, etiam Epiſcopis Suffraganeis tuis, aliiſque Locorum Ordinariis Tibi Metropolitico jure ſubjectis accurate ſignifices, & ab eis exacte pariter, ac diligenter obſervari cures, & facias. Placeat igitur Am-

pli-

Digitized by Google

plitudini Tuæ ita exequi; dum ego interea deprecor eidem veriores felicitates.

Romæ 20. Januarii 1717.

Amplitudinis Tuæ

Uti Frater Addictiſſimus

S. A. Card. Tanarius.

Scipio de Ricciis Secretarius.

FORMULA EDICTI PROMULGANDI.

CUm ad notitiam Sanctiſſimi Domini Noſtri Domini Clementis Papæ XI. delati fuerint graves abuſus, a pleriſque eorum invecti, qui ubi de mandato Judicum ſive in Criminalibus, ſive etiam in Civilibus capti fuerint, & in carceres conjecti, ut inde emittantur, allegare frequenter ſolent ſeſe ab Eccleſiis aliiſve locis immunibus, ad quæ confugerant, blandis verbis, vel alias doloſe extractos fuiſſe, & ad propriam allegationem comprobandum, non ſolum in ſuis depoſitionibus facile pejerant, ſed falſos inſuper inducunt teſtes, adhibitaque conſanguineorum, vel amicorum ſuorum opera, etiam alia non minus damnabilia patrare non erubeſcunt; Quinimo aliquando ipſimet ſunt, qui ad effectum libere vagandi, & forſan etiam impune delinquendi, per Baroncellos, & executores, alioſve ſimiles Juſtitiæ miniſtros, data opera, ab Eccleſiis, lociſve immunibus prædictis ſeſe extrahi curarunt, ea ſpe freti, quod interim Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficium amittere non deberent. Hinc eſt, quod Sanctitas ſua ejuſmodi malis, pro eximia ſua ſolicitudine ac zelo occurrere intendens, ſpeciali commiſſione per organum Sacræ Congregationis Immunitati Eccleſiaſticæ, & Controverſiis juriſdictionalibus præpoſitæ Nobis directa, & inferius regiſtranda, diſtricte nobis injunxit, ut ad præſentis Edicti promulgationem procederemus.

Apoſtolicis itaque Sanctitatis ſuæ mandatis, qua par eſt, veneratione, & obſequio morem gerentes, vigore præſentis publici Edicti, monemus omnes, & ſingulas perſonas, cujuſcumque ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, quæ actu confugerunt, vel in poſterum confugient ad Eccleſias, & loca immunia, ſi beneficio Immunitatis hujuſmodi gaudere velint, ne ſub quovis prætextu exeant, vel diſcedant ab eiſdem Eccleſiis, lociſve immunibus, immo diligenter caveant, ne fidem adhibeant ulli aſſecurationi, quam ſibi ad id a quavis perſona, etiamſi fuerit Juſtitiæ Miniſter, offerri contigerit, niſi eis ſimul exhibeatur Salvus-Conductus ab aliquo Judice Ordinario, vel Delegato conceſſus, ac ſubſcriptus; quo caſu Salvus-Conductus hujuſmodi, pro eo tamen dumtaxat limitato tempore, pro quo conceſſus fuerit, ipſi ſuffragabitur.

Curent igitur omnes, & ſinguli Confugientes ad Eccleſias, & loca immunia præciſe ſervare confugium; Quoniam, ſi deinceps extra Eccleſias, & loca immunia hujuſmodi capti, ad manus Curiæ devenerint, nequaquam eis proderit, ad effectum fruendi beneficio Eccleſiaſticæ Immunitatis, allegare, vel etiam concludenter probare, quod blandis verbis, vel alias doloſe ab Eccleſiis, vel Locis immunibus prædictis extracti, ſeu abducti fuerint, cum Sanctiſſimi Domini Noſtri mens ſit, quod de cetero eæ tantum extractiones, ſeu abductiones extractis, ſeu abductis ad præfatum effectum ſuffragentur, quæ, aut violenter, aut ſub fide Salvi Conductus, ut ſupra conceſſi, & ſubſcripti, ſecutæ fuerint.

Ceterum, ubi contingat in hac noſtra Diœceſi aliquam reperiri perſonam, quæ revera blandis verbis, aut alias doloſe ab Eccleſia, ſeu loco immuni extracta, vel abducta fuerit, ſerio illam per præſens Edictum admonemus, ut quatenus frui intendat beneficio Immunitatis Eccleſiaſticæ localis, redeat ad confugium intra terminum unius menſis a die publicationis præſentis Edicti computandum, petito prius a Nobis Salvo-Conductu, quem gratis concedimus; Quod, ſi elapſo prædicto termino, extra locum immunem deprehenſa fuerit, ſciat ſe habendam eſſe, perinde ac ſi ab eodem loco immuni ſponte ſua diſceſſerit, nec amplius audiendam ſuper extractione doloſa, quam de præterito ſe paſſam fuiſſe allegaret, cum talis itidem ſit mens Sanctitatis ſuæ.

Volumus autem hoc Noſtrum monitoriale Edictum ad valvas Metropolitanæ Eccleſiæ hujus Civitatis affigi, & publicari, ac inſuper in ſingulis Parochialibus Eccleſiis Noſtræ Diœceſis, inter Miſſarum ſolemnia promulgari, ſicque affixum, & publicatum, ac reſpective promulgatum poſt menſem a die illius affixionis, & publicationis, ac reſpective promulgationis computandum, omnes, & ſingulos, quos illud concernit, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatum fuiſſet. Datum ex Noſtro Palatio Archiepiſcopali hac die.....

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA ENCYCLICA

De eodem argumento conſcripta Italico idiomate ad univerſos Italiæ, Inſularumque adjacentium Ordinarios.

Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Monſignore, come Fratello.

102 ESſendo pervenute da più parti alla Santità di Noſtro Signore molte qoerele, che pur troppo ſi ſono riconnſciote appoggiate alla verità, ſopra gli abuſi, ed inconvenienti, che frequentemente naſcono dall' allegarſi da molti di quelli, che vengono carcerati, tanto per caoſe civili, quanto per criminali, di eſſere ſtati doloſamente eſtratti dalle Chieſe, e Luoghi immuni; mentre li medeſimi, per eludere la giuſtizia, bene ſpeſſo aſſeriſcono falſamente di aver patita tale doloſa eſtrazione, per ſoſtenerla, ſpergiurano ne' loro Coſtituti, inducono Teſtimonj falſi, e commettono altre ſimili coſe coll' ajuto anco de' loro Amici, e Congionti; anzi talvolta eſſi ſteſſi ſono quelli, che per potere liberamente vagare, e forſe anco commetter delitti ſenza perder il benefizio dell' Immunità, che pretendono di continuare a godere, ſi erano fatti a bella poſta eſtrarre per mezzo de' Miniſtri ſubalterni della giuſtizia dalle ſuddette Chieſe, e Luoghi immuni. Quindi è, che la Santità Sua, per provedere a tanti e sì gravi inconvenienti, che accadono in pregiudizio della giuſtizia, ed in notabile aggravio dell' Anime de' Fedeli; Udito prima il parere di una particolare Congregazione di alcuni Signori Cardinali, e Preleti a tal effetto ſpecialmente deputati dalla Santità Sua, ordina, e comanda, che tutti li Ordinarj de' Luoghi debbano ammonire, e notificare con pubblico Editto, che tutti quelli, che ora ſi trovano rifugiati, e che in qualunque tempo avvenire ſaranno per rifugiarſi nelle Chieſe, ed altri Luoghi Immuni, di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione ſiano, ſe vogliono goderne l' Immonità, avvertino di non partirne, nè ſi laſcino indurre ſotto qualſiſia preteſto, cauſa, o colore a uſcir fuori di dette Chieſe, ed altri Luoghi immuni; poichè uſcendone, ſe capiteranno nelle mani della giuſtizia, non valerà loro il dire, o pretendere di provare di eſſerne ſtati eſtratti doloſamente, o con fallaci ſuggeſtioni, o aſſicorazioni; volendo la Santità Sua, che dopo la detta ammonizione non poſſa più allegarſi, nè allegandoſi, a chi ſi ſia giovare l' eſtrazione doloſa, ma unicamente poſſa allegarſi, e giovar l'eſtrazione violenta, e quella, che foſſe ſeguita ſotto la ſicurezza del Salvo-Condotto conceduto, e ſottoſcritto da qualche Giudice Ordinario, o Delegato, quele però dovrà valere ſolo per quel tempo limitato, per cui ſarà ſtato conceduto. Siccome parimente dovranno notificare pubblicamente, come ſopra, che ſe alcuno veramente foſſe ſtato per il paſſato doloſamente eſtratto de qoalche Chieſa, o luogo immune, e voglia godere del benefizio dell' Immonità locale, debba ritornare al Confugio Eccleſiaſtico dentro on Meſe da decorrere dopo la pubblicazione del medeſimo Editto, con chiedere agl' iſteſſi Ordinarj, qoando gli occorra, per tal effetto il Salvo-Condotto, quale dovrà darſegli gratis, e per tempo limitato ed arbitrio de' medeſimi Ordinarj. Avvertendo inoltre, che, ſe paſſato il detto termine d' un meſe ſerà catturato fuori del luogo immune, dovrà conſiderarſi, come ſe volontariamente, e ſenza alcuna frode ne foſſe partito, nè dovrà odirſi ſopra l'eſtrazione doloſa, che pretendeſſe aver patita. Avendo però Noſtro Signore ordinato, che ſe ne faccia lettera circolare, io eſecuzione de' ſopremi comandi della Santità Sua, partecipo il tutto a V. S. acciò poſſa adempire la mente di Sua Beatitudine, con farne pubblicare Editto ſecondo la forma eſpreſſa nell' anneſſo foglio, che le traſmetto; come altresì farà ſua cura, che lo ſteſſo ſi eſeguiſca da' Veſcovi ſuoi ſoffraganei, e da altri Ordinarj dipendenti da coteſta ſua Chieſa Metropolitana, a' quali perciò dovrà ella a tal' effetto pienamente ſignificare quanto a lei ſteſſa con la preſente s'ingiugne. Ed io intanto col ſignificarglielo, me le offro.

Roma 20. Gennajo 1717.

Di V. S.

Come Fratello Affezionatiſſimo.

S. A. Cardinal. Tanara.

Scipione de Ricci Segret.

Rei confugiti per vim extracti, non ſervato modo præſcripto a Benedicto XIII. in cit. Conſtitut. incip. *Ex quo* §. 8. & relato ſupra *ſub num.* 40. debent iterum reſtitui. *Communis*, *& cer-* 103

Digitized by Google

& certa, *arg. c. Sicut antiquitus 6. cauſ.* 17. *q.* 4. ubi excommunicari jubetur *qui perſonam hominis*, *vel bona ejus inde* (ideſt e loco Aſyli) *ſubtraxerit quouſque emendet*, *& quod rapuerit*, *reddat*; *& c. Miror* 8. *ead. cauſ. & q.* ubi ſic expreſſe præcipitur: *Eccleſiæ igitur revoca*, *quæ irreligioſiſſimus rapuiſti*, & cit. Be-

104 nedictina §. 8. Etiamſi notorie conſtet, ipſos confugitos commiſiſſe crimen exceptum, quia ex cit. Gregoriana, & Benedictina ad extractionem requiritur ſemper prævia cognitio, & declaratio Epiſcopi, & ex noviſſima diſpoſitione ipſius Benedictinæ §. 8. inviolabilis obſervantia modi ibi præſcripti, aliter extractio eſt nulla, & conſequenter extracti ſunt reſtituendi. Farinac. *in appendic. de Immun. cap.* 2. *num.* 51. Diana *p.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 14.

105 Reiffenſt. *loc. cit. n.* 204. & alii paſſim. Confugiti etiamſi licite ſunt extracti, debent iterum reſtitui, ſi indicia contra ipſos acquiſita in ſuis deſenſionibus purgent, ac diluant; cit. Benedictina §. 8.

106 Immo debent reſtitui confugiti, etiamſi de eorum conſenſu, & voluntate fuerint extracti, quia quamvis renuncient immunitati, non poſſunt tamen per ſuam renunciationem præjudicare Eccleſiæ: ſic expreſſe decrevit *Sacr. Congregat. Immunitatis in Cajacen.* 20. *Novembris* 1640. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 134.

107 Reſtitutio extractorum fieri debet eidem Eccleſiæ, vel Loco, a quo fuerunt extracti: & ad hoc, ut reſtitutio alteri Eccleſiæ fieri poſſit, requiritur diſpenſatio Summi Pontificis, nec ſufficit ſolus conſenſus partium. Sic pluries Sac. Cong. Immunitatis, & ſignanter *in Neapolitana* 21. *April.* 1634. *& in Mediolanenſi* 28. *Novembris* 1634. in hunc modum: *D. Secretarius juxta mentem*, *ſcilicet*, *ut mediante auctoritate Sanctiſſimi faciat convalidare reſtitutionem factam alteri Eccleſiæ*, *cum non dependeat a conſenſu partium*, *ſed ab auctoritate Sanctiſſimi*. Sic refert Pignat. *tom.* 1. *conſ.* 172. *num.* 10.

108 Amplia, quamvis extractus moram trahat in loco diſtanti ab Eccleſia extractionis, attamen, attento conſenſu extracti, in his caſibus Sanctiſſimus diſpenſat, ut reſtituatur alteri Eccleſiæ. *Ead. Sac. Congregat. Immunit. in Mediolanenſi* 28. *Novembr.* 1634. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 210. *in Vercellen.* 25. *Maii* 1655. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 76. *in Aſculana* 24. *Junii* 1655. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 67.

109 Quando quamplures ſunt extracti, qui reſtitui debent eidem Eccleſiæ, ad evitanda ſcandala Reſtitutio fit diverſis Eccleſiis, & diverſo tempore. *Ead. Sac. Congregat. Immunit. in Caſtren.* 4. *Junii* 1630. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 43.

Aliquando extractus ex facultate Sanctiſſimi reſtituitur Eccleſiæ S. Joan. Lateranenſis, uti Matri Eccleſiarum, loco Eccleſiæ, a qua fuit extractus. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Spoletana* 18. *Septemb.* 1646. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 293. 110

Permittitur, annuente Sanctiſſimo, quod Reſtitutio extractorum fiat alteri ab Eccleſia extractionis, ex cauſis urgentibus allatis a Curia Laica. *Ead. Sac. Congregat. Immun. in Sarzanen.* 16. *Januar.* 1672. *lib.* 1. *decret. Altovit. pag.* 643. Item permittitur, ut extractus, qui ob infirmitatem non poteſt reſtitui Eccleſiæ violatæ, reſtituatur alteri ab ipſo eligendæ. *Ead. Sac. Congregat. Immunit. in Averſana* 20. *Januar.* 1703. *lib.* 3. *decr. Vall. pag.* 468. 111 112

Reſtitutio extracti conceditur fieri alteri ab Eccleſia extractionis ob minas, & periculum occiſionis Parochi, & cum idonea cautione de non offendendo inimicum, & teſtes, ac de non accedendo ad locum Eccleſiæ, a qua fuit extractus. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Caſertana* 22. *Januar.* 1697. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 71. 113

Aliquando Sanctiſſimus concedit Archiepiſcopo facultatem reſtituendi extractum alteri ab Eccleſia extractionis pro conſcientia, & arbitrio ipſius. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Æſina* 15. *Novembr.* 1661. *lib. decret. Rocci pag.* 366. *in Neapolitana* 18. *Januar.* 1667. *lib.* 1. *decr. Alt. pag.* 80. Aliquando injungitur Archiepiſcopo, ut dato in actis Curiæ Eccl. conſenſu extracti, permittat reſtitui in alia ab Eccleſia extractionis extra Diœceſim electa ab extracto. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Salernitana* 20. *Jul.* 1688. *lib. decret. Mart. pag.* 327. 114 115

Fur extractus fuit ab una Eccleſia, & Epiſcopus ordinavit reſtitui eidem Eccleſiæ, ſed Curia Laica in cujus carceribus erat, attenta ejus infirmitate, & diſtantia loci, reſtitui fecit in alia Eccleſia inſigniori, & elapſo aliquo tempore, cum idem fur ob nova furta carceratus fuerit in loco non immuni a Curia Laica, petiit denuo reſtitui Eccleſiæ primæ extractionis. Sacra Congregatio dixit gaudere, & eſſe reſtituendum Eccleſiæ extractionis pro reintegratione. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Lauretana* 18. *Auguſti* 1702. *lib.* 3. *decret. Vallemani pag.* 435. 116

Ex-

Digitized by Google

117 Extractus violenter a quadam Eccleſia Parochiali Diœceſis S. Miniati per Curiam Sæcularem, ac in carceres laicales, a quibus aufugerat, conjectus, pendente proceſſu Curiæ Epiſcop. contra Extractores pro reparatione læſæ Immunitatis, denuo fugiens ex ipſis carceribus in eademmet Eccleſia ſe recepit, inde Romam veniens elapſis circiter tribus annis nova ob delicta ab Executoribus Em. Urbis Vicarii in carceres iterum truditur; verum allegata per ipſum immunitate, appellavit a ſententia ejuſdem Em. Vicarii ad Sacram Congreg. quæ declaravit: Reſtituendum eſſe Eccleſiæ, ſed cum Sanctiſſimo, ut reſtitutio fiat in Urbe Eccleſiæ per extractum eligendæ; *ead. Sac. Congr. Immun. in una S. Mmiati 12. Jul. 1707. lib. decr. Mareſ.*

118 Extractus reſtituitur Eccleſiæ, ſed annuente Sanctiſſimo, præſtita cautione de non offendendo Mulierem, quam tentavit occidere; *ead. Sac. Congr. Immun. in Caſalen. 19. Jul.* 1661.
119 *lib. decret. Rocci pag.* 348. In reſtitutione extracti Eccleſiæ ſæpiſſime requiritur idonea cautio de non offendendo teſtes, inimicum, ac querelantes; *ead. Sac. Congr. Immun. in Civitatis Caſtelli* 28. *Februar.* 1668. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 200. *in Portuen.* 25. *Septemb.* 1696. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 5. *in Cajetana* 24. *Septemb.* 1697. *ibi pag.* 113. *in Montis Faliſci* 30. *Januar.* 1703. *lib.* 3. *decret. Valleman. pag.* 471.

120 Epiſcopus reſtituat extractum loco immuni ſed prius provideat, ne oriantur ſcandala in præjudicium, & cum periculo Parochi ex parte extracti; *ead. Sac. Congr. Immun. in Lauden.* 20. *Decemb.* 1702. *lib.* 3. *decr. Vall. pag.* 463.

121 Reſtitutio carceratorum a Curia laica in locis immunibus facienda eſt propriis Ordinariis Eccleſiarum, non D. Nuncio; *ead. Sac. Congreg. Immun. in Neapolitana* 10. *Novemb.* 1676.
122 *lib.* 1. *decret. Alt. pag.* 1299. Pendente articulo: An extractus gaudeat Immunitate? reſtituendus eſt in carceribus Eccleſiaſticis; *eadem Sac. Congr. Immun. in Aſten.* 29. *Junii* 1679. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 1783.

123 Diſcedens a loco immuni cum Salvo Conductu Commiſſarii, ut ipſum Commiſſarium alloquatur, & poſtea carceratus, de ordine Sanctiſſimi reſtituendus eſt Curiæ Eccleſiaſticæ; *eadem Sac. Congreg. Immunitatis in Ariminen.* 3. *Maii* 1628. *lib.* 1. *decret. Pauluc. pag.* 93.

124 Epiſcopus faciat reſtituere Canonicum extractum de ejuſdem ordine ab Eccleſia, quatenus non habeat aliquid relevans in contrarium; *ead. Sac. Congregatio Immunitatis in Ferentinen. 9. Januarii* 1700. *lib.* 2. *decret. Vallemani pag.* 264.

Reſtitutio extracti debet fieri pubblice ipſi Eccleſiæ violatæ per eos, qui extraxerunt, quia cum per injurioſam extractionem fuerit facta publica injuria Eccleſiæ, ac populus publice ſcandalizatus, requiritur publicus pœnitentiæ actus correſpondens publico delicto, & tollens publicum ſcandalum; *arg. capit. Filius* §. *Illud autem, de pœnis in* 6. & quidem per eos, qui extraxerunt, *cum peccata ſuos debeant tenere Auctores, l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis, & cap. Quæſivit* 2. *de his, quæ fiunt a majori parte Capituli;* Sic Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 172. *num.* 7. Peregrin. *de immunitate cap.* 15. *num.* 26. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 208. & alii, & ex decreto Sanctiſſimi ſervatum fuit contra Gubernatorem Urbis in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Pace 27. *Auguſti* 1629. in qua extractus repoſitus fuit ab iiſdem Birruariis publice poſt meridiem; Sic refert Pignatell. *loc. cit. n.* 4. 125

Nec ſufficit reſtitutio extracti facta Epiſcopo, ſeu Vicario Generali, aut repoſitio in carceribus Eccleſiaſticis, quia cum non poſſit fieri reſtitutio neque alteri Eccleſiæ ſine diſpenſatione Summi Pontificis, etiamſi extractus eſſet in loco diſtanti ab Eccleſia violata, ſed neceſſario debeat fieri reſtitutio ipſi eidem Eccleſiæ violatæ, ut abunde patet ex ſupra allatis Decretis; tanto minus poterit fieri talis reſtitutio carceribus Eccleſiaſticis, aut Epiſcopo, ſeu ejus Vicario Generali, quia Epiſcopus, ex quo non ſit Dominus, ſed tantum Procurator Eccleſiæ; *arg. cap. Si privatum* 28. *cauſ.* 12. *q.* 1. nequit remittere injuriam illi factam per extractionem, & retentionem confugiti; Gloſſa *in cap. Si is* 28. *cauſ.* 13. *q.* 4. *verb. Poſſumus*, Abbas *in cap. Contingit* 46. *de ſententia excomm. num.* 11. Innocent. *ibid. in princip.* Hoſtienſ. *ibid. n.* 2. Pignatel. *loc. cit. n.* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 207. & alii, quos refert Binsfeld. *de injur. & damn. dat. cap.* 7. *n.* 4. *& ult. concluſ.* 126

Nec etiam pro reſtitutione ſufficit ſimplex excarceratio, aut dimiſſio extracti, ſed debet per extrahentes neceſſario reponi in eadem Eccleſia, ſeu loco, a quo fuit extractus, ut reſpondit *Sacra Congr. Immun. in una Mediolanenſi* 25. *Februarii* 1688. his verbis: *Scribatur Eminentiſſimo Archiepiſcopo, ut Oratorem faciat reſtituere eidem Eccleſiæ, a qua fuit extractus, nec ſufficere illius excarcerationem pro reintegra-* 127

Digitized by Google

*tegratione violatæ Immunitatis Eccleſiæ ob extra-
ctionem ipſius Oratoris* ; Sic Pignatell. *loc. cit.
n.* 10. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 209. Riccius *in
Synopſi verb. Reſtitutio n.* 1.

128 Ultra reſtitutionem Rei extracti pro reinte-
gratione tenentur etiam male extrahentes ad
reſtitutionem omnium rerum, & etiam armo-
rum, quæ fuerunt ablata in extractione; *Com-
munis, arg. cap. Sicut antiquitus* 6. *cauſ.* 17.
qu. 4. ibi : *Qui perſonam, vel bona ejus inde
ſubtraxerit, quoadusque emendet, & quod ra-
puerit, reddat, excommunicetur* ; & ſic pluries
decrevit Sacra Congreg. Immunitatis, & ſi-
gnanter *in Aſculana* 15. *Januarii* 1658. apud
Riccium *in Synopſi verb. Reſtitutio num.* 29.
his verbis : *Ablata de tempore, quo quis fuit
extractus ab Eccleſia, Epiſcopus mandet reſtitui ;
& in Verulana* 20. *Februarii* 1608. apud Ric-
cium *loc. cit. num.* 22. ibi : *Nulliter extracti ab
Eccleſia per Curiam Epiſcopalem, Epiſcopus man-
det reſtitui, quidquid ſolvit pro ſua excarceratio-
ne Vicario, Cancellario, & aliis*, & in puncto
de reſtitutione armorum cenſuit Sacra Congre-
gatio, quod ante abſolutionem facienda ſit re-
ſtitutio in integrum armorum; *in una Lunen.
Sarzanen. die* 3. *Auguſti* 1624. *& die* 24. *etiam
Auguſti ejuſdem anni in una Brunduſina, & in
una Mediolanenſi die* 28. *Maii* 1626. apud Pi-
gnatell. *t.* 1. *conſult.* 172. *n.* 13.

129 Violatores immunitatis Aſyli, ultra graviſ-
ſimum ſacrilegium, quod committunt, *ex cap.
Miror* 7. *cap. Frater* 9. *cap. Quiſvis* 17. *cauſ.*
17. *q.* 4. & aliis ſimilibus, & nullitatem o-
mnium eorum actorum ex cit. Gregoriana, &
Benedictina §. 9. incurrunt Excommunicatio-
nem majorem latæ ſententiæ. Habetur ex cit.
Gregoriana §. 8. ibi : *Quod ſi quis quæcumque
dignitate, & auctoritate præditus, præmiſſorum;
aut alio quovis prætextu quidquam præter, aut
contra hujus noſtræ Conſtitutionis tenorem atten-
tare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto Cen-
ſuras, & pœnas ejuſdem incurrere, quæ contra
Libertatis Juris Immunitatis Eccleſiaſticæ Viola-
tores per ſacros Canones, Conciliorum Genera-
lium, Noſtrorumque Prædeceſſorum Conſtitutio-
nes ſunt promulgatæ* : & conſimiliter habetur
ex cit. Benedictina §. 9. & hanc Excommu-
nicationem eſſe latæ ſententiæ jam habebatur
ex repetitis declarationibus juſſu Clementis
VIII. & Pauli V. editis, de quibus teſtantur
Caſtropalao *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 12. *n.* 3.
Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 8. *num.* 3.
Marius Ital. *de immun. lib.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 29.
& ſequent. Haunold. *tom.* 6. *tract.* 1. *n.* 256.
& hodie poſt dictas Bullas, & declarationes
eſt *certa, & communis*. Unde Violatores A-
ſyli non ſunt excommunicandi, ſed ſolum ſunt
declarandi excommunicati, ſeu incurriſſe ex-
communicationem, ut optime tradit Sperell.
deciſ. 48. *num.* 32. *& deciſ.* 105. *num.* 42. &
alii paſſim.

Talem majorem Excommunicationem latæ 130
ſententiæ incurrunt quicumque cujuſvis digni-
tatis, & auctoritatis exiſtant, qui aliquo mo-
do immunitatem Aſyli violant ; *Communis,
ac certa*, ex cit. Gregoriana §. 8. ex cit. Be-
nedictina §. 9. Sic eam incurrunt omnes ca- 131
pientes, extrahentes, incarcerantes, vincien-
tes Reum in loco Aſyli exiſtentem ; *Commu-
ni*. Item Complices extractionis, & hujuſmo- 132
di ; *Sac. Congr. Immun. in Hydruntina* 2. *De-
cembris* 1692. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 7. *Bal-
neoregien.* 11. *Januarii* 1695. *lib.* 1. *decr. Vall.
pag.* 166. *Regin.* 2. *Julii* 1695. *lib.* 1. *decr. Val-
leman. pag.* 190. Item Fautores; *ead. Sac. Con- 133
greg. in Neapolitana* 18. *Novembris* 1687. *lib.
decret. Martell. pag.* 186. Item Cooperantes ; 134
ead. Sac. Congr. in Regien. 16. *Decemb.* 1690.
lib. decret. Martell. pag. 688. *in una Aquipendii*
13. *Novembris* 1691. *lib. decret. Grimald. pag.*
36. *Signina* 31. *Julii* 1695. *lib. decret. Mart.
pag.* 751. Item Mandantes; *ead. Sac. Congreg.* 135
in Neapolitana 18. *Novembris* 1687. *lib. decr.
Martelli pag.* 186. *Camerinen.* 3. *Auguſti* 1695.
lib. 1. *decret. Vallem. pag.* 406. Item Cogen- 136
tes, Obſidentes, & Cuſtodientes confugitum,
ut egrediatur ab Eccleſia, & capiatur; *eadem
Sac. Congreg. in Peruſina* 5. *Junii* 1694. *lib.* 1.
decret. Vallem. pag. 126. *Hieracen.* 28. *Auguſti*
1700. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 209. Item do- 137
loſe, & blande ſuadentes confugito, ut exeat
a loco immuni, ut capiatur a Birruariis; *ead.
Sac. Congr. in Marſicen.* 31. *Julii* 1691. *lib. de-
cret. Martelli pag.* 249. *in Aquipendii* 13. *No-
vemb.* 1691. *lib. decr. Grim. pag.* 36. *in Nea-
politana ſeu Caſtri Maris* 23. *Junii* 1693. *lib.* 1.
decr. Vallem. pag. 58. *in Camerinen.* 13. *Maii*
1698. *lib.* 2. *Vallem. pag.* 153. Item Tentan- 138
tes ; *ead. Sac. Congr. in Minerbinen.* 2. *Decemb.*
1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 96. *in Sutrina*
20. *Auguſti* 1695. *d. lib. pag.* 210. Item ipſi 139
Extrahentes, quamvis extractum conſignave-
rint Poteſtati Eccleſiaſticæ; *ead. Sac. Congreg.
in una Civitatis Caſtellanæ* 18. *Novembr.* 1687.
lib. 3. *decret. Altov. p.* 183. Nec ſupradicti ex- 140
cuſantur ab Excommunicatione, quamvis Reus
libere conſentiat capi, carcerari, extrahi,
& hujuſmodi, quia adhuc violatur immunitas
ex dictis ſupra *num.* 3. *&* 106.

Si Violatores Libertatis, vel Immunitatis 141
Ec-

Eccleſiæ appellaverint contra ſententiam declaratoriam Epiſcopi, talis appellatio non debet admitti, niſi prius Eccleſiæ fuerit ſatisfactum: Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 65. *num.* 26. ubi affert plures declarationes præciſis his verbis: *Appellatio a declaratoria Cenſurarum in materia violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ non admittitur, niſi prius Eccleſia quo ad ſuum honorem fuerit in integrum reſtituta; Sacra Congreg. Epiſcopor. in Neapolitana* 11. *Octobris* 1617. *& in Lipaten.* 4. *Julii* 1620. *& Rhegien.* 28. *Julii eodem anno, & Syracuſana* 19. *Julii* 1622. & pluries declaravit etiam Sacra Congr. Immunitatis, ut refert Riccius *in Synopſi verb. Appellatio*, ubi ſub *num.* 3. ſic præciſe habet: *Appellatio ad Metropolitanum ſuper Cenſuris latis in cauſſa violatæ Immunitatis non eſt attendenda ab Epiſcopo; Sacr. Congr. Immunit. in Biſacien.* 6. *Februar.* 1694. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 102. & ſub *num.* 4 his verbis: *Immo neque Appellatio ad Sanctiſſimum, & Sacram Congregationem admittitur quoad effectum ſuſpenſivum, ſed ſolum quoad devolutivum; Materanen.* 9. *Septemb.* 1631. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 89. *Beneventana* 22. *Novemb.* 1639. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 104. *In una Nullius Abbatiæ S. Joannis in Lamis* 19. *Octobris* 1695. *lib.* 1. *decret. Vallem. pag.* 224. *Balneoregien.* 18. *Auguſti* 1700. *lib.* 2. *decr. Vallem. p.* 307. *& ſub num.* 7. Sic refert: *Non obſtante Appellatione interpoſita ad Nunciaturam per Baroncellum excommunicatum ob violationem Immunitatis, Epiſcopus procedat contra ipſum ad ulteriora; In una Burgi S. Sepulcri* 7. *Maii* 1688. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 151. *& ſub num.* 8. refert: *Non obſtante Appellatione procedendum prout de Jure contra Violatorem Immunitatis Eccleſiaſticæ; Piſauren.* 25. *Septemb.* 1627. *lib.* 1. *decr. Paul. pag.* 67. *& ſub num.* 11. ſic habet: *Non admittitur Appellatio tam ad effectum devolutivum, quam ſuſpenſivum a Cenſuris in contumaciam promulgatis ex cauſa violatæ Immunitatis; Roſſan.* 8. *Apr.* 1642. *lib.* 3. *decr. Paul. p.* 173.

142 Abſolutio a Cenſuris contractus ex cauſa violatæ Immunitatis, Libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ eſt reſervata Summo Pontifici, nec ab alio poteſt concedi ſub quocumque prætextu etiam reſtitutionis ſtatim factæ Eccleſiæ, & opinio contraria improbatur; Sic *Sac. Congreg. Immunitatis in Lycien.* 13. *Julii* 1638. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 66. *Caſertana* 24. *Januarii* 1651. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 134.

143 Et ita eſt reſervata Summo Pontifici, ut vacante Sede Apoſtolica, deſit Poteſtas abſolvendi; *eadem Sac. Congr. in una S. Marci in Calabria* 2. *Junii* 1691. *lib. decr. Martelli pag.* 374. Sic refert Riccius *in Synopſi verb. Abſolutio n.* 2.

Unde Ordinarii, & Epiſcopi abſolventes 144
Cenſuratos hujuſmodi ſine facultate Sedis Apoſtolicæ incidunt in Excommunicationem eidem Sanctæ Sedi reſervatam, a qua regulariter datur facultas, ut ſe faciant abſolvere a ſuis Confeſſariis privatim, & cum Sanctiſſimo agitur pro diſpenſatione irregularitatis, quatenus incurrerint; *eadem Sacr. Congr. in Squillacen.* 16. *Decemb.* 1664. *lib. decr. Rocci pag.* 608. *Acernen.* 29. *Januarii* 1636. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 241.

Quare præcipitur Archiepiſcopo, qui ſine 145
dicta facultate abſolvit Cenſuratos ex cauſa extractionis confugiti ab Eccleſia, ut reaffigat Cedulones contra ipſos; *eadem Sac. Congr. in Brunduſina* 28. *Aprilis* 1671. *lib.* 1. *decr. Altoviti p.* 546.

Sic pariter abſolutio conceſſa ab Eminentiſ- 146
ſimo Legato ſine facultate Apoſtolica non ſuffragatur, & injungitur Epiſcopo, ut denuo abſolvat auctoritate Sacræ Congregationis; *ead. Sac. Congr. in Papien.* 11. *Julii* 1676. *lib.* 1. *decr. Alt. p.* 1302.

Abſolutio obtenta a Cenſuris ex cauſa vio- 147
latæ Immunitatis vigore Brevis Sacræ Pœnitentiariæ non ſuffragatur in foro exteriori; *ead. Sac. Congr. in Gravinen.* 9. *Octobr.* 1629. *lib.* 2. *decr. Paulucci p.* 8.

Nec abſoluti ex cauſa præfata vigore Bullæ 148
Cruciatæ habentur pro bene abſolutis a Sacra Congregatione, & injungitur reaffixio Cedulonum; *eadem Sacra Congregatio in Conſentina* 21. *Julii* 1672. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 705.

Abſolutio data vigore Bullæ Anni Sancti 149
per Confeſſarium a Cenſuris incurſis ex cauſa violatæ Immunitatis non ſuffragatur in foro exteriori; *ead. Sac. Congregatio in Vicana* 27. *Aug.* 1675. *l.* 1. *decr. Altov. pag.* 1141.

Abſolutio vigore Jubilæi non ſuffragatur 150
Cenſuratis, & reaffigi poſſunt, ac debent Cedulones; *ead. Sac. Cong. in Aquilana* 17. *Decembr.* 1630. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 66. *Gravinen.* 1. *Octobr.* 1641. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 157. *Hyeracen.* 4. *Decembris* 1657. *lib. decr. Rocci pag.* 47. *Averſana* 19. *Jul.* 1661. *d. lib. pag.* 347. *Squillacen.* 9. *Maii* 1702. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 420.

Ordinario inferiori concedi non debet facul- 151
tas abſolvendi Cenſuratos ex cauſa violatæ Immunitatis, ſed Epiſcopo viciniori; *eadem Sac. Congr.*

Congr. in una Nullius Meliten. 23. *Aug.* 1632. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 137. & ſæpius alibi.

152 Abſolutio a Cenſuris incurſis ob violatam immunitatem non datur, nec dari poteſt, & dara non valet, niſi prius reſtituto Reo, & facta ſatisfactione læſæ Eccleſiæ; *arg. cap. Ex litteris* 11. *de Conſtitution. cap. Qua fronte, de Appellat. & cap. Cum deſideres* 15. *de ſentent. excomm.* & expreſſe decrevit pluries Sac. Congreg. Immunitat. & ſignanter *in Lauden.* 9. *Octobr.* 1629. his verbis: *Abſolutio ab Excommunicatione non prodeſt, niſi ſequuta reſtitutione, & reintegratione Eccleſiæ.* Sic refert Pignatell. *tom.* 2. *conſultat.* 60. *num.* 38. & ſimiliter *in Meſſanen.* 11. *Aug.* 1638. *lib.* 3. *decretor. Paul. pag.* 68. *in Marſicana* 24. *Januar.* 1645. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 253. *in Aquen.* 18. *Februarii* 1659. *lib. decret. Rocci pag.* 158. *in Roſſanen.* 9. *Maii* 1662. *lib. decret. Rocci pag.* 399.

153 Immunitatem, ſive libertatem Eccleſiaſticam publice violantes, a Pœnitentiaria Apoſtolica nequeunt abſolvi; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitution. 95. incip. *Paſtor Bonus* §. 14.

154 Immunitate Eccleſiaſtica non gaudent Homicidæ tam laici, quam Eccleſiaſtici &c. Vide verb. *Homicidæ*, & verb. *Banniti*, & dicta *art. ſuper. n.* 156.

155 * Pœnæ contra turbantes immunitatem afficiunt etiam eos qui impediunt, ne Judex Eccleſiaſticus cognoſcat in cauſis, in quibus habet auctoritatem tantum cumulativam; Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 40. §. 10.

156 Si quis reus doloſe extrahatur ab Eccleſia, & extra illam capiatur non per vim, aut per ſalvum conductum, illa doloſa extractio reo non ſuffragatur, ut ex decreto S. Congregat. die 22. Decembris 1716. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 41. §. 9. *n.* 31. *

157 Quoniam ex facili Religioſorum unius Ordinis ad alios Ordines refugio omnium Ordinum diſciplina collabitur; idcirco P. Procurator Ord. S. Auguſtini Eremitarum Mexicanæ Provinciæ pro hujuſmodi abuſu compeſcendo recurſum habuit ad S. P. Clementem XII. a quo inſtantis ſupplicatione ad Congregationem Epiſcop. & Regularium remiſſa, ejuſdem Congregationis prodiit Decretum, a Sanctiſſimo confirmatum, quo ſtatuitur, aufugientes Superioribus ſui Ordinis eſſe reſtituendos, ſub conditionibus & cautelis in ſequenti expreſſis.

CLEMENS PAPA XII. &c.

Alias pro parte dilecti filii Ignatii Padilla Fratris expreſſe profeſſi, in Sacra Theologia Magiſtri, Provinciæ SS. Nominis Jeſu Mexicanæ, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Procuratoris ad ſpecialia negotia miſſi, Nobis expoſitum fuit, quod in dicta Provincia abuſus valde obſervantiæ regulari præjudiciales, nempe quod aliqui religioſi inquieti, & parum obſervantiæ ſui inſtituti amatores obedientiam, reverentiamque, ac ſubjectionem ſuis Prælatis debitas parviſacientes ad Cœnobia aliorum Ordinum, vel Congregationum, aut Inſtitutorum prætextu evadendæ violentiæ, & effugiendi rigorem ſuorum Superiorum confugiant, irrepſerant; & licet Superiores prædicti a Prælatis Conventuum, ubi prædicti Religioſi confugiunt, petant, ut patiantur, quod obligatio obediendi propriis Superioribus, & ſeſe ad propria Cœnobia reſtituendi intimetur, vel quod illos propriis Superioribus tradant, neutrum obtineri ſolet, proteſtantes aliorum Ordinum, vel Congregationum, aut Inſtitutorum Prælati, ubi dicti Religioſi confugiunt, eoſdem gaudere immunitate refugii, & conſequenter a proprio Prælato non poſſe extrahi, requiri, aut notificari, utpote in alieno territorio exiſtentes, neque Superiores aliorum Ordinum prædictorum debere dictos Religioſos confugientes tradere: & in eadem expoſitione ſubjuncto, quod dilectus etiam filius modernus Prior Provincialis Provinciæ, & Ordinis prædictorum in anguſtias poſitus ad Venerabilem Fratrem modernum Archiepiſcopum Mexicanum illius Regni Proregem recurſum habere coactus fuerat, ut ei auxilium regium impertiretur, quo diſperſum gregem ad Ovile proprii Ordinis reducere, & hoc tantum medio relatis præjudiciis occurrere poſſet. Cum autem minime lateat quod ſi hæc janua Aſyli, aut refugii Religioſis pateat, funditus diſciplina Regularis, ac debita propriis Superioribus obedientia corruant, necnon jurgia, & diſcordiæ inter Superiores reſpective Ordinum cum Sæcularium ſcandalo proculdubio pullulent;

§. 2. Porro, ut tot malis occurreremus per Nos declarari ſummopere deſiderabat, quod dictis Religioſis ad Conventus aliorum Ordinum, vel Congregationum, vel Inſtitutorum confugientibus immunitas refugii, ſeu Aſyli minime ſuffragetur, ſed a proprio Superiore judicialiter ex alieno conventu unuſquiſque con-

confugientium hujuſmodi extrahi, & ad proprium quocumque privilegio Regularibus conceſſo hac in parte non obſtante, reduci poſſit. Quod ſi dicti Religioſi adhuc rebelles in parendo propriis Superioribus ad ſuum Conventum eoſdem redeundi jubentibus perſeverent, vel dicti Superiores eos tituli refugii recipientes, & auxilium præſtantes propriis Superioribus tradere renuerint, utrique pœnas fugitivis, & eorum fautoribus, & protectoribus, necnon rebellibus, & inobedientibus per hanc Apoſtolicam Sedem impoſitas ipſo facto, & abſque alia declaratione incurrere debeant.

§. 3. Nos ſupplicem libellum nobis porrectum ad Congregationem Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Card. negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitam remiſimus, a qua emanavit Decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet: Sacra Congr. Eminentiſs. & Reverendiſs. S. R. E. Card. negotiis, & Conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ad quam Sanctiſs. Dominus Noſter ſupplicem Libellum remiſit, attenta relatione Eminentiſſimi Firrao præfati Ordinis apud Sanctam Sedem Protectoris, re mature perpenſa, decrevit, Regulares unius Religionis, confugientes ad Eccleſias, & Monaſteria alterius Religionis, Superioribus propriæ Religionis reſtitui debere a Prælatis alterius Religionis, ad quorum Eccleſias, & Monaſteria confugiunt, præſtito tamen ab iiſdem Superioribus confugientium Juramento, & facta obligatione de ſervanda Immunitate Eccleſiaſtica, & de reſtituendo confugientes præfatos Eccleſiis, vel Monaſteriis, ad quæ confugerunt, caſu quo procedendum ſit ad pœnas corporales, carceris perpetui, mortis, & triremium, propter delicta ab ipſis confugientibus commiſſa; ſecus, ſi ipſi Superiores procedere deberent ad pœnas ordinarias, & ad correctionem Regularem per Conſtitutiones Ordinis præſcriptas, cujus rei declaratio ad deffinitorium Provinciale, vel ubi illud non fuerit, ad Conſilium Conventus ſpectabit. Quod ſi conſtito Regulares confugientes pœnas dumtaxat ordinarias, & per Conſtitutiones Ordinis ad correctionem præſcriptas promereri, Prælati alterius Religionis renuant eos propriis Superioribus reſtituere, vel ipſi Regulares ad proprias religioſas Domos redire recuſent, Sacra eadem Congregatio utroſque ad inſtar Apoſtatarum, vel Apoſtatas recipientium, in excommunicationem Summo Pontifici reſervatam incurſos declaravit. Romæ 5. Septembris 1738. J. Cardinalis Firrao. C. Archiepiſcopus Damiatæ Secretarius.

§. 4. Cum autem, ſicut dictus Ignatius Procurator Nobis ſubinde exponi fecit, ipſe decretum hujuſmodi, quo firmius ſubſiſtat, & ſervetur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri plurimum cupiat;

§. 5. Nos ipſum Ignatium Procuratorem ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes ſupplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinſertum auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium.

§. 6. Decernentes, eaſdem præſentes litteras, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis ad quos ſpectat, & ſpectabit in futurum pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari; Sicque in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, vel Delegatos etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 7. Non obſtantibus, &c.

§. 8. Volumus autem, &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 20. Decemb. 1738. Pont. noſtri Anno IX.

Additiones ex aliena manu.

In hoc & ſuperiore articulo plura *Auctor*, 158
& quidem fuſe, de immunitate locali habet, quæ tamen praxim tantum ſpectant: quæque ideo anſam nobis præbere videbantur, ut aliqua ſubnecteremus de ejuſmodi immunitatis origine, progreſſu, ſatis variis, & præſenti ſtatu. Verum hoc non perfunctorii laboris eſſet opus, & vix quidem dignum, quod hic ſubjungeretur. Cui tamen vacat, eaque tenere cupienti adeundus præ ceteris eſt *Maſcambro-*

Digitized by Google

bronius recentiſſimus hujus generis ſcriptor io ſuo opere, italice conſcripto, cui titulus, *Degli Aſili de' Criſtiani ragionamento*, ubi capite IV. illud præſertim enodatur, palamque fit: quomodo nimirum Aſyli jus apprime cum Naturæ, & civili delictorum vindice Jure conveniat: quam bene hominum ſocietati proſpiciat: & qui fines Sacerdotium inter & Imperium intercedant.

159 At ut operi, in quo verſamur, ſerviamus, e re duximus quatuor hic tranſcribere regulas, quas idem *Maſcambronius* in fine penultimi capitis ſtatuit ad amputandas ambages illas, ac tricas, quas de trivio Scriptores inanibus movent quæſtionibus, ibi: „ E conciofiacoſachè le qoiſtioni, le qoali ſpettano alla pratica della locale Immunità ſieno preſſo che innumerabili, a cagione che molti Autori hanno più amato fantaſticare, e ſtillarſi il cervello ſulla corteccia delle parole, che conſumare utilmente il tempo nell'inveſtigare lo ſpirito della Chieſa, e de' Canoni già preſcritti ſul modello de' Libri ſanti, e delle Apoſtoliche Tradizioni, ho io diviſato di ridurre a poche regole tutto ciò, ch' è ſtato dibattuto e meſſo io controverſia ſino ad ora dagli al-
160 tri. Per quello dunque, che concerne le perſone, alle quali preſtare ſi dee dal Clero ajuto, e riſugio, la prima regola, con cui è da guidarſi tutto il ſiſtema ſi è, che ſecondo l' indole primiera della Religione gli Aſili e gli Uffizj di Miſericordia non ſono da negarſi ad alcuno. Ma giacchè i Sommi Pontefici, i quali hanno da *Criſto* facoltà d' interpretare, ed accomodare eziandio l' eterne leggi, e le più ſante iſtituzioni divine alle varie occaſioni ed opportunità, le quali ſi moltiplicano ſenza miſura, giacchè dico i Sommi Pontefici hanno dichiarato, che alcuni Delinquenti poſſono reſtare eſcluſi dal beneficio della Franchigia, non lice a noi ampliare la ſignificazione delle parole uſate da loro nelle Bolle, e nelle Decretali più di quello, che porta la comune approvazione degli uomini. Facendo altrimenti s' accreſcono ſempre più le vane conteſe, e ſi reca ſpeſſe volte non piccolo pregiudizio ad una gran turba di Criſtiani, i quali reſtano eſcluſi da' luoghi immuni, ſol perchè così piacque decidere al capriccio di pochi Autori. Così per modo d' eſempio quando ſi dice eſſer privato della franchigia chi commette omicidio deliberatamente, ed a malizia, non ſono per qoeſto da eſcluderne quelli, che preſi da tumultuaria paſſione tolgono altrui la vita. Oltre di che ſi dee ſempre riguardare quella dolce indole del Sacerdozio, per cui furono coſtantemente difeſi, ed ajutati, e tolti ancora per forza dalle mani della Giuſtizia tutti gli omicidi generalmente.

Similmente allorchè ſi dice eſſer eſcluſo dal diritto del Refugio chi è reo di leſa Maeſtà, offendendo la Perſona ſteſſa del Principe, per tal nome di Principe non è da intenderſi ogni Superiore, ma ſolamente il Sovrano, e per nome di delitto di leſa Maeſtà, non ſi dee prendere ogni traſcorſo, che ſi commette contro la volontà del proprio Signore, ma quella colpa, con cui o ſi machina contro la vita di lui, o ſi tenta d' offendere qoalche parte del ſuo corpo, o di contaminare il ſuo onore con ingiurie, e villanie, o pur ſe ſi faccia congiura co' ſuoi Nemici, e loro ſi riveli il regio ſegreto, o finalmente ſe ſi concita ribellione, e tumulto, e gli ſi ſollevino contro i Sudditi ſteſſi. Queſti, che ſono delitti di leſa Maeſtà direttamente, e non gli altri, riguardati ſono dalla Bolla di Gregorio con quelle parole: *Aut læſæ Majeſtatis in perſonam Principis Rei &c.* E per vero dire chi non comprende, che altrimente tutti i colpevoli ſarebbero Rei di leſa Maeſtà, come quelli, i quali operando contro le leggi, ſempre fanoo contro la volontà del Legiſlatore.

L'altra regola è, che diſcendendo gli Aſili 161
dalle più ſincere maſſime della Carità Criſtiana, o ſi neghino, o ſi concedano a' colpevoli, non mai però debbe mancare il Sacerdozio di uſare in verſo di loro qualche uffizio di beneficenza, e di miſericordia. Per la qual coſa debbono i Veſcovi ſpedire quanto più preſto ſi può il proceſſo de' Delinquenti eccettuati, perchè non ſi accreſca ſempre più l' odioſità de' Laici contro l' Eccleſiaſtica Immunità, ma non deono traſcurare di farlo maturamente, affinchè ſempre abbiano i Criſtiani da riguardare ne' loro Paſtori qualche particella delle antiche miſericordievoli conſuetudini, e del priſco amore inverſo de' refuggiti. Anzi non potendo tai colpevoli eſcluſi dalla franchigia eſſer privati di ogni uffizio di carità, e di clemenza, i Veſcovi allorchè li conſegnano al foro laicale, conviene che s' interpongano quanto più poſſono efficacemente per ottener loro il perdono. Così mancando a' Criſtiani il locale Rifugio, non mancherà loro almeno il primiero Aſilo, che fu l' interceſſione, e l' amorevole ſollecitudine de' loro Paſtori.

La terza regola è, che eſſendo indrizzata 162
la locale Immunità, non già perchè trionfi,

e ſi dilati impunemente la colpa, ma bensì al correggimento, ed all'emenda de' triſti, ſi dee perciò attentamente invigilare acciocchè colui che ſi ricovera nelle Chieſe, non vi entri, e non vi dimori qual ſe foſſe uno Scherano, ed un Malandrino corredato d'armi, e gonfio di arroganza, e di faſto, forſe più diſpoſto con dannevole eſempio ad incendiare lo ſteſſo Tempio di Dio, che a riconciliarſi col Proſſimo, ed a dare qualche contraſegno di pentimento. Queſti perverſi uomini a mio credere, e tutti eziandio coloro, che traſportano ne' luoghi immuni contrabbandi, ed illecite mercanzie ſarebbero indi da *Criſto* medeſimo, che è il Padre delle Miſericordie, e che nel Tempio giuſtificò il Publicano, diſcacciati, e mandati via bruttamente, come già fece una volta per noſtro eſempio. Io non dico già, che contro tai Rifuggiti ſia da rinnovellarſi l' antico rigore delle pubbliche penitenze, non ſolamente perchè una tal coſtumanza non fu giammai comune riſpetto ad eſſi, ma molto più perchè colla natura del Rifugio ſi adatta del pari la pubblica, che la privata penitenza: Dico però, che a ſoſtenere il fine, per cui introdutti furono gli Aſili tra' Criſtiani, è uopo, che i Peccatori facciano almeno ſembianza di ricorrervi umili, dimeſſi, e divoti: Non altrimenti, che non ſi riceve negli Oſpedali, ſe non chi vi ſi preſenta in forma, o di meſchino, o d' Infermo. Quindi ſaviamente Gregorio IX. e con eſſo quaſi tutti i migliori Canoniſti, pronunziò quella belliſſima ſentenza, che non debba giovare il beneficio della legge a quelli, che mentre il chieggono, ſe ne abuſano, e peccano contro la ſteſſa legge.

163 La quarta regola da oſſervarſi è, che eccettuati gli Oratorj, e le private Cappelle poſte entro le caſe de' Nobili, la franchigia non più conviene ad una Chieſa, che all'altra: Talchè debbono gli Eccleſiaſtici ajutare, e con coraggio, e con indifferenza tutte le Perſone, che vi ricorrono. E ſe alcuni piccioli Paeſi foſſero oltremodo ricchi ed abbondanti di ſacri Edifizj, non vi ſi debbe però introdurre alcuna variazione prima di chiederne e conſiglio, e licenza dalla S. Sede, la quale eſſendo guidata dal verace ſpirito di Carità, e di prudenza, ſaprà adoperarci quei rimedj, che più le pareranno opportuni, e per ſervigio di Dio, e per bene del Pubblico. In tal propoſito io non ſo comprendere, come i Laici abbiano continuamente moleſtati i Sommi Pontefici, affinchè reſtringeſſero l' Immunità a picciol numero di delitti, e non abbianli anzi ſupplicati, acciocchè rivocando gli Aſili alla primiera loro condizione, cioè al comune beneficio di tutti, gli aveſſero collocati, e ſtabiliti oltre alle caſe de' Veſcovi, alle quali convengono di loro natura, nelle Chieſe più nobili, come nelle Cattedrali, nelle Parrocchiali, e nelle inſigni Collegiate. Anche ciò ſarebbe ridondato ſenza alcun dubbio in molto ſvantaggio de' diritti del Sacerduzio, dal quale furono anticamente veduti i Rifugj diſteſi anche alle Croci, che s' impiantavano per le vie, non che a tutte le Chieſe, le quali non erano in poco numero appo i Maggiori, ed inſino a lunghiſſimi ſpazj fuori delle loro porte, ed alle proſſime caſe, ed a' Giardini, ed a' Cimiterj, ed a' vicini Portici, e Bagni; Ma per lo meno non ſarebbero ſtati i Sommi Pontefici coſtretti malgrado la ſoave indole loro, ora a negare agli uni, ora agli altri colpevoli i più ſacroſanti Uffizj di miſericordia, e di carità. Infinchè però la Santa Sede prenda altri provedimenti, giammai non ſia, che alcuno oſi variare ſulla geloſiſſima materia de' Sacri Rifugj neppure le particolari conſuetudini introdotte ne' luoghi intorno alla maggiore, o minore eſtenſione della franchigia fuori de' Templi immuni; ma ſi badi bensì a togliere di mezzo le diſſenſioni, che naſcono talvolta tra il Sacerdozio, e l' Imperio a cagione o degli Orti, o de' Forni, o degli altri profani luoghi, ne' quali, contigui eſſendo alle Chieſe, pretendono di rifuggiarſi impunemente i colpevoli. In tal maniera ſi toglie l' occaſione a quei, che ſcrivono ſul modello di Pietro Giannoni di mettere in deriſo ciò, che è venerando e ſacroſanto per ſua natura a cagione degli abuſi introdotti, i quali non hanno a fare coſa del mondo colla ſanta dottrina, e diſciplina della Chieſa. Finalmente ſe la civil Poteſtà voglia riſpetto agli Aſili proccurarſi vera quiete, e ſicurezza di coſcienza, baſterà, che ripenſi, e rivolga per l'animo ſuo, che quando anche il ſacro Rifugio non diſcendeſſe dirittamente dalla dottrina di Criſto, è ſtato nondimeno mantenuto, e conſervato in tutte le Chieſe per lo lunghiſſimo ſpazio di tredici ſecoli, e che i Sacerdoti di tutte le cattoliche Provincie hanno ſempre avuto in coſtume di fulminare graviſſime pene contro di coloro, i quali hanno tentato di contaminarlo, e violarlo, e che i primi Dottori della Chieſa così Greca, come Latina, lo hanno vigoroſamente ſoſtenuto ad onta di tutti; ſenza ragionare

della

Digitized by Google

della venerazione, con cui è ſtato riguardato da tanti Principi, e dagli Imperatori più rinomati, e più ſanti. E ſe in così lungo ſpazio di tempo conſervati ſi ſono gli Aſili a favore di tutti i Rei, quando non meno, che ora militavano i ſoliti preteſti della pubblica quiete, e del mal' eſempio degli altri, perchè ſono eglino da abbolirſi nei giorni noſtri con grave diſprezzo di tanti Canoni Eccleſiaſtici, e di tante cenſure, e di tanti affaticamenti de' noſtri Maggiori?"

A r t i c u l u s IV.

Quoad ea, quæ ſpecialiter concernunt Immunitatem Realem, & Perſonalem, & pœnas eam violantium, ac Abſolutionem ab eiſdem.

1 IMmunitas realis, & perſonalis ea eſt, & in
hoc conſiſtit, quod Perſonæ Eccleſiaſticæ,
& bona cuncta, ſeu res omnes ad perſonas
Eccleſiaſticas, vel ad Eccleſiam aliquam pertinentes, ſint immunes, & liberæ ac exemptæ
a juriſdictione cujuſvis poteſtatis, & perſonæ
Laicalis, atque ab exactionibus, & oneribus
quibuſcumque. Unde, ut vides, immunitas,
qua res Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum ſunt
immunes, vocatur *Realis*; illa vero qua perſonæ ſunt exemptæ a juriſdictione, & ab oneribus perſonalibus vocatur *Perſonalis*. Ita in re
omnes communiter; *arg. cap. Non minus* 4. *& cap. Adverſus 7. de immunitate Eccleſiarum, cap. Quia nonnulli 1. de immunitate in 6. Clementin. unic. eod. cap. Quamquam 4. de Cenſibus in 6. Authent. Item nulla, Codic. de Epiſcop. & Cleric.*
2 Nomine perſonarum Eccleſiaſticarum veniunt
omnes Clerici, tum Sæculares, tum Regulares utriuſque ſexus, etiam Novitii, & alii
enumerati *ſub verb. Clericus art. 1. a n. 5. ad*
3 18. *& art. 2. fere per totum*. Vide *ibi*. Nomine bonorum, ſeu rerum Eccleſiaſticarum veniunt omnes Eccleſiæ, ſeu Templa ædificata
una cum Cœmeteriis, item vaſa ſacra, paramenta, veſtes, & alia ſive conſecrata, ſive
benedicta ad Divinum cultum deputata quaſi
inſtrumenta; Item bona a piis Fidelibus oblata, & deſtinata pro dote, & manutentione
Eccleſiarum, earumque Rectorum, & Miniſtrorum; Item alia bona Eccleſiarum, & Ec-
4 cleſiaſticarum perſonarum patrimonialia. Omnes perſonæ vere Eccleſiaſticæ gaudent *immunitate perſonali*; indeque liberæ, immunes, &
exemptæ ſunt ab omni juriſdictione, & foro
cujuſvis poteſtatis, & perſonæ laicalis, tum
in cauſis civilibus *ex cap. Bona quidem 1. diſt. 96. cap. In Canonibus 57. cauſ. 16. q. 1. cap. Eccleſia S. Mariæ 20. de Conſtitutionibus, cap. Qualiter, & quando 17. de Judiciis, c. Si delinquenti 12. de Foro competenti, & Authent. Statuimus, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* cum ſimilibus. Tum in cauſis criminalibus, *ex cap.* 5
Nemo unquam 1. cap. Nullus Judicum 2. cap. Relatum 13. cauſ. 11. cap. At ſi Clerici 4. de Judiciis cum ſimilibus. Sic etiam omnes res
Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum
gaudent *immunitate reali*; indeque liberæ, immunes, & exemptæ ſunt ab omni Juriſdictione Laicali, & ab oneribus, & exactionibus
quorumcumque Laicorum, *cap. Quæ ſemel 4. cauſ. 19. quæſt. 3. cap. Ligna 38. de conſecrat. diſt. 1. c. Non minus 4. & cap. Adverſus 7. de immunitate Eccleſ. cap. Quia nonnulli 1. de immun. in 6. Clement. unic. eod. cap. Sancitum eſt 1. de cenſibus; cap. Quamquam 4. eod. in 6. Authent. Item nulla, Cod. de Epiſcop. & Cleric. l. Sancimus 21. Cod. de Sacroſanctis Eccleſ.* Vid. verb. *Clericus art. 2. & art. 7. per totum*, ubi late quoad immunitatem, & exemptionem.
Immunitas Realis, & Perſonalis eſt de jure 6
divino, ut jam probatum eſt antea *art. 1. n.* 7. & ſub verb. *Clericus art. 2. a num. 77. uſque ad 84. incluſive*, & verb. *Bona Eccleſiaſtica art. 2. a n. 16.* Vide *ibi*. Eccleſiaſtici et- 7
iam ſponte non poſſunt ſolvere exactiones Laicales, & Laici a ſponte dantibus non poſſunt
accipere; Sic expreſſe ſtatuit Urbanus VIII.
Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex* §. 6. per
extenſum adducta ſub verb. *Bona Eccleſiaſtica art. 2. n. 68.* ubi declarat illicitas, & invalidas, & reſtitutioni obnoxias exactiones Laicales etiam ſponte datas, ibi: *Nec non quaſcumque contributiones, collectas, gabellas, militum hoſpitationes, decimas, vel alias fructuum partes, aliaque onera, & gravamina quæcumque ſuper Eccleſiis, Monaſteriis, & locis piis, præſertim vacantibus, perſonis Eccleſiaſticis, earumque, vel eorum bonis, ſeu fructibus, etiam prætextu, vel cauſa facultatis bona ſtabilia acquirendi, ſeu retinendi, ac quomodolibet per Laicos præfatos, & quoſcumque alios alias quomodolibet qualificatos abſque ſufficienti facultate Apoſtolica impoſitas, exactaſque etiam a ſponte dantibus, vel contribuentibus*. Et in Bulla Cœnæ
Domini §. 18. expreſſe excommunicantur Laici omnes cujuſcumque ſint Dignitatis, & auctoritatis, qui Collectas, Exactiones, aliave
onera Clericis, aut Locis piis, eorumque bo-

Digitized by Google

nis impoſita, etiam a ſponte dantibus, & concedentibus abſque ſpeciali & expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia recipiunt, & ex declaratione Sac. Congr. Immun. *in Volaterrana* 18. *Sept.* 1629. *Clerus non poteſt ſolvere collectas abſque incurſu Cenſurarum*, ſic præciſis verbis refert Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 54. *n.* 62. qui *ibid. ſub num.* 88. ſubdit: *Clerus non poteſt ſponte ſolvere Gabellas a Laicis impoſitas. Ead. Sac. Congr. in Vicentina* 15. *Jun.* 1638. *& in Adrien.* 27. *Septemb.* 1632. Quoad hæc, & ſimilia, vid. verb. *Bona Eccleſiaſtica art.* 2. *per tot.* & ſignanter *a num.* 69. ubi adducitur Bulla Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, in qua multa ſcitu neceſſaria ſtatuuntur, & declarantur, ut ibi videre eſt, *& num.* 69. *cum ſequent.*

8 Quas pœnas incurrant Violatores hujus immunitatis, quinam ſint tales Violatores, & a quo poſſint, vel non ab eiſdem pœnis abſolvi; jam ſatis dictum eſt ſub verb. *Bona Eccleſiaſtica art.* 3. *per tot.* Unde ne jam ſcripta reſcribantur, vide *ibi*.

Noviſſimæ additiones ex aliena manu.

9 In prima hujus Bibliothecæ editione in articulo *Bannitus num.* 22. impreſſa eſt quædam Epiſtola de mandato Pauli V. a Cardinali Sabellio data ad Nuncium Regni Neapolitani, eaque reperiri aſſerebatur in Regeſtis Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſitæ *fol.* 55. Sub fide *Auctoris* hæc ipſa Epiſtola impreſſa fuit in ceteris, quæ poſtmodum factæ fuerunt, editionibus in eodem articulo *Bannitus*, non excepta una, & altera Romana, tum hac poſtrema Veneta. Sed tandem aliquando animadverſum fuit hanc Epiſtolam immane quantum lædere localem immunitatem, atque ideo inquiri cœpit, an ea vera eſſet necne? Et ſuppoſititia fuit deprehenſa. In Regeſtis enim dictæ Sacræ Congregationis non ipſa, ſed hæc alia Epiſtola fuit reperta, quam ad corrigendum errorem in quem nos traxit *Auctor* e re duximus hic imprimere.

„ Avendo Noſtro Signore inteſo quello, „ che V. S. ſcrive alla Congregazione de' „ Veſcovi con ſua de' 7. Giugno proſſimo „ circa ai diſordini, che naſcono per la fre„ quenza di quelli, che confuggono ai Luo„ ghi Sagri, ed inteſo anche il ſenſo di lei, „ che allargandoſi ſeco la mano col conceder„ gli facoltà di poter far eſtrarre alcuni più „ inſolenti, ſi potrà col caſtigo di pochi dar „ eſempio, e reprimere l'inſolenza agli al„ tri; ſi contenta la Santità Sua di rimette„ re in lei, che in alcuni caſi più gravi „ poſſa, ſecondo la ſua prudenza, dopo l'aver „ fatto ammonire li Delinquenti, che parta„ no; ſe ciò non giova, dar licenza alla „ Corte Secolare di eſtraerli, perſuadendoſi „ Sua Santità, che Ella ſia per valerſi di „ queſta facoltà ſolo quando conoſcerà, che „ lo ſcandalo, ed il ſervizio pubblico lo ri„ cerchi, dando però in ciaſcuno di detti Caſi „ avviſo del ſeguito; E per fine Dio ec.

De immunitate reali vide quæ diximus in 10 *additione* ad verb. *Bona art.* 2. *per tot.*

I M P E D I E N S.

Impediens aliquem a conſecutione boni, ad 1 quod habet jus quæſitum *in re*, vel *ad rem*, peccat graviter contra juſtitiam, & tenetur proportionate ad reſtitutionem. *Communis*, *& certa* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 62. *ad* 4. Navar. *in Manual. cap.* 17. *n.* 69. Card. de Lugo *diſp.* 18. *ſect.* 5. *n.* 8. Etiamſi impediat abſque vi, 2 fraude, detractione, mendacio, quia quocumque modo impediat, vere violat juſtitiam auferendo bonum alterius, id nimirum, ad quod alter jam jus in re, vel ad rem habuit. *Communis* cum ſupracitatis. Dicitur autem notan- 3 ter teneri ad reſtitutionem *proportionate*, quia impediens conſecutionem boni, ad quod alter jam habet jus perfectum, ſeu *jus in re*, tenetur ad fere totum damnum compenſandum, ſcilicet reddendo, ſeu reſtituendo ipſum bonum ei impeditum, v. g. Beneficium ſibi jam collatum, & confirmatum, quamvis poſſeſſione nondum aditum, aut ejus valorem, detracta tamen æſtimatione poſſeſſionis nondum habitæ, quæ etiam eſt pretio æſtimabilis, quia *jus in re* ante poſſeſſionem adhuc periculo ſubeſt, ideoque minus valet, quam ipſa res poſſeſſa; minus enim valet pecunia v. g. tibi ablata, & reſtituenda, ſed nondum reſtituta, & poſſeſſa, quam pecunia jam reſtituta, & poſſeſſa. Impediens autem a conſecutione boni, ad quod habet jus imperfectum, *& ad rem* tantum, non tenetur compenſare totum damnum, v. g. totum Beneficium promiſſum, & præſentatum tantum, ſed nondum collatum, nec totum valorem ipſius; ſed ſolum partem juxta æſtimationem juris, & ſpei habitæ conſequendi illud bonum. *Communis* cum

cum S. Thoma *loc. cit.* & Scoto *in* 4. *diſt.*
15. *quæſt.* 2. *art.* 4. *n.* 40. §. *Ad-ultima dico*
ſimiliter.
4 Impediens ſine vi, fraude, & mendacio
aliquem a conſecutione boni, ad quod nul-
lum habet Jus ex juſtitia, nec *in re*, nec *ad*
rem, peccat mortaliter, ſi id faciat ex odio,
non ex juſta cauſa, & non tenetur ad reſtitu-
tionem, quia non peccat contra juſtitiam.
5 *Communis*. Tenetur autem ad reſtitutionem
juxta proportionem ſpei, probabilitatis, ſeu
certitudinis habitæ illius boni conſequendi, ſi
per vim, fraudem, & mendacium impediat a
conſecutione talis boni, v. g. ſi Titio volen-
ti relinquere hereditatem, vel legatum Cajo,
vim quis inferat, ne id faciat, vel mendaciis,
& falſis criminibus Caji relatis avertat Titium
ab hac voluntate, quia licet non habeat Jus
abſolutum ad illud Legatum, habet tamen Jus
abſolutum, ne per fraudem, & vim impedia-
tur ejus potentia, ſpes, & probabilitas ad il-
lud. *Communis*, teſte Card. de Lugo *diſp.* 18.
6 *ſeſſ.* 5. *n.* 91. Impediens aliquem a conſecu-
tione boni, revelando occultum, attamen ve-
rum crimen, peccat graviter, & tenetur ad
compenſationem, ſi id non facit ex juſta cau-
ſa, quia non ſolum peccat contra famam,
ſed etiam contra Jus, quod ille habebat, ne
inique per talem detractionem impediretur a
conſecutione talis boni. *Communis*.
7 Advocati, Procuratores, Medici, Chirurgi,
Tonſores, Artifices, Ludimagiſtri, Mercato-
res, aliique ſimiles, qui vi, fraude, menda-
ciis, criminationibus cum aliorum præjudicio,
curant ad ſe trahere illos, qui alios frequen-
tabant, peccant graviter, & tenentur ad re-
ſtitutionem juxta proportionem boni aliis im-
pediti, & conſequenter damni cauſati, quia
tales nedum peccant contra Caritatem, ſed
8 etiam contra juſtitiam. *Communis*. Non pec-
cant autem contra juſtitiam, nec tenentur ad
reſtitutionem, ſi id faciant ſine ulla vi, frau-
de, mendacio, & criminatione, ſed ſolis com-
munibus mediis perſuaſionis, conſilii, precum,
& hujuſmodi abſque intentione alios offenden-
di, quia tales utuntur Jure ſuo, quod habent
ad alios perſuadendos in ſui utilitatem, nec
alii habent jus ſtrictum ad illos clientes, di-
ſcipulos, & reſpective ſe frequentantes; ſicut
enim poterant illi ſine injuſtitia ſponte ſua re-
cedere, ſic poſſunt ſine injuſtitia ſuaderi. San-
chez *in conſil. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 3. *n.* 2. Lu-
go *diſp.* 18. *n.* 209. ubi dicit, hanc eſſe verio-
9 rem ſententiam, & alii. Immo Lugo *ibid. n.*
111. eos excuſat etiam a peccato mortali,
quamvis cum aliorum præjudicio curent ad ſuam
operam, & officinam trahere eos, qui alios
frequentare ſolebant, quia caritas non obli-
gat ad conſulendum bono proximi cum ma-
gno proprio incommodo: Si enim peccarent
mortaliter, ut volunt plures cum Sanchez *lo-*
co cit. n. 5. væ, dicit Lugo, væ Magiſtris,
& Concionatoribus, qui omnibus artibus, &
mediis utuntur, ut Auditores ſibi accumulent
etiam cum præjudicio omnium concurrentium;
immo tunc majorem æſtimant ſuam gloriam,
quando ex Schola, vel audientia aliorum re-
trahunt auditores ad ſuam; quod quidem fa-
ciunt & Advocati, Procuratores, Medici, Chi-
rurgi, Tonſores, Artifices, Mercatores, alii-
que ſimiles.
Qui vi, fraude, minis impedit Procurato- 10
rem, vel Advocatum, ne aſſiſtat alterius cau-
ſæ, ſeu liti, & ſic ei impedit victoriam, pec-
cat contra juſtitiam, & tenetur ad reſtitutio-
nem juxta proportionem boni impediti, &
mali cauſati. *Omnes*. Item tenetur ad reſtitu- 11
tionem, qui ex induſtria aliis negotiis, v. g.
invitando ad venationem, ludum, prandium,
& hujuſmodi, occupat Procuratorem alterius,
ne poſſit huic aliquod bonum obtinere, ad
quod procurandum tenebatur, vel ex officio,
vel ex contractu, quia talis fecit fraudem,
per quam eſt cauſa damni. Immo etiamſi 12
Procurator eſſet voluntarius, & ſponte vellet
ſervire, qui ita tacite, & induſtrialiter occu-
paret eum ignarum intentionis ſuæ, adhuc te-
neretur reſtituere, quia adeſſet fraus; nam in-
vitando ad venationem, ludum, prandium,
& hujuſmodi, aliud ſignificaret, & aliud in-
tenderet; fraus autem, & dolus nemini patro-
cinari debent, *cap. Ex litteris* 2. *de dolo*, *&*
contumacia, *cap. Sed is* 13. *& cap. Ex tenore*
16. *de Reſcriptis*, *cap. Tuæ* 12. *de Clericis non*
reſident. Lugo *loc. cit. n.* 103. La Croix *lib.* 3.
part. 2. *n.* 78. & alii.
Injuſte aperiens litteras alterius, ex quibus 13
cognoſcit ipſum aliquod pingue beneficium
certo medio conſecuturum, certa negotiatione
multum lucraturum, & hujuſmodi, & poſtea
prævenit, impedit, & ſibi tali medio, & ne-
gotiatione acquirit, peccat contra juſtitiam,
& tenetur ad reſtitutionem juxta proportionem
certitudinis, probabilitatis, vel ſpei habitæ
illud bonum conſequendi, quia talis injuſta
apertio, & lectio litterarum fuit impeditiva
ipſius boni, & cauſa mali, Lugo *diſp.* 18.
dub. 10. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *a num.* 130.
Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *prælimin. ad præcepta ſe-*
cundæ Tabul. cap. 2. *ſect.* 5. *num.* 205. La

14 Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 76. & alii . Item peccat contra juſtitiam , & tenetur ſic ad reſtitutionem , qui doloſe retinet litteras alienas , quas ex juſtitia , officio vel contractu tenetur tradere , ſi ex moroſa conſignatione litterarum alicui fuit impedita conſecutio alicujus boni ; talis enim doloſa litterarum detentio fuit graviter injurioſa , & præjudicialis ei, cui erant directæ . *Doctores citati* , & alii paſſim .

15 Impediens bona fide , & zelo , ſine vi, vel fraude aliquem vere indignum , & ineptum a conſecratione Cathedræ, & Officii, vel Beneficii, etiamſi vera ejus crimina occulta , & ineptitudinem incognitam manifeſtet Collatori, nec peccat , nec tenetur ad aliquam reſtitutionem : immo eſt potius laude dignus , & merito, quia maxime intereſt bono communi Reipublicæ, & Eccleſiæ Cathedras, Officia , vel Beneficia non conferri indignis , & ineptis, & ad illa nullum prorſus Jus habent in-

16 digni . *Communis ac certa*. Talem autem impediens ex odio , vel vindicta, aut cum vi , ſeu fraude, licet non peccet contra juſtitiam, & non teneatur ad reſtitutionem , ex quo indignus & ineptus nullum prorſus Jus habeat ad illa, peccat tamen contra caritatem , vel aliam virtutem juxta ſuam malam affectionem , & iniquam artem adhibitam . Immo, ſi talem impediat , infamando injuſte apud alios, peccat etiam contra juſtitiam injuſta læſione famæ alterius , & ad hujus reſtitutionem tenetur, licet non teneatur ad reſtitutionem pro impedita conſecutione Cathedræ, Officii, vel Beneficii propter rationem adductam . *Communis* .

17 Impediens aliquem dignum a conſecutione Cathedræ , Officii , vel Beneficii , ut Cathedra, Officium, vel Beneficium conferatur manifeſte digniori , quovis modo impediat, nec peccat, nec tenetur ad aliquam reſtitutionem, quia dignus nullum prorſus jus habet reſpectu dignioris, unde illum impediendo , & hunc promovendo , recte agitur juxta intentionem Eccleſiæ, vel Reipublicæ volentis dare Cathedras , Officia , vel Beneficia dignioribus , ita exigente juſtitia diſtributiva . *Communis* . E-

18 contra impediens malo & iniquo affectu digniorem , vel vere dignum quovis modo a conſecutione Cathedræ, Officii, vel Beneficii, & curans conferri manifeſte indigno , peccat graviſſime , & ad reſtitutionem tenetur ipſi digniori, ſeu vere digno, juxta proportionem Juris, ſi quod ad ipſa habebat; ſin autem ipſi Eccleſiæ, vel Reipublicæ pro damnis conſecutis , & primo loco reſtituere tenetur ipſe indignus habens Cathedram, Officium , vel Beneficium, ſecundo loco Collator , tertio loco ipſe ſuaſor , & promotor , ſeu cooperator . *Communis ; arg. cap. Quia per ambitioſam* 15. *de Reſcriptis* , & *cap. Grave nimis* 29. *de Praebend.* Impediens ſine vi , & fraude , ſed ſolis 19
precibus , & ſuaſionibus, ne Cathedra, Officium , vel Beneficium conferatur uni digno , & procurans conferri alteri æque digno , nec peccat , nec tenetur ad reſtitutionem ; Si autem id faciat vi , fraude , & hujuſmodi , licet non teneatur ad reſtitutionem, ex quo dignus non habeat jus juſtitiæ ſupra æque dignum, peccat tamen ob fraudem, & vim adhibitam , quia æque dignus gaudet jure, ne malis artibus impediatur. *Communis*.

Impediens ſine vi, & fraude, ſed ſolis pre- 20
cibus, & ſuaſionibus, ne Cathedra, Officium, vel Beneficium ſimplex conferatur digniori, ſed digno, quamvis non deſint magni nominis Doctores dicentes , quod peccet graviter , tamen non eſſe peccatum mortale conferre Beneficia ſimplicia nullam curam Animarum habentia perſonis dignis omiſſis dignioribus, tenent plurimi alii a nobis citati, & ſecuti ſub verb. *Beneficia Eccleſiaſtica art.* 5. *num.* 28. & *ſequent.* & cum La Croix *lib.* 4. *num.* 591. cum Rota recentior. *part.* 10. *dec.* 262. *num.* 1. & 2. ubi præciſe dicit, quod dignus in Beneficiis ſimplicibus eligi poteſt omiſſo digniori : quod ſi aliud diceremus, omnes ferre Prælati eſſent in ſtatu damnationis providentes Beneficia ſimplicia dignis, prætermiſſis dignioribus, quæ acerbiſſima profecto eſſet ſententia. Hactenus Rota *loc. cit.* plurima alia adducens, *ut ibi* videre eſt . Attamen *ibid. ſub num.* 8. dicit , quod tutius eſt etiam Beneficia ſimplicia adjudicare dignioribus. Impediens 21
aut per vim , vel fraudem , aut aliam iniquam artem , peccat , & tenetur ad reſtitutionem juxta proportionem certitudinis , aut ſpei, vel probabilitatis , quam habuit dignior conſequendi illam Cathedram, Officium, vel Beneficium, quia ille dignior gaudet jure, ne iniquis artibus impediatur. *Communis*.

Impediens etiam ſine vi & fraude , & a 22
fortiori cum vi & fraude, ne Cathedra, aut Beneficium conferendum per concurſum & oppoſitionem , conferatur digniori , peccat graviſſime , & tenetur ad reſtitutionem , ſeu ei reſarciendum damnum judicio prudentis , colligitur ex *cap. Metropolitano* 19. *diſt.* 63. *ex c. Licet* 15. *cauſ.* 2. *quæſt.* 1. *ex cap. Unico* , *Ut Eccleſiaſtica Beneficia* , ex Concil. Tridentin.

ſeſſ.

Digitized by Google

ſeſſ. 24. *c.* 1. *&* *c.* 18. *de reformat.* & Conſtit. S. Pii V. incip. *In conferendis Beneficiis*, & ex propoſitione 47. inter damnatas ab Innocent. XI. *die* 22. *Mart.* 1679. & ſic tenet Fagnan. *lib.* 5. *decretal. in cap. Mandato* 46. *de Simonia num.* 29. Navarr. *in Manual. cap.* 17. *n.* 74. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 15. *num.* 75. Lugo *diſp.* 18. *ſect.* 5. *num.* 107. ubi teſtatur de communi. Et ratio eſt, quia dignior judicatus in concurſu habet Jus ex lege, uti recte dicit Navarr. cum Leſſio *loc. cit. num.* 72. La Croix *lib.* 4. *num.* 628. intervenit enim quaſi contractus inter illos, qui inducunt concurſum, & qui concurrunt, ut qui dignior fuerit renunciatus, conſequatur Cathedram, ſeu Beneficium; unde impediens digniori talem conſecutionem, ad quam habet jam perfectum Jus ratione habiti concurſus, facit gravem injuriam contra juſtitiam, & ideo tenetur ei reſtituere, ſeu compenſare damnum. Vide verb. *Beneficia Eccleſiaſtica art.* 5. *a num.* 18. *ad* 27.

23 Impediens juriſdictionem Epiſcopi, Cenſuris innodatur. *Sac. Congr. Immun. in Ugentina* 10. *Mart.* 1699. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.*
24 207. Ob recurſum ad Judices Laicos pro impediendo, ne Curia Eccleſiaſtica poſſet vocare laicos ad comparendum perſonaliter pro examine, Ordinarius procedat; *Ead. Sac. Congreg. Immun. in una Montis Caſſini* 20. *Nov.*
25 1696. *lib.* 2. *decretor. Vallem. pag.* 58. Impedientes in exercitio ſui muneris Miniſtros Curiæ Eccleſiaſticæ, Cenſuris innodantur; *Ead. Sac. Congr. Immun. in Aſculana in Apulia* 9.
26 *Jul.* 1695. *lib.* 1. *decret. Vall. pag.* 196. Birruarius impediens fugam Sacerdoti eum detinens per pallium, abſolvitur ad cautelam; *Ead. Sac. Congreg. Immun. in una S. Agathæ Gothorum* 2. *Jul.* 1698. *lib.* 2. *decret. Vallem.*
27 *pag.* 225. Ballivum addictum ſervitio utriuſque Curiæ, ſi quis impedierit ne inſerviat Curiæ Eccleſiaſticæ, excommunicatur; *Eadem Sac. Congr. Immun. in Nucerina* 18. *Novemb.*
28 1687. *lib. decret. Martelli pag.* 186. Et ubi ſufficienter non conſtet de tali impedimento, ſed potius fuerit pro aliquo actuali ſervitio Curiæ Laicalis, tunc datur abſolutio ad cau-
29 telam; *ibidem*. Decretum Magiſtratus Sæcularis prohibens, ne prædictus Ballivus inſerviat Curiæ Eccleſiaſticæ, eſt abolendum per actum publicum; *Ead. Sac. Congr. Immun. in Aſculana* 5. *Octobr.* 1688. *lib. decretor. Martelli*
30 *pag.* 356. Gubernator Ballivum Curiæ laicalis carcerans, eo quod ei præſentaſſet præceptum Curiæ Epiſcopalis, excommunicatur; *Ead. Sac. Congr. Immun. in Sutrina* 13. *Jan.* 1703. *lib.* 3. *decret. Vallemani pag.* 468.

Additiones ex aliena manu.

De legitimo impedimento frequens eſt in 31
Foro diſputatio; Abs re igitur haud eſt de eo paucis diſſerere.

Legitimum impedimentum non male defi- 32
nitur: *Juſta cauſa alicui obſtaculum creans, quominus quod ipſi faciendum incumbebat præſtare poſſit.*

Præſtat igitur I. legitimum impedimentum 33
morbus non omnis, ſed ſonticus tantum; Strik. *diſput. juridic. vol.* 5. *diſp.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. *&* 4. qui *num.* 16. *& plur. ſeq.* una tradit, an & quando ſenectus præſtet legitimum impedimentum. Sonticus vero morbus, non ſo- 34
lum proprius, ſed & Conjugis, tum Liberorum legitimum præſtat impedimentum; Carpzov. *Juriſp. Forenſ. part.* 1. *Conſtit.* 9. *defin.* 8. Zanger. *de Except. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 13. Nonnunquam & morbus Advocati impedimentum legitimum præſtat, tunc ſcilicet quum reus facile alium Advocatum, aut procuratorem habere haud poſſit; Strik. *diſput. Juridic. tom.* 5. *cap.* 2. *n.* 10. *& ſeq.* Langius *in Proceſſ. Jur. civil. & Saxon. cap.* 70. *num.* 71.

II. Præſtat impedimentum legitimum Ca- 36
ptivitas, & quidem etiamſi culpa præceſſerit; Mynſinger. *Cent.* 4. *obſerv.* 57. Rudinger. *Centur.* 2. *obſerv.* 10. Idque extende ad violentam detentionem, & quidem etiamſi a Privato ea fiat; Strik. *diſput. juridic. tom.* 5. *diſp.* 3. *c.* 2. *num.* 22.

III. Legitimum præſtat impedimentum ab- 38
ſentia Reipublicæ cauſa. At num abeſſe Rei- 39
publicæ cauſa dici poſſint, & ſic allegare legitimum impedimentum Deputati, qui a Civitate Municipali, aut Caſtro, aut Villa mittuntur, non convenit inter Doctores; Conſule Stryk. *diſput. Juridic. tom.* 5. *diſp.* 3. *cap.* 2. *num.* 24. *& plur. ſequent.* qui & de eo diſputat, an legatio libera præſtet impedimentum legitimum.

IV. Militia legitimum impedimentum præ- 40
ſtat; Et quod ſingulare eſt, etiam Milites 41
Urbanici legitimum impedimentum allegare valent; Bruneman. *ad L.* 53. *ff. ex quib. cauſ. major.* Stryk. *juridic. Diſſert. volum.* 5. *diſp.* 3. *cap.* 2. *n.* 32.

V. Præſtat legitimum impedimentum pere- 42
grinatio, ſed non omnis. Tribuunt id eſt pe- 43
regrinatio ſtudiorum cauſa, tum cauſa mercatu-

Digitized by Google

caturæ ; Stryk. *diſput. Juridic. tom.* 5. *diſp.* 3.
c. 2. *n.* 38. *& plur. ſeq.*

44 VI. Locus non tutus præſtat impedimentum
legitimum ; Stryk. *Jurid. diſſert. vol.* 5. *diſp.* 3.
cap. 2. *num.* 46. qui & exemplis rem illuſtrat ;
Coler. *de Proceſſ. exequut. part.* 1. *cap.* 12.
num. 21.

45 VII. Præſtat legitimum impedimentum litis
pendentia ; Zanger. *de Except.* 2. *art.* 2. *c.* 13.
num. 3. Mindan. *de Proceſſ. lib.* 3. §. 5. *n.* 11.

46 Et ut alias cauſas legitimi impedimenti
omittamus , de quibus conſuli poteſt Stryk.
juridic. diſſert. volum. 5. *c.* 2. *num.* 50. *ad fin.*
præſtat & illud factum Adverſarii , vel etiam
Alterius cujuſcumque .

47 De ratione probandi legitimum impedimen-
tum adi eumdem Stryk. *jurid. diſſert. vol.* 5.
48 *cap.* 3. *per tot.* Nota vero , quoad factum Ad-
verſarii vel alterius cujuſcumque , ſatis haud
eſſe illud probare , ſed probare ſimul oportet ,
omnes adhibitas eſſe diligentias pro ejus re-
motione , eaſque nihil profuiſſe ; Decius *conſil.*
677. *num.* 4. Mindan. *de Proceſſ. lib.* 2. *c.* 19.
num. 2.

49 Probato legitimo impedimento , cauſa reſti-
tuitur in priſtinum ſtatum , in quo erat ante
impedimentum , & de novo ſecundum juris
50 ordinem proceditur . De ſpecialibus vero effe-
ctibus legitimi impedimenti pro varietate præ-
ſertim cauſarum ipſius , confer Stryk. *juridic.
diſſertat. volum.* 5. *cap.* 4. *per tot.*

IMPEDIMENTA MATRIMONII.

ARTICULUS I.

Quoad ea , quæ concernunt impedimenta mere impedientia , & ſeptem prima dirimentia.

1 IMpedimenta Matrimonii ſunt duplicis gene-
tis , alia mere impedientia , & alia diri-
mentia . *Impedimenta mere impedientia* ſunt il-
la , quæ mere impediunt Matrimonium con-
trahendum , ſed non irritant jam contractum :
unde quamvis Matrimonium cum aliquo ex
his impedimentis nequeat licite , & abſque pec-
cato contrahi , poteſt tamen valide . *Impedi-
menta dirimentia* ſunt illa , quæ non ſolum im-
pediunt , ne Matrimonium contrahatur licite ,
ſed etiam ne valide ; unde Matrimonium con-
tractum cum aliquo ex his impedimentis eſt
omnino nullum ac irritum . Datur in Eccle- 2
ſia Dei poteſtas conſtituendi impedimenta , ſi-
ve impedientia , ſive etiam dirimentia Matri-
monii ; *Communis* inter Catholicos , atque de-
finitum contra modernos Hæreticos in Conci-
lio Tridentino *ſeſſ.* 24. *can.* 4. ibi : *Si quis di-
xerit , Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedi-
menta Matrimonium dirimentia , vel in iis con-
ſtituendis erraſſe , anathema ſit ; &* Can. 3. ibi :
*Si quis dixerit , eos tantum Conſanguinitatis , &
Affinitatis gradus , qui in Levitico exprimuntur ,
poſſe impedire Matrimonium contrahendum , &
dirimere contractum : Nec poſſe Eccleſiam in non-
nullis eorum diſpenſare , aut conſtituere , ut plu-
res impediant , & dirimant , anathema ſit ,* &
colligitur ex *cap. Tum* 3. *de Ordine cognatio-
num , cap. Ex litteris* 1. *de Conſanguinit. &
Affin. cap. Multorum* 10. *cauſ.* 35. *quæſt.* 6.

Impedimenta mere impedientia , ſpectato 3
Jure Antiquo , ſex fuerunt ſequentibus verſi-
culis communiter comprehenſa .

Eccleſiæ vetitum , nec non tempus feriatum ,
Atque Catechiſmus , Crimen , Sponſalia ,
Votum
Impediunt fieri , permittunt juncta teneri .

Eccleſiæ vetitum eſt prohibitio Eccleſiæ , 4
quæ fit a Papa , ab Epiſcopo , vel Parocho
ex juſta cauſa ad certum tempus , v. gr. ad
ad evitandum ſcandalum , & tumultum , aut
cognoſcendum impedimentum aliquod , de quo
dubitatur inter copulandos ; *arg. cap.* 1. 2. *&
3. de Matrimonio contracto contra Interdictum
Eccleſiæ , & cap. final. de Clandeſtin. deſpon-
ſat .*

Tempus feriatum , quo prohibetur , non Ma- 5
trimonium , ſed Matrimonii ſolemnitas , ſcili-
cet Benedictio nuptiarum ſolemnis , Sponſæ in
domum Sponſi traductio , ſolemniora convi-
via , & tripudia &c. Tale tempus olim va-
rium , & longius erat , ut patet *ex c.* 8. 10.
& 11. *cauſ.* 33. *qu.* 4. *& cap. Capellanus* 14.
de Feriis . Aſt impræſentiarum eſt reſtrictum
a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 10. *de refor-
mat. Matrimonii* , ab Adventu uſque ad diem
Epiphaniæ , & a Feria quarta Cinerum uſque
ad Octavam Paſchæ incluſive , ibi : *Ab Ad-
ventu Domini Noſtri Jeſu Chriſti uſque ad diem
Epiphaniæ ; & a Feria quarta Cinerum uſque
ad octavam Paſchæ incluſive antiquas ſolemnium
nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus ob-
ſervari Sancta Synodus præcipit , in aliis vero
temporibus ſolemniter celebrari permittit .*

Catechiſmus , per quem intelligitur cogna- 6
tio.

Digitized by Google

tio quædam ſpititualis imperfecta, quæ olim contrahebatur ab eo, qui reſpondebat pro infante, quando ſupplebantur Cæremoniæ poſt Baptiſmum collatum privatim in neceſſitate, quamvis talis reſpondens infantem jam antea privatim baptizatum de ſacro Fonte non levarit; *arg. cap. Contracto* 5. *de cognatione ſpirituali, & cap. per Catechiſmum* 2. *eod. in* 6. Aſt hodie non amplius viget hoc impedimentum; cum videatur ſublatum a Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 2. per illa verba: *Omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis*, prout contra paucos alios advertunt Pontius *lib.* 6. *c.* 11. *n.* 3. Sanch. *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 10. *num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decr. tit.* 11. *num.* 5. ipſiſque teſtibus declaravit Sacra Congregatio, & Motus proprius S. Pii V. confirmatque ipſa praxis, & univerſalis Eccleſiæ conſuetudo, quæ, ex *cap. Cum dilectus filius* 8. *de conſuetudine, optima eſt legum interpres*. Et ſic tenent Ledeſma, Reginald. Rebellus, Guttierez, Bonacina, Molfeſius cum Barboſa *ſuper d. cap. Concilii Tridentini n.* 41. Quamvis ipſe Barboſa ſibi contradicat, & teneat contrarium *in ſumma Apoſtolicar. deciſ. verb. Cognatio ſpiritualis n.* 7. afferens Decretum *Sacræ Congregationis Concilii de anno* 1592. 22. *Decembris*.

7 *Crimen*, per quod intelligebantur varia enormia delicta, quorum aliquod ſi quis committebat, nubere alteri licite amplius non poterat; *arg. cap. Qui Presbyterum* 2. *de pœnitentiis, & remiſſionib. cap. Si quis* 1. *& cap. Veniens* 2. *de eo, qui cognovit conſanguineam, &c. cap. Statutum* 33. *cauſ.* 17. *q.* 2. *cap. Admonere* 8. *cauſ.* 33. *qu.* 2. cum ſimilibus, & Gloſſa *in cit. cap. Qui Presbyterum, verb. abſque ſpe conjugii*, ubi ipſa crimina comprehendit his verſiculis:

Inceſtus, Raptus ſponſatæ, Mors mulieris,
Suſceptus propriæ prolis, Mors Presbyteralis.
Vel ſi pœniteat ſolèmniter, aut Monialem
Accipiat: prohibent hæc conjugium ſociandum.

8 *Sponſalia*, quæ ſunt mutua promiſſio futurarum nuptiarum, *l.* 1. *ff. de ſponſalibus, cap. Noſtrates* 3. *cauſ.* 30. *qu.* 5. quando ſunt contracta cum una perſona, impediunt Matrimonium cum alia, niſi prius ſint rite diſſoluta; *arg. cap. Ex litteris* 2. *& cap. Ad audientiam* 4. *de Sponſalibus, & cap.* 1. *de pactis*, & ſimilibus.

9 *Votum*, per quod in propoſito intelligitur Votum ſimplex Caſtitatis, ſeu Votum ſimplex ingrediendæ Religionis, aſſumendi Ordinem ſacrum, non ineundi conjugium, quæ Vota impediunt Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt jam contractum; *cap. Conſuluit* 4. *& cap. Rurſus* 6. *Qui Clerici, vel voventes Matrimonium contrahere poſſunt: cap. unic. de Voto in* 6.

Ex aſſignatis autem ſex impedimentis mere impedientibus, cum duo jam non amplius vigeant, nempe impedimentum *Catechiſmi* jam per conſuetudinem contrariam abrogatum, & impedimentum *Criminis* jam per longævam deſuetudinem abrogatum, hinc quatuor tantum hodie vigent impedimenta mere impedientia apte in hoc verſiculo comprehenſa. 10

Sacratum tempus, vetitum, ſponſalia, votum.

Impedimenta dirimentia, quamvis Jure antiquo fuerint tantum duodecim, tamen hodierno Jure ſunt quatuordecim, cum ipſis duodecim impedimentis antiquis duo de novo ſint adjecta a Concilio Tridentino ſcilicet *Abſentia* Parochi & duorum Teſtium, ut habetur *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformat. Matrim.* & *Raptus*, ut habetur *ead. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat. Matrim.* quæ omnia impedimenta comprehenduntur ſequentibus verſiculis relatis tum a S. Thoma *part.* 3. *qu.* 50. *Supplement. art.* 1. tum a Scoto *in* 4. *diſt.* 42. & ab aliis paſſim. 11

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.
Cultus diſparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honeſtas.
Si ſis Affinis, ſi forte coire nequibis,
Si Parochi, aut duplicis deſit præſentia teſtis;
Raptaque ſit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Error eſt quadruplex, ſcilicet Perſonæ, Fortunæ, Conditionis, & Qualitatis, textu expreſſo *in cap. Quod autem cauſ.* 29. *q.* 1. ibi: *Error perſonæ eſt quando hic putatur eſſe Virgilius, & ipſe eſt Plato; Error Fortunæ, quando hic putatur eſſe dives qui eſt pauper, vel e converſo; Error Conditionis, quando putatur eſſe liber qui ſervus eſt; Error qualitatis, quando putatur bonus qui malus eſt.* 12

Error perſonæ dirimit Matrimonium, non ſolum jure poſitivo, ex *cap. Tua nos* 26. *de Sponſalibus, & cit. cap. Quod autem cauſ.* 29. *q.* 1. ibi: *Error perſonæ conſenſum conjugii non ad-* 13

Digitized by Google

admittit, ſed etiam ex jure naturæ, adeoque
nullum eſt, etiamſi ab Infidelibus cum tali
errore contrahatur; Et ratio eſt, quia erran-
tis nullus eſt conſenſus; *arg. l.* 8. *& 9. Cod.
de jur. & fact. ignorant.* Ubi autem non ad-
eſt conſenſus, non adeſt Matrimonium; *cap.
Sufficiat* 2. *cauſ.* 27. *qu.* 3. *cap. Cum locum* 15.
de Sponſalibus, cum nuptias non concubitus,
ſed conſenſus faciat; *l. Nuptias* 20. *ff. de Re-
gul. Juris*.

14 Error Fortunæ, aut Qualitatis non dirimit
Matrimonium, niſi certe limitaret conſenſum
contrahentis; *Communis*, *arg. cap. Cum in
Apoſtolica* 18. *de Sponſalibus*, *& cit. cap. Quod
autem cauſ.* 29. *qu.* 1. ibi: *Error fortunæ, &
qualitatis non excludit conſenſum . . . . . quæ
nubit pauperi putans illum eſſe divitem, non po-
teſt renunciare priori conditioni, quamvis erra-
verit . . . . Similiter qui ducit in Uxorem me-
retricem, vel corruptam, quam putabat eſſe ca-
ſtam, vel virginem, non poteſt eam dimittere,
& aliam ducere*. Dictum autem fuit notanter
niſi certe limitaret conſenſum contrahentis, quia
invalidum eſt Matrimonium, ſi non intendat
contrahere, niſi adſit talis qualitas, eo quod
tunc non cenſeatur adeſſe conſenſus in perſo-
nam, niſi ſub conditione qualitatis ſubſiſten-
tis; & conſequenter, ubi non ſubſiſtit hæc,
non ſubſiſtit ille; omnis enim contractus ſub
conditione honeſta de præſenti initus, condi-
tione non ſubſiſtente, nullus eſt; *l. Cum ad
præſens* 37. *ff. de Rebus credit. & l. Cum in
ſecundo princip. ff. de injuſto raptu*, S. Thomas
in 4. *diſt.* 30. *qu.* 1. *art.* 2. *ad* 5. S. Bonaven-
tura *in* 4. *diſt.* 30. *in Expoſitione litteræ n.* 4.
& teſte Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 18. *num.* 21. om-
nes alii.

15 *Conditio* quantum ad præſens, ſeu error
Conditionis eſt judicium, quo liber judicat
perſonam, cum qua contrahit, eſſe liberam,
cum non ſit: Conditio enim ſervilis eſt ſtatus
perſonæ, quæ non eſt ſui juris, ut in re com-
16 muniter ſentiunt Doctores. Hinc error Condi-
tionis ſervilis dirimit & irritat Matrimonium,
quando liber credens contrahere cum libera,
contrahit cum ſerva, & econtra, textu ex-
preſſo *in cap. Ad noſtram* 4. *de conjugio ſervo-
rum*, ibi: *Mandamus quatenus ſi conſtiterit,
quod Miles ignoranter contraxerit cum ancilla,
ita quod poſtquam intellexit conditionem ipſius,
nec facto, nec verbo conſenſerit in eamdem . . .
contrahendi cum alia libera ipſi concedas au-
ctoritate Apoſtolica facultatem*, & concordat *cap.
Si quis ingenuus* 4. *cauſ.* 29. *quæſt.* 2. ibi: *Si
quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius ac-
ceperit, & exiſtimat, quod ingenua ſit, ſi ipſa
femina poſtea in ſervitute fuerit detecta, ſi vo-
luerit, aliam accipiat; ſi autem ancillam eam
ſcierat, legitimam eam habeat; ſimiliter, &
mulier ingenua de ſervo alterius facere debet*.
Intellige tamen concluſionem de ſervis, & 17
ancillis proprie talibus, non autem de ſer-
vis, & ancillis *Adſcititiis*, nec de *Origina-
riis*; Matrimonia enim contracta cum iſtis
a perſonis liberis, etiamſi illarum conditio-
nem ignoraverint, ſunt valida; ut nemine
diſſentiente ſentiunt omnes Doctores, & do-
cet praxis communis.

Matrimonium contractum a perſona libera 18
cum ſervili prius cognita ut tali, eſt vali-
dum, & licitum; *Communis*, textu claro *in
cap. Propoſuit* 2. *& cap. Ad noſtram* 4. *de con-
jugio ſervorum*; *& cap. Si quis lib.* 2. *cap. Si
quis ingenuus* 4. *& cap. Si femina* 5. *cauſ.* 29.
q. 2. ibi: *Si Femina ingenua deceperit ſervum,
ſciens quod ſervus eſſet, habeat eum*. Item va- 19
lidum eſt Matrimonium contractum inter duas
perſonas ſerviles, etiam invitis Dominis; *Com-
munis*, textu expreſſo *in cap. Dignum eſt* 1. *de
conjugio ſervorum*, ibi: *Ita nec inter ſervos Ma-
trimonia debent ullatenus prohiberi, & ſi contra-
dicentibus Dominis, & invitis contracta fue-
rint, nulla ratione ſunt propter hoc diſſolvenda*,
concordat *cap. Omnibus* 1. *cauſ.* 29. *q.* 2. Item 20
validum eſt Matrimonium contractum a per-
ſona ſerva cum alia pariter ſerva, quam ta-
men putabat liberam, & cui non nupſiſſet, ſi
conditionem ejus ſervilem cognoviſſet: Sic S.
Bonav. *in* 4. *diſt.* 36. *art.* 2. *qu.* 2. *concluſ.*
S. Th. *in* 4. *diſt.* 36. *art.* 1. *ad* 1. his verbis;
*Quia in Matrimonio eſt æqualis obligatio ex u-
traque parte ad debitum reddendum, non poteſt
aliquis requirere majorem obligationem ex parte
alterius, quam ipſe poſſit facere, & propter hoc
ſervus etiam ſi contrahit cum ancilla, quam cre-
dit liberam, non propter hoc impeditur Matri-
monium, & ſic patet quod ſervitus non impedit
Matrimonium, niſi quando ignorata eſt ab alio
conjuge, etſi ille ſit liberæ conditionis*. Sic et-
iam docet Scotus *in* 4. *diſt.* 36. *q.* 1. §. *Dic
ergo*; Durand. *ibid. q.* 1. Petrus Paludan. *ibid.
q.* 1. *n.* 8. Pontas verb. *Impedimentum condi-
tionis cap.* 2. & alii paſſim. Item validum eſt 21
Matrimonium contractum a perſona libera cum
alia libera, quam ex errore putat ſervam,
quia exinde non deterioraretur ejus conditio;
Communis cum Scoto *in* 4. *diſt.* 36. *q.* 1. &
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 19. *num.* 23. Hoſtienſ. *in
cap. Ad noſtram* 4. *de conjugio ſervorum n.* 2.
Reiffenſtuel *lib.* 4. *decr. tit.* 9. *num.* 10. Item 22
va-

Digitized by Google

validum eſt Matrimonium contractum a perſona ſerva cum libera, quam ex errore putat ſervam, quia melioratur ejus conditio ; Scotus *in 4. diſt. 36. qu. 1.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 10.* & alii communiter.

23 *Votum*, quod, ut ſit impedimentum dirimens, debet eſſe ſolemne Caſtitatis, eſt illud, quod fit in Profeſſione Religionis approbatæ, vel in ſuſceptione Ordinis ſacri ; *arg. cap. Unic. de Voto in 6.* ibi : *Præſentis declaeandum duximus oeaculo ſanctionis, illud ſolum Votum debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum Matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem Sacri Ordinis, aut per Peofeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de Religionib. per Sedem Apoſtolicam appro-*
24 *batis*. Omne & ſolum Votum ſolemne per ſuſceptionem ſac. Ord. vel per Profeſſionem Religioſam emiſſum dirimit Matrimonium contrahendum ; *Communis*. Et quidem de Voto ſolemni per ſuſceptionem ſac. Ord. habetur *cap. de Diacono 1. & cap. Ex litterarum tuarum tenoee 2. Qui Cleriti, vel voventes, cap. Si qui Clericoeum 1. de Clericis conjugat.* & concordant *cap. Presbyter 8. diſt. 27. cap. Presbyter 16. diſt. 28.* cnm ſimilibus. De Profeſſione autem Religioſa habetur *cap. Meminimus 3. & cap. Inſinuante 7. Qui Clerici, vel voventes*, & de utroque Voto expreſſe defiuivit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de Sacramento Mateimonii canon. 9.* ibi : *Si quis dixerit, Clericos in Sacc. Oedinib. conſtitutos, vel Regulares Caſtitatem ſolemniter profeſſos poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica, vel Voto . . . . Anathema ſit.*

25 Adeſt tamen hæc differentia inter Votum ſolemne Ordinis Sacri, & Votum ſolemne Profeſſionis Religioſæ, quod Votum ſolemue Ordinis Sacri eſt ſolum impedimentum dirimens reſpectu Matrimonii poſtea contrahendi; Attamen uon dirimit Matrimonium prius jam contractum, quamvis nondum fuerit conſummatum ; *Communis*, textu expreſſo, & definito a Joan. XXII. in Extrav. *Antiquæ de Voto*, ibi : *Quo licet Votum ſolemnizatum per ſacri ſuſceptionem Ordinis, quantum ad impediendum Matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, ſi poſt contractum fuerit, ſecundum ſtatuta Canonum ſit efficax reputandum ; ad ſolvendum tamen prius contractum, etiamſi per carnis copulam non fuerit conſummatum, cum nec jure Divino, nec per Sac. Canones reperiatue hoc*
26 *ſtatutum, invalidum eſt cenſendum*. Votum autem ſolemne Profeſſionis Religioſæ, non ſolum eſt impedimentum dirimens reſpectu Matrimonii poſtea contrahendi, ſed etiam dirimit jam contractum ratum, dummodo nondum fuerit conſummatum ; *Communis*, textu expreſſo *in cap. Verum 2. & cap. Ex parte 14. de converſion. conjug.* & eſt expreſſe definitum a Conc. Tridentioo *ſeſſ. 24. de Matrim. Can. 6.* ibi : *Si quis dixerit, Matrimonium eatum, non conſummatum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius Conjugum non dirimi, anathema ſit.*

Cognatio eſt triplex, Naturalis, Spiritualis, 27
& Legalis. Cognatio naturalis, ſeu carnalis, quæ conſanguinitas dicitur, *eſt vinculum perſonaeum ab eodem ſtipite, caenali propagatione deſcendentium, ſeu quarum una deſcendit ab altera :* quæ ultima verba adduntur, ne excludatur conſanguinitas genitorum cum genitis. Stipes *eſt illa perſona, a qua aliæ perſonæ, de* 28
quarum cognatione tractatur, carnali propagatione deſcendunt. Linea conſanguinitatis *eſt ordi-* 29
nata ſeeies talium perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, gradus continens, & numeros diſtinguens. Hæc linea eſt duplex, linea recta, 30
& linea tranſverſalis, ſeu collateralis. Linea 31
recta *eſt eaeum perſonarum, quarum una procedit ab altera ;* quæ, ſi fiat deſceudendo v. gr. a Patre ad Filium, ac Nepotes ſuos, dicitur *linea recta deſcendentium :* ſi autem fiat aſcendendo, ut a Filio ad Patrem, a Nepote ad Avum, Proavum, Abavum, Atavum, Tritavum, & ſic deinceps uſque ad Adam, dicitur *linea recta aſcendentium*. Linea *tranſverſalis*, 32
ſeu *collateralis eſt earum Peeſonaeum, quarum una non procedit ab altera, licet omnes procedant ab eodem ſtipite*, ut Fratres, Conſobrini, & hujuſmodi. Linea *tranſverſalis*, ſeu *collateralis* eſt duplex, æqualis, & inæqualis. Linea tranſverſalis æqualis *eſt habitudo inter peeſonas ab eodem communi ſtipite æqualiter diſtantes*, ut inter Fratres, & Sorores, Patrueles, & Conſobrinas. Linea tranſverſalis inæqualis *eſt habitudo inter perſonas inæqualitee a communi ſtipite diſtantes*, ut Fratres, & Filii ſororis. Gradus conſanguinitatis *eſt ipſa diſtantia unius perſonæ ab altera in eadem linea conſanguinitatis in ordine ad eumdem ſtipitem*. Et dicitur gradus ad ſimilitudinem graduum ſcalarum, vel locorum proclivium, quia ita gradimur de proximo in proximum.

Ut facilius cognoſcatur quot gradibus di- 33
ſtent inter ſe conſanguinei, tres Regulæ communiter aſſignari ſolent. Prima, pro linea recta. Secunda pro linea tranſverſali æquali. Et tertia pro linea tranſverſali inæquali. Re-

Digitized by Google

34 Regula pro linea recta eſt hæc: *Aſcendentium, & deſcendentium tot ſunt gradus, quot ſunt perſonæ, de quibus quæritur, computatis intermediis, dempto ſtipite.* Hinc, ſi vis ſcire quantum diſtet *Abavus*, ab *Antonio Stipite* computato utroqoe, ac iotermediis, inveoiuntur quinque perſonæ; deme uuam, nempe *Antonium Stipitem*, quatuor remanent gradus, ut clariſſime demonſtrat parvom ſequens

SCHEMA LINEÆ RECTÆ.

4. Titius	Abavus.
3. Cajus	Proavos.
2. Petrucios	Avus.
1. Franciſcus	Pater.
Antouios	Stipes.
1. Franciſcos	Filius.
2. Petrucius	Nepos.
3. Cajus	Pronepos.
4. Titius	Abnepos.

Ubi, ot vides, *Franciſcus* eſt in primo gradu conjunctus cum *Antonio*, quia dempto ipſo Stipite, qui eſt *Antonius*, una ſola remanet Perſona, nempe *Franciſcus*. *Petrucius* autem eſt in ſecondo gradu conjunctus cum *Antonio*, quia *Antonio* Stipire dempto, remanent duæ perſonæ, ſcilicet *Petrucius*, & *Franciſcus*. *Cajus* vero eſt in tertio gradu conjunctus cum *Antonio*, quia ipſo *Antonio* ſtipite dempto, remanent tres perſonæ, nempe *Franciſcus*, *Petrucius*, & *Cajus*. *Titius* denique eſt conjunctus cum *Antonio* in quarto gradu, quia ipſo *Antonio* ſtipite dempto, remanent quatoor perſonæ, ideſt *Franciſcus*, *Petrucius*, *Cajus* & *Titius*.

35 Regula pro linea tranſverſali æquali eſt hæc. *Quot gradibus quævis duarum perſonarum, de quibus quæritur, diſtat a proximo communi ſtipite, a quo ambæ deſcendunt, tot gradibus diſtant inter ſe:* & ad facilius hanc regulam percipiendam ponitur parvom ſequens

SCHEMA LINEÆ TRANSVERSALIS.

Antonius Stipes.

Franciſcus	*Frater, & Soror*	1. *grad.*	Maria
Petrucios	*Conſobrini primi*	2. *grad.*	Locia
Cajos	*Conſobrini ſecundi*	3. *grad.*	Petronilla
Titius	*Conſobrini tertii*	4. *grad.*	Agnes
Locas	*in nullo gradu*		Clara.

Ubi, ut vides, *Franciſcus* eſt conjunctus in primo gradu cum *Maria*, quia uno gradu diſtant ab *Antonin* ſtipite, ſeo Patre. *Petrucius* eſt conjonctus in ſecundo gradu cum *Lucia*, quia duobus gradibus diſtaut ab *Antonio* ſtipite. *Cajus* eſt conjonctus in tertio gradu cum *Petronilla*, quia tribos gradibos diſtant ab *Antonio* ſtipite. *Titius* eſt conjunctus in quarto gradu cum *Agnete*, qoia quatuor gradibos diſtant ab *Antonio* ſtipite. *Lucas* denique in *nullo gradu* eſt conjonctus cum *Clara*, quia licet antiquo jure conſanguinitas in *linea tranſverſali* extenderetur uſque ad ſeptimum gradom incluſive: *c. Nullum 7. c. de conſanguinitate 17. cauſ. 35. q. 3.* ibi: *De conſanguinitate ſua uxorem nullus ducat uſque poſt generationem ſeptimam*, cum ſimilibus; tamen moderno jore in dicta *linea tranſverſali* non extenditur, niſi ad quartum gradum incloſive, ut expreſſe ſtatuit Conciliom Generale Lateranenſe *cap. 30.* relatum *in cap. Non debes 8. de conſanguinitate, & affinitate*, ibi: *Probibitio quoque copulæ conjugalis quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cetero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio bujuſmodi probibitio generaliter obſervari.*

Regula pro linea tranſverſali inæquali eſt 36
hæc: *Quot gradibus remotior ex perſonis, de quibus quæritur, diſtat a communi ſtipite, a quo ambæ proxime deſcendunt, tot gradibus diſtant inter ſe.* Unde, ut vides, in allato ſchemate lineæ tranſverſalis *Franciſcus* in ſecondo gradu diſtat a *Lucia*, quia *Lucia*, quæ eſt perſona remotior ab *Antonio* ſtipite, duobus gradibus diſtat ab ipſo *Antonio* ſtipite, quamvis *Franciſcus* ab ipſo *Antonio* diſtet unico tantum grado. Sic deſcendendo idem *Franciſcus* in tertio gradu diſtat a *Petronilla*, quia *Petronilla*, quæ eſt perſona remotior ab *Antonio* ſtipite, tribus gradibus diſtat ab ipſo *Antonio* ſtipite. Item idem *Franciſcus* in quarto gradu diſtat ab *Agnete*, quia *Agnes*, quæ eſt perſona remotior ab *Antonio* ſtipite, quatuor gradibus diſtat ab ipſo *Antonio* ſtipite.

Notandum tamen hic eſt, quod licet in li- 37
nea tranſverſali inæquali ita numeretur in ordine ad Matrimoni impedimentum cognoſcendum, in ordine tamen ad obtinendam in gradibus conſanguinitatis diſpenſationem, debet in memorialibus explicari, & manifeſtari, non dum gradus remotior, ſed etiam gradus proximior, ſeu propinqoior *Stipiti*, ut declaravit S. Pius V. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*; & Urbao. VIII. & Innoc. X. ambo in Brevi incipient. *Alias pro parte*. Hinc in eodem allato

Digitized by Google

to ſchemate lineæ tranſverſalis, *Franciſcus* dicitur primo gradu in ſecundo conjunctus cum *Lucia*. Primo gradu in tertio cum *Petronilla*. Primo gradu in quarto cum *Agnete*. Denique primo in quinto cum *Clara*, & ſic in nullo gradu, quia ultra quartum gradum nulla datur amplius cognatio, ex *cit. c. Non debet* 8. *de conſanguinitate*, *& affinitate*, & per hoc cum gradus remotior eſt ultra quartum, nec gradus proximior eſt exprimendus, nec diſpenſatio eſt neceſſaria, quia nulla amplius datur cognatio. Pariformiter *Petrucius* eſt ſecundo gradu in tertio conjunctus cum *Petronilla*. Secundo, in quarto cum *Agnete*. Secundo, in quinto cum *Clara*; & ſic nullo, cum ex dictis ultra quartum gradum nulla detur amplius cognatio. Similiter *Cajus* eſt tertio in quarto conjunctum cum *Agnete*. Tertio, in quinto cum *Clara*, & ſic in nullo, propter rationem ſupradictam. Item *Titius* eſt quarto gradu in quinto conjunctus cum *Clara*, & ſic in nullo propter ſemper eamdem rationem. *Lucas* denique in nullo gradu eſt conjunctus cum filia *Claræ*, cum hodie ex dictis ultra quartum jam non detur amplius ulterior gradus. Quæ autem exemplificata, & dicta ſunt de viris in ordine ad Feminas, intelligenda omnimode ſunt de Feminis in ordine ad viros. Unde *Maria* eſt conjuncta primo gradu in ſecundo cum *Petrucio*. Primo, in tertio cum *Cajo*. Primo, in quarto cum *Titio*, denique primo gradu in quinto cum *Luca*, & ſic in nullo, cum ultra quartum gradum nulla amplius detur cognatio. Similiter *Lucia* eſt ſecundo gradu in tertio conjuncta cum *Cajo*. Secundo, in quarto cum *Titio*. Secundo, in quinto cum *Luca*, & ſic in nullo, & pariformiter eſt diſcurrendum de ceteris.

38 Notandum eſt inſuper, quod traditæ Regulæ pro computatione graduum in linea tranſverſali, tam æquali, quam inæquali, valent ſolum in jure Canonico, non autem in jure Civili. Quamvis enim in linea recta aſcendentium, & deſcendentium eodem modo computentur gradus conſanguinitatis ſecundum jus Civile, & ſecundum jus Canonicum, ita ut pro utroque jure valeat Regula tradita ſupra ſub *n.* 34. ut clare habetur ex *c. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *qu.* 5. *&* §. 1. *ac ſequent. Inſtitut. de Grad. cognat.* In linea tamen tranſverſali, ſeu collaterali, tam æquali, quam inæquali aliter computantur gradus ſecundum jus Civile in ordine ad capiendam ab inteſtato hereditatem, & aliter ſecundum jus Canonicum in ordine ad contrahenda Matrimonia. *Communis*, textu claro *in cit. cap. Ad ſedem* 2. *cauſ.* 35. *q.* 5. Secundum enim jus Canonicum obſervantur pro computatione graduum Regulæ traditæ ſupra *ſub n.* 35. *&* 36. Secundum autem jus Civile pro tali computatione, tam in linea æquali, quam inæquali obſervatur alia, & quidem unica ſequens Regula: *Tot ſunt gradus, quot ſunt ex utraque parte, vel linea, perſonæ, una dempta, communi nempe ſtipite;* & conſequenter, *Tot gradibus duæ perſonæ in linea tranſverſali diſtant inter ſe, quot ex utraque parte numerantur perſonæ uſque ad communem ſtipitem, in quo ambæ conveniunt, una dempta, ipſo nempe ſtipite communi*. Unde, ut vides, ſecundum jus Civile in computatione duplicantur gradus, ita ut inter duos Fratres ſint duo gradus, inter duos Patrueles quatuor gradus. Duo enim Fratres diſtant duobus gradibus inter ſe, quia ſunt tres perſonæ, duo Fratres nempe, & Pater, in quo tamquam in communi ſtipite conveniunt, & conſequenter una perſona dempta, ſcilicet *Stipite*, ſunt duo gradus, quia remanent duæ perſonæ; ſecundum enim jus Civile in linea tranſverſali non datur gradus unicus, ſeu primus. Si duo Patrueles diſtant quatuor gradibus inter ſe, quia ex utraque parte, ſeu linea uſque ad communem ſtipitem ſunt quinque perſonæ, ipſi nempe duo Patrueles, duo ipſorum Patres, & Avus: una autem perſona, Avo nempe tamquam ſtipite, dempta, ſunt quatuor gradus, quia remanent quatuor perſonæ, & ſic de aliis, *arg. tot. tit. Inſtit. de Gradib. cognat. & cit. cap. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *q.* 5. ubi habentur præciſa hæc verba: *Fratres itaque, qui ſecundum Leges ſeculares dicuntur in ſecundo gradu, juxta Canones numerantur in primo. Filii fratrum qui illic numerantur in quarto, hic computantur in*
ſecundo, & ſic deinceps. Et ratio diſparitatis 39
eſt, quia jus Canonicum computat gradus ob Matrimonium, pro quo requiruntur duæ perſonæ ad conſtituendum gradum; Jus vero Civile ob ſucceſſionem, in qua ſufficit una perſona proxima in gradu, *cit. c. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *q.* 5.

Advertendum tamen hic eſt, quod Ordo 40
computationis graduum ſtatutus a jure Civili pro ſucceſſione hereditaria ab inteſtato capienda ſervandus eſt etiam in Foro Eccleſiaſtico, & Canonico, cum quoad hoc jus Civile ſit approbatum, & canonizatum a jure Canonico, *arg. cit. cap. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *q.* 5. Et econtra Ordo computationis graduum ſtatutus a jure Canonico pro contrahendis Matrimoniis ſervandus eſt etiam in Foro ſæcu-

lari,

Digitized by Google

lari, ſeu Civili prout ſaverent ipſimet Civiles Juriſtæ, *argum. cit. cap. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *qu.* 5.

41 Cognatio naturalis, vel carnalis, quæ dicitur conſanguinitas, ideſt *quaſi ſanguinis unitas*, non dirimit Matrimonium jure Eccleſiaſtico, niſi infra quartum gradum tam in linea recta, quam in tranſverſali, ſive æquali, ſive inæquali, ut colligitur ex *c. Non debet* 8. *de Conſanguinitate, & Affinitate*, ubi indiſtincte reſtringitur ad quartum gradum impedimentum Conſanguinitatis, quod juxta jus antiquum in *cap. Nullum* 7. *in cap. de conſanguinitate* 17. *cauſ.* 35. *quæſt.* 3. & aliis ſimilibus extendebatur uſque ad ſeptimum gradum incluſive. Nec quid diverſum ex poſt ſtatutum reperitur in ſacris Canonibus, neque pro linea recta, pro qua ſtat præcipua lis inter Doctores. Sic tenet Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 52. *num.* 22. Fagnan. *in cap. Vir qui* 9. *de conſanguinitate n.* 31. ubi dicit certum eſſe, Matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes non irritari in infinitum jure Eccleſiaſtico. Henno *tom.* 2. *diſp. ult. de Matrimonio quæſt.* 3. *concluſ.* 1. Sporer *tom.* 3. *p.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 4. *n.* 67. Felix Poteſtas *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 4042. Leander, Tamburinus, Pontius, & alii plures contra Abbatem, Silveſt. Engel, & Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 14. *num.* 25. & alios volentes impedimentum conſanguinitatis in linea recta dirimere Matrimonium jure Eccleſiaſtico in infinitum.

42 Impedimentum conſanguinitatis dirimit Matrimonium quoad primum gradum in linea recta, non ſolum jure humano, ſed etiam Divino, & naturali. *Communis*. Et ratio eſt, quia ipſe inſtinctus naturalis Matrimonium inter parentes, & liberos abhorret propter pudorem; Unde merito in *l. Adoptivus* 14. §. 2. *ff. de ritu nuptiar.* ſic dicitur: *In contrahendis Matrimoniis naturale jus, & pudor inſpiciendus eſt; contra pudorem eſt autem filiam in uxorem*
43 *ſuam ducere*. Immo probabiliſſimum eſt dictum impedimentum conſanguinitatis in linea recta dirimere Matrimonia jure naturæ, non ſolum quoad primum gradum, ſed etiam quoad reliquos uſque in infinitum, adeo ut ſi Adam hodie viveret, nullam poſſet uxorem ducere ex univerſo mundo, cum omnes Feminæ per lineam rectam ab ipſo deſcendant, & ita Eva nullum poſſet ducere maritum, cum omnes homines per lineam rectam ab ipſa deſcendant. Ita Scotus *in* 4. *diſt.* 40. §. *De ſecundo*: Fagnanus *in cap. Vir qui* 9. *de conſanguinit. & affinitat. n.* 25. Roſignolus *contract.* 15. *de Matrimon.* 11. *prænot.* 10. *ſect.* 2. *num.* 3. citans Gloſſam, & alios plures, Sporer *tom.* 2. *part.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *num.* 68. Herincx *diſ.* 6. *de Matrimonio q.* 8. *num.* 50. Henno *loc. cit. concluſ.* 2. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 27. Pirrhing *lib.* 4. *decret. tit.* 14. *num.* 9. Coninch *diſp.* 32. *de Sacrament. n.* 16. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *n.* 2. Buſemb. *lib.* 6. *part.* 3. *dub.* 2. *num.* 4. S. Antonin., Paludan., Durand., Abbas, Bellarm., Vaſquez, Hurtadus, Meratius, Maſtrius, & alii, *arg. l. ultim., ff. de ritu nuptiar.* ubi deciditur jure gentium (per quod intelligitur a juris conſultis jus naturæ) inceſtuoſas eſſe nuptias in gradu aſcendentium vel deſcendentium, ibi: *Jure gentium inceſtum committit, qui in gradu aſcendentium, vel deſcendentium uxorem duxerit, & l. Nuptiæ* 53. *ff. eod.* ibi: *Nuptiæ conſiſtere non poſſunt inter eas perſonas, quæ in numero parentum, liberorumve ſunt, ſive proximi, ſive ulterioris gradus uſque in infinitum*. Et ratio eſt, quia in omnibus lineæ rectæ aſcendentibus, & deſcendentibus, quantumvis remotis, reperitur ratio principii, & principiati, & aſcendentes veniunt omnes nomine parentum, & deſcendentes omnes nomine liberorum; *arg. cit. l. Nuptiæ* 53. *de Ritu nuptiar.* Inter parentes autem, & liberos Matrimonium eſt irritum jure naturæ, adeoque &c. Tum quia, ut obſervant Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 27. Henno *loc. cit. concluſ.* 2. & alii, nullibi legitur Summos Pontifices in tali gradu diſpenſaſſe quæcumque occurrerit ratio, aut neceſſitas.

Contraria tamen ſententia docens dictum 44
impedimentum in linea recta dirimere Matrimonia de jure naturæ ſolum quo ad primum gradum, & non quo ad alios, eſt vere probabilis, eamque docent S. Thomas *in* 4. *diſt.* 40. *qu.* 1. *art.* 3. *& ibi* S. Bonaventura, & Richardus *quæſt.* 3. Roffenſis *in tract. de Matrimonio Regis Angliæ fol.* 3. Alexander de Ales *in ſecunda parte qu.* 169. Auguſtin. Triumph. *in ſumma de poteſtate Eccleſ. quæſt.* 53. *art.* 5. & 6. Fagnan. *in cap. Vir, qui* 9. *de conſanguinit. & affinit. n.* 35. Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 51. *n.* 19. Cajetan. Victoria, Ledeſma, Pontius, Covarruv., Sotus, Valentia, Fagundez, Perez, Bonacina, Averſa, Felix Poteſtas *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 4042. Pignatell. *tom.* 7. *conſ.* 22. *num.* 45. & alii apud La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 608. ubi ultra rationem adductam pro hac ſententia ſolvit etiam rationem opinionis contrariæ.

Impedimentum cognationis naturalis, ſeu 45
conſanguinitatis in linea tranſverſali dirimit Ma-

Digitized by Google

Matrimonium jure naturæ, ac Divino quo ad primum gradum, nempe inter Fratres, & Sorores, excepto caſu abſolutæ neceſſitatis propagandi genus humanum, ut fuit ab initio mundi inter filios, & filias Adæ, & Evæ. Scotus *in* 4. *diſt.* 40. *qu. unic.* ubi ſolvit rationes oppoſitæ ſententiæ, Guttierez *de Matrim. cap.* 98. *n.* 20. Roſignolus *loc. cit. ſect.* 3. *num.* 2. *&* 5. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 52. *n.* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 28. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 4. *cap.* 4. Sporer *loc. cit. n.* 70. Sotus, Vaſquez, Bellarm., Valentia, Ledeſma, Bonacina, Henriquez, Perez, & alii plures contra D. Thomam 2. 2. *qu.* 154. *art.* 9. Cajetanum, Pontium, & alios citatos a Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 52. *n.* 10. & a Felice Poteſt. *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 4042. Colligitur autem noſtra ſententia *ex c. Gaudemus* 8. *de divortiis*, ubi Pontifex decernit, quod Infideles converſi ad Fidem ſeparari non debeant, ſi in ſecundo, & ulteriori gradu conſanguinitatis exiſtentes antea Matrimonio juncti fuere, quia Legibus Eccleſiæ Infideles non arctantur: ergo a ſenſu contrario, ſi in primo gradu uniti eſſent, deberent ſeparari, eo quod talis gradus jure naturæ dirimat, aliter Pontifex incongrue expreſſiſſet ſecundum, & tertium gradum, ſi etiam primus de jure naturæ non eſſet interdictus. Sic Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 5. decrevit in ſecundo conſanguinitatis gradu nunquam eſſe diſpenſandum, & ſolum in tali gradu poſſe diſpenſari inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, ibi: *In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam:* ergo a ſenſu contrario in primo gradu non; adeoque videtur primus gradus eſſe de jure naturæ, aliter incongrue Concilium expreſſiſſet ſecundum gradum, ſi primus non eſſet de jure naturæ, & Divino.

46 Et ratio concluſionis eſt, quia ipſa natura ſuadente inter fratrem, & ſororem eſt naturalis quidam pudor, & reverentia cui valde adverſatur actus conjugalis, utpote qui turpitudinem quamdam præſefert; Hinc, & ipſæmet nationes infideles ſolo lumine naturali ductæ abhorruerunt ab hujuſmodi conjugio, ut colligitur ex Ariſtotele 2. *Politicorum cap.* 2. qui turpiſſimam cenſet conjunctionem fratrum cum ſororibus. Hinc, ut obſervant Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 29. Roſignol. *loc. cit. num.* 5. Henno *loc. cit. concl.* 3. & alii plures, Summi Pontifices nunquam in tali gradu diſpenſarunt ob quamcumque neceſſitatem occurrentem, quamvis Silveſter verb. *Papa quæſt.* 17. refe-rat ex Archidiacono Martinum V. ſemel diſpenſaſſe in tali gradu, ut evitaret gravia ſcandala alias eventura.

Impedimentum cognationis naturalis, ſeu conſanguinitatis in linea tranſverſali non dirimit Matrimonium quo ad ſecundum, & ulteriores gradus jure naturali, & Divino, ſed ſolum jure Eccleſiaſtico. *Communis, arg. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, ubi Matrimonium Infidelium inter conſanguineos in ſecundo gradu agnoſcitur validum, adeoque non eſt contra jus naturæ; & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. c.* 5. ubi expreſſe decernitur poſſe in ſecundo gradu diſpenſari, adeoque ſecundus gradus, & a fortiori ulteriores non dirimunt jure naturæ; aliter Papa in ipſis non poſſet diſpenſare. Et quod dirimat jure Eccleſiaſtico, habetur expreſſe *in cap. Non debet* 8. *de conſanguinitate, & affinitate*, ubi ſtatuitur dirimere hodie ſolum uſque ad quartum gradum, & reſtringitur jus antiquum quo tale impedimentum dirimebat uſque ad ſeptimum gradum incluſive, ut patet *ex cap. Nullum* 7. *& cap. De conſanguinitate* 17. *cauſ.* 35. *quæſt.* 3. *cap. Ad Sedem* 2. *cauſ.* 35. *q.* 5. & ſimilibus. 47

Cognatio ſpiritualis eſt propinquitas inter 48
aliquas perſonas proveniens ex diſpenſatione
Sacramentali ſolius Baptiſmatis, & Confirma-
tionis. Scotus *in* 4. *diſt.* 42. *q.* 1. *num.* 2. *&*
eſt in re communis, arg. tot. Titul. de cognatio-
ne ſpirituali, & cauſ. 30. *q.* 1. *&* 3. & Con-
cil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim.*
cap. 2. Dicitur notanter *ſolius Baptiſmatis, &* 49
Confirmationis, quia per diſpenſationem Baptiſ-
mi, & Confirmationis fit ſpiritualis quædam
generatio; Baptiſmus enim dat primam vi-
tam ſpiritualem, quæ dein per Confirmatio-
nem perficitur, & roboratur, ut cum S. Tho-
ma advertit S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 42. *art.*
1. *qu.* 3. & notatur *in cap. Ita diligere* 1. *&*
cap. Placitum 2. *cauſ.* 3. *quæſt.* 1. Unde me-
rito per ſolam diſpenſationem Baptiſmi, &
Confirmationis, & non per diſpenſationem
aliorum Sacramentorum contrahitur cognatio
ſpiritualis, ut expreſſe habetur *in cap. Quamvis*
3. *de cognatione ſpirituali in* 6. ibi: *Ex datio-*
ne vero aliorum Sacramentorum cognatio ſpiritua-
lis nequaquam oritur, quæ Matrimonium impe-
diat, vel diſſolvat. Impedimentum cognatio- 50
nis ſpiritualis introductum eſt ſolum jure Ec-
cleſiaſtico. *Communis, arg. tot. Titul. de cogna-*
tione ſpirituali, & cauſ. 30. *q.* 1. *&* 3. Et ju-
ſte convenienterque Eccleſia hoc ſtatuit impe-
dimentum, quia ſicut ex generatione natura-

li oritur *cognatio naturalis* Matrimonium dirimens, ita voluit Eccleſia, nt etiam ex generatione ſpirituali *cognatio ſpiritualis* oriretur pariter Matrimonium dirimens; idque ex decentia, ac reverentia, quam ſpiritualiter nati debent ſuis ſpiritualibus genitoribus, ſicuti carnaliter, & naturaliter nati debent ſuis carnalibus, & naturalibns genitoribus, *arg. cap. Ita diligere* 1. & *c. Placitum* 2. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3.

51 Cognatio ſpiritualis antiquo jure erat triplex, ſcilicet *Paternitas*, *Compaternitas*, & *Confraternitas*. Paternitas ſpiritualis eſt propinquitas, ſeu cognatio ſpiritualis inter Baptizantem, ſeu Confirmantem, eorumque uxores, & Baptizatum, vel Confirmatum; item inter Baptizati, aut Confirmati Patrinum, ejuſque uxorem, & ipſnm Baptizatum, ſeu Confirmatnm; *arg. cap. Pervenit* 1. *cap. Si quis* 2. & *cap. De eo* 5. *cauſ.* 30. *q.* 1. *cap. Ita diligere* 1. *cauſ.* 30. *q.* 3. *cap. Nedum inter* 1. *de co-*
52 *gnatione ſpirituali in* 6. cum ſimilibus. *Compaternitas ſpiritualis* eſt cognatio inter Baptizati, & Confirmati naturales parentes ex una, & inter Baptizantem, & Confirmantem, atque Patrinos, eorumqne uxores ex altera parte; *cap. Si quis* 3. *cauſ.* 30. *q.* 4. & *cap. Nedum inter* 1. *de cognatione ſpirituali in* 6. cum ſimi-
53 libus. *Confraternitas ſpiritualis* eſt cognatio inter Baptizatum, ſeu Confirmatum ex una, & filios naturales Baptizantis, ſeu Confirmantis, atqne Patrinorum ex altera; *cap. Placitum* 2. & *cap. Non oportet* 3. *cauſ.* 30. *q.* 3. *c. Utrum* 1. *cap. Super eo* 3. & *cap. Tua nos* 7. *de cognatione ſpirituali*, cum ſimilibus.

54 Jnre autem novo in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimon. cap.* 2. ad tollenda multa inconvenientia & ſcandala, & præcavenda multa peccata, fuit omnino ſublata dicta *Confraternitas ſpiritualis*, & certo modo reſtricta *Paternitas*, & *Compaternitas*; ita ut hodie non amplius cognatio ſpiritualis oriatur inter virum, & uxorem ſimnl levantes infantem ex Baptiſmo, ut olim *ex c. Quod autem* 5. *cauſ.* 30. *q.* 4. Neque inter Baptizatum, vel ipſius Patrem ex una, & baptizantis, vel levantis nxorem ex alia parte, ut olim *ex cap. Martinus* 4. *de cognatione ſpirituali*. Neque inter Baptizatnm, & Confirmatnm ex una, & filiam Baptizantis, Confirmantis, levantis, ſen tenentis ex altera, nt olim *ex cap. Ex litteris* 8. *de cognatione ſpirituali*. Neque inter filinm Compatris, & filiam Commatris, & econtra, ut olim *ex cap. Tua nos* 7. *de cognatione ſpirituali*. Neque inter filiam ſpiritualem Baptizatam, & filium carnalem Baptizantis, ut olim *ex cap. Placitum* 2. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3. Neque inter filiam ſpiritualem levatam de Sacro Fonte, & inter filium carnalem levantis, ſeu tenentis, ut olim *ex cap. Non oportet* 3. *cauſ.* 30. *qu.* 3. Neque inter virum, & Commatrem ſuæ Uxoris defnnctæ, & econtra, nt olim *ex cap. Sciſcitatur* 1. *cauſ.* 30. *q.* 4. Neque inter Baptizantem, & levantem, levantiſque uxorem, & filiam, & hujuſmodi.

Unde hodie cognatio ſpiritualis ſolum contrahitur I. A Baptizato, vel Confirmato cum Baptizante, vel Confirmante. II. A Baptizato, vel Confirmato cum Patrino, vel Matrina, & hæ duæ cognationes dicuntur *Paternitas*, & *Filiatio ſpiritualis*, *arg. cap. Pervenit* 1. *cap. Si quis* 2. & *cap. De eo* 5. *cauſ.* 30. *quæſt.* 1. *cap. Ita diligere* 1. *cauſ.* 3. *quæſt.* 3. *cap. Nedum* 1. *de cognatione ſpirituali in* 6. III. Contrahitur a Patrino, vel Matrina cum Patre, & Matre Baptizati, vel Confirmati. IV. A Patre, & Matre Baptizati, vel Confirmati cum ipſo Baptizante, vel Confirmante, & hæ duæ poſteriores dicuntnr *Compaternitas*, & *Commaternitas*, *arg. c. Si quis* 3. *cauſ.* 30. *q.* 4. & *c. Nedum* 1. *de cognatione ſpirituali in* 6. Inter iſtos igitur ſolum contrahitur hodie cognatio ſpiritualis dirimens Matrimoninm, & non ultra inter alios, ut expreſſe decrevit Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. c.* 2. ibi: *Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonia, in quibus, vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque Sancta Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis impedimento incipiens ſtatuit, ut unus tantum vir, ſive mulier juxta Sacrorum Canonum ſtatuta, vel ad ſummum unus, & una Baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, & Baptizatum ipſum, & iſtius Patrem, & Matrem, nec non inter Baptizantem, & Baptizatum, Baptizatique Patrem & Matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Quod ſi alii ultra deſignatos Baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus ... Ea quoque cognatio quæ ex Confirmatione contrahitur, Confirmantem, & Confirmatum, illiuſque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egrediatur, omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis.*

56 Cognatio ſpiritnalis non oritur ex Baptiſmo nulliter collato, ſicuti neque ex Confirmatione nulliter collata. *Communis*. Et ratio eſt, quia

quia cum ex talibus Sacramentis nulliter col-
latis nulla fiat generatio, & corroboratio vi-
tæ ſpiritualis, nulla quoque conſurgit *Paterni-
tas*, vel *Compaternitas*, aut *Filiatio ſpiritualis*,
quia quod nullum eſt, nullum producit effe-
ctum; *c. Illud* 8. *de jure patronat.* Et juxta
Regulam 52. *juris in* 6. *Non præſtat impedimen-*
57 *tum, quod de jure non ſortitur effectum*. Cogna-
tio ſpiritualis contrahitur ab accipiente pue-
rum ab Obſtetrice, neque eſt neceſſe, ut il-
lum accipiat immediate a manu Baptizantis.
Sac. Cong. Conc. in dub. cognationis ſpiritual.
58 18. *Decembr.* 1688. *lib.* 38. *decret. fol.* 618. Co-
gnatio ſpiritualis contrahitur etiam in Baptiſ-
mo ſine ſolemnitatibus ob neceſſitatem domi
ſequuto. *Sac. Cong. Conc. in dub. cognat. ſpirit.* 5.
59 *Mart.* 1678. *lib.* 30. *decret. fol.* 33. Cognationis
ſpiritualis in primo gradu diſpenſatio concedi
non ſolet. Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.*
24. *n.* 7. Illam tamen conceſſam fuiſſe a Gre-
gorio XIV. teſtatur Pontius *de Matrim. lib.* 8.
cap. 17. *n.* 28. & de Juſtis *de diſpenſat. Ma-
trim. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 74. aſſerentes infelicem
habuiſſe exitum. Sic apud Urſayam *in Miſcel-
laneo ſacro & profano primo*, verb. *Cognatio
num.* 189.
60 Alia concernentia hanc cognationem ſpiri-
tualem. Vide verb. *Baptiſmus art.* 7. *per to-
tum*, verb. *Cognatio ſpiritualis*, verb. *Confir-
matio art.* 3.
61 *Cognatio Legalis* ſic eſt dicta, quia prius a
Legibus inventa; *leg. Adoptivus* 14. *ff. de Ri-
tu nuptiar. &* §. 1. *ac* 2. *Inſtit. de Nupt.* ac
poſtea per Sacros Canones recepta eſt; *cap. Si
qui* 1. *de cognatione legali*; & *cap. Ita diligere*
1. *& cap. Per adoptionem* 6. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3.
62 Cognatio Legalis eſt propinquitas perſonarum,
quæ ex adoptione provenit, & inter certas per-
ſonas Matrimonium dirimit. *Eſt in re commu-
nis; arg. cit. leg. Adoptivus*; *& cit.* §. 1. *&*
2. *Inſtitut. de Nupt. & cit. cap. Si qui*, *& c.
Ita diligere* 1. *& cap. per Adoptivum* 6. *cauſ.*
30. *quæſt.* 3.
63 Cognatio Legalis eſt triplex, ſcilicet Pater-
nitas, Fraternitas, & Affinitas Legalis. *Pa-
ternitas Legalis* eſt cognatio inducens impedi-
mentum in linea recta inter Adoptantem tam-
quam Patrem Legalem, & Adoptatum tam-
quam Filium, & Adoptati deſcendentes uſque
ad quartum gradum. *Eſt in re communis; arg.*
§. 1. *Inſtitut. de Nupt. & leg. Quin etiam* 55.
64 *ff. de Ritu Nupt.* Hæc cognatio ſemper durat,
& dirimit, etiamſi adoptio per emancipatio-
nem fuerit ſoluta, *c. Ita diligere* 1. *cauſ.* 30.
q. 3. §. 1. *Inſtit. de nuptiis*, *l. Quin etiam* 55.
ff. de ritu nuptiar. Et ratio eſt, quia, cum hæc
cognatio Legalis pariat quamdam conjunctio-
nem ſimilem naturali, & inde oriatur reve-
rentia inter cognatos ſic conſtitutos, talis re-
verentia debita inter ipſos cognatos adhuc per-
ſeverat, nec diſſolvitur per diſſolutionem ado-
ptionis.
Fraternitas Legalis eſt cognatio in linea tranſ- 65
verſali Impedimentum inducens inter liberos
naturales legitimos adoptantis, & adoptatum
tamquam fratres, & ſorores Legales. *Eſt in
re communis*, *arg. cap. Si qui* 1. *de cognat. le-
gal. & l. Qui in Adoptionem*, *ff. de adoption.*
Hæc cognatio non durat ſemper, ſed expirat 66
expirante adoptione; *l. Per adoptionem* 17. *ff.
de ritu nuptiar.* ibi: *Per adoptionem quæſita Fra-
ternitas euſque impedit nuptias, donec manet ado-
ptio; ideoque eam, quam Pater meus adoptavit,
& emancipavit, potero uxorem habere, æque ac
ſi me emancipato illam in poteſtate retinuerit, po-
terimus jungi Matrimonio*, & concordat *cit. c.
Si quis* 1. *de Cognatione Legali*, ibi: *Si quæ
mihi Soror per adoptionem eſſe cœperit, quandiu
durat adoptio, inter me & ipſam nuptiæ con-
ſiſtere non poſſunt*.
Affinitas Legalis eſt cognatio inter adoptan- 67
tem, & inter uxorem adoptati, & viciſſim in-
ter adoptatum, & uxorem adoptantis. *Eſt in
re communis; arg. l. Adoptivus* 14. *ff. de ritu
nuptiar.* Hæc cognatio ſemper durat, & diri-
mit etiam ſoluta adoptione. *Communis*, textu
expreſſo *in cit. l. Adoptivus*, ibi: *Adoptivus
filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi
uxor eſt, ducere non poteſt, quia Novercæ locum
habet*. Ratio autem differentiæ cur Cognatio 68
Legalis in linea recta deſcendentium & Affi-
nitatis durent ſemper, & dirimat Matrimo-
nium etiam ſoluta per emancipationem ado-
ptione, non autem cognatio tranſverſalis, ſeu
Fraternitas Legalis, eſt, quia cognatio in li-
nea recta deſcendentium, & Affinitatis trahit
ſecum majorem reverentiam inter cognatos de-
bitam, quæ ſemper perſeverat; cognatio au-
tem in linea tranſverſali non trahit ſecum tan-
tam reverentiam; unde ſoluta per emancipa-
tionem adoptione, ceſſat ipſa Cognatio, &
prohibitio de contrahendo Matrimonio in tali
linea. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio diſp.* 63.
num. 24. *in fine*, Roſignol. *controv.* 15. *de Ma-
trimonio* 11. *prænot.* 10. *ſect.* 5. *num.* 15. & alii
paſſim.
Cognatio Legalis dirimens Matrimonium 69
non oritur inter ipſos filios adoptivos, ſi plu-
res ab eodem adoptantur; unde valide poſſunt
inter ſe Matrimonium contrahere. Gloſſa com-

Digitized by Google

muniter recepta *in cap. Si qui* 1. *de Cognat. Legali verb. Quandiu*, *de Cognatione Legali*, Divus Antoninus 3. *part. tit.* 1. *cap.* 13. Bonacina *de Matrimon. q.* 3. *punct.* 5. *n.* 7. Roſignol. *loc. cit. num.* 16. & alii paſſim. Nullo enim jure ſtatutum invenitur tale impedimentum. Tum quia inter Filium, & Filiam ſpiritualem ejuſdem Patris ſpiritualis non verſatur impedimentum; ergo multo minus inter duos adoptivos, cum iſti minus ſint conjuncti, quam illi; *arg. cap. Ita diligere* 1. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3.

70 Cognatio Legalis dirimens Matrimonium non oritur inter adoptatum, & Filiam illegitimam adoptantis, nec inter Filiam illegitimam adoptati, & adoptantem, vel legitimos ejus liberos. *Communis*, cum Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. diſp.* 63. *num.* 30. Sporer *tom.* 3. *part.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *num.* 85. Pirhing *lib.* 4. *decretal. tit.* 12. *n.* 9. Reiffenſtuel *ib. n.* 7. Et ratio eſt, quia illegitimi non veniunt nomine naturalium liberorum, neque ſunt ſub patria poteſtate; §. *Si adverſus* 12. *Inſtit. de nupt.* & tali poteſtate non exiſtente, ſeu ceſſante, ceſſat adoptio, & conſequenter etiam Cognatio Legalis, *cap. Per adoptionem* 6. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3.

71 Cognatio Legalis dirimens Matrimonium non oritur inter adoptantem, & parentes adoptati, quia nullo jure prohibitum eſt inter iſtos Matrimonium contrahi. *Communis* cum S. Thoma *in* 4. *diſt.* 42. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad primum*, S. Antonio. 3. *part. titul.* 1. *cap.* 13. Tolet. *lib.* 7. *Summæ cap.* 4. *in fin.* Roſignol. *loc. cit.*

72 *n.* 18. Neque Cognatio Legalis dirimens Matrimonium oritur inter Filios duorum Fratrum adoptivorum; ſi enim ex dictis *ſupra n.* 69. duo adoptivi poſſunt libere contrahere inter ſe, a fortiori poterunt ad invicem contrahere

73 eorum Filii. *Communis*. Neque Cognatio Legalis impediens Matrimonium oritur inter Filios legitimos, & naturales patris adoptantis, & Filios adoptivorum. Sic Bonacina *quæſt.* 3. *de Matrim. punct.* 5. *n.* 6. Roſignol. *loc. cit. n.* 19. & alii plures. Et ratio eſt, quia de hac Cognatione nulla ſit in jure mentio, & illa tantum debet Cognatio agnoſci, quæ in ipſo jure exprimitur; unde non debemus extendere hanc Cognationem Legalem ultra terminos, ad quos eadem jura extendunt, ut docent Navarr. *in Manual. cap.* 21. *num.* 45. Nec aliam extenſionem per gradus debemus agnoſcere præterquam in linea recta; in linea enim tranſverſali, ſeu collaterali non ſit extenſio ultra primum gradum. Roſignol. *loc. cit.* Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 4031. & alii.

Ut facilius percipiantur quæ de Cognatione 74
Legali dicta ſunt, & in dies currunt, cum ipſa ex adoptione proveniat, hic aliqua breviter de adoptione traduntur. *Adoptio* igitur *eſt extraneæ perſonæ in filium, vel filiam, nepotem, vel deinceps legitima aſſumptio. Eſt in re communis.* Per ly *Perſonæ extraneæ* intelligitur ea, quæ eſt extra poteſtatem adoptantis, & a jure, ad quod aſſumitur, aliena, ſive alioquin ſit ejus conſanguinea, ſive non. Per ly *in filium, vel filiam, nepotem, vel deinceps*, denotatur quod non poteſt quis adoptari in fratrem, vel parentem, quia, cum adoptio ex genere ſuo ſit ſuperioris ad inferiorem, & per illam adoptatus conſtituatur ſub poteſtate adoptantis, non poteſt eſſe in fratrem, vel parentem, quia iſti de genere ſuo non ſunt inferiores, ſed vel æquales, vel Superiores; & hoc habetur expreſſe in *leg. Nec apud*, *Cod. de hered. inſtit.* Per ly *legitima aſſumptio* denotatur, quod ad hoc, ut adoptio ſit valida, debet fieri ſecundum formam a Lege, ſeu jure præſcriptam, ſcilicet ut adoptio fiat inter præſentes, & non per Procuratorem; *l. Neque; & l. Poſt mortem §. Neque, ff. de adoption.* Ut adoptans ſit maſculus; Nam Femina adoptare non poteſt, niſi ex ſpeciali conceſſione Principis; §. *Femina* 10. *Inſtitut. de adopt.* Ut 18. annis præcedat adoptatum; §. 4. *Inſtitut. de adoption.* Ut natura ſit potens ad generandum; unde Caſtrati adoptare non poſſunt; §. 9. *Inſtit. de adoption.* Vide verb. *Patria Poteſtas num.* 26. & 27. ubi notatur differentia inter Spadones, & Caſtratos; Poſſunt tamen adoptare Sacerdotes, quia iſti non a natura, ſeu phyſice, ſed per accidens, & moraliter tantum inhabiles ſunt ad generandum. Abbas *in cit. cap. Si qui* 1. *de Cognatione Legali num.* 4. Hoſtienſ. *ibid. num.* 4. & alii paſſim. Ut adoptans ſit ſui juris, & major 25. annis, quia alias nondum habet adminiſtrationem ſuorum bonorum; quæ omnia, & alia habentur *tot. titul. ff. & Cod. de adopt. & Inſtit. eod.*

Adoptio eſt duplex, una propria & perfecta, 75
quæ *Adrogatio* dicitur; & alia impropria & imperfecta, quæ *adoptio ſimplex*, *& in ſpecie* vocatur; *l.* 1. *ff. de adoption.* Adoptio perfecta, ſeu *Adrogatio* eſt illa, per quam adoptatus ſui juris exiſtens, Principis Reſcripto tranſit in poteſtatem Adoptantis, fitque heres neceſſarius ex teſtamento in quarta bonorum parte, ut filius legitimus & naturalis, *arg.* §. 1.

Digitized by Google

§. 1. *Inſtitut. de adopt.* & *l.* 2. *Cod. eod.* Adoptio imperfecta, ſeu *Adoptio ſimplex*, & *in ſpecie*, eſt illa, per quam adoptatus nondum ſui juris exiſtens, auctoritate cujuſcumque Judicis competentis ita aſſumitur in filium, aut nepotem, ut non tranſeat in poteſtatem, & familiam adoptantis, ſed adhuc maneat ſub ſui Patris naturalis, aut Avi poteſtate; nec fiat adoptantis heres neceſſarius ex teſtamento, ſed ſolum ei ſuccedere poſſit ab inteſtato; *arg.* §. *Adoptio*, *Inſtit. de adoption. leg. Generalis*, *ff. de ado-*
76 *ption.* Unde, ut vides, in multis differunt inter ſe Adoptio perfecta, & imperfecta. Primo, Adoptio perfecta, ſeu *Adrogatio* non poteſt fieri, niſi auctoritate ſupremi Principis, & adoptio imperfecta, ſeu *ſimplex*, & *in ſpecie* poteſt fieri auctoritate cujuslibet Judicis, ſeu Magiſtratus competentis; *leg. Generalis* 2. *ff. de adoptionibus* §. *Adoptio*, *Inſtit. eod. tit.* Secundo, Adoptio perfecta, ſeu *Adrogatio* tranſfert jus in adrogatum, ut non ſolum ſuccedat ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento in quarta parte bonorum adrogantis; unde Adrogans non poteſt penitus privare adrogatum per teſtamentum omnibus ſuis bonis, ſed tenetur eidem ſervare quartam partem bonorum pro legitima; §. *Sed hodie*, *Inſtit. de adopt.* Adoptio autem imperfecta transfert ſolum jus in adoptatum, ut ſuccedat ab inteſtato, non vero, ut ſit heres neceſſarius ex teſtamento; unde adoptans poteſt per teſtamentum de bonis ſuis diſponere in favorem alterius ſine læſione, & injuria adoptati, *cit.* §. *Sed hodie*, *Inſtit. de adoption.* Tertio, Adoptio perfecta, ſeu *Adrogatio* petit, ut adrogatus ante ſui aſſumptionem, ſeu electionem ſit ſui juris, cum per adrogationem tranſeat in poteſtatem adrogantis; Adoptio vero imperfecta non requirit, quod adoptatus ſit ſui juris, cum per adoptionem imperfectam adoptatus non tranſeat in poteſtatem adoptantis, adeoque nullum jus lædatur illius, ſub cujus poteſtate eſt; *l.* 2. §. *ultim. ff. de adoption.* Sunt adhuc aliæ differentiæ, quæ ut minus principales relinquuntur videndæ apud Legiſtas *in Inſtit. ff.* & *Cod. de adoption.*

77 Probabile eſt, quod Cognatio Legalis dirimens Matrimonium non ſolum oriatur ex Adoptione perfecta, ſeu Adrogatione, ſed etiam ex Adoptione imperfecta, ſeu ſimplici. Gloſſa *in cap. Si quis* 1. *de adoptione Legali*, & ibi Abbas *num.* 5. Ancharanus *num.* 8. Covarruv. *part.* 2. *de Matrim. cap.* 6. §. 5. *num.* 2. Gutierez *de Matrim. cap.* 102. *n.* 5. Barboſa *de Officio*, & *poteſt. Epiſcop. allegat.* 51. *n.* 189. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 10. ubi teſtatur de communi. Et ratio eſt, quia jura omnia inducentia hanc cognationem ad dirimendum Matrimonium loquuntur indiſtincte de adoptione, nulla facta mentione de imperfecta, vel perfecta; adeoque intelligenda ſunt in tota ſua latitudine, & ſine ulla reſtrictione; *cap. Quia*
circa 22. *de privileg.* Non deſunt tamen et- 78
iam magni nominis Auctores, qui nedum dicunt probabile eſſe, ſed etiam probabilius ex adoptione imperfecta non oriri cognationem Legalem dirimentem Matrimonium, ſed tantum ex perfecta; Ita Innocentius *in cap. Si qui* 1. *de Cognatione Legali n.* 1. Silveſter verb. *Matrim.* 8. *quæſt.* 8. & varii alii cum Roſſignolo *loc. cit. num.* 10.

Crimen dirimens Matrimonium eſt quadru- 79
plex. Primum eſt ſolum homicidium. Secundum eſt homicidium cum adulterio. Tertium eſt Adulterium ſolum cum promiſſione Matri-
monii de futuro. Quartum eſt Adulterium ſo- 80
lum cum alio Matrimonio contracto. *Solum homicidium*, ſcilicet Uxoricidium, vel Matricidium eſt impedimentum dirimens, quando Vir, aut Mulier etiam ſine adulterio, ex mutuo tamen conſenſu occidit ſuam aut alterius conſentientis compartem cum animo Matrimonii inter ſe poſt mortem alterius conjugis contrahendi, *Communis*, *arg. cap. Laudabilem* 1. *de converſion. infidelium*, & *cap. Si quis vivente* 5. *cauſ.* 31. *quæſt.* 1.

Ut autem tale homicidium ſine adulterio 81
cauſet impedimentum, requiruntur tres conditiones. Prima, ut tam Vir, quam Mulier contrahere volentes moraliter, vel phyſice concurrant ad mortem conjugis innocentis; non enim ſufficit, ſi unus tantum, vel una ſine ſcitu, vel conſenſu alterius ad talem mortem concurrat, *arg. cit. cap. Laudabilem* 1. *de converſ. infidelium*. Secunda, ut mors ex mutua eorum machinatione revera, & in effectu ſequatur; non enim ſufficit ſola mutua machinatio, ſi mors non ſequatur. *Communis*, *arg. cit. c. Si quis vivente* 5. *cau.* 31. *q.* 1. & *cit. c. Laudabilem* 1. *de converſ. Infidelium*. Tertia, ut conſpiratio illa in mortem conjugis innocentis, ac mortis machinatio fiat, ex, vel cum intentione contrahendi invicem Matrimonium morte ſecuta; non enim ſufficit, ſi fiat ex alio fine, ſeu motivo, v. g. ex odio, vindicta, & hujuſmodi. *Communis*, *arg. cit. cap. Laudabilem*, & *cit. cap. Si quis cauſ.* 31. *q.* 1. ibi: *Occidiſſe notetur*, *ut conjungeretur*, ut notat *ib.* Gloſſa.

Homicidium cum adulterio eſt impedimentum diri- 82

dirimens, quando ſolus adulter commiſſo adulterio occidit ſuam Uxorem, aut ſola adultera ſuum Maritum, etiam abſque conſpiratione cum complice adulterii. *Communis, arg. cap. Significavit nobis 2. & cap. Super hoc 3. de eo, qui duxit in Matrimonium, & cap. Si quis vivente 5. cauſ. 31. q. 1.*

83 Ut tale homicidium cum adulterio cauſet impedimentum, requiruntur etiam tres conditiones. I. Ut unus complicum adulterii ſit vera cauſa phyſica, aut moralis cædis conjugis innocentis; ſola enim ratihabitio cædis jam factæ, aut approbatio non ſufficit. *Communis, arg. cit. cap. Si quis vivente 5. cauſ. 31. q. 1. c. Significaſtis 6. de eo, qui duxit in Matrimonium.* Nec requiritur, quod uterque concurrat, ſed ſufficit, ſi unus ſolus eorum, etiam altero inſcio, id faciat; *arg. cit. cap. Si quis vivente*, ibi: *Niſi forte vir, aut mulier; & cit. cap. Significaſtis*, ibi: *Niſi alter eorum in mortem fuerit machinatus*. II. uti mors ex tali machinatione realiter, & in effectu ſequatur. Non enim ſufficit ſola machinatio, ſi revera mors non ſequatur. *Communis, arg. cit. cap. Si quis vivente 5. cauſ. 31. q. 1. & cap. Laudabilem 1. de converſ. Infidel.* III. Ut machinatio in mortem conjugis innocentis fiat ab alterutro eo fine, & animo contrahendi Matrimonium cum complice adulterii: Non enim ſufficit, ſi fiat ex alio fine, aut motivo, v. g. ex odio, vindicta, & hujuſmodi; *arg. cit. cap. Laudabilem 1. de converſ. Infidel. & cit. cap. Si quis vivente 5. cauſ. 31. q. 1.* ibi: *Occidiſſe noscitur, ut conjungeretur*, ut notat *ib.* Gloſſa.

84 *Adulterium ſolum cum promiſſione Matrimonii de futuro* eſt impedimentum dirimens, quando adulter, & adultera, ſive ante, ſive poſt adulterium commiſſum promittunt, & fidem dant de Matrimonio poſt mortem conjugis contrahendo, etiamſi ipſi in talem mortem non conſpiraverint. *Communis, arg. cap. Relatum eſt 4. cauſ. 31. q. 1. cap. Propoſitum 1. cap. Ex litterarum tuarum 4. cap. Significaſtis 6. & cap. Veniens 7. de eo, qui duxit in Matrimonium.*

85 Ut tale adulterium ſolum cum promiſſione Matrimonii de futuro cauſet impedimentum, requiruntur quatuor conditiones. I. Ut intercedat ſeria & acceptata ab altera parte promiſſio de futuro Matrimonio: Non enim ſufficit adulterium ſine tali acceptata promiſſione. *Communis, arg. cap. Significaſtis 6. cap. Veniens 7. & cap. Si quis 8. de eo, qui duxit in Matrimonium.* Nec refert, an adulterium præcedat, vel ſubſequatur talem promiſſionem, textu expreſſo in *cit. cap. Si quis 8. de eo, qui duxit in Matrimonium*, ibi: *Si prius, vel poſtea ... illam adulterio polluiſſet*. II. Ut promiſſio, & adulterium facta ſint vivente eodem conjuge: Non enim ſufficit, ſi fiant poſt mortem ipſius. *Communis, arg. cap. Significaſtis 6. cap. Veniens 7. & cap. Si quis 8. de eo, qui duxit in Matrimonium*, ubi ſemper dicitur: *Si vivente Uxore*. III. Ut uterque adulterans ſciat alterum eſſe conjugatum: Non enim ſufficit, ſi neutra, vel altera pars neſciat ſe committere adulterium. *Communis, arg. cap. Propoſitum 1. de eo, qui duxit in Matrimonium*, ibi: *Quia tamen mulier erat inſcia, quod ille aliam haberet uxorem viventem; & cap. 7. Veniens 7. eodem*. IV. Ut adulterium ſit perfectum, & conſummatum: Non enim ſufficit copula ſolum attentata. *Communis* cum Gloſſa in *cap. Si quis 8. de eo, qui duxit in Matrimonium verb. Cognovit*, Joann. Andr. *ib. num.* 4. Abbate *ib. num.* 6. Barboſa *ib. num.* 4. Et ratio eſt, quia non obeſt conatus, ubi injuria non habuit effectum; *arg. cap. Adoleſcens 32. de ſponſalibus*.

86 *Adulterium ſolum cum alio Matrimonio contracto* eſt impedimentum dirimens, quando adulter vivente legitima ſua Uxore cum altera adultera contrahit per verba de præſenti, vel adultera vivente legitimo ſuo Marito cum alio adultero per verba de præſenti contrahit; tunc enim etiam mortua Uxore adulteri, vel Marito adulteræ, contrahere numquam poſſunt. *Communis, arg. c. Propoſitum 1. c. Cum haberet 5. cap. Veniens 7. cap. Si quis 8. de eo, qui duxit in Matrimonium.*

87 Ut tale adulterium ſolum cum alio Matrimonio contracto cauſet impedimentum dirimens, requiruntur duæ conditiones. I. Ut Matrimonium cum primo conjuge ſit validum: Non enim ſufficit Matrimonium ex aliqua ratione invalidum. *Communis, arg. cap. Significavit 2. de eo qui duxit in Matrimonium*. II. Ut Matrimonium cum primo conjuge contractum ſit notum ſecundo conjugi: Non enim ſufficit primum contractum Matrimonium, ſi ſecundus conjux ipſum penitus ignoraverit. *Communis, arg. cap. Propoſitum 1. & cap. Veniens 7. de eo, qui duxit in Matrimonium.*

88 Criminis impedimentum non eſt inductum jure naturæ, vel Divino, ut patet in Davide, qui poſt adulterium & occiſionem Uriæ, duxit ejus uxorem Bethſabæam, ſed ſolum jure Eccleſiaſtico. *Communis, arg. c. Si quis vivente 5. cauſ. 31. q. 1. cap. Propoſitum 1. c. Significavit 2. c. Super hoc 3. c. Cum haberet 5. c. Significaſtis 6. c. Veniens 7. & cap. Si quis 8.*

de

Digitized by Google

89 *de eo, qui duxit in Matrimonium*. Hinc, ſi duo infideles pro tempore infidelitatis commiſiſſent tale crimen, & poſtea converſi ad Fidem inter ſe contraherent, valide contraherent; quod non poſſent, ſi tale impedimentum eſſet inductum jure naturæ, cui & ipſi infideles ſubduntur, licet non ſubdantur juri Eccleſiaſtico.

90 *Communis*. Non ſic autem, ſi tale crimen fuiſſet commiſſum a duobus; quorum unus eſſet fidelis, & alter infidelis; tunc enim non poſſet hic alteri poſt Baptiſmum jungi Matrimonio. *Communis, arg. cap. Laudabilem* 1. *de converſ.. Infidelium*. Et ratio eſt, quia tunc impedimentum ab Eccleſia ſtatutum directe in fidelem, redundat etiam in infidelem, ſiquidem impedimentum ex parte unius in contractibus correſpectivis invalidat contractum etiam reſpectu alterius, ut patet in impedimento Voti ſolemnis in Profeſſione Religioſa, quod quamvis in uno tantum reperiatur, reddit tamen Matrimonium invalidum etiam reſpectu alterius.

91 *Cultus diſparitas*, ſeu diverſitas Religionis dirimit Matrimonium inter fidelem, & infidelem, ſeu baptizatum, & non baptizatum. *Communis, arg. cap. Cave* 15. *cauſ.* 28. *q.* 1. *& tota fere illa quæſtione*. Et ratio eſt, quia non patet aditus ad alia Sacramenta ſine Baptiſmo,
92 cum Baptiſmus ſit janua Sacramentorum. Hoc impedimentum non eſt inductum jure naturæ, aut Divino, ſed ſolum jure Eccleſiaſtico, ſi non ſcripto, ſaltem conſuetudinario, conſuetudine, & perpetuo uſu Eccleſiæ approbante. Scotus *in* 4. *diſt.* 39. *q. unic. art.* 2. & ibi S. Bonavent. *art.* 1. *q.* 1. Coninch *de Matrimon. diſp.* 21. *n.* 41. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 71. *n.* 7. Perez *diſp.* 36. *ſect.* 1. *n.* 4. Sporer *tom.* 3. *p.* 4. *cap.* 4. *c.* 1. *ſect.* 1. *n.* 115. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decr. tit.* 1. *n.* 355. *& ſequent.* & alii communiter; Tempore enim Legis naturæ Eſau duxit uxores Cananæas, *Gen.* 19. Joſeph duxit Uxorem Aſenet Ægyptiacam, *Geneſ.* 41. Tempore Legis ſcriptæ Moyſes accepit Sephoram Æthiopiſſam, *Exod.* 2. Salomon plurimas uxores Idololatras, 2. *Reg. c.* 1. *&* 2. Eſther duxit Aſſuerum Chaldæum, *Eſther* 2.

93 Si ex duobus conjugibus Infidelibus unus convertatur ad Fidem, & alter monitus, & rogatus nolit converti, nec cohabitare ſine injuria Creatoris, tunc Matrimonium, etiamſi fuerit conſummatum, diſſolvitur quoad vinculum, ita ut conjux Fidelis poſſit aliud Matrimonium contrahere cum Fideli ante omnem ſententiam, ut colligitur *ex prima ad Corinth. c.* 7. ibi: *Quod ſi Infidelis diſcedit, diſcedat; non enim ſervituti*, (ideſt ligamini conjugali) *ſubjectus eſt Frater, aut Soror in hujuſmodi*; & ex *c. Si Infidelis* 2. *cauſ.* 28. *q.* 2. ubi ſic expreſſe habetur: *Contumelia quippe Creatoris ſolvit jus Matrimonii circa eum, qui relinquitur; Infidelis autem diſcedens, & in Deum peccat, & in Matrimonium, nec eſt ei fides ſervanda conjugii, &c. & cap. Quanto* 7. *de divortiis*, ibi: *Si enim alter Infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia Divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit, & in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus: Si infidelis diſcedit; diſcedat; Frater enim vel Soror non eſt ſervituti ſubjectus in hujuſmodi, & Canonem etiam, in quo dicitur, Contumelia Creatoris ſolvit jus Matrimonii circa eum, qui relinquitur*, & Gloſſa *ib.* verb. *Contumelia*, ubi adducit ſequentes verſus.

Deſere ſpernentem, vel blaſphemare volentem,
Vel te credentem ſcelus ad mortale trahentem.
Nam ſunt abſque mora ſic vincula rupta priora.

Non poteſt autem Fidelis converſus ſolvere 94
Matrimonium quoad vinculum, quando Infidelis vult cohabitare ſine injuria Creatoris, licet nolit converti, ut colligitur *ex prima ad Corinth. c.* 7. ibi: *Si quis Frater uxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam, & ſi quæ Mulier virum habet infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat illum*, & ex *cit. cap. Si infidelis* 2. *cauſ.* 28. *q.* 2. *& cit. cap. Quanto* 7. *& cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*. Et tenent S. Thomas *in* 4. *diſt.* 39. *quæſt. unic. art.* 5. *in corpore*, & ibi S. Bonavent. *art.* 2. *quæſt.* 1. S. Antonin. 3. *part. tit.* 2. *cap.* 6. *not.* 3. & alii paſſim.

Nec etiam ſolvitur Matrimonium quoad vin- 95
culum, ſi unus conjugum tranſeat ad Infidelitatem, ſeu labatur in Hæreſim, textu expreſſo in *cit. cap. Quanto* 7. *de divortiis*, ibi: *Si vero alter Fidelium conjugum, vel labatur in Hæreſim, vel tranſeat ad Gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu, is, qui relinquitur, vivente altero, poſſit ad ſecundas nuptias convolare;* & tenet communis Doctorum cum S. Th. *in* 4. *diſt.* 39. *art.* 1. *in corpore*, ubi ſic dicit: *Si vero Infidelitas conjugis Matrimonium ſequatur,*

tur, non propter hoc vinculum Matrimoniale dirimitur, ſed poteſt fieri ſeparatio a toro, & cohabitatione, ſicut & propter fornicationem carnalem : & quod non ſolvatur tale vinculum propter Hæreſim, definivit Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Matrim. can.* 6. ibi : *Si quis dixerit, propter Hæreſim, aut moleſtam cohabitationem ... a conjuge poſſe diſſolvi Matrimonii vinculum, anathema ſit.*

96 Immo nedum non dirimuntur Matrimonia propter Hæreſim, ſed & valide contrahuntur cum Hæreticis, ſi ritu Catholico contrahantur. Sic S. Th. *in* 4. *diſt.* 39. *q. unica art.* 1. *ad* 5. S. Bonavent. *in* 4. *diſt.* 39. *qu.* 1. *art.* 1. Abbas *in cap. Si conditiones* 7. *de conditionibus appoſitis num.* 5. & ibi Cardinalis *n.* 3. Joan. Andr. *n.* 8. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 72. *n.* 2. & communis aliorum, *arg. cap. decrevit* 74. *de*
97 *Hæreticis in* 6. Quinimmo ſecundum Sanchez *loc. cit. n.* 5. Azorium *lib.* 8. *cap.* 11. *qu.* 5. & varios alios, Matrimonia cum Hæreticis nedum ſunt valida, ſed inſuper ſunt licita in locis, ubi Hæretici, & Catholici permixti vivont. Vid. tamen verb. Hæreticus *a num.* 20. *ad* 26. ubi affertur in contrarium noviſſimum Decret. Clementis XI. ſub die 16. Junii 1710. relat. a Card. Petra tom. 4. Commentar. in Conſtit. 12. Joannis XXII. *n.* 14. Vide ibi, ubi multa ſapientiſſime adducit ad rem.

98 *Vis*, ſeu violentia, quantum ad præſens, eſt metus gravis, & injuſte incuſſus inducens virum, ſeu feminam ad contrahendum Matrimonium, quod alioquin nullo modo contraxiſſet, niſi ad id metu illo, ſeu violentia fuiſſet compulſus, ſeu compulſa. *Eſt in re communis; arg. cap. Abbas* 2. *cap. Ad audientiam* 4. *& cap. Cum dilectus* 6. *de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt, & l. Metum autem, ff. eod.*

99 Vis, & metus eſt duplex, ſcilicet gravis, ſeu cadens in conſtantem virum, & levis, ſeu cadens in virum inconſtantem. Metus gravis, ſeu cadens in virum conſtantem, eſt ille, quem vir conſtans, & fortis prudenter, & rationabiliter concipit de gravi malo ſibi, aut conſanguineis, vel affinibus inferendo. *Eſt in re communis, arg. cit. l. Metum autem, & cit. c. Ad audientiam.* Metus levis, ſeu cadens in virum inconſtantem eſt ille, quem vir puſillanimis concipit de levi tantum malo, aut gravi quidem, ſed immerito, ac irrationabiliter, & imprudenter, cum non certa, prudenti, & rationabili, ſed ſolum levi, & irrationabili ſua æſtimatione tale grave malum ei immineat, & ſit eventurum. *Eſt in re communis, arg. cit. l. Metum autem, & cit. cap. Ad audientiam* 4. *& cit. cap. Cum dilectus* 6. *de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt.*

Ad metum gravem quatuor conditiones re- 100
quiruntur. Primo, quod malum, quod timetur, ſit grave in ſe, & non ſolum in vana æſtimatione metuentis. Secundo, quod cum rationabili fundamento, & non leviter, & imprudenter timeatur. Tertio, ut metum incutiens potens ſit minas exequi. Quarto, quod is, qui timet, non poſſit ullo modo minanti reſiſtere, aut vitare malum, quod timet; Quod ſi alterutra harum conditionum deficiat, metus erit levis, ſeu cadens in virum inconſtantem; *arg. cap. Cum dilectus* 6. *de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt.*

Metus alius eſt incuſſus a cauſa intrinſeca, 101
& alius a cauſa extrinſeca libera. Primus eſt metus intrinſecus ab ipſomet metuente ſusceptus, vel ex propria paſſione vel ex cauſa naturali, ut eſt metus mortis imminentis ob morbum, naufragium, beſtias; item metus inferni, & hujuſmodi. Secundus eſt metus extrinſece ipſi metuenti ab alio homine incuſſus, ut cum quis minatur alteri mortem, mutilationem, carcerationem, ſpoliationem bonorum, & hujuſmodi, niſi ſuæ voluntati adhæreat. In- 102
ſuper metus alius eſt juſte incuſſus, & alius injuſte. Metus juſte incuſſus eſt, cum quis minatur alteri gravem pœnam, niſi faciat aliquid, ad quod de juſtitia tenetur v. g. niſi ducat, vel dotet puellam, quam violavit. Metus injuſte incuſſus econtra eſt, cum quis minatur alteri gravem pœnam, niſi faciat aliquid, ad quod de juſtitia non tenetur, v. g. niſi ducat puellam, cui, nec ratione promiſſionis, nec ratione violationis tenetur.

Matrimonium ex gravi metu injuſte incuſſo 103
contractum eſt ipſo Jure nullum, & invalidum. *Communis; arg. c. Cum locum* 14. *de Sponſalibus*, ubi dicitur, quod contracturus Matrimonium *plena debet ſecuritate gaudere, ne per timorem dicat ſibi placere, quod odit, & ſequatur exitus, qui de invitis ſolet nuptiis provenire*, & *c. Veniens* 15. *& cap. Conſultationi* 28. *eod.*
Metus gravis injuſte incuſſus dirimit Matri- 104
monium Jure naturæ. S. Th. *in* 4. *diſt.* 29. *q.* 1. *art.* 3. S. Bonaventura *ead. diſt. n.* 5. Scotus *ead. diſt.* 29. *q. unic.* §. *de Secundo*, Covarruvias *p.* 3. *de Matrimonio cap.* 3. §. 5. *num.* 6. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 41. *n.* 48. *& ſequent.* & alii plures, *arg. cit. c. Cum locum* 14. *de ſponſalibus*, ubi dicitur: *Cum locum non habeat conſenſus, ubi metus, vel coactio intercedit*. Sine conſenſu autem Matrimonium eſt 105
nullum Jure naturæ, adeoque &c. Metus levis

etiam-

Digitized by Google

etiamſi ſit injuſte incuſſus, non invalidat, nec
dirimit Matrimoninm; *Communis*, textu cla-
ro *in cap. Cum dilectus 6. de his, quæ vi me-
tuſve cauſa fiunt*, *& l. Metum autem, ff. eod.
& arg. cap. Veniens 15. & cap. Conſultationi
28. de ſponſalibus*, ubi requiritur, qnod metus
ſit talis, qui *cadere poſſit in virum conſtantem*,
ſcilicet gravis.

106 Metus gravis ab intrinſeco proveniens non
invalidat, nec dirimit Matrimonium; *argum.
cap. Sicut Nobis 17. de Regularibus*, ubi vo-
tum Religionis emiſſum a conſtituto in letali
infirmitate cenſetur validum, & ſervari jube-
tur: ergo a pari idem dicendum eſt de Ma-
trimonio contracto ex metu gravi ab intrin-
ſeco proveniente, v. g. de eo, qui metu im-
minentis mortis, & timore inferni contrahit
Matrimonium cum concnbina; Ita Covarru-
vias *de Matrimonio part. 2. cap. 3. §. 4. n. 26.
& ſeq.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 26. Sanch.
lib. 4. de Matrimonio diſp. 12. n. 4. & ſequ.
107 & alii paſſim. Nec etiam invalidat, & diri-
mit Matrimoninm metus gravis ab extrinſeco
proveniens, ſi ſit juſte incuſſus; *Communis*;
arg. cap. ex litteris 10. de ſponſalibus, ubi Ma-
trimonium ante promiſſum, ſi contrahatur
metu excommnnicationis per Judicem infli-
gendæ, validnm cenſetur, *ex cap. Pervenit 2.
de adulter. & ſtupr.* ubi ille, qui ob ſtuprum
ad ducendam ſtupratam obligatus, rennit nu-
bere, jubetur excommnnicari, & ſic indirecte
cogi ad nubendum, *& l. Continet 3. §. 1. ff.
Quod metus cauſa.*

108 Adnlterium præcedens, ſecluſa machinatio-
ne & fide futuri marrimonii, nou eſt impe-
dimentnm dirimens Matrimonium; Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 113. incip. *Reddita*
§. 12.

Alia ad rem vide verb. *Metus.*

Additiones ex aliena manu.

109 De ratione probandi impedimenta matrimo-
110 nii non inutile eſt differere. Diſtinctio autem
in ſubjecta materia recepta eſt, quod aut ſu-
mus in matrimonio nondum contracto impe-
111 diendo, & levis ſufficit probatio. Aut vero
in matrimonio verſamur, jam contracto diri-
mendo, & probatio requiritur pleniſſima. Id-
que adeo verum eſt, ut hoc in caſu, nec u-
triuſque ſponſi confeſſio de impedimento at-
tendi queat, ut communiter firmat Schmalz-
grueb. *Jur. Eccleſ. univ. lib. 4. part. 3. tit. 13.
n. 30. & ſeq.* Pichler. *Jur. Canon. lib. 3. tit.
13. n. 7.* Sanchez *de Matrimon. lib. 2. diſput.*
45. *n. 3.* Molin. *de rit. Nuptiar. lib. 1. compa-
rat. 15. n. 32. & plur. ſeq.* Panimol. *deciſ. 19.
adnot. 3. n. 52. 55. & ſeq.*

Qnæſtionis vero eſt, an idipſum obtineat ſi 112
confeſſio hæc emiſſa ſit a ſponſis ante matri-
moninm contractum? Affirmare videtur Rota
cor. Penia dec. 211. ea de ratione, qnod emiſ-
ſa ſit eo tempore, quo ſuſpicio colluſionis ca-
dere haud poteſt.

At confeſſio conjugum de impedimento ſi- 113
ve emiſſa ſit matrimonio conſtante, ſive ante
contractum matrimonium rejicienda indiſtincte
eſt, idque quia Sacri Canones dum diſponunt, 114
ne ſtetur Confeſſioni Conjugnm de impedi-
mento, ſe ſe fundant, non in periculo ſolum
collnſionis, ſed & in præjudicio inde obve- 115
niente Proli, aliiſque bonis matrimonii, ut
notant Barboſ. *in Collectan. DD. in decretal.
lib. 4. tit. 13. cap. Super eo n.* 3. Wagnerek.
*in Commentar. exeget. Sac. Canon. lib. 4. tit. 13.
dict. cap. Super eo not.* 1. Pirhing. *in Jus Ca-
non. lib. 4. tit. 13. §. 3. n.* 17. Schmalzgrueb.
Jur. Eccleſ. univerſ. lib. 4. part. 3. tit. 13. n. 33.
Pichler. *Jur. Canon. lib. 4. tit. 13. n.* 17. Mo-
lin. *de Rit. Nupt. lib. 1. comparat. 15. n. 41. in
fin.* Hoc autem præjudicium, quum æque ur- 116
geat, ſi Confeſſio Conjugum de Impedimento
emiſſa ſit vel matrimonio conſtante, vel ante
matrimonium contractum, utroque propterea
caſu rejici debet, ut ſenſit Rota *in Compoſtel-
lana 10. Januarii 1757. §. 12. cor. R. P. D.
Canilliac*, *& 27. Nov. 1758. §. 13. & 15.
cor. Reverendiſs. P. D. Buſſio Decano.*

Quod vero attinet *ad deciſionem* 211. *Peniæ*, 117
ſatis eſt animadvertere, quod Rota *in deci-
ſione* citra ullam cauſæ neceſſitatem dixit ſtan-
dum eſſe Confeſſioni Conjngnm de impedi-
mento emiſſæ ante contractum matrimoninm,
eo quia revera non concurrebat confeſſio hæc,
ut patet ex *num.* 16. Vulgatiſſimnm autem 118
eſt, neqnaquam eſſe attendenda qnæ ſupre-
mum hoc Tribunal præter neceſſitatem cauſæ
tangit.

De ſingulis impedimentis, de quibus hoc 119
in articulo agit Auctor, aliqna ſupplere utile
eſſet, ſed prolixum nimis. Potius in ſequenti
articulo aliqna addemus de impedimentis illis,
de quibus frequentius in Foro diſputari con-
tingit.

An-

Digitized by Google

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt alia ſeptem impedimenta dirimentia.

1 ORdo quantum ad præſens eſt impedimentum, quo Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, fuerunt ab Eccleſia inhabiles redditi ad valide contrahendum Matrimonium, ut patet *ex cap. de Diacono* 1. *cap. Ex Litterarum* 2. *Qui Clerici, vel voventes, cap. Si qui Clericorum* 1. *de Clericis conjugatis*, & concordant, *cap. Presbyter* 8. *diſtin.* 27. *cap. Presbyter* 16. *diſt.* 28. cum ſimilibus, & expreſſe definivit Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *de Matrimon. Canon.* 9. ibi: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica vel Voto . . . . anathema ſit.*

2 Etiam Græci in Majoribus conſtituti, non poſſunt Matrimonium, nec valide, nec licite contrahere, quamvis poſt contractum Matrimonium poſſint ſuſcipere Sacros Ordines, & in his conſtituti cum Uxore, quam prius duxerant, conjugaliter vivere; Azorius *p.* 1. *lib.* 13. *c.* 12. *q.* 5. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 28. *n.* 3. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 6. *n.* 4. & alii paſſim id oſtendentes ex ipſo Græcorum uſu, ac moribus; *arg. cap. Cum olim, de Clericis conjugatis, cap. Si quis eorum diſt.* 32. & ſimilibus.

3 Ordo Sacer eſt quidem impedimentum dirimens reſpectu Matrimonii contrahendi, ſed non dirimit Matrimonium jam prius contractum, ut dirimit Votum ſolemne Profeſſionis Religioſæ per Jura adducta *artic. anteced. ſub*
4 *num.* 25. & 26. Ordo Sacer dirimit Matrimonium ſolum Jure Eccleſiaſtico, S. Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Scotus *in* 4. *diſt.* 37. *qu. unic.* Pirhing *lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 6. Reiffenſtuel *ibid. num.* 15. & 17. & *communis* aliorum, & colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de Sacramento Matrim. Canon.* 9. (textum vide ſupra *n.* 1.) ubi impedimentum hoc dirimens expreſſe adſcribitur *Legi Eccleſiaſticæ*, & *Voto*, non quidem ſimplici, cum iſtud non dirimat; *argum. cap. Conſuluit* 4. & *cap. Rurſus* 6. *Qui*
5 *Clerici, vel voventes*, ſed ſolemni. Voti autem ſolemnitas, ejuſque vis dirimendi provenit ſolum a Jure Eccleſiaſtico; *cap. unico, de Voto in* 6. ibi: *Voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa*, & idem declaravit Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Aſcendente*. Sic etiam Votum ſimplex Societatis Jeſu ſolum cœpit eſſe dirimens per dictam Conſtitutionem Gregori XIII. *Aſcendente*, ante quam non dirimebat.

Clericus in Sacris Ordinibus conſtitutus Ma- 6
trimonium contrahens, præter nullitatem Matrimonii, incurrit ipſo facto Excommunicationem, & Irregularitatem; *cap. Si qui Clericorum* 1. *de Clericis conjugatis*, & *Clementin. unic. de conſanguinitat. & affinitat.* ibi: *Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos Matrimonium contrahentes . . . Excommunicationis ſententiæ ipſo facto ſubjacere decernimus.* Inſuper Concilium Neocæſarienſe *in cap. Presbyter* 9. *diſt.* 28. ab Ordine illum deponi jubet, ibi: *Presbyter, ſi uxorem duxerit, ab Ordine illum deponi debere &c.* Quod Gloſſa explicat de depoſitione Officii, ut obſervat etiam Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 63. *n.* 32. ſicuti ipſe, nedum Officio, ſed & quolibet Beneficio Eccleſiaſtico privari debet; *cap. Decernimus* 2. *diſt.* 28. ibi: *Decernimus, ut hi qui in Ordine Subdiaconatus, & ſupra, uxores duxerint . . . . Officio, atque Beneficio Eccleſiaſtico careant*, & concordant *cap. Si qui Clericorum* 1. *cap. Quod a te* 3. *de Clericis conjugatis*, cum ſimilibus. Po- 7
teſt tamen talis Clericus, dimiſſa uxore invalida, poſt longam pœnitentiam, & laudabilem vitam abſolvi, diſpenſari, & ſuis Officiis reſtitui ab Epiſcopo; *cit. Clementin. unic., de conſanguinit. & affinit.* & *cap. Si qui Clericorum* 1. & *cap. Sane Sacerdotes* 4. *de Clericis conjugatis*, ibi: *Poſt longam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes Officio ſuo reſtitui poterunt, & ex indulgentia ſui Epiſcopi ejus executionem habere.*

Ligamen eſt vinculum conjugum ortum ex 8
Matrimonio rato, vel conſummato, utroque conjuge vivente; *Eſt in re communis, argum. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, cum ſimilibus.
Hoc impedimentum dirimit Matrimonium, 9
nedum Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam Jure divino; *Communis, ex cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Sacramento Matrimonii Canon.* 2. ubi expreſſe ſic definivit; *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina eſſe prohibitum, anathema ſit.* Et merito Concilium ſic definivit: habetur enim hoc *ex*
Matthæi 19. *Marci* 10. & *Luc.* 16. Unde SS. 10
Patres, qui in veteri Teſtamento plures Uxores habuerunt, ex Divina revelatione atque diſpenſatione eas duxerunt, & retinuerunt propter neceſſitatem multiplicandi Fideles, ut reſpon-

Digitized by Google

reſpondent communiter Doctores ; *argum. cit. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*.

11 Neutri Conjugum licet, vel permitti poteſt quavis auctoritate tranſire ad ſecundas nuptias, niſi habita notitia moraliter certa de morte alterius, textu expreſſo *in cap. In præſentia* 19. *de ſponſalibus*, & *cap. Dominus* 2.
12 *de ſecundis nuptiis*. Si tamen quis ſine tali morali certitudine de morte alterius conjugis tranſiit ad ſecundas nuptias, illicite quidem, ſed valide contraxit, ſi revera, quando contraxit, prior conjux erat mortuus, quia pro tunc non erat ligamen ; *arg. cap. Dominus* 2.
13 *de ſecundis nuptiis*. Certitudo autem moralis habetur, quando adeſt atteſtatio legitima Parochi, vel alia publica, & authentica facta a Magiſtratu Eccleſiaſtico, Politico, aut Militari, vel a Notario publico, aut alia perſona in publica auctoritate conſtituta, aut duorum teſtium de viſu ; Sed quoad hoc eſt omnino ſervanda Inſtructio emanata a Sac. Congregatione Supremæ Univerſalis Inquiſitionis, quæ aſſervatur in Cancellariis Epiſcopalibus, & adducitur a Monacelli *tom.* 3. *in Appendice ad formularium*, *Inſtruction.* 6. ubi adducit etiam dubia aliquot circa exterorum Matrimonia cum reſponſionibus Sacræ Congregationis.

14 Qui ſtante dubio de morte conjugis Matrimonium cum alio habente bonam fidem contrahit, tenetur huic reddere debitum, petere tamen non poteſt; *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Dominus* 2. *de ſecundis nuptiis*.
15 Si autem deponat prudenter dubium, etiam petere poteſt; *Communis*, *arg. cit. cap. Dominus*, & *cap. Inquiſitionis* 34. *de ſententia Ex-*
16 *communicat.* Si vero ambo conjuges in dubio de morte Conjugis contrahunt, ambo privati exiſtunt Jure tam petendi, quam reddendi, donec prudenter tale dubium deponant; *Communis*, & *cit. cap. Dominus*, & *cit. cap. Inquiſitioni*.

17 Si poſt Matrimonium etiam bona fide ab utroque Conjuge contractum conſtiterit Conjugem putatum mortuum, adhuc vivere, ſtatim ſunt ſeparandi, & qui contraxerat alterum Matrimonium, debet ad priorem Conjugem omnino redire; *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Dominus* 2. *de ſecundis nuptiis*, & *cit. cap. Inquiſitioni* 44. *de ſentent. excomm.*
18 Si autem deprehendatur vixiſſe quidem priorem Conjugem tempore contracti ſecundi Matrimonii, ſed modo certo conſtet e vivis exceſſiſſe, adhuc ſeparandi ſunt a toro, quia tale ſecundum Matrimoninm ſuit invalidum; *arg. cit. cap. Dominus*, & *Regul.* 18. *Juris in* 6. ubi ſic expreſſe ſtatuit: *Non firmatur tractu temporis quod de Jure ab initio non ſubſiſtit*. Et ſi velint cohabitare ut Conjuges, tenentur de novo legitime contrahere; Si autem nolint de novo contrahere, non poſſunt ad hoc cogi, cum nullo Jure ad hoc adſtringantur, quamvis maxime expediat ad multas tricas evitan-
das. Si tamen tale Matrimonium ſecundum 19
fuit contractum ex judicio, & aſſenſu Eccleſiæ, Filii ex ipſo nati reputantur legitimi, & admittendi ſunt ad hereditatem; *Communis*, textu expreſſo *in cap. Perlatum eſt* 8. *Qui Filii ſint legitimi*.

Honeſtas publica eſt propinquitas Jure Eccle- 20
ſiaſtico oriens ex Sponſalibus, aut ex Matrimonio rato. *Eſt in re communis*, *arg. cap. Juvenis* 3. *cap. Ad audientiam* 4. *cap. Sponſam* 8. *de Sponſalibus*, & *Matrim. cap. unic. de Sponſalibus in* 6. *cap. Si quis deſponſaverit* 11. & *cap. Si quis uxorem* 34. *cauſ.* 27. *qu.* 2. cum ſimilibus. Impedimentum publicæ honeſtatis in- 21
troductum eſt Jure Eccleſiaſtico; *Communis* ex mox *citatis Juribus*. Jure antiquo hoc impedi- 22
mentum dirimebat inter Sponſum, & conſanguineos ſponſæ, & e converſo, uſque ad quartum gradum; *arg. cap. Sponſam* 8. *de Sponſalibus*. Et oriebatur ex quibuſvis Sponſalibus de futuro, & præſenti, etiamſi fuiſſent invalida, dummodo non eſſent invalida ex defectu conſenſus, textu expreſſo *in cap. unico de Sponſalibus* 6. Hodie tamen rigor dicti Juris anti- 23
qui non amplius viget, cum correctus, & temperatus ſit a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimon. cap.* 3. his verbis: *Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione invalida erunt, Sancta Synodus prorſus tulit; Ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant; quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari*. Ubi, ut vides, declaratur, quod impedimentum publicæ honeſtatis non amplius oriatur ex Sponſalibus invalidis. Et quod ortum ex Sponſalibus va- 24
lidis, dirimat inter Sponſum, & Conſanguineos Sponſæ, & e converſo, ſolum uſque ad primum.

Impedimentum autem hoc ortum ex Matri- 25
monio rato, & nondum conſummato, ſive valido, ſive invalido, dummodo non fuerit invalidum ex defectu conſenſus, dirimit etiam nunc, ſicut olim uſque ad quartum gradum incluſive: quia Tridentinum circa hoc nihil immutavit, ut expreſſe declaravit S. Pius V. Conſtit. incip. *Ad Romanum*, ibi: *Motu proprio*, *auctoritate Apoſtolica*, *tenore præſentium de-*

Digitized by Google

declaramus, *& definimus*, *decretum Concilii hujuſmodi omnino intelligendum eſſe*, *& procedere de Sponſalibus de futuro duntaxat*, *non autem in Matrimonio ſicut præfertur contracto*, *ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis gradibus*, *& caſibus*, *in quibus de Jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat*, *& ita ab omnibus judicari debere mandamus*, *atque ſtatuimus*. Unde, ut vides, ſi Matrimonium tuum fuit invalidum, ex quocumque alio impedimento, quam ex defectu conſenſus, v. g. ex impedimento Voti, Sacri Ordinis, Ligaminis, Conſanguinitatis, Affinitatis, Criminis, & hujuſmodi, contraxiſti hoc impedimentum cum conſanguineis uxoris tuæ putatitiæ, & illa viciſſim cum conſanguineis tuis uſque ad quartum gradum incluſive, quia *ex cap. unico*, *de Sponſalibus in 6.* non correcto per Tridentinum, hoc impedimentum oriebatur etiam ex Sponſalibus de præſenti invalidis, ſeu ex Matrimonio rato etiam invalido; dummodo non fuerit invalidum ex defectu conſenſus; qua invaliditate interveniente, puta defectu conſenſus, ut ſi contraxiſti cum errore perſonæ, cum ignorantia qualitatis ſervilis, ex metu gravi injuſte incuſſo, & hujuſmodi, non contraxiſti hoc impedimentum, cum Matrimonium invalidum defectu conſenſus non pariat publicam honeſtatem, ut expreſſe habetur *in dict. cap. unico*, *de Sponſalibus in 6.* non correcto a Tridentino, & conſequenter remanente in ſuo robore per allatam declarationem Sancti Pii V. Totum exemplificatur variis caſibus.

I. Si Paulus v. g. contraxerit cum Franciſca Sponſalia de præſenti, ſeu Matrimonium ratum invalidum, non ex defecto conſenſus, ſed ex alio defectu, ſeu quocumque alio impedimento, puta Voti, Sacri Ordinis, conſanguinitatis, affinitatis, criminis, & hujuſmodi, non poterit ipſe Paulus contrahere cum ulla Franciſcæ conſanguinea uſque ad quartum gradum incluſive; *argum. cap. Sponſam* 8. *de Sponſalib.* ubi univerſaliter ita diſponitur: *Sponſam alterius nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt Matrimonio copulare*; intellige, juxta praxim, & communem intelligentiam de conſanguineis uſque ad quartum gradum inſtar affinitatis; *arg. cap. Non debet* 8. *§. Prohibitio*, *de conſanguinit. & affinit.* quæ & alia antiqua jura circa id non fuerunt correcta per Tridentinum, ſed relicta adhuc in ſuo robore juxta cit. S. Pii V. declarationem; Concilium enim Tridentinum novum jus induxit ſolum quoad ſponſalia de futuro, decernendo, quod ſi ipſa fuerint invalida, nullum pariant impedimentum publicæ honeſtatis; & ſi fuerint valida, pariant dictum impedimentum ſolum uſque ad primum gradum, ut patet ex ipſiuſmet verbis ſupra allatis. Si vero tale ratum Matrimonium fuiſſet invalidum ex defectu conſenſus, puta ob errorem in perſonam, aut per vim, & gravem metum, & hujuſmodi, poterit adhuc libere contrahere cum Franciſcæ Matre, vel Filia, aut ſorore, quia ex Matrimonio rato invalido defectu conſenſus non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, ut expreſſe cavetur *in cap. Ex ſponſalibus*, *unic. de ſponſalibus in 6.* non correctu per Tridentinum, ſed adhuc remanente in pleno ſuo robore per cit. Conſtitutionem S. Pii V. Excipitur tamen Matrimonium ratum impuberum, quia licet defectu perfecti conſenſus ſit invalidum in ratione Matrimonii, eſt tamen validum in ratione Sponſalium, ſeu ex ſpeciali juris diſpoſitione adhuc retinet vim Sponſalium, textu expreſſo *in cap. Tuæ* 14. *de deſponſatione impuberum*, *& cap. unic. §. Idem quoque*, *eod. in 6.* Unde tales impuberes adhoc contrahunt impedimentum publicæ honeſtatis ex Sponſalibus uſque ad primum gradum tantum; & tandem Matrimonio poſt pubertatem adeptam ratificato, etiam impedimentum uſque ad quartum gradum ex Matrimonio rato.

II. Si Paulus contraxit Sponſalia pura, & abſoluta cum Franciſca, & poſtea contra fidem priorum Sponſalium contrahat Matrimonium ratum cum ejus conſanguinea in primo gradu, puta cum ipſius Franciſcæ Matre, vel Filia, aut Sorore, tale Matrimonium erit nullum ob impedimentum dirimens publicæ honeſtatis; At nihilominus poterit adhoc, & debebit ducere priorem Sponſam de futuro, non obſtantibus ſecundis Sponſalibus de præſenti, ſeu Matrimonio rato cum ejus conſanguinea, ſi nulla, ut ſupponit caſus, interceſſerit copula; Id enim habetur non ſolum ex jure novo Conc. Trid. *loco ſuperius citato*; quia Matrimonium ratum, ſeu ſecunda Sponſalia de præſenti ſunt invalida; ſed ex jure antiquo *cap. Ex Sponſalibus*, *unic. de Sponſalibus in 6.* quia non debet admitti inter ipſa veluti quædam reciproca actio, qua priora Sponſalia viciſſim a poſterioribus irritentur contra expreſſam prohibitionem *dict. cap. Ex Sponſalibus*; Sic Laym. *lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 4. *c.* 9. *n.* 3. *&* 5. Sporer *tom.* 3. *par.* 4. *c.* 1. *n.* 58. Gobat *tom.* 1. *tract.* 9. *n.* 386. La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *n.* 682. & alii paſſim.

III. Si

Digitized by Google

III. Si Paulus priora ſponſalia contraxit cum Franciſca ſolum conditionaie ſub conditione pendenie in futurum, v. g. ſi perentes conſenſeiint, ſi Papa diſpenſaverit, & hujuſmodi; & poſtea illa conditione non adimpleta, abſolute contrabat cum ejus conſanguinea in primo gradu, puta cum ejus Fienciſcæ Matre, vel Filia, aut Sorore, tunc ex neutris Sponſelibus impedimentum dirimens contrahet. Non ex primis quominus ſaltem valide cum ſecunda contrahere poſſit, quia ex Sponſalibus conditionatis ante eventum conditionis non oritur impedimentum; actus enim ſub conditione celebratus, conditione non impleta, nullum operatur effectum; *arg. §. ſub conditione 4. Inſt. de verborum oblig. l. unic. §. ſin autem, Cod. de caducitatib. tollendis*, cum ſuſpendatur ejus valor uſque ad eventum conditionis; *l. Is cui 42. ff. de actionib. & obligat. & l. Legata ſub conditione 41. ff. de conditionib. & demonſtrationib.* Neque ex ſecundis, quia cum ſint contra ſidem piiorum ſponſalium, ſunt illicita, & invalida; & ex Sponſalibus invalidis non oritur impedimenium publicæ honeſtetis, ex Trident. *cit. ſeſſ. 24. de reform. Matrimon. cap. 3.* Sic citati Doctores, & alii.

IV. Si Paulus abſolute ſibi deſponſavit Franciſcam, & poſtea copulam habeat cum ſorore ejus Lucia, neutiam in uxorem accipere poteſt; Non Franciſcam ob impedimentum affinitatis; Non Luciam ob impedimentum publicæ honeſtetis. Si autem talis copula cum Lucia fuiſſet habita ante Sponſalia celebrata cum Franciſca, poſſet Paulus ducere ipſam Luciam; Nam ſponſalia cum Franciſca eſſent de jure invalida ob impedimentum contractæ affinitaiis; Sicque non inducerent impedimentum publicæ honeſtatis ex novo jure Trident. *cit. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. c. 3.* Ita ſupracitati Doctores, & alii paſſim.

V. Si Paulus deſponſavit ſibi Franciſcam, & hanc in uxorem poſtea duxit Petrus frater Pauli Matrimonio nondum conſummato, Paulus etſi non teneatui, ob ſibi fractam fidem, adhuc tamen ſi vult, poteſt ducere ipſam Franciſcam, quia priora ſponſalia ob publicam honeſtatem annullantia ſequens Matrimonium, non poſſunt violari viciſſim a ſequenti Matrimonio, ne detur mutua quaſi reactio inter duas deſponſationes ſe reciproce irritandi contra expreſſam prohibitionem *cit. cap. Ex ſponſalibus unic. de ſponſalib. in 6.* Sic ſupracitati Doctores, & alii.

26 Sponſalia valida, quamvis mutuo libero conſenſu diſſolventur, inducunt adhuc publicæ honeſtatis impedimentum. Quamvis enim olim graviſſimi Doctores negativam ſententiem tenuerint, ut videre eſt apud Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 51. n. 188.* Palao *de Sponſalibus diſp. 4. punct. 10. num. 9.* Guttierez *de Matrimon. c. 103. num. 11.* Sanchez *de Matrimon. lib. 7. diſp. 58. num. 21.* hodie tamen certa eſt noſtra affirmetiva ſententia propter authenticam declaraiionem Sacræ Congregationis Concilii ab Alexandro VII. approbatam, quam ieſert Fagnen. *lib. 4. decret. in cap. Ad audientiam 4. de ſponſal. n. 29.* his verbis.

,, Alphonſus Ruiza, & Iſabella Rodriquez 27
,, Pacen. Diœceſis, ſponſelia per verba de
,, futuro inter ſe eontraxerunt; ſed cum an-
,, tequam ſe vidiſſent, aut ſimul colloqueren-
,, tur, Iſabella gravi morbo correpta fuiſſet,
,, ſe invicem a promiſſione, & juramento ab-
,, ſolverunt. Nunc autem Alphonſus volens
,, Maiiimonium contiahere cum Maria ſorore
,, germena dictæ Iſebellæ, dubitat an ſponſa-
,, libus cum Iſabella contractis, & mutuo con-
,, ſenſu diſſoluiis ortum ſit publicæ honeſtatis
,, impedimenium? Sacra Congregatio cenſuit,
,, Sponſalia hæc cum a piincipio velida fue-
,, rint, induxiſſe impedimentum publicæ ho-
,, neſtatis, licet mutuo conſenſu diſſoluta;
,, quia Concilium hoc ſolum conſiderat, quod
,, a principio valida ſint; & quia ſi a princi-
,, pio valida, deinde dirempta per mortem, id
,, impedimentum inducunt, ita & diſſoluta
,, conſenſu. Et noviſſime jubente Sanctiſſimo
,, Domino Noſtro, propoſitum fuit in Sacra
,, Congregatione Concilii; An ſponſalibus va-
,, lide ab initio contractis, deinde mutuo con-
,, ſenſu diſſoluiis, ſit ſublatum impedimen-
,, tum juſtitiæ publicæ honeſtaiis? Et plu-
,, ries propoſito dubio, ac mature examina-
,, to, tandem ſub die 6. Julii 1658. Eminen-
,, tiſſimi Patres in antiqua ejuſdem Congre-
,, gationis ſententia conſiſtentes cenſuerunt non
,, eſſe ſublatum; Cujus ſententiæ una cum ra-
,, tionibus hinc inde deductis, & recentioribus
,, ejuſdem Congregationis in hac materia re-
,, ſponſis, facta relatione ad Sanctiſſimum,
,, Sanctitas ſua die 10. ejuſdem menſis prædi-
,, ctam Congregationis reſolutionem probavit,
,, eamdemque juſſit in dubium deinceps non
,, revocari.

Affinitas. Vide verb. *Affinitas per totum*. 28

Impotentia prout eſt impedimentum dirimens, non eſt impotentia generandi, ſed impotentia coeundi, ſeu perficiendi copulam conjuga-

jugalem ; *Communis, arg. tot. tit. de frigidis*,
30 *& maleficiatis*. Hæc impotentia dividitur pri-
mo in naturalem, ſeu intrinſecam, & acci-
dentalem, ſeu extrinſecam. *Prima* eſt illa,
quæ oritur ex ipſius naturæ defectu, v. gr.
ex nimia frigiditate, debilitate, deficientia,
aut ineptitudine neceſſariorum, & in Femina
talis vaſis arctitudo, ut a viro penetrari nul-
latenus poſſit. *Secunda* eſt illa, quæ prove-
nit non ex naturæ defectu, ſed ex maleficio,
vel hominis opera, qualis reperitur in Male-
31 ficiatis, Caſtratis, & hujuſmodi. Secundo di-
viditur in perpetuam, & temporalem. *Perpe-
tua* eſt illa, quæ non poteſt tolli, aut ſupe-
rari, niſi cum mortis periculo, aut miracu-
lo, aut gravi peccato per media illicita. *Tem-
poralis* eſt illa, quæ per media artis medicæ,
aut Eccleſiæ, v. g. per Exorciſmos, aut alia
media ſpiritualia poteſt aliquando tolli, aut
ſuperari; *argum. capit. Fraternitatis 6. de Fri-
32 gidis, & maleficiatis*. Tertio dividitur in
abſolutam, & reſpectivam. *Abſoluta* eſt il-
la, quæ reperitur in viro per ordinem ad
quaſcumque mulieres, aut in muliere per or-
dinem ad quoſcumque viros. *Reſpectiva* eſt
illa, quæ ſolum conſtituit impotentem per
reſpectum ad determinatam perſonam, & non
ad alias.

33 Impotentia perpetua, ſive fuerit naturalis
ſive accidentalis, ſive abſoluta, ſive reſpecti-
va, dirimit Matrimonium contrahendum, tum
Jure Eccleſiaſtico, tum Jure naturæ; *Commu-
nis*. De Jure enim Eccleſiaſtico conſtat *ex cap.
Accepiſti 1. cap. Quod ſedem 2. cap. Ex Litte-
ris 3. cap. Laudabilem 5. cap. Fraternitatis 6.
& cap. Litteræ 7. de frigidis, & maleficiatis*.
De Jure naturæ inde patet, quod de eſſentia,
& intrinſeca ratione Matrimonii ſit obligatio
ad reddendum debitum, & traditio corporis
apti ad congreſſum materialem, ſeu copulam
conjugalem; ſed perpetuo impotens ad copu-
lam non poteſt ſe obligare ad eam: *Impoſſibi-
lium enim nulla eſt obligatio; leg. Impoſſibilium
185. de Regulis Juris ; & cap. Nemo poteſt 7.
34 de Regulis Juris in 6. &c.* Dicitur autem no-
tanter *Matrimonium contrahendum*, quia ſi ta-
lis impotentia ſuperveniat poſt Matrimonium
jam contractum, ipſum non dirimit, ut tenet
Communis Doctorum, textu expreſſo *in cap. Hi,
qui 25. cauſ. 32. quæſt. 7.*

35 Impotentia perpetua antecedens dirimit Ma-
trimonium ſive fuerit antecedenter cognita,
ſive ignorata; Navarr. *in Manual. c. 22. diſp.
60.* Coninch. *num. 31. dub. 7. num. 79.* Bonaci-
na *de Matrimon. quæſt. 3. punct. 3. propoſit. 3.
num. 12.* Roſignol. *controv. 15. de Matrim. 11.
prænot. 17. num. 5.* Panormitanus, Hoſtienſis,
& Innocentius *in cap. Conſultationi 4. de fri-
gidis, & maleficiatis*, Pirhing *lib. 4. decret.
tit. 15. num. 9.* Reiffenſtuel *ibid. num. 61.* Hen-
no *tom. 2. tract. de Matrimon. ultim. artic. 6.*
& alii paſſim contra paucos. Et ratio eſt,
quia talis impotentia, ſive cognita, ſive
ignorata, eſt ſemper contra naturam & eſ-
ſentiam Matrimonii, quia excludit traditio-
nem corporis apti ad copulam conjugalem;
quæ traditio corporis apti eſt de eſſentia Ma-
trimonii: licet enim uſus Matrimonii non ſit
de ejus eſſentia, potentia tamen ad uſum eſt
ipſi eſſentialis, ut recte docet S. Thomas *in
4. diſt. 34. qu. unic. art. 2. ad 1.* ibi: *Quam-
vis actus carnalis copulæ non ſit de eſſentia Ma-
trimonii; tamen potentia ad hoc eſt de eſſentia
ejus*, & idem *ibidem* docent Scotus, Richar-
dus, & Durandus.

Neque obſtat, quod, qui novit impoten- 36
tiam alterius, videatur juri ſuo renunciare, ſi
cum eo contrahat, ac proinde ſubſiſtere Ma-
trimonium. Non obſtat, inquam, quia, cum
ceſſio illa ſit juris ad ſubſtantiam Matrimonii
contractus ſpectantis, admitti non poteſt, ſi-
cuti nec ceſſio, qua quis Matrimonium con-
trahens, indiſſolubilitatis Juri cedere præſume-
ret. Unde merito Sixtus V. Conſtitut. incip. 37
Cum frequenter, decrevit hujuſmodi Matrimo-
nia, ſive contracta cum ſcientia, ſive cum
ignorantia, nulla, irrita, & invalida penitus
eſſe, ibi: *Fraternitati tuæ per præſentes com-
mittimus, & mandamus, ne conjugia per di-
ctos, & alios quoſcumque Eunuchos, & Spado-
nes utroque teſte carentes cum quibuſvis mulieri-
bus defectum prædictum, ſive ignorantibus, ſive
etiam ſcientibus contrahi prohibeas, eoſque ad
Matrimonia, quomodocumque contrahenda inha-
biles auctoritate noſtra declares, & tam Locorum
Ordinariis, ne hujuſmodi conjunctiones de cetero
fieri quoquomodo permittant, interdicas, quam
eos etiam, qui ſic de facto etiam Matrimonium
contraxerint, ſeparari cures, & Matrimonia ipſa
ſic de facto contracta, nulla, irrita, & invali-
da eſſe decernas*. Hinc, ſi hæc verificantur,
non obſtante ſcientia inter Eunuchos, cur ve-
rificari non debent, non obſtante eadem ſcien-
tia inter perpetuo impotentes? De utriſque enim
militat eadem ratio. Eo vel maxime, quod Six-
tus V. in ead. cit. Conſt. expreſſe declarat, im-
potentes minime eſſe aptos ad contrahendum,
ibi: *Secundum Canonum Sanctiones, & naturæ ra-
tionem, qui frigidæ naturæ ſunt, & impotentes,
iidem minime apti ad contrahendum reperiuntur*.
Un-

Digitized by Google

38 Unde poſt dictam Sixti V. Conſtitutionem Eunuchi, & quicumque perpetuo impotentes nequeunt contrahere Matrimonium cum impedimenti, ſeu impotentiæ conſciis, neque ad ſocietatem vitæ, & caſte vivendum per modum fratris, & ſororis; Sanchez *lib. 9. diſp.* 97. ubi hanc vocat certiſſimam; Dicaſtill. *diſput. 7. dub.* 43. ubi vocat omnino veram, Tannerus *diſp. 9. quæſt.* 4. *n.* 136. ubi vocat certam, Perez *diſp.* 37. *ſect.* 1. ubi hanc dicit eſſe communem ſenſum totius Scolæ, La Croix *lib. 6. part.* 3. *n.* 785. ubi vocat communiſſimam, Sporer *tom.* 3. *part.* 4. *cap.* 1. *ſect.* 1. *n.* 123. ubi dicit ſic ſentire Doctores communiſſime contra Pontium apud Dianam *p.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 75. Et ratio noſtra, ultra fundamenta adducta a citatis Doctoribus, eſt, quia citata Conſtitutio Sixti V. abſolute definit impotentiam eſſe impedimentum dirimens Matrimonium, & nihil diſtinxit quoad hunc, vel illum uſum; ubi autem Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa 22. de privilegiis, & leg. de pretio, ff. de Publiciana in rem actione.*

39 Eunuchi autem, & Spadones unico tantum teſticulo carentes valide, & licite Matrimonium contrahere poſſunt; *Communis, arg. cit. Conſtitut. Sixti V.* Cum enim dicantur eſſe invalida Matrimonia inita per Eunuchos, & Spadones utroque teſte carentes, videtur ſequi, quod, ſi unico tantum teſte careant, poſſint valide, & licite contrahere. Et ſtat ratio, quia, licet ipſi ſint minus potentes, ſunt tamen vere potentes ad actum conjugalem, & ad generationem, ut praxis, & ex-
40 perientia docet. An autem, & quomodo Hermaphroditi poſſint valide, & licite Matrimonia contrahere? Vide verb. *Hermaphroditus.*

41 Impotentia temporalis non dirimit Matrimonium; *Communis*, textu expreſſo *in cap.*
42 *Fraternitatis 6. de frigid. & maleficiat.* In dubio autem, an impotentia ſit temporalis, vel perpetua, conceditur a Jure integrum triennium ad faciendum experimentum, ſi poſſit nec ne haberi perfecta copula, textu expreſſo *in cap. Laudabilem 5. & cap. Litteræ 7. de frigid. & maleficiat.* Et hoc triennium debet computari a die attentatæ copulæ, non vero a die contracti Matrimonii; Gloſſa *in cit. cap. Laudabilem, verb. Celebrati;* Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 110. *num.* 1. ubi teſtatur de communi; Cum enim *in dicto cap. Laudabilem*, dicitur *a tempore celebrati conjugii*, ſupponitur ex tunc attentatam fuiſſe copulam, quia dictum triennium conceditur ad experiendum, an impotentia perpetua adſit nec ne? hoc autem experimentum incboarur ſola copulæ attentatione, adeoque &c.

43 Si facto tali experimento ambo Conjuges in foro externo fateantur adeſſe impotentiam perpetuam ex parte unius, non poteſt illorum Matrimonium, nec propria, nec Judicis auctoritate annullari, niſi prius ſit facta legitima probatio ad præſcriptum Sacrorum Canonum; *Communis, arg. cap. Accepiſti 1. de frigid. & maleficiat.* Sacri autem Canones præ- 44
ſcribunt in tali caſu requiri juramentum viri, quod ſerio per tale tempus tentarit copulam, & mulieris, quod etiam conata ſit, nec impedierit. Item jurare debent ex parte cujuslibet conjugis ſeptem propinqui, vel his deficientibus, ſeptem vicini, & ſic inter omnes quatuordecim bonæ famæ, quod credant conjuges verum affirmare, textu expreſſo *in cap. Litteræ 7. de frigid. & maleficiat.* & concordat *cap. Laudabilem 5. eod.* Si vero unus conju- 45
gum neget, & alter affirmet impotentiam perpetuam, tunc non requiruntur quatuordecim propinqui, ſeu ex qualibet parte ſeptem, ſed ſufficiunt, & adhibendi ſunt ſolum ſeptem ex parte affirmantis; Hoſtienſ. Joan. Andreas, Ancharanus *in cit. cap. Laudabilem 5. de frigid. & maleficiat*; Roſignol. *loc. cit. num.* 49. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 51. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 109. *num.* 13. & alii paſſim, *arg. cap. Propoſuiſti 4. de probation.*

Si elapſo triennio vir dubie impotens neget 46
copulam perfectam habitam eſſe, mulier vero id affirmet, & non appareant certa ſigna impotentiæ, ſed ſolum ambigua, & dubia, debet credi uxori affirmanti, & pronunciari pro valore Matrimonii; Sic Joann. Andreas, & Ancharan. *in cit. cap. Laudabilem n.* 4. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 109. *num.* 9. *& communis* aliorum; Et ratio eſt, quia id exigit favor Matrimonii; *arg. cap. final. de ſentent. & re judicat.* & juxta *Regul.* 65. *Juris in 6. In pari . . . . . cauſa potior eſt conditio poſſidentis.* Item, ſi elapſo triennio mulier neget copu- 47
lam perfectam habitam eſſe, & vir dubie impotens affirmet, ſi non appareant certa ſigna impotentiæ, ſed ſolum dubia, debet credi viro affirmanti, & pronunciari pro valore Matrimonii; *arg. cap. Si quis 3. cauſ. 33. qu. 1. & cap. Accepiſti 1. de frigid. & maleficiat.*, & tenent Pirhing *lib.* 4. *tit.* 15. *num.* 14. Eogel *ibidem num.* 6. Reiffenſtuel *num.* 49. Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 109. *num.* 2. & alii paſſim.

Si impotentia antecedens ſit perpetua certo 48
ſic

Digitized by Google

ſic cognita per inſpectionem corporum, ut poſſe, & debere fieri innuere videntur *cap. Fraternitatis 6. & cap. Litteræ 7. de frigid. & maleficiat. cap. Propoſuiſti 4. & cap. Cauſam Matrimonii 14. de probationibus*, vel aliunde talis impotentia ſit ſimpliciter evidens, Matrimonium debet ſtatim declarari nullum abſque conceſſione triennii ad faciendum experimentum, & abſque interpoſitione juramenti propinquorum, & conjugum, quod copulam perfectam nunquam habuerint; Quando enim evidenter conſtet de impotentia, evidens eſt etiam Matrimonium eſſe nullum, & conſequenter conjuges putativos ſeparandos eſſe ab omni commercio carnali, & poſſe conjugem potentem, cui voluerit, nubere; *Communis* cum Abbate *in cap. Fraternitatis 6. de frigidis & maleficiat. num.* 11. & Sanchez *lib. 7. diſput.*
49 103. *num.* 7. Si per inſpectionem, vel aliam probationem non habeantur ſigna phyſice certa, & ſimpliciter evidentia de impotentia, ſed ſolum veroſimilia, & quaſi moraliter certa, tunc poteſt quidem, & debet declarari nullum Matrimonium, non expectato triennali experimento: Aſt debet uterque conjux jurare nunquam potuiſſe habere perfectam copulam, & de eorum digna credulitate debent jurare affirmare quatuordecim propinqui, aut vicini bonæ famæ, ſcilicet ſeptem ex parte utriuſque conjugis; Sanchez *lib. 7. diſp.* 107. *num.* 4. Engel *lib.* 4. *decret. tit.* 15. *n.* 6. Reiffenſtuel *ibid. num.* 43. La Croix *lib. 6. par.* 3. *num.* 787. & alii paſſim; *arg. cap. Laudabilem*
50 5. *de frigid. & maleficiat.* Si poſt inſpectionem, aut aliam probationem non habentur niſi ſigna dubia de impotentia perpetua, præter dictum juramentum conjugum, & propinquorum, requiritur etiam triennale experimentum; *Communis*, textu expreſſo *in cap. Litteræ 7. de frigid. & maleficiat.*, & concordat *cap. Laudabilem 5. eodem*.

51 Si quando certo, & evidenter conſtat de impotentia perpetua, dubitatur autem, an præceſſerit Matrimonium, vel illo jam contracto ſupervenerit? ſi ſit impotentia naturalis, ſeu intrinſeca, præſumitur præceſſiſſe; Sanchez *lib. 7. diſp.* 103. *num.* 5. Guttierez *de Matrim. c.* 116. *num.* 2. & communis aliorum; *arg. cap. Litteræ 7. de frigidis, & maleficiat;* Et ratio eſt, quia, quod a natura ineſt, ſemper ineſſe videtur, & conſequenter etiam antecedenter ineſſe præſumitur, ut late probat Menochius *de præſumptionibus lib.* 1. *præſumpt.* 14. *num.* 3. Si vero ſit impotentia accidentalis ſeu extrinſeca, ut proveniens ex maleficio, aut mutilatione membri, & hujuſmodi, & conjux potens ſolum multo & longo tempore elapſo poſt contractum Matrimonium conqueri, & reclamare incipit de impotentia alterius, in foro externo præſumitur eam fuiſſe ſubſecutam; Sanchez *lib. 7. diſput.* 103. *n. 6. & ſequent.* Guttierez *de Matrim. cap.* 116. *num.* 2. Roſignol. *loc. cit. num.* 63. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 30. & alii paſſim; *arg. cap. Accepiſti 1. de frigid. & maleficiat.* ibi: *Quia ſi proclamare voluit, cur tandiu tacuit? cito enim, & in prævio tempore ſcire potuit, ſi ſecum coire potuiſſet*. Si autem conjux potens brevi tempore, uno, vel altero menſe poſt contractum Matrimonium, ſtatim conqueri, & reclamare incipit de impotentia alterius, præſumitur eam præceſſiſſe. Ita Doctores citati, *arg. cit. cap. Accepiſti*, ibi: *Si autem ſtatim in ipſa novitate poſt menſem aut duos ad Epiſcopum, aut ejus Miſſum* (ideſt Vicarium) *proclamaverit &c.*

Dato caſu, quo ob præſumptam, & alle- 52
gatam perpetuam impotentiam diſſolvatur Matrimonium, & conjux præſumptus, & allegatus impotens contraxerit cum alia, & cum ipſa perfectam copulam habuerit, comperto errore, eſt diſſolvendum ſecundum Matrimonium, & reintegrandum primum; *Communis* textu expreſſo *in cit. cap. Laudabilem 5. & cap. Fraternitatis 6. de frigid. & maleficiat.*
Excipitur autem *primo*, quando impotens fa- 53
ctus eſt poſtea potens per ſolum miraculum, qui ex eo, quod impotens reddatur potens per miraculum, non ſequitur impotentiam fuiſſe temporalem; *Communis arg. cap. Fraternitatis 6. de frigid. & malefic.* Excipitur *ſecundo*, 54
quando impotentia tollitur ope Dœmonis, aut per media illicita, v. gr. incantationem, & hujuſmodi, quia impotentia, quæ naturali, & licito modo tolli nequit, cenſetur perpetua, quamvis tollatur modo illicito; *Communis, arg. cit. cap. Fraternitatis*. Excipitur *ter-* 55
tio, quando impotentia perpetua eſt reſpectiva, v. gr. ob arctitudinem vaſis determinatæ mulieris, quia reſpectu hujus eſt, & manet Matrimonium nullum, quamvis cum alia poſtea latius vas habente, copulam perfectam habere poſſit, & conſequenter Matrimonium valide contrahat; Reſpectu enim illius mulieris vas nimis arctum habentis habet impotentiam perpetuam, unde ab ipſa remanet perpetuo ſolutus; Sanchez *lib. 7. cap.* 99. *num.* 18. Henricus *in cap. Fraternitatis 6. de frigid. & malefic. n.* 12. Roſignol. *loc. cit. n.* 57. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 59. & alii paſſim. Excipitur 56
quar-

Digitized by Google

quarto, quando impotentia provenir ex male-
ficio, & cum priori conjnge factum eſt trien-
nale experimentnm, & habitæ ſunt omnes
aliæ probationes a Jure præſcriptæ, quia fre-
quentiſſime accidit, maleficia perpetua fieri
ad canſandam impotenriam reſpectu ceriæ tan-
tum perſonæ, & non omnium, Gloſſa com-
muniter recepta *in cap. Accepiſti*, *verb. Repa-
rare*, *& cap. Laudabilem*, *verb. Separentue*,
& verb. Rediee, *& cap. Litteeæ*, *verb. Cogno-
ſcendis*, *de frigid. & maleficiatis*, Abbas *in
cit. cap. Accepiſti num.* 7. S. Thomas *in* 4. *diſt.*
35. *quæſt. unica aet.* 3. *in cap. Si per Soetia-
rios atque maleficos* 4. *cauſ.* 33. *q.* 1.
57 Steriles, & ſeues poſſunt valide Matrimo-
nium contrahere, dummodo natura, vel arte
capaces ſint ad habendam perfectam copulam;
Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 92. *n.* 26. Engel *lib.* 4.
decretal. tit. 15. *n.* 3. Reiffenſluel *ibid. n.* 17.
& 18. Pirhing *ibid. n.* 3. & communis alio-
rum. Tunc enim Matrimoninm eſt in reme-
dium concupiſcentiæ, qui eſt finis ſecunda-
rius, & minus principalis, ob quem eriam
fuit inſtitutnm, juxta illud Apoſtoli 1. *ad Co-
rinth.* 7. *Melius eſt nubeee*, *quam uri*. - Unde
ſenex annornm 73. qui votum caſtitatis emi-
ſerat, petiit, & obtinuit diſpenſationem du-
cendi uxorem ob periculum incontinentiæ, *a
Sacra Congeeg. Concil. in Senonenſi* 28. *Septemb.*
1686. *lib.* 36. *decret. fol.* 472. apnd Urſayam
in Miſcellaneo 1. *Sacr. & Profan. verb. Senex*
58 *num.* 133. Moribundi poſſunt, immo quando-
que renentur contrahere, ſi id exigar honor
concubine, aut proles legitimanda, aut etiam
propriæ animæ ſalus, quæ ob nimium affe-
ctum erga concubinam periclitatur ex eo,
quod non poſſit habere ſerium propoſitum eam
dimittendi; quia licet non ſint actualiter co-
pnlæ capaces, ſuppouitur tamen ordinariam,
niſi aliud probetnr, potentiam generandi tan-
tum eſſe impeditam, & non ablatam; San-
chez *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 105. *num.* 3.
Joan. Andreas *in cap. Tanta num.* 2. *Qui fi-
lii ſint legitimi*, & ibi Antouius *num.* 14. An-
charanns *num.* 4. *notabil.* 2. Cardinal. *num.* 6.
Præpoſitus *num.* 8. Barboſa *nu.* 8. Pirhing *loc.
cit. num.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 20. &
communis aliorum, ut teſtatur Barboſa *loc.
citato*.
59 *Clandeſtinitatis* impedimentnm eſt, *ſi Paro-
chi*, *aut duplicis deſit præſentia teſtis*; Concil.
Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reform. Mateim. cap.* 1.
ibi: *Qui aliter quam præſente Parocho*, *vel
alio Sacerdote de ipſius Paeochi*, *ſeu Ordinarii
licentia*, *& duobus*, *vel tribus teſtibus Matri-
monium conteabere attentabunt*, *eos Sancta Sy-
nodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles eed-
dit*, *& hujuſmodi conteactus irritos*, *& nullos
eſſe decernit*, *prout eos præſenti decreto irritos
facit*, *& annullat*. Ad valorem igitur Matri- 60
monii requiritur præſentia Parochi proprii;
Concil. Trident. *loc. citat. Qui alitee*, *quam
præſente Parocho*, & quidem proprio, ut ex-
preſſe habetnr ab eodem Concilio *in cit. cap.*
1. ibi: *A proprio contrahentium Parocho*. No- 61
mine Parochi, non ſolum veniunt ipſi Paro-
chi, ſed etiam Papa in toto Oibe, Legati a
latere, & Nuncii in ſuis Provinciis, Cardina-
les in ſuis Titulis, Epiſcopi, & Vicarii Ge-
nerales in ſuis Diœceſibus, Archiepiſcopi dum
actn viſitant Diœceſes ſuffraganeorum, & dum
ad eos fit appellatio contra Epiſcopum ſuffra-
ganeum nolentem aliquos matrimonialiter cou-
jungi, Vicarius Capitularis ſede vacante, Ab-
bates Eccleſiarum nulli Epiſcopo ſubjectarnm,
& omnes Sacerdotes, ſive Sæculares, ſive Re-
gnlares a ſupradictis reſpective delegati; *Com-
munis* cum Barboſa *ſupee Teident. ſeſſ.* 24. *de
reformat. Matrim. cap.* 1. *& lib.* 2. *de Offic.
& poteſt. Epiſcop. allegat.* 33.
Sufficit Parochus proprius alterutrius Sponſi. 62
Communis. Sic enim declaraſſe Sacram Con-
gregationem Concilii, referunt Sanchez *lib.* 3.
diſp. 19. *num.* 4. Boſco *de Mateimon. diſp.* 11.
ſect. 9. *concl.* 13. Fagnan. *lib.* 1. *decret. cap.
Quoniam*, *de Conſtitut. num.* 5. Reiffenſtuel
lib. 4. *deceet. tit.* 3. *n.* 56. & alii. Et eſt va- 63
lidum Matrimonium, etiamſi unus Parochus
aſſiſtat in Parochia alterius, quamvis diverſæ
Diœceſis, v. gr. Parochus viri, ſeu Sacerdos
ab ipſo delegatns in Parochia mulieris, & e-
contra; ſic declaraſſe *Saceam Congregat. Conc.*
refert Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 79. *a n.* 16.
ubi adducit ipſaſmet declarationes, & La Croix
lib. 6. *part.* 3. *num.* 731. ubi adducit Sac. Con-
greg. declarationem, & tenent paſſim Docto- 64
res. Immo poteſt proprius Parochus valide aſ-
ſiſtere Matrimonio ſuorum Parochianorum in
alterius Parochia ſine licentia Parochi illius
loci, in quo aſſiſtit; Hurtado *de Matrimon.
diſp.* 5. *difficult.* 6. *num.* 22. ubi extendit etiam
exrra Epiſcoparum, Sanch. Salzed. Spinol. Paſ-
ſerin. Coninchius, Reginaldus, Bonacina, Gut-
tierez, cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.
lib.* 2. *alleg.* 34. *num.* 95. *& de offic. & po-
teſt. Paeochi pae.* 2. *cap.* 21. *num.* 58. & ſuper
Concilium *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 11. *n.* 7.
& ita etiam tenent Boſco *de Mateimon. diſp.*
21. *ſect.* 9. *concluſ.* 11. *num.* 406. Caſtropal.
de Sponſalibus diſp. 2. *punct.* 13. §. 9. *num.* 3.

Perez *de Matrimon. diſp.* 49. *ſect.* 2. *num.* 7. Pirhing *lib.* 4. *decret. tit.* 3. *num.* 15. Reiffenſtuel *ibid. num.* 63. ubi teſtatur de communi contra Ponrium, qui *lib.* 1. *de Matrim. c.* 16. *num.* 4. affert pro ſententia contraria declarationem Sacræ Congreg. quæ tamen, ut recte reſpondet Sanchez *loc. cit. num.* 19. Boſco *loc. cit. num.* 408. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 64. & alii, intelligenda ſunt de ſola illicita ſolemni præſertim cum benedictione Sacerdotali, quia talis ſolemnis aſſiſtentia fit cum quodam quaſi ſtrepitu judiciario illicito in Territorio alterius. Et dato, quod tales declarationes militarenr etiam contra valorem Matrimonii, reſpondetur, eas eſſe correctas ab alia ſubſequenti declaratione recentiori, prour teſtatur Fagnanus *in cap. Quod nobis* 2. *de Clandeſtina deſponſat. num.* 53. addens, Sanctiſſimum, audita relatione opinionum Congregationis, ſtatuiſſe, quod ita in futurum reſpondeatur nulla habita ratione alterius deciſionis editæ 15. *Dec.* 1574.

65 Quinimo, non ſolum valide, ſed etiam licite de Jure poteſt proprius Parochus alterutrius Sponſi aſſiſtere Matrimonio privatim, & abſque ſolemnitate, & benedictione publica celebrato in aliena Parochia; Perez *de Matrimon. diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 7. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 18. Guttierez *de Matrimon. cap.* 63. *num.* 6. Caſtropalao *loc. cit. diſp.* 2. *punct.* 13. §. 9. *num.* 5. Boſco *loc. cit. concluſ.* 13. *num.* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 65. & alii plures contra Pontium, & alios. Et ratio eſt, quia nullo Jure talis aſſiſtentia eſt prohibita, ſi fiat privatim, & ſine ſolemnitate publica; Concilium enim Tridentinum ad valorem Matrimonii ſolum requirit, quod fiat in præſentia proprii Parochi, non vero ut fiat in propria Parochia, eo quod per ſolam aſſiſtentiam, ubicumque Matrimonium celebretur, jam vitatur Clandeſtinum Matrimonium, adeoque finis Concilii ſervatur. Et S. Congreg. Conc. declaravit, poſſe proprium Parochum aſſiſtere Matrimonio etiam in aliena Parochia, ut patet ex dictis *ſupra num.* 63. ut refert etiam Fagnan. *in lib.* 1. *decret. cap. Quoniam*, *de Conſtit. num.* 25. Nec poteſt dici, quod illicite aſſiſtat, cum nemo poſſit extra proprium Territorium juriſdictionem exercere; *argum. cap. final. de Conſtitutionibus in* 6. Non valet, inquam, quia talis aſſiſtentia non eſt actus pertinens ad juriſdictionem contentioſam, immo neque ad voluntariam, ut recte notant Do-

66 ctores cum Barboſa *loco cit.* Proprius autem Parochus eſt Parochus habitationis, ſeu Domicilii, ſeu quaſi talis, nec ſufficit Parochus originis, niſi etiam ſit habitationis; *Communis* cum Boſco *loc. cit. concl.* 11. *num.* 400. ubi aſſerit ſic declaraſſe Sacram Congregationem Concilii.

* Hinc paucis abhinc annis magna orta eſt controverſia inter Parochum Sponſæ ex una, & Sponſi Parochum ex alia parte. Nam cum pridie, quam nuptiæ celebrarentur, Sponſa ad Sponſi domum ſe contuliſſet, eum inviſendi gratia, nimbis pluviiſque impedita, ne ad paternam domum rediret, ſimul cum matre in domo ſponſi pernoctavit. Die ſequenti, accito Parocho Sponſæ in Sacello domeſtico ipſius Sponſi, coram illo celebratæ ſunt nuptiæ. Sponſi Parochus matrimonium illud nullum eſſe ſtatim affirmavit; quia celebratum coram Parocho neque proprio Sponſi, ut patet, neque proprio ipſius Sponſæ, quippe quæ pridie jam mutaverat domicilium; ergo coram Parocho omnino alieno. Contra vero Parochus Sponſæ decertabat pro validitate matrimonii, quia Sponſa, licet corpore, nondum tamen animo ea nocte domicilium mutaverat, eademque ratione in domo Sponſi pernoctaverat qua pernoctaverat eius mater, utraque nempe tanquam mere hoſpes. Quod alio argumento confirmabat. Nam ſi de facto Sponſa in domo Sponſi ea nocte occubuiſſet, jus funeris non ad ſponſi Parochum, ſed ad ipſum Parochum Sponſæ ſpectaſſet. Ergo Parochus Sponſæ nondum amiſerat ſuum jus reſpectu ejuſdem, ſicuti nullo modo amiſerat reſpectu Matris. *

Proprius Parochus valide, & licite aſſiſtit 67 Matrimonio, etiamſi nondum ſit Sacerdos; Sic declaravit *Sacr. Congreg. Conc. in Abulenſi* 12. *Mart.* 1593. *lib.* 7. *decret. fol.* 193. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *num.* 34. & apud Piton. *Conſtit. ad Parochos num.* 160. & jam propter talem declarationem tenent Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 70. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 20. *a num.* 3. Pontius *lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 1. Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 1. *num.* 81. & 88. & *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 32. *num.* 101. & *de offic. Parochi cap.* 21. *num.* 51. cum plurimis ibi citatis, & alii communiter contra nonnullos a Sanchez citatos; Licentia tamen aſſiſtendi Matrimonio non poteſt concedi alicui, qui non ſit Sacerdos; Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 10. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. Palao *de Sponſalib. diſp.* 2. *punct.* 10. *n.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 81. & alii paſſim; *arg. Conc. Trident. loc. cit.* ubi expreſſe requitit

Digitized by Google

rit ut deligendus ſit Sacerdos, ibi: *Vel alio Sacerdote*.

69 An affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandeſtine contrahere Matrimonium, & revera illa non audiente, vel iſtos non vidente, validum ſit Matrimonium coram ipſo attentatum? variant Doctores. Affirmativam ſententiam inter alios tenent Fagnanus *in cap. Quoniam 13. de Conſtitutionibus num. 25. & in cap. Quæſitum eſt 7. de Pœnitentiis & remiſſionib. num. 7.* teſtans Sacram Congregationem declaraſſe *validum eſſe Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, quamvis nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, ſi affectavit non intelligere; ut in Parocho, qui obturaverit aures ſuas, ne audiret;* Riccius *in Prax. For. Eccleſ. reſolut. 213. n. 3.* Pontius *de Matrim. lib. 1. cap. 25. ſub n. 12.* Boſſius *eodem tract. cap. 3. num. 22.* Leander *Oper. moral. tom. 2. tract. 9. diſp. 7. qu. 50.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 32. n. 83. & 85. de Officio Parochi par. 2. c. 21. num. 47. & 49. & ad Concil. ſeſſ. 24. de reform. Matrimon. c. 1. num. 73. & 75.* Card. de Luca *in annot. ad Conc. diſc. 26. num. 4. & ſequent.* Natal. ab Alexand. *in Theolog. Dogmat. tom. 2. regul. 10. in fin. fol. 26.* quos omnes citat, & ſequitur Rota *in Romana Matrim. 4. Febr. 1697. coram Urſino*, aſſerens in ſimili Matrimonio reſultare ejus non intelligentiam, ab ipſius Parochi poſitivo facto proceſſiſſe, proindeque dum ipſe cauſam dedit, quo minus intelligeret, de jure habendus eſt pro intelligente, dum neſciens ex quo noluit ſcire, vel affectavit neſcire, habendus eſt pro ſciente *cap. Cum inhibitio 3. §. Si quis vero, de Clandeſtina deſponſat.*

70 Et in dicta Romana circa finem eadem Rota expreſſe ſubjungit, quod eoque magis inclinarunt DD. in hanc ſententiam, ex quo ipſamet Sacra Congr. Conc. Trid. interpres, tam antiquis, quam modernis temporibus eidem ſententiæ adhæſiſſe viſa eſt, & ſignanter *in una Giennen. 26. Jul. 1582.* in qua ſuper dubio his verbis concepto; *Quid ſi Sacerdos nihil eorum, quæ agebantur vidit, neque audivit? Congregatio declaravit, non valere Matrimonium, ſi non intellexit, niſi affectaſſet non intelligere*, in cujus ſequelam paucis poſt annis *in una Ulixbonen.* etiam conſimile Decretum prodiit, ibi: *Congregatio cenſuit, ſi vera ſunt, quæ narrantur, & Parochus affectaverit non intelligere, Matrimonium valere*, & in terminis themati, de quo diſputatur, proximioribus *in una Sarzanen. 16. Febr. 1648.* ubi omiſſæ fuerunt denunciationes, Parochus contradicebat, & audivit tantummodo verba conſenſus præſtiti per Sponſum, dum Sponſam habebat præ manibus. *Congregatio cenſuit Matrimonium ſuſtineri, etiamſi Parochus non intellexerit verba Sponſæ, dum tamen de illius conſenſu ex aliis ſignis, juxta Juris communis diſpoſitionem legitime conſtet.* Prout etiam *in Patavina 16. Maii 1669. in Tolentina 18. Nov. 1671.* & *in Venetiarum 11. Mart. 1673.* in quibus omnibus juxta tenorem Decretorum, quæ olim in foliis authenticis circumferebantur, reſolutum legebatur, Matrimonium valere, etiamſi Parochus verba alterius ex contrahentibus non audierit, vel quia affectaverit non intelligere, vel quia ex quo terga vertit, non auſcultaverit, vel quia propter iram, aut rumorem, vel quid ſimile audire non potuit. Et allegata præmiſſa reſolutione *in Giennen.* firmat Fagnan. tum *in cap. Quæſitum, de Pœnit. & remiſſionib. n. 7. & 8.* tum *in cap. Quoniam num. 25. de Conſtitutionibus* una cum aliis ſupra allegatis; Hactenus Rota apud Urſayam *tom. 1. par. 2. diſcept. 2. num. 11. 12. & 13.* Negativam 71
tamen ſententiam verius ſuſtinent innumeri claſſici Doctores tum Theologi, tum Canoniſtæ; & ſignanter Pirhing *in Jus Canonicum tom. 4. tit. 3. §. 3. num. 2.* Reiffenſtuel *ibid. num. 106.* Engel *ibid. ſub num. 14.* Pignatell. *tom. 9. Conſult. 133. num. 35.* Panimoll. *dec. 19. adnot. 1. num. 31. verſ. Vel ab Altari fugam arripiat;* Monacell. *tom. 3. tit. 2. formul. 5. a num. 6. ad 11.* Cabaſſut. *in Not. Eccleſ. Notit. ad Conc. Trident. num. 55. & in Prax. Jur. Canonic. lib. 3. cap. 26. ſub num. 12.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 39. ſub num. 6.* Dicaſtill. *de Matrimon. tract. 10. diſp. 19. num. 167.* Tancred. *de Matrimon. lib. 3. diſp. 39. num. 2.* Marchant. *in Tribunal. Sacrament. de Matrim. tract. 1. tit. 7. quæſt. 5. concluſ. 2. verſ. Dices*, Roſignolus *in Prax. Theologic. Legal. tit. de Matrim. 1. prænot. 32. ſub num. 5.* & plurimi alii citati, & ſequuti ab Urſaya *tom. 1. par. 2. diſcept. 1. n. 129. & diſcept. 2. n. 106. & ſeq. & tom. 3. par. 1. diſcept. 1. §. 4. a num. 2. ad 15.*

72 Et ratio viva eſt, quia eo ipſo quod Parochus affectando non audire verba, nec videre nutus contrahentium, ipſos revera non videt, & illa non audit, non poteſt eſſe teſtis contracti Matrimonii, ad quem effectum ſub nullitatis pœna illius præſentia præſcripta fuit a Concilio *cap. 1. ſect. 24. de reform. Matrim.* adeoque tale Matrimonium tamquam de-

Digitized by Google

ficiens in forma ſubſtantiali, hoc eſt in uno ex tribus teſtibus a Concilio pro forma requiſitis, nullum eſt in radice; Et hoc verum eſt, ſive voluntarie, ſive ex quocumque alio motivo nequeat Parochus teſtificari de contracto Matrimonio, eo modo quo in Teſtamentis, in quibus deficiente, ſive ex propria culpa, & voluntate, ſive ex alio accidenti, uno ex ſeptem neceſſariis teſtibus, illud eſt nullum, textu expreſſo *in l. ſi unus* 12. *Cod. de Teſtamentis*, & obſervant Gloſſa *in l.* 1. *§. ſi quis neget*, *ff. Quemadmodum Teſtamenta aperiantur*, Fagnan. *in cap. Cum eſſes num.* 37. *de Teſtamentis*, Urſaya *tom.* 1. *par.* 1. *diſcept.* 2. *num.* 115. cum Rota, & aliis ibi allegatis.

73 Nec contra iſtam noſtram ſententiam militant reſolutiones Sacræ Congregationis Concilii allegatæ *ſupra num.* 70. pro alia ſententia, quia in tantum in dictis reſolutionibus Sacra Congregatio cenſuit eſſe valida Matrimonia contracta coram Parochis affectantibus, diſſentientibus, contradicentibus, ſugientibus, & data opera oculos, vel aures claudentibus, ne mutui conſenſus contrahentium nutus viderent, aut verba audirent, in quantum iſtis non obſtantibus perfectiſſime contrahentium conſenſum perceperunt; & quamvis conſulto, & data opera affectaſſent, ſeu finxiſſent non intelligere, ac percipere, revera tamen intellexerunt, & perceperunt mutuum actualem contrahentium conſenſum, ut ſolide, & clare probat Urſaya *tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 2. *num.* 169. *& ſeq.* adducens præciſa verba allatæ reſolutionis *in Giennen.* 26. *Jul.* 1582. & infra *num.* 186. *& ſeq.* adducens verba allatæ reſolut. *in Ulixbonen.* & ſub *num.* 189. *& ſeq.* adducens verba in allata *Sarzanen.* 16. *Februar.* 1648. & infra *num.* 239. adducens verba in allata *Patavina* 16. *Maii* 1669. & infra ſub *num.* 240. *& ſeq.* adducens verba in allata *Tolentina* 18. *Novemb.* 1671. & deinde *n.* 243. adducens verba in allata *Venetiarum*, *ſeu Vicentina* 11. *Mart.* 1673. Et in hunc ſenſum varias Sacræ Congregationis Concilii reſolutiones citant, & ſequuntur Bonacina *tom.* 1. *de natura*, *& proprietate Matrim. q.* 2. *punct.* 8. *num.* 20. Ledeſma *in* 2. *part. D. Thomæ quæſt.* 45. *art.* 5. *fol.* 201. *verſ. Quo poſito*, Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 48. *n.* 7. Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 79. *num.* 19. Jorius *de Matrim. part.* 4. *q.* 7. *de Paroch. n.* 8. Rodriquez *in ſumma cap.* 218. *num.* 18. De Juſtis *de diſpenſat. Matrimon. lib.* 2. *cap.* 19. *nu.* 98. & pluries reſolvit *dict. Sac. Congreg. Conc.* ſignanter *in Mediolanen.* 15. *Decemb.* 1692. *in Brugnaten.* 16. *Mart.* 1630. *in Comen.* 2. *Jun.* 1674. & *in Ruremunden.* 23. *Aug.* 1681. apud Urſayam *tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 2. *num.* 109. Et talem eſſe verum, & germanum ſenſum reſolutionum Sacræ Congregationis Concilii circa Parochi affectationem, late oſtendit d. Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſcept.* 1. §. 14. *per tot.* plurimos ad id allegans Doctores, & valida fundamenta adducens.

74 Nec valet dicere, uti prætendunt Patroni contrariæ ſententiæ, quod in dictis caſibus Parochi affectantis non audire verba, vel non videre nutus contrahentium, ſufficiat ſola ipſius Parochi præſentia phyſica, ſeu materialis; Non valet, inquam, quia talis opinio fuit expreſſe reprobata *a Sac. Congreg. Conc. die* 6. *Mart.* 1700. Cum enim mandante Innocentio XII. die 10. Januarii 1699. fuerint in dicta Sacra Congregatione propoſita reſolvenda infraſcripta quatuor dubia:

I. *An Parochus teneatur prohibere*, *& quantum in ſe eſt poſitive reſiſtere Clandeſtinis Matrimoniis? & quatenus affirmative.*

II. *An ob inopinatum caſum deficientibus aliis mediis prohibendi*, *& reſiſtendi*, *peccet*, *vel male faciat Parochus tentando fugam*, *claudendo oculos*, *& aures obturando?*

III. *An Parochi præſentia*, *de qua loquitur Sacrum Concilium in* 2. *p. cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de Reform. Matrimonii cum illis verbis; Qui aliter quam præſente Parocho &c. debeat eſſe moralis humano modo*, *vel cum advertentia*, *ita ut poſſit eſſe teſtis Matrimonii actualiter*, *& de facto contracti; non vero voluntatis contrahendi vel ſufficiat potius ſola præſentia phyſica*, *& materialis?*

IV. *An affectante Parocho non audire verba*, *vel non videre nutus attentantium clandeſtine contrahere Matrimonium*, *& revera illa non audiente*, *vel iſtos non vidente*, *validum ſit Matrimonium coram ipſo attentatum?*

Die 6. *Mart.* 1700. *eadem Sacra Congregatio Concilii reprobata opinione*, *quod ſufficiat præſentia Parochi pure phyſica*, *ſeu materialis*, *cenſuit providendum eſſe in caſibus particularibus.*

J. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Jo. Dominicus Thomatus Sac. C. Secr.

75 Sic refert Urſaya *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 20. *& ſeq. & num.* 258. *& ſeq. &* 279. *& ſeq.* Qui *in eadem diſcept. a n.* 25. *ad* 29. ad primum ex quatuor allatis dubiis reſpondet cum plurimis Doctoribus, *Affirmative* per expreſſum textum Generalis Concilii Lateranenſis, relat.

in

Digitized by Google

in cap. Cum inhibitio 3. §. *Sane*, *de clandeſtina deſponſatione*, ibi: *Sane ſi Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam Regularis, qui eiſdem præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit*, quæ Conciliaris Sanctio fuit expreſſe renovata per Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. c.* 1. *poſt princip.*

76 Et ibid. *a num.* 30. *ad* 32. ad ſecundum dubium reſpondet *Negative*, quia ad evitandam ſuſpenſionis pœnam, & ad non committendum peccatum mortale, tenetur Parochus omnibus ſibi poſſibilibus modis clandeſtinis Matrimoniis reſiſtere; ſicque aliis deficientibus modis, bene facit tentando fugam, claudendo aures, & oculos, ut ipſo teſte advertunt fere omnes claſſici Doctores, & Rota *part.* 7. *recent. dec.* 124. *num.* 17. *part.* 8. *recent. dec.* 122. *per tot.* & coram Rojas *dec.* 431. *num.* 5. & reſolvit *Sac. Congreg. Conc. in Comen. Matrim.* 2. *Jul.* 1675. *ut in lib.* 28. *Decretor. fol.* 312.

77 Et infra *a num.* 33. *ad* 101. cum innumeris Doctoribus, variiſque Deciſionibus, ac Juribus reſolvit tertium dubium, ſolide oſtendendo quod ad validitatem Matrimonii requiratur Parochi præſentia moralis humano modo, & talis naturæ, & advertentiæ, ut poſſit teſtificari de Matrimonio de facto coram ipſo contracto; & nullimode ſufficiat ejus præſentia pure phyſica, ſeu materialis, ut pluries cenſuit *Sacr. Congregat. Conc.* & ſignanter *in Lauden. Matrimon.* 28. *Jul.* 1678. in qua nullatenus pro valido canonizare voluit Matrimonium coram Epiſcopo materialiter & phyſice præſente contractum, & noviſſime *in Romana Matrimonii die* 6. *Mart.* 1700. abſolute reprobavit *opinionem quod ſufficit præſentia Parochi pure phyſica & materialis.*

78 Et ultimo *ibid. a num.* 103. *uſque in finem* plurimis adductis rationibus, deciſionibus, & Auctoribus ad quartum dubium reſpondet *Negative.*

79 Nec ſupradictis obſiſtunt duæ, quæ ſolent allegari, reſolutiones Sacræ Congregationis Concilii. Una *in Romana Matrimonii* 6. *Aug.* 1706. Et alia *in Amerina Matrimonii* 15. *Decemb.* 1714. & 12. *Januar.* 1715. ac ſi dicta Sacra Congregatio Concilii recedendo a prioribus aliis reſolutionibus, & præcipue a dicta *Romana* 6. *Mart.* 1700. in ea fuerit opinione in dd. *Romana*, & *Amerina*, ut ſola phyſica Parochi præſentia pro Matrimonii validitate ſufficiat, utque affectante Parocho non audire, & revera ex ipſius facto, ſeu affectatione, non audiente conſenſum contrahentium, adhuc Matrimonium ſit validum. Tales enim Sacræ Congregationis reſolutiones nihil officiunt, quia in tantum ibi Sacra Congregatio cenſuit validum eſſe Matrimonium, non obſtante affectatione Parochi, in quantum non obſtante quod Parochus data opera, & conſulto affectaſſet, ſeu finxiſſet non intelligere, ac percipere, revera tamen intellexit, & percepit mutuum actualem contrahentium conſenſum, ut clare oſtendit D. Urſaya *tom.* 1. *p.* 2. *diſcept.* 2. *a n.* 245. *ad* 253.

Hinc manifeſte apparet, nullatenus receſſiſſe 80
dictam Sacram Congregationem ab allegata *ſupra num.* 74. reſolutione, *in Romana* 6. *Mart.* 1700. in qua raro exemplo interfuerunt 21. Eminentiſſimi PP. nempe Eminentiſſimi DD. Cardin. Bullionus, Acciajolus, de Carpineo, Petruccius, Colloredus, Cantelmus, De Judice, Morigia, Tanara, Cincius, S. Clementis, Sacripantes Præfectus, Noris, Pauluccius, Radolovicus, Sperellius, Gabriellius, Bichius, Franciſcus Barberinus, de Alteriis, & Sancti Cæſarei. Unde ſtat clarum, quod Sacra Congregatio Concilii declaravit quidem valida Matrimonia contracta coram Parochis affectantibus, ſeu fingentibus non audire verba, vel non videre nutus contrahentium, ſed in rei veritate illa audientibus, iſtos videntibus; Nunquam vero pro validis habuit illa Matrimonia contracta coram Parochis, ex virtuoſa, & commendabili diligentia in exequendo ſanctionem Generalis Concilii Lateranenſis *cap.* 51. relat. *in capit. Cum inhibitio* 3. §. *Sane*, *de Clandeſtina deſponſatione*, & confirmat. a Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimon. cap.* 1. *poſt princip.* affectantibus non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandeſtine contrahere, & revera illa non audientibus, vel iſtos non videntibus, & ſic nullatenus mutuum eorum conſenſum percipientibus; Ut enim recte dicit doctiſſimus Roſignolus *in Prax. Theol. Legal. de Matrimon.* 1. *prænot.* 32. *ſub n.* 5. ſequutus ab Urſaya *cit. diſcept.* 2. *num.* 265. *Omnino improbabile eſt, quod Sacra Congregatio voluerit teſtimonium illius eſſe validum, qui nihil percepit eorum, quæ facta ſunt. Quomodo enim teſtificari poteſt de Matrimonio, quod non cognovit?* Et clare evincitur de mente ipſiuſmet Sacræ Congregationis Concilii, quæ *in cit. Romana, die* 6. *Martii* 1700. *abſolute reprobavit opinionem, quod ſufficiat præſentia Parochi, pure phyſica, ſeu materialis*, hac viva ra-

ratione, quod non cenſeatur præſens, ad hoc ut de Matrimonio teſtificari poſſit, niſi vere intelligat, ac percipiat mutuum contrahentium conſenſum; *arg. l. coram Titio* 209. *ff. de verbor. ſignific.* ibi: *Coram Titio aliquid facere juſſus, non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat; ſcire autem, non etiam velle is debet, nam & invito eo, recte fit quod juſſum eſt; l. Non multum* 14. *ff. de Auctorit. Tutor.* ibi: *Non multum intereſt an adſuerit Tutor, cum negotium contraheretur, an præſens ignoraverit, quale eſſet, quod contrahebatur; l. Apud Labeonem* 246. *ff. de verbor. ſignificat. l. Teſtium* 18. *Cod. de Teſtibus* cum ſimilibus. Hinc ſic recte concludit Guttierez *de Matrimon. in cap.* 69. *n.* 1. ſequutus ab Urſaya *cit. diſcept.* 2. *n.* 65. *Cum igitur Conc. Trident. ad valorem Matrimonii requirat præſentiam præciſe Parochi &c. intelligi debet juxta Juris communis diſpoſitionem, ſcilicet de præſentia more humano, hoc eſt cum intelligentia, & advertentia actus, qui celebratur.* Vide ipſum Urſayam *tom.* 1. *part.* 2. *diſceptat.* 2. *per tot.* & *tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.* 1. *per tot.* & ſignanter §. 13. & 14. ubi late, & ſolide ad rem. Vide infra *num.* 135. & conclude ſicut ibi.

81 Parochus valide aſſiſtit, etiam ex alia cauſa vocatus, adhibitus tamen ad illum actum. *Sacra Congregat. Conc.* apud Fagnan. *in cap.*
81 *Quoniam* 13. *de Conſtitutionib. num.* 25. Immo etiam ſi Epiſcopus illi facultatem aſſiſtendi Matrimouiis interdixerit, quia Parochus ex Concilio Tridentino *loc. cit.* Jure proprio, & non ex aliena facultate hanc aſſiſtentiam exercet, *arg. l. More majorum, ff. de Juriſd. omnium Judic.* ibi: *Qui etiam Jure ſuo, non alieno beneficio habent.* Et ſic declaravit *ead. Sac. Congreg. Conc.* apud Fagnan. *loc. cit.* & tenet communis Doctorum, teſte Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 72.

83 Parochus valide aſſiſtit Matrimonio, quamvis ſit putativus. *Sacr. Congregat. Conc.* 12. *Mart.* 1593. teſte Barboſa *de offic. & poteſt.*
84 *Parochi part.* 2. *cap.* 11. *n.* 51. Item quamvis habeat ſuam collationem nullam ob nullitatem concurſus propter defectum Examinatorum Synodalium. *Ead. Sac. Cong. in Ceneten.* 31. *Jul.*
85 1627. apud Barboſ. *loc. cit.* Item valide aſſiſtit, quamvis ſit Irregularis, Suſpenſus, Interdictus, & Excommunicatus, etiam vitandus, dummodo poſſeſſionem Beneficii adhuc retineat, & non ſit actualiter depoſitus, quia talis adhuc eſt & manet vere Parochus, adeoque &c. *Communis* cum Barboſa *loc. cit. n.* 52. Sanch. *loc. cit. n.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 73. Fagnan. *in cap. Litteræ n.* 20. *de Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſ.* ubi refert ſic declaraſſe *Sac. Cong. Conc. de Parocho publice denunciato Excommunicato.*

Parochus proprius vagorum in ordine ad 86
Matrimonium eſt Parochus illius loci, ubi vagi actu verſantur, Sanch. *loc. cit. n.* 5. 8. & 11. Pirhing *loc. cit. n.* 19. Reiffenſtuel *loc. cit.*
n. 88. & alii communiter. Talis Parochus 87
valide aſſiſtit vagorum Matrimonio, etiamſi ipſi ea intentione, & animo, ut citius, & liberius in ejus Parochia copulentur, e proprio domicilio diſcedant, ſicque aliquam quaſi fraudem, & dolum committant, dummodo vero, & non ficto animo illud deſerant, & ad illud brevi redire revera non intendant. In tali enim caſu non patrocinatur illis fraus, ſed conditio Parochiani, quam licite acquirunt. Card. de Luca *de Matrim. diſc.* 1. *n.* 9. & *ſeq.* dicens ſæpe eſſe declaratum a Sac. Cong. Conc. talem fraudulentiam non obſtare mutationi domicilii, nec invalidare Matrimonium; idem docet Fagn. *lib.* 3. *Decretal. cap. ſignificavit* 5. *de Parochis n.* 36. & *ſeq.* ubi affert ad rem plures *Sac. Cong. Conc. caſus*, & ſignanter de quodam Juvene nobili, & Meretrice Senenſi, qui timentes poſſe impediri in Civitate Senarum, ut facilius, & ſecurius inter ſe Matrimonium contraherent, Romam acceſſerunt, ibique aliquantiſper commorati, coram Parocho, & teſtibus Sanctæ Anaſtaſiæ, in cujus Parochia tunc habitabant, contraxerunt, & fuit judicatum pro validitate Matrimonii. Item de quodam Scholari, qui Patavii quinque vel ſex menſes commoratus duxit Mulierem plebejam coram Parocho loci, & teſtibus. Item de quodam alio, qui ob eamdem cauſam ſe in Angliam tranſtulit, & ibi aliquantiſper moratus coram Parocho habitationis cum Meretrice contraxit Matrimonium. Item de quodam viro, & muliere Trajectenſi, qui timentes impedimentum a parentibus, ad vicinam Urbem Aquiſgranenſem ſe contulerunt, & ibi aliquandiu morari, Matrimonium contraxerunt, & *Sacra Congreg. Conc. reſpondit, quod ſi Aquiſgranæ manſerunt ſaltem per tempus unius menſis, danda eſt deciſio pro validitate, alias de novo referendum in Congregatione.* Ex quibus dicit Fagnanus, non videtur dubitandum quominus validum ſit Matrimonium contractum coram Parocho habitationis poſt quartum habitationis menſem, & in hanc ſententiam *Sacra Congregatio reſpondit.* Hæc ex Fagnano *loc. cit. a num.* 36. *ad* 39. incluſive. Et pro validitate Matrimonii contra-

cti

Digitized by Google

ſti in Civitate , ad quam data opera ſe contulerunt conjuges , reſpondit *Sacra Congregatio in Ceſenaten. ſeu Forolivien. Matrimonii* 20. *Februar.* 1723. *& in Firmana* 24. *April. ejuſdem anni* 1723. Vide verb. *Vagus* , *Vagabundus num.* 4.

88 Parochi autem quamvis vagorum Matrimoniis valide aſſiſtant ſine præcedenti inquiſitione de eorum ſtatu libero , & habilitate ad contrahendum , tamen non poſſunt licite aſſiſtere, niſi prævia diligenti inquiſitione, & obtenta Ordinarii licentia , ne forte ſint alibi conjugati , aut habeant occultum impedimentum . Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. c.* 7. ibi : *Multi ſunt , qui vagantur , & incertas habent ſedes , & ut improbi ſunt ingenii , prima uxore relicta , aliam , & plerumque plures , illa vivente diverſis in locis ducunt ; cui morbo cupiens Sancta Synodus occurrere , omnes , ad quos ſpectat , paterne monet , ne hoc genus hominum vagantium ad Matrimonium facile recipiant : Magiſtratus etiam ſaeculares hortatur , ut eos ſevere coerceant , Parochis autem præcipit , ne illorum Matrimoniis interſint , niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint , & re ad Ordinarium delata , ab eo licentiam id faciendi obtinuerint .*

89 Unde Parochi, qui ſine diligenti inquiſitione præmiſſa , & licentia ab Ordinario obtenta aſſiſtunt Matrimoniis vagorum , etiamſi unus tantum eſſet vagus , peccant mortaliter , & poſſunt graviter ab Ordinariis puniri , quia in re graviſſima agunt contra tam urgens & expreſſum præceptum Eccleſiaſticum Tridentini Concilii . *Communis* .

90 Matrimonium contractum ab eo , qui erat carceratus ad cuſtodiam , vel ad correctionem coram Parocho carcerum, nullum eſt . Si vero contraheretur ab eo , qui eſſet damnatus ad carcerem in pœnam perpetuo , vel ad tempus, tunc eſſet validum , quia in hoc ſecundo caſu carceratus acquirit domicilium , ut declaravit *Sac. Congreg. Conc. in Farfen. Matrim.* 26. *Mart.* 1707. quod decretum legitur
impreſſum in ſtatuto Cleri Romani *cap.* 2. *de*
91 *jure eligendi ſepultur.* §. 4. *in addition.* Matri-
monium contractum coram Capellano Hoſpi-
talis nullum eſt . *Sac. Congr. Conc. in Eugu-
bina* 12. *April.* 1651. *lib.* 10. *decret. fol.* 124.
92 *a tergo* . Matrimonium puellarum expoſitarum
degentium in Conſervatoriis , ſeu Hoſpitalibus
non debent, neque poſſunt contrahi coram Re-
ctoribus, ſeu Capellanis eorumdem Locorum ,
ſed coram proprio Parocho , in cujus Paro-
chia ſita ſunt prædicta loca . Sic pluries de-
claravit *Sacra Congreg. Conc. apud Pignatell.
conſ.* 396. *tom.* 1. & nuper *in Sveſſana* 7. *Se-
ptembr.* 1696. Matrimonium contractum a puel- 93
la educanda ad Crates Monaſterii coram teſti-
bus , & Parocho Eccleſiæ Parochialis , intra
cujus limites ſitum eſt Monaſterium , validum
eſt, etiamſi Parochus fuerit alio prætextu vo-
catus , niſi aliud obſtet. *Sacr. Congreg. Conc.
in Turritana* 19. *Decembr.* 1648. *lib.* 18. *de-
cret. pag.* 563. Matrimonia contracta coram 94
Capellanis Exercitus a militibus degentibus in Caſtris, & ſtationibus hybernis , vel æſtivis, aut in expeditione etiam cum militaribus Feminis ſine licentia Ordinarii loci , vel ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ , nulla ſunt . *Sacra Congreg. Conc.* 6. *Mart.* 1694. Vide verb. *Capellanus militum , ubi abunde per tot.*

Principes , vel Nobiles , quamvis per fi- 95
ctionem Juris cenſeantur Cives omnium Urbium & omnium Pagorum ſui Principatus, vel dominii, non tamen poſſunt valide contrahere Matrimonium in omnibus ſibi ſubditis locis, ſed ſolum in loco, ubi veram & realem habitationem habent, & coram Parocho Palatii, in quo ordinarie reſident , quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 1. exigens præſentiam proprii Parochi , aperte intelligit de Parocho proprio , apud quem vere , & non per fictionem Juris contrahentes habitant in proprio domicilio . Card. de Lugo *in Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 37. Gobat *tract.* 9. *n.* 497. La Croix *lib.* 6.
par. 3. *n.* 724. & alii : *arg. c. Cum quis* 3. *de*
ſepult. in 6. Si autem tales Principes, vel No- 96
biles, Marchiones , Comites , & hujuſmodi duo loca , ſeu duas Parochias æqualiter , aut fere æqualiter inhabitant , v. g. unam hieme, alteram æſtate , poſſunt indifferenter coram alterutro Parocho contrahere Matrimonium, ita ut , ſi hieme contrahant , poſſunt contrahere etiam coram Parocho æſtivali , & e contra , quia uterque utroque tempore eſt proprius eorum Parochus ; *arg. c. Cum quis* 1. *de ſepult. in* 6. *& l. Aſſumptio* , §. *Viris prudentibus* , *ff. ad municip.* Guttier. *de Matrim. c.* 26. *n.* 4. *& c.* 64. *n.* 2. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *diſp.* 24. *n.* 3. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 32. *& de officio Par. p.* 2. *c.* 21. *nu.* 41. Bonacina *in tit. de Matrimonio q.* 2. *punct.* 8. *num.* 5. *tom.* 1. Panimoll. *deciſ.* 120. *num.* 29. Ferentill. *in annotat. ad dec.* 713. Buratti *num.* 14. & alii paſſim cum La Croix *loc. cit. num.* 723. Lugo *loco cit.* Gobat *loc. cit. num.* 508. & Rota *in Toletana Matri-*

Digitized by Google

monii 10. *Decembr.* 1615. *& in Neapolitana*
Matrimonii 30. *Martii* 1629. *coram Merlino*.
97 Si vero non æqualiter habitent utrobique ſed
v. g. per ſeptem menſes in Urbe, & per
quinque Ruri recreationis gratia, aut recolli-
gendorum fructuum cauſa, invalide contra-
hunt Ruri, quia, ut poſſint contrahere in
utroque loco, Jura requirunt æqualitatem ha-
bitationis in utroque, non quidem arithme-
ticam, ſed ſaltem moralem, quæ in noſtro
caſu non reperitur, cum dies 154. non ſint
numero moraliter æquales cum diebus 210.
Lugo *loc. cit. dub.* 37. Gobat *loc. cit. n.* 508.
La Croix *loc. cit. n.* 723. Cenedo *qu.* 30. *n.*
60. & ita firmaſſe Sacr. Cong. Conc. teſtatur
Garcias *de Benefic. par.* 4. *c.* 7. *num.* 11. *ad* 4.
Panimoll. *dec.* 129. *n.* 31. Guttier. *de Matri-*
mon. cap. 63. *num.* 7. Navarr. *conſil.* 7. *num.*
2. *ſub tit. de Clandeſtin. deſponſ. in noviſſ.*
Menoch. *conſil.* 378. *n.* 5. 16. 21. 37. *& vol.*
4. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *n.* 12.
Riccius *in praxi tom.* 1. *reſol.* 214. *n.* 2. Bar-
boſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 32. *nu.* 66. *&*
de offic. Parochi par. 2. *c.* 21. *n.* 37. Bonacina
loc. cit. n. 3. Diana *reſol. moral. par.* 3. *tract.*
4. *de Sacram. reſol.* 231. & alii paſſim cum
Rota *dec.* 656. *p.* 1. *diverſ.* & coram Sera-
phin. *dec.* 615.
98 Ad valorem Matrimonii ultra præſentiam
Parochi, aut delegati ab eo, vel Ordinario,
requiruntur, & ſufficiunt duo teſtes. *Communis*,
textu expreſſo in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de re-*
99 *form. Matrim. c.* 1. Ad valorem Matrimonii
ſufficiunt quicumque teſtes rationis capaces;
& ea, quæ de jure naturæ requiruntur, ha-
bentes; ſic ſufficiunt etiam Impuberes, Con-
ſanguinei, Domeſtici, Religioſi, Feminæ,
Excommunicati, infames, infideles, hæretici,
& alii etiam de Jure poſitivo ad teſtimonium
ferendum inhabiles. Concilium enim Triden-
tinum *loc. cit.* duos, vel tres teſtes ſimplici-
ter, & ſine ullius peculiaris qualitatis men-
tione ad valorem Matrimonii requirit, adeo-
que &c. *Communis* cum Barboſa *de offic. &*
poteſt. Epiſcop. allegat. 32. *num.* 138. Sanchez
lib. 3. *diſp.* 41. *num.* 5. Layman *lib.* 5. *tract.*
10. *punct.* 2. *c.* 4. *n.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit.*
100 *num.* 103. Ad valorem Matrimonii non ſuffi-
cit præciſe præſentia phyſica, & corporea Pa-
rochi, & teſtium, ſed requiritur eorum præ-
ſentia moralis, rationalis, & humana, ita ut
intelligant ſponſos de præſenti contrahere Ma-
trimonium. *Communis*, *arg. Concil. Trident.*
cit. ſeſſ. 24. *cap.* 1. ibi: *eorum mutuo conſenſu*
intellecto; & ſic expreſſe declaraſſe *Sacram*
Congr. Conc. refert Rebellius *par.* 2. *lib.* 2.
quæſt. 8. *n.* 4. *&* 7. *& poſt lib.* 4. per hæc
verba formalia: *Quartum dubium, ſi Sacerdos*
adfuit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vi-
dit, neque audivit; Utrum tale Matrimonium
validum ſit ſic contractum, vel potius tamquam
ſine Sacerdote nullius ſit ponderis? Reſpondit
Sacra Congregatio, non valere, ſi Sacerdos non
intellexit.
Præſentia Parochi, & teſtium ad validita- 101
tem Matrimonii debet eſſe ſimultanea, nec
ſufficit ſucceſſiva. Debent enim ita eſſe præ-
ſentes, ut de uno, eodemque contractu Ma-
trimonii teſtari valeant, quod facere nequeunt,
niſi ſimul præſentes exiſtant. *Communis*, *arg.*
Concil. Trident. loc. cit. ubi expreſſe videtur
requirere ſimultaneam eorum præſentiam per
illam copulativam dictionem, *Et præſente Pa-*
rocho, & teſtibus. Præſentia Parochi, & te- 102
ſtium ſufficit ad valorem Matrimonii, quam-
vis ob aliam cauſam ſint vocati, doloſe, &
fraudulenter illuc adducti, inviti, & coacti,
etiamſi cum proteſtatione, & contradictione
ibidem exiſtant, dummodo tamen ad illum a-
ctum adhibeantur, & intelligant, ſeu perci-
piant contrahentium conſenſum. Sic pluries
declaraſſe Sacram Congregat. Concilii refert
Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 39. *num.* 9. & ſignan-
ter *die* 29. *Auguſt.* 1591. teſte Gonet *cap.* 4.
quæſt. 10. apud La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *num.*
760. his verbis: *Sac. Cong. Conc. cenſuit, Ma-*
trimonium coram Parocho, & teſtibus contractum,
niſi aliud obſtet, validum eſſe, quamvis Paro-
chus invitus interfuerit, & alia de cauſa, quam,
ut Matrimonio intereſſet, a contrahentibus accer-
ſitus fuerit, & conſimiliter 19. *Decemb.* 1648.
lib. 18. *decretal. pag.* 563. & alios apud Pon-
tium *lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 5. & apud Fari-
nacium *volum.* 4. *pag.* 268. & apud Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 108. his verbis, *Dummo-*
do Parochus ſit præſens, & intelligat id,
quod agitur, licet diſſentiat, & contradicat:
adhibitus vero Parochus intelligitur, etiamſi
ex alia cauſa vocatus ſit, dummodo ſit adhibi-
tus ad illum effectum. Et ſic tenet communis
Doctorum, quia Tridentinum *loc. cit.* plus
non requirit, quam ut Matrimonium contra-
hatur *Præſente Parocho, & duobus, aut tribus*
teſtibus, quod revera fit, etiamſi ipſi dolo
inducti, aut coacti, & inviti, ſeu diſſentien-
tes, & contradicentes ſint præſentes; *arg. l.*
coram 209. *ff. de V. S.* ubi clare habetur, quod
coram aliquo quid fieri dicatur, etiamſi eo
invito fiat, ibi: *Scire autem, non etiam velle,*
is debet. Vide *ſupra n.* 80.

Præ-

Digitized by Google

103 Præſentia Parochi, & teſtium an ſufficiat ad valorem Matrimonii, etiamſi ipſi nihil eorum, quæ agebantur, viderint, & intellexerint, ſi affectarunt non intelligere, obturando aures ſuas, ne audirent? Ut pro valore declaraſſe Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *lib.* 1. *decretal. cap. Quoniam*, *de Conſtitutionibus num.* 25. *&* *lib.* 5. *cap. Quæſitum*, *eſt*, *de pœniten. & remiſſionibus n.* 7. præciſis his verbis: *Sacra Congregat. Conc. alias reſpondit, validum eſſe Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, quamquam nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, ſi affectavit non intelligere; ut in Parocho, qui obturavit aures ſuas, ne audiret.* Vide ſupra *a n.* 69. *ad* 80. & infra n. 135. & conclude ſicut *ibi*.

104 Præſentia Parochi, & teſtium ſufficit ad valorem Matrimonii, etiamſi fuerit accidentalis, ſeu caſualis, & non requiſita, ſeu contrahentes ſe ſiſterint coram ipſis tranſeuntibus per viam, confabulantibus in congreſſu, convivantibus in menſa, rem Divinam Parocho ad Altare faciente, ad ipſum accedente, & ab ipſo recedente, & teſtibus inſervientibus, ſeu aſſiſtentibus, & hujuſmodi, dummodo tam Parochus, quam teſtes contrahentium conſenſum intelligat. Sic declaraſſe *Sacram Congregationem Concil.* refert Salzedo *ad practic. Diaz. c.* 37. *dub.* 5. & Roſignol. *contract.* 15. *de Matrimon.* 1. *prænot.* 32. *n.* 10. his verbis: *An ſi adſit Parochus, dum contrahitur Matrimonium, caſu, non cogitans ſe ad id vocatum, ſed aliud agens audivit duos inter ſe contrahentes Matrimonium, ſit validum tale Matrimonium, in quo fuit præſens, non autem certioratus, neque ad id expreſſe vocatus, neque interponens ſuam auctoritatem dicto, vel facto; vel potius ſit nullum, quaſi aſſiſtentia auctoritativa per Concilium requiratur, non nuda, vel carnalis præſentia? Sacra* Congregatio *Concil. cenſuit, valere, etiamſi Parochus aliam ob cauſam adhibitus ſit ad illum actum*; & conſimiliter fuiſſe ſæpius reſolutum *ab eadem Sacra Congregatione* refert Ledeſma *de Matrim. q.* 45. *art.* 5. *in* 2. *dub.* Guttierez *de Matrim. c.* 69. *n.* 3. & tenuit Rota *de mente ejuſdem Sacræ Congreg.* coram Card. Seraphin. *dec.* 1099. *num.* 5. & *in Ulixbonen. Matrimon.* 16. *Novembris* 1622. coram Manzanedo, & *p.* 7. *recent. dec.* 124. *num.* 17. & 18. & *p.* 11. *dec.* 301. *num.* 7. & *par.* 4. *tom.* 2. *dec.* 431. *n.* 2. & 3. & Annot. *ad dictam dec.* 431. *a num.* 13. *ad* 24. & ſic tenent Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 30. *n.* 88. & *de Offic. & poteſt. Parochi par.* 2. *cap.* 21. *num.* 50. & *ſupra Concil. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 8. *n.* 77. ibique plurimus alios citans, Roſignol. *loc. cit. n.* 10. Navarr. *lib.* 4. *conſil. in prima edit. tit. de ſponſalib. conſ.* 29. & *in ſecunda tit. de clandeſtin. deſponſat. conſ.* 11. Segura *ſecund. par. director. Judic. c.* 51. *n.* 54. Sanch. *loc. cit. diſp.* 41. *n.* 7. Boſco *diſp.* 11. *ſect.* 9. *concluſ.* 14. *n.* 558. Gobat *tract.* 9. *caſ.* 18. *num.* 292. Joann. Angelus Boſſius *de Matrimon. contractu cap.* 3. *n.* 6. & *alii innumeri apud eumdem*, & apud La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *num.* 760. Et ratio eſt, quia quomodocumque Parochus, & teſtes ſint præſentes, ſive expreſſe rogati, ſive non rogati, per talem præſentiam ſatisfit fini Concilii Tridentini, cum taliter præſentes, etiam non rogati, poſſint, ac ſi data opera intereſſent, teſtificari de contracto Matrimonio, & conſequenter impedire, ne ſic contrahentes, ſtante hoc, aliud contrahere poſſint; *arg. l. ad fidem* 11. *ff. de teſtibus*, ibi: *Ad fidem rei geſtæ faciendam etiam non rogatus teſtis intelligitur.*

Alii tamen, ut Gunzal. *ad regul.* 8. *Can-* 105
cellar. gloſſa 48. *n.* 35. Fagn. *lib.* 4. *decretal. c. Quod nobis* 2. *de clandeſtina deſponſat. n.* 54. §. *Cave*, Pontius *lib.* 5. *c.* 21. *n.* 4. Bonacina Leander, & Amicus, tenent ad valorem Matrimonii requiri, ut Parochus, & teſtes formaliter ſint adhibiti, ideſt requiſiti, & rogati; & adducunt pro ſua ſententia duas declarationes Sacræ Congregationis Concilii, quas allegant Pontius *loc. cit.* Rebellius *par.* 2. *lib.* 2. *q.* 8. *ſect.* 3. *n.* 51. & 73. & alii, quorum prima ſic ſonat: *Parochus præſens Matrimonio debet eſſe, ut appareat a contrahentibus adhibitum fuiſſe, ſecus, ſi præſens caſu fuiſſet.* Secunda ſic habet: *An ſit Matrimonium, ſi duo contrahunt per verba de præſenti proprio Parocho præſente, & aliis requiſitis non omiſſis, cui contractui Parochus formaliter adhibitus non fuit, ſed dum forſan convivii, vel confabulationis, vel aliud tractandi cauſa adeſſet, accidit hujuſmodi contractum fieri, & poſtea alter contrahentium velit ab hujuſmodi contractu ratione hujus defectus reſilire? Congregatio* reſpondit, *poſſe, niſi alia intervenerint, quæ Parochum a contrahentibus adhibitum fuiſſe arguant, qui diceretur adhibitus, ut ſupra, quamvis ex alia cauſa vocatus, dummodo ſit adhibitus ad illum actum.* Aſt iſtæ, & conſimiles Sacræ Congregationis declarationes poſſunt, & debent conciliari cum primis adductis numero antecedenti, dicendo eſſe intelligendas pro quando Parochus, & teſtes accidentaliter, & caſualiter præſentes non adverterunt, quæ dicerent, &

ſa-

facerent contrahentes, nec potuerunt percipere, & intelligere ſerium eſſe in tali circumſtantia reciprocum eorum conſenſum, prout explicant Joan. Angelus Boſſius *l. c. num.* 7. *in fin.* Roſin. *l. c. num.* 10. & alii. Hinc Parochus, & teſtes licet ſolum accidentaliter, & caſualiter præſentes, adhuc dici poſſunt ſufficienter ad eum actum adhibiti, ex eo quod contrahentes coram illis conſenſum manifeſtaverint, ad finem ſervandi ea, quæ a Trid. *loc. cit.* præſcribuntur, dummodo contrahentium conſenſum intellexerint, & perceperint. Vide *ſup. a num.* 71. *ad* 80.

106 Præſentia Parochi, & teſtium non requiritur in locis, ubi Conc. Trident. non eſt promulgatum. Colligitur ex ipſomet Concilio *loc. cit.* ubi expreſſe diſponit Decretum ſuum in aliquo loco, ſeu Parochia non tenere, niſi ibidem fuerit promulgatum, ibi: *Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat a die primæ publicationis in eadem Parochia factæ enumerandos*, & explicite declaravit Sacra Congregatio Concil. apud Boſco *par.* 5. *diſp.* 11. *ſect.* 9. *concluſ.* 4. ibi: *Sacra Congregatio cenſuit, ubi decretum Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. Matrimonii non eſt publicatum, valere Matrimonia contracta abſque*

107 *obſervatione formæ a Concilio præſcriptæ*. Matrimonium contractum ſine præſentia Parochi, & teſtium ab incolis loci, ſeu Provinciæ, ubi fuit promulgatum, ſed non receptum Tridentinum quoad diſpoſita *de Matrimonio Clandeſtino*, eſt validum; *Communis, & certa*.

108 Item validum eſt Matrimonium contractum ſine præſentia Parochi, & Teſtium ab eo, qui e loco promulgati, & recepti Concilii pergit ad locum, ubi promulgatum, aut receptum non eſt, & ibi cum incola illius loci contrahit; Secus vero econtra, ſi e loco non promulgati Concilii pergat ad locum, in quo eſt promulgatum, & ibi contrahat ſine præſentia Parochi, & teſtium; ſemper enim habenda eſt ratio loci, ubi Matrimonium per verba de præſenti contrahitur; *Communiſſima*, & ſic declaraſſe Sac. Congregationem Concilii referunt Uvameſius *in conſil. tom. 2. conſil.* 530. Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 79. *num.* 33. La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *n.* 714.

109 Si ambo Sponſi e loco publicati, & recepti Concilii transferant realiter ſuam habitationem ad locum, ubi non eſt publicatum, quamvis eo ſolo animo, ut abſque Parocho, & teſtibus contrahant, validum eſt eorum Matrimonium; Secus vero, ſi illuc ſe transferant cum tali fine, & habitationem realiter non mutent; ſeu retento ſuo domicilio in loco publicati Concilii tranſeant per locum, ubi non eſt publicatum, & ibi contrahant. Sic quoad omnes tres partes reſpondit Sac. Cong. Conc. 5. *Sept.* 1626. quæ reſponſio fuit confirmata ab Urbano VIII. in Brevi, ut ſequitur.

URBANUS VIII. &c.

EXponi Nobis fecit Venerabilis Frater Archiepiſcopus Colonienſis, quod habito nuper per eum ad Venerabiles Fratres Noſtros S. R. E. Cardinales, Sacri Concilii Tridentini Interpretes, recurſu ſupra infraſcriptis dubiis, videlicet. Primo, an Incolæ tam maſculi, quam feminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto Matrimonii eſt promulgatum, tranſeuntes per locum, in quo dictum Concilium non eſt promulgatum, retinentes idem domicilium, valide poſſint in iſto loco Matrimonium ſine Parocho, & teſtibus contrahere? Secundo, quid ſi eo prædicti incolæ, tam maſculi, quam feminæ ſolo animo ſine Parocho, & teſtibus contrahendi ſe transferant, habitationem non mutantes? Tertio, quid ſi iidem incolæ tam maſculi, quam feminæ eo transferant habitationem illo ſolo animo, ut abſque Parocho, & teſtibus contrahant? Iidem Cardinales ad primum, & ſecundum non eſſe legitimum Matrimonium inter ſic ſe transferentes, ac tranſeuntes cum fraude. Ad tertium vero dubiorum hujuſmodi, ſi domicilium vere transferatur, Matrimonium eſſe validum reſponderunt, & reſolverunt, prout in decreto deſuper emanato plenius continetur. Cum autem, ſicuti eadem expoſitio ſubjungebat, dictus Archiepiſcopus reſponſum, ſeu dubiorum prædictorum reſolutionem hujuſmodi pro illius ſubſiſtentia firmiori Apoſtolicæ Noſtræ Confirmationis robore communiri ſummopere deſideret; Nos eumdem Archiepiſcopum ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, ſupplicationibus illius nomine Nobis per hoc humiliter porrectis inclinati, reſponſum, ſeu dubiorum prædictorum reſolutionem hujuſmodi Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, decernentes illud, ſeu illam, nec non præſentes Litteras valida, firma, & efficacia exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſicque, & juxta illa per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam cau-

ſarum

Digitized by Google

ſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari ,
& definiri debere, ac irritum , & inane , ſi
ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate
ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari .
Non obſtantibus Conſtitutionibus , & ordina-
tionibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis qui-
buſcumque . Datum Romæ apud Sanctam Ma-
riam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14.
Auguſti anno 1627. Pontificatus noſtri anno
quinto .

110 Valida ſunt Matrimonia , quæ Catholici
v. g. Mercatores , aut peregrini contrahunt
ſine præſentia Parochi , aut teſtium in locis
infidelibus , ut in Regno Turcarum , Perſa-
rum , & hujuſmodi , aut in locis hæreticis ,
ubi nunquam fuit publicatum Conc. Trid. ut
in Saxonia, Pruſſia, Svecia, Anglia, Scotia,
Dania, Pomerania , & aliis partibus ſepten-
trionalibus, quæ jam ante Conc. Trid. a ve-
ra fide deſecerant ; *Communis* , & ſic decla-
raſſe Sac. Congr. Conc. refert Boſco *par.* 5.
diſp. 11. *ſect.* 9. *concluſ.* 5. & ſic reſpondit E-
piſcopo Tricaricenſi ad 1. dub. 19. Jan. 1605.
v. g. in Hollandia, Zelandia, Friſia , & hu-
111 juſmodi . In locis autem hæreticis promulgati
Conc. Trid. ſi Parochus , aut Epiſcopus , vel
alius Sacerdos ab ipſis deputatus haberi non
poteſt , ad valorem Matrimonii requiruntur
nihilominus duo teſtes, quia iſti facile habe-
ri poſſunt . Sic declaravit *Sacr. Congreg. Conc.*
& reſpondit Epiſcopo Tricaricenſi 19. *Jan.* 1605.
ad quartum , & quintum dubium , ibi : *Quar-
to . Ubi etiam conſtat Decretum Concilii eſſe ob-
ſervatum , ſed Parochialis Eccleſia , utpote va-
cans proprio Parocho careat , & Cathedralis iti-
dem Epiſcopo , atque Capitulo , habentibus a Con-
cilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegan-
di , nulluſque alius ibi ſit , qui vices Parochi ,
vel Epiſcopi ſuppleat , Matrimonium valere abſ-
que præſentia Parochi ; ſervata tamen in eo , in
quo poteſt , forma Concilii , nempe adhibitis ſal-
tem duobus teſtibus . Quinto . Si extent quidem
Parochus , & Epiſcopus , ſed nullo conſtituto Vi-
cario , uterque metu hæreticorum lateat , ita ut
vere ignoretur , ubinam ſit , vel eodem metu a
Diœceſi abſit , nec ad alterutrum ſit tutus ac-
ceſſus , validum eſt Matrimonium contractum abſ-
que forma Concilii , adhibitis tamen , ut dictum
eſt , duobus teſtibus .*

112 Hæretici quoque in locis , ubi publicatum
eſt Concilium Tridentinum , tenentur obſer-
vare formam indictam ab ipſo pro contrahen-
dis Matrimoniis, unde, ſi ſine præſentia Pa-
rochi , & teſtium ibi contrahant , eorum Ma-
trimonia ſunt nulla . Sic reſpondit *Sacra Con-
gregatio Concilii Epiſcopo Tricaricenſi* 19. *Jan.*
1605. *ad tertium dubium* , ibi : *Tertio . Hæreti-
cos quoque , ubi Decretum dicti cap.* 1. *eſt pu-
blicatum , teneri talem formam obſervare , &
præterea ipſorum etiam Matrimonia abſque for-
ma Concilii , quamvis coram Miniſtro hæretico ,
vel Magiſtratu loci contracta , nulla , atque irri-
ta eſſe* , & ſimiliter declaravit *in Ruremondenſi
Matrimonii die* 2. *Maii* 1676. ubi declaravit
nullum Matrimonium contractum coram Ma-
giſtratu ſæculari in loco , ubi Concilium Tri-
detinum eſt receptum , & Parochus commode
haberi , & adiri poterat . Sunt autem valida 113
Matrimonia hæreticorum contracta ſine præ-
ſentia Parochi , & teſtium in locis , ubi non
fuit publicatum Tridentinum , & ſine præſen-
tia Parochi in illis locis , in quibus , quamvis
ſit publicatum , Parochus tamen , aut Epiſco-
pus Catholicus , ſeu alius Sacerdos ab ipſis
deputatus non invenitur , nec poteſt tutus ad
eum haberi acceſſus , dummodo in illis locis
promulgati Concilii adhibeantur duo teſtes ;
Communis , & patet ex allatis declarationibus
Sac. Cong. *ſub n.* 99. & 100.

Raptus impedimentum eſt ſtatutum a Tri- 114
dentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonii cap.* 6.
his verbis : *Decernit Sancta Synodus , inter ra-
ptorem , & raptam , quandiu ipſa in poteſtate
raptoris manſerit , nullum poſſe ſubſiſtere Matri-
monium ; quod , ſi rapta a raptore ſeparata , &
in loco tuto , ac libero conſtituta illum in virum
habere conſenſerit , eam raptor in uxorem habeat ,
& nihilominus raptor ipſe , ac omnes illi conſi-
lium , auxilium , & favorem præbentes , ſint
ipſo Jure excommunicati , ac perpetuo infames ,
omniumque Dignitatum incapaces ; & ſi Clerici
fuerint , de proprio gradu decidant . Teneatur
præterea raptor mulierem raptam , ſive eam uxo-
rem duxerit , ſive non duxerit , decenter arbitrio
Judicis dotare .*

Raptus dirimens Matrimonium eſt violenta 115
abductio Feminæ in ordine ad contrahendum
Matrimonium . *Eſt in eo communis* . Violen- 116
tia inducens raptum eſt non ſolum phyſica ,
v. g. per violentam manuum injectionem , ſed
etiam moralis , v. g. per minas , aut gravem
metum ; *Communis* . Ad hoc , ut inducat im- 117
pedimentum dirimens , debet talis violentia
probabilius eſſe illata ipſi feminæ raptæ ; nec
ſufficit , ſi ſit illata ſolis parentibus , aut tu-
toribus . Unde , ſi puella volens , & conſen-
tiens abducatur , quamvis ſint inviti , & recla-
ment parentes , ſeu tutores , non oritur impe-
dimentum raptus ; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 13.
Coninch *diſp.* 41. *n.* 48. Perez *diſp.* 38. *ſect.* 4.

Spor.

Digitized by Google

Spor. *tom.* 3. *par.* 4. *cap.* 13. *ſect.* 1. *num.* 28. Reiffenſt. *lib.* 4. *decret. tit.* 1. *num.* 374. Pignatell. *t.* 5. *conſult.* 80. Gobat *num.* 546. Maſtrius *num.* 108. Krimer *num.* 514. Kugler *n.* 1633. Uvex *num.* 42. Aloyſius Riccius *reſolut.* 342. *num.* 5. *par.* 4. Hurtad. *diſput.* 23. *diffic.* 3. *verſ. Secundo*, La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *n.* 628. cum Averſa, Leſſio, Reginald. Tannet. ab ipſo citatis. Et ratio eſt, quia Tridentinum præciſe intendit cavere, ne lædatur libertas Matrimonii, quæ utique non læditur, ſi puella libere conſentiens abducatur, quamvis violentiam, ſeu vim patiantur parentes, vel inviti reclament, cum libertas puellæ nubere volentis non dependeat a voluntate parentum, & validiſſimum ſit Matrimonium contra eorum voluntatem ab ipſa contractum, ut decrevit ipſum Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonii cap.* 1. anathematizando contrarium ſentientes, ibi: *Eos Sancta Synodus anathemate damnat . . . qui falſo affirmant, Matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes, ea rata, vel irrita facere poſſe.* Tum quia Tridentinum ſtatuit impedimentum raptus ceſſare, ſi femina rapta ſit *ſeparata a raptore, & in loco tuto, ac libero conſtituta*, ſive reſtituatur parentibus, ſive non; & ideo etiam *cap. Cum cauſam 6. de raptoribus* Lucius III. ſtatuit, ut ſequitur: *Iſte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris aſſenſum, & prius eam deſponſaverit, quam cognoverit, licet parentes reclament, a quibus eam dicitur rapuiſſe.*

118 Non deſunt tamen magni nominis Doctores, qui contrarium ſuſtinent, nempe, quod raptus feminæ conſentientis, ſi ſint inviti parentes, dirimat Matrimonium; Sic Barboſa *ſuper Concil. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. *num.* 3. cum Salzedo, Henriq. Vega, Cardin. Tuſch. Zetola, Petro Ledeſma, Rebellio, Guttier. Bonacina, ibi citatis, Navarr. *lib.* 5. *conſ.* 2. *num.* 1. *de Raptor.* Molina, Henno, & alii, & conſentit Card. de Luca *de Matrim. diſc.* 5. *& ad Trid. diſcurſ.* 28. pro caſu, quo non præceſſerunt Sponſalia, vel tractatio Matrimonii ineundi, quia ſecundum S. Thomam 2. 2. *qu.* 154. *art.* 7. O. *Quandoque violentia infertur patri, ſed non virgini, puta cum ipſa conſenſit, ut ipſa per violentiam de domo patris abſtrahatur; qualitercumque enim violentia adſit, ſalvatur ratio raptus.* Aſt ex dictis patet, ut recte advertit La Croix *loc. cit.* & alii, quod S. Thomas ibi vult tantum tunc quomodocumque puellam rapi parentibus, ſed non ideo eſt raptus dirimens Matrimonium, cum non præjudicet puellæ libertati, quam tantum Tridentinum vult ibi ſalvari, nihil reflectens ad conſenſum parentum, quibus etiam invitis, & contradicentibus poteſt validiſſime Matrimonium contrahere ex ipſomet Concilio *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. per textum numero antecedenti adductum.

Conveniunt tamen omnes, quod, ſi puella conſentiens, & volens abducatur inſciis parentibus, vel tutoribus, ita ut neque puellæ ipſi, neque parentibus vis inferatur, licet his adhuc injuria fiat, non ſit raptus dirimens, quia raptus, ſicut & rapina aliquam violentiam continent, ut ex communi notat Navar. *lib.* 5. *conſil.* 3. *n.* 1. *de raptor.* Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 12. *num.* 36. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 373. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 13. *arg. cap. Cum cauſam* 6. *de Raptorib.* Sic etiam omnes conveniunt, quod non ſit raptus dirimens Matrimonium, quando poſt tractatum de Matrimonio legitime contrahendo, vel poſt ſponſalia jam contracta abducitur puella conſentiens de domo patris, ſeu tutoris, quamvis inviti, & reclamantis, ut expreſſe reſpondit Lucius III. *in cap. Cum cauſam* 6. *de Raptoribus*, per verba præciſa adducta *ſub n.* 119. *in fine*. Quando puella, quæ rapitur, erat prius raptori deſponſata, licet ipſa, propoſito mutato, ſit invita, adhuc negant oriri impedimentum; Barboſa *in cap. Cum cauſam* 6. *de Raptoribus*, *& ſupra Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 5. *num.* 6. Farinac. Henriq., Fr. Emmanuel, Joſeph Seſſa, Rebell. Leſſius, Genuenſis, Molſeſius ab ipſo Barboſa citati, & alii cum Tamburin. *lib.* 7. *in Decalog. cap.* 6. §. 2. *num.* 15. *arg. cit. cap. Cum cauſam* 6. *de raptorib.* ibi: *Iſte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris aſſenſum, & prius eam deſponſaverit, quam cognoverit.* Et ratio eſt, quia talis puella prius deſponſata cogitur ad id, quod facere tenebatur; Quæ ſententia tenenda eſt, præſertim, ſi ſponſa nullam habeat juſtam cauſam reſiliendi; Secus vero non; Gobat *caſ.* 19. *n.* 554. Sporer *loc. cit. n.* 27. La Croix *loc. cit. num.* 637. & alii cum Krimer *num.* 514. quia, cum ſponſa juſtam cauſam habet reſiliendi, ſi invita rapiatur, fit ei vera violentia raptus impedimentum inducens, eo vel maxime, quod Sanchez, Averſa, Eſcobar, Hurtado, & alii velint ſimpliciter, & abſolute oriri impedimentum ex raptu, quo ſponſus rapit propriam ſponſam invitam. 119 120 121

Raptus factus non cauſa contrahendi Matrimonium cum rapta, ſed ſolum cauſa libidinis explendæ, non dirimit Matrimonium; 122

San-

Digitized by Google

Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 13. *num.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 377. Barboſa *ſuper Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. *num.* 2. Salzed., Fr. Emanuel, Vega, Leſſius, Molſeſius, Reginald. Guttier. Hurtad. citati a Barboſa *ibid.* Sporer *loc. cit. num.* 29. & alii plures cum Tambur. *loc. cit. num.* 11. Gobat *loc. cit. n.* 542. & alii cum La Croix *loc. cit. num.* 631. ubi ex Gallemart in declaratione ad eum locum refert *a Sacra Congregatione Concilii deciſum fuiſſe* 23. *Jan.* 1586. Raptores ob aliam cauſam, quam, ut in Uxores ducant, non comprehendi a Tridentino illis infligente pœnam Excommunicationis. Et ratio eſt, quia Concilium eo decreto nihil intendit, niſi libertati Matrimonii providere, adeoque agit de ſolo raptu, & violenta abductione puellæ ad contrahendum Matrimonium; Sa tamen, Bonacina, & alii cum Platell. *n.* 1179. tenent contrarium.

123 Raptus dirimit Matrimonium, etiamſi femina rapta non ſit virgo, ſed corrupta, vidua, conjugata, inhoneſta, vel etiam meretrix; Barboſa *loc. cit. num.* 4. cum Bonacina; Reginald. Sanchez, ibi citatis; Boſco *de impediment. Matrim. diſp.* 12. *ſect.* 9. *concluſ.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 375. La Croix *loc. cit. num.* 637. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia Concilium *loc. cit.* non attendit ad qualitatem virginis, ſeu honeſtæ, ſed ſolum ad libertatem cujuſcumque feminæ reſpectu Matrimonii; univerſaliter enim, & indiſtincte de rapta loquitur, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *l. De pretio, ff. de Publiciana in rem actione*, & verba generalia generaliter ſunt intelligenda; *cap. Quia circa* 22. *de privileg.* præſertim ubi, ut in præſenti, eſt eadem ratio; *arg. l. Ideo, ff. de legib.*

124 Raptus, quo femina rapit virum, non dirimit Matrimonium; Sporer *loc. cit. num.* 30. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 376. Barboſa *loc. cit. num.* 5. cum Farinac. Sanchez, Pontio, Molſeſ. Reginald. Petro Ledeſma, Bonacina, Riccio, Hurtado *ibi ab ipſo citatis;* La Croix *loc. cit. num.* 635. cum Dicaſtill. Eſcobar, Gobat & aliis *ibi a ſe citatis*, Boſco *loc. cit. concl.* 3. *a num.* 81. Herincx *de impedimento Raptus diſp.* 6. *num.* 80. & communior aliorum contra Henriquez, Guttier. Vegam, & alios. Et ratio eſt, quia Concilium *loc. cit.* loquitur ſolum de raptore, & non de raptrice, unde tale decretum, utpote odioſum, & pœnale, non eſt extendendum ad raptricem; *arg. cap. Odia* 15. *cap. Quæ a Jure* 28. & *cap. In pœnis* 49. *de regul. Juris in* 6.

Raptus non dirimit Matrimonium, ſi ſolis 125
importunis precibus femina abducatur, dummodo preces tales non ſint, ut violentiæ æquiparentur; Barboſa *loc. cit. num.* 7. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *num.* 11. Guttierez *de Matrimonio cap.* 86. *num.* 15. Bonacina *de Matrimonio quæſt.* 4. *punct.* 8. *num.* 5. & 6. & alii
paſſim. Raptus, ut ſit impedimentum diri- 126
mens, requiritur traductio feminæ de loco ad locum, ſi enim quis virginem repertam in domo patris, aut in alia domo non educit de ea domo, ſed illam ibi opprimit, aut trahit de uno cubiculo ad aliud, ut ibi illam commodius violet, non incurrit impedimentum raptus; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 13. *num.* 7. Navarrus *conſil.* 1. *num. unic. ſub titul. de Raptoribus*, Barboſa *loc. cit. num.* 8. Fr. Emmanuel *in Summa tom.* 1. *cap.* 232. *num.* 2. Coninch *de Sacrament.* & *Cenſur. tom.* 2. *diſp.* 31. *n.* 48. Bonacina *loc. cit. punct.* 8. *num.* 6. & 8. ubi citat Molinam, Guttier. Cardin. Tuſch. & alios.

Impedimentum raptus inter raptorem, & 127
raptam perſeverat, etiamſi rapta poſt raptum libere conſentiat, *ſi adhuc ipſa in poteſtate raptoris manſerit*. Secus vero, *ſi rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta illum in virum habere conſenſerit; Communis*, textu expreſſo in Tridentino *cit. ſeſſ.* 24. *de*
reformat. Matrimon. cap. 6. Ubi inſuper decla- 128
ratur, quod Raptores, & fautores raptus dirimentis Matrimonium ſint ipſo Jure excommunicati, & ſint perpetuo infames, & incapaces omnium Dignitatum; & ſi Clerici ſint, amittant gradum Clericalem; & Raptor, ſive Matrimonium contrahat cum rapta, ſive non, tenetur eam decenter dotare arbitrio Judicis. Vide verba præciſa Concilii *ſupra num.* 114.

Raptores, & eorum auxiliatores, ſi fuerint 129
Laici, morte plectuntur; §. *Sin autem per vim, Inſtit. de public. judic.* & *l.* 1. *Cod. de raptu Virg.* Et inſuper incurrunt excommunicationem ipſo facto; *cap. Raptor, cap. Statutum* 27. *qu.* 2. *cap. Eos, cap. Raptores, cap. De puellis, cap. Nullus* 36. *quæſt.* 2. & expreſſe
Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. Talis 130
autem excommunicatio nemini eſt reſervata; Barboſa *in Trid. loc. cit. num.* 12. Panimoll. *deciſ.* 62. *num.* 8. & multi alii apud ipſos.
Si autem ſint Clerici, deponuntur, ſeu ſuſpen- 131
duntur ab eorum officiis; Concil. Trid. *loc.*
cit. Dictam tamen ſuſpenſionem non incurrunt 132
ante ſententiam Judicis; Barboſa *loc. cit. n.* 13. Panimoll. *loc. cit. num.* 9. & alii plures citati ab

Digitized by Google

ab ipſis, Urſaya *Inſtitut. crimin. lib.* 2. *tit.* 7. *n.* 146. Vide ipſos ibi, ubi multa habent ad rem.

133 Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis ex Matrimonio rato non conſummato fortius eſt eo, quod ex ſponſalibus oritur; Benedict. XIV. Conſtit. 89. tom. 1. incip. *Inter omni-*
134 *genas* §. 15. Ubi Pontifex mandat Epiſcopis & Miſſionariis Serviæ, quod idcirco ab hujuſmodi diſpenſatione concedenda abſtinere debeant, non obſtantibus amplis facultatibus ſibi conceſſis.

135 Quoad jam tradita in hoc *art. a n.* 69. *ad* 80. & *num.* 103. de Parocho affectante non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandeſtine contrahere Matrimonium, advertendum eſt, quod illa exceptio, *Niſi affectaſſet non intelligere*, appoſita in Decretis ibi allatis, intelligenda eſt de eo caſu, ubi Parochus qui, ſi nec vidit, nec intellexit, ipſe ſibi in cauſa fuit, ut non videret, nec intelligeret, propterea quod, vel aures ſibi obſtruxerit, vel faciem velaverit, ne audire, & aſpicere cogeretur, ſicuti colligitur ex Fagnano *in cap. Quoniam num.* 25. *de Conſtitut.* & *in cap. Quæſitum num.* 7. & 8. *de pœnit.* & *remiſſ.* Neque porro æquum eſt, ut ab arbitrio, factoque Parochi pendeat, libertatem Matrimonii impedire, ut recte docet Bened. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 13. *cap.* 23. *n.* 10. & 11. ubi ad litteram ſubjungit, ut ſequitur.

136 Ex hactenus dictis recte colligitur, prædicta verba: *Niſi affectaſſet non intelligere*, de eo caſu accipienda eſſe, quo Parochus invitus ad Matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen & videre, & percipere naturaliter potuiſſet, eadem ratione, qua teſtes ad eum ipſum actum adhibiti, & vidiſſe ſe, & percepiſſe fatentur. Celebris fuit anno præterito 1753. cauſa *Carthaginen. Matrimonii* in Concilii Congregatione agitata, & judicata, in qua agebatur de quodam Matrimonio contracto coram Parocho domi ſuæ inopinate deprehenſo, qui virum quidem aſpexerat, ejuſque verba perceperat, feminam vero nec viderat, nec audiverat. Porro, cum ex iis, qui controverſiæ Judices ſedebant, totidem ex una parte pro Matrimonii validitate, totidem vero ex alia pro illius nullitate opinari fuerint, opportunum Nobis viſum eſt Congregationem ipſam coram Nobis indicere; Juſſis prius Theologis aliquot, aliiſque Juris Canonici profeſſoribus ſententias ſuas hac de re ſcriptis exponere, qui ſane maxima diligentia, ac labore collatis inter ſe tum Theologorum, & Canoniſtarum placitis, tum Decretis ejuſdem Congregationis, & actis ſimilium cauſarum, quæ alias coram ipſa agitatæ fuerunt, & ab ea definitæ, in hoc facile convenerunt, ut ad Matrimonii validitatem, neceſſarium omnino eſſet, contrahentes a Parocho videri, eorumque verba mutuum conſenſum exprimentia ab eodem audiri; eo ſcilicet principio præ oculis habito, quod ſi Parochus Matrimonio intereſt tamquam teſtis Eccleſiæ authorizabilis, nullo modo poterit de Matrimonio contracto fidem facere, ubi nec utrumque viderit conjugem, nec utriuſque conſenſum audierit. Sed cum factum ipſum, de quo agebatur, accurate perpenſum fuerit, ejuſque circumſtantiæ omnes diligenter excuſſæ, manifeſto compertum eſt; quod ſi Parochus mulierem non vidit, ejuſque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipſe obfirmato animo eamdem videre, & audire noluit, cum eam facile videre, & audire potuiſſet, quemadmodum bene viderant, recteque audierant teſtes ad eum actum adhibiti. Itaque pronunciatum fuit, Nobiſque annuentibus ſententia prodiit pro Matrimonii validitate. Hæc ille. Vide dictam Cauſam in noſtro tomo 8. *in Carthaginen. Matrimonii*, ubi ipſa adducitur ſub *die* 1. *Septembris* 1753. & ſub *die* 22. *Septembris ejuſdem anni* 1753. ſub dubio, *An conſtet de validitate Matrimonii in caſu &c.* Et Sacra Congreg. Concil. *dicta die* 22. *Septemb.* 1753. Reſpondit *Affirmative pro validitate Matrimonii, attentis facti circumſtantiis in caſu, de quo agitur.*

Additiones ex aliena manu.

De impedimento *impotentiæ*, tum de impedimento *clandeſtinitatis* aliqua addere abs re haud eſt.

Quod attinet ad impedimentum impotentiæ, aliud eſt, ſi uterque ipſum fateatur, aliud ſi una Pars impotentiam alleget, altera eamdem neget. 137

Priori caſu non eſt continuo Matrimonium irritum declarandum. Quando defectus eſt occultus, tunc Partes cohabitent per triennium; 138
Cap. 5. & 7. *de frigid.* & *malefic.* Triennium autem incipit currere non a tempore monitionis per Judicem, ſed potius a tempore, quo primus impotentiæ defectus fuit obſervatus, quamvis aliquod tempus arbitrarium ad preces peragendas

Digitized by Google

das a Judice ſtatui poſſe non negaverim per *Cap. 7. de frigid. & maleſic.* Requiritur præterea jure Canonum, ut cum ſeptima manu Propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, ſi Propinqui defuerint, tactis ſacroſanctis Evangeliis, uterque jurejurando dicat, quod numquam per carnis copulam una caro effecti fuerint; *Zoeſ. ad tit. decretal. de frigid. & maleſic. num. 9. Simon. de Impotent. conjugal. cap.*
139 *7. theſ. 3. num. 4.* Quod ſi defectus patens ſit, triennium haud eſt obſervandum, nec juramentum ſeptimæ manus deſideratur, ita nec ipſorum Conjugum juramentum neceſſarium eſt, ſed ſufficit juramentum Medicorum, vel Matronarum ea ſigna per inſpectionem atteſtantium; *Simon. de Impotent. cap. 7. theſ. 3. num. 5. & ſequent.*

140 Poſteriori caſu ſi Mulier in ipſa ſtatim novitate poſt menſem, aut duos proclamaverit ad Epiſcopum, vel ejus Miſſum, irritum declarari poteſt Matrimonium, dummodo præterea accuſatio per *juſtum judicium* probetur; *c. Si quis 53. quæſt. 1. Simon. de Impotent. cap. 7.*
141 *theſ. 3. num. 2. & 3.* Sin autem poſt mox dictum tempus ad Epiſcopum clamaverit ajendo, quod non ſit cognita, Maritus interim contrarium affirmet, Marito tamquam Mulieris capiti credendum; *cap. 1. de frigid. & maleſic. Simon. de Impotent. cap. 7. theſ. 4. num. 4. & ſequent.* Sed an inſpectio decerni debeat, conſule *Bohmer. in decretal. lib. 4. tit. 15. §. 24. & plur. ſequent.* qui de inſpectione fuſe differit.

142 De eo hic diſquirit Auctor, an Parte impotente contrahente novum Matrimonium, irritum ipſum declarandum ſit. Placet ſimplicius diſtinguere. Primum Matrimonium, aut fuit irritum declaratum ex nimia membri magnitudine, & feminæ arctitudine, aut ex fri-
143 gidirate, aut ex maleficio. Si prius, quum impotentia non ſit abſoluta, ſed reſpectiva, poteſt uterque Conjux Matrimonium cum alia
144 Perſona contrahere. Quod ſi ex frigiditate, ſecundum Matrimonium irritum declarari debet; ſin ex maleficio, firmum illud permanet; *Simon. de Impotent. dict. cap. 7. theſ. 4. n. 1. & plur. ſequent.*

145 Quod concernit impedimentum *clandeſtinitatis*, nimium eſſet de eo pro dignitate differere. Satis ſit adnotare aliqua, quæ auctor vel erronee, vel parum probabiliter firmavit.

146 Male Auctor *num. 61.* ait Cardinalem in ſuo Titulo venire nomine Parochi, quoad aſſiſtentiam Matrimonii. Ex his, quæ dicta ſunt ſupra *in not. & addit. ad verb. Cardinalis articulo III.* patet non habere amplius Cardinalem juriſdictionem in Populos & Parochianos. Quocirca non eſt, cur Matrimoniis aſſiſtere amplius valeat.

Nec erat, cur *Auctor n. 71. & plur. ſeq.* 147
ſequendo *Urſayam* ſuſtineret, quod affectante Parocho non audire verba, vel non videre ſigna attentantium contrahere Matrimonium, & revera illa non audiente, vel hæc non vidente invalidum ſit Matrimonium coram ipſo contractum. Licet enim admittamus non ſatis 148
eſſe ad implendam formam, quam voluit *Tridentinum Concilium*, materialem illam & phyſicam præſentiam Parochi, ſed requiri præſentiam moralem cum advertentia actus qui geritur. Diſtinguendum tamen eſt inter Paro- 149
chum præſentem, & ex vi naturalis vel accidentalis impotentiæ non audientem verba, aut ſigna mutui conſenſus non videntem, & Parochum præſentem quidem, ſed nolentem, & ſtudioſe, & voluntarie affectantem non audire eadem verba, aut videre ſigna mutui conſenſus. Primo enim caſu materialis & phyſi- 150
ca Parochi præſentia non ſufficit ad validitatem Matrimonii; Secundo vero caſu materialis præſentia ſatis ſuperque eſt: ſufficitque audiviſſe, vel vidiſſe Teſtes, ſi Parochus audire, aut videre noluit quum poſſet.

Et ratio vehementiſſima eſt, quia *Conci-* 151
lium Tridentinum non requiſivit conſenſum Parochi in contrahendo Matrimonio, neque Matrimoniorum libertatem ita anguſtare voluit, ut eſſet in cujuſque Parochi poteſtate illorum celebrationem impedire per ſuam ultimam voluntatem, & affectatam non intelligentiam, ſed præſentiam Parochi, uti publicæ perſonæ, requiſivit ad tollendam clandeſtinitatem actus; ideoque ſi Parochus præſens eſt, repugnet licet, ſimulet non audire, fugiat, increpet, faciat quod lubet, ſatis eſt eſſe præſentem, ut reſpondit Rota *in Majoricen. Matrimonii 3. Jul.* 1748. *cor. R. P. D. Canilliac.* Er fuit ſenſus S. Congregationis Concilii interpretis *in Nicien. Matrimon. 27. Mart.* 1751.

De Matrimoniis contractis, non ſervata forma 152
Concilii Tridënt. inter Hæreticos, vel Hæreticos inter & Catholicos, in Locis Hæreticorum, in quibus fuit promulgatum *Concilium Tridentinum*, de quibus agit *Auctor num.* 112. 113. tum alibi, vide quid decreverit Benedictus XIV. die quarta Novembris 1741. *ſuper dubiis reſpicientibus Matrimonia in Hollandia & Belgio contracta, & contrahenda.*

Reſ-

Reſponſio Auctoris.

Male Auctor num. 61. (verba ſunt D. Additoris hic ſupra *num.* 146. relata) *ait Cardinalem in ſuo Titulo venire nomine Parochi, quoad aſſiſtentiam Matrimonii*. Sed quoad hæc jam ſatis dictum eſt in verb. *Cardinalis art.* 3. *n.* 20. & *art.* 4. poſt *n.* 4. Ad id autem quod ſubjungit *n.* 147. dicens: *nec erat cur Auctor num.* 71. *& plur. ſeq. ſequendo Urſayam ſuſtineret, quod affectante Parocho non audire verba &c.* obſervet prudens Lector, quod omnia ibi tradita collegit, & ſuſtinuit clariſſimus Urſaya celeberrimus Advocatus Romanus. Et ſimiliter in re ſenſit Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 13. *cap.* 23. *num. X. & XI.* Decretum autem *Sac. Congr. Conc. in Nicien. Matrimonii* ad ejus ſenſum a D. Additore adductum, ut editum 21. *Mart.* 1751. fuit jam a me productum *in Supplement.* ſecundæ Editionis Venetæ, qua ipſe D. Additor eſt uſus, ſed non editum dicta die 27. *Mart.*; At vero, ut ex Theſauro Reſolut. S. C. Concilii Editionis Roman. *dicti anni* 1751. diebus, ut ſequitur. *Nicien. Matrimonii, an conſtet de validitate Matrimon. &c.* S. C. Concilii die 13. *Februar.* 1751. reſpondit *affirmative, & amplius*. Deinde ad inſtantiam D. Baronis, propoſito dubio: *an ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c. Eadem S. Cong. die* 24. *April.* 1751. reſpondit; *dilata ad primam omnino*. Iterum inſtante D. Barone, & propoſito eodem dubio; *an ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c. ſub die* 8. *Maii* 1751. non fuit talis cauſſa dicta die propoſita. Noviter adhuc repropoſito eodem dubio: *an ſit ſtandum vel recedendum a deciſis in caſu &c.* Eadem Sac. Congreg. *ſub die* 22. *Maii* 1751. reſpondit: *dilata ad primam:* Repropoſito tandem eodem dubio: *an ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c.* Eadem Sacr. Congreg. *ſub die* 19. *Jun.* 1751. reſpondit: *In deciſis, & amplius.* Et ſuper hac cauſſa Egomet ſui conſultus. Et circa id, quod D. Additor *ib. ſub num.* 152. ſubjungit de Matrimoniis contractis, non ſervata forma Concilii inter hæreticos, vel inter hæreticos & Catholicos in locis hæreticorum, in quibus fuit promulgatum Concil. Trid. de quibus agit auctor *num.* 112. & 113. tum alibi; Vide quod decrevit Benedict. XIV. *die* 4. *Novembr.* 1741. ſuper dubiis reſpicientibus Matrimonia in Hollandia, & Belgio contracta, & contrahenda; jamque a me de his, & ſimilibus traditum eſt *in ſupplem.* verb. *Matrimonium* quidquid ſancivit dictus Summus Pontifex, *tum in cit. Conſtit.* 4. *Novembr.* 1741. quæ incipit *Matrimonia*, tum in aliis conſimilibus. Vide *ibi* ubi abunde de omnibus.

Articulus III.

Quo ad ea, quæ concernunt facultatem diſpenſandi in impedimentis Matrimonii.

PApa poteſt diſpenſare ſuper quovis impedi- 1
mento impediente, & ſuper impedimentis
de Jure Eccleſiaſtico dirimentibus. *Communis,*
arg. cap. Propoſuit 4. *de conceſſione Præbendæ,*
ubi Pontifex de ſua poteſtate loquens ſic ex-
preſſe dicit; *Qui ſecundum plenitudinem poteſta-*
tis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare. Papa 2
ex præſumpta Dei voluntate, urgente aliqua
gravi neceſſitate, diſpenſare poteſt ſuper im-
pedimentis de Jure Divino dirimentibus, quan-
do originem trahunt a voluntate humana, &
ad Deum referuntur, ut in impedimento Voti
ſolemnis, & hujuſmodi. Hoſtienſis *in c. Non*
eſt 5. *de Voto n.* 1. & ibi Abbas *n.* 5. D. Tho-
mas *in* 4. *diſt.* 38. *qu.* 1. *art.* 4. *quæſtiuncula*
prima in corpore, & ibi Richardus *art.* 9. *q.* 1.
in corpore, & ad primum; Henriquez *lib.* 8.
de Euchariſtia cap. 13. *n.* 2. *in comment. litt.*
R. Roſignolus *contract.* 15. *de Matrim.* 3. *præ-*
not. 10. *n.* 1. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 2. ubi
teſtatur de communi. Hinc Papa diſpenſare 3
poteſt, gravi urgente neceſſitate, ut presby-
ter, & Religioſus, ſeu Religioſa, contrahat
Matrimonium. S. Thomas *in* 4. *diſt.* 38. *qu.*
1. *art.* 3. *ad* 4. ubi ſic præciſe dicit: *Si com-*
munis utilitas totius Eccleſiæ, aut unius Regni,
vel Provinciæ expoſceret, poſſet convenienter, &
in voto continentiæ, & in voto Religionis diſ-
penſari, quantumcumque eſſet ſolemnizatum: non
enim per votum poſſet ſe homo deobligare ab eo,
in quo tenetur alteri. Unde talis poſſet immine-
re neceſſitas, ut poſſet alicui juſte prohiberi, ne
continentiam, aut religionem voveret, & eadem
neceſſitate manente, poteſt etiam in Voto diſpen-
ſari jam facto. S. Antonin. *in* 2. *par. tit.* 11.
cap. 2. §. 9. *& in* 3. *par. tit.* 1. *cap.* 15. §.
3. Medina *de ſacror. homin. continentia cap.*
21. *cum pluribus ſequent.* Tolet. *in Summa lib.*
4. *cap.* 19. *num.* 6. & pluribus aliis citatis,
Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Cum ad Mo-*
naſterium 6. *de ſtatu Monachor. nu.* 65. *&* 66.
ubi dicit hanc eſſe ſententiam communem
Theologorum, ac fere omnium Canoniſtarum,

quam

Digitized by Google

quam etiam tacite approbarunt varii Summi Pontifices, qui diſpenſarunt cum Epiſcopis, Cardinalibus, Religioſis, & Monialibus, ut videre eſt apud Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 28. & apud ipſum Fagnan. *loc. cit.* & alios.

4 Cœleſtinus enim III. diſpenſavit cum Conſtantia Filia Rogerii Siciliæ Regis, quæ cum eſſet Monialis profeſſa Panormi, nupſit Henrico VI. & ex tali conjugio jam quinquagenaria genuit Federicum Secundum, ut referunt Cajetanus *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *in princip.* Fagn. *loc. cit. n.* 69. & alii. Alexander III. diſpenſavit ad nubendum cum Nicolao Juſtiniano Sacerdote Monacho in Monaſterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad inſtantiam Venetorum Ducis, ut referunt Bartholomæus a S. Fauſto *de theſaur. Religioſ. lib.* 2. *q.* 36. *n.* 5. & Pineda *in Monarchia Eccleſiaſtica par.* 4. *lib.* 25. *c.* 7. §. 1. *pag.* 84. Fagn. *loc. cit. n.* 66. Gregorius XIII. diſpenſavit cum fratre Cardinalis Joioſæ Gallo Sacerdote profeſſo, & Provinciali Ordinis Capuccinorum, ut referunt Bartholomæus a S. Fauſto *loc. cit. qu.* 46. *a n.* 8. Fagn. *loc. cit. n.* 66. & alii. Alexander VIII. 14. *Jan.* 1690. cum Franciſco Leopoldo Comite Slabata Canonico Paſſavienſi Subdiacono, ut refert Reiffenſt. *lib.* 4. *decret. tit.* 6. *n.* 16. ubi teſtatur fuiſſe alias ſic diſpenſatum cum Cæſare Borgia, qui prius erat Cardinalis Diaconus; cum Ramiro Aragonum Rege, qui prius erat Epiſcopus, & cum pluribus aliis; & Juſtus Redn *tom.* 2. *operis Canonico-Politici tit.* 8. *fol.* 208. refert quod Juditha fuit Monialis Ratiſponenſis, & dein trium Regum Conjux, ſcilicet Bretiſlai Bohemiæ, Meciſlai Poloniæ, & Petri Hungariæ. Et multa alia exempla ſimilium diſpenſationum refert Urſaya *tom.* 4. *par.* 2. *diſcept.* 5. *per tot.*

5 Papa diſpenſare poteſt in Matrimonio rato nondum conſummato. *Communis*, teſte Rota Romana *dec.* tot. *n.* 7. *par.* 2. *diverſ. & in una Burgenſi*, *diſſolut. Matrim.* 27. *Jun.* 1594. *relat. inter impreſſas poſt ſecund. volum. Conſil. Farinac. quæ eſt* 86. *n.* 1. *in fin.* ubi ſic præciſe habet: *Et Domini quoad poteſtatem diſſolvendi Matrimonii rati non conſummati, dixerunt non eſſe dubitandum, quia hæc eſt communis opinio Canoniſtarum, præſertim de conſenſu conjugum, & ex juſta cauſa, cap. Ex publico, & ibi Gloſſa verb. conſummatum, de converſ. conjug.* Et de facto in Matrimonio rato diſpenſarunt Gregorius VII. Martinus V. Eugenius IV. & S. Pius V. ut referunt Arſdekin *tom.* 2. *pag.* 129. Delbene *part.* 2. *de inquiſit. dub.* 336. *ſect.* 66. *n.* 20. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. ut refert Juſtus Redn *tom.* 1. *Operis Canonico-Politici tit.* 3. *ſect.* 2. *n.* 26. & 27. *fol.* 46. & teſte Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 4. dictus Gregorius XIII. uno die quatuordecim Matrimonia rata diſpenſando diſſolvit quoad vinculum. Et plurima exempla ſimilia diſpenſationum refert Urſaya *tom.* 2. *par.* 1. *diſcept.* 3. *per tot. & tom.* 3. *par.* 2. *diſcept.* 21. *per tot.* addocens *n.* 153. Votum Sact. Congr. Conc. ſub die 20. Maii 1719. etiam diſſentiente uno ex Conjugibus.

Nequit autem Papa diſpenſare in Matrimonio Fidelium jam conſummato. *Communis* inter Catholicos contra Hæreticos volentes etiam Matrimonium conſummatum quoad vinculum ſolvi poſſe propter unius adulterium, aut diſceſſum a vera Religione. Et ratio eſt, quia, cum Matrimonium Fidelium elevatum ſit a Chriſto in Sacramentum, & ſignificet unionem indiſſolubilem ipſius Chriſti cum Eccleſia per carnem aſſumptam, expreſſe ipſemet Chriſtus præcepit *Matth.* 19. quod a nulla humana poteſtate poſſet diſſolvi, ibi: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Nec valet dicere, quod Matrimonium ratum, & conſummatum non differant, niſi accidentaliter. Unde, ſi Papa diſpenſare poteſt in rato, poſſit etiam in conſummato. Non valet, inquam, quia dato etiam, & non conceſſo, quod differant ſolummodo accidentaliter phyſice loquendo, differunt tamen ſubſtantialiter moraliter ob ſupervenientiam illius ſignificationis, quæ fundatur in unitate carnis, quæ ante conſummationem non aderat; duo enim Conjuges fiunt una caro per copulam conjugalem, *arg. cap. Debitum* 5. *de bigamis*, ubi dicitur, quod Matrimonium ratum ſignificat ſolummodo unionem Chriſti cum anima per gratiam, quæ, quia ſæpe in anima ſolvitur, etiam Matrimonium ratum ſolvi poteſt: At Matrimonium conſummatum, cum ex *dicto cap. Debitum*, ſignificet indiſſolubilem unionem Chriſti cum Eccleſia, etiam ipſum eſt indiſſolubile per quamcumque humanam poteſtatem; aliter aptum non eſſet ad illam indiſſolubilem unionem Chriſti cum Eccleſia repræſentandam. 6 7

Papa proprie & rigoroſe loquendo nequit diſpenſare in illis impedimentis, quæ ſunt Juris Divini naturalis independentis quoad originem ab humana voluntate. *Eſt fere communis*. Et ratio eſt, quia Jus naturale Divinum eſt ſupra quamcumque poteſtatem creatam, etiam Pontificiam; adeoque Pontifex non poteſt 8

Digitized by Google

teſt abſolute, proprie, & rigoroſe loquendo ſuper eodem diſpenſare, quia directe diſpenſatio tenderet in Jus Divinum naturale, ad quod non extenditur ejus facultas. Sic enim ſe habet Papa ad legem Dei, ſicuti inferior ad legem ſuperioris. Immo minor eſt proportio Papæ ad Legem Divinam, quam inferioris Prælati ad Legem humanam; *cap. Damnamus 2. de ſumma Trinitate, verſ. quia inter Creatorem & Creaturam;* ſed in Lege humana inferior nequit diſpenſare in Lege Superioris; *cap. Inferior 4. diſt. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. Clementina, Ne Romani 2. de electiòn.* §. 1. ubi expreſſe habetur, *quod Lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt*; ergo nec Papa diſpenſare poteſt in illis impedimentis, quæ ſunt Juris Divini naturalis independentis quoad originem ab humana voluntate, cum hoc videatur contrarium Sacris Canonibus; *c. Sunt quidam 6. c. Contra Statuta 7. c. Omne 8. cauſ. 25. quæſt. 1. cap. Super eo 4. de Uſuris, cap. Litteras 13. de reſtitut. ſpoliat. cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachor.*

9 Poteſt tamen Papa Jus Divinum interpretari, & declarare, quod in aliquo caſu valde particulari propter aliquas graviſſimas circumſtantias non obliget, cum ſcilicet ex Divinæ Legis obſervantia, aut aliquod majus bonum impeditur, aut aliquod grave damnum inde ſequitur, cujus exempla ſunt *in c. Licet 23. de teſtibus, in cap. Quanto 18. de Jurejurando,* Gloſſa *in c. Non eſt 5. de Voto*. Interpretatio enim authentica fieri poteſt ab habente eamdem auctoritatem; *c. final. de Conſtitutionibus*, videlicet a Legislatore ipſo, vel ejus Succeſſore, qualis eſt Pontifex, non tam Succeſſor Petri, quam Vicarius Chriſti cum plenitudine poteſtatis. Et ratio eſt, quia, ſi Pontifex in aliquo ſimili gravi & urgente caſu non poſſet Legem Divinam interpretari, & declarare, cum pro interpretatione ad Deum recurſus non pateat, non fuiſſet ipſe bonus Paterfamilias (quod nullimode eſt dicendum) ſi gregem ſuum dimiſiſſet ſine Paſtore, qui in caſibus dubiis, & arduis poſſet Jus Divinum interpretari, & declarare, & ſic omnibus ſuis ovibus pro neceſſitate conſulere. Abbas *in c. Propoſuit 12. de conceſſion. præbend.* Almain. *de poteſt. Eccleſ. cap. 13.* Turrecremat. *in Summa de Eccleſ. lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 53. & in cap. Conjunctiones 2. cauſ. 53. q. 3. num. 3.* Covarruv. 4. *decret. 2. part. cap. 6.* §. *9. n. 4.* Silveſter *verb. Papa q. 16. & 17.* Navarr. *lib. 4. conſil. in 2. edition. tit. de Sponſalibus, conſil. 39. n. 16. & tit. de deſponſat. impub. conſil. 4. n. 16.* Sotus *de Juſtit. & Jure lib. 10. q. 3. art. 1.* Vaſquez *in opuſcul. moral. in tractat. de Benefic. cap. 4.* §. *2. dub. 1. num. 122.* Suarez *de Eucbariſtia q. 74. art. 2. diſp. 43. ſect. 4. verſ. Tertia ſententia*, Cardinalis *in c. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachor.* §. *ultim. n. 7.* Catharinus *lib. 6. in Cajetanum in quæſtione illa: An Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni Religioſorum?* Barboſa *rub. ff. ſol. Matrim. 2. part. n. 104.* S. Thomas *in 2. 2. q. 54. art. 6. & in quodlibet. 4. art. 3. in corp. & ad primum*, Durandus *in 4. diſt. 33. q. 1. n. 15.* Roſignolus *contract. XV. de Matrim. III. prænot. X. n. 15.* Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. titul. 2. n. 454.* Fagnan. *lib. 1. decretal. in cap. Cum pridem 4. de pactis n. 80.* & alii paſſim.

Legati a latere, & Nuncii Apoſtolici poſ- 10
ſunt diſpenſare in ſua Provincia ſuper omnibus illis impedimentis, ſuper quibus poſſunt diſpenſare Epiſcopi in ſua Diœceſi; ipſi enim reputantur Ordinarii Judices ſuæ Provinciæ, textu expreſſo *in cap. Legatos 2. de Officio Le-*
gati in 6. Inſuper ſolent Legatis, & Nunciis 11
concedi a Summo Pontifice aliquæ aliæ ſpeciales facultates, & quantum ad præſens diſpenſandi ſuper impedimentis Matrimonii; *Primo*, diſpenſandi in tertio, & quarto, tam *conſanguinitatis*, quam *affinitatis* gradu ſimplici, & mixto tantum cum pauperibus in contrahendis Matrimoniis; In contractis vero cum hæreticis converſis etiam in ſecundo ſimplici, & mixto, dummodo nullo modo attingat primum gradum; & In his caſibus prolem ſuper impedimento *publicæ boneſtatis* ex ſponſalibus proveniente. *Tertio*, diſpenſandi ſuper impedimento *Criminis*, neutro tamen conjugum machinante, & reſtituendi Jus petendi debitum amiſſum. *Quarto*, diſpenſandi in Impedimento *Cognationis ſpiritualis* præter levantem, & levatum in Baptiſmo. *Quinto*, Nuncii Hiſpaniæ ex privilegiis S. Pii V. ſub die quarta Auguſti 1571. & Gregorii XIII. ſub die 25. Junii 1576. poſſunt diſpenſare cum Judæis in omnibus gradibus Jure Divino non prohibitis, vel conjunctis, vel attinentibus, & aliquando etiam diſpenſant in impedimentis dirimentibus poſt Matrimonium contractum, ſi occulta fuerint, & alii alias ampliores ſolent a Summo Pontifice pro exigentia temporum, locorum, & perſonarum obtinere facultates diſpenſandi, unde quiſque ſtare debet ſuis obtentis conceſſioni-
bus, & privilegiis. Omnes tamen ad hoc, 12
ut vi talium privilegiorum, ſeu facultatum

poſ-

Digitized by Google

poſſint valide diſpenſare in impedimentis Ma-
trimonii, debent omnino obſervare clauſulam,
quam Papa ſimilibus diſpenſandi privilegiis
adjicere ſolet his verbis : *Hæ vero Matrimo-
niales diſpenſationes non concedantur , niſi cum
clauſula : dummodo mulier rapta non fuerit , vel
ſi rapta fuerit , in poteſtate raptoris non exiſtat,
in diſpenſationibus hujuſmodi declaretur expreſſe
illas concedi tamquam a Sedis Apoſtolicæ Delega-
to . Ad quem effectum etiam tenor ejuſdem fa-
cultatis inſeratur cum expreſſione temporis , ad
quod fuerint conceſſæ, alias nullæ ſint .*
13 Conſimiles diſpenſandi facultates ſolent ob-
tinere Epiſcopi Germaniæ , Indiarum , aliique
in aliis remotioribus partibus , quas ſibi con-
ceſſas debet quiſque attendere , nec excedere,
ſemper ſervato adamuſſim ſibi factæ conceſſio-
nis tenore , & plene obſervata ſupradicta clau-
14 ſula . Epiſcopi independenter a ſimilibus ſpe-
cialibus conceſſionibus poſſunt pro utroque Fo-
ro juſta ex cauſa diſpenſare in duobus impe-
dimentis Jure Eccleſiaſtico ſolummodo impe-
dientibus , ſcilicet *Sacrato tempore* , & *Vetito* ,
niſi Papa aliquod Matrimonium ſpecialiter
15 vetet ; *Communis & certa* . Epiſcopi poſſunt
etiam ex juſta cauſa diſpenſare ſuper Impe-
diente impedimento Voti cujuſcumque Papæ
non reſervati , v. g. *Caſtitatis* ad tempus , vel
in perpetuum , ſi eſt conditionale , vel pœna-
le , item Voti non nubendi , vel Ordines ſu-
ſcipiendi ; *Communis & certa , argum. Ex-
trav. Etſi Dominicis , de pœnit. & remiſſion.*
ubi inter vota reſervata Summo Pontifici non
comprehenduntur ſupradicta ; Votum enim Ca-
ſtitatis perpetuæ ibi reſervatum intelligitur de
voto perfecto & abſoluto , & quidem præci-
ſe quoad ſubſtantiam , non item quoad qua-
litates , vel circumſtantias eorum ; quia , cum
talis reſervatio ſit præjudicioſa Juri ordinario
Epiſcoporum , tamquam odioſa eſt ſtricte in-
terpretanda juxta communiſſimam Doctorum
ſententiam ; *arg. cap. Odia 15. de Reg. Juris
in 6.* ibi : *Odia reſtringi , & favores convenit
ampliari* .
16 Epiſcopi ordinarie , & regulariter loquendo
nequeunt de Jure communi diſpenſare in ullo
impedimento dirimente ; *Communis* . Et ratio
eſt clara , quia omnia impedimenta Jure Ec-
cleſiaſtico dirimentia ſunt introducta decreto
Summi Pontificis , aut alterius Concilii Gene-
ralis ; Epiſcopi autem uti inferiores Papa , &
Generali Concilio nequeunt in eorum lege di-
ſpenſare ; *argum. cap. Inferior 4. diſt. 21. cap.
Cum Inferior 16. de majorit. & obedient. &
Clementina Ne Romani 2. de election.* ubi ex-
preſſe dicitur : *Lex ſuperioris per inferiorem tolli
non poteſt* . Extraordinarie tamen , ſeu in ca- 17
ſu magnæ & urgentis neceſſitatis poſſunt E-
piſcopi diſpenſare pro foro conſcientiæ in im-
pedimentis de Jure Eccleſiaſtico dirimentibus ,
ſi concurrant ſequentes conditiones . 1. Si im-
pedimentum ſit occultum . 2. Si Matrimonium
ſit publicum . 3. Si ſit contractum bona fide ,
ſive cum ignorantia impedimenti . 4. Si adeſt
gravis cauſa , ſeu neceſſitas , v. g. impedien-
di ſcandalum , quod certo oriretur in ſepara-
tione . Si neceſſitas ſit urgens , ita ut non pa-
tiatur dilationem , quia conjuges nequeunt ab-
ſtinere ab uſu putati Matrimonii , donec diſ-
penſatio a Pontifice , vel Nuncio veniat ; Sic
tenent communiter Doctores cum Reiffenſtuel
*lib. 4. decretor. in Appendice de diſpenſatione
ſuper impedimentis num.* 15. Barboſa *de Offic.
& poteſt. Epiſcop. allegat.* 35. Sanchez *lib. 2.
de Matrimonio diſp. 40. per tot.* La Croix *lib.
6. par. 3. num.* 835. *argum. cap. Quoniam 13.
cauſ. 1. quæſt. 7. cap. Sicut 11. de conſecrat.
diſt. 1. cap. Omnes 1. de Feriis , capit. Conci-
lium 2. de obſerv. jejunior. cap. Conſuluiſti 3.
de celebrat. Miſſar. & cap. Quod non eſt 1. de
Regulis Juris* , ibi : *Quod non eſt licitum in Le-
ge , neceſſitas facit licitum* . In qualibet enim
diſpoſitione intelligitur excepta neceſſitas ;
cap. Licet 6. de pœnit. & remiſſionib. Fagnan.
lib. 1. decret. in cap. Nihil 44. de election.
Immo etiam ante contractum Matrimo- 18
nium poſſunt Epiſcopi diſpenſare in impedi-
mentis de Jure Eccleſiaſtico dirimentibus ,
quando adeſt urgentiſſima neceſſitas ſalutis ani-
mæ , & non eſt aditus ad Papam , vel ratio-
ne moræ in expectatione diſpenſationis Ponti-
ficiæ eſt periculum incontinentiæ , aut alte-
rius gravis mali ſpiritualis ; *arg. Omnibus cit.
juribus* , quia , ut expreſſe dicitur *in cit. cap.
Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. *Neceſſitas non ha-
bet Legem , & in cap. Conſilium 2. de obſer-
vat. jejunior.* ibi : *Cum non ſubjaceat Legi ne-
ceſſitas* , & tenent Reiffenſtuel *loc. cit. num.*
15. Barboſa *loc. cit.* Boſco *de Matrimon. diſp.*
12. *ſect.* 13. *concluſ.* 3. Guttierez *qq. Canon.
l.* 1. *cap.* 23. Cardenas *in 1. Criſi diſſ. 97.
num. 4. & in 2. Criſi diſſ. 2. a num.* 626.
Vaſquez , Salas , Præpoſit. Caſtropal. Hurtad.
Reginald. Pont. Bonacina , Villalob. Baſſæus ,
Silvius , Victorellus , Molfeſius , Diana , Lean-
der , Homobon. Cornejo , Machado , Candi-
dus , & alii , quos citat , & ſequitur La
Croix *loc. cit. num.* 838. Et ita declaraſſe Six-
tum V. teſtatur Pyrrus Corradus *in praxi diſ-
penſat. lib. 8. cap.* 4. Et ratio eſt , quia non

eſt præſumendum, nec ullo modo credendum,
quod Papa in tali caſu neceſſitatis velit priva-
tive quoad Ordinarios ſibi reſervare cum diſ-
pendio boni communis animarum poteſtatem
a Chriſto Domino in bonum commune ipſa-
rum animarum conceſſam: Hoc enim non eſ-
ſet conſonum fini ejuſdem reſervationis, qui
eſt ad evitanda ſcandala, pericula, & pecca-
ta; non autem ut eiſdem irretiantur, & eſſet
contra ſuavem & providam gubernationem
Eccleſiæ, quæ poteſtatem ſuam gerere de-
bet, non in deſtructionem, ſed in ædificatio-
nem animarum, juxta illud Apoſtoli 2. *ad
Corinth.* 19. ibi: *Nam etſi amplius aliquid glo-
riatus fuero de poteſtate noſtra, quam dedit no-
bis Dominus in ædificationem, & non deſtru-
ctionem veſtram &c.*

19 Vicarius Generalis Epiſcopi, vi Officii ſui,
ſine ſpeciali mandato, nequit diſpenſare ſuper
impedimentis Matrimonii occultis in foro in-
terno, ſuper quibus poteſt Epiſcopus Jure Or-
dinario; *arg. cap. Quid agendum* 4. *de Procu-
rat. in* 6. *& cap. In generali conceſſione* 81. *de
Regulis Juris in* 6. *& l. Illud, ff. de Min.* &
tenent Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 12. Vin-
centius de Juſtis *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 158. 159.
de diſpenſationibus, Puteus *deciſ.* 53. *num.* 2.
lib. 3. Loterius *de Re Benefic. lib.* 1. *quæſt.*
28. *num.* 123. Boſco *de Matrim. diſp.* 12. *ſect.*
13. *concluſ.* 3. *num.* 189. Guttierez *lib.* 3. *ca-
non. qq. cap.* 19. *num.* 15. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 34. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop.
allegat.* 54. *num.* 121. poſt Gloſſam communi-
ter receptam *in cap. Quæ de cauſa* 9. *cauſ.* 2.
quæſt. 4. *verſ. Quidquid*, ubi ita argumenta-
tur: *Cum enim diſpenſatio ſe habeat inſtar re-
ſtitutionis in integrum, & reſtitutio in integrum
non delegetur per mandatum generale*; *argum. l.
Illud, ff. de Min.* ergo nec diſpenſatio. Et
ratio eſt, quia cum diſpenſatio ſit ex arduis,
& extraordinariis, non venit in generali man-
dato, in quo ardua, & extraordinaria non com-
prehenduntur, & patet a ſimili in diſpenſa-
tione pro foro interno, in ſuſpenſionibus, & Ir-
regularitatibus ex delicto occulto provenienti-
bus, quæ diſpenſatio, vi officii ſui, non com-
petit Vicario Generali ſine ſpeciali mandato,
ac commiſſione ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *de
reform. c.* 6. ibi: *Per ſeipſos, aut Vicarium ad*
20 *id ſpecialiter deputandum*. Multo minus poteſt
Vicarius Generalis, vi Officii ſui, ſine ſpe-
ciali mandato, diſpenſare pro foro externo
ſuper illis impedimentis, ſuper quibus Epi-
ſcopus diſpenſare poteſt ex ſpeciali facultate
a Papa ſibi conceſſa; *Communis ac certa*.

Epiſcopus poteſt Vicario Generali, aut aliis 21
Sacerdotibus idoneis communicare diſpenſan-
di facultatem, quam habet ex privilegio, ſeu
ſpeciali facultate pro utroque foro; *Commu-
nis*: conſtat enim clare ex clauſula, quæ ex-
preſſe ſolet apponi in ſimili privilegio, ſeu
facultate, ibi: *Communicandi has facultates in
totum, vel in partem*. Et communicare etiam 22
eam facultatem, quam habet Jure ordinario
pro foro interno; *Communis, arg. cap. Cum
Epiſcopus* 7. *de Offic. & poteſtate Delegati in* 6.
Non ſufficit tamen generalis deputatio, ſeu 23
commiſſio ad hoc, ut Vicarius Generalis poſſit
diſpenſare in dictis impedimentis; ſed requiritur
ſpeciale mandatum, ſeu ſpecialis delegatio vel
conceſſio, dicendo v. gr. *Concedo tibi etiam
omnem facultatem, quam ego habeo, ſive Jure
ordinario, ſive ex privilegio, aut ſpeciali Papæ
conceſſione diſpenſandi pro utroque foro in impe-
dimentis Matrimonii*. Sic contra paucos Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopi alleg.* 54. *n.*
59. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 40. Engel *de
Officio Vicarii num.* 10. eoque teſte alii com-
muniter; *arg. cap. Quid agendum* 4. *de Pro-
curat. in* 6. *& cap. In generali conceſſione* 81.
de Regul. Juris in 6.

Capitulum, ſede vacante, ejuſque Vicarius 24
Capitularis valide & licite poteſt diſpenſare
pro Foro conſcientiæ ſuper eiſdem impedi-
mentis occultis, ſuper quibus poteſt Epiſco-
pus Jure ordinario; *Communis*. Et ratio eſt,
quia Capitulum, ſede vacante, ſuccedit Epi-
ſcopo in omnibus, quæ ſunt Juriſdictionis or-
dinariæ (demptis ſolis caſibus in Jure ſpecia-
liter exceptis) *arg. cap. His, quæ* 11. *& cap.
Olim* 14. *de majorit. & Obedient. cap. Ad abo-
lendam* 9. *de hæretic. cap. Eccleſiæ Cathedrali*
4. *de ſupplend. negligent. Prælator. in* 6. *cap.
Cum nullus* 3. *de temporib. ordinat. in* 6. cum
ſimilibus. Non poteſt tamen diſpenſare ſuper 25
iis impedimentis, ſuper quibus Epiſcopus diſ-
penſat ex ſpeciali facultate ſibi conceſſa, aut
particulari privilegio; *Communis*; *argum. cap.
Paſtoralis* 11. §. *Præterea, de Officio Judic. or-
dinarii, & cap. Privilegium* 7. *de Reg. Juris
in* 6. ibi: *Privilegium perſonale perſonam ſequi-
tur, & extinguitur cum perſona*, & *l. In omni-
bus, ff. de Regul. Juris*, ibi: *In omnibus cau-
ſis id obſervatur, ut, ubi perſonæ conditio locum
facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quo-
que deficit*.

Commiſſarius Bullæ Cruciatæ poteſt pro ſo- 26
ro conſcientiæ diſpenſare in contracto ante
Matrimonium impedimento affinitatis ortæ ex
copula fornicaria in primo, vel ſecundo gra-
du,

Digitized by Google

du, tam lineæ tranſverſalis, quam rectæ, dummodo concurrant ſequentes conditiones, ſcilicet quod Matrimonium fuerit jam cum dicto impedimento contractum, ſervata forma Concilii; impedimentum ſit occultum; alter conjugum bona fide, & ignarus impedimenti contraxerit; & quod conjux ignorans de nullitate Matrimonii moneatur (tacita cauſa nullitatis, ſi videatur expedire ad evitanda ſcandala) ut ſic Matrimonium etiam ſecreto de novo tales conjuges inter ſe contrahere poſſint; *Communis*, patet enim hoc totum ex ipſamet Bulla Cruciatæ *, & cum aliis docet Vincentius de Juſtis *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 167. *de diſpenſa-*
27 *tionibus*. Commiſſarius Cruciatæ poteſt legitimare prolem ſuſceptam ex Matrimonio hujuſmodi poſt notitiam utriuſque Conjugis de impedimento quoad Ordines, & Beneficia tantum; Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 8. de Ju-
28 ſtis *loc. cit. num.* 168. & alii. Non poteſt tamen Commiſſarius legitimare prolem, quæ ex impedimento eſt illegitima, quando uterque conjux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in Matrimonio, & Matrimonium cum effectu contrahatur; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 26. de Juſtis *loc. cit. num.* 171. & alii paſſim. Pontifex enim facultatem Commiſſario concedendo, id facit in gratiam Matri-
29 monii. Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare poteſt ab impedimento orto ex affinitate ſuperveniente ad petendum debitum; Sanchez *loc. cit. num.* 13. Pontius *loc. cit. num.* 10. De Juſtis *loc. cit. n.* 169. & alii communiter.

30 Omnes Confeſſarii Regulares Mendicantes vi privilegiorum poſſunt diſpenſare ſuper quovis impedimento voti non reſervati, ideſt ſuper impedimento voti: I. Suſcipiendi Ordinem. II. Caſtitatis non perpetuæ. III. Etiam perpetuæ, ſed pœnalis. IV. Conditionati. V. Vel ex metu emiſſi. VI. Vel urgente neceſſitate. VII. Non nubendi; Sporer *in* 2. *præceptum Decal. cap.* 3. *ſect.* 2. *num.* 54. Sanchez *lib.* 4. *Moral. cap.* 43. *num.* 2. Herincx *diſp.* 4. *de voto qu.* 6. *num.* 65. & communis aliorum, tam Theologorum, quam Canoniſtarum, ut teſtatur, & tenet Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretor. tit.* 34. *num.* 39. & *lib.* 4. *in Appendice de diſpenſatione ſuper impedimentis* §. XI. *num.* 538. & 539. & patet clare ex pluribus privilegiis Summorum Pontificum, ut Innocentii VIII. Eugenii IV. Martini V. Pauli III. Gregorii XIII. ut videre eſt in Compendiis Privilegiorum Dominicanorum, Minorum, Auguſtinianorum, Carmelitarum, Societatis Jeſu, ac
31 aliorum Regularium. Non habent tamen diſti Confeſſarii Regulares Privilegium diſpenſandi ſuper omnibus impedimentis, tam dirimentibus, quam impedientibus, ſuper quibus Jure ordinario diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ut prætendunt aliqui. Et ratio noſtra eſt, quia talis facultas non competit Regularibus, nec ex Jure, ut omnes concedunt, nec ex privilegio; cum nullum allegari poſſit, prout etiam ipſi Adverſarii nullum allegant. Nec valet dicere, quod ſicuti Confeſſarii Regulares Mendicantes poſſunt diſpenſare ſuper quovis impedimento Voti non reſervati, ſuper quo Jure ordinario poſſunt Epiſcopi, ita etiam poſſunt diſpenſare ſuper omnibus impedimentis, tam dirimentibus, quam impedientibus, ſuper quibus diſpenſare poſſunt Jure ordinario Epiſcopi. Non valet, inquam, quia in tantum poſſunt diſpenſare ſuper votis, ſuper quibus poſſunt Jure ordinario Epiſcopi, in quantum ad hoc habent ſpecialia & expreſſa privilegia ſibi conceſſa a variis Summis Pontificibus, ut patet *ſupra num.* 30. Nullum autem privilegium habent diſpenſandi ſuper omnibus impedimentis, ſuper quibus poſſunt Epiſcopi. Unde Adverſariorum opinio non eſt ſequenda, utpote omnino periculoſa, & penitus improbabilis *, ut recte advertunt Gobat *in Theologia experimentali tract.* 9. *num.* 721. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decretor. in cit. Appendice num.* 140. & 141. Cardenas *in* 2. *Criſi diſſ.* 2. *num.* 379. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 892. & alii paſſim.

Juxta varios magni nominis Doctores poſ- 32
ſunt Confeſſarii Regulares poſt Matrimonium, ſive bona, ſive mala fide jam contractum, diſpenſare pro foro interno ſuper occulto impedimento affinitatis, etiam in primo gradu, & prolem inde ſuſceptam legitimam declarare. Sic expreſſe docent Richardus, Roffenſis Epiſcopus, ab omnibus etiam Adverſariis ſumme laudatus tamquam Vir celeberrimæ doctrinæ & ſanctitatis, ab Henrico VIII. Angliæ Rege in odium Fidei Catholicæ occiſus, & conſequenter Martyr, in ſuo libello *de cauſa Matrimonii Regis Angliæ*; Chaſſaing. *de privileg. Regular. tract.* 5. *cap.* 5. *propoſit.* 3. Veracrux 2. *part. Speculi aurei art.* 27. *verſ. Et hoc confirmatur expreſſe*, Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. in cit. Appendice num.* 542. & *ſequent.* & alii: & probant ex privilegio, quod dicunt per Bullam fuiſſe a Leone X. conceſſum Auguſtinianis, ſcilicet, *Quod cum his, qui in primo affinitatis gradu ſcienter, aut ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit, neque in Judicium productum, diſpenſare valeant; ut de no-*

Digitized by Google

vo contrahunt, *& in eodem contractu Matrimonio remaneant*, *prole etiam legitimata*. Ita tenor privilegii, uti patet ex Bulla Leonis.

Hoc privilegium in terminis etiam adducit doctiſſimus Rodriquez noſter *tom.* 3. *qq. Reg. qu.* 2. *art.* 2. dicens verum eſſe, *Quod Leo X. Fratribus Auguſtiniani Ordinis conceſſit dictum privilegium per totum Orbem Chriſtianum*, *quemadmodum in ejus Bulla palam continetur*; ſunt formalia verba Rodriquez, quæ non protuliſſet, ſi Bullam non vidiſſet, & legiſſet. Et addit, *Roffenſis Epiſcopi teſtimonio certe credendum eſt propter ejus maximam Sanctitatem*, *ſiquidem pro Fide Catholica gladiis impiorum occubuit*. Licet poſtea idem privilegium impugnet, dicens cum aliis non eſſe in uſu. Idipſum privilegium ex Veracrux adducit etiam Quintanadvenas *ſingularium tract.* 9. *ſingular.* 1. *n.* 1. addens ad finem: *Veracrucio*, *utpote Auguſtiniano*, *in privilegiis ſui Ordinis ſcribenti*, *Fides adhibenda videtur*. Idem privilegium allegat etiam Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *num.* 28. Pellizarius *in Manuali Regularium lib.* 8. *cap.* 3. *nu.* 343. Gobat *in Theologia experimentali tract.* 9. *num.* 719. Baſſæus, Bonagratia, & alii communiter.

Nec (dicunt defenſores hujus privilegii) Nec valet aſſerere, hoc privilegium non eſſe in uſu, quia dato, & non conceſſo, quod non ſit in uſu, id provenit ex ignorantia ejuſdem privilegii, quali non uſu privilegia minime amittuntur, juxta Innocentium *in cap. Accedentibus*, *princ. de privil.* Donat. *tom.* 1. *tract.* 12. *q.* 6. *num.* 6. *arg. l. His uſumfructum*, *ff. quibus modis uſusfructus amittitur*. Nec etiam obſtat, addunt ipſi, allegatum privilegium non competere Epiſcopis, quia conſtat Regulares pluribus aliis etiam privilegiis gaudere, quibus carent Epiſcopi, uti bene *loc. cit.* obſervat Chaſſaing. Hactenus Reiffenſtuel *loc. cit. a num.* 542. qui dein adductis, & ſolutis aliis Adverſariorum objectionibus *ſub n.* 549. ſic expreſſe concludit: *Ex quibus omnibus*, *cum aperte conſtet viros doctrina*, *& virtute celeberrimos*, *fideque digniſſimos pro certo aſſerere*, *& teſtari ſæpe dictum privilegium per Bullam Leonis X. revera fuiſſe conceſſum*, *rationes vero*, & *fundamenta Doctorum idem privilegium impugnantium ſolum apparentia*, *non autem efficacia videantur*, *ſufficienter probata videtur* . . . *vera exiſtentia quæſtionati privilegii*.

33 Aſt vero, cum ſententia defendens tale privilegium ſit contra communiorem aliorum, ut fatetur ipſemet Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 542. & deinde *ſub num.* 550. dicit conſultum non eſſe, ut Regulares Mendicantes ordinarie, vel paſſim illo etiam pro ſolo conſcientiæ foro utantur, ſed ad Pœnitentiariam recurrant, dicendum eſt cum communiori & veriori ſententia, non licere in praxi uti tali privilegio, adeoque non poſſe Regulares poſt contractum Matrimonium diſpenſare pro foro interno ſuper occulto impedimento affinitatis in primo gradu. Sic pluribus adductis probat, & tenet Cardenas *in* 2. *Criſi diſſertat.* 2. *a num.* 348. Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 6. *num.* 28. Gobat *l. c. tract.* 9. *num.* 725. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 892. Quintanadvenas, Vega, Henriquez, & alii communiter obſervantes tale privilegium Leonis X. non reperiri apud illos, qui diligenter collegerunt Mendicantium privilegia, nec ullibi reperiri aſſertam Bullam ſimilis conceſſionis.

An autem, quando, & cum quibus poſſint Regulares, & alii diſpenſare ad petendum debitum? Vide verb. *Debitum conjugale artic.* 2. *per tot.* 34

An vero diſpenſatio ſine juſta cauſa ſit valida, & licita? Vide verb. *Diſpenſatio*. 35

Hic pro complemento eſt advertendum, quod Regulares in iis, in quibus habent privilegium diſpenſandi, non poſſunt uti tali privilegio extra Sacramentum Pœnitentiæ, ut probabilius tenent Roſignolus *contract. XV. de Matrimon. III. prænot. XII. num.* 31. Corduba *in Summa q.* 152. Manuel *in Bulla Cruciatæ* §. 9. *num.* 113. *reg.* 9. Ludovicus Lopez 2. *part. inſtruct. ubi de clavibus cap.* 9. *col.* 9. Vega *tom.* 2. *ſummæ c.* 129. *cauſ.* 34. Hieronymus Sorbus Capuccinus *in ſuis adnotationibus ad compendium privilegiorum Minorum*; *verb. Votum*, *nota* 9. Ludovicus Beja *p.* 2. *moral. reſp. caſ.* 9. Sayrus *lib.* 6. *Clavis c.* 11. *num.* 105. *& lib.* 5. *c.* 60. *num.* 10. Sanctarellus *de Jubilæo c.* 8. *dub.* 8. Suarez *tom.* 2. *de Religione lib.* 6. *c.* 16. *n.* 4. & alii magis communiter. Et ratio deducitur ex eo, quod habetur in privilegio Pauli III. conceſſo Religioſis Societatis Jeſu, ubi dicitur: *Et confeſſionibus diligenter auditis conceditur facultas abſolvendi*, *nec non & vota commutandi*: ubi per ly *confeſſionibus diligenter auditis* importatur ablativus abſolute poſitus; ablativus autem abſolute poſitus importat conditionem requiſitam; *l. A teſtatore*, *ff. de condition. & demonſtrat.* Tum quia hujuſmodi facultas non conceditur Regularibus quomodocumque, ſed Regularibus Confeſſariis deputatis, ut conſtat ex privilegio *in compendio Societatis Jeſu*, *verb. Diſpenſatio* §. 10. ibi: *Per facultatem Benedicti-* 36

nis

Digitized by Google

nis conceſſam a Martino V. poſſunt noſtri Confeſſores deputati diſpenſare in votis &c. ergo præciſe in actu Confeſſionis ; aliter ſuperflue exigeret ſtatum, & qualitatem Confeſſarii, ſi etiam extra Confeſſionem poſſet diſpenſare. Quamvis enim commutatio, & diſpenſatio in votis non exigat ſecundum ſe Confeſſionem Sacramentalem, prout tamen fit a Confeſſario Regulari ex conceſſione Pontificum, exigit talem Confeſſionem, cum Regulares non exerceant judicium, niſi in ipſa Confeſſione.

37 Contrarium tamen tenent Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 16. *num.* 11. Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis c.* 30. *num.* 6. Quintanadvenas *tract.* 9. *ſingular.* 11. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 14. Gobat *tract.* 10. *num.* 604. Portell. Averſa, & alii volentes, quod Regulares poſſint diſpenſare etiam extra Confeſſionem. Immo Quintanadvenas *l. c.* & Gobat *loc. cit. num.* 604. dicunt poſſe Regulares diſpenſare etiam cum abſentibus, & proinde, ſi Parochus ſcribat alicui Religioſo facultatem habenti, *Peto a R. V. ut diſpenſet cum N. N.* (tacito proprio nomine) *in debiti petitione*, erit res ſalva, cum Confeſſarius reſcripſerit, *Diſpenſo ;* dummodo ſubſit cauſa rationabilis, quæ vix poteſt deeſſe. Sic Gobat *l. c. n.* 604. * Abſit tamen, ut quis hanc ſententiam ad praxim deducat.

38 Diſpenſatio Matrimonialis ſuper tertio, & quarto gradu ſimplici, non ſe extendit, nec tollit impedimentum duplicis, tertii, & quarti gradus ; Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Etſi Matrimonialis*, §. 1. & 6. Diſpenſatio Matrimonialis obtenta ſuper gradu remotiori, reticito proximiori, eſt valida, modo hic primum gradum nullatenus attingat ; Idem *ibid.* §. 6. Hinc validum eſt Matrimonium contractum ope diſpenſationis obtentæ ſuper quarto gradu, nulla tertii gradus facta mentione, & antequam litteræ declaratoriæ præſcriptæ a S. Pio V. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*, fuerint obtentæ ; Idem *ibid.* §. 6. Et jam declaraverat S. Congr. Concil. *in Lucerien. Nullitatis Matrimonii* 28. *Mart.* 1722. quamvis ſine dictis litteris declaratoriis Matrimonium eſſet illicitum ; Idem *ibid.* §. 6. Dictæ enim litteræ declaratoriæ ſuper propinquiori gradu requiruntur, ut caveatur ſcandalum, ne forte aliqui videntes Oratores fuiſſe diſpenſatos in gradu remotiori, exiſtiment Matrimonium eſſe nullum, ſi per dictas Apoſtolicas Litteras non ſit declaratum non obſtare diſtantiam propinquioris gradus : Unde Ordinarius in foro externo, exequendo litteras diſpenſationis, non debet diſpenſare, niſi exhibitis litteris declaratoriis ſuper gradu propinquiori : Quod ſi poſt contractum Matrimonium, ſciat Oratores (aliquo tamen denuntiante) non expreſſiſſe gradum propinquiorem, deberet illos ſeparare, donec dictas litteras declaratorias exhibuerint ; At vero ſi ob omiſſionem expreſſionis hujuſmodi nullum ſcandalum immineat, nec res deducta ſit ad forum externum, valebit Matrimonium ſine hujuſmodi litteris declaratoriis, quæ deſerviunt tantum pro foro externo, & pro ſcandalo vitando ; ut recte docent Pyr. Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 19. & alii paſſim.

Diſpenſatio in radice Matrimonii a ſolo Ro- 39
mano Pontifice, & quidem nonniſi ex cauſis admodum urgentibus conceditur. Idem Pontifex, *ibid.* §. 7. Diſpenſatio autem in radice Matrimonii intelligitur ſolum de impedimento ortum habente a jure Eccleſiaſtico, non autem a jure Divino, aut naturali, & per eam non fit, ut Matrimonium nulliter contractum, non ita fuerit contractum, ſed effectus de medio tolluntur, qui ob hujuſmodi Matrimonii nullitatem, ante indultam diſpenſationem, atque etiam in ipſo Matrimonii contrahendi actu, producti fuerunt ; Idem *ib.* §. 7. ſe referens ad tradita ab ipſo in diſcurſu confecto dum in minoribus Secretarii Congregationis Concilii munere fungeretur in cauſa *Pragen. Matrimonii* propoſita *die* 13. *Junii* 1720. 16. *Januarii* 1723. 28. *Aug. ejuſdem anni, & tandem reſoluta die* 18. *ſequentis Sept.*, uti videri poteſt *tom.* 1. *&* 2. *Theſauri Reſolutionum* dictæ Congregationis, ubi dicit, quod quemadmodum Summus Pontifex poteſt legem Eccleſiaſticam irritare, & revocare, non tantum quoad impoſterum ſecuturos effectus, ne incurrantur, ſed etiam quoad effectus antea productos, juxta Textum *in Clementina quoniam, de Immunit. Eccleſ.* ſic diſpenſando in radice Matrimonii, ideſt in origine, ſeu initio ipſius, & revocando impedimentum dirimens Matrimonium, & ſimul, & ſemel abrogando legem Eccleſiaſticam, quæ dictum ſtatuit impedimentum, facit ut diſpenſatio retrotrahatur ad originem ſive initium Matrimonii, & ſic quod proles quoad omnes effectus legitima ſit, & habeatur, & quidem quoad effectus etiam civiles directe in Territoriis ſuæ temporali juriſdictioni ſubjectis, juxta ea, quæ ex celebri reſponſo Innocentii Papæ Tertii *in cap. Per venerabilem, qui filii ſint legitimi*, plane colliguntur, & quoad Territoria alienæ temporalis juriſdictionis ſaltem indirecte quoad dictos effectus civiles.

Digitized by Google

40 Diſpenſatio in radice Matrimonii ab altero obtenta, ſub narrativa, quod alter conjux impedimentum ignoret, nulla eſt, ſi alter demonſtret, ſe impedimenti conſcium fuiſſe ante petitam, obtentamque diſpenſationem; Idem *ibid.* §. 7. Scientia tamen, aut diſſenſus poſt diſpenſationem ſuperveniens, non attenditur; Idem *ibid.*

41 Impedimentum dirimens Matrimonium non oritur ex præcedenti adulterio, ſi machinatio abſit, & fides futuri Matrimonii; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 113. incip. *Reddita* §. 15. & 30. Vide ſupra verb. *Adulterium*.

42 Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis ex Matrimonio rato non conſummato eſt fortius eo, quod ex ſponſalibus oritur; Idem Conſtitut. 89. incip. *Alias* §. 15. ubi Pontifex mandat Epiſcopis, & Miſſionariis Serviæ, quod idcirco ab hujuſmodi diſpenſatione concedenda abſtinere debeant, non obſtantibus amplis facultatibus ſibi conceſſis.

Additiones ex aliena manu.

43 Ut Epiſcopus diſpenſare valeat ſuper impedimentis dirimentibus, Matrimonio jam contracto, tunc quum facile recurri ad Sedem Apoſtolicam nequit, plura concurrant oportet, quam ea, quæ affert Auctor *num.* 17. I. Scilicet ut Matrimonium contractum ſit ſervata forma *a Concilio Tridentino* præſcripta. II. Ut bona fide ſit contractum. III. Ut ſit *conſummatum*, quam conditionem, eamque omnino neceſſariam omittit *Auctor*. IV. Ut impedimentum ſit occultum. V. Ut nequeat ſine gravi ſcandalo fieri ſeparatio; *S. M. Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib. 9. cap.* 12. *num.* 1. 2. & 3. *P. Girald. in not. ad Maſchat. Inſtit. Canonic. lib.* 4. *tit.* 21. *tractat. ib. inſerto de diſpenſat. Matrim.* §. 6.

44 Cæterum ſi occultum illud impedimentum poſtea detegatur, & deducatur ad Forum contentioſum nova, eaque pontificia diſpenſatione opus eſt; *Iidem Auctores locis mox citatis.*

45 Matrimonio vero nondum contracto, etiamſi gravis urgeat neceſſitas, Epiſcopum haud diſpenſare poſſe ſuper impedimentis dirimentibus publicis, quidquid nonnulli ſentiant, & cum his fortaſſis Auctor *num.* 18. qui non limitat ſuam propoſitionem ad impedimenta occulta ex mente Sacræ Congregationis univerſalis Inquiſitionis, tum Congregationis Concilii Interpretis, probat *S. M. Benedict. XIV. ubi ſupra*, qui ita concludit: *Sacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, & Supremæ Inquiſitionis, non ſemel proſcripſerunt tamquam falſam & temerariam propoſitionem aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico, quod obſiſtat matrimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas.*

IMPOTENTIA. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a n.* 29. *ad* 38.

IMPUDICITIA. Vide verb. *Luxuria a n.* 70. *uſque ad finem.*

INCENDIARII.

SUMMARIUM.

1 *Incendiarius quis proprie ſit, & qua pœna multandus*, ad num. 2
3 *Incendiarius abſque dolo malo qua pœna puniatur, & ad quid teneatur in foro interno*, ad n. 5
6 *Quid Jure Canonico ſtatutum ſit contra Incendiarios Eccleſiarum, & Locorum Piorum*, ad n. 8
9 *Et quid Jure eodem contra Incendiarios rerum profanarum, ſeu Locorum non ſacrorum*, ad num. 12
13 *Quando Incendiorum Auctores latent, quorum culpa præſumantur exorta*, ad n. 14
15 *Qui in agro ſuo ignem accendit, ut ſtipulas vel ſpinas comburat, ſi ex improviſa ventorum vi ignis ulterius egrediatur & damna aliis inferat, an teneatur ad reſtitutionem.*
16 *Incendiarii an gaudeant aliquando Immunitate Eccleſiaſtica.*

INcendiarius proprie loquendo eſt, qui dolo malo, ex odio, vel vindicta, vel alicujus commodi, aut lucri conſequendi gratia, Civitatem, Oppidum, Pagum, Prædium, Ædes, vel alia bona aliena, ut ſegetes, acervos frugum, fœni, lignorum, ſilvam, & hujuſmodi ſuppoſito igne incendit, vel ad hoc mandatum, auxilium, vel conſilium ſcienter dat. *Eſt in re communis, argum. cap. Peſſimam* 32. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. *cap. Si quis domum* 6. *de injuriis, & l. Qui ædes* 9. *ff. de incendio, & ruina*, cum ſimilibus. Pœna incendiarii dolo malo, data opera, ut ſupra, incendium cau- 1 2

cauſantis de Jure Civili habetur ſtatuta, ut
ſequitur, *in l. Qui ædes, ff. de incendio, & ruina*, ibi: *Qui ædes, acervumve frumenti
juxta domum poſitum combuſſerit, vinctus & verberatus
igne necari jubetur*. Item *in l. fin. ff.
de incendio, & ruina* ſic ſtatuitur: *Qui data
opera in Civitate incendium fecerint, ſi humiliori
loco ſint, beſtiis objici ſolent, ſi aliquo gradu
id fecerint, capite puniuntur, aut certe in Inſulam
deportantur;* ubi Gloſſa *in fine* addit, *ut
igne crementur*. Idem *in l. Capitalium* 28. §.
12. *ff. de pœnis* ita habetur: *Incendiarii capite
puniuntur, qui ob inimicitias, vel prædæ cauſa
incenderunt quid intra oppidum, & plerumque
vivi exuruntur, qui vero Caſam, aut villam
aliquanto levius;* & ut ſtatuit Carolus V. in
ſua conſtitutione *art.* 125. *Incendiarii doloſi omnes
indiſtinctè debent vivi igne comburi*.

3 Qui autem ſine dolo malo, ex ſola negligentia,
vel imprudentia cum culpa tamen, ſive
lata, ſive levi, ſive leviſſima incendium
cauſavit, non tenetur ad pœnam ordinariam,
ſed de jure civili tenetur ad reſarciendum damnum
illatum, & ad aliam mitiorem pœnam
arbitrio Judicis imponendam; *arg. l. Qui
ædes* 9., *ff. de incendio, & ruina, l. Capitalium*
28. §. 12. *de pœnis* §. *Incendiarii, verſ.
Nam fortuita, juncta Gloſſa, verb. Jactura, l.* 1.
§. 1. *ff. de Effract.* Farinac. *in praxi criminal.
quæſt.* 110. *num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal.
tit.* 17. *num.* 28. *& ſequent.* Pirhing
4 *ibid. num.* 48. & alii paſſim. Ad talem vero
reſtitutionem non tenetur in foro interno ante
ſententiam Judicis, niſi ex ſua culpa lata
Theologica graviter peccaminoſa ſit cauſatum
incendium ſeu damnum, culpa enim Juridica
levis, vel leviſſima non obligat in foro
interno ad reparationem damni ante ſententiam
Judicis; Lugo *diſp.* 8. *de Jure, & Juſtit.
ſect.* 3. *num.* 46. *& ſect.* 4. *n.* 54. Leſſius *lib.* 2.
c. 7. *n.* 44. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 3. *& tit.* 36.
num. 43. & alii communius, & probabilius.
5 Incendium mere fortuitum ſine ullius culpa
ortum, in nullo foro obligat ad reſtitutionem,
nec ullam pœnam in aliquem inducit*; l. Si
fortuito* 11. *ff. de incendio, & ruina, l. Si
quis* 9. §. 3. *ff. locati, & l. Ex conducto* 15.
§. 2. *&* 3. *ff. eod.*
6 De Jure Canonico Incendiarii Eccleſiarum,
aliorumque locorum ſacrorum, & locorum
ipſis ad triginta paſſus contiguorum, juxta
cap. Definivit 35. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ſi dolo malo
id faciant, ſunt ipſo Jure, ſeu facto, excommunicati;
arg. cap. Canonica 107. *cap.* 11.
q. 3. *cap. Omnes Eccleſiæ* 5. *cauſ.* 17. *q.* 4. *cap.
Si quis* 31. *quæſt.* 33. *n.* 8. Tales Incendiarii 7
antequam per Eccleſiæ ſententiam ſint publice,
& nominatim denunciati, poſſunt abſolvi
ab Epiſcopo, Hoſtienſ. *in Summa, Rub. de
incendiariis tit.* 17. *n.* 9. Silveſter, *verb. Incendiarius
q.* 1. *n.* 2. Pirhing *lib.* 5. *decret. tit.* 17.
n. 4. Reiffenſtuel *ibid. num.* 35. Poſtquam au- 8
tem ſunt publice, & nominatim denunciati,
a ſolo Papa poſſunt abſolvi ab ipſa Excommunicatione,
textu clariſſimo *in cap. Tua nos* 19.
de ſentent. Excomm. ibi: *Incendiarii, ex quo
ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati, pro abſolutionis
beneficio ad Apoſtolicam ſedem ſunt mittendi*.
Incendiarii rerum profanarum, ſeu lo- 9
corum non ſacrorum, ſicuti & mandantes, &
qui auxilium, vel conſilium dolo malo eis
dederint, incurrunt Excommunicationem, ſolum
ſententiæ ferendæ, non autem latæ, aut
ipſo facto, textu expreſſo *in cap. Si quis* 31.
& cap. Peſſimam 32. *cauſ.* 23. *q.* 8.

Incendiarii, qui dolo malo id faciunt, ne- 10
queunt abſolvi, niſi damna cauſata reſarciant,
& jurent ſe non amplius id facturos, textu
expreſſo *in cit. cap. Peſſimam* 32. *cauſ.* 23. *q.* 8.
ubi de incendiario ſic ſtatuitur: *Nec abſolvatur,
niſi prius damno, cui id intulit, ſecundum
facultatem ſuam, reſarcito, juret ſe ulterius ignem
non appoſiturum*. Incendiarii, ſi impœnitentes 11
decedant, privari debent Eccleſiaſtica ſepultura,
textu expreſſo *in cit. cap. Peſſimam*, ibi:
*Et ſi mortuus fuerit Incendiarius, Chriſtianorum
careat ſepultura*. Si autem ante mortem pœnitentes
fuerint ab Excommunicatione abſoluti,
poſſunt in loco ſacro ſepeliri; At ſi ab
ipſis non fuit facta reparatio damnorum ex incendio
cauſatorum, tenentur ipſorum heredes,
& ad id compelli poſſunt, textu clariſſimo *in
capit. In litteris* 5. *de Raptoribus, Incendiariis &c.*

Quando neſcitur, unde incendium ſit exor- 13
tum, præſumitur exortum culpa inhabitantium,
cum ædium incendia plerumque aliqua, ſi non
lata, ſaltem levi, vel leviſſima culpa, & negligentia
inhabitantium oriantur; *l. Nam ſalutem*
3. §. 1. *ff. de Offic. præf. Vigil.* ibi: *Plerumque
incendia culpa fiunt inhabitantium*. Ta- 14
men inhabitantes ad damna inde ſecuta reſarcienda
etiam in Foro externo non obligantur,
niſi culpa alicujus in ſpecie, & determinate
rationabiliter præſumatur; Farinacius *in praxi
crimin. q.* 110. *n.* 93. Gailus *Practic. obſerv.
lib.* 2. *obſerv.* 21. *n.* 3. Alexander *conſil.* 50. *n.* 9.
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 38. & communis aliorum.
Et ratio eſt, quia Incendium non probata
culpa certi hominis, inter caſus fortuitos
nu-

Digitized by Google

numeratur. Gailus *loc. cit. arg. l. Incendium*, *Cod. Si certum petatur*. Tum quia non præſumitur dolo alicujus certi factum tale incendium, quia dolus nunquam præſumitur; *leg. Merito* 51. *ff. Pro ſocio*, ſed claris iudiciis probari debet; *l. Dolum* 7. *Cod. de dolo malo*, ibi: *Dolum ex indiciis perſpicuis probari convenit*. Probatio enim debet eſſe certa, alias nihil valet; *cap. In præſentia* 8. *de probationibus*.

15 Incendium dicitur caſus fortuitus in eo, qui in agro ſuo ignem accendit, ut ſtipulas, vel ſpinas comburat, ut facilius arare, & ſerere poſſit, ſeu ut agrum impinguet, & fœcundet; Si expoſt orta tempeſtate, & ventorum vi ulterius egrediatur, & fundo vicini damnum faciat; tunc enim is, qui ignem ſic in ſuo agro accendit, non tenetur de tali incendio, & damno, tamquam de caſu fortuito, dummodo tamen adhibuerit diligentiam circa tempus, circa locum, & alias circumſtantias, ne ignis longius egrederetur. Marian. *in cap. Si quis domos num.* 13. *de injur. & damn. dat.* Angelus *de Maleſic. in verb. Incendiario num.* 9. *ad med.* Rubeus *de igne num.* 6. Farinac. *in tit. de variis & diverſ. crim. quæſt.* 110. *num.* 142. *&* 151. Panimoll. *deciſ.* 55. *num.* 19. *&* 20. Joſeph. Ludovic. *deciſ. Peruſin.* 21. *num.* 21. *part.* 1. Salicet. *conſil. crim. diverſor.* 31. *num.* 2. *verſ. vel etiam ſi ſubita vi*, *lib.* 1. *in parvis*, Cephal. *conſil.* 362. *n.* 22. Cepol. *de ſervit. ruſtic. prædior. cap.* 44. & alii paſſim.

16 Incendiarii, quando non ſunt Depopulatores agrorum, gaudent Immunitate Eccleſiaſtica, ſeu Aſyli. Farinac. *de immunitate Eccleſ. cap.* 6. *num.* 105. Diana *reſol. moral. p.* 7. *tract.* 1. *de immun. Eccleſ. reſolut.* 16. *verſ. ſed hæc opinio*; Panimoll. *deciſ.* 89. *n.* 27. Bonacina, & alii paſſim: Hoc enim crimen non excipitur in Bulla Gregorii XIV. incip. *Cum alias*, nec in Bulla Benedicti XIII. incip. *Ex quo*. Quamvis enim hoc crimen ſit ſimile Depopulationi agrorum, tamen, cum non ſit idem, ſed diverſum; illius criminis exceptio firmat regulam in hoc alio caſu non excepto; *arg. l. In iis quæ*, *ff. de legibus*. Unde ipſamet Sacra Congregatio Immunitatis decrevit, ut ſequitur: *Gaudent immunitate mulieres detentæ in Hoſpitali dedita opera Incendiariæ ipſius Hoſpitalis, & ideo una ex eis carcerata in dicto Hoſpitali, eſt eidem loco reſtituenda. Et Vicarius mandans, ſuperior Hoſpitalis conſulens, ac Birruarii exequentes carcerationem, conſulant conſcientiæ ſuæ. Sacra Congregat. Immunit. in Ferratien.* 13. *Maii* 1692. *lib. decret. Grimald. pag.* 129.

INCENSATIO. Vide verb. *Thurific. per totum*.

INCESTUS.

Inceſtuoſum Matrimonium quomodo, & quando in radice ſanari poſſit, & inceſtuoſa proles quomodo legitimetur? Vide in tom. 3. Verb. *Filius*.

Alia ad rem vide Verb. *Luxuria a num.* 12. *ad* 20. & verb. *Pœna*, *art.* 2. *a num.* 138. *ad* 144.

INCORRIGIBILIS.

1 Requiritur ſententia declaratoria Judicis Eccleſiaſtici ſuper Incorrigibilitate Clerici, antequam poſſit conſignari Curiæ Laicæ. *Sac. Congregat. Immunit. in Hieracen.* 26. *Auguſt.* 1636. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 12.

2 Ejectus a Religione tamquam incorrigibilis gaudet privilegio Fori juxta decretum editum de Ordine F. M. Urbani VIII. de Regularibus Apoſtatis, & Ejectis; *Sac. Congr. Immun. in Nolana* 11. *Maii* 1660. *lib. decret. Rocci pag.* 253.

3 Conceditur facultas extrahendi incorrigibilem, & induratum in ſuis iniquitatibus, exiſtentem in loco immuni, & retinendi in carceribus Eccleſiaſticis ad correctionem uſque ad novum ordinem. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Sarzan.* 20. *Septemb.* 1667. *lib.* 1. *decret. Altov. p.* 162.

4 Datur facultas extrahendi Clericos incorrigibiles, & vitæ ſcandaloſæ, & retinendi in carceribus ad correctionem. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Lycien.* 18. *Jun.* 1669. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 368. *in Lauretana* 2. *Mart.* 1677. *lib.* 2. *decret. Altov. pag.* 1357. *in Aſculana* 31. *Auguſt.* 1677. *ibi pag.* 149. *in Terracinen.* 13. *Auguſt.* 1678. *ibi pag.* 1627.

5 Sacerdos vulnerans propriam Concubinam, & dans ſigna incorrigibilitatis extrahitur cum facultate Sacræ Congreg. & retinetur in carceribus ad correctionem. *Ead. Sac. Congreg.* Im-

Digitized by Google

Immun. in Bituntina 11. *Jul.* 1666. *lib. decret. Altov. pag.* 1276.
Alia, Vide verb. *Ejecti*, *per tot.*

INDIA, INDI.

---

1 IN Indiarum Regionibus Hiſpaniæ Regi ſu-
bjectis permittitur eſus carnium diebus Sab-
bati per annum; Benedict. XIV. tom. 1. Con-
2 ſtitut. 128. incip. *Jampridem*. Indos Paraqua-
riæ, & Braſiliæ in ſervitutem redigere prohi-
betur; Idem Conſt. 36. incip. *Immenſa*.
3 In Indiis Maris Oceani S. Pius V. indul-
ſerat, ut animarum cura a Regularibus exer-
ceretur independenter ab Ordinariis; Idem
tom. 2. Conſt. 1. incip. *Quamvis ad confir-
mandum*. Idque a Gregorio XIV. confirma-
tum fuit; Idem *ib.* ſed non conſtat privile-
gium executioni demandatum fuiſſe; Idem *ib.*
4 Innocentius autem X. illud declaravit proce-
dere in locis, in quibus eſſet defectus Paro-
chorum; Idem *ib.*
5 In Indiis Regulares ad Curam animarum
non admittuntur, niſi cum examine, & ap-
6 probatione Epiſcorum; Idem *ib.* In Indiis
tam Orientalibus, quam Occidentalibus ſerva-
ri jubentur Decreta Concilii Tridentini de ju-
riſdictione Epiſcoporum in omnes animarum
Curam exercentes; Idem *ib.*

INDIGNUS PRO PRÆLATURIS. Vide verb. *Abbatiſſa n.* 49. & verb. *Electio art.* 4. *n.* 40. *& ſeq.*

INDULGENTIA.

Articulus I.

Indulgentia quo ad ea, quæ concernunt ejus naturam, antiquitatem, & diviſionem.

1 INdulgentiæ nomen, quod a verbo *Indulgeo*
derivatur, ſumitur duobus præcipue modis.
Primo, ſumitur pro lenitate ſeu condeſcen-
dentia, *ut* 1. *ad Corinth.* 7. *Hoc autem dico
ſecundum Indulgentiam, non ſecundum impe-
rium*. Secundo, ſumitur pro remiſſione, *ut
Iſaiæ cap.* 61. *Prædicare captivis Indulgentiam*,
quæ verba in Evangelio S. Lucæ *cap.* 4. ſic
referuntur: *Prædicare captivis remiſſionem*. Hine 2
Indulgentia recte deſcribitur quod ſit *remiſſio
pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus
quo ad culpam jam remiſſis, facta extra Sacra-
mentum ab habente facultatem per applicationem
Theſauri Eccleſiaſtici. Eſt in re communis*. Di-
citur primo, *Remiſſio pœnæ temporalis*, quia 3
per Indulgentiam non remittitur culpa, ſed
pœna tantum temporalis, reſtans in hac vita,
vel in Purgatorio luenda; Unde quando in
forma ſeu conceſſione Indulgentiæ dicitur per
illam concedi remiſſionem *peccatorum*, accipi-
tur peccatum pro pœna peccati, juxta illud
2. *Machabæor.* 12. *Ut a peccatis ſolvantur*, &
quando vocatur Indulgentia *a pœna, & cul-
pa*, intelligitur quod per talem Indulgentiam
conceditur facultas abſolvendi a culpa etiam
reſervata, ut notant Lezana *tom.* 3. *verb. In-
dulgentia*: Raynaudus *in ſcapulari part.* 2. *qu.* 5.
n. 1. Gobat *in Quinario tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 17.
& alii. * Has tamen Indulgentias *a pœna,
& culpa* eſſe apocryphas, etiamſi agatur de
ſolis venialibus, autumat Bened. XIV. *l.* 13.
de Synodo, cap. 18. *n.* 7. *
Secundo, dicitur *Debitæ pro peccatis actua-
libus &c.* quia peccatum originale, ejuſque
pœna remittitur per Baptiſmum. Dicitur 3.
*Facta extra Sacramentum ab habente faculta-
tem*, quia conceſſio Indulgentiarum eſt actus
Juriſdictionis Eccleſiaſticæ (non Ordinis) in
foro externo competens Papæ plenarie, &
aliis partialiter. Dicitur 4. *Per applicationem
Theſauri Eccleſiaſtici*, ut oſtendatur iſtam re-
miſſionem non eſſe omnino gratuitam, ſed
habere annexam ſolutionem pœnæ æquiva-
lentem.
Dari autem in Eccleſia Catholica Theſau- 4
rum Eccleſiaſticum, ſpiritualem, ſatisfacto-
rium, qui nihil aliud eſt, quam *maximus qui-
dam, & inexhauribilis cumulus meritorum, &
ſatisfactionum, quæ e Chriſto Domino, ejuſ-
que vivis membris ſuperfuerunt, & in accepta-
tione, memoriaque Divina ſervantur, & in uti-
litatem Eccleſiæ membrorum erogari poſſunt per legi-
timam Indulgentiarum conceſſionem*, tenent omnes
Catholici, atque patet, tum ex perpetua tra-
ditione, ac ſenſu Eccleſiæ, tum ex Concil-
lio Tridentino *ſeſſ.* 25. *in decreto de Indulgen-
tiis*, tum ex Extravagant. *Unigenitus, de pœ-
nitentiis, & remiſſionibus, inter communes*, ubi
ſic expreſſe habetur: *Unigenitus Dei Filius de
ſinu Patris in uterum dignatus eſt deſcendere Ma-
tris, in qua, & ex qua noſtræ mortalitatis ſub-
ſtantiam Divinitati ſuæ, in ſuppoſiti unitate,*
inef-

Digitized by Google

ineffabili unione conjunxit, id, quod fuit permanens, & quod non erat, aſſumens, ut haberet, unde hominem lapſum redimeret, & pro eo ſatisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ſub Lege, natum ex muliere, ut eos, qui ſub Lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent Filiorum, ipſe namque factus nobis a Deo Sapientia, Juſtitia, Sanctificatio, & redemptio non per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium Sanguinem introivit ſemel in Sancta, æterna Redemptione inventa. Non enim corruptibilibus auro, & argento, ſed ſui ipſius Agni incontaminati, & immaculati pretioſo Sanguine nos redemit, quem in ara Crucis innocens immolatus, non guttam Sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, ſed copioſe, velut quoddam profluvium noſcitur effudiſſe; ita ut a planta pedis uſque ad verticem capitis, nulla ſanitas inveniretur in ipſo. Quantum ergo exinde ut nec ſupervacua, inanis, aut ſuperflua, tantæ effuſionis miſeratio redderetur, Theſaurum militanti Eccleſiæ acquiſivit volens ſuis theſaurizare Filiis Pius Pater, ut ſic ſit infinitus Theſaurus hominibus, quo qui uſi ſunt, Dei amicitiæ participes ſunt effecti. Quem quidem Theſaurum, non in ſudario repoſitum, non in agro abſconditum, ſed per B. Petrum Cœli clavigerum, ejuſque Succeſſores, ſuos in Terris Vicarios commiſit Fidelibus ſalubriter diſpenſandum, & propriis, & rationabilibus cauſis, nunc pro totali, nunc pro partiali remiſſione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quam ſpecialiter (prout cum Deo expedire cognoſcerent) vere pœnitentibus, & confeſſis miſericorditer applicandum. Ad cujus quidem Theſauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, omnium Electorum a primo juſto uſque ad ultimum merita, adminiculum præſtare noſcuntur, de cujus conſumptione, ſeu minutione, non eſt aliquatenus formidandum, tam propter infinita Chriſti (ut prædictum eſt) merita, quam pro eo, quod quanto plures ex ejus applicatione trahuatur ad juſtitiam, tanto magis accreſcit ipſorum cumulus meritorum.

5 Unde, ut vides, Theſaurus Eccleſiæ conſtat in primis ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti, quæ, cum ſint valoris infiniti, conſtituunt theſaurum inexhauribilem, & ulterius conſtat ex meritis B. V. Mariæ, & omnium Sanctorum; Quamvis enim ſatisfactiones Chriſti, utpote infinitæ, de ſe ſufficiant, & ſuperabundent ad conſtituendum Eccleſiæ Theſaurum ſufficientem, & ſuperabundantem pro omnibus, congruum tamen fuit, ut ex divina dignatione ad conſtituendum hunc ſpiritualem Eccleſiæ Theſaurum aſſumerentur etiam merita, & ſatisfactiones Sanctorum, ne alioquin eorum merita, & ſatisfactiones quoad vim ſatisfactoriam a Deo irremunerata remaneant, & ut per hoc magis eluceſcat perfecta unio Sanctorum cum Chriſto capite ſuo, & in corpore myſtico Eccleſiæ perfecta ſervetur *Communio Sanctorum*. Nam corpus myſticum Eccleſiæ, non ſolum conſtat Chriſto, tamquam capite, ſed etiam Sanctis tamquam nobiliſſimis membris, juxta illud Apoſtoli *ad Romanos* 12. *Multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra*.

6 Theſaurus autem hic, cum ſit mere ſpiritualis, non reperitur repoſitus, ſicut alii theſauri in aliquo loco materiali hujus mundi, ſed exiſtit dumtaxat in mente, ſeu memoria divina, in quantum ante oculos Dei merita, & ſatisfactiones ſuperabundantes Chriſti, & Sanctorum nondum oblivioni ſunt traditæ, ſed adhuc vivunt, & vigent, donec aliis indigentibus Eccleſiæ membris opportune communicentur, & ſic quantum fieri poteſt, remunerentur.

7 Indulgentiarum uſus non eſt noviter ab Eccleſia inductus, ut prætendunt hæretici, ſed eſt in Eccleſia Catholica antiquiſſimus. Multi enim Sacri Interpretes, & Theologi apud Henricx *de Sacram. Pœnit. diſp.* 4. *q.* 7. *n.* 44. docent, S. Paulum 2. *ad Corinth.* 2. dediſſe inceſtuoſo jam pœnitenti Indulgentias, dum ait: *Nam & ego quod donavi, ſi quid donavi propter vos in perſona Chriſti*, & eſſe antiquiſſimum uſum Indulgentiarum in Eccleſia Catholica tradit expreſſe Tridentinum *ſeſſ.* 25. *in decreto de Indulgentiis*, ubi loquens de facultate conferendi Indulgentias conceſſas a Chriſto Eccleſiæ, docet, quod *antiquiſſimis etiam temporibus illa uſa fuerit*. Et de facto plures antiquiſſimos Summos Pontifices conceſſiſſe Indulgentias referunt ex probatis Auctoribus Bellarminus *lib.* 1. *de Indulgent. cap.* 3. Kilianus Kazenberger *in ſupplemento Theologiæ Patritii Sporer cap.* 3. *de Indulgent. num.* 5. & alii paſſim.

8 Indulgentia dividitur in plenariam, & non plenariam ſeu partialem. *Communis*, textu expreſſo in cit. & adducta ſupra *n.* 4. Extravagant. *Unigenitus Dei Filius*, *de pœnitent. & remiſſion.* Indulgentia Plenaria eſt illa, quæ remittit totam pœnam temporalem ex peccatis omnibus quoad culpam jam dimiſſis reſtantem, & debitam. *Eſt in re communis*.

9 Circa hanc

hanc Indulgentiam plenariam aliqui diſtinguunt inter Indulgentiam plenam, pleniorem, & pleniſſimam, *arg. Extravag. Antiquorum, de pœnitentiis, & remiſſionibus, inter communes*, in qua dicitur: *Non ſolum plenam, & largiorem, immo pleniſſimam omnium ſuorum concedimus veniam delictorum*. At vero quoad effectum nullum inter eas apparet diſcrimen, cum non ſolum Indulgentia pleniſſima, ſed etiam plenior, & plena in rite diſpoſitis, & confeſſis conferat remiſſionem omnium pœnarum pro peccatis quoad culpam jam remiſſis debitarum; Ita enim docet Modernus Stylus Curiæ Romanæ plurimorum jam annorum uſu, & Sapientum judicio & auctoritate roboratus, nempe quod per Indulgentiam *plenariam* idipſum deſignetur quod per *pleniſſimam*, ita ut, quoties datur Indulgentia plenaria, toties cenſeatur dari, & fieri relaxatio, ſeu remiſſio omnium pœnarum, quas quis in Purgatorio luere deberet. Sic teſtantur Sotus *in 4. diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 1.* Suarez *tom. 4. diſput. 50. ſect. 2.* Corduba *quæſt. 11.* Kazenberger *loc. cit. num. 7.* Bonacina, Toletus, Lugo, Bellarminus, aliique prope omnes apud Gobat *tractat. 4. de Indulgent. part. 2. cap. 2. num. 273.* Immo Pontifex *in citat. Extravag. Antiquorum* per illum loquendi modum nihil aliud intelligere voluit quam concedere *Indulgentiam adeo plenam, prout Clavium poteſtas ſe extendit;* ſicuti ipſummet Papam interpretatum fuiſſe in Conſiſtorio teſtatur Gloſſa *ibid.* verb. *Pleniſſimam*.

10 Poteſt tamen, ſi non quoad effectum, ſaltem quoad ſpecialia privilegia, & annexas facultates, cum Marcantio *tom. 3. Tribunalis tract. 5. tit. 2. q. 3.* Maſtrio *in Theologia morali diſp. 21. n. 21.* Reiffenſt. *in Theologia morali tract. 12. diſt. 3. q. 2. n. 16.* & aliis, ſequens inter dictas Indulgentias notari diſcrimen, ut Indulgentia dicatur *Plena*, quando tota pœna pro peccatis jam remiſſis debita remittitur: *Plenior*, quando poteſtas extraordinaria abſolvendi a caſibus reſervatis ſuperadditur. *Pleniſſima* quando ultra hæc, etiam diſpenſationes in votis, & hujuſmodi vinculis conceduntur, prout fieri ſolet in Jubilæo, de quo procedit *cit. Extravagans Antiquorum*, cum ibi, ut patet, ſit ſermo de Jubilæo Anni Sancti.

11 Indulgentia conceſſa *inſtar Jubilæi, vel per modum Jubilæi, vel in forma Jubilæi* nihil aliud importat, quam Indulgentiam plenariam ſine tamen annexa facultate abſolvendi a reſervatis, commutandi vota, & hujuſmodi, quæ alias conceditur in Jubilæo; Unde Indulgentia inſtar Jubilæi, in forma Jubilæi, vel per modum Jubilæi non diſtinguitur ab Indulgentia plenaria, ut pluribus efficacibus rationibus probat Gobat *in ſuo Quinario tract. de Jubilæo cap. 7. & tract. 4. de Indulgent. part. 2. cap. 5.* & ſic tenent Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 7. ſect. 5. n. 7.* Viva de Jubilæo *q. 1. art. 1.* Leſſius *in Auctar. verb. Indulgentia, caſu 3.* Kazenberger *l. c. n. 2.* La Croix *lib. 6. part. 6. n. 1380.* Navarrus, Diana, Cotonius, & alii. Unde Summi Pontifices ideo aliquam indulgentiam plenariam vocant inſtar Jubilæi, in forma Jubilæi, per modum Jubilæi, ut oſtendant majorem, non effectus, ſed affectus, & cauſæ abundantiam; atque ut in Fidelibus majorem lucrandæ Indulgentiæ curam, majoremque ex ea conſolationem excitent.

* Illud inſuper accedit, a Clemente VIII. aliiſque aliorum Pontificum Decretis abrogatas fuiſſe Indulgentias *in forma Jubilæi* conceſſas. Quare quicumque ſibi facultatem aſſerit Indulgentiam aliquam publicandi in forma Jubilæi, debet omnino exhibere conceſſionis litteras, enuntiatam formulam præſeferentes, ac inſuper oſtendere, datas eas fuiſſe poſt Pontificatum Clementis VIII. & poſt alia Decreta, ejuſmodi gratias abrogantia. Ita egregie Benedict. XIV. in ſuo Tract. *de Synodo Diœceſana lib. 13. cap. 18. num. 9.* Videantur hac de re P. Theodorus in ſuo Tract. *de Indulgent. part. 2. cap. 4. §. 2.* & P. Minderer in ſuo Tractatu pariter *de Indulgent., part. 1. confer. 4. quæſt. 10. num. 130.* & in Tract. *de Jubilæo Confer. 1. §. 2. caſu 1.* cum Auctoribus ibidem citatis. *

Indulgentia partialis eſt illa, quæ remittit 12
ſolum partem pœnæ temporalis peccatis quoad culpam jam remiſſis debitæ. *Eſt in re communis*. Indulgentia partialis, alia vocatur 13
Quarena, Quadragena, Quarantena, quæ ſignificant Indulgentiam 40. dierum, ideſt remiſſionem tantæ pœnæ, quanta fuiſſet remiſſa ob pœnitentiam quadraginta dierum, olim ab Eccleſia pro certis peccatis in Pœnitentialibus Canonibus ſtatutam: alia vocatur *Septena*, per quam ſignificatur Indulgentiam ſeptem annorum, ſeu remiſſio tantæ pœnæ, quanta fuiſſet remiſſa ob pœnitentiam ſeptem annorum. Alia vocatur *Carena*, quæ ſecundum multos eſt Indulgentia utramque ſupradictam complectens, ita ut ſit remiſſio tantæ pœnæ, quanta fuiſſet remiſſa ob pœnitentiam quadraginta dierum in pane, & aqua peractam, & per aliam pœnitentiam ſeptem annorum ſubſequentem. Ita Tannerus *tom. 4. diſp. 6. dub. 8. num.*

Digitized by Google

num. 99. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 14. Bonac. *diſp.* 6. *q.* 1. *punct.* 2. Reiffenſtuel *in Theol. moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 20. ubi aſſerit ita ſentire alios magis communiter, & ita videtur nomen *Carenæ* accipi *in cap. Accuſaſti* 8. *de Accuſationibus*, ibi: *Quadraginta dies in pane, & aqua (quod Carena vocatur) cum ſeptem ſequentibus annis pœnitens*. Alii tamen per *Carenam* intelligunt pœnitentiam agendam ſolum per 40. dies in pane, & aqua, & ideo dicebatur *Carena*, quia adſerebat carentiam ciborum, & conſortii humani. Ita Gloſſa *in cit. cap. Accuſaſti*, verb. *Carena*, ubi ſic habet: *Carena vulgare eſt Lombardorum, & dicitur a carentia hominum, quia tales recluduntur ſolitarii per quadraginta dies ad agendum pœnitentiam*. Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *cap.* 3. La Croix *loc. cit. num.* 1381. Kazenberger *loc. cit. num.* 7. & alii.

14 Alia vocatur *Centum dierum*, *Centum annorum*, *mille annorum*, *centum mille annorum*, *biſcentum mille*, *tercentum mille annorum*, & hujuſmodi, per quam non eſt intelligendum, quod totidem dies, vel anni pœnæ luendæ in Purgatorio remittantur, ſeu mora tanti temporis futura in Purgatorio relaxetur, cum non ſit veriſimile, quod Purgatorium duraturum ſit ad biſcentum mille ſeu tercentum mille annos, pro quibus Indulgentia aliquando conceditur, ſed per ſimilem Indulgentiam debet intelligi, quod per ipſam remittatur tanta pœna, quanta remitteretur virtute illius pœnitentiæ per Canones Pœnitentiales in Jure Canonico poſt Decretum Gratiani impreſſos, ſtatutæ, ſi ipſa per tot dies, vel annos in hoc mundo perageretur. Sic Maſtrius *in Theologia moral. diſp.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 283. Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *c.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 19. La Croix *loc. cit. n.* 381. cum Bellarmin., Suarez, & aliis. Kazenberg. *loc. cit. num.* 10. ubi teſtatur de communi. * Has tamen Indulgentias ſubleſtæ eſſe fidei ob ſuos millenarios annos affirmat P. Minderer in ſuo Tract. *de Indulgent. part.* 2. *Conf.* 8. *num.* 501. Sotus *in* 4. *ſent. diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. aſſerere non dubitavit, fuiſſe commenta Quæſtorum, Eſtius *in* 4. *ſent. diſt.* 20. §. 10. aperte ait, confictas commentitiaſque eſſe, ac nullatenus S. Sedi tribuendas; Ven. Card. Thomaſius *Tom.* 7. *Operum*, incredibiles ac plane improbabiles eſſe concludit. Vide Benedict. XIV. *lib.* 13. *de Synodo cap.* 18. *num.* 8. & P. Minderer citatum, *part.* 1. *Conf.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 213. & *Confer.* 11. *num.* 809. *

Alia vocatur Indulgentia tertiæ, aut quartæ partis peccatorum, & hæc eſt remiſſio tantæ pœnæ, quanta perſolvi debuiſſet hic, vel in Purgatorio pro tertia, vel quarta parte peccatorum jam remiſſorum, Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 88. *num.* 4. cum multis ibi citatis, Sporer *loc. cit. num.* 6. & alii paſſim. 15

Quando cum Indulgentia plenaria reperitur conceſſa etiam alia partialis, tunc debet intelligi, vel quod fuerint diverſi Indulgentiarum Largitores, ita ut unus conceſſerit Indulgentiam plenariam, & alter partialem; aut ſi ſit unus ſolus concedens ſimul utramque Indulgentiam, illos dies, vel annos Indulgentiæ partialis additos Indulgentiæ plenariæ ad hunc finem concedi, ut poſſint per modum Suffragii aliis applicari, quod utrumque docet Suarez *tom.* 4. *diſp.* 5. *ſect.* 4. *num.* 9. Paulus *par.* 3. *tract.* 24. *num.* 12. Sanctarellus *de Jubilæo cap.* 15. *dub.* 9. citans Pinellum, Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 275. Kazenberger *loc. cit. num.* 6. & alii. Vel debet intelligi, quod illa additio Indulgentiæ partialis ad Indulgentiam plenariam fiat ad cautelam, ut ſcilicet ſimus certi cauſam Indulgentiæ eſſe ſufficientem ſaltem ad acquirendam illam partialem, ſi non totalem. Sic Reginald. *lib.* 7. *num.* 149. poſt Cordubam, & Valentiam, Gobat *loc. cit. n.* 9. & alii. 16

Indulgentia, alia eſt perpetua, alia temporalis, alia indefinita. *Perpetua* eſt, quæ expreſſe eſt conceſſa in perpetuum. *Temporalis* eſt, quæ expreſſe eſt conceſſa ad certum ſolum, & determinatum tempus, *Indefinita* eſt, quæ indefinite eſt conceſſa: nulla temporis, vel durationis mentione facta; & circa hanc nutant, tum Scholaſtici, tum Summiſtæ apud Sporer *loc. cit. num.* 11. quod ſit habenda pro perpetua, cum non ſit major ratio, cur Indulgentia indefinita conceſſa pro tanto tempore intelligenda ſit, & non pro majori, eo vel maxime, quod, cum Indulgentia ſit favor, & beneficium, potius ample, quam ſtricte ſit interpretanda; *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, favores convenit ampliari*, dummodo tamen non adſit aliqua lex, & Regula Apoſtolica limitans, vel declarans, & terminans Indulgentias hujuſmodi indefinite conceſſas, quia tunc præſumitur, quod Pontifex indulgentiam concedat juxta conſuetum Curiæ Stylum, ut recte ad- 17

ver-

Digitized by Google

vertunt Navarrus, Henriquez, Faber, Maſtrius apud Kazenberg. *loc. cit. n.* 11.

18 Indulgentia inſuper, alia eſt localis, alia realis, & alia perſonalis. *Indulgentia localis* eſt, quæ conceditur alicui pio loco, ideſt fidelibus aliquam determinatam Eccleſiam, ſeu Capellam viſitantibus, & in ea juxta expreſſa in formula Indulgentiæ orantibus. *Indulgentia realis* eſt, quæ conceditur rebus mobilibus, ut Coronis, Crucibus, Medaliis, & hujuſmodi, ideſt Fidelibus tales res penes ſe devote habentibus, & opera præſcripta ad Indulgentiæ conſecutionem peragentibus. *Indulgentia perſonalis* eſt, quæ independenter a loco, & re, conceditur directe, & Immediate alicui perſonæ, aut individuæ, & particulari, aut communi, & generali, ut toti Religioni, aut Communitati, ut eam lucretur, ubicumque fuerit, vel in articulo mortis, vel quoties tale, aut tale opus peregerit. *Omnes*.

19 Circa Indulgentiam localem hæc veniunt notanda. 1. Si Eccleſia, ſeu Capella totaliter deſtruatur, & non reædificetur, perit, & ceſſat Indulgentia, quia ipſa non erat conceſſa loco ſimpliciter, ſed Eccleſiæ, ſeu Capellæ; Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *cap.* 3. *nu.* 5. Gobat *tract.* 4. *de Indulgentiis par.* 2. *capit.* 6. *num.* 320. Kazenberger *loc. cit. num.* 14. & alii paſſim. 2. Si Eccleſia totaliter deſtruatur, ut ibidem in meliorem formam reædificetur, ſeu ut auctoritate Superioris in alium meliorem ſitum transferatur ſub eodem titulo, & Patrono, retinet eamdem Indulgentiam; Gloſſa *in Regula* 7. *Juris in* 6. Innocentius *in cap.* 2. *de novi operis nuntiatione*, Ludovicus Bologninus *in tractatu de Indulgentiis num.* 79. Antoninus *par.* 1. *tit.* 19. *cap.* 1. §. 2. Layman *loc. cit.* Kazenberger *loc. cit.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *parte diſp.* 42. *ſect.* 1. *num.* 9. & *lib.* 8. *de legibus cap.* 5. *in fine*, Bonacina, & alii citati a Gobat *loc. cit. num.* 320. Et ratio eſt, quia Indulgentia non eſt conceſſa ratione ſitus, & loci, ut ſupponitur, ſed abſolute Eccleſiæ ſub tali ſuo proprio nomine, & titulo adhuc retento, licet in meliorem ſitum translatæ, ſeu in meliorem formam reædificatæ: unde cenſetur adhuc eadem moraliter Eccleſia. 3. Si Eccleſia non totaliter deſtruatur, ſed tantum per partes, & paulatim reædificetur, retinet eamdem Indulgentiam; certum enim eſt ſic manere eamdem moraliter Eccleſiam, adeoque eamdem perſeverare Indulgentiam; *Communis* cum ſupracitatis.

Circa Indulgentiam realem hæc notanda ſunt. 1. Si deſtruatur res, in qua erat Indulgentia, perit ipſa Indulgentia. 2. Si Crux, ſeu Imago, cui eſt affixa Indulgentia, ita frangatur, ut non amplius referat ſpeciem Crucis, aut Imaginis, ceſſat Indulgentia; Non ceſſat tamen, ſi quod infractum eſt, maneat, & adhuc referat ſpeciem Crucis, aut Imaginis, aut partes fractæ, ſeu disjunctæ, denuo copulentur, & compaginentur. 3. Si frangatur Chorda, ſeu funiculus Coronæ, cui eſt affixa Indulgentia, non perit ipſa Indulgentia, ſicut nec perit, quamvis penitus frangatur Crucula Coronæ, aut certa circiter pars granorum, pro quibus alia ſubſtituuntur, quia per mutationem Chordæ, ſeu dictorum granorum, aut cruculæ non cenſetur mutata moraliter Corona. 4. Si frangatur dimidia pars dictæ Coronæ, Indulgentia non remanet in parte integra, quia una ſolum dimidia pars non conſtituit Coronam, aliter ſi Corona divideretur in duas dimidias partes, ex una Corona fierent duæ, ambæ gaudentes ſua peculiari Indulgentia, quod nequaquam eſt dicendum, cum unica tantum Indulgentia ſit conceſſa pro tota Corona. 5. Ut aliquis, ſive ſanus, ſive moribundus lucretur Indulgentias conceſſas Crucibus, Medaliis, Roſariis, Coronis, & hujuſmodi, debet Crucem, Medaliam, Roſarium, Coronam ſecum habere, ſecum portare, penes ſe habere. Non eſt tamen opus manibus tenere rem Indulgentia affectam. 6. Nemo poteſt lucrari dictam Indulgentiam realem utendo Roſario, ſeu Medalio alieno, Corona, aut Cruce aliena, & hujuſmodi. Sic enim expreſſe decrevit Alexander VII. *die 6. Februar.* 1657. *anno ſecundo ſui Pontificatus* Decreto Incipien. *Sanctiſſimus*, relato ad litteram a Gobat *tract.* 4. *de Indulgentiis par.* 2. *cap.* 37. *num.* 678. & Innocentius XIII. *die* 5. *Jun.* 1721. Decret. incipiente *Nuper Sacræ*, relato a Kazenberger *in Appendice Alphabetica Bullarum verb. Indulgentiæ*. Ita quoad ſupradicta communiter Doctores cum Kazenberger *loc. cit. num.* 15. Gobat *tract.* 2. *de Indulgent. cap.* 14. *a num.* 387. 20

Ar-

Articulus II.

Indulgentia quoad ea, quæ concernunt Auctoritatem eam concedendi, perſonas, quæ poſſunt eam concedere & lucrari, & requiſita ad ipſam.

1 ESt de Fide dari in Eccleſia Catholica au-
ctoritatem concedendi Indulgentias, ſeu
diſpenſandi Theſaurum Eccleſiæ; habetur cla-
re ex cit. Extravagant. *Unigenitus*, *de pœnit.
& remiſſionibus*, *inter communes*. Et eſt defi-
nitum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 21.
de reformat. in Decreto de Indulgentiis, ibi;
*Cum poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto
Eccleſiæ conceſſa ſit, atque hujuſmodi poteſtate
divinitus ſibi tradita antiquiſſimis etiam tempo-
ribus illa uſa fuerit: Sacroſancta Synodus Indul-
gentiarum uſum Chriſtiano populo maxime ſalu-
tarem, & Sacrorum Conciliorum auctoritate pro-
batum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, &
præcipit, eoſque anathemate damnat, qui aut
inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in Ec-
cleſia poteſtatem eſſe negant*. Et hæc Catholi-
ca veritas evincitur ex verbis Chriſti *Matthæi*
16. *Tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quod-
cumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum &
in Cælis*, per quæ verba Chriſtus Dominus
contulit B. Petro, & ejus in Officio Succeſſo-
ribus poteſtatem ſolvendi vincula peccatorum
quantumcumque gravium, quibus correſpondet
pœna æterna; ergo multo magis pœnarum
temporalium ex culpis jam dimiſſis relictarum
per Indulgentias.

2 Summus Pontifex poteſtate a Chriſto acce-
pta, adeoque de Jure divino, poteſt concede-
re quibuſvis Fidelibus Indulgentias, tum ple-
narias, tum partiales, tum perpetuas, tum
temporales, tum locales, reales, & perſona-
les, textu expreſſo *in cit. Extravagant. Unige-
nitus*; & patet ex adductis *num. antecedenti*,
& eſt *Communiſſima* inter Catholicos cum S.
Thoma *in* 3. *d.* 20. *q.* 1. *art.* 4. S. Bonaven-
tura *art.* 2. *q.* 3. Barboſa *de Offic. & poteſt.
Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 88. *num.* 5. Layman
lib. 5. *tract.* 7. *cap.* 5. *nu.* 1. Kazenberg. *loc.*
3 *cit. num.* 19. Papa poteſt concedere tales In-
dulgentias etiam ante ſuam conſecrationem;
Hujuſmodi enim poteſtas eſt Juriſdictionis, &
non Ordinis; *cap. Quod autem*, *de pœnit. &
remiſſionibus*, & tenent communiter Doctores
cum Barboſa *loc. cit. num.* 6. Kazenberger *loc.
cit. n.* 19. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. par.* 1.
4 *cap.* 6. *num.* 54. Papa ſolus poteſt concedere
quibuſvis Fidelibus, ſive vivis, ſive defunctis
quaslibet Indulgentias. Unde nec Concilium
Generale ſine Papa, ſive hic vivat, ſive ſit
mortuus, habet talem poteſtatem; Suarez *di-
ſput.* 55. *ſect.* 1. *num.* 7. Bellarmin. *lib.* 1. *cap.*
11. Barboſa *loc. cit. num.* 16. Layman *loc. cit.
num.* 1. La Croix *lib.* 6. *part.* 6. *num.* 1317.
Diana *part.* 10. *tract.* 6. *reſol.* 12. Kazenberger
loc. cit. num. 19. ubi teſtatur de communi.
Attamen Corduba *de Indulgentiis qu.* 10. *pro-
poſit.* 8. Henriquez, Navarr. & alii apud Bar-
boſam *loc. cit. n.* 6. tenent, quod Concilium
Generale, vacante Sede, Jure divino Indul-
gentias concedere poſſit.

Inferiores Papa, ut Cardinales, Legati, 5
Nuncii, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi,
Epiſcopi non habent poteſtatem concedendi
Indulgentias Jure divino, ſed ſolum Jure Ec-
cleſiaſtico, ſcilicet ex conceſſione Summi Pon-
tificis; Ita S. Thomas *loco citato art.* 4. *qu.* 3.
Richard. *art.* 5. *qu.* 3. Durand. *quæſt.* 5. *ad* 2.
Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 1. *n.* 14. Coninch *diſp.*
12. *dub.* 1. *concluſ.* 4. Silveſter *verb. Indulgen-
tia q.* 5. Auguſtinus de Ancona *lib. de poteſt.
Eccleſ. qu.* 29. *art.* 5. Layman *loc. cit. num.* 1.
aſſertion. 2. Kazenberger *loc. cit. num.* 20. Bel-
larmin. *loc. cit.* Barboſa *loc. cit. num.* 8. con-
tra Sotum, Navarrum, Medin. Valent. &
quoſdam alios, quos citant, & improbant Bo-
nacina *de Sacrament. diſput.* 6. *qu.* 1. *punct.* 3.
n. 1. Sanctarellus *de Jubilæo Anni Sancti c.* 3.
dub. 2. *litt. B.* Azorius *Inſtitut. Moral. part.* 2.
lib. 3. *c.* 54. *q.* 2. Henriq. *in Summ. lib.* 7. *cap.*
31. §. 3. Lavorius *de Indulgentiis part.* 2. *c.* 11.
n. 45. *cum ſequent.* & alii.

Supradicti inferiores Papa habent limitatam 6
poteſtatem concedendi Indulgentias; *Commu-
nis*. Epiſcopi enim poſſunt ſolum concedere 7
Indulgentiam unius anni in Dedicatione Ec-
cleſiæ, ſive ab uno ſolo Epiſcopo, vel a plu-
ribus dedicetur, & in Anniverſario Dedicatio-
nis, & aliis etiam caſibus, & rationabilibus
cauſis poſſunt concedere ſolum Indulgentiam
40. dierum; *Communis*, textu expreſſo *in cap.
Cum ex eo* 14. *de pœnit. & remiſſionibus in fin.*
ibi: *Decrevimus, ut dum dicatur Baſilica, non
extendatur Indulgentia extra annum, ſive ab
uno ſolo, ſive a pluribus Epiſcopis dedicetur ac
deinde in Anniverſario Dedicationis tempore* 40.
*dies de injunctis pœnitentiis indulta remiſſio non
excedat; Hunc quoque dierum numerum Indul-
gentiarum Litteris præcipimus moderari, quæ pro
quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur*. Ta- 8
les Indulgentias poſſunt Epiſcopi concedere
etiam in perpetuum, ideſt recurrentes omni

anno;

anno ; Leſſius *in Auth. verb. Indulgentia caſu* 1. La Croix *l. c. nu.* 1319. Kazenberger
9 *loco cit. n.* 20. & alii. Tales Indulgentias poſſunt concedere Epiſcopi etiam non conſecrati, aut ordinati, dummodo ſint electi, & confirmati, quia talis poteſtas eſt Juriſdictionis, & non Ordinis ; *Communis* cum Barbo-
10 ſa *loco cit. num.* 7. Epiſcopi poſſunt concedere Indulgentias pro ſuis tantum ſubditis, licet extra Diœceſim exiſtentibus, & tantum per modum abſolutionis, adeoque ſolis vivis ; Kazenberger *loc. cit. num.* 20. La Croix *loc. cit. num.* 1320. Barboſa *loc. cit. num.* 23. 24. &
11 27. & alii ibi citati. Epiſcopi poſſunt concedere Indulgentias etiam pro Religioſis, & locis exemptis ; Religioſi enim exempti poſſunt ſicut alii lucrari Indulgentias conceſſas ab Epiſcopis, quia inducta in favorem non debent converti in eorum læſionem, & facta in augmentum non debent parere diminutionem ; *leg. Quod favore, Cod. de Legibus, leg. Legata inutiliter, ff. de Legatis* 1. *cap. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. Juris in* 6. ibi : *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum* ; Barboſa *loc. cit. num.* 27. Bellarmin. *de Indulgent. lib.* 1. *cap.* 11. *quæſt.* 3. Navarrus *de Indulgentiis notabil.* 31. *num.* 12. Ludovic. Bolognin. *tract. de Indulgentiis num.* 93. Sanctarellus *de Jubilæo Anni Sancti c.* 3. *dub.* 2. Paludan. *in* 4. *diſt.* 20. *part.* 4. *art.* 4. Reginald. Cochier, Alzed. Lavor. Bonacina apud Barboſam *loc. cit. n.* 27. & alii paſſim.

12 Epiſcopi poſſunt facultatem concedendi Indulgentias aliis delegare non ſolum Sacerdotibus, ſed etiam Clericis ; Barboſa *loc. cit. n.* 10. Bellarmin. *de Indulgentiis lib.* 2. *c.* 11. Emmanuel Sa *verb. Indulgentia n.* 16. Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 6. *num.* 6. Reginald. Valentia, Lavorius, Nugnus, Ugolin. Bonacina, Azorius, Alzedo, Torreblanca, citati a Barboſa, *ubi ſupra num.* 10. Kazenberger *loc. cit. num.* 20. Lugo, Viva cum La Croix *loc. cit. n.* 1320. & alii
13 communiter. Hanc tamen poteſtatem non poſſunt Epiſcopi delegare, & concedere Laicis, cum Laici Jure humano removeantur a muneribus Eccleſiaſticis, ut poſt Jacob. de Graff. Suarez, & Reginaldum reſolvunt Bonacina *de Sacramentis diſp.* 6. *qu.* 1. *punct.* 3. *num.* 12. Lavorius *de Indulgentiis part.* 2. *cap.* 1. *n.* 49.
14 Barboſa *loc. cit. num.* 11. Epiſcopi Excommunicati, denunciati, ſeu vitandi non poſſunt Indulgentias concedere, quia Excommunicati vitandi carent uſu Juriſdictionis, & conſequenter invalida ſunt ipſorum acta ad Juriſdictionem pertinentia ; *cap. Tanta* 18. *de exceſſibus Prælator. cap. Pia conſideratione* 1. *de exceptionibus in* 6. Barboſa *loc. cit. num.* 12. cum pluribus aliis ibi citatis. Epiſcopi valide conce- 15
dunt Indulgentias, quamvis in peccato mortali exiſtant, nec peccant ſecluſo ſcandalo non prævīſo : Peccatum enim mortale præciſe non tollit juriſdictionem ; *Communis* cum Barboſa *loc. cit. n.* 13.

Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ poſ- 16
ſunt in ſuis Diœceſibus concedere Indulgentias, quas concedere poſſunt Epiſcopi in ſuis, & inſuper in tota ſua Provincia, textu expreſſo *in cap. Noſtro* 15. *de pœnit. & remiſſ.* Et quidem 17
id poſſunt etiam extra tempus Viſitationis nam *cit. cap. Noſtro*, non loquitur de viſitatione, ut illud legenti patet. Nec obſtat 18
quod jam tales Indulgentiæ fuerint conceſſæ a propriis reſpective Epiſcopis, nam poſſunt nihilominus ſimiles conferre Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, ita ut quis ſimul lucretur Indulgentias & Epiſcopi, & Archiepiſcopi, ſeu Primatis, & Patriarchæ ; Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 2. *num.* 8. Gobat *tractat.* 4. *de Indulgent. cap.* 6. *nu.* 57. Roſella *num.* 397. Barboſa *loc. cit. num.* 16. & alii. Immo ſecun- 19
dum multos Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ poſſunt concedere Indulgentias 80. dierum, ubi Epiſcopi poſſunt ſolum 40. Barboſa *loc. cit. n.* 16. Azorius *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 55. *q.* 6. Alzedo *par.* 2. *c.* 3. *n.* 22. Leſſius, Henriquez, & alii.

Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi Coadjutores et- 20
iam cum futura ſucceſſione Indulgentias per ſe concedere non poſſunt ; *Sacr. Congreg. Rit.* 13. *Jan.* 1591. Card. Petra *tom.* 3. *comment. ad Conſtitut.* 16. *Alexandri IV. num.* 31. Ne- 21
que eas concedere poſſunt Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi Titulares ; Card. Petra *loc. citat. num.* 32. & alii paſſim. Nuncii, & Legati 22
Apoſtolici poſſunt ſubditis ſuæ Nunciaturæ, & Legationis pro quocunque opere concedere 100. aut plurium dierum Indulgentiam ; attamen ſemper minus, quam annum. Pro Templo autem, ſeu Capella poſſunt concedere Indulgentiam 7. annorum, & ſeptem Quadragenarum pro illis, qui confeſſi, communicaverint, & in eo loco de more oraverint ad intentionem Eccleſiæ. Quamvis enim talis facultas non reperiatur ipſis conceſſa in Jure communi ſcripto, ut recte obſervant Suarez *tom.* 4. *in* 3. *par. diſp.* 55. *ſect.* 3. *num.* 22. Gobat *loc. cit. num.* 56. & alii, tamen a Summo Pontifice inter alias facultates ſolet etiam iſta ipſis concedi, ut patet in facultatibus Nunciaturæ Colonienſ. 1. *Octob.* 1680.

Digitized by Google

ab Innocentio XI. conceſſis, La Croix *loc.*
cit. num. 1322. Kazenberger *loc. cit. num.* 20.
& alii.

23 Cardinales ultra Indulgentias, quas conce-
dere poſſunt in ſuis reſpective Diœceſibus, ſeu
Provinciis, ſi ſint Epiſcopi, ſeu Archiepiſco-
pi, poſſunt concedere Indulgentiam centum
dierum in Eccleſiis ſuorum Titulorum, quam-
vis non ſint nec Epiſcopi, nec Sacerdotes;
Lavorius *de Indulgentiis par.* 2. *cap.* 11. *n.* 15.
Pavin. *de poteſtate Capituli Sede vacante part.*
1. *princip. quæſt.* 4. *num.* 4. Jacob. de Graſſ.
in aureis dec. in Append. lib. 2. *cap.* 2. *num.*
32. Barboſa *loc. cit. ſub num.* 16. *&* 18. &
24 alii paſſim. Summus Pœnitentiarius concedit
Indulgentias centum dierum, non quod adſit
aliquod Jus, ſed ex vivæ vocis oraculo, aut
conſuetudine, Papa ſciente & tolerante; A-
zorius *loc. cit. cap.* 55. *verſ. Sexto quæritur*,
Lavorius *loc. cit. n.* 17. Navarr. *tract. de In-
dulgent. notab.* 31. *num.* 17. Barboſa *loc. cit.
ſub num.* 16. *in fine*. Immo Summus Pœni-
tentiarius, audiente, & teſtante Paludano *in*
4. *diſt.* 20. *quæſt.* 4. *art.* 2. ſemel dixit: *Aucto-
ritate noſtra ordinaria damus vobis* 100. *dies In-
dulgentiæ;* Sic Gobat *loc. cit.* Nunc autem di-
cta facultas concedendi Indulgentiam centum
dierum iis, qui ſe pœnitentiali virga tangen-
dos pie, reverenterque in tribus Urbis Baſili-
cis ipſi ſubmiſerint, eſt Summo Pœnitentiario
expreſſe conceſſa ab Innocent. XII. Conſt. in-
cip. *Romanus Pontifex*, & noviſſime a fel. Re-
cord. Benedicto XIV. Conſt. incip. *Paſtor Bo-
25 nus*. Si ſupradicti Papa inferiores in conce-
dendis Indulgentiis excedant facultatem ſibi
competentem, quamvis tales Indulgentiæ non
valeant quoad exceſſum, valent tamen quoad
eam partem, quæ numerum præſcriptum, ſeu
facultatem eis competentem non excedit, quia
eſt res ſeparabilis, & in ſeparabilibus utile per
inutile non vitiatur; *leg. Utile*, *ff. de regulis
juris*, *leg.* 1. §. *Trebatius*, *ff. de aqua quotid.
& æſtiva*. Sic enim reſolvunt per textum
in capit. Indulgentiæ 3. *de pœnit. & remiſſio-
nib. in* 6. Gloſſa *ibidem verb. Certum eſt*, A-
loyſius Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*
317. *num.* 5. *in* 1. *edit. & reſolut.* 602. *num.*
5. *in* 2. *edit.* Navarr. *de Indulgent. notab.* 31.
num. 16. Suarez *diſput.* 55. *ſect.* 3. *num.* 11.
Bonacina *de Sacram. diſp.* 6. *quæſt.* 1. *punct.*
3. *num.* 3. *&* 4. Azorius *loc. citat. cap.* 55.
quæſt. 6. Lavorius *loc. cit. cap.* 11. *num.* 39.
& 40. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 7.
num. 120. Barboſa *loc. cit. num.* 22. & apud
ipſum Ugolinus, Petrus Sotus, Sanctarellus,
Alzed. Torreblanca, Fagnan. *in cap. Cum ex
eo* 14. *de pœnitent. & remiſſionib. num.* 15. &
alii paſſim.

Prælati Epiſcopo inferiores, quamvis in ce- 26
teris habeant poteſtatem quaſi Epiſcopalem,
non poſſunt tamen Jure ordinario, & proprio
concedere Indulgentias, cum id nullibi reperia-
tur eis conceſſum; *arg. cap. Accedentibus* 12.
de exceſſibus Prælatorum, Fagnan. *in d. cap.
Accedentibus a num.* 7. *uſque ad num.* 20. Bar-
boſa *loc. cit. num.* 17. cum communi aliorum.
Hinc Jure proprio, & ordinario nequeunt 27
Prælati Regulares, ut Generales, & Provin-
ciales Indulgentias concedere neque Regulari-
bus ſibi ſubditis; *arg. cit. cap. Accedentibus*,
Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 5. *num.* 1. Emman. Ro-
driq. *qq. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 86. *artic.* 1.
Fagnan. *loc. cit. num.* 19. Barboſa *loc. cit. nu.*
19. Gobat *loc. cit. num.* 72. & alii communi-
ter, & ſic decrevit *Sacr. Congr. Rit.* 27. *Se-
ptemb.* 1659. *apud Card. Petra tom.* 5. *Com-
ment. ad Conſtitut.* 4. *Caliſti III. num.* 102.
Dicitur autem notanter *Jure proprio*, *& ordi-* 28
nario quia dicti Prælati Regulares ex conceſ-
ſione facta Provincialibus de Ordine Minorum
a Leone X. & Viſitatoribus Societatis Jeſu a
Gregorio XIII. & aliis Ordinibus ab aliis Sum-
mis Pontificibus poſſunt concedere Indulgen-
tiam plenariam ſuis Religioſis peracta viſita-
tione Conventus. Nec tales Indulgentias eſſe
revocatas, quamvis alioquin viva tantum vo-
ce conceſſas, reſpondit, & declaravit Urbanus
VIII. ut refert, & tenet La Croix *lib.* 1. *n.*
861. Kazenberger *loc. cit. num.* 21. Herincx
par. 4. *diſp.* 4. *de Sacrament. Pœnitentiæ q.* 7.
n. 61. & tenet praxis communis. Vide infra
art. 4. *n.* 11.

Vicarius Generalis de Jure ſine ſpeciali com- 29
miſſione non poteſt Indulgentias concedere;
arg. cit. cap. Accedentibus 12. *de exceſſibus Præ-
lator.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.*
3. *alleg.* 54. *num.* 90. *& alleg.* 88. *ſub num.*
10. Gobat *loc. cit. num.* 68. Borgaſ. *de Irre-
gular. par.* 3. *tit. de Indulgent. Epiſcop. & par.*
7. *cap. fin. num.* 24. Rebuffus *tit. de forma
Vicarii num.* 172. Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 50. *n.* 3.
Azor. *lib.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 13. Franc. Leo
in theſauro fori Eccleſ. par. 1. *cap.* 10. *num.*
12. *in fine*, Benzon. *de Jubilæo lib.* 2. *cap.* 30.
verſ. conveniunt, Lavorius *de Indulgent. par.* 2.
cap. 11. *num.* 51. Fagnan. *in cit. cap. Acce-
dentibus n.* 17. cum pluribus ibi citatis, Card.
Petra *tom.* 3. *Comment. ad Conſtit.* 16. *Alexan-
dri IV. n.* 26.

Neque Indulgentias concedere poteſt Capi- 30
tu-

Digitized by Google

tulum, ſeu Vicarius Capitularis, Sede vacante, quia non ſuccedit Epiſcopo in poteſtate Juriſdictionis extraordinariæ ſaltem in iis, quæ ſunt reſervata Dignitati Epiſcopali; *arg. cap. Accedentibus*, Barboſa *cit. allegat.* 88. *nu.* 21. cum pluribus citatis, Fagnan. *loc. cit. n.* 27. cum pluribus aliis ibi adductis, Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 3. *tom. num.* 64. ubi dicit, quod poſſet Vicarius Capituli accuſari, tempore Sedis vacantis ipſum conceſſiſſe Indulgentias, quas Epiſcopus vivens concedere conſuevit; nam talem poteſtatem Vicarium Sedis vacantis non habere conſtat ex declaratione *Sacra Congreg. Conc.* 13. *Novemb.* 1688. quæ dubio propoſito reſpondit: *Vicarius Capitularis ſe abſtineat*, Card. Petra *loc. citat. num.* 28. Vide verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *num.* 13.

31 Solus Papa poteſt concedere Indulgentias pro defunctis applicandas, quia Indulgentiæ applicantur defunctis per modum meræ ſolutionis, offerendo pretium ex Theſauro Eccleſiæ; ſolus autem Papa habet Claves Theſauri Eccleſiæ; *Communis* cum Diana *par.* 10. *tract.* 6. *reſolut.* 12. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 1348. Raynaudus *in Heter. T.* 15. *par.* 2. *ſect.* 3.
32 *punct.* 5. *num.* 15. Non poteſt tamen Papa tot, & tantas concedere Indulgentias Defunctis applicandas, ut totum Purgatorium evacuet, quia non poteſt eſſe rationabilis cauſa tantæ conceſſionis; La Croix *loc. cit. n.* 1318. Raynaudus *loc. cit. a num.* 13. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. cap.* 7. *num.* 87. ubi dicit, quod aſſerere poſſe Papam evacuare totum Purgatorium eſt alieniſſimum ab opinione, & perſuaſione fidelium, nominatim S. Thomæ *in* 5. *diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 2.

33 Ut enim valide concedatur Indulgentia etiam a Papa, requiritur ultra legitimam poteſtatem, etiam juſta, & rationabilis cauſa; *Communis*, cum S. Bonavent. *in* 4. *diſt.* 20. *par.* 2. *art. unic. quæſt.* 6. Henric. Gandavenſ. *quodlibet.* 15. *quæſt.* 15. Major. *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 2. Cajetan. *de Indulgent. tract.* 9. *q.* 1. & *tract.* 16. *capit.* 4. *quæſt.* 1. Soto *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *artic.* 2. Coninch *diſput.* 12. *dub.* 7. Corduba *de Indulgent. quæſt.* 17. Navarr. *de Indulgent. notabil.* 15. *num.* 7. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 14. Suarez *diſp.* 54. Kazenberger *loc. cit. num.* 22. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. par.* 1. *cap.* 7. *num.* 86. Reiffenſtuel *Theolog. Moral. tract.* 12. *diſt.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 30. Bellarmin. *lib.* 1. *de Indulgent. cap.* 11. Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *cap.* 1. *num.* 1. Fagnan. *lib.* 5. *decretal. in cap. Cum ex eo* 14. *de pœnit.* & *remiſ.* La Croix *loc. cit. num.* 1301. & 1316. & deſumitur *ex cit. Extrav. Unigenitus*, *de pœnit.* & *remiſſ. inter communes*, ubi expreſſe dicitur: *Chriſtum Eccleſiæ Theſaurum per ſuos Vicarios reliquiſſe diſpenſandum ſalubriter*, & *propriis rationabilibus cauſis*. Et ratio eſt, quia Papa non eſt Dominus Theſauri Eccleſiaſtici, ſed ſolum Diſpenſator *ex cit. Extrav. Unigenitus*, & *ex prima ad Corinth.* 4. ibi: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti*, & *Diſpenſatores Myſteriorum Dei*, & quidem *in ædificationem*, & *non in deſtructionem*, ex eadem *prima ad Corinth.* 10. Foret autem in deſtructionem, ſi abſque ulla rationabili cauſa, & exceſſive diſpenſaret; *argum. cap. Cum ex eo* 14. *de pœnit.* & *remiſſ.* ubi ſic expreſſe habetur: *Quia per indiſcretas*, & *ſuperfluas Indulgentias*, *quas quidam Eccleſiæ Prælati facere non verentur*, & *Claves Eccleſiæ contemnuntur*, & *Pœnitentialis ſatisfactio enervatur*.

Immo cauſa concedendi Indulgentiam, non 34
ſolum debet eſſe juſta, & rationabilis, ſed etiam, ſpectatis omnibus circumſtantiis, proportionata, ut quanto major eſt Indulgentia, tanto major cauſa requiratur, aliter non valebit Indulgentia, niſi ſecundum proportionem cauſæ; Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 20. *art.* 17. Cajetan. *de Indulgent. tract.* 9. *qu.* 1. Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 4. *n.* 5. Sotus *d.* 21. *q.* 2. *art.* 2. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 3. Coninch *diſp.* 12. *dub.* 6. *concluſ.* 2. Layman *loco cit. cap.* 4. *ſub num.* 1. Gobat *loco cit. num.* 92. Buſembaum *lib.* 6. *par.* 2. *dub.* 4. *art.* 2. La Croix *ibidem num.* 1301. & 1316. Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 7. *num.* 84. & *ſequent.* Kazenberger *loco cit. num.* 22. Maſtrius *Theol. moral. diſp.* 22. *quæſt.* 3. *artic.* 1. *num.* 40. cum communiori, & probabiliori ſententia S. Bonaventuræ, Cajetani, Suarez, Amici, & aliorum paſſim; *argum. cit. Extravagant. Unigenitus*, & *cit. cap. Cum ex eo* 14. *de pœnitent.* & *remiſſionib.* Et ratio eſt, quia, ſi ad Indulgentiam valide concedendam non requireretur cauſa proportionata, poſſet concedi Indulgentia plenaria etiam ſanis extra articulum mortis pro ſola pronunciatione nominis *Jeſu*, ſeu *Mariæ*, & hujuſmodi, quæ Indulgentia caderet in maximum contemptum Clavium Eccleſiæ, & in enervationem Theſauri Eccleſiaſtici, ut loquitur textus adductus in fine numeri antecedentis *ex cit. cap. Cum ex eo*. Dicitur notanter *Spectatis omnibus circumſtantiis*, quia in aliquibus circumſtantiis ſufficit una cauſa pro concedenda Indulgentia, quæ non ſuffeciſſet in aliis: ſic in circumſtantia ar-

ticuli mortis pro moribundis adſcriptis alicui Congregationi, vel habentibus certas Cruces, Coronas, Medalias, & hujuſmodi, vel ſolitis facere aliquod præſcriptum pium opus, facilius conceditur Indulgentia plenaria ob Sacroſanctorum nominum *Jeſu*, & *Mariæ* pronunciationem, quam alias tempore perfectæ ſa-
35 nitatis. Dicitur etiam notanter, quod *aliter non valebit Indulgentia, niſi ſecundum proportionem cauſæ*, quia, ſi fortaſſe cauſa non eſſet ſufficiens pro Indulgentia plenaria, erit ſaltem ſufficiens pro non plenaria; ſi non pro perpetua, ſaltem pro temporali; ſi non pro majori quantitate v. gr. pro trecentum mille annis, ſeu dimidiæ partis peccatorum, ſaltem pro minori quantitate, v. gr. mille annorum, mille dierum, ſeu tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, quæ & obtineri poterit, quia *verba aliquid operari debent*, ut dicitur *in cap. Si Papa* 10. *de Privilegiis in* 6. Sic recte Gobat *loc. cit. num.* 95. & alii paſſim per ea, quæ adduximus *ſupra n.* 23.

37 Indulgentias lucrari poſſunt omnes baptizati, rationis capaces, & debitores pœnarum temporalium; *Communiſſima inter Catholicos*. Immo ſecundum multos etiam Catechumeni, tam vivi, quam Defuncti, ſunt capaces Indulgentiarum ſaltem per modum ſuffragii; Navarrus *de Indulg. notabil.* 31. *in fine*, Benzonius *lib.* 5. *de Jubilæo c.* 15. *dub.* 28. *aſſert.* 6. Henriq. *lib.* 7. *c.* 18. *n.* 3. Layman *loc. cit. c.* 6. *n.* 1. Gronad *in* 3. *parte* teſte Diana *part.* 5. *tr.* 12. *reſ.* 9. Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 6. *q.* 7. *num.* 93. Lugo *tom.* 6. *diſp.* 27. *ſect.* 5. *num.* 77. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. c.* 12. *num.* 145. & alii.
38 Et ratio eſt, quia Catechumeni, cum ſint per Fidem, & Caritatem Chriſto uniti, ſunt aliquo modo membra Eccleſiæ, adeoque etiam ipſis applicari poteſt communis Theſaurus ſatisfactionum, ſi non per modum abſolutionis, & juſtitiæ, ſaltem per modum ſuffragii, & impetrationis. Tum quia Eccleſia etiam pro Catechumenis offert Miſſæ Sacrificium, ut obſervat Gobat *loc. cit. num.* 145. Alii tamen
39 ſentiunt contrarium; Sic Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 53. *ſect.* 4. *num.* 8. cum aliis ibi citatis, Kazenberger *loc. cit. num.* 27. Maſtrius *diſp.* 23. *Theol. Moral. q.* 4. *num.* 55. & alii plures apud Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 37. *num.* 37. Coninch *diſp.* 12. *dub.* 7. *in princip.* & Benzonium *loc. cit.* Et ratio iſtorum eſt, quia quamvis Catechumeni per Fidem ſint Chriſto uniti, tamen, quia talem Fidem nondum ſolemniter profeſſi ſunt in Baptiſmo, nec per talem Baptiſmi januam ſunt adhuc hanc viſibilem Eccleſiam ingreſſi, ideo Eccleſia in eos Juriſdictionem exercere non poteſt, uti ſignificat Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 2. *de Sacrament. Pœnitent.* ibi: *Cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus*. Indulgentiæ autem non proſunt, niſi ſubditis; *arg. cap. Quod autem* 4. *de pœnit. & remiſſionibus*.

Indulgentias lucrari poſſunt etiam qui illas 40
conceſſerunt; *Communis*, cum S. Thoma *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 27. *art.* 4. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 88. *n.* 28. Et ratio eſt, quia Indulgentias concedentes non debent eſſe deterioris conditionis aliis. Nec obſtat, quod nemo poſſit uti Juriſdictione in ſeipſum, quia hoc verificatur ſolum in actibus Juriſdictionis contentioſæ, vel coactivæ, non autem in actibus Juriſdictionis voluntariæ, cum Superior ſecum ipſo diſpenſare poſſit, ſi habeat poteſtatem diſpenſandi generaliter cum omnibus ſuis ſubditis, & a fortiori poterit, ut perſona privata, lucrari illas Indulgentias, quas, ut perſona publica, & Superior conceſſit.

Ad lucrandas Indulgentias requiruntur ſe- 41
quentes conditiones. I. Ut lucraturus Indulgentiam ſit in gratia Dei conſtitutus eo tempore, quo Indulgentiam conſecuturus eſt, quia reatus pœnæ nunquam auſertur, niſi ablata culpa. 2. Ut ſit ſubditus concedentis, ſeu, ſi ſit exemptus, exiſtat ſaltem intra Territorium Juriſdictionis illius per dicta *ſuperius n.* 11. 3. Ut non ſit ligatus Excommunicatione majore, quia hæc privat communione bonorum ſpiritualium. 4. Ut opera præſcripta integre perficiat. 5. Ut ea perficiat ad intentionem Concedentis Indulgentiam. 6. Ut ea perficiat per ſe ipſum, excepta eleemoſyna, quæ etiam per famulum poteſt fieri a Domino. 7. Ut ſaltem ultimum opus præſcriptum perficiat in ſtatu gratiæ. 8. Ut habeat intentionem ſaltem habitualem, & interpretativam eas lucrandi.

* Indulgentiæ a Pontifice conceſſæ iis, qui 42
cum confeſſione, & communione Eccleſiam aliquam viſitant, non exigunt, ut Eccleſia viſitetur poſt confeſſionem & communionem; ſed ſufficit, ut ſi viſitetur ante ſtatum gratiæ, diſpoſitio tamen habeatur eadem die confitendi & communicandi, ut ex pluribus Theologis firmatur a Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 48. §. 10. *

Ut acquiratur Indulgentia, quæ conceſſa eſt 43
pro confeſſis, & Sacra Communione refectis, requiritur confeſſio actualis, & communio Sacra-

Digitized by Google

cramentalis ; Idem Pontifex Conſt. incip. *Inter præcipuos* §. 3. Et ſolis Miſſionariis in partibus infidelium commorantibus indulium fuit, ut hujuſmodi indulgentias lucrari poſſint præmiſſo contritionis actu; Idem *ibid.* §. 6.

44 Pro lucranda indulgentia non ſufficit opera injuncta præſtare ad quæ alias quis tenetur alio titulo, puta juſtitiæ &c. Idem *ibid.* §. 53.

45 Indulgentia plenaria in certos dies aliquam Eccleſiam viſitantibus, aut aliud pium opus peragentibus conceſſa, ſemel dumtaxat in die obtineri poteſt; Idem *ibid.* §. 84.

46 Ad rem attendendum eſt noviſſimum Decretum Sacr. Congregat. Indulgentiis præpoſitæ, emanatum die 19. Maii 1759. tenoris ut ſequitur.

Ut Chriſtifideles ſcire poſſint, quid ſibi tenendum foret pro acquirendis Indulgentiis in Sententiarum varietate ſuper intelligentia verborum; *qui vere pænitentes, confeſſi, ac ſacra Communione refecti Eccleſiam viſitaverint*: quæ in Indulgentiarum Brevibus inſeri ſolent, in Congregat. Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſita diſcuſſis die 31. Martii proximi præteriti, nonnullis dubiis, eadem Sacra Congregat. fuit in voto, Confeſſionem Sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro Indulgentiarum conſecutione, peragi omnino debere etiam ab iis, qui ſibi letalis peccati conſcii non ſunt, nec non præfatam Confeſſionem ſuffragari etiam poſſe, ſi expleatur in vigilia Feſtivitatis. Quod autem ad Eccleſiæ viſitationem ſpectat, eam impleri poſſe, ſive ante, ſive poſt aliorum piorum operum implementum.

Factaque de iis per infraſcriptum ejuſdem Sac. Congr. Secretarium relatione Sanctiſſimo D. N. Sanctitas Sua ejuſdem Sac. Congregat. Votum benigne approbavit, illudque publicari mandavit, quibuſcumque in contrarium facientibus non obſtantibus.

F. I. Card. Portocarrero Præf.
A. E. Vicecomes S. C. Indulg. Secr.

47 * Addendum eſt hoc aliud Decretum ejuſd. S. Cong. in declarationem præced. emanatum.

CUm S. C. Indulg. & Sacr. Reliquiis præpoſita die 31. Martii 1759. fuerit in voto Confeſſionem ſacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro indulgentiæ conſecutione, peragi omnino debere, etiam ab his, qui ſibi letalis peccati conſcii non ſunt, nec non præfatam confeſſionem ſuffragari etiam poſſe ſi in vigilia Feſtivitatis expleatur, Votumque Congregationis S.S. D.D. N. Clemens Pp. XIII. benigne approbaverit, illudque typis publicari ſub datum 19. Maii prædicti anni mandaverit; Quamplures ſupplices libelli tum Regularium Communitatum, & præſertim Monialium; tum etiam Parochorum & nonnullorum Epiſcoporum pro ſuis Diœceſibus porrecti ſunt, quibus maxima exponebatur difficultas, quæ interdum, imo perſæpe incidit, pro ſacramentali Confeſſione ſive in Feſto vel ad minus in vigilia peragenda. Quamobrem, ut adeo proficuus Indulgentiarum Theſaurus reddatur Fidelibus accommode comparandus, enixis precibus ſupplicabant Sanctitati Suæ, ut opportuno aliquo remedio de Apoſtolica benignitate providere dignaretur, quibus precibus ad prædictam Sacr. Congr. remiſſis, propoſitum in ea fuit dubium. -- *An & quomodo ſit conſulendum Sanctiſſimo ſuper præfati Decreti Executione vel declaratione in caſu &c.* -- Reſponſum fuit -- *Conſulendum S.S. D.D. N. ut concedere dignetur Indultum Omnibus Chriſtifidelibus, qui frequenti peccatorum confeſſione animam ſtudentes expiare, ſemel ſaltem in hebdomada ad Sacramentum Pænitentiæ accedere, niſi legitime impediantur, conſueverant, & nullius letalis culpæ a ſe poſt peractam ultimam Confeſſionem commiſſæ ſibi conſcii ſunt, ut omnes, & quaſcumque indulgentias conſequi poſſint, etiam ſine actual. Confeſſione, quæ ceteroquin juxta præfati Decreti definitionem ad eas lucrandas neceſſaria eſſet. Nihil tamen innovando circa Indulgentias Jubilæi tam Ordin. quam Extraord. aliaſque ad inſtar Jubilæi conceſſas pro quibus aſſequendis ſicut & alia opera injuncta*, ita & Sacramentalis Confeſſio tempore *in eorum conceſſione præſcripto peragantur* -- . Et facta per me Infraſcriptum ejuſdem S. C. Secret. de præmiſſis omnibus S. S. D. D. N. relatione, Sanctitas Sua piis Bonorum deſideriis ac votis ſatisfacere, & Indulgentiarum gratias iis potiſſimum, qui pie, ſancteque vivendo, donis Divinæ Miſericordiæ digniores efficiuntur, elargiri, quam maxime cupiens benigne annuit, & præfatum Indultum in forma ſupraſcripta expediri & publicari mandavit, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus.

Datum ex Secretaria Sacræ Congr. Indulgent. die 9. Dec. 1763.

N. Card. Antonellus Præf.
Joſeph de Comitibus S. C. Indulg. Secr.

Articulus III.

Indulgentia quoad ea quæ concernunt ejus effectum, & tempus acquirendi tam pro vivis, quam pro defunctis.

1 Effectus Indulgentiæ non eſt remittere pec-
catum, neque mortale, neque veniale;
Communis, cum Maldonato *tom.* 1. *de pœnit.*
q. 6. *tit. de Indulgent. par.* 1. *q.* 1. ubi ſic ex-
preſſe dicit: *Uno ore omnes Theologi, nemine*
excepto, reſpondent, Indulgentiam non eſſe remiſ-
2 *ſionem culpæ, ſed pœnæ.* Unde quando in for-
ma, ſeu conceſſione Indulgentiæ dicitur per
illam concedi remiſſionem *peccatorum*, accipi-
tur peccatum pro pœna peccati, juxta illud
2. *Machabæor.* 12. ibi: *Ut a peccatis ſolvantur;*
& quando vocatur Indulgentia a pœna, &
culpa, intelligitur, quod per talem Indulgen-
tiam conceditur facultas abſolvendi a culpa
etiam reſervata, ut fuit dictum *art.* 1. *num.* 3.
Effectus Indulgentiæ eſt remiſſio pœnæ tem-
poralis ex peccatis quoad culpam dimiſſis, re-
3 ſiduæ, & reſtantis; *Communis*. Pœna autem
temporalis relicta, & reſtans ex peccatis con-
donatis luenda ab homine, eſt duplex; una,
ad quam perſolvendam homo obligatur ex Sa-
cramentali Pœnitentia a Confeſſario injuncta;
Altera, ad quam perſolvendam in hoc mun-
do, vel Purgatorio eſt obligatus a Juſtitia Dei;
Communis.

4 Unde Indulgentiæ Plenariæ effectus eſt remit-
tere omnem pœnam debitam in Foro Sacramen-
tali, ſeu liberare totaliter pœnitentem ab obli-
gatione implendi quamlibet pœnitentiam, et-
iam medicinalem ſibi impoſitam a Confeſſario;
Sic S. Th. *in* 4. *diſt.* 20. *q.* 2. *art.* 3. *qu.* 1. S.
Bonav. *in l.* 4. *diſt.* 20. *art.* 1. *q.* 2. Gobat *tr.* 4.
de Indulg. par. 1. *c.* 3. *n.* 24. Kazenb. *loc. cit.*
n. 40. Lugo *tom.* 6. *diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 22. & ip-
5 ſo teſte communis aliorum. Et hanc concluſio-
nem probat Lugo *l. c. n.* 23. primo, *ex c. Cum*
ex eo 14. *de pœnit. & remiſſ.* ubi Innoc. III. dicit
per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias ſatiſ-
factiones Sacramentales enervari: ergo ideo quia
aufertur obligatio implendi pœnitentias; alio-
quin, ſi manet obligatio implendi illas ſaltem
ratione medicinæ, nihil prorſus enervabitur ſa-
tisfactio. Secundo probat ex Bonifacio VIII.
qui, ut refert Gloſſa *in Extravagant. Antiquo-*
rum, de pœnit. & remiſſ. nolebat, Confeſſarios
imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Jubi-
læum anni Sancti lucrabantur, quia nimirum
ſatisfactione alia non indigebant, & Auctor
ipſius Gloſſæ dicit, ſe id ab ipſomet Pontifice
audiviſſe, ut obſervat etiam Lugo *loc. cit. n.*
17. Tertio, probat ratione a priori, quia Con-
feſſarius imponit pœnitentiam, ut pœnam ad
ſatisfaciendum pro peccato: ergo ſublato debi-
to totius pœnæ, prout fit per Indulgentiam
plenariam, ceſſat omnino fundamentum illius
obligationis, ſicut, ſi condonaretur a Principe
pœna debita pro aliquo crimine, eo ipſo ceſ-
ſaret obligatio impoſita per ſententiam Judicis
ad pœnam aliquam pro illo delicto ſubeundam.

Nec valet dicere, quod per lucrationem In- 6
dulgentiæ plenariæ tollatur quidem obligatio
implendi pœnitentiam Sacramentalem impoſi-
tam a Confeſſario, quatenus eſt ſatisfactoria
pro peccatis præteritis, non autem quatenus eſt
medicinalis pro præcavendis peccatis futuris.
Non valet, inquam, quia licet pœnitentia
ſubinde etiam imponatur ut medicina, Confeſ-
ſarius tamen illam imponere non poteſt, niſi
in pœnam peccati: ſicuti licet Judex procura-
re debeat quod pœna delinquentis ſit talis,
ut ſimul ſit medicina in futurum, non tamen
poſſet illam pœnam imponere etiam ut medi-
cinam, ſi illa pœna fuiſſet a Principe condo-
nata: ergo ſi per Indulgentiam plenariam con-
donatur, & remittitur pœnitentia, ut ſatisfa-
ctoria, etiam tolletur ut medicinalis. Nec et- 7
iam valet dicere, quod adhuc remaneat obli-
gatio implendi pœnitentiam, ſaltem propter
reverentiam Sacramenti, & ejus integrita-
tem, ne maneat Sacramentum imperfectum
ſine una parte integrante. Non valet, inquam,
quia Sacramentum Pœnitentiæ non exigit pro
parte integrali ſatisfactionem Sacramentalem,
niſi ex ſuppoſito quod adhuc adſit pœna tem-
poralis ſatisfacienda, ſeu ſolvenda, cum ad
hanc remittendam illa unice injungi debeat a
Confeſſario, adeoque ſatisfacta, & ſoluta, ſeu
remiſſa omni pœna temporali reſtante, non
requiritur amplius talis integritas ſatisfactio-
nis, cum non amplius poſſit juſte exigi ſatis-
factio ab eo, qui jam integre ſatisfecit, & de-
bitum jam integre ſolvit, vel remiſſionem de-
biti integre conſequutus eſt, ut verificatur in
eo, qui lucratus eſt Indulgentiam plenariam:
Unde poſt lucrationem ipſius, nec reverentia
Sacramenti, nec Confeſſarii præceptum obli-
gabit eum ad pœnitentiam adimplendam; Sic
optime Lugo *loc. cit. n.* 24. & 27. Kazenber-
ger *loc. cit. n.* 40. & alii.

In praxi tamen tempore Indulgentiæ etiam 8
plenariæ decet, quod Confeſſarius ſemper im-
ponat pœnitentiam ſaltem *medicinalem*, & *præ-*
ſervativam, quando judicat neceſſariam, eam-

que

Digitized by Google

que Pœnitens admittat, quamvis Indulgentiam plenariam certo conſequatur, quia hoc neceſſarium judicat Suar. apud Maſtrium *Theolog. Moral. diſp.* 23. *qu.* 2. *n.* 29. & alii. Immo tenetur Confeſſarius injungere *pœnitentiam medicinalem*, atque etiam *vindicativam*, ſeu *ſatisfactivam*, quando probabiliter credit pœnitentem non conſequutum eſſe, aut mox non conſequuturum eſſe indulgentiam plenariam, teneturque pœniteus in tali caſu illam adimplere; Si autem Confeſſarius probabiliter credat pœnitentem jam conſequutum eſſe, aut mox conſequuturum eſſe Indulgentiam plenariam, poteſt omnem pœnitentiam, in quantum eſt vindicativa, ſeu ſatisfactiva, omittere juxta S. Thomam, S. Bonaventuram, & plurimos Antiquiores, & Recentiores apud Tannerum, Dianam, & Gobat *de Jubilæo cap.* 25. ob rationes *num. antecedenti* allatas. Ob reverentiam tamen Sacramenti Pœnitentiæ convenit Confeſſario levem ſaltem pœnitentiam injungere, & pœnitenti eam adimplere, quia licet non ſit neceſſaria pro ſatisfactione pœnæ temporalis debitæ, cum ſupponatur integre remiſſa per lucrationem Indulgentiæ plenariæ, prodeſt tamen multum ad meritum, quod pluris faciendum eſt, quam redemptio pœnæ temporalis, ut recte cum aliis advertit Lugo *loc. cit. num.* 31.

9 Indulgentiæ plenariæ effectus eſt etiam remittere omnem pœnam debitam in Foro Dei, ideſt omnem pœnam relictam ex peccatis dimiſſis, ad quam perſolvendam in hoc mundo, vel in Purgatorio eſt homo obligatus a juſtitia Dei; Sic S. Thomas *in* 4. *diſp.* 20. *qu.* 1. *art.* 3. *quæſtiuncul.* 1. communiter receptus ab omnibus Recentioribus, ut teſtatur, & ſequitur Gobat *loc. cit. num.* 25. & eſt jam communis, & certa doctorum ſententia ut teſtatur Lugo *loc. cit. num.* 7. Immo, ipſo teſte, docet Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 2. *num.* 2. de Fide eſſe, Papam virtute clavium habere poteſtatem remittendi pœnam illam etiam in Foro Dei; & de facto Sixtus IV. damnavit ſequentem Petri Oxomenſis propoſitionem: *Papa non poteſt indulgere alicui viro pœnam Purgatorii*; Sic refert Kazenberger *loc. cit. n.* 39.

10 Nec valet dicere cum nonnullis antiquis, per Indulgentias non relaxari pœnam in Foro Dei, ſed ſolum remitti pœnitentiam in Foro Sacramentali debitam, ideſt obligationem implendi pœnitentiam a Confeſſario injunctam. Non valet, inquam, quia, ut optime eos confutant S. Thomas *loc. cit.* Lugo *loc. cit.* Gobat *loc. cit.* Kazenberger *loc. citat.* &
alii paſſim, ſequeretur ex eorum ſententia,
quod Eccleſia concedendo Indulgentias, potius
obeſſet, quam prodeſſet Fidelibus, cum
ſic illos liberaret levibus pœnitentiis, & remitteret
ad graviores pœnas Purgatorii; clarum
enim, & manifeſtum Fidelium gravamen eſſet,
velle per Indulgentiam remitti ſolum debitum
implendi pœnitentiam, relinquendo debitum
pœnæ, cum eſſet utilius pœnitentibus
implere pœnitentiam ad redimendam pœnam
ipſa ſine dubio graviorem. Unde, cum Tridentinum
Concil. *ſeſſ.* 25. *cap.* 21. *in decreto
de Indulgentiis* definiat: *Indulgentiarum uſum
eſſe populo Chriſtiano maxime ſalutarem*, patet,
eorum ſententiam eſſe falſiſſimam. Quod ha- 11
ctenus dictum eſt de effectu Indulgentiæ plenariæ,
hoc proportionaliter, & ſuo modo
applicandum eſt etiam Indulgentiæ partiali.
Effectus cujuſcumque Indulgentiæ non eſt re- 12
mittere pœnam debitam pro peccato veniali
nondum remiſſo; quia pœna non poteſt remitti,
niſi prius remiſſa culpa; Kazenberger *loc.
cit. num.* 8. Gobat *loc. cit. num.* 278. Felix
Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *cap.* 8. *de Indulgentiis
num.* 2788. Reiffenſtuel *Theol. moral. tr.* 12.
diſt. 3. *q.* 2. *n.* 12. *&* 13. & ipſo teſte communis
aliorum.

Indulgentiæ poſſunt a Summo Pontifice con- 13
cedi, & applicari etiam Defunctis, qui in
Purgatorio detinentur; *Communis*, *ac certa*.
Id enim conſtat ex communi uſu, & praxi
Eccleſiæ, in qua nihil tam uſitatum eſt, quam
applicare Indulgentias pro Defunctis, & tradit
Joannes VIII. *in Epiſt.* 144. & Leo X.
in Conſtitut. incipien. *Exurge Domine*, contra
Lutherum. Non poſſunt tamen ipſis Defunctis 14
concedi Indulgentiæ per modum abſolutionis
habentis annexam ſolutionem, ſicut conceduntur
vivis; ſed ſolum per modum ſuffragii,
ſeu piæ ſolutionis, & exhibitæ ſatisfactionis;
Communis fere omnium Theologorum
cum S. Thoma *in* 4. *diſt.* 45. *qu.* 2. *art.* 3. *q.* 2.
S. Bonaventura *par.* 2. *art.* 1. *qu.* 5. Maſtrio
Theolog. moral. diſp. 23. *q.* 4. *num.* 57. Kazenberger
loc. cit. n. 43. Reiffenſt. *Theol. moral.
tract.* 12. *diſt.* 3. *qu.* 4. *n.* 41. *&* 42. Et ratio
eſt, quia Summus Pontifex Chriſti in terris
Vicarius non habet Juriſdictionem in Defunctos,
ſicuti in Fideles viventes, cum acceperit
a Chriſto poteſtatem ſolvendi ſolum *ſuper
terram*, non vero *ſub terra*. Qui autem non
habet Juriſdictionem in alium tamquam ſibi
ſubditum, nequit eidem concedere Indulgentias
per modum abſolutionis, quia concedere
Indulgentias per modum abſolutionis eſt actus.

Juriſdictionis, adeoque Summus Pontifex nequit Defunctis concedere Indulgentias per modum abſolutionis, ſed tantum per modum ſuffragii.

15 Indulgentia autem per modum abſolutionis differt ab Indulgentia per modum ſuffragii ſpecialiter per hoc, quod Indulgentia per modum abſolutionis conceditur, quando Superior ſibi ſubditum immediate, & directe liberat a pœna temporali. Sic Summus Pontifex tamquam Superior, & Miniſter a Deo conſtitutus immediate, & directe liberat Fideles vivos tamquam ſibi ſubditos a pœnis temporalibus relictis in peccatis jam quoad culpam dimiſſis, concedendo eis Indulgentiam *per modum abſolutionis habentis tamen annexam ſolutionem*; quia hæc abſolutio fit cum aliqua ſolutione ex Theſauro Eccleſiæ, ſcilicet applicatione, & exhibitione ſatisfactionum Chriſti, & Sanctorum. Indulgentia vero *per modum ſuffragii* dicitur concedi, quando non immediate, & directe, ſed indirecte, & mediate, ſcilicet mediante actione alterius. Sic Summus Pontifex concedit Indulgentias Defunctis, mediantibus aliquibus piis viventium Fidelium operibus tamquam pretium æquivalens ex Theſauro Eccleſiæ Deo oblatum pro ſolutione illarum animarum, quibus ex mente Pontificis applicatur. Sic videtur inſinuare; aut potius ſupponere S. Thomas *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 7. *artic.* 3. *quæſtiuncul.* 2. ubi dicit Indulgentias concedi defunctis *non directe, & principaliter, ſed tantum ſecundario, & indirecte*; & videtur eſſe communior Doctorum, quamvis alii aliam explicationem afferant, ut videre eſt apud Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *a num.* 477. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 8. *n.* 104. *& ſequent.* Lugonem *tom.* 6. *diſp.* 27. *ſect.* 5. *a n.* 58. *ad* 73. *incluſive*.

16 Indulgentiæ pro defunctis rite conceſſæ, & acquiſitæ ſecundum ordinariam Dei Legem proſunt certo, & infallibiliter illis determinatis animabus, quibus ex intentione Summi Pontificis applicantur, ita ut animæ illæ de Theſauro Eccleſiæ per modum ſuffragii ſibi applicato juventur, vel ad totalem remiſſionem pœnæ, & totalem liberationem e Purgatorio, ſi Indulgentia eſt plenaria; vel ad partialem, ſi Indulgentia eſt partialis; Navarr. *de Indulgent. & Jubilæo notabil.* 22. Lugo *tom.* 6. *diſp.* 47. *ſect.* 5. *n.* 59. Roderic. *tom.* 2. *quæſt. Regular. qu.* 97. *art.* 3. Gobat *loco citato nu.* 484. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 8. *num.* 208. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 53. *ſect.* 4. Sotus *quæſt.* 2. *artic.* 3. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 12. *quæſt.* 4. *diſt.* 5. *num.* 44. Herincx *diſp.* 4. *de Sacramento Pœnitent. quæſt.* 8. *num.* 66. & apud ipſum Bellarminus, Arriaga, Dicaſtillus, & alii, Kazenberg. *loc. cit. num.* 43. ubi cum aliis teſtatur ſic tenere Recentiores communiter, Maſtrius *Theolog. moral. diſp.* 24. *num.* 47. aſſerens hanc eſſe communiorem, & probabiliorem ſententiam; P. Roa *de Purgatorio cap.* 15. Raynald. *ſect.* 3. *punct.* 1. *a num.* 17. *punct.* 5. *a num.* 9. *punct.* 6. *num.* 12. citatus, & ſecutus probabiliter a La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1330. qui *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 534. dicit quod, ſi impleantur conditiones requiſitæ, effectum liberationis determinatæ animæ eſſe infallibilem, ut tenent S. Thom. Ledeſma, Sotus, Valent. Coninch, Leſſ. Filliuc. Caſtrop. Diana, Gran. Lugo, Tanner. Mendo *d.* 13. *num.* 96. Arriaga *d.* 15. *ſect.* 1. & optime Suarez *d.* 79. *ſect.* 10. ubi oſtendit S. Auguſtinum, Chryſoſtomum, & Cyrillum idem ſentire, & dicit quod contrarium tenent S. Bonaventura, Richardus, Durand. Cajetan. Cordub. Bonacin. Layman, Amic. & alii multi.

Ratio autem noſtra eſt, quia Leo X. in Conſtitut. incip. *Exurge Domine* contra Lutherum abſolute, & æqualiter abſque hæſitatione promittit effectum ſuum illis Indulgentiis, quæ applicantur defunctis ac illis, quas ſibi vivi lucrantur; dicit enim expreſſe: *Omnes, tam vivos, quam defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias hujuſmodi conſecuti fuerint, tanta temporali pœna ſecundum divinam juſtitiam pro peccatis ſuis actualibus debita liberari, quanta conceſſe, & acquiſita Indulgentiæ æquivalet. Et ita ab omnibus teneri, & prædicari debere ſub Excommunicationis latæ ſententiæ pœna &c. Auctoritate Apoſtolica decernimus*; atqui Indulgentiæ rite conceſſæ, & acquiſitæ infallibiliter proſunt illis vivis, qui eas ſibi lucrantur, ergo etiam debent prodeſſe infallibiliter illis determinatis defunctis, quibus applicantur. Tum quia Summi Pontifices in Brevibus Altarium privilegiatorum concedere ſolent; *Ut quicumque Sacerdos*, ſervatis ſervandis, ac diebus in Brevi ſpecificatis, *Miſſam Defunctorum pro anima cujuſcumque Fidelium Defunctorum ad præfatum Altare celebrabit, anima ipſa de Theſauro Eccleſiæ per modum ſuffragii Indulgentiam conſequatur; ita ut Domini noſtri &c. ſuffragantibus meritis a Purgatorii pœnis liberetur*. Ubi ut vides ex ly *pro anima cujuſcumque*, & ly *anima ipſa* videtur promitti liberatio animæ determinatæ a Purgatorio. Tum etiam quia licet Deus, ut recte pro- 17

Digitized by Google

probat Kazenberger *loc. cit. n.* 44. non teneatur acceptare applicationem Indulgentiarum Defunctis factam ex eo, quaſi Papa haberet immediate Juriſdictionem in Defunctos; tamen ex eo tenetur Deus acceptare applicationem Indulgentiarum Defunctis factam a Papa, quia Deus voluit in Eccleſia eſſe Communionem Sanctorum; quare ex decreto hujus Communionis inter Eccleſiam Triumphantem, Militantem, atque etiam Purgantem tenetur acceptare illas ſatisfactiones, ſive pro vivis, ſive pro Defunctis oblatas; & ſic ſi infallibiliter proſunt illis vivis, qui eas ſibi lucrantur, etiam infallibiliter debent prodeſſe illis determinatis defunctis, quibus applicantur.

18 Nec valet dicere, quod Deus non acceptet Indulgentias ſemper pro omnibus illis, quibus applicantur, ſed pro illis, qui ex hac vita deceſſerunt magis digni tali gratia, quia v. g. in vivis fuerunt magis ſoliciti in acquiſitione Indulgentiarum, & oratione pro Defunctis, ut in ſimili de Miſſæ Sacrificio, eleemoſynis, & orationibus dicit S. Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis cap. ultim.* relatus *in c. Non æſtimemus* 19. *cauſ.* 13. *q.* 2. his verbis: *Non pro quibus fiunt, omnibus proſunt, ſed his tantum, pro quibus dum vivunt, cooperantur, ut proſint*; & *in c. Tempus* 23. *ead. cauſ.* & *qu.* his verbis: *Sed hæc eis proſunt, qui cum viverent hæc ſibi, ut poſtea poſſent prodeſſe meruerunt*. Non valet, inquam, quia licet etiam de mente S. Auguſtini credibile ſit, quod Deus facilius pro illis Defunctis, qui in vita fuerunt magis ſolliciti pro acquiſitione Indulgentiarum, & oratione pro mortuis, acceptet, nedum Miſſæ Sacrificia, orationes, eleemoſynas, jejunia, & alia hujuſmodi ſuffragia, ſed etiam Indulgentias generaliter pro Defunctis omnibus applicatas, hoc tamen (ſecundum Legem Dei ordinariam) non videtur dicendum de Indulgentiis pro aliquo determinato defuncto applicatis, niſi hic ex ſpeciali Dei providentia, & diſpoſitione fuiſſet merito privandus, ex quo, dum viveret alios defraudaſſet ſimilibus debitis ſuffragiis, & Indulgentiis, ut de exemplo Promi numero ſequenti referendo.

19 Nec valet objicere quod ſoleat ſæpius pro una & eadem anima in Altari privilegiato ſacrificari, & Indulgentia plenaria applicari, quod eſſet ſuperfluum, ſi Indulgentia certo, & infallibiliter prodeſſet pro illa determinata anima, cui applicatur. Non valet, inquam, quia merito pro una, & eadem anima plures Miſſæ etiam in Altari privilegiato celebrantur, & plures Indulgentiæ plenariæ applicantur propter varias rationes. Primo, quia non conſtat, an cauſa, ob quam Pontifex conceſſit Indulgentiam plenariam, ſit juſta, & ſufficiens, defectu cujus ſufficientis juſtæ cauſæ eſt invalida etiam Indulgentia conceſſa a Papa, ut ex communi diximus *art.* 2. *n.* 33. Secundo, quia non conſtat, an, & quomodo prior Sacerdos celebrans applicuerit ſuam intentionem, ſeu an Altare, in quo celebravit, habeat omnia requiſita ad eſſe privilegiatum. Tertio, quia non conſtat, an, qui plenariam Indulgentiam alicui animæ applicavit, omnes conditiones neceſſarias impleverit. Quarto, quia ignoratur, an non ob aliquam peculiarem cauſam velit Deus circa hanc, aut illam animam facere exceptionem a ſua generali promiſſione, ſcilicet ob rationes omnino peculiares, non permittendo, ut Indulgentia, in actu ſecundo proſit huic certæ animæ, ut habetur in vita Rabani Mauri, ubi narratur rejectio ſuffragiorum pro demortuo Cœnobii Promo, qui vivus defraudaverat defunctos ſubſidio eleemoſynæ per Abbatem conſtitutæ, ſic refert Raynaudus *tom.* 7. *part.* 2. *quæſt.* 5. *fol.* 289. *col.* 1. & 2. & ex ipſo Gobat *tr.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 19. *num.* 458. & *cap.* 22. *num.* 486. Quinto, quia noſtra ſententia nondum eſt omnino certa, quamvis ſit probabilior, atque communior inter Theologos; Unde merito pro iiſdem animabus reiterantur Miſſæ, Sacrificia, & Indulgentiæ. *Melius enim ſupererunt iſta eis, quibus non obſunt, quam eis deerunt quibus proſunt*, ut docet S. Auguſtinus relatus *in cit. cap. Non æſtimemus* 19. *cauſ.* 13. *quæſt.* 2.

Quod autem plures animæ remaneant adhuc 20
in pœnis Purgatorii non obſtantibus Miſſarum Sacrificiis, & Indulgentiis plenariis pro ipſis applicatis, & a Deo acceptatis, hoc oritur ex quo ipſæ deſcenderint in Purgatorium cum peccatis venialibus nondum quo ad culpam dimiſſis. Unde Indulgentiæ etiam plenariæ nequeunt tollere, ſeu remittere pœnas a talibus animabus perſolvendas, cum pœna non tollatur, ſeu non remittatur, niſi prius remiſſa culpa, ex dictis *ſupra num.* 12. Culpa autem venialis nequit remitti per Indulgentiam etiam plenariam (hæc enim remittit ſolam pœnam) ſed per ſatisfactionem propriam uſque ad noviſſimum quadrantem extingui debet in Purgatorio, ut recte docet Scotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. & omnes ſui apud Maſtrium *in* 4. *diſputat.* 4. *quæſt.* 9. & Kazenberger *loc. cit. num.* 45.

Ut

Digitized by Google

21 Ut quis lucretur Indulgentias pro deſunctis,
non requiritur, quod ſit in gratia, ſeu opera
requiſita adimpleat in ſtatu gratiæ. Navarr. *in
Comment. de Anno Jubilæi notab.* 22. *num.* 31.
Gnaff. *in Appendic. dec. aur. lib.* 2. *tit. de In-
dulg. c.* 4. *n.* 21. *&* 36. Monacell. *tom.* 2. *for-
mula* 6. *n.* 2. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *n.*
3789. Raynaud. *ſect.* 3. *part.* 5. *n.* 23. Eſcob.
tom. 7. *E.* 5. *c.* 7. *n.* 44. Herincx *diſp.* 4. *de
Sacram. Pœnit. q.* 11. *n.* 77. Diana *p.* 5. *tract.*
12. *reſol.* 38. ubi ex Joanne Præpoſito, Trul-
lench, Reginaldo, & aliis cum D. Th. ut refert
Viva *de Jubilæo q.* 6. *art.* 2. *n.* 6. docet, quod
lucrari poteſt Indulgentiam pro mortuis, et-
iam qui omnia opera injuncta poſuit in ſtatu
peccati, quia ratio ſatisfactionis, ſeu pretium
pœnarum non eſt illud opus poſitum in ſtatu
peccati, ſed Theſaurus meritorum Chriſti, &
Sanctorum, qui applicatur ab Eccleſia, poſito
tali opere; illud autem opus fit nomine Ec-
cleſiæ, in qua numquam deeſt gratia, & ita
etiam prodeſt Domino eleemoſyna, quam man-
dat dari per ſuum Servum quamvis peccato-
rem. Buſemb. *lib.* 6. *par.* 2. *dub.* 4. *art.* 2. *n.* 10.
La Croix *ib. n.* 1351. *&* 1410. Reginald. *lib.* 7.
n. 195. apud Gobat *tract.* 4. *de Indulg. par.* 2.
c. 23. *n.* 490. *& ſeq.* Bonac. *de indulg. diſp.* 6.
q. 1. *punct.* 6. *propoſ.* 1. *n.* 11. cum aliis pluri-
bus, ubi ipſe ſic præciſe dicit: Qui vero facit
opus ad conſequendam Indulgentiam pro de-
functo, non eſt neceſſe, ut ſit in gratia, quam-
vis exiſtens in peccato mortali non poſſit ſuis
operibus ſatisfacere per ſe, aut pro alio, ni-
hilominus poteſt Indulgentiam pro defuncto lu-
crari, ſi faciat opus præſcriptum ad obtinen-
dam Indulgentiam pro deſuncto; tunc enim
ipſe non dicitur ſatisfacere, ſed facere opus,
quo poſito, Summus Pontifex applicat deſun-
cto Indulgentiam, ideſt ſatisfactionem Chriſti,
& Sanctorum; nam Indulgentia habet ſuum
valorem ex opere operato, & non dependet a
gratia illius, qui pro deſuncto Indulgentiam
lucratur. Hæc ipſe. Sic etiam tenent Toletus
in Summa lib. 6. *c.* 26. *num.* 5. Gabriel *ſup.
Canon. Miſſæ lect.* 57. Portell. *verb. Indulgent.
in addit. num.* 25. Suarez, Palao, & alii plu-
22 res. Lugo tamen *tom.* 6. *diſp.* 27. *num.* 75.
dicit eſſe magis commune, & ſecundum Fide-
lium ſenſum, quod requiratur ſtatus gratiæ
ſaltem in fine operis; conſentiunt Dicaſtill.
t. 2. *in* 3. *p. tr.* 9. *diſp.* 2. *dub.* 17. & alii,
ut teſtatur Toletus *l. c.* & hanc ſententiam
eſſe tutiorem dicit Buſemb. *loc. cit.* quamvis
probabiliter teneat noſtram.
23 Indulgentia conceſſa pro vivis, non poteſt
etiam deſunctis applicari, niſi in conceſſione
exprimatur, quia Indulgentia ſicuti pendet ab
auctoritate, ita & a voluntate concedentis.
Laym. *lib.* 5. *tract.* 7. *c.* 7. *num.* 2. Buſemb.
l. c. num. 7. La Croix *ibid.* & communis alio-
rum. Sic etiam Indulgentia conceſſa per Pa- 24
pam alicui Capellæ pro deſunctis non extendi-
tur ad vivos, adeout qui vivens celebrat, aut
ibi celebrari facit pro ſe Miſſam, illam non
conſequitur. Navarr. *concluſ.* 39. *part.* 2. *de
pænit. & remiſſ.* Monacell. *formul.* 6. *num.* 1.
& alii paſſim. Indulgentia conceſſa per Pa- 25
pam, ut poſſit quis eam lucrari pro ſe, vel
pro deſunctis, non poteſt applicari pro ſe, &
deſunctis ſimul; quia tantum conceſſa eſt ſub
disjunctione, ut quis, vel pro ſe, vel pro de-
ſunctis eam lucretur, non autem pro ſe, &
pro deſunctis. Quintadven. *dub.* 12. *num.* 4. La
Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1366. & alii paſſim.
Indulgentiæ enim tantum valent, quantum
ſonant.
Indulgentiæ effectus poteſt ſæpius obtineri, 26
ſi ſæpius opus injunctum peragatur, quando In-
dulgentia eſt perpetua, & abſque temporis de-
terminatione conceſſa, v. g. ſi in conceſſione
Indulgentiæ dicatur: *Quicumque viſitaverit ta-
lem Eccleſiam, conſequatur talem Indulgentiam.*
Herincx *diſp.* 4. *de Pœnit. q.* 11. Kazenberger
loc. cit. n. 51. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.*
12. *diſt.* 3. *q.* 5. *n.* 56. ubi teſtatur de com-
muni. Secus autem eſt dicendum, quando In- 27
dulgentia eſt conceſſa pro tempore determina-
to, v. g. pro tali die, niſi adſit ſpeciale pri-
vilegium. Sic Suarez, Lugo, Bonacina, &
alii apud Kazenberger *loc. cit. num.* 51. & ſic
indubitanter tenendum eſſe dicit Reiffenſtuel
loc. cit. num. 57. ob decretum Sacræ Cong. cir-
ca Indulgentias editum, ac per Innocentium
XI. *die* 7. *Mart.* 1678. approbatum, & invio-
labiliter ſervari juſſum, ubi §. *final.* declaratur:
*Semel dumtaxat in die plenariam Indulgentiam
in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam,
vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri*. Ita
ſonat decretum.
Uno & eodem opere nequeunt diverſæ, & 28
plures Indulgentiæ obtineri; niſi forſan illæ
eſſent per modum unius, v. g. habens duas
Medalias diverſis Indulgentiis affectas, & uni
ſit annexa Indulgentia quadraginta dierum;
& alteri centum dierum obtinenda a recitanti-
bus unum Pater, & Ave, per unicam ſolam
hujuſmodi recitationem non lucrabitur utram-
que Indulgentiam, ſcilicet & illam quadragin-
ta dierum, & aliam centum dierum; ſed debet
duplicare talem recitationem, quia ad utram-
que

Digitized by Google

que illam Indulgentiam requiritur cauſa pro-
pria, & diverſa, & conſequenter reiterata,
ſeu duplicata recitatio. Ita Suarez, Præpoſi-
tus, & alii communius cum Herinex *diſp.* 4.
de Pœnit. q. 11. *num.* 9. Kazenberger *loc. cit.*
num. 49. Lugo *loc. cit. num.* 90. Maſtrius *loc.*
cit. num. 65. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 54.
29 Dicitur autem notanter: *Niſi forſan illæ con-*
ceſſæ eſſent per modum unius, ut cum viſitan-
tibus certam Eccleſiam conceduntur v. g. In-
dulgentiæ omnium Eccleſiarum Urbis, quia
tunc, ut ipſamet formula conceſſionis demon-
ſtrat, unica ſola viſitatione poſſunt omnes il-
læ Indulgentiæ obtineri. Kazenberger *loc. cit.*
num. 49. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 55. & com-
munis aliorum.
30 Sic etiam per unicam ſolam Confeſſionem,
& Communionem poteſt quis lucrari plures In-
dulgentias eodem die diverſis Eccleſiis conceſ-
ſas, Lugo *loc. cit. num.* 93. Gobat *tract.* 3. *c.*
26. *n.* 180. Kazenberger *loc. cit. n.* 49. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. n.* 51. ubi teſtatur eſſe certam,
31 & communem Doctorum ſententiam. Immo
idem dicendum eſt, licet ſecunda Indulgentia
non eadem die, ſed ſequenti, vel intra debi-
tam diſtantiam occurrat; Dummodo perſeve-
ret in ſtatu gratiæ. Lugo *tom.* 6. *ſect.* 6. *n.* 93.
Gobat *tract.* 3. *Quinarii cap.* 26. *n.* 181. Co-
mitolus *q.* 39. Kazenberger *loc. cit. n.* 49. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. n.* 51. Portell. *in dubiis Regu-*
lar. verb. Indulgentia n. 5. Graff. *part.* 1. *deciſ.*
aur. lib. 4. *cap.* 11. *n.* 34. Baſſæus *verſ. Indul-*
gentiæ n. 2. Eſcobar *tract.* 7. *Exam.* 5. *num.* 57.
Turrian. *in Select. par.* 2. *diſp.* 31. *dub.* 64. Dia-
na *tom.* 3. *tract.* 4. *miſcellan. reſol.* 166. & alii
plures. Et ratio eſt, quia Confeſſio, & Com-
munio non videntur exigi directe, tamquam
opus injunctum per modum oneris, ſed ſolum
præſuppoſitive, tamquam major diſpoſitio ſu-
32 bjecti ad lucrandam Indulgentiam. Quantum
autem ſe extendat ly *vel intra debitam diſtan-*
tiam, non omnino conveniunt Doctores. Ali-
qui enim nedum extendunt ad duos, vel tres
dies, ſed etiam ad quatuor dies, dummodo in-
tra id temporis in ſtatu gratiæ perſeveret. Por-
tell. *in dubiis Regular. verb. Indulgentia n.* 5.
poſt Comitolum, & Bonagrat. Habſens. *in Sum-*
mula Quæſtionum Regularium verb. Indulgentia
n. 225. poſt Baſſæum. Alii autem extendunt
ad quinque, vel ſex dies dummodo ſemper in-
tra id temporis in ſtatu gratiæ perſeveret. Sic
Gobat *tract.* 3. *Quinarii cap.* 26. *n.* 181. poſt
Comitolum *q.* 39. qui interrogatus utrum, qui
primo die Auguſti Sacramenta Confeſſionis, &
Communionis ſuſceperat, nil plane cogitans de
Indulgentia, quæ omnibus Confeſſis, & Com-
municatis proponebatur ad diem ſextam ejuſ-
dem menſis, poſſet ſine nova Confeſſione, &
Communione lucrari illam indulgentiam, ro-
tunde reſpondit *poſſe*: eam potiſſimum ob cau-
ſam, quod ille, de quo erat ſermo, vere po-
tuerit dici eſſe confeſſus, & communicatus.
Sic refert, & tenet Gobat *loc. cit. num.* 181.
& Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 52. Idem tenent
Turrianus, Diana, Eſcobar apud La Croix
lib. 6. *part.* 2. *n.* 1372. qui ibidem inſuper ſu-
bjungit, quod Theologi Collegii Romani (uno
excepto, qui contradixit) interrogati ab ipſius
Provincia putarunt ad lucrandas Indulgentias
in Feſto Circumciſionis ſufficere, quod quis in
Feſto Nativitatis Chriſti confeſſus communi-
carit referendo etiam ad Indulgentias Circum-
ciſionis.
Accedit quod, quando Papa concedit Indul- 33
gentiam vere pœnitentibus, & confeſſis, non
eſt neceſſarium ad acquirendam talem Indul-
gentiam facere Confeſſionem die, vel tempo-
re, quo Indulgentia eſt lucrifacienda, ſed ſa-
tis eſt, quod poſt ultimam Confeſſionem per-
ſeveret in gratia uſque ad talem diem, vel
tempus Indulgentiæ lucrifaciendæ. Sic Navarr.
in Comment. de Jubil. & Indulgent. notabil. 18.
n. 18. Kazenberger *loc. cit. n.* 29. Leo *Theſaur.*
for. Eccleſ. p. 1. *c.* 7. *de Indulg. num.* 27. Bo-
nacina *tit. de Indulgent. diſp.* 6. *q.* 1. *punct.* 5.
propoſit. 2. *n.* 7. ubi citat Navarr., Filliuc.,
Henriquez, Suarez, Reginald. & alios. Viva
de Jubilæo q. 8. *art.* 3. *num.* 2. cum multis ibi
citatis. Gobat *tract.* 3. *Quinarii cap.* 28. *num.*
167. Monacell. *tom.* 2. *formul.* 6. *n.* 3. & 4.
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 50. Graffius *part.* 1.
deciſ. aur. lib. 4. *cap.* 15. *n.* 34. & alii paſ-
ſim. Et ratio eſt, quia non exigitur Confeſ-
ſio tamquam opus injunctum per modum one-
ris, ſed ſolum requiritur ex parte ſubjecti,
tamquam diſpoſitio ad lucrandam Indulgen-
tiam; Unde, qui poſt ultimam Confeſſionem
perſeverat in ſtatu gratiæ, conſequitur effectum
Indulgentiæ, implet enim formam Indulgen-
tiæ, cum ſit vere pœnitens, & rite confeſſus.
Unde illud participium *Confeſſis* exponendum
eſt hoc pacto, ideſt qui ſunt, vel fuerunt con-
feſſi, ut recte Graffius *loc. cit.* & alii. Immo, 34
nedum non requiritur Confeſſio peccatorum
mortalium alias rite confeſſorum, ſed neque
Confeſſio venialium, niſi in conceſſione Indul-
gentiæ expreſſe requiratur Confeſſio etiam de
ſolis venialibus. Navarr. *loc. cit. notabil.* 30.
num. 6. Graffius *in Appendice deciſ. aur. lib.* 2.
de Indulgent. cap. 5. *n.* 9. Kazenberger *loc. cit.*
n. 29.

Digitized by Google

n. 29. Bonacina, & omnes ſupracitati. Herincx *diſp.* 4. *de Pœnit. n.* 80. Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 3. *num.* 5. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia, quando in Bulla exprimitur Confeſſio, ſermo eſt de Confeſſione reſpectu illius, qui conſcientiam habet peccati mortalis obnoxiam, niſi aliud exprimatur; Confeſſio enim ſimpliciter dicta ex communi uſu, & ſenſu Eccleſiæ, cenſetur Confeſſio mortalium; *arg. cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* & ob id Eccleſia, ſicut non ſolet præcipere Confeſſionem venialium, ita neque conſuevit Confeſſionem venialium requirere ad conſequendam Indulgentiam, ut recte Bonacina *loc. cit.* Monacell. *loc. cit.* Kazenberger *loc. cit.* & alii. * Nunc autem ſervanda eſt diſpoſitio Decreti ſupra relati *art.* 2. *num.* 46. *

35 Eſt autem neceſſaria Confeſſio actualis, & non ſufficit contritio ad lucrandam Indulgentiam, quando in Bulla concedente Indulgentiam requiritur confeſſio, & lucraturus Indulgentiam habet peccatum mortale. Sic communior, probabilior, & tutior Theologorum ſententia cum Kazenberger *l. c. n.* 29. Reiffenſtuel *l. c. n.* 49. Et ratio eſt, quia tunc Confeſſio actualis cenſetur eſſe conditio neceſſario requiſita ad Indulgentiæ conſecutionem: Indulgentiæ enim tantum valent, quantum ſonant, & explicandæ, & acquirendæ ſunt, ſicut in Bullis exprimitur. Et hoc verum eſt, etiamſi in Bulla dicatur, quod conceditur Indulgentia *contritis, & confeſſis*, quia particula *&* non eſt disjunctiva, ſed conjunctiva, & copulativa; diſpoſitio autem copulata utriuſque

36 partis veritatem exigit. Quando vero in conceſſione Indulgentiæ non expreſſe præſcribitur Confeſſio, ſufficit ut lucraturus Indulgentiam exiſtat in gratia ſanctificante per contritionem perfectam, quia exiſtens in gratia ſanctificante per contritionem eſt capax Indulgentiarum, nec in conceſſione ipſarum requiritur actualis Confeſſio, ut ſupponitur, adeoque in tali caſu non eſt neceſſaria actualis confeſſio. Sic Navarrus, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Faber, & alii cum Kazenberger *loc. cit. n.* 29. & communis aliorum cum Maſtrio *Theolog. moral. diſp.* 23. *q.* 4. *num.* 63. Reiffenſtuel *l. c. num.* 48.

37 Tempus lucrandi Indulgentias in Feſtis extra Quadrageſimam (niſi aliud in Bulla conceſſionis caveatur) communiter nunc incipit a primis veſperis uſque ad occaſum ſolis ſequentis diei. *Communis* cum Gobat *tract.* 4. *p.* 2. *de Indulgent. c.* 6. Quintanadvenas *in Appendice ad ſua ſingularia tract.* 4. *dub.* 3. *&* 4. Kazenberger *l. c. n.* 57. Per primas Veſperas intelligitur illud tempus, quo ex probato uſu 38 ſolent, aut poſſunt in illo loco, ubi eſt Indulgentia, recitari Veſperæ incipiendo non ſolum ab illa hora, in qua Veſperæ in Choro inchoantur, ſed ab ea etiam, qua ad Veſperas Campanæ pulſantur, aut pulſari ſolent, & ſi in loco, in quo eſt Indulgentia, Veſperæ non canantur, habenda eſt ratio vel moris Diœceſani, vel vicini Oppidi, vel generalis conſuetudinis. Quintanadvenas cum Gobat *loc. cit. ſub num.* 657. In Quadrageſima autem tempus 39 lucrandi Indulgentiam pro ſequente feſto die conceſſam incipit media decima hora antemetidiana diei præcedentis; cum eo tempore in Quadrageſima Veſperæ dici poſſint, & ſoleant. Gobat, Quintadvenas, & Kazenberger *locis citatis*. In feriis autem, & non Feſtis diebus, 40 tam in Quadrageſima, quam extra Quadrageſimam tempus lucrandi Indulgentias incipit a nocte intempeſta uſque ad alteram noctem intempeſtam, ideſt a media nocte antecedente uſque ad mediam noctem ſequentem, & ſic illius menſura eſt dies naturalis; *arg. l. More Romano, ff. de Feriis, l. Conſuluit, de Offic. delegat.* Gobat *loc. cit. num.* 656. *verſ. Rurſum quæras*, Kazenberger *loc. cit num.* 57. Per ſolis occaſum intelligitur illud tempus, 41 quo ſol jam plane ſub horizontem eſt abditus, & plane totus occubuit. Gobat *loc. cit. num.* 655. Quintadvenas *loc. cit.* Kazenberger *loc. cit.*

Quando in Brevi Indulgentiarum ponitur hæc 42 clauſula: *Præſentibus ad ſeptennium tantum valituris*, hoc ſeptennium incipit currere a die Datæ Brevis Romæ. Sic expreſſe declaravit Sacra Congregatio Indulgentiis, & Reliquiis præpoſita die 18. Maii 1711. & approbavit Sanctiſſimus die 20. ejuſdem Menſis, & anni, ut apparet in ſequenti decreto: *Diſcuſſo dubio in Sacra Congregatione Indulgentiis, & S. Reliquiis præpoſita, An attentis verbis, quæ in Brevibus Indulgentiarum apponi ſolent; Præſentibus ad ſeptennium tantum valituris, ſeptennii initium a die publicationis Brevis deſumendum ſit? Eadem Sacra Congreg. die* 18. *Maii* 1711. *declaravit, non a die publicationis, ſed a die Datæ Brevis ſeptennii tempus incipere. Et facta relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro per me infraſcriptum Secretarium die* 20. *ejuſdem Menſis, Sanctitas Suas Congreg. ſententiam approbavit.*

I. M. Cardin. Gabriellus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secretarius.

Quan-

Digitized by Google

43 Quando in Brevi ponitur clauſula *Præſentibus ad ſeptem annos proximos, ſeu ad ſeptennium proximum valituris*, debet inter ipſos annos computari, & numerari etiam annus Jubilæi, ſi intra id temporis occurrat. Gobat *de Jubilæo num.* 56. *& de Indulgent. num.* 663. Bellegambe *p.* 2. *ſect.* 4. *q.* 6. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1378. Kazenberger *l. c. n.* 60. Si autem dicatur ſimpliciter *ad ſeptennium*, ſeu *ad ſeptem annos*, Gobat *loc. cit.* Viva *q.* 4. *art.* 5. apud La Croix, & Kazenberger *loc. cit.* contra Paſqualigum putant durare ad ſeptem annos utiles.

44 Clauſula in Brevi ſolita apponi: *dummodo in Eccleſia tot Miſſæ quotidie celebrentur*, debet intelligi juxta Declarationem datam de mandato Sanctiſſimi a Sacra Congreg. Concilii, in qua die 30. Julii 1701. propoſitis ſequentibus tribus dubiis reſponſum fuit, ut infra.

I. *An abſentibus Religioſis ex cauſa prædicationis tempore Quadrageſimæ, & Adventus, vel quando occaſione Feſtivitatum, vel Funerum, aut ſimilium a Superioribus ad celebrandum alibi tranſmittuntur, Indulgentiæ conceſſæ in certo numero Miſſarum, qui ob dictas cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent? Vel pro eo tempore, quo dictus numerus Miſſarum non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ; vel potius remaneant in ſuo robore?* Quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ remanere ſuſpenſas; non autem in reliquis, dummodo raro contingat.

II. *An idem ſit ſtatuendum deficiente præfixo numero Miſſarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regul. quam Sæcularium?* Non remanere ſuſpenſas.

III. *An pariter idem ſit ſtatuendum deficiente d. numero Miſſarum ob abſentiam ab Eccleſiis Sæcularibus Canonicorum, ac Sacerdotum per aliquot dies, & menſes?* Satis proviſum in primo.

45 Cum quibus reſolutionibus proceſſit *Congreg. Concil. Trident. in Iſclana* 25. *Septemb.* 1713. quando renuente Epiſcopo Iſclano exequi Breve conceſſum Eccleſiæ B. Mariæ Lauretanæ Terræ Forigii ejuſdem Diœceſis, eo quia in illo aderat clauſula: *Dummodo in dicta Eccleſia* 14. *Miſſæ quotidie celebrentur*. Ipſe autem Epiſcopus facta diligenti computatione omnium Miſſarum invenerat illas fixe, & ex obligatione quolibet anno celebrandas in eadem Eccleſia, eſſe ſolum 3491. & ſic longe minus quam 14. qualibet die. Licet computando alias, quæ ex magna devotione confluentium ad eamdem Eccleſiam in illa celebrabantur, Miſſæ prædictæ ex obligatione unitæ cum adventitiis longe ſuperabant numerum 14. quotidianarum, ut ipſemet Epiſcopus in ejus relatione teſtabatur, aſſerens ſibi difficultatem facere poſſibile decrementum, & diminutionem ejuſdem numeri Miſſarum Adventitiarum pro uno, vel altero brevi tempore; Nihilominus habito recurſu ad dictam Congregat. Indulgent. per Adminiſtratores dictæ Eccleſiæ primo dubio: *An Epiſcopo Iſclano relati Brevis publicatio injungenda ſit?* Reſponſum fuit *Affirmative*.

46 Clauſula: *Volumus autem, ut ſi alias Chriſtifidelibus d. Eccleſiam viſitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura conceſſa fuerit, præſentes Litteræ nullæ ſint*, debet intelligi juxta declarationem Sacræ Congregationis Indulgent. & S. Reliquiis præpoſitæ a Sanctiſſimo approbatam. Vid. verb. *Altare privilegiatum num.* 7. ubi affertur integra ipſa declaratio.

47 Miſſæ celebratæ de Feſto currente in Altaribus privilegiatis in diebus, quibus non licet Miſſas de Requiem celebrare, habent eamdem vim, & eaſdem Indulgentias, perinde ac ſi eſſent celebratæ Miſſæ de Requiem, ſeu defunctorum. Sic expreſſe ſtatuerunt tres Summi Pontifices, ſcilicet Alexander VII. *die* 22. *Januar.* 1667. Conſtit. incip. *Creditæ;* Clemens IX. *die* 23. *Septembr.* 1669. Conſtitut. incip. *Cum felicis*, Innocent. XI. *die* 24. *Maii* 1688. Conſtit. incip. *Alias*, & noviſſime Sacra Congregat. Rituum *in Urbis, & Orbis* 15. *Septembris* 1714. ſpecialiter approbante Clemente XI. die 29. ejuſdem menſis. Vid. verb. *Miſſa art.* 15. *n.* 10. 11. 12. & 13. ubi afferuntur tales Conſtitutiones, & reſolutiones ad litteram.

48 Tranſlato Feſto, in cujus die conceditur Indulgentia, non transfertur etiam ipſa Indulgentia, niſi ex conceſſione ſpeciali. *Sacr. Congreg. Rit.* 30. *Novemb.* 1679. & 10. *Junii* 1690. Sic *in Rubr. Breviarii Fratrum Minorum tit.* 10. & apud La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *decret.* 298.

49 Indulgentia tandiu durat, quandiu vult is, qui eam conceſſit; quia, ſicuti ab ejus voluntate pendet in fieri, ita & in conſervari. *Communis, arg. cap. Omnis* 1. *de Regulis Juris*, ibi: *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*.

50 Indulgentia ſimpliciter, & abſolute conceſſa, ſeu ſine appoſitione determinati temporis durat perpetuo per ſe loquendo; nam, cum Superior concedens eam non limitaverit, nec nos limitare debemus. Herincx *diſp.* 4. *de Pœnitentia q.* 12. *n.* 87. Kazen-

Digitized by Google

zenberger *loc. cit. n.* 55. & ipſo teſte, commu-
niſſima aliorum, *arg. cap. Quia circa* 22. *de
privilegiis*.
51 Nec perit Indulgentia per mortem conceden-
tis, niſi in ipſamet conceſſione ponatnr expli-
cite, vel implicite iſte terminus. Kazenberger
loc. cit. num. 55. Gobat *tract.* 4. *de Indulg. p.*
2. *cap.* 36. *n.* 646. Snarez *diſp.* 57. *ſect.* 2. *n.* 2.
& ipſo teſte, certa, & communis aliornm;
arg. cap. Decet 16. *de Regul. Juris in* 6. ibi:
*Decet conceſſum a Principe bneficium eſſe man-
ſurum*.
52 Indulgentia conceſſa *uſque ad beneplacitum
Concedentis* non eſt perpetua, ſed, ſi non fue-
rit prius revocata, perit morte ipſius conce-
dentis. Gobat *loc. cit. num.* 643. Kazenberger
loc. cit. num. 55. Filliucius *tract.* 8. *n.* 235. &
alii: nam beneplacitum extinguitur extincto
privilegiante; *arg. c. Si gratioſe* 5. *de reſcriptis*,
ibi: *Hujuſmodi gratia per ejus obitum (per
quem ipſius beneplacitum omnino extinguitur) eo*
53 *ipſo expirat*. Indulgentia antem conceſſa *ad
beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, aut interim dum
Sedes Apoſtolica voluerit*, non expirat morte
Papæ concedentis, ſed durabit perpetno, niſi
a Succeſſore fuerit revocata, qnia Sedes ipſa
non moritur. Kazenberger *loc. cit.* Gobat *l. c.*
Filliucins *loc. cit. & communis* aliorum, *arg.
cit. cap. Si gratioſe*, ibi: *Secus autem ſi uſque
ad Apoſtolicæ Sedis beneplacitum gratia conceda-*
54 *tur prædicta*. Indnlgentia non ceſſat, quam-
vis ceſſet canſa, propter quam conceſſa fuit:
Conſtat enim ob cauſam temporalem ſæpe
concedi Indnlgentiam perpetuam; ſi enim v.
g. Indulgentia perpetua ſit conceſſa propter
fabricam Templi, vel propter Converſionem
ad Fidem alicujus Provinciæ, non ceſſat ta-
lis perpetua Indulgentia, qnamvis templum
ſit jam abſolntum, vel Provincia ſit jam con-
verſa. *Communis* cum Gobat *loc. citat. num.*
645. Filliuc. *loc. cit. num.* 246. Suarez *diſp.*
57. *ſect.* 7. *num. ult.* Kazenberg. *loc. cit. num.*
56. Maſtrio *Theolog. Moral. diſp.* 23. *quæſt.* 3.
num. 50.
55 Quoad dicta ſupra num. 33. ad 36. atten-
denda & obſervanda eſt noviſſima Sanctio &
Declaratio Benedicti XIV. adducta infra, in
Supplementis ad verb. *Jubilæum* Art. 1. n. 50.
& ſeqq.

ARTICULUS IV.

Indulgentia qnoad ea quæ concernunt Indul-
gentias revocatas, & Apocryphas; aliaſ-
que non tales, de ſtationibus Urbis,
ac variis declarationibus.

OMnis Indnlgentia poteſt revocari a ſuo 1
Concedenre, vel ejus Succeſſore, aut Su-
periore, anteqnam ſuum ſortiatur effectnm.
Communis, *arg. cap. Omnis res* 1. *de Regulis
Juris*, ibi: *Omnis res per quaſcumque cauſas na-
ſcitur, per eaſdem diſſolvitur*. Dicitur autem
antequam ſuum ſortiatur effectum, quia, ſi In-
dulgentia ſit jam effectum couſecuta, non po-
teſt amplius revocari quoad illum effectnm;
nam remiſſio pœnæ ſemel facta, non poteſt
retractari, & Divina Clementia, dimiſſa, in
nltionem nlterius redire non patitur, ut in-
quit Gelaſius Papa relatus *in cap. final. de Pœ-
nitent. diſt.* 4.
Ad hoc, ut Indulgentia cenſeatur pro om- 2
nibus revocata, neceſſarium eſt, ut ſufficienter
ejus revocatio promulgetur: quamvis enim
revocatio Indulgentiæ ſit facta publice, & af-
fixa Romæ Bulla revocatoria illius, non ta-
men ſtatim incipit ubique deſinere ejus valor.
Navarrus *de Jubilæo notabil.* 31. *n.* 28. Gobat
tract. 4. *de Indulg. part.* 2. *cap.* 37. *num.* 666.
Kazenberger *loc. cit. n.* 63. *&* 64. & alii com-
muniter; *arg. cit. l. Si procuratorem*, *ff. de Pro-
curatoribus*. Sed tandiu ſingulis in Provinciis
durat, donec communi, & morali modo ad
eas potuerit pervenire revocatio, quia alio-
quin oritentur maxima incommoda, & infi-
nitæ propemodum deceptiones. Sic recte Sua-
rez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 57. *ſect.* 1. *num.* 9.
Filliuccins *tract.* 8. *n.* 341. Gobat *loc. cit.* Ka-
zenberger *loc. cit.* & alii paſſim.
Quando revocantur Indulgeutiæ alicnjus Ec- 3
cleſiæ, ant Ordinis, non cenſentur revocatæ
Indulgentiæ alteri loco, aut Ordini inſtar ea-
rum conceſſæ. Ita Navarrus *de Jubilæo notabil.*
26. *num.* 8. Gobat *loc. cit. num.* 675. Kazen-
berger *loc. cit. num.* 65. Et ratio eſt, quia etſi
ejuſmodi Indulgentiæ a prioribns pependerint
quoad productionem, non tamen pendent quo-
ad conſervationem; ſicnt privilegia uni Aca-
demiæ inſtar alterius Academiæ privilegiornm
conceſſa, non tolluntur ſublatis illius alrerius
privilegiis, ut recte docet Baldus commnniter
receptns *in l. Omnia*, *C. de Epiſcop. & Cle-
ric.* Immo revocatis Indnlgentiis omnibns, quæ 4
alicui Eccleſiæ ſunt conceſſæ, non cenſentur
te-

Digitized by Google

revocatæ illæ, quas habet unum, alterumve illius Eccleſiæ Altare privilegiatum: Nam non eſt ratio, cur nomine Eccleſiæ intelligantur in hac odioſa materia etiam Altaria; *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, favores convenit ampliari*. Ita Gobat *loc. cit. n.* 676. Lezana *verſ. Bulla Cruciatæ n.* 41. Kazenberger *loc. cit. n.* 65.

5 S. Pius V. Pontifex maximus Conſtit. incip. *Etſi Dominici*, edita ſexto Kalendas Februarii 1567. revocavit omnes Indulgentias, quæ quæſtum continebant. Vide etiam Concilium Tridentinum de hac re *ſeſſ.* 25. *in Decreto de Indulgentiis*, & *ſeſſ.* 21. *cap.* 9. *de reformat.*

6 Paulus V. Summus Pontifex Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, edita 23. Maii 1606. revocavit omnes Indulgentias per ſuos Prædeceſſores Summos Pontifices conceſſas quibuslibet Regularibus cujuſvis Ordinis, & alias de novo conceſſit; quæ Conſtitutio, ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic ad litteram datur.

PAULUS PAPA V. &c.

Romanus Pontifex in B. Petri Sede conſtitutus, cui inter alia cœleſtis Indulgentiarum Theſauri diſpenſandi cura incumbit, ſolicite proſpicere debet, ac ſolerter, ut hujuſmodi Indulgentiarum diſpenſatio, & uſus ad Dei gloriam, & animarum ſalutem præcipue dirigatur, & ne ex illarum multiplicitate confuſio, aut inanis interpretatio exoriatur.

§. I. Proinde cum felic. recor. Clemens Papa VIII. Prædeceſſor Noſter magna cum diligentia, & ſolicitudine procuraverit abuſus, & corruptelas, tum in communicando Indulgentiarum theſauros, tum in medio illos recipiendi irreptos tollere, & propterea ſua quadam Conſtitutione formam aggregandi, inſtituendi, & recte adminiſtrandi Societates, & Confraternitates præſcripſerit, licet morte præventus hanc piam ejus voluntatem ad finalem executionem deducere, neque etiam, ut cogitaverat, circa Indulgentias a pleriſque Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus, Religionibus, & Ordinibus monaſticis, & mendicantibus diverſis temporibus conceſſas aliquid deliberare potuerit;

§. II. Nos, qui nullis noſtris meritis, ſed ſola Dei benignitate, ad Summi Apoſtolatus officium vocati ſumus, ſuſceptum a tanto Pontifice pium hoc opus ad optimum finem perducere cupientes, ubi primum Catholicæ Eccleſiæ Regimen ſuſcepimus, Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ad hoc opus a dicto Clemente Prædeceſſore deputatis, de quorum numero tempore ipſius Clementis Prædeceſſoris eramus, injunximus, ut in illo opere ad ulteriora progrederentur, & Indulgentias Regularibus conceſſas recognoſcerent, iiſque recognitis rem nobiſcum communicarent.

§. III. Cum itaque præfati Cardinales privilegia, conceſſiones, & gratias prædictis Religionibus, & Ordinibus conceſſas diligenter inſpexerint, & examinaverint, ac eorumdem Ordinum Superiores, & Officiales pluries audierint, ac circa eaſdem Indulgentias, varia dubia, & incertitudines, & confuſiones adeſſe comperenint, & ex judicio eorum etiam Regularium, & aliquorum ex illis nobis propoſuerint, valde expedire pro eorum ſecuritate, & beneficio, ut Indulgentias ipſis Religionibus, & Ordinibus adinſtar, vel per Communicationem, aut alio modo hactenus conceſſas annullaremus, & revocaremus, ac alias particulares illis concederemus.

§. IV. Nos matura ſuper hoc conſultatione præhabita, cupientes Perſonis Regularibus quibuſcumque quorumvis Ordinum, tam Monaſticorum, quam Mendicantium ſpirituale ſolatium, & juvamen afferre, infraſcriptas Indulgentias, & gratias, quas perſonis Regularibus intra clauſtra, aut extra, cum licentia tamen ſuorum Superiorum legitima de cauſa illis conceſſa degentibus, tantummodo ſuffragari debere declaramus, concedendas duximus.

§. V. Omnibus igitur Chriſti fidelibus, qui canonice, & juxta Ordines cujuslibet Religionis, & Conſtitutiones Apoſtolicas Habitum Regularem a legitimis Superioribus, cauſa profitendi in illo, ſuſceperint, die primo eorum ingreſſus in ipſam Religionem, ſi vere pœnitentes, & confeſſi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, plenariam.

§. VI. Ac cuilibet Novitio, qui pœnitens, & confeſſus, ac Sacra Communione refectus poſt completum probationis annum Profeſſionem emiſerit, etiam plenariam.

§. VII. Nec non cuilibet Religioſo intra Clauſtra ſui Monaſterii viventi, qui in Feſto principali ſui Ordinis confeſſus, & Sacra Communione refectus fuerit, aut Miſſam recitans, pro Chriſtianorum Principum Concordia, hæreſum extirpatione, Romani Pontificis ſalute, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderit, etiam plenariam.

§. VIII.

§. VIII. In cujuslibet vero mortis articulo, ſi pariter vere pœnitens, & confeſſus, ac Sacra Communione refectus, vel quatenus id facere nequiverit, ſaltem contritus, Nomen Jeſu, ore, ſi potuit, ſin autem corde devote invocaverit, etiam plenariam.

§. IX. Qui vero ad Presbyteratus Ordinem Canonice promotus, & confeſſus primam Miſſam celebrabit, nec non etiam iis Religioſis, qui pariter confeſſi, & Sacra Communione refecti eidem Miſſæ interfuerint, aut ipſo die Miſſam ſimiliter celebrabunt, etiam plenariam.

§. X. Iis vero, qui de ſuorum Superiorum licentia, a negotiis per decem dies alieni, in Cella commorabuntur, aut ab aliorum converſatione ſeparati, in piorum librorum, & aliarum rerum ſpiritualium, animos ad devotionem, & ſpiritum inducentium, lectionibus operam ſuam dederint, addendo ſæpe conſiderationes, & meditationes Myſteriorum Fidei Catholicæ, Divinorum beneficiorum, quatuor noviſſimorum, Paſſionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & aliorum exercitiorum, orationum Jaculatoriarum, aut vocalium, ſaltem per duas horas in die, & nocte orationibus mentalibus ſeſe exercendo, faciendo eodem tempore Confeſſionem generalem, aut annalem, vel ordinariam, Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum ſumpſerint, aut Miſſam celebraverint, toties pro quolibet prædictorum exercitiorum, plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus.

§. XI. Præterea iidem Religioſi intra Clauſtra viventes, qui ſuam Eccleſiam devote viſitaverint, & ut præfertur, oraverint, conſequantur eaſdem Indulgentias, quas viſitantes Eccleſias Urbis, & extra eam diebus Stationum conſequuntur, in omnibus diebus, perinde ac ſi ipſas Urbis Eccleſias perſonaliter viſitarent.

§. XII. Omnibus item Religioſis intra clauſtra, ut ſupra, viventibus, qui quinquies Orationem Dominicam, & toties ſalutationem Angelicam ante Altare eorum Eccleſiæ in quolibet die oraverint, quinque annos, & totidem quadragenas.

§. XIII. Iis vero, qui de ſuorum Superiorum licentia in itinere exiſtentes; aut extra Clauſtra degentes, tamquam Prædicatores, & Lectores, quinquies eamdem orationem Dominicam, & toties ſalutationem Angelicam ante quodlibet Altare ſimiliter dixerint, etiam quinque annos, & totidem quadragenas.

§. XIV. Nec non etiam eiſdem Religioſis, qui per menſem integrum ſingulis diebus ſpatio mediæ horæ Orationem mentalem fecerint, ac Confeſſi, & Sacra Communione ultima Dominica Menſis hujuſmodi refecti fuerint, ſexaginta annos, & totidem quadragenas.

§. XV. Qui vero contrito corde, & pœnitentes eorum culpas, & peccata, ac imperfectiones in Capitulis culparum accuſabunt, & ſpiritualiter communicabunt, & exercitium virtutum facient, tres annos, & totidem quadragenas.

§. XVI. Quotieſcumque autem de licentia Summi Pontificis, aut ſuorum Superiorum in ditiones, & terras infidelium, aut hæreticorum ad concionandum aut Catholicos docendum; vel infideles, & hæreticos ipſos ad Fidem Catholicam convertendum, & Eccleſiæ gremium reducendum, miſſi fuerint, ſi pœnitentes, & confeſſi, ac Sanctiſſima Communione refecti fuerint, vel Miſſam celebraverint, ut melius ad hujuſmodi opus ſeſe parare valeant, pro duabus vicibus, videlicet quando itineri ſe accingent, & quando in Provinciam, ubi prædicta opera eis exercenda erunt, ingreſſi fuerint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino pariter concedimus, & elargimur.

§. XVII. Et inſuper, cum Superior in viſitationibus generalibus, orationes quadraginta horarum pro bono viſitationis progreſſu collocare voluerit, iis Religioſis, qui dictis orationibus ſaltem ſpatio duarum horarum in diverſo tempore interfuerint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, Romani Pontificis ſalute, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, nec non diſciplinæ, & obſervantiæ Regularis augmento, pias ad Deum preces, ut ſupra dictum eſt, effuderint, ſi confeſſi, & Sacra Communione refecti fuerint, aut Miſſam celebraverint, plenariam ſimiliter omnium peccatorum Indulgentiam, & remiſſionem, ut præfertur, concedimus.

§. XVIII. Volumus autem, ut omnes ſupradictæ Indulgentiæ, & gratiæ Religioſis Regularibus cujuſvis Ordinis, tam Monaſtici, quam Mendicantis, duntaxat, ut præfertur, conceſſæ, etiam omnibus Monialibus cujuſvis Regulæ approbatæ, & intra clauſtra cum tribus votis ſolemnibus viventibus, & perpetuam clauſuram ſervantibus, tam Ordinariis locorum, quam etiam Regularibus cujuſcunque Ordinis, Regulæ, & Inſtituti ſubjectis ſuffra-

gen-

Digitized by Google

gentur, præſentibus perpetuis futuris temporibus duraturis.

§. XIX. Ceterum omnes, & ſingulas Indulgentias quibuſcumque Ordinibus, & Inſtitutis, Regularibus hujuſmodi etiam mendicantibus, & quibuslibet perſonis Regularibus, tam vigore privilegiorum, & litterarum Apoſtolicarum, quam vivæ vocis oraculo, aut alias quovis modo, per quoſcunque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac Nos, & Apoſtolicam Sedem hactenus conceſſas, confirmatas, approbatas, & innovatas, auctoritate, ac tenore prædictis perpetuo revocamus, caſſamus, annullamus, & abrogamus, & ad præſentium noſtrarum Litterarum præſcriptum reducimus, & moderamur.

§. XX. Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac eorumdem Ordinum, & Inſtitutorum Regularium, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis, etiam Mare magnum, & Bulla aurea nuncupatis, eiſdem Ordinibus, & Inſtitutis, eorumque Monaſteriis, Conventibus, Collegiis, Domibus, Superioribus, & Perſonis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda foret, tenores hujuſmodi præſentibus pro expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. XXI. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides habeatur ubique, quæ præſentibus ipſis originalibus Litteris haberetur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 23. Maii 1606. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

8 Per hanc tamen Indulgentiarum revocationem factam a Paulo V. non intelliguntur revocatæ variæ Indulgentiæ, quas adhuc lucrari poſſunt Regulares, ut recte notant, & pro certo tenent Peyrinus, Lezana, Quintanadvenas, Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 27. Kazenberger *loc. cit. num.* 77. & alii. *Primo* igitur non ſunt revocatæ Indulgentiæ promiſcue Regularibus, & Sæcularibus conceſſæ, unde adhuc iis frui poſſunt Regulares omues. *Secundo*, non ſunt revocatæ Indulgentiæ Regularium locales, ſeu Capellis Regularium conceſſæ, ut declaravit *Sacr. Congregat.* 7. *Septembris* 1607. apud Vivam *in Appendice Indulgentiarum* §. 1. *num.* 6. & Peyrinum *de privilegiis tract.* 5. *cap.* 9. *num.* 81. *Tertio*, non ſunt revocatæ Indulgentiæ, quæ impertitæ erant parentibus, Cognatis, & Servitoribus Religioſorum; Quintanadvenas *in Appendice* ſuorum ſingularium *tract.* 4. *dub.* 13. *n.* 4. Gobat *loc. cit. num.* 546. Kazenberger *loc. cit. num.* 77. *Quarto*, non ſunt revocatæ Indulgentiæ conceſſæ Ipſis Religioſis pro animabus Purgatorii, ut v. g. poſſint tali die orando, vel ſacrificando liberare animam a Purgatorio. Sic idemmet Paulus V. teſtatus eſt 23. *Februarii* 1609. ut refert Viva *in Appendice Indulgent.* §. 1. *num.* 6. cum aliis ibi citatis; Quintanadvenas *loc. cit.* Gobat *loc. cit.* Kazenberger *loc. cit. Quinto*, non ſunt revocatæ Indulgentiæ, quas poterant Regulares concedere, tam Regularibus, quam Sæcularibus pro aliquo opere, ut eſt Indulgentia, quam Regulares Concionatores dare poſſunt audientibus ipſorum Conciones, aut Indulgentia plenaria, quam Provinciales ſuis largiuntur in fine viſitationis, ex dictis *art.* 2. *num.* 28. & *infra num.* 11. Sic Kazenberger *loc. cit. num.* 77. Gobat *loc. cit. num.* 546. Quintanadvenas *loc. cit. num.* 8. *Sexto*, non ſunt revocatæ etiam Indulgentiæ directe conceſſæ Regularibus, vel agonizantibus in articulo mortis, vel jam vita functis; Sic probabiliſſime Lezana, *verb. Indulgent. num.* 11. & 12. Kazenberger *loc. cit. num.* 77. Gobat *loc. cit. num.* 547. Diana *part.* 4. *tract.* 9. *reſolut.* 21. Pellizarius *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 181. referens etiam Peyrinum, & Alphonſum Leonem. Et ratio eſt, quia, ut dicit Gobat *loc. cit.* Indulgentiæ pro articulo mortis, & defunctis ſunt ita favorabiles, ut non cenſeantur involvi etiam Bullis tametſi univerſaliſſime ſuſpendentibus omnes Indulgentias. Immo addit Pellizarius *l. c. n.* 182. cit. a Gobat *l. c. num.* 547. & Kazenberger *l. c. num.* 77. nec illas eſſe revocatas, quæ erant quidem directe conceſſæ Regularibus vivis, & ſanis, ita tamen, ut poſſent applicare defunctis, Religioſis, aut Sæcularibus, hoc enim ipſo, quod poſſint applicari defunctis, gaudent privilegio conceſſarum immediate defunctis. *Septimo*, non ſunt revocatæ Indulgentiæ conceſſæ noſtris Tertiariis ſubſtantialia Religio-

gionis vota non emittentibus intra, vel extra clauſtra degentibus, ut declaravit Innocentius XI. *die* 10. *Octobris* 1686. per ſuum Breve incipiens: *Alias emanavit*. Vide *Rubricas noſtri Breviarii Franciſcani particulares n.* 173.

9 Circa diſpoſita in dicta Conſtitutione Pauli V. notandum eſt, quod, ubi ipſe §. 10. concedit Indulgentiam plenariam omnibus Regularibus obeuntibus ſpiritualia exercitia per decem dies, Alexander VII. *die* 11. *Junii* 1659. eamdem plenariam Indulgentiam conceſſit Fratribus Minoribus de corpore Obſervantiæ dicta ſpiritualia Exercitia obeuntibus per ſolos octo dies: quæ Conſtitutio, ut ab omnibus in promptu habeatur, hic ad litteram datur.

ALEXANDER PAPA VII. &c.

CUm, ſicut nobis nuper exponi fecit dilectus Filius Michael Angelus Sambuca Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Miniſter Generalis, in Capitulo Generali ejuſdem Ordinis noviſſime Toleti celebrato, inter alia decretum fuerit, ut receſſus, & ſpiritualis mortificationis, & Orationis mentalis Exercitia in omnibus Provinciis Ciſmontanæ Familiæ Ordinis prædicti reaſſumantur, & illis Fratres earumdem Provinciarum aliquoties ſingulis annis vacent.

Nos, qui probe novimus quantopere conducant Exercitia hujuſmodi dirigendis in viam Domini, & confirmandis in illa Chriſtifidelium mentibus, devotionem Fratrum memorati Ordinis, qui de ſuorum Superiorum licentia operi adeo pio, & ſalutari vacaverint, Cœleſtium Eccleſiæ theſaurorum elargitione magis invitare volentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis prædicti Ordinis Fratribus, tam Clericis, quam Laicis, ſeu Converſis, qui in Domibus Regularibus Provinciarum prædictarum de ſuorum Superiorum licentia exercitia prædicta per octidui ſpatium, quandocunque peregerint, & interea temporis vere pœnitentes & confeſſi, Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, quoties id egerint, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & Remiſſionem in Domino concedimus præſentibus in perpetuum valituris. Volumus autem, quod, ſi pro impetratione, præſentatione, admiſſione, ſeu publicatione præſentium aliquid, vel minimum detur, aut ſponte oblatum recipiatur, eædem præſentes nullæ ſint eo ipſo, quodve earumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarii publici, vel Secretarii dicti Ordinis ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, vel Miniſtri Generalis prædicti Ordinis munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 11. Junii 1659. Pontificatus noſtri anno quinto.

G. Gualterius.

Habetur in Conſtitutionibus Generalibus Noſtri Ordinis fol. 374. *& in Theatro Regularium Lantuſcæ, verb. Exercitia ſpiritualia.*

Item notandum eſt, quod ubi ipſe Paulus V. 10
in cit. ſua Conſtit. §. 11. & 12. varias Indulgentias concedit Regularibus omnibus, qui ſuas reſpective Eccleſias viſitaverint, ac in ipſis oraverint, & ante Altare præſcriptas orationes recitaverint; Si dicti Regulares fuerint, aut infirmitate, aut itinere, aut undecumque vere impediti, ne poſſint Eccleſiam propriam adire ad recitandas preces injunctas pro conſecutione cujuſcunque Indulgentiæ, poſſint illas ubilibet recitare, ut habetur *in compendio privilegiorum verb. Indulgentia* §. 2. *& in Soc. J. Summario privileg. Sanctæ Juſtinæ*; Ita doctiſſimus P. Viva *in Appendice Indulgentiarum* §. 1. *num.* 6. Kilianus Kazenberger *in citat. ſupplement. Theologiæ Sacramentalis Patris Sporer cap.* 3. *ſect.* 2. *de Indulgentiis in ſpecie n.* 83. Et addit Sbogar *tract.* 9. *cap.* 2. *num.* 24. Religioſos infirmos poſſe conſequi Indulgentias in ſuo lecto, ſi non poſſint adire Eccleſiam, dummodo ſatisfaciant operi a pio Confeſſario ipſis impoſito; Ita declaravit ipſe *Paulus V. Congregationi S. Mariæ Fulien. die* 14. *Novemb.* 1609.

Item notandum eſt, quod, ubi ipſe Paulus 11
V. in cit. ſua Conſtitutione §. 17. concedit Indulgentiam plenariam Religioſis, qui orationibus quadraginta horarum a Superioribus in Viſitationibus Generalibus ordinatis ſpatio duarum horarum in diverſo tempore interfuerint, & confeſſi communicaverint, aut celebraverint; hujuſmodi Indulgentiam Provinciales Societatis in viſitatione largiuntur abſque hoc onere (intellige inſtitutione 40. horarum) ut ex Card. de Lugo docet Viva *l. c.* §. 3. Kazenberger *loc. cit. num.* 83. ex conceſſione prius Gregorii XIII. deinde Urbani VIII. poſt revocationem factam a Paulo V. Et talem Indul-

Digitized by Google

dulgentiam plenariam poſſe etiam Prælatos, & Viſitatores aliarum Religionum concedere ſuis reſpective Religioſis peracta Viſitatione Conventus, ut diximus *ſupra art. 2. num. 29.* Vid. *ibi*.

12 Item notandum eſt, quod, non obſtante dicta Conſtitutione Pauli V. poſſunt Regulares conſequi omnes Indulgentias, quas conſequi poſſunt Sæculares. Sic communiſſima Doctorum cum Kiliano Kazenberger *loc. cit. n. 83.* Reiffenſt. *loc. cit. num. 64.* Bonagratia Habſenſi *in Summula, verb. Indulgentia num.* 221. Peyrin, Lezana, Quintanadven. & aliis. Et ratio eſt, quia Regulares non debent eſſe deterioris conditionis, quam Sæculares. Tum quia generatim loquendo revocatæ ſunt ſolum illæ Indulgentiæ, quæ conceſſæ erant directe, & principaliter ipſis Regularibus, & ipſemet Paulus V. ſolum dicit a ſe revocari Indulgentias *Quibuſcumque Ordinibus, & Inſtitutis Regularibus, & quibuslibet Regularibus perſonis conceſſas;* quæ verba, cum ſint correctiva Jurium antiquorum, atque odioſa, merito intelliguntur ſtricte; *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. maxime quia Pontifex potuiſſet facile apponere clauſulam *Quomodocumque*; quam, quia non appoſuit, cenſendus eſt non voluiſſe ſubintelligi; *arg. cap. 2. de translat. Epiſcop.* Sic recte Gobat *tract. 4. de Indulg.*
13 *part. 2. cap. 27. num.* 546. & alii. Indulgentiæ autem ipſis Regularibus conceſſæ, & a Paulo V. revocatæ, non ſunt cenſendæ hodie revalidatæ, ut patet ex ſequenti propoſitione 37. in ordine inter merito damnatas ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. ibi: *Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ*.

14 Innocentius XI. Summus Pontifex anno 1678. 7. Martii in decreto quod incipit; *Delatæ ſæpius*, plurimas Indulgentias revocavit, & ut falſas, confictas, apocryphaſque declaravit, unde, ut ab omnibus, quæ ſint, percipiatur, datur hic ad litteram ipſummet

DECRETUM.

15 DElatæ ſæpius fuere ad Sacr. Congregationem Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitam, indulgentiæ quædam confictæ, & omnino falſæ, quæ per diverſas Orbis Chriſtiani partes circumferuntur; aliæ vero examinandæ, quæ adhibito ſtudio, inventæ ſunt vel Apocryphæ, vel a Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quod datum eis tempus prætetiiſſet: Quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant, Chriſtifideles harum rerum minus peritos fallunt, qui ſpe Indulgentiæ remiſſioniſque peccatorum ſuorum conſequendæ fruſtrantur. Quamobrem eadem Sac. Congreg. vehementer cupiens huic malo magis in dies ſerpenti occurrere, animarum profectui, & Indulgentiarum dignitati conſulere, plures illarum ſingulari diligentia colligi, & in Indice referri curavit.

Tales in primis ſunt illæ, uti aſſerunt, conceſſæ a Joanne II. & Sixto IV. recitantibus Orationem Caritatis Jeſu Chriſti Domini noſtri, Precor te piiſſime Domine &c. ab Urbano II. Eccleſiæ S. Mariæ, ut vulgo dici ſolet, Campagnolæ, & S. Victoriæ; ab Eugenio III. revelationi de plaga in humero Jeſu Chriſti, factæ S. Bernardo; ab Innocentio III. Archiconfraternitati, & Ordini Redemptionis; a Bonifacio IX. viſitantibus Capellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die Feſto; a Joanne XXII. oſculantibus menſuram plantæ pedis B. Mariæ Virginis; ab Alexandro VI. Imagini B. Mariæ, vulgo dictæ, Laghetti; a Leone X. geſtantibus funiculum S. Franciſci, primum in Urbe impreſſa, deinde Mediolani anno 1665. (ſuas tamen habent, & veras Confratres Archiconfraternitatis Chordigerorum S. Franciſci) recitantibus ſalutationem Angelicam ad pulſum horologii, & Imagini Conceptionis Mariæ Virginis Immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus luna ſubjecta eſt; a Pio IV. vel Pio V. Principi Senarum; a Clemente VIII. dicentibus Orationem: O magnum myſterium &c. & Eccleſiæ S. Mariæ, quam vocant Montis ſerrati Avenione impreſſæ, tum aliæ pro animabus Chriſtifidelium defunctorum impreſſæ Matriti 20. Julii 1606.; a Paulo V. cantantibus hymnum Te Matrem Dei laudamus, Te Mariam Virginem confitemur &c. vel ſi die Sabbati intererint, dum is canitur, & Coronis, Roſariis, Imaginibus, & numiſmatibus, quæ Medalias appellant, ab eo benedictis Federico Cardinali Borromæo ſupplicante anno 1611. dum Eccleſia Romæ in honorem S. Caroli ædificaretur, & ab eodem Paulo, & Gregorio XV. dicentibus: Sia lodato il Santiſſimo Sacramento, Laus Sanctiſſimo Sacramento; ab Urbano VIII. in honorem ejuſdem Sacramenti precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus celebrata Miſſa dicentibus: Ave filia Dei Patris, Ave Mater Dei Filii &c. a Clemente X. recitantibus mane, meridie, ac veſpere conſuetam Antiphonam, Angelus Domini &c. & in fine Deo gratias, & Mariæ: Ac demum aliæ a nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, Coronis

Digitized by Google

Myſteriorum Paſſionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti prece Magni Ducis Etruriæ.

Talis eſt Indulgentia ſodalitatis S. Nicolai, qua, repetita quinquies Oratione Dominica, & Salutatione Angelica unam liberari animam quolibet die a Purgatorii pœnis affirmant. Tales aliæ Peruſii Confraternitatis SS. Sebaſtiani, & Rochi, & Romæ Societatis S. Bernardi ad columnam Trajani; Tales demum aliæ Cruceſignatorum S. Euſtorgii Mediolani, Arimini, & Bononiæ.

Ejus generis ſunt & illæ conceſſæ, ut ajunt, Capellæ Roſarii in Eccleſia S. Antonii de Rovigo, ſeu Rhudigii, vel Eccleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis Bergomi, aut S. Petri Montis Todoni, die Feſto Inventionis Sanctiſſimæ Crucis, vel geſtantibus funiculum S. Franciſci de Paula, vel celebrantibus Miſſas S. Auguſtini, aut alias quinque in honorem quinque Feſtivitatum B. V. vel recitantibus Officium S. Franciſcæ Romanæ, aut Antiphonam O paſſio magna &c. in memoriam Paſſionis Jeſu, aut Roſarium S. Annæ (quod Congregatio Sacrorum Rituum non probat) aut Orationem, quæ Impreſſa cum Imagine S. Annæ circumferri ſolet Ave gratia plena &c. (quæ Oratio prohibetur) aut Officium Conceptionis B. Virginis Immaculatæ, quod aſſerunt a Paulo V. probatum fuiſſe, aut Orationem: Deus qui nobis in Sancta Syndone &c. (excipitur Indulgentia 100. dierum anno 1671. conceſſa precibus Duciſſæ Sabaudiæ ad annos 25. cunctis in illius ditione degentibus) aut aliam, Ave Filia Dei &c. poſt communionem recitandam, vel alio conſpicuo ſigno venerantibus Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti numen; Indulgentia rurſus octoginta millium annorum vereri de tabula exſcripta, quam in Baſilica Lateranenſi aſſervari affirmant pro dicentibus orationem illam vere piam, Deus, qui pro Redemptione mundi &c. Tum quæ impreſſæ fuerunt Papiæ anno 1670. ſub hoc titulo, Sommario delle Indulgenze conceſſe dalla Santità di Noſtro Signore Papa Leone X. all'Immagine della Concezione della Glorioſa Vergine Maria, vel Piſauri ſub nomine B. Joannæ anno 1618. evulgatæ, vel Barlettæ, ſeu Baruli a recitantibus quaſdam non ſane malas orationes, lucrandæ, vel Parmæ viſitantibus per Quadrageſimæ dies Eccleſias Tertii Ordinis S. Franciſci, vel Piſtorii, & Vaſtallæ a recitantibus orationem, Ave Sanctiſſima Maria, Mater Dei, Regina Cœli &c. & aliæ in peculiari impreſſo libro deſcriptæ, quibus frui dicunt devotos Seraphicos, & Benefactores.

His annumerandæ ſunt, quæ Crucibus Caravacenſibus tributæ dicuntur, vel Coronæ ſive Stellario Conceptionis Virginis Immaculatæ, quod ex duodecim globulis precariis conſtat, vel Granis, Crucibus, & Coronis Aloyſiæ ab Aſcenſione Hiſpanæ Monialis Ordinis S. Claræ, vel Menſuræ Altitudinis Jeſu Chriſti Domini Noſtri, vel Imagini, aut menſuræ vulneris Lateri ejus inflicti, vel orationi, ut ajunt, in ſepulcro Domini Noſtri repertæ, & Indulgentiæ, ut ajunt, innixæ Revelationi ſanctæ S.S. Birgittæ, Mechtildi, & Eliſabeth, vel Beatæ Joannæ de Cruce, & conceſſæ, ut aſſerunt, granis quæ aliquod ex tribus granis tetigerint, extantibus penes Romanum Pontificem, Hiſpaniarum Regem, & Miniſtrum Generalem Fratrum Minorum Obſervantiæ S. Franciſci.

Omnes vero, & ſingulas jam dictas Indulgentias Sacra Congregatio partim eſſe confictas, & plane falſas declarat, partim Apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini ſuffragari poſſunt, eaſque in futurum ullo in loco, ut veras publicari, & lucrandas Chriſtifidelibus proponi vetat, ſoliaque, & libros, ubi ſic proponuntur, ſeu afferuntur, omnino præcipit aboleri, niſi prædictæ indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ: Nec ideo tamen vult alias, quas hoc decretum non continet, pro veris, & legitimis taciteque probatis haberi.

Ac demum omnes Indulgentias conceſſas ante Decretum Clementis VIII. latum die 9. Januarii 1587. Coronis, Roſariis, granis, ſeu calculis, Crucibus, & Imaginibus Sacris, vel ante Breve Pauli V. quod incipit: Romanus Pontifex &c. editum 23. Maii anno 1606. Perſonis Regularibus quarumcumque Religionum, & Ordinum etiam Mendicantium, vel ante Conſtitutionem 115. Clementis VIII. cujus initium: *Quæcumque &c.* & 68. Pauli V. incipientem, *Quæ ſalubriter &c.* habitas per aggregationem, vel aliam Communicationem ab Archi-Confraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jeſu, Capitulo, vel Cœtu quocunque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliiſque perſonis, vel perſona, eti·mſi earum, vel ejus mentio ſpecialis, & indſvidua facienda eſſet, niſi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovatæ, aut confirmatæ, nullius eſſe roboris, & momenti pariter declarat.

Porro Summaria Indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Chriſtianæ, Confraternitatibus SS. Trinitatis, & Redemptionis Capti-

pti-

Digitized by Google

ptivorum, Nominis Dei, Roſarii, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis captivorum, B. Mariæ de Monte Carmelo, Cincturæ Sancti Auguſtini, & S. Monicæ, niſi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

Indulgentias vero Stationum Urbis, quæ a Romanis Pontificibus ſingulari quodam Beneficio, vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdum aliquibus locis, Ordinibus, aut perſonis, diebus tantum ſtationum in Miſſali Romano deſcriptis ſuffragari poſſe declarat: ſemel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctiſſimum, cuncta Sanctitas ſua probavit, & inviolate ſervari juſſit. Datum Romæ die 7. Martii 1678.

16 In quo Decreto, ut vides, circa finem, §. *Indulgentias pro ſtationum Urbis*, cum Innocentius XI. varia diſpoſuerit quoad acquiſitionem Indulgentiarum ſtationum Urbis, & Paulus V. in cit. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex* §. 11. conceſſerit, quod eas lucrari poſſint Regulares qui ſuam reſpective Eccleſiam devote viſitaverint, & ibi, ut præfertur, oraverint, hic juvat adducere, & aſſignare dies ipſos ſtationum in Miſſali Romano deſcriptos, & Indulgentias, quæ in iiſdem acquiri poſſunt, prout reperiuntur in libro Regulæ Tertii Ordinis S. P. N. Franciſci Romæ edito a R. P. Angelo Auda a Lantuſca Ordinis noſtri Seraphici, & approbato a Reverendiſſimo P. Hyacintho Libello Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apoſtol. Magiſtro anno 1665. 11. Martii; qui liber poſtea fuit etiam Mediolani, Viennæ in Auſtria, & noviſſime anno 1697. Friſingæ denuo approbatus, & eas ex ipſo, ordine, ut ſequitur, refert Kazenberger *loc. cit. n.* 81.

IN JANUARIO.

In Circumciſione Domini, Statio ad S. Mariam Trans-Tiberim: Indulgentia plenaria, & 25000. annorum.

In Epiphania Domini, Statio ad S. Petrum, Indulgentia plenaria, & 18000. annorum, & totidem Quadragenarum.

IN FEBRUARIO.

Dominica Septuageſimæ, Statio ad S. Laurentium extra muros, & Indulgentia plenaria.

Dominica Sexageſimæ, Statio ad S. Paulum, & Indulgentia plenaria, & 10000. annorum, & totidem Quadrag.

Dominica Quinquageſimæ, Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria, & 28000. ann. cum totidem Quadragenis, & remiſſione tertiæ partis peccatorum.

IN QUADRAGESIMA.

Feria 4. *Cinerum*, Statio ad S. Sabinam, & Indulgentia plenaria cum 3000. annis, & totidem Quadragenis.

Feria 5. *poſt Cineres*, Statio ad S. Gregorium, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. Statio ad SS. Joannem, & Paulum, & Indulgentia 10000. annorum.

Sabbato poſt Cineres, Statio ad S. Tryphonem, & Indulgentia 10000. annorum, & plenaria.

Dominica 1. *Quadrageſimæ*. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria cum 18000. annis, & liberatione animæ e Purgatorio.

Feria 2. Statio ad S. Petrum ad Vincula, & 10000. ann. Indulgentiarum, uti etiam Indulgentia plenaria.

Feria 3. Statio ad S. Anaſtaſiam, & Indulgentia 28000. annorum cum totidem Quadragenis; & liberatio animæ e Purgatorio.

Feria 4. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia 28000. annorum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 5. Statio ad S. Laurentium in Paneperna, & Indulgentia 1000. annorum, uti etiam plenaria.

Feria 6. Statio ad SS. duodecim Apoſtolos, & Indulgentia 12000. annor. uti etiam plenaria.

Sabbato. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia 18000. annor. & totidem Quadragenarum, & plenaria.

Dominica 2. *Quadrageſimæ*. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia 18000. annorum, & totidem Quadragenarum.

Feria 2. Statio ad S. Clementem, & Indulgentia plenaria.

Feria 3. Statio ad S. Balbinam, & 10000. anni Indulgentiarum.

Digitized by Google

Feria 4. Statio ad S. Cæciliam, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 5. Statio ad S. Mariam Trans-Tiberim, & Indulgentia 25000. annorum.

Feria 6. Statio ad S. Vitalem, & Indulgentia 10000. annorum.

Sabbato. Statio ad SS. Marcellinum, & Petrum, & Indulgentia plenaria, item 10000. annor. & liberatio animæ e Purgatorio.

Dominica 3. *Quadrageſimæ*. Statio ad S. Laurentium extra muros, & Indulgentia 19000. annorum, & 43. Quadragenarum, & liberatio animæ e Purgatorio.

Feria 2. Statio ad S. Marcum, & Indulgentia plenaria, ac 10000. annorum.

Feria 3. Statio ad S. Pudentianam, & Indulgentia plenaria, & 1000. annorum.

Feria 4. Statio ad S. Xyſtum, & Indulgentia plenaria, & 10000. annorum.

Feria 5. Statio ad SS. Coſmam, & Damianum, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. Statio ad S. Laurentium in Lucina, & Indulgentia 10000. annorum.

Sabbato. Statio ad S. Suſannam, & Indulgentia 13000. annorum.

Dominica 4. *Quadrageſimæ*. Statio ad S. Crucem in Jeruſalem, & Indulgentia plenaria, & liberatio animæ e Purgatorio.

Feria 2. Statio ad SS. quatuor Coronatos, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 3. Statio ad S. Laurentium in Damaſo, & Indulgentia 10000. annorum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 4. Statio ad S. Paulum, & Indulgentia plenaria, ac 10000. annorum.

Feria 5. Statio ad SS. Silveſtrum, & Martinum, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. Statio ad S. Euſebium, & Indulgentia 10000. annorum.

Sabbato. Statio ad S. Nicolaum in Carcere, & Indulgentia plenaria.

Dominica Paſſionis. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia 18000. annorum, & totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 2. Statio ad S. Chryſogonum, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 3. Statio ad S. Cyriacum, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 4. Statio ad S. Marcellum, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 5. Statio ad S. Apollinarem, & Indulgentia 10000. annorum.

Feria 6. Statio ad S. Stephanum in Cœlio Monte, & liberatio animæ e Purgatorio.

Sabbato. Statio ad S. Joannem ante Portam Latinam, & Indulgentia 13000. annorum, & liberatio animæ e Purgatorio.

Dominica Palmarum. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria cum 25000. annis & totidem Quadragenis, ac liberatio animæ e Purgatorio.

Feria 2. Statio ad S. Praxedem, & Indulgentia plenaria, & 15000. annorum.

Feria 3. Statio ad S. Priſcam, & Indulgentia plenaria, & 18000. annorum.

Feria 4. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

In Cœna Domini. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria 11000. ann. 38. Quadragenarum, & liberatio animæ e Purgatorio.

In Paraſceve. Statio ad S. Crucem in Jeruſalem, & Indulgentia plenaria.

Sabbato Sancto. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria, item 11000. annor. 45. Quadragenarum, & liberatio animæ e Purgatorio.

Dominica Reſurrectionis. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, & 28000. annor., & totidem Quadragenarum.

Feria 2. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

Feria 3. Statio ad S. Paulum, & Indulgentia plenaria, item 20000. annor. & 28. Quadragenarum.

Feria 4. Statio ad S. Laurentium extra muros, & Indulgentia 28000. annorum, totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 5. Statio ad SS. 12. Apoſtolos, & Indulgentia plenaria, & 25000. annorum.

Feria 6. Statio ad S. Mariam ad Martyres, & Indulgentia 15000. annorum.

Sabbato in Albis. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria, item 15000. annorum, & liberatio animæ e Purgatorio.

Dominica in Albis. Statio ad S. Pancratium, & Indulgentia plenaria, & 15000. annorum.

IN APRILI.

Die 25. *in Feſto S. Marci Evangeliſtæ*. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria, item 15000. annorum, & totidem Quadragenarum.

IN MAJO.

Feria 2. Rogationum. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia 6048. annor. & totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 3. Rogationum. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria.

Feria 4. Rogationum. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria.

In Aſcenſione Domini. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria, & 28000. annor.

IN JUNIO.

Sabbato in Vigilia Pentecoſtes. Statio ad S. Joannem in Laterano, & Indulgentia plenaria, & liberatio animæ e Purgatorio.

Dominica Pentecoſtes. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria.

Feria 2. Statio ad S. Petrum ad Vincula, & Indulgentia plenaria.

Feria 3. Statio ad S. Anaſtaſiam, & Indulgentia 18000. annorum & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 4. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia 6000. annor. & totidem Quadragenarum.

Feria 5. Statio ad S. Laurentium extra muros, & Indulgentia 28000. annorum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum, & liberatio animæ e Purgatorio.

Feria 6. Statio ad SS. 12. Apoſtolos, & Indulgentia multorum annorum.

Sabbato ante Feſtum SS. Trinitatis. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia 6040. annor., totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

IN SEPTEMBRI.

Feria 4. quatuor temporum Septembris. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, item 2400. annorum, & totidem Quadragenarum.

Feria 6. quatuor temporum Septembr. Statio ad SS. 12. Apoſtolos, & Indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

Sabbato quatuor temporum Septembris. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia 28000. annorum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

IN DECEMBRI.

Dominica prima Adventus. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, item 28000. annorum, & totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Dominica 2. Adventus. Statio ad S. Crucem in Jeruſalem, & Indulgentia plenaria, & 200. annor.

Dominica 3. Adventus. Statio ad S. Petrum, & Indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

Feria 4. quatuor temporum Adventus. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, item 28000. annorum, totidem Quadragenarum, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Feria 6. quatuor temporum Adventus. Statio ad SS. 12. Apoſtolos, & Indulgentia plenaria & 10000. annor.

Sabbato quatuor Temporum Adventus. Statio ad S. Petrum, Indulgentia plenaria, & 28000. annorum.

Dominica 4. Adventus. Statio ad SS. 12. Apoſtolos, & Indulgentia plenaria.

In Vigilia Nativitatis Domini. Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, item 28000. annorum, & totidem Quadragenarum.

In Nativitate Domini ad primam Miſſam in nocte. Statio ad S. Mariam Majorem ad Præſepe, & Indulgentia plenaria, item 20000. annor. & totid. Quadragenarum.

Ad 2. Miſſam in Aurora. Statio ad S. Anaſtaſiam, & Indulgentia plenaria, item 28000. annor. & totidem Quadragenarum.

Ad 3. Miſſam in die Nativitatis Domini: Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria.

In Feſto S. Stephani Proto-Martyris. Statio ad S. Stephanum in Cœlio Monte, & Indulgentia plenaria, item 8000. annorum, & totidem Quadragenarum.

In Feſto S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, Statio ad S. Mariam Majorem, & Indulgentia plenaria, item 50000. annorum, & liberatio animæ e Purgatorio.

In Feſto SS. Innocentium. Statio ad S. Paulum, & Indulgentia plenaria, item 15000. annorum, & totidem Quadragenarum.

* Has Indulgentias merito ſuſpectas habet P. Minderer *in Tract. de Indulg. P. 2. Confer. 4. quæſt. 8. num. 211. & ſeqq.* cum ſæpe præter plenarias, tot millia annorum addantur,

quod eſt contra rationem Indulgentiæ plenariæ, & contra diſciplinam Eccleſiæ in concedendis Indulgentiis. Præterquam quod ſimiles multorum millium annorum conceſſiones inter apocryphas reponit Benedictus XIV. ut ſupra demonſtratum eſt *art.* 1. *n.* 14. *

18 Indulgentiæ Stationum nequeunt applicari defunctis, niſi ab habentibus Bullam Cruciatæ. Item niſi Indulgentiæ Stationum expreſſe ſint conceſſæ pro defunctis, ut eſt liberatio animæ e Purgatorio. Gobar *tract.* 1. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 8. *n.* 134. Kazenberger *loc. cit. n.* 82. & alii.

19 Indulgentiæ autem Stationum ſunt eæ, quæ conceduntur viſitantibus certas quaſdam Romanas Stationes, ideſt Romanas Eccleſias, quæ ſint inſtar Stationum, ſeu præſidiorum, excubiarumque ſpiritualium, ut declarat partim Emmanuel Rodriq. *quæſt.* 86. *art.* 1. partim Cardinalis Toletus *lib.* 6. *cap.* 28. ubi ſic loquitur: *Ut intelligas Stationum originem, adverte ex Tertulliano cap.* 29. *Apol. ex tempore perſecutionis ſolere Chriſtianos noctu convenire in Baſilica Martyrum, tum ad laudes Dei, tum ad negotia circa Religionem tractanda, tum ad corrigendos Fratres, qui non bene ambulabant. Poſtea perſecutione ceſſante Fideles remittebantur, & negligentes erant in Stationibus continuandis; Propterea Gregorius Magnus ad attrahendas animas Fidelium, ne vacarent a Divinis laudibus, adjunxit magnas indulgentias viſitantibus loca, ſeu Stationes: nam nomen ſtationis ſignificat locum, in quo frequenter conveniri ſolet ad negotia tractanda*. Ita Toletus, ex quo ſicut etiam ex Rodriquez colliges Auctorem Stationum fuiſſe S. Gregorium Magnum, ut ex ipſis referunt etiam Gobat *tract.* 4. *part.* 2. *de Indulgent. cap.* 8. *num.* 337. Kazenberger *loc. cit. num.* 79. & alii.

20 Afferuntur varia decreta noviſſime emanata, & in Bullario Clementis XI. relata, in quibus multa de Indulgentiis ſtatuuntur, & declarantur, & aliqua ut falſa & apocrypha prohibentur & interdicuntur.

DECRETUM

De Indulgentiis, quas geſtantes Scapulare Conceptionis B. V. Immaculatæ, & Cincturati S. Auguſtini, & Sanctæ Monicæ conſequi poſſunt.

21 PRæcipuas inter Curas, quibus Sacra Congregatio Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſita ſedulo incumbit, ea eſt, ut Indulgentias, quæ a nullis interdum temere evulgantur, mature expendat, & quas, aut revocatas, aut falſas, aut apocryphas eſſe deprehenderit, ne Fideles illarum aſſequendarum ſpe decipiantur, palam detegat, atque prohibeat.

Cum itaque Sacræ Congregationi delatum fuerit, in libello quodam Veronæ impreſſo anno 1711. cui titulus: *Breve notizia del Santo Abitino, che ſi diſpenſa da' Padri Teatini ad onore dell' Immacolata Concezione di Maria Vergine in virtù d' un Breve Apoſtolico di Clemente X. confermato con altro del Regnante Sommo Pontefice in data delli* 12. *Maggio* 1710. *Con le indulgenze proprie, e dell' aggregazione alla loro Religione ec.* Plurimas Indulgentias falſo contineri, veluti a Summis Pontificibus conceſſas aut quoquomodo communicatas, geſtantibus Scapulare parvum cærulei coloris, quod vocant Conceptionis Beatiſſimæ Virginis Immaculatæ; Ideo re mature perpenſa die 22. Februarii 1712. declaravit nullas alias Indulgentias pro geſtatione prædicti Scapularis acquiri, niſi illas, quas Sanctiſſimus Dominus Noſter Litteris in forma Brevis deſuper editis die 12. Maii anno 1710. clementer conceſſit his verbis: „ Omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, quibus Scapularia benedicta hujuſmodi, ut præfertur, in poſterum diſtribuentur, die, quo illa primum ſuſceperint, ſi vere pœnitentes, & confeſſi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, plenariam; Nec non eiſdem in cujuslibet eorum mortis articulo, ſi etiam vere pœnitentes, & confeſſi, ac Sac. Communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint, ſaltem contriti Nomen Jeſu, ore ſi potuerint, ſin minus corde devote invocaverint, itidem plenariam; Ac ipſis pariter vere pœnitentibus, & confeſſis, ac eadem Sacra Communione refectis, qui aliquam ex Eccleſiis dictæ Congregationis, vel Capellam, ſive Oratorium die Feſto ejuſdem Conceptionis B. M. V. Immaculatæ a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi ſingulis annis devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum &c. preces effuderint, plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Inſuper prædictis Chriſtifidelibus, etiam vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sac. Communione refectis Eccleſiam, vel Capellam, ſeu Oratorium hujuſmodi in aliis ejuſdem B. M. V. Feſtis diebus, ut præfertur, viſitantibus, & ibidem orantibus, quo die

die prædictorum id egerint, ſeptem annos, & totidem Quadragenas de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus &c. "

Cumque pariter Sacræ Congregationi innotuerit, in alio libello Bononiæ impreſſo anno 1707. qui inſcribitur: *Sacro Diario delle grazie, e Indulgenze conceſſe alla Compagnia della Cintura detta di S. Agoſtino, e di S. Monica, ec.* multas pro Cincturatis referri Indulgentias, quarum aliquæ, aut revocatæ, aut falſæ omnino ſunt; Ideo Sacra eadem Congregatio prædicta die 22. Februarii 1712. ſimiliter declaravit, Cincturatos nullas alias Indulgentias pro geſtatione Cincturæ lucrari poſſe, niſi illas, quæ expreſſe continentur in Brevi a ſan. mem. Clemente X. deſuper edito, quod incipit: *Ex injuncto Nobis cælitus*. Dato die 27. Martii 1675.

Et ut omnis in poſterum erroris, ac deceptionis occaſio auferatur, diſtricte prohibuit, ne aliæ Indulgentiæ voce, aut ſcripto publicentur pro geſtatione ſupramemorati parvi Scapularii, aut prædictæ Cincturæ, præter eas, quæ in ſupradictis Brevibus Sanctiſſimi D. N. Clementis XI. & ſan. mem. Clementis X. reſpective continentur. Ac inſuper recenſitos Libellos, alterum Veronæ, alterum Bononiæ impreſſum proſcribendos cenſuit ſub pœnis in Indice Librorum prohibitorum contentis.

Quibus per me Secretarium Sanctiſſimo Domino Noſtro relatis, Sanctitas ſua ſententiam Sacræ Congregationis approbavit, & in omnibus ſervari juſſit.

Datum die 24. Februarii 1712.

Fr. Thomas Maria Card. S. Clementis.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quo tria Summaria aſſertarum Indulgentiarum Confraternitatibus S. Rochi conceſſarum proſcribuntur, eaſdemque Confraternitates non aliis Indulgentiis gaudere poſſe declaratur, niſi illis, quæ a ſan. mem. Paulo V. in Brevi dato 3. Nov. 1606. conceſſæ reperiuntur.

22 CUm tria nuper Indulgentiarum Summaria Sac. Congr. Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ delata fuerint, in quibus quamplurimæ Indulgentiæ, aut falſæ, aut apocryphæ, aut a nonnullis Romanis Pontificibus, ſignanter vero a fel. record. Paulo V. Brevi dato 3. Novembris Anni 1606. expreſſe revocatæ continentur, & quod longe deterius eſt, multæ etiam facultates, & conceſſiones, & nonnulla itidem privilegia, aut pariter revocata, aut omnino conficta, non ſine magno Fidelium ſcandalo, & animarum periculo temere evulgantur: Sacra eadem Congregatio, quæ fideli, ac prudenti cœleſtis Indulgentiarum Theſauri diſpenſationi præeſt, die 12. menſis Martii labentis anni, re mature perpenſa, declaravit Confraternitates S. Rochi, in quibuſvis locis exiſtentes, & Archi-Confraternitati de Urbe aggregatas, nullis aliis Indulgentiis, conceſſionibus, & privilegiis uti, & frui poſſe, niſi illis, quæ in ſupradicto Brevi ſan. mem. Pauli V. continentur, & quæ in aggregationibus ab eadem Archi-Confraternitate expediri ſolitis de verbo ad verbum referuntur. Prædicta autem Summaria quorum unum ita inſcribitur: *Sommario delle Indulgenze conceſſe da' Sommi Pontefici alla Venerabile Compagnia di S. Rocco d' Ancona aggregata ec. In Ancona nella Stamperia Camerale* 1661. Alterum vero: *Sommario del celeſte Teſoro dell' Indulgenze, doni, grazie, facoltà, e privilegj conceſſi per molti Romani Pontefici, ed ultimamente confermati, ed ampliati dalla Santità di Noſtro Signore Gregorio per la Divina Provvidenza Papa XIV. alla Ven. Compagnia, ed Oſpedale di S. Rocco di Roma, da poterſi concedere dalli Commiſſarj deputati a queſto Sant' Offizio della pubblicazione di tante divine grazie a ciaſchedun Fedel Criſtiano, che vorrà entrare nella Sacra Confraternità di San Rocco di Roma. In Roma appreſſo Paolo Blado Stampatore Camerale* 1591. Tertium denique: *Sommario del celeſte Teſoro dell' Indulgenze, doni, grazie, facoltà, e privilegj conceſſi ec. a ciaſchedun Fedel Criſtiano, che vorrà entrare nella Santa Confraternità di S. Rocco di Roma, e comunicate alla Confraternità del medeſimo S. Rocco, e Sebaſtiano nella Chieſa della B. V. Maria di Loreto nella Città di Roveredo. In Roma ed in Roveredo per Giuſeppe Antonio Gojo* 1712. ſub pœnis in Indice Librorum prohibitorum contentis proſcribenda eſſe cenſuit, atque inſuper diſtricte prohibuit, ne aliæ Indulgentiæ, Conceſſiones, aut privilegia pro ſupradictis Confraternitatibus S. Rochi voce, aut ſcripto evulgentur, niſi ea quæ in ſæpe memorato Brevi Pauli V. conceſſa reperiuntur; Quam Sacræ Congregationis ſententiam per me Secretarium Sanctiſſimo Domino

no Noſtro relatam, Sanctitas Sua approbavit, & executioni mandari juſſit.

Datum die 14. Martii 1714.

L. Card. Picus Præfectus.
Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quo bina Summaria Indulgentiarum, ut apocrypha proſcribuntur, eorumque uſus interdicitur.

23 SAcra Congregatio Indulgentiis Sacriſque Reliquiis præpoſita die 17. menſis Julii anni 1714. mature perpenſis duobus Indulgentiarum Summariis, quorum unum ita inſcribitur: *Sommario dell' Indulgenze, grazie, e doni conceſſe da molti Romani Pontefici, e nuovamente confermate dalla Santità di Noſtro Signore Papa Clemente XI. alla Venerabile Chieſa, e Oſpitale di S. Maria di Monſerrato di Catalogna, ed alli Confratri e Conſorore d' eſſa Madre Vergine. In Palermo preſſo Franceſco Ciche* 1714. Alterum vero: *Sommario dell' Indulgenze conceſſe da diverſi Romani Pontefici, ed ultimamente ampliate, e confirmate da Noſtro Signore Clemente XI. alli Fratelli e Sorelle del Sacro Reale, e Militare Ordine, così dell' Oſſervanza, come delli Scalzi di Noſtra Signora della Mercè, Opera della Redenzione de Schiavi Criſtiani fra gl' Infedeli. In Roma nella Stamperia della Reverenda Camera Apoſtolica. In Meſſina nella Stamperia detta di Amico, ed in Palermo per Felice Marino* 1710. Dictorum Summariorum uſum interdixit, illaque prohibenda eſſe cenſuit ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis. Quibus Sanctiſſimo Domino Noſtro die 18. ejuſdem menſis Julii per me Secretarium relatis, Sanctitas ſua Sententiam Sacræ Congregat. approbavit, & executioni mandari juſſit.

Dat. die 19. Julii Anni 1714.

L. Card. Picus Præfectus.
Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quoad Indulgentias Roſariis, ſeu Coronis S. Birgittæ a Summis Pontificibus conceſſas.

24 LEo Decimus Pontifex Maximus per Litteras ſuas incipientes, *Ex Clementis*, datas Idus Julii 1515. concedit omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui per, & ſuper Roſaria, ſeu Coronas S. Birgittæ devote oraverint, pro qualibet Oratione Dominica centum dies, & totidem pro ſalutatione Angelica, & pro quolibet Symbolo, ſi dixerint, vel recitaverint, etiam centum dies Indulgentiarum; nec non pro quolibet Pſalterio (ideſt Roſario, aut Corona quindecim Decadum B. Mariæ Virginis) ſuper illis integre per eoſdem Chriſtifideles, per ſeipſos, aut cum ſocio, vel familiari, qui eamdem Indulgentiam conſequatur, dicto, vel recitato ſeptem annos, & totidem Quadragenas.

Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens XI. Pontifex Maximus in ſuo Brevi, quod incipit: *De ſalute Gregis Dominici:* Dato 22. Septembris 1714. concedit omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus Confeſſis, & Sacra Communione refectis, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione orantibus, qui quotidie per integrum annum Coronam Sanctæ Birgittæ, dummodo ſit ſaltem quinque decadum, recitaverint, ſemel in anno, die per unumquemque Chriſti fidelem eligenda plenariam Indulgentiam omnium peccatorum, cum facultate etiam eamdem plenariam Indulgentiam applicandi animabus in Purgatorio exiſtentibus.

Ad lucrandum hujuſmodi Indulgentias requiritur, ut Coronæ a PP. Superioribus Monaſteriorum, ſeu ab aliis Religioſis Ordinis Sanctiſſimi Salvatoris, ſeu Sanctæ Birgittæ ad id ſpecialiter deputatis benedicatur.

DECRETUM

SAcra Congregatio Indulgentiis & S. Reliquiis præpoſita die 26. Novembris 1714. cenſuit permitti poſſe impreſſionem præſentis Summarii Indulgentiarum conceſſarum Coronis, quas vocant S. Birgittæ, addita declaratione, quod omnes aliæ Indulgentiæ, quæ in præſenti Summario expreſſe non continentur, ſunt aut Apocryphæ, aut nullæ, aut a Sanctiſſimo Domino Noſtro Clemente XI. revocatæ per ſupradictum Breve datum die 22. Septembris 1714.

Prohibet inſuper eadem Sac. Congr. ne hujuſmodi Coronæ vendantur, aut alteri commodentur, & ſi ſecus fiat, declarat ſupradictas Indulgentias ceſſare, & nullius eſſe roboris, vel momenti. Dat. die 4. Decemb. 1714.

L. Card. Picus Præfectus.
Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DE-

Digitized by Google

DECRETUM

Quo Summarium Indulgentiarum Regularibus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, nonnullas continens Indulgentias ad quæſtum, damnatur & prohibetur.

25 QUamvis Indulgentiæ omnes pro porrigentibus manus adjutrices non ſemel ab Apoſtolica Sede, ſignanter vero a S. Pio V. *Conſtit.* 30. quæ incipit: *Et ſi Dominici Gregis*, dat. 6. Idus Februarii anno 1567. revocatæ fuerint, Quæſtoreſque damnati; nonnulli tamen interdum docentes ea, quæ non oportet, Indulgentias ad quæſtum evulgare præſumunt. Quapropter Sacra Congregatio Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita, huic malo occurrere cupiens, Summarium quoddam, cui titulus: *Breve Sommario delle principali grazie, ed Indulgenze conceſſe alli Religioſi dell' Ordine della Santiſſima Trinità della Redenzione delli Schiavi, delle quali godono tutti quelli, che portano il Scapulario, ovvero Abitino, e viſiteranno le Chieſe, o Capelle di detto Ordine &c.* impreſſum Neapoli apud Hyacinthum Pittante anno 1703. ubi nonnullæ Indulgentiæ ad quæſtum continentur, die 28. Januarii labentis anni 1716. ſub pœnis in Indice Librorum prohibitorum contentis, damnandum cenſuit, inſimul declarando Confraternitates a Superioribus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum inſtitutas, nullis aliis Indulgentiis gaudere, niſi illis, quæ expreſſe continentur in earum Summario, alias, nempe die 31. Januarii anni 1675. ab eadem Sacra Congregatione recognito, atque approbato, & deinde Romæ Typis R. C. Apoſtolicæ impreſſo anno 1682. Quibus Sanctiſſimo Domino Noſtro per me Secretarium relatis, Sanctitas Sua Sententiam Sacræ Congreg. approbavit, & executioni mandari juſſit.

Datum 11. Martii 1716.

L. Card. Picus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quo declaratur neceſſariam eſſe delationem Scapularii ad lucrandas Indulgentias conceſſas Sodalibus Confraternitatum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum.

26 IN Sacra Congregatione Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita habita die 28. Aprilis labentis anni 1716. relatis precibus P. Joannis a S. Franciſco Procuratoris Generalis Fratrum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Excalceatorum nuncupatorum Congregationis Hiſpaniæ humiliter poſtulantis declarari, an Sodales Confraternitatum ſui Ordinis loco Scapularii quod plerique geſtare ſolent, exiguum panni albi fruſtulum, cui parvula Crux rubri, & cærulei coloris acu intexta eſt, veſti aſſutum deferentes lucrari valeant Indulgentias conceſſas iis, qui Scapularium deferunt. Eminentiſſimi Patres declararunt, non lucrari.

Datum die 19. April. 1716.

L. Cardinalis Picus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quo declaratur Indulgentiam pro Feriis ſextis Menſis Martii dari ſolitam, comprehendi ſub clauſula Volumus autem &c. *quæ in Brevibus Apoſtolicis apponi conſuevit.*

NE contra veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem, Indulgentiarum numero nimis aucto, Eccleſiaſtica diſciplina enervetur, ſæpius in Brevibus apponi conſuevit clauſula illa: *Volumus autem, ut ſi alias Chriſtifidelibus dictam Eccleſiam qualibet anni die viſitantibus, alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint.* Cum autem alias pro ejuſdem clauſulæ explicatione ſupplicatum fuerit; Sacra Congr. Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita declaravit, *ea nullatenus comprehendi Altaria privilegiata pro defunctis, neque Indulgentias, aut certo Perſonarum generi conceſſas, ut Confraternitatibus, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipſa Eccleſia peragentibus, ut Litanias, aliaſque hujuſmodi recitantibus, ac iis, qui Chriſtiana Doctrina erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti expoſitioni cum Oratione quadraginta horarum interſunt, neque ſtationum Urbis, & ſeptem Altarium Indulgentias adinſtar ſeptem Altarium Baſilicæ Vaticanæ conceſſas, neque demum quæ pro unica vice conceduntur. Ceterum ſi alia Indulgentia ſive plenaria, ſive non plenaria in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice generatim Chriſtifidelibus Eccleſiam, vel aliquod ejus Altare ſeu Capellam viſitantibus eodem die, vel diverſo conceſſa fuerit, de qua non fiat in litteris Apoſtolicis mentio, has litteras ob di-* 27

Digitized by Google

dictam clauſulam eſſe prorſus irritas, ac nullas. Ut expreſſe habetur in decreto ab eadem Sacra Congregatione deſuper edito die 23. Junii anni 1676. (quod attulimus verb. *Altare Privilegiatum*, nu. 7.) Poſtea tamen eidem Sacræ Congregationi delatum fuit, non paucos eſſe, qui prædictum Decretum non recte intelligentes, ſibi ſuadent, quod ſi in aliqua Eccleſia jam conceſſæ reperiantur Indulgentiæ, quæ pro Feriis ſextis menſis Martii dari ſolent, & poſtea in eadem Eccleſia alia Indulgentia concedatur cum appoſitione in Brevi ſupramemoratæ clauſulæ *Volumus autem &c.* Indulgentia, quæ poſtremo loco data eſt, valida ſit. Quapropter, ut omnis in poſterum erroris occaſio auferatur eadem Sacra Congregatio habita die 18. Aprilis anni 1716. declaravit, Indulgentiam ultimo loco ita conceſſam ob ſæpe dictam clauſulam *Volumus autem &c.* Litteris Apoſtolicis inſertam, eſſe nullam.

Datum die 11. Septemb. 1716.

L. Card. Picus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

* Cum vero ex frequenti Conceſſione Indulgentiarum pro ipſis Feriis ſextis Martii ſeu Quadrageſimæ frequens pariter ſequatur nullitas reliquorum Brevium, quæ de ſtylo cum reſtrictivis poſtea expediuntur; idcirco eadem Sacra Congregatio re maturius perpenſa ad tollendas quaſcumque dubietates ac Brevium nullitates, quibus Chriſti Fideles quandoque decipi poſſent, die 9. Februarii 1745. cenſuit, *hujuſmodi indulgentias Feriarum ſextarum Menſis Martii ſeu Quadrageſimæ excipiendas eſſe, ita ut alias quaslibet impedire nequeant, ac propterea præfato Elencho indulgentiarum exceptarum die 23. Junii 1676. ab eadem Sacra Congregatione edito, addendas eſſe. De quibus facta per me infraſcriptum Secretarium die 13. ejuſdem Menſis Sanctiſſimo Domino Relatione, Sanctitas Sua Votum S. Congregationis approbando benigne annuit. R. C. Card. de Hieronymis Præfectus.*

A. M. Erba Proton. Apoſt. Secr.

Ita Carolus Maria Peruſinus *in Chronolog. Seraph. tom. 3. p. 2. ad Capitul. General. 83. ſ. 471.* Sicut ergo Indulgentiæ Stationum Urbis, ſeptem Altarium &c. non invalidant alias Indulgentias, ſive ante, ſive poſt illas, impetratas, ſic nec Indulgentiæ Feriarum ſextarum Menſis Martii; quia per præfatum Decretum prioribus æquiparatæ ſunt, & in eorum Elenchum repoſitæ. Vid. Minderer *p. 2. Confer. 4. n. 243.* *

DECRETUM

Quo Summarium quoddam Indulgentiarum Regularibus Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Chriſtianorum conceſſarum, ut continens quamplurimas falſas Indulgentias prohibetur, ejuſque uſus interdicitur.

DEcet Sacram Congregat. Indulgentiis, Sa- 28
criſque Reliquiis præpoſitam, Indulgentias, aut revocatas, aut falſas, & apocryphas detegere, atque prohibere, ut quæ veræ ſunt, a Fidelibus dignoſcantur, & circumſpecte proſpicere, ut omnis in re tam Sacra turpis quæſtus prorſus elimінetur.

Mature itaque perpenſo Summario quodam Indulgentiarum, quod inſcribitur: *Breve Sommario delle principali grazie, e Indulgenze conceſſe alli Religioſi dell' Ordine della Santiſſima Trinità della Redenzione de' Schiavi Criſtiani, delle quali godono tutti quelli, che portano il Scapulario, ovvero Abitino, e viſiteranno le Chieſe, o Capelle di detto Ordine, le quali Indulgenze ſono ſtate approvate da' Sommi Pontefici, e di nuovo dalla fel. mem. di Papa Innocenzio XII. come ſi vede nella Bolla ſpedita l' anno* 1693. Et incipit: *Saranno privi di guadagnare le predette Indulgenze*, impreſſo Neapoli anno 1716. in quo Summario, nedum quamplurimæ Indulgentiæ falſæ continentur, verum etiam contra Apoſtolica Decreta pro earumdem Indulgentiarum aſſecutione pecuniæ ſolutio præſcribitur. Sacta eadem Congregatio die 20. Decembris anni 1718. dicti Summarii Neapoli, ut ſupra, impreſſi, vel denuo ubicumque imprimendi uſum interdixit, illudque pohibuit ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis. Inſuper declarando, nullis aliis Indulgentiis frui poſſe Confraternitates erectas, ſeu in poſterum erigendas ſob titulo Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, niſi illis, quæ habentur in Summario alias Romæ impreſſo, & ab eadem Sacra Congregatione approbato die 31. Januarii 1675.

Quibus per me Secretarium Sanctiſſimo Domino Noſtro relatis, Sanctitas Sua ſententiam Sacræ Congregationis approbavit.

Datum die 22. Decembris 1718.

J. D. C. Parraccianus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DE-

Digitized by Google

DECRETUM

Quo duo Summaria Typis impreſſa, ut continentia nonnullas Indulgentias falſas, apocryphas, aut ab Apoſtolica Sede revocatas prohibentur, eorumque uſus interdicitur.

29 CUm Sacra Congreg. Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita, re matute perpenſa deprehenderit, nonnullas Indulgentias falſas, apocryphas, aut ab Apoſtolica Sede revocatas contineri in Libello impreſſo per Carolum Joſephum Aſtorinum anno 1712. Papiæ & Landis Pompejæ, cui titulus: *Compendio della Regola del Terz' Ordine de' Penitenti del Serafico Padre San Franceſco confermato da Papa Niccolò IV. nuovamente per comodità de Terziarj, e Terziarie, che oggidì ſi trovano ſotto la protezione del medeſimo Santo Padre riſtampato ad iſtanza delli Fratelli, e Sorelle di dett' Ordine, eretto nell' inſigne Chieſa di San Franceſco di queſta Città di Lodi con l' aggionta d' una breve notizia delle Indulgenze, favori, e privilegj più coſpicui conceſſi da' Sommi Ponteſici a queſt' Ordine*, & in quodam Summario Indulgentiarum edito Ulyſippone Anno 1681. Typis Antonii Græsbeech de Melo, quod inſcribitur: *Sommario do Theſauro celeſtial das Indulgencias, gracias, faculdades, & privilegios concedidos per muytos Romanos Pontifices ao Sagrado, & Apoſtolico Hoſpital de Santo Spirito em Saxia da Cidade de Roma, confirmadas ora novamente pelo Santiſſimo Papa Gregor. XIII. noſſo Senhor: as quaes ſe concedem pelos Commiſſarios, Collectores, Deputados per eſte Santo Officio a todos e cadahum dos Fieis Chriſtiaos, que quizerem entrar na Sanctiſſima Confraria da Caſa, & Hoſpital de noſſa Senhora da Victoria deſta Citade de Lisbona*. Eadem Sac. Congr. die 29. Jan. anni 1720. cenſuit libellum ſupra enunciatum, prædictumque Summarium prohiberi, illorumque uſum interdici debere ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis. Quam Sacræ Congregat. ſententiam per me Secretarium Sanctiſſimo D. N. relatam Sanctitas Sua approbavit die 31. ejuſdem menſis.

Datum 14. Februarii 1720.

J. D. Card. Parraccianus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

DECRETUM

Quo ſtatuitur, ut pro aggregationibus Archi-Confraternitatibus Almæ Urbis, ſeu potius pro illarum expenſis nihil ultra unum ſcutum aureum recipi valeat.

AD tollendos nonnullos abuſus, qui in expediendis Litteris patentibus Aggregationum Archiconfraternitatibus Almæ Urbis, retro actis temporibus irrepſerant; Sac. Congr. Indulgentiarum Decreto edito die 6. Martii 1608. approbante San. mem. Paulo V. ſtatuit, atque decrevit, ut pro expeditione prædictarum Litterarum aggregationum, ſeu potius pro expenſis deſuper faciendis, nempe pro pergamena, ſcriptura, ſigillo, capſulis, chordulis, cera, Secretarii, Notariique labore, vel mercede, aliiſque omnibus quibuſcumque nihil omnino ultra ſcutum unum aureum pro ſingula aggregatione, inſtitutione, vel confirmatione, quovis prætextu, aut colore, etiam meræ eleemoſynæ exigi, aut recipi valeat, ſub pœna ipſo facto incurrenda nullitatis aggregationis, omniumque Indulgentiarum, & ſpiritualium gratiarum in aggregationibus contentarum, cum privatione etiam facultatis aggregandi, & privatione pariter Officiorum, & inhabilitate ad eadem Officia in poſterum obtinenda pro Miniſtris, Superioribus, Officialibus, aliiſque contra prædictum Decretum facere præſumentibus, quæ a nullo alio, niſi a Romano Pontifice pro tempore exiſtente remitti valear, aliiſque etiam ſub gravioribus pœnis arbitrio ejuſdem Romani Pontificis pro tempore exiſtentis imponendis. Ne autem longo temporis decurſu prædicti Decreti oblivio induci, ac denuo abuſus irrepere poſſit, Sacr. Congr. Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita, habita die 9. Aprilis 1720. decrevit, atque mandavit ſingulis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, & Archi-Confraternitatibus, eorumque Superioribus, Miniſtris, atque Officialibus quocumque nomine nuncupatis, ut pro expediendis litteris patentibus aggregationum, ſeu potius pro illarum expenſis quibuſcunque nihil ultra unum ſcutum aureum ſub quovis prætextu, aut quæſito colore, etiam a ſponte dantibus, aut titulo eleemoſynæ recipere audeant, aut recipi permittant ſub iiſdem pœnis contentis in ſupra memorato Decreto edito die 6. Martii 1608. ne Confraternitates aggregandæ ſumptibus nimium graventur, & ut omnes intelligant, cœleſtes Eccleſiæ Theſauros 30

ros

Digitized by Google

ros non quæſtus, aut alicujus lucri cauſa, ſed ad pietatem Fidelium excitandam ex Apoſtolicæ Sedis benignitate aperiri. Quibus per me Secretarium Sanctiſſimo D. N. Clementi XI. relatis, Sanctitas Sua Decretum Sac. Congregat. approbavit, & in omnibus executioni mandari juſſit.

Datum die 10. Aprilis 1720.

J. D. Card. Parraccianus.

31 Ut omnis tollatur occaſio evulgandi Indulgentias falſas, ſeu apocryphas, debent Epiſcopi antequam eas permittant, diligentiſſime, & accuratiſſime examinare, cum ad ipſos privative ſpectet recognitio Brevium Indulgentiarum, quæ de novo per Papam conceduntur. Nec aliquis ſine eorum licentia, vel auctoritate poteſt illa Brevia, ſeu illas Indulgentias publicare, non obſtante quacumque exemptione, & prætenſa conſuetudine in contrarium, etiamſi pro Regularium Eccleſiis concedantur, *ut a Sacra Congr. Conc. cap. 9. ſeſſ.* 21. *de reformat. deciſum fuit* apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 10. *formul.* 6. *n.* 8. *& in una Sancti Severini* 30. *Maii* 1699. *&* 4. *Febr.* 1702. apud Petram *tom.* 5. *comment. ad Conſtit.* 4. *Caliſti III. n.* 96. & ita declaravit quoque *Sac. Congreg. Immunitatis in Firmana* 12. *Julii* 1703. *lib.* 3. *decret. Vallem. pag.* 494. his verbis: *Quoad conſuetudinem aſſertam immemorabilem in Civitate Firmi, & aliorum in Piceno publicandi per Magiſtratum Laicum Brevia Indulgentiarum abſque licentia, ſeu participatione Tribunalis Eccleſiaſtici, Sacr. Congr. decernit, Miniſtros Laicos, quoad præteritum non eſſe amplius moleſtandos, ſed quoad futurum non licere ſine licentia Ordinariorum, & omnino abſtineant.* Sic apud D. Petrum Andr. Riccium *in ſua Synopſi decret. Sac. Congreg. Immunit. verb. Indulgentiæ*, quod Decretum citat etiam Monacell. *loc. cit. n.* 8.

ARTICULUS V.

Indulgentia quoad ea, quæ concernunt Indulgentias conceſſas tribus SS. Ordinibus S. P. N. Franciſci eorumque Eccleſiis, Benefactoribus, & Confraternitati Chordigerorum.

1 LEO X. Summus Pontifex conceſſit omnibus Fratribus Minoribus Regularis Obſervantiæ, ac Monialibus S. Claræ, & Tertii Ordinis, quod dicendo quinquies Pater noſter cum Ave Maria, & in fine cujuslibet Gloria Patri ad intentionem Pontificis, & aliud Pater, & Ave Maria, & Gloria Patri pro Indulgentias concedente, lucrentur Indulgentias omnes, tam plenarias, quam non plenarias conceſſas Eccleſiis Romanis, Hieroſolymitanis, Compoſtellanis, & Portiunculæ, quacumque hora diei, vel noctis prædicta 6. Pater noſter, Ave Maria, & Gloria Patri recitaverint; Ita Caſarubios *in Compendio noſtrorum privilegiorum, verb. Indulgentiæ Stationum* §. 15. P. Rodriquez *in nova Collatione Bullarii fol.* 318. *num.* 24. Lantuſca *in libro Regulæ Tertii Ordinis S. P. N. Franciſci Romæ edito, & approbato a Reverendiſſimo P. Hyacintho Libello Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro anno* 1665. 11. *Mart.* Kazenberger *loc. cit. n.* 88. Viva *in Appendice Indulgentiarum* §. 3. ubi teſtatur hoc etiam haberi *in compendio privilegiorum Societatis* §. 3. & alii plures.

Iſtæ Indulgentiæ non fuerunt revocatæ a 2
Paulo V. quia Paulus V. non revocavit Indulgentias Regularium Eccleſiis conceſſas, ſeu locales, ſed ſolum perſonales, ut Sac. Congr. declaravit 7. *Sept.* 1607. apud Vivam *in Appendice Indulgentiarum* §. 1. *nu.* 6. Nec revocavit Indulgentias pro animabus Purgatorii Regularibus conceſſas, ut idemmet Pontifex 23. *Febr.* 1609. teſtatus eſt, ſicut ex Gobar, Pelliz. Quintanadv. & Diana refert Viva *in cit. Append. num.* 6. Nec etiam revocavit pro Regularibus Indulgentias conceſſas pro omnibus Chriſtifidelibus indiſcriminatim, ut pro certo tenent Doctores communiter cum Gobat *tract.* 4. *de Indulg. par.* 2. *c.* 27. Kazenb. *l. c. n.* 77. Viva *in cit. Append. Indulgentiarum n.* 6. cum Peyrino, Lezana, Quintanadven. & alii. Unde cum prædictæ ſtationum Indulgentiæ non fuerint primitus conceſſæ Perſonis Regularibus, ſed certis Eccleſiis, & locis, & indiſcriminatim pro omnibus Chriſtifidelibus, & ipſarum multæ fuerint conceſſæ etiam pro animabus Purgatorii, ſequitur, quod tales Indulgentiæ non fuerint revocatæ, & adhuc poſſint eas lucrari Regulares privilegiarii; Siquidem in hoc caſu Summus Pontifex ſolum diſpenſavit in modo lucrandi prædictas Indulgentias, videlicet, ut prædictæ perſonæ abſque eo quod ſe Hieruſolymam, Romam, Compoſtellam, & Portiunculam conferrent, & ibidem perſonaliter Eccleſias, ſeu loca viſitaverint, præfatas Indulgentias lucrari poſſent viſitando proprias Eccleſias, & ibi recitando prædicta 6. Pater noſter, Ave Maria, & Gloria Patri, ſicut Romæ etiam Sæculares lucrantur Indulgentias viſitantes Eccleſias ſtationum. Hinc cum hujuſmodi conceſſio non ſit revera Indul-

Digitized by Google

dulgentia, eo quod ſolum ſpectet ad modum lucrandi indulgentias; ideo in revocatione illa indulgentiarum facta a Paulo V. non intelligitur revocatum hoc Indultum, atque adeo tales indulgentiæ poſſunt adhuc obtineri a Regularibus privilegiariis; Lantuſca *loc. cit.* Kazenb. *loc. cit. n.* 28. Fr. Joan. a Conceptione *c. 6.* P. Antonius Natalis *in cæleſtibus Aurifadinis cap. 6. num.* 43. Rodriquez *tit.* 2. *q.* 84. *art.* 7. Viva *in cit. Appendice Indulgent.* §. 1. *ſub num.* 6. *&* §. 3. *verb. Leo X.* & alii paſſim.

3 Hoc authentice confirmatur *ex Rubricis particularibus noſtri Breviarii Franciſcani noviſſimi* confirmatis ab Innoc. XII. quæ *n.* 88. ſic habent: *Circa Stationem Sanctiſſimi Sacramenti ex ſex Pater noſter, & Ave Maria cum totidem Gloria Patri &c. coaleſcentem quotidie, & præſertim die Sabbati obſervandum eſt ſtatutum Julii III. cap.* 5. *ſic decernens: In omnibus etiam Conventibus ſtatim poſt Ave Maria, Fratres omnes ad Eccleſiam vadant, & ante Sanctiſſimum Sacramentum dicant brachiis extenſis ſex Pater noſter & totidem Ave Maria, & Gloria Patri, ultimum pro eodem Sanctiſſimo Domino Noſtro Papa pro lucranda Indulgentia plenaria, & num.* 89. *cui ſtatuto conſonat omnino aliud hujus tenoris: Et quia Indulgentiæ Stationis Sanctiſſimi Sacramenti revocatæ non ſunt, (ipſius recitatio quotidiana omnibus tam Fratribus, quam Monialibus, & Tertiariis Sæcularibus enixe commendatur) quod adeſt inſertum, & ſpecifice confirmatum in Brevi, cujus initium: Debitum Paſtoralis, a Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio XII. die* 19. *Maii* 1694. *benigne conceſſo:* Hucuſque Rubricæ noſtri Franciſcani Breviarii *n.* 88. *&* 89.

4 Unde iſta Indulgentia obrinuit nomenclaturam ſtationis Sanctiſſimi Sacramenti, quia acquiritur recitando prædicta ſex Peter noſter, Ave Maria, & Gloria Patri ante Venerabile Altaris Sacramentum juxta adductas Rubricas, & primam conceſſionem Leonis X. apud Caſarubios *in Compendio privilegiorum verb. Indulgentiæ Stationum num.* 11. ibi: *Coram Sacramento Altaris*, & juxta conceſſionem Pauli V. ab Urbano VIII. confirmatam apud Hieronymum Rodriquez *in Compendio reſolut.* 47. Quintanadven. *in Appendice tract.* 4. *dub.* 2. *num.* 7. Antonium a Spiritu Sancto *n.* 22. Antonium Natalem *loc. cit. cap.* 9. Vivam *in cit. Appendice Indulgentiarum* §. 3. *verſ. Leo X.* & alios paſſim. * Videatur præ cæteris P. Minderer, qui *P.* 2. *Confer.* 7. *n.* 404. *& ſeqq. & num.* 438. has Indulgeutias Stationis SS. Sacramenti ad examen revocat, eſque defendit. *

Poteſt tamen adhuc ſecundum plurimos non 5
ſpernendos Doctores acquiri talis cumulus Indulgentiarum a Regularibus privilegiariis, etiamſi prædicta ſex Pater noſter, Ave Maria, & Gloria Patri recitent extra Eccleſiam in propriis Cellis, & in quocumque alio loco, quacumque hora diei, vel noctis, ut conceſſit Leo X. apud Caſarubios *loc. cit. num.* 15. ibi: *Idem Leo conceſſit omnibus Fratribus Minoribus Regularis Obſervantiæ ac Monialibus S. Claræ, & Tertii Ordinis, quod dicendo quinquies Pater noſter cum Ave Maria, & in fine cujuslibet Gloria Patri, & pro Sanctitate ſua unum Pater noſter cum Ave Maria, ſimiliter cum Gloria Patri, lucrentur Stationes, Indulgentias, & remiſſiones tam Urbis, quam etiam Portiunculæ, ſive Hieruſalem, ac Sancti Jacobi in Compoſtella, & quod quacumque hora diei, vel noctis, & quocumque in loco dicans, ſcilicet Choro, Eccleſia, Clauſtro, Oratorio, ac Cella, lucrentur illas.* Et quod tales Indulgentias lucrentur quotidie Regulares privilegiarii, ubicumque recitent dictas Orationes, referunt de novo id conceſſiſſe etiam Paulum III. Summum Pontificem Rodriquez *tom.* 2. *q.* 84. *art.* 7. & ex ipſo Viva *l. c.* §. 1. *n.* 6. *&* §. 3. *verſ. Leo X.* & hoc tenent plurimi alii, & paſſim ſcribentes in Regula Tertii Ordinis plurimis in locis, etiam de recenti impreſſa dicentes, quod, qui recitant ſupradictas Orationes ante Sanctiſſimum Altaris Sacramentum lucrantur Indulgentias ſupradictarum Stationum ex tribus conceſſionibus, ſcilicet Leonis X. Pauli III. & Urbani VIII. Qui vero illas recitant in aliis locis, lucrantur tales indulgentias ex duabus conceſſionibus, ſcilicet Leonis X. & Pauli III.
Nec ad ipſas indulgentias lucrandas requiritur 6
modo, ut prædicta ſex Pater noſter, Ave Maria, & Gloria Patri, recitentur brachiis extenſis, ut ex multis notat Kilianus Kazenberger *loc. cit. n.* 90.

Quot autem, & quam maximæ ſint Indul- 7
gentiæ Stationum Urbis, habes *ſupra art. anteced. num.* 17. & P. Antonius Natalis *in ſuo Purgatorio cap.* 9. relatus & ſecutus a Viva *in cit. Appendice Indulgentiarum* §. 1. *num.* 8. dicit, indulgentias plenarias Romæ variis Eccleſiis conceſſas, eſſe quotidie ad minimum octo & triginta, eaſque per modum ſuffragii applicabiles pro defunctis: Ac præterea extraordinarias eſſe ſingulis menſibus plurimas alias, nempe Menſe Jan. 63. Febr. 41. Mart. 55. Apr. 24. Maii 44. Jun. 22. Jul. 52. Aug. 145. Sept.

Sept. 58. Octob. 3. Nov. 59. Dec. 103. Non plenariæ vero ſunt innumerabiles, eæque pariter per modum ſuffragii pro defunctis applicabiles, & P. Natalis *loc. cit.* recenſet plurimas quotidianas; & quas ſolum recenſet, aſcendunt ad bis centum, ac ter mille nongentos tres annos, ac centum ſeptuaginta millia ſexcentum Quadragenarum, & undecies habetur remiſſio tertiæ partis peccatorum, ſic ex ipſo Viva *l. c. n.* 8.

8 Indulgentiæ Terræ Sanctæ, tum plenariæ tum non plenariæ recenſentur *in Familiari Regularium a P. F. Joſeph a Neapoli edito Neap.* 1706. ubi *fol.* 319. tenore ſequenti reperiuntur.

Indulgentiæ Plenariæ Terræ Sanctæ.

In Eccleſia S. Sepulcri, ubi Dominus Noſter Jeſus Chriſtus triduo jacuit, eſt Indulgentia liberationis unius animæ a pœna, & culpa.

In loco, ubi fuit inventa Crux Dominica una cum Clavis, quibus in illa fuit confixus, eſt Indulgentia plenaria.

In Domo Pilati, ubi Dominus noſter fuit flagellatus, & ſpinis coronatus, ac morti adjudicatus, eſt Indulgentia plenaria.

In domo Herodis, ubi Chriſtus fuit illuſus, & veſte alba indutus, eſt Indulgentia plenaria.

In Eccleſia S. Annæ, ubi nata eſt B. Virgo Maria, Indulgentia plenaria.

In Templo, ubi ead. B. Virgo fuit præſentata, & poſtea deſponſata, eſt Indulgentia plenaria.

In Porta, quæ denominatur aurea, per quam Chriſtus ingreſſus eſt Dominica Palmarum, Indulgentia plenaria.

In Eccleſia, ubi eſt Sepulcrum B. Virginis, in quo aliquandiu jacuit, Indulgentia plenaria.

In Eccleſia, quæ eſt in loco ex quo Chriſtus aſcendit viſibiliter in Cœlum, Indulgentia plenaria.

In Eccleſia, ubi antiquitus fuit Domus habitationis B. Virginis, Indulgentia plenaria.

In Cœnaculo, ubi fuit inſtitutum Sacramentum Altaris &c. Indulgentia plenaria.

In Eccleſia, ubi juxta Præſepe natus eſt Salvator Mundi, Indulgentia plenaria.

In Monte Calvario, ubi Chriſtus crucifixus eſt, Indulgentia plenaria.

In Bethania, ubi eſt Sepulcrum Lazari, a quo fuit reſuſcitatus per Chriſtum, Indulgentia plenaria.

In Monte, ſeu Deſerto in quo Chriſtus jejunavit quadraginta diebus, Indulgentia plenaria.

Apud fluvium Jordanis in loco, ubi Chriſtus baptizatus eſt, Indulgentia plenaria.

In Nazareth in loco, ubi fuit ſalutata ab Angelo B. Virgo, Indulgentia plenaria.

In Eccleſia, ubi fuit Domus S. Eliſabeth, & ubi natus eſt S. Joannes Baptiſta, Indulgentia plenaria.

In loco, ubi Chriſtus parvulus natus, & pannis mundis involutus eſt, Indulgentia plenaria.

In Altari, ubi Chriſtus fuit circumciſus, Indulgentia plenaria.

In Monte Thabor, ubi Chriſtus transfiguratus eſt, Indulgentia plenaria.

Infra Eccleſiam Montis Sion, ubi ſunt Sepulcra Regum Juda, & aliquorum Prophetarum, Indulgentia plenaria.

Ultra ſupradictas plenarias Indulgentias, ſunt multæ aliæ Indulgentiæ Annorum, & Quadragenarum in diverſis locis Terræ Sanctæ, & primo in Hieruſalem.

In introitu Civitatis Hieruſalem conſequuntur peregrini, qui ingrediuntur per portam Civitatis quadraginta annos, & totidem quadragenas remiſſionis.

In Horto, ubi Dominus poſt Reſurrectionem apparuit Magdalenæ in ſpecie Hortulani, ſunt ſexcenti anni, & tot Quadragenæ remiſſionis.

In loco ubi idem Dominus apparuit poſt Reſurrectionem ſuæ Matri, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Ubi fuit ſuper veſtem Chriſti miſſa fors, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Domo Annæ, ubi fuit alaphizatus Chriſtus, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Item in loco, ubi angariaverunt Simonem Cirenæum ut portaret Crucem Chriſti, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In quodam loco, ubi Dominus Jeſus prædicabat, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Cœnaculo, ubi Dominus lavit pedes Diſcipulorum ſuorum, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragemæ.

Ibidem in loco, ubi poſt Reſurrectionem intravit Januis clauſis, & apparuit Apoſtolis, ſunt etiam ſeptem anni, & totidem Quadragenæ Indulgentiarum.

In via, ubi apparuit Dominus tribus Ma-

tiis

Digitized by Google

riis redeuntibus a Sepulcro, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In loco, ubi Dominus converſus ad mulieres lamentantes ſuper eum dixit: *nolite flere ſuper me*, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In loco qui dicitur ſpaſmus B. Virginis, ubi videns Chriſtum bajulantem Crucem cecidit velut mortua, ſunt etiam ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Itidem in loco, ubi ſunt duæ petræ albæ, ſuper quas ſedit Chriſtus laſſatus ex pondere Crucis, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In Torrente Cedron, ubi erat lignum, ex quo facta fuit Crux, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In Horto, ubi oravit tribus vicibus, & ſudavit ſanguinem, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In loco, ubi Dominus illuminavit cæcum, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Domo Simeonis, qui accipiens Chriſtum in ulnas dixit: *Nunc dimittis ſervum tuum &c.* ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In agro empto ex pretio Sanguinis Chriſti, qui dicitur Aceldama, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ. Alias trigiota anoi, & totidem Quadragenæ.

In Eccleſia, quæ fuit domus, in qua habitavit B. Virgo poſt Aſcenſionem Chriſti, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In Capella, ubi S. Joannes Evangeliſta celebravit Miſſam B. Virgini poſt Aſcenſionem Filii ſui, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Oratorio, ubi B. Virgo faciebat orationem, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Item io loco, qui appellatur palma B. Virginis, ſunt 40. anni, & 40. Quadragenæ.

Item in loco, ubi Judæi voluerunt arguere Chriſtum propter ſua opera, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Juxta lapidem quemdam, ubi fertur, quod Dominus ſanavit multos infirmos, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In ſpecu ſubterranea, ubi Petrus poſt trinam negationem fecit pœnitentiam, ſunt Indulgentiæ quadragiota annorum, & totidem Quadragenarum.

In Turri David, quæ fertur ſe inclinaſſe Chriſto ab ea deſcendenti, ſunt decem anni, & totidem Quadragenæ.

In loco, ubi decollatus eſt Jacob Zebedæus, ſunt 30. anni, & totidem Quadragenæ.

Secundo apud Civitatem Bethleem ſunt ſequentes.

In domo, ubi tres Magi Orientales invenerunt, & adoraverunt Chriſtum puerum, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ remiſſionis.

In loco, ubi diſparuit eis Stella, quam viderant in Oriente, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In quadam Capella, ubi ſunt Sepulcra SS. Innocentium, ſunt etiam ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Item in quadam Eccleſia intitulata B. Virgini, ubi Angeli ei apparuerunt, & inſinuaverunt viam Ægypti, ut illuc ſugeret cum puero ſuo Jeſu, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In loco, ubi Angeli apparuerunt Paſtoribus, & cecinuerunt: *Gloria in Excelſis Deo*: ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Tertio apud Bethaniam ſunt iſtæ paucæ.

In Domo Simonis Phariſæi, ubi Chriſtus pepercit Magdalenæ ſua peccata, ſunt ſeptem Quadragenæ.

In domo, ubi ante ſex dies Paſchæ fecerunt ei Cœnam, & Magdalena attulit alabaſtrum unguenti, & cetera, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Domo S. Marthæ ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Domo Magdalenæ totidem.

Quarto in Monte Oliveti, & circumcirca reperiuntur ſequentes.

Apud Bethphage, ubi Dominus aſcendit ſuper aſinam in die Palmarum, ſunt quindecim anni, & totidem Quadragenæ.

In via, ſeu loco, ubi Dominus videns Civitatem Hieruſalem flevit ſuper eam, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In loco, ubi Angelus præſentavit Virgini Palmam ante ſuam mortem, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Ibidem in Viculo Bethphage, ubi Apoſtoli compoſuerunt Symbolum, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Item in loco, ubi Dominus docuit Apoſto-

 los

los orare, & compoſuit Pater noſter, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Quinto in Vallibus Joſaphat, & Siloe, habentur infraſcripta.

In loco, ubi Dominus fuit captus, & ligatus in nocte paſſionis, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In loco, ubi S. Stephanus fuit lapidatus, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In loco, ubi fuit ſepultus idem S. Stephanus a Gamaliele, ſunt totidem anni, & Quadragenæ.

In loco, ubi Dominus in nocte paſſionis dimiſit octo diſcipulos, & aſſumpſit tres, ſcilicet Petrum &c. ſunt etiam ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Valle Siloe dicitur eſſe quidam fons, in quo B. Virgo lavabat pannos pueri Jeſu, quando cum eo exiſtente parvulo aſcendebat in Hieruſalem ad Templum, & ibi ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In natatoria Siloe, quo miſit Chriſtus cæcum, ut lavaretur, & illuminaretur, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Sexto apud Civitatem Nazareth ſunt hæ.

In Domo S. Joachim Patris B. Virginis, ubi eſt quoddam Monaſterium, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Juxta fontem, ex quo fertur, quod Jeſus Dominus noſter, cum eſſet parvulus, deferebat aquam Matri ſuæ, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

Item in Domo, ubi dicitur fuiſſe Schola, in qua B. Virgo didicit litteras, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In Domo, ubi nati ſunt Jacobus major, & Joannes Evangeliſta, ſunt decem anni, & triginta Quadragenæ.

Septimo in Montanis Judææ ſunt iſtæ.

In Domo Zachariæ Patris Joannis Baptiſtæ, ubi B. Virgo ſalutavit Eliſabeth, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Item ibidem, ubi dixit Zacharias, *Joannes eſt nomen ejus*, & compoſuit Canticum *Benedictus*, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In eiſdem Montanis ultra fluvium Jordanis eſt quoddam Monaſterium, ubi eſt quædam pars Crucis Chriſti, & ſunt etiam ſeptem anni, totidemque Quadragenæ Indulgentiæ.

Ibidem eſt aliud Monaſterium S. Joannis Baptiſtæ, ubi ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In deſerto, ubi S. Joannes fecit pœnitentiam, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ remiſſionis.

Octavo apud Vallem Hebron, ſunt ſequentes.

In Campo Damaſceno, ubi ex limo terræ formavit Deus primum hominem, dicuntur eſſe decem anni, & quindecim Quadragenæ Indulgentiæ.

In loco, ubi ſepultus eſt Adam primus homo, ſunt ſeptem anni, & totidem Quadragenæ.

In eadem Valle in ſpelunca, ubi ſepulti ſunt Abraham, Iſaac, & Jacob, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

Ubi dicitur nata fuiſſe arbor Crucis, ſunt viginti anni, & totidem Quadragenæ.

Nono apud Galilæam.

In loco Galilææ, ubi Dominus complens promiſſum ſuum apparuit Apoſtolis, ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

In Monte, quo Diabolus tentans Chriſtum, duxit eum in locum excelſum &c. ſunt ſeptem anni, & ſeptem Quadragenæ.

D. Defendens Bruſatus Vic. Gen.

9 Omnes ſupradictæ Indulgentiæ non plenariæ cum aliis non plenariis Compoſtellæ, & Portiunculæ pluries eodem die obtineri poſſunt, ſi pluries iteratur recitatio dictarum Orationum, ſcilicet ſex Pater noſter, Ave Maria, & Gloria Patri &c. Idemque dicendum eſt de ſupradictis plenariis cum aliis plenariis Compoſtellæ, & Portiunculæ quatenus pro Defunctis applicabiles. Et ratio eſt, quia Decretum Innocentii XI. incip. *Delatæ ſæpius*, adductum *ſupra art. antecedenti num.* 15. quo ſancitur neminem lucrari poſſe pluries eodem die plenariam Indulgentiam, cum non exprimat Indulgentias pro defunctis applicabiles, non videtur eas comprehendere; nam ſicut in conceſſione alicujus Indulgentiæ non intelligitur, quod ea ſit pro Defunctis applicabilis, niſi exprimatur, ut communiter docent Doctores cum Lezana *verb. Indulg. num.* 24. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. Viva *loc. cit.* 6. 1. *ſub num.* 1. Molfeſ.

ſeſ. & alii ex D. Thoma *in 3. diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 3. *q.* 2. ita a fortiori in revocatione Indulgentiarum non intelliguntur illæ revocatæ pro Defunctis, niſi etiam exprimatur, ut patet ex revocatione facta a Paulo V. in cit. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, ubi, ex quo non expreſſit ſe revocare etiam Indulgentias Defunctis applicabiles, ipſemet *ſub die* 23. *Februarii* 1609. ut diximus *ſup. num.* 2. teſtatus eſt, non revocaſſe illas Indulgentias, quæ pro defunctis poterant a Regularibus applicari.

10 Fratres, & Sorores de Ordine Minorum, & conſequenter Tertiarii, & Chordigeri recitando coronam B. Mariæ Virginis ex 72. Ave Maria & 7. Pater noſter, lucrantur Indulgentiam plenariam ſibi in primis conceſſam a Leone X. quam Paulus V. poſt generalem Indulgentiarum Regularibus conceſſarum revocationem, de novo conceſſit 8. *Junii* 1608. ad inſtantiam P. Ludovici a S. Joanne Evangeliſta, Commiſſario Generali Ultramontanæ Familiæ Minorum de Obſervantia, ut refert Lantuſca *in Theatr. Regular. verb. Indulgentia num.* 3. Kazenberger *loc. cit. num.* 91. Porzell. Sbogar, Sanig. Peyrin. Rodriquez, Bordon. Quintanadven. & alii paſſim, & demum confirmavit Innocentius XI. Quod certum eſſe patet ex Rubricis particularibus noſtri Breviarii Franciſcani noviſſime confirmatis ab Innocentio XII. quæ *num.* 90. ita habent: *Sabbato præſertim, & ſingulis aliis hebdomadæ diebus privatim recitanda eſt a Noſtratibus ex devotione Corona Beatæ Virginis Mariæ Dominæ noſtræ approbata a San. mem. Leone X. in Brevi, Exponi nobis, die* 14. *Septembris* 1517. *conceſſo, & per aliud ejuſdem Pontificis Breve, quod incipit: Dum præexcelſa, die* 19. *Junii* 1515. *ea Indulgentia decorata, quam Paulus V. poſt generalem Indulgentiarum revocationem benigne innovavit, & recol. mem. Innocentius XI. per ſuas etiam in forma Brevis Litteras ſimiliter incipientes: Exponi nobis, Die* 15. *Maii* 1688. *firmam eſſe voluit, atque ſancivit.*

11 Item Fratres Minores, & alii Regulares ex conceſſione Julii II. & Leonis X. quoties recitant Coronam Domini Noſtri Jeſu Chriſti ex triginta tribus Pater, & totidem Ave Maria in honorem annorum, quibus inter mortales vixit Chriſtus Dominus, aut ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, aut Graduales, aut Officium Defunctorum, lucrantur Indulgentiam Plenariam pro animabus Purgatorii. Et Leo X. pariter pro hac Corona conceſſit Minoribus Plenariam Indulgentiam ſibi ipſis applicandam; quam tamen Paulus V. revocavit. Sed Peyrinus, Rodriquez, Bordon. *q.* 3. *num.* 18. & Quintanadv. *in Append. ad Jubil. tom.* 4. *dub.* 4. *num.* 7. cum Viva *Append. Indulgentiarum paſſim acquiſibilium* §. 3. aſſerunt illam Minoribus ab eodem Paulo V. reſtitutam eſſe. Unde ab omnibus privilegiatis Regularibus obtineri poterit. Et hanc Plenariam Indulgentiam ægroti, & Senes decrepiti obtinent, ſi pro ea recitent unum Pſalmum, vel Hymnum Beatæ Virginis, vel Domini noſtri ex conceſſione Leonis X. apud Caſarub. *in Compend. Privileg. vel Indulgentiæ Plenariæ quoad Fratres, num.* 13. Et ſic tenent ſupracitati Doctores, & alii plures. Immo Portel. & Reſighinus in templo Salomonis apud P. Antonium Natalem cap. 9. teſtantur illam omnibus Chriſtifidelibus conceſſiſſe eumdem Paulum V. ut conſtat ex authenticis Romæ impreſſis anno 1609. Sic expreſſe ſapientiſſimus P. Viva *loc. cit.*

Fratres Minores, Clariſſæ, & Tertiarii 12
poſſunt applicare per modum ſuffragii omnes
Indulgentias, & opera meritoria animabus
Purgatorii *ex conceſſione Gregorii XV. per ſuum*
Breve ſub die 10. *Novembris* 1622. Sacerdotes 13
Fratrum Minorum ex conceſſione Leonis X.
celebrando tres Miſſas in Altari ſibi aſſignato
a ſuis Superioribus liberant animam ſuorum
parentum in primo, ſecundo, & tertio gradu
a pœnis Purgatorii, ſicuti celebrarent ſuper
Altare S. Gregorii, & S. Sebaſtiani Romæ.
Sic refert Peyrin. *in Conſtit.* 8. *Pauli V. n.* 6.
pag. 252. & alii. Fratres Minores Sacerdotes 14
ex conceſſione Innocentii VIII. celebrando
diebus Dominicis, & in Solemnitatibus D. N.
J. Chriſti, & B. V. M. & illi, qui non ſunt
Sacerdotes, quoties communicaverint, lucran-
tur Indulgentiam plenariam pro defunctis,
ſed non pro ſe ipſis, cum fuerit revocata a
Paulo V. Sic refert Peyrin. *in cit. Conſtit.* 8.
§. 9. *n.* 8. *pag.* 252. & alii. Fratres Minores, 15
aliique Regulares ex conceſſione Clementis VIII.
in caſu mortis alicujus ipſorum, aut Patris,
aut Matris, aut alicujus habentis Filiantiam,
ſeu ſuffragia, aut ſoliti domo ſua hoſpi-
tare Fratres, poſſunt unica Miſſa per modum
ſuffragii ipſum liberare a pœnis Purgatorii.
Sic refert Peyrinus *in Conſtit.* 6. *Clementis VIII.*
n. 2. *pag.* 234. & alii.
Fratres Minores Regularis Obſervantiæ do- 16
centes Doctrinam Chriſtianam, & eiſdem in
hoc pio opere cooperantes, lucrantur eximias
Indulgentias conceſſas ab Innocentio XI. 20.

Maii 1680. Cooſtitotione incip. *Pietatis*; quæ ut ab omnibus præ ocolis habeator, hic ad litteram dator.

INNOCENTIUS PAPA &c.

Pietatis, ac Chriſtianæ Caritatis opera ubique locorum cum divini cultus iocremento, exerceri cupientes, Chriſtifideles qooſcumque, præſertim ſub ſuavi Religionis jugo, Altiſſimo ſamulantes, & ut ad illa exercenda promptiores reddantor, Iodulgentiis, & peccatorum remiſſionibus invitamus, prout ad Chriſtianam Religionem propagandam, & animarum ſalutem procurandam conſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Cum itaque (ſicut accepimus) dilecti Filii, Fratres Ordinis Minor. Sancti Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, inter pia, quæ exercent, opera, etiam adultos, & pueros quoſcumque per univerſom Chriſtiaoum Orbem, Catholicæ Fidei rudimenta, & Chriſtianas virtutes omnes recte doceant; Nos pro noſtri Paſtoralis Officii munere, hoc pium, Chriſtianæque Reipoblicæ neceſſarium opus, ex quo hactenos uberrimi fructus provenire ac multo uberiores poſt hæc ex eo proventuros ſperamus, confovere volentes, ot eorumdem Fratrum devotio ad dictum opus exercendum in dies magis aogeatur, de Omnipotentis Dei Miſericordia ac BB. Petri, & Pauli Apoſtol. ejus auctoritate coofiſi, ſupplicationibus etiam Dilecti Filii Franciſci Diaz a Sancto Bonaventura Commiſſarii Generalis Curiæ pro Ultramontana Familia dicti Ordinis, Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, & ſingulis dicti Ordinis Fratribus, & aliis univerſis Chriſtifidelibus, ubivis locorom exiſtentibus ac cum iiſdem Fratribus ad infraſcripta cooperantibus, qui de Superiorum ſuorum licentia reſpective, ac de conſenſu Ordinariorum locorum pueros, & adultos quoſcomque Doctrinam Chriſtianam joxta Decreta Concil. Trident. docere, vel eidem (dum docetur) iotereſſe conſueverint, ſi vere pœnitentes, ac confeſſi SS. Euchariſtiæ Sacramento die Feſto (ab iiſdem Ordinariis, in Eccleſiis, in quibos Doctrina Chriſtiana docetur, ſemel in anno) deſignando, refecti fuerint, plenariam: nec non ipſis (qui vere ſimiliter pœnitentes, & confeſſi, SS. Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, aut id facere non valentes, animo contrito Nomen Jeſu, ſaltem corde, in mortis articulo devote invocaverint) ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Prætetea illis, qoi pariter vere pœnitentes, & confeſſi, ſemel quolibet menſe SS. Euchariſtiæ Sacrameotum ſumpſerint, ſeptem annos, & tot Quadragenas: Qui vero in cauſa fuerint, ut pueri, ſamuli, aut quævis aliæ perſooæ Doctrinam Chriſtianam frequentent, & qui diebus Stationum Almæ Urbis noſtræ, hanc Doctrinam in Eccleſiis, aut Oratoriis de Ordinariorum licentia docuerint, ac etiam illi (qui ad eamdem diſcendam acceſſerint) eaſdem Indolgentias cooſequantur, quas conſequereotur, & conſequi poſſeot, ſi Eccleſias Stationum ejuſdem Urbis perſonaliter viſitarent. Eaſdem etiam Indulgentias Viſitatores Scholarum Doctrinæ hujoſmodi (qui ex commiſſo ſibi officio viſitabunt illas Scholas, quas illo die viſitare poterunt) conſequaotur, ſi peccata ſua confeſſi SS. Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint. Inſuper iis, qui diebus feriatis Doctrinam Chriſtianam aut publice, aut privatim explanaverint, centum dies: nec noo omnibus, & ſingulis præceptoribus, qui diebus Feſtis diſcipulos ſuos ad Doctrinam Chriſtianam duxerint, eoſque illam docuerint, ſeptem annos. Et qoi diebus feriatis in propriis ſcholis eamdem Doctrinam explicaverint, aut Collationes fecerint (licet illo die noo intervenerint) io aliqua Schola diſcendi cauſa, ſeptem annos: Omnibus, & ſiogulis Patribos, & Matribus Familias, qoi in ſuis domibus, liberis, ſamolis, & familiaribus utrioſque ſexus Doctrinam Chriſtianam ſimiliter explicaverint qualibet vice id fecerint, centum dies: Item iis, qui per Civitates, Terras, & alia loca viros, mulieres, aut pueros ad diſceodam eaodem Doctrinam Chriſtianam docendi cauſa convocando circumjerint, ſeptem Annos: Ac etiam, qui extra Civitatem ad illam docendam per Caſtra, & Villas exeunt, decem Aonos: Omnibus etiam Chriſtifidelibus (qui per mediam horam Doctrinæ prædictæ, aut diſceodi, aut docendi cauſa ſtuduerint, aut eidem interfuerint) centum dies; Eiſdem etiam, qui Doctrinam prædictam docere ſolent, ſi infirmos viſitaverint, quoties id fecerint, ducentos dies de injunctis iis, ſeu alias quomodolibet per eos debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris: non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut (ſi aliquæ aliæ Indulgentiæ prædictis Fratribus præmiſſa agentibus

Digitized by Google

bus a Nobis, vel Prædeceſſoribus noſtris ad tempus nondum elapſum, vel perpetuo duraturæ conceſſæ fuerint) præſentes nullæ ſint. Utque earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici, vel Secretarii Generalis dicti Ordinis ſubſcriptis, & ſigillo Miniſtri Generalis ejuſdem Ordinis, vel alterius Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris 30. Maii 1686. Pontificatus noſtri anno decimo.

17 Fratres Minores, Moniales, Tertiarii, aliique Confratres & Conſorores quarumcumque Confraternitatum, & Societatum in eorum Eccleſiis canonice erectarum, & erigendarum, qui per quadrantem horæ Orationi Mentali vacaverint, pro qualibet vice lucrantur Indulgentiam centum dierum, & ſi ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, & per totum menſem dabunt operam, & confeſſi communicaverint pro qualibet menſe, lucrantur Indulgentiam plenariam etiam per modum ſuffragii defunctis applicabilem. Sic conceſſit Innoc. XII. *die* 24. *Decemb.* 1692. Conſtitut. incip. *Ad ea*, quæ habetur in Rubricis particularibus Breviarii noſtri Franciſcani noviſſimi *n.* 177. & 178. ut infra.

INNOCENTIUS PAPA XII. &c.

AD ea, per quæ animarum Chriſtifidelium ſalus procuratur, libenter intendimus, & eorumdem Chriſtifidelium devotionem, ut ſpiritualibus exercitiis ferventius incumbant, cœleſtium munerum elargitione libenter fovemus, & incitamus. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, ſupplicationibus quoque Dilecti Filii Franciſci Diaz a S. Bonaventura Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum Definitoris Generalis, nec non Miſsionum pro Familia Ultramontana dicti Ordinis Procuratoris nomine, Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, & ſingulis Fratribus, & Monialibus, ac aliis utriuſque ſexus Perſonis, Ordinum & Congregationum obedientiæ, ſeu directioni Miniſtri Generalis ejuſdem Ordinis nunc, & pro tempore ſubjectis, ac etiam Chriſtifidelibus Confratribus, & Conſororibus quarumlibet Confraternitatum, & Societatum, ſive ſub Immaculatæ Conceptionis B. M. Virginis, ſive ſub alio quolibet titulo, ſeu invocatione, tam hactenus in eorumdem Fratrum, & Monialium Eccleſiis canonice erectarum, quam in poſterum canonice pariter erigendarum, qui per quadrantem horæ Orationi mentali vacaverint, pro qualibet vice centum dies. Qui per duos quadrantes continuatos, vel ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, & per totum menſem dabunt operam, & vere pœnitentes, & confeſſi SS. Euchariſtiæ Sacrámentum ſumpſerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, Plenariam ſemel quolibet menſe ſuorum peccatorum omnium Indulgentiam, & remiſſionem, quam per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium, quæ Deo in Caritate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium miſericorditer in Domino concedimus.

Fratres Minores de Obſervantia miſſi a ſuis 18
Superioribus de Ordinariorum locorum licentia ad exercendas Miſſiones, & omnes utriuſque ſexus fideles ipſorum Miſſionibus intereſſentes poſſunt conſequi Apoſtolicam Benedictionem, & Indulgentiam plenariam, ut conceſſit Innocentius XI. *die* 22. *Martii* 1688. per ſuum ſpeciale Breve, quod hic ad litteram datur.

INNOCENTIUS PAPA XI. &c.

UNiverſis Chriſtifidelibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Cœleſtium munerum theſauros, quorum diſpenſatores eſſe Nos voluit Altiſſimus, libenter iis impartimur, quos pro ſua in Deum, & proximos caritate, & Chriſtianæ Religionis zelo, animarum ſalutem omni ſtudio procurare intelligimus. Quo in genere cum Fratres Minores Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia nuncupatos habeamus, eoſque imprimis, quos dilecti Filii eorumdem Fratrum Superiores ob hanc cauſam hoc ipſo, & conſequentibus annis in diverſas Chriſtianæ Reipublicæ Provincias mittere conſtituerint: Nos ſane eorumdem Fratrum Pietatem, ac operam, eorumque, ad quos illi mittendi erunt, Religionem, & Devotionem ſpiritualibus gratiis confovere, atque augere cupientes, eorumdem Superiorum precibus Nobis ſuper hoc humiliter porrectis incli-

Digitized by Google

clinati, piamque illorum deliberationem, quantum cum Domino poſſumus promovere volentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis Fratribus de Obſervantia dicti Ordinis ad Miſſiones in quibuſvis locis de Ordinariorum licentia reſpective exercendas in futurum mittendis (ubi tamen non erunt Miſſionarii Congregationis de propaganda fide) & aliis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ad quos ipſi mittendi acceſſerint, noſtram, & Apoſtolicam benedictionem per præſentes impartimur; Nec non iiſdem vere pœnitentibus, & confeſſis, & Sacra Communione refectis, qui pro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ exaltatione, Principum Chriſtianorum unione, infidelium converſione, hæreſum extirpatione, prout unicuique ſuggerit devotio, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium pro unica vice dumtaxat pro unaquaque Miſſione de Ordinariorum locorum licentia reſpective facienda concedimus, & elargimur.

Hortantes Venerabiles Fratres Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos, Rectores, ac verbi Dei Prædicatores, ut in ſuis quiſque Eccleſiis, cum populus frequentior fuerit, præſentes Litteras, ac omnia in eis contenta publicent, & publicari faciant, ac omnem iiſdem Religioſis favorem, & auxilium in præmiſſis præſtent, præſentibus ad ſeptennium tantum valituris. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die decima ſecunda Martii 1688. Pontificatus noſtri anno duodecimo.

J. F. Albanus.

19 Moniales Ordinis S. Claræ, aliæque ſubjectæ Ordini noſtro Seraphico, & Generali noſtro Miniſtro, fruuntur ipſæ, & earum Eccleſiæ omnibus Indulgentiis nobis, & noſtris Eccleſiis conceſſis: ſic declaravit, & conceſſit Innocentius XI. *die* 5. *Septembris* 1686. & approbavit Innocentius XII. anno 1695. decimo ſeptimo Kalendas Januarii Conſtitut. incip. *Sua nobis*, ut habetur in Rubricis particularibus noſtri Breviarii Franciſcani noviſſimi *a num.* 182.

20 Immo nedum Moniales Ordini, & Superiori noſtro Generali ſubjectæ, ſed etiam illæ, quæ ſunt ſub immediata juriſdictione Epiſcoporum, gaudent omnibus Indulgentiis, & privilegiis nobis conceſſis, ſicut generatim Moniales a cura Regularium ſuorum Ordinum ad immediatam juriſdictionem Epiſcoporum translatæ, aut transferendæ, fruuntur iiſdem privilegiis, ac Indulgentiis, quibus ante ejuſmodi translationem fruebantur, ut non ſemel declaravit Sacra Congregatio Indulgentiis, & S. Reliquiis præpoſita, & ſignanter noviſſime ſequenti Decreto a Sanctiſſimo approbato.

DECRETUM

Quo declaratur, Monaſteria Monialium a cura Regularium ſuorum Ordinum ad immediatam juriſdictionem Epiſcoporum tranſlata, aut tranſferenda iiſdem privilegiis, ac Indulgentiis frui debere, quibus ante ejuſmodi tranſlationem fruebantur.

Licet ab hac Sacr. Congreg. Indulgentiis, & S. Reliquiis præpoſita non ſemel declaratum fuerit, nonnulla Sanctimonialium Monaſteria, quæ antea ſub gubernio Fratrum ſui Ordinis degebant, per hoc quod Epiſcopo loci ſubjecta deinde fuerint, privilegia, & Indulgentias quibus antea fruebantur, nullatenus amiſiſſe. Tamen, cum ſæpius alia etiam Monaſteria quæ ſimili modo ſub immediatam Epiſcoporum juriſdictionem translata ſunt, idem ab Apoſtolica Sede declarari humiliter poſtulaverint; ut nulla in poſterum dubitandi ratio ſuperſit, Eadem Sacr. Congr. re mature diſcuſſa die 20. Aprilis 1711. declaravit: Monaſteria omnia Sanctimonialium, quæ a cura, & gubernio Fratrum ſuorum Ordinum ſub immediatam juriſdictionem Epiſcoporum translata ſunt, & in poſterum transferri aliqua ratione contigerit, non ideo privilegia, & Indulgentias quibus antea gaudebant, amiſiſſe, ſeu amiſſura fore; Sed eodem modo cunctis prædictis privilegiis, & Indulgentiis uti, & frui debere, ac ſi gubernio Fratrum ſuorum Ordinum actu exiſterent. Quam Sac. Congregat. ſententiam Sanctiſſimus Dominus Noſter die 22. ejuſdem Menſis approbavit.

Datum Romæ die 14. Maii 1714.

L. Card. Picus Præfectus.

Ad

Digitized by Google

Ad rem addendum eſt ſequens ejuſdem Sacr. Congregationis Indulgentiarum Decretum.

Viennen. in Auſtria.

PEr Decreto della Sagra Congregazione dell' Indulgenze e Reliquie 20. Aprile 1711. li Monaſterj di Monache, paſſate, e che paſſeranno ſotto la giuriſdizione degli Ordinarj godono l'iſteſſe Indulgenze de' ſuoi reſpettivi Ordini; e per altro Decreto de' 3. Decembre 1736. li Monaſterj delle Monache Eliſabettine godono l'iſteſſe Indulgenze: ed il dì 23. Settembre 1741. il Papa, audito prius voto ejuſdem S. C. il giorno 19. dell' iſteſſo meſe, dichiarò, & quatenus opus ſit, conceſſit, Eccleſias Monialium Clariſſarum gaudere Indulgentia Portiunculæ nuncupata die 2. Auguſti per tutti i Fedeli, nel modo, che godono le Chieſe di tutti 'gli Ordini di San Franceſco: e finalmente 18. Maggio 1744. dichiarò, che tutte le Monache ſoggette agli Ordinarj godono le Indulgenze de' ſuoi reſpettivi Ordini, di cui recitano l'Officio, e profeſſano l'Iſtituto. Et his non obſtantibus, per parte delle Monache del terz' Ordine di San Franceſco della Congregazione delle Eliſabettine della Città di Vienna in Auſtria fu propoſto il ſeguente dubio: *An Indulgentiæ generaliter conceſſæ Eccleſiis Fratrum paeiter & Monialium tum in diebus feſtivis Sanctoeum Oedinis, tum in aliis hujuſmodi ſolmnitatibus cunctæ & ſingulæ æque luceaei queant a Cheiſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Monialium, quæ Ordinariorum gubernio & juriſdictioni ſubſunt.* Et Sacra eadem Congregat. die 19. Auguſti 1747. ad formam alterius Decreti diei 23. Februarii 1673. reſpondit, ac declaravit, *Gaudeee*. De quibus facta per me infraſcriptum ejuſdem S. Congreg. Secretarium die 26. ejuſdem menſis Sanctiſſimo Domino relatione, Sanctitas ſua votum Sacræ Congregationis benigne approbavit -- Fr. J. Card. Portocarrero. -- A. M. Erba Prot. Apoſt. Secr. -- Cum vero pro parte Monialium Eliſabethinarum præfatarum dubitatum fuerit: An ipſæ, earumque Eccleſiæ in præinſerto favorabili Decreto comprehendantur, ex eo quod licet conſueta vota ſubſtantialia Inſtituti & Ordinis S. Franciſci profiteantur, attamen non divinum vigore proallegati Decreti 18. Maii 1744. ſed B. M. V. Officium tantummodo recitant. Et eadem Sac. Congreg. die 5. Febr. 1748. ejuſmodi præpoſito dubio reſcribendum cenſuit: *Conſulendum Sanctiſſimo peo benigna declaeatione.* De quibus facta per me infraſcriptum ejuſdem S. Congreg. Secretarium die 2. Menſis Martii prædicti anni Sanctiſſimo Domino relatione, Sanctitas ſua votum Sacræ Congregat. approbando benigne annuit, ac ejuſmodi declarationem, ſeu conceſſionem quibuſcumque etiam reliquis Monialibus Inſtituti & Ordinis S. Franciſci Aſſiſinatis, earumque Eccleſiis ſuffragari voluit.

Fr. J. Card. Portocarrero Præfectus.

A. M. Erba Proton. Apoſt. Secret.

Fratres, & Sorores Tertii Ordinis S. P. N. 21
Franciſci, qui emiſſis tribus ſubſtantialibus Religionis votis collegialiter vivunt, gaudent omnibus Indulgentiis, quibus gaudent Fratres Minores primi Ordinis, & Moniales S. Claræ, ac ceteri alii Regulares, cum veri Religioſi, & Religioſæ exiſtant. *Communis, & certa*. Et ſi prædicti Tertiarii, & Tertiariæ 22
ſubdantur noſtro Seraphico Ordini, & noſtro Superiori Generali, gaudent ipſi, & eorum Eccleſiæ omnibus Indulgentiis, quibus gaudemus nos Franciſcani, & gaudent noſtræ Eccleſiæ ex cit. conceſſione facta ab Innocentio 23
XI. & approbata ab Innocentio XII. in dict. Conſtitutione incip. *Sua nobis*. Prædicti autem noſtri Tertiarii, & Tertiariæ in propriis domibus ſæcularibus habitantes gaudent in primis omnibus Indulgentiis Regularibus in communi conceſſis ex conceſſione Gregorii XV. Conſtit. incip. *Injuncti nobis*, edita 1621. tertio Nonas Julii apud Lantuſcam *in Regula Teetiariorum*. Secundo, ex conceſſione Leonis X. Pauli V. Innocentii XI. & XII. gaudent omnibus Indulgentiis noſtro Ordini Seraphico elargitis, modo noſtræ directioni ſubdantur, ut patet ex verbis Innocentii XI. & XII. in cit. Conſtitut. incip. *Sua nobis*, quæ cum plurima contineat ad rem facientia, hic ad litteram datur.

Bulla Innocentii fel. eecoe. Papæ XII. execu- 24
tionem litterarum Apoſtolicarum, & communicationem peivilegiorum, & Indulgentiarum etiam plenariarum inter Eccleſias, Loca, Confeaternitates, Congeegationes, Ordines, & Perſonas uteiuſque ſexus Obedientiæ, vel directioni Miniſtri Generalis de Obſervantia, & in ſpecie Indulgentias Viæ Ceucis, & Montis Calvarii concernens, Anno 1695. 17. Kalendas Jan. edita, & ad Archiepiſcopum Valentinum actualem Inquiſitorem Geneealem, & Nuntium Hiſpaniarum directa.

N. 4 IN-

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

SUA nobis dilectus Filius Fr. Franciſcus Diaz a S. Bonaventura Sacrarum Congregationum Indicis, Rituum & ſuper diſciplina, ſeu Reformatione Regularium Conſultor, ac Miſſionariorum diverſarum Provinciarum Ord. FF. Minorum Sancti Franciſci Familiæ Ultramontanæ Procurator petitione monſtravit, quod alias ad ipſius inſtantiam a fel. record. Innocentio Papa XI. Prædeceſſore noſtro Litteræ in forma Brevis ſub die 5. Septembris de Anno Domini 1686. emanarunt, in quibus confirmata reperitur communicatio privilegiorum, & Indulgentiarum etiam plenariarum uſque tunc non revocatarum inter Eccleſias, Loca, Confraternitates, Congregationes, Ordines, & Perſonas utriuſque ſexus Obedientiæ, vel directioni Miniſtri Generalis Ordinis Fratrum Min. Sancti Franciſci ſubjectas, a pluribus Romanis Pontificibus, Ipſius Innocentii, & noſtris etiam Prædeceſſoribus eiſdem per diverſa privilegia conceſſa, a qua communicatione, pro ut iteratis vicibus a Sede Apoſtolica extitit declaratum, reſultare dignoſcitur, quod, quando decoratum reperitur Altare unius loci, vel una Eccleſia, aut una Confraternitas, ſeu quævis Congregatio, Ordove aliquarum e dictis perſonis aliqua Indulgentia, ſive plenaria, ſive non, applicabili per modum ſuffragii, vel non applicabili pro animabus Purgatorii, ad favorem earumdem tantum Perſonarum, vel omnium ſimul Chriſtifidelium conceſſa, minime tamen revocata, qui in eo Loco, Altari, vel Eccleſia Confraternitatum in diebus in conceſſione expreſſis perfecerint quod per eamdem conceſſionem fuerit præſcriptum in omni Loco, Altari, vel Eccleſia Confraternitatum, Congregationum, Ordinum, & Perſonarum præfatarum eadem Indulgentia ab omnibus reſpective acquiratur, qui iiſdem diebus, eaſdem ibi emiſerint diligentias in conceſſione taxatas. Verum ſicut eadem petitio ſubjungebat, prætendentibus nonnullis ſcrupuloſis, quod in præfata communicatione Generali comprehenſa non veniant Loca, & Eccleſiæ Terræ Sanctæ, aliarumque partium Orientis, exiſtentium extra Jeruſalem, ad tollendam de medio quæcumque dubia, fuit Nobis pro parte præfati Ordinis humiliter ſupplicatum, quatenus non eſſent excluſa prænemorata loca, & Eccleſiæ Terræ Sanctæ, & multo minus aliarum partium Orientis a communicatione mutua, & reciproca, quæ includitur in ea generalitate ampliſſima, ſub qua loquuntur privilegia, & Conſtitutiones Pontificiæ præfatæ, ad hoc, ut Indulgentiæ ſæpe dictæ eiſdem conceſſæ, & uſque modo non revocatæ, obtineri valeant ſine ullo dubio in aliis Eccleſiis, Altaribus, & locis piis, ac devotis ſpectantibus ad Perſonas præmemoratæ obedientiæ, vel directioni ſubjectas, ſtante quod Sanctæ Sedis mens fuit ſemper hæc omnia loca reddere æqualiter condecorata, & a fidelibus venerata, ob meritum æquale, uniforme, vel æquivalens, quod jam dictæ Perſonæ in Dei, & Sanctæ Eccleſiæ ſervitio peragunt de continuo, declarare de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos vero præfatam Declarationem commiſimus Congregationi dilectorum Fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, quæ ſub die 16. menſis Julii currentis anni, perpenſis prædictis Litteris dicti Innocentii XI. Prædeceſſoris noſtri declaravit, prædicta Loca, & Eccleſias Terræ Sanctæ, aliarumque partium Orientis extra Hieroſalem eſſe comprehenſa, ſive comprehenſas in dictis privilegiis, Indultis, & Indulgentiis, & deinde ſub die 27. ejuſdem menſis ſententiam prædictæ Congregationis approbavimus, ut in decreto dictæ Congregationis deſuper edito latius continetur.

Sed quia adhuc poſt prædictum Decretum dubitabant nonnulli, an mens dictæ Congregationis fuerit, ſtabilire, quod pia loca Viæ Crucis, ſeu Calvariæ ad recolendam, ſeu meditandam Chriſti Paſſionem a præmemoratis Perſonis, ſeu Ordinibus adinſtar Stationum Calvarii Montis juxta diverſa etiam privilegia S. Sedis erecta, comprehenſa ſint in præfata mutua communicatione, eadem Congregatio ſub die 12. menſis Novembris mox elapſi declaravit, etiam præfata pia loca comprehendi in ſæpe dictis Litteris Innocentii XI. Prædeceſſoris noſtri, ac proinde frui, & gaudere poſſe Indulgentiis, & Privilegiis in eiſdem Litteris contentis, & expreſſis, ac nos ſententiam præmemoratæ Congregationis ſub die 15. ejuſdem menſis Novembris pariter benigne approbavimus, ſicuti in Decreto præfatæ Congregationis deſuper ſimiliter emanato plenius continetur. Cum autem ſicut dicta petitio etiam ſubjungebat, idem exponens pro majori, tam præfatorum Miſſionariorum, quam ceterarum Perſonarum præmemoratarum quiete, cupiat, ut Litteræ præfatæ, ac declarationes, & Decreta a memorata Congregatione cum noſtra approbatione deſuper emanata, ſuum ubi-

Digitized by Google

ubique ſortiantur effectum, non obſtante forſan ſiniſtra interpretatione, ſeu contradictione nonnullorum Religioſorum aliorum Ordinum mendicantium in illis partibus commorantium adverſariorum, quod facere nequit abſque ſpeciali noſtro reſcripto, ideo ne Litteræ, & declarationes, ac Decreta hujuſmodi ſuo debito careant effectu, Nobis humiliter ſupplicari fecit, exponens prædictus, ut ei in præmiſſis opportune providere de ſimili benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ſtatum, & merita cauſſæ, & cauſſarum hujuſmodi præſentibus pro expreſſis habentes, ipſumque exponentem a quibuſvis Excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis a Jure, vel ab homine, quavis occaſione latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus inclinati, Diſcretioni veſtræ, attento, ſicut dictus exponens aſſerit, quod agitur inter exemptos, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum, vocatis dictis adverſariis, & aliis, qui fuerint evocandi, ad executionem memoratarum Litterarum, ac declarationum, nec non Decretorum hujuſmodi, juxta illorum formam, & tenorem, prout de jure, & dummodo judicium ſuper præmiſſis alibi cæptum non ſit, auctoritate noſtra, procedatis, procedique mandetis, & faciatis. Nos enim vobis, & cuilibet veſtrum etiam per Edictum publicum, conſtito de non tuto acceſſu, quos, quibus, quoties, ubi, quando opus fuerit, citandi illis, & quibus videbitur, ſub ſententiis, Cenſuris, & pœnis inhibendi, contradictores in illas incidiſſe, ſervata forma Concilii Tridentini, declarandi, aggravandi, reaggravandi, & interdicendi, auxiliumque brachii ſæcularis ad hoc, ſi opus fuerit, invocandi nec non alia in præmiſſis neceſſaria, & opportuna faciendi, exercendi, exequendi plenam, & liberam, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium concedimus facultatem. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1695. decimo ſeptimo Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri Anno quinto.

Hæc Bulla videri poteſt in Breviario noſtro Franciſcano in Rubriciis particularibus num. 182. *& ſequent.*

Inſuper Paulus V. Conſtit. incip. *Cum certa*, Data Romæ apud S. Petrum die 11. Martii 1607. conceſſit etiam ſequentes Indulgentias Tertiariis directe, & ſpecifice etiam in propriis domibus viventibus.

25 I. Die, quo recipiunt Habitum, vel chordam benedictam a Superiore Ordinis in memoriam S. Franciſci, ſi contriti, & confeſſi Euchariſtiam ſumpſerint, Indulgentiam plenariam lucrantur.

II. Eodem modo in Feſto primario Ordinis lucrantur Indulgentiam plenariam.

III. In articulo mortis invocato Nomine Jeſu, plenariam.

IV. Qui aſſiſtunt, & ſequuntur Proceſſionem chordæ omni menſe fieri ſolitam, lucrantur Indulgentiam 3. annorum, & totidem Quadragenarum. Si autem confeſſi communicaverint, plenariam.

V. Qui confeſſi, & Sancta Communione refecti viſitaverint Eccleſias Fratrum Minorum in Feſtis S. Franciſci, S. Antonii de Padua, S. Ludovici, S. Bernardini, S. Bonaventuræ, S. Claræ, lucrantur Indulgentias ſeptem annorum, & totidem Quadragenarum, præter Indulgentias plenarias a Sixto V. conceſſas.

VI. Qui aſſiſtunt Officio B. M. V. dum legitur in Oratorio, lucrantur Indulgentias 100. dierum.

VII. Qui comitantur Sanctiſſimum Sacramentum, dum portatur ad infirmos, lucrantur Indulgentias quinque Annorum, & totidem Quadragenarum.

VIII. Qui comitantur ſepulturam mortuorum, dant eleemoſynam pauperi, conciliant pacem inter inimicos, toties, quoties pro quolibet iſtorum operum impetrant Indulgentias 100. dierum.

IX. Conceditur, quod Fratres prædicti, & Sorores poſſint has gratias ſpirituales conſequi, & illas applicare animabus Purgatorii per modum ſuffragii.

Ita Kilianus Kazenberger *in Supplem. Theolog. Sacramental. Patritii Sporer c. 3. q. 2. §. 7. num. 106.* Engelbertus Pauch *in tertia Seraphica Vinea cap. 25. num. 112.* citans etiam P. Angel. Lantuſcam *fol. 86. in Idiomate Italico.*

26 Fratres, & Sorores Tertii Ordinis S. P. N. Franciſci de pœnitentia ſemel in menſe lucrantur Indulgentias 560. dierum, dum conveniunt ad Congregationem menſtruam & ibidem audiunt legi ſuam Regulam, vel ejuſdem explicationem. Ita conceſſit Clemens V. 8. Maii 1305. Conſtitutione incip. *Cum illuminatum*, quæ hic ad litteram ſubnectitur.

CLE-

CLEMENS EPISCOPUS &c.

Dilectis in Chriſto Filiis, & Filiabus, fratribus, & Sororibus Venerabilis Tertii Ordinis de pœnitentia ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUM illuminatum ſit cor noſtrom, & illuſtratum Spiritu Sancto, cum affectu devoto, & pietate concedendi liberaliter, & donandi cum prompta manu, beneficia Locis piis, & devotis Perſonis, ſpecialiter dilectis Fratribus, & Sororibus Venerabilis Tertii Ordinis Sancti Franciſci, in omni parte Tettarum, ubi degnnt, in quali Ordine certo reperiuntur multa beneficia pro ſalute animarum. In reſpectum tanti Ordinis totom mundum illuminantis, ad dicti Venerabilis Ordinis majorem exaltationem, & honorem, vittute præſentinm Litterarum manifeſtum ſit omnibus Fratribus, & Sororibus dicti Ordinis, quod omni vice, quando conveniunt inſimul ſaltem quo ad majorem numerum, in uno deputato loco, & ibidem legitur dicta regula, vel de iſta Regula fiat memoria, vel mentio etiam peregrinis, & extraneis, qui non ſont de iſta Regula, conſiderando illorum metita: Concedimos ex jugi Fonte Divinæ gratiæ 560. dierum Indulgentias pro ſingulis, una vice, in menſe, qoando lecta etit iſta Regula.

Datum Burdigalæ in Francia die 8. Menſis Maii 1305. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Hoc Breve videri poteſt apud P. Lantuſca Idiomate Italico fol. 34. de Reg. 3. Ordinis, & apud P. Engelbertum Pauck in 3. Seraphica vinea c. 6. n. 71.

27 Tertiarii utrinſque ſexus intta, vel extra Clauſtra moram trahentes, qui tria vota ſnbſtantialia Religionis oon emittunt, frui queunt Indulgentiis relatis in Conſtitutione: *Dum præexcelſa*, a Leone X. die 19. Jonii 1515. promulgata per eumdem Pontificem in Brevi *Dudum*, die 10. Decembris 1519. ad eoſdem extenſis; idemque dicendnm de aliis ſimilibus, ex Decreto præmemoratæ Congregationis Reliqoiis, & Indulgentiis præpoſitæ, quo declaravit Perſonas ſobſtantialia Religionis vota non emittentes ſive intra, ſive extra Clauſtra degentes, minime comprehendi in revocatione genetali Indulgentiarum a Paulo V. die 23. Maii 1606. in Brevi *Romanus Pontifex*, præſcripta. Quam declarationem per Breve *Alias*, incipiens, Apoſtolico tobore monivit ſan. mem. Innocentius XI. die 20. Octobris 1686. Ita habetur *in Rubricis particularibus noſtri noviſſimi Breviarii Franciſcani num.* 173. Tertiarii no- 28
ſtri etiam in ſæculo degentes, & noſtræ directioni ſobjecti poſſunt uti noſtro Franciſcano Breviario. Id enim præſcribunt Robricæ particulares noſtri noviſſimi Franciſcani Breviarii *ſub num.* 1. 2. 4. 21. & 22. Vide verb. *Officium Divinum art.* 3. *n.* 17. & *ſeq.*

Chordigeri eximiis Indulgenriis fruuntur, 29
prout apparet in Conſtitutione Sixti V. incip. *Divinæ caritatis*, & in Conſt. Pani. V. incip. *Nuper Archiconfraternitati Chordigerorum*, quæ habetur ad litteram verb. *Confraternitas art.* 1.
num. 20. & 21. Præterea Chordigeri ex con- 30
ceſſione Gregorii XV. in Brevi incipient. *Pias Chriſti* 10. *Novembris* 1622. lucrari poſſont etiam illas Indulgentias, quas Paulus V. conceſſit omnibus Regularibus 23. Maii 1606. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, addncta *ſu-*
pra art. 4. *num.* 7. Inſuper Chordigeri lucrari 31
poſſunt omnes Indulgentias Fratribus Minoribus directe, & ſpecie conceſſas, & non revocatas (non item alias eis pet extenſionem, vel communicationem quomodovis competente;) Ita Clemens VIII. Conſtit. incip. *Quæcumque a Sede* 1604. 7. *Decembris* teſte Lantuſca *in Theatro Regul. verb. Confraternitas n.*
4. & 5. Unde Chordigeri lucrari poſſunt In- 32
dulgentias *Stationis Sanctiſſimi Sacramenti*, Indulgentias *Coronæ B. Mariæ Virginis*, Indulgentias *Coronæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti*, Indulgentias *Orationis Mentalis*, Indulgentias *Doctrinæ Chriſtianæ*; Ita Engelbertus Pauch *in tertia Seraphica Vinea cap.* 21. *num.* 93. Kazen-
berger *loc. cit. num.* 113. & alii paſſim. Ulte- 33
rins Chordigeri gaudent in atticulo mortis *privilegio Abſolutionis Generalis* ex conceſſione Clementis VIII. Conſtit. incipient. *Quæcumque a Sede*, Pauli V. Conſtitur. incip. *Cum certas*, & Gregorii XV. Conſtit. incip. *Injuncti nobis*; Item *communicatione meritorum noſtri Ordinis*; Kazenberget *loc. cit. num.* 113. & alii communiter.

Hinc quantum ad Indulgentias Confratrum 34
Chordæ S. P. N. Franciſci, & Fratrum Tertii Otdinis de Pœnitentia edita fuit ab Innocentio XI. 15. *Maii* 1688. ſequens Conſtitutio.

IN-

Digitized by Google

INNOCENTIUS PAPA XI.

Venerabilis Frater, & Dilecti Filii ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

EXpooi nobis nuper fecit Dilectus Filius Frater Franciſcus Diaz a S. Bonaventura in Romana Curia pro Familia Ulrramontana obedientiæ, ſeu directioni Miniſtri Generalis totius Ordinis FF. Min. ſubjecta, Commiſſarius Generalis, quod alias ad favorem dilectorum utriuſque ſexus Confratrum Chordæ Sancti Franciſci, & Fratrum Tertii Ordinis de Pœnitent. emanarunt a diverſis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris Litteræ in forma Brevis expeditæ, *Primo*, a fel. rec. *Paulo Papa V.* ſub die 25. Septembris 1607. incipientes Verbo: *Nuper &c. Secundo*, a piæ mem. *Gregorio XV.* 26. Junii 1622. incip. Verbo: *Alias &c.* & continenres tenorem aliarum Bon. mem. Sixti V. etiam Prædeceſſoris noſtri. *Tertio*, ab eodem Papa Gregorio XV. 10. Novemb. 1622. incipientes: *Pias Chriſti &c. Quarto*, a piæ mem. *Alexandro Papa VII.* pariter Prædeceſſore noſtro 28. Junii, ac poſtmodum 5. Septembris 1666. quibus inter alia communicantur inter ipſos ſexus utriuſque Tertiarios, & Confratres, ſeu cum ipſis Tertiariis, ac Confratribus Religioſis diverſorum Ordinum, & conceduntur, ſeu confirmantur diverſa Privilegia, ſtatuta, conceſſiones, & Indulgentiæ, illæ præcipue pro recitatione Coronæ B. Mariæ Virginis a dicto *Paulo V.* 8. Junii 1608. Et pro Statione Sanctiſſimi Sacramenti: Et exercitio Viæ Crucis, etiam a Nobis, præviis ſupradictis Litteris, ſub dictis diebus 28. Junii, & 5. Septembris impartitæ, & ionovatæ; immo etiam Decreta (a Congregatione Indulgentiis & Reliquiis præpoſita) ſub diebus 14. Januarii, & 15. Julii 1681. formata. Er licet a nemine Litterarum, Privilegiorum, Statutorum, Conceſſionum hujuſmodi, & Indulgentiarum executio impediri valeat (etiam non obſtantibus quibuſcumque conditionibus, vel oblocutionibus Superiorum quorumvis Ordinum, maxime in Angelo-Politana, & Mexicana Diœceſibus) nihilominus Idem exponens pro intereſſe, & indemnitate dicti Ordinis Minor. cujus directioni præfati Fratres, & Tertiarii ſunt ſubjecti, & ad quem vigore præfatæ noſtræ Confirmationis, directe conceſſiones extenduntur, ne Litteræ, Privilegia, Statuta, Conceſſiones, & Indulgentiæ præfatæ debito fruſtrentur effectu, Nobis humiliter ſupplicari fecit, ut ei in præmiſſis opportune de benignitate Apoſtolica dignaremur providere. Nos igitur ſtatum, & merita cauſæ, & cauſarum, Litterarum, Privilegiorum, Statutorum, Conceſſionum & Indulgentiarum hujuſmodi tenores, præſentibus pro expreſſis habentes, ipſumque exponentem, a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis (a Jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis) ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicatiooibus inclinari diſcretioni veſtræ, attento, quod ſicut dictus exponens aſſerit, agitur inter exemptos, per præſentes committimus, & mandamus, quatenus vos, vel duo, vel unus veſtrum, vocatis ad id (qui ſuerint evocandi) ad dictarum Litterarum, Privilegiorum, Statutorum, Conceſſionum, & Indulgentiarum hujuſmodi executionem, juxta illarum, ſeu illorum ſeriem, & tenorem, prout de Jure, auctoritate noſtra procedatis. Nos enim vobis, & cuilibet veſtrum, quoties, & quot fuerit opus citandi, illiſque, & quibus videbitur, ſub ſententiis, cenſuris, & pœnis inhibendi, ac inobedientes in illas incidiſſe, ſervata forma Conc. Trid. declarandi, aggravandi, reaggravandi, & interdicendi, ceteraque in præmiſſis neceſſaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequendi Apoſtolica Auctoritate, plenam, & liberam (tenore præſentium) concedimus facultatem. Non obſtantibus præmiſſis Conſtitutionibus, & ordinationibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris 15. Maii 1688. Pontificatus noſtri anno decimo tertio.

Superſcriptio erat.

Ven. F. Epiſc. Angelo-Politano, & Dilectis Filiis Noſtro, & Sedis Apoſt. Nuncio in Regnis Hiſpaniarum reſidenti, ac Scholaſtico Eccleſiæ Salmantic. & eorum cuilibet.

Hæc Bulla videri poteſt ap. B. Engelbert. Pauck in 3. Seraphica Vinea cap. 19. num. 80. & apud Kazenberger in Append. Alphabetica verb. Indulgentiæ Confratrum Chordæ S. Franciſci, & Fratrum Tertii Ordinis de Pœnit.

* Hic tamen opportune notandum occurrit, quod noviſſime Benedictus XIV. Conſtit. 41. *tom. III. Bullar.* incip. *Ad Roman. Pontificem* Indulgentias conceſſas Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis Sæcularis de Pœnitentia Sancti Franciſci, ſive collegialiter viventibus, ſive in

in domibus privatis , reformavit , & cæteris omnibus revocatis alias de novo conceſſit , quas ſigillatim *ibidem* enumerat . Sunt autem ejuſmodi .

Indulgentia plenaria confeſſis & Sacra Euchariſtia refectis ea die , qua in ordinem ingrediuntur .

Item plenaria confeſſis & communione refectis die feſto S. Franciſci, 4. Octob. S. Claræ , Sancti Titularis Eccleſiæ , Oratorii , vel Capellæ ejuſdem Tertii Ordinis , die Dedicationis S. Mariæ Angelorum de Portiuncula , dummodo Eccleſiam ipſam viſitaverint , & de more oraverint .

Indulgentia plenaria in articulo mortis conſtitutis confeſſis , & communione refectis , & ore , vel ſi non potuerint ore , ſaltem corde nomen Jeſu invocantibus .

Viſitantibus Eccleſiam Tertii Ordinis , ſeu Oratorium , ſive Capellam diebus Stationum in Miſſali Romano deſcriptis , ibique orantibus de more , indulgentiæ illæ conceduntur , quas prædictis diebus viſitantes Eccleſias Urbis , & extra eam , conſequuntur .

Confeſſis & Sacra Communione refectis in feſto ſtigmatum S. Franciſci , S. Ludovici Galliarum Regis , S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ , itemque S. Eliſabeth Hungariæ Reginæ , S. Margaritæ de Cortona , atque in duodecim aliis anni feriatis , vel Dominicis diebus ad libitum eligendis , & a Superioribus Ordinis approbandis , & viſitantibus ac orantibus , ut ſupra , qualibet earum dierum , ſeptem annorum , & totidem quadragenarum indulgentiæ .

Itidem centum dies indulgentiarum lucrantur toties quoties interfuerint Miſſis , aut Divinis Officiis in Eccleſia , ut ſupra , celebrandis , ſeu Congregationibus publicis , vel privatis ejuſdem Tertii Ordinis ubivis faciendis ; cum pauperes hoſpitio ſuſceperint , pacem compoſuerint , vel procuraverint , corpora defunctorum quorumcumque ad ſepulturam aſſociaverint , aut Proceſſiones de licentia Ordinarii faciendas , SS. Euchariſtiæ Sacramentum tam in Proceſſionibus , quam cum ad infirmos defertur , vel ſaltem ſi ſint impediti ad ſignum campanæ Orationem Dominicam , & Salutationem Angelicam , ſive pro Eccleſiæ neceſſitatibus , ſive pro defunctis fratribus , & ſororibus recitaverint .

Item ſi peccantem ad Pœnitentiam redegerint ; Doctrinam Chriſtianam rudes docuerint . Tandem quoties opus aliud pietatis , vel caritatis exercuerint .

Ad rem liceat adhuc adnotare ſequentia .

Indulgentiæ pro Fratribus Tertii Ordinis S. Franciſci de Paula conceduntur a Pontifice ad inſtar fere Indulgentiarum pro illis , qui Tertium Ordinem S. Franciſci de Aſſiſio profitentur , excepto quod Indulgentiam plenariam conſequuntur in feſto S. Franciſci de Paula , S. Franciſci Saleſii , Dedicationis S. Michaelis Archangeli , & in Feſto Omnium Sanctorum , ſi viſitaverint Eccleſiam aliquam Ordinis , ſi ibi ſit , & in defectu , unam aliquam Civitatis , vel loci , ubi degunt . Cæteræ Indulgentiæ eædem omnino ſunt ac ſuperiores pro Tertiariis S. Franciſci Aſſiſienſis . Quoad Chordigeros S. Franciſci de Paula cingulum tantummodo benedictum ab aliquo Fratre ejus Ordinis , vel ab alio deputato a Superioribus ejuſdem Ordinis deferentes , die , qua cingulum aſſumunt , confeſſi , & Sacra Communione refecti plenariam Indulgentiam conſequuntur , ſicut & plenariam in Feſto S. Franciſci de Paula , viſitantes , ut ſupra ; ac denique plenariam in articulo mortis , eo modo quo Tertiarii S. Franciſci Aſſiſienſis . Quotidianam etiam Indulgentiam centum dierum conſequuntur , ſi in honorem Domini Noſtri Jeſu Chriſti , & SS. Apoſtolorum preces effuderint . Denique Chordigeri illi , ſicut & Tertiarii , pro quolibet bono opere ſexaginta dierum Indulgentiam conſequuntur , in quo differunt a Tertiariis S. Franciſci Aſſiſienſis , qui centum dies lucrantur . Eaſdem omnes Indulgentias applicare pro defunctis poſſunt . Ita ex Bulla pro Indulgentiis Tertiariorum S. Franciſci de Paula , incip. *Inexhauſti* , Bullar. *tom.* 3. *num.* 56. *

35 Benefactores noſtri Seraphici Ordinis maximas Indulgentias conſequuntur . Clemens enim VII. imprimis in Conſtitut. incip. *Dum conſideramus* 16. *Aprilis* 1526. apud Kazenberger *in ſupplemento Theolog. Sacrament. Patritii Sporer cap.* 2. *quæſt.* 2. §. 8. *num.* 107. apud Matthæucci , *in Officiali Curiæ Regularis cap.* 31. reperienda , ſic loquitur : *Dum conſideramus aſſiduos labores , & vigilias , quas dilecti Filii Syndici , & Procuratores Domorum , & Monaſteriorum Fratrum Minorum S. Franciſci Regularis Obſervantiæ , & Monialium S. Claræ , Conceptionis , Annuntiationis Ordinum , & Sororum tertiæ Regulæ S. Franciſci ſuſtinere non ceſſant , merito nos obligant , ut animarum ſuarum ſaluti conſulamus , idcirco uni Syndico , & Procuratoribus hujuſmodi , cum illius uxore , & liberis , præſenti , & futuro , ſingulæ Domui , & Monaſterio prædictis pro tempore ſervientibus , quod de cetero perpetuis futuris temporibus , ipſi ,*

Digitized by Google

& eorum quilibet, omnibus, & ſingulis Indulgentiis, & peccatorum remiſſionibus, favoribus, & gratiis, quibus Fratres Ordinis Obſervantiæ prædictorum utuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu uti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum ut potiri, & gaudere poſſint, & valeant, auctoritate Apoſtolica concedimus, & indulgemus.

36 *Alexander VI.* conceſſit, ut Medici ordinarii Fratrum Minorum, & Sororum S. Claræ habeant eadem privilegia, & gratias, quibus gaudent Syndici, & Procuratores prædictorum Fratrum. *Martinus IV.* conceſſit tam Procuratoribus, quam Advocatis, qui in Curiis Eccleſiaſticis, & civilibus, ſeu Sæcularibus, laboraverint pro defenſione Ordinis Fratrum Minorum, Eccleſiarumque ejuſdem Ordinis, ſingulis annis Indulgentiam centum dierum. Idem *Martinus IV.* conceſſit cunctis Fidelibus, qui manus adjutrices porrexerint ad conſtruendas Eccleſias, vel Monaſteria Ordinis Fratrum Minorum, ac omnibus qui ſepulturam elegerint in Cœmeteriis, ac Clauſtris præfatorum Fratrum, Indulgentiam quadraginta annorum. *Nicolaus IV.* conceſſit omnibus porrigentibus manus adjutrices pro fabricis Monaſteriorum Fratrum Minorum 40. annos Indulgentiæ. *Innocentius IV.* 40. dies. *Nicolaus IV.* totidem. *Clemens IV.* centum dies, & ſunt in ſumma 180. dies. *Alexander IV.* conceſſit omnibus recipientibus Fratres Minores viatores in domibus ſuis, & miniſtrantibus eis alimenta, & ſolventibus Naula, ſeu paſſalia, ac alia pietatis obſequia dictis Fratribus exhibentibus, Indulgentiam 40. annorum. *Innocentius VIII.* conceſſit, ut Procuratores Fratrum Minorum, eorumque ſubſtituti, liberi, parentes, fratres, ſorores, & uxores poſſint promereri Indulgentias Stationum, & alias Fratribus conceſſas, dicendo in Eccleſiis Fratrum prædictorum quinque Pater noſter, & totidem Ave Maria pro felici ſtatu Romanæ Eccleſiæ. *Julius II.* conceſſit, ſeu declaravit, quod verba in privilegiis Fratrum Minorum contenta, ſcilicet quod viſitantes ſuas Eccleſias, & manus porrigentes adjutrices conſequantur Indulgentias tales, vel tales, referantur etiam ad facientes eleemoſynas de pane, ac aliis pro eorum victu, & veſtitu, & domorum ſuarum reparatione neceſſariis.

37 Porrigentibus manus adjutrices ad fabricam Eccleſiarum Fratrum Minorum juxta poſſibilitatem ſuam conceſſa eſt in articulo mortis, remiſſio omnium peccatorum. Item conceſſi ſunt centum viginti anni pro qualibet re, quolibetque beneficio, quæ locis, vel Monaſteriis Fratrum Minorum largiuntur. Ultra hoc propter communicationem privilegiorum Fratrum Prædicatorum ſunt conceſſi amplius 79. anni, & in ſumma ſunt ducenti anni uno minus. Ita apud Caſarubios *in Compendio noſtrorum privilegiorum, aliorumque Mendicantium verb. Indulgentia quoad ſæculares* §. 4. Inſuper conſequuntur propter communicationem privilegiorum omnes alias Indulgentias conceſſas benefactoribus quorumcumque aliorum Regularium.

Clemens IV. conceſſit morientibus cum Ha- 38
bitu Fratrum Minorum, & qui cum eo elegerint ſepeliri, remiſſionem tertiæ partis omnium ſuorum peccatorum. Idem conceſſit Nicolaus III. Idem Urbanus V. Alexander VI. extendit eamdem Indulgentiam ad mulieres ſuſcipientes ante mortem, vel poſt mortem Habitum S. Claræ. Leo autem X. confirmavit, & de novo conceſſit eaſdem Indulgentias, & inſuper conceſſit Indulgentiam plenariam omnibus morientibus, & ſepeliri eligentibus in dicto Habitu, & in Habitu Sororum Tertiæ Regulæ S. P. N. Franciſci ſub obedientia ejuſdem Ordinis degentium, & declaravit ſufficere Habitum prædictum petere, ac ſuper ſe uſque ad mortem habere, ac in eo ſepeliri, etiamſi ante mortem non induatur. Ita apud Caſarubios *loc. cit.* §. 6. Kazenberger
loc. cit. num. 109. Ad lucrandas tamen has 39
Indulgentias neceſſe eſt recipere talem Habitum a Guardianis, ſeu aliis Prælatis Superioribus, vel ab aliis ad id deſtinatis. Sixtus IV. Conſtitut. incip. *Sacri*. Unde prædictum Habitum dare non poteſt ſubditus, neque Confeſſarius Monialium, neque quivis alius, niſi id ſibi a Prælato fuerit conceſſum; Kerckhove *in ſtatuta generalia noſtra cap.* 4. §. *3. n.* 5.
& ſeq. Kazenberger *loc. cit. num.* 109. Pe- 40
tentes autem, & ſuſcipientes dictum noſtrum Habitum poſſunt quidem dare nobis eleemoſynam pro ipſo Habitu Religioſo, non tamen pro ipſa Indulgentia conſequenda, alias hæc eſſet revocata per S. Pium V. qui in Conſtit. incip. *Etſi Dominici*, *ſexto Calendas Februarii* 1567. revocavit omnes Indulgentias, ratione quorum datur aliqua eleemoſyna; Kazenberger *loc. cit.* Kerckhove *loc. cit.* Rodriquez *art.* 10. *tom.* 2. *qq. Regul. quæſt.* 76. Lantuſca *Theatr. Regular. verb. Habitus num.* 5. & alii paſſim.

Habitum Fratrum Minorum, ſicut & alio- 41
rum Mendicantium oſculantes lucrantur quinque annos, & totidem Quadragenas de injunctis

Digitized by Google

ctis Pœnitentiis ex conceſſione Joannis XXIII. facta Ordini Prædicatorum, & conſequenter omnibus aliis Mendicantibus ratione communicationis Privilegiorum; Caſarubios *loc. cit.* §. 6. *num.* 9. Kerckhove *loc. cit. num.* 8. Kazenberger *loc. cit. num.* 109. Lanruſca *loc. cit. num.* 10. Rodriq. *l. c. qu.* 77. *art.* 11. Portell. *verb. Habitus in addition. num.* 4. & aliis com-
42 muniter * Vide tamen infr. *num.* 48. * Quam Indulgentiam lucrari poſſunt iidemmet Regulares, quia conceditur omnibus Chriſtifidelibus Habitum oſculantibus, inter quos non debent eſſe deterioris conditionis ipſi Regulares; *Com-*
43 *munis*. Urbanus VIII. conceſſit, ut Generales, & Provinciales totius Ordinis Minorum poſſint communicare Suffragia, Indulgentias, Orationes, & Bona ſpiritualia Benefactoribus Ordinis; Caſarubios *loc. cit.* §. 4. *num.* 6. & communis aliorum, & ſic tenet praxis quotidiana.

44 Omnes noſtræ Eccleſiæ, ac Monialium noſtri Inſtituti gaudent Indulgentiis plenariis perpetuis conceſſis pro omnibus Chriſtifidelibus a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis Feſtis diebus ſequentibus, ſcilicet.

Die 16. Januar. pro Feſto SS. Berardi, & Socior. Prot. Ord. Min. ex conceſſione Benedicti XIV. 18. *Octob.* 1741.

Die 5. Febr. pro Feſto SS. Baptiſtæ, & Socior. Mart. ex conceſſione Clementis XII. 13. *Julii* 1739.

Die 22. Februar. pro Feſto S. Margaritæ de Cortona conceſſa a Benedicto XIII. 26. *Julii* 1728.

Die 9. Martii pro Feſto S. Catharinæ Virginis de Bononia conceſſa a Clemente XI. die 21. *Martii* 1714.

Die 13. Maii pro Feſto S. Petri Regalati conceſſa a Benedicto XIV. 23. *Aug.* 1746.

Die 17. Maii pro Feſto S. Paſchalis Baylon conceſſa ab Alexandro VIII. 7. *Septembr.* 1690.

Die 20. Maii pro Feſto S. Bernardini Senenſis conceſſa a Sixto V. 28. *Sept.* 1585.

Die 13. Jun. pro Feſto S. Antonii de Padua conceſſa a Sixto V. 28. *Sept.* 1585.

Die 19. Junii pro Feſto S. Michelinæ Tert. Ord. ex conceſſione Clementis XII. 27. *Sept.* 1737.

Die 9. Jul. pro Feſto BB. Nicolai, & Socior. Mart. ex conceſſione Benedicti XIII. 6. *Decemb.* 1728.

Die 14. Jul. pro Feſto Sancti Bonaventuræ conceſſa a Sixto V. 28. *Set.* 1585.

Die 24. Julii pro Feſto Sancti Franciſci Solani conceſſa a Benedicto XIII. 14. *Auguſti* 1727.

Die 2. Aug. pro Feſto Portiunculæ conceſſa immediate a Chriſto Domino, ut declaravit Benedictus XII. apud Caſarubios *loco cit. verb. Indulgentia quoad Sæculares* §. 1. *n.* 13. de qua plura infra.

Die 12. Aug. pro Feſto S. Claræ Virginis conceſſa a Sixto V. 28. *Sept.* 1585.

Die 19. Auguſti pro Feſto S. Ludovici Epiſcopi Toloſani conceſſa a Sixto V. 28. *Sept.* 1585.

Die 25. Auguſti pro Feſto S. Ludovici Regis ex noviſſima conceſſione Benedicti XIV. 17. *Maii* 1755. Vide infra *n.* 80.

Die 4. Septembris pro Feſto Tranſlationis S. Roſæ Viterbienſis Virginis conceſſa a Clemente XI. 14. *Jan.* 1701.

Die 17. Sept. pro Feſto Sacrorum Stigmatum S. P. N. Franciſci, ex conceſſione Clementis XII. 30. *Aug.* 1731.

Die 4. Oct. pro Feſto S. P. N. Franciſci conceſſa a Sixto V. 28. *Sept.* 1585.

Die 13. Octob. pro Feſto SS. Danielis, & Socior. Mart. ex conceſſione Clementis XII. 13. *Jun.* 1739.

Die 19. Octob. pro Feſto Sancti Petri de Alcantara conceſſa a Clemente IX. 2. *Octobr.* 1669.

Die 23. Octobris pro Feſto S. Joannis a Capiſtrano conceſſa ab Alexandro VIII. 15. *Decembris* 1690.

Die 12. Novembris pro Feſto S. Didaci Confeſſoris conceſſa a Clemente VIII. 26. *Martii* 1598.

Die 19. Nov. pro Feſto S. Eliſab. Reginæ Hungariæ ex noviſſima conceſſione Benedicti XIV. 17. *Maii* 1755.

Die 27. Nov. pro Feſto Omnium Sanctorum Ordinis, ex noviſſima conceſſione Clementis XIII. An. 1765. Vide infra *n.* 81.

Die 28. Novembris pro Feſto S. Jacobi de Marchia conceſſa a Benedicto XIII. 14. *Aug.* 1727.

Die 8. Decemb. pro Feſto Immaculatæ Conceptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ conceſſa a Benedicto XIII. 12. *Decemb.* 1729.

Pro Feſto B. Ludovicæ de Albertonibus 31. Januarii gaudent Noſtræ Eccleſiæ Indulgentia Plenaria conceſſa ad annos 14. a Clemente XI. 22. *Decembris* 1714. & ſolet renovari, & reconcedi poſt ipſos elapſos ad alios 14. annos, uti noviſſime fuit renovata, & reconceſſa ad alios 14. annos a Benedicto XIV. 27. *Novemb.* 1744.

Omnes

45 Omnes Fideles aſſiſtentes Divinis Officiis in noſtris & aliis Eccleſiis in Feſto, & Octava Corporis Chriſti lucrantur ſequentes Indulgentias; ſcilicet pro Miſſa 400. dies, pro Matutino 400. dies, pro qualibet Veſpera 400. dies, pro qualibet hora parva 160. dies; Et in quibuslibet infra octavam diebus pro ſingulis Matutinalium, Miſſarum, & Veſperarum 200. dies, ac pro reliquis horis 80. dies. Item ſequentibus Proceſſiones, & Miſſas devote celebrantibus, tam in Feſto, quam in aliis Octavæ diebus pro pace, ac tranquillitate Eccleſiæ, ac Sacramentum in Feſto hujuſmodi ſumentibus, conceduntur ducenti dies Indulgentiæ. Sic ex conceſſione Urbani IV. Martini V., Eugenii IV., aliorumque Pontificum, refert Caſarubios *in Compendio privilegiorum*, *verb. Indulgentiæ quoad Sæculares* §. *Septimo num.* 2. ut videri poteſt quoad hoc Bulla Eugenii IV. incip. *Excellentiſſimum*, Bulla Urbani IV. incip. *Tranſiturus*, Bulla Martini V. incip. *Ineffabile Sacramentum*.

Sixtus IV. Conſt. incip. *Cum præexcelſa*, ſupradictas Indulgentias conceſſas pro Feſto Corporis Chriſti, conceſſit etiam pro Feſto, & Octava Immaculatæ Conceptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ in noſtris Eccleſiis. Ita *Rubricæ particulares noſtri Breviarii Franciſcani num.* 21.

Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Sacratiſſimi Nominis* eaſdem Indulgentias conceſſit pro Feſto dulciſſimi, & Sacratiſſimi Nominis Jeſu, dummodo aſſiſtentes Divinis Officiis dicant 5. Pater, & Ave pro felici ſtatu Romani Pontificis, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ adverſus Mahumeticam, & Lutheranam perfidiam, ac univerſali Principum, & aliorum Fidelium pace. Ita *Rubrica citatæ n.* 53.

Bonifacius IX. 1390. pro Feſto Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ conceſſit eaſdem Indulgentias, quæ ſunt conceſſæ pro Feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti Domini Noſtri.

Calliſtus III. 1457. pro Feſto Transfigurationis D. N. J. C. conceſſit aſſiſtentibus Divinis Officiis in noſtris Eccleſiis eaſdem Indulgentias, quæ ſunt conceſſæ pro Feſto Corporis Chriſti. Ita apud Kazenberger *loc. cit. cap.* 3. *q.* 2. §. 3. *n.* 93.

Alexander IV. conceſſit viſitantibus Eccleſias Fratrum Minorum cauſa devotionis qualibet hora diei 40. dies. *Innocentius IV.* conceſſit ſimiliter 40. dies. *Clemens IV.* conceſſit centum dies. *Nicolaus III.* centum dies. *Urbanus V.* centum dies. *Nicolaus IV.* conceſſit Indulgentiam unius anni, & quadraginta dierum. *Alexander IV.* conceſſit omnibus venientibus ad horas Canonicas in Eccleſiis Fratrum Minorum, infra annum ſingulis diebus, vel ad audiendam Miſſam, vel Concionem, Indulgentiam 100. dierum pro qualibet vice.

Alexander IV. Nicolaus III. Innocentius IV. & Benedictus XI. conceſſerunt a Feria 4. Cinerum uſque ad Paſcha Reſurrectionis incluſive viſitantibus Eccleſias Fratrum Minorum ſemel in die cauſa devotionis de Indulgentia annos univerſim 122. & dies 576. viſitantibus autem quando prædicatur feria 2. 4. & 6. additur Indulgentia annorum 6. & dierum 26. Urbanus vero IV. conceſſit omnibus viſitantibus Eccleſias Fratrum Minorum in Quadrageſima Indulgentiam 40. annorum. Ita ex Caſarubio, Kazenberger *loco citato num.* 95.

Viſitantes Eccleſias Fratrum Minorum in Feſtivitatibus Domini Noſtri, & Dominæ Noſtræ, B. Joannis Baptiſtæ, Apoſtolorum, B. Franciſci, omniumque Sanctorum dicti Ordinis ex conceſſione diverſorum Summorum Pontificum lucrantur pro qualibet prædictarum Feſtivitatum indulgentiam mille tercentorum quadraginta annorum, quadringentarumque quadraginta & ſex Quadragenarum, atque triginta & unius diei, ut ſummatie notat Caſarubios *in compendio privilegiorum*, *verb. Indulgentiæ quoad Sæculares* §. 1. *num.* 19. *litt.* C. ubi addit, quod in alia ſumma extracta ex libro intitulato *Firmamenta trium Ordinum* habetur ſubſequenti modo: Summa Indulgentiarum Feſtivitatum Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque Sanctiſſimæ Matris, ac etiam S. P. N. Franciſci, & Sanctorum Ordinis aſcendit ad annos quingentos quadraginta & octo, dies ducentos ſexaginta.

Sæculares facientes celebrari Miſſas, & alia 47
Divina Officia in Eccleſiis Fratrum Minorum lucrantur mille dies Indulgentiarum. Ita Emmanuel Rodriquez *quæſt.* 95, apud Sanig. *de Sacramentis diſt.* 13. *quæſt.* 3. *num.* 8. Kazenberger *loc. cit. num.* 108. Audientes Concio- 48
nem Fratrum Minorum, aliorumque Regularium privilegiatorum lucrantur Indulgentiam quindecim annorum, ex conceſſione Gregorii IX. apud Kazenberger *loc. citat. num.* 95. Et ſi talem concionem in Eccleſiis Regularium audiant feria 2. 4. & 6. Quadrageſimæ lucrantur indulgentiam centum triginta octo annorum ex conceſſione Alexandri, & Nicolai III. Innocentii, & Alexandri IV. & Benedi-

cti

cti XI. apud Vivam *in Appendice Indulgentiarum* §. *ultim.* * De Indulgentiis conceſſis oſculantibus habitum Regularium (*Vide ſup. n.* 41.) & eorumdem Regularium Concionem audientibus dubitare non leviter videtur P. Minderer *part.* 1. *Confer.* 3. *Collig.* 4. *num.* 351. *& part.* 2. *Confer.* 8. *Collig.* 15. *n.* 501. * Tales Concionatores Regulares , ut ex Caſarub. Miranda , & Diana tradit Gobat , *tract.* 4. *de Indulgent. c.* 28. *n.* 561. etiam quando concionantur extra Templum ſui Ordinis, poſſunt pro ſingulis concionibus impertiri ſuis auditoribus indulgentias 18. annorum , & 222. dierum , dummodo expreſſe addant , ſe id facere nomine Pontificis.

49 Indulgentia Portiunculæ Aſſiſiatenſis eſt immediate a Chriſto Domino conceſſa . Ita Benedictus XII. apud Caſarubios verb. *Indulgentiæ quoad Sæculares* §. 1. *num.* 13. Gobat *par.* 2. *de Indulgent. cap.* 9. March. *in portiuncula Theologica , & hiſtorica*, Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 26. *num.* 5. Kazenberger *loc. cit.*
50 *num.* 97. & alii paſſim . Per hanc indulgentiam *Portiunculæ* , uti pulchre docet undequaque Sapientiſſimus Card. Bellarminus *lib.* 2. *de Indulgent. cap.* 20. & ex ipſo Kazenberger *loc. cit. num.* 98. tria Fidei , & Eccleſiæ Catholicæ dogmata confirmantur : Primum ſcilicet *de Indulgentiarum exiſtentia* , Secundum *de Romani Pontificis auctoritate*, quia Chriſtus Dominus præcepit S. P. N. Franciſco , ut ejus Vicarium adiret , & ab eo ſuo nomine hanc indulgentiam poſtularet , & Tertium *de Confeſſionis auricularis neceſſitate*, quia ad eam lucrandam requiritur Confeſſio peccatorum Sacerdoti facta, quod totum patet ex *Breviario Franciſcano lection.* 5. *ad diem* 2. *Auguſti* , ubi legitur ; quod cum quadam nocte Seraphicus P. N. Franciſcus oraret in habitaculo ſuo dictæ Eccleſiæ Portiunculæ proximo, & ei ſignificatum eſſet Divinitus in ipſa Eccleſia eſſe Dominum Jeſum , ejuſque Sanctiſſimam Matrem cum ingenti multitudine Angelorum , & ſtatim ſumma cum Religione delubrum ingreſſus cum primum ineffabilem illam Filii Dei Majeſtatem, & Gloriam aſpexiſſet, ante conſpectum ejus procubuiſſet , eumque maxima , qua potuit, animi ſubmiſſione, ac pietate adoraſſet, ſicut ſequitur, eſt ei Chriſtus locutus, ibi : *Quem Dominus benigniſſime appellans admonuit , ut ab eo aliquod beneficium pro ſalute hominum peteret. At ille adjutus patrocinio Matris, cujus opem imploraverat , ſupplex petiit , ut omnibus Eccleſiam illam introeuntibus concederet veniam, & indulgentiam omnium peccatorum ſuorum , quorum Confeſſionem Sacerdoti feciſſent . Reſpondit Dominus id ſibi placere, præcepitque illi, ut ejus Vicarium adiret, & ab eo ſuo nomine illam indulgentiam poſtularet.*

Indulgentia plenaria conceſſa primitus pro 51
ipſa ſola Eccleſia Portiunculæ a primis Veſperis Kalendarum Auguſti , uſque ad Veſperas ſequentis diei , extenditur in perpetuum ad omnes Eccleſias Ordinis ubique exiſtentes pro ſecunda die Auguſti a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis diei hujuſmodi , dummodo lucraturi fuerint confeſſi , & Sacra Communione refecti , ut apparet in ſequenti Bulla Gregorii XV.

GREGORIUS PAPA XV. &c.

SPlendor Paternæ gloriæ , quia ſua mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota Fidelium de clementi ejus Majeſtate ſperantium , tunc præcipue benigno favore proſequitur , cum devota ipſorum humilitas Sanctorum precibus , & meritis adjuvatur . Volentes igitur omnes , & ſingulas Eccleſias Ordinis Fratrum Sancti Franciſci de Obſervantia , etiam Reformatorum , ubique exiſtentes aliquo ſpirituali munere illuſtrare , de Omnipotentis Dei miſericordia , ac Beatorum Petri , & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi , omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus , & confeſſis , ac Sacra Communione refectis, qui aliquam ex dictis Eccleſiis in ſecunda die menſis Auguſti a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi ſingulis annis devote viſitaverint , & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione , ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione , pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam , & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus . Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris . Volumus autem , quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis , manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis , eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ .

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 4. Julii 1622. Pontificatus noſtri anno ſecundo .

S. Cardin. S. Suſannæ.

Talis indulgentia in omnibus Eccleſiis Reli- 52
gio-

Digitized by Google

gionis Seraphicæ pro ſecunda die Auguſti poteſt applicari etiam pro Defunctis, & adducitur Bulla Innocentii XI. id concedentis.

INNOCENTIUS PAPA XI. &c.

Alias ſelic. recordat. Gregorius Papa XV. Prædeceſſor noſter omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui aliquam ex Eccleſiis Fratrum Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia, etiam Reformatorum nuncupatorum, ubique exiſtentium die 2. menſis Auguſti a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis diei hujuſmodi, annis ſingulis devote viſitaſſent, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effudiſſent, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam & remiſſionem miſericorditer in Domino conceſſit, & alias, prout in ipſius Gregorii Prædeceſſoris Litteris deſuper in ſimili forma Brevis die 4. Jul. 1622. expeditis, quas perpetuis futuris temporibus valere voluit, uberius continetur. Cum autem dilectus Filius modernus Procurator Generalis dicti Ordinis, ut Nobis nuper exponi fecit, Indulgentiam plenariam, & peccatorum remiſſionem, per dictum Gregorium Prædeceſſorem, ut præfertur, conceſſam, etiam animabus Chriſtifidelium defunctorum per modum ſuffragii applicari poſſe ſummopere deſideret; Nos piis ejuſdem Procuratoris Generalis hac in re, quantum cum Domino poſſumus, favorabiliter annuere volentes, auctoritate Nobis a Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi Indulgentiam plenariam, & peccatorum remiſſionem Chriſtifidelibus præfatis, ſupradictas Eccleſias Fratrum Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia, & Reformatorum dicta die ſecunda menſis Auguſti, ut ſupra viſitantibus, & præmiſſa peragentibus, conceſſam, etiam Chriſtifidelium animabus, quæ Deo in caritate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum ſuffragii applicari poſſe, etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Volumus &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 12. Januarii 1678.

53 Talis Indulgentia plenaria in Eccleſia Sanctæ Mariæ Angelorum prope Aſſiſium eſt perpetua quolibet anni die ex conceſſione Innocentii XII. ſub die 28. Auguſti 1695. tenoris ſequentis.

INNOCENTIUS PAPA XII. &c.

Redemptoris, & Domini Noſtri Jeſu Chriſti vices, licet immeriti, gerentes in terris cœleſtium munerum theſauros, quorum diſpenſationem humilitati noſtræ commiſit Deus, fideli, prudentique liberalitate libenter erogamus, ſicut pia ſublimium Principum præclaris in Eccleſiam Dei meritis fulgentium, ac Religioſorum virorum propriæ, alienæque ſaluti laudabiliter incumbentium vota poſtulant, & Nos ad augendam, fovendamque fidelium pietatem profuturum in Domino arbitramur. Itaque ſpirituali Chriſtifidelium ad Eccleſiam S. Mariæ Angelorum nuncupatam, Domus Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum prope, & extra muros Civitatis Aſſiſien. aſſidue (ut accepimus) ex univerſis Chriſtiani Orbis partibus devotionis cauſa confluentium conſolationi, atque animarum ſaluti, quantum cum Domino poſſumus, benigne conſulere, nec non dilecti Filii Bonaventuræ Poerii Miniſtri Generalis dicti Ordinis ſupplicationibus, etiam totius Ordinis prædicti nomine, Nobis ſuper hoc humiliter porrectis, quibus piæ, atque enixæ plurium Orthodoxorum Principum preces, in idipſum tendentes acceſſere, favorabilem aſſenſum præbere cupientes, ac de Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad Eccleſiam ſupradictam, ſicut præmittitur, confluentibus, qui illam vere pœnitentes, & confeſſi, ac Sacra Communione refecti, in quocumque anni die devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub

ſub Annulo Piſcatoris die 18. Auguſti 1695. Pontificatus noſtri anno quinto.

J. F. Card. Albanus.

54 Eamdem Indulgentiam plenariam perpetuam, & quotidianam conceſſit viſitantibus Eccleſiam S. P. N. Franciſci Conventualium d. Civitatis Aſſiſii idem Innocentius XII. ſub die 18. Auguſti 1695. Conſtitut. incip. *Commiſſæ nobis.*

55 Talis Indulgentia plenaria pro die 2. Auguſti non ſuſpenditur per annum Sanctum in Eccleſia S. Mariæ Angelorum prope Aſſiſium, ut declararunt Innocentius X. 5. Julii 1650. Clemens X. 12. Novembris 1664. & Innocentius XII. 21. Auguſti 1699. in Brevi, ut ſequitur.

INNOCENTIUS PAPA XII. &c.

Cum ob Sacri Jubilæi celebrationem a Vigilia Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti proxime venturi anni inchoandam, & uſque ad finem ejuſdem anni duraturam, omnes, & ſingulas Indulgentias, & peccatorum remiſſiones, quibuſvis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & aliis locis piis, ſæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium Regularibus, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis ac cum quibuſvis clauſulis, & Decretis, quomodolibet conceſſas, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſuſpenderimus, ac ſuſpenſas eſſe declaraverimus, eaſque, eodem anno durante, nulli prodeſſe, aut ſuffragari debere decreverimus, prout in noſtris ſub plumbo deſuper expeditis Litteris, quarum tenorem præſentibus pro expreſſis haberi volumus, plenius continetur: Nos cupientes, ut Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Angelorum Domus Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia, prope, & extra muros Civitatis Aſſiſien. congruis frequentetur honoribus, ad eamque Chriſtifideles lubentius accedant, quo exinde ſpiritualibus gratiis ſe uberius refectos conſpexerint, tenore præſentium declaramus mentis & intentionis noſtræ minime fuiſſe, nec eſſe ſub præfata Indulgentiarum ſuſpenſione, Indulgentiam utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, prædictam Eccleſiam die ſecunda menſis Auguſti, a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi viſitantibus, & requiſita pro eadem Indulgentia conſequenda peragentibus, conceſſam comprehendere, prout minime comprehendimus, nec comprehenſam eſſe, in verbo Romani Pontificis atteſtamur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 21. Auguſti 1699. Similem Declarationem jam fecerant alii Pontifices, & ſignanter Clemens VIII. & Urbanus VIII. & noviſſime fecit Benedictus XIII.

In aliis vero Eccleſiis, & locis Ordinis 56
ſuſpenditur anno Sancto pro vivis, minime pro Defunctis. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3796. Per Jubilæum enim anni Sancti non ſuſpenduntur Indulgentiæ pro Conſtitutis in articulo mortis, & pro Defunctis, ut declararunt Gregor. XIII. Clem. VIII. Urban. VIII. Innoc. XI. teſte ipſo Felice Poteſtate *loc. cit. n.* 3825. & tenet Buſembaum *lib.* 6. *tract.* 4. *c.* 1. *dub.* 4. §. 2. *reſponſ.* 2. *n.* 1. & alii paſſim, & ſic ſervat praxis.

Indulgentia Portiunculæ pro ſecunda die 57
Auguſti a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis diei hujuſmodi poteſt obtineri, ſeu acquiri *toties quoties* a Chriſtifidelibus aliqua Eccleſia Ord. S. P. N. Franciſci viſitatur, & ibidem ad mentem Pontificis oratur, nempe ſemel pro ſeipſis, & aliis vicibus pro animabus Purgatorii. Ita Engelbertus Pauck *in tertia Seraphica Vinea c.* 28. *num.* 136. Hermannus Born *in ſuo Seraphico Firmamento*, *ſecunda die Auguſti*, Kazenberger *loc. cit. num.* 101. & alii paſſim id clare colligentes, tum ex communi praxi ubique, & etiam Romæ obſervata, nedum a ſimplicibus, ſed etiam a Viris doctis, & Primatibus, tum ex ſequenti reſponſione, & declaratione Sacræ Congregationis Concilii.

Cum enim in vim Decreti ſub Innoc. XI. editi 7. Mart. 1678. & adducti ſupra *art.* 4. *num.* 15. ubi diſponitur: *Semel autem dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri*, dubitaretur, an Indulgentiam præfatam lucrarentur Fideles toties, quoties Eccleſiam viſitarent? pro declaratione dubii fuerunt preces Sacræ Cardinalium Congregationi exhibitæ, ut infra.

Epiſcopus Labacenſis a parte Imperii Orator devotus E. E. V. V. humiliter exponit, quod non obſtante decreto Innocentii XI. de Apocryphis Indulgentiis ſub die 7. Mart. 1678. quo declaravit, ſemel dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, lucrifieri, pergunt Fratres Ord. S. Franciſci Reformatorum de Provincia Carniolæ Populo perſuadere Indulgentiam pro die ſecunda Auguſti

de

Digitized by Google

de Portiuncula nuncupatam eorum Eccleſiam viſitantibus conceſſam toties, quoties eadem die lucrifieri poſſe.

Cum autem hujuſmodi abuſus ad Summum Pontificem ab Ordinariis deferri jubeat S. Congr. Conc. Trid. ſeſſ. 25. *de reform. c.* 21. *in Decreto de Indulgentiis*;

Idcirco Orator quærit, & declarari petit an præfata Indulgentia de Portiuncula nuncupata etiam comprehendatur ſub Decreto, & Declaratione San. mem. Innocentii XI. ſupradicta? pro qua gratia &c.

Die 17. *Julii* 1700. *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, audita relatione Procuratoris Generalis, & Miniſtri Provincialis, cenſuit ſervandum eſſe ſolitum* (apud impreſſorem Cameralem). Et ſic ſæpius reſpondit eadem Sacr. Congreg. Concilii, & noviſſime *in una Ordinis S. Franciſci* 4. *Decembr.* 1723. Et ad rem mirifice facit *Apologia Indulgentiæ Portiunculæ toties quoties applicabilis* erudite ex multis compacta a Patre Sabino Bononienſi in *Luce Morali*, *parte ſecunda*, *tract.* 65. ubi ipſam Indulgentiam Portiunculæ eſſe toties quoties lucrabilem ad longum ſolide probat omnibus ſolutis objectionibus, addocitque ad id etiam Breve authenticum Sancti Pii V. aſſervatum in archivio Monaſterii de Cerravalle Civitatenſis Diœceſis. Vide ipſum *ibi*, ubi abunde de omnibus ad rem facientibus. * Porro de validitate hujuſce Indulgentiæ Portiunculæ, ejuſque extenſione ad omnes alias Eccleſias Ordinis Sancti Franciſci ambigi non poteſt; nullo licet extante authentico documento, ſcientibus, & non contradicentibus Romanis Pontificibus. Benedict. XIV. *de Synodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 18. §. 5. *nov. edit.*

58 Omnes Chriſtifideles obeuntes Viam Crucis a noſtris Fratribus erectam, ſive in locis ad nos ſpectantibus, ſive in aliis non ſubjectis, nec dependentibus ab Ordine noſtro, poſſunt quotidie, modo ſint in gratia, & obeundo Viam Crucis devote recolant Paſſionem, ac mortem Chriſti, lucrari eaſdem Indulgentias, quas Hieroſolymis obeuntes Viam Crucis lucrantur; quæ Indulgentiæ ſunt aſſignatæ *ſupra num.* 8. Sic ultra conceſſionem, & declarationem factam ab Innocentio XI. 5. Septembris 1686. & ab Innocentio XII. decimo ſeptimo Kalendas Januarii 1695. Conſt. incip. *Sua nobis*, adducta ſupra *ſub num.* 24. conceſſerunt, & declararunt noviſſime Benedictus XIII. 1726. quinto Nonas Martii Conſtit. incip. *Inter plurima*, & Clem. XII. die 16. Januarii 1731. Conſtit. incip. *Exponi nobis*. Quæ Conſtitutiones, cum ſint ad hanc rem ſcitu digniſſimæ, & apprime neceſſariæ, hic ad litteram dantur cum admonitionibus ab Eminentiſs. Præfecto Sac. Congregationis Indulgentiarum datis de mandato Sanctiſſimi, & Litteris Encyclicis a Superiore Generali hujus noſtræ Ciſmontanæ Familiæ ad omnes Conventus tranſmiſſis, & in earum reſpective Archiviis de ſuo mandato ſervatis.

Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri Benedicti XIII. Pontificis Maximi Conſtitutio, in qua pium exercitium Viæ Crucis peragentes apud Fratres Minores de Obſervantia nuncupatos, Indulgentiarum omnium, quas Summi Pontifices Stationibus Terræ Sanctæ conceſſerunt, participes efficiuntur, ipſæque Indulgentiæ approbantur, & confirmantur. 59

BENEDICTUS EPISCOPUS, &c.

I. Inter plurima & maxima ſigna immenſæ erga nos Dei benignitatis ubique occurrentia ſummam & admirabilem ejus in humanum genus caritatem declarat æterni ejuſdem Filii Jeſu Chriſti paſſionis inexplicabile Sacramentum, quo erepti ſumus e faucibus tenebrarum. Hinc Romani Pontifices Anteceſſores Noſtri eamdem Paſſionem memoria recolentibus Apoſtolicas Indulgentias, & gratias donare conſueverunt, quas ad pios Chriſtifideles in Dominicæ Paſſionis contemplatione ſeſe exercentes a Nobis extendi, & confirmari, ut Chriſtiana Religio in hominum cordibus augeatur, plurimum in Domino expedire putamus.

II. Eapropter Dilectus Filius Frater Joſephus Maria ab Ebora Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum Beati Franciſci, qui de Obſervantia nuncupantur, petitionem nuper exhibendam Nobis curavit, qua continebatur, Fratres ejuſdem Ordinis pium exercitium Viæ Crucis appellatum, quo tota Dominicæ Paſſionis ſeries pictis tabulis, ubi commode fieri poſſet, expreſſa, inque plures Stationes diſtributa, eo modo, quo Peregrini Civitatis S. Hieruſalem loca ipſa, ubi Chriſtus paſſus eſt, recolentes, & frequentantes viſunt, contemplanda proponeretur, in varias Chriſtianorum Provincias magno animarum fructu intuliſſe, ac piæ recordationis Anteceſſorem noſtrum Innocentium Papam XII. hujuſmodi exercitium largitione cœleſtium mune-

Digitized by Google

rum promoviſſe per Litteras Apoſtolicas in forma Brevis ſub annulo Piſcatoris incipientes, *Ad ea, per quæ*, Romæ datas apud S. Mariam Majorem die 24. Decembris anno MDCXCII. Pontificatus 2. ubi inter alia, omnibus, & ſingulis Fratribus, & Monialibus, atque aliis utriuſque ſexus perſonis Ordinum, & Congregationum, Obedientiæ, ſeu directioni Miniſtri Generalis Fratrum Minorum de Obſervantia ſubjectis, Chriſtique fidelibus Confratribus, & Conſororibus quarumcumque Confraternitatum, & Societatum, ſive ſub titulo Conceptioniis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ, ſive ſub alia qualibet invocatione in eorumdem Fratrum, & Monialium Eccleſiis Canonice erectarum, ſive erigendarum Orationi Mentali, quæ dicitur Viæ Crucis exercitium, quo, ratione ſuæ Regulæ & Conſtitutionum quotidie tenentur, operam dantibus, pro qualibet vice dierum centum, per duos quadrantes vero continuatos, vel ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, perque totum menſem orationi, & exercitio hujuſmodi vacantibus, dummodo vere pœnitentes, & peccata ſua confeſſi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſiſſent, proque Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione ac S. M. Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces fudiſſent, ſemel quolibet menſe plenariam peccatorum Indulgentiam, & remiſſionem, quam per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium Deo in Caritate conjunctis ex hac vita migrantibus, applicare poſſent, Apoſtolica Auctoritate perpetuis futuris temporibus miſericorditer conceſſit.

III. Poſtmodum dictus Innocentius anteceſſor per alias Apoſtolicas Litteras incipientes: *Sua Nobis*, ſub plumbo Romæ datas apud S. Mariam Majorem ſeptimo Kalendas Januarias Anno Dominicæ Incarnationis MDCXCV. Pontificatus 5. inter alia Decretum Venerabilium Fratrum ſuorum S.R.E. Card. Conc. Trid. Interpretum die 12. Novembris anni MDCXCV. per ſe die 15. ejuſdem menſis approbatum declaraverat, pia loca Viæ crucis, ſeu Calvarii ad recolendam & meditandam Chriſti Paſſionem a prædictis Fratribus, & Monialibus, aliiſque Perſonis adinſtar Stationum Calvarii Montis erecta, atque inſtituta, in privilegiorum atque Indulgentiarum plenariarum nondum revocatarum generali mutua, & reciproca communicatione per Apoſtolicam Sedem conceſſa, & Litteris piæ memoriæ anteceſſoris noſtri Innoc. Papæ XI. in forma Brevis ſub die 5. Sept. anni Incarnationis Dominicæ MDCLXXXVI. comprehendi, ideoque frui, & gaudere Indulgentiis in iiſdem Litteris Innocentii Papæ XI. expreſſis, quæ omnia ſub ſententiis, Cenſuris, & pœnis in Contradictores infligendis, executioni tradi, & publicari mandavit, ut in utriuſque Litteris ejuſdem Innocentii Papæ XII. plenius continetur.

IV. Cum autem, ſicut eadem peritio Fratris Joſephi ab Ebora ſubjungebat, prædictum exercitium Viæ Crucis in omnibus ferme Eccleſiis Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia diebus Feſtis tam pio operi adſignatis, religioſe peragatur, quam plurimis Chriſtifidelibus Miniſtro Generali nequaquam ſubjectis extra Ordinem quoque illuc accedentibus, idcirco iidem Fratres, ut tam Sanctum exercitium pro animarum ſalute ulterius propagetur, Indulgentias, & Privilegia etiam per viam Communicationis, ut præfertur conceſſa, & utriuſque Innocentii anteceſſorum noſtrorum Litteras ſuperius memoratas, atque alias, ſi quæ ſunt, idem exercitium reſpicientes, Decretumque a Venerabilibus Fratribus S. R. E. Cardinalibus olim confectum, ac poſtmodum Apoſtolica auctoritate confirmatum, prævia ejus declaratione, ad tollendas omnes ambiguitates ſuper ejus interpretatione forſan exortas, per Nos, & Sedem Apoſtolicam probari, & confirmari cupiant, eaſdemque Indulgentias, & Privilegia ad quoſcumque Chriſtifideles, etiam dicto Miniſtro Generali nullo modo ſubjectos extendi, & ampliari enixe depoſcant;

V. Hinc ad dicti Fratris Joſephi Mariæ preces, præmiſſis omnibus opportune providere cupientes, Nos, qui omnem operam libenter impendimus, ut omnes Dominicæ Paſſionis memoriam ſalutarem ſæpe animo repetant, & ſalutarem illius fructum percipiant, eumdem Joſephum ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, ipſum a quibuſvis Excommunicationis, ſuſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, Cenſuris, & pœnis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati Indulgentias etiam pro animabus in Chriſti Caritate defunctorum applicabiles, & privilegia etiam per viam communicationis conceſſa in Litteris utriuſque Papæ Innocentii, inque Decreto Venerabilium Fratrum S. R. E. Cardinalium expreſſa, & declarata, ac quibuſcumque aliis Litteris Apoſtolicis idem exercitium Viæ Crucis reſpicientibus, ad tollendam om-

nem

nem ambiguitatem , alienamque interpretationem inde quomodocumque ortam, aut fortaſſe orituram ; ut Fideles per exercitationem bonorum operum, Sacroſanctos Eccleſiæ Theſauros abſque ulla animi hæſitatione adipiſcantur, declaramus, Fratres, Moniales , ac Perſonas ſuperius memoratas, exercitium Viæ Crucis hujuſmodi peragentes de Privilegiis, & Indulgentiis, etiam plenariis ſub generali , mutua , & reciproca communicatione per Sedem Apoſtolicam conceſſis, vere communicare , & participes fieri, proptereaque frui, & gaudere Indulgentiis, ac privilegiis, quæ Romani Pontifices locis Sanctis, ac illorum Stationibus intra, & extra Hieruſalem largiti fuerunt , perinde ac ſi exercitium prædictum ibidem peragerent : atque ita ab omnibus aſſeri , & cenſeri debere volumus; Ideoque ea omnia hactenus recenſita , Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo confirmamus , approbamus, & innovamus, ac perpetuæ , ac inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur iiſdem adjicimus, omneſque , & ſingulos tam Juris , quam facti defectus ſi qui in eis quomodolibet intervenerint , ſupplemus.

VI. Inſuper ne a participatione bonorum ſpiritualium quæ ab exercitio Viæ Crucis provenire ſperamus, ullus arceatur, de Omnipotentis Dei miſericordia , ac Beatorum Petri , & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi , Indulgentias etiam animabus in Chriſti Caritate defunctorum applicabiles, & privilegia ſuperius expreſſa , etiam per viam communicationis Indulgentiarum , quæ locis Sanctis intra , & extra Hieruſalem conceſſæ fuerunt , aut alias quomodolibet , Fratribus , Monialibus, ac Perſonis jam dictis, quæ per Nos approbantur , & confirmantur, ad quoſcumque Chriſtifideles, utriuſque ſexus Miniſtro Generali nullo modo ſubjectos, qui exercitium Viæ Crucis & alia Chriſtianæ pietatis opera eiſdem modo , & forma , quæ a Fratribus, & Perſonis prædictis peraguntur , pie ac devote penes Fratres dicti Ordinis privative quoad alios quoſcunque peragent, & implebunt, perpetuo extendimus, & ampliamus.

VII. Decernentes, præſentes Litteras noſtras, Inque eis contenta quæcunque de ſubreptionis, vel obreptionis , aut nullitatis vitio , vel intentionis noſtræ , aut quocunque alio defectu notari , impugnari , invalidari , ad terminos Juris reduci , aut contra illas quodcunque Juris , vel facti , aut gratiæ remedium impetrari , nec ſub quibuſvis ſimilium , vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, derogationibus , aut aliis contrariis diſpoſitionibus, per Nos , vel Succeſſores noſtros Romanos Pontifices, aut Sedem Apoſtolicam pro tempore factis , comprehendi non poſſe, ſed ſemper ab illis excipi, & quoties illæ emanabunt, toties in priſtinum , & validiſſimum ſtatum reſtitutas , repoſitas , & plenarie reintegratas , ac de novo ſemper conceſſas, ac perpetuo validas , & efficaces exiſtere , ſuoſque plenarios effectus ſortiri, & obtinere debere : ſicque , & non aliter, per quoſcunque Judices ordinarios, vel delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores , ac S. R. E. Cardinales , etiam de latere Legatos , Vicelegatos, dictæque Sedis Nuncios judicari , & definiri debere : & quidquid ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate ſcienter , vel ignoranter contigerit attentari, irritum , & inane decernimus , non obſtantibus , quatenus opus ſit, piæ memoriæ Pauli Papæ V. ſimiliter Prædeceſſoris noſtri nonnullarum Indulgentiarum revocatione , ſive moderatione , aliiſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus, ac noſtra , & Cancellariæ Apoſtolicæ Regula de Indulgentiis non concedendis adinſtar , dictique Ordinis , etiam juramento , confirmatione Apoſtolica , vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus , ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ Anno Incarnationis Dominicæ 1726. quinto nonas Martii , Pontificatus noſtri Anno tertio.

Conſtitutio SS. D.N. Clementis Papæ XII. 60
qua declaratur , quod Viæ Crucis erectæ & erigendæ in Eccleſiis ac locis non ſubjectis , nec dependentibus ab Ordine Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia, fruantur privilegiis & indulgentiis , quibus gaudent inſtitutæ in Eccleſiis , ac locis ejuſdem Ordinis , inſerta eſt in altero Brevi Benedicti XIV. quod hic affertur ad litteram.

Breve Benedicti XIV. quo confirmatur pium Exercitium Viæ Crucis erigendum a Fratribus tam Obſervant. quam Reformat. Miniſtro Generali O. S. Franciſci ſubjectis.

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

CUM tanta ſit paſſionis, Crucis , & mortis Domini Noſtri Jeſu Chriſti vis , ut nullum reperiatur tam efficax remedium ad curandum conſcientiæ vulnera , quibus infirmitas humana quotidie per peccatum ſauciatur,

tur, nec non ad purgandam mentis aciem, divinoque amore inflammandam, quam Paſſionis, Crucis, Mortis, atque Vulnerum ejuſdem Redemptoris Noſtri ſedula meditatio; Ut Chriſtifideles in hac nobis totius cauſa beatitudinis occupati quotidie ſe ſe alacrius exercerent, nec Catholicæ Eccleſiæ Patres, nec Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri unquam deſtiterunt, quin aſſiduis monitis, exhortationibuſque, & profuſis cœleſtium theſaurorum elargitionibus perſuaderent, allicerent, ac locupletarent. Sane fel. record. Clemens Pp. XII. Prædeceſſor Noſter, non ſolum cætera ad recolendam potiſſimum tantorum Paſſionis, Crucis, & Mortis Dominicæ myſteriorum memoriam, alias ab iiſdem Prædeceſſoribus conceſſa, & impertita Indulgentiarum, ac peccatorum relaxationum, remiſſionumque munera, quæ & ipſe confirmavit, ac de novo elargitus fuit, verum etiam viam, rationemque in Via Crucis, ſeu Calvarii, ut dicitur pie peragenda traditam aliis Apoſtolicæ ſuæ Providentiæ regulis ordinavit, diſpoſuitque, prout clarius intelligitur ex ipſis Clementis Prædeceſſoris in ſimili forma Brevis litteris tenoris ſequentis, videlicet. Clemens Pp. XII. Ad futuram rei memoriam. Exponi Nobis nuper fecit dilectus Filius Bernardus Monterde Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, tam ſuo, quam dilecti etiam Filii moderni Miniſtri Generalis dicti Ordinis nomine, quod cum antiqua vigeret, ac etiam nunc vigeat in Ordine hujuſmodi conſuetudo erigendi, & inſtituendi per illius Fratres, in vim facultatis ſibi alias a Sede Apoſtolica conceſſæ, Pia loca Viæ Crucis, ſeu Calvarii nuncupata, ad inſtar ſtationum Montis Calvarii, nedum in ejuſdem Ordinis, ſed etiam in aliis Eccleſiis, ac Locis ab eo minime dependentibus, iſque mos in univerſis Regnis Hiſpaniarum, ac plurimis Italiæ Regionibus ſemper ante hac retentus fuerit, & adhuc de præſenti ſervetur: Licetque dudum fel. rec. Innoc. Papa XII. Prædeceſſor Noſter ad preces tunc in humanis agentis Franciſci Diaz, dum viveret, Commiſſarii Generalis pro Ultramontana Familia dicti Ordinis, præfata Loca Pia Viæ Crucis, ſeu Calvarii ſub quibuſdam rec. mem. Innoc. Papæ XI. Prædeceſſoris quoque Noſtri, Litteris in ſimili forma Brevis die 5. Septemb. 1686. ſuper confirmatione diverſarum Indulgentiarum, & Privilegiorum ipſius Ordinis editis comprehendi, ac proinde frui, & gaudere poſſe Indulgentiis, & Privilegiis in Litteris hujuſmodi conceſſis, & expreſſis declaraſſet per ſuas itidem in forma Brevis die 5. Dec. 1696. deſuper expeditas, Litteras, idque abſque limitatione, ac reſtrictione dictorum locorum Viæ Crucis, ſeu Calvarii ad Eccleſias, & loca Ordinis præfati factum fuiſſet, nihilominus aliqui exiſtimantes facultatem illa erigendi, & inſtituendi, ad Eccleſias, & loca Ordinis prædicti, Indulgentias vero, & privilegia ejuſmodi ad perſonas obedientiæ, ac directioni pro tempore exiſtentis Miniſtri Generalis ejuſdem Ordinis ſubjectas reſpective limitata, & reſtricta eſſe, a piæ mem. Bened. Papæ XIII. etiam Prædeceſſore Noſtro Indulgentias, & Privilegia præfata ad quoſcumque utriuſque ſexus Chriſtifideles dicto Miniſtro Generali non ſubjectos, qui tamen ejuſmodi loca pia Viæ Crucis, ſeu Calvarii penes Fratres ſopradicti Ordinis privative quoad alios quoslibet viſitarent, ibique memoriam Dominicæ Paſſionis devote recolerent, aliaque injuncta Opera peragerent, extendi, & ampliari obtinuerunt prout in ipſius prædicti Prædeceſſoris Litteris ſub plumbo Anno Incarnationis 1726. 5. nonas Martii Pontificatus ſui Anno tertio emanatis uberius continetur. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubjungebat ipſe Bernardus, non minus ratione ſui Officii Procuratoris Generalis hujuſmodi, quam de expreſſo mandato dicti moderni Miniſtri Generalis ad emanatam occaſione præmiſſorum confuſionem tollendam, remque in ſtatum priſtinum reſtituendam prædicta loca pia Viæ Crucis, ſeu Calvarii per eoſdem Fratres, etiam in Eccleſiis, & locis, quæ non ſint dicti Ordinis erecta, & erigenda, eiſdem Indulgentiis, & Privilegiis gaudere per Nos declarari ſummopere deſideret, quemadmodum ab ipſo Benedicto Prædeceſſore, poſtquam Litteræ ſuæ præfatæ prodierant ad ſupplicationem dilectæ in Chriſto Filiæ Nobilis Mulieris Violantis a Bavaria Principiſſæ Etruriæ Viduæ Fratribus Receſſus Sancti Franciſci ad Montem Florentinum, & Conventus de Ambroſiana nuncupat. dicti Ordinis in vim cujuſdam Reſcripti die 10. Novembris 1729. ejus juſſu editi, conceſſum fuiſſe memoratur: Nobis propterea humiliter ſupplicari fecit, ut in præmiſſis opportune providere, & ut infra indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ejuſdem Bernardi votis hac in re, quantum cum Domino poſſumus favorabiliter annuere cupientes, eumque, a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſenten-

tiis

tiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, nec non utriuſque Innocentii, & Benedicti Prædeceſſorum Litterarum præfatarum tenore, & alia quæcumque etiam ſpecificam, & individuam mentionem, & expreſſionem requirentia, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ſpecificatis habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, quod prædicta loca pia Viæ Crucis, ſeu Calvarii in Eccleſiis, Oratoriis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & aliis itidem piis locis ipſi Miniſtro Generali non ſubjectis, nec ab eo dependentibus, per Fratres dicti Ordinis nunc erecta, & in poſterum erigenda, eiſdem Indulgentiis, ac Privilegiis fruantur, & gaudeant, quibus fruuntur, & gaudent erecta in Eccleſiis, & in locis Ordinis præfati, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, & declaramus, ac quatenus opus ſit, & de novo concedimus, & indulgemus; ita tamen, ut quoad illa ſic deinceps erigenda, modus, & forma ſerventur, quibus ejuſmodi erectiones in Eccleſiis, & locis Ordinis prædicti hactenus fieri conſueverunt, & accedat licentia Ordinarii loci, ac conſenſus Parochi, & Superiorum Eccleſiæ, Monaſterii, Hoſpitalis, & Loci Pii, ubi de eis pro tempore erigendis agi contigerit. Decernentes pariter eaſdem præſentes Litteras firmas, validas, efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, pleniſſime ſuffragari. Sicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula de non concedendis Indulgentiis ad inſtar, & aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 16. Jan. 1731. Pontificatus Noſtri Anno primo.

F. Card. Oliverius.

Quoniam autem Dilectus Filius Leonardus a Portu Mauritio, ejuſdem Ordinis Min. Reform. nuncupator. Frater, expreſſe Profeſſus, Nobis humiliter ſupplicari fecit, ut non ſolum præinſertas Litteras Clementis Prædeceſſoris præfati, & in eis contenta quæcumque quo firmius ſubſiſtant, & ſerventur exactius, confirmare, verum etiam nonnulla, ut infra declarare, & præſcribere de benignitate, & auctoritate Apoſtolica dignaremur; Nos igitur ipſum Leonardum ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejuſdem Leonardi Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati præinſertas Clementis Prædeceſſoris Litteras, & in eis contenta quæcumque auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, nec non earundem præinſertarum Litterarum tenorem, formam, & diſpoſitionem ſine ulla interpretatione, & reſtrictione omnino in poſterum ſervari mandamus. Præterea cuicumque Parocho, ut prævia proprii Ordinarii, ſeu Antiſtitis in ſcriptis obtinenda licentia, ſub directione cujuslibet Fratris ejuſdem Ord. Min. ſive Obſervantium, ſive Reformatorum, ſive Recollectorum, vel ad excipiendas Sacramentales Chriſtifidelium Confeſſiones approbati, vel Prædicatoris Verbi Dei de quocumque Conventu, ſive proximo, ſive remoto, ad Parochi arbitrium, de ſuorum tamen Superiorum conſenſu, ac permiſſu erigendi Viam Crucis, ſeu Calvarii, ut præmittitur, ſive in propria Parochiali Eccleſia, ſive alibi in ejuſdem Parochiali Eccleſiæ diſtrictu erigendi facultatem tribuimus, & impertimur. Volumus autem, ut Via Crucis, ſeu Calvarii hujuſmodi in iis Civitatibus, Oppidis, & Locis ubi ab ipſis Fratribus Ordinis præfati in ſuis reſpective Eccleſiis, ſive alibi jam erecta repetitur, de novo minime erigatur, niſi ubi, licet alia in Civitate, Oppido, & Loco quolibet Via Crucis, & Calvarii hujuſmodi erecta fuerit, ea tamen eſt itineris longitudo, vel viæ aſperitas, ut Chriſtifideles non ſine graviſſimo incommodo, aut nullo pacto illuc ad eandem Viam Crucis, ſeu Calvarii peragendam accedere valeant. Quo caſu Locorum Ordinarii, quorum arbitrio, ac prudentiæ præmiſſa omnia ordinandi, ac præſcribendi relinquimus, ordinent, & præ-

Digitized by Google

ſcribant. Decernentes pariter eaſdem præſentes Litteras, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, pleniſſime ſuffragari, ſicque & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quibuſcumque in contrarium præmiſſorum quomodolibet facientibus, atque iis omnibus, & ſingulis, quæ idem Clemens Prædeceſſor voluit non obſtare. Volumus autem &c. ut &c.

Datum Romæ ut ſupra die 30. Aug. 1741. Pontificatus Noſtri Anno II.

D. Card. Paſſioneus.

Avvertimenti ordinati a ben regolare il divoto Eſercizio della Via Crucis dati in luce per ordine di Clem. XII. e rinovati dalla Sant. di N. Sig. Papa Benedetto XIV. con alcune addizioni neceſſarie per maggior ſtabilimento di sì ſanta divozione.

62 AVendo la Santa Memoria di Clemente XII. alle ſuppliche del Procurator Generale dell'Ordine de' Frati Minori detti dell' Oſſervanza, tanto a nome ſuo, come del Miniſtro Generale dello ſteſſo Ordine, ampliata la Via Crucis con ſuo Breve in data de' 16. di Gennajo 1731. dal quale reſtano anche tolti alcuni dubbj, che erano inſorti dopo il Breve di Benedetto XIII. ſuo Predeceſſore; ſi degnò il ſuddetto Sommo Pontefice moſſo dal paterno ſuo zelo per la ſalute dell' Anime di ordinare al Cardinal Prefetto della Sacra Congregazione dell' Indulgenze, che nel tempo ſteſſo ſi foſſero ſtabilite quelle Regole, ed avvertimenti, che aveſſero potuto contribuire, acciocchè un sì ſanto e profittevole Eſercizio, in cui deve meditarſi quell' atroce Paſſione, che il noſtro Redentore s'umiliò a ſoffrire *ob nimiam caritatem, qua dilexit nos*, ſi faccia da Fedeli con quella divozione, e raccoglimento, ch'è neceſſario a conſeguire quell' effetto, che abbondantemente ſuol derivarne, conforme puntualmente ſi eſeguì. Eſſendoſi poi degnata la Santità di Noſtro Signore Papa Benedetto XIV. con un ſuo Breve in data dei 30. Agoſto dell'anno 1741. non ſolo di ordinare che s'oſſervi ſenza limitazione alcuna tutto il preſcritto dal ſuo Anteceſſore, ma di altresì ampliare la di lui conceſſione; ha giudicato molto eſpediente, che ſi rinnovino tutti gli Avvertimenti, e Regole ſuddette; affinchè in avvenire con ſiniſtre interpretazioni non ſi pregiudichi al fine per cui ſono ſtate ſtabilite, e reſti dilucidato tutto ciò, che ordina nell'accennato ſuo Breve, e meglio ſi conoſca la ſua mente piiſſima in promovere queſta ſanta Divozione. Quindi è, che tutti quei, che dovranno erigere la Via Crucis, come tutti gli altri, che vorranno approfittarſi di sì Santo Eſercizio, dovranno onninamente conformarſi agli avvertimenti, che ſeguono.

I. Che eſſendo ſtata conceduta la facoltà di erigere le Vie Crucis a' Religioſi ſoggetti al Miniſtro Generale de' Frati Minori sì Oſſervanti, che Riformati *privative quoad alios quoſcumque*, non è lecito ad altri di erigere, ed erigendoſi, non godono le Indulgenze.

II. Che non poſſano eſſer' erette ſe non da Superiori locali dell'Ordine ſuddetto, o loro commiſſione da un altro Religioſo dello ſteſſo Ordine, il quale però ſia Predicatore, o almeno Confeſſore approvato.

III. Che devono erigerſi nella forma conſueta, e ſinora praticata nell'Ordine ſuddetto cioè, che ſieno quattordici Stazioni, e che le Croci, o Cappellette rappreſentino i Miſterj della Paſſione. In quei luoghi poi, ne' quali ſi voleſſe erigere fuori della Chieſa, come ſi uſa in molti Conventi del detto Ordine, ſi procuri ſempre di terminare, o di cominciare dalla Chieſa, o luogo Sacro, con avvertire onninamente che le Capellette ſieno chiuſe con cancelli da non potervi entrare, nè perſone, nè gli animali, e che tanto eſſe, quanto le Croci ſieno collocate in luoghi non ſoggetti ad irriverenze, ed in caſo che in progreſſo di tempo i luoghi, ne'quali foſſero ſtate erette, diveniſſero indecenti, debbano i Superiori ſoſpenderle, ſopra di che s' incaricano ſtrettamente le loro coſcienze.

IV. Che nella ſteſſa Chieſa o Luogo Pio, quando ſia capace, ſarà bene erigere per maggior comodo del popolo due Vie Crucis, una delle quali ſerva per li Uomini, e l' altra per le Donne, e quando una ſi pianti fuori di Chieſa, ſe n'eriga ſempre un' altra nella Chieſa, qualora queſta ſia di tal capacità, che baſti per non fare confuſione, acciò in tempo di pioggia, o di altro impedimento ſi poſſa non oſtante praticare sì ſanto Eſercizio.

V. Che queſta pratica ſia uniforme in tutti i luoghi ſenz' alterare punto quella che s' è oſſer-

Digitized by Google

è oſſervata finora ne' Conventi dell' Ordine, cioè o proceſſionalmente da tutto il popolo ſotto la direzione d' uno, o più Sacerdoti, ovvero privatamente da ognuno. Quando ſi faccia la Via Crucis nel primo modo, ſi diſponga la Proceſſione in maniera, che gli Uomini vadano ſeparati dalle Donne, cioè quelli primi, e queſte dopo con uno, o più Sacerdoti intermedj, e ad ogni Stazione un Chierico, o Sacerdote legga ad alta voce la conſiderazione corriſpondente ad ogni Miſterio, e Stazione, e dopo recitato un *Pater*, *ed Ave*, e fatto un Atto di contrizione, ſi tiri innanzi, cantandoſi tra una Stazione, e l' altra il *Stabat Mater*, o altra Orazione, avvertendo tutti di contenerſi con ſomma modeſtia, ſilenzio, e raccoglimento; mentre l' eſperienza dimoſtra, che queſto ſanto Eſercizio praticato con pietà, e divozione introduce a poco a poco ne' Fedeli d'ogni condizione l' uſo del meditare, e la riforma de' coſtumi.

VI. Che praticandoſi privatamente non è neceſſario recitare ſei *Pater*, ed *Ave*, ad ogni Stazione, come alcuni ſuppongono, ma baſti meditare, benchè brevemente, la Paſſione del Signore, che è l' opera ingionta per far acquiſto delle Sante Indulgenze, ed alle perſone ſemplici baſterà il penſare in qualche modo, conforme alla loro capacità, alla ſuddetta Paſſione; Benchè ſi eſortino tutti, ſenza però obbligargli a recitare un *Pater*, ed *Ave*, ad ogni Croce, e far un Atto di Contrizione, conforme all' uſo introdotto.

VII. Ch' eſſendo eretta la Via Crucis nella Chieſa, per quel tempo degli Uffizj Divini, e della Santa Meſſa, e quando in Chieſa ſia tal concorſo di Popolo, che poſſa cagionar tumulto, e diſturbo, ſi aſtengano di praticarla, tanto maggiormente, che non eſſendovi impedimento ſi devono viſitare ad una ad una tutte le ſtazioni.

VIII. Che dovendoſi erigere la Via Crucis in qualche Monaſtero di Monache, o Conſervatorio, non è neceſſario entrare nella Clauſura, ma baſta che un Religioſo del medeſimo Ordine di età matura, e qualificato, come s'è detto nel ſecondo avvertimento, con licenza dell' Ordinario benedica le Croci alle Grate, e faccia una breve iſtruzione alle Monache, ed altre che ſi trovaſſero in tal Monaſtero, o Conſervatorio circa il modo, con il quale è neceſſario di viſitare le Croci per partecipare delle Indulgenze, e riportarne profitto per le Anime.

IX. Che non ſi pubblichi da i Pulpiti, ne in altra forma; e molto meno ſi ſcriva nelle Cappellette, o Stazioni un numero certo, e determinato delle Indulgenze, che ſi acquiſtano, poichè ſi è riconoſciuto in più occaſioni, che, o per inavvertenza, ed equivoco, o per traſporto di divozione ſi altera, o ſi confonde la verità delle Indulgenze; e perciò baſti il dire, che chiunque s' impiegherà a meditare la Paſſione del Signore in queſto ſanto Eſercizio acquiſterà per conceſſione de' Sommi Pontefici le ſteſſe Indulgenze, che acquiſterebbe ſe viſitaſſe perſonalmente la Stazione della Via Crucis di Geruſalemme.

X. Per ultimo, deſiderando la Santità di Noſtro Signore felicemente Regnante, che ſempre più ſi dilati queſto ſanto Eſercizio a profitto di tutto il Mondo Cattolico, eſorta tutti i Parrochi di qualſivoglia Terra, o Città, benchè in qualche Terra vi ſi trovaſſe più di una Parrocchia, ad arricchire i loro Popoli con sì gran Teſoro, introducendo nelle loro Cure, o nel diſtretto delle medeſime sì profittevole divozione, ſenza riguardo alla maggiore, o minore diſtanza da una Via Crucis all' altra; purchè l' Erezione ſi faccia da un Frate Minore, ſoggetto al Miniſtro Generale dell' Oſſervanza, dotato dalle ſopraccennate qualità, acciò iſtruiti i Popoli del gran bene, che contiene la Via Crucis, l' abbraccino con maggior fervore, e rieſca più fruttuoſa all' Anime loro. Quindi è che nel ſuddetto Breve concede l' arbitrio al Parroco di eleggerſi quel Religioſo, che giudicherà più idoneo, acciò con licenza del ſuo Superiore locale benedica le Croci, ed aſſiſta all' Erezione, che dovrà farſi in quella Cura, o altro luogo Pio. Si eccettuano però quei luoghi, ove ſi trovano i Conventi dei Frati Minori ſuddetti, non dovendoſi in tal caſo erigere la Via Crucis in altre Chieſe non ſoggette al medeſimo Ordine. Se pure detti Conventi non foſſero ſituati in tanta lontananza dalla Terra, o Città, ovvero foſſe la ſtrada sì malagevole, che ſenza grave incomodo, da giudicarſi dall' Ordinario, non poteſſe frequentarſi dal popolo il ſanto Eſercizio; atteſochè in tal contingenza rimette Noſtro Signore all' arbitrio dei Veſcovi il decidere, ſe ſi poſſa erigere in altra Chieſa non ſoggetta all' Ordine ſuddetto, purchè l' erezione ſi faccia ſempre nella forma ſopraccennata, ed in queſto modo reſta dilucidata la clauſula del ſuo Breve: *Volumus autem &c.* acciò da alcuni non veniſſe ſiniſtramente interpretato. Anzi accadendo ſimili dubbj, affinchè

Digitized by Google

chè con continui ricorſi non s'inquietino i miniſtri della Sagra Congregazione, ne rimette agli Ordinarj la deciſione.

Die 10. Maii 1742.

Ex audientia Sanctiſſimi: Sanctiſſimus annuit, nempe pro facultate addendi declarationem, de qua in precibus, ſimulque imprimendi una cum aliis monitis alias impreſſis.

L. Card. Picus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

A. M. Erba Proton. Apoſt. Secr.

62 Porro præfata Monita ad rite peragendum pium Exercitium *Viæ Crucis* juſſu Clem. XII. exarata, ſtatim ſuis communicaverat P. Commiſſarius Ordinis, ut ſequitur.

F. CRESCENTIO KRISPER,

Dell' Ordine de' Frati Minori della più ſtretta Oſſervanza Lettor Emerito, Scrittore dell'Ordine, e in queſta Ciſmontana Famiglia Commiſſario Generale, e Servo.

Alli Molto Diletti in Criſto Padri, e Frati, Superiori, e Sudditi della Famiglia medeſima ſalute, e pace nel Signore.

IL paterno zelo, e ſollecita Vigilanza, con cui Noſtro Signore Clemente XII. porge al Mondo Cattolico prove ben chiare dell' animo ſuo continuamente applicato a' ſpirituali vantaggi del Popolo Criſtiano, avendolo portato ultimamente alla riſoluzione di facilitare a' Fedeli la ſtrada d' eſercitarſi nella contemplazione de' dolori, e morte del Noſtro Redentore, con permettere, che poſſa erigerſi anche nelle Chieſe fuori del noſtr'Ordine la Via Crucis con quello ſteſſo Teſoro d' Indulgenze, ch' era alle ſole erette nelle noſtre Chieſe ampiamente conceſſo, ed eſſendone a Noi per ſomma benignità della Santità Sua, recata la notizia, ſtimiamo incombenza del noſtro Offizio il traſmetterla alle P. P. V. V. accompagnata dall' avviſo d' alcune circoſtanze, che debbano inviolabilmente oſſervarſi, appartenenti al modo, con cui nelle Chieſe, o luoghi fuori dell' Ordine potrà la ſuddetta Via Crucis fondarſi. Poſta dunque ſu tal particolare la volontà della Santità Sua, dichiarata con Breve Appoſtolico ſotto il dì 30. Gennajo dell' anno corrente e ſucceſſivamente, eſſendoſi degnata d'aſcoltare le ſuppliche del P. Reverendiſs. Giuſeppe Maria di Evora Commiſs. Gen. di Curia per la chiarezza d'alcuni dubbj inſorti ſu queſta materia, ne riſultò quella particolare eſpreſſione del ſuo benigniſſimo ſentimento, che vedeſi ordinata per varj punti nel foglio ſtampato ſotto il Titolo: Avvertimenti neceſſarj per regolare il divoto Eſercizio della Via Crucis, che anneſſo a queſta noſtra Circolare vi ſi traſmette. Ciò non oſtante, venuti poi fuori altri dubbj di non picciola rilevanza, e vedendoſi che laſciati ſenza il convenevole ſcioglimento, potevano turbare la divozione de' Popoli, ſtimò bene il ſuddetto P. Reverendiſs. Commiſs. di Curia umiliare a' piedi della Santità Sua nuove ſuppliche premuroſe, affinchè ſi degnaſſe venire ad una preciſa, ed individuale dichiarazione della ſua mente intorno al modo, o circoſtanze, che poſſono occorrere nella ſuddetta erezione della Via Crucis. Delle quali umiliſſime preghiere avendo la Santità Sua aſcoltato con egual Bontà il contenuto, ad oggetto di mantenere lontani anche i ſoſpetti di confuſione, e diſturbi, che da queſte nuove fondazioni naſcer poteſſero, per mezzo d' un ſuo Reſcritto ſotto il dì 3. Maggio 1731. venne ad una particolariſſima eſpreſſione della ſua volontà ſecondo il tenore de' punti che ſieguono.

Primo. Che i Superiori Generali faccino pubblicare a tutte le Provincie, e Conventi con loro Lettera Circolare la Iſtruzione con li avvertimenti ſuddetti del Sig. Card. Prefetto dell' Indulgenze, perchè ſia a tutti nota la mente di Sua Santità.

Secondo. Che invigilino, ed avvertano li Superiori locali a non eſſere tanto facili nell' erigere in ogni luogo queſta Divozione, ma cauta, e prudentemente, affinchè la moltiplicità non ne rechi confuſione, e diſprezzo.

Terzo. Che dove ſono Conventi dell' Ordine, eſſendo picciole le Città, e luoghi, non poſſano erigerne altre fuori de' medeſimi Conventi, e nelle Città grandi ſi regolino ſecondo una diſcreta diſtanza, e ſeguendo il biſogno di Controverſia ſpetti al Superiore Generale il determinarla.

Quarto. Ne' Luoghi, dove non ſono noſtri Conventi, il Convento più vicino, ed il ſuo Superior locale abbia la facoltà ſolamente per l'erezione, e quando vi ſiano due egualmente vicini, il più antico, e ſe di antichità ambi eguali, l'Oſſervante preceda il Riformato, e così riſpettivamente con i Scalzi per togliere in queſta guiſa ogni diſſenſione tra' Fratelli del medeſimo Inſtituto.

Quinto. Che in tutti i dubbj, i quali per ſimile materia poſſono naſcere, ſi ricorra a' Su-

Digitized by Google

Superiori Generali per la deciſione , e determinazione ſotto la pena ad arbitrio de' medeſimi .

Eſſendo poi la volontà di Noſtro Sign. che i Superiori locali non ſiino sì facili ad erigere in ogni luogo queſta divozione , e che in tutti i dubbj ſi ricorra a' Superiori Generali , come appare dal ſecondo , ed ultimo punto de' ſopradetti , reſtando per altro fermo il terzo , cioè , ch' eſſendo picciole le Città , e Luoghi , non poſſano erigerne altre fuori de' noſtri Conventi , ſtimiamo eſſere aſſai a propoſito il preſcrivere una Regola più eſatta , e ſtimiamo eſſere aſſai d' utile prevenire quelle dubbiezze , e diſordini , che potrebbono accadere in ordine alle Città grandi , e principali . Ritrovandoſi adunque per ordinario in queſte principali Città più Conventi dell' Ordine , ſieno Oſſervanti , o Riformati , o Scalzi , ſarà bene , che per evitare la confuſione , e diſprezzo , potendo baſtare le ſole erette nelle noſtre Chieſe , non ſe ne permettano altre fuori di queſte . Quando però accadere doveſſe nelle ſuddette Città per calde iſtanze de' Fedeli qualche nuova erezione della Via Crucis fuori de' noſtri Conventi , vogliamo , non v' ha dubbio , che ſi regoli l' affare ſecondo la già detta diſcreta diſtanza ; ma determiniamo nel tempo ſteſſo , che il corſo , e termine della medeſima ſia bene ponderato da' Superiori locali , che dovranno avviſarne il Superiore Generale , ed aſcoltare da queſto la riſoluzione , ſe la diſtanza da' noſtri Conventi ſia tale da poterſi prudentemente concedere la richieſta fondazione .

Aſſiſtendo poi una ſpecial ragione per l'interiore de' Monaſterj di Monache , ſieno o in Città , o in altri Luoghi , dovrà ſervarſi tal Regola , che ſe i Monaſterj non ſoggetti all' Ordine , dovranno farne la richieſta a' Superiori riſpettivamente , ed aſpettar da queſti la ſuddetta fondazione , giuſta il metodo preſcritto nelli avvertimenti dell' Eminentiſſimo Cardinale Prefetto . Se poi foſſero eſenti dalla noſtra Giuriſdizione , ad oggetto di troncare quelle conteſe , che potrebbono naſcere tra' Conventi vicini , dovranno recarne a Noi l' avviſo per deputare un Religioſo , che ſtimeremo più a propoſito per eſemplarità di coſtume : ſiccome abbiamo di già cominciato a praticare con ſoddisfazione di que' Monaſterj , che ne han fatta la richieſta .

Ed affinchè ſpecialmente i PP. Superiori locali non poſſano allegare ſcuſa , o ignoranza ne' caſi , che potrebbono accadere , vogliamo , che in ogni Convento ſi tenga copia , non ſolo de' ſuddetti avvertimenti , ed inſtruzioni dell' Eminentiſſimo Sig. Cardinale Prefetto ſteſſe nel foglio anneſſo , ma ancora di queſta noſtra Circolare , e particolarmente de' punti nella medeſima eſpreſſi , che portano una dichiarazione più ſpeciale della mente , e volontà di Noſtro Signore , per la felicità , e ſalute del quale in corriſpondenza delle particolari obbligazioni , che gli profeſſa il noſtro Ordine , dovrà ciaſcuna delle P. P. e R. R. V. V. impiegare calde preghiere all' Altiſſimo ; Siccome per il noſtro Reverendiſſimo Miniſtro Generale , e per Noi finalmente , che ſalutandole di cuore diamo a tutti la noſtra Serafica Benedizione . Data in Roma in queſto Noſtro Convento di S. Maria d' Araceli il dì 26. Maggio 1731.

Affezionatiſs. Servo nel Signore

F. Creſcenzio Kriſper Commiſſario Generale .

Loco ✠ del Sigillo .

D' Ordine di S. P. Reverendiſs.

F. Gaetano Seg. Generale .

Aſſignantur , & enumerantur Indulgentiæ , 63
quas Innocentius XI. ad inſtantiam P. Marini Sormani Miniſtri Generalis totius Ordinis Seraphici Minorum S. P. N. Franciſci conceſſit in perpetuum per Breve , quod incipit : *Unigeniti Dei Filii*, datum 28. *Januarii* 1688. Crucibus , Coronis , & Roſariis , quæ tetigerunt loca Terræ Sanctæ , & Sacras Reliquias ibi exiſtentes , revocando , & annullando omnes alias Indulgentias , quæ dicuntur eſſe conceſſæ ab aliis Summis Pontificibus , ſupradictis Crucibus , Coronis , & Roſariis .

Quicumque igitur habebit Sacram aliquam Crucem , & Roſarium , aut Coronam , quæ tetigit loca Sancta , & Sacras Reliquias Terræ Sanctæ , lucrabitur Indulgentias ſequentes , operando ſicut ſequitur . Videlicet .

Qui conſueverit dicere ſemel ad minus in Septimana Coronam Domini , aut Dominæ , aut Roſarium , vel tertiam ejus partem , aut Officium , vel Divinum , vel parvum Dominæ , vel de mortuis , aut Septem Pſalmos Pœnitentiales , vel Graduales , aut docere Doctrinam Chriſtianam , vel inviſere carceratos , vel infirmos alicujus Hoſpitalis , vel ſubvenire pauperibus , vel Miſſam audire , vel quando Sacerdos eſt , illam legere , ſi vere pœnitens , & confeſſus apud Confeſſarium approbatum ab Ordinario communicaverit in quolibet infraſcriptorum dierum , ſcilicet Natalis Domini , Epiphaniæ , Aſcenſionis , Pentecoſtes , in Feſtis San-

Sanctiſſimæ Trinitatis, & Corporis Domini: In Feſtis Purificationis, Annuntiationis, Aſſumptionis, & Nativitatis Beatiſſimæ Virginis; in Nativitate S. Joannis Baptiſtæ, in Feſtis SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Philippi & Jacobi, Barrbolomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Matthiæ, & omnium Sanctorum, & devote oraverit Deum pro extirpatione Hæreſum, & Schiſmatum, pro augmento Fidei Catholicæ, pro pace, & concordia Principum Chriſtianorum, & pro aliis neceſſitatibus Sanctæ Eccleſiæ, in ipſo die acquirit remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, & Indulgentiam plenariam.

Qui faciet illas ipſas res in aliis Feſtis Domini, aut Beatiſſimæ Virginis in unoquoque dictorum dierum, conſequetur ſeptem annos, & totidem Quadragenas de Indulgentia: & faciendo eaſdem in unaquaque Dominica, aut in alio Feſto anni, lucrabitur quinque annos, & totidem Quadragenas, faciendo in alio die anni, acquiret centum dies de Indulgentia.

Quicumque in articulo mortis devote recommendabit Deo animam ſuam, invocando nomen Jeſu, ore, aut, ſi non poteſt, corde, vere pœnitens, confeſſus, & communicatus, aut, ſi non poteſt, ad minus contritus conſequetur remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, & Indulgentiam plenariam.

Qui faciet aliquam Orationem præparatoriam ante celebrationem Miſſæ, aut Communionem, aut ante recitationem Officii Domini, vel Beatæ Virginis conſequetur ſemper quinquaginta dies de Indulgentia.

Qui viſitabit carceratos, aut infirmos in Hoſpitali adjuvando eos aliquo opere pio, aut in Eccleſia docebit Doctrinam Chriſtianam, vel domi tradet eam propriis filiis, parentibus, ſervis, ſemper lucratur ducentos dies de Indulgentia.

Qui conſueverit ſemel ad minus in ſeptimana dicere Coronam, aut Roſarium, aut Officium noſtræ Dominæ, aut de mortuis, aut Veſperas, aut Nocturnum ad minus cum Laudibus, aut ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litaniis, & precibus, lucratur in illo die, quo id dicet, centum dies, ultra Indulgentias conceſſas a S. Pio V.

Qui ad ſonum Campanæ alicujus Eccleſiæ, mane, aut ſero, aut medio die recitabit ſolitas preces *Angelus Domini* &c. aut, ſi id non ſciat, *unum Pater*, *& unum Ave Maria &c.* aut pariter dum ſonat ſignum pro mortuis dicet Pſalmum *De profundis &c.* aut *unum Pater*, *& Ave Maria &c.* ſi non ſciat illum Pſalmum, conſequetur centum dies de Indulgentia.

Qui in die Veneris devote meditabitur Paſſionem, & mortem Jeſu Chriſti Domini Noſtri, & dicet *ter Pater noſter*, *& Ave Maria*, in illo die lucratur centum dies de Indulgentia.

Qui vere pœnitens de ſuis peccatis cum firmo propoſito ſe emendandi faciet examen conſcientiæ, & recitabit *ter Pater noſter*, *& Ave Maria*, aut in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis ſimiliter dicet *ter Pater noſter*, *& Ave Maria*, aut in memoriam quinque vulnerum Jeſu Chriſti *quinque Pater noſter*, *& Ave Maria*, lucratur centum dies de Indulgentia.

Qui orabit devote pro fidelibus agonizantibus, vel dicet *unum Pater noſter* ad minus, *& Ave Maria* pro ipſis, conſequetur in illo die quinquaginta dies de Indulgentia.

Omnes ſupradictas Indulgentias poteſt quis lucrari pro ſe in ſupradictis diebus, aut eas applicare per modum ſuffragii animabus Purgatorii.

J. F. Albani Secr.

Hoc Decretum Romæ, & alibi fuit impreſſum idiomate Italico.

Indulgentiæ Coronarum, & Crucum Hieroſolymitanarum, aut Caravacenſium declarantur. 64

Decretum Sacræ Congregationis Indulgentiis, & S. Reliquiis præpoſitæ ſub

INNOCENTIO PAPA XIII.

NUper Sacræ Congregationi Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ relatum fuit, paſſim evulgari Summarium quoddam Indulgentiarum germanico idiomate conſcriptum, quod latine verſum incipit: *Indulgentiæ, quæ conceſſæ fuerunt a San. mem. Papa Sixto V. Paulo V. Urbano VIII. Innocentio X. Alexandro VII. Clemente IX. ſuper Coronis, Crucibus factis Hieroſolymis, & Bethleem, denuo confirmatæ a Summis Pontificibus Clemente X. & Innocentio XI. die* 11. *Junii anni* 1670. *Impreſſum Auguſtæ a Joanne Michaele Labhart Anno* 1720.

Cum autem in dicto Summario nonnullas Indulgentias falſas, aut apocryphas, aut ab Apoſtolica Sede revocatas contineri deprehenſum fuerit, ideo, ne Fideles decipiantur, eadem Sacra Congregatio habita die 11. Martii 1721. prædicti Summarii Auguſtæ impreſſi, vel denuo ubicumque imprimendi uſum interdixit, illud prohibuit ſub pœnis in indice librorum prohibitorum contentis, declarando ge-

Digitized by Google

geſtantes Cruces, & Coronas, quæ loca Terræ Sanctæ, & Sacras Reliquias ibi exiſtentes tetigere, illas dumtaxat Indulgentias lucrari poſſe, quas ſan. mem. Innocentius XI. Litteris in forma Brevis emanatis die 28. Januarii anni 1688. prædicta geſtantibus, & pia opera in eodem Brevi deſcripta devote peragentibus conceſſit. Inſuper cum eidem Sacræ Congregationi pariter delatum fuerit, nonnullos turpis lucri cupidos, non ſine magno Fidelium ſcandalo, prædictas Cruces, & Coronas publice vendere, aut mercibus commutare auſu temerario non erubeſcere: Ideo ſtricte prohibuit, ne in poſterum, aut publice, aut ſecreto vendantur, aut quomodocumque commutentur; addita etiam declaratione, quod non tranſeant Perſonam illorum, quibus prima vice diſtribuuntur, & quod neque commodari, aut precario dari poſſint, & quod aliqua re ex prædictis deperdita pro ea ſubrogari altera non valeat; Quod, ſi ſecus fiat, prædictæ Cruces, & Coronæ careant Indulgentiis jam conceſſis. Cum etiam Sacræ Congregationi Indulgentiarum innotuerit, evulgatum fuiſſe alterum Summarium Indulgentiarum germanico pariter Idiomate conſcriptum abſque loco editionis, & nomine Impreſſoris, cujus initium latine redditum eſt: *Indulgentiæ, quæ Crucibus Caravacenſibus conceſſæ fuerunt a Romanis Pontificibus Pio V. Gregorio XV. & Clemente X. denuo confirmatæ ab Innocentio XII.* Et incipit: *Pro conſolatione Chriſtifidelium, & Sanctæ Crucis Amatorum*, in quo multæ Indulgentiæ penitus confictæ, apocryphæ, & falſæ deprehenſæ fuerunt, eadem Sacra Congregatio dicti Summarii impreſſionem, & uſum ſub iiſdem pœnis in indice librorum prohibitorum contentis interdixit. Quibus omnibus per me Secretarium Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio XIII. relatis die quarta menſis Junii, Sanctitas Sua ſententiam Sacræ Congregationis approbavit, & in omnibus executioni mandari juſſit. Datum Romæ die quinta ejuſdem menſis anni 1721.

L. Card. Picus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

65 Omnes Perſonæ trium Ordinum S. P. N. Franciſci poſſunt ſemel in vita, & in mortis articulo ex conceſſione Sixti IV. plenarie abſolvi per idoneum Confeſſarium de licentia ſuorum Superiorum eligendum, ab omnibus ſuis peccatis, & plenariam ſuorum peccatorum remiſſionem conſequi; Et hoc etiamſi ante factam eorumdem Ordinum Profeſſionem eos decedere contigerit. Caſarubios *in Compendio privilegiorum noſtrorum, & aliorum, verb. Abſolutio extraordinaria quoad Fratres, num.* 5. & 6. Et quoad Indulgentiam plenariam in articulo mortis habetur etiam ex conceſſione Pauli V. facta omnibus Regularibus Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex* §. 8. relata ſupra *art.* 4. *num.* 7. Et pro abſolvendis ſic conſtitutis in articulo mortis poteſt adhiberi hæc formula:

Confiteor Deo, &c. Miſereatur, &c.
Indulgentiam, &c.

Dominus Noſter Jeſus Chriſtus per merita ſuæ Sacratiſſimæ Paſſionis te abſolvat, & Gratiam ſuam tibi infundat. Et ego auctoritate ipſius, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Summorum Pontificum mihi in hac parte commiſſa, & tibi conceſſa, abſolvo te ab omni vinculo Excommunicationis majoris, vel minoris (Suſpenſionis) & Interdicti, ſi quod forte incurriſti, & diſpenſo tecum in omni Irregularitate ſi quam contraxiſti, & reſtituo te unioni, & participationi Fidelium, necnon Sacroſanctis Eccleſiæ Sacramentis. Item eadem auctoritate Ego abſolvo te ab omni tranſgreſſione Votorum, & Regulæ tui Ordinis, & Statutorum Papalium, Generalium, Provincialium, Cuſtodialium, Localium, & Synodalium quorumcumque. Item eadem auctoritate Ego abſolvo te ab omni Divino Officio male perſoluto, Horis indebite tranſpoſitis, vel omiſſis. Item eadem auctoritate Ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, quibus contra Deum, & Proximum fragilitate humana, Ignorantia, vel malitia deliquiſti, & ab omnibus pœnitentiis oblitis, ſeu etiam neglectis; concedens tibi remiſſionem, & Indulgentiam plenariam peccatorum tuorum confeſſorum, & etiam cunctorum, de quibus non recordaris, aut oblitus fuiſti in quantum Claves Eccleſiæ ſe extendunt. Item eadem auctoritate Ego abſolvo te a pœnis Purgatorii, quas pro peccatis commiſſis, & delictis in hoc mundo perpetratis meruiſti, reſtituendo te illi innocentiæ, in qua eras quando baptizatus fuiſti. In nomine ✠ Patris, & ✠ Filii, & ✠ Spiritus Sancti. Amen. Quod ſi hac vice non deceſſeris, reſervo tibi hanc Gratiam uſque ad extremum mortis tuæ articulum.

Hæc forma abſolvendi excerpta eſt ex Manipulo Fratrum Minorum Sancti P. Franciſci ſexta parte Pariſiis impreſſo anno 1582. & reimpreſſo Mediolani in Typographia Jo: Petri Cardi.

Item ex conceſſione Leonis X. poſſunt con- 66
ſequi

Digitized by Google

ſequi eamdem Plenariam abſolutionem, & Indulgentiam, ac inſuper Papalem Benedictionem quater in anno diebus, quibus maluerint; Caſarubios *l. c. n.* 7. *& ſeq.* Et traditur formula pro tali Abſolutione, & Benedictione.

Confiteor Deo &c. Miſereatur &c.
Indulgentiam &c.

Dominus noſter Jeſus Chriſtus per merita ſuæ Sacratiſſimæ Paſſionis vos abſolvat, & Gratiam ſuam vobis infundat. Et Ego auctoritate ipſius, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Summorum Pontificum Ordini noſtro, ac vobis conceſſa, & mihi in hac parte commiſſa abſolvo vos ab omni vinculo Excommunicationis majoris, vel minoris (Suſpenſionis) & Interdicti, ſi quod forte incurriſtis, & reſtituo vos unioni, & participationi Fidelium, necnon Sacroſanctis Eccleſiæ Sacramentis. Item eadem auctoritate abſolvo vos ab omni tranſgreſſione Votorum, & Regulæ, Conſtitutionum, Ordinationum, & Admonitionum Majorum noſtrorum, ab omnibus pœnitentiis oblitis ſeu etiam neglectis, & ab omnibus peccatis veſtris, quibus contra Deum, & Proximum fragilitate humana, ignorantia, vel malitia deliquiſtis; Concedens vobis remiſſionem, & Indulgentiam Plenariam omnium peccatorum veſtrorum confeſſorum, & etiam cunctorum, de quibus non recordamini, aut obliti fuiſtis, in quantum Claves Eccleſiæ ſe extendunt, & reſtituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuiſtis, & quomodo Sanctitas Domini noſtri N. Papæ faceret, ſi ipſemet in Confeſſione peccata veſtra auſcultaret; Ac eadem auctoritate Apoſtolica Benedictionem Papalem vobis impertior, In nomine ✠ Patris, & ✠ Filii, & Spiritus ✠ Sancti. Amen.

Injungitur deinde aliqua Pœnitentia.

Ite in pace, & Gratia Dei, & orate pro me.

67 Item ex conceſſione ejusdem Leonis X. poſſunt conſequi Plenariam Abſolutionem, & Indulgentiam in omnibus Solemnitatibus, ſeu Feſtis Domini Sabaoth, & Beatæ Mariæ Virginis, Omniumque Sanctorum, & Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Sancti Patris Franciſci, & Sanctæ Claræ, & per totam majorem hebdomadam; Caſarubios *loc. cit. num.* 8.
68 *& ſequent.* Ac inſuper in Feſto Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris; Caſarubios *loc. cit. n.* 10. Et traditur formula pro tali Abſolutione Plenaria.

Confiteor Deo &c. Miſereatur &c. Indulgentiam &c.

Dominus Noſter Jeſus Chriſtus per merita ſuæ Sacratiſſimæ Paſſionis vos abſolvat, & gratiam ſuam vobis infundat. Et Ego auctoritate ipſius, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Summorum Pontificum Ordini noſtro, ac vobis conceſſa, & mihi in hac parte commiſſa abſolvo vos ab omni vinculo Excommunicationis majoris, vel minoris (Suſpenſionis) & Interdicti, ſi quod forte incurriſtis, & reſtituo vos unioni, & participationi Fidelium, necnon Sacroſanctis Eccleſiæ Sacramentis. Item eadem auctoritate abſolvo vos ab omni tranſgreſſione Votorum, & Regulæ, Conſtitutionum, Ordinationum, & Admonitionum Majorum noſtrorum, ab omnibus Pœnitentiis oblitis, ſeu etiam neglectis, & ab omnibus peccatis veſtris, quibus contra Deum, & Proximum fragilitate humana, ignorantia, vel malitia deliquiſtis; Concedens vobis remiſſionem, & Indulgentiam Plenariam omnium peccatorum veſtrorum confeſſorum, & etiam cunctorum de quibus non recordamini, aut obliti fuiſtis, in quantum Claves Eccleſiæ ſe extendunt; & reſtituo vos illi innocentiæ, in qua eratis, quando baptizati fuiſtis. In nomine ✠ Patris, & ✠ Filii, & Spiritus ✠ Sancti. Amen.

Injungitur deinde aliqua Pœnitentia.

Ite in pace, & Gratia Dei, & orate pro me.

Advertendum tamen eſt, ut notat ipſe Ca- 69
ſarubios *loc. cit.* quod ſupradictæ Abſolutiones Plenariæ, & Indulgentiæ debent conſequi de conſenſu ſuorum Prælatorum, & Confeſſores electi, & ad id deputati debent eis aliquam ſalutarem Pœnitentiam injungere. Ac inſuper eſt advertendum, quod nunc licet ſubſiſtat Indultum quantum ad Abſolutionem Plenariam, & Benedictionem Papalem, videtur tamen revocatum quantum ad conſecutionem Indulgentiæ Plenariæ pro ſeipſis, per cit. Conſtitutionem Pauli V. incipient. *Romanus Pontifex*. Ad quod facit etiam Propoſitio 37. in ordine inter merito damnatas ab Alexand. VII. die 18. Martii 1666. ibi: *Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ*, contra aſſerentes dictas revocatas Indulgentias hodie eſſe revalidatas; Et ſolum videtur non eſſe revocatum tale Indultum quantum ad conſecutionem Indulgentiæ Plenariæ pro Animabus Purgatorii, quia, ut tradit clariſſimus, & eruditiſſimus Pater Viva *in Appendice Indulgentiarum* §. 1. *ſub num.* 6. *verſ. Illud certum eſt*, Paulus V. non revocavit Indulgentias pro Animabus Purgatorii Regularibus conceſſas, ut idem Pontifex 23. Februarii 1609. teſtatus eſt apud Gobat, Pellizar.

Quin-

Digitized by Google

Quintanadv. *dub.* 2. *n.* 1. & Dianam *part.* 4. *tractat.* 4. *reſol.* 20. Tum quia Fratres Minores, Clariſſæ, & Tertiarii poſſunt applicare per modum ſuffragii omnes Indulgentias, & opera meritoria Animabus Purgatorii, ex conceſſione Gregorii XV. per ſuum Breve ſub die 10. Novembris 1622. Et Leo X. jam die 3. Februarii 1517. conceſſerat ipſis Fratribus Minoribus, ut omnes omnino Indulgentias uſque ad id tempus conceſſas per modum ſuffragii applicare poſſent, ut habetur etiam *in Compendio Privilegiorum Societatis Jeſu* §. 7. uti teſtatur dictus Sapientiſſimus Pater Viva *loc. cit.* §. 3. *verſ. Plurimæ aliæ*, ubi ſubjungit, quod idem conceſſit Sixtus V. Chordigeris S. P. Noſtri Franciſci, in Conſtitut. incipient. *Divinæ caritatis* 7. *Maii* 1586. Vide *ſupra num.* 12. & *art.* 2. *num.* 28. & *art.* 4. *ſub num.* 8. & 11. & verb. *Prælatus Regularis a num.* 67. *ad* 69. ubi multa ad rem.

70 Omnes Perſonæ utriuſque ſexus trium Ordinum S. P. N. Franciſci in Clauſtris degentes Reverendiſſimo Patri Miniſtro Generali totius Ordinis immediate ſubjectæ poſſunt ſemel in die lucrari Indulgentiam per modum ſuffragii, & liberationem animæ cujuſcumque Chriſtifidelis a pœnis Purgatorii recitando tertiam partem Roſarii cum quinque Pater, & Ave, ac totidem Gloria Patri &c. juxta mentem Sanctitatis ſuæ ante Altare SS. Sacramenti, vel (ſi fuerint rationabiliter impeditæ) quocumque in loco ante aliquam Crucifixi, vel Deiparæ imaginem. Sic conceſſit noviſſime Benedictus XIII. ut patet ex ſequenti Reſcripto Romæ die 21. Decembris anni 1729. mihi, dum Miniſtrum Provincialem hujus Obſervantis Provinciæ Sancti Didaci, licet immerito, agerem, tranſmiſſo a Reverendiſſimo Patre Joſepho Maria ab Ebora, tunc Commiſſario Generali Curiæ, & anno 1738. Ex-Generali Totius Ordinis, & Regis Portugalliæ Miniſtro.

Rev. Adm. P. M. Obſerv.

Cum alias fel. rec. Paulus PP. Tertius indulſerit, ut qui Fratres Laici hujus Aracælitani Conventus ſemel in die pro anima cujuſcumque Chriſtifidelis in Purgatorio detenta recitarent unam Coronam Beatæ Mariæ Virginis ad Capellam, ſeu Altare privilegiatum S. Helenæ in hoc Templo Aracælitano exiſtens adinſtar Sacerdotum in eodem Altari celebrantium pro eadem anima Indulgentiam per modum ſuffragii, & a Purgatorii pœnis liberationem obtinerent: noviſſime ſupplicatum fuit Sanctiſſimo Domino N. Benedicto XIII. & ab ipſo impetratum, ut eodem privilegio frui poſſint ii pariter Sacerdotes, qui ad Altare SS. Sacramenti tertiam partem Roſarii cum quinque Pater, & Ave, ac totidem Gloria Patri recitabunt. Ceterum cum ejuſmodi conceſſio ad ſolos Fratres hujus Almi Conventus arctari videretur, cumque de theſauro hujus Indulgentiæ, ſeu Privilegii Fratres omnes ubique Terrarum participare vehementiſſime cuperem, ſupplicem libellum porrexi Sanctitati Suæ, quatenus ſuper hac re mentem ſuam declarare, dictumque Privilegium extendere dignaretur *ad omnes omnino perſonas utriuſque ſexus trium Ordinum Sancti P. N. Franciſci in Clauſtris degentes, & Reverendiſſimo P. Miniſtro Generali totius Ordinis immediate ſubjectas*, quæ tertiam partem Roſarii, ut præfertur, ac præterea quinque Pater, & Ave, cum totidem Gloria Patri juxta mentem Sanctitatis Suæ ante aram, in qua Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum aſſervatur, vel (ſi fuerint rationabiliter impeditæ) quocumque in loco ante aliquam Crucifixi, vel Deiparæ imaginem recitarent, cui quidem ſupplicationi Sanctiſſimus Pater pro ſua erga Ordinem Seraphicum, ejuſque Alumnos Clementiſſima voluntate per Reſcriptum Eminentiſſimi Domini Nicolai Mariæ Cardinalis Lercati a Secretis Status Sanctitatis Suæ ſub die nona Decembris hujus Anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi noni etiam annuere dignatus eſt. Hanc proinde conceſſionem redigi curabo in ſeriem Indulgentiarum Ordinis, de quibus a Sancta Sede ſpecialis Bulla in proximo emanabit: verumtamen omittere non potui, quin eam actutum indicarem Paternitati Tuæ adm. Reverendæ, ut religioſiſſima pietas, quæ in Provincia tibi ſubdita maxime floret, ſingularem hunc dignationis Apoſtolicæ fructum ſtatim percipiat, & animabus in Purgatorio lugentibus tam inſigne ſuffragium nullatenus retardetur; eamdemque ſolicitudinem meam Paternitati Tuæ adm. Rev. animi ad Officia paratiſſimi teſtem exhibeo.

Romæ ex Aracæli 21. Decemb. 1729.

Paternitatis Tuæ Adm. Rev.

Promptiſſimus ex animo Servus
Fr. Joſeph Maria ab Ebora
Commiſſarius Generalis Curiæ.

Omnes tres Ordines a S. P. N. Franciſco 71 inſtituti ultra ſupra recenſitas, & alias Indulgentias ſibi ſpecialiter a Sede Apoſtolica conceſſas, gaudent etiam Indulgentiis aliis Regularibus conceſſis ex communicatione cum ipſis ſibi

Digitized by Google

ſibi conceſſa a variis Summis Pontificibus, ſcilicet Sixto IV. Julio II. Leone X. & expreſſe a Clemente VII. die 30. Maii 1525. Conſtit. incip. *Cum fructus uberes*, quæ Bulla fuit confirmata a Paulo IV. Pio IV. S. Pio V. Gregorio XIII. Siſto V. & aliis, ſpecialiter a Clemente VIII. die 20. Decembris 1595. Conſtitut. incip. *Ratio Paſtoralis Officii*, & noviſſime a Benedicto XIII. die 10. Decembris 1725. Conſtitut. incip. *Paterna Sedis Apoſtolicæ*, in qua referuntur plures alii Summi Pontifices, qui ſimiles ei fecerunt conceſſiones, & ab eodem Benedicto XIII. quinto Nonas Aprilis 1727. Conſtitut. incip. *Summæ decet*, ubi plurimæ aliorum Summorum Pontificum referuntur Conſtitutiones ſimiles gratias, & Indulgentias eis concedentes.

72 Ceteri etiam alii Regulares gaudent, nedum Indulgentiis ſibi a variis Summis Pontificibus ſpecialiter conceſſis, ut videre eſt in ſuis reſpective Privilegiorum Compendiis, ſed etiam per viam Communicationis gaudent Indulgentiis noſtrorum trium Ordinum Seraphici Patris Franciſci, & quorumcumque aliorum, ut patet apud Caſarubios *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium verb. Communicatio Privilegiorum*, & in aliis reſpective aliorum Compendiis, & ſic Certa, & Communiſſima tum Canoniſtarum, tum Theologorum.

73 Communicatio autem Indulgentiarum inter Regulares ſic debet intelligi. Primo, quod Indulgentias omnes conceſſas Eccleſiis unius ex Ordinibus Regularibus lucrari poteſt in Eccleſia ſui Ordinis quivis alius Regularis, niſi obſtet aliqua ſpecialiſſima ratio. Non tamen poteſt idcirco quilibet Sæcularis eaſdem lucrifacere in qualibet Eccleſia alterius Ordinis. Sic deſumitur ex declaratione facta a Leone X. in Conſtitut. incip. *Dudum per Nos*, ubi, cum dixiſſet *illos plus ſapere, quam oportet*, qui ex eo, quod Indulgentiæ Templis unius Ordinis Mendicantium impertitæ, eſſent communicatæ Templis aliorum Ordinum Mendicantium, inferebant, Sæculares poſſe in Eccleſiis Prædicatorum, Minorum &c. obtinere Indulgentiam, quam prædeceſſores ejus elargiti erant viſitantibus Eccleſiam B. Mariæ Virginis de populo de Urbe ad Auguſtinianos Eremitas ſpectantem: *Attendentes*, inquit, *quod Indulgentia, intuitu Religionis conceſſa, ad Sæculares extendi non debet, volentes mentem prædeceſſorum noſtrorum, & noſtram declarare, volumus, & auctoritate Apoſtolica declaramus, quod univerſi, & ſinguli dictorum Ordinum Fratres, & Moniales &c. prædictis Indulgentiis gaudeant, perinde ac, ſi ipſi dictam Domum B. Mariæ de populo perſonaliter viſitarent; quodque vigore prædictarum Litterarum ſæculares Indulgentiis hujuſmodi gaudere non poſſint*; Sic Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 27. *num.* 565. Quintanadvenas *in Appendice ſua ad ſingularia tract.* 4. *dub.* 14.

74 Hæc tamen Indulgentiarum communicatio non debet extendi ad Indulgentias conceſſas pro ſingularibus Feſtivitatibus hujus, aut illius Ordinis; unde licet Indulgentia Portiunculæ ſit extenſa ad omnes Eccleſias trium Ordinum S. P. N. Franciſci, non tamen cenſetur extenſa ad Eccleſias aliorum Ordinum; Gobat *loc. cit. num.* 550. ubi dicit ſic ex Caſarubio notari *in compendio privilegiorum ſuæ undequaque digniſſimæ Societatis, verb. Indulgentiæ* §. 12. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decret. tit.* 33. §. 3. *num.* 61. Kazenberger *loc. cit. num.* 85. Quintanadvenas *loc. cit. dub.* 8. Peyrin. Lezana, & alii. Quapropter Lezana *verb. Indulgentia num.* 8. cenſet prædictum Communicationis privilegium intelligendum eſſe ſolum de Indulgentiis, quæ in genere conceſſæ ſunt Eccleſiis Regularium, non autem de illis, quæ ſpecialiter pro aliqua Eccleſia in particulari datæ ſunt; Sic etiam Kazenberger *l. cit. n.* 85. Gobat *loc. cit. num.* 1550. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 72. ubi dicit, idipſum aſſerendum eſſe de privilegiis, quæ conceſſa fuerunt ob aliquam ſpecialem rationem, ut quando Indulgentia conceſſa eſt uni loco ſpeciali, quia ibi eſt Imago v. g. Virginis Mariæ cum magna veneratione fidelium, nam hæc eſt ſpecialis ratio illius loci, qua alia loca carent. Idem pariter aſſerendum de Altaribus privilegiatis ob ſpecialem rationem talis Altaris. Idem etiam dicendum de Indulgentiis in honorem alicujus Sancti conceſſis Eccleſiis, per tot, vel tot annos, nam hæ non communicantur aliis Regularibus; Antonius de Spiritu Sancto *in director. Regular. tract.* 1. *diſp.* 1. *ſect.* 3. *n.* 4. Donatus *part.* 1. *tom.* 1. *tract.* 7. *quæſt.* 14. & 15. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 16. Kazenberger *loc. cit. num.* 85. & ipſo teſte, alii communiter; *arg. cap. Cum Capella* 16. *de privilegiis*, ubi dicitur, quod conceſſum uni Eccleſiæ, vel Provinciæ, ſeu loco, nequit trahi ad aliam Eccleſiam, ſeu Provinciam, vel locum.

75 Secundo prædictum communicationis privilegium intelligendum eſt, quod omnes Indulgentiæ conceſſæ immediate, & directe Religioſis, vel eorum oblatis, Parentibus, Cognatis, Procuratoribus, Benefactoribus, Servato-

ribus,

Digitized by Google

ribus, & ſimilibus perſonis ad aliquem Ordinem ſpectantibus, iotelligantur conceſſæ etiam omnibus aliis ſimilibus Religioſis, & perſonis ad alios Ordines ſpectautibus. Sic declaravit, & conceſſit Julius II. die 1. Junii 1509. Prædicatoribus, & Fratribus Minoribus per ſequentem Conſtitutionem.

Venerabilibus Fratribus Salamantino, Pacen. & Corduben. Epiſcopis, & eorum Cuilibet.

JULIUS PAPA II. &c.

Alias ad ſupplicationem Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Ferdinandi Regis &c. & infra, quodque in prædicta privilegiorum, gratiarum, & Indultorum præfatorum Communicatione, tam univerſaliter per Prædeceſſores noſtros toti Ordini Minorum, quam etiam per Nos particulariter prædictorum Regnorum Fratribus facta, ea, quæ ad Abſolutionem, Generalem, ſeu Magiſtrum Ordinis Prædicatorum ſpectant ,, ad Miniſtrum, vel ,, Vicarium Generalem Fratrum Minorum pertineant, & ea, quæ ad Priores Conventuales, ideſt Prælatos ſingularum Domorum ,, Ordinis Prædicatorum, & eorum Vicarios, ,, ſimiliter ſpectent ad Guardianos, & eorum ,, Vicarios Ordinis Minorum, & ea, quæ ad ,, Priores, ſeu Vicarios, vel Sub-Priores Vicarios, ideſt Prælatos, qui medii ſunt, quocunque nomine cenſeantur, & vocentur, inter d. Generalem, ſeu Magiſtrum Ordinis, ,, & Priores Conventuales, eorumque Vicarios ,, ſimili modo ſpectent ad Miniſtros, & Vicarios Provinciales, ac Cuſtodes, qui etiam ,, medii ſunt inter Miniſtrum, & Vicarium ,, Generalem & Guardianos, eorumque Vicarios ſimiliter pertineant, & ſicut de poteſtate Prælatorum, ſcilicet de Prælatis ad ,, Prælatos dictum eſt, ita de Congregationibus unius ad Congregationem alterius Ordinis, & de Fratribus privatis, ideſt ſine ,, Prælatura ad Fratres privatos, & de Feſtivitatibus ad Feſtivitates, in his caſibus, ,, in quibus, Congregationibus, vel Fratribus privatis, aut Feſtivitatibus unius Ordinis aliquid conceditur, Congregationibus, ,, Fratribus privatis, aut Feſtivitatibus alterius Ordinis, nunc, & pro tempore reſpective conceſſa intelligantur. Ita quod ea, ,, quæ in honore Sanctorum Dominici, Petri ,, Martyris, Thomæ de Aquioo, Catharinæ ,, de Seois Fratribus, vel locis Prædicatorum ,, ſunt conceſſa, omnia illa Fratribus Mino- ,, ribus præfatis, eorumque locis in Feſtivitatibus Sanctorum Franciſci, Antonii, Ludovici, Bernardini, Bonaventuræ, quinque ,, Martyrum dicti Ordinis, qui apud Marochium Martyrii Coronam adepti ſunt, S. ,, Claræ, & in aliis Feſtivitatibus dicti Ordinis Minorum, licet ſint in majori numero, quam Feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum, ſint, & intelligantur conceſſa ,, ad tollendam quamcumque hæſitationem, ,, & inde forte ortum ſcrupulum, auctoritate, & tenore præfatis declaramus.

,, Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die prima Junii 1509. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Unde ut vides, hæc privilegiorum, & In- 76
dulgentiarum communicatio non debet eſſe identica materialis, ſed analoga formalis, hoc eſt, ſimilis, & fere eadem ſecundum quamdam proportionem, & ſtatus decentiam; Ita ut, totum id, quod eſt conceſſum Generali Prædicatorum pro ſuo Ordine, cenſeatur etiam conceſſum Generali Minorum pro ſuo, & quibuſvis aliis Generalibus pro ſuis reſpective Ordinibus; & totum id, quod eſt conceſſum Provincialibus Prædicatorum pro ſuis Provinciis, cenſeatur conceſſum Provincialibus Minorum, & aliorum Regularium pro ſuis reſpective Provinciis; & totum id, quod eſt conceſſum Priori Prædicatorum pro ſuo Prioratu, cenſeatur conceſſum Guardiano Minorum pro ſuo Guardianatu, & Superiori locali cujuslibet alterius Religionis pro ſuo locali Superioratu; & totum id, quod eſt conceſſum Religioſis ſubditis in, & pro ſuo Ordine Prædicatorum, cenſeatur conceſſum Religioſis ſubditis in, & pro ſuo Ordine Minorum, & ſic de omnibus aliis. Et ita pariter eſt diſcurrendum de Feſtivitatibus ad Feſtivitates, & de Indulgentiis ad Indulgentias. Ita ut Feſtivitates ſint reſpective pares in honore, & Dignitate in quolibet Ordine, & quemadmodum Laicus viſitans noſtras Eccleſias tempore Feſtivitatum noſtrorum Sanctorum conſequitur Idulgentiam noſtris Eccleſiis conceſſam pro tali, vel tali Feſtivitate noſtri alicujus Sancti; ita a pari Laicus viſitans Eccleſias aliorum Regularium tempore Feſtivitatum ſuorum reſpective Sanctorum conſequatur Indulgentiam conceſſam pro tali, vel tali Feſtivitate ſui alicujus reſpective Sancti. Sic etiam, ſicuti Novitius ſuſcipiens habitum noſtræ Religionis multa conſequitur beneficia, & Indulgentias lucratur; Ita quilibet Novitius ſuſcipiens habitum cujuſcumque alterius Ordi- nis,

nis , vel Religionis ; & ſic proportionaliter eſt diſcurrendum de aliis Indulgentiis , cum in generali communicatione veniant ſolum illæ , quæ ſunt communes , & in genere Ordinibus Regularibus conceſſæ , non autem illæ , quæ ſunt propriæ , & ſpecificæ , nec eæ , quæ raro conceduntur , & quæ quis veriſimiliter interrogatus , non eſſet in ſpecie conceſſurus ; *arg. cap. In generali* 81. *de regul. Juris in* 6. *cap. Cum Capella* 16. *de privilegiis* , *&* *cap. Si propter* , *X. de Reſcriptis in* 6. Et ſic tenent Donatus *in praxi rerum Regular. tom.* 1. *part.* 1. *tract.* 7. *quæſt.* 14. *&* 15. cum multis ibi citatis ; Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 26. *numer.* 17. Kazenberger *loc. citat. num.* 85. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decret. tit.* 33. §. 3. *num.* 61. *&* 62. Lezana *loc. cit. num.* 8. Quintanadvenas *in Appendice ad ſua ſingularia* , *tract.* 4. *dub.* 9. Gobat *loc. cit. n.* 550. Habſenſis *Summul. qq. Select. verb. Privilegium num.* 412. & alii paſſim ; & ſic ſervat praxis ; qua in dies videmus Sæculares pro lucrandis Indulgentiis in aliquibus Sanctorum Regularium Feſtivitatibus conceſſis , pergere ad illas Regularium Eccleſias , pro quibus Indulgentiæ ſunt ſpecifice conceſſæ , & non ad Eccleſias aliorum Regularium : Aliter enim Eccleſiis , quibus expreſſe Indulgentiæ conceduntur , minueretur devotio ; & ipſæ vileſcerent Indulgentiæ , ut notant Peyrinus , Lezana , Matthæucci , & alii .

77 Fratribus Minoribus de Obſervantia vacantibus Exercitiis Spiritualibus per Octiduum conceſſa eſt Indulgentia Plenaria ab Alexandro VII. Conſtit. incip. *Cum ſicut* . Vide ſupra *art.* 4. *n.* 9.

78 Aſſertur noviſſimum Privilegium pro Miſſis celebratis pro Animabus Fratrum , & Monialium Ordinis Minorum .

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

CUM , ſicut dilectus filius modernus Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum Nobis nuper exponi fecit , per Conſtitutiones Ordinis hujuſmodi auctoritate Apoſtolica confirmatas in cujuſcumque Presbyteri , vel Clerici , aut Laici de Obſervantia ſupradicta , quam Reformatorum , Excalcearorum , Recollectorum , & Tertiariorum , ac Monialium Monaſteriorum Ordinis , & Reformationum hujuſmodi ſub juriſdictione , cura , regimine , & gubernio dilecti etiam filii Miniſtri Generalis totius Ordinis hujuſmodi exiſtentium obitus , vel alio diebus aliquas Miſſas unuſquiſque Frater dictorum Ordinis , & Reformationum in ſacro Presbyteratus Ordine conſtitutus celebrare debeat , ideoque Procurator Generalis Miſſas hujuſmodi cœleſtium munerum , quorum diſpenſationem fidei noſtræ credidit Altiſſimus elargitione a Nobis condecorari plurimum deſideret . Nos piis ejuſdem Procuratoris Generalis votis hac in re , quantum cum Domino poſſumus , favorabiliter annuere volentes ; eumque a quibuſvis Excommunicationis , Suſpenſionis , & Interdicti , aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis , cenſuris , & pœnis a jure , vel ab homine quavis occaſione , vel cauſa latis , ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium duntaxat conſeq. harum ſerie abſolventes , & abſolutum fore cenſentes , ſupplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati , ut quandocumque Sacerdos aliquis Ordinis , & Reformationum prædictarum Miſſam , vel in die obitus præfatorum Presbyterorum , ac Clericorum , & Laicorum , nec non etiam Monialium Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia ; ac Reformationum hujuſmodi ſub regimine , & gubernio præfati Miniſtri Generalis exiſtentium , ac quoad Moniales in earum reſpective Eccleſiis Sacerdos quoque quilibet Sæcularis , vel alterius Ordinis Regularis , vel in alio die ad quodcumque Altare Eccleſiarum dictorum Ordinis , & Reformationum tam hactenus erectarum , quam in poſterum erigendarum pro illorum , & illarum Anima , quæ Deo in caritate conjuncta ab hac luce migraverit , celebrabit , Miſſa hujuſmodi animæ pro qua celebrabitur perinde ſuffragetur , ac ſi ad Altare privilegiatum celebrata fuiſſet auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus , & Indulgemus . Non obſtante , quatenus opus ſit , noſtra , & Cancellariæ Apoſtolicæ Regula de non concedendis Indulgentiis ad inſtar , aliiſque Conſtitutionibus , & Ordinationibus Apoſtolicis , ceteriſque contrariis quibuſcumque ; Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris . Volumus autem , ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis etiam impreſſis , manu , & ſigillo Procuratoris Generalis Ordinis prædicti pro tempore exiſtentis munitis , eadem prorſus fides ubique Locorum adhibeatur , quæ præſentibus ipſis adhiberetur , ſi forent exhibitæ , vel oſtenſæ .

Datum Romæ apud S. Mar. Major. ſub Annulo Piſcatoris die XXIV. Martii MDCCXLI. Pontificatus Noſtri Anno Primo .

Indulgentia plenaria perpetua in Feſto Sa- 79
cro-

Digitized by Google

crorum ſtigmatum S. P. N. Franciſci pro omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui aliquam Eccleſiam tam Fratrum, quam Monialium noſtro Miniſtro Generali immediate ſubjectarum devote viſitaverint, ibique pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione pias ad Deum preces effuderint, conceſſa eſt a Clemente XII. die 30. Auguſti 1734. Conſtitut. incip. *Cœleſtium munerum*.

80 Reſcriptum ſan. mem. Benedicti XIV. quo viſitantibus Eccleſias Fratrum Minor. diebus feſtis S. Ludovici Regis F. & S. Eliſabeth Reginæ H. plenaria Indulgentia conceditur.

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

INjunctæ Nobis Divinitus Apoſtolicæ Servitutis ratio poſtulat, ut Cœleſtium munerum theſauros diſpenſationi noſtræ a Domino creditos fideliter erogemus, cum id ad augendam in terris Sanctorum cum Chriſto in Cœlis regnantium venerationem, excitandamque, & fovendam erga illos Fidelium devotionem, & animarum ſalutem procurandam ſperamus in Domino profuturum. Supplicationibus itaque dilecti Filii Caroli Mariæ a Peruſio Commiſſarii Generalis Curiæ Ord. Fratrum Min. S. Franciſci de Obſerv. nuncupator. nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui aliquam ex Eccleſiis Fratrum dicti Ord. tam hactenus erectis, quam in poſterum quandocumque erigendis, & ubicumque locorum exiſtentibus in S. Ludovici Francorum Regis, ac S. Eliſabeth Reginæ Hungariæ natæ Feſtis diebus a primis Veſp. uſque ad occaſum ſolis dierum hujuſmodi ſingulis annis devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac S. M. Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die præfatorum id egerint, Plenariam; Monialibus vero ſupradicti Ordin. ſub cura, regimine, & adminiſtratione Fratrum præfatorum exiſtentibus, & aliis in eorum quolibet Monaſterio nunc, & pro tempore degentibus vere pariter pœnitentibus, & confeſſis ac Sacra Commun. refectis, quæ ſuam reſpective Eccleſiam in ſuprad. diebus viſitaverint, &, ut præfertur, ut ſupra oraverint, Plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die 17. Maii 1755. Pontificatus Noſtri anno decimoquinto.

Breve alterum SS. D. N. Benedicti Papæ XIV. Quo plura Reſcripta Sanctitatis Suæ in favorem Ordinis Minorum S. P. Franciſci confirmantur. 81

BENEDICTUS PAPA XIV. &c.

COEleſtium munerum theſauros, quorum diſpenſationem tenuitati noſtræ credidit Altiſſimus, liberaliori manu elargiri non dubitamus ad levamen, & ſolatium animarum Chriſtifidelium, quæ ex hac vita migrantes in caritate Deo conjunctæ in Purgatorio detinentur, ut quantocius ad ſempiternam beatæ felicitatis ſtationem in Cœlis perducantur. Sane Nobis alias humiliter oblati fuerunt ſupplices libelli tenorum ſequentium; ac primus quidem.

Beatiſſime Pater.

Frater Raphael a Lugagnano Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci Miniſter Generalis ad pedes S. V. humillime provolutus exponit, qualiter ſan. mem. Benedict. XIII. ſub die 14. Decembris 1725. dignatus fuit omnia Altaria privilegiata quotidiana variis Eccleſiis dicti Ordinis in perpetuum jam conceſſa approbare, & confirmare; Iis ejuſdem Ordinis Eccleſiis, quæ tali privilegio quotidiano in perpetuum non gaudebant, conceſſit illud, ſed proportionate ad Miſſarum numerum, quæ in eis celebrantur: Pro quatuor Feriis iis, in quibus viginti; pro tribus, in quibus quindecim, & ſic gradatim*. Cum autem, Beatiſſime Pater, comprobaverit experientia, hoc minime ſufficere ad ſatisfaciendum Populorum devotioni, & ex alia parte variæ quotidiæ inſurgant difficultates ex eo, quod non ſemper idem Miſſarum numerus in dictis Eccleſiis celebretur, nec celebrari valeat; Ideo enixe S. V. ſupplicat Orator, ut prævia revocatione privilegii Altarium pro determinatis hebdomadæ feriis, ut ſupra, per San. Mem. Benedictum XIII. conceſſi, dignetur cuilibet Eccleſiæ Fratrum Oratoris juriſdictioni ſubjectæ Altari privilegiato quotidiano perpetuo non decoratæ unum concedere ab Ordi-

Digitized by Google

nariis locorum ſemel deſignandum , & hoc per reſcriptum , ſeu aliter , ut S. V. beneviſum fuerit, ut Deus &c.

Ex Audientia Sanctiſs. die 17. Decemb. 1748. Sanctiſſimus benigne annuit pro gratia juxta petita , pro Miſſis tamen , quæ a Fratribus Minorum S. Franciſci in Altaribus per Ordinarios reſpective deſignandis celebrabuntur , & voluit etiam gratiam hujuſmodi per hoc præſens reſcriptum perinde valere , ac ſi per Apoſtolicas Litteras in forma Brevis ſolitis omnibus muniti clauſulis expedita fuiſſet . Joſeph Levizzani Secretarius . Alter vero

Beatiſſime Pater.

Frater Carolus Maria Peruſinus Commiſſarius Generalis Curiæ Ordinis Minorum de Obſervantia Orator obſequentiſſimus ad pedes Sanctitatis Veſtræ humiliter provolutus , omni cum animi demiſſione exponit , qualiter ſan. mem. Benedict. XIII. ſub die 24. Aprilis anni 1725. indulſit omnibus Fratribus infirmis , ſenibus , & imbecillibus Ordinis Minorum Capuccinorum, qui propterea ſemper in valetudinario diverſantur, in ejuſque Oratorio Sacrum faciunt, ſuaſque ad Deum preces effundunt, ut in eodem Oratorio, ſeu Sacello lucrari poſſint ſingulas Indulgentias, quæ in poſterum a Summis Pontificibus ſuis pro tempore ſucceſſoribus Eccleſiis totius Ordinis concederentur. Hinc Orator humillimus ſumma fretus S. V. caritate, & clementia, qua Ordinem ſuum proſequitur, ſupplicat, ut eamdem gratiam impertiri dignetur Fratribus, & Monialibus Juriſdictioni Miniſtri Generalis totius Ordinis Minorum ſubjectis, qui, aut quæ ſenes, infirmi, aut imbecilles in valetudinario diverſantur, nec Eccleſiam adeunt, ſed in interno Oratorio, aut Sacello preces ſuas ad Deum effundere ſolent, quoad indulgentias hactenus conceſſas, & in poſterum a Summis Pontificibus concedendas Eccleſiis ejuſdem Ordinis: Pro qua gratia &c.

Ex Audientia Sanctiſſimi die 11. Septembris 1755. Sanctiſſimus petitis annuendo pro gratia benigne conceſſit, ut Fratres, ac Moniales Miniſtri Generalis Ordinis Minorum Obſervantium juriſdictioni ſubjecti, qui ex intraſcriptis cauſis ſenectutis, infirmitatis, ac imbecillitatis in valetudinariis diverſantur, viſitato Oratorio, aut Sacello in eodem valetudinario exiſtente Indulgentias, de quibus in precibus, lucrari poſſint, & valeant, ac ſi Eccleſias ejuſdem Ordinis viſitarent; reliquis expletis juxta præſcriptum explendis . J. C. Boſchi Secretarius. Tertius tandem.

Beatiſſime Pater.

Frater Carolus Maria Peruſinus Commiſſarius Generalis Curiæ Ordinis Minorum de Obſervantia ad pedes S. V. humillime provolutus exponit, qualiter cum P. Raphael a Lugagnano præteritus Miniſter Generalis Ordinis S. V. ſupplicaverit pro Altari privilegiato quotidiano perpetuo in qualibet Eccleſia Fratrum ejus juriſdictioni ſubjecta, S. V. clementer pro gratia indulſit, prodiitque reſcriptum: = Ex Audientia Sanctiſſimi die 17. Decembris 1748. = Sanctiſſimus benigne annuit pro gratia juxta petita pro Miſſis tamen, quæ a Fratribus Minoribus Sancti Franciſci in Altaribus per Ordinarios reſpective deſignandis celebrabuntur; Et voluit etiam gratiam hujuſmodi per hoc præſens reſcriptum perinde valere, ac ſi per Apoſtolicas Litteras in forma Brevis ſolitis omnibus muniti clauſulis expedita fuiſſet. Joſeph Levizzani Secretarius.

Nunc vero Orator obſequentiſſimus, cum non videat in eodem indulto comprehenſas quoque Eccleſias Sanctimonialium ejuſdem Miniſtri Generalis juriſdictioni ſubjectas, & aliunde ſciat orta eſſe hac de re dubia inter fratres, omni cum animi demiſſione ſupplicat, ut ſua paterna clementia dignetur S. V. declarare etiam antedictas Monialium Eccleſias in relato Indulto eſſe comprehenſas. Cum porro Fratres ſenes, infirmi, aut imbecilles ejuſdem Miniſtri Generalis juriſdictioni ſubjecti hac gratia gaudere non poſſint, ut qui ſemper in valetudinario diverſantur, in ejuſque Oratorio Sacrum dumtaxat faciunt; hinc idem Orator omni cum animi demiſſione ſupplicat S. V. ut dignetur declarare Altare privilegiatum quotidianum perpetuum illud memorati Oratorii, ſeu Sacelli Valetudinarii pro iiſdem tantum fratribus. Pro quibus gratiis &c.

Ex Audientia Sanctiſſimi die 22. Septembr. 1755. Sanctiſſimus, petitis benigne annuendo, gratiam Altaris privilegiati, de qua in precibus, etiam ad Eccleſias Monialium Miniſtro Generali Ordinis Minorum Obſervantium juriſdictioni ſubjectarum benigne extendit, pro Miſſis tamen prædictis in Eccleſiis a Fratribus ejuſdem Ordinis Minorum celebrandis, forma enunciati reſcripti Sanctitatis ſuæ in reliquis obſervata; Idemque Privilegium Altaribus in Oratoriis valetudinariorum reſpecti-

Digitized by Google

ſtive exiſtent. pro Religioſis ſenibus, infirmis, atque imbecillibus inibi celebrantibus clementiſſime juxta petita conceſſit. J. C. Boſchi Secretarius.

Quoniam autem memoratus dilectus Filius Carolus Maria Peruſinus Commiſſarius Generalis Ordinis Minorum de Obſervantia Nobis nuper humillime ſupplicari fecit, ut hujuſmodi præinſertos ſupplices libellos, & præinſerta noſtra reſcripta, quo firmius in perpetuum ſubſiſtant, & ſerventur exactius, per Apoſtolicas in forma Brevis Litteras confirmare de benignitate Apoſtolica dignaremur: Ea propter Nos, qui ipſum Carolum Mariam Peruſinum Commiſſarium Generalem plurimi facimus, & indytum Fratrum Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci Inſtitutum novis Apoſtolicæ benignitatis, poteſtatiſque teſtimoniis amplius decorare cupimus, tenore præſentium Apoſtolica auctoritate confirmamus, & quatenus opus ſit, omnia, & ſingula in eiſdem reſcriptis contenta, & conceſſa, iterum concedimus, & perpetuo Apoſtolicæ firmitatis robore munimus.

Decernentes eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, & illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, pleniſſime ſuffragari: ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper bis a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus, &c.

Volumus autem, &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 21. Januarii 1756. Pontificatus Noſtri Anno decimoſexto.

82 Alterum Reſcriptum Noviſſimum ejuſdem Pontificis, quo plenaria Indulgentia conceditur iiſdem O. M. Fratribus, & Monialibus, infraſcripta pia exercitia peragentibus, ut ſequitur.

Alla Santità di Noſtro Signore Papa Benedetto XIV.

Per F. Clemente di Palermo Miniſtro Generale de' Minori.

BEATISSIMO PADRE.

FRa Clemente di Palermo Miniſtro Generale dell'Ordine de' Minori proſtrato umilmente al bacio de' Voſtri Santiſſimi piedi eſpone, come da molti Religioſi del ſuo Ordine viene continuamente, e con premuroſe iſtanze richieſto della Facoltà di viſitare i Luoghi Santi di Roma, di Loreto, del Monte d'Alverna, d'Aſſiſi, e di Varallo, di manierachè non accordandoſi loro la ricercata licenza per impedire il vagare de' Frati, o per altri giuſti motivi; replicano eſſi le iſtanze, interponendovi anco degli impegni, e riducendo ſpeſſe volte il Superiore in anguſtie. Deſiderando pertanto l'Oratore impedire per quanto può ſimili inconvenienti con qualche compenſo, per cui e guadagnaſſero per una parte i Teſori delle Sagre Indulgenze anneſſe alla viſita de' riferiti Santuarj; nè ſi diſcoſtaſſero per l'altra da' Conventi di loro Collocazione; Supplica divotamente la Somma Clemenza di Voſtra Santità della Grazia, che tutti i Religioſi dell'uno, e dell'altro ſeſſo, ſoggetti alla ſua Ubbidienza poteſſero far acquiſto delle ſuddette Indulgenze con qualche divoto Pellegrinaggio pe' reſpettivi Chioſtri, e ſucceſſiva Viſita delle proprie Chieſe, cioè: Per le Sette Chieſe di Roma girando pel Chioſtro ſette volte, e viſitando in fine il SS. Sagramento: Pel Santuario di Loreto con tre giri pel Chioſtro, ed una viſita all' Altare, o Immagine della Beatiſſima Vergine: Con ſimili tre giri, e viſita all'Altare, o Immagine del SS. Crociſiſſo pel Sagro Monte di Varallo; E finalmente con tre conſimili giri, e viſita all'Altare, o Immagine del P. San Franceſco per li Santuarj d'Aſſiſi, e dell'Alverna; pregando ſempre in detti giri, o Pellegrinaggi, e reſpettive Sagre Viſite per l'Eſaltazione della Santa Madre Chieſa, eſtirpazione dell'Ereſie, Conſervazione del Sommo Pontefice, e per la Pace, e Concordia de' Principi Criſtiani; che della Grazia ec.

Ex Audientia Sanctiſſimi die 28. Aprilis 1758.

Sanctiſſimus attentis expoſitis Miniſtri Generalis Oratoris precibus annuendo, omnibus, & ſingulis Religioſis, Viris, atque Mu-

Digitized by Google

lieribus Ordinis Sancti Franciſci , eidem Miniſtro Generali ſubjectis, unumquodque ex inſtroſcriptis piis Exercitiis devote peragentibus, ſemel in anno , eo nimirum reſpective die , quo præmiſſa Sacramentali Confeſſione , ſumptaque Sanctiſſima Sacramentum Euchariſtia , & pias ad Deum preces , ut in Supplici libello enunciatur , fundendo , hujuſmodi exercitium peregerint , plenariam omnium peccatorum Indulgentiam , in forma Eccleſiæ conſueta , benigne conceſſit .

Loco ✠ Sigilli .

J. C. Boſchi Secr.

83 * Reſcriptum noviſſimum Clementis XIII. quo Indulgentia plenaria conceditur viſitantibus aliquam Eccleſiam Fratrum Minorum RR. die 27. Novembris , qua Feſtum omnium Sanctorum ejuſdem Ordinis celebratur.

Ex Audientia SS. die 16. Sept. 1765.

Ad humillimas preces F. Franciſci Antonii a Feltria Vice-Procuratoris Generalis Min. Obſerv. Reform. S. Franciſci : SS. D. N. Clemens Pp. XIII. omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus , confeſſis , ac Sacra Communione refectis , qui aliquam Eccleſiam prædicti Ordinis die vigeſima ſeptima Novembris , in qua Omnium Sanctorum ejuſdem Ordinis Feſtum celebratur , a primis Veſperis uſque ad occaſum Solis diei hujuſmodi ſingulis annis devote viſitaverint , ibique , juxta mentem Sanctitatis ſuæ pie oraverint , Indulgentiam plenariam benigne conceſſit . Voluitque Sanctitas ſua hanc gratiam perpetuis futuris temporibus fore valituram abſque ulla Brevis expeditione .

Datum Romæ ex Secretaria ſacr. Congreg. Indulgentiarum , die , & anno præfatæ Audientiæ .

N. Card. Antonellus .

Loco ✠ Sigilli .

S. Borgia Sac. Congr. Indulg. Secr.

Articulus VI.

Indulgentia quo ad ea, quæ concernunt varias Indulgentias conceſſas omnibus Chriſtifidelibus .

1 Alios ſalutantes dicendo ſuo vulgari , ſeu latino ſermone *Laudetur Jeſus Chriſtus* ; & reſpondentes *In ſæcula* , vel *Amen* , aut *Semper* , lucrantur quinquaginta dies Indulgentiæ . Sixtus V. Conſtitutione incipiente *Reddituri* ; Et inſuper lucrantur alios centum dies ex conceſſione Benedicti XIII. *die* 22. *Januarii* 1728. Nominantes reverenter Nomen Jeſu , 2
vel nomen *Mariæ* , lucrantur vigintiquinque dies . Sixtus V. *ibidem* . Habentes talem piam 3
conſuetudinem ſic ſalutandi , & reſpondendi , vel nominandi idem nomen *Jeſu* , ſi in articulo mortis ore , vel corde (ſi ore non potuerint) idem nomen invocaverint , lucrantur Indulgentiam plenariam . Sixtus V. *ibidem* .
Recitantes Litanias ejuſdem Sanctiſſimi No- 4
minis lucrantur tercentos dies Indulgentiæ . Sixtus V. *ibidem* . Recitantes autem Litanias Beatiſſimæ Virginis Mariæ lucrantur ducentos dies Indulgentiæ . Sixtus V. *ibidem*. Prædica- 5
tores , qui inter prædicandum monuerint Auditores ad hunc modum ſalutandi , invocandi , vel recitandi , ſeu nominandi nomen *Jeſu* , & *Mariæ* , & quicumque hanc ſalutationis formam uſui eſſe curaverint , lucrantur eaſdem Indulgentias . Sixtus V. in cit. Conſtit. incip. *Reddituri*. Et ſic expreſſe quoad omnia ſupradicta habetur ibi : *Quia non eſt aliud nomen ſub cœlo , in quo nos oporteat ſalvos fieri , niſi Nomen Jeſu , idcirco omnibus , & ſingulis Chriſtifidelibus , qui hoc modo ſalutaverint alios nempe ſuo vulgari , ſeu latino ſermone : Laudetur Jeſus Chriſtus , & his qui ſic reſponderint in Sæcula , vel Amen , aut ſemper , utique tam ſalutantibus , quam reſpondentibus quinquaginta , ubicumque id factum fuerit : Qui autem nomen Jeſu nominaverint reverenter , vel Nomen Mariæ , vigintiquinque dies ; Qui vero in mortis articulo , ore , vel corde (ſi ore non potuerint) idem nomen invocaverint , dummodo ante habuerint conſuetudinem ſic ſalutandi , vel nominandi idem nomen Jeſu , plenariam omnium peccatorum Indulgentiam , & remiſſionem : quique Litanias ejuſdem SS. Nominis recitaverint , trecentos : Qui Litanias ejuſdem B. Virginis Mariæ , ducentos ; nec non prædicatoribus verbi Dei , qui inter prædicandum ad hunc modum ſalutandi , invocandi , vel recitandi , ſeu nominandi Nomen Jeſu , & Mariæ auditores monuerint , & quicumque hanc ſalutationis formam uſui eſſe curaverint , eaſdem Indulgentias , ac peccatorum remiſſiones conſequantur , auctoritate , & tenore præmiſſis concedimus , & largimur . Volumus autem , ut prædictæ Litaniæ Nominis Jeſu , & B. Mariæ juxta morem , & conſuetudinem in Romana Curia , & domo Beatiſſimæ Mariæ Virginis uſitatum recitentur .*

Miſſæ Sacrificium devote audientes , aut ce- 6
lebrantes lucrantur triginta mille , & octocentos annos Indulgentiæ applicabilis per modum ſuffragii animabus Purgatorii , triginta mille ex conceſſione Innocentii IV. Octocentos ex con-

conceſſione Urbani IV. Martini V. Sixti IV. & Eugenii IV. quorum quilibet conceſſit pro omni Miſſa ducentos annos. Sic apud Lantuſcam *in Octavario exercitiorum ſpiritualium fol.* 61. Romæ impreſſo anno 1660. cum approbatione, & facultate Reverendiſſimi Patris Magiſtri Sac. Palatii Apoſtolici.

7 Quinquies *Pater*, & *Ave* recitantes in honorem Paſſionis Chriſti Domini, & B. Virginis amaritudinum lucrantur decem mille annos Indulgentiæ ex conceſſione Leonis X. omnibus Fidelibus facta ad inſtantiam Fratrum Minorum. Sic apud Doctiſſimum P. Dominicum Viva *in Appendice Indulgentiarum* §. *ult.* Kazenberger *loc. cit. num.* 128. Caſarubium *in compend. privil. verb. Indulgentiæ quo ad ſæculares*, & alios.

8 Recitantes tertiam Roſarii partem lucrantur quinque annos, & totidem Quadragenas Indulgentiæ ex conceſſione Sixti IV. apud Navarr. *de oration. miſcellan.* 1. Gobat *tract.* 4. *de Indulgent. part.* 2. *cap.* 31. Kazenberger *loc. cit. n.* 128. Viva *loc. cit.* §. *ultim.* Et inſuper adinſtar recitantium Coronam S. Birgittæ lucrantur centum dies Indulgentiæ pro qualibet Oratione Dominica, & centum pro qualibet Salutatione Angelica; & ſi quotidie per integrum annum recitaverint, ſemel in anno, die per unumquemque eligenda, confeſſi, ac Sacra Communione refecti, & orantes pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione conſequuntur Indulgentiam plenariam, etiam applicabilem Animabus in Purgatorio exiſtentibus; Roſaria tamen debent eſſe juxta ſolitum benedicta a PP. Ordinis Prædicatorum. Sic noviſſime conceſſit, ac declaravit Benedictus XIII. ut habetur ex Decreto Sacræ Congreg. Indulgentiis & S. Reliquiis præpoſitæ. Dat. die 13. Aprilis 1726. & ſignat.

Ludovicus Card. Picus Præfectus.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secret.

Nota tamen, eos, qui recitando Roſarium omiſſa conſueta XV. myſteriorum meditatione, alia meditantur, Indulgentiis Roſarii non gaudere, ut patet ex ſequenti Sacræ Congregationis Indulgentiar. declaratione.

Cum Sacræ Congregationi Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ P. Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum ſupplices preces porrexerit pro declaratione dubii: An qui Sanctiſſimum Roſarium B. M. V. recitant omiſſa conſueta meditatione myſteriorum humanæ reparationis, & illorum vice mortem, aut cetera noviſſima, vel alia pia ac religioſa meditantur, Indulgentias a Summis Pontificibus conceſſas pro recitatione Roſarii lucrentur? Sac. Congreg. die VI. Auguſti MDCCXXVI. reſpondit: *Non lucrari*; quam Sacræ Congregationis declarationem per me Secretarium SS. Domino Noſtro relatam, Sanctitas ſua benigne approbavit. Datum die XII. Auguſti MDCCXXVI.

L. Card. Picus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Raphael Coſmus de Hieronymis Sec.

Excipiuntur tamen rudes & imperiti, qui ſola devota recitatione Roſarii indulgentias prædictas lucrari poſſunt; ut declaravit idem Benedictus XIII. in Conſtit. incip. *Pretioſus*, §. 4. ibi: *Ad conſolationem perſonarum vero rudiorum, ac divinis meditandis myſteriis in præfato S. Roſario comprehenſis minus idonearum, præterea declarantes eas devota ac pia ejuſdem Roſarii recitatione prædictas indulgentias, juxta* poſterius hoc decretum *myſteria illa meditantibus ſolummodo conceſſas, etiam lucrari poſſe: tametſi plane volumus, ut iiſdem reparationis noſtræ myſteriis Sacratiſſimis meditandis juxta Roſarii inſtitutum aſſueſiant.*

Nota, quod *poſterius hoc decretum* indicatum a Benedicto XIII. eſt illud ipſum Sac. Congregationis hic immediate adductum. Et hic recolendæ memoriæ Benedictus XIII. ex Napoleone Urſino precibus S. P. Dominici vitæ reſtituto, eſt oriundus; *ex Bullario Ordinis Prædicatorum tom.* 1. *pag.* 9. *Conſtitut. XI. n.* 1. & vinculo cognationis S. Thomæ de Aquino conjunctus; *ex eodem Bullario tom.* 2. *pag.* 162. *Conſtitut. XI. n.* 4.

Recitantes quindecim *Pater*, & *Ave* pro iis, qui in mortali degunt, conſequuntur tertiam partem remiſſionis peccatorum, idque toties, quoties recitaverint. Viva *loc. cit. ex compend. privileg. Societatis, verb. Indulgentiæ* §. 22. 9

Recitantes *Ave Maria* lucrantur triginta dies Indulgentiæ ex conceſſione Joannis XXII. ac totidem alios ex conceſſione Urbani IV. Recitantes *Salve Regina* lucrantur quadraginta dies. Caput inclinantes ad veneranda Nomina *Jeſu*, & *Mariæ* lucrantur viginti dies. Caput inclinantes ad *Gloria Patri* lucrantur triginta dies. Genuflectentes coram SS. Sacramento lucrantur biſcentum dies: Oſculantes Sanctam Crucem lucrantur 40. dies ex conceſſione ejuſdem Joannis XXII. & unum annum ex conceſſione Clementis IV. Sic Viva *loc. cit.* §. *ult.* Kazenberger *loc. cit. num.* 129. & alii. Recitantes, ſeu dicentes *Benedicta ſit ſancta*, & 10

Digitized by Google

Immaculata Conceptio B. Virginis Mariæ lucrantur Indulgentiam centum annurum ex conceſſione Gregorii XV. anno 1621. Viva *loc. cit.* §. *ult.* & noviſſime confirmata a Clemente XII. menſe *Novembris* anno 1731. * De authenticitate Indulgentiarum a *num.* 6. uſque huc deſcriptarum vide prius P. Minderer *Part.* 2. *Confer.* 8. *num.* 501. cui major fides in hac materia, quam P. Viva citato a noſtro Auctore, adhibenda eſt. *

11 Sacerdotes ante celebrationem Sacri recitantes *Ego volo celebrare Miſſam &c.* lucrantur Indulgentiam quinquaginta dierum ex conceſſione Gregorii XIII. Sacerdotes legentes Miſſam,· prius quam pergant ad Altare ad celebrandum, lucrantur Indulgentiam 40. dierum ex conceſſione Joannis XXII. Recitantes in fine Horarum Canonicarum, ad quas tenentur, Orationem a S. Bonaventura Doctore noſtro Seraphico compoſitam, videlicet *Sacroſanctæ, & individuæ Trinitati, cum Pater*, & *Ave* conſequuntur remiſſionem culparum in recitatione ex humana fragilitate contractarum, ex conceſſione Leonis X.

12 Ex conceſſione Clementis VIII. conſequuntur remiſſionem omnium commiſſorum, ſeu omiſſorum in Miſſa, nec non 2300. annorum Indulgentiam Sacerdotes omnes recitantes ſequentem Orationem:

Obſecro te Dulciſſime Domine Jeſu Chriſte, ut Paſſio tua ſit mihi virtus, qua muniar, protegar, atque defendar, vulnera tua ſint mihi cibus, potuſque, quibus paſcar, inebrier, atque delecter, aſperſio ſanguinis tui ſit mihi ablutio omnium delictorum meorum; mors tua ſit mihi gloria ſempiterna: in his ſit mihi refectio, exultatio, ſanitas, & dulcedo cordis mei. Qui vivis, & regnas in ſæcula ſæculorum. Amen.

Joannes XXII. conceſſit Sacerdotibus devote poſt Miſſam orationem ſequentem recitantibus veniam pœnæ debitæ mille peccatis letalibus, nec nun genuflexis Indulgent. annorum 10000.

Anima Chriſti ſanctifica me, Corpus Chriſti ſalva me, Sanguis Chriſti inebria me, Aqua lateris Chriſti munda me, ſudor Chriſti vivifica me, Paſſio Chriſti conforta me, oh bone Jeſu exaudi me, intra vulnera tua abſconde me, ne permittas me ſeparari a te, ab hoſte maligno defende me, in hora mortis meæ voca me, jube me venire ad te, & pone me juxta te, ut cum Sanctis Angelis tuis laudem te in ſæcula ſæculorum. Amen.

* Vide tamen P. Minderer *loc. cit.* *

13 Comitantes Sacrum Viaticum cum lumine accenſo, quando defertur ad infirmos, lucrantur Indulgentiam ſeptem annorum, & totidem Quadragenarum. Comitantes ſine lumine lucrantur Indulgentiam quinque annurum, & totidem Quadragenarum. Legitime impediti lumen, ſeu facem per alios ea occaſione deferendam mittentes lucrantur Indulgentiam trium annorum, & totidem Quadragenarum. Sic conceſſit Innocentius XII. *die* 5. *Januar.* 1695. Conſtitution. incip. *Debitum Paſtoralis Officii* confirmando, & ampliando conceſſionem jam factam ab Innocentio XI. *die* 1. *Octob.* 1688. Inſuper legitime impediti, qui perſonaliter comitari nequiverint Sacrum Viaticum, recitando ſemel *Pater noſter*, & *Ave Maria* ad mentem Pontificis, lucrantur Indulgentiam centum dierum ex conceſſione Pauli V. *ſub die* 3. *Novembris* 1606. confirmata a Clemente X. *vivæ vocis oraculo* per viam Sacræ Congregationis Indulgentiarum *die* 23. *Aprilis* 1676.

Intervenientes Orationi 40. horarum per 14
ſpatium unius horæ lucrantur Indulgentiam trium annorum. Intervenientes proceſſioni factæ, ſive in initio, ſive in fine dictæ Orationis, ſi fuerint in Cathedrali, lucrantur Indulgentiam decem annorum, & ſi in aliis Eccleſiis Indulgentiam quinque annorum. Conſueti dictis piis exercitiis ſemel in anno die præſcripta ab Epiſcopo confeſſi, & Sacra Communione refecti lucrantur Indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum; ſic conceſſit Gregorius XIII. *die* 5. *Aprilis* 1580. Conſtit. incip. *Quam uberes*.

Qui ad pulſum, ſeu ſonum Campanæ in ſi- 15
gnum elevationis Sanctiſſimi Sacramenti in Miſſa Conventuali, aut Parochiali genuflexi oraverint, ſive dumi, ſive Ruri, ſive in viis, aut ubicumque id fecerint, pro qualibet vice lucrantur Indulgentiam unius anni. Illi vero, qui ad hunc finem, ſeu reſpectum ad Eccleſiam perrexerint, & ibi in dicto tempore Sanctiſſimum Sacramentum adoraverint, lucrantur pro qualibet vice Indulgentiam duorum annorum. Qui diebus feſtivis vere pœnitentes confeſſi fuerint, ac Sacra Communione refecti, pro qualibet vice lucrantur Indulgentiam quinque annorum. Soliti communicare ſemel in menſe, & in ſolemnitatibus Domini Noſtri Jeſu Chriſti, B. V. M. omnium Apoſtolorum, & S. Joannis Baptiſtæ, pro qualibet vice lucrantur Indulgentiam decem annorum. Et ſemel in anno in Feſto principaliori Civitatis, ſeu loci, confeſſi, & Sacra Communione refecti, lucrantur Indulgentiam plenariam.

Digitized by Google

tiam. Sic conceſſit Gregorius XIII. *die* 10. *Aprilis* 1580. Conſtitut. incip. *Ad excitandum*.

16 In Regnis Regi Hiſpaniarum ſubjectis quicumque die commemorationis defunctorum celebrat, animam liberare poteſt a pœnis Purgatorii ex conceſſione Innocentii XI. 30. *Se-*
17 *ptembris* 1679. Qui communicant, ubi ſingulis menſibus fit communio Generalis a Patribus Societatis, lucrantur Indulgentiam plenariam pro defunctis applicabilem, dummodo in ea Eccleſia ad mentem Pontificis vocaliter oraverint. Urbanus VIII. illam conceſſit in Bulla incip. *Ad augendum* 10. Maii 1634. per quindecim annos, & decimoquinto quoque anno renovatur. Viva *in Appendice Indulgentiarum* §. 2.

18 Recitantes flexis genibus Veſpere ad pulſum Campanæ *Angelus Domini*, *Ecce ancilla Domini*, *Verbum caro &c.* cum tribus *Ave Maria &c.* lucrantur Indulgentiam plenariam ex conceſſione Adriani VI. ut refertur communiter cum Pellizar. *tract.* 10. *cap.* 9. *num.* 41. Gobat, Eſcobar, Rodriquez, Lezana, Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 24. Viva *loc. cit.* §. 2. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1370. Illa autem, quæ declarata eſt Apocrypha ab Innocentio XI. die 7. Martii 1678. Decreto incip. *Delatæ ſæpius*, eſt ſolum Indulgentia Clementis X. adſcripta recitantibus mane, vel meridie, aut Veſpere *Angelus Domini*, *cum Deo gratias*, *& Mariæ* ut notant Viva *loc. citat.* §. 2. La Croix *loc. cit.* 1370. & alii.

19 Noviſſime autem die 14. Aprilis 1724. Benedictus XIII. conceſſit omnibus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui mane, aut meridie, ſeu veſpere ad pulſum campanæ recitaverint flexis genibus *Angelus Domini*, *Ecce Ancilla Domini*, *Verbum Caro* cum tribus *Ave Maria*, & oraverint ad mentem Pontificis, Indulgentiam plenariam in uno die cujuslibet menſis per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo. In reliquis vero anni diebus quoties id egerint, Indulgentiam centum dierum, ut apparet in ſequenti Brevi.

BENEDICTUS PAPA XIII.

INjonctæ Nobis divinitus Apoſtolicæ ſervitutis ratio poſtulat, ut cœleſtium munerum theſauros diſpenſationi noſtræ a Domino creditos fideliter erogemus, cum id ad augendam in Terris Beatiſſimæ, atque Auguſtiſſimæ Cœli Reginæ Virgini Deiparæ Mariæ Patronæ, & Advocatæ noſtræ venerationem, excitandamque, & confovendam erga illam fidelium devotionem, ac ad animarum ſalutem ſperamus in Domino profuturum. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui mane, aut meridie, ſeu Veſpere ad pulſum Campanæ: *Angelus Domini nuntiavit Mariæ, & concepit de Spiritu Sancto. Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum Verbum tuum. Et Verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis: cum tribus Ave Maria*, flexis genibus devote recitaverint, & pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam in uno die cujuslibet menſis dumtaxat per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo, lucrifaciendam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. In reliquis vero anni diebus iiſdem Chriſtifidelibus vere contritis, quoties id egerint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris: Volumus autem, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 14. Septembris 1724. Pontificatus noſtri anno primo. Et hæ duæ Indulgentiæ neque Anno Sancto remanent ſuſpenſæ, ut declaravit idem Benedictus XIII. die 10. Januarii 1725.

F. Cardinalis Oliverius.

Circa quam Indulgentiam ex poſt die 5. De- 20
cembr. 1727. emanatum eſt ſequens Indultum pro Regularibus, & aliis in Religioſis domibus commorantibus.

Indultum, quo conceditur, ut Regulares, aliique in Religioſis Domibus commorantes, ſi conſuetas preces Angelus Domini, &c. ad ſonitum Campanæ recitare non poſſint, nihilominus Indulgentias alias conceſſas lucrari valeant, dummodo eaſdem preces recitent flexis ge-

Digitized by Google

genibus, ſtatim, ac opus ad Regularem obſervantiam ſpectans expleverint.

„ Litteris in forma Bravis emanatis die 14.
„ Septembris 1724. Sanctiſſimus Dominus No-
„ ſter Benedictus Papa XIII. omnibus utriuſ-
„ qua ſexus Chriſtifidelibus ad ſonitum Cam-
„ panæ conſuetas preces *Angelus Domini nun-*
„ *ciavit Mariæ, & concepit de Spiritu San-*
„ *cto: Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum*
„ *Verbum tuum: Et Verbum Caro factum eſt,*
„ *& habitavit in nobis*, & ter ſalutationem
„ Angelicam flexis genibus recitantibus ſemel
„ in menſe, die ab unoquoque eligendo, ſi
„ confeſſi, & Sacra communione refecti fue-
„ rint, & pro Chriſtianorum Principum con-
„ cordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ
„ Matris Eccleſiæ axaltatione oraverint, Ple-
„ nariam Indulgentiam conceſſit. Raliquis ve-
„ ro diebus prædictas preces, ut ſupra reci-
„ tantibus Indulgentiam centum dierum.

„ Quia vero Sanctitati Suæ expoſitum fuit,
„ quod ſæpe Regulares, aliique in Religioſis
„ Domibus commorantes, & tempora, quo
„ mane, meridia, aut veſpere Campanæ pul-
„ ſantur, quibuſdam actionibus ad Regularem
„ obſervantiam ſpectantibus detinantur, & ideo
„ eaſdem preces recitare tunc tamporis mi-
„ nime poſſunt, ac inſimul præfatorum no-
„ mine humillime ſupplicatum fuit, ut ax
„ Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione prædictas pra-
„ ces alio tempore recitando eaſdem Indul-
„ gentias lucrari valeant.

„ Quaproptar Sanctiſſimus Dominus Noſter
„ audito voto Sacræ Congregationis Indulgen-
„ tiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitæ, benigne
„ indulſit, ut Regulares omnes, aliique in
„ Religioſis Domibus commorantes, ſi dum,
„ ut ſupra, Campanæ pulſantur, aliquod opus
„ exercent, quod ad Regularem obſervantiam
„ pertineat, nihilominus ſupramemoratas In-
„ dulgentias acquirare poſſint, dummodo ſta-
„ tim ac opus prædictum expletum fuerit,
„ preces ſupramemoratas flexis genibus devo-
„ te recitent.

„ Datum die 5. Decemb. 1727.

L. Card. Picus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secr.

Et noviſſime a Benedicto XIV. facta eſt pro omnibus ſequens ſpecialis declaratio & diſpoſitio.

NOTIFICAZIONE.

F. Gio: Antonio dal titolo de' SS. Silveſtro, a Martino a' Monti della S. R. C. Prete Cardinale Guadagni, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

LA Santità di Noſtro Signore ſempre intenta a dar eccitamento, a ſtimolo a' Fedeli di ricorrere al Signore par ottenarne le ſue celeſti Benedizioni, volendo togliere la deformità, che s'incontra fra queſti nelle pubbliche preghiere, quali ſi ſanno al ſuono dalla Campana la mattina, il mezzo giorno, e alla ſera, allor quando ſi recita la ſolita Orazione dell' *Angelus Domini &c.* e con eſſa tre volte l' *Ave Maria &c.* conferma in primo luogo le Indulgenze già concedute dalla Santa mem. di Benedetto XIII. cioè l' Indulgenza Plenaria, e remiſſione di tutti li peccati univerſalmente, ed in perpetuo a quelli, che veramente pentiti, confeſſati, e comunicati in un giorno di ciaſchedun Meſe a loro elezione, reciteranno, come ſopra, la mentovata Orazione, e ne' altri giorni dell' anno l' Indulgenza di cento giorni pet ciaſcheduna recita, parimente in perpetuo, ed inerendo alla diſpoſizione della Rubrica comanda, che detta Orazione dal Veſpero di ciaſchedun Sabbato a tutta la Domenica ſeguenta ſi reciti in piedi.

Comanda in oltre, che durante il tempo Paſquale, quale termina alli primi Veſperi della Domenica della SS. Trinità, in vece della medeſima Orazione ſi recitì in piadi l' Antiſona: *Regina Cæli &c.* col ſuo Verſetto, ed Orazione corriſpondente: *Deus, qui per Reſurrectionem &c.* per la recita della quale Antiſona conceda anche benignamente la Santità Sua l' iſteſſe Indulgenze, come ſopra, eſortando premuroſamente tutti li Fedeli a non traſcurarne l'acquiſto.

Quelli poi, che non ſapranno a mente la ſuddetta Antiſona, acquiſteranno la medeſime Indulgenze, recitando, come ſopra, l'Orazione dell' *Angelus Domini &c.*

Dat. in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza li 20. Aprile 1742.

F. G. A. Card. Vicario.

Gaſparo Arciprete Ori Segret.

Recitantes flexis genibus ſub horam noctis 21
ad pulſum Campanæ *Pſalmum De profundis*, vel ſemel *Orationem Dominicam*, & *ſalutationem Angelicam* cum Verſiculo *Requiem æternam* in ſuffragium Animarum Purgatorii, quo die

Digitized by Google

die id egerint, lucrantur Indulgentiam centum dierum; & qui per annum præmiſſa peregerint, in uno die cujuslibet anni per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo, confeſſi, & Sac. Communione refecti, lucrantur Indulgentiam plenariam ex noviſſima ſequenti conceſſione Clementis XII.

Indulgentiæ pro recitantibus ſub horam noctis ad pulſum Campanæ Pſalmum De profundis, vel ſemel Orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam cum Verſiculo Requiem æternam &c.

CLEMENS PAPA XII. &c.

Cœleſtes Eccleſiæ theſauros, quorum diſpenſationem Nobis commiſit Deus, ad Chriſtifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum ſalutem promovendam libenter erogamus; itaque de Omnipotentis Dei miſericordia ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi; Omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus qui ſub horam noctis ad pulſum Campanæ Pſalmum De profundis; vel ſemel Orationem Dominicam & ſalutationem Angelicam cum Verſiculo Requiem æternam &c. in ſuffragium Animarum Chriſtifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de Injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus; Inſuper eiſdem Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui per annum præmiſſa peregerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam in uno die cujuslibet anni duntaxat per unumquemque Chriſtifidelem ad ſui libitum eligendo lucrifaciendam, omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & elargimur, præſentibus, perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique Locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 14. Auguſti 1736. Pontificatus Noſtri anno ſeptimo.

F. Card. Oliverius.

Et iſtæ Indulgentiæ poſſunt acquiri, ſive prædictæ orationes recitentur ante, ſive poſt horam noctis juxta cujuſque loci conſuetudinem, ut declaravit idem Clemens XII. die 12. Decembris.

An autem Indultum conceſſum a Benedicto 22
XIII. allatum ſupra n. 20. pro Regularibus, & aliis in Religioſis domibus commorantibus, quod ſcilicet poſſint ipſi ſupradictam recitationem ſalutationis Angelicæ differre poſt terminatos actus Religioſæ Communitatis, ſi dum in ipſis reperiuntur, contingat hora, & ſonitus campanæ pro tali recitatione, extendi, & applicari poſſit etiam pro conſimili dilatione recitationis Pſalmi *De profundis*; Videtur de benigna interpretatione mentis Pontificiæ dicendum quod ſic; quia adeſt eadem ratio, ne videlicet interrumpantur, & perturbentur pii, ac devoti actus Religioſæ Communitatis; Ubi autem eadem eſt ratio, eadem etiam debet eſſe Legis ſeu Juris diſpoſitio; *L. Ideo 27., ff. de Legibus, L. Illud 32., ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia 2. de translatione Epiſcop.* Cum ratio Legis ſit anima Legis; *L. Cum ratio 1., ff. de bonis damnator.* Et in ſimilibus idem judicium habendum eſt, *cap. In cauſis 19. de ſent. & re judic.* Gloſſa *In conſimilibus, in cap. Majores §. Verum, de Baptiſmo*, & Gloſſa *in ſimilibus, in Extrav. Sacroſanctæ, Joann. XXII.* Ac de ſimilibus ad ſimilia in jure propter identitatem rationis recte procedit argumentum; *L. Cum quidem 26. & ibi addit. marg. C. de adminiſtrat. Tutor.* Tum quia privilegia, & beneficia Principum ſunt interpretanda latiſſime; *cap. Cum olim tibi, de verb. Significat. cap. Quia circa 22. de privilegiis, cap. Odia 15. de Regul. juris in 6. L. Beneficium 3., ff. de conſtitut. Princip.* cum ſimilibus.

Habentes Coronas, Roſaria, Cruces, Ima- 2
gines, ſeu Numiſmata ex auro, argento, alioque metallo confecta, vulgo medalia nuncupata cum Indulgentiis ordinariis, quas poſtremi Pontifices Innoc. XI. Alexander VIII. Innocentius XII. Clemens XI. & Bened. XIII. pro Canonizatione Sanctorum conceſſere, dummodo ſemel in hebdomada recitent Coronam Chriſti Domini, vel Beatiſſimæ Virginis aut tertiam Roſarii partem, aut Officium divinum, vel parvum Beatæ Virginis, vel Defunctorum, vel ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, vel Graduales, aut ſemel in hebdomada conſueverint rudimenta Fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus Domus Hoſpitalis Ægrotos viſitare, aut pauperibus ſubvenire, aut Miſ-

ſam

Digitized by Google

ſam audire, vel ſi Sacerdos ſit, celebrare, Indulgentiam plenariam defunctis applicabilem conſequuntur quoties confeſſi communicant in primariis anni Feſtis, & aliis in Pontificia conceſſione enumeratis, & inſuper certa opera facientes conſequuntur varias Indulgentias partiales defunctis pariter applicabiles; & demum in articulo mortis invocato SS. Jeſu Nomine, Plenariam Indulgentiam obtinebunt. Hinc pro exemplo adducitur tenor talium ſpecialium Indulgentiarum a Benedicto XIII. pro octo Sanctis modo Canonizatis conceſſarum.

I. Quicumque conſuevit recitare ſaltem ſemel in hebdomada Coronam Domini, vel Beatiſſimæ Virginis, aut Roſarium, vel ejus tertiam partem, aut Officium vel Divinum, vel parvum Beatæ Virginis, vel Defunctorum, aut ſeptem Pſalmos Pœnitentiales, vel Graduales, aut rudimenta Fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus Hoſpitalis ægrotos viſitare, aut pauperibus ſubvenire, aut Miſſam audire, vel ſi Sacerdos ſit, celebrare, ſi vere pœnitens, & Sacerdoti per Ordinarium approbato confeſſus, Eucharistiæ Sacramentum acceperit in quolibet ex diebus infraſcriptis, nimirum Nativitatis D. N. Jeſu Chriſti, Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Sanctiſſimæ Trinitatis, & Corporis Chriſti, & die Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, & Nativitatis Beatiſſimæ Virginis: tum Feſto Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Philippi & Jacobi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Matthiæ, Joſephi Sponſi B. M. Virginis, & octo Sanctorum modo Canonizatorum Turribii Mogrobeſii Archiepiſcopi Limani, Jacobi de Marchia Confeſſoris, Agnetis de Monte Politiano Virginis, Peregrini Latioſi, Joannis de Cruce, Franciſci Solani, Aloyſii Gonzagæ, & Stanislai Koſtkæ Confeſſorum, ac in Feſto Omnium Sanctorum, piaſque ad Deum preces effuderit pro Hæreſum extirpatione, Fidei Catholicæ propagatione, pace & Chriſtianorum Principum Concordia, ceteriſque Sanctæ Matris Eccleſiæ neceſſitatibus, plenariam ſuorum peccatorum Indulgentiam, & remiſſionem conſequetur.

II. Quiſquis in Vigilia cujuslibet iſtorum octo Sanctorum jejunaverit, & confeſſus in ipſius Feſto Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerit, oraveritque Deum ut ſupra, toties Indulgentiam Plenariam conſequetur.

III. Quiſquis vere pœnitens peccata commiſſa emendare firmiter propoſuerit, & eadem die viſitaverit Septem Eccleſias quaslibet, & ubi tot Eccleſiæ non reperiuntur, quotquot ibi ſunt, & ſi una tantum ſit Eccleſia, omnia ipſius Altaria, & pro hæreſum extirpatione, ut ſupra, pie oraverit, ſemel in anno fruatur Indulgentiis conceſſis ſeptem Urbis Eccleſias viſitantibus.

IV. Quicumque devote cogitaverit de aliquo Sanctiſſimæ Paſſionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti Myſterio, & in ejuſdem Paſſionis honorem ſepties terram humiliter deoſculatus fuerit, eo die lucretur Indulgentias conceſſas aſcendentibus Romæ per Scalam Sanctam: hoc autem ſemel tantum in ſingulis annis.

V. Quiſquis peccata ſua vere deteſtabitur cum firmo propoſito non peccandi de cetero, vel ad imitationem prædictorum octo Sanctorum, actum aliquem virtutis exercebit, toties lucretur Indulgentiam ſeptem annorum, & totidem quadragenarum.

VI. Quiſquis leget, aut legi audiverit aliquod libri caput de vita eorumdem octo Sanctorum, aut inviſet eorum Altare, aut eorum Imaginem venerabitur, & oraverit pro felici ſtatu Sanctæ Matris Eccleſiæ, peccatorumque converſione, ſingulis vicibus percipiat Indulgentiam centum dierum.

VII. Eamdem pariter indulgentiam centum dierum lucretur, qui aliquid pauperibus tribuet, vel eoſdem inſtruet, aut per alios inſtrui curabit in iis, quæ pertinent ad fidem, bonoſque mores.

VIII. Qui ſe exercuerit in devotione erga Sanctiſſimum Sacramentum Altaris, aut Beatæ Mariæ Virginis, meditando illud Myſterium, & beneficia nobis inde provenientia, aut compatiendo doloribus, quos Beatiſſima Virgo propter Filii ſui Paſſionem, & mortem ſenſit, aut Sanctiſſimum Altaris Sacramentum alio modo venerando, & Deum precando pro neceſſitatibus Eccleſiæ, qualibet vice Indulgentiam centum dierum ſimiliter conſequatur.

IX. Qui ad pulſum Campanæ alicujus Eccleſiæ, mane aut meridie, aut veſpere conſuetas preces Angelus Domini &c. devote recitaverit; vel ſi eas ignoret, ſemel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, vel dato ſigno orandi pro Defunctis Pſalmum De profundis, aut ſi hunc neſciat, unum Pater, & Ave, ut ſupra, devote recitaverit, eamdem centum dierum Indulgentiam conſequatur.

X. Quilibet in Urbe commorans, vel ab ea ultra viginti milliatia non abſens, ſi legitime im-

Digitized by Google

impeditus non interierit benedictioni, qua Romanus Pontifex in Feſto Paſchatis, & Aſcenſionis ſolemniter benedicere conſuevit, confeſſus autem Sacroſancta Communione reficiatur, & pias ad Deum preces pro hæreſum extirpatione effuderit, Indulgentiis fruatur, quibus præſentes fruuntur; Qui vero longius abſunt ab Urbe, ſi hæc adimpleverint, etiamſi legitime non ſunt impediti, easdem Indulgentias conſequentur.

XI. Quiſquis animam ſuam Deo in articulo mortis devote commendaverit, & Sanctiſſimum Nomen Jeſu invocaverit, ore ſi potuerit, ſin minus, ſaltem corde, confeſſus, & Sacra Communione refectus, ſi potuerit, alioquin ſaltem contritus, remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, & plenariam Indulgentiam conſequetur.

XII. Omnes ſupradictæ Indulgentiæ Fidelibus Defunctis applicari poſſunt per modum ſuffragii; ad illas autem conſequendas ſufficit habere Coronam, vel Roſarium, vel Numiſma vulgo Medalliam ut ſupra benedictam, exercendo præſcripta opera, quamvis alias facienda eſſent ex alia obligatione: hujuſmodi vero Coronæ, Roſaria, vel Medalliæ, poſtquam fuerint alicui perſonæ appropriatæ, non poſſunt alteri concedi.

* Cum tamen in hoc ex præſcripto SS. D. N. Benedicti Papæ XIV. variatio aliqua inducta ſit, propterea formam, & ſummarium Indulgentiarum juxta ejuſdem Pontificis diſpoſitionem a S. C. reformatum hic ſubjungere operæ pretium exiſtimamus.

Forma dell' Indulgenze, che la Santità di N. S. Papa Benedetto XIV. concede alle Corone, Roſarj, Croci, ed Immagini d'oro, o d'argento, o d'altro metallo, dette volgarmente Medaglie.

CHI farà ſolito dire, una volta almeno la Settimana, la Corona del Signore, e della Madonna, o il Roſario, o la ſua terza parte, o l'Offizio Divino, o picciolo della Madonna, o de' Morti, ovvero i ſette Salmi Penitenziali, o Graduali, ovvero avrà per uſanza d'inſegnare la Dottrina Criſtiana, o viſitare i Carcerati, o gl'Infermi di qualche Oſpedale, o di ſovvenire i poveri, o d'intervenire alla Meſſa, o dirla eſſendo Sacerdote, ſe veramente pentito, e confeſſatoſi da Confeſſore approvato dall' Ordinario, ſi comunicherà in qualſivoglia degl'infraſcritti giorni, cioè Natale del Signore, Epifania, Reſurrezione, Aſcenſione, Pentecoſte, Feſta della Santiſſima Trinità, e Corpus Domini, Feſta della Purificazione, Annunciazione, Aſſunzione, e Natività della Beatiſſima Vergine, Natività di S. Gio: Battiſta, Feſta de' Santi Apoſtoli Pietro e Paolo, Andrea, Giacomo, Giovanni, Tommaſo, Filippo, Giacomo, Bartolammeo, Matteo, Simone e Giuda, Mattia, di S. Giuſeppe Spoſo della Beatiſſima Vergine, e tutti i Santi, e divotamente pregherà Dio per l'eſtirpazione dell' Ereſie, e degli Sciſmi, per l' aumento della Fede Cattolica, per la Pace, e Concordia de' Principi Criſtiani, e per altri biſogni di Santa Chieſa, in eſſo giorno acquiſti la remiſſione di tutti i ſuoi peccati, e l'Indulgenza Plenaria.

Chi farà l' isteſſe coſe nell' altre Feſte del Signore, o della Beatiſſima Vergine, in ciaſcheduno di detti giorni conſeguirà ſett' anni, ed altrettante quarantene d'Indulgenza, e facendo le medeſime in qualunque Domenica, o in altra Feſta dell' anno guadagnerà cinque anni, ed altrettante quarantene, facendole in altro giorno dell' anno acquiſterà cento giorni d' Indulgenza.

Chiunque in articolo di morte raccomanderà divotamente a Dio l' Anima ſua invocando il Nome di Gesù con la bocca, o non potendo, col cuore, eſſendo veramente pentito, e come ſopra confeſſato, e comunicato, o non potendo, contrito almeno, conſeguirà la remiſſione di tutti i ſuoi peccati, e l' Indulgenza Plenaria.

Chi farà qualunque ſorte di Orazione preparatoria innanzi di celebrare la Meſſa, o comunicarſi, o di recitar l' Offizio del Signore, o della Beata Vergine, conſeguirà ogni volta cinquanta giorni d'Indulgenza.

Chi viſiterà i Carcerati, o gl' Infermi degl' Oſpedali, ajutandoli con qualche opera pia, ovvero in Chieſa inſegnerà la Dottrina Criſtiana, o in Caſa a' proprj Figliuoli, Parenti, o Servitori, ogni volta guadagni ducento giorni d' Indulgenza.

Chi farà ſolito una volta almeno la ſettimana dir la Corona, o il Roſario, o l'Officio della Madonna, o de' Morti, o i Veſperi, ed un Notturno almeno con le Laudi, o ſette Salmi Penitenziali, con le Litanie, e ſue preci, guadagni in quel giorno, che ciò dirà, cento giorni d' Indulgenza conceſſa da S. Pio Quinto.

Chi al ſuono della Campana di qualche Chieſa la mattina, la ſera, o il mezzo giorno reciterà le ſolite preci, *Angelus Domini &c.* o ciò

o ciò non ſapendo, un *Pater noſter*, ed un' *Ave Maria*, o parimente ſonando il ſegno per li Morti dirà il Salmo *De profundis*, o un *Pater noſter*, ed un' *Ave Maria*, ſe non ſaprà quel Salmo, conſeguiſca cento giorni d' Indulgenza.

Chi nel giorno di Venerdì penſerà divotamente alla Paſſione, e Morte di Gesù Criſto Signor Noſtro, e dirà tre volte il *Pater Noſter*, e l' *Ave Maria* in quel giorno, guadagni cento giorni d' Indulgenza.

Chi veramente pentito de' ſuoi peccati con propoſito fermo di emendarſene, farà l' eſame della coſcienza, e reciterà con divozione tre volte il *Pater Noſter*, e l' *Ave Maria*, ovvero in onore della Santiſs. Trinità, ovvero in memoria delle cinque Piaghe di Gesù Criſto cinque volte il *Pater Noſter*, e l' *Ave Maria*, guadagni cento giorni d' Indulgenza.

Chi pregherà divotamente per i Fedeli, che ſono in tranſito, o dirà un *Pater Noſter* almeno, ed un' *Ave Maria* per eſſi, conſeguiſchi in quel dì cinquanta giorni d' Indulgenza.

Chiunque averà un Crocefiſſo, Croce, o altra Sagra Immagine benedetta in camera, o altro luogo decente della caſa, dove ſtarà, ed adempirà le coſe ſopradette, facendo però l' Orazioni preſcritte innanzi a detto Crocefiſſo, Croce, o Immagine, conſeguiſca reſpettivamente le medeſime Indulgenze.

Tutte l' Indulgenze dette di ſopra può ciaſcuno guadagnare per sè ne' giorni ſuddetti, o applicarle per modo di ſuffragio all' Anime del Purgatorio.

Sua Santità però non vuole, che le Immagini ſiano di carta, ma d' oro, o d' altro metallo, e che le Immagini de' Santi ſiano de' Canonizzati, o altri deſcritti nel Martirologio Romano.

Comanda Sua Santità, che nella diſtribuzione, ed uſo di queſte Medaglie, Corone ec. ſi oſſervi il Decreto della felice memoria di Aleſſandro VII. ſtampato ſotto li 6. Febraro 1657. cioè che le Medaglie, Corone ec. benedette con le ſopradette Indulgenze, non paſſino la perſona di quelli, a' quali ſaranno concedute, e a quali da queſti ſaranno diſtribuite per la prima volta, e che non poſſano preſtarſi ad altri, o darſi precariamente, altrimenti perdono l' Indulgenza, che hanno, e perdendoſene una, non ſe ne poſſa ſoſtituire in ſuo luogo un' altra, non oſtante qualunque conceſſione, o privilegio in contrario.

Antonio Maria Erba Protonotario Apoſtolico, e Segretario.

Sommario dell' Indulgenze conceſſe alli Roſarj, o Corone dette di S. Brigida benedette dalli Superiori de' Monaſterj, o da altri Sacerdoti dell' Ordine del SS. Salvatore, o ſia della medeſima S. Brigida a ciò deputati.

La Santità di Noſtro Signore BENEDETTO PAPA XIV. alli Roſarj, o ſiano Corone dette di S. Brigida benedette da' Superiori de' Monaſterj, o da altri Sacerdoti dell' Ordine del Santiſſimo Salvatore, o ſia della medeſima S. Brigida a ciò deputati, oltre alle Indulgenze inſradeſcritte già conceſſe dalla Santa Memoria di Leone X. e di Clemente XI. riconoſciute, ed approvate a' 4. Settembre 1714. dalla Sagra Congregazione delle Indulgenze, e S. Reliquie, di nuovo per ſuo Breve de' 15. Gennaro 1743. ne aggiunge altre, come infra ſegue.

Primo: Chiunque a ſuo arbitrio dirà il Roſario, o ſia Corona di S. Brigida, guadagnerà l' Indulgenza di cento giorni per ogni *Pater Noſter*, cento giorni per ogni *Ave Maria*, e cento giorni per ogni *Credo*, che reciterà; Leone X. a' 10. Luglio 1515.

Secondo: Chi reciterà detto Roſario, o Corona di quindeci decine, oltre alle predette Indulgenze di cento giorni, acquiſterà di più l' Indulgenza di ſette anni, e ſette quarantene; Idem Leo loc. cit.

Terzo: Chi reciterà il medeſimo Roſario, o Corona con altra, o altre Perſone, tutte, ed ogn' una di eſſe conſeguiranno le medeſime Indulgenze, come ſe ogn' uno diceſſe detta Corona da ſe ſolo; Idem Leo loc. cit.

Quarto: Tutte le ſuddette Indulgenze può ciaſcheduno guadagnarle per ſe, oppure applicarle in ſuffragio delle Anime del Purgatorio; BENEDETTO XIV. a' 10. Marzo 1742.

Quinto: Chi reciterà detta Corona almeno di cinque decine ogni giorno per un anno intiero, e veramente pentito, e confeſſatoſi, un giorno a ſua elezione ſi comunicherà, e pregherà Dio per la concordia fra Principi Criſtiani, e per l' eſtirpazione dell' Ereſie, e per l' eſaltazione di S. Madre Chieſa, conſeguirà l' Indulgenza Plenaria di tutti li ſuoi peccati con facoltà di applicarla alle Anime de' Fedeli defonti; Clemente XI. a' 22. Settembre 1714.

Seſto: Chi ſarà ſolito recitare detta Corona almeno di cinque decine una volta almeno la Settimana, e confeſſatoſi, e comunicatoſi nella Feſta di S. Brigida viſiterà la propria

Digitized by Google

pria Chieſa Parocchiale, o altra Chieſa, ed in eſſa pregherà Dio, come ſopra, acquiſterà l'Indulgenza Plenaria di tutti li ſuoi peccati. BENEDETTO XIV. a' 15. Gennaro 1743.

Settimo: Chiunque nell' Articolo di Morte raccomandando la ſua Anima a Dio, e confeſſatoſi, e comunicatoſi, o ſe ciò fare non potrà per qualche impedimento, almeno contrito dirà GESU' col Cuore, non potendo colla Bocca, guadagnerà l'Indulgenza Plenaria di tutti li ſuoi peccati. Id. Benedict. loc. cit.

Ottavo: Chi ſarà ſolito recitare detta Corona ogni giorno per un Meſe continuo, e confeſſatoſi, e comunicatoſi in un giorno a ſua elezione dentro detto Meſe viſiterà una Chieſa, ed in eſſa pregherà Dio, come ſopra, acquiſterà l'Indulgenza Plenaria di tutti li ſuoi peccati. Id. Bened. l. c.

Nono: Chi portando con ſe detta Corona, pregherà genufleſſo al ſegno della Campana per qualunque Agonizante, qualvolta ciò farà, guadagnerà l'Indulgenza di quaranta giorni. Id. Bened. l. c.

Decimo: Chi avendo preſſo di ſe detta Corona, e pentito de' ſuoi peccati farà l'eſame di ſua Coſcienza, e dirà tre volte il *Pater Noſter*, e tre volte l'*Ave Maria*, conſeguirà l'Indulgenza di venti giorni. Id. Bened. l. c.

Undecimo: Chi tenendo con ſe la medeſima Corona, ſentirà in qualunque giorno tanto feſtivo, che feriato la Santa Meſſa; o interverrà a ſentire la parola di Dio: o accompagnerà il SS. Viatico, quando ſi porta a qualche Infermo: o ridurrà qualche traviato alla via della ſalute: o farà qualunque altra Opera Pia in onore di Noſtro Signore GESU' CRISTO, o della Beatiſſima Vergine MARIA, o di S. Brigida, e reciterà tre volte il *Pater Noſter*, e tre volte l'*Ave Maria*, acquiſterà l'Indulgenza di cento giorni. Id. Bened. loc. cit.

Duodecimo: Tutte le ſuddette Indulgenze può ogn'uno guadagnarle per ſe, oppure applicarle per modo di ſuffragio alle Anime del Purgatorio. Id. Bened. l. c.

Per guadagnare tutte, ed ogn'una delle Indulgenze ſopra eſpreſſe, devono li Roſarj, o Corone ſopradette eſſere prima benedette da' predetti Padri dell'Ordine del Santiſſimo Salvatore, o ſia di S. Brigida, altrimenti non godono d'alcuna Indulgenza.

La Sagra Congregazione delle Indulgenze, e Sagre Reliquie rinovando il Decreto del dì 26. Novembre 1714. proibiſce a chiunque ſi ſia di poter vendere, o date in preſtito, o in pegno ad altri le ſuddette Corone, o Roſarj, in quanto, che ſono benedetti, altrimenti dichiara eſſere privi dell'Indulgenze già conceſſe; E che perdendoſene alcuna, non ſe ne poſſa ſurrogare un' altra in cambio di quella, ſe prima non è ſtata benedetta da' predetti Padri.

Eadem Sacra Congregatio ſupraſcriptum Indulgentiarum Summarium, annuente ad relationem per me infraſcriptum Secretarium factam Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO PP. XIV. ſub die 9. Februarii 1743. quocumque Idiomate in quibuslibet Locis Catholicis imprimi poſſe cenſuit.

A. Card. S. Clementis.

Loco ✠ Sigilli.

A. M. Erba Proton. Apoſt. Secr.

Viſitantes ſeptem principales Eccleſias Ur- 24
bis Romæ, nempe Sancti Joannis Lateranenſis, Sancti Petri, Sancti Pauli, Sanctæ Mariæ Majoris, Sancti Laurentii, Sanctorum Fabiani & Sebaſtiani, Sanctæ Crucis in Hieruſalem, lucrantur maximas indulgentias; quæ dantur ad litteram, prout referuntur ab Alphonſo de Caſarubios, & Hieronymo a Sorbo in *Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium, verb. Indulgentiæ Septem Eccleſiarum*.

Prima Eccleſia Urbis eſt Sacroſancta Lateranenſis Eccleſia, quæ ab antiquo dicebatur Baſilica Salvatoris, nunc autem communiter vocatur Eccleſia Sancti Joannis Lateranenſis, quæ ab Imperatore Conſtantino, in latere ſui proprii Palatii ædificata, & a Sancto Silveſtro Papa in honorem Sanctiſſimi Salvatoris Noſtri Domini Jeſu Chriſti, & Sanctorum Joannis Baptiſtæ, & Joannis Evangeliſtæ dedicata fuit; in qua fertur, quod ſcilicet Silveſter, & Gregorius Summi Pontifices, qui eam ſucceſſive conſecraverunt, devote viſitantibus conceſſerunt tot Indulgentias, quod eas nemo, niſi ſolus Deus enumerare poteſt.

Nota primo, quod in hac Eccleſia, juxta Rubricas Miſſalis novi Pii V. juſſu inſtituti, ſunt Stationes Dominica prima Quadrageſimæ, Dominica Palmarum, Feria quinta Majoris Hebdomadæ, in Sabbato Sancto, & in Al-

Digitized by Google

Albis, Vigil. Pent. in die Sancti Joannis ante Portam Latinam, & eſt Indulgentia plenaria, & liberatio unius Animæ a Purgatorio; Et a die S. Bernardini, quæ eſt 20. menſis Maii uſque ad primum diem Auguſti, die quolibet eſt Indulgentia plenaria.

Nota etiam, quod in hac Eccleſia Sancti Joannis Lateranen. habetur quædam tabula antiqua, in qua continentur ſequentia, quæ bonus quidam Pater noſtri Ordinis tempore Capituli Generaliſſimi, anno 1516. ab illa extraxit.

Primo ad Altare majus ſunt Indulgentiæ 48. annorum, & totidem quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum.

Item Conſtantinus Imperator poſtquam mundatus fuit a lepra per ſacri baptiſmatis ſuſceptionem, dixit Beato Silveſtro, Pater ecce domum meam in Eccleſiam ordinavi, infunde in eam tuam largam benedictionem pro venientibus ad eam. Et ait ad eum Beatus Silveſter, Dominus Jeſus Chriſtus, qui te mundavit a lepra, & purificavit te fonte perenni, per ſuam miſericordiam mundet, & purificet omnes huc venientes ſine peccato mortali, & auctoritate Petri & Pauli, & noſtra ſit eis remiſſio omnium peccatorum quocumque tempore anni.

Item Sanctus Gregorius Papa, qui hanc Eccleſiam conſecravit, poſt deſtructionem ejus factam per Hæreticos, confirmavit Indulgentiam poſitam per B. Silveſtrum Papam antedictum.

Item Papa Bonifacius dixit: Indulgentiæ Eccleſiæ Lateranenſis numerari non poſſunt, niſi a ſolo Deo, & ego omnes illas confirmo.

Item in Feſto Salvatoris, cujus Imago viſibiliter apparuit omni populo Romano miraculoſe, ſcilicet, quando S. Silveſter conſecravit dictam Eccleſiam primo ubi fuerat populus Romanus congregatus, tunc prædicta Imago apparuit viſibiliter omni Populo de Urbe, quæ Imago remanſit in pariete, nec comburi potuit, cum Eccleſia bis combuſta fuerit, eſt remiſſio omnium peccatorum.

Item Papa Bonifacius dixit: Si quis ad Sedem noſtram Lateranen. cauſa devotionis, Orationis, peregrinationis acceſſerit, ab omni ſorde peccati ſit mundatus totus.

Item in Eccleſia prædicta, in Capella Sancti Joannis Baptiſtæ, in quam mulieres non intrant, ibidem ad fontes eſt remiſſio omnium peccatorum.

Item in Capella Sancti Laurentii, in quam ſimiliter mulieres non intrant, quæ dicitur Sancta Sanctorum, eſt remiſſio omnium peccatorum.

Item ſi ſcirent homines Indulgentias Eccleſiæ Lateranenſis, dicerent, tot & tantæ ſunt, quod non oportet nos ire ad Sanctum Sepulcrum ultra Mare. * Nota, quod Indulgentiæ, prout deſcriptæ leguntur in veteri marmorea Tabula Eccleſiæ Lateranenſis, de qua hic ſupra mentio facta eſt, declaratæ fuerunt apocryphæ anno 1657. & 1678. a Congregationibus S. Officii, & Indulgentiarum, ut conſtat ex earumdem Decretis apud P. Gobat *tract. 4. de Indulg. num.* 703. & 709. & apud Rigantium *in Regul. 54. Cancellar. num.* 57. Vide SS. D. N. Bened. XIV. *de Synodo lib.* 13. *cap.* 18. *n.* 3. & P. Minderer *Part. I. Confer. II. num.* 806. Itaque in materia Indulgentiarum Eccleſiæ Lateranenſis recedendum non eſt a Conſtit. 45. prælaudati Pontificis, quæ incipit: *Aſſiduæ ſolicitudinis, tom. 3. ejus Bullarii.*

Secunda Eccleſia principalis eſt ad Sanctum Petrum, ubi nunc eſt Sancta Sedes Apoſtolica, & Palatium Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ, in qua ſunt omni die ſexmille, & 48. anni, & totidem quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis peccatorum. Et in hac Eccleſia ſunt Stationes in die Epiphaniæ, in Dominica prima, & ſecunda Quadrageſimæ, in Sabbato poſt primam Dominicam Quadrageſimæ, Feria ſecunda Paſchæ, in die Aſcenſionis, in die Pentecoſtes, in Sabbato poſt Pentecoſtes, in omnibus Sabbatis quatuor Temporum, in Dominica prima Adventus, & in tertia, & in quarta, & in die Nativitatis Domini.

Item in eadem Eccleſia fuiſſe dicuntur centum, & novem Altaria, quæ nunc pro magna parte ſunt remota, & in melius ſub pauciori numero redacta, ſive ordinata, & pro quolibet 18. anni Indulgentiæ dati ſunt: Et inter alia ſunt ſeptem Altaria principalia, quæ in gyrum cancellis cupreis vallata ſunt, olim deauratis, in quibus per totum annum integrum ſunt Stationes. Attamen in diebus Feſtivitatum, tam illorum, quam aliorum Altarium ſunt in eis Stationes, ac infinitæ aliæ Indulgentiæ.

Item quandocumque eſt Feſtum Sanctorum Petri & Pauli, vel Vocationis dictorum Altarium, ſeu etiam Feſtum Nativitatis Dominicæ, Paſchæ, ſeu Omnium Sanctorum, aliudque Feſtum duplex, duplicantur omnes prædictæ Indulgentiæ.

Item in Feſto Annunciationis Beatæ Mariæ ſunt ibi mille anni Indulgentiæ.

Item

Digitized by Google

Item a prædicto Feſto uſque ad Kalendas Auguſti ſunt ibi duodecim anni Indulgentiarum, & totidem Quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis peccatorum.

Item quicumque aſcendit gradus Sancti Petri devote, huic conceduntur pro quolibet gradu ſeptem anni Indulgentiarum per Alexandrum VI.

Tertia Eccleſia eſt ad Sanctum Paulum, in qua ſunt omni die ſex mille, & 48. anni Indulgentiarum, & totidem quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum. Et in hac Eccleſia ſunt Stationes Dominica quarta Quadrageſimæ, Feria tertia Paſchæ, Dominica in Sexageſima, in die SS. Innocentium, & Converſionis Sancti Pauli.

Item in Converſione Sancti Pauli ſunt ibi centum anni Indulgentiæ, & totidem Quadragenæ, & plenaria omnium peccatorum remiſſio.

Item in Feſto SS. Innocentium, quorum multa corpora requieſcunt ibi, ſunt ibidem 48. anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ ab antiquo: modo vero eſt Indulgentia plenaria.

Item in dedicatione ejuſdem, quæ eſt in Octava S. Martini, ſunt ibi mille anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ, & remiſſio omnium peccatorum.

Item, ſi quis intraverit dictam Eccleſiam omnibus diebus Dominicis, habet tantas Indulgentias, ac ſi iret ad Sanctum Sepulcrum Hieroſolymis, ac ad Sanctum Jacobum Gallitiæ. Ac viſitans ſeptem Altaria hujus Eccleſiæ tot lucrabitur Indulgentias, quot, ſi viſitaſſet ſeptem Altaria S. Petri.

Quarta Eccleſia eſt ad S. Mariam Majorem, in qua ſunt omni die ſex mille, & 48. anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum. In hac Eccleſia ſunt Stationes in omnibus quartis Feriis quatuor Temporum; Feria quarta Majoris hebdomadæ, in die Paſchæ, Dominica prima Adventus, in Vigilia, & die Nativitatis, in die Circumciſionis.

Item in Vigilia Aſcenſionis Domini, in qua celebratur Feſtum Corporis S. Hieronymi ibidem quieſcentis, ad Altare ipſius eſt remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum conceſſa a Pio Papa II. & Indulgentia plenaria.

Item in omnibus Feſtivitatibus Beatæ Mariæ ſunt ibi mille anni Indulgentiæ, & plenaria peccatorum remiſſio.

Item a Feſto Aſſumptionis Virginis uſque ad ejus Nativitatem ſunt ibi duodecim millia annorum Indulgentiæ ultra prædictas quotidianas Indulgentias.

Nota tamen, quod quarta Eccleſia ab antiquo ſemper fuit S. Laurentii; ſed tempore Alexandri VI. S. Maria tempore Jubilæi fuit aſſignata pro quarta numero, & aliæ tres non viſitabantur ex debito, ſed ex devotione tantummodo, ad parcendum laboribus Peregrinorum, & Romanorum.

Quinta Eccleſia eſt ad Sanctum Laurentium extra muros, in qua ſunt omni die 7048. anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum. Item ſex mille anni Indulgentiæ. In hac Eccleſia ſunt Stationes Dominica Septuageſimæ, Dominica tertia Quadrageſimæ, Feria quarta infra Octavam Paſchæ, & Feria quinta poſt Pentecoſten.

Item in Feſtivitatibus Sanctorum Stephani, & Laurentii, quorum corpora ibidem requieſcunt, & per Octavas eorum, & in ſingulis Stationibus ejuſdem Eccleſiæ ſunt centum anni Indulgentiæ, & remiſſio tertiæ partis omnium peccatorum conceſſi ab antiquo. Sed Calliſtus III. conceſſit omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus dictam Eccleſiam devote viſitantibus in ſingulis Feſtivitatibus, & Stationibus ejuſdem Eccleſiæ plenariam remiſſionem omnium peccatorum.

Item, ſi quis intraverit dictam Eccleſiam per annum omni quarta Feria liberat unam Animam a Purgatorio.

Item intrans per Januam Auſtralem ejuſdem Templi, de una Cruce ad aliam, contritus, & confeſſus habet remiſſionem omnium peccatorum.

Sexta Eccleſia eſt ad Sanctos Fabianum & Sebaſtianum extra muros, in qua ſunt omni die 6048. anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remiſſio tertiæ partis peccatorum. Et in die S. Sebaſtiani, & in omnibus Dominicis menſis Maii Indulgentia plenaria.

Item in eadem Eccleſia ſunt quotidie mille anni Indulgentiæ dati a Pelagio Papa.

Item in eadem Eccleſia ad Catacumbas, ibi prope majus Altare ſunt tot, & tantæ Indulgentiæ, quot, & quantæ ſunt in Eccleſiis Apoſtolorum Petri & Pauli, quia ibi prius corpora eorûm jacuerunt abſcondita longo tempore in puteo quodam, ſuper quem eſt unum Altare. Item Silveſter, Gregorius, Honorius, Pelagius, Nicolaus, & Joannes Summi Pontifices conceſſerunt quilibet eorum mille annos Indulgentiæ quocumque tempore anni devote viſitantibus dictam Eccleſiam.

Item ibidem in Cœmeterio Calliſti eſt plenaria remiſſiu omnium peccaturum, ſecundum quoſdam.

Iu hac Eccleſia ſubtus terram eſt Cœmeterium Calliſti Papæ: Quod quiſque ingrediens contritus, & confeſſus Indulgentiam plenariam conſequetur ob merita 74000. Martyrum, & 46. Summorum Pontificum ibi ſepulturum, quurum fuerunt 18. Martyres.

Septima Eccleſia eſt ad Sanctam Crucem in Hieruſalem, in qua ſunt omni die 6940. anni Indulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac remiſſio tertiæ partis omnium peccaturum.

In hac Eccleſia ſunt Stationes Duminica quarta Quadrageſimæ, 6. Feria Majoris hebdomadæ, Dominica ſecunda Adventus. In diebus Inventiunis, & Exaltatiunis S. Crucis, & in eurum Octavis, & in omnibus ſupradictis diebus eſt Indulgentia Plenaria.

Item omni die Duminica ſunt in eadem Eccleſia trecenti anni Iudulgentiæ, & totidem quadragenæ, ac etiam remiſſio tertiæ partis omnium peccaturum.

Item in Dedicatione ejuſdem, quæ celebratur in Vigilia S. Benedicti Abbatis iu menſe Martio, eſt ibi plenatia remiſſio omnium peccatorum.

Similiter in Inventione Tituli Sanctæ Crucis, quud ibi in ſublimi muru iuventum eſt tempore Alexandri VI. vigeſima ſexta Januarii, & etiam quotidie in Capella Sanctæ Helenæ, iu quam mulieres non intrant, niſi ſemel in anno, eſt Indulgentia plenaria. Item per omnes dies anni eſt Indulgentia plenaria.

* Aliquas harum ſeptem Eccleſiarum, ſicuti etiam Statiunum Indulgentias ſuſpectas eſſe credit cum Paſſerino *qu.* 12. *n.* 135. P. Minderer *Part.* 1. *Confer.* 4. *num.* 271. *&* *Part.* 2. *Conf.* 4. *num.* 214. & hoc vel ub millenarius annus, vel quia perſæpe præter plenarias partiales quædam addantur, & non plenariæ, cuutra ratiunem Indulgentiæ plenariæ, & cuntra diſciplinam Eccleſiæ. *

Hinc ad uberiorem notitiam juvat adducere motivum unde ſumpſit initium viſitatio dictarum ſeptem Romanarum Eccleſiarum. Cum enim Pontifices in Oriente ad Fidei puritatem cuſtodiendam quatuor Patriarchatus inſtituiſſent, videlicet primum Alexandrinum, ſecundum Antiochenum, tertium Hieroſulymitanum, quartum Cunſtantinopulitanum, quatuor Eccleſias Romæ pro his quatuor Patriarchis deſignarunt, nempe pro primu Eccleſiam D. Pauli, pro ſecundo S. Mariæ Majoris, pro tertio S. Laurentii, pro quarto D. Petri, ut ſi ſurte Patriarchæ Conciliorum, vel aliorum negotiorum cauſa Romam ventitarent, ſua in Eccleſia deceuter degerent; Eccleſia veru S. Juannis Lateranenſis addicta erat ſupremo Urbis & Orbis Patriarchæ, videlicet Vicario Chriſti Domiui, quia quatenus Romanus Epiſcupus eſt, ſuam ibi Cathedralem habet; unde ad mille annus ibidem Pontifices diverſati ſunt. Summa itaque Romanis veneratione habitæ fuerunt hujuſmodi quinque Patriarchales Eccleſiæ, ipſæque continenter magna pietate, ac frequentia iuviſebantur. Quia vero in earum viſitatiune opus erat per duas alias celeberrimas tranſire, ſcilicet per Eccleſiam SS. Fabiani & Sebaſtiani, ubi eſt Cœmeterium innumerurum Martyrum, & per Eccleſiam S. Crucis, ubi valde magnum Crucis Domini fruſtum ſancte colitur; idcircu ſeptem iſtæ Eccleſiæ una umnes viſitari cuuſueverunt. Hinc, ut ad tantum pietatis opus Fideles excitarentur, ſupradictæ, aliæque innumerabiles Indulgentiæ fuerunt a Romanis Pontificibus dictis Eccleſiis cunceſſæ. Sic ex Sanctarellu *cap.* 16. *de Jubilæo* refert Sapientiſſimus P. Viva *de Jubilæo q.* 4. *art.* 2. *num.* 2. *&* 3. Advertendum tamen eſt, quod Statiunum ordo pro dictis Eccleſiis uunc obſervandus eſt, ut iu Miſſali novo, & aſſignatus ut ſupra *art.* 4. *ſub n.* 17. Vide *ibi* per tut. dict. *n.* 17.

Viſitantes duodecim vicibus pro quolibet an- 26
no per Ordinarium ſpecificatis ſeptem Altaria ab eodem Ordinario deſignata in aliqua Eccleſia habente Iudultum Apoſtolicum (quud ſulet cuncedi ad ſeptennium) lucrantur pro qualibet vice id egerint, umnes, & ſingulas Indulgentias, quas lucrarentur, ſi perſunaliter viſitarent ſeptem Altaria ſita, & ad id deſignata iu Baſilica Principis Apoſtulorum de Urbe. Sic pater ex formula Brevis, ſeu Iudulti a Sede Apoſtulica ſuliti concedi, & pro ſua benignitate jam conceſſi pru viſitantibus ſeptem Altaria ſita, & deſignata in hac noſtra Eccleſia S. Bernardini Civitatis Alexandriæ, prout explicat Breve, ſeu Indultum Apoſtolicum in Archivo hujus Conventus aſſervatum.

Ex conceſſiune Boniſacii VIII. cunfirmata a 27
Benedicto XIII. uti legitur in quodam marmore poſito in Eccleſia S. Joannis Lateranenſis Romæ, conſequuntur octoginta annos Indulgentiæ omnes recitantes ſequentem Orationem.

Domine Jeſu Chriſte Pater dulciſſime rogo te, ut amore Illius gaudii, quod dilecta Mater rua habuit, quando apparuiſti ei in illa Sacratiſſima nocte Paſchæ, & per illud gaudium, quaudo te vidit glorificatum Diviniratis clari-

Digitized by Google

claritate, quatenus me illumines donis Spiritus Sancti; ut tuam voluntatem adimplere valeam omnibus diebus vitæ meæ. Qui vivis &c.

28 Qui vere pœnitentes, & confeſſi matutinali officio Feſti Corporis Chriſti interſunt, aut illud recitant, lucrantur 100. dies Indulgentiæ. Item 100. pro primis, & 100. pro ſecundis Veſperis. Item 100. qui celebrant Miſſam, aut eidem aſſiſtunt. Qui vero Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii Officiis interſunt, pro qualibet ipſarum Horarum 40. dies. Illi autem qui per octavam illius Feſti Matutinalibus, Veſpertinis, Miſſæ, ac prædictarum Horarum Officiis interſunt 100. dies ſingulis ipſius octavæ diebus, ex conceſſione Urbani IV. Conſtit. incip. *Tranſiturus*, qui anno 1262. Feſtum SS. Corporis Chriſti celebrandum inſtituit. Martinus vero V. anno 1429. Conſtit. incip. *Ineffabile*, ſupradictas Indulgentias ampliavit, ideſt 200. dies pro Miſſa, 200. pro Matutino, 100. pro utriſque Veſperis Feſti, & pro qualibet hora privata 50. dies. Infra octavam autem pro ſingulis Matutinis, & Miſſis, & Veſperis 100. dies, ac pro Horis privatis 40. dies. Tandem Eugenius IV. anno 1433. Conſtitut. incip. *Excellentiſſimum* relatas Martini V. Indulgentias duplicavit tam pro Feſto, quam pro octava; in ſumma omnibus incluſis, dictæ Indulgentiæ pro Matutino, Miſſa, & utriſque Veſperis Feſti ſunt 400. dies pro unaquaque actione; Pro qualibet horarum privatarum 160. dies: Et in quibuslibet octavæ diebus pro ſingulis Matutinis, Veſperis, & Miſſis 200. dies, ac pro reliquis horis 80. dies; Et pro intereſſentibus Proceſſionibus 200. Vide Compendium Privilegior. Fratrum Minorum, & aliorum verb. *Indulgentiæ quo ad ſæculares* §. *ſeptimo*, *poſt num.* 2. *verſ. Iſtæ Indulgentiæ*. Bullarium Cherubini, Wadingum ſuis reſpective locis, & annis.

Eaſdem met Indulgentias lucrantur intereſſentes Officiis, & Miſſis Feſti, & totius Octavæ Conceptionis Immaculatæ B. M. V. & reſpective recitantes, ac celebrantes ex conceſſione Sixti IV. anno 1476. Conſtit. incipient. *Cum præexcelſa*.

Item eaſdem Indulgentias lucrantur dicentes 5. Pater, & Ave, ac ſimul aſſiſtentes Officio, & Miſſæ Feſti SS. Nominis Jeſu, & reſpective recitantes, ac celebrantes ex conceſſione Clementis VII. anno 1530. Conſtit. incipien. *Salvatoris*.

Item eaſdem Indulgentias lucrantur intereſſentes Officio, & Miſſæ Feſti Transfigurationis D. N. J. C. & reſpective recitantes, & celebrantes ex conceſſione Calliſti III. anno 1457.

Aſſiſtentes Matutino, Miſſæ, & Veſperis Viſitationis B. M. V. lucrantur 100. dies Indulgent. ceteris autem horis 40. & ſic reſpective recitantes, & celebrantes, ex conceſſione Bonifacii IX. anno 1390.

Quoad Indulgentias attendenda eſt Conſti- 29
tutio Benedicti XIII. incip. *Salvatoris*, edita 28. Aprilis 1725. in qua conceditur Chriſtifidelibus omnibus facultas applicandi Indulgentias, Anno Jubilæi durante, ſuſpenſas, per modum ſuffragii Animabus Defunctorum.

Alia ad rem. Vide verb. *Jubilæum*. 30

Indulgentiæ per viſum a Domino acceptæ 31
non admittuntur ſub fide referentis; Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 141. incip. *Solicitudi-*
ni §. 40. Indulgentia centum dierum concedi- 32
tur recitantibus genibus flexis ſingulis feriis ſex-
tis quinquies Orationem Dominicam, & to-
ties Salutationem Angelicam, ad ſonum Cam-
panæ hora tertia poſt meridiem, in memoriam
Paſſionis, & Agoniæ Domini Noſtri Jeſu Chri-
ſti. Idem Conſtitut. 9. incip. *Ad Paſſionis*, 33
ubi injungit, & in virtute S. Obedientiæ mandat ob id Parochis, Rectoribus, aliiſque quocumque nomine appellatis Superioribus, ut Campanam uniuſcujuſque Eccleſiæ hujuſmodi pulſari faciant tali hora.

Indulgentiæ conceſſæ viſitantibus Eccleſias 34
Urbis per octavam Sanctorum Apoſtolorum Pe-
tri & Pauli ab eodem Pontifice Conſtit. 83.
incip. *Admirabilis*, referuntur in tom. 2. *ad*
verb. Capellæ. Vide *ibi*. Indulgentia plena- 35
ria conceditur pro Eccleſia Patriarchali Maronitarum quater in anno, & pro aliis Cathedralibus ejuſdem Nationis bis in anno. Idem Conſtit. 79. incip. *Nuper* §. 11.

Indulgentiarum communicatio inter Confra- 36
tres B. M. V. de Monte Carmelo, & Tertiarios Capuccinorum S. Franciſci revocatur. Idem Conſt. 93. incip. *Romanus Pontifex*.

Indulgentia centum dierum concedi poteſt a 35
Cardinali Majori Pœnitentiario omnibus Chriſtifidelibus qui ſe pœnitentiali virga tangendos, pie, reverenterque in tribus Urbis Baſilicis ipſi ſubmiſerint; Idem Conſtit. 95. incip. *Paſtor bonus*.

Indulgentiæ viſitantibus Eccleſiam conceſſæ 38
acquiri poſſunt, abſque eo quod Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum ſit; Idem tom. 2. Conſtit. 5. incip. *Accepimus in Civitate*.

Indulgentia plenaria in articulo mortis ap- 39
plicari conceditur auctoritate Apoſtolica ab

Q 2 Epiſ-

Digitized by Google

Epiſcopis, & Ordinariis inferioribus, etiam per alios ſubdelegatos; Idem Conſtitut. 34.
40 incip. *Pia Mater*. Ad eam acquirendam, injungitur ſpecialiter ægris moribundis acceptatio mortis in ſpiritu reſignationis; Idem *ibid.* Vide *tom.* 5. *verb. moribundus*, *ſub n.* 38.

41 Indulgentia plenaria conceditur per omnes Eccleſiaſticæ Ditionis Diœceſes iis, qui confeſſi, & Sacra Communione refecti, Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum viſitaverint diebus bacchanalibus; Idem Conſtitut. 45. incip. *Inter cætera*.

42 * Præfatam Indulgentiam ad omnes Eccleſias Catholici Orbis pro triduo expoſitionis SS. Sacramenti in hebdomada ſive Septuageſimæ, ſive Sexageſimæ, aut Quinquageſimæ, vel in ſingulis prædictis hebdomadis, vel in ſola feria V. infra hebdomadam Sexageſimæ nuperrime extendit Clemens XIII. ut patet ex ſequenti declaratione Sac. Congr. Indulgentiar. videlicet:

Cum alias San. Memoriæ Bened. XIV. ad frequentes Epiſcoporum Pontificiæ Ditionis querelas gravioribus abuſibus, qui Bacchanalium tempore irrepſerant, opportunoque remedio occurrere concupierit, perſpexeritque in aliquibus Eccleſiis ſalutari conſilio inſtitutam eſſe Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti Expoſitionem per tres dies ſive in hebdomada Septuageſimæ, ſive in altera Sexageſimæ, aut Quinquageſimæ ante diem Cinerum, ad hoc præcipue ne Fideles tempore tentationis a via Domini recederent, & in prædictis Eccleſiis pie orantes Divina impetrarent auxilia, univerſis utriuſque Sexus Chriſti Fidelibus confeſſis, & ſacra communione refectis, qui eaſdem Eccleſias, in quibus Venerabilis expoſitio ſive in uno, ſive in ſingulis prædictis Triduis fieret, devote viſitarent, Indulgentiam Plenariam miſericorditer conceſſit & indulſit. Hinc SS. D. D. N. Clemens Divina Providentia Papa XIII. ſedulo recogitans præfatam Auguſtiſſimi Sacramenti Expoſitionem plurimum biſce diebus profuiſſe ac deinceps fore profuturam, eamdem Plenariam Indulgentiam, ad quaſcumque Catholici Orbis Eccleſias ubicumque Locorum exiſtentes ubi Venerabilis Expoſitio ſive in Hebdomada Septuageſimæ ſive Sexageſimæ aut Quinquageſimæ, ſive in ſingulis prædictis Hebdomadis per tres dies, atque etiam ſi tantummodo in feria quinta infra Hebdomadam Sexageſimæ peragatur, ex uberi Pontificiæ caritatis fonte benigniſſime extendit.

Datum Romæ ex Secretaria Sacr. Congregat. Indulgentiarum die 23. *Julii* 1765.

Docentes rudes homines publice vel privatim Orationis mentalis regulam, & modum, 43
itemque qui publice docentes auſcultaverint, dummodo vere pœnitentes ac ſacra Communione refecti, toties quoties lucrantur ſeptem annos & totidem quadragenas de vera Indulgentia. Item ſi aſſidue eo convenerint, ſemel in menſe, vere pœnitentes, & ſacra com- 44
munione refecti, orantesque pro more in indulgentiis conſueto, indulgentiam plenariam, defunctis etiam applicandam, lucrantur; quam pariter ita obtinent ii, qui toto menſe, uoico ſaltem horæ quadrante ſingulis diebus orationi mentali dant operam, dummodo vere pœnitentes, & confeſſi, Euchariſtiam ſumpſerint, & orent pro concordia &c. Concedente hæc omnia Pontifice in Bulla incip. *Quemadmodum*; Bull. *tom.* 2. *num.* 23. Vide verb. *Oratio n.* 32.

Indulgentias in forma Jubilæi conceſſas abrogavit Clemens VIII. aliique Pontifices; qua- 45
re ſi forte agatur de aliqua ejuſdem tenoris indulgentia, videndum erit, num poſt ea decreta conceſſa fuerit, ut ex Tractatu de Indulgentiis P. Theodori *part.* 2. *c.* 4. §. 2.

Clemens XII. in ſuo Brevi dato *die* 14. *Au-* 46
guſti 1736. Indulgentiam plenariam die ad libitum quotannis eligenda, conceſſit iis, qui anno integro ad pulſum campanæ ſub horam noctis recitaverint Pſal. *De profundis*, vel ſemel Orationem dominicam, & ſalutationem Angelicam, cum verſiculo *Requiem* in ſuffragium defunctorum; dummodo ea die confeſſi, & communione refecti preces pias effuderint pro conſueto more. Singulis vero diebus toties quoties eandem orationem ad ſignum campanæ recitantes centum indulgentiæ dies conſequuntur; *Inſtitut. Eccleſ.* 61. §. 5.

Operæ pretium eſt hic addere etiam Indulgentias conceſſas per Decretum S. C. pie & 47
devote atq. ex corde recitantibus actus virtutum Theologicarum Fidei, Spei, & Caritatis, ut conſtat ex ſequenti Notificatione.

Animadvertens SS. D. N. Benedictus Papa XIV. quam utiles, quinimo neceſſarii ſint ad æternam Salutem Theologicarum virtutum Actus, Fidei videlicet, Spei, & Caritatis, ut omnes utriuſque ſexus Chriſtifideles ad illorum exercitium excitaret, audito voto Sac. Congregationis Indulgentiis Sacriſque Reliquiis præpoſitæ, Indulgentias pro iiſdem actibus a ſan. mem. Benedicto XIII. die 15. Januarii Anni 1728. conceſſas, benigne confirmavit, Plenariam nimirum cum facultate eam Fidelium defunctorum Animabus applicandi, ſemel in menſe lu-

lucrandam ab iis, qui quotidie per menſem præfatos Actus pie, devote, & ex corde peregerint, die nempe ab unoquoque eligenda, in qua vere pœnitentes, confeſſi, ac Sacra Communione refecti, pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, ut decet, oraverint; nec non aliam ſimiliter Plenariam, in mortis articulo. Ut autem commiſſas ſibi oves ad frequentiorem hujuſmodi Actuum uſum alliceret Sanctitas Sua, Indulgentiam ſeptem annorum, totidemque quadragenarum, cum eadem applicationis facultate, quæ juxta ejuſdem ſui Prædeceſſoris conceſſionem ſemel tantum in die conſequi poterat, ad quamlibet antedictorum actuum piam &c. ut ſupra, recitationem, clementer extendit.

Declaravit inſuper Sanctitas Sua, præfatas omnes Indulgentias addictas minime eſſe certis, determinatiſque verbis, proptereaque unumquemque uti poſſe in recitatione dictorum Actuum qualibet formula, dummodo in ea ſingularum virtutum Theologicarum ſpecialia motiva exprimantur.

Datum die XXVIII. Januarii Anno 1756.

F. J. Card. Portocarrero Præf.

A. E. Vicecomes Sac. Congr. Indulg. Secr. *

48 An Superiores cujuſcumque Ordinis, ſive Inſtituti, cæterique habentes facultatem communicandi privilegia &c. poſſint privilegia & Indulgentias ampliare & limitare pro ſui arbitrio in aggregationibus? *Sacra Congr. Indulgentiar. die* 5. *Februar.* 1748. *in reſponſ. ad primum dubium* reſpondit *Negative*. Vide verb. *Altare privilegiatum* ſub *n.* 29.

49 An Indulgentiæ conceſſæ Eccleſiis alicujus Ordinis, Congregationis, vel Inſtituti, cenſeri debeant conceſſæ etiam Eccleſiis tam parochialibus quam non parochialibus ab ejuſmodi Ordine &c. dependentibus, ſive a Monachis, aut Fratribus, vel Religioſis reſpective adminiſtrari ſolitis? *Sacr. Congr. Indulg. &c. die* 30. *Julii* 1748. reſpondit *Negative*. Vide decretum præfatæ Congreg. deſuper editum verb. *Altare privilegiatum* ſub *n.* 29. 2. *loco*.

50 Ejuſdem *Sac. Congregat. Indulgentiar.* decreta, quorum primo omnibus Eccleſiis parochialibus Orbis chriſtiani Altare privilegiatum quotidianum conceditur; altero vero Miſſæ omnes, quæ in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum ubicumque, & a quocumque Sacerdote celebrantur, indulgentiis donantur perinde ac ſi ad Altare privilegiatum celebrarentur; vide dict. verb. *Altare privilegiatum* ſub *n.* 33. & 34.

Tandem ad complementum hic juvat adducere ſequentem tabulam traditam in Cæremoniali Seraphico impreſſo Mediolani anno 1744. typis Donati Griſolfi part. 3. cap. 19. *ibi*. 51

Tavola de' Crepuſcoli della ſera, duranti i quali (come nota il Calendario Romano) durano le Indulgenze, concedute inſino al tramontare del Sole.

1 Gennajo. Ora una, e un quarto, all'Orologio della Campana.
25 Febbrajo. Ora una.
1 Aprile. Ora una, e un quarto.
1 Maggio. Ora una, e mezza.
1 Giugno. Ora una, e tre quarti.
13 Luglio. Ora una, e mezza.
26 Agoſto. Ora una, e un quarto.
17 Settembre. Ora una.
1 Novembre. Ora una, e un quarto.

APPENDIX.

Sive novus de Indulgentia Articulus.

Si propriis in locis additæ fuiſſent juxta monitum Cenſorum adnotationes, omittere hunc articulum potuiſſem; ſed cum, me abſente, typis jam conſignata fuerint, quæ Auctor de Indulgentiis diſputat, ſine debitis animadverſionibus, quibus notatæ a Cenſoribus propoſitiones indicarentur, exponerentur, vel confutarentur, & cum nonnullæ quoque deſiderentur ad perfectam declarationem Eccleſiaſticæ circa Indulgentias diſciplinæ, novum hunc addere articulum operæ pretium fuit; In quo articulo paucis explicatur quid Indulgentia ſit, & quinam in antiqua Eccleſia ejuſdem fuerit uſus, quæque variandæ diſciplinæ cauſa; ac Ferrarianæ illæ opiniones, quæ minus tutæ, vel falſæ viſæ ſunt, refelluntur; Et nonnulla decreta recenſentur.

I. Indulgentiæ itaque nomine intelligitur *remiſſio pœnæ temporalis, quæ remiſſa jam culpa luenda foret in foro interno coram Deo valida, facta extra Sacramentum per applicationem theſauri Eccleſiæ, ab eo qui poteſtate præditus ſit*. Definitio quatuor complectitur partes Indulgentiæ eſſentiales; Primo enim indicat remiſſa culpa ſupereſſe poſſe, ac ſolere pœnam, peccato, ita exigentibus divinæ Juſtitiæ legibus,

Digitized by Google

bus, debitam, atque in præſenti, vel in futuro ſæculo luendam. Secundo remiſſionem hanc valere etiam coram Deo, ita ut quam Eccleſia modo condecenti condonare velit, pœnam, Deus non amplius exigat. Tertio ait per applicationem theſauri Eccleſiæ hanc fieri remiſſionem; Theſaurus vero Eccleſiæ bona ſpiritualia ſunt, quorum diſtributio Eccleſiæ concredita eſt. Bona hæc ſunt merita Chriſti Domini, & Sanctorum omnium, atque Fidelium. Sanctorum autem merita in Eccleſiæ theſauro collocantur, non ut quidpiam addatur meritis Chriſti Domini, quæ infinita ſunt, & quidquid meriti eſt in Sanctis gratia ex illis prodeunte efficiunt; ſed ut pateat Sanctorum Communio in Eccleſia, quæ eſt Corpus Myſticum Chriſti Jeſu, & ipſe ejuſdem caput, quod perficit membra ſua, quibus veluti inſtrumentis utitur communicando illis Spiritum, & omnem ſalutarem motum per gratiam ſuam. In hac definitione non determinatur modus, quo theſauri applicatio fieri debeat; quo fit, ut ad indulgentiæ ſubſtantiam ſufficiat aliquo modo fieri hanc applicationem, vel ex parte ſaltem præcipua theſauri, quæ in Chriſti meritis ſita eſt, non enim neceſſario requiritur, ut ſimul fiat ob merita Sanctorum, ut poſt Bellarm. notavit Amort, quamvis laudabiliter ita fiat, ac primis quoque Eccleſiæ temporibus in Indulgentiis non tantum meritorum Chriſti, ſed etiam Sanctorum habita ratio fuerit. Quarto tandem deſignatur applicationem hanc ab eo fieri oportere, cui regendæ Eccleſiæ, ligandi, & ſolvendi, atque clavium poteſtas conceſſa fuit. Huic enim bonorum Eccleſiæ adminiſtratio concredita fuit.

II. Diſputare Theologi ſolent, concurrant ne merita dicta ad indulgentias per modum impetrationis, an ſolutionis? ſed levis momenti eſt hujuſmodi quæſtio, atque utroque modo concurrere probabilius videtur. De priori modo nulla controverſia eſt; quod vero ſecundo modo concurrant, facile patet. Nam Juſti non pro ſe tantum, ſed pro aliis ſatisfacere valent quantum ad debitum pœnæ temporalis; immo & mereri de congruo poſſunt peccatoribus pœnitentiæ donum. Hæc autem Juſti non præſtant, niſi in virtutem meritorum Chriſti, cujus ſpiritu aguntur tamquam membra viva. Etenim Auguſtino teſte lib. contra Parmen. *Hic eſt unus utruſque mediator noſter, & advocatus, pro quo nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus aliquando quidem per membra Corporis ſui, quæ pro ſe invicem ſollicita ſunt.*

III. Orthodoxa fides docet, ut optime Auctor oſtendit, in Eccleſia poteſtatem eſſe concedendi indulgentias, earumque uſum ſalutarem fidelibus eſſe. Nam Eccleſiæ ligandi, & ſolvendi, remittendi peccata, & clavium poteſtas conceſſa eſt, & quæ ipſa remittit, vel ſolvit in terris, remiſſa, & ſoluta habentur in Cœlis, ut ex dictis conſtat. Ex iis vero Patres omnes colligunt collatam Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus poteſtatem injungendi pœnitentibus ſatisfactorias pœnitentias, & relaxandi: Patrum teſtimonia obvia ſunt. Uſus vero indulgentiarum ex perpetua, & conſtanti traditione comprobatus rem ulterius confirmat. Paulus enim 2. *ad Cor.* 2. erga inceſtuoſum Corinthium hac uſus eſt indulgentia, *ne* inquit, *abundantiori triſtitia abſorbeatur*. Quæ verba Chryſoſt. hom. 11. in 2. ad Corint. ita exponit, *Ex ea re docemur, quod non ſolum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem habitumque pœnitentium oportet moderari diſciplinam*. Indulgentias præterea ſecundo Eccleſiæ ſæculo probavit Tertul. antequam ad Montaniſtas tranſiſſet, in lib. quem ſcripſit *ad Martyres cap.* 1. S. Cyprianus pluries ſcribit ad Martyrum preces Eccleſiam in more habuiſſe remittere pœnas pœnitentibus. Uſus præterea indulgentiarum in antiqua Eccleſia, conſtat etiam ex relaxatione pœnitentiæ, quæ fiebat ab Epiſcopis in Cœna Domini iis, qui per Sacramentalem abſolutionem initio quadrageſimæ a Presbyteris abſoluti fuiſſent, ut pluribus oſtendit Amort diſſ. prælim. de Indulgent. §. 11.

IV. Ex antiquo Eccleſiæ uſu conſtat hanc relaxationem pœnæ canonicæ validam fuiſſe etiam coram Deo. Primo, quia Epiſcopi in relaxatione pœnæ canonicæ utuntur deprecatoria formula ſimili illi, qua abſolutionem ſacramentalem concedebant, & in utraque abſolutionem petebant a peccatis in remedium animæ, ut videre eſt in antiquo Ordine Romano. Secundo, quia tempore Sancti Cypriani Fideles putabant ſe liberari a numinis vindicta & ira Dei, ſi Martyrum interceſſione obtinuiſſent relaxationem pœnæ canonicæ, ut legere eſt in Cypriani Epiſtolis. Tertio, quia Tertull. lib. de Pudicitia c. ult. teſtatur, hanc fuiſſe univerſalem Eccleſiæ perſuaſionem, ut meritis, ac ſatisfactionibus Martyrum peccata remitterentur, ſive pœnæ peccatis debitæ. Idem præterea conſtat ex Epiſt. Cleri Romani ad Cyprianum, & ex S. Ambroſio lib. de Pœnit. ubi ait, *Tota Eccleſia ſuſcipit onus peccatoris, cui compatiendum & fletu, & oratione, & dolore eſt*,

Digitized by Google

eſt, & quaſi fermento ejus ſe totam conſpergat, ut per univerſos ea, quæ ſuperflua ſunt in aliquo pœnitentiam agente, viritim miſericordiæ aut compaſſionis velut collativa quadam admixtione purgentur. Ex eodem de pœnitentia lib. 1. c.3. habemus, fieri conſueviſſe remiſſionem pœnæ canonicæ in primitiva Eccleſia ob interceſſionem, & merita Sanctorum; Et ex Tertulliano lib. de Pœnit. cap. 9. aliiſque.

V. Indulgentiæ remittunt pœnam temporalem ſive injunctam, ſive injungendam. Audiatur S. Thomas in ſupplem. quæſt. 25. art. 1. *Quidam dicunt, quod non valent ad abſolvendum a reatu pœnæ, quam quis in Purgatorio ſecundum Dei judicium meretur, ſed valent ad abſolvendum ab obligatione, qua Sacerdos obligavit pœnitentem ad pœnam aliquam, vel ad quam obligatur etiam ex canonum ſtatutis. Sed hæc opinio non videtur vera. Primo, quia eſt expreſſe contra privilegium Petro datum, cui dictum eſt,* ut quod in terra remitteret, in Cœlo remitteretur: *unde remiſſio, quæ fit quantum ad forum Eccleſiæ, valet etiam quantum ad forum Dei. Et præterea Eccleſia hujuſmodi indulgentias faciens magis damnificaret, quam adjuvaret, quia remitteret ad graviores pœnas, ſcilicet purgatorii, abſolvendo a pœnitentiis injunctis. Et ideo aliter dicendum quod valent, & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remiſſionem, & abſolutionem, ſive ſit injuncta, ſive non.* Ita Theologi omnes, & quidem jure meritoque; nam poteſtas Eccleſiæ collata Matthæi XVI. abſoluta eſt, & nulla limitatione circumſcripta: neque in Traditione fundamentum eſt ullum, quo reſtringere cogamur hanc poteſtatem ad pœnas in Sacramento injunctas, vel per Canones conſtitutas. Et quamvis aliquando hac reperiantur conceſſæ formula indulgentiæ de pœnis injunctis, communiter tamen abſque hac formula conceſſæ reperiuntur a Bonif. VIII. in Extrav. *Antiquorum*, a Clemen. VI. in Extrav. *Unigenitus*, a Sixto IV. in Extrav. *Quemadmodum*, & ab aliis Summis Pontificibus, qui pleniſſimas Indulgentias concedunt, hoc eſt, quantum ſe extendit eorum poteſtas. In hypotheſi quod concedantur Indulgentiæ ſub hac formula de injunctis, Cardinalis Bellarm. c. 7. lib. 1. de Indulg. negat illas extendi ad pœnas injungendas; ſed Suarez, & alii bene multi affirmant.

VI. De Indulgentiarum origine, & variatione hæc Mabillonius ſcribit. Indulgentiarum triplex quaſi gradus conſiderari poteſt, unus tempore Apoſtolorum, qualis fuit relaxatio ab excommunicatione inceſto illi Corinthio inflicta per Apoſtolum Paulum. Secundus tempore Martyrum, cum ad eorum preces publica quibuſdam pœnitentia remittebatur. Tertius ſub defectum pœnitentiæ publicæ, quæ ſæculo 9. non parum minui cœpit. Ab eo tempore datæ ſunt ad remiſſionem pœnæ peccatis impoſitæ, aut debitæ quædam Indulgentiæ aliæ aliis ampliores. Vigebat tamen per ea tempora pœnitentiæ publicæ uſus, ſed ea redimi vel Miſſis, aliiſque ſuffragiis, vel eleemoſynis, vel ſacris peregrinationibus, aut piis operibus poterat. Patribus Concilii Cloveshoviſienſis anno 747. viſa eſt nova pœnitentiæ per eleemoſynas redemptio *nova adinventio, periculoſa conſuetudo;* Sed paulatim redemptio prævaluit. Poſtea vero compendioſior viſa eſt Indulgentiarum via. Iſtæ mortuis primum conceſſæ videntur. Nam Joannes Papa VIII. Indulgentiam his, qui in bello contra Paganos an. 858. occubuerunt, vel in futurum occumberent, conceſſit, eamdemque gratiam petiere Bajoariæ Epiſcopi pro Arnulpho Imperatore mortuo, a Joanne IX. cujus animam ipſius poteſtate abſolvi poſtularunt. At vivis Salomon Conſtantienſis Epiſcopus in Cœna Domini indulgentiam dediſſe perhibetur apud Ekkehardum, id eſt, abſolutionem, quæ in Cœna Domini quotannis ab Epiſcopo impertiri ſolebat. Sed alia eſt indulgentiarum notio, cum peccatorum pœna vel partim, vel omnino remittitur, unde plenariæ Indulgentiæ, aut definiti temporis dicuntur. Si fides ſcholaſticis habenda foret, conceſſæ hac ratione indulgentiæ fuere a Sergio II. qui Indulgentiam trium annorum, & trium quadragenarum omnibus viſitantibus Eccleſiam SS. Silveſtri & Martini in Montibus conceſſiſſe traditur, a Gregorio Magno, quem ſeptem annos de Indulgentia conceſſiſſe perhibent in ſtationibus Romæ ab ipſo conſtitutis, immo & a S. Silveſtro. Sed hi etſi maximi Theologi habeantur, tamen infelices paſſim ſeſe oſtentant hiſtoricos, & fidem hac in re non merentur, ut optime oſtendunt Mabillonius *in Præf. ad Sæculum 2. Benedictinum*, Papebrochius *in Conatu Chronologico hiſtorico diſſert.* 17. aliique eruditiſſimi viri, qui luculenter oſtendunt indulgentiarum uſum, qua ratione hodie in Eccleſia conceduntur, undecimo ſæculo antiquiorem non eſſe.

VII. Certo conſtat Alexandrum II. an. 1070. peracta Lucenſis Eccleſiæ dedicatione ſtatuiſſe, *ut octo dierum ſpatio dedicationis memoria perageretur conceſſa indulgentia pœnitentiæ*, ut habetur in Codice M.S. ejuſdem Eccleſiæ in Vaticana Bi-

Digitized by Google

bliotheca aſſervato . Sed deeſt ibi ſpecificatio ipſius indulgentiæ, quæ tamen habetur in quadam Honorii II. Bulla ; in qua iis, qui intra novem dies ad celebritatem conveniſſent conſecrationis Eccleſiæ Caſæmarii , *de illius pietate confiſi , qui eſt peccatorum remiſſio , de injunctis pœnitentiis annus unus miſericorditer relaxatur . Hæc erat Indulgentia maxima* , inquit Papebrochius , *poſtea cœperunt alii ad annorum numerum ampliorem addere etiam quadragenas* . Circa hæc eadem tempora concedi cœperunt indulgentiæ Baſilicæ Vaticanæ , quas recenſet Nicolaus IV. in Bulla relata ab Onuphrio Panvinio in libello de ſeptem Eccleſiis Urbis , per hæc verba : *Sicut ad nos tam ex ſcriptis antiquis in Baſilica ipſa repertis , quam ex Seniorum Canonicorum ejuſdem Baſilicæ relatione pervenit , Prædeceſſores noſtri omnibus vere pœnitentibus , & confeſſis ad eamdem Eccleſiam venientibus reverenter , videlicet in Nativitate Domini ſeptem annorum , & ſeptem quadragenarum , & ab octava Pentecoſtes hinc ad feſtum B. Petri . . . die quolibet trium annorum , & trium quadragenarum . . . a principio Quadrageſimæ uſque ad feſtum Paſchæ quolibet die , necnon in feſtivitatibus B. Mariæ unius anni , & quadraginta dierum remiſſiones ſuorum peccaminum conceſſerunt* . Has Nicolaus Pontifex ratas habuit , & deinceps confirmavere , atque auxerunt Bonifacius VIII. Clemens VI. Urbanus VI. Nicolaus V. & alii Summi Pontifices , ut inquit idem Panvinius . Circa finem undecimi ſæculi occurrunt quoque Indulgentiæ conceſſæ proficiſcentibus ad bellum ſacrum , aut certe ad illud contribuentibus . En Canon. 2. Concilii Claromontani Urbani II. auctoritate celebrati : *Quicumque pro ſola devotione , non pro honoris , vel pecuniæ adeptione ad liberandam Eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit , iter illud pro omni pœnitentia reputetur* . Vide Catalogum harum Indulgentiarum apud Amort *de Indulg. par. 2. pag. 36. & ſequent.* Habes itaque Indulgentiarum originem , varietatem , atque initium illarum , quæ nunc ampliores etiam conceduntur .

VIII. Inquirendum modo eſt , *An diſciplina Eccleſiæ circa uſum Indulgentiarum ſubierit variationem quoad ſubſtantiam ?* Reſponſionem tranſcribendam duxi ex P. Euſebio Amort , qui ait , Eccleſiam in collatione Indulgentiarum retinuiſſe ſemper eumdem ſpiritum , & diſciplinam quoad uſum , invariatam quoad ſubſtantiam manſiſſe . Idque comprobat ex comparatione veterum , recentiumque Indulgentiarum ; quo recenſemus ordine .

1. Antiquitus relaxatio pœnæ fiebat , quando pœnitentes admittebantur ad Sacram Communionem . Nunc etiam ordinaria Indulgentia connectitur cum Sacra Communione , quia ordinarie ad lucrandam Indulgentiam requiritur Communio .

2. Antiquitus , in articulo mortis fere omnes habebant plenariam Indulgentiam , quia omnes admittebantur ad Sacram Communionem , ſicque *ad Dominum dimittebantur* , licet pro foro externo dein , ſi reconvaleſcebant , debuerint ſupplere opera pœnitentiæ . Nunc etiam omnes fideles in articulo mortis , ſi voluerint uti gratiis Apoſtolicis per aggregationem in Confraternitates , habent ſimiliter plenariam Indulgentiam .

3. Antiquitus Indulgentiæ non poterant conferri , niſi ab Epiſcopis ; numquam autem a Presbyteris , niſi haberent Conceſſionem ab Epiſcopo . Nunc etiam plenariæ non applicantur , niſi ex Commiſſione Summi Epiſcopi ; v. g. dum Indulgentiam in articulo mortis , vel alias per ſpecialem formulam pœnitenti applicant ; qui mos jam a multis ſæculis invaluit .

4. Antiquitus omnibus ad omne opus bonum apertus ſtabat theſaurus Eccleſiæ ex communione juſtorum omnium non reſtricta a Paſtoribus Eccleſiæ , & ſpecialiter impenſa per preces , ac vota Antiſtitum . Nunc etiam ad omne opus bonum in Confraternitatibus apertus ſtat theſaurus Eccleſiæ per applicationem ſpecialem alicujus Indulgentiæ .

5. Antiquitus offerebantur ab Eccleſia pro pœnitentibus ac aliis ſpecialiter participantibus de theſauro Eccleſiæ juſtorum interceſſiones & opera . Idem nunc per Prælatos fit , qui concedunt Indulgentias , ut Deo offerant de theſauro Eccleſiæ .

6. Antiquitus Epiſcopi habebant poteſtatem relaxandi partem pœnitentiæ, non totam . Nunc etiam jam a multis ſæculis non habent poteſtatem Indulgentiam concedendi excedentem 40. vel 100. dies .

7. Antiquitus requirebantur opera ardua ad obtinendam Indulgentiam . Nunc etiam Pontifices , ut in decurſu probabitur , jam ſæpius declararunt , ſe nolle applicare plenum fructum Indulgentiarum , niſi iis , qui ſe per opera pœnitentiæ congrue diſpoſuerint , ac dignos reddiderint .

8. Antiquitus modum Indulgentiarum , ac relaxationum ex tacito conſenſu ſummi Paſtoris regulabat frequenter communis ſenſus , & conſuetudo Eccleſiæ ; & quando oriebatur dubium ,

Digitized by Google

bium, aut fiebat exceſſus in rigore, aut laxitate, apponebant limites ſummi Antiſtites Eccleſiæ. Sic enim Zephirinus indulſit primus mœcbis veniam, ut teſtatur Tertullianus; & Nicolaus primus præſcripſit modum relaxationum pœnitentialium Epiſcopis Germaniæ, ut patet ex ejus Epiſtola, quam, dum luſtrarem Bibliothecas Bavariæ, reperi in Manuſcripto Codice Sæculi duodecimi in Canonica ad S. Nicolaum Paſſavii, eſtque hactenus inedita.

9. Antiquitus ex toto Orbe concurrebatur ad Sepulcrum BB. Apoſtolorum Petri, & Pauli, ut oſtendit P. Gretſerus l. 2. de Peregrinationibus *Cap.* 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. Omnes gentes eo confluebant, ut obtinerent Patrocinium Principis Apoſtolorum, ut teſtatur S. Chryſoſtomus, S. Auguſtinus, Fortunatus, S. Gregorius, &c. Confluebant præcipue, ut obtinerent relaxationes pœnæ Canonicæ, ut teſtatur Concilium Cabillonenſe anno 815. & poſtmodum Seleguuſtadienſe. Nunc autem dum pleriſque ob alium ſtatum politicum regnorum, & diviſionem linguarum poſt Romanæ linguæ interitum non amplius datur tam facilis acceſſus Romam, ſummus Paſtor præſtat abſentibus, quod præſentes requirere non poſſunt beneficium, & ut in ſuis Bullis communiter exprimit, *confiſus de Omnipotentis Dei miſericordia, & BB. Apoſtolorum Petri & Pauli orationibus* cuivis pro modo ſuæ congruæ diſpoſitionis relaxat facinora.

10. Antiquitus relaxabantur v. g. ſeptem anni, vel integra quadragesima, & ſenſus erat, quod peccatum, cui talis pœnitentia debebat injungi, foret ab omni pœna liberum. Nunc ſimiliter relaxantur v. g. ſeptem anni, vel 40. dies, ſeu, quod idem eſt, Carrena, aut quadragesima. Senſus autem eſt, ut mihi videtur, quod peccatum, cui talis pœnitentia ſecundum Canones deberet injungi, ſit ab omni pœna liberum; vel ut aliis videtur, quod tantumdem pœnæ in purgatorio luendæ, quantum talis pœnitentiæ neglectui reſponderet, relaxetur. In quo iterum nulla eſt differentia, cum antiquitus indulgentiæ pariter valuerint coram Deo.

Objicies primo. Manifeſtum eſt, quod per copioſas Indulgentias nervus diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & rigor ſatisfactionum pro peccatis ſit penitus enervatus. Antiquitus enim non conferebantur, niſi poſt laborioſam, & longam pœnitentiam; nunc dantur pro leviſſimis operibus, & crebertime. Ergo per has Indulgentias introducta eſt enormis mutatio in Eccleſia. Reſpondeo, antiquitus pro iis hominibus, qui pro peccatis occultis non voluerunt ultro ſubire publicam pœnitentiam, ad quod non obligabantur, ut P. Francolinus l. 2. de Pœnit. oſtendit, tot immo plures fuiſſe Indulgentias plenarias, quam nunc; quia omnes iſti pœnitentes ſtatim abſolvebantur, & ſi volebant, ſtatim admittebantur ad communionem; nec illis imponebatur ille antiquus ordo longus pœnitendi, niſi conſilii cauſa, quia alias non eſſent promerituri largitatem Indulgentiæ, ac plenitudinem remiſſionis, quod ipſum per modum diſpoſitionis etiam in modernis Indulgentiis requiritur, prout in hoc opere probabitur. Quod vero attinet rigorem illum pœnitentiarum veterum pro peccatis publicis, dico, neque in hoc mutatum eſſe ſpiritum Eccleſiæ, quia Eccleſia illum rigorem non aſſumpſit, ut convenientem ſtatui Eccleſiæ perfecto, ſed ut neceſſarium ſtatui imperfecto, adeoque illum uſurpavit ut abjiciendum, non ut retinendum. Hanc meam aſſertionem probo ex doctrina D. Cypriani, omnium Patrum rigoroſiſſimi, qui dum reddita pace Eccleſiæ rigorem ſuum plurimum temperavit, ut de hac ſua moderatione tamquam de inconſtantia fuit reprehenſus, hanc reddidit rationem, quod rigor fuit Eccleſiæ utilior tempore perſecutionum ad conſervandam honeſtatem Eccleſiæ coram Gentibus ubique commixtis; ſed benignitas tempore pacis ſit utilior in plures. Idipſum contingere in moderna benignitate poſtmodum oſtendam; interim D. Cyprianum audiamus. Ep. 52. ſic habet: *Quoniam de meo actu motus videris, mea apud te perſona, & cauſa purganda eſt, ne me aliquis exiſtimet a propoſito meo leviter receſſiſſe, & cum Evangelicum rigorem primo, inter initia defenderim, poſtea videatur animum meum a Diſciplina, & cenſura priore flexiſſe, ut his, qui Libellis conſcientiam ſuam maculaverint, & nefanda ſacrificia commiſerint, laxandam pacem putaverim; quod utrumque non ſine librata diu, & ponderata ratione a me factum eſt. Nam cum prælium glorioſi certaminis in perſecutione ferveret, toto hortatu & pleno impetu militum vires fuerant excitandæ, & lapſorum mentes animandæ, ut pœnitentiæ viam non ſolum ſequerentur, ſed & ad Martyrii gloriam provocarentur . . . Sed perſecutione ſopita temperamentum ſalubri moderatione libravimus, ut nec in totum ſpes communicationis lapſis denegaretur, nec plus deſperatione deficerent, & eo quod ſibi Eccleſia clauderetur, ſecuti ſæculum gentiliter viverent, nec tamen cenſura Evangelica ſolveretur.*

Digitized by Google

tur. Ac ſi minus ſufficiens Epiſcoporum in Africa (idipſum nobiſcum ſtatuentium) *numerus videbatur, etiam Romam ſuper hac re ſcripſimus ad Cornelium* (Papam), *qui & ipſe cum plurimis Coepiſcopis habito Concilio in eandem nobiſcum ſententiam pari gravitate, & ſalubri moderatione conſenſit. De quo tibi neceſſe nunc fuit ſcribere, ut ſcias, me nihil leviter egiſſe, ſed nemini ex lapſis communicaſſe, quando erat* (occaſio) *ut lapſus coronam acciperet; poſtea tamen ſicut medendi vulneris utilitas exigebat neceſſitati temporum ſuccubuiſſe, & ſaluti multorum providendum putaſſe.* Hucuſque D. Cyprianus, qui proin oſtendit, in moderando rigore regulam eſſe neceſſitatem temporum, utilitatem multitudinis, & Romani Pontificis declarationem.

Videamus ergo nunc, quomodo Romani Pontifices antiquitus utendo rigore Canonum, & nunc adhibendo eam moderationem, ut pœnitentiæ ſeveriori modum relinquant communiter cujuſvis arbitrio, ſemper reſpexerint ad neceſſitatem temporum, & utilitatem plurimorum. 1. Antiquitus Chriſtiani vivebant permixti cum Gentilibus, qui majorem concipiebant reverentiam erga Eccleſiam, ſi viderent, vitia tam ſevere elui. Itaque ad conciliandam hanc venerationem, & converſionem gentilium congruum erat uti tali remedio; & utilitas paucorum fidelium debebat cedere publicæ honeſtati Eccleſiæ. 2. Natura Chriſtianorum plurimorum recenter ex gentiliſmo converſorum in populi magna parte erat adhuc nimis barbara, & vitiis dedita, ut poſſet mille exemplis per decem prima ſæcula demonſtrari; talis autem natura timore, ut ſervilis, durius tractari debuit, quia ut Sapiens ait: *Diſciplina Servo*. 3. Illis temporibus plurima ſcelera non coercebantur legibus civilibus, maxime fornicatio, mollities, ſodomia, perjuria extrajudicialia, blaſphemiæ, & univerſim omnes tranſgreſſiones legum Eccleſiæ; cum ergo Eccleſia tunc non habuerit aliud medium expurgandi Eccleſiam ab his fœcibus, niſi forum pœnitentiale, debuit in iſto adhibere rigorem Canonum. Principes Chriſtiani, cum viderint Eccleſiam ſatis punire talia ſcelera, judicia hæc Eccleſiæ reliquerunt uſque ad ſæculum undecimum, nec multum curarunt in foro externo illa crimina punire. Nunc autem cum omnia illa crimina ſevere puniantur per leges Principum, poterat Eccleſia agere mitius, quia non amplius erat periculum, ne publice talia ſcelera invaleſcerent. 4. Antiquitus non dabantur ſubſidia promovendi ſanctitatem in populo, prout nunc dantur; multiplicabantur ſcelera, & non erat efficax remedium reſiſtendi torrenti, ne prorſus inundaret omnia, niſi timor canonum pœnitentialium; nunc autem multiplicantur Clerici, Eccleſiæ, Parochiæ, Catecheſes, Conciones, Scholæ, Libri pii, exempla Sanctorum ac Piorum, Leges Juris Eccleſiaſtici, Religioſi Ordines, Monaſteria, quæ omnia multum fæcis ex hoc mundo exhauriunt, juventutem Chriſtianam partim bonis moribus imbuendo, partim a Mundo extrahendo, partim in exemplum ſuorum propinquorum conſtituendo. Itaque rigore tanto amplius opus non eſt eo tempore, quo plus inferret damni, quam lucri. 5. Antiquitus non erant introductæ in populum piæ conſuetudines, & devotiones publicæ, quæ, dum fideles perpetuo occupant, ac diſtrahunt, potenter a malis occupationibus avocant. Tales ſunt feſtivitates frequentes, Confeſſiones, comprecationes, peregrinationes, Confraternitates &c. Itaque ſicut virga e domo ejicitur, liberis jam adultis, & ad ſanam rationem compoſitis, ita antiqua diſciplina non eſt retinenda ab Eccleſia in optimo ſtatu conſtituta; neque per hoc mutatur ſpiritus Eccleſiæ, quia ſicut anima una remanet in corpore humano pro diverſitate ætatis, ac ſenii valde diverſo, ita in Eccleſia datur quædam una, ac immortalis anima legum omnium, intentio videlicet legiſlatoris ſemper reſpicientis ad bonum commune, ad neceſſitatem temporum, & ad utilitatem plurimorum.

Objicies 2. Romani Pontifices nunc habent eum modum tendendi in ſuis indulgentiis, quaſi poſſent ſatisfactiones Sanctorum diſpenſare, cui vellent, quod antiquitus non præſumpſerunt, ſed contenti fuerunt ſolis ſatisfactionibus Chriſti. 2. Iidem nunc poteſtatem ſuam etiam extendunt ad Purgatorium. 3. Ii nunc ſoli pro toto Mundo diſpenſant Indulgentias, quod antiquitus non legitur.

Reſpondeo ad 1. Satisfactiones Sanctorum Indulgentiis eſſe accidentales; potuerunt ergo omitti vel addi in applicatione Indulgentiarum, quamvis eas ob ipſam convenientiam intrinſecam etiam antiquitus ordinarie adhibitas fuiſſe, jam ſupra oſtenſum ſit. Cum ergo verſemur in re accidentali, mutatio quoad ſubſtantiam fieri non potuit. Quod vero hæ ſatisfactiones Sanctorum Indulgentiis ſint accidentales, teſtatur Bellarminus lib. 1. de Indulg. cap. 4. his verbis: *Non eſt quidem opus, ut adjungantur paſſiones Sanctorum paſſionibus Chri-*

Digitized by Google

Chriſti, quaſi hæ per ſe non ſufficiant; ſed adjunguntur tamen, quia æquum eſt, ut illæ paſſiones non ſint inanes; quomodo autem concurrant in hac applicatione ſatisfactiones Chriſti cum paſſionibus Sanctorum, ideſt, an applicetur una pars ſatisfactionis ex paſſionibus Chriſti, pars alia ex paſſionibus Sanctorum? An vero integra ſatisfactio accipiatur ſemper ex paſſionibus Chriſti, & ſuperaddantur ad cumulum ſatisfactionis paſſiones Sanctorum, non videtur nimis curioſe inveſtigandum; Ita Bellarminus.

Ad 2. dico, Indulgentias pro defunctis eſſe ſolemnes deprecationes pro defunctis', in quibus Summus Pontifex nomine totius Eccleſiæ pro defunctis Deo offert Sanctorum, & juſtorum opera; prout oſtenditur in decurſu operis. Cum ergo ſemper Eccleſia oraverit pro defunctis, ut oſtendunt Polemici, & Baronius ad annum 34. a num. 314. nihil in hoc innovarunt per Indulgentias Pontifices, ſed per eas ſolum invitant fideles ad ſecum comprecandum pro defunctis, & ut ad hoc facilius excitentur, promittit Papa, ſe interpoſiturum ſimul pro tali anima deprecationem Eccleſiæ & oblaturum Deo pro illa anima Sanctorum opera.

Ad 3. reſpondeo, etiam antiquitus relaxationes tantum fuiſſe factas ex tacito vel expreſſo conſenſu Summi Pontificis. Quod relaxatio pro mœchis habeat originem a Zephirino Papa, teſtatur Tertullianus; quod lapſis in Idololatriam facta ſit communio, & relaxatio, factum eſt ex *conſenſu* expreſſo Cornelii Papæ, ut teſtatur D. Cyprianus Epiſt. 52. ſupra relata. Et modum relaxationum etiam pro homicidis, præſcripſit Epiſcopis Germaniæ Nicolaus primus, ut teſtatur ejus Epiſtola, hactenus inedita. Denique quod antiquitus factum eſt ex generali conſuetudine Eccleſiæ, haud dubie vim ſuam habet ex conſenſu tacito legislatoris. Quod ſi ergo in ſimilibus taciti, & expreſſi eadem eſt vis, ſequitur, etiam antiquitus omnes Indulgentias per conſenſum tacitum ſummi Paſtoris Eccleſiæ ſubſtitiſſe. Rectius autem, & clarius ea dependentia poſtmodum exprimi cœpit per modernam indulgentiarum formam, quia ſolius Univerſalis Epiſcopi poteſtas ſe extendit ad omnes fideles, vi cujus tacite ipſi omnes voluntates, intentiones, & diſpoſitiones ſubjiciuntur. Quod ſi Pater poteſt diſponere de voluntate uxoris, & liberorum quoad vota; Princeps de voluntate ſubditorum quoad contractus, & teſtamenta; Superior Communitatis quoad communitatem, & participationem bonorum operum de voluntate ſubditorum: cur non conveniens fuerit, ut etiam voluntates fidelium, ac intentiones tacite ſubordinentur voluntati Papæ, ejuſque diſpoſitioni relinquant opera ſatisfactoria ad expiationem propriorum criminum ob largitatem Numinis redundantia? Si autem hæc ſubordinatio voluntatum ad voluntatem Chriſti in terris Vicarii eſt Eccleſiæ congenita ac eſſentialis ob ipſum Ordinem Hierarchicum, nihil novationis contingere potuit, dum Princeps fidelium eam voluntatem a ſuorum dependentium actuali diſpoſitione circa ſatisfactiones juſtorum ſuperfluas, & ad Deum oblatione piorum operum manifeſtius expoſuit.

IX. Vera Indulgentiarum idea juxta ſenſum, & ſpiritum Eccleſiæ hæc eſt. Cum nos peccatores impares ſimus ad ſatisfaciendum divinæ juſtitiæ pro debitis per peccata contractis, partem vero iſtius debiti per opera noſtra laborioſa ſolvere valeamus, clementiſſima Mater Eccleſia theſaurum nobis aperit meritorum Chriſti, B. Virginis, & Sanctorum; ac per hujus theſauri applicationem, id ſupplet, quod ob infirmitatem, & imbecillitatem reddere non poſſumus. Itaque indulgentiæ in infirmitatis noſtræ ſupplementum conceduntur. Quamobrem nos non liberant ab ea ſolvendi debiti parte, quam ſolvere valeamus, ſed ſupplent id quod attenta imbecillitate noſtra reddere non valemus. Duo ergo hic attente ponderanda ſunt, ut graviſſimi Doctores monent. Primum Indulgentias valde ſalutares, & utiles eſſe, quod ſolvunt eam debiti partem, quam per temporariam pœnam in hac vita vix poſſumus, in altera vero graviſſimis purgatorii pœnis ſolvere deberemus. Deinde Indulgentias hac ratione conceſſas, & uſurpatas, non enervare Eccleſiæ diſciplinam, nec fovere pœnitentium ignaviam: ſed imbecillitatem noſtram erigere, atque juvare, & ſpiritum inflammare noſtrum, ut alacrius & celerius, id quod poſſumus, reddamus, ſupplendo id quod pro infirmitate reddere non valemus. Audiatur Cardinalis Cajetanus, qui adverſus Lutherum Eccleſiæ de Indulgentia diſciplinam expoſuit, & propugnavit ac regulas fidelibus exhibuit: *In tract. de Indulg. quæſt.* 2. hæc habet; *Sunt* (pœnitentes) *duplicis ordinis. Quidam ſolliciti ad ſatisfaciendum per ſeipſos pro peccatis ſuis: quidam negligentes ſatisfacere per ſe ipſos. Primi, condignas pœnitentias vel petunt a Confeſſoribus ſibi imponi, parati eas implere: vel ſponte illas aſſumunt, dum continuo ſtudent per ſancta opera ſatisfacere, jejunando, orando, eleemoſynas dando &c. Secundi vero leviſſi-*

viſſimam pœnitentiam, aut rogant, aut læti ſuſcipiunt, & cum illa impleverint, quam ſciunt eſſe minimam, non curant amplius de ſatisfaciendo; & hi ſunt, quibus Indulgentiæ non proſunt judicio meo. Nullus enim, indignus aliena ſatisfactione pro pœna ſibi debita, conſequitur veraciter fructum Indulgentiæ. Sed quilibet negligens ſatisfacere per ſeipſum, eſt indignus aliena ſatisfactione pro pœna propriis peccatis debita. Ergo nullus negligens ſatisfacere per ſe ipſum acquirit fructum Indulgentiæ. Præterea in qualibet bene ordinata Republica, quantumcumque rationabilis adeſſet quandoque cauſa diſpenſandi theſaurum in Cives gravatos ære alieno, negligentes tamen ſolvere (quod poſſent) *indigni cenſerentur adjutorio theſauri. Ex eo enim quod poſſunt de ſuo ſolvere, & non curant, indignos ſe reddunt tali ſublevamine: & niſi tales pro indignis haberentur, foveretur negligentia, quoniam alii horum exemplo ad ſimilem negligentiam provocarentur. Legis autem eſt facere, non negligentes, ſed virtuoſos. Cum igitur Eccleſia ſit a Deo ordinata, æquum non eſt, ut ſpiritualis diſpenſatio theſauri negligentes pro dignis habeat, hoc enim eſſet enervare ſatisfactiones pœnitentiales. Non proſunt ergo Indulgentiæ negligentibus ſatisfacere per ſeipſos, quoniam indigni ſunt, &c. Parati autem ad ſatisfaciendum per ſeipſos ſunt, non qui negligunt per ſeipſos ſatisfacere; ſed illi ſoli, quorum voluntas ſic eſt ad ſatisfaciendum parata, quod non retardat opus niſi impedita.* Conſule etiam Benigni Boſſuet *Inſtruct. pro Indulg. comparand.* Doctiſs. Epiſcopus animadvertens in Conc. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 21. definiri, plenam illam & integram peccatorum omnium remiſſionem, quam per Baptiſmum conſequimur, per ſacram. pœnitentiæ obtineri non poſſe, *Sine magnis noſtris fletibus, & laboribus divina id exigente juſtitia;* ita concreditam ſibi plebem alloquitur; *Audite, filii, Eccleſiæ Matris veſtræ verba. Illa vobis proponit* magnos fletus, magnoſque labores, baptiſmum laborioſum: *Illa vos edocet*, divinam juſtitiam id exigere: *Hic Eccleſiæ rigor a ſuo ſpiritu oritur, qui numquam extinguetur. Nec illa unquam ceſſabit bellum indicere laxitati. Quid refert cum Concilio mollitiem deteſtari Hæreticorum, qui ſanctos ſatisfactionis rigores rejecerunt; ſi nos in ſimilem languorem incidamus, & id reipſa contemnamus, quod verbis confitemur?* Et poſtquam oſtendit Concilium docere divinam quoque clementiam decere, ut peccata poſt baptiſmum commiſſa ſine pœna ſatisfactoria non remittantur, ac pœnam hujuſmodi a novis patrandis peccatis nos coercere, ſimileſque Chriſto nos efficere, ideoque confeſſarios convenientes pœnitentias imponere oportere, ſatis apte concludit, Eccleſiam aperire theſaurum ſibi concreditum, ſive indulgentias concedere, ut ſuppleat inopiam noſtram & integrum pœnarum debitum hac præſertim ætate noſtra, in qua vix umquam pœnitentiæ criminum pravitati æquales aut a confeſſariis imponuntur, aut ſponte ſuſcipiuntur a nobis, ſive ob vitæ brevitatem, ſive ob ſpiritus languorem, diminutumque charitatis fervorem. Et ſane, quis in animum inducat ſuum, Eccleſiam, dum concrediti ſibi theſauri divitias nobis effundit, velle aut ſocordiæ noſtræ inſervire, aut peccandi liberius anſam præbere, liberando homines a pœnis ſatisfactoriis, quibus a peccatis coercentur, quibus paſſionum impetum cohibent, quibuſque in charitate illa exercentur, per quam Deo ſatisfacere, eique placere ſtudeant?

X. Quæ cum ita ſe habeant, quis æquo animo ferat Lucii Ferraris opiniones, quas recenſet, & probat *art.* 3. *num.* 4. & ſequentibus? Quis non videat injuria ſeniculum conqueri de nimio Romanorum cenſorum rigore, qui probatas a Venetis cenſoribus opiniones laxitatis notant? Scribit enim ſub *num.* 4. *Indulgentia plenaria liberat ab obligatione implendi quamlibet pœnitentiam etiam medicinalem, ſibi impoſitam a Confeſſario*; ac ſequentibus *num.* 4. id argumentis oſtendere conatur in *num.* vero 5. ex Gloſſa affert Bonifacium VIII. *Noluiſſe Confeſſarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui lucrarentur Jubilæum*, & *num.* 8. decere quidem, at non debere Confeſſarium pœnitentiam imponere; ac dictis ſimilia habet *n.* 10. Quæ enim ſuperiori in numero expoſita ſunt, non ſolum medicinales, ſed etiam ſatisfactoriam pœnitentias injungendas eſſe probant iis quoque quibus Indulgentiæ concedantur, licet ſatisfactoria mitior eſſe poſſit, dum eam ſuppleant opera injuncta; ſed hac quoque in re cauti ſacerdotes eſſe debent, ne contra Eccleſiæ mentem agant. Videri poterit Euſeb. Amort, *part.* 1. *ſect.* 4. ubi ex Patribus, Conciliis, Summis Pontif. ac graviſſimis Theologis etiam ſatisfactoriæ pœnitentiæ obligationem oſtendit. At Lucius noſter a medicinali quoque pœnitentia homines abſolvit, quæ imponenda eſt cum grave periculum peculiare relapſus jure naturæ auferendum eſt. Sed ad rem veniamus. Pœnitens eſt, qui deteſtatur peccata, qui a peccato abſtinere proponit, qui tactus vero cordis dolore a peccato & creaturis averſus, & converſus ad Deum eſſe incipit; ſat vero me-

Digitized by Google

medicinalem pœnam neceſſariam eidem eſſe, ut in propoſito ſtet, ut in converſione perſeveret, quis dicat hunc indulgentiæ virtute, a medicinali hac ſubeunda pœnitentia liberari? Indulgentia vere pœnitentibus conceditur; at vere pœnitens non eſt qui implere nolit pœnitentiam, qua propoſitum firmetur, quaque foveatur, perficiaturque converſio; ut conſideranti liquet. Rurſus quodcumque peccatum letale malignas in anima qualitates relinquit etiam poſt ſacramentalem abſolutionem. Ergo peccatores omnes medicinali indigent pœnitentia, qua ab hujuſmodi morbo curentur pro criminum, & ſtatus diverſitate. Nec iis favet antiquorum auctoritas, qui injungendam pœnitentiam negant, dum ſit indulgentia conceſſa; nam illi de pœnitentia loquuntur, quam Confeſſarii ex præſcripto Canonum pœnitentialium injungere debebant, cujus loco opera injuncta adimplenda erant. Sed ſufficiet in hujus rei comprobationem ea in medium afferre quæ Cardinalis Denhoff Epiſcopus Cæſenatenſis ſcripſit.

XI. Is itaque in inſtructione ad Populum, cavete vobis, inquit, ab abuſu, quem nonnulli ſacerdotes invehunt, qui tempore Jubilæi, aut occaſione plenariæ indulgentiæ, graviſſimorum criminum reis leviſſimas ſatisfactiones decernunt, hoc nimirum obtutu, quod ejuſmodi indulgentiæ, ſi opera in conceſſionibus Summorum Pontificum aſſignata accurate perſolvantur, ſimul cum culpa pœnam etiam penitus aboleant. Hæc enim agendi ratio adverſatur menti Sanctæ Eccleſiæ; quæ quidem cupit filiis ſuis opem ferre, ut pœnæ debitum exſolvant, cui ſolvendo impares ſunt, nonnulli quidem virium inopia, alii vero vitæ termino prohibiti: quare complures non adimplent pœnitentiam delictis ſuis convenientem; ſed eximere non vult ab obligatione legis divinæ, quæ idoneos pœnitentiæ fructus facere jubet. Neque deſides reddere, aut tardiores in operibus ſatisfactionis, quæ tantopere in ſacris Scripturis, & a Sanctis Patribus commendata ſunt ſedulo exercendis. Ideo Concilium Trid. tradit, nuſquam eſſe in Eccleſia ſemitam tutiorem, qua liceat evadere ſupplicia, quæ Deus peccantibus minatur, quam ut crebro quis in hujuſmodi operibus pœnitentiæ agendis occupetur, idque cum vero & ſincero doloris affectu. *Neque vero ſecurior ulla via in Eccleſia Dei unquam exiſtimata fuit ad amovendam imminentem a Deo pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent*, *ſeſſ. XIV. Cap. VIII.*

Hanc Eccleſiæ mentem multoties indicant Summi Pontifices in ſuis indulgentiarum litteris, quibus eas impartiri ſe *vere pœnitentibus* ajunt: his verbis ſignificantes ſinceram omnium delictorum deteſtationem; firmum animi propoſitum deinceps non relabendi, & voluntatem Deo appoſite ſatisfaciendi. Quum lapſus ad hunc modum animo eſt comparatus, & ſuis partibus ſedulo defungitur, ut divinam juſtitiam placare queat, Eccleſia velut pia Mater in auxilium accurrit, ut indulgentiæ beneficio, quod reſtat debiti, ſolvat: vel plene, ſi plena eſt; vel in tantum, quantum illa confert. Hinc uſuvenit, ut plena indulgentia non omnibus, qui exuto peccandi affectu, præſcriptas conditiones adamuſſim præſtiterunt, ex aſſe cedat in plenam ſolutionem: quia non omnium eadem eſt debitorum ratio; neque eodem omnes ſtudio pro viribus egerunt, ut ea diminuerentur: quarum rerum beneficii diſpenſator ſemper rationem habere cenſendus eſt; Ita docet Sanctus Bonaventura: *Indulgentiæ*, inquit, *quantum eſt ex poteſtate dantis, tantum valent, quantum promittunt. Non tamen cuilibet valent tantum, nec æqualiter omnibus; ſed ſecundum exiſtimationem ejus, quam habuit, vel habere debuit qui indulgentiam fecit: quam non oportuit exprimere, quia omnes fideles debent illud in corde præſupponere, quod dona & miſerationes S. Spiritus donentur cum æquo libramine. In IV. ſentent. diſt. XX. quæſt. VI. ſub finem.*

Idem colligitur ex conſtitutionibus quibuſdam Summorum Pontificum, ubi expreſſe pronuntiant hanc ſibi eſſe intentionem. Liquet in decreto Bonifacii VIII. quod incipit *Antiquorum*, *Extrav. de pœnit. & remiſſion.* ubi promulgando indulgentiam jubilæi univerſalis: *Unuſquiſque tamen plus merebitur*, ait, *& indulgentiam efficacius conſequetur*, *qui Baſilicas ipſas amplius & devotius frequentabit*. Et in ſtatuto Innocentii IV. edito in primo Concilio Lugdunenſi, quo plenam concedit indulgentiam iis, qui ſumptus conferrent in bellum ſacrum, aitque, unumquemque lucriſacturum *juxta quantitatem ſubſidii*, *& devotionis affectum*. His autem ſatis indicant plenæ indulgentiæ quemque fieri participem tum ſecundum modum operum pœnitentiæ, quæ fecerit, tum ſecundum piæ devotionis fervorem: atque ea ratione imminui debitum ſatisfactionis.

Cardinalis Baronius, vir ſane magnus, & qui Eccleſiæ de indulgentiis ſententiam apprime noverat, poſtquam indulgentiam a Gregorio VII. conceſſam Epiſcopo Lincolnienſi, ea

lege

Digitized by Google

lege, ne opera pœnitentiæ negligantur ſecundum cujuſque facultatem, ſuis Annalibus ad An. MLXXIII. N. LXXI. inſeruiſſet, ait, Sanctum Pontificem hanc legem, ſeu conditionem adjeciſſe: *ut appareat Sedis Apoſtolicæ indulgentias illis communicari, qui, quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otioſis, ac negligentia torpeſcentibus*. Ejuſdem ſententiæ fuit Cardinalis Cajetanus, qui citata ſormula jam memorata, *vere pœnitentibus*, qua Pontifices Romani uti ſolent, ait, *indulgentias non conſequi pœnitentes negligentes, ſed pœnitentes ſollicitos, qui ſoli ſunt vere pœnitentes*. Deinde explicat hujus doctrinæ utilitates; ad cujus normam, ut obſervat, *ſolvuntur omnes quæſtiones, tam de nimis largo Dei foro, quam de omittendis ſuffragiis pro plenarie abſolutis in morte, quam de admiratione ſapientum, & oblocutionibus detrahentium: & excitantur fideles ad pœnitentiæ opera. Nec aliquid adimitur efficaciæ indulgentiarum; ſicut nil adimitur efficaciæ Sacramentorum, ex hoc quod oportet accedentes ad illa eſſe bene diſpoſitos, ſi fructuoſa ſibi eſſe volunt. Soli ſiquidem indigni indulgentia, ab illius fructu juxta hunc dicendi modum excluduntur*; Tract. x. *de ſuſcipientibus indulgentias quæſt.* i.

Eccleſia hodiedum indulgentiæ munera diſpenſat eadem, qua olim, mentis intentione. Nam in Jubilæo commendat opera ad ſatisfaciendum idonea, puta jejunia, eleemoſynas, & Eccleſiarum viſitationes. In reliquis autem plenis Indulgentiis jubet, ut præſtitis e præſcripto operibus, pœnitentiæ Sacramentum adeatur. Ita credentibus modum ſuggerit, quo Indulgentiæ donum ſibi comparent, ſive ad ſupplendam ſatisfactionem dudum inchoatam, ſive ad eluendum pœnitentiæ neglectum; nempe faciendo opera pœnitentiæ, quæ in Bullis Pontificiis deſignantur, & vehementi dolore peccata ſua deteſtando. Igitur quum hæc opinio videatur menti Eccleſiæ magis conſentanea, concludimus cum S. Bonaventura *in* iv. *ſent. diſt.* xv. *part.* i. *art.* i. *quæſt.* iii. *Ideo ſanum conſilium eſt, quod homo ſemper pœniteat*.

Idem placuit S. Thomæ: idque omnino nobis in cathedra confeſſionis amplectendum eſt, & ſequendum: *Conſulendum eſt*, inquit, *eis, qui indulgentiam conſequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abſtineant; ut autem ex his remedium conſequantur, quamvis a debitis pœnæ eſſent immunes: & præcipue quia quandoque ſunt plurium debitores quam credunt*. In iv. *ſent.* xx. *quæſt.* i. *art.* 3. *quæſtiuncula* i. *ad* 4. Cardinalis Bellarmini doctrina dogmati Doctoris Angelici plane accinit: *Omnino*, ait vir colendiſſimus, *ſic accipiunt prudentes Chriſtiani Pontificias indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos fructus ferre, ac pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere. Lib.* i. *de Indulgent. cap.* xii.

XII. Dicent vero: Indulgentiæ plenariæ ſunt: ergo omnem plane temporalem pœnam remittunt. Nulla ergo a Confeſſariis imponenda pœnitentia ſatisſactoria, aut medicinalis, ac nulla in pœnitente obligatio eſſe debet hanc ſubeundi pœnitentiam, dum plenaria ei conceſſa ſit indulgentia. At jam diximus, plenariam vocari indulgentiam, quatenus plene, & integre ſupplet id, quod ad integram ſatisſactionem deficit. Ergo plenaria non excludendo, ſed includendo opera ſatisſactoria, qua ratione, ſupra oſtendimus. Præterea, plenaria Indulgentia juxta mentem concedentis, & diſpoſitiones ſuſcipientis attendenda eſt. Dum vero Summi Pontifices plenariam Indulgentiam concedunt, eam vere pœnitentibus largiuntur. Numquid vere pœnitentes dici poſſunt, qui injunctam a Confeſſariis ſatisfactoriam pœnitentiam adimplere obtentu Indulgentiæ recuſent? Quid vero ſi pœnitentia medicinalis ſit, ſive ordinata ad illos animi morbos averruncandos, qui proclives homines ad peccandum faciant? Neque enim vere pœnitens haberi poteſt, qui paratus non ſit medicinam illam ſpiritualem uſurpare, quæ ad firmandum de non peccando propoſitum neceſſaria eſt. Plenaria præterea eſt ex parte ſuſcipientis Indulgentia, quando is tanto devotionis fervore, tanto charitatis affectu, & tantis pietatis operibus ſe diſponit, ut ei omnis remittatur pœna: at hæ diſpoſitiones in eo, qui non ſuſcipiat onus ſatisſactoriæ pœnitentiæ a Confeſſario injunctum omnino deſiderantur. Tenetur ergo pœnitens etiam Jubilæi tempore has pœnitentias adimplere; & Confeſſarius imponere eas debet veluti opera ad Sacramentum pœnitentiæ complendum ordinata. Fallitur ergo Lucius noſter, dum ait, in praxi decere tantum, *quod Confeſſarius iſtas imponat*, cum imponere revera debeat, etiam attenta Bonifacii VIII. Bulla, in qua Jubilæi Indulgentia *ſolis vere pœnitentibus* promittitur, atque conceditur. Ad Gloſſam quod attinet, quæ aſſerit noluiſſe Bonifacium, ut Confeſſarii aliquam pœnitentiam injungerent, dicere primum poſſumus, id adverſari ipſius Bonifacii Bullæ, ut ſuperius innuimus: Deinde exponi mens Bonifacii poterit de pœnitentis per Cano-

Digitized by Google

nones, non vero de medicinali, & ſatisfactoria a Confeſſario injungenda ad animi morbos medendos. Atque hæc de Indulgentiæ effectu ſufficiant.

XIII. Venio nunc ad Indulgentias, quæ pro Defunctis applicantur. *P. Lucius Ferraris n.* 16. ait: *Indulgentiæ pro Defunctis proſunt certo, & infallibiliter illis determinatis animabus, quibus ex intentione Summi Pontificis applicantur, ſecundum ordinariam Dei legem &c.* Audiatur hac de re Paſſerinus, cujus doctrinam probat Clariſſimus Euſebius Amort. Examinans, *an Indulgentiæ pro Defunctis habeant effectum infallibiliter?* Sic reſpondet. Prima ſententia id negans habet tres rationes. Primo, quia inferior non poteſt aliquem infallibiliter liberare a pœna inflicta per ſuperiorem, etiam compenſando, & dando æquivalens, niſi ſuperior ſe ſpecialiter obligaverit ad acceptandam compenſationem. Quod vero Deus promiſerit, ac ſe obligaverit ad acceptandam compenſationem pro Defunctis, non conſtat. Secundo, ſententia judicis poſt mortem tranſit ex conditionata in abſolutam, unde non remanet locus ſatisfactioni per compenſationem, quæ innititur juſtitiæ, ſed ſolum, quæ innititur divinæ miſericordiæ. Tertio, quia ob hanc cauſam etiam privata ſuffragia non habent infallibilem effectum, dum fiunt pro Defunctis, ſed ſolum ex libera acceptatione divinæ miſericordiæ. Hanc ſententiam tenuerunt *Richardus* 4. *d.* 15. *quæſt.* 203. *Durand. quæſt.* 4. *num.* 12. *Cajetan.* 1. *tract.* 16. *quæſt.* 5. *Cordub. n.* 6. *quæſt.* 13. & 15. *Canus l.* 12. *de loc. cap.* 13. *ad* 9. *Domin. Sotus de Indulgent. Henriq. l.* 7. *cap.* 7. *Laym. lib.* 5. *tr.* 7. *cap.* 7. *Bonac. d.* 6. *quæſt.* 1. *p.* 6. *Lezana v. Indulg. num.* 5. *Amicus t.* 8. *d.* 20. *ſ.* 8. *num.* 176. & eandem rationabilem vocat *Bellarminus l.* 1. *c.* 14. Re bene perpenſa apparet, primam (hanc) ſententiam eſſe veriorem, quia non conſtat de ſpeciali promiſſione Dei, qua ſe obligaverit ad acceptandam compenſationem, quam Pontifex in favorem animarum Purgatorii facit dando Indulgentiam per modum ſuffragii. Notare hic juvat, Indulgentias non concedi mortuis per modum judicii, & abſolutionis: quia Eccleſia exercere judicium nequit in illos, qui ſuæ juriſdictioni non ſubjacent, ut ſunt mortui. Iſtis itaque conceduntur *per modum ſuffragii*. Nomine autem ſuffragii Theologi intelligunt ſubſidium eccleſiaſticum, quod conferri poteſt aut merendo per opera, aut impetrando per orationes, aut ſatisfaciendo per tolerantiam adverſitatum; ut communiter Auctores explicant.

XIV. Plura alia fuere a Cenſoribus notata, quæ nos paucis indicabimus. Primo, quod Lucius *num.* 32. *art.* 3. aſſerit a Summis Pontificibus non exigi Confeſſionem, & Communionem veluti opus directe injunctum pro acquirenda Indulgentia. Id non placet, quia dum Pontifex Confeſſionem, & Communionem exigit, has inter præcipua opera recenſet, quæ ab iis præſtanda ſint, qui Indulgentias lucrari velint. Secundo, quia eodem in numero paulo infra, docet, ſufficere indictam a Pontifice Confeſſionem, quæ etiam ante octo dies peracta fuerit. At id celebrioribus Theologis improbatum eſt, & a Sac. Indulg. Congregatione definitum fuit, Confeſſionem ſaltem in vigilia fieri debere illius diei, in quo acquirenda ſit Indulgentia; ut ex decreto ſub die 19. Maii 1759. Tertio, quod dicat non requiri Confeſſionem peccatorum venialium, niſi id expreſſe in conceſſione Indulgentiæ declaretur. Seniores vero Theologi etiam tunc Confeſſionem faciendam eſſe docent, non ſolum quia tutius id eſt, ſed etiam quia conſentaneum eſt praxi fidelium, & eodem indicato decreto definitum eſt. Quarto non placet dum aſſerit Indulgentias ad ſeptennium conceſſas complecti ſeptem annos utiles, ita ut occurrente anno Jubilæi intermedio, in quo illa Indulgentia ceſſet, protrahi debeat ad octavum uſque. Nam id arbitrarie prorſus aſſeritur, atque in gratiæ conceſſione ſatis perſpicue exprimi videtur, ut nova, expleto ſeptennio, ſupplicatio fiat. Quinto, non adeo facile permittendum Cenſores putant, quod affirmat Lucius de Indulgentiis tempore Quadrageſimæ conceſſis, *quæ incipiat ab hora, in qua Veſperæ celebrari ſolent;* nam ut animadvertit Amort *qu.* 55. quando conceditur Indulgentia plenaria a primis Veſperis, uſque ad occaſum ſolis in die feſto, incipiunt Indulgentiæ ea hora, qua in loco aut in vicinia ſolent inchoari primæ Veſperæ, ac deficiunt ea hora, qua ibi locorum ſol ſubire ſolet horizontem. Quamobrem primæ Veſperæ intelligendæ ſunt juxta morem loci, aut viciniæ. Non itaque videtur attendendus peculiaris Quadrageſimæ ritus. Sed quidquid ſit de hoc, *quando conceditur Indulgentia plenaria pro aliquo die feriali, non exprimendo primas Veſperas, videtur ſaltem circa Indulgentias a ducentis annis concedi ſolitas, eam incipere a medio noctis, & durare uſque ad medium noctis, non*

a pri-

a primit Veſperis. Ratio eſt, qaia illud diſcrimen, quod in nonnullis Bullis Indulgentiarum ſtatuatue a peimis Veſperis, in aliis autem Bullis id non exprimatue, minime cenſeri debet otioſum, & vacuum ratione, adeoque cum hujuſmodi Bullæ deſtinato conſilio quoad determinandum Indulgentiarum initium diverſæ ſint, etiam operantur earundem initium diverſum; & cum ſtylo eccleſiaſtito per analogiam cum aliis rebus Eccleſiaſticis, puta feſtis, Horis Canonicis, Miſſis, Jejuniis conſorme ſit tempus a medio noctis uſque ad medium ſequentis, pronum eſt, etiam Pontificem ad hoc tempus quoad Indulgentias reſpexiſſe. Sexto denique circa ea, quæ Lucius habet *num.* 8. *art.* 4. de revocatione Indulgentiarum facta per Paulum V. docti Cenſores monendos eſſe Lectores cenſuerunt, ut attente legant Pauli V. Conſtitutionem incipientem *Romanus Ponsifex*, ex qua facile intelligent, quæ revocatæ fuerint, quæque confirmatæ pro Regularibus, a Summo Pontifice, Indulgentiæ. Conſtitutio refertur n. 7. ejuſdem 4. articuli. (*a*)

A P.

Reſponſio Auctoris.

(*a*) Inſtituit hic *Rom. Theologus* novum Articulum de Indulgentia, & §. 1c. inſurgit acritèr contra a me tradita, quaſi blaſphemias ego vomuiſſem *art.* 3. *num.* 4. Ar ea, quæ ſunt *ibi* a me tradita & a *Theologo* noſtro cenſura notata, ſunt, ut cuique legenti patet, omnia ſolido fundamento rationum, SS. Patrum, claſſicorumque doctorum auctoritare ſuffulta, nec a me tantum pro arbitrio concluſa. Cæterum non ego conqueror de præſtantiſſimis Romanis Cenſoribus, quos ſummopere colo & veneror; ſed tantummodo de ipſo *Theologo* conqueror, quod me Auctore adhuc vivente auſus ſit (ut alia prætercam) Opus meum pro libito ſuo typis evulgare, & me identidem confratrem ſuum injuria carpere. Sed ipſe videtit, & Deus ſcrutator cordium, retribuet.

§. 13. Suæ cenſuræ ſubjicit, quæ ego tradidi *art. cit. n.* 16. ſcilicet: quod Indulgentiæ pro defunctis ritæ conceſſæ & acquiſitæ ſecundum ordinariam Dei legem proſint certo & infallibiliter illis determinatis animabus, quibus ex intentione Summi Pontificis applicantur. Et tamen dictam ſententiam cum pondere rationum ibi productatum a *num.* 16. *ad* 20. incluſive, deſendunt præter *ibi* allegatos graviſſimos Auctores, etiam alii plures, quos inter noſter Matthæucci cum aliis in *Cautela Confeſſaeii lib.* 1. *c.* 27. *propoſ.* 37. *ab Alexandro VII. damnata*, *n.* 51. aſſerens, quod id deducitur ex *Epiſt. Leonis X. ad Card. Cajetanum*, *de Indulgent.* in qua pari modo loquitur de Indulgentiis rationabili cauſa tam vivis, quam defunctis conceſſis. Sed vivis datæ Indulgentiæ infallibiliter proſunt, ſi opera præſcripta impleantur, & cauſa ſit proportionata: ergo ſic dicendum de datis pro deſunctis, quibus certo & inſallibiliter proſunt, vel ex parte, ſi Indulgentia ſit non planaria, vel integre, ſi ſit plenaria, habeatque conditiones neceſſarias. Hæc ille, qui ſtatim *ſub num.* 52. ſubjungit: *ſed dubitatur, an determinate liberetue ea anima pro qua celebratur in Altari privilegiato?* Reſpondit, *affirmative;* & affert ad rem Breve Gregorii XIII. pro conceſſione Indulgentiæ Altari privilegiato in Eccleſia S. Bartholomæi de Urbe, ubi ipſe ſcribebar. Ita etiam doctiſs. P. Auguſtinus de Gabrielis Capucc. *tom.* 3. *tract.* 7. *de Pœnit. num.* 540. cum aliis ibi citatis. P. Concina *lib.* 1. *de Sacram. Pœnit. diſſert.* 5. *num.* 44. *qu.* 10. circa hanc quæſtionem, hæc habet: *Plures quidem affirmant, at plures etiam negant; & quia ego, quid veroſimilius ſit, ignoro, rem indeciſam relinquo.* Et Card. Bellarminus *lib.* 1. *de Indulgent. cap.* 14. neutram ſententiam audet reprobare, vocatque negantem valde rationabilem, & affirmantem valde piam. Videatur Appendix tract. VI. curſus Theol. Moral. Colleg. Salmaticenſis, ubi *tract. VI. cap.* 3. *punct.* 2. *a num.* 99. *ad* 104. a doctiſs. Auctore omnino certa judicatur & ſolidiſſime probatur noſtra concluſio & ſolvuntur omnes objectiones.

§. 14. Dicit *Theologus*: Lucius *num.* 32. *art.* 3. aſſerit a Summis Pontificibus non exigi Confeſſionem & Communionem veluti opus directe injunctum pro acquirenda Indulgentia, &c. Id eſt contra decretum Sac. Cong. Indulgent. approbatum a Clemente XIII. 19. Maii 1759. At illud decretum fuit jam integrum a me prolatum *in Supplementis* tertiæ editionis: & ad ipſius normam nunc moderanda ſunt, quæ ante ipſius promulgationem ex graviſſimis Auctoribus *ibi* citatis adduxeram; ipſum autem Decretum videre eſt *in Supplementis* ad verb. *Indulgentia art.* 2. *num.* 46.

APPENDIX ALTERA

De Indulgentiis.

In hac noviſſima editione addita.

Multa ſane congeſſit Lucius Ferraris, titulo *de Indulgentiis*, ex Caſuiſtarum placitis deprompta, Doctrinæ, Diſciplinæque Eccleſiæ minime conſentanea, quibus Romanus Theologus in altera editione ſapientiſſime occurrit, Appendice addita ad calcem ejuſdem tituli. Enimvero perpendenti mihi ea in Appendice nonnulla adhuc deſiderari, quæ verum Eccleſiæ ſpiritum in indulgentiis conferendis, atque diſpoſitiones, ad eas lucrandas neceſſarias, accuratius explicent, hinc me de Publico bene mereri nullatenus ambigendum putavi, ſi altera Appendice ea ſupplenda aſſumerem, quæ in prima adhuc deſiderari videntur. Qua in re nihil me facturum aliud propono, niſi Opuſculum in Urbe editum an. 1760., cui titulus: *De Indulgentiis & requiſitis præſertim ad eas recipiendas Diſpoſitionibus, & Catholicæ Eccleſiæ Doctrinæ in conferendis, & recipiendis iiſdem illuſtratio*, veluti in epitomen redigere.

§. 1. Indulgentia, prout hoc loco ſumitur, nihil aliud eſt, niſi relaxatio, aut moderatio extra Sacramentum ab Eccleſia facta pœnæ temporalis, quam divina juſtitia exigit a peccatoribus pœnitentibus, quibus jam remiſſa fuere peccata, & pœna ſempiterna, quæ iis debebatur. Hinc Eccleſia, ſive ſupremi Eccleſiæ Paſtores tunc *Indulgentiam* concedere dicuntur, cum juxta facultatem ſibi a Domino traditam eas pœnas temporarias remittunt, quæ, ex divinæ juſtitiæ Decreto, pœnitenti luendæ ſuperſunt, culpa jam deleta. Quanta porro ſit pœna temporaria, quæ peccato jam remiſſo reſpondeat, licet nobis exploratum minime ſit; illud tamen pro certo tenendum, gravem admodum eſſe; eamque peccati gravitati proportionatam. Hoc ſenſu ac ſpiritu ducta vetus Eccleſia *Pœnitentiales Canones* conſtituit, in hoc omnes conſentientes, quod pœnas graviſſimas a pœnitente ſubeundas præſcriberent quorum Canonum etiam nunc habenda ratio eſt, cum S. Carolus Borromæus aliique præſtantiſſimi Epiſcopi, ipſeque Summus Pont. Innoc. XII. eos edendos, vulgandoſque curarint ad Confeſſariorum, & pœnitentium directionem.

Ex his Canonibus, quos omni prorſus ex parte nunquam abolevit Eccleſia, *Indulgentiarum*, quas confert, veluti forma profecta eſt, ut ex ipſa conſtat Eccleſiæ praxi, & diſciplina in Indulgentiis elargiendis. Sicut enim juxta Canones pro qualitate peccati injungebatur pœnitentia vel quadraginta dierum, vel unius, vel duorum, vel quinque, vel ſeptem, aut plurium annorum, vel etiam totius vitæ; ſic etiam varia ad hunc modum conſtituta ſunt Indulgentiarum genera, quæ pœnitentiæ tempus vel contrahebant, vel ab ea penitus abſolvebant. Nam alia *quadragena* eſt, ſive ut alii vocant *Carena*, alia *ſeptena*, atque ita de ceteris partialibus, alia demum totalis, aut *plenaria*. Ex qua Eccleſiæ praxi, & diſciplina in Indulgentiis concedendis illud colligere debemus, ſanctiſſimas illas pœnitentiæ regulas nunquam fuiſſe abrogatas, nec priſtinum ſuum omnem amiſiſſe vigorem.

At vero, quamquam juxta tenorem aut ſtatuta *Canonum pœnitentialium* ab Eccleſia confectorum concederentur olim, & nunc etiam concedantur indulgentiæ; abſit, ut cogitemus, eas valere dumtaxat *in foro Eccleſiæ*, adeout non abſolvat a pœnis, quas Juſtitia divina a peccatoribus exigit ſive in præſenti, ſive in futuro ſæculo. Hanc ſententiam refutavit S. Thom. *q.* 25. *Supplem. art.* 1., eaque proſcripta fuit a Leone X., qui ſequentem damnavit Lutheri articulum: *Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud Juſtitiam divinam*. Hinc cum laudato Angelico Doctore dicimus, quod Indulgentiæ *valent, & quantum ad forum Eccleſiæ, & quantum ad Judicium Dei ad remiſſionem pœnæ reſiduæ &c.*

§. 2. His de germana indulgentiæ notione prælibatis, Eccleſiæ Catholicæ doctrinam de præſenti controverſia præmittere lubet, in iis, quæ Sacroſancta Tridentina Synodus tum de ſatisfactione Deo a peccatore exhibenda, cujus quædam relaxatio indulgentia eſt, tum de Indulgentiis ipſis definivit. Et ut a priore ordiamur, agit de ſatisfactione Sacrum Concilium *ſeſſ.* præſertim 14. ubi *cap.* 2. decernit in primis, quod *ad eam novitatem, & integritatem, quam per Baptiſmum acquirimus per Sacramentum Pœnitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, ac laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus*. Tum vero *cap.* 3. inter Pœnitentiæ partes *Satisfactionem* collocat.

Uberius tandem de hac tertia Pœnitentiæ parte differens *cap.* 8. hæc inter alia ſtatuit: *Divinam Clementiam decet, ne ita nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur, ut occaſione accepta, peccata leviora putantes, veluti in-*

Digitized by Google

jurii, & contumelioſi Spiritui Sancto in deteriora labamur. Quod Sancta Synodus confirmare pergit tum ex eo, quod hæc pœnitentiæ opera *ſecurior via ſit ad amovendam imminentem a Domino pœnam*: tum ex conformitate, quam oportet habere cum Chriſto, *qui pro peccatis noſtris ſatisfecit*. Admonet deinde Sacerdotes *pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate*, *SALUTARES, ET CONVENIENTES SATISFACTIONES INJUNGERE*, *ne ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo*, *ALIENORUM PECCATORUM PARTICIPES efficiantur*. *Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio, quam injungunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindictam, & caſtigationem, &c.*

Ex his porro Sacri Concilii Decretis plura colligere pronum eſt, quæ certa, firma, & inconcuſſa eſſe debent apud Catholicos omnes: atque illud in primis, ſatisfactionem unam eſſe ex tribus Sacramenti Pœnitentiæ partibus, ſaltem quoad animi præparationem, neceſſariam omnino ad redintegraudam amicitiam cum Deo offenſo, & reparandam injuriam ipſi per peccatum illatam.

2. Satisfactionis hujuſmodi neceſſitatem ex ipſo divino jure deſumi. Hoc enim nitidiſſime conſtat ex verbis Concilii illis: *divina id exigente juſtitia*.

3. Satisfactionem hanc neceſſariam omnino eſſe, nedum *ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindictam, & caſtigationem*: atque adeo proportione aliqua reſpondere debere numero, & qualitati criminum.

4. Denique non eſſe in arbitrio miniſtrorum Eccleſiæ pœnas haſce ſatisfactorias ad libitum remittere, vel recuperare: ſed ad eas pro qualitate injungendas obſtringi divino præcepto. Non enim id Concilium ſolummodo conſulit, ſed expreſſe præcipit, ſive potius colligit ex jure divino: *debent ergo Sacerdotes Domini &c.*

Hæc omnia certiſſima ſunt, atque extra diſputationis aleam poſita. Verum ad decretum alterum Concilii proferendum, quod indulgentias ſpectat, greſſum faciamus.

Decretum hoc habetur ſeſſione 25. cap. ultimo, ubi Concilium ita loquitur: „ *Cum poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto Eccle-*
„ *ſiæ conceſſa ſit . . . ſacroſancta Synodus In-*
„ *dulgentiarum uſum Chriſtiano populo maxime*
„ *ſalutarem, ac ſacrorum Conciliorum auctorita-*
„ *te probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet,*
„ *ac præcipit . . . In his tamen concedendis mo-*
„ *derationem juxta veterem, ac probatam in Ec-*
„ *cleſia conſuetudinem, adhiberi cupit, ne nimia*
„ *facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. A-*
„ *buſus vero, qui in his irrepſerunt &c. emenda-*
„ *tos, & correctos cupiens, præſenti decreto ge-*
„ *neraliter ſtatuit &c. omnino abolendos eſſe;*
„ *Cæteros vero, qui ex ſuperſtitione, ignorantia*
„ *irreverentia, aut aliunde provenerunt &c.,*
„ *mandat omnibus Epiſcopis, ut diligenter quiſ-*
„ *que hujuſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ colligat &c.*
„ *ut ad ſummum Pontificem deferantur, cujus*
„ *auctoritate, & prudentia, quod univerſali Ec-*
„ *cleſiæ expedit, ſtatuatur; ut ita ſanctarum In-*
„ *dulgentiarum munus pie, ſancte, & incorru-*
„ *pte omnibus fideliter diſpenſetur.* „

Sancta igitur Eccleſia ab ipſo Chriſto Domino poteſtatem accepit conferendi indulgentias.

2. Definit ſacroſancta Synodus, indulgentiarum uſum utilem eſſe populo chriſtiano, maximeque ſalutarem. Hinc certi fideles eſſe debent firmiterque confidere, quod, modo debitis cum diſpoſitionibus indulgentiam recipiant, profutura ſibi ſit, nedum in facie Eccleſiæ, ſed etiam coram Deo.

3. Concilium præcavere ſtudet abuſus, qui in concedendis indulgentiis, ac etiam recipiendis irrepere facile poſſunt: atque adeo in earum diſpenſatione moderationem adhiberi cupit, *juxta veterem, ac probatam Eccleſiæ conſuetudinem, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur*. Hæc eſt diſciplina *pœnitentiæ*, ſive *ſatisfactionis* pro commiſſis delictis, quam *enervari* Concilium timet nimia indulgentias conferendi facilitate, nimiaque, quam rudiores ſæpe concipiunt fiduciam obtinendæ ſalutis via hac faciliore, atque ſuaviore. Cum autem duplex quæſtio excitari poſſit, quarum altera *Indulgentias* ſpectat ex parte conferentis, altera, ex parte ſuſcipientis, idcirco de priore in anteceſſum diſſeramus oportet.

§. 3. Illud ergo pro certo ſtatuendum tamquam *Eccleſiæ doctrinam*, ad Indulgentiæ valorem, præter auctoritatem in Conferente, requiri piam ac juſtam conferendi cauſam. Addo, juſtam & rationabilem cauſam eſſe non poſſe, niſi proportionata quadantenus ſit Indulgentiæ, quæ confertur. Rationabilem autem cauſam ſemper adeſſe præſumendum eſt, niſi aliud nimirum evidenter conſtet.

Primam aſſertionis partem, quæ in confeſſo eſt apud omnes, iiſdem ferme momentis confirmo, quæ proferunt Cardinalis Bellarminus,

Pa-

Digitized by Google

Pater Gabriel Antoine, aliique. ,, *Primum* ,, *hoc eſt, quoniam* (inquit Bellarminus *lib.* 1. ,, *de Indulgentiis cap.* 12.) *pœna expianda eſt* ,, *jure divino. Non poteſt autem ſummus Pon-* ,, *tifex ſine juſta cauſa diſpenſare in iis, quæ* ,, *aliquo modo pertinent ad jus divinum: quo-* ,, *niam miniſtee Dei eſt, non Dominus.* ,, Quam rationem proponit inſignis alter, ac primarius ſummi Pontificis in Concilio Tridentino Theologus Petrus de Soto lectione 2. de Indulgentiis ,, *Theſaurus unde Indulgentiæ dantur, non* ,, *eſt in manu Pontificis, ut pro ſuo libitu, cui* ,, *vult, donet efficaciter: ſed apud Deum recon-* ,, *ditus eſt . . . qua re Indulgentia, ut ex par-* ,, *te conferentis ſit efficax, ſive valorem obtineat,* ,, *talis ſit oportet cauſa conferendi, ut veroſimi-* ,, *liter probetur a Deo* ,,.

Demum neque ipſi Summi Pontifices talem in ſe poteſtatem agnoſcunt, ut Indulgentias ſine juſta cauſa concedere valeant. Nam Clemens VI. in Extrav. *Unigenitus* expreſſe profitetur Theſaurum Eccleſiæ ea lege Petro, ejuſque ſucceſſoribus fuiſſe concreditum, ut eum nonniſi *pro piis, & rationabilibus cauſis diſpenſent*; adeo ut, quemadmodum ipſemet exponit, ex hac diſpenſatione *Fidelium augeatur devotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, & charitas vehementius incaleſcat.*

Verum hæc ita certa ſunt, ut nec in controverſiam adduci queant. Quod in diſputationem vocatur illud eſt, an ſcilicet quælibet pia cauſa ſufficiat ad Indulgentias valide conferendas, an vero requiratur ulterius proportio aliqua operis injuncti cum ipſa Indulgentia. Partem priorem docuerunt olim nonnulli, quos inter refertur etiam Sanctus Thomas, ſed plane immerito. Poſterior autem communior eſt, tum apud veteres, tum apud recentes doctores, quam ego quoque defendo.

Hæc ut magis explicetur, duo præſertim obſervo cum Bellarmino: primo ſcilicet ad cauſam juſtam, ut plurimum duo requiri, nempe finem aliquem pium, Deoque gratum, cujus aſſecutio Deo magis placeat, quam ſatisfactio pœnitentialis, quæ per Indulgentiam relaxatur. Ulterius opus aliquod fini aſſequendo proportionatum ſit oportet. Nam licet finis Deo valde placeat; ſi tamen per opus injunctum congrue obtineri non poſſit, non videtur juſta cauſa concedendæ indulgentiæ: ut ſi verbi gratia, plenaria Indulgentia diſpenſetur iis, qui precatiunculam aliquam recitant pro Hæreticorum converſione ,, *cauſa*, inquit pius Cardinalis, *non videbitur juſta: quoniam licet converſio hæreticorum res ſit maxima, & Deo gratior, quam pœnitentialis ſatisfactio multorum fidelium; vix tamen conferet ad illum finem obtinendum breviſſima oratio.*

2. Obſervo ex eodem, omnes in eo convenire *ad cauſæ proportionem non requiri* (ut ait Pater Antoine Tractatu de Indulgentiis, quæſtione 8.), *ut opus injunctum ſit ita de ſe ſatisfactorium ut per ſe plane compenſet, & tollat debitum pœnæ. Nam tunc nulla fieret remiſſio per Indulgentias, & ſic Indulgentiæ forent prorſus inutiles.*

His animadverſis, prima noſtræ, & communis ſententiæ probatio deſumitur ex Cardinali Cajetano capite 8. Tractatu de Indulg. cujus de indulgentiis doctrina Raynaldus ad annum 1517. & ſeq. ubique proponit tamquam *doctrinam Eccleſiæ catholicæ* ,, *Diſpenſa-* ,, *tio*, inquit, *Theſauri cœleſtis credita Petro,* ,, *ejuſque ſucceſſoribus, imitari debet diſpenſa-* ,, *tionem factam ab ipſo Chriſto. Conſtat autem,* ,, *quod Chriſtus eumdem theſaurum diſpenſat* ,, *commenſurate, juxta concurrentes conditiones* ,, *cauſarum mediarum . . . . ergo ipſius vicario* ,, *commenſuratam quoque applicationem dicti the-* ,, *ſauri creditam eſſe rationabile eſt.* ,,

Altera probatio hæc eſt ab eodem Eminentiſſimo Auctore paucis hiſce verbis propoſita: *quia*, inquit *conſtat Prælatos omnes Eccleſiæ nonniſi Miniſtros, & Diſpenſatores eſſe. Tota igitur eorum poteſtas ſupra theſaurum Eccleſiæ infra limites diſpenſativæ potentiæ clauditur.*

Atque hinc 3. alia probatio ſubnaſcitur. Nam juxta Doctores omnes ad Indulgentiæ valorem in conferente requiritur juſta & rationabilis cauſa. Juſta autem & rationabilis ea reapſe vocari nequit, quæ nullam habet cum effectu proportionem: planeque pervertunt vocabulorum vim qui juſtam cauſam requirentes, pro quocumque etiam leviſſimo opere indulgentias quaslibet valide concedi poſſe contendunt.

Probatio 4. congrua nititur paritate: eodem nempe modo loqui par eſt de diſpenſatione Indulgentiarum, ac votorum. At juxta communiorem ſententiam diſpenſatio in votis facta ſine gravi cauſa, quæ gratior Deo ſit, quam voti ipſius adimpletio, judicatur invalida. Igitur hoc ipſum de Indulgentiarum diſpenſatione ſentiendum.

Tandem in Concilio Lateranenſi IV. plures indulgentiæ repudiatæ fuere veluti *indiſcretæ, & ſuperfluæ*, adeoque inutiles. Cur autem indiſcretæ, & ſuperfluæ dictæ ſunt? Num quia nullum pium finem earum conceſſione Prælati appoſuerint? Quis hoc ſibi perſuaſerit? Dicen-

dum igitur illud eſt, cauſam quidem piam aliquam extitiſſe, ſed non proportionatam indulgentiis diſtributis.

§. 4. Gravior modo, eaque ſummi momenti controverſia adcurate diſcutienda ſuccedit de diſpoſitionibus requiſitis *ex parte recipientis Indulgentias*, ut effectum, pro quo conferuntur, obtineant, ſolvantque a pœnarum temporalium debito culpa jam dimiſſa. In hoc plures graves Theologi conveniunt, ut infra clarius fiet, quod præter ſtatum gratiæ, & executionem operis injuncti, quod exiguum nunc eſſe ſolet, dum Indulgentiæ præſertim generales conferuntur, requiratur etiam ex parte ſuſcipientis tamquam conditio prorſus neceſſaria ſaltem ad plenam earum aſſecutionem, ſincerum & efficax propoſitum, ac ſollicitudo ſatisfaciendi juxta vires Deo pro peccatis, ferendique fructus dignos pœnitentiæ, facultati, ac infirmitati cujuſque accommodatos: adeout ex proportione hujuſce ſollicitudinis, ac devotionis etiam, pietatis, & charitatis fervore, quibus pœnitentiæ opera peraguntur, major, minorve percipiatur Indulgentiæ fructus, ſive remiſſio temporalium pœnarum divinæ juſtitiæ debitarum. Hæc eſt paucis expoſita verbis hac de quæſtione ſententia, quam tum veteres omnes tradunt, tum plerique recentiorum, qui rem hanc adcuratius diſcuſſere, ſecundum ea principia, quibus ditimendæ ſunt Theologicæ controverſiæ, & quam eſſe contendo *Catholicæ Eccleſiæ doctrinam:* Quod nemo arroganter a me dictum exiſtimet: idem quippe longe ante jam aſſeruit Cardinalis Baronius, cujus alibi opportunius referuntur verba. Interim vero audire non pigeat Eminentiſſimum alium Purpuratum.

Is eſt Cardinalis Denhoffius, qui in ſua celebratiſſima Inſtructione Paſtorali *de Pœnitentia* tot in Linguis converſa, & Sedis Apoſtolicæ authoritate probata, ita ſcribit in rem noſtram: „ *Mens Eccleſiæ in diſpenſandis Indulgentiis, hæc quidem eſt, nempe filiis ſuis* „ *beneficio indulgentiæ opem ferre, ut pœnæ debitum exolvant, cui ſolvendo impares ſunt...* „ *Sed eximere non vult ab obligatione Legis divinæ, quæ idonsos pœnitentiæ fructus facere* „ *jubet, neque deſides reddere, aut tardiores in* „ *operibus ſatisfactionis, quæ tantopere & in* „ *Sacris Scripturis, & a Sanctis Patribus commendata ſunt, ſedulo exercendis. Ideo Concilium Tridentinum tradit, nuſquam eſſe in Eccleſia ſemitam tutiorem . . . quam ut crebro* „ *quis in hujuſmodi operibus pœnitentiæ agendis* „ *occupetur . . . Hanc Eccleſiæ mentem multoties* „ *indicant Summi Pontifices in ſuis Indulgentiarum Litteris, quibus eas impertiri ſe vere* „ pœnitentibus *ajunt, his verbis ſignificantes* „ *ſinceram omnium delictorum deteſtationem, firmum animi propoſitum deinceps non relabendi,* „ *& voluntatem Deo appoſite ſatisfaciendi. Quum* „ *lapſus ad hunc modum animo eſt comparatus,* „ *& ſuis partibus ſedulo defungitur . . . Eccleſia, veluti pia mater in auxilium occurrit, ut* „ *Indulgentiæ beneficio quod reſtat debiti, ſolvat : . . Hinc uſuvenit, ut pœnæ Indulgentia* „ *non omnibus, qui exuto peccandi affectu, præſcriptas conditiones adamuſſim præſtiterunt, ex* „ *aſſe cedat in plenam ſolutionem* „. Quod ſubinde roborat authoritate S. Bonaventuræ; ac Summorum Pontificum Boniſacii VIII. & Innoc. IV. *Quibus*, ſubdit, *ſatis indicant plenæ Indulgentiæ conſecutionem quemque fieri participem, tum ſecundum modum operum pœnitentiæ, quæ fecerit, tum ſecundum piæ devotionis fervorem.*

Ex iis facile quiſque colligere valet, in quo ſita ſit Indulgentiarum utilitas.

§. 5. Ab ea diſcutienda ſententia omnino abſtinere ſtatui, quæ in hoc eſt poſita, quod major, minorve percipiatur indulgentiæ fructus juxta actualis charitatis Dei, fervoris, pietatis ac devotionis, quibus perficiuntur opera injuncta in indulgentiarum largitionibus; quamque defendunt Adrianus VI. Cardinalis Pallavicinus *l. 2. Cap. 3. Hiſt. Concil. Trid.*, S. Bonavent. Richardus, Gabriel, Major, Gerſon, Innocentius, ac Felinus, omnes a Pallavicino citati, quibus adde Cajetanum, Natalem Alexandrum, alioſque complures. Hic dumtaxat vindicare ac comprobare ſententiam noſtram aggrediar ſub iis terminis, quibus frequentius a ſanis Theologis defenditur: requiri videlicet *ex parte ſubjecti* ad indulgentias lucrandas, præter ſtatum gratiæ, propoſitum ſincerum & efficax ſatisfaciendi Deo pro peccatis: propoſitum, inquam, *ſincerum & efficax*, quod nempe in actus convenientes prodeat juxta vires ac facultatem ſubjecti, aliaſque, quæ occurrere poſſunt, ac ſolent, circumſtantias.

Hanc ſententiam, quam *ut Eccleſiæ Catholicæ doctrinam* propugno, probo imprimis argumento ex Scripturis ducto, quod ita proponit Antoine *cap. 14. de Indulgentiis*. „ *Extat divinum præceptum faciendi dignos fructus pœnitentiæ, hoc eſt opera pia, & pœnalia, quæ* „ *ſatisfacere valeant pro peccatis, ut explicat* „ *Concilium Tridentinum, a quo præcepto Eccleſia diſpenſare non poteſt . . . Et idem Concilium ſeſſ. 14. docet, generaliter pœnitentiam*

„ Chri-

Digitized by Google

,, *Chriſtiani lapſi præter contritionem*, *& con-*
,, *feſſionem neceſſario continere ſatisfactionem per*
,, *jejunia*, *eleemoſynas*, *orationes*, *& alia pia*
,, *ſpiritualis vitæ exercitia*, *&c.* ,, Iſta ille.

Hoc argumentum ſic proponere præſtat. Jure divino io Sacris Libris aſſerto conſtitutum eſt, ut pœnitenti, reatu culpæ remiſſo, reatus pœnæ temporalis remaneat luendæ ſive in hac vita, ſive in alia, juxta ejuſdem gravitatem, & meritum. Hæc propoſitio ita certa eſt, ut ſi quis eam inficietur, jam inter heterodoxos recenſendus videatur, quæ confirmare placet ſententia S. Caroli, qui in ſua Confeſs. Inſtructione ita ait: *Sacræ Litteræ ab iis qui pœnitentiam agunt*, *hoc efflagitant*, *ut fructus dignos pœnitentiæ faciant*, *atque ad Dominum convertantur in jejunio*, *fletu*, *& planctu*. Hæc igitur major propoſitio certiſſima eſt. Ad minorem venio: Sed quod divino jure conſtitutum eſt, firmum & conſtans ſit oportet, nec ab authoritate Eccleſiæ ſolvi poteſt ulla indulgentiarum largitione, ſiquidem nulla gaudet Eccleſia poteſtate ſupra jus divinum, quod declarare quidem valet, nullatenus vero ſolvere, vel abrogare. Igitur peccator per Indulgentias non eximitur ab hac obligatione ſatisfaciendi Deo operibus hiſce pœnalibus.

Confirmatur, magiſque urgetur hoc argumentum. Certum apud omnes eſt, Eccleſiam Theſaurum meritorum Chriſti, & Sanctorum diſpenſare non poſſe contra ejus voluntatem. Ejus porro voluntas eſſe noſcitur, *ut dignos pœnitentiæ fructus* faciamus, & quidem *dignos*, hoc eſt juxta criminum qualitatem, & numerum. *Fructus autem pœnitentiæ* quinam præſertim ſunt? Aut in quo conſiſtent, niſi in congruis pœnalis ſatisfactionis operibus ex quibus etiam pœnitentia nomen ſumpſit? Ita exponunt hunc textum, ſimileſque alios ſancti Eccleſiæ Patres, & præ reliquis S. Th. *quodlib.* 3. *q.* 12. *art.* 28. Unde inferendum eſt, indulgentias ab Eccleſia collatas non extinguere debitum a peccatoribus contractum faciendi fructus dignos pœnitentiæ, prout ſuppetunt vires, neque eas lucrari, qui id præſtandi ſincero carent & efficaci propoſito.

§. 6. Si conſulamus Eccleſiæ praxim, atque diſciplinam ad Apoſtolos uſque perductam, clare deprehendimus, in ea ſemper uſum viguiſſe congruas exigendi a peccatoribus pro ſuorum qualitate delictorum ſatisfactiones conjunctas cum Indulgentiis. Atque ut ab Apoſtolis ipſis ordiamur.

Primum Indulgeotiarum exemplum præbet Apoſtolus, qui ex auctoritate ſibi a Chriſto collata, remiſſionem quidem pœnæ flagitioſo Corinthio clementer indulſit, & indulgendam edixit; ſed nonniſi poſt diutinam delicti ſui pœnitentiam, ut ex textu evidenter eruitur, *& ne abundantiori triſtitia abſorbeatur*, ut inquit Apoſtolus.

Creſcente Eccleſia Chriſtiana, celebres canones, qui *pœnitentiales* dicuntur, confecti ſunt Eccleſiæ ſpiritum nobis exhibentes in imponendis pro quolibet peccato graviſſimis pœnis, quas tamen moderari ſolebant Epiſcopi, (quod perinde erat ac indulgentiam tribuere) ſed nonniſi ob juſtas ac rationabiles cauſas, & pœnitentium fervore io iis ſubeundis, aliiſque circumſtantiis adcurate perpenſis. Atque hæc, ut advertit S. Cyprianus *lib. de Lapſis*, generatim tunc temporis erat Eccleſiæ praxis, & diſciplina, ut Epiſcopi prius probarent Lapſorum pœnitentiam, lacrymas, jejunia &c. ac tum demum abſolutionem a peccatis ſimul & indulgentiam impertirent ,, *Si precem* (verba ſunt S. Epiſcopi) *toto corde faciat*, *ſi veris*
,, *pœnitentiæ lamentationibus & lacrymis inge-*
,, *miſcat*, *ſi ad veniam delicti ſui Dominum ju-*
,, *ſtis*, *& continuis precibus inflectat . . . ro-*
,, *ganti poteſt clementer ignoſcere* (Epiſcopus:)
,, *poteſt acceptum referre &c.*

At audire præſtat Eccleſiam Romanam, ut omnibus liqueat, quam ſemper hæc omnium Eccleſiarum mater tenax fuerit primævæ diſciplinæ. Hæc conſulta a S. Cypriano, repoſuit. ,, *Quid in pace tam aptum*, *aut in bellis*
,, *perſecutionis tam neceſſarium*, quam debitam
,, ſeveritatem divini vigoris *tenere? Quam qui*
,, *remiſerit*, *inſtabili rerum curſu erret*, *neceſſe*
,, *eſt* . . . Abſit ab Eccleſia Romana *vigorem*
,, *ſuum tam profana facilitate dimittere*, *&*
,, *nervos ſeveritatis reverſa fidei majeſtate diſſol-*
,, *vere*, *ne properata nimis remedia*, *utique non*
,, *profutura*, *præſtentur*, *& nova per miſericor-*
,, *diam falſam veteribus vulnera imprimantur*.
,, *Ubi enim poterit indulgentiæ medicina procede-*
,, *re*, *ſi medicus interrupta pœnitentia indulget*
,, *periculis? Hoc non eſt curare*, *ſed occidere . . .*
,, *Pulſent fores* (pœnitentes,) *adeant ad li-*
,, *mina Eccleſiæ*, *caſtrorum cæleſtium excubent*
,, *portas*, *reſumant precum ſuarum tubam*. ,,

Verum alios afferamus hujuſce traditionis teſtes. Euſebius *lib.* 6. *Hiſt. cap.* 48. refert, poſt Decii perſecutionem plura coacta fuiſſe Concilia, omneſque Epiſcopos in hanc conveniſſe ſententiam, indulgendum quidem eſſe, ſed nonniſi iis, *quorum pœnitentiam ſatisfactioni proximam conſpexerint*.

Longa ultraquam par eſt mea evaderet ora-

tio, ſi canones omnes a Conciliis præſcriptos recenſere vellem. Unum vel alterum Lectorum oculis ſiſto. Concilium Nicænum 1. *c.* 12. de Indulgentia impertienda relapſis ita loquitur: *Quicumque metu, lacrymis, patientia, & bonorum operum ſtudio converſionem opere oſtendunt, hi definitum tempus auditionis implentes, merito orationibus communicabunt: poſtmodum vero licebit Epiſcopo humanius aliquid de iis cogitare*, quod perinde erat ac indulgentiam elargiri.

Œcumenici Concilii ſtatuto morem geſſit Synodus Aurelianenſis 2. decernens pœnes Epiſcopum facultatem eſſe moderandi pœnitentiam injunctam, ſi pœnitentes *ex animo errorem deflere, & agere pænitentiam viderit*.

Innocentius I. qui ſub initium ſæculi v. Petri ſedem obtinebat, praxim Eccleſiæ Romanæ in Indulgentiis conferendis exhibet, aſſerens hanc non eſſe a Sacerdote conferendam niſi *cum viderit congruam ſatisfactionem*. Eadem diſciplina vigebat in Affrica, ut conſtat ex can. 75. & 76. Concilii Carthaginenſis an. 424. celebrati.

Ne ſim prolixior, paucis perſtringam aliqua, quæ ſequioribus ſæculis hac de re conſtituta fuere. S. Baſilius in epiſt. ad Amphilochium teſtatur, ſe Indulgentias concedere iis tantum, *qui vitam miſericordia dignam oſtendunt, qui pænitentiæ fructus monſtrant*. Concilium Aurelianenſe an. 541. præſcribit Epiſcopis, ut indulgeant cum pœnitentibus, *cum eos viderint dignam pænitentiam agere*. Nicolaus I. an. 860. rigidam pœnitentiam magno peccatori injunctam mitigandam edicit, *ſi ejus converſionem, & lacrymarum fontem floridis actionibus, & optimis operibus pullulare* conſtiterit. Concilium Salegoſtadienſe an. 1022. cap. 18. quia multi confiſi Indulgentiis, quæ Romam petentibus concedebantur, pœnitentiam agere recuſabant, aperte eos monuit, *talem Indulgentiam illis non prodeſſe, niſi prius juxta modum delicti ſui datam ſibi pænitentiam adimpleviſſent*.

Verum quid pluribus opus eſt? Cum ex eccleſiaſtica hiſtoria compertiſſimum ſit, per decem ſæcula nonniſi Indulgentias partiales conceſſas fuiſſe; poſtmodum vero plenarias elargitas nonniſi pro operibus quam maxime arduis, exempli gratia, pro bellis gerendis in longiſſimis Regionibus? Quare mirum eſſe non debet, Sanctum Thomam docuiſſe aliam tunc temporis requiſitam non fuiſſe ab illis pœnitentibus ſatisfactionem: quoniam, quæ aſſumebant ipſi, laborioſiſſima opera, cedere utique poterant in locum ſatisfactionis.

Colligamus itaque ex his omnibus, traditionem Eccleſiæ de Indulgentiis cum ſatisfactione pro peccatis congrua neceſſario conjungendis.

§. 7. Ut liquido conſtet, eumdem, quem hactenus oſtendimus, immobilem in Eccleſia catholica ſemper permanſiſſe ſpiritum, nullo alio aptiore uti poſſumus argumento, quam quod ex ipſa deducitur omnium Eccleſiarum capite, Eccleſia nimirum Romana, quæ nullum nobis de ſententia ſua relinquit ambigendi locum. Quare teſtimonia referam nonnullorum Summorum Pontificum, quæ in rem noſtram potiora videntur.

I. Teſtimonium ſumitur ex reſcripto Sancti Gregorii VII. Epiſcopo Lincolnienſi Indulgentiam pro peccatis ſuis petenti dato. *Abſolutionem*, inquit, *peccatorum tuorum, auctoritate Principum Apoſtolorum Petri & Pauli fulti, tibi mittere dignum duximus: Si tamen bonis operibus inhærendo commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Dei mundum templum exhibueris*. In quem textum peculiari digna conſideratione ſunt, quæ ſubdit Baronius ad annum 1073. inquiens: *ut appareat, Sedis Apoſtolicæ Indulgentias illis communicari, qui, quantum ſuppetunt vires, bene operari non prætermittunt*.

Gemina docent Urbanus II. & Gelaſius item II. Primus enim Indulgentiam conceſſit an. 1094. Plenariam *Cruceſignatis* pergentibus ad Terræ ſanctæ liberationem: ſed tamen præſcripſit, *ut illud iter* laborioſiſſimum *pro pænitentia ſuſciperent*. Alter vero an. 1115. eamdem confirmans indulgentiam adjecit: *Quoniam vos ipſos & veſtra extremis periculis objeciſtis*.

Innocent. III. in Concilio Lateranenſi decretum edidit, quo poteſtas coercebatur Epiſcoporum in indulgentiis conferendis. Rationes aſſignantur, quod nempe *per indiſcretas & ſuperfluas indulgentias & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pænitentialis ſatisfactio enervatur*. Mens proinde Summi Pontificis fuit, ut *pænitentialis ſatisfactio*, quæ laborioſis admodum operibus tunc etiam peragi conſueverat, nullo pacto per indulgentias relaxaretur.

Bonifacius VIII. in Bulla pro indictione Jubilæi hæc habet: *Unuſquiſque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius conſequetur, qui Baſilicas ipſas amplius & devotius frequentabit*.

Eadem veritas comprobatur ex formulis, quas adhibere ſolent Summi Pontifices in con-

ce-

Digitized by Google

cedendis Indulgentiis. His etenim, aliiſque plerumque utuntur ſimilibus verbis, ut fideles *redimant ſua peccata operibus pœnitentiæ: ut jejuniis, orationibus, ac eleemoſynis iram Dei placent*. Id patet ex Bullis S. Pii V. Sixti V. Clementis VIII. Urbani VIII. & Alexandri VIII. Quod ulterius exprimunt per illam particulam *vere pœnitentibus*, quæ nedum hominem contritum indicant, verum etiam, illum, qui ſatisfacere ſatagit pro commiſſis delictis, ut optime oſtendit Cardinalis Denbuſſius in laudata ſua paſtorali Inſtructione.

Quod etiam magis magiſque conſtat ex conditione appoſita in Bullis Jubilæi, nimirum *injuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari*. Quæ ſane Summorum Pontificum mentem clare aperteque oſtendunt, ſcilicet Indulgentias plenarias minime lucrari, qui pœnitentiam culpæ commenſuratam pro viribus non implent.

Verum præ ceteris omnibus ſplendidiſſima ſunt tot hujuſce rei teſtimonia a duobus edita Summis Pontificibus. Primus eſt Innocent. XII., qui pro Jubilæo inſtante an. 1700. hanc de argumento noſtro Inſtructionem edendam curavit. En ejus verba ſeria animi conſideratione penſanda. „ *Proponatur fidelibus utilitas, quam ex magna hac indulgentia conſequuntur* .... modo divinæ gratiæ condigna ſatisfactione conperetur. *Doceatur populus, quod licet Sacramento pœnitentiæ culpa & æterna pœna remittatur; nihilominus, poſt remiſſionem delictorum, debitum temporalis pœnæ, adeoque* grave onus ſatisfactionis *remaneret, quod* copioſis eleemoſynis, rigoroſis jejuniis, ac difficilibus operibus pœnitentiæ, *ut tempore veterum fervidorum Chriſtianorum factum eſſe liquet ex* Canonibus pœnitentialibus, *aut horrendis pœnis Purgatorii ſolvi deberet. Cum vero talia ſufferre humanæ infirmitati nimis grave foret; ideo Vicarius Chriſti tales ſatisfactiones per indulgentias* minuit. “

At plane decretorium eſt, quod ſuppeditat, teſtimonium Bened. XIV. in ſuis Litteris *de præparatione ad annum Jubilæi 1750.* in quibus verſus finem prolixum ſermonem habet de Indulgentiis, quem, ne tædio Lectores afficiam, in pauciora redigam. „ *Illud vero* (verba ejus ſunt) *tum nobis, tum aliis, qui noſtro loquentur nomine, curæ erit, ut clauſulæ illius, quam Bullæ noſtræ inſeruimus*, fidelibus vere pœnitentibus &c. *vis & ſignificatio probe intelligatur. Illud idem re, atque exemplis demonſtrabimus, quam futilis atque inanis ſit illorum ſententia, qui a Catholica communione extorres* perperam aſſerunt, indulgentiarum uſu pœnitentiam imminui, aut etiam de medio tolli. “ Hinc mentionem faciens de Inſtructione a ſe edita in Archiepiſcopatu Bononienſi: „ In hac, inquit, Inſtructione univerſum Diœceſis noſtræ populum monuimus, & hortati ſumus, ut occaſione Indulgentiæ Plenariæ, quam Prædeceſſor noſter Clem. XII. promulgaverat, injunctis operibus *alia pietatis opera ſuperadderent, ac dignos pœnitentiæ fructus facerent*, aureo illo Ven. Card. Bellarmini documento ex T. 2. *Controverſ. l. 5. cap. 12. Sic accipiunt prudentes Chriſtiani Pontificias indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos pœnitentiæ fructus ferre, & pro ſuis peccatis Deo ſatisfacere*. Sed & illud adjecimus, quod Cardinalis Pallavicinus *in hiſtor. Concil. Trid. l. 4. cap. 12. num. 6.* adnotavit, *falſam nimirum eſſe illorum ſententiam, qui rentur, Chriſtianos propter indulgentiarum uſum deſides fieri, atque a ſatisfactione, quæ Deo criminum noſtrorum vindici præſtanda eſt, avocari* ..... *Hæc omnia iis affinia ſunt quæ & nos ſupra inculcavimus, monentes, ut præter opera, quæ præcipiuntur, alia Chriſtifideles exerceant pia opera, quæ ſpiritui ac votis Eccleſiæ conſona ſunt &c.* “

§. 8. Adductis jam Summorum Pontificum diſſertiſſimis teſtimoniis, ſuperfluum videri poteſt alios adjungere. Nihilominus non abs re futurum arbitror, ſi curſim ſaltem nomina potius, quam teſtimonium nonnullorum recitem Clariſſimorum in Eccleſia Virorum, aliis omiſſis.

Floruit Sæc. XV. Cardinalis Cuſanus. Hic, dum per Germaniam Sedis Apoſtolicæ Legati fungeretur officio, Synodum in Belgio Provincialem coegit anno 1445., ubi inter alia declarandum curavit, *idcirco dari Indulgentias, ut Eccleſia de Theſauro* (Chriſti) *ſuppleat, quod homo pro digna ſatisfactione ſentit ſibi deeſſe, quia multis obnoxius criminibus, dignam agere pœnitentiam vix poſſet, eo quod pro uno peccato mortali jam ſeptennis pœnitentia agi deberet.*

Quod idem ſenſerit Cajetanus nullus ambigit, qui etiam videtur in nimium rigorem delapſus. At certe legitimam de Indulgentiis ſententiam ſecutus eſt S. Carolus, qui *pœnitentiales antiquos Canones edidit*; & in anno Jubilæi 1575., quid agere debuerant Romam petentes ad illud lucrandum, præſcripſit his verbis; „ Non id vobis ſatis videri debet,

Digitized by Google

„ quod Urbem Romanam, ac Eccleſias, &
„ Reliquias Sanctorum viſendas adieritis: ſed
„ huic quoque *veſtram*, & *perfectam pœniten-*
„ *tiam* adjungere debetis. "

Suffragantur ſententiæ noſtræ Theologi Concilii Tridentini quorum ſcripta ſuperſunt. Suffragantur Cardinales Baronius, Bellarminus, ac Denhoffius jam laudati, Stephanus Cardinalis le Camus, vir non minus vitæ ſanctimonia, quam doctrina conſpicuus: Benzonius Epiſcopus Lauretanus, Franciſcus Cajetanus Incontri Archiepiſcopus Florentinus, Joannes Bragadenus Patriarcha Venetiarum. His accedit tota Gallicana Eccleſia, cujus Epiſcopi doctrinam noſtram veluti unice certam, ac tutam tradiderunt, quorum agmen ducit Magnus & numquam ſatis laudandus Jacobus Benignus Boſſuetius Epiſcopus Meldenſis in ſua Inſtructione *de Indulgentiis*. Quis omnibus iſtis præferre audebit aliquos Caſuiſtas diverſimode opinantes? Adde Theologos alicujus nominis noſtræ ſententiæ ſubſcribere, ex quibus ſupra ſexaginta recenſet *Amort* in ſuo *de Indulgentiis* Tractatu.

§. 9. Præſtat hic adtexere rationes aliquas, quarum prima ſit: Mens Eccleſiæ eſt, ne per Indulgentias diſciplina eccleſiaſtica pœnitentiæ relaxaretur: At poſito quod ad Indulgentiam lucrandam non requiratur ſaltem deſiderium efficax Deo ſatisfaciendi per opera pœnalia, jam pro quibuslibet peccatis *leviores*, atque etiam *leviſſimæ* injungi valerent pœnitentiæ, vel *nullæ* etiam, ut Caſuiſtarum nonnulli contendunt, dummodo pœnitentes Indulgentias ſe recepturos promitterent.

Huic affinis eſt altera ratio, ſcilicet, quod ſi hæc foret Indulgentiarum vis, ut etiam iis, qui ſincero carent propoſito ſatisfaciendi Deo, pœnam omnem remitterent, foveretur hominum negligentia, iique, tametſi ingentibus peccatorum debitis prægravati, deſidiores fierent in agenda pœnitentia, quam ſane non eſſe Eccleſiæ mentem, nemo non videt.

Tertiam rationem ita proponit Cajetanus.
„ Nullus indignus aliena ſatisfactione pro pœ-
„ na ſibi debita conſequitur veraciter fructum
„ indulgentiæ. Sed quilibet negligens ſatisfa-
„ cere per ſeipſum eſt indignus aliena ſatisfa-
„ ctione pro pœna ſibi debita: ergo nullus
„ negligens ſatisfacere per ſeipſum acquirit
„ fructum indulgentiæ. "

Quarta ratio ab eodem Cajetano verbis hiſce proponitur: „ In qualibet bene ordinata
„ Republica, quantumcumque rationabilis ad-
„ eſſet quandoque cauſa diſpenſandi commu-
„ nem theſaurum in cives gravatos ære alie-
„ no, negligentes tamen ſolvere indigni cen-
„ ſerentur adjutorio Theſauri .... Cum igi-
„ tur Eccleſia ſit a Deo ordinata; æquum
„ non eſt, ut ſpiritualis diſpenſatione The-
„ ſauri negligentes ſatisfacere pro dignis ha-
„ beat. "

Quinta ratio, quæ præcedentem amplius confirmat, hæc eſt: Sancti Eccleſiæ Patres in ea ſemper perſuaſione fuerunt, noluiſſe Chriſtum Dominum applicari ab Eccleſia fructum paſſionis ſuæ peccatoribus poſt Baptiſmum lapſis ſine propria ipſorum ſatisfactione. Igitur Eccleſia non habet poteſtatem per Indulgentias ſic applicandi fructum paſſionis Chriſti, ut ceſſet ſtudium ac ſollicitudo ſatisfaciendi juxta uniuſcujuſque vires.

Tandem, ut alias miſſas faciam rationes, argumentum ſubjicio quod mihi ſemper viſum eſt ad perſuadendum omnibus aptiſſimum: videlicet, quod veritas, quam defendimus, quædam ſit velut inſita fidelium mentibus, atque inſculpta ſententia; ſiquidem quid cauſæ eſt, cur veri pœnitentes, intime ſentiant ſe debitores pro peccatis ſuis divinæ juſtitiæ, atque ex hoc intimo ſenſu promoveantur ad exercenda impigre pœnitentiæ opera, quamquam bene noverint apertum eſſe in Eccleſia Theſaurum meritorum Chriſti, & Indulgentias lucrari ſtudeant?

Nonne perſuaſum eſt omnibus, graviſſimis obnoxios eſſe Purgatoriis pœnis eos, qui non peracta pœnitentia deceſſerunt e vita, licet pie obierint, & plures Indulgentias in mortis articulo ſuſceperint: unde ſacrificiis, orationibus, eleemoſynis ſolari ſatagimus? Cur tantopere Aſcetæ in libris, Confeſſarii in Sede ſua, Sacri Oratores e ſuggeſtibus hortantur, imponunt, detonant faciendos eſſe pœnitentiæ fructus, *niſi* ex penitiore quadam perſuaſione, Indulgentias ex benignitate Eccleſiæ collatas prodeſſe quidem plurimum, ſed nonniſi ex poſita conditione, quod pœnitentes, quantum ſuppetunt vires, Deo propriis operibus ſatisfacere ſtudeant?

§. 10. Ex tradita doctrina varia derivantur Corollaria. Primum, ut verbis utar Antoine:
„ Ex dictis ſequitur, ad lucrandas Indulgen-
„ tias requiri has conditiones ex parte reci-
„ pientis. 1. ut ſit ſubditus concedentis ...
„ 2. ut immunis ſit ab excommunicatione ma-
„ jore ... 3. ut ſit in ſtatu gratiæ (ſaltem
„ dum ultimum opus injunctum perficitur)..
„ 4. ut opus omne injunctum ſaltem morali-
„ ter totum, & integre impleatur ... Qui-
„ bus

Digitized by Google

„ bus omnibus merito additur a multis pro„ poſitum ſatisfaciendi Deo per opera boaa „ ſariſfactoria &c. “

Corollarium ſecundum. Liquido conſtat, falſam eſſe quoromdam opinationem, qui cenſent nullum percipi fructum ex Indulgentia puta plenaria, ſi tota & integre non recipiatur. Nam, ut alia plora omittam, Boniſ. VIII. in Bulla Jubilæi aperte teſtatur, quod *unuſquiſque plus merebitur, & Indulgentiam efficacius conſequetur, qui Baſilicas amplius & frequentius frequentaverit;* Quod clarius exprimit Innoc. IV. in cap. *quod autem, de pœnitent.*, nec non S. Thom. *ſuppl.* qu. 25. art. 2. ad 3. & Sanct. Bonavent. *in 4. diſt.* 20. *qu. ult.*

Corollariom tertiom. Ad percipiendum integrum fructum Indulgentiæ plenariæ animus ſuſcipientis liber eſſe debet ab omni affecto cujuſcumque vel levioris peccati: alioquin non integre, ſed partialiter dumtaxat Indulgentiam conſequetur, ſi tamen aliæ conditiones non deſint. Ratio evidens eſt: quia in omnium ſententia relaxatio pœnæ ſupponit culpam remiſſam: hæc numquam remittitur, niſi aoimus ab ea ſit averſus.

Corollarium quartum. Conſequitur etiam ex dictis, nihil, vel parum prodeſſe Indulgentiam iis, qui cum vitam omnem tranſigant in vitiis & peccatis, Sacramento pœnitentiæ recepto ſibi perſuadent, ſe ab omni pœna reddere immunes, mediis quibuſdam precatiunculis, quas recitare non omittunt pro conſequenda aliqua Indulgentia; & interim nullum ſtudium impendont, ut juxta vires ſuas Deo ſatisfaciant laborioſis operibus a vere pœnitentibus requiſitis.

Corollarium qointum. Chriſtiani omnes, iique præſertim, qui plura commiſere gravia flagitia, ſolliciti eſſe debent in conjongenda pœnitentia cum Indulgentiis, quatenus utroque medio divinæ juſtitiæ ſecorius ſatisfaciant. Hoc eſt aureum illud Bellarmini documentum: nempe *utilius quidem eſt, ac tutius pro ſe ſatisfacere, quam Indulgentias quærere: ſed utroque utilius eſt illud facere, & iſtud non omittere.*

INFAMIA, INFAMIS.

SUMMARIUM.

1 *Quæ ſit Infamiæ & Famæ definitio*, ad num. 2.
3 *Infamia quotuplex, quomodo contrahatur, & a quibus*, ad num. 11.
12 *Infamia quos pariat effectus*, ad n. 18.
19 *An ob delictum occultum ulla unquam contrahatur Infamia*, ad n. 20.
21 *Qua ratione tollatur Infamia*, ad n. 22.
23 *Quis diſpenſare valeat in Infamia*, ad num. 25.
26 *Quale ſit peccatum, & quam obligationem induat alios ac ſeipſum infamare*, ad num. 27.
28 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 41.

INfamia eſt privatio, ſeu diminotio bonæ 1
famæ. *Eſt in re communis;* Seo, ut loqountur Juriſtæ, *Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus legibus, & moribus reprobatus.* Sicoti e contra per ipſos Joriſtas; *Fama eſt illæſæ digni-* 2
tatis ſtatus legibus, & moribus comprobatus; l. 5. §. 1. ff. de variis, & extraordin. cognit.

Inſamia eſt duplex, *Infamia Juris*, & *Infa-* 3
mia Facti. Inſamla *Juris*, quæ etiam *Legalis* dicitur, eſt quæ ipſo Jure, ſeu lege infligitur, ſeo decernitur in certa crimina committentes. Inſamia vero *Facti* eſt, quæ oritur ex evidentia commiſſi alicujus delicti infamantis, ſeu vulgata opinione de tali commiſſo delicto, propter quod delinquentis bona exiſtimatio apud probos & honeſtos viros læditur, licet ab ipſo Jure expreſſe non notetur aliqua inſamia, nec per ſententiam irrogetur, *arg. l. neque famoſis 2. C. de Dignit.*

Inſamia Juris dupliciter contrahitor, ſcilicet 4
ipſo Jure, & Facto, & per ſententiam Judicis. *Communis*. Infamiam Joris ipſo *Jure*, & *Fa-* 5
cto de Jure Civili contrahunt ſequentes. *Primo*, qoi ſive viri, ſive feminæ quæſtuaria proſtitutione lenocinium exercent, *l. Athletas 4. §. Ait Prætor, ff. de his, qui notantur infamia; l. Palam 42. §. Lenocinium, ff. de Ritu nuptiarum*. *Secundo*, qui quæſtus cauſa, ſeu pretio accepto etiam cum homine ad privatum certamen deſcendunt; *l. Quod ait 2. §. 1., ff. De his, qui notantur infamia*. *Tertio*, qui

ex

ex ſimili quæſtu, ſeu pretio accepto Hiſtriones, ac turpes ludos agunt; *cit. l. Quod ait §. ultim. de his, qui notantur infamia*. *Quarto*, qui operam ſuam ad pugnandum cum beſtiis locant; *leg.* 1. *§. Item Senatus conſulto, ff. de poſtulando*. *Quinto*, qui, vel quæ eodem tempore ſponſalia, vel Matrimonium contrahunt cum duabus, vel duobus; *l.* 1. *& l. Quod ergo* 13., *ff. de his, qui notantur infamia*. *Sexto*, qui crimen perjurii promiſſorii committunt; *l. Si quis major* 41., *C. de tranſact.* *Septimo*, Uſurarii manifeſti, & uſuras uſurarum exigentes; *l. Improbum* 20. *C. Ex quibus cauſis infamia irrogetur*. *Octavo*, Hæretici. *Authent. Gazaros, Cod. de Hæreticis*. *Nono*, Mulieres intra annum viduitatis ad ſecundas nuptias tranſeuntes; *l.* 1., *C. de ſecundis nuptiis:* Aſt hæc infamia fuit ſublata a Jure Canonico *in cap. ultimo de ſecundis nuptiis*. *Decimo*, Milites ignominioſe exauctorati ob crimen commiſſum; *l.* 1. *&* 2. *ff. de his, qui notantur infamia*.

6 Infamiam Juris ipſo *Jure & Facto* contrahunt de Jure Canonico ultra numero antecedenti ſpecificatos, etiam illi, qui tales expreſſe declarantur *in cap. Infames* 17. *cauſ.* 9. *q.* 1. ibi: *Infames eſſe eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua cauſa notantur infamia, ideſt omnes, qui Chriſtianæ Legis normam abjiciunt, & ſtatuta Eccleſiaſtica contemnunt; ſimiliter Fures, & Sacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos, & Sepulcrorum quoque violatores, & Apoſtolorum, ſeu ſucceſſorum eorum, reliquorumque Patrum ſtatuta libenter violantes, & omnes, qui adverſus Patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur, ſimiliter Inceſtuoſos, Homicidas, perjuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, & de bellis publicis fugientes, & qui indigne ſibi petunt loca tenere, aut facultates Eccleſiæ abſtrahunt injuſte, & qui fratres calumniantur, & accuſant, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam provocant, & omnes anathematizatos, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia pulſos, & omnes, quos Eccleſiaſticæ, vel ſæculi Leges infames pronunciant*. Et a Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat. Matrimon.* declarantur infames mulierum raptores, iiſque conſilium vel auxilium præbentes, *& ſeſſ.* 26. *cap.* 19. *de reformat.* declarantur infames etiam in duellum deſcendentes, eorumque Patrini.

7 Inſuper Jure Canonico ii omnes cenſentur infames, qui tales cenſentur Jure Civili, niſi aliquam infamiam Jure Civili introductam, Canones ſpeciatim ſuſtulerint. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Omnes* 2. *cauſ.* 6. *q.* 1. ubi
ſic præciſe habetur: *Omnes vero Infames eſſe
dicimus, quos Leges ſæculi infames appellant,
& cap. Infames* 17. *ead. cauſ. & quæſt.* ibi:
*Infames eſſe eas perſonas dicimus . . . & omnes,
quos Eccleſiaſticæ Leges, vel ſæculi infames pronunciant*. Dicitur autem notanter: *Niſi* 8
aliquam infamiam Jure Civili introductam, Canones ſpeciatim ſuſtulerint. Quia de facto infamia
Jure Civili, *l.* 1. *Cod. de ſecundis nuptiis*
decreta mulieribus intra annum viduitatis ad
ſecundas nuptias tranſeuntibus, fuit ſublata *in
cap. ult. de ſecundis nuptiis*.

Infamiam Juris *per ſententiam Judicis* con- 9
trahunt ſequentes. *Primo*, omnes accuſati,
& condemnati de publico delicto, ideſt de tali delicto, cujus accuſatio cuilibet de populo
eſt permiſſa, ut crimen proditionis, falſi,
adulterii, homicidii; §. 1. *Inſtit. de publicis
judiciis, & l. Infamem, ff. eod.* *Secundo*, omnes accuſati, & condemnati etiam de aliquibus delictis privatis, ut crimen rapinæ, furti, expilatæ hereditatis, injuriarum, doli mali, quia licet iſta cenſeantur crimina privata,
tamen per ſententiam Judicis condemnatoriam
irrogant infamiam, *cit. l. Infamem, l. Decuriones* 5. *l. Furti* 8. *l. Si expilaſſe* 12. *Cod. Ex
quibus cauſis irrogetur infamia*. *Tertio*, omnes
illi, qui de dolo malo, vel calumnia, aut
prævaricatione in publico judicio condemnati
ſunt; *l. Athletas §. Calumniator, & §. Prævaricator, ff. de his, qui notantur infamia; l.
Fuſtibus* 6. *Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogetur*. Ad hoc tamen ut tales condemnati di- 10
cantur infames, requiritur quod ſententia condemnatoria non ſit ſuſpenſa per appellationem, ſed jam tranſierit in rem judicatam,
quia ſicuti interpoſita appellatio ſuſpendit ſententiam, ita etiam infamiam ex tali ſententia oriundam, ut notant Molina *de juſtitia,
& jure diſp.* 9. *n.* 4. Silveſt. *verb. Infamia n.*
12. Reiffenſt. *l.* 5. *decretal. tit.* 37. *n.* 58. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 4. *ſub n.* 1. *verb.
Requiritur autem*, & deducitur *ex l. Furti* 6. §.
1., *ff. de his, qui infamia notantur*. Infames 11
in univerſum, ſive *infamia juris*, ſive *infamia
Facti* ſummatim a Doctoribus referuntur, ut
infra, ſcilicet Apoſtatæ a Fide, ſive hæretici, fautores, defenſoreſque hæreticorum, &
eis credentes, & faventes, Schiſmatici, Simoniaci, Sacrilegi, Sodomitæ, Lenones, publici
Uſurarii, duas Uxores habentes, ad beſtias
pugnantes, duellantes, Milites ignominioſe
exauctorati ob commiſſum crimen, Homicidæ, malefici, venefici, militiæ deſertores, facul-

Digitized by Google

cultate Eccleſiæ auferentes, contra parentes ſe armantes, fratres calumniantes, & accuſantes, & calumniam, ſeu accuſationem non probantes, animos Principum contra innocentes moventes, Fures, raptores, adulteri, Inceſtuoſi, perjuri, falſarii, proditores, blaſphemi, ſive maledici, ſortilegi, ſeu qui ad ſortilegos divinoſque concurrunt, raptum mulierum perpetrantes, falſum teſtimonium dicentes, anathematizati, vel pro ſuis ſceleribus ab Eccleſia repulſi, ducentes uxores viles, & abjectas, vel meretrices, vel rejectas, & repudiatas, vel Joculatrices, Saltatrices Scenicas, Ancillas, Concubinas. Denique infames ſunt artem aliquam vilem abjectam, vel ignominioſam profitentes, & publice exercentes, vel officio vili fungentes, quales ſunt Mimi, Scenici, Cynædi, Hiſtriones, Joculatores, Ludentes in ſcenis, Buffones, Aleatores publici, Carnifices, Lictores, Macellarii, Tabernarii, Cauponarii, Aurigæ, & alii his ſimiles. Item Tutor, vel Curator, qui pupillam ſibi, vel filio Matrimonio junxit; Item Presbyteri condemnati ad Triremes, poſtquam actu remigarunt. *Sac. Cong. S. Officii 4. Jun.* 1635. Secus ſi non remigaſſent, apud Monacell. *part. 3.* §. *XV. de irregularitate num.* 161. Vide Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi p.* 2. *allegat.* 43.

12 Infames tam infamia *Juris*, quam *Facti* ſunt Irregulares, & Ordines Eccleſiaſticos ſuſcipere prohibentur; *c. Qui aliquo crimine* 4. *diſt.* 51. *cap. Infames* 17. *cauſ.* 6. *qu.* 1. *cap. Omnipotens* 4. *de accuſationibus*, *c. Accuſatum* 4. *de Simonia*, Reiffenſt. *l.* 5. *decretal. tit.* 37. *num.* 59. Navarrus *cap.* 27. *num.* 204. Barboſa *l. c. num.* 29. Laym. *l.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 4. *n.* 8. & alii paſſim.

13 Infames tam *Juris*, quam *Facti* excluduntur a dignitatibus, & honoribus præſertim Eccleſiaſticis, textu expreſſo *in cap. Infamibus* 87. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *Infamibus portæ non pateant dignitatum*; *& l. Infamia*, *Cod. de Decurionibus*, *l. Neque famoſis* 2. *Cod. de Dignitatibus*. Et ratio eſt, quia Dignitates, & reliqua Beneficia Eccleſiaſtica nonniſi ab illis adminiſtrari debent, qui probatæ ſunt vitæ, & integræ æſtimationis; *cap. Inter dilectos* 10. *de exceſſibus Prælator.* Barboſa *loc. cit. num.* 19. Reiffenſt. *loc. c. num.* 60. Laym. *loc. c. n.* 5. Covarruvias, Abbas, Garcias, & alii paſſim cum Rota recentior. *p.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 501. *num.* 2.

14 Infames tam Juris, quam Facti excluduntur ab actibus legitimis, & publicis muneribus ac officiis v. g. Judicis, Aſſeſſoris, Advocati, Accuſatoris, Teſtis, & hujuſmodi; *c. Infamis perſona* 1. *cap. Infames* 2. *cauſ.* 3. *q.* 7. *cap. Licet* 23. *& cap. Teſtimonium* 54. *de Teſtibus*, *l. Teſtimonium* 3. §. 1., *ff. eodem*, Reiffenſtuel *loc. c. n.* 61. Layman *loc. c. num.* 7. Silveſter, *verb. Infamia q.* 8. & alii communiter.

Electio facta de perſona infami, ſeu collatio Beneficii ſive Sæcularis, ſive Regularis facta infami infamia Juris latæ ſententiæ eſt ipſo Jure irrita. Layman *loc. c. n.* 5. Paſſerin. *de elect. c.* 25. [illegible] *n.* 595. La Croix *lib.* 4. *num.* 787. & alii [illegible] communiter. Sic etiam ſi quis infam[illegible] u provideatur poſt ſententiam [illegible] n criminis, cui annexa eſt infam[illegible] e, electio, ſeu proviſio eſt ipſo Jure nulla, nec toleratur, ſed omni effectu caret. Paſſerin. *loc. c.* La Croix *loc. c.* Leurenius *quæſt.* 340. *& ſequent.* & communis aliorum. Si autem infamia ſit tantum *Facti*, quamvis ſic infamis non debeat eligi, nec provideri ex communi Doctorum ſententia, ejus tamen electio, ſeu proviſio non videtur ipſo Jure irrita, ſed irritanda, quando ſufficienter conſtabit de facto criminoſo, ſeu de delicto, & interim ſic electus, vel proviſus Beneficium in foro conſcientiæ retinere poteſt, ſi per vitæ emendationem infamiam, & conſequenter Irregularitatem amovere, ſeu abolere velit. Cum enim talis criminoſus, nec a Jure, nec ab homine condemnatus ſit, non videtur illi tanta obligatio imponenda, ſi ſe ad Beneficium habilem reddere velit. Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 8. *n.* 47. La Croix *loc. c. num.* 787. cum aliis, Layman *loc. c. num.* 6. ubi tamen dicit, quod in foro externo debet Judex talem electionem, vel collationem perinde caſſare, ac ſi in principio irrita fuiſſet. Multi tamen, ut Abbas, Joannes Selva, 18
Navarrus, Molina, Avila apud Layman *loc. c. num.* 6. & alii volunt abſolute electionem, ſeu proviſionem factam de infami *infamia Facti* eſſe ipſo jure nullam. 15 16 17

19 Ob delictum occultum nulla contrahitur infamia neque Juris, neque Facti, cum nedum ad infamiam Facti, ſed etiam ad infamiam Juris requiratur, quod adſit fama publica, & quod delictum ſit publicum, & quod infamia ſit bonæ famæ, ſeu æſtimationis apud alios diminutio, quæ utique non ſequitur, ubi crimen eſt occultum; *argum. cap. Ex tenore* 4. *& cap. ultim. de temporibus Ordination.* & ſic tenent Gloſſa *in cap. Inquiſitionis*, *de accuſationibus*, Abbas *in cit. cap. ex tenore num.* 4.

Co-

Covarruv. *lib.* 3. *variarum reſolut. cap.* 3. *n.* 2. Navarr. *cap.* 27. *num.* 248. Coninch *diſp.* 18. *dub.* 7. *num.* 56. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 38. & *lib.* 13. *cap.* 4. *num.* 1. Avila *part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 7. *concluſ.* 1. Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 16. *num.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 57. & alii paſſim tradentes hanc regulam ex *cit. cap. ultim. de temporibus Ordinationum*, nempe quod *Per nullum crimen occultum excepto homicidio* (adde tu violationem Cenſuræ Eccleſiaſticæ)
20 *irregularitas contrahitur*. Immo varii volunt infamiam non incurri, quando delictum propter quod ipſa infamia eo ipſo irrogatur, eſt occultum, niſi accedat ſententia declaratoria. Sic Butſar. *conſ.* 14. *num.* 18. *cum ſequent. lib.* 1. Azorius *Inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *quæſt.* 7. *verſ. Sed verius*, Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 1. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 188. *n.* 56. & alii contra Barboſam *loc. c. n.* 18. S. Antoninum *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 5. Silveſtrum, & alios.

21 Infamia ipſo Jure, vel per Judicis ſententiam contracta non tollitur per pœnitentiam, ſed per diſpenſationem Principis, cujus auctoritate infamia decreta fuit. Cum enim infamia habeat rationem pœnæ ſententialis, quæ a legitimo Principe illata eſt, ſequitur non poſſe tolli, niſi ab eodem Principe, aut ab alio qui ab ipſo privilegium habeat, nam ejuſdem juriſdictionis eſt ligare, & abſolvere. *Communis* cum Layman *loc. c. n.* 10. Suarez *diſp.* 48. *ſect.* 2. La Croix *lib.* 7. *n.* 516.

22 Infamia *Facti* licet orta ſit ex crimine enormi, & digno depoſitione, penitus tollitur per factum contrarium ideſt per publicam, & conſtantem vitæ emendationem ſaltem per triennium: ſublata autem infamia, conſequenter etiam ceſſat omnis inhabilitas, tum Civilis, tum Canonica. Colligitur *ex cap. Teſtimonium* 54. *de Teſtibus, & atteſtat. ex cap. Numquam* 4. *diſt.* 56. ubi ex verbis S. Chryſoſtomi ſic dicitur: *Ad meliora converſum nequaquam prior vita commaculat*; ex *cap. Si duo* 4. *cauſ.* 35. *quæſt.* 6. ibi: *Se... noverint ſegregatos, atque infames effectos, donec ab Inceſti facinore deſinant*. Et ratio concluſionis eſt, quia *ex cap. Cum ceſſante* 60. *de appellat. ceſſante cauſa ceſſant effectus*, & *ex cap. Omnis res* 1. *de Regulis Juris in* 6. *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*. Et ſic tenet communis Doctorum cum Layman *loc. c. n.* 10. La Croix *lib.* 7. *n.* 517.

23 Solus Summus Pontifex diſpenſat in infamia *Juris*, ac in Irregularitate, quæ ab ipſa procedit. *Communis* cum Barboſa *loc. c. num.* 30. Layman *loc. c. num.* 3. Fagnan. *lib.* 5. *decretal. in cap. Vergentis* 10. *de hæreticis n.* 38. 24
Epiſcopus autem diſpenſare poteſt ſolum in infamia *Facti*, qualis eſt quæ naſcitur ex crimine aliquo notorio. Barboſa *loc. c. n.* 31. Navarr. *in Manuali cap.* 27. *num.* 204. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 8. *art.* 5. *concluſ.* 1. Joann. a Cruce *de ſtatu Religioſ. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 17. *concluſ.* 2. Fr. Sigiſmund. a Bononia *de electione. dub.* 87. *num.* 6. & alii. 25
Immo volunt alii, Epiſcopum, aut Prælatum neque poſſe cum Subdito Beneficiando diſpenſare in infamia *Facti*, ſed ſolum in effectibus, quos cauſat infamia; nam, dicunt ipſi, infamia *Facti*, quandiu non purgatur, eſt impedimentum quaſi de Jure naturæ excludens a Beneficio. Paſſerin. *de election. cap.* 25. *num.* 540. La Croix *lib.* 4. *n.* 788.

Alios infamare quale ſit peccatum, & quam obligationem inducat; Et an aliquando liceat? Vide *verb. Detractio art.* 1. & *art.* 2. *per tot.* 26

Se ipſum infamare quale ſit peccatum? Vide *verb. Detractio art.* 1. *n.* 58. & 59. 27

Additiones ex aliena manu.

Diviſio infamiæ in infamiam Juris, & in infamiam Facti, quam tradit Auctor *n.* 3. nonnullis diſplicet; Vide *Donell. Comment. Jur. Civil. lib.* 18. *cap.* 6. *litt.* I. 28
Sed eam probat *Oſual. Hilliger. in ſuo Donell. Enucleat. loc. mox citat.* & *Freber. de Infam. lib.* 3. *cap.* 22. *qui n.* 18. hanc Regulam tradit: *Quidquid bonis moribus averſum, & gravium virorum incorrupto judicio dedecens exiſtimatur, facti infamiam gignit.* 29

Recte vero notat *Stryk. in Uſu moderno Pandectar. lib.* 3. *tit.* 2. §. 1. quod ſive de Infamia Juris, ſive de Infamia Facti agatur, ad mores Provinciarum præcipue recurrendum ſit, & exinde infamia ſit dijudicanda; Idque quia quod olim infamiam irrogabat, contraria lege, vel conſuetudine ab infamiæ macula liberari potuit. 30
De Carnificibus, Lictoribus, Prodeuntibus in ſcænam, infra annum luctus nubentibus, Tutoribus Pupillas ducentibus, & aliis id genus, an hodiernis moribus pro infamibus habendi ſint, vide apud laudatum Auctorem loco mox allegato. 31 32
E numero vero infamium tollendi ſunt Aurigæ, quos neſcio cur Auctor num. 11. infames reputavit. 33

De effectibus infamiæ conſule *Freber. dict. lib.* 3. *de Infam. cap.* 24. & *ſequent. utrobique per tot.* Nota vero quod effectus illi Filios non ſequuntur, *Carpzov. part.* 3. *deciſ.* 298. *n.* 14. 34

Mev.

36 *Mev. part. 5. deciſ. 11. num. 7.* De cauſis vero infamiæ Juris *vide Donel. Comment. Jur. Civil. lib. 18. cap. 7. & 8.* tum & maxime ibi-
37 dem *Oſual. Hilliger.* qui hanc materiam accuratiſſime tractavit, & una docet, quando tollatur infamia.

38 An cauſa non pœna hodie infamet, expendit *Stryk. in Uſu Moderno Pandectar. lib. 3. tit. 2. §. 13.*

39 Non omittendum, quod obſervat *Mornac. ad leg. 13. §. 7. ff. de his, qui notantur Infamia*, hodie ob pœnam graviorem alicui irrogatam famam condemnanti non conſervari.

40 At non video, quare gravatus in uno, in alio non debeat ſublevari, & beneficio *d. l. 13.* in conſervanda fama gaudere.

41 Nec eſt prætereundum, receptum in praxi eſſe, ut ſcilicet Judici liceat condemnato de delicto famoſo famam reſervare dictata pœna: At praxim hanc improbat *Stryk. in Uſu Moderno Pandectar. lib. 3. tit. 2. §. 14.*

INFANTES.

Quoad infantes ſine Baptiſmo defunctos, qui ad quædam Sanctuaria prodigiis celebrata, deferri ſolent, & ibi fuſis precibus, ut Deus eos ad vitam revocare dignetur, donec ſaltem Baptiſmum recipere poſſint, ac ſi aliquod, licet incertum, in eis vitæ ſignum appareat, ſub conditione baptizantur; cumque deinde, ut plurimum, morti reddantur, ſeu potius dicta dubia vitæ ſigna non appareant, tamquam baptizati in loco ſacro ſepeliuntur, Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib. 7. cap. 6. num. 10. & 11.* relatis variis Diœceſanis Synodis, in quibus præmiſſa omnia vetita fuerunt ſub gravium pœnarum interminatione, deinde *ſub num. 12.* teſtatur, quod a Congregatione S. Officii re diligenter examinata, die 27. Aprilis 1729. decretum fuit, quod hujuſmodi conſuetudo de medio tolleretur; Idemque confirmatum fuit die 19. Decembris ejuſdem anni, item 20. Febr. 1737. 30. Januar. 1738. 3. & 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maii 1751.

INFERNUS.

SUMMARIUM.

1 *Inferni ſeu Inferorum quot ſint loca, quæ & unde rationabiliter deſumantur*, ad num. 5

6 *Inferorum locus & ignis quo tempore creatus fuerit, & quæ ſit ejuſdem ignis natura*, ad n. 9

10 *Quomodo & quot formis ſpiritus damnatorum ab igne infernali torqueantur*, ad num. 18

19 *An aliis pœnis præter illam ignis damnati crucientur in Inferno, & quomodo augebitur eorum pœna ac triſtitia poſt judicium univerſale*, ad num. 23

24 *An una eademque pœna cuncti puniantur damnati*, ad num. 27

28 *Anima Chriſti an ad omnia loca Inferni deſcenderit, & quos Chriſtus liberaverit vel juverit*, ad num. 33

34 *Utrum aliqui crucientur extra Infernum.*

35 *Montes Ætna, Vulcanus, Veſuvius ac hujuſmodi, an ſint ora Inferni.*

36 *Animæ damnatæ quomodo nunc ac in die Judicii ruant in Infernum*, ad n. 37

38 *An Trajanus Imp. aliique pagani fuerint precibus aliquorum Sanctorum ab Inferno liberati.*

Subnectitur Appendix, ſive novus de Inferno Articulus.

INferni, ſeu Infernorum quatuor ſunt loca, 1
ſive ſinus juxta qualitatem pœnarum, quas animæ defunctorum in illis ſuſtinent, nempe Limbus Sanctorum Patrum veteris Teſtamenti, Limbus ſive locus parvulorum in peccato originali decedentium, Purgatorium, & locus damnatorum, qui Infernus communiter dicitur; Sic communis Theologorum ſententia teſte Bellarmino *tom. 2. l. 2. de Purgatorio cap. 6. verſ. Octava eſt communis Scholaſticorum*, Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ, verb. Infernus.*

Horum quatuor Inferorum loca, ſeu qua- 2
tuor inferni partes rationabiliter deſumuntur ex quatuor pœnarum generibus, quia omnia illa quatuor loca ſunt pœnalia, & omnis pœna, aut eſt tantum damni, aut etiam ſenſus;

&

& rurſus aut æterna, aut temporalis. Pro pœna igitur ſolius damni temporali, erat Limbus SS. Patrum, qui nunc vacuus remanet. Pro pœna ſolius damni æterna, eſt Limbus puerorum. Pro pœna damni, & ſenſus temporali, eſt Purgatorium. Pro pœna damni, & ſenſus æterna, eſt Infernus; Bellarm. *loc. cit.* & alii paſſim.

3 Quod Limbus Sanctorum Patrum veteris Teſtamenti fuerit ſubterraneus, ſeu in Inferno, conſtat ex *Geneſi* 27. *num.* 25. ubi Jacob, audita morte filii ſui Joſeph, *deſcendam*, dixit, *ad filium meum lugens in Infernum*, quem tamen ſciebat eſſe in Limbo. Item ex Apoſtolo ad *Epheſ.* 4. habetur, quod Chriſtus *deſcendit ad inferiores partes terræ*, & ex Symbolo quod *deſcendit ad inferos*; conſtat autem quod ivit ad ſinum Abrahæ, unde liberaret animas Sanctorum Patrum, adeoque talis Limbus eſt in inferioribus partibus terræ.

4 Quod Limbus puerorum ſine Baptiſmo decedentium ſit ſubterraneus, ſeu in Inferno, habetur ex Concilio Florentino *ſeſſ. ult.* ubi definitur eos, qui cum ſolo originali moriuntur, mox in Inferno deſcendere; Et tradunt communiter Doctores.

5 Quod Purgatorium ſit in inferioribus terræ partibus, ſeu in Inferno, deducitur ex Apoſtolo *ad Philippenſes* 2. ubi habetur quod *in nomine Jeſu omne genuflectatur Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum;* quæ ultima verba ſolummodo de animabus Purgatorii intelligi poſſunt, cum nequeant intelligi de animabus in Inferno damnatis, quæ nedum non flectunt genua Chriſto, ſed potius illum continuo blaſphemant, juxta illud *Pſal.* 73. *num.* 33. *Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper*. Item ex illo *Pſal.* 113. *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum*, ubi colligitur, adeſſe aliquas animas in inferioribus terræ partibus quæ Deum laudant, quæ cum non poſſint eſſe animæ æternaliter damnatæ in Inferno, debent neceſſario eſſe animæ temporaliter puniendæ in Purgatorio. Item aliis Sacræ Scripturæ textibus omiſſis, ex illis verbis quæ in Sacrificio Miſſæ pro Defunctis dicuntur: *Libera Domine animas fidelium Defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu;* quæ verba intelliguntur ſolum de animabus Purgatorii, cum in Inferno nulla ſit redemptio. Vide verb. *Purgatorium*.

6 Quod Infernus proprie dictus ſit in inferioribus terræ partibus, nemo eſt, qui dubitet; immo per omnes eſt locus infimus inferorum. Et de hoc eſt ſermo in præſenti; & de hoc intelliguntur omnes illæ comminationes Sacræ Scripturæ, & parabolæ Evangelicæ de Servo infideli & pigro, de Zizaniis &c. *Matth.* 13. Et in hunc deſcenderunt Chore, Dathan, & Abiron, qui ut habetur *Num. cap.* 16. *n.* 33. *deſcenderunt vivi in infernum operti humo*, & in hoc ſepultus eſt dives ille, de quo *Luca* 16. dicitur: *Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in inferno*.

Inferorum locus, & ignis ejus creatus eſt 7
in prima die, in qua Deus creavit Mundum; Abulenſis *tom.* 7. *in Matthæum cap.* 25. *qu.* 708. *in principio*, Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ*, *verb. Infernus litt. I.* Tirinus *in Geneſim cap.* 1. *num.* 1. & alii paſſim contra Ludovicum Molinam exiſtimantem tertia die creatum fuiſſe Infernum, eo quod illa die terra ornata fuiſſet, in cujus centro Infernus eſt. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia Deus in prima die creavit Angelos, & Angeli ut habentes actus celerrimos, ſtatim ut creati ſunt, peccaverunt, & ſtatim damnati ſunt ad ignem Inferni, adeoque dicendum eſt in prima die creatum fuiſſe Infernum.

In Inferno adeſt verus & proprie dictus 8
ignis, quo damnati cruciantur; Sic communis Theologorum ſententia teſte Tirino *in Judith cap.* 16. *num.* 21. Maſtrio *Theolog. moral. diſp.* 26. *num.* 5. contra Calvinum, & alios Hæreticos. Et hoc deducitur expreſſe ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, in quibus de tali igne fit frequentiſſima mentio, & ſignanter *Matth. cap.* 2. *num.* 10. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*, & *num.* 12. *Paleas comburet igni inextinguibili*, *cap.* 13. *n.* 42. *Mittent eos in caminum ignis*, *cap.* 25. *num.* 41. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum*, *Marc. cap.* 9. *num.* 42. *In gehennam, in ignem inextinguibilem; ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur*, *Lucæ cap.* 19. *num.* 24. *Crucior in hac flamma*, Apocalyp. *cap.* 14. *num.* 10. *Cruciabitur igne, & ſulphure*, *cap.* 2. *num.* 9. *Miſſus eſt in ſtagnum ignis*, *cap.* 21. *num.* 8. *Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure*, Deuteronom. 32. *num.* 22. *Ignis ſuccenſus eſt*, Judith *cap.* 26. *num.* 21. *Dabit ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & ſentiant uſque in ſempiternum*, Eccleſiaſtici *cap.* 7. *n.* 19. *Vindicta carnis impii ignis, & vermis*, Iſaiæ *cap.* 33. *num.* 14. *Quis poterit habitare cum igne devorante, cum ardoribus ſempiternis? Pſal.* 10. *num.* 7. *Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis, & ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum*, *Pſalm.* 20. *n.* 10. *Pones eos ut clibanum ignis*,

Digitized by Google

ignis, *Pſalm.* 139. *n.* 11. *Cadent ſuper eos carbones, in ignem dejicies eos.*

9 Ignis Inferni eſt corporeus, & ejuſdem ſpeciei cum hoc noſtro elementari; Scotus *in* 4. *diſt.* 44. *q.* 2. *&* 3. S. Bonaventura *ibid. p.* 2. *q.* 1. Maſtrius *Theolog. mor. diſp.* 26. *n.* 6. & alii paſſim: Nulla enim eſt neceſſitas illum ponendi diverſum, & citata loca Scripturæ ſunt adeo clara, ut nonniſi de vero corporeo igne ejuſdem ſpeciei cum noſtro elementari interpretari poſſint, alioquin Scriptura verbo valde æquivoco uſa fuiſſet, & in ſignificatione nobis incognita. Nec obſtat, quod ignis infernalis pabulo non indigeat, nec ſublimiorem petat locum, ſicut hic noſter, quia, & in propria ſphæra ſecundum Philoſophos ignis alimento non indiget; & facillimum eſt Divinæ Virtuti in infimo loco eum cohibere ad damnatorum cruciatum abſque eo quod ſicut ignis noſter ſuapte natura ſublimiorem petat locum.

10 Spiritus damnatorum ab igne infernali torquentur per modum alligationis, & detentionis localis ut in carcere, ac per alligationem, & detentionem objectivam, ideſt cruciantur ab igne non actione phyſica, ſed intentionali per triſtitiam, quam cauſat; Sic Scotus, & Scotiſtæ *in* 4. *diſt.* 44. *q.* 2. & etiam Nominales ibidem, & ſequuntur recentiores paſſim; Amicus *diſp.* 22. *ſect.* 4. Averſa *quæſt.* 64. *ſeſſ.* 1. Joannes de S. Thoma *q.* 64. *diſp.* 24. *art.* 3. Nazarius, & alii citati, & ſecuti a Maſtrio *cit. diſp.* 26. *num.* 18. *& in ſecundo ſententiarum diſp.* 3. *q.* 6. *artic.* 3. *num.* 527. ubi ex Suarez teſtatur hanc fuiſſe etiam opinionem S. Thomæ, & Thomiſtarum *p.* 1. *q.* 64. *art.* 4. *&* 4. *contra Gentes c.* 90. dicitque expreſſe, quod ſententia in Scholis verior, & communior tam apud veteres quam recentiores docet, Dæmones & ſpiritus damnatorum eſſe igni alligatos, ita ut ab eo ſe liberare non poſſint, & ex hac alligatione cognita, & nolita admodum triſtari, & torqueri, quam alligationem ad ignem explicant vel per modum carceris illos detinentis in certo loco, ne pro illorum libito ubique vagari poſſint, vel per modum objecti determinantis illos ad continuam ſui conſiderationem, ne expedite pro ſuo arbitrio valeant ad alia objecta cogitanda converti.

11 Probatur igitur ex Sacra Scriptura, quod pœna ab igne Inferni ſpiritibus damnatorum illata, ſit pœna alligationis, & detentionis: Fere enim ſemper Scriptura explicat illam pœnam per dictum modum alligationis, & detentionis, & patet ex *Apocalypſ.* 20. *Et apprehendit Angelus Draconem, qui eſt Diabolus, & Satanas, & ligavit eum per annos mille, & miſit in Abyſſum*, ubi, ut vides, cruciatus Dæmonum in Inferno explicantur per vincula, & alligationem, ac detentionem; *Et* 2. *Petri* 2. *Angelis peccantibus Deus non pepercit, ſed rudentibus Inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos*; & in Epiſtola Catholica S. Judæ Apoſtoli dicitur: *Angelos vero, qui non ſervaverunt ſuum Principatum, vinculis æternis ſub caligine reſervavit.* Et *Iſaiæ* 24. *Et congregabuntur in congregatione unius faſcis in lacum, & claudentur ibi in carcere*; Et *Threnorum* 3. *In tenebroſis collocavit me ſicut mortuos ſempiternos, ut non egrediar, aggravavit compedem meum.* Et hoc idem indicat petitio illa, qua *Lucæ* 8. *Dæmones Chriſtum rogabant, ne illis imperaret, ut in Abyſſum irent*, ne ſcilicet ibi carceris, ſeu alligationis, & detentionis pœna punirentur, ut Patres colligunt ex illis verbis *Matthæi* 18. *Quid nobis, & tibi Jeſu Fili Dei veniſti huc ante tempus torquere nos.*

Probatur etiam auctoritate Sanctorum Patrum; Sanctus enim Gregorius Papa *l.* 4. *Dialogor. c.* 29. interrogatus: *Quomodo rem incorpoream tenere ignis corporeus poſſit?* Sic reſpondit: *Si viventis hominis incorporeus ſpiritus tenetur in corpore, cur non poſt mortem, cum incorporeus ſit ſpiritus, etiam corporeo igne teneatur?* Deinde cujuſmodi ſit ea pœna, declarat: *Teneri autem ſpiritum per ignem dicimus, ut tormento ignis videndo, atque ſentiendo puniatur; Ignem namque eo ipſo patitur, quod videt, & quia cremari ſe aſpicit, crematur, ſicque ſit, dum res corporea incorpoream exurit, tum ex igne viſibili ardor, ac dolor inviſibilis trahitur, ut per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flamma crucietur.* Item S. Auguſtinus 21. *de Civitate Dei c.* 10. ait: *Cur non dicamus, quamvis miris, veriſque tamen modis ſpiritus incorporeos poſſe pœna corporalis ignis affligi? Nam ſi ſpiritus hominum etiam ipſi profecto incorporei etiam nunc potuerunt includi corporalibus membris, & tunc poterunt corporum ſuorum vinculis perpetuo alligari . . . . Adhærebunt ergo, etiamſi eis nulla ſint corpora, ſpiritus Dæmonum; immo ſpiritus Dæmonum licet incorporei, corporeis ignibus cruciandi*, & conſimiliter loquuntur varii alii S. S. Patres, qui brevitatis gratia omittuntur. 12

Quomodo autem dicta pœna ab igne corporeo ſpiritibus inferatur? Demonſtrat Scotus *in* 4. *diſt.* 44. *num.* 5. ubi dicit, quod *dolor eſt paſſio conſequens apprehenſionem ſenſitivam, &* 13

in

Digitized by Google

in appetitu ſenſitivo, *triſtitia autem eſt proprie in appetitu intellectivo*, *aut in voluntate*, *& conſequens apprehenſionem eventus alicujus objecti noliti*. Deinde *num.* 7. dicit, quod ignis Inferni eſt objectum diſconveniens Dæmonibus, idque dupliciter. Primo ut detinens ſpiritum definitive. Secundo ut immutans objective, & utroque modo cruciat Dæmones. Primo quidem, quia nolunt detineri ab igne, cui ex lege Dei ſe alligatos agnoſcunt tamquam perpetuo carceri, ac inſtrumento Divinæ juſtitiæ. Unde illa nolita alligatio, ac violenta detentio infert magnam triſtitiam, & afflictionem damnatis ſpiritibus, qui ob innatum libertatis amorem ſumme triſtantur, quod ſibi impeditam videant potentiam motivam, ne poſſint pro libito ubilibet vagari: Si enim brutum animal intellectu, ac libertate carens, & ſolum ſenſum, & appetitum habens, dum ſe catena ligatum videt, adeo vehementer affligitur, & torquetur, multo magis dicta alligatio, & detentio affliget, & torquebit nobiliſſimos illos ſpiritus.

14 Unde *ibidem num.* 9. ſubjungit Scotus, quod Diabolus *ſumme triſtatur*; *Non enim tantum odit detentionem activam Dei*, *& ſuam paſſivam a Deo*, *ſed etiam odit detentionem formalem perpetuam ab illo igne*, *& per conſequens de illa detentione formali triſtatur*; *Cum autem triſtari ſit formaliter cruciari*, *ſequitur*, *quod ignis*, *ut formaliter detinens Diabolum*, *etiam aliquatenus effective ipſum cruciet*. Nec refert quod *ipſum non detineat effective*; *Inde namque non ſequitur*, *quod non poſſit ipſum etiam effective cruciare*, *quia ut detinens formaliter eſt objectum nolitum*, *& apprehenſum ut diſconveniens*; *Objectum autem nolitum effective infert triſtitiam*.

15 Oſtenſo igitur ex Scoto, quod ignis Inferni cruciet ſpiritus damnatos eos detinendo *definitive*, oſtenditur, quod etiam eos cruciet ipſos immutando *objective*. *Primo namque*, inquit Doctor *ibidem num.* 11. *intellectus Angeli determinatur perpetuo ad intenſe conſiderandum ignem in ratione objecti*; *Secundo apprehendit iſtam determinationem*, ideſt neceſſitatem *ad talem conſiderationem*; *Tertio odit*, *& ſicut prius iſtud odium oritur ex affectione commodi*, *ex quo vult quodcunque objectum*, *prout ſibi delectabile fuerit*, *conſiderare nunc hoc*, *& nunc illud*, *& promovetur ex ſuperbia*, *ex qua vult uti intellectiva ſua ſecundum imperium voluntatis propriæ*, *& conſummatur ex invidia*, *propter quam odit determinari a Deo ad aliquam conſiderationem unicam*; *Quarto ſequitur apprehenſio non tantum nuda iſtius conſiderationis ſicut in ſecundo*, *ſed apprehenſio certa de eventu iſtius conſiderationis intenſæ & perpetuæ*. *Quinto ex hoc ſequitur triſtitia*.

Et hæc ſecunda pœna, nempe detentio objectiva, quatenus intellectus ita perpetuo detinetur in intenſa conſideratione illius ignis vindicis in ratione objecti, ut nullatenus conſiderare poſſit alia objecta, eſt multo gravior, & acerbior, quam prima, nempe alligatio, ſeu detentio localis ſui ab igne: Ignis enim dicit Scotus *ibidem n.* 13. objective detinens intellectum Angeli, magis effective ipſum cruciat, quam quatenus ipſum detinet localiter; Nam ut detinens localiter tantum, affligit Dæmonem effective, quatenus eſt objectum nolitum; Ut vero ipſum detinet objective, cauſat effective primam apprehenſionem, ad quam determinatur intellectus, quæ eſt nolita, & ita hæc ultima detentio habet quaſi duplicem actionem in intellectum Dæmonis; prior vero habet tantum ſimplicem, & unicam. 16

Probatur ſignanter quod ignis Inferni non cruciet ſpiritus damnatos actione phyſica, quia ignis ille eſt corporeus, & ejuſdem ſpeciei cum hoc noſtro elementari; ut patet ex dictis *ſupra n.* 9. adeoque naturaliter ſaltem non poteſt agere in ſubſtantias pure ſpirituales, quales ſunt Dæmones, & animæ ſeparatæ. Nec facile dictu eſt, quod per potentiam obedientialem res materialis, & corporea poſſit elevari ad producendum phyſice accidens ſpirituale; Et dato etiam quod hoc ſit poſſibile, non eſt dicendum, quod Deus velit facere continuum, & æternum miraculum, ut elevet virtutem illius ignis corporei ad afficiendum phyſice Dæmones, & animas damnatas: Inconveniens enim eſſet, Deum non poſſe punire Dæmones, & damnatos ſine continuo, & æterno miraculo; Unde concludendum eſt, quod dictus ignis illos cruciet, & affligat, non actione phyſica, ſed intentionali. 17

Et hoc probatur, quia ponendo quod ſpiritus damnati crucientur ab igne Inferni actione intentionali per triſtitiam, quam cauſat, facilius explicatur, quomodo ſine miraculo illo talis elevationis Dæmones torqueantur vere per ignem, ſcilicet quatenus cognoſcendo ſe detineri ab illo igne velut carcere, nec poſſe ab illo eripi, nec unquam avertere cogitationem ſuam ab illo ſic tormentoſo, quia ſumme nolito objecto, utpote ſumme oppoſito ſuæ potentiæ motivæ, & intellectivæ a tali alligatione locali, & detentione objectiva, ut ſumme eis diſplicita, ſummam, & intenſiſſimam con- 18

concipiunt triſtitiam : Hic antem modus torquendi eſt iotentionalis, & moralis, cum cauſet triſtitiam, quæ eſt paſſio ſpiritualis in intellectu, & voluotate, adeoque ignis Ioferni cruciat illos damnatos ſpiritus pœna iotentionali. Et hæc triſtitia, ac ſpiritualis cruciatus, quem ignis cauſat in meote illorum damnatorum ſpirituum per dictam duplicem alligationem, ac detentionem localem, & objectivam, eſt illa incorporea flamma, ac inviſibilis ardor, quem S. Greg. *cit. ſup. n.* 12. ajebat, res incorporeas trahere ab igne corporeo & materiali : *Res corporea incorpoream exurit, dum ex igne viſibili ardor, ac dolor inviſibilis trahitur, ut per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flamma crucietur.* Unde hæc pœna dicitur pœna ſeoſus, non quia per actus ſenſuum, vel potentiam ſenſitivam ſuſtineatur, ſed quia cauſam, & originem habet ab aliquo ſeuſibili corpore, quod cauſa eſt hujus pœnæ; Quod in præſenri ignem eſſe habetur ex Scripruris, & Patribus allegatis *ſup. n.* 11. *&* 12. ac aliis ſimilibus.

19 Quamvis in Inferno præter pœnam iguis, alias ſenſus pœnas ponat Sacra Scriptura, ſcilicet pœnam vermis, & pœnam fletus, & dentium ſtridorem, & frigiditatem uimiam, tenebras, fætorem ſulphuris, ſpirituum procellas &c. ut patet ex pluribus ipſius textibus, ut *Pſal.* 10. *num.* 7. *Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. Pſal.* 59. *num.* 15. *Famem patientur ut canes. Job cap.* 15. *num.* 21. *Sonitus terroris ſemper in auribus impii, & c.* 24. *num.* 19. *Ad nimium calorem tranſeat ab aquis nivium, & uſque ad inferos peccatum illius. Iſaiæ cap.* 3. *num.* 24. *Erit pro ſuavi odore fætor. Ezech. cap.* 32. *num.* 3. *De cadaveribus eorum aſcendet fætor. Ezechiel. cap.* 32. *n.* 6. *Irrigabo terram fætore. Judith cap.* 16. *n.* 21. *Dabit ignem & vermes in carnes eorum, ut urantur, & ſentiant. Deut. cap.* 32. *num.* 35. *Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum. Jerem. cap.* 32. *num.* 16. *Cibabo illos abſynthio. Apocalypſ. cap.* 18. *num.* 9. *Plangent, cum viderint fumum incendii ejus. Matth. c.* 2. *num.* 18. *Ploratus, & ululatus, & c.* 8. *n.* 12. *Filii autem Regni ejicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentium. Marci* 9. *num.* 43. 45. *&* 47. *Ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur*, cum pluribus ſimilibus; Nemo tamen in hac vita ſcire poteſt diſtincte, & determinate, & adæquate, quænam, & quot ſint damnatorum pœnæ, niſi a Deo revelante eas percipiat, ut teſte Maſtrio *in Theol. moral. diſp.* 26. *art.* 1. *n.* 9. docet communis Patrum, & Theologorum ſenteotia cum S. Auguſt. *lib.* 1. *de triplici habitaculo cap.* 1. ubi de pœnis Inferni loquens ait : *Mala autem Inferni dicere, vel cogitare ut ſunt, nemo poteſt, pejora quippe ſunt valde, quam cogitantur.* Et infra ſubdit : Locus inferni plenus eſt tenebrarum, diſcordiæ, odii, ſtultitiæ, miſeriæ, turpitudinis, amaritudinis, offeoſionis, doloris, aduſtionis, ſitis, famis, ignis inextinguibilis, triſtitiæ, vindictæ pereunis, & omnis ineffabilis mali, quod nec dici, nec cogitari poteſt. Et paulo inferius tandem ſubjungit, quod in Inferno nihil invenitur, quod deſideratur, oihil videtur, nihil ſentitur, niſi quod diſplicet, niſi quod offendit, niſi quod cruciat, & concludit, quod omne malum abuodat in carcere diaboli, & nullum bonum; & conſimiliter loquuntur paſſim alii Sancti Patres, & Theologi; Et in Evangelio ipſo *Lucæ* 16. *num.* 28. vocatur Infernus *locus tormentorum*, ubi Ugo Card. ſic habet : *Bene dicit locum tormentorum, ubi omnia genera tormentorum ſunt congregata.*

Homines damuati in Inferno poſt Judicium 20
uoiverſale etiam quoad corpora ſont igne cruciandi. Eſt de Fide, & communis Doctorum, & habetur aperte ex *Matth.* 25. *num.* 44. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum*, & ex

aliis conſimilibus Scripturis. Unde licet non 21
ſit improbabile, quod damnati poſt Judicium actione tantum intentionali ab igne ſint cruciandi; Abſolute tamen tenendum eſt, eſſe tunc cruciandos ab igne, non ſolum actione intentionali, ſed etiam actione reali, ideſt ignis poſt Judiciom cruciabit homines corpore, & anima præditos, non ſolum actione intentiooali, ideſt per dolorem in appetitu ſenſitivo cauſatum, ſed etiam actione reali revera corpus comburente, quamvis noo corrumpeote: Hic enim diceodi modus conformior eſt Sanctorum dictis, & ipſius Sacræ Scripturæ ubique dicentis damnatos igne Inferui eſſe cruciandos: ignis autem non cruciat niſi actione reali, & executive damnatorum corpora caleſaciendo, & igneſaciendo, & dolorem ioteoſum juxta peccatorum gravitatem, & quantitatem cauſando; Maſtrius *loc. cit. n.* 25. cum Sancto Booav. & aliis ibi allegatis.

Nec valet objicere quod ſic homines dam- 22
mnati poſt Judicium magis torquereotur, quam Dæmones; uam homines præter pœuam illam intentionalem triſtiriæ in anima ex alligatiooe locali, & detentione objectiva ſentirent etiam ditas & phyſicas pœnas, quas non ſentirent

tirent Dæmones. Non valet, inquam, quia novit Deus ſic attemperare pœnas animæ cum corporeis, ut ambæ ſimul commenſurentur peccatis tam Dœmonum, quam hominum.

23 Poſt diem Judicii pœna & triſtitia eſſentialis damnatorum non augebitur, quamvis augeatur dolor propter paſſionem, & tormenta corporum, & pœna accidentalis ex multitudine damnatorum: Sicut enim poſt diem judicii univerſalis, & corporum reſurrectionem non augebitur in Beatis gloria eſſentialis, ſed ſolum gloria accidentalis, ita in damnatis non augebitur pœna, & triſtitia eſſentialis, ſed ſolum pœna accidentalis; Maſtrius *loc. cit. n.* 27. & alii paſſim.

24 Tam pœna damni, quam pœna ſenſus in damnatis erit inæqualis juxta inæqualitatem demeritorum. Sicut enim Beati inæqualem habent beatitudinem juxta meritorum inæqualitatem, ita damnati quoque inæqualem debent habere pœnam ſive damni, ſive ſenſus juxta inæqualitatem demeritorum, juxta illud Apoſtoli *ad Romanos cap.* 2. *num.* 6. *Reddet unicuique juxta opera ejus*. Et *Apocal. cap.* 18. *n.* 7. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum; & ibidem cap.* 22. *num.* 12. *Ecce venio cito, & merces mea mecum eſt, reddere unicuique ſecundum opera ſua*. Et *Deuteronom. cap.* 25. *n.* 3. *Pro menſura peccati erit & plagarum modus;* Scotus *in* 4. *diſt.* 44. *qu.* 2. *& diſt.* 50. *q.* 6. Maſtrius *loc. cit. a num.* 33. *ad* 36. & alii paſſim.

25 Deus in Inferno in punitione damnatorum exercet miſericordiam parcentem, & mitigantem, ſeu partialem, non vero liberantem, ſeu totalem; Sic expreſſe Scotus *in* 4. *diſt.* 46. *q.* 4. *in fine*, Maſtrius *loc. cit. a num.* 51. *ad* 55. quod etiam docuerunt ibid. S. Th. & S. Bonav. & prima pars colligitur ex illo *Pſ.* 76. *Numquid obliviſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas?* Et ex illo *Pſalm.* 142. *In miſericordia tua diſperdes omnes inimicos tuos*. Et ex illo *Habacuc* 3. *Cum iratus fueris miſericordiæ recordaberis;* Secunda autem pars colligitur ex illo *Jacobi* 2. *Judicium ſine miſericordia fiet ei, qui non fecit miſericordiam*, & ex aliis ſimilibus. Unde Scotus *loc. cit.* ad conciliandos Scripturæ textus, qui quantum ad hoc videntur ſibi contrarii, & demonſtrandum quomodo miſericordia in punitione damnatorum concurrat cum juſtitia, duplicem in Deo miſericordiam diſtinguit; Unam totaliter a miſeria liberantem, qua Deus utitur, cum in hac vita electos liberat a ſervitute diaboli; vel ab omni alio malo tam ſpirituali, quam corporali, ſive imminente, ſive præſente defendit; Alteram parcentem, vel mitigantem, ſeu partialem, qua Deus utitur, vel in hac vita, vel in alia vita, ſed tamen citra condignum demeriti, condonando ſcilicet aliquam partem pœnæ, licet non totam juxta demerita; Unde prima dicitur miſericordia totalis, quia omne prorſus malum auſert; Secunda vero partialis, quia ſolam partem tollit malorum. Et ſic illud *Jacobi* 2. *Judicium ſine miſericordia fiet ei, qui non fecit miſericordiam*, loquitur de miſericordia liberante, & totali, non autem de parcente, & partiali.

26 Peccatum veniale, ſive in hac vita dimiſſum quoad culpam, ſive non, licet mortali conjunctum in Inferno punitur ſola pœna temporali, ſicuti pariter pœna peccati mortalis hic remiſſi, ſed non in hac vita ſoluta perſolvitur, ac terminum habet in Inferno. Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. *& diſt.* 15. *q.* 1. quem ſequuntur Scotiſtæ omnes, & Nominales & alii plurimi apud Maſtr. *lib.* 2. *ſent. diſp.* 6. *de peccatis q.* 8. Vide verb. *Peccatum num.* 78. *&* 79.

27 Quiſnam ſit verus ſenſus illius Catholici axiomatis, quod *in Inferno nulla eſt redemptio?* Vide verb. *Peccatum n.* 80.

28 Anima Chriſti ad omnia loca Inferni deſcendit. Colligitur ex illo *Eccleſiaſtici cap.* 24. *num.* 45. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes*, & S. Auguſt. *Epiſt.* 99. dicit, Chriſtum deſcendiſſe ad loca Inferni, ubi erant dolores, & tormenta, & S. Fulgentius *lib.* 3. *ad Traſimundum cap.* 30. dicit Chriſtum deſcendiſſe uſque ad Infernum, ubi ſolebant peccatorum animæ torqueri. Et S. Cyrillus Hieroſolymitanus *Cath.* 4. S. Ambroſius *in libro de Myſterio Paſchæ*, S. Euſebius Emiſſenus *in Oratione de Paſcha*, & alii Patres, dum deſcribunt terrorem gehennæ, ac Dæmonum in deſcenſu Chriſti, aperte indicant Chriſtum præſentiam ſuam illis manifeſtaſſe. Sic cum aliis Bellarminus *t.* 1. *de Controverſiis Fidei lib.* 4. *de Anima Chriſti c.* 16. *lit. A & B* ubi ait, quod non videtur ſatisfacere id, quod dicit S. Thom. 3. *par. q.* 52. *art.* 2. nempe, quod Chriſtus per realem præſentiam ſolum deſcendit ad Limbum Patrum, per effectum autem ad omnia loca Inferni, nam dicit ipſe Bellarminus, hoc modo poſſumus cum Durando dicere ad nullum locum Chriſtum deſcendiſſe aliter quam per effectum, cum Scriptura non diſtinguat loca.

Chri-

Digitized by Google

29 Chriſto non fuit aliqua pœna eſſe in Inferno, fuit quidem in loco pœnæ, ſed ſine pœna; S. Bonav. *in diſt.* 22. *q.* 4. cujus loquendi modus teſte Bellarm. *l. c. litt. D.* videtur magis conformis SS. Patribus.

30 Deſcenſus Chriſti ad Inferos contulit Animabus juſtorum duo maxima bona, nempe Beatitudinem eſſentialem, & eductionem in Cœlum; Beatitudinem enim eſſentialem continuo illis præſtitit, juxta illud *Eccleſiaſtici cap.* 24. *num.* 45. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ . . . . illuminabo omnes ſperantes in Domino*. Et illud *Lucæ* 23. *Hodie mecum eris in Paradiſo*, quod Origenes *homil.* 15. *in Gen.* aſſerit dictum fuiſſe non ſolum Latroni, ſed etiam omnibus juſtis, qui in Inferno ſeu in Limbo Sanctorum Patrum erant, & Tirin. *in cit. cap.* 23. *Luc. num.* 43. claram Dei viſionem intuitu mortis Chriſti, ſtatim ac expiravit, conceſſam fuiſſe omnibus im Limbo; Eductionem autem in Cœlum præſtitit illis die ſuæ Aſcenſionis juxta illud: *Aſcendens Chriſtus in altum captivam duxit captivitatem*.

31 Chriſtus ad Inferos deſcendens nullum de Purgatorio ſecum duxit, niſi talis tunc pœnam totam purgatoriam, quam erat ſubiturus, ſolverit; Toſtatus *Paradoxo* 5. *cap.* 118. S. Thomas 3. *par. quæſt.* 52. *artic.* 8. ubi docet, Animas Purgatorii non eſſe liberatas ſimpliciter ex deſcenſu Chriſti ad Inferos; Bellarmin. *loc. cit. cap.* 16. & alii contra alios. Non enim tunc liberavit Chriſtus niſi illos, qui habuerunt talem diſpoſitionem, qualem habent qui nunc liberantur.

32 Et tanto minus Chriſtus ad Inferos deſcendens liberavit Animas æternaliter damnatas
in Inferno, quia in Inferno nulla eſt redem-
33 ptio; *Sic Doctores Communiter*. Nec liberavit Animas infantium, qui deceſſerant cum peccato originali; Pueri enim in Limbo manentes, ſemper ibidem manebunt; Toſtatus *Paradoxo* 5. *cap.* 126. Bellarminus *loco cit. cap.* 16. & alii. Vide verb. *Peccatum num.* 66. & 67.

34 Aliquæ Animæ damnatæ interdum cruciantur in aliquibus locis extra Infernum per Divinam ſpecialem ordinationem ad exemplum, & correctionem vivorum; Toſtatus *de ſtatu Animarum, concluſione quarta*. Sanctus Gregorius *in quarto Dialogorum*, & alii plures; & patet de variis apparitionibus, & revelationibus relatis apud Beyerlinck *in Theatro Vitæ humanæ*, *verb. Infernus*, & apud multos alios.

35 Ora Inferni non ſunt montes Ætna, Vulcanus, nec Veſuvius, & ſimiles. Toſtatus *Paradoxo*
5. *cap.* 10. & alii. Animæ enim da- 36
mnatæ portantur ad Infernum a Dæmonibus.
Toſtatus *tom.* 7. *in Matth. cap.* 25. *qu.* 779.
& alii. Et in die Judicii deſcendent in Infer- 37
num per miraculum abſque terræ aperitione.
Toſtatus *Paradoxo* 5. *cap.* 187. & alii.

An Trojanus Imperator gentilis, aliique 38
Pagani, & peccatores fuerint precibus aliquorum Sanctorum liberati ab Inferno; variant Doctores: Sanctus enim Joannes Damaſcenus *in Oratione de mortuis* dicit, Orationibus Sanctæ Theclæ liberatam fuiſſe de Inferno Animam Falconillæ cujuſdam feminæ paganæ; & orationibus Sancti Gregorii Papæ Animam Trajani Imperatoris, quod de Anima Trajani Imperatoris refert, & ad longum probat Abulenſis *in libro quarto Regum quæſt.* 57. Alphonſus Ciaconius *in Apologia hiſtoriæ Trajani*, & alii plures. Et in Vita Sancti Nicolai de Tolentino legitur, ejus precibus liberatam fuiſſe de Inferno animam ſui Conſobrini. Sanctus Gregorius *libro primo Dialogorum cap.* 12. ſcribit, a Sancto Severo excitatum fuiſſe quendam virum peſſimum, qui a Dæmonibus in Infernum deducebatur. Ægeſippus *libro tertio capite ſecundo*, refert, Beatum Petrum excitaſſe affinem quemdam Cæſaris ethnicum a morte. Sanctus Ambroſius *ſermon.* 90. & Maximus *ſermon.* 2. *de Sancta Agnete* ſcribit, ab ea excitatum filium Præfecti, qui in peccato mortali obierat. Evodius *libro primo de miraculis Sancti Stephani* dicit, puerulum mortuum ante Baptiſmum ad Reliquias Sancti Stephani fuiſſe excitatum, & de multis aliis Gentilibus, & Paganis eductis de Inferno per Apoſtolos, & Viros Sanctos novi Teſtamenti refert, & probat Abulenſis *locis citatis*, dicens, multos ex illis, qui erant per ſententiam definitivam damnati in Inferno, eductos ab ipſo fuiſſe per Apoſtolos, & Viros Sanctos revocando animas eorum ad corpora, ut ibi pœnitentiam agerent, & ſalvarentur.

Melchior Canus autem *libro* 11. *de locis* 39
Theolog. cap. 2. abſolute improbat hiſtoriam de Trajano Imperatore ut confictam. Dominicus a Soto *in* 4. *diſtinct. quæſt.* 2. *artic.* 2. & alii plures, ut incredibilem tenent hanc Trajani hiſtoriam, in quorum ſententiam ſe magis propendere fatetur eruditiſſimus Bellarminus *tom.* 2. *de controverſiis lib.* 2. *cap.* 8. *de Purgatorio*, variis rationibus probans librum illum referentem hanc Trajani hiſtoriam non eſſe Damaſceni.

At dato etiam quod hiſtoria Trajani, & 40

Digitized by Google

aliæ referentes alios Gentiles, & peccatores fuiſſe per Apoſtolos, & alios Sanctos de Inferno eductos, eſſent veræ; adhuc dicendum eſſet, nec Trajanum, nec alios Gentiles, & peccatores fuiſſe damnatos abſolute, & per ſententiam definitivam ad Infernum, ſed cum mererentur pœnas æternas, fuiſſe ſuſpenſam eorum abſolutam, & definitivam æternalem ſententiam propter prævisas Sancti Gregorii, & reſpective aliorum Sanctorum preces, & interim per ſententiam Interlocutoriam fuiſſe punitos in Inferno ſecundum præſentia eorum demerita. Nec immediate ex Inferno ad Cœlum tranſiiſſe, ſed prius fuiſſe ſuſcitatos, & tunc Gentiles baptizatos, & peccatores confeſſos pœnitentiam in hac vita egiſſe, & ſic ſalvatos fuiſſe. Ita communis ſententia, & ſolutio S. Thomæ, Durandi, Richardi, & aliorum *in* 4. *diſt.* 45. *art.* 2. & ſequitur Bellarm. *loc. cit. cap.* 8. *verſ. Reſpondeo, & verſ. Ad quid reſpondebit;* & alii.

APPENDIX,

Sive novus de Inferno Articulus.

I. INfernus Græce *Adis*, Hebraice *Scheol*, ſubterraneum terræ locum ſive infra terram poſitum deſignat. Negari non poteſt quin hac voce deſignatum quandoque fuerit in Scriptura ſepulcrum; Doctiſſimus Calmet Patres, ac nonnullos interpretes ſequutus, Geneſeos 37. v. 35. Jacobum inferni nomine ſepulcrum deſignaſſe opinatur per hæc verba *: deſcendam lugens in infernum*, ſcilicet dolore confectus ingemiſcens ad ſepulcrum properabo; eademque ratione exponit locum num. 16. v. 30. expreſſum, quo Core, Dathan, & Abiron terræ hiatu viventes ſepulti, in infernum abſorpti dicuntur: atque hoc ſenſu vita functi hominis corpus in infernum, ſive ſubtus terram poſitum dicitur. Nos vero inferni nomine locum tantum deſignamus, in quem animæ a corpore ſeparatæ deveniant. Inter omnes convenit, infernum locum tormentorum exprimere, in quem damnatorum animæ detruduntur: hoc enim ſenſu ſumitur Iſaiæ 14. 9. Ezechielis 31. 15. Job 26. 5. Lucæ 16. 23. atque alibi paſſim, tum in Scripturis, tum apud Sanctos Patres. Significat etiam locum quemlibet animarum, quæ nondum in Cœlo empyreo æterna Beatitudine perfruantur, qua in acceptione ſumitur Pſal. 29. 4. Act. 2. v. 27. & alibi paſſim apud Eccleſiaſticos Scriptores, ubi deſcenſus animæ Chriſti ad inferos, vel locus ille indicatur, in quo animæ Sanctorum Chriſti adventum oppetientes detinebantur.

II. Fuerunt male feriati homines, qui opinati ſunt, Judæos olim pœnas tantum, & præmia temporalia agnoviſſe, pro juſtorum, pravorumque hominum merito: Et inter hos alii a Græcis, alii vero ab Ægyptiis, & Perſis mutuaſſe Judæos putant Inferni, & Paradiſi Dogmata. Sed quis hæc delirantium ſomnia non irrideat? Nam longe ante Heſiodum, & Homerum Græcorum antiquiſſimos, Iſaias, Jeremias, Salomon, Pſalmiſta, Job, atque Moſes ſcripſerunt; ut eſt omnibus eruditis exploratum. At apud hos omnes mentio occurrit Inferni, loci nempe ſuppliciorum, quibus improbi in alia vita cruciantur. Videatur hac de re Auguſt. Calmet ſupplem. ad diction. Bibli. verbo *Infernus*, ubi textus omnes recenſentur, quibus in libris veteris teſtamenti alterius vitæ ſuppliciorum ſive Inferni mentio aliqua occurrit; ex quibus perſpicuum fit, apud Judæos viguiſſe ſemper dogma de præmiis ſuppliciiſque vitæ futuræ, atque hujuſmodi perſuaſionem non ex Ægyptiis, & Perſis, ſed ab antiquis Patriarchis accepiſſe, a quibus & vitam, & Religionem habuerunt. Nec putes hanc de alterius vitæ ſuppliciis doctrinam per ſolam traditionem, qua facta Adamo primum, deinde aliis quoque Patriarchis revelatio propagata in Hebræa gente fuit, ad Moſem uſque perveniſſe: Nam ipſum quoque rationis lumen, dum demonſtrat, Univerſum, & creaturas rationales Supremi numinis providentiam regere & gubernare, oſtendit etiam ſupereſſe in alia vita bonis præmia, improbis vero hominibus ſupplicia. Guillelmus Pariſienſis part. 1. de Univerſo cap. 55. ſatis aptam congruentiam afferr rationis lumini conſentaneam, quæ admittendum eſſe ſuadet determinatum ſuppliciorum locum: *Cum univerſum*, inquit, *veluti domus quædam ſit Creatoris, qui eſt Dominus omnium ſæculorum, & Rex, ac Rector Univerſi, neceſſe eſt, ut domus ejus completa ſit totalitate partium ſuarum, & opportuna ſufficientia congruentium officiorum. Tu vero non dubitas, quoniam neceſſarius ſit carcer in omni regali palatio, atque habitatione, præſertim ubi tanta multitudo latronum, & juſtitiandorum. Amplius :: nulla eſt Civitas ordinata, cui bonus Rex præſideat, & bono Magiſtratu regatur, quæ non habeat locum exercendæ juſtitiæ. Cum igitur certum ſit, & omnium Philoſophorum conſenſione firmatum, Univerſum, ſeu Mundum Civitatem eſſe Dei altiſſimi, in*

qua

Digitized by Google

qua Cives ſunt Homines , & Angeli , hoc eſt omnes & univerſæ ſubſtantiæ ſpirituales . . . . neceſſe eſt hanc Civitatem , quæ Deo altiſſimo Rectore regitur , locum habere univerſalem , communem , & appropriatum exercendæ divinæ juſtitiæ . Atque hinc facile patet , communem omnium cujuſcumque ætatis Populorum perſuaſionem de futuro miſerrimo impiorum ſtatu poſt hanc mortalem vitam, deque quodam ſuppliciorum loco, in quo impii ſint cruciandi , a traditione originem trahere , a primis parentibus ad omnes homines traducta , quæ deinceps ſemper conſervata fuit interiori quadam naturæ vi , quæ per rectam rationem ſuggerit , ſupereſſe in alia vita impiis hominibus ſupplicia , ac paratum ipſis eſſe a Supremo Mundi Rectore ſuppliciorum locum . De conſenſu omnium gentium cujuſque ætatis circa dogma de ſuppliciis ab impiis in alia vita ſubeundis , plures hac ætate noſtra ſcripſerunt Auctores ; ſed unum legere ſat erit Joannem Vincentium Patuzzi Ord. Præd. qui lib. 1. de futuro impiorum ſtatu hujuſmodi argumentum luculenter pertractat .

III. Non defuerunt tamen impii , atque hæretici homines , qui vel omnino alterius vitæ ſupplicia de medio ſuſtulerint , vel circa ea turpiſſime erraverint . Athei omnes ac Materialiſtæ cum Dei providentia , & animi immortalitate , Infernum dari negant . Ex hæreticis Seleuciani , & Hermiani circa finem quarti ſæculi Mundum iſtum Infernum eſſe aſſerebant, & nullum aliud ſupereſſe . De iis locutus eſt Auguſtinus lib. 12. de Geneſi ad litteram cap. 32. dum dixit : *Inferos in hac vita explicari , nec eſſe poſt mortem* . In eadem deinceps hæreſi fuit Almaricus, qui poſuit unumquemque habere in ſe , vel Paradiſum ſi habeat cognitionem Dei , vel Infernum ſi habeat conſcientiam peccati letalis ; atque etiam Hermannus Riſſuich Batavus, qui nullum poſt hanc vitam eſſe Infernum aſſeruit . Horum vero impietatem, atque errores refellunt luculentiſſima argumenta ex Dei providentia deducta ; Sacrarum Litterarum auctoritas ; atque omnium cujuſque ætatis gentium conſenſus . Videatur ſupra citatus Patuzzi .

IV. Inter omnes Catholicos convenit , Inferni nomine ſicut & Empyrei determinatum quemdam locum deſignari , atque unanimi conſenſu oppoſitam huic ſententiam deteſtantur , quam Lutherani commenti ſunt ex eorum ſecta , quos Ubiquiſtas, aut Ubiquetarios nominant . Prætendunt iſti , juxta Bellarminum , Fevardentium , Gretſerum , & ipſum Bezam Calvinianum , Damnatorum locum , ſive Infernum ubique eſſe, ſive diffuſum per Univerſum Mundum, non uni vel alteri , immo neque plutibus locis coarctatum . Quod ſi revera docuerunt , jam horum ſententia exſibilanda potius, quam refutanda eſt . Si enim ubique eſt Infernus , neceſſario ſequitur , nedum Damnatos , ſed & Beatos cum Chriſto regnantes, non modo cacodæmones , ſed etiam bonos Angelos, cunctoſque homines in terra degentes, in Inferno eſſe : quod nemo non rideat . At qui ſibi perſuadeat tam monſtruoſam opinionem cuipiam in mentem venire potuiſſe ? Malim igitur ego ita ipſorum mentem exponere, ut Infernum ubique eſſe, ſive diffuſum Univerſum Mundum, non quaſi locus omnis Damnatorum locus ſit ; ſed quod nullum Deus puniendis improbis locum certum deſtinaverit : verum arbitratu ſuo modo hunc, modo illum ad hujuſmodi officium deligat . Quam ſententiam etiam aliqui alii præter Ubiquetarios , amplexati ſunt . Hæc tamen opinio ſic etiam temperata falſa eſt , & aliena a fide Catholicæ Eccleſiæ, quæ docet , ſemperque docuit , unum eſſe certum locum a Deo ad punitionem reproborum , ſive Dæmonum, ſive hominum deputatum . Nititur Eccleſiæ fides clariſſimis ſacrarum litterarum documentis , & perpetua Sanctorum Patrum , & fidelium traditione . Conſtat hæc in primis ex hiſtoria , ſive Parabola de Lazaro , & divite Epulone . Nam Dives dum in Inferno inter horribiles flammas cruciaretur , elevaſſe dicitur oculos ſuos , ut videret Abrahamum , tanquam ex loco profundiore in altiorem reſpiciens: Abrahamus vero ipſum alloquens, præter alia, repoſuit : *in his omnibus inter nos , & vos chaos magnum firmatum eſt , ut qui hinc volunt tranſire ad vos , non poſſint , neque inde huc tranſmeare* . Ac deinde Dives idem orans inducitur pro fratribus ſuis , *ne & ipſi* , inquit , *veniant in hunc locum tormentorum*. Cæcus ſit oportet , qui non videat in hoc textu , extento veluti digito commonſtrari locum certum, & peculiarem, illumque damnatis omnibus communem . Nam & a ſinu Abrahæ aperte diſtinguitur ; & inter utrumque *magnum chaos* interjectum eſſe perhibetur , & *tormentorum locus* diſtincte nominatur , & nedum pro infelici Divite, ſed pro fratribus , ceteriſque omnibus , qui ipſius veſtigia ſecuti fuerint , deputatum . Id quoque conſtat tam ex eo quod corporeo igne impii ſint cruciandi , ut a Lucio quoque noſtro demonſtratum eſt ; Tum etiam ex eo , quod peculiaribus nominibus locus hujuſmodi in Scripturis deſignatur,

Digitized by Google

tur, quæ determinatum locum indicant; nam Lucæ 8. v. 13. & Apocalypſeos 20. locus damnatorum vocatur *Abyſſus*: Pſal. 29. verſ. 3. & Iſaiæ 14. verſ. 15. vocatur *Lacus*; atque alibi paſſim dicitur *Stagnum ignis*, *Gehenna &c.* Quæ quidem nomina determinatum locum exprimunt. Iis accedit Patrum omnium, omniumque Theologorum, qui Patribus ſucceſſere, conſenſus; quo fit, ut manifeſta Scripturæ oracula perpetua, atque conſtanti Eccleſiæ traditione ad certum quemdam indicandum ſuppliciorum locum ex hoc etiam capite determinentur. Dubitari ergo non poteſt, quin ut Sanctis hominibus Cœlum Empyreum, ita Impiis certus ſuppliciorum locus præparatus ſit, qui Inferni nomine deſignetur.

V. Etſi certo conſtat, determinatum eſſe locum ſuppliciorum, in quo improbi pœnas alterius vitæ ſubire debeant; tamen nil certi Eccleſiæ judicio conſtitutum eſt circa Univerſi ſitum in quo conſtitutus ſit. Quamobrem Angelicus Doctor opuſculo 10. art. 31. quærens an locus Inferni ſit in centro, vel circa centrum terræ, reſpondet: *Ad hoc dicendum videtur, quod locus Inferni ſit infra terram, unde Auguſtinus in lib. retract. dicit:* De inferis magis dicere debuiſſem, quod ſub terris ſint, quam rationem reddere, cur ſub terris eſſe dicantur: *Ubi tamen ſit Infernus, an circa centrum terræ, vel circa ſuperficiem, nihil arbitror ad doctrinam fidei pertinere, & ſuperfluum eſt de talibus ſollicitari aſſerendo, vel improbando*. Id ex eo quoque patet, quod variæ circa hujuſmodi locum circumferantur opiniones. Quidam enim hujuſmodi carcerem extra hunc Mundum ſitum exiſtimarunt, iis moti Evangelii verbis: *Ejicite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentium*; Hinc Chryſoſtomus hom. 31. in Epiſt. ad Rom. de gehenna diſſerens ait: *Sed quonam in loco erit? Extra Mundum hunc totum, ut ego puto. Quemadmodum enim Regum carceres, & metalla procul poſita ſunt, ita extra Mundum hunc erit gehenna*. Ii ergo, qui cum Chryſoſtomo ſentiebant, Infernum locum Cœlo Empyreo oppoſitum conſtituerunt, etiam inferiorem ad Empyreum ipſum comparatum, quamobrem Infernus diceretur; ſed extra terrarum Orbem poſitum incognito loco. Alii putant, in quadam telluris ſuperficie ſitum eſſe Infernum: fingunt enim regionem quamdam circa polum articum inſtar magnæ Inſulæ intemperantiſſimam, moleſtiſſimam, horribiliſſimam, & deformiſſimam, quæ Infernus dicatur, ſive locus excruciandis impiis deſtinatus. Alii opinati ſunt, impiorum carcerem in hoc aere caliginoſo ſitum eſſe, quibus adhærere videtur Gregorius Nyſſenus in diſputat. de Anima, & Reſurrectione. Hæc autem opinio ex expoſitione hujus Paulini textus originem duxit; *Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem, & ſanguinem; ſed adverſus Principes, & poteſtates, adverſus Mundi Rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in Cœleſtibus*, ad Epheſ. 6. verſ. 12. Atque ii omnes, quos nominavimus, Inferni nomine non locum ſubtus terram poſitum, ſed infra Cœlum Empyreum conſtitutum appellaverunt. Communis vero hac ætate noſtra opinio eſt, carcerem Inferni in terræ viſceribus, ſive in ipſius centro ſitum eſſe, quæ enim prope terræ ſuperficiem ſitum aſſerit opinio, univerſim rejicitur. Moventur Theologi ad hanc amplectendam opinionem, tum quod hæc aptius exponat Inferni vocabulum, ac Scripturis reliquis conformior videatur, tum quod pluribus Patribus probata ſit; tum demum quia telluris centrum Cœlo Empyreo opponitur. Nova prorſus contra omnium Sæculorum, ac Gentium fidem excogitata opinio fuit de ſede Inferni paucis ab hinc annis a quodam Anglo Scriptore, qui Infernum in ſole collocandum duxit, ea fortaſſe de cauſa, quod perpetuus ibi ſit ignis, & quod ſol juxta hujus auctoris opinionem Univerſi ſit centrum. Opinio hæc vel ipſa novitate refellitur; eamque confutandam ſuſcepit clariſſimus Patuzzi ſuperius a nobis laudatus, ſed nondum egregium opus hac de re ab ipſo præparatum publicam lucem aſpexit.

VI. Venio nunc ad quatuor illa Inferorum loca expendenda, quæ *Lucius* noſter *num.* 1. deſignat. Conſtituit ipſe infra tellurem Limbum, ſive locum SS. Patrum veteris teſtamenti, Limbum, ſive locum parvulorum in peccato originali decedentium, Purgatorium, & locum damnatorum, ſive Infernum: loca autem hujuſmodi ita diſtinxit, ut deſignaret varios carceres pro varietate pœnarum, quas homines in futura vita ſubire debeant. At hæc diſtinctio locorum, etſi multorum Theologorum ſuffragio comprobata eſt; tamen non adeo facile admittenda videtur; cum a Scholaſticis excogitata fuerit, quin in Scripturis, & apud antiquos Patres vel leve fundamentum habuerint tot aſtruendi veluti omnino diſtinctas Inferorum Sedes. Ad Scripturas enim quod attinet, ſatis conſtat Inferorum nomine locum deſignare, in quo animæ degant, quæ nondum in Regno Cœlorum Cæleſti beatitudine perfruantur, ſed quatuor illos Carceres

nul-

Digitized by Google

nullibi indicant. Nec unum reperire eſt ex antiquis Patribus, qui de hac diſtinctione locorum meminerit. Quamobrem non ea confidentia exponenda videtur, ac lectoribus proponenda diſtinctio illa de quatuor Inferorum partibus, qua *Lucius* noſter eam ex Auctore *Theatri vitæ humanæ* deſcripſit, & inculcavit. Sed rem clarius exponemus expendendo ſingulas Inferorum partes.

VII. Incipiam a Limbo SS. Patrum veteris Teſtamenti. Locus, in quo animæ SS. Patriarcharum ante Chriſti adventum verſarentur, in illa parabola indicatur Evangelii, in qua anima Divitis in Inferno, anima vero Lazari in ſinu Abrahæ poſita deſcribitur Lucæ 16. v. 22. & 23. Evangelium vero, magnum chaos interpoſitum innuit, locum inter ſuppliciorum Divitis, & Abrahami ſinum, in quem per manus Angelorum delatas animas fuiſſe narrat. At Abrahami ſinum in viſceribus terræ poſitum non aſſerit. Accedit etiam, Patres pleroſque SS. Patriarcharum animas in deliciis poſitas aſſeruiſſe, quod vel ex indicata parabola eruitur. Immo S. Auguſtinus pluries aſſerere viſus eſt etiam ſuperna beatitudine animas illas fuiſſe donatas. At locus deliciarum, in quem animæ per manus Angelorum deferrentur, componi non poteſt cum carcere in terræ viſceribus poſito. Non nego, Inferorum nomine fuiſſe quandoque etiam Abrahæ ſinum deſignatum; ſed reponere poſſem, tunc nimis late fuiſſe Inferorum vocem uſurpatam, pro omni ſcilicet loco, in quo defunctorum animæ verſarentur nondum ad Cœleſtem patriam delatæ; Immo Auguſtinus contendit, numquam Inferni vocem in Scriptura accipi in bonam partem. En Auguſtini verba: *Quamquam illud me nondum inveniſſe confiteor, inferos appellatos, ubi juſtorum animæ acquieſcunt. De Geneſi ad lit. lib. 12. cap. 33. Proinde ut dixi, nondum inveni, & adhuc quæro, nec mihi occurrit, inferos alicubi in bono poſuiſſe Scripturam dumtaxat Canonicam.* Ibidem. *Non facile alicubi Scripturarum Inferorum nomen poſitum invenitur in bono. Epiſt. 57. Præſertim quia nec ipſos quidem Inferos uſpiam Scripturarum locis in bono appellatos potui reperire. Quod ſi numquam in divinis auctoritatibus legitur, non utique ſinus ille Abrahæ, i. e. ſecretæ cujuſdam quietis habitatio, aliqua pars inferorum fuiſſe credenda eſt. Quamquam in his ipſis tanti Magiſtri verbis, ubi ait, dixiſſe Abraham: Inter vos, & nos chaos magnum firmatum eſt, ſatis, ut opinor, appareat, non eſſe quandam partem, & quaſi membrum inferorum tantæ illius felicitatis ſinum*. Epiſt. 99. Fateor tamen, Auguſtinum lib. 20. de Civit. Dei cap. 15. aſſerere, non abſurde credi Animas SS. Patriarcharum apud Inferos fuiſſe, locis tamen a ſuppliciis impiorum remotiſſimis donec eos inde Sanguis Chriſti ad ea loca deſcenſus erueret; at ſuperius expoſitam opinionem probare ipſe videtur: quo fit, ut attenta Patrum auctoritate incertum ſit, num Abrahæ ſinus in terræ viſceribus fuerit. Ut vero clarius appareat, certo conſtitui non poſſe in terræ viſceribus conclave illud, in quo animæ SS. Patriarcharum verſarentur, hujus opinionis originem & hiſtoriam paucis recenſebimus. Veterum Græcorum opinio fuit, omnes mortuorum animas ad cendyn ſive Infernum mittendas fore; Infernum vero in duas diſtinguebant cellulas, alteram bonorum, & virtuoſorum, alteram malorum, atque improborum; quam primam Latini Poetæ appellaverunt Elyſium, alteram vero Tartara. Ab antiquis Græcis ad Judæos paulo ante Salvatoris noſtri tempora propagata hæc eadem opinio fuit, præſertim apud Phariſæos, ut videre eſt apud Joſephum hebræum lib. 18. c. 2. Antiquitatum Judaic. Patres nonnulli putantes vocem *Adis* eamdem retinere in Scripturis, ac apud auctores Græcos habebat ſignificationem, doctrinam illam de duplici apud Inferos loco ſuſceperunt, ac veluti hypotheſim adhibuere in propriis exponendis de futuro animarum ſtatu opinionibus. Juſtinus Martyr, Irenæus, Tertull. aliique antiqui Patres, qui Sanctorum beatitudinem ad finem uſque Mundi differendam opinabantur, hanc de duplici apud Inferos loco uſurpavere hypotheſim, ut ſedem deſignarent animarum Sanctorum cum corporum reſurrectione Cœleſtem beatitudinem expectantium. S. Hieron. aliique Patres, qui Chriſti animam ad Inferos deſcendiſſe crediderunt, ut diſrupto antiquo carcere, animas SS. Patriarcharum in Cœleſtem patriam perduceret; eamdem hypotheſim ſecuti, ſinum Abrahæ in Inferis conſtituerunt, ac hoc deinceps imitati ſunt Scholaſtici Limbum SS. Patrum in Inferis adſtruentes. Sed Eccleſiæ judicio nil certi definitum habemus, atque intacta fide Abrahæ ſinus alibi quoque ſtabiliri poteſt extra Cœlum Empyreum; qui tamen locus ea ratione Inferorum nomine deſignari potuit, quia locum indicaret illis excipiendis defunctorum animabus deſtinatum, quæ expectarent retributionem, atque æternam beatitudinem. Animadvertendum quoque eſt, antiquis Eccleſiæ Patribus, quorum plerique Antipodas dari ne-

Digitized by Google

gaverunt, longe diverſam fuiſſe Telluris noſtræ notionem ab ea, quam in præſentia habemus, non enim ſphæricæ figuræ ac planetarum inſtar in aere ſuſpenſam tellurem exiſtimaverunt, ſed altiſſimis, immenſis ferme radicibus in Univerſi centro immobilem ſtabilitam credidere; qua de cauſa facilius ipſis fuit varias illas ſedes in ejuſdem viſceribus imaginari, atque ante dictam hypotheſim ſine ullo examine amplecti. Quod ſane non adeo facile feciſſent, ſi rerra, ejuſque figura ita ipſis perſpecta fuiſſet, quemadmodum cognita nobis eſt. Accedit etiam, ex deſcenſu animæ Chriſti ad Inferos generalem inferri non poſſe Patrum conſenſionem in adſtruendo Abrahæ ſinu in terræ viſceribus. Alii enim deſcendiſſe ad Inferos Chriſti animam putarunt, *ut legem mortuorum ſervaret*, ita Irenæus, Tertullianus, Hilarius, Gelaſius; ne *nos Inferos adiremus*, ut colligere eſt ex Tertulliano *lib. de anima cap.* 51. & ex Auguſtino *in Pſal.* 85. Alii, ut iis qui in Inferno erant prædicaret, ut Herma, Origenes &c. Alii præterea ut ſuum devicta morte, ac debellato Satana triumphum omnibus manifeſtaret; alii denique alios deſignavere hujuſmodi deſcenſus fines; atque omnes fere conveniunt Chriſti animam poſt ipſius mortem præſentia ſua omnibus ſeſe exhibuiſſe animabus, in quocumque illæ loco degerent, iis nempe, quæ in ſinu Abrahæ erant, ut eas gloriæ ſuæ participes efficeret, reliquis vero, alios ob fines. Ex quibus facile intelligere quiſque poterit, ne quidem ex hoc capite erui quidpiam certi poſſe de ſitu, in quo Abrahami ſinus conſtitutus eſſet.

VIII. Venio nunc ad Limbum puerorum, quem Lucius noſter cum communiori Scholaſticorum opinione alteram Inferni partem conſtituit a Purgatorio, & loco Damnatorum omnino diverſam. Diſtincti hujuſce ſubterranei carceris a loco Damnatorum; nullum veſtigium adeſt in Scripturis, nec mentio ulla apud Patres occurrit, ſed ſcholaſtici a 12. ſæculo, nulla prævia revelatione ducti, illum confinxere, ut locum infra tellurem deſignarent iis præparatum, qui ſolam damni pœnam ſuſtinere debeant. Novitas ipſa ſuſpectam hanc opinionem facit. At argumenta ſuppetunt, quæ, meo judicio, etiam falſam luculenter oſtendunt. Sat eſſet ad id probandum unum Florentinum Concilium, ad quod Auctor noſter provocavit: nam loco ab ipſo laudato Concilii Patres definiere, *cum peccato mortali, aut cum ſolo Originali decedentes, mox in Infernum deſcendere, diſpari tamen pœna puniendos*. Hic vero Inferni vocabulum, Damnatorum, qui ſub poteſtate Dæmonis ſunt, locum indicat. Ubi ergo eſt ex Florentinorum Patrum ſententia Limbus puerorum? Rurſus parvuli ſine baptiſmo decedentes Adamitica culpa infecti ſunt; ideoque cum Adamo incurrerunt *cum morte captivitatem ſub ejus poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt Diaboli*, ut definitum eſt a *Concilio Tridentino ſeſſ. 5. de peccato Originali*. Hac de cauſa Eccleſia in collatione baptiſmi exorciſmos adhibere ſolet, ut hujuſmodi ceremonia declaret parvulos eripi per baptiſmum a poteſtate Dæmonum, & ad Chriſtum transferri, ut ajebat Auguſtinus *l.* 3. operis imperfecti contra Julianum, ubi ita concludit *cap.* 20. *Si non eruitur parvulus* (per baptiſmum) *de poteſtate tenebrarum, & illic remanet, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum?* Et *lib.* 1. *de pecc. merit. & remiſſ. cap.* 34. fingens parvulum a ſe baptizari, inquit, *Quid in parvulo agit exorciſmus meus, ſi in familia Diaboli non tenetur?* In eadem fuere ſententia plures Summi Pontifices, ſcilicet S. Cœleſtinus in *Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap.* 12. Zoſimus *Epiſt.* 157. apud S. Auguſtinum, & S. Gregorius Magnus *lib.* 26. Moralium, *cap.* 20. ac Patres Concilii Carthaginenſis anno 418. celebrati, qui parvulos nondum baptizatos *participes fore Diaboli* definierunt; & Concilium denique 15. Epiſcoporum in Sardiniam, a Thraſamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum, qui rogati a Petro Diacono, nonnulliſque Monachis Romæ commorantibus, ut brevem veluti fidei profeſſionem adverſus errores illius temporis, ad eos mitterent, in lib. inſcripto *de Incarnat. & gratia, de peccato originali c.* 27. hæc ſcripſerunt: *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, non ſolum homines jam ratione utentes, verum etiam parvulos, qui ſive in uteris matrum, ſive cum de matribus nati ſine Sacramento Sancti baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, de hoc ſæculo tranſeunt, Ignis Æterni ſempiterno ſupplicio puniendos, quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt*. Habes ergo explicatam per Eccleſiæ definitionem doctrinam, quæ tradit, parvulos non baptizatos ſub Dæmonis poteſtate eſſe, ac tamdiu in Dæmonis familia manere, quoadusque per baptiſmum ex ipſius imperio eripiantur. At qui ſub Dæmonis poteſtate ſunt conſtituti, atque ad ipſius fami-

Digitized by Google

familiam pertinent, in carcere, cui Dæmon præſit, manere debent; ut conſideranti patet. Et cum aliunde Patrum, quos antea citavimus, auctoritates adſint, quæ perſpicue docent, parvulos iſtos in *loco ſuppliciorum*, *æternorum cruciatuum*, *tormentorum*, *gehennæ*, *& ignis æterni* futuros eſſe, manifeſtum eſt de medio tollendum eſſe Limbum puerorum. Patribus, quos citavimus, addimus S. Proſperum carmine de ingratis, S. Avitum Vienenſem in Gallia Epiſcopum, qui in carm. ad Fuſcinam Sororem, *gehennæ* deſtinatum ait parvulum per baptiſmum non regeneratum, S. Prudentium Epiſcopum Tricaſſinum, qui ejuſdem *gehennæ* meminit, S. Iſidorum *l. 2. differ. Spirit. n. 26.* qui hos in *æterno igne* futuros aſſerit, S. Gregorium Magnum, qui *lib. 9.* moralium *c. 12.* *ad tormenta* perventuros ſcribit, & S. Anſelmum, qui *lib. de Concep. Virg. & peccato Originali cap.* 22. in Inferno futuros parvulos non baptizatos aſſerit. Quæ quidem ſententiæ ſatis perſpicue oſtendunt, ante 12. ſæculum non ſolum incognitum, ſed univerſim quoque improbatum fuiſſe hunc puerorum *Limbum*. Dicet vero Ferraris, ſolam pœnam damni hujuſmodi parvulis deberi, ideoque locum iis deſignandum fore, in quo hanc tantum pœnam luant. At Noriſius, & omnes fere Auguſtiniani Theologi, Florentius Corius, & Poncius e Franciſcanis, Doctiſſimus Petavius ex Jeſuitis, ac alii bene multi illuſtres Theologi, tum ex ſupra adductis Patrum ſententiis, tum etiam ex eo, quod in Scriptura homines peccato Originali infecti vaſa *iræ*, *& vindictæ* nominentur; & quod in extremo Judicii die ad finiſtram Judicis futuri ſint, ideoque mittendi in *ignem æternum*, argumentati ſunt hujuſmodi parvulos pœnam quoque ſenſus ſubituros eſſe. Sed hac miſſa Controverſia, de qua alibi fortaſſe diſſeremus, ad præſens quod adtinet, certum, exploratumque videtur, qui ſub poteſtate ſunt Dæmonis, ac de ipſius familia, in illa futuros eſſe Inferni Regione, cui Rector tenebrarum præeſt; ubi, ſicut pro varietate peccatorum diſpares improbi homines ſuſtinent pœnas; ita parvuli pœnas luent peccato originali debitas, quæcumque hæ futuræ ſint.

IX. Ad Purgatorium quod adtinet, Orthodoxa fides docet, animas ſine Originali, & mortali peccato decedentes in futura vita Purgatorio igne tandiu eſſe, quoadusque a peccatorum reliquiis expurgatæ fuerint, ac perfecte ſatisfecerint. Sed num Purgatorii locus ſit ab inferno omnino ſeparatus, nihil decernit. Patres vero ignem Purgatorium, ab igne Inferni neutiquam diſtinguunt; ac Theologi Patrum auctoritate ducti, generatim aſſerunt, *eodem igne*, *quo cruciantur damnati*, *electos purgari*. Ex quo apparet non adeo diverſum eſſe locum, ut aſſerere viſus eſt Lucius. At de iis ſatis.

X. Nunc de igne Inferni paucis diſſerendum eſt. Etſi nullum Eccleſiæ decretum adeſt, quod *definitivum* vocant, de vero ac reali Inferni igne; tamen univerſæ Eccleſiæ conſenſus ſatis ſuperque oſtendit quid ſit cuique tenendum. Hinc ab omnibus Theologis ſtatim rejecta & exploſa fuit Ambroſii Catharini ſententia, qui ignis vocabulum allegorice intellexit, ac deſignari ea voce voluit in Scriptura ſummam aliquam pœnam, aut cruciatus omnes a reprobis perferendos. Quam quidem ſententiam alii *hæreticam*, alii *hæreſi proximam*, univerſim autem ſaltem *erroneam*, ac admodum *temerariam* appellant. Ex Heterodoxis, qui Inferorum ignem tropice explicandum eſſe cenſuerunt, primo loco recenſetur Origenes, qui teſte S. Hieronymo in Epiſtola ad Avitum, in ſola conſcientia peccatorum Inferorum ſupplicia poſuit. Non defuere tamen, qui Origenem ab hujuſmodi errore vindicare conati ſint, præſertim S. Pamphilus Martyr in apologia pro eodem ſcripta, in qua loca nonnulla, ex Origene deprompta affert, quæ indicare videntur externam quoque intolerabilem damnatorum pœnam. Sed quidquid ſit de Origene, illud pro comperto eſt, ſequiore ævo plures Origenis diſcipulos anſam arripuiſſe ex iis, quæ ille in *Periarchon* ſcripſerat, promovendi ſententiam de igne metaphorico. Hanc eamdem ſententiam docuit deinde Calvinus, ac poſtea Calvini diſcipuli Theodorus Beza, Lambertus Danæus, Junius, Filenus, & Reinoldus. At nemo confidentius hanc ſententiam propoſuit, quam nuperus Theologus Berolinenſis, quem laudat, ac ſequitur Franciſcus Roches Paſtor Genevenſis *Epiſt.* 27. Is enim poſtquam aſſeruit, verum ac proprie dictum non eſſe ignem in Sacris litteris ad puniendos impios denunciatum, ſubjicit, *jam diu conſenſiſſe homines*, *aut Theologos*, *Scripturæ verba de hoc igne prolata in ſenſu metaphorico accipienda eſſe*, *adeo ut ignis ille ferme extinctus fuerit*. Sed quis hæretici hominis impudentiam non videat? Ignis ſemper meminit Scriptura, ut omnes fatentur. Ignem hunc materialem eſſe non ſolum Chriſtiani omnes, ſed etiam Judæi, & Mahometani docuere ſemper, & docent; qui vero

me-

metaphorice hunc interpretari voluere, ſtatim ac ſingularem hanc explicaverunt opinionem, fuere ab univerſo Eccleſiæ cœtu reprehenſi, atque damnati; conſtat id ex Origenianis antiquis Eccleſiæ ſæculis hanc ob cauſam univerſim improbatis: conſtat ex Calvino, ejuſque Diſcipulis, quos vel ipſi Novatores hanc ob rem ittiſerunt, & confutarunt. Conſtat denique ex cenſuris Ambroſii Catharini opinioni a Theologis adjectis. Qui omnia argumentorum genera ad rem hanc pertinentia videre cupiat, legat *lib.* 2. Vincentii Patuzzi de futuro impiorum ſtatu, qui *cap.* 10. Patrum auctoritates, quæ contra apponi ſolent, erudite exponit, ac ſequentibus capitibus omnia Adverſariorum ſophiſmata luculenter diſſolvit, & explicat.

XI. Hic tamen neutiquam prætermittenda duximus argumenta ab humana ratione petita, quæ ab Adverſariis opponuntur, cum aptiſſimis, quas Patuzzi affert reſponſionibus. Ad quatuor itaque capita hæc revocantur. Primo, inquiunt, explicari non poteſt cujus naturæ ſit ignis ille, qui Damnatos torquere aſſeritur, aut in qua materia ſubſiſtat. Secundo, quo pacto corporeus ignis in animas agat, ac ſubſtantias immateriales. Tertio, ſi in corpora operatur, eaque comburit, cur ipſa non diſſolvat, ac conſumat? Quarto demum, quomodo non omnes reprobos æqualiter cruciet, cum æqualiter omnes afficiat, ac naturaliter operetur? Hæc illi quidem ingenti verborum ſtrepitu opponunt, ac exagerant. Sed peſſimæ cauſæ argumentum eſt decertare armis ab imbecilli ratione humana depromptis adverſus dogmata, quæ ſolidiſſimis Sacrarum litterarum divinæque traditionis fundamentis nituntur. Quid enim? Tametſi explicare minime poſſem peculiarem illius ignis naturam, aut actionem in immateriales ſubſtantias, aut alias difficultates ſolvere, quæ ex eodem ſoboleſcunt, numquid idcirco negandus foret hujuſmodi ignis nulla divinæ auctoritatis clare diſtincteque loquentis habita ratione? aut ad tropos & figuras confugiendum, cum litteralis ſenſus luculentiſſime ſe prodit, nec citra ſummam violentiam ad metaphoricum detorqueri valet? Si ita res eſt, nulla jam erit ex catholicæ fidei veritatibus, quæ pari jure negari non poſſit, aut ad figuratum ſenſum referri. Nulla ſiquidem eſt, quæ difficultatibus plurimis, iiſque non raro graviſſimis non obvolvatur. Quæ tamen a me dicta eſſe nemo putet, ac ſi nullus ad propoſitas difficultates ſolvendas mihi pateret aditus, cum eædem prorſus ſint, quas tum Sancti Patres, tum Theologi, & Scripturarum interpretes ſibi pluries objecerunt, ac diluerunt. Ex quibus hic aliqua curſim delibo.

1. Ad illud itaque quod primo loco objectum eſt, dico Gehennalem ignem ejuſdem eſſe naturæ cum noſtro vulgari, ſolumque quibuſdam proprietatibus, aut qualitatibus differre: nimirum, ut ex ſacris litteris, & Eccleſiæ Patribus liquido conſtat, quod non indigeat fomentis, ut conſervetur, quod inextinguibilis ſit, quod non luceat, luce ſaltem clara & perſpicua, quod non corpora tantum, ſed ſpiritus etiam corporis expertes affligat, quæ omnia diverſitatem naturæ non arguunt, nec exigunt. Quod ſi de ejuſdem materia ſciſciteris, reſpondeo eam certo definiri haudquaquam poſſe: neque tamen exinde quidpiam contra ejus extantiam elici valet, cum Deus ex quacumque, quæ ſibi magis placuerit, materia fornacem illam accendere potuerit, atque accenſam perpetuo conſervare. Quidam tamen non improbabiliter cenſent, materiam illius ignis ſaltem præcipuam eſſe ſulphurem; idque colligunt ex nonnullis Apocalypſeos locis. Nam *cap.* 19. legitur: *vivi miſſi ſunt hi duo viri in ſtagnum ignis ardentis ſulphure*. Et *cap.* 20. *Diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in ſtagnum ignis, & ſulphuris:* & rurſus *cap.* 21. de impiis omnibus dicitur *pars illorum erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure*. In iis quippe locis de futuræ vitæ ſuppliciis ſermonem fieri certum eſt. Cum igitur diſerte aſſeratur ignem illum ardere ſulphure, jure colligi poſſe videtur, materiam ejuſdem, ſaltem præcipuam eſſe ſulphuream. Sed de hoc ſatis: non enim tanti eſt hæc objectio, ut fuſiorem reſponſionem mereatur.

2. Ad illud quoque, quod ſecundo loco objectum eſt, haud difficile eſt reſpondere. Paucis rem totam dirimi poſſe mihi videtur, ſi dixerimus Gehennæ ignem torquere ſpiritus *modo* quodam *inenarrabili*, ut inquit Lactantius, ſed plane haud abſimili modo, quo vulgaris ignis agit in animam ſpiritualem, dum corpori conjuncta eſt. Scimus enim certiſſime, immaterialem animam uniri corpori, vitam ipſi communicare, ſuppliciis corpori inflictis affici &c. licet modum, quo hæc contingant plane ignoremus. Igitur modus etiam, quo animæ a corpore ſejunctæ, vel ſpiritus incorporei igne inferni corporeo afficiantur, poterit eſſe ineffabilis, ac nobis impervius, quin tamen illud merito inficiari poſſimus. Hinc Joannes Clericus, ſub nomine Petri Alethini, licet

Digitized by Google

ſicet de veritate ignis materialis dubitanter loquatur ; ſatetur tamen hocce argumento neminem ad illum abnuendum induci debere , eodem ductus exemplo animæ noſtræ in hoc corpore exiſtentis . Sic enim ſcribit in notis ad *cap. 6. lib.* 3. P. Petavii de Angelis : *Non negaverim, ignem fore coeporeum, eo quod ſpiritus illo ſint torquendi. Hoc enim intellectu difficilius non eſt, quamvis aliter ſentiat Petavius , quam intelligere , qui motus coepoeis noſtei mentem noſtram incorpoream, qualis vulgo ſtatuitur, afficiant. Scie dicturum qui hæc legeeit, mentem eſſe cum corpore in unam perſonam conjunctam , ideoque corporis motibus neceſſario peecelli. De re ipſa hic philoſophari nolo . Sed quemadmodum mentes immateeiales Deus ita cum corpoeibus conjunxit, ut motibus eorum afficerentur; ſic in loco pœnarum novis legibus naturis rerum impoſitis efficere poſſet , ut ſpiritus igne conſpicuo ureeentur ;* Huc animæ noſtræ exemplum late etiam proſequitur inter alios Auctor Reflectiouum *in hiſtor. Judæorum tom. 3. pag.* 326.

Sed neque Sanctus ipſe Auguſtinus illud prætermiſit *in lib. 21. de Civit. Dei cap.* 10. ubi quæſtionem hanc proponit , inquiens : *Hic occurrit quærere, ſi non eeit ignis incorpoealis , ſicut eſt animi dolor , ſed corporalis tactu noxius ut eo poſſint corpora cruciaei, quomodo in eo erit etiam pœna ſpirituum malignorum? Idem quippe ignis erit, ſcilicet hominum attributus, & Dæmonum, dicente Chriſto: diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus .* Et in medium prolata ſententia tum eorum, qui dœmonibus aerea quædam corpora tribuebant , tum aliorum , qui eos omnis materiæ expertes faciebant, ſubdit juxta horum decretum; *non eſt de hac re laborandum operoſa inquiſitione , aut contentioſa diſputatione certandum . Cur enim non dicamus , quamvis miris , tamen veris modis etiam ſpiritus incorporeos poſſe pœna corporalis ignis affligi , ſi ſpiritus hominum etiam ipſi profecto incorporei , & nunc potuerunt includi corporalibus membris, & tunc poterunt corporum ſuorum vinculis inſolubiliter alligari?* Cæterum modi plurimi a Theologis noſtratibus aſſignari ſolent ad explicandum actionem ignis corporei in ſubſtantias ſpirituales , qui legi poſſunt apud Petavium *lib.* 3. de Angel. Suareſium item de Angelis, Sotum , & Eſtium *in* 4. *ſentent. diſt.* 50. & alios ; neque enim neceſſarium judico huc eos derivare.

3. Argumentum tertio loco poſitum accuratiſſime expendit idem S. Auguſtinus diſputans adverſus Gentiles, qui illud in primis opponebant : in eoque refellendo magnam partem inſumit *lib. 21. de Civitate Dei .* Quæ fuſius diſſerit ille , in brevem ſummam redacta hæc ſunt . *Cap.* 2. oſtendit, *Corpora in uſtione ignis eſſe poſſe perpetua*, idque declarat exemplo aliquorum animalium , quæ in mediis ignibus vivere perhibentur . Hinc *cap.* 3. probat *conſequens non eſſe, ut corporeum dolorem neceſſarie ſequatur carnis interitus : Id quidem verum eſt*, docet, *de corpore in hoc corruptibili ſtatu poſito: quoniam ſi eſt anima connexa huic corpori , ut ſummis doloribus cedat, atque diſcedat: quoniam & ipſa compago membrorum, atque vitalium ſic infirma eſt , ut eam vim , quæ magnum , vel ſummum dolorem facit , non valeat ſuſtinere . Tunc autem tali corpori anima , & eo connectetur modo, ut illud vinculum, ſicut nulla temporis longitudine ſolvitur , ita nullo dolore rumpatur . Peoinde etiamſi caro nunc nulla eſt , quæ ſenſum doloris perpeti poſſit, mortemque non poſſit , erit tamen tunc talis caro, qualis non eſt .* Tum *cap.* 4. id pluribus exemplis naturalibus confirmat . Et *cap.* 5. decernit , quod tametſi modum ignoremus , quo ignis corpora ſine eorum conſumptione comburat , non ideo hoc indubium vocandum eſſe , quandoquidem multa ſunt in rebus naturalibus certiſſima , de quibus tamen reddi ratio nulla poteſt, ſive rationem & modum ignoramus unde conſiſtere valeant ; quorom nounulla profert . Et ſoluta *cap.* 6. quadam objectiuncula , quam inde Gentiles conficere poterant , *cap.* 7. & 8. concludit : omnipotentiam Dei, *qui fecit Mundum in cælo, in terra, in aere , in aquis innumerabilibus miraculis plenum, cum ſit omnibus , quibus plenus eſt, procul dubio majus , & excellentius etiam ipſe mundus miraculum , poſſe facere , ut & reſurgant corpora mortuorum, & igne æterno crucientur corpora Damnatorum .* Hæc Auguſtinus .

Mihi vero rem hanc conſideranti difficultatis propoſitæ ſolutionem facillime explicari , ac pene oculis ſubjici videtur, ſi id ponamus , in quo jam Philoſophi omnes , aut ferme omnes conſentiunt , calorem ſcilicet, aut ardorem vehementi concitatoque partium corporis motu conſtare , vel produci , ipſumque ignem corpora calefacere , ac comburere , cum in ea imprimit hujuſmodi motum vehementem & concitatum (vibrationis, aut vertiginis , vel expanſionis ſit , parum curo). Quod igitur pleraque corpora ita agitata tandem conſumantur, id cauſæ habet, quod ex eo motu vehementi ſeparentur invicem, ac diſtentur exiguæ primum, aliæque deinde reſolutæ partes,

quæ

Digitized by Google

quæ corpora ipſa componunt. Quare ſi nullas partes diſſolvi, aut a corpore ſeparari contigerit, calidum illud ignitumve inter flammas conſiſtet citra ullum interitum, aut conſumptionem: quemadmodum etiam naturaliter hoc accidere in quibuſdam corporibus experientia deprehendimus. Manifeſtum eſt enim, aurum e. g. in ardenti fornace vexatum, liquarumque inſigniter caleſcere, quin tamen abſumatur, aur quidpiam primævi ponderis amitrat, quia videlicet per agirationem & motum nihil a tota mole ſejungitur aut evaporatur. Quod ergo naturaliter contingit in auro, intelligi poteſt ac debet divina virtute futurum in humanis corporibus, ut nova nimirum in ipſis lege conſtituta, tartarei ignis actione vehementiſſime concutiantur, & agitentur fibræ eorum ac partes, quin tamen ſeparentur aut ipſarum textura diſſolvatur.

Id evidentius apparet in ſyſtemate cauſarum occaſionalium, quod multis philoſophis plurimum arridet: juxta quod rem ita declarat quidam ex Anglia Scriptor agens de pari argumento, ſeu de corporibus per miraculum in igne ſine læſione perſiſtentibus: *Ex hujus legis* (ſecundæ nempe ab ipſo poſitæ circa motum) *ſuſpenſione corpus humanum, rubus, vel aliquid quodvis inflammabile corpus, etiamſi ardentiſſimo igne undique cingantur, poterunt tamen non comburi, aut in cineres reduci, aut ſi forte flammas, uti Rubus, capiant, coacervatis in verticem flammis, poterunt non conſumi. Ignis enim particulæ non comburunt ex innata ulla virtute, aut inſito impetu, ut ſupra vidimus; Sed quia ſupremus motus Auctor voluit, ut ex occaſione hujus impetus ipſe diſſolvat, ſeu comburat projecta in ignem corpora, velle quoque poterit, ut eadem non diſſolvantur, etiamſi rapidiſſimis ignearum ſcintillarum cohortibus verticoſo impetu irruentibus impetantur:* Ac ſubinde oſtendit etiam quomodo per divinam voluntatem in æternum aliquis vivere valeat, inquiens: *poſſunt enim omnes corporis partes in eodem ſitu ſemper retineri: poſſunt quoque omnes elementares particulæ a diſſolutione cohiberi: Sanguis & alii humores etiamſi perenni & inteſtino motu intra ſe agitentur, impediri poſſunt quominus vapeſcant, ſeu quominus principia ipſorum diſtringantur, aut eorumdem abradantur anguli, quominus eædem particulæ per habitum corporis non exhalent, & reparatione non egeant. Brevi, tota quanta nunc eſt corporis materia cum eadem figura, ſitu, numero, fabrica, & uſu partium in ſtatu, in quo nunc eſt, in perpetuum conſervari poteſt, ac proinde corporis vita in æternum perdurare poterit.*

4. Ad poſtremum tandem argumentum ita reſpondet S. Gregorius Magnus: *Sicut in hoc Mundo ſub uno ſole multi conſiſtunt, nec tamen ejuſdem ſolis ardorem æqualiter ſentiunt: quia alius plus æſtuat, atque alius minus: ita illis in uno igne non unus eſt modus incendii: quia quod hic diverſitas corporum, hoc illic agit diverſitas peccatorum, ut & ignem non diſſimilem habeant, & tamen eoſdem ſingulos diſſimiliter exurat.*

Verum hæc reſponſio moralem potius ſive meritoriam, quam phyſicam cauſam declarat, cur non una eademque vi, & impreſſione Damnatos omnes Inferni ignis excruciet. Quare aptius, ut mihi videtur, dicendum, ignem illum corporeum, aut juxta plures cauſam eſſe mere occaſionalem, aut juxta alios inſtrumentariam divinæ Juſtitiæ vindicis, ac tanquam Dei inſtrumentum vim & actionem ſuam in Damnatos imprimere; atque adeo a cauſa Principe aſſumi poſſe ad majus, minuſve tormentum inferendum. Deus enim, qui demeritorum inæqualitatem perfecte cognoſcit, ita ignem illum movet, & applicat, ut acrius in alios, in alios autem mitius operetur. Quod nemini mirum videri debet, cum & inter nos conſpicua ſit hujuſce diverſæ actionis experientia: Videmus enim a voluntate unum idemque inſtrumentum adhibentis ſæpe pendere, quod majorem, minoremve ictum imprimat, aut percuſſionem. De pœnarum æternitate agemus alio in loco.

XII. Cum in Scripturis celebris ſit ſententia de inferorum portis, paucis hic explicamus, quid nomine Portæ Inferorum veniat. Rex Ezechias in ſuo Cantico depingens ſtatum, quo redactus eſſet in anguſtia morbi ſui, ita rem explicat: *Ego dixi in dimidio dierum meorum: vadam ad portas Inferi.* Jeſus Chriſtus *Matth.* 16. 18. Eccleſiæ ſuæ ſpondet: *Portæ Inferi non prævalebunt adverſus eam.* Qua phraſi idem facile innuitur, ac in *Pſalm.* 9. 15. illud: *Qui exaltas me de portis mortis*, & *Pſalm.* 106. 19. *Appropinquaverunt uſque ad portas mortis*, & *Sap.* 16. 13. *Deducis ad portas mortis.* Mortem, ſepulcrum, Infernos exhibebant Hebræi ceu regionem, quo ex univerſo Orbe homines novam alteram vitam acturi, confluerent. Deprompſimus alibi ideam, qua illi tenebantur, de ſede veterum Gigantum, qui Reipublicæ ſpeciem quandam ſub terram componebant. Pares recurrunt phraſes apud Profanos, e paribus forte opinionibus acceptæ. Achilles apud Homerum Iliad. 11. 6. profitetur odio habere ſe tanquam portas mortis, illum qui ore aliud, aliud corde præfert.

In-

Digitized by Google

Inſtruitur Infernus juxta Mahometanos ſeptem portis, ſingulis vero illis ſuum eſt pecoliare ſupplicium. Prior aditus ille eſt, ubi Muſulmani rei commiſſi criminis pœnas dabunt; ſecundus Chriſtianis torquendis deſtinatur; tertius Judæis; quartus Sabiis; quintus Magis, vel Goerbis cultoribus ignis; ſextus Paganis & Idololatris; ſeptimus, qui profundiſſima abyſſus, locus eſt Hypocritarum, exteriotem tantum perſonam Religionis ſimulantium. Alii nomine ſeptem illarum portarum deſignata credunt ſeptem peccata capitalia; alii ſeptem potiſſima membra homiois, quæ ſuot ad peccatum inſtrumenta.

Habes itaque juxta ſuperiorem expoſitionem, idem eſſe *portas inferi* adverſus aliquem prævalere non poſſe, ac interitui, deſtructioni, & morti obooxiom illum non eſſe, cum allegoria iſta nomine portæ *mortis*, & *inferi* veluti ingreſſum deſignari videatur animæ in locum mortuorum, ac ejuſdem ex hac vita tranſitum. Ex quo intelliges, quam apte Chriſtus Dominus eadem uſus ſit allegoria io citato Matthæi capite, ut iouueret Eccleſiam ſuam ſupra Petrum ſundatam perpetuam, ac indefectibilem eſſe. Hac attenta allegoria Patres per inſeri portas errores, & hæreſiarchas intellexere, per quos ſpiritus nequitiæ Eccleſiam Chriſti dilacerare, atque deſtroere conatur. Hinc S. Epiphan. in Ancor. num. 9. *Portæ inferi*, inquit, *ſunt hæreſes, & Hæreſiarchæ;* & in Epiſtola Eocyclica Octavæ Generalis Synodi poſt relata verba *Portæ inferi non prævalebunt*, hæc habentur: *Multoties alias inferi portas apertas contra Eccleſiam, & devorare eam tentantes obſtruxit, contrivit, atque deſtruxit, hæreticas videlicet opiniones, & iniqua conamina, quæ in præteritis generationibus per ſua tempora ſunt exorta, ſed nihilominus & inſtantibus temporibus inferno propiium os aperiente, & dilatante protectce factus eſt Chriſtus &c.*

Reſponſio Auctoris.

IN hoc Articulo Rom. *Theologus* §. VI. hæc habet: *Venio nunc ad quatuor illa inferorum loca expendenda, quæ Lucius noſter num. 1. deſignat . . . At hæc diſtinctio locorum, non adeo facile admittenda videtur . . . Quamobrem non ea confidentia exponenda videtur, ac lectoribus proponenda diſtinctio illa de quatuor inferorum partibus, qua Lucius noſter eam ex Auctore Theatri vitæ humanæ deſcripſit, & inculcavit.* Sed diſtinctiooem illam quatuor Inferorum partium deſcripſi ego, & inculcavi confiſus Oraculis Clement. VIII. & Bened. XIV. Qui in Conſtitut. de Doctrina Chriſtiana populis tradenda, incip. *Et ſi minime* §. 17. expreſſe habet: *Clementis Papæ VIII. aliorumque Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, hortamur in Domino, & enixe commendamus, in doctrina Chriſtiana tradenda adhiberi libellum de Clementis ejuſdem mandato a Cardinali Bellarmino conſcriptum, mox in deputata Congregatione diligenter examinatum & approbatum, ac denique ab eodem Clemente in lucem eo ſalnberrimo conſilio edi juſſum, ut unus idemque modus in docendo & diſcendo Chriſtianam doctrinam ab omnibus teneretur.* Et in hoc libello, qui titulum præſefert: *Dottrina Criſtiana compoſta per ordine di N. S. Papa Clemente VIII. dal R. P. Roberto Bellarmino della Comp. di Gesù Card. di S. Chieſa*, in declaratione quinti Articuli Symb. Apoſtol. ſic præciſe traditur: *Ma in queſto profondo della terra vi ſono quattro come grandiſſime caverne; una per i dannati, che è la più profonda di tutte; così conviene, che i ſuperbi Demonj, e gli uomini loro ſeguaci ſiano nel più baſſo luogo, e più lontano dal Paradiſo che ſi poſſa trovare. Nella ſeconda caverna, la quale è alquanto più alta, vi ſtanno quelle anime, che patiſcono le pene del Purgatorio; Nella terza, che è anco più alta, vi ſono le anime di que' fanciulli, che ſono morti ſenza batteſimo, le quali non patiſcono tormenti di ſuoco, ma ſolo la privazione perpetua dell'eterna felicità. Nella quarta, che è la più alta di tutte, ſtavano le anime de Patriarchi, Profeti, ed altri Santi, che erano morti prima della venuta di Criſto.* Unde videtur, quod Theologus noſter ſicut ſuæ cenſuræ voluit ſupra in verb. *Capellanus in com. n.* 19. Declarationem Sacræ Congregationis Concilii, ita hic etiam (ut critica oratio creſceret) voluerit ipſi ſubjicere adhuc ipſas Pontificias ſanctiones. Et ecce pluſquam Salomon hic; *Matth.* 12. 42. Vide etiam ad rem S. Bonaventuram a me allatum ſub verb. *Peccatum n.* 80. & S. Thomam adductum in egregio Bullario præclariſſimi Ordiois Prædicatorum, *tom.* 2. *pag.* 109. *in Conſt.* 3. *Clement. V. incip. Benedictus Deus, ſub n.* 15. obi ſic expreſſe habetur, *Quadruplex autem eſt infernus, ut docet* S. Thomas *in* 3. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 1. *Damnatorum ſcilicet, puerorum, limbus videlicet puerorum purgandorum, ſeu Purgatorium, & Sanctorum Patrum, limbus nempe Sanctorum, qui deceſſerunt ante Chriſti adventum. In primo ſunt tria, ſcilicet tenebræ gratiæ, tenebræ gloriæ & pœna ſenſus. In ſecundo ſola duo prima. In tertio tantum ſecundum & tertium.*

In

Digitized by Google

In quarto erat ſolummodo ſecundum. Hinc col-
ligitur *ex S. Thoma* quis ille ſit *Infernus*, in
quem, ut loquitur diploma, *illorum animæ*,
qui in peccato mortali, *vel cum ſolo originali*
decedunt, *pœnis tamen diſparibus*. Illi ſiquidem,
qui in ſola culpa originis ſunt, pœnam damni
dumtaxat luunt; Alii vero actuali peccato le-
tali coinquinati, pœnas non ſolum *damni*,
ſed etiam *ſenſus* perſolvunt.

INFIDELITAS.

---

* SIgna proteſtativa Infidelitatis hæc indicat
Benedictus XIV. in ſuis Decretis pro in-
colis Regni Serviæ incip. *Inter omnigenas*, Bull.
tom. 1. *num.* 89. nomina turcica aſſumere, in-
fidelium templa ſcilicet Moſchæas frequenta-
re, jejuniorum dies per carnium eſum profa-
nare, ad effectum ut Mahumetani credantur.
Damnat etiam peccati illos, qui ex hac vita
migraturi cadavera ſua Turcarum ſepulturæ
demandarent cum iſtorum aſſiſtentia, & ma-
humeticis adhibitis ritibus. *

INFIRMITAS, INFIRMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Quænam Infirmitas*, *&* *quorum judicio ex-
cuſet ab auditione Sacri*, ad num. 3
4 *Et a recitatione Horarum Canonicarum*, ad
num. 18
19 *Quæ ſint obſervanda circa Viaticum Infir-
morum*, ad num. 29
30 *Infirmi ac præſertim Fratres Minores*, *an
teneantur ad Jejunium*, ad num. 32
33 *Epiſcopi*, *Parochi*, *&* *Canonici infirmi an
&* *quando diſpenſentur a reſidentia*, *vel
diſtributiones lucrentur*, ad num. 35
36 *An peccet Infirmus remedia ſibi procurans*,
ac a Medicis oblata reſpuens, *etiamſi
mortis periculo laboret*.
37 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*,
ad num. 43

1 INfirmitas, quæ impedit egredi Domo ad ne-
gotia magni momenti, excuſat ab obliga-
tione audiendi Miſſam. *Communis* cum Sua-
rez, Caſtropalao, Sanchez, Dicaſtillo, Gobat,
& La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 678. Immo
Sanchez, Dicaſtill. Gobat cum La Croix *loc.* 2
cit. num. 678. dicunt, quod quamvis Infirmi-
tas non impediat exire ad aliqua negotia, ad
quæ Infirmus valde afficitur, adhuc excuſat
ab auditione Miſſæ, ſi alias adſit periculum
ſubeundi gravis incommodi. Non enim tene-
tur Infirmus ſtatim audire Miſſam, ſi hanc
audiens cum repugnantia naturæ, alterari poſ-
ſit, & pati grave incommodum. An autem 3
in hoc, vel illo caſu valetudinis cenſeatur in-
commodum ſufficienter grave ad excuſandum
ab auditione Sacri, ſtari poteſt judicio Medi-
ci, vel Superioris, vel Parochi, vel etiam
proprio, ſi Infirmus ipſe ſit ita prudens, ut
poſſit per ſe ferre judicium; Sanchez, Dica-
ſtill. Bonac. Gobat cum la Croix *loc. cit. num.*
679. & alii paſſim.
Infirmitas gravis, ob quam Infirmus nequit 4
recitare Divinum Officium ſine læſione ſuæ
valetudinis, vel ſine incommodo, vel incre-
mento morbi, excuſat a recitatione totali;
Communis, *arg. cap. Clericus* 2. *diſt.* 91. Non 5
excuſat tamen Infirmitas levis, ut parvus do-
lor capitis, ſtomachi, vel pectoris, & inter-
dum etiam levis febris tertiana, aut quarta-
na, cum talis dolor, aut febris non ſoleat to-
ta die vehementer affligere, ita ut non vacet
tempus ad Divinum Officium recitandum. Na-
var. *tom.* 4. *de orat. c.* 11. *n.* 6. & *in Manuali
cap.* 25. *n.* 100. Sotus *lib.* 10. *de juſtitia qu.* 5.
art. 3. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 6. Donatus
tom. 4. *prax. rerum Regul. quæſt.* 51. *num.* 1.
Tabiena, Armilla, & omnes Summiſtæ in
verb. Horæ Canonicæ, Buſemb. Filliuc. & aliis
citatis Bonacina *de Horis diſp.* 1. *qu.* 6. *p.* 1.
Infirmitas impediens Infirmum ad recitandum 6
v. g. ſolum Matutinum, non excuſat ipſum a
recitatione aliarum Horarum, quas recitare
poteſt ſine læſione ſuæ valetudinis. Eſt jam
communis propter ſequentem propoſitionem 5.
in ordine inter merito damnatas ab Innocen-
tio XI. *die* 2. *Martii* 1679. ibi: *Qui non po-
teſt recitare Matutinum*, *&* *Laudes*, *poteſt au-
tem reliquas Horas*, *ad nihil tenetur*, *quia ma-
jor pars trahit ad ſe minorem*.
In dublo an infirmitas ſit gravis, aut le- 7
vis, & an Infirmus, ſeu convaleſcens poſſit
ſine gravi nocumento recitare totum Officium,
aut partem, ſtandum eſt judicio Medici, vel
Superioris, aut in horum defectu alterius viri
prudentis; Silveſter, Sotus, Sanchez, Dona-
tus *loc. cit. num.* 2. aliique cum Pelliz. *tom.* 1.
tr. 5. *c.* 8. *n.* 115. La Croix *lib.* 4. *num.* 1225.
qui inſuper cum Gobat addit poſſe Infirmum
ſtare

Digitized by Google

ſtare etiam judicio proprio, ſi ſit ita prudens,
8 ut per ſe poſſit de talibus ferre judicium. Si autem nec ſupradicti, nec Infirmus ipſe poſſint ſolvere dubium, ſed adhuc illud permaneat, tunc non tenetur Infirmus tale Officium recitare, quia non tenetur ſe periculo gravis damni, & nocumenti exponere; Donatus *loc. cit. num.* 3. Bonacina *loc. cit. num.* 5. Caſtropal. *tract.* 7. *d.* 2. *p.* 6. *nu.* 10. La Croix *loc. cit. num.* 1225. Neuſſer, Stoz, & alii plu-
9 res. Nec valet cum aliis dicere, quod in tali dubio teneatur Infirmus officium recitare, ex quo præceptum recitandi ſit in poſſeſſione, quia id non obſtat ob adjunctum periculum gravis nocumenti, ad quod pia Mater Eccleſia non videtur obligare, quia in ejuſmodi dubiis vix attingi poteſt punctum, & ſtatus obligationis, unde ne ſcrupulis aperiatur via, ex quo talis Infirmus non poſſit in tali dubio & perplexitate ſe expedire, cum ſit æque periculum nocendi valetudini, quod illicitum eſt, quam tranſgrediendi præceptum recitandi Officium, in tali caſu conſuetudo legem interpretatur, ut ſic dubitans cenſeatur liber. Sic citati Doctores, & alii.

10 Regulares infirmi, quando non poſſunt, nec ſciunt ſe determinare, an licite poſſint totum, vel partem Officii Divini omittere, ſatisfaciunt præcepto dicendo Pſalmos, Hymnos, Pater noſter, Ave Maria, & alia judicio Prælati, ſeu Præſidentis loci, aut Conventus aſſignanda. Sic conceſſit Leo X. Minoribus apud Caſarubios *in compendio Privilegiorum*, *verb. Infirmi Fratres num.* 6. Et ex conceſſione Martini V. & Eugenii IV. facta Fratribus S. Hieronymi, Regulares Infirmi, Senes, Valetudinarii, aut alias invalidi ſatisfaciunt præcepto Divini Officii recitando aliquos Pſalmos, vel id, quod Superiores, vel ſui Confeſſores aſſignaverint; Caſarubios *loc. cit. n.* 11. & 12.

11 Regulares Infirmi ex conceſſione facta Minoribus de Obſervantia a Mart. V. Eug. IV. Call. III. Pio II. ac Sixto IV. conſequuntur Indulgentiam plenariam in articulo mortis.
12 Caſarubios *loc. cit. num.* 1. Regulares Infirmi in ſuis Infirmariis, Cellis, & etiam lectulis (quando commode aliter dicere non poſſunt) poſſunt promereri Indulgentias Stationum, & alias conceſſas in ſuis Eccleſiis dicendo quinquies Pater noſter, & Ave Maria, pro intentione, & propoſito illius Indulgentiæ. Sic conceſſit Innoc. VIII. apud Caſarubios *loc. cit.*
num. 3. Regulares Infirmi, ac Senes in decre- 13
pita ætate conſtituti poſſunt lucrari Indulgentias conceſſas dicentibus Coronas D. N. Jeſu Chriſti, & Matris ſuæ, dicendo unum Pſalmum, aut Hymnum B. Virginis, aut Domini Noſtri. Sic conceſſit Leo X. apud Caſarub. *l. c. n.* 5.

Infirmi omnes, qui ex recitatione Divini 14
Officii veriſimiliter credunt, aliquem dolorem capitis, aut aliquam cruditatem ſtomachi, vel virium laſſitudinem, aut etiam febrim tardius remiſſuram, excuſantur a præcepto illud recitandi, quia hujuſmodi damna, quæ in corporibus ſanis ſunt levia, in ægrotis ſunt gravia. Ita Sanchez *in conſil. lib.* 5. *cap.* 2. *d.* 45. *n.* 4. Stoz *lib.* 1. *part.* ... *num.* 402. Tamburin. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 5. §. 8. *a num.* 13. La Croix *lib.* 4. *num.* 1224. Gobat, Pelliz. & alii, *arg. cap. Clericus* 2. *diſt.* 91. ubi pro legitima cauſa non recitandi, habetur inæqualitas corporis, quæ non ſonat morbum gravem.
Immo ſupradicti Doctores, & alii cum Pel- 15
liz. *tom.* 1. *tr.* 5. *c.* 8. *num.* 116. dicunt, quod tales Infirmi non teneantur adhuc ad recitationem Divini Officii, quamvis bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis cauſa legant, quia confabulationes, ac lectiones illæ afferunt ægris recreationem, nec morbus ingraveſcit, ſed potius levatur. Recitatio vero Divini Officii econtra eſt res ſeria, & ex ſua natura caput
gravat, ac moleſtiam affert. Item dum tales 16
Infirmi convaleſcunt, & adhuc vires ſunt imbecilles, poſſunt ad aliquos dies differre recitationem, & aliquando etiam prius incipere celebrare, quam recitare Divinum Officium; Gobat *in experient. tract.* 5. *num.* 715. Stoz *loc. cit. num.* 402. La Croix *loc. cit. num.* 1224. Sanchez, & Tamburin. *loc. cit.* & alii plures. (*a*)

Qui ob Infirmitatem non poſſunt Horas re- 17
citare debito tempore, poſſunt autem commode ſine nocumento valetudinis recitare alio tempore ante, vel poſt, v. gr. ſi poſt prandium laborant Quartana, mane autem ſint liberi, aut econtra, non excuſantur a præcepto; Sic Caſtropal. *tract.* 7. *d.* 2. *part.* 6. *n.* 6. Stoz *loc. cit. num.* 409. Tamburin. *lib.* 1. *c.* 3. §. 7. *verb. Horæ Canonicæ num.* 20. La Croix *loc. cit.*

(*a*) Quæ hic circa onus recitandi divinum Officium afferuntur, nimis laxa videntur. Conſulat igitur Lector hoc loco P. Antoine, alioſque Saniores Moraliſtas.

Digitized by Google

loc. cit. num. 1226. Pellizarios *loc. cit.* & alii.
Et ratio eſt, quia quod recitentur Horæ hoc,
vel illo tempore, eſt circumſtantia accidenta-
lis tantum, obligatio autem recitandi totum
Officium incipit a media nocte, & durat per
ſingulas partes diei naturalis uſque ad alteram
18 mediam noctem. Henriquez autem, Canus,
Caramuel, & alii volunt, eos non teneri an-
ticipare, vel poſtea ſupplere Horas reſponden-
tes illi tempori, quo ægrotant, quia obliga-
tiu anticipandi, vel ſupplendi videtur tunc
tantum eſſe, quandu impedimentom eſt ex no-
ſtra libertate, nun autem quandu eſt ex ne-
ceſſitate, uti ex infirmitate, & hanc ſenten-
tiam dicunt eſſe probabilem Diana *part.* 4. *tr.*
4. *reſ.* 10. Leſſius *l.* 2. *cap.* 37. *num.* 43. San-
chez *loc. cit. d.* 43. *num.* 7. Gobat *loc. cit. nu.*
711. Sporer *in Theolog. Sacramental. n.* 172.
& alii. (*a*)

19 Si infirmus ſit communicandus, & deſit Sto-
la vel Alba, poteſt in tali caſu ei dari com-
muniu ſine ipſis, quia quamvis iſta ſpectent
ad reverentiam Sacramentu debitam, nun eſt
tamen poſitiva irreverentia, ſed tantum umiſ-
ſio majoris reverentiæ, & neceſſitas hominis,
propter quam inſtituta ſunt Sacramenta, vi-
detor excuſare; neceſſitas enim non habet le-
gem, *cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. *cap.*
Omnes 1. *de Feriis*, *capit. Conſilium* 2. *de ob-*
ſervat. jejunior. cap. Conſuluiſti 3. *de celebrat.*
Miſſar., & quod non eſt licitum in lege ne-
ceſſitas facit licitum; *cap. Quod non eſt* 4. *de*
Reg. Juris in 6. & ſic expreſſe tenet La Croix
lib. 6. *p.* 2. *n.* 335. & alii. Infirmus, ſi com-
20 mode jejunus expectare non poſſit, communi-
care poteſt nun jejunus, ſed per mudum Via-
tici; *Communis* cum la Croix *lib.* 6. *pag.* 1.
num. 602. Averſa *quæſt.* 8. *ſect.* 9. §. 6. Go-
bat, Tamburin. Dicaſtill. & aliis. * Inter
quos nun eſt omnino prætermittendus P. Be-
njamin Elbel *part.* 3. *Conſ.* 14. *num.* 90. ubi
caſum in hoc propoſito valde ſingularem re-
ſolvit. *

Infirmus tenetur ex præceptu Diviuu Eucha- 21
riſtiam ſumere per modum Viatici, quando eſt
in periculo mortis cunſtitutus, & hoc etiamſi
nun ſit jejunus. Vide *verb. Eucbariſtia n.* 34.
Et licet ſit jejonus, recte adhuc adhibetur 22
formula: *Accipe Viaticum*. Vide *verb. Euchar.*
num. 35. Qui mane ante periculum communi- 23
cavit ex devotione, ſi ſuperveniat periculum,
an teneatur eudem die per modum Viatici
cummunicare. Vide *verb. Eucbariſtia num.* 36.
In eadem Iufirmitate, etſi nou teneatur, po- 24
teſt tamen ægrutus poſt ſeptem, vel octo dies
repetere Viaricum non jejunus, dummudo ue-
queat jejunus ſumere, & periculum mortis re-
currat. Vide *ibid. n.* 37. Quandu morbus, & 25
periculum diu protrahitur puſt 7. vel 8. dies,
poteſt iterom dari communio non jejuno. Vi-
de *ib. n.* 38. Viaticum dari debet infirmis in 26
periculo etiam in die Paraſceves. Vide *ibid.*
num. 39. Si infirmus ob tuſſim, vel ob aliam 27
cauſam ſumere nun poſſit Viaticum, non de-
bet ad illum deſerri SS. Euchariſtia devotio-
nis cauſa. Vide *ib. n.* 50.

Pru conſecrandu Viatico dando infirmo non 28
eſt licitum Sacerdoti nou jejuno celebrare;
S. Antoninus, Suarez, Azurius, Jordanus,
aliique plurimi cum Dicaſtill. *diſt.* 9. *n.* 345.
La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *n.* 611. Quamvis enim
Sacerdos teneatur celebrare jejunus ſolum de
præceptu Eccleſiaſticu, & infirmus teneatur in
periculu mortis ſumere Viaticum de præcepto
Divino, tamen præceptum Divinum non obli-
gat, niſi quando obſervari poteſt cum debita
re-

(*a*) Multa pronuntiat Lucius Ferraris a num. 14. ad num. 18. obligationem infirmorum recitandi divinum Officium ſpectantia, quæ, meo qoidem judiciu, a laxitate excuſari nullatenus poſſunt. Quod aotem majus negotium faceſſit illud eſt, quod Diana, aliiſque caſuiſtis ducibus, veluti probabile venditatur, nimirum illos, qui aliqua infirmitate præpediti officium recitare nequeunt debitis huris, non teneri anticipare, vel ſupplere horas tempori reſpondentes, quo fuerunt infirmitate detenti. Hujus aſſerti abſurditas per ſe conſtat. Certum enim eſt matutinis recitandis nocturnum tempus eſſe aſſignatum: pune te Sacerdotem privatum numquam nocturno tempore aſſurgentem, ut matutinum perſolvas, nucte præterita aliquo laboraſſe incommodo, a quu ſule illuceſcente, perfecte convaluiſti: Poſita Ferraris ſententia, teneberis quidem horas diurnas perſolvere, quia nullu laboras valetudinis impedimentu; minime vero nocturnas ob morbum, a quu jam convaluiſti, quamquam ſi nullum pertuliſſes incommodum, diem expectaſſes ad matutinum recitandum. Immu nec prævenire teneberis, etſi prævideas morbum ſuperventurum, quamquam aſſuetus ſis canunicas huras anticipare, puta, matutinum recitare veſpere antecedenti, diurnas horas de mane, &c. Quid in hac re abſurdius.

Digitized by Google

reverentia principalibus ritibus, & quaſi ſubſtantialibus cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis, ut recte obſervant Suarez, Fag. Diana, Amicus, Lugo, Tambur. Dicaſtill. Platell. apud la Croix *loc. c. n.* 611. Tum quia in ipſo caſu defectu Hoſtiæ conſecratæ infirmus excuſatur a tali præcepto ſumendi Viaticum ob impotentiam, quia impoſſibilium nulla eſt obligatio; *l. Impoſſibilium, ff. de Reg. Juris, & cap. Nemo poteſt 6. de Reg. Juris in 6.* ibi :
29 *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*. Aliqui tamen, ut Major, Zanard. Zambranus, Philiarch. & alii tenent oppoſitum, & horum ſententiam Suarez, Filliucius, Lugo, Dicaſtill. Layman, & alii vocant probabilem ſaltem in caſu, quo infirmus aliud Sacramentum non poſſit ſuſcipere.

30 Infirmi non tenentur ad jejunium; *Commu-*
31 *nis*. Vide *verb. Jejunium articulo ſecundo*. Infirmi non tenentur ad jejunium, ſicuti non tenentur ad recitationem Horarum, & ad audiendum Sacrum, quamvis propria culpa incidsrint in infirmitatem; *arg. cap. Infirmitas 13. de pœnitentiis, & rem.* Et ratio eſt, quia, etſi tales propria culpa ſint impotentes; hæc tamen impotentia, & hoc impedimentum ad obſervantiam jejunii, & hujuſmodi, nec a Jure, nec ab homine, ſed ab ipſo Deo illatum eſt, ut innuit textus *in cap. Percuſſio 2. cauſ. 7. qu. 1.* ibi: *Cum percuſſio corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc judicium ignoratur, & ideo non*
32 *debet a nobis addi flagellatis afflictio*. Fratres Minores non potentes jejunare bono modo propter infirmitatem, vel debilitatem, non tenentur, ut eis conceſſit Sixtus IV. apud Caſarub. *in Compendio Privilegiorum verb. Infirmi Fratres n. 2.*

33 Epiſcopi infirmi, an, & quando diſpenſentur a reſidentia. Vide *verb. Epiſcopus art. 3.*

34 Canonici infirmi, an, & quando lucrentur diſtributiones. Vid. *verb. Diſtrib. quotidianæ*.

35 Parochi infirmi, an, & quando cenſeantur diſpenſati a reſidentia. Vide *verb. Parochus*.

36 Infirmus peccat, quando ſpretis Medicorum conſiliis, & remediis, pro libitu ſuo ſibi remedia procurat, ſeu remedia ordinaria recuſat; Buſemb. La Croix *l. 2. num.* 201. & *l. 3. part. 1. n.* 769. & 775. cum aliis ibi citatis; Tunc enim vitæ ſuæ non conſulit, quantum poteſt & debet. In caſu tamen, quo aliquis infirmus diu, & graviter ægrotaret, & a Medicis tamquam incurabilis eſſet derelictus, non peccaret ſumendo aliquod remedium periculoſum, quia non tenetur homo ſe ſervare cum tantis doloribus, unde non cenſetur tunc, niſi indirecte morti ſuæ cooperari; Henno *tom. 1. tr. de conſcientia diſp. 3. qu. ult. concl. 3. reſ. 4.* & alii paſſim. (Hæc tamen opinio non eſt ſatis tuta; *Rom. Th.*) Infirmus etiam periculoſus ad mortem nequit licite omne remedium aut medicamentum reſpuere : Quiſquis enim tenetur vitæ ſuæ periclitanti mediis ordinariis opitulari; Henno *l. c.* Buſemb. & la Croix *l. cit.* Diana, & alii paſſim. Vide *verb. Moribundus n. 1. & 2.*

Additiones ex aliena manu.

Infirmitatem inter legitima impedimenta 37 recenſuimus *in Addit. ad Verb. Impediens*. At quia non raro accidit, ut homines nonnullis ex cauſis infirmitates ſimulent, ne modo in judicio comparere neceſſum habeant; hinc eſt quod infirmitates evidentibus probationibus probari debent, & ſimulatæ infirmitates a veris infirmitatibus ſunt diſtinguendæ.

Infirmitatis probatio ordinaria fit per litte- 39 ras, & teſtimonium Medicorum, Paul. Zacchias *in Quæſtionib. Medic. Legalib. lib. 2. tit. 2. quæſt. 1. num. 3.* Quinimo in cauſa levi 40 probari poteſt infirmitas atteſtatione unius Medici; Strik. *Jur. Diſſert. Vol. 5. Diſp. 3. cap. 3. num.* 54.

Recepta quoque eſt probatio infirmitatis 41 per Teſtes ad minus duos; Damhouder. *in prax. crimin. cap. 19. n. 9.* Farinac. *de Teſtib. quæſt. 63. in princ.*

Controverſia vero non levis eſt, an Infir- 42 mitas aliis deficientibus probationibus, per juramentum probari poſſit? Affirmant Maſcard. *de Probat. concl.* 884. *fere per tot.* Carpzov. *Juriſp. Forenſ. part. 1. conſtit. 9. defin.* 11. Zanger. *de Exception. part. 2. cap. 9. n.* 12. Mindan. *de Proceſſ. lib. 2. c.* 19.

At non aliter hæc ſententia admittenda eſt, 43 quam ſi agatur de perſona non ſuſpecta de perjurio. Fides enim juramenti dependet a Fide Viri; Adi Strik. *Juridic. diſſert. vol. 5. diſp. 3. c. 3. n.* 57.

INGRESSUS.

INgreſſus Eccleſiæ denegari nequit mulieri- 1 bus menſtruatis; Benedict. XIV. tom. I. Conſtit. 107. incip. *Omnium ſollicitudinum* §. 3. 14. & 39. Ingreſſus mulierum in Monaſteria Vi-

Digitized by Google

Virorum ſub graviſſimis pœnis prohibetur. Idem Conſtit. 39. incip. *Regularis diſciplinæ*.
3 In caſibus exceptis, v. g. favore mulierum nobilium, jus Patronatus habentium, quomodo permittatur? Idem *ib.* §. 8. Facultates permittendi hujuſmodi ingreſſus, revocantur, & annullantur. Idem *ib.* §. 4. & 5. Vide tom. 2.
5 verb. *Clauſura*. Ingreſſus in clauſuram Monialium eſt omnibus ſub graviſſimis pœnis interdictus. Vide *dict. tom. verb. Clauſura* & tom. 5. verb. *Moniales* art. 3. n. 99. ubi affertur ad id Pontificia Conſtitutio.

INIMICUS. Vide verb. *Odium*, & verb. *Vitius*, verſ. *Caritas*.

INJURIA. Vide verb. *Conſervatores n.* 4. & verb. *Pœna art.* 2. *n.* 145. 146.

INQUISITIONIS S. OFFICIUM, INQUISITORES.

SUMMARIUM.

1 *Inquiſitionis Tribunal quando erectum, & quibus commiſſum fuerit*, ad num. 3.
4 *Quinam olim habuerint, & nunc facultatem habeant Inquiſitores eligendi*, ad num. 5.
6 *Congregatio Sanctiſſimæ Inquiſitionis a quo fuerit inſtituta, quæ habeat jura, contra quos procedere valeat &c.* ad n. 14.
15 *Inquiſitionis Officium impediens quas pœnas incurrat*.
16 *Inquiſitores in quibus cauſis, & contra quas perſonas poſſint procedere vel non*, ad n. 27.
28 *Inquiſitores an poſſint admittere Laicos ad judicandum, & an ipſis liceat aliquid pretii percipere pro actis S. Officii*, ad num. 30.
31 *Inquiſitores quos poſſint creare & aſſumere in Notarios, & in quibus Magiſtratus etiam ſæculares compellere*, ad n. 37.
38 *Inquiſitores an poſſint procedere contra delinquentes in ſua Provincia, etiamſi alio ſe tranſtulerint*.
39 *Quid mutuo ſibi debeant Inquiſitores, & Epiſcopi, in cauſis ad Fidem pertinentibus*, ad n. 49.
50 *Quæ ſint crimina, in quibus Inquiſitores procedere poſſunt*, ad n. 70.
71 *Inquiſitores & Epiſcopi ad quid teneantur in cauſis Fidei*, ad n. 75.
76 *An vigeat hodie Conſtitutio, qua Sixtus IV. ſtatuit, ne Inquiſitores Ordinis Prædicatorum procederent contra Fratres Ordinis Minorum, ac veluti Inquiſitores Ordinis tam Prædicatorum quam Minorum a ſuis Generalibus corripi, proceſſari, & pœnis affici*.
77 *Inquiſitores quos poſſint abſolvere judicialiter*, ad n. 78.
79 *Inquiſitoribus quæ jura competant ac privilegia*, ad n. 86.
87 *An Epiſcopi, Parochi, vel Canonici in Officio Inquiſitionis impediti excuſentur a reſidentia, vel diſtributiones lucrentur*, ad num. 90.
91 *Familiares S. Officii an ſatisfaciant præcepto Paſchali, niſi communicent in propria Parochia*.
92 *An & quando Vicarius & Miniſtri S. Officii ob violatam Immunitatem cenſuras incurrere cenſeantur*, ad num. 99.
100 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 108.

INquiſitionis Tribunal fuit primo erectum 1
ſub Innocentio III. occaſione hæreſis Albigenſium, rem eidem Innocentio proponente S. Dominico præclariſſimi Ordinis Prædicatorum Patriarcha, tunc Oxomenſi Canonico, cui primo hæc delegata Inquiſitoris juriſdictio commiſſa fuit. Paramus *de orig. Inquiſitionis lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 1. *num.* 13. Caſtill. *in hiſtor. Ordinis Prædicatorum cap.* 17. Fernand. *in concertat. Prædicat. pag.* 16. Lucius Marinus Siculus *in hiſtor. Hiſpan.* Card. Petra *tom.* 3. *commentar. in Conſtit.* 16. *Innocentii IV. n.* 8. & alii paſſim.

Inquiſitionis munus, ſeu Officium fuit com- 2
miſſum a Gregorio IX. ſolis Patribus Ordinis Prædicatorum, ut patet ex litteris datis anno 1231. eorum Priori in Lombardia, quæ litteræ extant *tom.* 9. *Conciliorum column.* 335. & ex aliis Inquiſitoribus ejuſdem Ordinis ab eodem Gregorio contra Albigenſes miſſis, ut videri poteſt apud Leandr. *de viris illuſtrib. lib.* 2. Bzovium *ad annum* 1235. *a num.* 4. Deinde 3
Innocent. IV. tale Inquiſitionis Officium commiſit etiam Fratribus Minoribus, ut patet ex ejus Conſtitutione incipient. *Quia tunc*, & refert Card. Petra *loc. cit. num.* 9. & alii. Et aliquando fuit commiſſum etiam Patribus Minimis S. Franciſci de Paula: Clemens enim VII. delegavit Inquiſitorem in Regno Portu-
gal-

Digitized by Google

galliæ P. Didacum de Silva dicti Ordinis Mi-
nimorum, ut narratur in Conſtitutione 8. Pau-
li III. incipient. *Illius* §. 1. ut refert Card.
Petra *loc. c. n. 9.*

4 Superiores Prædicatorum, & Minorum olim
habebant facultatem eligendi Inquiſitores, ut
patet ex Conſtitutione 16. Innocentii IV. in-
cipient. *Quia tunc*, & ex Conſtitutione 16. Ale-
xandri IV. incipient. *Quod ſuper*, & ex Con-
ſtitutione 23. ejuſdem Alexandri incipient. *Ca-
tholicæ*, & notant Eymeric. *part. 3. director.
q. 3.* & ibi Pegna *comment. 52. §. Regulariter*,
Azorius *part. 1. lib. 8. cap. 18. quæſt. 5.* San-
ctarell. *de hæreſi cap. 40. dub. 1. num. 6.* Del-
bene *part. 2. dubit. 195. ſect. 8. num. 2.* Card.
Petra *loc. c. num. 32.* Hodie tamen adempta
extat hæc facultas dictis Superioribus Regula-
ribus, & Inquiſitores Regulares eliguntur a
Congregatione Sanctiſſimæ Inquiſitionis, & a
Sede Apoſtolica approbantur, exceptis ſolum-
modo Inquiſitoribus Hiſpaniæ, qui immediate
ab Inquiſitore Generali eliguntur, ut notant
Salell. *lib. 1. cap. 2. Regul. 10. & 11.* Care-
na *part. 1. tit. 3. num. 5. & tit. 5. §. 3. n. 11.*
Souſa *in aphor. Inquiſ. lib. 1. cap. 6. n. 6.* Del-
bene *loc. c. ſect. 8. num. 2.* Caſtropal. *Oper.
moral. part. 1. tract. 4. diſp. 8. punct. 12. §.
2. num. 2.* Card. Petra *loc. c. num. 34.* & alii
paſſim.

6 Congregatio Cardinalium Sanctiſſimæ Inqui-
ſitionis erecta fuit a Paulo III. Conſtit. 34.
incipient. *Licet*, & denuo reſtituta a Sixto V.
Conſtit. 74. incipient. *Immenſa*. Facultas hujus
ſupremæ & univerſalis Inquiſitionis eſt ſupra
omnes Civitates, & loca Chriſtianitatis etiam
ultra montes. Paulus III. in cit. Conſtit. *Li-
7 cet*. Hæc ſuprema Cardinalium Generalium
Inquiſitorum Congregatio contra quoſcumque
procedit, appellationes ab aliis Inquiſitoribus
audit, Inquiſitores ubivis locorum deputat, &
alios, qui intereſſe debent, & inſervire in actu
8 degradationis. Paul. III. *ib.* Hæc Cardinalium
Generalium Inquiſitorum Congregatio præci-
pere poteſt degradationem reorum Clericorum,
qui damnandi ſunt, & uti poteſt brachio ſæ-
9 culari. Paul. III. *ib.* Poteſt privare benefi-
ciis &c. impedientes ſuum Officium, & aliis
10 inhabilitatibus afficere. Paul. III. *ib.* Omnia
ab hac ſuprema univerſalis Inquiſitionis Con-
gregatione decreta firma ſunt, & obſervari
11 debent. Paulus III. *ib.* Poteſt procedere con-
tra Epiſcopos, & etiam contra Cardinales
hæreticos, Pius IV. Conſtit. 67. incip. *Roma-
12 nus*. Quod a majori parte Cardinalium hujus
Congregationis fuerit concluſum, ab omnibus
factum eſſe cenſetur. Pius IV. Conſtitut. 79.
incipient. *Cum nos*, Pius V. Conſtit. 23. in-
cipient. *Cum felicis*. Si duo tantum Cardina- 13
les ſint in Congregatione, quod ipſi decer-
nunt, eſt ratum. Pius V. Conſtit. 23. incip.
Cum felicis. Cum hæc Cardinalium Genera- 14
lium Inquiſitorum Congregatio ſcribit, aut
præcipit aliquid Ordinariis, Vicariis, Inquiſi-
toribus &c. iſti ſtatim debent reſcribere, &
injuncta exequi, Clemens VIII. Conſtit. 76.
incip. *Sanctiſſimus*.

Inquiſitionis Officium impediens, teſtes in 15
cauſis Fidei, aut denunciantes offendens, car-
ceratos extrahens, capi reos prohibens, oc-
cultans, adjuvans, conſulens, vel ſimilia in
favorem reorum faciens, eſt reus læſæ Maje-
ſtatis, omni dominio privatur, ut hæreticus
tractandus, infamis ipſe, & filii ejus, pœnis
hæreticorum ſubjacet, & Curiæ Sæculari eſt
tradendus. Pius V. Conſtit. 82. incip. *Si de
protegendis*.

Inquiſitores poſſunt procedere in cauſis Fi- 16
dei contra quaſcumque perſonas cujuſvis gra-
dus, conditionis, vel Dignitatis, contra Ma-
giſtratus, Communitates &c. Etiamſi habeant
privilegium Sedis Apoſtolicæ, ut contra eos
non procedatur; *cap. Ut Officium, de hæreti-
cis in 6.* Urbanus IV. Conſtit. 2. incipient. 17
Licet §. 16. In cauſis Fidei procedere poſſunt
etiam contra quoſcumque exemptos, Alexan-
der IV. Conſtit. 22. incipient. *Ne commiſſæ*,
Clemens VII. Conſtit. 27. incipient. *Cum ſi-
cut*. Paulus III. Conſtit. 30. incipient. *In A-
poſtolici*, Pius IV. Conſtit. 51. incip. *Paſtora-
lis*, Paulus V. Conſtit. 26. incip. *Romanus*,
ubi revocat facultates Superioribus quorum-
cumque Ordinum conceſſas cognoſcendi cauſas
ſuorum Subditorum ad Officium Sanctæ Inqui-
ſitionis quomodolibet pertinentes. In cauſis 18
Fidei poſſunt Inquiſitores procedere etiam con-
tra ſuoſmet Superiores ejuſdem Ordinis. Co-
chier *de juriſdict. ordinar. in exemptos part. 2.
q. 45. n. 58.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 1.
cap. 4. n. 8.* Card. Petra *tom. 3. Comment. in
Conſt. 23. Alexand. IV. num. 15.* & alii paſ-
ſim. An autem Inquiſitores procedere poſſint 19
etiam contra Generales Religionum, non con-
veniunt Doctores: multi enim, quos ſequitur
Diana *part. 4. tract. 8. reſolut. 23.* Peyrin. *in pri-
vileg. Minor. tom. 2. Conſtit. 9. Pauli V. §. 1.
n. 2.* Bordon. *in Tribunal. cap. 27. num. 27.* &
alii, tenent, non poſſe Inquiſitores procedere
contra Generales Religionum, ſed debere prius
certiorare Supremam Cardin. Inquiſitionem;
arg. cap. Inquiſitores, de hæreticis in 6. & Con-

cil. Trident. *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*,
ubi quamvis ſubmittat juriſdictioni, viſitatio-
ni, & correctioni Ordinariorum omnes Paro-
chiales Eccleſias Regulares, excipit tamen eas
in Monaſteriis, & locis, ubi Generales, ſeu
Capita Ordinum ſedem ordinariam & princi-
palem habent, ibi: *Exceptis etiam iis Mona-
ſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates, Genera-
les, aut Capita Ordinum ſedem ordinariam prin-
cipalem habent*, & in continentia facti ſic de-
claraſſe Sacr. Congreg. Concilii pro Eccleſia
S. Hyppoliti de Faventia, quæ eſt Sedes or-
dinaria & principalis Generalis Camaldulen-
ſis, reſtatur Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap.
Nullus Epiſcopus* 3. *de Parochiis num.* 41. &
ipſum ſequitur Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.*
1. *num.* 18. *&* *tit.* 6. *formul.* 20. *num.* 14. ubi
affert decretum Sacr. Congr. Concil. in *Lau-
den. Juriſdictionis* 1. *Decemb.* 1691. in qua
plene articulo diſcuſſo, & partibus informan-
tibus fuit reſolutum, Bullam Gregorii XV.
incipient. *Inſcrutabili*, non derogaſſe privile-
gio *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* favore Genera-
lium Ordinum conceſſo, & alii paſſim. Ali-
qui autem his non obſtantibus cenſent, poſſe
Inquiſitores procedere etiam contra Generales
Religionum, dicentes hanc exemptionem, ſeu
exceptionem Generalium non conſtare de Ju-
re, cum *cit. cap. Inquiſitores*, loquatur ſolum-
modo de Epiſcopis, ut advertit Freita *in ad-
dition. ad Rodric. Acugna, de Confeſſar. ſolic.
q.* 12. *num.* 20. & priorem opinionem proce-
dere poſſe inſpecta ſolummodo quadam æqui-
tate, & decentia, ut ait Carena *part.* 1. *tit.*
5. §. 9. *num.* 78. & ſequitur Card. Petra *loc.
cit. num.* 16.

20 Inquiſitores Regulares in iis, quæ ad mu-
nus Inquiſitionis pertinent, non ſunt ſubjecti
ſuis Regularibus Superioribus, nec eis tenen-
tur obedire, ut de Inquiſitoribus Prædicato-
rum, & Minorum expreſſe ſtatuit Alexander
21 IV. Conſtit. 23. incipient. *Catholicæ*. In iis
autem quæ pertinent ad ſtatum Religioſum,
& obſervantiam Regularem, ſunt ſubjecti ſuis
Superioribus Regularibus, & eis tenentur obe-
dire, ut ex cit. Conſtitut. Alexandri IV. in-
cipient. *Catholicæ* docent Eymeric. *in directo-
rio part.* 3. *q.* 11. *&* 12. ubi Pegna *Comment.*
6o. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 40. *dub.* 1. *num.* 7.
Decianus *l.* 5. *tract. Crimin. cap.* 22. *num.* 33.
Roias *de hæreticis part.* 2. *n.* 418. Maſcovius
de Majeſtat. milit. Eccleſ. lib. 1. *part.* 1. *cap.*
11. Carena *de Offic. Inquiſ. part.* 1. *tit.* 5. §.
8. *n.* 69. Salelles *de Mater. Tribun. Fid. lib.* 1.
cap. 2. *Regula* 11. *num.* 13. Card. Petra *loc. c.*
num. 4. Unde ſi extra Officium deliquerint, 22
certum eſt de Juris rigore puniri poſſe a ſuis
Prælatis Regularibus. Eymeric. *loc. c. quæſt.*
12. *num.* 1. Locat. *in judicial. verb. Inquiſ.
n.* 40. Sanctarell. *cit. dub.* 1. *num.* 7. Zanardus
in director. part. 2. *cap.* 6. *quæſt.* 43. Rodriquez
qq. regul. tom. 2. *quæſt.* 81. *art.* 5. Card. Petra
loc. cit. num. 7. & alii. Aſt tamen, quia eiſ-
dem Superioribus Regularibus vetita ſunt ea,
ex quibus directe, vel indirecte ſui ſubditi In-
quiſitores in eorum officio impediuntur; Id-
circo, dum iſti extra officium delinquunt, po-
terunt quippe eorum Superiores omni caſu in-
formationes capere, eoſque monere, & repre-
hendere, cum ex his nullum eis impedimen-
tum in ſuo munere exercendo oriatur; Dum
autem pœna eſt infligenda, ad eam devenire
non debent, ſi inde Inquiſitores quodammodo
a ſuo Officio impediantur; & tunc informa-
tiones tranſmittere Supremæ Cardinalium In-
quiſitioni, ejuſque mandata expectare debent,
ut poſt Farinac. *de hæreſi q.* 186. *n.* 132. te-
nent Caſtropal. *tom.* 1. *oper. mor. tract.* 4. *diſp.*
8. *punct.* 12. §. 2. *num.* 23. Diana *part.* 4. *tract.*
8. *reſolut.* 53. Carena *de offic. Inquiſit. part.* 1.
tit. 5. §. 8. *num.* 72. Cardin. Petra *loc. c. n.* 8.
& alii.

Inquiſitores non poſſunt procedere contra 23
Epiſcopos, neque econtra, niſi habeant in
commiſſis a Papa ſpecialiter; ſed occurrente
caſu ſuſpenſionis, vel accuſationis, vel de-
nunciationis contra ipſos, debet ſignificari
Summo Pontifici; *c. Inquiſitores* 16. *de hæ-
reticis in* 6. Et *Extravagant. de hæreticis, cap.
cum Matthæus*. Inquiſitores non poſſunt ex- 24
communicare Epiſcopos, nec econtra; *c. Sta-
tuta* 20. *de hæreticis in* 6. Inquiſitores non 25
poſſunt procedere contra Legatos, vel Nun-
cios Papæ, ſed occurrente caſu, aut ſuſpicio-
ne hæreſis contra eos, debent id Papæ ſignifi-
care, *cap. Inquiſitores, de hæreticis in* 6. *Ex-
travagant. de hæreticis, cap. cum Matthæus*.
Neque poſſunt excommunicare Officiales Pa- 26
pæ, vel contra eos procedere; *cit. cap. Inqui-
ſitores, & cit. cap. Cum Matthæus*. Inquiſito- 27
res non poſſunt ſe intromittere in aliis cau-
ſis, quam in delictis contra Fidem. *Clement.
de hæreticis, cap. Multorum* 1. §. *Propter*. In- 28
quiſitores non poſſunt in judiciis admittere
Laicos Judices ad judicandum ſub pœna (et-
iam Inquiſitoribus) excommunicationis Papa-
lis ipſo facto. Julius III. Conſtit. 11. incip.
Licet a diverſis. Inquiſitores non poſſunt ex- 29
torquere a reis pecuniam modo illicito ſub
pœna excommunicationis Papalis ipſo facto,

a qua

a qua non poſſunt abſolvi, donec ſatisfaciant.
30 *Clement. de hæreticis*, *cap. Nolentes* 2. Unde pro actis S. Officii, & proceſſibus nihil poſſunt facere ſolvi, nec ſibi, nec aliis Officialibus, ſed omnia gratis debent facere expediri. Clemens VIII. Conſtit. 76. incipient. *Sanctiſſimus*.
31 Inquiſitores poſſunt creare, & aſſumere in Notarios Clericos etiam in Sacris. Urban. IV. Conſtitut. 2. incipient. *Licet*. §. 8. Et quoſvis ſive ſæculares, ſive Clericos, ſive Regulares. Pius IV. Conſtitut. 36. incipient. *Paſtoralis*,
32 *cap. Ut officium* §. *Verum*, *de hæreticis in* 6. In ſententiis ferendis poſſunt aſſumere quoslibet peritos. Urban. IV. Conſtitut. 2. incipient. *Licet*, §. 10. *cap. Ut commiſſi*, *de hæretic. in* 6. & hi tenentur obedire, *cit. cap. Ut commiſſi*.
33 Poſſunt conſtringere Magiſtratus omnes etiam Sæculares ut obſervare faciant ſtatuta contra hæreticos facta, ſive contra fautores, ac receptatores, & cogere poſſunt eos ad jurandum de tali obſervantia. Quod ſi nolunt jurare, fiunt infames, ac ſuſpecti in Fide, & Officio privandi ſunt; *cap. Ut officium* §. *Compeſcen-*
34 *di*, *de hæreticis in* 6. Poſſunt cogere omnes Magiſtratus, & Judices ad exequendum ſuas ſententias, & iſti debent ſub pœna excommunicationis obedire. Innoc. VIII. Conſtit. 10.
35 incipient. *Dilectus*. Poſſunt omnes Magiſtratus compellere, & alios ad dandum eis ſcripturas
36 pertinentes ad S. Officium. Alexand. IV. Con-
37 ſtit. 18. incip. *Cupientes*. In cauſis hæreſis uti poſſunt brachio ſæculari; *cap. Ut officium* §. *Compeſcendi*, *de hæreticis in* 6. Inquiſitoribus in cauſis Fidei tenentur obedire omnes Domini temporales, & ſi aliquem illi carcerari faciunt, iſti tenentur fideliter cuſtodire: & ſi illi ſententiant, iſti tenentur indilate obedire, non obſtante appellatione rei; *cap. Ut Inquiſitionis*, *de hæreticis in* 6.
38 Inquiſitores poſſunt procedere contra delinquentes in ſua Provincia, etiamſi alio ſe tranſtulerint. Alexand. IV. Conſt. 16. incip. *Cupien-*
39 *tes*. Poſſunt procedere in cauſis hæreſis, quas etiam Epiſcopi cœperunt cognoſcere. Urban.
40 IV. Conſtit. 2. incip. *Licet* §. 3. Poſſunt procedere etiam irrequiſitis Diœceſanis. Alexander
41 IV. Conſtit. 9. incip. *Ad capiendum*. Inquiſitor cum Epiſcopo, & ſine eo, & econtra poteſt citare in cauſis hæreſis, *Clementina*, *de hære-*
42 *ticis*, *cap. Multorum* 1. §. *Propter*. Inquiſitor, & Epiſcopus poſſunt conjunctim, & diviſim procedere in cauſis hæreſis, ſed communiter ſententiant; & ſi non conveniunt, referunt ad
43 Papam, *cap. Per hoc*, *de hæreticis in* 6. Debent communicare proceſſus, quando diviſim procedunt. *Extravagant. de hæreticis*, *cap. Ex eo*.
Inquiſitor ſine Epiſcopo non poteſt carcerare 44
duro, vel arcto carcere, qui datur ad pœnam. *Clementin. de hæreticis*, *cap. Multorum* 1. §.
Propter. Inquiſitor ſine Epiſcopo, vel Vicario 45
non poteſt dare tormenta, nec ſententiare; ſi vero intra octo dies non poſſit Inquiſitor habere copiam Epiſcopi vel Vicarii ejus, & econtra, poteſt alteruter ſe ſolo id facere, poſtquam ſe requiſierint, *cit. Clementina*, *cap. Multorum* 1. §. *Propter*. Urbanus IV. Conſtit.
2. incip. *Licet*, §. 5. Poteſt tamen Epiſcopus, 46
aut Vicarius Inquiſitori, & hic illis committere ſuas vices in dictis caſibus, ſi nolint adeſſe, alias irritum eſt quod fit; *cit. Clement.*
Multorum. Vacante vero Sede Epiſcopali, lo- 47
co Epiſcopi requirendus eſt Officialis Capituli, ſeu Vicarius Capitularis eodem modo, quo ſupra, alias nulla eſt ſententia, *cit. Clementina Multorum*. Inquiſitor cum Epiſcopi, vel 48
Vicarii conſenſu poteſt privare hæreticum Officio, & Beneficio, & privatum declarare, excepto ſi Epiſcopus contulit Beneficium hæretico ſcienter, quia tunc ſine eo ſententiat,
cap. Ut commiſſi, *de hæreticis in* 6. Inquiſitor 49
non tenetur reddere rationem Epiſcopo de expenſis factis in cauſis hæreſis. *Extravagant. de hæreticis*, *cap. Ex eo*.
Inquiſitores procedere poſſunt in omnibus 50
contra fidem, ut circa hæreticos, fautores, receptatores, & ſuſpectos de fide. *Clementina de hæreticis*, *cap. Multum* 1. §. *Propter*. Poſ- 51
ſunt procedere contra impedientes ſuum Officium, contra non juvantes, ſi requiruntur, etiamſi ſit Communitas, Princeps, Magiſtratus &c. *cap. Statutum* 9. *de hæreticis in* 6.
Inquiſitores procedunt contra Saracenos, vel 52
alios, qui facti Chriſtiani redeunt ad ſectam, Gregor. XI. Conſtitut. 2. incipient. *Admodum*.
Item contra Saracenos, qui Chriſtianos ad ſe- 53
ctam ſuam trahunt. Gregorius XI. *ib.* Item 54
contra omnes maleficos, & ſortilegos, qui malum aliquod procurant. Innocent. VIII.
Conſtit. 1. incip. *Summis*. Item contra Aſtro- 55
logos judiciarios, & alios Magos, Sortilegos, Divinatores, & hujuſmodi. Sixtus V. Conſtitut. 17. incip. *Cæli & Terræ Creator*. Inqui- 56
ſitores procedunt contra maleficos, & Sortilegos cum Diabolo pactum facientes, a Fideque apoſtatando alios lædentes. Gregorius XV. 57
Conſtit. 46. incip. *Omnipotens*. Item procedunt contra Aſtrologos, qui de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſeu vita Romani Pontificis, aut ejus conſanguineo-

neorum judicia facere, nec non contra eos,
qui illos deſuper conſulere præſumpſerint cum
innovatione dictæ Conſtitutionis Sixti V. Ur-
58 ban. VIII. Conſtit. incip. *Inſcrutabilis*. Item
contra impedientes Neophytos, ne Fidem com-
plectantur. Paul. III. Conſtit. 32. incip. *Cu-*
59 *pientes* §. 8. Item contra hæreticos judiciali-
ter confeſſos, & obſtinatos etiam illorum Diœ-
ceſanis irrequiſitis. Alexander IV. Conſtitut.
60 6. incip. *Ad capiendum*. Item contra hæreti-
cos, eorumque fautores ſe negotio Inquiſitio-
nis opponentes. Innocent. IV. Conſtit. 16. in-
cip. *Quia*.

61 Inquiſitores procedunt contra prædicantes
doctrinam ſcandaloſam, vel Fidei contrariam
etiam Regulares. Paul. III. Conſtit. 30. incip.
62 *In Apoſtolici*. Item contra omnes etiam Re-
gulares audentes in publicis Concionibus, le-
ctionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcum-
que actibus publicis aſſerere, quod Beatiſſima
Virgo fuerit concepta cum peccato originali.
*Sac. Congr. Sanctæ Romanæ, & Univerſalis In-
quiſitionis in Palatio Apoſtolico coram Paulo V.
ſub die* 31. *Auguſti* 1617. Quod poſtea ad au-
dentes aſſerere idem in ſermonibus, & ſcri-
ptis privatis extendit *Eadem Sac. Congr. coram
Gregorio XV. ſub die* 24. *Maii* 1622.

63 Item contra eos, qui utuntur Litaniis novis
non approbatis ab Eccleſia, vel Sacra Con-
gregatione Rituum. Clem. VIII. Conſtit. 22.
64 incip. *Sanctiſſimus*. Item contra non ordinatos
ad Presbyteratum Miſſam celebrantes, vel Pœ-
nitentiæ Sacramentum miniſtrantes. Gregor.
XIII. Conſtit. 21. incip. *Officii noſtri*. Cle-
mens VIII. Conſtitut. 81. incip. *Etſi alias*.
Urbanus VIII. Conſtit. 79. incip. *Apoſtolatus*.
65 Item contra Sacerdotes, qui mulieres pœni-
tentes in actu Confeſſionis ad actus inhoneſtos
ſollicitant. Pius IV. Conſtit. 31. incip. *Cum
ſicut*, & Gregor. XV. Conſtitut. 34. incip.
Univerſi, hoc extendit ad Sacerdotes ſollicitan-
tes quaſcumque perſonas ad inhoneſta ſive in-
ter ſe, ſive cum aliis perpetranda quomodo-
libet in actu Confeſſionis Sacramentalis, vel
antea, vel poſt immediate, ſeu occaſione,
66 vel prætextu Confeſſionis &c. Item contra
Confeſſarios negligentes monere pœnitentes ut
denuncient ſollicitantes, aut docentes eos non
teneri. Gregor. XV. in d. Conſtitut. *Univer-
ſi* §. 7.

67 Inquiſitores procedunt contra teſtes falſum
in cauſis Fidei deponentes, eoſque Curiæ ſæ-
culari tradere poſſunt. Leo X. Conſtit. 29.
68 incip. *Intelleximus*. Item procedunt contra
Chriſtianos ad Judæorum Ritus tranſeuntes,
& Judæos converſos ad illum redeuntes. Ni-
colaus IV. Conſtit. 1. incip. *Turbato*. Inqui- 69
ſitores libere procedere poſſunt contra Ju-
dæos, & alios infideles paganos in ſequenti-
bus caſibus. I. Si negaverint, quæ circa Fi-
dem communia ſunt cum Chriſtianis. II. Si
Dæmones invocaverint, aut eis immolaverint.
III. Si quem Chriſtianum hæc docuerint, vel
ad ea perduxerint. IV. Si hæreticas blaſphe-
mias dixerint. V. Si Chriſtianos a Fide de-
viaverint. VI. Si Infideles ad Fidem Chriſti
tranſire impediverint. VII. Si Hæreticos ſcien-
ter receptaverint. VIII. Si libros Hæreticos,
Thalmudicos, aut alios Judaicos quomodoli-
bet damnatos tenuerint. IX. Si Hoſtiam ſa-
lutarem, aut Crucem, & ſimilia, vel Chri-
ſtianos deriſerint. X. Si nutrices Chriſtianas
retinuerint, vel eaſdem illa die, qua Eucha-
riſtiæ Sacramentum ſumpſerint, vel etiam
diebus ſequentibus, lac in latrinas effundere
coegerint. Gregor. XIII. Conſtit. 70. incip.
Antiqua Judæorum; & concordat Conſtit. 20.
Clem. VIII. incip. *Cum Hebræorum malitia*.
Item procedere poſſunt contra eos, qui di- 70
cunt Uſuram non eſſe peccatum. *Clement. de
Uſuris cap. Unic. §. ſane*.

Inquiſitores, & Epiſcopi tenentur procedere 71
in omnibus cauſis contra Fidem, ac omitten-
tes id facere, incurrunt excommunicationem
Papæ reſervatam. *Clement. de hæreticis cap.* 1.
§. *Verum*. Tenentur procedere ſine acceptio- 72
ne Perſonarum, *cap. Qualiter, de accuſat.* Te- 73
nentur exigere juramentum ab omnibus Offi-
cialibus ſui Tribunalis de ſecreto, & fidelita-
te ſervandis. *Clement. de hæreticis cap.* 1. §.
Porro. Innocent. IV. Conſtit. 10. incip. *Ad
extirpandam*. Item tenentur dare juramentum 74
Secreti Advocato, & Procuratori reorum, &
aliis quibuſcumque manifeſtant dicta teſtium,
& delicta, ut poſſit in cauſa procedi; *cap.
Statuta* 20. *de hæreticis in 6.* Tenentur prohi- 75
bere, ne ſæculares in cauſis Fidei ſe ingerant,
& per Cenſuras deterrere. Leo X. Conſtitut.
45. incip. *Honeſtis*. Sixtus IV. Conſtitut. 19. 76
incip. *Sacri* ſtatuit, ut Inquiſitores Ordinis
Prædicatorum non procederent contra Fratres
Ordinis Minorum, & econtra, ſed modo
non eſt in praxi. Item *ibidem* ſtatuit, ut In-
quiſitores Ordinis Minorum, & Prædicato-
rum a ſuis Generalibus poſſint corripi, pro-
ceſſari, puniri, & privari, ſed modo non eſt
in praxi.

Inquiſitores poſſunt abſolvere judicialiter 77
omnes Hæreticos, qui pœnitentes hæreſim ab-
jurant, & ad Fidem revertuntur. Alexand. IV.
Con-

Digitized by Google

Conſt. 18. incip. *Cupientes ; cap. Ut officium*
78 11. *de Hæreticis in 6.* Item poſſunt abſolvere
judicialiter etiam alios fautores, receptatores,
credentes, infamatos, ſeu ſuſpectos de Hæreſi,
ibidem, & Urbanus IV. Conſtitut. 2. incip.
79 *Licet*. Item poſſunt non publicare, nec de-
bent, nomina teſtium examinatorum in cauſa
Hæreſis. Urbanus IV. Conſtit. 2. incip. *Licet*
§. 9. Pius IV. Conſtitut. 26. incip. *Paſtoralis*.
Poſſunt tamen illa publicare viris illis, de
quorum conſilio ſententia danda eſt, & hoc
80 ſub ſecreto, *ibidem*. Inquiſitores poſſunt com-
mittere citationes, & examinationes teſtium.
Urbanus IV. Conſtitut. 2. Incip. *Licet* §. 10.
81 Item poſſunt procedere *appellatione remota*.
Clemens VII. Conſtitut. 22. incip. *Placuit*.
Item in cauſis Fidei poſſunt delegare, & re-
vocare delegationes. Clemens VII. in cit. Con-
82 ſtit. *Placuit*. Inquiſitores poſſunt concedere li-
centias portandi arma tot miniſtris, quot per
viam ſibi ſunt neceſſarii, dum procedere de-
bent in cauſa aliqua. Joan. XXII. Conſtit. 9.
incip. *Exigit*; *Clement. de Hæreticis*, *cap. No-
lentes*. Sed caveant, ne abutantur hac facultа-
83 te. *Clement. ibidem*. Poſſunt concedere Indul-
gentiam 40. dierum iis, qui ſuæ convocationi
interſunt pro exequendo Officio, ſeu ſuis con-
cionibus pro Fide habitis interſunt. Urbanus
IV. Conſt. 2. incip. *Licet* §. 12. Innoc. IV.
Conſtitut. 16. incip. *Quia ;* Alexander IV.
Conſtitut. 18. incip. *Cupientes* apud Card. Pe-
tram *tom. 3. com. ad Conſtitut.* 16. *Alex. IV.
num. 9.*
84 Inquiſitores, & eorum Officiales non poſ-
ſunt conveniri, excommunicari, ſuſpendi &c.
neque ab Ordinariis, neque a Legatis Papæ
ſine licentia Papæ. Urbanus IV. Conſt. 4. in-
cip. *Ne Inquiſitionis ; Extravagant. de Hæreti-*
85 *cis cap. Cum Matthæus*. Inquiſitores non poſ-
ſunt in cauſis ſui Officii impediti a Guberna-
toribus, aut aliis quibuſcumque ſub pœnis Ex-
communicationis &c. Paulus III. Conſtit. 30.
incip. *In Apoſtolici*. Ipſo facto excommunicat
Julius III. Conſtit. 11. incip. *Licet a diverſis*.
Inquiſitores non poſſunt ſindicari ab alio,
quam a Papa, vel Sacra Congregatione Ro-
mana de proceſſu male facto, & aliis. Pius
86 IV. Conſtit. 48. incip. *Dudum*. Inquiſitores
Hiſpaniarum in S. Officio ſine Papæ licentia
nullam innovationem pati poſſunt. Sixtus V.
Conſtit. 74. incip. *Immenſa* §. 5.
87 Inquiſitoris etiam majoris Officium non ex-
cuſat Epiſcopum a reſidentia in propria Diœ-
ceſi. *Sacra Congreg. Concil.* teſte Gonzalez,
ad Reg. 8. *Cancellariæ gloſſ.* 43. *num.* 164. Bar-
boſa *Summ. Apoſtolicar. deciſion. verb. Inquiſi-
tores num.* 10. Nec etiam excuſat Parochum a 88
reſidentia. *Eadem S. Congr. Conc.* penes Ni-
col. Garciam, *de benefic. p. 3. cap. 1. nu.* 24.
& Barboſa *loc. cit. num.* 10. Si Officiales, & 89
Familiares Tribunalis S. Inquiſitionis ſint Ca-
nonici, & hujuſmodi, non lucrantur diſtribu-
tiones in abſentia ob tale Officium, niſi ſpe-
ciali Sedis Apoſtolicæ privilegio muniantur.
Sacr. Congreg. Conc. in Toletana 4. Jun. 1594.
& *in Mediolanenſi 3. Februarii* 1635. Immo ſi- 90
ne ſpeciali privilegio neque lucrantur diſtribu-
tiones Inquiſitores ipſi, ſi ſint Canonici, &
abſint propter S. Inquiſitionis Officium. *Ead.
Sac. Congreg. in citatis decretis*, & rurſus *in
Romana ſervitii Chori 23. Sept.* 1690. Familia- 91
res Tribunalis S. Officii non ſatisfaciunt præ-
cepto annuæ Communionis per hoc, quod in
Communione Generali fieri ſolita Feria quin-
ta in Cœna Domini ab Inquiſitoribus Eucha-
riſtiam ſumpſerint, ſed illam ſumere debent
a proprio Parocho, ut reſolvit *Sac. Congreg.
Conc. in Neapolitana 3. Julii* 1666. Nec iidem
Inquiſitores cognoſcere poſſunt de adimple-
mento ejuſdem præcepti a ſuis Familiaribus,
ut ſuprema Inquiſitio reſolvit, apud Cardin.
Albit. *de Inconſtant. in Fide cap.* 29. *num.* 51.
Card. Petram *tom. 3. Comment. ad Conſtit.* 29.
Innocent. IV. n. 17.
Vicarius S. Officii permittens Officialibus 92
ſæcularibus ut propria auctoritate perquiſitio-
nem faciant, incurrit excommunicationem, &
datur Archiepiſcopo facultas delegandi quem-
cumque Confeſſarium approbatum pro ipſius
abſolutione. *Sacr. Congreg. Immunit. 29. Julii*
1673. *lib. 1. decret. Altovit. pag.* 824. Vicarius 93
S. Officii ob extractionem factam a loco im-
muni in perſonam Sacerdotis ob prætenſam
celebrationem duarum Miſſarum, cenſetur in-
curriſſe, & datur facultas ipſum abſolvendi.
Sac. Congr. Immun. in Auximana 19. Novemb.
1680. *lib. 2. decret. Altov. pag.* 2088. Miniſtri 94
Inquiſitoris S. Officii, qui de ejus mandato
in cauſa homicidii P. Vicarii Inquiſitionis pa-
trati a quodam Religioſo, fecerunt recogni-
tionem Cadaveris in loco immuni, & deinde
extraxerunt d. Homicidam a Conventu ſuæ
Religionis, & ad carceres S. Officii adduxe-
runt, ex utroque capite Cenſuras contraxe-
runt. *Sac. Congr. Immun. in Cremon. 1. Apr.*
1704. *lib. 3. decr. Vallem. pag.* 569.
Sacræ Inquiſitionis Officium procedere de- 95
bet juxta ſuas facultates, & ſtilum contra Con-
feſſarios exquirentes a pœnitentibus complicum
nomina, ſi ſuſpecti ſint de pravo dogmate ;

Digitized by Google

Bened. XIV. tom. 2. Conſt. 8. incip. *Ubi primum*. Vide etiam in noſtro II. Tomo verb. *Complex*: ubi affertur dicta Pontificia diſpoſitio.

96 Affertur Decretum Sanctæ Univerſalis Inquiſitionis ſuper perpetua inhabilitatione Sacerdotum ad turpia ſollicitantium, vel ſacrificio Miſſæ abutentium ad ſortilegia.

Feria V. Die 5. Auguſti 1745.

In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Benedicto Divina Providentia Papa XIV., & Eminentiſs., ac Reverendiſs. DD. S. R. E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Sanctiſſimus Dominus Noſter ſollicite animadvertens quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad Animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod in poſterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætexto ad turpia ſollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pœnas a Jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter ſan. mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; Quodque ejuſmodi Decretum ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis ad hoc, ut de illo ſicuti, & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in generali Decreto Supremæ Inquiſitionis die 15. Decembris 1633. ſemel ſaltem in Anno Feria ſexta poſt Octav. Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica menſa, vel in Capitulo, ad hoc ſpecialiter convocato, ac inſuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congreſſu ſuos ſubditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram ſuprema Congregatione juratum Teſtimonium exhibeant.

Paulus Antonius Cappellonus S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Notarius.

97 Quoad extractionem Reorum ad Sacræ Inquiſitionis Officium ſpectantium a locis immunibus ad quæ forte confugerint; Vide noviſſimam Conſtitutionem Benedicti XIV. quam ad litteram attulimus ſupra verb. *Immunitas*, art. 2. n. 158.

Hic lubet adjicere decreta duo S. Romanæ 98
& Univerſalis Inquiſitionis, recens edita tenoris, ut ſequitur.

Noi Fra Aleſſandro Pio Sauli da Forlì dell'Ordine de Predicatori, Maeſtro di Sagra Teologia, Commiſſario Generale della S. Romana ed Univerſale Inquiſizione.

Avendo Anna Apollonia Manfredi da Perizano Zitella di anni 30. con ſtudioſe invenzioni procurato di eſſer tenuta in concetto di Santa, con aver vantato viſioni, apparizioni di Angeli, della Santiſſima Vergine, e di Gesù Criſto, Stimmate, ed altre coſe credute prodigioſe, e grazie particolari di Dio.

E conſtando dagli Atti fabbricati ſopra le coſe predette, e dalla di lei confeſſione giuridicamente fatta in queſto Santo Officio dopo la di lei riduzione alle Carceri del medeſimo, eſſere ſtati inganni, jattanze, falſità, e finzioni riſpettivamente le aſſerite di lei Viſioni, apparizioni di Angeli, della Santiſſima Vergine, e di Gesù Criſto, Stimmate, ed altre coſe, come ſopra credute prodigioſe, e grazie particolari di Dio.

Per tanto in eſecuzione del Decreto della Sagra Congregazione del Santo Officio, a fine che il Pubblico reſti diſingannato, e per togliere dalle menti di ogn'uno qualunque falſa credenza della Santità della medeſima.

Notifichiamo, e dichiariamo, che la Santità della ſuddetta Anna Apollonia Manfredi è ſtata affettata, e finta, e le coſe predette ſono ſtate riſpettivamente falſe, e ſuppoſte; e perciò la medeſima è ſtata condannata dal Santo Officio alla Carcere.

Niuno pertanto ardiſca in avvenire di aſſerire, o tenere la ſuddetta Anna Apollonia Manfredi come Santa per le coſe ſuddette ſotto pena ad arbitrio degli Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori Cardinali Generali Inquiſitori.

Dato dal Palazzo del medeſimo S. Officio queſto dì 21. Luglio 1746.

F. Aleſſandro Pio Sauli
Commiſſario Generale del S. Officio.
Paolo Antonio Cappellone Notaro.

Die 23. Julii 1746. Supradicta Notificatio affixa & publicata fuit ad valvas Baſilicæ Principis

Digitized by Google

cipis Apoſtolorom, Palatii Sancti Officii, ac aliis locis ſoliris, & conſnetis Urbis per me Petrom Romolatium Sanctiſſimæ Inquiſitioois Curſorem.

99 D E C R E T U M.

Feria V. Die XXIII. Novembris 1747.

IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Benedicto Divina Providentia PP. XIV. ac Emineoriſſimis & Reverendiſſimis DD. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in toia Republica Chriſtiana contra Hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Propoſita Cauſa contra Sororem Angelam Franciſcam Zappata Monialem profeſſam Monaſterii S. Claræ Cherii, & ad præſens degentem in Monaſterio S. Agnetis Civitat. Aſtæ Pompejæ inquiſitam ob affectatam Sanctitatem, SS. D. Noſter aoditis Votis ſupradictorum Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorom DD. Cardinaliom Generalium Inquiſitorum, decrevit, qood dicta Soror Angela Franciſca detineatur in eodem Monaſterio S. Agnetis, in quo nunc degit, Ipſique fiat præceptom de non accedendo ad Crates, Januas, & Locotoria Monaſterii, & de noo ſcribendo Epiſtolas abſqoe Superioriſſæ licentia ſub pœna in caſu contraventionis in unoquoque ex dictis capitibus, Carceris formalis in eodem Monaſterio ad annnm pro qoalibet vice. Quod diebus Veneris jejonet in pane & aqua per quioquennium, & in Sabbatis recitet Roſarium integrum Beatæ Virginis uſquequo vixerit: inſuper quod depntetor ei doctus & prodens Confeſſarius, qoi eam inſtrnat, & dirigat, nec ſine ejus licentia accedat ad Sacram Synaxim.

Quod Præpoſitus denique Podaverini Carolus Canonica, Canonicus Franciſcus Cuggia, & Sacerdos Gaſpar Antonius Boſco Directores olim præfatæ Monialis acriter moneantur. Tandem, qood hujuſmodi Decretum publicetur.

Supradictum Pontificium Decretom a Suprema, ac Sacra Congregatione Emioentiſſimorum & Reverendiſſimorom Domioorum S.R.E. Cardioalium Ioqoiſitorom Generaliom ſub die 2. currentis menſis Decembris nobis tranſmiſſum ut juxta mentem Sanctiſſimi Domini Noſtri Divina providentia PP. Bened. XIV. publicaretur; ordinamus ipſum typis mandari, & ſic impreſſum publice exhiberi. Io quorum &c.

Additiones ex aliena manu.

De Origine & progreſſu Inqoiſitorum vide, ſi lobet, Vaneſpen. *part.* 1. *Jur. Eccleſ. Univerſ. tit.* 2. *cap.* 3. & rurſus *part.* 3. *tit.* 4. *c.* 2. & Limbroch. *in Hiſtoria Inquiſitionis lib.* 1. *per tot.* 100

Juriſdictionem Inquiſitorum a principio fuiſſe delegatam, & deinde ad ordinariam acceſſiſſe tradit Petra *in Comment. ad Conſt. Apoſt. Conſtit.* 16. *Innocentii IV. n.* 29. 101

Eam non privativam, ſed cumulativam eſſe, concors eſt omnium ſententia, nam poſſunt & hodie Epiſcopi procedere in cauſis Fidei. In Hiſpania vero habere Inquiſitores privativam juriſdictionem teoent Sanctarell. *de hæreſ. cap.* 40. *dub.* 2. *num.* 15. Carena *de Offic. Sacræ Inquiſitionis part.* 1. *tit.* 4. §. 3. *num.* 2. 102 103

Non aliter tamen Epiſcopos de jure procedere valet in cauſis Fidei, quam com ſui Capituli conſilio, *Cap. ad abolenda, de Hæreticis.* Ceterum conſuetndine obtinuit, ut procedat inconſulto Capitolo; Paſſerin. *in cap. per hoc n.* 10. *de Hæretic. in* 6. Farinac. *de Hæreſ. qu.* 186. *n.* 14. 104 105

An & Prælati polleotes quaſi epiſcopali juriſdictione procedere valeant in cauſis Fidei? quæſtionis eſt; Affirmant autem Paſſerio. *in cit. cap. Per hoc num.* 8. *de Hæretic. in* 6. & Carena *de Offic. S. Inquiſitionis part.* 1. *tit.* 6. §. 4. *n.* 14. 106

Nota vero, quod Prælati Regulares tametſi habeant eamdem qoaſi Epiſcopalem juriſdictiooem, procedere haud poſſunt io cauſis Fidei contra ſubditos Regolares ex prohibitiooe Conſtitutioois Pauli V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, ut monent Bordon. *in Tribunal. cap.* 27. *num.* 1. Salell. *lib.* 1. *cap.* 3. *Regul.* 24. *num.* 42. Fallitur vero hic Auctor, dum ait, qood Prælati Regulares habentes quaſi Epiſcopalem juriſdictionem procedere nec poſſint in cauſis Fidei contra ſobditos ſæculares, ut obſervat Cardin. Petra *in comment. ad Conſtitut. Apoſtol. Conſtit.* 16. *Innocentii IV. n.* 20. 107 108

INSANA, FABULOSA, & MENDOSA PROPOSITIO. Vide verb. *Propoſitiones damnatæ n.* 42.

IN-

INSIGNIS, INSIGNITAS.

1 ECcleſia Collegiata poteſt eſſe Inſignis du-
pliciter, ſcilicet, vel de jure, vel ex Pri-
vilegio; *Communis*. Collegiata Inſignis de ju-
2 re dicitur illa, quæ habet requiſita deſcripta,
& enumerata communiter a Doctoribus, nem-
pe ſi ſit Matrix in loco, præcedatque aliis in
publicis functionibus, ſit antiqua, & conſpi-
cua quoad ſtructuram materialem, & numero-
ſitatem Dignitatum, & Canonicorum, alio-
rumve Miniſtrorum deſervientium, ſitque in
loco ſeu Oppido nobili, & numeroſo, & pe-
ritorum copioſo; Cardin. de Luca *de præemin.
diſc.* 8. *num.* 14. Cardin. Petra *tom.* 3. *Com-
ment. in Conſtit.* 7. *Innocens. IV. n.* 36. Barbo-
ſa *in cap. Tranſmiſſæ* 33. *de verbor. ſignific.* &
lib. 2. *cap.* 6. *n.* 15. *jur. Eccleſ. univerſ. n.* 15.
& *de Canonicis cap.* 2. *n.* 18. & *in Trident. ſeſſ.*
24. *de eeform. c.* 12. *n.* 52. Maſſobtius *in tract.
de Synod. c.* 4. *dub.* 14. *n.* 9. Lotter. *de ee be-
nefic. lib.* 1. *qu.* 15. *num.* 8. Corrad. *in prax. be-
nefic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 18. Ceccoper. *lucubrat.
Canonic. lib.* 1. *num.* 75. Aloyſius Riccius *in
Collect. deciſ. part.* 6. *Collect.* 2350. *verſ. In-
ſignis*, Mantica *deciſ.* 175. *num.* 2. Panimoll.
deciſ. 98. *adnotat.* 1. *num.* 24. Urſaya *tom.* 1.
part. 1. *diſcept.* 6. *num.* 39. & 175. Pironius
diſcept. 116. *num.* 35. & omnes alii ſcribentes
in cap. Statutum 11. *de Reſcriptis in* 6. & ſic
tenuit Rota *deciſ.* 29. *num.* 4. & 5. *part.* 2.
diverſar. & *part.* 7. *recentior. dec.* 288. *num.* 7.
& *Sac. Conge. Rit. in Firmana* 24. *Mart.* 1622.
apud Barboſam *de Canon. loc. cit.* & Pitonium
3 *loc. cit.* Collegiata Inſignis ex Privilegio dicitur
illa, cui a Summo Pontifice tale Privilegium
conceditur, ut ita vocetur; Pellegrin. *in Pea-
ni Vicar. part.* 1. *ſect.* 5. *num.* 13. Urſaya *loc.
cit. n.* 175.

4 Non omnis autem Collegiata eſt Inſignis.
Alia enim eſt Inſignis, & alia non Inſignis;
Card. Mantica *dec.* 175. *num.* 2. Corrad. *loc.
cit. a num.* 20. *ad* 22. Panimoll. *loc. cit. num.*
24. & 25. Pellegrin. *loc. cit. num.* 13. & alii
paſſim ſcribentes *in cit. cap. Statutum* 11. *de*
5 *Reſcriptis in* 6. Inſignis dicitur illa, quæ ha-
bet ſupradictas qualitates enumeratas *ſub n.* 2.
quas Corradus *loc. cit. num.* 19. ex Rota *in
Mediolanen. Præpoſituræ dec.* 29. *num.* 8. *part.*
2. *diverſ.* reducit ad ſeptem. Prima nempe
qualitas Collegiatæ Inſignis eſt ejus Matrici-
tas. Secunda, Nobilitas, & celebritas Loci.
Tertia, Antiquitas ipſius. Quarta, Præceden-
tia ipſius ſuper alias. Quinta, Structura ſui
ædificii, tam intus, quam extra. Sexta, Nu-
meroſitas Miniſtrorum in ea inſervientium.
Septima, Multitudo, & frequentia Chriſtifide-
lium ad eam pro Divinis Officiis confluen-
tium. Non Inſignis dicitur illa, quæ habet 6
exiguum numerum Canonicorum, modicos
redditus, & inferiorem qualitatem ſervitii,
loci, & perſonarum; Mantica *cit. deciſ.* 175.
num. 2. Corrad. *loc. cit. n.* 22. Pellegrin. *loc.
cit. num.* 13. Pignatell. *loc. cit. num.* 25. &
alii paſſim ſcribentes *in cit. cap. Statutum* 11.
de Reſcriptis in 6.

Inſignitas Collegiatæ reſultat etiam ex pro- 7
viſionibus Apoſtolicis de prima Dignitate cum
onere aſſumendi gradum Magiſterii, vel Do-
ctoratus in jure Canonico intra annum. Hoc
enim eſt ſignum certum & univocum Colle-
giatæ Inſignis, cum iſte gradus non requira-
tur, niſi in prima Dignitate Cathedralis vel
Collegiatæ Inſignis juxta diſpoſitionem Conci-
lii Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de reform.* & punctua-
liſſime quod hoc demonſtret Inſignitatem Col-
legiatæ firmarunt Lotter. *de ee Benefic. lib.* 1.
q. 15. *n.* 9. Piton. *loc. cit. n.* 40. Rota *dec.* 29.
n. 9. *p.* 2. *diverſar.*

Item Inſignitas Collegiatæ probatur ex rela- 8
tionibus Epiſcoporum; Rota coram Gregorio
deciſ. 482. *num.* 3. & *coram Merlin. deciſ.* 87.
la 2. *n.* 14. & *in recent. deciſ.* 469. *num.* 18.
part. 19. & *in Comen. Canonicatus* 6. *Februar.*
1704. §. *Viſa fuit*, *coram Eminentiſs. Scoto*, &
in Matheranen. Archipresbyteratus 27. *Jun.* 1707.
§. *Collegialitas*, *coram bon. mem. Kaun.* Card.
de Luca *de præeminent. diſc.* 52. *n.* 6. Faguan.
in cap. Poſtulaſti num. 14. *de jurepatron.* Piton.
loc. cit. num. 37.

Collegiata non Inſignis a ſua fundatione, 9
ſeu a tempore ſuæ erectionis poteſt progreſſu
temporis declarari Inſignis, maxime ſi augea-
tur numerus Dignitatum, Canonicorum, ac
redditunm, & locus, in quo fundata eſt, eva-
dat inſignis. Colligitur ex declaratione *Sacr.
Congr. Rit. in Firmana* 24. *Martii* 1622. ubi
Collegiata Eccleſia S. Pauli Oppidi Civitatis
novæ dictæ Firmanæ Diœceſis ad inſtantiam
Ludovici Centofloreni fuit declarata Inſignis,
eo quod Oppidum, in quo reperitur, eſt inſi-
gne, & reddit numerum quatuor mille Habi-
tatorum, hoc eſt focularium 820. quatuor Re-
gularium Conventus, & unum Sanctimonia-
lium Monaſterium cum magna copia perito-
rum, & Nobilium ibi exiſtentium; Corrad.
loc.

Digitized by Google

loc. cit. n. 23. cum Mantica, & Barboſa ibi ci-
10 tatis, & alii. Unde patet quis locus ſit & debeat reputari Inſignis, ille nempe qui ultra conſpicua & magnifica ædificia copioſam continet Nobilium, & illuſtrium perſonarum, ac utriuſque juris Doctorum, aliorumque incolarum multitudinem, ſicque pro tali communiter habetur, ac reputatur; Bald. *in l. Providendo num.* 1. *Cod. de Poſtul.* Archidiacon. *in cap. Statutum* 11. *col.* 6. *circa med. verb. Locis Inſignibus*, *de Reſcriptis in* 6. Card. *in Clementin.* 1. *n.* 28. *de foro competent.* Lupus *alleg.* 122. *num.* 2. *in fin.* Innocent. *in cap. Præſenti num.* 3. *de Reſcriptis in* 6. Corrad. *loc. cit. n.*8. & 10. Tirraquel. *de Nobilitate cap.* 10. *n.* 8. cum Felino, Alexandro, Decio, & aliis ibi citatis.

11 Canonici Collegiatæ Inſignis tenentur ad diurnam Officiaturam in Choro, quacunque conſuetudine non obſtante. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 11. & ex pluribus docet Fagnan. *in cap. Cum omnes num.* 31. *cum ſeq. de Conſtit.* Card. Petra *loc. cit. n.* 27. & alii communiter cum univerſali praxi.

12 Canonici autem Collegiatæ non Inſignis, quamvis regulariter teneantur ad aſſiduum Chori ſervitium, tamen ex triplici limitatione ab eo abſolvuntur, ſcilicet aut ſi Eccleſiæ ſint rurales, aut ſi adſit contraria immemorabilis conſuetudo, aut demum ſi ſint adeo tenues redditus, ut ipſi Canonici ali non valeant, ut in fortioribus terminis obligationis reſidentiæ reſolvit *Sacra Congreg. Conc. in Fundana* 15. *Octobris* 1618. & fuſe Fagnan. *in cit. cap. Cum omnes num.* 31. §. *Sed poſtea*, Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 197. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 114. *num.* 10. & *conſult.* 134. *num.* 14. & *tom.* 10. *conſult.* 150. *n.* 84. Criſpin. *part.* 2. *Viſitat. Paſtor.* §. 19. *n.* 13.

13 Quæ limitationes ſufficit ſi concurrant alternative, tum ex dictione *Aut* per Sac. Congr. adhibita, quæ efficit, ut unica tantum pars verificari ſufficiat; Altograd. *conſil.* 70. *n.* 63. Rota *deciſ.* 1342. *num.* 3. *coram Emerix junior.* tum ex ſpeciali declaratione ejuſdem Sacræ Congreg. apud Fagnan. *in cit. cap. Cum omnes n.* 31. *verſ. Expreſſe*, & Pignatell. *t.* 9. *conſult.* 134. *n.* 14. ubi declaratum fuit ſufficere ſolam immemorabilem. Et in terminis Collegiatæ non Inſignis Sacra Congreg. Viſitationis Apoſtolicæ in quadam Collegiata Civitatis Laviniæ 28. Aug. 1704. declaravit, non ſuſtineri decretum Viſitatoris Apoſtolici cogens Canonicos ad diurnam Officiaturam, ſed quod ſervaretur ſolitum, quod erat de inſerviendo tantum diebus Feſtivis, licet alioquin Canonici haberent pingues redditus. Et pariter *Sac. Congreg. Conc. in Narnien. ſervitii* 26. *Apr.* 1658. *lib.* 20. *decret. pag.* 612. declaravit, non ſuſtineri decretum Epiſcopi demandantis diurnum ſervitium in Collegiata Otricoli, cum obſtaret conſuetudo.

Ceterum quotieſcumque exemptio a quoti- 14
diana Officiatura prætendatur per Canonicos Collegiatæ non inſignis ob tenuitatem reddituum, eadem exemptio durabit, durante reddituum tenuitate; nam ſi iſti augeantur, par eſt, ut in Officiaturæ onus reincidant. Hinc cum Canonici Collegiatæ non Inſignis Oppidi Vallatæ Aliphanæ Diæceſis prætenderent nullum eſſe decretum Epiſcopi ipſos cogens ad quotidianam Officiaturam, prætenſionemque fundarent in conſuetudine Officiandi tantum diebus Feſtis, & in tenuitate reddituum; *Sacr. Congreg. Conc. die* 12. *Februarii* 1707. ad dubium: *An Canonici SS. Annunciatæ Vallatæ teneantur ad quotidianam Officiaturam in Choro?* Reſpondit *Pro nunc*, *Negative*. Quæ reſolutio non fundatur in prætenſa conſuetudine, quia ejus probatio non fuit juridice facta: ſed ſolummodo in tenuitate reddituum, qui cum augeri poſſint, ideo fuit dictum: *Pro nunc*, & ex ſuperius adductis rationibus in altera *Aliphana Collegiatæ* dubio propoſito: *An Canonici Collegiatæ Eccleſiæ S. Crucis quotidie officiare teneantur? die* 17. *Decemb.* 1717. reſcripſit: *Negative*, & *ſervetur reductio facta ab Epiſcopo anno* 1671. *auctoritate Sac. Congreg.* Hactenus Emin. Petra *t.* 3. *Comment. in Conſtit.* 7. *Innocent. IV. ſect.* 2. *a n.* 28. *ad* 31.

Collegiata Inſignis præcedit aliis non Inſi- 15
gnibus, etiamſi fuerint prius erectæ. *Sac. Rit. Cong. in Firmana* 24. *Maii* 1612. & *in Nola-*
na 24. *Junii* 1699. Etiamſi erectio Collegiatæ 16
Inſignis facta fuerit cum clauſula *ſine alicujus præjudicio*; *Ead. Sac. Congreg. Rit. in d. Firmana*, & *jam prius in Nolana* 21. *Apr.* 1602. apud Barboſ. *Collect. Apoſtol. deciſ. verb. Collegiata num.* 5. & *cap. Tranſmiſſæ* 33. *de verbor. ſignific. n.* 3.

Inter Collegiatas Inſignes Collegiata anti- 17
quior, quæ habet Inſignitatem a jure, præfertur habenti Inſignitatem ex Privilegio poſteriorem. *Sac. Congr. Rit. in Caſtellana Præcedentiæ* 13. *Febr.* 1700. & *in Novarien.* 8. *Maii ejuſdem anni ad dub.* 11. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *formul.* 4. *num.* 22. & Urſayam *tom.* 1. *p.* 1. *diſcept.* 6. *n.* 571.

Et ſic inter duas Collegiatas Inſignes a ju- 18
re ſemper præcedere debet antiquior, ut ex

De-

Decreto Sacræ Congreg. reſolvit Urſaya *loc. cit. n.* 177. citans Nicolium, Pellegrin. Tondut. & Card. de Luca in Miſcell. Ecc. *diſc.* 45. *n.* 6.

19 Et hoc procedit, etiamſi Collegiata Inſignis poſterior habeat Inſignia honorificentiora, ut declaravit *Sac. Congr. Rit. in Novarien.* 8. *Maii* 1700. decernens præcedentiam deberi Collegiatis SS. Gervaſii & Protaſii Domus Oſſulæ & S. Jacobi Victoris Intri, quæ minus honorifica Inſignia habent in concurſu Collegiatæ S. Bartholomæi Burgi Mainerii habentis inſignia honorificentiora. Et *in Civitatis Caſtellanæ* 13. *Februar.* 1700. reſpectu Inſignis Collegiatæ Terræ Galleſii, cui fuit adjudicata præcedentia in concurſu Inſignis Collegiatæ SS. Vincentii & Anaſtaſii Terræ Arignani habentis uſum Almutiarum, quem non habebat d. Collegiata Galleſii. Et hoc patet in Urbe exemplo Collegiatæ S. Mariæ ad Martyres, ſeu Rotundæ, quæ, quamvis non habeat uſum neque Rocheti, neque Cappæ Magnæ, neque Almutiarum, nihilominus in Proceſſionibus, & aliis publicis functionibus ratione ſuæ antiquitatis præcedit omnes alias octo Collegiatas ejuſdem Urbis, quarum major pars habet Inſignia honorifica, & ornamenta nobilia, ut refert, & obſervat Urſaya *loc. cit. num.* 164. 165. 181. 182. & 183.

20 Immo Collegiata Inſignis antiquior præcedit Inſignem poſteriorem, quamvis Inſignis poſterior, ſeu modernior habeat uſum Pontificalium reſpectu ſui Abbatis, & facultatem geſtandi Rochetum, & Cappam Magnam reſpectu ſuorum Canonicorum, ut in Januenſi Præcedentiarum pro Inſigni Collegiata S. Mariæ Vinearum cum Inſigni Collegiata SS. Fabiani & Sebaſtiani habente uſum Pontificalium reſpectu ſui Abbatis, & Cappam Magnam reſpectu ſuorum Canonicorum utraque parte ad longum informante, reſolvit *S. R. C.* 19. *Julii* 1710. ad relationem Emin. Barberini, quæ circa infraſcripta dub.

I. *An conſtet de Collegialitate cum qualitate Inſignitatis S. Mariæ Vinearum Genuæ?*

II. *An liceat Canonicis ejuſdem Eccleſiæ capitulariter cum eorum Præpoſito incedere in Proceſſionibus, & aliis functionibus Eccleſiaſticis? & quatenus affirmative;*

III. *An eis debeatur præcedentia adverſus Parochos Urbanos, & Canonicos Eccleſiæ S. Mariæ, & SS. Fabiani & Sebaſtiani de Carignano ejuſdem Civitatis?* Reſpondit *Affirmative in omnibus.*

Sic refert Urſaya *tom.* 1. *part.* 1. *diſcept.* 6. *per tot.* Vide *ibi* ipſum, ubi multa ad rem.

Collegiatæ Inſignes fere Cathedralibus æquiparantur; *cap. Quia ſæpe contingit* 11. *de electione in* 6. Gloſſa *in cap. Statutum* 11. *verb. Cathedralium, de Reſcriptis in* 6. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap. de reform.* Card. Petra *t.* 3. *Comment. in Conſtitut.* 7. *Innocentii IV. ſect.* 2. *n.*9. Corrad. *in prax. Benefic. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 73. *c.* 13. *n.* 72. & *c.* 15. *n.* 4. 21

Et quandoque præſertim in limine erectionis conceduntur Collegiatæ Inſigni nobiliora Inſignia, quam Cathedrali. Vide verb. *Inſignia n.* 10. 22

Additiones ex aliena manu.

Opinio *Auctoris n.* 13. quod Canonici Eccleſiæ collegiatæ non inſignis haud teneantur ad reſidentiam, vel ſi Collegiata illa Eccleſia ſit ruralis, vel ſi adſit immemorabilis conſuetudo non reſidendi, vel ſi redditus habeat adeo tenues, ut minime ſufficiant ſuſtentationi Canonicorum, haud poteſt recipi. 23

Spectato enim Pontificio decreto relato *a* S. M. Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 107. *n.* 2. tum a nobis *in Addit. ad verb. Canonicus artic.* 5. a reſidentia nec excuſat nuda qualitas Eccleſiæ ruralis, nec ſola conſuetudo immemorabilis non reſidendi, ſed utrumque concurrat oportet; idque quia Pontificium illud decretum non *disjunctive*, ſed *conjunctive* loquitur. *In collegiatis autem non inſignibus* (ſunt verba decreti) *poſſe excuſare, dum tamen ſint rurales prorſus deſtitutæ, & in quibus numquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere.* 24 25 26

Neque tenuitas reddituum excuſat a reſidentia in quacumque Eccleſia Collegiata non inſigni, ſed tantummodo in rurali; propterea quod de ruralibus loquebatur mox dictum Pontificium decretum, dum inquit, *aut quæ adeo tenuis redditus eſſent, ut Canonicos, aliunde non habentes unde vivere, alere non poſſint.* Conſuetudo vero immemorabilis non reſidendi nequaquam requiritur in Collegiata non inſigni rurali, quæ tenues hoſce habeat redditus, nam disjunctive loquitur præfatum decretum, ut patet ex verbis mox relatis. 27 28 29

IN-

Digitized by Google

I N S I G N I A.

1 INſignia concedere Canonicis Eccleſiæ Ca-
thedralis, aut Collegiatæ, vel conceſſa mu-
tare non poteſt Epiſcopus inconſulta Sede A-
poſtolica . *Sacra Congreg. Rit. in Hydruntina*
2 1. *Septembr.* 1612. Nec etiam de novo conce-
dere Almutiam . *Ead. Sacr. Rit. Congreg. in*
Camerinen. 25. *Januar.* 1602. *& in Placentina*
3 16. *Januar.* 1620. Nec Cappam ſine privile-
gio , & expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ .
Eadem Sacr. Congregat. Rit. in Elven. 10. *Ja-*
nuar. 1604. apud Barboſam *de Canonicis c.* 2.
4. *num.* 27. Non enim licet novum Habitum ,
ſive ſignum a Canonicis Cathedralis, ſeu Col-
legiatæ Eccleſiæ abſque Sedis Apoſtolicæ au-
ctoritate aſſumi. *Sacr. Congreg. Concil. in Tau-*
rinenſi 21. *Jun.* 1641. *& in Tarviſina* 8. *Fe-*
bruar. 1659. apud Piton. *Conſtitution. & deciſ.*
ad Canonicos num. 694. & patet in omnibus
conceſſionibus factis a Sede Apoſtolica diver-
ſis Cathedralibus, & Collegiatis.
5 Inſignia deferendi facultas quomodo ſit pe-
tenda a Papa , tradit Corrad. *in praxi benefic.*
6 *lib.* 2. *cap.* 14. *a n.* 7. Vide ipſum. Talis fa-
cultas deferendi Inſignia regulariter non con-
ceditur niſi ex voto Sacræ Cong. Rit. ut obſer-
7 vat Corrad. *loc. c. n.* 24. Inſignium conceſſio
extra caſum novæ erectionis Eccleſiæ rationa-
bilem cauſam requirit. Corrad. *loc. c. num.* 29.
id colligens ex formulis traditis pro petendis
8 a Sede Apoſtolica ipſis Inſignibus . Et inter
alias cauſas Inſignia concedendi eſt Divini cul-
tus augmentum , quod eſt maxime attenden-
dum, ut dicitur in una Civitaten. Conſtructio-
nis Capellæ penes Seraphin. *deciſ.* 586. *num.*
3. ex Butrio *in cap. Cum olim num.* 15. *de con-*
ſuetudine , & in cap. Ad audientiam 2. *de Ec-*
cleſ. ædificand. & notat. Corrad. *loc. c. num.* 19.
9 Quamvis incongruum ſit , quod nobiliora
Inſignia concedantur Collegiatæ , quam Ca-
thedrali , ut reſolvit *Sacr. Rit. Congregat. in*
Trojana Indulti Cappæ Canonicalis 10. *Septemb.*
1705. *ad relationem Emin. Card. Colloredi* apud
Piton. *diſcept. Eccleſ. diſcept.* 49. *n.* 3. & ad-
vertit Corrad. *loc. c. ſub num.* 15. *verſ. Sane* ,
cum incongruum ſit , quod Collegiata nobilio-
ri Habitu ſuam Cathedralem antecellat , ex
quo majoritas Habitus majoritatem Perſonæ
deſignet , juxta Text. *in cap. Ut Apoſtolicæ* ,
de privil. in 6.

Tamen quandoque Inſignia nobiliora Colle- 10
giatæ, quam Cathedrali conceduntur, & præ-
ſertim ſi in limine erectionis Collegiatæ ali-
quis Laicus ſuis bonis eam dotando expoſcat
hæc Inſignia nobiliora : nam tunc Summus
Pontifex deferre ſolet deſiderio , & petitioni
dotantis, quia ita & non aliter voluit Eccle-
ſiam dotare , eamque erigi facere in Colle-
giatam , ut fuit dictum *in una Milevitana E-*
rectionis Collegiatæ penes Rub. *deciſ.* 258. *tom.* 2.
in qua præſertim *num.* 23. ſubditur , quod et-
iamſi Papa ſciviſſet Canonicos Cathedralis Cap-
pis non decorari, nihilominus illas conceſſiſſet
Collegiatæ, ne dotans retraheretur ab erectio-
ne, cum magis præponderet ratio augmenti
cultus Divini , quod ſequitur per erectionem ,
quam ratio præjudicii , quod inferri poteſt Ca-
nonicis Cathedralis circa diminutionem hono-
ris, ſeu decoris , ut per Seraphin. *deciſ.* 847.
num. 3. Carill. *deciſ.* 76. *num.* 12. *& ſequent.*
Corrad. *loc. c. num.* 16. Piton. *loc. c. num.* 4.
Et patet exemplo Eccleſiæ Collegiatæ Oppi-
di Summæ Diœceſis Nolanæ, cujus Canonicis
fuit conceſſus uſus Cappæ Magnæ, non obſtan-
te quod Canonici Cathedralis Nolanæ eum
non haberent , apud Pignatell. *tom.* 6. *conſ.* 59.
num. 8. *verſ. Quod prædictæ* , & Piton. *loc.*
cit. num. 6.

Per conceſſionem Cappæ intelligitur conceſ- 11
ſus etiam uſus Rocheti . Ceccoper. *Lucubrat.*
Canonic. lib. 1. *n.* 91. Carolus Duſreſne *in verb.*
Cappa verſ. Cappæ Chorales, Macr. *in ſuo Hie-*
rolexico eod. verb. Cappa ; Piton. *loc. c. n.* 1.
& alii . Cappa eſt antiquior Habitus Chora- 12
lis, ac proprius Canonicorum. Ughell. in Ita-
lia Sacra *tom.* 3. *pag.* 634. Ceccoper. *loc. cit.*
n. 91. & alii .

Pro expenſis faciendis , aut factis a Canoni- 13
cis pro obtinendo Indulto deferendi Cappam ,
& Rochetum non poſſunt alienari bona Capi-
tuli , ſeu Eccleſiæ . *Sacra Congregat. Conc. in*
Praten. Beneplaciti 7. *Jul.* 1696. apud Cardin.
Petram *tom.* 1. *Comment. in Conſtit.* 1. *Divi*
Leonis Magni ſect. 4. *n.* 148. *& in una Mon-*
tis Regalis in cauſa Inſignis Collegiatæ Civita-
tis Cunei ſub die 19. *Maii* 1708. apud eumdem
Card. Petr. *tom.* 3. *Comment. in Conſtitut.* 7.
Innoc. IV. ſect. 2. *n.* 55.

Capitulum tenetur exhibere Cappas Cano- 14
nicis ſtante conſuetudine etiam abſque ſolu-
tione . Rota *in Gerunden. Cappatum cor. Pio*
17. *Jan.* 1698. apud Antonell. *tract. de juri-*
bus , & oneribus Clericor. lib. 2. *dec.* 41. *n.* 20.
Card. de Luca *de Canonicis , & Dignitatib.*
diſc. 3. *n.* 3. *& ſeq.* Rota *dec.* 542. *num.* 4. *&*
ſeq.

ſeq. dec. 545. *n.* 1. & *ſeq. cor. Ric. in recent. part.* 11. *dec.* 380. *per tot.*

15 Inſignia Canonicorum Cathedralis, & Canonicorum Collegiatarum non conceduntur uniformia, ſed diverſa. *Sacra Congreg. Rit. in Lauden.* 19. *Maii* 1602. & *in Mediolanen.* 23. *Jun.* 1608. Piton. *loc. c. num.* 5. ubi ex aliis dicit ſufficere diverſitatem in colore, & in circumſtantiis.

16 Cappæ, & Rocheti uſus adinſtar Beneficiatorum Sancti Petri de Urbe conceditur Beneficiatis de maſſa Eccleſiæ Cathedralis Urbevetanæ. *Sac. Congreg. Rit. in Urbevetana* 13. *Januar.* 1611.

17 Cappas deferendi privilegium conceſſum Canonicis, & Capitulo Ferrarienſi non comprehendit Capellanos Ferratienſes. *Sacra Rit. Congregat.* 12. *Novemb.* 1695. Sed poſtea *ſub die* 18. *Januar.* 1606. fuit dictum illis eſſe concedendum uſum Capparum juxta formam Litterarum Apoſtolicarum non obſtante ſupradicto Decreto a Canonicis contra ipſos Capellanos obtento. Sic refert Barb. *in ſumma Apoſtolic. dec. verb. Cappa n.* 10. Aldano *in Compend. Canonic. reſol. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 51.

18 Inſignia Archipresbyteri non debent apponi in Valvis Eccleſiæ, cum in Feſtivitatibus ornantur, niſi ſit conſuetudo immemorabilis. *Sacra Rit. Congregat. in Peruſina* 23. *Maii* 1602. apud Barboſam *loc. cit. verb. Inſignia num.* 2.

19 Inſignia nova præter ſolitum in Proceſſionibus deferre non licet. *Sacra Rit. Congr. in Adrien.* 21. *Auguſti* 1604.

20 Capitulum non poteſt de novo addere ſuis Inſigniis ſive armis Mitram, & Baculum ſeu Paſtorale. *Sacra Congr. Epiſcopor. & Regular. in Firmana* 20. *Novemb.* 1611. apud Piton. *Conſtit. & deciſ. pro Canonicis n.* 254.

21 Cappa, ſeu Inſigniis propriis debent uti Canonici in Divinis Officiis, alias punctari debent, & diſtributiones amittunt. *Sacra Rit. Congreg. in Lunen. Sarzanen.* 3. *Mart.* 1633. *Acta Eccleſ. Mediolanenſ. part.* 1. *Concil. Provincial.* 4. *tit. Quæ pertinent ad SS. Miſſæ Sacrificium, & Divina Officia.*

22 Cappa eſt deferenda in Proceſſionibus. *Act. Eccleſ. Mediolanenſ. part.* 4. *Inſtructiones variæ*
23 *tit. Avvertenze per le Proceſſioni Generali.* Item deferenda eſt in Synodo Diœceſana. *Act. Eccleſ. Mediolanenſ. part.* 1. *Concil. Provinc.* 5.
24 *tit. Quæ ad Synodum attinent.* Item adhibenda eſt in conventibus Diœceſanis, ſicuti & Inſignia alia, quibus quis in Eccleſia ſua uti poteſt. *Acta Eccleſ. Mediolanenſ.* 4. *Inſtruct. Congreg. Diœceſ. tit. de veſtitu ad conventum deferendo.* Item deferenda eſt a Parochis Urba- 25
nis, non in alienis Eccleſiis, ſed in ſuis ſolum, ac præterea foris, cum aliquod Eccleſiaſticæ functionis munus collegiatim cum ſuo Clero obeunt. A Diœceſanis item in ſuis, non in alienis Plebibus. *Acta Eccleſ. Mediolanenſ. part.* 2. *Synod. Diœceſan.* 4. *decret.* 19. & *part.* 2. *Synod. Diœceſan.* 12. *tit. Monita Executionis Decretorum, quæ ad Parochos pertinent.*

Canonici, & Præbendati non poſſunt defer- 26
re Cappam, ſeu Almutias, cum uti ſinguli invitantur ad aſſociandum funera, ſed deferre tantum poſſunt in caſibus, quando incedunt collegialiter una cum Capitulo. *Sacra Congr. Epiſcopor. & Regular. in Placentina Funeram* 2. *Maii* 1659. apud Piton. *Conſtitut. & deciſ. pro Canonicis n.* 695.

Præbendati poſſunt ſolum deferre Almutias 27
in iis caſibus, quando incedunt collegialiter cum Capitulo. *Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regular.* 10. *Novemb.* 1662. apud Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 51. *n.* 4.

Canonici Cathedralis, & Collegiatæ ne- 28
queunt uti Cappa, & Rocheto in alienis Eccleſiis. Sic expreſſe *Sacra Rit. Congr. in Capuana* 20. *Maii* 1651. apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 185. *n.* 15. ibi: *Capitulum, & Canonici Cathedralis habentes uſum Cappæ, & Rocheti tam in ſuis, quam in aliis quibuslibet Eccleſiis in functionibus, & Divinis Officiis ſupplicaverunt Congregationi Sacrorum Rituum declarari, ſe illis uti poſſe in aliis Eccleſiis, dum Conciones habent; vel ab eis Pœnitentiæ, vel Baptiſmi Sacramentum adminiſtratur, & in aliis ſimilibus functionibus. Eminentiſſimi vero Patres reſponderunt id eis non licere, niſi in propria Eccleſia.* Vide Pignatell. *loc. c. n.* 15. & *tom.* 2. *conſult.* 33. *per tot.* ubi idem reſolvit de caſu Mitræ.

Canonici Pluviali, Planeta, Dalmatica, vel 29
Tunicella induti non poſſunt deferre Almutias: Canonico vero defuncto etiam Sacris Veſtibus induto imponi poteſt Almutia ſuper brachium. *Sacra Rituum Congreg.* 4. *Auguſt.* 1663. apud Pitonium *Conſtitut. & deciſion. pro Canonicis n.* 721.

Cappa, & Rochetum, aliaque Inſignia Ca- 30
nonicalia non denotant juriſdictionem, ſed ſolum perfectionem, gravitatem, & ornamentum Perſonarum. Ceccoper. *Lucubrat. Canonic. lib.* 1. *num.* 93. Franciſcus Maria Pitonius Advocatus Romanus, deinde Epiſcopus Imeriæ, & Auditor Benedicti XIII. *cit. diſcept.* 49.

Digitized by Google

49. *num.* 9. ubi ſic expreſſe ſubdit: Et ideo Habitus poteſt deferri nedum in Eccleſia, ſed etiam extra in proceſſionibus, aliiſque functionibus Eccleſiaſticis, cum ſit privilegium perſonale, quod non circumſcribitur loco, ut reſolvit *Sacr. Rit. Congregat.* 19. *Aug.* 1634. & teſtatur Ceccoper. *ubi proxime num.* 92. & 93. ibi: *Antedicta Inſignia Canonicis impertita poſſunt ab eiſdem deferri in functionibus Eccleſiaſticis etiam extra Diœceſim &c. ut deducitur ex Decreto Sacr. Rit. Congregat. die* 19. *Auguſti* 1634. *Ratio eſt, quia privilegium eſt perſonale, quod perſona ſecum ubicumque defert, nec reſtringitur in loco.*

31 Prælati Epiſcopis inferiores nequeunt uti ſuis Inſigniis extra Eccleſias ſibi ſubjectas. *Sacra Congreg. Rit. coram Alexandro VII.* 27. *Septemb.* 1659. *in Decreto Generali* §. 8. Vide verb. *Abbas in fine.*

32 Abbreviatoribus de Parco majori conceditur uſus Redimiculi galeri, vulgo *Cordone* coloris violacei, etiam dimiſſo officio; Benedictus XIV. tom. 1. Conſtit. 3. incip. *Maximo.*

Additiones ex aliena manu.

33 Epiſcopum nec majora nec minora inſignia concedere poſſe Canonicis, præter allegatos ab Auctore reſpondit Rota *in Thelesina delationis Inſignium* 4. *Jun.* 1736. *coram Eminentiſs. Creſcentio.*

34 Dubitatum vero fuit an Epiſcopus accedente conſenſu Capituli Eccleſiæ Cathedralis Inſignia concedere queat Canonicis Eccleſiæ Col-

35 legiatæ. Ratio dubitandi inde oriebatur, quod prohibitio fundata videbatur in præjudicio Capituli Eccleſiæ Cathedralis, adeoque conſentiente Capitulo Eccleſiæ Cathedralis ceſſabat prohibitio.

36 At contrarium fuit deciſum a Rota *in d. Thelesina delationis inſignium* 4. *Jun.* 1736. *coram Eminentiſſimo Creſcentio*, ex ratione illa

37 quod nequit Epiſcopus concedere inſignia non ex præjudicio Capituli Eccleſiæ Cathedralis, ſed ex reſervatione hujus conceſſionis facta a S. Sede.

38 Non omittendum vero, quod inſignia minora poſſe ab Epiſcopo concedi ſenſit *Sacra Congregatio in Sorana* 14. *April.* 1725.

INSORDESCENS, INSORDESCENTIA.

INſordeſcens dicitur ille, qui animo pertina- 1
ci & obdurato, ſeu in contemptum Clavium, quia ſcilicet noluit obedire, ſeu ſe ſubjicere clavibus, perſeverat in Cenſura per annum, *c. Cum bonæ memoriæ* 8. *de ætate, & qualitate, c. cum contumacia* 7. *de hæreticis in* 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 3. ibi: *Obdurato animo Cenſuris annexus, in illis inſorduerit.* Inſordeſcentia, quamvis præci- 2
pue dicatur ratione excommunicationis, attamen convenit etiam aliis Cenſuris; *argum. cit. text. Concilii Tridentini*, ubi dicitur: *Cenſuris annexus, & cit. cap. cum bonæ memoriæ*, ubi eſt ſermo de inſordeſcente per annum in Cenſura Suſpenſionis.

Ad effectum docendi de inſordeſcentia ali- 3
cujus Cenſurati opus eſt probare in primis excommunicatum, ſeu Cenſuratum habuiſſe notitiam Excommunicationis, ſeu Cenſuræ. Ricciull. *de jure perſonar. extra gremium Eccleſ. exiſtentium lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 4. Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 3. *num.* 33. & communis aliorum; requiritur enim ad inſordeſcentiam animus obduratus, & contemptus Clavium, qui non ſupponitur in ignorante Cenſuram; *arg. cit. c. Cum bonæ memoriæ, cit. c. Cum contumacia*, & Concil. Trid. *loc. cit.* Secundo, opus eſt probare, quod ſine 4
rationabili cauſa diſtulerit poſt annum petere abſolutionem; Unde, ſi diſtulit ex rationabili cauſa, v. g. quia abſens, quia impeditus, & hujuſmodi, non cenſetur inſordeſcens ex defectu animi indurati, & contemptus clavium propter *citata Jura*. Sic eadem ratione non 5
poteſt dici inſordeſcens, ſi intra annum petiit, & non obtinuit abſolutionem. Ricciull. *loc. c. d.* 5. & 9. Barboſa *loc. c. n.* 33. & communis aliorum. Similiter non poteſt dici in- 6
ſordeſcens, ſi per ſex menſes perſeveravit in Cenſura, & deinceps obtenta abſolutione cum reincidentia, poſt abſolutionem reincidit, & permanſit in ipſa per alios ſex menſes; Tempora enim in hac materia non conjunguntur, cum ad contrahendam inſordeſcentiam requiratur perſeverantia continua unius integri & ininterrupti anni in cenſura, *arg. citatis Juribus*, Barboſa *loc. c. n.* 37. Navarr. *conſil.* 7. *n.* 3. *de hæreticis*, Monacell. *tom.* 3. *tit.* 3. *formul.* 3. *num.* 12. Seraphin. *deciſ.* 1285. *n.* 5. & alii

Digitized by Google

alii communiter cum Rota *in Oſcen. Archidiaconatus* 16. *Maii* 1603. coram Card. Lancellutto impreſſa per Fatinac. *tom.* 2. *conſil. deciſ.* 196. *n.* 5. & refert Riciull. *loc. c. cap.* 8. *n.* 3.

7 Nec ad probandam inſordeſcentiam ſufficit probare ſolam perſeverantiam per annum in Cenſura, ſed eſt etiam neceſſe probare animum induratum in contemptum clavium, *cit. cap. Cum bonæ memoriæ*, *cit. cap. Cum contumacia*, & Concil. Trid. *loc. cit.* Rota in *d. Oſcen. coram Card. Lancellotto*, Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 18. *num.* 9. & communis aliorum.

8 Excommunicatus tamen poſt annum a declaratione citari poteſt uti ſuſpectus abſque alia monitione ex *Sacra Congregatione Concil.* 22. *Maii* 1586. apud Pignatell. *loc. c. n.* 9.

9 Inſurdeſcens in Cenſura lata in cauſa hæreſis habetur veluti hæreticus ipſo Jure, & abſque alia ſententia. *Authent. Gazaros*, *Cod. de hæreticis*, *cap. Excommunicamus* 1. *de hæreticis*, ubi Gloſſa *verb. Condemnatur*, Hoſtienſ. *n.* 7. *&* 8. Abbas *n.* 11. Socin. *n.* 14. Butrius *num.* 17. Joann. Andr. *n.* 4. Ancharan. *n.* 4. Anan. *num.* 6. & communis aliorum cum Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 18. *n.* 5. *& tom.* 8. *conſult.* 134.

10 *num.* 1. *& ſequent.* Attamen priuſquam publice declaretur hæreticus citari debet, ut ſe purget. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 18. *n.* 8. *& tom.* 8. *conſult.* 134. *n.* 2. Pegna *part.* 3. *com.* 46. *verſ. Adveniente*, Chartar. *de execut. ſent. cap.* 5. *num.* 278. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 1. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 192. *num.* 17. La Croix *lib.* 7. *num.* 288. & alii paſſim.

11 Inſordeſcens in Cenſura lata ob aliam cauſam ab hæreſi habetur tamquam leviter ſuſpectus de fide, ac ſpecialiter de poteſtate clavium in Eccleſia, poteſtque citari ab Epiſcopo, ut reſpondeat quid ſentiat de his; ſi purgare ſe noluerit, & permanſerit altero anno, ſit vehementer ſuſpectus, & citatus nec ſe purgans, poteſt ex violenta ſuſpicione declarari hæreticus. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 18. *a num.* 2. *ad* 4. cum multis aliis ibi allegatis, Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 15. *num.* 108. Pegna *part.* 1. *director. quæſt.* 47. *num.* 7. *&* 8. La Croix *loc. cit. num.* 289. *arg. cap. Excommunicamus* 1. *cap. Cum contumacia* 7. *de hæreticis in* 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 3. *in fine*, ubi ſic habet: *Excommunicatus quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit ... Sed ſi obdurato animo Cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tamquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.*

Inſurdeſcens in Excommunicatione lata in 12
cauſa criminali habetur pro convicto de eo crimine. Farinac. *lib* 1. *quæſt.* 18. *num.* 39. Gunzalez *in Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 15. *num.* 106. *&* 108. cum aliis ibi allegatis; Pignatell. *tom.* 7. *d. conſult.* 18. *num.* 18. La Cruix *loc. cit. num.* 290. & alii. Secus vero in cauſa civili ſecundum veriorem, ut Gonzal. *loc. c.* Pignatell. *loc. c.* La Croix *loc. c.* quamvis alii contrarium teneant, ut Salzed. *ad Diaz. cap.* 110. *num.* 4. vel *cap.* 118. *num.* 4. *in nova editione.*

Inſordeſcens in Cenſura Excommunicatio- 13
nis, vel Suſpenſionis, vel Interdicti per annum, vel ultra, ſecundum aliquos Doctores eſt privatus ipſo Jure Beneficiis. Ita Menochius *de arbitr. caſ.* 416. *n.* 52. At optime ex Rotæ deciſionibus Theodoſius Rubeus *in ſingular. Rotæ tom.* 2. *part.* 3. *ſub verb.* Menochius §. 1. *pag.* 202. ſic diſtinguit: Aut Excommunicatio, ſeu alia Cenſura lata fuit propter crimen, quod ipſo Jure privat Clericum beneficio, & tunc per inſurdeſcentiam habetur pro confeſſo, & cenſetur ipſo Jure privatus. Aut Excommunicatio, ſeu alia Cenſura lata fuit ob crimen, propter quod non eſt privatus beneficiis ipſo Jure, ſed venit per ſententiam privandus, & tunc poterit poſt contractam inſurdeſcentiam privari. Aut crimen eſt tale, propter quod nullo modo poteſt impuni pœna privationis, puta ob debitum civile penſionis, & tunc nunquam ob inſurdeſcentiam imponetur pœna privationis, ſed alia arbitraria. Hæc apud Barboſam *loc. c. n.* 38.

Contra Excommunicatos non curantes abſo- 14
lutionem, & non obſtante excommunicatione celebrantes procedit Ordinarius, nam ſic reſolutum fuiſſe *die* 26. *Maii* 1609. *&* 1631. *&* 1632. refert Pignatell. *tom.* 7. *d. conſult.* 18. *num.* 15. ubi ſubjungit, quod quandoque S. Officium commiſit informationes, ut *in litteris Patriarchæ Aquilejæ ſub* 15. *Jun.* 1591. præcipitur Vicario Generali, ut excommunicatos renuentes reſtituere ablatum ab Eccleſiis aggravet, & reaggravet, & finito anno declaret inſurdeſcentes. *Sac. Congr. Immun.* 12. *Febr.* 1647. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 4.

Inſurdeſcenti in Excommunicatione per an- 16
num, etiamſi in articulo mortis fuerit abſolutus, poteſt Eccleſiaſtica Sepultura denegari, & ſepeliri in loco profano. Genuenſ. *in praxi cap.* 7. *in addit.* Pignatell. *cit. conſult.* 18. *num.* 13. La Croix *loc. c. num.* 292. & alii paſſim. Plura alia de inſordeſcentibus in Cen- 17
ſuris vide apud Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 18. *& tom.*

Digitized by Google

& *tom.* 8. *conſult.* 134. Barboſam *loc. c.* Monacell. *loc. c.* & alios.

Additiones ex aliena manu.

18 De anno *inſordeſcentiæ* libet aliqua adnotare. Hic annus numerandus eſt non a die incurſæ excommunicationis, ſi ageretur de excommunicato a jure, ſed a die quo fuit vel excommunicatus, vel declaratus excommunicatus, quum ex illa die incipiat rumor contumaciæ, & contemptus clavium Eccleſiæ; Sanctarell. *de Hæreſ. cap.* 4. *n.* 6. Caren. *de Offic. S. Inquiſit. part.* 2. *tit.* 8. *n.* 5.

19 Non ignoro eſſe qui limitant id in caſu *Notorii*, annumque tunc tenent incipere a die *Notoriæ* excommunicationis incurſæ; Alber. *in* 6. *quæſt.* 13. *n.* 35. Farinac. *de Hær. qu.* 191. *n.* 26. At confutant hanc opinionem Paſſerin. *in cap. Cum contumacia n.* 12. *de Hæretic. in* 6. del Bene *de offic. Sanct. Inquiſitionis dub.* 211. *ſect.* 1. *n.* 4. Et non immerito. Habetur enim
20 in *cap. Quum in contumacia*, *de Hæretic. in* 6. *Excommunicationis vinculo per vos fuerit innodatus*. Hæc autem verba important excommunicationem ab Homine per ſententiam latam, aut ſaltem declarantem: *Neque in his* (ita recte ait Paſſerin. *ubi ſupra*) *poteſt habere locum notorium. Neque enim ſufficere poteſt notorium puri facti, quia neceſſe eſt, quod in judicio conſtet & de excommunicatione, & de perſiſtentia in illa, & ſic requiritur notorium juris quod habetur per Judicis pronunciationem per quam pronunciet ſuſpectum excommunicatum, & poſtea in excommunicationem pertinacem. Incipit ergo hic annus a die latæ vel declaratæ excommunicationis factæ per Judicem.*

21 Debet itidem hic annus eſſe integer & continuus, *cap. Quum contumacia*, *de Hæretic. in* 6. Quæri propterea ſolet, an habeatur hic annus integer & continuus, ubi quis plurium annorum ſpatio perſiſtit in excommunicatione, ſed in unoquoque anno obtinuit abſolutio-
22 nem cum reincidentia? Negant Carena *de offic. S. Inquiſitionis part.* 2. *tit.* 8. *n.* 3. ubi ex Cardinal. Bellarmino, quod Sacra Congregatio Concilii interpres declaravit non poſſe procedi contra illum qui excommunicatus ab Auditore Cameræ per triennium in excommunicatione perſtitit, ita tamen ut in unoquoque anno in Feſto Paſchatis ab eodem Auditore Cameræ abſolutionem cum reincidentia obtinuerit; del Bene *eod. tract. dub.* 211. *ſect.* 1. *n.* 6. & 25. probeque monent, quod in ſubjecta materia haud conjunguntur tempora.

Major dubitatio eſt, an habeatur hic annus 23
integer & continuus, ſi intra ipſum excommunicatus in foro conſcientiæ abſolvatur; Haberi de juris rigore ex ratione illa, quod abſolutio in Foro interno non ſuffragatur in Foro externo, non haberi vero de æquitate, ceſ- 24
ſante tamen Partis oppoſitione, cenſet Carena *de offic. S. Inquiſitionis part.* 1. *tit.* 8. *n.* 26. At indiſtincte non haberi alii tenent. *Sed* 25
Quum verum ſit (ſic opportune inquit Paſſerin. *in* 6. *cap. Quum in contumacia*, *de Hæretic. in* 6.) *quod abſolutio in Foro conſcientiæ directe non juvat in Foro externo, nec liberat a pœnis externi fori, indirecte tamen auferendo materiam ſuper qua fundantur pœnæ, poteſt a pœna liberare; quia ablato ſufficienter delicto etiam in futurum, & ut non duret, & non perficiatur, non remanet unde infligatur pœna, ceſſante etiam in Foro externo delicto. Quum igitur in propoſito noſtro non debeatur niſi pertinaciæ duranti per annum, ſi tollitur pertinacia, tollitur pœna. Non poteſt vere dici pertinax in perſiſtendo in excommunicatione ille, qui abſolutionem petiit in Foro conſcientiæ, & obtinuit, & de hoc in foro externo conſtat. Et eo magis quia quod iſte non obtineat abſolutionem ab excommunicatione in foro externo, non poteſt tribui pertinaciæ, & contemptui clavium, ſed alicui alteri cauſæ, ex qua pro jure ſuo tuendo, impeditur ne ſtatim in foro externo abſolvi poſſit. In hoc enim negotio quamlibet cauſam etiam injuſtam excuſare pertinaciam dixit idem Carena &c. Et eo magis quod qui velit eſſe pertinax contra Judicem in foro externo, & claves Eccleſiæ contemnere, non eſt dignus ut abſolvatur in foro conſcientiæ.*

De eo etiam diſputari ſolet, an habeatur hic 26
annus integer & continuus, ſi intra ipſum obtinuit excommunicatus reſcriptum cum clauſula: *Te abſolventes?* At haberi tenet Paſſerinus *in cap. Quum contumacia n.* 14. *de Hæretic. in* 6. Carena *de offic. S. Inquiſitionis p.* 1. *tit.* 8. *num.* 35. tum quia illa abſolutio datur 27
tantum, ut reſcriptum non ſit nullum, tum quia d. abſolutio de ſtylo datur etiam non concurrente pœnitentia, adeoque haud poteſt operari ut deſit pertinacia, tum demum quia 28
d. abſolutio non tollit excommunicationem, ſed ſolum impedimentum proveniens ab illa excommunicatione ſuſpendit, donec gratia ſuum ſortiatur effectum.

Limitat autem hanc opinionem del Bene *de* 29
offic. S. Inquiſitionis dub. 211. *ſect.* 7. *num.* 2. in caſu, in quo Papa ſciviſſet, eum per annum in excommunicatione perſtitiſſe. Sed ne- 30
que huic limitationi locum eſſe poſſe propter

Digitized by Google

mox allatas rationes firmat Paſſeriu. *loco pro-
xime citat.*
31 Inſurdeſcentia quomodo ſit probanda, ut
contra Inſurdeſcentes in excommunicatione poſ-
ſit procedi, expendunt puſt alios Pignatell.
conſultat. canon. 18. *n.* 9. *tom.* 7. Rot. *in recent.
deciſ.* 132. *n.* 7. *part.* 1.

INSTITUTIO, SEU INSTITUERE IN BENEFICIIS.

---

1 INſtitutio, ſeu inſtituere in Beneficiis dupli-
citer in Jure accipitur, ſcilicet late, ſeu
pro quucumque proviſionis mudu, & proprie,
2 ſeu ſpecialiter. *Communis*. Inſtitutio late ac-
cepta comprehendit ſub ſe quamlibet provi-
ſiunem Canonicam, ſeu modum legitime acqui-
rendi Beneficium Eccleſiaſticum, ſive talis Ca-
nonica pruviſio fiat per *Electionem* rite cele-
bratam, & confirmatam, ſive per *Poſtulatio-
nem* a Papa admiſſam, ſive per *Nominationem*,
ſeu *Præſentationem* factam a Patrono cum în-
ſtitutione ſecuta, ſive per *Collationem* liberam
Beneficii factam a legitimo Superiore abſque
prævia Capitulari electione, vel alterius præ-
ſentatione, ſive per *Reſignationem*, ſive per
Permutationem, ſive per *Translationem* auctori-
tate legitimi Superioris factam; *argum. cap.
In litteris* 5. *de reſtit. ſpoliator. cap. Non am-
plius* 1. *cap. Auctoritate* 4. *cap. Ad decorem* 5.
& cap. Cum veniſſet 6. *de Inſtitutionibus*, *&
cap. Beneficium* 1. *de Regulis Juris in* 6. Vide
3 verb. *Beneficia art.* 3. Inſtitutio proprie, ſeu
ſpecialiter accepta comprehendit ſulummodo
eam conceſſionem Beneficii, quæ per legiti-
mum Superiorem fit cuipiam ad præviam præ-
ſentationem Patruni, & definitur, quod ſit
*conceſſio Eccleſiæ ſeu Beneficii auctoritate Epiſco-
pi, vel alterius Ordinarii facta non ſimpliciter
cuivis Clerico, ſed ei, qui eſt a Patrono nomi-
natus, & præſentatus*. Sic in re communis cum
Barboſa *par.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. al-
legat.* 72. *n.* 174. & Gloſſa *in cap.* 1. *de Inſti-
tution. in* 6.
4 Inſtitutio proprie, & ſpecialiter accepta
valde differt a Collatione, & præſentatiune,
textu expreſſo in *cap. Cum in illis* 16. §.
Cum autem, *de præbend. in* 6. ibi: *Cum au-
tem inter Collationem*, *Præſentationem*, *& In-
ſtitutionem differentia magna eſſe noſcatur*.
5 Præſentatiu enim proprie eſt, & fit, quando
a Patrono, cui competit jus Patrunatus, no-
minatur ſeu præſentatur Clericus idoneus Or-
dinariu ad Beneficium vacans. *Communis* cum
Gloſſa *in cit. c. Cum in illis*, *verb. Nona inſu-* 6
per. Collatio autem proprie eſt, & fit, quan-
do Beneficium eſt liberum, & in mera diſpo-
ſitiune Ordinarii, & libere confert, cui vult,
dummodu ſit iduneus. *Communis* cum Gluſ-
ſa *loc. citat.* & alia Gloſſa in *Rubrica de In-
ſtitutionibus in* 6. *verb. Nam Collatio*. Inſti- 7
tutio vero proprie eſt, & fit, quando Bene-
ficium nun eſt liberum in diſpoſitione Ordi-
narii, ſed eſt de Jure Patronatus alicujus, ad
cujus Patroni præſentatiunem Ordinarius Cle-
ricum iduneum præſentatum in tali Beneficio
inſtituit, ſeu ei tale Beneficium concedit.
Communis cum Gluſſa *loc. c.* Barboſa *loc. c.
num.* 272. Abbas in *cap. Auctoritate* 4. *de In-
ſtitution. num.* 7. Reiffeuſtuel *lib.* 3. *decretal.
tit.* 7. *num.* 4.
Inſtitutiu eſt triplex, ſcilicet *Collativa*, 8
Auctorizabilis, & *Corporalis*. Abbas in *c. Au-
ctoritate num.* 7. *&* 8. Fagnan. in *cap. Cum
Eccleſia* 3. *de cauſa poſſeſſion. num.* 28. *& ſeq.*
Reiffeuſtuel *loc. c. num.* 5. & cummunis alio-
rum cum Gloſſa in *cap. Cum Beneficium* 1. *de
Regulis Juris in* 6. ubi circa medium ſic ex-
preſſe habet: *Dicendum*, *quod triplex eſt inſti-
tutio*, *quædam eſt inſtitutio tituli collativa*; *alia
eſt inſtitutio Auctorizabilis quoad commiſſionem
Curæ Animarum*; *alia eſt inſtitutio realis*, *&
actualis*, *qua vocatur Inveſtitura*, *ſeu inductio
in poſſeſſionem realem*, *& corporalem*. Inſtitu- 9
tio *Collativa* (quam aliqui verbalem appel-
lant) ea eſt, per quam ab Ordinario verbis,
aut litteris confertur, ſeu conceditur titulus
Beneficii Clerico iduneo ad ipſum a legitimo
Patrono numinato, ſeu præſentato. Inſtitutio 10
Auctorizabilis aliud non eſt, quam approbatio
ad exercendam curam animarum, ſive com-
miſſio curæ animarum, ut expreſſe dicit Gloſ-
ſa *numero antecedenti adducta*, & Summarium
in *c. Cum ſatis* 4. *de Officio Archidiaconi*, ibi:
*Archidiaconus ſine mandato Epiſcopi non com-
mittit curam animarum*, *ideſt non habet inſtitu-
tionem auctorizabilem*. Inſtitutio *Corporalis*, 11
ſive realis aliud non eſt, quam inductio in
actualem poſſeſſionem Beneficii, per quam
videlicet datur vera & realis poſſeſſio ipſius
Beneficii per legitimum Superiorem alicui col-
lati, & de hac inſtitutione corporali fit ex-
preſſa mentio in *cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Ar-
chidiaconi*, ibi: *Inſtitutio corporalis tam ſuper
Beneficiis*, *quam etiam Dignitatibus ad ipſum*
(Archidiaconum) *debeat pertinere*. Hæc in-
ſtitutio corporalis alio nomine vocatur *Inve-
ſti-*

Digitized by Google

ſtitura , Inſtallatio , miſſio in actualem poſ-
ſeſſionem .
12 Inſtitutio collativa de jure communi perti-
net ad Epiſcopum loci , in quo ſitum eſt Be-
neficium ; *cap. Omnes Baſilicæ* 10. *cauſa* 16.
qu. 7. c. Ex frequentibue 3. de inſtitution., *cap.*
Cum ex injuncto 12. *de Hæretic. in fine* . Et
ſic tenet communis cum Fagnano in *c. Eam*
te n. 6. de ætate & qualitate , *& c. Auditis*
num. 2. de præſcription. Barboſa *part. 3. de Of-*
fic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 72. *num.* 176. &
Abbate in *cap. Cum Eccleſia Vulterana num.* 8.
13 *de electione* . Etiam Vicarius Generalis Epi-
ſcopi virtute mandati Generalis poteſt inſti-
tuere in Beneficiis præſentatos a Patronis ;
cap. Ex frequentibus 3. de inſtitutionibus, Gloſ-
ſa *ib. verb. Officialium* , Abbas *ib. num.* 7.
14 Barboſa *ib. num.* 3. & alii communiter . Et-
iam Capitulum, ſeu Vicarius Capitularis, Se-
de vacante , textu expreſſo in *cap. Etſi Ca-*
pitulum 1. *de Inſtitution. in* 6. ibi : *Etſi Ca-*
pitulum Sede vacante Beneficia , *quæ ad Colla-*
tionem Epiſcopi pertinent , *conferre non poſſit* ,
Præſentatos tamen a Patronis poteſt admittere ,
ſi ſint idonei , *& eos inſtituere in Beneficiis* ,
ad quæ fuerint præſentati ; Licet ad Epiſcopum
(ſi supereſſet) admiſſio, *& inſtitutio hujuſmo-*
di pertineret .
15 Prælatis inferioribus non competit de ju-
re communi poteſtas inſtituendi in Beneficiis
Præſentatos . *Communis* , *arg. cap. Omnes Ba-*
ſilicæ 10. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *cap. Ex frequen-*
tibus 3. de Inſtitutionibus , *cap. Cum ex injun-*
cto 12. *de Hæretic. in fine* , *cap. Etſi Capi-*
16 *tulum* 1. *de Inſtitutionibus in* 6. Poteſt tamen
ipſis talis inſtituendi facultas competere , ex
aliquo Jure ſpeciali , verb. grat. ex privile-
gio , fundatione , conſuetudine , aut præſcri-
ptione legitime completa . Barboſa *de Offic.*
& poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 72. *num.*
184. cum aliis ibi allegatis , Pirhing *lib.* 3.
decretal. titul. 7. *num.* 6. Reiffenſtuel *ibidem*
num. 5. Azorius *part. 2. lib. 6. cap.* 22. *quæſt.*
1. & alii , & oſtenditur concluſio per ſingu-
17 las partes . Quod enim poſſit eis compete-
re talis facultas ex privilegio , ſeu ſpecia-
li conceſſione , colligitur *ex cap. Super eo*
15. *de Officio Delegati* , *ex cap. Ex frequenti-*
bus 3. de inſtitutionibus , juncta Gloſſa verb.
Officialium , *& cap. Cum ſatis 4. de Offic. Ar-*
chidiaconi, ibi : *Sine licentia*, *& mandato E-*
18 *piſcopi* . Quod poſſit eis competere talis fa-
cultas ex fundatione ſaltem ab antiquo fa-
cta , colligitur *ex cap. Significatum* 11. *de præ-*
bend. cap. Praterea 23. *de Jurepatron. & cap.*
Quanto 16. de cenſibus , ex quibus deſumitur,
poſſe Fundatorem Beneficii in limine funda-
tionis adjicere quaſcumque voluerit qualita-
tes , leges , ſeu conditiones ſibi beneviſas ,
ceteroquin poſſibiles , ac honeſtas cum con-
ſenſu Ordinarii ; Unde ſi in limine fundatio-
nis de conſenſu Epiſcopi fuerit appoſita qua-
litas iſta , ſeu conditio , ut inſtitutio in ta-
li Beneficio pertineat ad inferiorem , po-
terit equidem talis Inferior inſtituere Præſen-
tatum ad ipſum ; Abbas in *cap. Cum dile-*
ctus num. 4. de conſuetudin. Barboſa *libr.* 3.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 12. *num.* 208.
Pirhing *loc. c. num.* 6. Reiffenſtuel *loc. c. nu-*
mer. 28. & alii . Dicitur autem notanter *ex* 19
fundatione ſaltem ab antiquo facta, quia in no-
vis fundationibus non poteſt amplius poni ta-
lis lex, ſeu conditio, eo quod Concilium Tri-
dentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 12. *de reformat.* pro-
vide decreverit, *ut in caſu fundationis* , *hujuſ-*
modi inſtitutio Epiſcopo , *& non alteri inferiori*
reſervetur . Hinc Sacra Congregatio ejuſdem
Concilii Interpres conſulta, an in Juribus Pa-
tronatus , quæ poſt Concilium acquiruntur ,
reſervari poſſit inſtitutio alteri , quam Epi-
ſcopo ? Reſpondit, non poſſe in Eccleſiis et-
iam exemptis, niſi Rector illius ordinaria fun-
geretur juriſdictione . Sic refert Fagnan. *lib.*
1. *decretal. in cap. Cum Eccleſia Vulterana* 31.
de electione n. 31.
Quod poſſit ei competere talis facultas ex 20
conſuetudine, colligitur *ex cap. Dudum* 53. §.
Sed cum in jure, *de election. cap. Dilecto* 10. *de*
Offic. Archidiacon. , *cap. Cum veniſſent* 6. *de*
inſtitution. cap. Referente 7. *de præbend. cap.*
Ad hæc 2. *de exceſſib. Prælat.* Et tenet Gloſſa
in *cap. Super eo* 15. *verb. Archidiaconus* , *de*
Officio Delegati , & alia Gloſſa in *citat. cap.*
Referente , *verb. Aſſignavit* , Fagnan. in *cap.*
Eam te 4. de ætat. & qualitate num. 7. Abbas
in *cap. Cum ſatis 4. de Offic. Archidiac.* , Se-
raphin. *dec.* 306. *num.* 9. Reiffenſtuel *loc. c.*
num. 30. Barboſa *cit. allegat.* 72. *num.* 184.
cum aliis ibi allegatis . Quod poſſit eis com- 21
petere talis facultas ex præſcriptione legitime
completa, colligitur *ex cap. Placuit* 1. *cap. de*
quarta 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Auditis* 15. *&*
cap. Cum olim 18. *de præſcriptionibus* . Et de
præſcriptione immemoriali tenet Barboſa *cit.*
allegat. 72. *num.* 174. citans Marium Anto-
nium *variar. reſol. lib.* 1. *reſolut.* 47. *num.* 6.
& Lambertinum *lib. 2. part. 2. quæſt. 1. prin-*
cip. part. 10. Immo Azorius *part. 2. lib. 6. cap.*
22. *quæſt.* 3. Pirhing *loc. c. num.* 6. Reiffen-
ſtuel *loc. c. num.* 31. & alii iſtud concedunt

V 2 abſo-

abſolute de præſcriptione, & non neceſſario requirunt immemorialem, ut requirit Barboſa *loc. cit.* idque juxta generalia principia in materia præſcriptionis tradi ſolita, & ſic tenet etiam Fagnanus *in cit. cap. Auditis num. 6.* ubi dicit, quod Prælatus inferior, ſi ſolus inſtituerit, ſpatio annorum quadraginta præſcribit excluſo Epiſcopo, & idem ſentire aſſerit Alexandrum de Nævo *in cit. cap. Auditis n.*25. & Innocentium *in cap. Cum olim, de reſtitut. ſpoliator.*

22 Prælatis inferioribus etiam Regularibus competit jus inſtituendi in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis, ut colligitur *ex cap. in Lateranenſi* 31. *de præbend.* argumento a ſenſu contrario deſumpto ex ſequentibus verbis, ibi: *Statuentes nihilominus quatenus* (Religioſi) *in Eccleſiis, quæ ad ipſos pleno jure non pertinent, juxta ejuſdem Concilii ſtatuta Epiſcopis inſtituendos Presbyteros repræſentent, ut illis de plebis cura reſpondeant*, concordat *Clement. unica, de exceſſibus Prælat.* §. *Quidam præterea, & cap. Cum & plantare* 3. §. *In Eccleſiis, de privil.* ubi Gloſſa verb. *Pleno jure* infert, quod in Eccleſiis pleno jure, ideſt in ſpiritualibus, & temporalibus ad Religioſos pertinentibus, nihil poſſit Epiſcopus attentare in illos, & ita inſtitutio, & deſtitutio, quoad temporalia, & ſpiritualia ad ipſos pertinent; *cap. Viſis litteris* 1. *cauſ.* 16. *quæſt.* 2. & tenent Fagnan. *in cap. Cum veniſſent 6. de inſtitutionibus num.* 14. Barboſa *d. allegat.* 72. *num.* 184. Pirhing *loc. cit. num. 6.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 32. & alii.

23 Laici quicumque ſint, nullo modo poſſunt proprie inſtituere Clericum in aliquo beneficio, ut colligitur *ex cap. Præterea quia* 4. *de Jurepatronatus*, ubi Laici, qui Clericos inſtituere, vel deſtituere præſumunt in Eccleſiis etiam Patronatus, jubentur excommunicari. Item *ex cap. Si quis deinceps* 12. *& cap. Quoniam* 13. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ubi Clericus non ſolum pœnæ ſuſpenſionis, ſed etiam excommunicationis ſubjacere decernitur, qui inveſtituram Eccleſiarum contra ſtatuta Sanctorum Patrum de manu Imperatoris, vel Regis, aut alterius Laicæ perſonæ ſuſcipere præſumpſerit. Et ratio eſt, quia poteſtas inſtituendi in Beneficiis eſt ſpiritualis, cujus incapax eſt Laicus; *cap. Decernimus* 2. *de judiciis, & cap. Cauſam, q. 6. de præſcript.* cum ſimilibus.

24 Inſtitutio auctorizabilis, ſive poteſtas conferendi curam animarum de jure communi pertinet ad Epiſcopum ſolum privative ad Prælatos inferiores, niſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum, textu expreſſo *in cap. Cum ſatis* 4. *de Offic. Archidiaconi, ubi* Gloſſa *fin.* & DD. communiter, & concordat *cap. Nullus* 11. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ubi id expreſſe ſtatuitur. Dicitur autem notanter, *niſi habeant* 25 *juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum*, quia tales Prælati inferiores ſunt nullius Diœceſis, & ſunt ita conſtituti in proprio Territorio, ut veniant nomine Diœceſani juxta Gloſſam *in Clement.* 1. *verb. Diœceſanis, de foro competent.* & Abbatem *ibi n.* 25. Cardinal. *in quarta q. num.* 2. Imolam *num.* 38. Vitaliu. *n.* 4. Unde quia omnimodam habent juriſdictionem in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum, hoc ipſo obtinent poteſtatem tradendi curam animarum, quam nemo alius præter Papam poſſet concedere; Fagnanus *lib.* 1. *decretal. in cap. Eam te nu.* 4. *de ætat. & qualitate, & in cap. Cum contingat num.* 31. *&* 37. *de foro competent.* allegans ſententiam Sacræ Congregationis Concilii, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 37. & alii communiter. Inſtitutio auctoriza- 26 bilis, ſeu poteſtas conferendi curam animarum non poteſt competere neque vi conſuetudinis, ſeu præſcriptionis Prælatis inferioribus non habentibus proprium Territorium privative ad Epiſcopum; *cap. Cum ſatis* 4. *de Offic. Archidiaconi*, ubi Alexander III. Elianenſi Archidiacono (qui ſine licentia Epiſcopi ſui committebat curam animarum, dicens hoc ex conſuetudine ſibi licere, prout refert Gloſſa *in caſu ibidem*) reſcripſit in hæc præciſa verba: *Quoniam igitur obtentu alicujus conſuetudinis non debes contra SS. Patrum Conſtitutiones venire, & quod ad tuum non ſpectat officium vendicare, mandamus, ut nemini ſine licentia, & Mandato Epiſcopi curam præſumas committere animarum*, & ſic tenent *in d. cap. Cum ſatis*, Abbas *num.* 3. Joann. Andr. *ibid. nu.* 6. & 18. Layman *notand. unic.* Fagnan. *in cit. cap. Eam te, de ætat. & qualitat. n.* 3. Azorius *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. §. *Conſuetudo item*, Pirhing *lib.* 1. *decretal. tit.* 23. *num.* 13. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *num.* 38. & alii *arg. cit. cap. Cum ſatis* 4. *de Officio Archidiaconi*, & Concil. Tridenr. *ſeſſ.* 7. *cap.* 13. *de reformat.* ubi ſtatuit nullos Clericos poſſe inſtitui etiam prætextu *cujuſvis privilegii, ſeu conſuetudinis etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati, & idonei reperti*; unde patet, nulla conſuetudine introduci poſſe, ut in Eccleſiis Epiſcopo ſubjectis ſine ejuſdem approbatione ab

Digitized by Google

ab aliquo Prælato inferiori inſtituantur Clerici ad curam animarum. Quidquid in contrarium ſentiat Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 72. *num.* 185. & nonnulli alii ab ipſo citati, & poſt ipſum Eugel *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *n.* 8.

27 Inſtitutio corporalis, ſeu realis, vulgo *Inveſtitura*, ſeu *Inſtallatio* ſpectato Jure communi ſpectat ad Archidiaconum, textu expreſſo *in cap. Ad hæc* 7. §. *in quadam*, *de Officio Archidiaconi*, ibi: *Inſtitutio corporalis tam ſuper beneficiis, quam etiam Dignitatibus ad ipſum*
28 (Archidiaconum) *debet pertinere*. Dicitur autem notanter *ſpectato jure communi*, quia ex conſuetudine tale Jus eſt Archidiacono ſublatum, & Epiſcopo etiam adjudicatum, ut fere ubique Inſtitutio corporalis, ſeu Inveſtitura in Beneficiis jam pertineat ad Epiſcopum, vel delegatum ab eo; *arg. cap. Licet Epiſcopus* 28. *de præbend. in* 6. Gonzal. *in cit. cap. Cum ſatis*, *de Officio Archidiaconi num.* 3. Barboſa *de Dignitatib. cap.* 5. *num.* 3. Cardin. Petra *tom.* 5. *comment. in Conſtit.* 4. *Calliſti III. n.* 123. Covarruv. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 16. *num.* 7. *verſ. Tertius caſus*, Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *n.* 5. Reiffenſtuel *ibid. num.* 44. & alii paſſim.

29 Is, ad quem ſpectat collatio Beneficii, non poteſt ſeipſum inſtituere; *Communis*, textu expreſſo *in cap. Cum ad noſtram* 7. *de Inſtitutionibus* aſſignata ratione: *Cum inter dantem, &*
30 *accipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis*. Immo is, ad quem ſpectat collatio Beneficii nec ab alio a ſe Delegato poteſt inſtitui; *Communis* textu expreſſo *in cit. cap. Cum ad noſtram*, ibi: *Sed nec ab alio beneficium recipere potuit, cum jus conferendi alius non haberet*; Delegatus enim non confert jure proprio, ſed jure, aut auctoritate Delegantis, cujus perſonam repræſentat, ac vices gerit, & ideo in effectu Delegans ſibi ipſi conferret beneficium, & ſe ipſum inſtitueret, nam, ut dicitur *in cap. Qui facit* 72. *de Regul. Juris in* 6. *Qui facit per alium, eſt perinde, ac ſi faciat per ſe ipſum*.

31 In Beneficiis Eccleſiaſticis Laici non poſſunt inſtitui, ſed ſoli Clerici; *Communis*, *arg. cap. In Eccleſia veſtra* 2. *de inſtitutionib.* ibi: *Cum Laici non debeant in Canonicorum numero computari*, & adeo excluduntur Laici, ut ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica nequeant inſtitui, nec ſufficiat, ſi poſt inſtitutionem in Beneficio, vel etiam collationem ipſius fiant Clerici ſuſcipiendo primam Tonſuram; *arg. cap. Ex litteris* 6. *de tranſactionibus*, & notat Gloſſa *fin.* & Abbas *ibid. num.* 3. & alii communiter. Clerici poſſunt inſtitui in Beneficiis 32
certum Ordinem Sacrum requirentibus, licet iſtum nondum habeant, dummodo intra tempus a Jure ſtatutum poſſint ad requiſitum Sacrum Ordinem promoveri, & alias ſint idonei; *Communis*, textu expreſſo *in cap. Si is*, 2. *de inſtit. in* 6. ibi: *Si is, ad quem Rectoris præſentatio in aliqua Parochiali Eccleſia noſcitur pertinere, quempiam non conſtitutum in Sacris præſentet ad eam, ipſum (dummodo aliàs ſit idoneus, & infra tempus a Jure ſtatutum ad Ordines, quos ipſius Eccleſiæ cura requirit, valeat promoveri) decernimus admittendum*.

Tempus inſtitutionis præſentatorum facien- 33
dæ in Beneficiis non reperitur a Jure præfixum, & determinatum, dummodo non diu differatur; *Communis* cum Corrad. *c.* 7. *n.* 11. Lotter. *q.* 13. *n.* 59. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *n.* 9. Garcia *part.* 10. *de Benefic. part.* 4. *nu.* 1. & Rota *in Dertonenſ. Juris Patronatus* 8. *Febr.* 1599. *coram D. Penna*, in qua fuit dictum, quod Beneficium non eſt devolutum ex eo, quod Ordinarius diſtulerit inſtituere, cum non ſit tempus præfixum &c. ut ex Garcia refert, & tenet Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 7. *n.* 73. & Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 72. *num.* 191. ubi allegat etiam Rotam *dec.* 4. *de Jurepatr. in noviſſ.* Si autem habens 34
poteſtatem inſtituendi præſentatos ſit negligens, aut plus æquo differat, ſeu penitus recuſet inſtituere, tunc recurrendum eſt ad Superiorem, v. gr. ad Archiepiſcopum, qui Epiſcopo præfigat certum tempus ad inſtituendum, quo elapſo ipſe Archiepiſcopus poteſt ſupplere, vel compellendo Epiſcopum ad inſtituendum, vel ipſemet inſtituendo præſentatum, ne ex diuturniori vacatione Beneficiorum, ac defectu Rectorum Eccleſiæ vacantes diutius patiantur in divinis, aut aliquod grave diſpendium patiantur in facultatibus ſuis, & ſi ſint Curatæ, grave periculum immineat animarum, ut dicitur *in cap. Ne pro defectu* 41. *de elect.* & ſic tenent Doctores paſſim cum Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 74. Antonell. *de tempor. legal. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 2. Barboſa *loc. cit.* Ob quam cauſam S. Pius V. Conſtitut. incip. *In conferendis* ſtatuit, ut in Parochialibus cujuscumque Juris Patronatus Inſtitutio fiat intra bimeſtre a die præſentationis computandum, quo tempore *Ordinariis* (ſunt verba Bullæ §. 4.) *Inſtitutionem facere negligentibus poſſint Patroni pro hujuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut Sedem Apoſtolicam*; Antonell.

Digitized by Google

tonell. *de tempore legali lib.* 3. *c.* 17. *num.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 74. Pax Jordan. *tom.* 2. *de re Benefic. lib.* 10. *tit.* 7. *de Jurepatronat. num.* 406. & alii communiter; Caſtropalao autem apud La Croix *lib.* 4. *n.* 167. dicit, fieri non debere Inſtitutionem durante tempore conceſſo ad præſentandum; Tum quia Laicus interea poteſt variare, tum maxime quia poſſet alius interea prætendere, & probare jus præſentandi.

35 Ritus, ſeu modi realiter, & corporaliter inſtituendi, ſeu inveſtiendi in Beneficiis ſolent eſſe varii pro diverſitate locorum, ut notant Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *num.* 5. & 6. Pirhing *ibid. n.* 1. Zoeſius *ibid. n.* 4. Reiffenſt. *ibid. n.* 49. Sannig *eod. tit. c.* 3. *n.* 4. & alii. Unde in praxi expedit laudabiles cujuslibet loci conſuetudines, & Ritus realiter, ſeu corporaliter inſtituendi, vel inveſtiendi in Beneficiis ab antiquo uſitatos obſervare; *arg. cap.*
36 *Cum tanto* 11. *de conſuetudine*. Inſtitutus quoad titulum in Beneficio, quamvis non poſſit ejus poſſeſſionem capere propria, & ſola ſua auctoritate, accedente tamen conſenſu, ſeu licentia legitimi Superioris volentis tradere poſſeſſionem corporalem, poteſt eam capere nullo alio eum introducente in ipſam, ut paſſim fatentur Doctores, eo quod jam intervenlat Auctoritas Superioris; Abbas *in cap. Auctoritate* 4. *de Inſtitutionibus*, Covarr. *Variar. reſolut. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 7. Rebuffus *in praxi Beneficior. tit. de miſſione in poſſeſſ. num.* 6. Layman *in cap. Noſti num.* 4. *de electione*. Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 7. *num.* 5. Reiffenſtuel *ibid. num.* 52. Jul. Clar. in §. *Feudum q.* 26. *num.* 1. Jaſon. *l. Si ex ſtipulatione num.* 5. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & alii; & obſervatur paſſim pro Beneficiis erectis in Eccleſiis Regularium, pro quorum poſſeſſione ſufficit legitima Inſtitutio, ſeu reſpective legitima collatio nullo alio introducente, maxime cum rerum poſſeſſio poſſit etiam acquiri traditione ſcripturæ, aut inſtrumenti, in quo jus tradentis continetur, per textum *in l.* 1. *Cod. de donationibus*, ubi dicitur, quod qui tradit inſtrumentum, videtur tradere poſſeſſionem rei.

37 Inſtituens poteſt gratificari, quando duo ab eodem Patrono laico præſentati ſunt æque digni, textu expreſſo *in cap. Cum autem* 24. *de*
38 *Jurepatr.* Quando plures Patroni diverſos æqoali numero ſuffragiorum præſentant, ſi moniti nolint conſentire in unum, & Epiſcopum neutrum ex præſentatis poſſit inſtituere abſque atroci ſcandalo facti, tunc poteſt Epiſcopus gratificari uni, & tertium aliqoem eligere; Lotter. *q.* 6. *num.* 27. La Croix *l.* 4. *nu.* 364. com variis aliis. Inſtitutio poteſt fieri extra 39
Diœceſim, vel Territorium inſtituentis, cum ſit actus voluntarius, & extrajudicialis; Garciaz, Gonzalez, Leurenius, & alii cum La Croix *loc. cit. n.* 366.

Additiones ex aliena manu.

In fundationibus poſt *Concilium Tridentinum* 40
factis haud poſſe inſtitutionem reſervari Inferiori carenti ordinaria juriſdictione, præter allegatos ab Auctore *nu.* 19. recte firmavit Rota *cor. Molin. deciſ.* 158. *num.* 5. & *ſequent.* licet de hoc dubitaſſe videatur poſtmodum idem 41
ſupremum Tribunal *in Colonien. Vicariæ de Butegen* 9. *Martii* 1750. §. 8. *coram Reveren. P. D. Canilliac.*

Et ut probe monuit Rota *coram Molino dicta deciſ.* 158. *num.* 7. & 8. Conciliom Tridentinum dum *ſeſſ.* 14. *cap.* 12. *de Reformat.* 42
vetat in fundationibus reſervari inſtitutionem Inferiori carenti joriſdictione ordinaria, intelligendum eſt non de inſtitutione auctorizabili, ſed de inſtitotione collativa.

Inſtitutionem auctorizabilem, *vicario* tamen 43
nomine Epiſcopi, competere etiam poſſe præſcriptione Prælato inferiori, qui careat territorio ſeparato, joriſdictionem vero ordinariam habeat contra quam tenet Auctor *num.* 26. firmavit pluries Rota, & ſignanter *in Burgen. Juriſdictionis S. Joannis ſuper territorio ſeparato* 10. *Decemb.* 1725. §. 18. & 2. *Junii* 1726. §. 10. *cor. bon. mem. Cerro*, & 9. *Januarii* 1728. §. 16. *cor. bon. mem. Ratt.* inter impreſſas *dec.* 163. *num.* 13. & 28. *Martii* 1735. §. 16. & 20. *Januarii* 1737. §. 12. *cor. Rev. P. D. Buſſio Decano*, & 16. *Maii* 1738. §. 15. *cor. clar. mem. Calcagnin.* Atque hinc renoit 44
in mox allegatis deciſionibus, auctorizabilem inſtitutionem argumentom haud præbere territorii ſeparati.

Quando proceſſum ab Ordinario dici debeat 45
potius per viam inſtitutionis, quam gratificationis, vel e contra, vide apud Rot. *in Majoricen. Beneficii* 4. *Decemb.* 1744. *cor. bon. mem. Vicecomite*, *in Colonien. Perſonatus* 14. *Februar.* 1746. *cor. R. P. D. Canilliac.* & 13. *Martii* 1747. *cor. bon. mem. Vicecomit.* & 19. *Januar.* 1748. *cor. Illuſtriſſ. Molino.*

IN-

Digitized by Google

INSTRUCTIO PAROCHORUM, ET ALIORUM CONFESSARIORUM

Pro caſibus, pro quorum abſolutione, ſeu diſpenſatione recurrendum eſt ad Sacram Pœnitentiariam.

1 CUM ſæpe contingat, Pœnitentes Cenſuris, Irregularitatibus, votorum obligationibus, Matrimoniorum impedimentis, aliiſque hujuſmodi caſibus reſervatis ad Sacram Pœnitentiariam, ſeu Sanctam Apoſtolicam Sedem ſpectantibus, irretitos accedere ad Parochos, ſeu Confeſſarios, qui præſertim in Pagis, aut locis ruralibus viam, ac modum recurrendi ad dictam Sacram Pœnitentiariam non plene & plane ſciant; Indeque ipſis Pœnitentibus non parva, ac pauca mala, & incommoda obveniant, ad ipſa evitanda traditur hic brevis inſtructio, qua omnibus prædictis recurrendi modus, ac via planatur.

2 Parochi igitur, aliique Confeſſarii, ad quos ſimiles Pœnitentes acceſſerint, debent ipſos diligentiſſime examinare circa cauſas, omneſque circumſtantias ſuorum caſuum; ipſiſque bene perceptis, ac caute perpenſis, poterunt caſus plene cum omnibus ſuis cauſis & circumſtantiis expreſſos, reticito tamen nomine, & cognomine Pœnitentis, ſcribere per ſimplex NN. in Charta quocumque idiomate, ſive latino, ſive vulgari, ac nativo propriæ Regionis, cum Sacra Pœnitentiaria ſuos ex quacunque Regione Pœnitentiarios ſubordinatos habeat, debebuntque in fine perfectæ expoſitionis caſus ſignificare modum, & viam, per quam a Sacra Pœnitentiaria reſponſio ſecura dirigi poſſit, notando videlicet Oppidum, ſeu Civitatem, Diœceſim, & Provinciam cum expreſſione nominis, & cognominis, cui ſit reſcribendum; quamvis tale nomen, & cognomen ſit fictitium, & caſum ſic expreſſum cum data diei, menſis, & anni poterunt directe per poſtam, ſeu communem publicum Tabellarium mittere Romam Emin. Majori Pœnitentiario in hunc modum.

Eminentiſſime & Reverendiſſime Domine.

3 NN. conſcius (vel ignarus) impedimenti, contraxit in facie Eccleſiæ Matrimonium cum muliere, cujus matrem, aut filiam, ſeu ſororem prius carnaliter cognovit. Quare cum abſque ſcandalo ſeparari non poſſint, & impedimentum ſit occultum, humillime ſupplicat pro abſolutionis, & diſpenſationis remedio. Dignetur Eminentia Veſtra reſcribere NN. in Civitate N. Interim Orator ad Eminentiæ Veſtræ pedes humiliter provolutus, & pro ejuſdem incolumitate precans, ſiler. N. die 20. Jan. 1744.

Advertendum hic eſt, quod loco N. N. debet exprimi nomen, & cognomen, quamvis fictitium illius, cui a Sacra Pœnitentiaria eſt ſcribendum, & loco *in Civitate N.* debet exprimi nomen Civitatis, ſeu Oppidi, & pro majori facilitate exprimi etiam cujus ſit Diœceſis, & Provinciæ. Et inſuper valde expedit, ut in Epiſtola ſupplicetur quod Eminentiſſimus Pœnitentiarius dignetur dirigere Breve ſeu Gratiam ſimplici Confeſſario ex approbatis ab Ordinario, maxime ſi in tali loco non deſint Confeſſarii Magiſtri in S. Theologia, ſeu Decretorum, aut in jure Canonico Doctores, aut alii ad id privilegiati; vel ſi tales adſint, non poſſit de facili induci pœnitens ad eis ſuam aperiendam conſcientiam, & tandem ut ſupra concepta, & ſcripta Epiſtola ſeu ſupplicatio debet dirigi cum hac externa, ſeu a foris inſcriptione. 4

Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Majori Pœnitentiario. Romam.

N. N. Vir laicus, ſeu femina libera emiſit ſimplex votum Caſtitatis perpetuæ, ſed cum adſit, vel futurum eſſe prævideat periculum incontinentiæ, niſi nubar, ſupplicat ſibi votum commutari ad effectum contrahendi Matrimonium. Dignetur Eminentia Veſtra reſcribere Cajo Pamphilio Presbytero Confeſſario in Civitate Cremonæ Provinciæ, & Status Mediolanenſis, ſeu Fratri Franciſco Rubeo a Turricella Sacerdoti Profeſſo Ordinis Minorum in Conventu S. Bernardini Alexandriæ Provinciæ Mediolanenſis, & Ditionis Ducis Sabaudiæ Regis Sardiniæ &c. Interim Orator ad Eminentiæ veſtræ pedes &c. ut *ſupra n. 3.* 5

N. N. Sacerdos contraxit Excommunicationem, & Irregularitatem ex homicidio occulto ab eo ob talem, vel talem cauſam, clam tali modo patrato, aut procurato in perſona hominis Diaconi, ſeu Sacerdotis Sæcularis, aut Regularis, & ex tunc vitandi ſcandali cauſa, vel ne ſe proderet, ſemper libere ut prius, continuavit in exercitio Ordinum; Aut abſtinuit; ſed cum diu abſque ſcandalo abſtinere non poſſit, humillime ſupplicat pro remedio. Dignetur Eminentia Veſtra &c. *ut ſup. n. 5.* 6

Et hæc adducta ſupplicationum exemplaria poſ- 7

poſſunt, variatis variandis, inſervire pro omnibus aliis caſibus, qui in dies poſſunt occurrere. Unde poterunt Confeſſarii, ſeu Pœnitentes ipſis dictis exemplaribus inſtructi pro quocumque ſimili occulto caſu conſimiles ſupplicationes, tute, & fidenter ad Eminentiſſimum Majorem Pœnitentiarium Romam dirigere: Et ſi forte aliquando reſponſio tardaverit, iterum reſcribere, ne forte prior Epiſtola deperdita fuerit, ſic firmiter certi quod ad ipſum perventa eorum Epiſtola ſtatim gratis providebitur de opportuno remedio, quod ſolet expediri tenore ſequentis formulæ.

8 N. tituli S. . . . . Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, *Diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per Latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo ſalutem in Domino*. „ Ex parte Latoris præſentium Nobis oblata petitio continebat, quod ipſe alias Matrimonium cum muliere, cujus ſororem antea carnaliter cognoverat, publice in facie Eccleſiæ contraxit, & ſucceſſive conſummavit. Cum autem, ſicuti eadem petitio ſubjungebat, lator prædictus ob impedimentum ex præmiſſis proveniens in dicto Matrimonio remanere nequeat abſque Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione, ad evitanda ſcandala, quæ, ſi divortium fieret inter eos, veroſimiliter oriri poſſunt, ac pro ſuæ conſcientiæ quiete cupit a præmiſſis, quæ ſunt occulta, & de quibus plurimum dolet, abſolvi, ſecumque deſuper diſpenſari; Quare ſupplicavit humiliter, ut ſibi ſuper hoc de opportuno remedio providere dignaremur. Nos itaque, qui Pœnitentiariæ Domini PP. curam gerimus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati auctoritate Apoſtolica ſpecialiter Nobis conceſſa diſcretioni tuæ committimus, quatenus, ſi eſt ita, dictum latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, ac ſublata occaſione ſiqua adhuc extat amplius cum dicta ſorore peccandi, a quibuſvis ſententiis, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit ab inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, injuncta inde ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, ac Confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum ſemel, aut quoties tibi videbitur, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum dummodo impedimentum præfatum ſit occultum, & ſeparatio inter latorem, & præfatam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, ex cohabitatione vero de incontinentia probabiliter timendum tibi viſum fuerit, aliudque Canonicum non obſtet impedimentum, cum eodem latore & dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nuſquam detegatur, Matrimonium cum eadem, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad vitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus contrahere, & in eo poſtmodum remanere licite valeant, miſericorditer diſpenſes, prolem ſuſceptam, ſiqua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantum, & non aliter, neque ullo modo; Ita quod hujuſmodi abſolutio & diſpenſatio latori in foro judiciario nullatenus ſuffragetur: nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut litteris datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſentibus laniatis, quas ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, ita ut nullum earum exemplum extet, neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub ſigillo Officii Pœnitentiariæ. „

9 Prima clauſula ſpecialiter in ipſa formula obſervanda eſt ſequens: *Diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo*. Quæ clauſula quomodo ſit intelligenda quoad omnes qualitates requiſitas ad hoc, ut aliquis aperire, & exequi poſſit Litteras diſpenſationis a S. Pœnitentiaria emanatas, habes ſub verbo *Executor Litterarum Apoſtol. num. 39. ad 49.* Vid. ibi.

10 Secunda clauſula nempe: *Diſcretioni tuæ committimus, quatenus, ſi ita eſt &c.* denotat, quod Executor debeat diligenter indagare veritatem precum, diligenter ſe ſolo abſque teſtibus examinando pœnitentem, an revera Matrimonium ſit jam contractum, an impedimentum ſit occultum, an ſcandala ex ſeparatione probabiliter ſint metuenda, ſeu an alia cauſa finalis allegata ſubſiſtat, & hujuſmodi. Et ſi repererit preces veritate niti, diſpenſare poterit: ſi autem repererit veritate non niti, diſpenſare non poterit. Et ratio eſt, quia veritas precum eſt conditio requiſita, tamquam neceſſaria forma ad valorem diſpenſationis, unde ſi non ſervetur, invalida erit diſpenſatio. Sic communiter Doctores *arg. l. Diligenter 5. ff. Man.*

Digitized by Google

ff. Mandati, *c. Cum dilecta* 20. *de Reſcriptis*. Non eſt tamen neceſſarium tale examen, ſi Executor ſine ipſo certo, & indubitate ſciat dictas preces veritate niti, ut tradunt paſſim DD. *argum. c. Eum* 31. *de regul. juris in* 6. ibi: *Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet*.

11 Tertia clauſula nempe: *Audita prius ejus Sacramentali Confeſſione*, denotat, quod Confeſſarius ad exequendam diſpenſationem electus debeat prius pœnitentis Confeſſionem Sacramentalem audire, quia verba d. Clauſulæ conditionem important; *l. A Teſtatore* 109. *ff. de conditionib. & demonſtrationib.* Conditio autem dat formam omnino obſervandam; *l. Qui heredi* 44. *& l. Mævius* 55. *ff. eod.* adeoque d. clauſula quo ad Confeſſionem a Pœnitente præmittendam, & a Confeſſario electo audiendam, eſt omnino ad valorem diſpenſationis obſervanda; *arg. l. Diligenter* 5. *ff. Mandati*, *cap. Cum dilecta* 22. *de Reſcriptis*, Corrad. in *praxi diſpenſat. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 31. Vincentius de Juſtis *de diſpenſat. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 106. *& ſeq.* Gobat in *Quinar. tract.* 4. *cap.* 37. *n.* 176. Reiffenſt. *lib.* 4. *decret. in Append. de diſpenſat.* §. 9. *n.* 457. *& ſeq.* & ratione moderni ſtyli Pœnitentiariæ introducti tempore Pauli V. teſtibus Corrado, & Vincentio de Juſtis *loc. c.* jam omnes DD. communiter, quamvis ante d. Stylum varii ſcripſerint contrarium.

12 Quarta clauſula: *Ac ſublata occaſione*, *ſiqua adhuc extat amplius cum d. ſorore peccandi*, indicat, Confeſſarium non poſſe diſpenſationem exequi, niſi prius Pœnitens talem occaſionem proximam peccandi deſeruerit, & ſe a tali inceſtu emendaverit, cum in formula diſpenſationis ſit etiam ipſa poſita tamquam conditio, & forma neceſſario obſervanda per Jura numero antecedenti adducta.

13 Quinta clauſula: *A quibuſvis ſententiis*, *Cenſuris &c. abſolvas in forma Eccleſiæ conſueta*, denotat, Confeſſarium quoad abſolutionem deberi uti ea forma, qua Eccleſia in foro Sacramentali uti ſolet. Reiffenſt. *loc. c. n.* 468. Gobat in *Quinar. tr.* 5. *c.* 37. *n.* 207. Bonac. *diſp.* 1. *de Legibus q.* 2. *p.* 2. *n.* 19.

14 Sexta clauſula: *Injuncta ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari*, *ac Confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum ſingulis ſcilicet menſibus ut minimum ſemel*, *aut quoties tibi videbitur*, mandat, quod Confeſſarius debeat neceſſario injungere pœnitenti, ut per totam vitam ad *minimum ſemel* in menſe confiteatur: Dictio enim *Ad minimum* idem ſignificat ac dictio ſaltem, quæ eſt implicativa, non limitativa. Barboſa *de dictionibus dict.* 255. *num.* 6. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 466. Gobat *loc. c. n.* 213. *&* 214. qui *n.* 22. concludit, peccare mortaliter pœnitentem quoties in menſe aliquo non confitetur ſaltem ſemel, *arg. Clementin. Ne in agro* 1. *de ſtatu Monachor.* Reliqua autem gravis ſalutaris pœnitentiæ opera, cum non ſint determinata a Sac. Pœnitentiaria, videntur relicta arbitrio prudentis Confeſſarii, qui ei imponat juxta qualitatem delinquentis; Dummodo tamen talis ſit, ut gravis dici poſſit, juxta verba clauſulæ: *Gravi pœnitentia ſalutari*, Reiffenſtuel *loc. c. num.* 467. ubi inter alias pœnitentias injungendas aſſignat Litanias, aut quinquies Pater, & Ave ſingulis diebus per unum, duos, aut tres annos recitanda, vel ſingulis hebdomadis Roſarium per totam vitam, aut jejunium uno, vel pluribus diebus in menſe, in hebdomada, eleemoſynam faciendam pauperibus &c.

Septima clauſula: *Dummodo impedimentum præfatum ſit occultum*, denotat, quod diſpenſatio non poſſit exequi, ſi impedimentum jam eſſet manifeſtum, alias eſſet invalida etiam pro foro interno, ut tradunt communiter DD. cum ſuper impedimentis manifeſtis diſpenſatio obtineri debeat a Dataria Apoſtolica. Immo 15 ſi impedimentum occultum, ſuper quo conjuges ſecreto diſpenſati jam fuerint, aliquo caſu temporis curſu publicari contingeret, diſpenſatio a Confeſſario facta non juvaret. Et 16 ſi tale impedimentum denunciaretur Parocho, quamvis certo ſciret conjuges fuiſſe pro foro conſcientiæ ſecreto diſpenſatos, & ob id tutos eſſe coram Deo, nihilominus teneretur deferre d. impedimentum ad Ordinarium, qui quamvis etiam ſciret fuiſſe tales conjuges ſecreto diſpenſatos ſuper d. impedimento, ſi impedimentum probari poſſet per teſtes, teneretur ipſos conjuges ſeparare, donec aliam diſpenſationem pro foro externo a Dataria Apoſtolica impetraverint. Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 35. Navarr. *lib.* 4. *conſil. tit. de privil. conſil.* 5. *num.* 7. *in prima editione*, Sanchez, *lib.* 3. *diſp.* 15. *a n.* 9. Baſilius Pontius *de Matr. lib.* 5. *cap.* 36. *num.* 7. Vincentius de Juſtis *loc. c. lib.* 1. *cap.* 6. *a n.* 175. *ad* 177. *& cap.* 8. *n.* 158. *&* 159. Felix Poteſt. *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 4244. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 489. teſtans de communi.

Octava clauſula: *Et ſeparatio inter latorem* 17 *& præfatam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo*, *ex cohabitatione vero de incontinentia proba-*

Digitized by Google

babilitee timendum tibi viſum fuerit, mandat Confeſſario, ut ſolum diſpenſet, ſi omnibus attentis prudenter judicet, conjuges nec ſine ſcandalo amplius ſeparari, nec abſque incontinentiæ periculo, ut frater, & ſoror cohabitare poſſe. Quod ſcandalum in ſeparatione, & periculum incontinentiæ in continuatione cohabitationis, cum evitari ordinarie nequeat in ſimilibus caſibus, non eſt neceſſe ad diſpenſandum, ut Confeſſarius nimium in his indaget, ſed poterit tale ſcandalum, & periculum ſufficienter deducere ex præteritis, & præſentibus, aut alias conſideratis conſiderandis perſonarum, ac rerum circumſtantiis, & ſic diſpenſationem exequi, ſeu diſpenſare. Vincent. de Juſtis *l.* 1. *c.* 8. *n.* 178. *& ſeq.* Sanchez *l.* 8. *diſp.* 34. *n.* 60. Lezana verb. *Litteræ Apoſtolicæ n.* 30. Reiffenſt. *loc. c. num.* 470. & ipſo teſte alii communiter.

18 Nona clauſula: *Aliudque Canonicum non obſtet impedimentum*, vult, quod Confeſſarius non poſſit exequi diſpenſationem, ſi cognoſcat pœnitentem irretitum eſſe alio Canonico impedimento præter expreſſum in ſupplicatione, quamvis bona fide, & ex ignorantia invincibili illud exprimere omiſerit. Et ratio eſt, quia diſpenſatio non datur, nec data cenſetur, niſi ſuper ſupplicatis, & petitis, adeoque non poteſt extendi ad non expreſſa, & non ſupplicata, ut tenent communiter Doctores *arg. cap. Inter dilectos* 6. §. *Ceterum, de fide inſtrumentor.*

19 Decima clauſula: *Dicta muliere de nullitate priorie conſenſus ceetiorata, ſed ita caute, ut Latoris delictum nuſquam detegatur*, indicat, quod ad valide exequendam d. diſpenſationem, & revalidandum Matrimonium ratione impedimenti invalide contractum, etiam altera pars impedimenti inſcia debet aliquo modo prudenter & caute certiorari de nullitate Matrimonii prius contracti. Scotus *in* 4. *diſt.* 35. *quæſt. unic.* §. *Reſpondeo, verſ. Primus conſenſus*, Tambur. *lib.* 8. *de Matrim. tract.* 4. *c.* 7. §. 2. *num.* 6. *&* 8. Pontius *de Matrimon. l.* 4. *cap.* 25. *a n.* 2. Guttierez *de Matrim. cap.* 47. *a num.* 4. Bonacina *diſp.* 12. *de impedim. Matrim. ſect.* 14. *concl.* 2. Sanchez *lib.* 8. *diſput.* 36. *num.* 5. Navarr. *in Manual. cap.* 22. *num.* 17. Comitol. *lib.* 1. *reſp. moral. qu.* 120. Boſſius *de Matrim. cap.* 2. *a num.* 74. Coninch. *diſp.* 24. *dub.* 10. *n.* 90. Averſa *quæſt.* 11. *de Matrim. ſect.* 4. *verſ. Quantum ad tertium*, Caſtropal. *diſp.* 2. *de ſponſalib. qu.* 7. §. 2. *num.* 3. Cardenas *d.* 2. *num.* 673. Buſemb. *lib.* 6. *tract.* 6. *cap.* 3. *dub.* 3. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 814. Gobat in *Quinar. tract.* 5. *cap.* 37. *num.* 141. Leo in *praxi ad Litteras Pœnitentiariæ part.* 2. *pag.* 251. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *a n.* 4247. *& ſeq.* Reiffenſtuel *loc. c.* §. 13. *num.* 587. teſtans de communi aliorum contra Henriq., Ledeſm. & alios apud Sanch. *l.* 2. *diſp.* 36. *n.* 2. relatos. Et ratio eſt, quia d. clauſula, cum ſit in ablativo poſita conditionem neceſſariam importat; *arg. l. A teſtatore* 109. *ff. de conditionib. & demonſtrat. l. Si debitor*, §. 1. *ff. Quibus modis pignora*, adeoque eſt neceſſario obſervando, *arg. l. Diligenter* 5. *ff. mandati, cap. Cum dilecta* 22. *de Reſcriptis*. Tum quia Matrimonium prius invalide contractum non poteſt novo conſenſu revalidari, niſi utraque pars ſciat nullitatem ipſius, cum voluntas non feratur in incognitum, ex Ariſtotele 2. *de Anima, comment.* 39. & nihil incognitum ſit volitum, ex S. Auguſtino 13. *de Trinitate, & l. Cum Aquiliana* 5. *ff. de tranſactionibus* cum ſimilibus. Tum etiam quia teſte doctiſſimo P. Comitolo *loc. c.* ſic expreſſe reſpondit Clemens VIII. ſpecialiter ab ipſo ſuper hac controverſia conſultus, nempe *eſſe neceſſarium novum conſenſum utriuſque, admoniso prius Marito de Matrimonii nullitate*. Tum tandem quia hic agitur de valore Sacramenti. Unde quamvis contraria opinio eſſet probabilis, cum noſtra ſit vere probabilior, ac tutior, & alia minus probabilis, ac minus tuta, ſequenda eſt noſtra, alia relicta, utpote ſubjecta damnationi factæ ab Innoc. XI. die 2. Martii 1679. in 1. propoſitione ut advertunt Cardenas in 2. *Criſi diſ.* 2. *a num.* 669. La Croix *l. c. n.* 814. Reiffenſtuel *l. c. num.* 605. & alii.

Non eſt tamen neceſſe, ut pars conſcia cer- 20
tioret partem inſciam de cauſa nullitatis Matrimonii, ſeu ei revelet, quale fuerit impedimentum, ut tenent communiter DD. ſed ſufficit, ſi dicat aliquid ad valorem defuiſſe, ſeu dicat ſe ſufficientem conſenſum non habuiſſe, quod revera ſine mendacio dicere poteſt, quia conſenſus ratione impedimenti invalidus, revera non eſt ſufficiens ad valorem Matrimonii, cum conſenſus invalidus reipſa non ſit conſenſus, eo quod invalidum eſſe, & non eſſe paria ſint, *arg. l. Quoties* 6. *ff. Qui ſatiſdare cogantur, l. Si non ſe obtulit* 4. §. 6. *ff. de re judicata, l. Duo ſunt Titii* 30. *ff. de Teſtamentaria tutela*. Sic Cardenas *loc. c. num.* 676. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 36. *num.* 7. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 596. Felix Poteſtas *loc. c. num.* 4249. *verſ. Addit.* La Croix *loc. c. num.* 814. *in fine*, teſtans de communi.

Sunt

Digitized by Google

21 Sunt tamen graves alii Doctores, qui tenent, requiri quidem ad revalidandum d. nullum Matrimonium utriuſque conjugis conſenſum, ſed non eſſe neceſſe, ut pars inſcia certioretur de nullitate prioris conſenſus, volentes, quod ſufficiat, ſi pars conſcia obtineat a parte inſcia, ut pro ſua ſcilicet partis conſciæ conſolatione renovet conſenſum jam factum, & renovante parte inſcia, renovet etiam ipſa pars conſcia. Et ratio iſtorum eſt, quia tunc conjuges ſunt habiles ad Matrimonium, cum ſupponatur jam ablatum impedimentum per diſpenſationem, adeoque ſi mutuo conſentiant, habetur (dicunt ipſi) id, quod requirit eſſentia Matrimonii. Nec videtur conditio neceſſaria, ut conjux inſcius certioretur de prioris conſenſus nullitate, ſed potius videtur ſimplex inſtructio: Alias ſi id neceſſarium eſſet, ſæpiſſime dictæ diſpenſationes ſuo valore fruſtrarentur, cum ut plurimum pars inſcia certiorari non poſſit abſque gravi partis conſciæ periculo. Sic Vincentius de Juſtis *loc. cit. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 181. cum Reginald., Trullench, Bonac. & aliis ibi allegatis, Sotus, Rodriq. Henriq. & alii apud Sporer *de Matrim. c.* 2. *ſect.* 2. *n.* 459. Caſtropal. *l. c.* Boſſium *l. c. n.* 37. & apud La Croix *loc. cit. n.* 814. qui dicit Leſſium, Gobat, alioſque communiter admittere hanc ſententiam in caſu extremæ neceſſitatis v. g. ſi pars conſcia timeat aliam partem diſſenſuram, indeque oriri graviſſima mala ſibi, aut proli, perpetuas inimicitias, graviſſima ſcandala, & mortem, quæ mala nequeant aliter evitari, quam omittendo hujuſmodi certiorationem partis inſciæ. Tunc enim (dicunt ipſi) d. neceſſitas videtur ſalvare reverentiam Sacramenti, ideoque illam non videtur comprehendere damnatio Innoc. XI. in cit. 1. propoſitione. Hæc illi.

22 Sed cum verior & tutior ſit noſtra ſententia aſſerens ad revalidandum Matrimonium requiri, quod pars inſcia de nullitate certioretur aliquo modo, vel formaliter, & abſolute, vel ſaltem æquivalenter, traditur hic quidam modus, qui inſervire poteſt ad ſufficienter inſinuandam parti inſciæ nullitatem Matrimonii, & ad evitanda mala, quæ inde oriri poſſent. Et eſt, quod pars conſcia de nullitate Matrimonii nacta commodam occaſionem diſcurrendi, ſive per ſe, ſive per alium de præſtantia Matrimonii, de gratiis Sacramentalibus, & bonis, quæ inde conjugatis obveniunt, deque pluribus impedimentis occultis, & variis cauſis, ob quas Matrimonium poteſt eſſe nullum, etiam inter conjuges in optima fide exiſtentes, & ob id privari dictis gratiis, & bonis, partem inſciam de nullitate, ſic caute & prudenter diſponat, ut interne conſentiat ad novum Matrimonium conditionate; ita quod ſi ex aliqua cauſa Matrimonium eſſet nullum, velit nunc, ſicut ipſa, Matrimonium vere contrahere, ne fortaſſe tantis fraudentur Sacramentalibus gratiis, ac bonis. Quod facillime eveniet, ſi conjux conſcius oſtendat conjugi inſciæ magna amicitiæ conjugalis ſigna, dicatque, *ſi nullum fuit Matrimonium noſtrum, hic, & nunc accipio te in meam uxorem, quaſi numquam accepiſſem*, quia tunc ſtatim reſpondebit conjux inſcia nullitatis: *Et ego idem facio, ſeu hic, & nunc etiam ego accipio te in meum maritum quaſi numquam accepiſſem, aut quid ſimile.* In tali enim caſu licet ita conſentiens non habeat cognitionem formalem, habet tamen cognitionem æquivalentem de nullitate, hoc ipſo, quod facta nullitatis mentione, & memoria forſan exiſtentis, expreſſe conſentiat, vereque de novo velit Matrimonium contrahere, & de præſenti contrahat, ſi forſan prius Matrimonium invalidum fuerit, aut ſit, quod vere ſufficit ad revalidandum d. Matrimonium, cum notitia, ſeu cognitio nullitatis prioris Matrimonii præciſe ideo requiratur, ut novus conſenſus partis inſciæ non referatur ad prius Matrimonium, quod putat validum, ſed vere detur ad novum de præſenti contrahendum. Qui conſenſus vere de præſenti ad novum contrahendum Matrimonium datur per ſupradictum modum hoc ipſo, quod nullitatis forſan exiſtentis memor expreſſe dicat: *Si nullum fuit Matrimonium noſtrum, hic & nunc accipio te* &c. aut quid ſimile. Nec refert, quod d. conſenſus detur ſub conditione, quia conſenſus datus ſub conditione de præſenti, vel præterito æque valet, ac conſenſus abſolutus, ſi conditio eſt vera, ut in noſtro caſu, *l. Cum ad præſens* 37. *ff. de rebus creditis &c.* §. *Conditiones* 6. *Inſtit. de verbor. oblig.* Sic Sporer *de Matr. c.* 2. *ſect.* 2. *n.* 459. id pro certo habens cum Hentincx *de Matr. diſp.* 6. *q.* 3. *n.* 33. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *n.* 5. Gobat in *Quinar. tr.* 6. *c.* 37. *a n.* 32. Boſco *de imped. Matr. diſp.* 12. *ſect.* 14. *concl.* 2. Henno *tom.* 2. *de Matr. diſp.* 3. *q.* 4. *concl.* 4. *verſ. Reſpondetur, Convocato*, Reiffenſtuel *loc. c. n.* 597. & 604. & alii paſſim.

Alii ab aliis adducuntur modi pro revalidandis ſimilibus Matrimoniis, qui brevitatis gratia videndi relinquuntur apud ipſos, & ſignanter apud Sanchez, Sporer, Reiffenſtuel, 23

Ca-

Digitized by Google

Caſtropal. La Croix *loc. cit.* Solum hic advertendo, quod in omnibus ſemper requiritur, quod conſenſus pro novo Matrimonio debeat præſtari de præſenti, & in præſenti dicendo v. g. *Si matrimonium noſtrum eſſet nullum, nunc de novo tecum contraho*, & quid ſimile; nec ſufficit conſenſus præſtitus in præterito imperfecto dicendo: *Si Matrimonium noſtrum eſſet nullum, vellem tecum contrahere*, quia ly *Vellem* non importat actualem conſenſum de præſenti requiſitum pro eſſentia Matrimonii, ut recte advertunt Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *n.* 5. Reiffenſt. *loc. c. n.* 604. & alii communiter.

24 Talis revalidatio Matrimonii nulli ob impedimentum occultum quocumque modo fiat, non eſt neceſſe, quod fiat coram Parocho, & teſtibus. Sic enim clare habetur ex formula diſpenſationis Sacræ Pœnitentiariæ, quæ mandat ſecreto, & nullis adhibitis teſtibus de novo contrahi Matrimonium, & ſic expreſſe declaraſſe S. Pium V. refert Navarr. in *Summa cap.* 22. *num.* 70. Reiffenſt. *loc. c. n.* 612. Pontius *de Matr. lib.* 5. *cap.* 6. *a num.* 5. Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 27. Tambur. *loc. c.* §. 3. Cardenas in 2. *Criſi diſſ.* 2. *n.* 667. La Croix *loc. c. n.* 815. Felix Poteſt. *loc. c. num.* 4248. alii teſtantes etiam ſic declaraſſe Sacr. Congr. Card. & Rotam Romanam. Et declarationes, quæ in contrarium poſſent afferri, intelligendæ ſunt in caſibus, ubi impedimenta ſunt publica, ut recte explicat Pignatell. *loc. c.* & alii, ac colligitur ex Decreto Sacr. Congreg. Conc. quæ 25. Maii 1657. cenſuit, hujuſmodi Matrimonia eſſe nulla, ſed prævia diſpenſatione Sedis Apoſt. eſſe renovata ſervata forma Concilii Trid. *Dummodo impedimenta ſint publica*. Sic apud Pignatell. *loc. c. n.* 5. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia cum dictum Matrimonium fuerit publice contractum in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus, ceſſant inconvenientia, ſcandala, ac mala, ob quæ evitanda Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. Matr. cap.* 1. præſcripſit præſentiam Parochi, & teſtium eſſe adhibendam, adeoque &c. Sic Pignatell. Navarr., Pontius, Cardenas, Reiſſenſtuel, La Croix *l. c.* cum innumeris aliis apud ipſos, quibus accedit praxis.

25 Undecima clauſula: *Matrimonium cum eadem, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad evitanda ſcandala*, aperte declarat poſſe d. Matrimonium de novo contrahi ſine Parocho, & teſtibus, ut dictum eſt *n. antec.*

26 Duodecima clauſula: *Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo: Ita quod hujuſmodi abſolutio, & Diſpenſatio Latori in foro judiciario nullatenus ſuffragentur*, de ſe clara eſt, & manifeſte demonſtrat, quod Sacra Pœnitentiaria abſolvit, diſpenſat, & legitimat in ſolis caſibus occultis, & pro ſolo foro interno, & nullatenus pro foro externo, ſi aliquando impedimentum evaderet manifeſtum; Unde tam diſpenſatio, quam prolis legitimatio neceſſario fieri debet pro ſolo foro interno in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis, alias ſi fiat extra ipſam, erit invalida etiam pro foro interno, juxta dicta *ſupra num.* 16. cum ſit nimis clara dicta clauſula, quæ expreſſe pro forma præſcribitur.

27 Tertiadecima clauſula: *Nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut Litteris datis, ſeu proceſſibus confectis*, mandat, quod pro diſpenſatione facienda, ſeu facta nulli adhibeantur teſtes, nec de ea facta Confeſſarius det Litteras teſtimoniales, aut conficiat proceſſus, nec ipſemet oretenus deſuper teſtetur, ſed circa eam in foro externo ſe habeat tamquam penitus neſcius, cum fuerit facta præciſe ſub actu Sacramentalis Confeſſionis.

28 Quartadecima clauſula: *Sed præſentibus laniatis, quas ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis; itaut nullum earum exemplum extet*, præcipit, quod ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, & conſequenter ſub gravi peccato teneatur Confeſſarius Litteras diſpenſationis taliter lacerare, corrumpere, comburere &c. ut nullatenus poſſint notitiam parere, & inſervire pro foro externo.

29 Quintadecima clauſula: *Neque eas Latori reſtituas*, prohibet ſub gravi peccato, ne Confeſſarius dictas Litteras jam executas iterum pœnitenti reſtituat; Quamvis tamen, ſi nondum fuerint executæ, vel quia ex aliqua cauſa ipſe exequi recuſet, vel quia Pœnitens alium promptiorem, & benigniorem jam elegit ad id Confeſſarium, ipſas iterum pœnitenti tradere teneatur: Pœnitens enim ſi unus Confeſſarius electus exequi dictas Litteras recuſet, vel ob nimium rigorem ſibi diſpliceat, poteſt variare, & alium benignioris opinionis eligere, ut patet ex dictis ſub verb. *Executor Litterarum Apoſtolicarum* n. 47.

30 Sextadecima clauſula: *Quod ſi reſtitueres, nihil eis præſentes Litteræ ſuffragentur*, indicat, quod etiamſi Confeſſarius illas, non obſtante tali gravi prohibitione, pœnitenti iterum traderet, nihil prorſus ei pro foro externo ſuffragarentur, remanente tamen in ſuo eſſe, va-

lo-

Digitized by Google

lore, & effectu pro foro interno, pro quo legitima jam fuit facta executio.

31 Clauſula *Gratis ubique*, quæ a tergo ſolet inſcribi, præſcribit quod nec Officiales Pœnitentiariæ, nec Executores Litterarum ipſius poſſint aliquid exigere, vel acceptare etiam ſponte oblatum, nec etiam ſub prætextu incommodi, & laboris. Gobat in *Quinar. tract.* 5. *cap.* 37. *num.* 279. Lezana verb. *Litteræ Apoſtolicæ num.* 34. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 487. & alii communiter. Poſt executam vero diſpenſationem poſſe recipi munera gratis oblata, tenent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *a num.* 9. Guttierez *de Matr. cap.* 128. *num.* 9. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 365. Trullench *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 11. *n.* 4. Reiffenſt. *loc. c. num.* 321. & 487. Vincent. de Juſtis *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 235. & alii, eo quod talis prohibitio videatur reſpicere ſolum tempus ante diſpenſationem, ne Officiales, aut Executores muneribus excæcati munus ſuum minus recte exequantur. Cavendum eſt tamen, ne ante ipſam diſpenſationem fiat aliqua promiſſio, vel verbis expreſſis, vel ſignis, aut verbis æquipollentibus dandi aliquid poſt factam diſpenſationem, quia tunc per ipſam promiſſionem, aut datam intentionem violaretur præceptum, ac ſi illud fuiſſet effective traditum, & acceptum ante diſpenſationem, cum ſic Officiales, aut Executores poſſent corrompi per d. promiſſionem, ac per realem, & effectivam largitionem, ac receptionem.

32 Adducta, & ſatis explicata formula Litterarum diſpenſationis ſuper impedimento occulto affinitatis poſt contractum Matrimonium, quæ variatis variandis, inſervire poteſt pro aliis conſimilibus occultis impedimentis, adducitur hic formula abſolutionis dandæ, & diſpenſationis exequendæ ſuper dicto impedimento occulto affinitatis ex copula illicita proveniente ad remanendum in Matrimonio contracto. Poſtquam igitur dixerit Confeſſarius: *Abſolvo te a peccatis tuis &c.* debet addere: *Inſuper Auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento primi, vel ſecundi affinitatis gradus ex copula illicita, quam cum ſorore, Matre, vel &c. tuæ putatæ conjugis habuiſti, ita ut illo non obſtante renovato conſenſu cum præfata conjuge Matrimonium cum illa contrahere, conſummare, & in eo remanere licite poſſis, & valeas: In nomine Patris, & Filii &c. Item eadem auctoritate Apoſtolica prolem, ſi quam ſuſcepiſti, & ſuſceperis legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti &c.* Quæ item formula, variatis variandis, poteſt etiam inſervire pro aliis conſimilibus caſibus occultis.

Hic pro complemento advertendum eſt, 33
quod Confeſſarius poteſt abſolvere, & diſpenſare pœnitentem, quamvis ante executionem diſpenſationis obtentæ iterum copulam illicitam habuerit cum eadem ſorore feminæ, quam ducere intendit, quia repetita illa copula non inducit novum impedimentum affinitatis, ſed manet illud unicum, quod prius contractum erat, ſicuti antequam obtinuiſſet dictam diſpenſationem decies v. g. illam eamdem ſororem cognoviſſet, unicum eſſet impedimentum, nec in ſupplicatione opus fuiſſet exprimere quoties illam cognoviſſet, cum affinitas non per diverſas copulas cum eadem perſona, ſed ſolum per diverſas perſonas multiplicetur. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 24. *num.* 38. Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *num.* 30. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 990. Vincentius de Juſtis *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 161. & *ſeq.* cum aliis ibi citatis.
Secus autem eſſet dicendum, ſi poſt obtentam 34
ipſam diſpenſationem nondum executam, dictus pœnitens iterum copulam haberet, non cum eadem dicta ſorore, ſed cum alia perſona diverſa intra ſecundum gradum conjuncta feminæ, quam ducere intendit, quia tunc inſurgeret novum impedimentum, & nova opus eſſet diſpenſatione, cum diſpenſatio non extendatur ad alias affinitates, ſeu ad alios caſus poſtea exortos. Lodoviſius *dec.* 34. *num.* 2. de Juſtis *loc. cit. num.* 163. & 164. & alii citati. Unde denuo deberet in tali caſu recurri ad Sacram Pœnitentiariam, & exponi integre factum.

Diſpenſatio conceſſa, ſeu gratia facta a Sa- 35
cra Pœnitentiaria, ſeu Majori Pœnitentiario, non expirat morte Pontificis, etiam re integra. Ejus enim auctoritas non expirat morte Papæ. Et ſi major Pœnitentiarius, aliique Pœnitentiarii, Sede Romana vacante, moriantur, alii ſubrogantur a Collegio Cardin. *Clementin. de electione, c. Ne Romani* §. *Eo tamen*, Pius IV. Conſtitut. 55. incip. *In ſublimi*, S. Pius V. Conſtitut. 83. incip. *In omnibus*.

I N-

Digitized by Google

INSTRUCTIO.

Pro examine illorum Teſtium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniis, tam in Curia Eminentiſs. D. Cardin. Urbis Vicarii, quam in aliis Curiis cæterorum Ordinariorum.

1 IN primis, Teſtis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præſertim negotio, pertimeſcendi, in quo Divina ſimul, & humana Majeſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravitatem, quod imminet pœna triremium, & fuſtigationis deponenti falſum.

2 Interrogetur de nomine, & cognomine, patria, ætate, exercitio, & habitatione.

3 An ſit Civis, vel exterus, & quatenus ſit exterus, quanto tempore eſt in loco, in quo Teſtis ipſe deponit.

4 An ad examen acceſſerit ſponte, vel requiſitus: Si dixerit acceſſiſſe ſponte a nemine requiſitum, dimittatur, quia præſumitur mendax: Si vero dixerit acceſſiſſe requiſitus, interrogetur a quo, vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requiſitus, & an ſciat adeſſe aliquod impedimentum inter contrahere volentes?

5 Interrogetur, an ſibi pro hoc teſtimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel oblatum a contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine.

6 Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & a quanto tempore, in quo loco, qua occaſione, & cujus qualitatis, vel conditionis exiſtat? Si reſponderit negative, Teſtis dimittatur; Si vero affirmative;

7 Interrogetur, an contrahere volentes ſint cives, vel exteri? Si reſponderit eſſe exteros, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarii ipſorum contrahere volentium, doceatur de eorum libero ſtatu, de eo tempore, quo permanſerunt in ſua Civitate, vel Diœceſi. Ad probandum vero eorumdem contrahere volentium ſtatum liberum pro reliquo temporis ſpatio, ſcilicet uſque ad tempus, quo volunt contrahere, admittantur teſtes idonei, qui legitime, & concludenter deponant ſtatum liberum contrahere volentium, & reddant ſufficientem rationem cauſæ eorum ſcientiæ, abſque eo quod teneantur deferre atteſtationes Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt. Si vero reſponderit, contrahere volentes eſſe cives;

Interrogetur ſub qua Parochia hactenus contrahere volentes habitarunt, vel habitent de præſenti? 8

Item an ipſe Teſtis ſciat, aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoque habuiſſe uxorem vel maritum, aut profeſſum fuiſſe in aliqua Religione approbata, vel ſuſcepiſſe aliquem ex Ordinibus Sacris, Subdiaconatum ſcilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex quo non poſſit contrahi Matrimonium? Si Teſtis reſponderit, non habuiſſe uxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, ut ſupra. 9

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile quod aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, aut aliud impedimentum &c. & quod ipſe Teſtis neſciat; Si reſponderit affirmative, ſuperſedeatur, niſi ex aliis Teſtibus probetur concludenter non habuiſſe uxorem, vel maritum, neque ullum aliud impedimentum &c. Si vero reſponderit negative; 10

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua deinde Judex colligere poterit, an Teſti ſit danda fides? Si reſponderit contrahere volentes habuiſſe uxorem, vel maritum, ſed eſſe mortuos; 11

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodo ipſe Teſtis ſciat, fuiſſe conjuges, & nunc eſſe mortuos? Et ſi reſponderit mortuos fuiſſe in aliquo Hoſpitali, vel vidiſſe ſepeliri in certa Eccleſia, vel occaſione militiæ ſepultos fuiſſe a militibus, non detur licentia contrahendi, niſi prius recepto teſtimonio authentico a Rectore Hoſpitalis, in quo prædicti deceſſerunt, vel Rectore Eccleſiæ, in qua humata fuerunt eorum cadavera, vel ſi fieri poteſt a Duce illius cohortis, in qua deſcriptus erat miles; Si tamen hujuſmodi teſtimonia haberi non poſſunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de jure communi poſſunt admitti, dummodo ſint legitimæ, & ſufficientes. 12

Interrogetur, an poſt mortem dicti conjugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus, tranſierit ad ſecunda vota? Si reſponderit negative; 13

Interrogetur, an eſſe poſſit, quod aliquis ex illis tranſierit ad ſecunda vota, abſque eo quod ipſe Teſtis ſciat? Si reſponderit affirmative, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur te- 14

teſtes, per quos negativa coarſtetur concludenter. Si vero negative;

15 Interrogetur de cauſa ſcientiæ, qua perpenſa, Judex poterit judicare, an ſit concedenda licentia, necne?

16 Si contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum eſſe liberos, & in aliis, ſervata forma *Concil. Trid. in cap. Multi, ſeſſ.* 24. Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita Sigillo, & legalitate Epiſcopi Ordinarii, recognita ſaltem per teſtes, qui habeant notam manum, & ſigillum, & attente conſideretur, quod fides, ſeu teſtimonia bene, & concludenter identificent perſonas, de quibus agitur.

17 Pro teſtibus in hac materia, recipiantur magis conſanguinei, quam extranei, quia præſumuntur melius informati; & cives magis, quam exteri, nec admittantur homines vagi, & milites, niſi data cauſa, & maturo conſilio; Et Notarius exacte deſcribat perſonam Teſtis, quem ſi cognoſcit, utatur clauſula, *mihi bene cognitus;* ſin minus examen non recipiat, niſi una cum perſona Teſtis, aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ atteſtetur de nomine, & cognomine ipſius Teſtis, necnon de idoneitate ejuſdem ad teſtimonium ferendum. Et hujuſmodi examinibus debet intereſſe in Urbe, ultra Notarium, Officialis ſpecialiter deputatus ab Eminentiſs. Vicario; & extra Urbem, vel Vicarius Epiſcopi, vel aliqua perſona inſignis, & idonea ab Epiſcopo ſpecialiter deputata; Alias puniatur Notarius arbitrio Sacræ Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

18 Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis in eorum Diœceſibus exiſtentibus, ut pro Matrimoniis cum exteris contrahendis, non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato Ordinario, a quo, vel ejus Vicario Generali prius teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali Matrimonio fuerint examinati teſtes in eorum Tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentium, &c. Contravenientes autem ſevere puniantur.

Franciſcus Richardus S. Rom. & Univerſ. Inquiſit. &c.

INSTRUMENTA. Vide verb. *Scripturæ.*

I N T E N T I O.

S U M M A R I U M.

1 *Intentio generatim ſumpta quid ſit, & quomodo dividatur*, ad num. 2.

3 *Quæ ſit Intentio actualis, virtualis, habitualis*, ad n. 5

6 *In quo differant inter ſe Intentio habitualis & virtualis.*

7 *Quæ ſit Intentio interpretativa, explicita, implicita, directa, indirecta, abſoluta, conditionata*, ad n. 13

14 *Ad valide conficienda ſeu miniſtranda Sacramenta quæ Intentio ſufficiat, quæ vero non*, ad n. 20.

21 *Ad valorem Sacramenti an ſufficiat in Miniſtro intentio ponendi materiam & formam vel ex joco, vel ſerio & pure materialiter*, ad n. 30

31 *Ad valide recipienda Sacramenta quid requiratur in pueris & perpetuo amentibus, quid vero in adultis ratione utentibus*, ad num. 32

33 *Quænam Intentio ad ſingula Sacramenta ſufficiat*, ad n. 40

41 *Qua Intentione opus ſit ad valide applicandum Sacrificium Miſſæ*, ad n. 42

43 *An pro conſecrandis parvis Hoſtiis ſufficiat Intentio ante habita, quamvis poſtea, dum major Hoſtia conſecratur, ad illas expreſſa reflexio non habeatur.*

44 *Quænam Intentio ſufficiat pro ſatisfactione præcepti ad recitationem Horarum Canonicarum, vel ad auditionem Sacri*, ad n. 56

57 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 61

Et Appendix, ſive novus de Intentione Articulus.

INtentio generatim ſumpta eſt actus volun- 1
taris volentis aliquid facere, vel fieri a ſe,
vel ab alio. *Eſt in re communis*. Intentio di- 2
viditur in actualem, virtualem, habitualem,
& interpretativam. *Intentio actualis* eſt illa, 3
quam quis actu elicit, & habet, dum actualiter facit opus intentum, actu ſcilicet cogitans, & volens, ſeu intendens illud, quod facit. *Intentio virtualis* eſt illa, vi ſeu virtute 4
cujus antea realiter habitæ, & non revocatæ

hic,

Digitized by Google

hic & nunc aliquid fit quod alias, non fieret. Licet enim talis intentio actu jam præterierit, adhuc tamen manet in virtute ſua, in quantum vi ejus applicantur potentiæ exteriores ad actum, licet operans non attendat hic & nunc ad id, quod exequitur. Talem intentionem virtualem habet, v. g. Sacerdos, qui ex voluntate, ſeu intentione actuali celebrandi Miſſam induit ſe ſacris veſtibus, & vadit ad Altare, & dum celebrat, fit diſtractus, & ex diſtractione non conſiderat actualiter actum, quem exequitur; talis Sacerdos ſic diſtractus, dicitur celebrare cum intentione virtuali, quia virtute intentionis prius actualiter habitæ celebrandi Miſſam applicantur potentiæ exteriores ad omnes illos actus concernentes, & perficientes Miſſæ celebrationem.

5 *Intentio habitualis* eſt volitio, ſeu intentio mere præterita, & non revocata, ſed ita interrupta, ut nec in ſe, nec in virtute, ſeu efficacia cenſeatur adhuc perſeverans in aliqua operatione morali, cum talis habitualis intentio poſſit eſſe nedum in homine rationis compote, vigili, & ſobrio, ſed etiam in homine rationis impote, dormiente & ebrio, qui ta-

6 men moraliter operari nequeunt. Unde in hoc potiſſimum differunt inter ſe Intentio habitualis, & Intentio virtualis, quod Intentio habitualis duo tantum requirit; Primo quod præceſſerit Intentio actualis; Secundo quod talis intentio non ſit revocata. At vero intentio virtualis ultra hæc duo requirit aliquod tertium, ideſt remanentem aliquam virtutem, vim, & efficaciam influentem, & moventem ad opus præſens intentum; ut patet ex dictis

7 *num.* 4. *Intentio interpretativa* eſt illa, quam homo nunquam habuit, eſt tamen ita comparatus animo, ut eam haberet, ſi de ea cogitaret.

8 Intentio alia eſt *explicita*, qua volumus, & intendimus aliquid in ſe clare cognitum, &

9 cogitatum. Alia *implicita*, qua volumus, & intendimus aliquid ſolum confuſe cognitum, volendo aliquid ſub quo, vel in quo illud continetur; Sic qui vult v. g. Subdiaconatum cognoſcens in confuſo, quod aliqua onera gravia ſint illi annexa, implicite intendit obligationem ad Caſtitatem, & ad Horas, quamvis de illis explicite, ſeu expreſſe non cogi-

10 tet. Alia *directa*, qua volumus, & intendimus aliquid in ſe ipſo formaliter, & poſiti-

11 ve. Alia *indirecta*, qua aliquid in ſe ipſo directe quidem minime volumus, & intendimus, & tamen volumus, & intendimus directe cauſam aliquam, unde videmus illud aliud tamquam effectum ſecuturum. Sic volens bibere vinum meraceum probe advertens ſe inebriandum, quamvis tunc minime velit, & intendat ebrietatem directe in ſe, ipſam tamen vult, & intendit directe tamquam prævifum effectum illius potationis. *Alia abſoluta*, qua 12

volumus, & intendimus aliquid ſimpliciter ac libere independenter ab omni conditione. *Alia* 13

conditionata, qua volumus, & intendimus aliquid ſolum dependenter a tali, vel tali conditione, ita ut noſtrum velle non ſit efficax, niſi illa conditio ponatur, vel poſita eſſe cognoſcatur.

Ad valide conficienda, ſeu miniſtranda Sa- 14

cramenta quamvis ſit optima, non eſt tamen neceſſaria intentio actualis. *Communiſſima*. Eſt 15

enim ad id plene ſufficiens intentio virtualis, ut ſentiunt communiter Doctores cum S. Thoma 3. *part. Summ. q.* 64. *art.* 8. S. Bonaventura *in Breviloq.* 6. *p. cap.* 5. *de ſacr. diſpenſ.* Soto *in* 4. *d.* 6. *queſt.* 6. & aliis paſſim. Et ratio eſt, quia talis virtualis intentio ſufficit ad omnes alios humanos contractus, & actus, nec Chriſtus majorem intentionem, & attentionem requiſivit ad Sacramentorum confectionem, & adminiſtrationem, quam ad alios humanos contractos, & actus, adeoque &c.

Non ſufficit autem Intentio habitualis, quia 16

ex habitu agere non eſt humano modo agere, ut quiſque fatetur de eo, quod ſtultus, aut phræneticus, aut dormiens agit vi habitus, quem contraxit; *Communis*. Multo minus ſuf- 17

ficit Intentio interpretativa, quia hæc, ut patet ex ejus definitione, nec eſt, nec fuit intentio re ipſa exiſtens, ſed tantum, quæ exiſteret, ſi occurreret cogitatio de illa elicienda. Quod autem non eſt, non poteſt dirigere confectionem, ſeu adminiſtrationem Sacramenti, ut nomine Chriſti, & humano modo fiat, adeoque &c. *Communis*. Nec etiam ſuf- 18

ficit Intentio indirecta tantum, quia ebrius v. gr. prout in exemplo allato ſub *num.* 11. pro hac intentione indirecta non agit humano modo, & moraliter, ſed mere naturali, ac brutali, cum non agat libere, ſeu ex deliberatione rationis: Immo dato etiam quod ſe inebrians, & prævidens ſe in ebrietate adhibiturum materiam, & formam, antea expreſſe intendat, & velit conficere Sacramentum in ebrietate, adhuc nihil efficiet, quia illa intentio præcedens moraliter nullo modo influit in actionem ſecuturam in ebrietate, ſed eam mere naturalem, & inhumanam relinquens, manet mera intentio habitualis; *Communis*. Nec 19

tandem ſufficit intentio conditionata ſub con-

di-

Digitized by Google

19 ditione de futuro; *Communis*. Et ratio eſt, quia intentio Miniſtri Sacramenti debet adeſſe, quando fit actio Sacramentalis, cum non ſit in ejus poteſtate ſuſpendere effectum Sacramenti in futurum: Intentio autem conditionata de futuro, eo ipſo quod ſit ſuſpenſiva in futurum, non adeſt, nec quidquam operatur de præſenti, quando fit actio Sacramentalis, cum conditio nondum ſit poſita. Immo neque operabitur in futuro, quando ponetur conditio, quia tunc non erit amplius actio Sacramentalis, neque ipſa intentio, niſi ad ſummum habitualis nihil operans, adeoque &c.

20 Sufficit tamen Intentio conditionata ſub conditione de præſenti, vel præterito, dicendo v. g. *Si adhuc vivis, ſi non fuiſti baptizatus, ego te baptizo: ſi es capax, ſi concubinam domo ejeciſti, ego te abſolvo*. Et ratio eſt, quia conditio de præſenti, aut præterito, cum ſit poſita extra cauſam, & non ſit dependens in futurum, non ſuſpendit intentionem, & actionem; ſed mox facit tranſire in abſolutam, & efficacem.

21 Ad valorem Sacramenti non ſufficit in Miniſtro intentio ponendi materiam, & formam ex joco. *Eſt de fide* contra Lutherum, Calvinum, & alios apud Bellarmin. *de Sacramentis lib.* 1. *cap.* 17. qui dicunt, ſufficere, ſi res, & verba quomodocumque ponantur dummodo adſit fides in ſuſcipiente; Colligitur ex Concilio Florentino *in decreto Eugenii IV. ad Armenos*, & Conc. Tridentino *ſeſſ. 7. canone* 11. ubi ad valorem Sacramenti ſtatuitur, requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, & etiam ex articulo 12. inter juſtiſſime damnatos a Leone X. Conſtit. incip. *Exurge Domine*, ibi: *Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus*, quem articulum etiam expreſſe damnat Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *de Pœnitent. Canon. 9.* ibi: *Si quis dixerit, abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum Miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat ſe eſſe abſolutum, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolvat . . . . . anathema ſit*. Quod autem dicitur de abſolvente, valet de conficiente quodvis aliud Sacramentum.

22 Neque etiam ſufficit ad valorem Sacramenti intentio tantum materialis ponendi materiam, & formam ſerio, & pure materialiter, ſed neceſſario requiritur intentio formalis ponendi ea, ut Sacramentalia, & ſaltem faciendi quod facit Eccleſia; ideſt, non ſufficit in Miniſtro intentio pure materialis, & externa, ſed requiritur intentio vere formalis, & interna. *Eſt fere communis* contra quoſdam antiquos, & aliquos recentiores relatos, & ſecutos a Juenin *diſſert.* 1. *de Sacramentis in genere quæſt.* 5. *art.* 3. *per tot.* ubi acriter tenet, & defendit ponentem ſerio materiam, & formam, etſi non intendat Sacramentum, immo poſitive dicat, *Nolo facere Sacramentum*, equidem illud conficere, quia intentio illa contraria tantum eſt inefficax, quandoquidem, illa non obſtante, ponat partes Sacramenti conſtitutivas, adeoque Sacramentum. Aſt hanc opinionem vocat Auguſtinus Bernal *d.* 17. *n.* 55. omnino falſam, Herincx *d.* 3. *num.* 16. improbabilem, Arriaga *d.* 19. *num.* 13. non tantum improbabilem, ſed forſan etiam plene erroneam; Lugo *d.* 8. *num.* 15. dicit, parum diſtare ab errore Hæreticorum; Vaſquez *d.* 138. *num.* 34. putat eſſe expreſſe damnatam, ideoque *num.* 29. dixerat oppoſitum ab Eccleſia definitum, & La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *ſub n.* 54. dicit hoc eſſe ſaltem certiſſimum, poſtquam Alexander VIII. *die* 7. *Decemb.* 1690. damnavit ſequentem propoſitionem 28. in ordine, ibi: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem Ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit; Non intendo facere quod facit Eccleſia*. Et per hanc damnatam propoſitionem fuiſſe damnatam ſupradictam opinionem tenet Viva *in d. propoſitione* 28. *Alexandri VIII. num.* 1. Henno *in Theologia Dogmatica tom.* 2. *tract. de Sacramentis diſp.* 4. *qu.* 2. *art.* 2. *concluſ. unic.* & alii paſſim, quamvis Juenin *loc. cit. art.* 1. contendat, per ipſam non damnari talem opinionem, immo Henno *loc. cit.* & alii dicunt, talem opinionem expreſſiſſime contrariari Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *de Pœnitentia*, ubi La Croix *loc. cit.* recte obſervat, Concilium ibi requirere in Sacerdote animum non tantum ſerio agendi, ſed vere abſolvendi, dicit enim ibi Concilium: *Atque ideo non debet Pœnitens adeo ſibi de ſua ipſius fide blandiri, ne etiamſi... Sacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit, putet ſe eſſe abſolutum vere, & coram Deo*, ubi nota verba illa, *ſerio agendi, & vere abſolvendi*. Quod autem dicitur de hoc Sacramento, idem eſt de aliis. Vide infra *nu.* 57. *& ſeqq.*

Probatur igitur veritas noſtræ concluſionis, 23
& ſimul oſtenditur falſitas contrariæ opinionis. De fide eſt, requiri ad Sacramenta intentionem faciendi quod facit Eccleſia; hoc habetur expreſſe definitum ex Concilio Floren-

tino in decreto Eugenii IV. ad Armenos, ibi: *Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia*, & ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. canon. 11.* ibi: *Si quis dixerit, in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit*. Atqui Eccleſia non facit cæremoniam profanam & materialem, ſed ſacram & formalem; non naturalem, ſed Sacramentalem: Eccleſia enim per ſuos Miniſtros in conficiendis Sacramentis operatur nomine Chriſti, cum quilibet ejus reſpective Miniſter dicat in nomine Chriſti: *Ego te abſolvo: Hoc eſt Corpus meum*, & hujuſmodi. Unde Apoſtolus 1. *Corinth.* 4. dicit: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei*. Ergo non ſolum requiritur ad Sacramentorum valorem intentio ponendi ſerio ritum externum ab Eccleſia præſcriptum, ſed etiam intentio operandi nomine Chriſti, atque adeo ſine intentione faciendi formaliter, quod facit Eccleſia, nullum Sacramentum valide conficitur, ſeu confertur, & a fortiori, ſi habeatur intentio oppoſita dicendo: Non intendo facere quod facit Eccleſia.

24 Tum quia Eccleſia in Rubricis Miſſalis §. 7. *de defectu intentionis* expreſſiſſime declarat, Sacerdotem ſerio proferentem formam ſuper materiam præſentem, & quidem in iis circumſtantiis, in quibus creditur ab omnibus conſecrare, nihil tamen efficere, ſi deſit intentio conſecrandi: *Si quis habeat coram ſe*, inquit, *undecim Hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans quas decem intendit, in his caſibus non conſecrat, quia requiritur intentio*. Quid clarius? Noone ex his evidenter apparet ſolum contumacem poſſe deinceps de Eccleſiæ mente circa hoc dubitare? Tum etiam quia ſi Eccleſia tantum exigeret intentionem ponendi ritum externum, nunquam exegiſſet ultra poſitionem materiæ, & formæ, intentionem Miniſtri, cum ſit impoſſibile, ut quis in ſui præſentia ponat materiam, & formam, & non intendat ponere.

25 Aliæ rationes paſſim aſſignantur a Doctoribus, & ſignanter ex abſurdis, quæ ſequerentur. Nam ſi ſufficeret ſola intentio illa materialis, qua quis libere velit ponere talem materiam, & recitare talia verba, quæ ad Sacramentum requiruntur, ſequeretur, quod Sacerdos legens ad menſam ex Sacris Bibliis, vel alio libro verba illa: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*, conſecraret omnem panem, & omne vinum in menſa appoſitum. Item ſi quis in Theatro ageret perſonam Conſtantini, & modo agendi externo baptizaretur, reipſa rebaptizaretur, & alia hujuſmodi, quæ ſine dubio ſunt maxima abſurda; unde ne hæc admittantur, dicendum eſt, quod ad conficienda Sacramenta non ſufficit intentio ſola materialis, ſed requiritur neceſſario intentio formalis conficiendi Sacramenta.

26 Objiciunt adverſarii varias auctoritates Sanctorum Patrum, & ſignanter, aliis brevitatis gratia omiſſis, auctoritatem Sancti Auguſtini, & S. Thomæ. Sanctus enim Auguſtinus, dicunt ipſi, *lib. 7. contra Donatiſtas cap. 53.* docuit, Baptiſmum fallaciter collatum valere, præciſe dicens: *Nihil intereſt ad integritatem Sacramenti in Eccleſia Catholica, utrum id aliqui fallaciter, ac veraciter agant*, & S. Thomas *in 4. diſt. 7. quæſt. 1. art. 2.* ſic præciſe docet: *Non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta, & ideo, ſi forma ſervatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt* Catechumenus: Quod confirmat *in ſua ſumma 3. part. quæſt. 64. art. 8. ad 2.* ubi poſtquam retulit opinionem eorum, qui mentalem intentionem requirunt in Miniſtro, ut Sacramenta valeant, ſic de oppoſita ſententia loquitur: *Alii melius dicunt, quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter; in verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur ex parte Miniſtri, vel recipientis*.

27 Ad ſupradictas autem auctoritates reſpondetur, quod S. Auguſtinus ibi loquitur de Baptiſmo dato, & accepto fallaciter, hoc eſt in ſchiſmate, cum Hæreſis, Schiſma, & iniquitas Miniſtri non obſtet valori Sacramenti. Sic Doctiſſimus P. Viva *in cit. damnata ab Alexandro VIII. propoſitione* 28. *n.* 5. & alii. Sanctus vero Thomas (quem ob allata teſtimonia fecerunt oppoſitæ ſententiæ Patronum, Vaſquez, Bernal & alii, & præcipue Juenin *loc. cit.* §. 3. *per totum*) ibi ſolum docet non requiri intentionem mentalem expreſſam, ſeu exterius manifeſtatam, ut interpretatur Gonetus ex contextu, expreſſe enim *art.* 10. requirit intentionem internam ad validitatem Sacramenti. Sic Viva *loc. cit. n.* 5.

28 Objiciunt adhuc Adverſarii dicendo, quod Lutherani, & Calviniſtæ v. g. non intendunt facere quod facit vera Eccleſia, nempe Roma-

ma-

Digitized by Google

mana, ſed ſolum quod facit ſua Eccleſia Lutherana, & Calviniana, & tamen valide baptizant, adeoque &c. Sed ſtatim reſpondetur diſtinguendo antecedens. Non intendunt intentione particulari, & explicita, concedo; intentione generali, & implicita, nego; Intendunt enim facera quod inſtituit Chriſtus, & conſequenter cum nihil faciat Eccleſia Romana, quam quod Chriſtus inſtituit, intendendo primum, intendunt ſecundum; Quamvis enim falſo credant non Romanam Catholicam, ſed ſuam Lutheranam, & Calvinianam eſſe veram Eccleſiam, adhuc enim volendo facere, quod *vera Eccleſia facit*, implicite volunt facere verum Sacramentum, quod vult facere vera Eccleſia, etiamſi ipſi circa exiſtentiam veræ Eccleſiæ errent.

29 Inſtant dicendo, Atheiſtæ poſſunt valide baptizare, ſed iſti cum nec Deum, nec Chriſtum, nec Eccleſiam agnoſcant, immo omnia illa reputent chimerica, non poſſunt velle, quod Chriſtus inſtituit, aut Eccleſia facit, ergo &c. Reſpondetur autem diſtinguendo Minorem: non poſſunt velle expreſſe & diſtincte, concedo, implicite & confuſe, nego, quia poſſunt velle facere quod vident a Chriſtianis fieri, & conſequenter quod Eccleſia facit, ſicut accidit quibuſdam Paganis, & Infidelibus, quibus Chriſtus, & Eccleſia erant ignoti; Unde Innocentius IV. *in cap.* 1. *lib.* 3. *Decret.* ſic dicit: *Non eſt neceſſe, quod baptizans ſciat quid ſit Eccleſia.*

30 Objiciunt inſuper adverſarii dicendo, quod noſtra ſententia repugnat Divinæ bonitati, quia ipſi Divinæ bonitati repugnat quod damnetur infans, vel homo tantum attritus propter malitiam Miniſtri, qui ſine intentione interna externe tantum fingit ſe baptizare, & abſolvere, quod non poteſt evenire in ſententia contraria, tenendo nempe, quod ad valorem Sacramenti non requiratur neceſſario intentio interna, & formalis, ſed ſufficiat intentio externa, & materialis. Ad id reſpondent Alenſis, Durand. Gabriel, & alii apud Averſam *q.* 64. *ſect.* 3. dicendo, quod Chriſtus in ejuſmodi caſibus ſupplet effectum gratiæ: quam opinionem non improbat S. Thomas, favetque Valentia apud Eſcobar *lib.* 8. *n.* 254. & apud La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *ſub n.* 54. Similiter S. Bonaventura, Silveſter, & alii apud Dicaſtill. *de Baptiſm. d.* 1. *dub.* 13. & La Croix *loc. cit.* putarunt Deum ſupplere in Baptiſmo collato pueris nondum abſoluta forma mortuis; Immo Cajetan. putavit tales pueros, qui baptizari non poſſunt, ſalvari per fidem parentum, Gerſon. docuit, Deum ſaltem quandoque ſupplere extraordinarie; At recte dicit Suarez *in Comment. ad qu.* 64. *art.* 8. omnes ſuppletiones illas non fundari in ulla lege, vel promiſſione Dei, Immo carere omni ratione probabili. Hinc Henriquez opinionem primam vocat imperitam, Cabrera temerariam, & erroneam, Eſcobar improbabilem, eamque recte confutant Gonet. *d.* 6. *ad n.* 42. Henrincx *d.* 6. *a n.* 21. Dicaſtill. *loc. cit.* & alii. Unde dicendum eſt, tales damnari propter peccata ſua originalia, vel actualia, quæ contraxerant, & remiſſa non ſunt. Quod autem remiſſa non ſint, non eſt defectus bonitatis in Deo, qui dederat media, ſed eſt occaſionaliter per malitiam Miniſtri, quam Deus impedire non tenebatur; immo nec poterat, ſalva lege ordinatiæ Providentiæ. Hacteous ſapientiſſimus P. Claudius La Croix *loc. cit.* Vide Eminentiſs. Card. Gotti *tom.* 13. ſuæ Theolog. *q.* 7. *dub.* 4. & D. Cajetanum Mariam Merati *tom.* 1. *part.* 3. *tit.* 7. *n.* 2. ubi multa ad rem.

Ad valide recipienda Sacramenta, quorum 31
ſunt capaces pueri, & perpetuo amentes, nul-
la requiritur in ipſis propria intentio, aut con-
ſenſus. *Communiſſima* inter Catholicos ex uni-
verſali Eccleſiæ praxi, quæ tales baptizat, li-
cet noverit intentionis formandæ eſſe incapa-
ces. In Adultis vero ratione utentibus requi- 32
ritur ſemper aliqua intentio diverſa pro diver-
ſitate Sacramentorum recipiendorum. *Commu-*
niſſima. Ad Baptiſmum enim ſufficit intentio 33
habitualis ſemel habita, & non revocata. *Com-*
munis ac certa: Immo ſufficit etiam intentio
implicita tantum. *Communior, ac probabilior*
cum Coninch, Rhodes, Dicaſtill. Beroal, Hau-
nold. Gobat, Sporer, Boſco apud La Croix
lib. 6. *part.* 1. *num.* 168. & alii contra pau-
cos. Si enim Catechumenus Chriſtianam Fidem
jam animo amplexus, aut quivis Infidelis cu-
rans ſe inſtrui in Fide Chriſtiana animo eam
amplectendi, cum fuerit bene inſtructus, hac
voluntate non revocata reperiatur in articulo
mortis ratione, & ſenſibus deſtitutus, quam-
vis de Baptiſmo in ſpecie nunquam cogita-
verit, poteſt valide, & licite baptizari. Nam
eo ipſo quo voluit amplecti Fidem Chriſtianam,
implicite etiam voluit ſervare Chriſti præcepta,
& admittere media ſalutis in Chriſtiana Reli-
gione conſtituta, inter quæ primum, & om-
nium maxime neceſſarium eſt Baptiſmus, &
conſequenter ea voluntate etiam implicita vo-
luit Baptiſmum ſaltem pro illa extrema neceſſi-
tate ſuæ æternæ ſalutis, & ſic docet etiam S. Au-
guſt. *lib.* 1. *de Adulterinis conjugiis cap. ultimo.*

Digitized by Google

34 Ad Confirmationem ſufficit intentio habitualis, fotte etiam interpretativa maxime in articulo mortis; Coninch, Arriaga, Bernal, Buſemb. La Croix *loc. cit. num.* 169. & alii. Ad Euchariſtiam ſufficit intentio habitualis.
35 *Communis*. Immo in moribundo ſufficit etiam intentio interpretativa, præſertim, ſi ante confeſſus eſt, quamvis jam a mente ſit amotus, dummodo abſit periculum irreverentiæ; Suarez, Coninch, Rhodes, Lugo, Averſa, Bernal cum La Croix *loc. cit. num.* 170. Sporer *tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 2. *ſect.* 3. *num.* 154.
36 & alii. Ad Pœnitentiam ſufficit intentio habitualis. *Communis*. Immo in moribundo ſufficit etiam implicita, vel interpretativa, dummodo dolorem aliquo ſigno externo exprimat, & in caſu, quo nullum ſignum externum poſſit exhibere, ſufficit ſola vita Chriſtiane acta, ut poſſit ſaltem ſub conditione abſolvi; Sporer *loc. cit. num.* 158. Barboſa *in Collectan. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de Sacramento Pœnitent. cap.* 5. *num.* 2. alios plurimos citans, Marchantius, Herincx, Pontius, Boſco, Baſſæus, Anacletus, Felix Poteſtas, Schilder, Moya, qui hanc ſententiam vocant nunc communem. Vide *verb. Abſolutio art.* 2. *a n.* 3. *ad* 7. *incluſive*, ubi pluribus adductis late probatur.
37 Ad Extremam Unctionem ſufficit intentio interpretativa. *Communis* cum Bernal *loc. cit. num.* 79. La Croix *loc. cit. num.* 172. Sporer
38 *loc. cit. nu.* 154. Ad Ordinem non ſufficit intentio interpretativa, ſed requiritur ſaltem intentio habitualis. *Communis*, & ſecundum Gobat *tom.* 1. *tract.* 1. *num.* 245. Sporer *loc. cit. num.* 156. & alios ſufficiet etiam intentio implicita, habita ſcilicet in alio volito Sacramen-
39 tum iſtud involvente. Ad Matrimonium non ſufficit intentio interpretativa, ſed requiritur intentio expreſſa ad minus virtualis, ſaltem quando contrahitur inter præſentes, eo quod
40 contrahentes ſint etiam Miniſtri. *Communis*. Ratio autem cur potius requiratur intentio ſaltem virtualis in Miniſtro, quam in ſuſcipiente? Et in ipſo ſuſcipiente ſufficiat intentio habitualis, & interpretativa, & hæc non ſufficiat in Miniſtro? Eſt quia Miniſter conficiens Sacramentum debet ſe habere active, & cauſaliter influere in actionem Sacramentalem, adeoque ejus intentio debet actu, vel in ſe, vel in virtute a ſe relicta exiſtere quando conficitur Sacramentum. At vero ſuſcipiens Sacramentum habet ſe paſſive tantum, adeoque in ipſo non requiritur intentio, quæ ſit cauſa actionis Sacramentalis, ut eſt intentio actualis, vel virtualis, ſed ſufficit in ipſo intentio, quæ ſit diſpoſitio ad ſuſcipiendum Sacramentum, & recipiendum effectum Sacramentalem, ut eſt intentio habitualis, & pro aliquibus Sacramentis etiam implicita, & interpretativa, ut patet ex dictis. Sic Sporer *loc. cit. n.* 145. Henno *tom.* 2. *tract. de Sacramentis diſp.* 5. *q.* 2. *concluſ.* 4. *verſ. Quantum ad Matrimonium*, La Croix *loc. cit. n.* 56. & 175. & alii paſſim.

Ad valide applicandum Sacrificium, ſeu Miſſam non requiritur intentio formalis, & explicita, ſed ſufficit virtualis, & implicita, & ita quidem, ut ſi Religioſus nemini applicavit ſuum Sacrum, cenſeatur eſſe ejus voluntas, ut proſit illis, pro quibus ſacrificari, & applicari mandavit Superior; Diana *part.* 2. *tract.* 15. *reſol.* 62. Gavant. *part.* 2. *tit.* 8. *n.* 3. *litt. P.* Gobat *tom.* 1. *tract.* 3. *num.* 162. Stephanus *tom.* 3. *d.* 4. *num.* 61. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 204. & alii. Pro tali Miſſæ ap- 41
plicatione ſufficit etiam intentio habitualis ſemel poſita, & non revocata, quamvis ante 10. annos præceſſerit; Suarez, Coninch, Bonacina, Tamburin. Gobat, Quartus, Stephanus, Paſqualig. cum La Croix *loc. cit. n.* 205. Viva *in propoſ.* 28. *n.* 14. *ex damnatis ab Alexandro VIII.* & alii contra Vaſquez, Gran. & alios. Et ratio eſt, quia applicatio Miſſæ eſt veluti donatio de præſenti, ſive aſſignatio rei futuræ, quæ fieri poteſt anticipate, & ſub conditione, qua poſita, ſortiatur effectum, cum purificata conditione talis aſſignatio conditionata tranſeat in abſolutam. Pro conſecrandis 42
parvis Hoſtiis ſufficit intentio ante habita, quamvis poſtea, dum major Hoſtia conſecratur, ad illas expreſſa reflexio non habeatur. *Communis* cum Caſtrop. *part.* 6. *num.* 3. Dicaſtill. *num.* 216. La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 458. 43

Ad recitandas Horas requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum. *Communis ac certa*. 44
Non requiritur tamen intentio actualis, & explicita, ſed ſufficit virtualis, quia tunc recitatio cenſetur adhuc moraliter fieri ex antecedenti intentione actuali, & ſufficienter tendit in Deum precandum, vel laudandum. *Communis ac certa*. Et etiam ſufficit intentio im- 46
plicita, ut ſi quis intendat colere Deum, ſatiſfacere ſuo Officio, obligationi, intentioni, & Ordinationi Eccleſiæ, legere, ne peccet, & hujuſmodi, quia in his continetur, vel cum his eſt connexa voluntas orandi, adeoque &c. *Communis*. Intentio autem mere habitua- 47
lis & interpretativa non ſufficit, quia certum

Digitized by Google

tum eſt, quod intentio pure habitualis, &
mere interpretativa nun ſufficit ad hoc, ut
recitatio ſit actus humanus, qualis debet eſſe
Oratio; Sporer *tom. 3. tract. Append. de Horis
Canonic. cap. 2. ſect. 1. n. 60.* La Cruix *lib. 4.
n. 1326.* & alii paſſim coutra Gobat *tom. 1.
tract. 5. n. 738.*

48 Nun requiritur expreſſa intentio recitandi
attente, & ſtudiuſe, quia in intentione oran-
di includitur intentio attendendi ad Oratio-
49 nem. *Communis*. Intentio nova, vel primæ
intentionis renuvatio non requiritur, ſi plures
Huræ conſequenter recitentur. Neque etiam
ea requiritur, ſi fiat interruptio, & poſtea pro-
ſecutio Horæ, quia hæc reſumptio fit ex im-
perio, & virtute prioris intentionis. *Commu-*
50 *nis*. Intentio ſatisfaciendi non requiritur ad
recitationem Hurarum, ſeu ad auditionem Sa-
cri, ſed ſufficit intentio ponendi opus debi-
tum. *Communis*, cum Suarez, Sanchez, Bo-
nacina, Caſtropal. Dicaſtill. Gobat, Layman
l. 1. tract. 4. cap. 4. num. 7. La Croix *loc. cit.
n. 1329.* Sporer *loc. cit. num. 61.* Et ratio eſt,
quia præcepta non obligant ad obedientiam
formalem, hoc eſt, ut aliquid fiat quia præ-
cipitur, ſed tantum ad materialem, hoc eſt,
ut fiat quod præcipitur. Eccleſia enim in nu-
ſtro caſu ſolum præcipit recitationem Hura-
rum, auditionem Sacri &c. nullo autem mo-
do præcipit, ut recitentur Horæ, ut audiatur
Sacrum cum intentione ſatisfaciendi præcepto.

51 Hinc, qui ignorans eſſe diem Feſtum libere
interſuit Sacro, is ſatisfecit, nec poſtea in-
telligens eſſe diem Feſtum tenetur audire aliam
Miſſam, aut tunc elicere intentionem volendi
ſatisfacere per ipſam Miſſam auditam, quia
quamvis non habuerint intentionem implendi
præceptum de auditione Miſſæ, ipſam audien-
do implevit ſubſtantiam actus præcepti; S.
Thomas, Henriq. Fillinc. cum Buſemb. *lib. 1.
de legibus cap. 3. dub. 2.* Suarez *disp. 88. in
3.* Gobat *tom. 1. tract. 5. num. 199.* & alii
paſſim.

52 Immo ſatisfacit præcepto, qui recitans Ho-
ras, ſeu audiens Sacrum expreſſe intendit per
illam recitationem, ſeu auditionem non ſatis-
facere, quamvis dicat: *Nolo hac Horarum re-
citatione, hujus Sacri auditione ſatisfacere præce-
pto Eccleſiæ, ſed ut ſatisfaciam, decerno iterum
has Horas recitare, adhuc uni Sacro intereſſe*;
Vaſquez *tom. 2. quæſt. 100. cap. 9. n. 5.* Sua-
rez *diſp. 88. in 3. part. ſect. 3.* ac rurſum ſuſe
tom. 2. de Religion. lib. 2. de Feſtis cap. 26.
Sanchez *lib. 1. moral. cap. 3.* Bonacina *d. 4.
de Sacram. qu. ult. p. 11. n. 23.* Palaus *tract. 3.
d. 1. p. 17. num. 12.* Dicaſtill. *tract. 5. de Eu-
char. d. num. 66.* Leſſius *lib. 2. cap. 7. dub. 10.*
Valent. *tom. 3. diſp. 6. qu. 10. in fine*, Lay-
man *lib. 1. tract. 4. c. 4. n. 7.* Gobat *tom. 1.
tract. 5. n. 201.* Buſemb. *lib. 1. de legibus cap.
3. dub. 3.* La Croix *lib. 4. n. 1330.* ubi dicit
ſic ſentire alios communiſſime, Sporer *loc. cit.
n. 62.* Coninch, Lugo & alii plurimi contra
Azorium, Navarrum, Medinam, & alios; Et
ratio eſt, quia illud dictum: *Nolo hac Hora-
rum recitatione... hac Miſſæ auditione ſatisface-
re præcepto Eccleſiæ*, eſt inefficax, continet quip-
pe proteſtationem contrariam facto, & invol-
vit implicantiam in adjecto, ergo non impe-
dit, quominus talis ſic dicens revera ſatisfa-
ciat ſuæ obligationi. Probatur antecedens, quia
Eccleſia non petit ab illo plus quam, ut ſe-
mel in die recitet Horas, & unum Sacrum au-
diat die Feſto; non enim poteſt ulla, ſeu lex,
ſeu ratio adſerri, qua probetur eam plus exi-
gere, adeoque ſi ſemel recitet, ſeu unum Sa-
crum audiat, faciet totum id, quod ei præci-
pit Eccleſia, & conſequenter, etiamſi ſexcen-
ties dicat *nolo, nolo, ſatisfacere præcepto Eccle-
ſiæ*, revera ſatisfaciet, ſicuti, ſi fuſte cædendo
aliquem dicat *nolo verberare*, nihilominus &
verberat, & ſentit alter verbera, ut recte di-
cit doctiſſimus P. Gobat *loc. cit. n. 201.*

Nec valet dicere, quod actus non operentur 53
ultra intentionem agentis, adeoque &c. Non
valet, inquam, quia id intelligitur, quando
eſt in poteſtate operantis, v. gr. ſatisfacere,
vel non; in noſtro autem caſu, cum Eccleſia
tantum obliget ad ſubſtantiam oneris injuncti
recitandi Horas, audiendi Sacrum &c. illa ſci-
licet recitatione Horarum, & auditione Sacri
poſita, non eſt in poteſtate operantis, ſcili-
cet recitantis Horas, & audientis Sacrum, ut
non ſatisfaciat, cum reipſa faciat totum id,
quod eſt præceptum; obligatio enim parendi
legi provenit ex voluntate Legislatoris, ideoque
non extenditur ultra ejus intentionem, & vo-
luntatem, nempe ultra ſubſtantiam operis præ-
cepti, & in noſtro caſu, ultra recitationem
Horarum, & auditionem Sacri; *Sic ſupracitati
Doctores*.

Hinc qui legit Horas, ſeu audivit Sacrum 54
non ea devotione, qua voluiſſet, ideoque pro-
poſuit (ſine voto tamen) ad ſatisfaciendum
præcepto repetere recitationem Horarum, ſeu
auditionem alterius Sacri, etſi deinde non re-
petat, ſatisfecit tamen præcepto. Dicitur au-
tem notanter, *ſine voto tamen*, quia ſi ſe obli-
gaſſet repetere ſub voto, peccaret mortaliter
non ſtando ſuo voto, ut notant Gobat *loc. cit.
n. 203.*

Digitized by Google

55 *num.* 203. & alii citati. Advertendum tamen eſt, quod ſi talis perſiſteret in falſa perſuaſione, ſeu opinione, quod non ſatisfecerit præcepto, niſi repeteret, tunc ipſe peccaret ratione conſcientiæ erroneæ, niſi vel errorem deponeret, aut Horas Canonicas repeteret, vel aliam Miſſam audiret &c. *Communis* cum Layman *loc. cit. num. 7. in fine*, & aliis citatis.

56 Adducitur pro complemento tritum quidem, ſed notabile dictum a Purchotio relatum *tom. 5. part. 2. cap. 4. circa finem*, videlicet: *Quicquid agant Homines, intentio judicat omnes*. Unde Chriſtus *Matth. 6. verſ. 25.* dixit: *Lucerna corporis tui*, ideſt Operis tui, *eſt Oculus tuus*, ſcilicet Intentio (juxta D. Gregor. *lib.* 38. *Moral. cap. 3. & alios*) *Si Oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit: Si autem Oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit.*

57 Ad Sacramentum valide adminiſtrandum, ſatis eſſe, ut miniſter intentionem habeat ſerio perficiendi ritum externum, qui ab Eccleſia adhibetur, atque ideo etiamſi ſuam intentionem retineat, aut interius dicat, ſe nolle facere quod facit Eccleſia, dummodo exterius ſerio agat, nulloque ſigno pravam ſuam voluntatem prodat, ratum perfectumque Sacramentum ab eo perfici, defendit Ambroſius Catharinus *in Opuſculo de intentione Miniſtri*.

58 Ante Catharinum id tenuerant Petrus Cantor, Robertus Cardinalis Pullus, Paludanus, Silveſter, eumque poſtea ſunt ſequuti Salmeron. *lib. 1. Commentar. in Epiſt. D. Pauli 3. part. diſp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Summa Theolog. de Sacrament. in genere quæſt. 6. & 7.* Vincentius Contenſonius *in ſuo Tractat. de Sacramentis in genere*, Hyacinthus Serry *in vind. vind.* Natalis Alexander, Gaſpar Juenin, aliique recentiores, quæ opinio licet proprie non coincidat cum ſententia Lutheri, & Calvini, ut varii contendunt, vix tamen amplius ſuſtineri poteſt, ut docet Benedict. XIV. de Synodo Diœceſana *lib. 7. cap. 4. a n. 6. ad 9.* cum negari non poſſit grave vulnus præfatæ opinioni inflictum fuiſſe ab Alexandro VIII. per propoſitionem 28. inter ab ipſo damnatas 7. Decemb. 1690. & a me ad id jam adducta
59 ſuperius *num.* 22. Unde volt, quod in praxi ſit omnino ſervanda, veluti tutior, contraria opinio, exigens in Miniſtro intentionem, vel actualem, vel virtualem faciendi non ſolum ritum externum, ſed id, quod Chriſtus inſti-
60 tuit, ſeu quod facit Eccleſia. Et ſi conſtet quempiam, aut Baptiſmum contuliſſe, aut aliud Sacramentum ex iis, quæ iterari nequeunt adminiſtraſſe, omni adhibito externo ritu, ſed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Eccleſia, urgente quidem neceſſitate, ſit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum; Si tamen res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ 61
oraculum ſit exquirendum abſque eo quod Epiſcopus poſſit ſuos Diœceſanos adigere ad unam præ altera in dictis opinionibus tuendam, ſeu reprobandam, cum hæc ſit una ex cauſis majoribus ad ſolam Sedem Apoſtolicam deferendis, ut ſtatuit perpetua Eccleſiæ conſuetudo, confirmata ab Innocentio III. *in cap. Majores 3. de Baptiſmo*.

APPENDIX

Sive ulterior de Intentione Miniſtri ad valorem Sacramenti requiſita declaratio.

I. Quæ ſunt ab Auctore in hoc Artic. n. 57. expoſita, ex opere Benedicti XIV. de Synodo Diœceſana deprompta ſunt: quo in opere Sapientiſſimus Pontifex duo exponit; primum Ambroſii Catharini, aliorumque Catholicorum opinionem ab hæreſi Eccleſiæ auctoritate proſcripta omnino diſſidere; deinde monet, non licere Theologis in Sacramentorum confectione, vel adminiſtratione Ambroſii Catharini, ac reliquorum iſtum ſequentium, opinionem ſequi, quia in his, quæ ad ſalutem, & Sacramenta pertinent, non licet ſequi opinionem probabilem, relicta tutiore, ut ex damnata ab Innocentio XI. propoſitione liquet: tutior vero eſt opinio, quæ ad Sacramenti valorem exigit, ut Miniſter non modo voluntatem habeat externum Sacrum ritum perficiendi, ſive *externam intentionem* tantum; ſed etiam interius animo contendat velle id facere, quod Chriſti Eccleſia facere contendit. Exponendum itaque ſupereſt diſcrimen, quod noſtrorum Theologorum opinionem, & damnatam Lutheri, aliorumque Hæreticorum hæreſim intercedit; atque verus germanuſque ſenſus opinionis Catharini, aliorumque Catholicorum, iſtiuſque a communi Scholaſticorum opinione diſcrepantia.

II. Circa Miniſtri intentionem credidit Lutherus, ne eam quidem deſiderari, quæ exteriorem jocum excludat. En ipſius verba, quæ habentur lib. de Captivit. Babylonica cap. de Baptiſmo: *Non dubitem ſi quis in nomine Domini ſuſcipiat baptiſmum, etiamſi hujus Miniſter non det in nomine Domini, vere baptizatum eſ-*

Digitized by Google

eſſe . . . ſicut legitur exemplum de quodam Mimo per jocum baptizato: & art. 12. inter proſcriptos a Leone X. habet : *Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret; ſi tamen credat ſe eſſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus*. Hujuſmodi error ridiculus viſus eſt ſequentibus Novatoribus, ut patet ex his Kemnitii verbis in Canonem ſecundum ſeſſ. 7. Concilii Tridentini: *Non hoc vult inſtitutio Baptiſmi, ut fiat vulgaris aliqua lotio, vel quæ ex profeſſo nihil aliud ſit, quam ridiculus luſus, vel mimica ſubſannatio, vel profanatio inſtitutionis cum recitatione verborum*. At ſi Novatores conſtare ſibi velint, ac falſis eorum principiis cohærentia tradere, & prædicare cupiant, hujuſmodi hæreſeos monſtrum adſtruant, & tueantur, neceſſe eſt. Sacramenta enim in horum ſententia non ex *opere operato* gratiam efficiunt, ac ſuſcipienti conferunt, ſed homines juſtificant, quatenus animo Chriſti promiſſiones exhibent; atque Chriſti paſſionem promiſſioneſque in memoriam revocando, fidem in ſuſcipientibus excitant, qua juſtificantur. Præſtare autem hæc poſſunt Sacramenta, ſeu ſerio, ſeu mimice conferantur; ſe habent enim Sacramenta juxta Novatorum hæreſim inſtar verbi Dei, quod quantumvis, ſeu intus, ſeu exterius perverſa Miniſtri voluntas ſit, Dei verbum eſſe non deſinit, ac proinde juſtificare illos valent, qui audiant & conſentiant, etſi per jocum ab impiis Miniſtris Chriſti Sacramenta adhibeantur. Velint ergo, nolintque Novatores, ex eorum Syſtemate fit, valida eſſe Sacramenta, etſi ebrio, immo & a pſittaco. Contra vero Catholici omnes, qui etiam cum Catharino ſentiunt, unanimi conſenſu fatentur, Sacramenta ex iis, quæ Chriſtus Dominus pro noſtra ſalute operatus eſt, virtutem habere producendi, & conferendi gratiam, atque hanc producere dum a Miniſtris ita conficiantur, ut exiſtimare eos homo poſſit, ſe gerere veluti Chriſti Miniſtros, & diſpenſatores myſteriorum Dei dum Sacramenta conficiunt, & conferunt. Quo fit, ut omnes deteſtentur impium Lutheri commentum; cum pro Chriſti Miniſtro, & diſpenſatore Myſteriorum Dei haberi, & cognoſci nequeat, qui id unum curet, ut interius exteriuſque Chriſtum, Deique myſteria derideat, atque ſubſannet. Vides ergo, quam inepte Catharini, aliorumque Theologorum opinio a Scholaſticis nonnullis cum hæreſi Lutherana confundatur.

III. Qui intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, in voluntate ponendi ritum Sacrum externum conſtituunt, eamque ſufficere ad Sacramenti valorem ajunt, repugnante quoque interiore voluntate, in hanc abiere opinionem, ne viderentur adſtruere Sacramenti valorem a Miniſtri voluntate pendere. Neque enim conſonum Divinæ bonitati viſum hujuſmodi Theologis eſt, ita Sacramenta Miniſtrorum arbitrio, & voluntati committere, ut in pravi Miniſtri libertate ſit, homines beneficio Redemptionis per Sacramenta applicando, eos ſalutari gratia privare, quin exterius conſtet, aut conſtare poſſit de eorum prava voluntate, qua homines optato ſalutari effectu fruſtrantur. Notandum id duximus, ut deinceps mitiores ſint vulgares Theologi in hac reprehendenda, & notanda opinione, quæ hac recta voluntate excogitata, & propugnata a tot doctiſſimis viris fuit. At externæ hujus intentionis defenſores circa illius uſum invicem diſſident. Alii enim eam ſufficere credunt pro Baptiſmo, quia Baptiſmus nullum in Miniſtro characterem exigit; non autem pro ceteris Sacramentis. Alii eam valere putant pro Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, ſeu per quorum formam exprimitur actum Sacramentalem a Miniſtro exerceri, unde ſequitur externam intentionem in ceteris quidem Sacramentis ſufficere, non tamen in Euchariſtia; quia verba iſta: *Hoc eſt Corpus meum*, nullam prorſus exprimunt actionem Miniſtri, ſecus de iſtis, *Ego te baptizo*, *Te confirmo &c.* Alii externam intentionem in iis ſufficere volunt Sacramentis, in quibus homo eſt tantum agens inſtrumentale, non in iis, in quibus eſt principale agens: unde hujus opinionis defenſores matrimonium ſine interna intentione validum eſſe negant, cetera vero Sacramenta abſque eadem valere opinantur. Alii demum externam intentionem generatim & pro quibuslibet Sacramentis ſufficere putant: ſed & hi duas in partes ſcinduntur. Quidam nimirum externam, & ſeriam intentionem ubilibet ad confectionem Sacramenti ſatis eſſe contendunt: quidam præfracte negant, & ſentiunt Miniſtrum, niſi vel in loco ſacro præſens ſit, vel ad confectionem fuerit invitatus, nihil operari eo ferme modo, quo Judex totam ſententiam etiam contra mentalem intentionem profert, ſi ſedeat pro tribunali; ſecus, ſi loquatur e loco, ubi Judicis perſonam gerere non intelligatur: ita Juenin, Serry, aliique recentiores non pauci.

IV. Nec pauciores, nec ignobiliores Theologi ſenſerunt, & hodiedum ſentiunt, internam ad Sacramenta valide conficienda requiri intentionem, ſed & inter ſe diviſi ſunt.

Digitized by Google

Alii nempe dubitarunt, an nun requireretur intentio finis explicita & particularis, ſeu intentio producendi hunc in ſpecie Sacramenti effectum: tales fuerunt ii, de quibus loquitur Ebroicenſis Synodus an. 1576. his verbis: *Antea inter doctos ac pios viros dubitatum fuit, an Baptiſma a Calviniſtis adminiſtratum, pro vero credi deberet; quoniam non haberent intentionem baptizandi in remiſſionem peccatorum.* Alii, ut Scotus, & Gabriel, particularem illam intentiunem finis rejicientes, generalem, & quidem explicitam intentionem producendi effectum Sacramenti, tamquam neceſſariam poſtularunt. Alii ne hanc quidem poteſtatem, neceſſariam eſſe rati, neceſſariam dixerunt intentionem explicitam cunficiendi Sacramenti. Alii demum minime requirentes intentionem explicitam, ſeu producendi effectum Sacramenti, ſeu etiam conficiendi Sacramentum, docuerunt neceſſariam ac ſufficientem eſſe intentiunem faciendi, quud facit Eccleſia, ſeu intentiunem, qua quis externum ritum ſic frequentat, ut nec interius jocari velit, nec ritum hujuſmodi materialiter dumtaxat, & ut rem mere naturalem, aut profanam peragere, ſed illum potius formaliter, ut ritum Eccleſiæ, vel ut ritum in Eccleſia ſacrum celebrare velit: & hæc multo communior fuit hactenus internæ intentionis defenſorum opinio. Ita hiſtoriam hujus opiniunis recenſet continuator Tournelii ex Lambertu Gaud doctiſſimu Dominicano, qui de hac re luculentiſſime ſcripſit: Ad uſum quod ſpectat, dicemus paucis ſequentibus numeris.

V. Itaque certum eſt, ad valorem Sacramenti nun deſiderari eam intentiunem Miniſtri, qua velit explicite Sacramenti effectum producere. Conſtat id ex Auguſtino Epiſt. 98. alias 23. quæ eſt ad Bonifacium, ubi expreſſe aſſerit, non privari parvulos gratia ſpirituali, *qua ad vitam regenerantur æternam, quia non iſtis hac intentione Sacramenta offeruntur; cum celebrentur per eos neceſſaria myſteria, & verba Sacramentorum.* Deinde Eccleſia, nec Pelagianos, nec Calvinianos iterum baptizat, dum in ipſius gremium revertuntur: immo id quoad Calvinianus expreſſe vetuit S. Pius V.; Nota autem res eſt, antiquus Pelagianos, ac Sucinianos, qui illurum iterum excitaverunt errores, negare, baptiſmum delere originale peccatum, ac conferre gratiam; & Calvinianos, alioſque hæreticus negare per baptiſmum imprimi characterem; hi ergo dum baptizant, non ea voluntate baptizant, ut velint deleri originalem culpam, conferri gratiam, ac imprimi baptizato characterem. Non eſt ergu neceſſe, ut Miniſter velit effectum Sacramenti.

VI. Neque intentio requiritur explicita vel conficiendi Sacramenti, vel celebrandi ritum externum ut in ſe revera & abſolute Sacrum. Nam Florentina, & Tridentina Synodus eam tantum in Miniſtro intentionem expoſcunt, qua velit facere, quod facit Eccleſia; hæc veru intentiu in eo quoque eſt, qui licet hunc ritum pru Sacramento nun habeat, vel pro ritu in ſe ſacro; tamen perficere eum cuntendit, ut Chriſtianæ Eccleſiæ ritum, ſacramque ipſius cœremuniam. Quamubrem ratus habetur Baptiſmus a Gentili, immo & ab Atheo ipſo ea voluntate cullatus, ut facere unice contendat, quod in Eccleſia Chriſtiaourum fit; at certum eſt, Gentilem, Atheumque nec pro Sacramento, nec pru re ſacra hujuſmodi titum habere; Ita rem explicat S. Thomas *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 3. reſp. 2. ad primum: Quamvis ille, qui non credit Baptiſmum eſſe Sacramentum, aut habere aliquam ſpecialem virtutem, non intendat, dum baptizat, conferre Sacramentum; tamen intendit facere quandoque quod facit Eccleſia, etſi illud reputet nihil eſſe, & quia Eccleſia aliquid facit, ideo ex conſequenti, & implicite intendit aliquid facere, quamvis non explicite.* Manifeſtum ergu eſt, ad valorem Sacramenti non requiri intentionem explicitam Sacramenti cunficiendi, vel celebrandi ritum externum ut in ſe revera & abſolute ſacrum; ſed ſufficere intentionem faciendi quud facit Eccleſia, hoc eſt voluntatem uſurpandi, & celebrandi ritum, qui in Societate Chriſtianorum pro Religioſo habetur; quo in caſu juxta traditam a S. Thoma doctrinam, in Miniſtro ex *conſequenti, & implicite* intentio ineſt rem Sacram faciendi, quia Eccleſia, cujus ſe ritum uſurpare cuntendit, *aliquid facit*, dum hujuſmodi ritum celebrat.

VII. Age veru, videamus modo, num ii, qui Catharini upiniunem tenent, dum ſerio, & attente ritum externum, quem facit Eccleſia, adhibendum prædicant, quin interior intentio adſit, ea revera adhibeant in Sacramento conficiendu, quæ ſupra commemoravimus. Nam rem cunſideranti, & diligenter perpendenti facile apparebit, in Miniſtro illo, qui voluntatem habeat ſerio, & attente id perficiendi quud facit Eccleſia, nil ex iis deeſſe, quæ ad Sacramentum perficiendum neceſſaria diximus. Jam ſtatuitur, hos materiam & formam adhibere; cum vero voluntatem, hoc eſt intentionem habeant, dum illas adhibent,

bent,

Digitized by Google

bent, faciendi ritum, quem Chriſtiana Eccleſia facit, quis non videat habere quoque illam intentionem, quæ neceſſaria ſit ad perficiendum Sacramentum, ac contrariam interiorem intentionem, qua ex. gr. intra ſe dicant *Nolo hominem baptizare*, aut per celebrationem ritus, quo baptizat, irritam, & inanem fieri, aut ſupra effectum cadere Sacramenti, hoc eſt ſupra gratiam, & characterem, ita ut interior illa intentio non baptizandi in hujuſmodi miniſtris, nihil aliud ſit, niſi voluntas non conferendi characterem, non delendi peccatum, non ſanctificandi hominem? At voluntas hæc, ut ſupra diximus, valori Sacramenti non obeſt, immo præſumitur hæc voluntas in Sociniano, & Calviniano, quin proinde dubitetur ab Eccleſia de valore Baptiſmi ab iiſdem collati. Videant ergo Catharinianæ opinionis Adverſarii, hanc opinionem ſolo nomine a communiori Scholaſticorum differre. Dicent vero, neceſſarium ſaltem eſſe ad valorem Sacramenti, *ut Miniſter velit formaliter, ut ritum Eccleſiæ, vel ut ritum in Eccleſia ſacrum illud celebrare*. Aſſentior; ſed quid inde? Numquid ille, qui ſerio, & attente vult externum ritum celebrare, quem Chriſtus inſtituit, ejuſque Eccleſia facit, non vult illum formaliter ut ritum Eccleſiæ, vel ut ritum in Eccleſia Sacrum celebrare? Si exteriori apparatu, ſi exteriori attentione, ſi ſeria actione, ſi cæremoniarum uſu, ſi denique eorum omnium applicatione, quæ fieri Eccleſia jubet, dum Sacramenta celebrantur, determinatur ad faciendum formaliter Sacramentum, ut ritum Eccleſiæ, vel ut ritum in Eccleſia ſacrum, quis in hujuſmodi Miniſtro deeſſe affirmabit hujuſmodi intentionem? Immo actus ipſi, quos ſupra recenſuimus, hanc ineſſe in Miniſtro voluntatem ſatis ſuperque demonſtrant; cum enim voluntarie ac omnino libere fiant, interiori dirigente voluntate, ſive intentione, fiant neceſſe eſt; & contraria voluntas nonniſi in effectum cadere poterit. Reponent fortaſſe, in improbo Miniſtro voluntatem eſſe poſſe interiorem aut jocandi, aut rem ut mere naturalem & profanam perficiendi. Sed liberæ illæ operationes, quas ſupra memoravimus, hujuſmodi voluntatem retractant, & excludunt omnino; cum per illas ad rem, ut formaliter ſacram, & ad ritum ut in Eccleſia Chriſti ſacrum celebrandum, determinari debeat, ac revera determinetur. Quo fit, ut quæſtio, vel de ſolo nomine ſit, vel eo reducatur; Nam ſcilicet exterior actio deliberate facta interiorem ipſi contrariam actionem neceſſarie excludat, aut retractet. Nam in utraque opinione ad valorem Sacramenti requiritur intentio faciendi, quod facit Eccleſia; in opinione Catharini hæc intentio habetur, dum Miniſter velit ſerio, & attente externum ritum celebrare, quem Eccleſia facit, quidquid ſit de interna voluntate, quæ tamen ritui per Miniſtrum celebrato contraria eſſe non poteſt: in aliorum vero opinione non requiritur intentio producendi characterem, & alios Sacramenti effectus, ſed voluntas ſufficit applicandi res, & verba a Chriſto inſtituta, quemadmodum in ſocietate Chriſtianorum applicantur, etſi miniſter non credat virtutem illis ineſſe, quam Chriſtus contulerit. Quamobrem re diligenter expoſita ſola voce invicem hujuſmodi Auctores diſſident. Cum vero de valore Sacramenti hic agatur, in praxi communior opinio ſemper tenenda erit, ut initio monuimus.

INTERDICTUM.

Articulus I.

Interdictum quoad ejus eſſe, & diviſionem.

INterdictum eſt Cenſura Eccleſiaſtica, per 1
quam homo arcetur a participatione aliquorum Sacramentorum, omnium Divinorum Officiorum, & Eccleſiaſtica ſepultura. Colligitur *ex cap. Non eſt nobis* 11. *de ſponſal. & Matrim. & cap. Quod in te, de Pœnit. & remiſſ.*
Interdictum dividitur in locale, perſonale, 2
& mixtum, ut colligitur ex Juribus Canonicis *in cap. Præſenti* 10. *& cap. Si Civitas* 17.
de ſentent. excomm. in 6. Interdictum locale 3
eſt, quo immediate locus ipſe interdicitur, ne ibi Divina celebrentur, vel audiantur ſive ab indigenis, ſive ab alienigenis. Interdictum 4
perſonale eſt, quo immediate interdicuntur ipſæ perſonæ, & non locus, & tunc illæ perſonæ nec hic, nec alibi poſſunt percipere Sacramenta, nec exercere functiones ſacras per interdictum prohibitas. Interdictum mixtum 5
eſt, quo immediate & locus, & perſonæ interdicuntur, verb. grat. Civitas, & ejus Incolæ; colligitur *ex c. Si ſententia* 16. *de ſentent. excomm. in* 6.
Interdictum tam perſonale, quam locale ſub- 6
dividitur in particulare, & generale. Perſonale 7
par-

Digitized by Google

particulare eſt, quo perſona aliqua particularis
interdicitur. Perſonale generale eſt, quo in-
terdicitur aliqua Communitas perſonarum, ut
populus unius Provinciæ, Civitatis, vel inte-
gra aliqua univerſitas, Collegium, Capitu-
9 lum, Conventus. Locale particulare eſt, quo
interdicitur locus unus particularis, ut parti-
10 cularis aliqua Eccleſia. Locale generale eſt,
quo interdicitur locus generaliter, ideſt locus
varia ſub ſe loca complectens, ut Regnum,
Provincia, Civitas, ut colligitur ex *cap. Cum
in partibus* 17. *de verbor. ſignificat.*

11 Circa interdictum perſonale generale ſcien-
dum eſt, quod interdicto populo unius Provin-
ciæ, vel Civitatis, ſunt interdicti omnes il-
12 lius Provinciæ, & Civitatis habitatores etiamſi
ſint innocentes. Et omnes iſti nec in ſuo, nec
in alio loco audire poſſunt divina, vel Eccle-
ſiaſtica recipere Sacramenta, quia hujuſmodi
interdictum ſequitur perſonam quocumque je-
rit, *c. Si ſententia* 16. *de ſentent. Excomm. in* 6.
13 Clerus autem non cenſetur interdictus inter-
dicto populo, nec contra, interdicto Clero cen-
ſetur interdictus populus, niſi in ſententia aliud
exprimatur; unde uno ipſorum interdicto alius
licite admittitur ad Eccleſiaſtica Officia & Sa-
cramenta; *cap. Si ſententia* 16. *de ſentent. Ex-
comm. in* 6. In materia enim pœnali, uti eſt
iſta, verba ſunt ſtricte interpretanda, *c. Odia*
15. *de Regul. Jur. in* 6.

14 Sub generali interdicto Cleri non compre-
henduntur Religioſi utriuſque ſexus, niſi ex-
primatur, vel ex ſubjecta materia, aliiſque
circumſtantiis aliter appareat; & ratio eſt,
quia in materia odioſa ſecundum communem
acceptionem Religioſi non veniunt nomine Cle-
ri, niſi exprimatur, & ſi quandoque lata ſigni-
15 ficatione veniat nomine Cleri, ſemper fit cum
addito *Regularis*. Tum quia interdicto lato con-
tra Religioſos non comprehenduntur Clerici
ſæculares, ergo in interdicto lato contra Cleri-
16 cos non debent comprehendi Religioſi. Ulte-
rius in Jure Canonico paſſim iſta ponuntur tam-
quam diverſa, *ut c. Si quis ſuadente* 17. *q.* 4. ubi
dicitur *in Clericum vel Monachum*, *& cap. Su-
per ſpecula* 10. *Ne Clerici, vel Monachi*. Sic
tenent Abbas *cap. Non amplius* 1. *de Inſtitutio-
nibus n.* 3. Fagnan. *ibi n.* 7. Anaclet. §. 7. *de in-
terdict. n.* 187. Layman, Roſignolus, Silveſter,
Ugolinus, Conincbius, Bonacina, Engel, &
17 alii multi. Item ſub generali interdicto Cleri
non comprehenduntur Epiſcopi, niſi de eis ex-
preſſa fiat mentio; *cap. Quia periculoſum* 4. *de
ſent. Excomm. in* 6.

18 Circa interdictum locale ſciendum eſt, quod
interdicta Civitate eo ipſo intelliguntur inter-
dicta etiam ejus ſuburbia, ſive hæc ſint pars
Civitatis, ſive non; ſive ſint contigua eidem
Civitati diviſa ſolummodo per mænia interja-
centia, ſive vicina, dummodo non valde di-
ſtent, ſive ſuburbia ſint ejuſdem Diœceſis, ſi-
ve diverſæ; & ratio eſt, quia, ſi poſſent in
Civitatis Suburbiis Divina celebrari, interdi-
cti ſententia vilipenderetur, cum Cives ad il-
la de facili poſſent convolare: ne igitur ſen-
tentia interdicti poſſit ſic de facili vilipendi,
expedit interpretationem fieri laxiorem, ipſum
extendendo etiam ad ſuburbia, ut habetur ex-
preſſe ex *c. Si Civitas* 17. *de ſentent. Excomm.
in* 6. Nec valet dici, quod quando Suburbia 19
ſunt diverſæ Diœceſis non poſſint ſubeſſe legi-
bus Epiſcopi Diœceſani. Non valet, inquam,
quia illud interdictum afficit illa Suburbia, non
quatenus provenit ab Epiſcopo Diæceſano, ſed
quatenus provenit a jure communi per interpre-
tationem, quam facit ex rationabili cauſa, cum
reſpectu etiam Suburbiorum diverſæ Diœceſis
militet eadem ratio vilipendii ex ſuppoſitione,
quod non plus diſtent a Civitate, quam Su-
burbia ejuſdem Diœceſis; æque enim faciliter
poſſent Cives ad Eccleſias in utriuſque ſubur-
biis exiſtentes confugere, & ibi intereſſe Divi-
nis, & percipere Sacramenta, & ſic eludere,
ſeu vilipendere interdictum, ad quod vitan-
dum fit laxior interpretatio ipſum extenden-
do etiam ad Suburbia *in d. cap. Si Civitas*
17. *de ſent. Excomm. in* 6. Sic tenent Suarez
diſp. 32. *ſect.* 2. *n.* 23. Avila *part.* 5. *diſp.* 1.
dub. 3. Coninch. Bonacina, Roſignol. & alii.

Interdicta Civitate, vel Diœceſi cenſetur in- 20
terdicta etiam Eccleſia Cathedralis; *cap. Si Ci-
vitas* 17. *de ſentent. Excomm. in* 6. ubi expreſ-
ſe habetur, quod interdicta Civitate omnia lo-
ca ibidem interdicta cenſeantur, cum alias de
facili poſſet vilipendi interdictum talis Civita-
tis celebrando, & audiendo Divina in Cathe-
drali. Et propter eamdem rationem interdicta 21
Civitate, vel Diœceſi, intelliguntur interdictæ
etiam Eccleſiæ Regularium, ipſi enim tam exem-
pti, quam non exempti, niſi ſpeciali privile-
gio ſuper eo muniti exiſtant, tenentur ſervare in-
terdictum locale, nedum a Sede Apoſtolica ema-
natum, ſed etiam ab Epiſcopo promulgatum;
c. Auctoritate 4. *de privileg. in* 6. *& cap. Cum
in partibus* 17. *de verb. ſignificatio.* & Conc.
Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regul.* ubi expreſ-
ſe habet: *Cenſuræ, & interdicta, nedum a Se-
de Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinariis
promulgata, mandante Epiſcopo a Regularibus in
Eccleſiis publicentur, & ſerventur.*

In-

Digitized by Google

22 Interdicta alia ſunt a Jure, & alia ab ho-
23 mine. *Communis*. Interdicta ab homine ferri
poſſunt ab omnibus illis, qui poſſunt excom-
municare & ſuſpendere, *cap. Cum Eccleſiarum*
24 *3. de Offic. Judicis ordinar.* Excipiuntur tamen
Superiores Regulares, qui non poſſunt appo-
nere Interdictum in Eccleſiis ſibi ſubjectis,
quia eorum juriſdictio eſt perſonalis, non au-
tem localis, & etiam quia actus iſte percutit
exercitium juriſdictionis in Clerum, & popu-
lum illos privando, ne in ea celebrare, & re-
ſpective audire poſſint Divina, & ſic cum non
ſubditis, ut recte de more ſuo ratiocinatur Card.
de Luca *de juriſdiction. diſc. 99. n. 2.* & ex-
preſſe partibus auditis, & informantibus, de-
claravit *Sacra Congreg. Epiſc. & Regular. in
Neapolitana Cenſurarum* 21. *Junii* 1697. *referente
Card. Cavallerino* contra Abbatem S. Petri ad
Aram, qui Eccleſiam Monialium Reginæ Cæ-
li ſibi ſubjectam Interdicto ſubjecerat.
25 Interdicta, quæ a Jure communi, & a Con-
ſtitutionibus Apoſtolicis, tam localia, quam
perſonalia lata ſunt, ad uberiorem notitiam di-
ſtincte in diſtinctis articulis hic ſubnectuntur.

Additiones ex aliena manu.

26 Non omne Interdictum infligitur per *modum*
27 *cenſuræ*, aut eſt ſpecies Cenſuræ. Solet enim
nonnumquam Interdictum, uti & Suſpenſio,
infligi *per modum meræ pœnæ* inſtar aliarum
pœnarum canonicarum in punitionem com-
miſſi delicti, Vaneſp. *de Cenſur. cap. 9.* §. 1.
Rouſſeaud De la Combe *in Juriſprud. Canon.*
28 *Verb. Interdictum num.* 8. Intereſt autem di-
ſtinguere Interdictum in ratione Cenſuræ ab
Interdicto per modum pœnæ ob inſignes, quæ
unum inter & alterum intercedunt, differen-
29 tias. Primo enim Interdictum *in ratione Cen-
ſuræ* requirit contumaciam, item canonicas
monitiones, ut de contumacia conſtare poſ-
30 ſit; Secus vero Interdictum per modum pœ-
næ; Fleury *Inſtit. Jur. Eccl. part. 3. cap.* 21.
Vaneſp. *ubi ſupra*, Suarez *de Cenſur. diſput.*
25. *ſect.* 1.
31 Secundo Interdictum *in ratione Cenſuræ* ad
certum tempus infligi nequit: Idque quia
cum infligatur ad reprimendam contumaciam,
habere debet tempus incertum, prout & ha-
bet ipſa contumacia, ſcilicet tandiu durare
32 debet, quandiu durat contumacia. At non
repugnat ut Interdictum *per modum pœnæ* in-
fligatur ad certum tempus, prout gravitas
ipſius delicti poſtulaverit, eoque lapſo ceſſet;
Vaneſp. *loc. cit.*

Tertio violatio Interdicti *in ratione Cenſuræ* 33
exercendo ſolemniter actum Ordinis ſecum fert
Irregularitatem; nequaquam vero hæc ipſa 34
violatio Interdicti *per modum pœnæ*; Vaneſp.
loc. allegat. §. 4. Hurtad. *de Cenſur. Tractat.
de Ceſſatione a Divinis difficult.* 4.
De Origine Interdicti *in ratione Cenſuræ* haud 35
certo conſtat; Rouſſeaud De la Combe *in Ju-
riſprud. Canon. verb. Interdictum num.* 5. Per 36
plura vero ſæcula incognitum ipſum fuiſſe in-
de liquet, quod Ivo Carnotenſis *Epiſt.* 94. ap-
pellat Interdictum: *Remedium inſolitum, ob
ſuam nimirum novitatem*.
Dividit *Auctor* Interdictum in perſonale, 37
locale, & mixtum; ſed ut probe monet *Cle-
ment. Concord. Paſtoral. part. 2. cap. 5. n. 3.* Con- 38
venientius dividitur Interdictum in perſonale,
& locale tantum, & utrumque in generale,
& particulare.
Quæſtionis eſt; An poſito Interdicto locali 39
cenſeatur poſitum perſonale, & verſa vice;
In eam communiter itum eſt ſententiam, po-
ſito Interdicto locali, ſive generali, ſive par-
ticulari, non cenſeri poſitum perſonale, niſi
tantum reſpectu Perſonarum, quarum culpa
poſitum eſt Interdictum locale, *cap. 17. de ſent.
Excomm. in 6.*
Pariter in eo omnes conveniunt, quod poſi- 40
to Interdicto perſonali particulari non cenſea-
tur poſitum locale. At non conveniunt DD.
an poſito Interdicto generali perſonali, cen-
ſeatur etiam poſitum locale, ideſt, An inter-
dicto perſonaliter Populo, Interdicto ſubjicia-
tur locus Populi, ideſt Villa. Affirmant enim 41
Cover. *in cap. Alma Mater part. 2.* §. 1. *n.* 7.
Henriq. *cap.* 42. *in fin.* At poſt Navarr. Ægid.
negat Hurtad. *de Cenſur. Tract. de Interdict.* 42
difficult. 3. num. 7. Et jure quidem meritoque.
Interdictum enim perſonale tametſi generale
eſt omnino diſtinctum a locali; Non eſt igi- 43
tur cur poſito Interdicto perſonali, ponatur
locale. *Ac proinde* (ita recte ait Hurtad. *loc.
mox citat.*) *in loco Populi Interdicti poſſunt
Clerici divina officia ſolemniter, & apertis Ja-
nuis celebrare etiamſi aliquando per accidens non
liceat, quando ſcilicet nequeant non admitti In-
terdicti ad Templum, aut ad partes Templo vi-
cinas*.
De Perſonis, quæ comprehenduntur Inter- 44
dicto perſonali, vide mox laudatum Aucto-
rem *difficult. 4. per tot.* Notabile vero eſt diſ-
crimen innocentes inter & nocentes Populos
generaliter interdictos. Innocentes enim ut 45
primum mutatione domicilii, aut aliter deſi-
nunt eſſe membra ejus Populi, deſinunt eſſe
in-

Digitized by Google

46 interdicti, ſine ulla alia relaxatione. At Nocentes tametſi membra illius Populi eſſe deſinant Interdicto obnoxii remanent; Idque quia interdicti ii etiam intelliguntur uti particulares Perſonæ.

47 De locis comprehenſis Interdicto Locali conſule tum eumdem Auctorem *difficult. 5. per tot.* tum, *Clement. Concord. Paſtoral. part. 2. c. 5. fere per tot.*

Articulus II.

Interdicta localia generalia.

1 Contra Reges, & Principes impedientes Legatos, vel Nuncios Pontificios, ne fungantur ſuo Officio, in quo caſu omnes Ditiones ipſius impedientis ſunt Interdictæ. *Extravag. Super gentes, de conſuetud.*

2 Contra Civitatem, excepta Roma, quæ hoſtiliter inſequitur Cardinales, vel inſecutoribus conſilium, auxilium, aut favorem præſtat; *cap. Felicis 5. de pœnis in 6.*

3 Contra Civitatem, quæ delinquit percutiendo injurioſe proprium Epiſcopum, vel ipſum capiendo, banniendo, ſeu mandando hæc fieri. Et contra Territorium, cujus Dominus delinquit percutiendo, injurioſe capiendo, banniendo, ſeu mandando hæc fieri in quemcumque Pontificem. *Clement. 1. de pœnis.*

4 Contra Civitatem, in qua mortuus eſt Papa, & ibi novus eſt eligendus, & Rectores ejuſdem non obſervantes, nec obſervare facientes præſcripta *in cap. Ubi periculum 3. de election. in 6.* ibi enim habetur expreſſe: *Civitas autem prædicta non ſolum ſit Interdicto ſuppoſita, ſed & Pontificali Dignitate privata.*

5 Contra Civitatem admittentem alienigenas ad fœnerandum; *cap. 1. de Uſuris in 6.*

Articulus III.

Interdicta localia particularia.

1 Contra Univerſitates & Collegia exigentes juramenta illicita, vel contra libertatem Eccleſiaſticam. Gregor. XIII. *Conſtitution. 93.* incip. *Inter Apoſtolicas.*

2 Contra Eccleſiam, in qua ſcienter ſepultum fuerit cadaver Hæretici; *cap. Quicumque 2. de Hæreticis in 6.*

3 Contra Eccleſias Regularium, & Clericorum Sæcularium inducentium aliquem ad jurandum, vel promittendum eligere ſepulturam in illis, vel ad non mutandam electionem jam factam, ſi poſtea de facto in eis jurantes, vel promittentes ſepeliantur; *cap. 1. de ſepultur. in 6.*

Articulus IV.

Interdicta Perſonalia generalia.

Contra Univerſitates exigentes tributa ab Eccleſiaſticis; *cap. Quamquam 4. de cenſib. in 6.* 1

Contra Univerſitates concedentes, vel extendentes repræſalia contra Eccleſiaſticos; *cap. Unic. de jurejur. in 6.* 2

Contra Univerſitates, Capitula, & Collegia a Papa ad futurum Concilium appellantia. *Can. 2. Bullæ Cœnæ.* 3

Contra Univerſitates, Capitula, & Collegia non ſervantia Conſtitutionem Joann. XXII. circa fructus Beneficiorum vacantium. *Extravag. Suſcepti regiminis, ne Sede vacante.* 4

Contra Capitula Cathedralium Dimiſſorias infra annum a die vacationis Sedis concedentia. Concil. Trident. *ſeſſ. 7. c. 10.* 5

Contra Univerſitates habitationem Uſurariis locantes, aut Uſuras publice exercere permittentes; *cap. 1. de Uſuris.* 6

Articulus V.

Interdicta Perſonalia particularia.

Contra Cardinales, alioſque Eccleſiæ Prælatos recipientes beneficia, & Penſiones cum Simonia confidentiali. Pius IV. Conſtit. incip. *Romanum Pontificem.* 1

Contra Metropolitanus de non reſidentia Suffraganeorum, & contra antiquiores Epiſcopos de non reſidentia Metropolitanorum poſt annum a die abſentiæ eorumdem, non certiorantes Pontificem intra tres menſes. Conc. Trident. *ſeſſ. 6. cap. 1. de reformat.* 2

Contra promotos ad Eccleſias Cathedrales, etiamſi ſint Cardinales, in Romana Curia exiſtentes intra unum menſem a die eorum promotionis, & conſecrationis, itineri non ſe committentes ad faciendam reſidentiam. Urban. VIII. Conſtit. 139. Incip. *S. Synodus*, & Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 2. de reform.* 3

Contra Epiſcopos uſurpantes bona, vel fructus Eccleſiarum, aut beneficiorum vacantium; *c. Præſenti 9. de Offic. Ordinar. in 6.* 4

Contra Epiſcopos, vel Abbates alienantes bona Eccleſiæ non ſervata forma *Extravagant. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiaſt. non alienand.* 5

Contra Epiſcopos, alioſque Superiores Prælatos, qui in Viſitatione procurationem exceſ- 6

ſi-

Digitized by Google

ſivam recipiunt contra Conſtitutionem Innocentii IV. relatam *in cap. Romana* 1. *de cenſibus in* 6. *cap. Exigit* 2. *de cenſibus in* 6. & *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 3. *de reform.*

7 Contra Prælatos edentes Commentarios in Concil. Trident. inconſulto Romano Pontifice. Pius IV. *Conſtitution. Confirmatoria ejuſd. Concilii*.

8 Contra eos, qui Epiſcopatum, Abbatiam, vel aliam Eccleſiaſticam Dignitatem de manu Laici recipiunt, *cap. Si quis deinceps* 16. *qu.* 7.

9 Contra Clericos in Sacris conſtitutos in crimine fornicationis perſeverantes; *cap. Si qui ſunt, diſt.* 81.

10 Contra Ordinarios, qui privant beneficiis commorantes in Urbe, & eos, qui illa recipiunt; *Extravag.* 3. *de privileg.*

11 Contra non ſervantes formam a Jure præſcriptam in ferendis Cenſuris; *cap. Sacro* 48. *de ſentent. excomm.*

12 Contra Violantes interdictum locale, & contra eos, qui Excommunicatos publice, vel interdictos ad Divina Officia, ad Sacramenta, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittunt; *cap. Epiſcop. de privileg. in* 6.

13 Contra eos, qui dant cauſam interdicto locali; *cap. Si Sententia* 6. *de ſtntent. Excomm. in* 6.

14 Contra omnes Eccleſiarum Sæcularium Rectores, & Miniſtros recipientes onera perpetua Miſſarum ſine licentia Ordinarii loci, ac etiam contra recipientes pecunias talium Legatorum, & eas non deponentes penes perſonam idoneam. Urban. VIII. Conſtit. 43. incip. *Cum ſæpe contingat*.

ARTICULUS VI.

Interdictum quo ad ejus effectus.

1 Effectus Interdicti ſunt tres, primus eſt privatio aliquorum Sacramentorum, ſecundus eſt privatio divinorum Officiorum, tertius eſt privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ut expreſſe habetur in *cap. Alma Mater* 24. *de ſentent. excomm. in* 6.

2 Circa primum effectum notandum eſt, quod non omnium Sacramentorum, ſed aliquorum tantummodo prohibitus eſt uſus, ſive activus,
3 ſive paſſivus. Tempore enim Interdicti propter moræ periculum licite adminiſtratur non ſolum parvulis, ſed etiam adultis Baptiſmus, & Confirmatio, & ad hunc finem poteſt fieri Catechiſmus, Fontis benedictio, & in Cœna Domini Chriſmatis conſecratio, *cap. Reſponſo* 43. *de ſent. Excomm.* & *cap. Quoniam* 19. *de ſent. Excomm. in* 6. Item Sacramentum Pœ- 4
nitentiæ omnibus adminiſtrari poteſt, etiam ſanis, exceptis iis, qui ſunt excommunicatis, & cauſam dederunt Interdicto, niſi de delicto ſatisfecerint, aut de ſatisfaciendo cautionem idoneam, vel juratoriam præſtiterint; *cap. Alma Mater* 24. *de ſent. excomm. in* 6. Item Sacramentum Matrimonii poteſt tempore Inter- 5
dicti licite celebrari. Gloſſa *in cit. cap. Alma Mater* 24. *de ſent. Excomm. in* 6. *verb. Sacramentis*, Abbas *in cap. Non eſt* 11. *de ſponſalibus num.* 8. & alii paſſim. Solemnis tamen, 6
& publica benedictio tunc ſponſis dari nequit, ut colligitur *ex cit. cap. Alma Mater*. Item 7
conſtitutis in articulo, ſeu probabili periculo mortis licite miniſtrari poteſt etiam Sacramentum Euchariſtiæ, *cap. Permittimus* 57. *de ſent. Excomm.* & *cap. Quod in te* 11. *de pœnit.* & *remiſſ.* Item Infirmis aliud Sacramentum non 8
valentibus recipere, licet miniſtrari etiam extrema Unctio, ut cum aliis colligunt Pirhing, & Palao *ex cit. cap. Quod in te* 11. *de pœnit.* & *remiſſ.* Et caſu magnæ neceſſitatis, & pe- 9
nuriæ Sacerdotum etiam Sacramentum Ordinis Clericis ſpecialiter non interdictis conferri poteſt, ut cum multis colligunt Pirhing, Innocentius, & Abbas *ex cap. Non eſt* 11. *de ſponſalibus n.* 8.

Circa ſecundum effectum notandum eſt, quod 10
nomine Divinorum Officiorum tempore Interdicti prohibitorum *in cap. Si Sententia* 16. *de ſent. Excomm. in* 6. & *cap. Permittimus* 57. *hoc tit.* intelliguntur celebratio publica Miſſæ, publica recitatio Horarum Canonicarum in Choro, proceſſiones publicæ, benedictiones publicæ Templi, Fontis baptiſmalis, Cinerum, Palmarum, Candelarum, Nuptiarum, ſolemnis aſperſio aquæ luſtralis, profeſſio ſolemnis in Religione, & alia ſimilia. Exce- 11
pta privata recitatione Horarum, ad quam alias obligati tenentur, licet ſint interdicti, & Concione, ad quam etiam per Campanæ pulſum poſſunt convocari Interdicti, ut ad correctionem, & reſipiſcentiam inducantur, ex *cap. Reſponſo* 43. *de ſentent. Excomm.* Tempo- 12
re Interdicti generalis Clerici, & Religioſi, quando ipſi non ſunt interdicti, poſſunt, ut extra tempus Interdicti, Miſſas, & divina Officia celebrare, ſed januis clauſis, non pulſatis Campanis, voce ſubmiſſa, & excluſis perſonaliter Interdictis, & iis, qui Interdicto cauſam dederunt; *cap. Alma Mater* 24. *de ſent. Excomm. in* 6. Et in hoc eodem capite *Alma* 13
Ma-

Digitized by Google

Mater, permittitur, ut Feſtis Natalis, Paſcha-
tis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. M. Vir-
ginis, quibus a Martino V. & Eugenio IV.
additus fuit dies Feſtus Corporis Chriſti cum
tota Octava, & a Leone X. dies feſtus Con-
ceptionis B. M. V. etiam cum tota octava
tempore Interdicti generalis Miſſæ, & divina
Officia publica cum omni ſolemnitate celebren-
tur januis apertis cum Campanarum ſonitu,
admiſſis quoque Interdictis, qui cauſam Inter-
dicto dederunt, modo iſti non appropinquent
Altari, nec veniant ad Offertorium, vel Com-
munionem, excluſis tamen excommunicatis.
14 Et hoc privilegium eſt ſolum de Interdicto lo-
cali generali, non vero de locali particulari,
nec de Perſonali etiam generali, quia in his
nihil eſt immutatum jure novo *in cap. Alma
Mater*, ſed remanet rigor juris antiqui; *cap.
Permittimus*. Unde in Eccleſiis ſpecialiter in-
terdictis, in quibus Euchariſtia aſſervatur, ſo-
lum licet ſemel in hebdomada celebrare Miſ-
ſam pro renovanda Euchariſtia pro Infirmis,
ut expreſſe colligitur *ex d. cap. Permittimus
57. de ſent. Excomm.*
15 Regulares, quibus poſt Trid., & Gregor.
XIII. cum ſufficientibus Derogatoriis ſpecifi-
ce, & expreſſe eſt indultum, ut quædam pro-
prii Ordinis Feſta ſolemni ritu tempore Inter-
dicti generalis quacumque auctoritate poſiti
celebrent, poſſunt in omnibus illis Feſtivita-
tibus voce alta, apertis januis, pulſatis Cam-
panis Divina facere ac omnibus Fidelibus Sa-
cramenta miniſtrare, exceptis nominatim In-
terdictis, & Interdicto cauſam præbentibus,
& omnia alia libere, & ſolemni ritu perage-
re, ac ſi Interdictum minime appoſitum eſſet,
ut expreſſe poſt Conc. Trid. & Gregor. XIII.
conceſſit Ordini Minorum S. P. Franciſci Cle-
mens VIII. die 17. Octobr. 1595. Conſtitut.
16 incip. *Sacræ*, per quam omnem dubietatem,
e medio tollit præciſis his verbis: *Ut Sacra
Seraphici B. Franciſci Religionis in Sanctam Ro-
manam Eccleſiam merita poſcunt, ut Privilegia,
& Indulta, illi per Sedem Apoſtolicam conceſſa,
non modo conſerventur, ſed etiam amplientur;
Cum itaque ſicut accepimus, diverſorum Roma-
norum Pontificum conceſſionibus Religioni præfatæ
indultum ſit, ut temporibus Interdicti quacum-
que, etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, Fe-
ſta Sanctorum ejuſdem Ordinis, Franciſci ni-
mirum, Bonaventuræ, Antonii de Padua, Lu-
dovici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Mar-
tyrum ſolemni ritu celebrare, perinde ac ſi Inter-
dictum hujuſmodi minime appoſitum eſſet, libere
poſſint. Feſta vero Sanctorum Didaci, & Per-
tiunculæ in prædicto Indulto minime comprehen-
dantur; Nos Religionem prædictam amplioribus
favoribus, & gratiis proſequi volentes, ac In-
dultorum hujuſmodi, & Litterarum Apoſtolica-
rum deſuper expeditarum tenores, præſentibus pro
expreſſis habentes, ſupplicationibus dictæ Religio-
nis per Dilectum filium noſtrum Hieronymum
Presbyterum Cardinal. Matthæum Nobis ſuper
hoc humiliter porrectis inclinati, Religioni præ-
dictæ univerſæ, ac cuicumque ipſius Ordinis ſive
Familiæ Conventui, ut in eorum Eccleſiis Feſta
etiam prædicti S. Didaci, & Portiunculæ, tem-
poribus Interdicti ſolemniter, prout alia Feſta præ-
dicta, ac juxta Indultorum illi conceſſorum ſe-
riem, & tenorem celebrare libere, & licite poſ-
ſit, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium con-
cedimus, & indulgemus, ac Indulta prædicta ad
prædictas S. Didaci, & Portiunculæ Feſtivitates
extendimus, & ampliamus. Non obſtantibus
Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis
univerſalibus, Provincialibus, & Synodalibus,
Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus, nec
non omnibus illis, quæ in præfatis Indultis &
Litteris Apoſtolicis conceſſum eſt, non obſtare, ce-
teriſque contrariis quibuſcumque. Dat. Tuſculi
ſub annulo Piſcatoris 17. Octobr. 1595. Pontifi-
catus Noſtri anno* 4. Sic tenent plurimi cum
Pignatell. *tom.* 10. *conſ.* 1. Matthæucci, *Of-
fic. Curiæ capit.* 27. *num.* 12. *&* 13. & alii
paſſim.

An autem hoc privilegium ſuffragetur aliis 17
Regularibus propter communicationem privi-
legiorum? Videtur reſpondendum eſſe affirma-
tive. Nam Suarez *lib.* 8. *de legibus c.* 17. *n.* 7.
Roder. *qq. Regul. quæſt.* 55. *art.* 20. *tom.* 1.
Portell. *in reſponſ. moral. tract.* 1. *diſp.* 4. *punct.*
2. §. 9. *num.* 5. ac Hieronymus Roderiq. *in
compend. reſolut.* 65. *num.* 2. & alii aſſerunt
in celebratione Feſtorum locum habere com-
municationem privilegiorum, præſertim quo-
ad eos Regulares, qui habent prægnantiſſi-
mam communicationem privilegiorum ab A-
poſtolica Sede, tam conceſſorum, quam con-
cedendorum, & hoc maxime verum cenſeo
pro illis Regularibus, qui obtinuerunt a S.
Sede communicationem, aut innovationem
privilegiorum poſt dictum privilegium a Cle-
mente VIII. in ſupra allata Conſtitutione
conceſſum Minoribus; Pignatell. tamen *tom.*
10. *citat. conſult.* 1. *num.* 32. *& ſequent.* plu-
ribus adductis cenſet tale privilegium non
ſuffragari aliis Regularibus virtute communi-
cationis privilegiorum, quod & cenſet Mat-
thæucci *in Officiali Curiæ cap.* 27. *num.* 14.
& alii. Vide Cardinal. Petram *tom.* 5. *Com-
men-*

Digitized by Google

mentar. ad Conſtitut. 10. *Sixti IV. num.* 15. *&* 16.

18 Regulares tempore Interdicti poſſunt celebrare, & communicare januis clauſis ex privilegio variorum Summorum Pontificum, & præcipue Clementis IV. Conſtitut. incip. *Virtute* §. 9. Gregorii IX. Conſtitut. incip. *Virtute*, & Pauli III. Conſtitut. incip. *Licet debitum*.

19 Circa tertium Interdicti effectum, qui eſt privatio Eccleſiaſticæ Sepulturæ, notandum eſt, quod in loco Sacro interdicto nullus quantumvis innocens, nec infans, nec amens, poteſt ſepeliri; *cap. Quod in te* 11. *de pœnit. &*
20 *remiſſ.* Excipiuntur tamen Clerici perſonaliter non interdicti, nec Interdicto cauſam dantes, nec illud pro ullo tempore violantes, qui cum ſilentio, & ſine ſolemnitate abſque Campanarum pulſatione poſſunt in loco Sacro interdicto ſepeliri, *d. cap. Quod in te* 11. *de pœnit. & remiſſ.* Pithing *in Jus Canonic. lib.* 5. *c.* 39. *n.* 251.

21 Tempore Interdicti localis generalis poſſunt incolæ illius loci, qui non ſunt perſonaliter interdicti, efferri extra illum locum interdictum, & in alio loco Sacro non interdicto ſepeliri; *cap. Si ſententia* 16. *de ſentent. excomm.*
22 *in* 6. Et ſi quis ſepultus fuerit extra locum Sacrum tempore Interdicti, ceſſante Interdicto, in locum Sacrum eſt transferendus, ſi id commode fieri poſſit; Gloſſa *in cap. A nobis* 2. *de ſent. excomm. in* 6. *verb. forma*, Pithing
23 *in Jus Canon. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 251. Si vero contingeret contra prohibitionem Juris aliquem interdictum ſepeliri in loco Sacro, is non eſſet extrahendus, quia hoc non reperitur in jure præſcriptum. Et licet excommunicati in loco Sacro contra prohibitionem ſepulti, denuo debeant exhumari, & e loco Sacro ejici; *cap. Sacris* 12. *de ſepulturis*; Hæc tamen tam ſevera pœna non eſt extendenda ad alium caſum in Jure non expreſſum, cum diverſa ſit ratio de excommunicatione, & Interdicto. Excommunicatio enim privat communione fidelium, non autem Interdictum; Gloſſa *in d. cap. A nobis*, *de ſentent. excomm. in* 6. Engel *lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 96. cum Anacleto, & aliis.

24 Interdicti tempore in vim Bullæ Cruciatæ competunt privilegia Miſſas celebrare faciendi, Sacramenta ſumendi, & eccleſiaſtica ſepultura gaudendi juxta modum præſcriptum a Benedicto XIV. tom. 1. Bull. Conſtitution.
25 86. incipien. *Quoniam*, §. 5. Interdicti tempore conceditur militibus S. Januarii ut Miſſas celebrare facere, & Sacramenta recipere valeant; Idem Conſt. 24. incip. *Romanæ Eccleſiæ*, §. 4.

* Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ aſſiſtere 26
non poſſunt Miſſæ, & divinis Officiis, neque coram illis poteſt Miſſa celebrari in Eccleſia. Spectat vero ad Miniſtros Eccleſiæ illos ejicere; ſi tamen vis adhibenda ſit cum ſcandalo, vel etiam fruſtra, tunc ex Suareſio docetur, Miſſam jam inceptam non eſſe omittendam. *Inſtit. Eccl.* 55. *n.* 11.

Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, utrum eam 27
ingredi poſſint ad orandum tantummodo, quæſtio eſt anceps inter Doctores. *Ibid.* 33.

Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ob transgreſ- 28
ſionem præcepti de Communione Paſchali, ſi contumaces ſe præbuerint, ab Epiſcopo excommunicatione plecti poſſunt, ut ex DD. firmatur *Inſtit. Eccleſ.* 55. *cit. n.* 11. *

Additiones ex aliena manu.

Tunc quum primum introduci in Eccleſia 29
cœpit interdictum, & multo etiam tempore
poſt maximus fuit ejus rigor. Sic enim Ol- 30
dericus Familiæ B. Martialis Monachus a Synodo de contumacia Principum Militiæ Lemovicenſis ſententiam rogatus, inquit: *Niſi de pace acquieverint, ligate omnem terram Lemovicenſem publica excommunicatione, eo videlicet modo, ut Nemo niſi Clericus, aut Pauper mendicans, aut Peregrinus adveniens, aut infans a bimatu & infra in toto Lemovicino ſepeliatur, nec in alium Epiſcopatum ad ſepeliendum portetur. Divinum officium per omnes Eccleſias latenter agatur, ſed baptiſmus petentibus tribuatur. Circa horam tertiam ſigna ſonent in Eccleſiis omnibus, & omnes proni in faciem preces pro tribulatione, & pace fundant. Pœnitentia, & Viaticum in exitu mortis tribuatur. Altaria per omnes Eccleſias ſicut in Paraſceve nudentur, & ornamenta abſcondantur, quia ſignum luctus & triſtitiæ omnibus eſt. Ad miſſas tamen, quas unuſquiſque Sacerdotum januis Eccleſiarum obſeratis fecerit, altaria induantur, & iterum poſt Miſſas nudentur. Nemo in ipſa excommunicatione uxorem ducat. Nemo alteri oſculum det. Nemo clericorum aut laicorum vel habitantium, vel tranſeuntium in toto Lemovicino carnem comedat, neque alios cibos, quam illos, quibus in quadrageſima veſci licitum eſt. Nemo Laicorum, aut Clericorum tondeatur, neque radatur, quouſque diſtricti Principes & Capita Populorum per omnia Sancto Concilio obediant. Si quis vero probatus fuerit aliquo modo hujus vinculi vio-*

Digitized by Google

violator, non recipiatur niſi cum digna pœnitentia.

31 Liquet hinc, quantus eo tempore erat ri-
32 gor interdicti. Mitigari vero ille aliquantulum poſtmodum cœpit, ut liquet ex collectionibus Gregorii IX. & Bonifacii VIII. Innocentius III. qui anno 1200. Eccleſiam rexit, ſemel in Hebdomada prædicare, & Baptizatos confirmare licitum eſſe declaravit, *in cap. Reſ-*
33 *ponſo, de ſentent. Excommunic.* Præterea Clericis qui interdictum obſervaverant in cæmeterio cum ſilentio ſepeliri, in Conventualibus Eccleſiis voce remiſſa januis clauſis, non pulſatis campanis horas canonicas binos, vel trinos recitare conceſſit; *Cap. Quod in te, de Pœ-*
34 *nit. & Remiſſ.* Gregorius IX. ſub annum 1230. addidit, ut moribundis viaticum miniſtraretur, ſemelque in Hebdomada Miſſa pari cum ſilentio celebraretur; *Cap. Permittimus, de*
35 *ſentent. excommun.* Plura etiam permiſit Innocentius IV. qui anno 1245. Pontificatum in-
36 iit. Sed omnium maxime interdicti rigorem mitigavit Bonifacius VIII. *in Cap. Alma Mater, de ſententia Excommunic. in* 6. Probe enim hic animadvertens quod *ex diſtrictione hujuſmodi ſtatutorum excreſcit indevotio Populi, pullulant hæreſes, & infinita pene pericula animarum inſurgunt, Eccleſiis ſine culpa earum debita obſequia ſubtrahuntur*, permiſit, ut ad Pœniten-
37 tiæ Sacramenrum admitti omnes queant; niſi eſſent excommunicati, vel culpabiles de tali interdicto, vel ſpecialiter interdicti; tum permiſit, ut officia divina poſſint januis clauſis celebrari ſubmiſſa voce laicis excluſis, ac ſine ſonitu campanarum, & demum permiſit, ut
38 quinquies in anno, ideſt Natali Domini, Paſchate, Pentecoſte, Aſſumptione B. Mariæ, & Feſto Corporis Chriſti januis apertis, excluſis excommunicatis, & iis, qui cauſam dederunt interdicto, cæteri ad communionem Euchariſticam, ad oblationem, & ad divina
39 officia admittantur. Hanc vero moderationem de interdicto locali generali, non ſpeciali accipiendam eſſe monent *poſt Gloſſ. ibid. verb. Eccleſiis* Covarruv. *in relect. ad ipſum cap. Alma Mater* §. 4. *num.* 1. *&* §. 4. *num.* 2. Sua-
40 rez *de Cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 2. *num.* 1. Quinimmo quum idem Bonifacius VIII. nimium hujus interdicti uſum Eccleſiæ damno fuiſſe experientia comperiiſſet, hinc eſt quod multis in caſibus prohibuit Epiſcopis fulmen interdicti detorquere.
41 Veniamus nunc *ad Auctorem*. Recte ipſe *n.* 10. ait prohibitam eſſe profeſſionem ſolemnem
42 in Religione. At nota prohibitam minime eſſe benedictionem veſtium illorum, qui Religionem ingrediuntur; Navar. *in Manual. Confeſſar. cap.* 22. *n.* 122. Alter. *de Cenſur. diſp.* 5. *de Interdict. c.* 5. *ſol.* 392. *col.* 2.

Suos hinc inde habet Auctores quæſtio, de 43
qua agit *Auctor num.* 17. an ſub communicatione Privilegiorum veniat privilegium illud, quod nonnullis Regularibus concedi ſolet quaſdam proprii Ordinis feſtivitates ſolemni ritu tempore interdicti generalis quacumque auctoritate poſiti celebrandi. Noviſſime affirmati- 44
vam opinionem tenuit P. Gaudent. a Janua *de viſit. tom.* 1. *cap.* 14. *dub.* 10. *ſect.* 4. *n.* 6. *& plur. ſequent.* Sed probe monuit clar. mem. 45
Cardinal. Petra *in comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit.* 10. *Sixti IV. num.* 16. *in ſubjecta materia inſpiciendam eſſe formam Indulti communicationis, ita ut ex illius verbis deprehendi, & cenſeri valeat, an inducta vel excluſa cenſeri valeat communicatio hujuſmodi Privilegii.*

ARTICULUS VII.

Quo ad ea, quæ concernunt culpam, & pœnam Interdictum violantium.

Laici violantes Interdictum ſolum locale, 1
audiendo v. gr. Divina Officia licet ſine contemptu, & ſcandalo, peccant ſaltem venialiter. Violantes vero Interdictum perſona- 2
le, ſive particulare, ſive generale ſcienter, peccant mortaliter, quia violant præceptum Eccleſiæ in materia gravi, & Interdictum perſonale particulare directe afficit perſonas interdictas, eaſque privat participatione Divinorum, ſicuti etiam Interdictum perſonale generale afficit directe omnes perſonas, quæ comprehenduntur in Communitate interdicta, juxta textum *in cap. Si ſententia* 16. *de ſent. Excommun. in* 6. adeoque illud violantes aſſiſtendo Divinis peccant mortaliter. Si autem ipſi 3
Laici, uti interdum faciunt Domini temporales, & Officiales eorum, cogant celebrari Divina Officia in loco interdicto, vel vocent interdictos, & excommunicatos, ut illis interſint, aut prohibeant, ne ipſi interdicti, aut excommunicati a celebrante, ſeu ab alio moniti, de Eccleſia exeant, aut ipſimet interdicti poſt monitionem exire recuſent, vel Divinis violenter ſe ſe ingerant, ultra graviſſimam culpam, incurrunt ipſo facto Excommunicationem majorem Papæ reſervatam, prout expreſſe habetur *in Clement.* 3. *de ſent. Excomm. cap. Gravis.*

Cle-

Digitized by Google

4 Clerici, & Regulares utriuſque ſexus vio-
lantes Interdictum peccant mortaliter, ſive
ſit Interdictum perſonale, ſive locale, hoc eſt
ſive ipſi interdicti ſint, ſive in Eccleſia inter-
dicta aliquem actum Ordinis exerceant, ut
Miſſam, aut aliud Officium Divinum de mo-
re celebrent, aut cum ſcandalo, & contem-
ptu Sacramenta recipiant, & divinis aſſiſtant.
5 Et Clerici, & Religioſi ultra culpam morta-
lem, incurrunt Irregularitatem; *cap. Is, qui*
18. §. *fin. & cap. Is, cui* 20. *de ſentent. Ex-*
6 *comm. in* 6. Privantur privilegio, quod alio-
quin haberent, ut in loco Sacro ſepeliri poſ-
ſent; *cap. Quod in te* 11. *de pœnit. & remiſſ.*
& cap. Is, cui 20. *de ſentent. Excomm. in* 6.
7 Privantur jure paſſivæ, & activæ electionis,
ita ut nec eligere valeant; *cap. Is, qui* 10.
de ſent. Excomm. in 6. nec ipſi eligi, aut po-
ſtulari poſſint; *capit.* 1. *de poſtulat. Prælator.*
8 Incurrunt ſuſpenſionem ab Officio, beneficio,
& juriſdictione; *cap. Tanta eſt* 18. *de exceſſib.*
9 *Prælator.* Et ſi ſcienter interdictos in loco Sa-
cro ſepelire præſumpſerint, excommunicatio-
nis ſententiam incurrunt. *Clement.* 1. *de ſepul-*
10 *turis*. Regulares vero, tam exempti, quam
non exempti violantes Interdictum generale
locale, quod ab Eccleſia Cathedrali, Matri-
ce, vel Parochiali loci ſervatur, ultra ſupra-
recenſitas pœnas incurrunt etiam Excommuni-
cationem. *Clement.* 1. *de ſent. Excommunicat.*
11 Sicuti etiam eam incurrunt violando ceſſatio-
12 nem a Divinis. *Ead. Clement. ibidem*. Quod
procedit non ſolum de Interdicto generali,
quod fertur in Regnum, vel Provinciam, ſed
etiam de eo, cui ſubmittitur Villa, vel Ca-
ſtrum, *per textum cap. Cum in partibus* 17. *de*
verbor. ſignificat.

13 Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ Dele-
gati variis in caſibus poſſunt ſubjicere Interdi-
cto Eccleſias exemptorum, & Regularium, &
præſertim ſi Interdictum in loco publicatum
non obſervent; *Sac. Congr. Conc. in Indiarum*
14 17. *Dec.* 1650. *lib.* 19. *decr. pag.* 96. Si acce-
dente Epiſcopo ad eorum Eccleſias pro cele-
branda Miſſa Pontificali nolint eum obſequiis
juxta præſcriptum Decretorum Apoſtolicorum,
& Sacræ Congregat. Rituum, recipere, ſer-
vire, vel ei Baldachinum erigere, & juxta
ſolitum de cera, & ſupellectilibus providere;
Sacra Congreg. Conc. in Venafrana Interdicti 26.
Jan. 1697.

15 Si Baldachinum, vel oſculum Evangelii,
vel aſſiſtentiam in Presbyterio in eorum Ec-
cleſiis dent, permittant, & concedant perſo-
nis ſæcularibus, quantumvis nobilibus, & il-
luſtribus, ut diſponunt *Decreta generalia Sacr.*
Congreg. Rituum ſub die 13. *Mart.* 1688. *&*
ſub 22. *Apr.* 1690. *approbata a Sanctiſſimo die*
22. *ejuſdem menſis April. & anni* 1690. vide
verb. *Eccleſia art.* 5. *num.* 29. *&* 30. ubi refe-
runtur ad litteram dicta Decreta. Si ab Epi- 16
ſcopo moniti ſepulturas ſub Altaribus, & bra-
deliis eorum Eccleſiarum conſtructas nolint,
aut differant expurgare, & illas muro obſtrui
facere, & replere. Sic pluries decrevit Sacra
Congreg. Epiſcop. & Regular. vide verb. *Al-*
tare n. 48. *&* 49. ubi talia decreta ad litte-
ram referuntur.

Si ad proceſſiones, quibus tenentur interve- 17
nire, moniti recuſent accedere. Sic declara-
vit pluries *Sacra Congregat. Conc.* & ſignanter
die 27. *Jul.* 1627. *& in una Mediolanen.* 3.
Aug. 1658. *& in una Neapolitana* 27. *Febr.*
1591. & etiam *Sacra Congregatio Rituum in*
una Ferrarien. 27. *Jul.* 1609. *in una Averſana*
12. *Februarii* 1641. *in una Tarentina* 3. *Maii*
1642. *& in una Spoletana* 25. *Septemb.* 1649.
quæ omnia Decreta ad litteram refert Pigna-
telli. *tom.* 3. *conſultat.* 46. *a num.* 11. *ad* 38.
Si abuſus, & irreverentias ab eorum Eccle- 18
ſiis, moniti nolint, vel negligant remove-
re, vigore Concilii Tridentini *in Decret. de*
obſervand. & evitand. in celebratione Miſſa-
rum.

Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ Delega- 19
ti, poſſunt Abbates, & alios uſum Pontifica-
lium habentes, ac Prælatos, & Superiores Re-
gulares, & exemptos, cenſura Interdicti ab
ingreſſu Eccleſiæ, vel ſuſpenſionis ab exerci-
tio Pontificalium punire, & coercere, & Ec-
cleſiaſticam ſupellectilem, ſeu paramenta Sa-
cra pro uſu aliarum Eccleſiarum, quam ſua-
rum, benedicant, cum hoc eis expreſſe veti-
tum ſit a *Decretis generalibus Sacræ Congregat.*
Rit. emanatis 27. *Septembr.* 1659. *&* 20. *Jul.*
1660. quoad hoc confirmatis, & approbatis
ab Alexandro VII. *die* 20. *Julii* 1660. in qui-
bus datur Ordinariis facultas inobedientes, &
tranſgreſſores per Cenſuras compellendi. Vide
verb. *Abbas a n.* 30. ubi ipſa decreta ad lit-
teram dantur.

Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ Dele- 20
gati poſſunt procedere per interdictum, alias-
que Cenſuras contra Regulares inobedientes,
& contumaces in caſibus illis, in quibus da-
tur eis facultas ipſos coercendi, corrigendi,
& puniendi. Sic fere communis, & expreſſe
fatetur Sapientiſſimus Petrus Maria Paſſerinus
inclytæ Religionis Prædicatorum alumnus, qui
tom. 3. *de ſtatu homin. q.* 189. *art.* 10. *inſp.* 10.

num. 768. ſic præciſe dicit : *Sed ubi Epiſcopis datur facultas coercendi, corrigendi, & puniendi Regulares , datur etiam facultas eos excommunicandi ;* Et *ſic v. g. Dum ſeſſ. 25. cap. 13. Datur Epiſcopis facultas compellendi eos ad Proceſſiones , datur etiam facultas eos compellendi per Cenſuras* , & ſic paſſim Doctores , arg. Conſtit. 18. Greg. XV. incip. *Inſcrutabili* .

Additiones ex aliena manu .

Anſam hic nobis præbet *Auctor* licet loco non ſuo differendi de poteſtate Epiſcopi in exemptos , quo ad interdictum , aliaſque cenſuras .

21 Verba haud facimus de interdicto *locali generali* , nam ei ſubjici Eccleſias omnes quamtumvis exemptas concors eſt omnium ſenten-
22 tia . Quod vero concernit alias ſpecies interdicti , immo in univerſum cenſuras omnes, diſtingui debent cenſuræ a jure latæ ab iis quæ feruntur ab homine . An Epiſcopus declarare poſſit incurſos in cenſuras a jure latas exem-
23 ptos, non conveniunt inter ſe Doctores . Affirmant enim Fagnan. *in cap. Non poteſt n. 12. de Re jud.* Pignatell. *canon. conſult. tom. 9. conſ. 52. n. 7.* Card. de Luc. *de Regul. diſc. 1. n. 29. & diſcurſ. 65. n. 14. & ſequent.* Ventriglia *in Prax. tom. 1. adnot.* 48. §. *unic. n.* 34. ibique Carol. Anton. de Luc. *num.* 5. aliique .
24 Negant vero Bordon. *in Conſil. Regular. Reſolut. 6. quæſt. 7. n.* 10. Hieronymus Garzia *in Polit. Regular. tom. 1. tract. 8. diff. 3. dub. 2. punct. 2. n. 14.* Lezana *in Summa verb. Exemptio n. 9.* Eſcann. *in Propugnacul. Relig. diſcep. 13. c. 10. per tot. tum alii .*

25 Mediam ſententiam alii tenent , nimirum haud poſſe Epiſcopum declarare , poſſe vero denunciare exemptos incurſos in cenſuras ; Confer Card. Petra *in Comment. ad Conſtit. Apoſtol. conſtit.* 11. *Alexandri IV. ſect. unic. n.* 11.
26 Media hæc ſententia in hoc fundatur , quod declaratio eſt actus judicialis in ipſos exemptos , adeoque ex defectu juriſdictionis Epiſcopo minime competere valeat. Denunciatio vero eſt actus mere extrajudicialis reſpiciens nonniſi indirecte exemptos, directe vero Populum Epiſcopo ſubjectum , & ſic Epiſcopo competere poteſt .

27 Placet aliis, quod ſi incurſio in cenſuras ſit *publica*, ſed non *notoria* , poſſit ſolummodo Epiſcopus denunciare , non item declarare exemptos incurſos in cenſuras ; ſin autem ſit itidem incurſio notoria , poſſit & declarare ipſos exemptos incurſos in cenſuras ; Conſule *Clement. Concord. Paſtoral. part. 2. c. 4. n. 42. & plur. ſequent.* ubi hanc reddit rationem , cur 28
poſſit Epiſcopus in caſu incurſionis *notoriæ* declarare exemptos incurſos in cenſuras : *Quia* (inquit) *tunc ceſſat qualitas illa judicialis conſiderata in caſu præcedenti , quæque non permittitur contra exemptum, quum in caſu veri notorii non requiratur vera citatio, nec proceſſus, neque opponi poſſit aliqua exceptio :* At ſi in caſu notoriæ incurſionis judicialiter haud ſit procedendum, in nihilo videtur differre denunciatio a declaratione , ita ut in nomine , non item in re ſit differentia .

Quod attinet ad cenſuras , quæ ab Homine 29
feruntur , porro in caſibus illis , in quibus exempti Epiſcopo ſubjecti non ſunt per *Concilium Tridentinum , conſtitutioneſque pontificias* , nequit Epiſcopus ex defectu juriſdictionis cenſuras ferre ; Adi *Clement. Concord. Paſtoral. part. 2. c. 4. n. 52. & ſequent.* ubi : *Aliquis tamen caſus* (ſubdit) *poterit conſiderari , in quo vigente exemptione & ſic præciſive a juriſdictione Epiſcopi in ipſas Perſonas Exemptorum poſſit Eccleſia exempta locali ſubjici interdicto , quod utique eveniet quoties in ea ſcandalum aut aliquod delictum patratur ab iis qui ſunt de Populo, etiam ſine facto ipſorum exemptorum . Tunc enim talis pœna ſolum percutit & dirigitur in punitionem Populi audientis divina , cujus cura Epiſcopo eſt commiſſa , quin per hoc in aliquo vulneretur exemptio , nam interdictum hoc caſu non reſpicit punitionem exemptorum, quibus licet tunc divina peragere januis clauſis ex temperato rigore interdicti juxta moderationem citati cap. Alma Mater , & ſuorum privilegiorum , unde tota pœna videtur ineſſe reſpectu Populi .*

Quæſtionis autem eſt , an iis in caſibus , in 30
quibus Exempti per *Concilium Tridentinum , & Apoſtolicas Conſtitutiones* ſubjecti Epiſcopo ſunt , datum ſit ei ferre cenſuras ? Sunt qui tenent , poſſe Epiſcopum cenſuras ferre , ſi tunc quum eis ſubjiciuntur , una ipſi poteſtas fiat cenſuras ferendi ; nequaquam vero ſi abſque poteſtate hac illi ſubjiciantur . Vide Eſcann. *in Propugnacul. Relig. diſcept. 14. c. 2. n. 12.*
At poſſe Epiſcopum cenſuras ferre etiamſi Ex- 31
empti ſine dicta poteſtate ipſi ſubjiciantur, auctoritatibus , & rationibus , tum contrariis confutatis firmavit *Clement. Concord. Paſtoral. part. 2. c. 5. a n. 55. ad plur. ſequent.*

Ar-

Digitized by Google

Articulus VIII.

A quibus, & quibus modis tollatur, & relaxetur interdictum.

1 INterdictum latum ad certum tempus, vel ſub conditione aliqua, elapſo tempore, vel adimpleta conditione ſtatim per ſe ceſſat. Sic Gloſſa communiter recepta *in Clement.* 1. *verb. Donec, de decimis*, & Abbas *in cap.* 1. *de ju-*
2 *diciis*. Et ſic ſi ſit latum a Jure ante elapſum tale tempus, & ante adimpletionem talis conditionis, Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi interdictum proveniat ex delicto occulto, nondum deducto ad forum contentioſum, quia cenſetur tacite reſervatum. Pirhing *in Jus Canonic. lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 232. & alii.
3 Interdictum generale, locale, vel perſonale a Jure communi latum, & non reſervatum poteſt tolli ab Epiſcopo, aut ſuſpendi ad tempus, vel ab alio habente juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Communitatem interdictam; ſic colligitur *ex cap. Nuper* 29. *de ſent. excom.* ubi expreſſe dicitur, *quod Legiſlator ſpecialiter ſibi non reſervavit, aliis Ordinariis Judicibus*
4 *conceſſiſſe videtur*. Non tamen Epiſcopus poſſet Interdictum relaxare, ſi eſſet latum a Papa tamquam ab homine, quia Cenſura ſpecialiter lata ab homine, non poteſt auferri, niſi ab ipſo ferente, vel Delegato, aut Superiore in ipſum plenam juriſdictionem habente, *ex capit. Paſtorali* 11. §. *Praeterea, de Officio Ordinar.*
5 Interdictum locale, ſive generale, ſive particulare, & interdictum perſonale generale non poſſunt tollere, ſeu ab illo abſolvere Parochi, & alii Confeſſarii etiam privilegiati, quia ad relaxandum Interdictum locale generale, & particulare, & perſonale generale requiritur juriſdictio pro foro externo, qualis non eſt in Parocho, nec in aliis Confeſſariis etiam privilegiatis, qui ſolum habent juriſdictionem pro foro animae; Locus autem, & Communitas non ſubjacent judicio interno pro
6 foro animae, ut de ſe patet. Poſſunt tamen Parochi; & alii Confeſſarii abſolvere ab Interdicto perſonali particulari a jure lato, & non reſervato, ut colligitur *ex cap. Nuper* 29. *de ſent. Excomm.*
7 Si Interdictum quodcumque per ſpecialem ſententiam latum ſit ab homine v. gr. ab Epiſcopo, ordinarie ab illo is ſolus, qui illud tulit, vel illius Delegatus, vel Succeſſor, aut ejus Superior plenam juriſdictionem in illum obtinens, poteſt abſolvere; *cap. Paſtoralis* 11. §. *Praeterea, de Officio, cap. Quaerenti* 26. *de Officio Delegat. cap. Si Epiſcopus cauſa* 5. *q.* 3.
Sicuti pariter ſoli ſupradicti poſſunt abſolvere 8
ab Interdicto lato per ſententiam generalem, quando Auctor illius in ipſa generali ſententia ejus abſolutionem ſibi reſervavit; *arg. cap. Nuper* 29. *de ſent. excomm.* Vide dicta *de Abſolut. & Excommun.*

Interdictum generale locale non poteſt rela- 9
xari ad cautelam; ſic habetur expreſſe *in cap. Praeſenti* 10. *de ſentent. Excomm. in* 6. praeciſis verbis, *Beneficium relaxationis ad cautelam, quoad Interdicti ſententias in Civitates, Caſtra vel quaelibet alia loca, ſeu terras aliquas generaliter promulgatum, locum aliquatenus non habere*. Quaecumque vero alia Interdicta ad cau- 10
telam poſſunt relaxari, ſicut Excommunicatio, quia Excommunicatio, & Interdictum pari paſſu procedunt, ut probat ex variis textibus Gloſſa *in d. cap. Praeſenti, verb. Declaramus*; ergo ſicuti Excommunicatio poteſt relaxari ad cautelam, ita pariter Interdictum, eo vel maxime, quod non debemus nos facere extenſionem ad ullum aliud Interdictum, cum textus praeciſe loquatur de Interdicto locali generali, ut patet aperte *in dicto capit. Praeſenti* 10. *de ſentent. Excommunic. in* 6. *ſupra relat.*

Additiones ex aliena manu.

Interdictum, ut dictum eſt *in addit. ad ar-* 11
ticul. 1. fertur vel uti cenſura, vel uti poena. Interdictum uti cenſura, quemadmodum 12
& quaelibet alia ſpecies cenſurae, non niſi abſolutione tollitur. Interdictum vero uti poe- 13
na, ſi elapſum ſit tempus, ad quod fuit latum, non tolli, ſed ceſſare dicitur; ante ve- 14
ro tempus illud diſpenſatione tollitur; Hurt. *de Cenſur. tractat. de Interdict. difficult.* 16. *num.* 46.

A quibus unum & alterum interdictum tolli 15
poſſit, breviter ſed perſpicue tradit mox laudatus Auctor qui *n.* 49. tametſi conveniat, interdictum generale locale tolli haud poſſe ad cautelam; *Nihilominus*, ſubdit, *quodcumque in-* 16
terdictum adhuc locale generale poſſe tolli ad tempus ab eo, qui poteſt illud totaliter auferre in foro exteriori, & ab eodem poſſe quoad aliquem effe- 17
ctum auferri ſive ad tempus, ſive abſque termino, ut quoad aliquam Miſſam, aut quoad aliquem ſepeliendum, quin interdictum poteſt a ſe- 18
rente ipſum quoad ſuos effectus limitari, tam quoad primam impoſitionem illius, tam quoad con-

Digitized by Google

conſervationem, quum conjunctio omnium effectuum interdicti non eſt jure annexa cum ipſo ſicut ſunt jure connexi omnes effectus excommunicationis cum ipſa.

INTERLOCUTORIA SENTENTIA. Vide verb. *Sententia a n. 3. ad 17. & verb. Appellatio art. 4.*

INTERPRETATIO LEGIS. Vide verb. *Lex art. 5. a n. 18. ad 21. & n. 42.*

INTERSTITIA.

1 INterſtitia nihil aliud ſunt, quam illud intervallum temporis, quod ex Eccleſiæ Conſtitutione interjacere debet inter ſuſceptionem unius, & alterius Ordinis. *Eſt in re commu-*
2 *nis*. Talia interſtitia, ſeu intervalla temporum ſunt ab Eccleſia conſtituta, ut nota eſſe poſſet atque perſpecta vocationis Clericorum veritas, morum probitas, & capacitas, ſeu peritia pro cujuſcumque Ordinis exercitio, ut habetur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. c. 11. de reformatione*, & ex Conſtitutione Innocentii
3 XII. incip. *Speculatores*. Interſtitia temporum etiam in minoribus Ordinibus ſunt ſervanda; *cap. In ſingulis 2. diſt. 73.* & Concil. Trident.
4 *loc. cit.* Quodnam autem intervallum inter unum & alterum ex minoribus Ordinibus intervenire debeat, non reperitur expreſſe ſtatutum: unde variant Doctores. Quidam enim dicunt ſufficere intervallum illud, quod datur de uno die Feſto ad alium proximum, cum ſingulis diebus Feſtis conferri poſſint. Ita Sorbus *in Compendio privilegiorum Mendicantium, verb. Ordo, verſ. ſic bene*, Campanil. *in diverſorio Juris Canonici rub. 6. c. 3. n. 3.* Et verum judicat Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par. 2. allegat. 11. n. 18.* Alii autem exiſtimant debere eſſe intervallum de uno ex Temporibus generalium Ordinationum ad aliud. Ita Ugolinus *de Poteſt. Epiſcop. c. 26. §. 17. n. 4.* Majol. *de Irreg. lib. 3. c. 24. n. 16.* & tutius judicat Barboſa *loc. cit. n. 18.*
5 Pro ſuſcipiendis vero Ordinibus Sacris habetur expreſſe ſtatutum, quod intercedere debeat intervallum unius anni a receptione unius uſque ad receptionem alterius. Sic Concil. Trident. *cit. ſeſſ. 23. cap. 11. 13. & 14. de*
6 *reformat.* Hinc a receptione poſtremi gradus minorum Ordinum non poteſt quis promoveri ad Subdiaconatum niſi elapſo Interſtitiorum anno, ut expreſſe ſtatuit Trident. *loc. cit. c. 11.* ibi: *Hi vero nonniſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi gradus Minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat.*
Item non poteſt quis promoveri ad Diacona- 7
tum, niſi poſt annum a ſuſceptione Subdiaconatus, ut expreſſe ſtatuit Trident. *citat. ſeſſ. 23. cap. 13.* ibi: *Promoti ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur.*
Item non poteſt quis promoveri ad Presbyte- 8
ratum, niſi poſt annum a ſuſceptione Diaconatus, ut expreſſe ſtatuit Tridentinum *cit. ſeſſ. 23. cap. 14.* ibi: *Et hi ſint, qui non modo in Diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utilitatem ac neceſſitatem, aliud Epiſco-*
po videretur, miniſtraverint, ſed etiam &c. An- 9
ni curſus, qui inter unum & alterum Ordinem debet intervenire, non eſt neceſſe, ut ſit naturalis & ſolaris habens trecentos ſexaginta quinque dies, ſed ſufficit, quod ſit Eccleſiaſticus, videlicet ab una Quadrageſima ad aliam, & a Pentecoſte ad Pentecoſtem, & hujuſmodi. Sic tenent, & a Sacra Congregat. fuiſſe deciſum referunt Hieronymus Sorbo *in compendio privilegior. Mendicant. verb. Ordines Sacri, verſ. circa id;* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par. 2. allegat.* 18. *num.* 2. & ſuper *Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 13. num. 5.* Zerola *in praxi Epiſcop. par. 1. verb. Ordo, verſ. ad quartum*, Lauretus de Franchis *in controverſiis inter Epiſcopos, & Regulares num. 264. & 265.* Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. tit. 11. n. 145.* ubi recte addit, quod neque annus Eccleſiaſticus adeo neceſſario requiritur, quin ſufficere poſſit annus naturalis completus, cum Conc. Trid. *loc. cit.* non plus requirat, quam annum integrum, ut revera eſt annus naturalis, & ſolaris.

Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper hujuſmo- 10
di Interſtitiis cum ſuis ſubditis. *Communis*, & habetur aperte ex Concil. Trident. *loc. cit.* ubi id relinquit judicio Epiſcopi, ibi: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat .... Niſi aliud Epiſcopo videatur .... Niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſ-*
ſitatem aliud Epiſcopo videretur. Epiſcopus au- 11
tem Ordinans alienos ſubditos cum Litteris Dimiſſoriis advenientes non poteſt cum iſtis quoad Interſtitia diſpenſare, niſi hoc in Dimiſſoriis expreſſe ei concedatur. Sic reſponſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Epiſcop. Epiſcopo de*

Aliſe

Digitized by Google

Aliſe die 9. Auguſti 1593. referunt, & tenent Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 11. *pag.* 29. ubi dicit ita communiter ſervari in praxi. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 18. *n.* 9. cum plurimis aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *l. c. num.* 153. & alii *arg. Concil. Trid. loc. c.* ubi vult ſervari Interſtitia in collatione Ordinum: *Niſi neceſſitas, aut utilitas Eccleſiæ judicio Epiſcopi aliud expoſcat*, vel, *niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur*. Cognoſcere autem, & judicare de neceſſitate, aut utilitate ſuæ Eccleſiæ ſpectat ad proprium Diœceſanum Epiſcopum, & non ad Epiſcopum Ordinatorem; cum hic velut extraneus nequeat eam dignoſcere, nec de ea judicare. Eo vel maxime, quod Concil. *ead. ſeſſ.* 23. *cap.* 16. habet expreſſe, ut ſequitur: *Cum nullus debeat ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi* (pondera ly *ſui Epiſcopi*) *non ſit utilis, aut neceſſarius ſuis Eccleſiis*.

12 Facultas prædicta diſpenſandi in Interſtitiis extenditur etiam ad Vicarium Generalem Epiſcopi, & Sede vacante tranſit ad Capitulum, ſeu Vicarium Capitularem. Sic quoad utrumque declaravit Sacr. Congreg. Concil. ut referunt Lauretus de Franchis *in controverſiis inter Epiſcopos, & Regulares num.* 256. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 155. & tenent Marchinus, Quaranta, Armendariz, Piaſec. & alii plurimi cum Barboſa *in cit. alleg.* 18. *n.* 6. *& ſuper Tri-*
13 *dent. ſeſſ.* 23. *cap.* 13. *n.* 7. Epiſcopus tacite diſpenſare videtur in Interſtitiis, ſi aſſumat aliquem ſcienter intra anni curriculum ad Ordines. Majol. *de Irregul. lib.* 3. *cap.* 24. *n.* 14. Carolus de Graſſis *de effectibus Cleric. in præl. n.* 342. Lauretus de Franchis *loc. c. n.* 260. Reiffenſtuel *loc. c.* 156. Barboſa *cit. alleg.* 18. *n.* 7. & 8. *& ſuper Trid. loc. c. num.* 9. cum pluribus aliis ibi citatis.

14 An autem diſpenſare in Interſtitiis reſpectu Regularium ſpectet ad Epiſcopos, vel ad Prælatos Regulares; variant Doctores. Plurimi enim, ut Hieronymus Sorbo, Confectius, Molfeſius, Bonacina, Piaſec. Riccius, Villalobos, Rodericus, Miranda, Homobonus, Portell. Marchinus, Ugolinus, Henriquez, Lezana, Genuenſis, Menochius, & alii apud Barboſam *cit. alleg.* 18. *num.* 10. *& ſuper Trident. cit. cap.* 13. *num.* 8. tenent ſpectare ad Epiſcopum Ordinantem, & Paraſellus *in ſuo libro privilegiorum fol.* 225. Lauretus de Franchis *l. c. n.* 255. Barboſa *l. c. n.* 10. & alii Auctores apud Averſam referunt, Sacr. Congregat. cenſuiſſe expreſſe, ut infra, nempe: *Superiores Regulares non poſſe diſpenſare ſuper Interſtitiis Regularium Ordinandorum, ſed id pertinere ad Epiſcopum Ordinantem, qui tamen quoad cauſam diſpenſandi judicium ſuum formare debet ex atteſtatione Superiorum Regularium*. Multi vero, ut Suarez, Hurtad., & alii apud La Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 2300. & alii apud alios tenent, poſſe Superiores Regulares diſpenſare cum ſuis ſubditis Regularibus in Interſtitiis; Tamen, ut recte dicit La Croix *l. c.* id tantum intelligitur ex privilegio, quod creduntur
tur communiter habere. Unde ad concilian- 15
dos Doctores, & ad evitandas confuſiones dicendum eſt, primam opinionem veram eſſe de illis Regularibus, qui poſt Concilium Tridentinum, neque per ſpecialem conceſſionem, neque per communicationem habent Apoſtolicum privilegium ſuſcipiendi Sacros Ordines extra Tempora tribus diebus Dominicis, aut Feſtivis continuis, vel interpolatis, ſicque non ſervatis Interſtitiis: Secundam vero opinionem veram eſſe de illis Regularibus, qui poſt Tridentinum ſive per ſpecialem conceſſionem, ſive per conceſſam communicationem habent ſupradictum Apoſtolicum privilegium. Nam quo ad hos jam ipſemet Summus Pontifex diſpenſavit in Interſtitiis, ſicque non indigent ulteriori diſpenſatione Epiſcopi; immo neque proprii Prælati. Sic expreſſe Reiffenſtuel *l. c. n.* 157. La Croix *l. c.* ubi, ut ſupra fuit notatum, dicit, quod id tantum intelligitur ex privilegio, quod creduntur communiter habere. Roſign. *de Ordinibus Eccleſiaſticis part.* 1. *q.* 2. *art.* 9. *n.* 9. Et favet Barboſa *cit. alleg.* 18. *num.* 11. ubi ſic præciſe dicit: Eſt tamen hic valde obſervandum, Regulares ex privilegio conceſſo a Gregorio XIII. Societati Jeſu, & ex alio conceſſo a Clemente VIII. *die* 23. *Novemb.* 1596. Congregationi S. Joannis Evangeliſtæ in Portugallia, quod refert Portell. *in dub. Reg. verb. Ordines Sacri n.* 4. poſſe ordinari non ſervatis Interſtitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam abſque prævia functione præcedentis Ordinis; immo etiam per extra Tempora, quod privilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obſtante prohibitione communicationis per eumdem Gregorium XIII. Ita Fr. Emmanuel *qq. Reg. t.* 1. *q.* 23. *art.* 5. Hieronym. Roderic. *in comp. qq. Reg. reſol.* 106. *n.* 20. Diana *reſol. moral. t.* 2. *tract.* 2. *de dub. Reg. reſ.* 112. Marchin. *tr.* 1. *de Sacr. Ord. in Communi part.* 7. *cap.* 2. *n.* 4. Quidquid dicant Suarez, & Vaſquez *citati ſupra all.* 17. *n.* 7. Hactenus Barb.
Et quod tale privilegium conceſſum Socie- 16
tati

tati Jeſu a Gregorio XIII. Conſtitut. incip. *Pium & utile*, ſcilicet quod etiam extra tempora a Jure ſtatuta tribus Dominicis, aut aliis Feſtis diebus etiam continuis poſſint a quocumque Catbolico Antiſtite commuoiooem Sedis Apoſtolicæ habente ad Sacros etiam Presbyreratus Ordines promoveri, communicetur illis Regularibus, qui ipſius Societatis privilegia per poſteriores conceſſiones Apoſtolicas expreſſe commooicant, non obſtanie prohibitione Gregorii XIII. de tali communicatione, ultra ſupradictos, & alios late probat Reiſfenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 11. *num.* 51. & Roſignol. *loc. c. art.* 8. *num.* 2. *& ſequent.* Et ratio eſt, quia licet Gregorios XIII. in dicta Conſtitutiooe §. 4. expreſſe probibuerit tale privilegium commonicari aliis, etiam qoi ſoa privilegia com ipſa Societate Jeſu expreſſe communicant; Nihilominus, cum par in parem non habeat imperium, *c. Innotuit* 20. *de electiori.* per dictam clauſulam ipſe noo potuit ligare manos ſuorum Socceſſorum, quin eamdem gratiam aliis quibuſdam Ordioibus concederent, ſeu communicarent, prout de facto Clemens VIII. *die* 23. *Novemb.* 1596. conceſſit Congregarioni S. Joannis Evangeliſtæ in Portogallia, ut poſſiut ordiuari extra tempora, & per qoemcomque Epiſcopum communionem Eccleſiæ Catholicæ babentem tribus Dominicis, vel tribus Feſtivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam non ſervatis Interſtitiis; Quod privilegiom ſeſe vidiſſe teſtatur Portell. *in dub. Reg. verb. Ordines Sacri num.* 4. Et idem Clem. VIII. Conſtit. incip. *Ratio paſtoralis*, conceſſit, & commuuicavit Fratribus Mioorībus omnia privilegia quomodocumque conceſſa, & concedenda omnibus aliis Ordinibos, tam Mendicautibus, quam non Mendicantibus, quod & eis couceſſit noviſſime Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Summe decet*, etiam expreſſis privilegiis Societatis Jeſu, quod & conceſſit expreſſe etiam ſuo præclariſſimo Ordioi Prædicatorum Conſtitut. incip. *Pretioſus*; quod & fecit etiam variis aliis Ordinibus. Et Roſignolus *loc. cit. art.* 8. *n.* 4. teſtatur, fuiſſe per alios Pontifices poſt Gregorium XIII. commuoicara ſuæ Congregationi omnia privilegia Societatis Jeſu, & etiam dato, quod alii Regulares non communicarent in tali privilegio ratione conceſſionis factæ a Gregorio XIII. Societati Jeſu, gauderent tali privilegio ratione conceſſionis factæ a Clemente VIII. ſupradictæ Congregationi S. Joanois Evangeliſtæ io Portugallia, quotquot participant privilegia dictæ Congregationis.

Ad diſpenſandom in Interſtitiis Ordinum 17
minorum ſufficit quæcomque cauſa. *Communis*, com Barboſa *ſupra Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 11. *n.* 5. *& cit. alleg.* 18. *n.* 5. Reiſfenſt. *loc. cit. n.* 148. *arg. Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 13. ubi videtur requiri ſolom prudens arbitrium Epiſcopi, ibi: *Niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur*. Unde conſuetudine plurimis in locis receptom eſt, ut eodem die, & ſub eadem ordinarione qoatuor Ordines minores ſimul conſerantur, quam conſuetudinem valere declaravit Sacra Congregatio Concilii, ut refert, & tenet Fagnanus *lib.* 1. *decretal. in cap. De eo* 3. *de tempor. Oedinat. num.* 41. *&* 42. Ad diſpenſandum in Interſti- 18
tio inter Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, & ſufficit minor cauſa, quam in Interſtitio inter quatoor Ordines minores, & Subdiaconatum. Major autem cauſa requiritor ad diſpeuſandom in Interſtitio inter Diaconatum, & Presbyteratum. *Communis*, *arg. cit. Concil. Trident.* qood pro diſpenſando in Interſtitio ioter Subdiaconatum, & Diaconatum requirit ſolum prudens Epiſcopi arbitrium, ut paret *cit. ſeſſ.* 23. *c.* 13. ibi: *Niſi aliud Epiſcopo videatur*. Pro diſpenſando autem in Interſtitio inter quatuor Ordines minores, & Subdiaconarom requirit determinate ſaltem disjunctive cauſam neceſſitatis, aut utilitatis Eccleſiæ, ut patet *ibid. c.* 11. ibi: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat*. Pro diſpeoſando vero in Interſtirio inter Diaconatum, & Presbyreratum requirit determinate nedum disjunctive, ſed conjunctive una ſimul utilitatem, ac neceſſitatem Epiſcopi jodicio diſcernendam, ut patet *ib. c.* 14. ibi: *Niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur*.

Quamvis tam Ordinatos, qoam Ordinans 19
non ſervatis Ioterſtitiis ſine diſpenſatiooe nullam Caoonicam pœnam incurrant, ut ſentiunt commuoiter Doctores cum Barboſa *cit. alleg.* 18. *num.* 14. *& ſuper Trident. cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 13. *num.* 10. *&* 11. & Roſignol. *loc. cit. num.* 14. ex quo in Jure Canooico nulla expreſſe reperiatur pœna impoſita adverſus ipſos, tamen uterque graviter peccat, ex eo, quod uterque ſit tranſgreſſor Sacrorom Canonum in materia gravi, cujuſmodi eſt illa Ordinum; & fruſtra inſudaſſent tot Concilia, & Summi Pontifices unanimes in prohibenda gravibos verbis Ordinatione, non ſervatis Interſtitiis, ſi levibus de cauſis, & tantum ſub levi poſſet tranſgredi. Neque ex eo quod nulla imponatur pœna, poteſt dici,

quod

quod nulla, vel ſaltem non gravis culpa in ejus tranſgreſſione committatur ; quandoquidem plura ſub gravi prohibentur, quæ tamen alicui pœnæ non ſubduntur , niſi æternæ , quando talis tranſgreſſio non remittitur . Sic tenent Navarrus *conſil.* 4. *&* 6. *de tempor. Ordinat.* Julius Cæſar Maddius *de Sacris Ordin. cap.* 9. *num.* 11. Suarez *de Cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 11. *num.* 43. Barboſa *cit. alleg.* 18. *num.* 14. cum multis ibi citatis, Roſignol. *loc. cit. num.* 14. & alii ipſo teſte , magis communiter.

Additiones ex aliena manu.

20 De veteri & nova Eccleſiæ diſciplina circa interſtitia , vide Morin. *de Sacr. Ordin. part.* 3. *cap.* 3. *& plur. ſequent.* Vaneſpen *Jur. Eccleſ. univ. part.* 1. *tit.* 1. *cap. num.* 4. *&* fuſius, *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 5. *per tot.*

21 Hic vero non eſt omittendum , quod ex Conſtitutione *S. M. Benedicti XIV.* cui initium eſt : *Impoſiti* , Privilegium ſuſcipiendi Ordines a quocumque Antiſtite extra tempo-
22 ra , de quo diſſerit *Auctor n.* 16. illis ſolummodo Regularibus ſuffragatur , quibus poſt *Concilium Tridentinum* nominatim atque recta , nequaquam vero per communicationem conceſſum ſit ; & privilegium hoc non cenſetur conceſſum niſi vel poſt ipſius *Concilii Tridentini* confirmationem fuerit reipſa conceſſum , vel quatenus ante conceſſum & poſtea confirmatum aſſeratur , hujuſmodi confirmatio in forma ſpecifica cum litterali veteris indulti inſertione , ejuſque expreſſa innovatione facta dignoſcatur.

INTRUSUS IN BENEFICIUM . Vide verb. *Beneficia art.* 7. *a num.* 19. *ad* 27. *& art.* 10. *a num.* 116.

I N V I D I A .

1 INvidia eſt inordinata triſtitia de bono proximi, quatenus eſt propriæ gloriæ, vel excellentiæ diminutivum . *Eſt in re communis* .

2 Unde , ut vides , Invidia eſt genuina proles Superbiæ , cujus inordinatio conſiſtit in hoc , quod quis ita inordinate amet , vel appetat ſibi propriam excellentiam in bonis veris , vel fictis , ut nolit talia , vel ſimilia bona ineſſe proximo , & proinde , ſi videat ea proximo ineſſe , invidet , triſtatur , ac veluti tingitur amarulento affectu . Hinc de invido S. Auguſtinus *lib.* 11. *de Geneſi ad litt. cap.* 14. ſic præclare ſcripſit : *Amando quiſque excellentiam ſuam , vel paribus invidet , quod ei coæquentur , vel inferioribus , ne ſibi coæquentur , vel Superioribus , quod eis non coæquetur.*

Invidia ex genere ſuo eſt peccatum mor- 3
tale contrarium Caritati , quia Caritas gaudet de bono proximi ; invidia vero triſtatur de bono proximi . Peccatum autem Caritati oppoſitum eſſe ex genere ſuo mortale docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 36. *art.* 3. & alii paſ-
ſim . Dicitur autem notanter *ex genere ſuo* , 4
quia poteſt eſſe veniale , vel defectu conſenſus, aut advertentiæ ſufficientis , vel ex parvitate materiæ , ut contingere ſolet quandoque in pueris, qui de parvis , & levibus aliorum puerorum bonis triſtitiam capere ſolent .
Unde peccati Invidiæ gravitas menſuranda eſt 5
ex magnitudine boni corporalis vel ſpiritualis , quod invidetur . Hinc omnium graviſſima eſt invidia fraternæ caritatis , qua quis invidet proximo bona ſpiritualia , ac dona Spiritus Sancti , ipſammet Caritatem , & gratiam Dei , virtutem , & Sanctitatem , quia nimirum omnia illa propriam ſuam excellentiam minuere, ſui vilipenſionem cauſare , aut certe vitam , & actus ſuos redarguere , & condemnare videt, & æſtimat. Unde odium, detractiones , temeraria judicia , perſecutiones juſtorum oriuntur ; & ideo hæc invidia dicitur peccatum in Spiritum Sanctum , quia , qui ſic invidet , etiam Spiritui Sancto invidet , qui in donis ſuis, & operibus glorificatur. Sic talis fuit invidia mortifera Cain occidentis fratrem ſuum Abel , de quo 1. *Joann.* 3. *Hæc eſt annuntiatio, quam audiſtis ab initio, ut diligatis alterutrum. Non ſicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem ſuum ; & propter quid occidit eum ? quoniam opera ejus maligna erant, fratris autem juſta.* Simili invidia tabibi clamant impii *Sapient.* 1. *Circumveniamus hominem juſtum, quoniam diſſimilis eſt operibus noſtris ; Gravis eſt nobis ad videndum, quoniam diſſimilis eſt aliis vita illius.*

Invidia jure optimo numeratur inter vitia 6
capitalia , quia ex ipſa tamquam ex capite multa alia peccata originem ducunt , ut patet ex quinque Filiabus , quas ei aſſignat S. Gregorius *lib.* 31. *moral. cap.* 17. Prima ſcilicet *Odium* , quo quis mala vult illi , cui bona invidet . Secunda *Suſurratio*, quæ apud alios inviſum reddere molitur eum , cui invidetur,

Digitized by Google

adeoqoe amicitiam diſſolvere. Tertia *Denigratio*, qua quis deoigrar bonam famam, quam proximo iovidet. Quarta *Exultatio* io adverſis
7 proximi. Quinta *Afflictio* io proſperis proximi. Et hæc eſt pœna cootinua invidi, qua ſoo livore tabeſcit, ac velut ſerpentina morſicatione cor exedit, juxta Pſalm. 111. *Peccator videbit, & iraſcetur, dentibus ſuis fremet, & tabeſcet, deſiderium peccatorum peribit.* Unde egregie S. Bonaventura *in dieta ſalutis tit.* 1. *cap.* 4. de invido ſic ait: *De bonis aliorum affligitur, de melioratione deterioratur, de profectu deficit, de pinguedine macreſcit, de ſanitate infirmatur, de vita moritur, & ipſe amittere ſe putat quod alii lucrantur, & ſicut diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ita invido omnia cooperantur in malum*, & S. Iſidorus *lib.* 2. *Synonim. cap.* 8. ſic optime coocludit: *Invidia ſibi primum nocet, primum ſe mordet, primum Auctorem ſuum rodit...... ſenſum comedit, pectus urit, mentem afficit, cor hominis quaſi quædam peſtis depaſcit.*

8 Tres aliæ dantur triſtitiæ affectiones, quæ cum invidia ſimilitudinem quamdam præſeferunt, nempe *Indignatio*, *Æmulatio*, & *Timor*, de quibus optime S. Thomas 2. 2. *qu.* 36. *art.* 2. ex Ariſtotele 2. *Rhetor. cap.* 9. &
9 10. *Indignatio*, ſeu *Nemeſis* eſt affectio, qua quis triſtatur, quod bona temporalia v. g. Divitiæ, Dignitates, Officia, Beneficia, & hujuſmodi, obveniant impiis in via ſua. Hæc affectio & triſtitia eſt peccaminoſa & mala, ſi tendat in talia bona quatenus abſolute ſunt proximi, qoia ipſum proximom ex caritate debemus amare, & de ejus bunis potius gaudere, quam triſtari; & a fortiori eſt mala, ſi tendat in talia bona quatenus ex juxta Dei diſpoſitione ob certos, & ſemper bonos fines, etiam indignis proveniunt; ſic etiam ſapit blaſphemiam, & eſt contra voluntatem Dei, cui noſtra voluntas in volito formali cugnito numquam repugnare, ſed ſemper conformari debet. Unde contra hanc triſtitiam David ait *Pſalm.* 36. *Noli æmulari in eo, qui proſperatur in via ſua, in homine faciente injuſtitias.* Bona autem, & licita eſt hæc triſtitia, & affectio, ſi tendat in talia boaa, quatenus humana voluntate, ac poteſtate contra juſtitiam indignis obveniunt, aut proot eis iodigni ad peccandum abutuntur. *Communis.*

Æmulatio, ſeu zelus eſt affectio, qua quis 10
triſtatur de bono alterius, non quia ipſius eſt, ſed quia ſimili bono ipſe caret. Hæc affectio, & triſtitia eſt bona & laudabilis, ſive verſetur circa bona animi, v. g. merita, bona opera, virtutes, & ſcieotias, cum talem æmulationem præcipiat Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 12. dicens: *Æmulamini Chariſmata meliora*, & S. Hieron. Epiſt. ad Letam, de ejos filia ſic ſcribit: *Habeat ſocias, cum quibus diſcat, quibus invideat, quarum laudibus mordeatur*; ſive verſetur circa bona temporalia æmulanti convenientia; (*a*) Sic enim Opifex videns alios ſuo opificio familiam ſuam commode alere, merito æmulatur, & dolet ſe non poſſe ſuo opificio ita commode alere ſuam; Sic mercator licite quidem triſtatur, quod ipſe non vendat tantum, qoantum alter, ſeu ad ſe non accedant tot emptores, quot ad alterum, quia ipſe non triſtatur de alterius bono, ſed de ſoo proprio damno, ſeu ceſſatione lucri, quod alioquin juſte habere poſſet. Illicite tamen ſaltem venialiter triſtaretur, ſi doleret, quod plures emptores concurrerent ad alterum, quatenus ille concurſus alteri bonos eſt. Sic communis Doctorum.

Timor eſt affectio, qua quis triſtatur de 11
bo-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Auctoris aſſertio, qua ait triſtitiam bonam eſſe & laudabilem, *ſi verſetur circa bona temporalia æmulanti convenientia*, diſſiculıatem aliquam pati exiſtimarunt docti Ceoſores; & qoidem jure meritoque. Nam dum triſtitiæ affectus ex libera aoimi determinatione peodeat, ut & laudabilis ſit, bonum & laudabilém finem habeat oportet, atque bominem ad virtutem iocitare, & perficere debet; boni enim, & laudabiles affectus virtutem promovent, & foveot, ac homines meliores faciunt. At dum triſtitia in bomine ſit ob temporarium bonum alterios hominis, ubi laudabilis finis eſt? In eo enim actu, qui ad Deom actu aut virtote non referatur, laudabilis finis deſideratur: io eo vero, qui ob temporarium proximi bonum triſtetur, triſtitiæ finis non eſt Deus, hoc eſt deliberatus ille triſtitiæ actus oon refertur in Deum, nec actu, nec virtute, nec implicite, ut conſideranti patet. Cum ergo illios triſtitiæ finis, & bonum ſit temporariom, quod alter homo poſſideat, quodque ſibi cupiat is, qui triſtaror, manifeſtum eſt, aut ex ſuperbiæ, aut ex avaritiæ fonte, aut ex prava invidia affectum illum ori-

bono alicujus, in quantum prudenter timet, ne ille ex tali bono anſam capiat nocendi ſibi, aliiſque innoxiis, aut Reipublicæ, ſeu Eccleſiæ. Et hæc affectio, & triſtitia ex ſe bona eſt, & licita, ut de ſe paret, & clare demonſtrat S. Gregorius *lib. 22. moral. cap. 6.* his verbis: *Evenire plerumque ſolet, ut non omiſſa Caritate, & inimici nos ruina lætificet, & rurſus ejus gloria ſine invidiæ culpa contriſtet, cum & ruente eo quoſdam bene erigi credimus, & proficiente illo pleroſque injuſte opprimi formidamus*. Illicita autem eſt talis affectio, & triſtitia, ſi temere, ac imprudenter ſiniſtram talem ſuſpicionem, aut judicium de proximo quis concipiat, ſeu ſi quis doleat, & triſtetur de bono alterius, v. g. de Officio alicui collato, in quantum prævidet ipſum eſſe tali Officio recte uſurum, & ſibi, aliiſque male agentibus debitas pœnas eſſe inflicturum. *Communiſſima*.

12 Ex omnibus ſupradictis colliges, illum ſolum eſſe proprie, & rigoroſe invidum, qui dolet, & triſtatur, quod alter Officium, Dignitatem, Beneficium, Hereditatem, aliudve hujuſmodi bonum temporale, & a fortiori alia bona ſpiritualia, ut ſpiritualia dona Spiritus Sancti, & hujuſmodi obtinuerit, in quantum ratione ipſorum evenit, quod ille apud omnes præ ſe excellat, & major, ſeu melior ſe ab omnibus habeatur. Invidus enim dicitur, quod non ſit videns, quia bona alterius ſine triſtitia videre non poteſt. Baidel. *d. 29. l. 3.* & alii paſſim.

JOB PROPHETA.

JOb dicitur natus matre *Boſra*, patre *Zara*, 1
vel *Zareph*, Iſaaci pronepote, nam Abraham genuit Iſaac; hic Eſau; hic Ravel; hic Zara; hic Job; *Gen. 36.* Fuit ergo Job quintus ab Abrahamo. Sic traditur in Appendice libri Job, quam ſeptuaginta Interpretes, & SS. Ambroſius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Policronius, & alii Patres in Catena, & a Bellarmino citati paſſim, ut legitimam admittunt. Hic habitavit in terra Hus, ſeu *in Auſitide in orientali Idumæa*, *in Bozræ* finibus. Et *ut Rex imperavit in Edom poſt Balac*, ſeu Bela, ut in Geneſi nominatur, & regem fuiſſe, ipſemet Job ſatis innuit *cap. 19. v. 9.* & alibi. Immo Regem regum fuiſſe probat Pineda in *cap. prim. Job v. 3.* ubi dicitur: *erat vir ille magnus inter omnes orienta-*
les. Fuit idem etiam Sacerdos, ut patet ex 2
ſacrificio, quod obtulit *verſ. 5.* Fuit & Pro- 3
pheta, inquiunt SS. Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius, ut colligitur ex *cap. 14. v.*
1. Et inſuper Martyr, immo multis marty- 4
ribus majorem vocat S. Chryſoſtomus, cum aliis, quos paſſim citant Pineda & Salianus.
Jobum fuiſſe ſub id tempus, quo mortuus 5
eſt Iſaac ejus abavus, & quidem ipſo anno, quo Jacob cum ſuis in Ægyptum deſcendit; ſicque vixiſſe ſub tempus habitationis hebræorum

originem trahere; quia triſtatur tum homo de alterius bono, ex eo, vel quod majorem aliis gloriam ſibi cupiat, vel quod ditiorem aliis ſe eſſe optet, vel denique, quod ipſi diſpliceat ineſſe in proximo bonum, quo ipſe careat. Rurſus: quod charitati obeſt, & præcepto illi adverſatur, quo proximum diligere debemus ſicut noſmetipſos, non bonum & laudabile, ſed malum & vitioſum eſt. At triſtitia illa, qua triſtatur homo ob temporarium bonum alterius hominis, charitati obeſt, & præcepto illi contraria eſt, quo debemus proximum ſicut noſmetipſos diligere. Nam, qui ita proximum diligit, de illius bono non triſtatur, ſed gaudet. Dicet vero bonam ac laudabilem eſſe triſtitiam illam, quia ad ſcientiam, ad virtutem, & ad aliud bonum temporarium comparandum hominem excitat. Sed ſi charitati adverſatur, ſi ſuperbiam, & alia quæ diximus vitia fovet, qua ratione bona, & laudabilis eſſe poterit? Numquid quia terrenos fovet affectus? At hos compeſcere, ac rationi ſubjicere, & in honeſtum finem dirigere Chriſti Theologia docet, non vero æmulatione fovere.

Multo majorem vero difficultatem patitur, quod circa ejuſdem numeri finem affirmat, dum ait *illicite tamen ſaltem venialiter triſtaretur Mercator, ſi doleret, &c.* Nam dum Mercator triſtatur ob emptorum concurſum ad alterum, quatenus huic ejuſmodi concurſus bonus eſſet, graviſſime contra charitatem peccat, ſi conſenſus, & debita advertentia adſit, quemadmodum Auctor num. 3. & ſequentibus probat; charitas enim gaudium excitat ob bonum proximi ſicuti ob bonum noſtrum. Mercator vero ille triſtitiam gaudio oppoſitam in ſe excitaret, atque foveret. Grave ergo invidiæ peccatum committeret.

Digitized by Google

rum in Ægypto, & pertigiſſe ad tempora Moyſis, colligitur ex communiori & veroſimiliori ſententia, quam tenent Philo, Ariſtæas, Athanaſius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Theodoretus, & ex recentioribus, Abulenſis, Pererius, a Lapide, Pineda, & alii; vixit enim ducentis, & pluribus annis; *Job cap. ult. verſ. ultim.* Hæc ex eruditiſs. Tirino *Comment. in Gen. cap. 36. & in Job cap. 1.*
6 ubi inſuper addit, trigeſimo poſt anno Jobum uxorem duxiſſe *Boſorram* Arabiſſam, ac ſub idem tempus regnum adminiſtraſſe. Calmetus autem in Dictionario verb. *Job*, §. *Rerum a Job geſtarum*, refert, Scriptores alios tradere, Jobi uxorem vocatam fuiſſe *Ramiſſam* e genere *Loth*, ideſt Moabitidem, vel Amonitidem.

I R A.

1 IRA pro ut eſt unum ex peccatis capitalibus, eſt inordinatus appetitus vindictæ, aut
2 quaſi vindictæ. *Eſt in re communis.* Dicitur primo *inordinatus appetitus vindictæ*, quia ſi ordinate appetatur vindicta, non eſt peccatum. Immo ira ſi præſcriptum rationis modum non excedat, nedum non eſt mala, ſed eſt bona, & meritoria; quinimmo, & ejus abſentia poteſt aliquando eſſe peccaminoſa. Unde peccant quandoque Superiores, & quandoque parentes defectu iræ in ſubditos, ſeu filios, ſicut peccavit Heli 1. *Reg.* 2. fuitque ideo juſta morte punitus, quod filiis diſcolis, eorumque vitiis non fuerit iratus. Hinc *Eccl.* 7. legitur: *Melior eſt ira riſu, quia per triſtitiam vultus corrigitur animus delinquentis*, & *Pſal.* 4. dicitur: *Iraſcimini, & nolite peccare*, & de facto quod ira ordinata non ſit peccatum, manifeſte patet, ex quo ipſemet Chriſtus, a quo longe erat omne peccatum, circumſpexit *cum ira*, ut di-
3 citur *Marc.* 3. Dicitur ſecundo, *Vel quaſi vindictæ*, quia dum homo iraſcitur in res inanimatas, ut dum Scriptor ex cholera comminuit calamum male ſcribentem, Pictor penicillum male pingentem, Artifex frangit, aut projicit inſtrumentum non ita idoneum ad ſuum intentum, & hujuſmodi, non eſt proprie vindicta, & tamen eſt proprie ira, quamvis ordinarie venialis, niſi ab extrinſeco fiat mortalis.
4 Ita poteſt eſſe *appetitus inordinatus*, ſeu peccatum dupliciter. Uno modo ex parte objecti appetibilis, ſeu vindictæ, ut ſi proximo appetas vindictam injuſtam, vel juſto majorem. Alio ex parte ipſius motus iræ, ſeu modi iraſcendi, ut ſi nimium Interius excandeſcas, vel exterius per ſigna nimis patefacias. *Communis* cum S. Thoma infra citando. Ira inordinata 5
primo modo, ſeu exceſſiva quoad inordinatum appetitum vindictæ inferendæ eſt peccatum ex genere ſuo mortale. *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 158. *art.* 2. *in corpore*, ubi ſic præciſe habet: *Motus iræ poteſt eſſe inordinatus, & peccatum dupliciter, uno modo ex parte appetibilis, utpote cum aliquis appetit injuſtam vindictam, & ſic ex genere ſuo ira eſt peccatum mortale, quia contrariatur Caritati, & Juſtitiæ*; ubi, ut vides, tota ratio eſt, quia Caritati, & Juſtitiæ contrariatur. Caritati quidem, cum optemus proximo malum, quod nobis non optaremus fieri; Juſtitiæ vero, quia, ſicuti ad juſtitiam commutativam requiritur æqualitas inter datum, & acceptum, ita ad juſtitiam vindicativam æqualitas inter pœnam, & culpam. Dicitur notanter *ex genere ſuo mortale*, 6
quia poteſt eſſe peccatum veniale ob Imperfectionem actus, quæ imperfectio ſpectatur, vel ex parte appetentis, ſeu voluntarii, ut cum motus iræ prævenit judicium perfectum rationis, vel ex parte objecti appetibilis, ut cum levis eſt vindictæ optatæ exceſſus. *Communis* cum Sancto Thoma *loc. cit.* ubi ſic præciſe ſubjungit: *Poteſt tamen contingere, quod talis appetitus ſit peccatum veniale propter imperfectionem actus; quæ quidem imperfectio attenditur, vel ex parte appetentis, puta cum aliquis appetit iu aliquo modico ſe vindicare, quod quaſi nihil eſt reputandum, ita etiam quod ſi actu inferatur, non eſſet peccatum mortale, puta ſi aliquis parum trahit aliquem puerum per capillos, vel aliquid hujuſmodi.*

Ira inordinata ſecundo modo, ſeu exceſſiva 7
ex parte modi iraſcendi eſt ordinarie peccatum veniale tantum, quia homo per ſolum emotionis exceſſum, nec intendit nocere, nec nocet, niſi ſibi. *Communis* cum S. Th. *loc. cit.* ubi ſic ſequitur: *Alio modo poteſt eſſe motus iræ inordinatus, quantum ad modum iraſcendi, utpote, ſi nimis ardenter iraſcatur interius, vel ſi nimis exterius manifeſtet ſigna iræ; & ſic ira ſecundum ſe non habet de ſuo genere rationem peccati mortalis.* Dicitur notanter *ordina-* 8
rie peccatum veniale tantum; quia poteſt contingere, quod per accidens ex nimia vehementia iræ evadat peccatum mortale ratione affectus adjuncti, quo quis paratus exiſtat aliquid facere contra dilectionem Dei, & proximi, quod ſit peccatum mortale. *Communis* cum

Digitized by Google

cum S. Th. *loc. cit.* ubi ſic concludit : *Poteſt tamen contingere quod ſit peccatum mortale , puta ſi ex vehementia iræ aliquis excidat a dilectione Dei , & proximi* , & Silvius 2. 2. *quæſt.* 158. *art.* 3. *concl.* 3. ſic dixit : Poteſt tamen eſſe mortale , ſi vehementia ſit tanta , ut vel ſcandalum magnum infirmis præbeat, vel iraſcentis valetudini multum noceat , vel alioquin deſtruat Caritatem , ſive in opere externo, ſive tantum in animo.

9 Iræ filiæ communiter a Doctoribus cum S. Gregorio *lib.* 31. *moral. cap.* 17. aſſignantur ſex, nempe Indignatio , Tumor mentis, Cla-
10 mor, Contumelia , Rixa , Blaſphemia . *Indignatio* , ſeu averſio eſt inordinatus affectus in proximum, ex eo, quod quis reputet ſe, aut ſuos indigne, ſeu injurioſe tractari; Talis Indignatio eſt ordinarie peccatum veniale , quamvis poſſit eſſe mortale , ſi creſcat uſque ad deliberatum odium , vel gravem perſonæ con-
11 temptum. *Tumor mentis* eſt, quo quis moroſe excogitat diverſas vias vindictæ, iiſque cogitationibus animum tumefacit ; & inflat ; Talis tumor mentis eſt peccatum mortale , vel veniale juxta rationem vindictæ cogitatæ
12 gravis, vel levis. *Clamor* indignationis index eſt , cum iratus vocem extollit , multa inordinate , & confuſe effundens ; Talis clamor eſt ordinarie peccatum veniale , niſi addatur aliud , v. g. blaſphemia , contumelia, & hu-
13 juſmodi. *Contumelia* interni contemptus index eſt dictum, vel factum injurioſum , quo quis proximo præſenti palam aliquod malum objicit intentione illum inhonorandi ; Talis contumelia eſt ex genere ſuo peccatum mortale, niſi levitas materiæ , aut imperfectio actus excuſet. *Rixa*, per quam, inquit D. Th. *loc. cit. intelliguntur omnia nocumenta , quæ facto proximis inferuntur ex ira* , adeoque pugnæ, Duellum, ſeditio , vulnus , cædes & hujuſmodi ; ſi modum non excedat , ſed ſiſtat v. g. in quadam levicula pugna , erit ſolum venialis ; ſecus autem , ſi progrediatur ad ſedi-
14 tiones, vulnera , cædes , & hujuſmodi . (*a*) *Blaſphemia* ſit , cum jactamus convitia in Deum, Deiparam , aut Sanctos; Talis blaſphemia de genere ſuo eſt peccatum mortale , niſi inadvertentia, aut indeliberatio excuſet .

IRREGULARITAS.

ARTICULUS I.

Irregularitas quo ad ea , quæ concernunt ejus eſſe , & diviſionem.

IRregularitas eſt inhabilitas, ſeu impedimen- 1
tum Canonicum , quo quis inhabilis redditur ad primam Tonſuram , & Ordines ſuſcipiendos , vel ad ſuſceptos exercendos . *Eſt in re com-*
munis . Irregularitas eſt duplex , totalis, & par- 2
tialis . Totalis eſt, quæ omni Ordine ſuſci- 3
piendo , & ſuſcepti omni exercitio privat, ut eſt illa proveniens ex homicidio, & bigamia. Partialis eſt quæ privat ſolum aliquo Ordinum 4
exercitio, vel ſolo aſcenſu ad Ordinem ſuperiorem. Sic v. g. Diaconus oculo ſiniſtro carens inhabilis eſt ad Sacerdotium ; poteſt tamen in in Diaconatu miniſtrare; & Sacerdos, cui ſuit præciſus pollex , inhabilis redditur ad celebrandum , non autem ad Confeſſiones excipiendas , ſi ſit approbatus ; *c. Presbyterum, de Clerico ægrotante .*

Irregularitas alia eſt ex delicto, & alia eſt ex 5
defectu . Irregularitas ex defectu contrahitur 6
ſine culpa, cum ſit a Jure impoſita ob ſolam indecentiam, quam aliquis defectus affert Sacro Altari, & Miniſterio. Irregularitas vero ex de- 7
licto ad hoc, ut contrahatur, requiritur actus externus conſummatus; *c. ſi quis non iratus* 15. *q.* 1. Et nulla irregularitas umquam incurritur, 8
niſi ſit in jure expreſſa, ut clare deſumitur *ex c. Is , qui , de ſent. Excom. in* 6. ubi habetur : *Licet in hoc temere agat , Irregularitatis tamen (cum id non ſit expreſſum in jure) laqueum non incurrit* . Hinc in dubio ſive juris , ſive facti 9
poteſt quis tenere quod non ſit irregularis, cum ſit melior conditio poſſidentis, & pro tali dubio nulla reperiatur in Jure impoſita irregularitas. Excepto in dubio de homicidio, in quo 10
dubitans, an vere homicidium commiſerit, tenendus eſſet irregularis; *ex c. Audientiam ; & c. ſignificaſti , de homicidio* , ubi expreſſe ſtatuitur, quod ſic dubius non debeat in Sacris miniſtrare, nec celebrare, præciſis verbis : *Cum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem, & in hoc caſu ceſſare ſit tutius , quam temere celebrare.*

Irregularitas ex delicto eſt multiplex , & 11
enumerantur caſus, in quibus incurritur . Pri-

Nota Romani Theologi .

(*a*) Non videtur Duellum inter peccata venialia numerari poſſe . Videantur ea, quæ de Duello *tom.* 2. verb. *Duellum* expoſita ſunt.

Digitized by Google

Primo evadunt irregulares ex delicto Hæretici, & Apoſtatæ a Fide ; *c. Presbyteros diſt.* 50. *& cap. Qui in aliquo diſt.* 51. & eorum receptores, & fautores, & Deſenſores, *cap. Quicumque, de hæreticis in* 6. & eorum filii uſque ad ſecundam generationem ratione Hæreſis Patris, & uſque ad primam ratione Hæreſis Matris, niſi parentes ante mortem abjurarint Hæreſim, *c. Statutum* 15. *de Hæreticis in* 6.

* Abjurantes autem hæreſim, ſive de vehementi, ſive de levi ; aut publici pœnitentes utrum irregulares ſint, necne, vide Maraviglia *Leg.* 235. *&* 236. *Prudentiæ Epiſcopalis.* *

Secundo, evadunt irregulares iterantes ſerio, & ſcienter Baptiſmum, & rebaptizati miniſtrantes; *cap. Ex litterarum, de Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma*, non autem iterantes Confirmationem, vel Ordinem, cum hoc non ſit in jure expreſſum. Adulti, qui ſcienter ſinunt ſe ab Hæreticis extra caſum neceſſitatis baptizari; *cap. Eos, quos, de conſecr.* 4. *& cap. Afros diſt.* 98.

* Porro Irregularitas ex iteratione Baptiſmi contrahitur etiamſi Baptiſmus abſque prudenti dubio ſub conditione innovetur, ut ex Catechiſmo Romano multo probabilius deducitur. Hanc vero pœnam etiam baptizantem afficere, non baptizatum tantummodo, ferme inter omnes convenit. Sicut & ea affecti non tantum ad altiores Ordines aſcendere vetantur, ſed & ab exercitio jam ſuſceptorum Ordinum abſterrentur, quæ tamquam magis cohærens auctoritati Catechiſmi Romani opinio præfertur alteri neganti. Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſiaſt.* 84. §. 18. *

Tertio, evadunt irregulares Clerici cenſuras temere violantes, v. g. Si Excommunicati, Interdicti, vel ſuſpenſi Ordinum munera exerceant, divinis ſcienter ſe ingerendo, ſcienter celebrando in loco interdicto in caſibus non permiſſis; *cap. Si quis Epiſcopus* 11. *q.* 3. *c. Is, qui, de ſent. Excom. in* 6. *& cap. Is, cui* 20. *eod. tit. in* 6.

* At Clerici ab exercitio ſui Ordinis ſuſpenſi, ſi ab eo ſe abſtinuerint, eſto abſque prævia abſolutione ad altiorem ordinem tranſierint, quamquam id agant ſacrilege, irregularitatem non incurrunt, quæ eſt magis communis ſententia. Bened. XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 12. *c.* 2. *n.* 6. *nov. edit.* *

Quarto, evadunt irregulares indebite, & male Ordines ſuſcipientes, ſcilicet ſuſcipiendo furtive ſine Epiſcopi Ordinantis ſcientia, & voluntate, non vocati, nec legitime examinati, nec admiſſi nomen alterius approbati, & admiſſi uſurpando, vel alium in examine ſub ſuo nomine doloſe ſupponendo; *c. Veniens, de eo, qui furtive Ordines ſuſcipit*; Aliqua Cenſura irretiti Ordines recipiendo; *c. Cum illorum, de ſent. Excom.* Per ſaltum Ordines recipiendo, ut Subdiaconatum omiſſo Oſtiariatu; *cap. Sollicitudo diſt.* 52. Abſque diſpenſatione Canonica ante ætatem legitimam, vel extra tempora a Jure ſtatuta, vel abſque Dimiſſoriis Litteris aliquem ex Sacris Ordinibus ſuſcipientes, & durante ſuſpenſione eo ipſo contracta, in iiſdem Ordinibus temere miniſtrantes; *c. Dilectus, de tempor. Ordinat.* Pii II. Conſt. incip. *Cum ex Sacrorum*. Ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, Hæretico denunciato, Schiſmatico, ſeu non habente juriſdictionem Ordines recipientes; *c. Cum Clerici* 2. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*; *cap. Statuimus decretum* 1. *qu.* 1. *c. Convenientibus verſ. Conſtantinus* 1. *q.* 7. Conjugati præſumentes ſuſcipere aliquem Sacrum Ordinem etiam nondum conſummato Matrimonio. *Extravagant. Antiquæ conſecrationi, de voto, & voti redemptione*. Suſcipientes plures Ordines Sacros eodem die; *cap. In ſingulis, & c. Quicumque d.* 57.

Quinto, evadunt irregulares exercentes ſolemniter, & ſcienter actum Ordinis Sacri, quem non habent, ut Clerici in Minoribus exercentes ſolemniter, & ſcienter, & adhibitis eorum inſignibus Ordines majores; *c.* 1. *&* 2. *de Clerico non ordinato miniſtrante.* Clerici, & Subdiaconi ſolemniter baptizantes; *c.* 1. *de Clerico non ordinato miniſtr.* Diaconi nondum Sacerdotes Miſſam celebrantes; *c. Ex litteris* 2. *de Cleric. non ordin. miniſtr.* Nondum Sacerdotes ſerio, & Sacramentaliter alios a peccatis abſolventes, ut colligitur *ex c.* 1. *&* 2. *de Cleric. non ordin. miniſtr.* cum vere exerceant actum Ordinis, quem non habent. Non Sacerdotes benedicentes Sponſis, cum hoc ſit proprium munus Sacerdotio affixum; Sicuti etiam Diaconi ſolemniter benedicentes aquam luſtralem, cum hoc munus proprie ad Sacerdotem ſpectet per textum *in c. Aquam, de conſecr. dist.* 3. Non Epiſcopi confirmantes, & Ordines conferentes, ut de communi teſtatur Suarez *Diſp.* 42. *ſect.* 4. *num.* 7. Immo etiam Epiſcopi promoti per ſaltum, ſi conferant illum Ordinem, quem ipſi ratione ſaltus non receperunt, ut deducitur *ex cit. c.* 1. *de Clerico non ordin. miniſtr.* cum vere exerceant Ordinem, quem non habent. Laici etiam exercentes actus majorum Ordinum, quidquid dicant alii, evadunt irregulares, quia textus *in*

c. 1.

c. 1. *de Clerico non ordinato baptizante* loquitur indiſtincte *de non ordinato* per hæc præciſa verba: *Si quis baptizaverit, aut aliquod Divinum Officium exercuerit, non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*, æque autem non eſt ordinatus Laicus, ac Clericus, qui non eſt Sacerdotio initiatus. Neque valet dicere, quod hic textus contineatur ſub titulo de Clerico non ordinato, & per hoc ſit ei conformandus, & cum verſemur in odioſis, quæ ſunt potius reſtringenda; *arg. c. Odia, de Reg. Juris in* 6. non ſit extendendus ad Laicos, de quibus non loquitur. Non valet, inquam, quia ultra quam quod multi Doctores dicunt titulum illum fuiſſe alteratum, & inter alios teſtatur Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 4. *verſ. Sed quæres*, ſe vidiſſe in Codicibus Gregorianis in ſeptem manuſcriptis inſcriptum præciſe *de non ordinato baptizante*; & dato etiam, quod in titulo revera ſemper fuerit ſuppoſita illa adjectio *de Clerico*, adhuc potius attendendus eſt textus, qui diſponit, quam titulus, ſub quo continetur, cum ille ſit diſpoſitivus; nec mirum eſt, quod ſub aliquo titulo contineatur aliqua diſpoſitio, quæ non videatur directe ſub illo titulo contineri, cum tamen habeat cum illo ſymboleitatem, & ſimilitudinem. Nec ut prætenditur ſit aliqua odioſa extenſio, cum potius, ut patet ex lectura textus, hæc ſit manifeſta comprehenſio, cum in illo dicatur: *Si quis baptizaverit non ordinatus*, laicus enim, ut aperte patet, non eſt ordinatus. Sic tenent Divus Antoninus 3. *par. tit.* 20. *in princip.* Majolus *de Irregularitate*, Roſignolus, Silveſter, Sotus, Navarrus, Avila, Valentia, Blundus, Caſpenſis, Maſtrius, & alii cum Suarez, qui *diſput.* 42. *ſect.* 4. advertit hoc intereſſe quoad hanc Irregularitatem inter Clericum, & Laicum, quod hæc reſpectu Laici eſt totalis, ita ut nullum Ordinem ſuſcipere valeat; reſpectu vero Clerici eſt partialis, ut non poſſit aſcendere ad Ordines ſuperiores, & manet ſuſpenſus ab executione Ordinis præſtantioris, & ultimi per biennium, vel triennium ad arbitrium Epiſcopi, ut habetur *d. c.* 2. *de Cler. non ordin. miniſtran.*

Sexto, evadunt irregulares, ita ut nequeant ad Ordines promoveri, omnes enormiter criminoſi, ſi eorum crimina ſint notoria, & publica, quæ habent annexam infamiam, ut ſunt Sodomia, Inceſtus, Raptus virginis, Maleficium, Veneficium, Adulterium, Simonia, Sacrilegium, perjurium in judicio, crimen læſæ Majeſtatis, & alia hujuſmodi enumerata *cap. Infames* 6. *qu.* 1. ubi concluditur ſic: *Hi omnes, inquam, nec ad Sacros gradus debent provehi*. Notanter dicitur, *ſi eorum crimina ſint notoria, & publica*, quia, ſi ſint occulta, excepto homicidio, non inducunt Irregularitatem; *cap. Ex tenore* 4. *& cap. ult. de temporibus Ordinationum*, ubi expreſſe habetur: *Si propoſita crimina ordine judiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidii) poſt pœnitentiam in jam ſuſceptis, vel ſuſcipiendis Ordinibus impediri.*

Septimo, evadunt irregulares homicidæ voluntarii, quamvis occulti; *cap. Suſcepimus, de homicidio, c. De cetero diſt.* 50. *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* Homicidium mandantes; *Capit. Si quis vidua* 8. *diſt.* 50. etiamſi mandantes mandatum revocaverint, ſi revocatio non innotuit mandatario, quia hic quandiu revocationem mandati ignorat, agit nomine mandantium. Pirhing *de homicidio n.* 23. & etiam irregularitatem incurrunt, ſi occaſione ſui mandati occidatur ipſe mandatarius, quia licet talis mors ſequatur præter mandantium intentionem, & directam voluntatem, tamen cogitare poterant, & debebant illam accidere poſſe; *arg. cap. ultimo, de homicid. in* 6. Et eam incurrunt mandantes aliquem verberari, licet expreſſe inhibeant, ne occidatur, vel membro aliquo mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedens mutilet, vel occidat, quia mandando in culpa fuerunt, & hoc evenire poſſe debuerunt cogitare; *cap. Is, qui, de homicid. in* 6. Homicidium injuſtum efficaciter conſulentes, *cap. Si quis viduam diſt.* 50. *& cap. Sicut* §. *ultimo de homicidio*, etiamſi conſulentes ante homicidium ſuum conſilium revocaverint, quia etiam in tali caſu conſulentes adhuc cenſentur moralis cauſa homicidii, maxime ſi rationes, quibus innitebatur conſilium, ſint ita moventes, & convincentes, ut revocatio conſilii non amplius attendatur, ut notat Suarez *diſtin.* 44. *ſect.* 2. *num.* 10. & cum aliis Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 2. *num.* 32. Ad homicidium cooperantes; *cap. Sicut* 6. *de homicid. & l. unic. Cod. de raptu virginis*. Unde ſi plures communi conſenſu conſpiraverint in mortem alicujus, & is ab uno tantum ſit occiſus, nec ſciatur a quo ſit ictus inflictus, ſunt omnes Irregulares; *cap. Significaſti* 18. §. *Quod ſi, de homicid.* Si plures ſine prævio deliberato animo, & ſine communi conſenſu occidendi in ſubita rixa eumdem aggreſſi fuerint, nec

ſciri

ſci poſſit, a quo letale vulnus ſit inflictum, etiam tunc pro foro externo ſunt omnes irregulares; *cap. Ad audientiam, & cap. Significaſti, de homicidio*. Si vero ſciatur, quis illum occiderit, tunc ſolum iſte erit irregularis; *cap. Significaſti* 18. §. *Nos in promiſſo, de homicid.* Obligati ex juſtitia impedire homicidium, & non impedientes, quia tales moraliter cenſentur occidere, peccantque contra juſtitiam, & tenentur ad reſtitutionem; *arg. cap. Sicut 6. §. Illi etiam, de homicidio*. Procurans abortum fœtus animati, ſecuto effectu, eſt irregularis, *cap. Sicut ex litterarum, de homicidio*.

* Si Patronus Beneficii Rectorem interfecerit, ejus filii & deſcendentes uſque ad quartum gradum fiunt irregulares, *ex capit. In quibuſdam, de pœnis*: intellige tamen de filiis natis poſt homicidium, non vero ante, quæ eſt interpretatio ab ipſa etiam S. Congregatione admiſſa. Et ipſe Patronus ac reliqui ad patronatum vocati, ab eo jure cadunt. De Synodo Diœceſ. *lib.* 13. *c.* 24. §. 21. *nov. edit.* *

Octavo, evadunt irregulares mutilatores; mutilare enim, & occidere quoad incurrendam irregularitatem æquiparantur ex Gloſſa *in Clement. Si furioſus, de homicid. voluntario*; dummodo mutilatio inducat ſeparationem, & truncationem membri alicujus principalis habentis in corpore humano diſtinctum & peculiare officium; ut manus, pedis, brachii, naſi, auris &c. *cap. Clerici, vel Monachi; cap. In Archiepiſcopatu, de raptoribus, & cap. final. diſt.* 55. Et ideo abſciſſio digiti, cartilaginis, excuſſio dentis &c. non eſt mutilatio ſufficiens ad inducendam irregularitatem; Gloſſa *citat. in Clem. Si furioſus &c.* Abſcindens tamen digitum pollicem, aut indicem debet petere diſpenſationem ad cautelam. Sac. Congregat. Concil. 19. Julii 1687. Irregulares etiam evadunt mutilantes ſeipſos, aut mutilationem ſine juſta cauſa procurantes in quacumque parte ſui corporis; *cap. Si quis abſciderit, & cap. Hi, qui ſe, diſt.* 55. etiamſi ex zelo indiſcreto v. g. animo ſedandi libidinem, vel exiſtimando ea ratione ſe obſequium Deo præſtare, ſeipſos mutilaverint, vel caſtrari permiſerint, prout expreſſe habetur *cit. c. Hi, qui ſe, diſt.* 55. *& c. Significavit* 4. *de corpore vitiatis*, etiamſi permiſerint ſe caſtrari ad vocem muſicam conſervandam, quia vere, & voluntarie ad ſui membri mutilationem ſine neceſſitate concurrunt, & nullus eſt dominus ſuorum membrorum, nec in ipſorum abſciſſione conſentire poteſt, niſi cum id exigit conſervatio totius corporis, aut membri principalis; *arg. cap. Si quis* 3. *diſtinct.* 55. Tum quia ſi voluntarie procurantes mutilationem propter caſtitatem ſervandam, vel ſic Deo obſequium præſtandum, fiunt irregulares *ex cit. cap. Hi, qui ſe, diſt.* 55. *& cap. Significavit* 4. *de corpore vitiatis*; a fortiori erunt irregulares ſe permittentes caſtrari ob vocem muſicam, cum hic ſit finis illo valde inferior, & minus excellens; ſic tenent Leander, Bonacina, Diana, Matthæucci, & alii cum Engel *lib.* 1. *tit.* 20. *n.* 13. Mutilationem autem patientes *ignoranter*, ut pueri ſecti in infantia, *invite*, aut violenter, a latronibus, vel Barbaris mutilati, vel ad evitandum gravius malum corporis de conſilio medicorum, non fiunt irregulares, quia ceſſat hic ratio incurrendi Irregularitatem, puta perverſa voluntas, & ſævitia in ſeipſum; *c. Si quis a Medicis diſt.* 55. *& c.* 3. *&* 5. *de corpore vitiatis*.

Nono, aſſignantur qui evadant, vel non evadant irregulares ex homicidio patrato in ſui, ſuorumque neceſſariam defenſionem. Occidens alium ad vitæ ſuæ defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non fit irregularis. *Clement. Si furioſus, de homicidio*, ubi expreſſe dicitur, *illum non incurrere Irregularitatem, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat invaſorem*. Tamen *ex cap. Significaſti* 18. *de homicidio, id fieri debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam*. Et ad ſervandum hoc moderamen inculpatæ tutelæ tria potiſſimum requiruntur, ſcilicet cauſa, modus, & tempus. Primo requiritur cauſa, ideſt injuſta invaſio occiſionem, vel mutilationem præcedens, vel certo imminens, quia ſi quis ante hanc occidit, vel mutilat, jam non eſt ſui defenſio, ſed aggreſſio, & tunc non evadit irregularitatem; & hæc invaſio præcedens, vel certo imminens debet eſſe injuſta; hinc pro defenſione vitæ ſuæ non poteſt ſine irregularitate occidere invadentes miniſtros juſtitiæ, quia iſti juſte invadunt, ut cum multis tenet Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 12. *n.* 92. Secundo requiritur debitus modus defenſioni, offenſioni, & invaſioni proportionatus, & neceſſariam defenſionem non excedens; *arg. c. Ut famæ* 35. *de ſent. excom.* ubi expreſſe dicitur, *dum tamen non amplius eorum violentia ſe extendat, quam defenſio exigit*: hinc defectu hujus modi pro moderamine requiſiti irregularitatem incurrit, qui potens baculo aggreſſorem repellere, pugione, enſe,

Digitized by Google

enſe, vel aliis armis mutilat, & occidit; qui potens ſe ſalvare fugiendo, clamando, auxilium implorando, tamen occidit, qui potens ſe defendere pugnis, vel aliis inſtrumentis leviter ferientibus injuſtum aggreſſorem, adhuc mutilat, vel occidit. *Communis* cum Pithing *loc. cit. num. 92.* Tertio requiritur tempus, ut ſcilicet occiſio, mutilatio ad ſui defenſionem ſtatim ſeu incontinenti fiat, quo quis injuſtam aggreſſionem pariter, ſeu certo imminentem cognoſcit, quia ſi ex intervallo poſtquam aggreſſor jam abiit, aut nocere & aggredi deſtirit, ceſſante omni periculo, illum adhuc occidat, non amplius ex neceſſaria ſui defenſione, ſed ex mera vindicta occidit, adeoque irregularitatem incurrit, *arg. cap. Si vero, de ſent. Excommun.* ubi expreſſe excipitur ſolum *ſi incontinenti vim vi repellat*.

Occidens aggreſſorem, ne fugiendo ignominioſæ timiditatis notam incurrat, fit irregularis, quia nota timiditatis fugiendæ non eſt ſufficiens ad excuſandum a gravi culpa virum equeſtrem provocatum ad duellum, ſi illud acceptet, ex Alex. VII. qui 24. *Septemb.* 1665. damnavit propoſitionem hanc ſecundam in ordine: *Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat:* ergo ſi hæc timiditatis nota non eſt ſufficiens ad excuſandum a gravi culpa, nec erit ſufficiens ad excuſandum ab irregularitate aggreſſum, qui poteſt ſe ipſum tueri fugiendo, & non occidendo aggreſſorem.

Occidens iniquum accuſatorem, falſum teſtem, vel Judicem ſibi injuſtam mortem parantem, quam aliter effugere non poteſt, fit irregularis; colligitur ex declaratione Alex. VII. qui anno & die, quo ſupra, damnavit hanc propoſitionem 18. in ordine: *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare*, ex quibus ſequitur, quod ſi interficeret, injuſte & inique interficeret; ex injuſta autem interfectione reſultat irregularitas.

Occidens calumniatorem, & inhonorantem pro defenſione ſui honoris, & famæ, licet non ſit alia via eumdem defendendi, fit irregularis; ſic colligitur ex declaratione Alexandri VII. qui anno & die, quo ſupra, damnavit hanc propoſitionem 17. in ordine; *Eſt licitum Religioſo, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina, de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit, uti ſuppetere non videtur, ſi Calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.* Et ex declaratione Iunocentii XI. qui *die 2. Martii* 1679. damnavit hanc propoſitionem 30. in ordine: *Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictus fuſtis fugiat*, ſi enim talis occiſio ad evitanda multa mala in perniciem Reipublicæ damnatur ut iniqua, & injuſta, ſine ullo dubio irregularitatem inducit.

Occidens invaſorem bonorum propriorum fortunæ etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, fit irregularis, & ratio eſt, quia ſi fit irregularis occidens calumniatorem pro defenſione bonotum famæ, & honoris, quæ ſunt bona ſuperioris ordinis ad bona fortunæ; a fortiori fiet irregulatis occidens invaſorem bonorum fortunæ; tum quia *in Clementin. Si furioſus*, liber ab irregularitate declaratur ſolum occidens aggreſſurem ob defenſionem ſui, *& cap. Significaſti, de homicidio*, declaratur irregularis Clericus percutiens letaliter latronem pro defenſione rerum Eccleſiæ, *& cap. Suſcepimus* 10. *de homicidio*, declaratur irregularis occidens latronem furantem, præciſis his verbis; *Quoniam expediebat potius poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus, & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere, &c. conſtat eos contra manſuetudinem Eccleſiaſticam interemptos*; adeoque &c.

Occidens aliquem propter defenſionem proximi quantumvis propinqui, ut patris, matris, filii, uxoris, fratris &c. licet non peccet occidendo, tamen incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, quidquid ſentiant aliqui in contrarium, & ratio eſt, quia *Clementin. ſi furioſus, de homicidio* excipit ab incurſu irregularitatis ſolùm homicidam pro neceſſaria defenſione propriæ vitæ; dicit enim præciſe *invaſorem ſuum*, ergo non evitatur ab homicida pro defenſione vitæ etiam patris, & matris, licet occidendo non peccet, cum irregularitas quandoque atiam ſine peccato incurratur, *cap. Dilecto 6. §. final. de ſentent. excomm. in 6.* Tum quia de jure communi irregularis eſt omnis homicida, ut communiter colligunt Doctores *ex cap. De his 6. & capit. Si quis viduam 8. diſ. 56. & per Clement. ſi furioſus, de homicidio*, excipitur ſolum occidens pro neceſſaria defenſione propriæ vitæ,

adeo-

Digitized by Google

adeoque quoad occidentem pro defenſione vitæ aliorum, etiam conſanguineorum jus commune remanet in ſuo robore, & ſic evadit irregularis, cum pro defenſione ipſorum nulla fiat exceptio. Sic Gloſſa *in d. Clement. verb. Summ.* Panormitan. cum aliis *in d. cap. Si vero 3. num.* 11. *de ſent. excommunicat.* Fagnan. *ad cap. Suſcepimus, de homicid. num.* 16. Covarruv. Panimolle, Piaſec. Matthæucci, Abbas, Silveſter, S. Antonin. Suarez, Navar. Cardin. Innocent. Farinac. Angelus, Majol. Tabiena, Medin. Salonius, Henriquez, Philiarc. & alii cum Pignatell. qui *tom.* 7. *conſultat.* 20. nedum cenſet hanc ſententiam pro communiori, ſed etiam pro certa tenet.

Decimo, aſſignantur qui evadant, vel non evadant irregulares ex homicidio mere caſuali. Dantes operam rei licitæ, & adhibita debita diligentia, ne mors, aut mutilatio ſequatur, non evadunt irregulares, ut vertentes diligenter infirmos in lecto, vel de lecto ad lectum transferentes, vel cibum, aut medicinam porrigentes, ſi infirmi ex illa verſione, & translatione, & cibi ſeu medicinæ porrectione moriantur. Tecta reficientes, & poſt adhibitam conſuetam diligentiam, tegulas vel lapides projicientes, ex quibus pertranſiens occiditur. Ludentes pila, conis, vel aliis honeſtis ludis, licet aliquis eorum caſualiter percutiatur, vel occidatur; campanam pulſantes licet piſtillo decidente aliquis interficiatur, & alii conſimiles, non evadunt irregulares, ut colligitur *ex cap. Dilectus* 13. *cap. Significaſti* 16. *cap. Exhibita* 22. *& cap. Quidam* 24. *de homicid.* Dantes autem opera rei licitæ, & non adhibentes debitam diligentiam, ne mors, ſeu mutilatio ſequatur, evadunt irregulares, ut lapides per aerem projicientes, & pilas niveas hiemali tempore, tegulas e tectis projicientes, arbores incidentes, muros deſtruentes, ſi ex defectu debitæ diligentiæ aliquis caſu interficiatur; colligitur *ex cap. Hi qui arborem diſt.* 50. ubi præciſe habetur: *Si vero aliqua culpa eorum, vel neglectu morientis hominis interitus cognoſcitur adveniſſe, abjiciendi ſunt e gradu & in ſacro Ordine nullatenus ſuſcipiendi; & ex cap. Presbyterum 7. de homicidio*, in cujus ſummario præciſa verba repeziuntur; *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit.* Pariter irregulares ſunt Magiſtri nimium caſtigantes diſcipulos, ſi inde mors, aut mutilatio ſequatur, quia licet intentio corrigendi, & ipſa correctio ſit opus licitum, ex quo tamen ad cavendam mutilationem, ſeu mortem, debitam diligentiam non adhibuerint, irregulares declarantur, *cap. Presbyterum 7. de homicidio*, ſicuti Clericus, qui geſtans retro falcem, caſu occidit laicum, qui cauſa ludi ſupra ipſum Clericum, quaſi equitaturus incautus ſaltavit, & falce ſe interfecit, declaratus fuit irregularis, ex quo non præcavit periculum mortis illius, removendo falcem a tergo, uti debebat, ſciens quod ratione talis ludi alter in ſuum dorſum deberet inſilire; ſic habetur expreſſe *cap. Continebatur* 8. *de homicidio.*

Dantes operam rei illicitæ etiam adhibita diligentia, ne homicidium ſequatur, & ſecuto, evadunt irregulares; expreſſe habetur *c. finali de homicidio*, ubi dicitur homicidium caſuale non imputari ei, qui dedit operam rei licitæ, & debitam adhibuit diligentiam; ex quo clare deducitur, altera iſtarum conditionum deficiente, irregularitatem incurri; Si enim declaratur non incurri irregularitatem ex homicidio caſuali, per hoc, quod dedit operam rei licitæ, & adhibuit debitam diligentiam ad ipſum evitandum; a ſenſu contrario debet inferri, quod incurratur irregularitas ex homicidio caſuali per hoc, quod det operam rei illicitæ, licet adhibeat debitam diligentiam ad ipſum evitandum: & hoc deducitur etiam expreſſe *ex capit. Suſcepimus* 10. *& ex cap. De cetero* 11. *de homicidio.* Tum quia debet dari aliqua differentia, quo ad contrahendam irregularitatem inter dantes operam rei licitæ, & dantes operam rei illicitæ; ex dictis, & ex citatis Juribus dantes operam rei licitæ contrahunt irregularitatem ex homicidio caſuali, ſi non adhibeant debitam diligentiam: ergo ex dicendis dantes operam rei illicitæ debent contrahere irregularitatem ex homicidio caſuali, etiamſi debitam adhibeant diligentiam, aliter paris eſſent conditionis, quod non eſt dicendum, cum citius contrahatur irregularitas per homicidium caſualem ex illicito, quam ex licito opere ſecutum, *ex cap. Dilectus* 13. & *cap. Joannes* 23. *de homicidio*: Tum etiam quia *cap. Tua nos, de homicidio, & cap. Sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi*, declarantur irregulares Clerici in Sacris conſtituti, & Monachi exercentes Medicinam, vel Chirurgiam, & mortem alicui caſualiter inferentes, non obſtante peritia, & adhibita diligentia, ad ipſam evitandam, præciſe per hoc, quod Clerici, & Monachi Chirurgiam, & Medicinam exercentes extra caſum neceſſitatis, dant operam rei illicitæ; ergo a pari omnes dantes operam rei illicitæ

ex

Digitized by Google

ex homicidio caſuali contrahent irregularitatem, quamvis debitam adhibuerint diligentiam ad ipſum evitandum. Sic Gloſſa *in cit. cap. Tua nos, de homicidio, verb. Congruebat*, Divus Thomas 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 8. Scotus *in diſt.* 25. *quæſt.* 1. *lit. E.* Innocentius *in cap. Tua nos, de homicidio*; Fagnan. *in cap. Ad audientiam* 12. *de homicidio num.* 9. Navarrus, Layman, Faber, Blundus, Maſtrius, & alii plurimi.

Ex homicidio, vel mutilatione caſuali irregularis evadit Ebrius, qui ex propoſito ſe inebriavit, licet ſciret ſe conſueviſſe in ebrietate arma ſumere, & homines percutere: colligitur *ex cap. Si conſtiterit, de accuſationibus*. Dormiens ſciens ſe dormiendo conſueviſſe e lecto ſurgere, enſem evaginare, & ferire, ſi diligentiam non adhibuit claudendo oſtium, vel removendo arma; colligitur *ex cap. Ad audientiam, de homicidio*, & Fagnan. *ibi num.* 37. Tenens animalia conſueta nocere, ut Urſum, Leonem &c. ſi ab eis quis interficiatur, ex quo ipſus non cuſtodierit debito modo ligatos; colligitur *ex cap. Hi, qui arborem, & cap. Sæpe contingit diſt.* 50. Laicus Chirurgus, vel Medicus, ſi propter ſuam imperitiam, vel negligentiam moriatur infirmus; colligitur *ex cap. Tua nos, de homicidio*. Et in caſu dubii, an ex ſua negligentia, vel imperitia deceſſerit? habendus eſt ut irregularis, ita ut nequeat ad Ordines promoveri; habetur expreſſe *cap. Ad aures, de ætat. & qualit. Ordinandorum*. Clericus in Sacris, vel Monachus exercens Chirurgiam, vel Medicinam, licet ſit in arte peritus, & omnem adhibeat diligentiam, ſi aliquis ab ipſis patiatur etiam ſolummodo abſciſſionem, vel combuſtionem; *cap. Sententiam ſanguinis, Ne Clerici, vel Monachi l.* 2. *tit.* 50. Nec valet dicere, quod ſicuti Medici, & Chirurgi Laici non evadunt irregulares abſcindendo, & comburendo aliquod membrum cauſa ſanitatis, ita etiam Medici, & Chirurgi Eccleſiaſtici. Non valet, inquam, quia Clericis in Sacris, & Monachis facta eſt ſpecialis & expreſſa reſtrictio *citra abſciſſionem, vel combuſtionem*; quæ reſtrictio non reperitur facta Laicis, nec ſine ratione hæc reſtrictio eſt potius facta Clericis in Sacris, vel Monachis, quia non congruit Dignitati Sacerdotali, vel eidem proxime accedenti fædare in humano ſanguine manus illas, quas ſanctificat in Divini ſanguinis, & corporis oblatione, ut colligitur *ex dict. cap. Sententiam ſanguinis; Ne Clerici, vel Monachi*, in quo fit exceptio quoad Subdiaconum, Diaconum, & Sacerdotem. Medicus, & Chirurgus, ſive laicus, ſive Eccleſiaſticus præbens infirmo medicamentum, quod neſcit, vel ſaltem dubitat; an ſit ei proficuum, vel noxium, vel dubitat, an ei acceleraverit mortem; debet ſe habere pro irregulari, ut habetur expreſſe *in cap. Petitio tua, de homicidio*.

Undecimo, aſſignantur qui evadunt, vel non evadunt irregulares ex homicidio commiſſo auctoritate publica, & juridica, vel in bello. Omnes phyſice, vel moraliter concurrentes ad mortem maleſactorum ex defectu lenitatis evadunt irregulares; *ex cap. fin. Ne Clerici, vel Monachi in* 6. *cap. Si quis viduam, & cap. Clericus diſt.* 50. ut omnis Judex, ſive Clericus, ſive Laicus, qui fert, vel dictat ſententiam mortis, aut mutilationis in reum effectu ſecuto; *argum. cap.* 1. *& ſequentib. diſt.* 51. *& cap. Ex litteris* 10. *de exceſſib. Prælator. & cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*. Excipiuntur tamen Papa, Inquiſitores, & Judices Eccleſiaſtici, ſeu Prælati jurisdictionem temporalem habentes; Papa enim eſt incapax irregularitatis, adeo ut ab illa prius contracta fiat liber per evectionem ad Papatum, uti colligitur ex *cap. Licet vitanda, de electlon. cap. Ubi periculum* 4. *eodem in* 6. Inquiſitores hæreticæ pravitatis, etiamſi Hæreſis reos ad pœnas jure ſtatutas, etiam mortis condemnent, non evadunt irregulares ex privilegio, favore Fidei eis conceſſo per Paulum IV. & Pium V. Et Judices Eccleſiaſtici, ſeu Prælati juriſdictionem temporalem habentes, licet per ſe ipſos ſententiam mortis, vel mutilationis ferre non poſſint, poſſunt tales aliis delegare juriſdictionem criminalem, & cauſſas ſanguinis, *ex cap. finali; Ne Clerici, vel Monachi*, ubi expreſſe habetur; *Nam licet Clericis cauſſas ſanguinis agitare non liceat, eas tamen* (*cum juriſdictionem obtinent temporalem*) *debent, & poſſunt, metu irregularitatis ceſſante, aliis delegare*. Irregulares evadunt Aſſeſſores, & Conſiliarii, qui vel Judici in ferenda ſententia aſſiſtunt, vel ſuo ſuffragio, aut conſilio juridice promovent, Advocati, accuſatores, teſtes contra reum in cauſſa criminali pœnam ſanguinis inducente, *arg. can. Aliquantos diſt.* 51. *& can. His, a quibus* 30. *cauſ.* 23. *q.* 8. Notarii ſententiam ſanguinis ſcribentes, dictantes, vel ſubſcribentes, legentes, ſigillo authenticantes, publicantes, reum pro confeſſione torquentes, ſententiam exequentes, ut Carnifices, Lictores, Satellites, reum ad ſupplicium ducentes, accelerantes effectu ſecuto; hi enim omnes vere propinque ad pœnam ſanguinis con-

Digitized by Google

currunt ; colligitur ex *capit. Sententiam* , *Ne Clerici* , *vel Monachi* , *arg. c.* 1. *diſt.* 51. *cap. His* , *a quibus* 30. *cap. Si quis membrorum* 31. *cauſ.* 23. *qu.* 8.

Quamvis autem incurratur irregularitas accuſando , denuntiando , vel voluntarie teſtificando criminaliter , & in cauſſa ſanguinis coram Judice Laico , non incurritur tamen accuſando , ſeu denuntiando ſolum in cauſſa civili pro proprio intereſſe, etiamſi crimina eſſent de iis, quibus debetur pœna ſanguinis, dummodo accuſator expreſſe proteſtetur , ſe non ad pœnam ſanguinis , ſed præciſe ad ſuum juſtum intereſſe accuſare ; ex tali enim accuſatione mors ſequeretur tantum per accidens , cum proteſtatio expreſſe declaret, quod per ſe non accuſat ad mortem , ſed ad refectionem damni recepti , & ad cautelam , ne iterum damnificetur , ut clare habetur *ex cap. Poſtulaſti* 21. *de homicidio* , & *cap. Prælatis* 2. *eod. in* 6. præciſis his verbis : *Prælatis , vel Clericis quibuſcumque , qui de Laicis malefactoribus ſuis querelam apud Judicem ſæcularem deponentes , petunt emendam ſibi fieri , & provideri , ne contra eos talia de cetero præſumant proteſtando expreſſe , quod ad vindictam , ſeu ad pœnam ſanguinis agere non intendant , imputari non debet , quamvis alias de jure debeat pœna ſanguinis irrogari , ſi Judex mortem illis inferat juſtitia exigente . Nam alioquin , ſi Prælati , aut Clerici propter metum hujuſmodi , quia Judex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere , de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderent , daretur pleriſque materia , ſeu occaſio trucidandi eoſdem , & illorum bona libere deprædandi .*

Advertendum tamen eſt , quod accuſator evadit irregularitatem accuſando reum cum ſupradicta proteſtatione ſolum in cauſa propria , non autem in cauſa aliena , cum *in cit. cap. Prælatis* 2. *in* 6. dicatur ſolum *ſuis malefactoribus* , ut communiter advertunt Doctores . Et etiam evadet irregularitatem in cauſa propria , licet talis proteſtatio eſſet tantum ficta externe , & proteſtans interne deſideraret , vel intenderet mortem accuſati , quia cum Eccleſia judicet tantum ſecundum externa , & apud Judicem ficta proteſtatio idem valeat , ac vera , irregularitatem non contrahit qui ficte proteſtatur ; irregularitas enim non contrahitur , niſi in caſibus a jure expreſſis ; *cap. Is , cui , de ſent. Excomm. in* 6.

Accuſator etiam ſine tali proteſtatione evadit irregularitatem , ſi accuſat malefactorem coram Judice Eccleſiaſtico , licet de crimine pœnam ſanguinis inferente , quia Judex Eccleſiaſticus non poteſt procedere ad pœnam ſanguinis , & per accidens eſt , ſi reum deinde tradat Judici ſæculari puniendum , *cap. final. Ne Clerici , vel Monachi*. Si accuſat malefactorem etiam coram Judice Laico de crimine levi , quod pœnam ſanguinis non mereatur , licet poſtea Judex limites juſtitiæ excedens reum occidi , aut mutilari imperet , quia malitia , vel ignorantia Judicis non debet accuſatori imputari ; *arg. cap. Poſtulaſti* 21. *de homicidio* . Si accuſat de crimine levi , & exinde Judex reperiens accuſatum reum aliorum gravium criminum , propter talia condemnet ad mortem , quia accuſator per ſe nullimode intendit pœnam ſanguinis , & per accidens eſt , quod tali occaſione reperiantur in accuſato gravia crimina digna morte ab accuſatore prius ignorata , ut advertit inter alios Anaclet. & Pirhing *l.* 5. *dec. t.* 12. *n.* 110. Si accuſat malefactorem non de crimine commiſſo , ſed de crimine præviſo committendo , ſive in proprium , ſive in alienum damnum redundaturo , cum alia via impediri non poteſt , quam per accuſationem , & manifeſtationem , quia Sacri Canones non imponunt irregularitatem propter opus , ad quod quis lege naturali , & Divina tenetur , uti eſt avertere grave malum a proximo , *arg. cap. Accuſaſti* 8. *de accuſat.* ubi expreſſe dicitur : *Niſi pro pace feceris ;* Pirhing *loc. cit. n.* 109. Anacletus , Molina , Covarruv. & alii .

Clerici , & Religioſi non poſſunt coram Judice Laico criminaliter in cauſa ſanguinis eſſe accuſatores , *ex cap. Sicut Sacerdotes* 2. *q.* 7. Nec teſtes ; *cap. Teſtimonium* 11. *quæſt.* 1. niſi ad innocentis liberationem de licentia ſuorum Superiorum . Nec Judices , *cap. His a quibus* 23. *quæſt.* 8. Nec Notarii , ſeu Scribæ , *capit. Sententiam , Ne Clerici , vel Monachi* , & ſi hæc præſtiterint , non ſolum irregularitatem incurrunt , ſed etiam grave peccatum committunt , cum in re gravi Canonum præſcripta tranſgrediantur , *argum. cap. Poſtulaſti* 21. *de homicidio* . Ad differentiam Laicorum , qui hæc præſtando incurrunt ſolum irregularitatem ex defectu lenitatis , & nullum committunt peccatum , cum nullibi iſta reperiantur ipſis prohibita , ſicuti expreſſe reperiuntur prohibita Clericis , & Monachis in citatis Juribus , & *cap. final. Ne Clerici , vel Monachi* , & *capit. Poſtulaſti* 21. *de homicidio* , & pluribus aliis in locis .

Clerici Theologi , & Canoniſtæ , ſeu Confeſſarii non incurrunt irregularitatem ſi conſulti in genere tantum reſpondeant , & explicent quid jura ſtatuant de hujuſmodi malefacto-

cto-

Digitized by Google

ctoribus, nil ſuadeodo circa reum in particulari. Gloſſa communiter recepta, *in cap. Ex litteris* 10. *de exceſſibus Prælator. verſ. Conſuluit*. Immo Confeſſarius non fit irregularis, etiamſi neget abſolutionem Judici nolenti condemnare ad mortem ex Officio, & ſecundum Leges reos, modo generaliter loquatur, ut puniat ſecundum Leges, quas ipſi poteſt oſtendere, ut videat, quid Juris, *arg. cap. Peſſimam* 32. *cauſ.* 23. *q.* 8. Barboſa *in cap. Ex litteris*, Suarez, Layman, Pirhing *loc. cit. n.* 98. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 12. *n.* 101. & 102. & alii paſſim.

In bello manifeſte injuſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo, licet pauci occidantur, ſeu mutilentur, vel etiam unus ſolus occidatur, vel mutiletur, evadunt irregulares omnes militantes, quamvis non omnes ſuis manibus occidant, ſeu mutilent, quia omnes ad homicidium, ſeu mutilationem cooperantur, & conſtituunt unam cauſam totalem ad eam occiſionem, vel mutilationem, cum omnes ad invicem, ſe excitent ad illam; *arg. cap. Sicut dignum* 6. §. *fin. de homicidio, cap. Quod in dubiis* 5. *de pœnis*, & *ibi* Gloſſa *verſ. incitant*.

In bello autem manifeſte juſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo evadunt irregulares ſolum occidentes, vel mutilantes propriis manibus. Pugnantes autem, & neminem occidentes, nec mutilantes non fiunt irregulares, licet ab aliis multi occidantur, vel mutilentur; *cit. cap. Petitio tua* 24. *de homicidio*, & *capit. Si quis* 4. *diſt.* 51. & Doctores communiter. Nec etiam evadunt irregulares, ſi aliquos ipſi vulnerent, & percutiant ſolum, dummodo non occidant, nec mutilent, *cit. cap. Petitio tua* 24. *de homicidio*, ubi Sacerdoti pugnanti in bello præcipitur ſolum ob irregularitatem abſtinere a celebratione in caſu, quo ipſe propriis manibus aliquem interfecerit, non autem, ſi neminem occidit, aut mutilavit, ibi: *Mandamus, quatenus, ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordet, a Miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam temere celebrare*. Ob ſolam enim vulnerationem, & percuſſionem non reperitur in Jure impoſita ulla irregularitas, adeoque non contrahitur, cum iſta non contrahatur, niſi ſit in Jure expreſſa, *cap. Is, qui* 18. *de ſent. Excomm. in* 6.

Clerici, & Laici pugnantes in bello juſto, & occidentes, vel mutilantes inimicos fiunt irregulares, non ex delicto, ſicuti pugnantes in bello injuſto, ſed tantum ex defectu lenitatis, quia ſicuti, qui juſte contra aliquem profert ſententiam ſanguinis, ſecuto effectu, irregularitatem incurrit, *arg. cap. Aliquantos* 1. *diſt.* 51. *cap. Sæpe* 29. & *cap. His* 30. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. *cap. Ex litteris* 10. *de exceſſibus Prælator. cap. Clericis* 5. & *cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*, ita qui militat in bello juſto, incurrit irregularitatem, ſi aliquem occidat, vel mutilet, *capit. Si quis viduam* 8. *diſt.* 50. *cap. Aliquantos* 1. *diſt.* 51. & *cap. Petitio tua* 24. *de homicidio*. Clerici tamen, ſi ſint in Sacris, vel Beneficiati, peccant mortaliter pugnando in tali bello aggreſſivo, quamvis juſto, cum eis ſit abſolute prohibitum propriis manibus pugnare in bello offenſivo, quamvis juſto, *cap. Eos qui* 3. *cauſ.* 20. *qu.* 3. *cap. Clerici* 5. & *cap. Quicumque ex Clero* 6. *cauſ.* 23. *qu.* 8. & *cap. Ex multa* 9. *de voto* §. *De Clericis*. Vide *verb. Bellum art.* 5.

Clerici, ſive Laici pugnantes in bello juſto, etiam mere defenſivo contra quoſcomque etiam Paganos, & Hæreticos ob neceſſariam defenſionem Patriæ, & aliquem occidentes, vel mutilantes, ſicuti etiam ob neceſſariam defenſionem parentum, filiorum, aliorumque quorumcomque conjunctorum, licet in talibus juſtis, & neceſſariis caſibus non peccent, fiunt tamen irregulares ex defectu lenitatis. Et ratio eſt, quia *in Clementina unic. Si furioſus, de homicidio* irregularitatis incurſus evitatur a ſolo Homicida, qui neceſſario tuetur vitam propriam, ergo non evitatur ab Homicida, qui alienam vitam etiam Patris, & Matris, aliorumque conjunctorum, & Patriam defendit, licet non peccet, *ex cap. Dilecto* 6. §. *fin. de ſent. Excomm. in* 6. Nam de jure communi irregularis eſt quilibet homicida; *cap. Si quis viduam* 8. *diſt.* 50. & Doctores communiter; hodie autem limitatur jus per dictam Clementinam, & in limitatione ſolum fit mentio de neceſſario defendente vitam propriam, ibi: *Et idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem*; ergo ſecus in aliis caſibus; *arg. cap. Nonne, de præſumptione*, ut optime Marian. Socin. *in cap. Ad audientiam* 12. *de homicidio n.* 187. & Fagn. *in cap. Suſcepimus* 10. *de homicid.* & expreſſe Gloſſa *in d. Clement. verb. Suum*, quam ſequuntur Lap. & Paul. item Card. Imola, & Abbas *in c.* 2. *de vita*, & *honeſt. Clericor.* & hanc gloſſam dicit communiter receptam Navarr. *in Manual. cap.* 27. *n.* 213. Tum quia de pugnantibus etiam in bello juſto ad neceſſariam defenſionem Patriæ habetur expreſſe *in cap. Petitio tua* 24. *de homicidio*, ubi Honorius III. ſic præciſe reſpondit Pelagio Presbytero:

Digitized by Google

Petitio tua Nobis exhibita continebat, quod, cum inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani, Caſtrum quoddam in quo morabaris, graviter invaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus, tam Clericis, quam Laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occiſi quamplurimi exiiterunt; Unde cum pro eo, quod aliquos percuſſiſti, irregularitatem metuas incurriſſe: Mandamus quatenus, ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu, tua conſcientia te remordet, a Miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam temere celebrare; ubi Gloſſa, & Barboſa *n.* 1. Fagnan. *n.* 11. *&* 14. *& per tot.* & alii Canoniſtæ, Bonacina *de Cenſuris diſp.* 7. *punct.* 4. Petra *in Conſtitut. unic. Gregorii VIII. ſect.* 1. *num.* 7. & Rota *part.* 2. *recentior. num.* 5. & conſonat *cap. De his* 36. *diſt.* 50. Et de facto fuit a Sanctiſſimo conceſſa facultas Nuncio Portugalliæ, ut diſpenſaret cum Eccleſiaſticis, qui in caſu inevitabilis neceſſitatis Infideles, ſeu Hæreticos, defendendo Patriam, occiderunt, vel mutilarunt, ut refert Fagn. *in cit. cap. Petitio num.* 15. ubi advertendo verba *inevitabilis neceſſitatis* elicit non eſſe facile diſpenſandum, ſi poterat a Laicis patria defendi. Et ratio eſt, quia hoc impedimentum irregularitatis inolevit, ut etuantur a Miniſterio Divino ii, qui ſanguinem humanum profundunt, juxta id, quod dixit Dominus Davidi *lib.* 1. *Paralipomen.* 22. *n.* 8. *Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella bellaſti, non poteris ædificare domum Nomini meo*, & ibidem *cap.* 18. *num.* 3. *Non ædificabis domum Nomini meo, eo quod ſis vir bellator, & ſanguinem fuderis*. Eccleſia namque, & ſui Miniſtri imitari debent lenitatem, & manſuetudinem Chriſti Domini, *cap. Pœna* 2. *& cap. Unum ſolum* 3. *cauſ.* 23. *q.* 5. Præpoſitus *in cap. Miror diſt.* 50. Div. Thomas 2. 2. *q.* 40. *art.* 2. *ad ſecundum*. Ex ſolo itaque facto alioquin meritorio poteſt quis irregularitatem incurrere, ut de deferentibus ligna pro comburendo Hæretico, ut acquirat indulgentias. Speculator *tit. de diſpenſat.* §. *Juxta, verſ. Quid de his*, Joann. Andr. *in cap. Sicut dignum, de homicidio*, Socin. *in cap. Ad audientiam n.* 279. *de homic.* Et ſic etiam Judices, qui adminiſtrant juſtitiam, licet objectum tam bonum intendant, & mereantur, tamen fiunt irregulares, ſi ſententiam mortis proferant contra reos, *arg. cap. Aliquantos* 1. *diſt.* 51. *cap. Sæpe* 29. *& cap. His* 30. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. *cap. Ex litteris* 10. *de exceſſibus Prælator. cap. Clericis* 5. *& cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*. Et per hoc hanc ſententiam tenent ultra jam cit. Doctor. Farinac. Angelus, Panormitan. Innocent. Divus Antonin. Navarr. Majol. Tabiena, Medin. Saler. Henriquez, Philiarch. Medices, & alii cum Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 20. *n.* 4. *&* 5. qui iſtam ſententiam, nedum communiorem, ſed etiam certam cenſet.

Clerici cum legitima ſui Superioris facultate bello juſto intereſſentes, tamquam Capellani, ut militibus Sacramenta miniſtrent, eiſque in morte aſſiſtant, non peccant, *cap. Ex multa* §. *De Clericis, de voto*. Immo neque ipſi, neque alii Clerici irregularitatem incurrunt, ſi in tali bello juſto milites adhortentur ad ſtrenue pugnandum, ut colligitur *ex cap. Petitio tua, de homicidio, & cap. Hortatu* 23. *quæſt.* 8. In bello autem manifeſte injuſto Clerici exhortantes milites ad pugnandum, evadunt irregulares; *cap. Sicut* 6. §. *fin. de homicidio, & cap. Quod in dubiis* 5. *de pœnis*.

* Clericus militiæ nomen dans ipſo facto privatur beneficio & penſione, ut ex Deciſ. Rotæ Rom. *Inſtitut. Eccleſ.* 101. §. 18.

Quoad hanc irregularitatem præter hucuſque tradita, hæc accipe. Clericus in ſacris conſtitutus militans, & arma ferens in ſervitium alicujus laici Principis, ſi expeditionibus bellicis interfuerit, in quibus homicidia, furta, rapinæ, incendia ſecuta fuerint, multo probabilius eſt, incidiſſe in irregularitatem, licet moraliter certus ſit, ſe neminem mutilaſſe vel occidiſſe, ut ex Decreto Sac. Congreg. In Ipren. *Irregularitatis* erui poſſe videtur cit. *Inſtit.* 101. §. 19.

Idem forte affirmari poteſt de Clerico in minoribus beneficiato, cum ea, quæ vetantur ordinatis in Sacris, etiam beneficiatos Clericos comprehendant; *ibid.* §. 23.

Clerici in minoribus ſi militaverint in bello injuſto, etſi ipſi neminem occiderint, vel mutilaverint, ſi tamen ala, in qua militant, homicidia commiſerit, ſeu mutilaverit, inducit in eos Clericos irregularitatem; etenim in eo caſu Clericus facit unum corpus cum ſociis, & ulterius dat operam rei illicitæ; *Ibid.* §. 8.

Porro ſi ille militaverit ſub ſuo Principe, nec certo ſciverit bellum eſſe injuſtum, non tenetur per ſe indagare, num juſtum ſit, nec ne, ſed poterit credere bellum eſſe juſtum. Idem probabiliter dici poteſt de Clerico militante ſub alieno Principe, quia impoſſibile eſſet illi indagare num ſit bellum iſtud juſtum, injuſtumve. *Ibid.* §. 17.

Si vero bellum eſſet juſtum, Clericus militans, ſi certus ſit moraliter ſe neminem occidiſſe, vel mutilaſſe, etiamſi hoc actum fuerit

a ſo-

Digitized by Google

a ſociis , non incidit in irregularitatem , ut ex *cap. Petitio, de homicid. volunt. ibid.* §. 10.

Demum ſi bellum ſit juſtum & defenſivum, ſi Clericus juſſus eſt arma capere , nec ſufficiant ad defenſionem Laici , non incidit in irregularitatem etiamſi occiderit; *ib.* §. 9. *

12 Irregularitates ex defectu ſunt multæ , & aſſignantur.

Prima eſt ex defectu animæ , ratione cujus Irregulares ſunt Amentes, Lunatici, & furioſi, licet habeant aliquod lucidum intervallum; *cap. Maritum 2. & cap. Communiter 3. diſt.* 33. Epileptici , ſeu laborantes morbo caduco , *d. cap. Maritum diſt.* 33. Dæmoniaci, ſeu obſeſſi a Dæmone; *cap. Clerici 4. diſt.* 33. Omnes tamen iſti , ſi a ſua reſpectiva ægritudine Epilepſiæ , Amentiæ , & Dæmonis vexatione liberati fuerint, poſſunt ſuſceptos Ordines exercere, ſi conſtet , eos per integrum annum ab ultimo lapſu non amplius fuiſſe correptos , ut expreſſe habetur *cap. Communiter 3. diſt.* 33. præciſis his verbis : *Ut nullus de iis , qui aut in terram arrepti a Dæmonibus eliduntur , aut quolibet modo vexationis incurſibus efferuntur , vel ſacris audeant Altaribus miniſtrare , vel indiſcuſſe ſe ingerant Sacramentis Divinis , exceptis illis, qui corporis incommoditatibus deditis ſine hujuſmodi paſſionibus in terram probantur eliſi , qui tamen , & iſti tandiu erunt ab Officii ſui ordine & loco ſuſpenſi , quouſque unius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ab incurſu Dæmonum liberati.* Immo ameotes , ſeu furioſi conſtantia lucis intervalla habentes , & Epileptici , ſeu morbo caduco laborantes, quamvis nondum perfecte ſanati , ſi raro cadant , aut deficiant , poſſunt privatim celebrare cum aſſiſtentia unius Sacerdotis jejuni, qui Miſſam proſequi poſſet , ſi alter deficeret ; ut colligitur *ex cap. Illud* 15. *& cap. Nihil* 16. *cauſ.* 17. *q.* 1. & tenent Laymao *lib. 1. Theolog. Moral. tract. 5. cap. 5. par. 7. num.* 2. cum aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. tit. 20. num.* 19. La Croix *lib. 7. num.* 495. Pirhing *lib. 1. decretal. tit. 20. n.* 14. & alii.

Ex defectu animæ irregulares ſunt etiam illiterati ; *cap. Illiteratos diſt.* 36. ubi Gloſſa notat ſufficere ſcientiam mediocrem . Tridentinum autem *ſeſſ. 23. de reformat. cap.* 4. præſcribit, ut tonſurandus ſciat rudimenta Fidei, & legere , & ſcribere ; promovendus ad Minores ſciat ſaltem lioguam latinam ſic, ut latinas ſententias in patrium ſermonem vertere ſciat , ibi *cap.* 11. promovendus ad Subdiaconatum , & Diaconatum ſit inſtructus litteris , & iis; quæ ad exercendos tales Ordines pertinent, ibi *cap.* 13. promovendus ad Presbyteratum habeat ſcientiam talem , ut poſſit populum docere , quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, & idoneus ſit ad Sacrameota debito modo miniſtranda, ibi *cap.* 14. & promovendus ad Epiſcopatum tali ſit inſtructus ſcientia , & doctrina, ut muneris ſibi iojungendi neceſſitati poſſit omnimode ſatisfacere, & per hoc vult, quod ſit in Univerſitate ſtudiorum Magiſter , ſeu Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Jure Canonico *ſeſſ. 22. de reform. cap. 2. Qui enim ad Epiſcopatus promovendus eſt gradum , ex cap. Omnes pſallentes diſt.* 38. tali ſcientia debet eſſe ornatus , ut *in promptu habeat legere ſcrutabiliter , & non tranſitorie tam Sacros Canones , & Sacrum Evangelium , quam omnem Divinam ſcripturam*. Irregulares etiam ſunt ex defectu animæ omnes Neophyti , ſcilicet primo , qui nuper exiſtentes in adulta ætate a Paganiſmo , Judaiſmo , & Atheiſmo convertuntur ad Fidem Catholicam , *ex cap. Sicut Neophytus diſt. 48. & cap. Neophyti , de conſecrat. diſt.* 5. ne in ſuperbiam elati , ut dicit Apoſtolus 1. *ad Timoth.* 3. in laqueum incidant Diaboli , & ne fiant Magiſtri , qui nondum didicere eſſe diſcipuli , ut habetur *in cap. Miſerum diſt. 61. & in cap. 1. diſt.* 48. Secundo, qui cum diu fuerint ſæcularibus curis addicti recenter a ſæculari vita promoti ad Eccleſiaſticam , ſtatim ſine mora contendunt ad Sacros Ordines , & Dignitates Eccleſiaſticas promoveri , iſti enim ſunt vere irregulares, nec poſſunt ad Ordines & Dignitates ſic promoveri , *ex cap. Sicut Neophytus diſt. 48. ex cap. Qui Eccleſiaſticus diſt. 59. ex cap. Hoc ad nos diſt. 60. & ex cap. Sacerdotali diſt.* 61. Tertio , qui a ſæculo recenter converſi ſunt ad Religionem aliquam, & nondum anno probationis elapſo contendunt ad Ordines , & Dignitates promoveri , iſti etiam ſunt vere pro tali tempore irregulares quoad Ordioes ſuſcipiendos , & Dignitates in Religione acquirendas, ut expreſſe habetur *in cap. Monaſteriis 19. quæſt.* 3.

Secunda ex defectu corporis , ratione cujus irregulares ſunt omnes , qui ita ſunt corpore vitiati , ut abſolute non poſſint peragere Ordinis miniſteria, vel ſi aliqualiter poſſunt , non ſine aliorum horrore , ut colligitur , *ex cap. Illiteratos* , ibi : *Aut aliqua parte corporis vitiatus , vel imminutus, diſt. 36. ex cap. Presbyterum , & ex cap. Tua nos , de Clerico ægrotante* . Sic irregularis eſt qui fuit aliqua manu mutilatus ; *cap. Expoſuiſti 6. de corpore vitia-*

tis. Presbyter, cui medietas palmæ cum duobus digitis fuit abſciſſa, Miſſam celebrare non permittitur, quia *nec ſecure propter debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem membri hoc fieri poteſt*; ut expreſſe cavetur *cap. Presbyterum, de Clerico ægrotante*. Sic deformiter Gibboſus; *cap. Hinc etenim, verſ. Gibboſus diſt.* 49. Claudus nequiens ſine pede ligneo, vel ſine baculo incedere; *cap. Nullus Epiſcopus, de conſecrat. diſt.* 1. Oculo orbatus, ſeu cui oculus erutus eſt, ſi abſque notabili deformitate Canonem legere nequeat, *cap. Si Evangelica* 13. *diſt.* 55. & omnes notabiliter impediti aliquo uſu membrorum, *cit. cap. Si Evangelica, & tot. tit. de corpore vitiat.* Si autem quis aliquem defectum corporalem habeat, qui neque notabilem deformitatem contineat, ita ut ſcandalum in celebratione non cauſet, neque exercitium celebrationis impediat, talis non eſt irregularis. Unde ſi re ipſa alicui erutus eſſet unus oculus, & alius v. g. vitreus ita artificioſe eſſet impoſitus, ut vix adverti poſſet, docet Silvius *part.* 1. *verb. Irregularitas caſ.* 4. talem non fore irregularem, quia, quando in jure dicitur, quod, qui amiſit oculum, ſit irregularis, cauſa eſt, uti communiter explicant Doctores, quia in hoc eſt deformitas; ergo ſi nulla adſit deformitas, non ſequeretur inde irregularitas. Sic La Croix *lib.* 7. *num.* 500. & cum aliis Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 7. in cujus Summario *n.* 2. ſic præciſe dicit: *Unius oculi etiam ſiniſtri privatio ſine notabili deformitate irregularem non efficit*. Sic qui caret viſiva virtute in oculo ſiniſtro, ſive Canonis, & tanta pollet virtute in dextro, ut ſine deformi faciei converſione poſſit legere Canonem, non eſt Irregularis, & ut commodius poſſit legere, poteſt Miſſale tanto magis ad medium Altaris attrahere, & ſibi approximare. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 42. *num.* 31. Layman *loc. cit. num.* 2. Pirhing *lib.* 1. *decretal. tit.* 20. *num.* 6. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſolut.* 73. & Dicaſtill. *d.* 7. *num.* 173. Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 199. La Croix *loc. c.* cum Molina, Avila, Sa, Suarez, Vaſquez, Valentia, Henriquez, Sayr, ab ipſo citatis, Bonacina, Filliuc. & alii a Barboſa, ubi ſupra adducti, & plurimis adductis tenet noviſſime Pontas in *ſuo Dictionario tom.* 2. verb. *Irregularitas caſ.* 12.

Advertendum tamen eſt, quod ſi defectus corporis abſque propria culpa ſuperveniat poſt ſuſceptos jam Ordines, tunc Ordinatus non redditur ex toto irregularis, ſed ſolum quoad illum actum Ordinis, quem ob talem corporis defectum, vel nullo modo, vel ſaltem non ſine aliqua notabili deformitate exercere poteſt, *ex cap.* 2. *de Clerico ægrotante*. Si autem talis corporis defectus jam reperiatur in Laico, antequam ſit promotus, licet ſit dumtaxat celebrationem impediens, ut defectus pollicis, ſeu indicis ſacræ Hoſtiæ fractionem impediens, non poteſt abſque diſpenſatione promoveri ad Ordines, etiam Minores, *ex cap. Non confidat didinct.* 50.

Tertia ex defectu lenitatis, ratione cujus ſunt irregulares omnes, qui directe concurrunt ad mortem, aut mutilationem, etiam juſtam, effectu ſecuto, ut Judices ſententiam mortis, vel mutilationis pronunriantes, accuſatores ſine proteſtatione, Teſtes ultronei, & voluntarii, Notarii ſententiam ſcribentes, dictantes, ſubſcribentes, Legentes, Aſſeſſores, Conſultores, Advocati, & omnes Miniſtri Juſtitiæ ſententiam exequentes, *ex cap. Aliquantos diſt.* 51. *& cap. ſi quis viduam diſt.* 50. Licet enim omnes ſupradicti nullum committant delictum, cum tamen non perfecte Imitentur lenitatem, & manſuetudinem Chriſti, qui noluit pronuntiare dignam morte mulierem in adulterio deprehenſam, & pro perfidis Judæis Patrem oravit, ideo merito ab Eccleſia inhabiles declarantur, ut in Altari immaculatam, & incruentam Hoſtiam Deo offerant, & Chriſti manſuetiſſimi perſonam repræſentent, eo vel maxime, quod etiam in Lege veteri noluit Deus ſibi ædificari templum a Rege Davide, eo quod multum ſanguinem fudiſſet, non obſtante quod id factum fuerit in bello juſto, & David fuerit Sanctiſſimus: *Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella bellaſti, non poteris ædificare domum Nomini meo*, 1. *Paralipomenon* 22. 8., ſed voluit ſibi ædificari illud a Salomone viro quietiſſimo, & manſuetiſſimo, *Filius qui naſcetur tibi, erit vir quietiſſimus ... ipſe ædificabit domum Nomini meo, ibi n.* 9. *&* 10.

Quarta ex defectu natalium, ratione cujus irregulares ſunt omnes illegitimi, ut filii naturales, ideſt nati ex ſoluto & concubina, Manzeri ideſt nati ex meretrice, nothi, ideſt nati ex conjugato & ſoluta, & Spurii ideſt nati ex copula a Jure civili damnata, ut ex inceſtu, ſtupro, raptu, & ſacrilegio; *cap. Per venerabilem, Qui filii ſint legitimi, cap.* 1. *& final. de filiis Presbyterorum, cap. Innotuit, de election.* & ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 29. *ſeſſ.* 23. *cap.* 5. Illegitimi tamen, qui per ſubſequens Matrimonium legiti-

Digitized by Google

timantur, non ſunt irregulares; *arg. c. Conqueſtus*, *& c. Tanta*, *Qui filii ſint legitimi*, quia ſubſequens Matrimonium fictione Juris retrotrahitur ad tempus conceptionis; *l. Divi Conſtantini* 5. *l. Cum quis* 10. *l. Nuper* 11. *Cod. de naturalibus liberis*. Sicuti etiam non ſunt irregulares aliquam Religionem intrantes, tunc enim illegitimi poſſunt ad Sacros Ordines promoveri, licet non poſſint ad Prælaturas, ut expreſſe habetur *cap.* 1. *de filiis Presbyterorum*, his verbis; *Filii Presbyterorum*, *ut ceteri ex fornicatione nati ad Sacros Ordines non promoveantur*, *niſi aut Monachi fiant*, *vel in Congregatione Canonica regulariter viventes*, *Prælationem vero nullatenus habeant*. Filii expoſiti reputantur pro illegitimis; in Jure enim reputantur illegitimi, qui nequeunt parentes ſuos oſtendere, per textum in *cap.* 1. *De infantibus expoſitis*.

* Illegitimi ſunt irregulares ex defectu; adeoque Ordinum & Beneficii incapaces; attamen pro minoribus Ordinibus & Beneficiis non habentibus annexam animarum curam, poteſt Epiſcopus cum illis diſpenſare; nonniſi vero Romanus Pontifex in aliis omnibus, ut ex *cap. Is qui*, *de filiis Presbyt. in* 6. De Synodo Diœceſ. *lib.* 13. *cap.* 24. §. 11. *nov. edit.* Hinc ad rem notanda ſequentia.

Filii illegitimi Clericorum conſequi non poſſunt beneficia, & penſiones in Eccleſiis, in quibus parentes eorum obtinuerunt aliquod beneficium, licet diſſimile, neque in eiſdem Eccleſiis miniſtrare; neque tandem penſionem ullam habere ſuper fructibus beneficiorum, quæ ab eorum parentibus poſſeſſa ſunt; Ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de reform.* Sicut & nullæ ſunt reciprocæ reſignationes a parentibus Clericis in favorem filiorum ſuorum factæ, ita ut ipſis filiis minime ſuffragentur. *De Synodo &c. ib.* §. 13. Quin nec filius illegitimus Parochi jam defuncti munus Confeſſarii obire poteſt in ea Eccleſia, quam Pater Parochus obtinuit, ut ex verbis Congregationis vetantis, ne filii in ea Eccleſia *quoquo modo miniſtrent*, & ex reſponſo S. Congregationis habetur, *Ib.* §. 14.

Viciſſim autem ſi Pater in aliqua Eccleſia munus geſſit Capellani ad nutum amovibilis, poteſt ejus filius illegitimus idem munus ibidem obire; non enim hoc eſt beneficium, ſeu penſio, ut ex reſponſione Sac. Congreg. *Ibidem*.

Si vero Pater dignitatem in Eccleſia aliqua obtinuit, filius titulo Miſſæ ſemper in eadem celebratæ non poteſt fieri particeps emolumentorum, quæ Sacerdotes poſt certum ſervitii tempus obtinere ibi conſueverant, ut ex reſponſ. S. Congregationis. *Ib.* *

Quinta ex defectu Sacramenti, ſcilicet Matrimonii: Matrimonium enim conſummatum ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia per carnis aſſumptionem, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ. cap.* 5. *Sacramentum hoc magnum eſt*, *ego autem dico in Chriſto*, *& in Eccleſia*: hæc autem ſignificatio deficit in bigamis, ideſt, in iis, qui contrahunt, & conſummant Matrimonium cum pluribus uxoribus, aut cum una vidua, vel corrupta, quia non fit conjunctio unius cum una, eaque virgine, ſicut Filius Dei copulavit ſibi unicam, & immaculatam Sponſam Eccleſiam ab alio non aſſumptam, ideoque irregularitatem incurrunt omnes bigami; *cap. Ut bigami; cap. Super eo*, *de bigamis*; ſive ſint bigami bigamiæ veræ, ideſt, qui contrahunt, & conſummant Matrimonium cum pluribus uxoribus; *cap. Debitum*, *de bigamis non ordinandis*, *& cap. ult. diſt.* 34. ſive ſint bigami bigamiæ interpretativæ, ideſt, qui contrahunt, & conſummant cum vidua, vel cum corrupta ab alio; iſti enim cenſentur quadam juris interpretatione habuiſſe duas uxores, licet vere illas non habuerint; *cap. Maritum diſt.* 33. *cap. Si cujus*, *& cap. Si Laici diſt.* 34. ſive ſint bigami bigamiæ ſimilitudinariæ, ideſt, qui poſt votum ſolemne caſtitatis emiſſum in Religione approbata, vel poſt receptionem Sacrorum Ordinum Matrimonium quamvis invalidum contrahunt, & conſummant: iſti enim ſunt aliquo modo ſimiles contrahentibus duplex Matrimonium, quatenus poſt Matrimonium ſpirituale cum Chriſto contractum, ab eo recedentes attentant Matrimonium carnale contrahere, & conſummare, adeoque bigamiam ſimilitudinariam, dicuntur incurrere; *cap. Nuper a nobis* 5. *cap. Quotquot*, *cap. Monacho* 27. *q.* 1. *& cap. ultim. de bigamis non ordin.*

Hanc autem irregularitatem non incurrit, qui prius cum pluribus fornicatus eſt, & poſtea Virginem ducit, quia hic non intervenit defectus Sacramenti, cum nullum cum illis liberis præceſſerit Matrimonium ſignificans conjunctionem Chriſti cum Eccleſia; *cap. Quia circa*, *de bigamis non ordinandis*. Nec eam incurrit, qui contrahit cum vidua in articulo mortis conſtituta ad ejus honorem tuendum, cum qua antea rem habuerat, ſi Matrimonio non conſummato, vidua deceſſerit, ut declaravit *Sacra Congr. Concilii in una Burgen. Bigamiæ remiſſa a Pœnitentiaria* 17. *Julii* 1688.

Digitized by Google

Nec qui contrahit cum vidua a primo viro non cognita. *Eadem Sacra Congr. Concil. in Senogallien. Bigamiæ* 10. *Decembr.* 1661. Nec qui docit feminam prius a ſe ſolo corruptam, quia talis non diviſit carnem ſuam in plures, ſed adhuc eſt unicus unicæ ſponſus, ſicque non patitur defectum Sacramenti. Gloſſa *in c. Sane* 1. *de Clerico conjug. & in cap. Debitum, de bigamis, verſ. Cognita*, S. Th. *in* 4. *diſt.* 27. *qu.* 1. *art.* 1. Abbas *de bigamis num.* 2. & communiter alii plurimi cum Barboſa *p.* 1. *de Officio & poteſt. Epiſcop. allegat.* 49. *n.* 7.

Sexta ex defectu libertatis, ratione cujus irregulares ſunt ſervi proprie dicti, ſeu mancipia; *cap. Nullus* 1. *cap. Nulli* 2. *cap. De ſervorum ordinatione* 6. *diſt.* 54. *& cap. Conſuluit, de ſervis non ordinandis*. Servi adſcriptitii, atque originarii ex iſtis, qui certæ glebæ, ſeu prædio colendo ſunt perpetuo obligati, atque ideo ſine conſenſu Dominorum ordinari non poſſunt; *cap. Generalis, & cap. Admittuntur diſt.* 54. Famuli autem illi, qui pro annua mercede Dominis ſuis inſerviunt, in ſenſu juris non ſunt irregulares, cum non cenſeantur proprie ſervi, ſed potius habeantur quo ad hoc pro vere liberis; ſunt etiam irregulares obligati ad ratiocinia, ut qui generalem aliquam rerum ſæcularium adminiſtrationem habent, vel habuerunt, & exinde principalibus ſuis ad reddendas rationes ſunt obſtricti, ut ſunt Procuratores, Rectores, Tutores, Syndici, Officiales, Fiſcales, Curiales publici, & hujuſmodi, iſti enim ordinari non poſſunt, niſi depoſito onere, ſeu relicto officio, atque reddita ratione; *cap. Curiales diſt.* 53. *cap. Unico, de obligatis ad ratiocinia*, ubi expreſſe prohibitionis ratio adducitur his verbis: *Si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Eccleſia infamabitur*.

Quia tamen Clerici poſſunt eſſe Tutores, & Curatores ſuorum Agnatorum, *ex cap. Pervenit, diſt.* 86. & etiam Adminiſtratores rerum Eccleſiarum, pupillorum, viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum, quæ potiſſimum indigent Eccleſiaſtico adjutorio, *ex citat. cap. Pervenit, & cap.* 1. *cauſ.* 21. *quæſt.* 3. ideo etiam talia munia, & Officia gerentes, & in his adhuc perſeverantes, poſſunt ad Ordines promoveri, ut notat Gloſſa magna *in cap. Unico, de obligatis ad ratiocinia*.

Septima ex defectu legitimæ ætatis, ratione cujus irregulares ſunt omnes, qui nondum habent legitimam ætatem ad ſuſceptionem Ordinum requiſitam; quæ ætas pro receptione cujuſque Ordinis eſt noviſſime & clare ſtatuta a Concilio Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 11. *&* 12. Et hæc irregularitas durat ſolum, quandiu durat talis defectus legitimæ ætatis; completa autem requiſita ætate abſque alia diſpenſatione ceſſat; *arg. cap. Ult. de temporib. Ordination.*

Octava ex defectu bonæ famæ, ſeu ex infamia; & hæc irregularitas duplici modo contrahitur, ſcilicet ex infamia cum propria culpa, & ex infamia ſine culpa. Irregularitas, quæ contrahitur ex infamia cum propria culpa eſt illa, quæ oritur ex delicto enormi, & notorio; *cap. Infames* 6. *quæſt.* 1. & de iſta ſatis fuit dictum de irregularitatibus ex delicto *n.* 6. Irregularitas ex infamia ſine culpa, de qua eſt ſermo in præſenti, eſt quæ contrahitur ex exercitio artium, vel Officiorum ex Jure infamium, vel alio modo ſine culpa, ut ſunt hiſtriones, mimi, comædi, filii publicæ meretricis, quamvis conjugatæ, & omnes in ſcena ludentes, per textum *in l.* 1. *&* 2. *§. Ultim. ff. de his, qui notantur infamia*. Aleatores publici, & pro ludo mutuantes, per textum *in cap. Inter dilectos, de exceſſibus Prælat.* Aurigæ, Gladiatores, Curſores, Citharædi, Lyriſtæ, Saltatores, Caupones per ea, quæ tradit Clemens I. *in Inſtitutionibus*, Macellarii, Satellites, cloacas emundantes, pelles expurgantes, ut habetur *in Clement.* 1. *de vita & honeſtate Clericor.* & ibi Gloſſa omnes iſtas artes expreſſe enumerans. Quamvis autem ignominioſas & viles has artes exercentes reputentur infames, ideoque reddantur irregulares, non tamen ſunt infames, & irregulares eorum filii, ut habetur ex Anthero Papa in Epiſtola ad Epiſcopos Bæticos præciſis his verbis: *In Epiſcoporum negotio proſapiam non agnoſco, Apoſtolicus ordo hoc probat, & tot Pontificum, & Epiſcoporum numerus, qui vilibus parentibus nati digniſſime Sacerdotio functi ſunt*.

Ad uberiorem ſupradictorum notitiam adduntur hic varii ſpeciales caſus a Sacris Con- 13
gregationibus reſoluti.

Occidens aliquem ad neceſſariam ſui defen- 14
ſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ non fit irregularis. *Clement. unic. Si furioſus, de homicidio, Sacr. Congr. Conc. in Aquilana* 23. *Febr.* 1715. apud Urſayam *tom.* 1. *part.* 2. *diſc.* 6. *n.* 20. & ſæpius alibi, ut refert Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 20. *num.* 3. *& ſeq. & conſult.* 80. *per tot.* Si autem talis occidens exceſſerit 15
moderamen inculpatæ tutelæ, Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom. num.* 25. cum pluribus ibi allegatis, Paſſerin. *de electione. cap.* 27. *num.* 29. Urſaya *tom.* 3. *part.* 2. *diſcept.* 7. *num.* 12. *&* 13.

Digitized by Google

& 13. & alii dicunt, quod evadit quidem irregularis, ſed diſpenſarl poreſt ab Epiſcopo, & non iodiget diſpenſatione Papæ. Er in tali caſu declarare, an occidens, ſeu mutilans ſic defendeudo vitam propriam indigeat diſpenſatione, poteſt Epiſcopus, ut ſæpius declaravir *S. Congreg. Epiſcop.*, præſertim in *Lucerina* 1580. iu *Sebenicenſi* 1587. & in *Januenſi* 23. *Maii* 1589. apud Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 80. At conſultius videtur petenda in tali caſu diſpenſatio a S. Congr. Concilii, quam de facili ſolet concedere, uti conceſſit in *Triventina Irregularitatis* 11. *Decembr.* 1694. in *Nuſcana Irregularitatis* 12. *April.* 1710. & ſæpius alibi. Non ſic autem de facili ſolet diſpenſatiooem concedere quando quis voluntarie alium in rixa occidit, ut ipſam denegavit in *Panormitana Irregularitatis* 26. *April.* 1698. in *Veliterna Irregularitatis* 28. *Jun.* 1704. & ſæpe alibi.

16 Coodemnatus ad Triremes, licet nou remigaverit, quando delictum propter quod damnatus fuit, infamiam irrogar, remanet irregularis. *Sacr. Congr. Epiſc. in Mantuana* 20. *Decemb.* 1619. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 3. *n.* 39. *&* *Sacr. Congr. Concil. in Panormitana* 8. *Aug.* 1715. apud eumd. Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom. n.* 140. & apud Urſayam *tom.* 2. *part.* 2. *diſcept.* 22. *n.* 30. *&* *Inſtit. Crim. lib.* 4. *t.* 5. *n.* 150. ubi citat idem Decretum in *Panormitana*, ſed ſub *dat.* 4. *Febr.* 1702. & in *Romana*, *ſeu Lavellen.* 6. *Jul.* apud Urſayam
17 in *Miſcellaneo* 2. *litt. T. n.* 45. An autem etiam remaneat irregularis, quando delictum, ob quod damnatus fuir, infamiam de jure non irrogat, & ipſe non remigavir; Urſaya *loc. c. n.* 150. cum Raynaldo, & Monacell. ibi allegatis, videtur inclinare iu negativam opiuionem, in quam dicit videri inclinaſſe etiam *Sacr. Congreg. Concil. in Comen.* 4. *Mart.* 1671. At vero Monacell. *cit. tom.* 4. *n.* 140. ubi ſub *dat.* 14. *Mart.* refert per extenſum d. Decretum in *Comenſi* de quodam Presbytero Joſepho Cattaneo Comen. Diœceſis, qui ad Triremes damnatus, & tranſmiſſus ob armorum delationem, abſque eo quod remigaſſet, inde egreſſus ſupplicavir pro abſolutione &c. *Sacr. Congreg. Concil.* audira relatione Epiſcopi, *die* 14. *Mart.* 1671. cenſuit, ſi Sanctitati ſuæ placuerit, poſſe per Litteras Apoſtolicas in forma Brevis eidem Epiſcopo committi, ut conſtito de expoſitis, & præſertim quod non remigaverit, Oratorem pro ſuo arbitrio, & conſcientia abſolvat, & ad executionem ſuorum Ordinum rehabilitet, & reſtituat, *lib.* 27. *Decr. fol.* 54. dicit, quod ex hoc Decreto videtur, quod Sac. Congreg. judicaverit requiri Papæ diſpenſationem. Er de facto cum Sacerdos Petrus Cardonus Panormitanus ad Triremes damnatus, & tranſmiſſus tamquam unus inditiatus de crimine fabricationis falſæ monetæ, & poſtea abſque eo quod remigaſſet, liberatus cum ſola pœna exilii ſupplicaſſet pro abſolutione, *Sac. Congreg. Concil. in Panormitana die* 8. *Auguſti* 1705. gratiam denegavit, reſcribeodo *Lectum* apud Monacel. *cit. tom.* 4. *n.* 140. quam denegatam gratiam refert ipſe etiam Urſaya *l. c.* Unde in ſimilibus caſibus ſemper recurrendum eſt ad Sanctam Apoſtolicam Sedem.

* Quando exilii pœna inducat irregularitatem, & quando nou, vide apud Theſaurum *de pœnis Eccleſiaſticis part.* 1. *c.* 33. §. *Talis autem*. Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Maraviglia in Leg. 176. *Prudentiæ Epiſcopalis* ad hoc dignoſcendum hanc tradit regulam: Quando exilii pœna impoſita eſt propter delictum, cui a Jure annexa ſit iofamia, certum eſt inducere Irregularitatem juxta *cap. Inter dilectos, de exceſſibus Prælatorum*, *&* *cap. Accedens, de Accuſat.* *&* *cap. Accuſatum, de Simonia*; quando vero delicto, quod exilio punitur, a Jure non eſt annexa infamia, certum eſt, nullam ioducere Irregularitatem, niſi aliud obſtet, ſic enim declaravit ipſa S. C. iu *una Maceraten.* 4. *Sept.* 1602. Non enim quodcumque crimen cauſat infamiam, ſed debet eſſe ex illis, quæ ſpecialiter recenſeotur in jure, & talia ſunt ex communi æſtimatione; quia dato etiam quod crimen eſſet vere ex illis, quæ geoerant infamiam, cum tamen poſſit non eſſe notorium in loco, ubi exul degit, ibi noo poterit infamiam cauſare, & ſic Sacerdos exul ibi non erit cenſeudus irregularis; ſola enim infamia Juris annexa delicto, & per ſententiam coudemnatoriam expreſſa ad ſummum illa eſt, quæ inducit Irregularitatem, non infamia facti. Ita communiter Doctores apud Covarruviam, in *Clement. ſi furioſus*, Garciam *de beneſ. part.* 11. *cap.* 3. Giballin. *de Irregularitat.* & Suarez *diſp.* 43. *de Cenſur.* *

Si vero damnatus ad Triremes actu remi- 18
gaverit; tuoc indiſtincte, ſive delictum irroget infamiam, ſive non, talis efficitur irregularis, & ſolus Papa diſpenſat juxta Decretum Sacræ Congreg. S. Officii emanatum anno 1635. tempore Urbani VIII. quo ſtatuitur quod Presbyteri tam Sæculares, quam Regulares damnati ad Triremes, ſi actu Remiges fuerint, non habilitentur ad exercitium Ordinum, quod per extenſum refert Nicolius *Lu-*

cu-

Digitized by Google

ubrat. Canon. lib. 5. *tit.* 12. §. 13. & ſequi-
tur Mooacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *form.* 9. *num.* 7.
& tom. 3. *tit.* 3. *form. unic. n.* 13. cum aliis
ibi allegatis.

19 Qui dat operam rei licitæ, & omnem adhi-
bet diligentiam, ne ſequatur homicidinm, ſi
deinde caſu fortuiro ſequatur, non iucuttit Ir-
regularitatem. *Sacr. Cong. Conc.* 1. *Octob.* 1588.
& deſumitur *ex cap. Dilectus* 13. *cap. litteris* 15.
& cap. Quidam 25. *de homicidio*; Barboſa in
Sum. Apoſtol. deciſ. verb. Irregularitas num. 1.
cum aliis ibi citatis, Paſcuccius *de Irregulari-
tate caſ.* 6. ubi inſuper addit, quod declara-
tum fuit, Concilium Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de
reform.* loqui de eo, qui ſuiſſet in aliqua cul-
pa, & indigeret diſpenſatione, ut in *Hiſpalen.*
eodem *anno* 1588. iu *Averſana* 13. *Novembr.*
20 1627. in *Præneſtina* 7. *Sept.* 1630. Ob homici-
dium autem caſuale commiſſum a Parocho,
reſcripſit eadem Sac. Congr. Conc. *Pro gratia,
dummodo non celebret in loco commiſſi delicti, &
per viginti milliaria circumcirca: ſic in Aquilana*
1. *Apr.* 1713. *& die* 12. *Maii* 1714. in ea-
dem reſcripſit, *Pro gratia, ut poſſit celebrare in
loco commiſſi delicti*. Ita apud Urſayam *tom.* 1.
part. 2. *diſcept.* 6. ubi varias alias reſert conſi-
21 miles reſolutiones. Et ob offenſionem, & per-
cuſſionem factam mediante inſtrumento non
apto ad occidendum, *Ead. S. Congr. Conc.* in
Nuſcana 12. *Apr.* 1710. reſcripſit: *Pro gratia
peractis exercitiis ſpiritualibus per menſem*, apud
Urſayam *tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 5.

22 Irregularitas incurritur ab eo, qui leviter
percuſſit letaliter vulneratum, ita ut ex dictis
levibus percuſſionibus accelerata fuerit mors
vulnerati. *Sacr. Congr. Conc.* in *Caputaquen.*
24. *Mart.* 1725. ubi denegavit etiam gratiam
diſpenſationis. Urſaya iu *Miſcellaneo primo ſa-*
23 *cro & profano littera l. ſub. n.* 200. Et irre-
gularem fieri, qui projicit cultrum contra ali-
quem, etiam ſine animo offendendi, ſequuta
offenſione, tenent Pignatel. *tom.* 10. *conſul.* 110.
n. 14. Urſaya *l. c. n.* 204. & alii paſſim.

24 Clericus habita licentia ab Ordinario quere-
landi maleſactores in foro Laicali citra pœnam
ſanguinis, ſi querelat, & indicia ac proba-
tiones ſubminiſtrat ad probandum delictum, in-
currit irregularitatem, ſecuta mutilatione que-
relati delinquentis. Sic declaravit *Sacr. Congr.
Conc. die* 4. *Febr.* 1651. apud Pignatel. *tom.* 1.
25 *conſult.* 377. Item irregularitatem incurrit Cle-
ricus pro delicto in perſonam conjunctam com-
miſſo habens licentiam ab Ordinario querelan-
di, ſi non querelat; ſed tantummodo proſe-
quatur accuſationem, & ſubminiſtret indicia
in foro Laicali inſiſtendo pro punitione, ſecu-
ta mutilatione, *Ead. Sacr. Congr. Conc. d. d.* 4.
Febr. 1651. apud Pignatel. *loc. c. conſult.* 378.
Non incurreret tamen Irregularitatem Cleri- 26
cus, ſi querelaret tantummodo maleſactorem
cum expreſſa proteſtatione, quod ad vindi-
ctam, ſeu pœnam ſanguinis nullimode inten-
dit, juxta dicta *ſupra n.* 11. §. *Quamvis per
textum, in c. Perlatis* 2. *de homicidio in* 6. ibi
allatum.

Irregularis non eſt Pharmacopola rite & fi- 27
deliter ſuam exercens profeſſionem; *Sacr. Congr.
Conc.* in *S. Marci* 5. *Jun.* 1688. *l.* 8. *Decret. fol.*
253. apud Urſayam in *Miſcellaneo* 1. *litt. I.
num.* 202. & Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 146. 28
Incurreret tamen Irregularitatem, ſicuti etiam
Chirurgus, & Medicus, ſi ex eorum imperi-
tia, & negligentia, ſeu culpa infirmus more-
retur, ſeu mutilaretur, ut tradunt Panimoll.
deciſ. 89. *adnot.* 5. *num.* 37. Corrad. *in praxi
diſpenſ. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. *& ſeq.* Anto-
nel. *de juribus Clericor. lib.* 1. *cap.* 56. *n.* 37.
Urſaya *Inſtit. Criminal. lib.* 1. *tit.* 10. §. 4.
num. 97. Pignatell. *loc. cit.* & alii paſſim.
Quoad Medicos autem, ut teſtatur Panimol. 29
cit. dec. 89. *adnot.* 5. *n.* 37. praxis Romanæ
Curiæ eſt, ut eos non admittat ad Ordines
abſque diſpenſatione Apoſtolica, ut pariter eſ-
ſet dicendum de Chirurgis. Vide verb. *Medi-
cus n.* 20. ubi varia ad rem.

Sacerdos celebrans pluries eadem die incur- 30
rit irregularitatem. *Sacr. Congr. Conc. in Se-
nenſi* 16. *Nov.* 1686. apud Pignatell. *tom.* 7. *con-
ſult.* 43. *& in Placentina* 11. *Jan.* 1711. apud
Urſayam *Inſtit. Crim. lib.* 1. *tit.* 10. §. 2. *n.* 57.

Irregularitas non incurritur a Clerico exer- 31
cente criminale aliquod officium ſeu Judica-
turas, ſi ſævis ſe non immiſceat; & in cau-
ſis ſanguinis judicium non proferat, ut re ma-
ture perpenſa recedendo a reſolutis *die* 3. *Mart.*
1703. reſpondit *Sacra Congregat. Conc. in San-
cti Severini Irregularitatis* 1. *Jun. ejuſd. anni*
1703. *lib.* 58. *Decret. fol.* 413. apud Urſayam
Inſtitut. Crimin. lib. 4. *tit.* 8. *n.* 50.

Neque Irregularitatem incurrunt Perſonæ 32
Eccleſiaſticæ abſque ulla Pontificis diſpenſa-
tione intervenientes tamquam Principis con-
ſiliarii in conditione Legum imponentium pœ-
nam mortis, vel ipſimet eaſdem Leges con-
dentes, ubi temporalem habent juriſdictionem,
quia Conditores Legum, illorumque Conſilia-
rii per Legum conditionem, & promulgatio-
nem non intendunt homines occidere, ſed
pœnarum timore a malis, & delictis illos ar-
cere. Sacra Rota *part.* 9. *recent. deciſ.* 172.
n. 20.

Digitized by Google

n. 20. *& ſeq.* Urſaya *loc. c. num.* 48. cum aliis
33 ibi citatis. Non poſſunt tamen Prælati Eccleſiaſtici (quibus ex Summi Pontificis diſpenſatione permiſſum eſt in cettis caſibus ſententiam ſanguinis proſerre) executioni ſententiæ ſe immiſcere, conſilium, vel præſentiam præſtare eidem executioni abſque irregularitatis incurſu; *c. Ex litteris* 10. *de exceſſibus Peælatoe.* Uiſaya *loc. c. n.* 42. cum aliis ibi allegatis.

34 Irregularitas non incurritur ab Epiſcopo permittendo exhumationem Cadaveris, ut fiat *Viſum*, *& eepertum*. Talis autem recognitio fieri debet extra Eccleſiam, & locum immunem, aliter a Miniſtris Laicis incurritur Excommunicatio, ut declaravit *Sacra Congregat. Immunit. in Maceraten.* 8. *Aug.* 1645. *in Ceemon.* 1. *April.* 1704. apud Uiſayam *Inſt. Crim. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 16. Monacel. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 7. *n.* 6.

35 Irregularis non eſt deſcendens per rectam lineam a Mahumetanis. *S. Congr. Concil. in Hiſpalen.* 7. *Maii* 1701. apud Urſayam *tom.* 2. *part.* 2. *diſcept.* 22. *a n.* 25.

36 Irregularis non fit violans Cenſuras nullas. *Sacr. Conge. Conc. in Heebipolen.* 19. *Jul.* 1704. *& in Caſertana* 11. *Sept.* 1717. apud Urſayam *in Miſcell.* 1. *Sac. peofan. litt. I. n.* 199.

37 Irregularis non eſt miniſtrans in Ordine ſuſcepto, poſtquam appellavit a ſententia Excommunicationis contra ipſum lata. *S. Cong. Conc. in dub. Irreg.* 15. *Sept.* 1625. *lib.* 12. *Decret.* 329. apud Urſayam *loc. c. n.* 203.

38 Irregularis non eſt læſus in calcaneo, & licet claudus ambulans ſine baculo. *S. Cong. Conc. in Meſſanen.* 27. *Apr.* 1686. *lib.* 3. *decr. fol.* 126. apud Urſayam *loc. c. n.* 201.

39 Irregularis eſt Clericus confeſſus, & condemnatus de crimine adulterii. *S. Cong. Concil. in dubio irregularitatis* 5. *Maii* 1657. *lib.* 20. *Decr. fol.* 233. apud Urſayam *loc. c. n.* 200.

40 Et irregularem eſſe etiam Clericum convictum, & condemnatum de crimine ſtupri ſuſtinent Theſaurus, Majolus, & Amenus apud Monacel. *tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 1. *n.* 161. qui tamen ibid. cum Garcia, Bonac. Nicol. & aliis ſuſtinet contrarium.

41 Irregularitas non incurritur per ſcriptionem proceſſuum cauſarum, ſeu querelarum criminalium, neque per exercitium Officii Gubernatoris abſque prolatione ſententiæ Sanguinis, ſeu Capitalis. *Sac. Cong. Conc. in Suteina Iegularitatis* 28. *Maii* 1695. *& in S. Severini* 2. *Jun.* 1703. apud Monacel. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 2. *tom. n.* 70.

42 Irregularitas non incurritur per ſolam adſcriptionem militiæ ſæculari ſine actibus hoſtilibus. *Sac. Congreg. Conc. in N.* 10. *Maet.* 1674. *& in Leodien.* 30. *Sept.* 1684. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 2. *tom. n.* 71.

Clericus autem, qui Militiæ nomen dedit, 43
& armatus in bello ſervivit, ſtipendium accepit, ac expeditionibus militaribus ſe aſſociavit, fit irregularis, & indiget diſpenſatione ab irregularitate incurſa, licet moraliter certus ſit, neminem mutilaſſe, læſiſſe, aut occidiſſe. *Sac. Congr. Conc. in Ipren.* 13. *Januar.* 1703. Et ipſo jure amittit Beneficium etiamſi ſit juris patrnnatus. *Sac. Conge. Conc. in Firmana* 17. *Januar.* 1618. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 3. *n.* 33. & conſimiliter Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſt. unic. Greg. VIII. n.* 57. *in fin.* ubi refert, quod *in Sac. Cong. Conc. in una Saliſburgenſi Ieecgulaeitatis*, exhibito ſupplici Libello remiſſo a Sac. Pœnitentiaria cujuſdam Sacerdotis, qui ſe vendidit Hollandis pro ſervitio maritimo egeſtate preſſus, & proinde arma ſumpſit, & in Indiis militiam egit, fuerunt propoſita dubia: An Orator incurrerit Irregularitatem; & an cum eo ſit diſpenſandum? Reſpondit 14. Maii 1689. *Eſſe diſpenſandum*, quia dictus Sacerdos miſcuit ſe bello injuſto, arma & ſæva tractando. Hæc ille.

Mandans aliquem baculo verberari eo ex- 44
preſſo ne occidatur, ſi mandatarius fines mandati excedens percuſſerit, & occiderit, non dicitur irregularis ex homicidio voluntario, adeo ut ſit indiſpenſabilis juxta *c.* 7. *ſeſſ.* 14. quia eſt ſolum voluntarium in cauſa, & non voluntarium directe, & in ſe, & poteſt proinde a Sede Apoſtolica diſpenſari. *Sacra Congeeg. Concil.* 2. *Novemb.* 1581. *lib.* 22. *Decret. pag.* 59. *&* 7. *Septemb.* 1604. *lib.* 7. *Decret. pag.* 567. *&* 589. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 3. *n.* 34. *in fine*. Et quod is incurrerit irregularitatem, habetur expreſſe *in c. Is qui* 3. *de homicid. in* 6. Quamvis Barboſa *in Summa deciſ. Apoſtol. verb. Irregulaeitas num.* 2. citans Decretum Sacræ Congreg. Concil. *ſub die* 2. *Sept.* 1604. dicat ipſum Irregularitatem non incurrere.

Irregularis evadit, qui voluntarie ſe caſtra- 45
ri facit, & culpa ſua ſe ipſum mutilat. *Sac. Conge. Epiſc. in Milevitana* 15. *Januar.* 1694. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 3. *formul.* 3. *n.* 31. *& tom.* 4. *ſupplem. ad* 2. *tom. num.* 429. Et diſpenſatio hujus Irregularitatis petenda eſt a Sac. Congr. quæ maxima facilitate illam concedit, ut accidit *in Æſina* 13. *Maii* 1702.

Qui abſcidit digitum Pollicem, debet pete- 46
re diſpenſationem ad cautelam, quia dubium

eſt,

Digitized by Google

eſt, an per talem mutilationem Irregularitas
incurratur, ut bis reſpondit Sac. Cong. Conc.
nempe 12. *Jul.* 1687. & 13. *Januar.* 1688. apud
Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom. n.* 12.

47 Clericus qui levi epilepſia ſemel affectus fuit,
& deinde per plures annos amplius dicti mor-
bi ſigna non dedit, non eſt irregularis, & pro-
moveri poteſt; *Sacr. Congreg. Concil. in Tuder-
tina* 9. *Jul.* 1704. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.*
13. *formul.* 3. *n.* 36.

48 Clericus energumenus eſt irregularis, & li-
cet fuerit liberatus, non poteſt promoveri ſine
diſpenſatione Apoſtolica. *Sacr. Cong. Conc.* 12.
Febr. 1689. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13.
formul. 3. *num.* 32. & *in Mediolanen.* 2. *Decemb.*
1724. *ad* 1. *dub.* apud Theſaurum *reſolutionum*
49 *Cong. Conc. d. anni* 1724. Si autem antequam
a Dæmone obſideretur, erat promotus ad Or-
dines, poteſt Epiſcopus illorum exercitium
permittere ſuo arbitrio, ut dictum eſt *ſupra
num.* 12. de Irregularitatibus ex defectu per
textum *in cap. Communiter* 3. *diſt.* 33. ibi al-
latum.

50 Suſpenſus a ſuo Ordinario extrajudicialiter
ſine ſcriptis, ſi celebrat, non fit irregularis.
Sacr. Cong. Conc. in Vercellen. 18. *Aug.* 1703.

51 Secus autem, ſi fuerit ſuſpenſus juridice. Mo-
nacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom. n.* 6.

52 Irregularitas incurritur a Clericis ordinatis
ſcienter cum ficto Patrimonio, vel Beneficio,
& Ordines ſic receptos exercentibus. *S. Cong.
Epiſcop. in Verulana* 6. *Jun.* 1611. *in Andrien.*
1. *Octobr.* 1602. & *Sac. Cong. Conc.* 2. *Nov.*
1610. apud Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 77. *n.* 16.
Vide verb. *Ordo art.* 2. *n.* 55.

53 Clerici ſive Sæculares, ſive Regulares recor-
rentes in ſuis cauſis ad Judices, & Principes
ſæculares, ſi ex eorum recurſu ſequatur impe-
dimentum juriſdictioni Eccleſiaſticæ, ex quo
iſti incurrant Excommunicationem contentam
in Bulla Cœnæ, ſi poſt talem recurſum exer-
ceant Ordinem ſolemniter, vel Miſſam cele-
brent, evadunt irregulares, prout de Regula-
ribus reſpondit *Sacr. Cong. Immun. in Ulyſipo-
nen.* 6. *Nov.* 1688. *lib. decr. Martell. pag.* 373.
& de Clerico ſæculari *in Alatrina* 29. *April.*
1704. *lib.* 3. *Decr. Vallem. pag.* 576. apud Mo-
nacell. *tom.* 3. *tit. formul. unic. n.* 15.

54 Irregularis non eſt filius homicidæ Presby-
teri, unde poteſt promoveri ad Ordines ſine
diſpenſatione. *Sacra Cong. Conc.* 2. *Aug.* 1687.
apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 13. *form.* 3. *n.* 34.

55 Irregularis non eſt, qui armatus cum conſan-
guineis accurrit ad domum conſanguineæ, ut
compelleret fornicarium, ſi fornicarius e feneſtra ſe projiciens moriatur. *Sacr. Cong. Conc.
in Pampilonen.* 29. *Sept.* 1600. apud Monacell.
loc. cit. n. 34.

Nec irregularis eſt, qui accedens ad domum 56
mulieris conjugatæ fornicandi cauſa, ſi ſuper-
venientibus viro, & conſanguineis, mulier oc-
cidatur. *Sac. Cong. Conc. in Potentina* 18. *Mar-
tii* 1684. apud Monacell. *cit. n.* 34.

Irregularis non fit Judex qui protulit ſen- 57
tentiam mortis, vel mutilationis, niſi fuerit
exequuta; unde non indiget diſpenſatione. *Sac.
Cong. Conc. in Ceſenaten.* 1615. apud Monacell.
loc. cit. n. 35.

Item irregularis non eſt Notarius, qui com- 58
pilavit proceſſus criminales, & plures fuerunt
condemnati in pœnam mortis, at ſententiæ
non fuerunt exequutæ. *Sacr. Congr. Conc. in
Spoletana* 14. *Decemb.* 1630. apud Monacell.
cit. num. 35.

Quemdam, qui per quatuor annos exercuit 59
Prætoriam, & ſententias ſanguinis protulit,
ſed non conſtabat reſultaſſe prædictam pœnam,
& diſpenſari ab irregularitate petebat, *Sacr.
Cong. Conc. die* 28. *Mart.* 1676. reſpondit *diſ-
penſandum eſſe ad cautelam.*

Irregularitatem non incurrit Clericus, qui 60
Judici ſæculari petenti librum baptizatorum
exhibuit ad effectum recognoſcendi ætatem rei
inquiſiti de delicto, quod mortem meretur,
& ſubiturus credatur. *Sacr. Congreg. Conc. in
Lycien.* 10. *Decemb.* 1661. apud Monacell. *loc.
cit. n.* 36.

Irregularis eſt, qui inquiſitus de homicidio 61
ſuſtinuit torturam, indicia diluit, & fuit ab-
ſolutus; quia ſi de delicto remanet fama, non
debet promoveri, cum remaneat infamia fa-
cti. *Sacr. Cong. Concil. in Novarien.* 1. *Octob.*
1661. apud Monacell. *loc. cit. n.* 37. & apud
Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 19. Si autem de ho- 62
micidio inculpatus, tamquam non repertus
culpabilis, fuiſſet abſolutus, non eſſet irregu-
laris. *Ead. Sacr. Cong. Concil.* 8. *Julii* 1664.
apud Monacell. *cit. n.* 37.

Irregulares non ſunt filii, & nepotes Hære- 63
ticorum, quorum patres, & patruos conſtat
emendatos eſſe. *Sac. Congr. Conc.* 26. *Sept.*
1591. apud Monacell. *cit. n.* 37. Et Irregula- 64
rem non eſſe eum, qui natus eſt a parentibus
Hæreticis, ſi parentes Fidem Catholicam am-
plexi ſint, reſcripſit *ead. Sac. Cong. Conc. in
Romana* 21. *Maii* 1718. *ad* 2. *dub.* apud The-
ſaurum *reſolutionum Sacræ Congregat. Conc. in
Decr. d. anni.* Nec irregularem eſſe eum, qui 65
in infantili ætate Baptiſmum receperit ab
Hæreticis, reſpondit *ead. Sacr. Congregat. in*
d. Ro-

Digitized by Google

d. Romana ad 1. *dub.* apud dictum Theſaurum *ibidem*.

66 Irregularitatem contraxit, qui contra fures clamavit, & iſti capti fuerunt capite damnari. *Sacr. Congr. Conc. in Caſalen. Irregularitatis* 24. *Septemb.* 1718. apud cit. Theſaurum *in Decretis dicti anni*.

67 Irregularis eſt, qui cauſam dedit rixæ, ex qua ſequutum fuit homicidium. *Sac. Congreg. Conc. in Caputaquen.* 24. *Mart.* 1725. *ad* 2. *dub.* apud cit. Theſaurum *in Decretis dicti anni*.

68 Irregularitatis, qua laborat Sacerdos non valens Sacram Hoſtiam, & Sanguinem ſumere niſi auxilio manus ſiniſtræ, diſpenſatio remiſſa fuit arbitrio Epiſcopi. *Sac. Congreg. Conc. in Conſentina* 13. *Jul.* 1725. apud cit. Theſaurum *in Decretis dicti anni*.

69 Non eſt irregularis, qui percuſſit gladio, vel virga aliquem in oculo, cujus virtutem debilitavit, adeo ut lucis radios obſcure percipiat. *Sacr. Congregat. Conc. in Feretrana* 5. *Maii* 1705. apud Monacel. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom. n.* 11.

70 Neophyti, nempe qui ex Lege Judaica, Mahumetica, vel Ethnica nuper converſi, quamvis tamquam irregulares non ſint promovendi ad Ordines ex dictis ſupra *ſub num.* 12. *verſ. Ex defectu animæ*; Tamen ſi baptizati fuiſſent ab infantia, vel poſt tranſactum notabile tempus a die ſuſcepti Baptiſmi judicio, & arbitrio Epiſcopi reperiantur in rebus Fidei bene inſtructi, & ſtabiles, cum tunc non dicantur proprie Neophyti, ceſſat Irregularitas; *cap. Eam te* 7. *de reſcriptis*, Panimol. *dec.* 89. *adnot.* 1. *num.* 4. cum aliis ibi allegatis, ubi recte ex Bonac. Corrad. & Sayro, ſubdit, quod veri Neophyti diſpenſandi ſunt a Summo Pontifice.

71 Irregulares non ſunt filii nati ex Matrimonio contracto cum impedimento affinitatis cum mala fide patris, & bona fide matris, nam iſti ſunt legitimi. *Sac. Congr. Conc. in Tornacen.* 24. *Maii* 1684. *lib.* 31. *Decret. fol.* 400. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *n.* 37.

72 Irregularitas ex homicidio voluntario non impedit reaſſumptionem habitus Clericalis, & Epiſcopus procedat prout de jure. Sic reſpondit *Sacr. Congr. Immun. in una Civitatis Ducalis* 10. *Mart.* 1699. apud Riccium *in Synopſi verb. Habitus n.* 1.

Additiones ex aliena manu.

Tametſi *in cap.* 18. *de ſentent. excommun.* 73
in 6. diſertis verbis ſtatutum ſit, Irregularitatem non incurri, niſi *in caſibus in Jure expreſſis*; nihilo tamen minus diſputare de eo 74
ſolent Theologi, præſertim ſcholaſtici; an poſſit Judex pœna Irregularitatis punire Reum delicti, cui a jure non eſt adnexa Irregularitas; Vide *affirmantes*, tum *negantes* apud Hurtad. *de Irregular. diſput.* 1. *difficul.* 6. *num.* 24. qui tamen *in negantium* ivit ſententiam, & quidem recte.

Cæterum, quod dicitur non incurri Irregu- 75
laritatem, niſi *in caſibus in jure expreſſis*, id intelligi debet de caſu, quo non conſtat, an delictum, vel defectus adnexam habeat Irregularitatem. At ſi conſtet delictum, de quo agi- 76
tur, Irregularitatem habere adnexam, dubium vero ſit, num quis delictum illud patraverit, eo caſu propter dubium incurſæ Irregularitatis, tenetur ſe pro Irregulari gerere; Vaneſp. *Jur. Eccleſ. univ. part.* 2. *tit.* 10. *c.* 1. *n.* 75. Rouſſeaud de la Combe *in Juriſprud. Canon. verb. Irregularitas ſect.* 1. *n.* 2.

Ne autem in errores incidamus, duo hic 77
neceſſario ſunt monenda. Primum eſt, quod ſolummodo *in dubio* homicidii incurratur Irregularitas; idque quia *cum nulla contrahatur Irregularitas*, (ut recte ait Giballin. *de Irregul. c.* 4. *conſect.* 3. *n.* 21. *in fine*) *niſi in caſibus in jure expreſſis*, *& nullibi jus dicat in dubio facti incurri Irregularitatem*, *præterquam in caſu homicidii modo hactenus explicato*, *certum eſſe debet nullam aliam Irregularitatem*, *quam homicidii in dubio contrahi*.

Alterum eſt, quod in ipſo caſu homicidii, 78
non aliter incurratur Irregularitas, quam ſi ipſum homicidium certum ſit, dubiumque ſolummodo ſit de perſona committente, ut eſt *caſus* Text. *in cap.* 12. *de homic. & cap.* 5. *de cleric. excomm. adminiſtrante*. Verum, ſi de homicidio dubitetur, an commiſſum ipſum ſit, minime incurritur Irregularitas, Giballin. *de Irregularit. cap.* 4. *conſect.* 3. *num.* 17. *& plur. ſequent.*

Dividitur Irregularitas, ſi ſpectes effectus, 79
in totalem, qua quis privatur omnium Ordinum uſu, qualis eſt ea, quæ ex homicidio naſcitur, & partialem, qua uſus ſolummodo adimitur alicujus Ordinis, ut evenit in ea, quæ proficiſcitur a cæcitate, propter quam Sacerdos removetur a ſacrificio, non item a pœnitentiæ adminiſtratione.

At

Digitized by Google

80 At ſi cauſas perpendas, dividitur Irregularitas in eam, quæ oritur ex delicto, & eam, quæ oritur ex defectu. Notabile vero eſt diſcrimen unam inter & alteram Irregulari-
81 tem. Irregularitas enim, quæ naſcitur ex defectu, incurritur, licet defectus ille ſine ulla
82 culpa patientis evenerit. At Irregularitas, quæ naſcitur ex delicto, non aliter incurritur, quam ſi delictum illud imputari queat ei, qui illud commiſit. Confer Hurtad. *de Irregularit. diſp. 1. difficul. 8. num. 27.*

83 Habet utraque Irregularitas varias ſub ſe ſpecies. Singulas pro dignitate explicare haud eſt mei inſtituti. De iis ſecundum Eccleſiæ diſciplinam, tum antiquam, tum novam optime, præ aliis, differunt Vaneſpen. *Juris Eccleſ. univ. part. 2. tit. 10. per tot.* Rouſſeaud de la Combe *in Juriſprud. Canonic. verb. Irregularitas* pariter *per tot.*

84 Hic vero haud eſt omittendum, *Auctorem noſtrum* ſæpe in hoc articulo Irregulares eos pronunciare, quos ſacri Canones Irregulares non declararunt, ſed tantummodo minime decet ad Ordines promovere. (*a*) Tales ſunt plures ex iis de quibus verba facit *num.* 12. & præſertim *art. octavo*, ut patet ex iis, quæ habet Giballin. *de Irregularit. cap. 5. quæſt. 4. propoſit. 3.* ibi: *Deinde aliquando contrahitur infamia ſine ullo peccato proprio, aut alieno, ut propter vilis alicujus artis exercitium, aut matrimonium cum meretrice, aut ſcænica, ex qua tamen infamia nulla contrahitur Irregularitas, niſi peculiari jure ſit expreſſa, ſed fortaſſis aliqua probibitio ordinandi viles hujuſmodi perſonas, quandiu eas artes exerceant.*

Patet hinc, quod perſonæ illæ viles, quas 85
Auctor Irregulares pronunciat, ut ad Ordines promoveantur diſpenſatione haud indigent.

Articulus II.

Irregularitas quo ad ejus effectus.

Irregularitatis effectus ſunt ſpecialiter tres. 1
Primus eſt inhabilitas, ſeu impedimentum ad licite primam Tonſuram, & Ordines ſuſcipiendos: *cap. Curandum 6. diſt. 34. & cap. Ultimo, de tempor. Ordinat.* Unde ſi ſtante Ir- 2
regularitate recipiantur Sacramenta, peccatur quidem mortaliter, ſed valide recipiuntur, & recipiens ſolum privatur uſu, ut tenet Suarez *diſp. 40. ſect. 1. n. 2.* Sayr. *de Cenſur. lib. 6. cap. 1. num. 25.* & eſt communis Theologorum, & Canoniſtarum opinio. Secundus effe- 3
ctus eſt inhabilitas, ſeu impedimentum ad exercendum quoſcumque Ordines, ſi ſit totalis; vel alicujus tantum, ſi ſit partialis; *cap. final. de tempor. Ordinat. cap. Ad audientiam, de homicidio*; & ſi durante Irregularitate Ordines adminiſtrentur, valide adminiſtrantur, ſed graviter peccatur ab Irregulari, ut tenet Innocentius *in cap. Si celebret, de Clerico excommun. miniſtrante num. 3.* Cardinalis *in Clement. unic. de homicidio*, & alii communiter. Poſſunt

Reſponſio Auctoris.

(*a*) Additor ait, Auctorem noſtrum in hoc articulo Irregulares eos pronunciare, quos ſacri Canones Irregulares non declararunt, ſed tantummodo minime decet ad ordines promovere; & tales ſunt plures ex iis, de quibus verba facit *num.* 12. & præſertim artic. 8. Patet hinc, quod perſonæ illæ viles, quas Auctor irregulares pronunciat, diſpenſatione haud indigent. Et tamen Ego *loc. cit.* pro eorum infamia, & irregularitate adduco nedum Sacros Canones, ſed & leges civiles, ut ibi videri poteſt: quæ jura tum Canonica, tum civilia adducunt alii plures, & ſignanter ſapientiſſimus Gregorius Roſſignolus, cap. 1. *de Ordinibus in communi quæſt. 3. art. 12. num. 5.* qui ibidem ſub num. 24. ſubjungit, quod infamia ex arte vili non tollitur, niſi per Romanum Pontificem. Et ratio eſt, quia quæ ſunt juris poſitivi communis, non cadunt niſi ſub poteſtate Pontificis, vel Principis, ſecundum quod jus eſt Canonicum, vel civile. Quum igitur infamia, quæ conſurgit ex utroque allegato capite ſit juris Canonici communis, ut habetur ex cap. *Admittuntur, diſt.* 54. & gloſ. in cap. *Nihil*, verb. *ſuſpendatur, de elect.* & ex Clementina *prima* de Inſtitut. & ex cap. *In Capite Quadrageſimæ diſt.* 50. & cap. *Ex pœnitentibus eadem diſtinct.* ſequitur, quod impedimentum ad ordines, quod ex eodem conſurgit, non poſſit, niſi per Romanum Pontificem auferri. Quod & replicat *in diſput. 3. de Irregularit. quæſt. 5. cap. 8. num. 20.* dicens. Huc etiam venit difficultas, a quo poſſit diſpenſari Irregularitas proveniens ex exercitio artis ignominioſæ, quæ etiam poteſt reduci ad infamiam; Reſpondendum, non poſſe diſpenſari, niſi a Romano Pontifice, vel ab habente ab ipſo facultatem; adeoque dictæ perſonæ viles indigent diſpenſatione.

Digitized by Google

4 Poſſunt tamen Irregulares recipere licite om-
nia alia Sacramenta, excepto Ordine, & ſic
abſolvi a peccatis in Sacramento Pœnitentiæ,
quia Irregularitas non habet oppoſitionem cum
abſolutione a peccatis, & cum aliis Sacramen-
tis ab Ordine, cum ſolum privet ſuſceptione
Ordinum, & exercitio ipſorum, non autem
receptione Sacramentorum. Sic Innocentius *in
cap. Niſi cum pridem* §. *Perſonæ*, *de renunt. n.*
8. Cardinalis *in Clement. Dudum* §. *Ac deinde
qu.* 8. *de ſepult.* & communiter Summiſtæ *in
verb. Irregularitas*, & Canoniſtæ *in cap. Ulti-*
5 *mo*, *de tempore Ordination.* Poſſunt etiam Irre-
gulares licite exercere quoſcumque actus ſa-
cros, qui non ſunt Ordinum, ut Miſſæ priva-
tæ ad modum Laici deſervire, Baptiſmum ſi-
ne ſolemnitate, & privatim conferre, urgen-
te neceſſitate, privatim Officium Divinum re-
citare, conciones habere, immo etiam in Cho-
ro licite canere, & pſallere ad modum Laici,
ut tenet Covarruvias *in Clementina Dudum
part.* 1. §. 1. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 11.
6 & alii communiter. Tertius effectus eſt inha-
bilitas ſeu impedimentum ad Beneficia recipien-
da, *cap. Dudum* 12. *de electione*, *cap. final. de
Cleric. duell.* cum enim Beneficium detur pro-
pter officium; *cap. final. de reſcript. in* 6. &
irregularis Officii Divini capax non ſit, qua-
tenus illud nequit exercere, ſequitur eviden-
ter, ipſum Beneficium obtinere non poſſe,
arg. cap. final. de Cleric. excommunic. miniſtr.
7 Quamvis autem Irregularitas inhabilitet ad Be-
neficia obtinenda, non inhabilitat tamen ad
Beneficia antecedenter canonice obtenta reti-
nenda; nullibi enim reperitur in Jure, quod
per Irregularitatem ipſo facto inducatur priva-
tio Beneficiorum antea canonice obtentorum,
immo potius deducitur, quod non ſequatur,
niſi per Judicis ſententiam, ut colligitur *ex
cap. Ex litteris*, *de exceſſibus Prælatorum*.

Additiones ex aliena manu.

8 Irregularitas beneficiis jam obtentis regula-
riter haud privat; inhabilem vero reddit irre-
gularem ad alia obtinenda; difficile vero haud
eſt rationem reddere, cur Irregularitas Benefi-
9 ciis jam obtentis haud privet. Id ex eo pro-
venit, quod juxta novam Eccleſiæ diſciplinam
Beneficia, & Ordines, eorumque functiones
ſint plane diſparata, neque Ordo ſupponit Be-
neficium, ipſumque Beneficium ſine Ordinum
uſu haberi, & retineri valet; Vaneſpen. *Jur.
Eccleſ. univerſ. part.* 2. *tit.* 10. *c.* 1. Rouſſeaud
de la Combe *in Juriſprudentia Canonica verb.
Irregularitas ſect.* 1.

Dixi *regulariter*, nam Irregularitas ex ho- 10
micidio per Aſſaſſinos perpetrato, privat et-
iam Beneficiis jam obtentis; *cap.* 1. *de homi-
cid. in* 6.

De collatione vero Beneficii Irregulari fa- 11
cta, utrum irrita ipſo jure ſit, an potius ir-
ritanda, non conveniunt inter ſe Doctores.
Confer Hurtad. *de Irregularit. diſput.* 1. *diffi-
cul.* 5. *num.* 20. *& ſeq.* At Sacrum Tribunal 12
Rotæ, collationem illam irritam eſſe ipſo ju-
re tenet, ita ut poſſit Beneficium alteri con-
ferri; Vide ejus deciſiones *in Turritana Cano-
nicatus* 10. *Decembris* 1723. *&* 19. *Junii* 1724.
coram bon. memor. Ratto inter impreſſ. deciſ.
104. ubi de irregularitate ex homicidio late
diſſeritur.

ARTICULUS III.

Irregularitas quoad ejus diſſolutionem, & diſpenſationem.

IRregularitas diſſolvitur, & tollitur quatuor 1
modis. Primo, per ceſſationem, vel abla-
tionem cauſæ, qui modus intervenit in irre-
gularitate ex defectu; ceſſante enim defectu
corporis, vel defectu ætatis, tollitur irregu-
laritas; *arg. cap. ultimo*, *de temporibus Ordina-
tion. cap. Neophytus diſt.* 61. & in obligato ad
publica ratiocinia ſtatim ac ab ipſo ſunt red-
ditæ rationes, ceſſat irregularitas, *arg. capit.
Unico*, *de obligatis ad ratiocinia*. Secundo, per 2
Baptiſmum, & per hunc tolluntur Irregulari-
tates ex delicto, uti homicidii, mutilationis
&c. *arg. cap. Si quis viduam diſt.* 50. Non ta-
men tollitur per Baptiſmum Irregularitas or-
ta ex Bigamia, ut inter alios tenet Div. Am-
broſius *lib.* 3. *epiſt.* 25. Divus Auguſtinus *lib.
de bono conjug. cap.* 18. & expreſſe habetur *in
cap. Acutius diſt.* 36. Tertio, per Profeſſionem 3
religioſam; per hanc enim tollitur Irregulari-
tas orta ex defectu natalium quoad Ordines
ſuſcipiendos, non tamen quoad Dignitates, &
Prælaturas, ut expreſſe habetur *cap.* 1. *de Fi-
liis Presbyterorum*. Quarto, per diſpenſatio- 4
nem, & per hanc Papa poteſt tollere quaſcum-
que Irregularitates, ſive ex delicto, ſive ex 5
defectu provenientes: Papa enim poteſt diſpen-
ſare in omni Jure Eccleſiaſtico. *Clement. Ne
Romani*, *in principio*, *de electione*, *cap. Sunt
quidam* 6. *cauſ.* 25. *qu.* 1. *cap. Propoſuit* 4. *de
conceſſ. Præb.* Archiepiſcopi in-actu viſitatio- 6
nis, & in cauſſis appellationis virtute Concilii
mox

Digitized by Google

mox citandi poſſunt diſpenſare in Irregulari-
tate occulta ſubditos ſuorum Suffraganeorum;
tunc enim fiunt ſui ſubditi ratione viſitatio-
nis, & appellationis, ut cum plurimis tenet
Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. al-
legat. 3. n.* 10.
7 Epiſcopi diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubdi-
tis, & in ſua Diœceſi in omnibus Irregulari-
tatibus provenientibus ex delicto occulto, ex-
cepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario
injuſto, & ex animo patrato, & aliis dedu-
ctis ad forum contentioſum, ex Tridentino
ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. ubi habet: *Liceat
Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus, & ſuſ-
penſionibus ex delicto occulto provenientibus, ex-
cepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario,
& exceptis aliis deductis ad forum contentioſum,
diſpenſare. Et in quibuſcumque caſibus occultis,
etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis delinquentes quoſ-
cumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos,
aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in
foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœni-
8 tentia ſalutari*. Hinc poſſunt diſpenſare in Ir-
regularitate ex homicidio occulto patrato cau-
ſa defenſionis, nun ſervato moderamine incul-
patæ tutelæ, quia hujuſmodi homicidium vo-
lirum cauſa defenſionis, non comprehenditur
ſub homicidio voluntario; immo potius licet
non ſit mere neceſſarium, neceſſarii tamen
vim habet, quatenus ſit cauſa vitandæ mor-
tis, ut cum multis tenet Barboſa *de Offic. &
poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 39. num.* 53. &
9 54. Poſſunt etiam diſpenſare in Irregularitate
orta ex mutilatione occulta licet voluntaria,
cum hæc in jure non ſit excepta, & in iis,
quæ concernunt rigorem, non ſit facienda ex-
tenſio de caſu ad caſum; *arg. capit. Odia re-
ſtringi* 15. *de regulis juris in* 6.
10 Probabilius tamen non poſſunt diſpenſare
in Irregularitate contracta ex Hæreſi occulta,
ut colligitur *ex cap. Cum illorum* 32. *de ſent.
Excomm.* ubi habetur, quod Epiſcopi non ha-
benr facultatem diſpenſandi in illis caſibus,
in quibus non habent facultatem abſolvendi;
ſed hodie per Bullam Cœnæ eſt abrogata Epi-
ſcopis facultas abſolvendi a crimine occulto
Hæreſis, cum derogatione etiam Concilii Tri-
dent., ut ſæpius declaravit *Sacra Congregatio*,
cum Bulla dicat expreſſe, & aperte, *ac cu-
juſvis Concilii decreta*, ergo etiam intelligitur
ipſis abrogata facultas diſpenſandi in Irregula-
ritate ab illo proveniente; Vide verb. *Abſol-
vere art. 9. n. 3. &* 4.
11 Circa Irregularitates autem provenientes ex
defectu, Epiſcopi poſſunt diſpenſare etiam quo-
ad aſcenſum ad Sacros Ordines in ſola Irregu-
laritate proveniente ex Bigamia ſimilitudina-
ria, ut tenet Communis *ex cap. Sane, de Cle-
ricis conjugatis, & cap. 1. Qui Clerici, vel
voventes*. In Irregularitate autem orta ex Bi- 12
gamia vera, & interpretativa non poſſunt, ut
tenent Hoſtienſis, Præpoſitus, Panurmitanus,
& alii paſſim, & colligitur *ex cap. Super eo,
& cap. Nuper, de Bigamis*, & ex declaratione
Sacræ Congr. apud Fagnan. *lib. 1. decretal. cap.
Quonian* 13. *de Conſtit. n.* 32.
Capitulum, Sede vacante, probabilius eam- 13
dem habet poteſtatem diſpenſandi, & abſol-
vendi conceſſam Epiſcopis a Tridentino *ſeſſ. 24.
de reformat. cap.* 6. Nam licet illa facultas vi-
deatur conceſſa Epiſcopis jure ſpeciali, tamen
competit ei jure communi, & juriſdictione
ordinaria ei tributa, & ſic tenent Barboſa *de
Offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. allegat. 39. num.*
16. Pirbing, Anaclet. Piaſec. Sanchez, Ven-
trigl. & plurimi alii apud Barboſa *l. c.*
Prælati inferiores Epiſcopis juriſdictionem 14
quaſi Epiſcopalem habentes, quamvis habeant
proprium Territorium, & Subditos, non gau-
dent prædicta facultate diſpenſandi, & abſol-
vendi conceſſa Epiſcopis a Concilio Tridenti-
no *ſeſſ. 24. de reform. cap.* 6. quia Concilium
in hac parte derugat juri communi, adeoque
potius ſtricte interpretandum, ut nomine Epi-
ſcopi vellit intelligendus eſſe ſecundum pro-
priam ſignificationem hujus nominis illos ſo-
lum, qui vere & proprie ſunt Epiſcopi, &
de facto ſic decrevir Sac. Congr. Concilii, a
qua, cum in ſpecie quæſitum eſſet: *An facul-
tate conceſſa Epiſcopis a Decreto Concilii ſeſſ. 24.
cap. 6. etiam inferioribus juriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem habentibus in locis ſuæ juriſdictionis uti
liceat? die 9. Decemb.* 1582. *Sac. Congreg. cen-
ſuit, non licere*, & cum Abbas Aquiſaneten.
juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens in ſub-
bitos, declarari petiiſſet: *An facultas tributa
Epiſcopis a Concilio Tridentino cap. 6. ſeſſ. 24.
ipſum comprehenderet? Sacra Congregatio cenſuit,
non comprehendere*, ut tenet, & refert Fagna-
nus *in cap. Cum illorum, de ſent. excomm. ſub
num.* 33. Suarez *diſp. 41. ſect. 2. num.* 7. &
cum plurimis Barboſa *de Offic. & poteſt. Epi-
ſcop. part. 2. allegat. 39. num.* 17. Et Pigna- 15
tell. *tom. 6. conſul. 99. num.* 32. qui *num.* 34.
ſubdit, ne quidem poſſe vi hujus facultatis
Tridentini ex declaratione Gregorii XIII. di-
ſpenſate Cardinales in Eccleſiis ſui tituli,
quia licet habeant ibi quaſi Epiſcopalem ju-
riſdictionem, ibi tamen non ſunt vere ac
proprie Epiſcopi quoad facultates conceſſas
Epi-

Digitized by Google

Epiſcopis a Concilio, ut approbante Pontifi-
16 ca, interpretata eſt Sacra Congregatio. Præ-
ſcindendo autem ab illis facultatibus hic a Con-
cilio conceſſis Epiſcopis, ſalva remanet plena
juriſdictio Cardinalium in ſuis Titulis, prout
Doctores illis attribuunt *in cap. His quæ, de
major. & obed.* ibiq. Fagnan. *n.* 16.

17 Prælati Regulares, licet a Trident. non ha-
beant facultatem diſpenſandi conceſſam Epiſco-
pis, eamdem tamen habent in ſuos ſubditos
per conceſſionem variorum Pontificum, & præ-
cipue S. Pii V. qui Conſtit. incipient. *Roma-
ni Pontificis*, indulſit Prælatis Ordinis Prædica-
torum (cum quibus communicant alii Regu-
lares) ut ſequitur: *Et inſuper, quia Œcume-
nicum Generale Trid. Conc. conceſſit Epiſcopis,
ut abſolvere poſſint in foro animæ, ſeu conſcien-
tiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in Irre-
gularitatibus, prout ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *habetur;
Ne Prior Conventualis, & Superiores Prælati
dicti totius Ordinis, tam in dicta Provincia,
quam extra eam ubilibet deterioris conditionis,
quam Clerici, aut ſæculares exiſtant, eidem Prio-
ri Conventuali, & Superioribus Prælatis, ut
ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in Fratres,
& Moniales dicti Ordinis ſibi ſubditos, quod
poſſunt Epiſcopi in Clericos, & Laicos ſibi ſubditos,
tam quoad abſolvendi, & diſpenſandi hujuſmodi,
quam alias quaſcumque facultates eiſdem auctori-
tate, & tenore præſentium perpetuo concedimus,
& indulgemus;* adeoque per hanc conceſſionem
poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omnibus
Irregularitatibus provenientibus ex delicto oc-
culto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio
voluntario injuſto, & exceptis aliis deductis
ad forum contentioſum; & etiam diſpenſare
poſſunt in Irregularitate orta ex mutilatione
occulta licet voluntaria, uti dictum eſt de E-
piſcopis.

18 Ampliſſimum privilegium diſpenſandi in o-
mnibus Irregularitatibus ex delicto, & etiam
ex defectu, & ex quavis cauſa, præterquam
homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilatio-
nis membrorum conceſſit Prælatis Ordinis Mi-
norum Sixtus IV. in Bulla Maris magni in-
cip. *Regimini*, uti etiam in Bullis Maris ma-
gni aliorum Mendicantium reperitur conceſ-
ſum, & ſignanter Præpoſitis Generalibus So-
cietatis Jeſu diſpenſandi, tam per ſe, quam
per alios a Paulo III. 18. Octobris 1549. Con-
ſtit. incip. *Licet debitum*, & omnibus aliis Or-
dinibus ab iiſdem, & aliis variis Pontificibus;
ſed iſtis omnibus omiſſis, brevitatis gratia,
unum pro omnibus placet referre ampliſſimum
conceſſum a S. Pio V. Caſſinenſibus *idibus Jul.*
1571. Conſtit. incip. *Dum ad Congregationem
Caſſinenſem*, in qua concedit Abbatibus, &
Prælatis ejuſdem Congregationis, cum qua
communicant alii Regulares, ut ſuos ſubditos
etiam Novitios in Religione perſeverantes ab
omnibus caſibus, & Cenſuris, etiam in Bulla
Cœnæ contentis abſolvere poſſint, cum eiſdem
diſpenſare in omnibus Irregularitatibus quo-
modocumque contractis, & pro foro conſcien-
tiæ etiam in Irregularitate contracta ex ho-
micidio voluntario, dummodo non ſit commiſ-
ſum poſt ingreſſum in Religionem, & eos ha-
bilitare, ut poſſint ad quaſcumque Prælaturas
ſuæ Congregationis eligi, & aſſumi, & eas
libere & licite retinere, & quæcumque Or-
dinis Officia exercere, etiamſi Irregularitatem
contraxerint ante eorum promotionem. Nec 19
hoc privilegium videtur revocatum per Conci-
lium Tridentinum, cum fuerit conceſſum poſt
idem Concilium cum clauſula derogatoria quo-
rumcumque Conciliorum. Vide verb. *Abſolu-
tio, art.* 1. *a nu.* 20. *ad* 40. & verb. *Prælatus
Regularis a n.* 14. *ad* 35.

Verum tamen eſt, quod iſtæ tam amplæ fa- 20
cultates non ſunt de facili deducendæ ad pra-
xim. Immo per Lezanam *in Summ. tom.* 1.
c. 18. *n.* 42. *& tom.* 5. *comment. in Mare ma-
gnum Minor. num.* 141. Mirandam, Abſenſ.;
Matthæuc. Felic. Poteſt. & alios graves Do-
ctores nequeunt Prælati Regulares diſpenſare
cum ſuis ſubditis amentibus, furioſis, epilepti-
cis, lunaticis, energumenis, enormiter lepro-
ſis, cum abſtemiis, deformiter gibboſis, nota-
biliter claudis, & gallico morbo affectis, cum
habentibus manus tremulas, ut ſit effuſionis
periculum, & ſimilibus, quia a generalibus
illis facultatibus diſpenſandi intelliguntur ex-
cluſæ omnes & ſingulæ Irregularitates, quæ
procedunt ex aliquo enormi corporis, vel et-
iam animi vitio, & defectu, ex quo poſſet
generari ſcandalum in fidelibus videntibus ce-
lebrare eum, qui præfatis eſſet affectus; cum
enim ſint caſus ſpecialiſſimi, credendum eſt,
Pontificem non voluiſſe illos comprehendere in
generalibus conceſſionibus, juxta Regulam 81.
Juris in 6. *In generali conceſſione non veniunt
ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie con-
ceſſurus;* Tanto magis, quod in ſimilibus irre-
gularitatibus, quotidie videmus ab omnibus
fieri recurſum ad Sedem Apoſtolicam, a qua
etiam non tam de facili omnibus tales diſpen-
ſationes conceduntur.

Forma verborum, ſub qua irregularitas diſ- 21
penſari & tolli debet, nulla reperitur diſtin-
cte præſcripta; poterit tamen inſervire hæc ſe-
quens,

Digitized by Google

quens, vel alia conſimilis: *Diſpenſo tecum ſuper Irregularitate, quam contraxiſti ob hanc cauſam, & te habilem declaro ad ſuſcipiendum, vel exequendum Ordinem, & reſtituo te ad legitimos actus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Si vero dubitetur an quis Irregularitatem incurrerit, nec ne? Dicitur ſub conditione: *Diſpenſo tecum in Irregularitate, ſi forte incurriſti ob hanc cauſam, & te habilem declaro &c.* ut ſupra. Sic enim docent communiter Doctores.

22 * Major Pœnitentiarius in caſibus occultis, & pro foro conſcientiæ tantum diſpenſat in Irregularitate ex quocumque delicto, vel defectu proveniente, tam cum Laicis, quam cum Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus, vel regularibus ad hoc, ut poſſint initiari Ordinibus, vel in ſuſceptis miniſtrare, ad ſuperiores gradus aſcendere, ac dignitates etiam Cathedrales, & quæcumque Beneficia Eccleſiaſtica (quandocumque ante diſpenſationes alioquin canonice obtenta retinere; nec non ut hujuſmodi Beneficia & dignitates (exceptis, quando agitur de homicidio voluntario, vel alio graviſſimo exceſſu, Eccleſiis Cathedralibus & Metropolitanis) etiam per delictum aſſequi valeant; Benedict. XIV. Conſtitut. 95. tom. 1. incip. *Paſtor Bonus*, §. 15.

23 Ubi additur in irregularitatibus quoad regulares ita diſpenſari poſſe, ut ad quæcumque officia & Beneficia regularia adſcendere valeant, excepto tamen Ordinis *Generalatu* in irregularitate ex defectu natalium. *Ibid.* §. 31. Ea vero diſpenſatio conceditur tantum in foro conſcientiæ, in caſibus occultis; in publicis vero in utroque foro, auditis tamen ſuperioribus, *Ibid.* §. 32.

24 In diſpenſationibus, quæ dantur pro irregularitate filiorum illegitime natorum apponi ſolet clauſula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non ſit*; ex quo fit, ut Epiſcopus debeat inquirere in illum, & quærere numquid per decennium moribus integrum ſe præbuerit; & ſi toto decennio nihil indignum admiſiſſe compererit, poteſt cum illo executioni mandare diſpenſationem, etiamſi ante decennium incontinentiæ nomine ſuſpectus fuiſſet, ut ex Decretis S. Congregat. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13. *c.* 24. §. 22. *nov. edit.* *

Additiones ex aliena manu.

25 FAllitur *Auctor* dum *num.* 17. ſentit privilegium conceſſum aliquibus Religionibus diſpenſandi ſuper quibuſdam Irregularitatibus venire ſub privilegiorum communicatione. Accuratiſſimus P. Giraldi *Scholarum Piarum in addit. ad Maſchat. tom.* 2. *lib.* 5. *titul.* 12. *n.* 50. refert decretum S. Congregat. Concilii interpretis, quo dictum fuit, privilegium hoc minime communicari. 26

Idque attento mox dicto decreto procedit etiamſi agatur de communicatione privilegiorum cum clauſula: *Pariformiter, & æque principaliter perinde ac ſi in ſpecie eis conceſſa fuiſſent.* 27

J U B I L Æ U M.

Articulus I.

Jubilæum quoad ea, quæ concernunt ejus etymologiam, naturam, & diviſionem.

HOC nomen *Jubilæum*, *Jubileum*, *Jubilæus*, *Joboleum*, *Jobilæum* ab aliis, atque aliis teſte Gobat *in Quinario cap.* 1. *de Jubilæi natura num.* 1. ſic diverſimode ſcriptum ſignificabat apud Hebræos annum remiſſionis quolibet quinquageſimo recurrentem, quo ſcilicet cuilibet ſuæ poſſeſſiones, domus, agri, vineæ, & alia hujuſmodi, quæ per hypothecam, venditionem &c. a ſe alienaverat, item mancipia ſuæ libertati ſine aliquo pretio reſtituebantur, quo etiam anno terra non colebatur, ſed veſcebantur Judæi iis, quæ partim ex præteritis annis collegerant, & partim illo anno terra ipſa ſine ulla cultura ſponte producebat, quod totum clare patet *Levitici* 25. ubi inter alia *ſub num.* 10. & 11. impoſitum fuit Hebræis hoc ſpeciale præceptum: *Sanctificabis Annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus Terræ, ipſe eſt enim Jubilæus; revertetur homo ad poſſeſſionem ſuam, & unuſquiſque redibit ad Familiam priſtinam, quia Jubilæus eſt, & quinquageſimus Annus.* Hoc nomen putant Liranus, & Turrecremata apud Navarrum *tom.* 3. *comment. de Jubilæo, & Indulgentiis notabil.* 1. *num.* 2. derivari a voce Hebræa *Jobel* quæ Buccinam ſonat; Buccinæ enim ſonitu Jubilæus indicabatur; Alii tamen dicunt, quod *Jobel* ſignificat *Quinquageſimum*. Unde potius dici deberet *Jobelæus*, quam *Jubilæus*. Alii vero cum Bellarmino *de Indulgent. lib.* 1. *cap.* 1. Sanctarello *tract. de Jubilæo cap.* 1. *dub.* 1. dicunt derivari a verbo Hebræo *Jubal*, quod ſignificat producere, ſeu ger- 1

Digitized by Google

germinare, quia illo anno quinquageſimo, ut dictum eſt, terra ſine cultura de ſe fructus producebat.

3 Hinc ex quo Dominus Noſter Jeſus Chriſtus non venit ſolvere Legem, ſed ſpiritualiter adimplere, ad ſimilitudinem antiqui Ritus, utpote futurorum præfigurativi, in Eccleſia Catholica altiori quadam ratione inſtitutus fuit *Annus jubilæus*, *ſeu Jubilæi*, communiter appellatus *Annus Sanctus*, eo quod ipſo Anno pleniſſima peccatorum remiſſio, ſeu Indulgentia ſit conceſſa, & ad eam lucrandam ſanctiſſima pietatis opera a fidelibus certatim edantur, ut notat Gobat *loc. citat. num.* 2. San-
4 ctarell. *loc. cit. dub.* 2. & alii paſſim. Unde annus Iubilæi ſolet a Theologis ſic deſcribi: *Annus, quo viſitantibus certas Eccleſias, & certa pia opera facientibus Indulgentia plenaria conceditur, cum facultatibus circa abſolutionem a peccatis, & cenſuris reſervatis, & circa commutationem votorum.* Et circa hunc Annum Jubilæi, quamvis aliqui, ut notat Viva *de Jubilæo quæſt.* 1. *art.* 1. *num.* 3. dixerint, quod Annus Sanctus vocari debeat *Jubilæus*; Remiſſio vero, & Indulgentia *Jubilæum*, Sanchez tamen docet indifferenter utrumque vocari & *Jubilæus*, & *Jubilæum*.

5 Jubilæum eſt triplex, ſcilicet *Romanum*, quod Romæ Anno Sancto celebratur. *Compoſtellanum*, quod ex conceſſione Alexandri III. ut refert Gobat *loc. cit. nu.* 2. habetur Compoſtellæ toto illo anno, quo S. Jacobi Apoſtoli Feſtum incidit in diem Dominicum, & *Extraordinarium*, quod extra Annum Sanctum
6 ob gravem aliquam cauſam indici ſolet. Et Jubilæum ut ſic hæc tria Jubilæa complectens recte deſcribitur dicendo, quod ſit *Indultum Pontificis, Indulgentiam plenariam, & magna privilegia tribuens, certa opera in Brevi præſcripta præſtantibus. Eſt in re communis.*

7 Jubilæum Romanum, ſeu Jubilæum Anni Sancti quando incæperit? A quo primo Inſtitutum? Intra quod temporis recurrat? quibus ritibus indicetur, inchoetur, & terminetur? qua die, & hora incipiat, & deſinat? quæ Baſilicæ, & quoties viſitandæ pro ipſo Jubilæo lucrando? Vide Verb. *Annus Sanctus*, *per totum*.

8 Durante Anno Sancto ſuſpenduntur omnes Indulgentiæ plenariæ conceſſæ pro vivis. *Communis*, & hoc clare conſtat ex fine ſuſpenſionis, qui eſt, ne uſu Indulgentiarum impediatur acceſſus ad Urbem, ut exprimitur *in Extravagant. Quemadmodum, de Pœnit. & remiſſ.*

9 Non ſuſpenduntur tamen Indulgentiæ Altarium privilegiatorum pro defunctis, neque aliæ Indulgentiæ plenariæ conceſſæ pro mortuis, & pro moribundis, ſeu conſtitutis in articulo mortis; ſic tenent Gavantus, Peyrinus, Lezana, La Croix *l.* 6. *p.* 2. *num.* 1401. Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *num.* 99. & 100. Felix Poteſtas *tom.* 1. *num.* 3834. Viva *de Jubilæo quæſt.* 4. *artic.* 4. & alii paſſim referentes ſic declaraſſe Urbanum VIII. Innocent. X. & Clement. X. qui ultimus cum in ſua Notificatione infra *ſub num.* 28. adducenda dicat *Declaramus*, valet hoc etiam pro futuro tempore, ut recte notat la Croix *loc. cit.* Neque ſuſpenduntur Indulgentiæ conceſſæ 10
Domui Auguſtiſſimæ Lauretanæ, ut declaravit Gregorius XIII. teſte Benzonio, *l.* 4. *cap.* 7. & Viva *loc. cit. quæſt.* 4. *art.* 1. *n.* 3. Nec ſuſpenduntur Indulgentiæ Compoſtellanæ 11
ex declaratione Sixti V. ut refert, & tenet Viva *loc. cit. num.* 3. Caſtropal. *tractat.* 24. *punct.* 12. *num.* 8. La Croix *loc. cit. num.* 1401. & alii. Nec ſuſpenditur Indulgentia 12
Portiunculæ Aſſiſii, ut declararunt varii Summi Pontifices, & ſignanter Innocentius X. 5. *Jul.* 1650. Clemens X. 12. *Novemb.* 1664. & Innocentius XII. 21. *Auguſti* 1699. in ſuo Brevi per extenſum adducto ſub verb. *Indulgentia artic.* 5. *num.* 55. In aliis vero Eccleſiis Franciſcani Ordinis ſuſpenditur talis Indulgentia Anno Sancto pro vivis, minime pro defunctis. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *num.* 3796. & alii. Cum enim talis Indulgentia ſit extenſa ad omnes Eccleſias Ordinis ubique exiſtentes a Gregorio XV. Conſtitution. incip. *Splendor paternæ*, ad litteram adducta ſub verb. *Indulgentia art.* 5. *num.* 51. & poſſe applicari etiam pro Defunctis fuerit conceſſum ab Innocentio XI. Conſtitut. incip. *Alias* per extenſum adducta ſub dict. verb. *Indulgentia art.* 5. *num.* 52. & ſupra *ſub num.* 9. fuerit oſtenſum non ſuſpendi Anno Sancto Indulgentias conceſſas pro Defunctis, ſtat clarum, dictam Indulgentiam ſuſpendi tali Anno in aliis Eccleſiis Ordinis ſolum pro vivis, & minime pro Defunctis.

Anno Sancto non ſuſpenduntur probabiliter 13
Indulgentiæ Bullæ Cruciatæ, quia ſunt per modum contractus. Ita Salas, Bonacina, Henriquez, Sanchez, La Croix *loc. cit. num.* 1401. Viva *loc. cit. art.* 3. *num.* 1. ubi ex Rodriquez apud Dianam *part.* 1. *tract.* 3. *reſol.* 97. refert ſic declaraſſe Clementem VIII. Nec 14
ſuſpenduntur probabilius Indulgentiæ non plenariæ conceſſæ a Summis Pontificibus. Ita Filliucius, Gobat, Lezana, Caſtropalaus, Di-

Digitized by Google

caſtill. Quintanadvenas, Fauſtus, Peyrinus, Benzonius, cum La Croix *loc. cit. num.* 1401. Viva *loc. cit. quæſt.* 4. *artic.* 1. *num.* 2. & alii plures. Et ratio eſt, quia plurimi Pontifices in ſuis Bullis Jubilæi Anni Sancti, ut Clemens VI. Julius III. Gregorius XIII. & alii, & præſertim Sixtus IV. *in Extravagant. Quemadmodum, de pœnitent. & remiſſ.* ſolum ſuſpenderunt Indulgentias plenarias. Unde ſi voluiſſent ſuſpendere etiam non plenarias, eas expreſſiſſent, *argum. capit. Inter corporalia, de translat. Epiſcop.* Nec obſtat, quod poſteriores Pontifices non exprimant *Plenarias*, ſed exprimant *omnes, & ſingulas Indulgentias*, quia quidquid in poſteriori Lege non fuerit expreſſum, id veterum legum, Conſtitutionumque regulis relictum eſſe intelligendum eſt, *l. Præcipimus, Cod. de Appell.* Tum quia, quando quid aliud non exprimitur, ſuſpenſio iſta accipi debet juxta Jus commune; De Jure autem communi ſolum plenariæ ſuſpenduntur, ut conſtat *ex citat. Extravagante Quemadmodum*, quæ tamquam inſerta in corpore Juris facit Jus commune, adeoque &c. (*a*)

15 Certum autem eſt, quod Anno Sancto non ſuſpenduntur Indulgentiæ non plenariæ conceſſæ ab aliis, quam a Summis Pontificibus, quia alii etiam durante Anno Sancto concedere poſſunt Indulgentias partiales ſuæ facultati competentes, & Pontifices in ſuis bullis ſuſpendunt ſolum Indulgentias, quæ ſunt conceſſæ a Romanis Pontificibus, & id expreſſe declaravit Innocentius XII. in Notificatione infra referenda *ſub num.* 29. & tenent Bellegambe *in Enchir. de Jubilæo par.* 1. *ſect.* 4. *qu.* 2. Viva *loc. cit. art.* 1. La Croix *loc. cit. num.* 1401. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 103. &

16 alii paſſim. Nec ſuſpenduntur Indulgentiæ ſtationum, & aliæ Indulgentiæ conceſſe Baſilicis, & Eccleſiis Romanis. Filliucius, Lezana, Gobat cum Viva *loc. cit. art.* 1. *num.* 2. & patet ex Notificatione Clementis X. infra adducenda *ſub n.* 28.

17 Anno Sancto non ſuſpenduntur facultates abſolvendi a reſervatis Papæ conceſſæ ad alium finem, quam lucrandi Indulgentias, ut declararunt Clemens, & Urbanus VIII. ut refert Viva *loc. cit. quæſt.* 4. *art. ultimo num.* 1. & tradunt Doctores cum ipſo Viva, & Bellegambe *loc. cit. quæſt.* 4. Hinc non ſuſpenduntur Anno Jubilæi privilegia Regularium in 18
ordine ad abſolvendum pœnitentes a reſervatis Sedi Apoſtolicæ, & commutandi Vota. *Sic Communis Doctorum* cum Boſſio, Leandro, Henriquez, Fauſto, Filliucio, La Croix, Viva *loc. cit. art. ultimo num.* 2. & ſic declaraſſe Urbanum VIII. anno 1625. refert ex multis Buſemb. §. 2. *de Indulgentiis*. Et ratio eſt, quia, ut mox fuit dictum, Anno Sancto ſuſpenduntur ſolum facultates conceſſæ intuitu Indulgentiarum; Facultates autem, & privilegia Regularium non ſunt conceſſa intuitu, & occaſione Indulgentiarum, adeoque &c. Nec ſuſpenditur facultas, quam habent Epi- 19
ſcopi, & alii Prælati eligendi ſibi Confeſſarium, a quo abſolvantur. Talis enim facultas non eſt conceſſa intuitu indulgentiarum. La Croix *loc. cit. num.* 1403. Viva *loc. cit. art. ultimo num.* 3. & alii paſſim. Nec etiam ſu- 20
ſpenditur facultas, quam habent Epiſcopi ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. abſolvendi ab occultis Papæ reſervatis, & diſpenſandi in Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, & non deductis ad forum contentioſum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, aut abſolvendi impeditos adire Sedem Apoſtolicam; talis enim facultas competit Epiſcopis ratione proprii Officii, & de jure communi, adeoque non ſuſpenditur tali anno. Sicuti neque ſuſpenditur facultas, quam 21
habent Prælati Regulares ratione proprii Officii in Ordine ad abſolvendos ſuos ſubditos; talis enim facultas non eſt eis conceſſa intuitu Indulgentiarum, La Croix *loc. cit. num.* 1403. Viva *loc. cit. art. ultimo num.* 4. Buſemb. *loc. cit.* Zerola verb. *Annus Sanctus* §. 4. & alii paſſim.

Suſpenſio Indulgentiarum, & facultatum in 22
Anno Sancto incipit a primis Veſperis Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & deſinit cum fine Veſperarum ejuſdem Vigiliæ anni ſequentis, tuncque reviviſcunt abſque nova conceſſione. Caſtrupalaus *tract.* 24. *punct.* 12. S. 1. La Croix *loc. cit. num.* 1405. & alii paſſim. Ad Jubilæum Anni Sancti requiri ſolet 23
Confeſſio: An autem exigatur etiam Communio? dubitant Doctores, quia Bulla non expri-

Nota Rom. Theol.

(*a*) Haud ſcio, an hæc opinio ab aliquo cordato viro poſſit ſuſtineri, niſi ab eo, qui Religione ad oſtentandas ingenii ſui vires abuti velit.

primit. Unde La Croix *loc. cit. n.* 1400. dicit non requiri, ſicuti & dicunt plures alii; Filliuc. vero *n.* 251. & alii putant eam præſup-
24 poni. Requiritur tamen per omnes Viſitatio certarum Eccleſiarum in Bulla expreſſarum, & quidem ab Incolis Romani per trigiuta dies continuos, vel diſpenſativos, & a peregriuis, ſeu exteris per quindecim. Putatque Bellegambe *loc. c. ſect. 3. q. 3.* toties obtineri poſſe hoc Jubilæum, quoties repetuntur opera præſcripta, & id declaraſſe Urbanum VIII. tenet, & refert Bonac. *diſp. 6. q. 1. punct. 5. n. 32.* apud Buſemb. *loc. c.*
25 Poſt abſolutum Romæ Annum Sanctum ſolet Papa concedere Jubilæum etiam pro aliis Provinciis extra Italiam, ſi Nuncii Apoſtolici, vel Epiſcopi requirant, ut notat Gobat *in Quinario tract. 3. de Jubilæo num.* 409. &
26 412. ubi dat Exemplaria. Et tale Jubilæum poſſunt in partibus iterum lucrari qui Romæ lucrati ſunt. Bellegambe *loc. c. q. 7.* La Croix
27 *loc. c. num.* 1405. & alii. Jubilæum extraordinarium, quod per duas hebdomadas poſt Jubilæum Anni Sancti concedi ſolet, necnon poſt coronationem Pontificis, ac ſæpe aliis gravibus cauſis, continet non ſolum Indulgentiam plenariam inſtar Anni Sancti, ſed etiam confert facultatem eligendi Confeſſarium ab Ordinario approbatum, qui a reſervatis etiam in Bulla Cœnæ contentis abſolvat, & vota commutet, & præſcribere, ſeu exigere ſolet ſeptem opera, ſcilicet Proceſſionem, Viſitationem Eccleſiarum, Orationem in illis, Confeſſionem, Communionem, Jejunium, & Eleemoſynam.
28 Bullæ Jubilæi quoad ea, quæ favores continent, ſunt latiſſime interpretandæ, quantum patitur proprietas verborum, niſi in particulari caſu, vel materia, communis praxis, vel Stylus Curiæ Romanæ, aut omnino peculiaris ratio reſtrictionem perſuadeat. Quoad ea autem, quæ gravamen, ſeu odium continent, ſunt ſtricte interpretandæ quantum patitur verborum proprietas, niſi in particulari caſu ſtylus, & praxis Curiæ Romanæ, ſeu aliqua peculiaris ratio laxiorem interpretationem perſuadeat; *arg. cap. Odia 15. de Regulis Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*. Sic Suarez, Henriquez, Sanctarell. cum Gobat *loc. c. cap. 5. num. 24. & ſequent.* Viva *de Jubilæo quæſt. 2.* La Croix *loc. cit. num.* 1395. & alii paſſim. Hinc latiſſime ſunt interpretandæ quoad conceſſionem Indulgentiæ, electionem Confeſſarii, abſolutionem, commutationem operum, vel votorum, &c.

quia ſunt favores. Stricte autem ſunt interpretandæ quoad obligationem ad certa opera, ſuſpenſionem Indulgentiarum, & facultatum, quia ſunt gravamina. Bellegambe *loc. citat. part. 1. ſect. 1. quæſt. 6.* Viva *de Jubilæo q. 2.* La Croix *loc. cit. num.* 1395. & alii plures.

Affertur tenor Notificationis pro Jubilæo 29
Anni Sancti 1675. conceſſo a Clemente X.

I. Conceditur Pœnitentiariis, & Parochis Romanis facultas abſolvendi a Reſervatis, & commutandi Vota.
II. Nec non Confeſſariis Religioſis a Viceſgerente approbatis.
III. Facilitatur Religioſis conſecutio Anni Sancti.
IV. Alumnis etiam, & Convictoribus Seminariorum.
V. Pauperibus, & ægrotis.
VI. Declaratur Bulla Indulgentiarum ſuſpenſiva.
VII. Indulgentiæ conceſſæ viſitantibus ſeptem Eccleſias Romanas, & Scalam Sanctam non ſuſpenduntur. Conceduntur item Indulgentiæ ſeptem annorum, & totidem quadragenarum viſitantibus Romana Templa, ubi habetur comprecatio quadraginta horarum circularium.

NOTIFICATIO.

Gaſpar Titul. S. Silveſtri in capite S. R. E. Presbyter Cardinalis Carpineus Sanctiſſimi D. N. Papæ Vicarius Generalis.

„ I. CUm Sanctitas Domini Noſtri, pro ut „ Nobis vivæ vocis oraculo mandavit, cupiat magis dilatari gratias conceſſas „ omnibus illis, qui convenerunt, veniuntque „ Romam, conſecuturi pleniſſimum Jubilæum „ hujus Anni Sancti, mandavit Nobis exponere infraſcriptas conceſſiones, declarando „ etiam illa, quæ in dubio erant, aut vocabantur, non ſine Fidelium turbatione, & „ ſcrupulis conſcientiarum; quarum paci, & „ quieti conſulturus Summus Pontifex hæc ſtatuit. Ut itaque Confeſſarii, & operarii multiplicentur ad majorem commoditatem, & „ conſolationem Fidelium utriuſque ſexus, „ in omni plenitudine paternæ Caritatis concedit amplam facultatem Pœnitentiariis Baſilicarum S. Petri, S. Pauli, S. Joannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ Majoris ſive illi ſint ex numero ante hac eſſe ſolito, ſive

„ ex jam aucto, & deinceps augendo; Ad
„ hæc eadem facultas datur Parochis, tam
„ Sæcularibus, quam Regularibus omnium Pa-
„ rochiarum Romæ (durante tamen Jubilæo
„ Anni Sancti) abſolvendi, videlicet in ordine
„ ad lucrandum præſens Jubilæum, Fideles ab
„ omnibus ſententiis, & Cenſuris Eccleſiaſti-
„ cis contra illos pronunciatis, & fulminaris
„ a Sacris Canonibus, aut Judicibus quacum-
„ que de cauſa, & ab omnibus peccatis, &
„ exceſſibus, & delictis quantumcumque gra-
„ vibus, & enormibus, etiam a caſibus reſer-
„ vatis, non ſolum ab Epiſcopis, aut alias a
„ Prælatis inferioribus, verum etiam a Ponti-
„ fice ipſo, & a Sede Apoſtolica, etiam in
„ Bulla Cœnæ Domini, & in aliis quibuſcum-
„ que Conſtitutionibus Summorum Pontificum
„ in foro conſcientiæ tantum: Ubi tamen ſua
„ Sanctitas declarat, ſe non intelligere, aut
„ diſpenſare, nec dare facultatem diſpenſandi,
„ aut habilitandi, & in priſtinum ſtatum re-
„ ſtituendi, quæ ad Irregularitatem publi-
„ cam, aut occultam, vel notam, defectum,
„ incapacitatem, & inhabilitatem quomodo-
„ cumque contractam ſpectant, nequidem in
„ foro conſcientiæ. Neque vult ſua Sancti-
„ tas, ut præſens facultas illi ſuffragetur,
„ qui a Summo Pontifice, aut Judicibus Apo-
„ ſtolicis, vel aliis Eccleſiaſticis excommu-
„ nicati, ſuſpenſi, vel interdicti ſunt decla-
„ rati, vel publice denuntiati ob ſententias,
„ & Cenſuras Eccleſiaſticas, quas incurre-
„ runt, adeo, ut iſti omnes abſolvi non poſ-
„ ſint, niſi prius ſatisfecerint, aut obedive-
„ rint, & partes ſibi contrarias pacificas ante
„ reddiderint: Ita ut iidem Pœnitentiarii, &
„ Parochi, durante hoc anno Jubilæi Sancto,
„ commutare poſſint omnia vota (exceptis Ca-
„ ſtitatis, & Religionis) in alia opera pia,
„ imponendo nihilominus hiſce Fidelibus, &
„ quibuſque aliis pœnitentiam ſalutarem, &
„ alia opera pia, quæ iidem Confeſſarii præ-
„ ſcribent.

„ II. Concedit pariter Sua Sanctitas Confeſ-
„ ſariis Religioſis cujuſcumque Ordinis, Con-
„ gregationis, & Inſtituti, qui a Nobis, vel
„ a noſtro Viceſgerente ſunt approbati, aut
„ deinceps approbabuntur, eamdem facultatem
„ paulo ante explicatam abſolvendi a Cenſu-
„ ris, & caſibus reſervatis, commutandi vo-
„ ta, modo ea non ſint ſubſtantialia Religio-
„ num, Ordinum, Inſtitutorum: immo &
„ Religioſis Confeſſariis eadem datur facultas
„ reſpectu ſui Ordinis, & illis æque, qui mo-
„ do Romæ verſantur, quam illis, qui huc ſunt
„ venturi hoc Anno Sancto, ad quem ſe ex-
„ tendit tantum hæc facultas.

„ III. Ut etiam faciliterur iiſdem Religioſis
„ conſecutio Anni Sancti, & Jubilæi, tantique
„ theſauri ſpiritualium gratiarum, & ut illi
„ ſuo exemplo populum ædificent, compa-
„ reantque debito cum decore, qui decet per-
„ ſonas Deo dicatas, ſignificatur eiſdem, ſuam
„ Sanctitatem contentam eſſe, ut illi viſitent
„ quatuor aſſignatas Eccleſias ter tribus die-
„ bus continuis, aut interpolatis, una ſimul,
„ aut quo ad majorem partem euntes, & in-
„ cedentes reſpectu eorum, qui in eodem Con-
„ ventu, aut Domicilio verſentur, & ſic con-
„ ſequantur ſanctiſſimum Jubilæum, ac ſi vi-
„ ſitaſſent eaſdem Eccleſias triginta vicibus,
„ aut diebus. Ut tamen obſerventur cetera,
„ quæ in Bulla Jubilæi continentur, hortamur
„ & nos eoſdem Religioſos in Domino, ut
„ incedant, ſervato ordine quam modeſtiſſi-
„ me, recitantes Pſalmos, vel alias preces,
„ & laudes Divinas decantantes.

„ IV. Idem Indultum, ut viſitentur tamen
„ quatuor diebus continuis, aut interpolatis
„ eædem Eccleſiæ, concedit Summus Pontifex
„ etiam Alumnis, & Convictoribus juveni-
„ bus, qui operam dant ſcientiis, & liberali-
„ bus artibus, & vivunt in eodem convictu,
„ modo & illi eant ſaltem quoad mediam
„ partem, quos comitabitur Præfectus, aut
„ Rector, vel alii, qui eiſdem præſunt, ut
„ eadem gratia fiat iiſdem Præfectis, Magi-
„ ſtris, & famulis: monentur tamen hi omnes,
„ ut ſervent modeſtiam, & ordinem inter
„ eundum, orantes, vel pium quid tractan-
„ tes. Regulares vero aliunde huc profecti ad
„ lucrandum Jubilæum ſanctum, ſi voluerint
„ ſe conjungere aliis ſuæ Religionis, habe-
„ bunt eamdem facultatem, & lucrabuntur
„ Indulgentias, ſi eodem modo ter viſitave-
„ rint Eccleſias ſupradicto modo. Si vero non
„ poſſent expectare aliorum commoditatem,
„ aut advenirent cum alii lucrati ſunt Indul-
„ gentias, concedit ſua Sanctitas, ut illi quin-
„ quies viſitando Eccleſias per quinque con-
„ tinuos, aut interpolatos dies lucrentur eaſ-
„ dem Indulgentias, quas fuiſſent lucrati vi-
„ ſitando per quindecim dies eaſdem Eccle-
„ ſias pro ut Bulla præſcribit. Conceditur et-
„ iam Congregationibus, Confraternitatibus,
„ quæ aliunde huc venerunt, ut ſimul ſemel
„ viſitando Eccleſias, & bis ſeparatim Fra-
„ tres, aut Sorores ſatisfaciant viſitationibus
„ præſcriptis in Bulla, ac ſi quindecies viſi-
„ taſſent.

„ V.

Digitized by Google

„ V. Et cum maxime Sua Sanctitas ſecundum viſcera paterna compatiatur paupertati, ac multiplicibus miſeriis Advenarum, eorumque plurimorum, qui non habent, unde ſe tamdiu alant, vel neque ſufferre poſſunt moleſtias tot viſitationum intra quindecim dies, remittit arbitrio, diſcreto tamen, & prudenti dictorum Pœnitentiariorum, & Parochorum, ut quivis diſpenſet juxta cujuſvis pœnitentis indigentiam, & poſſibilitatem in aſſignando numero viſitandarum Eccleſiarum dando eiſdem omnem facultatem circa id neceſſariam, & opportunam. Eodem modo quia Cives, & incolæ Romani, qui incæperunt viſitare Eccleſias, ſed morbo impediuntur proſequi ſecundum opus, ne priventur fructu laborum inchoatorum, & piæ intentionis, qua aggreſſi ſunt opus, ne affligantur corpore, & animo, concedit eiſdem Pœnitentiariis, & Parochis facultatem commutandi opera injuncta viſitandarum Eccleſiarum per triginta dies in alia, quæ viderint eſſe proportionata poſſibilitati dictorum Civium & Incolarum infirmorum. Quod ſi repente mors immineat, antequam obtineant hanc immutationem, concedit illis ſua Sanctitas Jubilæum, ac ſi omnia opera neceſſaria expleviſſent.

„ VI. Ut etiam finaliter tollatur omnis ambiguitas, & ut Fideles ſint certi de Indulgentiis, quas poſſunt lucrari, declaramus una cum Oraculo ſuæ Sanctitatis, ut ſupra inſinuato, quod in ſuſpenſione Generali Indulgentiarum, quæ continetur in Bulla data 5. Maii 1674. publicata vero 17. Septembris ejuſdem Anni, non intelligantur ſuſpenſæ Indulgentiæ Altarium privilegiatorum pro defunctis, neque aliæ conceſſæ eodem modo pro defunctis; verum illæ ſuſpenſæ habeantur, quas poſſunt ſibi conſequi vivi, ut eas poſſint concedere Animabus Purgatorii per modum ſuffragii, & nec minus Indulgentiæ conceſſæ in articulo mortis, & facultates communicandi eas aliis. Sicut nec ceſſant modo facultates Sanctæ Inquiſitionis, & Officialium ejuſdem, aut Miſſionariorum, & Miniſtrorum, qui ab eodem Tribunali, vel a Congregatione propagandæ Fidei, vel cum auctoritate Apoſtolica ad id ſunt deputati, & ſpecialiter facultates abſolvendi ab hæreſi illos, qui, abjurato errore, redduntur capaces earum Gratiarum.

„ VII. Ut autem conſervetur pium Inſtitutum, & conſuetudo viſitandi Templa, in quibus celebratur comprecatio Quadraginta horarum, & præcipua Sanctuaria colendi hac in Urbe, concedit Sua Sanctitas, non obſtante ea generali Indulgentiarum ſuſpenſione, ut Indulgentias ſolitas conſequi poſſint Fideles utriuſque ſexus, quas alias conſequebantur, ſi viſitent ſeptem Eccleſias, & Scalam Sanctam diebus determinatis, eo modo, & his cum conditionibus, quibus illæ fuerunt conceſſæ, eaſdem lucrantur Indulgentias. Quivis inſuper qui viſitat Templa, ubi habetur expoſitum Venerabile, & eſt comprecatio Quadraginta horarum circularium, & ordinariarum, quæ ſunt in publico folio a Nobis exponendo, & publicando hujus Anni Sancti decurſu, ita ut ibidem aliquo tempore inter preces detineatur, prout illi videbitur, Confeſſione prius, & Sacra Communione peractis, aut ſaltem concepto firmo propoſito confitendi, lucrabitur is ſeptem Annorum Indulgentias, & totidem quarantenas toties, quoties id præſtiterit.

Datum Romæ ex Ædibus noſtris die 1. Februarii 1675. Jubilæi.

G. Cardinalis Vicarius.

Affertur tenor alterius Notificationis juſſu Innocentii XII. editæ 6. Martii 1700. occaſione Anni Sancti tunc tempore decurrentis. 30

NOTIFICATIO.

Gaſpar Miſeratione Divina Epiſcopus Sabinenſis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis de Carpineo S. D. N. Papæ Vicarius Generalis, Romanæque Curiæ, ejuſque Diſtrictus Judex Ordinarius, &c.

Eſſendoſi nella Sacra Congregazione deputata da N. S. ſopra la celebrazione del preſente Anno Santo, tenutaſi li 26. Febbrajo proſſimo paſſato, portate diverſe iſtanze per la dichiarazione di alcuni dubbj inſorti ſopra l'intelligenza della Bolla; e riferitoſi da Noi il ſentimento della medeſima Congregazione alla Santità di N. S. nell' udienza delli 4. corrente, alla Santità ſua è piaciuto fare le ſeguenti dichiarazioni.

Che l' intera viſita delle quattro Baſiliche debba farſi in un giorno contenuto nello ſpazio di 24. ore, e che il giorno debba intenderſi, ed incominciare, e finire da una mezza notte all'altra.

Che la facoltà conceſſa ſotto li 24. Gennajo

majo del preſente anno alli RR. Parrocchi, Penitenzieri, e Confeſſori deſtinati di commutare in altre Opere pie, ed abbreviare le viſite delle Chieſe agli invalidi, ed impotenti Cittadini, ed Abitanti di Roma, che aveſſero incominciato le medeſime viſite, e per ſopravenienza d'impedimenti non le poteſſero terminare, la Santità Sua l'eſtende a beneficio ancora di quelli, che per la cauſa ſteſſa non le aveſſero potute incominciare. Avvertendo però i ſuddetti Confeſſori, come ſopra, di ſervirſi con prudenza, e moderazione di queſta facoltà. Rimanendo nel reſto preſervato l'Indulto conceduto a Noi, ed a Noſtro Monſignor Viceregente di poter delegare qualſivoglia Confeſſore ne' caſi particolari con le ſteſſe facoltà.

Concede parimente la Santità Sua al Padre Confeſſore del Sacro Palazzo Apoſtolico la ſteſſa facoltà de' Penitenzieri per la Famiglia, che lo ſerve durante il preſente anno.

Intende ancora, e dichiara, che le Indulgenze ſolite a concederſi da' Signori Cardinali, Legati, Nunzj Appoſtolici, e Veſcovi, o nell'uſo de' Pontificali, o nel darſi le benedizioni, o in altra forma ſolita, rimangano nel loro vigore, non oſtante la generale ſoſpenſione dell'Indulgenze ſotto li 4. Giugno 1699.

Data dal noſtro Palazzo queſto dì 6. Marzo 1700.

G. Cardinalis Vicarius.

31 Subnectitur hic Bulla ſuſpenſiva Indulgentiarum tempore Jubilæi Romani, ſeu Anni Sancti, & eſt ut ſequitur eadem ad litteram edita a Clemente X. pro Anno Sancto 1675. ab Innocentio XII. pro Anno Sancto 1700. & a Benedicto XIII. pro Anno Sancto 1725.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad futuram rei memoriam.

CUm Nos nuper Sancti Jubilæi celebrationem a Vigilia Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti proxime futuræ inchoandam, & uſque ad finem ſequentis anni duraturam, univerſo populo Chriſtiano, de Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium aſſenſu indixerimus, ac omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, qui Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, nec non Sancti Joannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe Baſilicas viſitaverint, pleniſſimam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, remiſſionem, & veniam conceſſerimus, prout in noſtris deſuper confectis Litteris plenius continetur; cupientes, ut Chriſtianæ nationes ex omnibus terrarum Orbis locis in alma Urbe noſtra in Fidei ac Religionis unitate congregatæ, eodem pietatis ac devotionis ſpiritu Baſilicas prædictas, quo maximo fieri poterit concurſu, durante eodem Jubilæo viſitent, & frequentent, multorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum exemplo adducti, omnes, & ſingulas Indulgentias, etiam perpetuas, & peccatorum remiſſiones, ac facultates, & indulta abſolvendi, etiam a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, etiam in Litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis contentis, quibus Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, Domibus, Militiis, Ordinibus, etiam Mendicantibus, Congregationibus, Confraternitatibus, etiam Laicorum, Univerſitatibus, & piis locis, illorumque Ordinibus, Capitulis, Conventibus, Magiſtris, Superioribus, & tam ſæcularibus, quam quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regularibus perſonis, Coronisque, Granis, Imaginibus, Numiſmatibus ex metallo, ſeu quacumque alia materia confectis, tam ſingulariter, quam univerſaliter per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos, etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, aliorum Principum, aut ipſis etiam Imperatori, Regibus, Ducibus, & Principibus, vel aliis quacumque alia mundana, vel Eccleſiaſtica Dignitate, etiam ſpeciali nota digna fulgentibus, etiam ad inſtar Jubilæi, aut alias quomodocumque, & ex quibuſvis cauſis, & occaſionibus ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac alias quomodolibet conceſſas, & conceſſa, quorum omnium tenores, formas, derogationes, & decreta præſentibus pro expreſſis haberi volumus, Apoſtolica auctoritate de eorumdem Fratrum conſilio, & aſſenſu, ac poteſtatis plenitudine, ſuſpendimus, & ſuſpenſas, ac ſuſpenſa eſſe declaramus, eaſque, & ea eodem anno durante, nulli prodeſſe, aut ſuffragari debere. Irritum quoque, & inane decernimus, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circa per præſen-

Digitized by Google

ſentes auctoritate Apoſtolica præcipimus , & mandamus , ne interim aliæ , quam indicti a nobis prædicti Jubilæi Indulgentiæ ſive publice , ſive privatim , quovis prætextu ubivis locorum , & gentium ſub excommunicationis , eo ipſo incurrendæ , aliiſque arbitrio Ordinariorum infligendis pœnis publicentur, vel nuncientur, aut in uſum demandentur. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis , nec non Eccleſiarum , Monaſteriorum , Conventuum , Ordinum , Congregationum , Hoſpitalium , Confraternitatum , Univerſitatum , Collegiorum , & Locorum , aliorumque prædictorum , etiam juramento , confirmatione Apoſtolica , vel quavis firmitate alia roboratis , ſtatutis , & conſuetudinibus , privilegiis quoque exemptionibus , & indultis Apoſtolicis illis , eorumque Superioribus , & perſonis , ac aliis quibuſcumque per eoſdem Romanos Pontifices Prædeceſſores Noſtros , ac Nos , & dictam Sedem , ejuſque Legatos ſub quibuſcumque tenoribus , & formis , ac cum quibuſvis clauſulis , & Decretis , & ex quibuſvis cauſis , conceſſis , confirmatis , & innovatis . Quibus omnibus , etiamſi in illis caveatur expreſſe , quod ſub ſimilibus , vel diſſimilibus ſuſpenſionibus nequaquam comprehendantur , niſi de illis ſpecialis , & individua mentio fiat , illis alias in ſuo robore permanſuris ad effectum præmiſſum , hac vice dumtaxat ſpecialiter , & expreſſe derogamus , cæteriſque contrariis quibuſcumque . Et quia difficile nimis eſſet præſentes quocumque ubi illis opus fuerit perferri , volumus earum exemplis etiam impreſſis , Notarii publici manu , & ſigillo perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis , eamdem prorſus fidem in judicio , & extra ubique locorum adhiberi , quæ adhiberetur præſentibus , ſi eſſent exhibitæ , vel oſtenſæ . Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſuſpenſionis , declarationis , decreti , præcepti , mandati , & voluntatis infringere , vel ei auſu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præſumpſerit , indignationem Omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum .

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem , anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Septingenteſimo vigeſimoquarto , pridie Nonas Julii , Pontificatus Noſtri anno primo .

P. M. Card. Prodatarius.

F. Card. Oliverius .

32 Dictæ Conſtitutioni addi mandarunt ſpeciales Notificationes , ſeu declarationes Clemens X. & reſpective Innocentius XII. uti ſupra videri poſſunt *n.* 29. & 30. ubi afferuntur per extenſum ; & ſuam etiam adhuc liberaliorem Notificationem , ſeu Declarationem addi mandavit Benedictus XIII. ut ſequitur .

Declaratio ex vivæ vocis Oraculo Sanctiſſimi Domini Benedicti XIII. *quoad Indulgentias in Anno Sancto ſuſpenſas , facta per* Fabricium Paulucci *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem , & Sanctitatis Suæ Vicarium Generalem .* 33

I. Ad tollendam omnem ambiguitatem , & ut fideles ſint certi quoad obtinendas in Anno Sancto Indulgentias, declaramus , quod ſub ſuſpenſione Indulgentiarum in Anno Sancto non contineantur Indulgentiæ conceſſæ Altaribus privilegiatis , vel alias immediate pro defunctis . Intelliguntur autem ſuſpenſæ illæ Indulgentiæ , quas alias conſequi valent vivi cum facultate applicandi eaſdem defunctis per modum ſuffragii .

II. Item in Anno Sancto non ſunt ſuſpenſæ Indulgentiæ conceſſæ in articulo mortis, uti nec facultas haſce aliis communicandi .

III. Præterea non ſunt ſuſpenſæ Indulgentiæ , quæ concedi ſolent a Cardinalibus , Legatis , Nuntiis Apoſtolicis , & Epiſcopis , ſive in uſu Pontificalium , ſive in danda Benedictione , vel in alia ſolita forma .

IV. Nec ceſſant ullo modo facultates Tribunalis S. Inquiſitionis atque Officialium ejuſdem , ſive Miniſtrorum , ac Miſſionariorum ab hoc ſacro Tribunali , aut a Sacra Congregatione de propaganda Fide , vel alias Auctoritate Apoſtolica deputatorum . Specialiter apud mentionatos non ceſſant facultates abſolvendi ab hæreſi illos , qui pœnitentes eamdem abjurant , ſeque dictæ abſolutionis capaces reddunt .

V. Ut etiam conſervetur devota conſuetudo viſitandi principalia Sanctuaria hujus Urbis , ac SS. Sacramentum ſub comprecatione 40. horarum expoſitum : pariter ut ſtabiliatur pius uſus genuflectionis ad pulſum ſalutationis Angelicæ , Sua Sanctitas concedit ſequentes indulgentias .

Illi qui devote viſitant ſeptem Eccleſias, aut Scalam Sanctam , vel templa , ubi ſunt Stationes , diebus , qui alias ſpecificantur , ſolitas lucrantur Indulgentias abſque ulla diminutione .

Item , qui comitantur Sanctiſſimum Viaticum deportatum ad infirmos , vel ſi fuerint im-

impediti, ſaltem mittentes illuc quodpiam lumen, obtinent eas Indulgentias, quæ alias propterea a Summis Pontificibus conceſſæ fuerunt.

Inſuper manent adhuc in ſuo vigore Indulgentiæ a Sua Sanctitate conceſſæ Fidelibus, qui ad ſonitum campanæ mane, aut meridie, ſeu veſpere flexis genibus devote recitaverint *Angelus Domini*.

Finaliter illi, qui viſitant templa, ubi habetur expoſitum Venerabile, & eſt comprecatio 40. horarum circularium, ac ordinariarum (quæ horæ indicantur in publico folio a Nobis expoſito, & adhuc per decurſum hujus Anni Sancti exponendo) lucrantur Indulgentias 7. annorum, & totidem Quadragenarum toties, quoties id præſtiterint, ſi tamen aliquo tempore, prout ipſis in Domino videbitur, inter preces ibidem detineantur, & Confeſſionem, ac SS. Communionem præmittant, vel ſaltem firmum propoſitum confitendi concipiant.

Datum Romæ 10. Jan. 1725.

F. Cardinalis Vicarius.

Nicolaus Antonius Canon. Cuggiò Secr.

34 Deinde ipſe Bened. XIII. *in bonum Defunctorum* poſt præcedentem Notificationem, ſeu Declarationem conceſſit aliam ſpecialiſſimam gratiam, quæ non legitur conceſſa ab Anteceſſoribus Pontificibus; Ipſi enim tempore Jubilæi Anni Sancti, extra Romam, ſuſpenderunt etiam pro Defunctis illas Indulgentias, quas alias conſequi valent vivi cum facultate applicandi eaſdem defunctis per modum ſuffragii. Quos equidem ſuos Anteceſſores etiam ad initium ſecutus eſt Bened. XIII. in notificatione 10. Jan. 1725. &c.

35 Manente in ſuo vigore ſuſpenſione omnium Indulgentiarum pro Vivis, uti in Bulla prænominata continetur, ſua Sanctitas dat facultatem pro hoc anno ſolum omnibus Fidelibus lucrandi omnes illas Indulgentias ſuſpenſas pro vivis ad effectum dumtaxat eas directe, & immediate applicandi per modum ſuffragii animabus Defunctorum, & non aliter: Dico: omnes, ideſt, Indulgentias tam temporales, quam perpetuas, tam plenarias, partiales, locales, vel perſonales, conceſſas quocumque modo per Summos Pontifices, vel per Legatos Apoſtolicos, & non ſolum illas, quæ datæ ſunt cum facultate eas applicandi pro Defunctis, ſed etiam omnes alias, in quibus talis facultas non eſt appoſita, ita tamen ut fiant omnia opera in earum conceſſione præſcripta. Et hæc omnia, ut per merita Jeſu Chriſti Redemptoris noſtri ejuſque Sanctiſſimæ Matris, & omnium Sanctorum, de quibus Theſaurus Indulgentiarum cumulatur, illæ animæ quantocius poſſint tranſire a flamma caſtigante) ut ait S. Auguſtinus) in flammam beatificantem, & cœleſtem Jeruſalem per ſuas ſanctas portas intrare: ita, ut præſens annus etiam pro animabus Purgatorii dici poſſit Annus Sanctus, & annus jucundus Sanctiſſimi Jubilæi. Datum 9. Februar. 1725.

Inſuper idem Bened. XIII. intra Annum Sanctum 1725. conceſſit quaſdam extraordinarias gratias pro vivis; Ad humillimas enim preces ex ſpecialiſſima gratia indulſit toti Nationi Germano-Belgicæ noſtri Seraphici Ordinis, ut in ſingulis ejuſdem Eccleſiis ab omnibus Fidelibus utriuſque ſexus pro vivis obtineri valeant Indulgentiæ Plenariæ in Feſtis S. Antonii Paduani &c. ſicut ſequitur. 36

BENEDICTUS XIII.

Supplicationibus P. Joannis Thooi Fratrum Minorum Recollect. Nationis Germano-Belgicæ in Romana Curia Agentis (non obſtante communi Indulgentiarum ſuſpenſione) pro Feſtis Sanctorum Antonii, & Franciſci, ac Sanctæ Mariæ Angelorum Portiunculæ nuncupatæ in ſingulis Eccleſiis Ordinis, & Nationis p[illegible]ctorum, etiamſi Monialium, nec non Oratoriis Miſſionum prædicti Ordinis, omnibus utriuſque ſexus Chriſti Fidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra Communione refectis, qui aliquam ex ſupradictis Eccleſiis, ſeu Oratoriis a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis dierum hujuſmodi devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino conſequi poſſe, benigne conceſſit.

Hac die 4. Maii 1725.

Coſmus de Hieronymis Secr.

Advertendum tamen eſt, quod iſtæ ſpecialiſſimæ gratiæ utpote extraordinariæ non extenduntur ad alios Annos Sanctos, niſi ſimiliter ſic ſubſequentes Summi Pontifices concedant, aut declarent, ut recte advertit erudiſſimus P. Maſſæus Kreslinger *in addit. ad Theol. Moral. P. Anacleti Reiffenſt. tom. 2. tract. 12. diſt. 3. q. 19. append. 2. impreſſionis* 1745. *ſub dat. Mutinæ*, ubi omnia ſupra tradita diligenter refert, & erudite exornat. 37

No-

Digitized by Google

38 Noviſſime in lucem prodiit Bulla ſuſpenſiva Indulgentiarum pro Anno Sancto 1750. edita a Benedicto XIV. quæ, ut ab omnibus pro exacta ejus obſervantia in promptu habeatur, hic ad litteram datur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei,

Ad futuram rei memoriam.

CUM Nos nuper Sancti Jubilæi celebrationem in hac Alma Urbe a Vigilia Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti proxime futuræ inchoandam, & uſque ad finem ſequentis anni duraturam univerſo populo Chriſtiano de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Card. aſſenſu indixerimus, ac omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, nec non Sancti Joannis Lateranenſis, & Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe Baſilicas certis vicibus viſitaverint, pleniſſimam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, remiſſionem, & veniam conceſſerimus, prout in noſtris deſuper confectis Litteris plenius continetur: Cupientes ut Chriſtianæ Nationes ex omnibus Terrarum Urbis locis in hac Urbe Noſtra, in Fidei, ac Religionis unitate congregatæ, eodem pietatis, ac devotionis ſpiritu Baſilicas prædictas quo maximo fieri poterit concurſu, durante Jubilæo, viſitantes, & frequentantes, tanti, & tam certi ſpiritualis emolumenti compotes fiant; multorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum exemplo adducti, Indulgentias, & Facultates ab Apoſtolicæ Sedis liberalitate alias emanatas, pro hoc anno ſuſpendere; & nihilominus tum ſpiritualibus Fidelium per univerſum Orbem degentium neceſſitatibus Paterna Caritate conſulere; tum pium devotionis fervorem erga laudabilia quædam Religionis, & pietatis opera in Chriſtianorum animis conſervare, & fovere: tum demum ſuffragia in Fidelium defunctorum levamen, atque ſubſidium erogare ſolita neutiquam imminuere, eorumdem Prædeceſſorum veſtigiis inſiſtentes, decrevimus, & conſtituimus.

Itaque præſervatis, & firmis remanentibus Indulgentiis conceſſis in articulo mortis, ac facultatibus, ſeu Indultis illas impertiendi, ſeu communicandi, tam Venerabilibus Fratribus Epiſcopis, ac dilectis Filiis Prælatis locorum ordinariis, in vim, ſeu ad formam noſtrarum Litterarum nonis Aprilis an. 1747. editarum, quam aliis quibuſcumque communiter, aut perſonaliter, ſeu pro certo Perſonarum genere, gradu, aut numero, conceſſis, iiſque pariter quas felic. record. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. cunctis Fidelibus ſalutationem Angelicam, ſeu alias preces de tempore mane, aut meridie, ſeu veſpere ad Campanæ pulſum, de genu, vel juxta dierum, & temporum rationem, ſtando recitantibus; Item Indulgentia ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, quam ipſe Benedictus, & noviſſimo Jubilæi anno durante, omnibus Chriſidelibus, tam in Urbe, quam extra eam ubicumque degentibus, qui ſacramentaliter confeſſi, & Sacra Communione refecti, vel ſaltem vere contriti, & cum firmo propoſito confitendi Eccleſias, in quibus Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pro Oratione quadraginta Horarum, eo anno durante, expoſitum eſſet, devote viſitaſſent, ibique juxta Sanctæ Matris Eccleſiæ mentem oraſſent, toties quoties id egiſſent, benigne conceſſit; quamque Nos etiam, illius exemplo, pro maxime ineunte Jubilæi anno, & tam pro Urbe, quam pro aliis ubique locis præſentium tenore libenter concedimus, & elargimur; Atque illis etiam, quas ſimilis memoriæ Innocentius XI. & Innocentius XII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri fidelibus Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, cum ad Infirmos defertur, devote comitantibus, vel lumen, aut facem per alios ea occaſione deferendum, ſeu deferendam mittentibus, ſimiliter conceſſerunt; tum etiam Indulgentiis a S. R. E. Cardinalibus de Latere legatis, & Apoſtolicæ Sedis Nunciis, ac Epiſcopis in uſu, ſeu exercitio Pontificalium, aut impertienda Benedictione, aliave forma conſueta, concedi ſolitis; Item ſalvis, & firmis remanentibus Indulgentiis Altarium privilegiatorum pro Fidelibus Defunctis, aliiſque eodem modo pro ſolis ipſis Defunctis conceſſis; itaque etiam aliis quibuſcumque Indulgentiis, & peccatorum remiſſionibus, alias pro vivis conceſſis, ad effectum dumtaxat, ut Chriſtifideles illas animabus Fidelium Defunctorum, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum ſuffragii directe applicare valeant; quas omnes. & ſingulas, licet pro eo quod reſpicit vivorum favorem, hoc Jubilæi anno durante, generaliter, ut infra ſuſpenſas, ad prædictum tamen effectum ipſius anni decurſu, etiamſi in earum conceſſionibus hu-

Digitized by Google

expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Et quia difficile nimis eſſet, præſentes, quocumque ubi illis opus fuerit, perferri, volumus earum exemplis, etiam impreſſis, Notarii publici manu, & ſigillo Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, obſignatis, eamdem prorſus fidem in judicio, & extra ubique Locorum adhiberi, quæ adhiberetur præſentibus, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Septingenteſimo quadrageſimo nono, Sextodecimo Kalendas Junii. Pontificatus Noſtri Anno Nono.

D. Cardinal. Paſſioneus.

39 Indulgentiam plenariam, quatenus ipſa ſignificat remiſſionem totius pœnæ debitæ pro peccatis, obtineri etiam Anno Sancto a Profitentibus in Religione, recte tradit Doctiſſimus P. Viva *de Jubilæo quæſt.* 4. *art.* 5. *n.* 1. poſt Sanchez *lib.* 5. *Summ. cap.* 5. ex Navarr. & aliis. Et ratio eſt, quia, ut colligitur ex Sanctis Patribus, Regularis Profeſſio æquivalet Baptiſmo, quatenus virtute maximæ ſatisfactionis in eo opere contentæ, dum quis ſibi, ac ſæculo moritur, obtinet, ex opere operantis omnem omnino remiſſionem, ut docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 3. *ad* 3. Unde ſuo modo plenariam Indulgentiam aſſequitur, quamvis non illam, quam Pontifex de Theſauro Eccleſiæ concedit ad pleniorem ſe-
40 curitatem. Quæ doctrina valet utique etiam pro Anno Sancto, ut docet & eruditiſſimus P. Gobat *tom.* 2. *de Jubilæo tract.* 3. *cap.* 50. *num.* 57. addens quod porro cenſet Rodriquez *tom.* 2. *qq. Regul. q.* 88. *art.* 1. Indulgentiam plenariam promiſſam ingredientibus Religionem obtingere non tantum iis, qui vota Religionis ſubſtantialia emittunt, ſed etiam qui Novitia-
41 tum ingrediuntur; Quod Viva *loc. cit.* ſcite dicit intelligendum etiam eſſe de iis, qui poſt biennium Novitiatus emittunt tria vota ſimplicia in præclariſſima ſua Societate Jeſu, quippe iſti etiam in vero ſtatu Religioſo conſtituuntur, & ex parte ſua in perpetuum moriuntur ſæculo, ſe, ſuaque Deo, mancipantes ſub obedientia Superioris.

42 Quinimmo Viva *loc. cit. num.* 2. addit, probabile videri poſſe alicui, ut notat Gobat *loc. cit.* quamvis ipſe non ſubſcribat, quod Indulgentia plenaria a Pontifice conceſſa obtineatur Anno Sancto ab emittentibus Profeſſionem Regularem, quia ſicuti *ex cap. In generali* 81. *de Regulis juris in* 6. *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*, ita nec in generali prohibitione (atque adeo in ſuſpenſione Indulgentiarum) veniunt ex Indulgentiæ, quas Pontifex in ſpecie non eſſet veriſimiliter ſuſpenſurus; Talis autem videtur eſſe hujuſmodi Indulgentia. Tum quia non obſtat fini, ob quem aliæ ſuſpenduntur, nempe ne ob id præpediatur acceſſus ad Urbem. Tum quia prædicta Indulgentia eſt omnino ſpeciali nota digna, & majori longe jure, quam ulla alia conceditur. Aſt vero ego non auderem abſolute negare, ſicut non audet Gobat *loc. citat.* quin verbis Pontificis adeo ſpecialibus, ſimul & generalibus comprehendatur reipſa ſuſpenſio etiam dictæ Indulgentiæ pro vivis, maxime cum nunc ex conceſſione Benedicti XIII. & XIV. poſſit applicari pro defunctis, niſi aliter declarent ſucceſſores Pontifices.

Poſt breve tempus intra ipſum Annum San- 43
ctum ſolebat alias emanare Pontificia Notificatio, qua declarabatur quales Indulgentiæ intelligerentur in Anno Sancto ſuſpenſæ, vel non, prout patet ſupra *num.* 29. & 30. de notificationibus Clementis X. & Innocentii XII. nec non *num.* 31. de declaratione Benedicti XIII. Aſt pro noviſſimo Anno Sancto 1750. Benedictus XIV. dictas Notificationes, ſeu declarationes inſeruit eidem Bullæ ſuſpenſionis indulgentiarum ſupra allatæ, ut *ibi* videri poteſt.

Intra eumdem Annum Sanctum emanare con- 44
ſuevit nova quædam Bulla, vi cujus Monialibus, Anachoretis, atque Eremitis, nec non infirmis, & carceratis ſub ipſo Anno Sancto conceduntur Indulgentiæ, & Gratiæ Magni Jubilæi, dummodo alias parati eſſent Romam ire ad lucrandum Jubilæum, ſi hoc impedimento non detinerentur, & dummodo pia Chriſtianæ pietatis, & caritatis opera ponant, ab Ordinariis Locorum, aut Monialium, & Eremitarum Superioribus, vel de eorum mandato a prudente Confeſſario, & in Alma Urbe a Pontificis Vicario, ſeu ejus Viceſgerente præſcribenda; Et conceditur pariter in eadem Bulla facultas ſupradictis Perſonis eligendi Confeſſarium, ſive Sæcularem, ſive Regularem cujuſvis Ordinis, ab Ordinariis locorum ad id probatum, a quo poſſint, etiam a reſervatis in Bulla Cœnæ abſolvi. Sic tradunt Gobat *loc. cit. cap.* 6. ubi adducit exemplar hujuſmodi Bullæ editæ ab Innocentio X. anno 1650. eamque in omnibus erudite explanat; & Viva *loc. cit. qu.* 7. per varios Articulos eam egregie elucidans, Franciſcus Van-Raſt *in Opuſculo*

Digitized by Google

culo de Indulgentiis qu. 8. Maſſæus Kreſslinger *loc. cit. addition.* 10. adducens ſimilem conceſſionem etiam factam a Benedicto XIII. Conſtitut. incip. *Pontificia ſolicitudo* edita 12. Januarii 1725.

45 Attamen hucuſque dicta ſunt intelligenda, niſi aliter Pontifices pro tempore exiſtentes ſtatuerint, & declaraverint, cum ſemper ſit exacte obſervanda Bulla laudati Pontificis Ben. XIV. tempore Anni Sancti, ſi quid aliud diverſum a ſuis Prædeceſſoribus diſponat, aut expreſſe declaret, ut in noviſſima ſupra allata Conſtitutione ejuſdem Pontificis, pro Anno Sancto 1750. in qua præſervatis duntaxat Indulgentiis, *in* §. *Itaque præſervatis*, enumeratis, & facultatibus *in* §. *Præſervatis etiam*, ſpecificatis, ſuſpendit cæteras omnes Indulgentias, tam plenarias, quam non plenarias, etiam perpetuas, & peccatorum remiſſiones, ac facultates, & indulta abſolvendi a Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ſeu relaxandi Cenſuras, commutandi vota, aut diſpenſandi etiam ſuper irregularitatibus, & impedimentis per quoſcumque Romanos Pontifices ſuos Prædeceſſores, ac etiam per ſe, quibuſcumque tam ſingulariter, quam univerſaliter, ac alias quomodolibet conceſſas, & conceſſa, ut plenius, ac fuſius in ipſa §. *Cæteras omnes*. Vide ſupra omnia in ipſa ſtatuta, & exacte obſerva.

46 Subnectitur Bulla noviſſime emanata a Benedicto XIV. concedente Monialibus, Anachoretis, atque Eremitis, nec non infirmis, carceratis, captivis, aliiſque in ipſa ſpecificatis, ſub ipſo Anno Sancto Indulgentias, & Gratias Magni Jubilæi, ut ſequitur.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei

Ad futuram rei memoriam.

PAterna Caritas urget Nos, ut omnium Noſtrorum, Eccleſiæque Filiorum pia vota non tam oblata Nobis benigne ſuſcipere, quam animo vix concepta prævertere, eiſque ſecluſo Apoſtolicæ liberalitatis theſauro occurrere ſtudeamus. Dum itaque frequentes ex omni Chriſtiani Orbis Regione Fideles ad Noſtram hanc Urbem, & ad Beatorum Apoſtolorum limina, pro indicto a Nobis imminentis Anni Sancti Jubilæo conſequendo, partim jam advenientes intuemur, partim venturos accipimus, ad complures alios utriuſque ſexus Chriſtifideles mentis Noſtræ oculos convertimus, qui non minori devotionis ſpiritu incenſi, vel etiam animarum ſuarum neceſſitatibus impulſi, hujuſmodi iter avide aggrederentur, niſi eos aut ſuſceptum ſanctioris vitæ propoſitum certis locorum ſpatiis affigeret, aut ineluctabilis captivitas, vel corporalis infirmitas detineret. Horum Nos fidei, ac deſideriis favere, nec non ſpiritualibus indigentiis conſulere, ſimulque pias preces, ſupplicationeſque eorum omnium, inter quos Evangelicæ perfectionis ſequaces animæ, lectiſſima portio Dominici gregis, connumerantur, Noſtris, congregatæque Nobiſcum Fraternitatis obſecrationibus, ad exorandam Omnipotentis Dei miſericordiam adjungere cupientes; præſentium Litterarum tenore opportunas rationes præſcribere decrevimus, per quas tam Viri, quam Mulieres, in Eremis, Monaſteriis, & Religioſis Domibus aſſidue vitam degentes, ſeu in cuſtodiis, & carceribus detenti, aut morbis, & infirmitatibus procul ab Urbe impediti, etiam ad ipſam Urbem non accedentes, nempe Sacras Apoſtolorum memorias, & Patriarchales ejuſdem Urbis Baſilicas reſpective viſitantes, permiſſarum abſolutionum conceſſique a Nobis plenarii Jubilæi participes effici valeant.

Ut autem nemini dubium oriri poſſit, quænam perſonæ ſub harum Litterarum providentia comprehendantur; in primis Moniales omnes, quæcumque ſolemnia Religionis vota emiſerunt, & in Monaſteriis, ſub perpetuæ Clauſuræ legibus, ſive Locorum Ordinariis, ſive Regularibus Superioribus, ſive Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjectæ vivunt, earum quoque Novitias, aliaſque Virgines, ſeu Mulieres ſæculares, Educationis, aut alia de cauſa, cum opportunis licentiis, in eiſdem Monaſteriis habitantes; Item Monaſteriorum hujuſmodi Moniales, quæ aliquando ad eleemoſynas colligendas ex eorumdem Clauſura egrediuntur; nec non oblatas in communitatibus viventes, quarum inſtitutum ab hac Apoſtolica Sede approbatum exiſtit, cum earum pariter Novitiis, Educandis, aliiſque cum ipſis conviventibus, licet rigoroſæ Clauſuræ legibus adſtrictæ non ſint; Tertiarias quoque ſub uno, eodemque tecto collegialiter viventes, una cum earum Novitiis, Educandis, aliiſque Sæcularibus Perſonis, in earum ſocietate viventibus, quamvis rigoroſam clauſuram non obſervent, earumque Inſtitutum nec unquam ad hunc diem ab Apoſtolica Sede approbatum aut confirmatum extiterit, neque pro approbato præſentis conceſſionis vigore, in poſterum

rum

Digitized by Google

rum haberi debeat; Ac denique Puellas, atque Mulieres in Conſervatoriis degentes; quamvis nec Monialium, nec Oblatarum, nec Tertiatiarum numero habeantur, nec Clauſuræ legibus ſubjectæ ſint tam in Urbe, quam extra eam ubique locorum, & gentium exiſtentes, præſentis conceſſionis favoribus uti, & gaudere poſſe volumus, & declaramus.

Item Anachoretas, & Eremitas, non quidem eos, qui nullis Clauſuræ legibus adſtricti, ſive collegialiter, & in ſocietate, ſive etiam ſolitarii, ſub Ordinatiorum etiam regimine, certiſque legibus, aut regulis obtemperantes, vivunt; ſed eos, qui in continua, licet non omnimode perpetua, Clauſura, & ſolitudine, contemplarivæ vitæ exercitiis dediti, alter ab altero ſeorſim degunt, etiamſi Monaſtici, aut Regularis Ordinis, & Inſtituti Profeſſores exiſtant, uti Ciſtercienſes aliquot, & Carthuſienſes Monachi, & Eremitæ Sancti Romualdi in more habent, ſub hujus conceſſionis amplitudine volumus comprehenſos.

Ad eos etiam utriuſque ſexus Chriſtifideles, qui in captivitate apud hoſtes quoquomodo exiſtunt, nec non ad eos, qui ubique locorum, ex civilibus, aut criminalibus cauſis in carceribus tam Epiſcoporum, aliorumque Eccleſiaſticorum Superiorum, & Tribunalium, quam ſæcularium Principum, & Magiſtratuum, & ad Regulares, qui in carceribus Clauſtralibus detinentur, vel quia nondum eorum cauſæ expeditæ ſint, vel quia tempus pœnæ eiſdem impoſitæ non adhuc ſit elapſum, quive ex Superiorum quorumcumque præcepto, aliquem locum, aut Civitatem, carceris, & cuſtodiæ, ſeu exilii, & deportationis loco habent; ac demum ad eos, qui in Triremibus, ſeu alibi, ad opus damnati, eique addicti reperiuntur, ejuſdem præſentis conceſſionis gratiam miſericorditer extendimus. Pro iis tamen, qui carceribus Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis incluſi ubicumque detinentur, ea, quæ paternæ providentiæ Noſtræ opportuna videbuntur, per organum ipſius Inquiſitionis Officii præſcribere non omittemus.

Denique ad Infirmos pariter utriuſque ſexus, tam Laicos, quam Eccleſiaſticos, ſive ſæculares, ſive cujuslibet Ordinis, Congregationis, & Inſtituti Regulares, qui nempe extra Urbem actu aliqua laborant corporis infirmitate, a qua juxta Medicorum judicium, non ita tempeſtive liberari poterunt, ut intra ipſum Jubilæi annum ad Urbem conferre ſe valeant, vel qui licet ex hujuſmodi infirmitate convaluerint, non tamen ſine gravi incommodo, & recidivæ periculo, Romanum iter conficere poſſent; quive etiam habitualiter infirma valetudine utuntur; adeo ut iter hujuſmodi ſuſcipientes, in actualem facile morbum, aliudve grave corporis incommodum incidere poſſent; ac demum ad ſenes ſeptuagenario majores, quæcumque inferius præſentibus Litteris reſpective ſtatuentur, ſpectare, & pertinere volumus pariter, & declaramus.

Hos itaque omnes, & ſingulos monemus, hortamur, & obſecramus in Domino, ut peccata ſua in amaritudine animæ recolentes, totoque cordis affectu deteſtantes, ſalutari Pœnitentiæ Sacramento, & congruis ſatisfactionis operibus conſcientias ſuas expiare curent, tum ad vivificum Divinæ menſæ convivium innocentiæ, & caritatis ſtola ornati, reverenter accedant; Deumque Optimum Maximum, per Unigenitum Filium ejus, ac per merita Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, omniumque Sanctorum, juxta Noſttam, Eccleſiæque mentem, enixis precibus orent, pro ejuſdem Sanctæ Eccleſiæ exaltatione, hæreſum extirpatione, Catholicorum Principum concordia, & totius Chriſtiani Populi tranquillitate, & ſalute; in eumque finem alia, tum voluntaria, tum ſibi in locum Viſitationis quatuor Baſilicarum Urbis ab Eccleſiaſticis Superioribus, ut infra, injungenda, Religionis, pietatis, aut caritatis opera, devote peragant, & exequantur.

Nos enim Venerabilibus Fratribus Epiſcopis, aliiſque Locorum Ordinariis, per præſentes committimus, & demandamus, ut Monialibus, Oblatis, Tertiariis, aliiſque ſuperius expreſſis Puellis ſive Mulieribus, tam ſibi, quam Nobis, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis, in eorum Civitatibus, Diœceſibus, & Territoriis exiſtentibus; Anachoretis quoque, & Eremitis, Carceratis, & morbo, ſeniove affectis, eorum juriſdictioni reſpective ſubjectis, atque etiam ab illa exemptis, quatenus Sæculares Perſonæ, aut extra Clauſtra forſan cum debitis licentiis Regulares exiſtant; Regularibus autem Prælatis, & Superioribus, ut ſubditis ſibi Monialibus, & ſi quæ ſint Oblatæ, aut Tertiariæ ipſorum regimini ſubjectæ, & ab Ordinariorum juriſdictione exemptæ, earumque Novitiis, aliiſque in earumdem Monaſteriis, & Communitatibus, ut ſupra, degentibus extra Urbem, nec non Religioſis Anachoretis, ſive Eremitis, aliiſque Religioſis in carceribus Clauſtralibus detentis, ſive infir-

Digitized by Google

infirmis, & ſenibus ſeptuagenario majoribus, congrua Religionis, pietatis, aut caritatis opera, æquabili diſciplinæ, & indulgentiæ moderatione ſervata, ſive per ſe ipſos, ſive per prudentes Confeſſarios, deſignare, & præſcribere nou omittant, quæ illi, & illæ, loco viſitationum quatuor Baſilicarum, & Eccleſiarum intra, & extra Urbis Murus, a Nobis pro conſequendo hujns Anui Sancti Jubilæo præſcriptarum, jnxta ſingulorum ſtatum, conditionem, & valetudinem ac loci, & temporis rationes reſpective exequi, & implere poſſint, ac debeant; & quorum implementum Nus in earumdem Viſitationum locnm, ad effectnm ipſius Jubilæi conſequendi, auctoritate Apoſtolica commntando ſubrogamus. Pro Monialibus autem, Oblatis, & Tertiariis quibuſcumque hujus Almæ Urbis, earumque Novitiis, nec non Puellis, aut Mulieribus tam in prædictarum Monaſteriis, & Communitatibus, quam in Conſervatoriis ipſins Urbis degentibus, & pro Carceratis in ejuſdem Urbls carceribus, volumus, ut ad Dilectum Filium Noſtrum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, noſtrum in ipſa Urbe, ejuſque Diſtrictu Vicarium in Spiritualibus Generalem, ejuſve Viceſgerentem dnntaxat, hujuſmodi operum deſignationem, ſive per ſe ipſos, ſive per prudentes Confeſſarios, facere, omnino ſpectet, atque pertineat.

Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, & prædictorum Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, ex conceſſa Nobis, licet immerentibus, ſuprema ligandi, atque ſolvendi poteſtate, omnibus, & ſingulis præfatis Monialibus, Oblatis, Tertiariis, aliiſque Puellis, ſive Mulieribus in Monaſteriis, ac Religioſis, piiſve Communitatibus viventibus, Anachoretis, Eremitis, uec non utrinſque ſexus Captivis, & in Carcere, ſive in Cuſtodia detentis, atque Infirmis, & ſenibus, vere pœnitentibus, & intra præſens Jubilæi Annum rite confeſſis, ac Sacra Communione refectis; Deumque Optimum Maximum, ut ſupra dictum eſt, orantibus; aliaque ſibi in locum Viſitationis prædictæ injungenda opera, in locis, in quibus extiterint, devote adimpleutibus; atque etiamſi, eorumdem operum executione ſuſcepta, ipſos ante integrum eorum implementum ex hac vita migrare contigerit; pleniſſimam omnium peccatornm ſuorum Indulgentiam, veniam, & remiſſionem, etiam duabus vicibus intra ipſius Anni Sancti decurſum; ſi omnia præmiſſa opera injuncta iteraverint; per eorum ſingulos conſequendam nun ſecus ac ipſi, & eorum quilibet, præmiſſa in hac Alma Urbe exequentes, & quatnor Baſilicas ejuſdem urbis, pro quibus viſitandis Jubilæum ipſum, & Indnlgentia per Nos conceſſa fuit; eodem Jubilæi Anno, diebus ad id ſtatutis, perſonaliter viſitantes, conſequerentur, & conſequi puſſent, tenore præſentium, ac de Apoſtulicæ liberalitatis amplitudine, concedimus, & elargimur.

Eiſdemque Monialibus, earumque Novitiis, ut, ad effectum præſentium, & pro prima vice duntaxat, Confeſſarios Presbyteros ſæculares, vel cujuſvis Ordinis Regulares, a Locorum reſpective Ordinariis ad audiendas Monialium Confeſſiones approbatos quoſcumque, cæteris autem ſupradictis Anachuretis, Eremitis, uec non Oblatis, Tertiariis, aliiſque Puellis, & Mulieribus in Monaſteriis, & Religioſis, ac Piis Communitatibus, ſeu Conſervatoriis conviventibus, & Chriſtifidelibus captivitate, carceratione, aut cuſtodia, Infirmitate, aut ſenectute impeditis tam Laicis, quam Eccleſiaſticis Sæcularibus, & cujuſvis Ordinis, Congregationis, & Inſtituti etiam ſpecialiter nominandi Regularibus, ut ad effectum hujuſmodi, & pro prima pariter vice duntaxat, Confeſſarius Presbyteros Sæculares, ſive cujuſvis, etiam diverſi Ordinis Regulares, ab Ordinariis ſimiliter, in quorum Civitatibus, Diœceſibus; & Territoriis Confeſſiones hujuſmodi excipiendæ erunt ad perſonarum Sæcularium Confeſſiones audiendas approbatus quoſcumque, eligere valeant; utque Confeſſarii ſic electi, illorum Confeſſionibus diligenter auditis, eos, & eurum quemlibet a quibuſvis peccatis, criminibus, & delictis, quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, etiam in Bulla die Cœnæ Domini legi ſulita, cuntentis, abſolvere, injuncta ipſis pœnitentia ſalutari, aliiſque juxta Canonicas ſanctiones, rectæque diſciplinæ regulas injungendis; ac præſertim quoad illus in carceribus detentos, quorum Criminales Cauſæ nondnm cunclnſæ ſunt, iiſdem ſerio admonitis de obligatione, qna tenentur Judicibus ſuper eorum delictis legitima auctoritate eos interrogantibus, veritatem aperire; quodque boc animi propoſito carentes abſolutionem ſacramentalem nullo fructu, quin potius majori animarum ſuarum damno, ſuſciperent; Si autem cum hujuſmodi veritatis fatendæ propoſito, aliiſque debitis diſpoſitionibns, peccata ſua rite confiteantnr, abſolutio, quam a Confeſſario obtinuerint, ipſis in foro interno utilis ſane, & ſalutaris exiſtet, nullatenus vero

in

Digitized by Google

in foro externo ad temporales promeritas pœnas evitandas prodeſſe poterit. Utque prætera Confeſſarii a Monialibus, Oblatis, Tertiariis, aliiſque Puellis, & Mulieribus ſupradictis ad præmiſſum effectum electi, iiſdem Monialibus, intra Monaſteria Clauſuræ legibus ſubjecta ſolemniter Profeſſis, vota quæcumque poſt Profeſſionem emiſſa, & cum earum obſervantia Regulari compatibilia, diſpenſando commutare; Oblatis vero, Tertiariis, & tam iſtarum, quam prædictorum Monaſteriorum Novitiis, cæteriſque Puellis, ſive Mulieribus Sæcularibus in eiſdem Monaſteriis, & Oblatarum, aut Tertiariarum Domibus, & Communitatibus, nec non io Conſervatoriis quibuslibet, Educationis, Convictus, aliave cauſa, & ratione, cum debitis licentiis, commorantibus, omnia, & quæcumque Vota, exceptis illis, quæ Nobis, & Apoſtolicæ Sedi reſervata ſunt, etiam diſpenſando commutare, eaſque omnes, & ſingulas, facta commutatione hujuſmodi, ab emiſſorum Votorum, etiam juratorum, obſervantia, abſolvere poſſint, & valeant; dicta auctoritate Apoſtolica, & earumdem tenore præſentium, miſericorditer in Domino concedimus, & indulgemus.

Non obſtantibus noſtris ſuper Indictione Jubilæi præſentis Anni in hac Alma Urbe, & ſuper ſuſpenſione Indulgentiarum, & Facultatum eodem Jubilæi Anno vertente, nec non Prædeceſſorum Noſtrorum de Indulgentiis non concedendis ad inſtar, aliiſque Apoſtolicis, & in Univerſalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis Conſtitutionibus, Ordinationibus, & Reſervationibus etiam in eadem Bulla Cœnæ contentis, nec non quorumcumque, etiam Mendicantium, & Militarium Ordinum, Congregationum, Societatum, & Inſtitutorum, etiam Societatis Jeſu, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, legibus, uſibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis eiſdem conceſſis, præſertim in quibus caveatur expreſſe, quod alicujus Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti hujuſmodi Profeſſores extra propriam Religionem peccata ſua confiteri prohibeantur. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & individua mentio facienda, vel alia exquiſita forma ad id ſervanda foret, hujuſmodi tenores pro inſertis, & formas pro exactiſſime ſervatis habentes, pro hac vice, & ad præmiſſorum effectum dumtaxat pleniſſime derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Cæterum Venerabiles Fratres Epiſcopos alioſque Locorum Ordinarios hortamur, ut, Noſtræ & Apoſtolicæ Sedis benignitatis exemplo permoti, Confeſſariis a præmiſſis omnibus ad earumdem præſentium effectum reſpective eligendis, facultatem abſolvendi eoſdem a caſibus eiſdem Ordinariis reſpective reſervatis, impertiri non recuſent.

Volumus autem, &c.

Nulli ergo omnino, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Decimo ſeptimo Kalendas Januarii, Pontificatus Noſtri Anno Decimo.

D. Card. Paſſioneus.

J. Datarius.

47 Eſſendoſi degnata la Santità di Noſtro Sig. Papa Benedetto XIV. approvare, e confermare il Decreto della Sacra Congregazione delle Indulgenze, e Sagre Reliquie emanato ad iſtanza de' Divoti dell' Anime del Purgatorio ſotto li 6. di Aprile dell' Anno 1745. in vigore del quale ſi concede l' Indulgenza di ſett' anni, ed altrettante Quarantene con la facoltà di poterla applicare per modo di ſuffragio alle ſuddette Anime del Purgatorio a tutti li Fedeli dell' uno, e dell' altro ſeſſo, i quali o nell' Italia, o nell' Iſole adjacenti nelli tre ultimi giorni della ſettimana Santa, cioè Giovedì, Venerdì, e Sabbato Santo divotamente ſi occuperanno per lo ſpazio d' un' ora continua in Orazione o mentale, oppure vocale a prò de' Fedeli Defonti; con poterſi conſeguire l' accennata Indulgenza in ciaſcheduno de' detti giorni dalla ſteſſa Perſona. Pertanto ſi rende conſapevole ogn' uno de' Fedeli di sì ineſtimabile teſoro nuovamente diſpenſato da Noſtro Signore, e ſi raccomanda alla loro pietà l' applicarſi di propoſito a sì divoto eſercizio, non meno meritevole per eſſi, che profittevole alle Anime Purganti, alle quali ne' tre ſuddetti giorni manca il conſueto Suffragio del Sagroſanto Sagrificio dell' Altare. Data queſto dì 4. Marzo 1750.

Fr. G. A. Card. Vicario.

Gaſparo Arciprete Ori Segr.

48 Ob generalia Comitia Ordinis Minorum de Obſervantia celebranda in Aracælitano Conventu Almæ Romanæ Urbis die 26. Maii dicti Anni Sancti 1750. occurrente Vigilia Pente-

tecoſtes, idem Benedictus XIV. per ſuam Conſtitutionem incipientem *Pontificis omnium*, dat. 6. Martii 1749. omnibus, & ſingulis Fratribus Miniſtro Generali totius Ordinis ſubjectis rite confeſſis, ſacraque Communione refectis Indulgentiam Plenariam, ac remiſſionem omnium peccatorum ſuorum pro illa vice benigne conceſſit.

49 Ad complementum Jubilæi Anni Sancti ſubjungitur hic noviſſima Conſtitutio ejuſdem Benedicti XIV. merito attendenda, ut ſequitur.

Extenſio Univerſalis Jubilæi in Urbe celebrati Anno Domini Milleſimo ſeptingenteſimo quinquageſimo ad Univerſum Catholicum orbem.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

Benedictus Deus, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui dedit Nobis elapſum Jubilæi Annum, ſecundum deſideria cordis Noſtri, per omnia felicem, fauſtumque tranſigere. Repleti ſumus conſolatione, ſuperabundavimus gaudio, dum toto hujus Anni decurſu, Dilectorum in Chriſto Noſtrorum Eccleſiæ Filiorum fidem, religionem, pietatemque perſpeximus. Vidimus confluentes ad hanc Urbem Noſtram innumeros ex omni lingua, & populo, & natione, ex omni ordine, ætate, ac ſexu, Chriſtifideles, qui ipſo ſuo adventu, & propriæ fidei fervorem, & amplitudinem Regni Dei teſtabantur. Eoſdem vidimus ad ſacra ejuſdem Urbis Templa certatim accurrentes, in ſpiritu contrito, & humiliato, animarum ſuarum expiationi conſulere, & ſicut olivarum novellas in circuitu Menſæ Domini, vivifica Chriſtianæ unitatis & pacis Sacramenta percipere. Tum etiam impigro ſtudio, & religioſa frequentia, ab una ad alteram ſæpe procedentes Eccleſiam; nunc in Conſtantiniana Lateranenſi Baſilica, SALVATORIS Noſtri Clementiam, per merita ipſius Beati PRÆCURSORIS, ejuſdemque Dilecti DISCIPULI & EVANGELISTÆ, exorantes; nunc in Liberiana Æde in Exquiliis, glorioſæ Virginis DEI GENITRICIS opem atque præſidium implorantes; nunc Sacram APOSTOLORUM PRINCIPIS Confeſſionem in Vaticano; nunc via Oſtienſi DOCTORIS GENTIUM Martyrium oſculantes, uberibuſque lacrymis perfundentes pro Eccleſiæ Catholicæ pace & exaltatione, cunctorumque credentium incolumitate & ſalute, unanimes ferventeſque preces effundere. Quo ſpirituali gaudio auribus Noſtris audivimus ejuſdem Urbis vias, & fora, areas, & colles, piis precationibus, ſuavibus canticis, ac Divini Nominis laudibus perſonare! Quoties commota ſunt paterna viſcera noſtra, dum confertiſſimos vidimus Fidelium greges, Noſtris pedibus circumfuſos, in perſona humilitatis Noſtræ, Vicariam Chriſti poteſtatem venerari, ac Beati Petri Apoſtolatum, cujus dignitas in indigno herede non deficit, effuſis filialis obſequii ſignificationibus proſequi! His populorum flagrantibus ſtudiis ſacrorum præluxerunt exempla Paſtorum, qui ad honorandam de more memoriam ejuſdem Beatiſſimi Eccleſiæ Principis, hoc Anno potiſſime frequentes ſe contulerunt, & quorum Nos ſplendida corona ſtipati, ſacros Conventus maxima cum dignitate, univerſæque Fraternitatis ædificatione, celebravimus. Quid vero dicemus de Venerabilibus Fratribus Noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, aliiſque Curiæ Noſtræ Proceribus, qui piorum operum aſſiduitate cæteris præeuntes, ſimulque Chriſtianæ humilitatis exercitationibus infra quoſcumque, licet abjectæ ſortis, fratres ſeſe demittentes, Chriſti bonus odor facti ſunt univerſæ Civitati, & omnibus, qui fuerunt in ea? Quid demum de totius dilectiſſimæ Urbis Cleri, ac Populi devotione narrabimus, cujus pietatis exempla, cujus caritatis officia erga advenas & peregrinos hoc Anno præſertim largiter ac ſedulo impenſa, in univerſo mundo annuncianda fore non dubitamus? Benedicti Filii Noſtri, Romanæ Urbis Cives & Incolæ, qui fecerunt hanc miſericordiam cum Fratribus ſuis. Nos autem confitebimur Domino, quoniam benignus eſt, quoniam conſolationes ejus lætificaverunt animam Noſtram.

Sed præterea magna a nobis ſpes jure ac merito concepta eſt, eumdem clementiſſimum Dominum, imploratam votis Noſtris miſericordiam ſuam Nobis oſtenſurum, idque demum Eccleſiæ ſuæ largiturum fore, quod tam concordibus ſtudioſiſque obſecrationibus a ſe poſtulari conceſſit; ut ſcilicet Eccleſiam ipſam Catholicam, & Regnum Filii ſui, per totum terrarum Orbem, & ſanctitate, & amplitudine exaltet; ut cunctis Mundum purget erroribus; ut inter Chriſtianos Principes concordiam, & pacem confirmet; univerſamque Chriſti ſui plebem ab omni mundana adverſitate defendens, ad æternæ ſalutis portum dirigat atque perducat. Quod ut ab eodem Deo Optimo Maximo fidentius petere audeamus,

de

de prædictorum Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio, decrevimus, Univerſos Chriſtifideles, qui ubique locorum & gentium unius Fidei communione Nobis junguntur, in hujuſmodi votorum ſocietatem adſcire, apertoque largius Indulgentiarum Theſauro, efficaciter invitare; ſperantes fore, ut dum ad id aſſequendum, animarum ſuarum maculas per pœnitentiam eluendo, ſe comparabunt, ac pio devotionis affectu ferventes, debitæque erga Sedem Apoſtolicam obſervantiæ ſpecimen in hoc ipſo præſeferentes, injuncta pietatis & religionis opera exercebunt; & ſinguli in ſemetipſis id, quod pro aliis poſtulabunt, obtineant; & quas pro Fratribus preces ſupplicationeſque offerent, eidem bonorum omnium largitori, innocentiæ & caritatis ſuæ merito commendent.

Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, ex ſuprema ligandi atque ſolvendi poteſtate, quam Nobis Dominus, licet indignis, contulit, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, in quacumque Mundi parte exiſtentibus, & in Apoſtolicæ Sedis gratia & obedientia manentibus, etiam iis, qui forſan elapſo Anno Romam venerunt, ibique, ſeu alibi, quavis ratione, hoc idem Jubilæum a Nobis conceſſum adepti ſunt, vere pœnitentibus & confeſſis, & ſacra Communione refectis, qui intra ſex menſes, a die publicationis præſentium in qualibet Diœceſi faciendæ computandis, Eccleſiam ipſius Cathedralem, ſeu Majorem, aliaſque tres ejuſdem Civitatis, aut Loci, ſive in illius Suburbiis exiſtentes, ab Ordinariis Locorum, vel eorum Vicariis, aliiſve de ipſorum mandato, deſignandas, ſemel ſaltem in die, per quindecim continuos, vel interpolatos dies, ſive naturales, ſive etiam Eccleſiaſticos, nimirum a primis Veſperis unius diei, uſque ad integrum ipſius ſubſequentis diei veſpertinum crepuſculum, devote viſitaverint, ibique pro Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, Hæreſum extirpatione, Catholicorum Principum concordia, & Chriſtiani populi ſalute & tranquillitate, pias ad Deum preces effuderint, ut pleniſſimam ejuſdem Anni Jubilæi omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, remiſſionem, & veniam ſemel conſequantur, perinde ac ſi quatuor Baſilicas, ſeu Eccleſias, intra & extra Urbem pro conſequendo Jubilæo hujuſmodi a Nobis deſignatas, ſtatutis ad id diebus perſonaliter viſitaſſent, & alia ad hoc requiſita adimpleviſſent, miſericorditer in Domino concedimus, & impertimur.

Navigantes vero, & iter agentes, ut, ſi poſt elapſos menſes hujuſmodi, ad ſua ſe domicilia, ſeu alio ad certam ſtationem ſe receperint, ſupraſcriptis peractis, & viſitata totidem vicibus Eccleſia Cathedrali, vel Majori, aut Parochiali loci eorum domicilii, ſeu ſtationis hujuſmodi, eandem Indulgentiam conſequi poſſint, & valeant. Nec non prædictis Locorum Ordinariis, ut cum Monialibus, Oblatis, aliiſque Puellis, aut Mulieribus, ſive in Monaſteriorum Clauſura, ſive in aliis Religioſis, aut piis Domibus, & Communitatibus vitam ducentibus, Anachoretis quoque & Eremitis, ac aliis quibuſcumque tam Laicis, quam Eccleſiaſticis Perſonis, Sæcularibus, vel Regularibus, in Carcere, aut Captivitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeu alio quocumque impedimento detentis, quominus ſupra expreſſas viſitationes exequi poſſint, ſuper præſcriptis hujuſmodi viſitationibus tantummodo: cum Pueris autem, qui nondum ad primam Communionem admiſſi ſunt, etiam ſuper Communione hujuſmodi, diſpenſare, ac illis omnibus & ſingulis, ſive per ſe ipſos, ſive per eorum, earumque Regulares Prælatos, aut Superiores, vel per prudentes Confeſſarios, alia pietatis, caritatis, aut religionis opera, in locum viſitationum hujuſmodi, ſeu reſpective in locum Sacramentalis Communionis prædictæ, ab ipſis adimplenda præſcribere; atque etiam Capitulis, Congregationibus, tam Sæcularium, quam Regularium, Sodalitatibus, Confraternitatibus, Univerſitatibus, ſeu Collegiis quibuſcumque, Eccleſias hujuſmodi proceſſionaliter viſitantibus, eaſdem viſitationes ad minorem numerum, pro ſuo prudenti arbitrio, reducere poſſint ac valeant, earundem tenore præſentium concedimus pariter, & indulgemus.

Inſuper iiſdem Monialibus, earumque Novitiis, ut ſibi, ad hunc effectum Confeſſarium quemcumque ad excipiendas Monialium Confeſſiones ab actuali Ordinario Loci, in quo earum Monaſteria conſtituta ſunt approbatum; Cæteris autem omnibus & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, tam Laicis, quam Eccleſiaſticis, Sæcularibus, & cujuſvis Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, etiam ſpecialiter nominandi Regularibus, licentiam concedimus, & facultatem, ut ſibi ad eundem effectum eligere poſſint quemcumque Presbyterum Confeſſarium, tam Sæcularem, quam

cujuſvis etiam diverſi Ordinis & Inſtituti Regularem, ab actualibus pariter Ordinariis, in quorum Civitatibus, Diœceſibus, & Territoriis Confeſſiones hujuſmodi excipiendæ erunt, ad perſonarum Sæcularium Confeſſiones audiendas approbatum; qui intra dictum ſemeſtris ſpatium, illas, & illos, qui ſcilicet præſens Jubilæum conſequi ſincere, & ſerio ſtatuerint, atque, ex hoc animo ipſum lucrandi, & reliqua opera ad id lucrandum neceſſaria adimplendi, ad Confeſſionem apud ipſos peragendam accedant, hac vice, & in foro conſcientiæ duntaxat, ab Excommunicationis, ſuſpenſionis, & aliis Eccleſiaſticis Sententiis & Cenſuris, a jure, vel ab homine quavis de cauſa latis, ſeu inflictis, etiam Ordinariis Locorum, ac Nobis, & Sedi Apoſtolicæ, etiam in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita, ſeu per alias quaſcumque Apoſtolicas Conſtitutiones quomodocumque reſervatis, & a Sacris Canonibus fulminatis; nec-non ab omnibus peccatis & exceſſibus, quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam iiſdem Ordinariis, ac Nobis, & Sedi Apoſtolicæ, ut præfertur, reſervatis, injuncta ipſis pœnitentia ſalutari, aliiſque de jure injungendis, abſolvere; nec-non Vota quæcumque, etiam jurata, ac Sedi Apoſtolicæ reſervata (Caſtitatis, Religionis, & Obligatoriis, quæ a tertio acceptata fuerint, ſeu in quibus agatur de præjudicio tertii, ſemper exceptis; nec non pœnalibus, quæ præſervativa a peccato nuncupantur, niſi commutatio futura judicetur ejuſmodi, ut non minus a peccato committendo refrænet, quam prior voti materia) in alia pia & ſalutaria opera commutare; & cum Pœnitentibus hujuſmodi in Sacris Ordinibus conſtitutis, etiam Regularibus, ſuper occulta Irregularitate ad exercitium eorundem Ordinum, & ad ſuperiorum aſſecutionem, ob Cenſurarum violationem duntaxat contracta, diſpenſare poſſint, & valeant, Eadem auctoritate, & Apoſtolicæ benignitatis amplitudine, concedimus & indulgemus.

Non intendimus autem per præſentes ſuper aliqua alia Irregularitate vel publica, vel occulta, ſeu defectu, aut nota, aliave incapacitate, aut inhabilitate, quoquomodo contractis, diſpenſare, vel aliquam facultatem tribuere ſuper præmiſſis diſpenſandi, ſeu habilitandi, & in priſtinum ſtatum reſtituendi, etiam in foro conſcientiæ; neque etiam ulli Confeſſario facultatem abſolvendi Complicem in quolibet inhoneſto contra ſextum Præceptum peccato; aut Complici, Confeſſarium hujuſmodi ad effectum præſentium eligendi licentiam impertiri; ut jam in aliis Noſtris Litteris incipient. *Sacramentum Pœnitentiæ*: Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Kalendis Junii, Pontificatus Noſtri Anno Primo editis, generaliter declaratum fuit; neque demum eaſdem præſentes iis, qui a Nobis & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo Prælato, ſeu Judice Eccleſiaſtico, nominatim Excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu alias in ſententias, & cenſuras incidiſſe declarati, vel publice denunciati fuerint, niſi intra tempus dictorum ſex menſium ſatisfecerint, & cum partibus, ubi opus fuerit, concordaverint, ullo modo ſuffragari poſſe, aut debere.

Cæterum, ſi qui poſt inchoatum, hujus Jubilæi conſequendi animo, præſcriptorum operum implementum, morte præventi, præfinitum Viſitationum numerum complere nequiverint; Nos piæ promptæque illorum voluntati benigne favere cupientes, eoſdem vere pœnitentes & confeſſos, ac Sacra Communione refectos, prædictæ Indulgentiæ & remiſſionis participes perinde fieri volumus, ac ſi prædictas Eccleſias diebus præſcriptis reipſa viſitaſſent. Si qui autem, poſt obtentas, vigore præſentium, abſolutiones a cenſuris, aut votorum commutationes, ſeu diſpenſationes prædictas, ſerium illud, ac ſincerum, ad id alias requiſitum, propoſitum ejuſdem Jubilæi lucrandi, ac proinde reliqua ad id lucrandum neceſſaria opera adimplendi, mutaverint; licet propter id ipſum a peccati reatu immunes cenſeri vix poſſint, nihilominus hujuſmodi abſolutiones, commutationes, & diſpenſationes ab ipſis cum prædicta diſpoſitione obtentas, in ſuo vigore perſiſtere decernimus ac declaramus.

Ut autem hujus conſilii Noſtri, quod pro totius Populi Chriſtiani ſalute & ſanctificatione ſuſcepimus, optatum conſequamur effectum, maxima, poſt Deum, fiducia Nobis repoſita eſt in Venerabilium Fratrum Noſtrorum Eccleſiæ Dei Antiſtitum cooperatione & ſedulitate. Itaque omnes Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque Ordinarios Locorum Prælatos, ſive Ordinariam localem juriſdictionem, in defectum Epiſcoporum & Prælatorum hujuſmodi, legitime exercentes, gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentes, per nomen Domini Noſtri, & Paſtorum Principis JESU CHRISTI, & per Caritatem Eccleſiæ ipſius Sponſæ, hortamur, rogamus, atque etiam Apoſtolica auctoritate ipſis

Digitized by Google

ipſis injungimus, ut ſimul ac præſentium Litterarum exempla ad eorum manus pervenerint, non ſolum eaſdem ſolemniter publicare, & in reliquis ſibi ſuperius injunctis exequi non prætermittant; verum etiam omni ſtudio adnitantur, ut Fideles ſub eorum regimine conſtituti, oblatam ſibi occaſionem reformationis, reconciliationis, & ſanctificationis, cum gaudio ſuſcipiant; ac ſe Apoſtolicæ Sedis favoribus & gratiis dignos exhibentes, has ipſas in uberrimum animarum ſuarum, Eccleſiæque univerſæ fructum convertant. Quid jam ab ipſorum Antiſtitum zelo, in præparandis ad Univerſalis Jubilæi acquiſitionem ſubjectis ſibi plebibus, præſtari optaverimus, dudum eiſdem per Apoſtolica ſcripta ex hac Sede directa ſignificavimus. Quid vero Nos ipſi in hac Urbe noſtra, in eumdem finem, præſtiterimus, ad eorum notitiam perlatum fuiſſe putamus. Quo demum pietatis fructu, quo religionis exemplo, in hac ipſa Urbe, benedicente Domino, celebrata fuerit ipſius Jubilæi ſolemnitas, nullum Terræ angulum latere arbitramur. Merito igitur ab iiſdem Eccleſiarum Paſtoribus expectamus, & petimus, ut attendentes ad Petram, ex qua exciſi ſunt; ſuam cum Romana Eccleſia unitatem, & communicationem in hoc etiam oſtendere geſtiant, ut ſinguli in ſuis Civitatibus, & Diœceſibus id efficere curent, quod ipſa Eccleſiarum Mater, pro totius Catholicæ Societatis profectu & incremento, pro Chriſtiani Populi emendatione & ſalute, expetit; quod eadem Romana Eccleſia illuſtribus exemplis commonſtrat & docet. Omnes itaque Paſtoralis ſolicitudinis curas in id impendant, ut commiſſos ſibi Populos, in ejuſdem diſciplinæ puritate, Chriſtianæque pietatis favore concordes exhibeant; unuſque per omnes Catholicas Eccleſias bonorum operum ſplendor appareat; ut omnium Fidelium conſentientibus precibus exoratus Omnipotens Pater, Eccleſiam ſuam miſeratione continuata emundet, defendat, & amplificet; Supremos Principes, qui ejus ordinatione in ſublimitate ſunt, cæleſtibus benedictionibus cumulet; univerſoſque credentes, per viam pacis, & per mandatorum ſuorum ſemitas, ad æternam ſalutem, quam Nobis Unigenitus ipſius Filius promeruit, gratiæ ſuo munere perducat. Tunc demum gaudium noſtrum plenum erit, ipſique Eccleſiarum Paſtores de profectu ſanctarum Ovium una Nobiſcum exultatione gaudebunt.

Cariſſimos denique in Chriſto Filios Noſtros, Imperatorem electum, ac Reges, & Principes omnes Catholicos, quorum plerique pro hujus Jubilæi ad eorum Regna atque Dominia extenſione, ſuum Nobis deſiderium ſignificarunt, quum ſatis intelligere non dubitemus, ex hoc ſalutari opere in eorum Ditionibus exequendo, cum piæ converſationis augmento ſinceræ erga ipſos obedientiæ ſtudium, in populis eorum Ditioni ſubjectis magis magiſque firmatum iri; Divinæque propitiationis auxilium, ad ipſorum Dominantium, eorumque Principatuum proſperitatem & pacem efficacius implorari; Idcirco eoſdem omnes & ſingulos fidentius hortamur atque rogamus, ut omnia adjumenta & auxilia præſtent dictis Eccleſiarum Prælatis, ad hoc ut pium hujuſmodi opus aptiſſimis mediis promovere, & ad optatum finem perducere valeant.

Præſentes quoque Litteras per omnia validas, & efficaces exiſtere, ſuoſque plenarios effectus, ubicumque per dictos Ordinarios Eccleſiarum Præſules publicatæ, & executioni mandatæ fuerint, ſortiri & obtinere, omnibuſque Chriſtifidelibus in Apoſtolicæ Sedis gratia & obedientia manentibus, in hujuſmodi locis commorantibus; ſive ad illa poſtmodum ex navigatione & itinere ſe recipientibus pleniſſime ſuffragari volumus, atque decernimus; Non obſtantibus de Indulgentiis non concedendis ad inſtar, aliiſque Apoſtolicis, & in Univerſalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis Conſtitutionibus, Ordinationibus, & generalibus, ſeu ſpecialibus abſolutionum, ſeu relaxationum, ac diſpenſationum reſervationibus, etiam in prædicta Bulla Cœnæ contentis; nec non quorumcumque, etiam Mendicantium, & Militarium Ordinum, Congregationum, Societatum, & Inſtitutorum, etiam Societatis Jeſu, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, legibus, uſibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis eiſdem conceſſis, præſertim in quibus caveatur expreſſe, quod alicujus Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti hujuſmodi Profeſſores extra propriam Religionem peccata ſua confiteri prohibeantur. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & individua mentio facienda, vel alia exquiſita forma ad id ſervanda foret, hujuſmodi tenores pro inſertis, & formas pro exactiſſime ſervatis habentes, pro hac vice, & ad

Digitized by Google

ad præmiſſorum effectum dumtaxat, pleniſſime derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, &c.

Nulli ergo omnino, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo quinquageſimo, Octavo Kalendas Januarii, Pontificatus Noſtri Anno Undecimo.

D. Card. Paſſioneus.

50 Ad uberiorem intelligentiam allatæ Conſtitutionis de extenſione univerſalis Jubilæi, juvat hic ſubnectere plura dubia per varias ſuas Apoſtolicas Litteras ſub eodem vigilantiſſimo Summo Pontifice reſoluta, & explanata; Cum enim ipſe per ſuam Conſtitutionem incip. *Celebrationem Magni Jubilæi*, moneat omnes locorum Ordinarios, ut ad removendas omnes difficultates, & controverſias a Theologis Moralibus de Anni Sancti Jubilæo excitatas, ad ſuas Apoſtolicas Litteras recurſum habeant, & præſertim ad Conſtitutionem incip. *Convocatis*, & ad Epiſtolam italice impreſſam incip. *Fra le fatiche*, in quibus plurima ad hujuſmodi controverſiarum, & difficultatum ſolutionem adnotata reperiuntur, hinc juxta illas variorum dubiorum ſolutio, exponendo breviter ſpecialiores Bullæ particulas, hic traditur.

51 Et in primis quod per ly *Vere pœnitentibus, & confeſſis*, indicatur non ſufficere pro Jubilæo lucrando Confeſſionem in voto, ſive actum Contritionis dumtaxat cum propoſito non peccandi de cætero; cum ſub nomine *Pœnitentis* contritus importetur, & ſub nomine *Confeſſi* eademmet actualis Confeſſio Sacramentalis demonſtretur, & exquiratur: Hancque opinionem firmat Benedictus XIV. in laudata Epiſtola *Fra le fatiche n. 6.* eamque Eccleſiæ ſententiam appellat, memorando ibi reſponſum Congregationis Indulgentiarum, pro Miſſionariis, qui Confeſſario carentes, Indulgentiam plenariam conſequi non poterant, quibus Clemens XII. nova ſpeciali gratia ſolius actus Contritionis conſuluit.

52 Immo ita neceſſario ad comparandum Jubilæum, & Indulgentiam requiritur Sacramentalis Confeſſio, ut ad eam teneantur etiam, qui ſolis peccatis venialibus, & nullo mortali ſunt coinquinati; Cum enim Eccleſia pro Jubilæo opera conſilii, & ſupererogationis præſcribat, ubi Confeſſio operibus præſcriptis annumeratur, etiam de ſolis venialibus pro comparanda Indulgentia fieri debet; ut tradit idem Pontifex in d. Conſtitut. *Convocatis* §. 46. & in dict. Epiſtola *Fra le fatiche num.* 77.

Inſuper ita pro adquirendo Jubilæo requiritur Sacramentalis Confeſſio, quod qui ipſam viſitationibus Eccleſiarum præmiſit, ſi iſtarum tempore in mortale incidat peccatum, aut peccati mortalis obliti recordetur, ut ultimum opus in gratia conficiat, teneatur iterum Sacramentaliter confiteri, nec ei ſufficiat actus contritionis. Sic idem Pontifex in d. Conſtit. *Convocatis* §. 47. & in recenſita *Epiſtola num.* 79. Nec ſufficit Confeſſio voluntarie nulla, ſeu ſacrilega, ut deducitur ex propoſitione 14. inter damnatas ab Alexandro VII. 24. Sept. 1665. a nobis jam ad id adducta infra *art.* 3. *num.* 25. 53

Per ly *Et ſacra Communione refectis*, denotatur quod requiritur Communio Sacramentalis ſpiritualis in gratia facta, & non ſufficit communio ſacrilega, ut colligitur ex propoſitione 55. ex damnatis ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. jam a nobis ad id allata *loc. c. n.* 28. & firmat Pontifex in laudata *Epiſtola n.* 2. qui primus pro Jubilæi Indulgentia lucranda hanc de Communione conditionem adjecit propter momenta in ejuſdem Alloquutione Conſiſtoriali deſcripta die 5. Maii 1749. 54

Per ly *ſemel ſaltem in die*, deſignatur, quod omnes quatuor ſtatutæ Eccleſiæ viſitandæ ſint ſemel ſaltem in eadem die; nec ſufficit unam ex ipſis uno die, & alteram altera die intra præfinitum Jubilæi tempus viſitare; ut docet praxis, & ita fieri debere ſancivit peculiaris Congregatio Eminentiſſimor. Cardinalium, & Prælatorum anno 1700. ab Innocentio XII. ad id deputata. Quod etiam expreſſit in ſua tunc temporis notificatione Eminentiſs. Cardinalis Gaſpar Carpegna Romæ Vicarius, uti videre eſt ſupra in hoc *art.* 2. *num.* 30. & impræſentiarum firmat Benedictus XIV. ex valore ipſorum verborum *ſemel ſaltem in die* in Conſtit. incip. *Peregrinantes*, & in laudata *Epiſtol. num.* 11. 55

Per ly *Dies ſive naturales, ſive Eccleſiaſticos*, indicatur, quod utraque dies, aut *naturalis* incip. ab una media nocte, & in alteram ſubſequentem deſinens, aut *Eccleſiaſtica* incipiens a primis Veſperis unius diei uſque ad integrum ipſius ſubſequentis diei veſpertinum crepuſculum, ad viſitationes peragendas idonea declaratur, ut expreſſe idemmet Pontifex in Conſtitut. *Benedictus Deus* §. *Itaque*, & in d. *Epiſtola num.* 13. 56

Per

Digitized by Google

57 Per ly *viſitaverint*, quamvis ſatius ſit intelligi Viſitationes Eccleſiarum faciendas eſſe in gratia, ſicuti & alia opera injuncta pro Jubilæo comparando; Attamen ſi Viſitationes Eccleſiarum, & alia injuncta opera executioni mandentur cum devotione, & reverentia juxta Extravag. *Unigenitus*, & aliam *Quemadmodum*; & Conſtitutionem Benedicti XIV. incip. *Peregrinantes*, itaut pie diſponant ad Sacramentalem Confeſſionem, & Communionem, ideſt modeſte, & devote in Eccleſia colendo Deum, & venerando Sanctos, adeout actus moraliter boni dici poſſint, dummodo ultimum opus ex injunctis in gratia adimpleatur; certum eſt ab hiſce ſic Deo reconciliatis Indulgentiam plenariam Jubilæi lucrari, ut jam tradidimus ſupra *art.* 3. *n.* 46. & firmat idem Pontifex cum Conſtitut. *Convocatis*, tum in Epiſtola *Fra le fatiche num.* 76. Nec officit quod in Bulla Jubilæi Confeſſio pro prima ex injunctis operibus recenſeatur, ſicque videatur Confeſſionem debere aliis operibus præmitti. Non officit, inquam, quia ordo verborum nequit eſſe regula pro ordine facti, ut ad rem noſtram ſignificat idem Pontifex in cit. *Epiſtola num.* 76.

58 Non lucrantur autem Jubilæum, qui in peccato mortali Eccleſiarum viſitationes peragunt, & inſuper pravo fine, vel ſine recta intentione, v. g. ut otientur, ut curioſitati ſatisfaciant, & id genus alia, ab intento comparandi Jubilæum penitus aliena, ut recte declarat laudatus Pontifex in cit. Conſtit. *Convocatis*, & in d. *Epiſtola n.* 76.

59 Per ly *Pias ad Deum preces effuderint*, ſignificat Pontifex, pro lucrando Iubilæo ſufficere Orationem vocalem, & quamvis laudanda ſit Oratio mentalis, addendam vult aliquam vocalem in cit. Conſtitut. *Convocatis* §. 51. Et inſuper brevem Orationem magno fervore factam ſatis eſſe declarat ad ſatisfaciendum fini Conſtitutionis *Peregrinantes*, ſeu Jubilæo in laudata *Epiſtola n.* 83. Non autem ſufficere modicam Orationem ex acedia, aut torpore provenientem, nam cum ipſa devotionem excludat, inepta eſt ad Jubilæum comparandum.

60 Per ly *Pleniſſimam ejuſdem Anni Jubilæi omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam*, occaſionem ſumit Pontifex erudite demonſtrandi primis Eccleſiæ ſæculis uſque ad annum MCCC. Indulgentiam hanc plenariam conſequi volentibus, neceſſe fuiſſe in Palæſtinam ſe conferre ad pugnandum pro Terræ Sanctæ recuperatione, ut videre eſt in Concilio Claramontano, ubi Urbanus II. hanc Indulgentiam conceſſit; Neque aliam ſæculis illis extra Terram Sanctam potuiſſe comparari Indulgentiam plenariam uſque ad exordium decimi quarti ſæculi, in quo Bonifacius VIII. illam conceſſit pro Anno Sancto Jubilæi. Sic laudatus Pontifex in Epiſtola Encyclica incip. *Celebrationem*. Quomodo autem ſit intelligenda Indulgentia plena, plenior, & pleniſſima, jam tradidimus ſupra *in verb. Indulgentia artic.* 1. *num.* 9. & 10. Vide *ibi*.

Per ly *Semel conſequantur*, intelligitur quod 61 Jubilæum Anni Sancti quoad facultates ſemel tantummodo; quoad Indulgentias vero pluries repetitis operibus injunctis intra tempus præfinitum comparari poſſe, ut declaravit Sanctiſſimus in Conſtitut. *Convocatis*, & in cit. *Epiſtola n.* 84. & expreſſit in Bulla Jubilæi *Benedictus Deus* §. *Itaque*, ibi: *Indulgentiam remiſſionem. & veniam ſemel conſequantur*. Nemo tamen poteſt Indulgentiam Jubilæi hujus pro ſe acquiſitam, mortuis applicare; Nam idem Pontifex *in cit. Epiſtola* firmat Regulam eſſe, non poſſe Indulgentias vivis conceſſas, pro defunctis applicari per modum ſuffragii, niſi id in conceſſione exprimatur. Generaliter autem eandem Indulgentiam plenariam, etiam repetitis operibus eadem die iterari non poſſe declaravit Sacra Congregatio Indulgentiarum die 7. Martii 1678. approbante Sanct. memor. Innocentio XI. Vide ſupra *verb. Indulgentia art.* 3. *n.* 23. & *art.* 4. *n.* 15. *in fine*.

Per ly *Navigantes vero, & iter agentes*, de- 62 clarat Pontifex quod navigantes, & iter agentes, ſeu alio ad certam ſtationem ſe recipientes, poſt elapſum Jubilæi tempus, poſſint ipſum lucrari, viſitata totidem vicibus Eccleſia Cathedrali, vel Majori, aut Parochiali loci eorum domicilii, ſeu ſtationis hujuſmodi. Sic ipſe expreſſe in eadem Bulla *Benedictus Deus* §. *Navigantes*.

Per ly *Super præſcriptis hujuſmodi viſitatio-* 63 *nibus tantummodo*, determinat Sanctiſſimus, quod non omnia opera in Jubilæo injuncta in alia pia Opera commutari poſſint, ſicque hanc commutationis facultatem non extendi ad Confeſſionem, aut communionem (exceptis nondum ad Communionem idoneis) neque ad ipſas preces in viſitationibus fundendas, ut monet in laudata *Epiſtola num.* 53. Quinimmo tum *ibi*, tum in Conſtitutione *Convocatis* §. 21. pro Romano Jubilæo onerat conſcientias Pœnitentiariorum, ne hac tam in minuendis, quam commutandis viſitationibus abutantur; Et in Epiſtola Encyclica omnibus locorum Ordinariis directa, permittit, ut juſtis ſolum de cauſis opportunas commutationes, & reductio-

Digitized by Google

nes concedant ; Hinc clare ſtat , facultatem commutandi conceſſam ſe extendere tantummodo ſuper præſcriptis viſitationibus , ut expreſſe ſtatuitur in eadem Conſtitutione *Benedictus Deus* §. *Navigantes* .

64 Per ly *Alia pietatis , caritatis , aut religionis opera* , intelligendum eſt , quod niſi qui Jubilæi Indulgentiam largitur , aliter expreſſe aſſerat , commutatio viſitationum , aut Communionis cum pueris , nequit fieri in alia opera , quibus pœnitens jam alio oneris titulo ſit adſtrictus , ut relatis ad id Doctorum diverſis opinionibus , æquius cenſet Benedictus XIV. in d. Epiſtola *Fra le fatiche num.* 53. de Italico in latinum converſa , ſic : *Æquior tamen opinio ea videtur , quæ inficiatur Indulgentiam comparari poſſe operibus , ad quæ alio titulo quis adſtringitur ; Niſi tamen , qui Indulgentiam largitur , expreſſe aſſerat , eam prædictis aliunde jam debitis operibus acquiri poſſe ; ceu ſi quis inter injuncta opera , certa jejunia recenſeret , eaque quatuor anni temporibus , puta Septembris , ſpeciatim aſſerat eſſe complenda .* Ex quibus patet , quod quando Legiſlator abſolute loquitur ad lucrandum Jubilæum , uti non poſſumus operibus , quæ alio titulo Deo debemus ; Et paulo poſt arctius pro viſitationibus , ſic habet ; *Cum nequeant pœnitenti commutari* (viſitationes Baſilicarum) *in pia opera , quæ alio titulo idem adimplere tenetur ; Cum hic agatur de ſubrogatione , & juxta ſancitam regulam , ſubrogatum ejuſdem naturæ , & indolis eſſe debeat cum re , pro qua ſupponitur ; Si ergo Baſilicarum viſitatio libera eſt , nullique præcepto obnoxia , ſed novum onus ad Indulgentiam conſequendam , ſubrogatum ejuſdem naturæ , & ſpeciei non erit , ſi jam cadat ſub præcepto , ſi ex iis ſit , ad quæ pœnitens alio titulo ſit adſtrictus .* Unde non videtur ſubſiſtere Auctorum opinio , qui eadem Paſchali Communione , & Præcepto Communionis Paſchalis & Jubilæo ſatisfieri poſſe cenſuerunt .

65 Per ly *Ad minorem numerum* , duplex poteſt dubium expendi . I. An ſi decurſu temporis Jubilæi , Indultum minoritatis viſitationum exiret , qui jam tot vicibus Eccleſias viſitaſſet , quot ſatis eſſent ad implendum numerum in minoratione præſcriptum , ad alias viſitationes teneretur : Et reſpondetur , certum eſſe valere viſitationes Eccleſiarum jam juxta minorationem completas ; hac tamen adjecta conditione , quod poſt minorationem adhuc ſemel quatuor deſignatæ Eccleſiæ unica die viſitentur . II. An qui aliquibus vicibus jam Eccleſias viſitavit ante Indultum minorationis , poſt idem poſſit jam ante factas numerare pro iis , quæ in minoratione reſtringuntur ? Et reſpondetur , certum eſſe jam factas viſitationes Eccleſiarum , numerum ingredi in minoratione præſcriptum . Ita ſancit , & firmat idem Pontifex in recenſita *Epiſtola num.* 82. & in citat. Conſtitutione *Convocatis* §. 50.

Per ly *Inſuper iiſdem Monialibus , earumque* 66
Novitiis , explicat Pontifex eos ſolummodo poſſe Moniales , & Novitias eligere Confeſſarios , quos actualis loci Ordinarius , vel univerſaliter , vel pro aliquo peculiariter Monaſterio approbavit , nec poſtea reprobavit ; Sic in eadem Bulla *Benedictus Deus* §. *Inſuper* , & in Epiſtola Encyclica *Celebrationem* §. *Cum autem Nos* ; declarans inſuper electionem hanc eſſe debere ad effectum Jubilæi conſequendi , his verbis : *Licere Monialibus earumque Noviciis in hoc præſenti Jubilæo ad effectum ejuſdem Jubilæi conſequendi Confeſſarium eligere ab actuali Ordinario loci , etiam pro alio Monaſterio vel pro Monialibus in genere approbatum* .

Per ly *Regularibus* , declarat Sanctiſſimus 67
poſſe Regulares cujuſvis Ordinis , Congregationis , & Inſtituti , etiam ſpecialiter nominandi , tempore Jubilæi ſine proprii Superioris facultate ſibi eligere pro ſuo arbitrio quemcumque Confeſſarium , ſive Sæcularem , ſive Regularem cujuſvis Ordinis , approbatum ab Ordinario loci ad perſonarum ſæcularium Confeſſiones audiendas . Sic expreſſe in eadem Conſtitut. *Benedictus Deus* §. *Inſuper* . Nec valet dicere , quod ſicuti Regulares ſine ſui Superioris facultate non poſſunt extra ſuum Ordinem Confeſſarium eligere vigore Bullæ Cruciatæ , uti ſancitum eſt a pluribus Summis Pontificibus , & præſertim a Benedicto XIV. Conſtitut. incip. *Apoſtolica Indulta* : Ita neque poſſunt virtute Bullæ Jubilæi ; Non valet , inquam , quia ideo non poſſunt id Regulares virtute Bullæ Cruciatæ , quia cum Cruciata , ſit privilegium permanens , ſi in Regularibus Ordinibus hoc Jus vigeret , iiſdem etiam detrimento foret ; Jubilæum autem cum ſit privilegium tranſiens , & cito præteriens , omnibus favet , & nulli nocet ; adeoque poſſunt Regulares libere ſibi eligere quemcumque Confeſſarium extra Ordinem ut ſupra virtute Jubilæi , & non vigore Cruciatæ : quam rationem reddit idem Pontifex in laudata Epiſtola *Fra le fatiche numer.* 36. & nos fuſe tradimus infra *articul.* 2. *num.* 3. Vide *ibi* .

Per ly *Sincere , & ſerio ſtatuerint* , demonſtra- 68
tur

tur eum, qui præſens Jubilæum conſequi ſerio, & ſincere nolit, neque abſolotionem a Cenſuris, neque alias facultates conſeqoi poſſe, ut firmat Pontifex in recenſita *Epiſtola num.* 62. ubi rationem reddens dicit, *Nam ſi facultates in ordine ad Jubilæum conceduntur, uſum deperdunt, ubì quis ad Jubilæum conſequendum nolit accedere;* Et Suarez *tom.* 2. *de Religione lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 6. ſic expreſſe tradit: *Gratia non conceditur niſi in ordine ad hunc finem, & per modum præparationis ad effectum Jubilæi, ergo qui non habet animum implendi, & obtinendi Jubilæum, non poteſt gaudere facultate.*

69 Per ly *Et cenſuris*, intelligendum venit dumtaxat de Interdicto, Suſpenſione, & Excommunicatione, juxta *c. Quærenti* 10. *de verb. ſignific.* & non de Irregularitate ex delicto contracta. Sic idem Pontifex in laudata *Epiſtola n.* 50. ubi Cenſuras ab Irregularitate ſecernit, & pro Cenſuris nomen *abſolutionis*, pro Irregolaritatibus vero nomen *diſpenſationis* juxta phraſim Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* data opera ſe adhibuiſſe ſignificat.

70 Per ly *Etiam in Bulla Cœnæ Domini*, qoamvis ampla concedator facultas, non tamen abſolvendi ab hæreſi externa, ut conſtat tum ex Decreto Alexandri VII. in Congregatione S. Officii die 23. Martii 1656. ubi habetor, *facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi;* Tom ex iis, quæ tradit idem Benedictus in Conſtitut. *Convocatis*, & in memorata *Epiſtola n.* 85. ac io quarta Notificatione edita ab ipſo adhoc Cardinali, & Archiepiſcopo Bononiæ reſidente.

71 Per ly *Quantumcumque gravibus, & enormibus*, ne aditus pateat aliqoibus afferendi Jobilæi tempore caſum aliquem enormem reſervatum eſſe, ot noonolli Auctores ex Bullis Alexandri VI. *Cum in principio*, Clementis VII. *Paſtoris æterni;* & Pauli II. *Et ſi Dominici Gregis, inter Extravagant. commun. de pœnitent. & remiſſionib.* dixerunt, Benedictus XIV. omnem ſobmovit difficoltatem, hanc adjiciendo ampliantem clauſolam, ſicut ſe explicat in d. *Epiſtola n.* 37.

72 Per ly *Injuncta ipſis Pœnitentia ſalutari*, declaratur onos imponendi, & adimplendi ſalutarem pœnitentiam in Jobilæo, ot tradit Pontifex in recenſita *Epiſtola n.* 65. recte animadvertens nemioem vere pœnitentem eſſe poſſe juxta *cap. Omnis utriuſque ſexus* 10. *de pœnit. & remiſſion* qui ſalutarem refugit pœnitentiam.

73 Per ly *Vota quæcumque*, expreſſe conceditur Confeſſariis Jubilaribos facultas commutandi in alia pia, & ſalotaria opera vota quæcumque, etiam jurata, & Sedi Apoſtolicæ reſervata, exceptis votis ſolemnibus Caſtitatis, Religionis, & Obligationis jam a tertio acceptatis, ſeo in qoibus agitur de præjudicio tertii; & pœnalibus pro præſervatione a peccato emiſſis, niſi commutatio fotura jodicetur ejuſmodi, ut non minus a peccato comittendo refrænet, quam prior voti materia. Sic ipſe Pontifex in eadem Bulla *Benedictus Deus* §. *Inſuper*, in Conſt. *Convocatis*, & cit. *Epiſt. n.* 40. *& ſeq.*

74 Per ly *Super occulta Irregularitate ad exercitium eorumdem Ordinum*, venit intelligendom, qood Confeſſarii in Jubilæo poſſunt ſicuti in majoribos Ordinibus, ſive Sacris, diſpenſare ſoper occulta irregularitate ob cenſorarom violationem contracta in exercitio ſuorum Ordinum, ut expreſſe in ipſa Bulla *Benedictus Deus* §. *Inſuper in fin.*; Ita etiam poſſunt a fortiori diſpenſare in iis Minorum Ordinum, qui Irregularitatem prædictam ob earumdem cenſurarum violationem contraxeront, qoamvis in Bulla non exprimantur, quia ut explicat Pontifex in d. Epiſtola *Fra le fatiche n.* 50. coonceſſo majori, minus etiam conceſſum intelligitur, *cap. Ex parte* 27. *de decimis* cum plus ſemper in ſe contineat quod eſt minos, *cap. Plus* 35. *de Regul. jur. in* 6. *l. in eo quod plus* 210. *ff. de Reg. Juris*; Et cui licet quod eſt plus, liceat utique quod eſt minus, *cap. Cui licet* 43. *de Regul. jur. in* 6. *L. Non debet* 21. *ff. de Regul. jur.*

75 Per ly *Concedimus, & indulgemus*, intelligi debet, facultates in Jubilæo conceſſas, in Confeſſione domtaxat exercendas eſſe, ut declaravit Benedictus XIV. io Conſtitut. *Convocatis* §. 25. & in memorata *Epiſtola num.* 63. addens ex Theſauro *de Pœnitent. Eccleſ. p.* 1. *c.* 22. hanc eſſe praxim Pœnitentiariæ, quod nempe prædictæ facoltates nonniſi intra Confeſſionem exerceantor.

76 Per ly *Complicem*, declarat Pontifex complicem Confeſſarium in quolibet inhoneſto contra ſextom Decalogi præceptum peccato, in quocumque etiam ampliſſimo Jobilæo non poſſe Sacramentalem abſolutionem impertiri, ex quo ipſe per ejuſdem Pontificis Conſtit. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, & Conſtitot. incip. *Apoſtolici muneris*, factus ſit ſubjectum Incapax ſub pœna nollitatis ad abſolutionem impertiendam ſuo complici in dicto peccato, ut jam tradidimus *in Tomo* 2. *verb. Complex peccati*, & verb. *Confeſſarius art.* 4. *num.* 14. Vide *ibi*.

Per

77 Per ly *Niſi intra tempus dictorum ſex menſium ſatisfecerint*, denotatur quod obligatio imponi ſolita in abſolutione a cenſuris incurſis propter damnum illatum, aut injuriam irrogatam, ſatisfaciendi parti læſæ, non reſpicit Judicem, ut nonnulli intellexerunt, ſed eum, qui damnum, aut injuriam paſſus eſt, ut patet ex obvio verborum ſenſu, & expreſſe declaravit idem Pontifex in laudata *Epiſtola num. 66.*

78 Per ly *Viſitaſſent*, indulget quidem Pontifex, ut qui morte præveniuntur, antequam præfinitum viſitationum numerum compleverint, ſi vere pœnitentes confeſſi, & Sacra Communione refecti deceſſerint, Jubilæum conſequantur; uti etiam diſpoſuit pro Jubilæo Romano in Conſtitutione *Peregrinantes*. At vero Jubilæum minime conſequeretur, qui ante Confeſſionem, & Communionem ad Jubilæum requiſitam interiret, quia Pontifex morte correptos diſpenſat ſolummodo a reſiduis viſitationibus, & alionde declarat quod in operibus præſcriptis voluntas exequendi non ſufficit, niſi opere compleatur; Sic expreſſe in toties laudata *Epiſtola n.* 15.

79 Per ly *Si quis autem poſt obtentas, vigore præſentium, abſolutiones a Cenſuris, aut votorum commutationes, ſeu diſpenſationes*, decernit Pontifex, quod qui confeſſus animo lucrandi Jubilæum, in Confeſſione obtinuit abſolutionem a Cenſuris, commutationem votorum, vel diſpenſationem, ſi deinde mutato animo, opera pro Jubilæo injuncta prætermittat, nihilominus prædictæ abſolutiones, commutationes, vel diſpenſationes ſubſiſtant; licet qui opera implere negligit, vix a reatu peccati immunis cenſeri poſſit; Sic in hac Bulla *Benedictus Deus*, §. *Ceterum*; & in Conſtitutione *Convocatis* §. 54. ac in d. *Epiſtola num.*86. recte animadvertens abſolutionem non dari conditionate, ſeu ad reincidentiam, ſed abſolute, dummodo pro tunc pœnitens habeat animum lucrandi Jubilæum; Unde ſi poſt mutet propoſitum, remanet adhuc abſolutus, quamvis peccet. Et quidem probabilius mortaliter, ut cum Suarez, Averſa, Viva, Vaſquez, & Filliucio videtur ſentire Pontifex in toties commemorata *Epiſtola n.* 86. quia non ſatisfacit tacitæ promiſſioni in re gravi, cum videatur intervenire tacitum pactum inter Pontificem, & Pœnitentem, ita ſcilicet, ut Pontifex concedat hujuſmodi media, & pœnitens ea acceptet, obligando ſe ad ponendum finem, adeoque ſi abſque rationabili cauſa omittat deinde ponere opera injuncta, & lucrari Jubilæum, violabit pactum tacitum in re gravi, ſicque graviter peccabit.

Quibus omnibus hucuſque traditis, tamquam de irrefragabili mente eruditiſſimi, ſapientiſſimi, ac zelantiſſimi Pontificis Benedicti XIV. firmiter adhærendum ſtatuo, quidquid in aliquibus cum variis aliis de Jubilæo contrarium ſcripſerim.

Ad complementum hucuſque dictorum, placet hic ſubnectere ſequentem Conſtitutionem Clementis XIII. qua Jubilæum univerſale indixit anno 1. ſui Pontificatus. 80

CLEMENS PAPA XIII.

Univerſis Chriſtifidelibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

VEnimus in altitudinem maris, & ne, adverſis luctantibus ventis, tempeſtas aquarum Nos demergat, gemitibus inenarrabilibus ad Deum clamavimus, ut in ſuſcepto a Nobis Apoſtolatus Officio, & in gerendo hoc graviſſimo munere, viribus noſtris longe impari efficaciſſimæ gratiæ ſuæ opem, & præſidium copioſe largiatur, & preces noſtras, quas in hac die tribulationis prolixe effundimus, benigniſſime ſuſcipiat. Quis enim tota mente, atque totis artubus non contremiſceret? Quis maximo timoris cruciatu non angeretur? Quis præ triſtitia penitus non conficeretur, ſtatuens ante oculos, & diligentiſſime perpendens Catholicæ Religionis, & hujus Apoſtolicæ Sedis mœſtiſſimam faciem? Quis denique acerbiſſime non defleret tot horrida vulnera & fidei, & diſciplinæ, & juribus noſtris inflicta? Sed non opus eſt tot mala commemorare & referre, & ſilentio præterire remedia, quibus tot jacturis poſſumus ſubvenire. Nullus eſt morbus tam magnus, tam diuturnus, tam deſperatus, qui ſanari non poſſit, vel cui certe opitulari non valeat pro ineffabili ſua Clementia Omnipotens Deus, cujus miſericordia ſuperexaltat Judicium. Adeamus ergo cum fiducia ad Thronum ejus in tempore opportuno, arma enim noſtra, quibus tot malis fortiter conſtanterque obſiſtere poſſumus, ſunt Preces, & Lacrymæ, Jejunia, & Eleemoſynæ; ſcimus quod ſi manſerimus in eo, & verba ejus in nobis manſerint, quodcumque voluerimus, petemus, & fiet nobis. Convertamur igitur ad Deum in toto corde noſtro, in jejunio, in fletu, in planctu, nec avertamus faciem ab ullo paupere, ita enim fiet, ut nec a nobis avertatur facies Domini. Hæc autem, ut ferventiori ſpiri-

Digitized by Google

ritus ardore, majorique fructu peragantur, priſcum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum morem ſequuti, cœleſtium munerum theſauros, quorum diſpenſatio fidei noſtræ commiſſa eſt, proximis diebus, quibus Catholica Eccleſia ſacras Quatuor Temporum obſervationes annua recolit devotione, pro felici noſtri Pontificatus initio erogare decrevimus. Itaque de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, ex illa ligandi, atque ſolvendi poteſtate, quam Nobis Dominus, licet indignis, contulit, univerſis & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus in Alma Urbe noſtra degentibus, qui ſolemni Proceſſioni, quam Dominica, decimaoctava poſt Pentecoſten, die videlicet decimaſeptima currentis menſis Septembris ab Eccleſia Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis ad Baſilicam Sanctæ Mariæ Majoris nuncupatam de eadem Urbe una cum Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quos in Romana Curia adeſſe contigerit, ac Chriſtianorum Regnum, & Principum Oratoribus apud Nos exiſtentibus, Prælatis quoque, & Officialibus ejuſdem Curiæ, univerſoque Clero, & Populo, benedicente Domino, agemus, devote interfuerint, vel S. Joannis in Laterano, Principis Apoſtolorum, & S. Mariæ Majoris præfatæ Eccleſias, ſeu Baſilicas, vel earum aliquam intra ſpatium ejuſdem, vel proxime ſubſequentis hebdomadæ ſaltem ſemel viſitaverint, ibique per aliquod temporis ſpatium pias ad Deum preces effuderint; ac quarta, & ſexta feria, ac Sabbato alterius ex præfatis hebdomadis jejunaverint, & peccata ſua confeſſi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Dominica die immediate ſequenti, vel alia die intra eamdem hebdomadam reverenter ſumpſerint, ac pauperibus aliquam eleemoſynam, prout unicuique ſuggeret devotio, erogaverint: ceteris vero extra urbem prædictam ubicumque degentibus, qui Eccleſias ab Ordinariis locorum, vel eorum Vicariis, ſeu Officialibus, aut de eorum mandato, & ipſis deficientibus, per eos, qui ibi curam animarum exercent, poſtquam ad eorum notitiam hæ noſtræ pervenerint, deſignandas, vel Eccleſiarum hujuſmodi aliquam ſpatio duarum ſimiliter hebdomadarum a publicatione deſignationis per Ordinario, vel eorum Vicarios, ſeu Officiales, vel alios, ut præfertur, faciendæ decurrendarum ſaltem ſemel viſitaverint, ibique ut ſupra oraverint, ac quarta, & ſexta feria, ac Sabbato alterius ex hebdomadis hujuſmodi jejunaverint, pariterque peccata ſua confeſſi, ac in die Dominica immediate ſequenti, vel alia die intra eamdem hebdomadam ſanctiſſima Communione refecti fuerint, & pauperibus aliquam eleemoſynam, ut præmittitur erogaverint, pleniſſimam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, ſicut in anno Jubilæi viſitantibus certas Eccleſias intra, & extra Urbem prædictam concedi conſuevit, tenore præſentium concedimus, & elargimur. Navigantes vero, & iter agentes, ut cum primum ad ſua ſe domicilia receperint, ſupraſcriptis peractis, & viſitata Eccleſia Cathedrali, vel Majori, aut Parochiali loci eorum domicilii eamdem indulgentiam conſequi poſſint & valeant. Regularibus autem perſonis utriuſque ſexus, etiam in clauſtris perpetuo degentibus, necnon aliis quibuſcumque tam laicis, quam eccleſiaſticis ſæcularibus, vel regularibus, etiam in carcere, aut captivitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeu alio quocumque impedimento detentis, qui ſupra expreſſa, vel eorum aliqua præſtare nequiverint, ut illa Confeſſarius ex jam approbatis a locorum Ordinariis ante præſentium publicationem, ſeu approbandis eis in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit, eaque injungere, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus & indulgemus. Inſuper omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus utriuſque ſexus tam laicis, quam eccleſiaſticis ſæcularibus, & regularibus cujuſvis Ordinis, Congregationis, & Inſtituti tam in Urbe præſata, quam extra eam ubique locorum, ut præfertur, degentibus licentiam concedimus & facultatem, ut ſibi ad hunc effectum eligere poſſint quemcumque Presbyterum Confeſſarium tam ſæcularem, quam cujuſvis Ordinis, & Inſtituti regularem ex approbatis, ut præmittitur, a locorum Ordinariis, qui eos ab excommunicationis, ſuſpenſionis, vel aliis eccleſiaſticis ſententiis, & cenſuris a jure, vel ab homine quavis cauſa latis, ſeu inflictis, necnon ab omnibus peccatis, exceſſibus, criminibus, & delictis quantumvis gravibus, & enormibus, etiam locorum Ordinariis, ſive Nobis, & Sedi Apoſtolicæ, etiam in Litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis contentis, & aliis per quaſcumque noſtras, aut Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones, quarum tenores præſentibus haberi volumus pro expreſſis quomodocumque reſervatis, in foro Conſcientiæ, & hac vice tantum abſolvere, & liberare valeant; inſu-

ſuper vota quæcumque (religionis, & caſtitatis exceptis) in alia pia & ſalutaria opera commutare, injuncta tamen eis, & eorum cuilibet in ſupradictis omnibus caſibus pœnitentia ſalutari, aliiſque ejuſdem Confeſſarii arbitrio injungendis. Quapropter tenore præſentium in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, atque mandamus omnibus & quibuſcumque Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ac quibuſcumque Ordinariis locorum ubicumque exiſtentibus, eorumque Vicariis, & Officialibus, vel, iis deficientibus, illis, qui curam Animarum exercent, ut, cum præſentium Litterarum tranſumpta, aut exempla etiam impreſſa acceperint, illa ſtatim abſque ulla mora, retardatione, vel impedimento per ſuas Eccleſias, & Diœceſes, Provincias, Civitates, Oppida, Terras, & Loca publicent, & publicari faciant, Eccleſiamque, ſeu Eccleſias viſitandas deſignent. Non intendimus autem per præſentes ſuper aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, ſeu inhabilitate quoquomodo contracta diſpenſare, vel aliquam facultatem tribuere diſpenſandi, ſeu habilitandi, & in priſtinum ſtatum reſtituendi etiam in foro conſcientiæ; neque etiam eaſdem præſentes iis, qui a Nobis, & Apoſtolica Sede, vel ab aliquo Prælato, ſeu Judice Eccleſiaſtico excommunicati, ſuſpenſi, interdicti, ſeu alias in ſententias, & cenſuras incidiſſe declarati, vel publice denuntiati fuerint, niſi intra tempus dictarum duarum hebdomadarum ſatisfecerint, aut cum partibus concordaverint, ullo modo ſuffragari poſſe, aut debere. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, præſertim quibus facultas abſolvendi in certis tunc expreſſis caſibus ita Romano Pontifici pro tempore exiſtenti reſervatur, ut nec etiam ſimiles, vel diſſimiles indulgentiarum, & facultatum hujuſmodi conceſſiones, niſi de illis expreſſa mentio, aut ſpecialis derogatio fiat, cuiquam ſuffragari queant; necnon Regula noſtra de non concedendis indulgentiis ad inſtar, ac quorumcumque Ordinum, & Congregationum, ſive Inſtitutorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis eiſdem Ordinibus, Congregationibus, & Inſtitutis, illorumque perſonis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac formam in eis traditam pro ſervata habentes hac vice ſpecialiter, nominatim, & expreſſe ad effectum præmiſſorum derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Ut autem præſentes noſtræ, quæ ad ſingula loca deferri non poſſunt, ad omnium notitiam facilius deveniant, volumus, ut earumdem præſentium tranſumptis, vel exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis ubique locorum, & gentium eadem prorſus fides habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 11. Septembris 1758. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

D. Card. Paſſioneus.

Articulus II.

Jubilæum quoad ea, quæ concernunt Confeſſarium Jubilarem.

IN Jubilæis extraordinariis duarum hebdoma- 1
darum conceditur cuilibet Sæculari facultas eligendi Confeſſarium ab Ordinario loci approbatum; *Communis*, & patet ex Bullis pro talibus Jubilæis edi ſolitis. Etiam Regulares poſſunt tempore Jubilæi ſine licentia ſuorum Superiorum ſibi eligere Confeſſarium quemli- 2
bet, ſive Sæcularem, ſive Regularem ex approbatis ab Ordinario loci; Navarrus, Suarez, Filliuc. dicens ſic eſſe declaratum a Sac. Congregatione, Boſſius, Diana, Bordon. Lugo, Gobat dicens eſſe reſcriptum Roma, ut ſtetur verbis Bullæ, Bellegambe *part. 3. ſect. 6. q.* 1. cum La Croix *lib. 6. part. 3. num.* 1464. Felix Poteſtas *tom. 1. part. 2. n.* 1429. Tamburio. *tom. 2. pag.* 37. *n.* 40. & ſic etiam plures alii. Et de facto verba Bullæ non ſolum dant poteſtatem *Omnibus, & ſingulis Regularibus cujuſvis Ordinis, Congregationis, & Inſtituti eligendi ſibi Confeſſarium quemlibet tam Sæcularem, quam Regularem, qui ab omnibus caſibus abſolvat &c.* ſed etiam hanc poteſtatem concedunt, *non obſtantibus quibuſcumque privilegiis iiſdem Ordinibus conceſſis, etiamſi de illis ſpecialis mentio facienda eſſet.*

Nec obſtant Conſtitutiones aliquæ Summo- 3
rum Pontificum, & ſignanter Urbani VIII. Conſtitut. incip. *In ſpecula* 19. *Jun.* 1630. decla-

Digitized by Google

clarantes, & reſpective declarans, Bullam *Cruciatæ, & alia Indulta hujuſmodi Regularibus, & Monialibus non ſuffragari quantum ad illum articulum eligendi Confeſſarium independentem a ſuis Superioribus*. Non obſtat, inquam, quia ultra quam quod, ut notat Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 1429. & alii, declaratio contraria Pontificum eſt expreſſe edita pro Bulla Cruciatæ, minime pro Jubilæo: recte inſuper advertit Card. de Lugo *diſp.* 20. *de Pœnitentia num.* 189. diverſis formulis, & efficacioribus revocati privilegia Regularium in Bulla Jubilæi, quam in Bulla Cruciatæ. Unde quamvis Regulares non poſſint vi Bullæ Cruciatæ eligere Confeſſarium ſine licentia ſuorum Superiorum, eo quod privilegium conceſſum Regularibus, quod non poſſint eligere Confeſſarium extraneum, non ſit revocatum per Bullam Cruciatæ, poſſunt tamen talem Confeſſarium eligere vi Jubilæi, eo quod per ejus Bullam cenſeatur revocatum ſupradictum privilegium, ut patet ex ſupra adductis verbis in Bulla Jubilæi apponi ſolitis: *Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis iiſdem Ordinibus conceſſis, etiamſi de illis ſpecialis mentio facienda eſſet*. Et ratio, cur non ſit revocatum ſupradictum privilegium per Bullam Cruciatæ, bene vero per Bullam Jubilæi, eſt, quia Bulla, ſeu Indultum Cruciatæ eſt permanens, & ideo Religionibus obeſſet; Bulla vero, ſeu Indultum Jubilæi eſt tranſiens, ſavens omnibus, nulli nocens; ideoque ſæpe Pontifices declararunt, vi Bullæ Cruciatæ ſe noluiſſe revocare privilegia Religionum; ſecus vero vi Bullæ Jubilæi; Quod præſertim conſtat ex Declaratione Gregorii XIII. apud Rodriquez relata a Paſqualigo *de Jubilæo qu.* 206. his verbis: *Congregatio pro majori parte ſenſit pro negativa ſententia (videlicet, quod non poſſint Confeſſarium extra Religionem Regulares eligere) dixit tamen dubium eſſe referendum Sanctiſſimo Domino, qui poſtea die 19. Decembris* 1581. *in Conſiſtorio reſpondit: Tempore Jubilæi poſſe omnes Regulares confiteri peccata Sacerdotibus etiam Sæcularibus approbatis ad Confeſſiones; Nam in Bulla non fit mentio, niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt Confeſſiones, non de Ordinario pœnitentis*. Immo nedum poſſunt Regulares tempore Jubilæi confiteri cuicumque Confeſſario approbato ab Ordinario loci, tam Sæculari quam cujuſvis Ordinis Regularis, ſed etiam poſſunt abſolvi a caſibus ſuo Superiori Regulari reſervatis, ut apud Nicolium *in Floſculis, verb. Jubilæum num.* 6. declaravit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regularium* 19. *Aprilis* 1583. & Alexander VII. *die* 14. *Maii* 1655. in ſuo Brevi incip. *Unigenitus*, & ſic antea declaraſſe Gregorium XIII. teſtatur Peyrin. *de privileg. Regul. tom.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. *pag.* 1324. & Murga *in tract. de Benefic. Eccleſiaſt. qu.* 2. *n.* 121. *pag.* 44.

Confeſſarius eligendus tempore Jubilæi de- 5
bet eſſe approbatus ab Ordinario loci, ſeu ipſius Confeſſarii, non autem ab Ordinario pœnitentis. Ita Sacra Congregatio Concilii interpretando Bullam Jubilæi, & ex ejus ſententia Sanctiſſimus declaravit, Bullam eſſe intelligendam de Ordinariis eorum qui audiunt Confeſſiones, non autem de Ordinariis pœnitentium; ſic refert Fagnan. *lib.* 5. *decretal. in cap. Ne pro dilatione* 16. *de pœnit. & remiſſion. n.*
19. Unde Regulares, ut abſolvantur a reſer- 6
vatis virtute Jubilæi, probabiliter non poſſunt eligere Confeſſarium approbatum a ſolo ſuo Prælato Regulari; Suarez, Reginald. Vega, Lugo cum La Croix *loc. cit. num.* 1465. Filliuc. Lezana, Boſſius, Henriq. Fauſtus, & alii cum Viva *de Jubilæo qu.* 9. *art.* 1. *n.* 3. Pontius *diſ.* 46. *qu.* 10. *concluſ.* 5. *num.* 138. Barboſa *ſuper Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 15. Quilici *quæſt.* 5. *artic.* 4. Matthæucci *Cautela Confeſſarii lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. & alii. Et ratio eſt, quia per *Ordinarios locorum*, a quibus Jubilares Confeſſarii debent eſſe approbati ſecundum Bullam Jubilæi, ibi: *Ex approbatis a locorum Ordinariis*, in communi ſenſu intelliguntur Epiſcopi; & ſecundum Sacram Rotam Romanam *part.* 11. *deciſ.* 23. *num.* 8. & *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 69. *num.* 15. rigoroſe Ordinarii nomen ſoli Epiſcopo ſpectat, ſeu con-
venit, non autem inferiori. Oppoſita tamen 7
ſententia non caret ſua vera probabilitate, eamque tutam in praxi vocat Gobat *in Quinario tract.* 3. *de Jubilæo num.* 229. & probabiliſſimam, & in praxi tutam appellat Silvius *reſol. variar. verb. Jubilæum* 1. quem ſequitur Pontas *verb. Jubilæum caſ.* 7. & tenent Sanctarellus, Coriolanus, Rodriquez, Bonacina apud Paſqualigum *qu.* 208. Diana *part.* 5. *tract.* 12. *reſol.* 37. & alii dicentes ſufficere, ſi Confeſſarius ſit approbatus a ſolo ſuo proprio Prælato Regulari, quia Prælatus Regularis eſt vere Ordinarius ſuorum ſubditorum habens in illos juriſdictionem ordinariam, & ut dicit Rota *part.* 13. *deciſ.* 54. *num.* 15. appellatione Ordinariorum veniunt omnes, qui exercent juriſdictionem Ordinariam, quaſi Epiſcopalem. Tum quia *Favorabile interpretationem non recipit, quæ eum, cui favetur, lædere poſſit*, ſavente aperte *Regula* 61. *Juris in* 6. quæ ſic

ex-

Digitized by Google

expreſſe habet: *Quod in gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum*. Bulla autem Jubilæi plurimum læderet Regulares multos, ſi præter ſuum morem cogerentur quærere Confeſſarium ab Ordinario loci approbatum, & forte illum quærere extra ſuum Conventum.

8 Moniales tempore Jubilæi non poſſunt eligere Confeſſarium non approbatum in ſpecie ad audiendas Monialium Confeſſiones; deducitur ex Conſtitut. Greg. XV. incip. *Inſcrutabili*, & Conſtitutione Clementis X. incip. *Superna*; ubi declaratur, Confeſſarios approbatos generaliter ad audiendas Confeſſiones ſæcularium non poſſe audire Confeſſiones Monialium ſine ſpeciali approbatione pro ipſis. Et hoc etiam clare habetur ex declaratione Sac. Congregationis miſſa ad Epiſcopum Abulenſem anno 1593. & relata ab Arauxo *in ſelect. tract.* 1. *ſect.* 3. *num.* 15. & a Cajetano de Alexandris *in Confeſſario Monialium c.* 6. §. 13. *q.* 6. in qua habetur, quod approbatus ad audiendas Confeſſiones certi generis perſonarum, vel in certa Eccleſia, non cenſetur approbatus ſimpliciter, ac proinde quod non poteſt virtute Jubilæi eligi ad audiendas Confeſſiones aliarum perſonarum, aut extra Eccleſias ſibi deſignatas, & ſic tanto minus ad audiendas Confeſſiones Monialium ſine ſpecifica approbatione pro ipſis; Viva *de Jubilæo q.* 9. *art.* 2. Molfeſius, Pellizarius, Alphonſus de Leon. Fauſtus cum Cajetano de Alexandris *loc. cit.* Matthæucci *Official. Curiæ cap.* 13. *quoad Confeſſarios Monialium num.* 10. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 1423. Lantuſca verb. *Jubilæum num.* 2. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1467. Quilici *Confeſſar. Manuduct. quæſt.* 1. *artic.* 1.
9 *num.* 12. Polachus, Ceſpedes, & alii. Immo neque Confeſſarius approbatus pro uno Monaſterio poteſt tempore Jubilæi eligi a Monialibus diſtincti Monaſterj, ut colligitur ex cit. Conſtitut. Clementis X. incipien. *Superna*, in qua, ut jam declaraverat Sac. Congreg. Conc. ſuper Conſtitut. Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili* in reſponſione ad nonum, dicitur præciſe: *Atque approbatos pro audiendis Confeſſionibus Monialium unius Monaſterii, minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii*; Matthæucci *loc. cit. nu.* 10. Viva *loc. cit. ſub num.* 1. & alii. Vide verb. *Approbatio art.* 3. *a num.* 5. *ad* 12. & verb. *Bulla Cruciatæ numer.* 12.

10 Non deſunt tamen, qui defendant abſolute contrarium, ut Peyrinus *t.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. *pag.* 325. Bonacina *de Sacramentis diſp.* 5. *q.* 7. *num.* 22. Boſſius *ſect.* 2. *punct.* 4. Paſqualigus *de Jubilæo qu.* 210. Portell. & Summa Dianæ verb. *Jubilæum num.* 20. & alii volentes, quod etiam Moniales tempore Jubilæi poſſint eligere quemcumque Confeſſarium ex approbatis ab Ordinariis locorum. Et ratio eorum eſt, quia Bulla Jubilæi permittit omnibus utriuſque ſexus Fidelibus etiam Regularibus, quod poſſint eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario locorum abſolute, adeoque non apparet ulla ratio, cur requiratur ſpecialis approbatio pro Monialibus. Et confirmant ex Conſtitut. Urbani VIII. incip. *Pontificia ſollicitudo*; in qua pro Jubilæo anni 1625. expreſſe conceſſit Monialibus, quod poſſent eligere quemcumque Confeſſarium ex approbatis ab Ordinariis locorum, quod & conceſſit Innocentius X. pro Jubilæo anni 1650. ut refert Paſqualigus *loc. cit.* & ad Conſtitutiones Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*, & Clemens X. incip. *Superna*; & ad decreta Sacræ Congregationis, in quibus declaratur, Confeſſarios approbatos generaliter ad audiendas Confeſſiones ſæcularium non poſſe audire Confeſſiones Monialium ſine ſpeciali approbatione pro ipſis, reſpondent ſupradicti Doctores id verum eſſe extra Jubilæum, non vero tempore Jubilæi, pro quo Pontifices ſolent concedere etiam Monialibus, quod poſſint eligere quemcumque Confeſſarium ex approbatis ab Ordinariis locorum.

At non ſunt iſti audiendi, nec ſequendi, 11
niſi aliter a Sancta Sede ſtatuatur, aut declaretur, quia ſupradicti Pontifices in citatis Conſtitutionibus non dicunt abſolute, ut Sanctimoniales poſſint eligere Confeſſarios quoſcumque ex approbatis ab Ordinariis locorum, ſed expreſſe additur: *Ab eiſdem Ordinariis locorum ad id approbatos*, ideſt, ut explicant Doctores, ad munus Sanctimonialium Confeſſiones excipiendi probatos. Et quamvis in Jubilæis extraordinariis pro omnibus conceſſis ſoleat concedi generaliter, & abſolute pro omnibus etiam Regularibus utriuſque ſexus facultas eligendi quemcumque Confeſſarium ex approbatis ab Ordinariis locorum; tamen adhuc propter ſupra adducta dicendum eſt, non poſſe Moniales eligere niſi Confeſſarios ſpecialiter approbatos pro ipſis, quia *ex Regula* 81. *Juris in* 6. *in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*.

Debent autem Ordinarii tempore Jubilæi ap- 12
probare plures Confeſſarios, ſive Sæculares, ſive Regulares, quos Moniales ipſæ exoptaverint

rint, ut eos poſſint Moniales pro majori ſuo ſpirituali ſolamine eligere pro Jubilæo lucrando juxta intentum Pontificis, ut decrevit *Sacra Congregat. Epiſcoporum*, & *Regul.* 24. *Martii* 1634. apud Lantuſca verb. *Jubilæum ſub num.* 1.

13 Confeſſarius approbatus limitate pro ſolis viris non poteſt tempore Jubilæi eligi a mulieribus; ita Confeſſarius approbatus pro ſolis ruſticis, non poteſt eligi a civibus; ſic etiam approbatus limitate pro uno tantum loco non poteſt eligi extra illum locum. Sic expreſſe habetur ex declaratione Sacræ Congregationis miſſa ad Epiſcopum Abulenſem *anno* 1593. relata *ſupra ſub num.* 8. & tenent Filliucius *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 262. Diana *part.* 5. *tract.* 12. *reſol.* 48. Gobat *de Jubilæo cap.* 31. *n.* 232. Viva *de Jubilæo quæſt.* 9. *art.* 2. *nu.* 4. Boſſius *ſect.* 3. *caſ.* 2. Trullench. Suarez, Rodriquez, Villalobos, Homobonus, Bordon. Tamburin. Lugo cum La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1467.

14 contra alios. Nec tempore Jubilæi poteſt eligi Confeſſarius complex, ſeu ſocius criminis, ubi id per Legem Diœceſanam, ſeu Epiſcopi prohibetur, quia ibi relate ad complicem non habet Confeſſarius approbationem, cum Epiſcopus talem Confeſſarium non approbet, immo poſitive reprobet reſpective ad ſuum complicem, ſeu ſocium ſui criminis; Bonacina *de Sacramentis qu.* 7. *punct.* 5. §. 5. *num.* 10. Moron. *reſ.* 98. Averſa *q.* 17. *ſect.* 6. Viva *q.* 11. *art.* 3. *num.* 4. Bellegambe *q.* 5. & 6. La Croix *loc. cit. num.* 1468. & alii contra Boſſium, Paſqualig. Dicaſtill. & alios putantes non ideo tolli, vel impediri juriſdictionem a Papa conceſſam. Vide verb. *Complex peccati num.* 1. & 2. & infra *n.* 71.

15 Nec poteſt extra neceſſitatem extremam pro Confeſſario eligi Excommunicatus, ſuſpenſus, irregularis, & tanto minus depoſitos, & degradatus, quamvis antea fuiſſet approbatus, quia approbatio cenſetur revocata, ut recte dicit La Croix *loc. cit. n.* 1468.

16 Confeſſariis vi Jubilæi electis ſolet concedi quadruplex facultas. I. abſolvendi a quibuſcumque Cenſuris. II. abſolvendi a quibuſcum-
17 que peccatis. III. commutandi Vota. IV. commutandi opera præſcripta; *Communis*, ut patet expreſſe ex verbis Bullæ pro Jubilæo edi ſolitæ. Confeſſarius Jubilaris ratione facultatis ſibi conceſſæ abſolvendi a quibuſcumque Cenſuris, poteſt abſolvere a quibuslibet Cenſuris, ſive a Jure, ſive ab homine quovis modo, & cauſa latis, etiam locorum Ordinariis, ſeu Papæ, & Sedi Apoſtolicæ, etiam in Bulla Cœnæ contentis, & alias quomodocumque reſervatis, ut habetur expreſſe ex verbis Bullæ pro Jubilæo edi ſolitæ, ibi: *Sibi eligere poſſunt Confeſſarium tam Sæcularem &c. qui eos ab omnibus Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, ac Cenſuris a Jure, vel ab homine, quovis modo, & cauſa latis, ſeu inflictis, nec non ab omnibus criminibus, quantumvis enormibus, etiam locorum Ordinariis, ſive Nobis, & Sedi Apoſtolicæ, etiam in Litteris die Cœnæ Domini legi ſolitis, contentis, & alias quomodocumque reſervatis, in foro conſcientiæ tantum, & hac vice abſolvere, & liberare valeant*. Ratione tam amplæ 18
facultatis abſolvendi ab omnibus Cenſuris *etiam in Bulla Cœnæ*, & *quomodocumque reſervatis*, poteſt Confeſſarius Jubilaris probabilius abſolvere etiam a Cenſura Hæreſis, niſi hæc expreſſe excipiatur. Sic fuiſſe reſponſum in *Sacra Pœnitentiaria anno* 1617. occaſione Jubilæi a Paulo V. conceſſi, & ſervari in praxi refert Filliucius *tract.* 8. *de Jubilæo cap.* 10. *num.* 265. & tenet Zerola *part.* 4. *praxis Epiſcop. verb. Abſolutio quæſt.* 8. *concluſ.* 4. Corduba *in Summa quæſt.* 8. Lugo *diſp.* 23. *de Fide num.* 102. Gobat *tract.* 3. *de Jubilæo cap.* 33. *num.* 248. Azorius *part.* 1. *lib.* 8. *quæſt.* 12. Sanctarell. *cap.* 8. *dub.* 3. Reiffenſt. *Theol. moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *qu.* 9. *num.* 129. & *ſequent.* La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1451. Sotus, Reginaldus, Fagundez, Boſſius, & alii plurimi. Et ratio eſt, quia cum compertum ſit, plurimos graves Doctores defendere hanc ſententiam, & in praxi a plurimis Confeſſariis hanc opinionem ſequentibus conferri tempore Jubilæi abſolutionem ab Hæreſi; Si Pontifex vellet illam excipere, exciperet expreſſe; *arg. c. Inter corporalia* 2. *de transl. Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud*, ibi: *Unde ſi circa tranſlationem idem fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, de tranſlatione poterat expreſſiſſe*, & *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis*, ibi: *Cum nihil exceperit*, & *potuerit excepiſſe*. Sicuti de facto jam fecerunt alii Pontifices, quando voluerunt crimen Hæreſis eſſe exceptum: ergo cum id non exprimit, ſignum eſt, quod vult ampliſſimam conferre facultatem abſolvendi ab omnibus omnino reſervatis; id enim congruit fini conceſſionis, ut ſcilicet poſſit quilibet Chriſtifidelis Jubilæum lucrari, inter quos Chriſtifideles vere numeratur lapſus in Hæreſim, & de hac vere pœnitens, & contritus, adeoque non apparet ratio, cur is ſolus de mente Pontificis non poſſit fieri particeps Jubilæi, niſi expreſſe excipiatur. Tum quia beneficia Principum nulli ter-

Digitized by Google

tertio præjudicantia ſunt largiſſime interpre-
tanda; *cap. Olim, de verb. ſignif.* & *ex Regu-
la* 15. *juris in* 6. *Odia reſtringi* , *&* *favores
convenit ampliari* .
19 Plurimi tamen alii cum Barboſa *de Offic. &
poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 32. &
noviſſime Doctiſſim. P. Viva *de Jubilæo qu.*11.
art. 1. tenent oppoſitum. Immo Barboſa *loc.
cit.* refert ex aliis ſic fuiſſe declaratum per
aliquos Romanos Pontifices ; quæ declaratio-
nes, ſi vere emanaſſent , non eſſet locus dan-
dus noſtræ ſententiæ ; Niſi dici poſſet , quod
dictæ declarationes emanaſſent a Pontificibus
circa proprias ſuas Bullas , aut quod ipſæ re-
ſtringerentur intra limites Hiſpaniæ, aliorum-
que locorum , ubi viget Officium Sanctæ In-
quiſitionis , ad cujus inſtantiam dictæ declara-
tiones emanaverint , ut patet ex verbis decre-
ti relati a Diana *part.* 1. *tract.* 3. *reſolut.* 1.
Ad quod facit Reſponſio Sacræ Pœnitentiariæ
a Filliucio ſupra adducta , quæ , ſi revera
emanaſſent pro omnibus locis dictæ Pontificiæ
declarationes , non potuiſſet ipſa ſic reſpon-
dere .
20 Confeſſarius Jubilaris ratione facultatis ſibi
conceſſæ abſolvendi a quibuſcumque peccatis,
poteſt abſolvere ab omnibus peccatis Sedi Apo-
ſtolicæ etiam in Bulla Cœnæ , aut alias quo-
modocumque reſervatis , & etiam a reſervatis
Epiſcopo ; ita patet ex verbis Bullæ Jubilæi
21 adductis ſupra *ſub nu.* 17. Immo a reſervatis
Epiſcopo poteſt abſolvere , etiamſi id non ex-
primatur , cum in Jubilæo facultas abſolvendi
a reſervatis Sedi Apoſtolicæ ferat facultatem
abſolvendi a reſervatis Ordinariis locorum .
Sic communiſſima Doctorum , cum Suarez *diſp.*7.
de Cenſuris c. 5. Viva *de Jubilæo qu.* 11. *art.* 2.
Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 149. La Croix
loc. cit. n. 1451. A Confeſſario Jubilari poteſt
etiam abſolvi qui ſpe Jubilæi commiſit reſer-
vatum , quia hoc peccatum ſpecialiter non re-
ſervatur . *Sic communiſſima Doctorum* cum Vi-
va *loc. cit. art.* 3. *num.* 1. La Croix *loc. cit.
num.* 1451. Navarr. Boſſio , Filliuc. Suarez ,
Sanchez , & aliis paſſim : ac idem ſub aliis
terminis eſt , dum dicitur , quod qui peccat
peccato reſervato in confidentiam Jubilæi , po-
teſt virtute Jubilæi abſolvi , peccare autem in
confidentiam Jubilæi eſt , quod notitia Jubilæi
influat in peccatum , ſeu ſit ejus cauſa , qua-
tenus ſecluſa Jubilæi notitia , & ſpe facilis ab-
ſolutionis reſervatum non patratum fuiſſet ; Is
inquam virtute Jubilæi abſolvi poteſt , ſi vere
doleat , & niſi expreſſe in confidentiam Jubi-
læi commiſſa excipiantur a Bulla : Nec obſtat
quod *cap. Quando* , *de conſecrat. diſt.* 4. dica-
tur , quod peccans ſpe veniæ debeat ſubeſſe
pœnæ , & non obtinere veniam ; Nam ibi ,
ut notat Gloſſa , ſenſus eſt , multoties ſic
peccantes puniri a Deo , ita ut non perveniant
ad tempus veniæ obtinendæ . Virtute Jubilæi
poteſt quilibet abſolvi , non ſolum a commiſ-
ſis ante publicationem Jubilæi , ſed etiam a
reſervatis poſt Jubilæi publicationem commiſſis
quia in Bulla Jubilæi datur ampliſſima facul-
tas abſolvendi a reſervatis pro toto tempore
Jubilæi ; nec limitatur ad commiſſa , hoc vel il-
lo tempore ; *Sic communis* cum Viva *loc. cit.
num.* 2. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 26. ubi
dicit , quod poteſt quilibet toties abſolvi , quo-
ties in reſervata incidit ante elapſum Jubilæi
tempus . Immo etiamſi quis in prima hebdo- 24
mada jam lucratus ſit Jubilæum , ſi ſecunda
hebdomada incidat in reſervatum , vel Cenſu-
ram , poteſt ab his abſolvi , ſaltem ſi præſcri-
pta opera repetat ; Diana , Navarr. Rodriquez ,
Henriquez , Reginald. Leo , Gobat cum La
Croix *loc. cit. num.* 1450. Viva *loc. cit. n.* 3.
Quod etiam tenent Caſtropal. Dicaſtill. & alii ,
quamvis dicant eumdem non poſſe bis lucrari
Jubilæum , cum validitas abſolutionis non pen-
deat abſolute ab Indulgentia . Inſuper poſſe
abſolvi , quamvis non repetat opera præſcripta
docent Rodriquez , Sa , Diana , Lother. & alii ;
quod probabile eſſe dicunt Graff. Bonac. Ca-
ſtropal. Dicaſtill. & alii : Verba enim illa *Pro
hac vice tantum* in Bulla Jubilæi apponi ſoli-
ta , non referuntur ad actum abſolvendi , ſed
ad tempus Jubilæi , ideſt pro tempore hujus
Jubilæi tantum , ut recte notant Viva *loc. cit.
num.* 2. Boſſius apud ipſum *qu.* 6. *artic. ult.
ſub nu.* 2. *verſ. Ad tertiam* , La Croix *loc. cit.
n.* 3450. & alii .
Idem Jubilæum ad duas hebdomadas con- 25
ceſſum , poteſt probabiliter bis obtineri , ſi re-
petantur opera præſcripta ; Sanctarell. *de Jubi-
læo cap.* 5. *dub.* 4. Navarr. *de Jubilæo notabil.*
32. *n.* 46. Reginald. *n.* 155. Lezana *in Sum-
ma* , *verb. Jubilæum num.* 20. Henriq. *de In-
dulgentiis lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 1. Rodriquez *in
Summa capit.* 184. *num.* 14. Benzonius *lib.* 5.
cap. 15. *dub.* 25. Gobat *in Quinario tractat.* 3.
cap. 14. *num.* 92. *& ſequent.* Diana *par.* 2. *tr.*
17. *reſol.* 49. *& part.* 5. *tract.* 12. *reſolut.* 28.
cum aliis ibi relatis, Viva *qu.* 6. *art. ult. n.* 2.
cum aliis , Arſdekin. *tom.* 2. *pag.* 141. cum
pluribus ibi citatis , & noviſſime cum aliis
Pontas *in ſuo Dictionario* , *verb. Jubilæum caſ.*
17. & alii plures. Et ratio eſt , quia , ut di-
citur *in cap. Olim* 16. *de verbor. ſignific.* Bene-
ficia

Digitized by Google

ficia Principum ſunt interpretanda largiſſime, quod eſt deſumptum *ex l. Beneficium*, *ff. de Conſtit. Princip.* ubi dicitur: *Beneficium Imperatoris, quod a Divina ejus ſcilicet Indulgentia proficiſcitur, quam pleniſſime interpretari debemus*, *& cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. expreſſe dicitur; *Favores convenit ampliari*, ergo quoties non limitatur ad unam tantum vicem expreſſe, poteſt quis Indulgentiam indefinite conceſſam toties lucrari, quoties opera præſcripta repetit, & ſic de Indulgentia Jubilæi Anni Sancti fuit declaratum ab Urbano VIII. ut diximus *art. antecedenti n.* 24. Tum quia *in l. Ea, quæ* 152. §. 1. *ff. de Reg. Juris*, ſic expreſſe habetur: *In re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus juſtius eſt, quam tutius*.

26 Fateor tamen, quod eſt æque probabilis oppoſita ſententia, quam docent Sanch. *lib.* 4. *c.* 54. Suar. *diſp.* 57. *ſect.* 1. Reiffenſt. *Theol. Moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *qu.* 9. *n.* 120. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *n.* 3826. Buſembaum *lib.* 6. *tract.* 4. *c.* 1. *dub.* 4. Fauſtus, Layman, Bonacina, & alii apud Boſſium *ſect.* 2. *caſ.* 40. Sannig *l.* 5. *decret. tit. de pœnitent. & remiſſ. c.* 2. *n.* 15. & alii plures innixi verbis Bullæ, quæ ſolet uti clauſula disjunctiva, *Qui prima, vel ſecunda hebdomada &c.* & infra: *Alterius ex duabus hebdomadis*, adeoque inferunt ipſi, nonniſi disjunctive poterit Jubilæum obtineri prima, vel ſecunda hebdomada, & non bis, ſeu copulative in utraque. Immo Filliucius *tom.* 1. *tract.* 8. *c.* 16. *n.* 261. *&* 278. refert, Sacram Congregationem Concilii, & Clementem VIII. declaraſſe ſemel tantum ſumi poſſe Jubilæum, tam in Anno Sancto quam in aliis, & ſemel tantum quempiam poſſe a reſervatis abſolvi. Quæ Declaratio, ſi revera emanaſſet, & de ea conſtaret authentice, non eſſet recedendum ab hac opinione; At quia, ut notant Diana, Gobat, Viva, & alii, de ea non conſtat authentice; Immo de Jubilæo Anni Sancti habetur declaratum oppoſitum ab Urbano VIII. poſteriore dicto Clem. VIII. quod nempe toties poſſit obtineri, quoties repetuntur opera præſcripta, ideo adhuc ſiſtit in ſuo robore noſtra Concluſio tot Doctoribus, & rationibus munita.

27 Abſolutus vi Jubilæi a peccatis, quorum meminit, ſi ex oblivione, & inculpabiliter omiſit confiteri peccatum reſervatum, vel cenſuratum, poteſt tranſacto Jubilæo ejus abſolutionem obtinere a quolibet ſimplici Confeſſario; Sanchez, Filliucius, Portell. Diana, Pellizarius, Caſtropal. Dicaſtill. Bellegambe cum la Croix *lib.* 6. *par.* 2. *num.* 1449. Covarruv. Coninch. Ledeſma, Navarr. Reginald. Arriaga, Leſſius, Tamburin. Lugo, Herincx, Gobat cum eodem La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *num.* 1695. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 125. Sannig *loc. cit. num.* 17. Viva *de Jubilæo quæſt.* 11. *art.* 4. *num.* 2. cum Silveſtr. Gabriele, Sa, Diana, & aliis ibi citatis. Et ratio eſt, quia Confeſſarius cenſetur conferre abſolutionem quoad ejus fieri poteſt; Unde, quia tempore Jubilæi poteſt reſervationem oblitorum tollere de facto, & abſolute illam tollit, & conſequenter tranſacto Jubilæo ab illis poteſt abſolvere quilibet ſimplex Confeſſarius.

28 Bona fide confeſſus tempore Jubilæi, & ex invincibili defectu doloris, vel propoſiti invalide abſolutus, ſi cetera præſcripta impleverit, remanet probabiliter immunis a reſervatione peccatorum, & Cenſurarum, ita ut poſt Jubilæum poſſit a quolibet ſimplici Confeſſario abſolvi; Sic Lugo *diſp.* 20. *num.* 110. Dicaſtill. *d.* 11. *num.* 124. Herincx *d.* 7. *num.* 26. Coninch *d.* 8. *de pœnitent. num.* 92. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 11. Viva *qu.* 11. *art. ultim.* Comitolus, & alii apud Dianam *par.* 2. *tract.* 11. *reſolut.* 18. contra Boſſium *ſect.* 1. *caſ.* 35. Rodriq. Fauſtum, Reginaldum, & alios plures. Et ratio noſtra eſt, quia Confeſſarius abſolvendo, voluit facere quantum potuit; reſervatio autem poteſt tolli, non ſublatis peccatis. Immo Lugo *diſp.* 20. *de pœnit. num.* 113. Cajetan. Zecch. Henriq. & alii relati a La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 1449. dicunt auferri reſervationem, quamvis ipſe ſacrilege ex malitia fuerit confeſſus, dummodo habuerit animum faciendi deinde Confeſſionem validam, & lucrandi Jubilæum; quod probabile cenſent Bonacina, & Diana apud La Croix *loc. cit.* Et ratio iſtorum eſt, quia extra Confeſſionem etiam a delegato Confeſſario tolli poteſt reſervatio ex vi poteſtatis, quam delegavit Superior. Unde, quamvis Confeſſio fuerit ſacrilega, & malitioſe invalida, & nulla quoad abſolutionem a peccatis, adhuc tamen fuit ſublata reſervatio, quia ſatisfecit Legi Eccleſiaſticæ reſervationis, exponendo peccata reſervata habenti poteſtatem in illa, & volenti ſaltem implicite, & virtualiter tollere illam reſervationem, cum voluerit facere quidquid potuit, & conſequenter cum ratione delegationis ſibi factæ pro tempore Jubilæi potuerit tollere reſervationem, volendo facere quidquid potuit, de facto illam abſtulit.

29 Probabilius tamen dicendum eſt, non tolli reſervationem per Confeſſionem ſacrilegam & malitioſe nullam, quia fraus non debet alicui

prodeſſe; *cap. Sedes* 15. & *cap. Ex tenore* 16. *de reſcriptis; cap. Tuæ* 12. *de Cleric. non reſid. cap. Ex litteris* 2. *de dolo*, & *contumac.* ubi expreſſe ſic dicitur: *Nos attendentes malitiam*, & *dolum nulli patrocinari debere*. Nec debet quis lucrum a Sacrilegio reportare, *arg. cap. Propoſitum* 1. *de eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit*, ubi ſic expreſſe habetur: *Nec dignum eſt, ut prædictus vir, qui ſcienter contra Canones venerat, lucrum de ſuo dolo reportet*. Tum quia aliquid concedens generaliter, non cenſetur concedere id, quod negaret, ſi ſpecialiter rogaretur; *cap. In generali* 82. *de Regulis juris in* 6. ibi: *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*. Unde Papa hoc negaret tali ſacrilego, ſi rogaretur, ſicuti negat poteſtatem implendi præceptum de annuali Confeſſione per Confeſſionem voluntarie nullam, ut patet ex propoſitione 14. in ordine inter damnatas ab Alexand. VII. 14. Septemb. 1665. ibi: *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*. Et ſicut negat poteſtatem implendi præceptum Paſchale per ſacrilegam Communionem, ut patet ex propoſitione 55. in ordine inter damnatas ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. ibi: *Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*, adeoque concludendum eſt, probabilius non tolli reſervationem per ſacrilegam Confeſſionem, quam voluntarie quis facit tempore Jubilæi eo fine, ut a ſuis peccatis, & Cenſuris reſervatio auferatur; Viva *q.* 11. *artic. ult. num.* 2. La Croix *loc. cit. num.* 1475. & alii plures.

30 Qui animo adimplendi omnia pro Jubilæo fuit abſolutus a reſervatis, valide remanet abſolutus, nec reincidit in reſervationem, vel Cenſuram, quamvis poſtea etiam ex negligentia, ſeu pigritia opera præſcripta non impleat, & ſic Jubilæum non lucretur; *Communiſſima* cum Navarr. Henriq. Laym. Platell. Bellegamb. *qu.* 4. Viva *art.* 5. *num.* 1. La Croix *loc. cit. n.* 1448. Et ratio eſt, quia abſolutio ejuſmodi fuit data omnino abſolute, non autem ſub conditione de futuro, adeoque ſemel habita,
31 ſimpliciter, & ſemper tenet. An autem, & qualiter peccet, qui poſt obtentam abſolutionem a reſervatis, mutat propoſitum, & non vult alia opera præſcripta implere, & Jubilæum lucrari? Quamvis omnes Doctores conveniant, quod peccet, variant tamen an venialiter, vel mortaliter. Et quidem Suarez *diſp.* 31. *de pœnitentia ſect.* 4. *n.* 5. Averſa *q.* 17. *ſect.* 8. Viva *qu.* 11. *art.* 5. *num.* 2. cum Vaſquez, & Filliucio dicunt talem peccare mortaliter, quia non ſatisfacit tacitæ promiſſioni in re gravi, cum videatur intervenire quoddam tacitum pactum inter Pontificem, & pœnitentem, ita ſcilicet, ut Pontifex concedat hujuſmodi media, & pœnitens ea acceptet, obligando ſe ad ponendum finem. Econtra Henriquez, Sanchez, Bonacina, Lugo, Portell. Caſtrop. Bellegamb. apud La Croix *loc. cit. nu.* 1448. Gobat *in Quinario tract.* 3. *nu.* 262. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 12. *d.* 3. *num.* 105. & alii probabilius eſſe cenſent, quod talis non peccet mortaliter, quia cum ipſe bona fide petierit, & obtinuerit abſolutionem a reſervatis, non apparet ſufficiens fundamentum inducendi obligationem ſub mortali ad implenda cetera opera cum nulli gravem injuriam inferat, ſibique ſolummodo noceat non lucrando Jubilæum, ad quod nulla lege ſub mortali obligatur.

Confeſſarius ex juſta cauſa differens abſolutionem pœnitenti, poteſt tranſacto Jubilæo 32
ipſum abſolvere ab omnibus peccatis reſervatis commiſſis ante tranſactum Jubilæum; Boſſius, Diana, Lugo, Sanchez, Gobat, Bellegambe, Sanctarell. La Croix *loc. cit. num.* 1473. Viva
q. 11. *art. ult.* & alii paſſim. Immo Boſſius, 33
Fauſtus *lib.* 4. *qu.* 33. Viva *loc. cit. artic. ult.* & alii abſolute dicunt, poſſe Confeſſarium ipſum abſolvere etiam a peccatis reſervatis commiſſis poſt tranſactum Jubilæum, quod probabiliter tenent Sanctarell. de Leon. Diana, & alii; quia Papa ſaltem permittens ſic differri Confeſſionem, vult ut pœnitens lucretur Jubilæum. Non poſſet autem lucrari Jubilæum, niſi abſolvi poſſet etiam ab illis ultimis reſervatis. Econtra vero Sanctarell. Lugo, Gobat apud Bellegambe *p.* 3. *ſect.* 5. *q.* 2. probabilius dicunt non poſſe abſolvi a peccatis reſervatis commiſſis poſt tranſactum Jubilæum, quia juriſdictio prorogatur ſolum reſpective ad peccata tempore Jubilæi exiſtentia, quod certum eſſe dicit Rhodes, & limitat Averſa *q.* 17. *ſect.* 8. niſi Papa ipſe conceſſerit facultatem differendi Confeſſionem.

Confeſſarius Jubilaris ratione facultatis ſibi 34
conceſſæ commutandi vota, poteſt ordinarie commutare omnia vota exceptis votis Caſtitatis, & Religionis, *Communis*, & clare patet
ex verbis Bullæ edi ſolitæ pro Jubilæis. Talis 35
poteſtas commutandi vota ſe extendit etiam ad vota jurata, ſeu juramenta, quia quantum ad hoc eadem eſt ratio de voto, & juramento, cum eadem ſit voti, ac juramenti obligatio paſſiva; Gobat *in Quinario tract.* 3. *c.* 38. *num.*

Digitized by Google

n. 287. Diana *par.* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 43. Sua-
rez *lib. 6. de voto cap.* 14. *num.* 19. La Croix
lib. 6. *par.* 2. *n.* 1459. Illſung *tom.* 5. *num.* 70.
Bellegambe *par.* 3. *ſect.* 12. Moya, Sanchez,
Tamburin. Caſtrop. & alii plures contra Na-
36 varr. Leſſ. Azorium, & alios. Item ſe ex-
tendit ad vota in favorem tertii facta, & non-
dum acceptata, ut ſi quis vovit alicui Eccle-
ſiæ Calicem, alicui pauperi eleemoſynam, &
hujuſmodi; tunc enim tale votum poteſt com-
mutari, quia nullum adhuc jus eſt acquiſitum
Eccleſiæ, pauperi &c. Diana *part.* 1. *tract.* 11.
reſolut. 47. Sanch. *lib.* 4. *moral. cap.* 41. *n.* 9.
Gobat *loc. cit. nu.* 288. Suarez *loc. cit. lib.* 6.
cap. 15. *num.* 3. *&* 11. La Croix *lib.* 3. *par.* 1.
37 *num.* 533. *& ſeq.* & alii communiter. Secus
autem, ſi vota facta in favorem tertii jam
eſſent acceptata, ut ſi ille tertius promiſſio-
nem in voto incluſam, & non injuſte extor-
tam, acceptaſſet, quia tunc illi tertio eſſet
jus acquiſitum ad rem in voto promiſſam;
38 *Communis*. Item Confeſſarius Jubilaris com-
mutare poteſt promiſſiones factas Sanctis, quæ
veniunt nomine voti, licet re ipſa vota non
ſint; Gobat *loc. cit. nu.* 289. La Croix *lib.* 3.
39 *par.* 1. *n.* 514. Bellegambe & alii. Item com-
mutare poteſt votum de non petenda commu-
tatione, aut diſpenſatione votorum; Suarez,
Sanchez, Pellizarius, & alii communiter cum
Viva *q.* 12. *art.* 1. *n.* 4.

40 Confeſſarius Jubilaris commutare poteſt et-
iam vota Caſtitatis, & Religionis, quando
ſunt pœnalia, ut ſi quis voveat ſe Religio-
nem ingreſſurum, ſi adhuc blaſphemaverit, ſi
ſe inebriaverit, & hujuſmodi; hoc votum po-
teſt diſpenſari a Confeſſario Jubilari, non ſo-
lum ante blaſphemationem, inebriationem, &
hujuſmodi, ut habet Communis, ſed etiam
poſt illam, quia hujuſmodi votum procedit
non ex affectu Religionis, aut Caſtitatis,
ſed in frænum, & tanquam medium ad fi-
nem intentum. Unde tale votum non eſt
proprie votum Religionis, ſed punitionis;
directe enim potius vovet non blaſphemare,
ſe non inebriare, & hujuſmodi, & Religio-
nem potius eligit velut pœnam, & non tam-
quam materiam quæ promittatur Deo abſolu-
te, & ex affectu illius, quod proprie ſpe-
ctat ad votum, adeoque &c. Gobat, Sa,
Suarez, Sanchez, Viva *quæſt.* 12. *artic.* 2.
num. 1. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 546.
& alii plures contra Azorium, Leſſium, &
41 alios. Item commutare poteſt vota Caſtita-
tis, & Religionis, quando ſunt conditionata,
ut ſi quis voveat Religionem, ſi convalue-
rit, ſi aliquod periculum evaſerit, ſi tale in-
tentum obtinuerit, & hujuſmodi; Sanchez *lib.*
8. *qu.* 10. Diana *par.* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 54.
Viva *loc. cit. n.* 2. La Croix *loc. cit. num.* 545.
& ipſo teſte, alii communiter contra Cor-
dubam, Navarrum & Azorium; Nec ſolum
commutari poteſt tale votum conditionatum
ante conditionem impletam, uti volunt, Suar.
Filliuc. Bonac. & alii, ex quo dicunt ipſi,
impleta conditione tranſierit in abſolutum,
ſed etiam commutari poteſt poſt impletam
conditionem; Viva *loc. cit. nu.* 2. Bellegambe
par. 3. *ſect.* 13. *q.* 2. La Croix *loc. cit. n.* 545. &
ipſo teſte, alii communiter contra Leſſium,
Layman, Suarez, Filliucium, & Bonacinam.
Et ratio eſt, quia tale votum ab initio non
fuit reſervatum, cum non fuerit promiſſa Deo
Religio ex affectu ad ipſam, ſed ex affectu
ſalutem recuperandi, evadendi a periculo,
vel obtinendi tale intentum, quod rigoroſe
non eſt reſervatum; adeoque, ſi non fuit re-
ſervatum, ab initio, nec tale fit poſt imple-
tam conditionem, cum nulla nova voluntas ac-
cedat. Licet enim vota conditionata, purifica-
ta conditione evadant quodammodo abſoluta,
nihilominus de ſe ſunt imperfecta, quia imper-
fectum eſt eorum principium, quod ſpectari de-
bet *ex l. Nam origo, ff. Quod vi, aut clam.*
Immo Diana cum aliis apud La Croix *loc. cit.*
addit, quod, etiamſi poſt impletam conditio-
nem fuiſſet confirmatum, non ideo eſſet reſer-
vatum, quia confirmatio ſemper cadit ſuper
votum ab initio conditionale, niſi nunc eſſet
emiſſum independenter a primo voto.

Item commutare poteſt Confeſſarius Jubila- 42
ris votum alternativum, ſeu disjunctivum, cu-
jus altera pars eſt commutabilis, ut cum quis
vovet vel Caſtitatem, vel Peregrinationem;
cum enim poſſit ipſe eligere peregrinationem,
quæ eſt commutabilis, poterit abſolute tale
votum commutari, Suarez, Sanch. Azorius,
Bonacina, Caſtropal. Rebell. cum La Croix
loc. cit. n. 548. & alii cum Bellegambe *par.* 3.
ſect. 13. *q.* 2. Viva *loc. cit. n.* 4. *arg. cap. In al-
ternativis* 70. *de Reg. juris in* 6. ibi: *In alter-
nativis debitoris eſt electio, & ſufficit alterum ad-
impleri.* Immo tale votum eſſet commutabile, 43
etiamſi altera pars, ſcilicet peregrinatio fieret
voventi impoſſibilis, & quamvis vovens poſtea
propoſuerit eligere Caſtitatem præ Peregrina-
tione, dummodo illam abſolute non promiſe-
rit, ſeu voverit, quia talis impoſſibilitas Pe-
regrinationis, & tale propoſitum eligendi Ca-
ſtitatem præ Peregrinatione non immutat ra-
tionem voti præſuppoſiti in ratione voti; Dia-

na, Tamburin. Malder, Moja, Illſung, Bel-
legambe cum La Croix *loc. cit. num.* 548. Sua-
rez, Layman, Filliucius cum Viva *loc. cit. n.*
4. contra Bonacinam, & alios.
44 Confeſſarius Jubilaris poteſt commutare vo-
ta Caſtitatis, & Religionis, ſi emiſſa ſint ex
metu, etiam levi tantum ad ea extorquenda
injuſte incuſſo, quia talia vota non ſunt per-
fecte libera, & deliberata; Sanchez, Henriq.
Layman, Trullench. Caſtropal. Bonacina, Na-
varr. Diana cum Viva *loc. cit. num.* 5. Leſ-
ſius, Illſung, Bellegambe cum La Croix *loc.*
45 *cit. num.* 544. Item commutare poteſt votum
aſſumendi Sacros Ordines, quia tale votum
non eſt reſervatum, cum ſit tantum votum
vovendi Caſtitatem, & necdum Caſtitatis.
Sacris enim Ordinibus non eſt annexa Caſti-
tas ex natura rei; Leſſius, Sanchez, Diana,
Caſtropal. Henriq. Sa, Suarez cum La Croix
loc. cit. num. 562. Bellegambe *loc. cit. quæſt.*
2. Illſung *loc. cit. num.* 145. Viva *loc. citat.*
num. 9. Gobat *loc. cit. capit.* 40. *num.* 313.
46 Item commutare poteſt vota Caſtitatis, &
Religionis emiſſa ab impuberibus, quia an-
te pubertatem imperfecta eſt deliberatio, &
promiſſio, & hinc eſt, quod non poſſint im-
puberes ante pubertatem eligere ſtatum na-
tura ſua perpetuum, qualis eſt ſtatus Matri-
monialis; *cap. Atteſtationes* 10. *de Deſponſatio-
ne impuberum*. Et ſic *Communis Doctorum*.
47 Item commutare poteſt votum non nubendi,
quia non eſt votum omnimodæ Caſtitatis,
quod requiritur ad reſervationem; Henriq. Va-
lerius, Sanchez, Tambur. Bellegambe cum La
Croix *loc. cit. n.* 559. Gobat *loc. cit. c.* 40. *n.* 313.
48 Item commutare poteſt votum non petendi,
nec reddendi debitum, quia nec ipſum eſt vo-
tum omnimodæ Caſtitatis; Sanctus Antoninus,
Sa, Henriquez cum la Croix *loc. cit. n.* 559.
ubi ex Leſſio, & Bellegambe addit hoc verum
eſſe, licet factum eſſet de mutuo conſenſu con-
49 jugum. Item commutare poteſt votum Caſti-
tatis emiſſum ad certum tempus, quia ad
hoc, ut ſit reſervatum, debet eſſe perpetuum.
Navarrus, Sotus, Sanchez, Caſtropal. Layman
lib. 4. *tract.* 4. *c.* 8. *n.* 8. La Croix *loc. cit. n.*
557. Gobat *loc. cit.*
50 Vota a Confeſſario Jubilari commutata non
reviviſcunt, etiamſi non ponantur deinde ope-
ra pro Jubilæo lucrando injuncta, quia com-
mutatio eſt abſolute facta; Viva *qu.* 12. *art.*
51 *ult. nu.* 1. & alii paſſim. Etiam poſt tempus
Jubilæi obtineri poteſt votorum commutatio.
Si enim pœnitens tempore Jubilæi oblitus ſit
petere ſui voti commutationem, fecerit ta-
men omnia opera præſcripta, poterit illius
commutationem exigere, & obtinere a quo-
cumque Confeſſario a loci Ordinario approba-
to, etiam poſt Jubilæum; Sanchez *lib.* 4. *de
voto c.* 54. *n.* 36. Diana *par.* 5. *tract.* 12. *re-
ſol.* 40. Viva *qu.* 12. *art. ultim. n.* 3. Portell.
verb. Jubilæum n. 7. Gobat *in Quinario tract.*
3. *cap.* 39. *n.* 308. ubi ex Leſſio *lib.* 2. *de ju-
ſtitia c.* 40. *n.* 109. expreſſe dicit poſſe etiam
poſt annum peti talem commutationem, &
quidni poſt vicennium! Et ratio eſt quia Ju-
bilæum ſemel obtentum dat jus omni tempo-
re, etiam poſt Jubilæum eligendi Confeſſa-
rium pro iis gratiis acquirendis, quæ tempore
Jubilæi obtineri poterant, & tamen obtentæ
non fuerunt; tale enim privilegium non eſt
alligatum tempori, ſed natura ſua eſt perpe-
tuum. Immo ſecundum aliquos pœnitens, 52
etiamſi memor ſui voti noluerit petere diſ-
penſationem tempore Jubilæi, poterit æque il-
lius commutationem poſt decennium petere,
ac ſi tempore Jubilæi eſſet oblitus, quia fa-
vores Jubilæi ſemel acquiſiti, non magis pro-
ſunt oblitis, quam iis, qui fuere memores.
Sic Gobat *loc. cit. num.* 309. Sanchez *loc. cit.
num.* 45. Leſſius *loc. cit. num.* 109. & alii con-
tra Suarez, Bonacinam, Filliucium volentes
non poſſe pœnitentem obtinere commutatio-
nem votorum poſt tempus Jubilæi, quorum
opinio non eſt improbabilis.
Confeſſarius Jubilaris, ratione facultatis ſi- 53
bi conceſſæ commutandi opera præſcripta, po-
teſt ea commutare in alia, etiam aliunde de-
bita, v. gr. ex voto, pœnitentia, præcepto.
La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1444. Belle-
gambe *part.* 1. *ſect.* 3. *q.* 1. Gobat *in Quina-
rio tract.* 3. *cap.* 17. *num.* 108. Lugo, & alii
paſſim contra Armillam, Bonacinam, Tabie-
nam, & alios. Et ratio noſtra eſt, quia ſicu-
ti moraliter certum eſſe debet, per illa ea-
dem opera, quæ præſcribit Pontifex, obtineri
poſſe Jubilæum etiamſi aliunde debita ſint; ut
obſervat Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *c.* 3. *n.* 13. ita
Confeſſarius Jubilaris opera a Pontifice præ-
ſcripta commutare poteſt ex rationabili cauſa
in opera, quæ pœnitens jam ex præcepto,
voto, aut pœnitentia facere tenebatur, quia
*Subrogatum naturam ſequitur & conditiones il-
lius, pro quo ſubrogatur*, ut teſte Gobat *loc. c.*
tenent Doctores communiter per textum *in cap.
Eccleſia* 3. *Ut lite pendente*. Commutatio ope- 54
rum debet fieri in opera moraliter æqualia,
aliter non eſſet pura commutatio, ſed par-
tialis diſpenſatio. Et talis æqualitas ſpectan-
da eſt, non tam in ordine ad præſtantiam,
aut

Digitized by Google

aut pœnalitatem operis, quam in ordine ad mentem, & finem Papæ Jubilæum concedentis. Gobat *loc. cit. num.* 109. La Croix *loc. c. num.* 1444. Rodriquez, Navarrus, Layman, Lugo, & alii paſſim.

55 Confeſſarius Jubilaris poterat olim commutare omnia opera præſcripta, quia Bullæ antiquæ in facultate commutandi opera omnia ſolebant exprimere. Nunc vero, ut notat Lugo *diſp.* 27. *de pœnitent. num.* 118. & ex ipſo Claudius La Croix *loc. cit. num.* 1441. & alii, Bullæ ſolent exprimere ſolum commutationem jejunii, eleemoſynæ, viſitationum Templi, & orationis, nulla facta mentione Confeſſionis, & Communionis. Unde diligenter ſunt attendendæ Bullæ, & ſi alia opera exprimant, & nullam faciant mentionem de Confeſſione, & Communione, non eſt de iſtis facienda commutatio, quia Bullæ tantum valent, quantum ſonant; & ſi etiam de iſtis velle poſſet fieri commutationem, etiam de iſtis exprimerent; *arg. c. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſ-*
56 *copi*, & *c. Quia circa* 22. *de privilegiis*. Dato tamen caſu, quo aliquis ante ultimam Dominicam omnibus præter Communionem peractis, vellet ipſa ultima Dominica communicare, ſed inadvertenter mane jejunium naturale violaſſet, poſſet Confeſſarius illa ipſa ultima Dominica Communionem commutare in aliud pium opus, quia adeſſet moralis impoſſibilitas communicandi, & *Impoſſibilium nulla eſt obligatio*, *l. Impoſſibilium*, *ff. de Regul. juris*, & *c. Nemo poteſt* 7. *de Regulis juris in* 6. ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*. Et quod non eſt licitum in lege, neceſſitas licitum facit; *c. Quod non eſt*, *de Regulis juris*, *c. Quoniam* 13. *cauſ.* 1. *q.* 7. *c. Concilium* 2. *de obſerv. jejunior. c. Omnes* 1. *de feriis* cum ſimilibus, Sanctarell. *c.* 7. *dub.* 1. Gobat *l. c. num.* 112. Bellegambe *ſect.* 8. *q.* 2. Diana *par.*
57 3. *tract.* 4. *reſol.* 152. & alii paſſim. Et communionem poſſe commutari cum pueris, docet Vega, Sanctarell. Hurtad. Boſſius, Fauſtus, apud Vivam *quæſt.* 8. *art.* 4. *num.* 4. qui tamen cum Vaſq. probabile putat non eſſe opus commutationis, quia cum a Jure, ſeu a conſuetudine prohibeantur pueri Communionem ſumere, idque noverit Summus Pontifex, videtur, non exigi ab iis Sacra Communio, *arg. c. Tua*, *de teſtamentis*, ubi conditio de Jure impoſſibilis, etiamſi apponatur, habetur pro non appoſita.

58 Ad legitimam operum commutationem non ſufficit quodcumque impedimentum, ſed requiritur impedimentum cum impotentia ſaltem morali proveniente ex notabili gravique difficultate; Colligitur ex tenore Bullarum Jubilæi, quæ ſolent apponere particulam: *Qui nequeunt*. Verbum autem *Nequeo* proprie ſignificat impotentiam ſaltem moralem ſupra expreſſam. Sic Gobat *loc. c. n.* 99. & *ſeq.* & ipſo teſte, ſic habet praxis, & Communis
Doctorum. Si tamen cauſa commutandi fue- 59
rit re ipſa inſufficiens, ſed bona fide judicata ſit a Confeſſario ſufficiens, adhuc valet talis commutatio pro Jubilæo lucrando, quia commutatio remittitur judicio Confeſſarii, & *ex c. Cognoſcentes* 2. *de Conſtitutionibus*: *Rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit*. Gobat *loc. c. num.* 103. La Croix *loc. c. num.* 1443. & alii.

An autem hæc facultas commutandi opera 60
præſcripta, ſicuti & qualiber alia ex aſſignatis ſupra *ſub n.* 16. ſolitis concedi Confeſſariis vi Jubilæi, debeat exerceri intra, vel extra Sacramentum Confeſſionis? Non omnes conveniunt Doctores. Primam enim, nempe *Facul-* 61
tatem abſolvendi a quibuſcumque Cenſuris, poſſe exerceri pro foro interno extra Confeſſionem, etiamſi in Bulla dicatur *auditis Confeſſionibus*, docet Sanchez *de Matrimonio lib.* 8. *d.* 34. *n.* 30. Gobat *in Quinario tract.* 3. *c.* 84. *a n.* 257. Coninch, Trollench. Baldi, Avila, & alii cum Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 250. quia dicunt ipſi, illa verba *auditis Confeſſionibus*, videntur ſignificare, *auditis peccatis*, propter quæ contracta eſt Cenſura. Nam abſolutio a Cenſuris nullam habet connexionem cum abſolutione Sacramentali. At vero probabilius 62
dicendum eſt cum Suarez *tom.* 5. *in* 3. *parte diſp.* 7. *ſect.* 5. *n.* 36. & *lib.* 6. *de Voto*, Vaſquez, Navarr. Filliucio, Viva *q.* 10. *art. ult. n.* 4. La Croix *lib.* 7. *n.* 161. & aliis communius non poſſe exerceri talem facultatem extra Sacramentum Confeſſionis, maxime quando in Bulla dicitur, quod abſolutio conferatur *auditis Confeſſionibus*; quia, quando in Bulla ponuntur dicta verba, clare denotatur, quod abſolutio a Cenſuris debeat conferri eodem tempore, quo confertur abſolutio a peccatis. Hinc Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 20. cum pluribus aliis docet, quod, quamvis diſpenſatio, & abſolutio pro foro externo dari poſſit abſenti, aut etiam invito, tamen in Commiſſionibus Sacræ Pœnitentiariæ non poteſt abſenti dari abſolutio, ſi addatur *pro foro conſcientiæ*, & ideo ſæpe additur *in actu Sacramentalis Confeſſionis*.

Secunda facultas, nempe *abſolvendi a qui-* 63
buſcumque peccatis, ideſt etiam a reſervatis, exer-

Digitized by Google

exerceri non poteſt extra Sacramentum Confeſſionis, quia, licet reſervatio poſſit extra Sacramentum Confeſſionis tolli ab aliis, qui habent poteſtatem ordinariam abſolvendi a talibus peccatis reſervatis, tamen fieri debet in Confeſſione ab illis, qui habent delegatam tantum poteſtatem, uti ſunt Confeſſarii vi Jubilæi electi; Delegatur enim illis, ut, auditis Confeſſionibus, abſolvant a reſervatis. Gobat *loc. c. cap.* 32. *num.* 239. Suarez, Vaſquez, Leſſius, Lugo, Bordon. Bellegambe cum La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1452. ubi ſubjungit, oppoſitum videri dicere alios, quos ipſe citat *ſub n.* 1695.

64 Tertia facultas, nempe *commutandi vota*, poteſt probabiliter exerceri etiam extra Confeſſionem. Suarez, Sanchez, Henriquez, Bonacina, Layman, Caſtropal. Diana, Gobat cum Bellegambe *de Jubilæo p.* 3. *ſect.* 2. *qu.* 5. La Croix *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 507. & *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1460. Et ratio eſt, quia nullibi præſcribitur, quod commutatio votorum fiat in Sacramento Confeſſionis, quamvis enim in Bulla ſoleat dici, quod *Confeſſionibus auditis valeat abſolvere a peccatis, & commutare vota*, tamen verba illa *Confeſſionibus auditis* referri debent in ordine ad abſolvendum a peccatis, & non in ordine ad commutanda vota; quia facultas commutandi vota, cum non concernat actum Confeſſionis, poteſt extra Confeſ-
65 ſionem exerceri. Immo Bellegambe, & La Croix *locis citatis*, Tamburinus, & alii tenent, quod commutatio votorum fieri poſſit
66 etiam cum abſente. Inſuper Sanchez *lib.* 4. *cap.* 54. Diana *p.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 9. & alii apud ipſos, La Croix *lib.* 3. *p.* 1. *n.* 507. & *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1460. & alii docent, poſſe fieri commutationem votorum etiam a Confeſſario, qui non audit Confeſſionem pœnitentis, & cui pœnitens nullatenus vult confiteri. Licet enim hoc ſpectet ad forum conſcientiæ, non ideo ſpectat ad forum Pœnitentiæ.
67 Oppoſitum tamen tenent vere probabiliter Rodriquez, Beya, Sayrus, & alii, cum quibus videtur conſentire etiam Viva *q.* 12. *art. ult. n.* 2. ubi adducta ſupradicta opinione ſubjungit: *Verum de hujus opinionis probabilitate alii judicent.* Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 3. *num.* 36. *&* 37.
68 Quarta facultas, nempe *commutandi opera præſcripta*, poteſt fieri extra Confeſſionem, dummodo intra tempus Jubilæi, etiam a Confeſſario, cui poſſet confiteri pœnitens, quamvis ei confiteri non cogitet. Sic tenent, & declaratum referunt a Gregorio XIII. Sanchez, Lugo, Buſemb. & alii plurimi cum Bellegambe *part.* 3. *ſect.* 8. *q.* 5. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1459. & alii. Aliqui tamen, ut 69 refert La Croix *loc. cit.* dubitant, quia per Confeſſarium, dicunt, debere intelligi Confeſſarium pœnitentis lucraturi Jubilæum; Confeſſarius autem, cui non cogitat confiteri, non poteſt dici Confeſſarius Pœnitentis.

Quoad Confeſſarium Jubilarem affertur attendenda ſequens Reſolutio. 70

PATAVINA

Facultatis abſolvendi.

Occaſione univerſalis Jubilæi nuper indicti pro implorando Divina ope adverſus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœceſi abſque approbatione, & licentia Eminentiſſimi Epiſcopi Confeſſiones Sacramentales plurium ſæcularium perſonarum publice exceperunt; & quamvis fuiſſent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis deſiſtere noluerunt. Accerſiti poſtea ab ipſomet Eminentiſſimo Epiſcopo ad docendum de eorum prætenſa facultate abſolvendi, reſponderunt, quod in opinione probabili aliquorum Auctorum Regularium primus eorum uti Guardianus, & Prælatus Regularis, ſecundus uti approbatus in aliena Diœceſi, & tertius uti approbatus ab ipſo Epiſcopo Patavino in alio loco Diœceſis ad annum, licet jam elapſum, potuerunt licite, & valide tempore Jubilæi excipere dictas Confeſſiones abſque nova Ordinarii approbatione. Eminentiſſimus autem Epiſcopus animadvertit, huic prætenſioni reſiſtere tum Conſtitutiones San. Mem. Urbani VIII. & Innocentii X. relatas per Fagn. *in capit. Sane, de Offic. & poteſt. Judicis Delegati*; tum Conſtitutiones San. Memor. Alexandri VII. 3. Januarii 1656. & Clementis X. de anno 1670. quæ omnes expreſſe prohibent, ne Regulares abſque approbatione Ordinarii Confeſſiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam reſponſa hujus Sac. Congregationis ſuper dubiis ad Bullam San. Mem. Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*, tum denique expreſſam mentem Sanctiſſimi Domini Noſtri, qui in Bulla præfati Jubilæi requiſivit Confeſſarios ab Ordinariis Locorum eſſe approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujuſmodi Confeſſionum ab Oraculo hujus Sacr. Congregationis quanto citius reſponderi petit.

Primo an licite?

Se-

Digitized by Google

Secundo, an valide dicti Capuccini Sæcularium Confeſſiones exceperint? Et Sacr. Congr. Concil. die 11. Decemb. 1683. reſpondit.

Ad primum. *Illicite*.

Ad ſecundum. *Invalide*; ſed non eſſe inquietandos illos, qui bona fide confeſſi ſunt. Attamen, ſi ipſi Confeſſi hoc reſciverint, vel de invaliditate Confeſſionis dubitaverint, eoſdem teneri reiterare Confeſſionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentiſſimus Ordinarius conficiat Proceſſum circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iiſdem exercitam, non obſtante contraria diſpoſitione Sacri Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, & tranſmittat.

Sic refert Cardinalis de Lambertinis, poſtea Summus Pontifex, in ſuis eruditiſſimis Notificationibus, Volumine 4. notificatione 17. in fine.

71 Jubilæi conceſſio non tribuit Sacerdoti facultatem excipiendi confeſſionem perſonæ complicis in peccato turpi. Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 20. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ* §. 5.

72 * Abſolutio ab hæreſi etiamſi expreſſe non reſervetur in Bulla Jubilæi, adhuc tamen non cenſetur permiſſa, etiamſi Bulla abſolutionem a criminibus in Bulla Cœnæ expreſſis in genere permittat, ut decrevit Sacra Congregatio S. Officii die 23. Martii 1656. ſub Alexandro VII. *Inſtitut. Eccleſ.* 48. §. 15.

73 In Jubilæo Confeſſarii ab Ordinario alterius loci approbati nullam habent facultatem abſolvendi. Sicut nec habent illi, qui ab Ordinario loci ſemel quidem illam obtinuerunt; ſed modo ceſſavit. Ita ex pluribus decretis Sac. Congregationis; *Inſtitut. Eccleſ.* 84. §. 27. Ubi tamen ex ſenſu ejuſdem S. Congregationis additur, fideles ſic bona fide ab ejuſmodi Confeſſariis abſolutos non eſſe inquietandos. Ibid. §. 27.

Articulus III.

Jubilæum quoad ea, quæ concernunt opera præſcripta, tempus, & locum pro ipſo lucrando.

1 Septem ſunt opera, quæ ſolent præſcribi, & exigi pro Jubilæo lucrando, ſcilicet, Proceſſio, Viſitatio Eccleſiarum, Oratio in illis, Confeſſio, Communio, Jejunium, & Eleemoſyna; ut patet clare ex Bullis, quæ pro Ju-

2 bilæis edi ſolent. Ordinarii non poſſunt, nec debent plura requirere, quam hæc ſeptem, quæ requirit Papa. Bellegambe *de Jubilæo part.* 3. *ſect.* 2. *quæſt.* 10. La Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 1457. & alii paſſim. Quantum ad Proceſſio- 3

nem, quamvis ſit gravis obligatio eam indicendi, & inſtituendi, ex quo Bullæ pro Jubilæis edi ſolitæ in virtute S. Obedientiæ, & diſtricte præcipiant, ac mandent Ordinariis locorum, & curam Animarum exercentibus, ut Clericis, & populis ſibi ſubjectis ſolemnes Proceſſiones indicant, & celebrent; tamen nemo 4

abſolute tenetur intereſſe Proceſſioni, nam Bullæ disjunctive, & alternative loquuntur; *Qui proceſſioni interfuerint, aut Eccleſiam, ſeu Eccleſias viſitaverint;* Adeoque ſufficit alterutrum præſtare, nam *cap. In alternativis* 70. *de Regulis Juris in* 6. dicitur expreſſe *In alternativis* (idest ſub disjunctione propoſitis) *debitoris eſt electio, & ſufficit alterum adimpleri.* Hinc qui nequeunt, vel nolunt Proceſſioni intereſſe, non indigent, ut ſibi fiat Proceſſionis in aliud commutatio, ſed vel Proceſſionis, vel Eccleſiæ, ſeu Eccleſiarum viſitationis. Gobat *in Quinario tract.* 3. *cap.* 19. *n.* 123. *& ſequent.* & alii paſſim. Qui interfuit Proceſſioni, non tenetur 5

viſitare Eccleſiam, ſeu Eccleſias pro lucrando Jubilæo, quia Proceſſiones ſolent dirigi ad Eccleſias pro viſitatione deſignatas, ut patet ex praxi. Gobat *loc. c. cap.* 20. *num.* 1. & alii communiter.

Viſitatio eſt neceſſario facienda illarum Ec- 6

cleſiarum, quæ fuerint ab Ordinario loci, aut curam animarum habente deſignatæ, ſic habetur clare ex verbis Bullæ, & tenent communiter Doctores. Hinc Regulares etiam tenentur viſitare Eccleſiam, ſeu Eccleſias deſignatas ab Ordinario, & ſi ſua propria Eccleſia fuerit ab Ordinario deſignata pro viſitatione, Regulares ibi commorantes ſatisfaciunt eam viſitando, dummodo tamen non fuerit ab Ordinario deſignata ſolummodo pro mulieribus, quia tunc tenerentur viſitare alienam Eccleſiam deſignatam pro viris. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 8343. Bardi, & alii. Quando quis 7

præ nimio hominum concurſu nequit ingredi Eccleſiam viſitandam, ſatisfacit viſitando extra portam, ibique orando. Logo *tom.* 6. *diſp.* 27. *n.* 97. Gobat *loc. c. cap.* 20. *n.* 129. Suarez, Bonacina, & alii cum Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 103. La Croix *loc. c. n.* 1433. & alii paſſim. Immo, ſi ratione talis nimii 8

concurſus, ne quidem ad portam Eccleſiæ pertingere poſſet, ſatis eſſet viſitare, & orare in Cœmeterio, quia & hoc modo dicitur moraliter viſitare Eccleſiam: Cœmeterium enim in favorabilibus venit nomine Eccleſiæ; ar-

Digitized by Google

argument. cap. Odia 15. *de Regulis Juris*, ibi:
Favores convenit ampliari, Suarez *tom.* 4. *d.* 52.
ſect. 1. *num.* 7. Lezana *verb. Jubilæum n.* 11.
Layman *lib.* 5. *tract.* 7. *cap.* 3. *num.* 4. Go-
9 bat *loc. cit. num.* 129. & alii. Quando præ-
ſcribitur orari in certa Capella, vel ad cer-
tum Altare Eccleſiæ, oportet ingredi. La
10 Croix *loc. c. num.* 1433. & alii. Quando præ-
ſcribitur viſitatio plurium Altarium in eadem
Eccleſia, non ſufficit eſſe in ipſa Eccleſia, &
animo converti ad illa Altaria, ſed requiri-
tur, ut aliquo ſigno ſenſibili v. g. converſio-
ne capitis, aut corporis ſignificetur, & de-
monſtretur converſio animi ad ſingula deſigna-
ta Altaria, quia exigitur viſitatio ſenſibilis,
nempe talis actio, quæ exterius indicet ora-
tionem, aut alium actum religioſum fieri ad
talia Altaria. Lugo *loc. c. n.* 89. Gobat *loc. c.*
11 *n.* 131. & alii paſſim. Si autem in aliqua Ec-
cleſia non eſſent tot Altaria, quot viſitari præ-
ſcribitur, ſatisfaciet quis tot inclinationes,
& orationes repetendo ad illa, quæ ibi exi-
ſtunt, quot Altaria viſitare debuiſſet, Diana
part. 1. *tract.* 11. *reſolut.* 102. Bellegambe *p.* 3.
ſect. 4. *quæſt.* 9. La Croix *loc. cit. num.* 1433.
Eſcobar, & alii.

12 Quando præſcribitur viſitatio plurium Ec-
cleſiarum, non requiritur, quod viſitentur
omnes una die, ſed ſufficit, quod viſitentur
intra eamdem hebdomadam, qua quis intendit
lucrari Jubilæum, niſi tamen in aliqua Bulla
quid diverſum præſcriberetur, quia tunc eſſet
ipſi ſtandum. La Croix *loc. c. n.* 1433. & alii
13 paſſim. Qui Miſſam pergit audire in Eccleſia
deſignata, hoc ipſo viſitat. Belleg. *part.* 2. *ſect.*
5. *qu.* 5. La Croix *loc. c. num.* 1432. & alii.
14 Viſitatio Eccleſiarum poteſt fieri etiam curru,
vel equo; Gobat *loc. c. num.* 132. La Croix
15 *loc. cit. num.* 1432. Benzonius, & alii. Debet
tamen viſitatio fieri *devote*, ut dicit Bulla;
Devote autem cenſetur fieri etiam a conſtitu-
to in mortali; item ab immodeſto, & peccan-
te per viam, ſi modeſte ingrediatur Eccleſiam,
& devote oret in ea, quia, ut dicetur infra
ſub n. 46. non eſt neceſſe, quod omnia opera
peragantur in gratia, ſed ſufficit, ſi in gratia
peragatur opus ultimum. Bellegambe *loc. cit.*
q. 6. Gobat *loc. cit. num.* 127. La Croix *loc.*
cit. num. 1432. Peyrinus, Navarrus, & alii.
16 Qui vicini ſunt Eccleſiæ deſignatæ, & qui
habitant in ea, ipſam viſitando conſequuntur
tantam Indulgentiam, ſicuti illi, qui veniunt
a longe, quia remiſſio non proportionatur la-
bori, ſed meritis, quæ diſpenſantur. S. Tho-
mas *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 2. *ad* 4.
Gobat *loc. cit. num.* 132. Navarrus, & alii
paſſim.

Oratio pro Jubilæo lucrando requiſita, niſi 17
aliud conſtet ex Bulla, ſufficit, etiamſi ſit pu-
re mentalis, quia Oratio mentalis eſt proprie
Oratio, & ſuſio precum; immo magis proprie,
quam vocalis, quia vocalis in tantum eſt Ora-
tio, in quantum conjungitur cum mentali. Ita
Navarr. Filliuc. Trullench. Gobat & alii cum
Viva *q.* 8. *art.* 5. *n.* 7. ubi dicit, ſic commu-
niter ſentire Doctores cum ſupracitatis. La
Croix tamen *loc. cit. num.* 1421. dicit, quod
communis ſententia requirit Orationem voca-
lem, & Lugo *tom.* 6. *diſp.* 27. *n.* 111. teſtatur,
quod communiter requiri ſolet Oratio vocalis.
Recte autem ſubjungit, quod quamvis non ſit
improbabilis opinio dicentium ſufficere Ora-
tionem mentalem, tutius tamen erit aliquid
miſcere de Oratione vocali, quod & dicit La
Croix *loc. cit.* Gobat *loc. cit.* & alii. Quando 18
præſcribitur Oratio indeterminate, ſufficit bre-
viſſima; Suarez *tom.* 4. *diſp.* 52. *ſect.* 8. *n.* 5.
Diana *part.* 5. *tract.* 12. *reſolut.* 33. Gobat
loc. cit. num. 140. Boſſius *in tract. de Jubilæo*
ſect. 4. *cap.* 17. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 8. *cap.*
6. *n.* 164. *& ſequent.* Lezana *verb. Jubilæum*
num. 13. & alii. Quando vero præſcribitur 19
orari per aliquod temporis ſpatium, ſufficit
quina devota repetitio Orationis Dominicæ, &
Salutationis Angelicæ. Gobat *loc. c. ſub n.* 140.
Immo Quintanadvenas *tract.* 2. *dub. num.* 7.
in Appendice loquens de clauſula *per aliquod*
temporis ſpatium preces fundat, dicit ſufficere,
ſi quis oret, prout unicuique ſuggerit devo-
tio, & ſufficere ex Rodriquez trium Oratio-
num Dominicarum, vel ſalutationum Angeli-
carum recitationem; Quinimmo ipſe Quin-
tanadvenas exiſtimat ſatisfacturum qui recita-
ret Pſalmum *Laudate Dominum omnes Gentes*,
aut unicam Orationem Dominicam, aut uni-
cam Salutationem Angelicam. Oratio debet 20
fieri in loco, & tempore deſignatis, & ad
mentem Summi Pontificis; & ſufficit, ſi quis
dicat: *Intendo orare ad mentem Summi Ponti-*
ficis præſcriptam in Bulla; Gobat *locis citatis*
num. 141. *&* 144. La Croix *loc. c. num.* 1432.
& alii paſſim.

Confeſſio actualis eſt neceſſaria, & non ſuf- 21
ficit contritio ad lucrandum Jubilæum, quan-
do in Bulla Jubilæum concedente requiritur
Confeſſio, & lucraturus Jubilæum, ſeu Indul-
gentiam habet peccatum mortale. Sic commu-
nior, probabilior, & tutior Theologorum ſen-
tentia cum Kazenberger *in Supplemento Theo-*
logiæ Patritii Sporer *c.* 3. *de Indulgentiis n.* 5.
Reiſ-

Digitized by Google

Reiffenſt. *Theolog. Moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *q.* 5. *num.* 49. Corduba, Cajetan. Rodriquez, Layman, Bellarmin. Sanctarell. *de Jubilæo c.* 10. *dub.* 3. Viva *de Jubilæo quæſt.* 8. *art.* 3. *ſub n.* 2. contra Filliucium, Paludanum, Coninch. Henriq. Palaum, & alios. Et ratio eſt, quia tunc Confeſſio actualis cenſetur eſſe conditio neceſſario requiſita ad Indulgentiæ conſecutionem. Indulgentiæ enim tantum valent, quantum ſonant, & explicandæ, & acquirendæ
22 ſunt, ſicut in Bullis exprimitur. Et hoc verum eſt, etiamſi in Bulla dicatur, quod conceditur Indulgentia Jubilæi *Contritis, & Confeſſis, ſeu vere pœnitentibus, & confeſſis*, quia particula *Et* non eſt disjunctiva, ſed conjunctiva, & copulativa; Diſpoſitio autem copulata utriuſque partis veritatem exigit; quando enim plures qualitates in ſubjecto requiruntur copulative (ut in præſenti habetur) tunc omnes debent concurrere, ut diſpoſitio habeat ſuum locum, *ex l. ſi is qui, ff. de rebus du-*
23 *biis*. Ita Doctores ſupracitati. Quando autem in conceſſione Jubilæi non expreſſe exigitur Confeſſio, ſufficit, ut lucraturus Jubilæum, ſeu Indulgentiam exiſtat in gratia ſanctificante per Contritionem perfectam; quia exiſtens in gratia per Contritionem eſt capax Indulgentiæ, ſeu Jubilæi; nec in conceſſione ipſius requiritur actualis Confeſſio, ut ſupponitur, adeoque in tali caſu non eſt neceſſaria Confeſſio actualis. Sic Reginaldus, Bonac. Suar. Faber, & alii cum Kazenberger *loc. c. num.* 29. & Communis aliorum cum Maſtrio *Theol. moral. diſput.* 23. *q.* 4. *n.* 63. Reiffenſt. *loc. c. num.* 48.

24 Quando in Bulla Jubilæi conceditur Indulgentia *Contritis, & Confeſſis, ſeu vere Pœnitentibus, & Confeſſis*, non requiritur actualis Confeſſio, ſed ſufficit, quod lucraturus Jubilæum poſt ultimam Confeſſionem perſeveraverit in gratia uſque ad diem, vel tempus lucrandi Jubilæum, ſeu Indulgentiam; Vide *verb. Indulgentia art.* 3. *n.* 35. ubi & citantur Doctores,
25 & adducitur ratio pro hac concluſione. Immo nedum non requiritur in tali caſu Confeſſio peccatorum mortalium alias rite confeſſorum, ſed neque Confeſſio venialium, niſi in conceſſione Jubilæi expreſſe requiratur confeſſio etiam de ſolis venialibus; Vide *ibid. n.* 34. ubi citantur Doctores, & adducitur ratio; Quando vero ex conceſſione Jubilæi requiritur Confeſſio actualis, tunc non ſufficit Confeſſio ſacrilega, ſeu voluntarie nulla; ut colligitur ex propoſitione 14. in ordine inter damnatas ab Alex. VII. 24. Sept. 1665. ibi: *Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*; Vide *art. anteced. n.* 29.

Communio actualis eſt neceſſaria, & non 26
ſufficit præterita pro lucrando Jubilæo, quando in conceſſione ipſa expreſſe requiritur actualiter de tempore Jubilæi: patet a pari, ex dictis de Confeſſione actuali ſupra *n.* 21. Quando 27
vero in Bulla Jubilæi conceditur Indulgentia *Omnibus Confeſſis, & Communicatis, ſeu Sacra Communione refectis*, ſufficit Communio, ſicuti Confeſſio facta duobus, ſeu tribus, ſeu etiam quatuor, & ſecundum aliquos etiam quinque, vel ſex diebus ante primam Dominicam. Vide *verb. Indulgentia art.* 3. *n.* 30. 31. & 32. obi citantur Doctores, & adducitur ratio. Nulla tamen ſufficit Communio ſacri- 28
lega, ſive ſit actualis, ſive præterita; colligitur ex propoſitione 55. in ordine inter damnatas ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. ibi: *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*. Ex qua damnata propoſitione Viva *de Jubilæo qu.* 8. *art.* 4. *num.* 2. recte infert, non poſſe nunc amplius ſuſtineri, quod ſufficiat Communio ſcienter facta in mortali ad lucrandum Jubilæum, licet olim putarint ſufficere plures Doctores cum Fauſto, Filliucio, Suarez, Corduba, Henriquez, & aliis. Vide dicta *artic. antecedent. n.* 29. An autem Communio ad lucrandum Jubi- 29
læum requiratur etiam in pueris, & ideo poſſint tanto citius admitti ad Communionem, ut tenent Henriq. & Layman apud Bellegambe *q.* 6. & la Croix *l.* 6. *part.* 2. *n.* 1420. Vel, an Communio poſſit pro ipſis pueris commutari in aliud opus pium. Vide *art. anteced. n.* 57.

Jejunium pro Jubilæo lucrando ſolet præſcri- 30
bi obſervandum tribus diebus, ſcilicet, Mercurii, Veneris, & Sabbati; patet in verbis Bullæ pro Jubilæis edi ſolitæ. Jejunium nequit 31
obſervari, ſeu fieri extra ipſos dies præſcriptos, nec dividi in duas hebdomadas, ut teſte La Croix *loc. c. n.* 1424. habet Communis contra Bonacinam, Layman, & alios, quorum ſententiam Card. de Lugo *tom.* 6. *diſp.* 27. *n.* 105. vocat falſam. Habens rationalem cauſam non 32
jejunandi, in aliquo, ſeu aliquibus ex præſcriptis diebus, poteſt petere, & obtinere commutationem jejunandi in aliis diebus ejuſdem hebdomadæ. Henriquez, Filliucius, Gobat *de Jubilæo num.* 213. La Croix *loc. c. num.* 1424. & alii paſſim. Non obligati ad jejunium ex 33
præcepto Eccleſiæ, ut pueri, ſenes, infirmi, itinerantes, laborantes, tenentur jejunare, ſi lucrari velint Jubilæum, niſi per Confeſſarium in aliud opus pium illis commutetur. *Communis*

Digitized by Google

nis cum Gobat *de Jubilæo cap.* 28. *n.* 210. Le-
zana *verb. Jubilæum n.* 12. La Croix *loc. cit.*
34 *n.* 1424. Jejunium pro Jubilæo exigitur tale,
quale Eccleſia præcipit Fidelibus extra Jubi-
læum. *Communis* cum Sanchez *in Summ. l.* 4.
cap. 11. *n.* 53. Gobat *loc. cit. n.* 205. La Croix
35 *loc. cit. num.* 1424. Habens privilegium come-
dendi carnes in aliis jejuniis, debet ipſis abſti-
nere in jejunio pro lucrando Jubilæo, niſi ipſi
per Confeſſarium commutetur in aliud opus
pium. Azorius *part.* 1. *l.* 7. *cap.* 10. Gobat *loc.*
cit. n. 206. La Croix *loc. c. num.* 1442. Lugo
36 *tom.* 6. *diſp.* 27. *n.* 109. & alii. Jubilæum poteſt
lucrari per jejunia aliunde debita, v. g. ex præ-
cepto, voto, & pœnitentia; patet ex praxi,
cum Jubilæum promulgatur in Quadrageſima.
Lugo *loc. c. n.* 110. Bellegambe *part.* 1. *ſect.* 3.
q. 1. La Croix *loc. c. n.* 1425. ubi teſtatur ſic
tenere Communem Doctorum contra Silve-
ſtrum, Tabien. Armill. & Bonac. Vide *art.*
anteced. n. 53.
37 Ultimo die Jubilæi poſſunt per Confeſſarium
commutari jejunia, vel in Eleemoſynas, vel
alia opera pia eo die præſtanda ab eo, qui
inculpabiliter ipſa jejunia prætermiſit, ex quo
ignoraverit v. g. Jubilæum. Viva *q.* 8. *n.* 5. &
38 alii paſſim; Vide *dicta art. anteced. n.* 56. Im-
mo ultimo die Jubilæi poſſunt commutari etiam
jejunia voluntarie, & mala fide prætermiſſa in
jejunia poſtmodum ponenda, differendo Jubilæi
conſecutionem. Viva *loc. c. n.* 5. qui adducit
hanc rationem; Nam, dicit ipſe, quamvis
voluntarie redditus ſit impotens, adhuc tamen
eſt potens poſtmodum ponere injuncta jejunia,
& in caſu impotentiæ poteſt Confeſſarius tem-
pore Jubilæi opera injuncta commutare etiam
in opera poſt Jubilæum ponenda, quoties da-
tur cauſa differendi Jubilæi conſecutionem, ut
videtur adeſſe in caſu hujus culpabilis impo-
tentiæ. Hæc ille.
39 Ad Eleemoſynam dandam pro Jubilæo lu-
crando tenentur omnes etiam Religioſi; & alii
pauperes, vel ſi non poſſint dare, petere com-
mutationem in aliud opus pium. Et ratio eſt,
quia in Bulla Jubilæi exigitur expreſſe eleemoſy-
na, ſicut alia opera, ſubdita facultate commu-
tandi, quæ impleri non poſſint: ergo ſi Reli-
gioſi, & alii pauperes eleemoſynam dare non
poſſint, tenentur commutationem petere; Quan-
do enim conceſſio facta eſt ſub conditione (uti
eſt conceſſio Indulgentiæ Jubilæi facta ſub con-
ditione de eleemoſyna danda, vel aliquid aliud
faciendi, in quod a Confeſſario eleemoſyna com-
mutetur) deficiente conditione, conceſſio habe-
tur pro non facta, *ex l. Pecunia, ff. Si certum*
petatur: Conditionale autem, non impleta con-
ditione, nihil ponit in eſſe. Tum quia ſicuti
ex Communi Doctorum diximus *ſub n.* 33. quod
impotentes ad jejunium ut pueri, ſenes, infir-
mi, laborantes tenentur pro lucrando Jubilæo pe-
tere commutationem ipſius jejunii in aliud opus
pium; ita dicendum eſt de Religioſis, & aliis
pauperibus impotentibus ad eleemoſynam. Card.
de Lugo *t.* 6. *diſp.* 27. *n.* 115. *& ſeq.* Viva *de*
Jubilæo q. 8. *art.* 6. *n.* 2. Bellegambe *l. c. q.* 5. La
Croix *l.* 6. *part.* 2. *n.* 1430. Lezana *in Summ.*
verb. Jubilæum n. 14. Felix Poteſtas *t.* 1. *part.* 4.
n. 3833. & alii plures dicentes, quod licet ſecun-
dum Navarr. Henriq. Fernand. Dian. Gobat
Arsdekin, Leand. & alios, Religioſi, & alii pau-
peres impotentes ad eleemoſynam non tenean-
tur probabiliter ad aliud opus; conſultius ta-
men, & tutius eſſe, ut commutationem pe-
tant; Vel Conventus, ſeu Monaſterium det pro
ipſis, quod poſſe fieri, & in praxi eſſe, teſta-
tur Lugo *l. c. n.* 116. *& ſeq.* ſubdens poſſe ſic
dare, prout de facto dant etiam Fratres Mino-
res, qui licet tantum uſum habeant, dant ta-
men eleemoſynam, quando hoc uſu ſe abdicant,
quia ſic in pauperem tranſit Dominium. Lugo
loc. c. Bellegambe *q.* 5. La Croix *l. c. n.* 1430.
& alii paſſim, ſic docente communi praxi o-
mnium noſtrorum Conventuum quotidie elee-
moſynas in pauperes elargientium.
Ut autem pro lucrando Jubilæo ſecurius valeat 40
pro omnibus Religioſis eleemoſyna a Conven-
tu elargita, conſultum eſt ſervare praxim, quam
Gobat *tr.* 3. *de Jubilæo c.* 29. *n.* 217. teſtatur ſer-
vari in ſua undequaque præſtantiſſima Socie-
tate, quod nempe Superiores locales, quando
publicantur Jubilæa, in Refectorio, vel in alio
loco Religioſo Communitatis præmoneant ſe cu-
raturos dari ex bonis communibus Monaſterii
eleemoſynam pro omnibus, & talem præmoni-
tionem, aut monitionem eſſe neceſſariam te-
nent Lugo *l. c.* Bellegambe *q.* 3. *l. c.* La Croix
num. 1428. Maillard. & alii, quia cum elee-
moſyna debeat eſſe actio moralis, debet pro-
cedere ex cognitione, & volitione.
Pro quantitate eleemoſynæ elargiendæ at- 41
tendenda eſt Bulla Jubilæi, quæ ſi dicat elar-
giendam eſſe juxta *cujuſcumque facultatem*,
tunc Dives debet dare eleemoſynam majorem,
quam pauper. Gobat, Bonacina, Buſemb. Bel-
legambe *quæſt.* 2. La Croix *loc. c. n.* 1427. &
alii. Si Bulla nihil determinet, & ſine addito
præſcribat Eleemoſynam dicendo, v. g. *Qui de-*
derit Eleemoſynam, acquiret Indulgentiam, tunc
ſufficere eleemoſynam quantumcumque parvam
tenent Diana, Leo, Fauſtus, Rodriquez, Bo-
na-

nacina, Gobat, & alii, *arg. cap. In obſcuris* 30. *de Regul. juris in* 6. ibi: *In obſcuris minimum eſt ſequendum*. Illa autem locutio, *Qui dederit eleemoſynam*, eſt obſcura, cum poſſit æque de magna, ac de parva intelligi, adeoque poteſt intelligi etiam de minima; ubi enim Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa* 22. *de privileg.* & *l. De pretio*, *ff. de publiciana in rem actione*. Si autem Bulla dicat, ut jam ſolent dicere Bullæ edi ſolitæ pro Jubilæis hujus Sæculi, & ætatis, *Et eleemoſynas ad libitum pro ut Caritas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint*. Vel *qui eleemoſynam pro arbitrio ſuo fecerint*, vel *prout cuique ſuggeret Devotio*, Gobat *loc. c. num.* 219. Zecchius, & alii docent ſufficere præbere quantuncumque parvam eleemoſynam. At alii cum La Croix *loc. c. n.* 1427. melius dicunt ſimul habendam eſſe rationem dictaminis interni ſuadentis plus, vel minus, & ut dicit Lugo *loc. c. n.* 114. curandum eſſe, ut ſit in quantitate proportionata ·· finem implorandi Divinam opem.

42 Ele··oſyna pro Jubilæo lucrando ſufficit, etiamſi detur p· alium, v. g. per famulum, amicum, & hujuſm··· Communis, *arg. cap. Qui facit* 73. *de Regul. jur.* in 6. ibi: *Qui facit per alium, eſt perinde, ac ſi ſ··iat per ſe ipſum*. Si autem famulus, vel alius ſibi ·····miſſam eleemoſynam non daret, Homobon. Bonacina, Buſemb. Gobat, Corduba, Leo, Rodriq. Sanctarell. *cap.* 7. *dub.* 1. Lugo *l. c. n.* 112. Viva *q.* 8. *art.* 6. *ſub n.* 3. & alii dicunt probabilius, quod Dominus, ſeu committens dandam eleemoſynam non lucraretur Jubilæum, quia in tali caſu non eſſet data eleemoſyna, cum non eſſet ſublevatus pauper; & non poſita conditione requiſita pro Jubilæo lucrando, uti eſt ipſa eleemoſyna, non acquiritur Jubilæum. Lezana vero *verb. Jubilæum n.* 14. Sa *verb. Indulgentia n.* 4. Paſqualig. *q.* 136. Vega, Dicaſtill. Alloza, & alii tenent, quod Dominus, ſeu committens dandam eleemoſynam adhuc in tali caſu lucraretur Jubilæum, quia quantum eſt ex ſua parte, jam dedit, & tradidit eleemoſynam, quod probabile, & tutum cenſet etiam Gobat *loc. c. n.* 121. & alii.

43 Nomine pauperum, quibus pro lucrando Jubilæo præbenda eſt eleemoſyna, intelliguntur, nedum veri pauperes quibus ex obligatione naturali, aut voto, ſeu pœnitentia tenetur quis ſuccurrere, ſed etiam, qui ſecundum ſuum ſtatum, qualitatem, & conditionem non habent neceſſaria ad victum, & veſtitum, & inſuper illi, qui ſe fingunt pauperes, cum revera non ſint, dummodo pro veris pauperibus credantur. Item loca pia, Monaſteria Religioſorum, Hoſpitalia, & Eccleſiæ, quæ indigent luminaribus, ornamentis, ædificiis, & hujuſmodi. Gobat *loc. c. n.* 222. La Croix *l. c. n.* 1429. Bellegambe *qu.* 4. Diana, Sanchez, Lugo, Navarr. & alii paſſim.

Quoad tempus adimplendi opera præſcripta 44
non omnes circa omnia, conveniunt. Diana enim, Præpoſitus, Naldus, Layman, Bonacina, Palaus cum Gobat *in Quinario tract.* 3. *de Jubilæo cap.* 11. *num.* 72. Navarr., Lezana, Rodriq. Boſſius, & alii dicunt non opus eſſe, ut omnia opera præſcripta adimpleantur, ſeu ponantur intra unam, & eamdem hebdomadam ex duabus aſſignatis, ſed poſſe adimpleri, ſeu poni partim in una, & partim in altera hebdomada v. g. in prima hebdomada jejunia, in ſecunda viſitatio Eccleſiarum, Eleemoſyna, Confeſſio, Communio &c. Et nituntur hoc probare ex verbis Bullæ, quæ non convincunt debere poni omnia opera præſcripta, præter tria jejunia, intra unam & eamdem hebdomadam. Bulla enim Jubilæi hæc verba ſolet habere: *Qui prima, vel ſecunda hebdomada Eccleſias viſitaverint, ac feria quarta, ſexta, & Sabbato alterius hebdomadæ jejunaverint; pariterque Confeſſi, & Sanctiſſima Communione refecti fuerint, & eleemoſyna &c.* ex quibus ver··· dicunt ipſi, apparet omnia opera, præter jeju··· poſſe poni, ſeu adimpleri prima, vel ſecunda he···mada. Henriquez autem *lib.* 7. *cap.* 11. Sanchez *lib.* ·· *cap.* 4. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3830. Sanctarell. *cap.* 7. *dub.* 1. Lugo *loc. cit. n.* 100. Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 12. *diſt.* 3. *num.* 114. *in fine*, Ugolinus, Fauſtus, Reginaldus cum Viva *de Jubilæo qu.* 8. *art.* 2. *ſub num.* 3. & alii plures tenent probabilius, & tu··s omnia opera præſcripta ponenda, ſeu adimp···da eſſe intra unam & eamdem hebdomadam. ·· ratio eſt, quia, ut recte obſervat Sapientiſſimus Viva, dum dicitur *Qui prima, vel ſecunda hebdoma··*, ponuntur a Papa duo tempora, quibus lucrari poſſit Jubilæum, poſitis, ſeu adimpletis operibus præſcriptis, non vero ſtatuitur unum tempus quindecim dierum, quo poſſint opera præſcripta poni, ſeu adimpleri; hoc enim videtur operari particula *Vel*, aliter non diceretur: *Qui prima, vel ſecunda hebdomada*, ſed diceretur; *Qui bis quindecim diebus*. Ideo autem duæ hebdomadæ aſſignantur, ut qui nequit prima, poſſit Jubilæum lucrari ſecunda, non vero, ut poſſint opera dividi, quia dictio illa alternativa *Vel* tribuit actum cuilibet in ſolidum, ut notat Gloſſa *in cap. Cum plures*, *de*

Digitized by Google

de Offic. delegati in 6. & facit ſenſum disjun-
ctivum explicatum. Hæc ille. Et hanc ſenten-
tiam vocat tutiorem ipſemet Gobat *loc. cit.*
quamvis dixerit eſſe aliam probabiliorem ; &
ſic etiam tutiorem vocant alii paſſim , & ſi-
gnanter Reiffenſtuel *loc. cit.* dicens , quod ſit
totior , ac proin in praxi merito tenenda ,
& conſulenda , & Felix Poteſtas *loc. c.* dicit
abſolute opera præſcripta debere omnino iu-
tra unam & eamdem ſeptimanam impleri .
45 Confeſſio tamen , & Commonio , quando in
Bulla non requiritur expreſſe de tempore Ju-
bilæi , ſed conceditur Indulgentia *omnibus Con-
feſſis , & Sacra Communione refectis* , poteſt
fieri uno , vel etiam duobus, aut tribus , ſeu
etiam quatuor , & ſecundum aliquos etiam
quinque , vel ſex diebus ante primam Domi-
nicam , dummodo lucraturus Jubilæum perſe-
veraverit in gratia uſqua ad diem lucrandi Ju-
bilæum ; Vide *ſupra num. 27. & verb. Indul-
gentia art. 3. n. 30. & 31. & 32.* ubi citantur
46 Doctores, & adducitur ratio. Requiritur enim,
& ſufficit probabilius ad conſeqoendam Indul-
gentiam Jubilæi , quod lucraturus ſit in ſtatu
gratiæ, ſaltem dom perficit, & ponit ultimum
opos præſcriptum . Lugo *tom. 6. diſp. 27. n. 83.*
Maſtrius *Theol. Moral. diſp. 21. n. 61.* Herincx
diſp. 4. de ſatisfact. q. 11. num. 77. Reiffenſtuel
tract. 12. diſt. 2. q. 3. n. 33. & diſt. 3. [illegible] *de Ju-
num. 104.* Suarez *diſp. 52. ſect. 5.* [illegible] Palaus , Bo-
bilæo qu. 6. art. 2. n. 4. Laym[illegible], [illegible] Jubilæom ad duas
47 nacina , Boſſius , & alii
hebdomadas conceſſum poteſt probabiliter bis
obtineri , ſi in utraque hebdomada repetantur
opera præſcripta ; Vide *art. ant. n. 15.* obi citan-
tur Doctores , & adducitur ratio, quamvis tamen
ſit æque probabilis etiam oppoſita ſententia pro-
48 pter adducta *ib. n. 26.* Opera autem præſcripta
debent ita integre adimpleri, ut ſi aliquod ipſo-
rum , vel [illegible], vel quoad partem notabilem
omittatur, ſive id fiat ex ignorantia , ſeo obli-
vione, ſive ex negligentia , aut impotentia (ſe-
clusa commutatione in aliud opus pium a Con-
feſſario facta) non obtineatur qoidquam de In-
dulgentia Jubilæi . S. Th. *in 5. diſt. 20. q. 3.*
Reiffenſt. *cit. diſt. 3. q. 8. n. 105.* Gobat *de
Jubilæo c. 11. n. 61.* & ipſo teſte, alii com-
muniter . Et ratio eſt , quia Jubilæum conce-
ditur a Papa ſub conditione adimplendi om-
nia opera præſcripta , vel aliquod aliod facien-
di, iu quod a Confeſſario aliqua ipſorum ſint
ex rationabili caoſa commutata ; quando aotem
conceſſio facta eſt ſub aliqua conditione, defi-
ciente tali conditione , conceſſio habetur pro
non facta, *ex l. Peccatum , ff. Si certum peta-
tur* : Conditionale enim , non impleta condi-
tione , nihil ponit in eſſe , adeoque &c.
Tempus Jubilæi extraordinarii conceſſum ad 49
duas hebdomadas comprehendit quindecim dies ,
ideſt tres Dominicas , & 12. dies feriales , ſi
inchoetur a die Dominica , ut fieri ſolet . La
Croix *lib. 6. part. 2. num. 1397.* Layman *lib.
5. tract. 7. cap. 8. num. 7.* ubi teſtatur eſſe re-
ceptum more Germanicarum Eccleſiarum , ut
quindecim dies permittantor ; Totidem per-
mittendos eſſe dicit P. Paulus Hiſpanus *part. 4.
tract. 24. punct. 12. §. 3. num. 3.* Totidem Co-
tonius Italus *controverſ. lib. 2. controv. 12. n. 16.
& 17.* Felix Poteſtas *tom. 1. part. 4. num.*
3824. & alii plures , & Gobat *in Quinario
tract. 3. cap. XI. ſub n. 63. verſ. Dixi tertio* , obi
teſtatur ſe non recordari fuiſſe minus , quam
quiudecim dies aſſignatos illis duarom hebdo-
madarum octodecim Jubilæis , quibus fruitus
eſt in diverſis Epiſcopatibos ; Quamvis ta- 50
men ſubjungat, nonnollos Epiſcopos expreſſiſ-
ſe opera præſcripta eſſe perficienda intra qua-
tuordecim dies . Quod ſi aliqui alii [illegible]
id clare exprimerent , & [illegible] tempus
Jubilæi non extendi [illegible] quatuordecim dies,
eſſet ſtandum [illegible] expreſſioni , & declaratio-
ni , niſi [illegible] conſtaret de mente Pontificis,
[illegible] Bulla Jubilæi non exprimit niſi duas heb-
domadas , & hebdomada non continet niſi ſe-
ptem dies . Licet enim Epiſcopi nequeant de- 51
curtare tale tempus , & illud arctare intra unam
hebdomadam , ut recte dicit Gobat *loc. cit.
n. 63.* ubi notat erraſſe quemdam Vicarium Ge-
neralem, qui determinavit pro univerſis unam
ſolam hebdomadam ; tamen alio non conſtan-
te de mente Pontificis , ſi expreſſe declararent
eſſe perficienda opera præſcripta inter deter-
minatos quatuordecim dies , eſſet ſtandum tali
declarationi , quia , quod tempus Jubilæi com-
prehendat 15. dies , ex verbis Bullæ affirmari
non poteſt , ut recte notat Layman *loc. cit.* ſed
ex benigna DD. interpretatione , accedente Ec-
cleſiarum conſuetudine , ſecundum quam Fi-
deles tertia Dominica , quæ eſt dies 15. ab in-
choatione Jubilæi , ad Sacramenta accedunt .
Et Cardinalis de Logo , aliique plores Hiſpa-
ni , & Itali , teſte Gobat *loc. cit. verſ. Dixi
tertio* ; dicunt eſſe peculiariter permiſſum , ut
Confeſſio , & Communio peragantur tertia Do-
minica indicti Jubilæi .
Ordinarii poſſunt duas Jubilæi hebdomadas 52
facere inchoari quocumqoe die ſeptimanæ prout
occurſus Feſtorum, aut alia ratio prudens ſug-
geſſerit , dummodo tamen adſit tempus adim-
plendi jejunium tribus præſcriptis diebus in-
tra

Digitized by Google

tra unam & eamdem hebdomadam, ut requi-
53 ri diximus *ſupra num.* 31. & 44. Conveniens tamen, & expediens eſt, ut advertit Gobat *loc. cit. ſub n.* 70. ita inchoare illas hebdomadas, ut tam prima, quam ſecunda incipiat a Feſto, adeoque quartusdecimus, vel quintusdecimus dies Jubilæi deſinat in Feſto. Et Layman *loc. cit. n.* 7. dicit, quod, cum clariſſime pateat, diem Dominicam, qua incipit Jubilæum connumerandum eſſe inter dies, quibus Confeſſio, & Communio inſtitui poſſit, ideo, ne ea dies excludatur, conveniens eſſe videtur, ut promulgatio Jubilæi fiat in Eccleſiis
54 ante eam Dominicam. Ordinarii, aut Parochi mortaliter peccant, ſi abſque pergravi cauſa ex negligentia diutius differant promulgationem, ſeu indictionem Jubilæi. Pontifices enim ſolent in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtricte præcipere Epiſcopis, *Ut cum primum Jubilæi Litterarum tranſumpta, atque exempla etiam impreſſa acceperint; illa ſtatim abſque ulla mora, retardatione, vel impedimento .... publicent, vel publicari faciant*. Et Sixtus V. Conſtit. 1. apud Cherubinum (ex cujus mente loqui videntur poſteriores Pontifices) diſerte imperat inchoari Jubilæum prima, vel ſecunda hebdomada immediate poſt habitam notitiam Jubilæi, adeoque, cum deficiant in materia gravi, graviter peccant; Gobat *loc. cit. num.* 68. Pax Jordan. *Elucubration. volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 16. *num.* 69. & 70. ubi dicit, ita ſtatim debere Epiſcopum publicari facere Jubilæum, ut non poſſit, neque occaſione Meſſis, Vindemiarum, vel alterius cujuſcumque occupationis, & impedimenti ad aliud tempus differre, etiamſi publica populorum commoditas aliud expoſceret, & obnixis precibus ad differendum requireretur, eo quod in Brevibus talium conceſſionum ſequens clauſula ſoleat apponi; *Quapropter tenore præſentium in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtricte præcipimus, atque mandamus omnibus, & quibuſcumque Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis &c. Ut cum primum Litterarum tranſumpta, aut exemplaria, etiam impreſſa acceperint, illa ſtatim abſque ulla mora, retardatione, vel impedimento per ſuas Eccleſias, & Diœceſes, Provincias, Civitates, Oppida, Terras, & Loca publicent, aut publicari faciant &c.*, quæ quidem verba, ut dicit ipſe, ſunt adeo præciſa, & geminata, ut nulla poſſit cadere dubitatio, quin talis fuerit Papæ intentio, quod non differatur
55 publicatio. Immo ſubjungit, quod ex illis verbis: *Per ſuas Eccleſias, & Diœceſes, Provincias, Civitates, Oppida, Terras, & Loca*, ſimiliter manifeſte apparet eodem tempore publicationem eſſe faciendam pro Civitate, & Diœceſi, non autem elapſo tempore Civitatis, publicare pro Diœceſi; hoc enim directe cenſetur contra intentionem Papæ verbis ſupradictis expreſſam. Caveant igitur omnes, ad quos ſpectat publicare, ne differant, neque ſeparent Civitatem a Diœceſi quoad præfatam publicationem, alioquin non excuſabuntur a mortali, quia Papa præcipit illis in virtute ſanctæ Obedientiæ. Hæc ille; Pellizarius tamen, & alii apud La Croix *loc. cit. n.* 1397. putant, poſſe ex rationabili cauſa prius in Urbe, poſtea in Diœceſi, aut etiam poſtea pro Monialibus, ut omnes poſſint ſucceſſive, commode habere Extraordinarios Confeſſarios, præſertim ubi pauci reperiuntur.

Opera præſcripta pro Jubilæo lucrando poſ- 56
ſunt impleri, partim in uno loco, & partim in alio, dummodo viſitatio Eccleſiarum fiat in loco publicati Jubilæi; Lugo *cit. diſp.* 17. *a num.* 123. Bellegambe *part.* 3. *ſect.* 3. *qu.* 6. Layman *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. Sannig *lib.* 5. *decret. tit. de pœnit. & remiſſ. cap.* 2. *num.* 16. Gobat *loc. cit. num.* 89. La Croix *loc. cit. num.* 1434. Diana *part.* 5. *tract.* 12. *reſol.* 53. Caſtrop. Bonacina, & alii paſſim. Et ratio eſt, quia favor Jubilæi eſt perſonalis; ex cap. autem *Privilegium* 7. *de Regul. juris in* 6. *Privilegium perſonale perſonam ſequitur*, adeoque quocumque quis pergat, feret ſecum iſtum favorem, & jus utendi omnibus Jubilæi facultatibus. Tum quia Bulla Jubilæi non requirit, ut omnia opera impleantur in loco publicati Jubilæi, adeoque &c. Dicitur autem notanter *Dum-* 57
modo viſitatio Eccleſiarum fiat in loco publicati Jubilæi, quia, cum viſitatio debeat fieri illarum ſolarum Eccleſiarum, quas Ordinarius deſignavit, non poteſt fieri in alio loco, in quo nondum eſt promulgatum Jubilæum, & conſequenter nondum deſignatæ ſunt Eccleſiæ viſitandæ; Layman, Diana *loc. cit.* Lugo *loc. cit. n.* 127. Gobat *loc. cit. n.* 90.

Hinc colliges, quod, ſi quis in loco, ubi 58
publicatum eſt Jubilæum, viſitaverit deſignatas Eccleſias, & inde iter arripuerit, poterit in itinere reliqua opera peragere; *Citati Doctores*. Nec tenetur ratione Jubilæi differre iter in aliud tempus; nam Bulla ſine diſtinctione offert gratiam iter agentibus; Gobat *loc. cit. ſub num.* 90. *in fine*, & alii paſſim. Item, ſi quis iter faciens perveniat ad locum, in quo Jubilæum celebratur, ſive pervenerit illuc ante, ſive primum poſt promulgationem, poterit ibi præſtando opera præſcripta lucrari Jubi-

Digitized by Google

Jubilæum æque, ac incolæ, quia per præſentiam in illo loco ſtatim acquirit jus. Et ſi ibi nequeant omnia opera præſcripta implere, poterit, viſitatis ibi deſignatis Eccleſiis, ſuum proſequi iter, & in itinere reliqua opera implere, & Jubilæum lucrari; Lugo *loc. citat. num.* 126. & 127. Layman *loc. cit. num.* 11.
60 Gobat *loc. cit. num.* 90. & alii. Item, ſi quis ultimo die perveniat ad locum Jubilæi, poteſt petere, ut opera, quæ facere non poteſt, ſibi commutentur, & ſic ibi lucrari Jubilæum; Lugo *loc. cit. num.* 125. La Croix *loc. citat. num.* 1436. Bellegambe *par.* 2. *ſect.* 5. *qu.* 5. & alii.
61 Item ſi quis poſt lucratum Jubilæum in ſua patria pergat ad alium locum, ubi celebratur Jubilæum, poterit probabilius ibi iterum lucrari Jubilæum, replicando ibi opera præſcripta; Vide *artic. antecd. num.* 25. ubi citantur Doctores, & adducitur ratio; quamvis tamen, ut *ibi num.* 26. dictum fuit, ſit vere probabi-
62 lis etiam ſententia contraria. Item, ſi quis tempore publicati Jubilæi in ſua patria, etiam ultimo die primæ, vel ſecundæ hebdomadæ iter arripiat, nec in itinere impleat cetera opera præſcripta, poterit reverſus præſtando opera præſcripta Jubilæum lucrari, quamvis Jubilæi tempus fuerit elapſum, quia Papa concedit navigantibus, & iter agentibus, ut reverſi habeant alias duas completas hebdomadas. Nec obſtat, quod in ſua patria, ſeu loco publicationis fuerit per totam primam hebdomadam, & quaſi per totam ſecundam, quia, cum Pontifex velit, quod unuſquiſque habeat duarum completarum hebdomadarum ſpatium, in quo cum quiete, & devotione poſſit ſe præparare, & Jubilæum lucrari, talis nec tunc habet hebdomadam completam ad quietem, & devotionem requiſitam; Lugo *loc. cit. num.* 123. Gobat *loc. dit. n.* 90. Bellegambe *ſect.* 2. *q.* 4. La Croix *loc. cit. n.* 1434. & alii, & faciunt dicta ſupra *n.* 38. Vide *ibi*.

Alia ad rem. Vide *verb. Indulgentia*.

APPENDIX,

In qua exponitur declaratio facta a Doctiſſimo Viro Ubaldo Giraldi a S. Cajetano Scholarum Piarum juxta Conſtitutiones editas a Benedicto XIV. pro anno Jubilæi 1750. quæ quidem declaratio in variis paragraphis diſtincta exhibetur, pro ut ab Auctore exarata fuit.

§. I.

Della ſoſpenſione delle Indulgenze in tempo di Giubileo.

Durante l'Anno Santo, reſtano ſoſpeſe, tanto in Roma, quanto fuori, tutte le Indulgenze, sì plenarie, che non plenarie, anche perpetue (1).

Eccettuate le ſeguenti.

I. Quelle concedute in articulo mortis.

II. Quelle, che poſſono concedere i Veſcovi, & altri Prelati Ordinarj de' luoghi, a tenore delle Lettere Apoſtoliche di Noſtro Signore ſotto li 5. Aprile 1747.

III. Quelle concedute in recitare l'Ave Maria, e ſolite preci al ſuono della campana la mattina, mezzo dì, e ſera, o ginocchioni, o in piedi, ſecondo i tempi.

IV. Quelle di 7. anni, e 7. quarantene concedute a chi confeſſato, e communicato, o almeno contrito, con fermo propoſito di confeſſarſi, viſita la Chieſa, ove è eſpoſto il Venerabile per l'Orazione delle Quaranta ore, ivi pregando ſecondo l'intenzione di S. Chieſa.

V. Quelle concedute a chi accompagna il Santiſſimo Viatico, ed a chi manda torce, o lumi da portarſi da altri in detta occaſione.

VI. Quelle ſolite concederſi da' Legati, Nunzj della S. Sede, ed anche da' Veſcovi nell' eſercizio de' Pontificali, o nel dare la Benedizione, o in altra conſueta forma.

VII. Quelle degli Altari privilegiati per i Defonti.

VIII. Quelle concedute direttamente per detti Defonti.

IX. Quelle concedute a' Vivi, con eſpreſſa facoltà di applicarle per eſſi Defonti, da valere però per detti ſoli Defonti.

X. Quelle tutte concedute a' Vivi, anche ſenza eſpreſſa facoltà di applicarle per i Defonti, da valere medeſimamente per detti ſoli Defonti (2).

§. II.

(1) *Cum nos nuper* §. *Ceterum*. (2) *Cum nos nuper* §. *Itaque*.

§. II.

Della ſoſpenſione delle facoltà di aſſolvere da' caſi, e cenſure riſervate alla S. Sede, e contenute nella Bolla della Cena, di commutare Voti, e diſpenſare ſopra l' Irregolarità, ed altri impedimenti.

DUrante lo ſteſſo Anno Santo, reſtano ſoſpeſe (ſolamente però fuori di Roma) tutte le facoltà ſopradette concedute a chiunque in qualunque maniera, occaſione, o titolo, anche per cauſa d' Indulgenza (1).

Eccettuate le ſeguenti.

I. Quelle de' Tribunali della S. Inquiſizione, di Propaganda Fide, e degli Officiali, Miſſionarj, e Miniſtri deputati da eſſi Tribunali, o dalla S. Sede per eſtirpazione dell' Ereſia, e particolarmente di aſſolvere dalla detta Ereſia quei, che fanno abjura de' loro errori.

II. Quelle concedute dalla S. Penitenziaria a' Miſſionarj ne' luoghi, ed in occaſione delle Miſſioni.

III. Quelle de' Veſcovi, e di altri Prelati nelle loro riſpettive Dioceſi, circa il diſpenſare, ed aſſolvere i loro ſudditi ne' caſi occulti, anche riſervati alla S. Sede, *prout ipſis a S. Tridentina Synodo, ſeu alias, etiam in publicis, a jure communi Eccleſiaſtico, & ab eadem Apoſtolica Sede pro certis perſonis, & caſibus indultæ, permiſſaque dignoſcuntur.*

IV. Quelle de' Superiori Regolari, delle quali ſono in certo, e pacifico poſſeſſo riſpetto però ſolamente a' loro ſudditi Regolari, e non Secolari, tanto in Roma, quanto fuori (2).

§. III.

Delle Opere ingiunte alli Romani, e Foraſtieri abitanti in Roma.

I Fedeli dell' uno, e l' altro Seſſo per acquiſtare l' Indulgenza plenaria, e godere degli Indulti ad eſſa anneſſi, durante l' Anno Santo, debbono adempire le ſeguenti quattro Opere ingiunte (3).

I. Se ſono Abitanti di Roma, e ſuo diſtretto, intendendoſi per i primi:

II. Quei ivi nati, e che vi abitano.

III. Quei venuti con animo di abitarvi la maggior parte dell' Anno.

IV. Quei, che vi ſtanno con qualche impiego, o per ritrovarvelo.

V. Quei, che vi vengono per altra cauſa, che per il Giubileo.

VI. Quei, che venutivi per tal fine, vi ſi trattengono più di ſei meſi.

E per i ſecondi, cioè del Diſtretto, tutti gli Abitanti dentro le cinque miglia fuori delle porte, o nativi, o venutivi, come ſopra (4).

Debbono viſitare, almeno una volta il giorno, quale può computarſi, o da una mezza notte all' altra, o dal Veſperi del giorno precedente fino a tutti i Veſpertini crepuſcoli del ſuſſeguente (5), per trenta giorni continui, o interpolari, le Baſiliche di S. Pietro, di S. Paolo, di S. Giovanni in Laterano, e di Santa Maria Maggiore (6), *e tutte quattro in un iſteſſo giorno*, computato, come ſopra, e detta Viſita deve eſſer fatta con intenzione di onorare Dio, e i ſuoi Santi, e vi ſi debbono eſercitare atti di Religione (7).

E ſe ſono Foraſtieri, cioè tutti gli altri non compreſi ſotto il nome di abitanti di Roma, e ſuo Diſtretto, almeno quindici de' ſuddetti giorni, medeſimamente una volta il giorno tutte quattro (8).

Nè è neceſſario per l' acquiſto della Indulgenza entrare, o uſcire, per le porte Sante (9).

Detti Foraſtieri, ſe dopo intrapreſo il viaggio a tal fine per Roma, o anche pervenutivi, o nel cammino, o nella ſteſſa Città impediti da malatia, o da altra legittima cauſa, o ſopragiunti da morte, non aveſſero compito, o nè pure cominciato detto numero di viſite, poſſono godere della medeſima Indulgenza, e remiſſione, come ſe effettivamente l' aveſſero compito, purchè ſianſi confeſſati, e communicati (10).

In caſo d' indulto di minorazione del numero delle viſite publicato dopo eſſerſi da taluno fatta qualcuna delle dette viſite a ſe preſcritte,

(1) *Ibid.* §. *Ceteras*. *Convocatis* §. 55. & 56. Lettera Circolare n. 32. pag. 42. (2) *Cum nos nuper* §. *Præſervatis*. Lettera Circolare n. 32. pag. 42. (3) *Peregrinantes* §. *Quo quidem*. (4) *Convocatis* §. 44. detta Lettera Circolare n. 72. pag. 92. (5) *Peregrinantes* §. *Quo quidem*. (6) Detto §. *Quo quidem*. (7) Detta Lettera Circolare n. 11. pag. 102. (8) *Peregrinantes* §. *Quo quidem*. (9) *Convocatis* §. 49. (10) *Peregrinantes* §. *Et quoniam*.

Digitized by Google

te, cioè o di 30. o di 15. reſpettivamente, può prevalerſi delle viſite fatte per compire il numero preſcritto in detto Indulto, come ancora, ſe prima dell' Indulto aveſſe compito il numero in eſſo preſcritto, purchè faccia almeno un'altra viſita (1).

II. Debbono sì gl' uni, che gl'altri porgere a Dio in dette viſite devote preghiere per l'Eſaltazione della S. Chieſa, eſtirpazione dell' Ereſie, concordia de' Principi Cattolici, ſalute, e pace di tutto il popolo Criſtiano (2).

Quali preghiere non vengono determinate nè in qualità, nè in durazione: non debbono però eſſer sì brevi, che denotino poco affetto agli eſercizj ſpirituali (3).

Nè è neceſſario, che ſia Orazione mentale, baſtando la vocale, e facendoſi la mentale, vi ſi deve aggiungere qualche orazione vocale (4).

Quantunque non ſia neceſſario per l' acquiſto della Indulgenza eſſere in grazia, o premettere la Confeſſione Sagramentale a dette viſite, baſtando, che l'ultima opera ſia fatta in grazia: nulladimeno, acciocchè queſte ſiano meritorie, è molto commendabile, che ſian fatte, o dopo una fruttuoſa Confeſſione, o dopo un atto di Contrizione (5).

III. Debbono fare la Confeſſione Sagramentale de' loro peccati realmente, e non in *voto*, quantunque non foſſero rei, che di peccati veniali (6).

Quale dovranno ripetere prima dell' ultima opera ingiunta nel ſolo caſo, che dopo fatte alcune di dette viſite in iſtato di grazia, ricadano in peccato mortale, ſenza obligo di ripetere le già fatte (7).

IV. Debbono fare la Santa Communione Sagramentale inſieme, e ſpirituale, cioè non Sacrilega, non eſſendo ſufficiente la ſola ſpirituale (8).

La mancanza della quale non impediſce l' acquiſto della Indulgenza a' Fanciulli, che per ragione di età ne ſono incapaci, potendoſi dal Confeſſore commutare in altra opera pia. Se poi ſe ne foſſero reſi capaci dentro il decorſo dell' Anno Santo, in tal caſo ſarebbero a queſta tenuti (9).

Come nettampoco impediſce a partecipare de' favori del Giubileo, cioè dell'aſſoluzione da' peccati reſervati, e cenſure, commutazione di voti, e diſpenſe ottenute, la mancanza delle viſite, e Communione a quei, che eſſendoſi già confeſſati con ſerio animo di adempire dette opere, e poi pentiti, non l'adempiano, benchè pecchino mortalmente (10).

Del qual peccato ſono anche rei tutti quelli, che ſenza licenza de' loro reſpettivi Superiori vengono a Roma per l'acquiſto del Giubileo, come ſono li Veſcovi, Parochi, Religioſi, Mogli ed anche i Mariti, ſe vi vengono con grave incomodo delle Mogli; li quali però, ciò non oſtante, poſſono partecipare della Indulgenza, e ſuddetti favori, ſe giuntivi, ſi confeſſano anche di queſto peccato (11).

Queſte quattro opere ingiunte, poſſono reiterarſi quante volte ad ognuno piacerà, tanto prima, quanto dopo qualche indulto di minorazione di viſite, che ſopraveniſſe; ad effetto però di conſeguire la ſola Indulgenza, e non di partecipare de' favori ad eſſa anneſſi. Onde ſe dopo eſſere ſtato partecipe la prima volta di detti favori è di nuovo incorſo nelli caſi riſervati, e cenſure, o ha biſogno di nuove commutazioni, e diſpenſe, non ne può più eſſere aſſoluto, commutato, e diſpenſato (12).

§. IV.

Delle Monache, Oblate, e altre Perſone dell'uno, e l'altro ſeſſo dimoranti sì in Roma, che fuori, alle quali può commutarſi in altre opere pie la viſita delle quattro Baſiliche. Le dimoranti sì in Roma, che fuori, ſono le ſeguenti.

I. Tutte le Monache profeſſe di perpetua Clauſura ſoggette sì agli Ordinarj de' Luoghi, e Superiori Regolari, che immediatamente alla S. Sede, le Novizie, o altre Donne ſecolari loro coabitanti, colla debita licenza, o per educazione, o per altra cauſa.

II. Le Monache parimente profeſſe, che qualche volta eſcono dalla Clauſura per queſtuare.

III. Le

(1) *Convocatis* §. 50. (2) *Peregrinantes* §. *Quo quidem*. (3) *Ib.* §. *Quo quidem*. Lettera Circolare n. 83. pag. 114. (4) *Convocatis* §. 51. (5) *Convocatis* §. 45. Lett. Circ. n. 75. e 76. pag. 98. a 102. (7) *Convocatis* §. 46. Lett. Circ. n. 7. pag. 11. (7) *Convocatis* §. 47. (8) *Peregrinantes* §. *Quo quidem*. *Convocatis* §. 48. Lettera Circ. n. 2. p. 7. (9) *Convocatis* §. 48. (10) *Ibid.* §. 54. Lettera Circolare n. 86. pag. 120. (11) *Ibid.* num. 68. pag. 87. 88. (12) *Convocatis* §. 52. Lettera Circolare n. 84. pag. 117.

Digitized by Google

III. Le Oblate approvate dalla S. Sede, che vivono in Communità, benchè ſenza Clauſura, loro Novizie, Educande, ed altre ſeco coabitanti.

IV. Le Terziarie, che vivono in Communità, benchè ſenza Clauſura, nè approvate dalla S. Sede, loro Novizie, Educande, ed altre ſeco loro coabitanti.

V. Le Zitelle, e Donne dimoranti ne' Conſervatorj, benchè non compreſe nel numero delle ſin quì nominate, e benchè ſenza Clauſura (1).

VI. Li Carcerati per cauſe civili, e criminali de' Tribunali sì Eccleſiaſtici, che Laici, non però della S. Inquiſizione.

VII. Li Regolari ritenuti nelle Carceri Clauſtrali, o perchè nun ſono terminate le loro cauſe, o perchè non è compito il tempo della pena impoſtagli.

VIII. Li confinati per precetto di qualunque Superiore in qualche luogo, o Città in vece di Carcere, Cuſtodia, eſilio, o rilegazione (2).

IX. Gli Anacoreti, ed Eremiti, non però quei di niuna clauſura, o vivano, o no collegialmente, benchè ſotto il governo degli Ordinarj, e con proprie Regole, ma quei, che vivono ſeparatamente uno dall' altro in continua clauſura, e ſolitudine, benchè non totalmente perpetua, e benchè ſiano d' Inſtituto Monaſtico, o Ordine Regulare, come alcuni Ciſtercienſi, Certoſini, ed Eremiti di S. Romualdo (3).

Le dimoranti fuori di Roma ſolamente ſono le ſeguenti.

I. Li condannati in Galera, o altrove *ad opus*, ed a quello addetti (4).

II. Gl' Infermi tanto Laici, che Eccleſiaſtici, sì ſecolari, che Regolari, di qualunque Ordine, li quali, ſecondo il giudizio del Medico, non potendo sì preſto liberarſi dall' infermità, non ſono in iſtato di venire a Roma dentro il decorſo dell' Anno Santo, o anche guariti, non potrebbero fare il viaggio ſenza grave incomodo, e pericolo di ricaduta.

IV. I Malſani abitualmente, ſe intraprendendo il viaggio, poteſſero facilmente inſermarſi, o ſoggiacere a qualche grave corporale incomodo.

V. Li Vecchj ſopra gli anni ſettanta (5).

Eccettuate le Monache, Oblate, Terziarie di Roma, qualunque eſſe ſiano, Novizie, Zitelle, ed altre Donne dimoranti con le dovute licenze tanto ne' Monaſterj delle medeſime, quanto ne' Conſervatorj, e Communità.

Come pure li Carcerati nelle prigioni di Roma.

Alle quali perſone tutte può commutarſi la viſita delle quattro Baſiliche in altre opere pie dal ſolo Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Sig. Cardinale Vicario, o ſuo Vicegerente, o per ſe ſteſſo, o per mezzo de' Confeſſori, ſecondo lo ſtato, condizione, e poſſibilità di ognuna, e circoſtanze del luogo, o tempo.

A tutti gli altri ſopra enunziati può farſi tale commutazione dai loro reſpettivi Ordinarj, e Superiori, sì ſecolari, che Regolari.

Ancorchè riſpetto agli Ordinarj de' Luoghi alcuni delli ſopraddetti foſſero eſenti dalla loro giuriſdiziune, come che perſone Secolari, o Regolari dimoranti fuori de' Chioſtri colle debite licenze (6).

§. V.

Delle opere ingiunte a tutte le ſuddette Perſone.

QUeſte ſono le iſteſſe, che debbono adempire gli abitanti di Roma, e ſuo Diſtretto, come anche li Foraſtieri venuti a Roma, cioè Orazione, Confeſſione Sagramentale, e Communione, eccettuata la viſita delle quattro Baſiliche, in luogo della quale doveranno adempire le opere di pietà, che gli ſaranno ingiunte, come ſopra.

Quali adempire, conſeguiranno pieniſſima Indulgenza, Giubileo, e remiſſione di tutti i loro peccati, e ſaranno partecipi de ſavuri, e Indulti, che ſi diranno appreſſo, come ſe perſonalmente aveſſero viſitate le quattro Baſiliche di Roma.

Anche nel caſo, che cominciato l' adempimento delle ſuddette opere, foſſero prevenute dalla morte.

E con facoltà di acquiſtare la ſola Indulgenza, anche la ſeconda volta, ſe dentro il de-

(1) *Paterna Charitas* §. *Ut autem*. (2) *Paterna Charitas* §. *Ad eos*. (3) *Ibid.* §. *Item Anachoretas*. (4) *Ibid.* §. *Ad eos*. (5) *Paterna Charitas* §. *Denique*. (6) *Paterna Charitas* §. *Nos enim*.

Digitized by Google

decorſo dell' Anno Santo reitereranno tutte le dette opere ingiunte (1).

E' quì da notarſi, che alle Monache, Oblate, Zitelle, ed altre donne dimoranti ne' Monaſterj, e Conſervatorj di Roma è ſtata ſurrogata dall' Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Vicario in luogo della viſita delle quattro Baſiliche la viſita della Cappella interiore delli medeſimi Monaſterj, e Conſervatorj, e di altri tre Altari, eretti, o da erigerſi dentro i detti luoghi, in modo, che uno ſia ſeparato dall' altro, per trenta giorni continui, o interpolati, come ſopra, ogni giorno tutti quattro.

E ſe alcune di eſſe ſaranno inferme, e che perciò ſtaranno in letto, e non potranno uſcire dalle loro camere, dovranno adempire in luogo di dette viſite, quanto gli ſarà impoſto dal prudente Confeſſore (2).

§. VI.

Della diverſità de' Confeſſori. Queſti ſi riducono a cinque claſſi.

DE' Penitenzieri ordinarj, e ſtraordinarj delle quattro Baſiliche, e di altre Chieſe deputati, e da deputarſi dall' Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Sig. Cardinale Maggior Penitenziere (3).

II. De' deputati, e da deputarſi dall' Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Sig. Cardin. Vicario (4), che ſono li già da lui approvati, e da approvarſi *ad annum* sì Secolari, che Regolari (5).

III. De' Regolari già approvati, e da approvarſi, come ſopra, dal detto Eminentiſſimo Vicario, o ſuo Vicegerente, e de' Deputati da' Superiori Regolari per udire ſolamente le Confeſſioni de' medeſimi loro Regolari (6).

IV. Di quelli da eleggerſi per una ſol volta dalle Monache profeſſe, e loro Novizie, tanto in Roma, che fuori, quali poſſono eſſere i ſoli Confeſſori sì Secolari, che Regolari di qualunque Ordine, già approvati dagli Ordinarj de' luoghi per udire le Confeſſioni delle Monache (7).

V. Di quelli da eleggerſi medeſimamente per una ſol volta da tutte le altre perſone nominate di ſopra al §. 4. quali poſſono eſſere li ſoli Confeſſori sì Secolari, che Regolari di qualunque Ordine, approvati da' loro reſpettivi Ordinarj per udire le Confeſſioni de' Secolari (8).

Le facoltà de' ſuddetti Confeſſori ſi riducono a tre claſſi.

I. Di aſſolvere da' caſi riſervati, e cenſure.

II. Di commutare voti ſemplici.

III. Di diſpenſare ſopra alcuni impedimenti.

Non però competono tutte a tutti.

§. VII.

Alli Penitenzieri delle quattro Baſiliche, e delle altre Chieſe, competono le ſeguenti facoltà, quanto all' aſſoluzione da' peccati riſervati, e cenſure.

I. DI aſſolvere qualunque penitente, anche Regolare, benchè a queſto dalla propria Coſtituzione, o decreto, o precetto Papale ſia vietato di confeſſarſi con eſteri, da qualunque peccato grave, ed enorme ecceſſo, anche riſervato alla S. Sede, e da qualunque ſcomunica, ed altre Eccleſiaſtiche cenſure in qualunque maniera medeſimamente riſervate al Papa, e S. Sede, e fulminate da' Sacri Canoni, benchè contenute nella Bolla della Cena, ed anche dall' Ereſia formale eſterna, fatta però prima dal penitente in atto della confeſſione la ſecreta abjura, e purchè non abbia il complice, e ſe ha complice, o complici, purchè queſti abitino in luogo, ove l' Ereſia domina impunemente (9).

In abſolvendis Regularibus a ſuo Ordine Apoſtatis, & fugitivis ſervent modum in ſua tabella præſcriptum (10).

Quale modo nel num. 10. della detta tabella è eſpreſſo con queſte parole.

Apoſtatis ab Ordinibus, ſeu Religionibus approbatis, niſi poſt reditum ad Religionem, aut ſaltem poſt reaſſumptum habitum Regularem cum firmo propoſito, & brevi termino ad ſe præſentandum intra Clauſtra Superioribus ſuæ Religionis, aut niſi Ultramontani ſint, aut longe diſtent, vel propter inopiam, vel aliud grave impedimentum ſtatim nequeant reaſſumere habitum, aſſi-

(1) *Paterna Charitas* §. *Itaque*. (2) Notificazione dell' Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Vicario ſotto li 3. Gennaro 1750. (3) *Convocatis* §. 3. (4) *Convocatis* §. 35. (5) Notificazione dell' Emin. e Reverendiſs. Vicario ſotto li 19. Decembre 1749. (6) *Convocatis* §. 41. (7) *Paterna Charitas* §. *Eiſdem*. (8) *Ibid.* (9) *Convocatis* §. 4 e 5. (10) *Ibid.* §. 31.

Digitized by Google

aſſignari debebit congruum tempus, & abſolvi ad reincidentiam, & durante termino, ipſis prohibeatur exercitium ſuorum Ordinum, ſi ſint Sacerdotes, & in ſacris conſtituti.

Ed in aſſolverli *a cenſuris ob ſuam violatam clauſuram per mulierum introductionem ad malum finem, ita abſolvant, ut ſuper inhabilitate per hoc contracta ad dignitates, & Officia ſui Ordinis conſequenda, nullatenus cum eiſdem diſpenſent* (1).

Non poſſono però aſſolvere dalle cenſure occulte quei, che non hanno ſoddisfatta la Parte leſa, cioè chi ha ſofferto il danno, e non il Giudice (2), e non potendo per allora ſoddisfarla, ſe non promettono con giuramento di ſoddisfarla quanto prima (3).

Ed in aſſolvere *Violantes Clauſuram Monialium ad malum finem in caſibus etiam occultis, imponant prohibitionem accedendi in poſterum ad quævis Monaſteria, & Eccleſias Monialium, monendo Pœnitentes hujuſmodi, ita ipſos abſolvi a cenſuris ob relatam violationem incurſis, ut ſi impoſitam iſtam prohibitionem non ſervaverint, relabantur eo ipſo in eaſdem cenſuras* (4).

Nettampoco quei, che hanno libri proibiti particolarmente di Autori contenuti nella Bolla della Cena, ſe prima non hanno conſegnati ſegretamente all' Inquiſitore, o Ordinario detti libri, e non potendo allora, ſe non promettono di conſegnarli quanto prima (5).

II. Di aſſolvere da tutte le ſuddette cenſure, benchè pubblicate, dedotte, nominatamente dichiarate, e denunciate *in Partibus* dagli Ordinarj de Luoghi, o da qualunque Giudice (6).

Con che però il Penitente dopo l'aſſoluzione debba preſentare alla S. Penitenziaria la ſupplica con ſuo nome, cognome, Dioceſi, e narrative del fatto, per cui è incorſo in detta cenſura, o cenſure, con la fede del Penitenziere di averlo aſſoluto, acciocchè poſſa da quel Tribunale riportare il Breve *in forma Miſſi, vel Remiſſi abſoluti*, ſecondo il di lui ſtile (7).

III. Di aſſolvere dalle cenſure *ab homine*, o da qualunque Giudice *de Partibus* nominatamente fulminate, ad effetto però ſolamente di conſeguire il Giubileo dell' Anno Santo, in tal maniera, che il Penitente reſti dopo legato dalla medeſima cenſura, e ſia tenuto ubbidire al Giudice della ſentenza, e farſi da eſſo aſſolvere, nè a tal Penitente ſi deve far fede di eſſerſi confeſſato, ed aſſoluto (8).

Avvertano però, che non oſtanti le ſuddette ampliſſime facoltà, non poſſono aſſolvere da alcuni peccati, e cenſure, dalle quali nè pure può aſſolvere, anche nel ſolo foro della coſcienza, lo ſteſſo Eminentiſſimo Maggiore Penitenziere, ſecondo l' eſpreſſa mente della fel. mem. di Benedetto XIV. dichiarata nella ſua Coſtituzione: *Paſtor bonus* (9) e ſua Lettera Circolare (10).

E ſono le ſeguenti.

I. Principes porro, & alios jus Imperii, etiam vicario nomine habentes, ac Dominia & Reſpublicas, ſeu Perſonas illorum, & illarum adminiſtrationem habentes, vel habere ſolitas, necnon Epiſcopos, & alios Superiores Prælatos in caſibus publicis, qui in præfatis Litteris die Cœnæ Domini legi conſuetis, continentur, etiamſi Romanus Pontifex propter infirmitatem vel aliam cauſam ita fuiſſet impeditus, ut celeriter conſuli non poſſet (11).

II. Minuſque poſſit, etiam in foro conſcientiæ tantum abſolvere, vel abſolvi mandare S. R. E. Card. aut alios cujuſcumque qualitatis, ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, qui, vivente Romano Pontifice, de alio quopiam in ejus locum, poſt ipſius mortem eligendo, vel excludendo tractaverint, ſuffragia inierint, ambituſve, aut pactiones fecerint (12).

III. Vel, Sede Apoſtolica vacante, in cenſuras, ſeu pœnas in Litteris fel. record. Gregorii Papæ XV. & Urbani VIII. &c. ſuper electione Romani Pontificis pro tempore facienda &c. contentas, quomodolibet inciderint (13).

IV. Nec pariter poſſit, etiam in occultis, etiam in foro conſcientiæ tantum, eos cujuſcumque qualitatis &c. abſolvere &c. qui Aſtrologia judiciaria, vel per ſe, vel per alios de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, ſive de vita, aut morte Romani Pontificis pro tempore exiſtentis inquirentes ejuſdem Urbani VIII. Pont. Max. Litteris &c. contra prædicta perpetrantes editis contravenerint (14).

V. Nec ſimiliter valeat in caſibus publicis, etiam in judicium non deductis, violatæ Immunitatis, ſeu libertatis Eccleſiaſticæ ullatenus abſolvere (15).

(1) *Convocatis* §. 29. (2) Lettera Circolare n. 66. pag. 84. *Convocatis* §. 27. (3) *Ibid.* (4) *Ibid.* §. 28. (5) *Ibid.* §. 30. (6) *Ibid.* §. 5. (7) *Ibid.* (8) *Ibid.* §. 6. (9) *Paſtor bonus in ordine* la 95. (10) Lettera Circolare num. 39. pag. 52. (11) *Paſtor bonus* §. 11. (12) *Ibid.* §. 12. (13) *Ibidem.* (14) *Ibid.* §. 13. (15) *Ibid.* §. 14.

Digitized by Google

VI. Accipientes munera a Regularibus, exceptis rerum medicinalium, ſeu devotionis muneribus, ultra valorem decem ſcutorum monetæ &c. non abſolvat, niſi facta reſtitutione, vel ſi eam de præſenti nequeant adimplere, cum obligatione eamdem, quam primum poterint, faciendi. Queſta reſtituzione deve farſi alla Religione, o Convento, a cui ſpetta di ragione (1).

§. VIII.

Quanto alla commutazione de' Voti gli competono le facoltà

DI commutare, diſpenſando, in altre Opere pie tutti i Voti ſemplici, benchè giurati, e riſervati alla S. Sede (2).

Alla quale ſono riſervati i ſoli cinque ſeguenti.

I. Di entrare in Religione.
II. Di perpetua continenza.
III. Di Pellegrinagio a Geruſalemme.
IV. Al Santuario di S. Giacomo in Galizia.
V. Ed a Roma, non già alla S. Caſa di Loreto, come alcuni hanno opinato (3).

Con queſte limitazioni però.

I. Che circa *Votum perpetuæ caſtitatis nonniſi mulieribus ita commutare poſſint ob periculum incontinentiæ, vel ob timorem pudicitiæ, & quidem tantummodo ad effectum nubendi, eaſdem monendo, facturas contra idem Votum, ſi extra uſum matrimonialem delinquant, & remanſuras eodem prorſus, ac antea Voto caſtitatis obſtrictas, ſi marito ſupervixerint* (4).

II. Che circa *Votum Religionis eiſdem tantum mulieribus commutare diſpenſando poſſint ad effectum nubendi, ſi alterutra ſupradicta cauſa intercesſerit, ad effectum vero vitam tantum cælibem in ſæculo ducendi, ſi vel dote ſufficiente ad ingrediendam Religionem careant, vel Religionis onera ſufferre poſſe rationabiliter diffidant* (5).

III. Che circa li Voti penali, o preſervativi dal peccato poſſono commutarſi nel ſolo caſo, che militi qualche circoſtanza, per cui poteſſero giudicare più proficua la commutazione a rimovere il peccato (6).

IV. Che nei Voti di perſeveranza, o altri fatti in qualche Congregazione, o Comunità, o negli Obligatorj accettati dal Terzo, non poſſono ſervirſi di veruna commutazione (7).

Per Regola nella commutazione di qualunque de' ſuddetti Voti, è da notarſi, che il Sommo Pontefice in concedere tale facoltà, ha aggiunta alla parola *Commutare*, l'altra *Diſpenſando*, perchè eſigendo la ſola Commutazione la Surrogazione in una materia maggiore, o almeno ugnale, detta Commutazione miſta colla diſpenſa è capace di qualche moderata diſuguaglianza fra la materia del Voto, e la materia ſurrogata (8).

§. IX.

Quanto alle diſpenſe dagli Impedimenti gli competono le facoltà ſeguenti.

I. DI diſpenſare dalla ſola Irregolarità occulta, contratta unicamente per violazione di cenſure, tanto gli coſtituiti negli Ordini Sagri, quanto minori, benchè queſti non eſpreſſi nella Coſtituzione *Convocatis* §. 12. ma poi dichiarati nella Lettera circolare (9).

II. Cum illis, qui ſcienter, vel ignoranter cum impedimento Secundi, & Tertii, vel Tertii ſolius, aut Tertii, & Quarti, vel ſolius Quarti gradus Conſanguinitatis, vel Affinitatis, etiam ex Copula licita provenientis, Matrimonium jam contraxerunt, dummodo hujuſmodi impedimentum occultum remaneat, diſpenſare pro foro tantum conſcientiæ poſſint, ad remanendum in Matrimonio (10).

III. Cum illis, qui a Dataria Apoſtolica diſpenſationem obtinuerunt ſuper aliquo impedimento publico, quod tamen non ſit Primus, & Secundus, vel Secundus tantum gradus Conſanguinitatis, vel Affinitatis ex copula licita provenientis, & præ verecundia copulam inter eos ſecutam in eadem Dataria tacuerunt (dummodo nullitas prædictæ diſpenſationis ex hujuſmodi reticentia proveniens, occulta ſit) diſpenſare pro foro tantum conſcientiæ valeant, tam ad remanendum in Matrimonio jam contracto, quam ad illud contrahendum, ſi nondum ſit contractum (11).

IV. Diſpenſare item pro foro tantum conſcientiæ valeant ſuper impedimento occulto, tam Primi & Secundi, quam Primi tantum, aut Secundi

(1) *Paſtor bonus* §. 26. (2) *Convocatis* §. 8. (3) Lettera Circ. n.42. p. 55. (4) *Ibid.* §. 9. (5) *Ibid.* §. 10. (6) *Ib.* §. 32. (7) *Ibid.* (8) Lett. Circ. n. 45. pag. 58. (9) *Convocatis* §. 12. Lett. Circ. pag. 50. n. 66. (10) *Convocatis* §. 13. (11) *Ibid.* §. 14.

Digitized by Google

di tantum gradus Aſſinitatis , ex copula illicita provenientis , tam in Matrimonio contracto , quam in contrahendo (1).

V. Diſpenſare ſimiliter pro eodem foro , tam dr contracto , quam de contrahendo poſſint ſuper occulto impedimento criminis , neutro tamrn machinante ; ideſt quando ſolum concurrant adulterium , & fides data de Matrimonio contrahendo poſt conjugis mortrm (2).

VI. In prædictis Matrimonialium Diſpenſationum caſibus , poſſint etiam quandocumque opus fuerit , pro foro conſcientiæ legitimare prolrm , non tamrn ex adulterio ſuſceptam (3).

VII. Diſpenſare ad petrndum debitum poſſint in caſu Aſſinitatis inceſtuoſæ Matrimonio ſupervenientis (4).

VIII. Ad petendum pariter drbitum , cum illis , qui Voto ſimplici caſtitatis obſtricti , Matrimonium contraxerunt , diſpenſare valeant ; illos monendo , facturos contra id Votum , ſi rxtra uſum Matrimonialem drlinquane , ac rrmanſuros eodem prorſus , ac antra , Voto obſtrictos , ſi Conjugi ſupervixerint (5).

§. X.

Quanto alle diſpenſe dalle Opere ingiunte gli competono le facoltà

I. DI diſpenſare li Foraſtieri dalle 15. Viſite delle qoattro Baſiliche, con ridurle almeno a tre, ſe a cauſa di povertà, o altro orgente motivo non poſſono trattenerſi in Roma , ed anche di commutare le preſcritte viſite in altre opere pie ad arbitrio prudente degli ſteſſi Penitenzieri (6).

II. Di diſpenſare gli abitanti di Roma , e ſuo diſtretto dalle 30. viſite commutandole in altre opere pie , ſe impediti da malaria , o altra legittima cauſa non poſſono farle , ſupponeodo però (per ooo aggravar la propria coſcieoza) che tanto per queſti , quaoto per i Foraſtieri , vi ſia qualche motivo ragiooevole per la diſpenſa (7).

Avvertendo però tanto eſſi Penitenzieri , quaoto qualuoque altro de' ſopranominati Cooſeſſori .

I. Che le opere pie da ſorrogarſi in luogo delle viſite , non ſiano quelle , che il Peoitente è per altro titolo obligato di adempire (8).

II. Che non poſſono diſpenſare veruna delle altre opere ingiunte, cioè Confeſſione , Communione , e Orazione , che poſſono ſepararſi dalle ſuddette viſite (9).

III. Che ſi poſſono ſervire di tutte le ſuddette facoltà con quei Penitenti ſolamente , che hanno ſiocero, e ſerio animo di couſeguire il Giubileo (10) e che ſi couſeſſano a queſto fine.

IV. Che debbooo ſervirſene da per ſe ſteſſi, e non per intermedia perſooa , nel ſolo foro della coſcienza , e oel ſolo atto della Sagramentale Confeſſione, e nelle Baſiliche , e Chieſe reſpettivamente loro deſtinate , porchè non ſi tratti d'inſermi (11).

Eccettuati , quanto all' udire le Confeſſioni io Chieſa , li Confeſſori Regolari deſtinati per le Confeſſioni de' loro Religioſi , le quali poſſono udire dentro i proprj Conventi , e Caſe (12).

V. Che non debbono, oè poſſono tralaſciar d' imporre la ſalutare Penitenza col preteſto , che il Penitente è diſpoſto a prendere l' Indulgenza, dal che poi naſce l' obbligo del Peoitente di doverla adempire (13).

Per regolamento della qoale penitenza dovranno leggere quanto circa eſſa ſi inſioua dal S. Concilio di Trento (14).

VI. Che non oſtanti le ſuddette ampliſſime facoltà : *Nulli penitus Confeſſario dari in præſenti Jubilæo, aut in quovis alio facultatem abſolvrndi complicrm in quolibrt inhoneſto contra ſextum præcrptum peccato* (15) a tenore della Coſtituzione di Noſtro Signore (16) *prohibemus , nr aliquis eorum extra caſum rxtremæ neceſſitatis , nimirum in ipſius mortis articulo , & deficirnte tunc quocumqur alio Sacerdote , qui Confrſſarii munus obire poſſit , Confeſsionrm Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi , atque inhoneſto contra ſrxtum Decalogi præcrptum commiſſo excipere audeat , ſublata propterra illi ipſo jure quacumque auctoritate , & juriſdictione ad qualemcumque prrſonam ab hujuſmodi culpa abſolvrndam adeo quidem , ut abſolutio , ſi quam imprrtierit , nulla , atqur irrita omnino ſit , tam-*

(1) *Ibid.* §. 15. (2) *Ibid.* §. 16. (3) *Ibid.* §. 17. (4) *Convocatis* §. 18. (5) *Ibid.* §. 19. (6) *Ibid.* §. 20. (7) *Ibid.* §. 21. (8) Lettera Circolare n. 53. pag. 69. (9) Ibid. o. 53. pag. 67. (10) *Convocatis* §. 24. (11) *Ibid.* §. 4. *e* 25. (12) *Ibid.* §. 41. (13) *Ibid.* §. 26. Lettera Circolare oum. 65. pag. 83. (14) *Seſſ.* 14. *cap.* 8. *de Pœnit.* (15) *Convocatis* §. 23. (16) *Conſtit,* 20. *Sacramentum Pœnitentiæ* §. *Demum* ſotto il 1. Giugoo 1741.

quam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione, & facultate ad valide abſolvendum neceſſaria privatus exiſtat, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus; & nihilo minus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem nobis ſolis, noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat. E nella dichiarazione ſopra la medeſima Coſtituzione (1); *Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere ſine gravi aliqua exoritura infamia, vel ſcandalo nequeat, tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ſi revera abeſſet, atque deficeret: ac proinde in eorum ſtatu non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque impertiri. Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe reipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitutionem inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultro ipſe confingat, ubi non ſunt: Immo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula quantum in ſe erit, antevertere, vel removere, opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitut. declaramus, & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.*

§. XI.

Alli Confeſſori deputati, e da deputarſi dall' Eminentiſſ. e Reverendiſſ. Vicario competono le facoltà. Quanto alla aſſoluzione de' Caſi riſervati, e Cenſure.

I. DI aſſolvere i loro Penitenti (non però Regolari) da qualunque grave, ed enorme peccato, e da qualunque Cenſura, purchè ſia occulta, fulminata da' Sacri Canoni, anche riſervata al Papa, e S. Sede, e contenuta nella Bolla della Cena, non però dall' Ereſia formale eſternata (2).

Avvertendo, che nell' aſſolvere *Fractores Clauſuræ Monialium ad malum finem*, e chi ha letto Libri proibiti, particolarmente di Autori contenuti nella Bolla della Cena debbono oſſervare le medeſime Regole, che i Penitenzieri, come ſopra al §. 7.

Debbono inoltre avvertire, che in vigore delle ſuddette facoltà non poſſono aſſolvere da' Caſi e Cenſure, benchè occulte, e molto meno pubbliche, riſervate agli Ordinarj de' luoghi, ſe il Penitente foſſe venuto a Roma appoſtatamente, non a fine di conſeguire il Giubileo, ma per eſimerſi dalla giuriſdizione del ſuo Ordinario, per il motivo, che nelle ſuddette facoltà non viene fatta ſpecial menzione di queſta, a tenore del Decreto della Sagra Congregazione del Concilio ſotto li 16. Settembre 1649. e della Coſtituziane di Clemente X. (3).

E per queſto l' Eminentiſſimo Vicario nella ſua Notificazione ſotto li 19. Decembre 1749. in cui deputa i Confeſſori per l' Anno Santo, dà eſpreſſa facoltà ai medeſimi, durante detto Anno, di aſſolvere nel ſoro della coſcienza, tanto dal peccato, che dall' Interdetto a lui riſervati, quei che in tempo debito non hanno adempito il Precetto Paſquale, come anche dalla Scommunica incorſa per aver preſo da altri, o reſpettivamente dato il bollettino della Communione Paſquale, purchè il Reo non ſia denunciato.

§. XII.

Quanto alla commutazione de' Voti.

POſſono commutare, diſpenſando, in altre opere pie qualunque Voto ſemplice, anche giurato, ed anche riſervato alla S. Sede, eccettuati li due di perpetua Caſtità, e d' Ingreſſo in Religione (4) ed eccettuati ancora i Voti di Perſeveranza, o altri ſoliti farſi in qualche Congregazione, o Communità, e gli Obligatorj accettati da un Terzo, come ſi è detto nel §. 8.

Dovendo oſſervare le medeſime regole nei Voti penali, e preſervativi dal peccato, e nella commutazione di qualunque altro Voto, quali ſono tenuti oſſervare li Penitenzieri, come nel ſuddetto §. 8.

§. XIII.

(1) *Conſtitut.* 120. *Apoſtolici muneris* §. 3. ſotto li 8. Febbrajo 1745. (2) *Convocatis* §. 36. *e* 37. (3) *Conſtitut. Superna Magni Patris* §. 7. ſotto li 20. Maggio 1670. (4) *Convocatis* §. 37.

Digitized by Google

§. XIII.

Quanto alle diſpenſe.

NON gli competono altre facoltà, che di diſpenſare, e commutare le ſole viſite delle quattro Baſiliche, nello ſteſſo modo che competono a' Penitenzieri (1) come nel §. 10. con tutte le altre oſſervazioni ivi notate.

§. XIV.

Alli Confeſſori Regolari, approvati dal Signor Cardinal Vicario, e ſuo Vicegerente, inſieme deputati da' loro Superiori Regolari, per udire le ſole Confeſſioni de' proprj loro Religioſi, come ſopra al §. VI.

COmpetono le ſteſſe facoltà, sì per l'aſſoluzione da' caſi riſervati, e cenſure, che per la commutazione de' Voti, e diſpenſe delle viſite, che competono ai Confeſſori sì Secolari, che Regolari deputati, e da deputarſi dall' Eminentiſſimo Vicario, da ſervirſene però ſolamente, colli Religioſi dello ſteſſo loro Ordine dentro li proprj Conventi, e Caſe (2).

Ed inoltre poſſono diſpenſare i medeſimi loro Religioſi coſtituiti in Ordini Sacri, e Minori dalla Irregolarità contratta per violazione di Cenſure, purchè ſia occulta (3).

Non poſſono però ſenza ſpeciale facoltà de' loro Prelati Regolari aſſolvere i loro Religioſi da' caſi, e Cenſure riſervate alli medeſimi per la ragione detta nel §. XI.

Agli altri Confeſſori approvati dal Signor Cardinal Vicario, sì Secolari, che Regolari, ma non *ad annum*, durante l' Anno Santo, nulla ſi dà, e nulla ſi leva (4).

Si avverte innoltre, che i Confeſſori Regolari per poter godere delle facoltà riſpetto ai loro Religioſi debbono eſſere non ſolamente deputati da' loro Superiori, ma inſieme approvati dall' Eminentiſſimo Vicario, o ſuo Vicegerente.

§. XV.

Alli Confeſſori da eleggerſi dalle Monache profeſſe, e loro Novizie, competono le facoltà,

I. DI aſſolverle da qualunque peccato, e delitto, quantoſivoglia grave, ed enorme, benchè riſervato alla S. Sede, e contenuto nella Bolla della Cena (5).

II. Di commutargli, diſpenſando, qualunque Voto ſemplice, anche giurato, fatto dopo la ſolenne Profeſſione, quantunque il di lui adempimento ſia compatibile con l' Oſſervanza Regolare (6): giacchè ſecondo l'opinione di S. Tommaſo (7) colla comune per la decretale di Aleſſandro III. (8) gli altri Voti fatti prima reſtano ſciolti in virtù di eſſa Profeſſione.

§. XVI.

Alli Confeſſori da eleggerſi dalle altre perſone nominate nel §. 4.

COmpetono le medeſime facoltà, che ai Confeſſori da eleggerſi dalle Monache Profeſſe, circa l'aſſoluzione da' peccati riſervati, e cenſure; e circa la commutazione de' Voti colle ſole perſone nominate nel detto §. 4. a tutto il num. 5. non però riſervati al Sommo Pontefice, e S. Sede (9).

Avvertendo, che nè gli uni, nè gli altri Confeſſori fuori di Roma poſſono aſſolvere da' Caſi riſervati ai loro reſpettivi Ordinarj, ſenza eſpreſſa facoltà de' medeſimi, non intendendoſi queſta compreſa nella generale conceſſione di aſſolvere da' Caſi riſervati alla S. Sede, come ſi è detto nel §. XI. e perciò la fel. mem. di Benedetto XIV. eſorta i detti Ordinarj ad eſſer facili in accordare tale facoltà (10).

Ut porro qui extra Urbem ſunt, ſciant quas facultates Confeſſariis Catholici Orbis Benedictus XIV. tempore Jubilæi indulſerit, addendam duximus Paſtoralem Epiſtolam Petri Aloyſii Cardinalis Caraſa Albanenſis Epiſcopi ad ſuæ Diœceſeos Confeſſarios datam, ab eodem doctiſſimo P. *Ubaldo Giraldi a S. Cajetano* Schol. Piar. non inconcinne extenſam.

(1) *Ibid.* §. 39. (2) *Ibid.* §. 41. (3) *Ibid.* §. 42. (4) Lett. Circ. n. 89. p. 122. (5) *Paterna Charitas* §. *Eiſdem*. (6) *Ibid.* (7) 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 1. *In* 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *quæſtiunc.* 4. *in corp.* (8) *Cap. Scripturæ* 4. *de Voto*. (9) *Paterna Charitas* §. *Eiſdem*. (10) *Ibid.* §. *Cæterum*.

Digitized by Google

PIER LUIGI

Per la Miſericordia di Dio Veſcovo d'Albano della S. R. C. Card. Caraſa a' RR. Confeſſori Secolari, e Regolari della noſtra Dioceſi, ſalute, e benedizione nel Signore.

RIcordevoli dell' avvertimento, che nello ſcorſo Secolo laſciò ſcritto un dottiſſimo e zelantiſſimo Veſcovo, circa la premuroſa cura, che debbono avere i Veſcovi per l' eſatta amminiſtrazione del Sacramento della Penitenza: *Non ſolum debet Epiſcopus Confeſſarios approbare, ſed iterum eiſdem monita, & inſtructiones tradere, quibus rite, decenter, ac ex tanti Sacramenti majeſtate congruenter adminiſtretur* (1); ci ſiamo conoſciuti obbligati per debito ſtrettiſſimo del noſtro Paſtorale Miniſtero di promulgare queſta Iſtruzione diretta alli Confeſſori della noſtra Dioceſi, sì ſecolari, che regolari, nella quale poniamo loro ſotto gli occhj le varie, ed ampliſſime facoltà dalla paterna Apoſtolica liberalità di Noſtro Signore benignamente ad eſſi concedute, nella eſtenſione a tutti i Fedeli dimoranti fuori di Roma dell' univerſal Giubileo, da durare per meſi ſei, già da noi pubblicato ſotto queſto ſteſſo giorno, acciocchè poſſano bene intendere quali ſieno, ed a quanto ſi ſtendano, per farne quell' uſo, che ſia e uniforme alla mente della Santità Sua, e proficuo alla ſalute ſpirituale de' loro penitenti.

§. I.

Della varietà de' Confeſſori.

MA prima di eſporre la varietà delle medeſime facoltà, e ſpiegarne l' intelligenza, ed uſo, ſiccome li Confeſſori, a' quali ſono queſte concedute, durante il detto ſemeſtre, ſono di due ſpecie;

Una di quegli, i quali poſſano, per una ſola volta eleggerſi dalle Monache, e loro Novizie.

L' altra, di quegli, i quali poſſano eleggerſi da qualunque altra perſona, sì ſecolare, che regolare.

Così ſtimiamo coſa neceſſaria parlare degli uni, e degli altri, perchè ſappiaſi, quali ſieno gli eleggibili, quali nò.

Gli eleggibili dalle Monache, e loro Novizie, ſono li ſoli da Noi approvati, o da approvarſi, sì ſecolari, che regolari, per udire le confeſſioni delle Monache, non ſolamente di quel Monaſtero, del quale ſono attuali Confeſſori, ma eziandio di qualunque Monaſtero eſiſtente nella noſtra Dioceſi (2).

Gli eleggibili poi da tutte le altre perſone, che non ſono nè Monache, nè loro Novizie, sì laiche, come eccleſiaſtiche, ſecolari, e regolari, di qualunque Ordine, Congregazione, eſt Iſtituto, anche degne d' individua, e ſpeciale menzione, e benchè riſpetto alle perſone regolari, foſſe loro eſpreſſamente proibito da' proprj ſtatuti, leggi, uſi, e conſuetudini, eziandio valevoli per giuramento, e conferma della S. Sede, o Coſtituzioni Apoſtoliche, di confeſſarſi fuori della propria Religione, ſono quelli ſoli, sì ſecolari, che regolari, da Noi medeſimamente approvati, o da approvarſi, per udire le confeſſioni de' ſecolari in qualunque luogo della noſtra Dioceſi (3).

E quì, per maggior quiete de' noſtri Confeſſori, sì ſecolari, che regolari, approvati per udire le confeſſioni de' ſecolari, dichiariamo, che quantunque ſieno preſentemente approvati con la reſtrizione, che non poſſano udire le confeſſioni, ſe non che in quel determinato luogo, o Chieſa da Noi loro aſſegnata, nulladimeno, durante queſto ſemeſtre del Giubileo, poſſono udirle in qualunque luogo, o Chieſa della noſtra Dioceſi, uſate però le dovute convenienze con li Rettori delle Chieſe.

Benchè poi abbiamo di tutti i noſtri Confeſſori quel concetto, e ſtima, che merita il loro ſublime ſtato, e divino Miniſtero, non potiamo tuttavia ommettere di richiamare alla loro memoria quello ſteſſo, che gli ricorda Noſtro Signore, cioè, che non oſtanti le ampliſſime facoltà da Se concedute per una tale elezione, niuna delle ſuddette perſone può eleggerſi per Confeſſore quello, con cui è complice di qualunque peccato contra il ſeſto precetto, per riceverne l' aſſoluzione, e nettampoco ha queſti autorità di aſſolverla (4).

§. II.

(1) Pax Jordan. lib. 3. tit. 4. n. 144. (2) Conſtit. Bened. Deus §. Inſuper. (3) Ibid. §. Inſuper. (4) Conſtit. Bened. Deus, §. Non intendimus.

Digitized by Google

§. II.

Delle varie facoltà concedute a' Confeſſori.

VEnendo ora alle facoltà concedute agli uni, e agli altri Confeſſori, quelle ſi riducono a quattro claſſi, nella enumerazione delle quali oſſerveremo l'ordine ſteſſo tenuto da Noſtro Signore nella citata Coſtituzione: *Benedictus Deus*, cioè:

Primo; Di diſpenſare le Viſite agl' impotenti, e la comunione ſacramentale alli fanciulli di eſſa incapaci.

II. Di aſſolvere da' caſi riſervati, e cenſure.

III. Di commutare i voti ſemplici.

IV. Di diſpenſare ſopra l' irregolarità contratta per violazione di cenſure (1)

§. III.

Della facoltà di diſpenſare le viſite, e comunione.

QUanto alla diſpenſa delle quindici viſite alle quattro Chieſe eſiſtenti nella Città di Albano, e da Noi eſpreſſe nella Pubblicazione del Giubileo, cioè di S. Pancrazio, noſtra Cattedrale, di S. Maria della Rotonda, delle Grazie, e della Stella, avendole già Noi diſpenſate, in vigore della facoltà dataci da N. Signore (2), alle Monache, e loro Novizie, Oblate, Zitelle, ed altre donne abitanti ne' Monaſterj di clauſura, o in altre religioſe, e pie caſe e comunità, con aver loro ſurrogata in luogo di eſſe, la viſita da farſi a due Altari eretti, o da ergerſi dentro tutti li detti luoghi, per quindici giorni continui, o interpolati, li Confeſsori potranno, come in ciò da Noi deputati, a tenore della conceſſione di Noſtro Signore (3), diſpenſare la viſita a' detti due Altari a qualunque di eſſe perſone, ora nominate, impedite o per infermità, o per qualſivoglia altra cauſa, e commutare in altre opere di pietà, ſecondo la loro prudenza.

Queſta ſteſſa diſpenſa, e commutazione potranno fare i Confeſſori eleggibili da tutte le altre perſone, o ritenute in carcere, o in ſchiavitù, o per qualunque cauſa impotenti a fare le quindici viſite delle ſopra enunciate quattro Chieſe (4).

Debbono però avvertire sì gli uni, che gli altri Confeſſori, per non aggravare la propria coſcienza, a ſervirſi di tale diſpenſa,

Primo: Con quelli penitenti, che ſieno veramente impediti, cioè, che l' impedimento, o fiſico, o morale, non ſia ideale, ed emendicato, ma fondato, e ragionevole (5), come potranno agevolmente riconoſcere nell' atto della loro ſacramentale confeſſione, la quale dovranno ſempre udire ne' conſueti luoghi per queſta deſtinati, purchè non ſi tratti d' Infermi.

II. Che le opere pie da ſorrogarſi in luogo di eſſe viſite, non poſſano eſſer quelle, le quali il penitente è per altro titolo obligato adempire, come già ſpiega la S. S. in occaſione del Giubileo celebrato in Roma (6).

Potranno inoltre diſpenſare la comunione ſacramentale ai fanciulli, di eſſa incapaci, per ragione di età, e commutare in altre opere parimente ſecondo la loro prudenza, purchè però anche queſti realmente ſi confeſſino, affine di conſeguire il Giubileo (7).

E quì ancora dovranno riportarſi alla dichiarazione fatta da Noſtro Signore nello ſcorſo Anno Santo, concernente queſta commutazione, cioè, che, ſe detti fanciulli ſi poteſſero render capaci della prima comunione dentro il decorſo di queſto ſemeſtre, ſarebbero ad eſſa tenuti (8).

§. IV.

Della facoltà di aſſolvere da' Caſi riſervati, e cenſure.

QUanto all' aſſoluzione da' caſi riſervati, e cenſure, compete agli uni, ed agli altri Confeſſori, per conceſſione di Noſtro Signore, durante queſto ſemeſtre, la facoltà di aſſolvere, per queſta ſola volta, nel foro ſolamente della coſcienza, e nell' atto della ſacramentale confeſſione, qualunque loro reſpettivo penitente, il quale però avrà ſincero, e ſerio animo di conſeguire il Giubileo, e ſi confeſſerà a queſto fine, e con propoſito di adempire le altre opere ſopra ingiunte, da qualſivoglia peccato grave, ed enorme eccesſo, anche

(1) Coſtituz. Benedictus Deus. (2) Ib. (3) Ib. §. Navigantes. (4) Ibid. (5) Coſtituz. Convocatis §. 21. (6) Lett. Circ. a' Penitenz. &c. num. 53. pag. 69. (7) Conſtituz. Bened. Deus §. Navigantes. (8) Conſtit. Convocatis, §. 48.

Digitized by Google

che alla Santità Sua, e S. Sede, o a Noi riſervato, e da qualunque ſcomunica, ſoſpenſione, ed altre eccleſiaſtiche ſentenze, e cenſure impoſte per qualunque cauſa *a jure, vel ab homine*, riſervate ſimilmente al Sommo Pontefice, e S. Sede, ed a Noi, benchè contenute nella Bolla della Cena del Signore, o in qualunque modo riſervate, in vigore di qualſivoglia altra Coſtituzione Apoſtolica, e fulminate da' ſacri Canoni, con impor loro la ſalutare penitenza, o altri obblighi, che di ragione loro ſi doveſſero ingiungere (1).

E riguardo alla penitenza avvertano, che non debbono, nè poſſono tralaſciare d'imporla, col preteſto, che il penitente è diſpoſto a prendere il Giubileo (2).

La ſuddetta facoltà però di aſſolvere non ſi ſtende ad aſſolvere

Primo: Quei, che non hanno ſincero animo di conſeguire il Giubileo con l'adempimento delle opere ingiunte, e che non ſi confeſſano a queſto fine (3).

II. Quei, che ſono complici col medeſimo Confeſſore, in qualunque peccato, come già ſi è accennato (4).

III. Nè quelli, che ſono incorſi nelle cenſure per cauſa dell' Ereſia formale eſtrinſecata, benchè occulta, perchè non eſpreſſa nella enunciata Coſtituzione di Noſtro Signore, a tenore del Decreto della univerſale Inquiſizione ſotto li 15. Maggio 1656. approvato da Aleſſandro VII. ed anche dalla dichiarazione fatta dalla Santità Sua nello ſcorſo Anno Santo (5).

IV. Nè pur quelli, che da Noſtro Signore, o S. Sede, o da Noi, o da qualunque altro Prelato, o Giudice Eccleſiaſtico ſono ſtati notoriamente ſcomunicati, ſoſpeſi, interdetti, o in altra maniera dichiarati di eſſere caduti nelle ſentenze, e cenſure, o pubblicamente denunciati, ſe fra il termine di detti ſei meſi non avranno ſoddisfatte, e ove ſarà biſogno, concordato con le Parti (6).

V. Molto meno potranno aſſolvere da quei peccati, e cenſure, dalle quali neppure può aſſolvere, anche nel ſolo foro della coſcienza, lo ſteſſo Sig. Cardinale Maggior Penitenziere, a tenore della dichiarazione già fatta dalla Santità Sua per lo ſcorſo Anno Santo (7), le quali i noſtri Confeſſori vedranno eſpreſſe nei paragrafi della Coſtituzione di eſſa Santità Sua, che incomincia: *Paſtor bonus:* riportati nel fine di queſta noſtra Iſtruzione.

VI. Finalmente, nettampoco quelli, che per loro intrinſeca indiſpoſizione non ſono capaci del Sacramento della Penitenza, poichè le ampliſſime facoltà del Giubileo non ſaldano, nè ſuppliſcono, come alcuni peccatori ignoranti falſamente credono, la mancanza del dolore de' peccati, e del vero propoſito di emendarſi, che ſono due delle parti eſſenzialiſſime di detto Sacramento.

E quantunque ſappiaſi beniſſimo da' noſtri Confeſſori quali ſieno queſt' indiſpoſti, tuttavia non vogliamo laſciare di qui nominarli anche Noi, almeno li più principali, e li più ovvii e ſono:

Primo: Quei, che ſi confeſſano ſenza dolore, e propoſito.

II. Quei, che ſi trovano in occaſione proſſima volontaria, quale non hanno laſciata, e che poſſono, nè vogliono laſciare, o che danno ſimile occaſione ad altri di peccare mortalmente, ſenza volerla togliere.

III. Quei, che hanno la conſuetudine del peccato, ſenza ſperanza di emendazione.

IV. Quei, che nutriſcono odj, ed inimicizie, e non vogliono deporle, nè riconciliarſi coll'inimico.

V. Quei, che ritengono ingiuſtamente la roba altrui, o hanno cagionati danni, e tolta la fama, e potendo non vogliono reſtituire, e diſdirſi.

§. V.

Della facoltà di commutare i Voti.

Quanto alla commutazione de' Voti, compete medeſimamente agli uni, e agli altri Confeſſori la facoltà di commutare in altre opere pie, e ſalutari qualunque voto ſemplice, anche giurato, e riſervato alla S. Sede (8) eccettuati però li ſeguenti.

Primo: Li due voti di caſtità, ed ingreſſo in Religione (9).

II. I voti accettati dal Terzo, o ne' quali ſi tratta del pregiudizio di eſſo Terzo (10).

III. I

(1) Coſtit. Bened. Deus, §. Inſuper. (2) Coſtit. Convoc. §. 26. e Lettera Circ. a' Penitenzieri num. 65. (3) Coſt. Ben. Deus, §. Itaque, e §. Inſuper. (4) Coſt. Ben. Deus, §. Non intendimus. (5) Coſt. Convocatis, §. 53. (6) Coſt. Bened. Deus, §. Non intendimus. (7) Lett. Circ. a' Penitenzieri n. 39. (8) Coſtit. Bened. Deus, §. Inſuper. (9) Detto §. Inſuper. (10) Ivi.

Digitized by Google

III. I voti penali, che chiamanſi preſervativi dal peccato, ſuorchè nel ſolo caſo, in cui militi qualche citcoſtanza, per la quale poteſſero giudicare egualmente proficua a raffrenare dal peccato la commutazione, che la materia del precedente voto (1).

Per regola nella commutazione di qualunque de' ſuddetti voti, dovranno notare li Confeſſori, che non avendo la Santità Sua aggionto alla parola: *commutare* l'altra: *diſpenſando:* la materia da ſurrogarſi, dev'eſſer almeno uguale (2), e dovranno ſervirſi di queſta facoltà nell' atto della ſacramentale confeſſione, e per una ſola volta, con quei ſolamente, i quali hanno ſincero, e ſerio animo di conſeguire il Giubileo, e ſi confeſſano a queſto fine, come ſi è detto di ſopra.

§. VI.

Della facoltà di diſpenſare ſopra l' Irregolarità.

QUanto finalmente alla diſpenſa dall' irregolarità, compete alli Confeſſori, che ſi eleggeranno, come ſopra, i penitenti conſtituiti negli Ordini ſacri, facoltà di diſpenſare nell'atto medeſimamente della ſacramentale confeſſiune, e per una ſula volta queſti ſteſſi, ancorchè ſieno Regolari, dalla ſola irregolarità occulta, contratta unicamente per violazione di cenſure, ad effetto di potere eſercitare gli Ordini già ricevuti, ed eſſere promoſſi agli altri ſuperiori (3), ſe però avranno ancor eſſi ſincero, e ſerio animo di conſeguire il Giubileo, e ſi confeſſeranno a queſto fine.

E quì, perchè non naſca ne' noſtri Confeſſori dubbio circa queſta diſpenſa, con quelli, che ſono coſtituiti ſolamente negli Ordini minori, ſe poſſano, o nò, ſervirſene con i medeſimi, perchè non nominari nella Coſtituzione: *Benedictus Deus:* gli timettiamo alla dichiarazione fatta ſu queſto punto dalla Santità Sua nello ſcorſo Anno Santo, con riportare le medeſime ſue parole „ E benchè ivi, cioè nella „ Coſtituzione: *Convocatis:* non ſieno nominati, che i Sacerdoti, ed i coſtituiti negli „ Ordini ſacri, ciaſcheduno però può a baſtanza conoſcere, che ſe conceſſo il più, s'intende conceſſo il meno, non reſta vietato a' „ Penitenzieri, a cui ſi dà l'autorità di diſpenſare ſopra l'irregolarità contratta *ob violationem cenſurarum* co' Sacerdoti o coſtituiti negli Ordini ſacri, purchè ſia occulta, il ſervirſi della ſteſſa autorità co' Chierici coſtituiti negli Ordini minori (4).

Eccettuata la diſpenſa ſopra queſta irregolarità, ſappiano li noſtri Confeſſori, che Noſtro Signore non intende di diſpenſare, o dare la facoltà di diſpenſare, o abilitare, o reſtituire nel priſtino ſtato, anche nel foro della coſcienza, ſopra qualunque altra irregolarità, pubblica, o occulta, nota, difetto, o incapacità, ed inabilità, in qualſivoglia modo contratta (5).

§. VII.

Delle opere ingiunte per conſeguire il Giubileo.

ACciocchè poi li noſtri Confeſſori poſſano pienamente iſtruire i loro penitenti circa le opere ingiunte per conſeguire il Giubileo, oltre la notizia delle medeſime, che abbiamo data a tutto il noſtro dilettiſſimo Popolo nella pubblicazione dello ſteſſo Giubileo, ripetiamo queſta ancor quì, con alcuni brevi avvertimenti. Si riducon queſte a quattro, e ſono:

Prima. Viſita delle quattro Chieſe ſopra nominate.

II. Orazione da farſi in dette viſite.

III. Confeſſiune ſacramentale.

IV. Comunione ſacramentale (6)

Circa le viſite è d'avvertire, che debbono eſſer fatte da chi non ne ſarà diſpenſato, a tutte le dette quattro Chieſe, almeno una volta il giorno, per quindici giorni continui, o interpolati, quale può computarſi, o da una mezza notte all' altra, o dal veſpri del giorno precedente a tutti i veſpertini crepuſcoli del ſuſſeguente (7).

E quantunque non ſia neceſſario per l' acquiſto dell' Indulgenza eſſere in grazia, e premettere la confeſſione ſacramentale a dette viſite, baſtando, che l' ultima opera ſia fatta in grazia, dovranno nulladimeno inſinuare ſeriamente alli penitenti, che le facciano, o dopo una fruttuoſa confeſſiune, o dopo un atto di contrizione, acciocchè gli ſieno meritorie (8).

Deb-

(1) Detto §. Inſuper. (2) Detto §. Inſuper, e Lett. Circolare a' *Penitenzieri* n. 45. (3) Coſtituzione Bened. Deus, §. Inſuper. (4) Lett. Circolare a' Penitenzieri &c. n. 50. (5) Coſt. Bened. Deus, §. Non intendimus. (6) Coſt. Ben. Deus, §. Itaque. (7) Detto §. Itaque. (8) Conſtit. Convocatis, §. 45. Lettera Circolare a' Penitenzieri n. 75. e 76.

Digitized by Google

Debbono ancora eſſer fatte con intenzione di venerare Dio, ed onorare i ſnoi Santi, ed eſercitarſi in atti di Religione (1).

Circa l'orazione, è d'avvertire, che baſta la vocale, nè è neceſſaria la mentale, e facendoſi queſta, vi ſi deve aggiungere qualche orazione vocale (2).

La quale, qnantunque non ſia determinata nè in qualità, nè in durazione, non deve però eſſere sì breve, che denoti poco affetto agli eſercizj ſpirituali (3).

Circa la confeſſione, è da notarſi, che dev' eſſere ſacramentale, cioè de' peccati realmente e non in *voto*, quantunque alcuno non foſſe reo, che di peccati veniali (4).

Quale dovrà ripeterſi nell' ultima opera ingiunta nel ſolo caſo, che dopo fatte alcune delle viſite in iſtato di grazia, taluno ricadeſſe in peccato mortale, ſenza obbligo però di ripetere le già fatte (5).

Circa la comunione finalmente, è da avvertirſi, che dev'eſſere ſacramentale inſieme, e ſpirituale, cioè non ſacrilega, nè è ſufficiente la ſola ſpirituale (6).

Eccettnata la viſita delle Chieſe, e comunione ſacramentale a' fanciulli di eſſa incapaci, non è conceduta a' Confeſſori facoltà alcuna di diſpenſare per qualunque motivo, o impedimento veruna delle altre opere ingiunte, cioè confeſſione, e comnnione, ed orazione, (7) potendoſi queſte ſeparare dalle ſuddette viſite (8).

In caſo poi, che qualche penitente ſi foſſe confeſſato con animo di conſeguire il Giubileo, e di adempire l'opere ingiunte per conſeguirlo, e foſſe ſtato aſſoluto da' caſi riſervati, e cenſnre, ed aveſſe ottenuta commutazione de' voti, e diſpenſa, come ſopra, poi pentito, non aveſſe adempite le dette opere qnantunqne appena poteſs' eſſere eſente dal reato di colpa, non lo condannino però li Confeſſori come reſtato il predetto innodato dalle cenſnre, dalle qnali è ſtato proſciolto, nè privo della grazia delle commntazioni, e diſpenſa ottenute (9).

Che è quanto ec.

Data in Roma fuori della Porta Celimontana li 26. Marzo 1751.

Pier Luigi Veſcovo di Albano Card. Carafa.

Paragraphi aliqnot ex Conſtit. Benedicti XIV. incipiente *Paſtor bonus*, quæ eſt 95. Tom. I. Bullarii ejnſdem.

§. *XI. Principes porro, & alios jus Imperii etiam vicario nomine, habentes, ac Dominia, & Reſpublicas, ſeu perſonas illorum, & illarum adminiſtrationem habentes, vel habere ſolitas, necnon Epiſcopos, & alios ſuperiores, Prælatos, in caſibus publicis, qui in præfatis litteris die Cœnæ Domini legi conſuetis, continentur, etiamſi Romanus Pontifex propter infirmitatem, vel aliam cauſam ita fuiſſet impeditus, ut celeriter conſuli non poſſet, abſolvere, & abſolvi mandare nullatenus valeat.*

§. *XII. Minuſque poſſit, etiam in occultis, etiam in foro conſcientiæ tantum, abſolvere, vel abſolvi mandare Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, aut alios cujuſcumque qualitatis, ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, qui vivente Romano Pontifice, de alio quopiam in ejus locum poſt ipſius mortem eligendo, vel excludendo tractaverint, ſuffragia inierint, ambituſve, aut pactiones fecerint, vel Sede Apoſtolica vacante, in cenſuras, ſeu pœnas in Literis felic. record. Gregorii PP. XV., & Urbani VIII. Prædeceſſorum Noſtrorum ſuper electione Romani Pontificis pro tempore facienda, XVII. Kal. Septembris Anno Incarnationis Dominicæ MDCXXI. & V. Kal. Februarii Anno ejuſdem Incarnationis MDCXXV. reſpective emanatis, contentas quomodolibet inciderint; præterquam ſi abſolvi peterent, Sede Apoſtolica adhuc vacante; tunc enim abſolvi poterunt modo inferius præſcribendo, pro tempore vacantis ejuſdem Sedis.*

§. *XIII. Nec pariter poſſit, etiam in occultis, etiam in foro conſcientiæ tantum, eos, cujuſcumque qualitatis, ſtatus, dignitatis, præeminentiæ, & conditionis fuerint, abſolvere, & abſolvi mandare, qui Aſtrologia judiciaria, vel per ſe, vel per alios, de Statu Reipublicæ Chriſtianæ, ſive de vita, aut morte Romani Pontificis pro tempore exiſtentis inquirentes, ejuſdem Urbani VIII. Pont. Max. Literis, pridie Kal. Aprilis Anno ejuſdem Incarnationis MDCXXXI. contra prædicta perpetrantes, editis, contravenerint.*

§. *XIV. Nec ſimiliter valeat in caſibus publicis, etiam in judicium non deductis, violatæ Im-*

(1) Detta Letteta Circolare n. 11. e 76. (2) Coſtit Convocatis, §. 51. (3) Lett. Circol. a'Penitenzieri n. 83. (4) Coſtit. Convocatis, §. 46. e detta Lettera n. 7. (5) Coſtit. Convocatis, §. 45. e 47. (6) Detta Coſtit., §. 48. e Lett. Circ. a'Penitenzieri n. 2. (7) Coſtit. Bened. Deus. (8) Detta Letteta Circolare num. 53. (9) Coſtituzione Bened. Deus, §. Cæterum, Coſtituzione Convocatis, §. 54. Letteta Circolare a'Penitenzieri num. 86.

Digitized by Google

Immunitatis , ſeu libertatis Eccleſiaſticæ , ullatenus abſolvere , ſeu abſolvi mandare .

§. *XXVI. Accipientes munera a Regularibus, exceptis rerum medicinalium , ſeu devotionis muneribus ultra valorem decem ſcutorum monetæ contra præſcriptum a Prædeceſſoribus Noſtris Clemente VIII. in ſuis Conſtitutionibus , XIII. Kal. Julii Anni MDXCIV., & XVI. Kal. Novembris Anni MDCXL. reſpective editis non abſolvat , niſi facta reſtitutione ; vel , ſi eam de præſenti nequeant adimplere , cum obligatione eandem , quam primum poterunt , faciendi . Qui vero infra prædictum valorem ejuſmodi munera acceperint , eos , injuncta arbitrio ipſius majoris Pœnitentiarii , ſeu Confeſſarii per eum eligendi , eleemoſyna , quæ in beneficium Religionis , ſeu Conventus , cui de jure facienda eſſet reſtitutio , ſi caute fieri poſſit , erogetur , abſolvere , ſeu abſolvi mandare poſſit .*

§. *XXXVIII. In caſibus vero publicis clauſuræ a Monialibus prædictis , vel ab aliis quibuſcumque perſonis , ad malum finem violatæ , delinquentes non abſolvat , nec abſolvi mandet , niſi pro ipſis Epiſcopi , ſeu Ordinarii ſupplicaverint , & caſus ad Congregationem S. R. E. Cardinalium negotiis , & conſultationibus Epiſcoporum , & Regularium præpoſitam deducti non fuerint .*

JUDÆUS . Vide verb. *Hebræus .*

JUDAICA PROPOSITIO . Vide verb. *Propoſitiones damnatæ num.* 27.

JUDAS ISCARIOTES.

Additamenta noviſſima Auctoris .

JUdas Iſcariotes , unde ſic dictus ? Euſebius & Sanctus Hieronymus ita vocatum volunt , quod in Vico Iſcariot Tribus Ephraim natus eſſet . Alii , quod eſſet ex Tribu Iſſachar , & idcirco Iſſachariotes , nomine vero , contractiori Iſcariotes diceretur . Alii denique , quod a Vico Carioth , ex Tribu Juda nomen deduxerit ; Joſue 15. 25. *Iſcarioth* hebraice hominem ex Carioth ſonat . Sic Calmet *verb. Judas de* Iſcariot . Et a Patria dictum eſſe Iſcariotem tradit etiam S. Chryſoſtomus in ſermone de proditione Judæ : *Quid mihi* , inquit , *ejus Patriam dicis* , *utinam ipſum quoque neſcire licuiſſet* . Unde errarunt Ubertinus , & Rubiſius , qui Judam ſomniarunt eſſe Picentem , illudque nomen illi inditum a Cariotte Piceni Oppidulo , ſicuti & errarunt , qui vel Gallum , vel Germanum fuiſſe Judam dixerunt , ſicut affirmat Card. Lambertin. poſtea Bened. XIV. *de feſtis D. N. Jeſu Chriſti num.* 207.

Argentei triginta a Juda accepti , ecquid valerent ; varie tradunt Auctores ; Suarez enim 3. *par. tom.* 2. *diſput.* 34. *ſect.* 1. eos triginta argenteos putat fuiſſe triginta nummos argento cuſos , qui vel ſiclum , vel ſicli ſemiſſem conficerent . Alii quidem ſicli valore expenſo , initaque ratione ad noſtratem monetam , putant Redemptorem noſtrum octodecim Scutorum Romanorum pretio fuiſſe venditum . Sic Serres *Exercitat.* 22. Eminentiſs. Gottus *de verit. Religion. Chriſt. tom.* 4. *part.* 2. *capit.* 24. §. 1. Marcus vero Georgius Schvartzen *in Theſauro diſſertationum in nov. Teſtamen. Amſtelodam. edito anno* 1702. *tom.* 2. *pag.* 210. *diſſertat. de pretio* , *quo Salvator noſter æſtimatus* §. 26. commemoratis aliorum opinionibus , concludit , triginta argenteos , quando venditus eſt pactione Judæ Chriſtus dominus , quindecim taleros imperiales conficere . Sic apud Cardin. Lambertin. deinde Benedict. XIV. *de feſtis D. N. Jeſu Chriſti num.* 229. Calmet in dictionario Verb. *Judas de Iſcariot* ſic tradit : *De prodendo Jeſu cum eis convenit* , *modo ſibi perſolverent triginta ſiclos*, *nempe* 48. *libras* , *& obolos* 12. *ſi pro quolibet ſiclo* 32. *obolos* , *&* 5. *denarios ſupputemus* . Tirinus *Commentar. in Matth. capit.* 26. *num.* 13. ſic habet : *nempe triginta argenteis ſiclis*, *ſeu triginta florenis belgicis* , *vel* 15. *unciis argenti* , *ut alibi dixit :* ſcilicet *in prolegom. de ponderibus* , *verb. ſiclus argenti : ibi ſiclus argenti eſt ſemuncia argenti ... Quoties legitur argenteus ſine adjuncto* , *ſubintelligitur ſiclus*.

J U D E X.

S U M M A R I U M.

1 *Judex unde dictus , & quid ſit ,* ad nnm. 2.

3 *Quid opus ſit , ut quis legitimus Judex habeatur .*

4 *An Judex loci , in quo delictum patratum eſt , habeat Jus cognitionis , etiamſi Reus non ſit Subditus ipſius juriſdictioni .*

5 *Judicum quot ſint ſpecies , & quæ ,* ad num. 12.

13 *Quid competat Judici Eccleſiaſtico , & quid Laico , ſeu Sæculari ,* ad num. 23.

24 *An quis judicare poſſit in propria cauſa ,* ad nnm. 28.

29 *Judex carens ſcientia , & male judicans , vel differens cauſarum expeditionem ſine juſta cauſa , ad quid teneatur ,* ad n. 32.

33 *An Judex poſſit munera unquam accipere , ſaltem leviora a partibus ſponte oblata ,* ad num. 41.

42 *An Judex Eccleſiaſticus vel Laicus poſſit unquam aliquid recipere , vel exigere ſportularum nomine , & quid ſportularum nomine intelligatur ,* ad num. 49.

50 *An quis poſſit Judex eſſe in ea cauſa , in qua prius fuit Advocatus , & viceverſa ,* ad num. 51.

52 *An Judex poſſit judicare ſecundum ſententiam probabilem , relicta probabiliore ; & quomodo ſe gerere debeat in æquali opinionum probabilitate ,* ad num. 55.

56 *Quot & quæ ſint Theologorum ſententiæ quo ad judicandum* juxta allegata & probata *etiam contra propriam conſcientiam ,* ad num. 64.

65 *An poſſit Judex Juramentum exigere a reis criminaliter inquiſitis , dum judicialiter uti principales examinantur .*

66 *Quid jure Canonicum ſtatutum ſit circa Judices Synodales .*

67 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu ,* ad num. 76.

1 JUdex ſic dicitur quaſi *Jus dicens populo , ſive quod Jure diſceptet* , prout expreſſe habetur *in c. Juſtum eſt* 1. *cauſ.* 23. *q.* 2. *& in c. Fo-*
2 *rus* 10. *de verbor. ſignificat.* Hinc definitur Judex, quod ſit perſona auctoritate publica ſupremi Principis creata ad finem juſtitiam faciendi ſingulis ſuis ſubditis juxta Regulas Legis , & ordinem ab ea præſcriptum. *Eſt in re Communis ; arg. c. In iſtis* 3. *diſt.* 4. *& cit. cap.*
Juſtum eſt , & c. Forus. Unde , ut vides , ad 3
hoc , ut quis ſit legitimus Judex , non ſufficit , quod ſit electus pro tali Officio auctoritate ſupremi Principis , ſed inſuper quod ſervet ordinem juſtitiæ in ſuis judiciis proferendis , quia , ut expreſſe dicitur *in cit. cap. Juſtum eſt , & c. Forus : Jure autem diſceptare eſt juſte judicare ; non eſt ergo judex , ſi non eſt in eo juſtitia*, & quod illi , qnos judicat, ſint ſubditi illius Juriſdictioni , & cauſa , ſupra quam fert judicium , ſit materia ſui Tribunalis , aliter ejus ſententia eſſet injuſta , quia injuſte ſibi uſurparet poteſtatem , quam non habet in non ſuos ſubditos , *c. Ea , quæ* 26. *de Regulis Juris in* 6. ibi : *Ea , quæ fiunt a Judice , ſi ad ejus non*
ſpectant Officium , viribus non ſubſiſtunt . Ju- 4
dex autem loci , in quo eſt commiſſum delictum , habet Jns cognitionis , quamvis Reus aliunde non ſit ſnbditus ipſius Juriſdictioni , *arg. cap. Ibi ſemper* 1. *& cap. Qui crimen* 18. *cauſ.* 3. *quæſt.* 6. ubi expreſſe ſtatuitur , quod , *Ibi ſemper cauſa agatur , ubi crimen admittitur .*

Judex alius eſt Ordinarius , & alius Delega- 5
tns . Judex Ordinarius eſt ille , qui poteſtatem judicandi habet jure proprio , ſen ratione Officii , aut Dignitatis ſuæ , ac eo ipſo , qnod eſt talis , ut Epiſcopus, Præſes Provinciæ , ac hnjuſmodi , *l. More majorum , & l.*
Et quia , ff. de Juriſdict. omnium Judic. Judex 6
Delegatus eſt , qui non habet juriſdictionem vi proprii Officii , ſed eam exercet ex beneficio , & Commiſſione alterius , cujus vice fungitur , *l.* 1. §. *Qui mandatum , ff.* [*de Officio ejus , cui mandata eſt Juriſd. & l. Si Prætor , ff. eodem , & l. Solet , ff. de Juriſd. omnium*
Judic. De Judice Delegato , & de iis , quæ 7
ipſum concernunt , vide *verb. Delegare , Delegatus per tot.*

Judex alius dicitur *a quo* , & alius *ad quem* . 8
Jndex *a quo* eſt Judex inferior, a quo per appellationem fit tranſitus ad ſuperiorem . Judex *ad quem* eſt Judex Superior , ad quem a
Judice inferiori fit appellatio . Et de iis , qnæ 9
concernunt Judicem *a quo* , & *ad quem* , vide *verb. Appellatio per tot.*

Judex alius dicitur *Judex domicilii* , alius *Ju-* 10
dex delicti , alius *Judex contractus* , & alins *Ju-*
dex rei , de qua contenditur . Et de iis , quæ 11
con-

Digitized by Google

concernunt tales Judices, vide *verb. Forum*,
ſeu Forus a num. 11. *ad* 30.
12 Judex alius eſt Eccleſiaſticus, & alius Lai-
cus, ſeu ſæcularis. Judex Eccleſiaſticus eſt il-
le, ad quem ſpectat cognitio, & deciſio cau-
ſarum Eccleſiaſticarum, & ſpiritualium. Ju-
dex vero Laicus, ſeu ſæcularis eſt ille, ad
quem ſpectat cognitio, & deciſio cauſarum
laicalium, & ſæcularium. *Communis, arg. cap.*
Decernimus 2. *c. Qualiter*, & *quando* 17. *de*
Judiciis, *c. Nullus Judicum* 2. *c. Ex tranſmiſ-*
ſa 6. *c. Licet* 10. & *cap. Ex tenore* 11. *de fo-*
ro competenti.
13 Hinc Judex Laicus, ſeu ſæcularis nullimo-
de poteſt cognoſcere, & judicare de cauſa Ec-
cleſiaſtica, & ſpirituali, nec principaliter, nec
incidenter; *cap. Decernimus* 2. *c. Qualiter*, &
quando 17. *de Judiciis*, *cap. Nullus Judicum* 2.
de foro competent. cap. Lator 5. & *c. Cauſſam*,
quæ inter 7. *Qui filii ſint legitimi*, & ſimili-
14 bus; *Et Communis Doctorum*. Idque nec ex
Delegatione, ſeu commiſſione Epiſcopi, aut
alterius Prælati Papa inferioris. *Communis* per
Jura adducta ſub *verb. Delegare*, *Delegatus n.*
15 34. Immo Judex Laicus neque una ſimul cum
Clerico ſibi per Epiſcopum adjuncto poteſt co-
gnoſcere, ſeu judicare de cauſſa ſpirituali.
Gloſſa *in cap. Contingit* 8. *de arbitris*, *verb.*
ſpiritualibus, Layman *lib.* 3. *tract.* 6. *ſ.* 1. *n.* 2.
Reiffenſt. *lib.* 2. *decret. tit.* 1. *num.* 70. Pirhing
1. *decret. tit.* 29. *n.* 34. ubi ex Abbate, & Ju-
lio Claro dicit eſſe communem.
16 Neque Judex Laicus etiam ex Delegatione
Epiſcopi poteſt cognoſcere, & judicare de cauſ-
ſa criminali Clericorum. *Communis* per Jura
adducta ſub *dict. verb. Delegare*, *Delegatus n.*
17 36. Quinimo probabilius neque etiam ex De-
legatione Epiſcopi poteſt Judex Laicus cogno-
ſcere cauſſas mere Civiles, quæ contra Eccle-
ſias, vel Clericos intentantur. Vide dicta, &
adducta ad hoc ſub *dicto verb. Delegare*, *De-*
18 *legatus num.* 39. Eſt tamen probabilis etiam
19 contraria ſententia per dicta *loc. c. n.* 38. Ne-
que Judex Laicus poteſt cognoſcere, & judi-
care de cauſſis connexis cum ſpiritualibus; ta-
les enim cauſæ ſpiritualibus connexæ ſpectant
ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum. Abbas *in*
cap. Quarto 3. *de Judiciis num.* 3. Barboſa *ib.*
n. 3. & 4. & alii apud ipſos, Reiffenſtuel *lib.*
2. *decretal. tit.* 1. *n.* 72. & alii; & id deſumi-
tur ex *cit. c. Quarto*, ubi deciditur, quod cauſ-
ſa Juriſpatronatus, utpote conjuncta, & con-
nexa ſpiritualibus cauſſis, non niſi Eccleſiaſti-
20 co Judicio valeat definiri. Orta quæſtione de
competentia fori inter Judicem Eccleſiaſticum,
& Laicum debet cognoſcere Eccleſiaſticus;
habetur expreſſe in *c. Si Judex* 12. *de ſentent.*
Excomm. in 6. Vide dicta ſub verb. *Forum*,
vel Forus num. 8.
Judex Laicus neque poteſt ſupplere negli- 21
gentiam Judicis Eccleſiaſtici, & proinde Cleri-
ci ad ſæculare Forum trahi nequeunt, etiam
data ipſorum Prælatorum negligentia; ſic ha-
betur expreſſe deciſum *in c. Qualiter*, & *quan-*
do 17. *de Judiciis*, & tenet Communis Docto-
rum, teſte Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 10.
num. 45. & ſic tenuit Rota *in una Oſcen. Pæ-*
nitentiariæ 20. *Aprilis* 1595. coram D. Blan-
chetto allegata a Farinacio *part.* 4. *lib.* 1. *con-*
ſil. 68. Econtra tamen Judex Eccleſiaſticus po- 22
teſt ſupplere negligentiam Judicis Laici: ſic
habetur expreſſe deciſum *in cap. Ex tranſmiſ-*
ſa 6. *cap. Licet* 10. & *cap. Ex tenore* 11. *de*
Foro competent. ubi Judice ſæculari negligente,
ſeu malitioſe differente terminationem cauſſæ
etiam Feudalis, poteſt adiri Judex Eccleſia-
ſticus, ut debitum ei finem imponat; & ſic
tenent Abbas, Sperellus, Barboſa, Baldus,
Tuſchus, Maranta, & alii communiter cum
Reiffenſtuel *loc. c. n.* 44. Extra autem caſum 23
negligentiæ Judicis ſæcularis, Judex Eccleſia-
ſticus nequit cognoſcere, & judicare de cauſ-
ſis mere Laicalibus, *c. Licet.* 10. & *c. Ex te-*
nore 11. *de foro competenti* cum concordantiis.
Regulariter nemo poteſt eſſe Judex in pro- 24
pria cauſſa; *l. Unic. Cod. Ne quis in ſua cauſ-*
ſa judicet. Limitatur tamen hæc concluſio, 25
primo, in ſupremis Judicibus, qui non reco-
gnoſcunt Superiorem in Terris, ut Papa, Im-
perator, Rex, & hujuſmodi. Iſti enim cum
Superiorem non recognoſcant, nec ullo Jure
cogantur ſe ſubmittere Judici inferiori, ideo
poſſunt eſſe Judices in propria cauſſa. Barto-
lus *in cit. l. Unic. Ne quis in ſua cauſſa judi-*
cet, id probans *ex l. Et hoc Titius*, *ff. de he-*
red. inſtituend. ubi Titius Tiberius in propria
cauſſa ſententiam dixiſſe legitur; & ſic tenet
Gloſſa *in cap. Cum veniſſent* 12. *de Judiciis*,
Abbas *ib. num.* 6. Card. Tuſchus *litt. l. con-*
cluſ. 403. *num.* 1. & *ſeq.* & alii paſſim. Con- 26
ſultius vero eſt, quod nec ipſi Supremi Prin-
cipes judicent in cauſſis propriis inter ipſos,
& ſuos ſubditos exortis, ſed has aliis dijudi-
candas committant, *arg. cap. Nos ſi incompe-*
tenter 40. *cauſ.* 2. *quæſt.* 7. *cap. Innotuit* 1. *de*
maledicis, ubi Papa injurioſa verba in ſe pro-
lata non per ſe ipſum punit, ſed ea ad terro-
rem aliorum compeſcenda committit cuipiam
inferiori, ut clare patet ex textu, & concor-
dat textus *in l.* 1. & 2. *Cod. ſi adverſus Fi-*
ſcum,

Digitized by Google

ſcum, ubi Imperator in cauſa Fiſcali dat Procuratores, & ſic conſulunt Gloſſa, & Barrolus *loc. cit.* Antonellus *de Regimine Eccleſiæ lib. 6. cap.* 13. §. 3. *num.* 12. & alii paſſim, & ſic ſolet eſſe praxis fere omnium piorum Principum.

27 Limitatur ſecundo in notoria injuria Judici, vel Prælato irrogata, quia is non obſtante, quod talis cauſſa videatur eſſe ſua propria, poteſt imponere pœnam a jure taxatam, quia tunc procederet ut merus executor, Abbas *in cap. Cum veniſſent* 12. *de judiciis num.* 8. Pirhing *lib.* 2. *decretal. tit.* 1. *num.* 75. Reiffenſt.
28 *ibid. num.* 207. & alii paſſim. Secus vero ubi pœna venit imponenda arbitrio Judicis, quia tunc non procederet ut merus executor, ſed ut Judex; & cum in tali caſu ob affectum propriæ cauſſæ facile poſſet in arbitrando excedere modum, ideo poſſet uti ſuſpectus recuſari; *arg. cap. Quod ſuſpecti* 15. *cauſ.* 3. *q.* 5. ac notat Archidiaconus *ib. n.* 7. Joan. Andr. *in cap. Cum ſpeciali*, *de appellat. n.* 10. Abbas, Pirhing, Reiffenſt. *loc. c.* & alii.

29 Judex carens debita ſcientia, & ex culpabili ignorantia male judicans, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem totius damni cauſati parti læſæ, ſive in ſubſtantia litis, ſive in ſuperfluis expenſis. *Communis* teſte
30 Cardin. de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 37. *n.* 1. Judex agnoſcens errorem a ſe (quamvis ſine gravi culpa) commiſſum in præjudicium litigantis, tenetur, ſi poteſt citra ſuam infamiam, impedire errorem, monendo v. gr. occulte partem læſam, ut ſibi appellatione, vel alio ſimili remedio conſulat, quia hoc pertinet ad debitam ſui muneris executionem, & quia alioquin, ſi, dum poteſt, non impedit ſuum errorem, imputabitur jam ei quaſi conſervanti id, quod propter inadvertentiam inculpabilem prius non imputabatur. Lugo *loc. citat.*
31 *num.* 3. *de teſtibus cogendis*. Judex carens neceſſaria ſcientia ad ſuum Officium non poteſt abſolvi, niſi facta renuntiatione Officii, vel niſi firme proponat renunciare, quia nemo poteſt retinere officium, cujus munia obire non poteſt, niſi cum damno, vel periculo proximi. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 76. *art.* 2. Farinac. 3. *par. quæſt.* 3. *art.* 16. Reginald. *lib.* 25. *num.* 675. Cajetanus, Navarrus, & alii paſſim.

32 Judex mortaliter peccat contra ſuum Officium differendo valde notabiliter cauſſarum expeditionem ſine juſta cauſa, & tenetur reſtituere parti læſæ damna, & expenſas, quæ ex iniqua dilatione ſecutæ ſunt, quia eſt earum injuſta cauſa: Silveſter verb. *Judex q.* 12. Clavis Regia *lib.* 12. *c.* 12. *n.* 8. Navarr. Bonacina, & alii communiter.

Judex tenetur abſtinere a receptione mune- 33
rum, tum jure Divino, tum jure humano. Jure Divino eſt expreſſe prohibita Judicibus munerum acceptio. *Exodi* 23. ibi: *Non accipias munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubvertunt verba juſtorum. Deuteron.* 16. ibi: *Non accipias perſonam, nec munera, quia munera excæcant oculos judicum. Eccleſ.* 20. ibi: *Xenia, & dona excæcant oculos judicum. Et Iſ.* 1. acriter reprehenduntur Judices diligentes munera, ibi: *Principes tui infideles, ſocii furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributionem*, & ſimiliter *Michææ* 3. ibi: *Principes ejus in muneribus judicabant, & Sacerdotes in mercede docebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant*, & alii ſæpe conſimiliter. Econtra vero commendatur Judex munera reſpuens *Iſa.* 3. ibi: *Qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitat*, & Samuel 1. *Reg.* 12. commendat ſe populo dicens: *Si de manu cujuſpiam munus accepi*, & Pſal. 14. commendatur *qui munera ſuper innocentem non accepit*, & alibi ſæpe conſimiliter. Jure hu- 34
mano eſt expreſſe prohibita Judicibus munerum acceptio *in l. Plebiſcito*, *ff. de Offic. Præſid. leg. Solet*, *ff. de offic. Proconſulis*, *Authentic. Novo jure*, *Cod. de pœna Judic. Authentic. de judicibus*, §. *Nullo quoque*, & §. *ſequenti*, *Authent. Ut judices ſine quocumque ſuffragio fiant*, *l.* 1. *Cod. Ad l. Juliam repetundarum*, & alibi ſæpe, in quibus, & munera prohibentur, & pœnæ ſtatuuntur; juri Civili concordat Jus Canonicum, *in cap. judices* 23. & *c. jubemus* 126. *cauſ.* 1. *q.* 1. *c. Non ſane* 15. *cauſ.* 14. *q.* 5. *cap. Cum ab omni* 10. *de vita & honeſt. Clericor. cap. Statutum* 11. *de reſcriptis in* 6. §. *Inſuper*, *cap. Romana* 1. *de cenſibus in* 6. §. *Procurationes*, & *cap. Exegit* 2. *eod. in* 6. & alibi ſæpe.

Judex contra ſupradictas prohibitiones acci- 35
piens notabilia munera, peccat graviter, & tenetur ad reſtitutionem; ſic habetur expreſſe *in l.* 3. & *ſequent. ff. ad Leg. Juliam repetundarum*; & *l. jubemus*, *Cod. eodem*, & *c. Statutum* 11. *de reſcriptis in* 6. §. *Si aliquid autem*, ubi ſtatuitur, quod nec remiſſio dantis liberat Judicem Delegatum ab obligatione reſtituendi munus acceptum, ibi: *Si quid autem contra Conſtitutionem præſentem recepit, ad ipſius reſtitutionem integram teneatur. Nulla eorum, quibus reſtitutio facienda fuerit, remiſſione ullatenus profutura eidem*. Et hanc reſtituendi obligationem optime novit Samuel Propheta

1. *Reg.*

Digitized by Google

1. *Reg.* 12. ubi aperto ore dicebat ad popu-
lum: *Loquimini de me . . . Si de manu cujuſ-
piam munus accepi, & contemnam illud hodie,
reſtituamque vobis*: Et talem reſtituendi obli-
gationem jam indicaverat Iſaias *cap.* 1. ubi
appellat Judices diligentes munera, ſocios fu-
rum, ibi: *Socii furum, omnes diligunt munera;*
Fures autem non poſſunt obtinere remiſſionem
peccati furti, niſi reſtituant ablatum; *c. Pec-
catum* 4. *de Regul. Jur. in* 6. ibi: *Peccatum
non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum*. Unde
in *c. Qui recte* 66. *cauſ.* 41. *q.* 3. expreſſe dici-
tur: *Qui recte judicat, & premium inde remu-
nerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat,
quia juſtitiam, quam gratis impertiri debuit, ac-
ceptione pecuniæ vendit, &c.*

36 An autem talis reſtitutio ſit pro foro con-
ſcientiæ facienda ante ſententiam condemna-
toriam, ſeu declaratoriam delicti? variant Do-
ctores. Molina enim, Vaſquez, Leſſius, Fa-
gundez, Villalobos, Dicaſtill. Diana apud Mo-
yam *t.* 1. *tract.* 6. *d.* 4. *q.* 3. *a num.* 5. Haunold.
cum La Croix *lib.* 4. *n.* 1502. & alii cum Card.
de Lugo *tom.* 3. *diſp.* 37. *n.* 134. docent, non
teneri ad reſtitutionem ante ſententiam con-
demnatoriam, ſeu ſaltem declaratoriam deli-
cti. Silveſter vero, Medina, Corduba, Sotus,
Vega, & alii apud Molinam *tom.* 1. *tract.* 2.
diſp. 88. & apud Card. de Lugo *tom.* 2. *diſp.*
37. *num.* 133. ſuſtinent teneri ad reſtitutionem
37 etiam ante ſententiam ſupradictam. In hac au-
tem Doctorum varietate hoc pro certo tenen-
dum eſt: quod ea, quæ ad redimendam vexatio-
nem, aut ſententiam injuſtam, aut aliter in-
voluntarie data ſunt, debent a Judice reſtitui
ante omnem ſententiam, quia invitis Dominis
ſunt accepta, & ideo non eſt translatum Do-
minium; & idem eſt ſi Judices per Legem
alicubi expreſſe reddantur inhabiles ad acqui-
rendum munerum receptorum dominium, uti
notant omnes cum Sanchez, & La Croix *l. c.*
n. 1602. Roſign. *de reſt.* 11. *diſq.* 1. §. 4. *n.* 22.

38 Et hanc inhabilitatem in Judicibus ad ac-
quirendum munerum receptorum dominium vi-
dentur ſtatuiſſe jura *in l. Plebiſcito, ff. de offic.
Præſidis, & l. Solent §. fin. de offic. Proconſul.
& cap. Statutum* 11. *de Reſcriptis in* 6. §. *Si
quid autem*, ubi ſtatuitur, quod ſi Judex De-
legatus aliquid recipiat, teneatur ad reſtitu-
tionem, non obſtante remiſſione ejus qui de-
dit; ut patet ex verbis præciſis allatis ſupra
39 *n.* 35. Nec ex conſuetudine poſſunt Judices illa
acquirere, & retinere, ut colligitur *ex cap. Cum
ab omni* 10. *de vita & honeſt. Clericorum*; & ex-
preſſe dicitur in ejus Summario per verba in-
fra adducenda *ſub n.* 42. Leſſius *lib.* 2. *de ju-
ſtitia & jure cap.* 14. *dub.* 9. *num.* 72. *in fine*,
Roſignol *de Reſtitutione* 11. *diſq.* 1. §. 4. *n.* 22.
& alii: Et ratio eſt, quia ad hoc, ut valeat
præſcriptio, requiritur, ut præſcribens ſit ca-
pax poſſeſſionis civilis ſuo nomine, *cap. Si di-
ligenti, de præſcription.* nec etenim ſine poſſeſ-
ſione ſtare poteſt præſcriptio; Tales autem Ju-
dices nequeunt poſſidere, cum ipſo jure red-
dantur inhabiles, & incapaces ad acquirendum
munerum receptorum dominium. Ubi vero jura 40
non reddant Judices inhabiles ad acquirendum
tale dominium, ſtante conſuetudine legitime
præſcripta, ſciente Superiore, & non contra-
dicente, poſſunt Judices Sæculares ſponte obla-
ta juſte recipere, ut ex multis ſolide probat
Roſignol. *loc. c. n.* 20. & alii.

Poteſt tamen Judex recipere a partibus ſpon- 41
te oblata leviora munuſcula, pro quibus non
eſt periculum, quod pervertatur, ſeu corrum-
patur ipſius Judicium, quia in iſtis ceſſat ratio
prohibitionis, & ceſſante ratione, ſeu cauſa
prohibitionis, ceſſat ipſa prohibitio, ſeu lex
prohibens; *l. Adigere* §. 1. *ff. de jure patronat.*
Hinc *c. Statutum* 11. *de Reſcriptis in* 6. §. *In-
ſuper*, permittitur Judici recipere eſculentum,
vel poculentum, quod paucis diebus conſumi
poſſit, ibi: *Niſi forſan eſculentum, vel poculen-
tum mera liberalitate oblatum, quod paucis con-
ſumi poſſit diebus*, & concordat jus civile *in l.
Solent* §. 3. *ff. de offic. Proconſulis*, ubi licet
Proconſul prohibeatur accipere dona, & mu-
nera notabilia, non tamen dona, & xenia exi-
gua. Vide verb. *Xenia n.* 11.

Judex Eccleſiaſticus, ſive Ordinarius, ſive 42
delegatus nihil recipere poteſt ſportularum no-
mine; *c. Cum ab omni* 10. *de vita & honeſt.
Clericor.* ibi: *Nos attendentes, quod ad hoc vo-
bis, & aliis Clericis ſint Eccleſiaſtici redditus
deputati, ut ex ipſis honeſte vivere debeatis . . .
ideoque mandamus, quatenus ab hujuſmodi exa-
ctionibus de cetero abſtinentes vigorem judicia-
rium gratis ſtudeatis litigantibus impartiri*; Et
in ejus Summario ſic expreſſe dicitur: *Ec-
cleſiaſtici Judices, & Delegati gratis judicare
debent, nec exigere poſſunt decimam, vel etiam
quotam litis, etiamſi hoc habeat conſuetudo*; &
ſic tenent Abbas *ib. n.* 9. Engel *lib.* 1. *decretal.
tit.* 32. *n.* 12. Reiffenſtuel *ib. n.* 19. & alii.
Et de Judice Delegato habetur etiam expreſ-
ſe *in c. Statutum* 11. §. *Inſuper, & §. Aſſeſſo-
rem, de Reſcriptis in* 6. ubi §. *Si quid autem*
ſubjungitur, teneri Judicem ad integram reſti-
tutionem muneris recepti, non obſtante re-
miſſione ei facta a dante; & concordat *c. Exi-*

Digitized by Google

git §. *final. de cenſibus in 6. & Clement. Nolentes* §. *Quod ſi ſecus, de Hæreticis ;* ubi pariter liberalis remiſſio dantis non eximit recipientem ab obligatione reſtitutionis.

43 Judex Laicus Delegetus poteſt exigere ſportularum nomine certam quotam pecuniæ, videlicet duos aureos a principio, & alios duos eureos in fine litis ab utreque parte litigantium præſtendos, dummodo ſumme, pro qua litigatur, centum aureos excedet. Ita habetur *in Authent. de Judicibus* §. *Ne autem, col-*
44 *lat.* 6. Judex autem Laicus Ordinarius nequit aliquid recipere ſportularum nomine, quia is jem aliunde habet ſalarium ſibi a Principe, vel Republica conſtitutum ; ſic expreſſe evincitur *ex l. Plebiſcito, ff. de offic. Præſid. & leg. Solent, ff. de offic. Proconſulis*, & notat Gloſſa *in l.* 3. *Cod. de condict. ob turp. cauſ. & l.* 1. *Cod. de pœnis Judic.* & tenet Engel *l.* 1. *decretal. tit.* 32. *num.* 12. Reiffenſt. *ib. n.* 18. Silveſter *verb. Judex* 1. *n.* 13. *q.* 8. Roſignol. *loc. c. n.* 3. Molina *tom.* 1. *de juſtitia diſp.* 83. citans plures alios, Lugo *tom.* 1. *diſp.* 37. *n.* 123. qui teſtatur de communi, & dicit, quod Judex habens ſibi aſſignatum certum, & determinatum ſtipendium pro ſuis actionibus, jem debet illas ex juſtitia, & per conſequens non poteſt alıud pretium pro illis accipere, & ſi recipiat, cum injuſte illud recipiat, debet reſtituere.

45 Si autem Judex ſive Ordinarius, ſive Delegatus, ſive Eccleſiaſticus, ſive Sæcularis non habeat ſibi aſſignatum ſtipendium, nec congruem ſuſtentationem, poterit pro Judiciis ſibi commiſſis exigere ſportules, ſeu honoraria. Apoſtolus enim 1. *ad Corinth. cap.* 9. *n.* 7. dicit : *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam ?* & *ibid. num.* 13. ſubjungit : *Neſcitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt, & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant ?* & *Matth.* 10. *num.* 10. dicitur ; *Dignus enim eſt operarius cibo ſuo. Lucæ* 10. *num.* 7. *Dignus eſt enim operarius mercede ſua. Deuteronomii* 25. *n.* 4. hebetur : *Non ligabis os bovis terentis in area fruges ſuas*, & hæc omnia allegentur ab Apoſtolo 1. *ad Timoth. cap.* 5. *n.* 18. ibi : *Dicit enim ſcriptura : Non alligabis os bovi trituranti. Et dignus eſt operarius mercede ſua*, & concordant *cap. Cum ſecundum* 19. *de præbend.* ibi : *Cum ſecundum Apoſtolum, qui Altari ſervit, vivere debeat de Altari, & qui ad onus eligitur, non debeat repelli a mercede &c. cap. Caritatem* 45. *cauſ.* 12. *qu.* 2. ibi : *Juſtum namque eſt, ut illi conſequentur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium*, cum ſimilibus, & ſic tenent Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *num.* 9. La Croix *lib.* 4. *num.* 1503. Lugo *loc. c. n.* 223. Heunold. Roſignolus, & alii.

Sportulæ ſunt quædam veſa, in quibus ali- 46
quid reponi, ac deferri ſolet, & præcipue apud antiquos erant capſæ pecuniæ condendæ cauſa paratæ ; ac conſuetudo tulit, ut ſportulæ pro ipſa pecunia uſurpentur. Ea enim pecunia ſportula dici cœpit a ſporta, ſeu ſportella, receptaculo majoris ſummæ pecuniarum ; Undæ pecuniæ illæ, quæ judicibus, vel Viatoribus, ideſt executoribus litium, ac negotiorum pro ſalerio dabantur, ſportulæ ſunt appelletæ. Calvin. *in magno Lexico Juridico verb. Sportula* ; ubi adducit ad hoc *Rubr. de ſportulis*, varieſque alias Leges ; Hinc quantum ad præſens ſportularum nomine intelliguntur ſalaria, ſeu honoraria Judicibus pro cauſſis judicialibus in certe quota pecuniæ a partibus litigantibus præſtanda, prout hebetur ex Rubrice *l.* 4. *tit.* 2. *Cod. de ſportulis, & ſumptibus in diverſis judiciis faciendis.*

Jure neturæ illicitum eſt Judici ob munus 47
acceptum poſtponere cum demno cauſſas eorum, qui diutius expecterunt, & citius expediri deberent. *Certa & Communis* cum Card. de Lugo *loc. c. n.* 125. Haunold. *num.* 58. La
Croix *loc. c. n.* 1500. Non eſt autem Jure ne- 48
turæ illicitum judici propter munus acceptum prius expedire unem cauſam, quam aliam, quando illæ cauſæ æque cito expediri debent, & in arbitrio ipſius eſt prius expedire, quam vult, quia per hoc non facit aliis injuriam, & aliunde in gratiam remunerationis ſuſcipit novam obligationem prius expediendi ejus cauſſam ; quæ obligatio, cum ſit utilis remuneratori, videtur pretio æſtimebilis. Diana *par.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 45. Roſign. *de Reſtitutione* 11. *diſquiſ.* 1. §. 4. *n.* 8. quibus videntur conſentire Layman *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 4. *cap.* 4. *n.* 9. La
Croix *loc. c. n.* 1500. & alii. Qui tamen me- 49
rito ducunt cevendum eſſe, ne præpropera hæc expeditio cauſſæ propter pecuniam ſit conjuncta cum elterius injuſto demno, quia cum motivo accelerationis ceuſæ ob munus acceptum ſubingreditur etiam præſumptio favoris in meritis cauſſæ. Unde quamvis telis acceptio munerum non ſit illicite Judici de jure neturæ, videtur tamen eſſe ei illicita de jure poſitivo per jura adducta *ſub n.* 33. *& ſeq.*

Judex non poteſt quis eſſe in cauſa, inqua 50
fuit prius Advocatus ; *l. Eos, in princip. Cod. de appellat. & l. Prætor, de juriſdict. omnium judic. cap. Nullus unquam* 1. *& cap. Nullus in-*

tro-

producatur 2. *cauſ.* 4. *q.* 4. Et ratio eſt, quia ejus judicium haberetur ſuſpectum, & præſumptio ſtatet contra ipſum ratione ſpecialis affectionis, quam haberet ad eam partem a ſe olim jam defenſam, ut cum communi Doctorum docet Sanchez *lib.* 3. *conſil. cap. unic. dub.* 26. Bartolus in *l. Quiſquis vult*, *Cod. de Poſtulando*,
51 Reiffenſt. *lib.* 1. *decr. tit.* 37. *n.* 39. Poteſt tamen e contra quis fieri Advocatus in cauſa, in qua fuit prius Judex, quia tunc ceſſaret dicta ſuſpicio, & præſumptio. Nec ullum jus extat prohibens eum a tali Advocatia. *Communis*.

52 Judex non poteſt judicare ſecundum ſententiam minus probabilem, relicta probabiliore. *Communis ac certa*, propter ſequentem propoſitionem 2. in ordine ex merito damnatis ab Innocentio XI. *die* 2. *Mart.* 1679. ibi: *Probabiliter exiſtimo judicem poſſe judicare juxta*
53 *opinionem etiam minus probabilem*. Nec poteſt Judex in æquali probabilitate opinionum utriuſque partis litigantium ullatenus accipere pecuniam, ſeu munera pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio. *Communis etiam ac certa* propter ſequentem propoſitionem ordine 26. ex merito damnatis ab Alexandro VII. *die* 24. *Septemb.* 1665. ibi: *Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio*.

54 Quando cunctis bene perpenſis apparent adhuc Judici æque probabiles, atque per omnia æquales rationes, & probationes utriuſque partis, tunc in pari cauſa pro Reo, vel pro Poſſeſſore eſt judicandum; *cap. Cum ſunt* 11. *de Regul. juris in* 6. ibi: *Cum ſunt partium jura obſcura, Reo favendum eſt potius, quam Actori*, *l. Favorabiliores* 167. *de Regul. juris*, ibi: *Favorabiliores Rei potius, quam Actores habentur*, *c. In pari* 65. *de Regul. juris in* 6. ibi: *In pari delicto, vel cauſa potior eſt conditio poſſidentis*; *l. In pari* 170. *de Regul. Juris*, ibi: *In pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet*; *c. Ad aures* 6. *de præſcriptionibus*, ibi: *De jure melior eſt conditio poſſidentis*, & *c. Ex litteris* 3. *de probationibus*, ibi: *Quod ſi ambarum partium teſtes ſunt æque idonei, poſſeſſoris teſtes præferuntur, cum promptiora ſint jura ad abſolvendum*,
55 *quam ad condemnandum*. Excipiuntur tamen cauſæ privilegiatæ, liberales, ſeu favorabiles v. g. Matrimonii, libertatis, dotis, ac teſtamenti, quia in æqualitate probationum judicatur pro cauſa liberali, ſeu favorabili, textu expreſſo *in cit. cap. Ex litteris*, ibi: *Præterquam in liberali cauſa, in qua, ſi utriuſque partis teſtes æquales fuerint, pro libertate ſententia proferetur*; Et Gloſſa communiter recepta *ib. verb. In liberali*, ubi excipit dictas cauſas in his duobus verſibus contentas.

Stat Teſtamentum, Libertas, Conjugium, Dos,

Si ſunt æquales, qui producuntur utrinque.

Ex expreſſe excipiuntur dictæ cauſæ in *c. Duobus judicibus* 26. *de ſententia, & re judicata*, ibi: *Tenet pro Reo non pro Actore ſententia, niſi in cauſa favorabili, puta Matrimonio, libertate, dote, ſeu teſtamento pro ipſo fuerit promulgata*.

Judex regulariter loquendo judicare debet 56
ſecundum allegata, & probata. *Communis ac certa*, claris Juribus in *cap. Judices* 4. *cauſ.* 3. *quæſt.* 7. *in cap. Cum æterni Tribunal.* 1. *de ſententia, & re judicata in* 6. & *l. Rem non novam*, *Cod. de Judic.*, cum ſimilibus. An 57
autem Judex debeat judicare *ſecundum allegata, & probata* etiam contra propriam certam ſcientiam; Tres ſunt opiniones, duæ extreme oppoſitæ, & una media inter utramque.
Prima ſententia abſolute, & univerſim tenet, 58
Judicem poſſe, ac debere ſemper in quacumque cauſa judicare *ſecundum allegata, & probata*, etiam contra propriam conſcientiam, ſi nullum medium ſuperſit effugiendi, & præſertim liberandi v. g. quem ipſe Judex privata ſcientia certo ſcit eſſe innocentem, & ſecundum allegata, & probata comparet nocens, & reus mortis dignus, & hanc ſententiam tenet expreſſe S. Thom. 2. 2. *qu.* 64. *art.* 6. *ad* 3. ubi ſic præciſe dicit: *Judex, ſi ſcit aliquem innocentem eſſe, qui falſis teſtibus convincitur, debet diligentius examinare teſtes, ut inveniat occaſionem liberandi innoxium, ſicut Daniel fecit. Si autem hoc non poteſt, debet eum Superiori relinquere judicandum. Si autem hoc non poteſt, non peccat ſecundum allegata, & probata ſententiam ferens, quia ipſe non occidit innocentem, ſed illi, qui eum aſſerunt nocentem*; & univerſim *qu.* 67. *art.* 2. & ſic tenent Cajetanus, Sotus, Navarrus, Paludanus, Alenſis, Thomas Sanchez, Bartolus, Julius Clarus, Covarruvias, Joannes Andreas, & alii apud Card. de Lugo *diſp.* 37. *ſect.* 4. *num.* 42. *arg. cap. Judicat* 4. *cauſ.* 3. *quæſt.* 7. ubi ex verbis S. Ambroſii habetur: *Bonus Judex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis, ſed juxta Leges, & Jura pronuntiat, ſcitis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, nihil paratum, & meditatum, domo refert; ſed ſicut audit, ita judicat, & ſicut ſe habet negotii natura, decernit, obſequitur Legibus, non adverſatur*. Et Gloſſa *ib.*; & alia Gloſſa *in c. Paſto-*

ſtoralis 28. §. *Quia vero*, *de Officio Delegati*, & alia Gloſſa *in c. Pernicioſam* 1. *de Officio judicis Ordinarii*, ubi ſic expreſſe dicit: *Judex debet judicare ſecundum allegata*, *& ſecundum Canones*, *& Leges*, *& non ſecundum conſcientiam*; *arg. cap. Summopere 7. cauſ.* 11. *q.* 3. *& leg. Illicitas* §. *Veritas*, *ff. de Officio Præſid.* in cujus Summario ſic expreſſe dicitur: *Judex debet judicare ſecundum allegata*, *& probata*, *non autem ſecundum conſcientiam*.

59 Secunda ſententia extreme oppoſita primæ docet in nulla cauſa poſſe Judicem judicare *ſecundum allegata*, *& probata* contra propriam conſcientiam, & condemnare quem privata ſcientia certo ſcit eſſe innocentem. Sic tenent Abbas Panormitan. *in cit. cap. Paſtoralis*, §. *Quia vero n.* 8. *circa finem*, *de Officio Delegati*, Nicolaus de Lyra in *Exod. c.* 23. Roſella *verb. Judex*, Angelus *verb. Judicare*, & alii, quos citat Lugo *diſp.* 37. *ſect.* 4. *num.* 42. & Leſſius *lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 84. Pontas *verb. Judex caſ.* 3. ubi etiam ſolvit fundamenta prioris ſententiæ. Et ratio iſtorum eſt, quia Judex ferendo ſententiam contra privatam ſuam certiſſimam ſcientiam reipſa mentiretur; aliud enim dicere, quam ſcias, mendacium eſt, atque intrinſece malum, & numquam licitum; Unde *Exod.* 23. ſic expreſſe præcipitur omni Judici: *Non ſuſcipies voces mendacii* ..... *Nec in judicio plurimorum acquieſces ſententiæ*, *ut a vero devies*. Et Apoſtolus *ad Romanos* 14. ſic ſcribit: *Omne*, *quod non eſt ex fide*, *peccatum eſt*: Ideſt omne, quod fit contra conſcientiam, peccatum eſt, ut explicat Sanctus Ambroſius relatus in *c. Quærat hic* §. *Illud autem*, *de pœnit. diſt.* 2. Tum quia præſertim in Criminalibus nullimode poteſt habere locum prima ſententia, quia nullo modo licet judici condemnare ad mortem, quem certiſſime ſcit eſſe innocentem, ſuprema Lege Dei id prohibente. *Exod.* 23. ibi: *Inſontem*, *& juſtum non occides*; quamvis enim per Leges humanas teneretur Judex condemnare ad mortem *ſecundum allegata*, *& probata* oſtenſum reum, quem ipſe privata ſcientia ſcit certiſſime innocentem, adhuc tamen non poſſet licite ipſum condemnare, ratione dictæ Legis Divinæ id prohibentis, cum contra Legem Divinam, & naturalem nihil valeant Leges humanæ; *arg. c. Inferior* 5. *diſt.* 21. *c. Cum inferior* 16. *de majorit. & obedient. Clementin. Ne Romani*, *de electiòn.*

60 Tertia ſententia duabus aliis probabilior, docet, quod ſi nulla media declinandi Officium Judicis ſuperſint, poſſit quidem Judex *ſecundum allegata*, *& probata* contra propriam ſcientiam licite ferre ſententiam in Civilibus, & cauſſis Criminalibus minoribus, ubi ſolum agitur de pœna pecuniaria, privationis Officii, vel bonorum; Non autem in Criminalibus majoribus, in quibus agitur de pœna vitæ, vel mutilationis. Sic tenent Imola, & alii Juriſtæ in *l. A Divo Pio*, *ff. de re judicata*, Pirhing *lib.* 1. *decret. tit.* 32. *n.* 5. *&* 10. Reiffenſtuel *ib. num.* 46. Clingeſperger *lib.* 4. *Inſtitut. tit.* 17. *quæſt.* 4. Adrianus *quodlibet.* 2. *punct.* 3. *& quodlibet.* 6. *art.* 3. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. c.* 29. *dub.* 14. Layman *lib.* 3. *Theol. Moral. tract.* 6. *c.* 2. *n.* 8. Lugo *tom.* 2. *diſp.* 37. *ſect.* 4. *num.* 42. *& ſequent.* Coninch. *tom.* 2. *de Sacramentis diſputat.* 13. *de Cenſuris num.* 106. *&* 110. *& diſp.* 34. *de Matrimon. num.* 98. Petrus Navarra *de reſtitutione cap.* 3. *n.* 161. Malderus, Sa, Bonacina, Toletus cum Buſembaum, & La Croix *lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 2. *art.* 4. & alii.

Ratio autem quare Judex poſſit licite contra propriam conſcientiam ferre ſententiam *ſecundum allegata*, *& probata* in Civilibus, & Criminalibus minoribus, & non in Criminalibus majoribus? eſt, quia Judex in cauſis Civilibus, & Criminalibus minoribus habet ad hoc legitimam poteſtatem ab ipſa Republica, quæ eſt Domina bonorum ſuorum ſubditorum, & poteſt de illis diſponere, quando bonum publicum id requirit, ut in hoc caſu, ne forma publicorum judiciorum cum populi ſcandalo evertatur. At vero in Criminalibus majoribus non habet Judex hanc poteſtatem a Republica, quæ, cum non ſit domina vitæ, ac membrorum ſuorum ſubditorum innocentium, non poteſt concedere Judici talem poteſtatem. Tum quia occidere innocentem eſt intrinſece malum, ſicuti cognoſcere non ſuam uxorem; ſed nemo poteſt licite cognoſcere, quam certo ſcit eſſe non ſuam, quantumvis probetur per legitimos teſtes eſſe ſuam, & Judex pronunciet eſſe ſuam; ergo nec etiam licebit condemnare innocentem, quantumvis probetur nocens per falſa & apparentia teſtimonia. Major eſt clara, minor eſt certa, & communis, & conceditur ab ipſiſmet Auctoribus contrariis; *arg. c. Inquiſitioni* 44. *de ſent. Excom.* ubi conjux certo ſciens occultum impedimentum Matrimonii, quod tamen in judicio probare nequit, tenetur potius humiliter ſuſtinere excommunicationem, quam juxta ſententiam Judicis reddere debitum, adeoque neque in propoſito poteſt Reſpublica dare auctoritatem Judici ad licite condemnandum innocentem contra propriam 61

Digitized by Google

priam conſcientiam, quantumvis probetur nocans per falſa & apparentia teſtimonia; & ad hoc faciunt dicta *ſup. n.* 52.

62 Nec valet dicere, quod ſit contra rationem, ut plus deferatur uni, quam duobus, vel tribus teſtibus, ut faceret Judex, qui propter ſuam ſolam privatam ſcientiam relinqueret teſtimonium duorum, vel trium teſtium. Tum quia hac ratione quilibet Judex fingere poſſet ſe habere privatam ſcientiam de innocentia convicti Rei, & ſic quemlibet Reum ſibi bene affectum liberare in grave Reipublicæ detrimentum. Non valet, inquam, quia licet ſit contra rationem credere magis uni teſti, quam duobus, vel tribus, non eſt tamen contra rationem credere magis ſibi quam centum teſtibus, quia unuſquiſque facit ſibi pleniſſimam fidem. Immo non ſolum facit ſibi fidem, ſed evidentiam rei, contra quam non valent centum teſtes oppoſitum deponentes; At tum quia reſpondetur non adeſſe tale periculum in grave aſſertum Reipublicæ detrimentum, quia cum in foro externo non ſit credendum Judici, niſi id probet, ſed potius debeat puniri propter juſtitiæ ordinem non ſervatum, non ſubibit libentar illud periculum punitionis in foro externo, niſi urgente, & ſtimulante conſcientia in foro interno gravioris punitionis apud Deum, juxta illud *Matthæi* 10. *n.* 28. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius timete eum, qui poteſt, & animam & corpus perdere in gehennam.*

63 De primo igitur ad ultimum quando Judex ſcit certo ſcientia privata aliquem eſſe innocantem, licet juridice probatus ſit nocens, tenetur omni modo eum liberare, ſi poteſt, v. gr. excogitando cauſas ſufficientes ad repellendam accuſationem. Vel ſingillatim interrogando circumſtantiam loci, temporis, & hujuſmodi (juxta exemplum Danielis Prophetæ, *Dan.* 13.) uti ſic teſtium falſitas poſſit deprehendi. Vel relinquendo carcerem apertum, ſi hoc ſine majori malo, & ſcandalo fieri poſſit. Vel remittere cauſam ad Judicem Superiorem, & coram illo teſtificari innocentiam certo a ſe cognitam Rei falſo accuſati. Quod ſi autem nullum præfatorum, aut ſimilium fieri poſſet, ſeu juvaret pro liberando tali innocente, & Judex urgeretur a præpotente parte ad ipſum morti adjudicandum, tunc potius deberet Judex Officium dimittere, quam innocentem contra propriam conſcientiam, licet juridice probatum nocentem, ad mortem condemnare; non obſtante, quod etiam hoc modo nihil eſſet ipſi innocenti profuturus. Sic verius cenſet cum aliis Leſſius *lib.* 2. *cit. cap.* 29. *num.* 78. Maſtrius *Theol. Moral. diſput.* 6. *num.* 25. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 1. *num.* 118. & 119. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 50. Lugo, Filliucius, Toletus & alii citati pro tertia ſententia.

64 Judex licet habeat certam ſcientiam privatam contra Reum, quia ver. gr. propriis oculis vidit illum delinquentem, ſi tamen juridice probatus ſit innocens, non poteſt licite ipſum condemnare, quia Judex, ut perſona publica debet ſequi ſcientiam publicam, & procedere ſecundum allegata, & probata præſertim in favorem Rei; *arg. cap. Odia* 15. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari; cap. In pœnis* 49. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda, l.* 115. *ff. de Regulis Juris*, ibi: *In pœnalibus cauſis benignius interpretandum eſt: l.* 42. *ff. de Pœnis*, ibi: *Interpretatione Legum pœnæ molliendæ ſunt potius, quam aſperandæ*, & ſic tenent Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt.* 67. Navarr. *cap.* 25. Abbas *in cap. Paſtoralis* 28. *de Officio Delegati* §. *Quia vero num.* 8. Covarruvias *lib.* 1. *Variar. reſolut. cap.* 1. *num.* 8. Cajetanus, Filliucius, Leſſius, Bonacina cum Buſembaum, & la Croix *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 2. *artic.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 32. *num.* 36. & alii. Et ratio eſt, quia generale eſt, quod Actore non probante, Reus abſolvitur; *cap. Cum Eccleſia Sutrina* 3. §. *final. de cauſa poſſeſſion. & propriet. l. Qui accuſare, Cod. de Edendo*, cum ſimilibus. Tum quia talis judex abſolvendo Reum non agit contra propriam conſcientiam, cum non pronuntiet eum eſſe innocentem, ſed ſolum quod contra ipſum nihil legitime, & juridice fuerit probatum, & pro hac concluſione faciunt Jura adducta *ſub num.* 58.

65 Judex non poteſt a reis criminaliter inquiſitis exigere juramentum, dum judicialiter, uti principales, examinantur. Sic noviſſime ſtatuit Benedictus XIII. *in Concilio Romano tit.* 3. *de jurejurando cap.* 2. Vide verb. *Accuſatus num.* 26.

66 Judices Synodales, quibus a Romana Curia committuntur judicandæ cauſæ in partibus a Curia remotis, deſignari debent perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, quæ ſive Perſonatum, ſive Canonicatum in aliqua Cathedrali Eccleſia obtineant. Hi vero deſignandi ſunt ab Epiſcopis in Synodis; & ſi aliqui ante novarum ſynodorum celebratio-

tionem objerint, ſubſtitui alii poſſunt etiam extra Synodum ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli uſque ad novam Synodum perſeveraturi. Deſignatorum vero ſive in Synodis, ſive extra, nomina Secretario ſupplicum libellorum Pontificis deferantur. Deſignentur vero ſaltem quatuor in quacumque Diœceſi, vel plures, ſi amplitudo ejuſdem poſtulet. Benedict. XIV. tom. 1. Bull. Conſtit. 28. incip. *Quamvis Paternæ*.

Additiones ex aliena manu.

67 Quatuor hic non incongrue ſunt diſcutienda. I. An Judex ſupplere valeat quæ omiſſa a Partibus ſunt. II. An ſequi teneatur ſententiam Æquiorem. III. An probabiliorem. Et demum IV. Quid faciendum, ſi cauſa ei videatur utrinque æque probabilis.

68 Ad primum quod attinet, poreſt Judex ea ſupplere quæ juris, non item quæ facti ſunt niſi ex actis reluceant. Primum membrum probatur ex *Lege unica C. Ut quæ deſunt Advoc. Part. Judex ſuppleat:*
69 membrum poſterius inde patet, quod Jura partium allegare non Judicis ſed Advocati officium eſt. Conſule Voet *in comm. ad Pand. lib. tit. n.*
70 49. Limitatio ſubnexa eſt æque aperta, propterea quod ſi facta ex actis reluceant, ſcit illa ut Judex, conſequenter quum fidem publicam ſequi debeat, debet etiam ſecundum illa pronunciare. Quapropter ſi ex actis colligat alterutrum litigantium præſcripſiſſe, debet ei rem ex præſcriptione adjudicare, eſto in ea ſe non fundaverit, Bruneman. *in d. L. unica n.* 8. Zanger. *de Except. part.* 3. *cap.* 26. *n.* 16.

71 Addit Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 2. *diſput.* 2. *cap.* 3. *n.* 7. *Si facta quædam* (ſunt ejus verba) *Judici nota ſint, etiam ex aliis actis iſta ſupplere tenetur*. Sed meo judicio minus recte.

72 Quod concernit ſecundum, ſi jura ſint utrinque dubia, tenetur Judex ſequi ſententiam æ-
73 quiorem. Et ita capi debet *Lex* 8. *C. de Judiciis* ubi habetur: *Placuit in omnibus rebus præcipuam eſſe juſtitiæ æquitatiſque, quam ſtricti*
74 *juris rationem*. Cæterum ſi Lex ſit clara, eſto Judici dura, ac nimis videatur rigoroſa, non poteſt tamen ab ea recedere, *l.* 12. §. 1. *ff. Qui & a quib. manumitt.*

75 Quoad tertium, recte *Auctor n.* 52. ſenſit haud poſſe Judicem ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori. Adi vero Peregrin. in *Manuduct. ad Jurisprud. Juſtin. lib.* 5. *tit.* 18. qui & de eo diſſerit an Advocatus cauſam tueri poſſit ſecundum opinionem probabilem in concurſu probabilioris.

Reſtat ut de quarto diſſeratur. Variæ autem ſunt hac de quæſtione opiniones. Mihi 76
ea ſemper arriſit ſententia, ut Judex vel tranſactionem ſuadeat, vel eo rem dirigat, ut forte aut per Arbitros controverſia dirimatur, aut vero æqualiter dividatur. Confer Peregrin. *in manuduct. ad Jurisprud. Juſtin. lib.* 4. *tit.* 18. qui aliorum opiniones refert, unaque confutat.

J U D I C I U M.

S U M M A R I U M.

1 *Judicium quid ſit; quot vero & quæ ſeu principales, ſeu minus principales perſonæ ad illud conſtituendum requirantur*, ad num. 7.

8 *Judicium a quibus cauſis, & quomodo dividatur*, ad num. 11.

12 *In Judicio, ſeu Proceſſu Summario quæ ſolemnitates omitti poſſint, quæ vero non*, ad num. 14.

15 *In quibus cauſis Judicium Summarium inſtitui potiſſimum ſoleat, ac poſſit*, ad num. 22.

23 *An poſſit extra caſum neceſſitatis & pietatis Judicium exerceri diebus feriatis; quot vero ſint, & quæ feriarum ſpecies*, ad num. 27.

28 *Quid licitum vetitumve ſit circa dies feriatos, habita diverſitatis feriarum ratione*, ad num. 39.

40 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 74.

Judicium ſumptum pro cauſſæ diſcuſſione, 1
quæ coram Judice pro Tribunali ſedente ſit, definitur, quod ſit *legitima rei controverſæ apud ad Judicem inter litigantes tractatio, ſeu diſceptatio, & dijudicatio*. *Eſt in re Communis* cum Gloſſa *in cap. Forus* 10. *de verborum ſignificat. verb. Judicium*, ubi dicit, quod *Judicium eſt legitimus actus duarum perſonarum, Actoris, & Rei ſuper eadem quæſtione ſub eodem Judice contracta*.

Ad conſtituendum Judicium requiruntur or- 2
dinarie tres perſonæ principales, ſcilicet Judex, Actor, & Reus, *l. Inter litigantes* 62. *juncta Gloſſa marg. litt. F. ff. de Judiciis*, c. *Forus* 10. *de verbor. ſignificat.* Judex ſic dictus, *quaſi Jus dicens populo, ſive quod Jure diſceptet;*

Digitized by Google

ptet ; prout expreſſe habetur *in c. Juſtum eſt 1. cauſ. 23. qu. 2. & in cit. c. Forus 20. de verb. ſignific.* eſt perſona , quæ publica auctoritate Judicio præeſt , & quaſi mediatorem agens inter litigantes rem controverſam ſecundum Juris præſcriptum definit , *arg. c. In iſtis 3. diſt. 4. & cit. c. Juſtum eſt , & cit. cap. Fo-*
4 *rus* . Actor *ab agendo dictus* , eſt perſona , quæ actionem proponit, & prior ad Judicium provocat ; *l. In tribus 13. l. Qui prior 29. ff. de Judiciis* , & talis in cauſſis Criminalibus proprie vocatur *Accuſator ; l. Inter 10. leg. Accuſatore 13. ff. de public. Judic. l. ſi accuſatoribus 4. Cod. de accuſat. & cit. cap. Forus 10. de verbor. ſignificat.* expreſſe dicitur: *Accuſator vocatus eſt, quaſi cauſator, quia ad cauſſam vocat eum , quem appellat* . In cauſis autem Civilibus proprie vocatur *Actor* , ſeu *Petitor* , *l.*
5 *Inter 62. ff. de Judiciis* . Reus ſic dictus non a reatu , *ſed a re*, de qua diſceptatur , & eſt controverſia , ut expreſſe habetur *in cit. cap. Forus*, ibi : *Reus a re , quæ petitur , nuncupatur, quia quamvis conſcius ſceleris non ſit , Reus tamen dicitur , quandiu in Judicium pro re aliqua petitur* , eſt perſona , quæ ab Actore provocatur , ſeu in Jus vocatur, & contra eam in Judicio agitur.
6 Notanter autem dictum eſt *ſub num.* 2. quod ad conſtituendum Judicium requiruntur *tres perſonæ principales* , quia ultra ipſas tres perſonas principales ſolent intervenire aliæ perſonæ minus principales , ſeu acceſſoriæ , ut Teſtes, Advocatus, Procurator, Tabellio, & aliæ nonnullæ , veluti Miniſtri Juſtitiæ , ut
7 docet Communis praxis . De iis vero , quæ concernunt Judicem , Actorem , Reum , Advocatum , & Procuratorem . Vide verb. *Judex*, *Actor*, *Reus*, *Teſtis* , *Advocatus* , & *Procurator* .
8 Judicium dividitur juxta quatuor cauſarum genera : ſcilicet a cauſa efficiente, ſeu ratione judicis illud peragentis, dividitur in Judicium *Eccleſiaſticum*, & *Sæculare*. Judicium *Eccleſiaſticum* eſt illud , in quo coram Judice Eccleſiaſtico diſceptantur , & definiuntur cauſſæ ad Forum Eccleſiaſticum pertinentes . Judicium *Sæculare* econtra eſt illud , in quo coram Judice ſæculari , ſeu Laico diſceptantur, & definiuntur cauſſæ ad Forum Sæculare pertinen-
9 tes . A cauſa finali, ſeu ratione finis, ob quem Proceſſus judicialis inſtituitur, dividitur Judicium in *Civile*, *Criminale* , & *Mixtum* . Judicium *Civile* eſt illud in quo Actor ſuum, vel alterius commodum privatum proſequitur , ſive cauſſa ex contractu , ſive ex delicto deſcendat, non agendo tamen ſuper delicto, ſeu crimine . Judicium *Criminale* econtra eſt illud, in quo agitur ſuper Crimine ad publicam vindictam , ſeu pœnam publicam ; ſive ea corporalis ſit, ſive pecuniaria applicanda Fiſco; aut publici Officii privatio , & hujuſmodi . Judicium *Mixtum* eſt illud , in quo partim civiliter, & partim criminaliter agitur , ut v. g. cum de crimine aliquo, uti de furto, & damno illato , agitur ad intereſſe partis, & ſimul
ad vindictam publicam . A cauſa materiali , 10
ſeu ratione materiæ controverſæ Judicium dividitur in *Petitorium* , & *Poſſeſſorium*. Judicium *Petitorium* eſt illud , in quo principaliter de rei proprietate, dominio, vel quaſi dominio; vel de jure aliquo in re , vel ad rem competente ; ut ſi res vindicetur , hereditas petatur , actio empti , depoſiti , commodati , aut alia ſimilis intentetur . Judicium *Poſſeſſorium* econtra eſt illud, in quo non de proprietate, vel dominio rei , ſed de ſola poſſeſſione, ſeu quaſi poſſeſſione ejuſdem contenditur, ſive adipiſcenda , ſive retinenda , ſive recuperanda .
A cauſa formali , ſeu ratione formæ in ipſo 11
ſervatæ dividitur Judicium in *Ordinarium* , & *Summarium* . Judicium *Ordinarium* (quod appellatur etiam *plenarium* , ſeu *Solemne*) eſt illud, in quo Judex cum ordinaria figura , & ſtrepitu Judicii plenarie, & ſolemniter, ſervatis omnibus requiſitis ſolemnitatibus procedit juxta plenum , & totale præſcriptum Juris . Judicium *Summarium* (quod appellatur etiam *Extraordinarium*) eſt illud econtra , in quo Judex ſimpliciter vel ſummarie, & de plano, ſine ordinario, & ſolemni ſtrepitu , ac figura judicii, ſola facti veritate inſpecta, procedit. *Clement. Diſpendioſam 2. de judiciis , & Clement. Sæpe contingit 2. de verb. ſignificat. & l. Nec quicquam §. De plano , ff. de Offic. Proconſul.*
In Judicio, ſeu Proceſſu *Summario* , quam- 12
vis poſſint omitti illæ ſolemnitates, quæ jure ſolum poſitivo requiruntur ; non tamen omitti poſſunt illæ , quæ jure naturali , aut gentium ad legitimam cauſſæ deciſionem ſunt neceſſariæ ; ſic colligitur aperte ex *cit. Clement. Diſpendioſam 2. de judiciis, & cit. Clemen. Sæpe contingit 2. de verb. ſignif.* & tenet Communis Doctorum. Prima pars concluſionis oſtenditur in- 13
ductione, allegando textum *cit. Clement. Sæpe contingit*, ubi Clemens V. determinans, & declarans, quid in judicialibus Commiſſionibus, quæ fiunt a Principe, vel a jure , ſignificent hæc verba ; ſcilicet , quod *procedatur ſimpliciter , & de plano , & ſine ſtrepitu , & figura ju-*

dicii, ſeu ſummarie, dicit: *Nos autem publicationem hujuſmodi, (quantum Nobis eſt poſſibile) decidere cupientes, hac in perpetuum valitura Conſtitutione ſancimus, ut Judex, cui taliter cauſſam committimus, neceſſario libellum non exigat, litis conteſtationem non poſtulet, tempore etiam Feriarum ob neceſſitates hominum indultorum a jure procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem, quantum poterit, faciat breviorem, exceptiones, appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo; partium Advocatorum, & Procuratorum contentiones, & jurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinem refrænando.* Et infra poſt alia multa, ſubdit: *Sententiam vero definitivam (citatis ad id, licet non peremptorie, partibus) in ſcriptis, & (prout magis ſibi placuerit) ſtans, vel ſedens proferat etiam (ſi ei videbitur) concluſione non facta, prout ex petitione, & probatione, & aliis actitatis in cauſſa fuerit faciendum.*

14 Secunda pars concluſionis, ſcilicet, quod in judicio, ſeu Proceſſu Summario non poſſint omitti ea, quæ de jure naturali, aut gentium, ſunt neceſſaria ad legitimam cauſſæ deciſionem, colligitur etiam clare *ex citat. Clement. Sæpe contingit, de verbor. ſignificat.* ubi Clemens V. inter alia ſic ſtatuit: *Non ſic tamen Judex litem abbreviet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur; Citationem vero, ac præſtationem juramenti de calumnia, vel malitia, ſive de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem hujuſmodi intelligimus non excludi.* Unde ex iſtis, & ex aliis, quæ ibi ſubjungit Pontifex, aperte colligitur, quod in judicio, ſeu Proceſſu Summario nequeunt a Judice omitti ea, quæ de jure naturali, aut gentium, ſunt neceſſaria ad legitimam cauſſæ deciſionem, quia, ſi talia a Judice omitterentur, veritas occultaretur, & ſic juſta ſententia ſequi non poſſet.

15 Judicium Summarium in duplici cauſſarum genere ſolet potiſſimum inſtitui, ſcilicet, in cauſſis, quæ celerem requirunt expeditionem. *Clement. Diſpendioſam 2. de judiciis*, & in cauſſis, quæ ſunt modici valoris, & levis momenti, *Authent. Niſi breves*, & ibi Gloſſa, Bartol.
16 Bald. *Cod. de ſent. ex breviculo recitand.* Cauſſæ celerem expeditionem requirentes ſunt præſertim illæ, quæ recenſentur *in cit. Clement. Diſpendioſam 2. de judiciis*, ibi: *Diſpendioſam prorogationem litium, quam interdum ex ſubtili ordinis judiciarii obſervatione cauſſarum docet experientia provenire, reſtringere in ſubſcriptis caſibus cupientes, ſtatuimus, ut in cauſſis ſuper electionibus, poſtulationibus, vel proviſionibus, aut ſuper Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, Canonicatibus, vel Præbendis, ſeu quibuſvis Beneficiis Eccleſiaſticis, aut ſuper Decimis..... Nec non ſuper Matrimoniis, vel Uſuris, & eas quoquomodo tangentibus ventilandis procedi valeat de cetero ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu judicii, & figura.*

Sic etiam ſummarie decidi ſolent cauſæ Pau- 17
perum, Pupillorum, Viduarum, Carceratorum, aliorumque miſerabilium perſonarum. *Authent. de Mandatis Principum §. ſit tibi quoque, Collat.* 3. Item cauſſæ alimentorum; *l.* 2. *ff. de Feriis*. Sicut & cauſſæ ſpolii, Depoſiti, Mercedis, & Forenſium, ſeu Peregrinorum. Engel *lib.* 2. *decret. tit.* 1. *n.* 12. Reiffenſt. *ibid. n.* 48. Maranta *par.* 4. *Speculi Aurei diſt.* 9. *a n.* 166. & alii. Item cauſſæ Religioſorum: *c. Olim* 26. *de accuſationibus*, Reiffenſt. *loc. c. n.* 48. Maranta *loc. c. n.* 170. & 171.

Cauſſæ modici valoris, & levis momenti 18
diverſimode aſſignantur a Doctoribus, ut notat Gloſſa *in cit. Authent. Niſi breves*. Alii enim cenſent eſſe modicam, & levem cauſſam, quæ eſt uſque ad quinquaginta aureos, *arg. l.* 1. *Cod. de Defenſoribus Civit.* Alii autem putant illam eſſe modicam, & levem, quæ eſt uſque ad trecentos aureos, *arg. Authent. de Defenſoribus Civit. §. Et judicare, Collat.* 3. Vel uſque ad decem libras auri, *arg. Authent. de Appellationibus §. Illud, Collat.* 3. Alii tandem melius ſupradictis docent modicitatem, & levitatem cauſſarum dijudicandam eſſe prudenti arbitrio Judicis juxta diverſam qualitatem Perſonarum, quia una cauſſa v. g. centum aureorum, quæ inter homines mediocris fortunæ cenſeretur magna, inter duos Principes, vel valde Divites reputatur modica. Sic Gloſſa, & Bartolus *in cit. Authent. Niſi breves*, Reiffenſt. *loc. c. n.* 50. Maranta *loc. c. diſt.* 9. *n.* 189. cum pluribus aliis ibi citatis.

Cauſſæ judicio Summario tractandæ, poſ- 19
ſunt etiam, non contradicentibus partibus, tractari, & decidi judicio Ordinario, & Solemni, textu expreſſo *in Clement. Sæpe contingit* 2. *de verb. ſignific. §. final.* ibi: *Si tamen in præmiſſis caſibus ſolemnis Ordo judiciarius in toto, vel in parte, non contradicentibus partibus, obſervetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.* Si tamen judicium, quod ex ſui natura fuiſſet Summarium, ex Actoris electione reddatur Ordinarium, tunc ſententia prolata, non ſervatis ſolemnitatibus juris, erit nulla, & invalida, quia, ex quo Actor ſua ſponte elegerit, & adhibuerit judicium Ordina-

na-

Digitized by Google

narium cum poſſet tenere Summarium, ſententia debet proferri ſub pœna nullitatis ſecundum præſcriptas ſolemnitates in tali judicio Ordinario, & ſolemni obſervandas; Card. de Luca *tom. 3. diſc. 1. de judiciis num. 12. & 53.*
21 Reiffenſt. *loc. cit. num.* 51. & alii. Sententia enim prolata in judicio Ordinario, & ſolemni, non ſervatis ſolemnitatibus a jure præſcriptis, & requiſitis, eſt nulla; *l. Prolatam*, *Cod. de ſent. & interlocut. omnium judicum*, *cap. In cauſſis 19. de ſententia & re judicata*, Card. de Luca *loc. cit. n.* 11. & 12. Reiffenſt. *loc. cit.*
22 *num.* 43. & alii. Valida autem eſt ſententia prolata in judicio Summario, quamvis non ſervatis pleriſque ſolemnitatibus a jure poſitivo requiſitis, ſi ſint obſervatæ illæ, quæ jure naturali, aut gentium ad legitimam cauſſæ deciſionem ſunt neceſſariæ, *cit. Clement. Diſpendioſam 2. de judiciis*, & *ex alia Clement. Sæpe contingit 2. de verb. ſignificat.* & patet ex dictis *ſupra num.* 12. & 13. Sic Barboſa *in d. Clement. Sæpe contingit n.* 1. & *ſeq.* Reiffenſt. *loc. cit. n.* 41. Maranta *part.* 4. *Speculi Aurei diſ. 9. n.* 8. & *ſeq.* & alii communiter.

23 Judicium extra caſum neceſſitatis, & pietatis nequit exerceri diebus Feriatis, ſive ſacris ſive profanis, *l. 1. ff. de Feriis*, *l. Si Feriatis*, *ff. eod.* & *l. 2. Cod. eod. cap. Omnes dies*
24 1. & *cap. Conqueſtus 5. de Feriis*. Dicitur notanter *ſive ſacris*, *ſive profanis*; quia Feriarum tres ſunt ſpecies, ſcilicet Feriæ Sacræ, Ruſti-
25 cæ, & Repentinæ. *Feriæ Sacræ*, *ſive ſolemnes* ſunt illæ, quæ ob reverentiam, & cultum Dei principaliter ſunt inſtitutæ, ut ſunt omnes dies Feſti de præcepto, de quibus fit mentio *in cit. cap. Omnes dies 1. & cit. cap. Conqueſtus 5. de Feriis*; & præſertim in Bulla Urbani VIII.
26 incip. *Univerſa*. *Feriæ Ruſticæ* (quæ etiam vocantur neceſſariæ) ſunt illæ, quæ ob neceſſitates hominum præſertim ruri laborantium, inſtituuntur, uti ſunt Feriæ Meſſium, & Vindemiarum, de quibus fit mentio *in cit. capit. Conqueſtus 5. de Feriis §. ultim.* & *in l. 1. ff.*
27 *De Feriis*. *Feriæ Repentinæ* ſunt illæ, quæ non ex certa, & ſtabili Lege conſtituuntur, ſed extra conſuetum ordinem repente, & ſubito indicuntur, ut ſolet fieri ob coronationem Principis, aut ejus adventum, vel ob inſignem victoriam ab hoſtibus reportatam; *l. Sed & ſi*, *§. Si Feriæ*, *ff. Ex quibus cauſis majores &c.* Item propter hoſtilitatem, vel graſſantem publicam luem, aut ſimilem cauſam extraordinariam, & tales repentinas Ferias ſolus Princeps, non autem Judex auctoritate propria indicere poteſt; *leg. A nullo*, *Cod. de Feriis*.

Prohibitio exercendi Judicium diebus Feria- 28
tis extenditur ad omnes judicii partes, quæ
regulariter ſunt tres. Prima eſt inchoatio cauſ- 29
ſæ per Rei citationem, quæ Rei citatio præſertim executiva per apparitorem, ſive Nuncium facienda, cum ſpectet ad actus judicii, ut patet *ex cap. Quoniam 11. de probationibus*, ibi: *Qui fideliter univerſa judicis acta conſcribant, videlicet citationes, dilationes &c.* nequit ex rigore juris fieri diebus Feriatis, ut expreſſe tenuit Rota *in cauſſa Bononien. liberationis a Fidejuſſione 9. Febr.* 1607. apud Farinac. *lib. 2. dec. 233. num.* 4. & tenent Baldus *in l. Cum Clericis n. 3. Cod. de Epiſc. & Clericis*, Laufrancus *tract. de Citat. num.* 18. Reiffenſtuel *lib. 2. Decret. tit. 9. n.* 54. Abbas *in cap. Conqueſtus 5. de Feriis n.* 20. Fagnau. *ibid. n.* 56. allegans praxim, & aliam deciſionem Rotæ, quæ eſt *dec. 365. num. 1. part. 3. recent.* & alii *arg. cit. cap. Conqueſtus 5. de Feriis*, & *l. ult. Cod. eod.* ubi videtur actus iſte ſpecialiter fuiſſe prohibitus his verbis: *Nulla quemque urgeat admonitio*, *Præconis horrida vox ſileat*.

Secunda pars judicii eſt Proceſſus, qui fit 30
per cauſſæ cognitionem, examinatis, & juratis Teſtibus, exhibitiſque litteris probatoriis, & hæc pars judicii, cum ſit vere, & proprie actus judicialis, prohibetur fieri ſub pœna nullitatis diebus Feriatis, *cap. Omnes dies 1.* & *cap. Conqueſtus 5. de Feriis*, *l. 1. de Feriis*, *l. Juris jurandi*, *Cod. de Teſtibus* cum ſimilibus,
& ſic tenet *Communis Doctorum*. Tertia eſt 31
ſententiæ prolatio, ejuſque executio, & hæc pars judicii cum ſit propriiſſime actus judicialis, prohibetur expreſſe fieri diebus Feriatis ſub pœna nullitatis, *cit. cap. Omnes dies*, *Cod. eodem* cum ſimilibus, & *Communiſſima Doctorum*.

Judicium adeo prohibitum eſt exerceri Fe- 32
riis Sacris, ut neque de conſenſu partium poſſit in ipſis valide exerceri, textu expreſſo *in cap. Conqueſtus 5. de Feriis*, ibi: *Quibus utique ſolemnibus Feriis* (*niſi neceſſitas urgeat*, *vel pietas ſuadeat*) *uſque adeo convenit ab hujuſmodi abſtinere*, *ut conſentientibus etiam partibus*, *nec Proceſſus habitus teneat*, *nec ſententia*, *quam contingit diebus hujuſmodi promulgari*. Et ſic tenet *Communis Doctorum*. Et ratio eſt, quia Feriæ Sacræ, utpote in honorem Dei inſtitutæ principaliter concernunt cultum Divinum, cui partium conſenſu renuntiari, & præ-
judicari nequit. Item neque de conſenſu par- 33
tium poteſt judicium exerceri Feriis Repentinis, quia iſtæ Feriæ reſpiciunt potius publi-

cum,

Digitized by Google

eum, quam privatum partium favorem, *arg. l. Omnes dies, Cod. de Feriis*. Pacto autem, ſeu conſenſu privatorum nequit derogari favori, ac juri publico, *cap. Si diligenti* 12. *de foro competenti*, *l. Jus publicum*, *ff. de Pactis*; Gloſſa *in Clement. Sæpe contingit*, *de verb. ſignificat. verb. Ob neceſſitates*, Abbas *in cap. Omnes dies* 1. *de Feriis num.* 11. Fagnan. *in cap. Conqueſtus* 5. *de Feriis num.* 7. *& ſeq.* Reiff. *lib.* 2. *decret. tit.* 9. *de Feriis num.* 32. Speculator *eod. tit.* §. *Nunc videamus num.* 1. & alii.

34 Poteſt tamen de conſenſu partium exerceri judicium Feriis Ruſticis, textu expreſſo *in cit. cap. Conqueſtus* 5. *de Feriis*, ibi: *Licet Diebus Feriatis, qui gratia Vindemiarum, vel Meſſium ob neceſſitates hominum indulgentur, procedi valeat, ſi de partium proceſſerit voluntate*; & concordat *l. Omnes Judices*, *Cod. de Feriis*, *& l.* 1. *ff. eod.* Et ratio eſt, quia tales Feriæ conceſſæ ſunt principaliter in gratiam privatorum. Ne ſcilicet occaſione judicii præpediantur a commoditate colligendi fruges ſuas; iis autem, quæ in ſui gratiam ſunt conceſſa, ſeu introducta, poſſunt partes libere renuntiare, textu expreſſo *in l. Si quis* 29. *Cod. de Pactis*, ibi: *Cum ſit Regula juris antiqui, omnes licentiam habere iis, quæ pro ſe introducta ſunt, renuntiare*.

35 Omnibus Feriis, ſive Sacris, ſive Repentinis, ſive Ruſticis poteſt exerceri judicium ratione neceſſitatis, aut pietatis; *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Conqueſtus* 5. *de Feriis*, ubi a generali prohibitione exercendi judicium diebus Feriatis excipiuntur duo præmiſſi caſus his verbis expreſſi: *Niſi neceſſitas*
36 *urgeat, vel pietas ſuadeat*. Hinc ratione neceſſitatis, ſive publicæ, ſive privatæ poſſunt tunc expediri cauſſæ, quæ celeritatem requirunt, ut ſi res propter dilationem peritura eſſet, v. g. ſi oriatur controverſia circa collectionem fructuum ceteroquin periturorum, vel circa capturam piſcium raro, aut certis ſolummodo diebus apparentium, *arg. cap. Licet* 3. *de Feriis*, *& l. Solet*, *ff. eod.* Sic cauſæ reſpicientes alimenta neceſſaria poſſunt expediri diebus Feriatis, cum talibus alimentis indigeamus omnibus diebus, *l. Publicas*, *Cod. de Feriis*. Item diebus Feriatis poteſt procedi contra Malefactores, & facinoroſos Latrones, quia ex captura facinoroſorum hominum ſequitur purgatio Provinciæ, & ſalus, & ſecuritas plurimorum innocentium. Item diebus Feriatis poteſt carcerari debitor ſuſpectus de fuga, ut notat Gloſſa communiter recepta *in l. ult. Cod. de Feriis*, ibi: *Niſi timeatur de receſſu*. Sic de primo ad ultimum ratione neceſſitatis poſſunt diebus Feriatis exerceri omnes illi actus judiciales, qui ob defectum Teſtium, ſeu Judicis, aut alterius impedimenti nequeunt exerceri aliis diebus. Et ratio eſt, quia ex *cap. Quod non eſt* 4. *de Regulis juris*: *Quod non eſt licitum in Lege, neceſſitas facit licitum*, & ut expreſſe habetur *in cap. Sicut* 11. *de conſecr. diſt.* 1. *Neceſſitas non habet Legem*, & concordat *cap. Quoniam* 13. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *cap. Omnes* 1. *de Feriis*, *cap. Conſilium* 2. *de obſervat. jejun. cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar.*

37 Ratione pietatis poſſunt diebus Feriatis exerceri actus judiciales pro cauſſis debilium, vel miſerabilium Perſonarum, quia ſic ſuadet pietas, & in operibus pietatis, & miſericordiæ non eſt habenda diſtinctio dierum, *arg. cap. Utinam in omni tempore* 11. *diſt.* 76. *& capit. Nunquam* 33. *de conſecrat. diſt.* 4. Et ſic tenet Gloſſa *in cit. cap. Conqueſtus* 5. *de Feriis*, *verb. Pietas*, Speculator *tit. de Feriis* §. *Sequitur n.* 1. *& ſequent.* Hoſtienſis *in Summa tit. de Feriis num.* 4. & alii communiter. Item diebus Feriatis ratione pietatis tractari poſſunt cauſſæ, quæ ad Religionem ſpectant. Nam *Summam eſſe rationem, quæ pro Religione facit*, patet ex *Leg. Sunt Perſonæ*, *ff. de Religioſis*, *& ſumptibus funerum*. Et de facto diebus Feſtivis ſolent judicari, & puniri Hæretici ad majus aliorum tunc confluentium terroris exemplum. Item ex motivo pietatis poſſunt diebus Feriaris tractari, & definiri ea, quæ ſpectant ad pacem, & concordiam, *l. ult. Cod. de Feriis*.

38 In cauſſis ſummariis, ſeu de plano tractandis poteſt exerceri judicium tempore Feriarum ruſticarum, textu expreſſo *in Clement. Sæpe contingit* 2. *de verb. ſignific.* ibi: *Sancimus; ut Judex, cui taliter cauſſam committimus . . . . . tempore etiam Feriarum ob neceſſitates hominum indultarum a jure, procedere valeat*. Et ſic tenent Doctores communiter. Non poteſt tamen 39
judicium exerceri in cauſſis Summariis extra caſum neceſſitatis, aut pietatis tempore Feriarum ſacrarum, & repentinarum; Gloſſa communiter recepta *in cit. Clem. Sæpe contingit verb. Ob neceſſitates*, *de verbor. ſignificat.* Abbas *ibid. num.* 28. *&* 29. & alii paſſim, argumento a ſenſu contrario deſumpto *ex cit. Clementina Sæpe contingit*, ibi enim cauſſæ Summariæ permittuntur ſolum tractari, & definiri *Tempore Feriarum ob neceſſitates hominum indultatum a jure*, quales ſunt Feriæ ruſticæ, ſive Meſſis, atque Vindemiarum, aliæque ad mitigandos calores æſtivos conceſſæ, adeoque ſecus eſt dicendum de Feriis ſacris, & repentinis

Digitized by Google

nis ibi non expreſſis, & non exceptis, quia exceptio unius firmat Regulam in contrarium, *l. In iis, quæ ff. de Legibus*, & Gloſſa *ibid.* expreſſe ait: *Exceptio a Regula firmat Regulam in aliis; ſive exceptio firmat Regulam in contrarium in caſibus non exceptis*, ut inquit Fagnan. *in cap. Illa, num.* 31. *Ne Sede vacante*, & late probat Barboſa *Axiomat.* 85. *num.* 4.

Additiones ex aliena manu.

De Judiciis tametſi haud parce diſſerat *Auctor*, libet tamen pauca, ſed ordine ſervato habere.

40 Judicium non male definitur: *Ordo judiciarius, quo coram Judice competente cauſæ controverſæ diſceptatio enter Actorem, & Reum legitime peragitur, ut ſententia lis finiatur, & ſuum cuique tribuatur.*

41 De judicii diviſionibus agit hic *Auctor*, ſed congruentius Bohemer. *Introduct. in jus digeſt. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 2. *& ſequent.*

42 Quatuor in omni Judicio conſideranda ſunt. Primum eſt *legitima p rtractatio ſecundum ordinem præſcriptum*, ne nullitas in Proceſſu lateat, *leg.* 4. *Cod. de ſent. & Interlocut.*

43 Hinc non eſt incongruum inquirere, utrum Judicium a citatione, an a litis conteſtatione initium capiat. Hæc autem obtinet diſtinctio.

44 Quantum ad fundandam Juriſdictionem Judicis, initium Judicium capit a citatione, ac propterea inducit citatio præventionem, & litis pendentiam. Quantum vero ad litigantes, nonniſi a litis conteſtatione initium capit Judicium; Stryk. *in uſu moderno Pandect. lib.* 4. *tit.* 1. §. 5.

45 De antiqua forma litis conteſtationis adhibitis Teſtibus factæ videri poſſunt Vultejus *de judic. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 7. *&* 55. Obrechtus

46 *de litis conteſtat. cap.* 5. *num.* 2. *& ſeq.* De hodierna vero litis conteſtatione confer Bohemer. *Introduct. in jus digeſtorum lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 5. *& plur. ſeq.*

47 Plures vero ſunt effectus litis conteſtationis, qui citationi tribui nequeunt. *Primo* enim, malam fidem inducit. *Secundo*, impedit mutationem libelli. *Tertio*, conſtituit Procuratorem dominum litis. *Quarto*, inducit quaſi contractum, novationemque. *Quinto*, (quod eſt conſectaneum præcedentis effectus) facit actiones ad heredes tranſitorias, & temporales perpetuas. *Sexto*, pertinet poſt conteſtationem litis omnis cauſa, & utilitas rei ad officium Judicis. *Septimo*, dilatorias excludit exceptiones. Adi de his, & aliis effectibus Stryk. *in uſu moderno Pandect. lib.* 5. *tit.* 1. §. 4. Bohemer. *Introduct. in jus digeſtorum l.* 4. *tit.* 1. *n.* 10.

Alterum in omni Judicio conſiderandum eſt *legitima Judicis perſona, coram quo Proceſſus peragitur*. In omni autem Judice, *primo* requiritur *habilitas*. Inhabilitas autem vel eſt naturalis, vel civilis, & civilis vel eſt abſoluta, vel ſecundum quid; conſule Bohemer. *Introduct. in jus digeſtorum lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 12. qui rem exemplis illuſtrat; *Secundo* in Judice requiritur *Integritas*, ut præſtet officium viri boni. Quocirca permiſſum eſt litigantibus Judices ſuſpectos recuſare. An vero integrum Collegium recuſari poſſit, non conveniunt DD. Sunt qui affirmant, ſi maxima pars Collegii ſit ſuſpecta, Strauch. *diſſert. Juris Public.* 13. Mev. *part.* 1. *dec.* 194. *fere per tot.* Sed id reſtringunt ad inferiora Tribunalia, Vultejus *de Judic. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 206. Plum. *in Proceſſ. Cameræ tit.* 25. §. 1. *Sed fateor* (inquit Stryk. *in uſu moderno Pandect. lib.* 5. *tit.* 1. §. 11.) *omnino publicæ rei ſalutem exigere ne facile recuſentur Summea Tribunalia, quod ſi tamen legibus probata cauſa adſit, non video quid recuſationi obſtet.* 48 49 50

Quod attinet ad modum proponendi recuſationem; Jure civili in libello recuſationis ſuſpicionem generaliter allegare ſufficit, præſtito tamen juramento calumniæ. At Jure Canonico cauſa in libello exprimenda. Cognitio vero de illa vel coram arbitris expeditur, vel ad ſuperiorem devolvitur; Bohemer. *Introduct. in jus digeſtorum l.* 5. *tit.* 1. *n.* 14. 51 52

Pertinet huc etiam Juramentum perhorreſcentiæ Jure Canonico introductum, quod hujus efficaciæ eſt, ut illo præſtito quis coram illo Judice, apud quem litigare perhorreſcit, ſe ſiſtere non teneatur, ſed cauſa ad Superiorem devolvatur; Vide de hoc perhorreſcentiæ juramento Feliman. *in tractatu ita inſcripto*. 53

Requiritur tertio in Judice *competentia*, quæ duplex, tum reſpectu Juriſdictionis, ut habeat illam Juriſdictionis ſpeciem, ad quam pertinet cauſa controverſa; tum reſpectu reorum ex quorum perſona ordinarie competentia Judicis æſtimatur. De hoc autem Foro competente intuitu reorum conſulendus præ ceteris Voet. *in comment. ad Pandect. lib.* 5. *tit.* 1. *fer. per tot.* qui materiam pro dignitate tractat. 54

Tertium in omni Judicio conſiderandum concernit *legitimam litigantium Perſonam*, ideſt Actorem, & reum. Actor in judicio dicitur, qui quod ſibi debetur perſequitur; Reus vero, 55

qui

Digitized by Google

qui contra Actoris perſequutionem ſe defendit,
ejuſque elidit iotentionem.
56 In Actore, primo requiritur, ut habeat is
legitimam Perſonam ſtandi in Judicio. Hanc non
habent Servi, Excommunicari, Baunisi, Ma-
jores Magiſtratus, durante officio, Minores,
& Pupilli abſque Curatore, vel Tutore, Pro-
digi, & Filiifamilias; Bohemer. *Introduct. in*
57 *jus digeſtorum lib. 5. tit. 1. num. 39.* Monet
vero idem Auctor *loco mox citato*, Majores
Magiſtratus hodiernis moribus, durante etiam
58 officio agere poſſe; Tum monet Filiosſamil. io
peculio Caſtrenſi, & quaſi Caſtrenſi libere age-
re poſſe, in peculio vero adventitio extraordi-
nario agere debere conſentiente Patre, ſi Pa-
ter potuiſſet uſumfructum acquirere, & in pe-
culio adventitio ordinario Patrem ipſum agere
debete, Filio conſentiente.
59 Tenet Groenveg. *de legib. abrogat. l. 5. dige-
ſtor. tit. 1. leg. 4.* poſſe hodie Filiosſam. ex
quacumque cauſa contra Patres agere, non ob-
60 ſtante Patriæ poteſtatis vinculo. At Stryk. *in
uſu moderno Pandect. lib. 5. §. 33.* ſententiam
hanc temperat, ſi de illis bonis quæſtio ſit,
quorum uſusfructus Patri non competit, vel
etiam de bonis materois, Patre ad ſecunda vo-
ta tranſeunte.
61 Nec aliquid hac in re innovavit Jus Cano-
62 nicum *in capit. 11. de ſponſalib.* In eo eoim
cauſam ſingularem eſſe, ubi Pater Uxorem fi-
lii detinet, ex contextu apparet, quo caſu,
ut & omoi alio ubi maoifeſta Patris injuria,
nec hodie beneficium imploraudi auxilium Ju-
dicis filio denegaudum.
63 Secundo in Actore requiritur, ut ipſe *vo-
lens*, *& ſponte agat*. Tribus vero caſibus ad
64 agendum compelli quis poteſt. *Primo*, ſi alte-
rius ex jure perfecto interſit alterum agere,
vide *l. 8. in fine ff. de optione legata*, *l. 2. §.
penult. & ultimo ff. ad l. Rhodiam de Jactu*,
l. 13. §. 30. ff. de Actionibus empti. *Secundo*,
ſi quis ad agendum teneatur ex officii neceſſi-
tate, ut Tutor, Curator, &c. *Tertio*, ſi quis
ad agendum provocetur per remedia, quæ *ex
leg. Diffamari*, *Cod. de Ingenuis & manumiſ.
& l. Si contendat*, *ff. de Fidejuſſ.* uſu forenſi
65 trahuntur. Huc etiam pertinet provocatio cre-
ditorum moto concurſu.
66 Qui agere in Judicio haud poſſunt, regula-
riter nec Actores eſſe queuot, ſi excipiantur
excommunicati, & Banniti, ne alias beneficio
67 afficiantur. Id vero nota quoad Reos, alium
pro alio conveniendum haud eſſe, uiſi *primo*
aliquis oexus ſubſit. *Secundo* aliquando per
Indirectum Jus piguorationis, vel repreſalia-
rum adhibeatur, de quarum requiſitis alibi
agendum.
Quartum conſiderandum iu omni Judicio reſ- 68
picir *qualitatem cauſarum peragendarum*, quæ
varii ſunt generis, alteranrque ipſum Proceſ-
ſum, immo & Forum. Intereſt autem, ut
juſto ordine uti plures concurruot, proponan-
tur. In his autem Regulis fundatur ordo. *Pri-* 69
mo, præcognoſci illa debent, ſine quibus cæ-
tera iotelligi haud poſſunt, uti ſunt cauſæ præ-
judiciales, Hertius *de ordine cauſarum in Jud.
tract.* §. 4. *& ſequent.* Hæ ſi io cauſa princi- 70
pali incidenter moveantur, taodiu principalis
ipſa cauſa ſiſtitur, douec judicatum de inci-
dente ſit ab eodem Judice, tametſi alias co-
gnoſcere de ea principaliter haud valeat, *leg.
14. Cod. de ordin. Judic.* *Secundo* in illis, quæ
non cohærent, aut ab altero dependent, pro-
ponendum eſt præſtantius. Inde ſit, ut ctimi- 71
nalis mota ab Actore terminanda ſit præ ci-
vili a reo mota, Hertius *ubi ſupra* §. 13. *&
ſequent.* Eadem de ratione quæſtio a Fiſco mo- 72
ta circa rem ſuſpendit privatam actionem de
eadem motam, *leg. 35. ff. de Jure Fiſci*. *Ter-* 73
tio, præparatoria primum tradenda, deinde
principalia. Atque hinc eſt, quod cauſæ poſ- 74
ſeſſionum ante controverſiam de proprietate
ſint fioiendæ, niſi in petitorio tes ſit aperta.

JUDICIUM TEMERARIUM, SUSPICIO, ET DUBITATIO.

HÆc tria, ſcilicet, Dubitatio, Suſpicio, & 1
Judicium inter ſe differunt; *Communis ac
certa*, & patet ex earum defiuitiouibus, quæ 2
mox dantur. Dubiratio euim non eſt verus
aſſeuſus, ſed veluti ſuſpeoſio aoimi io neutram
partem ſe determinantis, ac veluti in aocipiti
hærenris. *Eſt in re communis*. Suſpicio eſt aſ- 3
ſenſus debilis junctus cum formidine de oppo-
ſito; *Eſt in re communis*. Hæc ſuſpicio, alia 4
eſt levis, alia gravis, & alia violenta. Suſpi-
cio levis eſt, quæ aſſenſum valde debilem,
multum vero dubitationis, vel formidinis de
oppoſito habet. Suſpicio gravis, ſeu vehemens
eſt, quæ plus aſſeoſus, & minus formidinis,
vel dubitationis de oppoſito habet. Suſpicio
violenta (quæ *in cap. Ex litteris 12. de præſcri-
ptionibus* appellatur *violenta*, *& certa ſuſpicio*)
eſt, quæ plurimum aſſeuſus, & valde parum,
vel vix aliquid dubitationis, vel formidinis de
oppoſito continet, adeoque pertingit ad inte-
gram perſuaſionem, ſeu credulitatem ex con-
jecturis, ſeu indiciis hauſtam. Judicium eſt 5
ple-

Digitized by Google

plenus, & firmus animi aſſenſus, vel credulitas; *Eſt in re communis*.

6 Judicium aliud eſt prudens, quando ſcilicet nititur ſufficientibus indiciis, ſeu conjecturis ad generandum firmum aſſenſum de alterius probitate, vel improbitate. Aliud vero eſt imprudens, ſeu *Temerarium judicium*, quando ſcilicet ſufficientibus indiciis, ſeu conjecturis
7 non innititur. Et ſic dubitatio & Suſpicio eſt prudens, ſi innititur, & temeraria, ſi non innititur ſufficientibus ad rationabiliter dubitandum, vel ſuſpicandum indiciis, ſeu conjecturis; *Communis*.

8 Indicia ſufficientia ad judicandum, ſuſpicandum, vel dubitandum de vitio, vel crimine alterius, ſunt verbi gratia videre hominem noctu accedere ad domum ſuſpectam, vel infamem, aut inde exire. Videre hominem actu admotis ſcalis tentare aperire feneſtram alicujus domus, & hujuſmodi. Indicia autem inſufficientia ſunt videre hominem honeſtum, & alias bonæ famæ clara die tranſire per talem domum, vel plateam, ubi femina infamis habitat. Videre hominem clara die coram vicinis, & tranſeuntibus palam admovere ſcalam, tentare, aperire feneſtram alicujus domus, & hujuſmodi, quia licet poſſit quis poſitis, & viſis primis indiciis prudenter judicare, vel ſuſpicari, quod unus fuerit adulter, & alter fur; non ſic tamen poſitis, & viſis ſolum ſecundis indiciis, cum potius, tunc debeat prudenter judicare talem non animo adulterandi, ſed alio juſto, & honeſto fine dictam domum, vel plateam tranſire, & alium non animo furandi, ſed ob aperiendam propriam domum, non aliter, propter amiſſam clavem, ſic de facili aperibilem, quam admota ſcala feneſtram aſcendere. Generatim igitur illa dicuntur indicia ſufficientia ad judicandum, ſuſpicandum, vel dubitandum de vitio, vel crimine alicujus, quandocumque illa ex ſe, vel communi uſu hominum ſunt ut plurimum conjuncta cum tali effectu malo, de quo quis judicat, ſuſpicatur, vel dubitat. Illa autem dicuntur indicia inſufficientia, quæ ex ſe, vel communi uſu hominum ſunt indifferentia, aut raro conjuncta cum tali effectu malo, de quo quis judicat, ſuſpicatur, vel dubitat.

9 Judicare, ſuſpicari, vel dubitare de alterius vitio, vel crimine prudenter, & ex ſufficientibus indiciis, ſeu motivis, quæ ſcilicet habent aliquam moralem connexionem cum tali vitio, vel crimine, per ſe loquendo nullum eſt peccatum; *Communis*, cum Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 2. Azor. *part.* 5. *lib.* 3. *cap.* 11. *q.* 3. Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *in VIII. præcept. Decalog. cap.* 4. *num.* 25. Reiffenſtuel *Theol. Mor. tr.* 6. *diſt.* 6. *qu.* 6. *num.* 59. Et ratio eſt, quia proximus amittit jus ſuæ famæ, & bonæ exiſtimationis reſpectu illius hominis, cui ejus vitium, ſeu crimen ſufficientibus indiciis proponitur, unde ille taliter dubitando, ſuſpicando, vel etiam judicando, neque peccat contra caritatem proximi, neque contra juſtitiam, *arg. cap. Quod ſuſpecti* 15. *cauſ.* 3. *qu.* 5. *& capit. Suſpicionis* 39. *de Officio Delegati* cum ſimilibus, ubi licite, ac juſte ob legitima indicia, nunc judices, nunc Teſtes, aliique poſſunt recuſari.

Judicium temerarium abſque ſufficientibus 10
indiciis de vitio, vel crimine proximi in materia gravi deliberate conceptum eſt peccatum ex genere ſuo mortale; *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 60. *art.* 3. & colligitur aperte ex verbis Chriſti *Matthæi* 7. *& Lucæ* 6. *Nolite judicare, & non judicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini*, ubi de judicio temerario ſermonem eſſe patet ex contextu. *Quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo eſt* (peccatum grave) *non conſideras?* Et Sanctus Jacobus Apoſtolus *in ſua Canonica cap.* 4. conjungit judicium temerarium cum Detractione: *Qui detrahit Fratri, aut qui judicat fratrem ſuum, detrahit Legi, & judicat Legem;* Detrahere autem proximo in materia gravi eſt peccatum grave, adeoque &c. Tum quia hoc patet ratione; Nam quiſque habet jus ad famam, ſeu bonam exiſtimationem ſui apud quemcumque hominem, donec per ſufficientia ſigna innoteſcat, ſeu demonſtretur malus, juxta illud: *Quiſque præſumendus eſt bonus, donec demonſtretur malus, argum. cap. In cunctis* 12. *cauſ.* 11. *qu.* 3. *cap. Mandata* 6. *& cap. Dudum* 16. *de Præſumpt.* ergo gravem ei injuriam infert, qui temere abſque ſufficientibus indiciis firmam de ipſius improbitate concipit ſententiam, eumque in corde ſuo condemnat, adeoque graviter peccat.

Ut autem tale judicium ſit peccatum mortale, tres requiruntur conditiones. Prima, 11
quod judicium *ſit in materia gravi*, quæ materiæ gravitas, vel levitas attendi debet, vel ex ipſa ſubſtantia materiæ, vel ex qualitate perſonæ. Unde defectu gravitatis materiæ, veniale erit judicare de Paulo furtum unius julii, & ratione qualitatis perſonæ, veniale erit judicare de juvene parum honeſto, quod tranſeat per aliquem locum ad inhoneſta. Secunda, quod *judicium ſit firmum, & plene deliberatum*, quia ſi judicium non ſit firmum,

& quaſi

Digitized by Google

& quaſi pro moraliter certo conceptum , erit ſola ſuſpicio ; & ſi non ſit deliberatum cum pleno conſenſu voluntatis, erit vel ſola prima apprehenſio de improbitate proximi, vel ſolus actus judicii imperfecti, non ſufficiens ad peccatum mortale . Tertia , quod *judicium ſit ex levibus , & inſufficientibus indiciis , ſeu conjecturis ;* quia, ſi judicium ſit ex gravibus, & ſufficientibus indiciis , ſeu conjecturis , non erit temerarium , ſed prudens , ut patet ex dictis
12 *ſupra num.* 5. Hinc, quia raro omnes tres allatæ conditiones una ſimul interveniunt , raro judicium temerarium eſt mortale ; una enim ex ipſis deficiente , judicium temerarium non eſt mortale ; *Communis*.

13 Suſpicio temeraria de proximi vitio , ſeu crimine ex genere ſuo eſt peccatum veniale tantum ; *Communis*, cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 60. *art.* 3. & indicat etiam S. Auguſtinus *tract.* 99. *in Joan.* dicens : *Si ſuſpiciones omnino vitare non poſſumus , quia homines ſumus ; judicia tamen , ideſt , definitivas , firmaſque ſententias continere debemus .* Et ratio eſt , quia per ſuſpicionem temerariam , etſi aliqualiter lædatur fama , ſeu bona exiſtimatio proximi ; non tamen ſimpliciter , & graviter , ſed ſecundum quid , & leviter tantum , cum ſuſpicio ſit ſolum levis aſſenſus de vitio , ſeu crimine pro-
14 ximi cum actuali dubitatione , ſeu formidine de oppoſito . Poteſt tamen ſuſpicio temeraria evadere peccatum mortale per accidens , ut ſi oriatur ex maligno affectu , aut conjuncta ſit cum gravi odio , vel contemptu proximi . Si quis ex tali temeraria ſuſpicione in effectum externum malignum , aut damnum proximi procedat, ut ſi ex ſola ſuſpicione Judex Reum condemnaret, Superior ſubditum puniret, aut ab Officio amoveret ; Si ratione talis Suſpicionis , quis alicui ſuffragium in electione negaret , aut eum a conſecutione alicujus notabilis boni impediret ; *Communis*.

15 Dubitatio temeraria poſitiva de vitio , vel crimine alterius per ſe loquendo eſt ſolum peccatum veniale ; *Communis* cum Leſſio *lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 8. Layman *loc. cit. num. 6.* Sporer *loc. cit. num.* 34. Et ratio eſt eadem, quæ de ſuſpicione , & a fortiori , quia minus lædit famam proximi dubitans ſolum num ſit malus , quam etiam ſuſpicans eſſe malum. Dubitatio enim temeraria poſitiva in hoc ſolum conſiſtit , quod quis , habitis ſufficientibus indiciis, ex quibus poſſet , ac deberet judicare aliquem eſſe bonum , ille omiſſo hoc judicio ex aliis leviuſculis indiciis , ſeu conjecturis , vel motivis, poſitive dubitet, ſeu judicet eſſe dubium, & incertum an ſit bonus ? adeoque , ſi per ſe loquendo ſuſpicio temeraria eſt ſolum peccatum veniale , quia famam , ſeu bonam exiſtimationem proximi parum lædit , a fortiori per ſe loquendo erit ſolum peccatum veniale dubitatio temeraria poſitiva , quia minus famam proximi lædit . Dubitatio autem teme- 16
raria negativa de vitio , ſeu crimine proximi nullo modo eſt peccatum ; *Communis* cum citatis Doctoribus . Et ratio eſt , quia per talem dubitationem nulla prorſus injuria infertur proximo : Dubitatio enim temeraria negativa in hoc ſolum conſiſtit ; quod quis oblata ſibi cogitatione de bonitate , vel malitia proximi , omne judicium , omnemque ſuſpicionem , & dubitationem poſitivam ex defectu motivi , & rationis circa ipſius bonitatem vel malitiam ſuſpendat, quod , cum nullimode ſit ei injurioſum , nullum pariter erit peccatum .

JURAMENTUM.

Articulus I.

Juramentum quoad ea , quæ concernunt ejus eſſe , diviſionem , & modum licitum , ſeu illicitum jurandi .

Juramentum eſt invocatio tacita, vel expreſ- 1
ſa Divini Numinis , tamquam primæ , & infallibilis veritatis in teſtem alicujus rei ; *Eſt* 2
in re Communis . Juramentum dividitur in Aſſertorium, & Promiſſorium ; Ita Scotus *in* 3. *diſt.* 39. *quæſt. unica* , *& communis aliorum* . Juramentum Aſſertorium eſt illud , quo ſimpliciter ſine aliqua promiſſione aliquid affirmatur, vel negatur ; *Eſt in re Communis*. Ju- 4
ramentum Promiſſorium eſt illud , quod ad confirmationem promiſſionis, ſeu contractus , aut pacti alicujus corroborationem adjicitur ; *Eſt etiam in re Communis*.

Juramentum , tam aſſertorium , quam pro- 5
miſſorium dividitur in juramentum ſimplex, & in juramentum ſolemne . *Juramentum ſimplex* eſt , quod fit per ſimplicem Divini Numinis invocationem , vel conteſtationem in confirmationem rei aſſertæ, vel promiſſæ . *Juramentum ſolemne eſt* , quod per certam verborum formulam , vel corporalem alicujus rei v. gr. Sancti Evangelii attactum , perficitur coram legitimo Superiore , ut majorem auctoritatem , & æſti-

Digitized by Google

& æſtimationem habeat, quale potiſſimbm ſolet fieri lu Judiciis, iu Profeſſione Fidei, in Homagiis, ac Juramento Fidelitatis, & hujuſmodi ; *Sic in re Communis Doctorum.*

6 Rurſus Juramentum dividitur in Juramentum conteſtativum, execratlvum, & comminatorium. *Juramentum conteſtativum* eſt illud, quo Deus ſimpliciter ut teſtis invocatur. *Juramentum execratorium*, ſeu *imprecatorium* eſt illud, quo jurans ſibi ipſi, vel aliis ſibi caris, & ad ipſum pertiuentibus mali quidpiam a Deo falſitatis vindice imprecatur, nisi verum ſit, quod aſſerit, vel promittit. *Juramentum comminatorium* eſt illud, quo jurans comminando promlttit alicui malum pœnæ, ut v. gr. *per Deum ego te verberabo. Per Deum ego te occidam*, & hujuſmodi.

7 Juramentum poteſt fierl quatuor modis, ſcilicet Mente, Nutu, Facto, & Verbo. *Mente* fit Juramentum, quando intra animum aliquid affirmatur, vel uegarur, Deuſque in confirmatiouem invocatur velut teſtis. *Nutu* fit juramentum, quando alicui dicitur, Jura per Deum, & ipſe oculis, vel capire annuit. *Facto* fit juramentum, quando aliquis oblatum ſibi ad jurandum Evangelium tangit. *Verbo* fit Juramentum, quando aliquis dicit, vel ſcribit v. gr. *juro* in iis tamen circumſtantiis, in quibus ſic intelligitur Deus vocari in teſtem.

8 Ad juramentum, ut ſit licitum, requiruntur tres conditiones, tamquam Comites ipſius, nempe *Veritas*, *Judicium*, & *Juſtitia*, ut habetur expreſſe *ex Jeremiæ* 4. ibi: *Jurabis: Vivit Dominus, in Veritate, Judicio, & Juſtitia. Veritas* in hoc conſiſtit, quod res ſit vera, aut ex gravi ratione, vel bona fide putetur vera, & ſic veraciſſimi Numiuis teſtimonium non adducatur in atteſtationem falſi, ſeu meudacii, alioquin eſſet perjurium, & graviſſimum peccatum. *Judicium*, ſeu Judicii diſcretio in hoc conſiſtit, quod juramentum non fiat ſine neceſſitate, gravl cauſa, aut utilitate, ſed cum prudenti intellectus conſideratione, ac pia, & reverenti voluntatis affectioue. *Juſtitia* in hoc conſiſtit, quod res ſit licita, & honeſta, & ſic æquiſſiml Numiuis teſtimouium uon adducatur iu coufirmationem rei iuiquæ, & peccato obnoxiæ.

Juramentum factum cum omnibus dictis con- 9
ditionibus nullum eſt peccatum : immo eſt po-
tius actus virtutis Religiouis. Sic S. Thomas
2. 2. *q.* 89. *art.* 4. aſſerens tale juramentum eſſe
actum Religionis, ſive Latriæ; *eſt Communis
Theologorum, & Canoniſtarum*, & habetur clare
ex Deuteronomio 6. ibi: *Dominum tuum time-
bis, ac per nomen ejus jurabis*, & *ex Pſal.* 62.
ibi: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*, cum
ſimilibus. Juramentum tamen, cui deeſt pri- 10
ma conditio, ſcilicer *Veritas*, eſt ſemper pec-
catum mortale. Nec hic excuſat levitas mate-
riæ, quia ſive hæc ſit gravis, ſive levls, ſive
ſeria, ſive jocoſa, æqualiter tameu repugnat
Deo teſtificari falſum; & tale juramentum di-
citur perjurium cum gravi in Deum irreve-
rentia, quippe cum adducatur iu teſtem falſi-
tatis, quaſi vel ipſe veritatem neſciat, vel
velit, aut poſſit decipere teſtando falſum; *Com-
munis*. Juramentum, cul deeſt ſecunda condi- 11
tio, ſcilicet *Judicium*, ut plurimum eſt pecca-
tum veniale tantum; poteſt tamen fieri mor-
tale ratione pravæ, & ſcandaloſæ conſuetudi-
nis jurandi ſine neceſſitate, & utilitate, & ra-
tione negligentiæ ad tollendam talem pravam
conſuetudinem. Unde conſuetudo incaute ju-
randi graviter perſtringitur in Sacra Scriptu-
ra, *ut Eccleſiaſtici cap.* 23. ibi: *Jurationi non
aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa*, &
iterum ibidem: *Vir multum jurans implebitur
iniquitate*, cum ſimilibus; *Communis*. Juramen-
tum, cui deeſt tertia conditio, ſcilicet *Juſti-
tia*, poteſt eſſe grave, vel leve juxta gravita-
tem, vel levitatem materiæ. Et ſic, qui ju-
rat facere rem ſolum venialiter malam, aut
vanam, vel iuutilem, ſeu frivolam, peccat
ſolum venialiter, quia ibi levis tantum irre-
vereutia in Deum cenſetur. Qui vero jurat ſe
facturum rem mortaliter malam, ut ſe ali-
quem occiſurum, peccat mortaliter, quia eſt
gravis irreverentia, divina auctoritate ſe ad
peccatum mortale quaſi obligare, iu quo duæ
ſunt malitiæ ſpecies diſtinctæ, una contra pro-
ximi caritatem, qua vult alteri malum; al-
tera contra Dei reverentiam, qua ad illud
abutitur auctoritate Dei odientis omne ma-
lum; *Communis*. (*a*)

Jurare cum reſtrictione uon pure mentali, 13
ſed aliquo ſufficienti modo externata, eſt li-
citum,

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Falſum videtur Romauis Cenſoribus peccare tautum venialiter hominem, qui rem malam ſe facturum juret, quæ tameu veuialem tantum culpam involvat, aut ſaltem minus probabi-

Digitized by Google

citum, & excuſat a mendacio, & perjurio in omnibus caſibus, in quibus ex juſta cauſſa habet quis jus, ſeu debitum ad occultandum ſecretum; La Croix *lib.* 3. *par.* 1. *num.* 286. *& ſequent.* Viva ad propoſition. 27. damnat. ab Innocentio XI. *num.* 3. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *num.* 1731. Reiffenſtuel, Layman, Leſſius, Cardenas, & Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalogi cap.* 1. *num.* 104. ubi teſtatur de communi. Et ratio eſt, quia talis locutio externa, quamvis non facile ab audiente percipiatur, tamen quantum eſt ex ſe habet ſignificationem conformem conceptui interno mentis loquentis, ut enim conjuncta ſignis, vel circumſtantiis humano modo cognoſcibilibus eſt ſignificativa integræ propoſitionis mentalis, etiam illius partis, per quam verificatur locutio; locutione autem vera licite juratur, ſi adſit juſta & rationabilis cauſa jurandi. Tum quia talis reſtrictio non pure mentalis non eſt facta animo decipiendi, ſed occultandi ſecretum, ad quod occultandum, ſeu celandum habet jus, ſeu debitum, ut ſupponitur, adeoque non includit mendacium, nec perjurium, cum ſit ex gravi, & rationabili cauſa.

Hic ad clariorem intelligentiam adverten- 14
dum venit, quod duplex eſt reſtrictio mentalis. Una *pure mentalis*, & alia *non pure mentalis*, ſed aliquo ſufficienti modo externata. Reſtrictio *pure mentalis eſt*, quando tota propoſitio, ſpectatis omnibus circumſtantiis, prout exterius profertur, eſt abſolute falſa, in mente autem proferentis aliquid ſubintelligitur, per quod, ſi ab audiente perciperetur, fieret vera; attamen illud ſubintellectum nullo prorſus ſigno externo manifeſtatur, neque in illius cognitionem humano modo veniri poteſt, ut v. gr. ſi Petrus interroget Paulum an hodie viderit Franciſcum? & Paulus reſpondeat: *Non vidi*, & in mente ſubintelligat: *Non vidi in foro, cum tamen viderit Domui ſuæ*. Reſtrictio illa eſt pure mentalis, quia ex nullis circumſtantiis prudenter colligi poterat Petrum interrogare Paulum de viſione Franciſci in foro, aut Paulum de illa reſpondere. *Reſtrictio non pure mentalis*, ſeu reſtrictio realis, & externa eſt, quando propoſitio, ſpectatis quidem præciſe verbis, unum de ſe abſolutum ſignificatum babet; ſed ex circumſtantiis, & adjunctis habet aliud ad illam ſpectans,

babilis opinio, quam tuto ſequi non valeamus: horum judicio facile aſſentior, etſi probe ſcio, plures eſſe Auctores, qui cum Ferrario ſentiant; Moveor vero ad id ſtatuendum, primum quia longe pejus eſt jurare, ſive Deum in teſtem vocare promiſſionis de re mala, quam facturi ſpondemus, quam jurare de re honeſta, vel indifferenti ſine ulla neceſſitate, quod tamen ſine veniali culpa fieri non poteſt. Deinde, qui ſe peccatum veniale commiſſurum jurat, Deum invocat ad ſuum propoſitum roborandum, confirmandumque; promiſſio enim idcirco Divini teſtimonii auctoritate munitur, ut firmior, & immobilior evadat. Quid vero injurioſius Deo eſſe poteſt, quam infinita ipſius nominis majeſtate abuti, quam ipſius auctoritatem in præſidium iniquitatis adhibere? Rurſus, qui ſine animo jurandi jurat, graviter peccat, quia juramento abutitur. Sed hoc pejor abuſus eſt, quo quis juramento utitur ad confirmandam iniquitatem. Præterea ſi jures ſine animo committendi veniale illud peccatum, graviter peccas ex communi ſententia, quia perjurus es, ſcilicet, quia Deum vocas in teſtem falſi; cur vero ſi jures cum vero animo peccatum veniale perpetrandi, venialiter dumtaxat delinques? Abuteris enim juramento, quod res ſacroſancta eſt, cujus finis eſt confirmatio veritatis; profanas Sanctum Dei nomen, dum illud aſſumis, atque convertis in vinculum iniquitatis; Deum infinite Sanctum in peccati venialis teſtem invocando adducis tamquam fidei juſſorem, & approbatorem illius; teſtes enim adhibentur, ut id approbent, quod ſuo teſtimonio confirmant.

An non hæc maximam Deo irrogatam injuriam redolent? Et quis dicat, levem tantum eſſe in Deum irreverentiam? Scio Adverſarios reponere, jurantem non intendere Deum ad approbandam iniquitatem inducere, atque id lubenter fateor; nam ſi id expreſſe intenderet, blaſphemus in Deum foret. Sed facto id illum præſtare dicimus, dum Dei teſtimonio utitur. Nec magis urget aliorum reſponſio, qui ajunt, jurantem non teneri niſi ſub veniali, evitare peccatum veniale. Id ſane verum eſt; at ſub gravi culpa tenemur abſtinere ab invocatione Divini teſtimonii in confirmationem iniquitatis, etiam minimæ, quia malitia quæcumque, etſi minima, ſummopere Deo repugnat; ac ſumma Deo injuria fit, dum ad confirmandum propoſitum perpetrandæ iniquitatis invocatur. Hæc adnotanda duximus, tum ut doctiſſimis Cenſoribus morem gereremus, tum etiam ut Lectores ſciant, quanta eſſe debeat Confeſſariorum diligentia in impediendis hujuſmodi juramentis.

Digitized by Google

ſtans , & in mente proferentis retentum ſignificare, ita tamen , ut per illas circumſtantias , vel per aliud ſignum exterius conſignificetur illud , quod in mente proferentis retinetur : Dantur enim quædam circumſtantiæ , & ſigna externa , quæ ex ſe habent verba limitare, & conſignificare cum illis ; locutio namque non fit ſolis verbis , ſed etiam completur ex circumſtantiis perſonæ , loci , temporis , & negotii , de quo agitur , ac ex ſignis externis . Ut proinde locutio poſſit ſecundum ſe eſſe falſa , ſed quatenus ſimul cum circumſtantiis conſignificat , poſſit eſſe vera ; Sic v. gr. quamvis Judex privata ſcientia ſciat aliquem eſſe reum ; nihilominus , ſi pro Tribunali ſedens dicat ipſum eſſe innocentem , ejus dictio , & aſſertio poteſt eſſe vera , quia circumſtantiæ illæ ſignificant talem haberi a Judice innocentem juridice , ſeu ſecundum allegata , & probata . Sic Chriſtus Dominus dicens *Joan. 7. Ego autem non aſcendam ad diem feſtum hunc* , veriſſimum dixit , quamvis aſcenderit , quia ex circumſtantiis verba illa denotabant ſe non aſcenſurum publice ad oſtendendam miraculis ſuam Divinitatem, ut rogabatur . Item hæc propoſitio *Peto linguam bovis* , ſi proferatur in Macello , ſignificat linguam carneam animalis , ſi vero proferatur in pharmacopeo ſignificat herbam quæ dicitur *lingua bovis* . Item hæc propoſitio : *Petrus non eſt in triclinio* poteſt eſſe vera, quamvis ſit in triclinio , ſed ibi non comedat , ſi ſumatur ly *non eſt* pro *non comedit* , & ſic de ſimilibus . Unde circumſtantiæ loci , temporis , perſonæ , & ſigna externa poſſunt conſignificare aliquid in mente retentum , licet verba præciſe id non manifeſtent , adeoque reſtrictio non pure mentalis, ſed externata , & amphibologia , ſeu æquivocatio per verba , aut ſigna externa per ſe æquivoca eſt licita , etiam cum juramento in omnibus caſibus , in quibus ex juſta cauſa habet quis jus , vel debitum ad occultandum ſecretum ; vide *verb. Mendacium a n. 13. ad 21.*

15 Hinc Confeſſarius , quamvis interrogetur a Tyranno , an aliquid ſciat , ut Confeſſarius , & ſcientia Sacramentali de peccato pœnitentis ? poterit etiam cum juramento aſſerere ſe nihil ſcire , etiam ſpectata tali ſcientia Sacramentali , retinendo in mente *ad dicendum* , quia , cum Confeſſarius habeat jus , immo ſtrictiſſimum debitum ad id non relevandum , ex tali circumſtantia apparet verba iſta proferri a Confeſſario , quatenus homo eſt , & ſcientia extra - Sacramentali , telate ad quam vere nihil ſcit , quod ſpectat ad ſcientiam Sacramentalem . Et in hoc ſenſu communiſſime Sacri Interpretes docent locutum eſſe Chriſtum Dominum , quando *Marci 13.* loquens de Judicii adventu dixit *: De die illo , vel hora nemo ſcit ; Neque Angeli in Cœlo , neque Filius hominis* . Licet enim Chriſtus Dominus, non ſolum qua Deus , ſed etiam qua homo diem univerſalis Judicii vere ſciret , quia tamen illum neſciebat qua Legatus Patris , & Doctor hominum , cujus muneri notitia illa demandata non fuerat, & diem illum ignorabat ad publicam notitiam , & ſcientiam communicabilem , quam diſcipulorum interrogatio requirebat , & ex circumſtantiis luculenter apparebat verba illa de tali notitia communicabili fore accipienda , idcirco vere, & abſolute dixit ſe diem illum neſcire . Vide tamen in calce hujus Articuli *Notas Rom. Theol.* ad hunc *n. 15.*

16 Sic Secretarius Regni ad occultandam veritatem , & ſervandum ſibi impoſitum ſigillum poterit uti amphibologia , aut æquivocatione , aut reſtrictione non pure mentali etiam cum juramento . Idem dicendum eſt de Uxore adultera a Marito interrogata ad necem , an commiſerit adulterium ? Et ſic de aliis ſimilibus caſibus , in quibus datur gravis & rationabilis cauſa permittendi alterius deceptionem paſſivam ſalva veracitate loquentis ; dummodo juramentum addatur ſemper reſtrictioni non pure mentali , ſed externatæ , vel per ſigna externa determinata , vel per verba ex ſe æquivoca ſufficientia ad internam reſtrictionem ſignificandam . Sic communiter Doctores cum ſupra citatis *ſub n. 13.*

17 Ita qui ex præſumptione falſa interrogatur a Judice , non tenetur confiteri propoſitionem veram , ubi iſta confeſſa, condemnandus eſſet in foro externo de crimine, vel debito, ad quod revera in foro conſcientiæ non tenetur, & iſte non ſolum coram Deo eſſet immunis a mendacio , ſed etiam a perjurio , ſi cum juramento negaverit , vide *verb. Accuſatus n. 31.* ubi pro hac affertur ſolida ratio, & adducuntur Doctores , & ibidem *ſub n. 33. 34. 35.* adducuntur exempla ibi videnda , ne jam dicta repetantur .

18 Item qui juramento interrogatur , an veniat ex tali loco , qui falſo exiſtimatur peſte infectus , jurare poteſt , ſe inde non venire , ſubintelligendo *ex eo loco* , qualis exiſtimatur , nimirum *peſte infecto ;* Navarrus, Tolet. Rodriquez , Suarez , & alii cum Sanchez , & Sporer *loco mox citando* . Immo multi , ut Toletus , Leſſius , & alii cum Sporer *tom. 1. tr. 3.* *in*

Digitized by Google

in 2. præc. Dec. n. 122. tenent, quod, quamvis talis locus eſſet vere inſectus, ſi tamen celeriter tranſiens, certo crederet, ſe nihil inde luis contraxiſſe, adhuc jurare poſſet non tranſiſſe, utendo eadem reſtrictinne, nimirum, *ut ab ipſo periculum timeri debeat*.

19 Item, ſi Clericus, vel Religioſus ſit coram ſæculari Judice conventus, non ſolum ipſe pro ſe, ſed etiam alii pro ipſo jurare poſſunt, eum nihil deliquiſſe, utendo hac reſtrictione, *ut coram tali incompetente Judice deponi debeat*; *Communis*. Item ſi Clericus, vel Religiuſus, aut alia perſona exempta a Gabellis ſolvendis interrogetur a Gabellario an habeat, ſeu portet aliquid Gabellæ obſtrictum? Jurare poteſt ſe nihil tale habere, ſeu portare, utendo hac reſtrictione: *Nihil habeo, ſeu porto, ex quo Gabellam ſolvere debeam*; Ledeſma, Gubat cum Sporer *loc. cit. n.* 122. & alii paſſim; vide *verb. Accuſatus n.* 42. ubi alia ad rem.

20 Item ſi Cajus v. gr. ſit certe & vere Creditor Titii in mille, & Sempronius ſit incerte & dubie Creditor ipſius Caii pariter in mille; Ne Sempronius intentet ſequeſtrum, & pro ſe exigat mille, quæ debet Titius Cajo, ipſe Cajus poteſt licite jurare ſe recepiſſe dicta mille a Titio, quamvis revera non receperit, ſed ſolum habeat pro receptis, quia jus Caii in mille contra Titium eſt certum, Jus vero Sempronii contra Cajum non eſt certum, ſed dubium, ſeu Cajus habet aliunde jus non ſolvendi illa mille Sempronio; Unde Cajus habet jus reddendi tutum omni meliori modo, quo poteſt, ſuum Creditum contra Titium; Quilibet enim habet jus tuendi ſuum omni majori ſecuritate, qua poteſt, maxime ſi alia non ei ſuppetat via ſuum aſſecurandi, & licita utatur reſtrictione, ut petat in exemplis allatis *ſub verb. Accuſatus n.* 33. 34. *&* 35. Et ſic expreſſe tenet cum aliis Tamburin. *tom.* 1. *lib.* 3. §. 5. Felix Poteſtas *l. cit. n.* 1063. & in ſimili Sporer *loc. cit. n.* 123. cum pluribus aliis. Vide verb. *Solutio n.* 42. 43. 44.

21 Item Mercarures, qui dicunt, vel etiam jurant ſe non poſſe pro tali pretio talem mercem vendere, licet in rigore hoc verum non ſit, excuſantur a mendacio, & perjurio per hoc, quod ipſi intelligant, & ſaris ſciatur, & cognoſcatur ab emptoribus ſignificare velle, ſe non poſſe cum honeſto & mediocri lucro ita vendere. Item cum dicunt, vel etiam jurant merces ſibi pluris conſtare, quamvis in rigore non ſit verum, excuſantur per hoc, quia quando dicunt ſibi pluris conſtare, ſciunt emptores, quod non intelligant nude pretium rei emptæ, ſed etiam computent expenſas vecturæ, & Gabellæ, aliaſque, quas faciunt toto anno in ſuam communem negotiationem; hæc enim juſte venire poſſunt nomine pretii, quo res ipſis conſtat; Gobat *tom.* 3. *collectan. de Jurament. n.* 672. citans Sanctagallenſes, La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 301. Si autem locutiones mercaturum non eſſent veræ in allato ſenſu, tunc mentirentur, & ſi jurarent, pejerarent. Doctores citati.

Reus, an, & quando teneatur, vel non fateri 22
veritatem Judici ipſum interroganti ſub juramento. Vide *verb. Accuſatus a n.* 10. *ad* 43.

Nec valet objicere, quod per tales amphi- 23
bologias, ſeu æquivocationes, & reſtrictiunes non pure mentales ſed externaras, humana ſocietas, & humanum commercium perturbetur, ex quo per tales locutiones regularirer decipiantur audientes, adeoque non eſſe licitas. Non valet, inquam, quia per ſimiles locutiones commercium humanum potius juſtificatur, quam perturberur; nam humanum commercium non debet eſſe contra jus humanum; Nec officit, quod regulariter per ſimiles locutiones decipiantur audientes, quia id per accidens ſequitur, nam audiens prudens acuti, & perſpicacis intellectus poſſet veram ſignificationem locutionis percipere, & ſimul imprudentiam ſuæ interrogationis advertere, ſi ſigna, verba, circumſtantias externas, & gravitatem rei, & jus, ſeu debitum alterius de ſecreto occultando reflecteret; quod, ſi audiens talis non ſit, ſibi imputet, quod non intelligat; ſigna namque, & verba in talibus circumſtantiis ſupponuntur per ſe ſignificativa, & externata conformiter ad mentis reſtrictionem, adeoque de ſe perceptibilia; Et ſic loquens, ſeu reſpondens intendit celare ſecretum, ad quod occultandum habet jus, vel debitum, non autem audientem decipere. Nec ejus deceptionem, quam prævidet, vitare tenetur cum ſuo, aut aliorum gravi, & notabili præjudicio, & damno, quia tunc eſt deceptio accepta, non vero data, ut patet a ſimili de ſcandalo paſſivo per communem Doctorum, & clare conſtat ex celebri reſponſione ab omnibus, ut licita admiſſa, prout data fuit a S. Athanaſio eludente Satellites Juliani eum ad necem quærentes, & a S. P. N. Franciſco, qui cum a Miniſtris juſtitiæ requiſitus, *an illac tranſiſſet* quidam homicida, poſitis intra manicas manibus reſpondit, *iſthac non tranſivit*, intelligens non tranſiſſe per ſuas manicas, & ſic plenam, & veram reſponſionem ex verbis, & illa actione externa componens.

Nec valet etiam objicere, quod tales amphi- 24
bo-

bologiæ, ſeu æquivocationes, & reſtrictiones mentales ſint proſcriptæ ab Innocentio XI. die 2. Martii 1679. in iſtis tribus damnatis propoſitionibus 26. 27. & 28. in ordine. Propoſitio 26. *Si quis, vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine juret ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.* Propoſitio 27. *Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.* Propoſitio 28. *Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.*

25 Non valet, inquam, quia in iſtis tribus propoſitionibus damnantur ſolum amphibologiæ, æquivocationes, & reſtrictiones pure mentales, ut pro certo notat Cardenas *diſſertat.* 19. *cap.* 4. *n.* 35. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalog. cap.* 1. *ſect.* 3. *nu.* 104. Viva *ad propoſitionem* 27. *Innocentii XI. n.* 5. La Croix *l.* 3. *part.* 1. *nu.* 287. *cum ſequent.* Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 6. *diſt.* 2. *q.* 3. *n.* 40. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1731. *& ſeq.* & alii
26 paſſim. Et tales amphibologias, ſeu æquivocationes, & reſtrictiones pure mentales eſſe omnino illicitas fatemur, & concedimus ultro & nos, quia includunt mendacium, quod eſt ab intrinſeco malum, adeoque eas merito damnavit Pontifex in ſupra relatis propoſitionibus.

27 Jurare ſine animo jurandi ſemper eſt illicitum, ſive quis juret verum, ſive falſum, ſive in re gravi, ſive in re levi, ſive cum cauſa, ſive non, ſive in judicio, ſive extra. Et ratio eſt, quia jurare ſine animo jurandi ſemper continet mendacium irreligioſum, quod a nulla cauſa, ſive levi, ſive gravi cohoneſtari poteſt; quamvis enim juramentum fictum addatur aſſertioni veræ, falſo tamen aſſerit ſe jurare, qui non habet animum jurandi, qui enim dicit v. g. promitto, dono, & hujuſmodi, carens animo promittendi, donandi, & hujuſmodi, mentitur; mendacium autem nunquam eſt licitum, quantacumque detur cauſa, cum ſit intrinſece malum. Unde Innocentius XI. die 2. Martii 1679. merito damnavit ſequentem propoſitionem 25. in ordine, ibi: *Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.*

An autem jurare ſine animo jurandi ſit pec- 28
catum mortale, vel veniale ſolum? variant Doctores; Cajetanus enim 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1611. Hurtad. *diſſ.* 12. *cap.* 5. Armilla, Covarruv. Filguera, & alii tenent, quod, qui jurat ſine animo jurandi peccat mortaliter, quamvis verum juret, etiamſi materia ſit levis, & ſit extra legitimum judicium; quam ſententiam Suarez *cap.* 17. *nu.* 6. cenſet probabilem, quamvis nimis rigoroſam. Et ratio iſtorum eſt, quia ſic jurans mentiens, & proximum decipiens jurat, nam verbis externis dicit ſe jurare, & interius habet animum oppoſitum, & revera non jurat. Tum quia ſic jurans illudit teſtimonio Dei, cum fingat ſe illud invocare, & tamen
non invocat. Probabilius tamen, & commu- 29
nius Suarez *l. c.* Sanchez *lib.* 3. *cap.* 6. Leſſius *d.* 8. *n.* 46. Caſtrop. *p.* 8. *n.* 4. Illſung. *T.* 5. *n.* 55. Dicaſtill. *d.* 2. *num.* 278. Cardenas *in* 2. *Criſi d.* 18. *num.* 12. Viva *ad propoſitionem* 25. *Innocent. XI. num.* 7. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 277. Sporer *loc. cit. num.* 133. & alii dicunt, quod ſic jurans peccat ſolum venialiter, dummodo non juret in contractu, aut in Judicio legitimo, aut in caſu, quo proximus pati poſſit aliquod grave damnum. Et ratio eſt, quia ſic jurare, nec eſt graviter injurioſum Deo, nec homini. Non Deo, quia invocatur exterius ad confirmandum duntaxat verum, & quamvis ſit aliqua irreverentia illum invocare ſine animo invocandi, atque adeo in vanum, ea tamen non eſt irreverentia gravis, ſicuti non eſt irreverentia gravis jurare verum ſine neceſſitate, hoc eſt ſine judicio comite, ut diximus *ſupra n.* 11. Neque eſt graviter injurioſum homini, quia ſupponitur hoc fieri extra contractum, & extra Judicium legitimum, ac extra quemcumque caſum, in quo homo damnum aliquod grave patiatur ex hoc ficto juramento. Tum quia juramentum nec cadit ſuper mendacium, nec ſuper deceptionem proximi, ſed tantum ſuper rem veram; Deus enim recipit juramentum, prout ex corde procedit, *cap. Humanæ aures* 11. *cauſ.* 22. *q.* 5.

Unde ad primam rationem primæ ſententiæ 30
reſpondent Defenſores ſecundæ, quod non eſt peccatum mortale, quamvis aliquis mentiens, & decipiens juret, dummodo juramento non confirmet mendacium, vel deceptionem, quod hic non facit. Ad ſecundam rationem reſpon-

 dent,

dent, quod ſic jurans non dicitur graviter illudere Deo, quia ſicuti non dicitur graviter illudere Deo, qui fingit ſe orare cum animo tunc non orandi, unde non peccat niſi venialiter in hac ſimulatione, ut docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 3. *art.* 4. ita nec dicitur graviter illudere Deo jurans verum ſine animo jurandi; nec peccat ſecundum ſe, niſi venialiter, nolens interius Deum in teſtem advocare, quando aliunde ad id tenetur. (*a*)

31 Jurare ſine animo jurandi in Judicio legitimo, & in contractibus, ac caſibus, quibus proximus patiatur aliquod grave damnum ex tali ficto juramento, eſt peccatum mortale; *Communis*. Et ratio eſt, quia ultra quam quod jurans in contractibus, & dictis caſibus gravem injuriam, & damnum affert proximo, & aſſumit mendaciter nomen Dei ad decipiendum proximum cum gravi injuria, & damno ipſius, & Reipublicæ; in judicio legitimo tenetur ſub gravi ad vere, & non fictitie jurandum; quilibet enim in judicio legitimo reſpondere tenetur ſecundum mentem judicis legitime interrogantis, Judex autem petit verum, & non fictum juramentum, cum hoc valde interſit communi bono Reipublicæ, adeoque &c.

32 Jurare falſum ſine animo jurandi eſt peccatum mortale, nedum in materia gravi, ut ſine controverſia tenent omnes, ſed etiam in materia levi, quia ſicut in idololatria, & in blaſphemia, aut in infidelitate non datur parvitas materiæ, quæ a mortali excuſet, etiamſi deſit animus internus litandi idolo, blaſphemandi, aut non credendi, ita nec in perjurio, etiamſi deſit animus internus jurandi. Unde Verricelli *part.* 1. *quæſt. moral. tract.* 1. *qu.* 12. ſic expreſſe concludit: *Non audeo aſſerere probabilem, neque tutam in conſcientia eam ſententiam, quæ affirmaret non eſſe peccatum mortale in materia levi, ut in mendacio jocoſo, aut officioſo jurare exterius ſine animo interno jurandi.* Et ſic tenet Viva *l. c. n.* 6. & alii de hac difficultate tractantes; *arg. Propoſit.* 24. *in ordine ex damnatis ab Innocent. XI. die* 2. *Martii* 1679. ibi: *Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.*

Jurare cum animo jurandi, & promittendi, ſeu ſe obligandi, non tamen implendi, eſt ſemper peccatum mortale, quia ſic jurans vocat Deum in teſtem voluntatis implendæ, quam tamen ſcit ſe non habere; unde cum adducere Deum in teſtimonium falſitatis ſit ſemper graviſſima irreverentia contra ipſum etiam in materia levi, ut patet ex mox adducta propoſitione damnata, ſequitur aperte, quod jurare cum animo jurandi, & promittendi, ſeu ſe obligandi, non tamen implendi, ſit ſemper peccatum mortale etiam in materia levi; *Sic Communis Doctorum* teſte Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalog. cap.* 1. *ſect.* 4. *n.* 135. 33

Conſuetudo culpabiliter retenta jurandi ſine 34
cauſa, attamen verum, & cum debita advertentia, & conſideratione ad veritatem rei jurandæ, eſt peccatum veniale tantum, quia habitus non poſſunt habere majorem malitiam, quam habent actus, ex quibus generantur, actus autem taliter jurandi ſunt ſolum peccata venialia, adeoque &c. *Communis*. Conſuetudo au- 35
tem culpabiliter retenta jurandi indiſcrete, & inadvertenter, ſive verum, ſive falſum, eſt peccatum mortale, ita ut talis conſuetudinarius voluntarie omittens extirpare, vel emendare ipſam conſuetudinem, vi talis conſuetudi-

Romani Theol. Nota.

(*a*) Non ita facile *Ferrario* aſſentietur, qui animadvertat gravem, quæ Deo injuria fit, dum ſanctum ac ineffabile ipſius Nomen adhibeatur ad hominem decipiendum. Nam qui verbis jurat, animo vero ſe nolle jurare contendit, decipit eos apud quos juramento res comprobat, ac Dei nomen nonniſi decipiendi animo uſurpat, cum per hujuſmodi nomen mentiatur, ac decipiat. Quis vero dicat gravem Deo injuriam non fieri? Audiatur *Fr. Aurelius Rielle de Relig. q.* 4. Dei nomen, inquit, adſumere in vanum, eſt intrinſece malum: ſed jurare ſine animo jurandi, eſt Dei nomen & teſtimonium adſumere in vanum; cum non ſit adſumere illud ad finem propter quem adſumendum eſt; & quidem hoc probat tale juramentum eſſe mortifere malum: magna enim in Deum irreverentia eſt, quod illius nomine abutatur homo ad decipiendum alios. Accedit etiam, quod talis jurandi modus evertat finem principalem juramenti, omnemque ejus fructum evacuet. Siquidem finis juramenti eſt firmare veritatem, & ſinceritatem, atque afferre ſecuritatem, quibus deficientibus, perit omnis juramenti effectus. Atque hinc patet, majorem in hoc caſu Deo injuriam irrogari, quam dum quis ſimulet orare, ſine animo orandi. Nam præter ſimulationem in vanum ſumitur, & ad alios decipiendos Dei nomen adhibetur.

Digitized by Google

dinis culpabiliter retentæ peccat mortaliter, toties, quoties ita indiſcrete, & inadvertenter ad veritatem, vel falſitatem jurat, ſive reipſa ſit verum, ſive falſum, quod jurat; *Communis*. Et ratio eſt, quia omnis voluntarie ſe conſtituens, aut relinquens in periculo proximo peccati mortalis, peccat mortaliter; Talis autem conſuetudinarius culpabiliter retinens, vel omittens extirpare dictam conſuetudinem, ac vi illius ira indiſcrete, & inadvertenter verum, vel falſum jurans, is voluntarie ſe relinquit, & ſemper conſtituit in proximo periculo peccati mortalis, ſcilicet juramentorum falſorum ſeu perjuriorum, adeoque &c.

36 Hic juvat adducere plurimorum conſuetudines jurandi per diverſas formulas, quarum aliquæ veram rationem juramenti continent, & aliæ non. Veram igitur juramenti rationem continent ſequentes, & ſimiles jurandi formulæ. *Juro per Deum verum*. *Teſtor Deum*. *Invoco Deum Teſtem*. *Per Deum ita eſt*. *Sit mihi teſtis Deus*, & hujuſmodi. Tales enim, & ſimiles formulæ expreſſam invocationem divini teſtimonii in ſe continent.

37 Si autem quis per ſimplicem aſſertionem, & non per Divini teſtimonii invocationem ſequentes, vel ſimiles formulas proferat: *Deus ſcit me verum dicere*. *Deus novit*. *Deus videt meam conſcientiam*. *Coram Deo loquor*. *Deus videt ita eſſe*. *Deus teſtabitur ſuo tempore*. *Deus ſcit quia non mentior*, & hujuſmodi, non erit verum juramentum, niſi aliud conſtet, aut ex circumſtantiis probetur. Tales enim, & ſimiles formulæ continent meram aſſertionem, non autem Divini teſtimonii invocationem, prout requiritur ad veram juramenti rationem. In iſtis tamen, & ſimilibus formulis attendenda eſt intentio loquentis, quia ratione intentionis loquentis ſolent quandoque ut juramenta uſurpari, ut patet in Apoſtolo Paulo *ad Romanos* 1. ibi: *Teſtis eſt mihi Deus, cui ſervio in ſpiritu meo*; 2. *ad Corinth.* ibi: *Teſtem invoco Deum in animam meam*; *ad Galatas* 1. ibi: *Quæ autem ſcribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior*; 1. *ad Timoth.* 5. ibi: *Teſtificor coram Deo*, quibus verbis Apoſtolus juraſſe exiſtimatur.

38 Juramenta non ſunt dicere *Per fidem meam*. *In fide veri Sacerdotis, veri Religioſi, veri Chriſtiani, veri hominis honorati*. *In fide Regis, Principis, aut nobilis Equitis*. *In mea conſcientia*, & hujuſmodi. Per tales enim, & ſimiles formulas non invocatur, nec adducitur Deus in teſtem, prout requiritur ad verum juramentum, ſed adducitur pro motivo credulitatis ſola fides humana, quæ præſtari debet Sacerdoti, Religioſo, Regi, Principi, Nobili, & hujuſmodi.

Item juramenta non ſunt dicere: *Juro Deum*. *Per Deum*. *Per animam meam*. *Per vitam meam*, *quod te volo una die occidere*, *quod ſuper te*, *vel ſuper ſuis bonis de hac injuria*, *de hoc damno ſtrictiſſimam una die ſumam rationem*, *quod omnia mihi ſolves*, & hujuſmodi. Talia enim, & ſimilia, nec dicuntur animo jurandi, nec accipiuntur communiter ut juramenta, ſed ſunt quidam modi comminandi, & loquendi, quibus ſolent uti rixoſi, & iracundi ad aliis exprimendam ſuam excandeſcentiam, iram, & indignationem. 39

Item juramenta non ſunt dicere: *Amputetur mihi naſus*. *Detruncentur mihi aures*, *niſi ita ſit*. *Sim infamis, habear perfidus, Hæreticus, Turca*. *Non ſim honeſtus, Nobilis, Chriſtianus, Religioſus, Sacerdos*, & hujuſmodi, *niſi verum ſit, quod dico*. Tales enim, & ſimiles formulæ non ſunt veræ execrationes, vel invocationes Divini judicii ad hæc, ſed ſolum quædam permiſſiones, quaſi dicatur: *Habeas me pro ſali, niſi verum ſit, quod dico*; Sporer *loc. cit. ſub num.* 8. Gobat *tom.* 3. *de juramento n.* 489. & alii paſſim; Sunt tamen vera jura- 40 41
menta execratoria dicere. *Tollat me Deus ſubitanea morte*. *Vivus hinc non diſcedam*. *Dæmon me ducat nunc in Infernum*, & hujuſmodi, *ſi mentior*; Sporer *loc. cit. n.* 13. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1547. & alii paſſim.

Item juramenta non ſunt dicere ſimpliciter: *Juro*. *Juro hoc verum eſſe*. *Juro ita eſſe*, & hujuſmodi, quia per tales, & ſimiles formulas non fit invocatio, nec expreſſa, nec tacita Dei in teſtem, nec exprimitur per quem juretur. Immo, ſi ſimpliciter dicatur *juro*, nec exprimitur quid juretur. Poſſent tamen ſimiles formulæ eſſe juramenta, ſi proferrentur cum animo, & voluntate Deum in teſtem invocandi, aut ex circumſtantiis ea intentio colligeretur, ut v. gr. Si Petro dicenti Paulo: *Jura mihi per Deum verum ita hoc eſſe*, Paulus reſpondeat *juro*, tunc enim Paulus vere, & realiter cenſetur jurare, & ſic de ſimilibus; Sporer *loc. cit. num.* 6. & alii communiter. 42

Item juramenta non ſunt jurare per creaturas, in quibus nihil Divinæ bonitatis ſpecialiter relucet, nec per ipſas additur expreſſa relatio ad Deum, ut ſi quis dicat *juro per hanc chartam*, *per hanc veſtem*, *per hanc paleam*, & hujuſmodi, quia ſimpliciter ſic eas creaturas proferendo non cenſentur adduci cum relatione ad Deum. Sunt autem juramenta jurare 43

rare per ipſas creaturas, ſi expreſſa addatur relatio ad Deum, ſeu adducatur in obliquo Deus, ut ſi quis dicat, *Juro per hunc panem Dei, per hunc ignem Dei*, & hujuſmodi quia ſic invocatur Deus, tamquam panis, ignis, & hujuſmodi Conditor; Silveſter *verb. juramentum* 1. *q.* 4. Sanchez *l.* 3. *cap.* 2. *n.* 10. Sporer *loc. cit. ſub num.* 7. & alii.

44 Juramenta ſaltem implicita ſunt jurare per Creaturas, etiam irrationales, & inanimatas, ſpecialiter tamen excellentes, & in quibus Deus ſpecialiter eluceat, & reſideat, ut *Per Cœlum, & Terram*, & hujuſmodi, ſicut juravit Moyſes *Deut. c.* 4. *n.* 26. *& cap.* 30. *n.* 19. ibi: *Teſtes invoco hodie Cœlum, & terram*, & Chriſtus Dominus *Matthæi cap.* 5. *n.* 34. prohibens ſupervacanea juramenta dicit: *Ego autem dico vobis non jurare omnino, neque per Cœlum; quia Thronus Dei eſt: neque per Terram; quia ſcabellum eſt pedum ejus: neque per Jeroſolymam; quia Civitas eſt magni Regis*. Item *cap.* 23. *num.* 20. *& ſeq.* dicit: *Qui ergo jurat in Altari, jurat in eo, & in omnibus, quæ ſuper illud ſunt; & quicumque juraverit in templo; jurat in illo, & in eo, qui habitat in ipſo; & qui jurat in Cœlo, jurat in Throno Dei, & in eo, qui ſedet ſuper eum*. Et conſonat Epiſtola Canonica D. Jacobi Apoſtoli *c.* 5. *n.* 12. ibi: *Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per Cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum*. Item juramenta ſunt jurare per quaſvis res Sacras Deo ſpecialiter conſecratas, ut *per Crucem Chriſti, per Sacramenta, per Sacram Scripturam, per Evangelia*; *cap. Quoties cordis* 9. *cauſ.* 1. *q.* 7. Item juramenta ſunt jurare per Beatiſſimam Virginem, per Beatos Angelos, & Sanctos Dei, quatenus Beati gratia, & gloria Deo uniti ſunt, tamquam amici, & Domeſtici Dei, in quibus Divina Majeſtas perfectiſſime reſplendet. Si quis tamen juraret per Beatiſſimam Virginem Mariam, per Angelos, & Sanctos abſolute, per ſuam creatam perfectionem, & excellentiam gratiæ, & glotiæ, non referendo ad Deum, non eſſet verum juramentum virtutis Religionis, ſed ſolum eſſet Sacra conteſtatio virtutis Duliæ; Sanch. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 9. Sporer *loc. cit. n.* 7. & alii.

45 Jurare per vitam Dei, & Sanctorum, per caput, Cor, aliaque membra honeſta Chriſti, Beatiſſimæ Virginis, & Sanctorum, per Sanguinem Chriſti, per ejus vulnera, & hujuſmodi, ſi reverenter fiat in ſenſu aſſertorio, & invocatorio, & non in ſenſu execratorio (quod ſcilicet illa pereant, vel non ſint, ſi hoc non ita ſit) blaſphemum, & illicitum per ſe non eſt; Sporer *loc. cit. ſub n.* 6. & alii. Blaſphemum autem, & illicitum eſt, ſi fiat in tali ſenſu execratorio; Sporer *loc. cit.* & alii. Et a fortiori blaſphemum, & graviſſime prohibitum eſt jurare per membra Dei, cum Deus, ut puriſſimus ſpiritus, membra corporea non habeat. Item jurare per inhoneſta membra Chriſti, Beatiſſimæ V. M. & Sanctorum; *cap. Si quis* 10. *cauſ.* 22. *quæſt.* 1. ibi: *Si quis per Capillum Dei, vel caput juraverit, vel alio modo blaſphemia contra Deum uſus fuerit, ſi in ordine Eccleſiaſtico eſt, deponatur, ſi laicus anathematizetur, & Authen. Ut non luxurientur homines*, Collat. 6. ibi: *Nemo juret per membra Dei, aut alio modo Deum blaſphemet; His enim delictis, & fames, & Terræmotus, & peſtilentiæ fiunt, præcipimus ergo tales comprehendi, atque ultimis ſubdi ſupplicüs*.

Dicere: *Ita hoc verum eſt, ſicuti verum eſt*, 46
quod Deus ſit unus, quod Perſonæ Divinæ ſint tres, & hujuſmodi: Si intentio ſit adducere divinam veritatem in teſtem, & inſuper comparare totaliter humanam veritatem cum Divina, ut humana veritas, & certitudo noſtri dicti tanta ſit, quanta eſt Divina veritas, & certitudo veritatis divinæ, tunc eſt juramentum, & blaſphemia. Si intentio ſit adducere divinam veritatem in teſtem; at non totaliter comparare, ſed ſolum aliqualiter veritatem humanam Divinæ aſſimilare hyperbolice loquendo (ut communiter, & uſualiter profertur) ita ut ſenſus ſit: *Sicuti verum eſt, quod Deus ſit unus, Perſonæ Divinæ ſint tres, ita ſuo modo verum eſt hoc, quod dico*; tunc eſt juramentum, ſed non blaſphemia. Si autem intentio ſit ſolum aſſimilare aliqualiter modo nunc explicato veritatem humanam Divinæ, & non adducere Divinam veritatem in teſtem, ſed ſolum enunciative proferre, nec eſt juramentum, nec blaſphemia; Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 1556. Sporer *loc. cit. n.* 5. & alii.

Juramenta ſub dictis, aliiſque formulis etiam 47
licitis non ſunt paſſim facienda; pluribus enim ſubſunt periculis. Unde attendendum eſt monitum Eccleſiaſtici *cap.* 23. *num.* 9. *& ſequent.* ibi: *Jurationi non aſſueſcas os tuum, multi enim caſus in illa. Nominatio vero Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum ne admiſcearis, quoniam non eris immunis ab eis; ſicut enim ſervus interrogatus aſſidue, a livore non minuitur, ſic omnis jurans, & nominans in toto a peccato non purgabitur; Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet a Domo illius plaga*. Et id, quod Chriſtus Do-

Digitized by Google

Dominus *Matth. c.* 5. *n.* 34. prohibens ſupervacanea juramenta dicit : *Audiſtis , quia dictum eſt antiquis , non perjurabis , reddes autem Domino vota tua . Ego autem dico vobis non jurare omnino neque per Cœlum , quia thronus Dei eſt , neque per terram , quia ſcabellum eſt pedum ejus , neque per Jeroſolymam , quia Civitas eſt magni Regis , neque per caput tuum juraveris , quia non potes unum capillum album facere , aut nigrum ; ſit autem ſermo veſter , eſt , eſt , non , non , quod autem his abundantius eſt , a malo eſt* . Et conſonat Epiſtola Canonica D. Jacobi Apoſtoli *cap.* 5. *num.* 12. ibi : *Ante omnia autem fratres mei nolite jurare , neque per Cœlum , neque per terram , neque aliud quodcumque juramentum ; ſit autem ſermo veſter , eſt , eſt , non , non , ut non ſub judicio decidatis* . Et D. Auguſtinus *ſerm.* 30. *de verbis Apoſtol.* ſic optime concludit : *Duo ſunt , quæ damnabo nunquam , veram jurationem , & nullam jurationem , damno autem falſam jurationem ; falſa juratio exitioſa eſt , vera juratio periculoſa eſt , nulla juratio ſecura eſt* .

48 Ad licite jurandum requiritur certitudo veritatis, tum ex parte rei juratæ , tum ex par
49 te perſonæ jurantis ; *Communis* . Certitudo veritatis ex parte rei juratæ ſufficiens ad juramentum licitum habetur , ſi res ſecundum ſenſum humanum , communem acceptationem , aut conſuetudinem ſumpta , ita ſe habet , ſicuti juratur ; ut ſi quis Parochus juret ſuum Clericum frequentaſſe toto anno Eccleſiam , quamvis aliquoties intermiſerit , quia parum pro nihilo reputatur , & humano ſenſu totus annus æſtimatur , etiamſi modicum quid abfuerit . Idem dicendum eſt de Fidibus juratis , quæ apud Familias Regulares concedi ſolent , quod Lectores per tot integros annos legerint , & ſtudentes ſcholas frequentaverint , & omnes ſuas ſcholaſticas functiones laudabiliter obiverint , quamvis juxta conſuetudinem nonniſi per ſeptem , vel octo integros menſes ſingulis annis id egerint , & aliquoties defecerint , ſeu non ita laudabiliter ſemper peregerint , & ſic de ſimilibus .

50 Certitudo veritatis ex parte perſonæ jurantis ſufficiens ad juramentum licitum habetur , ſi jurans ſit certus , vel phyſice , vel moraliter juxta diverſitatem materiæ de veritate rei , quam jurat . Unde in odioſis , puta in contractibus , & negotiationibus humani commercii , ac in ſententiis ferendis , & quoties eſt periculum damni proximi , ad abſolute jurandum rem ita eſſe , vel non eſſe , requiritur certitudo ſcientifica , ſeu phyſica , & experimentalis , qualis habetur per viſum , *cap. Teſtis* 15. *cauſ.* 3. *quæſt.* 9. Judex enim in illis juridice interrogans intendit interrogare non de quacumque certitudine , ſed de certitudine ſufficiente ad faciendam ſemiplenam probationem , ad quam non ſufficit certitudo moralis unius teſtis , ex auditu cujuſvis fide digni , ſed requiritur certitudo ſcientifica , ſeu phyſica , & experimentalis . In favorabilibus autem , in quibus nullum adeſt damnum , & præjudicium proximi ad abſolute jurandum , ſufficit certitudo moralis , ſeu credulitas ; *arg. cap. Ex parte* 1. *de Scrutinio in Ordine faciendo* , ubi Innocentius III. definit , quod Archidiaconus teſtificans Epiſcopo Clericum promovendum eſſe dignum ad Ordinem , non peccat , quamvis non phyſice certo ſciat , ſed ſolum ſciat , quantum humana fragilitas ſinit noſcere , ſeu ex indiciis probabilibus ; quod eſt teſtimonium de credulitate , reddita hac ratione : *Cum illum , quem indignum eſſe non novit , dignum debeat æſtimare* . Hinc quando petitur informatio alicujus perſonæ v. gr. de vita , & fama , & ſimilibus , ſufficit ad jurandum in ejus favorem certitudo moralis ex auditu , quia certitudo de viſu , ſeu phyſica , & omnimoda de iſtis , nec haberi , nec quæri ſolet .

Veritas juramenti eſt triplex . Prima , quando objectum juramenti conformatur & menti , 51
& rei , & ſic nullum eſt peccatum , ſi aliunde interveniant alia requiſita ad juramentum . Secunda , quando objectum juramenti conformatur menti , ſed non rei , & in hoc caſu , ſi non fuit adhibita debita diligentia pro veritate ſcienda , eſt peccatum mortale . Tertia , quando objectum juramenti conformatur rei , ſed non menti , & in hoc caſu eſt peccatum mortale , & perjurium , licet dicatur veritas , quia juratur contra dictamen propriæ conſcientiæ ; *Communis* .

Nulla perſona privata poteſt licite exigere 52
juramentum ab eo , quem certo ſcit eſſe pejeraturum ; *arg. cap. Clericos* 3. *de cohabit. Clericor. & cap. Ille , qui* 5. *cauſ.* 22. *qu.* 5. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic expreſſe dicitur : *Ille , qui hominem provocat ad jurationem , & ſcit eum falſum juraturum eſſe , vincit homicidam , quia homicida corpus occiſurus eſt , ille animam , immo duas animas , & ejus , quem jurare provocavit , & ſuam ; ſcis verum eſſe quod dicis , & falſum eſſe quod ille dicit , & jurare compellis ? Ecce jurat , ecce pejerat , ecce perit , tu quid inveniſti ? Immo & tu periiſti , qui de illius morte te ſatiare voluiſti* . Et ipſemet D. Auguſtinus *tom.* 10. *ſerm.* 2. *de Decollat. S. Joannis*

Digitized by Google

Baptiſtæ ; idem ſerm. 11. *de Sanctis* , ubi ſupradicta ſcribit, ſubjungit ad rem hoc formidabile ſed dignum exemplum ibi : *Aliquid dicam , quod nunquam dixi caritati veſtræ in hoc populo , quod contigit in hac Eccleſia ; Fuit hic homo quidam ſimplex , innocens , bene fidelis a multis veſtrum* (ideſt Hipponenſibus) *immo ab omnibus cognitus , Tutuslymeni vocatus : Tutumlymeni quis veſtrum non novit , qui eſtis cives? Ab illo audivi quod dico . Neſcio quis negavit ei , vel quod ei debebatur , & hominis fide ſe commiſit . Commotus provocavit eum ad jusjurandum , juravit ille , iſte perdidit , ſed iſto perdente , ille penitus periit . Dicebat ergo iſte Tutuslymeni homo gravis , & fidelis ipſa nocte ſe exhibitum fuiſſe ad judicem , & cum magno impetu , atque terrore ſe perveniſſe ad Præſidentem excelſum quemdam , & admirabilem virum , cui parebat officium ſimiliter excelſorum , juſſum fuiſſe perturbatum retro vocari , & interrogatum fuiſſe his verbis . Quare provocaſti hominem ad jurationem , quem ſciebas falſum eſſe juraturum? Reſpondit ille , negavit mihi rem meam . Reſponſum eſt illi : Et nonne melius erat , ut rem tuam , quam exigebas , perderes , quam animam hominis iſtius falſa juratione perimere ? Proſtratus eſt , juſſus eſt cædi . Cæſus eſt tam graviter , ut in dorſo evigilantis veſtigia plagarum apparerent ; ſed dictum eſt illi , poſtea quam emendatus eſt , parcitur innocentiæ tuæ , de cetero cave , ne facias . Fecit quidem ille magnum peccatum , & emendatus eſt , ſed multo gravius peccatum faciet , qui poſt iſtum meum ſermonem , & iſtam meam admonitionem , & exhortationem , tale aliquid fecerit* . Hæc D. Auguſtinus. Sic etiam tenent S. Bonaventura *in* 3. *diſt.* 39. *art.* 2. *quæſt.* 3. S. Th. 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 2. *decretal. tit.* 7. *num.* 52. Abbas *in cap. Ceterum* 5. *de juramento calumniæ num.* 4. Pax Jordanus *Elucubrat. vol.* 3. *lib.* 14. *tit.* 22. *num.* 50. & 51. Gobat *tom.* 3. *de juram. num.* 645. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 2. *num.* 1576. Bonacina , Caſtropal. Scotus , Vaſquez , Silveſter , & alii plures contra multos alios . Et ratio noſtra eſt , quia nulla poteſt aſſignari juſta cauſa , & neceſſitas tale juramentum exigendi . Tota enim juſta cauſa , & neceſſitas eſſet , ut dicunt ipſimet adverſarii , maxime tuitio proprii juris , recuperatio propriæ rei , firmatio veritatis , pacti , & hujuſmodi : atqui nihil horum per tale falſum juramentum poteſt obtineri , immo contrarium potius reſultat ; quia ſtatim ac ipſe cum falſitate jurat , non tibi v. g. competere tale jus , tuam non eſſe talem rem , tibi non debere quod dicis , & hujuſmodi , jus tuum non tueris , rem tuam non recuperas , ſed potius perdis , immo ſine ulla tua utilitate animam proximi , & tuam perdis , ut recte dicit S. Auguſtinus relatus *in cit. cap. Ille , qui* 5. *cauſ.* 22. *quæſt.* 5. adeoque &c.

Dicitur notanter *Nulla perſona privata* , quia 53
perſona publica , ut publica , puta Judex , licite poteſt juſta interveniente cauſa , & neceſſitate , exigere juramentum ab eo , quem certo ſcit eſſe pejeraturum . *Communis* . Et ratio eſt , quia judex illud juramentum exigit juris ordine , & jus publicum , ac communis utilitas prævalet cuilibet juri privatæ perſonæ. Et quamvis Judex non prodeſſet privatæ perſonæ læſæ per recuperationem rei prætenſæ , ut vere , & realiter ſuæ , prodeſſet tamen Communitati , & Reipublicæ , quia , ſi non poſſet licite Judex exigere juramentum ab iis , quos certo ſcit eſſe pejeraturos , poſſent perverſi fingere ſe certo pejeraturos , ut ſic a judicis interrogatione eximerentur , quod cederet in maximum Reipublicæ præjudicium , & detrimentum . Tum quia poſſe Judicem licite exigere juramentum ab eo , quem certo ſcit eſſe pejeraturum , cedit in aliorum exemplum , qui ſic deterriti , ne in damnationem propriæ animæ adducantur ad ſimilia perjuria , ſeu falſa juramenta , abſtinent ſe a plurimis malis cum non parvo Reipublicæ bono . Tum etiam quia , cum Judex teneatur ſequi præſcriptum juris , adhibendo ea , quibus ſolet elici veritas , quando , aut lex in particulari decernit , ut aliqua controverſia juramento finiatur , aut una pars in defectu probationum juramentum juſte poſcit ab altera parte , tenetur judex exigere juramentum ab illa altera parte , ne ſe ſuſpectum reddat , aut det juſtam occaſionem ſcandali , quod eſt illi magis cavendum , quam peccatum privati , adeoque &c. Vide infra num. 56.

Non licet ſcienter alterum inducere ad ju- 54
randum falſum , quamvis ipſe alter bona fide omnino credat eſſe verum . *Communis* . Et ratio eſt , quia talis ſciens inducit alterum , ut adducat Deum in teſtem falſi , quod eſt intrinſece malum , quamvis jurans propter bonam fidem , & ignorantiam invincibilem excuſetur a peccato . Sic v. g. Paulus ſciens ſe eſſe illegitime natum , quamvis alii communiter certo putent eſſe legitimum , non poteſt ſine gravi peccato alios inducere ad jurandum ſe eſſe legitimum , quia , quamvis tale perjurium reſpectu jurantium ſit ſolum materiale , adeoque nullum peccatum ratione bonæ fidei ,

Digitized by Google

fidei, & errotis iuvincibilis, reſpectu tamen ipſius inducentis eſt formale, adeoque peccatum, quia & cognitum, & volitum, immo per ſe intentum.

55 Licitum eſt cuique, neceſſitate, ſeu juſta cauſa exiſtente, ad damnum, vel injuriam cavendam, etiam in contractibus, & aliis cauſis exigere juramentum a Pagano, qui per falſus Deos, aut Machometem certo uoſcitur juraturus, non quidem, ut determinate juret tali modo, ſed abſolute, & in genere. Sic D. Auguſtiuus *Epiſt.* 154. *ad Publicolam*, *& ſerm.* 30. *de verbis Apoſtoli*, D. Bonaventura *l. c.* S. Thumas 2. 2. *q.* 78. *art.* 4. *& in* 3. *ſent. diſt.* 39. *qu. unic. art. fin. ad* 3. S. Antoninus 3. *part. Summæ Theol. tit.* 27. *cap.* 1. Leſſius *lib.* 2. *c.*42. *dubit.* 10. *n.* 50. Reiffeuſtuel *Theol. Moral. tract.* 6. *diſt.* 2. *q.* 3. *n.* 36. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1579. & alii paſſim. Sic enim *Geneſis* 31. Jacob recepit juramenrum a Labau Idololatra *& Machabæor. l.* 1. *c.* 8. Judas a Romanis Idololatris; & idipſum eſt quotidianum apud mercatores qui cum Infidelibus contrahunr. Non licet autem tale juramentum exigere ſine neceſſitate, & juſta cauſa, ueque etiam licet aliquem inducere ad hoc determinate, quod juret per falſos Deos, quia eſſet cooperari alterius peccato, ut notanr citati Sancti Pattes, aliique omnes.

56 Judex non poteſt a reis criminaliter inquiſitis exigere juramentum, dum judicialirer, uti principales, examinantur. Sic noviſſime ſtatuit Beuedictus Tertius decimus in Concil. Rumano *tit.* 13. *de jurejurando cap.* 2. Vide verb. *Reus n.* 26.

Ad num. 15. *hujus Articuli*
Romani Theol. Notæ.

Circa reſtrictiones mentales videautur, quæ adnotata ſunt ſupra verbo *Accuſatus*; ubi plura reſutata ſunt, quæ in hoc articulo a Ferrari repetuntur; Sed bic uberioris cognitionis cauſa, primum nonnullas regulas, deinde nova proſeremus adverſus laxas opiniones argumenta. Primo, extra controverſiam eſt, reſtrictiones mentis, quæ & abſolutæ, & circumſtantiis inſpectis, intra mentem ſiſtunt, nulloque modo ab audiente percipi queunt, fuiſſe ab Eccleſia proſcriptas tamquam mendacia. Et licet quidam ſcribant, eſſe prohibitum uſum earumdem dumtaxat *a tutto paſto*, ideſt cuntinuum; id tamen ceu falſum omnino, & proſcriptum reprobamus.

Secundo, certum eſt, aliquam locutionem eſſe falſam ſecundum ſe, veramque fieri ex circumſtantiis interrogationis. Puta, ſi Confeſſarius roget Titium confiteutem peccata ſua, an fornicationem, furtum, aliaque peccata commiſiſſet, & Titius neget, vera reſponſio eſt, licet aliquando eam commiſerit, & couſeſſus eadem fuerit. Quia ex circumſtantia couſeſſionis externæ, & realis, in qua ſola peccata commiſſa, & nondum confeſſa, panduntur, juxta communem intelligentiam interrogario eſt de his ſolis peccatis. Quare Titius reſpondens ſe eadem peccata non commiſiſſe poſt ultimam confeſſionem, ad mentem reſpondet Conſeſſarii. Similiter, ſi Petrus interrogatus a ſervo, ſollicite per vicos & plateas Dominum ſuum requirente, an illum viderit, reſpondeat, ſe non vidiſſe; quamvis heri, alioque tempore millies illum viderit, vera eſt reſponſio; quia ex circumſtantia externa ſollicitæ, & anxiæ inquiſitionis patet ejus interrogatiunem eſſe de viſiune ſui domini hic & nunc, itaut ex reſponſiune deprehendere queat, ubi nunc reperiatur. Et, ſi Petrus reſponderet ſamulo, ſe heri vidiſſe dominum illius, ſamulus ſibi illudi exiſtimaret. Hæc autem vera ſunr juxta communem omnium intelligentiam, ac proinde licita. Porro in hoc errant Recentiores plurimi, quod ex his peculiaribus caſibus inferant regulam univerſalem, ut jam jam explicabimus.

Amphibulugica locutio ea eſt, quæ varios patitur ſenſus, quamque qui loquitur, aliter intelligir, ac intelligendum proſpiciat ab illo, qui audit; ea tamen intelligi ab eodem poteſt, vel certe valet alter advertere eſſe ambiguam orationem; adeoque aliis interrogationibus urgere poteſt reſpondentem ad probandam veritatem, v. g. quando Abraham dixit, Saram Surorem eſſe ſuam: Si Pharao advertiſſet ad illud verbum *Soror*, intellexiſſet verbum æquivocum, aliaſque ſorores ex patre, alias ex fratre, vel nepote; & hac via incedere potuiſſet ad cogeudum Abrabamum, ut veritatem manifeſtaret, ſi manifeſtabilis fuiſſet abſque peccato.

Tandem certum eſt, nunquam licitum eſſe uti amphibologia ſine juſta cauſa (id omnes fatentur) quando loquens utitur oratione amphibulogica in ſenſu, quem non percipiendum confidit ab audiente. Si enim utatur amphibolia in eo ſenſu quem credir, & proſpicit intelligendum ab audiente; tunc nou eſt proprie ampbibolia, quia qui ad mentem, & juxta intentionem interrogantis loquitur, & reſ-

Digitized by Google

reſpondet: candide, & ſincere loquitur; nullaque eſſe de peccato ſuſpicio poteſt. His præmiſſis, quæ nobis videatur vera ſententia, proponitur.

Licitum eſt locutione amphibologica, ſeu æquivocatione, quæ aut vi verborum, aut ratione circumſtantiarum, juxta communem intelligentiam, plures excipit ſenſus intelligibiles ab audiente, veritatem occultare: ſed non ſemper hæc amphibolia occurrit, neque ſemper ſufficit ad occultandam veritatem, potiſſimum dum interrogans urget, ut ſine æquivocatione loquamur: propterea alia via occultanda ſunt ſecreta, quæ abſque peccato revelari nequeunt.

Hæc noſtra ſententia duplici conſtat membro. Primum nihil peculiare continet, nec video ab aliquo negari poſſe. Conſtat enim, & exemplis allatis, & pluribus ex ipſa Scriptura adducendis, licitam eſſe illam æquivocationem, quæ ſenſus plures patitur ab audiente aut vi verborum, aut circumſtantiarum ratione intelligibiles, quia reipſa talis locutio habet hos varios ſenſus, juxta communem hominum intelligentiam; quamquam non ſemper quilibet audiens advertat ad ſenſum quem loquens intendit: quod contingit ex ejuſdem audientis oſcitantia, aut hebetudine. Quando autem vel crimen, vel ſecretum, vel quodpiam aliud factum, occultandum ex juſtitia, aut charitate, excipiat locutionem amphibologicam, ſeu verba æquivoca, non poteſt a nobis definiri, neque certa regula præſcribi: Sed quiſque in praxi conſulere ſuam conſcientiam debet, ad veritatis regulas reſpiciendo: Ita docet Sotus *lib. de tegen. ſec. memb.* III. *quæſt.* III. *concl.* 7. *Interim tamen, ſi percontetur quis, quibus amphibologiis poterit ſe miſer tueri, non poſſumus illas ſigillatim colligere: ſed pro ſua quiſque peritia, & prudentia illas poterit excogitare.*

Secundum ſententiæ noſtræ membrum ad punctum præcipuum, ac quaſi dixerim, unicum præſentis quæſtionis ſpectat, atque declarat. Illud adverſatur communi doctrinæ recentiorum, qui ut diximus ſupra, quia copulare volunt ſemper & cuſtodiam ſigilli, & conſervationem vitæ, volunt quoque ſemper, & pro quacumque veritatis alicujus momenti occultatione, adeſſe amphibologicas locutiones, quibus veritas occultetur. Neque enim ipſis ex natura ipſius peculiaris facti, quod reipſa æquivocationem ſuſcipit, inferunt licite adhiberi poſſe amphiboliam exteriorem; ſed abſolute ſtatuunt, quodcumque factum, ſeu crimen, & quamcumque veritatem non manifeſtabilem admittere æquivocationes externas, hoc ipſo, quod veritas non debeat manifeſtari, & communicari. Nos contra dicimus, aliqua ſua natura admittere æquivocationem, ſeu verba duplicis poteſtatis, aut ſub talibus circumſtantiis interrogationes aliquando fieri, quæ plures ſenſus habere poſſint: & tunc affirmamus licitum eſſe, juſta urgente cauſa, occultare veritatem beneficio locutionis amphibologicæ, ab audiente, ſi advertat, intelligibilis. Exempla rem manifeſtabunt. Abraham amphibolia occultare potuit licite matrimonium: quia revera Sara ſoror illius non ex matre, ſed ex patre erat: quæ conſanguinitas apud Hebræos ſufficiebat ad ſororis veram appellationem. Quod ſi tali conſanguinitatis vinculo juncti non fuiſſent, minime tali amphibolia celare matrimonium potuiſſet. Chriſtus dixit: *Ego autem non aſcendam ad diem feſtum iſtum*: quia revera erant plures dies feſti, & primus celebrior erat, atque ſolemnior, ad quem invitabatur Chriſtus: qui ſincere reſpondit, ad illam ſolemnem feſtivitatem ſe non aſcendere quia nondum tempus ſuum advenerat; tacuit vero ſuum aſcenſum occultum poſt alios dies faciendum, quando tempus ſuum impletum jam eſſet. Dum Sacerdos, qui ſimul eſt Confeſſor, interrogatur, an ſciat homicidium, aut aliud delictum perpetratum; ſincere & vere reſpondet, ſe illud ignorare, quamvis illud in Confeſſione audierit: quia juxta communem intelligentiam omnium Chriſtianorum non interrogatur ut Confeſſor, ſed ut ceteri homines. Hæc omnia paucioribus verbis explicat P. Dominicus Soto, qui, ut mea præfert opinio, præ omnibus Theologis controverſiam hanc felicius verſavit, & ad Eccleſiæ mentem proximius ſua doctrina hac in materia acceſſit. Inquit ergo *de teg. ſec. memb.* III. *quæſt.* III. *concl.* 7. *Si verba non occurrunt, quibus per æquivocationem, uſu hominum receptam, citra mendacium celari poſſit crimen, mori debet, antequam mentiatur . . . Dicta Sanctorum eo tendunt, ut prohibeant reſponſa per verba, quæ nullum poſſunt facere verum ſenſum, ſecundum ſignificationem uſu receptam: quippe quæ non poſſent a mendacio ulla ratione excuſari.*

Clarius explicatur diſcrimen, quod noſtram inter & recentiorum opinionem intercedit. Recentiores, ut vidimus, non ex facti natura, neque ex circumſtantiis revera extrinſecus advenientibus, quæ veritatem ipſam, ut ſic dicam, afficiant, ſed ex cauſis, ſeu damno quod manifeſtationem veritatis conſequitur, in-

inferunt, reſtrictiones non eſſe pure mentales. Exempla rem manifeſtabunt. Uxor adultera vitam amittit, ſi adulterium marito, pugione diſtricto illam impetenti, fateatur. Dicunt ipſi, mulierem adulteram uti poſſe amphibolia, aut duplici ſcientia communicabili, & incommunicabili, aut verbis nihil ſignificantibus, ut mortem evadat. Noſtra ſententia cum D. Auguſtino oppoſitum aſſerit. Cauſæ enim quæ obligant ad celandam veritatem, omnino diſparatæ ſunt ab ipſa locutione; adeoque perperam adducuntur tamquam circumſtantiæ externæ, vi quarum ſenſus in mente retentus fiat exterior. Si hoc namque verum eſſet, nullæ forent reſtrictiones pure mentales: quoniam Auctores illarum nonniſi ob graves cauſas illas propugnabant, & tamen nemo illorum dixit, quod cauſæ iſtæ conſtituant illas reſtrictiones exteriores. Hoc inventum excogitarunt Scriptores (quod magnopere advertendum eſt) poſt propoſitiones damnatas. Ut enim declinarent Pontificias cenſuras, reſtrictiones mere mentales, non mere mentales, ſed exteriores appellare cæperunt. Et ſi ab illis quæras, cur appellentur exteriores; reſpondent, quia hic & nunc manifeſtatio veritatis infert grave damnum, violat vel juſtitiam, vel charitatem. Facile enim illis eſt hanc, cæteroquin falſam, doctrinam fuco linire; Quia, ut explicando noſtram ſententiam adnotavimus, revera dantur aliquæ reſtrictiones externæ, non ob cauſas occultandi veritatem; ſed quæ ipſam afficiunt locutionem, & factum quod ſub locutione cadit: ut patet in Confeſſario, cujus perſonalis dignitas circumſtantia vere externa eſt, quæve determinat locutionem: & in reſponſione Abrahami, & Chriſti Domini non aſcendentis ad ſolemnitatem primi diei. Et hæc eſt fere unica occaſio errandi recentioribus, qui ex uno caſu peculiari puta Confeſſarii, cui ſimilis non datur, inferunt regulam univerſalem, qua ſtatuunt, omnes veritates ſummi momenti, omniaque ſecreta occultanda eſſe amphibologico ſermone, nulla facta conſideratione, utrum factum, ſeu crimen occultandum excipiat nec ne ſermonem amphibologicum, ſuppeditetque vocabula æquivoca; ut matrimonium occultandum ſuppediravit Abrahamo verbum æquivocum *ſororis*. Sed unice conſiderant conſectaria mala, quæ manifeſtatio veritatis parit; & ex hoc principio inferunt, reſtrictiones non eſſe pure mentales. Quod eodem recidit, ac ſi dicerent, in gravi, vel extrema neceſſitate mendacia non eſſe mendacia, reſtrictiones pure mentales non eſſe pure mentales. Quemadmodum ſiquidem antiqui defenſores mendaciorum excuſabant locutionem Raab negantis reperiri hoſpites in domo ſua, & filii negantis patrem extare domi, & adulteræ negantis adulterium ſe commiſiſſe, ob mortem vitandam; ſic iſti eandem omnino locutionem abſque exteriori addito excuſant: cum hoc tamen diſcrimine, quod antiqui in mendaciorum defenſione ſinceri erant, mendacia appellantes mendacia, ſed venia digna, quia ob neceſſitatem prolata; iſti vero volunt neceſſitatem efficere, ut illa locutio non ſit mendacium, ſed amphibolia externa, eo quod interdum revera dantur locutiones amphibologicæ, ut exemplis productis conſtat. Placet quæ dicta ſunt confirmare auctoritate celeberrimi Caramuelis, qui Theol. fund. Tom. II. num. 805. pag. mihi 182. *Eſt mihi*, inquit, *innata averſio contra reſtrictiones mentales. Si enim continentur intra terminos pietatis, & ſinceritatis, neceſſariæ non ſunt. Nam omnia quæ ipſæ præſtare poſſunt, præſtabunt conſignificantes circumſtantiæ. Quod ſi tales dicantur, ut etiam ibi admittendæ ſint, ubi deſunt circumſtantiæ ſignificantes (ignoſcant mihi earumdem auctores, & propugnatores) tollunt humanam ſocietatem, & ſecuritatem, & tamquam peſtiferæ damnandæ ſunt. Quoniam ſemel admiſſæ aperiunt omni mendacio, omni perjurio viam. Et tota differentia in eo erit, ut quod heri vocabatur mendacium, naturam, & malitiam non mutet, ſed nomen, ita ut hodie jubeatur* Reſtrictio mentalis *nominari, quod eſt virus condire ſacchoro, & ſcelus ſpecie virtutis colorare*. Adeo hæc perſpicua ſunt, adeo luculenta, ut nulla cavillatione implicari valeant. Caramuel ipſe, qui in laxanda evangelica, & naturali lege palmam cæteris præripuit, haud potuit tam manifeſtæ veritati oculos claudere. Quæ olim mendacia, poſt reſtrictiones *pure mentales*; & quæ olim reſtrictiones pure mentales, jam *reſtrictiones externæ* appellantur.

Ex iis, quæ diximus, variæ pro praxi eliciuntur regulæ. *Prima eſt*. Si factum quod ſub ſermone cadit, non admittit ſuapte natura verba æquivoca, quæ juxta communem intelligentiam varios excipiat ſenſus, abſolute ab audiente intelligibiles, nullo modo licitum eſt reſpondenti ex neceſſitate occultandæ veritatis uti his locutionibus, *Neſcio illud factum*, ideſt *ut manifeſtabile*: *Non feci*, ſubintelligendo *ſcientia communicabili*: *Non habeo pecunias*, ſubintelligendo ad tibi dandas. Hæ omnes locutiones, quas univerſaliter adhibendas

das ſtatuunt Probabiliſtæ ad occultandam veritatem, quæ revelata grave incommodum pareret, ſunt abſolute reſtrictiones pure mentales ab Eccleſia damnatæ, ſeu ſunt pura potaque mendacia.

Secunda Regula. Aliquando factum, ſupra quod cadit interrogatio, admittit locutionem amphibologicam, vel quia perſona reſpondens gerit munus duplicis perſonæ, ut Confeſſarius, Secretarius Principis &c. de quibus infra, quæ ſunt circumſtantiæ revera externæ; vel quia conditio peculiaris illius facti ſubminiſtrat reſponſioni verbum æquivocum; & tunc licita eſt, gravi cauſa impellente, amphibolia.

Tertia Regula. Locutiones amphibologicæ; licet interdum ſatis ſint ad occultandam aliquam veritatem interrogatoribus obtuſis, aut iis quorum parum refert eam ſcire; ſæpe tamen ineptæ ſunt ad occultandam veritatem magni momenti interrogatoribus vafris, & verſipellibus, qui æquivocationem deprehendere valent, atque reſpondentem ad incitas redigere, ut præciſe reſpondeat. Quid ergo tum agendum? Infra declarabo.

Quarta Regula. Quando ſagax interrogator æquivocam, ſeu amphibologicam reſponſionem deprehendit, urgetque reſpondentem, ut præciſe, & candide reſpondeat, ut omittat amphibolias, & reſtrictiones omnes, non poteſt reſpondens uti amphibolia reflexa uſque in infinitum, ut docent recentiores plurimi; ſed debet repellere injuſtum interrogatorem modo infra explicando.

Quinta Regula. E præcedenti regula clariſſime conſtat, recentiores præfatos reſtrictiones pure mentales, & conſequenter mendacia docere. Tantum ſiquidem abeſt, ut eorum locutio amphibologica externa ſit; quin ita interna eſt, ut audiens nullo excogitabili modo poſſit vi talis locutionis deprehendere ſenſum loquentis. Hic enim ita reſtringit, & claudit intra mentem ſenſum ſuum, ut juret ſe nulla uti æquivocatione, quemadmodum docent communiter recentes Probabiliſtæ cum Sanchez lib. III. cap. VI. num. 45.

Sexta Regula. Quando quis utitur amphibolia in ſenſu quem confidit non perceptum iri ab audiente, quem tamen perciperet, ſi adverteret; non intendit illius deceptionem, ſed occultationem veritatis, quam cuſtodire tenetur, deceptionem vero audientis ſolum permittit.

Septima Regula. Ut omnes cauſas neceſſarias ad licitum uſum amphiboliæ externæ perſpectas habeas, eas ad quatuor capita redacta ob oculos pono. Prima, quod juſta & graviſſima cauſa urgeat. Secunda, quod reſpondens non teneatur ex juſtitia, aut religione, aut obedientia veritatem nude patefacere; ſed jus habeat illam celandi. Tertia, quod veritatis occultatio ita proſit loquenti, ut nulli noceat. Quarta, quod verba vi ſua, aut vi circumſtantiarum referant ſenſum loquentis, intelligibilem ab audiente, ſi advertere velit.

Octava Regula. Ex hucuſque dictis patet, non eſſe quæſtionem de nomine, dum rationes impugnantur, quibus recentiores defendunt amphibologicas locutiones. Nam, ſi admittatur, verba privari ſignificatione ex Reipublicæ conſenſu; aut licitum eſſe uſum notitiæ communicabilis, & incommunicabilis, qualibet gravi urgente cauſa, reſpectu omnium perſonarum, & factorum; jam ſtatuitur regula generalis, ob grave malum vitandum ſemper licitum eſſe veritatem celare media amphibolia, ſive res, quæ narratur, aut occultatur, excipiat, ſive non excipiat æquivocationem. Quod eodem recidit, ac ſi dicatur, mendacia licita eſſe, cauſa gravi urgente. Hoc vero aſſero ab Eccleſia damnatum fuiſſe. Igitur ibi tantum amphibolias admittimus, ubi revera, aut circumſtantia vere externa perſonæ, aut factum ipſum verba æquivoca ſubminiſtret, ipſamque locutionem ingrediatur; & amphibolia inſuper talis ſit, ut valeat ab acuto auditore deprehendi. Hoc autem non ita frequenter occurrit. Id ſolum potius de nomine eſt, num reſtrictiones mentis, quas plures etiam poſt Innocentium XI. defendunt, debeant aut mendacia, aut mentales reſtrictiones appellari. Nam reſtrictiones mentis ob graviſſimas cauſas vitæ, honoris, rerum familiarium ut mendacia, damnavit Pontifex Summus. Videant ergo quomodo cenſuram Pontificiam evadere queant illi qui ſcribunt, reſtrictiones mentis eſſe prohibitas in quotidiano uſu (*a tutto paſto*) non ob graves cauſas.

Nona Regula. Quoniam hæc quæſtio pluribus circumſtantiis eſt ſubjecta, non poteſt ſtatui regula generalis, & præciſa, quæ omnibus caſibus valeat accommodari. Nos certe conati ſumus & ſententiam recentiorum ſuo in lumine collocare, & quæſtionis ſtatum exponere & regulas, quoad fieri potuit, præciſas præſcribere. Nihilominus adhuc multa declaranda ſuperſunt, quæ ſigillatim explicabimus diſſertatione ſequenti, in qua plurimos caſus reſolvemus ad hanc materiam attinentes.

Omnes Scripturæ textus, quos antiqui in men-

mendaciorum favorem producebant, afferunt quoque recentiores, ut mentales propugnent reſtrictiones. Qui ſcripſerunt ante Innocentium XI. eoſdem omnino textus pro reſtrictionibus *pure* mentalibus allegabant, quos nunc pro reſtrictionibus *non pure* mentalibus laudant poſtremi Scriptores; quod ſatis eſſe deberet ad demonſtrandum, ex præfatis nihil neque in mendaciorum, neque in reſtrictionum mentalium favorem elici poſſe. Plurimos Scripturæ textus refert Caramuel in libro, qui inſcribitur *Hapoletes*. Eos tantum nos recenſebimus, qui negotium faceſſere poſſunt.

Objiciunt itaque I. Abraham Gen. XII. & XX. vocavit Saram ſororem ſuam: *Soror mea eſt*: quæ tamen erat illius uxor. II. Idem Abraham cum ad montem pergeret, ut immolaret, ſicut mandatum acceperat a Deo, filium ſuum Iſaac, dixit ad pueros ſuos Gen. XXII. *Expectate hic cum aſino: ego, & puer illuc uſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos*. III. Mentitus quoque videtur Jacob, cum ſe Eſau ſimulavit ut paternam aſſequeretur benedictionem Gen. XXVII. *Ego ſum primogenitus tuus Eſau*. IV. Mentitæ ſunt obſterrices Ægyptiæ, dum Pharaoni conquerenti, quod Hebræorum mares, ut ipſe juſſerat, non interfeciſſent, reſponderunt: *Non ſunt Hebrææ, ſicut Ægyptiæ mulieres: ipſæ enim obſtetricandi habent ſcientiam, & priuſquam veniamus ad eas, pariunt. Bene ergo fecit Deus obſtetricibus ... & quia timuerunt obſtetrices Deum, ædificavit eis domos*. Exod. I. V. Mentitus videtur Angelus Tobiam alloquens his verbis: *Ego ſum Azarias, Ananiæ magni filius*, Tob. V.

Antequam ad ſingula reſpondeamus, cum D. Auguſtino advertimus, plura in Sacra Scriptura haberi, quæ mendacia abſolute videntur; attamen, ut inquit Auguſtinus, mendacia non ſunt, ſed myſteria; aut ſi mendacia, imitanda minime ſunt. En verba D. Auguſtini *lib. contra mend. cap.* XV. adverſus Priſcillianiſtas: *Ad te igitur pertinet, ſectam deteſtabilem cum refellis, ſic accipienda monſtrare iſta teſtimonia Scripturarum, ut vel doceas non eſſe, quæ putantur mendacia, ſi eo modo intelligantur, quo intelligenda ſunt; vel imitanda non eſſe, quæ manifeſtum eſt eſſe mendacia. Ad oſtendenda ergo, quæ putantur in Scripturis eſſe mendacia, non ea eſſe quæ putantur, ſi recte intelligantur, non tibi parum adverſus iſtos valere videatur, quod non de Apoſtolicis, ſed de propheticis litteris inveniunt velut exempla mentiendi. Illa enim, quæ nominatim commemorant, ubi ſit unuſquiſque mentitus, in iis libris leguntur, in quibus non ſolum dicta, verum etiam facta multa figurata conſcripta ſunt, quia figurate geſta ſunt*. Hæc Auguſtini Doctrina ſatis eſſet ad ſolvendas omnes difficultates, quæ ex Sacra Scriptura opponi ſolent. Nihilominus tamen in majorem veritatis confirmationem ad ſingula reſponſum dabimus.

Igitur ad primum reſpondet D. Auguſtinus *lib. con. mend. cap.* X. his verbis: *Qui aſſerunt aliquando mentiendum, non convenienter commemorant Abraham hoc feciſſe de Sara, quam ſororem ſuam dixit. Non enim dixit, non eſt uxor mea; ſed dixit*, Soror mea eſt; *Quod erat revera tam propinqua genere, ut ſoror non mendaciter diceretur. Quod & poſtea jam ſibi ab illo, qui abduxerat, ea reddita confirmavit, reſpondens illi, & dicens*: Eſt vere ſoror mea de patre, non de matre, *hoc eſt de paterno genere, non de materno. Aliquid vero veri tacuit, non falſi aliquid dixit, quando tacuit uxorem, dixit ſororem. Hoc & filius ejus fecit Iſaac. Nam & ipſum novimus propinquam ſuam conjugem fuiſſe ſortitum. Non eſt ergo mendacium, cum ſilendo abſconditur verum, ſed cum loquendo promitur falſum*.

Ad ſecundum reſpondet idem Auguſtinus, nequaquam Abraham mentitum fuiſſe, ſed prophetaſſe: certiſſime namque ſperabat, Deum, qui paulo ante dixerat, *In Iſaac vocabitur tibi ſemen*, eumdem Iſaac mortuum ſuſcitaturum, ut ipſe D. Paulus declarat ad Heb. XI. *Fide obtulit Abraham Iſaac, cum tentaretur, & unigenitum offerebat, qui ſuſceperat repromiſſiones, ad quem dictum eſt: Quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen: arbitrans quia & a mortuis ſuſcitare potens eſt Deus*. Quam interpretationem declarat Auguſtinus *lib.* VI. *de Civitat. Dei cap.* XXXII. *Non dubitavit quod ſibi reddi poterat immolatus, qui dari potuit non ſperatus*.

Ad tertium idem Auguſtinus reſpondet *lib. con. mend. cap.* X. *Jacob, quod matre fecit auctore, ut patrem fallere videretur, ſi diligenter, & fideliter attendatur, non eſt mendacium, ſed myſterium: quæ ſi mendacia dixerimus, omnes etiam parabolæ, ac figuræ ſignificandarum quarumcumque rerum, quæ non ad proprietatem accipiendæ ſunt, ſed in eis aliud ex alio intelligendum, dicentur eſſe mendacia: quod abſit omnino. Nam qui hoc putat, tropicis etiam tam multis locutionibus omnibus poteſt hanc importare calumniam: ita ut hæc ipſa, quæ appellatur metaphora, hoc eſt de re propria ad rem non* pro-

Digitized by Google

propriam verbi alicujus uſurpata translatio, poſſit iſta ratione mendacium nuncupari. Cum enim dicimus fluctuare ſegetes, gemmare vites, floridam juventutem, niveam caniciem; procul dubio fluctus, gemmas, florem, nivem, quia in his rebus non invenimus, in quas hæc verba aliunde tranſtulimus ab iſtis mendacia putabuntur . . . Si autem non eſt mendacium, quando ad intelligentiam veritatis aliud ex alio ſignificantia referuntur, profecto non ſolum id quod fecit, aut dixit Jacob patri, ut benediceretur, ſed neque illud quod Joſeph velut illudendis locutus eſt fratribus, nec quod David ſimulavit inſaniam, nec cetera hujuſmodi, mendacia judicanda ſunt, ſed locutiones, actioneſque propheticæ ad ea quæ vera ſunt, intelligenda referendæ: quæ propterea figuratis velut amictibus obteguntur ut ſenſum pie quærentis exerceant, & ne nuda, ac prompta vileſcant. Item *Lib. de Civ. Dei* XVI. *cap.* XXXVII. *Quis eſt in iſta benedictione percipienda dolus hominis ſine dolo? Quis eſt dolus ſimplicis, quæ fictio non mentientis, niſi profundum myſterium veritatis?* Multi tum ex antiquis, tum ex recentibus Scriptoribus docent, Jacob fuiſſe mentitum; Sed ſimul docent, qui catholici ſunt, mendacium illud non eſſe imitandum.

Ad quartum reſpondet Auguſtinus *Lib. cont. mendac. cap.* XV. *Sed quod ſcriptum eſt bene Deum feciſſe cum Ægyptiis obſtetricibus, & Raab Hierichuntina meretrice, non ideo factum eſt, quia mentitæ ſunt, ſed quia in homines Dei miſericordes fuerunt. Non eſt itaque in eis remunerata fallacia, ſed benevolentia; benignitas mentis, non iniquitas mentientis.*

Ad quintum reſpondeo, Angelum Raphaelem hominis perſonam repræſentaſſe, & humano more locutum fuiſſe: neque enim Tobias, eum alloquens, Angelum, ſed hominem reputabat; *Ignorans, quod Angelus Dei eſſet, ſalutavit eum. Tob. V. verſ.* 6. Conſequenter Raphael Tobiæ ſeniori interroganti; *Indica mihi de qua domo, aut de qua Tribu es tu:* reſpondit: *Ego ſum Azarias Ananiæ magni filius.* Quoniam, ſicut perſonam præferebat humanam, ita quoque & ſtirpem Iſraeliticam & genus paternum ex illuſtri proſapia magni Azariæ abſque mendacio referebat. Ananiæ autem potius, quam alterius filium ſe dixit, quia Ananias hebraice eſt, ut inquit Sanctes Pagninus, *donum, & miſeratio, & glorificatio Dei.* Porro omnes Angeli ſunt filii Dei. Ideo more humano loquens patrem allegavit, qui ſimul & Tobiæ innoteſceret, & cœleſtem ſuam originem clauderet. Quare ejus locutio fuit, ut cum Auguſtino loquar, *non mendacium, ſed myſterium.* Quemadmodum enim Confeſſarius & hominis, & Dei perſonam gerit; ſic & Angelus, qui Dei legatione fungitur ſub ſpecie hominis. Et ſicut Confeſſarius ſine mendacio quædam poteſt ut homo, & quædam ut Dei miniſter; ſic & Angelus in humano commercio more humano loqui poteſt ſine mendacio. Plurimos alios Scripturæ textus, quos expendit Auguſtinus, miſſos facio. Nam ſi quis etiam obfirmate contenderet, aliquem ex Sanctis Patriarchis mentitum fuiſſe; non ob id quidquam concluderet adverſus noſtram, & communem Catholicorum ſententiam: quoniam tunc mendacium rejiceremus, tamquam imitatione indignum. Lubet tranſcribere verba Auguſtini ex *Lib. cont. mend. cap.* IX. *Unde conſtat, non omnia, quæ a ſanctis vel juſtis viris legimus facta, transferre debeamus in mores; ſed etiam hinc diſcere quam late pateat, & quouſque perveniat, quod Apoſtolus ait Gal. VI.* Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hujuſmodi in ſpiritu lenitatis, intendens te ipſum, ne & tu tenteris . . . *In omnibus autem actionibus noſtris maxime etiam bonos turbant compenſativa peccata, ita ut nec peccata exiſtimentur, ſi habeant tales cauſas, propter quas fiant, & in quibus videatur peccare potius, ſi non fiant.*

Non modo ex Veteri Teſtamento, ſed etiam ex Evangelio aliqui objiciuntur textus in favorem reſtrictionum mentalium. Tres celebriores referam. Primus habetur *Joan. VII. verſ.* 8. *Vos aſcendite ad diem feſtum hunc, ego autem non aſcendo ad diem feſtum iſtum: quia meum tempus nondum impletum eſt. Hæc cum dixiſſet, ipſe manſit in Galilæa. Ut autem aſcenderant Fratres ejus, tunc & ipſe aſcendit ad diem feſtum, non manifeſte, ſed quaſi in occulto.* Alium textum opponunt ex *Matth.* XXIV. & *Marc.* XIII. *verſ.* 32. *De die autem illo, vel hora nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque Filius, niſi Pater.* Alium denique ex *Luca cap.* XXIV. *verſ.* 28. *Et ipſe ſe finxit longius ire.*

Antequam ad ſingulos textus reſponſum præbeam, cum D. Auguſtino animadverto, Chriſtum Dominum plurima in Evangelio figurate, & ſub parabolarum tegumentis locutum fuiſſe. Quæ vero imperitis mendacia videntur, Myſteria ſunt, figurat æque locutiones. Sed Auguſtinum audiamus *Lib. de mend. cap.* XXI. *Elucet itaque diſcuſſis omnibus, nihil aliud*

illa

illa teſtimonia Scripturarum monere, niſi numquam eſſe omnino mentiendum. Quandoquidem nec ulla exempla mendaciorum imitatione digna in moribus, factiſque Sanctorum inveniuntur, quod ad eas attinet Scripturas, quæ ad nullam figueatam ſignificationem referunt, ſicut ſunt res geſtæ in Actibus Apoſtolorum. Nam Domini omoia io Evangelio, quæ imperitioribus mendacia videnrur, figuraræ ſiguificariones ſunt.

Nonne omnes ſaremur, Scripturæ textus plures excipere ſenſus, qoorum alii clariores, alii obſcuriores ſunt, alii ſpirizuales, alii litterales? Hinc eſt, quod Deus, ot confuſionem tolleret, ſtatuit, Eccleſiam ſuam eſſe ſupremum judicem, nulli errori obnoxium, qui decernat, definiarque legitimum & genuinum ſenſum a falſo. Quia vero extra hanc uuicam Eccleſiam quiſque ſibi jus uſorpat iointerpretandi Scripturas, quiſque eriam propriam profiterur religionem, inrer qoos uullus ordo, nulla oniras, nolla Eccleſia, ſed confuſio, & maxima perturbatio. Porro ſi in noſtris ſermonibus licirum ſoret Sacros Scriprores imitari in uſu figurarum, troporum, & allegoriarum, humanum commercium abrumpererur; omniaque confuſa, & perrurbata evaderent; & Reſpoblica humana eligere ſupremum jodicem, ſeu ruterprerem noſtrarum locotionom deberet; ſicuti Deus pro Scripturæ Sanctæ interpretatione deſignavit Eccleſiam. Verum, ut his incommodis occurreret, nobis in ſuo Evangelio formam locutionis in reſponſionibus adhibendam præſcripſit his verbis: *Sit ſermo veſter: Eſt eſt, non non*. His præmiſſis, ad ſingulos texrus reſpondeo.

Primus, qui opponitur, texrus nullam præfert difficulratem, ſi integer conſideretur. Nec opus eſt, ot ad rexrum græcum recurramus, in qoo loco *Non* legitur *Nondum aſcendo*, ut obſervat Janſenios Gandavenſis in ſua *Concord. cap.* LXXIII. & Eraſmus ipſe fatetur, exemplaria a ſe viſa pro *non* habere *nondum*. Sed his non indigemus: qoia ſenſus illius narrationis clarus, & obvius eſt. Siquidem Chriſtus ſciebat tempus paſſionis ſuæ nondum adveniſſe; prævidebatque fratres ſuos, ſeu conſanguineos evulgaturos ejus iter in Judæam, ſi illud illis manifeſtaſſet; ac proinde Judæos ipſum ad mortem quæſituros. Hæc omnia ex textu prævio patent: *Dixeeunt autem ad eum fratres ejus: Tranſi hinc, & vade in Judæam, ut & Diſcipuli tui videant opera sua*. Quid primom reſpondit Chriſtus? *Tempus meum nondum advenit: verſ.* 7. Porro addit *verſ.* 8. *Vos aſcendite ad diem feſtum hunc: ego autem non* (vel ſecundum græcum textum, qui primæ reſpooſioni optime cohæret; *nondum*) *aſcendo ad diem feſtum iſtum*. Dixit ergo Chriſtus, *Non aſcendo*, ut occultaretor, addit *iſtum*, oe mentiretur. Hæc interpreratio tota eſt Auguſtini ſerm. CLXIII. *nov. edit. num.* 7. *Hoc ergo ne illi peævenieent, & eum venturum eſſe nuntiarent, & peæpaearentue inſidiæ*, Non aſcendo, *inquit*, ad diem feſtum iſtum: *Dixit* non aſcendo, *ut occultaretur*, *addit* iſtum, *ne mentiretur. Aliquid diſtulit, nihil tamen falſi dixit*.

Hæc interpretatio adhuc clarior evadet, ſi & rationem, quam Chriſtus allegat, & verba, quibus ſuum iter in Hieruſalem narrat, conſideraverimus. Porro hæc eſt ratio, cur Chriſtus noo aſcendit: *Quia meum tempus*, inquit, *nondum advenit*. Ecce quomodo ex verbis ipſius Chriſti manifeſte colligitur, ipſum non negaſſe abſolute, ſe profecturum in Hieruſalem; ſed ſolum dixiſſe, ſe cum ſuis fratribus, & poblico ſtipatum comitatu, nolle aſcendere. Bis ſiquidem repetit, tempus ſuum *nondum* adveniſſe, ſeu *nondum* implerum eſſe: & relate ad hanc reſponſionis formam iotelligunrur alia verba, *non aſcendo*: qoia nondum venir hora mea. Nonne ex hac reſponſione qoilibet prudens colligit: Ergo aſcendet, cum ipſe judicabit tempus ſuum adveniſſe? Hæc omnia non vi alicujus reſtrictionis internæ, ſed vi verborum manifeſta ſunt. Atque confirmantur, ſi advertamus feſtum Scenopegiæ, de qoo ounc eſt ſermo, pluribus diebus conſtaſſe, quarum prima ſolemnior erat. Negavit ergo Chriſtus ad primam vel ſecundam diem ad quam ibant ejus fratres, ſe aſcenſurum: & ideo dixit: *Nondum advenit &c.* Aſcendit aurem poſtea, nempe tertia, aut quarta die, *non manifeſte*, ſed quaſi in occulro: quæ verba noo eum ſenſum produnt, ur Chriſtus in mente retinuerit illud *manifeſte*, & quod illius reſpooſio vera ſit, attenta ejuſmodi reſtrictione mentali, ſicuti contendebant olim Auctores reſtrictionum *pure* menraliom, & nunc contendont Auctores reſtrictionum earumdem, quas tamen *non pure* mentales oretenus aliqui vocant. Hæc falſiſſima interpretatio opponi ad ſummum poſſet, ſi eadem ipſa die aſcendiſſet in templum Chriſtus: aut niſi verbis externis declaraſſet ſe reipſa non aſcenſurum ad feſtum illud, ad quod frarres ſui aſcendebant. Immo, inqoit Auguſtinus, non temere dixit, Vos aſcendire *ad hunc*, ego non aſcendo *ad iſtum*, ſed addit *iſtum*, ne mentiretur, indicans, quod mentitus fuiſſet, ſi

ad-

Digitized by Google

adverbium illud *manifeſte* in mente retinuiſſet, nihil exterius addendo : & propterea addidit *iſtum*, ne mentiretur. Hæc omnia iterum evidenter confirmat Auguſtinus *tract.* XXVIII. *in Joannem : Non ad hunc*, ideſt ad quem vos vultis, primum, vel ſecundum diem. Aſcendit autem poſtea, ut Evangelium loquitur; *mediato die feſto*, ideſt cum jam illius diei feſti *tot dies præteriiſſent*, quot remanſiſſent. Ipſam enim feſtivitatem, quantum intelligendum eſt, diebus pluribus celebrabant : Hæc eſt unica & germana interpretatio, quæ naturaliter ex ſenſu litterali profluit. Quoniam Chriſtus reſpondit juxta mentem petentium, qui poſcebant ut aſcenderet ſecum palam. *Tranſi hinc, & vade in Judæam, ut & diſcipuli tui videant opera tua quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipſe palam eſſe. Si hæc facis, manifeſta te ipſum mundo.* In ſenſu ergo interrogantium reſpondit Chriſtus ſe non aſcendere; ſicuti ſi dixiſſent, *Veni nobiſcum*, & reſpondiſſet *Nolo*.

Ad ſecundum textum, qui difficilior eſt, multiplex eſt Patrum reſponſio ; nulla tamen favet reſtrictionibus mentalibus. In primis D. Ambroſius *lib.* V. *de fide cap.* VII. cum pluribus aliis dubitavit, num illa particula *neque Filius* ad textum pertineat, an ab Arianis ſubdole addita ſit. Textus enim Evangelicus Matthæi ſic habet : *De die autem illa, & hora nemo ſcit, neque Angeli cælorum, niſi ſolus Pater.* Hieronymus vero in hunc locum Matthæi ſcribit, ſuo tempore in quibuſdam latinis codicibus ejuſdem Matthæi additam fuiſſe particulam *neque Filius*, quæ tamen græcis, & maxime *Adamantii, & Pierii*, exemplaribus non habebatur. *Sed*, inquit Hieronymus, *quia in nonnullis legitur, diſſerendum videtur... legitur quia probavimus non ignorare Filium conſummationis diem, cauſa reddenda eſt, cur ignorare dicatur... Poſt reſurrectionem interrogatus ab Apoſtolis de die, manifeſtius reſpondit :* Non eſt veſtrum ſcire tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, *Quando dicit*, non eſt veſtrum ſcire, *oſtendit quod ipſe ſciat, ſed non expediat noſſe Apoſtolis... denique & conſequens Evangelii ſermo idipſum cogit intelligi. Dicens quoque Patrem ſolum noſſe, in Patre comprehendit & Filium. Omnis enim Pater Filii nomen eſt.*

Pater Dominicus Soto *in* IV. *ſentent. diſt.* XLIII. *quæſt.* II. *art.* 2. de laudato textu ſcribens inquit : *Nihilominus nefas eſſet, & hæreſis dubitare, ut quidam hæſitant, illam apud Marcum vocem exiſtere, propterea quod non ſit apud Matthæum.* Et poſt Concilium Tridentinum nemo Catholicorum hac de re quæſtionem movet. Soto loco laudato comparat Chriſtum Confeſſario : ſicut enim Confeſſarius multa ſcit, ut Dei miniſter, quæ ignorat ut homo eſt in humano commercio ; ita & Chriſtus, ut legatus Patris æterni, multa habeat ſub ſigillo, quæ prout magiſtrum exercebat Apoſtolorum, ſe neſcire dicebat.

D. Auguſtinus pluribus in locis explicat laudatum textum. Enar. in Pſalm. VI. *Ubi erit ergo, quod nec Filius hoc novit ? Quod utique ideo dictum eſt, quia per Filium homines hoc non diſcunt, non quod apud ſe ipſe non noverit, ſed ſecundum illam locutionem* ; Tentat vos Dominus Deus veſter, ut ſciat : *Deuter.* XIII. *ideſt, ſcire faciat vos &c.* Exurge Domine ; *ideſt, fac nos exurgere. Cum ergo ita dicatur neſcire Filium hunc diem ; non quod neſciat, ſed quod neſcire eos faciat, quibus hoc non expedit ſcire, ideſt non eis hoc oſtendat &c.* Similia ſcribit Auguſtinus *lib.* I. *de Trinitate cap.* XII. *Hoc enim neſcit, quod neſcientes facit ; ideſt quod non ita ſciebat, ut tunc diſcipuli judicarent ; ſicut dictum eſt ad Abraham :* Nunc cognovi, quod timeas Deum, Gen. XXII. *ideſt nunc feci, ut cognoſceres : quia & ipſe ſibi in illa tentatione probatus innotuit. Nam & illud utique dicturus erat diſcipulis tempore opportuno : de quo futuro, tamquam præterito, loquens ait :* Jam non dicam vos ſervos, ſed amicos. Servus enim neſcit voluntatem Domini ſui. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis ; Joan. XV. *Quod nondum fecerat ; ſed quia certo facturus erat, quaſi jam feciſſet, locutus eſt : ipſis enim ait ;* Multa vobis habeo dicere, ſed non poteſtis illa portare modo : Joan. XVI. *Inter quæ intelligitur & de die, & hora.*

Novæ Additiones ex aliena manu.

Jusjurandum non male definitur : *Aſſeveratio religioſa animo jurandi facta rei alicujus, adhibita invocatione Dei in teſtem & vindicem.* 1

Summa jurisjurandi diviſio eſt, ut ſit vel promiſſorium, vel aſſertorium. Promiſſorium eſt, quod futura negotia concernit, ut major illis firmitas, aut ſecuritas accedat ; quale eſt Tutorum, Curatorum, Subjectorum, Vaſſallorum, Militum, Judicum, Advocatorum, honores ſuſcipientium, & aliorum ; eſt & illud, quod conventionibus ſubinde apponi 2

ſo-

ſolet. De hujus poſtremi jurisjurandi efficacia
tum jure civili, tum jure Canonico agemus
in addit. ad art. III.
3 Aſſertorium jusjurandum eſt, quod præſen-
tia, ac præcipue præterita negotia reſpicit.
Eſtque vel affectionis in litem, vel veritatis.
De priori agitur in Pandectis in *tit. de in litt.
jurand.* Poſterius, ſcilicet veritatis, vel a Te-
ſtibus præſtatur, vel a litigantibus. Et hoc
præſtatur, vel extra judicium, vel in judicio.
Illud dicitur voluntarium. Fundatur in con-
ventione quadam, ſeu tranſactione, ita ut,
quæ alias in pactis & tranſactionibus atten-
duntur, ea hic quoque deſiderentur.
4 In judicio varia juramenta ſunt recepta.
Occurrit primo loco juramentum judiciale,
quod pars parti defert in judicio, Judice ap-
probante.
5 Occurrit ſecundo juramentum neceſſarium,
quod ob inopiam probationis Judex, etiam
6 non rogatus defert Actori, vel Reo. Eſtque
vel ſuppletorium, vel purgatorium. Supple-
torium, quod Judex ei defert, qui ſemiple-
ne, vel pluſquam ſemiplene probavit. Pur-
gatorium, quod juri Canonico debetur, eſt
quod Judex cauſa cognita, Reo defert, ſi vel
ſuſpicionibus a parte adverſa allatis, ſemiple-
nam tamen probationem non conſtituentibus
gravatus eſt, vel ſi actor alia de cauſa ad
ſuppletorium admitti nequeat ad elidendas iſtas
ſuſpiciones.
7 Ad integritatem quoque judiciorum conſer-
vandam, introductum eſt juramentum calum-
niæ, tum generale, tum ſpeciale.
8 Habes & quidem paucis omnes jurisjurandi
ſpecies, ſi addas jusjurandum Perhorreſcentiæ,
de quo in additione ad verbum *Judicium* di-
ctum eſt.

Articulus II.

Juramentum quoad ea, quæ concernunt juramentum judiciale.

1 JUramentum judiciale, prout reſpicit partes
litigantes, dividitur in juramentum calum-
niæ, juramentum malitiæ, & juramentum de
2 veritate dicenda. *Ita in re communis.* Juramen-
tum calumniæ eſt illud, quo partes litigantes
jurant, quod in judicio tam agendo, quam ex-
cipiendo, & defendendo abſque fraude, & ca-
lumnia verſari, omniaque bona fide perage-
re velint; ideſt, juramentum calumniæ eſt il-
lud, quod in principio litis, vel poſtea, al-
terutra parte exigente, neceſſario Judex defer-
re debet; Actori quidem, *ut juret non calum-
niandi animo litem ſe moviſſe, ſed exiſtimando
bonam cauſam habere;* Reo vero, ut juret quod
putat *ſe bona inſtantia uti ad reluctandum*, id-
eſt reſiſtere Actori exiſtimando ſe jus habe-
te, ut habetur *in l. 2. in princip. Cod. De
jurejurando propter calumniam*. Et hoc dicitur 3
juramentum calumniæ, ſubintelligendo, *evi-
tandæ in cauſis*, ſicuti communiter cum Gloſ-
ſa *in cap. Si de calumnia 1. de juramento ca-
lumniæ in 6. verb. Calumnia* exponitur illud
Apoſtoli 1. *ad Corinth. 7. Propter fornicatio-
nem*, ſcilicet evitandam; *unuſquiſque uxorem
ſuam habeat*.
Calumnia enim, de qua evitanda hoc ju- 4
ramentum præſtatur, ſeu calumniari in cau-
ſis civilibus eſt per meras fruſtrationes nego-
tium differre, vel per fraudem alios litibus ve-
xare, *l. ſi calumnietur 233. in princ. ff. de verb.
ſignif.* ubi dicitur, quod *Calumniatores appellati
ſunt, qui per fraudem, & fruſtrationem alios
vexarent litibus*. Calumniari autem in cauſis
criminalibus, nihil aliud eſt, quam falſa cri-
mina intentare; *l. 1. §. 1. ff. ad S.* C. *Tur-
pilianum*.
Juramentum calumniæ præſtari debet ſuper 5
quinque capitibus, ut tradit Gloſſa communi-
ter recepta, *in cap. Inhærentes 1. de juramento
calumniæ, verb. Calumniæ juramentum*, ubi ſic
expreſſe habet: *In juramento calumniæ quinque
capitula continentur, ſcilicet quod credat ſe bo-
nam cauſam habere, interrogatus non negabit,
quod verum eſſe credit, nec utetur ſcienter falſa
probatione, & quod dilationem non petat in frau-
dem, nec dedit, nec dabit, nec promiſit, nec
promittit aliquid pro hac cauſa, niſi illis perſo-
nis, quibus leges dare permittunt*, & ibi hæc
quinque his verſibus comprehendit.

Illud juretur, quod lis ſibi juſta videtur.
Et ſi quæretur, verum non inficietur.
Nil promittetur, nec falſa probatio detur.
Ut lis tardetur, dilatio nulla petetur.

Ubi, ut vides, in juramento calumniæ de- 6
bet quis jurare: Primo, quod credat ſe ju-
ſtam cauſam habere, & ſovere bonum jus, *l. 2.
Cod. De jurejurando propter calumniam*. Secun-
do, quod in judicio interrogatus veritatem
reſpondebit ſuper omnibus. Gloſſa *loc. c.* Ter-
tio, quod nihil promiſerit, dederit, ſeu da-
turus ſit per ſe, vel per alios cauſa patroci-
nii judicibus, aliiſve perſonis, exceptis iis,
quæ propriis Advocatis, aliiſque Perſonis, qui-
bus a jure dari permittitur. *Authent. Princi-
pales, Cod. de jurejurando propter calumniam*.
Quarto, quod non utetur ſcienter falſa proba-

Digitized by Google

tione ; *Authent. In iſto jueamento , Cod. eod.* Quinto , quod nullam petat calumnioſam dilationem, neque probationem ſuperfluam exigat ab Adverſario in fraudem , ſive animo protrahendi, ſeu differendi litem , & cauſam, *l.* 1. *Authent. In iſto jueamento, Cod. eod.*

7 Juramentum malitiæ eſt illud , quod præſtatur non ſuper tota cauſa , ſed ſuper exceptionibus , vel aliis ſingularibus articulis, ſive ante , ſive poſt litem conteſtatam , quoties eſt præſumptio contra partem litigantem , quod malitioſe proponat exceptionem , quod petat dilationem , & hujuſmodi . *Eſt in re communis , arg. c. Paſtoralis* 4. *de exceptionibus , & c. Ultra tertiam* 55. *de teſtibus* , & deſumitur clare *ex cap. In appellationis cauſ.* 2. *de juramento calumniæ in* 6. §. *In omnibus autem cauſis* , & Gloſſa *ib. verb. Malitiæ* .

8 Juramentum malitiæ differt multipliciter a juramento calumniæ . Primo , quia juramentum malitiæ poteſt exigi , tam ante , quam poſt litem conteſtatam , *cit. c. In appellationis cauſa* 2. *de juramento calumniæ in* 6. §. *in omnibus autem cauſis* . Juramentum autem calumniæ exigi poteſt tantum poſt litem conteſtatam , *arg. c. ſi de calumnia* 1. *de juramento calumniæ in* 6. Secundo , juramentum malitiæ poteſt exigi toties , quoties aliquid malitioſe dici , vel fieri præſumitur , *cit. c. In appellationis cauſa* §. *In omnibus autem cauſis* . Juramentum vero calumniæ in eadem inſtantia, & ab eadem perſona , non niſi ſemel præſtandum eſt, *Authent. De iis , qui ingrediuntur* §. *fin. collat.* 5. *& Authent. In iſto juramento, Cod. De jurejurando propter calumniam* , ubi expreſſe prohibetur : *Ne ſæpius juretur in cauſa* . Et concordant *c. Et ſi Chriſtus* 26. *de jurejurando , & c.* 2. *de probat.* Tertio , juramentum malitiæ exigitur ſolum ſuper aliquibus particularibus , ſuper quibus adeſt præſumptio, quod aliquid malitioſe proponatur , vel petatur *ex citatis juribus ſub n.* 7. Juramentum autem calumniæ exigitur ſuper tota cauſa , ſeu lite ; *Authent. Hoc Sacramentum , Cod. de juramento calumniæ* . Quarto , Juramentum malitiæ fuit ſemper præſtitum , tam de jure antiquo , quam novo , nedum in cauſis profanis & civilibus , ſed etiam in Eccleſiaſticis , & ſpiritualibus , ut patet *in cap. Cum Dilectus* 32. *De electione , & c. Litteras* 13. *de reſtitutione ſpoliator.* Juramentum vero calumniæ olim præſtabatur ſolum in cauſis profanis , & civilibus , & non in cauſis Eccleſiaſticis , & ſpiritualibus ; & in iſtis præſtatur ſolum de jure novo , ut expreſſe habetur *in c. ſi de calumnia* 1. *de juramento calumniæ in* 6. §. *Quamvis in cauſis ſpiritualibus* .

Juramentum de veritate dicenda eſt illud , 9
quod præſtatur ſuper ſcientia , ſeu veritate , quam quis ſcit , dicenda . Hinc juramentum hoc ſtricte & rigoroſe loquendo cadit ſolum ſuper ſcientiam (atque explicatur per verbum *Scio*) & non mere ſuper credulitatem . Unde in rigore juris jurans de veritate dicenda non tenetur reſpondere , niſi id , quod vere ſcit , & novit per proprios ſenſus ; *arg. cap. Hortamur* 20. *cauſ.* 3. *quæſt.* 9. ut patet clare de teſtibus , qui regulariter non probant , niſi deponant de ſcientia , ſive de iis , quæ propriis ſenſibus perceperunt , textu expreſſo *in c. Teſtes* 15. *cauſ.* 3. *q.* 9.

Juramentum de veritate dicenda , & jura- 10
mentum calumniæ, partim conveniunt , & partim differunt. Conveniunt primo, quia utrumque poteſt exigi , ac præſtari tam in exordio litis, quam in qualibet ejus parte, textu expreſſo in *cap. ſi de calumnia , ſeu veritate dicenda* 1. *de juramento calumniæ* §. 1. *in* 6. Secundo , conveniunt , quia utrumque etiam in cauſis ſpiritualibus eſt nunc de facto præſtandum , *cit. cap. ſi de calumnia* §. *fin.* Quamvis olim in cauſis ſpiritualibus non fuerit præſtandum juramentum calumniæ, textu expreſſo in *cap. Litteras* 2. *de juramento calumniæ* . Tertio, conveniunt, quia in cauſa appellationis , tam de veritate dicenda , quam de calumnia jurari debet, non obſtante , quod a principio taliter juratum fuerit , textu expreſſo in *c. In Appellationis cauſſa* 2. §. 1. *de Juramento calumniæ in* 6.

Differunt vero primo , quia Juramentum 11
calumniæ eſt juramentum credulitatis, quo quis jurat ſe credere , quod bonum Jus foveat . Unde explicari ſolet per verbum *Credo*. Juramentum autem de veritare dicenda eſt juramentum de ſcientia , ſeu de veritate , quam quis ſcit , dicenda , atque fit per verbum *Scio*. Hic juvat , & valde utile & expediens eſt præter juramentum calumniæ exigere a parte adverſa etiam juramentum de veritate dicenda , ſicuti de facto utrumque ſimul conjungitur , & exigitur in *cit. c. In appellationis cauſa* 2. *de juramento calumniæ in* 6. Pirhing *lib.* 2. *decretal. tit.* 7. *n.* 28. Reiffenſtuel *ib. n.* 14. & alii. Secundo differunt , quia juramentum calumniæ, cum feratur ſuper tota cauſſa, reſpicit multa capitula juxta dicta , & adducta ſupra *ſub num.* 5. & 6. Juramentum autem de veritate dicenda reſpicit unum ſolum Capitulum , ſcilicet illud , ſuper quo exigitur , & præ-

Digitized by Google

præſtatur, quodque a jurante ſcirur juxta di-
cta, & adducta ſupra *num. 9.* Tertio diffe-
runt, quia juramentum de veritate dicenda
eſt ſpecies juramenti ut ſic. Non ſic tamen
juramentum calumniæ. Ancharanus *in cap. In
appellationis cauſſa 2. de juramento calumniæ in
6. n. 4.* Reiffenſt. *loc. c. n.* 14. & alii.

12 Juramentum judiciale, prout reſpicit deci-
ſionem cauſſarum, dividitur in juramentum
deciſorium liris, & juramentum in litem.
13 *Communis. Juramentum deciſorium litis* eſt il-
lud, per quod deciditur lis principalis. Jura-
mentum in litem eſt illud, per quod decidi-
tur æſtimatio rei. *Eſt in re communis.*

14 Juramentum litis deciſorium eſt triplex,
ſcilicet Voluntarium, Judiciale, & Neceſſa-
15 rium. *Communis. Juramentum voluntarium,
ſeu conventionale* eſt illud, quod voluntarie,
ſeu ex mera conventione partium extra judi-
cium defertur ſub eo pacto, quod, ſi una pars
litigans, cui illud ab altera parte defertur,
confiſa de juſtitia ſuæ cauſſæ juraverit, abſ-
que alio proceſſu cauſſam obtineat; *arg. l. juſ-
jurandum, quod 17. ff. hoc tit. ubi ſic habetur:
jusjurandum, quod ex conventione extra judicium
16 defertur &c. Juramentum judiciale*, ſeu *jura-
mentum judiciale ſpecifice ſumptum*, eſt illud,
quod a parte parti defertur in judicio judice
approbante, & tunc illa pars, cui defertur,
tenetur, vel jurare, vel parti deferenti jura-
mentum referre, alioquin cauſſam perdet, ſeu
ſolvere tenebitur, *cap. Cum cauſſam 7. de ju-
ramento calumniæ: & l. jusjurandum 34. §.
17 Datur autem, ff. eod. Juramentum neceſſarium,
ſeu juramentum ſuppletorium* eſt illud, quod per
judicem alterutri parti ob defectum plenæ pro-
bationis, ſive in ejus ſupplementum defertur,
cap. Sicut 2. de probationibus, ubi Gloſſa *verb.
Cum aliæ*, Fagnan. *num.* 5. Barboſa *num.* 4. &
alii paſſim. Dicitur autem *neceſſarium*, par-
tim, quia judex quandoque illud deferre co-
gitur; & partim, quia delatum ſine juſta cau-
ſa recuſari non poteſt; *cit. cap. Cum cauſſam
7. de Juramento calumniæ, & l. Generaliter 12.
§. Sin autem, Cod. De reb. cred. & jurejurand.*

18 Juramentum in litem eſt quoque triplex,
ſcilicet juramentum in litem de veritate, ju-
ramentum in litem de affectione, & juramen-
19 tum in litem de intereſſe. *Communis. Jura-
mentum in litem de veritate*, ſeu vera æſtima-
tione eſt illud, quod defertur ſpoliato, aut
damnum paſſo ſuper vera æſtimatione, ſeu va-
lore rei per vim, aut dolum alterius amiſſæ,
quando alia probatio haberi non poteſt, *l. In
actionibus 5. §. Sed & in his, ff. de in litem
jurando.* Si quis enim v. g. legitime probave-
rit violentiam ſibi factam, nec tamen ſingu-
la ablata liquido probare valeat, eo quod dif-
ficile ſit probare ſingulas minutas quantitates,
ſeu parvas res ab hoc ſibi ablatas fuiſſe, tunc
judex inſpecta perſonarum, & negotii qualita-
te, debet damnum illatum taxare, & poſtea
damnum paſſo juramentum ſuper rebus ſibi
ablatis, earumque valore deferre, quod vide-
licet tantum, & non minus ablatum fuerit;
& in tali caſu erit ſtandum ejus juramento
uſque ad quantitatem taxatam, textu expreſ-
ſo *in l. ſi quando 9. Cod. Unde vi, & cap.
Super eo 7. de iis, quæ vi, metuſve cau-
ſa fiunt.*

Juramentum *in litem de affectione* eſt illud, 20
quod defertur ſpoliato, aut damnum paſſo,
non tantum ſuper vera æſtimatione, ſeu va-
lore rei ſibi dolo ablaræ, vel deſtructæ, ſed
etiam quantum res illa valebat juxta ſuam af-
fectionem. Si quis enim v. g. mihi abſtulerit,
aut deſtruxerit Codicem, ſeu librum valen-
tem communi æſtimatione quinque ſcuta, &
ego non dediſſem pro decem ſcutis, eo quia
mihi cariſſimus erat ob ſingulares annotatio-
nes magno meo labore in ipſo conſcriptas,
tunc judex in pœnam doloſe, aut contumaci-
ter reſtituere recuſantis, poteſt mihi injuſte
ſpoliato deferre juramentum, quo juxta etiam
meam privatam affectionem erga ralem Codi-
cem, ſeu librum illum ſic æſtimem, & ju-
rem, quod illum nec dediſſem pro decem ſcu-
tis, & inde judex, ſi non prius taxavit, po-
teſt ipſum taxare, & juxta communem æſti-
mationem, & privatam meam limitatam, &
rationabilem affectionem, *l. Videamus 4. §.
Deferre, & §. Item videndum, ff. de in litem
jurando, & ibi* Gloſſa *verb. Ex magna cauſa,
verſ. Tu dicas.*

Juramentum *in litem de intereſſe* eſt illud, 21
quod defertur, & præſtatur ſuper intereſſe ſin-
gulari, & extra rem. Si quis enim v. g. pe-
cuniam penes me depoſuerit tali tempore re-
ſtituendam, & ego doloſe pro tali tempore
non reſtituerim, & ideo ipſe grave damnum
ſit paſſus, ex quo defectu talis non reſtituræ
pecuniæ perdiderit pignora ſub uſuris, vel fue-
rit coactus emere merces interim pretio adau-
ctas, tunc Judex propter meam doloſam, &
culpabilem dilationem reſtituendi pecuniam,
poteſt deferre Depoſitori juramentum in litem
de ſuo intereſſe ſingulari extra rem, ſcilicet,
ut ipſe juret in litem ſecundum æſtimationem
damni, quod paſſus eſt ratione meæ dilatæ
culpabiliter & doloſe ultra conventum tem-

Digitized by Google

pus, reſtitutionis talis pecuniæ, & hujuſmodi; *l. Nummis 3. §. Niſi forte, ff. de in litem jurando.*

22 Ad Juramentum litis deciſorium, ejuſque delationem requiritur, quod lis exiſtat dubia, nec alio modo legitimo de veritate conſtare poſſit. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Sicut 2. de probationibus*, ubi reprobatur etiam conſuetudo in contrarium, ibi: *Nos (cum tunc demum ad hujuſmodi)* ſcilicet juramenti *(ſit ſuffragium recurrendum, cum aliæ legitimæ probationes deeſſe noſcuntur) talem conſuetudinem reprobamus.*

23 Ad Juramentum litis deciſorium voluntarium, ſeu conventionale requiruntur, & ſufficiunt ea, quæ requiruntur, & ſufficiunt ad pactum, ſeu tranſactionem ut ſic, ideſt, ut tam deferens, quam præſtans juramentum a Jure non probibeantur, nec ſimpliciter, nec ſuper tali re jurare, ſeu tranſigere; Juramentum enim voluntarium ſeu conventionale ſpeciem continet tranſactionis, *l. 2. Hoc titulo*, adeoque ad iſtud ſufficiunt ea, quæ ad tranſactionem. *Communis.*

24 Ad Juramentum litis deciſorium Judiciale, ſeu quod pars parti defert in Judicio, requiritur inſuper, quod, cauſa cognita, ſit a Judice approbatum; *l. in bonæ fidei, Cod. De rebus creditis, & l. Generaliter §. Sed juramentum, Cod. eod.* ubi ſic expreſſe habetur: *Sed juramento illato cum hoc a partibus factum fuerit, & a Judice approbatum.*

25 Ad Juramentum neceſſarium, ſeu ſuppletorium plura copulative requiruntur. Primo, ut cauſa ſit dubia, nec aliæ poſſint haberi legitimæ probationes; *cit. c. Sicut 2. de probationibus*. Si enim Actor plene probavit, Reus eſt condemnandus, nec tunc eſt locus juramento ſuppletorio, *cit. cap. Sicut 2. & cap. In præſentia* 8. *de probationibus*. Secundo, quod cauſa ſit ſaltem ſemiplene probata. Si enim Actor nihil probavit, abſolvendus eſt Reus, etiamſi is nihil præſtiterit; *l. Qui accuſare, Cod. De edendo, & cap. Cum Eccleſia §. fin. de cauſa poſſeſſ.* Unde nec opus eſt, quod tunc Reus juret. *Communis*, cum Gloſſa *in cit. l. In bonæ fidei, verb. decidi, Cod. de rebus credit.* Tertio, quod deferatur ſolum perſonæ habenti veram ſcientiam cauſſæ per proprios ſenſus corporeos, *arg. cap. Teſtes 15. cauſ. 3. quæſt. 9. & l. Teſtium, Cod. de Teſtibus*, Gloſſa in *l. Bonæ fidei, verb. Decidi, ff. De rebus credit.* Quarto, quod deferatur ſolum perſonæ legali, ideſt boneſtæ, & fide dignæ, non autem vili, infami, ſeu tali, quæ ſecundum Leges a ferendo teſtimonio repellatur; *arg. cap. Nulli 3. quæſt. 4. cap. Conſtituimus 3. quæſt. 5. cap. Teſtes 2. quæſt. 7. cap. Præterea 7. de Teſtibus cogend.* cum ſimilibus.

Juramentum neceſſarium, ſeu ſuppletorium 26
ceteris paribus eſt potius deferendum Reo, quam Actori. Gloſſa *in l. Admonendi, verb. Exacto Jurejurando, ff. de Jurejurando*, Speculator *tit. de juramenti delatione num. 9.* Abbas *in cap. Juramenta 36. de Jurejurando §. Sane num. 9.* Barboſa *ibid. num. 6.* Reiffenſtuel *lib. 2. decretal. tit. 24. num. 191.* Maſcardus *de probat. 9. proœm. 9. num. 53.* Menochius *de arbitr. Judic. l. 2. caſ. 190. num. 19.* & alii paſſim innixi *cit. cap. Juramenta 36. de Jurejurando §. Sane*, ubi ſic dicitur: *Præſumptione vero faciente pro illo* (ſcilicet pro Actore, ut explicat Gloſſa) *Deo deferri poteſt ad oſtendendam ſuam innocentiam juramentum, niſi Judex (inſpectis perſonarum, & cauſſæ circumſtantiis) illud Actori videat deferendum.* Quibus verbis, ut vides, ſtatuitur Juramentum eſſe potius ceteris paribus deferendum Reo, quam Actori; hic autem cetera ſupponuntur eſſe paria, cum ſupponatur, & quod Auctor ſemiplene probaverit ſuam intentionem, & Reus ſuam defenſionem, & ſit æqualis conditio, atque legalitas utriuſque, adeoque ceteris paribus Reo potius, quam Actori eſt deferendum Juramentum, favente etiam Regula undecima Juris in 6. ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Cum ſunt partium Jura obſcura, Reo favendum eſt potius, quam Actori, & l. Favorabiliores, ff. De regulis juris*, ubi ſic dicitur: *Favorabiliores Rei potius, quam Actores habentur.*

Si Actor ſemiplene probaverit, Reus autem 27
nihil præſtiterit, & ſint ambo æque legales, tunc Juramentum eſt Actori, & non Reo deferendum. Jaſon in *repetit. l. Admonendi n. 314. ff. de jurejur.* Menochius *lib. 2. de Arbitr. Judic. caſ. 119. n. 19. & 20.* Pirhing *lib. 2. decret. tit. 24. num. 90.* Reiffenſtuel *ibid. num. 195.* Fachinetus *lib. 1. controverſ. jur. cap.* 18. & alii. Et ratio eſt, quia cum Reus, ut ſupponitur, nihil ad ſuam defenſionem præſtiterit, ſed ſolum verbis Actoris intentionem negaverit: Actor vero ipſam ſuam intentionem ſemiplene probaverit, Judex debet induci ad opinandum melius, & potius eſſe Jus ipſius Actoris, quam Rei; Unde cum Reum abſolvere non poſſit, nec debeat, ex quo per ſemiplenam probationem Actoris contra ipſum ſit pene convictus: Neque ipſum Reum ſimpliciter condemnare poſſit, & debeat, ex quo Actoris intentio non eſt plene, ſed ſolum ſemiplene pro-

Digitized by Google

probata ; debet Judex ex probationis inopia cauſſam Jurejurando Actoris decidere , textu expreſſo *l. in bonæ fidei 3. Cod. de rebus creditis*, ibi : *In bonæ fidei contractibus , nec non & in ceteris cauſſis inopia probationum per Judicem Jurejurando cauſſa cognita res decidi oportet .*

28 Si non omnia ſint paria ex parte Actoris, & Rei, relinquitur Judici, ut exacte , perpenſis perſonarum , & cauſſæ circumſtantiis, cuinam parti Juramentum deferre debeat , prudenter reſolvat, *arg. cap. Juramenta 36. de Jurejurando §. ſane*, Gloſſa *ib. verb. In probatione*, Abbas *ib. n. 9.* Joann. Andr. *n. 6.* Reiffenſt. *loc. c. n. 197.* & alii paſſim.

29 Quando Actor plene probavit ſuam intentionem, Reus eſt condemnandus, nec tunc eſt locus Juramento ſuppletorio, *cap. Sicut 2. & cap. In præſentia 8. de probationibus , & commu-*
30 *nis Doctorum*. Quando autem Actor nihil probavit, abſolvendus eſt Reus, etiamſi is nihil præſtiterit, nec tunc opus eſt, ut Reus juret ; *l. Qui accuſare, Cod. de edendo, c. Cum Eccleſia 3. §. fin. de cauſſa poſſeſſ. & cap. Juramenta 36. §. Sane, de Jurejurando*, ubi ſic præciſe ſtatuitur : *Sane ſi Actor omnino in probatione defecerit , Reus debet (etſi nihil præſtiterit) obtinere*. Et in ejus Summario ſic dicitur: *Actore nihil probante , Reus eſt abſque omni onere abſolvendus*. Sic Doctores communiter.

31 Juramentum litis deciſorium voluntarium libere poteſt recuſari, adeo ut, nec ſit opus illud referre alteri parti. Gloſſa in *l. Jusjurandum , quod ex conventione , ff. de Jurejurando verb. Non poteſt* , Jaſon *ib. n. 1.* Abbas in *cit. c. Juramenta n. 1.* Reiffenſtuel *lib. 2. decret. tit. 24. n. 221.* Vallenſis *de Jurejurando, §. 5. n. 1.* & alii paſſim. Tale enim Juramentum, cum ſit omnimode voluntarium, nequit deferri, nec referri in invitum , *arg. l. 1. 2. & 3. De Jurejur.*

32 Niſi forte inter partes jam fuerit conventum, quod una earum determinate juret ; tunc enim ab ea præſtandum eſt Juramentum, alias ſuccumbet, adeo ut, ſi illa nolit poſtea jurare, ſed velit juramentum alteri parti deferre , iſtud deferre non poteſt ; *l. Jusjurandum , quod ex conventione, ff. De Jurejurando*, ibi : *Jusjurandum, quod ex conventione extra judicium defertur, referri non poteſt .* Tale enim Juramentum extrajudiciale, quamvis a principio ſit voluntarium, tamen ex prævia conventione, ſeu ſuſceptione redditur neceſſarium , juxta illud vulgatum : *Quod a principio eſt voluntatis , ex poſt facto fit neceſſitatis* , atque patet *ex l. Sicut, Cod. De action. & obligat. & l. In commodato §. ſicut , ff. Commodati* , & facit *Regula 85. Juris in 6.* ibi : *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur* , & ſic tenent Doctores citati.

Juramentum judiciale, quod , Judice appro- 33
bante , a parte parti refertur, nequit libere recuſari, ſed pars, cui delatum eſt, debet, aut jurare , aut Juramentum referre , aut ſolvere ; *l. Jusjurandum 34. §. Ait Prætor, ff. de Jurejur.* ibi : *Ait Prætor, eum , a quo Jusjurandum petetur , ſolvere, aut jurare cogam . Alterum itaque eligat Reus, aut ſolvat, aut juret . . . Datur autem & alia facultas Reo, ut , ſi jurabit , referat Jusjurandum*, & concordat *l. Generaliter §. Sin autem, Cod. de rebus credit. & l. Delata, Cod. eod.* Et ratio eſt , quia , ut expreſſe dicitur in *l. Manifeſtæ 38. ff. de Jurejurando : Manifeſtæ turpitudinis eſt, & confeſſionis , nolle nec jurare, nec juramentum referre ;* Et ſic tenet Gloſſa communiter recepta in *c. Juramenta 36. de Jurejurando verb. A te.*

Excipitur tamen Actio famoſa, ut eſt Actio 34
furti , & hujuſmodi . Nam conventus actione famoſa non poteſt hujuſmodi juramentum referre, textu expreſſo *in cit. c. Juramenta 36. de jurejurando §. 1.* ibi : *Nec liceat convento famoſa actione referre hujuſmodi juramentum* , & concordat *l. Marcellus §. final. ff. De action. rerum amotar. & l. Ideo Labeo, ff. eodem*. Et ratio eſt clara , quia conventus actione famoſa, v. g. quod gemmam , vel annulum abſtulerit, melius præſumitur ſcire veritatem , quam Actor gemmam, ſeu annulum hujuſmodi repetens. Unde juremerito taliter conventus non permittitur Juramentum ſibi ab Actore delatum eidem referre , cum talis Reus certo ſciat, an gemmam, ſeu annulum alteri abſtulerit , quod Actor tam certo ſcire non poteſt, cum dentur gemmæ , & annuli multum ſibi ſimiles , adeoque non poſſet adeo certa , & tuta conſcientia jurare ; & ſic dicendum venit de conventis ſuper aliis criminibus infamiam irrogantibus , melius enim ipſi præſumuntur ſcire veritatem , ſcilicet , an commiſerint illa crimina nec ne ? quam Actores, ſeu Accuſatores eorum .

Juramentum litis deciſorium neceſſarium , 35
ſeu a judice parti delatum , ſine juſta cauſa recuſari non poteſt, nec etiam alteri parti referre, & ſi ſecus fiat, tunc illud recuſans habetur pro convicto , *c. Juramenta 36. de Jurejurando , & l. Generaliter 12. §. ſin autem, Cod. De rebus creditis . Eſt communiſſima .*

Juſtæ autem cauſæ recuſandi juramentum 36
neceſſarium, vel etiam judiciale a Judice approbatum , plures a Doctoribus aſſignantur.

Digitized by Google

Prima juſta cauſa eſt, ſi Actor plene proba-
vit ſuam intentionem, tunc enim poteſt is re-
cuſare juramentum ſibi ulterius oblatum, ſive
a parte, ſive a Judice, non enim poteſt am-
plius compelli jurare; *c. Sicut* 2. & *c. In præ-
ſentia* 7. *de probationibus*. Secunda eſt, ſi Actor
nihil probavit, nequidem ſemiplene; Tunc
enim Reus nequit cogi ad jurandum, quam-
vis Actor ſe obtulerit ad ſtandum ejus jura-
mento; *l. Qui accuſare*, *Cod. de edendo*, *c. Cum
Eccleſia* 3. *§. final. de cauſa poſſeſſ.* & *c. Jura-
menta* 30. *§. Sane*, *de Jurejurando*. Tertia eſt,
ſi is, cui deſertur, vel refertur ejuſmodi ju-
ramentum veritatis ac rei geſtæ eſt ignarus,
vel probabilem ejus oblivionem, aut ignoran-
tiam allegat, *l. Juſjurandum* §. 1. *ff. de Ju-
rejurando*, *l. Marcellus* §. *Qui rerum*, *ff. de
action. rerum amotar.* Gloſſa *in cap. Juramenta
verb. Niſi juſta de cauſa*. Quarta eſt, ſi ma-
teria, vel cauſa ſit talis, quod ſuper ipſa ne-
queat deferri, ſeu referri juramentum; tunc
enim juramentum merito poteſt recuſari, ut
v. g. in materiis, & cauſis arduis, & magni
momenti, vel præjudicii, in quibus ob ava-
ritiam hominum magis urget periculum per-
jurii, graviſque præjudicii proximo injuſte in-
ferendi. Sic tenent communiter Doctores cum
Pirbing *lib. 2. decretal. tit.* 24. *num.* 96. Reiſ-
fenſtuel *ibidem n.* 186. & 232. Quinta eſt, ſi
cauſa ſit Criminalis, & agatur criminaliter ad
vindictam publicam, tunc enim poteſt recuſa-
ri juramentum ſuppletorium, quia in tali cau-
ſa probationes debent eſſe luce meridiana cla-
riores; *l. Ultim. Cod. de probationibus*, & ne-
ceſſe eſt, ut Reus confeſſus, vel convictus ſit,
ut condemnari poſſit, *l. Qui ſententiam* 16. *Cod.
de pœnis*. Sexta eſt, ſi actiones, vel perſonæ
ſint tales, quæ coram tali Judice tractari, ſeu
conveniri non poſſint, tunc enim poteſt recu-
ſari juramentum, quia non cogitur quis ibi
jurare, ubi non poteſt conveniri; *l. Tutor*, §.
fin. ff. de Jurejurando. Septima eſt, ſi perſona,
cui deſertur Juramentum, non teneatur jura-
re, ut Pupillus, Procurator, ac Defenſor re-
rum alienarum: Iſti enim non poſſunt com-
pelli ad jurandum, *leg. Juſjurandum* §. *Pupil-
lo*, *ff. de Jurejurando*. Octava eſt, ſi perſona
deferens prohibeatur alteri deferre juramen-
tum, ut Procurator non habens ad hoc ſpe-
ciale mandatum, vel generale mandatum cum
libera & plena facultate, *l. Juſjurandum*,
quod ex conventione §. *fin. de Jurejurando*. Item
Prodigus, & Furioſus cum ſimilibus, *l. Tutor*
§. *Prodigus*, *ff. de Jurejurando*.
37 Quamvis omnes homines rationis uſu præ-
diti ex natura rei ſint capaces juramenti eden-
di, etiamſi pueri ante pubertatem, prout con-
ſtat *ex c. Pueris* 1. *de delictis puerorum*, ubi
habetur pueros ante quartumdecimum annum
perjuros eſſe poſſe. Tamen pueri ante talem
14. annum, ſeu ante pubertatem non ſunt co-
gendi ad jurandum in judicio, textu expreſſo
in c. Parvuli 13. & *c. Pueris* 5. *cauſ.* 22. *q.* 5.
quia, ut dicit Sanct. Thomas 2. 2. *quæſt.* 89.
art. 10. *in corpore*, quia nondum habent per-
fectum uſum rationis, quo poſſint cum reve-
rentia debita juramentum præſtare. Immo ad 38
jurandum in judicio ante talem annum non
ſunt admittendi quia nondum tantam rationis
diſcretionem habere cenſentur, ut eorum ju-
ramentum cum partis litigantis præjudicio re-
cipi debeat. Layman *Theol. Moral. lib.* 4.
tract. 3. *c.* 12. *n.* 3. Sanch. *lib.* 3. *in Decalog.
c.* 3. *n.* 6. Pirhing *lib.* 2. *Decretal. tit.* 14. *n.* 21.
& alii paſſim, *arg. l.* 3. §. *Lege Julia*, *ff. de
teſtibus*, & ſimilibus.

Perjuri ad jurandum in judicio non admit- 39
tuntur, *cit. cap. Parvuli* 14. *cauſ.* 22. *q.* 5. & te-
net Communis Doctorum, quia cum ſemel
pejeraſſe conſtet, periculum, & ſuſpicio eſt
eos iterum eſſe pejeraturos. Item ad juran- 40
dum in Judicio non admittuntur infames infa-
mia Juris, vel facti, Uſurarii, Judæi, inimi-
ci capitales, pauperes ſuſpecti de perjurio,
nec ulli alii, qui ratione maculæ, ſeu vitii,
aut defectus repelluntur a teſtificando; *arg. c.
Nulli* 3. *q.* 4. *cap. Conſtituimus* 3. *q.* 5. *c. Te-
ſtes* 2. *q.* 7. *cap. Preterea* 8. *de teſtibus cogend.*
cum ſimilibus, & concordat textus *in Lege
Julia*, *ff. de teſtibus* cum ſimilibus; vide *verb.
Teſtes*. Supradicti autem admittendi non ſunt 41
in judicio ſolum ad juramentum, quod ad ho-
norem, vel favorem jurantis ſpectat, ut eſt
juramentum purgationis, vel probationis ſup-
plendæ, vel etiam teſtimonii ferendi. Jura-
menta autem, quæ potius oneris ſunt, quam
honoris, uti eſt juramentum calumniæ, & fi-
delitatis, & hujuſmodi, etiam perjuri, & alii
infames præſtare debent, & hoc *ne videantur
de ſua malitia commodum reportare*, ut de aliis
dicitur *in cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*. Sic
Gloſſa *in citat. cap. Parvuli* 14. *cauſ.* 22. *q.* 5.
verb. Cauſa, Sanchez *lib.* 3. *cit. cap.* 2. *n.* 5.
Layman *loc. cit. num.* 3. Pirhing *loc. cit. n.* 23.
& alii paſſim.

Sacerdotes in levi cauſa non debent com- 42
pelli ad jurandum in judicio, *c. ſi quis Preſ-
byter* 4. *cauſ.* 2. *q.* 4. ubi expreſſe dicitur: *Sa-
cerdotes ex levi cauſa jurare non debent*. In caſu 43
tamen neceſſitatis, vel magnæ utilitatis, v. g.
ad

Digitized by Google

ad ſui purgationem, vel ad probandam alterius innocentiam, vel ad tuenda ſua, vel Eccleſiæ ſuæ Jura, quæ alioquin ex defectu probationum graviter lædi, vel perdi poſſent. Item pro fide, pace, obedientia, abſolutione a vinculo Excommunicationis poſſunt jurare etiam Sacerdotes, ac Religioſi. S. Thomas 2. 2. *qu.* 89. *art.* 10. Silveſter *verb. Juramentum* 2. *q.* 3. Azorius *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 11. *quæſt.* 6. Sanchez *loc. c. n.* 7. Pirhing *lib.* 2. *decretal. tit.* 24. *num.* 22. Reiffenſtuel *ibidem n.* 25. & Communis aliorum; Idque deſumitur ex *c. Significaſti* 4. *de election. cap. Ad reprimendam* 8. *de offic. Ordinar.* Et habetur expreſſe deciſum *in c. Etſi Chriſtus* 26. *de Jurejurando*, ubi Summus Pontifex Innocentius III. ſolvit etiam contraria, ob quæ aliqui Religioſi, veluti vitæ perfectioris æmulatores jurare timuerunt in Judicio pro cauſis ſuæ Eccleſiæ, & in ejus Summario ſic praciſe dicitur: *Licite ex cauſſa neceſſaria etiam per Religioſos juratur*. Tum quia Clerici in cauſis ſuarum Eccleſiarum, immo & in propriis ſuis cauſis præſtare poſſunt juramentum calumniæ, *c. Inhærentes* 1. *c. Ceterum* 5. *de juramento calumniæ*. Quinimmo in Jure ipſo Canonico eſt expreſſe ſtatutum quod non credatur teſti, quamvis Religioſo, niſi juratus deponat, *cap. Nuper* 51. *de teſtibus*, ibi: *Reſpondemus, quod nullius teſtimonio quantumcumque Religioſus exiſtat (niſi juratus depoſuerit) in alterius præjudicium debet credi*, & in ejus Summario ſic dicitur: *Non creditur teſti etiam Religioſo, qui ſine juramento deponit*.

44 Quamvis autem Clerici, ſive Religioſi etiam Sacerdotes, exigente neceſſitate, poſſint juramentum præſtare voluntarium coram Laico; *arg. cap. Ex reſcripto* 9. *de Jurejurando*, & *cap. Pervenit* 2. *de Fidejuſſoribus*; Non debent tamen, nec poſſunt jurare coram Laico, tamquam Superiore ſuo exigente ab ipſis juramentum coactivum, ſive neceſſarium ſine licentia ſui Prælati: *cap. Quoties* 21. *cauſ.* 22. *quæſt.* 5. ibi: *Juramentum vero Clericus Laico præſtare non debet*, & *cap. Nullus* 22. *ead. cauſ.* & *quæſt.* ibi: *Nullus ex Eccleſiaſtico Ordine cuiquam Laico quidpiam ſuper Sacra Evangelia jurare præſumat*, & *cap. Inhærentes* 1. *de juramento calumniæ*, ubi Summus Pontifex Honorius III. poſtquam adduxit Statutum, ſeu Conſtitutionem Henrici Imperatoris omnimode prohibentis Clericos, & Religioſos compelli ad jurandum in manibus Laicorum his verbis: *Nos itaque Divinæ & humanæ Legis intentione ſervata decernimus, & imperiali auctoritate irretractabiliter definimus, ut non Epiſcopus, non cujuſcumque Ordinis Clericus, non Presbyter Abbas, non aliquis Monachus, vel Sanctimonialis in cauſa quacumque ſive controverſia, ſeu criminali, ſeu civili jusjurandum compellatur qualibet ratione ſubire; ſed aliis idoneis defenſoribus (ſi expedire Eccleſiæ ſuæ noverit) hujuſmodi Officium liceat delegare*. Statim ſubjungit: *Verum cum hac moderatione, ut Epiſcopus inconſulto Romano Pontifice, vel quiſque Clericus inconſulto Prælato ſuo minime jurare audeat*. Sic tenent Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 3. *n.* 8. Silveſter *verb. Juramentum* 2. *q.* 3. Layman *loc. cit. num.* 5. Pirhing *loc. cit. n.* 22. & alii paſſim. Vide verb. *Teſtes art.* 1. *a n.* 106.

Novæ Additiones ex aliena manu.

Omnes Juramenti judicialis ſpecies perſequi nimium eſſet. Pauca tantum habebimus de Juramento ſuppletorio, tum de Juramento purgatorio.

Suppletorium Juramentum non inveteratis 45
noſtrorum Pragmaticorum erroribus, uti Faber *de errorib. Pragmatic. Decad.* 19. *err.* 1. blaterat; ſed Juri Civili *in leg.* 31. *ff. de Jurejurando*, & *in leg.* 3. *Cod. eod.* confirmato a Jure Canonico *in cap.* 2. *de Probationib.* originem debet. Conſule Seraphin. *de Privileg. Jurament. Privileg.* 33. *num.* 3.

Eſt autem Juramentum ſuppletorium, quod 46
a Judice cauſa cognita, vel Reo ſi ſuam exceptionem, vel Actori ſi actionem, licet non perfecte, tamen ad minimum ſemiplene probavit, ad decidendam hanc cauſam dubiam imponitur Parte etiam non petente.

Poſita ſemiplena probatione, de qua adeundus 47
Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 7. *diſp.* 1. *per
tot.* requiſita Juramenti ſuppletorii commodiſ- 48
ſime ad tres illos Juramentorum comites, *veritatem* ſcilicet, *judicium*, & *juſtitiam* referri poſſunt.

Requiritur igitur primo *veritas*. Hinc Jura- 49
mentum ſuppletorium ſuper *credulitate* deferri nequit, ut quidquid contradicat Carpzov. *Juriſprud. Forenſ. part.* 10. *conſtit.* 23. *definit.* 8. firmant Esbach. *Not. in Carpzov. loc. c. n.* 2. Stryk. *de Jur. ſenſuum in Proœmio num.* 39. & *ſeq.* Adde Brunem. *de Proceſſ. Civil. cap.* 23.
num. 25. Vide tamen caſus, in quibus Jura- 50
mentum ſuppletorium ſuper credulitate deferri poteſt apud Bohemer. *in Decretal. lib.* 2. *tit.* 24. §. 72.

51 Requiritur ſecundo *judicium*. Hoc deſultoriam levitatem in jurando reſpuit, temeritatemque excludit, e contrario plenam animi deliberationem in jurante exigit, ut cogita-
52 tionibus negotium accurate perpendat. Oportet igitur Jurantem perſonam eſſe legalem & fide dignam; Quapropter ei, contra quem præſumptio eſt, quod falſum dicat Juramentum, hoc haud defertur, tametſi ſemiplenam probationem pro ſe habeat. Neque hoc remedium juris ſemel pejeranti, homicidæ, Uſurario, condemnato actione furti, injuriarum, aliiſque infamia juris & facti noratis conceditur.
53 Requiritur demum *Juſtitia*, quæ obſervatur, dum Judex ad hujus Juramenti delationem nonniſi cauſa cognita devenit.
54 Pertinet autem potiſſimum ad hanc Cauſæ cognitionem, ut Judex probe perpendat, an Cauſæ qualitas ita ſit comparata, ut ſupplementum hoc probationis admittat. Quædam enim privilegiatam hanc probationem reſpuunt, & ordinariam probationem deſiderant.
55 Huc pertinent primo *Cauſæ criminales*, vide tamen limitationes apud Carpzov. *de Pro-*
56 *ceſſ. tit.* 12. *art.* 2. *n.* 73. Secundo Cauſæ *Ma-*
57 *trimoniales*. Tertio Cauſæ *famoſæ*, in quibus condemnatus evadit infamis.
58 Quinimmo in omnibus actionibus civilibus, quæ ſunt *arduæ*, quamvis ſemiplena probatio facta ſit, Juramento ſuppletorio locus haud
59 eſt. Tales ſunt *pecuniariæ graves*, *Beneficiales*, *Feudales*, *Cauſæ ſtatus*, aliæque plures; Confer Minſinger. *centur.* 1. *obſervat.* 69. Seraphin. *de Privileg. Juram. privil.* 33. *num.*
60 129. *& ſequent.* Nota vero, Cauſas haſce haud excludere probationem ſemiplenam majorem, cum legalitate Perſonæ, pro qua Jus præſumit conjunctam, quia tunc demum ſuppletorium Juramentum locum ſibi vindicat.
61 Vide & alios caſus, in quibus locus haud datur Juramento ſuppletorio apud Siryk. *Juridic. diſſert. vol.* 7. *diſput.* 1. *cap.* 5. §. 8. & potiſſimum *volum.* 11. *diſput.* 29. quæ eſt *de cauſis Juramentum ſuppletorium reſpuentibus*.
62 Num autem contra Juramentum ſuppletorium jam præſtitum probatio contrarii admittatur, non levis quæſtio eſt. Affirmant tamen Carpzov. *Juriſprud. Forenſ. part.* 1. *conſtit.* 15. *definit.* 5. Nicolaus Calvolus *in Praxi Judiciali* §. *Sententia definitiva concluſ.* 1. *num.* 97.
63 Deveniamus ad Juramentum purgatorium. Hoc Judex in Cauſa dubia Actori, vel Reo ſuſpicione, probatione ſemiplena inferiore gravato, ad eam elidendam imponit, & quidem ex officio.

Quæ autem præſumptiones adeſſe debeant, 64
ut purgatorio huic Juramento ſit locus, tradunt Lauterbacus, Struvius, aliique ad Tit. *ff. de Jurejurando*.

An poſt hujus Jurisjurandi præſtationem lo- 65
cus ſit probationi contrarii, pariter diſputatur, ſententiamque affirmativam tenent Setſer. *de Jurejur. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 45. *& ſeq.* Brunnem. *de Proceſſ. Civil. cap.* 23. *numer.* 38.

Idque non ſolum ſi Juramentum purgato- 66
rium in Cauſa civili præſtitum ſit, verum 67
etiam ſi ſit præſtitum in Cauſa criminali; Mynſinger. *centur.* 2. *obſervat.* 82. *fere per tot.* Tabor. *de confront. diſput.* 3. *Theſ.* 16.

Sequitur hinc, quod is qui jure retractus le- 68
gali uti vult ad elidendam fraudis ſuſpicionem, licet juramento ſe purgaverit, quod pro ſe non pro alio retrahat, nihilo tamen minus contra hoc Juramentum locus eſt probationi contrarii, Menoch. *de arbitrar. Jud. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 76. *num.* 17. Suarez *in Theſaur. recept. opinion. lit.* I. *num.* 313. Alia exempla affert Siryk. *Juridic. diſſert. vol.* 7. *diſput.* 28. *cap.* 2. §. 7.

Omittendum haud eſt, diverſum ab hoc purgatorio juramento eſſe juramentum de veritate dicenda, quod nonnullis in Tribunalibus Reis indiſtincte deferebatur ex conſuetudine potius, quam ex jure. Quocirca prohibitio facta a Concilio Romano *tit.* 13. *cap.* 62. hujus juramenti de veritate dicenda, non cadit ſuper juramento purgatorio.

Articulus III.

Juramentum promiſſorium quo ad ea, quæ concernunt ejus interpretationem, obligationem, irritationem, diſpenſationem, & relaxationem, ſeu remiſſionem.

Juramentum in dubio eſt ſtricte interpretan- 1
dum, tum propter gravem, quam in ſe continet Religionis obligationem, tum propter perjurii periculum, adeoque illud, quod palam verbis expreſſum non eſt, cenſetur omiſſum; *l. Quidquid adſtringendæ*, *ff. de verbor. obligat.* ibi: *Quidquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, id niſi palam verbis exprimatur, omiſſum eſſe intelligendum eſt, aut certe ſecundum promiſſorem interpretandum*. Et hoc colli-

ligitur etiam *ex cap. Cum Clerici* 10. *de verb. ſignific.* ubi juramentum a quopiam editum ſtricte per Innocentium III. Summum Pontificem interpretatur; & concordat *cap. Contingit* 1. *de jurejurando in 6.* Et ratio eſt, quia, ubi agitur de inducenda obligatione, utpote quid odioſum, debet fieri ſtricta interpretatio, *cap. Odia* 15. *de Regulis juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*. Et ſic tenent communiter Doctores.

2 Juramentum bona fide, & ſine dolo generaliter præſtitum eſt interpretandum ſecundum intentionem jurantis, neque extendendum eſt ad incognita, ſeu ad ea, de quibus jurans in ſpecie non cogitavit, & ſi menti occurriſſet, veriſimiliter non promiſiſſet, ſed excepiſſet; *arg. cap. Veniens* 16. *de jurejurando*, ubi Innocentius III. Summus Pontifex definivit non eſſe ſervandum quoddam juramentum, quia jurans *nequaquam taliter juraſſet, ſi mandatum illud ſibi contrarium præſciviſſet*. Et ita docent Gloſſa *ibidem verb. Præſciviſſet*; Abbas *ibidem num.*4. Joann. Andr. *num.* 9. Barboſa *num.* 4. & alii Canoniſtæ communiter, Pirhing *lib.* 2. *decretal. tit.* 24. *n.* 109. Reiffenſtuel *ibid. n.*44. & S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 98. *art.* 2. *ad* 3. ubi docet, quod ſi quis verb. gr. juravit ſe alteri in omnibus pariturum, tale juramentum eſt interpretandum, dummodo non illicita, vel importabilia, & immoderata, & ſtatui ſuo obſtantia, ſeu contraria ei præcipiat; *arg. cap. Contingit* 1. §. *final. de jurejurando in* 6. quia in generali promiſſione non veniunt ea, quæ quis veriſimiliter in ſpecie non promiſiſſet, aut promittere non potuiſſet; *arg. cap. In generali* 81. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*.

3 Si autem jurans doloſe præſtitit juramentum ſub verbis æquivocis ad decipiendum eum, cui juravit, tunc juramentum eſt interpretandum, & obligat juxta intentionem recipientis, ideſt, juxta ſanum intellectum illius, cui juratur; *cap. Quacumque* 9. *cauſ.* 22. *qu.* 5. ibi: *Quacumque arte verborum quiſquis juret, Deus tamen, qui conſcientiæ teſtis eſt, ita hoc accipit, ſicuti ille, cui juratur, intelligit; Dupliciter autem Reus fit, quia, & Dei nomen in vanum aſſumit, & proximum dolo capit*. Et ſic tenent S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *ad* 4. Angelus *verb. juramentum* 4. *num.* 1. Navarrus *cap.* 12. *manual. num.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 48. Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 10. *num.* 4. & *num.* 12. 13. & 14. Covarruvias *in cap. Quamvis, de pactis in* 6. *part.* 1. §. 5. *n.* 1. & 2. & alii paſſim. Et ratio eſt quia *Fraus, & dolus alicui patrocinari non debent, cap. Sedes* 15. & *cap. Ex tenore* 16. *de Reſcriptis*; *cap. Ex litteris* 2. *de dolo, & contumacia*; *cap. Tuæ* 12. *de Clericis non reſidentibus, & l. in fundo, ff. de rei vind. l. Cum hi, ff. de tranſact.* & *in l. Si Legatarius, Cod. de Legatis*, ibi: *Ut non accipiat fructus ſuæ calliditatis*.

Juramentum præſtitum circa materiam juris 4
(ideſt circa illa, de quibus Jus aliquid diſponit) eſt interpretandum ſecundum diſpoſitionem Juris, nec eſt ultra extendendum; *arg. cap. Ad noſtram* 21. *de jurejurando*, in cujus Summario ſic præciſe habetur: *Juramentum generale debet ita intelligi, ſi fieri poteſt, ut non obviet juri, alias tamquam temerarium non obligat contra juris obſervantiam*, & concordat textus *in l. ultim. ff. Qui ſatis dare coguntur*, ibi: *Qui jurato promiſit judicio ſiſti, non videtur pejeraſſe, ſi ex conceſſa cauſa hoc deſeruerit*, & ſic tenet Gloſſa *in cap. Contingit* 1. *verb. Declaramus, de jurejurando in* 6. Abbas *in cap. Tua nos num.* 4. *de Eccleſiis ædificandis*, Innocentius *in cap. Per litteras, circa medium, de Arbitris*, Pirhing *lib.* 2. *decret. tit.* 24. *n.* 107. Reiffenſtuel *ibid. n.* 41. Layman *Theol. moral. lib.*4. *tract.* 3. *cap.* 9. *n.* 2. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia in quolibet juramento promiſſorio tacite ſubintelligitur, atque ipſo jure ineſt conditio illa, Salvo Jure, & auctoritate ſuperioris (ſcilicet Supremi Legiſlatoris) *cap. Venientes* 59. *de jurejurando*.

Unde in omni Juramento promiſſorio, quam- 5
vis abſolute facto, quædam tacite ſubintelliguntur conditiones, ſicuti docent Gloſſa *in c. Quemadmodum* 25. *de jurejurando, verb. Conditio*; Abbas *ibid. num.* 8. Pirhing *loc. cit. n.* 119. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 51. Silveſter *verb. juramentum* 3. *quæſt.* 1. Suarez *lib.* 2. *de juramento cap.* 34. Layman *loc. cit. nu.* 4. & alii; & clare colligitur *ex cit. cap. Quemadmodum* 25. §. 1. *de jurejurando*, ibi: *Non obſtante hujuſmodi juramento, quoniam in eo talis erit ſubintelligenda conditio*.

Prima conditio, quæ in juramento promiſ- 6
ſorio tacite, ac ipſo jure ſubintelligitur, eſt, *Si potero*, quia *ex cap. Nemo* 6. *de Regulis juris in* 6. *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*, & hoc procedit, nedum de impoſſibili phyſice, ideſt, quod naturaliter fieri non poteſt, ſed etiam de impoſſibili moraliter, id eſt, quod licite fieri non poteſt, quia juramentum non eſt vinculum iniquitatis, *cap. Quanto* 18. *de jurejurando, cap. Contingit* 1. *eodem in* 6. Nam de

Digitized by Google

de jure illud tantum poſſibila, & fieri poſſa cenſetur quod licite fieri poteſt, *cap. Fraternitatis* 15. *cauſ.* 22. *quæſt.* 2. *juncta Gloſſa verb. Quod poteſt*.

7 Secunda eſt: *Salvo jure, & auctoritate Superioris*, colligitur clara *ex cap. Venirntes* 19. *de jurejurando*, ibi: *Cum prædictum juramentum vos excuſare non poſſit, in quo debet intelligi Jus Superioris exceptum*. Et in ejus Summario dicitur: *Non valet juramentum præſtitum in præjudicium juris Superioris*, & concordat *cap. Ea te* 22. *de jurejurando*, ubi illicitum, nec ſervandum ſtatuitur jaramentum, quod, ſalvo Apoſtolicæ Sedis honore, ſervari naquit.

8 Tertia eſt: *Niſi is, in cujus favorem juratum eſt, ſponte remiſerit*, quia quilibet poteſt rem vi juramenti ſibi debitam, alteri remittere, & condonare, cum quilibet ſuo juri renunciare poſſit, *cap. Si diligenti* 12. *de foro competent. & cap. Si de terra* 6. *de privilegiis*, ubi ſic expreſſe habetur: *Cum liberum ſit unicuique juri ſuo renuntiare*. Tum quia beneficia non conferuntur in invitum, textu expreſſo *in l. invito ff. de Regul. juris*, requiritur enim ejus acceptatio, *leg. Abſenti, ff. de donation.* adeoque &c.

9 Quarta conditio eſt: *Si res in eodem ſtatu permanſerint*, ideſt non fuerint notabiliter mutatæ, quia veriſimila non eſt jurantem habuiſſe intentionem ſe obligandi ad rem adeo difficilem, vel etiam indecentem, qualis contingere ſolet, ubi notabilis mutatio ſupervenit, adeoque ejus juramentum eſt interpretandum, quod ad caſum adeo improviſum, & incogitatum ſe non extendat, ſic colligitur *ex capit. Veniens* 16. *cap. Brevi* 17. ibi: *Niſi difficultas exiſtat, propter quam requiſitus non poſſit Eccleſiæ ſubvenire, cap. Quemadmodum* 25. *& cap. Petitio* 31. *de jurejurando*, & concordat textus *in l. Cum quis* §. 1. *ff. de ſolutionibus*, ibi: *Tacite enim hæc conventio ineſſe ſtipulationi videtur, ſi in eadem cauſa maneat*.

10 Quinta conditio maxime in pacto, vel contractu atiam jurato ſubintellecta aſt: *Si & altera pars fidem ſervaverit*, id eſt pacto, ſeu promiſſis ſuis ſteterit, quia *ex cap. Fruſtra* 75. *de Regulis juris in* 6. *Fruſtra ſibi Fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe præſtitam ſervare recuſat*, & habetur expreſſe *in cap. Pervenit* 3. *de jurejurando*, ibi: *Nec tu ei, etiamſi promiſſum tuum juramento firmaſſes, aliquatenus teneris, ſi conſtet eum conditioni minime paruiſſe*, concordat *cap. Sicut* 29. *eod.* §. *juramentum*, ibi: *juramentum autem, quod Joannes ſe aſſerit præſtitiſſe, ſi de aſſenſu factum eſt utriuſque, eum non ligat, qui præſtitit, dum ille, cui præſtitum fuerit, ſervare negligit quod promiſit*, & in ejus Summario præciſa dicitur: *Non adſtringitur quis juramento ad implendum, quod juravit, ſi ab alia parte non impletur cujus reſpectu præſtitum eſt juramentum*.

Juramentum ſervandi ſtatuta edita alicujus Eccleſiæ, Capituli, vel Communitatis, Civitatis, Provinciæ, ſeu Regni non eſt interpretandum, quod extendatur ad ſtatuta in poſterum edanda, textu expreſſo *in cap. Clericus* 35. *de jurejurando*, & ibi Gloſſa, & Doctores communiter. Juramentum enim eſt ſtricte interpretandum ex Juribus adductis ſupra *ſub n.* 1. adeoqua, qui juravit ſervare ſtatuta jam edita, nequit intelligi, quod vi talis juramenti voluerit ſe obligare ad ſervanda etiam ſtatuta in poſterum edenda. 11

Immo, etiamſi quis promittat ſe velle vi juramanti antea præſtiti ſervare illa ſtatuta poſtmodum edita, quia obligatio prioris juramenti non poteſt ultra fines ſui objecti extendi per ſimplicem promiſſionem; objectum autem prioris juramenti fuerunt ſolum ſtatuta jam edita, unde niſi de novo juraverit, promiſſio illa retinet ſolam vim ſimplicis promiſſionis, ac proinde licet quis tranſgradi non debeat, quod promiſit, non tamen cenſendus eſt perjurus, ſi promiſſum non exequatur, cum ad exequendam talem ſimplicem promiſſionem non obligetur ex debito præſtiti juramenti, ut expraſſe habetur *in cit. cap. Clericus* 35. *de jurejurando*, ibi: *Clericus, qui juravit ſe ſtatuta in Eccleſia ſua edita ſervaturum promittens per idem juramentum ſtatutum, quod poſtmodum ſubſecutum eſt, fideliter obſervare, licet tranſgredi non debuerat quod promiſit, non tenetur ad illius obſervantiam ex debito præſtiti juramenti*, & in ejus Summario ſic præciſa dicitur: *Qui juravit ſervare ſtatuta edita, & poſtea per illud juramentum aliter non jurando promiſit ſervare edenda, ſeu poſtea edita, non tenetur ex juramento ad noviter edita*. 12

Item juramantum etiam abſolute, & ſimpliciter præſtitum ſervandi ſtatuta alicujus Eccleſiæ, Collegii, Civitatis, Provinciæ vel Ragni, non addendo *jam edita*, non extenditur ad futura, ſeu edanda, niſi expraſſa in aliqua parte juramenti fiat mentio, ſeu appareat jurantis intentionem etiam aſſa de futuris; Baldus *in cit. cap. Clericus* 35. *de jurejurando n.* 3. Barboſa *ibid. num.* 7. Pirhing *lib.* 2. *decretal. n.* 105. Reiffenſt. *ibid. n.* 62. Angelus *verb. Juramentum* 5. *nu.* 35. Sanchez *lib.* 3. *in decalog. c.* 14. 13

Digitized by Google

c. 14. *n.* 1. Azorius *part.* 1. *lib.* 11. *c.* 8. *qu.* 7. Suarez *de juramento cap.* 32. *num.* 11. & alii plures ab ipſis citati contra aliquos volentes juramentum ſimpliciter præſtitum de ſervandis ſtatutis extendi etiam ed ſervanda in poſterum edenda. Et ratio noſtra eſt, quia juramentum ob periculum perjurii, & damnum, quod ſequi poteſt, eſt ſtricte interpretandum ex Juribus adductis *ſupra num.* 1. adeoque non debet extendi ad id, quod verba late ſignificant.

14 Dummodo tamen poſterius illud ſtatutum non ſit mere declarativum prioris, ſeu veteris, quia tunc tale ſtatutum mere declarativum non eſſet vere novum ſtatutum: ſed realiter eſſet idem cum veteri, eo quod declaratio legis retrotrahatur ad tempus conditæ legis, atque a principio jam ineſſe, & inſuiſſe cenſetur, *Authent. de raptis mulieribus* §. *final. Collat.* 9. ubi Imperator de tali Legum ſuarum declaratione loquens ait: *Quam interpretationem non in futuris tantummodo caſibus, verum in præteritis etiam valere ſancimus, tamquam ſi noſtra Lex ab initio cum interpretatione tali promulgata fuiſſet a Nobis*; concordat textus *in l. Ita fidei* 40. *ff. de jure Fiſci*, ibi: *Non tantum legem circumveniri voluit, ſed etiam interpretationem Legis*. Et ſic tenet Baldus, & alii ſupracitati Doctores, & Gloſſa communiter recepta *in cap. Sicut Nobis* 5. *verb. Reſpondemus, de verbor. ſignif. in* 6.

15 Omne juramentum promiſſorium debite fa-
ctum circa materiam honeſtam, & licitam pa-
rit obligationem obſervandi illud ex virtute
Religionis; *Communis*; textu claro *in cap. Si
vero* 8. *de jurejurando*, & concordat *cap. Cum
contingat* 28. *eod.* & *cap. Quamvis pactum* 2.
16 *de pactis in* 6. cum ſimilibus. Juramentum au-
tem de re inhoneſta, & illicita mortaliter,
ſeu venialiter, nullam parit obligationem;
Communis textu aperto *in cit. cap. Si vero* 8.
& *cap. Cum contingat* 28. *de jurejurando*, *cap.
Quamvis* 2. & *cap. Quia* 3. *de pactis in* 6.
cap. Si publicis 1. *cap. Eſt etiam* 2. *cap. Quod
David* 3. *cap. Juravit David* 4. *cap. In malis
promiſſis* 5. *cap. Si aliquid* 6. *cap. Unuſquiſque*
8. *cap. Non eſt obſervandum* 13. *cap. Si aliquid*
16. *cap. Actione* 18. *cap. Si quis* 19. *capit. Si
ad peccatum* 20. *cap. Mulier* 21. *cap. Inter cetera* 22. & *cap. Innocens* 23. *cauſ.* 22. *quæſt.* 4.
cap. Non eſt obligatorium 58. & *cap. In malis*
69. *de Regulis Juris in* 6. Et ratio eſt, quia
juramentum non fuit inſtitutum, ut eſſet vinculum iniquitatis, ut expreſſe dicitur *in citat. cap. Quanto* 18. *de jurejurando*, ibi: *Cum juramentum, non ut eſſet iniquitatis vinculum, fuerit inſtitutum*, & *in cap. Inter cetera* 22. *cauſ.* 2. *quæſt.* 4. ibi: *Porro juramentum non ob hoc fuiſſe inſtitutum invenitur, ut eſſet vinculum iniquitatis*. Hinc *in cap. Non eſt obligatorium* 58. *de Regulis Juris in* 6. expreſſe dicitur: *Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum*, & *cap. In malis promiſſis* 69. *de Regulis Juris etiam in* 6. præciſe habetur: *In malis promiſſis fidem non expedit obſervari*.

Juramentum ſoli Deo factum de opere minus perfecto, & cujus oppoſitum eſt melius, ſicut & juramentum Deo factum de re prorſus indifferente, non obligat; *Communis*, *arg. cap. Scripturæ* 4. *de voto*, ubi ſtatuitur non obligare votum de re impeditiva majoris boni, & licite poſſe elici illud majus bonum, adeoque idem dicendum venit de juramento ſoli Deo facto, quod induit naturam voti, & clare habetur *in cap. Pervenit* 3. *de jurejurando*, ubi expreſſe dicitur: *Non enim propoſitum aut promiſſum infringit qui in melius illud commutat*, & in ejus Summario dicitur: *Non pejerat, qui juramenti implementum in melius commutat*. 17

Juramentum autem factum homini, ſeu Eccleſiæ, vel alicui Communitati de re honeſta, & licita ſemper obligat, neque in aliam quamvis meliorem rem ſolo jurantis arbitrio commutari poteſt; *Communis*, *arg. cap. Cum contingat* 28. *de jurejurando*, & *cap. Quamvis pactum* 2. *de pactis in* 6. ubi tamquam recepta Juris Canonici generalis Regula ſtatuitur, quod *Juramentum homini præſtitum neceſſarie ſit ſervandum, quotieſcumque ſine peccato, ſeu ſine ſalutis æternæ diſpendio, & ſine alterius præjudicio ſervari poteſt*. 18

Ratio vero quare juramentum promiſſorium ſoli Deo factum de opere minus perfecto non obliget, ſed poſſit ſolo jurantis arbitrio commutari in melius; Non ſic autem juramentum promiſſorium factum homini, eſt, quia in juramento promiſſorio facto homini ſpectatur, quid illi gratius ſit, unde mutari nequit in opus, quod abſolute quidem melius ſit, at ei, in cujus gratiam, ſeu utilitatem fuit factum, ſit minus utile, vel acceptum, cum ſic contentus eſſe non præſumatur. In juramento autem promiſſorio facto ſoli Deo ſpectatur, quid melius ſit. Unde mutari poteſt in qualecumque opus melius, cum ſic Deus præſumatur eſſe contentus; Layman *Theolog. Moral. lib.* 4. *tr.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. Reiffenſtuel *l.* 2. *decret. tit.* 24. *n.* 80. & alii paſſim. 19

Ju-

Digitized by Google

20 Juramentum promiſſorium gravi & injuſto metu extortum obligat, quando ſine culpa ſervari poteſt, & a legitimo Superiore non relaxatur, ſic v. g. qui juravit latroni inique exigenti pecunias ſoluturum, juramentum ſervare debet, niſi ei relaxetur; *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 3. Pirhing *l. c. num.* 69. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 100. Sanchez *lib.* 3. *in decalog. cap.* 11. *n.* 14. Layman *loc. cit. cap.* 7. *n.* 2. textu expreſſo *in cap. Si vero* 8. *de jurejurando*, ibi: *Si vero aliquis quemquam graviſſimo metu ſub Religione juramenti ſuum jus refutare coegerit, ipſumque ſibi retinuerit, quia nos conſulere voluiſti an alter eorum, vel neuter id habere debeat; Duximus tibi reſpondendum, quod non eſt tutum quemlibet contra juramentum ſuum venire, niſi ſit tale, quod ſervatum vergat in interitum ſalutis æternæ. Nec nos alicui dare materiam volumus veniendi contra juramentum proprium, ne auctores perjurii videamur*, & ibidem ſtatim ſubjungitur, quod ad coercendam iniquitatem perverſorum, Romana Eccleſia conſuevit a tali juramento abſolvere, & in ejus Summario ſic præciſe dicitur: *Si juramentum per metum extortum ſervari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, ſervandum eſt; Eccleſia tamen Romana conſuevit a tali juramento abſolvere*, & concordat *cap. Verum* 15. *de jurejurando*, & *cap. Ad audientiam* 4. *De iis, quæ vi metuſve cauſa fiunt.*

21 Obligatio propria juramenti, prout procedit ex virtute Religionis, eſt omnino perſonalis, ſolumque jurantem afficit, & non tranſit ad heredes, ſeu ſucceſſores ejus; S. Thomas 2. 2. *q.* 98. *art.* 2. *ad* 4. Abbas *in cap. Veritatis* 14. *de jurejurando num.* 3. Covarruvias *in c. Quamvis pactum* 2. *de pactis in* 6. *part.* 1. §. 5. *n.* 4. Suarez *lib.* 2. *de jurament. cap.* 31. *num.* 12. Layman *loc. cit. cap.* 10. *num.* 7. Sanchez *lib.* 3. *in decalog. cap.* 13. *num.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 103. Pirhing *loc. cit. num.* 146. ubi teſtatur de communi. Et ratio eſt, quia tale juramentum eſt vinculum perſonale; Religio enim juramenti, ejuſque obligatio, nonniſi propria voluntate ſuſcipi poteſt, adeoque non tranſit ad alias perſonas propria voluntate ad talis juramenti obligationem non concurrentes.

22 Et hoc ſtat, etiamſi quis pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus juraverit aliquid præſtare, quia licet Succeſſores in tali caſu poſſint obligari vi pacti, ſeu promiſſionis ab alio acceptatæ, ut infra *num.* 24. dicetur, non tamen hi obligantur ex vi juramenti, adeo ut, ſi juramentum ſui Anteceſſoris non ſervent, cenſeantur perjuri, quia obligatio juramenti, quæ oritur ex virtute Religionis, nonniſi propria voluntate ſuſcipi poteſt, cum ſit actio perſonalis; Abbas, Sanchez, Layman, Pirhing, Reiffenſtuel *loc. cit.* & alii.

Unde ſi Rex v. gr. Epiſcopus, Canonicus, 23
& hujuſmodi ad Regnum, Epiſcopatum, Canonicatum, & hujuſmodi admittantur, ſine ullo præſtito juramento, non obligantur ſub juramento ad ſervanda ea, quæ ſui Anteceſſores ſervare jurarunt; & ſi ea tranſgrediantur, non evadunt perjuri, & per hoc omnes ſupradicti a principio ſui Regni, Epiſcopatus, Canonicatus, & hujuſmodi ſolent præſtare proprium, ac perſonale juramentum; Silveſter *verb. Juramentum* 4. *quæſt.* 3. Suarez, Sanchez, Pirhing, Reiffenſtuel, Layman, aliique ſupracitati.

Obligatio juramenti proprie promiſſorii, ſeu 24
firmatorii promiſſionis ab altero acceptatæ, vi pacti, ſeu ex virtute juſtitiæ tranſit ad heredes, aut ſucceſſores ejus, cui juratum eſt; *Communis, arg. l. Veteris, Cod. de contrahend. ſtipulat.* & *l. Si pactum* 9. *ff. de probationibus*, & *cap. Veritatis* 14. *de jurejurando*, in quo habetur: Vaſſallum, qui juravit Prælato fidelitatem, atque reverentiam, & obedientiam, eamdem etiam ſine novo juramento debere Succeſſoribus, quamvis eorum expreſſa mentio facta non fuerit. Unde recte dicunt communiter Doctores cum Innocentio, & Abbate *in cit. cap. Veritatis*, Covarruvias *in cit. part.* 1. §. 2. *num.* 7. Scaccia *lib.* 2. *de judiciis cap.* 2. *n.* 103. quod juramentum licet ſit perſonale ex parte jurantis, tamen ſit reale ex parte ejus, cui juratur, ideſt tranſitorium cum re, puta Dignitate, hereditate, ſicuti explicant Abbas *in cit. cap. Veritatis num.* 3. Covarruvias *loc. cit. n.* 7. Layman *loc. cit. c.* 10. *n.* 5. *in fine*, & alii.

Juramenta poſſunt per poteſtatem dominati- 25
vam irritari, ſeu annullari, non ſolum per accidens, & indirecte, ideſt ratione materiæ promiſſæ, & juratæ, quæ alterius poteſtati ſubjecta ſit, ſed etiam per ſe, & directe, ideſt ratione voluntatis jurantis, quæ alterius poteſtati ſubjecta ſit, ut in Religioſo, & impubere accidit. Sic colligitur ex *cap.* 30. *Numer.* & tenent S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 9. *ad* 3. S. Antoninus *p.* 2. *tit.* 10. *c.* 6. §. 2. Sanchez *lib.* 3. *moral. cap.* 19. *num.* 1. Silveſter *verb. Juramentum* 3. *quæſt.* 7. Sa *eod. verb. n.* 31. Layman *loc. cit. cap.* 11. *num.* 1. Sotus *lib.* 8. *q.* 1. *art.* 9. Toletus *lib.* 4. *cap.* 23. & alii paſſim.

Juramenta promiſſoria ſoli Deo facta irrita- 26
ri,

Digitized by Google

ti, & annullati poſſunt per poteſtatem dominativam Patris, Prælati, Domini, Mariti, & hujuſmodi: ſic colligitur *ex cit. cap.* 30. *Num.* & tenent citati Doctores, & alii communiter apud Sanchez *cit. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 2. & Layman *loc. cit. num.* 2. Juramentum enim promiſſorium Deo factum nihil aliud eſt, quam votum juratum, adeoque ſit, ſicuti votum, ea tacita, & ſubintellecta conditione: *Salvo jure Superioris irritandi poteſtate præditi; argum. cap. Venientes 19. & cap. Ea te 22. de jurejurando*, & patet ex dictis *nu.* 7. quia juramentum accedens promiſſioni, ſeu voto, aſſumit naturam, & conditiones ejus, *cap. Quemadmodum 25. de jurejurando*.

27 Juramenta etiam homini præſtita annullari, & irritari poſſunt per poteſtatem dominativam Patris, Prælati, Domini, Tutoris, Mariti, & hujuſmodi, quoties voluntas jurantis, ſeu materia jurata eſt ipſis ſubjecta, vel præjudicans; *arg. cit. cap. Venientes 19. de jurejurando*, ubi ſtatuitur, quod non valeat juramentum præſtitum in præjudicium juris Superioris, & in juramento intelligatur ſemper Jus Superioris exceptum.

28 Unde Papa poteſt irritare, & annullare omnia juramenta edita circa Beneficia Eccleſiaſtica diſtribuenda, augenda, minuenda, quia ſuper iſtis habet pleniſſimam poteſtatem; *capit. Licet 2. de præbend. in 6.* Item juramenta de non alienandis rebus Eccleſiæ, & alia hujuſmodi, quæ ſunt de materia ſubjecta diſpoſitioni Papæ.

29 Ita Epiſcopus poteſt irritare ea Clericorum juramenta, quæ facta ſunt circa res ſuæ diſpoſitioni ſubjectas, ut v. g. Si Clericus juravit ſe veſtes ſacras commodaturum, aut tali loco non diſceſſurum, donec debita ſolverit, vel quid aliud fecerit. Non enim ob id derogatur Juri Epiſcopi, quo minus ob juſtam cauſam eum ad ſe revocare poſſit, & inhibere, ne Sacras veſtes commodet, & hujuſmodi; Abbas *in cit. cap. Venientes 19. de jurejurando n.* 3. Layman *loc. cit. cap.* 11. *n.* 2. Sporer, & alii paſſim.

30 Item Superior Regularis poſſet irritare, & annullare juramenta ſuorum ſubditorum, quia ob emiſſum votum obedientiæ, eorum voluntas eſt omnimode Superiori ſubjecta, nec habent velle, nec poſſe, Sanchez *cit. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 3. Layman *loc. cit. num.* 2. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *num.* 1715. Sporer, & alii paſſim.

31 Item Pater, ac Tutor irritare poteſt omnia pacta jurata impuberis, quia ob ætatis imbecillitatem, etiam ejus voluntas, & obligationes alienæ poteſtati ſubjecta ſunt; Covarruvias *in cap. Quamvis part.* 3. §. 1. *num.* 5. Gunez *Reſolut. cap.* 14. *n.* 18. Suarez *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 12. Leſſius *lib.* 2. *c.* 42. *n.* 61. Layman *loc. cit. n.* 2. & alii plures.

32 Item Dominus irritare poteſt promiſſiones juratas ſervi ſui, Maritus promiſſiones juratas Uxoris, & econtra Uxor promiſſiones juratas Mariti, ſi juramenta illis præjudicent, aut ſint de materia illis ſubjecta; Layman *loc. cit. n.* 2. Felix Poteſtas *loc. cit. nu.* 1716. Suarez, Sporer, Azorius, & alii paſſim.

33 Juramentum autem hominis, cujus voluntas, & materia jurata non eſt alteri ſubjecta, nec præjudicans, quando ab eo, cui eſt præſtitum, acceptatum eſt, non poteſt ordinarie remitti, relaxari, irritari, nec diſpenſari, nec etiam in melius commutari ſine conſenſu ejus cui præſtitum eſt; *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 89. *art.* 9. *ad* 3. Laym. *loc. cit. c.* 11. *num.* 5. & ratio eſt, quia tali juramento eſt jam acquiſitum Jus homini, cui præſtitum eſt, unde tali Jure, ſicuti & aliis bonis privari non poteſt.

34 Notanter vero dicitur *ordinarie*, quia dantur aliqui caſus, in quibus poteſt relaxari etiam tale juramentum. Primo, ſi bonum commune Eccleſiæ talis juramenti relaxationem exigat, quia per *text. in cap. Bonæ memoriæ 3. de poſtulat. Prælator. l. Actione 61. §. 1. ff. Pro ſocio, cum ſimilibus*, bonum commune prævalet bono particulari, ſeu privato, & tale juramentum relaxare maxime pertinet ad Summum Pontificem, ut cum S. Th. 2. 2. *q.* 89. *art.* 9. *ad* 3. docet Communis Doctorum. Interdum tamen poteſt etiam Epiſcopus juxta qualitatem cauſarum, & perſonarum relaxare juramentum alteri præſtitum, v. gr. non accuſandi, non denunciandi, & hujuſmodi, ſi bonum commune ſuæ Diœceſis id poſtulet, Suar. *lib.* 2. *de jurament. cap.* 4. *num.* 5. Silveſter *verb. Juramentum* 5. *q.* 3. Laym. *loc. cit. c.* 11. *num.* 5. Pirbing *lib.* 2. *decretal. tit.* 24. *n.* 154. & indicat etiam S. Thomas *l. cit.* ubi dicit, quod id maxime pertinere videtur ad poteſtatem Papæ, adeoque cenſent poſſe interdum juxta qualitatem cauſarum, & perſonarum fieri etiam ab Epiſcopo. Secundo in pœnam criminis commiſſi ab eo, cui præſtitum eſt juramentum, textu claro *in cap. Nos Sanctorum* 4. & *cap. juratos* 5. *cauſ.* 15. *qu.* 6. ubi donec excommunicati reſipiſcant, abſolvuntur a juramento fidelitatis, qui illud ipſis præſtiterunt. Tertio ratione gravis injuriæ, quam

Digitized by Google

quam jurans ſit paſſus ab eo, qoi juravit, ſeu ab aliis ejus adhærentibus, eo quod per dulum, vim, vel metum injuſte incuſſum, vel læſionem valde enormem juramentum, ſeu contractus juramento confirmatus, ſit extortus, *capit. Auctoritatem* 2. *cauſ.* 15. *quæſt.* 6. *cap. Verum* 15. *de jurejurando*, Sanchez *lib.* 3. *in decalog. cap.* 26. *n.* 26. Suarez *lib.* 2. *de juramento cap.* 21. *num.* 6. Layman *loc. cit. n.*5. Pirbing *loc. cit. num.* 115. qoi ex communi dicunt tunc tale juramentum poſſe etiam relaxari ab Epiſcopo, vel alio Prælato quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habente. Vide verb. *Votum art.* 3. *n.* 125.

35 Relaxare juramenta directe, ideſt per modum abſolutionis, vel diſpenſationis pertinet ad ſolos Superiores, ſeu Judices Eccleſiaſticos, quia eſt actus juriſdictioois ſpiritualis, cum juramentum ſit vinculum ſpirituale; adeoque ad ſolam poteſtatem ſpiritualem ſpectat illud diſſolvere. Relaxare autem juramenta indirecte ideſt ratione materiæ, vel ſupplendo vicem ejus, cui juratum eſt, & qui remittere debeat, & nolit, poteſt pertinere etiam ad Judices Laicos. Si enim ille, coi juratum eſt per metum, vim, vel dolum, tale Juramentum remittere debeat, & nolit remittere, tunc Judex ſæcularis loco, & nomine illius, quamvis renitentis, illud remittere poteſt, quia, quando ſubditus tenetur præſtare conſenſum ad aliquem actum, & renuit, poteſt Judex ſæcularis illud præſtare, & ſupplere ejus conſenſum, & eo invito id præſtare, quia in tali caſu factum Judicis reputatur factum partis, ut docent Doctores *in leg. Si ob cauſam, Cod. de evictiom.* Et ſic tenet Suarez *lib.* 2. *de jurament. c.* 41. *num.* 16. Sanchez *lib.* 3. *c.* 22. *num.* 13. Layman *loc. cit. capit.* 11. *num.* 9. Pirhing *loc. cit. numer.* 159. Guttierez, & alii.

36 Placet hic ſubnectere formulam juramenti præſtandi ab Abbatibus, aliiſque monaſteria, ſeu Eccleſias habentibus cum juriſdictione quaſi epiſcopali, & territorio ſaparato, quam præſcripſit Benedictus XIV. tom. 1. ſui Bullarii Conſtitut. 7. incip. *Quod ſancta* §. 11. & eſt talis:

„ Ego N. ab hac hora in antea fidelis & „ obediens ero B. Petro Apoſtolo, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ & Domino Noſtro „ Domino N· Papæ N. ſuiſque Succeſſoribus „ canonice intrantibus. Non ero in conſilio, „ aut conſenſu, vel facto, ut vitam perdant, „ aut membrum, ſeu capiantur mala captione, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel injuriæ aliquæ inferantur quovis quæſito colore. Conſilium vero, „ quod mihi credituri ſunt, per ſe, aut nuncios ſuos, ſeu literas, ad eorum damnum, „ me ſciente, nemini pandam. Papatum Romanum & Regalia S. Petri adjutor eis ero „ ad retinendum & defendendum, ſalvo meo „ ordine, contra omnem hominem. Legatum „ Apoſtolicæ Sedis in eundo & redeundo honorifice tractabo, & in ſuis neceſſitatibus „ adjuvabo. Jura, honores, privilegia, & auctoritatem S. R. E., Domini Noſtri Papæ, „ & Succeſſorum prædictorum conſervare, defendere, augere, & promovere curabo. Neque ero in conſilio, vel facto, ſeu tractatu, in quibus contra ipſum Dominum Noſtrum, vel eamdem Romanam Eccleſiam „ aliqua ſiniſtra, vel præjudicialia perſonarum, juris, honoris, ſtatus, & poteſtatis „ eorum machinentur. Et ſi talia a quibuſcumque tractari, vel procurari novero, impediam hoc pro poſſe: & quanto citius potero, ſignificabo eidem Domino noſtro, vel „ alteri, per quem poſſit ad ipſius notitiam „ pervenire. Regulas Sanctorum Patrum, decreta, ordinationes ſeu diſpoſitiones, reſervationes, proviſiones, & mandata Apoſtolica totis viribus obſervabo, & faciam ab „ aliis obſervari. Hæreticos, Schiſmaticos, & „ Rebelles eidem Domino Noſtro, vel Succeſſoribus prædictis pro poſſe perſequar, & „ impugnabo. Sacras B. B. Apoſtolorum memorias ſingulis trienniis (ſeu quinquenniis) „ perſonaliter, ac per me ipſum viſitabo, & „ Domino noſtro, ſucceſſoribuſque præfatis rationem reddam de commiſſo mihi munere, „ deque rebus omnibus ad mei Monaſterii, „ ſeu Eccleſiæ ſtatum, ad Cleri & populi diſciplinam, animarum denique, quæ meæ fidei creditæ ſunt, ſalutem quovis modo pertinentibus, & viciſſim Mandata Apoſtolica „ humiliter recipiam, & quam diligentiſſime „ exequar: Quod ſi legitimo impedimento detentus fuero, prædicta omnia adimplebo per „ certum Nuncium ad hoc ſpeciale mandatum „ habentem de gremio conventus Monaſterii „ mei (ſeu Capituli Eccleſiæ meæ) aut alium „ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutum, ſeu „ alias Perſonatum habentem, aor, his mihi „ deficientibus, per aliquem alium Presbyterum ſæcularem, vel Regularem ſpectatæ probitatis & religionis, de ſupradictis omnibus „ plene inſtructum. De hujuſmodi autem impedimentis docebo per legitimas probationes ad S. R. E. Cardinalem Congregatio-„ nis

„ nis Sac. Concilii Præfectum per dictum Nun-
„ cium transmittendas. Poſſeſſiones vero ad
„ Monaſterium meum pertinentes non ven-
„ dam, nec donabo, neque impignorabo, nec
„ de novo infeudabo, vel aliquo modo aliena-
„ bo, etiam cum conſenſu Conventus Mona-
„ ſterii mei, inconſulto Romano Pontifice. Et
„ ſi ad aliquam alienationem deveneto, pœ-
„ nas in quadam ſuper hoc edita Conſtitutio-
„ ne contentas, eo ipſo incurrere volo. Sic
„ me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evan-
„ gelia. „ Sic *ibi* ad litteram.
37 Alia ad rem. Vide verb. *Votum*, cum ea,
quæ dicuntur, & reſolvuntur de Voto, poſ-
ſint proportionaliter dici, & reſolvi de jura-
mento.

Additiones ex aliena manu.

38 Tres hic quæſtiones non intempeſtive ſunt
diſcutiendæ; Prima eſt, *quatenus juramenta
actibus invalidis adjecta vigorem in praxi ha-
beant?* Altera, *an ex tali juramento hodie detur
actio?* Et tertia, *an ex juramento defuncti te-
neantur Heredes*. *Ad primam* quæſtionem quod
attinet: pro ejus recta reſolutione diſtinguen-
39 dæ ſunt plures ſpecies. Sunt enim actus a Le-
gibus abſolute prohibiti. Sunt actus, qui non
dependent a libero contrahentium arbitrio.
Sunt actus, qui Tertii præjudicium concer-
nunt. Sunt demum actus, qui non valent in
favorem Agentium, valere tamen poſſunt, ſi
ab eo cujus intereſt non impugnantur.
40 Actus abſolute prohibiti per juramentum
confirmari nequeunt, propterea quod poſiti ii
non ſunt in arbitrio paciſcentium, nec poſſunt
pactis privatorum tolli, præſertim ſi conti-
41 neant ſpeciem delicti. Idque non ſolum de
iis actibus intelligendum, qui juri divino vel
naturæ ſunt contrarii, ſed & quos jus canoni-
cum, vel civile abſolute prohibuit utilitatis
42 publicæ gratia. Atque hinc eſt, quod Clerici
ne accedente quidem juramento juriſdictionem
43 prorogare queunt, *cap.* 12. *de Judiciis*. Abſo-
lute enim hæc prorogatio prohibita eſt. Vide
alia exempla, quæ ſuppeditat jus canonicum
cap. 18. *de teſtib. & cap.* 4. *de teſtib. cogend.
& cap.* 7. *de pignor.*
44 Neque per juramentum confirmantur actus,
qui a libero contrahentium arbitrio non de-
pendent. Sic is, qui venditionem contrahit,
pactumque juratum addit, ne unquam pretium
exigatur, & tamen venditio omnino maneat,
45 nihil agit, cupitque contradictoria. Nec ſo-
cietas eſt, ita inita, ut ad alterum omne lu-
crum perveniret, ad alterum omne damnum,
ſi vel maxime juramentum intervenisset; Vi-
de Seraphinum de Seraphinis *de privileg. jura-
menti privileg.* 130. *n.* 6.
Nota vero, quod actus, quibus certæ ſole- 46
mnitates ſunt præſcriptæ, ob earum defectum
nulli quidem ſunt, ſed non ita paciſcentium
arbitrio exempti, ut eoſdem ſine ſolemnitati-
bus peractos ſervare haud poſſint ſi velint;
Atque ideo actus hujuſmodi per juramentum 47
confirmantur, ſupplente ipſo juramento deſe-
ctum ſolemnitatum; Benckendorff. *ad Seraphi-
num de Privil. jurament. lib.* 1. *cap.* 25. *num.*
117.
Variæ hinc oriuntur concluſiones. Tranſa- 48
ctio, quæ, non inſpectis tabulis de iis quæ-
ſtionibus, quæ ex Teſtamento dependent, fa-
cta eſt, non ſubſiſtit; accedente juramento,
valet, ut, quidquid contradicat Seraphinus *de
Privileg. Jurament. privileg.* 100. *num.* 5. fir-
mat Benckendorff. *cit. loc. n.* 2. Pariter Tran- 49
ſactio de alimentis Teſtamento relictis ſine
Prætoris decreto, & cauſæ cognitione facta,
nulla eſt; at ſuſtinetur ſi accedat juramentum;
Facchin. *lib.* 3. *controv. jur. cap.* 21. Coler *de
aliment. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 24. Donatio de- 50
mum excedens 500. ſolidos ſine inſinuatione
irrita eſt, at munita juramento valida eſt; Se-
raphin. *de privileg. jurament. fere per tot. ibi-
que* Benckendorff. *n.* 3.
Actus tertii præjudicium concernentes per 51
juramentum non confirmantur. Atque hinc
ſponſalia poſteriora licet juramenro munita ſub-
ſiſtere nequeunt in præjudicium priorum pu-
blicorum, ſi inſiſtat prior ſponſa juri ſuo. Et 52
renunciatio jurata S. C. Macedoniani valet in
liberorum præjudicium, non item Patris, in
cujus favorem primario hoc S. C. introdu-
ctum eſt.
Reliquum eſt, ut diſſeramus de actibus il- 53
lis, qui non valent in favorem agentium, poſ-
ſunt tamen valere ſi non impugnentur ab eo,
cujus intereſt. Hos autem per juramentum ju- 54
re canonico confirmari, noto notius eſt. Quo
fit, ut alienatio fundi dotalis jure civili non
ſubſiſtat, ſi vel maxime uxor conſentiat, va-
leat tamen jure canonico, interveniente jura-
mento; *cap.* 28. *de jurejur. & cap.* 2. *eod. tit.
in* 6. Vide aliud exemplum *in cap.* 2. *de pa-
ctis in* 6.
Pergimus ad ſecundam quæſtionem, an ex 55
juramento detur hodie actio. Sunt qui tenent,
jurantem ad ſervandum juramentum obligari
ex *virtute Religionis*, ut tamen nulla alteri
acquiratur actio in foro externo; Confer Wieſt-
ner

Digitized by Google

56 ner *inſtit. jur. can. lib. 2. tit. 24. num.* 78. At dari ex juramento actionem dicendum eſt, attento *c. 9. de arbitr.* tum *c.* 28. *de jurejurand.* Conſule Bohemerum *in Decretal. lib. 2. tit.* 24. §. 34. *& plur. ſeqq.*

57 Tertia & ultima quæſtio eſt, an heredes ex jurejurando defuncti teneantur? At ſi ex jurejurando dator actio, facile eſt dignoſcere, obligari heredes ex jurejurando defuncti. Tametſi enim quoad *reatum perjurii* juramentum Defuncti haud tranſeat in heredes, ipſa tamen obligatio, quæ in perſona Defuncti robur propter jusjurandum accepit, impugnari minime poteſt ab heredibus, quippe qui obligati ſunt ad factum Defuncti præſtandum.

JURISDICTIO.

SUMMARIUM.

1 *Juriſdictio unde dicta, & quid ſit*, ad num. 2.
3 *Juriſdictionis quotuplex diviſio & quæ*, ad num. 10.
11 *Juriſdictio ordinaria quot modis acquiratur, & qui eam habeant privilegio, lege, vel conſuetudine*, ad n. 18.
19 *Juriſdictio ordinaria in quo differat a delegata*, ad n. 21.
22 *An Epiſcopi Juriſdictionem immediate a Chriſto pariter habeant, ac Apoſtoli habuerint*, ad n. 23.
24 *Quæ ſit varia Sacerdotum ſive Sæcularium ſive Regularium Juriſdictio quoad Confeſſionem*, ad n. 37.
38 *An Juriſdictio gravi metu, vi, ſive fraude obtenta, ſeu extorta, ipſo jure ſit nulla*, ad n. 39.
40 *Quinam actus Juriſdictionis regulariter diebus ferialibus ſint invalidi*, ad n. 41.
42 *Alia ad rem*, ad n. 52.
53 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 69.

1 Juriſdictio dicta eſt a jure dicendo ſecundum æquitatem, juriſque Regulas, tamquam præcipuo publicæ poteſtatis officio, ut colligitur, *ex l. 1. ff. De juriſdiction. omn. Judicum, & ex l. 1. §. Damnamus, ff. De ſuſpectis Tu-*
2 *toribus*. Hinc juriſdictio definitur, quod ſit *Facultas alicujus habentis publicam auctoritatem, & eminentiam ſuper alios ad eorum regimen, & gubernationem; Eſt in re communis.*

Juriſdictio dividitur primo in Eccleſiaſticam, 3
& Civilem. *Juriſdictio Eccleſiaſtica* eſt illa, quæ circa cauſas ad Dei cultum, ſpiritualemque animarum ſalutem pertinentes verſatur. Et hæc exercetur, nedum in Foro externo, ſed etiam in Foro interno, ſeu conſcientiæ, & Sacramentali. *Juriſdictio Civilis, ſeu politica* eſt illa, quæ circa cauſas ſæculares, & profanas verſatur, & temporalem Reipublicæ gubernationem reſpicit. Et hæc exercetur ſolummodo in Foro externo.

Juriſdictio dividitur ſecundo in voluntariam, 4
& contentioſam. *Juriſdictio voluntaria* eſt illa, quæ exercetur ſolum in volentes, & ad hanc in Civilibus ſpectat manomiſſio, & adoptio juxta *l. 2. ff. De Officio Proconſulis*. In Eccleſiaſticis autem ad hanc ſpectant, Ordinatio, Conſecratio, Benedictio, Abſolutio, Diſpenſatio, Beneficiorum Collatio, & hujuſmodi, ut notant Doctores *in cap. Decernimus 2. de judiciis*, & apud Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg.* 126. *num.* 4. *Juriſdictio contentioſa* eſt illa, quæ exercetur in invitos v. g. in jus vocando, puniendo, & alia hujuſmodi exercendo, quæ expediri non poſſunt, niſi Judice pro tribunali ſedente, ſeu quando inter duos, pluresque contenditur; *arg. l. Inter ſtipulantem §. 2. ff. De verb. oblig.* ibi: *Judicium autem etiam in invitum redditur*, & amplius declarat Gloſſa *in cit. l. 2. ff. De Officio Proconſulis, verb. Contentioſam*.

Juriſdictio voluntaria differt a contentioſa, 5
nedum ex dictis, quia voluntaria ſolum in volentes exercetur, unde etiam nomen accepit, & contentioſa etiam in invitos exerceri poteſt in Judicio, unde a contentione partium inibi contendentium nomen deſumpſit; Sed etiam differt, quia volontaria juriſdictio extra proprium Territorium valide, & plerumque etiam licite exercetur, diſpenſando v. gr. cum ſubditis in eorum votis & juramentis, abſolvendo a Cenſuris, & peccatis, aſſiſtendo eorum matrimoniis, legitimando, adoptando, delegando, & hujuſmodi: Cum enim ad voluntariæ juriſdictionis exercitium non requiratur ſtrepitus, ſeu proceſſus judicialis, nec opus ſit Judicem pro Tribunali ſedere, ideo nulla infertur injoria judici, in cujus Territorio, ſeu Diœceſi tales privatim actus exercentur, ut docent commoniter Doctores *in cit. l. 2. ff. De Officio Proconſulis, & in cap. Novit 7. de Officio Legati*. Juriſdictio autem contentioſa, utpote quæ cauſas, tum Civiles, tum crimina-

na-

nales definire debet cum ſtrepitu, ſeu proceſſu Judiciali pro tribunali ſedendo, exerceri non poteſt extra proprium Territorium ſine expreſſo, vel tacito conſenſu Judicis illius loci, ipſarumque partium contendentium: *Cum*, ut expreſſe dicitur *in c. Ut animarum periculis 2. de Conſtitutionibus in 6. Cum extra Territorium jus dicenti non pareatur impune*, & ita *ibi* Doctores communiter.

6 Jurisdictio dividitur tertio in Ordinariam, & Delegatam. *Ordinaria* eſt illa, quæ cuipiam jure proprio, ſeu ratione Officii, aut Dignitatis ſuæ ex Lege, Canone, vel Conſuetudine competit. *Delegata* eſt illa, quam quis non habet jure proprio, ſed ſolum ex commiſſione alterius, cujus vice fungitur. Sic colligitur *ex l. More majorum, & l. Et quia, ff. de juriſdict. omn. Judic.* ubi is cenſetur habere jurisdictionem ordinariam, ac delegare poſſe, *qui eam ſuo jure, non alieno beneficio habet*.

7 Jurisdictio dividitur quarto in imperium, & ſimplicem juriſdictionem. *Imperium* eſt juriſdictio, quæ nobili Judicis officio exercetur: *Officium* autem *nobile Judicis* eſt illud, quod non deſervit, nec alligatur alicui actioni, ſed Judex motu proprio, ſive ex officio ex ſe, & non adductus a partibus, procedere poteſt ad crimina punienda, beneficia, privilegia conferenda, & hujuſmodi, juxta *c. Qualiter, & quando 24. de accuſationibus*. *Simplex juriſdictio* eſt, quæ exercetur Judicis Officio mercenario: *Officium* autem *mercenarium Judicis* eſt illud quod deſervit, & alligatur actioni intentæ per partem; Judex enim habens ſimplicem juriſdictionem non poteſt motu proprio, ſive ex officio ex ſe procedere ad cauſas, & lites civiles, ſed ſolum ad inſtantiam Actoris. Unde talis Judex, ſi partes inſtent, debet procedere, & ſententiam ferre, nec poteſt ipſas partes ad compoſitionem compellere, & ſi partes deſiſtant, debet & ipſe a tela judiciaria deſiſtere; ſic ex Bartolo *in l. 1. & l. Imperium 3. de Jur. omnium Judicum*, Abbate *in cap. Quod ſedem 10. de Officio Judicis Ordinarii num. 5.* Durand. in *ſpec. tit. de juriſd. omnium jud. num.* 10. Molina *tr. 5. de juſtitia n. 1. 2. & ſeq.* Layman *Theol. Moral. lib. 1. tr. 4. cap. 5. num. 7.* Pirhing *lib. 1. decretal. tit. 31. num. 3.*

8 Imperium dividitur in merum, & mixtum. *Merum imperium* eſt juriſdictio, quæ exercetur Judicis officio nobili publicam utilitatem reſpiciente, cujus actus ſunt leges condere, malefactores punire, & hujuſmodi. *Mixtum imperium* eſt juriſdictio, quæ nobili judicis officio privatam utilitatem reſpiciente, exercetur, & ejus actus ſunt, Tutores dare, mittere in poſſeſſionem, reſtituere in integrum, & hujuſmodi. Imperium merum appellatur alio nomine *Juriſdictio alta*, ſeu *Summa*. Imperium Mixtum alio nomine dicitur *Juriſdictio baſſa*, ſeu *inferior*, quæ competit cuilibet Magiſtratui, licet non ſemper quoad omnes actus. Sic *ex citatis Doctoribus*.

Imperium merum, juxta jus Civile tribus 9
veluti gradibus diſtinguitur. Primus, ſeu ſupremus continet pœnas mortis naturalis, ut combuſtionis, Rotæ, decapitationis, & hujuſmodi. Secundus complectitur pœnam mortis civilis, ut deportationis in inſulam, Relegationis, ſeu Banni Regii, vel Imperialis. Tertius reſpicit pœnas non capitales tum corporis afflictivas, tum famoſas, ut amputationis manuum, fuſtigationis, ſiſtentiæ ad numellas, & hujuſmodi. Engel *tit. de Officio Judicis n. 1.* Chriſtophorus Chlingenſperger *lib. 1. Collegii Inſtit. Juſtinian. tit. 20. q. 6.* Reiffenſt. *lib. 1. decret. tit. n. 29. 22.* & alii.

Imperium merum datur etiam de Jure Ca- 10
nonico. Ita Gloſſa magna, & Abbas *in cap. Quod ſedem 10. de Officio Ordinarii n. 5.* Engel *eod. tit. n. 12.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 25. & 26.* Pirhing *loc. cit. num. 3.* & alii paſſim. Hinc de jure Canonico ad primum gradum imperii meri ſpectat *Gladius ſpiritualis*, ſcilicet poteſtas excommunicandi, quæ pœnis capitalibus comparatur, textu expreſſo *in cap. Per venerabilem 14. Qui filii ſint legitimi §. Sunt autem*. Item poteſtas degradandi, & tradendi Curiæ ſæculari, juxta Gloſſam *in cap. Quod Sedem 10. verb. Committere ante finem, de Officio Ordinarii*, quod æquiparatur ultimo ſupplicio, ut recte notat Innocentius *in cap. Qualiter, & quando 24. de accuſationibus*, & alii paſſim. Ad ſecundum gradum ſpectat poteſtas relegandi, ſubjiciendi torturæ, perpetuis carceribus mancipandi, verberandi flagellis citra mortem, vel mutilationem, & hujuſmodi. Ad tertium gradum ſpectat poteſtas leniter coercendi in corpore, carcerandi ad tempus, imponendi mulctam pecuniariam, & hujuſmodi. Sic *ex citatis Doctoribus*.

Juriſdictio ordinaria tribus modis acquiri po- 11
teſt, ſcilicet; Vel ex privilegio Supremi Principis conceſſo Dignitati, ſeu Perſonæ; Vel a Lege, ſeu Canone; Vel ex Conſuetudine legitime præſcripta; *cap. Duo ſimul 9. de Officio Ordinarii*, Imola *ib. num. 1.* Durand. in *ſpec. tit. de Offic. Vicarii §. 2. num. 1.* Pirhing *loc. c. num. 5.* & alii paſſim. Et quidem ex pri- 12
vi-

Digitized by Google

vilegio Supremi Principis Eccleſiaſtici, ſcilicet a Summo Pontifice conſtituuntur Judices Ordinarii; Legati, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Officiales Sedis, ſeu Curiæ Romanæ, ut Vicecancellarius, Camerarius, & alii hujuſmodi. Et a Supremo Principe Sæculari, ſcilicet Imperatore, Rege, & hujuſmodi conſtituuntur Duces, Marchiones, Comites, aliique Provinciarum, aut locorum Gubernatores, Magiſtratus, & hujuſmodi, qui omnes gaudent juriſdictione ordinaria. *Com-*
13 *munis*. A Lege, ſeu Canone conſtitui cenſentur Judices ordinarii, qui ſecundum præſcriptum Legis, aut Canonis, vel ab homine publicam poteſtatem habente, vel ab Univerſitate, ſeu Collegio, vel Capitulo per electionem conſtituuntur. Sic quilibet ab Univerſitate, Collegio, Capitulo, Congregatione, & hujuſmodi electus legitime & canonice in Rectorem, & Præfectum, ſeu Superiorem ejuſdem, ut illi per modum capitis præſit, habet juriſdictionem ordinariam erga ſuos ſubditos in cauſſis ſpectantibus ad Univerſitatem, Collegium, Capitulum, Congregationem, & hujuſmodi. *Communis*. Et Epiſcopus etiam creando Vicarium Generalem, facit ipſum Judicem Ordinarium, cum Vicarius Generalis gaudeat auctoritate ordinaria, ut dicetur infra *ſub*
14 *num.* 15. Ex Conſuetudine legitime præſcripta cenſentur conſtitui Judices Ordinarii, qui per tempus legitimum, ſcilicet 40. annorum cum propria bona fide, & etiam ſcientia, & patientia eorum, contra quos præſcripſerunt, tali juriſdictione uſi ſunt, quia conſuetudo legitime præſcripta tribuit juriſdictionem ordinariam; *cap. ſimul 9. De Officio Ordinarii*, *& Cap. Cum contingat* 13. *de foro competente*, & ibi Gloſſa *verb. Maxime*, & Canoniſtæ communiter; ſicuti etiam tenent communiter Legiſtæ *in l. Imperium* 3. *ff. De juriſdictione omnium Judicum*.

15 Vicarius Generalis Epiſcopi habet juriſdictionem Ordinariam, & non Delegatam. Ita colligitur *ex cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. *ex cap. Romana* 3. §. 1. *de appellat. in* 6. ac tenet expreſſe Gloſſa *in cit. c. Romana*, *verb. Generaliter*, & alia Gloſſa *in cap. Licet* 2. *verb. Officialem*, *de Officio Vicarii in* 6. Abbas *in cap. Quoniam* 14. *num.* 11. *de Officio Delegati*, *& cap. Decernimus*, *num.* 12. *de Judiciis*, Felinus *in Rubric. de Officio Delegati num.* 4. Sperellus *deciſ.* 97. *Fori Eccleſiaſtici num.* 3. Maranta *in Speculo aureo part.* 4. *diſt.* 5. *num.* 12. *&* 13. Covarruvias *lib.* 3. *Variar. reſolut. cap.* 20. *n.* 4. *& Pract. Quæſt. cap.* 4. *num.* 8. Maſcardus *de probationibus concluſ.* 1413. *num.* 9. *&* 32. Nicolaus Garcias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *n.* 21. Sbrozius *de Officio Vicarii lib.* 2. *quæſt.* 55. Bernardus Sannig *de Officio Vicarii cap.* 4. *num.* 5. Pirhing *eod. tit. num.* 35. Reiffenſtuel *ib. a num.* 91. *ad* 101. ubi late id probat, & ſolvit argumenta contraria, Sanchez *lib.* 3. *de Matrimonio diſp.* 29. *num.* 2. 3. *& ſequent.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 54. *num.* 26. ubi innumeros alios citat pro hac ſententia, & *a num.* 37. *ad* 46. ubi ſolvit omnia argumenta contrariæ ſententiæ, cujus Patronos varios cum ſuis argumentis citat, & adducit *a num.* 30. *ad* 37. & ſic tenet etiam Sacra Rota recentior *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 614. *n.* 2. *& ead. part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 48. *num.* 10. Vide verb. *Vicarius Generalis art.* 1. *num.* 41.

Et ratio noſtra eſt, quia Juriſdictio, quæ a 16
Lege, ſeu Canone ratione Officii, ſeu Dignitatis alicui conceditur, eſt Ordinaria, *l. More Majorum*; *& l. Et quia*, *ff. De Juriſdiction. omn. Judic.* Vicarius autem Generalis Epiſcopi habet Juriſdictionem a Canone, & ratione ſui Officii ſibi conceſſam; *cap. Licet* 2. *de Officio Vicarii in* 6. cum ſimilibus, & notat Gloſſa *in d. c. Licet*, *verb. Officialem* plura Jura adducens, adeoque &c. Tum quia idem eſt Tribunal, ſeu Auditorium, eademque Juriſdictio Epiſcopi, & Vicarii ſui Generalis, textu expreſſo *cap. Non putamus* 2. *de conſuetud. in* 6. ibi: *Dum ſit idem Auditorium utriuſque*; *& in cap. Romana* 3. *de appellationibus eod. in* 6. ibi: *Cum unum & idem Conſiſtorium*, *ſeu Auditorium ſit cenſendum*. Juriſdictio autem Epiſcopi eſt ordinaria, *cap. Cum Epiſcopus* 7. *de Officio Ordinarii in* 6. adeoque etiam ordinaria erit illa ſui Vicarii Generalis. Tum etiam quia ſi juriſdictio Vicarii Generalis non eſſet ordinaria, ſed delegata, daretur appellatio ab ipſo ad Epiſcopum, cum a delegato detur appellatio ad Delegantem, textu expreſſo *in c. Super quæſtionum articulis* §. *Porro* 27. *de offic. Delegati* cum ſimilibus; Atqui a Vicario Generali non datur appellatio ad Epiſcopum, textu clariſſimo *ib. cit. c. Non putamus* 2. *de conſuetud. in* 6. addita ratione: *Ne ab eodem ad ſe ipſum* (*cum ſit idem Auditorium utriuſque*) *appellatio interpoſita videatur*; *& in cit. cap. Romana* 3. §. 1. *de appellat. eod. in* 6. ibi: *Ne ab eiſdem ad ſe ipſos interponi videatur*, adeoque &c.

Nec valet objicere, quod Epiſcopus inſti- 17
tuat, ſeu conſtituat ſibi Vicarium Generalem, & poſſit ipſum quoties voluerit amovere; adeo-

adeoque ejus Juriſdictionem non eſſe ordina-
riam, cum juriſdictio ordinaria ſit perpetua,
& neque mortuo concedente expiret, ut patet
ex c. Legatos 2. *de Officio Legati in* 6. Non va-
let, inquam, quia eo ipſo, quod quis inſtitui-
tur Vicarius Generalis ab Epiſcopo, Jus tri-
buit ipſi juriſdictionem, & quidem immedia-
te, *arg. c. Licet* 2 *de Officio Vicarii in* 6. &
notat Barboſa *cit. allegat.* 54. *n.* 44. Sanchez
lib. 3. *de Matrim. diſp.* 29. *n.* 13. Fagnan. *in c.
Quod nobis* 2. *de Clandeſtina deſponſat. n.* 45. &
alii. Quamvis enim Epiſcopus mediet quaſi
nominans, & inſtituens, non tamen mediat
quaſi dans juriſdictionem. Nec obſtat, quod
Juriſdictio Vicarii Generalis ad nutum Epi-
ſcopi ſit revocabilis, quia id non fit ex eo,
quod Juriſdictio illa non ſit ordinaria, ſed
quia Vicarius conſequitur eam a Lege median-
te nominatione Epiſcopi: Cum igitur hanc
nominationem poſſit Epiſcopus revocare, ſub-
lato antecedente, neceſſario tollitur & conſe-
quens. Simile enim quid contingit in Judicibus,
qui ordinariam habent juriſdictionem, non ob-
ſtante, quod eorum Juriſdictio ceſſet ſtatim ac
per Superiorem a ſuis officiis amoventur, & ad
ipſa officia a tali Superiore, ſeu Principe fue-
rint nominati & deputati. Et quamvis Juriſ-
dictio ordinaria ſit perpetua, quando ineſt pri-
mario, & per ſe in Juſdicente, non tamen
perpetua eſt ea Juriſdictio ordinaria, quæ in ip-
ſo ineſt ſolum ſecundario, & acceſſorie ad aliam
ordinariam, cui cohæret, uti eſt Juriſdictio
ordinaria Vicarii Generalis cohærens juriſdi-
ctioni ordinariæ Epiſcopi; & hoc patet exem-
plo Legati Proconſulis, qui, moriente Pro-
conſule, ceſſat, & amittit non ſolum juriſdi-
ctionem, quæ a Proconſule mandatur, de qua
in leg. Legati 13. *de Officio Proconſulis*, ſed &
dationem Tutoris, quæ tamen non ex manda-
to Proconſulis, ſed proprio Jure ex Legiſlatio-
ne eidem competit, juxta *leg.* 1. *verſ. Legatus
quoque, ff. de Tutoribus, & Curatoribus, l. Et
Legati* 15. *juncta Gloſſa de Officio Proconſul.*
Sic Barboſa *cit. allegat.* 54. *n.* 44. Sanchez *cit.
l.* 3. *de Matrimon. diſp.* 29. *n.* 13. Reiffenſtuel
lib. 1. *decret. tit.* 18. *n.* 100. Quintanadv. *lib.* 2.
de juriſd. n. 14. & alii.

18 Juriſdictio quoque Vicarii Capitularis, ſede
vacante, eſt ordinaria, ſtatim enim ac ipſe
eligitur, a Jure tranſit in eum tota juriſdictio
ipſimet Capitulo competens, adeo ut non ſit
neceſſaria ſpecialis commiſſio, cum Conc. Tri-
dent. *ſeſſ.* 24. *c.* 16. *de Reform.* arctaverit Ca-
pitulum ad conſtituendum Vicarium, qui ju-
riſdictionem ſuam adminiſtret. Mattha *de ju-
riſdict. part.* 2. *cap.* 30. Marchettus *in praxi
Vicarii Capitularis par.* 2. *tit.* 12. *n.* 35. Aloy-
ſius Riccius *in Praxi aurea par.* 2. *reſolut.* 99.
n. 1. Sanch. *lib.* 3. *de Matrimonio diſp.* 29. *n.* 4.
Reiffenſt. *loc. cit. n.* 97. Gutrier. *de Matrimo-
nio cap.* 66. *n.* 13. Rota recentior *par.* 4. *tom.* 2.
dec. 48. *num.* 10.

Juriſdictio ordinaria primario, & per ſe in- 19
exiſtens in Juſdicente non extinguitur morte
concedentis, v. g. Papæ; *cap. Legatos* 2. *de
Officio Legati in* 6. cum ſimilibus. Juriſdictio 20
autem delegata expirat, ſi delegans, re inte-
gra, moriatur; *c. Relatum* 19. *c. Gratum* 20.
cap. Licet undique 30. *de Officio Judicis Dele-
gati, l. Et quia, ff. de juriſd. omn. Judic.* Et 21
ratio diſparitatis eſt, quia conceſſio juriſdi-
ctionis ordinariæ eſt gratia facta ipſi, cui con-
ceditur, cum talis in Dignitate conſtituatur,
gratia autem facta non expirat morte conce-
dentis etiam re integra, textu expreſſo *in c.
Si cui* 36. *de præbend. in* 6. ibi: *Hujuſmodi con-
ceſſio (quam, cum ſpecialem gratiam contineat,
decet eſſe manſuram) non expirat etiam re inte-
gra per obitum concedentis.* Econtra vero Juriſ-
dictio delegata non eſt gratia facta ipſi Dele-
gato, ſed quoddam mandatum de facienda ju-
ſtitia alteri; mandatum autem expirat morte
mandantis re adhuc integra; *l. Mandatum*, *Cod.
Mandati, & cap. Licet undique* 30. *de offic. Ju-
dicis delegati*, ibi: *Mandatum hujuſmodi re in-
tegra morte mandatoris expiravit*; Reiffenſt. *loc.
cit. tit.* 29. *n.* 51. Sanchez *lib.* 3. *de Matrimon.
diſp.* 22. *n.* 55. & 57. cum aliis.

Apoſtoli omnes immediate a Chriſto, & 22
non mediante Petro, acceperunt ſuam Juriſ-
dictionem; vide *verb. Apoſtolus a n.* 6. *ad* 11.
ubi late de hoc. Epiſcopi juriſdictionem ha- 23
bent mediante Papa; Juriſdictio enim habita
ab Apoſtolis immediate a Chriſto fuit ſolum-
modo perſonalis, & extraordinaria propter ne-
ceſſitatem illius temporis, & primæ fundatio-
nis Eccleſiæ, adeoque in ſe ipſis terminatu-
ra, nec tranſitura ad ſuos ſucceſſores, quales
ſunt Epiſcopi Papa inferiores. Melchiades Pa-
pa *in Epiſtola decretali*, Anacletus Papa *cap.
In novo* 2. *diſt.* 21. & *c. Sacroſancta* 2. *diſt.* 22.
Bellarmin. *de Pontifice lib.* 4. *c.* 2. Barboſa *de
Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 1. *tit.* 1. *c.* 1. *a
n.* 18. & alii paſſim.

Confeſſarii Regulares Ordinum Mendican- 24
tium, & aliorum exemptorum communican-
tium cum ipſis in privilegiis habent immedia-
te a Papa juriſdictionem in quoſvis Chriſtifi-
deles, ſuppoſita tamen approbatione Epiſcopo-
rum. *Clementina Dudum, de ſepulturis*, &

Digitized by Google

ſic declaraſſe etiam Sacr. Congreg. Concilii
teſtatur Fagnau. *in cap. Omnis*, *de pœnitentiis*,
& remiſſionibus num. 79. vide verb. *Approbatio*
art. 1. *n.* 42.
25 Juriſdictio, ſeu poteſtas juriſdictionis neceſ-
ſario requiritur in Confeſſario, & abſolutio
data a Sacerdote ſine juriſdictione eſt nulla;
vide verb. *Confeſſarius art.* 1. *a num.* 6. *ad* 10.
26 Defectu juriſdictionis ſimplex Sacerdos non ap-
probatus neque valide poteſt abſolvere a pec-
catis venialibus, aut mortalibus alias confeſ-
ſis; vide *d. verb. Confeſſarius a n.* 11. *ad* 12.
27 Poſſunt tamen ſimplices Sacerdotes in articu-
lo mortis abſolvere nedum a venialibus, &
mortalibus alias confeſſis, ſed inſuper a qui-
buſvis caſibus, & cenſuris etiam reſervatis;
pro tali enim caſu Eccleſia dat juriſdictionem
omnibus Sacerdotibus etiam degradatis, ex-
communicatis vitandis, irregularibus, apoſta-
tis, & hæreticis, ac talis poteſtas extenditur
etiam ad probabile periculum mortis. Vide
ibid. a num. 13. *ad* 15. ubi, ut etiam in verb.
Abſolutio art. 1. *num.* 50. patet, in Jure ad pro-
poſitum pro eodem uſurpari articulum, & pe-
riculum mortis; phyſice tamen differunt: un-
de ne forte tironibus deeſſe videamur, dum
dicimus, Sacerdotes quoſcumque poſſe in arti-
culo, & in periculo mortis ut ſupra abſolve-
re (dummodo non adſit Sacerdos approbatus,
ut mox n. ſequenti) hic ſubnectimus, quod
articulum mortis eſt tempus illud, quo mors
certo inſtat de proximo, eſtque inevitabilis;
periculum autem probabile mortis eſt tempus
illud, quo mors non certo inſtat, ſed ex ſæ-
pe contingeotibus probabiliter timetur: ſic eſt
in proxime prælium agreſſuris, aut periculo-
ſam, aut longam navigationem ſuſcepturis;
item in Femioa primo paritura, vel ad par-
tum difficili, in Bannitis impune occidibili-
bus, in proxime rationis, aut loquelæ uſum
amiſſuris, in inſervientibus peſte infectis, vel
laborantibus morbo ut plurimum ſolito mortem
afferre. In his igitur caſibus ſimplex Sacerdos
non approbatus poteſt abſolvere &c. dummo-
do non adſit &c. cum onere tamen pœoiteoti
imponendo, ſi convaleſcat, vel periculum mor-
tis evaneſcat, de comparendo coram Superio-
re pro cenſuris reſervatis, & de ſatisfacienda
parte, quoties adſit pars læſa; unde quantum
ad cenſuras reſervatas tota auctoritas pro fo-
ro interno eſt. Vide etiam verb. *Abſolvere*,
Abſolutio art. 1. *a num.* 58. *ad* 57. Simplex Sa- 28
cerdos non habet in præfatis caſibus abſolven-
di juriſdictionem præſente Sacerdote approba-
to. Vide *ibid. a num.* 16. *ad* 17. Excipe ve-
ro caſum, difficulter tamen cootingentem, vi-
delicet ſi præſens Sacerdos approbatus malitio-
ſe abſolutionem impertiri nollet; tunc enim
ipſe habendus eſſet tamquam abſens, ac pro-
inde ſimplex Sacerdos abſolvere deberet.
Nullus Sacerdos ſive Sæcularis, ſive Regu- 29
laris poteſt Confeſſiones excipere ſine poteſta-
te juriſdictioois, aliter abſolutio eſſet nulla,
graviſſime peccaret, & rigide poſſet, & de-
beret puniri; vide *ib. a num.* 25. *ad* 27. Er-
ror communis poteſt dare juriſdictionem, ſi in
vero ſenſu capiatur; vide *ibid. a n.* 33. *ad*
37. (*a*) Error commuois cum titulo colorato, 30
& pu-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Etſi notum eſt Romanis Cenſoribus, Patrem Dominicum Viva, nonnulloſque alios Probabiliſtas cum noſtro Ferrario opinari, ſolum errorem communem ſine titulo colorato ſufficere ad juriſdictionem, qua valide pœnitentes abſolvantur; tamen hanc aſſertionem ſine adnotatione vulgandam Romæ non eſſe cenſuerunt; nam doctis quamplurimis viris laxa, atque falſa omnino viſa eſt hæc opinio, cum præſumi Eccleſiæ conſenſus rationabiliter non poſſit titulo colorato deficiente. Quando adeſt titulus coloratus, nempe quando Sacerdos ſubit examen coram Epiſcopo, quando obtinet io conſpectu hominum beneficium, & ut Parochus ab omnibus tam ſolidis fundamentis habetur, ſapienter & provide S. Mater Eccleſia ei confert juriſdictionem. At, ſi Sacerdotes iniqui exponunt ſe in tribunali fide mala ad confeſſiones excipieodas: & iſtis Eccleſia juriſdictionem confert ob utilitatem fidelium? Ita ne vero? An non vides hinc majora, & horrendiora conſequi abſurda, quam ſit utilitas pœnitentium? Nam admiſſa hac doctrina, & perſuaſione in populo Chriſtiano, quod validæ ſint Confeſſiones, & abſolutiones talium fictorum Confeſſariorum, jam aperitur janua omnibus iniquis & ſceleratis Sacerdotibus fingendi ſe Confeſſarios, diſſeminandi errores, hæreſes, & ſeducendi populum Chriſtianum. Siquidem, ut credantur Confeſſarii, ſat eſt, inquit P. Viva, ut error non ſit *ſupinus*, *aut craſſus*, ſed probabilis. Quid autem facilius hoc errore probabili, contrario errori ſupino, & craſſo? Nam nemo præſumitur malus, niſi probetur. Ergo quoties fideles vident
Sacer-

Digitized by Google

& putativo dat juriſdictionem ad valide ab-
ſolvendum, licet occultum ſobſit impedimen-
tum ex jure poſitivo proveniens; vide *ibid.*
31 *num.* 36. Secus autem ſi defectus, ſeu impedi-
mentum eſſet ex jure naturali, vel divino pro-
32 veoiens: vide *ib. num.* 37. An autem etiam
error communis ſine titulo colorato, ſeu pu-
tativo det joriſdictionem ad valide abſolveo-
dum? vide *ibidem a num.* 38. *ad* 42. ibique
ſopponitur implicite tamquam cettiſſimum, er-
rorem particularem non dare juriſdictionem,
& ratio eſt, eo quia error particolaris facile
detegi poteſt ex communi notitia, nec iocom-
moda ex illo ſeqountur, quæ ex errore com-
muni; ac Eccleſia, ſicut leges, primo, & prin-
cipaliter bono commuoi proſpicere, commu-
nitatiſque incommodis occurrere aſſolet; uode
licet error commonis ioferat jnriſdictionem,
non tamen error particularis; Quoties aotem
ſtante errore communi aliqua oriretor ſuſpicio
de Sacerdotis juiiſdictione, xploranda foret
ſedolo veritas, qua oon obſtante, ſi dubiom
adhuc ſuperſtes maneret, perſeveraret juriſdi-
ctio, qoia prævalet poſſeſſio jam a Populo
acquiſita.

33 Quamvis joriſdictio, & approbatio Coofeſſarii confuodi ſoleant, eo quod regolariter data approbatione conceditur juriſdictio, in re tamen differunt; oam Confeſſarii juriſdictio eſt poteſtas, ſive jus io ſubditos ad abſolvendi poteſtatem exercendam, quam ex vi Ordinis habet Sacerdos; approbatio aotem eſt aothenticum judiciom de idoneitate Sacerdotis ad confeſſiooes excipiendas, ſeu cui poſſit ad id conferri juriſdictio, quod utique judicium ſtare poteſt abſque juriſdictionis collatione, ut ſi Epiſcopus Sacerdotem jam judicatum idooeum non deputaret ad audiendas confeſſiones. Vide etiam verb. *Approbatio n.* 1. *&* 3.

34 Joriſdictio Sacerdotis eſt quidem joris Eccleſiaſtici quantom ad collationem, ampliationem, & reſtrictionem; Eccleſia enim eſt, quæ illam confert, & eo modo quo judicat io Domino expedire: at de jure divioo eſt, quod Sacerdos valide abſolvere haudqoaqoam poſſit abſque juriſdictione, quemadmodum ſequitur ex verbis Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. adductis in verb. *Confeſſarius art.* 1. *n.* 8. unde circa joriſdictionem Mioiſtri ſecuodom qood eſt juris divini in Sacramentis tam adminiſtrandis, quam recipiendis tenendum eſt idem, ac circa materiam eorumdem & formam, nempe quod minime liceat ſequi opiniooem probabilem relicta tutiori propter eaſdem rationes; quia ſcilicet exponeretur periculo fruſtrationis Sacramentum cum damno recipientis, & irreverentia Sacramenti. Ceterom qoantum ad juriſdictionem ſecundum quod eſt juris Eccleſiaſtici, ad hæc oſque tempora adhuc viget quamplurimorum Doctorum ſententia, videlicet quod Eccleſia ſuppleat, ſeu det joriſdictionem Confeſſario abſolventi ex opinione vere & graviter probabili circa juriſdictionem, ut eſt juris Eccleſiaſtici, quemadmodum affati ſumus de errore commoni, cujos non minos potens ſapientiom opinio ad dandam joriſdictiooem in pœoitentium bonom apparet, præſertim dom ſupponitur ei accedere circumſtantia, qoæ juriſdictiooem moraliter certam reddat; ut eſſet Eccleſiæ determinatio, Sac. Canonum deciſio, commonis Theologorum, & conſuetudo (quam in propoſito certam, & indubirabilem teſtantur Cardenas, Suarez, Logo Card. & alii) Patrum ſenſus, aut ſi opinio tutior ſit improbabilis, vel tenuiter & non vere probabilis, aut ſcrupoloſa: Pereoniter tamen gravi & ſumma cautela in cunctis procedeodum.

Joriſdictio Confeſſarii diſtingui poteſt in directam, & in indirectam. Prima eſt, quam exercet Confeſſarius in peccata ſibi tamen ſubjecta confeſſa, & alteri non reſervata; vel ſi alteri reſervata, ſibi tamen ſubjecta ratiooe Jubilæi, privilegii, vel ſpecialis conceſſionis. Secunda eſt, quam in reſervata, & ſibi oon ſobjecta exercet Confeſſarios ratiooe concomitantiæ com ſibi ſobjectis. Exemplum pro juriſdictione directa noo eſt neceſſarium, ſiquidem per ſe patet ex terminis; Exemplom pro juriſdictione indirecta eſt primo, dum quis legitimo Confeſſario aperit peccata cum incalpabili oblivione aliquorom; peccata namqoe explicite maniſeſta directe abſolvontur a Confeſſario, quatenus io ea plenam 35

Sacerdotem ſedentem in tribunali, præſumere debent eſſe Confeſſarium, licet non ſit; & error commonis ſemper probabilis erit, & non ſupinus. Utilitas ergo pœnitentium, quæ obtruditur pro fundamento joriſdictioois ab Eccleſia collatæ, inepta res eſt, ſi conferatur cum univerſali damno, & pertorbatione mioiſterii, & ſcandalis, atque abſurdis, qoæ ſeqoerentor, ſi cooſiſteret præfata opinio P. Vivæ, & aliorum: Titulos coloratus perquam rarus eſt. Errores iſti commones, non ſupini, ſed probabiles frequentiſſimi forent, ſemel admiſſa doctrioa, quod ejuſmodi confeſſiones, & abſolutiones validæ eſſent.

habet poteſtatem ſi non ſint reſervata, peccata vero inculpabiliter oblita indirecte abſolvuntur, ratione ſcilicet abſolutionis datæ ſuper peccata confeſſa, quatenus remitti non poteſt unum peccatum ſine alio, ſed gratia expellit omnia, cum nequeat quis inſimul Dei amicus & inimicus eſſe. Secundo ſi quis bona fide propria peccata confeſſus eſſet Sacerdoti non habenti juriſdictionem, vel ob aliquem Pœnitentis occultum defectum ſine culpa contingat invalidam eſſe confeſſionem, ſequenti confeſſione facta legitimo Confeſſario, peccata illa indirecte manent abſoluta, ratione ſcilicet abſolutionis datæ ſuper peccata confeſſa, ut nuper dicebamus; id enim æquivalet inculpabili oblivioni; Verum quoties Pœnitens in cognitionem ferretur confeſſionis invalidæ, eam legitimo Sacerdoti repetere deberet, ut directe ſubjiciantur, & abſolvantur peccata, nec non defectus inculpabilis corrigatur; quod ſi Pœnitens ſtante invalida confeſſione ſupradicta Communionem ſumpſiſſet, bona fides ipſum a Sacrilegio excuſaſſet: Et dicta advertere, ad coercendos ſcrupulos, ac conſcientiæ quietem inferendam Fidelibus multis juvabit plurimum. Tertio, cum quis urgente neceſſitate celebrandi, aut communicandi confitetur Confeſſario inferiori plura peccata, quorum aliqua ſint reſervata, tunc enim a reſervatis abſolvitur non directe, quia ea non cadunt ſub poteſtate Confeſſarii, ſed indirecte, ex vi abſolutionis directe datæ ſupra non reſervata; cum onere tamen poſtea confitendi reſervata habenti in ea auctoritatem pro directa abſolutione: quod ſi Pœnitens in præfata urgenti neceſſitate non haberet niſi reſervatum, confiteri deberet aliquod ex jam confeſſis peccatis, in quæ Confeſſarius directam habet auctoritatem, ut vi illius indirecte, & per concomitantiam abſolvere poſſit a reſervato, alias nec indirecte Pœnitens abſolvi poſſet a reſervato, ſicut clare ſequitur ex hucuſque dictis; unde tunc Pœnitens ſibi conſulere deberet per contritionem.

Quid autem ſentiendum in urgentiis præfatis, ſi caſui reſervato etiam foret annexa reſervata cenſura, patefiet Deo dante in verb. *Reſervatio caſuum*.

36 Juriſdictio in pœnitentes nequit acquiri ſola conſuetudine, uti expreſſe declaratum habetur *in c. Si Epiſcopus 2. de pœnitentiis, & remiſſionibus*, ibi: *Nulla quoque poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui Superioris licentiam Confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare.*

37 Alia de juriſdictione, & facultate Confeſſarii quoad abſolutionem, vide verb. *Abſolutio per tot.*

38 Juriſdictio gravi metu, vi, ſeu fraude obtenta, ſeu extorta eſt ipſo Jure nulla, *arg. l. 2. §. 1. ff. De judiciis*; & Gloſſa *ibid.* quæ explicans textum de Juriſdictione per vim compulſivam prorogata loquentem: *Nulla Juriſdictio eſt*, addit, *ſcilicet ipſo jure, ſicut nec dos per vim promiſſa*; Concordat Bartolus *ibid.* §. *Non caſum*, & Abbas *in c. 2. n. 12. de his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt*. Et facit *c. Unicum, de his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt in 6.* ubi ſimilis abſolutio a Cenſuris per metum extorta declaratur omnino nulla, & ſic tenet etiam Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. tit. 40. n. 63. & ſeq. & lib. 2. tit. 2. num. 137.* & alii cum Gloſſa Marginal. *in cit. l. 2. de judiciis*, & alia Gloſſa *in cit. cap. 4. verb. Coactus, de his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, Dicaſtill. *d.* to. *n.* 181.
39 Contraria tamen opinio eſt valde probabilis, & ipſam tenent Sanchez *lib. 3. de Matrimon. diſp. 39. num. 13.* Leſſius *lib. 1. de juſtit. & Jure c. 17. num. 37.* Pirhing *lib. 1. decretal. tit. 40. num. 33.* ubi defendit tamquam probabiliorem, & La Croix *lib. 6. part. 2. n. 1554.* ubi dicit, quod probabilius eſt juriſdictionem vi, metu, vel fraude extortam ſufficere ad valide abſolvendum, quia confeſſio manet voluntaria ſimpliciter.

40 Juriſdictionis contentioſæ actus regulariter ſunt invalidi diebus Feriatis; *l. 1. ff. de Feriis, l. Si Feriatis, ff. eod. cap. Omnes dies 1. & c. Conqueſtus 5. de Feriis.* Ita Abbas *in cit. c. Conqueſtus n. 1.* Fagnan. *ibid. n. 1. & ſeq. & Communis aliorum*.
41 Secus autem eſt dicendum de actibus Juriſdictionis voluntariæ, qui nimirum abſque ſtrepito judiciali tantum in volentes exercentur, diebus etiam Feriatis recte expediuntur, *l. Soler, ff. de Feriis, l. Actus omnes, Cod. eod.* ubi licentia diebus Feriatis emancipandi, & manumittendi cunctis conceditur, & Baldus in ſummario generaliter inquit: *Actus voluntariæ Juriſdictionis poſſunt explicari quolibet tempore, etiam feriato*; vide quoad hæc verb. *Judicium a num. 24. uſque ad finem*.

42 Juriſdictio Ordinaria activa non recte infertur ex privilegio exemptionis paſſivæ. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 76. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis §. 9. & 10.*
43 Juriſdictio Ordinaria Prælato inferiori conceſſa dici nequit per verba generalia expreſſam illius mentionem non facientia. Idem *ibid.* §. 7.
44 Nec per ceſſionem juris Epiſcopalis in genere, utpote quod

Digitized by Google

quod intelligi poteſt conſentanee ad exemptio-
45 nem paſſivam. Idem *ibid.* §. 12. Juriſdictio
in Clerum, & Populum Monachis raro tri-
buta; numquam vero ætate Alexandri III.
Idem *ibid.* §. 11.
46 Juriſdictio Epiſcoporum in Eccleſiis Paro-
chialibus Regularium in Indiis Occidentalibus,
& Orientalibus aſſeritur. Idem tom. 2. Con-
47 ſtit. 1. incip. *Quamvis ad confirmandum*. Ju-
riſdictio Epiſcopi in omnes Eccleſias intra
Diœceſis ſuæ fines conſtitutas, in jure funda-
ta eſt. Idem Conſtit. 33. incip. *Inter multa*,
48 & Conſtit. 40. incip. *Cauſarum Palatii*. Ju-
riſdictio activa in Clerum, & Populum valde
differt ab exemptione paſſiva. Idem Conſt. 33.
49 incip. *Inter multa*. Juriſdictio Græcis Prælatis
in Populum Latini ritus nunquam in Italia
attributa dignoſcitur. Idem *ibid.*
50 * Inferior Prælatus ad hoc ut Territorium ſe-
paratum, & juriſdictionem ordinariam, & qua-
ſi Epiſcopalem in Clerum, & populum obti-
neat, cum ipſius Epiſcopi excluſione, non ju-
vatur per Quadragenariam præſcriptionem cum
titulo colorato, ſed requiritur clarum & ſub-
ſiſtens Apoſtolicum privilegium, aut conſue-
tudo immemorabilis rite probata, per quam
privilegium illud de jure valeat præſumi, quæ
fuit olim deciſio S. Congregationis Concilii
die 7. Januarii 1721. dein approbata a Cle-
mente XI. die 14. ejuſdem menſis, & con-
firmata a Bened. XIV. in ſuo Bullario *tom.* 2.
Conſtit. 33. Tunc autem dicetur conſuetudo
rite inducta, dum in aliquo loco ab immemo-
rabili tempore inferior Prælatus omnem omni-
no juriſdictionalium actuum ſpeciem ita ſo-
lus exhibuerit, ut Epiſcopus in cujus Diœceſi
locus ſitus eſt, toto eo tempore nullam in
his partem habuerit, neque in iis ſe umquam
miſcuerit. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13. *c.* 8. §. 18.
& 21. *nov. edit.*
51 Epiſcopi licet habeant Capitula quantum-
cumque exempta, poſſunt per ſe ipſos ſine
adjunctis de Capitulo viſitare Eccleſiam, Ca-
nonicos, & Beneficiatos, ut deciſum a S. Con-
greg. Concilii in quadam cauſa Zamorenſi,
quamvis non poteſt committere hoc munus al-
teri. *Ibid. c.* 9. §. 6. *nov. edit.*
52 Si tamen extra viſitationem velit contra
Canonicum procedere, tenetur duos ex Capi-
tulo Canonicos adjunctos habere, a Capitulo
anno quolibet ineunte deſignandos, qui ta-
men duo Canonici conſtituunt unum tantum-
modo ſuffragium, & ſi ambo conveniant in
ſententiam Epiſcopo contrariam, tunc ad ter-
tii electionem procedendum eſt, juxta formu-
lam a Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de refor.*
præſcriptam. Ita ex pluribus Decretis S. Con-
gregationis Concilii, & ex collatione duorum
locorum Tridentini, altero in *ſeſſ.* 6. *cap.* 4.
altero in *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. de Synodo Diœceſ.
lib. 13. *cap.* 9. *nov. edit.* *

Additiones ex aliena manu.

Ampliſſima eſt hæc materia. At anguſti li-
mites additionum vix patiuntur, ut aliqua
habeamus de juriſdictione ordinaria, & delega-
ta, tum de juriſdictione contentioſa, & volun-
taria.
Duobus modis Juriſdictio dici poteſt ordina- 53
ria. *Primo*, quæ jure perpetuo, & ſtabili, vel
lege, vel Principum conſtitutione ad inſtar re-
gulæ conſtituta eſt, & efformata. Opponitur 54
delegatæ, quæ extra ordinem committitur ali-
cui, qui alias Judicis munus non habet, in cer-
to caſu, & ſic ſe habet per modum exceptio-
nis. Hoc ſenſu omnia Principum, & Prælato- 55
rum judicia juriſdictionem habent ordinariam,
quippe quia hunc in finem ſunt conſtituta, ut
ordinarie, & regulariter in cauſis controverſis
pateat ad ea aditus, & Judices iis propoſiti
nomine Principum, & Prælatorum jus dicant.
Commiſſarii vero, qui pro re nata ad certam 56
cauſam deputantur, extraordinariam juriſdi-
ctionem habent, cum perpetuum judicium non
exerceant, ſed unam, alteramque cauſam ob
ſingulares circumſtantias expediant, pateatque
adhuc ad Delegationem recurſus.
Secundo dicitur ordinaria juriſdictio, quam 57
quis jure proprio & non ex alterius commiſſio-
ne, & beneficio tenet, & exercet, nec ita a
Superioris arbitrio dependet, ut pro ejus ar-
bitrio revocari poſſit. Opponitur huic vica- 58
ria, ſeu delegata juriſdictio, quam quis no-
mine, & vice ejus, qui juriſdictionem ordi-
nariam habet, gerit. Hoc ſenſu ſoli Princi- 59
pes, & Epiſcopi habent juriſdictionem ordi-
nariam. Officiales vero Epiſcoporum vicariam 60
gerunt operam, qui eam ob cauſam dicuntur
ipſorum Vicarii, reddendis rationibus iiſdem
obnoxii ſunt, & ab eis in exercitio juriſdictio-
nis ſunt dependentes.
Dici ſolet habere officialem eamdem juriſdi- 61
ctionem, quæ competit Epiſcopo. At eam
haud habet eodem modo. Ille enim eam habet
jure proprio: Hic vero poteſtate vicaria, licet-
que idem exerceat Tribunal, quod Epiſcopus
habet, eſt adhuc ejus adminiſter, ab eoque
conſtituitur; Vide de his omnibus Bohemer.
in Decretal. lib. 1. *Tit.* 28. §. 7.

Digitized by Google

62 De contentioſa juriſdictione non eſt quod multa habeamus. De ejus diviſione in *libellarem*, & *decretoriam* traditam ab Obrecto *de juriſdict. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 19. vide omnino Schimier. *juriſprud. canon. lib.* 1. *tract.* 5. *in ſupplement. quæſt.* 2. *per tot.*

63 Voluntaria juriſdictio neque a voluntate Magiſtratus dicitur, quaſi eam pro arbitrio accommodet, neque a voluntate partium, quaſi eam pro ſuo libitu petant, ſed potius ab actibus, qui non imperantur, ſed a volentibus ſolum, & conſentientibus peraguntur, Lauterbac *in diſput. de juriſdict. Volunt. Theſ.* 2.

64 Dividitur juriſdictio voluntaria in ſimplicem, & mixtam. Simplex exercetur a Magiſtratu ſine ſpeciali cauſæ cognitione, ſola interpoſitione publicæ auctoritatis circa actum, qui coram ſe geritur. Mixta exercetur cum ſpeciali & ſolemni cauſæ cognitione; Braun *de Juriſdict. c.* 4. §. 3. *n.* 4.

65 Pertinent ad juriſdictionem voluntariam ſimplicem ex juris diſpoſitione adoptio, emancipatio, & manumiſſio, & ex interpretatione Prudentium infirmatio Teſtamenti judicialis, inſinuatio donationis ultra 500. ſolidos, inſinuatio judicialis hypothecæ bonorum immobilium, edictalis bonorum poſſeſſio, apertura, & publicatio Teſtamentorum; Lauterbac *dict. Diſput. Theſ.* 33. *& ſequit.* Vinn. *de Juriſdict. cap.* 6. *n.* 6.

66 Ad juriſdictionem voluntariam mixtam pertinent arrogatio, emancipatio Impuberis, manumiſſio ſervi, ſi fiat a minori 25. annis, transactio de alimentis Teſtamento relictis, alienatio rerum immobilium, vel mobilium pretioſarum ad Pupillos, vel Minores ſpectantium, & bonorum poſſeſſio decretalis; conſule Schimier *Juriſprud. Canon. Civil. lib.* 1. *Tract.* 5. *cap.* 5. *Section.* 2. §. 4. *num.* 38. *& plur. ſequent.*

67 Quæritur, An diſpenſatio ſuper votis, & juramentis, abſolutio a cenſuris, collatio Beneficiorum, aut Privilegiorum, & alia id genus jure Canonico inducta ſpectent ad juriſdictionem voluntariam, & utrum ad ſimplicem, an ad mixtam? At confer Schimier *Juriſprud. Canon. Civil. l.* 1. *Tract.* 5. *cap.* 8. *ſect.* 2. §. 3. *n.* 43. *& ſequent.*

68 Conveniunt in hoc Juriſdictio ſimplex, & mixta, quod utraque perſonalem requirit præſentiam eorum, quibus adminiſtratur, nec miniſterium Procuratoris admittit; Braun *de Ju-*
69 *riſdict. c.* 4. §. 3. *num.* 21. Differunt vero quia ſimplex poteſt adminiſtrari in cauſa propria, propriæ, & conjunctis perſonis, a Judice competente, & incompetente, intra, & extra Territorium jus dicentis, die feriato, & non feriato. Mixta vero redditur cauſis & Perſonis alienis a Judice competenti, ac pro Tribunali ſedente intra Territorium proprium, diebuſque juridicis. Nec mirum. Simplex enim cum non requirat Cauſæ cognitionem, nec judicio, nec Judici, nec loco adſtricta ſolam præſentiam Magiſtratus, & inſcriptionem negotii ad acta deſiderat. Mixta vero, utpote deſiderans judicialem cauſæ cognitionem, certo loco, Judici, & judicio alligata eſt; Vinnius *de Juriſd. c.* 6. *n.* 7. Braun *eod. tract. cap.* 4. §. 3. *num.* 38. *& ſequent.*

IUS, JUSTITIA.

SUMMARIUM.

1 *Juris vocabulum unde ſit dictum, & quomodo hoc loco accipiatur*, ad num. 3.
4 *Juris quotuplex diviſio, ac ſubdiviſio*, ad num. 22.
23 *Corpus Juris Canonici in quot & quas partes dividatur*, ad n. 34.
35 *Quinam ſit Juris Civilis & Canonici promiſcuus uſus in utroque foro*, ad n. 41.
42 *Quid ſit agendum in Jurium diſcordantia, ſive contrarietate*, ad n. 43.
44 *Jus, prout eſt objectum Juſtitiæ, quid ſit, & quemadmodum dividatur*, ad n. 48.
49 *Juſtitia quid ſit, & quomodo communiſſime dividatur*, ad n. 53.
54 *Quænam Juſtitiæ ratio intercedat inter Deum & hominem, Patrem & Filium, Maritum & Uxorem, Dominum & Servum*, ad n. 56.
57 *Juſtitia præmiativa, & punitiva, ſeu vindicativa, ad quam Juſtitiæ ſpeciem reducatur.*
58 *An unquam adverſus Jus divinum præſcribatur, & in quibus detur præſcriptio adverſus Jus humanum.*
59 *Alia ad rem remiſſive.*

JUS derivatur a verbo *Juſſo*, textu expreſſo *in cap. Jus generale* 1. *diſt.* 1. ibi: *Jus autem eſt dictum, quia juſtum eſt, & in l.* 1. *ff. De Juſtitia, & Jure*, ibi: *Jus a Juſtitia appellatum eſt; nam Jus eſt ars boni & æqui.* 1
Nec tu re diſcrepat *in cap. Jus dictum eſt* 12. *de verbor. ſignificat.* ubi dicitur: *Jus dictum eſt a jure* 2

Digitized by Google

a jure poſſidendi, *hoc enim Jure poſſidetur*, *quod*
juſte : quia ibi, ut recte notant Abbas in *d.*
cap. Jus dictum, Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal.*
§. 1. *proœmii num.* 3. & alii, ponirur Etymologia Juris, non prout Jus eſt nomen Generale, ſed prout applicatur ad rem certam
dicendo v. g. *Habeo Jus in tali re*.

3 Relictis variis aliis Juris acceptionibus, hic
Jus potiſſimum accipitur pro Lege, quæ eſt
Regula juſtitiæ, ſeu juſti in genere. Cum
enim Legibus nonniſi id, quod juſtum eſt, ſive debitum inter Cives, vel erga Rempublicam ſtatuatur; hinc uſu receptum eſt, ur ipſæ
leges tum divinæ, tum humanæ jura appellarentur; & in hac ſignificatione accipitur Jus,
in cit. cap. Jus generale 2. *diſt.* 1. ubi dicitur:
Jus generale nomen eſt, *Lex autem Juris eſt ſpe-*
4 *cies*. Unde Jus pro Lege acceptum dividitur
primo in Jus naturale, & Jus poſitivum. Jus
naturale (quod alio nomine nuncupatur *Lex
naturalis*) eſt illud, cujus obligatio non ex
libera alicujus præcipientis Legislatoris voluntate, ſed ex ipſa rei præceptæ, vel prohibitæ
natura oritur, v. g. *Quod tibi vis fieri*, *alteri
feceris*, *& quod tibi non vis fieri*, *alteri ne feceris*, & hujuſmodi. *Eſt in re communis*, &
colligitur *ex cap. Jus naturale* 7. *diſt.* 2. ubi
dicitur: *Jus naturale eſt commune omnium
nationum*, *eo quod ubique Jure naturæ*, *non
conſtitutione aliqua habetur*. Et clariſſime inſinuatur *ad Romanos cap.* 2. ibi: *Gentes*,
quæ legem non habent (ideſt ſcriptam) *naturaliter ea*, *quæ legis ſunt*, *faciunt*, *ejuſmodi
legem non habentes*, *ipſi ſibi ſunt Lex*, *qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum*. Et
jam indicaverat Regius Pſaltes *Pſalm.* 4. ibi:
5 *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Jus poſitivum eſt illud, quod non ex rei
natura, ſed ex libera Dei, vel hominis voluntate pendet, & vim obtinet; & dicitur *poſitivum*, quia a Superiore, non ex quadam neceſſitate, atque intrinſeca exigentia objecti, ſed libere, & contingenter ponitur. *Eſt in re comm.*

6 Jus poſitivum dividitur in Jus poſitivum Divinum, & poſitivum humanum. Jus poſitivum
Divinum eſt, quod a Deo Supremo Legislatore, de iis, quæ ad Jus naturale non ſpectant,
in tempore latum, & hominibus poſitum fuit.
Noranter autem dicitur, *De iis*, *quæ ad Jus
naturale non ſpectant*, ut ab iſto Jure Divino
poſitivo excludatur Jus naturale, quod certo
reſpectu, & ratione, etiam divinum appellatur, quatenus a Deo tamquam auctore naturæ mentibus humanis eſt inditum. Jus poſitivum humanum eſt illud, quod ab auctoritate humana aliquid præcipiente, vel prohibente, procedit.

Jus poſitivum Divinum ſubdividitur in Ve- 7
tus, & Novum. Vetus eſt, quod Deus in Veteri Teſtamento tulit, & triplicis generis præcepta continebat, ſcilicet Moralia, Cæremonialia, & Judicialia. Jus poſitivum divinum novum eſt, quod Chriſtus Dominus verus Deus & homo in novo Teſtamento condidit, & obſervari mandavit, & continet præcepta Fidei, Spei, Caritatis, & Sacramentorum.

Jus poſitivum humanum ſubdividitur in Jus 8
Gentium, Civile, & Canonicum. Jus Gen- 9
tium eſt illud, quo omnes gentes, vel ferme
omnes utuntur, *l.* 1. §. *Jus Gentium*, *de juſtitia*, *& Jure*, juncta *leg. Omnes*, *ff. eod.* ubi
dicitur: *Quod naturalis ratio inter omnes homines conſtituit*, *id apud omnes peræque cuſtoditur*,
vocaturque Jus Gentium, *quaſi quo Jure omnes
homines utuntur*. Jus autem Gentium duplex 10
ſolet a Juriſtis aſſignari, ſcilicet Jus Gentium
Primarium, & Secundarium. Jus Gentium
primarium eſt illud, quod naturalis ratio omnibus gentibus dictat, quodque mentibus hominum a Deo naturaliter inditum eſt, & ab
omnibus populis ſolo naturali inſtinctu rationis cuſtoditur, & ſic coincidit cum jure naturali. §. *Jus autem*, *Inſtit. de jure nat. Gent.
& Civil. & l. Omnes* 9. *ff. de juſtitia & jure* cum ſimilibus. Jus gentium ſecundarium eſt
illud, quod ex naturali quadam ratione proficiſcitur, at non ſimpliciter, & ab initio ſolo rationis inſtinctu nobis eſt inditum, ſed
neceſſitate humani commercii poſtea ſic exigente uſu, ac moribus omnium, aut fere omnium gentium eſt introductum, ſive per modum Legis præceptivæ, aut prohibitivæ, ſive
ſolum per modum poteſtatis, ſeu facultatis
permiſſivæ quidpiam agendi, quod uſu, conſuetudine omnium, vel pene omnium gentium
præcipitur, prohibetur, aut conceditur, tamquam neceſſarium, vel utile hominibus inter
ſe ſocietatem, ſeu commercium foventibus,
& de hoc Jure Gentium ſecundario eſt ſermo
in l. Ex hoc jure, *ff. de juſtitia & jure*, *&*
§. *Jus autem Gentium*, *Inſtit. eod. tit.* & afferuntur exempla *in c. Jus Gentium* 9. *diſt.* 1.
præciſis his verbis: *Jus Gentium eſt Sedium occupatio*, *ædificatio*, *munitio*, *bella*, *captivitates*, *ſervitutes*, *poſtliminia*, *fœdera*, *paces*, *induciæ*, *Legatorum non violandorum religio*, *conjugia inter alienigenas prohibita*. *Hoc inde Jus
Gentium appellatur*, *quia eo jure omnes fere gentes utuntur*.

Jus

Digitized by Google

11 Jos Civile eſt, quod anctoritate Principis,
ſive Magiſtratus ſæcularis eſt conditum ad Rei-
publicæ gubeinationem, & temporalem pa-
cem, & ſalutem Civiom conſervandam; *Eſt
in re communis* per rextnm *in c. Jus Civile* 8.
diſt. 1. nbi ſic præciſe dicitur: *Jus Civile eſt,
quod quiſque populus, vel quæque Civitas pro-*
12 *prium divina, humanaque cauſa conſtituit*. Jus
Civile dividitur primo in Jus ſcriptnm, &
nnn ſcriptum, *c. Jus Generale* 2. *c. Lex* 2. *c.
Mox* 4. *cap. Conſuetudo* 5. *diſt.* 1. *& §. Con-
ſtat autem, Inſtit. de jure natur. gent. & Ci-
vil.* Jus Civile *ſcriptum* eſt, quod expreſſo
conſenſu Principis, ſeo Magiſtratus Legis
condendæ poteſtatem habentis, conſtitntum
eſt. Jus antem Civile *non ſcriptum* eſt Jns
conſuetudinariom, ſive illud, quod diotur-
nis moribus, tacito utentinm conſenſu com-
probatis, introducitur. *Communis, arg. cit.
Juribus*.
13 Jus civile dividitur ſecundo in Jus commo-
ne, & particulare, ſeu municipale. *Jus Civile
commune* eſt illud, quod eſt cnmmune omni-
bus Provinciis, & incnlis Rnmann Imperio
ſnbjectis, illnſque omnes obligat. *Jus autem
Civile particulare ſeu municipale* eſt illud,
quod nnn ligat nmnes ſubditos Imperii Romani,
ſed ſolum ſubditns loci vel territorii pın qui-
bus hoc Jos conditnm eſt. *Communis*.
14 Tntum Jus Commune Civile, ſen Cæſareum
dividitor in rres præcipue partes, ſcilicet in
Digeſtum, Inſtitutiones, & Codicem. *Dige-
ſtum*, qund alio nomine appellatur *Pandecta*,
ſeu libri *Pandectarum* continet in ſe quinqua-
ginra libros, qui omnes dividi ſolenr in tres
Tomos. Primus vocator *Digeſtum vetus*, quia
prius editum eſt, & continet pıinres vigin-
ti quatuor libros. Secundus vocatnr *infor-
tiatum*, quia fortiorem ac pleniorem Legum
cognitionem ſuppeditat, & continet ſequentes
quatuordecim libıns uſqne ad trigeſimum octa-
vum inclnſive. Tertius vocatur *Digeſtum no-
vum*, quia poſtremn editum eſt, & cnotinet
reliquns dundecim libros. *Inſtitutiones Imperia-
les*, ſeu Juſtiniani Imperatnris, dividuntur in
quatunr libros, & ſunt qunddam Juris cnm-
pendium. *Codex Juſtiniani* continet duodecim
libros, qoorum rres ultimi tractantes de Jure
publico nnn ſnlent explicari in nmnibns ſcho-
lis. Iſtis tribus Juris Civilis partibns ſunr ad-
jectæ poſtremo *Novellæ conſtitutiones* Juſtinia-
ni, & Leonis Imperatorum, & alio nomine
dicuntur *Authenticæ*, & cnnſtant nnvem Au-
thenricis Collarionibus, quibus recens decima
adjecta eſt; inſuper adjectæ ſunt *Conſuetudines
Feudorum* ſeu duo *Libri Feudorum*, & aliæ
quædam Conſtitutiones Imperiales.
Jus Canonicom derivatur a verbo Græco *Ca-* 15
non, qnod latine ſignificat Regulam; *c. Ca-
non* 1. *diſt.* 3. Regula autem Eccleſiaſtica eſt 16
dicta, eo qund recte ducit, nec aliquando
aliorſum trahit, quam ad rectitudinem, vel
quod regat, vel quod normam recte vivendi
præbeat, vel diſtortum, pravumque corrigat,
c. Regula 2. *diſt.* 3. Unde Jus Canonicum re- 17
cte definitnr, qood ſit Jus pnſitivum ex ſacris
Canonibus ſeu Regulis Eccleſiaſticis cnllatum,
& ad recte vivendum, æternamque ſalutem
cnnſeqnendam, & juſtitiam in populo Chri-
ſtiano conſervandam a Summis Pnntificibus
Eccleſiæ Catholicæ traditum, cnnſtitutum,
vel approbatum. *Ita in re communis*. Jus Ca- 18
nonicum vocatur etiam alio nomine *Jus Ec-
cleſiaſticum*, quia materia in ipſo contenta eſt
Eccleſiaſtica, & agit poriſſimum de perſnnis,
& rebus Eccleſiaſticis. Item vocatur etiam
Jus Pontificium qoia a ſnmmis Pnntificibus
fuit inſtitutum, & approbatum. Item voca-
tur *Jus divinum* large ſumendo Jus divi-
num, ſive, qoia inſtinctu, & gratia S. Spiri-
tus Cannnes editi ſunt, ut dicitur *in c. Vio-
latores* 5. *cauſ.* 25. *q.* 1. ſive quia Cannnes
ſont velnti concluſiones dednctæ ex principiis
Juris, ſeu Legis Divinæ, *c. Qualiter* 24. *de ac-
cuſ.* & qnædam ex ſacris Litteris excerpta
continet, ſive denique qnia Snmmns Pontifex
poteſtatem condendi Leges ab ipſo Chriſto,
veluti ipſius Vicarius, & Petri ſucceſſor ac-
cepit, nt deſumitur *ex c. Translato* 3. *de Con-
ſtitutionibus*.
Jus Canonicom dividitur pıimn ad inſtar 19
Juris Civilis in ſcriptum, & non ſcriptum,
texto expreſſo *in c. Jus Generale* 2. *diſt.* 1. *&
in cap. Eccleſiaſticarum* 5. *diſt.* 11. Jus Canoni- 20
cum *ſcriptum* deſumptum eſt partim ex Jure
Divino, & Sacra Scriptnra Veteris, & Novi
Teſtamenti, partim ex decretis Conciliornm
auctoritate Pontificia confirmatorum, parrim
ex diverſis Reſcripris, & Cnnſtitotionibos
Summorum Pontificum, partim ex placitis,
ſeu Legibos Principnm Secnlarinm, & partim
ex ſententiis Sanctorom Patrum. Jus Canoni- 21
cum autem *non ſcriptum* continet Traditinnes,
& landabiles Cnnſuetudines Eccleſiaſticas.
Communis, & clare paret ex *cap. Eccleſiaſti-
carum* 5. *cap. Conſuetudinem* 6. *c. In his rebus*
7. *c. Catholica* 8. *c. Palam eſt* 9. *c. Hoc veſtræ*
10. *& Quod neſcias?* 11. *diſt.* 11. *cap. Præce-
ptis Apoſtolicis* 2. *cap. Scit Sancta* 3. *cap. Illud
breviter* 4. *cap. Ridiculum* 5. *cap. Diuturni mo-
res.*

res 6. c. Conſuetudo 7. c. Nos conſuetudinem 8. *cap. Quemadmodum 9. cap. Novit* 10. *cap. Illa autem* 11. *& c. Omnia talia* 12. *diſt.* 12.

22 Jus Canonicum dividitur ſecundo in Jus commune, & Jus ſpeciale. *Jus Canonicum commune* eſt illud, quod pro univerſa Eccleſia latum eſt, & omnes Fideles obligat. *Jus Canonicum ſpeciale* eſt illud, quod ſolum pro certo loco, Provincia, Diœceſi, vel Communitate latum fuit, & extra fines ipſius non obligat, ut ſunt diverſæ Conſtitutiones Synodales Diœceſum, aut Provinciarum. *Communis*.

23 Corpus Juris Canonici dividitur in ſex partes, ſcilicet; Prima, in Decretum Gratiani; Secunda, in Decretales Gregorii IX. Tertia, in Decretales Boniſacii VIII. Quarta, in Decretales Clementis V. Quinta, in Decretales Joannis XXII. Sexta, in Decretales variorum Pontificum.

24 Prima igitur pars Juris Canonici eſt Decretum Gratiani, quod a ſuo Auctore Gratiano Religioſo Ordinis Sancti Benedicti nomen traxit, qui anno circiter 1150. tempore Eugenii III. hoc opus ex diverſis Sacræ Scripturæ ſententiis, Summorum Pontificum, & Conciliorum Decretis, Sanctorum Patrum ſcriptis, Imperatorum etiam Legibus, & Sanctionibus compilavit, ac *Concordiam diſcordantium Canonum* appellavit, & multa de ſuo adjecit. Hoc Gratiani Decretum componitur ex tribus partibus. Prima pars continet centum & unam diſtinctiones, in quibus per Capita, ſeu Canones agitur de Jure Divino, & humano, & de perſonis Eccleſiaſticis. Et textus in hac prima Decreti parte contenti citantur ponendo numerum diſtinctionis, & initium Capitis, ſeu Canonis, v. g. *diſt. 1. c. Jus generale*, ubi legendum eſt, *Ut habetur diſt.* 1. *Cap. ſeu Canone qui incipit, Jus Generale*. Secunda pars continet cauſas 36. in quibus tractatur de negotiis Clericorum, & Laicorum, & earum ferme quælibet plures continet Quæſtiones, & quælibet Quæſtio plures Canones, ſeu Capita. Et textus in hac ſecunda parte contenti citantur hoc modo; *cap. Nullius crimen* 1. *quæſt.* 4. lege *Capite, ſeu Canone, qui incipit Nullius crimen, cauſa prima, Quæſtione quarta*, & ut facilius textus reperiantur ſolet a multis præponi ad Caput, ſeu Canonem proprius numerus in ordine, ſcribendo, v. g. *Nullius crimen* 1. *cauſ.* 1. *q.* 4. Inſeritur autem cauſæ trigeſimæ tertiæ de Matrimonio agenti, Tractatus de pœnitentia in quæſtione tertia, quæ dividitur in ſeptem diſtinctiones ſubdiviſas per Capita, ſeu Canones. Et textus in hoc Tractatu citantur ſic, v. g. *Cap.* ſeu *Can. Petrus doluit, de Pœnit. diſt.* 1. lege: ut habetur *De Pœnit. diſt. 1. c. ſeu Can. qui incipit, Petrus doluit*. Tertia tandem Decreti pars, quæ agit de conſecratione Eccleſiarum, celebratione Miſſarum, de Sacramentis Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ &c. continet quinque diſtinctiones, quarum quælibet complectitur varia capita, ſeu Canones. Et textus in hac tertia parte contenti citantur hoc modo, *Capit. vel Canon. Omnes Baſilicæ, de conſecr. diſt.* 1. lege, *Capite, vel Canone Omnes Baſilicæ, de conſecratione diſt.* 1. Vel citantur ſic *De conſecr. diſt. 1. Omnes Baſilicæ*, lege, *de conſecratione diſt. 1. Cap. ſeu Can. qui incip. Omnes Baſilicæ*. His adjungi ſolent quadraginta ſeptem Canones Pœnitentiales, qui ſic citantur: *Canon. Pœnitent.* 1. vel 2. vel 3. vel 4. Item octoginta quatuor Canones, quos *Apoſtolicos* vocant, dicunturque collecti per Sanctum Clementem Papam, & ſic citantur *Canon. Apoſtol.* 1. vel 2. vel 3. vel 4. ſicuti eſt proprius numerus in ordine.

Quamvis necdum ſufficienter conſtet, quod 25
Decreto Gratiani univerſim fuerit attributa auctoritas Legis Canonicæ totum mundum obligantis; Nihilominus propter perfectam emendationem, & hujus emendationis approbationem a Gregorio XIII. factam, meretur totalem fidem, quod Canones, aliaque ibidem contenta cum ſuis originalibus ſine errore, aut falſitate correſpondeant, ut pluribus citatis tradit Barboſa *in Collect. DD. ad proœmium Decreti num. 6. & ſequent.* Pirhing *in Proœmio num.* 32. Engel *ibid. n.* 6. Reiffenſtuel *ibid.*
n. 65. & alii paſſim. Hinc Canones, aliaque 26
contenta in tali Decreto habent eamdem auctoritatem, quam de ſe haberent, & habent apud proprios Auctores, ſeu Conditores; nec majorem habent per hoc, quod referantur in ipſo decreto. Sic Doctores ſupracitati, ac alii fere communiter, & expreſſe Sacra Rota Romana apud Peniam *deciſ.* 480. ubi inter alia ſic habet: *Nec refert illos Canones, recenſeri in Decreto a Gratiano compilato, quia, cum Gratianus non publica auctoritate infinita quæque illa Canonum Eccleſiaſticorum, & Legum etiam ſæcularium Capitula in ſuum Librum contulerit; Nec Legis condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pontifice Liber ille (N. B.) tamquam authenticus, & legalis approbatus fuerit, inde fit, quod quilibet Canon inibi relatus ex eo tantum, quod ibi referatur, non habeat majorem auctoritatem, quam in primo loco conſiſtens de ſui natura eſſet habiturus.*

Nec

Digitized by Google

Nec Gregorius XIII. Gratiani Librum tamquam Legalem authenticavit, cum ſolum emendari juſſerit, & emendationes ſine additionibus mandaverit obſervari.

27 Secunda pars Juris Canonici ſunt Decretales juſſu Gregorii IX. collectæ a Sancto Raymundo de Pennafort Ordinis Prædicatorum circa annum 1234. Iſtæ Decretales ſunt ſic dictæ; quia magis ex Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & Epiſtolis Decretalibus coaleſcunt, quam ex Conciliorum Decretis. Decretum autem Gratiani e contra. Dividuntur iſtæ Decretales in quinque Libros, Libri in Titulos, & Tituli in Capitula, & citantur ponendo initium, vel numerum Capituli, & allegando Titulum, v. gr. *Canonum Statuta, De conſtitutionibus;* lege *Capite Canonum Statuta, tit. de Conſtitutionibus*, & ab aliquibus poſt initium Capituli ponitur etiam numerus ſui ordinis, ut facilius reperiatur, v. g. *cap. Canonum Statuta 1. De Conſtitutionibus*; Gloſſator Decretalium eſt *Bernardus Parmenſis*. Materiam Decretalium Gloſſa proœmialis memoriæ cauſa ſequentibus verſiculis comprehendit:

Pars prior Officia parat, Eccleſiæque miniſtros,
Altera dat Teſtes, & cetera Judiciorum.
Tertia de Rebus, & vita Presbyterorum.
Quarta docet quales ſint Nexus conjugiorum.
Quinta de Vitiis, & Pœnis tractat eorum.
Et brevius hoc Verſiculo.
Judex, Judicium, Clerus, Sponſalia, Crimen.

28 Tertia pars Juris Canonici eſt *Liber ſextus Decretalium*, qui poſt quinque Libros Decretalium Gregorii IX. auctoritate Bonifacii VIII. compilatus fuit a *Guilielmo Ebredunenſi*, *Berengario Biterrenſi*, *& Richardo Senenſi* circa annum Chriſti 1297. qui etiam dividitur in alios quinque Libros, qui ſubdividuntur in Titulos juxta ordinem in quinque Decretalium Libris obſervatum (omiſſis tamen illis Titulis, circa quos ſpecialis controverſia de novo non emerſerat) ac Tituli in Capitula. Citatio in hac parte fit ponendo initium, vel numerum Capituli, & Titulum, ut in quinque Libris Decretalium, cum addito *in 6.* v. g. *Cap. Ut ſuper 4. De appellat. in 6.* lege, *Capite, quod incipit Ut ſuper, & eſt quartum in Titulo De Appellationibus in Libro ſexto Decretalium*. Gloſſator hujus Libri *eſt Joannes Andreas Bononienſis Juriſconſultus*.

29 Quarta pars Juris Canonici ſunt *Clementinæ*, ideſt Conſtitutiones, partim editæ a Clemente V. partim ejus juſſu collectæ, & poſt ejus mortem promulgatæ a Joanne XXII. circa annum Chriſti 1317. & dividuntur in quinque Libros, Libri in Titulos, & Tituli in Capitula. Citatio fit v. gr. *Clement. Cauſam electionis 3. de electione*, lege, *in Clementinis capite Cauſam electionis 3. De electione*. Gloſſator eſt dictus *Joannes Andreas Bononienſis Juriſconſultus*.

30 Quinta pars Juris Canonici ſunt *Extravagantes* Joannis XXII. ideſt viginti Conſtitutiones editæ a Joanne XXII. & diſtributæ in quatuordecim Titulos, & dicuntur *Extravagantes*, quia vagantur per varias materias ultra illas, quæ in Libris Decretalium habentur, & quia antea extra Corpus Juris Canonici incerta quaſi ſede vagabantur, quod nomen adhuc retinent, licet poſtea in ordinem Librorum Juris Canonici redactæ ſint. Citatio fit addito nomine hujus Papæ, v. gr. *Extravag. Prodiens Joannis XXII.* lege, *In Extravagante Conſtitutione Joannis XXII. quæ incipit Prodiens*. Gloſſator eſt *Zenzelinus de Caſſanis*.

31 Sexta pars Juris Canonici ſunt *Extravagantes Communes*, ideſt Conſtitutiones, quæ poſt priora omnia emanarunt a diverſis Pontificibus, & dividuntur in quinque Libros, Libri in Titulos, Tituli in Capitula, quorum ſingula novam & diſtinctam continent Conſtitutionem, vel Conſtitutiones, ſeu Extravagantes; Vocantur *Extravagantes* propter ſupradictam rationem, & *communes*, quia non ab uno ſolo Pontifice, ſicut Extravagantes Joann. XXII. ſed a pluribus, & diverſis Pontificibus ſunt editæ. Citatio fit ponendo initium Capituli, & Titulum, in quo reperitur Capitulum, v. gr. *Extravagant. Ad regimen 13. de præbend.* lege, *In Extravagante, quæ incipit Ad regimen c. 13. de præbend.* Gloſſas addiderunt *Joannes Monachus*, *Guilielmus de Monte Lauduno*, *& Joannes Franciſcus de Pavinis*.

32 Corpori Juris Canonici in quibuſdam recentioribus exemplaribus ad finem reperitur adjectus *Liber ſeptimus Decretalium* collectus *a Petro Matthæi Juriſconſulto Lugdunenſi*, & juxta ordinem Titulorum in quinque Decretalium Libris contentorum diſtributus. At hinc prout nunc eſt editus, non eſt auctoritate publica in Corpus Juris Canonici receptus, licet habeat Conſtitutiones reipſa obligantes, qualia ſunt Decreta, & Canones poſteriorum Conciliorum uſque ad Tridentinum incluſive, & Conſtitutiones multæ variorum Summorum Pontificum, quæ in ipſo reperiuntur.

33 De alio *Septimo Decretalium Libro* memora-

tu

Digitized by Google

to dignam relationem facit Proſper Fagnan.
lib. 2. *Decretal. in cap. Cum veniſſet* 12. *de Ju-*
diciis n. 61. *&* 62. quæ proot ibi eſt, hic ad
litteram datur, ibi: „ Cum Gregorius XIII.
„ commiſiſſet prius Flavio Urſino, Franciſco
„ Alciato, & Antonio Caraſæ S. R. E. Car-
„ dinalibus licentiam compilandi ſeptimum Li-
„ brum Decretaliom, multaque ipſe manu ſoa
„ exaraſſet, ac monuiſſet, ſed e vivis ereptus
„ inchoatom opos dimiſiſſet, Sixtus V. ejus
„ Succeſſor eam Curam impoſuit Dominico
„ Cardinali Pinello anno 1587. eique Colle-
„ gas adjonxit Cardinales Aldobrandinum,
„ Matthæjum, Colomnam. Ex quibus Cardi-
„ nali Aldobrandino poſt obirum Sixti ad Pon-
„ tificatum aſſumpto, & creatis Cardinalibus
„ ex Prælatis ipſius Congregarionis Lucio Sa-
„ xo, Laorentio Blanchetto, & Pompejo Ar-
„ rigonio extremo anno 1593. factus eſt finis
„ ea undequaque ſeligendi, & recognoſcendi,
„ quæ inſerenda in Canonum corpus eſſent.
„ Magnopere autem hæſitatum eſt, num in
„ exrrema hac compilatione inſeri deberent
„ œcumenicorum Concil. Florent. ac Trident.
„ Canones eriam ad Dogmata pertinenres; &
„ tandem optimis rationibus in ea itum eſt
„ ſententiam, ut inſererentor, licet Collectio-
„ nes ram Greg. IX. Boniſacii VIII. & Cle-
„ mentis V. quam in antiquioribus Iſidori,
„ Burchardi, Anſelmi, Photii, & aliorum
„ pau...ſimis dogmatibus ſint reſperſæ. Ita-
„ que volomen Pontificia jura, & Concilio-
„ rum Decreta trecentorum prope annorum
„ in qoinque libros diſpoſita, ſuis propriis di-
„ ſtribota Titulis compendiaria quadam Sum-
„ ma complectens, extremam manom acce-
„ pit die 25. Julii anno 1598. Sed cum ty-
„ pis jam excoſum ſub nomine ſeptimi libri
„ Decretalium Clementis VIII. propediem eſ-
„ ſet publicandum, gravis emerſit difficultas,
„ quod cum Decreta fere omnia Concil. Tri-
„ dent. in eo inſerta jam in Corpus Juris Ca-
„ nonici redacta eſſent, negandum non erat,
„ quin Juriſperitis liceret eis applicare gloſ-
„ ſas, & Commentarios; ita enim in præce-
„ dentibos compilationibus factum videmus:
„ nam ut miſſas faciamus veteres Græcorum
„ Collectiones, qoibos ſuas addideront inter-
„ pretationes, non modo Alexius, Ariſtenus,
„ Joannes Zonaras, & Theodoros Balſamon,
„ verum etiam Joannes Scholaſticus, & Pho-
„ tius ambo Conſtantinopolitani Antiſtites,
„ & Matthæjus Baſtens Monachus, Conſtan-
„ tinoſqoe Harmenopolus, atque Arſenius;
„ apud Latinos prima Decretaliom compila-
„ tio, quam tempore Alexandri III. ex De-
„ cretis antiqoorom Conciliorom, & Summo-
„ rum Pontificum Conſtitutionibus a Gratia-
„ no omiſſis fecit Bernardus, Præpoſitus Pa-
„ pienſis, mox Faventinus Epiſcopus, & Bre-
„ viarium Extravagantiom inſcripſit, licet pri-
„ vato ejus nomine edita fuerit: Gloſſatores
„ tamen babuit Vincentium, Alanom, Tan-
„ credom, Laurentium, & Rogerium. Simi-
„ liter ad ſecundam privatam compilationem
„ Gilberti, & Alani, quam ſuo nomine edi-
„ dit Joannes Gallenſis eorum diſcipulus, gloſ-
„ ſemata fecerunt idem Joannes, Hugo Ferra-
„ rienſis Epiſcopus, & Bernardus major Com-
„ poſtellanus. Quemadmodum, & ad tertiam,
„ quæ a Bernardo Archidiacono Compoſtella-
„ no propria auctoritate Romæ confecta, &
„ ideo Romana appellata, ac deinde omnium
„ prima Liber Decretalium conſcripta fuit,
„ gloſſas fecerunt idem Vincentios, Alanus,
„ Rogerius, Jacobos, & omnium copioſiſſime
„ Tancredus, ut conſtat ex vetuſto Codice an-
„ tiquarum compilationum ab Anagnia Civi-
„ tare in Bibliothecam Vaticanam delato, li-
„ cet Joann. Andr. potaverit gloſſas ad hanc
„ compilarionem compoſuiſſe Paulum Hunga-
„ rum. Quartæ itidem compilationi, cui ad-
„ dita fuerunt Capita ſeptoaginta & unum
„ Generalis Concilii Lateranenſis paulo ante
„ celebrati, gloſſæ fuerunt applicatæ, licet de
„ Auctoribus variæ ſint opiniones; alii enim
„ illas tribount Joanni, alii Roberto, ſive Ro-
„ gerio. Et prætermiſſa qointa, quam idem
„ Tancredus compaginavit ex Conſtitutioni-
„ bus Honorii III. ad ſextam itidem compi-
„ lationem, quam Gregorius IX. ex quinque
„ compilationibus præcedentibus in quinque li-
„ bris Decretalium diſpoſuit, opera ſcilicet
„ Raymundi tunc ejus Capellani, & Pœniten-
„ tiarii, mox Tertii Ordinis Prædicatorum
„ Magiſtri Generalis, gloſſas edidit Bernardus
„ de Botono Parmenſis, & Canonicus Bono-
„ niæ. Sed & ad ſextum Librum Decretalium
„ Boniſ. VIII. quæ ſeptima fuit compilatio,
„ Jo. Andr. Bononienſis applicuit gloſſas, quæ
„ in hoc prævaluerunt Gloſſis Joan. Monachi
„ Cardinalis, fueront enim concurrentes, ut
„ idemmet Jo. Andr. teſtatur *in præfatione ejus*
„ *libri*. Ac demum ad compilationem Clemen-
„ tinarum Clementis V. a Joanne XXII. pu-
„ blicatam, gloſſas confecit idem Joan. Andr.
„ & ad Extravaganres, quæ una cum Decre-
„ talibus Gregorii IX. Sexto, & Clementinis,
„ Corpus Juris Canonici conſtitount, ot de-
„ claravit Gregorius XIII. io Conſtitutione,
„ quæ

,, quæ incipit : *Cum pro munerr*, Zenzelinus
,, de Caſſanis, & Guilielmus de Monte Lau-
,, duno gloſſas applicaverunt, & apoſtillas
,, Joannes Franciſcus de Pavinis Rotæ Audi-
,, tor. Itidem veterum Caoonum Expoſito-
,, res, Ruffinum, Silveſtrum, Jo. Hiſpanum,
,, Joannem Faveotinum, Goffredum, Melen-
,, dum, Bartholomæum Brixien. Joannem de
,, Deo, & alios quamplures recenſet Guiliel-
,, mus Durand. *in proœm. Spec. n.* 14. & ibi
,, fuſius Joan. Andr. *in additione incipient. B.*
,, *Parm. littera M.*

,, Quod igitur ad veteres Canonum Colle-
,, ctiones factum eſt, nulla ratio ſuadebat,
,, cur non idem eſſet permittendum ad extre-
,, mam hanc compilationem ſeptimi Libri De-
,, cretalium. Id vero ex diametro adverſaba-
,, tur Conſtitutioni Pii IV. prohibentis, ne
,, ſuper Decretis Concilii Tridentini edantur
,, gloſſæ, & Commentarii, ullumque omnino
,, interpretationis genus. Tanti autem hujuſmo-
,, di probibitio habita fuit, ut banc unam ob
,, cauſam ſubſtiterit hujus volumiois publica-
,, tio miris elucubrata laboribus, ac vigiliis,
,, & Præſulum, Gymnaſiorum, totiuſque Ec-
,, cleſiæ vocibus efflagitata, ita ut propterea
,, oullus reſtet dubitandi locus, quin Conſti-
,, tutio Pii IV. interdicat etiam probabilem
,, Gloſſatorum interpretationem. Hactenus Fa-
,, gnanus.

34 Extra corpus juris plures alii libri Sanctiones habentes extant, ſcilicet *Concilia Generalia, & Provincialia a Summis Pontificibus approbata*, *Bullarium*, *Regulæ Cancellariæ*, *Declarationes Cardinalium, & Deciſiones Rotæ Romanæ; De Conciliis*, vide verb. *Concilium*. De *Bullario* ſtat certum, quod Bullæ, ſeu Conſtitutiones Pontificiæ in ipſo contentæ ſi probantur authenticæ, & originali ſuo conformes, habeant vim obligandi, ſecus non, uti recte Plettenberg. *in Introductione ad Jus Canonicum c.* 19. advertit, & alii paſſim. *De Regulis Cancellariæ*, vide verb. *Cancellaria*. De *Declarationibus Cardinalium*, vide verb. *Declarationes Cardinalium*. *De Deciſionibus Rotæ Romanæ* eſt certum, quod, licet iſtæ faciant jus inter partes ipſas litigantes, oon tameo faciunt Jus univerſale, ut docet Franciſcus de Pavlnis *in præludio Extravagantium Joann. XXII.* & communis aliorum; vide verb. *Auditores Rotæ*.

35 Canones, & Leges mixtim allegantur in utroque Foro, quando ſibi non contradicunt; Colligitur *ex cap. Si in adjutorium 7. diſt.* 10. ibi: *Si in adjutorium veſtrum etiam terreni Imperii leges aſſumendas putatis, non reprrbendimus. Fecit hoc Paulus, cum adverſus injurioſos civem Romanum ſe eſſe proteſtatus eſt*, coocordat textus *in cap. De capitulis 9. & cap.* Certum 12. *ead. diſt.* 10. juncto *cap.* 1. *de novi operis nuntiation.* cum ſimilibus, & patet experientia apud omoes Canoniſtas, & Legi-
ſtas. Hinc caſus io Jure Civili dubius, ſed in 36
Caoonico clare deciſus, procedit quoque in Foro Civili, & econtra, *cap.* 1. *De novi operis nuntiation.* ibi: *Sicut Leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & Sacrorum Statuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur*, ubi Gloſſa verb. *Adjuvantur* notabiliter infert: *Et ita in cauſa Eccleſiaſtica Leges poſſumus allegarr, ut, etiamſi Canones deficiant, poſſit judicari ſecundum Leges*. Et Abbas *ibidem num.* 3. dicit expreſſe: *Cauſa Eccleſiæ debet decidi prr Jus Civile in defectum Canonum; omnrs enim Leges Principum non contradicentes Canonibus ſunt approbatæ per Eccleſiam, ut patet bic*; & Fagnanus in *cap. Cum eſſrs num.* 18. *de Teſtam.* ſic inquit: *Ubicumque non reperitur aliqua diſpoſitio Juris Civilis expreſſe immutata a Jure Canonico, non debemus inducere diſcrepantiam inter Jus Canonicum, & Jus Civile. Immo Lex Civilis ſervari debet etiam in foro Eccleſiæ, ut cap.* 1. *& ibi* Abbas *num.* 2. Joan. Andr. *n.* 6. & alii communiter *de novi operis nuntiation.*

Quaodo inter Jus Canooicum, & Civile 37
eſt aperta contrarietas, & diverſitas; eaque eſt de re profana, nec attingit conſcientiam, vel peccatum, ut circa ſolemnitates teſtamentorum, judiciorum, contractuum, aliorumque ſimilium actuum: Quodlibet Jus eſt in ſuo Foro ſervandum, ſcilicet in terris Papæ ſubjectis Jus Canonicum, io terris Imperii Sæcolaris Jus Civile; *cap. Quoniam diſt.* 10. *& cap. Cum ad verum 6. diſt.* 96. & concordant *cap. Solitæ 6. de majorit. & obrdient. cap. Novit* 13. §. 1. *de Judiciis, & cap. Per venerabilem* 13. §. *Rationibus, Qui filii ſint legitimi*.

Quando autem ioter Jus Caoonicum, & Ci- 38
vile eſt aperta contrarietas in materia conſcieotiæ, & peccati, v. gr. in præſcriptione cum mala fide, In uſuris, & hujuſmodi materiis peccatum foveutibus, ſtandum eſt Juri Canonico, relicto Jure Civili, etiam in terris Imperii ſæcularis; In ſpiritualibus enim, & ubi agitur de ſalute aoimæ juriſdictio Papæ, tamquam Chriſti Vicarii, & communis animarum Paſtoris, etiam in terras Imperii Sæcularis, & totum mundum extenditur; ut tenet Communis Catholicorum per textum *in*

cap.

cap. Solitæ 6. de majorit. & obed. verſ. Quod autem, & in cap. Novit 13. de Judiciis. Extravag. Unam Sanctam, de majorit. & obed. Et ratio eſt, quia tunc Leges Civiles foventes peccatum, cenſentur eſſe correctæ per Canones; Lex autem correcta, non dicitur amplius Lex, ut recte docet Gloſſa *in l. ult. ff. ad Legem Cornel. de falſis*; Fagnan. *in cap. Cum eſſes num. 167. de Teſtamentis*, & communis aliorum, *arg. cap. Licet Romanus, de Conſtitutionib. in 6. & leg. Sed & poſteriores, ff. de Legibus*, ubi ſtatuitur, quod Lex poſterior revocet priorem directe contrariam, etiam non facta ejus mentione.

39 Adducuntur plures correctiones Juris Civilis factæ a jure Canonico. Jus Civile *in l. Sicut, & l. Omnes, & l. Cum notiſſimi, Cod. de Præſcript. 30. vel 40. annor.* permittens præſcriptum longiſſimi temporis cum mala fide eſt correctum per jus Canonicum *in cap. Quoniam 20. de præſcriptionibus*, ubi Leges Civiles allegatæ velut nutritivæ peccati expreſſe revocantur, addita ratione: *Cum generaliter ſit omni Conſtitutioni, atque Conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali peccato non poteſt obſervari.* Jus Civile *in l. 1. ff. De uſuris, & l. Eos, qui, Cod. eod.* cum ſimilibus, ubi cenſentur licitæ uſuræ, vel ſaltem permittuntur, eſt correctum per jus Canonicum *in cap. Super eo 4. c. Cum tu 5. c. Præterea 7. de uſuris* juncta *Clement. unic. eod.* ubi uſuræ expreſſe prohibentur ſub graviſſimis pœnis. Jus Civile *in l. Patri, & ſeq. ff. Ad Legem Juliam, de Adulteriis*, ubi licitum eſt Patri occidere adulterum in fragranti crimine cum filia deprehenſum, dummodo & filiam occidat, *& in l. Marito, ff. eod.* ubi idem permittitur marito reſpectu certarum perſonarum, ſi deprehendantur in adulterio cum Uxore ſua, eſt correctum per jus Canonicum, *in cap. Si non licet 9. cauſ. 23. qu. 5. cap. Inter hæc 6. & cap. Admonere 8. cauſ. 33. q. 2.* cum ſimilibus, ubi expreſſe prohibetur talis occiſio, & concordat propoſitio 19. inter damnatas ab Alexandro VII. *Non peccat Maritus occidens propria auctoritate Uxorem in adulterio deprehenſam.* Aliæ plurimæ correctiones juris Civilis factæ a jure Canonico poſſent adduci, ſed brevitatis gratia relinquuntur videndæ apud Auctores, & præſertim apud Baptiſtam a S. Blaſio *Tom. 1. tract. Contradictionum juris Canonici cum jure Civili*, ubi de iſtis duas Centurias recenſet.

40 In materia ſpirituali, & Sacramentorum, neglecta ſeu relicta diſpoſitione juris Civilis, univerſim ad jus Canonicum eſt recurrendum. Hæc enim tractare, & definire non ſpectat ad poteſtatem ſæcularem, ſed ad ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, textu expreſſo *in cap. Decernimus 2. de Judiciis* cum ſimilibus. Hinc, quamvis jure Civili *in l. Nuptiæ 2. & 18. ff. de ritu nuptiarum, & l. Nec filium, Cod. de nuptiis, & §. 1. Inſtitut. eod.* declaretur invalidum Matrimonium, quod filii familias contrahunt ſine conſenſu parentum, in quorum poteſtate exiſtunt; ſtandum tamen eſt juri Canonico, *in cap. ſufficiat 2. cauſ. 27. qu. 2. & cap. Hoc Sanctum 16. cauſ. 32. q. 2.* cum ſimilibus, ubi talis conſenſus non requiritur, niſi de honeſtate, juncto Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 1. de Reform. matrimon.* ubi oppoſitum aſſerentes anathemate damnantur.

41 Item negliguntur, & relinquuntur Leges Civiles diſponentes de perſonis, & rebus Eccleſiaſticis, & quo ad iſta eſt omnimode ſtandum diſpoſitioni juris Canonici; *cap. Bene quidem 1. c. Denique 5. cap. Cum ad verum 6. c. Satis 7. cap. In ſcripturis 9. diſtinct. 96. cap. Eccleſia 10. de Conſtitutionibus*; ubi expreſſe id ſtatuitur, quamvis Leges Civiles favorem Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticarum perſonarum concernant, ibi: *A quibus, ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum.*

42 Jura juribus, quantum fieri poteſt, ſunt concordanda, neque eorum correctio eſt inducenda ſine neceſſitate, textu expreſſo *in cap. Cum expediat 29. de elect. in 6.* ibi: *Cum expediat concordare jura juribus, & eorum correctiones, ſi ſuſtineri valeant, evitari*; & concordat textus *in l. Unic. De inofficioſ. dotibus*, ibi: *Leges Legibus concordare promptum eſt*, cum ſimilibus. Unde *in l. Non eſt novum 25. & ſeq. ff. de Legibus* generaliter ſancitur ad evitandas jurium correctiones, Leges priores eſſe trahendas, & explicandas per poſteriores, & econtra, has per priores, ibi: *Non eſt novum, ut priores Leges ad poſteriores trahantur &c. Sed & poſteriores Leges ad priores pertinent, niſi contrariæ ſint.* Ubi tamen eſt manifeſta jurium contrarietas non admittens congruam conciliationem, tunc ſtandum eſt poſteriori deciſioni, ſeu Conſtitutioni: Lex enim poſterior revocat priorem directe contrariam etiam non facta ejus mentione, textu expreſſo *in cap. Licet Romanus 1. de Conſtitutionibus in 6.* ibi: *Licet Romanus Pontifex, qui jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere, conſtitutionem condendo poſteriorem, priorem, (quamvis de ipſa mentionem non faciat) revocare noſcatur &c.* Con-

cor-

cordat *l. Sed & poſteriores*, *ff. de Legibus*, ibi: *Sed & poſteriores Leges ad priores pertinent*, *niſi contrariæ ſint*. Unde etiam in Teſtamentis ſtatur ultimo, quamvis in ipſo non fiat mentio de priori, *l. mihi*, *& tibi*, *ff. De Legatis* 1. *& c. Ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *q.* 2.

44 Jus, prout eſt objectum juſtitiæ, eſt facultas legitima, quam quis habet ad aliquam rem obtinendam, vel retinendam, aut ad aliquid faciendum, ita ut ab illius rei obtentione, ſeu retentione, vel ab illa actione facienda licite impediri non poſſit. *Eſt in re communis*. Et in hoc ſenſu dicitur quis *jure ſuo uti*, habere jus agnationis, vel cognationis ad hereditatem, vel tutelas; quod jus neceſſitudinis appellatur *in l. ult. ff. De juſtit. & jure*. Item in hoc ſenſu dicitur heres ſuccedere in omne jus Defuncti; *Reg. juris* 59. *&* 62. *in* 6. Item in hoc ſenſu dicitur: *Nullus videtur dolo facere*, *qui jure ſuo utitur*, *l. Nullus* §. *de Regul. jur.* Item in hoc ſenſu dicitur: *Nec poteſt plus juris transferre in alium*, *quam ſibi competere dignoſcatur*; *Regul.* 79. *juris in* 6. Item in hoc ſenſu dicitur: *Juri ſuo quilibet renunciare poteſt*, *cap. Si diligenti* 12. *de foro compet. cap. Si de terra* 6. *de privilegiis*. Item in hoc ſenſu dicitur; *Qui juri ſuo ſemel renunciat*, *non poteſt poſtea ad illud redire*, *cap. Quam periculoſum* 8. *cauſ.* 7. *q.* 1. *cap. Cum inter* 16. *de electione*. juncta Gloſſa *ibid.*

45 Jus taliter acceptum dividitur in jus in re,
& in jus ad rem; *c. Quoniam* 8. *de conceſſion.*
præbend. in 6. ibi: *Quibus jus non eſſet quæſi-*
46 *tum in re*, *licet ad rem*. Jus in re, ſeu reale
eſt illud, quod per ipſam rei traditionem acquiritur; Jus autem ad rem, ſeu perſonale eſt
illud, quod aliquo juſto titulo habetur ad rem,
47 ut ejus traditio fiat. *Sic in re communis*. Unde, ut vides, *jus in re*, ſeu *reale* dat actionem in ipſam rem; ita ut habens jus in re habeat actionem ad eam ſibi vindicandam, a quocunque poſſideatur, ſic verb. gr. Si equus Pauli fuit furto ablatus, poterit eum Paulus repetere, ubicumque invenerit, non obſtante, quod alius equum bona fide emerit, quia talis equus eſt Paulo obſtrictus, & ipſe reſpectu hujus equi habet jus in re; §. *Omnium*, *Inſtit. De action. &* ibi *Gloſſa fin. l. Officium* 9. *ff. de rei vindicat. Jus* autem *ad rem*, ſeu *perſonale* non dat actionem in ipſam rem, ſed in perſonam impedientem conſecutionem rei, ſic v.g. Si quis habeat jus ad rem ſibi donatam, venditam, ſed nondum traditam, ſeu per electionem, poſtulationem, aut præſentationem ad Beneficium Eccleſiaſticum, nondum ſibi collatum, non poteſt ipſam rem, ſeu Beneficium vindicare, atque in judicio repetere, quia res illa nondum eſſet facta ſua ante actualem traditionem, ſicuti nec Beneficium factum ſuum ante actualem collationem, ſed ſolum poterit actionem perſonalem inſtituere adverſus eum, qui ipſum fraudavit, ſeu injuſte impedit, vel impediverit ab illius rei, ſeu Beneficii conſecutione; *l. penult. Cod. De action. & oblig.* Hinc patet, quod duo poſſint habere jus reſpectu unius & ejuſdem rei, unus ſcilicet *jus in re*, & alter *jus ad rem*; v. g. Paulus vendens Domum Titio pretio nondum ſoluto, & domo nondum tradita, habet adhuc jus in domo, Titius autem jus ſolum ad domum.

Unde, ut totum hoc melius intelligatur, 48
notandum eſt, quod Actio ut ſic, quæ ut habetur §. 1. *Inſtitut. de Action. eſt Jus perſequendi in judicio*, *quod ſibi debetur*; dividitur in Actionem realem, & perſonalem, ut docet *Communis*, & clariſſimus Textus *in* §. *Omnium*, *Inſtit. de Actionib.* ibi: *Omnium autem Actionum ſumma diviſio in duo genera deducitur*, *aut enim in rem ſunt*, *aut in perſonam*; *Nam agit unuſquiſque*, *aut cum eo*, *qui ei obligatus eſt*, *vel ex contractu*, *vel ex maleficio*, *quo caſu proditæ ſunt Actiones in perſonam*, *per quas intendit adverſarium ei dare*, *aut facere oportere*, *& aliis quibuſdam modis*; *Aut cum eo agit*, *qui nullo jure ei obligatus eſt*; *movet tamen ei de aliqua re controverſiam*, *quo caſu proditæ Actiones in rem ſunt*; *veluti ſi rem corporalem poſſideat quis*, *quam Titius ſuam eſſe affirmet*; *poſſeſſor autem Dominum ejus eſſe dicat*, *nam ſi Titius ſuam eſſe intendat*, *in rem Actio eſt*.

Juſtitia non ſemel pro virtute omni ac ſan- 49
ctitate ſumitur; ſic Prov. 11. v. 6. *Juſtitia rectorum* (ſcilicet virtuoſa & ſancta vita) *liberabit eos*. *Matth.* 3. *verſ.* 15. dum Chriſtus Joanni baptizare recuſanti dixit: *Sic enim decet nos implere omnem juſtitiam*, nempe omnem virtutem & perfectionem. *Matth.* 6. *verſ.* 6. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam* (videlicet, virtutem & ſanctitatem;) *quoniam ipſi ſaturabuntur*. Ibid. verſ. 20. *Niſi abundaverit juſtitia veſtra* (ideſt virtus, & religio, & ſanctitas) *pluſquam Scribarum*, *& Phariſæorum*, *non intrabitis in regnum cælorum*; ut enim in hunc textum inquit meus Lyranus, illi magis ſecundum opera juſti appellari, quam ſecundum voluntatem affectabant; ad ſalutem autem non ſufficit bona doctrina, niſi adſit bona vita: hinc viros Sanctos, & virtute præditos juſtos appellari ex ſacris litteris, & Sanctis Patribus paſſim deprehendimus; eſque juſti-

Digitized by Google

ſtitia ſit ſumpta una ex octo Beatitudinibus, quas in Monte Chriſtus docuit *Matth. cit. cap.* 5. At prout ad præſens ſpectat, juſtitia tanquam peculiaris virtus, & prima ex cardinalibus attenditur; ſicque accepta deſcribitur, quod ſit conſtans, & perpetua voluntas jus ſuum unicuique tribuendi. *Communis* cum Ulpiano *in l. Juſtitia, ff. de Juſtitia & jure.*

50 Juſtitia hæc communiſſime dividitur in Legalem, ſeu Univerſalem, & Particularem. Juſtitia *Legalis ſeu univerſalis eſt virtus ordinans hominem a ſuis actibus ad bonum commune Reipublicæ, ſeu Communitatis*, id eſt, virtus, qua homo reddit, & præſtat quod juſtum & debitum eſt ipſi Communitati ad ſui conſervationem. Juſtitia particularis *eſt virtus, quæ cuique particulari perſonæ jus ſuum debitum reddit*, ſeu quod idem eſt, *virtus, quæ recte inter ſe ordinat & adæquat homines quo ad commutationem bonorum particularium, & diſtributionem bonorum communium*.

51 Hæc juſtitia particularis ſubdividitur in diſtributivam, & commutativam. *Communis* ex Ariſtotele 5. *Ethicor. cap.* 2. Juſtitia diſtributiva eſt, quæ diſtribuit bona Communitatis in ſingulas partes ſecundum debitam proportionem Dignitatis, vel meriti cujuſque, ſicut econtra etiam onera Communitatis ſecundum proportionem facultatis cujuſque. Juſtitia commutativa eſt quæ commutat bona particularia inter ipſas partes Communitatis ſecundum æqualitatem debitam, ſive ex contractu, ſive ex delicto propter damnum alteri illatum. Et hæc juſtitia commutativa obſervatur inter partes, quando ſit commutatio voluntaria, & ex contractu cum conſenſu utriuſque; ſcilicet dantis, & accipientis, ut in emptione, venditione, mutuo, aliiſque contractibus conſiderando ſolum valorem rerum ſine ullo reſpectu ad perſonas, uti videlicet tanti valeat res reddenda, quanti valet accepta, ut centum reddendo pro centum qualeſcumque ſint perſonæ contrahentes, & commutantes, ſive nobiles, ſive ignobiles. Et obſervatur etiam, quando commutatio eſt involuntaria, & ex delicto, ſeu damno injuſte illato, ut cum quis alicui invito aliquid ſuum aufert, ſeu damnum injuſtum infert in bonis fortunæ, famæ, vel vitæ. Si quis enim furatus ſit alteri equum æſtimatum 40. Scutis, injuſte per injuriam combuſſerit alterius domum æſtimatam centum Scutis, debet totidem ei reſtituere, etiamſi nullum pactum cum ipſo inierit; quia rem ablatam reddere, & damnum injuſte illatum reſarcire cogitur. *Communis*.

52 Juſtitia diſtributiva, & commutativa varie differunt, præcipue vero in tribus, ſcilicet *in æqualitate, in alteritate, & in debito*. In *æqualitate* differunt, quia Juſtitia commutativa ſervat æqualitatem ſimpliciter, & Arithmeticam, ideſt rei ad rem, ut centum ad centum ſine ullo habito reſpectu ad perſonas. Juſtitia vero diſtributiva ſervat ſolum æqualitatem ſecundum quid, & Geometricam, ideſt ſolum æqualitatem inter proportionem, & proportionem, ut nimirum talis ſit proportio inter bona, & onera, quæ diſtribuuntur, qualis eſt proportio inter conditiones, & qualitates perſonarum, quibus ſit diſtributio. In *alteritate* differunt, quia juſtitia commutativa proprie, & totaliter eſt ad alterum, ſive ad perſonam adæquate, & totaliter diſtinctam: Juſtitia vero diſtributiva non eſt omnino ad alterum, ſeu ad perſonam adæquate, & totaliter diſtinctam, ſed eſt totius Reipublicæ, ſeu Communitatis ad partem, ſeu membrum illius; pars autem non adæquate, & omnino diſtinguitur a toto, ſed in toto includitur. In *Debito* differunt, quia juſtitia diſtributiva non continet proprie ac ſtricte debitum, ſicuti juſtitia commutativa. Nam illa, cui ex emptione v. gr. vel donatione res debetur, longe majus, & arctius jus habet ad illam, tamquam ſibi jure proprio debitam petendam, quam ad petendam partem boni Communitatis, v. gr. Officium, Dignitatem, Beneficium &c. longeque gravior committitur injuria contra juſtitiam commutativam, quam contra juſtitiam diſtributivam.

53 Sola enim juſtitia commutativa, ſi violetur, proprie, & per ſe inducit obligationem reſtitutionis; Juſtitia autem diſtributiva non inducit obligationem reſtitutionis ratione ſui erga partem neglectam, ſed ratione juſtitiæ commutativæ, ſi ei ſit adjuncta, ſolum aliquando per accidens erga ipſam Communitatem, ut ſi Princeps contulit Officium indigno cum detrimento Reipublicæ, tenebitur ad compenſationem damnorum &c. Card. de Lugo *de juſtitia & jure tom.* 1. *diſp.* 1. *ſect.* 3. *a n.* 51. ubi teſtatur de communi, Leſſius *lib.* 2. *c.* 1. *n. ultim. & c.* 32. *dub.* 3. Rebellus *lib.* 1. *q.* 3. *n.* 18. Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *Præliminar. ad præcept. ſecundæ Tabulæ c.* 1. *ſect.* 3. *n.* 37. & alii paſſim.

54 Non poteſt inter Deum, & hominem intercedere juſtitia rigoroſa & ſtricta, ſed ſolum juſtitia latius ſumpta. *Communis*. Juſtitia enim rigoroſa & ſtricta requirit ex parte debitoris perfectum debitum ſolvendi: implicat autem, ut ſit in Deo perfectum debitum ſolvendi reſ-

pectu Creaturæ, & in Creatura perfectum jus exigendi reſpectu Dei, adeoque &c. Latius vero ſumpta juſtitia poteſt intercedere inter Deum, & hominem, quia ſi juſtitia ſumatur præciſe pro obligatione adimplendi promiſſa, poteſt Deus ex juſtitia aliqualiter teneri Creaturæ, uti ex tali juſtitia debet juſtis coronam gloriæ, juxta illud Apoſtoli 2. *ad Timoth.* 4. *in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die juſtus Judex*. Hinc S. Auguſtinus de talis juſtitiæ debito loquens *in pſalm.* 38. *circa finem*, dicit: *Debitorem Dominus ipſe fecit ſe non accipiendo, ſed promittendo; & ſerm.* 16. *de verbis Apoſtoli cap.* 2. quaſi Deo recordans talis juſtitiæ debitum ſic ipſum alloquitur: *Redde quod promiſiſti, quia fecimus, quod juſſiſti*.

55. Inter Patrem & filium, Dominum & mancipium, Maritum & Uxorem formaliter qua tales ſunt, non poteſt eſſe juſtitia proprie, & ſimpliciter, ſed ſolum improprie, & ſecundum quid. *Communis*. Et ratio eſt, quia juſtitia perfecta debet eſſe ad alterum, qui ſcilicet natura & jure ſit ab altero diſtinctus, Filius autem, mancipium, ſeu ſervus, & Uxor quatenus tales ſunt, non ſunt natura & jure a Patre, Domino, & Marito diſtincti, adeoque &c. Filius namque ut talis, eſt quaſi pars patris, & natura, quippe ex paterno ſemine natus. Unde ea, quæ debet filius Patri, non debet ut diſtinctus ab ipſo, ſed ut ejus pars, & ea, quæ Pater debet filio, non debet alteri, ſed ut ſibi ipſi, ſeu ut ſuæ parti. Sic Servus non cenſetur aliter a Domino, cum non ſit ſui Juris, ſed Domini, ipſiuſque inſtrumentum animatum ad opera domeſtica, & quiddam ex ejus bonis, adeo ut poſſit illum, ut rem ſuam vendere, donare, commutare. Ita etiam Uxor eſt aliquid mariti, & e contra, cum ſint moraliter unum corpus, & una caro, & ſic non cenſentur diſtincti in ordine ad regimen domeſticum, cum jus Uxoris ad illud ſit jus viri, ſeu dependens a viro, adeoque inter ipſos non poteſt eſſe juſtitia proprie, & ſimpliciter, ſed ſolum improprie, & ſecundum quid.

56 Inter ſupradictos autem materialiter ſumptos, ac quatenus homines ſunt, & ſinguli peculiare jus, vel dominium habent, poteſt eſſe juſtitia proprie & ſimpliciter. *Communis*. Et ratio eſt, quia ſupradicti materialiter ſumpti, quatenus homines ſunt, ſui juris, & ab invicem independentes in multis rebus, nec accipitur unus ut pars alterius, ſed quilibet ut perſona ſingularis, & capax ex bonis ſibi propriis ineundi contractus, Filius namque non ſolum jam emancipatus, tamquam verus dominus omnium bonorum ſuorum, ſed etiam minorennis adhuc ſub patria poteſtate conſtitutus, tamquam verus Dominus ſuorum bonorum caſtrenſium vel quaſi caſtrenſium, poteſt cum eodemmet ſuo Patre inire veros contractus emptionis, vel venditionis, vel alios ex juſtitia obligantes, juxta *l.* 2. *ff. De emptione*. Sic mancipium, ſeu ſervus, tamquam verus Dominus proprii peculii poteſt medio ipſo inire cum Domino contractum redemptionis, ita ut Dominus peccaret contra juſtitiam, ſi eo pacto inito, acceptaque pecunia, ſervum non manumitteret. Ita etiam Uxor, tamquam vera domina bonorum ſuorum paraphernalium poteſt de ipſis cum Marito inire contractus ex juſtitia obligantes. Tum quia etiam quo ad debitum conjugale, & dotis legitimam adminiſtrationem, eſt inter Uxorem & maritum juris ſtricti æqualitas, adeoque juſtitia ſimpliciter, cum negatio debiti, & dotis diſſipatio ſint proprie contra juſtitiam, ut tenent omnes. Tum etiam quia ſinguli omnium ſupradictorum habent ſibi proprium & ſtrictum jus famæ & vitæ, unde univerſaliter delicta inter patrem & filium, ſervum & dominum, Uxorem & maritum, ut homicidium, injuſta infamatio, furta de bonis non ſubjectis, ſunt vere contra juſtitiam ſimpliciter; immo ſunt delicta contra juſtitiam qualificata, adeoque inter ipſos materialiter ſumptos, quatenus homines ſunt, poteſt eſſe juſtitia proprie & ſimpliciter.

Juſtitia præmiativa, quæ pro meritis reddit præmia, & vindicativa, ſeu punitiva, quæ delictis reddit ſupplicia, utraque reducitur ſaltem per imitationem, & ſimilitudinem ad juſtitiam tam diſtributivam, quam commutativam, ut patet inductione. Tunc enim juſtitia præmiativa reducitur ad diſtributivam, quando munera, officia, honores, & hujuſmodi in præmium propriorum meritorum, & beneficiorum præſtitorum diſtribuit, inæqualiter tamen juxta inæqualitatem, ac proportionem ſtatus & conditionis, dando ſcilicet plus perſonis dignioribus, & præſtantioribus, quam minus dignis, & minus præſtantibus, ut communiter fieri ſolet. Tunc autem juſtitia præmiativa reducitur ad commutativam, quando præmia diſtribuit æqualiter juxta æqualitatem meritorum, nulla habita ratione conditionis, Dignitatis, & ſtatus perſonarum, quibus fit illa diſtributio. Ita etiam tunc juſtitia vindicativa, ſeu punitiva reducitur ad diſtributivam, quando nocentes, ut par eſt, punit, habita tamen ratione Dignitatis, ſeu ſtatus perſona- 57

rum;

Digitized by Google

rum; ſic alapa data v. g. a perſona potente, & magnæ Dignitatis levius punitur, quam data a perſona infimæ plebis, quamvis ſit data eidem perſonæ; Tunc vero juſtitia punitiva, ſeu vindicativa reducitur ad commutativam, quando ſervat æqualitatem inter pœnam, & delictum, æqualia inferendo ſupplicia pro æqualibus delictis, nulla habita ratione conditionis, Dignitatis, & ſtatus perſonarum, quibus ſupplicia inferuntur. Maſtrius *in* 3. *diſp.* 7. *n.* 177. Reiffenſtuel *Theolog. Moral. tract.* 6. *de juſt. & jure diſt.* 2. *q.* 2. *num.* 19. poſt Scotum 4. *diſt.* 46. *q. unic.* §. *Hoc primo*, & plures alios.

58 Adverſus jus Divinum non præſcribitur. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 3. incip. *Declaraſti Nobis*. Nec adverſus Jus Eccleſiaſticum in his, quæ præcepta ſunt univerſalis Eccleſiæ. Idem *ibid.*

59 Alia ad rem, vide in Additionibus *ex aliena manu* ad verb. *Lex*, art. 1.

JUSPATRONATUS.

Articulus I.

Juſpatronatus quoad ea, quæ concernunt ejus naturam, diviſionem, & acquiſitionem.

1 Nomen Patroni, & juſpatronatus in jure varie, & præſertim tripliciter accipitur. Primo, *Patronus* accipitur pro Advocato, & juſpatronatus pro jure Advocatiæ, unde Patroni dicuntur, qui aliorum cauſas in judicio defendunt, eiſque patrocinantur, de quibus fit mentio *in l. Rem* 14. §. *Patroni*, *Cod. De judiciis*, *in c. Obſervandum* 1. *cauſ.* 15. *qu.* 2. *& in cap. Ex litteris* 6. *De tranſactionibus*. Secundo, *Patronus* accipitur pro illo, qui manumittit, ſeu liberum dimittit ſervum ſuum, & jus, quod pro beneficio manumiſſionis acquirit in perſonam manumiſſi, ſeu Liberti, *juſpatronatus* vocatur, & de hoc extat integer Titulus *in ff. De Jurepatronatus*, *& Cod. De bonis Libert. & Jurepatronatus*. Tertio, *Patronus* accipitur pro eo, qui habet jus, ſeu poteſtatem a SS. Canonibus conceſſam præſentandi aliquem ad Eccleſiam, vel Eccleſiaſticum Beneficium, & tale jus, ſeu poteſtas vocatur *juſpatronatus*. Et ſolum de jurepatronatus hoc tertio modo ſumpto habebitur ſermo.

2 Unde juſpatronatus tertio modo ſumptum definitur, quod ſit *jus*, *ſeu poteſtas nominandi*, *ſive præſentandi Clericum promovendum ad Beneficium Eccleſiaſticum vacans*. *Eſt in re communis*. Seu juſpatronatus eſt *jus honorificum*, *oneroſum*, *& utile alicui competens in Eccleſia*, *eo quod de Ordinarii conſenſu eam conſtruxerit*, *fundaverit*, *vel dotaverit*; *aut id a ſuis anteceſſoribus factum fuerit*. Ita Abbas *in Rubric. de jurepatronatus n.* 3. Jo. Andr. *ibid. n.* 3. *verſ. Si jus igitur ſine calumnia*; Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in c. Quoniam* 3. *de jurepatronat. n.* 31. Barboſa *lib.* 3. *juris Eccleſ. univerſ. cap.* 12. *n.* 2. & alii apud ipſos. Dicitur autem *jus honorificum*, quia Patronus habet honorem, ut ad Beneficium ſui juriſpatronatus alius non admittatur, ſeu in ipſo inſtituatur, quam ille, quem ipſe præſentaverit Superiori; Dicitur *oneroſum*, quia Patronus tenetur defendere Eccleſiam ſuam ne ejus bona depereant, eamque, cum opus fuerit, reparare, atque impenſis neceſſariis regere, *cap. Filiis* 31. *cauſ.* 16. *q.* 7. cum ſimilibus; Dicitur *utile*, quia, ſi Patronus vergeret ad inopiam, Eccleſia teneretur eum potius alere, ac juvare, quam ceteros alios pauperes, ex redditibus, qui detractis neceſſariis expenſis, ſuperſunt, *c. Quicumque* 2. *cauſ.* 16. *q.* 7. *cap. Nobis* 25. *De jurepatronatus*, cum ſimilibus.

Juſpatronatus dividitur primo in hereditarium, gentilitium, ſeu familiare, & mixtum. 3
Communis. *Hereditarium* eſt illud, quod tranſit ad quoſcumque heredes etiam extraneos, 4
arg. c. Quoniam 3. *De jurepatronatus*. *Sic Communis* cum Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 175. *n.* 3. *& ſeq. part.* 7. *dec.* 72. *num.* 1. *part.* 10. *deciſ.* 293. *n.* 20. Barboſa *loc. cit. num.* 20. Covarruv. *lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 18. *n.* 6. *Gentilitium*, ſeu *familiare* eſt illud, quod competit, & relictum eſt ſolum illis de tali familia, vel in quo vocantur ſolum illi, qui ſunt de genere. *Communis*, cum Rota recent. *part.* 5. *dec.* 581. *num.* 4. *part.* 11. *deciſ.* 220. *n.* 4. 5. 7. 8. 9. *part.* 14. *deciſ.* 462. *num.* 1. & ſæpe alibi, Barboſa *loc. cit. nu.* 22. Ricc. *tract. de jurepatronat. reſolut.* 232. *n.* 1. Mixtum ex hereditario & gentilitio eſt illud, quod competit, & relictum eſt ſolum illis, qui ſunt & heredes, & de tali familia. *Communis*, cum Rota recent. *part.* 6. *deciſ.* 267. *n.* 6. *part.* 7. *dec.* 208. *n.* 1. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 185. *num.* 7. *part.* 11. *deciſ.* 254. *n.* 16. *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 223. *n.* 16. & ſæpe alibi.

Juſpatronatus eſſe gentilitium probatur, & conſtat ex pluribus. Primo, ex Fundatione, in qua Fundator illud reliquit deſcendenti-

 bus,

bus, & Succeſſoribus de ſua agnatione, familia, ſeu Domo; Rura recent. *part.* 1. *deciſ.* 482. *num.* 1. *part.* 3. *deciſ.* 581. *n.* 4. *part.* 14. *deciſ.* 462. *num.* 1. & ſæpe alibi. Secundo, ex præſentationibus factis a ſolis maſculis, excluſis feminis, & extraneis, donec dicti maſculi extiterunt. Rota recent. *part.* 12. *deciſ.* 204. *n.* 13. *part.* 13. *deciſ.* 103. *n.* 10. *part.* 14. *dec.* 515. *n.* 15. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 662. *n.* 17. Item quando in omnibus præſentationibus ſemper fuit facta mentio famlliæ, ſeu domus, non autem qualitatis hereditariæ; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 287. *n.* 12. *part.* 12. *deciſ.* 204. *num.* 5. *part.* 13. *dec.* 237. *n.* 8. *part.* 14. *deciſ.* 515. *n.* 9. *&* 10. Item ex præſentatione a Patre, & filiis ſimul facta; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 287. *num.* 7. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 385. *n.* 3. *part.* 6. *deciſ.* 166. *num.* 14. *part.* 13. *deciſ.* 103. *num.* 7. *part.* 14. *dec.* 515. *n.* 9. Tertio, probatur gentilitium ex ultimo ſtatu; Rota *part.* 12. *dec.* 204. *n.* 17. Qui ultimus ſtatus ob lapſum 40. annorum ſufficit ad probandum juſpatronatus gentilitium; Rota *part.* 13. *deciſ.* 237. *num.* 18. *part.* 14. *dec.* 515. *num.* 38. Quarto, probatur gentilitium ex ſententia Ordinarii declarante illud eſſe de aliqua familia; Rota *part.* 1. *deciſ.* 482. *num.* 5. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 492. *num.* 7. Quinto, probatur gentilitium ex enunciativis, ſeu aſſertionibus antiquis dicentibus verb. grat. *ad illos de tali domo, & familia ſpectare*; Rota *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 679. *n.* 4. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 662. *num.* 5. Sexto, probatur gentilitium ex inſcriptionibus antiquis in Eccleſia factis, vel etiam in Campanili exiſtentibus; Rota *part.* 14. *deciſ.* 515. *n.* 12. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 676. *n.* 7. Item ex ſepulcro conſtructo, & ex inſignibus familiæ inſculptis, tam in pavimento, quam in pariete Capellæ; Rota *part.* 19. *t.* 2. *dec.* 630. *n.* 31.

8 Juſpatronatus eſſe hereditarium probatur, & conſtat etiam ex pluribus. Primo, ex Fundatione, in qua a Fundatore ſunt vocati ad illud heredes, nulla facta mentione de agnatione; Rota *part.* 7. *dec.* 275. *n.* 5. Secundo, probatur hereditarium, ſi in illo Filius, vivente Patre, nullum jus habet; Rota *p.* 12. *d.* 204. *n.* 11. Tertio, probatur hereditarium ex pluribus præſentationibus factis titulo hereditatis; Ruta *part.* 1. *deciſ.* 707. *n.* 6. Quarto, probatur, ſeu præſumitur hereditarium, & non gentilitium, donec exhibeatur inſtrumentum fundationis; Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 181. *n.* 9. Juſpatronatus enim de jure præſumitur hereditarium potius, quam gentilitium; Ruta *p.* 1. *dec.* 707. *n.* 8. *part.* 3. *dec.* 492. *num.* 7. *part.* 6. *dec.* 89. *n.* 1. *p.* 7. *dec.* 280. *n.* 5. *part.* 11. *dec.* 268. *n.* 1. & ſæpe alibi.

Juſpatronatus eſſe mixtum probatur, & conſtat etiam ex pluribus. Primo, ex Fundatione, 9
in qua Fundator expreſſe vocavit ad juſpatronatum ſolum illos, qui erunt & heredes, & de tali familia una ſimul; Rota *part.* 6. *dec.* 267. *n.* 6. *part.* 7. *deciſ.* 208. *n.* 1. *part.* 1. *dec.* 254. *n.* 16. Secundo, ſi juſpatronatus reſervatum fuerit pro heredibus deſcendentibus per lineam maſculinam; in ipſo enim caſu videtur Fundator conſideraſſe utramque qualitatem, hereditariam ſcilicet, & gentilitiam; Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 543. *num.* 6. Tertio, ex obſervantia pluſquam centenaria, qua fuerint ſolum admiſſi ad præſentandum ii, qui habuerint utramque qualitatem, ſcilicet hereditariam, & gentilitiam; Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 583. *n.* 8. Quarto, ſi ex inſtitutione requiratur in vocatis qualitas filiorum, & heredum; Rota *part.* 6. *dec.* 217. *n.* 1. vel ſi fuerit reſervatum pro ſucceſſoribus, & heredibus ſanguinis; Ruta *part.* 11. *deciſ.* 254. *n.* 9. Hinc ad effectum ſuccedendi in jurepatronatus mixto requiritur utraque qualitas, hereditaria ſcilicet, & gentilitia, ſeu heredis, & ſanguinis; Rota *part.* 6. *dec.* 267. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 185. *n.* 7. *part.* 11. *dec.* 254. *n.* 16. *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 223. *n.* 16.

Juſpatronatus dividitur ſecundo in Activum, 10
& Paſſivum. *Activum* eſt ipſum jus, quod Patronus habet præſentandi aliquem ad Beneficium. *Paſſivum* eſt jus competens aliquibus de tali familia, vel loco, quod ſi idonei ſint, excluſis extraneis, per Patronum neceſſario debeant præſentari. *Communis* cum Rota recent. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 84. *n.* 11. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 12. *num.* 20. Moneta *de commutat. ultim. volunt. c.* 10. *n.* 200. & alii paſſim. Juſpatronatus Activum ſubdividitur in Perſonale, & Reale. *Perſonale* eſt, quod competit perſonæ Patroni independenter a re aliqua, vel loco, ubicumque exiſtat. *Reale*, eſt quod eſt annexum alicui certæ rei, vel loco, v. g. Caſtro, Prædio, Pago, & hujuſmodi, & cum eo tranſit ad quemlibet, etiam non heredem, qui rem talem emptione v. gr. vel donatione acquirit. *Communis*.

Juſpatronatus dividitur tertio in Eccleſiaſti- 12
cum, Laicale, & Mixtum. *Communis*. *Eccle-* 13
ſiaſticum eſt illud, quod de bonis Eccleſiaſticis fundatum, & erectum fuit, *arg. cap. Dilectus* 6. *de Officio Legati*, *& c. Cum dilectus* 28. *de jurepatronatus*; Ruta *part.* 8. *deciſ.* 106. *num.* 6. Barb. *loc. cit. num.* 4. Gonzal. *ad Regul.* 8.

Can-

Cancellariæ gloſſ. 8. *n.* 5. [& alii paſſim . Vel
eſt illud, quod , licet fundatum fuerit ex bo-
nis Laicalibus, fuit tamen, vel ab initio, vel
poſtea translatum fondatione , Teſtamento ,
Donatione , aut alio quovis modo in Eccle-
ſiam, aut in Capitulum, ſeu Collegium Eccle-
ſiaſticum Canonicorum Regularium, aut Sæcula-
rium, vel ad aliquam perſonam Eccleſiaſticam
ratione Eccleſiæ , Dignitatis, aut Beneficii ;
cap. unic. §. *Verum* , *de jurepatr. in* 6. Rota re-
cent. *p.* 2. *dec.* 541. *n.* 4. Gonzal. *ad Reg.* 8.
Cancellariæ, *gloſſ.* 18. *n.* 5. Garcias *De Benefi-
ciis p.* 5. *cap.* 1. *n.* 552. Barb. *l. cit. n.* 10. *&
de Offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 72. *n.* 28. &
14 alii communiter. *Laicale* eſt illud, quod Lai-
co, vel etiam Clerico, non ratione Eccleſiæ
vel Eccleſiaſtici Beneficii, ſed ratione proprii
patrimonii competit. *Communis*, cum Gloſſa
in Clement. Plures , *De jurepatronatus* , *verb.
Præſentare*, Barboſa *cit. cap.* 12. *n.* 13. Mone-
15 ta *loc. cit. cap.* 20. *n.* 220. Mixtum eſt illud ,
quod partim nomine, ſeu ratione Eccleſiæ ad
Clericum, partim Titulo Laicali, ſeu Sæcula-
ti ad Laicum, vel etiam Clericum pertinet ,
ac proinde ex utroque eſt mixtum. *Eſt in re
communis* .

16 Juſpatronatus eſſe Eccleſiaſticum conſtat, &
probatur ex pluribus. Primo, ex Fundatione,
& Donatione de bonis Eccleſiaſticis. Rota re-
cent. *p.* 8. *deciſ.* 106. *n.* 6. Hinc cenſetur Ec-
cleſiaſticum, quando fuit fundatum a Clerico
non habente bona patrimonialia , vel aliunde
quæſita quam ex Beneficio. Rota *p.* 1. *deciſ.*
615. *n.* 4. *p.* 3. *dec.* 273. *n.* 1. Barb. *cit. c.* 12.
num. 5. & alii *ibi* citati. Secundo , quando Juſ-
patronatus devenit ad Eccleſiam , ſeu Mona-
ſterium , & ſpectat ad Priorem ratione Ec-
cleſiæ, & Monaſterii . Rota *p.* 2. *deciſ.* 541.
num. 4. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 298. *n.* 5. *&
deciſ.* 329. *num.* 9. Tertio , quando eſt reli-
ctum Religioſo, ſeu Monacho . Rota *part.* 9.
tom. 1. *deciſ.* 286. *num.* 12. *part.* 13. *deciſ.* 313.
n. 7. Et hoc procedit etiam, quando Juſpatro-
natus eſt relictum eidem Religioſo, non intui-
tu Eccleſiæ , ſed intuitu ipſius perſonæ ; Quia
Religioſus ob reſiſtentiam voti paupertatis ni-
hil habet patrimoniale , aut proprium , ſed
quidquid acquirit, Monaſterio acquirit , & eo
ipſo quod eſt delatum Monacho , ſtatim fit
Monaſterii. Rot. *cit. p.* 9. *tom.* 1. *dec.* 289. *n.*
11. *&* 12. per Jura *ibi* adducta. Quarto, quan-
do præſentatio ſpectat ad Eccleſiaſticum. Rota
p. 8. *dec.* 88. *n.* 26. ut ſi fuerit reſervatum ad
favorem perſonarum Eccleſiaſticarum. *Rota p.*
8. *dec.* 106. *n.* 7. Et hoc procedit etiamſi fun-
datum fuerit de bonis Laicalibus; adhuc enim
cenſetur Eccleſiaſticum, licet emanaverit a Lai-
co, & de bonis Laici, ſi competit Eccleſiæ, vel
perſonis Eccleſiaſticis ratione Eccleſiæ . Rota
par. 7. *dec.* 157. *n.* 5. Secus tamen, ſi fuerit
relictum Clerico Sæculari, non intuitu Eccle-
ſiæ , ſed intuitu perſonæ. Rota *part.* 9. *tom.* 1.
dec. 289. *n.* 11. *&* 12. Quinto, Juſpatronatus
cenſetur eſſe Eccleſiaſticum , quando eſt reli-
ctum Beguinis; Ipſæ enim Beguinæ, licet ſæ-
culares, religioſe vivunt , & habitu Religio-
ſo amictæ incedunt. Rota *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.*
144. *n.* 21. Sexto, cenſetur Eccleſiaſticum Juſ-
patronatus relictum Confraternitati cum Or-
dinarii auctoritate erectæ, cum Eccleſia, Cam-
panili, uſu ſacci , & aliis, ex quibus vere Ec-
cleſiaſtica reputanda veniat ; Secus ſi Confra-
ternitas ſit erecta ad opera pietatis abſque di-
ctis requiſitis, Card. de Luca *de Jurepatronatus
diſc.* 59. *ſub n.* 18. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.*
144. *n.* 1.

Juſpatronatus eſſe Laicale conſtat , & pro- 17
batur etiam ex pluribus. Primo , quando eſt
fundatum de bonis Laicalibus, ejuſque præſen-
tatio ſpectat ad Laicum . Rota *p.* 9. *tom.* 2.
dec. 329. *num.* 27. Secundo , quando Teſtator
profeſſus eſt ſe illud conſtituiſſe laicale . Rota
p. 10. *tom.* 1. *dec.* 242. *n.* 7. Et hoc procedit
etiamſi eſſet relictum Eccleſiæ ; poteſt enim ,
hoc non obſtante a Teſtatore declarari, & ef-
fici, quod illud non deſinat eſſe laicale. Rota
dicta dec. 242. *n.* 10. Tertio ex ſententia Or-
dinarii inſtituentis aliquem uti a Patronis Lai-
cis præſentatum . Rota *part.* 8. *dec.* 224. *n.* 8.
Quarto, ex aſſertiva Papæ. Rota *part.* 6. *dec.*
186. *num.* 4. Quinto , quando Laicus eſt in
quaſi poſſeſſione juris præſentandi. Rota *part.*
3. *deciſ.* 233. *n.* 3. *part.* 9. *tom.* 3. *dec.* 329.
num. 20. Sexto , quando nominatio eſt relicta
Univerſitati Laicorum , licet electio unius ex
nominatis ſpectet ad Eccleſiaſticos. Rota *part.*
1. *dec.* 481. *num.* 6. Septimo, quando ad præ-
ſentandum concurrit major pars Laicorum ,
quamvis etiam aliqui Clerici præſentent ; Ro-
ta *part.* 12. *deciſ.* 250. *num.* 9. *&* 10. Hoc
tamen procedit ad effectum evitandi deroga-
tiones, & reſervationes . Ad effectum autem
temporis ad præſentandum, nempe ſemeſtris ,
dicitur Eccleſiaſticum ; Rota *loc. cit. n.* 11. 12.
13. *& ſequent.* Octavo , quando Juſpatrona-
tus ſpectat ad Confraternitatem Laicorum , cu-
jus Confratres non induuntur, nec diſtinguun-
tur aliquo ſigno Religionis, & Beneficium fuit
fundatum a Laico, & de bonis profanis ; Rota
p. 5. *t.* 1. *dec.* 144. *n.* 1. *&* 2. *& dec.* 290.

n. 1. Barb. *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. c.*12.
n. 15. cum plurimis aliis *ibi* citatis.

18 Juſpatronatus eſſe mixtum conſtat, & pro-
batur etiam pluribus. Primo, quando Funda-
tio fuit facta ex bonis Eccleſiaſticis, & Lai-
calibus, ſeu patrimonialibus. Rota *p.* 3. *dec.*
273. *ſub num.* 4. Secundo, quando fundatio
facta fuit ex bonis Eccleſiaſticis, & dotatio ex
bonis Laicalibus, ſeu e contra: verb. gr. Si
Eccleſia ex bonis ſuis fundaverit aliam Eccle-
ſiam, & eam dotaverit Laicus ex ſuis bonis
Laicalibus, ſeu e contra. Rota *p.* 12. *dec.* 162.
num. 1. & Doctores paſſim. Tertio, quando
Fundator ſtatuit expreſſe quod Juſpatronatus
ſpectet una ſimul ad Clericos, & Laicos, quam-
vis totum fuerit fundatum ex ſuis bonis Lai-
calibus, & patrimonialibus, poteſt enim Fun-
dator remittere Juſpatronatus, vel totum, vel
ex parte, vel limitative illud inducere in præ-
judicium beredum, prout eis libuerit, *arg. c.
Significavit* 41. *De Teſtibus*, & *cap. Unic. de
Jure patronat. in* 6. & ibi notant Doctores com-
muniter. Quarto, quando quocumque alio ti-
tulo partim ſpectat ad Clericos, & partim ad
Laicos. Rota *tom.* 3. *p.* 4. *deciſ.* 655. *num.* 3.
& *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 129. *n.* 4.

19 Juſpatronatus tribus potiſſimum modis de ju-
re poteſt acquiri, ſcilicet Fundatione, Ædifi-
catione, & Dotatione. *Communis* cum Gloſſa
in cap. Piæ mentis 26. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ubi
ad rem dat ſequentem receptum verſiculum.

Patronum faciunt Dos, Ædificatio, Fundus.

20 Hinc quilibet disjunctim, vel ſeparatim ſum-
ptus ex tribus dictis modis ſufficit ad acqui-
rendum Jus patronatus. *Communis* cum Rota
p. 4. *tom.* 3. *deciſ.* 360. *num.* 52. *part.* 5. *tom.* 2.
deciſ. 432. *num.* 1. & ſæpe alibi, Fagnan. *in
cap. Quoniam* 3. *De jurepatronatus num.* 2. Reiſ-
fenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *n.* 4. Pirbing
ibid. n. 6.

21 Et quidem quod ſola fundatio ſufficiat ad
acquirendum Juſpatronatus, habetur clare *ex
cap. Decernimus* 32. *cauſ.* 16. *q.* 6. *c. Quoniam*
22 3. & *c. Nobis* 25. *de Jure patronatus*. Fundaſſe
autem Eccleſiam ad propoſitum proprie dici-
tur, ſive quis eam in proprio fundo, ſeu ſo-
lo ſuis ſumptibus omnino conſtruxerit; *c. Ab-
batum* 4. *cauſ.* 18. *qu.* 2. *cap. Nobis* 25. *de Ju-
re patronatus*, ſive etiam tantummodo fundum,
ſeu ſolum ad eam ædificandam obtulerit, ac
donaverit. Lambertin. *de Jure patronat. part.* 1.
lib. 1. *quæſt.* 2. *art.* 2. *n.* 1. & 2. Barboſa *lib.*
3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 12. *n.* 28. & *Com-
munis aliorum*.

23 Quod ſola Ædificatio, ſeu Conſtructio Ec-
cleſiæ ſufficiat ad acquirendum Jus patronatus,
habetur expreſſe *ex cap. Monaſterium* 33. *cauſ.*
16. *q.* 7. & *cit. cap. Nobis* 25. *De jure patro-
natus*, ibi: *Si quis Eccleſiam cum conſenſu Diœ-
ceſani conſtruxit, ex eo jus patronatus acquirit.*
Ædificaſſe autem Eccleſiam ad noſtrum propo- 24
ſitum proprie dicitur, qui eam cum conſenſu
Ordinarii propriis ſumptibus conſtruxit, *arg.
cit. cap. Monaſterium* 33. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. &
cit. cap. Nobis 25. *De Jurepatr.* Qui vero ſine
conſenſu Ordinarii eam conſtruit, cum illicite
agat, *arg. cap. Nemo* 8. *De conſecr. diſt.* 1.
non acquirit Juſpatronatus, ut cum commu-
ni Doctorum recte notat Fagnanus *in cit. cap.
Nobis n.* 4. Item ædificaſſe cenſetur quantum
ad præſens, qui Eccleſiam penitus deſtructam
ſuis ſumptibus cum conſenſu Ordinarii eam
reædificat, in quo caſu primus ædificans, ſi
nolit eam reædificare, amittit, & reædificans
acquirit Juſpatronatus. Talis enim cenſetur
Eccleſiam ædificare, cum perinde ſit, ac ſi
Eccleſiam primitus ædificaſſet, *arg. cap. Con-
ſuluit* 7. *de Judæis*, & *tenet Communis Docto-
rum* cum Gloſſa *in cap. Quoniam* 3. *de Jure
patronatus, verb. Fundatores*. Si vero Eccleſia
non ſit penitus deſtructa, ſed ſolum in aliqua
parte, ex refectione, & reparatione illius,
non acquiritur juſpatronatus. *Communis* cum
Gloſſa *loc. cit.* etiamſi ſucceſſive diverſis tem-
poribus per partes tota fieret nova, quia ad-
huc eadem Eccleſia eſſe cenſetur, adeoque pri-
mus Ædificator non deſineret eſſe Patronus,
arg. l. Quid tamen §. 1. *verſ. Plene*; *ff. Qui-
bus modis uſusfructus amittit*. Azorius *par.* 2.
lib. 6. *cap.* 19. *qu.* 10. Pirhing *lib.* 3. *Decret.
tit.* 38. *num.* 8. Reiffenſtuel *ibid. n.* 8. & alii
paſſim.

Qnod ſola Dotatio ſufficiat ad acquirendum 25
Jus patronatus, habetur clare *ex cap. Filiis* 31.
cap. 16. *quæſt.* 7. & Concil. Trident. *ſeſſ.* 14.
De Reformat. cap. 12. & *ſeſſ.* 21. *eod. cap.* 7.
ubi ſola Dotatio pro ſufficienti cauſa acquiren-
di *Juſpatronatus* agnoſcitur. Dotaſſe autem 26
Eccleſiam quantum ad propoſitum cenſetur il-
le, qui ei ſine Dote fundatæ, & conſtructæ,
congruam Dotem aſſignat tribuendo ei ſuffi-
cientes redditus, ſeu annuos cenſus pro Mini-
ſtris Eccleſiæ, pro paramentis, pro luminari-
bus, aliiſque neceſſariis, *arg. cap. Quicumque*
30. & *cap. Filiis* 31. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. Qui
tamen non tribueret dotem ſufficientem, non
diceretur *Patronus*, ſed tantum Benefactor Ec-
cleſiæ, ut expreſſe declaravit Sacra Congrega-
tio, apud Garciam *de Beneficiis p.* 5. *cap.* 9.
n. 52. his verbis: *Dotans inſufficienter, quod ar-*

bi-

Digitized by Google

bitrabitur Ordinarius, *non acquirit juſpatronatus, ſed dicitur Benefactor*. Item cenſetur quantum ad præſens quis dotare Eccleſiam, quando dos primitus ei aſſignata omnino perit, & antiquus Patronus non vult amplius illam dotare; Bene vero ipſam ſufficienter dotat ille alius; tunc enim antiquus Patronus amittit Juſpatronatus, & illud acquirit qui de novo ſufficienter dotat Eccleſiam. Fagnanus *in cap. Quoniam 3. De Jurepatronat. num.* 59. Reiffenſtuel *loc. cit. num. 9.* Pirhing *loc. cit. n. 9.* & alii paſſim.

27 Quando unus & idem ſimul fundat, ædificat, & dotat Eccleſiam, tunc ſolus ipſe acquirit juſpatronatus. Quando vero plures concurrunt, ita ut unus fundet, alter ædificet, & tertius dotet, tunc acquirunt omnes Juſpatronatus in ſolidum, & una ſimul in ſolidum evadunt Patroni, *arg. cap. Filiis* 31. *cauſ.* 16. *qu.* 7. & tenet *Communis Doctorum* cum Fagnan. *in cit. c. Quoniam 3. de jurepatronatus n.* 49. Garcia *l. c. n.* 52. Abbat. *ad Rubr. de jurepatronat. num.* 6. Pirhing *loc. cit. n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 10. Item quando plures concurrunt ad unam ex tribus cauſis, ſeu modis allegatis, v. gr. ad ſolam fundationem, vel ad ſolam ædificationem, vel ad ſolam Dotationem, evadunt omnes ſimul Patroni, & æquale juſpatronatus acquirunt reſpectu illius Tituli. Sic expreſſe declaravit Sacra Congregatio apud Garciam *loc. cit. n.* 53. & tenent citati Doctores, aliique paſſim.

28 Juſpatronatus, ſeu præſentandi Prælatum in Eccleſia Regulari, ſeu Collegiata etiam de Diœceſani Epiſcopi conſenſu non acquiritur ex fundatione, ædificatione, & dotatione ſine particulari privilegio Apoſtolico; *cap. Hinc eſt etiam* 39. *cauſ.* 16. *qu.* 1. & *cap. Nobis* 25. *De jurepatronat.* Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 421. *num.* 2. Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cit. cap. Nobis num.* 14. Lambertin. *lib.* 1. *quæſt.* 5. *part.* 1. *art.* 1. *num.* 10. & 11. Puteus *lib.* 2. *deciſ.* 466. *num.* 4. & *ſeq.* Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univ. cap.* 12. *num.* 48. citans alias Rotæ de-

29 ciſiones, alioſque Doctores. Id tamen eſt intelligendum de jurepatronatus in tota Eccleſia; Secus vero in aliquo Altari conſtructo, vel conſtruendo de ordine Teſtatoris in dicta Eccleſia Regulari, ſeu Collegiata, quia tunc ſufficit ſolum conſenſus Regularium, ſeu Capitularium, ut firmavit Rota *in Segobienſi Capellaniæ* 26. *Februarii* 1626. *coram bonæ memoriæ Ubaldo in verſ. Non obſtat ſecundo*, & ex aliis refert, & tenet Barboſa *loc. cit. n.* 48.

30 Præter ſupradictos tres modos, & cauſas acquirendi juſpatronatus, poteſt idem acquiri adhuc aliis duobus modis, ſcilicet *Privilegio*, & *Præſcriptione*. Juſpatronatus acquiritur *privilegio*, quando Summus Pontifex alicui de Eccleſia benemerito, vel ob aliam cauſam illud concedit, quamvis Eccleſiam nec fundaverit, nec ædificaverit, nec dotaverit; Papa enim de plenitudine poteſtatis de cunctis Beneficiis habet plenariam poteſtatem, textu expreſſo *in c. Licet 2. de præbend. in* 6. Non poteſt tamen 31
Juſpatronatus acquiri privilegio Epiſcopi, vel alterius Prælati Papa inferioris, ut clare patet *ex cap. hoc Conſultiſſimo 2. de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. & fuit declaratum a Sacra Congregatione apud Garciam *De Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 128. Immo juſpatronatus ex pri- 32
vilegio quocumque etiam Papali ante Concilium Tridentinum conceſſum, revocatum eſt in totum etiam cum quaſi poſſeſſione inde ſequuta ab eodem Concilio *ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 9. Pariſius *De confident. q.* 28. *num.* 239. & *ſequent.* Seraphin. *dec.* 1395. *num.* 4. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellariæ gloſſa* 18. *n.* 18. Barboſa *ſuper Trid. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *nu.* 68. & *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 12. *num.* 63. & 64. Garcias *De Beneficiis part.* 5. *cap.* 9. *a num.* 115. ubi *num.* 118. ex declaratione Sacræ Congregationis addit, ſublata eſſe omnia privilegia, etiamſi habeant clauſulam, quod juſpatronatus ex privilegio conceſſum ſit ejuſdem valoris, ac roboris, ac ſi eſſet ex fundatione, ædificatione, aut dotatione, cum ſit adinſtar, & non proprie ex fundatione, ædificatione, aut dotatione. Unde qui juſpatronatus ex titulo ſolius privilegii manutenere vult, debet docere, quod illud habeat a Summo Pontifice poſt tempora Concilii Tridentini conceſſum cum clauſula derogatoria ejuſdem Concilii; Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *num.* 12. Reiffenſtuel *ibid. num.* 12. Azorius *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 19. *n. ult.* & alii.

Advertendum hic tamen venit, quod, quam- 33
vis Concilium Tridentinum *d. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Reformat.* in totum prorſus abrogaverit juſpatronatus ex privilegio una cum quaſi poſſeſſione; hoc tamen non procedit in jurepatronatus ex privilegio conceſſo 40. annis ante publicationem ejuſdem Concilii, cum tale juſpatronatus non cadat amplius ſub reviſione Ordinarii. Rota *part.* 13. *recent. deciſ.* 492. *n.* 8. Barboſa *in Collectan. ad Concil. Trident. c.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Reform. num.* 85. ubi adducit alias Rotæ deciſiones, Garcias *loc. cit. c.* 9. *n.* 124. Addenda ad Gregor. *deciſ.* 397. *num.* 6. *verſ. prædicta indubitanter*, Filliucius *tom.* 3. *tract.* 41.

Digitized by Google

cap. .2. *num.* 62. & alii paſſim. Neque proce-
dit in jurepatronatus conceſſo ex titulo one-
roſo propter augumentum dotis. Rota *part.* 13.
recent. dict. decis. 492. *num.* 6. Addend. ad
Gregor. *cit. decis.* 397. *num.* 6. *verſ. prædicta
indubitanter*. Rota coram Seraphin. *dec.* 490.
n. 2. Garcias *loc. cit. cap.* 9. *num.* 120. Gabriel
conſ. 195. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 1. Lotter. *de re
benefic. lib.* 2. *qu.* 8. *n.* 12. *& ſeq. & n.* 25.
& alii.

34 Juſpatronatus acquiritur *præſcriptione* contra
Eccleſiam liberam, ſeu nondum patronatam
ex multiplicatis præſentationibus per tempus
immemoriale; ſic expreſſe ſtatuit Concilium
Tridentinum *ſeſſ.* 25. *c.* 9. *de Reform.* ibi: *Sive
etiam ex multiplicatis præſentationibus per anti-
quiſſimum temporis curſum, qui hominum memo-*
35 *riam excedat*. Ad hoc autem, ut dicantur præ-
ſentationes multiplicatæ, duas ſufficere aſſe-
runt Riccius *in Praxi fori Eccleſiaſtic. reſolut.*
127. *in fine*, Caſtropalao *tom.* 2. *tract.* 13. *diſq.*
2. *punct.* 3. *num.* 4. Barboſa *in Collectan. ad
Concil. Trid. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Reformat.
n.* 5. cum pluribus aliis ibi citatis, *arg. c. Plu-
ralis* 40. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Pluralis lo-*
36 *cutio duorum numero eſt contenta*. Tempus vero
immemoriale, quantum ad præſens cenſetur
tempus quadraginta annorum in perſonis, ubi
non præſumitur juſpatronatus eſſe ex uſurpa-
tione, *arg. cap. de quarta* 4. *c. Ad aures* 6. *c.
Illud autem* 8. *& c. Quia indicante* 9. *De præ-
ſcriptionibus*, ubi habetur clare deciſum, quod
contra Eccleſiam Jura Epiſcopalia, Decimas,
& hujuſmodi quadraginta annorum ſpatio præ-
ſcribatur. Sic per doctrinam Gloſſæ communi-
ter receptæ *in cap.* 1. *De præſcriptionibus in* 6.
tenent Baldus *de præſcript. part.* 2. *Quintæ par-
tis quæſt.* 6. *num.* 43. Maſcardus *de probat. Con-
cluſ.* 138. Moneta *de decimis cap.* 5. *num.* 77.
Aloyſius Riccius *in tract. de noviſſim. probat.
Juriſpatronat. reſol.* 70. Barboſa *in Collectan. ad
Tridentinum cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Reformat.
num.* 11. *& lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. c.*
12. *n.* 75. cum pluribus aliis ibi citatis. Rota
in Sorana Juriſpatronatus 28. *April.* 1603. *in Ja-
cen. Parochialis* 27. *Junii ejuſdem anni coram
Card. Pamphil. ſenior.*

37 Aliter autem diſcurrendum eſt de tali præ-
ſcriptione in perſonis, ubi præſumitur juſpa-
tronatus eſſe ex uſurpatione. Et ad hoc datur
diſpoſitio Concilii Tridentini *d. ſeſſ.* 25. *c.* 9.
de reformat. ibi: *In iis vero perſonis, ſeu Com-
munitatibus, vel Univerſitatibus, in quibus id
Jus* (Patronatus) *plerumque ex uſurpatione po-
tius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior
probatio ad docendum verum titulum requiratur,
nec immemorabilis temporis probatio eis aliter
ſuffragetur, quam ſi præter reliqua ad eam ne-
ceſſaria, præſentationes etiam continuatæ non mi-
nori ſaltem, quam quinquaginta annorum ſpa-
tio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis
ſcripturis probentur*. Perſonæ vero, & Commu- 38
nitates ſeu Univerſitates, in quibus præſumi-
tur Juſpatronatus eſſe ex uſurpatione, ſunt
ex declaratione Sacræ Congregationis apud Gon-
zalez *in Regul.* 8. *Cancel. gloſſa* 18. *a num.*
66. omnes Potentes, & omnes perpetuam
juriſdictionem habentes in loco Beneficii, ſeu
Eccleſiæ juriſpatronatus; ut Nobiles, Baro-
nes, Comites, Marchiones, Principes, Du-
ces, Reges, Imperatores, Univerſitates, &
Communitates.

Juſpatronatus acquiritur *præſcriptione* contra 39
Eccleſiam non amplius liberam, ſed jam pa-
tronatam, ſeu potius contra *Patronum* per tem-
pus ordinarium, ſcilicet decem annorum inter
præſentes, & viginti inter abſentes cum titu-
lo; Sine titulo autem triginta annorum cum
bona fide, ſicuti præſcribi poſſunt alia jura,
& bona immobilia contra privatos, *l. un. Cod.
de uſucap. transformand. & §.* 1. *Inſt. de uſuc.
leg. Sicut in rem, Cod. De præſcript.* 30. *vel* 40.
annor. & concordat textus *in cap. Sanctorum* 3.
de præſcriptionibus. Et ex communi docet Co-
varruvias in Regul. Poſſeſſor, *part.* 2. §. 16.
n. 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 10. *num.* 33.
Molina *diſp.* 70. *num.* 2. Lugo *diſp.* 7. *n.* 99.
Pirhing *lib.* 2. *Decretal. tit.* 26. *num.* 118. Et
ratio eſt, quia hoc caſu non præſcribitur con-
tra Eccleſiam, cujus parum intereſt hunc, vel
illum habere *Patronum* privatum, & æque eve-
nire poſſit, ut ille, qui præſcribit, utilior ſit
Eccleſiæ, quam prior ejuſdem Patronus, con-
tra quem præſcribitur, ut recte obſervat Mo-
lina *de juſtitia & jure cit. diſp.* 70. *num.* 2.
Sed ſolum præſcribitur adverſus priorem Patro-
num, qui non gaudet ſpeciali privilegio, ut
longiore tempore, quam ordinario a jure ſta-
tuto contra illum præſcribi debeat.

Si quis autem quibuſdam annis ſit abſens, 40
& quibuſdam præſens, adjiciuntur ei ſuper de-
cennium, tot anni, quot annis ex decennio
fuit abſens, textu expreſſo *in Authent. Quod ſi
quis, Cod. De præſcription. long. tempor.* ibi:
*Quod ſi quis quibuſdam annis præſens ſit, quibuſ-
dam abſens, adjiciuntur ei ſuper decennium tot
anni, quot annis ex decennio fuit abſens*; Hac
tamen intelligentia, & advertentia, ut com-
muniter notant Doctores, quod unus annus præ-
ſentiæ æquivaleat duobus annis abſentiæ, & vi-
ciſſim

Digitized by Google

ciſſim duo anni abſentiæ faciant unum annum præſentiæ. Unde ſi quis per octo annos fuerit præſens, & deinde per duos abſens, alii duo anni ſiot ſuperaddendi, ita ut hæc præſcriptio ante annos duodecim uno compleatur.

41 Ad hanc præſcriptionem contra Eccleſiam jam
patronatam, ſeu potius contra Patronum, ſufficit cum tempore debito unica præſentatio facta, & ſuum effectum ſortita, & non requiruntur plures. *Communis* cum Rota *in Bergomen. Capellaniæ* 18. *Maii* 1629. coram Merlino, Barboſa *in Collectan. ad Concil. Trident. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *n.* 22. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *num.* 16. Et ratio eſt, quia de jure communi non requiruntur plures, ſed ſufficit unus actus præſentationis ad conſtituendum aliquem in poſſeſſionem, dummodo interea non eveniret alius caſus præſentationis, ut recte obſervat Barboſa *loc. cit.* Nec officit, quod Concilium Tridentinum *loc. cit.* requirat ad hoc multiplicatas præſentationes, ibi: *Ex multiplicatis præſentationibus*; quia ut communiter advertunt Doctores, Concilium ibi loquitur de præſcriptione contra Eccleſiam liberam, & nondum patronatam, quam in libertate conſervare ſummopere intendit; non autem de præſcriptione contra Eccleſiam jam patronatam, ſeu potius contra Patronum, qui non gaudet ſpeciali privilegio, ſed ſula ordinaria diſpoſitione juris communis, ut jam fuit dictum ſupra *num.* 39.

Additiones ex aliena manu.

Definit in huc articulo *Auctor* juſpatronatus, tum dividit, & demum de modis agit originariis illud acquirendi.

42 Reale juſpatronatus, de quo agit Auctor *n.*
1. ſubdividendum eſt in *Regium*, *feudale*, & *pri-*
43 *vatum*. Regium, *quod ad Imperatorem*, & *Re-*
ges, ſeu Regna poſſidentes, alioſque ſublimes ac ſupremos Principes jura Imperii in dominiis ſuis habentes pertinet, ex Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de Re-*
44 *form. c.* 9. Feudale juſpatronatus appellatur,
quod Feudo, reique feudali adnexum eſt, & Feudatario competit ratione inveſtituræ feudalis, vel univerſæ feudi poſſeſſionis, nequaquam vero intuitu Perſonarum, & ſic ad Poſſeſſo-
45 rem Feudi tranſit cum univerſitate illius. Pri-
vatum denique eſt, quod non propter feudum, vel feudalem inveſtituram, ſed alio quovis titulo poſſidetur nedum a Perſonis privatis, ſed etiam a Feudatariis tamquam allodiale ſeu Burgeoſaticum.
46 Plura habet præcipua juſpatronatus regium.
Illud non comprehenditur ſub quacumque reſervatione non facta ejus ſpeciali mentione; Rota *in Colonien. Præpoſituræ* 1. *Decembris* 1727. §. *Adjuvatur, cor. clar. mem. Calcagnin.* Minuſque venit ſub qualibet derogatione citra etiam ſpe-
cialem mentionem. Quinimo *quamvis* (ait 47
idem ſupremum Tribunal *in d. Colonien. Præpoſituræ* 2. *Decembris* 1757. *d.* §. *Adjuvatur, cor. clar. mem. Calcagnin.*) *Romani pro tempore Pontifices abſoluta Beneficiorum poteſtate fruantur, nihilominus frequenter indulgent Curiæ ſtylo non derogandi Regum ſupremorumque Principum patronatibus, eorumque devolutiones non perquiren-*
di, etiamſi vacationes in Curia contigiſſent. Et, 48
ut alia miſſa faciamus, nullum in jurepatronatus regio currit tempus ad præſentandum; Antunez *de donat. Reg. part.* 3. *cap.* 27. *n.* 124. Piton. *de Controverſ. Patron. alleg.* 19. *n.* 18. Rigant. *in Comment. ad Regul. Cancellar. Regul.* 42. Sacrum Auditorium in d. *Colonien. Præpoſituræ* 2. *Decembris* 1727. §. *Animadvertebas & ſeq. cor. clar. mem. Calcagnin. in Compoſtellana Parochialis* 29. *Mart.* 1756. §. 9. & 5. *Julii* 1756. §. 6. & 10. *Decembris* §. 9. *cor. Em. Buſſio*.
Feudale juſpatronatus ob dominium directum 49
Feudi quod apud Regem eſt, & regium dijudicari debet; Gagliard. *de jurepatr. cap.* 3. *n.* 14. Antunez *de donat. Regiis lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 1. Rot. *in Compoſtellana Parochialis* 29. *Martii* 1756. §. 9. & 5. *Julii* 1756. §. 5. & 10.
Decemb. 1756. §. 10. *cor. Em. Buſſio*. At non 50
omnis effectus juriſpatronatus regii tribui queunt
juripatronatus feudali. Notabile enim eſt, quod 51
Feudatarii intra quatrimeſtre præſentare te-
nentur. Reges enim & Supremi Principes nul- 52
lum habent tempus præfinitum ad præſentandum, eo quia maximæ curæ, quibus tum pacis tum belli tempore occupantur, quotidianum impedimentum præbere cenſentur, quo-
minus de præſentatione cogitent. Hæc autem 53
ratio locum quoad Feudatarios haud ſibi vindicat, Gagliard. *de jurepatron. cap.* 18. *num.*
28. Rota vero in mox dicta *Compoſtellana Pa-* 54
rochialis videtur ſenſiſſe, quod & Feudatariis nullum currat tempus ad præſentandum.

De jurepatronatus privato reali plures occur- 55
runt inſpectiones. Potiſſimum eſt illa, quando vere juſpatronatus privatum ſit reale; Vide Rot. *in Viterbien. Capellaniæ* 3. *Jul.* 1718. *cor. bon. mem. Gamach.* & *in Pennen. ſeu Adrien. juriſpatronatus* 12. *Martii* 1731. *cor. bon. mem. Ratto*.
Solet etiam maxime inquiri in quos tranſeat 56
hoc juſpatronatus privatum reale. Confer Rot.

in

Digitized by Google

in *Carinolen. Canonicatus* 2. *Maii* 1738. *cor. clar. mem. Millin.*

57 Inter originarios modos acquirendi juſpatronatus Auctor n. 22. refert & fundationem, eam accipiendo pro ſimplici donatione fundi ſeu Loci ad Eccleſiam ædificandam , adeoque diſtinguit fundationem ab ædificatione, & do-
58 tatione. Vetus eſt hic error Gloſſ. *in Can.*
59 *Piæ Mentis* 16. *quæſt.* 7. At is confutatus jam fuit a Franciſco de Roye *de jurepatron. cap.* 13. Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica Verb. Patronatus cap.* 3. *num.* 3. &
60 *plur. ſeq. aliiſque*. Reædificatione & redotatione quando acquiri poſſit juſpatronatus jam conſtitutum , vide apud Gagliard. *de jurepatr. cap.* 5. *n.* 28.

61 De jure patronatus reali ſeu annexo aliqua hic addere inutile haud eſt . Porro ſi agatur de Beneficio ab antiquo fundato, poſito in Oppido cui annexum prætenditur , & dotato præterea ex ejus redditibus , præſumptio eſt pro annexione juriſpatronatus Oppido illius, etiamſi deſit inſtrumentum Fundationis , ita ut qui contrarium prætendit eam excludere teneatur; Confer Bohemer. *in Decretal. lib.* 3. *titul.* 38. §. 107. Adde Piton. *de Controverſ. Patronor. alleg.* 100. *num.* 21. Fagn. *de jurepatron. part.* 2. *can.* 14. & 15. *caſ.* 2. *n.* 12. & *ſeq.* Rota *coram Caprar. deciſ.* 214. *n.* 7. & 15. *coram Molin. deciſ.* 609. *n.* 16. & *in Conſtantien. Juris nominandi* 26. *Junii* 1751. §. 6. *coram bon. memor. Vicecomit.*

62 Obſervantia quoque declarare poteſt, an juſpatronatus ſit annexum , nec ne . Si enim ii ſemper præſentarunt qui potiti ſunt Oppido cui prætenditur annexum, pro annexione reſpondendum eſt , tum concurrentibus circumſtantiis mox expoſitis, tum etiam iis non concurrentibus ; Loter. *de Re Benefic. lib.* 2. *qu. n.* 98. Dunod. *de Præſcript. Bon. Eccleſ. pag.* 33. *edit. Pariſ. anni* 1753. Rota *coram Kaunitz deciſ.* 204. *n.* 1. *in Pennen. ſeu Adrien. Juriſpatronatus* 12. *Martii* 1711. §. 16. *coram bon. mem. Ratt.* inter impreſſ. *deciſ.* 300. *num.* 3. & *ſeq.*

63 Poſita vero adnexione dubitari ſolet, utrum juſpatronatus quoad exercitium ſpectet ex æquo ad omnes Poſſeſſores Oppidi illius, an pro partibus ejuſdem. Ex æquo pertinere videtur ſentire Franciſcus de Roye *in Prolegom. ad tit. de jurepatron. c.* 19. §. *Sed eam* . At prævaluit opinio tenens , quod ſpectet pro partibus , Cardinal. de Luca *de jurepatron. diſcurſ.* 61. *n.* 6. Rota *coram Molin. deciſ.* 947.

Articulus II.

Juſpatronatus quo ad ea , quæ concernunt ejus in alios translationem, & ejuſdem amiſſionem.

Juſpatronatus quatuor modis ab uno in alium 1
transferri poteſt , ſcilicet, *Succeſſione* , *Donatione* , *Permutatione* , & *Venditione* . *Communis* cum Gloſſa *in cap. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *q.* 7. & *in cap. Cum ſæculum* 13. *De jurepatronatus verb. Emptorum* , ubi dat ſequentes verſiculos.

Juſpatronatus tranſire facit novus heres,
Et res permutata , *donatio* , *venditioque* .

Primo igitur modo juſpatronatus tranſit per 2
Succeſſionem hereditariam cum univerſitate bonorum ad quoſcumque heredes , tam mares, quam feminas , tam neceſſarios, quam extraneos , ſive ab inteſtato , ſive ex Teſtamento ſuccedant , *arg. cap. Perlatum eſt* 1. & *cap. Ex litteris* 7. *De jurepatronatus* , & *Clementin.* 2. *eod. tit.* Et ſic tenet Abbas *in cit. cap. Perlatum eſt n.* 2. & *ſequent.* & ibi Fagnanus *n.* 12. & 13. & Barboſa *num.* 9. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 28. *num.* 44. Reiffenſtuel *ibid. num.* 18. & *Communis aliorum* . Jura enim indiſtincte loquuntur de heredibus Patroni , nulla expreſſa differentia, ſive heredes ſint maſculi, ſive feminæ, ſive neceſſarii, ſive extranei , ſive heredes ſint ab inteſtato , ſive ex Teſtamento; ubi autem jura indiſtincte loquuntur , indiſtincte etiam ſunt intelligenda, cum ubi Lex non diſtinguit , neque nos diſtinguere debeamus , *cap. Quia circa* 22. *De privileg.* & *l. De pretio* , *ff. de Publiciana in rem actione* .

Hinc , ſi filia ſit heres cum fratre , æque 3
cum illo ſuccedit in jurepatronatus hereditario . *Communis* , *arg. Citatis juribus* . Item, 4
ſi filius, vel filia non ſit heres patris ſui , ex quo vel exheredetur, vel repudiet hereditatem, non ſuccedit in jurepatronatus hereditario , quia hoc veluti acceſſorium ſequitur hereditatem . *Communis*. Item , ſi filius, vel filia in- 5
ſtituatur a Patre in re certa, & extraneus inſtituatur heres univerſalis , juſpatronatus hereditarium tranſit ad extraneum heredem , & non ad filium , nec filiam , quia tranſit cum univerſitate bonorum, quam hereditas continet, & filius inſtitutus in re certa habetur in loco Legatarii ; *l. penultim. Cod. De hered. Inſtitut.* adeoque, cum non ſit heres, non poteſt conſequi juſpatronatus hereditarium . *Communis*.
Excipiendus eſt tamen caſus, quo tali rei cer- 6
tæ, v. g. Caſtro, Pago, Palatio, vel Fundo,
in

in quo inſtituitur, eſſet inſeparabiliter annexum ipſum juſpatronatus, quia tali caſu juſpatronatus non tranſiret ad extraneum heredem univerſalem, ſed ad filium in tali re certa inſtitutum; cum juſpatronatus tranſeat ſemper cum re, cui eſt inſeparabiliter annexum, *arg. cap. Ex litteris* 7. *De jurepatronat.* & ibi Fagnan. *num.* 3. Barboſa *num.* 2. Caniſius *in cap.* 1. *&* 2. *n.* 5. *de jurepatronat.* Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *num.* 44. Reiffenſtuel *ibidem num.* 10. & alii. *Acceſſorium* enim *naturam ſequi congruit principalis*, ut expreſſe dicitur *in cap. Acceſſorium* 42. *de Reg. juris in* 6.

7 Quando plures ſunt heredes unius *Patroni*, ſuccedunt omnes æquali jure, quamvis in partibus inæqualibus ſint inſtituti heredes, unde in ſolidum tale juſpatronatus poſſidere debent, nec inter ſe illud dividere poſſunt; *cap. Perlatum eſt* 1. *de jurepatronatus*, & Gloſſa *ibid. verb. Dividi non debeat*, & Doctores communiter, *arg. l. Vta* 17. *ff. De ſervit. leg. Si ſepulcrum*, *Cod. de Religioſ. & ſumpt. fun. l.* 1. *§. Si uſusfructus*, *ff. ad l. Falcid. & leg. U.*

8 *ſut*, *ff. De uſu*, *& habit.* Poſſunt tamen dicti plures heredes inter ſe paciſci, & convenire de Rectore alternis vicibus præſentando, hoc eſt, quod unus præſentet prima vice vacationis Beneficii, ſeu Eccleſiæ, alter ſecunda, & alter tertia. *Communis*, textu expreſſo *in Clementina*, *Plures* 2. *de jurepatronatus*, ibi: *Et ut facilius provideatur Eccleſiis*, *non inconveniens reputamus Patronos ipſos inter ſe poſſe libere convenire de Rectore ab eis alternis vicibus præſen-*

9 *tando*. Gloſſa *ibid. verb. Alternis vicibus*. Item poſſunt Compatroni, & heredes eorum inter ſe dividere menſes, ita ut, ſi in menſe Januario vacat Eccleſia, ſeu Beneficium, præſentet unus, ſi in Februario præſentet alter &c. Vel etiam ſi plura Beneficia conferenda habent, unus ad hoc, & alter ad illud præſentet. *Com-*

10 *munis*, *arg. cit. Clementina*, *Plures*. Et has conventiones poſſunt Compatroni, ac heredes inter ſe inire abſque ullo conſenſu Epiſcopi, *arg. cit. Clementina*, *Plures*, ibi: *Inter ſe poſſe libere convenire*, & ibi Gloſſa *verb. Libere*. Fagnan. *in cit. cap. Perlatum eſt* 1. *de jurepatronat. n.* 6. Gonzal. *Ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 46. *§.* 1. *n.* 58. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 71. *n.* 28. *& ſeq.* Pirhing *l.* 3. *Decretal. tit.* 38. *n.* 46. Reiffenſtuel *ibid. n.* 23. *& Communis aliorum*.

11 Etiam juſpatronatus gentilitium, ſcilicet reſervatum illis, qui ſunt de familia, ſeu agnatione Fundatoris extincta familia, ſeu agnatione, tranſit ad heredes extraneos, niſi in prima fundatione Fundator expreſſe, & taxative ad ſuam tantum familiam, ſeu agnationem ſtatuerit eſſe faciendam ſucceſſionem. Rota *in cauſa Cremonenſi juriſpatronat. die* 6. *Jun.* 1578. *coram Cardin. Seraphin.* ut in ejus impreſſis *dec.* 364. quæ poſtea confirmata fuit ſub die 21. Novembr. ejuſdem anni, ut *dec.* 378. & concordat Rota *dec.* 385. *per tot. coram Robuſterio part.* 1. *diverſar.* Caſſad. *dec.* 1. *n.* 3. *de jurepatronat.* Ancharanus *conſil.* 81. Fagnan. *in cit. cap. Perlatum eſt* 1. *de jurepatronat. n.* 25. Pirhing *loc. cit. n.* 53. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 24. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia reſervatio juriſpatronatus facta in prima fundatione a Fundatore pro illis, qui ſunt de ſua familia, ſeu agnatione, non addita particula taxativa *tantum*, vel alia ſimili, intelligitur ſolum facta cum ea reſtrictione, ut tale Juſpatronatus non tranſeat ad heredes extraneos, durante ſua familia, ſeu agnatione; ergo ſecus intelligitur facta pro caſu deficientis ſuæ familiæ; Tum quia caſus a Fundatore omiſſus relinquitur diſpoſitioni juris communis; *argum. l. Commodiſſime*, *ff. De liber. & poſthum. l. Si cum dotem*, *ff. Solut. Matrim. l. Si Extraneus*, *ff. De condict. ob cauſ.* Atqui caſus deficientis ſuæ familiæ fuit a Fundatore omiſſus, ergo eſt relinquendus diſpoſitioni Juris communis, quo ſtatutum eſt, ut juſpatronatus tranſeat etiam ad heredes extraneos, juxta dicta ſupra *num.* 2. Sic enim diſpoſitio hominis convenit cum diſpoſitione legis, & utraque ſervatur in ſuo caſu; ſcilicet diſpoſitio hominis quandiu duraverit ſua familia; Diſpoſitio autem legis, quando illa defecerit.

Si autem Fundator expreſſe ſtatuit cum par- 12
ticula taxativa *tantum*, quod tale juſpatronatus tranſeat ad illos ſolum, qui ſunt de ſua familia, ſeu agnatione, non vero ad eorum heredes extraneos, tunc ad ipſos non tranſit, & extincta familia, extinguitur juſpatronatus, & Eccleſia, ſeu Beneficium remanet liberæ collationis. Et ideo notanter fuit dictum in concluſione ſub n. antecedente: *Niſi in prima fundatione fundator expreſſe*, *& taxative ad ſuam tantum familiam*, *ſeu agnationem*, *ſtatuerit eſſe faciendam ſucceſſionem*. Et ratio eſt, quia Fundator poteſt in fundatione remittere juſpatronatus, vel in totum, vel ex parte, vel limitative illud inducere in præjudicium deſcendentium, vel extraneorum heredum, prout ei libuerit, *arg. cap. Significavit* 41. *de teſtibus*, *& cap. Si Laicus unic. de jurepatronatus in* 6. Sic tenet *Communis cum ſupracitatis*.

Juſpatronatus, quamvis tranſiturium ad he- 13
re-

Digitized by Google

redes extraneos, regulariter non tranſit ad ſubſtitutum, ſeu Fideicommiſſarium etiam univerſalem, ſed remanet penes heredem directum, ſeu gravatum. Rota *part.* 5. *recen. tom.* 2. *deciſ.* 542. *num.* 9. *&* 19. *part.* 6. *deciſ.* 89. *n.* 27. *part.* 7. *deciſ.* 72. *a n.* 7. *uſque ad* 18. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 206. *num.* 5. *&* 14. *part.* 12. *deciſ.* 400. *num.* 1. *part.* 13. *deciſ.* 64. *num.* 4. & ſæpe alibi. Et ſic tenet *Communis Doctorum*, cum Barboſa *in cap. Perlatum eſt* 1. *De jurepatronat. num.* 10. *&* 11. & Garcia *de Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 17. ubi *n.* 18. *&* 19. ait, Juſpatronatus perſonale, & non annexum bonis, non tranſire ad Fideicommiſſarium, quamvis ex teſtantis judicio, & expreſſa voluntate poſſit Fideicommiſſarius conſequi juſpatronatus, accedente licentia Epiſcopi. Et ratio eſt, quia ex præſumpta voluntate Teſtatoris ad Fideicommiſſariom tranſeunt ſolum bona, & jura aſſerentia commodom pecuniarium, oon autem illa, qoæ ad ſolum honorem pertinent, uti eſt juſparronatus, ut cenſuit expreſſe Rota *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 289. *n.* 9. *&* 10. *& part.* 12. *dec.* 100. *num.* 8. *&* 9. adeoque juſpatronatos ex præſumpta Teſtatoris voluntate remanere debet apud primum ac directum heredem. Tum qoia, quamvis jura ſepulcrorom veniaut in oniverſali alienatione, *l. Si modicis* 24. *ff. De contrahend. Empt. l. Quædam* 62. *ff. De acquirend. rerum dominio*; tamen non veniout in translatione oniverſali, quæ fit in Fideicommiſſarium, ſed penes heredem manent, ergo ſicut iſta jura non comprehenduntur ſub reſtitotione facienda Fideicommiſſario, com non veniant jure hereditario, ita nec joſpatronatus Eccleſiæ, ſeu Beneficii.

14 Traoſit autem juſpatronatus ad Fideicommiſſarium, ubi id conſtet de voluntate Teſtatoris. Rota *part.* 5. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 542. *n.* 13. *part.* 12. *deciſ.* 700. *n.* 10. *par.* 13. *deciſ.* 74. *n.* 1. *part.* 14. *deciſ.* 153. *num.* 3. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 589. *num.* 3. Nou enim repugnat naturæ joriſpatronatus, quin illod poſſit transferri etiam in Fideicommiſſarios. Rota *part.* 7. *deciſ.* 72. *n.* 11. *&* 12. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 667. *n.* 17. Dummodo tamen oon ſolum concurrat Teſtatoris voluntas, ſed etiam forma primævæ acqoiſitionis non repugnet; Rota *part.* 10. *deciſ.* 240. *n.* 10. *part.* 12. *deciſ.* 100. *n.* 11. *& deciſ.* 190. *num.* 1. Ita ut juriſpatronatus, & jus præſentaodi pertineat ſubſtitoto habenti qualitatem per Fundatorem deſidera-
15 tam; Rota *part.* 13. *deciſ.* 136. *n.* 2. Ad effectum tamen cognoſcendi, & eliciendi voluntatem Teſtatoris, non ſufficit voluntas implicita, ſed reqoiritur expreſſa. Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 542. *n.* 16. *part.* 7. *deciſ.* 170. *n.* 6. *&* 7. Puta, ſi verbis expreſſis Teſtator declaraverit ſub univerſali hereditate, in qua Fideicommiſſum conſtitoit, comprehendi juſpatronatus, quo caſo meutio juriſpatrooatos facta in Inſtitutiooe cenſetur repetita etiam in ſubſtitutione. Rota *part.* 18. *t.* 2. *deciſ.* 589. *n.* 4. Vel quando verba Fideicommiſſi compreheodunt etiam jora, & actiones. Rota *part.* 12. *dec.* 104. *num.* 11. *part.* 13. *dec.* 152. *num.* 1. *&* 2. Seu quando ſubſtirutio facta fuit etiam de joribus, & actionibus. Rota *part.* 12. *deciſ.* 271. *num.* 4. *part.* 13. *deciſ.* 64. *num.* 6. *&* 7.

Item juſpatronatus tranſit etiam ad Fidei- 16
commiſſarium oniverſalem, quando eſt ioſeparabiliter annexum oniverſitati bonorom fideicommiſſorum, *arg. cap. Ex litteris* 7. *& c. Cum ſæculum* 13. *de jurepatronatus*, per dicta *ſupra n.* 6. Tunc enim Fideicommiſſarius velut univerſalis bonorum poſſeſſor ſuccedit in omnia annexa ipſis bonis, *per cit. cap. Acceſſorium* 42. *De Regul. Juris in* 6. ſucceditque pariter io univerſum jus Defuncti jure Prærorio, & in effectu eſt pleuus heres, *l.* 2. *&* 3. §. 1. *num.* 2. *ff. de bonor. poſſeſſ.* Immo tale juſpatronatus tranſit etiam in uſufructuarium univerſitatis bonorum. Barboſa *in cap. Ex litteris* 7. *De jurepatronat. num.* 7. *& lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 12. *num.* 232. cum pluribus ibi ciratis, Pithing *lib.* 38. *Decretal. num.* 55. *in fine*, Fagnan. *in cit. cap. Ex litteris num.* 57. ubi adducit alios, & deciſionem Rotæ.

Juſpatronatus per hereditariam ſucceſſionem 17
poreſt tranſire ad Monaſterium, ſeu Religionem, idqoe doplici modo. Primo quando a Patrono Laico Mouaſteriom capax bonorum in communi inſtituitur heres; tuuc enim com univerſitate bonorum talis hereditatis tranſit ad Monaſterium etiam juſpatronatus. Secundo, quando Parronus Laicos fit Religioſus, tunc enim juſpatronatus ad ipſum ſpectans com omnibus ipſius bonis transſertor in Monaſterium, & quidem perpetuo, ſi ſit Joſpatrouatus hereditarium; Tale enim joſpatronatus ſequitor hereditatem, & hereditati Monachi ſuccedit Monaſteriom, cum quidquid acqoirit Monachus, acquirat Mouaſterio, *cap. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *quæſt.* 1. *cap. Abbates* 16. *cauſ.* 18. *q.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *q.* 3. *cap. In præſentia* 8. *de probation.* cum ſimilibus. Ita Tamburin. *de jure Abbat. t.* 3. *diſp.* 9. *q.* 28. *n.* 1. *&* 2. Pithing *loc. cit. n.* 59. & alii

Digitized by Google

18 alii paſſim. Si autem juſpatronatus ſit gentilitium, & jure ſanguinis delatum ad Patronum, qui Religionem ingreſſus eſt, tunc tale juſpatronatus non transfertur in Monaſterium perpetuo, ſed ſolum ad tempus, ideſt durante vita Monachi, quia poſt ejus obitum defertur ad heredes ipſius conſanguineos. Tamburin. *loc. c. num.* 2. Pirbing *loc. c. num.* 59. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 555. &
19 & alii. Juſpatronatus tranſit etiam ad Fiſcum ſaltem indirecte, & acceſſorie, quando ab ipſo ob aliquod enorme Patroni crimen confiſcantur omnia, vel aliqua ſpecialia ejus bona, cui annexum eſt juſpatronatus; Tunc enim adveniente vacatione Beneficii, vice Patroni banniti, præſentat Fiſcus. Abbas *in cap. Quanto, num.* 6. *de judiciis*, & *in cap. Nobis* 25. *de jurepatronat. num.* 2. Ferret. *conſil.* 179. Barboſa *in cap. Ex litteris* 7. *de jurepatronat. n.* 9. & *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 12. *n.* 238. & *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 71. *num.* 45. cum pluribus ibi citatis, Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *q.* 4. *num.* 21. cum
20 aliis, Pirbing *loc. c. n.* 57. & alii. Secus autem juſpatronatus perſonale, ſeu per ſe, & ſingulariter conſiſtens, non annexum ullis Patroni bonis, quia tale juſpatronatus, cum defectu juriſdictionis nequeat confiſcari per Judicem Laicum, manet penes delinquentem, donec per ſententiam judicis Eccleſiaſtici eo priveuur tamquam indignus, & tunc Eccleſia fit libera; Barboſa *in cit. cap. Ex litteris numer.* 10. & *cit. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 239. Abbas *in Cap. Cum Laici* 10. *de jurepatr. n.* 2. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *q.* 14. Pirhing *loc. cit. num.* 57. Silveſter *verb. Juſpatronat. qu.* 5. *diſt.* 6. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* .... *num.* 26.
21 & *ſequent.* & alii paſſim. Immo ſecundum multos neque juſpatronatus reale, ſeu annexum bonis tranſit ad Fiſcum laicale ex confiſcatione talium bonorum; ſed tunc Eccleſia libertatem acquirit. Ita Card. *in Clementin. Plures, de Jurepatronat. n.* 8. Imola *in Clementin. Paſtoralis, de re judicat. num.* 71. & *ſeq.* Joan. de Anania *in cap. Vergentis, de hæreticis n.* 6. Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 3. *qu.* 8. *art.* 8. *num.* 16. & 22. Simancha *in Catholic. Inſtit. tit.* 5. *num.* 95. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 53. *n.* 5. Et hanc Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 336. *num.* 17. dicit eſſe opinionem magis communem, quam tenet ipſa Rota, quia Juſpatronatus tamquam quid ſpirituale non venit in confiſcatione facta a Judice laico. Rota *cit. deciſ.* 336. *num.* 17. ubi citat plures alias Rotæ deciſiones, Gloſſam, & alios Doctores, & *ibid. n.* 16. cum Roccho de Curte dicit eſſe etiam opinionem æquiorem.

In translatione Juriſpatronatus cum univerſitate bonorum, ſeu cum ſpecialibus aliquibus bonis, ut cum Caſtro, Villa, Pago, quibus ipſum Juſpatronatus eſt inſeparabiliter annexum, non requiritur conſenſus Epiſcopi, *arg. cap. Ex litteris* 7. *de jurepatronatus* cum ſimilibus, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 71. *num.* 10. Vivian. *in Praxi juriſpatronat. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. Piaſecius *part.* 2. *cap.* 15. *art.* 1. *n.* 44. & *communis aliorum*. Requiritur autem conſenſus Epiſcopi quando juſpatronatus de per ſe ſine ulla hereditate transfertur in Laicum, ſeu Clericum nomine proprio v. g. per Legatum in Teſtamento relictum, *arg. cap. Si Laicus, unic. de jurepatronat. in* 6. a ſenſu contrario, & communis Doctorum cum Barboſa *loc. cit. n.* 12. Tunc enim, antequam conſenſus Epiſcopi accedat, juſpatronatus exiſtit penes heredem, quia per ſolam diſpoſitionem Laici non poteſt hujuſmodi jus de per ſe in alium Laicum, ſeu Clericum nomine proprio, & non nomine Eccleſiæ transferri, cum jura tantum permittant, ut juſpatronatus transferatur in filios, vel heredes, non autem in Legatarios, *cap. Filiis* 32. *cauſ.* 16. *q.* 7. Abbas *in cap. Cum ſæculum* 13. *de jurepatronatus num.* 6. Joan. Andr. *ibid. num.* 2. Pirhing *l. cit. num.* 58. Azorius *loc. cit. qu.* 10. Silveſter *loc. cit. qu.* 4. *dicto* 6. & alii communiter. Non requiritur tamen 24
conſenſus Epiſcopi, quando juſpatronatus etiam de per ſe transfertur in Eccleſiam, ſeu locum Religioſum, vel in Clericum nomine Eccleſiæ; *cap. Illud* 8. *de Jurepatronatus*, & *cap. Si Laicus unic. eod. in* 6. & Communis Doctorum cum Barboſa *loc. cit. num.* 11. Pirhing *loc. cit. num.* 58. Sanchez *Conſil. Moral. lib.* 2. *cap.* 3. *diſp.* 76. *num.* 3.

Secundo modo Juſpatronatus tranſit de uno in 25
alium *per donationem*. Gloſſa communiter recepta *in cap. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. & *in cap. Cum ſæculum* 13. *de jurepatronatus*; & eſt textus *in cap. Ex inſinuatione* 14. & *cap. Nullus* 17. *de Jurepatronatus*. Juriſpatronatus 26
donatio, ſi fiat de Laico in Laicum, ſeu in Clericum nomine proprio, & non nomine Eccleſiæ, ſeu Dignitatis, quam obtinet, requirit neceſſario Epiſcopi conſenſum, *arg. cap. Si Laicus unic. de jurepatronat. in* 6. a ſenſu contrario, & tenet Abbas *in cap. Illud* 8. *de jurepatronatus num.* 5. Barboſa *ibid. num.* 2. & *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 71. *num.* 23. Pirhing *loc. cit. num.* 61. & alii

27 alii communiter. Si autem donatio per Pa-
tronum etiam Laicum fiat Eccleſiæ, Mona-
ſterio, aut alteri loco pio, ſeu etiam Clerico
nomine Eccleſiæ, vel Dignitatis, quam obti-
net, Epiſcopi conſenſus non requiritur. *Com-
munis* textu expreſſo *in cap. Illud* 8. *de jurepa-*
28 *tronatus*, & *cap. Si Laicus unic. eod. in* 6. Si
vero donatio fiat ab Eccleſia alteri Eccleſiæ,
requiritur dictus Epiſcopi conſenſus, quia ſine
illo Eccleſia alienari non poteſt, *c. Sine exce-
ptione* 52. *cauſ.* 12. *qu.* 2. Barboſa *cit. allegat.*
29 71. *n.* 26. & alii. Et ſi talis donatio ab Ec-
cleſia fiat Laico, requiritur Beneplacitum Apo-
ſtolicum. Rota *part.* 2. *deciſ.* 146. *n.* 6. & *part.*
5. *tom.* 1. *deciſ.* 191. *num.* 8. *arg. Extravagant.
Ambitioſæ*, *de rebus Eccleſ. non alienand.* Conſen-
ſus Epiſcopi neceſſarius non eſt in donatione,
qua unus Patronus alteri Patrono ſocio, ſeu
Compatrono jus ſuum donat, remittit, ſeu re-
nunciat. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 707. *num.* 4.
part. 5. *tom.* 1. *deciſ.* 191. *n.* 5. & *deciſ.* 225.
num. 9. *part.* 7. *deciſ.* 101. *num.* 5. *part.* 10.
deciſ. 238. *n.* 8. Barboſa *cit. allegat.* 71. *n.* 28.
cum plurimis aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.*
3. *decretal. tit.* 38. *num.* 26. ubi dicit eſſe com-
munem, *arg. Clement. Pluree* 2. *De jurepatro-
natus*, & *ibi* Gloſſa *verb. libere*. Non poteſt
31 tamen ſine conſenſu Epiſcopi tale juſpatrona-
tus donari Filio Compatroni, quia Filius in
vita Patris, qui eſt Patronus, non reputatur
Compatronus. Cardin. Pereira *de reſolut. Em-
phyt. cap.* 9. *num.* 3. & *de poteſt. eligendi cap.*
1. *num.* 24. Barboſa *cit. allegat.* 71. *num.* 29.
& alii.

32 Conſenſus Epiſcopi licet requiratur in dona-
tione particulari, non requiritur tamen in do-
natione univerſali omnium bonorum. Rota
part. 6. *recent. deciſ.* 208. *num.* 12. & *ſequent.*
Annotat. *ad deciſ.* 46. *num.* 121. *uſque ad n.*
33 125. *part.* 9. *tom.* 1. & *deciſ.* 73. *num.* 30. *par.*
11. Immo juſpatronatus venit ſub generali do-
natione omnium bonorum, Jurium, & Actio-
num. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 181. *num.* 3.
Etiamſi juſpatronatus non fuerit expreſſum.
Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 615. *n.* 2. & neque
in hoc caſu requiritur conſenſus Epiſcopi. Ro-
ta *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 181. *n.* 5. & *ead. par.*
19. *tom.* 2. *deciſ.* 615. *n.* 2.

34 Conſenſus Epiſcopi, ubi requiritur in tranſ-
latione juriſpatronatus, debet eſſe expreſſus,
niſi ſcienter tranſlatio fuerit admiſſa ab ipſo
Epiſcopo; Barboſa *cit. alleg.* 71. *n.* 15. & alii
35 paſſim. Ubi requiritur conſenſus Epiſcopi, ut
in donatione particulari, ſi fiat ſine ipſo, do-
natio non valet; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.*
311. *num.* 1. & *deciſ.* 576. *num.* 1. *part.* 2. *dec.*
157. *num.* 1. & *deciſ.* 337. *num.* 3. *part.* 3.
deciſ. 555. *num.* 1. & *deciſ.* 606. *num.* 2. & ſæ-
pe alibi. Et talis Juſpatronatus donatio abſque
conſenſu Epiſcopi facta, eſt taliter penitus ir-
rita, ut donans poſſit præſentare non obſtan-
te donatione a ſe facta; immo poteſt talis Pa-
tronus cum conſenſu Ordinarii alteri donare.
Annot. *ad deciſ.* 46. *a num.* 46. *uſque ad* 64,
part. 9. *tom.* 3. Neque ad hunc effectum ſuf- 36
ficit conſenſus Vicarii Generalis abſque ſpeciali
mandato; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 302. *n.* 3.
part. 2. *deciſ.* 257. *num.* 1. & *deciſ.* 337. *n.* 5.
part. 8. *deciſ.* 224. *num.* 9. & 10 *deciſ.* 238.
num. 2. & ſæpe alibi; Etiamſi Epiſcopus fue-
rit abſens; Rota *part.* 2. *deciſ.* 237. *n.* 5. Con-
ſenſus in tranſlatione juriſpatronatus debet eſſe 37
Epiſcopi illius Diœceſis, in qua ſita eſt Eccle-
ſia; *cap. Cura paſtoralis* 11. *de Jurepatronat.* Bar-
boſa *cit. allegat.* 71. *num.* 17. & alii paſſim.
Conſenſus, ſeu confirmatio Epiſcopi non de- 38
bet neceſſario intervenire in ipſo actu donatio-
nis; Rota *part.* 17. *deciſ.* 80. *num.* 3. ſed etiam
poſtea, & quandocumque ſupervenire poteſt
etiam poſt donationem; Rota *part.* 2. *dec.* 605.
num. 3. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 191. *num.* 7. *part.*
11. *deciſ.* 73. *num.* 32. & *part.* 17. *deciſ.* 80.
num. 2. Quinimmo ſupervenire poteſt etiam
poſt obitum ipſius donatoris in præjudicium
ejus heredis, & habentium cauſam ab eo. Ro-
ta *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 430. *num.* 9. Quando
nempe nullus adſit, cui fuerit interea Jus quæ-
ſitum; Rota *part.* 11. *deciſ.* 130. *num.* 18. Ita
ut res ſit integra, neque agatur de præjudi-
cio alterius, quam ipſius donantis, ejuſque
heredum; Rota *part.* 11. *deciſ.* 372. *n.* 26. Et
ſic Doctores communiter.

Donatio particularis juriſpatronatus facta Lai- 39
co ſine conſenſu, ſeu confirmatione Ordinarii
eſt revocabilis, cum facta ſine ejus conſenſu,
ſeu confirmatione non valeat, ex quo nequeant
Laici præſumptione propria diſponere de eo,
quod eſt Eccleſiaſtici juris ad textus apertos
in cap. Illud 8. *Nullus Laicus* 17. & *cap. Sug-
geſtum* 20. *de jurepatronatus*. Rota *part.* 1. *re-
cent. deciſ.* 31. *num.* 1. & *deciſ.* 576. *num.* 1.
part. 2. *deciſ.* 257. *num.* 1. & *deciſ.* 337. *num.*
4. *part.* 3. *deciſ.* 606. *num.* 2. *part.* 9. *tom.* 2.
deciſ. 430. *n.* 2. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 630. *n.* 8.
& noviſſime *in Bononien. Parochialis* 8. *Februa-
rii* 1706. §. *Nullitas enim*, *coram Sceto*, Lam-
bertin. *de jurepatronat. lib.* 1. *part.* 2. *quæſt.*
6. *art.* 4. *num.* 2. Pitonius *de controverſiis Pa-
tronorum tom.* 1. *allegat.* 40. *num.* 3. & 22. &
alii paſſim. Hinc talis donator poteſt cum con-
ſen-

Digitized by Google

ſenſu Ordinarii alteri donare; Annotat. *ad deciſ. 46. a n. 56. uſque ad 64. part. 9. tom. 1.* & communis Doctorum.

40 Eſt tamen valida, & irrevocabilis in præjudicium donantis talis particularis juriſpatronatus donatio ſine conſenſu, ſeu confirmatione Ordinarii, ſi facta ſit cum juramento, promiſſione, & pacto expreſſo de eam non revocando; Rota *part. 17. recent. deciſ.* 80. *n. 5. & in Lunen. Saezanen. Beneficiorum* apud Bertachin. *Voto deciſ. 47. num. 14. & 39. & in Compoſtellana Parochialis 25. Junii* 1696. §. *Quandoquidem*, *&* 28. *Junii* 1697. §. *Non relevante*, *coram Priolo*, & pluribus adductis Pignarell. *tom. 6. conſultat. 96. numer.* 12. 15. *& ſequentib.* & judicatum fuit per Judices commiſſarios in voto impreſſo apud Saminiat. *controv.* 196. *num.* 43. *& ſequent. tom.* 2. Et Rota Macerat. *in una Maceraten. Beneficii 1. Junii* 1721. §. *in nihilo* §. *Quare*, *&* §. *Sic etiam coram Tomano*, Piton. *loc. c. n.* 11. *&* 22. ubi addit ſe ita judicari obtinuiſſe *in Sulmonen. ſeu Valven. Capellaniæ* per ſententiam A. C. Cencii latam ſub die 2. Octobris 1714. Et ratio eſt, quia licet talis donatio ſit de ſua natura revocabilis ante conſenſum, ſeu confirmationem Ordinarii ex dictis *num. antecedenti*, attamen per juramentum de eam non revocando evadit firma, & irrevocabilis in præjudicium ipſius donantis, cum in tali ſtatu res non ſit amplius integra, nec ſit locus pœnitentiæ; Seraphin. *de jurament. privileg.* 139. Cyriac. *controverſ.* 322. *n.* 33. Pignatell. *loc. cit. n.* 12. & ſic alia præſentatio donantis contra ſuum juramentum non poteſt admitti per Ordinarium, ne fiat particeps ejus delicti conſovendo ipſius perjurium; Rota *part. 17. recent. dec.* 80. *a num.* 5. Merlin. *dec.* 443. *num.* 4. *& ſeq.* Guttierez *de juramento confirm. part. 3. cap.* 14. Sperell. *deciſ.* 180. *num.* 1. *&* 16. *uſque ad* 21. Rota Macerat. *in una Macerat. Beneficii 1. Junii* 1711. §. *Quare cum donatio*, *coram Tomano* impreſſa apud Pitonium *loc. cit.* Abhorrent enim Sacri Canones conſoveri perjurium, *cap. Si vero* 8. *de jurejurando*, ibi: *Nec nos alicui dare materiam volumus veniendi contra juramentum proprium*, *ne Auctores perjurii videamur*, & concordant *cap. Verum* 15. *& cap. Mulieri* 38. *eod. tit. de jurejurando*, ac etiam jus Cæſareum *in l. Si minori* 1. Cod. *Si adverſus venditionem*, *& l. Ambiguitates* 2. Cod. *de indicta viduitate*. Unde ante conſenſum Ordinarii talis donatio in præjudicium donantis habet implicitum ſtatum validitatis, uſquequo ſupervenìat confirmatio Epiſcopi; Rota Macerat. *in cit. Macerat. Beneficii 1. Junii* 1711. §. *In nihilo* impreſſa apud Piton. *loc. cit.* Saminiat. *controverſ.* 196. & alii paſſim.

Neque a tali juramento poteſt ab Ordina- 41
rio abſolvi dictus Donator, Donatario, ſeu parte non citata, cum abſolutio ſit in præjudicium tertii. Gales *de oblig. can. quæſt.* 25. *num.* 3. & ibi Zach. *num.* 11. Cyriac. *controv.* 7. *num.* 14. Altimar. *de nullit. rubr.* 12. *num.* 92. Scop. ad Gratian. *dec.* 165. *num.* 3. Rota Maceraten. *in d. Maceraten. Beneficii* §. *Nec ad præſervandum coram Tomano*, Sperell. *dec.* 180. *num.* 60. ubi pluribus citatis teſtatur ſic de ſtylo ſervari.

Poſt conſenſum, ſeu confirmationem Ordina- 42
rii talis juriſpatronatus donatio eſt irrevocabilis, etiamſi non fuerit jurata; Rota *part. 7. recent. dec.* 36. *n.* 5. *& ſeq.* Pitonius *cit. allegat.* 40. *n.* 22. ubi teſtatur, quod ſic ſolet regulariter concludi, & ſic tenent Doctores communiter. Et ratio eſt, quia per confirmationem, ſeu decretum Ordinarii evadit donatio inter vivos; Rota *part. 19. rec. dec.* 335. *n.* 15. quæ ex ſola pœnitentia donatoris revocari non permittitur per text. *in l. Poſſeſſionem* 3. *Cod. de revocandis donationibus*, cum donatio inter vivos irrevocabilis & immutabilis ſit; *l. Perfecta* 4. *Cod. de donationibus*, *quæ ſub modo*, *&* §. *Aliæ autem* 2. *Inſtit. de donationibus* cum ſimilibus; Rota *cit. dec.* 335. *n.* 9.

Tertio modo, Juſpatronatus tranſit de uno 43
in alium per *permutationem*, Gloſſa communiter recepta *in cap. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. *& in cap. Cum ſæculum* 13. *de Jurepatronatus*, & eſt textus *in c. Nemini* 40. *cauſ.* 16.
quæſt. 7. Et quidem licite, & valide, ſaltem 44
acceſſorie, & per accidens permutari poteſt etiam pro rebus temporalibus, ſi nempe univerſitas bonorum, vel alia res temporalis, ut Villa, Caſtrum, & hujuſmodi, cui Juſpatronatus eſt inſeparabiliter annexum, permutetur cum aliis bonis temporalibus, dummodo hoc in æſtimationem non veniat, ita ut ratione illius in permutatione res temporalis pretioſior, quam alia commutanda exigatur,
& detur. Et talis permutatio poteſt fieri et- 45
iam ſine conſenſu Epiſcopi; Contractus enim celebratur de ſolis temporalibus (ad quem contractum utique non requiritur conſenſus Epiſcopi, ut de ſe patet) cum quibus juſpatronatus, ut inſeparabiliter annexum acceſſorie tranſit; Regula autem eſt, quod juſpatronatus tranſeat cum re, cui eſt inſeparabiliter annexum, etiam abſque conſenſu Epiſcopi,

arg.

Digitized by Google

arg. cap. Ex litteris 7. de Jurepatronatus, & notant, & tenent ibi Abbas *num.* 1. Innocent. *num.* 2. Barboſa *num.* 3. Fagnan. *num.* 3. &
46 alii communiter. Nullatenus tamen neque cum conſenſu Epiſcopi poteſt permutari Juſpatronatus de per ſe, & ſolitarie ſumptum pro re temporali. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quæſitum 5. de rerum permutatione*, addita ratione: *Quia circa ſpiritualia, vel connexa ſpiritualibus labem continet ſemper Simoniæ, & in cap. Exhibita 9. eod.* ibi: *Cum permutatio de ſpiritualibus ad temporalia improbetur*. Juſpatronatus autem eſt annexum ſpirituali, textu expreſſo *in capit. De jure 16. de Jurepatronatu*, ibi: *Juſpatronatus, quod eſt ſpirituali annexum*.

47 Juſpatronatus permutari poteſt cum alio jurepatronatu, aut alia re ſpirituali. *Communis, arg. cit. cap. Quæſitum 5. de rerum permut.*
48 *& cit. cap. Nemini 40. cauſ. 16. quæſt. 7.* Talis autem permutatio nequit fieri ſine conſenſu Epiſcopi, quia ſpiritualium permutatio in materia Beneficiaria requirit Epiſcopi conſenſum, ſeu auctoritatem; *arg. cit. c. Quæſitum 5. de rerum permut.* Reiffenſt. *lib. 3. Decret. tit. 39. num.* 28. Pirhing *ibid. num.* 79. Zoeſius *ibid. num.* 25. Silveſter, *verb. Juſpatronatus qu.* 5.
49 & alii. Barboſa tamen *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3. allegat. 71. num. 31.* cum aliis ibi citatis dicit, quod conſenſus Epiſcopi ſolum requiritur, *ſi permutatione* juſpatronatus transferatur in Laicum; Secus vero ſi transferatur in Eccleſiam, aut in Clericum nomine Eccle-
50 ſiæ. Epiſcopi conſenſus pro tali permutatione requiſitus non debet neceſſario intervenire in ipſo actu permutationis, ſed etiam poſtea, & quandocumque intervenire poteſt, etiam poſt permutationem, immo etiam poſt obitum permutantis. Barboſa *loc. cit. num.* 22. cum aliis ibi citatis, & faciunt proportionaliter deciſiones Rotæ, pro donatione adductæ ſupra *ſub num.* 38.

51 *Quarto modo*, Juſpatronatus tranſit, ſeu transfertur de uno in alium per *venditionem*. Gloſſa communiter recepta *in cap. Piæ mentis 26. cauſ. 16. q. 7. & in cap. Cum ſæculum 13. de jurepatron.* & eſt textus *in d. cap. Cum ſæ-*
52 *culum*. Hoc tamen non debet intelligi, quod juſpatronatus per ſe, ac ſolitarie ſumptum poſſit vendi, quia ſic ſumptum, nec licite, nec valide vendi poteſt, ut tenet communiſſima Doctorum, textu expreſſo *in cap. de jure 16. de jurepatronatus*, addita ibi ratione: *Cum inconveniens ſit vendi juſpatronatus, quod eſt ſpi-*
53 *rituali annexum*. Immo vendens juſpatronatus ſic ſumptum, ſi ſit perſona ſingularis, ſubjacet Excommunicationi; Si vero ſit aliqua Communitas, ſeu Univerſitas, ſubjacet Interdicto. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* Et 54
tam vendens, quam emens, etiamſi intervenerit conſenſus Epiſcopi, ipſo facto privati exiſtunt tali jurepatronatus; *arg. cap. Quia Clerici 6. de Jurepatronatus*, & expreſſe Concil. Trident. *loc. cit.* ibi: *Si ſecus fecerint, Excommunicationis, & Interdicti pœnis ſubjiciuntur, & dicto Jurepatronatus ipſo jure privati exiſtant*; Annot. *ad dec. 46. Rotæ recent. n. 3. & ſeq. par. 9. tom. 1.* Barboſa *in cit. c. Quia Clerici num. 2. & in Trid. loc. cit. num. 81. & de Offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3. allegat. 71. num. 35. & communis aliorum*. Nec talis ven- 55
ditor poſſet retinere pretium acceptum, ne ex iniquitate ſua commodum reportet; *arg. cap. Intelleximus 7. de judiciis*, ibi: *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare*. Sed teneretur illud reſtituere, non quidem Emptori, utpote qui mala fide contra Sacros Canones emit; *arg. cap. De hoc 11. de Simonia, & l. Fundum, Cod. de Evict.* ſed Eccleſiæ, cui per Simoniam injuria fuit illata. Abbas *in cap. de jure 16. de Jurepat. n. 3.* Barboſa *ibid. n. 5.* Lambert. *de jurepatron. lib. 1. par. 2. quæſt. 5. art. 6.* Vivian. *in praxi jurepatronat. lib. 4. c. 5. num. 9.* & alii.

Quando vendens ratione illicitæ & invali- 56
dæ venditionis privatur jurepatronatus, tunc Eccleſia patronata remanet libera, ſi unus tantum eſt Patronus, vel plures quidem, ſed omnes pro tali venditione delinquentes. *Annot. ad dec. 46. num. 7. p. 9. Rotæ recent. tom. 1.* Barboſa *Collectan. in cap. Quia Clerici 6. de jurepatronat. num. 2. & in Trid. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. num. 81.* cum pluribus ibi citatis. Si autem plures ſint Patroni, & unus ſolus, vel alter delinquat, tunc Beneficium non remanet liberum, maxime ſi ſit hereditarium, ſed juſpatronatus competit aliis Compatronis innocentibus, *Annot. ad d. dec. 46 n. 9.* Cantera *in ſuis q. crimin. cap. 1. num. 50.* Socinus Junior *conſ. 15. num. 6. vol. 2.* Peregr. *de Jure Fiſci lib. 5. tit. 1. num. 72.* Bajard. *ad Clar. lib. 5. quæſt. 79. num. 26.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 19. num. 17.* Barboſa *in Conc. Trid. loc. cit. num. 81.* Reiffenſtuel *lib 3. Decretal. tit. 38. num. 29.* & alii. Secus vero, ſi virtute, ſeu vigore fundationis ad aliquem devolveretur; ſiquidem tunc vendente tantum condemnato, ſi vacaret, pro ejus parte Ordinarius conferret, *cit. Annot. ad d. deciſ. 46. num. 10.* & ſupradicti Doctores.

Digitized by Google

59 Juſpatronatus, quamvis nequeat vendi de per ſe principaliter, ac ſolitarie ſumptum; poteſt tamen vendi per accidens, ſeu acceſſorie, uti ſi vendatur univerſitas bonorum, cui inſeparabiliter eſt annexum juſpatronatus; dummodo ratione illius non augeatur pretium. *Communis; arg. cap. Ex litteris 7. & cap. Cum ſæculum 13. De jurepatronat.* Neque hoc caſu requiritur conſenſus Epiſcopi. Rota *par. 7. rec. dec.* 206. *num.* 18. *par.* 14. *dec.* 536. *num.* 183.
60 *& communis Doctorum.* Secus autem quando translatio ſit rerum particularium, & ſignanter juriſpatronatus; tunc enim, non attenta tituli univerſitate, requiritur conſenſus Ordi-
61 narii. Rota *par.* 14. *dec.* 536. *num.* 184. Juſpatronatus acceſſorie, ſeu per accidens poteſt transferri in alium, non ſolum per venditionem univerſitatis bonorum, ſed etiam per venditionem rei particularis, cui inſeparabiliter ſit annexum, dummodo ratione illius pretium non augeatur. Barboſa *Collectan. in cap. Ex litteris 7. de jurepatr. num.* 2. ubi dicit hoc clare colligi ex textu dicti *cap. Ex litteris*, Cardin. *in cap. Cum ſæculi 13. de Jurepatron. quæſt.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 31. ubi dicit hanc opinionem eſſe veriorem & juri conformiorem, & in hanc inclinant etiam multi
62 alii. Si enim Fundator dicat *Statuo*, ſeu *volo, quod Juſpatronatus ſemper inſeparabiliter annexum ſit huic Palatio, huic Domui, huic Fundo, huic Agro, & hujuſmodi, ita ut in quemcumque tranſierit hoc Palatium, hæc Domus, hic Fundus, hic Ager, & hujuſmodi, tranſeat etiam inſeparabiliter juſpatronatus*, videtur clarum, quod per venditionem, & translationem talis Palatii, talis Domus, talis fundi, talis agri, & hujuſmodi transferatur, & vendatur acceſſorie, & per accidens etiam ipſum juſpatronatus inſeparabiliter ipſi Palatio, Domui &c. a Fundatore annexum; quia, cum poſſit Fundator in limine fundationis apponere conditiones, & pacta ſibi beneviſa, etiamſi juri communi ſint contraria, dummodo accedat Epiſcopi conſenſus, ut tenet Rota *par. 1. rec. dec.* 530. *num.* 2. *& Communis Canoniſtarum*, ideo ejus voluntas eſt ſervanda. Rota *par. 2. rec. dec.* 254. *num.* 2. aliter eſſet inutilis, & ridicula ejus facultas ſic diſponendi, & apponendi quaſcumque conditiones, & quæcumque pacta ſibi beneviſa, ſi non deberet ejus ſervari voluntas ſic diſponens; Tum quia jura, & rationes æque militant de tali re particulari, ac de univerſitate bonorum, ut conſideranti patet; Et regula univerſalis, & illimitata ab ipſis etiam adverſariis alibi illimitate ſæpe poſita, eſt, quod juſpatronatus tranſeat cum re cui eſt inſeparabiliter annexum; *arg. cit. cap. Ex litteris 7. de jurepatr.* & univerſaliter acceſſorium ſequatur naturam principalis; *cap. Acceſſorium 32. de Regul. juris in 6.* ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.* Nec 63
intervenit Simonia, quia, dum venditur res, in qua ineſt juſpatronatus non venditur ipſum juſpatronatus, ſed illa res, cui ineſt, ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 106. *art.* 4. Abbas, & Bero. *in cap. de jure 16. de Jurepatr.* & alii plures, & *Annotatio ad dec. 46. Rotæ part. 9. tom. 1. num.* 15.

Plurimi tamen, & maximi Doctores, ut 64
Innocent. *in cap. Ex litteris 7. de jurepatron. num. 3. & ibid.* Joan. Andr. *num.* 3. Hoſtienſis *num.* 7. Abbas *num.* 14. Fagnan. *num.* 19. Roch. de Curte *in tract. de juspatron. in verb. Ipſe velis, quæſt.* 20. Lambertin. *in eod. tract. par. 2. lib. 1. quæſt. 5. art.* 7. & plures alii citati a Covarr. *lib. 1. Variarum reſol. cap.* 13. *num.* 3. concluſionem limitant, dicendo, quod juſpatronatus tranſeat quidem cum re particulari, cui eſt inſeparabiliter annexum, ſi vendatur res particularis continens Jura univerſitatis, cujuſmodi ſecundum ipſos ſunt Civitas, Caſtrum, Oppidum, Pagus, Villa aut fundus, cui Jura univerſitatis, aut Juriſdictio, Servitutes, Onera, Actiones, & hujuſmodi, ſunt annexa; Non ſic autem ſi vendatur res particularis talia Jura univerſitatis non continens.

Juſpatronatus annexum Caſtro, Villæ, & 65
hujuſmodi rei datæ in dotem, tranſit cum ipſa dote in Maritum, ita ut, ſtante Matrimonio, Jus præſentandi competat Marito, & non Uxori. Garcias *de Benefic. par. 5. c. 9. n.* 137. *& ſeq.* Menochius *conſ. 66. num.* 27. Mantica *dec. 140. num. 2. & 13.* Barboſa *in cit. cap. Ex litteris 7. de Jurepatr. num. 3. & de Offic. & Poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 71. num.* 38. cum purimis ibi citatis, & fere communi aliorum contra Abbatem, & Azorium. Et ratio eſt, quia Juſpatronatus tranſit cum re in illum; qui eam cum dominio directo, vel ſaltem utili, acquirit; ut *arg. cap. Ex litteris 7. de Jurepatr. & cap. Cum Bertoldus 18. de ſententia, & re judicata*, tenet ex communi Fagnan. *in cit. cap. Ex litteris num.* 15. Sed maritus durante Matrimonio, habet dominium ſaltem utile dotis; *l. Dote ancillam, C. de rei vindicat. cap. Per veſtras 7. de donat. inter Vir. & Uxorem, cap. Salubriter 19. de Uſuris;* ergo &c.

Juſpatronatus annexum inſeparabiliter Ca- 66

ſtro, Oppido, Pago, Palatio, Prædio, & hujuſmodi dato in Feudum, ſeu Emphyteuſim, tranſit cum ipſo in Feudatarium, ſeu Emphyteutam; *Communis*, *arg. c. Cum ſeculum* 13. *de Jurepatronatus*, & ibi Gloſſa verb. *Emptorum;* & ad hoc facit ratio allata *ſupra n.* 58.

67 Secus autem, ſi tale Caſtrum, Oppidum, Palatium, Prædium, & hujuſmodi, detur ſolum pro Pignore, aut Hypotheca, quia tunc Juſpatronatus non tranſit cum ipſo Caſtro, Oppido, & hujuſmodi in Creditorem habentem Pignus, aut Hypothecam, ſed remanet apud Debitorem, ita ut eveniente tali tempore vacantia Beneficii patronati, Jus præſentandi competat Debitori, & non Creditori; *arg. c. Cum Bertoldus* 18. *De ſententia & re judicata*, & tenet *Communis Doctorum* cum Fagn. *in cit. c. Ex litteris* 7. *de jurepatronatus n.* 16. Et ratio eſt, quia ad hoc, ut tranſeat Juſpatronatus cum aliqua re, requiritur omnino, quod ipſa res tranſeat quoad dominium directum, vel ſaltem utile, & non ſufficit quod tranſeat ſolum quoad civilem, vel naturalem nudam poſſeſſionem; ut *arg. cit. cap. Ex litteris* 7. *De jurepatron. & cit. c. Cum Bertoldus* 18. *de ſent. & re judicata*, docet ex communi Fagnan. *in d. c. Ex litteris n.* 15. In creditorem autem habentem Pignus non tranſit dominium Pignoris, nec directum, nec utile, ſed nuda ipſius poſſeſſio (niſi aliter conventum fuerit) & tenetur Creditor fructus perceptos reſtituere, vel in ſortem computare, & peccat utendo; *cap. Cum contra* 6. *de Pignorib. cap. Plures* 1. *de Uſuris*, & *l. Sed an viæ*, *ff. De pignoribus*, & *l. Creditor*, *ff. De furt.* adeoque Juſpatronatus, nec acceſſorie tranſit cum Pignore, ſeu Hypotheca.

68 Juſpatronatus annexum rei conceſſæ ad firmam, ſeu locatæ ad longum tempus, v. gr. ſaltem ad decennium tranſit ad Conductorem, ita ut eveniente vacatione Beneficii tempore locationis, & conductionis, Jus præſentandi ſpectet ad Conductorem, & non ad Locantem. *Communis* cum Abbate *in cit. c. Ex litteris* 7. *de Jurepatronatus n.* 5. Barboſa *ibid. num.* 5. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *num.* 76. *arg. cit. cap. Ex litteris* 7. *de Jurepatronat. & cap. Veſtra* 2. *De Locato & Conducto*. Et ratio eſt, quia per talem conceſſionem ad firmam, ſeu locationem ad longum tempus tranſit poſſeſſio, & omnis utilitas rei locatæ in Conductorem, & conſequenter etiam Juſpatronatus, ſeu ratio præſentandi, quæ eſt quædam commoditas, & veluti fructus Juriſpatronatus.

69 Inſuper ſecundum Barboſam *in cit. cap. Ex litteris* 7. *De jurepatronat. num.* 4. Gloſſam, & alios ibi citatos, Juſpatronatus tranſit etiam in Conductorem cum re locata, & conducta ad modicum, ſeu breve tempus, quia etiam per locationem ad modicum, ſeu breve tempus tranſit commoditas rei locatæ in Conductorem, ita ut illi liceat uti, & frui re conducta, ut habetur *in leg. Ex conducto* 16. *ff. Locati*. Ideoque videtur etiam tranſire in ipſum Jus præſentandi, ſeu ipſam præſentationem, quæ eſt quædam commoditas, vel quidam fructus Juriſpatronatus juxta doctrinam Gloſſæ receptæ *in c. Cum olim* 14. *de majorit. & obedient. verb. Capitulo*, & Gloſſ. ult. *in cap. Cum Bertoldus* 18. *de ſent. & re judicata*.

At vero licet hæc ſententia ſit probabilis ut 70
etiam cenſet Abbas *in cit. c. Ex litteris* 7. *de jurepatron. n.* 5. & alii, tamen, ut fatetur ipſemet Barboſa *loc. cit. n.* 4. *in fine*, receptior eſt, & melioribus nititur fundamentis ſententia contraria, ſcilicet, quod Juſpatronatus non tranſeat ad Conductorem cum re locata, & conducta ad modicum & breve tempus, ſed maneat penes Locantem, quia tunc non transfertur utile dominium, nec poſſeſſio, ſed nuda detentio rei, & jus percipiendi fructus, ut notatur *in l. Si certum §. Si duobus, ff. Commodat. & in l.* 3. *§. Ex contrario, ff. de acquirend. poſſeſſ.* cum colonus conductus ad modicum & breve tempus, non ſuo, ſed Domini Locantis nomine poſſideat rem locatam; *l.* 2. *De præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* Abbas *in cit. c. Ex litteris n.* 5. Fagnan. *ibid. n.* 14. Bero. *ibid. n.* 2. Cardin. *in Clementin.* 1. *§. Verum*, *in* 4. *q. de rebus Eccleſ. non alienand.* Azorius *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *q.* 11. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *n.* 76. & alii plures citati a Barboſa *loc. cit. n.* 4. *in principio*.

Juſpatronatus amittitur, & penitus extin- 71
guitur variis modis, ſive cauſis. *Primo*, Juſpatronatus ceſſat, & omnino amittitur, ſi Eccleſia patronata ſine ſpe reædificationis totaliter deſtruatur, vel redditus omnino deficiant, & pereant. *Communis*, *arg. fin. Inſt. de Uſufructu*. Rei enim non exiſtentis, nullæ ſunt qualitates; *c. Ad diſſolvendum* 13. *de deſponſat. impuber. l. Si non obtulit* 4. *§. Condemnatum, ff. de re judicata*. *Secundo*, quando cau- 72
ſa, propter quam quis erat Patronus, perempta eſt; Lambertin. *de jurepatron. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 1. Barboſa *l.* 3. *juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 12. *num.* 254. & alii paſſim. *Tertio*, de- 73
ficiente, & penitus extincta linea vocatorum ad tale Juſpatronatus; tunc enim Eccleſia, ſeu Beneficium libertatem conſequitur, & li-

bere

Digitized by Google

bere ab Ordinario confertur. Barboſa *loc. cit. num.* 154. Pirhing *lib. 3. Decretal. tit.* 38. *n.* 138. Reiffenſt. *ibid. n.* 125. Engel *ibid. n.* 26.
74 & alii communiter. *Quarto*, per non uſum longiſſimi, vel longi temporis ad præſcriptionem requiſiti, ſi videlicet interea duabus ſaltem vicibus Rector Eccleſiæ fuerit abſque præſentatione inſtitutus, dummodo tamen *Patronus* non fuerit legitime impeditus. Abbas *conſ.* 106. *col. penult. lib.* 2. Barboſa *loc. cit.* Pirhing *loc. cit.* Reiffenſt. *loc. cit.* & *Communis alio-*
75 *rum*. *Quinto*, ſi Patronus patiatur Eccleſiam patronatam erigi in Collegiatam, ſeu Monaſterium, quia in his præſentatio aliqua locum non habet, ſed electio; *c. Nobis* 25. *de jurepatron.* & ſic tenet *Communis* cum ſupracitatis.
76 *Sexto*, ſi Eccleſia patronata cum conſenſu Patroni alteri Eccleſiæ, vel Monaſterio ſine reſervatione *Juriſpatronatus* uniatur, vel incorporetur, quia per talem unionem, ſeu incorporationem cenſetur Eccleſia extincta, & conſequenter etiam Juſpatronatus in illa competens Patrono. Pirhing *loc. cit.* Reiffenſt. *l. c.* Zoeſius *tit. de Jurepatronat. n.* 68. Joan. And. *in*
77 *c. 2. de Religioſis Domibus*, & alii. *Septimo*, extinguitur per liberam remiſſionem *Patroni*; quilibet enim renuntiare poteſt Juri ſuo; *cap. Si diligenti* 12. *de foro competent.* & *cap. Si de terra 6. de privileg.* & tenent Zoeſius *loc. cit.* Pirhing *loco cit.* & alii; *arg. cap. Si Laicus, unic. De Jurepatronat. in 6.*
78 *Octavo*, Si Patronus Rectorem, vel alium Clericum ipſius Eccleſiæ per ſe, vel per alios occiderit, aut mutilaverit, eo ipſo Juſpatronatus amittit, textu expreſſo *in c. In quibuſdam* 12. §. *Sacris*, *De pœnis*. Niſi tamen id faceret ad ſui neceſſariam defenſionem, vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ. Et tale Juſpatronatus ob hanc delicti cauſam extinctum non tranſit ad heredes, ſed Eccleſia ſit libera. Gloſſa *in cit. c. In quibuſdam verb. Prorſus amittant*, Barboſa *l. cit.* Pirhing *l. c.* Reiffenſtuel *l. c.* Vivian. *in praxi Juriſpatronat.*
79 *lib.* 15. *cap.* 2. *n.* 10. & alii. *Nono*, ſi Patronus fiat Hæreticus, Schiſmaticus, aut Apoſtata, ſeu Hæreticorum receptator, Fautor, & Defenſor, quia in tali caſu bonis omnibus ſpoliatur, & conſequenter etiam Jurepatronatus eis annexo; *arg. c. Abſolutos 16. de Hæreticis*, Moneta *de Commut. ult. volunt. cap.* 11. *num.* 158. Vivian. *loc. cit. lib.* 15. *cap.* 2. *n.* 6. Barboſa *loc. cit.* Engel *loc. cit.* Pirhing *loc. cit.*
80 Reiffenſt. *loc. cit.* *Decimo*, ſi Patronus ſe ingerat in perceptione fructuum Beneficii patronati, aut ejus bona uſurpet, in tali enim caſu ipſo facto privatur Jurepatronatus, & incurrit excommunicationem reſervatam, textu expreſſo *in Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 11. Vivian. *loc. cit. lib.* 15. *cap.* 1. *n.* 13. Franciſcus Leo *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici p.* 2. *c.* 2. *c.* 21. *n.* 32. Barboſa *l. c.* Reiffenſt. *loc. cit.* & alii. *Undecimo*, ſi Patronus modo 81
a Sacris Canonibus prohibito vendat, aut alio modo in alium transferat Juſpatronatus, quia in tali caſu ipſo facto privatur Jurepatronatus, & excommunicationi ſubjicitur, textu expreſſo *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 9. §. *Nec dictum Juſpatronatus*, Engel *loc. cit.* Reiffenſt. *loc. cit.* & alii. *Duodecimo*, Jurepa- 82
tronatus privandus eſt, qui illud ſimoniace acquiſivit; *arg. c. Quia Clerici 6. De jurepatronatus*, Zoeſius *loc. cit.* Pirhing *l. c.* Reiffenſt.
loc. cit. & alii. *Tertiodecimo*, ſi Patronus in- 83
gratus ſit Eccleſiæ, perdit juſpatronatus. Vivian. *loc. cit. lib.* 15. *cap.* 2. *num.* 4. Barboſa *loc. cit.* Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 32. *n.* 9. & 19. & *q.* 58. *num.* 2. & alii.

Additiones ex aliena manu.

Differit hoc in articulo *Auctor* de modis derivatis, quibus acquiritur juſpatronatus, tum de modis, quibus amittitur.

Agens *Auctor* de ſucceſſione, qui eſt unus de 84
modis derivatis, aſſerit *num.* 7. plures heredes pro inæqualibus partibus inſtitutos æqualiter in juſpatronatus ſuccedere. At ſi intelligit de exercitio juriſpatronatus, res haud caret difficultate; dum illud juxta hereditarias partes dividatur. Confer Gagliard. *de Jurepatron. cap.* 10. *num.* 4.

Quod inquit *Auctor num.* 9. conventiones, 85
in quibus jus præſentandi per turnum dividitur, opus haud habere conſenſu Ordinarii, accuratiori indiget diſcuſſione. Porro ſi conventio hæc ſit inita inter eos, quorum aliquis nullam prorſus partem juriſpatronatus habeat, neceſſarius ad ejus validitatem eſt conſenſus Ordinarii, iſque non ratione juris præſentandi per turnum, ſed alienationis in extraneum; Rot. *in Mediolanen. juriſpatronatus* 4. *Junii* 1734. *cor. bon. mem. Harrac*.

Quod ſi inita ſit dicta conventio inter Pa- 86
tronos, ſed ſit inter eos aliquis qui alienare quoquomodo prohibeatur, ut eſt Patronus Eccleſiaſticus, opus eſt ad ejus validitatem ratione dictæ prohibitionis confirmatione Pontificia: Rota *in Paderbonen. Canonicatus* 25. *Junii* 1726. *cor. bon. mem. Cer.*

Si inita ſit dicta conventio inter Patronos, 87

 quo-

quorum nemo alienare prohibetur, ſed Patronis in ſuo cuique turno adjectum ſit onus præſentandi has vel illas perſonas, ratione hujuſce oneris ad illius validitatem accedere pariter debet Pontificia confirmatio; Rota *in Valentina Beneficii* 28. *Junii* 1723. *cor. bon. mem. Gamach.*

88 At ſi dicta conventio interſit inter Patronos, nec aliquis de ipſis alienare ſit prohibitus, nec onus iis ſit adjectum præſentandi aliquem de certo genere Perſonarum, ſubſiſtit ſine ulla Eccleſiaſtici Superioris Auctoritate; Rota *cor. Dunozet jun. dec.* 702. *num.* 1. *& in Compoſtellana Parochialis* 22. *Februarii* 1734. §. *Ubi vero*, *cor. Eminentiſs. Creſcentio.*

89 Utrum ad firmitatem dictæ conventionis requiratur conſenſus omnium Patronorum, an ſufficiat conſenſus majoris partis ipſorum, non incongrua quæſtio eſt. Requiri conſenſum omnium Patronorum videntur affirmare Piton. *de Controv. Patron. alleg.* 100. *num.* 318. Rota *in Piſtorien. Beneficii* 1716. §. *Alia cor. bon. mem. Cerr.*

90 At ita intelligas, ut poſſit dictam conventionem impugnare Patronus, qui non conſenſit, non item aliqui de Patronis, qui ſuum præſtiterunt conſenſum, quibuſque propterea vetitum eſſe debet factum proprium impugnare; Rota *in Hydruntina Capellaniæ* 10. *Maii* 1679. §. *final. cor. bon. mem. dell' Olmo*, *& Barchinonen. Beneficii* 22. *Februarii* 1704. §. *final. cor. bon. mem. Caſarell.*

91 Quænam requirantur, ut hæc conventio afficere poſſit ex perſona propria vocatos ad juſpatronatus, vide apud Piton. *de controverſ. Patron. allegat.* 71. *n.* 15.

92 Nec inutile eſt hic accuratius explicare, an & quando re non integra poſſit necne ſupervenire conſenſus Ordinarii, & validare actum, in quo fuit translatum juſpatronatus. Plures vero diſtinguendi ſunt caſus. Enimvero ubi agitur de donatione ſimplici juriſpatronatus inutilis eſt conſenſus Ordinarii ſuperveniens re nondum integra; idque quia non obſtante hujuſmodi donatione liberum erat donanti ab ea reſilire, & ad alios juſpatronatus transferre; Rot. *in Pennen. Juriſpatronatus* 2. *Maii* 1733. §. 7. *& ſequent.* & in confirmatoria 3. *Julii* 1744. §. 4. *cor. clar. mem. Millin.*

93 Aliter ſe res habet quoad donationem juriſpatronatus continentem pactum juratum de non revocando. Etenim quum hujuſmodi donatio irrevocabilis maneat quoad donantem, etiam ante conſenſum Ordinarii; Inde fit, quod ſubſequens translatio, utpote irrita ex defectu poteſtatis nullum præbere valeat impedimentum conſenſui Ordinarii, qui quandocumque ſupervenerit, validat actum uſque ab initio; Rot. *in Aquilana Beneficii* 28. *Junii* 1749. §. 3. *cor. Rever. P. D. Canilliac Decano*, *& in Compoſtellana Parochialis de Coiros* 8. *Maii* 1747. §. 7. *cor. Illuſtr. Clement.*

Quod in donatione juriſpatronatus continente pactum juratum de non revocando obtinet, 94
id ex identitate rationis locum quoque ſibi vindicat in diſpoſitione ejuſdem juriſpatronatus facta per legatum. Nam quum heres nullatenus ex ſe impedire valeat, quominus adimpleatur voluntas Teſtatoris favore alterius de ſuo jurepatronatus diſponentis; immo illam modis omnibus ad optatum finem perducere teneatur; Hinc eſt, quod ſi ipſe heres contra fas & jura voluntatem defuncti eludat donando ante conſenſum Ordinarii juſpatronatus, nullum ex hujuſmodi irrita donatione oriri poteſt obſtaculum ſupervenienti conſenſui Ordinarii, qui propterea indiſtincte retrotrahitur ad diem factæ diſpoſitionis in præjudicium cujuslibet actus interim geſti; Rot. *in Tuden. Parochialis de Teuton.* 20. *Junii* 1757. §. 13. & in confirmatoria 28. *Novembris* 1757. §. 12. *cor. R. P. D. Herreros.*

Articulus III.

Juſpatronatus quoad ea, quæ concernunt ejus probationem.

Cum Beneficia præſumantur libera, allegānti Juſpatronatus incumbit onus illud 1
probandi; Rota recent. *p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 59. *n.* 9. Alio autem modo probari debet Juſpatronatus a perſonis ſuſpectis de uſurpatione, in quibus exactiores probationes requiruntur. Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 9. Rota recent. *par.* 4. *tom.* 2. *dec.* 59. *n.* 11. Et alio modo a perſonis privatis, in quibus Conc. Trid. *loc. cit.* nihil innovavit circa hujuſmodi probationem, ſed illam reliquit in terminis Juris communis; Rota *part.* 1. *dec.* 211. *n.* 2. *& dec.* 312. *num.* 2. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 250. *num.* 10. *par.* 12. *dec.* 162. *num.* 4. *part.* 17. *dec.* 220. *num.* 11.

Perſonæ ſuſpectæ de uſurpatione Juriſpatronatus ſunt omnes Domini Civitatum, Caſtrorum, aut Locorum, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Univerſitates, ſeu Communitates, & alii quilibet Domini perpetuam juriſdictionem habentes in loco Beneficii. Sic declaraſſe Sacram Congregationem 3

Con-

Digitized by Google

Concilii refert Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 18. *n.* 66. & ſæpe ſæpius tenuit Rota, & ſignanter *in Sorana Juriſpatronatus* 28. *Aprilis* 1603. *coram Card. Pamphil. & in alia Jacen. Parochialis* 17. *Junii* 1603. *coram eodem , & in Lucana Juriſpatronatus* 14. *Junii* 1621. *cor. Coccino, & par.* 2. *rec. dec.* 412. *num.* 4. *& deciſ.* 421. *n.* 1. *par.* 12. *dec.* 187. *n.* 1. *part.* 14.
4 *dec.* 488. *num.* 6. 7. *&* 8. Nec Juſpatronatus præſumitur acquiſitum ex uſurpatione ex ſola potentia acquirentium , niſi etiam probetur eorumdem temporalis juriſdictio in loco , ubi ſitum eſt Beneficium ; Rota *part.* 3. *recent. dec.* 172. *n.* 10. *& deciſ.* 191. *num.* 2. *part.* 12.
5 *dec.* 187. *num.* 1. & ſæpe alibi. Ita ut Juriſdictio , ſeu potentia extra locum Beneficii non ſufficiat; Rota *part.* 5. *rec. tom.* 1. *deciſ.* 197. *num.* 37. *&* 38. Niſi potentia ſit talis quæ influat etiam in locum Beneficii ; Rota *part.* 7. *rec. dec.* 282. *n.* 22. *& ſequent. par.* 12. *dec.* 90.
6 *num.* 26. Ceterum uſurpatio non præſumitur in perſonis privatis alicujus loci , quamvis ſint potentes in alio ; Rota *part.* 12. *dec.* 90. *n.* 24.
7 Immo, ut uſurpatio ſuſpicari valeat de familia, requiritur , quod eadem familia ſit in loco Beneficii cum tali juriſdictione , quæ incutiat formidinem Ordinario, eumque retrahat a vindicanda uſurpatione Beneficii ; Rota *part.*
8 19. *tom.* 2. *deciſ.* 539. *num.* 6. Neque ad hunc effectum potentia inducitur ex nobilitate & antiquitate familiæ; Rota *part.* 12. *deciſ.* 90. *n.* 21. *&* 22.

9 Juriſpatronatus uſurpatio non ſolum præſumitur in Dominis temporalibus , & Familiis potentibus , ut ſupra , ſed etiam in Univerſitatibus , ſeu Communitatibus. Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 9. ibi : *Seu Communitatibus , vel Univerſitatibus*; Rota *part.* 5. *rec. tom.* 1. *dec.* 197. *num.* 31. *&* 32. *& part.* 17. *dec.* 220. *n.* 9. *par.* 18. *tom.* 2. *dec.* 768. *num.* 4.
10 & ſæpe alibi. Et hoc procedit etiam in Univerſitatibus , ſeu Communitatibus parvis , ut declaravit Sacra Congregatio Concilii relata , & ſecuta a Rota *par.* 5. *recent. tom.* 2. *dec.* 477. *num.* 14. & tenuit eadem Rota *coram Mantica dec.* 253. *num.* 3. *& in Ilerden. Beneficii* 11. *Martii* 1596. *coram Penia , & in Cremonen. Capellaniæ* 2. *Aprilis* 1601. *coram Coccino*, ac alias ſæpe , & cum plurimis tenet Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtici univerſ. capit.* 12. *n.* 144. *& par.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 72. *n.* 62. *& in Trid. ſeſſ.* 25. *de re-*
11 *format. cap.* 9. *num.* 50. Immo hoc itidem procedit in Univerſitatibus , ſeu Communitatibus parvis, quæ nullam juriſdictionem , ſeu imperium habet in loco Beneficii ; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 477. *num.* 14. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 245. *n.* 6. *par.* 11. *dec.* 347. *n.* 14. *part.* 12. *dec.* 279. *n.* 3. & ſic conſuevit declarare Sacra Congregatio apud Rotam *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 197. *n.* 36. & cum pluribus tenet Barboſa *cit. alleg.* 72. *num.* 32. *& cit. cap.* 12. *n.* 144. *& ſequent.*
Etiamſi eſſent Univerſitates , & Communita- 12
tes paucorum Parochianorum ; Rota *cit. part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 197. *num.* 36. ubi citat varias alias Rotæ deciſiones . Barboſa cum pluribus aliis *cit. allegat.* 72. *num.* 32. *& cit. cap.* 12. *n.* 144. *&* 145.

Ceſſat autem præſumptio uſurpationis in 13
Confraternitate , ſeu Congregatione perſonarum , quæ nullam habent juriſdictionem , aut publicam auctoritatem , aut potentiam ; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 290. *n.* 3. *&* 18. *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 321. *n.* 10. Item ceſſat præſumptio 14
uſurpationis, quando Juſpatronatus ſpectat ad Præſidentes Confraternitatis , etiamſi ipſi eligantur a Communitate ; Rota *ibidem num.* 22. Barboſa *cit. allegat.* 72. *n.* 64. *& cit. cap.* 12. *n.* 149. Item Juſpatronatus non præſumitur ac- 15
quiſitum ex uſurpatione , ſi non totius Univerſitatis , ſed illius partis eſſe prætendatur . Sic deciſum fuiſſe a *Sacra Congreg. Concilii* referunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 18. *n.* 69. Barboſa *cit. allegat.* 72. *num.* 94. *& in Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 51. Item 16
Juſpatronatus non præſumitur ex uſurpatione, quando una illius pars ſpectat ad Univerſitatem Parochianorum , & alia ad alias privatas perſonas ; Rota *in una Aurien. Parochialis* 5. *Decembris* 1604. *coram Manzanedo , & in Feſulana Juriſpatronatus* 8. *Februarii* 1610. *coram Cavalerio , quæ eſt deciſio* 210. *primæ partis recentior. num.* 2. Barboſa *in Concil. Trident. loc. cit. num.* 56.

Ceſſat quoque præſumptio uſurpationis , ſi 17
privata perſona , ſeu familia habeat Juſpatronatus ſimul cum familia potenti, vel Univerſitate ; Rota *in Firmana Altaris de Doriis* 15. *Februarii* 1610. *coram Cardinal. Marquemont. & part.* 2. *recent. deciſ.* 154. *ſub n.* 7. *& part.* 17. *tom.* 2. *deciſ.* 768. *n.* 6. Meoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 99. *num.* 15. *&* 16. *& conſil.* 654. Barboſa *in Concil. Trid. loc. cit. num.* 53. *& cit. cap.* 12. *num.* 147. Item ceſ- 18
ſat præſumptio uſurpationis, quando Communitas, ſeu Univerſitas poſſidet Juſpatronatus ſimul cum perſona non ſuſpecta; Rota *in Lauden. Juriſpatronatus* 28. *Junii* 1630. *coram Pirovano*, Barboſa *in Concil. Trid. loc. cit. n.* 54. *& cit. allegat.* 72. *n.* 64. *& cit. cap.* 12. *n.* 148.

Digitized by Google

19 Item præſumptio uſurpationis Juriſpatronatus,
ſi ſit mixtum ſeptem Officialium Laicorum
nomine Univerſitatis Laicalis, & trium Eccle-
ſiaſticorum privato nomine præſentantium ra-
tione mixturæ, & favore Eccleſiæ. Barboſa *in*
Concil. Trid. loc. cit. n. 52. Sellius *in Select.*
Canonic. cap. 27. *num.* 4. ubi referunt, deciſum
20 *in Pampilonen.* 8. *Auguſti* 1620. Item ceſſat
præſumptio uſurpationis in Jurepatronatus com-
petente Collegio Juriſtarum. Rota *part.* 9. *re-*
cent. tom. 2. *deciſ.* 32. *numer.* 12. *part.* 12. *de-*
21 *ciſ.* 176. *num.* 4. Item ceſſat præſumptio uſur-
pationis in Eccleſia, ſeu Monaſterio. Rota
part. 10. *recent. deciſ.* 322. *num.* 10. Etiamſi Ec-
cleſia ſit Domina Caſtri, aut Juriſdictionis tem-
poralis; Ipſa enim eſt juſtitiæ cultrix. Rota
part. 5. *tom.* 1. *deciſ.* 401. *num.* 7. *& ſeq.* ubi
refert alias deciſiones, Barboſa *cit. allegat.* 72.
ſub n. 64. *& cit. cap.* 12. *num.* 253. ubi refert
22 alias Rotæ deciſiones. Item uſurpatio Juriſpa-
tronatus non præſumitur in Abbate Juriſdictio-
nem temporalem habente. *Sacra Congr. Concil.*
in Sublacenſi Juriſpatronatus 12. *Septembris* 1620.
Rota *cit. part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 401. *n.* 10. Bar-
boſa *cit. allegat.* 72. *n.* 64. *& cit. cap.* 12.
n. 153. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 45. *& in Sum-*
ma Apoſtolicar. deciſ. verb. Uſurpatio Juriſpatro-
natus n. 4. ubi citat Rotæ deciſionem.
23 Perſonæ privatæ, & non ſuſpectæ de uſur-
patione Juriſpatronatus ſunt Patroni illi, qui
non ſunt Domini temporales loci, ubi funda-
tum eſt Juſpatronatus. Rota *in Papien. Juriſ-*
patronatus 17. *Februarii* 1611. *coram Manzane-*
do, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. cit.*
allegat. 72. *num.* 66. *& in Concil. Trid. cit.*
24 *ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 45. Unde Juſpatronatus ta-
lium perſonarum privatarum non admittit præ-
ſumptionem uſurpationis. Rota *in Tuden. Pa-*
rochialis 7. *Novembr.* 1611. *coram Ubaldo*, *&*
part. 12. *recent. deciſ.* 90. *n.* 1. Barboſa *cit. alleg.*
25 74. *n.* 66. Hinc ad probandum tale Juſpatro-
natus perſonarum privatarum non requiritur
rigor a Concilio Trident. præſcriptus *in cit.*
ſeſſ. 25. *de reform. cap.* 9. ſed pertinentia talis
Juriſpatronatus ſatis probatur ex probationibus
ſufficientibus de Jure communi. Rota *part.* 4.
tom. 2. *deciſ.* 275. *num.* 1. & Doctores commu-
26 niter. Item rigor Concilii Tridentini in pro-
bando Jurepatronatus non requiritur, ſi agatur
non contra Eccleſiam, ſeu libertatem Benefi-
cii, ſed ſolum inter ipſoſmet Patronos; Gon-
zalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 18 *n.* 59.
Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. part.* 2. *cap.* 5.
n. 7. *verſ. Non tamen*, Barboſa *lib.* 3. *Juris Ec-*
cleſiaſtic. univerſ. cap. 12. *n.* 149. *& part.* 3. *de*
Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 72. *n.* 67. ubi ad-
ducit deciſiones Rotæ.
Juſpatronatus in perſonis potentibus, ſeu alias 27
de uſurpatione ſuſpectis debet probari ex vero ti-
tulo fundationis, vel dotationis, quæ ex au-
thentico documento oſtendatur, vel ex imme-
moriali cum præſentationibus continuatis ſpa-
tio quinquaginta annorum, quæ omnes effe-
ctum ſortitæ ſint, & authenticis ſcripturis
probentur, & aliter facta probatio non ſuffra-
gatur. *Sacr. Congr. Concil.* apud Rotam *in Se-*
rana Juriſpatronatus 28. *Aprilis* 1603. *coram Car-*
dinal. Pamphil. ſenior. & ſæpius Rota recent.
& ſignanter *p.* 1. *deciſ.* 481. *n.* 2. *part.* 5. *t.* 2.
deciſ. 275. *n.* 2. *&* 3. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 290.
num. 16. *part.* 10. *deciſ.* 367. *n.* 2. *part.* 19. *t.* 2.
deciſ. 539. *num.* 4. & clare Concil. Tridenti-
num *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. Juriſpatrona-
tus fundatio, & dotatio, ubi eſt probanda in 28
perſonis ſuſpectis de uſurpatione, tunc Conci-
lium Trid. *d. cap.* 9. requirens authenticum
inſtrumentum intelligitur per authenticas ſcri-
pturas tantum, & non ſufficiunt teſtes, præ-
ſumptiones, & probationes a Jure. *Sac. Cong.*
Conc. in Panormitana 19. *Februarii* 1633. teſte
Bonſadin. apud Barboſam *in Summa Apoſto-*
licar. deciſionum, *verbo Juſpatronatus n.* 11. Un- 29
de Juſpatronatus in perſonis potentibus, &
ſuſpectis de uſurpatione non probatur ex enun-
ciativis antiquis cum quaſi poſſeſſione præſen-
tandi, quia obſervanda eſt forma tradita a
Concilio Trident. *d. cap.* 9. & æquipollens
non ſufficit. *Sacra Congreg. Concilii*, teſte Ro-
ta, *in Jacen. Parochialis* 27. *Junii* 1603. *coram*
Card. Pamphilio ſenior. & ſic tenuit ſæpius Ro-
ta recent. & ſignanter *p.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 27.
n. 16. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 197. *n.* 62. *&* 63.
part. 16. *dec.* 182. *n.* 12.
Scriptura authentica ad probandum Juſpa- 30
tronatus cenſetur Bulla Epiſcopi, ſeu conſen-
ſus in ſcripto datus ad fundandum, con-
ſtruendum, ſeu dotandum. Vivian. *in prax.*
Juriſpatronatus part. 2. *lib.* 11. *c.* 5. *n.* 12. Piaſec.
in praxi Epiſcop. part. 2. *c.* 5. *n.* 6. Barboſa *l.* 3.
Juris Eccleſ. univerſ. cap. 12. *num.* 118. *& in*
Tridentin. ſeſſ. 25. *cap.* 9. *n.* 62. *& part.* 3. *de*
Offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 72. *numer.* 24.
cum aliis ibi citatis. Scriptura, ut dicatur 31
authentica, debet continere omnia requiſita a
Jure, tam in confectione, quam in extractio-
ne. Aloyſius Riccius *in praxi rerum fori Ec-*
cleſ. reſolut. 127. *in* 2. *edit.* Garcias *de Benefic.*
part. 5. *cap.* 9. *num.* 8. Barboſa *cit. cap.* 12.
n. 119. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 62. *& cit. al-*
legat. 72. *n.* 27. Inſtrumentum regulariter, ut 32
dica-

Digitized by Google

dicatur authenticum, non ſolum debet confici
cum debitis requiſitis ex diſpoſitione Juris com-
munis, ſed etiam intervenire debent ſolemni-
tates Juris municipalis. Barboſa *cit. c.* 13. *Ju-
ris Eccleſ. univerſ. num.* 119. cum Riccio *ibi cit.*
33 & aliis. Scripturæ authenticæ ad probandum
Juſpatronatus perſonæ ſuſpectæ de uſurpatione
cenſentur ipſæ teſtium atteſtationes in antiqua
acta redactæ, & in Archivio publico repertæ;
Rota *deciſ* 542. *&* 580. *part.* 4. *diverſ.* Menoch.
conſil. 336. *num.* 23. Moneta *de commut. ultim.
voluntat. cap.* 10. *num.* 210. Vivian. *cit. cap.* 5.
num. 18. Barboſa *cit. cap.* 12. *num.* 121. *& cit.
alleg.* 72. *num.* 26. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 63.
cum aliis ibi citatis.

34 Non ſufficiunt tamen teſtium atteſtationes
etiam in inſtrumenta, & in ſcripturas authen-
ticas redactæ, ſi non fuerint confectæ in actu
ipſo præſentationis, & cadant ſuper ipſis præ-
ſentationibus primario, & directe, quia alias
redderetur eluſoria diſpoſitio Concilii, quæ
rejicit teſtes; nam ſequeretur ſemper poſſe ad-
mitti probationes factas per teſtes, quoties re-
digerentur in inſtrumenta, & in ſcripturas au-
thenticas, quia hoc etiam poſſet dici proba-
tio per ſcripturas authenticas; Rota in *Terra-
cinenſi Juriſpatronatus* 10. *Aprilis* 1628. *coram
Merlino*, Barboſa *cit. cap.* 12. *num.* 124. *& cit.*
35 *ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 65. & alii. Nec etiam ad
authenticam probationem Juriſpatronatus ſuffi-
ceret, ſi prætendatur authenticas ſcripturas de-
perditas fuiſſe, illas probare per teſtes juxta for-
mam capitis *Cum olim* 12. *de privilegiis*. Ro-
ta *in Calaguritana Juriſpatronatus de Viana* 2.
Decemb. 1624. *coram Rhemboldo*, Gonzal. *ad Reg.*
8. *Cancellar. gloſſ.* 18. *n.* 82. Pariſius *de Confid.
qu.* 28. *n.* 258. Riccius *in praxi fori Eccleſ. re-
ſolut.* 136. *& in tract. de noviſſ. probat. Juriſpa-
tronatus reſolut.* 119. *&* 121. Barboſa *cit. c.* 12.
n. 122. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.* 66.

36 Præſentationes per authenticas ſcripturas pro-
bandæ debent eſſe continuatæ, ut expreſſe ſta-
tuit ipſummet Concilium *loc. cit.* ibi: *Etiam
continuatæ*, ut ſcilicet una ſequatur aliam.
Pariſius *de Confident. q.* 28. *n.* 255. Riccius *in
praxi for. Eccleſ. reſolut.* 133. *verſ. Amplia
ſecundo, & in tract. de noviſſ. probat. Juriſpa-
tronat. reſolut.* 133. *n.* 4. Barboſa *cit. cap.* 12.
num. 112. *& cit. allegat.* 72. *num.* 55. *& cit.*
37 *ſeſſ.* 25. *n.* 56. Non eſt tamen neceſſaria proba-
tio continuati temporis in præſentando, ſi pro-
bentur extrema, cum tunc media præſumantur;
Rota *in Florentina Capellæ* 30. *Maii* 1616. *co-
ram Pirovano, & in Januenſi Abbatiæ* 13. *Ju-
nii* 1625. *coram Baratto*, & ſupracitati Docto-
res. Et debent probari continuatæ ſaltem per 38
ſpatium quinquaginta annorum, textu expreſſo
in ipſo Concilio *loc. cit.* ibi: *Non minori ſal-
tem, quam quinquaginta annorum ſpatio*. Et 39
prædicti quinquaginta anni ſumunt initium ab
illo die, quo apparet factam fuiſſe primam
præſentationem, & antiquiorem productam in
actis cum ſubſequenti inſtitutione, iique nu-
merari debent uſque ad diem litis poſtremo
motæ, in qua controvertitur, an ſit, & con-
ſtet eſſe de Jurepatronatus? Campanil. *in diverſo-
rio Juris Canonici rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 426.
Barboſa *cit. allegat.* 72. *n.* 59. *& cit. ſeſſ.* 25.
cap. 9. *n.* 57. ubi id reſolvunt ex Rotæ deciſione.
Nec ſufficiunt præſentationes continuatæ, niſi 40
etiam ſint effectum ſortitæ, textu expreſſo in
Concilio *loc. cit.* ibi: *Quæ omnes effectum ſorti-
tæ ſint*. Dicuntur autem effectum ſortitæ, ſi ſint
confirmatæ præſentationes. Riccius *in tract. de
noviſs. probat. Juriſpatr. reſolut.* 115. *&* 116. Pari-
ſius *loc. cit. q.* 28. *n.* 256. Barboſa *cit. allegat.* 72.
num. 56. *& cit. cap.* 12. *n.* 14. *& cit. ſeſſ.* 25.
cap. 9. *n.* 58. & alii. Nec ſufficit unica præſen- 41
tatio, licet fuerit effectuata ſpatio 50. anno-
rum, & ultra, quia Concilium Tridentinum
non contentatur unica præſentatione, cum re-
quirat plures, eaſque effectuatas, ut dicit Ro-
ta *deciſ.* 557. *ſub n.* 1. *verſ. Hinc autem part.* 4.
diverſ. & in Sorana Juriſpatronatus 28. *Aprilis*
1603. *coram Card. Pamphilio ſenior*. Barboſa
cit. cap. 12. *num.* 116. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *n.*
60. Ferentil. *in annotat. ad Buras. deciſ* 139.
num. 12. & alii. Dicta exactior, & plenior
probatio Juriſpatronatus in perſonis de uſur-
patione ſuſpectis ſtatuta a Concilio Tridenti-
no *d. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Reformat.* requiritur
tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, ut de-
claravit Sacra Cong. ejuſdem Concilii inter-
pres, teſte Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſs.*
19. *num.* 23. apud Rotam *part.* 5. *recent. tom.* 1.
deciſ. 197. *num.* 41. & tenuit ipſa Rota ſæpe
ſæpius, & ſignanter *in Reatinen. Juſpatrona-
tus* 28. *Octobris coram Robuſterio, in Valenti-
na Capellaniæ* 28. *Aprilis* 1595. *coram Cardi-
nal. Blanchetto, in Auximana Juriſpatronatus* 28.
Maii 1595. *coram Mellino, in Calaguritana Ju-
riſpatronatus de Viana* 15. *Martii* 1599. *coram
Penia, in Romana Parochialis de Publicolis* 31.
Januarii 1600. *coram Epiſcopo Pacen. in Bono-
nienſi Parochialis de Gadeo* 17. *Junii* 1615. *co-
ram Andrea*, quas omnes deciſiones una cum
aliis refert ipſa Rota *d. part.* 5. *tom.* 1. *de-
ciſ.* 197. *num.* 41. Unde non ſufficit doce-
re de quaſi poſſeſſione præſentandi, ad effe-
ctum manutentionis; Gonzal. *dict. Gloſſ.* 18.

num. 23. verſ. Ubi etiam , Riccius in d. tra-
ctatu de noviſſ. probat. Juriſpatronat. reſolut. 84.
Barboſa cit. cap. 12. num. 109. quia Concilium
d. cap. 9. ſuſtulit omnem poſſeſſionem . Sera-
phin. deciſ. 1395. num. 4. verſ. Neque obſtat ,
& n. 5. verſ. Et ex eo . Barboſa loc. mox cit.
Rota cit. part. 5. tom. 1. deciſ. 197. num. 42. &
part. 19. tom. 1. deciſ. 8. n. 7.

43 Juſpatronatus in perſonis privatis , & non ſuſ-
pectis de uſurpatione, non requirit tam exactam ,
& plenam probationem , ſicuti in perſonis po-
tentibus , & de uſurpatione ſuſpectis , ut clare
patet ex ipſomet Concilio d. ſeſſ. 25. cap. 9.
In illis enim Concilium nihil ibi alteravit ,
aut innovavit , adeoque probatio talis Juriſpa-
tronatus remanet adhuc ſub diſpoſitione Juris
communis , ut ſæpe ſæpius dixit Rota , & ſi-
gnanter deciſ. 798. n. 4. part. 1. diverſ. & de-
ciſ. 331. prope finem part. 2. etiam diverſ. &
dec. 360. num. 2. dec. 374. num. 1. part. 2. re-
cent. & coram Cavalerio deciſ. 560. num. 1. co-
ram Coccino dec. 25. & in Florentina Capellæ
30. Maii 1616. coram Pirovano , & in Bergo-
menſi Capellaniæ 18. Maii 1629. coram Merli-
no , quas omnes citat , & ſequitur Barboſa cit.
cap. 12. Juris Eccleſ. univerſ. n. 102. adducen-
do etiam varios Doctores .

44 Hinc in ipſis perſonis privatis Juſpatronatus
probatur variis modis . Et primo , probatur ex
præſentationibus per quadraginta annos effe-
ctum ſortitis , dummodo cum hujuſmodi qua-
dragenaria poſſeſſione concurrat publica vox ,
& fama , vel aliæ præſumptiones , quæ habeant
vim famæ ; Rota part. 1. dec. 312. num. 3. par.
2. deciſ. 360. part. 4. tom. 2. dec. 332. num. 1.
& 2. part. 5. tom. 1. deciſ. 290. num. 4. part.
10. dec. 321. num. 13. part. 12. dec. 224. n. 3.
part. 15. dec. 148. num. 7. part. 18. tom. 2. dec.
576. num. 9. 10. & 26. part. 19. tom. 2. deciſ.
630. n. 1. 2. & 3. & ſæpe alibi , Caſſad. dec. 3.
num. 4. cum ſeq. de probat. Barboſa cit. cap.
12. num. 85. & cit. ſeſſ. 25. cap. 8. n. 1. cum
45 pluribus ibi citatis . Et dicta quadragenaria
poteſt compleri etiam in unico præſentato , ſi
talis ſupervixerit , & fuerit in poſſeſſione per
40. annos , nec unquam evenerit caſus novæ præ-
ſentationis ; Rota part. 18. tom. 1. dec. 315. n.
2. & 3. Achill. deciſ. 5. num. 1. de Juſpatronat.
Card. conſil. 62. num. 8. Federic. de Senis conſil.
234. num. 4. in princip. verſ. Ad id , quod quæ-
ritur , Barboſa in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reform.
c. 9. n. 22. ubi citat Rotam in Bergomenſi Ca-
pellaniæ 18. Maii 1629. coram Merlino .

46 Secundo , probatur Juſpatronatus poſt enun-
ciativas centum annos , & hominum memo-
riam excedentes ; Rota part. 19. recent. tom. 2.
dec. 539. n. 12. & ſæpe alibi . Et ad hunc ef-
fectum valde deſerviunt enunciativæ Ordinario-
rum ; Rota part. 14. dec. 291. n. 5. Cum enim
Ordinarii præſumantur ſcire qualitates Benefi-
ciorum , & ſoleant eſſe difficiles in canonizan-
do Juſpatronatus , & in admittendis præſenta-
tionibus in præjudicium libertatis Eccleſiæ ;
ideo plurimum attenditur enunciativæ ab illis
emanatæ ; Rota part. 8. dec. 221. n. 3. Barboſa
cit. ſeſſ. 25. cap. 9. num. 24. & cit. allegat. 72.
n. 40. & 41. & cit. cap. 12. n. 87. ubi citat
plures Doctores , & Rotæ deciſiones .

Hic tamen advertendum venit , quod enun- 47
ciativæ debent eſſe ad minus duæ , quia regu-
lariter una non probat , quamvis ſit antiqua ;
Rota part. 4. tom. 2. dec. 276. num. 2. part. 12.
dec. 341. num. 17. Barboſa locis cit. ubi ad-
ducit alias Rotæ deciſiones . Inſuper enunciati-
væ debent provenire a diverſis perſonis , & a
diverſo fonte , quia ſi provenirent ab eadem
perſona , licet plures , pro unica tantum habe-
rentur . Beltramin. ad Gregor. XV. deciſ. 407.
num. 5. Caputaq. deciſ. 337. num. 6. part. 3.
Barboſa locis citatis , ubi adducit varias Rotæ
deciſiones . Et tales enunciativæ debent eſſe
plurium inſtrumentorum a diverſis Notariis
confectorum , & requiritur , quod non emana-
verint a perſonis ſuſpectis , & intereſſe haben-
tibus , ut ſtatuit Rota relata , & ſecuta a Bar-
boſa cit. cap. 12. num. 90. & ſequent. & cit. ſeſſ.
25. cap. 9. num. 25. & paſſim ab aliis .

Tertio , probatur Juſpatronatus ex ſententia 48
antiqua Epiſcopi , qua judicavit ad præſenta-
tionem alicujus Patroni Beneficium pertinere ;
Rota recent. part. 1. deciſ. 413. num. 1. part. 4.
tom. 1. deciſ. 276. num. 1. part. 9. tom. 1. deciſ.
298. n. 3. part. 11. deciſ. 73. num. 2. part. 12.
dec. 25. n. 9. Etiam ſi ſententia lata fuerit in 49
alio Judicio ab Ordinario ; Rota part. 3. deciſ.
172. num. 2. In cujus præjudicium , ejuſque 50
ſucceſſorum ex illa probatur exiſtentia , & na-
tura Juſpatronatus ; Rota part. 1. deciſ. 482. 51
n. 5. Dummodo tamen ſententia tranſitum fe-
cerit in judicatum ; Rota part. 9. tom. 1. deciſ.
23. num. 11. part. 10. deciſ. 169. n. 11. part.
18. tom. 2. deciſ. 720. num. 6. Immo ſenten- 52
tia antiqua Juriſpatronatus , ſeu lata ſuper eo
tamquam ſuper ſtatu Beneficii , & obtenta ab
intereſſe habentibus , ac in judicatum tranſa-
cta facit Jus quoad omnes ; Rota part. 3. dec.
319. num. 2. part. 9. tom. 1. deciſ. 213. n. 13.
part. 10. dec. 321. num. 4. & 5. part. 17. deciſ.
149. n. 11. Et facit Jus quo ad omnes etiam 53
non citatos ; Rota part. 17. deciſ. 333. num. 5.
Quid-

Digitized by Google

Quidquid ſit in caſu, quo conſtet adſuiſſe verum Patronum, eumque non fuiſſe vocatum. Rota *ibid. n.* 6. Prout facit Jus quo ad alios
54 poſtea præſentatos. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 143. *num.* 4. Sententia autem cenſetur antiqua, ſi lata ſit ultra 40. annos ante motam litem. Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 348. *num.* 8. & concordant Doctores paſſim cum Barboſa *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *num.* 29. & *cit. cap.* 12. *num.* 69. & *ſequent.*

55 Quarto, probatur Juſpatronatus ex litteris inſtitutionalibus Antiſtitum, quibus atteſtantur Beneficium ad Præſentationem alicujus Patroni pertinere; Per aſſertionem enim, & confeſſionem Ordinarii in inſtitutione emiſſam habetur ſufficiens probatio Juriſpatronatus. Rota recent. *part.* 3. *deciſ.* 753. *num.* 5. *part.* 15. *deciſ.* 296. *numer.* 3. & ſæpe alibi; & concordant Doctores cum Barboſa *cit. cap.* 12. *num.* 98.
56 & *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *num.* 30. Ita ut aſſertiones Ordinariorum juſtificent, quod Beneficia in Eccleſia ſint de Jurepatronatus alicujus. Rota *part.* 14. *dec.* 444. *n.* 17. quibus plurimum deferendum venit. Rota *part.* 14. *deciſ.* 509.
57 *num.* 14. Prout eis multum deferri ſolet propter eorum præjudicium. Rota *part.* 2. *deciſ.* 694. *num.* 4. Item probatur ex libris Epiſcoparus, in quibus Beneficium eſt deſcriptum de
58 Jurepatronatus. Rota *part.* 3. *deciſ.* 172. *n.* 7. Item probatur ex antiquis Epiſcoporum Viſitationibus. Rota *part.* 3. *deciſ.* 735. *n.* 6. *part.* 11. *deciſ.* 162. *n.* 6. Et ſic Viſitationes eorumdem probant pertinentiam Juriſpatronatus. Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 536. *n.* 16. Quamvis dictæ Viſitationes non fuerint factæ ab ipſo Ordinario, ſed a Viſitatoribus per eum deputatis, præſertim ſi ex aliis ſint adminiculatæ. Rota *ibid. n.* 17. In Viſitationibus enim ſumuntur informationes a Teſtibus aſſerentibus Beneficium eſſe Juriſpatronatus. Rota *part.* 2. *deciſ.* 360. *n.* 11.

59 Quinto, probatur Juſpatronatus ex proviſionibus, & Litteris Apoſtolicis. Rota *part.* 11. *deciſ.* 202. *num.* 2. *part.* 12. *deciſ.* 224. *n.* 7. & ſæpe alibi. Eoque fortius probat, ſi Papa diſponat ex certa ſcientia quod Beneficia ſint Juriſpatronatus; quia tunc diſpoſitio præjudicat libertati Eccleſiæ. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.*
60 197. *n.* 84. Hinc Juſpatronatus probari dicitur ex proviſionibus a Pontifice factis tamquam de
61 Jurepatronatus. Rota *p.* 12. *deciſ.* 224. *num.* 7. Et eo magis ex multiplicatis proviſionibus Apoſtolicis cum derogatione Juriſpatronatus.
62 Rota *part.* 12. *deciſ.* 161. *n.* 2. Immo etiam probatur ex proviſione Apoſtolica quomodocumque habente clauſulam derogatoriam. Rota *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 421. *numer.* 18. & 19. quia ex ea ſaltem conſtat noluiſſe Papam immutare ſtatum Beneficii. Rota *ibid. num.* 19. Ad quem effectum ſufficit, quod litteræ Apoſtolicæ contineant ſimplicem enunciativam, Beneficium eſſe de Jurepatronatus. Rota *par.* 10. *deciſ.* 321. *ſub numer.* 14. Neque enim excluditur, ſed potius confirmatur Juſpatronatus ex proviſione Apoſtolica facta cum reſervatione, vel derogatione illius etiam pro una vice tantum. Rota *par.* 10. *dec.* 63. *num.* 3. & *deciſ.* 321. *n.* 12. *par.* 11. *dec.* 254. *n.* 1. *par.* 14. *dec.* 509. *num.* 39. Et eo fortius Juſpatronatus 63
probatur ex proviſione Pontificis pro executione Ordinario commiſſa, & ab eo poſtmodum executa. Rota *par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 290. *n.* 9. *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 136. *n.* 3.

Sexto, probatur Juſpatronatus ex conſenſi- 64
bus Patronorum reſervatis, & præſtitis in pluribus proviſionibus. Rota *par.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 197. *n.* 2. Conſenſus enim, ut ſupra præſtitus æquipollet præſentationi. Rota *par.* 14. *dec.* 509. *num.* 29. Et ſic Beneficium probatur 65
per conſenſum a Patronis præſtitum reſignationi. Rota *part.* 7. *dec.* 221. *num.* 5. *part.* 12. *dec.* 148. *num.* 18. & 19. Ex quo quidem con- 66
ſenſu acquiritur quaſi poſſeſſio præſentandi. Rota *ibidem num.* 20. *par.* 2. *dec.* 154. *num.* 4. Et hæc quaſi poſſeſſio competit etiam Succeſſoribus. Rota *par.* 12. *dec.* 148. *num.* 21. Ita ut ex pluribus præſentationibus hoc modo factis reſultet probatio Juriſpatronatus. Rota *par.* 2. *dec.* 154. *n.* 5.

Septimo, probatur Juſpatronatus ex confeſ- 67
ſione partis. Rota *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 5. *n.* 1. Puta ſi confeſſio partis adverſæ emiſſa fuerit in ſupplicatione. Rota *par.* 3. *dec.* 162. *n.* 1. eoque magis probat confeſſio partis adverſæ, ſi fuerit geminata. Rota *par.* 2. *dec.* 221. *n.* 1.
Unde non ſolum probatur ex confeſſione con- 68
tra confitentem, ſed etiam contra habentem ex eo cauſam. Rota *par.* 11. *dec.* 73. *num.* 33.
Sic etiam probatur ex confeſſione utriuſque 69
partis per plures enunciativas adminiculata. Rota *par.* 19. *tom.* 2. *dec.* 662. *num.* 4. Ita ut Juſpatronatus ex fundatione, & dotatione probatum ſatis dicatur per confeſſionem utriuſque partis adminiculatam. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 542. *num.* 1. & 2. Cum hac tamen declaratione, quod hoc tantum procedit, quoties Ordinarius non eſt in cauſa. Rota *par.* 2. *dec.* 274. *num.* 1. *par.* 11. *dec.* 73. *n.* 4. *par.* 19. *tom.* 2. *dec.* 697. *num.* 2. *par.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 662. *num.* 4. Etiamſi confeſſio emanaverit 70
inter Collitigantes, quæ quidem probat in præ-

præjudicium confitentis, & quando lis non eſt
cum Ordinario; Rota *part.* 13. *dec.* 529. *num.* 2.
part. 14. *dec.* 291. *n.* 4. *part.* 19. *dec.* 30. *n.* 2.
& 3. Nullatenus vero probat in præjudicium
Eccleſiæ; Rota *part.* 6. *dec.* 289. *n.* 21. & ſæpe alibi.

71 Octavo, probatur Juſpatronatus ex fama,
ſeu publica voce; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 530.
num. 6. *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 149. *num.* 6. Hoc
tamen debet intelligi de fama antiqua juncta
longiſſima poſſeſſione, ſeu quaſi præſentandi
pluribus præſentationibus continuata; Rota
ibidem num. 7. *& part.* 1. *deciſ.* 195. *num.* 1.
72 *& par.* 2. *dec.* 154. *num.* 3. *&* 4. Et ad hoc,
ut ſufficiat fama in antiquis, debet eſſe cum
præſentationibus effectuatis ſaltem per 40. annos;
Rota *pae.* 16. *dec.* 299. *num.* 11. *& ſequ.*
73 Fama autem probatur ex plutibus enunciativis;
Rota *pae.* 1. *dec.* 148. *num.* 1. *part.* 9.
74 *tom.* 2. *dec.* 321. *num.* 35. Ad quem effectum
requiruntur plures enunciativæ ſupra 100. annos;
Rota *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 321. *num.* 36.
75 *&* 37. Inſuper Juſpatronatus antiquum, in quo
ſufficiunt probationes per indicia, & conjecturas
probatur per teſtes de fama, & communi
reputatione deponenres; Rota *par.* 2. *dec.* 694.
76 *num.* 6. *&* 7. Hoc tamen eſt intelligendum
juncta quaſi poſſeſſione præſentandi per 40. annos;
Rota *par.* 1. *dec.* 77. *num.* 2. *&* 3. *&*
dec. 518. *num.* 1. *part.* 3. *deciſ.* 172. *num.* 6.
77 *par.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 329. *num.* 7. Nec enim
probarur ex Teſtibus de ſola publica voce, &
fama deponentibus, niſi adſit quaſi poſſeſſio;
Rora *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 781. *num.* 4. Teſtes
vero ad effectum probandi in antiquis deponere
debent de publica voce, & fama, quod
quis pro vero Patrono ſemper habitus fuerit;
Rota *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 249. *num.* 3. Unde
deponere debent de viſu per annos 40. & de
auditu a Majoribus, qui pariter ab aliis audiverunt;
Rota *par.* 1. *dec.* 154. *n.* 6. *par.* 15.
dec. 101. *n.* 13.

78 Nono, probatur Juſpatronatus ex inſcriptionibus
marmoreis, vel aliter antiquitus inſculptis
in Eccleſia, ubi adeſt Juſpatronatus; Rota
par. 2. *dec.* 374. *num.* 7. *par.* 3. *deciſ.* 492.
n. 4. *pae.* 18. *tom.* 2. *dec.* 503. *num.* 1. *&* 2.
Barboſa *cit. c.* 12. *Juris Eccleſ. univerſ. nu.* 95.
& cit. allegat. 72. *n.* 50. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 9.
n. 28. ubi citat plures Rotæ deciſiones, multoſque
Doctores.

79 Decimo, probatur Juſpatronatus ex appoſitione
armorum, & inſignium ſculptorum, &
depictorum in Eccleſia; Rota *par.* 4. *tom.* 2.
dec. 471. *n.* 12. *par.* 18. *tom.* 2. *dec.* 503. *n.* 3.
4. *&* 5. Et maxime ex inſigniis ejuſdem familiæ
ſculptis in Eccleſia ab antiquiſſimo tempore;
Rota *par.* 1. *dec.* 518. *n.* 5. Eoque magis
inſignia probant, quando fuerint poſita in
limine fundationis; Rota *par.* 6. *dec.* 299. *n.* 5.
Vel quando appoſita fuerunt de mandato Judicis,
quo caſu bene probant quaſi poſſeſſionem
Juriſpatronatus; Rota *par.* 4. *tom.* 2. *dec.*
471. *n.* 11. Barboſa *cit. c.* 12. *n.* 93. *cit. ſeſſ.* 25.
c. 9. *n.* 20. ubi citat varios Doctores, & Rotæ
deciſiones. Immo Rota *par.* 1. *dec.* 13. *nu.* 3. 80
vult ad hoc ſufficere inſignia prædicta, quamvis
non appareant valde antiqua, quia præſumuntur
per Patronos appoſita ad conſervationem
ſui Juris, ſed hoc intellige junctis aliis
adminiculis, ut explicat Rota *ibid. nu.* 3. *&*
ſeq. Et eo fortius probatur tale Juſpatronatus 81
ex denominatione Capellæ talis familiæ, cujus
ſunt inſignia; Rota *part.* 2. *dec.* 694. *n.* 6.
Barboſa *cit. c.* 12. *n.* 95. *& cit. ſeſſ.* 25. *c.* 9.
n. 27. & alii *ibi* citati.

Additiones ex aliena manu.

De probarione juriſpatronatus Perſonarum Po- 82
tentum plura, eaque utilia habet *Auctor*, ſed
vide nihilominus Rot. *in Præneſtina Rectoriæ
S. Laurentii* 4. *Decembris* 1733. *cor. bon. mem.
Peralt. & in Urbevetana Juriſpatronatus* 21. *Aprilis*
1749. *cor. bon. mem. de Vais.*

Quoad vero probationem juriſpatronarus Per- 83
ſonarum Privatarum, intereſt ſcire, utrum illud
probetur ad omnes effectus tantummodo
honorificos. Mitius enim proceditur poſteriori 84
hoc caſu quam priori illo caſu, ac propterea
quæ poſteriori caſu ſufficiunt probationes, eæ
nullam vim habent priori caſu.

Sic *enunciativæ*, *inſignia gentilitia*, *onus or-* 85
nandi & manutenendi Cappellam, & alia id genus
probant utique juſpatronatus ad effectus
honorificos dumtaxat, non item ad omnes effectus;
Rota *in Neapolitana Capellæ*, *& Sepulcri
ſuper bono jure* 17. *Januarii* 1724. *cor.
clar. mem. Calcagnin. & in Nepeſina Juriſpatronatus
Capellæ* 10. *Decembris* 1725. *cor. bon.
mem. Gamaches.*

Hac igitur cum diſtinctione intelligi debet 86
Auctor dum ait, probari juſpatronatus enunciativis,
inſignibus &c.

Ar-

Digitized by Google

Articulus IV.

Juſpatronatus quoad ea, quæ concernunt Patronos, eorumque Jura, & onera.

1 PAtroni quoad propoſitum dicuntur, & ſunt, qui habent jus, ſeu poteſtatem a Sacris Canonibus conceſſam præſentandi aliquem ad
2 Eccleſiam, vel Eccleſiaſticum Beneficium. *Sic in re communis*. Patroni poſſunt eſſe, non ſolum Clerici, ſed etiam Laici; *cap. Decernimus* 32. *cauſ.* 16. *qu.* 7. *& cap. Quoniam* 3. *& cap. Cum autem* 24. *de jurepatronatus*, ibi: *Si Laicus fuerit, cui jus competit præſentandi*. Et eſt Communiſſima, & patens quotidiana experientia; Quamvis enim Laici jurium ſpiritualium (inter quæ eſt Juſpatronatus *ex cap. de jure* 16. *de jurepatronatus*) non ſint capaces; *cap. Decernimus* 2. *De judiciis*, *cap. Tua nos* 25. *de decimis*, cum ſimilibus, tamen hujus juriſpatronatus, quod non eſt quid pure ſpirituale, ſed tantum ſpirituali annexum, ut dicitur *in cit. cap. de jure* 16. *de jurepatronatus*, ibi: *juſpatronatus, quod eſt ſpirituali annexum*, ſunt redditi capaces ex ſpirituali gratia, permiſſione, ac tolerantia Eccleſiæ, ut dicitur *in cit. cap. Quoniam* 3. *De jurepatronatus*, ibi: *In qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit*, & jam conceſſerat *in cap. Decernimus* 32. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ut inde Laici magis allicerentur ad fundandas, & dotandas Eccleſias, & ad erigenda Beneficia Eccleſiaſtica, ut recte advertit Hugo *in cap. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *qu.* 7. Goffred. *in cap. Sacroſancta*, *De electiom.* Gloſſa *in Clementin. final. poſt med. verſ. Et fuit forte motivum*, *de reſcriptis*, Fagnan. *in cit. cap. Quoniam* 3. *de jurepatronat. num.* 6. Abbas *ibid. n.* 2. & alii paſſim.

3 Patroni eſſe poſſunt non ſolum Mares, ſed etiam Feminæ; *arg. cap. Cum Dilecta* 16. *De conceſſion. præbend. & cap. Ex litteris* 7. *De jurepatronatus*, & docet Communis Doctorum, & praxis univerſalis.

4 Patroni eſſe poſſunt, non ſolum puberes, ſed etiam impuberes; *arg. cap. Piæ mentis* 26. *cap. Frigentius* 27. *cap. Quicumque* 30. *cap. Filiis* 31. *cap. Decernimus* 32. *& cap. Monaſterium* 33. *cauſ.* 16. *q.* 7. ubi cuivis Fideli fundanti, ædificanti, vel dotanti Eccleſiam, & heredibus ejus conceditur *juſpatronatus*, *nec ibid.* nec *alibi* excipiuntur impuberes, & ſic
5 tenent Doctores communiter. Eſt tamen hic advertendum, quod, quamvis impuberes ante ſeptennium poſſint acquirere juſpatronatus, & eſſe Patroni, defectu tamen uſus rationis nequeunt pro tali tempore præſentare, ſed nomine ipſorum debent præſentare Tutores. Garcias *de Beneficiis part.* 5. *c.* 9. *num.* 193. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *quæſt.* 14. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *num.* 18. Reiffenſtuel
ibid. num. 38. Lambertinus, & alii. Si autem impuberes ſint majores ſeptennio, poſ- 6
ſunt ipſi præſentare etiam ſine Tutorum ſuorum auctoritate, quia impuberes ſeptennio majores, præſumuntur habere uſum rationis. Unde ſicuti eo tempore valide contrahunt ſponſalia, ita etiam valide præſentant; Rota *dec.* 6. *de jurepatronat. in antiq.* Pirhing *loco cit. n.*18. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 39. Garcias *loco cit. num.* 186. *& ſequent.* Caſtropal. *part.* 2. *tract.* 5. *diſp.* 2. *num.* 40. Azorius *loco cit.* Rebuff. *de Nomination. quæſt.* 17. *num.* 40. & alii communiter, qui tamen omnes docent, valde decens & æquum eſſe, ut impuberes præſentent auctoritate, & aſſenſu Tutorum ſuorum.
Hinc quamvis Tutores abſolute præſentare poſ- 7
ſint, etiamſi pupilli impuberes ſint majores ſeptennio, eo quod Tutores habeant poteſtatem, nedum in perſonam, ſed etiam in bona pupillorum; *arg. cap. Si annum* 3. *De judiciis in* 6. Tamen ſi tales pupilli ante inſtitutionem contradicant, & alios præſentent idoneos, iſti ſunt præferendi præſentatis a Tutoribus etiam digninribus, quia cum tales pupilli ſint præditi uſu rationis, & ſint Patroni Juriſpatronatus, ad illos pertinet præſentatio; *arg. cap. Decernimus* 32. *cauſ.* 16. *q.* 7. Sic Doctores *numero antecedenti citati*, & teſte Garcia *loc. cit. n.* 186. alii communiter.

Si autem Patroni ſint puberes, quamvis mi- 8
nores 25. annis, tunc non poſſunt præſentare Curatores, & ſi abſque mandato, aut expreſſo conſenſu præſentent, eorum præſentatio eſt invalida, quia Curatores non dantur Minoribus quoad Eccleſiaſtica, & ſpiritualia, & ipſi minores, ſeu puberes, vel majores quatuordecim annis *in Beneficialibus*, *& aliis cauſis ſpiritualibus*, *& dependentibus ab eiſdem*, nullatenus dependent a Curatoribus, textu expreſſo *in cit. cap. Si annum quartumdecimum* 3. *de judiciis in* 6. Garcias *l. cit. num.* 195. *&* 196. Pirhing *l. cit. ſub num.* 18. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 41. Caſtropalao *loc. cit. num.* 21. & alii paſſim.

Sic etiam, ſi Filius familias ſit Patronus, 9
præſentatio ſpectat ad ipſum, & non ad Patrem, quia in ſpiritualibus, & quaſi ſpiritualibus, ſeu dependentibus ab eiſdem, non de-

pen-

Digitized by Google

pendet Filius a Patre, nec illi ſubjicitur, textu claro *in cit. cap. Si annum quartumdecimum* 3. *de judiciis in* 6. Garcias *loc. cit. num.* 198. Pirhing *loc. cit. ſub num.* 18. Reiffenſtuel *loc.*
10 *cit. num.* 41. & 42. & alii. Id tamen limitatur in *jurepatronatus*, quod competit Filio ratione bonorum adventitiorum, quia, cum uſusfructus talium bonorum ſpectet ad Patrem, *ex l. Cum oportet, Cod. de bonis, quæ liberis*, ad ipſum Patrem ſpectare debet etiam *juſpatronatus* talibus bonis inſeparabiliter annexum; Garcias *l. cit. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 205. Caſtropal. *loc. cit. num.* 22. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 42. & alii. Juſpatronatus enim tranſit cum re in illum, qui eam cum dominio directo, vel ſaltem utili acquirit, ut *arg. cap. Ex litteris* 7. *de jurepatronatus*, & *cap. Cum Bertoldus* 18. *De ſententia*, & *re judicata*, tenet ex communi Fagnan. *in cit. cap. Ex litteris n.* 15. Vide adducta ſupra *art.* 2. *n.* 16. & 61.

11 Patroni eſſe poſſunt non ſolum legitime nati, ſed etiam ſpurii, vel alii illegitimi; *arg. cap. Piæ mentis* 26. *cap. Frigentius* 27. *capit. Quicumque* 30. *cap. Filii* 31. *cap. Decernimus* 32. & *cap. Monaſterium* 33. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. in quibus generatim cuicumque Chriſtiano fundanti, extruenti, vel dotanti Eccleſiam, & heredibus ejus conceditur juſpatronatus, nec *ibi*, nec *alibi* excipiuntur illegitimi; Tum quia, cum Spurii, & illegitimi ſint capaces hereditatis, vel Legati relicti ab extraneo, poſſunt una cum hereditate, vel Legato acquirere etiam Juſpatronatus ei inſeparabiliter annexum, uti pariter ſi ſpuriis, & illegitimis donetur, vel vendatur res aliqua, cui annexum ſit inſeparabiliter juſpatronatus, ad ipſos tranſit etiam juſpatronatus una cum re eis vendita, vel donata; quia juſpatronatus tranſit cum rerum univerſitate, ſeu cum aliqua ſpeciali re, cui ſit inſeparabiliter annexum per jura, & fundamenta adducta ſupra *art.* 2. *n.*6. 25. 39. 40. 47. 55. 58. 61. & *ſeq.*

12 Patroni eſſe non poſſunt Judæi, Pagani, & Infideles, quamvis Eccleſiam fundaverint, extruxerint, vel dotaverint, ſeu Caſtrum, aut Villam emerint, cui annexum ſit juſpatronatus, quia propter id jura citata numero antecedenti dicunt acquiri quidem juſpatronatus, ſed a ſolis Chriſtianis, & Fidelibus. Unde Judæi, Pagani, & Infideles ſunt omnino excluſi. Sic *Communis Doctorum* cum Fagnan. *in cap. Nobis* 25. *de jurepatronat. num.* 7. Abbat. *ibid. num.* 3. Jo. Andr. *ibid. num.* 3. Pithing *loc. cit. n.* 20. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 43. *arg. cit. juribus*.

Patroni eſſe non poſſunt neque Hæretici, 13
quia, cum Hæretici ſint extra Eccleſiam, non poteſt eis competere Juſpatronatus, quod eſt Eccleſiaſticum; *arg. cap. Didicimus* 31. *cauſ.* 24. *quæſt.* 1. Tum quia omnia bona Hæreticorum ipſo jure ſunt confiſcata; *cap. Cum ſecundum* 19. *de Hæreticis in* 6. adeoque etiam juſpatronatus eis annexum; *cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*, & faciunt dicta ſupra *art.* 2. *num.* 19. 20. 21. Excommunicati tole- 14
rati, & non vitandi poſſunt eſſe Patroni. Poteſt enim Epiſcopus conſentire, quod tales Excommunicati fundent, ædificent, aut dotent Eccleſiam, & ſic Juſpatronatus acquirant, quamvis exercitium, & uſum ipſius nequeant habere ante abſolutionem. Jo: Andr. *in capit. Nobis* 25. *de jurepatronat. num.* 3. Pirhing *loc. cit. num.* 21. Fagnan. *in cit. cap. Nobis n.* 12. & 13. ubi dicit, quod Excommunicatus acquirit juſpatronatus habitu tantum, ſed non actu ante abſolutionem, & citat plures alios; Tum quia Excommunicati non amittunt juſpatronatus, quod ante Excommunicationem habebant, ſed privantur ſolum ipſius uſu, & exercitio, donec fuerint abſoluti, Pithing *loc. cit. n.* 21. Azorius *par.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *qu.* 9. & alii paſſim.

Succeſſio Patronorum in jurepatronatus he- 15
reditario, ſex mixto fit in ſtirpes, & non in capita, unde plures heredes unius Patroni defuncti, pro uno tantum ſimul Patrono reputantur, & unam tantum vocem habent; Sic ad dirimendas contrarias Doctorum opiniones fuit expreſſe ſtatutum *in Clem. Plures* 2. *De jurepatronatus*. Et ſic hodie tenet Communis cum Rota recent. *par.* 4. *tom.* 2. *dec.* 47. *n.* 9. *par.* 7. *deciſ.* 72. *n.* 21. *par.* 13. *dec.* 103. *n.* 2. & *dec.* 272. *n.* 1. *par.* 17. *dec.* 99. *n.*8. & ſæpe alibi. Hinc Filii, ſeu deſcendentes admit- 16
tuntur in ſtirpes, & non in capita. Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 77. *num.* 1. *par.* 7. *dec.* 275. *n.* 3. *par.* 11. *dec.* 268. *num.* 3. Et ſic ſtirpes attendi debet in præſentatione juriſpatronatus, & non numerus perſonarum, ita quod plures ab uno deſcendentes procedant in ſtirpes, non autem in capita, & unius loco reputentur; Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 657. *num.* 3. & *cit. Clementina Plures*. Et idem procedit in Jure- 17
patronatus hereditario ad plures lineas ſpectante, in quo præſentatio fieri debet in ſtirpes, & non in capita. Rota *par.* 18. *tom.* 2. *dec.* 424. *num.* 1. Ita ut in Jurepatronatus tribus perſonis relicto quælibet ex ipſis ſuam conſtituat lineam, & vocem. Rota *ibidem n.* 3.

Digitized by Google

num. 3. Et deſcendentes ab una tantum partem habeant, quantam deſcendentes ab alia; Rota *ibid. n.* 4.

18 Succeſſio Patronorum in jurepatronatus gentilitio, ſeu familiari fit in capita, & non in ſtirpes; Rota *par.* 4. *tom.* 2. *dec.* 47. *num.* 2. *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 284. *num.* 10. *par.* 7. *dec.*
19 280. *num.* 4. Et ſic deſcendentes jure ſanguinis ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes; Rota *par.* 2. *dec.* 251. *num.* 5. *par.* 13. *deciſ.* 103. *num.* 3. Et omnes tenentur præſentare in capita; Rota *par.* 13. *dec.* 83. *n.* 21.

20 Patroni a præſentatis nihil poſſunt exigere temporale, niſi quod in ipſa fundatione conſtat fuiſſe impoſitum; *cap. Sicut* 2. *de ſupplenda negligentia Prælator.* & *cap. Præterea* 23. *de*
21 *jurepatronatus.* Præſentatio eſt Simoniaca, quando aliquid datur, vel promittitur pro habendis vocibus, ſeu præſentationibus Patronorum; *arg. cap. Veniens* 19. *De Simonia*, ubi Abbas, & Decius *in not.* 5. Roch. de Curte *De jurepatronat. verb. Et utile, quæſt.* 3. *n.* 19. Lambertin. *in ſimili tractatu lib.* 2. *par.* 1. *qu.* 9. *art.* 8. Navarr. *in Manual. cap.* 23. *num.* 100. *verſ. Nam cum quis*; Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 12. *num.* 202. Rota *in Comenſi Capellæ* 11. *Martii* 1595. & *in Romana juriſpatronatus* 29. *Januarii* 1601. *coram Cardin.*
22 *Millino.* Quamvis id fiat etiam ipſo Præſentato ignorante; *cap. Si alicujus* 59. *de electione*, *cap. Nobis* 27. *de Simonia*; Rota *dec.* 285. *num.* 3. *part.* 1. *diverſ.* & *in dicta Comenſi Capellæ*; Barboſa *loc. cit. num.* 202. & alii paſſim.

23 Patroni Laici habent ſolum quatuor menſes ad præſentandum; *cap. Quoniam* 3. & *capit. Cum propter* 27. *De jurepatronat.* & *capit. Si Laicus*, *unic. de Jurepatronat. in* 6. §. *Verum*, ubi ſic præciſe dicitur: *Verum licet Patronus Laicus ad præſentandum tempus habeat quadrimeſtre duntaxat*, & in ejus Summario: *Laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum.* Et ſic *Communis* cum Rota *par.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 19. *num.* 13. & *eadem par.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 446. *num.* 16. *par.* 12. *dec.* 25. *num.* 4. & ſæ-
24 pe alibi. Quo quidem quadrimeſtris tempore elapſo Patronorum auctoritas expirat, ita ut poſt illud non poſſint amplius præſentare, dum tunc collatio devolvatur ad Superiorem; *arg. cap. Eam te decet* 22. & *cap. Cum propter* 27. *de Jurepatronat. cap. Licet* 3. *De ſupplenda negligent. prælat.* & *cap. Nulla* 2. *de conceſſione præbendæ*; Rota *par.* 2. *recent. dec.* 10. *num.* 7.
25 & ſæpe alibi. Non præjudicat tamen dictum quadrimeſtre Pupillo, quin eidem ob non petitam in tempore diſpenſationem competat reſtitutio in integrum; Rota *par.* 13. *rec. deciſ.* 290. *n.* 14.

Patroni autem Eccleſiaſtici de jure habent 26
ſemeſtre ad præſentandum; *cap. Eam te decet* 22. *De Jurepatron.* & *cit. cap. Si Laicus*, *unic.* §. *Verum*, *De Jurepatron. in* 6. ibi: *Eccleſia tamen (vel Monaſterium, cui facta eſt a Laico Juris collatio patronatus) tempus habet ſemeſtre*, & in ejus Summario ſic præciſe dicitur: *Eccleſia vero* (habet) *ſemeſtre, licet a Laico acquiſiverit Juſpatronatus.* Tali ſemeſtri elapſo 27
Patronorum Eccleſiaſticorum auctoritas expirat, ita ut poſt illud non poſſint amplius præſentare, ſed pro ea vice collatio devolvatur gradatim ad Superiorem, ideſt de Capitulo ad Epiſcopum, de Epiſcopo ad Metropolitanum, de Metropolitano ad Nuncium, de Nuncio ad Papam; *cap. Licet* 3. *De ſupplend. negligentiæ Prælator.* & *cap. Nulla* 1. *De Conceſſione præbendæ*, & Rota *par.* 2. *recent. dec.* 186. *nu.* 1. *par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 180. *num.* 3. Et quilibet 28
eorum habet ſex menſes ad conferendum a tempore ſcientiæ; Rota *in Spoletana Beneficiorum* 31. *Januarii* 1694. *coram Mantica inter ejus impreſſas Deciſiones* 260. & *part.* 18. *tom.* 1. *recentior. deciſ.* 180. *num.* 3. Quamvis devolu- 29
tio eſſet facta a Laico Patrono, qui tantum habet quadrimeſtre; Garcias *de Beneficiis part.* 10. *cap.* 3. *num.* 9. Rota *deciſ.* 6. *de Jurepatronatus in novis*, & *in Sabinen. Beneficii* 11. *Maii* 1584. *coram Gyptio*, & *in Salamantina Portionis* 13. *Jun.* 1586. *coram Ubaldo.*

Poteſt tamen Epiſcopus, & reſpective Me- 30
tropolitanus, & Nuncius elapſo tempore Patronis, & reſpective aliis, ad quos Jus fuerit devolutum, gratiam facere, & tempus ad præſentandum ſeu reſpective conferendum prorogare; Rota *part.* 17. *recent. deciſ.* 13. *n.* 2. Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 2. *capit.* 9. *n.* 33. Caſtropalao *part.* 2. *tr.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 5. *num.* 8. Riccius *in praxi reſolut.* 195. Barboſa *part.* 3. *de Offic.* & *poteſt. Epiſcopi allegat.* 72. *num.* 143. & 170. & alii; *arg. cap. Sicut nobis* 2. *De ſupplenda negligentia Prælator.* ponderando ibi verbum *Liceat*, quod ponit cauſam in voluntate illius, cui licet. Cum hac tamen ad- 31
vertentia, quod Epiſcopus, & reſpective Metropolitanus, & Nuncius non poteſt prorogare tempus ultra ſex menſes; *arg. cap. Nulla* 2. *De conceſſione præbend.* ubi ipſis in caſu devolutionis conceduntur ſolum ſex menſes ad conferendum, ibi: *Infra ſex menſes perſonis, quæ digne adminiſtrare valeant, conferantur*, quia, ut recte cenſuit Rota *loc. cit. num.* 3. & 4.

Digitized by Google

& 4. & hoc ſolum facere poteſt in præjudi-
cium ſui ipſius, non autem in præjudicium
alterius Superioris; Caſtropalao *loc. cit.* Reif-
32 fenſtuel *lib. 3. Decretal. tit.* 38. *num.* 56. &
alii. Quamvis autem poſſit Epiſcopus, & reſ-
pective Metropolitanus, & Nuncius ſupradi-
ctum tempus prorogare, ipſum tamen non po-
teſt abbreviare; Vivian. *in praxi Juriſpatronat.
part. 2. lib. 7. c. 7.* Caſtropalao *loc. cit. punct.* 5.
num. 8. Barboſa *loc. cit. num.* 143. Alphonſus
de Leone *quæſt.* 4. *praxi* 5. *num.* 87. ubi citat
Rotam *in Salamantina Beneficii* 4. *Febr.* 1630.
coram Ghiſlerio, in qua fuit expreſſe reſolu-
tum, Ordinarium non poſſe reſtringere, ne-
que abbreviare tempus Patronis conceſſum a
Jure ad præſentandum, quia Indultum a Jure
beneficium non poteſt per Judicem tolli, *cap.
Indultum* 71. *De Regul. Juris in* 6. ibi: *In-
dultum a jure beneficium non eſt alicui aufe-
rendum*.

33 Patroni Juriſpatronatus mixti poſſunt omnes
præſentare intra ſemeſtre; Rota *part.* 19. *re-
cent. tom.* 1. *dec.* 129. *num.* 3. & *deciſ.* 298.
num. 1. 4. & *ſequent.* cum communi Docto-
34 rum. Tale enim Juſpatronatus mixtum gau-
det privilegio Juriſpatronatus Eccleſiaſtici ad ef-
fectum præſentandi intra ſemeſtre; Rota *part.*
12. *dec.* 250. *num.* 15. & *par.* 13. *deciſ.* 376.
35 *num.* 4. & 5. Etiamſi minor pars ſit Clerico-
rum. Rota *part.* 12. *deciſ.* 250. *num.* 13. &
36 14. Ita tamen, ut Patroni uti Laici intra Qua-
drimeſtre ad præſentandum ante Epiſcopi in-
ſtitutionem poſſint variare; Rota *ibid. n.* 19.
37 Quin amittant tamquam Clerici ſemeſtre ad
præſentandum; Rota *ibidem num.* 20. & 21.
38 Quia in Jurepatronatus mixto ſemper attendi-
tur qualitas favorabilior Patronis; Rota *ibid.
n.* 22. & 23.

39 Tempus ad præſentandum non currit Patro-
nis, niſi a die ſcientiæ, ſeu habitæ notitiæ
vacationis; *arg. cap. Quia diverſitatem* 5. *De
conceſſione præbendæ*, ibi: *Semeſtre autem tem-
pus non a tempore vacationis præbendarum, ſed
notitiæ ipſius potius volumus computari*. Et ſic
Communis cum Garcia *de Beneficiis part.* 10.
cap. 2. *num.* 34. Barboſa *loc. cit. num.* 134. &
Rota *par.* 2. *rec. dec.* 10. *num.* 7. *deciſ.* 173.
num. 1. & *dec.* 406. *num.* 1. *part.* 3. *dec.* 377.
n. 3. *par.* 7. *dec.* 221. *num.* 9. *par.* 19. *tom.* 2.
40 *dec.* 678. *num.* 12. Et quidem dictum tempus
currit ſolum a die ſcientiæ veræ, & certæ;
nec ſufficit dubia; Rota *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 15.
num. 12. Ita ut probatio ſcientiæ debeat eſſe
vera, & concludens, nec præſumptiva ſuffi-
ciat; Rota *par.* 2. *dec.* 173. *n.* 1. Barboſa *loc.
cit. num.* 35. & 36. cum pluribus aliis ibi ci-
tatis; *arg. cap. Præſumitur* 46. *de Reg. Juris
in* 6. ibi: *Præſumitur ignorantia, ubi ſcientia
non probatur*. Niſi ignorantia vacationis ſit in- 41
veriſimilis, quo caſu tempus currit a die ipſius
vacationis; Rota *part.* 3. *deciſ.* 377. *num.* 3.
Præſumitur autem ignorantia potius, quam
ſcientia, ſi Beneficiatus deceſſerit extra locum
Beneficii, & habitationis Patronorum; Rota
par. 3. *dec.* 21. *num.* 1. Similiter non currit 42
tempus Patrono legitime impedito, aut ab-
ſenti, ut ſi Patronus ſit abſens Reipublicæ
cauſa, vel injuſte carceratus, vel ſi non ha-
beret tutum acceſſum propter perhorreſcentiam
alicujus inimici; Tempus enim non currit le-
gitime impedito; *arg. cit. cap. Quia diverſita-
tem* 5. *De conceſſione præbendæ*; in cujus Sum-
mario ſic expreſſe dicitur: *ſemeſtre ad eligen-
dum, ſeu conferendum a Jure præfixum non cur-
rit legitime impedito*, & *cap. Ne pro defectu,
de electron.* ibi: *Juſto impedimento ceſſante*; Re-
buffus *De Patron. poſſ. n.* 304. Barboſa *cit. al-
leg.* 72. *num.* 138. & *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt.
univerſ. c.* 12. *n.* 170. & communis aliorum.
Præſentatio intra prædictum tempus datum a 43
Jure poteſt fieri a Patronis quocumque die et-
iam feriato, & etiam Paſchali, cum ſit quid
extrajudiciale, & ſapiat ſpiritualitatem. *Com-
munis* cum Barboſa *cit. allegat.* 72. *num.* 144.
& *ſeq*.

Patronus Eccleſiaſticus ſemel ac aliquem ido- 44
neum præſentavit, non poteſt amplius varia-
re, ſeu pro illa vice alium præſentare, etiam
cumulative; Quod tamen ſi fecerit, debet E-
piſcopus primo præſentatum inſtituere, textu
claro *in cap. Quod autem* 5. *cap. Cum autem*
24. & *cap. Paſtoralis* 29. *De Jurepatronatus*;
Rota *par.* 13. *recent. dec.* 14. *num.* 18. *par.* 17.
dec. 250. *num.* 15. Fagnan. *in cit. cap. Cum
autem* 24. *de Jurepatronatus num.* 15. ubi ex-
preſſe dicit, quod Patronus Eccleſiaſticus non
poteſt variare præſentando alium etiam cumu-
lative, & ſic tenent etiam alii communiter.
Patronus autem Laicus poteſt variare præſen- 45
tando ſecundum cumulative, non tamen pri-
vative, & excluſive, hoc eſt, poteſt uni præ-
ſentato alium adhuc adjungere, & Epiſcopo,
quem inſtituere velit, relinquere. Non vero
poteſt primum penitus excludere, *arg. cit. c.
Cum autem* 24. *de Jurepatronatus*; ubi cum re-
linquatur arbitrio Epiſcopi, quis ex duobus a
Patrono Laico ſucceſſive præſentatis inſtitua-
tur, aperte declaratur primam præſentationem
non fuiſſe revocatam; alioquin Epiſcopus non
poſſet primum præſentatum inſtituere. Et ſic

in

Digitized by Google

in cit. cap. Cum autem tenent Joann. Andr.
num. 6. Abbas *num.* 2. Ancharanus *num.* 3.
Barboſa *num.* 2. Fagnan. *n.* 6. ubi ex Lam-
bertino teſtatur ſic tenere Communem Cano-
niſtarum, & Legiſtarum. Et ſic Rota *par.* 9.
tom. 1. *dec.* 235. *n.* 5. *par.* 14. *dec.* 431. *num.* 5.
& ſæpe alibi.

46 Ipſe tamen Patronus Laicus poteſt ſemel
tantum variare, *arg. cit. cap. Quod autem* 5.
cap. Cum autem 24. *cap. Cum dilectus* 28. *&*
cap. Paſtoralis 29. *de Jurepatron.* ubi tum Tex-
tus, tum Summaria loquuntur tantum de duo-
bus ſucceſſive, & non de pluribus. Et ſic te-
net Rota *par.* 13. *recent. dec.* 14. *ſub nu.* 18.
& dec. 178. *num.* 4. *par.* 14. *dec.* 262. *num.* 5.
Fagnan. *in cit. cap. Cum autem* 24. *de Jurepa-
tron. num.* 8. & efficaciter probat Calderin.
conſ. 16. *An Laicus*, *tit. de Jurepatronat.* Gar-
cias *de Benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 214. Roch.
de Curte *de Jurepatronat. quæſt.* 10. *verb. Ho-
norificum*; Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 2.
par. 2. *quæſt.* 7. *art.* 23. Navarr. *in cap. Pla-
cuit*, *de pœnitent. diſt.* 6. *num.* 167. *& ſeq.* &
pluribus aliis citatis, Barboſa *par.* 3. *de Offic.
& poteſt. Epiſc. cit. alleg.* 72. *num.* 161. ubi
citat etiam Rotam *in Compoſtellana Parochia-
lis* 20. *Febr.* 1630. *cor. Merlino*.

47 Sunt autem multi, qui tenent, poſſe Pa-
tronum Laicum intra quadrimeſtre cumulative
variare; non ſolum ſemel, ſed bis, ter, qua-
ter, & quoties voluerit. Sic Gloſſa *in Clemen-
tin. Plures* 2. *de Jurepatron. verb. Præſentare*;
Abbas *in cap. Quanto*, *de Judic. & ibi* etiam
Decius, Caſtropalao *par.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 2.
punct. 6. *num.* 3. Azorius *par.* 2. *lib.* 6. *c.* 2.
Perez de Lara *de Anniverſ. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 8.
Navarr. *in ſuis ſing. Canonic. concl.* 112. *n.* 8.
Alphonſus de Leone *quæſt.* 4. *prax.* 5. *nu.* 98.
& probabilius Reiffenſt. *lib.* 3. *decret. tit.* 38.
ſub num. 58. *arg. cit. cap. Quod autem* 5. *cap.
Cum autem* 24. *& cap. Paſtoralis* 29. Et ratio
iſtorum eſt, quia talis cumulativa variatio non
eſt odioſa, ſed favorabilis Eccleſiæ, quia quan-
to plures ei præſentantur, pinguiorem babet
facultatem eligendi, & acquirendi digniorem
Rectorem. Unde ad id, quod in contrarium
adducitur, quod variatio ſit reſtringenda, ut-
pote odioſa, dicunt eſſe quidem odioſam va-
riationem excluſivam, non autem cumulati-
vam, quæ potius eſt favorabilis. Et licet in
citatis Juribus, tum Textus, tum Summaria
loquantur tantum de duobus ſucceſſive, per
hoc tamen non excluditur tertius, quartus,
quintus &c. cum dicta Jura loquantur tantum
de duobus, ex quo ſolum de duobus ſe obtu-
lit caſus, qui ſi de pluribus ſe obtuliſſet, de
pluribus etiam dicta Jura locuta fuiſſent.

Conveniunt tamen communiter Doctores 48
utriuſque ſententiæ, quod Patronus Laicus, ſi-
cut poteſt duos cumulative præſentare ſucceſ-
ſivis temporibus, Ita poteſt præſentare plures
ſimul unico contextu, dummodo id agat etiam
cumulative eo modo, ut Epiſcopus alterum
eligat, & admittat. Rota *par.* 16. *dec.* 240.
num. 10. Fagnan. *in cit. cap. Cum autem* 24.
de Jurepatron. num. 5. & alii paſſim, *arg. Cle-
mentin. Plures* 2. *de Jurepatronat.* §. *final.* Item 49
conveniunt ſatis communiter Doctores, quod,
ſi Patronus Laicus prima, vel ſecunda vice fe-
cit præſentationem nullam, veluti, ſi præſen-
tavit coram non habente poteſtatem inſtituen-
di, poſſit intra Quadrimeſtre tertium præſen-
tare, quia tunc ſicuti Patronus poteſt præſen-
tare ſecundum ex toto, recedendo a primo;
arg. c. Cum Laici 10. *de jurepatron.* per quem
textum ita tenet ex Abbate, & aliis Fagnan.
in cit. cap. Cum autem num. 10. *&* 24. eo-
dem modo poteſt præſentare tertium: Prima
enim præſentatio, cum ſit nulla, non com-
putatur in numero præſentationum, & ſic non
impedit, quin ſecunda præſentatio ſit prima,
& tertius cumulative præſentatus ſit ſecun-
dus, quia, ut expreſſe dicitur *in cap. Non præ-
ſtat* 52. *de Regul. Juris in* 6. *Non præſtat im-
pedimentum, quod de jure non ſortitur effectum*,
adeoque Patronus Laicus, qui ſic nulliter præ-
ſentavit prima, vel ſecunda vice, poterit in-
tra Quadrimeſtre tertium, qui erit ſecundus,
præſentare. Fagnan. cum aliis *in cit. c. Cum
autem num.* 9. *&* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. n.*
59. Rota *part.* 12. *recent. deciſ.* 154. *num.* 15.
Idem dicendum venit, ſi Patronus prima, vel 50
ſecunda vice ignoranter præſentavit inhabilem,
ſeu indignum. Fagnan. *in cit. cap. Cum au-
tem num.* 12. cum Joann. Andr. & Cardinal.
in cap. Cum vos 4. *de Officio Ordinar.* In tali
enim caſu Patronus eſt ſine culpa, ſine qua
nemo eſt privandus Jure ſuo, *cap. Sine culpa*
23. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Sine culpa* (*niſi
ſubſit cauſa*) *non eſt aliquis puniendus*.

Non poteſt tamen Patronus, lite pendente, 51
nec etiam cumulando variare. Rota *par.* 5. *re-
cent. tom.* 1. *deciſ.* 607. *n.* 4. Nec ea durante 52
inter duos præſentatos alium tertium præſen-
tare ſine vitio attentati. Rota *part.* 2. *deciſ.*
504. *num.* 2. Barboſa *cit. allegat.* 72. *n.* 162.
ubi citat plures alios, & adducit etiam deci-
ſionem Rotæ. Minus vero, lite pendente, ſu- 53
per titulo Beneficii inter Proviſum Apoſtoli-
cum, & Præſentatum, iterum alium præſen-

tare

tare poteſt. Rota *part.* 2. *deciſ.* 206. *n.* 8. Ita-
ut, neque poſſit cumulando præſentare colliti-
54 gantem. Rota *ibidem*. Prout neque in locum
mortui alium præſentare poteſt. Rota *part.*
3. dec. 336. *ſub num.* 3. Barboſa *loc. cit.* cum
aliis.

55 Ratio autem, quare ex ſupradictis *Patronus*
Laicus variare poſſit, & non *Eccleſiaſticus*,
multiplex a Doctoribus aſſignatur. Prima, &
verior eſt, quia præſentatio Eccleſiaſticorum
vim habet electionis, in qua electione non
cadit variatio, cum ſtatim electo acquiratur
Jus in re, *cap. Publicato* 58. *De electione*, ibi:
Publicato ſcrutinio variare nequeunt Electores; &
ibi Gloſſa verb. *Variare*. Non ſic autem præ-
ſentatio Laicorum, quia præſentatus ab iſtis
acquirit tantum Jus ad rem. Unde ſicut non
tenet ſecunda electio, prima non caſſata, *cap.*
Conſideravimus 10. *& cap. Auditis* 29. *de ele-*
ction. ita nec ſecunda præſentatio Eccleſiaſti-
corum, Joan. Andreas *in cap. Cum autem* 24.
de Jurepatronat. num. 7. Buttius *ibid. num.* 9.
Abbas *ibid. num.* 7. Ancharan. *ibid. num.* 5.
Innocent. *ibidem in fine*, Fagnan. *ibid. n.* 19.
Gonzal. *Ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 15. §. 2.
num. 1. Barboſa *cit. allegat.* 72. *num.* 154. ubi
56 citat Rotam, & plures alios Doctores. Secun-
da ratio poteſt eſſe, quia Clerici facilius, &
melius poſſunt invenire, & cognoſcere Cleri-
cos idoneos, quam Laici, qui cum ſint extra
Clericalem militiam, poſſunt titubare. Lam-
bertin. *De jurepatronat. lib.* 2. *par.* 3. *quæſt.* 7.
artic. 2. Barboſa *loc. cit. num.* 155. & alii.
57 Tertia ratio poteſt eſſe, quia Clerici Patroni
pinguius Jus habent, quam Laici, ut dicit
Gloſſa *in cit. cap. Cum autem* 24. *de jurepatr.*
verb. *Perſona*, id eſt ex præſentatione Clerici
plus Juris tribuitur præſentato, quam ex præ-
ſentatione Laici, ut explicat Cardin. *num.* 4.
verſ. Quæro quæ eſt ratio cum Fagnan. *loc. cit.*
num. 15. firmius enim debet eſſe verbum Ec-
cleſiaſticorum, quam Laicorum, *cap. Inter cor-*
poralia, & ſpiritualia 2. *de translation. Epiſcop.*
& Clement. Cum illuſio unic. de renunciation.
ibi: *Cum illuſio, & variatio in perſonis Eccle-*
ſiaſticis maxime ſint vitandæ. Immo pactio, ſi-
ve locutio, vel dictum etiam cujuſcumque fir-
mius eſt, ſi agatur in foro Eccleſiæ, ut nota-
tur *in cap. Antigonus* 1. *& capit. Qualiter* 3.
De pactis; Fagnan. *loc. cit. num.* 16. & alii.
58 Quarta ratio poteſt eſſe, quia Laici habent
tantum Quadrimeſtre ad præſentandum, Ec-
cleſiaſtici vero ſemeſtre; unde æquum vide-
tur, ne qui gravantur in uno, releventur in
alio; *l. Eum qui, ff. de jurejur. l. Jure ſuc-*
curſum 6. *ff. de jure dotium*: & ſic cum Pa-
troni Laici graventur in hoc, quod tantum
habeant Quadrimeſtre, releventur in alio, id
eſt in hoc, quod poſſint variare. Barboſa *cit.*
allegat. 72. *n.* 155. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal.*
tit. 38. *n.* 57. & alii.

Inter varia Jura, quæ Patrono ratione Ju- 59
riſpatronatus competunt, quatuor præcipue
aſſignantur *in cap. Nobis* 25. *de jurepatron.* &
a Gloſſa *ibid. in fine* enumerantur in ſequen-
tibus duobus verſiculis:

Patrono debetur honor, onus, utilitaſque,
Præſentet, præſit, defendat, alatur egenus.

Patrono ita competit Jus præſentandi, ut 60
ſi Clericum habilem & idoneum præſentet,
Epiſcopus, vel alius, ad quem ſpectat inſti-
tutio, eum admittere, & in Beneficio inſti-
tuere teneatur; *cap. Significaſti* 18. *de Jurepa-*
tronat. cum ſimilibus, & *Communis Doctorum*.
Dummodo tamen præſentet in tempore a Ju- 61
re ſtatuto, quod eſt Quadrimeſtre pro Patro-
no Laico, ex dictis ſupra *num.* 23. & ſeme-
ſtre pro Patrono Eccleſiaſtico, ex adductis
num. 26. Niſi a Fundatore in fundatione cum 62
conſenſu Epiſcopi fuerit tale tempus prolon-
gatum, vel abbreviatum, uti poſſe ſic pro-
longare, & abbreviare cum Epiſcopi conſen-
ſu, & Epiſcopum non poſſe ipſum concurſum
denegare, aliter Superior ſuppleret, docet
Lambertin. *de Jurepatronat. par.* 2. *lib.* 1. *quæſt.*
princip. 28. *art.* 7. Ventriglia *tom.* 2. *de jure-*
patronat. annot. 1. §. 3. *num.* 33. *& Commu-*
nis aliorum. Cum Fundator Beneficii poſſit in
limine fundationis cum conſenſu Epiſcopi ap-
ponere conditiones, & pacta ſibi beneviſa,
etiamſi Juri communi ſint contraria, & Epiſ-
copus teneatur illa admittere, alias Superior
ſuppleret, ut docet, & teſtatur de communi
Monacell. *par.* 1. *tit.* 2. *formul.* 1. *num.* 7. *&*
ſequent. & tenet Rota *part.* 1. *recent. dec.* 530.
num. 2. Cardin. de Luca *de jurepatronat. diſc.*
15. *ſub num.* 6. *diſc.* 20. *num.* 16. *diſc.* 68.
num. 8. *de Benefic. diſc.* 33. *num.* 6. *diſc.* 95.
num. 8.

Hinc ſine conſenſu Patroni in tempore a 63
Jure, vel Fundatore ſtatuto habilem præſen-
tantis, Epiſcopus alteri conferre non poteſt
Beneficium Juriſpatronatus, & ſi ipſo Patrono
contradicente, conferatur ab Epiſcopo, colla-
tio eſt irritanda, & facienda ad præciſam præ-
ſentationem ipſius Patroni, *cap. Decernimus*
32. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ibi: *Quod ſi ſpretis eiſ-*
dem Fundatoribus Rectores ibidem præſumpſerit
Epiſcopus ordinare, & ordinationem ſuam irri-
tam noverit eſſe, & ad verecundiam ſuam alios

in

Digitized by Google

in eorum loco, *quos iidem ipſi Fundatores condignos elegerint*, *ordinari* ; *& arg. cap. Ex inſinuatione* 14. *cap. Significaſti* 18. *cap.* *Nobis* 25. *de jurepatron.* cum ſimilibus. Et ſic tenet communis Doctorum.

64 Papa tamen ſi velit, poteſt libere diſponere de Beneficiis Patronatis, nednm Eccleſiaſticorum, ſed etiam Laicorum, etiamſi invitis Patronis. *Communis* cnm Gloſſa *in Clement. Per litteras* 2. *de præb. verb. Apoſtolicis*; Fagnan. *in cap. Quoniam* 3. *de jurepatr. n.* 9. Reiffenſtuel *l.* 3. *decretal. tit.* 38. *n.* 63. *arg. cap. Licet* 2. *de præbend. in* 6. Cum enim Juſpatronatns, quod Laici in Eccleſiis habent, gratioſum ſit, eoſqne Eccleſia in tali poteſtate ex gratia ſuſtineat, ut expreſſe dicitur *in cit. cap. Quoniam*, ibi : *Poteſtate*, *in qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit*, *abutuntur*, *&c.* ſtat clarum, quod Papa ex plenitndine poteſtatis poſſit tali Juripatronatns derogare, *arg. capit. Omnis res* 1. *de Regul. Juris*, ibi : *Omnis res*, *per quaſcumque cauſas naſcitur*, *per eaſdem diſſolvitur*.

65 Sed non expedit, nt Papa de Jnrepatronatus Laicornm ſic ipſis invitis diſponat, ne Laici a Fundationibus retrahantnr, ut notant communiter Doctores, & quia *Patronorum jura tollere*, *piaſque Fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare æquum non eſt*, ut dicit Con-
66 cil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 9. Unde nunquam Papa cenſendus eſt velle derogare Jnripatronatus proprio Laicorum, niſi id clare exprimat. Fagnan. *loc. cit. n.* 11. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 63. Geminian. *conſ.* 38. *Pro clariori n.* 13. *verſ. Ex iis ergo patet* ; Felin. *in tract. Quando litteræ Apoſtolic. præjudic. Patron. in princip.* & alii paſſim.

67 Non ſic autem de jurepatronatus Eccleſiaſticorum, cui Papa cenſetur derogare per ſimplicem conceſſionem, unionem, aut reſervationem ab ipſo factam. *Communis* cum ſupracitatis : In tali enim Jurepatronatus Eccleſiaſticorum ceſſant motiva non libere ei derogandi, quæ occurrnnt in jurepatronatus Laicorum.
68 Immo Juripatronatus Eccleſiaſtico poteſt derogare etiam Legatus Summi Pontificis, qui poteſt ſibi reſervare nondnm vacantia Beneficia *Juriſpatronatus Eccleſiaſtici*, eaque vacantia conferre, etiam abſque conſenſu Patroni ; quamvis non ſic Beneficia *Juriſpatronatus Laicalis*, *arg. cap. Dilectus* 6. *de Officio Legati* ; *& cap. Cum Dilectus* 28. *de jurepatronat.* & ibi Abbas *num.* 2. Barboſa *num.* 1. & Communis aliorum. Et ratio adducitur in *cit. cap. Cum Dilectus*, ſcilicet. quia *Patronus Eccleſiaſticus* ſubeſt juriſdictioni Legati Pontificii, & non ſic *Patronus Laicus*. Si antem Juſpatrona- 69
tus ſit mixtum, tunc Legatns Pontificius, nec reſervare, nec conferre poteſt Beneficium invitis Patronis, quia *Patronus Clericus* participat de privilegio *Patroni Laici*, cum in jurepatronatus mixto ſemper attendatur qualitas ſavorabilior Patronis. Rota *par.* 12. *rec. dec.* 250. *num.* 22. *&* 23. & fuit dictum ſupra *a n.* 33. *ad* 38.

Patronus poteſt nominare Laicum, dummo- 70
do iſte reperiatur Clericus tempore præſentationis. Vivian. *de Jurepatron. lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 50. *par.* 2. Rota poſt eundem *dec.* 148. *n.* 15. *& ſeq. & par.* 19. *recent. dec.* 621. *n.* 22. *& in Farfen. Canonicatus* 8. *Junii* 1711. §. *Poſtremo coram Molines*, Garcias *de Beneficiis par.* 7. *cap.* 1. *num.* 32. *& ſeq.* Pariſius *de Reſignat. lib.* 4. *q.* 2. *&* 6. Piton. *tom.* 2. *de controverſ. Patron. alleg.* 100. *n.* 436. Immo Pa- 71
tronus poteſt etiam præſentare Laicum coram Ordinario ſub conditione, qnod clericetur intra tempns ſtatutum ad præſentandum, cum in hoc caſu præſentatio collata videatur in tempus, quo Præſentatus erit capax per aſſecntionem Clericatns ante inſtitutionem. Pariſius *de Reſignat. Benefic. lib.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 5. *&* 6. citans Rotam *in Imolenſi Juriſpatronatus* 19. *Novembris* 1594. *coram Orano*, cujus Rotæ, & Pariſii ſententiam in ſenſu concluſionis videtur ſequi etiam Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *allegat.* 72. *n.* 78. uti de facto pro ſe ipſum citat Pitonius *loc. cit. n.* 437. & ſic tenet etiam Garcias *de Beneficiis p.* 7. *cap.* 1. *n.* 28. *&* 29. De Luca *de jurepatron. diſc.* 45. *nu.* 7. Modern. Roman. *diſcept.* 13. *n.* 45. Rota poſt Vivian. *de Jurepatronat. dec.* 147. *num.* 19. & admiſit Rota *in Volaterana Beneficii* 7. *Decemb.* 1709. §. *Nec valuit*, *coram Criſpo*, & ſic tenuit etiam Rota *apud Peniam deciſ.* 4. *&* 147. *n.* 20. & in aliis, & Pyrr. Corrad. *in praxi Benefic. lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 31. *&* 32. ut refert Cardin. de Luca *cit. dec.* 45. *n.* 5. & alii plures.

Multi tamen, ut Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 7. 72
num. 12. *& ſequent.* citans alios, Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 38. *n.* 71. Caſtropalao, & Gonzal. apud ipſum, & alii tenent oppoſitnm ; ſcilicet, qnod Patronus non poſſit præſentare Laicum ſub conditione ſnturi Clericatus, nec alium aliunde incapacem ſnb conditione futuræ capacitatis intra tempus ad præſentandum ſtatntum, v. g. ſub conditione ætatis, ſeu diſpenſationis acquirendæ, & hujnſmodi, volentes, quod in Beneficiis attendatur ca-

Digitized by Google

capacitas tempore præſentationis; At hæc opinio non habet ſequaces, uti dicit Pitonius *tom. 1. de controverſ. Patronorum allegat. 1. ſub n. 23. in fine*, ubi expreſſe dicit, quod modus præſentandi inhabilem ſub conditione habilitatis intra terminum Juris ſuperventuræ, eſt omnino licitus; Et ſic etiam modus ſe ſe opponendi cor. Inſtitutore, quem ſervare poſſunt paſſive vocati, ſi per Patronos omittantur; poſſunt enim comparere, & inſtare pro Inſtitutione, v. gr. *Si, & poſtquam effecti fuerint Clerici, aut diſpenſati ab ætate*. Hæc enim præſentatio, aut oppoſitio, ſeu inſtantia non expletur pure, ſed pendet ab eventu, ſeu conditione habilitatis purificanda intra quadrimeſtre, & interim remanet in pendulo: Unde aut non purificabitur conditio intra terminum, aut nulla adeſſe dicitur præſentatio, ſeu oppoſitio; aut purificatur, & tali caſu Clericatus, ſeu diſpenſatio retrotrahitur ad diem præſentationis, & oppoſitionis, ut communiter dixerunt ſupracitati Doctores, & Rota *ſub n.* 61. Hæc ille.

73 Quamvis autem modus ſic præſentandi ſit omnino licitus, Cardinalis de Luca *de Jurepatronatus cit. dec.* 45. *num.* 8. dicit, quod melius eſſet, quod Patronus differret præſentationem uſque ad ultimum diem, vel horam termini a lege præfiniti ad præſentandum, atque ita expectare capacitatem perſonæ ſibi placitæ, quæ ob ſuperventam capacitatem poſſet tali tempore validiſſime adhuc præſentari, ut tenet Communis cum Pitonio *tom.* 1. *alleg.* 2. *n.* 24. & *alleg.* 4. *n.* 23.

74 Patrono recuſante præſentare quem nominavit Fundator, poteſt ille nedum irrequiſito, ſed immo etiam invito Domino comparere cor. Superiore, & inſtitutionem obtinere. *Communis* cum Card. de Luca *de jurepatron. diſc.* 20. *n.* 7. *verſ. Etiam ſine præſentatione*, Piton. *cit. tom.* 2. *alleg.* 82. *n.* 10. Rota *cor. Burrat. deciſ.* 755. *n.* 2. & *in rec. dec.* 68. *n.* 2. *part.* 12. & *dec.* 335. *n.* 1. & *ſeq. par.* 15. & *in Valentina Beneficii* 9. *Jan.* 1693. §. *Moti*, & 3. *Apr. ejuſdem anni* §. *fin. cor. Molines* impreſs. apud Piton. *diſcept. Eccleſ.* 7. *n.* 31.

75 Patronus nequit præſentare ſeipſum, quamvis ſit Clericus, & undequaque digniſſimus. *Communiſſima*, textu expreſſo *in c. Cum ad noſtram* 7. *de inſtitutionibus*, & *c. Per noſtras* 26. *de jurepatronatus*; Præſentatio enim ſui ipſius ſapit ambitum, ſeu vitium ambitionis, ut innuitur *in cit. c.* 26. *De jurepatronatus*; Tum quia, ut expreſſe dicitur *in cit. cap. Cum ad noſtram* 7. *de Inſtitutionibus*; *Inter dantem, & accipientem debet eſſe diſtinctio perſonalis*. Immo Pa- 76
tronus non poteſt præſentari a Procuratore a ſe conſtituto ad præſentandum, quia virtualiter ſeipſum præſentare cenſeretur, *arg. c. Qui facit* 72. *de Reg. Juris in* 6. ibi: *Qui facit per alium, eſt perinde, ac ſi faciat per ſe ipſum*. *Communis* cum Rota *dec.* 185. *par.* 2. *diverſar.* Caſtropalao *par.* 2. *tract.* 13. *diſput.* 2. *punct.* 7. *num.* 2. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 19. *n.* 195. & *par.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 72. *n.* 87.

* Poteſt tamen Patronus rogare Epiſcopum, ut ſi inveniatur dignus ſibi illud conferat; ſive debet juſpatronatus ſuum alteri donare donatione ſincera, ex qua ipſe perpetuo expolietur jure Patroni, quando donationem approbaverit Epiſcopus, vel ſaltem Epiſcopus conferat eidem abſque prævia præſentatione Beneficium, & Beneficiatus illud acceptet, tum poſt collationem ipſe præſter conſenſum ſuum. Benedictus XIV. *Inſtitution. Eccleſ.* 95. §. 5. *

Poteſt etiam *Patronus* acceptare Beneficium, 77
ſi hoc eidem abſque prævia præſentatione ſui ipſius, motu proprio confert Epiſcopus; Tunc enim non præſentat ſe ipſum, nec collatio habet originem a ſe ipſo, ſed ab Ordinario Superiore vocatur, cui vocationi ipſe conſentire poteſt; Alioquin Patronus eſſet deterioris conditionis, quam alii Clerici, ipſique obeſſet, quod Beneficium fundaverit, quod non eſt dicendum; Barboſa *cit. lib.* 3. *Jur. Eccleſiaſt. univ. cap.* 12. *num.* 199. & *cit. alleg.* 72. *n.* 90. Abbas *in cit. cap. Per noſtras* 26. *de Jurepatronat.* 31. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 38. *n.* 73.
& alii paſſim. Immo poteſt Patronus rogare, 78
& ſupplicare Epiſcopum, ut ipſi conferat Beneficium, quo caſu poterit Epiſcopus, illum gratificando, admittere; Lambertin. *De jurepatronat. lib.* 2. *part.* 1. *q.* 8. *art.* 3. Zerola *in praxi Epiſc. part.* 1. §. 2. Pirhing *loc. cit. n.* 91. Barboſa *cit. cap.* 12. *n.* 199. Rota *in Regienſi Juriſpatronatus* 19. *Januar.* 1624. *coram Pirovano*, & *in ead.* 5. *Maii* 1625. *coram Ubaldo*, & *in Barchinonen. Beneficii* 2. *Maii* 1625. *cor. Pirovano*.

Patronus poteſt præſentare filium, aut alium 79
conſanguineum, vel conjunctum; Filii enim, conſanguinei, vel conjuncti ipſius Patroni non debent eſſe deterioris conditionis, quam alii; Alioquin Juſpatronatus, quod eſt introductum in favorem Fundatoris, retorqueretur in odium ipſius, & ſuorum, quod nullatenus eſt dicendum, cum ſit expreſſe contra *c. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Quod ob gra-*

Digitized by Google

gratiam alicujus conceditur, *non eſt in ejus diſ-
pendium retorquendum*, & ſic tenet communis
Doctorum, & docet praxis univerſalis.
80 Si plures ſint *Patroni*, poteſt unus præſen-
tare alterum, dummodo ſit habilis, *arg. cap.
Cum in Jure* 33. *de election.* ubi habetur, quod
compromiſſarii unum ex ſeipſis eligere puſſint,
& concordat *cap. Ne pro defectu* 41. *cap. Quia
propter* 42. *de election.* cum ſimilibus, ubi eli-
gentibus permittitur unum ex ſeipſis eligere,
ut ſervat praxis univerſalis, & ſic tenet com-
munis Doctorum cum Gloſſa *in cap. Conſuluit*
15. *de Jurepatron. verb. Concedant*.
81 Patronus Eccleſiaſticus tenetur ſub mortali
præſentare digniorem ad Beneficia Curata, ſeu
Parochialia, ſive præſentatio fiat in concurſu,
ſive extra concurſum. *Communis* cum Reiffen-
ſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 6. *de election.* §. 10.
a num. 241. *& lib.* 3. *tit.* 38. *de jurepatronatus
num.* 77. vide verb. *Beneficia artic.* 5. *a n.* 17.
ad 27. ubi late probata fuit hæc concluſio.
82 Non ſic autem Patronus Laicus, ſed ſufficit,
quod præſentet dignum, ſeu idoneum; Fa-
gnan. *in cap. Quoniam* 3. *de jurepatron. num.*
15. Garcias *de Beneficiis part.* 7. *cap.* 16. *num.*
19. Barboſa *in cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *Concil. Trid.
num.* 152. cum pluribus ab ipſo citatis contra
alios plures ibi ab ipſo adductos, & contra
Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 78. *a num.* 81.
ubi ait, & probat, quod probabilior, & me-
rito tenenda eſt ſententia contraria, dicens
etiam *Patronos Laicos* graviter obligari ad ſic
præſentandum digniorem. At vide *cit. verb.
Beneficia art.* 5. *n.* 34. *&* 35. ubi cum pluri-
mis fuit concluſum contrarium. Fateor tamen
opinionem Reiffenſtuel, & aliorum adverſario-
rum eſſe vere probabilem.
83 Hinc quando Patronus Laicus præſentat Cle-
ricum dignum ad Beneficium etiam Curatum,
tenetur Epiſcopus eum inſtituere, non obſtan-
te, quod judicet aliquem alium fore dignio-
rem; *arg. cap. Cum nobis* §. *Hic igitur* 10. *&
cap. Cum Dilectus* 32. *de elect. Eſt communis*
84 *Doctorum*. Immo præferendus eſt præſentatus
a majori parte Patronorum, dummodo ſit ido-
neus, & dignus, licet alius præſentatus a mi-
nori parte ſit dignior, quia non eſt facienda
comparatio zeli ad zelum, aut meriti ad me-
ritum, ſed numeri ad numerum; Gloſſa *in
cap. Quoniam* 3. *de juspatronatus verb. Majo-
ribus*; Fagnan. *ibid. num.* 15. Hoſtienſis *ibid.*
5. *in verb. Eligitur*; Lambertin. *tract. de jure-
patronatus lib.* 2. *part.* 3. *q.* 4. *art.* 2. *&* 3. Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.*
72. *num.* 199. & alii ibi citati; Rota *part.* 9.
tom. 1. *recent. dec.* 235. *n.* 7. *& part.* 19. *tom.* 1.
dec. 298. *n.* 8. *&* 9.
Patronus tum Eccleſiaſticus, tum Laicus 85
non tenetur præſentare digniorem, ſed ſufficit,
quod præſentet dignum ad Beneficia ſimpli-
cia, & non curata; Vide *d. verb. Beneficia
artic.* 5. *num.* 28. *ad* 30. ubi eſt ſatis probata
concluſio.
Patronus Eccleſiaſticus præſentans ſcienter 86
indignum privatur ea vice jure præſentandi,
& devolvitur poteſtas libere conferendi ad Or-
dinarium; Fagnan. *in c. Cum vos* 4. *de Offi-
cio Ordinar. n.* 27. *& ſequent.* Barboſa *de Offic.
& poteſt. Epiſcop. cit. alleg.* 72. *num.* 105. &
communis, ac certa aliorum; *arg. cap. Sicut
nobis in fine* 2. *de ſupplenda negligentia Prælator.*
& ibi Gloſſa *fin.* Et faciunt textus *in c. Cum
in cunctis* 7. §. *Cleric. ſane*, *& cap. Innotuit*
20. *de elect. & cap. Quamquam* 18. *eod. in* 6.
ubi eligentes ſcienter indignum privantur ea
vice jure eligendi. Secus vero, ſi ignuran- 87
ter inculpabiliter præſentet indignum, quia
tunc præſentatione per Ordinarium rejecta,
habet novum ſemeſtre ad alium præſentan-
dum; *arg. cap. Si electio* 26. *de election. in* 6.
ubi Juris terminus ad eligendum de novo con-
ceditur, quando eligentes ignoranter inculpa-
biliter eligunt indignum; cujus electio ob vi-
tium ab Electoribus ſic ignoratum caſſatur.
Sic *Communis Doctorum* cum Lambertino *par.* 1.
lib. 2. *quæſt.* 10. *art.* 4. *n.* 15. Fagnan. *in cit. c.
Cum vos n.* 32. Abbate *ibid. n.* 5. Jo. Andrea
ibid. n. 13.
Patronus Laicus præſentans ſcienter indi- 88
gnum, privatur probabilius etiam ipſe ea vi-
ce jure præſentandi, & devolvitur poteſtas li-
bere conferendi ad Ordinarium; ſic habetur ex-
preſſe *ex Conſtitut. Novell.* 123. *De Sanctiſſim.
Epiſcopis* §. *Si quis Oratorii Domum* 18. ubi
ſic ſtatuitur: *Si vero, qui ab eis* (ſcilicet Pa-
tronis Laicis) *eliguntur*, *tamquam indignos pro-
hibent Sacræ Regulæ ordinari*, *tunc ſanctiſſimus
Epiſcopus quoſcumque putaverit meliores*, *ordinari
procuret*. Et concordat *Novell.* 131. *cap.* 10.
Si quis ædificationem. Item *l. Cum quidam
ita*, *ff. de Legat.* 2. & ibi Gloſſa, ubi proba-
tur eum, qui electionem ex diſpoſitione Te-
ſtatoris habet, privari poteſtate eligendi, ſi
eligit indignum. Et ſic tenet Abbas *in cap.
Cum vos* 4. *de Offic. Ordinarii num.* 5. ubi di-
cit hanc ſententiam eſſe veriſſimam, & alle-
gat Doctores de Rota idem tenentes *dec.* 205.
Card. de Luca *de Jurepatronat. diſc.* 47. *a n.* 2.
ubi adducit Rotæ deciſionem, & dicit hanc
ſententiam eſſe magis communiter receptam,

& eam ſolide probat ſolvendo contraria : Lambertin. *de Jurepatronat. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 10. *art.* 4. citans plures alios, Joann. de Liguan. *in Clement.* 1. *de jurepatronat.* Geminian. *in cap.* 1. *de præbend. in* 6. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. cit. alleg.*72. *num.* 105. cum plurimis aliis ibi citatis, Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 206. *numer.* 7. *par.* 14. *deciſ.* 291. *num.* 8. & alias repetitis vicibus tenuit Rota, teſte Fagnano, *in cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii num.* 39. ubi citat alios Doctores pro iſta ſententia : quamvis ipſe *ibid. a num.* 46. dicat contrariam eſſe æquiorem, & benigniorem, & videri etiam de jure veriorem. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. cit. tit.* 38. *num.*87. *ad* 89. & alii plures.

89 Et probatur a fortiori hæc noſtra ſententia, quia, ſi illi, qui de jure communi habent poteſtatem eligendi, vel conferendi Beneficium, ipſo facto privantur tali jure, ſeu poteſtate, quando eligunt, ſeu inſtituunt indignum, ut *in cap. Cum in cunctis* 7. §. *final. de electione*, ergo a fortiori, & multo magis debent privari tali Jure Patroni, qui illud habent ex ſola gratia; *cap. Quoniam* 3. *de Jurepatronatus*, cum Jus commune difficilius tollatur, quam privilegium, *leg. Ejus militis* §. *Militia*, *ff. de militar. teſtament.*

90 Vere probabilis tamen eſt ſententia contraria docens, quod *Patronus Laicus* ſcienter præſentans indignum, ſeu inhabilem, ea vice nec privatus, nec privandus ſit jure præſentandi. Et hanc tenent Gloſſa *in cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinar. verb. Minus idoneæ*, & ibidem late Fagnan. *a numer.* 35. *uſque in finem*, Imola *numer.* 6. Ancharanus *numer.* 4. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 38. *numer.* 104. & alii plures, *arg. cit. cap. Cum vos*, ubi certo præſupponitur indignum fuiſſe præſentatum a *Patrono Laico*, & tamen non devolvitur ad Epiſcopum jus providendi de Rectore Eccleſiæ, ſed ſolum poteſtas conſtituendi Œconomum, quod ſatis demonſtrat Patronum Laicum non fuiſſe privatum jure præſentandi, cum Epiſcopus non providerit de Rectore, ſeu Beneficiato Eccleſiæ, aut de Beneficio, ſed ſolum de Œconomo, ſeu Adminiſtratore Beneficii adhuc vacantis. Et ratio eſt, quia, ſi licitum eſt *Patrono Laico* variare, & alium præſentare, quando præſentavit idoneum; *arg. cap. Cum autem* 23. *de Jurepatronatus*; multo magis licitum eſt, ſi præſentavit indignum, cum variatio præcipue concedatur a Jure, quando actus eſt illicitus, ut notat Jo. Andreas *in cit. cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii*, *arg. cap. Noſtri* 9. *de electíon. & cap. Diverſis fallaciis* 5. *de Clericis conjugat.* Tum quia in puncto Juriſpatronatus mitius eſt agendum cum *Laicis*, quam cum *Clericis*, ne ipſi Laici a fundationibus retrahantur. Gloſſa magna *in fine*, & Hoſtienſis *numer.* 10. *in cap. Cum Dilectus* 28. *de jurepatronatus*, & plene notatur *in cap. Dilectus* 6. *de officio Legati*; Tum quia nullibi reperitur in Jure ſtatuta hæc pœna, quod *Patronus Laicus* ſcienter præſentans indignum, ſit pro ea vice ipſo jure privatus poteſtate præſentandi; Quamvis enim hæc pœna privationis ſit expreſſa de eligentibus ſcienter indignum *in cit. cap. Cum in cunctis* 7. §. *final. de electíon.* hinc tamen non ſequitur, ut locum habere debeat in præſentantibus indignum; *arg. cap. ſtatutum* 22. *de electíon. in* 6. cum præſertim ſubſit etiam diverſitas rationis, nam eligentes tribuunt jus in re, præſentantes autem ſolum jus ad rem; *cap. Cum Bertoldus* 18. *de ſententia, & re judicata*, ut dicit Fagnan. *in cit. cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii num.* 54. ubi *n.* 55. ſubjungit hanc ſententiam fuiſſe approbatam a Sacra Congregatione Concilii, quæ ſi in forma authentica adduceretur, ob auctoritatem tot undequaque Eminentiſſimorum Patrum non eſſet ab ipſa recedendum.

91 Certum autem eſt, & communiter tenent Doctores utriuſque ſententiæ, quod, ſi *Patronus Laicus* ignoranter præſentet indignum, non privetur jure ſuo, ſed poſſit variare, quia, ſi non privatur jure ſuo *Patronus Eccleſiaſticus* præſentans ignoranter indignum, ut probatum eſt ſupra *num.* 87. multo minus privabitur *Patronus Laicus*, utpote cui Jura in hoc puncto magis favent, quam illi, ut patet ex dictis *num. antecedenti. Communiſſima arg. cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii.*

92 Quando plures æque digni præſentantur ab eodem *Patrono Laico*, poteſt Epiſcopus ex ipſis libere inſtituere quem velit, textu expreſſo *in cap. Cum autem* 24. *de Jurepatronatus*, ibi: *Cum autem Advocatus Clericum idoneum Epiſcopo præſentaverit, & poſtulaverit poſtmodum, eo non refutato, alium æque idoneum in eadem Eccleſia admitti, quis eorum alteri præferatur, judicio Epiſcopi credimus relinquendum, ſi Laicus fuerit, cui Jus competit præſentandi.* Sic *Communis Doctorum*. Si autem plures præ- 93
ſententur a Patrono Eccleſiaſtico, ille inſtitui debet, qui prius fuit præſentatus, textu etiam expreſſo *in cit. cap. Cum autem*, ibi: *Verum, ſi Collegium, vel Eccleſiaſtica perſona præ-*

Digitized by Google

præſentationem haberet, *qui prior eſt tempore*, *jure potior eſſe videtur*. Fagnan. *ibidem num.* 1. Abbas *ibidem num.* 1. Barboſa *ibidem num.* 1. & alii communiter. Et ratio eſt clara, quia cum Patronus Eccleſiaſticus non poſſit variare præſentando alium etiam cumulative per textum *in cap. Quod autem* 5. *c. Cum autem* 24. *& cap. Paſtoralis* 29. *de Jurepatronatus*, ut fuit dictum ſupra *n.* 44. hoc ipſo prima præſentatio valebit.

94 Quando plures inæqualis Dignitatis, aut meriti ſimul, vel ſucceſſive ab unico *Patrono Laico* præſentantur, Epiſcopus tenetur inſtituere digniorem; *arg. cit. cap. Cum autem*, ubi tunc præciſe relinquitur libertas Epiſcopo, quando æque idonei præſentantur, adeoque a ſenſu contrario ſi non æque idonei præſentantur, debet conformiter juſtitiæ diſtributivæ inſtituere digniorem; *arg. c. Licet ergo* 15. *cauſ.* 8. *q.* 1. Fagnan. *in cap. Cum autem num.* 18. Abbas *ibid. n.* 5. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 72. *n.* 201. Caſtropalao *p.* 2. *tr.* 13. *diſ.* 2. *punct.* 9. *n.* 3. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *c.* 22. *qu.* 14. Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. cit. tit.* 38. *n.* 107. & alii paſſim.

95 Item quando plures inæqualis Dignitatis, aut meriti præſentantur a pluribus Patronis cum æquali numero vocum, Epiſcopus tenetur inſtituere digniorem; *c. Quoniam* 3. *de Jurepatronatus*, ibi; *Præſenti decreto ſtatuimus*, *ut ſi forte in plures partes Fundatorum ſe vota diviſerint*, *ille præficiatur Eccleſiæ*, *qui majoribus juvatur meritis*. Et ſic tenent Innocent. *ibid. in fine*, Joan. Andreas *in cap. Cum autem* 24. *de Jurepatronatus n.* 3. Barboſa *ibidem num.* 8. *& cit. alleg.* 72. *n.* 201. cum aliis ibi citatis. Caſtropalao *loc. cit. diſp.* 2. *punct.* 9. *num.* 3. Roch. de Curte *de Jurepatronat. in verbo Honorificum q.* 16. Lambertin. & alii plures apud Ricc. *in praxi part.* 1. *reſolut.* 217. *num.* 1. *& ſequent.* ubi cum aliis non excuſat a peccato mortali Epiſcopum, qui prætermiſſo digniore, inſtituit dignum, licet non teneatur ad reſtitutionem, quem ſequitur Ventriglia *tom.* 2. *de Jurepatronat. annot.* 1. §. 3. *n.* 47. ubi di-
96 cit hoc eſſe indubitatum. Et talis dignior prætermiſſus poſſet ab inſtituente appellare. Barboſa *cit. alleg.* 72. *n.* 202. Garcias *de Benefic. p.* 9. *c.* 3. *num.* 32. & multi alii, quos refert
97 Riccius *loc. cit. num.* 4. Contrarium tamen tenent Fagnan. *in cit. c. Cum autem* 24. *de Jurepatron. n.* 23. Abbas *ibid. n.* 9. Silveſter *verb. Juſpatronatus q.* 8. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. cit. tit.* 38. *n.* 94. & alii plures volentes, quod quando plures a pluribus Patronis præſentati in votis ſunt pares, licet in Dignitate, & merito ſint diſpares, ſeu inæquales, neuter eorum acquirat Jus, nec teneatur Epiſcopus aliquem ex præſentatis, etſi digniorem inſtituere, adeoque neque digniorem prætermiſſum poſſe ab inſtituente appellare.

Quando plures æqualis dignitatis, & meriti 98
præſentantur a pluribus Patronis cum æquali numero vocum, tunc Epiſcopus poteſt ex ipſis ſic præſentatis inſtituere quem maluerit, & ſic eſt locus gratificationi. Jo: Andreas, & Abbas *in cit. cap. Cum autem* 24. *de Jurepatr.* Barboſa *ibid. num.* 8. *& cit. alleg.* 72. *n.* 200. Lambertin. *de Jurepatron. lib.* 2. *part.* 3. *qu.* 5. *princip. art.* 1. *num.* 2. Cæſar de Graſſis *de Jurepatronat. deciſ.* 1. *num.* 9. Marc. Antonius *variar. reſol. lib.* 1. *reſ.* 104. *n.* 1. *verſ. Tum demum*, Caſtropal. *loc. cit. diſp.* 2. *punct.* 9. & alii paſſim.

Quando Patroni litigant inter ſe ſuper Juſ- 99
patronatus, & litem non finiunt intra terminum quatuor, vel reſpective ſex menſium a Jure conceſſum, & nullus ex ipſis eſt in notoria poſſeſſione præſentandi, tunc pro ea vice Beneficium libere confert Ordinarius, ad quem pertinet inſtitutio. *Communis* textu claro *in c. Quoniam* 3. *cap. Si vero* 12. *cap. Eam te decet* 22. *& cap. Cum propter* 27. *de Jurepatronatus*.

Si vero unus ex litigantibus Patronis ſit 100
cum bona fide in notoria poſſeſſione præſentandi ad tale Beneficium vere Patronatum, tunc ipſe valide, & licite præſentat, & præſentatus, non obſtante lite, debet inſtitui, & firmiter manebit talis præſentatus ab ipſo, quamvis poſtea in judicio talis *Patronatus* ſuccumbat, textu expreſſo *in cap. Conſultationibus* 19. *de Jurepatronat.* & ibi Doctores paſſim, & ſignanter Fagnan. *n.* 16. *&* 17. ubi citat plures Rotæ deciſiones. Barboſa *num.* 5. cum plurimis ibi citatis. Et Rota *rec. par.* 1. *dec.* 224. *n.* 1. *par.* 2. *dec.* 191. *n.* 1. *p.* 10. *dec.* 301. *n.* 13.
par. 14. *dec.* 469. *num.* 5. & ſæpe alibi. Ad 101
quem effectum attenditur etiam unica præſentatio effectuata. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 85. *num.* 4. Vivian. *in praxi Juriſdiction. Patronat. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 29. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſa* 18. *num.* 76. & Gloſſa 45. §. 2. *n.* 29. Barboſa *loc. cit. n.* 6. cum pluribus ibi citatis.

Quando lis eſt inter Patronum & Epiſco- 102
pum pugnantem pro Eccleſiæ libertate, ſi lis non finiatur intra terminum quatuor, ſeu reſpective ſex menſium a Jure ſtatutum, nequit Epiſcopus aliquem pro libitu inſtituere, ſed de-

bet interea ponere Eccleſiæ Œconomum , donec lis finiatur ; *arg. cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii* , Fagnan. *in cit. cap. Quoniam* 3. *de Jurepatron. num.* 18. Abbas *ibid. num.* 7. Hoſtienſis *ibid. n.* 7. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. cit. alleg.* 72. *n.* 141. citans Rotam *dec.* 411. *n.* 3. *part.* 1. *diverſar. & in c. Eam te decet* 22. *num.*] 6. *de Jurepatronatus* , & alii paſſim.

103 Item quando lis eſt inter Patronum & præſentatum, vel inter ipſos præſentatos, non poteſt Epiſcopus pro libitu aliquem inſtituere, quamvis lis duret ultra quatuor , vel ſex reſpective menſes; ſed interea, lite durante, debet deputare Œconomum. Fagnan. *in cit. cap. Quoniam num.* 19. ubi citat Rotam , Abbas *ibid. num.* 7. Barboſa *cit. allegat.* 72. *nu.* 141. *& Communis aliorum*. Et ratio eſt, quia cum *cit. c. Quoniam* 3. *de Jurepatr.* & alia Jura concedentia liberam collationem Ordinario tempore litis, loquuntur ſolum de caſu , quo lis eſt inter ipſos Patronos , adeoque tamquam odioſa , & exorbitantia non ſunt extendenda ad caſus ſimiles , etiamſi eſſet paritas rationis; *arg. cap. Quæ a Jure* 28. *de Regul. juris in* 6. ibi : *Quæ a jure communi exorbitant , nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda* , *& cap. Quod alicui* 74. *de Regul. juris eod. in* 6. ibi: *Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum*. Unde *c. Is qui* 1. *de filiis Presbyterorum* , §. *Ille vero* , dicit expreſſe Summus Pontifex : *Prætextu diſpenſationis hujuſmodi , quam exorbitantem a Jure oportet veluti odioſam reſtringi*.

104 Ex verſiculis allatis *ſupra num.* 59. quatuor præcipue Jura competunt Patrono; Unde viſis iis, quæ ad ipſum ſpectant ratione *Juris præſentandi*, breviter adducuntur ea , quæ ſpectant
105 ad ejus *Jus honoris*. Jus igitur *honoris* competens Patrono, & indicatum in allatis verſiculis per verba *Honor, & Præſit* , conſiſtit ſpecialiter in præcedentia Proceſſionis, ita ut in Proceſſionibus fieri ſolitis locus dignior præ aliis Laicis ei debeatur. Item quod in Eccleſia ſua *Patronata* debeat honorari in præcedentia nobilioris Sedis, & dignioris loci, atque præcedentia in ſuſcipienda pace , thurificatione , aquæ aſperſione, candela in die Purificationis B.V.M. Palmæ ramo in Dominica Palmarum, & in ſuſcipiendis Cineribus prima die Quadrageſimæ, & Carbonibus benedictis in die Sabbati Majoris Hebdomadæ, & in aliis ſimilibus caſibus , *arg. c. Piæ mentis* 26. *cauſ.* 16. *q.* 7. *& cap. Nobis* 25. *de Jurepatron.* Et ſic *Com-*
106 *munis Doctorum*. Limitatur tamen hoc Jus honoris quoad Thurificationem, & Pacem *in Mulieribus* , quia illis non datur Thus , & Pax inter Miſſarum ſolemnia , ut decrevit *Sacra Congregatio Rituum in Placentina* 28. *Januarii* 1612. *& in Lucerina* 3. *Junii* 1617. ut refert Sellius *Select. Canonic. cap.* 51. *num.* 17. & Barboſa *in Summa Apoſtolicarum deciſionum verb. Mulieres num.* 5. Item limitatur Jus honoris 107
debiti Patrono , quando adeſt præſens Dominus Territorialis loci, quia tunc præcedentia, & honorificentia in ſupradictis debetur ipſi Domino Territoriali ante *Patronum* , uti recte notant Fagnanus *in cap. Nobis* 25. *de Jurepatronatus n.* 21. *& ſequent.* Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 38. *num.* 36. Reiffenſtuel *ibid. num.* 111. & alii. Cum enim talis Dominus Territorialis juriſdictionem contentioſam habeat in ſuo Territorio etiam in ipſum Patronum, abſurdum eſſet, ſi ipſi Patrono exhiberetur major honor , quam illius Domino habenti in eum juriſdictionem.

Si autem *Patronus* eſſet Rex , vel ſupremus 108
Princeps, tunc ratione prædictæ honorificentiæ tenerentur Presbyteri , & Clerici ejuſdem Eccleſiæ Patronatæ occurrere ei uſque ad ambitum Eccleſiæ , dummodo hoc non ſemper, & quotidie, ſed raro fiat, ut docet Caſſan. *in Catalog. gloriæ Mund.* 4. *part. conſiderat.* 8. *circa med.* & alii multi , quos refert , & ſequitur Lother. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 3. *& ſequ.* & jam notaverat Abbas *in cit. cap. Cum nobis* 25. *de Jurepatron. num.* 5. & Gloſſa magna *in cap. Unico eod. in* 6.

Patrono ratione Juris defendendi indicati in 109
allatis verſiculis per verbum *defendat*, competit præeminentia, ut poſſit defendere Eccleſiam, & inquirere, ne bona illius dilapidentur ; & denunciare perſonas illa dilapidantes; Immo & perſcrutari , ne a Beneficiato ipſo dilapidentur, aut male alienentur, & revocare alienationem male , & indebite factam. Roch. de Curte *de jurepatr. verb. Oneroſum num.* 3. *& verb. Honorificum ſub n.* 10. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 12. *num.* 215. Lambertin. *de jurepatron. lib.* 3. *quæſt.* 2. *principal. art.* 5. & alii. Quamvis tamen ſupradicta competant Patrono, & pro illis exequendis poſſit in judicio comparere, & inſtare, nihilominus ea ipſi competunt, nedum ex jure honorifico, & ex præeminentia , ſed etiam & potius ex jure oneroſo , ut advertit Lambertin. *loc. cit. per plures articulos*, Ventriglia *tom.* 2. *de jurepatr. annot.* 1. §. 4. *n.* 12. & alii.

Alias Patronus Eccleſiaſticus de jure habe- 110
bat cuſtodiam Eccleſiæ vacantis; *arg. cap. Cum*

vos

Digitized by Google

vos 4. *de Officio Ordinarii*, *cap. Bonæ memoriæ*
51. *de appellationib. cap. Relatum* 12. *de Teſta-*
mentis §. *Nomine*, *cap.* Cum *&* *plantare* 3.
111 *de privilegiis* §. *In Eccleſiis*. Patronus tamen
Laicus non habebat de jure talem cuſtodiam,
ſed defenſionem tantum, ut *cap. Filiis* 31.
cap. Decernimus 32. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *arg. cap.*
Cum vos 4. *de Officio Ordinarii*, & ibi Gloſſa
penult. verſ. Ex hac littera, Innocent. *num.* 1.
Hoſtienſ. *num.* 3. Joann. Andr. *num.* 15. Fa-
112 gnan. *num.* 5. Poſt Concilium autem Triden-
tinum, tam Patronus Eccleſiaſticus, quam
Laicus nullatenus poteſt ſe ingerere in fructi-
bus Beneficii Patronati; Concil. Trident. *ſeſſ.*
25. *de reformat. cap.* 9. *verſ. Patroni autem*.
113 Immo Patronus ſe ingerens in perceptione
fructuum Beneficii Patronati, aut bona ipſius
uſurpans, privatus eſt ſtatim Jurepatronatus,
& incurrit Excommunicationem Papæ reſer-
vatam; Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *verſ.*
Quod ſi ejuſdem Eccleſiæ Patronus, Barboſa
ibidem num. 13. *&* 14. *& in cap. Præterea* 23.
de Jurepatronatus num. 3. Galet. *in Margarita*
caſuum conſcient. verb. Juſpatron. penult.
114 Patrono competit ultimo jus alimentationis
indicatum in allatis verſiculis per illa verba
Alatur egenus, utilitaſque; textu expreſſo *in c.*
Nobis 25. *de jurepatronatus*, ibi: *Et ſi ad ino-*
piam vergat, ab Eccleſia illi modeſte ſuccurra-
tur, ſicut in Sacris eſt Canonibus inſtitutum.
Et tales Canones, in quibus eſt id inſtitu-
tum, ſunt, *c. Contra* 29. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ibi:
Si vero Fundatores Eccleſiarum ad inopiam ver-
gere cœperint, ab eiſdem Eccleſiis temporalis vi-
tæ ſuffragia percipiant, & cap. *Quicumque* 30.
eadem cauſa 16. *& quæſt.* 7. ibi: *Quicumque*
fidelium propria devotione de facultatibus ſuis
aliquid Eccleſiæ contulerint, ſi forte ipſi, aut fi-
lii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem
Eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis uſu perci-
piant. Et ſic *communis Doctorum*.
115 Immo Jus alimentationis in tali caſu com-
petit Patrono, non ſolum pro ſe, ſed etiam
pro Uxore, liberis, & familia; *arg. cit. cap.*
Quicumque 20. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ibi: *Ipſi, aut*
filii eorum; Lambertin. *de jure patronat. lib.* 3.
quæſt. 3. *princip. artic.* 6. *num.* 3. *& ſequent.*
Surdus *de alimentis tit.* 4. *quæſt.* 28. *num.* 18.
& tit. 7. *quæſt.* 32. *num.* 30. Barboſa *in cit.*
cap. Nobis 25. *de jurepatron.* & alii commu-
116 niter. Et talis alimentatio debet eſſe integra
quoad cibum, potum, lectum, veſtitum, &
omnia, quæ ad honeſtam ſuſtentationem ſunt
neceſſaria, *arg. cit. cap. Nobis* 25. *de jurepa-*
tron. ibi: *Ab Eccleſia illi ſuccurratur*, *cit. cap.*
Contra 29. *cauſ.* 16. *q.* 7. ibi: *Ab eiſdem Eccle-*
ſiis temporalis vitæ ſuffragia percipiant, & *cap.*
Quicumque 30. *eadem cauſa*, *& quæſt.* ibi:
Ab eadem Eccleſia ſuffragium vitæ pro tempo-
ris uſu percipiant. Nomine enim alimento- 117
rum veniunt non ſolum cibus, & potus,
ſed etiam veſtis, habitatio, & alia neceſſa-
ria ad prædictam honeſtam ſuſtentationem,
arg. l. Legatis, *ff. de alimentis*, *& cibar. &*
l. Verbo victus 33. *ff. de verbor. ſignificat.* ibi:
Verbo victus continentur quæ eſui, potuique,
cultuique corporis, quæque ad vivendum homi-
ni neceſſaria ſunt; *Veſtem quoque victus habere*
vicem Labeo ait; *Communis* cum citatis Do-
ctoribus.

Talia alimenta debentur Patronis ſecundum 118
qualitatem perſonarum, ideſt ampliora, &
pinguiora nobilibus, quam ignobilibus, &
ruſticis, & ſic de aliis plus, vel minus indi-
gentibus. Surdus *de alimentis tit.* 4. *quæſt.* 18.
num. 15. Barboſa *lib.* 3. *juris Eccleſ. univerſ.*
cap. 12. *num.* 218. Riccius *in praxi part.* 1.
reſol. 164. Ventriglia *cit. tom.* 2. *annot.* 1. §. 4.
num. 24. & alii paſſim. Et ea præſtanda ſunt 119
Patronis in eorum domo propria, & non in
ipſa Eccleſia. Surdus *de aliment. tit.* 5. *q.* 14.
n. 21. Rebuff. *in tract. Congruæ portionis n.* 97.
Barboſa *loc. cit. num.* 328. Ventriglia *loc. cit.*
n. 26. & alii.

Patronus eſt alimentandus a Beneficiato per 120
eum præſentato ad Beneficium, etiamſi ex
poſt renunciaverit, vel donaverit Juſpatrona-
tus, quia jus alimentorum nunquam cenſetur
donatum, cum cohæreat inſeparabiliter perſo-
næ Patroni præſentantis. Lambertin. *lib.* 3.
quæſt. 3. *princip. art.* 13. *num.* 2. Riccius *in*
praxi par. 1. *reſol.* 264. *verſ. Ampliatur tertio*,
Ventriglia *loc. cit. num.* 20. & alii. Immo 121
ratione talis inſeparabilitatis, nec ſi retineat
juſpatronatus poteſt Patronus tale jus perci-
piendi alimenta vendere, cedere, donare, vel
alio titulo diſtrahere. Abbas *in cap. Præterea*
23. *de jurepatron. in fine*. Surd. *de alim. tit.* 7.
qu. 32. *n.* 13. Tiraquell. *de retract. conſanguin.*
§. 36. *gloſſa* 1. *n.* 32. Ventriglia *loc. cit. n.* 20.
ubi teſtatur de communi, quia cum hoc ſit
privilegium perſonale, cedi non poteſt, ſed
debet ſequi perſonam, *cap. Privilegium* 2. *De*
Regul. juris in 6. ibi: *Privilegium perſonam*
ſequitur.

Patronus pauper eſt alimentandus ab Eccle- 122
ſia, etiamſi ſit facta libera a Patronatu per
renunciationem talis juris ipſi a Patrono fa-
ctam, & hoc a fortiori, quia Eccleſia in ta-
li caſu, non ſolum recipit eſſe a prædicto Pa-

trono, ſed eſſe liberum, & proinde duplici favori debet correſpondere duplicata obligatio, cum benefacienti ſit benefaciendum; *c. Cum in Officiis 7. de Teſtamentis*, *l. Sed etſi*; §. *Conſuluit*, *ff. de petit. hered.* quæ ratio, cum valeat apud omnes, multo magis debet valere apud Eccleſiam, quæ dicitur Mater, & refugium, ſeu confugium pauperum; *arg. cap. Ad Romanam Eccleſiam 6. cauſ. 2. quæſt. 6.* Lambertin. *loc. cit. num.* 3. Ventriglia *loc. cit. n.* 21. Pitonius *tom.* 1. *de jurepatron.* 44. *num.* 48. &
123 alii paſſim. Immo etiamſi dos Eccleſiæ data per Fundatorem tractu temporis fuerit deperdita, ſeu conſumpta ſine culpa Patroni, & aliunde Eccleſia habeat redditus ſuos, adhuc de his redditibus propriis Eccleſia tenetur ad alendum Patronum, præſertim, ſi non fuerit ab alio dotante in ea juſpatronatus acquiſitum. Paulus de Cittad. *par.* 6. *art.* 4. *num.* 17. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 9. & *tit.* 7. *quæſt.* 34. *num.* 1. *per totam*, Gratian. *diſceptat.* 552. *num.* 13. Lagunez *de fructibus par.* 1. *cap.* 33. §. 3. *n.* 80. Ventriglia *loc. cit. num.* 24. Riccius *in praxi par.* 1. *reſolut.* 164. *ampliatur primo*, Lambertin. *de jurepatronat. tit.* 2. *qu.* 3. *part.* 3. *artic.* 4. Pitonius *locis citatis n.* 48. & alii.

124 Jus alimentorum conceſſum ex benignitate Sacrorum Canonum Patrono, extenditur etiam ad ejus heredes, ſive conſanguineos, ſive extraneos, in quos Juſpatronatus tranſivit. Rota *in Alatrina juriſpatronatus 7. Decembris* 1705. §. *fin. cor. Mellino*, *in Salernitana Alimentorum* 11. *Jan.* 1712. *coram Sceto*, & *in alia Salernitana Alimentorum* 20. *Junii* 1712. *coram Sceto* impreſſ. apud Pitonium *tom.* 1. *de controv. Patronorum alleg.* 46. *num.* 66. 78. 79. & *ſeq.* & ſic tenent Gonzalez, Butrius, Ancharanus, Zabarella, Vittalinus, Lambertinus, Mancinus, Reginaldus, & alii adducti a Rota, & Pitonio locis citatis.

125 Ut Patronus poſſit alimenta petere ab Eccleſia patronata, ſeu a Beneficiato, non eſt neceſſe, quod ſit in ſumma egeſtate, ſeu extrema neceſſitate, ut voluit Gloſſa in *c. Quicumque* 30. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *verb. Ad inopiam*, ſed ſufficit, quod ad talem inopiam vergere cæperit, ut non poſſit vivere ſecundum ſuum gradum, & conditionem. Lambertin. *de jurepatronat. l.* 3. *cap.* 3. *artic.* 3. *num.* 6. Covarr. *variar. reſolut. l.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. Barboſa *in cap. Nobis 25. de jurepatronat. num.* 7. & *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. capit.* 12. *num.* 116. Ventriglia *loc. cit. num.* 8. Rota *in una Regien. Prioratus* 1. *Julii* 1696. *coram Penia*, *confirmata* 19. *Junii* 1598. & *in Neapolitana Alimentorum* 11. *Junii* 1616. & 10. *Aprilis* 1617. *cor. Pirovano*, & ſæpe alibi, *arg. cap. Contra* 29. *cauſ.* 16. *qu.* 7. ibi: *Si Fundatores Eccleſiarum ad inopiam vergere cæperint*, & *cap. Nobis* 25. *de jurepatronat.* ibi: *Si ad inopiam vergat.*

Alimenta Patrono debentur ab Eccleſia, 126
ſeu Beneficiato ſolum ex ſuperfluis ad Eccleſiæ, ſeu Beneficiati neceſſitatem: Primo enim loco, & ante omnia Eccleſia, ſeu Beneficiatus debet providere propriæ neceſſitati, & cultui Divino, & deinde ſi ultra neceſſaria ad ſuam congruam & honeſtam ſuſtentationem, & Eccleſiæ, ſeu Beneficii reparationem, & manutentionem redditus adhuc ſupererint, de his ſubvenire debet Patrono, *arg. cap. Ita nos* 25. *in fine cauſ.* 25. *quæſt.* 2. In ſimili enim caſu, & non aliter etiam libertus ex gratitudine obligatus tenetur alere Patronum; *l. Si quis*, §. *Alimenta*, *ff. de agnoſcend.* & *alend. liberis*. Sic Lambert. *de jurepatron. lib.* 3. *q.* 2. *art.* 3. *num.* 1. 7. & 8. Riccius *in praxi par.* 3. *reſol.* 293. *num.* 2. Abbas *in cap. Nobis* 35. *de jurepatron. n.* 6. Butrius *ibidem num.* 22. Surd. *de alimentis tit.* 7. *quæſt.* 32. *num.* 1. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 38. *num.* 37. Reiffenſtuel *ibidem num.* 115. Barboſa *lib.* 3. *juris Eccleſ. univerſ. cap.* 12. *num.* 417. Pitonius *tom.* 1. *de controv. Patronor. alleg.* 44. *n.* 20. & *Communis aliorum*. Immo hæc qualitas, ſcilicet 127
quod fructus Eccleſiæ, ſeu Beneficii ſuperſint, deductis neceſſariis pro Beneficiato, & cultu Divino, reparationibus, inſtaurationibus, Vaſis, ac ceteris rebus Eccleſiæ neceſſariis, eſt probanda per Patronum petentem alimenta, ad hoc, ut poſſit obtinere in judicio alimenta prædicta; *cap. Ita nos* 25. *in fine cauſ.* 25. *quæſt.* 2. Gloſſa *in c. Quicumque* 30. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *verb. Ad inopiam*, Abbas *in cap. Nobis* 25. *de Jurepatron. num.* 6. Bartol. *in l. Si quis a liberis* §. *De alimentis*, *ff. de liber. agnoſcend.* & alii paſſim, & Rota *in Neapolitana Alimentorum* 31. *Maii* 1606. *coram Manzanedo*, & *in eadem cauſa coram Pirovano* 11. *Jan.* 1616.

Inſuper licet Beneficiatus habeat ex patri- 128
monialibus, vel alias per eum licite quæſitis, unde commode ſuſtentari poſſit, adhuc ex fructibus Beneficii Juſpatronatus poteſt detrahere victum, & alia neceſſaria, & deinde ſi aliquid supereſt, ſuccurrere Patrono. Lambertin. *de jurepatr. lib.* 3. *qu.* 3. *principal. art.* 4. *n.* 2. & 3. Ventriglia *tom.* 2. *de Jurepatr. annot.* 1. §. 4. *n.* 35. & alii paſſim.

St

Digitized by Google

129 Si Patronus habeat Avum, aut Patrem,
aut Fratrem divitem, a quo poſſit alimenta
conſequi, vel ſit Religioſus profeſſus, non de-
bentur illi alimenta a Beneficiato; nec ſi poſ-
ſet ſine præjudicio ſuæ ſalutis, gradus, &
nobilitatis ex induſtria ſibi victum quærere;
Lambertin. *loc. cit. 3. n.* 4. Lother. *de re bene-
fic. lib.* 2. *quæſt.* 5. *n.* 35. Ventriglia *loc. cit.
num.* 30. *&* 36. ubi citat Rotam, & ſic alii
130 plures. Item non debentur alimenta Patrono,
ceſſante ejus inopia; cum enim inopia ſit
cauſa præſtationis prædictorum alimentorum,
ſtat clarum, quod, ea ceſſante, non ſint illa
amplius præſtanda; *c. Cum ceſſante 60. de ap-
pellationib.* ibi: *Cum ceſſante cauſa ceſſet effe-*
131 *ctus*. Item Patrono non debentur amplius ali-
menta propter ejus ingratitudinem; Cum enim
Patronus quidquid juris habet in Eccleſia, to-
tum ex gratia poſſideat & de ſpeciali gratia
toleretur; *cap. Quoniam 3. de Jurepatron.* &
ibi Fagnan. *n.* 7. & alii communiter, ſi eva-
dat ingratus Eccleſiæ, debet ab ipſa tali jure
alimentorum privari, ſicut in caſu ingratitu-
dinis privatur Filius ſibi debitis alimentis.
Surd. *de alimentis tit. 7. q. 32. n. 6. & ſeq.*
Rebuff. *in tract. Congruæ Portionis n.* 135. Pau-
lus de Cittad. *tract. de Jurepatron. part. 6. art.
4. n.* 163. Barboſa *lib. 3. Juris Eccleſ. univerſ.
cap.* 12. *n.* 218. Ventriglia *loc. cit. n.* 2. & alii.
132 Limitatur tamen hoc cum Patrono ingrato
pœnitente, cui benigna mater Eccleſia beni-
gne parcit. Surdus *loc. cit.* Ventriglia *loc. cit.*
& alii.

133 Juſpatronatus cujuſcumque Altaris, vel Capellæ exiſtentis in Baſilica Aſſiſienſi S. Patris Franciſci, inconſulto Pontifice, concedi non poteſt. Nec jus ſepulcri, vel ſcamni apponendi. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Fidelis Dominus* §. 14.

134 Si Patronus, Ordinario approbante, eam erecto a ſe Beneficio in limine fundationis, vel etiam ex intervallo, ob reſervatam ſibi facultatem, adjecit conditionem, ut deficientibus in vocata familia Clericis, poſſint etiam laici ejuſdem familiæ fructibus Beneficii ſic erecti gaudere, cum onere per Capellanum ſatisfaciendi Miſſarum oneribus, tunc poterunt etiam hi dictos fructus percipere, non jure, & titulo Beneficii, ſed jure ſæcularis adminiſtrationis, donec aliquis veniat de dicta familia qui ſit Clericus, abſque onere recitandi Horas Canonicas, ut ex rationibus allegatis, & receptis a *Sacra Congregatione Concil. in Senogall. Capellaniæ 9. Maii, & 6. Junii* 1750. In qua ad ſequentia dubia.

I. *An erectio Juriſpatronatus, de quo agitur, ſit verum Beneficium, vel potius juxta reſervationes a fundatore appoſitas, ſit merum Legatum Pium laicale, itaut Lælius, qui clericare non vult, ſuos facere poſſit fructus ejuſdem juriſpatronatus, cum onere tantum per alium celebrandi Miſſas a fundatore præſcriptas?* Et quatenus negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam.

II. *An Lælius nolens clericare, perventus ad ætatem viginti annorum, poſſit percipere fructus Pii relicti, de quo agitur, abſque eo quod teneatur ad recitationem Divini Officii in caſu &c.*

Et dicta Sacra Congregatio die 6. Junii 1750. Reſpondit: *Ad I. affirmative ad primam partem, quo vero ad ſecundam partem, facta per Lælium renunciatione Beneficii, & Clericatus, affirmative. Ad II. proviſum in primo.* Sic in Theſauro Reſolutionum Sacræ Cong. Conc. dicti anni 1750. *in Senogallien. Capellaniæ*, ubi ad id adducitur conſimilis Reſolutio *in Derthonen.* 15. *Auguſti* 1730. quæ jam fuerat allata in Theſauro dicti anni 1730. *in Segovien. Capellaniæ*, §. *Cæterum*, præciſis his verbis: *Sacra Congregatio commiſit Epiſcopo, ut ad erectionem præfati Beneficii deveniat, omneſque ſupradictas conditiones approbet, atque confirmet, modificata tamen ea conditione, in qua dicitur, quod Primogenitus frui poſſit Beneficio etiam in ſtatu laicali, & conjugali, in hunc modum, videlicet, quod Primogenitus frui poſſit fructibus Beneficii vacantis, quouſque ſuperveniat alius capax de familia, ſatisfactis interim oneribus Miſſarum per Capellanum ab eo eligendum.* Vide ibi, ubi multa ad rem.

Alia ad rem, vide verb. *Patroni*, verb. *Præ-* 135
ſentatio, ſignanter vero quoad onera Patronorum, vide verb. *Eccleſia art. 3. a num. 63. ad 73.* & verb. *Utenſilia a n. 8. ad fin.*

Additiones ex aliena manu.

Primarium jus, quod Patroni ſibi vindicant, 136
eſt præſentatio. Diſtingui autem debet præſentatio a nominatione. Hæc enim eſt deſignatio, & electio ſubjecti Epiſcopo exhibendi pro inſtitutione. Illa vero eſt exhibitio Epiſcopo hujus ſubjecti deſignati & electi pro inſtitutione; Rota *in Auguſtana Canonicatus 6. Maii* 1718. *cor. bon. mem. Cerr.* Confer etiam eamdem Rotam *in Cæſenaten. Vicariæ 9. Maii* 1727. *cor. bon. mem. Gamacb.* ubi clarius explicatur in quo conſiſtat, & quando dicatur expleta præſentatio.

A nominatione poteſt quilibet Patronus re- 137
ſili-

Digitized by Google

ſilire, nequaquam vero a præſentatione. Num
id ipſum obtineat in nominatione Compatro-
ni, vide apud Rotam *in Auximana Juriſpatro-
natus 27. Junii 1718. cor. bon. mem. Gama-*
138 *ches*. Præſentatio vero præcedentis revocatoria
nullitate laborat, non *abſoluta*, quæ ab om-
nibus opponi poteſt, ſed *relativa*, quæ juxta
indolem nullitatis *relativæ* ab eo tantum op-
poni valet, qui fuerat primitus præſentatus,
etſi præjudicium ſenſit.

139 Nominatio quandoque fit a pluribus, ut ſi
pluribus competat juſpatronatus. At intereſt
ſcire utrum iis qua Collegio, an qua ſingulis
140 juſpatronatus competat. Priori caſu vota ma-
jorum intuitu Collegii deſignant præſentan-
dum, poſteriori vero caſu majora ſimpliciter
ſufficiunt, hoc eſt non intuitu omnium Com-
patronorum; ſed aliorum, qui ſimul ab aliis
deſignantur, ut ſi fuerint quinque Patroni,
& duo deſignent Cajum, tres reliqui vero
alium, alium, atque alium, Cajus nominatus
cenſetur; Bobemer. *in decretal. lib. 3. tit.* 38.
§. 70. Bruneman. *jur. Eccleſ. lib. 2. cap.* 8.
§. 18.

141 Inter jura honorifica Patronis debita prima-
tum tenet honos precum in eo conſiſtens,
quod Patroni nominatim in precibus publicis
Deo ſint commendandi; de Roye *de Jure ho-*
142 *norif. in Eccleſ. lib. 1. cap. 6.* Origo hujus ju-
ris peti debet ex antiquiſſimo illo more reci-
tandi inter Miſſarum ſolemnia nomina eo-
rum, quorum inſignia in Eccleſia extabant
merita. Meminit hujus moris Innocentius I.
Epiſt. ad Decentium Epiſcopum Eugubinum apud
Juſtellum, & Voellium *tom. 1. Bibl. Jur. Can.*
143 *vet.* Etiam pro Patroni Uxore, & Liberis no-
minatim orandum eſſe tenet Bohemer. *in de-
cretal. lib. 3. tit.* 28. §. 129.

144 Hæ ſupplicationes, quæ in precibus publi-
cis fiunt, ſunt ordinariæ. At quæri ſolet, an
Patronus extra ordinem exigere poſſit ſolem-
nes ſupplicationes, & gratiarum actiones ad
Deum per hymnum decantatum: *Te Deum
laudamus*, ſi forſan a graviſſimo malo morbove
liberatus ſit? Bohemer. *in decretal. lib. 3. tit.*
145 28. §. 132. At male *meo judicio*. Nihil enim
amplius Patrono concedendum, quam quod ei
a jure conceſſum eſt. At a jure conceſſum
Patrono haud eſt, ut extra ordinem exigere
valeat canticum *Te Deum laudamus*,

Quinimo Cardinal. Petra *in comment. ad Con-* 146
ſtit. Apoſtol. Conſtit. 7. Gregorii IX. n. 57. tenet,
nec in ſupplicationibus ordinariis exprimi poſ-
ſe nomina Patronorum vivorum, ſed tantum
defunctorum. Sed ſtandum hic eſt obſervantiæ,
ut non male tradit Bohemer. *in decretal. lib. 3.
tit.* 28. §. 129.

Ad jura honorifica Patronorum refertur lu- 147
ctus Eccleſiaſticus morti Patroni, vel eorum,
qui ſunt de ejus familia, dicandus.

Patrono etiam debetur honor Sedis in Eccle- 148
ſia ſua, tum debetur primus locus in proceſ-
ſione. Honor Sedis ex loco honoratiori, & no- 149
biliori æſtimatur, qualis eſt chorus, ſeu ſa-
crarium ſolis Clericis ſacratis dicatum; De
Roye *de jur. honorif. in Eccleſ. lib. 2. cap. 3.*
ubi in primis provocat ad Synodum *Wigornien-
ſem anni* 1240. *cap. 3.* ubi hæc ſancita: *Ne Lai-
ci ſint in cancellis dum celebrantur divina, ſal-
va tamen reverentia Patronorum, & ſublimium
Perſonarum*. Sed Patrono deberi ſedem extra 150
chorum, licet in digniori loco, tenet Card.
Petra *in commentar. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit.
7. Gregor. IX. n. 55. & ſequent.*

Hoc etiam prætérea honori Patronorum da- 151
tum, ut poſſint ſedilia fixa, & propria habe-
re, quod olim cæteris denegatum, ut indicat
Synodus Oxonienſis anni 1487. *cap. 2. apud Har-
duin. tom. 2. Concil.*

Huic accedit honor ſepulturæ, ut non ſolum 152
in ipſa Eccleſia, ſed & ut in loco ejuſdem
honoratiore ſepulcrum ſibi ſuæque genti con-
ſtituere valeat *Patronus*; De Roye *jur. honorif.
in Eccleſ. lib. 2. cap. 3.* Quinimo ſine conſen-
ſu Patroni nemini ſepultura concedi in Eccle-
ſia poteſt; Van-eſpen. *jur. Eccleſ. univ. part.
1. tit. 25. cap. 7.* §. 25.

Hactenus de juribus honorificis Patrono de- 154
bitis, de quibus tamen, qui plenam cupit tra-
ctationem, adeat du Perroy *dans ſon traité des
droits honorifiques & utiles des Patrons*. De ali-
mentis, Patrono debitis, vide quæ diximus in
addit. ad verb. *Alimenta*. Et an Patrono jus 156
aliquod in bona Eccleſiæ competere poſſit, con-
ſule Card. Petr. *in commentar. ad Conſtit. Apoſtol.
Conſtit. 7. Gregor. IX. n. 18. & plur. ſequent.*

KALEN-

Digitized by Google

KALENDARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Kalendarium unde dictum, & quid ſit*, ad num. 2.
3 *Dies unde dictus, quid ſit, & quotuplex*, ad num. 5.
6 *Nox quid ſit.*
7 *Dies an ubique gentium eodem modo incipiat, & quanam ratione in jure ſit accipiendus*, ad num. 8.
9 *Hora unde dicta, & quomodo dividatur*, ad num. 10.
11 *Horarum quot & quæ appellationes & ſpecies*, ad num. 13.
14 *Quis primus, quo tempore, & quo inſtrumento dies noctesque in horas diviſerit.*
15 *Quæ ſint duo Horologia antiquiora.*
16 *Quæ fuerit olim diei partitio apud Romanos.*
17 *Hebdomada quomodo capta a Judæis, a Gentilibus, & a Chriſtianis*, ad numer. 21.
22 *Menſis unde dictus, quid ſit, & quotuplex*, ad num. 28.
29 *Kalendæ, Nonæ, Idus unde dicantur, & quid ſint*, ad num. 32.
33 *Quæ fuerint menſium nomina atque ſpecies pro Nationum diverſitate*, ad n. 37.
38 *Annus unde dictus, quid ſit, quomodo dividatur, & quæ fuerint varia ejuſdem apud varias nationes initia*, ad n. 46.
47 *Annus Solaris Julianus unde dictus, quotuplex ſit; quot & quæ ejuſdem vitia, & a quo ſublata*, ad num. 53.
54 *Epacta quid ſit & quomodo reguletur*, ad num. 55.
56 *Indictio quid ſit, unde ejus origo & nomenclatura, quænam ſit regula pro invenienda cujuslibet anni Indictione, & quid fuerint Olympiades*, ad num. 60.
61 *Cyclus Solaris, Littera Dominicalis, Cyclus Lunæ, quid ſint, quomodo inveniantur, & poſtremus cur* aureus numerus *appelletur*, ad num. 66.
67 *Quid circa Kalendarium locorum Ordinariis inhibitum ſit.*
68 *Kalendarium Gregorianum ſervare pro diſtributione feſtorum, jejuniorum &c. quibus præcipiatur.*

KAlendatium a Kalendis dictum eſt: Kalen- 1
dæ autem ſunt primi dies menſium, ſic
appellati a verbo græco *Kaleo*, ſeu *Kalo*, quod
idem ſignificat ac latine *Voco:* priſcis enim
temporibus ſacrificio a Rege, & Pontifice ce-
lebrato, idem Pontiſex *Kalato*, ideſt *vocato po-
pulo* in capitolium quot numero dies a Kalen-
dis ad Nonas ſupereſſent, prounnciabat, &
quintanas quidem, quinquies dicto verbo *Kalo*,
ſeptimanas repetito ſepties prædicabat: & hunc
diem, qui ex his diebus, qui Kalarentur, pri-
mus eſſet, placuit *Kalendas* vocari: Calvinus
in magno Lexico juridico litt. K, cum aliis ibi 2
citatis. Duraudus autem *l.* 8. *c.* 4. apud Ga-
vant. & Merati *tom.* 2. *ſect.* 2. *cap.* 5. vult *Ka-
lendas*, ſeu *Calendas* eſſe quaſi *Colendas*, quia
tunc erat ſemper Junoni ſeſtus dies primus,
ſicque *Calendarium*, & *Colendarium* eſſe fere
idem a cultu ſeſtorum. Nos vero hic ſumi-
mus Kalendarium Eccleſiaſticum prout eſt *quæ-
dam dierum, ac menſium, ex quibus annus con-
ſtat, omniumque, quæ diebus, ac menſibus ad-
juncta ſunt, ordinatio*. Unde in Kalendario
obſervari oportet diem, hebdomadam, men-
ſem, annum, biſſextum, Cyclum ſolarem, &
lunarem, & cetera alia, quæ ad temporum co-
gnitionem ſpectant.
Dies dicitur a *Dio*, quod *apertum*, & *mani-* 3
feſtum ſignificat: Solaribus enim radiis cuncta
ſenſibilia *manifeſta* fieri omnes agnoſcunt; un-
de S. Auguſtinus *lib.* 4. *ſuper Geneſim cap.* 20.
ſic babet*: Tunc Deus diem condidit, cum con-
didit ſolem, cujus præſentia eumdem exhibet diem.*
Dies generatim acceptus eſt ſpatium tempo- 4
ris motu cœli ab ortu in occaſum, qui pro-
pterea *diurnus* dicitur, defiuitum. Dies ſecun- 5
dum Aſtronomos eſt duplex, *naturalis*, & *ar-
tificialis*. Dies naturalis eſt integra ſolis revo-
lutio ab ortu in occaſum, qua ad idem Cœli
punctum, unde profectus erat, revertitur. Dies
artificialis eſt intervallum illud temporis quo
ſol ſuper Horizontem exiſtit, nobiſque ſe pro-
dit, quodque nocti opponitur. Nox enim eſt illud
ſpatium temporis, quo ſol inſra Horizontem
moratur. Alii tamen diem *naturalem* appellant,
quem nos *artificialem* vocamus, & viciſſim quem
nos dicimus *artificialem*, ipſi denominant *na-
turalem*, ut videre eſt apud Cenſorinum *de die
naturali cap.* 10. Magnum Lexicon Calvini
loc. cit. litt. D. & alios ab ipſis allegatos.

Dies

7 Dies juxta diverſas mundi oationes diverſimode incipit. Apud Babiloonios, Chaldæos, & Perſas, alioſque Orientales diei initium ſumitur a ſolis ortu. Apud Athenienſes, Italos, Auſtriacos, Bohemos, Sileſios, Polonos, Sinenſes, & alios a Solis occaſu. Apud Gallos, Hiſpanos, Anglos, Luſitanos, Belgas, plurimos Germanos, & fere omnes alios Europeos a media nocte, ita tamen, ut dies in duas partes æquales dividant, partiendo horarum numerationem io his duodenas, nempe duodenas a media nocte ad meridiem, & alias duodenas a meridie ad mediam noctem, taliter quod dies comprehendat viginti quatuor horas æquales; quem morem adhuc in dies Romana ſervat Eccleſia pro Divini recitatione Officii, jejuniorum obſervatione, aliiſque ſacris, ac profaois ritibus peragendis, textu expreſſo *in l. More Romano* 8. *ff. de feriis*, ibi: *More Romano dies a media nocte incipit, & ſequentis noctis media parte finitur: itaque quidquid in his viginti quatuor horis (ideſt duabus dimidiatis noctibus, & luce media) actum eſt, perinde eſt quaſi quavis hora lucis actum eſſet.*

8 Dies in jure intelligendus, & accipiendus eſt ſecundum ſubjectam materiam: nam cum aliquid eſt agendum quod aliam rationem in luce, & aliam in tenebris habet, antiqua & vulgaris diei appellatio retinenda eſt, qua nimirum dies in duodecim horas diviſus ſumitur ab ortu ad occaſum ſolis, & econtra nox in alias duodecim horas diviſa accipitur ab occaſu ad ſolis ortum, uti revera habitantes directe ſub Æquatore toto anno diem, & noctem retinent æqualem. Unde Deus *Gen.* 1. *diviſit lucem a tenebris, appellavitque lucem diem, & tenebras noctem*, & Chriſtus Dominus *Joan.* 9. ait: *me oportet operari opera ejus, qui miſit me, donec dies eſt: venit nox, quando nemo poteſt operari*; & *Joann.* 11. inquit: *Nonne duodecim ſunt horæ diei? ſi quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem hujus mundi videt; ſi autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux non eſt in eo.* Et pro ſic numerando horas diei ab ortu ſolis ad occaſum, & horas noctis ab occaſu ad illius ortum favent *l. Titius* 25. §. 1. *ff. de liberis & poſthumis*, *l. Placuit* 1. *ff. de Manumiſſionibus*, *l. In annos* 2. *ff. de annuis legatis*, *l. Via* 5. *ff. de ſervitutibus*, *leg. Non minorem* 20. *Cod. de tranſactionibus*. Si autem ſermo ſit de continuo temporis ſucceſſu, ſequenda eſt Romana inſtitutio in *leg. More Romano* 8. §. *de feriis* allata io fine numeri antecedentis: Sic in materia præſcriptionum, ubi tempus ita noctu procedit, ac die ad complendam uſucapionem, *l. In uſucapionib.* 6. *& l. Ideoque* 7. *ff. de uſurpationib. & uſucapionib.* ibi: *Ideoque qui hora ſexta diei Kalendarum Januariarum poſſidere cœperis, hora ſexta noctis pridie Kalendas Januarias implet uſucapionem*, & ſic de ſimilibus.

Hora, ut vult Macrobius *l.* 1. *Saturnalium cap.* 21. dicta eſt ab *Horo*; ibi enim de Ægyptiis loqueos ait, *Apud eoſdem Apollo, qui eſt ſol, Horus vocatur, ex quo & horæ* 24. *quibus dies, noxque conficitur, nomen acceperunt.* 9
Quælibet hora æqualis, quæ eſt vigeſima quarta pars diei naturalis æqualiter diviſi, dividitur in 60. *minuta prima* æqualia; Quodvis primum minutum dividitur in 60. *minuta ſecunda* itidem æqualia, atque ita deinceps quodvis minutum ſecundum in 60. *minuta tertia &c.* 10

Horæ, aliæ diei ſunt, aliæ noctis; *l. A qua ætate* 5. *ff. Qui teſtamenta facere poſſint*, *l. Ideoque* 7. *ff. de uſurpationib. & uſucapionib.* Illæ diurnæ, hæ nocturnæ vocantur; *l. Si Diurnarum* 2. *ff. de aqua quotidiana*, *l. Capite quinto* 25. *ff. ad legem Juliam, de adulteriis.* 11

Horæ tam diurnæ, quam nocturnæ, aliæ ſunt æquales, & aliæ inæquales. Horæ æquales illæ dicuntur, quarum unaquæque eſt vigeſima quarta pars diei naturalis æqualiter diviſi, ita ut ſi integra Æquatoris circa mundi polos revolutio quantitatem diei naturalis definiat, quælibet hora æqualis tantum temporis ſpatium comprehendat, ut quindecim gradus Æquatoris ſupra horizontem aſcendant. Horæ inæquales illæ appellantur, quarum unaquæque eſt pars duodecima tum diei artificialis æqualiter diviſi, tum noctis: dicuntur enim inæquales, eo quod neque toto anni tempore, neque ubique in ſphæra obliqua æquale ſpatium temporis ſingulæ comprehendant; Horæ enim diurnæ apud Judæos, & Turcas, alioſque, qui diem, ac noctem ſeorſim in duodecim horas dividebant, longiores erant nocturnis æſtivo tempore, dum ſol a tropico hyemali ad æſtivum aſcendit, cum tunc dies artificialis continuo creſcat, & nox decreſcat, & ibi magis ubi major eſt ſphæræ obliquitas, & econtra horæ nocturnæ erant longiores diurnis tempore hyberno, dum ſol a Tropico æſtivo ad hyemalem retrogrado curſu progreditur; cum tunc dies artificialis continuo decreſcat, & non creſcat. 12

Jam vero fere ubique horis inæqualibus obſoletis, ubique horæ ſolum æquales adhibentur, quarum aliæ Babilonicæ, aliæ Italicæ, aliæ Aſtronomicæ, & aliæ Europeæ appellantur 13

Digitized by Google

tur. Horæ Babilonicæ illæ vocantur quarum prima ab ortu ſolis inchoatur: Italicæ quæ ab occaſu ipſius ſolis: Aſtronomicæ, quæ a meridie: Europeæ vero, quæ tum meridie, tum a media nocte incipiunt, ita ut tam in meridie, quam in media nocte ſemper hora duodecima completa habeatur, ſicque duodecim horæ a meridie ad mediam noctem, & duodecim etiam a media nocte ad meridiem perpetuo numerentur.

14 Quis primus diem, noctemque in horas diviſerit, quo tempore hæc partitio in uſu eſſe incœperit, & quo inſtrumento facta fuerit? incerta res eſt. Alii enim horariam diviſionem tribuunt Abrahamo, qui primus Ægyptios in Aſtrologia, & Arithmetica inſtruxit; ut ſcribit Joſeph. Hebræus *lib.* 1. *Antiquitatum Judaicarum c.* 16. ubi de Abrahamo loquens ſic ait: *Arithmeticam quoque eis* (ſcilicet Ægyptiis) *contulit, & quæ de Aſtrologia ſunt, ipſe contradidit: nam ante adventum Abraham in Ægyptum hæc Ægyptii penitus ignorabant. A Chaldæis enim plantata noſcuntur in Ægypto, unde etiam perveniſſe noſcuntur ad Græcos.* Hinc Macrobius *lib.* 1. *Saturnalium cap.* 21. id Ægyptiis refert acceptum per verba lata *ſupra num.* 9. Alii autem id Babiloniis concedunt, dicuntque poſtmodum ab ipſis ad Græcos derivaſſe; ſic Herodotus *lib.* 2. ubi præciſe dicit: Polum, Gnomonem, & duodecim partes diei a Babiloniis didicerunt Græci. Dictam vero diviſionem, ſeu partitionem volunt aliqui factam fuiſſe per Clepſydram, ſicuti etiam hujus inſtrumenti ope peracta fuit diviſio Zodiaci in duodecim ſigna, ut refert Macrob. *lib.* 1. *in ſomnium Scipionis c.* 21. Clepſydra autem eſt quoddam vas vitreum, exiguum in fundo foramen habens, per quod aqua guttatim ſtillans elapſi temporis quantitatem demonſtrat. Unde Plinius *lib.* 7. *c.* 60. dicit *Scipio Naſica Collega Lænatis primus* (ſcilicet Romæ) *Aqua diviſit horas æque noctium, ac dierum idque horologium, ſub tecto dicavit anno Urbis DXCV.* Alii autem non Clepſydræ ope, ſed Gnomonis umbra factam fuiſſe dictam diviſionem, ſeu partitionem contendunt, ſic Laertius citatus, & ſecutus a Plinio *l.* 13. ubi ſic habet: *Umbrarum rationem & quam vocant Gnomonicen* ſive horologia ſciatherica, in quibus Diei partes umbra Gnomonis a ſole illuſtrati deſignantur) *invenit Anaximenes Mileſius, Anaximandri, de quo diximus, diſcipulus, primuſque horologium, quod appellant ſciathericum, Lacedemone oſtendit.* At vero certum eſſe longe ante Anaximenem horarum uſum extitiſſe, ſicque dicendum eſſe non Gnomonis umbra, ſed Clepſydræ ope primam horarum partitionem factam fuiſſe, eaque duntaxat ad horas deſignandas ad Anaximenis uſque tempora primo veteres uſos fuiſſe recte concludit eruditiſſimus Pater Fortunatus a Brixia in ſua eximia Philoſophia ſenſuum mechanica *tom.* 2. *tract* 2. *diſſert.* 4. *ſect.* 2. *verb. Hora num.* 2.

15 Dictorum duorum horologiorum antiquitus genera fuiſſe certo conſtat apud magnum *Lexicon Calvini tom.* 1. *litt.* H. ubi ſic habet: Horologiorum duo antiquitus genera fuiſſe conſtat; unum quod Gnomone umbras in ſole faciente horas indicabat; alterum quo horas æque noctium, ac dierum, aqua dividebat: Iſtud vocatur Clepſydrium, ſeu aquarium, & illud ſciathericum, ſeu ſolarium appellatur a Plauto in *Bœotia*, in qua eſuriens paraſitus ei imprecatur, qui primus horologium ſtatuiſſet, his verbis:

Ut illum dii perdant, primus qui horas reperit,
Quique adeo primus ſtatuit hic ſolarium.

16 Advertendum eſt inſuper, aliam diei diviſionem apud Romanos olim in uſu fuiſſe, quam his verbis exponit Macrobius *lib.* 1. *Saturnalium cap.* 3. ibi: *Primum tempus dicebatur* media noctis inclinatio, *deinde* Gallicinium, *inde* Conticinium, cum & Galli conticeſcunt, & homines etiam tunc quieſcunt: *Deinde* Diluculum, ideſt *cum incipit dignoſci dies. Inde* mane, *dum dies clarus eſt; eſt Mane autem dictum, aut quod ab inferioribus lucis, id eſt a manibus exordium lucis emergat, aut quod verius mihi videtur, ab omine boni nominis; nam & Lanuini* mane *pro* bono dicunt, *ſicut apud nos quoque contrarium eſt immane, ut immanis bellua, vel immane facinus & hoc genus cetera pro non bono.* Deinde *a* mane *ad* meridiem, *hoc eſt* ad mediam diem. *Inde jam ſupra vocatur* tempus occiduum, *& mox* ſupremà tempeſtas, hoc eſt diei noviſſimum tempus, *ſicut expreſſum eſt in duodecim tabulis*: Solis occaſus ſuprema tempeſtas eſto. *Deinde* veſpera, *quod a Græcis tractum eſt. Illi enim Eſperam a Stella* Heſpero *dicunt: Unde &* Heſperia *Italia quod occaſui ſubjecta ſit, nominatur. Ab hoc tempore* prima fax dicitur: *deinde* concubia, *& inde* intempeſta, quæ non habet idoneum tempus rebus gerendis. Hæc eſt diei civilis a Romanis obſervata diviſio.

17 Hebdomas ſive hebdomada græce, latine ſeptimana, dupliciter capitur; Uno modo pro hebdomada compoſita ex ſeptem annis, de qua habentur plura exempla in Sacra Scriptura, & ſignanter *Geneſis c.* 29. *n.* 28. *Levitici c.* 25.

Digitized by Google

c. 25. 8. Daniel. *c.* 9. *num.* 24. Alio modo pro hebdomada compoſita ex ſeptem diebus naturalibus, quæ Deum ipſum inſtitutorem habere videtur, quatenus cum ſex dierum ſpatio omnia creaſſet, *requievit die ſeptimo ab univerſo opere, quod patrarat, & benedixit diei ſeptimo, & ſanctificavit illum*. Geneſis *cap.* 2. *num.* 2. & 3. Hinc Hebræi, a quibus hebdomadarum uſus profluxiſſe videtur, die illo ſeptimo ſeu Sabbato quieſcebant, & penitus ab omni opere ſervili ceſſabant, juxta Dei præceptum ſibi impoſitum Exodi *c.* 20. *num.* 9. & 10. & ſæpe alibi.

18 Ille ſeptimus hebdomadæ dies hebraice dicebatur *Sabbatum*, quod latine *quietem* ſeu *requiem* ſignificat. Nomine tamen Sabbati non intelligebatur a Judæis ſolus ſeptimus hebdomadæ dies, ſed interdum etiam tota hebdomada, ut habetur ex pluribus Sacris Evangelicis textibus, ut Lucæ 8. *num.* 12. de illo Phariſæi, *jejuno bis in Sabbato*; quod de jejunio bis in hebdomada ab eo obſervato communitet intelligitur. Sic Matth. *c.* 20. *num.* 1. *Prima Sabbati*, *Marc. c.* 16. *n.* 2. *Una Sabbatorum*. Luc. *c.* 24. *n.* 1. *Una autem Sabbati*. Joan. *cap.* 20. *num.* 1. *Una autem Sabbati*, verba illa Evangelica non indicabant ſolum Sabbatum ſeptimum hebdomadæ diem, ſed inſuper totam hebdomadam, ſeu quemlibet hebdomadæ diem.

19 Sabbatum ſumptum pro ultimo hebdomadæ die, quoad erat dies feſtus apud Hebræos, fuit abrogatum apud Chriſtianos, & pro eo inſtitutus dies *Dominicæ*, in qua Dominicæ die, & non in Sabbato ceſſandum nunc eſt ab operibus ſervilibus. Vid. verb. *Sabbatum a n.* 2. *ad* 7. ubi adducuntur Sacræ Scripturæ textus, Concilia, & Canones, & inſuper *dict. num.* 7. aſſignantur pro hujuſmodi inſtitutione feſti diei Dominicæ loco Sabbati, quindecim rationes, & myſteria.

20 Singuli hebdomadæ dies apud Gentiles, ſeu Ethnicos appellationem, ſeu denominationem habebant a Planeta, quem primæ cujuſcumque diei horæ præeſſe finxerunt. Unde prima dies vocabatur ab illis *Dies Solis*: Secunda, *Lunæ*: Tertia, *Martis*: Quarta, *Mercurii*: Quinta, *Jovis*: Sexta, *Veneris*: & Septima, *Saturni*; quia ab ipſis hora prima diei primæ in hebdomada tribuebatur Soli, prima hora diurna ſecundæ diei tribuebatur Lunæ, prima tertiæ diei Marti, prima quartæ Mercurio, prima quintæ Jovi, prima ſextæ Veneri, & prima ſeptimæ Saturno.

Eccleſia tamen Romana ex inſtitutione S. Silveſtri Papæ retento nomine Sabbati, & Dominicæ, ceteros hebdomadæ dies feriarum nomine appellari voluit, ut patet in Lectione ſexta feſti ejuſdem S. Pontificis, ibi: *Sabbati, & Dominicæ diei nomine retento, reliquos hebdomadæ dies, feriarum nomine diſtinctos, ut jam ante in Eccleſia vocari cœperant, appellari voluit, quo ſignificaretur quotidie Clericos abjecta ceterarum rerum cura uni Deo prorſus vacare debere*. Feriarum autem dies jam ex tempore Apoſtolorum inſtitutos fuiſſe habetur ex Concilio Colonienſi II. *par.* 9. *cap.* 9. Hinc ritu Eccleſiaſtico dies Dominica intelligitur pro feria prima, cui ſuccedit feria ſecunda &c. ut patet de ſingulis hebdomadæ feriis. 21

Menſis a Græcis denominatur *Men* a Luna, 22
eo quod ejus curriculo determinatum temporis ſpatium conficiatur. Ab Hebræis autem dicitur *Jereach*, ideſt Luna, eo quod Luna ſuo circuitu menſem deſcribit. A Latinis vero deducitur a verbo *Metior*, eo quod ſit tempus numero dierum menſum. Unde Cicero *lib.* 2. *de natura Deorum*, ait: *qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur*. Hic 23
menſis generatim ſumptus deſcribitur, quod ſit *ſpatium temporis certo dierum numero ex motu Solis, & Lunæ periodico definitum, ex quo annus conſtituitur*.

Menſis alius eſt *Aſtronomicus*, & alius *Ci-* 24
vilis. Menſis Aſtronomicus, ſeu naturalis dividitur in Solarem, & Lunarem. Menſis So- 25
laris *Aſtronomicus* eſt illud temporis ſpatium, quod Sol in uno Zodiaci ſigno perluſtrando inſumit: ſeu eſt naturalis Solis tranſitus ab uno Zodiaci ſigno ad aliud ſignum: quia vero Sol non æquali tempore ſingula Zodiaci ſigna percurrit, ſed diutius moratur in Ariete, Geminis, & ceteris aliis ſignis Septentrionalibus, ſeu Borealibus, quam in Sagittario, Capricorno, & ceteris aliis ſignis Auſtralibus; ideo non omnes menſes Solares Aſtronomici æquales ſunt inter ſe, ſed alii ſunt aliis longiores, nempe Æſtivi ſunt longiores hyemalibus, & inter omnes maximus eſt ſolſtitiaris æſtivus, qui comprehendit dies 31. horas 11. minut. 36. ac inter omnes minimus eſt ſolſtitiaris hybernus, qui continet ſolum dies 29. hor. 8. minut. 54. Unde quantitas media menſis ſolaris Aſtronomici, quo nimirum Sol motu medio unum Zodiaci ſignum percurrit, tamquam æqualis duodecima pars anni continebit dies 30. hor. 10. min. 30. Menſis enim abſolute cum ſit mentio, triginta dies computari traditum eſt, *l. Seimus* 22. §. 2. *Cod. de jure deli-*

Digitized by Google

deliberandi. Gloſſa *Menſem in addit. in c. Quam ſit 6. de elect. in 6.*

26 Menſis Lunaris *Aſtronomicus* eſt ſpatium temporis ex motu Lunæ ſub Zodiaco definitum. Et dividitur in Periodicum, Synodicum, & apparitionis, ſeu illuminationis. Menſis Lunaris *Periodicus* eſt illud ſpatium temporis, quo Luna percurrit ab eodem Zodiaci puncto, donec ad eumdem redeat; Unde dicitur ambulatio, & circulus Lunæ, qui fit intervallo dierum 27. horar. 7. minutor. primarior. 43. & ſecundariorum 7. Menſis Lunaris *Synodicus* eſt illud temporis ſpatium, quod Luna inter acceſſum a Sole, & reditum ad ipſum inſumit. Unde vocatur congreſſus Lunæ, quia Luna cum Sole veluti congreditur, & conjungitur, & hic menſis conſtat diebus 29. horis 12. minutis primariis 44. ſecundariis 3. Menſis Lunaris *apparitionis*, ſeu *illuminationis* eſt intervallum temporis a primo conſpectu novæ Lunæ in eodem menſe uſque ad conſpectum alterius, quod fit ſpatio dierum 28. ut notat Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Menſis lit. B.* & alii plures, quamvis alii aliter ſentiant.

27 Menſis *Civilis*, ſeu *Politicus* eſt ille dierum numerus, quem unaquæque natio, aut Civitas ad res ſuas Civiles, ſeu Politicas pertractandas, & regulandas, ſibi præſcriptum, ac accommodatum obſervat. Unde Romani a Kalendis ad Kalendas menſes computabant. Græci vero a Neomeniis, ſeu Noviluniis ad Neomenias, ſeu Novilunia; non autem a Kalendis ad Kalendas, quarum uſu ipſi carebant: Quamobrem Auguſtus apud Svetonium in ejus vita *cap.* 87. *cum aliquos nunquam debita ſoluturos ſignificare vult, ad Kalendas Græcas ſoluturos ait;* Romani enim debita ſolvere tenebantur Kalendarum initio, ut plurimis teſtimoniis oſtendit Hoſpinianus *lib.* 3. *de origine feſtorum Ethnicorum*.

28 Menſis Civilis dividitur in Kalendas, No-
nas, & Idus, ut patet ex praxi veterum Ro-
manorum, adhuc in dies obſervata in Curia
Romana: Gloſſa *Quinto Idus, in data libri
ſexti Decretalium*. Gloſſa 1. & 2. *in l. Cum biſ-*
29 *ſextum* 98. *ff. de verb. ſignificat. Kalendæ* di-
cuntur primi dies cujuſque menſis, dictæ a
verbo Græco *Kaleo*, ſeu *Kalo*, quod latine
idem ſignificat ac *Voco*, ſeu *appello*: ſeu ſic
dictæ a *Colendo*, eo quod Veteres Romani om-
nium menſium diem primum ſpeciali cultu
30 proſequerentur. Vide *ſupra num.* 1. *Nonæ*,
quæ vel in quintum, vel in ſeptimum diem
menſis cadunt, ſunt ſic dictæ vel a particula
Non, eo quod nullus Deorum coleretur *No-
nis;* vel a voce *Nonæ*, ideſt novæ Lunæ, eo
quod Pontifex ipſis diebus novam Lunam ob-
ſervaſſet: Unde Nonæ quaſi novæ Lunæ ini-
tium ait Hoſpinianus *cap.* 5. *de origine Feſto-
rum Ethnicorum*: ſeu quia illis diebus leges
dicerentur, ſuumque robur nova promulgatio-
ne reciperent: Vel ita dictæ a *Nundinis*.
Gloſſa 1. & 2. *in l. Cum biſſextum* 98. *ff. de
verb. ſignificat.* & Gloſſa *Quinto Idus, in da-
ta libri ſexti Decretalium*. Nundinæ enim teſte
Macrobio *lib.* 1. *Saturnalium cap.* 16. per no-
vem dies agebantur: Vel demum ſic dictæ,
quia incidebant in nonum diem ante *Idus;*
quamvis enim non omnis menſis æqualem
dierum numerum habeat ante *Nonas*, ſin-
guli tamen octo dies poſt *Nonas* numerant
ante *Idus*. *Idus* autem eſt nonus dies menſis 31
a *Nonis* numeratus, cum *Idus* contingant vel
decimo tertio, vel decimo quinto die men-
ſis, nempe octo diebus poſt *Nonas*. *Idus*, *ut*
vult Macrobius *lib.* 1. *Saturnalium cap.* 16. *ab
Iduando* verb. derivantur. Iduare enim divi-
dere eſt, unde *Iduum* dies in duas ferme par-
tes æquales Menſem dividit. Hinc Horatius
lib. 4. *Carm. Ode* 2.

Idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem.

Et ut facilius hæc omnia memoriæ mandentur, dantur ſequentes Verſus: 32

Majus ſex Nonas, October, Julius, & Mars:
Quatuor at reliqui dat Idus quilibet octo:
Inde dies alios omnes dic ante Kalendas,
Quas retro numerans ſumes e menſe ſequenti.

Ad uberiorem & clariorem ſupradictorum 33
notitiam notandum eſt, quod in Menſibus Martii, Maii, Julii, & Octobris *Nonæ* cadunt in diem ſeptimum, adeoque *Idus* in quintamdecimam. In ceteris autem aliis menſibus *Nonæ* cadunt in diem quintam, & *Idus* in tertiam decimam; Unde dies, qui intercedunt inter *Kalendas*, & *Nonas*, appellantur a *Nonis;* qui inter *Nonas*, & *Idus*, appellantur ab *Idibus*, & dies omnes, qui ſuperſunt poſt *Idus* appellantur a *Kalendis* proximi venturi menſis: Hinc quia Menſes Martii, Maii, Julii, & Octobris ſex habent dies ante *Nonas*, quod contingit in ipſis prima die, dicitur contingere *Kalendis* talis reſpective menſis; Quod ſecunda die, *ſexto Nonas*, ideſt ſexto ante *Nonas;* Quod tertia die, *quinto Nonas*: quod quarta die, *quarto Nonas;* quod quinta die, *tertio Nonas;* quod ſexta die, *pridie Nonas;* & de-

Digitized by Google

& denique quod ſeptima die, *Nonis*. Quia vero reliqui alii menſes quatuor tantum dies habent ante *Nonas*, qund contingit prima die horum menſium, dicitur contingere *Kalendis* cujuſque reſpective menſis; quod ſecunda die, *quarto Nonas*; quod tertia die, *tertio Nonas*; quod quarta die, *pridie Nonas*, quod quinta die, *Nonis*. In omnibus autem anni menſibus, cum omnes octo dies poſt *Nonas* numerent ante Idns, prima dies poſt *Nonas* dicitur *Octavo Idus*, ſecunda dies poſt *Nonas*, *ſeptimo Idus*, & ſic deinceps, uti dictum eſt de *Nonis*. Et deinde qnia reliqui dies poſt *Idus* cujuslibet menſis a *Kalendis* menſis ſequentis denominantur, prima dies poſt *Idus* cujuſcumque menſis vocatur decimo nono; vel decimo octavo, vel *decimo ſeptimo Kalendas*, ideſt ante *Kalendas* proximi ſequentis menſis, cum hac advertentia, qund ſi menſis babet 31. dies, & 4. Nnnas tantnm, ſicut Januarius, prima dies poſt *Idus* talis menſis dicitur *decimo nono Kalendas*, ſecunda poſt Idus *decimo octavo Kalendas*, & ſic de reliquis ſecundnm nnmerum dierum, quæ ab illa die ad diem Kalendarum menſis inclnſive numerantur. Si vero menſis habet tantnm 30. dies, & quatuor *Nonas*, ſicut Aprilis, prima dies poſt *Idus* ejuſdem menſis dicitur *decimo octavo Kalendas*, ſecunda *decimo ſeptimo Kalendas*, & ſic de ſingulis uſque in finem, uti ſupra: Si autem menſis habet tantum 28. dies, & quatuor *Nonas*, ſicuti Februarius, prima dies poſt *Idus*, ejnſdem menſis dicitur *decimo ſexto Kalendas*, & ſic de reliqnis uſque ad finem. Qund ſi autem menſis habet 31. dies, & 6. Nonas ſicuti Martius, prima dies poſt *Idus* ejnſdem menſis dicitur *decimo ſeptimo Kalendas*, & ſic de ſingulis ſecundum uumerum dierum, quæ ab illa die ad diem Kalendarum menſis incluſive numerantur, ut dictum eſt ſupra: Cum ergo dicimus *quintodecimo Kalendas Martii*, idem eſt ac dicere *quinta decima die ante Kalendas Martii*, *& quarta decima die exeunte Februarii*, ac ſic de ſingulis; & cnm aliquid contingere dicimus die ſexta decima Martii, contingere dicimus *decimo ſeptimo Kalendas*, ſeu ante *Kalendas* Aprilis, nam intra hunc numerum comprehendi debent & *dies ipſe Kalendarum*, & *dies*, qua aliquid contingere ſignificatur: Unde dies decima ſexta Aprilis dicitur *decima ſexta Kalendas Majas*, quia triginta tantum dies in Aprili continentur, ſed ſunt 31. in Martio, & ſic in aliis. Ita Gloſſa *Quinto Nonas*, *in data libri ſexti Decretalium*, & Doctnres paſſim.

Ad ſacilius aurem memoriæ mandandum quot 34
dies contineant ſinguli anni menſes, dantur ſequentes verſus:

Aprilis ter denos, Junius, Septemberque, November.
Uno plus reliqui: Viginti Februus octo:
Sed ſi biſſextus fuerit, ſuperadditur unus.

Ideſt Aprilis, Junius, September, & November cnntinent triginta dies. Jannarius vero, Martius, Majns, Julius, Anguſtus, October, & December cnntinent dies 31. Febrnarins autem in annis communibus continet ſolum dies 28. In annis vero biſſextilibus continent 29.

Menſium nomina pro Nationum diverſitate 35
varia fuernnt: at hic placet ipſnrum nomina breviter annotare pront breviter traduntur a Doctiſſimo Beyerliuck *in Theatro Vitæ Humanæ tom. 5. verb. Menſis*.

Re-

Digitized by Google

Romanorum.	Hebræorum.	Athenienſium.	Macedonum, & Græcorum.	Cypriorum.	Ægyptiorum.	Perſarum.	Arabum,& Saracenorum.
1. Januarius.	10.Thebet.	8. Gamelion.	Audinæus.	11. Eſtios.	5. Thebi.	5. Mardaimech.	Almuzaram.
2.Februarius.	11. Sebebat.	9. Elaphebolion.	Gerithios.	12. Romeus.	6. Mechir.	6.Sarembemech.	Saphar.
3. Martius.	12. Adar.	10. Munychion.	Dyſtrus.	1. Aphrodiſæus.	7. Phamenoth.	7. Maheramech.	Rabe 7.
4. Aprilis.	1. Niſan. Abib.	11.Thargelion.	Xanthicus.	2. Apogonicus.	8. Pharmuthi.	8. Ebenmech.	Rabe 1.
5. Majus.	2. Jiar.	12. Sciriophorion.	Artemiſius.	3. Ænicus.	9. Pachon.	9. Idramech.	Gemedi 1.
6. Junius.	3. Sivan.	1. Hecatombæon.	Deſius.	4. Junius.	10. Pauni.	10.Dimech.	Gemedi 2.
7. Quintilis. Julius.	4. Thammuz.	2.Metagitnion.	Panemus.	5.Cæſarius.	11.Epiphi.	11.Behmanech.	Rage.
8. Sextilis. Auguſtus.	5.Ab, vel Av.	3. Boedromion.	Lous, vel Dorus.	6. Sebaſtus.	12.Meſori.	12.Azſidamech.	Suhaben.
9. September.	6. Elul.	4. Mæmacterion.	Gorpiæus.	7.Autocraticus.	1. Toth.	1. Phordimech.	Ramadan.
10. October.	7. Tizri.	5. Pyanepſion.	Hyperboræus.	8. Dimarchezagius.	2.Phaophi.	2. Ardaimech.	Sarel.
11.November.	8. Maſchevan.	6. Anteſterion.	Dius.	9. Plythypatos.	3. Athir.	3. Cardaimech.	Dulchida.
12. December.	9. Caſleu.	7.Poſideon.	Apelleus.	10. Archireus.	4. Chiac.	4.Zirmech.	Dulcheja.

Digitized by Google

36 Aſſeruntur nomina menſium Hæbræorum juxta ordinem ſervatum in anno ſacro, ſive Eccleſiaſtico, & in anno Civili, prout traduntur ab eruditiſſimo Calmet *in Dictionario litt. M. verb. Menſis*.

Nomina menſium Hebræorum juxta ordinem anni Sancti.

1. Niſan, reſpondens	Martio.
2. Jiar.	Aprili.
3. Sivan.	Majo.
4. Tammuz.	Junio.
5. Ab.	Julio.
6. Elul.	Auguſto.
7. Tizri.	Septembri.
8. Maſchevan.	Octobri.
9. Caſleu.	Novembri.
10. Thebet.	Decembri.
11. Sebat, vel Sabat.	Januario.
12. Adar.	Februario.

Nomina menſium Hebræorum juxta ordinem anni civilis.

1. Tizri, reſpondens	Septembri.
2. Maſchevan.	Octobri.
3. Caſleu.	Novembri.
4. Thebet.	Decembri.
5. Sebat.	Januario.
6. Adar.	Februario.
7. Niſan.	Martio.
8. Jiar.	Aprili.
9. Sivan.	Majo.
10. Tammuz.	Junio.
11. Ab.	Julio.
12. Elul.	Auguſto.

Advertendum tamen hic eſt, quod menſes Judæorum non ita reſpondent noſtris Romanis quaſi ex integro conveniant; quia cum menſes Hebræorum per lunationes computentur, & menſes lunares ſolaribus plene congruere non poſſint, ideo menſes Hebræorum pro varietate lunationis duos ex noſtris interdum attingunt. Unde Æquinoctium vernum juxta ordinem anni ſolaris inter diem 20. & 21. Martii incidit: In anno vero Lunari, Neomenia, ſeu Novilunia Martio, plenilunia Aprili reſpondent, & ſic de aliis. Hinc non mirum, quod juxta ordinem traditum a Beyerlinck *Niſan* reſpondeat noſtro *Aprili*, & juxta ordinem aſſignatum a Calmet reſpondeat *Martio*, & ſic de aliis. Cum pro varietate lunationis *Niſan* aliquando magis concurrat cum *Aprili*, quam cum *Martio*, & aliquando magis cum *Martio*, quam cum *Aprili*, ut recte notat Toſtatus *in Exod. cap. 12. q. 3.* cum aliis ibi allegatis. Calmet *in Diction. verb. Annus*, & *verb. Menſis*, & alii paſſim.

Aſſignatur breviter unde deſumpta ſit Nomenclatura noſtrorum Romanorum vulgarium 37
Menſium. Januarius igitur dictus eſt a *Jano* bicipite, cui Rex Numa Pompilius, & Roma idololatra attribuebant falſam Deitatem. Februarius ſecundum aliquos dictus eſt a *Februo*, nam volunt inſtitutum fuiſſe in honorem *Februi*, ideſt *Plutonis* luſtrationum Dei: ſecundum vero alios a verbo *Februare*, quod ſignificat purgare, nam dictus Numa inſtituit hunc menſem ad honorem Deorum Inferni, & animarum purgandarum, putans cum Idololatris antiquis Romanis ſuis ſuperſtitioſis Sacrificiis poſſe purgare animas jam corpore exutas, illaſque ac Inferorum Dæmones ſic poſſe placari, ne ſibi, ut timebat, apparerent, & nocumentum afferrent: & quia iſta ſacrificia vocabantur purgationes, quibus purgabantur habitacula humana, ne in illa ingrederentur Dæmones, & animæ Defunctorum; ſicut nunc purgamus Domus aſpergentes eas aqua benedicta contra Dæmonum inſultus, ita tunc Februa, ſeu purgationes per domos aſpergebantur, & quia purgationes vocantur *Februa*, vocatus eſt Menſis iſte *Februarius*: unde Ovidius *lib. 2. Faſtorum* canit: *Ipſe Sacerdotem jactantem Februa vidi*, vidi aſpergentem purgationes, ut notat eruditiſſimus Toſtatus *part. 3. defenſorii cap. 81. columna 2. in fine*. Martius dictus eſt a *Marte*, cui fuerat a Romulo conſecratus prætendente eſſe ejus filium, atque hinc Romulus ipſum menſem primum anni inſtituit: Unde Ovidius *lib. 1. Faſtorum* cecinit: *Martis erat primus menſis, Veneriſque ſecundus*. Aprilis ſecundum aliquos dictus eſt a verbo *Aperire*, ex quo in hoc menſe terra germinans ſuum ſinum aperiat; ſecundum vero alios dictus eſt a verbo græco Veneris, cui falſæ Deitati creditæ Matri Æneæ, ſeu Romuli, menſis erat ſacratus juxta illud Ovidii jam adducti, *Veneriſque ſecundus*, cum primus eſſet Martius Marti ſacer. Majus ſecundum Varronem & alios dictus eſt a Maja, cui ut creditæ Matri Mercurii ab Idololatris Romanis hoc menſe ſacrificia offerebantur; ab aliis vero cenſetur ſic dictus *a Majoribus natu*, in quorum gratiam erat conſecratus; Unde Ovidius *loc. cit.* cecinit; *Tertius a ſenibus*. Junius dictus eſt, ut volunt aliqui, a *Junone*, cui tali menſe ſacrificia offerebantur: alii vero dicunt, quod ſit ſic dictus a *Junioribus*, in quorum

rum

Digitized by Google

rum juvenum gratiam erat dedicatus. Hinc Ovidius *loc. cit.* cecinit: *Juvenum de nomine quartus*; Et Beyerlinck *loc. cit.* §. *Quintus* ex Plutarc. *in quæſt. Roman.* 19. & 84. quærens cur Menſe Majo uxores non ducant Romani? concludit: *An ut quidem dicunt, quia Majus a Majoribus natu appellatus eſt, Junius a junioribus? Nuptiis vero accommodatior eſt junior, ut inquit Eurip. nam ſenectus Venerem valere jubet, ipſaque venus ſenibus infenſa eſt: Abſtinent igitur Majo nuptiis, junium expectantes, qui Majum ordine excipit.* Julius, qui vocabatur *Quintilis*, eo quod quintus eſſet a Martio, ſic dictus eſt a *Julio Cæſare*, eo quod, ut ait Macrobius *lib. 1. Saturnal. cap.* 12. ipſe Julius Cæſar natus ſit tali menſe ad quartum Idus Quintilis. Auguſtus qui appellabatur *Sextilis*, dictus eſt ab *Auguſto Imperatore*, eo quod tali menſe primum iniiſſet Conſulatum, triumphos tres in Urbem intuliſſet, Ægyptum ſubjeciſſet Romanæ ditioni, ac tandem civilibus bellis finem impoſuiſſet. Alii autem quatuor ſequentes Menſes nominantur ab ordine numeri, quem habent a Martio, qui in anno a Romulo conſtituto, erat primus: Unde *September* dicitur, quia ſeptimus erat a Martio, *October*, quia octavus; *November*, quia nonus, & *December*, quia decimus erat: Romulus enim annum conſtituerat ex ſolis decem menſibus, quibus Rex Numa Pompilius ſupradictos duos menſes, nempe *Januarium*, & *Februarium* adjecit, ac præpoſuit: Hinc Ovidius *lib. 1. Faſtorum* ſic cecinit:

Martis erat primus menſis, Venerisque ſecundus,
Hæc generis princeps, ipſius ille pater.
Tertius a ſenibus: juvenum de nomine quartus;
Quæ ſequitur numero turba notata ſuo eſt.
At Numa nec Janum, nec Avitas præterit umbras,
Menſibus antiquis præpoſuitque duos.

38 Annus (ab Annulo dictus, eo quod in ſeipſum redeat, ut ex Varrone tradidimus ſub verb. *Annus n.* 1. ſeu ex *Ana*, quod eſt Circum, & *Nonas*, quaſi circumiens, ut ex aliis *ibid.* notavimus) univerſaliter loquendo eſt totum illud temporis ſpatium, quo aſtra quæque integram ſuam ſub Zodiaco revolutionem perficiunt: Macrobius enim *lib. 2. in ſomnium Scipionis c.* 11. ſic expreſſe dicit: *Annus non eſt is ſolum, quem nunc communis omnium uſus appellat; ſed ſingulorum, ſeu luminum, ſeu ſtellarum, emenſo omni cœli circuitu, & certo loco in eundem locum redditus, annus ſuus eſt.* Unde ſic quælibet cujuſque Planetæ periodica revolutio *annus* vocari poteſt juxta diviſionem anni in annum *Planetarium*, qui eſt tempus illud quo quilibet Planeta ſuum cœlum decurrit.

At relicta hac anni acceptione & diviſione, hic agimus de celebriori & communiori anni diviſione in Annum *Solarem*, & annum *Lunarem*. Annus Solaris eſt illud tempus, quo ſol Zodiacum perluſtrat, ſuoque ad alterutrum ex tropicis acceſſu, & receſſu, annuam tempeſtatem *Veris*, *Æſtatis*, *Autumni*, & *Hyemis* varietatem efficit, conſtatque hic annus diebus 365. horis 5. minutis primariis 48. & ſecundariis 55. Annus Lunaris eſt illud tempus, quo Luna girat, ſeu circuit per totum ſuum cœlum, ſeu per Zodiacum integrum: Conſtatque hic annus, ſi ſit *communis*, duodecim Lunationibus, ſeu menſibus Lunaribus: Dieſque ſubinde continet 354. horas 8. minuta primaria 48. & ſecundaria 37. adeo ut brevior ſit diebus 11. & aliquot fragmentis anno Solari: Si vero ſit *Embolimæus*, conſtat hic annus tredecim lunationibus, ſeu menſibus Lunaribus, dieſque ſubinde continet 383. horas 21. minuta 34. vel circiter: *Embolimæus* namque is dicitur propter Lunationem quam ſupra *communem* annum continet, quæ Lunatio *Embolimæa*, ſive *intercalaris* vel *inſerta*, ſeu *interpoſita* vocatur; Siquidem Macrobio tradente apud Calvinum *in Magno Lexico tom. 1. litt. E.* intercalare, interſerere, ſeu interponere eſt, ut colligitur ex *leg. Denique* 3. §. *ff. de Minoribus*. 39 40

Annus alius naturalis eſt, & alius Civilis, ſeu Legalis: Annus naturalis ille dicitur, qui computatur de momento ad momentum; *l. Anniculus* 132. *ff. de verb. ſignificationibus*; & hic in nuptiis exigitur; *Novell.* 74. & 100. In pupillis, & Minoribus *l. ultima*, *Cod. Quando Tutores eſſe deſinant*, *l. Denique* 3. §. 3. *ff. de minoribus*: In præſcriptionibus temporalium actionum, *l. 6. ff. de obligationibus*, & *actionibus*: In Carboniana poſſeſſione, *l.* 1. *Cod. de Carbon. edict.* & in aliis ſimilibus. Annus Civilis, ſeu Legalis ille dicitur, qui computatur non de momento ad momentum, ſed ſolum de die ad diem, adeout qui ad extremum anni diem pervenerit, annum abſolviſſe videtur; *L.* 134. *ff. de verbor. ſignificat.* Et hic annus exigitur in muneribus, & honoribus; ſi damnum injuria datum ſit in teſtamenti factione, *L.* 5. *de teſtamen.* in manumiſſione; *l. Placuit* 1. *ff. de manumiſſionib.* in uſucapione, *l.* 5. & 7. *ff. de uſurpat.* & in ſimilibus. 41

Anni Civiles diverſimode fuerunt a diverſis na- 42

nationibus uſurpati; Alii enim utebantur annis Solaribus, & alii Lunaribus. Item alii annum æſtate unum determinabant, & alterum hyeme; Alii quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuere; Alii anno menſtruo, ſæpe bimeſtri, non raro trimeſtri utebantur, ut Ægyptii, apud quos aliquos millia annorum vixiſſe produntur, cum menſes in numerum annorum collocarent. Vide *Magnum Lexicon Calvini tom. 1. verb. Annus*, ubi ex aliis varias recenſet annorum diverſitates juxta varias alias nationes.

43 Item annorum varia apud varias nationes fuerunt initia, quæ brevitatis gratia ad duo potiſſimum genera perſtringo, *Hebræorum* nempe, & *Romanorum*. Apud Hebræos igitur annus ſacer, ſeu Eccleſiaſticus incipiebat a menſe *Niſan*, qui noſtro fere *Martio* reſpondet. Unde de hoc anni initio dicitur *Exod. cap. 12. n. 2. Menſis iſte*, quo nimirum Hebræi egreſſi fuerunt de Ægypto, *ſit vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni*. Annus autem Civilis incipiebat a *Thiſri*, qui noſtro fere *Septembri* reſpondet; ex eoque colligitur, quia Feſtum tubarum prima die Septembris celebrari ſolitum, dicebatur principium anni. *Levitic. cap. 23.*

44 Apud Romanos autem antiquitus ſecundum conſtitutionem Romuli annus incipiebat a Martio, eratque ab ipſo diviſus in decem menſes dumtaxat, ut jam fuit dictum, continebatque hic Romuleus annus dies 304. itaut ſex menſes ideſt Aprilis, Junius, Sextilis, September, November, December tricenum eſſent dierum; quatuor vero Martius, Majus, Quintilis, October, tricenis & ſingulis expedirentur. Sic Macrobius *lib. 5. Saturnalium cap. 12.* Numa autem Pompilius duos addidit menſes, Januarium ſcilicet, & Februarium, conſtituitque ut hic duodecim menſium annus a Januario deinceps exordium haberet, eo quod hic menſis fuerit Jano bicipiti conſecratus, ſicque tamquam bicipitis Dei menſis, alter Janus biceps videretur, reſpiciendo finem anni antecedentis, & exordium ſequentis; voluitque quod duodecim menſes ſolares totidem Lunaribus adæquarentur, ſtatuendo quod menſes ſex eſſent triginta dierum, & ſex dierum viginti novem; Unde annum integrum 354. dierum conſtituit.

45 Cum autem hoc dierum numero integra Solis revolutio non abſolveretur, idcirco Julius Cæſar dies addidit undecim, & ſex horas; ſicque annum 365. dierum, & ſex horarum concluſit, ipſum adhuc inchoando a menſe Martio, Menſibus autem imparibus, videlicet Martio, Majo, Quintili, ſeu Julio, Septembri, Novembri, & Januario dies dedit 31. Aliis vero ſex paribus, nempe Aprili, Junio, Sextili, ſeu Augusto, Octobri, Decembri, & Februario dies ſolum triginta conceſſit; cum hac advertentia, quod ad complendum Januarium ultimum menſem imparem, diem unum ſubtraxit Februario ultimo menſi pari, cui proinde ſuperfuere dies tantum vigintinovem. Deinde Imperator Auguſtus ægre ferens menſem ſibi cognominem, nempe *Auguſtum* uno die minorem eſſe Julio, unum adhuc diem ſubtraxit Februario, & Auguſto adjecit; ſicque Februarius, ut adhuc nunc in anno communi, remanſit dierum dumtaxat 28. quaſi Inferis, quibus erat ſacratus, & diminutio, & par numerus conveniret, ut notat Macrobius *lib. 1. Saturnalium cap. 13.* Ne vero tres una ponerentur menſes triginta, & unius dierum unum idem Auguſtus ſurripuit Septembri, & addidit Octobri, ac unum detraxit Novembri, & dedit Decembri. Sic expreſſe eruditiſſimus Edmundus Purchotius *Inſtitut. Philoſophic. tom. 3. par. 2. ſect. 2. cap. 9.* Talem autem ſic conſtitutum dierum numerum retinent adhuc impræſentiarum omnes anni menſes, ut patet ex verſiculis datis *ſupra num. 42.*

Anni initium quomodo calculetur in Curiis, 46
& Tribunalibus, in Bullis, Brevibus, & Decretis Apoſtolicis, in actibus publicis, & inſtrumentis, in actibus privatis, & Epiſtolis, ac hujuſmodi? Vide verb. *Annus a num. 10. uſque in finem*: ubi *a num. 3. ad nonum* traduntur etiam regulæ ad dignoſcendum quando annus accipiendus ſit pro incepto, vel pro completo.

Supra recenſitus annus ſolaris *Julianus* a Ju- 47
lio Cæſare communiter dictus, vel eſt communis, vel biſſextilis. Annus communis ex ipſius Julii Cæſaris conſtitutione comprehendit dies 365. & 6. horas integras. Annus vero biſſextilis dies continet 366. Cum enim ſex illæ horæ, quas annus communis præter dies 365. continet, quaternis quibuſque annis collectæ, diem completum efficiant, uno die annus communis augetur, qui dies cum ex ejuſdem Julii præſcripto inter 23. & 24. Februarii intercaletur, ſeu inferatur, & interponatur, bis eo anno ſecundum Romanam computandi rationem *Sexto Kalendas Martias* pronunciari debet. Unde annus ille *Biſſextilis* nomine appellatur; Centenarii autem & vicenarii anni juxta Julii conſtitutionem erant *biſſextiles*; Hinc duo notabilia vitia ex dicta Kalendarii Juliani

con-

conſtitutione eveniſſe progreſſu temporis compertum eſt.

48 Primum itaque Juliani Kalendarii notabile vitium fuit *anticipatio vernalis æquinoctii*; Cum enim ſex illæ horæ, quibus Julius ſupra dies 365. annum conſtare definierat, non eſſent integræ, ſed undecim circiter minutis truncatæ, ideo ſtatim primo anno a conſtituto Juliano Kalendario *Ver* anticipavit; ſed undecim illis minutis, ſicque ſingulis ſucceſſive annis anticipando, effectum fuerat, ut circa ann. 1582. (quo ut infra dicetur obſervari cœpit Gregoriana Kalendarii emendatio) æquinoctium vernum diebus decem antecederet ſedem, quam tempore Julii Cæſaris obtinebat, & a 21. Menſis Martii die ad undecimam fuiſſet redacta.

49 Secundum autem Juliani Kalendarii notabile vitium fuit *noviluniorum*, & *pleniluniorum anteceſſio*: ex quo enim Cyclum decem-novennalem, ſeu numerum aureum ita conſtantem eſſe ſtatuat, ut decimonono quoque anno redeunte *novilunia*, & *plenilunia*, in eoſdem dies, horas, & minuta redeant, quæ tamen una hora, & minutis circiter 30. tempus anticipant, ſicque poſt annos 312. uno die citius contingant, tanta fuit tempore Greg. XIII. *noviluniorum* anteceſſio, ut ea citius quatuor diebus peragerentur, quam *aureus numerus* illa in Kalendario demonſtraret; itaut dies illa eſſet reipſa XVIII. Lunæ, quam Kalendarium XIV. deſignabat, & hujuſmodi; ob idque Sacrum Paſcha non amplius a 15. die in 21. Lunæ, ſed a die ejuſdem 19. in 25. celebraretur, contra præſcriptum primi Nicæni Concilii celebrati anno Chriſti 325. quod *Canone* 20. ſtatuerat Paſcha in perpetuum eſſe celebrandum die Dominico proximo poſt Lunam 14. primi menſis, ideſt ejus menſis, cujus Luna 14. incidit in æquinoctium vernum, aut proxime poſt æquinoctium a die 15. Lunæ ad diem 21. ejuſdem, itaut neque differre neque anticipare liceret.

50 Ut autem dictis Juliani Kalendarii vitiis ſuccurreretur jamdiu uſque in Conciliis Conſtantienſi, & Baſileenſi res fuerat agitata, ac poſtea Romano Pontifici a Concilio Tridentino demandata; Demum Gregorius XIII. convocatis ex toto Orbe peritiſſimis Aſtronomis, remedium optimum præſtitit, ac correctionem abſolvit anno 1582. ejuſque correcti Kalendarii obſervantiam indixit Conſtit. incip. *Inter graviſſimas*; Unde *Gregoriana correctio* eſt communiter dicta.

51 Primum igitur Juliani Kalendarii vitium ſic correxit. Decem integros dies ab ipſo detraxit, ſtatuitque ut poſt quartam diem Octobris S. Patri Franciſco Sacram ſequens dies anno 1582. non eſſet quinta, ſed pro quintadecima eo anno haberetur; ſicque *vernale æquinoctium* ſuæ priſtinæ Sedi die 21. Martii reſtituit. Dicti autem decem dies de menſe Octobri ſubtracti ſunt, quia in ipſis pauciſſimi dies Feſti occurrunt. In Gallia vero dies decimus Novembris appellatus fuit vigeſimus. Ne vero vernale æquinoctium a die 21. Martii verſus initium menſis rurſus reverteretur ſtatuit, ut ex quatuor centenariis annis unus tantum *biſſextilis* eſſet, nempe 1600. minime vero 1700. 1800. 1900. qui *biſſextiles* eſſe deberent ſecundum Julianum Kalendarium; ſicque dies tres intercalares quadringentis quibuſque annis omitterentur, ut omiſſione horarum trium intercalarium *præceſſio*, ſeu *anticipatio* compenſaretur; Unde diſtichum:

Biſſextilis adeſt annus quicumque quaternus.
Centenus tollet, quadringenteſimus addet.

52 Ex quibus clara habetur regula ad digno-ſcendum quando occurrat poſt Gregorianam Kalendarii correctionem annus *biſſextilis*. Detractis igitur centeſimis, dividatur quod ſupereſt per 4. ſi ex hac diviſione nihil relinquitur, annus ille erit *biſſextilis*; Secus vero ſi poſt illam diviſionem aliquid remanſerit; v. g. annus 1744. erit *biſſextilis*, nam detractis centeſimis, remanent anni 44. quibus diviſis per 4. nihil ex hac diviſione relinquitur; unde annus 1744. debet eſſe *biſſextilis*. Pro centeſimis autem ſtat evidens ex quatuor centenariis, ab anno videlicet 1600. *excluſive* quartum dumtaxat eſſe *biſſextilem*, nempe 2000. 2400. 2800. &c.

53 Secundum vero Juliani Kalendarii vitium in Cyclo decennovennali, quamvis correctione difficillimum prima fronte videretur, tamen facillime, & promptiſſime fuit correctum ex ingenioſiſſimo libro Aloyſii Lilii celeberrimi Romani Medici, & Aſtronomi de propagando *Aureo numero* in 30. *Epactas*.

54 Epacta nomen græcum eſt, quod dies ſuperinductos ſignificat, eos ſcilicet quibus annus Solaris communis, continens dies 365. annum Lunarem communem continentem dumtaxat dies 354. ſuperat, ſeu excedit. Epacta igitur primi anni erit 11. cum hoc numero annus communis Solaris Lunarem annum communem excedat; atque adeo ſequenti anno Novilunia contingent 11. diebus prius, quam anno primo; Sicque Epacta anni ſecundi erit 22. cum eo anno rurſum annus Solaris Lunarem annum excedat diebus 11. qui additi ad 11. dies primi anni, efficiunt 22. ac proinde finito hoc

Digitized by Google

anno Novilunia contingent 22. diebus prius, quam primo anno; Epacta autem tertii anni erit 3. quia cum rurſus 11. dies debeant adjici, ex quo continuos ſit anni Solaris curſus undecim diebus ſuperans continuum curſum anni Lunaris, efficietur numerus 33. a quo ſi rejiciantur 30. dies, qui unam Lunationem Emboliſmalem conſtituunt; relinquetur 3. & ſic ſemper deinceps per continuum cujuſque anni augmentum 11. dierum, abjectis tamen 30. quando rejici poſſunt.

55 Pro dignoſcendis ex Epacta Lunæ diebus, debent ipſi addi tot dies, quotus fuerit menſium numerus non a Januario, ſed a Martio incluſive numeratus. Per hanc enim additionem habetur Epacta, ſeu ætas Lunæ pro prima die illius menſis, in quo Lunæ ætas quæritur; Si deinde huic numero numerus etiam dierum menſis adjiciatur, totalis ſumma ætatem Lunæ pro tali die indicabit, dummodo dicta ſumma tricenarium numerum non excedat, quia tunc Luna non erit niſi tot dierum, quot dies, abjectis 30. ex illa ſumma ſuperſunt. V. G. ſi ſcire velis ætatem Lunæ pro prima die Aprilis prædicti anni 1744. ſumenda erit Epacta 15. quæ huic anno competit, & numerus menſis, nempe 2. cum Aprilis ſit ſecundus a Martio numeratus; Sicque prima dies Aprilis erit 17. Lunæ; Si deinde ſcire velis ætatem Lunæ pro die decima ejuſdem menſis Aprilis, debet addi ſupradicto anni numero Epactali 15. numer. 2. ſecundi menſis a Martio, & ſimul dies 10. ejuſdem Aprilis; ſicque dies decima Aprilis erit 27. Lunæ; Si autem ſcire velis ætatem Lunæ pro die 25. dicti Aprilis debet addi dicto currenti numero Epactali 15. num. 2. ſecundi menſis a Martio, & ſimul dies 25. dicti Aprilis; Sicque cum totalis ſumma ex diebus 15. Epactæ, duobus ſecundi menſis, ſeu Kalendarum, & 25. menſis aſcendat ad dies 42. detractis 30. ſupererunt 12. qui ætatem Lunæ pro tali die 25. oſtendent.

56 Indictio eſt 15. annorum Solarium revolutio ab 1. uſque ad 15. qua revolutione peracta,
57 iterum reditur ad unitatem. Indictionis nomen venit a penſitatione, ſeu ſolutione quorumdam tributorum, quorum *Canon*, & modus in Romano Imperio quotannis olim indicebatur. *Cum enim Romani*, inquit S. Eligius *homil.* 3. (apud Bibliothecam PP. tom. 2.) *totius mundi potirentur Dominio, a ſubjecto ſibi orbe tripartito, per tria quinquennia ſolutionem cenſus indixerunt fieri; & hoc modo, ut aurum uno, argentum altero, æs vero tertio perſolveretur quinquennio*. Unde ne horum tributorum ſolvendorum memoria laberetur, inſtituerunt Romani, ut nulla conventio ſcriptis exarata valeret, niſi haberet annum *Indictionis* notatum. Quonam autem tempore *Indictionis* uſus inceperit, quamvis certo ſciri non poſſit, probabilius tamen eſt incæpiſſe anno Chriſti 312. die 24. Sept. qua die a Conſtantino Magno victus fuit Maxentius, & inde Chriſtiana Religio fuit in libertatem aſſerta; in cujus glorioſi facti, & tanti beneficii memoriam fertur Patres in Concilio Nicæno ſtatuiſſe, ut deinceps nulla amplius fieret computatio per *Olympiades*, ſed per *Indictiones*, ab ipſa die dictæ tam ſolemnis, & Chriſtianis favorabilis victoriæ incipiendas. Petavius *lib.* 11. *de doctrina temporum c.* 40. *&* 41. Ricciolus *tom.* 1. *Chronologiæ lib.* 4. *cap.* 16. & alii; Et de facto eas incæpiſſe menſe Septembri indicat *l. Si Provincia* 13. *Cod. de annonis & tributis*, *& l. Omnem Canonem* 1. *Cod. de militari veſte*, *ac Novella* 128. Indictiones vero nunc, præſertim 58
in Bullis ac aliis Pontificiis Reſcriptis incipiunt a Kalendis Januarii.

Olympias autem erat ſpatium 4. annorum 59
completorum in orbem rediens, quo elapſo in Olympia, olim Piſa Elidis, vel Eleæ, aut Piſatidis regionis in Peloponneſo primaria urbe, agones, & ludi in honorem Jovis Olympii, Olympici idcirco dicti, maxima totius Græciæ ſolemnitate, & concurſu celebrabantur. Ejuſmodi ludos Piſus inſtituiſſe dicitur, de quo tamen præter nomen, ut notat Strauchius *in Breviar. Chronolog. lib.* 4. *cap.* 16. hodie parum conſtat; Pelops Tantali filius in honorem Jovis Olympii eos celebrare juſſit, quos intermiſſos reſtauravere Atreus, & Hercules Alcmenæ filius; ac demum peculiaribus additis ſtatutis, Iphitus Praxonidæ filius Elidis Rex illos iterum neglectus innovavit, a quo ſubinde *Iphitei* dicti ſunt. Hi vero ludi quinto quoque anno ineunte, ideſt poſt quatuor annos completos ſub initium æſtatis, ſeu æſtivi ſolſtitii, teſtibus Livio *lib.* 27. Cenſorino *in lib. de Natali c.* 8. Pindaro *Ode* 3. *ſtroph.* 2. & aliis celebrabantur a Luna 11. uſque ad 16. incluſive, qua & judicium, & ſententia de victoribus ferebatur; Prioribus autem undecim diebus athletæ variis ſe præluſionibus exercebant. Olympiadibus ſingulis, peracto judicio, pronunciata ſententia, victoribus declaratis, victorum nomina ſtatim per publicos Sacerdotes ei curæ præpoſitos tabulis publicis inſcribebantur, quibus iiſdem etiam alii notabiliores eventus ad ſingulos ſingularum Olympiadum annos ſummatim adnotabantur.

Prima

Digitized by Google

Prima Olympias, a qua ceteræ ab Hiſtoricis numerantur, ſeu Olympiadum initium contigit ſub prædictò Iphito Rege anno periodi Julianæ 3938. Mundi 3228. ante æram communem Chriſtianorum 776. ut notat eruditiſſimus Purchotius *par. 2. Phyſic. ſect. 2. c. 9. §. Epactæ Profanæ*, & alii plures. Sed ſatis de his; cum ex dicto Conc. Nicæno nulla amplius fiat computatio per Olympiades, ſed per Indictiones.

60 Unde pro invenienda cujuslibet anni Indictione, addendus eſt numerus ternarius anno, cujus quæritur ipſa Indictio, & totalis ſumma dividenda eſt per 15. & tunc numerus ex diviſione relictus oſtendet Indictionem quæſitam. Quod ſi ex diviſione nihil ſuperſit, Indictio erit 14. v. g. Anno 1736. addantur tres numeri, ſeu tres anni, ſumma totalis erit 1739. quæ cum diviſa per 15. relinquat 14., annus 1736. erit 14. Indictionis Pontificiæ; Item anno 1737. addantur tres, ſumma erit 1740. quæ cum diviſa per 15. nihil relinquat, Indictio anni 1737. erit 15. Unde diſtichum:

Si tribus adjunctis Domini diviſeris annos,
Ter tibi per quinos Indictio certa patebit.

61 Cyclus ſolaris eſt revolutio 28. annorum qua abſoluta, ad eumdem deinceps litterarum dominicalium ordinem regredimur. Non enim *ſolaris* dicitur quod motum ſolis aliquem ſpecialem indicet, ſed quod ejus beneficio litterarum Dominicalium ſeriem cognoſcamus: Sicque *ſolaris* eſt dictus, eo quod dies Dominica, qua *littera Dominicalis* deſignat, olim dies *ſolis* nominabatur.

62 Pro inveniendo numero Cycli ſolaris debent addi 9. anni anno currenti, & totalis ſomma dividenda eſt per 28. & tunc numerus ex diviſione relictus oſtendet annum Cycli ſolaris quæſitum; Quod ſi ex diviſione nihil ſupeſit, annus Cycli ſolaris erit 28. V. G. Si anno 1700. addantur 9. erunt 1709. quæ ſumma totalis diviſa per 28. dabit in *quotiente* 61. & ſupererit 1. Hinc annus 1700. eſt primus Cycli ſolaris, eique e regione reſpondet littera Dominicalis in tabulis; Unde Diſtichum:

Junge annis Domini ter ternos, perque viginti
Octo ſeca ſummam; Cyclus ſolaris habetur.

63 Ut autem ſine tabella littera Dominicalis poſſit inveniri, dantur ſequentes verſiculi:

Aſtra dabit Dominus, gratiſque beabit egenos,
Gratia Chriſticolæ feret aurea dona fideli.

Hæc verba reſpondent menſibus juxta ſuum ordinem, nempe *Aſtra* Januario, *Dabit* Februario, *Dominus* Martio, & ſic de reliquis; ſola autem prima littera in illis conſideratur, & ipſa eſt Dominicalis affixa primæ diei reſpectivi menſis. Unde *Aſtra* ut incipiens per *A.* indicat primæ diei menſis Januarii competere litteram dominicalem *A. Dabit* ut incipiens per *D.* indicat primæ diei Februar. competere litteram Domnicalem *D.* & ſic de reliquis. Cognita igitur prima die alicujus menſis, quota nimirum in hebdomada illa ſit, clare patebit quænam littera Dominicalis illi anno reſpondeat. Hinc quia Martius anno 1544. a die Dominica, ſeu die Domini incipit, ſecunda illius dies erit *Lunæ*, tertia *Martis*, & ſic de reliquis. Unde cum primæ diei Martii competat *D.* ſecundæ diei *E.* tertiæ *F.* quartæ *G.* quintæ *A.* ſextæ *B.* ſeptimæ *C.* littera Dominicalis ejuſdem anni 1744. a Martio incipientis erit *D*: Quia vero annus 1744. eſt biſſextilis, ac proinde duæ litteræ Dominicales illi competunt, ſi littera *D.* eſt Dominicalis in Martio, littera *E.* erit Dominicalis in Januario uſque ad diem 25. Febr. ubi nimirum fit diei intercalatio; atque adeo littera, quæ ab initio Januarii uſque ad Feſtum S. Matthiæ in diem Dominicam incidebat, deinceps a Feſto S. Matthiæ in feriam ſecundam cadit, & dies Dominica deſignatur præcedenti littera; eo quod orbis iſte litterarum Dominicalium non ſeptem annis, ſed quater ſeptem, ideſt 28. annis expleatur.

Cyclus Lunæ, ſeu *Aureus numerus* eſt Cyclus 19. annorum in perpetuum revolubilis, 64
a *Metone* quodam Athenienſi excogitatus, ut Lunaris motus cum Solari ad æqualitatem perduceretur. Cyclus enim eſt certus annorum numerus excogitatus per antiquos, ut certius de tempore rerum geſtarum poſteris conſtaret.

Ut autem prompte ſciatur quotus ſit Cyclus 65
Lunæ, ſive *Numerus Aureus* cujuslibet anni, debet addi annus unus anno currenti, & totalis ſumma dividi per 19. & ſi quid reſiduum fuerit, id numerum Cycli Lunaris, ſeu *Numeri Aurei* anno currenti debitum indicabit; Si vero nihil remanſerit, Cyclus Lunæ, ſeu *Aureus Numerus* erit 19. V. G. ſi annus currens ſit 1700. & ipſi addatur 1. habebitur 1701. quæ ſumma totalis ſi per 19. dividatur invenientur in *quotiente*, ſeu *exponente* 89. & ſupererunt 10. qui demonſtrat annum 1700. eſſe Cycli Lunaris, ſeu *Aurei Numeri* decimum; quod totum indicat ſequens Diſtichum.

Unum addes annis Domini, ſummamque novenis,
Et denis tribues, Numerus tibi ut Aureus adſit.

Appellatur autem communiter hic Lunæ Cy- 66
clus *Aureus numerus*, quia tanti hujuſmodi Cyclum

Digitized by Google

clum fecit Antiquitas, ut aureis pingeretur, ſeu ſcriberetur characteribus, & ſignanter Athenienſes aureis numeris illum in Foro præfigerent, & ut multi referunt, Alexandrini in tabula argentea aureis litteris deſcriptum Romanis olim miſerint.

67 Non poſſunt locorum Ordinarii, tam ſæculares, quam Regulares addere ſuis Kalendariis Sanctorum officia, niſi ea dumtaxat, quæ a Breviarii Romani Rubricis, vel a Sac. Rituum Congr. ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur. Neque propria auctoritate, & quovis prætextu poſſunt mutare Ritum, qui habetur in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii in altiorem Ritum, neque extendere conceſſa Officia de loco ad locum. *Sacr. Rit. Congr.* 8. *April.* 1628.

68 Kalendarium Gregorianum pro diſtributione Feſtorum, jejuniorum, & hujuſmodi ab Italo-Græcis ſervari præcipitur. Benedict. XIV. t. 1. Conſtit. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 9.

KYRIE ELEISON.

1 KYrie eleiſon eſt vox græca, & ſignificat *Domine miſerere*. Et fuit a Græcis translata ad Romanos eodem idiomate ob reverentiam antiquitatis, & Eccleſiæ unitatem inter Græcos, & Latinos, & ſicuti eodem idiomate translatæ ſunt ab Hebræis hæ voces Hebraicæ: *Amen*, *Alleluja*, *Sabaoth*, *Oſanna*, ut oſtendatur unam eſſe Eccleſiam, quæ ex Hebræis, & Græcis primum, deinde ex Latinis coadunata eſt; Quarti *Commentar. in Rubric. Miſſ. par.* 1. *t.* 7. *n.* 2. Merati *t.* 1. *par.* 1. *t.* 8. *Rubrica* 2. *n.* 7. Hanc translationem a Græcis 2
ad Romanos fuiſſe factam a S. Silveſtro aſſerunt Rodulphus *propoſ.* 23. Gavant. apud Merati *l. c.* Quarti *loc. cit.* Hoc tamen incertum videtur, Amalarius enim, Strabo, Micrologus, & alii apud Merati *locis citatis* id tribuunt S. Gregorio Magno. At vero fuiſſe in uſu in tota Italia ante S. Gregorium annis 150. teſtatur Concilium Vaſenſe II. *cap.* 4. ſub Felice IV. celebratum, ut ex Bellarmino, & aliis referunt Gavant. & Merati *loc. cit.*

Ter autem repetitur *Kyrie*, ter *Chriſte*, & 3
iterum ter *Kyrie* ad confeſſionem SS. Trinitatis, ideſt ter ad Patrem, ter ad Filium, ter ad Spiritum Sanctum; ſed ad Patrem, & Spiritum Sanctum, ſub eadem voce *Kyrie*, quia Pater, & Spiritus Sanctus ſunt unius naturæ tantum, ideſt ſolius Divinæ. Ad Filium vero ſub alia voce nempe *Chriſte*, quia præter naturam Divinam, habet etiam humanam: Dicitur 4
etiam ter ad quamlibet Perſonam ad ſignificandum quod omnes Perſonæ ſunt in ſe invicem; S. Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 4. Quarti, Gavant. & Merati *locis citatis*.

Novies in Miſſa reperitur contra novem 5
genera peccatorum, ideſt contra Originale, Mortale, Veniale, Cordis, Oris, Operis, Infirmitatis, Ignorantiæ, & Malitiæ. Innocent. III. *lib.* 3. *cap.* 19. Gavant. apud Merati *t.* 1. *part.* 2. *tit.* 16. *n.* 4.

LÆSIO.

Vide verb. *Emptio*, & *Venditio*, *art.* 5. ubi late de his.

LAICUS.

1 LAicus eſt penitus incapax juris ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſtici; *cap. Maſſana* 56. *de elect. cap. Cauſam quæ* 7. *de præſcriptionibus*, cum ſimilibus. Rota *part.* 4. *recent. deciſ.* 483. *num.*
2 36. & communiſſima Doctorum. Unde Laicus ſpiritualia, & Eccleſiaſtica negotia tractare non debet, textu expreſſo *in cap. Decernimus*, 2. *de Judiciis*, ibi: *Decernimus, ut Laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant*, & concordat *cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *cap. Quæ in Eccleſiarum* 7. *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus*, & *cit. cap. Maſſana*, & *cap. Cauſam quæ*, *cum ſimilibus*. Sic- 3
que Laicus nullam habet poteſtatem in perſonas, & res Eccleſiaſticas, quia Laicis, quamvis Religioſis, diſponendi de Eccleſiis, rebus & perſonis Eccleſiaſticis, nulla eſt attributa poteſtas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi; *cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus*, ubi expreſſe dicitur: *Nos attendentes, quod laicis etiam Religioſis ſuper Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi*, & *cap. Cum Laicis* 12. *de re-*

re-

Digitized by Google

rebus Eccleſiæ alienand. vel non, ibi : *Cum Lai-
cis quamvis Religioſis diſponendi de rebus Ec-
cleſiæ nulla ſit attributa poteſtas, quos obſequen-
di manet neceſſitas, non auctoritas imperandi.*
4 Laici cauſſas ſpirituales beneficiales, vel de-
cimales ad ſe avocantes, vel eorum curſum
impedientes, vel qui partes adſtringunt ad re-
vocandum citationes, inhibitiones, aut alia
acta in cauſſis præfatis, etiamſi id facientes
ſint Superiores, Cancellarii, Conſiliarii, &
Miniſtri cujuſcumque Principis, incurrunt Ex-
communicationem Bullæ Cœnæ, ibi §. 14.
5 Item ſimilem Excommunicationem Bullæ Cœ-
næ incurrunt Laici, qui perſonas Eccleſiaſti-
cas, Collegia, ſeu Capitula trahunt ad ſuum
Forum, ſive directe, ſive indirecte, vel quo-
modocumque Juri Eccleſiaſtico præjudicant,
6 ibi §. 15. Item eamdem Excommunicationem
incurrunt Laici, qui impediunt Epiſcopos,
vel alios Prælatos Eccleſiaſticos, ne ſuo Jure
utantur in Eccleſiaſticis, capiendo, vel perſe-
quendo agentes eorum, conſanguineos, affi-
7 nes, vel Procuratores, ibi §. 16. Item eam-
dem excommunicationem incurrunt Laici uſur-
pantes Jura, fructus, & alia hujuſmodi Sedis
Apoſtolicæ, vel aliarum Eccleſiarum, vel qui
ea ſequeſtrant abſque licentia ſuperioris com-
8 petentis, ibi §. 17. Item eamdem Excom-
municationem incurrunt Laici imponentes De-
cimas, talleas, collectas, vel alia onera Ec-
cleſiaſticis, vel eorum bonis abſque licentia
Papæ; vel qui ſic impoſita exigunt, aut reci-
piunt. Sic etiam, qui directe, vel indirecte
ea exequi faciunt, vel procurant, aut dant
auxilium, favorem, vel conſilium, cujuſcum-
que gradus, aut dignitatis ſint, ibi §. 18.
9 Item eamdem Excommunicationem incurrunt
Laici cauſſas criminales Eccleſiaſticorum judi-
cantes, tractantes &c. ut Judices, Notarii,
Scribæ, Executores proceſſando, banniendo,
capiendo, vel contra eos ſententiando ſine li-
centia Papæ.
10 Laici omnes etiam Principes, & Reges in
ſpiritualibus cauſſis ſunt ſubditi Judicio Eccle-
ſiaſtico; *cap. Quis dubitet 9. & cap. Si impe-
rator 11. diſt. 96. cap. Novit ille 13. de Judi-
ciis, cap. Unam Sanctam, de Majorit. & obe-
11 dient. inter Extravagantes communes.* Laici uſur-
pantes res Eccleſiæ, coram Epiſcopis conve-
niuntur, & ad ſatisfactionem compelluntur;
*cap. Conqueſtus 16. de Foro competent. c. Sicut
12 2. de privilegiis.* Laici pro re Eccleſiæ conve-
niri poſſunt coram Judice Eccleſiaſtico; *cap.
13 Si Clericus 5. de Foro competent.* Laici pro ju-
ramentorum obſervantia conveniri debent co-
ram Judice Eccleſiaſtico; *cap. final. de Foro
compet. in 6.* Laici in mere temporalibus, & 14
profanis non ligantur Conſtitutionibus Canoni-
cis, niſi in terris Eccleſiæ; *cap. Quoniam 8.
diſt. 10. cap. Si duobus 7. de appellationibus §.
denique.*

Laicis perſonis de Myſteriis Fidei publice, 15
vel privatim diſputare prohibitum eſt ſub pœ-
na excommunicationis ferendæ. Vid. verb. *Fi-
des num.* 36. Hæc prohibitio non ſolum com- 16
prehendit diſputationem Fidei dubitativam,
ſed etiam diſputationem Fidei confirmativam.
Vid. *ibidem num.* 37. Talis prohibitio com- 17
prehendit omnes Laicos nedum indoctos, ſed
etiam doctos. Vid. *ibid. num.* 38. Poſſunt ta- 18
men Laici docti de Fide diſputare in caſu ne-
ceſſitatis, aut evidentis utilitatis. Vid. *ibid.
num.* 39. Poſſunt etiam Laici docti diſputare 19
de Fide diſputatione materiali, hoc eſt ficta.
Vid. *ibidem num.* 40. Non autem diſputatio- 19
ne formali, hoc eſt vera, niſi in caſu neceſ-
ſitatis, aut evidentis utilitatis. Vid. *ibidem
num.* 41.

Laici non poſſunt prædicare. *Concil. Cartha- 21
gin. VI. cap. 68. cap. Cum ex injuncto 12. de
Hæreticis.* Immo Laici prædicantes ſubjacent
excommunicationi, & niſi quam citius reſipue-
rint, alia competenti pœna ſunt plectendi,
textu expreſſo *in cap. Excommunicatus 13. de
Hæreticis §. quia vero*, ibi : *Quia vero nonnulli
ſub ſpecie pietatis virtutem ejus (juxta quod A-
poſtolus ait) abnegantes, auctoritatem ſibi vin-
dicant prædicandi, (cum idem Apoſtolus dicat:
quomodo prædicabunt, niſi mittantur?) omnes
qui prohibiti, vel non miſſi præter auctoritatem
ab Apoſtolica Sede, vel Catholico Epiſcopo loci
ſuſceptam, publice, vel privatim prædicationis
officium uſurpare præſumpſerint, excommunicatio-
nis vinculo innodentur, & niſi quamcitius reſi-
puerint, alia competenti pœna plectantur.* Laici 22
præſentibus Clericis, niſi ipſis rogantibus, do-
cere non poſſunt. *Conc. Carthagin. IV. cap. 66.
cap. Mulier 29. diſt. 23.* ibi : *Laicus autem præ-
ſentibus Clericis, (niſi ipſis rogantibus), docere
non audeat.*

Laicus qui poſt commiſſum delictum ſine 23
ulla fraude factus eſt Clericus, gaudet privi-
legio Fori tam quoad perſonam, quam quoad
bona, quia privilegium ſuperveniens univerſa-
liter eximit: *cap. Frater noſter, & ibi Gloſſa
in verb. aliquid cauſ. 16. qu. 1. cap. Cum Ca-
pella, de privilegiis*, & liberat ab obligatione
qua quis antea tenebatur; *cap. Ex antiquis.,
cap. Fraternitatem, & cap. Si ſervus, diſt. 54.
l. penult. §. Si poſt, & l. Spadonem, §. Scire,
ff. de*

Digitized by Google

ff. de excuſat. tutor. l. Is cui , *ff. de alim. & cibar. legat.* & ſic expreſſe deciſum fuiſſe a Sac.
Congr. Conc. refert Fagnan. *in cap. Magnus*
1. *de obligat. ad ratiocinia num.* 64. *vid.* verb.
24 *Clericus art.* 2. *num.* 23. Si vero poſt commiſ-
ſum delictum in fraudem Clericatum aſſum-
pſit, gaudet adhuc privilegio Fori quoad per-
25 ſonam . Vid. *ibidem num.* 24. At non gaudet
privilegio Fori quoad bona , ſi Judex Laicus
poſt commiſſum delictum ante illius promotio-
nem prævenit in cauſa . Vid. *ibidem num.* 25.
26 Judex tamen ſæcularis præveniens non poteſt
in bonis talis Clerici procedere, niſi poſtquam
Judex Eccleſiaſticus pronunciaverit eum in frau-
dem Curiæ ſæcularis promotum fuiſſe . *Vid. ibid. n.* 26.

27 Laicus, qui dum detineretur in Carcere Cu-
riæ ſæcularis factus eſt Clericus vel profeſſus ,
poteſt a Judice Laico diſtringi , & puniri et-
iam in perſona : In tali enim caſu præventa
eſt cauſa , & perſona . Tum quia Ordo , & Pro-
feſſio non invenit iſtum liberum . Tum etiam
quia ex contrario nimium eluderetur Juſtitia ;
Jo. Andr. *in c. Magnus* 1. *de obligatis ad ratiocinia n.* 19. Butrius *ibid. n.* 9. Card. *ibid. n.* 9. *q. col.* 4. *verſ. Quæ dicta ſunt de perſonali diſtinctione* , Ancharan. *ibid. n.* 2. *in fine* ,
Fagnan. *ibid. n.* 52. *&* 85. ubi ex aliis dicit
eſſe communem, quia ſicut aſſumptio Clerica-
tus in fraudem non eximit bona Clerici a ju-
riſdictione Judicis Laici , quando cauſa eſt præ-
venta , ita nec eximit perſonam , quando eſt præ-
venta perſona ; utroque enim caſu Jus Divi-
num ſive Eccleſiaſticum declaratur ab Eccleſia
ad eam ſpeciem non pertinere , ut expreſſe di-
28 cit Fagnan. *cit. n.* 85. *in fine* . Laicus inquiſi-
tus , & carceratus in Curia ſæculari , & poſtea
dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando ,
ſi interim fuerit factus Clericus , poteſt pro
cauſa illa a Judice Laico ad carceres revocari ,
& puniri etiam pœna corporis afflictiva . Ta-
lis enim a carceribus dimiſſus ſub fidejuſſione
de ſe repræſentando cenſetur adhuc carceratus ,
& in vinculis detentus ; & ſic cum in tali ca-
ſu præventa ſit a Judice Laico cauſa , & per-
ſona , & Ordo non invenerit ipſum liberum , re-
maneret adhuc ipſe ſub Judicis Laici juriſdictio-
ne , ſeu poteſtate . Sic ex variis aliis tenet Fa-
gnan. *loc. cit. a n.* 64. *ad* 87. ubi refert ſic in
ſimili fuiſſe declaratum a Sacra Congregatione
Concilii .
29 Laicus in exilium pulſus a Judice Sæculari
cum hoc , ut ſi exilium non ſervaret , incide-
ret in pœnam triremium , ſi poſtea ordinatus
exilium non ſervaverit , & propterea ab eo-
dem Judice in carcerem conjectus fuerit , ſi
revera ante tranſgreſſionem exilii promotus
fuerit , eſt remittendus ad Judicem Eccleſia-
ſticum . Fagnan. *in cit. cap. Magnus num.* 91.
ubi refertur ſic declaraſſe *Sacr. Congr. Concil. die* 14. *Novembr.* 1609. Alia ad rem , vid. d.
verb. *Clericus art.* 2. *a num.* 27. *& verb. Habitus a n.* 56.

Laici non poſſunt offerre oblationes in Al- 30
taribus , *c. Sanctorum* 14. *cauſ.* 10. *q.* 1. Laici 31
non poſſunt ſacrificare , nec abſolvere , aut li-
gare , *lib.* 3. *Conſtit. Apoſtolicarum cap.* 10. Leo
X. Conſtitut. 40. incip. *Exurge* , Concil. Trid.
ſeſſ. 7. *Canon.* 10. *& ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *& Canon.*
10. *ejuſdem ſeſſ.* 14. Unde Laicus , ſeu etiam 32
Clericus non Sacerdos audens celebrare , & Sa-
cramentaliter abſolvere , fit ſuſpectus de hæ-
reſi , & eſt cogendus ab Inquiſitoribus abjura-
re de vehementi , & licet eſſet minor 25. an-
norum , dummodo compleverit vigeſimum an-
num , eſt degradandus , & brachio ſæculari tra-
dendus , & ultimo ſupplicio afficiendus ex Cle-
mente VIII. Conſtitut. incip. *Et ſi alias* , &
Urbano VIII. Conſtit. 79. incip. *Apoſtolatus*
officium . Et ſi Laicus , vel Clericus non Sa- 33
cerdos attentaret abſolvere , nulla eſſet abſo-
lutio , non obſtante errore communi . Vid.
verb. Confeſſarius art. 1. *n.* 37.

Laici neque poſſunt exercere miniſterium 34
Ordinum minorum . *Concil. Colonien. I. par.* 3.
cap. 31. *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *de reformat.*
cap. 17. Laici non poſſunt regulariter inſervi- 35
re Miniſtris in altari . *Concil. Colonienſ. II.*
par. 3. *cap.* 31. Laici ſub ſpecie panis tantum 36
poſſunt communicare . *Conc. Conſtantienſe ſeſſ.*
13. *c.* 1. *Conc. Trid. ſeſſ.* 21. *c.* 1. *Canon.* 1. *&*
2. *ejuſdem ſeſſ.* 21. Laici non a ſe , ſed a Sa- 37
cerdotibus debent Euchariſtiam accipere , *arg.*
cap. Tribus gradibus 22. *& cap. Pervenit* 29.
diſt. 2. *de conſecr.* Barboſa *in Concil. Trident.*
ſeſſ. 21. *c.* 1. *n.* 3. *Communis* , & praxis uni-
verſ. niſi eſſent in articulo mortis , & defice-
ret Sacerdos , vel Diaconus , cum in caſu ta-
lis extremæ neceſſitatis præceptum humanum
cederet præcepto Divino ſumendi pro tunc
Viaticum . Sic plurimi cum La Croix *lib.* 6.
part. 1. *n.* 481. 482.

Laici eligere non poſſunt ad dignitates , & 38
Prælaturas Eccleſiaſticas ; *cap. Nullus* 1. *cap.*
Non eſt 6. *c. Non licet* 8. *& c. Noſſe* 12. *d.* 63.
cap. Contingit 8. *de Arbitris* , *c. Decernimus* 2.
de Judiciis , *cap. Sacroſancta* 51. *& c. Maſſana* 56. *de election. cum ſimilibus* . Et electio Epi- 39
ſcopi per Laicos etiam cum Canonicis fa-
cta , eſt nulla , non obſtante contraria conſue-
tudi-

Digitized by Google

tudine, quæ potius dicenda eſt corruptela, textu expreſſo *in cit. capite Maſſana 56. de electione.*
40 & ibi Doctores communiter. Laici non eligi poſſunt ad dictas dignitates, & Prælaturas Eccleſiaſticas; qui enim necdum ſunt Tonſurati, ſunt inhabiles ad quodlibet Beneficium, itaut nec ſufficiat poſt illud jam acquiſitum tonſurari; *arg. c. Ex litteris 6. de tranſactionibus*, & notat Gloſſa final., & Abbas *ibid. n. 3.* & tenet Rota *part. 18. recent. tom. 1. dec. 40. n. 4.*
41 Niſi tamen Papa diſpenſaverit cum Laico, ut poſſit eligi, & poſtea quamprimum tonſurari, prout aliquoties contigiſſe cum Magnorum Principum Filiis, præſertim in Germania refert
42 Sanig *cap. 2. n. 2. de electione.* Aut niſi ejuſmodi electio fiat ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti, prout S. Nicolaus, S. Severus, & S. Ambroſius ex Laicis fuerunt electi in Epiſcopos, ut habetur *in cap. Statuimus §. 8. Econtra*
43 *diſt. 61.* Unde Laici, ut vides, ſunt incapaces Beneficii Eccleſiaſtici; *arg. cit. cap. Ex litteric 6. de tranſactionibus;* ſunt enim Laici incapaces omnis Juris Eccleſiaſtici; *cap. Cum adeo 17. de Reſcriptis*, *cap. Cauſam 7. de Præſcriptionib. cap. Contingit 8. de Arbitris*, *cap. Decernimuc 2. de Judiciis*, *cap. In Eccleſia 2. de In-*
44 *ſtitutionibuc* cum ſimilibus. Poſſunt tamen Laici præſentari ad Beneficia a Patronis coram Ordinario, ſub conditione, quod clericentur intra tempus ſtatutum ad præſentandum, ut di-
45 ctum eſt verb. *Juſpatronatus art. 4. n. 71.* Laici non poſſunt habere penſiones Eccleſiaſticas. S. Pius V. *Conſtitut. 74.* incipient. *Sacroſanctum.*
46 Laici etiam Patroni non poſſunt conferre clericis Beneficia, aliaſque Eccleſias, ſed poſſunt ad ea præſentare ſi habent Jus; Et ſi concedunt ſine licentia Epiſcopi, nulla eſt conceſſio; *cap. Cum Laici 10. de Jurepatronatuc*, *Conc. Lateranen. III. in append. titul. de Jurepatron.*
47 *c. 3.* Laici non poſſunt alicui domui Religioſæ concedere Juſpatronatus, ſine licentia Epiſcopi; *cap. Cura paſtoralis 11. de Jurepatr. Concil.*
48 *Lateran. III. eod. tit. cap. 6.* Laici non poſſunt ſpoliare de Eccleſiis, ſeu Beneficiis Clericos delinquentes. *Concil. Conſtantienſ. contra art. 16. Vvicleff. cap. Relatum 21. de Jure-*
49 *patr. §. Ad hoc.* Laici, qui Clericos inſtituunt, & deſtituunt in eccleſiis etiam Patronatis ſubjacent Excommunicationi *cap. Præterea 4. de Jurepatronatuc.*
50 Laici non poſſunt facere judicia in Eccleſiis. *Con. Arelatenſ. IV. cap. 22. cap. Ut in domibus*
51 *1. de immunit. Eccleſ.* Immo Laici nec poſſunt facere ſua concilia in Eccleſiis, & Domibus earum: *in cit. cap. Ut in domibuc Eccleſiarum 1. de immunit. Eccleſ.* Laici non poſſunt frequen- 52
tare Monaſteria Monialium, alias excommunicationi ſubduntur, textu expreſſo *in cap. Monaſteria 8. de vita & honeſtate clericorum.* Lai- 53
ci non poſſunt tangere ſacras Reliquias, neque Vaſa ſacra, & neque illa abluere. *Concil. Colonienſ. II. p. 3. cap. 31.* Laici induentes ſe 54
veſtibus ſacris ſunt puniendi, & condemnatur mos in aulis Principum induendi Laicos habitu Epiſcopali joci gratia. *Concil. Conſtantinopolitan. IV. cap. 16.* ibi: *Colligere licet ſolemne fuiſſe in aulis Principum, ſtatis quibuſdam diebus componere aliquem Laicum inſignibuc Epiſcopalibus, qui & Tonſura, & ceteric ornamentic perſonatum Epiſcopum ageret, & craſſe etiam ridiculum Patriarcham, quo ſe oblectarent. Quæ omnia, ut in dedecuc Eccleſiæ accerſita prohibentur ſub gravibus cenſuris.* Laici non poſſunt 55
indui ſuperpelliceis. *Concil. Colonienſ. II. p. 3. cap. 31.*

Laici nequeunt habere Cryptas, & aditus 56
ſubterraneos, per quos e ſuis domibus ad Eccleſias, & loca immunia tranſeant; & ubi adſint, injungitur Epiſcopo, ut eos claudere faciat. *Sac. Congregat. Immunitatis in Aquilana 9. Martii 1633. lib. 2. decret. Pauluc. pag. 115.*
Vide verb. *Eccleſia art. 6. n. 1.* Laici, dum 57
Divina celebrantur, non debent inter Canonicos, & alios Eccleſiæ Præbendaros in Choro ſtare, vel ſedere; *cap. Sacerdotum 29. diſt. 2. de conſecrat. c. Uc Laici 1. de vita, & honeſtat. Clericorum*; & ſic expreſſe decrevit *Sacra Congregatio Rit. in Compoſtellana 4. Februar. 1600.*
Laicorum loca in Eccleſia diſtincta, & ſepa- 58
rata eſſe debent a locis Canonicorum, & Miniſtrorum in divinis inſervientium. *Sacra Congregat. Rit. in Elboren. 8. Jan. 1605.* Laici 59
non debent occupare ſtalla, ſeu loca Dignitatum, Canonicorum, & Præbendatum in Choro, vel Presbyterio; etiamſi ſint illuſtres, & de Magiſtratu. *Sacra Congreg. Rit. in Compoſtellana 21. Februar. 1604. & Granatenſ. 24. Octob. 1609.*

Laici non poſſunt retinere ſedilia in Presby- 60
terio. Nec poſſunt retinere Baldachinum in Eccleſia: Nec eis eſt deferendum Evangelium ad oſculandum. Vid. verb. *Eccleſia art. 5. n. 29. & 30.* ubi afferuntur ad hoc Decreta Generalia. Hinc Sacra Rit. Congregat. mandavit 61
aptandum eſſe locum Magiſtratui extra Presbyterium juxta deſignationem porrectam a Magiſtro Cæremoniarum, non obſtante, quod Magiſtratus reperiretur in poſſeſſione, & allegaret alterius loci congrui deficientiam. *Vide ibidem*

Digitized by Google

62 *dem num.* 31. Magiſtratus Laicus non poteſt in
Eccleſia habere retentionem ſive uſum Tape-
ti, aut Stratus. *Vide ibidem a n.* 32. *ad* 36.
63 ubi afferuntur varia decreta ad rem. Laici ex-
ceptis Perſonis Regalibus nequeunt ſibi facere
deferri ſtrata ad Eccleſias. *Vide ibidem n.* 28.
ubi affertur Decretum id prohibens ſub gravi-
bus pœnis.
64 Laici an, & quomodo poſſint ponere, &
retinere ſedilia, ſeu ſcamna propria in Eccle-
65 ſia. Vide *ibid. a n.* 7. *ad* 27. Laici non ſunt
invitandi ad Synodum, nec locum prætendere
poſſunt. *Sacra Congr. Concil. in Licienſi Syno-
di* 10. *Januar. &* 10. *Aprilis* 1688. *in reſpon-
ſione ad primum, & Sacra Congregat. Rit. in*
66 *Urbinaten.* 23. *Januarii* 1700. *in reſponſione ad*
67 *ſeptimum*. Laici non poſſunt eſſe Vicarii Epiſ-
copi. *Concil. Hiſpalenſ. II. cap.* 9. Laici non
poſſunt eſſe ſocii Viſitatoris in ingreſſu Clau-
ſuræ Monialium. Sic expreſſe ſtatuit Grego-
rius XIII. *Conſtit. incipient. Dubiis*, ubi impo-
nit graviſſimas pœnas contra Viſitatores tranſ-
greſſores, & pluries declaravit *Sacra Congreg.
Epiſcop. & Regul.* & ſignanter *in Tarviſina*
20. *Novembr.* 1601. etiamſi eſſent Officiales,
ſeu Santeſii ejuſdem Monaſterii, ut in *Genuen-
ſi* 16. *Januarii* 1607. *in Regiſtro fol.* 2. *&* 3.
& in Lucana 22. *Januar.* 1610. *in Regiſtro
fol.* 15.
68 Laici Magiſtratus jus non habent indicendi
publicas preces. Bened. XIV. tom. 1. Conſtit.
82. incip. *Quemadmodum* §. 3. & 6.

Additiones ex aliena manu.

69 Reticendum hic haud eſt, quod in Concilio Romano *tit.* 28. *de Immun. cap.* 4. *Alias* habetur: *Generali Sanctæ Sedis decreto in Eccleſiis etiam Regularibus intra Presbyteriorum & Altarium ſepta, dum Miſſæ ibi celebrantur, aliave divina Officia perſolvuntur, ſæcularium Perſonarum cujuſcumque conditionis, & ſexus aſſiſtentiam prohibitam fuiſſe non ignoratur. Verumtamen quum ad hoc laici quidam in vetita temeritate nitantur, & ibidem ſtare, aut ſcamna habere, vel genuflexoria ſibi arrogare præſumant, id iterum juxta ſacrorum Canonum, ejuſdemque Apoſtolicæ Sedis mentem, ſub Eccleſiarum Regularium etiam, & quomodocumque exemptarum interdicti pœna ipſo facto incurrenda, & Romano Pontifici reſervata inhibemus, mandantes, ut ſi quæ ſint pro Laicis ſacra intra loca prædicta ſedes, ſcamna, & genuflexoria, illinc auferantur, & removeantur omnino.*

LARGITIO MUNERUM. Vide verb. *Regulares*, verb. *Xenia*, & verb. *Pœna artic.* 4. *n.* 147.

LATRONES CRUCI CUM CHRISTO AFFIXI.

Latrones crucifixi cum Chriſto, quinam fue- 1
rint? Hi latrones fortaſſe fuerunt ex iis, qui tunc temporis Judæam infeſtabant, nec alium ſibi regem eſſe quam Deum aſſerebant, & Romano imperio propterea ſe non eſſe ſubjectos jactitabant. Circa autem eorum nomina ſatis variant Auctores. In collectaneis enim quæ Bedæ falſo adſcribuntur, Latro bonus *Matta*, & latro malus *Joca* nominatur. In hiſtoria Xaveriana *pag.* 480. unus dicitur *Vicimus*, & alter *Juſtinus*. In Evangelio apocrypho Infantiæ Chriſti *cap.* 23. nuncupatur unus *Titus*, & alter *Dumachus*, & in Evangelio Pſeudo-Nicodemi *cap.* 9. Latro probus appellatur *Dimas*, & improbus *Geſtas*: quod etiam tradidit Goffridus Vindocinenſis *in fine ſermonis decimi*. Sic expreſſe Card. Lambert. poſtea Benedictus XIV. de *Canonizat. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 10. ubi inſuper tradit, quod bonus latro cultum obtinet in utraque Eccleſia, Occidentali videlicet, & Orientali. Ad diem 25. Martii mentio ejus fit in Martyrologio Romano: Hieroſolymis commemoratio Sancti Latronis, qui in Cruce Chriſtum confeſſus ab eo meruit audire: *Hodie mecum eris in Paradiſo*; ſubditque Card. Baronius *in Notis*, *Dimam hunc plerique appellant, ſed quoniam id ab Apocryphis proditur, ea de cauſſa hic nomen proprium prætermiſſum videtur. Reperiuntur autem Sancti Dimæ Latronis nomini nonnulla ſacella dicata, & memoriæ erectæ eodem titulo.*

Sub nomine tamen Sancti Latronis ſolum- 2
modo, reticito proprio nomine, in Religione Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum ex conceſſione Sixti V. recitatur Officium proprium de Confeſſore non Pontifice cum Oratione, & Reſponſoriis propriis, & primis Lectionibus deſumptis ex Scriptura, ſecundis ex ſermone Sancti Joannis Chryſoſtomi, & tertiis ex ſermone 49. Sancti Ambroſii, in quo fit ſermo de Sancto Latrone. Cum autem a Congregatione Patrum Piorum Operariorum fuerit ſup-

Digitized by Google

ſupplicata extenſio dicti Officii, ex quo ſanctum hunc bonum latronem in ſpecialem Patronum, & Advocatum ſuum elegerit, propter expertas plurimas peccatorum converſiones ejus interceſſione in ſuis ſacris Miſſionibus factas; & orta difficultate, an de Confeſſore, aut de Martyre ejus officium recitari deberet, omnibus perpenſis *Sacrorum Rituum Congregatio die 25. Septembris* 1724. adhærendo opinioni aſſerentium, hoc officium recitandum de Confeſſore, & non de Martyre, indulſit dictæ Congregationi Piorum Operariorum, ut illud poſſent recitare de Confeſſore non Pontifice ſub nomine Sancti Boni Latronis, prout cultum obtinet in Religione B. Mariæ de Mercede. Sic apud laudatum Lambertin. Benedict. XIV. *loc.* proxime *cit.* ubi multa tradit ad rem.

3 Quoad nomina Latronum fere conſimiliter, ut ſupra, tradit Eruditiſſimus Calmet in Dictionario verb. *Latro*, ubi de ipſis ſic inſuper refert; Pſeudo-Evangelium Infantiæ Salvatoris (vetuſtiſſimum quidem opus) refert, fugientem cum puero Jeſu Virginem, & Sanctum Joſephum in Ægyptum, incidiſſe in turmam latronum reſolutam in ſomnum, duobus tantummodo vigilantibus, e quibus alter in necem peregrinorum ſeſe accingebat ſed a ſocio prohibitus eſt. Tunc puer Jeſus ore fatidico prænunciavit: ambos illos latrones agendos eſſe ſecum in Crucem, alterum autem ex illis recipiendum in Paradiſum, depellendum alterum ad Inferos. Hæc ille ad litteram.

4 An autem ambo hi Latrones bonus, & malus blaſphemaverint in Cruce Chriſtum, aut ſolus malus, videntur non convenire inter ſe Evangeliſtæ, Matthæus enim *cap.* 27. & Marcus *cap.* 15. narrant, Chriſtum ab utroque latrone fuiſſe maledictum, *idipſum autem, & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei; & qui cum eo crucifixi erant, convitiabantur ei.* Lucas autem *cap.* 23. aſſerit, ſolum malum latronem blaſphemaſſe eum, & fuiſſe reprehenſum a bono, qui poſtea Chriſtum rogavit ut cum ad ſuum perveniſſet regnum, memor eſſet ſui: *Unus autem ex his, qui pendebant latronibus, blaſphemabat eum dicens: ſi tu es Chriſtus, ſalvum fac temetipſum, & nos. Reſpondens autem alter increpabat eum dicens; Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem juſte, nam digna factis recipimus, hic vero nihil mali geſſit; & dicebat ad Jeſum: Domine memento mei, dum veneris in Regnum tuum; & dixit illi Jeſus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo.*

Aſt S. Hieronymus in *cap.* 27. *Matth.* oſtendit, quod nihil inter ſe diſcrepaverint Evangeliſtæ, dicens, quod in principio uterque quidem latro convicia, & maledicta in Chriſtum conjecerit, ſed poſtea bonus latro, ut vidit ſolem obſcurari, tremefieri terram, & ſaxa diſrumpi, reſipuerit, ibi: *Non quod diſcrepent Evangeliſtæ, ſed quod primum uterque blaſphemaverit, dehinc, ſole fugiente, terra commota, ſaxiſque diſruptis, & ingruentibus tenebris, unus crediderit in Jeſum, & priorem negationem ſequenti confeſſione emendaverit.* Sanctus autem Auguſtinus *lib.* 3. *de conſenſu Evangeliſtarum* alio modo eos conciliat. Dicit enim, quod Matthæus, & Marcus adhibuerit modum loquendi in Sacra Scriptura ſatis frequentem, ubi ſæpe pluralis pro ſingulari numero ponitur, ut patet in epiſtola ab Hebræos: *Clauſerunt ora leonum*, & tamen de ſolo Daniele ibi eſt ſermo: *Secti ſunt*, & tamen refertur ad ſolum Iſajam; & pſal. 2. *Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum*, quæ de Herode, qui erat Rex, & de Pilato, qui erat Princeps, intelliguntur; ut patet ex Act. Apoſtolorum *cap.* 4. *num.* 6. & hæc S. Auguſtini opinio communius ſequitur a Sacris interpretibus, ut teſtatur Scriptor Synopſis Critic. Sacr. in Matt. *cap.* 27. *pag.* 677. ibi: *Pluralem numerum uſurpari, ubi unus e multis, ſed indefinite indicantur, veteres, novique interpretes monuerunt.* Sicque tenet peritiſſimus Card. Lambertin. Benedictus XIV. *de feſtis D. N. Jeſu Chriſti part.* 1. *n.* 286. expreſſe dicens: *Atque etiam multo veroſimilius eſt de uno tantum latrone Evangeliſtas loqui, nam qui bonus potuiſſet latro alterum quod blaſphemaret, increpare, ſi ipſe etiam paulo ante blaſphemaſſet?* Ita etiam Corn. a Lapide in Lucam *c.* 23. *verſ.* 42.

5 Quo ſenſu intelligenda ſint illa verba *Hodie mecum eris in Paradiſo*, variant Sacri Interpretes. Sanctus enim Juſtinus Martyr *quæſt.* 75. 76. & 85. ad Orthodoxos dicit, quod pro tali Paradiſo intelligendus ſit ille terreſtris, e quo pulſus eſt Adam; ſed hæc opinio cum petitione latronis non convenit, cum ille non terreſtrem Paradiſum, ſed cœleſtem poſtulaverit. Verius tamen Sanctus Auguſtinus *epiſtol.* 187. *alias* 37. ad Dardanum tradit, verba illa *Hodie mecum eris in Paradiſo* non de Paradiſo interpretanda eſſe, quia illa eadem die non erat Chriſtus venturus in Paradiſum, ibi: *Non ex his verbis in Cœlo exiſtimandus eſt eſſe Paradiſus, neque enim ipſo die in Cœlo futurus erat homo Chriſtus Jeſus, ſed ita eſſe intelligenda, ut Paradiſus eſſet in Inferno, quo anima Chriſti il-*

la

Digitized by Google

la die futurum erat ut deſcenderet. *Reſtat igitur*, *ut*, *ſi ſecundum hominem dictum eſt: Hodie mecum eris in Paradiſo*, *in Inferno intelligatur eſſe Paradiſus*, *ubi erat ea die futurus ſecundum humanam animam Chriſtus*. Cui conſonat S. Thomas 3. *part. quæſt.* 52. *artic.* 4. *ad tertium* dicens: *Illud Verbum Domini eſt intelligendum non de Paradiſo terreſtri corporeo*, *ſed de Paradiſo Spirituali*, *in quo eſſe dicuntur quicumque divina gloria perfruuntur*. *Unde Latro loco quidem cum Chriſto ad Infernum deſcendit*, *ut cum Chriſto eſſet*, *quia dictum eſt ei: mecum eris in Paradiſo*; *ſed præmio in Paradiſo fuit*, *quia ibi divinitate Chriſti fruebatur*, *ſicut & alii Sancti*. Tirinus *in cap.* 23. *Luc. n.* 43. ſic expreſſe habet: *Hodie mecum eris in Paradiſo*, non terreſtri Adami, non etiam cœleſti, vel in Cœlo Empyreo, ſed generaliter in loco voluptatis, pura in conſortio tot myriadum Sanctorum Patrum, & in clara viſione Dei, quæ intuitu mortis Chriſti, ſtatim atque expiravit, conceſſa eſt omnibus in limbo. Et Maldonatus *in cap.* 27. *Matth. num.* 44. relatis variis ad id interpretationibus, concludit, Paradiſi nomine intelligendum eſſe Abrahæ ſinum, ubi animæ ſanctorum ante Aſcenſionem Chriſti in Cœlum, morabantur. Illuc enim illa eadem die Chriſtus deſcendit, & illuc latronis animam ſecum conduxit; quod & probat Sapientiſſimus Lamy Harmon. Evangel. *lib.* 5. *c.* 35. Chriſti verba ſic explicans: Non modo tui memor ero, cum Regnum meum ſuam plenitudinem conſequetur, ſed hodie magna tibi afferam ſolatia, & ad illam te ſedem mecum adducam, ubi tranquille degunt animæ Abraham, Iſaac, & Jacob. Ita apud nomquam ſatis laudat. Card. Lambertin. Benedict. XIV. *loc. cit. num.* 289. Et egregie Cornel. a Lapide in *Luc. cap.* 22. *verſ.* 43. ibi: *Certum enim eſt*, *Chriſtum cum latrone die illo*, *quo obiit*, *non aſcendiſſe in Cœlum*, *ſed deſcendiſſe ad limbum Patrum*. Unde S. Auguſtinus *lib.* 12. *de Geneſi ad litt. cap.* 34. & Maldonat. per Paradiſum hic accipiunt ſinum Abrahæ; Ibique eis viſionem divinitatis ſuæ impertiviſſe; itaque eos beaſſe, quare tunc Chriſtus rerum ſortes mutavit, fecit enim, ut limbus eſſet Paradiſus, ut inferi eſſent ſuperi, & Infernos eſſet Cœlum, ubi enim eſt Chriſtus, ibi eſt Paradiſus, ubi eſt viſio Dei, & beatitudo, ibi eſt Cœlum. Et cum aliis concordat etiam Hugo Card. in Lucam *cap.* 25.

LAUDEMIUM. Vide verb. *Emphyteuſis*, *art.* 3. *a n.* 16. *uſque ad fin.*

LAXA PROPOSITIO. Vide verb. *Propoſitiones damnatæ n.* 40.

LECTORATUS. Vide verb. *Ordo*, *art.* 1. *n.* 31. *& ſeqq.*

LEGATARIUS, LEGATUM.

Legatarius eſt, & dicitur ille, cui ab here- 1
de eſt præſtandum Legatum, ſeu res ei a
defuncto legata, ſeu relicta. *Sic in re communis Doctorum*. Legatarius, & heres quis eſſe 2
non poteſt; Rota *part.* 5. *recent. tom.* 2. *dec.*
421. *num.* 30. *p.* 13. *deciſ.* 209. *num.* 2. Card.
de Luca *de Fideicommiſſ. diſc.* 211. *num.* 2. *&*
de Legatis diſcurſ. 58. *num.* 12. *diſc.* 63. *nu.* 6.
diſc. 64. *num.* 3. & alii paſſim. Immo ceſſat 3
Legatum eo ipſo, quod Legatarius efficitur
heres univerſalis. Card. de Luca *de Fideicommiſſ. diſc.* 211. *num.* 2. *& de Legatis diſc.* 64.
per totum. Hoc tamen eſt intelligendum du- 4
rante titulo hereditario; ſecus iſto ceſſato per
reſtitutionem. Card. de Luca *de Fideicomm.*
diſc. 131. *ſub num.* 12. *& de Legatis diſc.* 564.
ſub num. 3. Et hoc quoque eſt intelligendum 5
quando unicus eſt heres purus, & irrevocabilis, qui a ſe ipſo Legatum obtinere debeat,
cum tunc intret ratio incompatibilitatis ob
concurſum paſſionis in eodem ſubjecto, incompatibile eſt enim, quod idem ſit heres & Legatarius, ac debitor & creditor: Secus autem
quando habet coheredes unum, vel plures, a
quibus poteſt aſſequi Legatum citra dictam incompatibilitatem, ut aliis relatis firmatur apud
Burat. *dec.* 643. *num.* 2. *& ſequent. & deciſ.*
421. *n.* 31. *part.* 5. *tom.* 2. *& dec.* 229. *n.* 26.
& 27. *p.* 10. *recent.* Sic expreſſe Card. de Luca *de Legatis diſc.* 64. *n.* 3. Legatarius carna- 6
liter cognoſcens uxorem Teſtatoris poſt ejus
mortem, indignus eſt Legato, & ſic applicatur Fiſco, quia ſi vivo defuncto hoc feciſſet,
ipſum ad iracundiam provocaſſet, nec ei tamquam indigno Legatum reliquiſſet, adeoque
&c. Gloſſa *in L. Sororem in fin. Cod. de his*
quibus ut indign. Fagnan. *in cap. Ut nobis* 28.
de ſentent. excommunic. num. 18. & alii.

Legatum dupliciter ſumi poteſt, ſcilicet vel 7
pro actu, aut diſpoſitione, qua res aliqua legatur, vel pro re ipſa, quæ legatur. *Communis*. Legatum primo modo ſumptum eſt do- 8
natio quædam a Defuncto relicta, & ab herede præſtanda; §. 1. *Inſtit. de Legat.* Legatum 9
ſecundo modo ſumptum eſt res aliqua particularis
verbis ad Legatarium directis a defuncto relicta, & ab herede præſtanda; *Eſt in re commun.*

Legatum aliud eſt profanum, quia eſt ad 10
pro-

profanos uſus relictum ; & aliud pium , quia
eſt relictum ad pios uſus , & animæ ſuffra-
gium , ut ad legendas Miſſas , ad celebran-
da Officia , ad ſubveniendos pauperes, & hu-
juſmodi.
11 Legatum aliud eſt purum , aliud conditio-
natum, aliud in diem, aliud ſub modo, aliud
ſub cauſa , aliud ſub Demonſtratione. *Commu-*
12 *nis*. Legatum *purum* eſt illud , quod fit ſim-
pliciter abſque ullo adjecto tempore , conditio-
ne , vel modo , §. *Omnis 2. Inſtitut. de verbor.*
13 *oblig.* Legatum *conditionatum* eſt illud , quod
fit , & relinquitur præſtandum ſolum ſub cer-
ta conditione de præterito , præſenti , vel fu-
turo ; Unde ſub conditione de præterito fit ,
quando Teſtator dicit : lego Petro mille au-
reos, ſi navis auro , & argento pro me onu-
ſta jam ex India tuto advenit : *L. Conditio in
præteritum* 110. *de verbor. obligat.* Sub condi-
tione de præſenti fit, quando Teſtator dicit :
lego Petro mille, ſi adhuc vivit ; *l. Cum ad
præſens* 37. *ff. de rebus creditis* , *ſi certum peta-
tur*. Sub conditione de futuro fit , quando Te-
ſtator dicit: lego Petro mille, ſi navis ad me
directa auro , & argento onuſta tuto pervene-
rit, & hujuſmodi, *arg.* §. *ſub conditione* , *In-
ſtit. de verbor. obligat.* & *l. Itaque*, *ff. de con-*
14 *dit.* & *demonſtr.* Legatum *in diem* eſt illud ,
quod fit, & relinquitur præſtandum certo poſt
mortem Teſtatoris determinato tempore, v. g.
quando Teſtator dicit : lego Petro mille au-
reos eidem tradendos menſe poſt meam mor-
tem elapſo , *argum. tot. tit. ff. Quando dies le-
gat. cedat* , & §. *Omnis 2. Inſtitut. de verbor.
obligat.*
15 Legatum *ſub modo* eſt illud quod fit, & re-
linquitur cum certo aliquo modo , onere , gra-
vamine , vel moderamine v. g. quando Teſta-
tor dicit : lego Petro mille aureos , ita tamen
ut de ipſis eroget quinque ſingulis annis pau-
peribus , vel faciat celebrare centum Miſſas ,
& hujuſmodi , *arg. tot. tit. Cod. de Donat. quæ*
16 *ſub modo*. Et Legatum *ſub modo* differt a Le-
gato *conditionato*, quia Legatum *conditionatum*
ſuſpenditur uſque ad purificationem conditio-
nis , & inde evaneſcit , ſi ante conditionis
adimpletionem Legatarius moriatur, ut ex va-
riis Juribus notat Gloſſa communiter recepta
in cap. Verum 4. de conditionibus appoſitis . E-
contra Legatum *ſub modo* , ſtatim valet , &
tranſmittitur cum onere ad heredes , ſi per
iſtos æque ac per Legatarium modus impleri
poſſit , ut recte advertit Gloſſa *loc. cit. argum.
l. 1. 3. Cod. de donat. quæ ſub modo* , & com-
17 munis Doctorum . Modus autem ſolet regula-
riter exprimi per dictionem *Ut* . Conditio per
dictionem *Si* . Et cauſa per dictionem *Quia* ,
ut notat Gloſſa *in cit. cap. Verum* ; verb. *Con-
ditione in fine* , ubi adducit ſequentem verſi-
culum :
Scito , quod *Ut* modus eſt , *Si* conditio , 18
Quia cauſa .
Legatum *ſub cauſa* ſeu ex certa cauſa eſt il- 19
lud, quod fit , & relinquitur cum expreſſione
cauſæ , ob quam præſentem, vel præteritam ,
tale quid alicui legatur , v. g. Quando Teſta-
tor dicit : lego Petro mille aureos, quia mihi
fideliter inſervivit, quia me a tali mortis pe-
riculo liberavit, & hujuſmodi , *arg. l. demon-
ſtratio falſa* 17. & *l. cum tale* 72. §. *Falſum*
6. *ff. de condit.* & *demonſtrat.* Et ſi talis cau- 20
ſa non ſubſiſtat , ſubſiſtit adhuc Legatum fa-
ctum *ſub tali cauſa* ; quamvis enim Petrus
non inſervierit fideliter Teſtatori , vel non a
tali mortis periculo ipſum liberaverit , Lega-
tum adhuc valet , §. *Longe* 31. *Inſtit. de legat.*
ibi : *Legato falſa cauſa adjecta non nocet* , &
concordat *l. Demonſtratio* 17. §. *quod autem*, &
l. Cum tale 72. §. *Falſum* 6. *ff. de condit.* &
demonſtrat. ibi : *Falſa cauſa Legato non obeſſe
verius eſt* , addita ratione , *quia ratio legandi
Legato non cohæret* . Niſi tamen heres probet 21
Teſtatorem legaturum non fuiſſe , ſi cauſam
non ſubſiſtere ſciviſſet , vel ſit error circa ſub-
ſtantiam perſonæ , quia tunc non ſubſiſteret
Legatum , *arg. l. Cum tale* 72. §. *Falſam* 6.
ff. de condit. & *demonſtrat. l. Si Pater* 4. &
l. Quoties 9. princ. ff. de Hered. inſtit. cum ſi-
milibus .
Legatum *ſub demonſtratione* eſt illud , quod 22
fit , & relinquitur cum expreſſione , ſeu de-
monſtratione alicujus circumſtantiæ, ſigni , vel
accidentis circa rem legatam vel perſonam ,
cui legatur , v. g. quando Teſtator dicit : lego
Petro mille aureos , qui ſunt in tali mea capſa ,
in tali mea crumena , vel quos Paulus mihi
debet, & hujuſmodi , *arg. l. Demonſtratio falſa*
17. *de condit.* & *demonſtrat.* Tale legatum *ſub* 23
demonſtratione , dummodo extet res legata , &
conſtet de illa , quam Teſtator legavit , ac
perſona , cui legaverit , valet , quamvis Te-
ſtator in demonſtratione aliqualiter erret ; ut
ſi Teſtator dicat : lego Petro *Notario* , Petro
Cauſidico agrum *A* , fundum *B.* mihi donatum
a Paulo , quamvis Petrus non ſit *Notarius* , nec
Cauſidicus , nec Teſtator dono acceperit a Pau-
lo illum agrum *A.* & fundum *B.* dummodo
adſit talis Petrus , & talis fundus , & conſtet
aliunde Teſtatorem de tali Petro , & agro ,
ſeu fundo ſenſiſſe , valet Legatum , non obſtan-
te

Digitized by Google

te tali Teſtatoris errore; textu aperto *in cit. l. Demonſtratio falſa* 17. *princ. ff. de condit. & demonſtrat. &* §. 1. *ff. eodem*, ubi expreſſe dicitur, quod demonſtratio falſa, ſive ſit circa rem, ſive circa perſonam, non obſit Legato; & concordat *l. Quibus diebus* 40. *ff. eod. & l. Proxima* 30. *Inſtit. de legat.*

24 Si autem res quæ demonſtratur, ſeu exprimitur a Teſtatore, omnino non exiſtat. V. G. quando Teſtator dicit: lego Petro mille aureos, qui in tali capſa, vel tali crumena ſunt, & ibi nullæ pecuniæ reperiantur; Legatum eſt nullum, textu expreſſo *in l.* 1. §. *Sed & ſi Dotem* 7. *ff. de Dote præleg.* ibi: *Nam ſi quis ita legaverit centum, quæ in arca habeo, vel quæ ille apud me depoſuit, ſi nulla ſunt, nihil deberi conſtat, quia nulla corpora ſunt.* Item ſi Teſtator dicat: lego Petro centum aureos, quos mihi debet Paulus, non valet Legatum, ſi Paulus nihil debeat Teſtatori, textu expreſſo in *l. Si ſic* 75. *ff. de Legatis*, ibi; *Si mihi quod Titius debet, fuerit legatum, neque Titius debeat, ſciendum eſt nullum eſſe Legatum.*

25 Si tamen in demonſtrata capſa vel crumena non omnes deſignati mille aurei, ſed quingenti ſolum V. G. reperiantur, valebit Legatum quo ad iſtos: ſicuti ſi Paulus non debeat Teſtatori centum aureos, ſed ſolum quinquaginta, valebit Legatum quo ad hos quinquaginta, textu expreſſo *in l. Si ſervus* 108. §. *Qui quinque* 10. *ff. de Legatis*, ibi: *Qui quinque in arca habebat, ita legavit decem, quæ in arca habet, Legatum valebit, ita tamen, ut ſola*

26 *quinque ex teſtamento debeantur.* Si vero in falſa demonſtratione ſit error circa ſubſtantiam Perſonæ, vel heres ſufficienter probet Teſtatorem legaturum non fuiſſe, ſi errorem cognoviſſet, tunc non valebit Legatum, *arg. l. Cum tale* 72. §. *Falſam* 6. *ff. de condit. & demonſtrat. l. Si pater* 5. *& l. Si quoties* 6. *princip. ff. de hered. inſtitut.* cum ſimilibus.

27 Quodlibet ex ſupra recenſitis Legatis poteſt fieri, nedum in Teſtamento, ſed etiam extra Teſtamentum. *Communis ac certa*, *arg. l.* 1. *ff. de Jure Codicill. & l. Ex teſtamento* 20. *Codic. de Fideicommiſ.* cum ſimilibus: cum hac tamen differentia, quod ſi ſit Legatum profanum, & fiat in Teſtamento, requiruntur ad tale legatum regulariter loquendo eædem ſolemnitates, quæ requiruntur ad Teſtamentum, niſi in Teſtamento appoſita ſit clauſula Codicillaris. Textu expreſſo in *l.* 1. *ff. de Jure Codicilli*, *& l. Ex teſtam.* 29. *Cod. de Fi-*

28 *deicommiſ.* Et ſic communis Doctorum. Et ſi tale Legatum profanum fiat extra Teſtamentum, ſeu ſine Teſtamento, quinque requiruntur, & ſufficiunt teſtes, ſive oretenus, ſive in ſcriptis ſint, textu expreſſo *in l. final.* §. *final. Cod. de Codicill.* ibi: *In omni autem ultima voluntate excepto Teſtamento quinque teſtes debent adhiberi.* Ad Legatum autem pium, 29 ſive fiat in Teſtamento, ſive extra Teſtamentum, ſive ſcriptis, ſive ſolis verbis, ſufficiunt duo teſtes quicumque rationis capaces, etiam feminæ, vel ſola certa notitia ipſius heredis, vel ſi in ſcriptis, ſola manus propria Teſtatoris, quia ad diſpoſitionem pro cauſſa pia penitus nulla requiritur Juris diſpoſitio, ſed tantum ut conſtet de voluntate Teſtatoris. *Communis ac certa; arg. cap. Relatum* 11. *de Teſtamentis*, cum ſimilibus.

Quodlibet ex ſupradictis legatis de Jure civili valet, etiamſi ſit factum de re aliena, 30 nec ad Teſtatorem, nec ad heredem ſpectante. *Communis*, textu expreſſo in §. *Non ſolum* 4. *inſtit. de Legat.* ibi: *Non ſolum autem Teſtatoris, vel heredis res, ſed etiam aliena legari poteſt, ita ut heres cogatur redimere, vel ſi eam non poteſt redimere, æſtimationem ejus dare.* Intellige tamen ſi Teſtator ſcivit eam rem eſſe 31 alienam, ſecus vero, ſi hoc ignorans, putavit eſſe rem ſuam, textu expreſſo in *cit.* §. *Non ſolum*, ibi: *Quod autem diximus alienam rem poſſe legari, ita intelligendum eſt, ſi defunctus ſciebat rem eſſe alienam, non ſi ignorabat*, addita ibi ratione: *Forſitan enim, ſi ſciviſſet alienam rem eſſe, non legaſſet.* Si vero perſo- 32 na, cui legata eſt res aliena, ſit ita proxima, & conjuncta Teſtatori, ut merito præſumatur, eam rem adhuc ei legaturum eſſe, quamvis ſciviſſet eſſe alienam, valet Legatum etiam de tali re aliena, non obſtante quod Teſtator putaverit eſſe ſuam, textu expreſſo *in l. Cum rem alienam* 10. *Cod. de Legatis*, ibi: *Quod ſi ſuam eſſe putavit, non aliter valet relictum, niſi proximæ perſonæ: vel uxori, vel alii tali perſonæ datum ſit, cui legaturus eſſet, ſi ſciviſſet rem alienam eſſe.* Unde ſi Teſtator in ſupradictis modis rem alienam cuidam legavit, tenetur heres illam a Domino juſto pretio emere; vel ſi Dominus eam vendere nolit, aut de ea pretium exceſſivum prætendat, tantum Legatario dare, quantum res illa æſtimatur, textu expreſſo *in cit.* §. *Non ſolum*, ibi: *Ita ut heres cogatur redimere: vel ſi eam non poteſt redimere, æſtimationem ejus dare*, *& l. Non dubium* 14. *ff. de legat.* 3. ibi: *Si redimere non poſſis, quod Dominus non vendat, vel immodico pretio vendat, juſtam æſtimationem inferat.*

Ne-

Digitized by Google

33 Nedum de Jure Civili, ſed etiam de Jure Canonico probabilius valet Legatum rei alienæ, ut colligitur clare *ex cap. Si Epiſcopus* 5. *cauſ.* 12. *quæſt.* 5. deſumpto ex Concilio Agathenſi, ubi Legatum rei alienæ, etiam ad Jus ſeu proprietatem Eccleſiæ ſpectantis, valere aperte ſtatuitur, ſi æſtimatio ejus domino ſolvatur, vel alia res ejuſdem valoris ei detur, ibi: *Si Epiſcopus condito Teſtamento aliquid de Eccleſiaſtici Juris proprietate legaverit, non valebit, niſi tantundem de proprii Juris facultate ſuppleverit*, & ſic tenent Covarruv. *in capit. Filius* 5. *de Teſtamentis num.* 6. Fachin. *lib.* 6. *controverſ. cap.* 38. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 26. *num.* 84. Reiffenſtuel *ibidem num.* 673. ubi dicit eſſe communem contra Panormitanum & alios. Et ratio eſt, quia differentia inter Jus Civile, & Canonicum non eſt inducenda ſine neceſſitate, ſicuti ſine neceſſitate a Jure Canonico non eſt corrigendum Jus Civile; *arg. cap. Cum expediat* 29. *de electīon. in* 6. ibi: *Cum expediat concordare Jura Juribus, & eorum correctiones, ſi ſuſtineri valeant, evitari*. Jus autem Civile generaliter diſponens, quod Teſtator poſſit legare rem alienam, ita ut ſciens rem quam legat, eſſe alienam, velit, ut heres rem illam a Domino emat, vel ſi is vendere nolit, æſtimationem illius Legatario ſolvat, injuſtum cenſeri non poteſt, ut corrigi debeat a Jure Canonico, quia domino rei nulla injuria fit, cum is invitus rem ſuam vendere non cogatur, ut patet *ex cit.* §. *Non ſolum* 4. *inſtit. de Legat.* & *l. Non dubium* 14. *ff. de legat.* 3. per verba adducta ſupra *n.* 32. *in fine*. Sic Covarr. *l. cit.* Pirhing *loc. cit.* & alii paſſim. Tum quia ſi tale Jus Civile tamquam injuſtum fuiſſet correctum a Jure Canonico *in capit. Filius* 5. *de Teſtamentis*, ut prætendunt adverſarii, ipſum non amplius attenderet, nec ſequeretur Sacra Rota Romana, quæ tamen ſæpe ſæpius ipſum ſecuta eſt in ſuis ſententiis, & ſignanter *par.* 1. *recent. dec.* 453. *n.* 1. & *ſequent. in Romana de Mareſcotis*, & *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 405. *num.* 52. *in eadem Romana de Mareſcotis*, ubi ſemper ſententiam protulit, quod Legatum rei alienæ cogit heredem ad præſtandam Legatario æſtimationem rei legatæ; quam ſententiam utique non protuliſſet, ſi Jus Civile, cui innixa eſt, foret injuſtum, & eſſet correctum a Jure Canonico, quod præ Jure Civili ſervandum eſt in terris Papæ ſubjectis, etiam pro Teſtamentis, & Legatis profanis, *capit. Quoniam* 8. *diſt.* 10. *cap. Cum ad verum* 6. *diſt.* 96. & concordant *cap. Solitæ* 6. *de majorit.* & *obedient. cap. Novit* 13. §. 1. *de Judiciis*, & *cap. Per venerabilem* 13. §. *Rationibus, Qui filii ſint legitimi*; & fuit dictum verb. *Jus n.* 37.

Quantum vero ad Legatum rei alienæ ad 34
pias cauſſas, certum eſt utroque Jure valere. Menochius *lib.* 4. *de præſumpt.* 116. Barboſa *in Collectan. in cit. cap. Filius* 5. *de Teſtamentis n.* 2. Pirhing *loc. cit. num.* 86. in fine, Tiraquell. *de privilegiis piæ cauſæ, privileg.* 66. & alii paſſim.

Si Legatum ſit pure factum de re aliqua 35
ſingulari, & determinata, ut de hoc palatio, de hoc prædio, & hujuſmodi, ejus dominium verum acquiritur a Legatario ſtatim poſt aditam ab herede hereditatem, *l. Si tibi homo* 86. §. 2. *ff. de legat.* 1. *l. Si Nemo* 181. *ff. de regul. Jur.* & *communis Doctorum*. Ejus tamen 36
Dominium fictum acquiritur a Legatario ſtatim a die mortis Teſtatoris, *l. Si poſt diem* 5. §. 1. *ff. Quando dies Legat. ced.* & Doctores paſſim. Ratio autem differentiæ de acquiſitione dominii veri, & dominii ficti eſt, quia cum ſolus heres præſtare debeat Legatum, non poteſt ipſum præſtare niſi poſt aditam hereditatem, adeoque dominium verum ipſius nequit ante acquiri a Legatario, cum pro tunc nemo ſit a quo Legatum petatur, ſecus autem eſt de dominio ficto, quia quando poſt aditam ab herede hereditatem, Legatarius acceptat Legatum, fictione Juris retrotrahitur Dominium ad diem mortis, eo quod dies legati ſtatim a die teſtatoris cedat, *cit. l. Si poſt diem* 5. §. *ff. Quando dies Legat. ced.* ibi: *Itaque ſi pure legatum eſt ex die mortis, dies ejus cedit*, ideſt debetur, *l. Cedere* 213. *ff. de verbor. ſignificat.* ibi: *Cedere diem ſignificat incipere debere pecuniam, venire diem ſignificat, eum diem veniſſe, quo peti poteſt pecunia.*

Hinc fructus rei Legatæ debentur Legatario 37
a die mortis Teſtatoris, *arg. l. Titia, ff. de Furtis*, & ibi Gloſſa final. & *l. Cum ſervus* 86. §. 2. *ff. de legat.* 1. Et ratio eſt, quia fructus ſequuntur dominium rei, cujus ſunt fructus per vulgaria Juris; Legatarius autem ex dictis ſtatim ac heres adiit hereditatem, acquirit dominium verum Legati, & tale Dominium poſt acceptionem fictione Juris retrotrahitur ad diem mortis Teſtatoris, adeoque a tali die debentur ipſi Legatario fructus rei legatæ. Sic Gomez *variar. reſolut. tom.* 1. *cap.* 12. *n.* 5. & 22. Molina *diſp.* 194. *n.* 1. Vaſq. *c.* 8. *de Teſtamentis* §. 1. *n.* 5. & §. 4. *n.* 74. Bartol. & alii, quos ſequitur Molina *loc. cit.* & Lugo *de Juſtit.* & *Jure tom.* 2. *diſput.* 24. *n.* 238.

n. 238. & alii contra Sanchez, Gofred. & plu-
timos alios.
38 Incrementum totum, quod res legeta ha-
buit a die Teſtamenti conditi pertinet ad Le-
gatarium, ſicuti & etiam fructus ipſi, quan-
do per modum incrementi unum quid faciunt
cum re legata, ut ſi legato grege, auctus is
ſit fœtibus natis, qui gregem etiam compo-
nunt, textu expreſſo *in l.* 20. *ff. de legat.* 1.
ibi: *Geege legato & quæ poſtea accedunt ad le-
gatarium pertinent; &* §. 10. *Inſtitut. de legat.*
ibi: *Grege autem legato etiam eas oves quæ poſt
Teſtamentum factum geegi adjiciuntur, Legato
cedere Julianus ait.* Idem pariter dicendum eſt
de fructibus fundi, ſeu agri legati pendenti-
bus, aut hærentibus ante mortem Teſtatoris.
Communis, arg. citatis Jueibus.
39 Legatarius, quamvis ex dictis acquirat do-
minium fictum rei legatæ ſingularis, & de-
terminatæ ſtatim a die mortis Teſtatoris, &
dominium verum ſtatim poſt aditam ab he-
rede hereditatem, non poteſt tamen propria
auctoritate illud ſibi uſurpare, & accipere,
niſi accedat talis diſpoſitio Teſtatoris, aut li-
centia heredis; aliter amittit totum id, quod
propria auctoritate accipit, ſeu uſurpat, textu
claro *in l. Non eſt dubium* 5. *Cod. de Legat.*
ibi: *Non eſt dubium, denegari actionem Lega-
torum ei proportione competenti in his quas ſub-
traxiſſe eum de hereditate apparuerit. Et ſic com-*
40 *munis Doctorum.* Talis autem amiſſio Legati
cum ſit pœna, non incurritur ante ſententiam,
nec etiam quando ſine culpa ulla Legatarius
rem acceperat; Et ſi occulte illam rem ac-
cepiſſet, licet male feciſſet, non teneretur ta-
men in conſcientia ad eam reſtituendam: ut
recte ex aliis advertit Card. de Lugo *loc. cit.
n.* 240.
41 Legata debent in foro conſcientiæ heredes,
& executores exequi, quam primum pote-
runt. *Communis, arg. cap. Si heeedes 6. de Te-
ſtamentis, & l. Cum res* 17. *ff. de legat.* 1. ubi
expreſſe præcipitur, ut legata ſine mora præ-
ſtentur; Unde Layman, Silveſter, & alii do-
cent, mortaliter peccare executores, ſi ex ne-
gligentia diu differant exequi ultimam volun-
42 tatem Teſtatorum. Quamvis enim heredibus,
& Executoribus concedatur ſemeſtre ad implen-
da Legata pia, Novell. 131. *c.* 11. *verſ. Si au-
tem Legatum*, & annus ad implenda Legata
profana, *cap. Nos quidem* 3. *de Teſtament. &
l. Null. Cod. de Epiſcop. & Cleric.* tamen con-
veniunt omnes teſte Cardinali de Lugo *loc. c.
num.* 296. illum terminum non ita aſſignari,
ut auferatur obligatio conſcientiæ implendi Le-
gata quam primum poterunt, ſed ſolum in
ordine ad incurrendas pœnas, ſi illo elapſo
heredes, & Executores exequi negligunt de-
functi voluntatem, ut recte advertit Reiffen-
ſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 26. *n.* 786.
Hinc ſi ceſſante legitimo impedimento he- 43
redes, ſeu Executores ſemel moniti a Judice,
ſive Eccleſiaſtico, ſive Laico voluntatem defun-
cti intra annum non adimpleant, perdunt omne
id, quod eiſdem alias ex Teſtamento compe-
tit, ſive hereditas, ſive Legatum ſit, ex-
cepta legitima in herede neceſſario; textu ex-
preſſo *in authentic. Nos amplius, Cod. de Fi-
deicommiſ. & Novell.* 1. *c.* 1. §. 1. juncto *cap.
Nos quidem* 3. *& cap. Si heredes* 6. *de Teſta-
ment.* ubi etiam additur ratio, nempe ut hac
ratione *Vota defuncti adimpleantur.* Et ratio
alia datur *in l. Si patroni* 55. §. *Sed nec illud,
ff. ad S. C. Teebell.* ibi: *Cur enim non videa-
tur indignus, ut qui deſtenit ſupremas defuncti
preces, conſequatur quid ex voluntate?* Si autem 44
heredes, aut Executores bis moniti ab Epiſ-
copo Legata ad pias cauſſas legitimo ceſſante
impedimeuto exequi neglexerint, etiam ante
annum privantur commodis ex Teſtamento eiſ-
dem alias competentibus, textu expreſſo *in
Novell.* 131. *cap.* 11. *verſ. Si autem qui hoc
juſſi.* Et ſi heredes, ſeu executores intra ſex 45
menſes, ceſſante legirimo impedimento, Lega-
ta pia etiam ſine admonitione exequi negli-
gant, debent poſtea in pœnam illa reſtituere
cum omnibus fructibus, & emolumentis, quæ
a tempore mortis Teſtatoris interea percipi
potuiſſent, textu expreſſo *in cit. Nov.* 131. *c.*
51. *verſ. Si autem legatum. Et ſic Communis
Doctorum.*
Legata pro anima relicta tenentur heredes 46
ſub mortali ſolvere, non ſolum per decem an-
nos, ſed per totum tempus a Teſtatore præ-
ſcriptum; Nobis enim prorſus occultum eſt,
& ſolum Divino Judicio reſervatum tempus,
quo animæ in Purgatorio detinentur, unde non
poſſumus abſque gravi temeritate illud præfi-
gere. Hinc Alex. VII. die 18. Mart. 1665. me-
rito damnavit inter alias ſequentem propoſitio-
nem 43. in ordine, ibi: *Annuum Legatum pro
anima relictum non durat pluſquam decem annos.*
Legatum pium pauperibus in genere diſtri- 47
buendum debetur præ ceteris pauperibus Pa-
triæ Teſtatoris, in qua habebat domicilium;
*l. Quæ conditio, §. Cum ita, ff. de condit. &
demonſt. l. Si quis ad declaeandum, §. ubi au-
tem, Cod. de Epiſc. & Clee.* Gloſſa *in cap. Si
pater* 1. *de Teſtament. in* 6. *verb. Pauperes*, Me-
nochius *lib.* 4. *præſumpt.* 125. *n.* 6. Tiraquell.
de

Digitized by Google

de privileg. piæ cauſæ, privileg. 56. Reiffenſtuel
lib. 3. *decret. tit.* 26. *n.* 812. Ancharan. *conſil.*
214. *n.* 12. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *ſerm.* 19.
n. 13. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia niſi
aliunde contrarium conſtet, merito præſumen-
dum eſt, Teſtatorem voluiſſe, quod ſuccurra-
tur magis his, quam exteris, *arg. l. Præſes,*
Cod. de ſervit. & aqua.

48 Inter Pauperes Patriæ Teſtatoris magis, &
prius ſuccurrendum eſt plus Indigentibus, quam
minus egentibus. S. Thomas 2. 2. *q.* 32. *art.* 3.
ad primum, Menochius *loc. cit. num.* 10. &
alii paſſim; Talis enim merito eſt præſumen-
49 da rationabilis Teſtatoris voluntas. Si autem
adſint pauperes conſanguinei, ſeu conjuncti
Teſtatoris æqualiter, ac alii indigentes, iſti
juxta ordinem caritatis præferri debent, *capit.*
Non ſatis 14. *diſt.* 86. Rota *dec.* 89. *n.* 4. &
dec. 171. *coram Durano*, & *dec.* 14. *num.* 21.
coram Arguell. S. Thomas 2. 2. *qu.* 32. *art.* 9.
Caſtropal. *oper. moral. tractat.* 6. *de Caritat.*
diſp. 1. *punct.* 10. *num.* 1. & *ſeq.* Mantica *de*
conjectur. ult. volunt. lib. 8. *tit.* 13. *num.* 16. &
17. & alii communiter. Et ratio eſt, quia
merito præſumitur, quod Teſtator voluerit Le-
gata ſua diſtribui ſecundum caritatem ordina-
tam; Caritas autem ordinata conſanguineos,
& propinquos præ exteris reſpicit, *arg. l. Præ-*
ſes, Cod. de ſervit. & aqua, & 1. *ad Ti-*
moth. 5. Cum hoc tamen ordine, quod inter
ipſos propinquos, ſeu conjunctos potius ſuc-
curratur magis, quam minus propinquo, ſeu
conjuncto, & prius magis, quam minus ege-
no, ut optime ſuo more advertit S. Th. 2. 2.
q. 32. *art.* 9.

50 Ceteris autem paribus præferendi ſunt illi
pauperes, qui ſunt meliores, & præſertim il-
li qui bono communi ſunt utiliores; quinimo
S. Thomas 2. 2. *q.* 32. *art.* 9. *in corpore*, vult
iſtos præferendos eſſe etiam ipſis propinquis &
conjunctis Teſtatoris. Unde Menochius *loc. cit.*
num. 12. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 815. & alii in-
ferunt, pauperes Religioſos præferendos eſſe
aliis pauperibus, dummodo tamen nullos pe-
nitus redditus habeant, & vivant ex mera,
& incerta Fidelium eleemoſyna, ut Fratres
Capuccini, & Minores de corpore Obſervan-
51 tiæ. Inſuper ceteris paribus ſimilibus Legatis
ſunt ſuccurrendæ pauperes feminæ præ paupe-
ribus maſculis, & præcipue pauperes Monia-
les, quia paupertas eſt periculoſior feminis,
quam maſculis. Menochius *loc. cit. nu.* 7. &
ſeq. Baldus *in l. Multis in fin. ff. de Statu ho-*
minum, & alii paſſim.

52 Legatum relictum diſtribuendum pauperibus
in plurali, non poteſt totum dari uni ſoli,
ſed debet proportionaliter diſtribui in plures;
Talis enim merito præſumitur voluntas Teſta-
toris in plurali loquentis. Baldus *in l.* 1. *n.* 29.
Cod. de SS. Eccleſ. Jaſon *in l. Gallus* §. *Quod*
ſi 15. *n.* 12. *ff. de liber. & poſthum.* Felinus *in*
cap. Omnes leges 1. *diſt.* 1. Barboſa *de offic. &*
poteſt. Epiſcop. par. 3. *alleg.* 83. *n.* 19. cum plu-
rimis ibi citatis. Nec de tali Legato poteſt 53
plus dari uni ſoli, quam neceſſarium habeat.
S. Th. 2. 2. *q.* 32. *art.* 10. Menoch. *loc. citat.*
n. 26. & *communis aliorum.*

Legatum relictum pro pauperibus concurren- 54
tibus ad portas Teſtatoris non poteſt diſtribui
pauperibus infirmis in Hoſpitali. Hoc enim
eſſet contra expreſſam mentem Teſtatoris. Ge-
nuenſ. *in Pract. Eccleſ. quæſt.* 214. *per totum*,
Barboſa *loc. cit. num.* 20. & alii paſſim. Le- 55
gatum diſtribuendum in uſum pauperum, ap-
plicari non poteſt Presbytero pro Miſſis cele-
brandis. Sic tenet Fagn. *in c. Recolentes* 3. *de*
ſtatu Monachor. num. 46. ubi refert ita deciſum
fuiſſe in Capella Tholoſana, *ut in dec.* 26. *per*
cap. Nos quidem, de Teſtam. per Clement. Quia
contingit, de Religioſis domib. per §. *Si quis*
ædificationem in Authent. de Eccleſ. tit. collat. 9.
per l. Si quis ad declinandam §. *penult. Cod. de*
Epiſcop. & Clericis.

Legatum diſtribuendum in cauſas pias in ge- 56
nere nulla ſpecificata in particulari, poteſt
applicari ab Executore Religioſo ſuo Mona-
ſterio, & a Clerico ſuæ Eccleſiæ. Sanch. *lib.*
2. *Moral. cap.* 11. *n.* 59. Silveſt. *verb. Teſtamen-*
tum 2. *q.* 2. *verſ. Quintum*. F. Emmanuel *qq.*
Regul. tom. 3. *q.* 70. *art.* 4. Laym. *lib.* 3. *tr.* 6.
c. 11. *n.* 6. Ancharan. *conſ.* 84. *num.* 9. & 10.
Barboſa *loc. cit. n.* 25. Pirhing *lib.* 3. *decretal.*
tit. 26. *n.* 109. Reiffenſtuel *ibid. n.* 800. Fran-
ciſc. Carp. *de executor. Teſtament. lib.* 1. *c.* 5.
n. 41. Mantica *de conjecturis lib.* 8. *tit.* 5. *n.* 7.
in addit. & alii; In tali enim caſu jam adim-
pletur voluntas defuncti, cum tam Eccleſia,
quam Monaſterium revera veniant nomine cau-
ſæ piæ. Si autem Legatum ſit relictum diſtri- 57
buendum in pauperes, non poteſt a Religio-
ſo executore applicari ſuo Monaſterio niſi ſit
tale, quod nullos penitus redditus habeat, &
vivat ex mera, & incerta Fidelium eleemo-
ſyna; ex dictis *ſupra num.* 50. aliter non ad-
impleretur voluntas, & diſpoſitio Teſtatoris,
quæ tamen eſt in omnibus integre adimplen-
da, & pro lege habenda, *l. Verbis* 129. *ff. de*
verbor. ſignif. & Novell. 2. *c.* 2. ibi: *diſponat*
unuſquiſque ſuper ſuis, ut dignum eſt, & ſit lex
ejus voluntas, & c. Ultima voluntas 4. *cauſ.* 13.

 q. 3.

qu. 3. ibi: *Ultima voluntas defuncti modis omni-
bus ſervari debet.*

58 Legatum relictum diſtribuendum in paupe-
res generice, poteſt a quocumque executore
applicari primo, & principaliter in ſuos con-
junctos, dummodo ſine fraude ſint vere paupe-
res; Tunc enim vere adimpletur voluntas,
& diſpoſitio Teſtatoris, & aliunde pauperes
conſaguinei ſemper ſunt præferendi in Lega-
to generaliter pauperibus relicto. Barboſa *loc.
cit. num.* 21. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *q.* 54.
num. 3. Surd. *de aliment. tit.* 1. *qu.* 93. *num.* 5.
Gironda *de privilegiorum, & exemptionum ex-
plicat. num.* 150. Vezinn. *tom.* 1. *commun. opi-
nion. lib.* 6. *tit.* 21. *num.* 32. & alii citati *ſub*
59 *num.* 56. Immo Legatum relictum diſtribuen-
dum generice in pauperes, vel cauſſas pias,
poteſt ab executore applicari partim ſibi ipſi,
ſi revera ſit pauper, & ejus paupertatem Te-
ſtator ignoraverit; Tunc enim etiam adimpletur
vere & realiter voluntas & diſpoſitio Te-
ſtatoris, cum executor, ut ſupponitur, ſit
vere pauper ſine ulla fictione & fraude, &
aliunde ipſe executor non debeat eſſe deterio-
ris conditionis, quam alii pauperes. Tum
quia cum ipſe executor debeat Legatum di-
ſtribuere pauperibus, poteſt incipere a ſeipſo
vere paupere, cum caritas ordinata incipiat
a ſeipſo, *arg. l. Præſes, Cod. de ſervit. &
aqua, & cap. Non æſtimemus* 39. *cauſ.* 13. *q.* 2.
ibi: *Nemo unquam carnem ſuam odio habuit.*
Et ſic tenent S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 9.
ad 3. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 126. *n.* 17.
Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 2. *n.* 55.
Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 49. *num.* 4. Card.
Pereira *de poteſt. eligendi cap.* 13. *num.* 9. Lay-
man *loc. cit.* Pirhing *loc. cit. num.* 109. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. num.* 802. Barboſa *dicta alle-
gat.* 83. *num.* 22. cum plurimis aliis ibi citatis,
arg. l. 1. §. *ult. in fine, ff. de collat. bonor. &
Authent. de Sanctiſſimis Epiſcop.* §. *Presbyteris*
60 *autem collat.* 9. Nec facit, quod adducunt qui-
dam adverſarii, nempe quod non poſſit exe-
cutor ſibi partem talis Legati applicare, quia
inter dantem, & accipientem debet eſſe di-
ſtinctio; *arg. cap. Per noſtras* 26. *de Jurepatro-
nat.* ubi propterea non conceditur, quod Pa-
tronus poſſit præſentare ſeipſum. Non facit,
inquam, quia in hoc caſu videtur adhuc adeſ-
ſe ſufficiens diſtinctio inter dantem, & acci-
pientem, cum non executor, ſed Teſtator re-
vera dicatur dare eleemoſynam, & ipſe exe-
cutor ſit tantum miniſter; ſicuti ſi in vivis
quis per ſervum elargiatur eleemoſynam, non
ſervus, ſed Dominus revera dicitur dare elee-
moſynam; & in tantum *in cit. c. Per noſtras*
prohibetur, quod Patronus præſentet ſeipſum,
quia hoc ſaperet vitium ambitionis, ut patet
ex textu, quod tamen non procedit in caſu no-
ſtro, maxime cum talis executor ſupponatur
vere pauper, omni fraude, ſeu fictione ceſ-
ſante.

Limitanda tamen eſt ſupradicta concluſio in 61
caſu, quo ſi Teſtator cognita paupertate il-
lius executori, illi aliquid ſpeciale legaverit,
quia tunc non poſſet aliquam aliam partem
ex diſtribuendis accipere, cum dando illi ali-
quid ſeorſim, videatur Teſtator illum exclu-
ſiſſe a diſtributione ab ipſo facienda, ut ex
communi docet Card. de Lugo *tom.* 2. *de ju-
ſtitia & Jure diſput.* 24. *num.* 282. Et idem 62
eſt dicendum in caſu, quo Teſtator alicui pau-
peri legaverit v. g. 100. & alia 1000. man-
daverit diſtribui pauperibus: tunc enim ille
primus pauper excluſus videtur ab hac diſtri-
butione. Sic *communis Doctorum* cum Sanchez
lib. 4. *conſil. cap.* 1. *dub.* 57.

Legatum relictum dandum pauperibus, nul- 63
latenus eſt dandum malis & otioſis pauperi-
bus, nolentibus, cum poſſint, laborare, quia
id eſſet eorum ſpiritualem ruinam, & vitia
alere, cum ex quotidiano otio ad maxima vi-
tia, non ſine magno proprio, & alieno, et-
iam Reipublicæ detrimento prolabantur: Ut
enim dicitur *Eccleſiaſtici* 33. *Multam malitiam
docuit otioſitas*, & ut ſcripſit Seneca *Epiſt.* 89.
*Otium eſt ſentina omnium malorum, noverca
virtutum, & cujuſvis hominis ſepultura.* Unde
merito S. Auguſtinus *Epiſt.* 84. ſcripſit ad Vin-
centium Donatiſtam: *Melius eſurienti panis
tollitur, ſi de cibo ſecurus juſtitiam negligit,
quam eſurienti panis frangitur, ſi injuſtitia ſe-
ductus acquieſcat.* Et ſimilibus pauperibus otio-
ſis, qui ex acceptis eleemoſynis nutriunt vi-
tia, videtur eleemoſynam fieri expreſſe pro-
hibere divinum Verbum, Eccleſiaſtici 12. *n.* 5.
ibi: *Da bono, & non receperis peccatorem; be-
nefac humili, & non dederis impio; prohibe pa-
nes illi dare.* Et ſic tenet *Communis Doctorum.*

Legatum relictum puellis honeſtis, & civi- 64
libus debetur filiæ Mercatoris, & Artificis;
Sic expreſſe decrevit *Sacra Congreg. Conc. in
Romana ſubſidii Dotalis* 26. *Martii* 1692. Le- 65
gatum relictum virgini ad effectum nubendi,
debetur etiam ſi efficiatur Monialis, quia Ma-
trimonium Spirituale cum Carnali pari, im-
mo digniori paſſu ambulat. *Sac. Congr. Epiſc.
& Regul. in Piſaurienſi* 26. *Auguſti* 1616. Si
tamen ſit factum cum conditione, ut ſolvatur
in manibus Mariti pro dote; nec aliis, nec

pro

Digitized by Google

pro alia cauſa: vel quod decedente ſine filiis,
Legatum redeat ad heredes legantis, tunc non
poterit dari pro virgine monachanda, ut reſ-
pondit *Sac. Congreg. Conc. in una Baren.* 15.
66 *Septemb.* 1668. Legatum autem relictum pro
monachandis non poteſt applicari pro mari-
tandis, quia ſavorabilior & dignior eſt ſta-
tus cælibatus, & Religionis, quam conjugii
carnalis. Et ſic decrevit *Sacra Congreg. Viſi-
tationis particulariter deputata quinque Cardina-
lium ab Innocentio XII. ſuper reformatione di-
ſtributionum ſubſidiorum Dotalium Sanctiſſimæ
Annuntiationis de Urbe, Viſitatore Eminentiſſ.
Cardinali Petruccio 16. Jan. 1696. & Sacra
Congregat. Conc. in Romana ſubſidiorum Dota-
lium 30. Maii 1699.*
67 Legatum relictum ſimpliciter pro puellis
monachandis, debetur etiam illis, quæ mo-
nachantur extra patriam Teſtatoris; Sic caſu
occurrente in una Amerina, & partibus infor-
mantibus reſpondit *Sacr. Congreg. Epiſcop. &
Regular. die* 15. *Maii* 1699. apud Monacell.
68 *par.* 1. *tit.* 10. *formul.* 19. *num.* 11. & 12. Le-
gatum relictum uxori quandiu viduitatem ſer-
vaverit, debetur ei ſi ingrediatur Religionem.
Vidal. *de legat. inquiſit.* 2. *n.* 35. Felix Poteſt.
tom. 1. *n.* 2564. Monacell. *par.* 2. *tit.* 14. *form.*
1. *n.* 13. & alii paſſim.
69 Legatum relictum Juvenibus dantibus ope-
ram ſtudiis legalibus, debetur etiam clerico,
ſeu Laico danti operam Sacris Canonibus,
quia ſtudium Sacrorum Canonum dicitur ſtu-
dium Legale, cum ſit medulla Legum, &
praxis Juris Civilis. Menoch. *de arbitr. Jud.
cap.* 425. *num.* 28. & *ſequent.* & ſic declara-
vit *Sac. Congreg. Conc. in Romana ſeu Nicote-*
70 *ren. Legati* 14. *Febr.* & 30. *Maii* 1699. Lega-
tum alimentorum præſtandum juxta præceptum
Teſtatoris in domo tantum, ſi Legatarius fiat
Religioſus, debetur Legatum Monaſterio. Vi-
vian. *de Jurepatronat. lib.* 6. *c.* 1. *n.* 68. Mona-
cell. *loc. cit. n.* 20. & alii.
71 Legatum relictum pro dotandis puellis, po-
teſt dari etiam Virgini illi, quæ habet do-
tem, ſed non ſufficientem, ut commode ma-
ritari poſſit. Vidal. *loc. cit. n.* 29. Felix Po-
teſtas *loc. cit. num.* 2557. Monacell. *loc. cit.
num.* 10. qui inſuper dicit, poſſe dari, & di-
ſtribui pro augenda dote etiam jam maritatis.
72 Legatum relictum pro dotandis pauperibus,
poteſt dari etiam pauperi nuptæ abſque dote;
reperitur enim ibi idem motivum Teſtatoris:
Mendo *verb. Legatum num.* 20. Felix Poteſtas
73 *loc. cit. num.* 2561. & alii. Legatum relictum
virginibus acceptari, & retineri poteſt a puel-
la occulte corrupta, ſi in ſoro externo habea-
tur pro virgine; nomine enim virginis venit
publice, & in foro externo puella reputata
virgo. Vidal. *loc. cit. n.* 28. Felix Poteſtas *loc.
cit. n.* 2562. Diana in compendio *verb. Lega-
tum n.* 21. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *num.* 604. &
lib. 4. *n.* 40. cum aliis ibi citatis.
Legatum relictum Orphanis non debetur il- 74
lis, qui carent patre tantum, quando concur-
runt orbati utroque parente, iſti enim ſunt
præſerendi; debetur tamen illis, quando iſti
non concurrant. Gratian. *diſcept.* 666. *n.* 3. Ve-
laſco *de privileg. pauper. tom.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 9.
Diana *par.* 2. *tract.* 2. *reſolut.* 52. *verſ. Quarto
Legatum*, & *par.* 4. *reſ.* 163. Monacell. *par.* 2.
tit. 13. *form.* 7. *num.* 3. Amoſtaz *de cauſis piis
tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 43. cum variis aliis
ibi citatis. Tale Legatum poteſt dari etiam 75
puellis habentibus patres inutiles, quando non
concurrunt proprie Orphanæ parentibus orba-
tæ; Secus vero ſi iſtæ concurrant; *L. Orpha-
notrophos, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* ubi Do-
ctores, Menoch. *de arbitr. caſu* 66. *in addition.
n.* 7. Caſtillo *lib.* 1. *controv. cap.* 25. *num.* 17.
Amoſtaz *loc. cit. num.* 46. cum aliis ibi cita-
tis. Item Legatum relictum pauperibus viduis, 76
poteſt diſtribui habentibus viros inutiles, quo-
ties non concurrant veræ viduæ; Sic ſupraci-
tati Doctores, & alii paſſim; *arg. cap. Inter
corporalia* 2. *de translatione Epiſcop.* ubi Eccle-
ſia viduata cenſetur, ſi habeat Prælatum inu-
tilem, & *l.* 1. *Quod ſi nemo, ff. quod cujuſ-
que univerſit.* ubi univerſitas cenſetur non ha-
bere Syndicum, ſi illum habeat inutilem.
Legatum relictum pro originariis alicujus 77
oppidi, debetur ſolum illis, quæ natæ ſunt ibi
non caſu, ſed quando Pater domicilium ibi
habuerit, aut ſit locus, ubi Pater natus fue-
rit, aut de Jure communi, ubi Avus natus
fuerit, & Neptæ natæ in ejus poteſtate; Non
enim ſufficit eſſe peregrinum, aut caſu ibidem
inveniri, *ex l. Filios* 3. *Cod. de municip. &
originariis lib.* 10. qui textus ad originem ſup-
ponit domicilium eſſe neceſſarium; quapropter
ſi caſu alibi filius naſcatur, ibidem non con-
trahit, ſed ſequitur domicilium Patris, ubi
ipſum habet. Quamvis enim aliqua Jura di-
cant originem contrahi, ubi quis natus eſt,
non expreſſe loquuntur ex ſola nativitate; id-
circo intelligenda ſunt, quando quis natus fue-
rit in domicilio Patris, non vero alibi caſu,
aut quando peregrinus ſuerit. Carleval. *de Ju-
diciis lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 93.
Cevallos *commun. quæſt.* 458. *num.* 17. Sanch.
de Matrimon. *lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 3. Trul-

Digitized by Google

lench. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 18. *dub.* 7. *num.* 3. Marchin. *de Ordin. part.* 1. *lib.* 5. *c.* 6. *num.* 8. Amoſtaz *loc. cit. n.* 7. & 11. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 2. *alleg.* 4. *num.* 7. ubi citat Rotam Romanam *deciſ.* 327. *n.* 3. *par.* 2. *diverſ.* & Doctores *in cap. Rodulphus* 35. *de Reſcriptis*.

78 Legatom alicui ſub conditione, *quod nunquam nubat, & ſemper maneat in ſtatu cælibatus*, debetor ipſi etiamſi oubat; quia talis conditio habetur pro non adjecta, cum ſit contra favorem Matrimonii, & Reipubticæ bouum ex procreatione prolis proveniens. *Sic communiſſima Doctorum*, textu expreſſo *in l. Quoties*, *l. Cum tale* §. *Mævia*, *ff. de condit. & demonſtr.* cum ſimilibus.

79 Legatum relictum alicui ſub conditione, *quod tali non nubat*, ſi a Matrimonio cum taſi non abſtinuerit, non debetur ei, quia per talem conditionem oon prohibetur abſolore Matrimonium, cum poſſit cuilibet alii ſatis commode nubere. *Communis & certa* textu expreſſo *in l. Cum ita* 63. *ff. de condition. &*
80 *demonſtrat.* Legatum relictum alicui ſub conditione quod nubat tali, adhuc ei debetur, quamvis ipſi non nubat, ſi per ipſom non ſtet, quod ipſi non nubat, vel ex quo talis perſona deſignata nolit ipſi nubere, aut ſit inhoueſta, aut ipſius nuptiis indigna, aut cum ea contrahi non poſſit; in tali enim caſu ſimilis conditio habebitur pro non adjecta, textu expreſſo *in l. Cum ita Legacum* 63. §. 1. *ff. de condit. & demonſtr.*

81 Legatum relictum alicui ſub conditioue: *Si nupſerit, vel liberos procreaverit*, eſt ei dandum, quamvis Religionem ingrediatur: *Communis*, *arg. Authent. Niſi rogati*, *Cod. ad S. C. Trebellian. & Novell.* 123. *c. Si quis ſub conditione* 37. ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Sancimus ſi perſonæ totalibus conditionibus ſubjectæ ſive maſculi ſive feminæ Monaſteria ingrediantur, aut Clerici fiant, tales conditiones invalidas, & pro non ſcriptis eſſe*. Si enim Teſtatori in meutem veniſſet de Religione cogitare, merito præſumitur nihilominus legarurum ipſi fuiſſe, adeoque cenſendos eſt noluiſſe excipere a conditione caſum, quo Legatarius Religionem ingrediatur.

82 Item tale Legatum eſt dandum Legatario, quamvis non ingrediatur Religionem, ſed maoens in ſæculo Sacros Ordines ſuſcipiat, *Communis; arg. cit. Novell.* 123. *cap.* 37. ubi in allegato textu loquitur diviſive, *Si Monaſteria ingrediantur, aut Clerici fiant*, adeoque aperte inſinuat alterutrum ſufficere, cum dictio diviſiva *Vel* in qoovis ex diviſis membris verificetur; *arg. l. Deo nobis* 56. *Cod. de Epiſcop. &*
Cleric. Dummodo tamen talis Clericus uſque 83
ad mortem perſevetet in Clericatu, & tale Legatum ad cauſſas piax expendat, & relinquat; ut tenent communiter Doctores per textum expreſſum *in cit. Novell.* 123. *c.* 37. ibi; *Hoc autem ſolatio Clerici Eccleſiarum fruantur, ſi uſque ad ſuam vitam in his perſeveraverint, ut res ſub tali conditione donatas, aut relictas ad pia opera expendant, & relinquant*; & juremerito id ſtatoit de Clericis io ſæculo remanentibus, com conſimiliter ibidem ſtatuerit de ingredientibus Religionem, ibi: *In perſonis enim quæ in Monaſterium ingrediuntur, Monaſterio res ſub tali conditione donatas, aut relictas cum alia eorum ſubſtantia competere volumus*.

Limitanda tamen eſt concluſio poſita *ſub* 84
num. 81. & 82. io caſu, quo de Teſtatoris contraria voluntate aperte conſtat, ut ſi dicat, uti valide, & licite poteſt: *lego Titio decem mille aureos, ſi nupſeric, vel liberos procreaverit; At ſi Religionem ingrediatur, aut Clericus fiat, lego ſolum mille aureos, & alii volo quod tali caſu dentur Sempronio*. Tunc enim Titius ingredieudo Religionem, aut aſſumendo Clericatum amittit tale Legatum novem mille aureornm; quia præſumptio ceſſat, ubi verſamur in claris, ut habet Barboſa *in Axiomat. Jur. verb. Præſumptie n. final.* Et ſic tenent Covarr. *lib.* 1. *variar. reſ. c.* 29. *a n.* 7. *uſque ad* 11. cum pluribus aliis ibi citatis. Molina *diſp.* 207. *n.* 14. & 15. Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *c.* 10. *n.* 12. Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 16. *n.* 12. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 26. *num.* 76. Reiffenſt. *ibid. n.* 652. & alii paſſim.

Nec valet objicere, quod talis cooditio ſit 85
turpis, & illicita; cum retrahat a ſtatu perfectiori, qualis eſt ſtatus Religionis, & Clericatus reſpectu ſtatus Laicalis. Non valet, inquam, quia quamvis talis conditio eſſet turpis, & illicita, ſi apponeretur ex odio Religionis, aut Clericatus, vel abſque honeſta, & juſta cauſa, ex ſolo fine, ut Legatarius a Religione, aut Clericatu retraheretur; Non eſt tamen turpis, & illicita, ſi apponatur, ut ſupponitur, & de facili fieri poteſt, ob honeſtum, & juſtum fiuem, v. gr. ad nobiliorem, & ſplendidiorem conſervationem Familiæ, ſeu ſtemmatis, vel quia nubenti, & liberos procreanti pro liberorum educatione, & familiæ ſuſtentatione majora boua temporalia eſſe neceſſaria, quam Religioſo, aot Clerico, ipſe Teſtator cenſuit, atque cognoſcit, & hujuſ-

juſmodi; ut recte advertunt Covarr. *loc. cit. n.* 14. Laym. *loc. cit. n.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 953. aliique paſſim.

86 Legatum relictum alicui ſub conditione *Si Religionem ingrediatur*, vel *Clericus*, *fiat* non eſt ei dandum, ſi non ingrediatur Religionem, aut non fiat Clericus. *Communis*; *arg. cap. Cum ſit proprium* 2. *de conditionib. appoſit.* & *l. Titi*, §. 1. *ff. de condit.* & *demoſtrat.* Licitum eſt enim ſub ſpe lucri temporalis aliquem ad Religionem, vel Clericatum attrahere;

87 *arg. cit. cap. Cum ſit proprium*. Nec valet objicere, quod ſicuti ex dictis *num.* 81. & 82. conditio, *quod nunquam nubat*, & *ſemper maneat in ſtatu cælibatus*, habetur pro non adjecta, & Legatum debetur etiamſi Legatarius nubat, & non maneat in ſtatu cælibatus; ita debet haberi pro non adjecta conditio: *Si Religionem ingrediatur*, *vel Clericus fiat*, & Legatum debetur etiamſi Legatarius non Ingrediatur Religionem, nec Clericus fiat; cum conditio, *Si Religionem ingrediatur*, *vel Clericus fiat*, tacite involvat dictam conditionem, *quod nunquam nubat*, & *ſemper maneat in ſtatu cælibatus*. Non valet, inquam, ultraquamquod non currit paritas de utraque conditione, cum cælebs Laicus non propaget Rempublicam ſæcularem, nec Religioſam, nec Clericalem, & cælebs Religioſus, aut Clericus ſaltem propaget Rempublicam Religioſam, vel Clericalem, in majus Dei obſequium, non eſt ullimode præſumendum, quod Jura per annullationem conditionis non nubendi, annullare etiam voluerint conditionem ingrediendi Religionem, vel aſſumendi Clericatum; cum tali ſtatui Religioſo, ſeu Clericali, ita in omnibus faveat, ut quantum ad præſens attinet, Legatum relictum alicui ſub conditione, *Si nupſerit*, *vel liberos procreaverit*, ſtatuant eſſe nihilominus ei dandum, quamvis Religionem Ingrediatur, vel Clericus fiat, ex dictis *n.* 81. & 82. *arg. Authentic. niſi rogati*, *Cod. ad S. C. Trebellian.* & *Novell.* 123. *c. ſi quis ſub conditione* 37.

88 Legatum relictum Regulari in particulari ſub conditione, quod quandiu vivit, pertineat irrevocabiliter ad eum independenter a licentia Superioris, non debetur ipſi Religioſo, ſed Monaſterio, & talis conditio babetur pro non adjecta. Baldus *in cap. Clerici*, *in fine*, *de Judiciis*; Jaſon *in Authent. Ingreſſi num.* 37. & 38. *Cod. de SS. Eccleſiis*, Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 17. *num.* 4. Fagnan. *in cap. Joannes Clericus* 19. *de Teſtament. num.* 20. & *ſeq.* & *in cap. Monachi* 2. *de ſtatu Monachor. a n.* 47. & alii paſſim; *arg. cap. Non dicatis* 12. *q.* 1. *cap. Abbates* 18. *q.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 19. *quæſt. ult. cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachorum*. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regularibus*, & decr. Clem. VIII. pro reformatione Regular. incip. *Nullus omnino*. Et ratio eſt, quia talis conditio eſt turpis, utpote repugnans paupertati promiſſæ: turpis autem conditio habetur pro non adjecta, textu expreſſo *in* §. *Impoſſibilis*, *Inſtit. de Heredum inſtit.* & *l. Conditiones* 14. *ff. de condit. inſtit.* Immo Legatum factum Regulari, 89 nec momento temporis poteſt eſſe apud eum, ſed illico acquiritur Monaſterio; *arg. c. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *q.* 1. *c. Abbates* 16. *cauſ.* 18. *q.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *q.* 3. *cap. In præſentia* 8. *de probat.* cum ſimilibus; *cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor.* ibi: *Totum incontinenti reſignet*. Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 2. ibi: *Statim ea Superiori tradantur*, *Conventuique incorporentur*. Et ſic tenent Abbas *in cap. Monachi* 2. *de ſtatu Monachor. num.* 8. Navarr. *in c. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 44. & *ſequent.* Fagnan. *citat. cap. Joannes* 19. *de Teſtamentis num.* 20. & alii.

Et hæc clarius, & expreſſius habentur in 90 cit. Decret. Clement. VIII. pro reformat. Regular. incip. *Nullus omnino*, ubi §. 3. ſic præciſe præcipitur: *Quo Tridentini Concilii Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fidelius obſerventur*, *præcipitur*, *ut nullus ex Fratribus etiamſi Superior ſit*, *bona immobilia*, *vel mobilia*, *aut pecuniam*, *proventus*, *cenſus*, *eleemoſynas ſive ex concionibus*, *ſive ex lectionibus*, *aut pro Miſſis*, *tam in propria Eccleſia*, *quam ubicumque celebrandis*, *aliove ipſorum juſto labore*, & *cauſa*, & *quocumque nomine acquiſita*, *etiamſi ſubſidia conſanguineorum*, *aut piorum largitiones*, *Legata*, *aut donationes fuerint*, *tamquam propria*, *aut etiam nomine Conventus poſſidere poſſit*, *ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur*, & *Conventui incorporentur*, *atque cum cæteris illius bonis*, *redditibus*, *pecuniis*, *ac proventibus confundantur*, *quo communis inde victus*, & *veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit*.

Nec Regulares in particulari poſſunt habe- 91 re, ſeu de ſe retinere Legata præſertim ſi ſunt in bonis ſtabilibus, neque de licentia quorumcumque ſuorum Superiorum. *Cit. decr. Clem. VIII.* §. 4. ibi: *Neque Superioribus quicumque illi ſint*, *ullo pacto licet eiſdem Fratribus*, *aut eorum alicui bona ſtabilia etiam ad uſumfructum*, *vel uſum*, *adminiſtrationem*, *aut commendam*

Digitized by Google

etiam depoſiti, *aut cuſtodiæ nomine concedere*. Immo talis licentia etiamſi eſſet obtenta ab eorum Generalibus, qui dicerent, eam poſſe concedere, non excuſaret Fratres a culpa, & pœna a Trid. Concil. impoſita, textu expreſſo *in cit. Decret. Clem. VIII.* §. 7. ibi: *Nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio*, *nulla licentia*, *quantum ad bona immobilia*, *vel mobilia fratres excuſare poſſit*, *quominus culpæ*, *& pœnæ ab eiſdem Concilii decretis impoſitæ*, *& ipſo facto incurrendæ*, *obnoxii ſint*, *etiamſi Superiores aſſeverent hujuſmodi diſpenſationes*, *aut licentias concedere poſſe*; *quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus*. Et ſic ſæpe ſæpius reſpondit *Sacra Congregatio Concilii*.

93 Hinc diligenter advertendum eſt ad id, quod ex declararione ejuſdem Sacræ Congregationis refert Fagnan. *in cap. Monachi* 2. *de ſtatu Monachor. num.* 62. ibi: Præterea in cauſa Neapolirana propoſitum fuit Sacr. Congregarioni dubium ur infra conceptum. In aliquibus Monaſteriis nonnullæ Moniales cenſus, & annuos quoſdam redditus, & proventus ſeu fructus percipiunt ſub diverſis contractuum ſpeciebus: nam aliquæ in ipſarum perſona emerunt certos reddirus a perſonis Laicis, aliquæ ab aliis Monialibus, aliquæ ab ipſis Monaſteriis: aliæ vero dederunt pecuniam Monaſterio; ut ex earum pecuniis fieret emprio nomine Monaſterii ad rationem ſeprem vel octo pro centenario, & Abbatiſſæ dabant ipſis Monialibus illos redditus, quos ex dictis emprionibus exigebat ſingulis annis; Aliquæ Monaſteriis, ſeu eorum Superioribus certas pecuniarum ſummas manualiter pro indigentiis Monaſterii dederunt pacto adjecto, vel etiam tacita conventione adhibita, ut Monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos redditus ad rationem tot pro centenario earum vita durante concedat. Quæritur, an Moniales prædictæ in hujuſmodi caſibus incurrant in pœnas per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regular.* in proprietarios inflictas, etiamſi de licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel Conventus, ſeu Monaſterii nomine percipiant; Sacra Congregatio cenſuit, in nullo ſupradictorum caſuum licere Moniales dictos fructus, ſeu redditus percipere; & ſi perceperint, incidere in pœnas *dict. cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* Neque ab hujuſmodi pœnis excuſari ob licentiam Abbatiſſæ, quæ eam dict. Concilii decreto in ſupradictis caſibus concedere quidem prohibetur, ſed debet ex ſuo munere ex Monaſterii redditibus, vel eleemoſynis Monialium neceſſitatibus in dies ſubvenire. Ex quibus declatationibus apparet, non eſſe amplius locum opinioni Joann. Andr. *in Regul. Non eſt obligatorium*, Calder. *conſil.* 2. *de Regul.* & Abbat. *conſ.* 88. *p.* 1. exiſtimantium licere profeſſo de licentia ſuperioris Prælati accipere aliquam annualem proviſionem a Conventu, vel a Provincia, puta ſcutorum decem, ut exemplificat Joan. Andr. vel quinquaginta, ut inquiunt Calder. & Abb. perſolvendam pro veſtibus, & aliis perſonalibus neceſſitatibus.

Inſuper attente notandum eſt, quod ipſemet 94
Fagnanus pleno Jure undequaque inſtructus *loc. cit. ſub num.* 75. *&* 76. *concludit*, ibi: Concludendum eſt igitur, nemini prorſus Regularium tam virorum quam mulierum cujuſcumque qualitatis, & condirionis exiſtat, niſi ſit Officialis, fas eſſe etiam nomine Conventus habere annuos reddirus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, aut peculium, etiamſi illud non ſit ſuperfluum, ſed ad neceſſarios, honeſtos & pios uſus, a ſuperiore ex quacumque cauſa conceſſum, & dependenter ab ejus voluntate & nutu, nec quemquam excuſari a lerall culpa, & pœna proprietariis inflicta ex quavis conſuetudine Monaſterii, vel Religionis, aut ex varietate, ſeu probabilitate opinionum, aut alio quovis prætextu, vel cauſa. Et Religioſis tam Prælatis, quam ſubditis cavendum eſſe ab hujuſmodi palliamentis, quia Deus non irridetur, *ad Galat. cap.* 6. *cap. Erubeſcant diſt.* 32. *cap. Humanæ* 22. *quæſt.* 5. *cap. Tua nos*, *de ſimon.* & *cap. In civitate*, *de uſur.* Et eo magis, quia Sac. Congregatio conſulta, an liceat Regularibus interprerari Decretum *cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* reſpondit: *Non licere*. Ad dubium, ut ſupra conceptum n. 1. Sacra Congregatio reſpondit: *Negative*, videlicet in nullo ex ſupraſcriptis caſibus licere Regularibus utriuſque ſexus habere prædictos annuos redditus, ſeu proviſiones annuas, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ſeu peculium non ſuperfluum nomine Conventus, ac de ſuorum Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate, ac nutu; alioquin non eſſe immunes a culpa & pœna, de qua *in d. cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Regul.*

Legatum relictum Monaſterio, ſeu Conven- 95
tui bonorum incapaci, pro Sacriſtia, Valetudinario, vel Eccleſiæ pro cera, & oleo, non dicitur irritum, ſed debet per Syndicum inveſtiri pro adimplenda Teſtatoris voluntate, ut decrevit *Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regul. in Foroſempronien.* 21. *Auguſti* 1693. Immo ſi gravetur heres, illud ſubminiſtrate tenetur.

Sa-

Digitized by Google

Sacra Congregatio Concilii in Faventina 2. Martii 1697. apud Monacell. part. 2. tit. 4. formul. 1. num. 17.

96 Unde legatum relictum Minoribus de Obſervantia, Reformatis, & Capuccinis pro Anniverſariis, Oleo, Lampadibus, Paramentis, Hoſtiis, Sacriſtia, Eccleſia, Fabrica, Luminaribus, Sindonibus, Linteis, Tunicis, Bibliotheca, Impreſſione librorum, Pane, Vino, Pitantia, ſeu pro victu, & veſtitu, & aliis neceſſariis, eſt ipſis tradendum, ſeu ſolvendum ab heredibus, ut adductis plurimis Decretis, & Deciſionibus ad longum probat, & demonſtrat Petrus Marcellinus de Luccia J. U. D. & in S. Theologia Profeſſus, ac in Romana Curia cauſarum Patronus in ſua diſſertatione unica, in qua agitur de obligatione indiſpenſabili heredum ſatisfaciendi Legata quomodocumque relicta ſupradictis Fratribus Minoribus ad formam Decreti R. Fabricæ 14. Februarii 1635. auctoritate Apoſtolica confirmati, quod ut ab omnibus in promptu ſemper habeatur, hic ad litteram datur cum aliis Decretis, & declarationibus circa id expoſt emanatis.

97 Adducitur igitur Decretum Rev. Fabricæ, & juxta illius diſpoſitionem ponitur in claris, ſupradictos Minores Mendicantes S. P. Franciſci eſſe capaces Legatorum juxta modum in eodem Decreto præſcriptum.

Decretum Sacræ Congregat. Fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſuper Legatis Minoribus de Obſervantia S. Franciſci.

Cum ſæpius fuerit habitus recurſus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri ſuper annuis Legatis factis, ſeu facien. ad favorem Fratrum S. Franciſci Minorum de Obſervantia, cum onere Miſſarum, ſeu Officiorum, ſive gratis, ſive alio modo. . . .

Prætendente Ven. Fabrica S. Petri ad illam ſpectare propter dd. Fratrum incapacitatem hujuſmodi Legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus poſſe annua Legata hujuſmodi recipere tuta conſcientia, quatenus heres ex ſua libera voluntate voluerit illa dare in eleemoſynam, & committere Fratribus dd. Miſſas & Officia, juxta ſententiam S. Bonaventuræ, & Decreta Sacr. Congreg. a S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ Familiæ Conſultationibus præpoſitæ ſub die 4. Junii 1628. publicata.

Eadem Sacra Congregatio pro opportuna præmiſſorum proviſione, facta prius relatione S. D. N. Urbano Papæ VIII. ac de illius expreſſo ordine, & mandato, decrevit in futurum ſuper hujuſmodi Legatis obſervari, ut infra.

Quod hujuſmodi Legata per debitores, vel heredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ faciendam, vel alio quovis modo; ſed illorum capitale, ſive ſors principalis, vel proprietas abſque aliqua diminutione conſervetur ſemper, & perpetuo ad effectum, ut in uſus Romano Pontifici pro tempore exiſtenti bene viſos poſſint applicari: ita tamen, ut quamdiu applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri non contigerit, heredes, vel debitores poſſint libere, ſi velint, dictis Fratribus dare dicta annua Legata per eoſdem Fratres recipienda in eleemoſynam, non autem per eos exigenda. Et quod quævis extinctio, reductio, ſeu diminutio capitalis, ſeu proprietatis aliter abſque ſpeciali Romani Pontificis permiſſione facta, eo ipſo nulla ſit, nec debitoribus, aut aliis quibuſcumque ſuffragetur.

Quodque Commiſſarii, aliique Miniſtri Ven. Fabricæ ſuper hujuſmodi capitale, ſeu proprietate ſupradicta ſe de cetero non intromittant, nec dictos heredes, ſeu Debitores aliquo modo moleſtent, niſi ad effectum reinveſtiendi in caſu reinveſtimenti, ſeu providendi, ut conſervetur, ut ſupra, aut alias in executionem applicationis auctoritate Apoſtolica fact. vel facien.

Et quod nolentibus dd. heredibus, vel debitoribus dare ſupradictis Fratribus dd. eleemoſynas, ſeu annuas præſtationes, ſive Legata ut ſupra ſolvere, vel illas, ſeu illa non ſolventibus, tunc & eo caſu lapſis duobus annis a die obitus Teſtatorum, ſi fuerit maturatum Legatum, vel a die maturatæ illius ſolutionis eadem Fabrica, & illius Commiſſarii, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit ut ſupra elapſum biennium, vel ultra, poſſit, & valeat annuas præſtationes hujuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium juxta ſuas facultates, & Privilegia: ſalvo ſemper capitali ſeu proprietate, ut ſupra ad effectum, quod heredes, vel debitores (dummodo de eis per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem aliter non fuerit diſpoſitum, nec prædicta Legata in alios uſus ejus auctoritate applicata fuerint, vel applicari contigerit) poſſint, ſi velint quandocumque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua Legata in eleemoſynam, ut ſupra, nec Fabrica eoſdem heredes, vel debito-

Digitized by Google

tores moleſtare poſſit, & valeat toties, & quoties caſus contigerit, niſi pro præterito & tunc in illis terminis tantum, poſt quorum maturationem ſuerit elapſum biennium, vel ultra, ot ſupra, ſalva ſemper erectione Beneficiorum, & applicatione Legatorum, ſeu quorumcumque bonorum, & reddituum ac jurium eiſdem Beneficiis, ſeo aliis oſibus piis auctoritate Apoſtolica facta, vel In poſterum quandocumque ſacienda, & execurione Litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, ſeu expediendarum; ita ur præſata Decreta ad illas nequaquam ſe extendant, ſed illæ ſemper firmæ, & illæſæ remaneant, ac ſuos plenarios, & Integros effectus ſortiri debeant, ita quod neque Fabrica, neque heredes, vel debitores præſati ullo modo illas impedire, retractare, vel controvertere valeant, & ſalvis ſem. per Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac facultatibus competeotibus dictæ Sacr. Congregat. Ven. Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem Sacra Congregat. Fratribus ſupradictis ſub pœna excommuoicationis ipſo facto incorrendæ, ne audeant, ſeu præſumaot, nec quilibet eorum audeat, ſeu præſomat per ſe, nec per alios Syndicos, Miniſtros, ſeu Procoratores, tam ſæculares, quam Regulares dictas annuas præſtationes, ſeu Legata, nec judicialiter, tam coram quocumque Judice Eccleſiaſtico, quam ſæculari Ordinario, vel Delegato, nec alias, niſi juxta formam dicti Decreti Coogregationis Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ Familiæ a Sanctiſſimo D. N. deputatæ ab heredibus, ſeu qoibuſvis aliis eorum debitoribus petere, minoſve dd. heredibus, ſeu debitoribus ſacere aliquas recepuras pro dd. annuis præſtatiooibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeu eleemoſyols ſupradictis cum effectu, ac vere, & realiter eiſdem Fratribus data vel ſoluta, ſeu daris, vel ſoluris, nec ſub alia data, nib ſub ea, qua vere fuerit iiſdem Fratribus, aut aliis pro eis facta realis ſatisfactio, & inſuper, ne proviſor Apoſtolicus pro tempore de Beoeficiis, quibus Legata ſupradicta fuerInt applicata, vel eorum Procuratores, & Miniſtros ſuper exactione dd. Legatorom directe vel indirecte impedire, vel moleſtare quovis quæſito colore, vel prætextu audeant, vel præſumant. In quorum fidem &c.

Dat. Romæ ex Collegio ejuſdem Sacræ Congregationis die 14. Febr. 1633.

Domin. Card.

98 Verba Congregationis particularis ab Urbano VIII. Fratrum Minorum do Obſervantia Ciſmootaoæ Familiæ Conſultationibus præpoſitæ in Deciſiooibus præcedentibus allegatæ.

Sacra Coogregatio &c. Sed quia in his caſibus ſolet aliqoando evenire, quod anouus redditus ob temporis antiquitatem noo comperiatur habere aliquem Patronum, cui fieri debeat talis, ut ſupra, proteſtatio, decernimus; quod In tali caſu ſervetur ſtatutum Ordinis Minorum ſub Paulo II. (Julio II.) *ſuper c. 6. Regulæ §. Inhibemus*, quod nimirum hujuſmodi redditus aſſignentur Rectoribus ſpiritualibus, aut temporalibus Collegiorum, aut Communitatum, Terrarum, aut Civitatom, qui tales eleemoſynas ſive fructus, vel redditus annuos oomine Eccleſiæ Romaoæ, vel donantium ſine Fratribus exigant, & recipiant, & a Fratribus, ſive aliis Sacerdotibus, quando Fratres nolueriot; tales Miſſas, vel ſuffragia juxta piam intentionem Benefactorum in toto vel in parte ſecundum quautitatem talium obſervationum, dici faciaot.

Decretum Sacræ Congregationis Fabricæ S. 99
Petri circa Legata relicta Minoribus de Obſervantia in locis, in quibus Venerab. Fabrica locum habet, promulgatum ſub die 14. Februarii 1633.

Cum ſæpius &c. eadem S. Congregatio ceoſuit pro opportona prædictorum proviſione, facta prius relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro Papæ Urbano VIII. ac de illius expreſſo ordine, & maodato decrevit in futurum ſuper hujuſmodi Legatis obſervari, ot infra. Quod bujuſmodi Legata per debitores, vel heredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ ſaciendam, vel alio quovis modo; ſed illorum capitale, ſive ſors principalis, vel proprietas abſque aliqua diminutione cooſervetur ſemper, & perpetuo ad effectum, ut in uſus Romano Pootifici pro tempore exiſteoti beneviſos poſſiot applicari. Ita tameu, ut quandio applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri oon contigerit, heredes, vel debitores poſſint libere, ſi velint, dictis Fratribus dare annua Legata per eoſdem Fratres recipienda io eleemoſynam, non autem per eos exigenda.

Quodque Commiſſarli, aliique Miniſtri Ven. Fabricæ ſuper hujuſmodi Capitale ſeu proprietate ſupradicta, ſe de cetero non intromittanr, nec dictos beredes, ſeu debitores aliquo modo moleſtent &c.

Et quod nolentibos dd. heredibus, vel debitoribus dare ſupradictis Fratribus dictas eleemoſyoas, ſeu annuas præſtationes, ſive Legata ut ſupra ſolvere, vel illas, ſeu Illa non ſol-

ven-

Digitized by Google

ventibus, tunc & eo caſu lapſis duobus annis a die obitus Teſtatorum ſi fuerit maturatum Legatum, vel a die maturatæ illius ſolutionis, eadem Fabrica, & illius Commiſſarii, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen in qua fuerit, ut ſupra elapſum biennium, vel ultra, poſſit & valeat annuas præſtationes hujuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium juxta ſuas facultates, & privilegia, ſalva ſemper proprietate, ſeu capitali ut ſupra, ad effectum quod heredes, vel debitores &c. poſſint ſi velint, etiam quandocumque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dd. Fratribus dicta annua Legata in eleemoſynam &c. *Et inferius præſervatur Decretum Congreg. particularis ſub Urbano VIII. ſuperius relatum ſequentibus verbis:* Prohibuit tamen eadem S. Congregatio Fratribus ſupradictis ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne audeant, ſeu præſumant, nec quilibet eorum audeat, ſeu præſumat per ſe, vel per alios Syndicos, Miniſtros, ſeu Procuratores, tam Sæculares, quam Regulares dd. annuas præſtationes, Legata, nec judicialiter tam coram quocumque Judice Eccleſiaſtico, quam ſæculari Ordinario, vel Delegato, nec alias niſi juxta formam dicti Decreti Congreg. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ Familiæ a Sanctiſſ. D. N. deputatæ ab heredibus, ſeu debitoribus petere, minuſve dd. heredibus, ſeu debitoribus facere aliquas receputas pro dd. annuis præſtationibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeu eleemoſynis ſupradictis cum effectu, ac vere, & realiter eiſdem Fratribus data, vel ſoluta, ſeu datis, vel ſolutis, nec ſub alia data, niſi ſub ea qua vere fuerit iiſdem Fratribus, aut aliis pro eis facta realis ſatisfactio.

100 Decretum ejuſdem S. Cong. Fabricæ ad providendum indemnitati Fratrum in annuis Legatis, & occurrendum heredum, vel Executorum malitiæ, editum die 15. Decembris 1646.

Sacra Congregatio Generalis Rev. Fabricæ S. Petri de Urbe ad conſulendum non minus indemnitati Fratrum Ordinis Minorum de Obſervantia S. Franciſci; quam providendum malitiæ heredum, & aliorum quomodolibet obligatorum, qui differunt ultra biennium illis ſolvere annua Legata pia cum oneribus Miſſarum, ſeu Officiorum, vel etiam gratis dictis Fratribus, ſeu eorum Eccleſiis relicta, ac in futurum relinquenda ſub ſpe poſtea ſuper illis pro minori ſumma ſe componendi cum Commiſſariis, & aliis Rev. Fabricæ Miniſtris, & Officialibus, prohibuit, & expreſſe mandavit Commiſſariis, Œconomis, Secretariis, & aliis quibuſcumque Officialibus, & Miniſtris Rev. Fabricæ præſentibus, & futuris, & tam Urbis, & ſtatus Eccleſiaſtici, quam Regni Neapolis, & aliorum quorumcumque locorum ſub pœnis arbitrio ejuſdem Sacræ Congregationis, ne de cetero cum heredibus, vel aliis quomodolibet obligatis ad ſolutionem dictorum Legatorum ad aliquam compoſitionem, remiſſionem, vel tranſactionem deveniant, ſed ab illis omnes annatas ſupra biennium decurſas, & non ſolutas integraliter exigant, & exigere faciant in beneficium dictæ Rev. Fabricæ ſine relaxatione alicujus minimæ portionis, ſeu quantitatis, ſervato in reliquis tenore Decreti in hac materia ab eadem Sac. Congregat. editi ſub die 14. Februarii 1633. & compoſitiones &c. eo ipſo nullas, & irritas eſſe decrevit, mandans &c.

Et capacitatem Fratrum Minorum obtinendi annua & perpetua Legata per modum ſimplicis eleemoſynæ expreſſe comprobat Breve Urbani VIII. incipiens *Exponi Nobis*, emanat. 27. *Julii* 1637. favore Minorum de Obſervantia, ubi expreſſe approbatur, & Auctoritate Apoſtolica confirmatur declaratio facta a Patre Didaco de Cea in Romana Curia pro Ultramontana Familia Commiſſario Generali in hæc verba in tali Brevi inſerta §. *inſuper*, ibi: *Inſuper ad ſerenandas Fratrum conſcientias &c. Declaramus &c. Dictos Conventus, Fratreſque Minores reſpective licite, valide, tuta & ſalva conſcientia tenere poſſe annua, & perpetua Legata, vel certos alios redditus, aut proventus annuos, & perpetuos præfatæ puritati noſtræ Regulæ conſentaneos per modum eleemoſynæ &c.* in quo Brevi multa alia ad rem continentur, unde ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic ad litteram datur, prout regiſtratur a Pitonio *diſcept.* 2. *n.* 62. & a dicto de Luccla *loc. cit. pag.* 146. *n.* 387. 101

Breve S. M. Urbani VIII. editum poſt Decreta prædicta quæ ad tenorem ejuſdem Brevis poſterius editi intelligenda veniunt.

URBANUS OCTAVUS,

Ad futuram rei memoriam.

Exponi Nobis fecit dilectus Filius Elias Petiot Doctor Theolog. Pariſienſis Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci Regularis Obſervantiæ Turoniæ Miniſter Provincialis cum omnibus Superioribus, & ſubditis ejuſdem Provin- 102

Digitized by Google

vinciæ, quod ipſi a dilecto etiam Filio Didaco de Cea Ordinis eorumdem Minorum Lectore Jubilato Almæ Angelorum Provinciæ, & Ordinis Patre, ac in Romana Curia pro Ultramootana ſamilia Commiſſario Generali, & de mandato, & auctoritate dilecti Filii noſtri Franciſci S. Laurentii in Damaſo Diaconi Cardinalis Barberini nuncupati S. R. E. Vicecancellarii, ooſtri ſecnodum carnem, ex Fratre germano nepotis, dictique Ordinis apud nos, & Sedem Apoſtolicam Protectoris; in præfatæ Provinciæ ſpecialem Commiſſarium, pro alienandis bonis immobilibus, ſi quæ fuerint extra Conventum dictæ Provinciæ ſepta, ac alias ſob certis modo, ac forma ibi expreſſis, conſtitutus, & deputatus fuit, prout in dicti Didaci Commiſſarii Generalis hujuſmodi deſuper confectis patentibus litteris tenoris ſubſequentis, videlicet:

Frater Didacus de Cea Ord. Min. Regularis Obſervantiæ Lector Jubilatus Almæ Angelorum Provinciæ & Ordinis Pater, ac io Romana Curia pro univerſa Familia Ultramontana Commiſſarius Generalis & ſervus, Dilecto Nobis in Chriſto R. P. F. Eliæ Petiot ejuſdem Ordinis, & Inſtituti, Proviociæ vero Turoniæ Proviociali Miniſtro, ac Doctori Theologo Pariſienſi ſalutem & pacem in Domino ſempiternam. Cum Eminent. D. Card. Franciſco Barberino S. R. E. Vicecancellario, nec non totius noſtræ Seraphicæ Religionis vigilantiſſimo Protectori, Correctori, & Gubernatori, exponi feceris una cum omnibus, & ſingulis ejuſdem Provinciæ Superioribus, & ſubditis, quod dicta Provincia, quondam Conventualium zelo ſuæ profeſſionis ducta, & devotis accenſa deſideriis olim qoidem Regulæ ſuæ obſervantiam amplexa fuerit, & formam vivendi, & diſciplinæ Patrum Obſervantiæ acceptaverit, nuper vero a S. D. N. Urbano VIII. in Litteris ſuis Apoſtolicis ſub datis hic Romæ 18. Junii præſentis anni declarata fuerit, & de novo incorporata Regulari obſervantiæ cum omnibus privilegiis, juribus, exemptionibus, & immunitatibus, quibus dicta Provincia, cum Provinciis Franciæ S. Bonaventuræ, & Conventus Pariſienſis ab antiquo gaudere conſueverunt.

Propterea ad felicius dictæ Provinciæ, & Fratrum conſcientias ſerenandas, & Sanctæ Regulæ noſtræ Seraphicæ nitorem & obſervantiam reſtituendam ſupplicaveris, quatenus concedamus tibi licentiam, ut cum conſilio Syndicorum Conventuum reſpective poſſeſſiones, prata, & alia immobilia (ſi quæ fuerunt extra Conventuum ſepta) ſic vel alienes, vel diſponas, prout melius regimen dictæ Provinciæ, & Conventuum utilitas poſtulaverit; quia autem dicta alienatio, & diſpoſitio non poteſt executioni mandari abſque ſingulari ejuſdem Eminentiſſimi Protectoris mandato, & modo ab illo aſſignando, quo debite & congrue omnia, ſi quæ intervenerint impedimenta, tollantur, & quatenus dicta hujuſmodi alienatio, vel diſpoſitio ſuum tandem integrum, & plenarium ſortiatur effectum; Hinc eſt, quod auctoritate ejuſdem Eminent. Protectoris Nobis in hac parte ſpecialiter commiſſa, præſentium tenore, & vigore, te, qui de Religionis zelo, morum integritate, & prudentiæ claritate plurimum in Domino commendaris, ejuſdem dictæ tuæ Provinciæ ſpecialem Commiſſarium nominamus, & inſtituimus omni meliori modo quo poſſumus, & opus fuerit, etiam cum plenitudine poteſtatis, agendi, ſolicitandi, & procurandi per te, vel per alium, ſeu alios dictæ Provinciæ benemeritos Patres, a te deputandum, vel deputandos, ad cujus, vel quorum nominationem, & ad facultatem eligendi, ſpecialem licentiam, & auctoritatem concedimus, quatenus dictæ poſſeſſiones, prata, & alia immobilia, ſi quæ fuerint extra Conventuum ſepta, intra unum annum, vel ad ſummum duos a debita præſentium notitia computandum, ſic vel alienentur, vel diſponantur, ut dictæ Provinciæ felicius regimen, & Religionis decor poſtulaverint.

Et propterea eadem auctoritate Eminentiſſ. Protectoris & earundem ſerie noſtrarum prædictos Syndicos Conventuum reſpective tamquam generales per Sanctiones Pontificias Procuratores, & Œconomos Apoſtolicos, hortamur in Domino, & quantum in Nobis eſt, injungimus, & mandamus, quatenus dictam alienationem, ſeu diſpoſitionem, conſilio, & auxilio ſuo promoveant, ut ſcilicet fiat ſecundum requiſitas juris ſolemnitates, & debitum Seraphicæ noſtræ inſtitutionis modum, ſcilicet dictorum bonorum dominium, poſſeſſionem, & proprietatem in perpetuum abdicando, & ad quos de conſilio Fratrum cujuſque Conventus melius ſecundum Deum, & fructuoſius ſecundum licitam utilitatem Conventuum videbitur expedire, tranſmittendo, & alienando.

Inſuper ad ſerenandas Fratrum conſcientias eadem auctoritate Eminentiſſ. facultatem tibi concedimus, quatenus Fratribus, & Conventibus dictæ Provinciæ vice noſtra declares: immo Nos nomine, & auctoritate dicti Eminentiſſ. Protectoris declaramus, dictos Conventus, Fratreſque Minores reſpective licite, valide,

tuta,

Digitized by Google

tuta, & ſalva conſcientia *tenere poſſe annua*, *& perpetua legata*, *vel certos aliquos redditus*, *aut proventus annuos*, *& perpetuos* præfatæ puritati noſtræ Regulæ conſentaneos per modum eleemoſynæ, aut (juxta primam & præcipuam S. Patris Franciſci vivendi rationem, ejus conſilio & exemplo firmatam & roboratam) pretii, ſeu mercedis vice pro ſpirituali dictorum Fratrum noſtrorum labore recipiendos, nempe pro Miſſarum ſolemnium, privatarumque Sacrificiis, aliiſque divinorum Officiorum oneribus ſecundum pias Benefactorum, ſeu vivorum, aut defunctorum intentiones inſtitutis, ſive pro Fabricis, & reparationibus Eccleſiarum noſtrarum, ſive pro ſtudiis Sacræ Theologiæ, & bonarum diſciplinarum, nec non aliis Conventuum utilitatibus, ſive pro prædictis omnibus cauſis, aut aliqua illarum diviſim, vel conjunctim jam diu prædictos redditus, aut proventus fundatos, & conſtitutos, vel fundandos, & conſtituendos ſuper hujuſmodi bonis cujuſcumque ſint naturæ (nunc, & in perpetuum abdicandis, tranſmittendis, & alienandis) juxta prædictos modos licitos & puritati Regulæ noſtræ congruos reſervando & retinendo, *facta prius ex animo*, *& optimo corde dictorum redditnum*, *aut proventuum*, *ſimili*, *vel efficaciori proteſtatione*, *& renuntiatione a Doctore noſtro Seraphico P. Bonaventura præſcripta*, *atque obſervata*; & quod dicti redditus aut proventus in unoquoque Conventu non ſint in tanta copia & exceſſiva quantitate, ut mendicitatem excludant, aliiſque ſervatis clauſulis, & circumſtantiis, *nec non gratiis*, *& juribus contentis*, *& expreſſis in allegatione pro ſuſtinenda validitate ſundationis*, *& perpetuorum Legatorum conventus Victoriæ*. *Sancti Patris Noſtri Franciſci Recollectorum in Hiſpania alias per Nos præſentata Eminentiſs. Dominis Cardinalibus Sacræ Congregationis Concilii Tridentini*, *& ab eis approbata*, *& confirmata per Decreta edita ſub datis hic Romæ vigeſima Junii*, *& tertia decima Julii anno Domini* 1635.

Ut autem facilius, opportunius, & exactius injunctum tibi munus abſolvere poſſis, ejuſdem Eminentiſs. Protectoris auctoritate, præcipimus omnibus, & ſingulis dictæ Provinciæ Fratribus Superioribus, & ſubditis in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub pœna privationis propriorum Officiorum, nec non excommunicationis latæ ſententiæ, & etiam prædictis Conventuum Syndicis Apoſtolicis, ut te, vel alium, ſeu alios intra prædictum, & præfixum tempus velut legitimum, ſeu legitimos dictæ Provinciæ Commiſſarium, ſeu Commiſſarios ad prædicta (ut fertur) ſpecialiter, & expreſſe deputatum, vel deputandum, aut deputandos cum omnibus gratiis, ac juribus aliis Commiſſariis concedi ſolitis recipere, recognoſcere, & revereri velint, & debeant, tibi, aut illi, vel illis in his, quæ nec cultui Divino, aut Animæ ſuæ, nec evidenti & ſpirituali Conventuum utilitati contraria ſunt, prompte, & hilariter obtemperaturi; Monentes, ut in hujuſmodi muneris executione, nihil aliud penitus niſi prædictorum Cultus Divini augmentum, Domorum Domini decorem, ſtudiorum neceſſitatem, & demum cujuſcumque Conventus utilitatem ſpiritualem noſtro, Minorum ſtatui, & Regularibus Inſtitutis, dictæque Provinciæ privilegiis nuper confirmatis (ut præfertur) congruentem præ oculis habeas. Vale, Deumque pro Nobis exora. Datum Romæ in Conventu Aracælitano die 10 Julii anno 1637. in quorum fidem manuali noſtro Syngrapho, & majori officii noſtri Sigillo præſentes munivimus.

Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, præfati Exponentes præmiſſa pro illorum firmiori ſubſiſtentia, & validitate Apoſtolicæ noſtræ confirmationis robore communiri ſummopere deſiderent; Nos dictum Eliam alioſque præfatos ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & eorum ſingulares perſonas a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes & abſolutos fore cenſentes ſupplicationibus illorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, deputationem de perſona dicti Eliæ in ſpecialem Commiſſarium Generalem (ut præfertur) factam, ac deſuper confectas præinſertas litteras cum omnibus, & ſingulis in eis contentis, expreſſiſque Apoſtolica auctoritate tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, & ſingulos tam juris, quam facti, quantumvis ſubſtantiales defectus, ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint, ſupplemus.

Mandantes propterea omnibus, & ſingulis ad quos ſpectat, & pro tempore quomodolibet ſpectabit, ut dictum Eliam alioſque præfatos præinſertarum præſentiumque litterarum noſtrarum commodo, & effectu pacifice frui, & gaudere ſinant, & faciant, nec illos deſuper a quoquam quomodolibet moleſtari, perturbari, vel inquietari permittant, ac decernen-

Digitized by Google

nentes, eaſdem præinſertas patenteſque litteras, validas, firmas, & efficaces exiſtere & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore quomodolibet in futurum ſpectabit, inviolabiliter obſervari, dictiſque exponentibus pleniſſime in omnibus, & per omnia ſuffragari debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac prædictorum Ordinis, & Provinciæ, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel alia quavis firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum omnium tenore præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus: ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die vigeſima ſeptima Julii 1637. Pontificatus noſtri anno decimo quarto.

M. A. Maraldus.

103 Et ulterius pro legato relicto pro pitantia fuit ſemper ſenſus S. Congregationis Boni Regiminis Urbis, quæ ultra ſuperius deducta ſub die 22. Junii 1625. ita dedit litteras. *Viterbo. Governatore. Mentre per il paſſato i Frati Minori Oſſervanti di S. Franceſco di Canino ſiano ſtati ſovvenuti di ſcudi dieci l'anno per la pietanza, e di altri ſcudi quindeci per il vino da quella Comunità, la Sac. Congregazione ſi contenta che poſſa continuarſeli la medeſima limoſina, onde piacerà a V. S.* concedernele *la facoltà opportuna.*

Ac pro veſtiario habetur reſolutio ejuſdem S. Congregationis ſub die 12. Novemb. 1661. *Perugia. Governatore. Queſti Emin. Signori dopo aver veduta l'informazione di V. S. ſono ſtati di parere, che ella proveda, che li Frati di S. Franceſco Minori Oſſervanti di Nocera, ſiano ſodditfatti nell' annua riſpoſta di ſcudi ſette, e baj. 50. che gli ſono ſtati aſſegnati da quel pubblico ſotto titolo di Veſtiario; tanto eſeguiſca, e Dio la proſperi.*

104 Immo pro Carne aſſignata Mendicantibus a Communitate, illamque poſſe a lanione illius licite exigi, habemus caſum deciſum per doctiſſimum, & vigilantiſſimum Opit. Cerrum A. C. locumtenentem in cauſa Sabinen. præſtationis Carnis inter RR. PP. de Obſervantia B. M. Virginis de Lilio, & Joſephum Gentilem ſuſtinentem jura Communitatis Malleani cum mandato de exequendo judicatum de Fratribus favore RR. PP. relaxato, & cum ſententia emanata ſub die 24. Martii 1708. per acta Babucci Notarii A. C.

Ac S. Congregationis Concilii, quæ ita invariare pro obſervatione præfati decreti Rev. 105
Fabricæ circa Legata pro pitantia relicta mandavit, & in ſpecie in *Æſina legati* 4. *Maii* 1697. cujus reſolutio Magiſtralis hæc eſt.

Balthaſſar de Calvanis anno 1639. inſtituta herede uſufructuaria Pieria uxore gravavit tam ipſam, quam heredes proprietarios ad tradendum in perpetuum PP. Capuccinis eleemoſynam Juliorum ſeptem ſingulis hebdomadis pro duobus ferculis, ſeu pitantiis, injuncto onere eidem Pieriæ faciendi intra certum tempus inveſtimentum æquivalens annuæ ſatisfactioni prædicti Legati per hæc verba: Laſcia la medeſima Sig. Pieria mentre ſarà viva, e gli infraſcritti eredi, e ſucceſſori in infinito ſiano obbligati, sì come eſſo Teſtatore eſpreſſamente comanda, di fare due volte la ſettimana l'elemoſina alli Cappuccini di Geſi di Giulii tre, e mezzo per ciaſcheduna volta di Carne, o Peſce, e che per detto effetto pagati li ſcudi 100. di Legato fatto di ſopra per l'Altare di S. Giuſeppe dalla Sig. Pieria ſua Conſorte tra lo ſpazio di quattro, o cinque anni, o quanto prima ſi poſſa, ſi ponga a frutto quella quantità di denaro, che ſarà baſtante per il ſtabilimento perpetuo delle dette elemoſine delle due pietanze la ſettimana per li detti PP. e che ſino a detto cumulo, o ſtabilimento la Sig. Pieria ſi compiaccia ſiccome eſſo Teſtatore la grava di tener comunicati li frutti della ſua dote, e contradote, pregando il medeſimo S. Teſtatore li detti PP. Cappuccini per la detta carità di pregare nelle loro Orazioni per l'Anima d'eſſo, e de' ſuoi antenati morti ec.

Neglexerunt tam Pieria, quam primi heredes nedum primum inveſtimentum, verum etiam traditionem ſupradictæ eleemoſynæ per plures annos. Quare Nicolaus, & Theodorus de Calvanis heredes mediati condemnati fuerunt a Rev. Fabrica per viam compoſitionis ad ſolutionem ſcutorum 300. pro eleemoſynis decurſis, & non ſolutis.

Modo autem volentes iidem heredes executioni demandare præfati Teſtatoris voluntatem quoad inveſtimentum capitalis prædicti oneris eo ſub fundamento, quod ubi ad formam Teſtamenti factum

ctum fuiſſet, illius aſcendentes tunc ad annua ſcut. 36. vix hodie aſcenderunt ad medietatem attenta notoria diminutione fructuum, cenſuum, aliorumque ſtabilium.

106 *Verum audito deſuper Epiſcopo comprobante narratorum veritatem excitata fuit difficultas: An onus inveſtimenti tamquam adjectum executioni legati dicatur ſtare demonſtrative, vel taxative, itaut inveſtimentum modo faciendum ſit ab heredibus perpetuo manutenendum pro intergra ſatisfactione ſummæ legatæ? Cumque placuerit EE. VV. demandare, ut inſtantia prædicta deſcriberetur in folio; Hinc in præſenti Congregatione informantibus prædictis heredibus exquiritur.*

1 *An, & in qua quantitate præfatum inveſtimentum ſit faciendum?*

2 *An poſt factum inveſtimentum, ac ſuperveniente aliqua diminutione tam in capitali, quam in fructibus, heredes teneantur cum bonis hereditariis perpetuo ſupplere ſummam deficientem?*

Die 4. *Maii* 1697. *S. C. EE. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum cenſuit, ad primum faciendum eſſe inveſtimentum in quantitate æquivalenti ad integrum onus.*

Ad ſecundum reſpondit, Affirmative.

107 *Faventina Legatorum. In aſſignatione bonorum facta per Conſtantiam Sevarolam de anno* 1657. *ad effectum fundandi in Terra Mutilianæ, vel Beneficium Eccleſiaſticum, vel Monaſterium Monialium, tria onera fundatrix impoſuit. Primum annuæ præſtationis libr.* 100. *Olei pro manutentione lampadis ante ſacras Reliquias in Eccleſia P. P. Capuccinorum dictæ Terræ; Secundum lib.* 25. *ceræ albæ pro uſu ejuſdem Eccleſiæ; & Tertium denique unius ferculi valoris ſolidorum* 20. *ipſis PP. Capuccinis per ſingulas hebdomadas ſubminiſtrandi.*

Secuta de anno 1686. *Monaſterii fundatione, recuſarunt Moniales ſubminiſtrare dictas præſtationes ſub prætextu omnimodæ incapacitatis Fratrum Capuccinorum; quare ad inſtantiam Alexandri Bonconi, tamquam unius de populo, citatis, & informantibus quoque Monialibus, declarari humiliter ſupplicatur.*

1. *An Monaſterium teneatur ſubminiſtrare ſingulis annis dictas libras* 100. *Olei, &* 25. *Albæ Ceræ pro uſu Eccleſiæ Capuccinorum.*

2. *An ſimiliter teneantur præſtare ſingulis hebdomadis ſupradictum ferculum ſol.* 20. *pro ipſis Capuccinis.*

Die 2. *Mart.* 1697. *S. C. EE. S. R. E. Cardinalium Conc. Trident. interpretum ad primum reſpondit, Affirmative.* 108

Ad 2. *cenſuit ſervanda eſſe decreta Congregationis Fabricæ die* 4. *Febr.* 1633.

Quæ procedunt etiamſi aſſignatio bonorum fieret in contractu inter vivos, uti habemus caſum deciſum per *S. C. Fabricæ in Imolenſ. Legati ſeu Donationis ſub die* 16. *Mart.* 1707. ubi fuit dictum favore R. R. P. P. Obſervantium Imolæ ad excluſionem Tribunalis Rev. Fabricæ *non intrare illius privilegia*, ſuper qua controverſia, quia elaboratiſſimæ fuerunt diſtributæ allegationes doctiſſimorum cauſæ Patronorum, & Advocatorum, merito pariter illas ſubnectere exiſtimavi ad oſtendendum, quod in hujuſmodi controverſiis omnia neceſſaria motiva hinc inde fuerunt perpenſa, audito Commiſſario, & Fiſcali ejuſdem S. Tribunalis, & deciſum *non intrare privilegia Fabricæ* attenta capacitate Religioſorum in recipiendis hujuſmodi Legatis ex capite eleemoſynæ; adverſus quam reſolutionem, cum denuo fuerit provocatum ad idem Tribunal, hoc perpenſis denuo partium rationibus ſub die 20. Julii ejuſdem Anni eamdem reſolutionem confirmavit cum reſcripto *in Deciſis*. Sic de Luccia *in Diſſertatione de legatis n.* 402. 109

Inſuper dictam Fratrum Minorum capacitatem expreſſe demonſtrant variæ reſolutiones Sacræ Congregationis Fabricæ, quarum prima fuit ila emanata die 28. Maii 1639. cum Epiſtolis directis Epiſcopo S. Angeli in Vado hujus lecturæ: *Ha avuto ricorſo a queſta S. C. della Fabrica il Procuratore Generale de' Minori Oſſervanti eſponendo, che di un Legato pio appartenente a' detti Fratè di Sant' Angelo in Vado V. S. intenda erigere un Canonicato ſotto preteſto della loro incapacità; Queſta medeſima Congregazione anche con participazione di N. S. fece Decreto* (quod eſt illud anni 1633.) *che queſti P. P. poteſſero ricevere per modum eleemoſynæ gli annui Legati pii, e che non ſi eſtingueſſero, riſervandoſene la diſpoſizione a N. S. conforme all' ingionto Decreto.* 110

Roma 28. *Maggio* 1639.

Et quamvis Epiſcopus in ſua informatione quam plurima deduxiſſet ad oſtendendam incapacitatem Fratrum, denuo S. C. reſcripſit: *Sendo ſtata letta in queſta Sacra Congregazione la riſpoſta data da V. S. in materia dell' applicazione da lei fatta ad un Canonicato delli ſcudi* 809. *laſciati da Carlo Gualterucci alli Frati della Oſſervanza con peſo di Meſſe, non ſon parſe a queſti Eminentiſſimi Signori ſufficien-* 111

Digitized by Google

ficienti le ragioni addotte per ſoſtenere detta applicazione, quale come che è fondata tutta nella incapacità de' Frati, così non ſuſſiſtendo tale incapacità, almeno ad effetto di poter ricevere per via di limoſina, conforme al Decreto fatto da queſta S. Congregazione, dovrà V. S. ſoſpendere, nè in eſſa procedere più oltre in pregiudizio de' Frati.

Roma 30. *Agoſto* 1639.

Secunda ſub die 31. Decembris 1639. directa Epiſcopo Anconitano, ita: *Queſta S. C. altre volte dichiarò detti Frati capaci per modum eleemoſynæ, però provederete che il Legato ſi eſeguiſca, nè ſotto il detto preteſto della loro incapacità gli Eredi ritardino il pagamento.*

112 Tertia ſub die 17. Martii 1640. lata ad favorem P. P. Minorum de Magliano; in qua agebatur de legato ſcut. 1500. cum obligatione injuncta heredi de reinveſtiendo dict. ſummam, & ſolvendo fructus annuos P. P. erogandos ab iſtis in perpetuum pro celebratione duarum Miſſarum, & pro emenda ſacra ſupellectili Altaris, & applicatio R. Fabricæ per Commiſſarium illius, & demandans talis applicationis revocationem ita: *E perchè detti P. P. Oſſervanti credono che detta ſentenza non poſſa ſuſſiſtere, e per aver queſta S. C. dichiarato del* 1633. *che eſſi ſono capaci di ſimili Legati per modum eleemoſynæ &c. e parendogli la domanda ragionevole, ne danno la facoltà di potere rivedere, conoſcere e terminare detta cauſa per giuſtizia con facoltà di reintegrare detti Oſſervanti.* Prout de facto Commiſſarius eoſdem P. P. ad legatum reintegravit.

Demum adſunt conſimiles declarationes emanatæ ſub diebus 28. Julii 1640. 20. Decembris ejuſdem anni, 5. Octobris, & 2. Novembris 1641. & aliæ, quas brevitatis cauſa omittendas cenſui; quæ omnes declarant capacitatem cum tali modificatione per viam eleemoſynæ, & regiſtratæ inveniuntur in eadem diſcept. Piton. *n.* 138. 139. 140. 141. & 142.

113 Hujuſmodi capacitas cenſetur admiſſa per Summos Pontifices: cum enim de anno 1641. Commiſſarius Fabricæ applicaverit quemdam cenſum mille florenorum in ſorte & ſc. 80. in fructu erogandorum in emptione Tunicarum, & Habituum pro dictis P. P. juxta donationem iſtis factam a Gaſpare de Bartholomæo, comparuerunt coram S. M. Urbano VIII. iidem P. P. Minores, & ita eorum intentum expoſuerunt: *Supplicant &c. quatenus dignaretur declarare Fratres eſſe capaces dictæ donationis, & a Miniſtris Fabricæ non poſſe moleſtari, quin per modum eleemoſynæ poſſint dari, & recipi fructus cenſus &c.* & emanavit præfata ſignatio. Die 12. Novembris 1641. S. S. D. N. *audita relatione S. Suæ facta de ordine Eminentiſſ. Cardinalis Barberini Protectoris benigne annuit petitioni ſupradictæ*, & in illius executione S. C. Fabricæ ita ſignatæ petitionis demandavit effectum: *Queſti Eminentiſſimi miei Signori della S. C. della Fabbrica vi ordinano, che laſciate liberamente pagare, e ricevere detti frutti alli medeſimi Frati donati per modo di limoſina conforme la grazia fattagliene da N. S. revocando li ſequeſtri, ed ogni altro impedimento di queſto Tribunale, e ſuoi Miniſtri.*

Roma 21. Decemb. 1641. Piton. *l. c. n.* 143.

Et indiſtincte pro legatis pro victu, & ve- 114
ſtitu ſemper reſolvit Sacra Congregatio Boni Regiminis, & ſignanter *ſub die* 12. *Auguſti* 1651. ibi: *Ficulle. Podeſtà. Comanda la S. C. mentre ſia vero, che nell' ingreſſo de' P. P. Cappuccini in coteſto luogo dal pubblico Conſiglio foſſero per loro ſoſtentamento aſſignati per limoſina ſcudi* 50. *l' anno, gli ſi continui conforme al ſolito tale ſuſſidio caritativo, onde Voi le concederete la facoltà opportuna, oprando, che in tal conformità ſegua l' effetto.*

Ac ſub die 26. Aprilis 1678. *Campagna.* 115
Governatore. La Sacra Congreg. ſenza attendere la riſoluzione preſa dal pubblico Conſiglio della Comunità di Anagni avendo ordinato, che ſi continui a ſomminiſtrare il ſolito ſuſſidio di 40. *ſcudi annui a queſti Frati Cappuccini, che con tal aſſegnamento furono ricevuti dalla Comunità ſuddetta, così ſi contenterà di ordinare che ſegua, e Dio la proſperi.*

Sicuti etiam ſub die 10. Maii 1692. *Viterbo.* 116
Governatore. E' ſtata ſentita anche dalla S. C. come neceſſaria l' inſtanza fatta dalla Comunità di Valentano di potere ammettere li Frati Minori Oſſervanti di S. Franceſco nel Convento già ſoppreſſo della Madonna della Salute, perchè reſtino provviſti quegli abitanti di chi loro aſſiſta opportunamente con gli ajuti ſpirituali, per il di cui effetto s' è contentata la medeſima Sacr. Congregazione che poſſa la predetta Comunità in conformità della riſoluzione del Conſiglio ſomminiſtrare ſcudi 500. *per una ſol volta, da pagarſi in cinque anni colli ſopravanzi della Tabella in ogni anno la rata, ed altri* 50. *ſcudi annui in ſuſſidio caritativo per pietanza, e veſtiario de' Religioſi, che vi dimoreranno da pagarſi venticinque ſcudi in ogni ſemeſtre, onde V. S. ne potrà concedere la neceſſaria licenza.*

Item hanc Minorum capacitatem obtinendi, 117
& recipiendi Legata perpetua per viam puræ,

ac

Digitized by Google

ac ſimplicis eleemoſynæ, plures comprobavit Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regul. & ſignanter in Lucenſ. ſub die 21. Martii 1677. pro Minoribus de Obſervantia hanc dedit declarationem: *Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. ſæpius declaravit Fratres Minores de Obſervantia S. Franciſci, quamvis attenta diſpoſitione, Exivi de Paradiſo, & Conſtitut. Nicolai III. & Clement. V. ſint incapaces obtinendi cenſus perpetuos, & bona ſtabilia, poſſe tamen per viam puræ ac ſimplicis eleemoſynæ recipere quidquid ab executoribus ultimarum voluntatum eis traditur pro celebratione Miſſarum, pro ornamento Eccleſiæ, aliiſque neceſſariis procurandis juxta doctrinam D. Bonav. relatam in Conſt. S. M. Urbani VIII. incip. Sacroſanct. Apoſtolatus Miniſterium.*

118 Item eamdem capacitatem pluries approbavit Sacra Congregatio Concilii, & ſignanter *ſub die 12. Jun. 1704. in Salernitana Legati Fabritii Pinto* in famoſa cauſa vertente inter PP. Thereſianos heredes, & Minores de Obſervantia, Reformatos, & Capuccinos Legatarios, ubi reſcripſit: *Obſerventur decreta Rev. Fabricæ emanata die 14. Februar. 1633.* hoc eſt recipiant per modum eleemoſynæ. Quod & expreſſe in eadem cauſa decrevit *Sac. Congregat. Rev. Fabricæ ſub die 20. Jul. 1707. & 9. Februar.* 1708. in quorum decretorum obſervantiam fuit datum mandatum executivum ſub *die 28. Jun.* 1709. *& ſub die* 12. *Apr. ejuſdem anni* 1709. fuit lata ſententia a R. P. Sinibaldo Judice Rev. Fabricæ declarans, & ſtatuens dd. PP. Thereſianos in executionem præſatorum decretorum teneri, & obligatos eſſe ſolvere annuum Legatum per viam eleemoſynæ relictum per dictum Fabritium Pinto dictis Minoribus de Obſervantia, Reformatis, & Capuccinis, & tam dicta ſententia, quam mandatum, datum a Collegio Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium S. C. Rev. Fabricæ S. Petri de Urbe deputatorum, refertur ad litteram a D. Petro Marcellino de Luccia *in ſua diſſertatione unica de Legatis pro victu Religioſis Mendicantibus relicto, pag.* 207. *ad pag.* 210. *n.* 522. *&* 523.

119 Ex ſupra recenſitis ſtat clarum, quod Legata relicta Fratribus Minoribus per modum ſimplicis eleemoſynæ ſuſtinentur, & quod tales Fratres licet ſint incapaces Legatorum transferentium dominium, & poſſeſſionem apud ipſos, ſunt tamen capaces ipſorum Legatorum per modum puræ & ſimplicis eleemoſynæ. Et quamvis dicti Fratres non ſint capaces petendi Legata perpetua per modum actionis judicialiter, ſunt tamen capaces ipſas recipiendi per modum eleemoſynæ ab herede defuncti, licet iſte heres fuerit coactus ex officio per Judicem, vel ad inſtantiam alicujus de populo, vel Syndici Apoſtolici etiam tamquam unius de populo, qui ut talis poteſt comparere, & implorare officium Ordinarii, ut demandet executionem teſtamenti, & adimpleatur mens Teſtatoris, ut in articulo diſcuſſo pronuntiavit Rota in *Turritana Eleemoſynarum, ſeu Legatorum* 10. *Januar.* 1595. *coram Emerix Decano pro Syndico Apoſtolico Conventus Sancti Petri de Syrchis Ordinis Minorum de Obſervantia cum Archidiacono Eccleſiæ Turritanæ* regiſtrata apud Pitonium *par.* 1. *diſceptationum Eccleſiaſticarum, diſceptat.* 2. *num.* 36. & apud D. Petrum Marcellinum de Luccia *loc. c. pag.* 117. *num.* 350.

120 Immo cum juxta communem Doctorum ſententiam heres teneatur in conſcientiam adimplere onera, & pias diſpoſitiones Teſtatoris, poteſt etiam cogi per Syndicum Apoſtolicum, non tamquam unum de populo, ſed nomine Eccleſiæ Romanæ vigore Conſtitutionum Gregorii XIII. Martini IV. & Pauli IV. ut tradunt in puncto Emmanuel Rodriquez *qq. Regular. tom.* 2. *qu.* 127. *art.* 4. §. *Ad primum enim*, Portell. *In dub. Regular. verb. Legatum n.* 8. *& melius in addit. n.* 2. *verſ. de modo autem*, Hieronymus Rodriq. *reſol.* 88. Pelliz. *in manual. tract.* 4. *ſect.* 2. *n.* 111. *& ſeq. tom.* 2. Ricciul. *de Jure perſonar. extra gremium Eccleſ. lib.* 8. *cap.* 9. *num.* 27. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 78. Paſqualig. *de Sacrificio Miſſ. quæſt.* 1091. *num.* 5. Villalob. *difficultat.* 34. *n.* 7. & alii; quæ Conſtitutiones Martini, & Pauli fuerunt noviſſime renovatæ per ſan. memor. Innocentium XI. Conſtitut. incip. *Solicitudo paſtoralis, ſub dat.* 20. *Novembris* 1679. *impreſſ. in Hiſtor. Orbis Seraphic. tom.* 4. *fol.* 224.

121 Plurima alia de capacitate Fratrum Minorum recipiendi, & retinendi perpetua annua Legata per modum puræ & ſimplicis eleemoſynæ videnda relinquuntur apud Pitonium *cit. par.* 1. *diſcept.* 2. *per tot.* & apud D. de Luccia *in cit. diſſertatione unica de Legatis per tot.* ubi ultra adductas multæ afferuntur Apoſtolicæ ſanctiones, & Sacrarum Congregationum reſponſiones, & declarationes; unde non amplius attendendi veniunt Doctores in contrarium ſcribentes.

122 Domus profeſſæ Societatis Jeſu, licet ſint vere Mendicantes, ſunt tamen capaces Legatorum, etiam bonorum ſtabilium, ita tamen

ut ſi talia bona non ſint neceſſaria, nec opportuna uſui domorum profeſſarum, ea vendi debeant, & ex eorum pretio propriis neceſſitatibus provideri; *Sic Rota in Romana Legati* 10. *Mart.* 1517. *cor. Burrato & communis Doctorum;* Nihil tamen obſtat tempore non longo ea retinere, donec ſe occaſio vendendi offerat, vel opportunitas aptandæ habitationis ad uſum Domorum profeſſarum. Sanch. *lib.* 7. *Moral. c.* 26. *n.* 22. Layman *lib.* 3. *de Juſtitia tract.* 5. *cap.* 10. *num.* 6. & alii. Vide quoad hæc Legata *part.* 6. *Conſtitut. dictæ Societatis cap.* 2. §. 5.

124 Legatum relictum Eccleſiæ, quam Teſtator in ſpecie non expreſſit, adeo ut ignoretur quam voluerit intelligere, eſt validum. *Com-*
124 *munis*. Si enim ſimpliciter nominavit Eccleſiam v. g. S. Mariæ, & plures ſint Eccleſiæ ejuſdem nominis, inter quas una ſit Parochialis, Legatum debetur Parochiali. *Authent. de Eccleſ. tit.* §. *Si quis in nomine, & ibi Gloſſa verb. Domicilium collat.* 9. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 82. *num.* 41. *& lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 27. *num.* 90. *& ſeq.* & plurimi alii ibi citati, & alii paſſim.

125 Si autem Teſtator duas habuerit Eccleſias Parochiales ejuſdem nominis, & facultatis, in quibus promiſ[illegible], & æqualiter recipiebat Eccleſiaſtica Sacramenta, & nec ex electione ſepulturæ, nec aliunde diſcerni poſſit, de qua Parochiali intellexerit, variant Doctores; Multi enim volunt in tali caſu Legatum eſſe dividendum inter utramque Parochiam, *arg. cap.* 2. *verſ. Cum ab eo, de ſepult. in* 6. ubi habetur, quod ſi aliquis habuerit duo domicilia, in quibus æqualiter commoretur, & alibi ſepulturam elegerit, portionem Canonicam eſſe dividendam inter Parochias utriuſque domicilii. Sic Covarruv. *in cap. Judicante, de Teſtament. n.* 2. Silveſt. *verb. legatum* 2. *num.* 8. Molina *de juſtit. tract.* 2. *diſp.* 196. *num.* 3. Garcias *in ſumm. tract.* 3. *different.* 11. *dub.* 3. *num.* 3. Leon. *de offic. Capellan. q.* 5. *ſect.* 2. *n.* 36. Amoſtaz *lib.* 1. *de cauſis piis in genere cap.* 11. *n.* 19. ubi citat alios, & dicit aptiſſimum eſſe textum in *l. Si quis Titio* 17. §. *final., ff. de Legat.* 2. ubi ſi decem uni ex libertis legarentur, nec conſtet, cui certo legata fuerint, inter omnes diſtribuuntur. Quod idem dicitur, quando poſthumo legaretur, & plures naſcantur, ut ſubdit ipſe *loc. c.* Gomez *tit.* 1. *var. cap.* 19. *n.* 19. & Cancerius 3. *p. cap.* 20. *n.* 285. Et ſimiliter obſervatur, ſi centum pro præmio aſſignentur primo ingredienti arcem obſeſſam, nam ſi plures ſimul ingrediantur, centum inter eos diſtribuuntur. Alciatus *lib.* 9.
Parerg. cap. 10. Amoſtaz *loc. c.* & alii. Multi 126
alii autem tenent, in tali caſu electionem competere Executoribus Teſtamenti, ſeu arbitrio Epiſcopi, *arg. c. Quoniam* 13. *verſ. alioquin, de decimis*, ubi habetur, quod ſi res fuerit utrinque dubia, ita ut nulla conjectura comprehendi valeat, ad quam Parochiam Novalia pertineant, tunc in arbitrio Epiſcopi erit decimas, cui Eccleſiæ maluerit, deputare; & ſic a pari in propoſito locus erit gratificationi; *arg. cap.* 1. *verſ. Quod ſi forte, de Paroch.* Sic Gemma *dec.* 185. Lara *de Anniverſ. lib.* 6. *c.* 10. *num.* 97. & plurimis citatis Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cit. cap.* 27. *num.* 93. ubi ex ipſis dicit
hanc eſſe communem, & veriorem. Quæ ſen- 127
tentia eſt præſertim tenenda, quando Legatum eſt individuum, nec admittit ſeparationem, ut ſi Teſtator juſſerit conſtrui Capellam in Eccleſia Parochiali; Tunc enim ex quo Teſtator legaverit rem individuam, nec poſſit impleri ejus voluntas, quin uni Parochiali concedatur, in dubio erit electio Executorum, ſeu Epiſcopi, Rubeus *pract. cap.* 79. *n.* 428. Amoſtaz *loc. c. n.* 20. Sanchez in *conſil. moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 8. *n.* 6. Vaſquez in *opuſc. de Teſtam. c.* 8. §. 1. *dub.* 1. *n.* 98. & alii.

Si vero multæ ſint Eccleſiæ ſub eodem ex- 128
preſſo nomine Sanctæ Mariæ, & nullo modo appareat quam Teſtator elegerit, tunc Legatum dandum eſt Eccleſiæ pauperiori ſub dicto nomine, textu expreſſo in *Authent. de Eccleſ. Titul. c. Si quis autem*, ibi: *Si quis autem unum Sanctorum heredem ſcripſerit, aut Legatum ei reliquerit, & non ſpecialiter nominaverit locum, in quo eſt venerabilis Domus; inveniantur autem in eodem loco aut Civitate plura Oratoria ejuſdem Sancti, illi magis domui, quæ pauperior eſt, præbeatur;* & ſic tenent Tiraquell. *priv.* 56. *ad medium*, Gomez *variat. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 8. Molina *loc. c. diſp.* 177. Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *c.* 11. *n.* 8. *v. deinde ſtatuitur*, & pluribus citatis Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. cap.* 27. *n.* 92. Tunc enim cenſetur Teſtator voluiſſe legare illi Eccleſiæ, reſpectu cujus ſic legando majus opus caritatis exercet & plus ſuæ animæ conſulit; *arg. cap. Animæ Defunctorum, c. Prohibentibus, cum multis ibidem* 13. *qu.* 2. *cap. Ultim. de Sepulturis, cap. In litteris, de raptorib.* Legando autem Eccleſiæ pauperiori majus opus caritatis exercet, & plus conſulit animæ ſuæ, ut de ſe patet, adeoque &c.

Si Eccleſia nominata non reperiatur in Ci- 129
vitate Teſtatoris, bene vero in ejus Diœceſi, ſeu Territorio, tunc iſti debetur Legatum.

Com-

Digitized by Google

Communis, textu expreſſo in *cit. Authent. de Eccleſ. tit. cap. Si quis autem*, ibi: *Si autem non eſt in Civitate Baſilica nominati Sancti, in-*
130 *veniatur autem in territorio ejus, illi detur*. Si autem Eccleſia nominata non reperiatur, nec in Civitate, neque in ejus Territorio, ſeu Diœceſi, tunc Legatum deberur Eccleſiæ Parochiali Teſtatoris. *Communis*, textu expreſſo in *cit. Authent. de Eccleſiaſt. tit. cap. Si quis 9.* ibi: *Si autem neque in Territorio ejus reperitur ejuſmodi domus, tunc Eccleſiæ Civitatis* (ſive Parochiæ) *in qua Teſtator Domicilium habuerit, præbeatur*.

131 Legatum relictum v. g. Titio, ſi duo ſint Titii æquali caritate & amicitia cum Teſtatore conjuncti, nec diſcerni poſſit, quinam ex ipſis fuerit a Teſtatore electus, quamvis de Jure Civili corruat, & ſit pro invalido habendum, *l. Si fuerit*, *l. Si quis pluribus*, *ff. de rebus dubiis*, *l. Si duo ſint Titii*, *ff. de teſtam. tutela*: In foro tamen conſcientiæ tenetur heres, ſeu Executor illud inter eos dividere æqualiter, ſi in id conſentiant, ſic enim exigit æquitas naturalis. Mulina *tom. 1. diſp. 157. n. 1. & 2.* Diana *part. 3. tr. 5. reſ. 58.* Trullench. *tom. 3. lib. 7. c. 18. d. 1. n. 23.* Buſemb. *lib. 3. part. 2. cap. 4. dub. 4.* & La Croix *ib. ſub n. 1129.* & alii.

132 Legatum relictum determinato pauperi, ſi hic moriatur ante ſolutionem, heres tenetur dare illud alteri; quia adhuc durat cauſa Legati, ſcilicet pietas, & ſuffragium animæ Teſtatoris, cum tale Legatum pium præſumatur factum cauſa pietatis, & in beneficium animæ ipſius Teſtatoris, & ſic deſignatio pauperis facta fuerit demonſtrative, & non taxative. Aliter tamen eſſet dicendum, ſi Legatum fuiſſet relictum in ſolum commodum, & bonum talis determinatæ perſonæ, quia tunc cauſa Legati eſſet effectus, qui ceſſat ceſſante perſona, propter cujus ſpecialem affectionem fuit relictum Legatum. La Croix cum Buſemb. *lib. 3. part. 2. cap. 4. dub. 4. ſub n. 1129.* Felix Puteſt. *tom. 1. par. 2. num. 2567.* & alii paſſim.

133 Repudiatio Legati Eccleſiæ facti eſt illicita, & peccaminoſa, ſi fiat abſque juſta cauſa, & ſine debitis ſolemnitatibus, ſeu ſine beneplacito Apoſtolico, & in tali caſu tenetur Prælatus ad ſatisfaciendum Eccleſiæ, ſi habeat proprium, unde ſatisfaciat. *Communis*, teſte Reiffenſtuel *l. 3. Decretal. tit. 10. n. 53.* Et ratio eſt, quia Prælatus vi ufficii ſui, adeoque ex obligatione virtutis Juſtitiæ tenetur procurare commodum & utilitatem Eccleſiæ ſibi commiſſæ, eidemque acquirere in quantum poteſt; *cap. Quicumque 2. cauſ. 12. q. 4. juncta Gloſſa verſ. Aut neglectum*. Prælatus autem repudiando Legatum factum Eccleſiæ non procurat ipſius Eccleſiæ utilitatem, nam non acquirere eſt inſidiari; *l. 1. §. Confertur*, *ff. de collat. bonor.* ubi præciſe habetur; *Ceterum ſi id egerit, ne acquireret, hic & ſibi inſidiatus eſt*. Unde conſequens eſt, quod Prælatus ille, qui ſine juſta cauſa, & debitis ſolemnitatibus repudiavit Legatum Eccleſiæ relictum, non ſolum illicite egerit, atque peccaverit, ſed etiam compelli poſſit, ut de ſuo, ſi proprium habeat, ſatisfaciat Eccleſiæ, cum ipſam injuſte damnificaverit. Gloſſa in *c. Illud ſtatuendum 8. §. Si ergo cauſ. 16. q. 6. verb. Meliorem*, Abbas in *cap. Tua Nos nuper num. 9. de his quæ fiunt a Prælatis*, iſtud probans exemplo Tutoris, qui ſi potuit acquirere pupillo, & non acquiſivit, tenetur de ſuo refundere; *leg. Quidquid*, *Cod. Arbitrium tutelæ*. Et ſic Doctores paſſim. *Vid. verb. Alienatio art. 4. n. 6. ad 10.* Immo quando 134
Prælatus abſque juſta cauſa repudiavit Legatum Eccleſiæ relictum, poteſt Eccleſia exinde graviter læſa petere beneficium reſtitutionis in integrum. *Communis*, *arg. c. Requiſivit 1. & c. Cum veniſſent 2. de in integrum reſtitutione*.

Legata ad cauſſas pias valent etiamſi Teſta- 135
mentum ad cauſſam profanam factum ob defectum ſolemnitatis Civilis corruat; dummodo tamen conſtet de voluntate Teſtatoris, v. g. ſi ſcripſerit, aut ſubſcripſerit, ſi heres agnoſcat ejus manum, aut ab eo immediate audierit, & hujuſmodi. *Communis*. In relictis enim ad 136
cauſſam piam Jus Civile non attenditur; *arg. cap. Relatum 11. de teſtamentis*; adeoque etſi defectu ſolemnitatis civilis Teſtamentum non valeat quo ad profana, valet tamen quo ad Legata pia in eo contenta. Immo valent etiam Legata profana contenta in Teſtamento abſque ſolemnitate Civili condito; *arg. cap. Acceſſorium 42. de Reg. Juris in 6.* ubi expreſſe dicitur, quod *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*: adeoque ſi Teſtamentum tamquam principale valet, *ex c. Relatum 11. de Teſtam.* etiam Legata quamvis profana utpote quid *Acceſſorium* valebunt. Hinc *Authent. Quod ſine*, *Cod. de Teſtam.* in Teſtamento Patris inter liberos ſine ſolemnitate ordinaria facto, valent etiam Legata relicta extraneis, ſic Covarruv. *de Teſtam. c. 11. n. 2.* Pirhing *l. 3. Decretal. tit. 26. n. 22.* Reiffenſtuel *ib. num. 161.* Engel *ib. n. 19.* Tiraquell. *privileg. 80.* Mulina *diſp. 134.* Layman *l. 3. tract. 3. c. 2. n. 10.* Julius Clarus §. *Teſtamentum q. 6. n. 9.* citans communem.

Digitized by Google

137 Falcidia, & Trebellianica non detrahitur a
Legatis ad pias cauſſas. *Authentic. ſimiliter*,
Cod. ad Leg. Falcid. Barboſa *l. 3. Juris Eccleſiaſt.*
cap. 27. *n.* 84. cum communi aliorum.

138 Pars autem falcidiæ, quæ non poteſt detrahi
a Legatis piis non eſt oneranda Legatis pro-
fanis, itaut heres integram Falcidiam percipiat,
ſed ſolum a Legatis profanis eſt detrahenda
pars illa Falcidiæ, quæ ipſis pro rata competit,
cum ad eam tantum ſint obligata; Falcidia enim
pro rata de quolibet Legato detrahitur; *l. He-
reditatem* 68. *§. final. l. In quantitate* 73. *§. final.
ff. ad l. Falcid.* Unde in tali caſu integra Fal-
cidia non deducitur, ſed tantum rata de aliis
Legatis profanis. Mantica *lib. 9. conject. t. 3.
num.* 24. & 25. Amoſtaz *lib.* 1. *de cauſis piis*
139 *cap.* 11. *n.* 34. Falcidia non detrahitur ex Le-
gatis relictis Eccleſiæ. *Communis* cum Card.
Petra *tom. 2. comment. ad Conſtit. X. Innocent.*
140 *III. num.* 75. Neque detrahi poteſt Falcidia
ex iis, quæ relinquuntur Confraternitatibus,
ſive cum Epiſcopi auctoritate, ſive abſque ea
inſtitutis. Baſſi *tract. de ſodalitiis, ſeu Confra-
ternitatibus qu.* 16. *num* 1. cum multis citatis,
Barboſa *l. 2. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 22.
141 *num.* 92. ubi teſtatur de communi. Falcidia
nullimode detrahitur a Legatis cum onere Miſ-
ſarum, vel pro exoneratione conſcientiæ reli-
ctis, quia certo ſupponitur Teſtatorem prævo-
luiſſe, & prædilexiſſe tale onus in ſuffragium
ſuæ Animæ. Card. Petra *loc. cit. num.* 84. &
142 85. Vide verb. *Falcidia num.* 24. An autem
Falcidia ſit detrahenda ex Legatis piis, quan-
do pia cauſſa, ſeu Eccleſia eſt inſtituta heres?
Vid. d. verb. Falcidia a num. 20. *ad* 23.

143 Papa poteſt valide, & licite ex rationabili,
& juſta cauſſa commutare Legata pia. *Com-
muniſſima apud omnes; arg. Clement. Quia con-
tingit* 2. *de Religioſis domib.* ibi: *Salva quidem
Sedis Apoſtolicæ auctoritate*, & conſtat ex Tri-
dentino *de reformat. ſeſſ.* 22. *c.* 6. & *ſeſſ.* 25
144 *cap.* 4. An autem Papa etiam ſine rationabili,
& juſta cauſſa poſſit commutare Legata pia?
variant Doctores: Multi enim tenent, & de-
fendunt partem affirmativam, quia dicunt,
Teſtatores quoties aliquod pium Legatum re-
linquunt, id faciunt ſub tacita conditione, ſi
Papa aliter non diſpoſuerit; *arg. cit. Clement.
Quia contingit*, ibi: *Salva quidem Sedis Apoſto-
licæ auctoritate;* adeoque Papa etiam abſque
cauſſa pro ſua voluntate, & libertate poterit
commutare ultimas pias voluntates, ſeu Le-
gata pia. Tum quia hac tacita conditione exi-
ſtente, quando fit Legati commutatio non agit
Papa contra voluntatem Teſtatoris, ſed ſecun-
dum ipſam, adeoque non erit neceſſaria ulla
cauſa ad talem commutationem. Covarruv.
l. 3. variar. cap. 6. *num.* 7. Marta *de juriſd.
part.* 4. *cauſ.* 74. *num.* 5. Sarmiento *ſelect. l.* 1.
cap. 8. *num.* 21. Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2.
num. 2580. Silveſter, Armilla, & alii apud
Sanch. *conſil. l.* 4. *cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 1.

Plurimi autem alii ſuſtinent nagativam par- 145
tem, quia dicunt ipſi, de Jure naturæ eſt ob-
ſervare, & ad unguem adimplere ultimas vo-
luntates, & quamvis Papa ſit adminiſtrator
cauſſarum piarum, nequit tamen abſque cauſa
eas commutare, cum alias rectus adminiſtrator
non eſſet; Sanchez *loco cit. dub.* 1. *n.* 4. Wa-
dingus *de contractib. diſp.* 4. *dub.* 13. *§.* 6. *n.* 3.
Diana *part.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 64. *in princip.*
Carpio *de execut. teſtament. l.* 3. *cap.* 2. *num.* 5.
Molina *de juſtitia tract.* 2. *diſp.* 249. *num.* 4.
Lugo *eod. tract. diſp.* 23. *n.* 512. Moneta *de
commut. ultim. volunt. cap.* 6. *num.* 29. Jul.
Cappon. *tom.* 2. *diſceptat.* 102. *num.* 17. Barbo-
ſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 83.
num. 1. cum plurimis ibi citatis; ubi dicit
quod in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *de reform.
cap.* 6. ſtatuitur, hujuſmodi commutationes ne-
que ab Apoſtolica Sede fieri debere, niſi ex
juſta, & neceſſaria cauſa, & ex Molina *loco
cit. n.* 9. ſubdit, ab ipſo Concilio Tridentino
*loc. cit. ſancitum eſſe, ut quando commutationes
aliquæ a Sede Apoſtolica fuerint obtentæ, Epi-
ſcopi tamquam Legati Sedis Apoſtolicæ ſumma-
rie, & extrajudicialiter cognoſcant, nihil preci-
bus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe
narratum, priuſquam commutationes prædictæ
executioni demandentur;* ſunt verba Concilii.
Et revera ſi ex tali commutatione lædatur jus 146
tertii, nequit Pontifex ſine cauſa id facere;
leg. Si quando 35. *Cod. de inoffic. teſtam.* nec
id ſolet a Principe fieri; *leg. Reſcripta* 7. *Cod.
de precib. Imperat. offic. l. final. Cod. Si contra
jus, vel utilit. public.* Alterum enim non læ-
dere eſt præceptum juris naturæ; *§. Juris præ-
cepta, inſtit. de juſtit. l. Juſtitia* 10. *ff. eod. tit.
lib.* 2. *tit.* 1. *part.* 3. adeoque quoties fuerit
damnum tertii, erit pro tali commutatione
ſemper neceſſaria rationabilis cauſa, ne Jus
naturale a Papa lædi, & impugnari videatur,
quin potius commutatio illa per mutationem
materiæ reducatur ad Jus naturale. Moneta
de commutat. ult. volunt. cap. 11. *num.* 29. &
q. 7. *num.* 7. Peregrin. *de Fideicomm. art.* 12.
num. 125. Haibanus *de intereſſe lib.* 1. *quæſt.* 2.
num. 12. & 42. Amoſtaz *lib.* 1. *de cauſſis piis
cap.* 14. *num.* 8. Spino *de Teſtament. part.* 1.
rub. n. 20. ubi dicit, quod cauſa non quæli-
bet,

bet, ſed publica requiritur, alias commutatio
minime ſuſtinebitur.
147 Quando Legatum non poteſt de jure, aut
de facto impleti in propria ſpecie, ſeu uſu
reſignato a Teſtatore, poteſt Epiſcopus de
conſenſu heredis, aut executoris deputati com-
mutare illud in alium pium uſum. *Communis*;
arg. cap. Nos quidem 3. de teſtament. & l. Lega-
248 *tum*, 16. *ff. de uſu, & uſufruct.* Immo Epiſcopus
de conſenſu heredis, aut executoris ex juſta cau-
ſa, aut ex neceſſitate poteſt commutare Lega-
tum etiam quando poteſt de jure, & de facto
impleti. Barb. *de offic. & poteſt. Epiſc. par. 3.*
alleg. 85. *num.* 5. *& lib. 3. Juris univerſ. c.* 27.
n. 5. Vaſquez *in opuſc. de teſtam. cap.* 8. §. 5.
dub. 3. Diana *par.* 8. *tract.* 4. *reſolut.* 6. *Mone-*
ta loc. cit. cap. 5. *num* 322. Sanchez *loc. cit.*
dub. 2. *num.* 3. Tondutus *tom.* 1. *cap.* 112. *n.* 6.
Felix Poteſt. *tom.* 1. *par.* 1. *num.* 2584. Amo-
ſtaz *loc. cit. num.* 16. *&* 19. Rota *lib.* 2. *di-*
149 *verſ. dec.* 1123. *par.* 3. & alii plures. Non po-
teſt tamen Epiſcopus tale Legatum commuta-
re nequidem in melius, etiam de conſenſu he-
redis, aut executoris ſine juſta & neceſſaria
cauſa; *arg. Concil. Trident. citat. ſeſſ.* 22. *de*
reformat. cap. 6. ibi: *In commutationibus ulti-*
marum voluntatum, quæ nonniſi ex juſta, &
neceſſaria cauſa fieri debent, & Clementin. Quia
contingit 2. *de Religioſis domib.* ubi expreſſe ſta-
tuitur, *quod ea, quæ ad certum uſum largitione*
ſunt deſtinata fidelium, ad illum debent, non ad
alium (ſalva quidem Sedis Apoſtolicæ auctorita-
te) converti, & concordat *cap. Ultima volun-*
tas 4. *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. *& cap. Nos quidem 3.*
de teſtamentis, cum ſimilibus. Sic Barboſa *cit.*
alleg. 83. *num.* 2. cum pluribus aliis ibi cita-
tis. Amoſtaz *loc. cit. num.* 19. La Croix *lib.* 4.
num. 845. contra varios alios apud Barboſa *loc.*
cit. num. 2. volentes, poſſe Epiſcopum Legatum
commutare in æquale, aut in melius, etiam
ſine juſta & neceſſaria cauſa.
150 Patriarchæ, Primates, & Archiepiſcopi ex
juſta & neceſſaria cauſa poſſunt ſimiliter com-
mutare Legata ſuorum ſubditorum, non ta-
men ſi fuerit ſuffraganeorum, cum in ſubdi-
tis ſuffraganeorum non habeant juriſdictionem;
cap. 1. *de officio Legati, cap. Duo ſimul* 9. *de*
offic. Ordinarii. Niſi cauſa per appellationem
ad eos perveniat. Moneta *de commutat. ultim.*
voluntat. cap. 5. *num.* 286. Amoſtaz *loc. citat.*
151 *num.* 20. & alii paſſim. Cardinales in eorum
Titulis poſſunt commutare Legata, & ultimas
voluntates in illis caſibus, quibus poſſunt Epi-
ſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum, quia de Ju-
re habent in ſuis titulis juriſdictionem Epiſco-
palem. Moneta *loc. cit. cap.* 5. *quæſt.* 13. *con-*
cluſ. 1. *num.* 452. Diana *par.* 5. *tract.* 2. *de po-*
teſt. & privileg. S. R. E. Card. reſolut. 57.
Barboſa *citat. allegat.* 84. *num.* 5. *in fine*, &
alii paſſim.
Vicarius Capitularis, ſede vacante, poteſt 152
commutare Legata in iis caſibus, in quibus
poteſt Epiſcopus, quia juriſdictio ordinaria
competens Epiſcopo Sede vacante transfertur
in Capitulum, ſeu Vicarium Capitularem ip-
ſum Capitulum repræſentantem; *c. Cum olim*
14. *de major. & obedient. cap.* 1. *in eod. titul.*
in 6. Sic Moneta *loc. cit. cap.* 5. *num.* 427.
Barboſa *cit. alleg.* 83. *n.* 16. *verſ. Capitulum*,
Diana *par.* 8. *tract.* 4. *reſol.* 34. Amoſtaz *loc.*
cit. n. 25. & alii paſſim.
Vicarius Generalis Epiſcopi, quando ipſe 153
Epiſcopus commode haberi valet, non poteſt
commutare Legata, & ultimas voluntates;
quia ſimiles commutationes ſunt de graviori-
bus, & quæ habent graviſſimam difficultatem;
adeoque nec cenſentur conceſſæ, niſi ſpeciali-
ter demandentur. Tum etiam quia commuta-
tio involvit Juris diſpenſationem, & legis de-
rogationem, quæ non committitur, niſi ſpe-
cialiter, & expreſſe. Sic Abbas *in cap. Cum*
Dilecti, de election. num. 10. Cappon. *tom.* 2.
diſceptat. 103. *num.* 11. adeoque Vicarius ne-
quit facere ſimiles commutationes, niſi id ei
ſpecialiter & expreſſe committatur. Barboſa
citat. alleg. 83. *num.* 60. *in fine*. Cappon. *loc.*
cit. num. 11. Moneta *loc. cit. cap.* 5. *num.* 484.
Amoſtaz *loc. cit. num.* 21. & alii. Dicitur au- 154
tem notanter, *quando ipſe Epiſcopus commo-*
de haberi valet; nam ſi extra Diœceſim, &
in remotis eſſet, ubi commode adiri non
poſſet, tunc Vicarius Generalis ex juſta, &
neceſſaria cauſa poſſet commutare Legata, &
pias ultimas voluntates, cum in tali caſu poſ-
ſit etiam difficiliora expedire, ut concedere
Dimiſſorias ad Ordines; *cap. Cum nullus, de*
tempore Ordin. in 6. Et Vicarius Archiepiſco-
pi in tali caſu ſuffraganeos Cenſuris compeſcit;
cap. 1. *de offic. Ordinar. in* 6. Sic Moneta *loc.*
citat. cap. 5. *num.* 484. Amoſtaz *loc. cit. num.*
22. & alii.
Viſitatores etiam abſque ſpeciali mandato 155
nequeunt mutare Legata, & ultimas pias vo-
luntates propter rationem adductam de Vica-
rio Generali. Moneta *loc. cit. c.* 5. *num.* 486.
Amoſtaz *loc. cit. num.* 31. & alii. 156
Abbates, aliique ſimiles prælati habentes pro-
prium Territorium, & Juriſdictionem quaſi
Epiſcopalem, poſſunt ex juſta & neceſſaria
cauſa commutare Legata, & ultimas volunta-

tes ſuorum ſubditorum ; habent enim quoad
hoc Juriſdictionem ordinariam in ſuo Territo-
rio, adeoque &c. Moneta *loc. cit. n.* 454. Bar-
boſa *cit. alleg.* 85. *n.* 16. & alii.
157 Juſtæ cauſæ talium commutationum quatuor
in genere referuntur a Moneta *loc. cit. cap.* 6.
num. 83. Cappon. *loc. cit. diſcept.* 103. *n.* 18.
& Amoſtaz *loc. cit. num.* 34. Scilicet cauſa
neceſſitatis, utilitatis, pietatis, incommodita-
158 tis, aut majoris commoditatis. In ſpecie au-
tem plures referuntur a Barboſa *cit. alleg.* 83.
a num. 7. & in Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 22.
de reformat. cap. 6. *a num.* 3. & ab aliis.
158 Prima igitur eſt, ſi pecunia Legata ad uſum
deſignatum non ſufficiat, tunc enim in alium
pium uſum ab Epiſcopo converti poteſt. Bar-
boſa *in Concil. Trident. loc. cit. num.* 3. *&*
dict. allegat. 83. *num.* 7. cum pluribus ibi ci-
159 tatis. Secunda, ſi res Legata non poſſit pro
uſu deſtinato adimpleri impedimento juris,
vel facti, quia tunc poteſt Epiſcopus commu-
tare quæcumque Legata pia in alios pios uſus.
Barboſa *in cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 6. *num.* 4. *& cit.*
allegat. 83. *num.* 81. cum pluribus aliis ibi
160 citatis. Tertia, ſi Eccleſia, ſeu Monaſterium
non poſſit conſtrui ubi deſignevit Teſtator,
quia tunc poteſt Epiſcopus concedere, ut ali-
bi conſtruatur. Barboſa *in cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 6.
n. 5. *& cit. alleg.* 83. *n.* 10. & plures alii ibi
161 citati. Quarta, ſi Legatum ſit factum ad unum
uſum, non ita neceſſarium, ut ſi eſſet factum
ad pingendam Eccleſiam, quæ minatur rui-
nam ; tunc enim poſſet Epiſcopus pecuniam
ad talem picturam deſtinatam in alium pium
uſum megis eidem Eccleſiæ neceſſarium com-
mutare. Barboſa *in cit. ſeſſ.* 22. *c.* 6. *n.* 6. *&*
cit. alleg. 83. *n.* 12. cum pluribus eliis ibi ci-
162 tatis. Quinta, ſi urgeat aliunde neceſſitas com-
mutandi ultimas defunctorum voluntates, ne-
que adiri poſſit Summus Pontifex ; tunc enim
poteſt Epiſcopus illas commutare. Barboſa *in*
cit. ſeſſ. 22. *cap.* 6. *n.* 9. *& cit. alleg.* 83. *ſub*
163 *n.* 16. Moneta *loc. c. cap.* 5. *n.* 348. Sexta, ſi
adſit neceſſitas gravis ſublevandi Rempublicam ;
tunc enim poteſt Epiſcopus commutare Lega-
ta in ejus ſublevamen. La Croix *lib.* 3. *part.* 2.
num. 1150. *& communis aliorum*. Quinimmo
volunt multi, quod in tali caſu ad ſublevan-
dam gravem neceſſitatem Reipublicæ, poſſint
Legata commutare iidemmet executores ſine
facultate Epiſcopi ; quamvis tamen non expe-
diat, ſed debeat expectari declaratio Epiſcopi,
an neceſſitas Reipublicæ vere ſit gravis, aliter
poſſint intervenire multi errores, abuſus, &
164 ſcandala. Septima, ſi Eccleſia indigeat ſacris
veſtibus, aut earum reparatione, tunc poterit
Epiſcopus de conſenſu heredis pro una vice
tantum commutare, ſeu convertere Legatum
relictum alicui Capellæ, ſeu Eccleſiæ pro Miſ-
ſis celebrandis, in paramentorum, ſeu ſacra-
rum veſtium emptione, vel reparatione. Bar-
boſa *cit. allegat.* 84. *n.* 14. *cum aliis ibi cita-*
tis, Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 2586.
Amoſtaz *loc. cit. num.* 37. ubi ex Riccio refert
ita deciſum fuiſſe.

Legatum tamen magnæ quantitatis Miſſa- 165
rum una vice celebrandarum commutari, ſeu
converti non poteſt in erectionem Capellaniæ
perpetuæ. *S. Congreg. Conc. in Bononien. Legati*
Miſſarum 7. *Decemb.* 1667. 9. *Auguſti* 1698. *&*
4. *Septemb.* 1702. apud Urſayam *in Miſcellaneo*
Sacro & Profano part. 1. *Litt. L. n.* 45. Le- 166
gata pro celebratione Miſſarum nunquam pa-
tiuntur diminutionem ; *Sacra Rota Romana Red-*
ditionis rationis, 20. *Januar.* 1708. §. *Etenim*,
coram Caſarell.

Legatum relictum Capitulo pro Anniverſa- 167
rio quotannis celebrando, debet applicari Men-
ſæ Capitulari pro ſatisfaciendo in perpetuum
tali Anniverſario, & nullimode poteſt dividi
inter Capitulares. Navarrus *lib.* 3. *de Teſta-*
mentis conſil. 4. *n.* 2. *cum ſequentibus*, & alii
communiter. Et ratio eſt, quia mens, & vo-
luntas diſponentis eſt in primis ſervanda ; *l. In*
conditionibus 19. *ff. de conditionibus, & demon-*
ſtrationib. cap. Cum olim 38. *de præbend. c. Ul-*
tima voluntas q. 4. *cauſ.* 13. *q.* 2. cum ſimili-
bus. Mens autem & voluntas dicti Legantis,
eſt ut Capitulum obligetur ad faciendum per-
petuo ſingulis annis in ſuffragium ſuæ animæ
unum Anniverſarium, quod non poſſet fieri,
ſi Legatum ad id relictum divideretur inter
præſentes Capitulares, cum ſucceſſores Capi-
tulares, in quibus conſervabitur Capitulum,
non eſſent habituri commodum, propter quod
tenerentur ad onus illius perpetui Anniverſa-
rii ; *Qui enim ſentit onus, ſentire debet commo-*
dum, & *e contra* ; textu expreſſo *in cap. Qui*
ſentit 55. *de Regul. jur. in* 6. *& l. Secundum*
naturam 10. *ff. eodem* ; adeoque tale Lega-
tum non poteſt dividi inter præſentes Capitu-
lares, ſed converti debet in bonis fructiferis,
quæ reddent commodum futuris ſucceſſoribus
Capitularibus ſenſuris onus dicti perpetui An-
niverſarii.

Item Legarum relictum Cepitulo, etiam ſine 168
expreſſo onere, cenſendum eſt relictum Men-
ſæ Capituleri, & non Canonicis uti ſingulis,
niſi aliud ex conjecturis de mente Teſtatoris
colligatur. Et ratio eſt, quia mens Teſtatoris,
quæ

Digitized by Google

quæ ex adductis juribus numero antecedenti ſemper eſt ſervanda, videtur in tali caſu dirigi in Capitulum prout eſt Communitas, quæ ſemper remanet eadem Communitas Capitularis, ſive contempletur ut conſtituta ex Capitularibus præſentibus, ſive ex ſucceſſoribus, & futuris; adeoque tenendum eſt, tale Legatum eſſe relictum Capitulo Canonicorum, ut Collegio, & non Canonicis uti ſingulis, ſicque non poſſe dividi inter præſentes Capitulares, ſed totum debere applicari Menſæ Capitulari ad commodum etiam futurorum Capitularium. Sic colligitur *ex l. Pater filium* 38. §. 6. *ff. de Legatis* 3. & tenent, ac a fortiori tenere debent Covarr. *in c. Requiſiſti* 25. *n. ult. de Teſtamentis*, Genuenſ. *in prax. Neapolit. c.* 72. *n.* 7. Gratian. diſcept. *tom.* 3. *c.* 533. *n.* 16. Thoro *in Summa privileg.* 176. *ad med.* Cevallos *Commun. q.* 278. *ad med.* Amoſtaz *lib.* 4. *de cauſſis piis in ſpecie c.* 1. *num.* 70. *&* 71. & omnes alii citandi in numero ſequenti.

169 Item Legatum relictum Canonicis indefinite, cenſendum eſt eſſe relictum Capitulo, ſeu Collegio Canonicorum, & non Canonicis uti ſingulis, adeout debeat applicari Menſæ Capitulari ad commodum etiam futurorum Canonicorum, & non poſſit dividi inter præſentes Canonicos, niſi ex conjecturis aliud de mente Teſtatoris colligi poſſit. Sic ex *l. Pater filium* 38. §. 6. *ff. de Legatis* 3. *& l. Civibus* 2. *ff. de rebus dubiis*, tenent ultra cit. Doctores *n. antecedenti*, etiam Card. *in c. Requiſiſti* 15. *de Teſtam.* ibique Imola *n.* 30. Didac. *ſub num.* 10. Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 22. *&* 24. *in fin.* Riga *in cap. Cum M. Ferrarienſis n.* 11. *de Conſtit.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 21. *n.* 6. Caſſan. *conſ.* 44. *n.* 29. Valenzuola *conſ.* 190. *n.* 39. Vaſquez *in opuſcul. de Teſtament. cap.* 8. §. 5. *dub.* 2. *num.* 100. Panimol. *par.* 2. *dec.* 98. *num.* 8. *&* 9. Ventriglia *tom.* 2. *de Legatis piis annotat.* 28. §. 1. *num.* 43. Barboſa *de Canonicis cap.* 42. *n.* 26. *verſ. Cum ſit mentio*, & alii plures. Et ratio eſt, quia verbum *Canonicis* indefinite prolatum Capitulum, & Collegium eorum deſignat; *cap. Cum omnes* 6. *& cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtit.* Atque ita cum tale Legatum ſit relictum Canonicis, cenſendum eſt potius a Teſtatore ſub nomine collectivo contemplatum Collegium, ſeu Capitulum, quam Canonici uti ſinguli; Niſi, ut dictum fuit, aliud ex conjecturis de mente Teſtatoris colligatur, ut ſi adeſſent conjecturæ demonſtrantes quod Canonici a Teſtatore fuerint contemplati uti ſinguli, puta ſi Canonici fuerint benemeriti illius, quia ipſum Teſtatorem a gravi malo, ſeu periculo liberaverint, aut aliter ſpeciales ejus benefactores, ſeu amici, aut ejus conſanguinei extiterint; *l. Nec adjecit* 9. *ff. Pro ſocio*; Vel quod Legatum non poſſit convenire ipſi Collegio, ſed ſingulis; quo quidem caſu uti ſingulis relictum fuiſſe Legatum eſſet cenſendum, ut recte docent Card. Mantica *de conject. ultim. volunt. lib.* 8. *tit.* 6. *n.* 24. Genuenſ. *in praxi q.* 339. *n.* 2. *ad fin.* Gratian. *cit. cap.* 533. *n.* 19. Amoſtaz *loc. cit. num.* 71. Ventriglia *loc. cit. n.* 43. Barboſa *loc. cit. n.* 26. & alii ſupracitati dicentes, Doctores volentes dictum Legatum cenſendum eſſe relictum Canonicis uti ſingulis, intelligendos eſſe in ſolo caſu, quo interveniant dictæ, aut ſimiles conjecturæ demonſtrantes talem fuiſſe mentem Teſtatoris; Secus autem ſi nulla adſit talis conjectura, quia tunc cenſetur relictum Collegio, ſeu Capitulo, & non Canonicis uti ſingulis; cum rationabiliter credendum ſit in favorem ſuæ animæ potius voluiſſe ſuam perpetuare memoriam apud omnes futuros Canonicos, ſeu Capitulares, qui ſcientes in perpetuum redditu ſui Legati, perpetuo memores beneficii, perpetuo pro Benefactore preces effunderent, quam in ictu oculi ipſam ſuam memoriam extinguere in ſolis tempore ſui teſtamenti, & deceſſus exiſtentibus Canonicis, ſine ulla ſpe futuri ſuffragii. Unde cum in ambiguis inſpicienda ſit cauſſa Legati; *l. Uxori ſuæ* 33. *in princip. de Legat.* 3. merito propter dictam cauſam cenſendum eſt fuiſſe relictum tale Legatum Collegio Capitulari, & Menſæ Capituli, non autem ſingulis de Capitulo, ut teſte Ventriglia *loc. cit. n.* 43. omnes advertunt ſupra allegati Doctores.

Qui *ibid. n.* 45. ſubjungit, advertendum eſſe, quod ſi fuerit relictum Canonicis Legatum magnæ & notabilis quantitatis pecuniæ pro Miſſis celebrandis, non poſſunt Canonici poſt mortem Teſtatoris dividere inter ſe pecuniam, & celebrare Miſſas juxta eleemoſynas ſolitas ſecundum morem Provinciæ dari pro celebratione Miſſarum, ſed tenentur magnam illam pecuniæ quantitatem convertere in annuos redditus, & in perpetuum celebrare Miſſas juxta annuos reddiitus; quia talem præſumitur fuiſſe mentem Teſtatoris, qui ſic voluerit conſulere ſuæ perpetuæ memoriæ, & perpetuis ſuffragiis pro ſe, & ſuis. Et ſic revera eſſe cenſendum, niſi aliud ex conjecturis colligatur, vel niſi pecunia legata fuerit modica, tenent etiam Genuenſ. *in praxi c.* 71. *n. ult. in annotat. &* *pract. Eccleſ. quæſt.* 51. *num.* 3. 170

Maranta *par. 1. controv. reſp. 29. per tot.* & alii.

171 Legatum relictum Eccleſiæ debetur totom illi; nec Epiſcopus, nec Rector illius poteſt aliquid præiendere; nec ſi ſit relictum Eccleſiæ Caihedrali, vel Collegiatæ, poſſunt Canonici aliquid de illo accipere; *cap. Requiſiſti* 15. *de Teſtam. Authent. ſeu Novel.* 129. *de Eccleſiaſt. titulis tit.* 14. *cap.* 13. Et ratio clara eſt, quia in tali caſu Legatum eſſe cenſetur ſolum contemplatione Eccleſiæ, & non contemplatione Epiſcopi, Rectoris, ſeu Canonicorum, adeoque non iſtis, ſed ſoli Eccleſiæ debetur, ut multis deciſionibus probat Rub. *pract. quæſt.* 70. *a num.* 1. & ſequitur Amoſtaz *loc. cit. n.* 58. & alii paſſim.

172 Si Legatum relictum ſit Epiſcopo, ſeu Rectori alicujus Eccleſiæ, ad cognoſcendum cui debeatur, attendendæ ſunt conjecturæ. Vel enim Legatum relictum eſt ab extraneo nulla præcedente amicitia, ſeu benemerentia Epiſcopi, aut Rectoris; & tunc Legatum non debetur Epiſcopo, nec Rectori, ſed Eccleſiæ, cum intnitu ipſius cenſeatur relictum a Teſtatore in favorem ſuæ aoimæ, utpote ſic magis favorabile; & licet ſit relictum Epiſcopo, ſeu Rectori Eccleſiæ cum expreſſione proprii nominis Epiſcopi, ſeu Rectoris, intelligitur tamquam adminiſtratoribus illius, non veto ut talibus perſonis; Vel Legatum relictum eſt a conſanguineo, propinquo, amico, familiari, beneficiato, & hujuſmodi, & tunc Legatum debetur, non Eccleſiæ, ſed Epiſcopo, ſeu Rectori; com cenſeatur relictum ſolum intuitu perſonæ, non obſtante qnod expreſſum ſit nomen dignitatis. Id tamen totum intelligendum eſt in utroque cæſu, *Niſi ex qualitate rei legatæ aliud colligatur*. Nam licet Legatum relictum Epiſcopo, ſeu Rectori a conſanguineo cenſeatur relictum intuitu perſonæ, & conſequenter debeatur Epiſcopo ſeu Rectori, & non Eccleſiæ; tamen ſi qualitas rei legatæ aliud demonſtret, puta ſi legatæ ſint veſtes Eccleſiaſticæ, Calix, Patena, Lampas, & hujuſmodi, tunc Legatum debetur Eccleſiæ; quia cum qualitas rei legatæ potius conveniat Eccleſiæ, quam perſonæ, ſic Legatum cenſetur potius relictum Eccleſiæ, quam perſonæ. Similiter econtra quamvis Legatom relictum ab extraneo cenſeator relictum intnitu Eccleſiæ, & conſequenter ipſi Eccleſiæ debeatur, & non Epiſcopo, nec Rectori; tamen hoc non habet locum, quando ex qualitate rei legatæ aliud colligi poteſt; ut quando Teſtator legavit Epiſcopo, ſeu Rectori, Falconem, Canem, & hujuſmodi, *cap. Requiſiſti* 15. *de Teſtamentis*: & ibi Doctores paſſim, Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 6. *tit.* 12. *n.* 4. Sord. *de alimentis lib.* 1. *c.* 1. *& tit.* 5. *q.* 6. *n.* 9. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 122. Socin. ſen. in *l. Civilibus* 2. *de rebus dub.* Ruin. *conſil.* 202. *n.* 13. *t.* 2. Amoſtaz *loc. cit. n.* 61. Panimoll. *par.* 2. *dec.* 98. *n.* 21. *&* 22. Ventriglia *loc. cit. num.* 42. & alii fere communiter.

Additiones ex aliena manu.

Frequenter in Foro de eo diſputari ſolet, 173
utrum legatum demonſtrative, an taxative
relictum ſit, idque ob diverſos juris effectus;
nam legato demonſtrative relicto, deteriorata,
vel perempta re, legata ſupplere tenetur heres,
non item eodem legato relicto taxative.
Regula qua Doctores in hac quæſtione oti 174
ſolent hæc eſt, ut ſcilicet legatum intelligatur
demonſtrative, quoties diſpoſitio incipit
ab onere operis per Teſtatorem demandati,
ſubindeque progreditur ad expreſſionem rei,
ſive pecuniæ in eam cauſam erogandæ. Ma- 175
xime ſi opus demandatum, & expreſſio bonorum
non ſtent ſub unico verborum contextu,
ſed in diverſa ſeparataque oratione legantur.
Quinimo creditur ſatis eſſe rem qoo- 176
quo modo eſſe dubiam: ut legatum maxime
pium non taxative, ſed demonſtrative relictum
cenſeatur. Vide Auctores relatos a Clar. Mem.
Cardinal. Lanfredin. *in Reſponſ. Eccleſ.* 42.
n. 2. *& plur. ſeq.*
Rectius vero mox laudatus *Auctor*, *Præmiſ-* 177
ſæ regulæ (ait) *tum de inchoatione diſpoſitionis ab onere, tum de diverſitate orationis non ſunt, niſi quædam argumenta ex communiter accedentibus deprompta in linea conjecturali, ſcilicet quia dum Teſtator primo loco, ac per orationem abſolutam expreſſit præceptum operis perficiendi, de omnimodo illius adimplemento principaliter ſollicitus fuiſſe videtur, & opportunioribus mediis illius finis conſequutionem exoptaſſe, nec propterea illud ſubordinare voluiſſe reputatur incerto eventui peremptionis, vel inſufficientiæ particularium illorum bonorum expreſſe deſignatorum. Quamobrem non eſt præcluſus aditus tutiori inveſtigationi diverſæ voluntatis Defuncti, quæ ſi ex aliis argumentis, & conjecturis appareat, ut non aliunde, quam ex talibus bonis ſpecialiter deſignatis legatum adimpleatur, utique hæc Defuncti voluntas ſequenda eſt, ſpreto rigore litteræ, neglectoque ordine ſcripturæ fortaſſe extenſæ ab inconſulto juriſque imperito*

Digitized by Google

rito Notario &c. *Parvi enim refert, quis voluntatem diſponentis ſermo exceperit, aut quæ prius quævi poſterius verba calamus ſcribentis effuderit, ubi ex non dubiis argumentis conjicitur vera animi ſententia, quam ſequi neceſſe eſt, etiam recedendo a proprietate verborum, & ſupplendo ſcripturæ defectum.*

178 Neque admittit, ipſum legatum pium in dubio cenſeri relictum demonſtrative.

179 Plura autem idem *Doctor* cumulat argumenta, ex quibus non obſtante inchoatione diſpoſitionis ab onere, tum diverſitate orationis, legatum non demonſtrative, ſed taxative reli-

180 ctum cenſetur. Præcipuum autem eſt, ſi non quantitas pecuniæ in genere, ſed certa ſpecies ſit legata.

181 Vide, & de hac quæſtione, & quidem in utramque partem Rotam *in Romana Fundationis Monaſterii 21. Junii 1717. cor. bon. mem. Cerro, in Romana ſupplementi, & applicationis 11. Jun. 1731. cor. clar. mem. Aldovrando, & in Novarien. Capellaniæ 2. Jul. 1736. & 6. Maii 1737. cor. bon. mem. De Vais*, ſed potiſſimum vide doctiſſimum Averanium *Interpretation. Jur. lib. 2. c. 27. per tot.* ubi materiam pro dignitate tractat, conciliatque textus omnes, qui inter ſe contrarii videntur.

LEGATUS.

1 Legati ſic dicuntur, quia ut publice mittantur, legantur, indeque legantur ſeu ablegantur. Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. tit. 30.*

2 *n. 2.* & alii. Legati aliter vocantur & accipiuntur in Jure Civili, & aliter in Jure Canonico. *Communis*. Legati in Jure Civili ſunt illi, qui mittuntur, & quibus mandat Proconſul juriſdictionem, *l. Legatus, ff. de Offic. Proconſulis*. Solent enim Proconſules ob rerum gerendarum multitudinem in Provincia Legatos ſtatuere, qui non propria, ſed mandata juriſdictione utuntur, & hoc modo intelliguntur, & accipitur Legatus, *ff. & Cod. in titul. de Officio Proconſul. & Legat.* & de his fit mentio *in capit. Legatos 2. de Offic. Legati in 6.* Alii vero legantur, ſeu mittuntur a Principibus Laicis ſummo Pontifici, vel ab eiſdem Principibus inter ſe, ad referenda videlicet mandata ſuorum Principalium, ſicque ad exercendum nudum miniſterium abſque alia juriſdictione, & vocantur *Oratores*, ſeu vulgo

3 *Ambaſciatores*. Legati in Jure Canonico ſunt in triplici differentia, nempe Legati a Latere, Legati Miſſi, ſeu Nuncii Apoſtolici, & Legati nati. *Communis*, & colligitur *ex cap. Cum non ignoretis 1. & cap. Excommunicatis 9. de Officio Legati, & cap. officii noſtri 1. eodem in 6.* & Gloſſa *ibidem verb. Legati*. In ipſo enim *cit. cap. Cum ignoretis* fit mentio de Legato nato, *in cit. cap. Excommunicatis* fit mentio de Legato a Latere, ac miſſo, & *in cit. cap. Officii noſtri* fit mentio de omnibus tribus, ſcilicet tam de Legatis a Papa miſſis, ſive ſint de Latere, ſive non, quam de Legatis natis.

Legati a Latere alii ſunt ordinarii, & alii extraordinarii. Legati a Latere ordinarii ſunt 4
Cardinales illi, qui a ſummo Pontifice mittuntur ad obeundum in aliqua Provincia Legationis officium cum juriſdictione, ſeu poteſtate Ordinaria ad inſtar Præſidum Provinciarum, ut ſunt Legati Bononiæ, Ferrariæ, Romandiolæ &c. Et dicuntur *a Latere*, quia Car- 5
dinales ad latus ſummi Pontificis aſſiſtunt, & ſic dum mittuntur, quaſi a Latere extrahi videntur. Papa enim, & Cardinales unum corpus myſticum faciunt, cujus caput eſt Papa, & membra ejus ſunt Cardinales; *arg. cap. Si quis cum militibus 22. cauſ. 6. qu. 1.* ibi: *Nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt*, ac propterea Legati a Latere nuncupantur *cap. Decreto 11. cauſ. 2. qu. 6.* ibi: *Ante Legatos noſtros ex Latere miſſos; & cap. Si quis Epiſcopus 30. cad. cauſ. & quæſtione*, ibi: *Ut de Latere ſuo Presbyteros mittat*. Sic Cohell. *in notitia Cardinal. cap. 16. privileg. 16. in princip.* Tondut. *qu. beneficial. par. 3. cap. 20.* Barboſa *lib. 1. Jur. Eccleſ. univerſal. cap. 1. num. 1.* Card. Petra *tom. 2. Comment. ad Conſtit. 3. Alexand. III. ſect. 1. num. 7.* & alii paſſim. Legati a Late- 6
re extraordinarii ſunt illi, qui mittuntur occaſione alicujus emergentis neceſſitatis Eccleſiæ univerſalis, ut ad Concilia convocanda, vel etiam apud Reges pro pace promovenda, ſive pro Summi Pontificis paterno amore alicui Regi in ejus adventu teſtificando, vel alia ſimili gravi cauſa. *Communis*. Et quamvis plu- 7
ries a Summis Pontificibus pro ſimilibus cauſſis fuerint miſſi Epiſcopi, & alii non Cardinales; Nunc autem conſtans praxis obtinuit non mitti niſi Cardinales Legati a Latere, ut obſervat Eminentiſſimus Petra *loc. cit. num. 9.* Et 8
dato quod contingat, ut contigit, mitti alios non Cardinales, non datur eis titulus Legati a Latere, ſed miſſus nominatur Nuncius *cum poteſtate Legati a Latere*, quæ clauſula de Stylo Curiæ Romanæ conſuevit adjici mandatis Le-

Digitized by Google

Legatorum, qui fimbriam veſtimenti Papæ tetigerunt, ſeu qui ab eo mandatum vivæ vocis oraculo receperunt, ut ex aliis notat Barboſa
9 *loc. cit. num.* 5. Hinc ſolis Cardinalibus proprie competit nomen legati a latere, a quibus magis Pontificia auctoritas, & majeſtas repræſentatur; non autem Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Prælatis in Curia Papæ exiſtentibus, & ab ipſo miſſis; ut tradunt Gloſſa *in cit. cap. Cum non ignoretis* 1. *de offic. Legati*, *verb. Legationis*, *& in cit. cap. Excommunicatis* 9. *eod. tit. verb. Commiſſam*; Speculator *tit. de Legat.* §. *ſequitur n.* 1. *&* 2. Boerius *de poteſtat. Legati a Latere num.* 12. & plurimi alii cum Barboſa *loc. cit. n.* 4.

10 Legati miſſi, ſeu Nuncii Apoſtolici dicuntur, & ſunt illi Prælati, non Cardinales, qui a Papa mittuntur ad alios Principes pro obeundo apud ipſos munere Legationis, *cap. Volentes* 8. *de officio Legati*: Et tales ſunt Nuncii Germaniæ, Franciæ, Hiſpaniæ &c. & olim Apocriſarii dicebantur Græco vocabulo; quaſi Secretarii, ut *in cap. Septuaginta* 12. *diſt.* 26. *& in cap. Significaſti* 4. *de electіon.* & Gloſſa *ibidem verb. Apocriſarii*, ubi expreſſe dicit: *Apocriſarii dicuntur Nuncii Domini Papæ quaſi ſecretarii*; & In Regnis, ſeu Provinciis ſibi commiſſis in negotiis agendis perſonam gerunt, & auctoritatem Romani Pontificis; *cap. Valde neceſſarium* 1. *diſt.* 94.

11 Legati nati dicuntur, & ſunt illi, quorum dignitati, quam in Eccleſia obtinent, munus Legationis eſt annexum, & dicuntur Legati nati, non quod a Sede Apoſtolica non hauriant auctoritatem, ſed quod hanc illa dederit fixæ cuidam Eccleſiæ, & quicumque illi fuerit præfectus una ſimul etiam fiat, ac veluti naſcatur *Legatus Apoſtolicus*, utpote cujus munus ſuæ dignitati de jure annexum habet; Sic Legatus natus a Jure dicitur Archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia, ut expreſſe habetur in *cap. Cum non ignoretis* 1. *de officio Legati*, Archiepiſcopus Eboracenſis item in Anglia, ut habetur *in cap. Dilecti filii* 1. *de Appellationibus*. Archiepiſcopus Rhemenſis in Gallia, ut habetur *in cap. Per venerabilem* 13. §. *Verum qui filii ſint legitimi*; & ſic de aliis.

12 Omnes ſupradicti Legati tum de Latere, tum Miſſi, tum Nati, habent juriſdictionem ordinariam in Provinciis ſibi concreditis; & talis Juriſdictio ipſorum Legatorum non expirat per mortem Papæ legantis, quamvis ipſa Juriſdictione nondum uti cœperint, immo Provinciam ſuam necdum ingreſſi fuerint; Sic deſumitur *ex cap. Legatos* 2. *de offic. Legati in* 6. Gloſſa *ibid. verb. declaramus*. Legati enim Papæ ſunt, & eſſe dicuntur Legati Sedis Apoſtolicæ, *ut cap. Dilectus* 6. *& cap. Nemini dubium* 10. *de Offic. Legati*, & ſæpe alibi. Ipſa autem Sedes Apoſtolica nunquam moritur; *cap. Si gratioſe* 5. *de reſcript. in* 6. adeoque &c. Sic Gloſſa *in cit. cap. Legatos*, *verb. declaramus*, Fagnan. *in cap. Cum olim* 14. *de majoritat. & obed. num.* 67. cum variis aliis; Barboſa *l. c. n.* 90. & alii ibi citati, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 11. Layman, & alii paſſim.

Omnes ſupradicti Legati poſſunt cauſſas ad ſe pertinentes aliis delegare, cum hac tamen advertentia, quod juriſdictio delegatorum ab ipſis Legatis expirat una cum Legatorum officio, ſeu finita horum Legatione, quando res eſt adhuc integra; Secus vero quando res non eſt amplius integra, ſed cauſſa delegata jam incæpta eſt: *cap. Licet undique* 30. *de officio Delegati*, & concordat *cap. Relatum* 19. *cap. Gratum* 20. *de officio Delegati*, *& cap. Quamvis* 6. *eod. in* 6. *cap. Nemini dubium* 10. *de officio Legati*, *& l. Et quia*, *ff. de juriſdict. omn. Judic.* Ut res non ſit amplius integra ſufficit citatio partis facta per delegatum ante ceſſationem Legationis Legati. Vide *verb. Delegatus n.* 45. Immo ſufficit quod ante ceſſationem Legationis Legati præceſſerit citatio, licet talis citatio ad partes antea non pervenerit; *vid. cit. verb. Delegatus a n.* 46. 13 14 15

Omnes ſupradicti Legati poſſunt cauſſas ſuorum Provincialium per appellationem ad ipſos devolutas cognoſcere, & debito fine terminare. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Cum non ignoretis* 1. *de offic. Legati*. Immo de Jure antiquo ex *cit. cap. Cum non ignoretis* poterant olim Legati cognoſcere, & definire non ſolum cauſſas per appellationem, ſed etiam per ſimplicem querelam etiam in prima inſtantia ad ipſos delatas. At jure novo Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform.* §. *Legati quoque etiam de Latere*, *Nuntii &c.* eſt limitata eorum facultas, & eſt expreſſe ſtatutum, quod cauſſæ omnes Fori Eccleſiaſtici in prima inſtantia coram Ordinariis locorum ſint cognoſcendæ, ac terminandæ, nec Legati etiam de Latere, & Nuncii quarumcumque facultatum vigore poſſint in prædictis cauſſis Epiſcopos impedire, aut alio modo juriſdictionem iis præripere; alias eorum actus, & proceſſus nullius momenti ſint, & ad damni ſatisfactionem partibus illati teneantur; Unde niſi ſpeciali facultate poſt Concilium ſint muniti, in prædictis cauſſis nullatenus ſe ingerere poſſunt. *Sic Sacra Congr. Conc. in Nullius* 24. *Auguſti* 1640. 16 17

&

Digitized by Google

18 *& in Piſaurien.* 14. *Mart.* 1648. Immo omnes ſupradicti Legati neque ſe intromittere poſſunt in cauſſis illis, quæ per Papam ſpecialiter cuipiam alteri delegantur, cum mandatum ſpeciale deroget Generali. *Communis*, textu expreſſo *in c. Studuiſti 2. de officio Legati*.

19 Legati Papæ in hoc differunt ab ejus Delegatis, quod Delegati Papæ dicantur illi, quibus una tantum, vel certæ cauſſæ delegantur terminandæ, extra quam, vel quas non extenditur ejus juriſdictio, cum ſit limitata, & ſolum delegata, & non ordinaria vi proprii officii, *arg. l. 1. §. Qui mandatum, ff. de officio ejus, cui mandata eſt juriſdictio*. Econtra vero Legati Papæ habent juriſdictionem, & facultatem cognoſcendi de omnibus cauſſis concreditæ ſibi Provinciæ; nec eorum juriſdictio eſt limitata, & delegata, ſed vere ordinaria vi proprii Juris, officii, & dignitatis, *arg. l. More majorum, & l. Quia, ff. de juriſd. omnium Jud.* Et ſic *communis Doctorum*.

20 Legati a Latere excellentiorem, & ampliorem juriſdictionem præ aliis Legatis habent.
21 *Communis*. Unde Legati a Latere de Jure poſſunt abſolvere quoſcumque excommunicatos ob percuſſionem Clerici etiam enormem, immo & ob cædem ejuſdem; & hoc non ſolum intra Provinciam ſuæ Legationis quo ad ſuos ſubditos, ſed etiam extra ſuam Provinciam quo ad omnes extraneos, undecumque ad ſe accedentes a die egreſſus ſui ex Urbe uſque ad diem redditus in eamdem; *c. Quod translationem 4. & cap. Excommunicatis 9. de offic. Legati*, arg. a ſenſu contrario deſumpto, & expreſſe *cap. Ad Eminentiam 22. de ſentent. excommunicat.* Gloſſa *in cit. cap. Excommunicatis 9. de offic. Legati, verb. Mittuntur*, Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. c. 5. n. 27.* cum pluribus ibi citatis, Azorius *part. 2. lib. 5. c. 32. q. 6.* Reiffenſt. *l. c. n. 28. & 45. in fine* & alii paſſim.

22 Legati autem non de Latere, ſeu Miſſi, vel Nuncii ſine ſpeciali facultate nequeunt de Jure extra Provinciam ſibi commiſſam abſolvere a tali excommunicatione ob percuſſionem Clerici, vel Monachi, & intra ſuam Provinciam poſſunt abſolvere ſolummodo ſubditos ſuos, non autem extraneos aliunde accedentes. *Communis*, textu expreſſo in *cit. cap. Ex-*
23 *communicatis 9. de offic. Legati*. Legati autem nati nequeunt ſine ſpeciali facultate neque intra ſuam Provinciam abſolvere ſuos ſubditos a tali excommunicatione ob percuſſionem Clerici, vel Monachi. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Excommunicatis*.

Legati a Latere poſſunt concedere licentiam 24
Abbati exempto, ut eligi poſſit in Epiſcopum, & tranſire poſſit ad Eccleſiam ſibi conceſſam. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Si Abbatem 35. de Election. in 6.* Id tamen non 25
poſſunt alii Legati ſine ſpeciali ſibi conceſſa facultate. *Communis*, textu claro *in cit. cap. Si Abbatem*. Legati a Latere poſſunt confir- 26
mare electiones Epiſcopor. Archiepiſcoporum, & Exemptorum. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Si Abbatem §. Hujuſmodi 36. de elect. in 6.* Id autem non poſſunt alii Legati ſine 27
ſpeciali ſibi conceſſa facultate. *Communis* textu expreſſo *in cit. cap. Si Abbatem §. Hujuſmodi in fine*, ibi: *Alii autem Legati hoc nequeunt, niſi id eis a Sede ipſa (Apoſtolica) ſpecialiter ſit commiſſum*.

Legati a Latere poſſunt conferre Beneficia, 28
quæ vacant tempore ſuæ Legationis in Provincia ſibi concredita. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Dilectus 6. de offic. Legati, & cap. Officii noſtri 1. eod. in 6.* cum ſimilibus. Immo ſpe- 29
ctato Jure communi Legati a Latere concurrunt cum quolibet Ordinario ſuæ Provinciæ in collatione Beneficiorum, ita ut inter ipſos ſimul, & Papam locus ſit præventioni, *c. Si a Sede 31. de præbend. in 6.* Rota *in una Aſſiſienſi Beneficii 9. Mart.* 1587. *cor.* Orano, Gloſſa *communiter recepta in cap. Officii noſtri 1. de Offic. Legati in 6. verb. ampliori*. Id tamen ſine ſpe- 30
ciali Pontificia conceſſione nequeunt alii Legati. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Officii noſtri 1. de offic. Legati in 6.* Excipiuntur 31
tamen Legati Miſſi, ſeu Nuncii Apoſtolici, qui ex facultatibus ſibi conceſſis poſſunt conferre quæcumque Beneficia etiam reſervata dummodo non excedant valorem ducatorum 24. Rota *par. 15. recent. dec. 24. n. 3.* Legati autem 32
nati in ſua Provincia extra ſuam Diœceſim ſine ſpeciali Pontificia conceſſione nequeunt ulla Beneficia, utcumque minima, conferre. *Communis, arg. cit. cap. Officii noſtri 1. de offic. Legati in 6.*

Alia de iis, quæ poſſunt Legati a Latere & 33
Nuncii Apoſtolici circa collationem Beneficiorum, vide *verb. Beneficia art. 5. a n. 10. uſque ad 29.* Et de iis, quæ non poſſunt, *vide d. verb. Beneficia cit. art. 5. a n. 51. uſque ad 60.*

An autem Legati a Latere, & Nuncii Apo- 34
ſtolici poſſint in ſibi commiſſis Provinciis conferre Ordines, & approbare Confeſſarios? *Vide verb. Approbatio art. 1. a n. 26. uſque ad n. 38.*

Quibus adde ſequentia tredecim dubia pro- 35
poſita, & reſoluta in Sacra Congregat. *Concilii 26. Febr.* 1707. videlicet.

1 *An*

Digitized by Google

1 *An Nuncius Apoſtolicus apud Helvetios poſſit concedere facultatem audiendi Confeſſiones perſonarum ſæcularium, vel etiam Regularium, immo & Monialium in Diœceſi Comen. ſine licentia & approbatione Ordinarii loci?*

2 *An idem Nuncius, Sacerdotibus non approbatis ad audiendas confeſſiones concedere poſſit facultatem abſolvendi in foro interno ab Hæreſi, Cenſuris &c.*

3 *An poſſit concedere facultatem generalem abſolvendi a caſibus Ordinario reſervatis, & quatenus affirmative;*

4 *An expediat adhiberi aliquod moderamen in hujuſmodi facultatum communicatione, tam circa numerum, quam circa qualitates perſonales eorum, quibus conferuntur?*

5 *An poſſit concedere ſuis Commiſſariis, ſubditis Diœceſis Comen. facultatem eligendi ſibi Confeſſarium, etiam non approbatum ab Ordinario?*

6 *An poſſit concedere licentiam retinendi, & legendi libros Hæreticorum, ſeu alios quomodolibet prohibitos?*

7 *An Commiſſarii Nunciaturæ accedere poſſint ad Monaſteria Monialium, eaſque alloqui, etiam citra neceſſitatem Officii, abſque licentia Ordinarii?*

8 *An iidem Commiſſarii concedere poſſint aliis ad eos recurrentibus licentiam alloquendi Moniales ſine licentia Ordinarii?*

9 *An dicti Commiſſarii obligati ad reſidentiam ratione Canonicatus, vel alterius Beneficii, poſſint ab illa abeſſe pro negotiis Commiſſariatus, & nihilominus lucrari diſtributiones, aliaque omnia emolumenta, tamquam ſi eſſent præſentes?*

10 *An idem Reverendiſſimus Nuncius concedere poſſit dictis Commiſſariis licentiam retinendi famulas, quamvis non annoſas, cum derogatione quarumcumque Ordinationum per Ordinarios locorum quomodolibet factarum?*

11 *An concedere poſſit facultatem exorcizandi independenter ab Ordinario?*

12 *An iidem Commiſſarii concedere poſſint licentiam laborandi in diebus Feſtis?*

13 *An Commiſſarii Nunciaturæ punire poſſint etiam in prima inſtantia Feſtorum violatores, blaſphematores, alioſque contra Dei, & Sanctæ Sedis præcepta temere agentes?*

Die 26. Februarii 1707. propoſitis in Sacra Congregatione Concilii dictis tredecim dubiis; eadem Sacra Congregat. Concilii reſpondit ut infra.

Ad 1. 2. 3. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. *Negative. Ad 4. proviſum in 1. 2. & 3. Ad 6. ad Congregationem Sancti Offic.*

Sic refert Urſaya *tom. 2. part. 1. diſcept.* 31. ubi in fine adducit alia 16. dubia, quæ dicit non fuiſſe in eadem Sacra Congregatione Concilii propoſita, & ea ipſe, variis adductis, negative reſolvit *a num. 19. uſque ad num.* 92. unde videri poſſunt apud ipſum, qui poſt plurima ſolida fundamenta pro tali negativa reſolutione adducta *ſub num.* 93. ſic præciſe concludit: *Adverſus quæ in univerſum non relevat aſſerere quod S. R. E. Cardinales Legati a Latere, & Apoſtolicæ Sedis Nuncii, uti Ordinarii Ordinariorum poſſint in ſuis Provinciis omnia ea, quæ Epiſcopi poſſunt in eorum Diœceſibus, & proinde cum illis poſſunt concurrere, eoſque prævenire ex ratione, quia gerunt vices Apoſtolicæ Sedis, & Summi Pontificis perſonam repræſentant. Quia (ſunt verba Pignatell. conſultat. 187. n. 14. tom. 9.) hæc & ſimilia non procedunt in iis, quæ a Sacris Canon. & Sacr. Conc. Trid. & Conſtit. Apoſtol. expreſſe proprio Ordinario reſervata ſunt.* 36

Nuncius Apoſtolicus ſi abſque facultate Sanctæ Sedis promoveat ad Sacros Ordines Clericos ſuæ Provinciæ, ipſe, & ordinati incurrunt in pœnas impoſitas *a Sacro Concil. Trident. cap. 8. ſeſſ. 22. de reformat.* Sic *Sacra Congregat. in Taurinenſ.* 16. *April.* 1633. *teſte Bonſadino in Theſauro Eccleſiaſt. dec. reſol.* 31. *num.* 4. & Barboſa *ſumma Apoſtolicar. deciſ. verb. Nuncius Apoſtolicus num.* 4. Nuncius Apoſtolicus non debet exercere Divina in Eccleſia Archiepiſcopi abſque ejus licentia. *Sacr. Congreg. Rit. in Taurinenſ. 9. Mart.* 1593. quam refert Sellius in *Selecť. Canon. cap.* 22. *num.* 3. & Barboſa *loc. c. n.* 2. 37 38

Legati, & Nuncii Apoſtolici non poſſunt pro ſe, vel pro ſuis conſanguineis procurare a Principibus, ad quos deſtinantur, favores, vel eis uti ad conſequendas dignitates apud Sedem Apoſtolicam, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ reſervatæ. Pius IV. Conſtitut. 96. incipient. *Et ſi Romanum*. Legati, & Nuncii Apoſtolici non poſſunt procedere contra Clericos, niſi Epiſcopo prius requiſito, & negligente; alias acta, & proceſſus nullius ſunt valoris, & tenentur ad reſtitutionem, & damna. *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap.* 20. 39 40

Legato præſente in Civitate Epiſcopus non po- 41

poteſt populo benedicere, nec uti Mozzetta, vel Rocheto diſcooperto; Intra vero propriam Eccleſiam poteſt, ſi ibi non ſit præſens Legatus, vel eo annuente. *Sacra Congregat. Conc. in Peruſina* 2. *Octob.* 1601. quam refert Sellius *loc. cit. cap.* 2. *num.* 83. & Barboſa *loc. c.*
42 *verb. Legatus num.* 2. Legato a Latere præſente, ceteri Legati deponunt ſua inſignia, & ſuſpenditur, pendente præſentia ipſius, exercitium poteſtatis eorum. *Communis*, textu expreſſo *in c. Volentes* 8. *de Officio Legati*.

43 Legatus a Latere poteſt cognoſcere de cauſſis contra exemptos; *cap. Si Abbatem* 36. *de elect. in* 6. ibi: *Ei tamen ab alio, quam a Nobis, vel ab Apoſtolicæ Sedis Legato, ſi ſit in Provincia de Latere noſtro miſſus*; Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſiaſt. univerſ. c.* 5. *num.* 77. cum plurimis aliis ibi citatis, Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 16. Donatus *prax. rerum Regulae. tom.* 1. *tract.* 13. *q.* 9. *n.* 1. & alii paſſim.

44 Alii autem Legati non poſſunt de Jure, ſine ſpeciali facultate Pontificia in exemptos Juriſdictionem exercere; *cit. cap. Si Abbatem*: Barboſa *loc. cit. num.* 8. Diana *loc. cit.* Donat. *loc. cit.* cum aliis ibi ab ipſis adductis. Dicitur autem notanter *de Jure ſine ſpeciali facultate Pontificia*; quia Legati miſſi, ſeu Nuncii Apoſtolici jam ſolent talem facultatem a Sede Apoſtolica obtinere; Unde ex Rota *part.* 11. *recent. dec.* 345. *num.* 14. Nuncius eſt Judex Exemptorum, & poteſt alios Judices Exemptis ſubdelegare.

45 Legatus in ſua Provincia valide aſſiſtit Matrimoniis: validum enim eſt Matrimonium contractum coram ipſo. Sic pluries declaravit *Sac. Congreg. Conc.* & ſignanter *in Nullius* 4. *Jul.* 1602. *ut in l.* 10. *Decret. fol.* 36. *& in alia Nullius* 3. *Jun.* 1628. *ut in l.* 13. *Decret. fol.* 467. *& in dub. Juriſdict.* 22. *Mart.* 1681. *ut in lib.* 31. *Decret. fol.* 363. apud Urſayam *t.* 1. *part.* 2. *diſceptat.* 2. *n.* 156. ubi plures cit. Doctores, & tenent alii paſſim.

46 Legati, & Nuncii Apoſtolici poſſunt ſubditis ſuæ Legationis, & Nunciaturæ pro quocumque opere pio concedere centum, & plurium dierum Indulgentiam, attamen ſemper minus, quam annum. Pro templo autem, ſeu Capella, poſſunt concedere Indulgentiam 7. annorum, & 7. quadragenarum pro illis, qui confeſſi communicaverint, & in eo loco de more oraverint ad intentionem Eccleſiæ. *Vide*
47 *verb. Indulgentia art.* 2. *n.* 22. Et tales Indulgentiæ conceſſæ a Legatis, & Nunciis ſunt perpetuæ, & durant etiam Legatione, & Nunciatura finita, & poſt mortem concedentis. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 5. *n.* 86. cum plurimis ibi citatis.

Legatus, & Nuncius abſque ſpeciali facul- 48
tate Apoſtolica non habet auctoritatem extrahendi a loco immuni, nec conſignandi reum Curiæ ſæculari. *Sacr. Congregat. Immunitatis in Bononien.* 17. *Aug.* 1630. *lib.* 2. *decret. Paulu. pag.* 53. Quare Eminentiſſimus Legatus extrahere faciens homicidas ab Eccleſia, mandet reponi. *Sac. Congr. Immun. in Ferrarienſ.* 29. *Decemb.* 1635. *lib. ſcripturae. veterum p.* 77. Eminentiſſimo Legato petenti facultatem a Sanctiſſimo procedendi contra Sacerdotem indicatum, ut mandantem occiſionem, *Sac. Congreg.* reſpondit non expedire. *Ead. Sacr. Congreg. in Bononien.* 15. *Jun.* 1688. *lib.* 1. *decret. Mart. pag.* 303.

Legatus, & Nuncius Apoſtolicus abſque ſpe- 49
ciali facultate Apoſtolica nequit abſolvere ab Excommunicatione ob violatam Immunitatem Eccleſiaſticam; Unde abſolutio conceſſa ab Eminentiſſimo Legato ſine facultate Apoſtolica non ſuffragatur; & injungitur Epiſcopo, ut denuo abſolvat auctoritate Sacræ Congregationis. *Ead. Sacra Congreg. Immunit. in Papienſ.* 11. *Jul.* 1676. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 1302.

Legatus duarum, vel plurium Provincia- 50
rum, poteſt in una juriſdictionem exercere de negotiis, & cauſſis alterius. *Communis*, textu expreſſo *in c. Novit ille* 7. *de Officio Legati*.
Legati Papæ ſtatuta durant etiam finita Lega- 51
tione. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Nemini* 10. *de Officio Legati*.

Legati juriſdictio, ſeu Officium ceſſat qua- 52
tuor modis, ut obſervat Gloſſa communiter recepta *in cap. Præſenti* 3. *de Officio Legati in* 6. *verb. finitur*. Primo per mortem ipſius Legati, ſi Legatio fuit perſonalis. Secundo per expletum ſibi præfixum tempus, ſi Legatus fuit deſtinatus ad determinatum tantum tempus; *arg. cap. de cauſſis* 4. *de Offic. Delegati*. Tertio per egreſſum ipſius a Provincia, ſeu Provinciis ſibi commiſſis animo non redeundi: *arg. cap. Nemini* 10. *de Offic. Legati*. Quarto per ejuſdem Legati revocationem a Papa factam. Dummodo tamen talis revocatio fuerit 53
jam ipſi Legato intimata, alias dum Legatus ipſam revocationem ignorat, perſeverat ejus juriſdictio, & valida ſunt quæ interim gerit; *arg. cap. Audita* 4. *verſ. Quia tamen, de reſtit. ſpol.*

Ad-

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

54 De Legato quæri ſolet, an ei aſſerenti munitum ſe ſpecialiter a S. Sede eſſe quibuſdam facultatibus, credendum ſit?

55 Affirmavit Rota in *Polocen. Bonorum* 22. *Jun.* 1726. §. *Porro*, *cor. bon. mem. Cornel.* & 7. *Febr.* 1729. §. 9. & *plur. ſequent. cor. clar. mem. Aldovrand.* & 14. *Maii* 1751. §. 6. & *ſeq. cor. bon. mem. Vicecom.*

56 Negaſſe autem videtur idem ſupremum Tribunal in *Nullius*, *ſeu Piſcien. Beneficii* 5. *Mart.* 1719. §. 7. *cor. bon. mem. Gamaches*, *in Salamantina Beneficii* 19. *Jun.* 1744. §. *eodem*, & 24. *Jan.* 1746. §. *Pariter*, *cor. clar. mem. Millin.* & *in Hildeſimen. Manutentionis* 17. *Mart.* 1749. §. 19. & 4. *Jul. ejuſdem anni* 1749. §. 23. *cor. Eminentiſs. Elephantut.*

57 Non male autem Cardinalis Petra *in Comment. ad Conſt. Apoſtol. Conſt.* 3. *Alexandri III. ſect.* 2. *num.* 12. & *ſequent. Ego vero* (inquit) *in hoc diſtinguendum puto, aut agitur de re, quæ non ſit directa in præjudicium Tertii, etſi generaliter inſluat, & agatur de actu, qui generaliter concedi ſolet Legatis, & tunc debet eiſdem credi, quia eo ipſo quod Legatus eſt a latere habet ea omnia, quæ de jure, vel conſuetudine illi debentur etſi conſequenter jus Alterius lædatur, quia eſt præjudicium conſequent actui neceſſario. Si vero actus, quem præſtat, non ſit a jure permiſſus Legatis, & inſuper agatur de re alteri præjudiciali, tunc debet oſtendere facultates, quia vere non agit uti Legatus, ſed potius uti ſpecialem facultatem exercens, quæ non præſumitur:* Confer etiam Fagnan. *in Capit. Quum in jure n.* 49. & 50. *de offic.* & *poteſt. Jud. delegat.*

LEGISLATOR. Vide verb. *Lex art.* 2. *per tot.* & *art.* 3. *a n.* 13. *ad* 25.

L E G I T I M A.

---

1 LEgitima eſt portio illa hereditaria, quæ
neceſſariis heredibus, ſcilicet, liberis, nepotibus, & aliis deſcendentibus (iiſque deficientibus) aſcendentibus in Teſtamento neceſ-
2 ſario relinqui debet. *Communiſſima*. Legitima
hoc modo debetur liberis, quod ſi non ſint plures quam quatuor, *Legitima* inter eos dividenda erit *Triens*, ſeu tertia pars totius hereditatis relictæ, deductis prius expenſis funerum, & ære alieno, computanda; Si autem ſint quinque aut plures, *Legitima* inter eos dividenda erit *Semis*, ſeu media pars totius hereditatis, ut ſupra inter eos æqualiter dividenda. Nov. 18. *cap.* 1. & *Authent. Noviſſima*, *Cod. de inoffic. Teſtam.* ibi: *Noviſſima lege cautum eſt, ut ſi quatuor ſunt Filii, vel pauciores ex ſubſtantia deficientis Triens; Si plures ſint, Semis debeatur &c. ex æquo ſcilicet inter eos dividenda.* De aliis autem partibus extra Legitimam Parens poteſt diſponere ad ſuum arbitrium, unde dantur ſequentes verſus.

Quatuor, aut infra dant natis Jura Trientem.
Semiſſem vero dant natis quinque vel ultra.
Arbitrium ſequitur ſubſtantia cetera Patris.

In ſupradicto deſcendentium numero com- 3
putandi ſunt etiam, qui hereditati renuntiarunt, ſeu Religionem capacem bonorum profeſſi ſunt. Tunc enim Monachus jus petendi Legitimam tranſmittit ad Monaſterium. Menoch. *conſil.* 77. *num.* 8. Caſtrenſ. *conſil.* 34. *Ego Paulus ad fin. n.* 4. *lib.* 1. Boer. *dec.* 250. *n.* 4. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 26. *n.* 15. *tom.* 2. Panimoll. *part. tertia poſthum. dec.* 151. *adnot.*
7. *n.* 43. & alii. Non computandi tamen ſunt 4
in tali numero qui legitime ſunt exheredati ex aliqua ex quatuordecim cauſis legitimis exheredandi aſſignatis, *ſub verb. Exheredatio a n.* 10. nec qui Religionem bonorum incapacem profeſſi ſunt: cum tales ſint omnimode incapaces, & ratione Perſonæ, & ratione Monaſterii, ut de ſe patet.

Liberi immediati de illa portione legitima 5
participant in capita; Nepotes autem ſi plures ſint Filii unius ex liberis, tanquam unius partis Perſonam repræſentantes, etiam unius tantum portionem participant in ſtirpem, & ſi unus ſit nepos Filius alterius liberi, tantum participat, ac omnes illi plures, ideſt ſi ex tribus v. gr. liberis Teſtatoris unus ſolus ſuperſtes exiſtat, & alii duo præmortui ſint, remanente unico ſolo Filio ex uno duorum præmortuorum, & quinque remanentibus ex alio, tunc una tertia pars *Trientis*, ſeu tertiæ partis totius hereditatis Teſtatoris, quæ erat Legitima pro tribus ſuis Filiis, debetur ſuo Filio ſuperſtiti. Et altera tertia pars debetur illi unico Filio relicto ab uno duorum præmortuorum, & alia tertia pars debetur quinque illis

Digitized by Google

illis relictis ex altero. Unde, ut vides, cum
iſti qoinque repræſentent ſolum unios partis
Perſonam, ſolum tantom de Legitima acqoi-
runt inter omoes, ac ille unicus, qui de ſe
ſolo onam etiam repræſentat perſonam æque
bene, ac omnes illi qoinqne ſimul. *Commu-
nis*, *argum. Authent. de Triente*, *& ſemiſſe*,
& Inſtitut. de heredibus ab inteſtaoo §. *Cum
Filius*.
6 Si autem nollis extantibus liberis Teſtato-
ris, extent plores Nepotes, Filii unios ſolius
liberi præmortui, tunc omnes iſti Nepotes
ſuccedunt in capita, & faciont tantum nume-
rum ad computandam Legitimam, ac ſi eſſent
immediati Filii Teſtatoris. Unde ſi non ſint
plores, quam quatuor, Legitima inter eos
æqoaliter dividenda eſt *Triens*, ſeu tertia pars
totius hereditatis; & ſi ſint qoinqne, aut
plures, Legitima inter eos æqualiter dividen-
da eſt *Semis*, ſeu media pars totius dictæ he-
reditatis. *Communis*, *arg. cit. Authentic. de
Triente*, *& Semiſſe*, *& inſtit. de heredibus ab
inteſt.* §. *Cum Filius*.
7 Si vero nullis extantibus liberis Teſtatoris,
plures extent Nepotes, Filii non onius tan-
tum, ſed diverſorum Liberorum dicti Teſta-
toris; Tunc omnes iſti Nepotes non ſuccedont
in capita, ſed in ſtirpem, & quantitas eorum
Legitimæ metienda eſt a quantitate ſnorum
Genitorum, itaot ſi eorum Genitores non fue-
rint pluſquam quatuor, eorum Legitima ſit
Triens, & ſi foerint qoinqoe, vel plures, eo-
rom Legitima ſit *Semis*. Com hac tamen ad-
vertentia, qood ſi unius Liberi Teſtatoris ſit
unicus Filius, & alterius liberi Teſtatoris ſint
doo Filii, vel tres, vel quinque, vel decem;
tantom participat de Legitima ille onicus ex
ſe ſolo, quantum illi duo, vel tres, vel quin-
que, vel decem omnes ſimol, cum ex dictis
non ſuccedant in capita, ſed in ſtirpem; &
ille unicos æque bene repræſentet unam ſtir-
pem ex ſe ſolo, ac unam tantum ſtirpem re-
præſentent omnes dicti alii ſimol. *Communis*;
arg. cit. Authent. de Triente, *& ſemiſſe*, *&
cit. Inſtitut. de heredibus ab inteſtato* §. *Cum
8 Filius*. In ſolo defectu deſcendentium debetur
ipſa Legitima aſcendentibos, ſcilicet imme-
diate Parenti otrique, vel ono ſuperſtiti; &
neotro ſoperſtite, in locom Patris ſuccedunt
Avos, vel Avia paterna, & in locom Matris
Avus, vel Avia materna. *Novell.* 110. *c.* 1.
& commnnis Doctorum teſte Reiffenſt. *lib.* 3.
decret. tit. 16. *n.* 114. Et talis portio Legitima
debita aſcendentibus univerſaliter eſt *Triens*
ſeu tertia pars illius hereditatis, quam nullo
exiſtente Teſtamento ab inteſtato accepiſſent;
argum. Authentic. de heredibus ab inteſtato, *Au-
thentic. de Triente*, *& ſemiſſe*, *& Novell.* 115.
cap. 4.
Fratribus, & ſororibus nunqoam debetor 9
Legitima, niſi in caſu, quo inſtituitur turpis
Perſona. *Communis*. Et ratio eſt, quia Legi-
tima debetor ſolummodo heredibos neceſſariis;
Fratres autem, & ſorores nunqnam ſont he-
redes neceſſarii, niſi in dicto caſu, ut habetur
expreſſe in §. 1. *Inſtitut. de inofficioſ. Teſtam.*
& l. Fratres 17. *Cod. eod.* ubi ſtatuitur, quod
Fratres, & ſorores conſanguinei (ideſt ab eo-
dem Patre nati) noo ſic tamen Fratres & ſo-
rores uterini, id eſt ab eadem Matre, ſed di-
verſis Patribus progeniti, poſſint in dicto caſu
tale Teſtamenrom per qoerelam inofficioſi Te-
ſtamenti impugnare, & rompere, ibi: *Fra-
tres*, *& ſorores uterini ab inofficioſi actione con-
tra Teſtamentum Fratris*, *& ſororis penitus ar-
ceantur*, *conſanguinei autem durante agnatione*,
vel non, *contra Teſtamentum Fratris ſui*, *vel ſo-
roris de inofficioſo quæſtionem movere poſſunt*, *ſi
ſcripti heredes infamiæ*, *vel turpitudinis*, *vel le-
vis notæ macula aſpergantur*. Et ſic *communis
Doctorum*. Fratrom aotem, & ſororum *Legi-* 10
tima in tali caſu eſſet qoarta pars illios, quod
ab inteſtato accepiſſent. *Communis*, *arg. leg.
Papinianus*, §. *quarta*, *ff. de inofficioſ. Teſta-
ment.* ubi generaliter Legitima erat ſtatuta
quarta pars; & licet talis Lex fuerit correcta
quo ad Legitimam deſcendentium, & aſcen-
dentium *in Authent. Noviſſima*, *Cod. de inof-
ficioſ. Teſtam. & in Authent. de Triente*, *&
ſemiſſe*, & alibi; Nullibi ramen invenitur cor-
recta qoo ad Fratres, & ſorores.
Legitima debetor ex ſolis bonis propriis Te- 11
ſtatoris, deducto prius ære alieno, & expenſa
Funeris. *Communis*, textu expreſſo *in cit. l.
Papinianus*, §. *Quarta autem*, *ff. de inoff. Te-
ſtam.* ibi: *Quarta autem* (hodie eſt tertia, vel
media pars, ſeu *Triens*, vel *Semis* ex citatis
Juribus *ſub num.* 2.) *accipietur deducto ære alie-
no*, *& funeris impenſis*. Legitima debetur ex 12
omnibos, & ſingulis bonis Teſtatoris, ita ut
non ſit in libertate heredis univerſalis eam
tradere in rebus ſibi beneviſis, aot in nume-
rata pecunia, niſi Teſtator expreſſe aliter diſ-
ponat, vel ille, cui Legitima competit, cum
herede conveniat. *Communis* com Rota *par.* 3.
recent. dec. 116. *n.* 4. *dec.* 514. *nu.* 4. *dec.* 776.
n. 8. & ſæpe alibi, *arg. Novella* 18. *c.* 1. & *l.
Scimus*, *Cod. de inoff. Teſtament.* Et ratio eſt,
qoia Legitima eſt tertia, ſeu media pars to-
tius ſubſtantiæ relictæ a Teſtatore; *cit. Novell.* 10.
cap. 1.

Digitized by Google

cap. 1. *& Authent. Noviſſima*, *Cod. de inoffic.*
Teſtam. & Authent. de Triente , *& Semiſſe*.
Adeoque non certæ partis talis ſubſtantiæ; cum
plurimum Interſit , unam rem præ alia habe-
re, præſertim cum ille, cui Legitima compe-
tit, ad rem aliquam affectus eſt, *eo quod Ma-*
jorum fuerit ; l. Si in emptione 36. *ff. de Minor.*
13 Pro deducenda Legitima computari debent
non ſolum bona poſt mortem Teſtatoris , de-
ducto ære alieno, & expenſa funerum, extan-
tia, ſed etiam illa , quæ heredes neceſſarii in
vivis jam receperunt, ſive per modum dotis,
ſive per donationem, & hujuſmodi , niſi Te-
ſtator contrarium expreſſe ſtatuerit. Decius *ad*
l. 17. *Cod. de Collation.* Molina *diſp.* 237. Si-
chard. *ad rubr. Cod. de Collation. num.* 11. &
alii communiter ; *arg. tot. tit. & Cod. de Col-*
lation. bonor. & præſertim *Novella* 18. *cap.* 6.
14 Excipiuntur tamen expenſæ factæ a Parentibus
in educandis liberis , ſeu ſtudiorum , vel Opi-
ficii, aut artis addiſcendæ cauſa, & hujuſmo-
15 di , ut tenet *Communis Doctorum* . Legitima
debetur Filiis non ſolum ex bonis Patris , ut
eſt certa & communis cum Rota *p.* 14. *recent.*
dec. 181. *num.* 6. *& dec.* 247. *n.* 13. & ſæpiſ-
ſime alibi , ſed etiam ex bonis Matris, ut et-
iam eſt certa , & communis cum eadem Rota
p. 3. *recent. dec.* 103. *n.* 1. *p.* 6. *dec.* 49. *num.*5.
part. 7. *dec.* 220. *n.* 4. *p.* 10. *dec.* 192. *n.* 6. &
16 ſæpe alibi. Tam ex bonis dotalibus, quam ex
extradotalibus , libera ab omni onere , Rota
part. 12. *dec.* 225. *n.* 1. & ſæpe alibi, & com-
17 munis Doctorum . Legitima enim de omnibus
bonis Parentum , eſt debita Filiis de Jure na-
turæ , *Authentic. Ut cum* , *de appellat.* §. *Aliud*
quoque , *Collat.* 8. *cap. Rainutius* 16. *de Teſta-*
mentis , ubi expreſſe dicitur , quod *Legitima*
portio eſt debita Jure naturæ , & ſic Rota *p.* 5.
tom. 1. *dec.* 47. *n.* 3. *dec.* 42. *n.* 14. 15. *& ſeq.*
18 Legitima debetur etiam Filio legitimato. Ro-
ta *part.* 3. *dec.* 401. *ſub n.* 1. *part.* 4. *tom.* 1.
dec. 38. *n.* 6. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 360. *num.* 15.
& Doctores paſſim.
19 Legitima de omnibus bonis non ſolum de-
betur Filio, ſed etiam Nepoti , & Nepti ex
bonis Avi , vel Aviæ, non exiſtente tamen eo-
rum Patre vel Matre , reſpective referendo.
Rota *p.* 1. *dec.* 479. *n.* 7. *p.* 4. *tom.* 1. *dec.* 543.
n. 1. *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 329. *n.* 7. *p.* 6. *dec.* 355.
n. 2. *p.* 10. *dec.* 193. *n.* 9. *par.* 12. *dec.* 311. *n.*4.
& 7. *p.* 18. *tom.* 1. *dec.* 190. *n.* 8. & ſæpe ali-
bi, *& communis Doctorum*.
20 Legitima Liberis , & Parentibus relinqui
debet titulo inſtitutionis, ſeu heredis, adeout
ſi alicui relinqueretur alio titulo v. gr. Lega-
ti, Fideicommiſſi, donationis , & hujuſmodi,
poſſet is Teſtamentum , quo ad heredis inſti-
tutionem dicere nullum . *Communis* , textu
claro *princip. inſtit. de exheredand. lib. &* §. 5.
Inſtit. & Novella 115. *c.* 3. ubi expreſſe habe-
tur non ſufficere, *ſi per quamlibet donationem*,
vel Legatum , *vel Fideicommiſſum* , *vel alium*
quemcumque modum eis dederit Legibus debitam
portionem.
Si alicui deſcendenti, aut aſcendenti relin- 21
quatur pro Legitima minor portio , quam ſu-
pra aſſignata , competit ei actio ad petendum
complementum Legitimæ, quæ actio durat ei
uſque ad triginta annos . *L. Omnimode* , *Cod.*
de inofficioſ. Teſtament. & Auth. Ut cum , *de*
appellat. cognoſcitur , §. *Hæc autem diſpoſuimus*,
& ſic ex communi ſententia Gomez 1. *reſol.*
c. 11. *n.* 23. Molina *diſp.* 177. Layman *lib.* 3.
de juſtitia tract. 5. *cap.* 5. *num.* 11. Si autem 22
ſine juſta exheredandi cauſa non ſolum minor
portio, quam aſſignata , ſed nulla relinquatur
pro Legitima, Teſtamentum ipſo Jure eſt nul-
lum , quo ad extranei heredis inſtitutionem
(non item quo ad Legata , Commiſſa , & alia)
Authentic. Ex cauſa, *Cod. de Liberis præteritis*.
Si vero legitima cauſa exheredationis ſit Te- 23
ſtamento inſerta , ſed ab herede Inſtituto pro-
bari non poſſit , tunc competit heredi neceſſa-
rio querela inofficioſi Teſtamenti , per quam
poterit evacuare Teſtamentum , quo ad here-
dis extranei inſtitutionem , ſed neceſſario ab-
ſolvenda intra quinquennium ; *l. Si quis Fi-*
lium 34. *l. Scimus* 35. *Cod. de inofficioſ. Te-*
ſtam. & ex communi docet Jul. Clarus *qu.* 40.
num. 5.
Legitimæ ſupplementum peti poteſt, etiamſi 24
Pater aliquid reliquerit Filio , vel Filiæ pro
Legitima, cum expreſſa prohibitione, ut nihil
aliud poſſit petere : In quantitate enim Legi-
timæ Lex non confidit de ſingulari affectione
Patris, & ſic quod deficit, ipſo Jure ſuppletur
etiam contra diſpoſitionem, & voluntatem Pa-
tris ; *l. Scimus poſt princip. verſ. Repletionem*,
Cod. de inofficioſ. Teſtam. & §. *Hæc autem diſ-*
poſuimus , *verſ. Cœterum* , *in Auth. Ut cum de*
appell. cognoſcitur , & tenent Salicet. *in leg.*
Quoties num. 13. *Cod. de hered. inſt.* Aret. *in l.*
Ex facto n. 15. *verſ. Eſt tamen hodie caſus de*
vulgar. ſubſt. Socin. Senior *conſil.* 1. *n.* 3. *&* 4.
lib. 4. Mantica *de tacit. & ambig. convent.*
lib. 12. *tit.* 23. *n.* 1. Alexander *conſil.* 169. *n.* 4.
& conſil. 128. *in princip. lib.* 1. Panimoll. *p.* 3.
poſthum. dec. 151. *adnot.* 7. *n.* 44. & alii paſ-
ſim. Rota *p.* 10. *recent. dec.* 103. *n.* 35. *p.* 16.
dec. 187. *n.* 2. *& dec.* 188. *n.* 2. & ſæpe alibi.
Le-

Digitized by Google

25 Legitima debita heredibus neceſſariis, ſive deſcendentibus, ſive aſcendentibus, debet relinqui ſine ullo onere, aut gravamine; alioquin appoſita onera, & gravamina habentur pro non appoſitis. *Communis*, textu expreſſo *in leg. Quoniam*, *& l. Scimus*, *Cod. de inofficioſ. Teſtamen.* cum ſimilibus, *& cap. Rainutius* 16. *de Teſtamentis*. Rota *part.* 1. *dec.* 201. *n.* 1. *p.* 8. *dec.* 269. *n.* 8. *part.* 11. *dec.* 311. *n.* 8. *part.* 12. *deciſ.* 426. *n.* 8. & ſæpiſſime alibi.

26 Legitima debetur Filiis ſtatim poſt obitum Patris: Rota *par.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 302. *n.* 3. *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 272. *n.* 6. *part.* 5. *tom.* 2.

27 *deciſ.* 579. *num.* 15. & ſæpiſſime alibi. Legitima debetur ſtatim a die obitus Patris, ſeu Teſtatoris una cum fructibus. Rota *p.* 2. *recent. deciſ.* 528. *n.* 3. *p.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 459. *num.* 10. *p.* 13. *deciſ.* 536. *n.* 1. *&* 13. *p.* 17.

28 *deciſ.* 592. *num.* 5. & ſæpe alibi. Legitima ſicuti debetur deſcendentibus una cum fructibus a die mortis, ita etiam debetur aſcendentibus. Rota *part. recent. deciſ.* 759. *n.* 3. *p.* 5. *tom.* 1.

29 *deciſ.* 62. *n.* 65. *part.* 11. *deciſ.* 140. *n.* 2. Fructus ex Legitima debentur, quando hereditas conſiſtit in ſtabilibus, aliiſque bonis fructiferis; licet Legitima relinquatur in quantitate. Rota *p.* 10. *recent. deciſ.* 39. *n.* 11. *part.* 12. *deciſ.* 20. *num.* 24. *p.* 16. *deciſ.* 188. *num.* 7. *p.* 19.

30 *tom.* 1. *deciſ.* 190. *n.* 2. Hujuſmodi fructus ubi debentur, taxantur ad relationem quinque pro centenario, & anno. Rota *p.* 12. *deciſ.* 20. *num.* 26. *p.* 13. *dec.* 46. *num.* 3. *p.* 16. *dec.* 188. *n.* 3. *p.* 17. *dec.* 192. *n.* 6. *&* 7. *p.* 18. *t.* 2. *dec.* 774. *n.* 16.

31 Legitima debetur ſtatim non ſolum a die mortis naturalis, ſed etiam a die mortis civilis: Unde debetur Filio, vel Patri ſtatim emiſſa Monachi profeſſione, non expectata morte naturali, etiamſi agatur de Monaſterio in communi capaci bonorum. Rota *p.* 5. *t.* 1. *dec.* 267. *num.* 1. *& ſeq. p.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 503. *n.* 1. *& ſeq. part.* 17. *deciſ.* 100. *num.* 14. *p.* 18. *t.* 2. *deciſ.* 144. *n.* 7. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 691. *numer.* 18. Fagnan. *in cap. Cum ſimus* 14. *de Regularibus num.* 7. ubi dicit, quod ſic tenent Canoniſtæ communiter, quamvis Legiſtæ videantur ſentire contrarium. Panimoll. *loc. cit. num.* 22. ubi plurimos alios citat contra multos alios ab ipſo citatos *ibidem ſub num.* 10. tenentes deberi Legitimam non a die mortis civilis profeſſi in aliqua Religione, ſed ſolum a die mortis naturalis ejuſdem; At vero noſtra ſententia eſt æquior, & æquitati Canonicæ convenit, adeoque ſervanda in utroque Foro, & crebrius recepta: ut expreſſe concludit Rota *recent. part.* 1. *tom.* 1. *deciſ.* 267. *num.* 4.

Legitima debetur etiam Matri a die emiſſæ profeſſionis Filii. Sic Rota *p.* 5. *dec.* 116. *n.* 16. *& ſeq.* ubi dicit quod hæc opinio eſt verior, & æquior; Et quamvis plurimi Doctores contrarium ſentiant per diſpoſitionem Juris antiqui *Authent. Si qua mulier*, *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* tamen dicta Authentica fuit correcta *per c. Cum ſimus* 14. *de Regularibus*; Immo Gloſſa *in dicta Authentica* eſt illi contraria, ut obſervat, & tenet Rota *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 267. *n.* 9. & ab hac ſententia recedendum non eſſe firmavit eadem Rota *in Tridentina Legitimæ* 3. *Januar.* 1608. *coram Ottembergo* relata *in deciſ.* 116. *n.* 16. *dec.* 277. *num.* 2. *& ſeq. p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 110. *n.* 14. *par.* 17. *in recent.* juxta firmata *in deciſ.* 138. *num.* 1. *& ſeq. par.* 1. *recent.* Et hanc ſententiam tamquam æquiorem, & æquitati Canonicæ conſonam in utroque Foro ſervari debere dicit Covarruv. *in cap.* 2. *de Tiſtam. num.* 7. Tondut. *Reſol. Civil.* 194. *n.* 1. *p.* 2. Ferentil. *in addit. ad Burat. dec.* 461. *n.* 16. Sperell. *deciſ.* 32. *n.* 21. Panimoll. *p.* 3. *poſthum. deciſ.* 162. *n.* 18. ubi pro hac ſententia plurimos alios citat. 32

Si vero Mater, & Pater tempore Profeſſionis ad ſecundas nuptias convolaverint, Legitimam acquirere non poſſunt, niſi quoad ſimplicem uſumfructum, non autem quo ad proprietatem propter pœnam ſecundo nubentibus inflictam, *in l. Feminæ*, *Cod. de ſecundis nuptiis*, eamque reſervare tenentur Filiis primi Matrimonii juxta diſpoſitionem dictæ *l. Feminæ*, *Cod. de ſecundis nuptiis*. Rota *dec.* 41. *n.* 2. *& dec.* 676. *n.* 2. 3. *&* 4. *coram Amat.* Dunozet *dec.* 534. *n.* 3. *uſque ad finem coram Martino deciſ.* 96. *a num.* 1. *& pluribus ſeq. poſt Pacific. de Salvian. Interdict. deciſ.* 144. *num.* 9. *&* 10. *p.* 18. *tom.* 1. *& deciſ.* 691. *a num.* 9. *uſque ad* 13. *ead. part.* 13. *tom.* 2. *in recent.* & Doctores paſſim, quos ſequitur Car. Petra *t.* 3. *Comment. ad Conſtit.* 4. *Innoc. IV. ſect.* 1. *a n.* 86. *ad* 92. Vid. *ibi*. 33

Intellige tamen in caſu quo adhuc exiſtant Filii primi Matrimonii; ſecus autem ſi ſint præmortui, & amplius non exiſtant, nec deſcendentes ex ipſis; quia tunc mater, & Pater tranſeuntes ad ſecundas nuptias, non cenſentur privati Filiorum hereditate, & Legitima, etiam quo ad proprietatem, quæ eo caſu conſolidatur cum uſufructu. Rota *p.* 1. *recent. deciſ.* 479. *n.* 9. *verſ. Sed ceſſat omnis difficultas*, Bald. *conſil.* 317. *lib.* 5. Aretin. *conſil.* 40. *n.* 4. Decius *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ col.* 16. *n.* 122. *verſ.* 34

verſ. Secunda Concluſio, *de Conſtit.* Amat. Donozet *dec.* 641. *n.* 3. *tom.* 1. & alii paſſim.

35 Si vero præmortuis Filiis, exiſtant adhuc
Nepotes, & alii deſcendentes, proprietas talis
Legitimæ erit ſervanda pro ipſis, textu expreſ-
ſo *in l. Feminæ* §. *illud*, *Cod. de ſecund. nupt.*
ibi: *Nullum ex priori Matrimonio habuerit ſuc-
ceſſorem*, & *l. in quibus* 7. *Cod. eod. tit.* ibi:
Filio, vel Filiæ Nepote, & *Nepte*, *vel pluribus
relictis*, & *in l. Si quis prioris* 8. *Cod. eod. t.*
ibi: *Filiis a ſe*, *vel a Nepotibus*, *vel Pronepo-
tibus relictis*. Et ratio eſt, quia pœnæ ſecundo
nubentium inductæ fuerunt nedum favore Fi-
liorum, ſed totius poſteritatis. Bertrand. *conſil.*
166. *n.* 1. *lib.* 1. Ruin. *in conſil.* 58. *n.* 8. *lib.* 5.
Panimoli. *p.* 3. *poſthum. dec.* 151. *n.* 34. & *ſeq.*
cum pluribus aliis ibi citatis.

36 Quando Monaſterium tenetur ſolvere Legi-
timam Filiis Patris profeſſi, debet eam trade-
re, etiamſi Filii præcedant Patri, cum jus exi-
gendi legitimam tranſmittatur ad ejus heredes,
etiamſi non fuerit petita. Merlin. *de legitima
l.* 5. *t.* 3. *qu.* 3. *n.* 15. Honded. *conſil.* 60. *l.* 2.
37 Panimoll. *l. c. n.* 41. & alii. Immo tranſit ad
heredes etiam extraneos, quamvis Filius in vi-
ta legitimam, vel ſupplementum non petierit.
Cravet. *Conſil.* 312. *n.* 4. Alexander *conſil.* 55.
& *conſil.* 250. *lib.* 2. Decius *conſil.* 81. & *conſil.*
303. Anton. *de tempore legali lib.* 2. *c.* 98. *n.* 18.
Salicet. *in l. Scimus*, *Cod. de inofficioſ. Teſtam.*
Panimoll. *l. cit. n.* 42. & alii adducti a Gratian.
38 *diſcept. forenſ. c.* 271. *n.* 14. *tom.* 2. Quinimmo
hoc Jus petendi legitimam etiam Filius Mo-
nachus tranſmittit ad Monaſterium, quamvis
ignoraverit. Menoch. *conſil.* 78. *nu.* 8. Caſtr.
conſil. 34. *Ego Paulus ad fin. n.* 4. *l.* 1. Boer.
d. 250. *n.* 4. quos refert Gratian. *dicta diſcept.*
271. *n.* 15. *t.* 2. Panimoll. *l. c. n.* 43. & alii.

39 Legitima non debetur, nec peti poteſt a
Filio, viventibus adhuc Parentibus. Rota *re-
cent. p.* 4. *tom.* 1. *dec.* 235. *n.* 14. *p.* 4. *tom.* 2.
dec. 203. *n.* 10. & *dec.* 459. *n.* 7. *part.* 5. *t.* 1.
dec. 141. *n.* 5. *part.* 11. *dec.* 180. *n.* 8. *part.* 14.
dec. 417. *n.* 25. Panimoll. *l. cit. n.* 17. & alii
40 communiter. Et hoc procedit etiam reſpectu
Nepotis in bonis Avi. Rota *part.* 3. *recent.
dec.* 446. *n.* 3.

41 Quamvis autem Filio non debeatur legitima
ante obitum Patris, poteſt tamen a Patre vi-
vente perſolvi. Rota *p.* 4. *tom.* 1. *dec.* 623. *ſub
n.* 2. & *Annotat. ad dec.* 29. *num.* 27. *part.* 8.
Dummodo interveniat conſenſus Filii. Rota
42 *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 243. *n.* 1. & 2. Quo caſu
ſi legitimam Filius acceptavit in vita Patris,
amplius reclamare non poteſt, etiamſi auge-
antur poſtea facultates Paternæ. Rota *p.* 18.
tom. 1. *dec.* 385. *n.* 5. Et in eo caſu Pater ad
nihil ulterius tenetur, ſi legitimam ab eo vi-
vente aſſignatam Filius dilapidet. Rota *p.* 19.
tom. 1. *dec.* 344. *n.* 9.

Legitima ſicuti non debetur Filiis ex bonis 43
Parentum adhuc viventium; ita non debetur
Parentibus ex bonis Filiorum pariter viven-
tium. Rota *part.* 10. *deciſ.* 326. *n.* 41. In caſu 44
autem quo Pater in vita diſſiparet bona ſua,
poſſet cogi ad aſſignandam legitimam Filio,
& in ſimili caſu poſſet cogi Filius ad aſſignan-
dam legitimam Patri. Rota *part.* 8. *dec.* 488.
n. 5. & *Ann. ad dec.* 29. *n.* 29. & *late ſeq. p.* 1.

Additiones ex aliena manu.

De legitima tria hic omittenda haud ſunt; 45
Primum eſt, quod ſi legitima ex nuda juris
diſpoſitione debeatur, pro ea nonniſi *Conditio
ex lege* competit, non item actio hypotheca-
ria. Quod ſi debeatur præterea legitima ex 46
judicio Defuncti, competit pro ipſa hypothe-
caria actio; Dummodo tamen Legitimarius 47
obſequendo judicio Defuncti legitimam detra-
here velit juxta formam ab ipſo præſcriptam,
ſecus e contra; Rota *in Romana*, *ſeu Senen. Le-
gitimæ* 20. *Febr.* 1747. & 2. *Jun. ejuſdem an-
ni* 1747. *cor. Eminentiſs. Buſſio*.

Alterum eſt, quod diſpoſitio Textus *in Leg.* 48
Jubemus, quod ſoli filii non teneantur impu-
tare fructus in Trebellianicam, ulteriores vero
deſcendentes teneantur, trahi haud poteſt ad
legitimam, nam nec Filii, nec ulteriores de- 49
ſcendentes, quibus legitima debetur, imputa-
re tenentur fructus in legitimam: Rota *in Bo-
non. Pecuniaria* 3. *Martii* 1747. & 1. *Jun. ejuſd.
anni* 1747. *cor. bon. mem. Vicecom.*

Tertium eſt, quod nonniſi *cautela Socini* 50
prohiberi a Patre filiis poteſt legitima. Quan-
do vero adhibita dici poſſit nec ne *cautela So-
cini*, tradit Rota *in Romana Immiſſionis* 16. *Fe-
bruarii* 1742. & 4. *Maii ejuſd. anni* 1742. *cor.
Illuſtriſs. Molino*, *in Civitatis Plebis manuten-
tionis* 29. *Jan.* 1745. & 30. *Apr. ejuſd. anni
cor. bon. mem. De Vais*, *in Bononien. Pecunia-
ria* 3. *Martii* 1747. & 16. *Junii ejuſdem anni*
1747. *cor. bon. mem. Vicecom.* & 4. *Maii* 1748.
cor. Illuſtriſs. Clement.

Cæterum ſi Filius nec expreſſe, nec tacite 51
acceptet prohibitionem legitimæ, tametſi factam
cum *cautela Socini*, non excluditur a jure ipſam
petendi; Rota *in Romana Hereditatis* 5. *Mar-
tii* 1742. *cor. bon. mem. Nunez.* Quando vero 52
Fi-

Filius acceptaſſe dici poſſit, necne, prohibitionem legitimæ cum *cautela Socini*, Vide tum apud paulo ante citatas deciſiones rum apud deciſiones *in Civitatis Plebis Manutentionis ſuper legitima Joannis Philippi* 2. *Julii* 1745. *&* 10. *Decembris ejuſdem anni* 1745. *cor. bon. mem. de Vais*.

LEGITIMATIO.;

* Per ſubſequens matrimonium non legitimari prolem, quando copula habita eſt inter impeditos, & proles nata eſt eodem impedimento perſeverante, communis eſt ſententia. Si vero conſtet prolem natam eſſe ſublato impedimento, dubitetur vero, num concepta ſit eodem impedimento perſeverante, tunc in favorem prolis judicium ferendum eſt. Benedict. XIV. Epiſt. ad Archiepiſcopum Hiſpaniolæ, Bull. *tom.* 1. *n.* 13. incip. *Redditæ Nobis*.

LEGITIMUS. Vide verb. *Filius*.

L E X.

Articulus I.

Lex quoad ea quæ concernunt ipſius naturam, diviſionem, & eos, qui ipſam concedere poſſunt.

1 LEX ſecundum Etymon nominis dicitur vel a *Legendo*, ut vult S. Iſidorus *lib.* 2. *Etymol. c.* 10. eo qood Leges apud veteres ſolebant in poblicis tabulis ſcribi, & populo legendæ proponi, ut in ipſis legerent, quæ practicare, & a quibus abſtinere deberent; vel ab *eligendo* ſecundum Ciceronem *lib.* 1. *de legib.* & S. Aug. *q.* 15. *Novi Teſtamenti* dicentem: *Lex ab electione dicta eſt, ut e multis quod eligas, ſumat*; vel potius a *ligando* eo quod homines Legibus ligentur, ſeu obligentur ad aliquid faciendum, vel omittendum, ut vult S. Thom. 1. 2. *qu.* 90. *art.* 1. & Scotus *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 2. §. *Hic ſunt quatuor*.

2 Lex ſolet variis aliis nominibus appellari. Interdum enim vocatur *Jus*, eo quod definiat, ac præſcribat quod juſtum eſt; *cap. Jus generale* 2. *diſt.* 1. ibi: *Jus autem eſt dictum, quia juſtum eſt*. Quamvis tamen ſtricte loquendo inter Legem!, & Jus nonnulla ſit differentia, quia ut dicitur *in cit. cap. Jus generale* 2. *diſt.* 1. *Jus generale nomen eſt, Lex autem Juris eſt ſpecies*; Sub uno enim Jure Divino, vel Humaoo, Canonico, vel Civili, Leges plurimæ continentur. Aliquando Lex appellatur *Conſtitutio*, quia illam præcedere ſolet plurium conſilium, & cooſenſus quidpiam ſimul ſtatuentium, quaſi communis ſtatuitio; Quandoque Lex dicitur *Statutum* eo quod per ipſam ſtatuatur aliquid ſtabile atque firmum. Dicta au- 3
tem nomina io hoc differunt, quod Leges ſupremi Principis Sæcularis dicantur *Jura*; Summi Pontificis vero Decreta appellentur *Conſtitutiones*; & Decreta inferiorum Principum, Civitatum, & Populorum dicantur *Statuta*, quamvis ſæpe ſæpius ſoleant confuudi, & ſumi promiſcue.

Ad Legem variæ requiruntur conditiones, 4
quas ex Divo Iſidoro aſſignantur, *in c. Erit autem Lex* 2. *diſt.* 4. ibi: *Erit autem Lex honeſta, juſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patriæ conſuetudinem, loco, temporique conveniens, neceſſaria, utilis, manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat, nullo privato commodo, ſed pro communi Civium utilitate conſcripta*. Debet igitur Lex 5
primo eſſe *honeſta, & juſta*; quia ideo Lex conditur, ut genus humanum informetur honeſte vivere, alterum noo lædere, Jus ſuum cuique tribuere; §. *Juris, Inſtitut. de Juſtit. & Jure*, ibi: *Juris præcepta ſunt hæc; Honeſte vivere, alterum non lædere, Jus ſuum cuique tribuere, & c. Conſuetudo* 5. *diſtinct.* 1. ibi: *Lex erit quod ratione conſtiterit, Religioni conveniat, diſciplinæ congruat, ſaluti proficiat*.

Debet ſecundo eſſe *poſſibilis*; nam ut habe- 6
tur *in l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Juris*: *Impoſſibilium nulla eſt obligatio, & cap. Nemo* 6. *de Regul. Juris in* 6. *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*. Et additur *ſecundum naturam*, quia lex noo debet præcipere ſupra vires & poſſibilitatem naturæ, ſic ipſa naturali ratione dictante, cui lex conformari debet; *cap. Conſuetudo* 9. *diſt.* 1. Et ſubjungitur *Secundum patriæ conſuetudinem*; quia rationabiles Patriæ conſuetudines non facile per legem contrariam ſunt abrogandæ; ut enim expreſſe habetur *in l. de quibus, ff. de legibus*: *Inveterata conſuetudo pro lege non immerito cuſtoditur*, & in dubio Lex ſecundum Patriæ conſuetudinem eſt intelligenda, & interpretanda, *l. Si de interpretatione, ff. de legib.* cum cooſuetudo

Digitized by Google

ſit optima legum interpres, *cap. Cum Dilectus* 8. *De conſuetud.*

7 Debet tertio eſſe *loco, temporique conveniens*, quia leges condi debent & moderari juxta diverſitatem locorum, & qualitatem temporum, atque hominum, quibus dantur, textu expreſſo *in cap. Sciendum eſt* 1. *cap. Regulæ* 2. *& cap. Neceſſe eſt* 3. *diſtinct.* 29. Et de facto noſtra Fratrum Minorum Regula a Sancto Patre Franciſco divinitus accepta habet modificationem *in cap.* 4. ibi: *Secundum loca, & tempora*.

8 Debet quarto eſſe *neceſſaria & utilis*, quia Jus novum ſtatui non debet niſi inſtante neceſſitate, *capit. Regulæ* 2. *diſt.* 29. *& leg. Ergo omne* 39. *ff. de legibus, & in l.* 3. *ff. de Conſtitut. Princip.* expreſſe dicitur, quod *in rebus novis conſtituendis evidens eſſe utilitas debet*, alioquin tanquam ſine ratione, & cauſa lata, ſuperflua cenſeretur, & potius quam de novo condenda, eſſet rurſus abjicienda, ſi jam fuiſſet condita, textu claro *in cap. Omnia talia* 12. *diſt.* 2.

9 Debet quinto eſſe *manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat*; quia propter ejus obſcuritatem poſſet captioſe, & perperam interpretari, & inde multa poſſent mala evenire, ad quæ evitanda merito ſtatuitur etiam in *cap. Abbate*, 25. §. *Contra, de verbor. ſignific.* quod *Lex non debeat eſſe obſcura, vel captioſa, ſed certa, & manifeſta*.

10 Debet ſexto eſſe *nullo privato commodo, ſed pro communi Civium utilitate conſcripta*, quia Lex primario & principaliter debet eſſe ordinata ad bonum commune Reipublicæ, ut expreſſe habetur *in l.* 1. *ff. de legibus*, ibi: *Lex eſt commune præceptum, communis Reipublicæ ſponſio, & l.* 2. *ff. eod.* ibi: *Lex eſt communis ſponſio Civitatis, ad cujus præſcriptum omnes, qui in ea Republica ſunt, vitam inſtituere debent, & l.* 8. *ff. eod.* ibi: *Jura non in ſingulas perſonas, ſed generaliter conſtituuntur*.

11 Brevius tamen, & clarius omnes neceſſariæ legis conditiones continentur in definitione, quæ de ipſa generatim ſumpta, & prout eſt quid commune ad Conſtitutiones humanas, tam Eccleſiaſticas, quam Civiles, traditur his verbis: *Lex eſt recta agendorum ratio a publica Poteſtate Communitati denunciata cum voluntate eam perpetuo obligandi ad aliquid agendum, vel omittendum*; ſic in re *communis Doctorum*.

12 Primo igitur ad veram legem requiritur, quod ſit *recta agendorum ratio*, ideſt *juſta, & honeſta*: quia ſi non ſit juſta, non eſt abſolute dicenda lex, ut expreſſe dicit S. Auguſtin.
lib. 1. *de liber. arbit. cap.* 5. ibi: *Mihi Lex eſſe*
non videtur, quæ juſta non fuerit. Secundo re- 13
quiritur, quod ſit lata *a Publica Poteſtate*, ſci-
licet a Legislatore habente legitimam, & pu-
blicam auctoritatem ferendi legem, aliter ta-
lis lex poſſet ſine incurſu culpæ, & pœnæ non
obſervari, *c. Ut animarum* 2. *de Conſtitutioni-*
bus in 6. ibi: *Cum extra Territorium Jus di-*
centi non pareatur impune. Tertio requiritur, 14
quod ſit *Communitati denuntiata*, ideſt quod ſit
promulgata, aliter ignorantia merito excuſa-
ret ſubditos ab obſervatione legis; *cap.* 1. *de*
Præbend. in 6. ibi: *Lex ſeu Conſtitutio, & man-*
datum nullos adſtringunt, niſi poſtquam ad noti-
tiam pervenerint eorundem; *Authent. Ut factæ*
novæ conſtitutiones §. *Sancimus collat.* 5. ibi:
Cur enim (inquit Imperator) *culpabimus eos,*
qui poſitas noſtras ignoraverint Conſtitutiones?
Quarto, quod ſit lata *cum voluntate perpetuo* 15
obligandi, ideſt quod Legislator intendat ſub-
ditos obligare ad obſervantiam talis legis, aliter
non erit Lex, ſed conſilium; Et quidem *obli-*
gandi perpetuo, quia Lex, quantum eſt de ſui
natura, niſi poſtmodum legitime revocetur,
eſt, ut obliget in perpetuum; *arg. cap. Nemini*
dubium eſt 10. *de officio Legati, & cap. Ex re-*
ſcripto 1. *de Locato*, cum ſimilibus, & quidem me-
rito, cum ea, quæ ad Jus pertinent, perpetua
eſſe debeant; *l. Falſo, Cod. de diverſis reſcriptis*.

Hinc Lex differt a ſimplici Præcepto. Pri- 16
mo, quia Lex durat etiam poſt mortem Legis-
latoris, & ſemper ſuam vim habet, donec re-
vocetur, aut per contrariam conſuetudinem le-
gitime abrogetur, *argum. cit. Juribus*; ſimplex
vero Præceptum expirat morte præcipientis, &
abſque nova revocatione ceſſat ceſſante vita,
aut officio præcipientis, ut de ſe patet, & te-
net Menoch. *lib.* 1. *de Arbitrar. Judic. q.* 69. *n.* 4.
Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 28. *n.* 47. Layman
in cap. Gratum 20. *de Offic. Delegat. in* 6. & alii
paſſim. Secundo differt, quia lex cenſetur im- 17
mediate afficere locum, ſeu Territorium Legis-
latoris, & inde in ſubditos inibi exiſtentes tran-
ſire. Unde leges Territorii non obligant Cives
abſentes; *cap. Ut animarum* 2. *de Conſtit.* & ſic
tenent Doctores communiter, *arg. l. Omnes po-*
puli, ff. de Juſtitia & Jure. Simplex vero præ-
ceptum e contra immediate fertur in perſonas
ſingulares, earumque oſſibus inhæret, quocum-
que locorum abierint, & hoc patet de præce-
ptis ſuperiorum v. g. Prælatorum Regularium,
quæ obligant ſubditos ubicumque exiſtant, cum
eis competat Juriſdictio in ipſos ſubditos, non
ratione loci, ſed per ſe, ac ratione perſonæ
propter votum Obedientiæ. Tertio differt, quia 18

Lex

Digitized by Google

Lex imponitur toti Reipublicæ, ſeu Communitati, & loquitur non tantum ad præſentes, ſed etiam ad futuros, *l.1. ff. de legibus*, ibi: *Lex eſt commune præceptum*, *l. Leges 7. Cod. de legibus*, *& cap. Quoniam 13. de Conſtitutionibus*, ibi: *Cum leges*, *& Conſtitutiones futuris certum eſt dare formam negotiis*. Simplex vero Præceptum imponitur perſonis ſingularibus, & præſentibus, cum quibus ordinarie extinguitur, nec tranſit ad ſucceſſores, ut patet de præcepto Patris impoſito huic, vel illi Filio; de Præcepto Superioris huic, vel illi Religioſo, & hujuſmodi.

19 Lex ut ſic dividitur immediate in æternam, & temporalem. *Lex æterna* eſt ordinatio quædam divinæ voluntatis ab æterno fixe determinantis, quæ ſint agenda, vel cavenda a creatura rationali, ut debitum finem aſſequatur. *Lex temporalis* eſt, quæ ad dictum finem eſt condita in tempore. Et in hoc differunt, quod prima ſit increata, & in Deo, ſecunda autem creata, & extra Deum.

20 Lex temporalis ſubdividitur in naturalem, & in poſitivam. *Lex naturalis* eſt regula obligans creaturam rationalem ad practicandum ea, quæ ex ſe neceſſario conveniunt naturæ rationali, & omittendum ea, quæ eidem diſconveniunt. *Lex poſitiva* eſt, quæ ab aliquo Legiſlatore poſitivo, ſive Deo, ſive homine poſita eſt, tamquam regula obligans creaturam rationalem ad practicandum, vel omittendum ea, quæ non ex ſe, nec neceſſario conveniunt, aut diſconveniunt naturæ rationali. Et in hoc differunt, quod in lege naturali objectum ex ſe, neceſſario, & ab intrinſeco habet, quod ſit conveniens, aut diſconveniens, bonum, aut malum. In lege vero poſitiva objectum ſolum ab extrinſeco libere, & contingenter a voluntate Legiſlatoris poſitivi habet, quod ſit conveniens, aut diſconveniens, & quod ſit obligans; unde quæ lege naturali ſunt prohibita, ideo ſunt prohibita, quia ex ſe mala. Quæ autem lege poſitiva prohibentur, ideo ſunt mala, quia prohibita.

21 Lex poſitiva ſubdividitur in Divinam, & humanam. *Lex Divina poſitiva* eſt quæ a Deo in tempore lata, & condita eſt. *Lex humana poſitiva* eſt quæ lata, & condita eſt ab homine.

22 Lex Divina poſitiva ſubdividitur in legem veterem, & in legem novam. *Lex vetus*, ſeu Moſaica, eſt quæ a Deo per Angelos Moyſi, & per Moyſen Iſraelitis pro tempore veteris Teſtamenti tradita fuit. *Lex nova*, ſeu Evangelica eſt, quæ a Chriſto fuit condita, & partim per ipſummet, partim per Apoſtolos fuit publicata.

23 Lex Divina poſitiva alia eſt mere Divina poſitiva, & alia eſt Divina poſitiva naturalis. *Lex Divina mere poſitiva* eſt, quæ mere præcipit ea, quæ non ſunt præcepta a lege naturali, ut quod Confeſſarius debeat eſſe Sacerdos, quod Confeſſio peccatorum mortalium debeat præmitti ſumptioni Euchariſtiæ, & hujuſmodi. *Lex Divina poſitiva naturalis* eſt, quæ præcipit eadem quæ præcipiuntur a Lege naturali, ut quod Deus ſit colendus, parentes ſint honorandi, non ſit mentiendum, & non ſit occidendum, & hujuſmodi.

24 Lex poſitiva humana ſubdividitur in legem, ſeu Jus gentium, in legem Eccleſiaſticam, ſeu Canonicam, & in legem ſæcularem, ſeu Civilem. *Lex*, *ſeu Jus gentium* eſt illa, ſeu illud, qua, vel quo omnes gentes, vel ferme omnes utuntur. *Lex Eccleſiaſtica*, ſeu Canonica eſt quæ a Summo Pontifice, & aliis Superioribus Eccleſiaſticis pro recta gubernatione Eccleſiæ, & ad Spiritualem animarum profectum, eſt legitime condita. *Lex ſæcularis* ſeu Civilis eſt, quæ auctoritate Principis, ſeu Magiſtratus ſæcularis eſt condita ad Civium politicam gubernationem, & ad rem publicam in pace & juſtitia conſervandam.

25 Lex, ſeu Jus gentium ſubdividitur in primarium, & ſecundarium. *Lex*, *ſeu Jus gentium primarium*, *& Lex ſeu Jus gentium ſecundarium* quæ, & quales ſint? Vid. *verb. Jus num. 10.*

26 Lex Eccleſiaſtica, ſeu Canonica quomodo ſubdividatur? Vid. *verb. Jus a num. 19. ad num. 34.*

27 Lex Sæcularis, ſeu Civilis quomodo ſubdividatur? Vide *verb. Jus a n. 12. ad 14.*

28 Lex ſeu Jus gentium in hoc differt a lege Eccleſiaſtica ſeu Canonica, & a Lege Sæculari, ſeu Civili, quod lex, ſeu jus gentium concernat ſemper univerſalem, ſeu fere univerſalem hominum ſocietatem; Lex autem Eccleſiaſtica, ſeu Canonica, & Sæcularis, ſeu Civilis, concernat aliquando unicum Regnum, unicam Provinciam, immo & interdum unicam Civitatem. Et Lex ſeu Jus gentium in 29
hoc differt a lege, ſeu Jure naturali, quod lex, ſeu Jus naturale ſtricte ſumptum dirigat hominem præſertim ſolitarie ſpectatum; Lex autem, ſeu Jus gentium præciſe illum dirigat, ut in aliorum conſortio commorantem; immo ita in regulandis hominibus ſimul convenientibus occupatur, ut ejus diſpoſitiones concernant univerſalem, ſeu fere univerſalem hominum ſocietatem.

30 Quando inter leges Eccleſiaſticas, ſeu Ca-

Digitized by Google

nonicas, & Sæculares, ſeu Civiles eſt aperta contrarietas, quænam ſint ſervandæ? Vide *verb. Jus a n. 37. ad n. 43.*

31 Summus Pontifex poteſt condere leges Eccleſiaſticas, ſeu Canonicas in materia ſpirituali, & concernente animarum ſalutem, obligantes pro toto Orbe Chriſtiano. *Communis* per textum *in cap. Solitæ 6. de majoritate, & obedient.* & patet clare ex verbis Chriſti *Matt.* 16. ibi: *Quodcumque ligaveris ſuper terram,*
32 *erit ligatum & in Cœlis*, cum ſimilibus. Legatus Pontificis poteſt leges Eccleſiaſticas ferre intra fines ſuæ Legationis, *cap. Nemini du-*
33 *bium X. de officio Legati*. Cardinales poſſunt ſimiles leges ferre in Eccleſiis ſui Tituli, in quibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, *cap. His, quæ 11. de majoritat. & obe-*
34 *dient.* Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt dictas leges ferre pro ſuis reſpective Diœceſibus; *cap. Si quis venerit 2.*
35 *de majoritat. & obedient.* cum ſimilibus. Item Abbates exempti, aliique Prælati obtinentes in ſuis Territoriis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Hoſtienſ. *in ſumma de Conſtitutionibus n. 3. & 4.* Suarez *lib. 4. de legib. cap. 3. & c. 4. n. 2. & ſeq. & c. 5. n. 3. & 4.* Pirhing *lib. 1. decret. tit. 2. nu. 4.* & alii paſſim, *arg. cap. Annis ſingulis diſt. 18. & c. 1. de conſecr. diſt. 3. & cit. cap. Si quis veneris 2. de majo-*
36 *rit. & obedient.* cum ſimilibus. Item Abbates, Priores, Abbatiſſæ, Prioriſſæ, & Præfectæ Monialium, ſuperioreſque ſimiles independentes pro ſuis Monaſteriis. La Croix *lib. 1. tr. 2. c. 1. n. 562.* & alii paſſim.

37 Concilium generale legitime congregatum poteſt condere Leges Eccleſiaſticas obligantes totam Eccleſiam, dummodo Summus Pontifex conſenſum præbeat, eaſque confirmet. *Communis, & certa.* Et patet in habitis Conciliis Generalibus, & ſignanter in Concilio Tridentino, ubi præter Articulos Fidei, plura decreta circa reformationem morum condita fuerunt: Et quod debeant eſſe approbatæ, & confirmatæ a Summo Pontifice, habetur clare *ex cap. Significaſti 4. de electione*, ibi: *Cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ auctoritatem, & facta ſint & robur acceperint, & in eorum ſtatutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas*, & expreſſe patet ex *cap. Regula 2. diſt. 17.* cum
38 ſimilibus. Item Leges Eccleſiaſticas condere poteſt Concilium Provinciale, & Synodus Diœceſana obligantes proprios ſubditos intra limites ſui Territorii exiſtentes. *Comm.* per text. *in cap. Catholicæ 8. diſt. 11. cap. Quod dicitis 14. diſt. 16.* cum ſimilibus.

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Sede vacante 39
poteſt condere Leges totam Diœceſim obligantes etiam poſt electionem novi Epiſcopi, donec ipſe illas revocaverit; *arg. cap. Cum olim 14. de majorit. & obedient. & cap. un. eod. in 6. n. 61.* Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in his, quæ ſunt juriſdictionis; poteſtae autem condendi Leges, ut patet, pertinet ad poteſtatem juriſdictionis, adeoque &c. Et ſic tenent Abbas *in cit. cap. Cum olim n. 2. §. Septimo dubitatur*. Fagn. *ibid. n. 57.* Layman *ibid. n. 6.* Felinus *in cap. Cum omnes 6. de Conſtitutionib. n. 50.* Pirhing *lib. 1. decr. tit. 2. n. 6.* Reiffenſt. *ibid. n. 89.* & alii paſſim.

Nec valet objicere, quod ſicut Collegium 40
Cardinalium nequit condere Leges vacante Sede Papali, *ex cap. Ubi periculum 3. §. iidem quoque Cardinales, de elect. in 6. & Clementin. Ne Romani, §. 1. de election.* ita multo minus Leges condere poteſt Capitulum, vacante Sede Epiſcopali. Non valet, inquam, quia id eſt peculiariter ſtatutum de Collegio Cardinalium, ne forſan cum gravi univerſalis Eccleſiæ periculo & detrimento Romani Pontificis electio diutius protraheretur, ſi interim Collegium Cardinalium poſſet exercere Juriſdictionem Papalem; Secus autem eſt de Capitulo Sede Epiſcopali vacante, quod ubi ipſi competit electio Succeſſoris, habet a Jure præfixum ſibi ſolum trium menſium ſpatium. Tum quia Sede Papali vacante Juriſdictio Papalis non tranſit ad Collegium Cardinalium *ex cit. Juribus cum ſimilibus*; bene vero juriſdictio Epiſcopalis tranſit in Capitulum Sede vacante Epiſcopali; *cap. Cum olim 14. de majorit. & obed. & cap. unic. eod. in 6.* cum ſimilibus.

Capitula Generalia Regularium poſſunt con- 41
dere Leges, & ſtatuta propria pro tota Religione ad ſucceſſores tranſeuntia juxta modum in unaquaque reſpective regula præſcriptum, & conſuetudines proprias, ac privilegia, & ſic Capitula Provincialia reſpective pro quaque ſua Provincia. *Commun.*

Leges Civiles, ſeu Politicas condere poteſt 42
Summus Pontifex pro Ditione temporali ſuo Dominio ſubjecta, Imperator pro Imperio, Reges pro ſuis Regnis, & alii Duces, ſeu Principes, aut Reſpublicæ ſuprema Juriſdictione temporali gaudentes pro ſuis reſpective Ditionibus; *l. 1. ff. de Conſtitutionibus Principum*, cum ſimilibus. Et ſic tenet *communis Doctorum*. Principes autem alii inferiores, & Civi- 43
tates, ſeu Communitates ſuprema Juriſdictione temporali non gaudentes, ſed juriſdictionem dependentem habentes, nequeunt Leges & ſtatuta

Digitized by Google

tuta condere, niſi accedat ceſſio, ſeu confirmatio ſupremi Principis, cui ſubjiciuntur, aut conſuetudo legitime præſcripta. *Communis.*

44 Nulla poteſtas legiſlativa humana, ſive Eccleſiaſtica, ſive Laica, poteſt condere Leges, vel ſtatuta contra Jus naturale, vel Divinum præceptivum, vel prohibitivum, ſive ſtatuere aliquid contra id, quod Lex naturalis, aut Divina præcipit, ſeu prohibet. *Communis, arg. cap. Inferior 4. diſt. 21. cap. Cum Inferior 16. de majorit. & obedient. Clementin. Ne Romani* §. 1. *de election.* ibi: *Lex ſuperioris per inferio-*
45 *rem tolli non poteſt*. Quinimmo nnlla poteſtas
Legiſlativa humana, Summo Pontifice excepto, poteſt Leges ferre, & quidpiam ſtatuere contra Jus commnne Canonicum, aut alias conſtitntiones Apoſtolicas. *Comm.* per textus *in citatis Juribus*, & in *cap. Inſtitutionis 7. cauſ. 25. q. 2. & cap. Quod ſuper his 9. de majorit. & obed.* cum ſimilibus.

Additiones ex aliena manu.

46 Lex non male definitur: *Norma liberarum actionum a Superiore Inferiori ſub præmio, vel pœna præſcripta.*

47 Ex hac antem definitione facile eſt judicare de diverſis legis ſpeciebus. Si enim de eſſentia legis eſt, nt feratur a Snperiore Inſerioribns, qnot ſnnt Hominibus Superiores (intelligo de Supremis) tot ſunt Leges.

48 Homines antem in ſtatu naturali conſiderati ſunt inter ſe æquales, ita ut nemo alteri Superior ſit; unum tamen habeat Superiorem
49 *Deum*. In ſtatn vero civili eum habeat Superiorem, qui pro forma Reipnblicæ, in qua
50 ſunt, Snmmnm obtinet Imperium. Quinimo
iis qui Chriſtianam Religionem amplexi ſunt accedit & alter Snperior in ſtatu civili, nimirnm Vicarius Chriſti, ſcilicet Snmmus Pontifex.

51 Patet hinc, legem optime dividi in *Divinam*, & *Humanam*. *Divina* vero prout a Deo promnlgatur Hominibus eſt vel *naturalis*, ſi lumine rationis promnlgetur, vel *revelata* ſi pro-
52 mulgetur per revelationem. Quomodo antem
lnmine rationis aſſequi poſſimus hanc quam dicimus *naturalem* legem, plures poſt *Grotium* ad-
53 laborarunt. Sed fruſtra. Meo judicio ſatis eſt
ſimnl conſiderare ideam Dei, & ideam Hominis, ut noſcere poſſimus, & quidem facili negotio, omnia noſtra erga Deum, erga nos ipſos, & erga alios homines officia. Et ſumma
54 ratione. Nequit enim Deus quidquam Hominibus præſcribere, quod conſentaneum non ſit ſuis attributis, tum proprietatibus Hominum; ſed hæc inquiſitio non eſt hujus loci.

Lex *humana* ſi ab eo qui potitur Summo 55
imperio in ſtatu civili feratur, dicitur *civilis*, ſin antem a Summo Pontifice, *Eccleſiaſtica*.

Habes diverſas legis ſpecies. Nec mireris 56
quod nihil dixerim de *jure gentium*. Si enim *jus* hoc *gentium* diverſum eſt a *Lege naturali*, commentitium eſt. Snnt enim, ut dictum eſt, Homines in ſtatn naturali inter ſe æquales.
Quomodo igitur ferre potuerunt Gentes Gen- 57
tibus dictantes Leges, quæ nonniſi a Superiori
Inferioribus ferri poſſnnt? Quod ſi nomine ju- 58
ris gentium intelligas quaſdam conſuetudines inter nonnullas cultas gentes tum tempore pacis, tum belli receptas, abnteris nomine *juris*, nam hæ conſuetndines non in vim Legis, ſed potius in vim pacti obligant. Sed hæc jam noſtra tempeſtate excuſſa ſunt a tot viris doctis.

Articulus II.

Lex quoad ea, quæ concernunt ejus promulgationem, acceptationem & obligationem.

AD hoc ut Lex obliget quoad culpam, 1
vel quoad pœnam, requiritur ejus ſufficiens promulgatio. *Communis* per textum *in cap. Quia cunctis 1. de conceſſ. præbend.* ubi expreſſe dicitur, *quod Lex, ſeu Conſtitutio, & mandatum nullos adſtringunt, niſi poſtquam ad notitiam pervenerint eorundem, & Authentic. Ut factæ novæ Conſtitutiones*, §. *Sancimus, collat.* 5. ubi Imperator ſic inquit: *Cur enim culpabimus eos, qui poſitas noſtras ignoraverint Conſtitutiones?* Et ratio eſt, quia cum Lex ſit præceptum rationale, nemo poteſt, aut tenetur illi parere, ſi ipſi non ſit ſufficienter promnlgata, & ſine ſua culpa non ſit cognita; ignorantia enim tollit voluntarium, & ubi non eſt voluntarium, ibi nulla eſt culpa, & conſequenter neque pœnæ locus eſſe poteſt, cum culpa, & pœna ſint correlativa, *arg. cap. Satis 7. diſtinct. 56. & capit. Cognoſcentes 2. de conſtitutionibus*, ibi: *Rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit, & cap. Sine culpa 23. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Sine culpa (niſi ſubſit cauſa) non eſt aliquis puniendus.*

Ut Lex dicatur ſufficienter promulgata, ſuf- 2
ficit, quod taliter promulgetur, nt ea ad notitiam Communitatis deveniat, quamvis ſingulorum auribus ſpecialiter, & ſingillatim non

 in-

Digitized by Google

inculcetur : *Communis*, textu expreſſo in *cap. Ad hæc* 1. *de poſtulatione Prælator.* obi dicitur *quod nec ſit neceſſarium, cum Conſtitutio ſolemniter editur, aut publice promulgatur, ipſius notitiam ſingulorum auribus per ſpeciale mandatum, vel litteras inculcare : ſed id ſolum ſufficit, ut ad ejus obſervantiam teneatur, qui noverit eam ſolemniter editam, aut publice promulgatam*, & concordat *cap. Quod dicitis* 14. *diſt.* 16. cum ſimilibus.

3 Si Lex juxta Legislatoris mandatum promolganda ſir tali loco, & tempore, a quo velit ipſam obligare v. gr. ſtatim ac in Curia, in Metropoli, vel poſtqoam in ſingulis Civitatibus, vel Parochiis promulgata fuerit, vel ſtatim elapſo uno menſe a die poblicationis, & hujuſmodi, tunc ipſa ſive ſit Civilis, ſive Canonica non incipit obligare, niſi puſt promulgationem ſactam io loco præſcripto, & elapſo tempore a Legislatore ſtatuto. *Communis*, per varia exempla ſimilium Legum, quæ habentur tum in Jure communi, ut in *capit. Cum ſingula* 32. *in fin. de præbend. in* 6. ubi ſtatuitur execuiio ipſius Legis infra menſem poſtquam ad notitiam pervenerit. Tum in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. c.* 1. ubi ſtatuitur ralem Legem nun habere vim, niſi poſt triginta dies a die primæ publicationis in ſingulis Parochiis factæ oumerandos. Tum *in Authent. Ut in privatis domibus, & cap.* §. *Hæc enim*, *Collat.* 5. ubi ſtatoitur tempus trium menſiom. Tum *in Authent. Ut neque Miles*, §. *Sint igitur*, *Collat.* 8. ubi ſtatuuntur triginta dies computandi ab inſinoatiooe, ſeu promulgatione dictarum Legum.

4 Leges Imperiales, ſeu Cesareæ latæ pro pluribos Provinciis non incipiont obligare, oiſi poſt duos menſes elapſa die promulgationis factæ in cujuslibet Provinciæ Metropoli. *Communis*, textu expreſſo *in Authent. Ut factæ novæ*
5 *Conſtitutiones*, *Collat.* 5. Leges Regum, aliorumque Principum Romano Imperio noo ſubjectorum, niſi aliud certom præfixerint tempos pro obſervantia, aot aliud Legitima conſuetudine præſcriptum fuerit, incipiunt obligare ſtatim ac ſufficienter ſunt promulgatæ, & ad notitiam ſubditorum pervenerint, *arg. cap. Quia cunctis* 1. *de conceſſion. præbend.* §. *Nec obſtaret*, ubi expreſſe dicitur, *quod Lex, ſeu Conſtitutio, vel mandatum nullos adſtringunt, niſi poſtquam ad notitiam pervenerint eorundem ; aut niſi poſt tempus infra quod ignorare minime debuiſſent.* Dicta enim *Authentic. Ut factæ novæ conſtitutiones*, eſt reſpectiva, ot in ipſa patet, ad ſolas Leges Imperiales latas pro pluribus Imperii Provinciis ; Unde cum de Legibus Regum, aliorumque Principum Romano Imperio non ſubjectorum, nihil quoad hoc reperiatur in Jure ſtatotum, non eſt qoid ſpeciale temere aſſerendom. *Erubeſcimus enim ſine Lege loqui*, inqolunt Juriſconſulti ; *arg. Authent. de Triente & Semiſſe*, S. *Conſideremus*, *Collat.* 3. & *l. Si vero*, §. *De viro*, *ff. ſoluto Matrimon. cum ſimilibus* ; & concordat *cap. Conſuluiſti* 20. *cauſ.* 2. *q.* 4. ibi : *Quod Sanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinventione non eſt præſumendum*, & ſic tenent Abbas *in cap. Cognoſcentes n.* 7. *de Conſtitutionib.* Pirhing *l.* 1. *Decretal. tit.* 2. *n.* 30. Engel *ibid. n.* 46. Reiffenſt. *ibid. n.* 113. Suarez *lib.* 3. *de Legibus c.* 16. *num.* 7. Navarr. Palao, & alii paſſim.

Leges Pontificiæ, ſeu Conſtitotiones Apo- 6
ſtolicæ incipiont obligare qoantum eſt ex ſe totum Orbem Eccleſiæ ſubjectum ſtatim ac Romæ in Curia, aliiſque conſuetis locis ſolemniter fuerint promolgatæ, & ad aliorum cognitionem pervenerint ; nec eſt neceſſe quod etiam promolgentur in ſingulis Provinciis, ac Epiſcopatibus ; niſi in ipſis aliud exprimatur. Colligitur clare *ex cap. Ad hæc* 1. *de Poſtulatione Prælatorum*, ubi, ut patet ex propriis verbis adductis *ſup. n.* 2. expreſſe dicitur, *quod id ſolum ſufficit, ut ad ejus* (ſcilicet Conſtitutionis Pontificiæ) *obſervantiam teneatur, qui noverit eam ſolemniter editam, aut publice promulgatam*. Hoc autem jam fit, ſi Conſtitutio Pontificia Romæ ſolemniter promulgetur, & de tali promulgatione coipiam certo conſtet. Et quod magis certam reddit noſtram ſententiam, eſt, qoia ibi Pontiſex per allatam rationem ſolemniter reprobat excuſationem adductam de non ſervando Interdicto in Diœceſi Altiſſiodoreoſi, ex quo io tali Diœceſi non fuiſſet promulgatom Pontificium Decretum ; adeoque Pontiſex aperte declaravit decreta Pontificia eſſe obſervanda, quamvis in tali Diœceſi ooo fuerint promulgata, & colligitur etiam *ex c. Quia cunctis* 1. §. *Nec obſtaret*, *de conceſſ. præbend. in* 6. per propria verba addocta *ſupra ſub n.* 5. Et conſequenter ad hoc ut Leges Pontificiæ obligent, non requiritur, quod publicentur in ſingulis Provinciis, ſeo Diœceſibus, ſed ſufficit quod ſolemniter promulgentur Romæ in locis conſuetis, & alibi de ipſis ſufficiens notitia habeatur ; *arg. cap. Eum qui* 31. *de Regul. Juris in* 6. ibi : *Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet.*

Tum qoia veritas hujos noſtræ ſententiæ 7
aperte conſtat ex recepta praxi, conſuetudine,

ac

Digitized by Google

ac Stylo Curiæ Romanæ, ubi omnes Judices Urbis, ut experientia conſtat, judicant contra omnes totius Orbis Chriſtianos ſecundum Leges, ſeu Conſtitutiones Pontificias in locis Romæ conſuetis promulgatas, quamvis non fuerint promulgatæ in ſingulis Provinciis, dummodo vere illas non ignoraverint; Conſuetudo autem eſt optima Legum interpres, *c. Cum Dilectus 8. de conſuetud. & l. Si de interpretatione, ff. de Legibus*. Quinimmo ipſe Stylus Curiæ Romanæ habet vim Legis; *arg. c. Quam grave 6. de crimine falſi*.

8 Er hanc ſententiam tenent Abbas Panurmit. *in c. Noveris 49. de ſentent. excommunic. num. 3.* ubi expreſſe dicit, quod *Conſtitutio Papæ non eſt neceſſario publicanda in qualibet Provincia, quia ſatis eſt, quod publicetur in Curia Romana*; Vallenſis *de Conſtitutionibus* §. 2. *num.* 2. Card. de Luca *tom.* 1. *par.* 1. *de Benefic. diſc.* 76. *n.* 7. allegans Rotam *dec.* 365. *num.* 13. & 14. Antonius Burguſius *in Repetit, ad c. Cognoſcentes*, *num.* 207. *de Conſtitutionibus*, Quintilianus Mandoſius in *Repetit. ad c.* 2. *de Conſtit. num.* 79. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 2. *num.* 32. ubi citans Suarez, Silveſtrum, Azor. Navarr. & alios dicit, quod hæc ſententia ſit communior; Reiffenſtuel *ib. n.* 118. ubi dicit, quod hæc ſit communior; La Croix *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *num.* 579. ubi aliis citatis dicit, quod ita docent communiter Canoniſtæ; Cardenas in 1. *Criſi*, *diſp.* 9. *cap.* 20. *art.* 12. ubi dicit hanc eſſe certam; Farinaccius cum pluribus aliis *part.* 1. *Fragmentorum Criminalium num.* 653. dicens, quod hæc opinio ſit verior, magiſque communis, & canonizata in Rota; Caſtropalao *par.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 12. *num.* 2. citans Suarez, Vaſq. Silveſtrum, & alios, ubi vocat hanc certam, & omnino tenendam ſententiam. Et ſic plurimi alii, contra plures alios tenentes contrarium.

9 Ad intrinſecam Legis conſtitutionem non requiritur acceptatio populi, unde ante populi acceptationem Lex ceteroquin juſta jam obligat; ſic late Fagnanos in *cap. Treguas* 1. *de Tregua & pace n.* 48. *& ſeq.* Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 2. *n.* 37. ubi dicit, quod hæc eſt Theologorum ſententia magis recepta, & per ſe loquendo abſolute vera. Suarez *lib.* 3. *d. cap.* 19. *n.* 6. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 1. ubi cum multis aliis ibi citatis dicit, quod hæc ſententia abſolute, & per ſe loquendo eſt vera. Caſtropalao *par.* 1. *tract.* 3. *diſputat.* 1. *punct.* 13. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 1. *n.* 193. ubi dicit hoc eſſe certum. Buſemb. *de Legibus tract.* 2. *cap.* 1. *dub.* 3. La Croix, *ibidem*. Viva in *propoſit.* 28. *damnat. ab Alexand. VII. n.* 6. *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 1. *num.* 136. ubi dicit, quod hæc communior Doctorum, & jam poſt propoſitionem 28. damnatam ab Alexandro VII. infra adducendam eſt fere indubitata, quamvis antea multi oppoſitum docuerint.

Et ratio noſtræ Concluſionis eſt, quia ad 10
hoc ut intrinſece cenſeatur conſtituta, & vim de ſe habeat obligandi ſubditos, duo ſolum requiruntur, & ſufficiunt ex parte Legiſlatoris, ſcilicet poteſtas, & voluntas obligandi ſubditos ad Legis obſervantiam, prout deſumitur *ex c. Cum ſuper* 23. *de offic. Delegati*. Neutrum autem horum deficit in legitimis Legiſlatoribus, quia quantum ad poteſtatem, ſi ſit ſermo de ſupremo Legiſlatore Eccleſiaſtico, ſcilicet de Summo Pontifice, habet eam abſolutam ferendi Leges ſine conſenſu, & acceptatione populi Chriſtiani, immediate a Chriſto; *Matth.* 16. ibi: *Quodcumque ligaveris ſuper terram &c. & Joan.* 21. ibi: *Paſce oves meas*. Et ſi ſit ſermo de ſupremis Legiſlatoribus Laicis, habent talem poteſtatem ferendi Leges abſque conſenſu, & acceptatione populorum; *l.* 1. *ff. de Conſtit. Princip.* §. *Sed & quod Principi; Inſtit. de Jur. nat. gent. & Civ.* & poteſtatem etiam habent obligandi, & cogendi ſubditos ad illarum obſervantiam; *l. Leges* 7. *ff. de Legib. & c.* 1. *ad finem diſt.* 20. Quantum autem ad voluntatem, quod ſcilicet Legiſlatores eam habeant obligandi ſubditos independenter ab eorum acceptatione; & non ſub prætenſa ab adverſariis conditione, *ſi ſubditi velint acceptare*, de ſe clare patet, quia alias eſſent potius conſilia, ſeu exhortationes, quam Leges, ſeu Præcepta, textu claro in *c. Quiſquis* 3. *cauſ.* 14. *q.* 1. Tum quia cum Legiſlatores ferunt Leges, cogunt ſubditos independenter ab eorum voluntate, pœnis, & ſuppliciis ad earum obſervantiam; *c. Præceptis* 2. *diſt.* 12. *c. Non fruſtra* 18. *& c. de Liguribus* 43. *cauſ.* 23. *q.* 5. *c. Cum Clericorum* 13. *de vita & honeſt. Cleric.* cum ſimilibus; *leg. Leges* 7. *ff. de Legibus* cum concordantiis, adeoque eo ipſo cenſentur habere voluntatem ſubditos obligandi abſolute, & non ſolum ſub conditione, *ſi ſubditi velint Legem acceptare*, ac per conſequens cum ex citatis Juribus poſſint Legiſlatores ſubditos coercere independenter ab eorum conſenſu ad Legum obſervantiam, & punire tranſgreſſores, ſtat clarum, quod poſſint etiam independenter ab eorum acceptatione ferre Leges obligatorias, quia in tantum poſ-

Digitized by Google

ſunt ſubditos ſic coercere & punire, in quantum poſſunt eos obligare.

11 Nec valet objicere *c. In iſtis 3. diſt.* 4. ubi dicitur, *quod Leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur*. Non valet, inquam, quia ultra quam quod dictum iſtud, cum ſit Gratiani, non habeat Canonis auctoritatem; textus ille aperte favet noſtræ concluſioni, quia *ſi Leges inſtituuntur cum promulgantur*, ergo cum promulgentur ante populi acceptationem, antecedenter ad hanc acceptationem ſunt jam inſtitutæ, & jam obligant, adeoque ſi Leges ſunt jam inſtitutæ ante populi acceptationem, populi acceptatio non requiritur ad intrinſecam Legis conſtitutionem. Id autem quod ſequitur ſcilicet, *firmantur cum moribus utentium approbantur*, debet intelligi, ut cum aliis recte notat Fagnan. *in c. Treguas* 1. *de Tregua & pace n.* 48. & 49. quod Leges firmantur moribus, quoad ad firmitatem ſtabilitatis, ſeu de facto, non autem quoad firmitatem auctoritatis ſeu de jure; nam de jure & quoad auctoritatem obligandi, ſunt jam ſatis firmatæ ab ipſa legitima inſtitutione, ſeu firmantur moribus & uſu non firmitate intrinſeca & eſſentiali, ut incipiant obligare, cum uſus ipſe ex obligatione naſcatur, ſed firmantur quadam firmitate extrinſeca & accidentali, ut ſic moribus utentium comprobatæ, ſtabiliores ſint, & non facile per deſuetudinem abrogentur.

12 Hinc ſubditi peccant mortaliter, ſi ſine rationabili cauſa non acceptent Legem obligantem ſub mortali; Habetur clare ex illo Apoſtoli Pauli ad Roman. 13. ibi; *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi damnationem acquirunt*, & ideo merito fuit damnata ab Alex. VII. *die* 24. *Sept.* 1665. ſequens propoſitio ordine 28. ibi: *Populus non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non*
13 *recipiat Legem a Principe promulgatam*. Ex qua damnata propoſitione aperte infertur, quod Lex ſine rationabili cauſa non acceptata, adhuc perſeveret obligare, præſertim ſi Legislator inſtet pro Legis acceptatione & obſervantia, & Lex ſit juſta, & Legislator ſit legitimus ex illis aſſignatis *art.* 1. *a n.* 41. *ad* 43.

14 Si Lex non acceptetur, nec obſervetur, & id ſciat, & taceat Legislator, quamvis primi ſine rationabili cauſa ipſam non acceptantes, nec obſervantes peccaverint, tamen ipſi, & alii a die, quo cognoſcunt id ſcire, & tacere Legislatorem, non peccant, quia tunc rationabiliter cenſetur hoc ipſo Legem revocare, ſi cum poſſit pro acceptatione & obſervantia
inſtare, non inſtat. Si Legislator neſciat Le- 15
gem non acceptari, nec deduci ad obſervantiam, durat Legis obligatio, donec elabatur decennium, quo elapſo, habet locum contra eam præſcriptio, & non amplius obligat, ſive ſit Lex Civilis, ſive Canonica.

In dubio an Lex ſit acceptata nec ne, præ- 16
ſumi debet, quod ſit acceptata, & obſervari debet, quia cum conſtet de Lege, pro ea ſtat poſſeſſio. Tum quia ipſa debuit acceptari ex dictis *num.* 12. & 13. adeoque præſumendum eſt fuiſſe acceptatam. Bonacina, Sanchez, & alii cum la Croix *lib.* 1. *tract.* 2. *c.* 1. *dub.* 1. *num.* 592. Boſemb. *ibid. dub.* 3. *in fine*; Viva *ad propoſition. damnat.* 28. *Alexandri VII. num.* 14. & alii. In dubio an Superior ha- 17
beat poteſtatem ferendi hanc, vel illam Legem obligatoriam, talis Lex debet acceptari, & obſervari. Poſſeſſio enim ſtat pro abſoluta poteſtate Superioris ad ferendam omnem juſtam & rationabilem Legem, niſi habeatur certitudo, quod hæc, vel illa Lex ſit ſupra ejus poteſtatem: in caſu autem noſtro non habetur certitudo, ſed ſola dubietas, ut ſupponitur, adeoque &c. Sanch. *in Decalog. lib.* 6. *c.* 3. *n.* 6. la Croix *lib.* 1. *tract.* 2. *c.* 1. *n.* 594. & alii paſſim. In dubio an Lex ſit juſta nec 18
ne? Debet acceptari, & obſervari; Superior enim eſt in poſſeſſione imperandi omne id, quod judicat juſtum & licitum, & ſubditus tenetur obſervare omne tale præceptum, quod non ſcit certo eſſe injuſtum & malum, Ovied. *de conſcient. controv.* 3. *punct.* 5. *n.* 61. la Croix *loc. cit. n.* 595. & alii paſſim; *arg. c. Quid culpatur* 5. *cauſ.* 23. *q.* 1.

Populus habens rationabilem cauſam non ac- 19
ceptandi Legem latam a Supremo Principe, poteſt, & debet ad ipſum recurrere per remedium ſupplicationis pro ſublatione Legis; Et ſi Lex ſit lata a Legislatore inferiore poteſt appellare ad Superiorem. *Communis*, *arg. c. Si quando* 5. *de Reſcriptis*. Et durante tali ſup- 20
plicatione, vel appellatione, licitum eſt populo ſuſpendere obligationem Legis, ſic enim habet uſus & praxis; neque ideo puniuntur ſubditi, ſi pendente tali ſupplicatione, vel appellatione Legem non obſervent; Et revera ſic convenit ſuavi Reipublicæ gubernationi, ne ſubditi illico premantur nimia Legis gravitate, ad quam alias non tenentur ex rationabili cauſa a Legislatore ignorata, quæ ſi ab ipſo cognita fuiſſet, talem Legem non condidiſſet; Tum quia ſubditi allegantes juſtam cauſam ob quam nequirent propter peculiares circumſtantias loci, temporis, conſuetudinis, & hujuſ-
mo-

Digitized by Google

modi, talem Legem obſervare, ſibi ipſis ipſomet facto contradicerent, ſi ipſam interea obſervarent. Sic Rodriquez, Salas, Bonacina, Granad. & alii apud Moyam in *Sel. tom.* 6. *d.* 1. *q.* 6. *n.* 16. Herincx *part.* 2. *ſummæ Theologicæ diſp.* 3. *de Legibus n.* 116. cum aliis ibi citatis, Illſung. *tract.* 1. *d.* 2. *n.* 5. la Croix *lib.* 1. *tract.* 2. *c.* 1. *n.* 639. Reiffenſt. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 2. *n.* 145. & alii plures; *arg. c. Si quando* 5. *de Reſcriptis*, ubi Alex. III. reſcribit Ravennat. Archiepiſcopo præciſis his verbis: *Si quando aliqua tuæ Fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes*. Et infra, *Qualitatem negotii pro quo tibi ſcribitur diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reverenter adimpleas, aut per Litteras tuæs, quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam prætendas, quia patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris, quod prava Nobis fue-
21 rit inſinuatione ſuggeſtum*. Suarez tamen *lib.* 4. *de Legibus cap.* 16. *num.* 8. Caſtropalao *par.* 1. *diſput.* 13. *num.* 14. Vaſquez, Lorca, Garcias, teſte Leurenio *part.* 3. *qu.* 170. *num.* 5. tenent oppoſitum, volentes interim eſſe obſervandam Legem, quia certo poſſider, & excuſatio eſt dubia.

22 Si Legislator audita populi ſupplicatione, vel alius ſuperior audita pupuli appellatione, taceat, nec ulterius pro Legis obſervantia inſtet, cum poſſit, cenſetur populi ſupplicationi, vel appellationi tacite annuere, & eo ipſo Legem revocare: *arg. cap. Qui tacet* 43. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Qui tacet, conſentire videtur*. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 146. Bonacina *diſp.* 2. *de Legibus qu.* 1. *punct.* 4. *n.* 43. Caſtropalao *loc. c. punct.* 13. *n.* 15. la Croix
23 *loc. cit. num.* 640. Salas, & alii plures. Limitanda tamen eſt concluſio in caſu, quo aliunde ſatis colligeretur, quod talis taciturnitas Legislatoris, ſeu Superioris, eſſet per modum repulſæ, aut indignationis, quia tunc potius firmaretur Lex, ut recte notat la Croix *loc. c. num.* 640.

24 Leges humanæ juſtæ, tum Eccleſiaſticæ, tum Civiles obligant in conſcientia, itaut earum tranſgreſſio culpabilis in materia gravi ſit peccatum mortale. *Communis*. Et ratio eſt, quia Leges humanæ continent præceptum Superioris, & conſequenter obligant in conſcienria, cum Lex naturalis præcipiat eſſe obediendum Superioribus juſta imperantibus; Unde Apoſtolus *ad Roman.* 13. ſic expreſſe habet: *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*, & infra ſubdit: *Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, ideſt non ſolum metu pœnæ, quam poſſet infligere Princeps iratus tranſgreſſoribus, ſed etiam metu culpæ, quam incurrerent ſubditi ejus Legem tranſgrediendo, quæ ſcriptura expreſſius loquitur de Superioribus temporalibus, iiſque etiam Gentilibus, & Ethnicis. Unde Apoſtolus ibidem loquendo de Regibus, Principibus, & aliis Superioribus Sæcularibus, ait: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit; qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi damnationem acquirunt*. Damnatio autem non incurritur niſi ob peccatum mortale, adeoque &c. Et quod nedum Leges Eccleſiaſticæ, ſed etiam Civiles ſic obligent, habetur etiam *ex cap. Quo jure* 1. *diſt.* 8. ubi ſic dicitur: *Ipſa Jura humana per Imperatores, & Reges ſæculi Deos diſtribuit humano generi; cap. Nemo* 15. *cauſ.* 16. *q.* 4. ubi dicuntur: *Veneranda* Romanæ Leges Divinitus per ora Principum promulgatæ &c. Unde *c. Quæ contra* 2. *diſt.* 8. dicitur expreſſe: *Generale pactum eſt ſocietatis humanæ, obedire Regibus ſuis*.

Non ſic tamen obligant ad culpam Leges 25
mere pœnales; quia iſtæ obligant ad ſolam pœnam tranſgreſſuribus taxatam. *Sic Communis* cum S. Th. 2. 2. *q.* 189. *art.* 9. *ad* 1. ubi id probat ex Regula Patrum Prædicatorum, in qua dicit dari aliqua, quorum tranſgreſſio, vel omiſſio ex genere ſuo non obligat ad culpam, neque mortalem, neque venialem, ſed ſulum ad pœnam taxatam ſubeundam. Et ratio eſt, quia Lex non obligat ultra mentem Legislatoris: ergu ſi Legislator intendat, & declaret expreſſe ſe ſolum quoad pœnam velle ſubditos obligare, jam clare patet talem Legem non obligare quoad culpam; nam actus agentium non operantur ultra eorum intentionem; *c. ult. de præbend. & l. Non omnis, ff. ſi certum petatur*, cum ſimilibus.

Hic juvat notare quomodo differat Lex me- 26
re pœnalis a Lege morali, & a Lege mixta. Unde *Lex mere pœnalis* ea eſt, quæ ad culpam, per ſe loquendo non obligat, ſed ad ſolam pœnam tranſgreſſuribus taxatam. *Lex moralis* ea eſt, quæ expreſſe nullam pœnam tranſgreſſoribus imponit, ſed mores dirigit, obligando ad actum, vel omiſſiunem illius; unde tunc, ne crimina remaneant impunita, pœna non taxata a Lege poteſt imponi tranſgreſſoribus prudenti arbitrio Judicis. Lex *mixta* ex murali & pœnali ea eſt, quæ obligat ad actum, ſeu omiſſionem illius, & ſimul ad pœnam tranſgreſſoribus taxatam.

Lex pœnalis alia eſt latæ ſententiæ, & alia 27
ſententiæ ferendæ. *Lex pœnalis latæ ſententiæ* ſic

Digitized by Google

eſt illa, per quam poſito delicto ſtatim vi ipſius Legis pœna irrogatur, & Legislator pœnam per ipſammet Legem delinquenti imponit, atque ad eam condemnat. *Lex pœnalis ſententiæ ferendæ* econtra eſt illa, per quam Legislator pœnam ſolummodo comminatur delinquenti, nondum autem per ſe, ac vi Legis ſuæ imponit, ſed primum per ſententiam judicis imponendam decernit.

28 Pro cognoſcenda Lege Pœnali an ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ, attendendæ ſunt ſequentes regulæ. Prima, quoties eſt dubium, an verba Legis contineant ſententiam latam, vel ferendam, tunc cenſendum, eſt quod contineant ſolum ſententiam ferendam. *Communis, argument. capit. Odia reſtringi* 15. *de Regul. Jur. in* 6. *& cap. In pœnis* 49. *eod. in* 6. ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda, & l. Interpretatione* 42. *ff. de pœnis*, ibi: *Interpretatione Legum pœnæ molliendæ ſunt potius, quam exaſperandæ*. Secunda regula eſt, quod quando Lex ſolum comminatur pœnam, tunc continet ſolum ſententiam ferendam, ut ſi dicat; *Sub pœna Excommunicationis, ſub pœna Interdicti; ſub pœna privationis Officii; ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ*, & hujuſmodi, dummodo tamen non addatur alia particula importans pœnam latæ ſententiæ; ut ſi dicatur: *ſub pœna Excommunicationis, ſeu privationis Officii, aut vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda. Sic Communis* cum Farinac. *par.* 2. *fragment. verb. Lex n.* 69.

30 Tertia Regula eſt, quod quando Lex pœnalis utitur verbis futuri temporis, tunc eſt ſolum ſententiæ ferendæ, ut ſi dicat: *Excommunicabitur, officio, ſeu voce activa & paſſiva privabitur*, & hujuſmodi. *Communis* cum Farinaccio *loc. cit. num.* 63. Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 2. *num.* 210. *argum. Clementin. Sæpe, verb. Irritandus, de verb. ſignificat.* ubi verbum illud *irritandus* expreſſe opponitur verbo *irritus*, quod importat nullitatem actus ipſo Jure.

31 Quarta Regula eſt, quod quando Lex utitur verbis imperativi modi, quæ non afficiunt immediate ipſam pœnam, ſed ipſam actionem Judicis, ut ſi dicat: *Excommunicetur, privetur voce activa, & paſſiva*, & hujuſmodi; tunc eſt ſolum ſententiæ ferendæ: niſi tamen addatur alia particula importans pœnam latæ ſententiæ; Farinac. *loc. cit. num.* 63. Herincx *par.* 2. *diſput.* 5. *de Legibus num.* 5. Reiffenſt.

32 *loc. cit. num.* 211. & alii paſſim. An autem quando Lex utitur verbis imperativi modi, quæ afficiunt immediate ipſam pœnam, ut ſi dicat: *Sit Excommunicatus, anathema ſit, ſententiam excommunicationis incurrat, ſubjaceat excommunicationi, ſeu Interdicto*, & hujuſmodi, ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ? variant Doctores. Multi enim volunt, quod per dicta, & ſimilia verba importetur pœna latæ ſententiæ; *arg. c. Et ſi pignorationes* 1. *de injuriis in* 6. & ibi *Gloſſa in fine*, ubi notatur quod ly *ſententiam excommunicationis incurrat*, & ly *ſubjaceat Interdicto* pœnam latæ ſententiæ importet. Sic notat etiam Abbas *in cap. Quia in omnibus, de uſuris, num.* 9. Et ita etiam verba illa: *Anathematis vinculo ſubjaceat, in c. Si quis ſuadente* 24. *cauſ.* 17. *q.* 4. volunt plures, quod importent pœnam latæ ſententiæ: Et quod ly *ſit anathema*, importet pœnam latæ ſententiæ docet Felinus *in c. Rodulphus, de reſcriptis n.* 33. poſt Gloſſam *in c. Guilſarius* 23. *q.* 4. Et id oſtendunt Doctores hujus opinionis ex Conciliis Generalibus, & præſertim ex Tridentino, quod contra quemcumque de deffinitionibus Fidei a ſe factis contrarium ſentiat, abſolute pronunciat *Anathema ſit*, ideſt *ſit ipſo facto excommunicatus*.

Plurimi tamen alii tenent, quod dicta, & 33
ſimilia verba, de ſe importent ſolum ſententiam ferendam, & non ſententiam latam, niſi alia adjecta verba, vel Jura id declarent. Sic Navarr. *c.* 16. *Manual. n.* 22. ubi ex profeſſo docet, quod hæc verba *ſit excommunicatus*, non denotent ſententiam latam, ſed ferendam, niſi cum alia adjecta verba, vel Jura id declarant. Idem tenet Sanch. *lib.* 7. de *Matrim. diſp.* 12. *n.* 2. & poſt Baldum *in c. At ſi Clerici n.* 20. *de Judiciis*, & alios, docens quod ly *Excommunicatus ſit, Anathema ſit* non continet ſententiam latæ Excommunicationis, niſi hæc aliunde habeatur. Idem docet Layman *lib.* 1. *tract.* 6. *par.* 1. *n.* 3. Herincx *par.* 2. *diſput.* 5. *de Legibus n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 15. *& ſeq.* & alii. Quinimmo licet Abbas *cap.* 2. *n.* 13. *de Foro compet.* poſt Gloſſam *in c. Quicumque, verb. Innodetur, de Hæretic. in* 6. & quoſdam alios teneat per hæc verba: *Sit excommunicatus, innodatus*, & hujuſmodi ſignificari Excommunicationem ipſo facto, illico tamen addi ob Jura in oppoſitum pugnantia, hujuſmodi verba eſſe intelligenda juxta ſubjectam materiam, nec continere latam ſententiam, quando per alia Jura patet, quod non inferatur ſententia ipſo facto. Et ratio huius opinionis eſt, quia plurimi Canones habent illa verba: *Anathema ſit*, & tamen continent ſolummodo ſententiam ferendam juxta Gloſſam *final. c.* 2. *de Foro com-*

pe-

Digitized by Google

petunt. Quæ etiam cenſet in ſimili , verba illa, *Ab Eccleſia Dei ſit ſequeſtratus* , ſignificare ſententiam ferendam . Tum quia verbum *ſit* eſt futuri temporis, & poteſt commode explicari per ly *Fiat excommunicatus* , prout Gloſſa *final. in cap. Si quis ex Clericis* , *de vita & honeſtat. Cleric.* explicat ly *Anathema ſit* , dicens , *hoc eſt fiat ; non enim eſt excommunicatus ipſo Jure ;* Et ſic explicanda eſſe dicit Layman *loc. cit.* iſta verba , *excommunicatus ſit* , *anathema ſit* , *quæ præcipiatur Judici* , *ut ab ipſo criminoſus excommunicatus fiat ;* Unde per ſimilia verba non videtur ferri ſententia ipſo Jure, ſeu ipſo facto , niſi aliquid aliud addatur , v. g. *ipſo facto ſit excommunicatus* , *ipſo Jure ſit ſuſpenſus* , *Ipſo Jure innodatus exiſtat* , *& hujuſmodi* . Tum etiam quia dicta verba , & ſimilia , uti liquet ex ipſa Doctorum varietate ſentiendi, & ex allatis rationibus, dubia ſunt , an contineant ſententiam latam , vel ſolum ferendam : atqui quoties dubium eſt, an verba Legis contineant ſententiam latam vel ferendam, tunc cenſendum eſt, quod contineant ſolum ſententiam ferendam , ut tenet Communis per Jura adducta *ſub num.* 28. ergo &c. Tum tandem quia, ſi Conditor Legis voluiſſet præfata , & ſimilia verba eſſe intelligenda de ſententia lata , cum potuiſſet exprimere , expreſſiſſet ; *arg. cap. Inter Corporalia* 2. *de translation. Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud*, *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis* , *& cap. Ad audiendam* 12. *de Decimis*.

34 Ad auctoritates pro prima opinione adductas, præſertim *ex cap. Si quis ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ubi verba illa : *Anathematis vinculo ſubjaceat*, intelliguntur communiter de ſententia lata ; reſpondetur , quod in tantum ibi ſic intelliguntur , quia verba immediate ſequentia , quibus ibidem abſolutio reſervatur Papæ, & plures alii Sacri Canones clare ſignificant , Excommunicationem ob injectas manus violentas in Clericum eſſe latæ ſententiæ. Et ad illud de Conciliis Generalibus , & ſignanter in Concilio Trident. ubi ly *Anathema ſit* , contra Hæreticos , ſeu contra ſentientes contrarium de definitionibus Fidei ab ipſo Concilio factis, fulminatum , importat ſententiam latam, Reſpondetur quod ibi de tali ſententia lata ſic intelligitur , quia Hæretici ipſomet Jure jamdudum fuerant excommunicati Excommunicatione latæ ſententiæ, ut patet in *c. Achatius* 1. *& in cap. Majores* 2. *cauſ.* 24. *q.* 1. cum ſimilibus. Unde ob hujuſmodi inſtantias notanter in concluſione poſita *ſub n.* 33. additum fuit, verba illa non denotare ſententiam latam, ſed ferendam, *niſi alia adjecta verba , vel Jura id declarent* , prout accidit in allatis exemplis *de cap. Suadente* , *& de Concilio Tridentino* , & de aliis ſimilibus , quæ poſſunt afferri ; Sic ferre literaliter Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 26.

Quinta Regula eſt , quod quando Lex utitur verbis , quæ nullam dilationem temporis admittunt, v. g. *mox* , *ſtatim* , *illico* , *ex tunc*, *ipſo facto*, & hujuſmodi , tunc eſt latæ ſententiæ. Item Lex latæ ſententiæ eſt , quando Legiſlator , ſibi , vel Legi ſuæ adſcribit ſententiam, dicendo , v. g. *Auctoritate noſtra ; Virtute præſentium ipſo Jure ſubjaceat tali pœnæ* . Item Lex latæ ſententiæ eſt , quando utitur verbis indicativi modi, præſentis, vel præteriti temporis, dicendo v. g. *Excommunicamus* , *Suſpendimus* , *Interdicimus* , *ſciat ſe eſſe excommunicatum* , *ſciat ſe Excommunicationem incurriſſe* , *noverit Suſpenſionem* , *Interdictum* , *ſeu Excommunicationem ſe incurriſſe* , & hujuſmodi; Farin. *cit. par.* 2. *Fragment. verb. Lex n.* 74. Card. Tuſchus *litt. P. concluſ.* 719. *num.* 16. Herincx *loc. cit. n.* 7. Layman *loc. cit. num.* 3. Suarez *lib.* 5. *de Legib. c.* 6. & alii paſſim. 35

Lex pœnalis ſententiæ ferendæ non obligat ante ſententiam Judicis. *Communis*. Reus enim non obligatur ad amplius, quam Lex ipſi imponit ; Lex autem ferendæ ſententiæ ſolum imponit reo, ut pœnam ſubeat poſtquam ad ipſam per ſententiam Judicis fuerit condemnatus, adeoque Lex pœnalis ſententiæ ferendæ non obligat ante ſententiam Judicis. 36

Lex pœnalis latæ ſententiæ in iis, quæ aliam executionem externam non requirunt (v. g. in Cenſuris latæ ſententiæ , in Irregularitatibus, impedimentis Matrimonii , & hujuſmodi) obligat in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis. Sic Suar. *lib.* 5. *de Legibus c.* 5. Sanch. *lib.* 9. *de Matrimon. diſp.* 27. *n.* 2. *& diſp.* 30. *n.* 2. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 2. *n.* 226. Engel *ibid. n.* 43. Maſtrius *Theol. moral. diſp.* 2. *q.* 5. *art.* 3. cum Cajetan. Bannez, Medina , Valentia , ab ipſo citatis; Caſtropal. *par.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 2. *punct.* 2. *n.* 1. & aliis paſſim. Et ratio eſt, quia valde expedit , ut Eccleſia ad augendum ſpiritualem fidelium profectum utatur non ſolum pœnis in Foro externo infligendis , ſed etiam pœnis in Foro interno illico incurrendis ob peccata etiam occulta, ut hac ratione ipſi Fideles magis, magiſque retrahantur ; & hoc patet ex pluribus ſacris Canonibus , *in cap.* enim *Si quis ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *qu.* 4. Excommunicatio lata in percuſſores Clericorum , & Monacho- 37

rum

Digitized by Google

rum incurritur ipſo facto, & idem eſt de aliis Cenſuris Eccleſiaſticis ipſo Jure latis; *c. Cum Deſideres* 15. *de ſent. excommunic. c. Illud Dominus, & ſequen. de Cleric. excommunicat. miniſtrant.* & alibi, & idem eſt de Irregularitate, *cap. ult. de temporibus Ordinat. & c. Presbyterum ac ſequent. de homicid.* & idem eſt de impedimentis Matrimonii, ut de affinitate ex copula illicita, impedimento criminis, & hujuſmodi, quæ ipſo facto oriuntur, quamvis crimina ſint occulta.

38 Lex pœnalis latæ ſententiæ in iis, quæ externam executionem requirunt (ut v. g. eſt amiſſio dominii, confiſcatio bonorum, privatio Beneficii, aut Officii Eccleſiaſtici, aut privationis alicujus rei propriæ etiam acquiſitæ, & hujuſmodi, non obligat in conſcientia ante Judicis ſententiam declaratoriam de crimine commiſſo, niſi Lex in ſpecie addat clauſulam, *alia etiam declaratione non ſecuta*. Sic Menochius *de arbitrar. Judic. caſu* 416. *n.* 2. Sanch. *lib.* 2. *in Decalog. c.* 27. *num.* 7. Silveſt. *verb. Hæreſis* 1. *n.* 31. Navarr. *tom.* 2. *comment. de datis & promiſſis, notab.* 31. *n.* 44. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decret. tit.* 2. *n.* 227. Engel *ibid. n.* 45. Laym. *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 15. *n.* 6. Mendo, *verb. Lex num.* 31. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 5. *n.* 180. Maſtrius *loc. c.* Herincx *diſp.* 5. *q.* 2. Kazenberger *in ſupplem. Theol. Moral. Patr. Sporer cap.* 1. *ſect.* 3. *q.* 5. *n.* 265. Silvius *in reſol. variis par.* 1. *verb. Beneficium caſ.* 5. Illſung *tom.* 1. *diſt.* 2. *n.* 73. La Croix *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 612. ubi citat Granad. Molin. Covarruv. Vaſq. Lezan. Leſſ. Suarez, & alios, & plures alii apud Leuren. *part.* 2. *quæſt.* 288. Farinac. *par.* 2. *Fragment. verb. Lex num.* 158. & alii: *arg. cap. Cum ſecundum* 19. *de Hæreticis in* 6. ubi quamvis bona Hæreticorum decernantur ipſo Jure confiſcata, tamen ipſi non illico in conſcientia obligantur bona ſua tradere Fiſco; Immo ibi Bonifacius VIII. conditor illius decretalis expreſſe prohibet fieri dictæ confiſcationis executionem, ſeu bonorum occupationem ante ſententiam declaratoriam Judicis Eccleſiaſtici ſuper crimine Hæreſis commiſſo; adeoque idem eſt dicendum de aliis ſimilibus legibus pœnalibus externam executionem requirentibus, cum de ſimilibus idem judicium ſit habendum, *c. inter corporalia* 7. *de translation. Epiſcop.* Et ratio eſt clara, quia lex debet eſſe poſſibilis moraliter obſervatu, ac ſecundum naturam humanam, ſcilicet naturæ humanæ accommodata, *cap. Erit autem lex* 2. *diſt.* 4. eſt autem ab hominum natura & moribus alienum, ut quis ſeipſum ante omnem Judicis ſententiam etiam declaratoriam in conſcientia ſpoliare debeat rebus jam poſſeſſis, aut Juribus acquiſitis, cum ſic delinquens teneretur ſuum occultum delictum propalare, ſeipſum infamare, & condemnare, quod eſſet naturæ humanæ duriſſimum, adeoque &c.

Immo Illſung *tom.* 1. *diſp.* 2. *n.* 72. univerſaliter concludit, quod quamvis Legi addatur clauſula *ipſo facto ante declarationem*; tamen de facto nulla datur lex pœnalis, quæ nulla præmiſſa Judicis ſententia denunciante vel pœnam, vel crimen, obliget, exceptis legibus ſtatuentibus Cenſuram Eccleſiaſticam, Irregularitatem, reſervationem abſolutionis, impedimentum criminis in Matrimonio, privationem petendi debitum conjugale ratione inceſtus intra ſecundum gradum, privationem fructuum ob neglectas Horas. Et idem tenent Dominicus Soto, *l.* 1. *de juſtit. qu.* 6. *art.* 6. Covarruv. *de Matrimon. par.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 9. & 13. Henriq. *de Excommunic. cap.* 16. Paulus Mezgor *tract.* 8. *diſp.* 35. *art.* 2. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *de juſtitia cap.* 29. *dubitat.* 8. *n.* 63. & ipſo teſte multi alii recentiores, Herincx *loc. c. num.* 14. Kazenberger *loc. c. n.* 267. & alii, qui docent quod ſi Lex dicat; *ipſo facto abſque alia declaratione, ſeu nulla declaratione præmiſſa, vel nulla alia declaratione expectata*, & hujuſmodi; tales clauſulas eſſe intelligendas de declaratione, qua declaretur pœnam eſſe incurſam, non autem qua declaretur crimen commiſſum; ideſt intelligendæ ſunt de declaratione pœnæ, non negata declaratione criminis. Et quamvis hæc expoſitio videri poſſet non parum torta, & violenta, & minus congruens menti Legiſlatoris, & ideo rejiciatur a Suar. & pluribus aliis, illam tamen confirmat uſus, ut dicunt Leſſius, Herincx, Kazenberg. *loc. cit.* & alii; ex quo uſu conſtat non teneri reos, ſeu poſſeſſores ſe abdicare bonis, vel officiis ante declarationem criminis, quamvis leges pœnales dicant pœnam incurrendam eſſe *ipſo facto abſque alia declaratione*, quia licet prima Legiſlatoris mens fuiſſet alia, non equidem obligaret ex hoc capite; cum ſimiles leges non videantur receptæ in illo rigore, ut ſponte teneatur ſe reus ſpoliare, ſed potius eſt eis per contrariam conſuetudinem in hac parte derogatum, & praxis habet, ut nulla alia pœna proprie dicta (qualis eſt Privatio alicujus rei jam cœptæ poſſideri, vel alicujus Juris quæſiti) incurratur ante ſententiam declaratoriam criminis, ut poſt Farinac. & alios aſſerit Caſtropal. *diſp.* 2. *punct.* 2. *n.* 12. Kazenberg.

berg. *loc. c.* adeo ut nullatenus alioquin poſſit mandari executioni. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 233.
40 cum aliis ibi citatis. Declaratoria autem requirit citationem partis, teſte Jolio Claro, & Reiffenſt. *loc. c. n.* 234. & ab ea dari poteſt appellatio, ut docet *Farinaccius* & alii apud Kazenberger *loc. c. n.* 267. *in fine*.

41 Dices, ſi Lex pœnalis latæ ſententiæ in iis, quæ externam executionem requirunt, non obligat in conſcientia ante Judicis ſententiam, juxta dicta *ſupra n.* 38. ergo nulla erit differentia inter legem pœnalem latæ ſententiæ, & legem pœnalem ſententiæ ferendæ, cum in utraque ad inducendam obligationem æque requiratur ſententia Judicis. Reſpondetur negando ſequelam cum ſua probatione; adeſt enim inter ipſas ſua vera & realis differentia; nam pro incurrenda pœna legis pœnalis ferendæ ſententiæ, requiritur ſententia condemnatoria Judicis, & talis pœna debetur ſolum a tempore latæ hujus ſententiæ; pro incurrenda autem pœna legis pœnalis latæ ſententiæ, nullimode requiritur ſententia condemnatoria, ſed ſufficit ſola ſententia declaratoria Judicis ſuper admiſſo crimine; & hæc pœna debetur non ſolum a die latæ hujus ſententiæ declaratoriæ ſuper admiſſo crimine, ſed etiam a die perpetrati delicti, cui pœna a Jure impoſita fuit; cum per Juris fictionem ad tale tempus retrahatur ſententia declaratoria; quod non ve-
42 tificatur de ſententia condemnatoria. Sententia enim condemnatoria cadit ſupra pœnam, quæ cum ſit ſententiæ ferendæ, non incipit currere niſi a die hujus latæ ſententiæ; Sententia vero declaratoria cadit ſupra culpam, cui cum a Jure fuerit impoſita pœna ſtatim ac fuerit commiſſa, ſtatim ac habita declaratione de tali culpa commiſſa, incipit currere a die talis commiſſionis, ſeu perpetrationis. Reifſenſt. *loc. c. n.* 230. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis, Kazenberg. *l. c. n.* 260. & alii.

43 Inſtabis: Ergo ſi non obſtante clauſula *ipſo facto incurrenda* adhuc requiritur ſententia declaratoria Judicis, fruſtra apponitur in lege pœnali dicta clauſula *ipſo facto incurrenda*. Reſpondetur negando conſequentiam, quia talis clauſula denotat, quod poſt Judicis declarationem de commiſſa culpa, ſeu delicto, non requiratur alia ſententia condemnatoria circa pœnam ſubeundam, ſed tunc ipſo facto debere delinquentem ſubire eam, quæ in lege ipſo Jure deſignata eſt. Sic Mendo *verb. Lex n.* 32. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 1. *n.* 180. & Doctores omnes ſupra citati.

44 Urgebis: Ergo ſaltem ſuperflua erit illa addita clauſula *abſque alia declaratione*. Reſpondetur negando conſequentiam, quia, ut dictum eſt *ſupra n.* 39. talis, & ſimilis clauſula intelligenda eſt de declaratione, qua declaretur pœnam eſſe incurſam, non autem de declaratione, qua declaretur crimen eſſe commiſſum; Unde quamvis talis & ſimilis clauſula videatur ſuperflua, quo ad declarationem incurſæ pœnæ, non eſt tamen ſuperflua, quo ad declarationem commiſſæ culpæ, ſeu delicti, cui a Jure impoſita eſt talis pœna. Sic Doctores citati *d. num.* 39. Vide Nicolium in *Floſculis verb. Pœna n.* 14. ubi dicit hanc opinionem probaſſe *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular.* 5. *Octobr.* 1646. *&* 26. *Novembr.* 1649.

*Legi Epiſcopali, vel Synodali non tenentur illi, qui in Diœceſi quidem degunt, ſed extra Diœceſim abeunt mox redituri, ſi interim extra fines Diœceſeos aliquid agunt contra illam legem, quia lex per ſe & immediate territorium reſpicit. Verum ſi quis e Diœceſi ſe abſentet animo declinandi Synodale ſtatutum, fraudem illi patrocinium præſtare non eſt æquum; quare tunc peccant contra eamdem legem; ita Clemens X. in Conſtit. incip. *Superna* edixit, pœnitentes recedentes e territorio in fraudem non eſſe abſolvendos a reſervatis ſui territorii. Bened. XIV. *de Synod. Diœc. lib.* 13. *cap.* 4. §. 9. *&* 10. 45

Lex ab Epiſcopo lata extra Synodum, audito tamen conſilio Capituli, longe probabilius perſeverat etiam poſt obitum ejuſdem Epiſcopi; neque enim habet quid diverſum a lege in Synodo lata, quam etiam defuncto Epiſcopo perſeverare ſatis conſtat. *Ibidem lib.* 13. *cap.* 5. §. 1. Lex Synodalis ſi non acceptetur a populo quamvis peccant non acceptantes; tamen ſi id ſciat Superior poſt paucos actus ab eo neglectos, & non punitos, ligare deſinit ex quadam ejus conniventia. *Ib. lib.* 13. *cap.* 5. §. 3. Si vero id neſciat Epiſcopus, tunc decennium ſufficere cenſetur; hoc enim ſufficit, ut conſuetudo longi temporis dicatur. *Ib.* §. 4. 46 47 48

Si vero jam acceptata ſit, præſcriptio contra illam inducitur per decennium, neque enim agitur de præſcriptione, qua aliquod jus proprietatis ab Eccleſia auferatur, quæ præſcriptio annos quadraginta exigit. Requiritur tamen ut a majori communitatis parte libere ſit inducta, continuis actibus frequentata, animo legem tollendi, & adſit conſenſus legiſlatoris juridicus ſaltem & legalis, qualem ſcilicet leges requirunt. *Ib. lib.* 13. *cap.* 5. §. 5. 49

Lex Synodi Diœceſanæ obligans totam Provin- 50

Digitized by Google

vinciam ſi obtinuerit confirmationem a Sede Apoſtolica in forma communi, ut plerumque fit, quæque his verbis concipi ſolet: ſi juſte, canonice, ac provide facta ſint, & dommodo ſacris, Canonibos Concilii Tridentini decretis, & conſtitotionibos Apoſtolicis non adverſentur: tuoc utique abrogari ab Epiſcopo poteſt, cum maneat lex ejuſdem tantummodo. Si vero confirmatio fiat io forma ſpecifica cum cauſæ cognitione, ſingolis ſtatotis expenſis, & in confirmatione addator ex *motu proprio, atque ex certa ſcientia*, tunc utique fit lex Pontificis, in qua Epiſcopos diſpenſare non poteſt. *Ib. lib.* 13. *cap.* 5. §. 11.

Additiones ex aliena manu.

51 De Lege nova a Summo Pontifice promolgata ottum ea obliget ſtatim, an poſt duos a promolgatione menſes, joxta *Authent. Ut factæ novæ Conſtitutiones*, quæri ſolet:

52 Negant communiter Doctores *apud Sell. de Legib. part.* 1. *cap.* 1. §. 1. *num.* 47. *Pontifex* (ait laudatos Auctor loco mox citato) *in modo ferendi Legem ſuam, & obligationem inducendi non acceptavit Authent. Ut novæ Conſtitutiones, quoad primam partem, ſcilicet quoad publicationem faciendam in qualibet Provincia, ut ſupra oſtendimus. Ergo, nec quoad ſecundam, nempe duorum menſium; quia hæc acceptatio, neque aliquo textu juris Canonici, quo Pontifices declarant, velle ſe adhibere leges civiles pro modo ferendi, vel obligandi Eccleſiam per ſuas leges, neque probatur conſuetudine ut fidem ſuam interponunt graves Auctores, & ſpecialiter Vaſquez &c. Et Navarrus &c. docet de conſuetudine & ſtylo in Urbe ſervari, ut Conſtitutionum Apoſtolicarum Tranſgreſſores, ante duos menſes a promulgatione puniantur, non ſolum qui probantur ſciviſſe promulgationem, ſed etiam, qui non potuit illam ignoraſſe. Quod autem hanc conſuetudinem aliqui Navarrum ſequuti reſtringendam putent ad Forum tantum exterius, & Urbicolas, ſeu Incolas Romæ, profecto tanquam naturæ repugnans probari non poteſt. Eccleſia enim non punit niſi propter delictum, aut verum, aut præſumptum. Sed neutrum adeſſet hoc caſu. Non verum, quia, ubi non datur vera tranſgreſſio Legis, non poteſt dari verum delictum; ſed antequam obliget Lex non datur vera tranſgreſſio. Ergo. Sed neque præſumptum invenitur delictum; nam certo ponitur non conſtare, nondum eſſe elapſum tempus duorum menſium. Ergo ſi ſciens Legem judicatur ut tranſgreſſor, ex nulla præſumptione judicatur, ſed ex certa probatione delicti. Unde conſuetudo ita tranſgreſſores puniendi aperte ſupponit Legem obligare Romæ ante duos menſes, quæ ſuppoſitio, utpote in voluntate Pontificis modum & ſtylum Curiæ Romanæ utique non ignorantis fundatur. Altera vero reſtrictio facta ad Urbicolas, quæ aſſeritur a Navarro non impliciter, ſed ſub particula: Forte: non probatur, neque apparet Suario eſſe veriſimilis, nec immerito ſi opinionem hanc rite ponderemus.*

53 Negativæ huic opioiooi ſtandum & ego cenſeo, uoice motos conſuetodine illa puniendi tranſgreſſores novæ Legis Pontificiæ ante duos menſes. Cæterum ſepoſita hac conſuetudine, 54 Lex nova Pontificia, oti & Lex nova civilis non obligaret, niſi poſt duos menſes a promolgatione; idque quia Jus canonicum ubi contrarium aperte haud decernit, imitari profitetur civile. Et obligare ſtatim debet Lex Pontificia nova, oon ſolum Iocolas Urbis, ſed & alios, ad quos ipſius notitia pervenerit.

Articulus III.

Lex quo ad ea quæ concernunt perſonas ad ipſam obligatas.

Ad Leges Eccleſiæ obligantor omnes Chriſtifideles; *Communiſſima* per textum *in cap. Canonum ſtatuta* 1. *de Conſtitutionibos*, ibi: *Canonum ſtatuta cuſtodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus, vel Judiciis Eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed eorum auctoritate ducatur*, cum ſimilibus. Ad tales Leges obligantur iofantes, ſeu 2 pueri poſt ſeptennium, in iis quorum materia eorum ætati eſt conveniens. *Communis*. In tali enim ætate communiter cenſentor capaces rationis; & Leges poſitivæ attendont ad ea, quæ commoniter contingont; *l. Nam ad ea, ff. de Legibus*. Immo ad Leges Eccleſiæ in iis, 3 quorum materia eorum ætati eſt conveniens, ſecuodum multos obligantur etiam infantes, ſeu pueri habentes perfectum uſum rarionis ante ſeptennium. Sic Buſemb. *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 3. Navarr. Henriq. Azor. ab ipſo citati, Boſco *de pænit. d.* 7. *num.* 2. ubi docet, tales pueros obligari ad confeſſionem annoam, & ſic tenent plures alii, & hæc ſententia eſt ſatis probabilis, teſte La Croix *l.* 1. *num.* 676. obi dicit, hanc ſententiam ſaltem eſſe ſuadendam io praxi. Et ratio hujus ſeotentiæ eſt, quia com tales pueri ſint capaces præcepti non requirentis certos annos, ſi pleoum uſum rationis habeant, ut ſupponitur,

Lex

Digitized by Google

Lex procedit contra eos, adeoque &c. (*a*)

4 Alii tamen dicunt, tales pueros, ſeu infantes non teneri ad ipſas Leges ante ſeptennium completum, quamvis plenum rationis uſum habeant, quia Leges Eccleſiaſticæ in obligando procedunt humano modo, & ideo neminem obligant, niſi habentem plenum uſum rationis, quem non præſumunt, niſi poſt ſeptennium completum, quia Leges poſitivæ attendunt ad ea, quæ communiter contingunt, *cit. l. Nam ad ea, ff. de Legibus*; communiter autem non contingit plenus uſus rationis ante ſeptennium completum, adeoque &c. Sic Diana *part.* 10. *tract.* 12. *reſolut.* 37. Burghaber *Centur.* 2. *caſu* 24. Illſung *tom.* 1. *d.* 2. *n.* 18. Caſtrupalao *tract.* 4. *diſp.* 1. *punct.* 14. §. 2. Kazenberger *loc. c. num.* 238. Joannes Sanchez & alii, & hæc ſententia eſt etiam ſatis probabilis, teſte La Croix *loc. c. n.* 676.

5 Pueri, & Puellæ poſt ſeptennium completum, & ante pubertatem, id eſt ante annum 14. completum in maſculis, & ante annum duodecimum completum in feminis, poſſunt incurrere Excommunicationem latam in eos, qui ingrediuntur Monaſteria Monialium. Concilium enim Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus*, expreſſe addit *cujuſcumque ætatis ſint*; Unde cum poſt ſeptennium completum, licet ante pubertatem pueri, & puellæ ſint doli & malitiæ capaces, ſi ingrediantur cum cognitione talis prohibitionis Monaſteria Monialium, incurrunt Excommunicationem. Sic tenent Suarez, Vaſquez, Dicaſtill. cum La Croix *lib.* 7. *n.* 41. Kazenberger *loc. c. n.* 241. & colligitur ex declaratione *Sacræ Congregat. Epiſcop. & Regular.* quæ ſæpe ſæpius cenſuit, quod introducens infantes cujuſvis ſexus, vel ætatis incurrit Cenſuras violatæ Clauſuræ, & ſignanter in *Tudertina* 7. *April.* 1579. *in Neapolitana* 22. *Mart.* 1580. *in Taurinen.* 10. *Jun.* 1650.

6 Et ſic dicendum eſt de puellis, quæ in ſimili ætate ingrediuntur Monaſteria, ſeu Conventus virorum; ut habetur ex Conſtitutione Eugenii IV. edita pro Congregatione S. Juſtinæ de Padua incipien. *Et ſi quaslibet perſonas, Vide verb. Conventus, art.* 3. *n.* 18. ubi adducuntur præciſa ejus verba.

7 Etiam probabilius eſt, tales impuberes incurrere Excommunicationem latam in percuſſores Clerici, uti ex Jure probant Caſtrop. *de Legibus d.* 1. *p.* 24. §. 2. *num.* 9. Delbene *c.* 15. *dub.* 3. Dicaſtill. *d.* 1. *num.* 228. & 231. La Croix *lib.* 7. *cap.* 41. Kazenberger *loc. cit. n.* 241. & alii.

8 Item valde probabile eſt, tales impuberes incurrere alias Cenſuras a jure, vel ab homine latas. Suarez, Dicaſtill. cum La Croix *loc. cit. n.* 42. Kazenberger *loc. cit. n.* 241. Et ratio eſt, quia ætas illa eſt de ſe ca-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Non ſolum ſuadenda eſt Pueris, in quibus uſus rationis obtinet ante ſeptennium, ac malitia ſupplet ætatem, Confeſſio Sacramentalis, ſed inculcanda, ac omnino præcipienda. Fac enim hos Pueros inter bonum & malum diſcernere, ac peccati conſcios eſſe, quis neget neceſſarium iis eſſe Sacramentum pœnitentiæ, ut a peccato ſurgant? Si Confeſſarium adire tenentur nondum expleto ſeptennio, ergo divino præcepto de expiando per Sacramentalem Confeſſionem peccato revera adſtringuntur. Cum itaque Eccleſia, ne fideles ſalutare, ac neceſſarium poſt peccatum remedium negligant, generatim præcipit, ut omnes ſaltem ſemel in anno confiteantur, idque ſub Eccleſiaſticis quoque pœnis, ut fortius negligentes excitet, omneſque moveat ad reconciliationem cum Deo ſaltem ſemel in anno procurandam, manifeſtum eſt, tempus determinaſſe, ultra quod nulli prorſus peccati capaci Confeſſionem differre liceat. Itaque ſi Pueri, in quibus uſus rationis acceleratur, ac malitia ætati prævalet, peccati, ac gravis culpæ capaces ſint, quis unquam eos poterit ab illo Eccleſiæ præcepto eximere, quo ad annuam Confeſſionem omnes Fideles obligantur? Vides ergo, quam longe a vero aberrent Benigni illi Theologi, qui probabilis opinionis uſu, aut hortandos tantum, aut omnino excuſandos a Confeſſione hujuſmodi Pueros docent. Atque hæc in cauſa ſunt, ut apud peritiores ac de æterna hominum ſalute magis ſollicitos Theologos, doctrina probabiliſmi male audiat. Nam admiſſa etiam opinione, quæ tradit Eccleſiæ præcepta homines non obligare ante ſeptennium, quod leges poſitivæ ad ea referuntur, quæ generatim accidunt; nihilo tamen minus de annuæ confeſſionis præcepto in Puero peccati capace ante ſeptennium aliter philoſophandum eſt; Niſi velimus aſſerere, Eccleſiam de horum Puerorum ſalute ſollicitam non eſſe, vel leges ſuas non extendere ad omnes, quibus congruunt, ac etiam neceſſariæ ſunt. Congruit vero, ac neceſſarium eſt, ut Puer capax peccati, & qui gravis eſſe poſſit culpæ reus pœnitentiæ Sacramentum recipiat.

Digitized by Google

capax Cenſuræ, uti quamvis ſit contrariæ ſententiæ, fatetur etiam Krimer *l.* 5. *n.* 1662. & nullo Jure probatur exempta. Immo ut fatetur etiam Delbene *loc. c.* videtur certum in praxi, quod quando fertur Cenſura Interdicti in totum populum, obligentur etiam impuberes, cum & illi abſtineant a Divinis, adeoque communis ſenſus eſt, quod incurrant Cenſuram Interdicti, & conſequenter & alias, quamvis non tam facile, cum eorum actio ſæpius excuſetur a peccato.

9 Amentes non perpetui, ſed delirantes per intervalla tantum, ſicuti & ebrii obligantur ad Leges humanas. *Communis.* Ipſi enim abſolute pollent uſu rationis, adeoque non eximuntur abſolute a Legibus humanis, ſed ſolum tempore delirii, & ebrietatis per accidens excuſantur a formali, & imputabili earum tranſgreſſione, cum careant tunc uſu rationis ad

10 peccatum formale neceſſario requiſito. Non tenentur tamen ad ipſas humanas Leges amentes perpetui. *Communiſſima.* Perpetuo enim amentes ſunt perpetuo incapaces uſus rationis neceſſario requiſiti ad peccatum formale.

11 Ad Leges, & ſtatuta inferiorum Prælatorum Eccleſiaſticorum, aliorumque Superiorum obligantur ſolum ſubditi proprii Territorii. *Communis.* Ad obligationem enim Legis neceſſaria eſt Juriſdictio, quam non habet Legiſlator in non ſuos ſubditos; *argum. l. ult. de juriſdict. omn. Judic.* ibi: *Extra Territorium Jus dicenti non paretur impune;* & concordat *cap. Ut animarum* 2. *de Conſtitutionibus in* 6. ibi: *Cum extra Territorium Jus dicenti non pareatur impu-*

12 *ne.* Immo neque ad tales Leges tenentur ſubditi, quando actu exiſtunt extra Territorium Legiſlatoris; quia Leges non feruntur in perſonas abſolute, ſed dependenter a Territorio, *leg. Omnes populi, ff. de juſtitia & jure*, & expreſſe habetur *in cit. cap. Ut animarum* 2. *de Conſtitutionibus in* 6. ibi: *Statuto Epiſcopi, quo in omnes, qui furtum commiſerint, excommunicationis ſententia promulgatur; ſubditi ejus furtum extra ipſius Diœceſim committentes, minime ligari noſcuntur, cum extra Territorium Jus dicenti non pareatur impune*, & concordat *cit. l. ult. de juriſd. omn. Jud.*

13 Legiſlator humanus tenetur ad proprias Leges, in quibus continetur Jus naturale, vel Divinum, quia hæc Jura, cum procedant ab Auctore Deo, ſunt ſupra Legiſlatorem humanum, quamvis ab eo ſint populo propoſita, & declarata, adeoque nequit ab ipſis ſe eximere, cum inferior in Legem Superioris nullam habeat poteſtatem, *cap. Inferior* 4. *diſt.* 21. *cap. Cum inferior* 16. *de majorit. & obedient. & Clement. Ne Romani, de election.*

Legiſlator humanus Monarchicus non tenetur Legibus quo ad vim coactivam, neque quo ad vim directivam directe, ſed tantum indirecte. Sic cum communi Theologorum, & Canoniſtarum S. Thomas 1. 2. *qu.* 96. *art.* 5. *ad* 3. Fagnan. *in cap. Canonum ſtatuta n.* 57. *de Conſtitutionibus*, Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 2. *num.* 187. cum pluribus ibi citatis. Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 2. *n.* 67. Reifſenſt. *ib. num.* 268. Engel *ib. n.* 28. Navarr. *in cap. Si quando, de except.* 8. *& num.* 12. *de Reſcriptis*, Covarruv. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 1. *n.* 5. Fachineus *lib.* 1. *Controverſ. Juris cap.* 2. Maſtrius *Theol. Moral. diſp.* 2. *q.* 4. *art.* 4. & alii paſſim. 14

Ad faciliorem caprum concluſionis præmittendum eſt, quod in Legibus duplex vis obligandi diſtingui ſolet, ſcilicet una directiva, & alia coactiva: *Vis directiva* eſt, quæ obligat ad ſolam culpam in conſcientia incurrendam; *Vis coactiva* eſt, quæ obligat non ſolum ad culpam in conſcientia incurrendam, ſed etiam ad pœnam ~~ratione tranſgreſſionis~~ ſubeundam. Vis autem directiva alia dicitur *directa*, & alia *indirecta*. *Directa* eſt illa, cujus obligatio provenit ex vi ipſiuſmet Legis, & hæc proprie non obligat, niſi ſubditos Legiſlatoris. *Indirecta* eſt illa, cujus obligatio non provenit ex vi ipſiuſmet Legis, ſed ex naturali æquitate, ac dictamine rectæ rationis poſt latam ejuſmodi Legem; & hæc obligat etiam ipſummet Legiſlatorem ad ſe conformandum ſuis ſubditis in obſervantia ſuæ latæ Legis. His prænotatis. 15 16

Probatur prima pars concluſionis, ſcilicet quod Legiſlator humanus Monarchicus non teneatur ſuis Legibus, quo ad vim coactivam, quia nemo ſibi imperare, aut prohibere poteſt; textu expreſſo *in l. penult. ff. de receptis arbitris*, ibi: *Neque autem imperare ſibi, neque ſe prohibere quiſquam poteſt*, adeoque cum Legiſlator Monarchicus non habeat ſuperiorem, a quo vi coactiva obligetur ad Leges, & neque poſſit ſeipſum ſic ad illas obligare, ſtat clarum, quod quantum ad obligationem pœnæ ſubeundæ ſolutus eſt, textu expreſſo *in l. Princeps* 30. *ff. de Legibus*, ibi: *Princeps Legibus ſolutus eſt.* Immo ſupremus Monarchicus Legiſlator quo ad vim coactivam neque obligatur Legibus ſuorum Anteceſſorum; *cap. Innotuit* 20. *de election.* §. *Quamvis autem*, ibi: *Succeſſoribus ſuis nullum potuit in hac parte præjudicium generari, pari poſt eum, immo eadem poteſtate functuris, cum non habeat imperium par in parem; &* 17 18

c. Exiit

Digitized by Google

*c. Exiit 3. de verborum ſignificat. in 6. §. Cæte-
rum Sanctæ memoriæ*, ibi ; *Nec ſucceſſorem ſuum
quomodolibet obligavit, cum non habeat impe-
rium par in parem.*

19 Probatur ſecunda pars concluſionis, ſcilicet
quod Legiſlator humanus Monarchicus non te-
neatur ſuis Legibus neque quo ad vim dire-
ctivam directe; quia omnis obligatio directa,
etiam directiva ſupponit in imponente ſuperio-
ritatem, & in faciente ſubjectionem, ut habet
communis Doctorum, *arg. l. ult. de juriſdict.
omnium Judic. & cap. Ut animarum 2. de Con-
ſtitutionibus in 6.* cum ſimilibus, adeoque cum
Legiſlator reſpectu ſui ipſius non ſit Superior,
nec ſubditus, ſuis Legibus non tenebitur dire-
cte etiam quo ad vim directivam, *arg. cit. l.
penult. ff. de receptis arbitris, & cit. l. Prin-
ceps 20. de Legibus.*

20 Probatur tertia pars, ſcilicet quod Legiſla-
tor humanus Monarchicus teneatur ſuis Legi-
bus quo ad vim directivam indirecte; quia
Legiſlatorem teneri ſuis Legibus quo ad vim
directivam indirecte; nihil aliud eſt quam
etiam ipſum poſita ſimul Lege pro bono to-
tius Communitatis, teneri conſecutive hanc
obſervare ex Jure naturali, ac Divino ad ſe
conformandum ſuis ſubditis in obſervantia Le-
gum, ne pars a toto diſcrepet, & ne ſubditi
ſcandalizentur. Ad hoc autem revera Legiſla-
tor tenetur ex ipſa naturali æquitate, & ra-
tionis ordine, ut colligitur *ex cap. Quæ contra
2. diſt. 8.* ubi ſic dicitur: *Turpis eſt enim omnis
pars univerſo ſuo non congruens*, & Conc. Trid.
ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. ubi ſic habet: *Totius
familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod
requiritur in corpore, non inveniatur in capite*,
quia ut dicitur *Eccleſiaſtici 10. Qualis Rector
eſt Civitatis, tales & inhabitantes in ea*. Un-
de ſi qui forent Legiſlatores, qui ſuas Leges
ita non obſervarent, poſſet illis merito im-
properari illud, quod tamquam omni Juri re-
pugnans improbavit Chriſtus Scribis & Pha-
riſæis *Matth. 13.* dicens: *Alligant onera gravia,
& importabilia, & imponunt in humeros homi-
num; digito autem ſuo nolunt ea movere.* Hinc
cap. Juſtum eſt 2. diſt. 9. ſic expreſſe inſinua-
tur: *Juſtum eſt Principem Legibus obtemperare
ſuis; tunc enim Jura ſua ab omnibus cuſtodien-
da exiſtimet, quando & ipſe illis reverentiam
præbet. Principes Legibus teneri ſuis convenit,
nec in ſe poſſe damnare Jura, quæ in ſubjectis
conſtituunt, juſtum eſt. Juſta eſt enim vocis au-
ctoritas eorum, ſi quod populis prohibent, ſibi
licere non patiantur, & cap. Cum omnes 6.
de Conſtitutionibus*, expreſſe dicitur: *Patere Le-
gem, quam tu ipſe tuleris*, & ibi Gloſſa verb.
Patere Legem, ſic habet: *Nec debens aliis Le-
gem imponere, quam ipſi negligunt obſervare*,
ut ſimiliter habetur *in cap. Pro illorum 22. de
Præbendis*, ibi: *Cum nobis Legem imponere non
debeant, quam ipſi negligunt obſervare*, & *l. 4.
Cod. de Legibus*, ſic præciſe dicitur: *Digna
vox eſt majeſtate regnantis, Legibus obligatum
ſe Principem profiteri.* Adeoque &c.

Ex adductis ſequitur, quod Papa exemptus 21
ſit omnibus pœnis Canonicis Jure humano in-
troductis; & Epiſcopus exemptus ſit a pœnis
per ſe, ſuoſque Anteceſſores ſtatutis, cum enim
ex dictis Legiſlator non teneatur Legibus ſuis,
& Anteceſſorum quo ad vim coactivam, &
tales pœnæ proveniant a vi coactiva Legum
Pontificiarum, & reſpective Epiſcopalium, Pa-
pa, & reſpective Epiſcopus eſt ab ipſis exem-
ptus. Non ſunt tamen exempti a culpa, nec 22
Papa, nec reſpective Epiſcopus, ſi ſuas, vel
ſuorum Anteceſſorum Leges non obſervent; cum
ex dictis teneatur ad earum obſervantiam quo
ad vim directivam. Hinc Papa quamvis non 23
teneatur ex præcepto Eccleſiaſtico, *cap. Omnis
utriuſque ſexus, de pœnitentiis, & remiſſionibus*
ad annuam Confeſſionem, & Paſchalem com-
munionem vi coactiva, itaut ſubjaceat pœnis
ibidem in tranſgreſſores taxatis; tenetur tamen
vi directiva, itaut ſi id facere negligeret, pec-
caret. Geminian. *in cap. Juſtum eſt 2. diſt. 9.*
Joann. Andreas *in cap. Significaſti, de foro
competent.* Fagnan. *in cap. Canonum ſtatuta 1.
de Conſtitutionibus num. 17. & ſequent. cum
aliis ibi citatis*, Covarruv. *in cap. Alma mater
part. 1. §. 1. num. 6.* Barboſa *part. 1. Jur. Ec-
cleſ. univerſ. cap. 2. num. 87.* Reiffenſtuel *loc.
cit. num. 212.* & alii paſſim, *arg. citatis Ju-
ribus, & cap. Confidimus 1. cauſ. 25. q. 2.* ubi
Gelaſius Papa ſic dicit: *Id quod univerſalis
Eccleſiæ probavit aſſenſus, nullam magis exequi
ſedem præ cæteris oportere, quam primam*, cum
ſimilibus. Et ſic ſalva proportione dicendum 24
eſt de aliis Legiſlatoribus, cum hoc tamen,
quod ſecluſo ſcandalo, & damno, ſeu injuria
tertii, peccatum Legiſlatoris Monarchici pro-
priam Legem, ſeu ſuorum Anteceſſorum tran-
ſgredientis, raro ſit mortale, ut tenet Tanne-
rus *t. 2. diſp. 5. q. 6. n. 22.* Reiffenſt. *loc. c. n.
273.* Kazenberger *loc. c. n. 229.* & alii.

Si Legiſlator ſit ipſa Communitas, v. g. 25
Reſpublica, Capitulum, vel alia Univerſitas,
tunc ſinguli de tali Republica, Univerſitate,
ſeu tali Religione, vel Communitate repræſen-
tata per Capitulum, adeoque etiam ipſimet
Senatores, Capitulares, aliique conditores ipſa-

 rum.

rum Legum tenentur ad earundem obſervantiam non ſolum quo ad vim directivam, ſed etiam quo ad vim coactivam; quia Senatores tota Republica, & Capitulares tota Religione, vel Univerſitate, ſeu Communitate ſimul ſumpta ſunt inferiores, & vere ſubditi. *Communis*, *arg. c. Cum omnes 6. de Conſtitutionibus*, §. *Cum igitur*, ibi: *Cum igitur quod quiſque Juris in alterum ſtatuit, ipſe debeat uti eodem. Et ſapientis dicat auctoritas: Patere Legem, quam tu ipſe tuleris*, cum ſimilibus.

26 Hæretici quamvis de facto reſiſtant Legibus Eccleſiaſticis, ſeu Conſtitutionibus Pontificiis pro toto Chriſtiano Orbe latis, de Jure nihilominus ad earum obſervantiam ſunt obligati. *Communis*. Hæretici enim per Baptiſmum, ac Fidem Chriſti ſuſceptam, jam ſunt ingreſſi Eccleſiam Catholicam, ejuſque membra effecti, adeoque manent obligati Legibus ipſius; Nec ex quo ipſis Legibus de facto reſiſtant, per hoc liberantur ab obligatione eas obſervandi, quia, ut expreſſe dicitur *l. Nemo ex ſuo*, *ff. de Reg. Juris*: *Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt*, & concordat *cap. Intelleximus 7. de Judiciis*, ibi; *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare*.

27 Judæi, Pagani, & Catechumeni non tenentur Legibus Eccleſiaſticis. *Communis*. Leges enim nequeunt obligare non ſubditos Legislaturis; *arg. l. ultim. de juriſdiction. omn. Judic. & cap. Ut animarum 2. de Conſtitutionibus in 6.* cum ſimilibus. Judæi autem, Pagani, & Catechumeni non ſunt ſubditi Eccleſiæ, cum necdum per Baptiſmi Januam in ipſam ſint ingreſſi; adeoque &c. Hinc Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 5. dicit *Quid mihi de iis, qui foris ſunt judicare? Nam eos, qui foris ſunt, Deus judicabit*, & concordat *cap. Gaudemus 8. de Divortiis*, ubi expreſſe Papa fatetur, quod Infideles, & Pagani, *Conſtitutionibus Canonicis non arctantur. Quid enim ad nos, ſecundum Apoſtolum eundem, de his, qui foris ſunt judicare?* Et idem ſupponere videtur Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 2.* ibi: *Cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus*.

28 Peregrini & Advenæ exiſtentes extra Territorium ſuum non obligantur ad Leges ſpeciales ſui Territorii. *Communis*, per textum *in l. ult. de Juriſdict. omn. Judic.* ibi: *Extra Territorium Jus dicenti non paretur impune*, & *cap. Ut animarum 2. de Conſtitutionibus in 6.* ibi: *Cum extra Territorium Jus dicenti non pareatur impune*. Leges enim non feruntur in perſonas abſolute, ſed dependenter a Territorio, *leg. Omnes populi*, *ff. de Juſtitia & Jure*. Immo 29
Peregrini & Advenæ exiſtentes extra ſuum Territorium, non ſolum non obligantur ad Leges ſpeciales ſui Territorii, ſed nec ad Leges communes in ſuo Territorio vigentes, ſi iſtæ non vigeant in loco, ubi per modum hoſpitii reperiuntur, aut morantur. *Communis*; *arg. cap. Illa autem 11. diſt. 12.* Tunc enim quilibet poteſt ſe accommodare rationabilibus conſuetudinibus locorum, in quibus exiſtit, cum privilegio locali frui poſſint omnes in eo loco exiſtentes. Hinc Itali dum hoſpitantur, aut morantur in Germania, poſſunt licite veſci lacticiniis diebus jejunii, quamvis hæc in Italia pro talibus diebus non liceant; & ſic de ſimilibus.

Peregrini & Advenæ exeuntes e ſuo Tet- 30
ritorio, & nacti Domicilium in alio loco cum animo ibidem permanendi, illico adſtringuntur Legibus illius loci tam communibus, quam ſpecialibus. *Communis*, *arg. l. Domicilium*, *ff. Ad municipalem*, *l. Cives*, *Cod. de Incolis lib. 10. cap. Ex parte 15. & cap. Licet 20. de foro competent.* cum ſimilibus.

Peregrini & Advenæ diſcedentes mane ex 31
Oppido, ubi non eſt jejunium, poſſunt ibi comedere carnes, quamvis veſperi, vel meridie venturi, ſeu redituri ſint ad locum, ubi eſt jejunium de præcepto; quia in priori loco conſtituti, nondum tenentur Lege jejunii poſterioris loci. *Communis*. Neque domum reverſi 32
amplius tenebuntur illa die ſervare jejunium, quippe jam violatum, & ſervatu impoſſibile. *Communis*. Tenebuntur tamen adhuc abſtinere 33
a carnibus, quia hæc abſtinentia eſt diviſibilis & adhuc tunc illam pro reliqua diei parte ſervare poſſunt. *Communis*. Item tenentur abſti- 34
nere a carnibus in loco Domicilii, ubi eſt jejunium, ſi inde mane diſcedant, perventuri ad locum, ubi non eſt jejunium, quia tenentur Legibus proprii domicilii, quandiu in eo reperiuntur. *Communis*.

Peregrini & Advenæ ſe transferentes in 35
fraudem jejunii de loco, ubi viget præceptum jejunandi, ad locum ubi non jejunatur, peccant graviter, quia frans & dolus alicui patrocinari non debent: *cap. Sedes 15. & cap. Ex tenore 16. de Reſcriptis*, *cap. Tuæ 12. de Clericis non reſidentib. cap. Ex litteris 2. de Dolo & contumacia*, *l. In fundo*, *ff. de rei vindic. l. Cum hi*, *ff. de transact. l. Si Legatarius*, *Cod. de Legatis*, cum ſimilibus. Vide *verb. Jejunium art. 2. n. 29. & 36.* ubi ſolide probatur hæc concluſio, tum ex Concilio Mediolanenſi, tum ex Conſtitutione Clementis X. incipient. *Super-*

Digitized by Google

perna, tum ex ratione intrinſeca, plurimis etiam
36 adductis Doctoribus. Vide etiam verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *n.* 98. ubi affertur Decretum Urbani VIII. confirmativum Decreti Sacræ Congreg. Conc. in quo declaratur nullum Matrimonium illorum, qui in fraudem Legis e loco proprii Domicilii, ubi eſt publicatum Concilium Tridentinum, non mutato realiter Domicilio, tranſeunt ad locum, ubi non eſt publicatum Tridentinum, eo ſolo animo & fine, ut abſque Parocho, & teſtibus contrahant.
37 Peregrini autem, & Advenæ, qui de loco, ubi jejunatur, non in fraudem jejunii, ſed bona fide, v. gr. peregrinationum cauſa, tranſeunt ad loca, ſeu per loca, ubi non jejunatur, non tenentur jejunare, quia Lex illa jejunii eſt affixa loco. Vide *dict. verb. Jejunium*,
38 *art.* 2. *n.* 31. Sic qui non in fraudem jejunii, ſed peregrinationum, aut negotiorum cauſa, de loco proprii Domicilii, ubi ob diſcrepantiam novi & veteris Calendarii, nundum eſt incœpta Quadrageſima, pergit ad locum, ubi per hebdomadam eſt Quadrageſima jam incœpta, & obſervatum jejunium, non tenetur illo anno jejunare illic per adhuc alios octo dies Paſchæ ad complendam integram Quadrageſimam, ſed poteſt licite ſe accommodare moribus eorum, apud quos eſt. Vide *d. verb. Jejunium n.*
39 32. (*a*) Econtra vero ſi talis in loco ſui domicilii compleſſet Quadrageſimam, non teneretur poſtea alibi obſervare illos octo dies, quia præceptum illud jam implevit, & Eccleſia tantum obligat ad unam Quadrageſimam, dummodo tamen caveat, ne alii ſcandalizentur. Vide *d. verb. Jejunium n.* 33.
40 An Peregrini, & Advenæ exeuntes e loco, ubi eſt Feſtum de præcepto, tranſituri ad alium locum, ubi non eſt Feſtum, teneantur ante diſceſſum audire Miſſam? variant Doctores; Auctores enim 18. apud Paſqualigum *de Sacrificio q.* 1296. teſte la Croix *lib.* 1. *tr.* 2. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 684. tenent partem affirmativam. Alii autem undecim apud eundem Paſqualigum, Buſemb. & varii alii tenent abſolute partem negativam. At placet distinctio, quam multi alii afferunt; Vel enim antequam diſcedant e ſuo Territorio, nullum ibi celebratur Sacrum; & tunc non tenentur expectare, ſed poſſunt diſcedere, & non audire Sacrum. Vel antequam diſcedant, celebratur Sacrum, quod ſit unicum in tali loco: & tunc ante diſceſſum tenentur illud audire, quia pro tali differentia temporis tenebantur illa die audire Sacrum, quod cum ibi ſupponatur eſſe unicum, non poterat ibi audiri alia hora, adeoque tenebantur illud audire ante ſuum diſceſſum, cum ante ſuum diſceſſum eos urgeret præceptum audiendi illud unicum Sacrum tali tempore celebratum. Vel tandem in loco, a quo diſcedunt, celebrantur plura Sacra; & tunc quamvis unum, vel duo Sacra celebrentur ante ſuum diſceſſum, ſi alia Sacra remaneant celebranda, poſtquam diſceſſerint, non tenentur Sacrum audire antequam diſcedant, quia ſi ibi manſiſſent, potuiſſent licite expectare aliud Sacrum, & etiam ultimum ibi celebrandum, adeoque cum ante elapſum tempus illius ſint deobligandi, eo quod migraturi ſint in aliud Territorium, in quo non eſt talis obligatio, etiam non tenebuntur prævenire. Et ratio eſt, quia quando præcipitur auditio Sacri, ſubintelligitur tacita conditio, ſi toto illo tempore, quo Sacra celebrantur,

Romani Theologi Nota.

(*a*) Lucius Noſter cum ſuis Probabiliſtis opinatur, eum, qui in loco domicilii Quadrageſimam jejunando abſolverit, non teneri ad jejunium, ſi in locum veniat ubi nondum expletum Quadrageſimale jejunium ſit ob diverſum Kalendarium ibi uſurpatum: contra vero eum qui in loco domicilii octo, vel decem dies jejunare adhuc debuiſſet ſecundum illius Kalendarium, non teneri ad jejunium, ſi ad locum venerit ubi Quadrageſima tranſacta, ac Paſcha celebratum ſit. Non video quomodo hæc duo invicem cohæreant. Si in loco ad quem perrexerit Peregrinus Chriſtianus jejunandum ſit, non tenetur ſeſe conformare moribus ac loci inſtitutis, quia Eccleſiæ præceptum jam implevit; at ſi ibi non ſit jejunandum poteſt optime ipſe ſeſe accommodare moribus & regionis inſtitutis, etſi juxta Eccleſiæ præceptum de Quadrageſimali jejunio octo aut decem dies adhuc jejunare deberet. Numquid ergo ita ſunt cum loco, in quo verſamur præcepta conjuncta, ut a loco nullo modo pendeant, dum res ſit de jejunando, vel feſto ſervando, pendeant vero dum liberandi homines ſint a jejunio, feſtoque celebrando, ſecundum Eccleſiaſticam legem? Vide quæſt. hanc a nobis tractatam tom. 2. Theologiæ Moral. Patris Antoine pag. 58. edit. Romanæ an. 1757. ubi Verricellum id aſſerentem, quod Ferraris tuetur, confutavimus.

Digitized by Google

permanſerit quis in loco diei Feſti, & cooſequenter ſubditur præcepto; in ſuppoſito autem noſtro caſo tales Peregrini, & Advenæ non remanent in loco Feſti pro toto tempore, quo Sacra celebrantur, ſed eodemmet mane antequam omnia Sacra celebrentur, exeunt fines illius loci, & perveniunt ad alium locum, ubi non corrit Feſtum de præcepto, adeoque &c. Sic Sanchez, Leſſius, Caſtropalaus, Bonacina, Henriquez, Præpoſitus, Amicus, Reiffenſtuel, Delbene, Moya, Illſung, aliique molti apod La Croix *loc. cit. n.* 684. & Kazenberger *loc. cit. num.* 252. (*a*)

41 Tenentur tamen tales Peregrini, & Advenæ ante diſceſſum a Territorio ubi currit Feſtum, toto illo tempore, quo permanent, ibi abſtinere a labore ſervili, quia hoc præceptum obligat diviſibiliter pro qualibet parte notabili totius diei. Paulus Mezger *tract.*8. *diſ.*33. *art.*5.§. 4. *n.* 28. Kazenberg. *loc. c. n.* 252. & alii paſſim.

42 Com autem perveoerint ad locom, ubi non eſt Feſtum, dummodo illuc non ſe contulerint in fraudem Legis, poſſunt laborare, quamvis io loco ſui domicilii propter peculiare Feſtum ibi currens, debeant ex præcepto abſtinere a labore ſervili; ſtatota enim, & conſuetudines locales ſunt veluti loco affixæ, adeoque tale peculiare Feſtum ſui domicilii non ligat ipſos, dum exiſtunt ſine fraode Legis extra diſtrictum dicti ſui domicilii. Leſſius *lib.* 4. *de Juſtitia & Jure cap.* 2. *num.* 55. Navarr. *cap.* 13. *Manualis num.* 5. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 2. *de Legibus diſt.* 3. *q.* 4. *n.* 33. & alii paſſim. Vide dicta ſupra *a n.* 34. *ad* 36.

Peregrini, & Advenæ tenentor ad Leges lo- 43
cales in celebratione contractuom, *cap. Licet* 20. *de foro competent. l. Heres abſens*, *& l. Omnem obligationem*, *ff. de judiciis*. Unde ſi 44
Sponſus, & Sponſa e loco, ubi non eſt promulgatum Tridentini Concilii Decretom de contrahendo Matrimonio coram Parocho, & teſtibus, peregrinentur ad locum, ubi eſt promulgatum, tenentur contrabere coram Parocho, & teſtibus, alias Matrimoniom eſſet iovalidum, eo quod ſemper ſit habenda ratio loci, ubi Matrimonium per verba de præſenti contrabitor, *Communiſſima*, & ſic declaraſſe Sacr. Congr. Concilii referont Wameſius *in conſil. tom.* 2. *conſ.* 530. Piguatell. *tom.* 5. *conſ.* 79. *n.* 33. La Croix *l.* 6. *part.* 3. *n.* 714.

Peregrini, & Adveuæ teuentur ad Leges lo- 45
corum, obi reperiuntur, quando tales Leges latæ ſunt ſpecialiter ob bonom commune illorum locorum, uti ſunt v. g. Leges, quæ prohibent, ne certæ merces ex Oppido evehantor, ne certæ pecuniæ expendantur, ne certa genera armorum deferantor, & hujuſmodi; aliter ſi ipſas Leges ſcienter tranſgrederentur, poſſunt puniri, ac alii inquilini, cum tunc ratiooe delicti fiaut ſubditi, & ſottiantur Forum lo-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Vide, amice Lector qoam ſtopendom ſit horom Theologorum ſtudiom, ut homines a legibus ſolvant! Peregrinus, & advena e loco diſceſſurus obi ſeſtum celebratur, ſi una tantum in eo celebranda ſit Miſſa, eam audire tenentur, dom ante ipſorom diſceſſum celebretor. Si vero plores adſint celebraodæ ibi Miſſæ, licet duæ, aut tres celebrentur ante eorum diſceſſum, nullam aodire tenentur. Ubi majus eſt ſatisfaciendi præcepto commodum, ibi minor, immo nolla obligatio eſt. Quis id in animom inducat ſuum dum recte cogitet? Audi ergo Antoine pag. 40. tom. ſupracit. qui hanc ait eſſe praxim, & perſuaſionem fidelium timoratorum, ut ante diſceſſum a loco præceptum audiendi ſacrum impleant, ſi prævideant poſtea impeditom iri, ac revera ita agere teneutur: quia Lex Peregrinum illum obligat, tempos vero, quo adbuc in ſuo domicilio verſatur, unicum eſt ei aptum ad illam obſervandam: qoare perinde eſt ac ſi eo ſolo tempore obligaretur. Quiſque vero tenetor ſervare præceptum quo adſtringitur. Rurſus præceptum affirmativum debet impleri qoando poteſt, præſertim ſi prævideator poſtea nou implendum; neque enim temporis ſpatium concedit, pro quo differri poſſit ejus obſervatio; ſed obligat, ot quam primum poteſt obſerveror, ſi poſtea non poſſit impleri; alioquin non eſſet ſatis efficax, & ſæpe eludi poſſet; Ita ſapientiſs. Suarez. *Hinc qui abit die feſti ad locum ubi non eſt feſtus, tenetur audire ſacrum priuſquam exeat ſi poſſit abſque gravi incommodo, & nequeat alibi audire, ſicut ſi non exiret, teneretur audire primam miſſam, ſi prævideret poſtea impeditum iri. Quia præceptum obligat ſimpliciter eo die, & non poteſt impleri, niſi audiendo primam Miſſam: Nam hic & nunc & reſpectu talis hominis, illa eſt unica, & præſens hora eſt ultima ipſi apta ad implendum præceptum.* Hæc Aotoioe.

Digitized by Google

loci, ubi delinquunt. *Communis*, per textum *in cap. Poſtulaſti* 14. *& cap. Licet* 20. *de Foro competent. cap. De illis* 1. *de Raptoribus*, *& c. Placuit* 6. *qu.* 3. *& Authent. Quia in Provincia, Cod. ubi de criminibus agi oportet*, ubi ſic expreſſe habetur: *Qua in Provincia quis deliquit, aut in qua pecuniarum, aut criminum reus ſit, illic etiam Juri ſubjaceat.*

46 An Vagi, ſeu Vagabundi, qui nullibi habent domicilium, obligentur Legibus, & conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur, variant Doctores. Affirmant enim Sotus, Suarez, Maſtrius, Herincx, Mezger, Bonacina, Mendo, Felix Poteſtas, & alii plures; *arg. cit. c. Poſtulaſti* 14. *de Foro competent. cum aliis numero antec. allegatis*, *& cit. Authent. Qua in Provincia, Cod. Ubi de criminibus agi oportet.* Vagi enim, ſeu Vagabundi poſſunt a loci Magiſtratu capi, atque puniri, nedum ob delicta in loco talis Magiſtratus commiſſa, ſed etiam ob delicta alibi perpetrata, unde colligitur eos inquovis loco, ubi hoſpitantur, ſortiri Forum, ac eiſdem Legibus ſubjici, alias nullis Legibus loca-
47 libus ligarentur, quod eſſet abſurdum. Unde Parochus proprius Vagorum, ſeu Vagabundorum in ordine ad Matrimonium, eſt Parochus illius loci, ubi Vagi actu verſantur. Sanchez *l.* 4. *diſp.* 20. *n.* 5. 8. *&* 11. Pirhing *l.* 4. *dec. tit.* 15. *n.* 19. Reiffenſt. *l. c. n.* 88. & alii communiter. Vid. verb. *Impedimenta Matrim. art.* 2. *n.* 75. *ad* 78. & verb. *Vagus, ſeu Vagabundus n.* 4.

48 Multi alii tamen, ut Leſſius *l.* 4. *c.* 2. *dub.* 7. *n.* 49. Layman *l.* 1. *tract.* 4. *c.* 12. *n.* 7. Buſemb. *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 3. cum pluribus aliis ibi citatis, Kazenberger *cit. cap.* 1. *ſect.* 3. *num.* 258. Sairus, & alii ſatis probabiliter docent eandem eſſe rationem Vagorum, quæ Peregrinorum, ut ſcilicet Vagi, ſeu Vagabundi obligentur, vel non obligentur illis Legibus particularibus locorum, per quæ tranſeunt, quibus obligantur, vel non obligantur Peregrini, ſeu Advenæ. Et ratio iſtorum eſt, quia ſunt tantum quatuor modi ordinarii, ſeu ſpeciales ſortiendi Forum, ſcilicet, vel ratione delicti, vel ratione contractus, vel ratione domicilii, vel ratione rei, ſive poſſeſſionis ſitæ in Territorio, textu expreſſo in *cap. Licet* 20. *de Foro compet.* ibi: *Ratione delicti, ſeu contractus, aut domicilii, ſive rei, de qua contra poſſeſſorem cauſa movetur, Forum regulariter quis ſortitur.* Vagi autem, ſeu Vagabundi nullo horum modorum ſubjecti ſunt, ut ſupponitur, adeoque non ſortiuntur Forum in locis, per quæ tranſeunt, & conſequenter nec obligantur illorum particularibus Legibus. Unde Vagi & Vagabundi tranſeuntes per locum, in quo ſit particularis Lex jejunandi, ſeu feſtandi, & audiendi Sacrum, poſſunt ibidem, ſecluſo ſcandalo, comedere carnes, labori ſervili ſe applicare, & Miſſam non audire; Et ad rationem prioris opinionis reſpondent, quod per conſuetudinem eſt introductum, ut etiam Vagi, ſeu Vagabundi, cum proprium Judicem non habeant, puniri poſſint ubicumque reperiantur, ne eorum crimina omnino impunita maneant, ex quo tamen non ſequitur, eos ſimpliciter, & in omnibus ſortiri Forum, ſive Juriſdictionem, & Leges loci in quo exiſtunt; Nec eſt abſurdum quod nullis ſpecialibus locorum Legibus teneantur, quia ipſi adhuc tenentur ſervare Leges communes, ſeu Juris Communis, immo etiam illas ex municipalibus, quæ reſpiciunt ſpecialiter bonum commune illius loci, per quem tranſeunt, uti dictum eſt ſupra *n.* 44. *de Peregrinis & Advenis.* Item ſervare tenentur Leges illas particulares, quæ concernunt contractus, uti dictum eſt ſupra *num.* 42. *& ſeq.* & ideo, ut dicebatur *ſupra ſub num.* 46. Parochus proprius Vagorum, & Vagabundorum in ordine ad Matrimonium, eſt Parochus illius loci, ubi Vagi actu verſantur, & ſic de ſimilibus. (*a*)

Romani Theologi Nota.

(*a*) Si vagi non tenerentur legibus locorum, in quibus verſantur, dici poſſet nec ulla lege etiam communi vivere poſſe, cum locus dari queat, in quo communis Lex non vigeat; ut optime animadvertunt doctiſſimi Cenſores. Sunt ne hæc æquo animo ferenda? Itaque vagi leges ſervare debent etiam ſpeciales locorum in quibus verſantur. Primum quia Peregrini & vagi eo ipſo quod exeunt ex proprio territorio, ſolvuntur ab illius legibus; dum ergo ingrediuntur territorium alienum, ſubjecti illius legibus fiunt, præſertim cum gaudeant illius privilegiis, & qui ſentit commodum, & onus ſentire debeat, *ex reg. Juris* 55. *in* 6. Deinde Peregrini & vagi ſubjiciuntur regimini & juriſdictioni Territorii ratione ſuæ præſentiæ in illo; nam juxta omnes quibuſdam legibus ſubditi ſunt, v. g. ne quis noctu arma ferat, ne triticum afferat,

Digitized by Google

49 Clerici & Regulates nullatenus tenentur ad Leges Civiles, quæ ſine Apoſtolica approbatione de perſonis, locis, & rebus Eccleſiaſticis ſpecifice, hoc eſt expreſſe, vel nominatim diſponunt; etiamſi eorum commodum, vel favorem contineant, & tanto minus ſi contineant eorum præjudicium, & incommodum. *Communiſſima*, textu expreſſo *in cap. Quæ in Eccleſiarum 7. & cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10. de Conſtitutionibus*, ibi: *Nos attendentes, quod Laicis (etiam Religioſis) ſuper Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi, a quibus, ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum. Unde ſtatutum Baſilii de non alienandis prædiis ruſticis, vel urbanis, miniſteriis, & ornamentis Eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſima ratione, quod auctoritate non fuis Romani Pontificis roboratum*, & concordat *c. Bene quidem 1. diſt. 96.* cum ſimilibus. Et ratio eſt clariſſima, quia Lex lata ſine Juriſdictione, ſeu erga non ſubditum vim obligandi non habet, *cap. A nobis 21. de ſentent. Excommun. cap. Ut animarum 2. de Conſtitutionibus in 6. & l. ultim. de Juriſdiction. omnium Judic.* cum ſimilibus. Perſonæ autem Eccleſiaſticæ, ac Eccleſiæ, earumque tes ſunt exemptæ a Juriſdictiooe ſæculari, gaudentque privilegio Fori, & Immunitate Eccleſiaſtica; *cap. Ultim. de rebus Eccleſ. non alienand. cap. Nimis, de Jurejurando, cap. Non minus, de Immunitat. Eccleſ. cap. Quamquam, de cenſibus in 6.* cum ſimilibus; & patet ex dictis *verb. Clericus art. 2.* verb. *Forum*, ſeu *Forus*, & verb. *Immunitas*. Adeoque &c.

Clerici, & Regulares quo ad vim coactivam, nec tenentur Legibus Civilibus, & ſtatutis Laicorum, quæ non ſpecifice, ſeu non expreſſe, vel nominatim diſponunt de Eccleſiis, rebus, & perſonis Eccleſiaſticis, ſed generaliter, ſeu commuoiter ob publicam utilitatem, ſeu neceſſitatem quidpiam præcipiunt, ac prohibent, quamvis id non repugnet ſtatui Clericali, aut Immunitati Eccleſiaſticæ. *Communiſſima*, textibus claris *in cap. Bene quidem 1. cap. Denique 5. cap. Satis evidenter 7. cap. In ſcripturis 8. cap. Quis dubitet 9. cap. Si Imperator 10. cap. Nunquam 11. diſt. 96. cap. Decernimus 2. cap. At Clerici 4. cap. Clerici 8. & cap. Qualiter 17. de judiciis, cap. Sæculares 2. de Foro competent. in 6. & cit.* 50

cap.

ne Peregrinus ultra triduum commoretur &c. ergo titulo ſubjectionis etiam Vagi leges ſervare debent Territorii, in quo degunt, ac vere ſubditi ſunt Principis illius Territorii tranſeunter; & actu, alioquin nec legibus ſupradictis adſtringerentur. Præterea pax, ordo, ac bonum commune poſtulat, ut leges locales ſerventur ab omnibus, qui in Territorio verſantur, quamdiu in illo morantur; & Princeps cum poteſtatem habeat ad bonum commune, & rectum ordinem tuendum, non videtur dubitandum, quin ſuis legibus etiam vagos in eodem commorantes obligare velit. Vide S. Auguſtinum in Epiſt. ad Januarium, & lib. 2. Confeſſion. cap. 8. ubi ita rem comprobat: *quæ contra mores hominum ſunt flagitia, pro morum diverſitate vitanda ſunt, ut pactum inter ſe civitatis aut gentis conſuetudine vel lege firmatum, nulla Civis, aut Peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars eſt ſuo univerſo non congruens.*

Reſponſio Auctoris.

Advertendum eſt, quod relata hic opinio de vagis, ſeu vagabundis impugnata a *Theologo*, non eſt mea, ſed Doctorum *ibi* adductorum, ut clare patet ex verbis meis, dico enim: *Et ratio iſtorum eſt;* ſed mea vera opinio eſt illa a me concluſa antea ſub *n. 46. & 47.* ubi adductis juribus & auctoribus pro illa tuenda concludo ſic: *Unde colligitur, eos in quovis loco, ubi hoſpitantur, ſortiri forum, ac ejuſdem legibus ſubjici, alias nullis legibus localibus ligarentur, quod eſſet abſurdum: Unde Parochus proprius &c.* Et relata opinio Auctorum ſub *n. 48.* eſt tantummodo ad eruditionem, ut legentes ſciant quid etiam alii ſentiant, relinquendo interim unamquamque opinionem hujuſmodi etiam ex ſupra traditis, & a *Theologo* notatis in ſuo probabilitatis gradu, juxta tradita a recol. mem. Benedicto XIV. in Conſtit. incip. *Sollicita ac provida* §. 17. ubi expreſſe ſic habet: *Hoc de cætero cogitantes, non paucas eſſe opiniones, quæ uni Scholæ, inſtituto, aut nationi certo certiores videntur, & nihilominus ſine ullo fidei, ac Religionis detrimento ab aliis catholicis viris rejiciuntur, atque impugnantur, oppoſitæque defenduntur, ſciente ac permittente Apoſtolica Sede, quæ unamquamque opinionem hujuſmodi in ſuo probabilitatis gradu relinquit.*

Digitized by Google

cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, ibi: *Nos attendentes, quod Laicis etiam Religioſis ſuper Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis, nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi, &c.* cum ſimilibus. Clerici enim, & Regulares ob privilegium Fori ipſis competens, ſunt omnino exempti a Juriſdictione Sæcularium; adeo *ut nihil commune Clerici cum publicis actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non ſunt annexi, habeant*, ut fatetur ipſemet Imperator *in l. Placet, Cod. de Epiſcop. & Cleric.*

51 An autem Clerici, & Regulares teneantur dictis Legibus civilibus, & Statutis Laicorum quo ad vim directivam? Non ſatis conveniunt Doctores. Plurimi enim docent, Clericos, & Regulares teneri dictis Legibus, quo ad vim directivam, ſi non directe, & per ſe, ſaltem indirecte, & per accidens. Ita Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus num.* 13. Fagnan. *ibid. n.* 29. cum multis ibi citatis, Cardin. de Luca *tom.* 1. *diſcurſ.* 8. *Miſcellanei Eccleſiaſtici num.* 6. Maſtrius *Theolog. Moral. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 4. Kazenberger *loc. cit. num.* 232. ubi teſtatur de communi. Suarez *lib.* 3. *de Legibus capit.* 33. *num.* 6. Bellarmin. *lib.* 1. *de Clericis cap.* 28. Covarr. *Practicar. quæſt. cap.* 33. *num.* 7. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decret. tit.* 2. *num.* 301. *& ſequent.* Pirhing *ibid. num.* 79. teſtans ita tenere communiter Canoniſtas, & Theologos. Et ratio eſt, quia licet Clerici, & Regulares nequeant obligari a dictis Legibus Civilibus, & Statutis Laicorum ex vi propria ipſarum Legum, ſeu Statutorum ob defectum Juriſdictionis in Clericos, & Regulares; quod quidem requiritur ad obligationem directivam directam, & per ſe, ex notatis *ſupra num.* 16. *&* 19. tamen obligantur a dictis Legibus vi directiva indirecte, & per accidens, in quantum poſitis dictis Legibus Civilibus pro bono communi Reipublicæ latis, tenentur ad earum obſervantiam ex ratione naturali, cui Leges illæ innituntur, ipſaque naturali æquitate dictante, quod pars non debeat diſcordare a toto: *nam turpis eſt omnis pars ſuo univerſo non congruens*, ut expreſſe dicitur *cap. Quæ contra* 2. *diſt.* 8. Tum etiam obligantur ad earundem obſervantiam ex Jure naturali, & Divino de vitando ſcandalo proximi, quod nimis facile eveniret, ſi ſæculares viderent Clericos, qui potiori perfectioni ſunt obligati, & alios ad integram Legum obſervantiam alioquin exhortantur, palam, & libere ipſas Leges tranſgredientes, ſeu negligentes; Tum pariter ad ipſarum obſervantiam obligantur ex auctoritate Sanctæ Matris Eccleſiæ ejuſmodi Leges pro bono publico approbantis, ſeu recipientis; *cap. Si in adjutorium* 7. *diſt.* 10. *cap. Intelleximus de novi operis nuntiation.* ubi Lucius tertius Summus Pontifex expreſſe dicit: *Sicut Leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & Sacrorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur.* Unde in defectum Canonum recte allegantur hujuſmodi Leges Civiles in utroque Foro, videlicet tam Canonico, quam Civili, & ipſis Legibus Civilibus plures ſunt uſi ipſimet Summi Pontifices, ut patet *in c.* 1. *&* 2. *de novi operis nuntiatione*, & ſæpe alibi, & ideo *in cap. Super ſpecula* 21. *de privileg.* notanter dicitur, *quod Sancta Eccleſia Legum Sæcularium non reſpuit facultatem, quæ æquitatis, & juſtitiæ veſtigia imitantur.*

Alii autem, ut Navarrus *Conſil.* 3. *de Conſtitut. num.* 4. cum quibuſdam aliis ibi citatis, Decius *in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 10. *de Conſtitutionib, n.* 24. tenent, quod Leges Civiles, ſeu Laicales etiam favorabiles, & generaliter loquentes non includant, & obligent Clericos, & Regulares, ſi præcipiendo, vel prohibendo loquantur, cui ſententiæ favere videtur Sperellus *deciſ.* 13. *Fori Eccleſiaſtici n.* 4. *& ſequent.* ea motus ratione, quod Clericorum actiones ſint extra ſphæram activitatis, & Juriſdictionis, etiam directivæ Principum Sæcularium; cum Clericorum, & Regularium directio ad ſuos pertineat Prælatos; *cap. Si Imperator* 11. *diſt.* 96. cum ſimilibus. Idem tamen *ſub n.* 10. exemplificans de ſtatuto, ſeu Edicto Laicali taxante juſtum pretium frumenti, vini, aliorumque victualium ad vitam neceſſariorum, dicit cum aliis ibi citatis, quod licet ex defectu poteſtatis Clericos non comprehendat; tamen illo ſtatuto poſito, debent Clerici taxatum pretium non prætorire, non quidem obligatione orta ex vi ſtatuti, ſeu Edicti Sæcularis, ſed ex vi Juris naturalis, ac Divini præcipientis, ne quis ultra juſtum pretium vendat; quale juſtum pretium dignoſcitur, vel ex communi ceterorum hominum conſenſione, vel ex Legis, ſeu ſtatuti declaratione, vel aliunde; ad quam notitiam juſti pretii per accidens eſt, ut ex Principis declaratione perveniamus; adeoque eſt ratio naturalis, vel Divina, quæ poſito ſtatuto, Clericos dirigit; non autem Lex Principis, quæ illos nullatenus dirigere poteſt, ut *ibi multis citatis* ſubjungit; poſtquam dixerat quod vendentes ultra pretium a ſtatuto taxatum, quatenus faciunt contra Juſtitiam, tenentur ad reſtitutionem; 52

Digitized by Google

nem; quatenus vero contra rationem, ac Legem Divinam, mortaliter peccant, plures ad hoc citans Doctores: Unde ſub *num.* 13. concludit, quod non peccant contra Legem Principis Laici, ſed contra regulam Caritatis, & Juſtitiæ, qua Jure Divino, & naturali renentur ad ea obſervanda, quæ ad convenientem Reipublicæ ordinem, gubernationem, conſervationem, & pacem ſunt neceſſaria; & ita vult eſſe intelligendos Doctores, qui docent, Clericos vi directa teneri ad obſervantiam talium, & ſimilium Legum Principum ſæcularium.

53 Hinc in praxi ad bonum publicum promovendum, & peccatorum pericula, aliave mala evitanda, conſultiſſimum, & maxime opportunum eſt, quod Prælati, ſeu Superiores Eccleſiaſtici tempore caritatis, peſtis, aut alterius publicæ neceſſitatis coadjuvent ſimilibus ſuis Edictis Principum Sæcularium Proclamata, ut notant Navarrus *c.* 23. *Manual. n.* 88. Azorius *part.* 1. *dub.* 5. *c.* 12. *in fine*, Sperell. *dec.* 13. *Fori Eccleſiaſtici num.* 14. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 2. *num.* 310. & alii plures. Et de facto id practicavit Sanctus Carolus Borromæus Cardinalis zelantiſſimus, & vigilantiſſimus Archiepiſcopus Mediolanenſis, qui cum a Gubernatore illius Urbis per Litteras requiſitus fuiſſet, ut cogeret Clericos ad obſervandum Edictum a ſe pro publica utilitate conditum, *die* 27. *Aprilis* 1576. eidem in hæc verba reſcripſit: *Hoc Excellentiæ Veſtræ, quam Paterna Caritate unice in Chriſto diligimus, primum perſuaſum eſſe debet, in Eccleſia Dei novum, atque inuſitatum eſſe, & Canonum ſanctionibus, ſunctæque Eccleſiæ Immunitatis ratione alienum, Eccleſiaſticos Edictis ejuſmodi Laicorum Principum, Magiſtratuumve ſervandis adſtrictos tenri, ad eaque exequenda per Epiſcopos compelli.* Nihilominus ut publicæ utilitati melius, & opportunius conſuleretur, ſtatim & ipſe ſuper eodem negotio Edictum a ſe confectum promulgari fecit, prout patet ex eadem ſua Epiſtola, ibi: *Nihilominus tamen nos, non ut decreta Laici Principis exequeremur, ſed ut in re, quæ ad utilitatem publicam ſpectare aliquo modo poſſe videtur, omni cautione uteremur, ſuperioribus proximis diebus pro noſtro Paſtorali munere de ea ipſa Orizæ ſatione, tum Edictum auctoritate noſtra confectum promulgari juſſimus, tum alia pro ut expedire cenſuimus, opportuna officia adhibuimus* &c. Sic refert Sperellus *dec.* 12. *n.* 20. *& dec.* 13. *n.* 34. & latius legitur poſt *Conſil.* 1000. *Menochii*.

54 Et hoc itidem eſt de mente Sacræ Congregationis Epiſcopor. & Regular. quæ teſte Sperello *cit. dec.* 13. *num.* 14. pluries Ordinariis locorum reſcripſit, ut quo ad annonam, & ad exactionem frumenti conforment ſe cum ordinationibus Magiſtratuum ſæcularium, ſimiles facientes ordinationes, quas poſtea ſervari curent, & ſignanter ita reſcripſit *D. Nuncio Neapolitano ſub die* 13. *Septemb.* 1591. *&* 23. *Auguſti* 1595. *Domino Epiſcopo Parmenſi de anno* 1599. & alias paſſim. Et ſæpe ſæpius quo 55 ad hæc, & ſimilia idem reſcripſit, & decrevit *Sacra Congregatio Immunitatis*, ut patet ex variis Decretis adductis verb. *Frumentum*, & ex aliis, quæ hic ad litteram dantur prout referuntur a D. Petro Andrea Riccio *in ſua Synopſi verb. Edicta Laicalia*, *& verb. Edicta Eccleſiaſtica*, ibi: Edicta, & Banna Eminentiſſimi Legati comprehenſiva Eccleſiaſticorum tum Sæcularium, tum Regularium, ſunt repugnantia Immunitati, & libertati Eccleſiaſticæ, & injungitur, ut ea revocet. *Ferrar.* 18. *Octobr.* 1633. *lib.* 2. *decr. Paul. p.* 175.

Edicta ſanitatis publicata a Laicis contra 57 Eccleſiaſticos tempore contagionis, & ſimul continentia pœnas &c. revocantur tamquam contraria Immunitati, & Juriſdictioni Eccleſiaſticæ & injuſta, & ideo tamquam nulla, irrita, & invalida cenſuit, & declaravit Sacr. Congr. quæ tamen injungit Epiſcopis, ut dicto tempore contagionis ſumma concordia, & diligentia eorum Tribunalia una cum Sæcularibus publicæ ſanitati, & ſecuritati incumbant, & communibus conſiliis hanc rem gerant. *Neapolitana & Mediol.* 10. *Jul.* 1657. *lib. decr. Rocci p.* 16. 18.

Edictum Magiſtratus Sanitatis tempore ſuſpicionis peſtis comprehenſivum omnium Eccleſiaſticorum, eſt revocandum, & Epiſcopus debet ſe conformare, ſeu ſe unire Poteſtati Laicæ, edendo Edictum pro eo, quod reſpicit Eccleſiaſticos. *Mantuana* 11. *Novembris* 1679. *lib.* 2. *decr. Altovit. pag.* 1870. Hoc edictum Magiſtratus pie reformavit opera Epiſcopi ad formam debitam Canonicam. *In eadem* 20. *Jan.* 1680. *lib.* 2. *decr. Altov. pag.* 1910. 58

Senatus Mediolanen. revocat Edictum Sanitatis tempore contagionis editum, læſivum Immunitatis, & Juriſdictionis Eccleſ. ut ex litteris dicti Senatus ad Sanctiſſimum, & ex Brevi Sanctiſſimi eidem Senatui patet. *Mediolan.* 26. *Febr.* 1658. *lib. decr. Rocci pag.* 65. 59

Edictum Laicorum prohibens extractionem 60 frumenti, & ſimilium, Epiſcopus revocet per Decretum regiſtrandum in actis ſuæ Curiæ ad perpetuam rei memoriam, & deinde publicet de-

Digitized by Google

denuo aliud Edictum prohibens Eccleſiaſticis
talem extractionem ·ad formam Edicti publi-
cati a Laicis, nulla tamen facta mentione de
illo. *Parmen.* 26. *Martii* 1658. *lib. decr. Rocci*
pag. 80.

61 Edictum Principis Laici prohibens Eccleſia-
ſticis extractionem bladarum, & Animaliom,
ac venditionem ipſorom ſine ejus licentia, eſt
delendum, & ad hoc ſer. ſer. Princeps eſt co-
gendus. *Sarzanen.* 17. *Decemb.* 1624. *lib. Script.*
Veterum pag. 46.

62 Edictum, Conſoetudo, vel Statutom Prin-
cipis Sæcularis, quo prohibetur extractio fru-
ctoom extra territoriom non comprehendit Ec-
cleſiaſticos. *Caſalen.* 14. *Febr.* 1628. *lib.* 1. *de-*
cretal. Paul. pag. 84.

63 Edictum ſuper bladis extrahendis Judicis
Laici non comprehendit Eccleſiaſticos. *Papien.*
10. *Septemb.* 1629. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 68.

64 Edictum Generale Magiſtratus Urbis Alca-
niz Regni Aragooiæ prohibens ex motivo po-
blicæ neceſſitatis extractionem frumenti, quoad
omnes habitantes, abſque exceptione Eccleſia-
ſticorum, eſt irritum. *Cæſarauguſt.* 23. *Nov.*
1688. *libr. decr. Martelli pag.* 379.

65 Edictum per Communitatem publicatum ſo-
per prohibitione paſcendi, non comprehendit
Eccleſiaſticos, ſed Epiſcopus ob neceſſitatem
boni publici, hoc idem Edicto publico man-
dare debet. *Sutrina* 13. *Auguſti* 1629. *lib.* 2.
decr. Paul. pag. 2.

66 Edictum in materia Annonæ a Laicis pu-
blicatom comprehenſivum Eccleſiaſticorum,
eſt moderandom quoad ea, quæ tangunt Ec-
cleſiaſticos. *Mantuana* 3. *Martii* 1676. *lib.* 1.
decr. Altov. pag. 1212.

67 Epiſcopus curet declarari, Edictum Regium
quo prohibetur, ne quiſquam emat, aut ven-
dat res cujuſcumque generis ſine menſura bul-
lata a Commonitate, non comprehendere nec
directe, nec indirecte Eccleſiaſticos. *Lycien.*
27. *Maii* 1687. *lib. decr. Martelli pag.* 105.

68 Edictum vulgo *Grida* juſſu Ducis N. facta,
præcipiens deſcribi omnes perſonas ſui ſtatus,
non comprehendit Eccleſiaſticos, nec Perſonas
exemptas. *Caſalen.* 9. *Maii* 1690. *lib. decret.*
Martelli pag. 607.

69 Edictum Gubernatoris Mediolani circa omnes
Cenſualiſtas nequit afficere Loca Pia. *Cremon.*
31. *Jul.* 1691. *lib. decr. Martelli pag.* 748.

70 Edictum Regiom quoad taxas impoſitas cau-
ſa monetæ novæ non afficit Eccleſiaſticos. *A-*
prutina 1. *April.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallemani*
pag. 180.

71 Syndicus Communitatis poteſt cogi ad de-
clarandum, qood ſub Edicto prohibitivo con-
tractioois farinæ non comprehenduntur Eccle-
ſiaſtici ad removenda omnia impedimenta con-
tra Eccleſiaſticos. *Ruben.* 11. *Apr.* 1690. *lib.*
decr. Mart. pag. 599.

Quoad Edicta generalia, quæ poterent effi- 72
cere Eccleſiaſticos, publicata a quodam Sacer-
dote Miniſtro Baronis, quæ fuerant affixa in
prædiis Eccleſiaſticorum, abſque tamen menda-
to dicti Sacerdotis, decernitur quod prævia
declaratione de non comprehendendo Eccleſia-
ſticos, & abolitis actis reſpicientibus affixio-
nem quatenus adſint, Epiſcopus abſolvat ad
cautelam dictum Sacerdotem, Miniſtri vero
publicantes, & affigentes præfata Edicta non
abſolvuntur, niſi prævia revocatione, eo mo-
do, quo fuit facta publicatio. *Oritana* 22. *Apr.*
1698. *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 149.

Præcipitur confectio novi Edicti excluſivi Ec- 73
cleſiaſticorum, tam directe, quam indirecte.
Spoletana 13. *Maji* 1698. *lib.* 2. *decr. Vall. p.* 154.

Quoad Edictum Magiſtratos prohibens taber- 74
nariis appendere res venales in columnis por-
ticus, quos Eccleſia S. Laurentii habebat jus
locandi, Epiſcopus procedat proot de Jure.
Imolen. 4. *Maji* 1699. *lib.* 2. *decr. Vall. p.* 219.

Jubente Sanctiſſimo injungitur Archiepiſcopo 75
Neapolitano publicare Edictum pœnale, ne
aliqua perſona Eccleſiaſtica Sæcularis, & re-
gularis audeat tempore ſuſcipionis peſtis ingre-
di Civitatem Neapolitanam abſqoe ſpeciali li-
centia in ſcriptis ejuſdem Archiepiſcopi gratie
concedenda. *Neapolitana* 20. *Junii* 1656. *l.* 6.
decr. Paul. p. 100.

Et injungitur Nuncio, ut quinque Cano- 76
nicos Lateranenſes, qui fuerunt ingreſſi, pu-
niat rigoroſe, nec nec non Abbatem, qui il-
los recepit, *ibid.*

Archiepiſcopus edere debet Edictum ſepara- 77
tum ab Edicto Laicali quoad perſonas Eccle-
ſiaſticas, proibitivum circa immonditias. *Ta-*
rantina 12. *Decemb.* 1651. *lib.* 4. *decr. Paul. p.* 711.

Epiſcopos publicet Edictum conforme ad 78
ſtatutum Civitatis circa qualitatem, & quan-
titatem animaliom detinendorum in territorio
Spoletano. *Spoletana* 16. *Jul.* 1686. *lib.* 3. *de-*
cret. Altov. pag. 586.

Leges Sæculares, ſive communes, ſive mu- 79
nicipales aliquorom locorum generaliter diſpo-
nentes circa contractus, aliaſqoe res profanas,
ſi ſint favorabiles extendontor, & procedunt
etiam quoad Clericos, & Eccleſias, earomque
res; Secos ſi ſint iſtis præjudiciales. *Commu-*
nis, cum Menochio *lib.* 2. *de Juriſd. c.* 1. *caſu*
3. & 4. Card. de Luca *Miſcellan. Eccleſiaſt.*
diſc. 7.

Digitized by Google

diſc. 7. n. 6. & 10. Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 2.*
n. 74. Reiffenſtoel *ibid. n. 315.*
80 Clericus iniens contractum com Laico, ot
valeat coutractus debet obſervare ſolemnita-
tem, & formam a Lege ſæculari pro tali va-
lidiiate præſcriptam, aliter contractus corruit.
Abbas in *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 10. *de Con-*
ſtiutionibus num. 43. Felinos *ib. n.* 81. Maranta
diſp. 8. *Quæſtionum Legalium n.* 33. & 48. Fede-
ricos *de Senis Conſil.* 85. Sperellus *dec.* 10. *n.* 3.
Reiffenſtuel *loc. c. num.* 342. & alii paſſim. Et
ratio eſt, quia tali contractui reſiſtit Lex ſæ-
cularis, utpote inhabilitans Laici conſenſum
ad taliter coutrahendum; *l. Cum Lex, ff. de*
Fidejuſſorib. adeoque corruit contractus in to-
tum, & nulla ex eo oritur obligatio; Cum
enim contractus claudicare neqoeat veloti im-
portans ultro citroque obligationem, *l. Labeo*
§. Contractum, ff. de verboe. ſignific. neque Cle-
ricus quamvis ipſe tali Legi adſtrictus non ſit,
tali informi coutractu juvari, & contra Lai-
81 cum uti poterit. Validus tamen eſt contractus
ſi Clericos, obi viget talis Lea, contrahat com
alio Clerico; quia tali caſu otraque pars con-
trahentium eſt perſona non ſubdita Legi Sæ-
culari, ſeu Laicali, adeoqoe non tenetur ad
ejus obſervantiam, cum Leges Sæculares ſeu
Laicales neqoeant adſtriugere, neque ſub nul-
litate actus obligare perſonas Eccleſiaſticas,
ex qoo iſtæ vi privilegii Fori ſint exemptæ a
Juriſdictione Laicali; *c. Bene quidem* 1. *c. Sa-*
tis evidenter 7. *cap. Si Impeeatoe* 10. & *cap.*
Numquam 11. *diſt.* 96. *c. Decernimus, cap. At*
Clorici 4. *cap. Cleeici* 8. & *cap. Qualiter* 17.
de Judiciis, c. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10. *de*
Conſtitutionibus, cap. Ultim. de rebus Eccleſiaſt.
non alienand. c. A nobis 21. *de ſententia Ex-*
communic. c. Ut animarum 2. *de Conſtitutionib.*
in 6. *cap. Sæculares* 2. *de foro competent. in* 6.
l. ult. de Juriſdict. omnium Judic. com ſimili-
bus. Ita Felinus in *cit. cap. Eccleſia Sanctæ*
Mariæ n. 94. Maranta *cit. diſp.* 8. *n.* 51. Reiſ-
fenſtuel *loc. c. n.* 343. & alii paſſim cum Spe-
rello *dec.* 15. *n.* 10. obi dicit hoc eſſe indubi-
tatum, ſi in Clerici Teſtamento alter Cleri-
cos ſit inſtitutus, vel ab uno Clerico fiat do-
natio in favorem alterius Clerici, cum tunc
Lex Laicalis in Clericos ſic teſtantes, vel do-
nantes nullam habeat juriſdictionem, nec ra-
tione rerum, nec ratione perſonarum.

Additiones ex aliena manu.

82 De Legatis, tum Studioſis diſputari ſolet,
an ii durante legatione & peregrinatione ſtu-
diorum cauſa ligati ſint legibus illius regio-
nis, in qoa morantur?
Quod concernit Legatos, eorumque comites 83
quum cooſiderandi ii haod ſint ex ſua perſo-
na, ſed repræſentent Abſentes a qoibus ſunt
miſſi, perinde ac Abſentes illi, haud tenen-
tur jure civili ejus popoli, apud qoem lega-
tionis cauſa degout; Voet *comment. ad Pand.*
lib. 1. tit. 3. n. 12.
Qood vero attinet ad Stodioſos, diverſa ſa- 84
ne eſſe debet eorom cauſa. Etenim quum in
his haod militet maxima illa otilitatis publi-
cæ ratio, & jure gentium introducta Sancti-
tas; Inde fit, ipſos quoqoe communi jure
cenſeri, ac parere Legibus illius Loci, in quo
cauſa ſtudiorom morantur, eo tamen modo,
& eatenus, quatenos & Peregrinantes alii dum
ſont in Territorio tenentur; Idem Auctor *ubi*
ſupra n. 13.

ARTICULUS IV.

Lex qoo ad ea quæ concernunt intentionem,
modum, & tempus eam adimplendi.

IN executione operis a Lege præcepti, du- 1
plex poteſt haberi intentio; una ſcilicet
præſtandi opos, quod præcipitor, & alia ſa-
tisfaciendi Legi, ſeu præcepto per tale opus. 2
Communis. Ad impletionem legis, ſeu præce- 2
pti non requiritor intentio ei ſatisfaciendi;
Vaſquez 1. 2. *q.* 100. *art.* 9. Sanchez *lib. 1. de-*
cal. c. 13. *n.* 9. Herincx *diſp.* 3. *de Legibus n.* 80.
Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 2. *de Legibus*
diſt. 3. *quæſt.* 5. *n.* 45. & alii communiter. Et
ratio eſt, quia Lex humana præcipit ſolum li-
beram, ſeu volontariam operis externi execu-
tionem v. g. auditionem Miſſæ; non aotem
quaſi reflexam implendi præcepti intentionem,
ſeu ut alio peculiari actu quis velit, vel in-
tendat præcepto ſatisfacere. Hinc infertur, 3
quod ſi quis die Feſto Miſſam audiat, imme-
mor eſſe diem Feſtum, is nihilominus ſatisfa-
ciat præcepto; Neque neceſſe eſt, ut poſtea
intelligens eſſe diem Feſtum, velit tunc ſatis-
facere per Miſſam jam auditam, quia imple-
vit ſubſtantiam actus præcepti. *Communis.*
Quamvis aotem ad ſatisfaciendum Legi, ſeu 4
præcepto non requiratur ex dictis intentio ſa-
tisfaciendi ipſi Legi, ſeo præcepto, requiritur
tamen intentio præſtandi opus qood præcipi-
tur. Sanch. *lib. 1. Decal. cap.* 13. *num.* 2. Bona-
cina *de Legibus diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 10. *num.* 2.
Reiffenſtoel *l. c. n.* 44. & alii paſſim. Et ra-
tio eſt, quia opera præcepta debent præſtari
mo-

Digitized by Google

modo humano ; non præſtantur autem humano modo , niſi adſit voluntas & intentio ea
5 præſtandi , adeoque &c. Hinc infertur , quod ſi quis curioſitatis gratia , aut fine inveniendi amicum , & alio hujuſmodi fine intret in Eccleſiam , nihil cogitans de Miſſa audienda , quæ interim celebratur , is non ſatisfacit præcepto audiendi Miſſam , quia cum non habuerit intentionem , & animum ipſam audiendi , non cenſetur eam audiviſſe . Item ſi quis recitet Horas Canonicas ſolo fine , & animo legendi , vel diſcendi , non ſatisfacit præcepto Divini Officii perſolvendi , quia ad id requiritur intentio ſaltem recitandi Horas Canonicas , ſeu orandi . Sic *Doctores citati* & alii communiter .

6 Legi , ſeu præcepto ſatisfacit , qui faciens opus præceptum , expreſſe intendit per illud non ſatisfacere . Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 13. *n.* 9. & 12. Leſſius *lib.* 2. *c.* 7. *dubit.* 10. Suarez *lib.* 2. *de Legib. lib. de Horis c.* 26. & 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 88. *ſect.* 3. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 10. *in fine* . Reiffenſt. *l. c. num.* 46. Vaſquez 1. 2. *q.* 100. *art.* 9. Buſemb. *lib.* 1. *de Legibus tract.* 2. *c.* 3. *dub.* 3. *n.* 693. La Croix *ibid.* Layman *Theolog. moral. lib.* 1. *tr.* 4. *c.* 4. *n.* 7. & alii plures contra Navar. *de orat. c.*16. *n.*73. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *c.* 2. *q.* 6. & alios . Et ratio eſt , quia Leges , & præcepta obligant ſolum ad ſubſtantiam operis injuncti , adeoque illa poſita ſatisfit legi etiam contra expreſſam intentionem operantis , cum non ſit amplius in poteſtate operantis , ut non ſatisfa-
7 ciat . Nec valet objicere , quod actus non operentur ultra intentionem agentis , *l. Non omnis* 19. *ff. de Rebus creditis*, quia id debet intelligi , quando eſt in poteſtate operantis v. g. ſatisfacere , vel non . Nec item valet dicere , quod ſicuti voto obligatus ad faciendam eleemoſynam , ſi illam faciat animo non adimplendi , non ſatisfacit ; ita a pari in caſu legis adimpletæ cum animo illam non adimplendi , non ſatisfacit ; Non valet , inquam , quia in tantum obligatus voto ad faciendam eleemoſynam , ſi illam faciat animo non adimplendi , non ſatisfacit , quia talis , & ſimilis obligatio provenit ex voluntate promittentis , qui ſicut ab initio debitorem ſe libere conſtituit , ſic in debito libere permanere poteſt ; obligatio autem parendi legi provenit ex voluntate Legiſlatoris , ideoque non extenditur ultra ejus intentionem , & voluntatem , nempe ultra ſubſtantiam operis præcepti , qua poſita non eſt in poteſtate operantis , nolle per ipſam ſatisfacere , quia cum Legiſlator hoc ſolum præceperit , ut opus humano modo impleatur , eo opere præſtito , extinguitur ſtatim obligatio independenter ab intentione ſatisfaciendi operantis . Buſemb. *loc. cit. n.* 693. Coninch. *n.* 309. Laym. *loc. cit. num.* 7. Leſſius *loc. cit.* & alii . Vid. verb. *Miſſa art.* 17. *n.*11. & 12.

Hinc infertur , quod licet quis die Feſto 8
Miſſam attente audiens , habeat expreſſam intentionem tunc non ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ , ſed aliam Miſſam poſtea audiendi , is nihilominus ſatisfacit , ita ut non teneatur
poſtmodum aliam audire . Item qui recitavit 9
divinum Officium , vel partem ejus , non ea devotione , & attentione , qua voluiſſet , & ideo propoſuit repetere ad ſatisfaciendum præcepto ; non tenetur repetere , quia per illam
primam recitationem ſatisfecit præcepto . Item 10
qui die Feſto Miſſam audivit , Divinum Officium recitavit , Pœnitentiam Sacramentalem peregit , & alia hujuſmodi cum expreſſo animo non ſatisfaciendi , non tenetur poſtea mutare voluntatem , ut velit per præcedens opus ſatisfeciſſe , quia vere ſatisfecit . Lugo *de Eucharistia diſput.* 22. *ſect.* 2. *num.* 12. Salas *D.*9. *num.*33. Buſemb. *loc. cit.* Sanch. & alii ſupra citati .

Leges , & præcepta impleri poſſunt ſine caritate , 11
ſeu gratia ſanctificante . *Communis*. Et ratio eſt , quia præcipitur ſolum ſubſtantia actus incluſi in præcepto , non autem modus præcepti ; æque enim adimplet legem , qui eam obſervat in peccato , ac qui eam obſervat in gratia ; quis enim diceret , quod non ſatisfaciat præcepto audiendi Miſſam , præcepto jejunandi , præcepto feſtandi , præcepto honorandi parentes , & hujuſmodi , qui talia , & ſimilia præcepta exequatur exiſtens in peccato ? Unde falſiſſimum eſt , caritatem eſſe neceſſariam ad implenda omnia præcepta , ut perperam docuerunt Bajus , Janſenius , & alii , & ideo a S. Pio V. die 1. Octob. 1567. Conſtit. incip. *Ex omnibus* , a Gregorio XIII. die 29. Januarii 1579. Conſtit. incip. *Proviſionis noſtræ* , & ab Urbano VIII. die 6. Martii 1641. Conſtitut. incip. *In eminenti* inter 79. propoſitiones Michaelis Baii & aliorum , merito damnata fuit ſequens propoſitio in ordine 16. *Non eſt vera legis obedientia , quæ fit ſine caritate* .

Quinimmo poteſt etiam ſatisfieri legi , ſeu 12
præcepto per actionem ex fine , vel circumſtantia extrinſece malam , & vitiatam . Sanch. *lib.* 1. *Moral. c.* 14. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 4. *n.* 6. Lugo *diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 23. Reiffenſt. *l. c.*

Digitized by Google

l. c. n. 48. & alii communiter apud Maſtrium *Theol. Moral: diſp.* 2. *q.* 5. *n.* 169. Et ratio eſt, quia Lex præcipit tantum ſubſtantiam actionis ex objecto ſuo honeſtæ: non autem finem, vel circumſtantias, adeoque poteſt quis ponendo ſubſtantiam legis, ſeu præcepti, ſatisfacere ipſi legi, ſeu præcepto etiam per actionem ex fine, vel circumſtantin extrinſece malam, & vitiatam, quamvis peccet pro ratione pravi fi-
13 nis, aut circumſtantia malæ. Hinc infertur, quod ſi quis jejunet, vel interſit Miſſæ ob vanam gloriam, vel etiam, ut furetur, vel ob alium pravum finem, poteſt nihilominus implere præceptum, etiam per tales, & ſimiles actus ex fine, ſeu circumſtantia peccaminoſos, quia impler ſubſtantiam illius præcepti, licet peccet contra aliud, cui finis ille malus
14 opponitur. Item Sacerdos, qui Miſſam celebrat in ſtatu peccati mortalis, ſatisfacit & ſuæ obligationi & præcepto audiendi Miſſam die Feſto, non obſtante quod graviſſime peccet; ponendo enim actum præceptum, jam adimplet quod ei erat injunctum, & conſe-
15 quenter ſatisfacit etiam præcepto. Item adimpletur votum, Juramentum Deo factum, Pœnitentia Sacramentalis, & hujuſmodi, quamvis actus, per quem adimpletur, ſit malus, & peccetur contra aliud præceptum, cui actus ille malus opponitur. *Omnes citati Doctores*, & alii paſſim.

16 Nec valet objicere, quod adimplens legem, ſeu præceptum per actum peccaminoſum, non adimpleat modum, ac finem præcepti, qui eſt honorare Deum per actum præceptum; Non valet, inquam, quia modus, & finis non cadit ſub præcepto, niſi ſit de intrinſeca ratione actus præcepti, ſeu in aliqua lege, vel præcepto ſit ſpecialiter, & expreſſe requiſitus.
17 *Sic communis Doctorum ſententia*. Si autem modus, & finis ſit de intrinſeca ratione actus præcepti, ſeu in aliqua lege, vel præcepto ſit ſpecialiter, & expreſſe requiſitus, nequit utique adimpleri præceptum non adimpleto modo ac fine; Sic ſacrilege confitens non ſatisfacit præcepto annualis Confeſſionis, & ſacrilege communicans non ſatisfacit præcepto Paſchalis Communionis; quia ad Sacramentum Pœnitentiæ neceſſario requiritur dolor de peccatis commiſſis, propoſitum de cetero non peccandi, & Confeſſio omnium peccatorum; Finis enim talis præcepti eſt, ut peccatores per tale Sacramentum remittantur in Dei gratiam, ſicuti finis, & modus recipiendi Sacram Communionem eſt, ut recipiatur in ſtatu gratiæ, & gratia per ipſam in communicante augeatur; Unde merito ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. inter alias fuit damnata ſequens propoſitio 14. in ordine: *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*, & ab Innocentio XI. die 2. Martii 1679. merito inter alias fuit damnata ſequens propoſitio 55. in ordine: *Præcepto Communionis ſatisfit per ſacrilegam Corporis Domini manducationem*. Sic etiam ſi quis dormiens 18
die Feſto aſſiſtat Miſſæ, non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, quia de intrinſeca ratione præcepti audiendi Miſſam die Feſto eſt, ut quis ei aſſiſtat modo humano, ſeu cum advertentia rationis, quod a dormiente non fit, adeoque &c. Et ſic dicendum eſt de ſimilibus.

Leges ſeu præcepta quamvis ſine caritate, 19
ſeu gratia ſanctificante poſſint adimpleri ſatisfactorie, ideſt ipſis ſatisfieri; non tamen ſine caritate, & gratia ſanctificante poſſunt adimpleri meritorie, ideſt per talem impletionem præmium mereri. *Communis*, *argum. Epiſt.* 1. *ad Corinth. c.* 13. *n.* 1. ibi: *Si linguis hominum loquar*, *& Angelorum*, *caritatem autem non habeam*, *factus ſum velut æs ſonans*, *aut cymbalum tinniens*, & infra *num.* 3. *Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas*, *& ſi tradidero corpus meum*, *ita ut ardeam*, *caritatem autem non habuero*, *nihil mihi prodeſt*.

Poteſt eodem tempore ſatisfieri pluribus le- 20
gibus, & præceptis per diverſos actus, quando unus actus non impedit alium debite exercendum. *Communis*. Et ratio eſt, quia qui facit id, quod lege, vel præcepto præſcribitur, legi vel præcepto ſatisfacit: ſed poteſt quis eodem tempore facere quod præſcribunt diverſæ leges, ſeu diverſa præcepta; ergo poteſt quis eodem tempore ſatisfacere pluribus legibus vel præceptis, quoties unus actus non impedit alium debite exercendum. Hinc in- 21
fertur, quod qui die Feſto audiendo Miſſam recitat Horas Canonicas, vel alias preces obligatorias, ſatisfacit eodem tempore præcepto audiendi Miſſam, & præcepto recitandi Horas Canonicas, ſeu obligationi recitandi alias preces aliunde debitas, quia recitatio Horarum, ſeu aliarum precum, non impedit attentionem requiſitam ad Miſſam. *Communis*.
Item ſatisfacit præcepto, qui tempore Miſſæ 22
conſcientiam ſuam examinat, elicit actus doloris, vel aliis piis actionibus ſe præparat ad Confeſſionem, quia iſtæ actiones non impediunt attentionem requiſitam ad Miſſam. *Communis*. An autem ille, qui per notabilem par- 23
tem Miſſæ confitetur ſua peccata, ſatisfaciat

præ-

Digitized by Google

præcepto audiendi Miſſam, *Vid. verb. Miſſa art.* 17. *n.* 27. ubi alia ad rem per totum articulum.

24 Unico & eodem actu poteſt ſatisfieri pluribus Legibus, ſeu præceptis extra tamen materiam Juſtitiæ; & niſi aliud colligatur ex mente Legiſlatoris, ſeu præcipientis. Sanchez *lib.* 1. *in Decalogum c.* 14. *num.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 51. Herincx *diſp.* 3. *de legibus n.* 85. Salas, Bonacina, & alii apud Maſtrium *Theol. Moral. diſp.* 2. *qu.* 5. *art.* 170. Et ratio eſt, quia obligatio legis, ſeu præcepti pendet a mente Legiſlatoris, ſeu præcipientis, ipſiuſque voluntatem non excedit: ergo ſi Legiſlator, ſeu præcipiens unico actu intendit, & permittit pluribus ſimul ſatisfieri legibus, ſeu præceptis, ſequitur unico actu pluribus Legi-
25 bus, ſeu præceptis ſatisfieri poſſe. Hinc ſequitur, quod qui obligatur ad recitandas Horas Canonicas ratione Ordinis Sacri, ſimulque Beneficii Eccleſiaſtici, ſatisfacit unica recitatio-
26 ne. Item qui tenetur jejunare ex voto die Veneris, ſi tali die occurrant Quatuor anni Tempora, & Vigilia alicujus Sancti, unico jejunio ſatisfacit tribus obligationibus, ſcilicet vo-
27 to, & duobus Eccleſiæ præceptis. Item quando Feſtum alicujus Sancti incidit in Dominica, non tenetur quis audire duas Miſſas, ſed unica audita Miſſa ſatisfacit duplici præcepto, ſcilicet & præcepto pro Dominica, & præcepto pro feſto talis Sancti. Et ſic de ſimilibus.

28 Notanter autem fuit dictum in concluſione *ſub num.* 19. *extra tamen materiam Juſtitiæ*, quia ſi ſint plures obligationes Juſtitiæ, iis ſatisfieri non poteſt unico actu; Si enim Petrus debeat Paulo centum aureos ex contractu, & alios centum ex damnificatione injuſta, non ſatisfacit utrique obligationi, ſemel dando Paulo centum, ſed tenetur dare ducentos, quia in materia Juſtitiæ commutativæ, ſeu in debitis Juſtitiæ, attenditur æqualitas rei ad rem; non poteſt autem unum centum eſſe æquale debitis plurium centum; Secus autem eſt in materia Legali, ſeu in debitis Legalibus, quia ibi attenditur mens, & intentio Legiſlatoris, quæ ſæpius ferri poteſt in unum idemque opus; *ita Doctores omnes citati*.

29 Notanter etiam fuit dictum in eadem concluſione, *niſi aliud colligatur ex mente Legiſlatoris, ſeu præcipientis*, quia ſi circumſtantiæ, ſeu verba legis denotent Legiſlatorem velle exigere actum non debitum, tenebitur ſubditus illum actum non debitum præſtare, & non
30 poterit ſatisfacere actu alias debito. Hinc ſi Confeſſarius injungat pœnitenti Roſarium pro Pœnitentia, & talis Pœnitens ſit voto obſtrictus ad Roſarium recitandum quotidie, Pœnitens non ſatisfacit præcepto Confeſſarii per recitationem Roſarii debitam ex voto, quia Confeſſarius, niſi oppoſitum exprimat, vel aliunde colligi poſſit, obligare intendit Pœnitentem ad rem non debitam. Item ſi Confeſ- 31
ſarius pro Pœnitentia injungat auditionem Miſſæ, niſi oppoſitum exprimat, vel aliunde colligi poſſit, cenſetur velle obligare Pœnitentem ad aliam auditionem Miſſæ ab ea, quam die Feſto audire tenetur. Secus autem 32
eſſet, ſi Confeſſarius injungeret pro Pœnitentia auditionem quotidianam Miſſæ pro uno anno, & hujuſmodi; quia ex benigna interpretatione cenſetur contentus eſſe Miſſa debita ex præcepto diebus feſtivis, neque enim cenſendus eſt velle obligare ad audiendas duas Miſſas diebus feſtivis, niſi id exprimat; Cum enim ſit grave onus, ſi id voluiſſet, expreſſiſſet; *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop. §. Sed neque iſtud*, *capit. Quia circa* 22. *de privilegiis*, & *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*. Sic Caſtropalaus *diſp.* 1. *punct.* 19. *n.* 1. & *ſeq.* Kazenberger *Supplem. Theolog. Decal. cap.* 1. *ſect.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 46. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 63. & alii ſupracitati.

Nullatenus tamen poteſt unica numerice re- 33
citatione Divini Officii ſatisfieri duplici præcepto, v. g. pro die præſenti, & pro die craſtino, quando hora licita anticipandi Matutinum, & Laudes, recitatur hodie Officium diei ſequentis; Adſtricti enim ad Horas Canonicas tenentur legere Officia ſingulis diebus affixa; Unde Alexander VII. die 18. Martii 1666. merito damnavit inter alias ſequentem propoſitionem 35. In ordine: *Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtino*.

ARTICULUS V.

Lex quo ad ejus ceſſationem.

LEX humana ceſſat, vel per ceſſationem ejus 1
cauſæ finalis; vel per ejus abrogationem; vel per interpretationem, ſeu Epichejam; vel per diſpenſationem; vel per privilegium, vel per conſuetudinem contrariam. *Communis*. Lex 2
igitur ceſſat per ceſſationem ejus cauſæ finalis; ſcilicet Lex ceſſat, omniſque ejus obligatio, quando ceſſat univerſim totalis ejus cauſa finalis. Suarez *lib.* 6. *de legibus c.* 9. *n.* 5. Silveſter *verb.*

Digitized by Google

verb. Lex qu. 9. §. 8. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 21. *n.* 3. & communis aliorum ; *argum. l. Adigere* §. 2. *ff. de Jurepatr.* ubi aperte habetur, quod ceſſante ratione, & cauſa Legis, vel obligationis, ceſſat Lex, ſeu obligatio ipſa ; *& cap. Cum ceſſante* 60. *de Appellationib.* ibi : *Cum ceſſante cauſa ceſſet effectus.* Et ratio eſt, quia ſicuti Lex ab initio non ſubſiſtit, ſi ſine ratione lata ſit, cum ratio Legis ſit anima Legis ; *L. Cum ratio, ff. de bonis damnatorum*, ita etiam poſtea deſinit deſinente ratione ejus, quandoquidem tunc ejus obſervatio inutilis atque ſupervacanea eſſe incipit. Unde hac ratione Apoſtolus *ad Hebræos* 7. ait : *Reprobatio fit præcedentis mandati* (id-eſt Legis Moſaicæ) *propter infirmitatem ejus & inutilitatem.* Sic in primitiva Eccleſia Apoſtoli *Actorum* 15. Legem conſtituerunt, ut omnes abſtinerent ab immolatis, ſanguine, & ſuffocatis, eo ſolo fine, ut Judæi ab iis abhorrentes tanto facilius in Fide, & Religione cum Gentilibus jungerentur. Quo fine ſucceſſu temporis ceſſante, ceſſavit quoque illa Lex talis abſtinentiæ, ut docet S. Auguſtinus *lib.* 32. *contra Fauſtum cap.* 13. Nicolaus primus *in reſponſione ad Bulgaros cap.* 90. S. Thom. 1. 2. *q.* 103. *art.* 4. *ad* 3. ubi addit, *Procedente autem tempore, ceſſante cauſa ceſſavit effectus*, ſcilicet obligatio illius Legis Apoſtolicæ. Et ſic docent Doctores communiter.

3 Notanter autem dictum fuit, *quando ceſſat totalis ejus cauſa finalis.* Nam ſi ceſſet tantum finis partialis, ſeu partiale motivum Legis, non ideo ceſſat ipſa Lex, cum tunc perſeveret adhuc alter finis, ſeu aliud Legis motivum ſufficiens ad conſervandam ejus obligationem, ut recte obſervat Abbas, *in cap. Cum ceſſante* 60. *de Appellat. num.* 2. Layman *l. c. num.* 3. La Croix *lib.* 2. *n.* 86. Henricx *diſp.* 3. *qu.* 16. *num.* 202. Paulus Mezger *diſp.* 36. *n.* 5. Maſtrius *cit. quæſt.* 6. *num.* 209. & alii plures apud ipſos. Et ratio eſt, quia quando ſunt plures fines, licet ſimul ſumpti faciant unicum finem totalem, tamen deficiente uno, ſi alius maneat, manet quoque adhuc Legis obligatio ; adeoque ſi ceſſet tantum finis partialis, ſeu partiale motivum Legis, non ideo ceſſat ipſa Lex.

4 Notanter etiam dictum fuit quando ceſſat cauſa *univerſim* ; quia ceſſante cauſa, ſeu fine Legis in particulari homine, non ideo ceſſat obligatio ipſius Legis. Et ratio eſt, quia finis Legis humanæ non poteſt ceſſare quo ad aliquem in particulari, ſi adhuc maneat quo ad communitatem ; finis enim Legis in præſumptione periculi fundatæ, non eſt evitare quodcumque periculum in particulari, ſed periculum in communi, & generaliter, adeoque quamvis ceſſet periculum in aliquo particulari, cum non ceſſet periculum in communi, & generaliter, non ceſſat obligatio Legis ; Si enim v. gr. Princeps Lege lata interdicat Civibus uſum armorum ad vitandas rixas, & homicidia, fas non erit alicui particulari arma prohibita geſtare, quamvis in ipſo ob ſenectutem, vel pacificam naturam, ſeu morum probitatem, vel ſimplicitatem ceſſet rixarum, & homicidiorum periculum ; quia intereſt boni publici, ut Leges communes ab omnibus communiter obſerventur ; quandiu non occurrit aliquod impedimentum contrarium, quod per Epichejam excuſet, aliter orirentur multa incommoda in damnum Reipublicæ, ſi tali, & ſimilibus caſibus tribueretur licentia agendi contra Legem ; nam quiſque facile ſibi poſſet blandiri, cauſam & finem Legis hic & nunc in ſe ceſſare. Et ſic tenent D. Thom. 2. 2. *qu.* 154. *artic.* 2. *in cap.* Suarez *lib.* 6. *de Legibus cap.* 9. *num.* 6. Laym. *loc. cit. num.* 3. Maſtrius *loc. cit. num.* 210. Herincx *loc. cit. num.* 203. La Croix *loc. cit. num.* 314. Paulus Mezger *loc. cit. num.* 6. Kazenberger *loc. cit. num.* 314. ubi teſtatur de communi, Amicus, Averſa, Caſpenſis, Sotus, Salas, Reding. aliique plurimi contra Granad. Henriquez, Dianam, & alios.

5 Lex in præſumptione fundata, ceſſat obligare, ſi de contraria veritate conſtet, quia ex communiter recepto axiomate Præſumptio cedit veritati ; *arg. cap. Super hoc* 5. *de renuntiat. l. Continuus* 137. *ff. de verb. ſignific. l. ult. ff. Quod metus cauſa* ; *l. Imperatores, ff. de probationib.* ibi : *Reſpondi, veritati locum ſuperfore*, ex quibus aperte deducitur, quod mens Legislatorum nunquam fuit per Leges in præſumptione fundatas aliquid diſponere contra veritatem ; adeoque veritate cognita, ſive per propriam confeſſionem, ſive per alias legitimas probationes, ceſſant tales Leges obligare etiam in Foro externo ; & multo magis ceſſant obligare in Foro interno, ſeu conſcientiæ, ubi talis veritas eſt manifeſta ; quia ut Apoſtolus 2. *ad Corinth.* 1. dicit : *Gloria noſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Tum quia talibus præſumptione a parte rei falſa infeſtatis, non deficit ſuum verum Jus, ſed ſolum probatio, *arg. l. Duo ſunt, ff. de Teſtament. Tutel.* adeoque cum Leges debeant eſſe juſtæ, *cap. Erit autem Lex* 2. *diſt.* 4. cum ſimilibus, nullimode poteſt dici mentem Legum

in

Digitized by Google

in præſumptione fundatarum fuiſſe Jus ſuum alicui adimere etiam cognita veritate, cum Jus ſuum unicuique tribuere, pertineat ad tria Juris præcepta §. *Juris, Inſtit. de Juſt. & Jur.* his verbis expreſſa: *Juris præcepta hæc ſunt, honeſte vivere, alterum non lædere, Jus ſuum cuique tribuere.* Et ſic tenent Abbas *in capit. Quia plerique n.* 18. *de Immun. Eccleſ.* Covarr. *in cap. Cum eſſes n. 9. de Teſtam.* Navarr. *in cap. Ita quorumdum, de Judæis, notab.* 10. *n.* 29. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 21. *num.* 4. & alii paſſim.

6 Lex ceſſat per ejus abrogationem, cum a Legislatore, ſeu legitimo Superiore in totum tollitur. *Communis.* Hic tamen advertendum venit, quod datur differentia inter abrogationem, derogationem, & irritationem Legis. Abrogatio enim Legis fit, cum Lex in totum tollitur; Derogatio vero cum Lex tollitur ſolum ex parte; textu expreſſo *in l. Derogatur* 102. *de verb. ſignificat.* ibi: *Derogatur Legi, cum pars detrahitur; abrogatur Legi, cum pror-*
7 *ſus tollitur.* Irritatio autem Legis fit cum Lex ab inferiori inſtituta, auctoritate Superioris irritatur, ſeu reſcinditur, & nullius valoris efficitur, ut ſi Lex ab Epiſcopo lata, a Summo Pontifice annulletur, irrita & inanis, ac nullius roboris declaretur. *Communis.*

8 Legem abrogare poteſt Legislator, qui eam tulit. *Communis, arg. c. Omnis res* 1. *de Reg. Juris*, ubi expreſſe dicitur, quod *Omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſ-*
9 *ſolvitur.* Item Legem abrogare poteſt Legislatoris ſucceſſor in officio, vel in Juriſdictione Superior; quia voluntas Succeſſoris æquivalet in Juriſdictione voluntati Anteceſſoris; & voluntas Superioris etiam prævalet, adeoque quod in Juriſdictione licuit Anteceſſori, etiam licebit Succeſſori, vel utrique Superiori. *Communis, arg. cap. Innotuit* 20. *de elect.* §. *Quamvis, cap. Exiit* 3. *de verb. ſignific. in* 6. §. *Ce-*
10 *terum ſanctæ memoriæ*, cum ſimilibus. Inferior tamen nequit abrogare Legem Superioris, cum voluntas inferioris nullum habeat Jus, ſeu nullam poteſtatem ſupra voluntatem Superioris; *cap. Inferior* 4. *diſt.* 21. *cap. Cum Inferior* 16. *de majorit. & obed. Clement. Ne Romani, de elect.*

11 Nova Lex, ſeu Conſtitutio Principis tollit priorem ſibi directe contrariam, etiamſi de ipſa non faciat mentionem. *Communis*, textu expreſſo, *in cap. Licet* 1. *de Conſtit. in* 6. ibi: *Licet Romanus Pontifex (qui Jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere) Conſtitutionem condendo poſteriorem, priorem, quamvis de ipſa mentionem non faciat, revocare noſcatur &c.* & concordat Jus Civile; *l. Sed & poſteriores, ff. de Legibus*, ibi: *Sed & poſteriores Leges ad priores pertinent, niſi contrariæ ſint.* Hinc pariter in Teſtamentis ſtatur ultimo, etiamſi in ipſo non fiat mentio de priori, *l. Si mihi, & tibi, ff. de Legatis* 1. *& cap. ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *q.* 2. ubi dicitur, *quod ultima voluntas defuncti modis omnibus ſervari debet.*

Lex nova, ſeu Conſtitutio Principis genera- 12
liter lata, non tollit, nec revocat rationabiles conſuetudines, & particularia ſtatuta locorum niſi id exprimat. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Licet* 1. *de Conſtit. in* 6. ubi poſt verba *num. antecedenti* allegata, ſtatim ſubjungitur: *Quia tamen locorum ſpecialium, & perſonarum ſingularium conſuetudines & Statuta (cum ſint facti, & in facto conſiſtant) poteſt* Romanus Pontifex *probabiliter ignorare; ipſis, dum tamen ſint rationabilia per Conſtitutionem a ſe noviter editam (niſi expreſſe caveatur in ipſa) non intelligitur in aliquo derogare.* Expreſ- 13
ſio autem talis abrogationis ſeu derogationis ſufficit, quod fiat per clauſulas generales in Lege appoſitas v. g. *Nulla obſtante conſuetudine contraria, vel non obſtantibus quibuſcumque Statutis particularium locorum, ſeu non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorialibus*, & hujuſmodi. Gailus *lib.* 1. *pract. obſerv.* 18. *n.* 2. Laym. *cap.* 1. *n.* 12. *de Conſt. in* 6. Reiffenſt. *l.* 1. *Decr. tit.* 2. *n.* 499. & alii paſſim.

Leges non ſunt abrogandæ, ſeu immutandæ, 14
niſi ex gravi & juſta cauſa; *l.* 3. *ff. de Conſt. Princip.* ibi: *In rebus novis conſtituendis evidens eſſe utilitas debet, ut recedatur ab eo Jure, quod diu æquum viſum eſt*, quia (ut expreſſe dicit Benedictus XI. Summus Pontifex in Extravag. *Inter cunctas* 1. *de privil.* §. *Sane*) *plerumque pariunt novitates diſcordiam præſertim dum ab eo, quod diu æquum viſum eſt, per novam Conſtitutionem receditur, nec quare recedatur, utilitas evidens, vel alia cauſa ſubeſt. Ita Communis Doctorum.*

Juſta autem & gravi interveniente cauſa 15
pro varietate temporum, & circumſtantiarum valide & licite poſſunt mutari Leges, eas vel in totum abrogando, vel ipſis ex parte derogando. *Communis*, textu expreſſo *in c. Non debet* 8. *de conſang. & affinit.* ibi: *Non debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundum varietatem temporum ſtatuta quandoque mutentur humana, præſertim cum urgens neceſſitas, vel evidens utilitas id expoſcit, quoniam ipſe Deus ex his, quæ in veteri Teſtamento ſtatuerat, nonnulla mu-*

Digitized by Google

mutavit in novo. Item in cap. Alma mater 24.
de ſeatent. excomm. in 6. ibi : *Alma mater Ec-
cleſia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat ,
& conſulit , quæ ſuadeate ſubjectorum utilitate
poſtmodum conſultius , & rationabilius revocat ,
in meliuſve commutat .*

16 Sine juſta vero & gravi cauſa poſſunt qui-
dem abrogari Leges valide , at non licite .
Commuaie . Et quidem qood poſſint abrogati
valide, ſtat clarum , quia cum obligatio Le-
gum dependeat a voluntate Legislatorum in
fieri , & conſervari , tamquam a caoſa adæ-
quata , ſublata hac volontate peribit obligatio
Legum , & conſequenter earum abrogatio erit
valida ; *arg. cap. Omaie res* 1. *de Reg. Jurie* ,
ibi : *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur ,
per eaſdem diſſolvitur* . Quod aotem nequeant
abrogari licite , clare patet , quia Legislator ,
ſeu ejus Succeſſor , vel Superior peccat agendo
contra exigentiam boni publici , abrogare au-
tem Leges ſine juſta & gravi cauſa , eſt con-
tra exigentiam boni publici ; *arg. cit. Juribus
ſub n.* 14. adeoque &c.

17 Lex ceſſare poteſt per veram interpretatio-
18 nem , & Epichejam. *Communis* . Interpretatio
autem nihil aliud eſt quam congroa per aliud
clarius explicatio verborum Legis ordinata ad
concipiendum verum Legis ſenſum a Legisla-
19 tore intentum . *Eſt in re communis* . Interpre-
tatio joxta Gloſſ. *ia l.* 37. *ff. de Legibus* eſt tri-
plex , ſcilicet Authentica, Uſualis, & Doctri-
nalis . Interpretatio *Authentica* ſeu neceſſaria ,
cui nempe neceſſario eſt acquieſcendum , eſt il-
la , quæ fit a Legislatore , ſeu ejus Succeſſore
per aliam Legem prioris declarativam , & ob-
tinet eandem auctoritatem , ac ipſa Lex , quam
declarat ; & de hac interpretatione intelligen-
dum eſt id quod habetur *l.* 11. *Cod. de Legibus*
juncto Summario *ib. Ejus eſt Legem interpreta-
ri , cujus eſt coadere , & c. Inter alia* 31. *de ſeat.
excomm.* ibi : *Ut unde Jus prodiit , iaterpretatio
quoque procedat* . Interpretatio *Uſualis* eſt quæ
per uſum , & conſuetudinem introducitur , nam
conſuetudo , ut dicitur *c. Cum dilectus* 8. *de
coaſuetudine* , eſt prima Legum interpres ; ſed
de hac infra . Interpretatio *Doctrinalis* ſeu ſcho-
laſtica , vel Magiſtralis eſt , quæ a Doctoribus,
ſeu Magiſtris dari ſolet ; *l. unic. Cod. de Prof.
Urbis Conſtant. l.* 22. & hæc per ſe loquendo
non inducit obligationem , ſed duntaxat pro-
babilitatem ; Unde huic interpretationi non eſt
neceſſario inhærendum , niſi fiat a communi
Doctorum conſenſu , ac alia meliora , & ſoli-
diora Juris fundamenta non ſuppetant .

20 Interpretatio Doctrinalis , ſeu Magiſtralis
ſubdividitur in declarativam , extenſivam , &
reſtrictivam . Interpretatio *Declarativa* eſt con-
groa dubiorum , vel obſcurorum verborum ex-
poſitio . Interpretatio *extenſiva* eſt ea , per
quam fit ampliatio Legis ad non expreſſa ; Et
hæc vel eſt *mere exteaſiva* , per quam diſpoſitio
Legis ob paritatem , vel ſimilitudinem ratio-
nis , extenditur ad perſonam , vel caſum , ne-
que verbis , neque mente Legislatoris compre-
henſum , vel eſt *etiam comprehenſiva* , per quam
Lex extenditur ad perſonam , vel caſom , ver-
bis qoidem non expreſſum , mente tameo Le-
gislatoris comprehenſum ob adæquatam ratio-
nis identitatem . Interpretatio *reſtrictiva* eſt ea ,
per qoam verba Legis , aut Statuti ſuadente
ſic æqoitate in ſua generali ſignificatione coar-
ctantur , & reſtringuntur .

Authentica Legis interpretatio fieri poteſt a 21
Legislatore , ejuſque Succeſſore , vel utriuſque
in Juriſdictione Superiore , *Commuaie* , *arg. l.* 11.
Cod. de Legibus , ubi Summarium inquit : *Ejus
eſt Legem interpretari , cujus eſt coadere : &c. In-
ter alia* 31. *de ſent. excomm.* ibi : *Ut iade jus
prodiit , iaterpretatio quoque procedat* . Non po- 22
teſt tameo Authentica Legis interpretatio fieri
ab inferiore , niſi ad hoc ipſom a Superiore
habeat poteſtatem . *Commuaie* , *arg. cap. Infe-
rior* 4. *diſt.* 31. *cap. Cum inferior* 16. *de majori-
tat. & obed. & Clemeat. Ne Romani , de elect.*

Uſualis Legis interpretatio fieri poteſt ab 23
ipſo uſu communi , & conſuetudioe legitime in-
troducta . *Commuais* per textum *ia l. Si de in-
terpretatione* 37. *ff. de Legibus* , ibi : *Si de in-
terpretatioae Legis quæratur , in primis inſpicien-
dum eſt , quo Jure Civitas retro in hujuſmodi ca-
ſibus uſa fuiſſet ; optima eaim eſt Legum inter-
pres conſuetudo , & cap. Cum dilectus* 8. *de con-
ſuetudine* , ibi : *Conſuetudiaem approbatam , quæ
eſt optima legum interpres .*

Doctrinalis Legis interpretatio fieri poteſt 24
etiam a privatis Doctoribus , ſeu Magiſtris , ſi
obſervent regulas communiter præſcribi ſolitas .
Cum enim Lex ſæpe ſæpius quid obſcurum , &
ambiguum in ſua ſignificatione contineat , ne-
ceſſe erat , ut Doctoribus , ſeu Magiſtris tribue-
retur facultas eam interpretandi , & per quid
clarius explicandi . *Commanis* , per textum *in
l. un. de Profeſſoribus Urbis Conſtaatiaop. l.* 12. &
in cap. Cum de diverſis 2. *de privilegiis ia* 6.

Pro interpretatione Doctrinali , ſeu Magi- 25
ſtrali obſervandæ ſunt ſequentes Regulæ . Pri-
ma Regula : *Verba clara non admittuat interpre-
tationem , neque voluntatis coajecturam . Com-
munie* , cum Gloſſa *in cap. Cum Dilectus* 8. *de
conſuetudine , verb. Nec juri communi* , ubi ſic
præ-

Digitized by Google

præciſe dicit: *Ubi verba non ſunt ambigua, non eſt locus interpretationi; ſed ubi ſunt dubia, neceſſaria eſt interpretatio*, & colligitur *ex l. Licet Imperator, ff. de Legatis* 1. *& l. Ille, aut Illa, ff. de Legatis* 3.

26 Secunda Regula: *Verba Legis ſunt intelligenda ſecundum propriam ſignificationem, niſi aliud conſtet ſenſiſſe Legislatorem. Communis*, per textum *in c. Ad audientiam* 12. *de Decimis, & in l. Non aliter, ff. de Legatis* 3. ibi: *Non aliter a ſignificatione verborum recedi oportet, quam cum manifeſtum eſt, aliud ſenſiſſe Teſtatorem. Et l.* 1. *§. Si is, ff. de exercitatoria actione*, ibi: *In re dubia melius eſt verbis Edicti ſervire.*

27 Tertia Regula: *Si de mente Legislatoris conſtet, interpretatio eſt facienda potius ſecundum ipſam, quam ſecundum Legis verba, quidquid aliud ipſa verba ſonare videantur; Communis*, per textum *in cap. Humanæ aures* 11. *cauſ.*22. *qu.* 5. ibi: *Non debet aliquis verba conſiderare (intellige nude, & ſimpliciter) ſed voluntatem, & intentionem, quia non debet intentio verbis deſervire, ſed verba intentioni.* Hinc *l. Scire* 16. *ff. de Legibus* dicitur: *Scire Leges non eſt earum verba tenere, ſed vim, & poteſtatem, & c. Certum eſt* 88. *de Reg. Juris in* 6. ubi expreſſe dicitur: *Certum eſt, quod is committit in Legem, qui Legis verba complectens, contra*
28 *Legis nititur voluntatem.* Mens autem Legis, ſive Legislatoris deſumi debet, tum ex materia Legis, tum ex circumſtantiis temporum, locorum, & perſonarum, præcipue ex ratione in Lege poſita; *cap. Intelligentia* 6. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubjectus.*

29 Quarta Regula: *Lex generaliter, & indiſtincte eſt intelligenda; Communis*, per textum in *c. Quia circa* 22. *de privileg.* ubi additur hæc ratio: *Cum nihil exceperit, & poterat excepiſſe.* Unde commune Juriſtarum axioma juxta Summarium in *l. De pretio, ff. de publiciana in rem actione*, ſic expreſſe habet: *Ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.*

30 Quinta Regula: *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis; Communis*, per textum *in l. Quæſitum §. Denique, ff. de Inſtructor.* ibi: *Nam qui hæc excepit, non poteſt non videri de ceteris rebus, quæ in ea eſſent ſenſiſſe*, & concordat *l. Cum Prætor* 12. *ff. de Judiciis, c. Qualis hinc diſt.* 25. *c. Dominus* 32. *q.* 7. *cap. Nonne, de præſumption. & c.* 2. *de Conjug. Leproſor.* cum ſimilibus, & tenet expreſſe Fagnan. *in cap. Illa num.* 31. *Ne Sede vacante.* Barboſa *Axiomat.* 85. *num.* 4. & Gloſſa communiter recepta, *l. in iis, quæ, ff. de Legibus*, ubi ait: *Exceptio a regula firmat regulam in aliis.*

Sexta Regula: *Ubi eadem eſt ratio, eadem eſt* 31
Juris diſpoſitio; Communis, per textum *in l. Ideo, ff. de Legibus*, ibi: *Semper quaſi hoc Legibus ineſſe credi oportet, ut ad eas quoque perſonas, & ad eas res pertineant, quæ quandoque ſimiles erunt, & l. Non poſſunt, ff. eodem*, ibi: *Non poſſunt omnes articuli ſingillatim, aut Legibus, aut Juriſconſulto comprehendi, ſed cum in aliquo caſu ſententia eorum manifeſta eſt, is qui Juriſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere, atque ita Jus dicere debet. Et cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Episcop.* ibi: *Cum de ſimilibus idem judicium ſit habendum.*

Septima Regula: *In omnibus cauſis potior* 32
debet eſſe ratio æquitatis, quam ſtricti Juris; Communis, per textum *in l. Placuit, Cod. de Judiciis*, ibi: *Placuit in omnibus rebus præcipuam eſſe juſtitiæ, æquitatiſque ſcriptæ, quam ſtricti Juris rationem, & l. In omnibus, ff. de reg. Juris*, ibi: *In omnibus quidem, maxime tamen in jure, æquitas ſpectanda eſt. Et l. Quod ſi Epheſi §. Interdum, ff. de eo quod certo loco*, ibi: *In ſumma æquitatem ante oculos habere debet Judex, & c. Ex part.* 13. *de Offic. Delegati*, ibi: *Et in cauſa juxta Juris æquitatem procedere.* Ubi autem deficit æquitas ſcripta, 33
& in Jure circa aliquam cauſam nihil habetur expreſſum, tunc ſervanda eſt æquitas non ſcripta, & Judex procedere debet prout æquum, & juſtum eſſe cenſuerit; *cap. Ex parte tua* 21. *de tranſactionibus*, ibi: *In his vero ſuper quibus jus non invenietur expreſſum, procedas (æquitate ſervata) ſemper in humaniorem partem declinando ſecundum quod perſonas, & cauſas, loca, & tempora videris poſtulare.* Æquitas vero eſt ju- 34
ſtitia dulcore miſericordiæ temperata, ut eam definit S. Cyprianus relatus ab Abbate *in cit. cap. Ex parte tua* 11. *de tranſactionibus num.* 7. Vel æquitas eſt quædam factorum convenientia, & rectitudo judicii naturalem ſequens rationem, ut eam definit Baldus *in l. Omnes populi num.* 19. *ff. de juſtitia & jure.* Barb. *Axiom.* 15. *n.* 5.

Octava Regula: *Argumentum a ſenſu contra-* 35
rio eſt ſatis validum; Communis, per textum *in l.* 1. *ff. de Officio ejus, cui mandata eſt juriſdictio*, ibi: *Hujus rei fortiſſimum argumentum eſt, quod Lege Julia de vi nominatim cavetur &c. Non aliter igitur mandare poterit; & cap. Qualis hinc diſt.* 25. ibi: *Quod enim de uno negatur, conſequens intellectus patet, quia de quibuſdam conceditur.* Unde Gloſſa *in c. Cum*

Digitized by Google

Apoſtolica, *verb. Datur intelligi*, *de his quæ fiunt a Prælatis*, expreſſe dicit, quod *a contrario ſenſu datur fortiſſimum argumentum*. Dummodo tamen ex tali argumento a ſenſu contrario nullum ſequatur abſurdum, aut inconveniens, ſed Jurium correctio; quia argumentum a ſenſu contrario non valet, quando ei alia Jura reſiſtunt, ut expreſſe dicit Gloſſa communiter recepta *in cap. Significaſti*, *verb. Cleeici*, *de Foro competent.* ibi: *Argumentum a ſenſu contrario non habet locum*, *cum alia Jura contradicunt*.

36 Nona Regula: *Non cenſetur plus de priori Lege mutatum*, *quam eſt expreſſum in poſteriori*; *Communis* per textum *in l. Præcipimus*, *Cod. de appellat.* ibi: *Quidquid autem hac Lege ſpecialiter non videtue expreſſum*, *id veterum Legum*, *Conſtitutionumque eegulis omnes relictum intelligant*, *& l. Si vero §. De viro*, *ff. ſoluto Mateimon.* ubi Summarium ſic habet: *Proviſio Legis contea Jus commune non extenditue ultra illud*, *quod exprimit*, *licet eadem ſit ratio*. Accedit ratio, quia correctio Legum, utpote odioſa, non facile eſt præſumenda; Jura enim Juribus, quantum fieri poteſt, ſunt concordanda, neque eorum correctio eſt inducenda ſine neceſſitate, textu expreſſo *in cap. Cum expediat 29. de election. in 6.* ibi: *Cum expediat concordaee Jura Jueibus*, *& eorum correctiones*, *ſi ſuſtineri valeant*, *evitaei*, & concordat textus *in l. unic. de inoſficioſ. Dotibus*, ibi: *Leges Legibus concordare promptum eſt*, cum ſimilibus; Unde *in l. Non eſt novum 25. & ſequent. ff. de Legibus*, generaliter ſancitur ad evitandas Legum correctiones, Leges priores eſſe habendas, & explicandas per poſteriores; & e contra has per priores, ibi: *Non eſt novum*, *ut priores Leges ad poſteriores trahantur &c. ſed & poſterioees Leges ad priores pertinent*, *niſi contraeiæ ſint*.

37 Decima Regula: *Lex pœnalis*, *& omnis alia odioſa in dubio eſt ſtricte interpretanda*; *nec regulariter extendenda ultea caſum*, *& peeſonas expreſſas*; *Communis* per textum *in l. 42. ff. de pœnis*, ibi: *Interpretatione Legum pœnæ molliendæ ſunt potius*, *quam exaſperandæ*, *& c. Odia 14. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Odia eeſtringi*, *& favores convenit ampliari*; *& cap. In pœnis 49. in 6.* ibi: *In pœnis benignioe eſt inteepretatio facienda*; dicitur autem nutanter in dubio; quia ſi ipſa verba Legis pœnalis, aut alterius odioſæ, ejuſque mens adeo clara ſint, ut ſalva ratione recti ſermonis, non poſſint aliam interpretationem habere, non obſtante quod Lex appareat nimis dura & odioſa, adhuc erit obſervanda, *l. Proſpexit*, *ff. Qui*, *& a quibus manumiſſi*, ibi: *Quod quidem perquam durum eſt*; *ſed ita Lex ſcripta eſt*.

Undecima Regula: *Leges favorabiles ampliori interpretatione ſunt intelligendæ*; *ſeu in materia favorabili verba Legis accipi debent ſecundum amplam ſuam ſignificationem*. *Communis* per textum *in cit. c. Odia 15. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Favores convenit ampliari*. Dummodo tamen nihil aliud exprimatur, vel appareat ex verbis Legis, ſeu alterius diſpoſitionis, nec exinde illuſio Legis ſequi poſſit; prout notatur *in c. Si Sententia 16. & cap. Si Civitas 17. de ſent. excomm. in 6.* 38

Duodecima Regula: *In Beneficiis pleniſſima eſt interpretatio facienda*; *Communis*, textu expreſſo *in c. Cum Dilecti 6. de Donationibus*, ibi: *In contractibus plena*; *in teſtamentis plenior*; *in Beneficiis pleniſſima eſt interpretatio facienda*, *& c. Olim 16. de verbor. ſignificat.* ibi: *Cum Beneficia Principum ſint interpretanda largiſſime*. 39

Excipienda tamen ſunt Reſcripta ad Beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, quæ ſunt ſtrictæ interpretationis, textu expreſſo *in cap. Quamvis 4. de Præbendis in 6.* ibi: *Quamvis pleniſſima ſit alias in Beneficiis inteepretatio facienda*; *Litteræ tamen ſuper obtinendis Beneficiis debent*, *cum ſint ambitioſæ*, *reſtringi*. 40

Epicheja eſt benigna Legum interpretatio ſecundum æquum, & bonum, declarans caſum aliquem particularem ex mente Legislatoris ob ſuas circumſtantias ſpeciales ſub Lege univerſaliter lata non eſſe comprehenſum. *Eſt in re communis*; *aeg. l. Placuit*, *Cod. de Judiciis*, ibi: *Placuit in omnibus rebut præcipuam eſſe juſtitiæ*, *æquitatiſque ſcriptæ*, *quam ſtricti Juris*, *& l. In omnibus*, *ff. de reg. Juris*, ibi: *In omnibus quidem*, *maxime tamen in Jure æquitas ſpectanda eſt*, cum aliis Juribus adductis ſupra *n. 32. & 33.* 41

In hoc autem differt Epicheja ab interpretatione Legis, quod per interpretationem interpretantur verba Legis, quando ſunt obſcura, & ambiguum ſenſum reddunt; Per Epichejam vero interpretatur mens Legislatoris, ubi conſtat de univerſali verborum ſenſu; dubitatur autem de mente Legislatoris, utrum nempe is talem caſum particularem ob certas circumſtantias voluerit, vel potuerit comprehendere ſub generali locutione Legis; Unde tunc ſpeciatim verificatur textus *cit. cap. Intelligentia 6. de verbor. ſignificat.* ibi: *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi*, *quia non ſermoni res*, *ſed rei eſt ſermo ſubjectus*, *& cap. In his 15. Cod. de verbor. ſignif.* ubi Pontifex 42

tiſex factæ a ſe interpretationis allegat hanc
rationem: *Conſiderantes nihilominus*, *quod non
debet aliquis conſiderare verba*, *ſed voluntatem*;
cum non intentio verbis, *ſed verba intentioni de-
beant deſervire*; *interpretamur &c.*
43 Hinc quandoque eſſe locum Epicheiæ in ca-
ſu aliquo particulari ob certas circumſtantias
concurrentes, tenet *Communis Doctorum*; *arg.
l. 4. ff. de Legibus*, ubi dicitur, quod *ex iis*,
quæ forte uno aliquo caſu accidere poſſunt, *Jura
non conſtituuntur*: Neque ſic præjudicium in-
fertur poteſtati Legislativæ, cum præſumatur
Legislator in ſimili caſu, eadem fuiſſe dictu-
rus, ut colligitur *ex l. Nulla Juris*, *ff. de Le-
gibus*, ubi habetur; *Nulla Juris ratio*, *aut æ-
quitatis benignitas patitur*, *ut quæ ſalubriter pro
utilitate hominum introducuntur*, *ea nos duriore
interpretatione contra ipſorum commodum produ-
camus ad ſeveritatem*.
44 Lex ceſſare poteſt per diſpenſationem fa-
ctam ab habente legitimam diſpenſandi pote-
45 ſtatem. *Communis*. Quo autem ad ea, quæ
ſpeciatim concernunt diſpenſationem, *vid.
verb. Diſpenſatio per tot.*
46 Lex ceſſare poteſt per Privilegium conceſ-
ſum ab habente legitimam poteſtatem ipſum
concedendi. *Communis*. Privilegium enim eſt,
quod Princeps contra communes regulas Ju-
ris, ſeu contra communes Leges cuipiam con-
cedit, ſeu reſcribit, juxta illud Eſther 15. *Non
enim pro te*, *ſed pro omnibus hæc Lex conſtitu-
47 ta eſt*. Dicitur enim Privilegium, quaſi *Lex
privata*; neque eſſet privata, niſi aliquod
ſpeciale indulgeret; *cap. Privilegia 3. diſt. 3.
& capit. Abbate 25. de verbor. ſignificat. §.
Contra*.
48 Quia igitur Privilegium eſt contra Jus com-
mune, & omnis receſſus a Jure eſt odioſus,
*cap. Is qui 1. de Filiis Presbyterorum §. Ille
vero*, *in 6.* ibi: *Quam exorbitantem a Ju-
re oportet veluti odioſam reſtringi*. Hinc Pri-
vilegium eſt ſtricte interpretandum, ac re-
ſtringendum, dummodo ex hoc non reddatur
inutile. *Communis*, *argum. cit. cap. Is qui*,
& cap. Odia 15. de Regulis Juris in 6. ibi:
Odia reſtringi, *& favores convenit ampliari*,
cum ſimil.
49 Lex ceſſare poteſt per conſuetudinem con-
50 trariam legitime introductam. *Communis*. Cir-
ca autem ea, quæ ſpeciatim quo ad hoc con-
cernunt conſuetudinem. *Vid. verb. Conſuetudo
per tot.*

Additiones ex aliena manu.

Pertinet & ad Juriſconſultos, Judiceſque Le- 51
ges interpretari. Tripliciter autem interpreta-
ri poſſunt Juriſconſulti, & Judices Leges. Pri- 52
mo ad caſus ſimiles producendo legis diſpoſitio-
nem, conſiderata ratione ejus in aliis ad eam-
dem utilitatem tendentibus militante, idque
etiamſi taxativis verbis Lex uteretur, quippe
quia taxatio tantum ad caſus diſpares excluden-
dos pertinet, non item ad eos, in quibus mili-
tat ſimilis, aut eadem, aut major ratio. Se- 53
cundo reſtringendo generalia Legum effata ad
caſus illos, in quibus ſolis manifeſta, & adæ-
quata ratio Legis locum habet. Tertio deni- 54
que explanando verba legis obſcura vel ambi-
gua, & dubium ipſius legis ſenſum eruendo.
Id autem ut recte fiat, ſervanda ſunt quæ- 55
dam univerſalia præcepta. In primis & ante
omnia de mente Legis non eſt judicandum, niſi
tota lege perfecta, quum ex antecedentibus,
& ſubſequentibus ut plurimum evidens evadat
Sententia Legis; *leg. 24. ff. de Legib.*
Deinde ſemper adhiberi debet ea interpreta- 56
tio, quæ caret vitio, & aptior eſt rei geren-
dæ, & convenientior menti Legislatoris; *l. 19.
eod. tit. l. 67. & l. 96. ff. de Reg. jur.* non calu- 57
mnioſa; *l. penult. ff. Ad exhibend.* non talis, 58
quæ circumveniat mentem Legis, dum fieret
quod Lex fieri noluit, fieri tamen expreſſe
non vetuit; *l. 29. & l. 30. ff. de leg. l. 5. Cod.
eod.* quæve redderet Legem inutilem, nullis 59
accommodata caſibus, & ſic omni effectu de-
ſtitutam, *arg. l. 1. §. ult. ff. ad municipal.* aut
quæ in favorem alicujus inventa torqueret ſe-
verius in ejuſdem diſpendium ac læſionem;
l. 25. ff. de leg. & l. 6. Cod. eod.
Sed nec petenda eſt interpretatio ex iis, 60
quæ conſtituta ſunt jure ſingulari, aut neceſſi-
tate quadam in certis ſolummodo caſibus; *l.
14. ff. de leg. & l. 16. ff. de Reg. jur.* aut er-
rore ſunt introducta; *l. 39. ff. de leg.*
*. Recedendum nec aliter eſt a propria ver- 61
borum ſignificatione, quam quum manifeſtum
eſt id Legislatorem voluiſſe, *argum. l. 69. ff.
de legat. 3.* magiſque in dubio verbis edicti
ſerviendum ait Ulpianus *in l. 1. §. 20. ff. de
exercit. action.* Recedere autem voluiſſe Legisla-
torem a propria ſignificatione verborum, erui
valet cum ex antecedentibus, & ſubſequentibus
verbis Legis, præfatione, epilogo, & ſimili-
bus, tum ex ratione Legis ipſi Legi ſubjuncta,
tum etiam ex eo quod verba in proprio ſi-
gnificatu accepta, involverent abſurditatem,

Digitized by Google

impoſſibilitatem, vitium, vel ſignificationem non ſatis aptam rei gerendæ.

65 Omittendum haud eſt etiam, ex argumentis deſumptis a contrario ſenſu legis ſenſum erui poſſe, & interpretationem fieri, ut ſervarunt ipſi Juriſconſulti *in l. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandat. juriſd. l. 18. ff. de Teſtib. l. 20. §. 6. ff. qui teſtam. facere poſſ. l. 26. ff. de pact. dotal.*

66 Quod ſi hiſce, ſimilibuſque præceptis obſervatis necdum manifeſta reddi poſſit legis ſententia, aut evitari abſurditas, iniquitaſque, quam videbatur involvere diſpoſitio Legis, haud poterit Judex prætextu æquitatis arrogare ſibi licentiam ſpernendæ Legis tanquam duræ & iniquæ, ac judicare contra perſpicuam Legis deciſionem, quum Judicis ſit ſecundum Legem, nequaquam vero de Legis juſtitia, vel injuſtitia judicare, & facti quidem quæſtio, non item juris auctoritas, in ejus poteſtate ſit; *leg. 1. §. 4. ff. ad Senatuſconſult. Turpilian.* juncta *leg. 12. §. 1. ff. Qui & a quibus liberi non fiant*, ſolumque ſupereſt, ut eatur ad Legiſlatorem; *leg. 11. ff. de leg. l. 2. §. 18. Cod. de veter. jur. enucleand. l. 1. l. 9. l. penult. & ult. Cod. de leg.*

LEX COMMISSORIA. Vid. verb. *Emptio, art. 4. a n. 40. ad 45.* & verb. *Hypotheca n. 34. & 35.*

LIBELLUS FAMOSUS.

1 LIbellus famoſus eſt chartula quædam in quocumque loco reperta, ad alterius infamiam ſcripta, vel picta: colligitur *ex l. un. Cod. de Libell. famoſ. & cap. Si quis famoſum 5. qu. 1. & eſt in re communis* cum Moſcatell. *de cognition. delict. tit. de injur. & Libell. famoſ. num.* 8. *&* 9. Raynald. *tom. 1. capit. 11. §. 1. num.* 4. Urſaya *Inſtitut. crimin. lib. 2.*
2 *tit. 9. num.* 78. Unde, ut vides, Libellus famoſus fit ſcriptura, vel pictura. Nomine & appellatione chartulæ veniunt, nedum ſcripturæ, ſed etiam Carmina, Epigrammata, & ſimiles cantiones in detractionem famæ alterius compoſitæ. Farinacc. *qu.* 105. *n.* 467. *& ſequent.* Urſaya *loco cit. nu.* 80. & alii paſſim; Nomine & appellatione picturæ veniunt nedum picturæ obſcenæ, & turpes in alterius injuriam, & infamiam factæ, ſed etiam ſtercorationes factæ, ſeu appoſitæ in portis, feneſtris, ſeu domo alterius, & omnes turpitudines, & multo magis cornua ibidem in alterius injuriam, & infamiam affixa. Clarus *in Praxi §. fin. qu.* 68. *n.* 25. Panimol. *dec.* 52. *annotat.* 1. *n.* 22. *&* 23. Urſaya *loco cit. n.* 82. *& ſeq.* Farinacc. *q.* 105. *n.* 469. *&* 471. Bertazio. *conſil.* 237. *n.* 2. & alii apud ipſos.

Ad conſtituendum Libellum famoſum, quin- 3
que requiſita copulative debent concurrere, ut recte obſervat Urſaya *loc. cit. n.* 86. Raynald.
lib. 1. cap. 11. §. 1. a num. 7. Primo requiri- 4
tur, quod occultetur nomen Libellantis, ideſt, quod Auctor non exprimat nomen ſuum, ut habetur *in l. unic. C. de famoſ. Libell. &* tenent Engel *in L. Cornelia, §. Si quis Libellum n. 3. ff. de injur.* Clarus *q.* 68. *nu.* 25. Urſaya *l. c. n.* 86. Raynald. *l. cit. n.* 7. & plures alii apud ipſos.

Secundo requiritur, quod in illo exprima- 5
tur nomen Libellati, ſeu injuriati. Sarno *in Praxi crimin. part. 2. formul. 10. verſ. & primo.* Mareſca *apud Sarn. loc. mox cit. verſ. Et primum in fine.* Raynald. *l. cit. n.* 10. Urſaya *l. c. n.* 87. Niſi tamen aliunde conſtet, quod de eo Auctor loqui voluit. Farinacc. *q.* 105. *n.* 47. Conciol. *reſol. crim. verb. Læſæ Majeſtatis crimen, reſol. unic. n.* 19. Raynald. *loc. cit. n.* 11. Urſaya *l. c. n.* 88. & alii.

Tertio requiritur, quod Libellus famoſus 6
publicetur; eſt enim de ſubſtantia Libelli famoſi, quod ex eo ſequatur diffamatio, quæ ſine publicatione non datur. Farinacc. *loc. cit. n.* 486. Sanctor. *de Pœnis part. 2. c. 12. qu. 3.* Urſaya *loc. cit. n.* 89. Raynal. *l. c. n.* 13. cum pluribus *ibi cit.* Conciol. *reſolut. criminal. verb. Libellus famoſus, reſol. un. n.* 10. & plures alii apud ipſum.

Quarto requiritur, quod interveniat dolus, 7
quia, ſi aliquis non animo injuriandi, ſed vel per ſimplicitatem, vel per jocum Libellum componat, & publicet, vel libidinis motivo cantiones canat, non erit reus Libelli famoſi. Conciol. *reſolut. crimin. verſ. Læſæ Majeſtatis crimen, reſol. unic. n.* 20. Urſaya *loc. cit. n.* 92. *& ſequ.* Raynald. *loc. cit. n.* 18. cum plurimis *ibi citatis*, per textum *in l. Cornelia, §. Si quis librum, ff. de injur.* ibi: *Dolove malo fecit, vel curavit, & l. 1. ff. ad Legem Jul. Majeſtat.* ibi: *fueritve dolo malo, cap. Se qui inventi fuerunt 3. cauſ. 5. q. 1.* ibi: *Sed vim earum doloſe manifeſtaverit.*

Quinto requiritur, quod Libellus contineat 8
non ſolum contumeliam, ſed & ſimul deli-

ctum

Digitized by Google

ſtum aliquod conſiderabile ; quia ſi contineret ſolum contumeliam, non Libellus famoſus, ſed injuria in ſcriptis dicenda eſſet. Theodoric. *de delict. privat. c. 2. aphoriſm. 16. n. 32.* Urſaya *loc. cit. n. 95.* Raynald. *l. c. n. 19. & ſeq.* & plures alii apud ipſum.

9 Dicta requiſita debent cumulative concurrere ad hoc, ut quis dicatur reus Libelli famoſi, quia ſi unum, vel alterum ex his deficiat, deficit nomen, & crimen Libelli famoſi; & remanet crimen, & actio injuriarum. Binsfeld. *de injur. & damno dato, c. 1. quæſt. 13. concluſ. 3. & 4.* Carpzov. *practic. crim. q. 98. n. 50.* Mareſca penes Anell. *De Sarno in prax. crim. part. 2. verſ. debet ſane.* Raynald. *loc. c. n. 23.* & alii paſſim.

10 Unde qui joco facit Libellum famoſum, non incidit in crimen, & pœnam Libelli famoſi; *arg. l. Si non convicii, C. de injur. & l. Item apud Labeonem §. Meminiſſe*, ubi Gloſſa *ff. eod. tit.* & ſic tenent Surd. *dec. 89.* Thorvot. *dec. 50. n. 6. & 7.* Navarr. *collect. 2. ad pragm. 1. de injur. n. 4.* Carpzov. *l. c. q. 98. n. 58.* Gargareus *tract. de Libello famoſo c. 4. n. 10. & c. 7. n. 50.* Raynald. *l. c. n. 26. & ſeq.* & plures alii apud ipſos.

Qui omnes ajunt præſumi joco factum, quoties
non apparet de cauſa propter quam quis moveri
potuerit. Et quoties imputatus ſit juvenis lætus, 12
& ut dicitur, *allegro e faceto*, ſeu bonæ famæ.

Item non incidit in pœnam Libelli famoſi, 13
qui mittit Epiſtolam alicui in injuriam, & infamiam alterius cum expreſſione, & mandato, quod illam teneat ſecreto. Vel etiam mit- 14
tit ipſi injuriato, qui præſumitur eam ſecreto retenturus. Farinacc. *q. 105. n. 487. & concluſ. 123. n. 5.* Urſaya *l. c. n. 133.* Marta *conſil. 51. n. 18. & ſequent.* Berlich. *conſil. 67. num. 38. verſ. quinta ratio, part. 5.* Raynald. *loco cit. n. 24. & ſeq.* & alii plures apud ipſos.

Item non incidit in crimen, & pœnam Li- 15
belli famoſi, qui provocatus, & laceſſitus Libello famoſo, Libellum in Auctorem primi conficit, & crimina in ipſum retorquet, *l. Qui cum §. Idem, ff. de Bon. libert.* ibi; *Et ſi ab eo petitus retorſit in eum crimina; ignoſcendum eſt enim ei, qui voluit ſe ulciſci provocatus*, ibique Gloſſa *verb. Retorſit*, ibi; *Ignoſcendum ei, qui non facit ſponte, & cap. Ad limina 30. qu. 1.* ibi: *Inculpabile judicandum eſt, quod neceſſitas intulit.* (*a*)

Rr 4 Hinc

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Auctor, ut ego opinor, de foro externo & criminali judicio loquitur, quo ſpectant leges, quas citat, non vero de foro conſcientiæ. Sed ſi de foro conſcientiæ ſermo ſit, quis unquam probare poterit licitum eſſe homini Chriſtiano Libello famoſo per Libellum famoſum reſpondere? Lex enim Chriſti diligere inimicos jubet, eiſque benefacere; percutienti conſulit alteram maxillam præbendam, & tollenti pallium dandam quoque tunicam eſſe. Item cum eadem Chriſti Lex, tum etiam Lex ipſa naturæ odio habere proximum vetat, iram compeſcere jubet, ac ea omnia prohibet, quæ homines ad iram, & odium apta ſint provocare. Age vero: Fac hominem libello famoſo laceſſitum, libello alio famoſo, ac recriminatione publica reſpondere, dum tamen id neceſſarium ita non ſit ad propriam defenſionem, ut alia via non ſuppetat, quis non videat, præceptum illud infringere, quo jubemur inimicos diligere, eiſque benefacere, quo tenemur patienter injurias ferre, ac injuriam irroganti parcere; quo denique odium proximi prohibetur, & ea omnia interdicuntur, quæ ad iram, & odium proximi inclinare poſſint, & debeant? Si res ita ſe habet, ut revera eſt: qua ratione probari poterit uſus libelli famoſi in homine Chriſtiano, qui per libellum antea laceſſitus fuerit? Atque hinc liquet quam inepte ad ſuam comprobandam aſſertionem attulerit Lucius Sanctos Eccleſiæ Patres, qui non libellis neque injuriis uſi ſunt in refutandis adverſariis; ſed veritatis ſtudio, ac virtutis amore, fervore quodam incitati, adverſus Hæreticos, vel Novatores, aut ſcandaloſos homines, objurgationes, ac tales phraſes adhibuere, quæ vel deteſtandos errores, vel improbatos, ac pernicioſos mores, aut obſtinatam perverſorum hominum malitiam exprimerent, ac veluti horrendam Chriſtianæ plebi prædicarent. At ita ſcribere non eſt *injuriis* reſpondere, nulla enim injuria fit homini perverſo, dum publici ipſius errores, ac perverſi, & humano generi noxii mores objurgantur, ac maledictis etiam palam reprehenduntur. Si vero quiſquam Patrum injuriis laceſſitus, injuriis in adverſarium reſponderit, ſecus ac patientia, & charitas Chriſtiana poſtulat, a culpa in illa actione liberari non poteſt; ſed prædicanda potius erit pœnitentia eximia, qua culpam illam expiavit, & pœnitentes imitandi erunt, non vero irati, ac injuriis proximum afficientes.

Digitized by Google

16 Hinc multi Sancti Patres ſcriptis laceſſiti cum mordacitate, & com aliis injuriis pariter in ſcriptis reſponderunt, ut patet de S. Gregorio Nazianzeno *in ejus vita*, *& oratione de Epiſcopis*; de S. Hieronymo *in Apologia contra Ruffinum*, de S. Bernardo *lib.* 4. *de conſideratione*, de S. Thoma *in opuſcul.* 19. de S. Bonaventura *in Apologia contra Gulielmum de Sancto Amore*; & de aliis pluribus. Er ſic tenent Urſaya *loc. cit. a num.* 111. cum aliis ibi citatis. Farinacc. *quæſt.* 104. *n.* 488. Raynald. *loc. cit. a num.* 29. cum pluribus ibi citatis.

17 Libellos famoſos facientes, publicantes conſulentes, ſeo mandantes fieri, ſeu publicari & huioſmodi committunt crimen graviſſimum, & deteſtabile, ut recte notant Farinacc. *qu.* 105. *num.* 490. Raynald. *loc. cit. n.* 2. & alii communiter; & comprobatur ex Conſtitutione S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis providentia*, *in princip.*

18 Inſuper rei hujus deteſtabilis criminis ſubjacent graviſſimis pœnis; Jure enim Canonico ſancitum eſt, quod tales rei anathematizentur, fuſtibos, ac verberibus carpantur; *cap. Qui in alterius* 1. *cap. Quidam* 2. *& cap. Si qui inventi fuerint* 3. *cauſ.* 5. *q.* 1. Farinacc. *q.* 105. *n.* 422. *& ſequent.* Panimoll. *dec.* 52. *adnotat.* 1. *n.* 42. Urſaya *loc. cit. num.* 108. & alii. Et ſecuudum citat. Conſtitution. S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis providentia*, Libellos famoſos retinentes, facientes, dictantes &c. in ſtatu Eccleſiæ graviſſimis pœnis ſunt poniendi, & bonorum confiſcatioue, & aliquando etiam ultimo ſupplicio.

19 De Jure autem Civili hujuſmodi rei efficiontur infames, & inteſtabiles, *l. ob carmen, ff. de teſtibus & l. Lex Cornelia*. *§. Si quis*, *ubi* Gloſſa *verb. Inteſtabilis*, *ff. de injuriis*. Urſaya *loc. cit. num.* 107. & alii. Iuſuper aliquando fuſtigantur, aliquando ad triremes tranſmittuntur, & aliquaudo ultimo ſupplicio condemnantur, *l. Unic. Cod. de Famoſo Libello*, Panimol. *loc. cit. ſub num.* 42. & alii apod ipſom Urſaya *loco cit. num.* 103. *& ſequent.* ubi refert exemplum de qoodam Cremonenſi, qui ob malos verſus, & ſimiles cantilenas contra Clementem VIII. prædeſunctom, & nonnullos Cardinales fuit decapitatus, & confiſcatioue bonorum plexus. Idem evenit Abbati Franciſco Dominico Rivaſole, qui ob ſimiles Libellos contra Clementem XI. fuit capite punitus in Urbe *die* 4. *Auguſti* 1709. Nec non Cajetano Vulpino *die* 3. *Februarii* 1720.

20 Eadem pœna puniuntur mandantes, coopetantes, & conſulentes fieri Libellos famoſos; omnes enim iſti concurrunt in genere cauſæ efficientis, & dicuutor illos componere, & facere, *l. Lex Cornelia §. Si quis librum*, *ff. de injur.* Gargiareus *de Libello famoſo c.* 9. *n.* 3. *&* 18. Farinacc. *q.* 105. *n.* 442. *& ſeq.* Urſaya *loc. cit. num.* 125. Raynald. *loc. cit.* §. 4. *&* 6. *n.* 50. & alii plures apud ipſos.

21 Eadem pœna poniuntur invenientes Libellom famoſum, & illum non laceraotes, nec comburentes, ſed aliis manifeſtantes; *l. Unic. Cod. de famoſ. Libell.* ibi: *Si vero non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperis, vel igne conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtaverit, ſciat ſe quaſi Auctorem hujuſmodi delicti, capitali ſententiæ ſubjugandum*; & late Fariuacc. *quæſt.* 105. *numer.* 450. *& ſequent.* Raynald. *loco cit.* §. 2. *n.* 5. *& ſequens.* ubi tres rationes aſſignat. 1. Quia retinens Libellum famoſum præſomitur illius Auctor. 2. Quia videtor habere animom manifeſtandi. 4. Quia dat occaſionem, ut Libellus ab aliis poſſit inveniri & videri.

22 Eadem pœna puniuntur dictantes, ſcribentes, & exemplaotes Libellum famoſum; *l. Lex Cornelia*, *§. Si quis librum*, *in verb. ſcripſeris*, *ff. de Injuriis*, *l. Item apud Labeonem*, *§. Hæc in verbo ſcribit*, *ff. eodem*, & expreſſe cavetor iu cit. Conſtitut. S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis providentia*. Panimoll. *dec.* 52. *adnot.* 1. *numer.* 17. Farinacc. *quæſt.* 104. *numer.* 446. Burſat. *conſil.* 20. *num.* 55. & communis aliorum.

23 Eadem pœna puniuntur componentes carmina, canriones, & ſimilia in detractionem famæ alicujus, *l. Lex Cornelia*, *§. final.* & ibi Gloſſa in verbo *Epithesia*, & in verbo *ſive ſcripturam*, *ff. de injuriis*. Farinacc. *quæſt.* 105. *n.* 467. *& ſeq.* com multis aliis a ſe citatis, Panimoll. *deciſ.* 12. *adnot.* 1. *num.* 30. & alii paſſim. 24 Item eadem pœna puniuntur eas cantiones cantantes, textu expreſſo *in l. Item apud Labeonem*, *§. Hæc autem*, ibi: *Vel cantant aliquid, quod pudorem alicujus lædat*, *ff. de injuriis*. Farinacc. *loc. cit. num.* 468. Panimoll. *loc. cit. n.* 31. & alii.

25 Eadem pœna puniontur facieotes Libellum famoſum contra mortuum, quia non eſt minor injuria, qoæ infertur mortuo, qoam vivo, *l.* 1. *ff. de his quæ ut indignis*, Urſaya *l. c. n.* 138. Muta *ad Pragm. tit.* 40. *de pœn. eden. famoſ. Libell. num.* 37. & alii; Et patet exemplo adducto ſupra *ſub n.* 18. de quodam Cremonenſi, qui fuit decapitatus ob malos verſus, & ſimiles cantilenas confectas coutra Clementem VIII. prædefunctum.

26 Eadem, & majori pœna puniuntur, qui Libel-

Digitized by Google

bellum famoſum faciunt non ſub nomine ſuo, ſed ſub nomine alterius; ipſi enim magis delinquere videntur, cum alium ad ſe excuſandum de hujuſmodi crimine falſo inculpare intendant; *l. Lex Cornelia*, §. *Si quis librum*, ibi: *Etiamſi alterius nomine*, & ibi Gloſſa, *ff. de injuriis*. Farinacc. *q.* 105. *n.* 472. Panimoll. *loc. c. n.* 27. & alii communiter.

27 Eadem pœna puniuntur, qui faciunt cadere in terram Libellum famoſum, ad effectum ut publicetur. Hoc enim idem eſt, ac ſi illum publicaſſent, ſive illum confecerint ipſi, ſive ab aliis acceperint; *l.* 1. *Cod. de famoſ. Libell.* ibi: *Sed vim earum manifeſtaverint*, & ibi Gloſſa, Farinacc. *quæſt.* 105. *num.* 458. *& ſequent.* cum aliis ibi citatis, Panimoll. *loc. c. n.* 26. & alii paſſim.

28 Eadem pœna puniri poſſunt Bibliopolæ, & Mercatores librorum, ementes, retinentes, & vendentes Libellos famoſos; ſunt enim cauſa, ut ab aliis legantur. Gargiareus *de Libello famoſo cap.* 8. *n.* 50. Coler. *dec.* 154. *num.* 8. *& ſeq.* Urſaya *loc. cit. num.* 139. & alii paſſim.

29 Ex diſpoſitione cit. Conſtitutionis S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis providentia*, & Conſtitutionis Gregorii XIII. relatis a Navarr. *in Summ. Bullar. part.* 2. *com.* 83. *n.* 1. appellatione Libelli famoſi continentur pariter, nedum, ut vulgo dicitur *li Avviſi ſecreti*, ut plurimum continentes læſionem alterius famæ, in quibus Conſtitutionibus contra illos conficientes imponitur pœna mortis; ſed etiam Paſquilli, vulgo *Paſquinate*. Urſaya *loc. cit. num.* 147. cum aliis ibi adductis.

30 Si famoſus Libellus reſpiciat ſtatum alicujus Religionis in communi, v. g. Ordinis Prædicatorum, Minorum, Auguſtinenſium, Carmelitarum, Societatis Jeſu, & hujuſmodi, ultra ſupradictas pœnas, Auctor eſt ipſo facto excommunicatus excommunicatione majori Papæ reſervata, ut obſervat Navarr. *in Summ. Bullar. part.* 2. *comm.* 83. *n.* 7. Urſaya *loc. cit. n.* 143. ubi notat quod in eandem excommunicationem non incurrit conficiens Libellum famoſum contra privatum Religioſum, ejus perſonam tantum infamando, quia Conſtitutiones Apoſtolicæ reſpiciunt favorem Religionis in communi, non autem alicujus Religioſi in particulari. Navarr. & Urſaya *l. c.* Medina *de Confeſs. l.* 1. *c.* 15. *n.* 35. & alii paſſim.

31 Pœna Libelli famoſi habet locum etiam ſi quis in eo verum dixerit, *l.* 2. *Cod. de famoſo Libello*, ubi Gloſſ. *in verb. Sane*, Oltrad. *conſil.* 53. *n.* 2. *verſ. Si per Libellum*. Azor. *in ſumm. de famoſ. Libell. n.* 2. *in fin.* Boſſ. *t. de injur. n.* 4. *poſt princ. verſ. Nec obſtat*, Covarruv. *variar. reſol. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 5. *circa med.* Panimoll. *deciſ.* 52. *adnot.* 2. *n.* 9. & alii adducti per Farinac. *in praxi crimin. t. de var. diverſ. crimin. qu.* 101. *num.* 24. *&* 244. & aperte id diſponitur in cit. Conſtit. S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis providentia*, & comprobat Guazzin. *de confiſcat. concluſ.* 13. *ampliat.* 91. *n.* 2. *&* 4. ubi teſtatur diſpoſitionem dictæ Conſtitutionis S. Pii V. eſſe in viridi obſervantia, & diverſis caſibus occurſis ita fuiſſe deciſum, prout etiam refert Farinac. *conſil.* 30. *n.* 109. *t.* 1. & ex ipſo Panimoll. *d.* 52. *adnot.* 2. *n.* 11. adducens diverſa exempla.

Non deſunt tamen Doctores tenentes contrarium, ſcilicet pœnam Libelli famoſi non habere locum, quando ſunt vera in Libello expreſſa. Sic multi apud Farinac. *l. c. q.* 104. *n.* 242. *& ſeq.* Raynald. *l. c. n.* 24. *& ſeq.* Famian. Centolin. *in adnotat. ad conſil. crimin.* 30. Farinac. *litt. V. ver. Contrarium videtur voluiſſe ſp.* 32

Qui detraxerunt aliis Libello famoſo continente vel falſum crimen, vel verum occultum, ad quid teneantur? Vide *verb. Detractio art.* 2. *per tot.* ubi ſalva proportione abunde dictum eſt de ſimili obligatione. 33

Novæ Additiones ex aliena manu.

Publicum Judicium ex *Senatus conſulto* redditum eſt ob Libellum famoſum; *L.* 6. *ff. de injur.* cujus pœna capitis eſt; *L. unic. Cod. de Famoſ. Libell.* 34

Non male vero noſtri Interpretes pœnam hanc capitis reſtrinxerunt ad famoſum libellum, quo alicui objiciuntur gravia & capitalia crimina ab eo, qui ſævitiæ judicum, aut Principis adrepere ſatagit. Abſurdum namque foret ob quamcumque contumeliam ſcripto factam imminere Reo pœnam capitis. Confirmatur communis hæc ſententia tum per verba mox cit. *Legis unicæ Cod. de Famoſ. libell.* tum per Conſtitutiones, quæ ſunt in Codice Theodoſiano eodem titulo. Potiſſimum vero *vide* 4. 5. 8. *&* 10. 35

Puniunt *Imperatores Valentinianus*, *& Valens* eos quoque capite, qui libellum inventum non illico conſumpſerint, ſed aliis ſenſum ejus manifeſtaverint. Id ſane durum videtur. Sed re- 36
ſtringenda verba ad eum ſunt, qui contenta libello crimina differt dolo malo, ut periculum 37
ex ea re capitis creet infamato. Quod qui fecit, cum eo non valde duriter agetur, ſi ea pœ- 38
na afficiatur ipſe, cujus ſpectaculo in alterius

cer-

39 cervicem crudelem animum ſatiare voluit. Cæterum ſi quis non dolo id faciat, ſed *vitio linguæ atque impotentia*, dum cognita tacere neſcit, duriſſimum foret pœnam capitis *gar-*
40 *rulitati* ſtatuere. Injuria enim ſine dolo, atque affectu injuriandi nequaquam committitur, garrulitas autem non dolus, ſed culpa eſt.
41 Reſtat ut differamus de pœna ejus, qui non appetierit famoſo libello vitam & ſalutem alterius, ſed famam tantummodo, atque exiſtimationem. Nihil autem nominatim ſcriptum eſt, niſi quod damnatus ob carmen famoſum fiat inteſtabilis; *L.* 5. §. *Si quis librum*, *ff. de*
42 *Injur. L.* 2. *ff. de Teſtib.* Sed quum Juriſconſultus dicat in *d. L.* 5. ſi condemnatus ſit, qui id fecit inteſtabilem ex Lege eſſe juberi, ſatis indicat aliam fuiſſe pœnam, quæ ſenten-
43 tia judicis infligeretur. Quæ quum prodita non ſit, dicamus puniendum Reum extra or-
44 dinem arbitrio Judicis. Hæc de pœna famoſi Libelli de jure Civili. Quod autem innovatum ſit Summorum Pontificum conſtitutionibus, indicat *Auctor*.

LIBERALITAS. Vide verb. *Avaritia n.* 12.

L I B R I.

1 Libros novi, & veteris Teſtamenti a Concilio Trident. *ſeſſ.* 4. *in decreto de* Canonicis enumeratos, qui integros cum omnibus ſuis partibus prout conſueverunt legi in Eccleſia Catholica, & habentur in veteri vulgata Latina editione, non ſuſcipit pro Sacris, & Canonicis, eſt excommunicatus. *Concil. Trid. loc. c.*

2 Libros de rebus Sacris ſine nomine Auctoris nullus imprimat, vel imprimere faciat, & illos non vendat, vel apud ſe retineat, niſi prius ſint examinati, & approbati ab Ordinario, ſub pœna excommunicationis, & pecuniæ appoſita in Canone Concilii Lateranenſis *ſeſſ.* 10. *de impreſſione Librorum*, *ſub Leone X.* Sic expreſſe Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 4. *in Decr. de editione & uſu Sacrorum librorum.*

3 Regulares ultra examinationem, & approbationem hujuſmodi, licentiam quoque a ſuis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris juxta formam ſuarum ordinationum. Concil. Trident. *loc. c.* & ſic habetur etiam in Inſtructione Clementis VIII. *Auctoritate*, *Regulis Indicis adjecta* §. 2. *de im-*
preſſione librorum. Ubi additur, quod *utramque* 4
conceſſionem, *quæ appareat*, *ad principium operis imprimi faciant.*

Libros ſcriptos communicans, vel vulgans 5
ante examen, & approbationem, ſubjicitur pœnis quibus & impreſſores. Et eos habentes vel legentes niſi prodant Auctores pro Auctoribus habebuntur. Sic expreſſe Conc. Trid. *loc. cit.*

Librorum approbatio danda eſt in ſcriptis; 6
atque ideo in fronte libri vel ſcripti, vel impreſſi authentice appareat, idque totum, hoc eſt, & probatio, & examen, gratis fiat; Sic expreſſe Concil. Trid. *loc. c.*

Libri non ſunt imprimendi ſine nomine Au- 7
ctoris, vel certi Collegii. Concil. Trid. *loc. cit.* & *cit. Inſtructio Clementis VIII. de impreſſione librorum* §. 1. ubi ſic expreſſe habetur, ibi: *Nullus liber in poſterum excudatur, qui non in fronte nomen, cognomen, & Patriam præferat Auctoris. Quod ſi de Auctore non conſtet, aut ob juſtam aliquam cauſam, tacito ejus nomine, Epiſcopo, & Inquiſitori liber edi poſſe videtur, nomen illius pro nomine Auctoris deſcribatur, qui librum examinaverit, atque approbaverit. In his vero generibus librorum, qui ex variorum ſcriptorum dictis, aut exemplis, aut vocibus compilari ſolent, is qui laborem colligendi, & compilandi ſuſceperit, pro Auctore habeatur.* Hæc ibi.

Libri imprimi non poſſunt Romæ abſque li- 8
centia Cardinalis Vicarii Papæ, & Magiſtri Sacri Palatii. Leo X. Conſtit. 12. incipient. *Inter ſolicitudines*, quæ eſt Concil. Lateran. V. *ſeſſ.* 10. *Conſtit.* 3.

Alibi vero imprimi non poſſunt abſque li- 9
centia Ordinarii, & Inquiſitoris hæreticæ pravitatis. Leo X. in cit. Conſtit. incipient. *Inter ſolicitudines*, & Concil. Lateran. V. *ſeſſ.* 10. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 4. *in Decreto de editione & uſu Sacrorum librorum.*

Librarii, ſeu Impreſſores imprimentes abſ- 10
que his licentiis incurrunt excommunicationem, & pœnam amiſſionis librorum, & centum ducatorum applicandorum Fabricæ S. Petri Romæ. Leo X. cit. Conſtitut. incip. *Inter ſolicitudines*, & Concil. Lateranenſ. V. *cit. ſeſſ.* 10.

Libri Auctorum degentium in ſtatu Eccle- 11
ſiæ, imprimi non poſſunt extra ſtatum ſine licentia Cardinalis Vicarii, & Magiſtri Sacri Palatii (& extra) ſine licentia Inquiſitorum; aliter impreſſi ipſo facto ſunt prohibiti, & aliæ pœnæ ab imprimente incur-

tun-

runtur. Urban. VIII. Conſtit. 50. incip. *Sanctiſſimus*.

12 Libri de Miraculis, Gratiis, Beneficiis, & aliis, quæ dicuntor accepta ope alicujus defuncti cum opinione Sanctitatis, a Sede Apoſtolica non canonizati, nec beatificati, imprimi noo poſſunt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Urban. VIII. Conſtitut. 37. iocip. *Sanctiſſimus*.

13 Impreſſores., & Bibliopolæ habentes libros Lotheranos, aut aliorum hæreticorum ſeu de hæreſi ſuſpectos quas pœnas iocurrant, niſi eos Inquiſiroribus tradant, aut couſignent? Pius IV. Conſtit. 76. incip. *Cum pro munere* aſſignat.

14 Libri ſine nomine Typographi, vel loci impreſſionis, vendi non poſſunt ſub pœna couſiſcarionis librorom. *Concil. Mogunt. IV. c. 99.* Conc. Colonieoſ. II. *part.* 12. *c.* 9.

15 Libros furto extrahere, ſeu ſubtrahere ex Bibliothecis Regolarium eſt prohibitom ſub pœna excommunicatiouis latæ ſententiæ Papæ reſervatæ, ut conſtat ex pluribus Pontificiis Conſtitutionibus pro variis Religiooibos diverſis temporibus emanatis., quæ ſummarie hic ſubnectuntur, prout referuntur a Pitonio io Collectione Cooſtitutionum Pontificiarum ad Regulares.

16 1568. 5. Novembris. Univerſis & ſingulis perſoois Eccleſiaſticis Sæcularibos & Regularibus mandatur, ue ex Bibliothecis Ordinis S. Franciſci, aot earum aliqua, librum aliquem, aut Quinternum furto ſubtrahere qooquo modo præſumant, ſub pœna Excommonicationis, cojus abſolutionem Romano Pontifici (excepto mortis articulo) reſervat S. Pius V. *in Conſt. quæ incipit*: *Gum ſicut accepimus*, apud *Flavium Cherubin. in Compend. Bullar. tom.* 2. *p. mihi* 129. & refert etiam Roderic. *in Collect. Privilegior. Regular. tom.* 2. *Bulla* 17.

17 1587. 3. Octobris. Miniſter, ac Commiſſarius Generales, Miniſtri Provinciales, Commiſſarii, Goardiani, ceterique Fratres Minores de Obſervantia S. Franciſci, aliæque omnes Perſonæ Eccleſiaſticæ Sæcolares, & Regulares nullo prætextu audeant per ſe, vel alios amovere, vel amoveri facere de Bibliothecis dicti Ordinis libros ibidem exiſtentes, Quioterna, Folia, nec res aliquas, ſub Excommunicarionis latæ ſententiæ pœna (reſervata Papæ abſolutione) ipſo facto incurrenda, neque conſulere, vel alicoi auxilium præſtare præſomant, ſob eadem pœna, nec non privationis vocis activæ, & paſſivæ ac inhabilitatis perpetuæ ad quælibet officia dictæ Religionis obtinenda. Mooaſteriorum Guardiani munus Goardianatos non aſſumant, niſi prius in præſentia diſcretorom loci, in quo fuerit aliqua Bibliotheca, ſubſcripſerit com dictis Diſcretis Inventarium dictorom Librorom, quod erit etiam a qoolibet Miniſtro Proviociali, & dictæ Provinciæ Commiſſario ſingulis annis revidendum. Si prædicta non fuerint facta, Guardianus & Miniſter, ac Commiſſarius ſint ſtatim privati, & inhabiles ad quævis Officia. Sixtus V. apud Cherub. *in Bullar. Rom. tom.* 2. *Conſtitut.* 67. quæ incipit *Cum ſicut*. * Vide P. Ubaldum Giraldi a S. Cajetano io ſois Notis, & Acceſſiouibus ad P. Carolum Antonium Theſaurum *in ſua de Pœnis Eccleſiaſticis Praxi, verb. Bibliothecæ cap.* 1. *pag.* 82. *Editionis Patavinæ an.* 1761. *

18 1593. 29. Maii. Amoventes, & ſubtrahentes ex Bibliothecis Ordinis Fratrum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Libros, & monumenta, ſive impreſſa, ſive manu ſcripta, Excommunicationis ſententiæ ipſo facto incurrendæ (a qua ab alio, quam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolvi non poſſint) ſubjacent. Clemens VIII. apud Cherubin. *in Bullar. Rom. tom.* 3. *Conſtit.* 24. quæ iocipit: *Quæ ad tuendam* §. 1.

19 1621. 13. Februarii. Interdicitur, & prohibetur, ne de cetero quiſqoam quoſvis Libros, vel Quinterna, aut Folia ſive manuſcripra, ſive impreſſa, Bibliothecæ Genoenſi Ordinis Fratrum Minimorum S. Franciſci de Paola aſſignanda quovis qoæſito colore audeat ex dicta Bibliotheca extrahere, vel præſumat permittere ut extrahantor, vel removeantor ſub Excommonicationis, ac privationis vocis activæ, & paſſivæ pœnis per contrafacieotes incurrendis. Urbanus VIII. apud Cherubin. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtitut.* 44. incipient. *Conſervationi*, & refert etiam Peyrin. *de privileg. Regular. tom.* 2. *Conſtit.* 4. *ejuſdem Pontif. pag.* 1278.

20 1626. 25. Martii. Nemo de cetero qoavis aoctoritate fungens Libros, vel Quinterna, ſeu Folia, ſive impreſſa, ſive manuſcripta Bibliothecis Domorum Regularium Ordinis Fratrum Prædicatorom hactenus dooata, ſeu aſſignata, & in poſterum donanda, ſeu aſſignaoda, ex eiſdem Bibliothecis extrahere, ſeu ut extrahantur permittere, aut conſentire ſub qoovis prætextu audeat, ſeu præſumat ſub Excommunicationis, nec non privationis vocis activæ & paſſivæ per coorrafacieores eo ipſo incurreodis pœnis, prout interdicit, & prohibet

Digitized by Google

bet Urbanus VIII. apud Cherubin. *in Bullar. Rom. tom.* 4. *Conſt.* 55. quæ incipit: *Cum ſicut accepimus*.

21 1628. 31. Octobris. Vicarius Generalis, & Fratres Minimi pro tempore exiſtentes Collegii S. Franciſci de Paula ad Montes in Alma Urbe, & aliæ Perſonæ quæcumque tam Sæculares, quam Regulares nullas Reliqnias, nec Libros, ſeu Volumina, & Scripta ab Eccleſia, & Bibliotheca dicti Collegii ullo modo amovere, tranſportare, diſtribnere, ſeu mutuo dare audeant, ſeu præſumant, * ſub Excommunicationis eo ipſo incurrendæ ſententia. * Urbanus VIII. apud Cherub. *in Bull. Rom. tom.* 4. *Conſtitut.* 96. quæ incipit: *Juſtis & honeſtis*.

22 1637. 13. Octobris. Nemo libros, aut Quinterna, vel Folia, ſive impreſſa, ſive manuſcripta Bibliothecis, aut Paramenta & Ornamenta quæcumque Eccleſiis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia Recollectorum Provinciæ Granatenſis donata, vel donanda audeat, vel præſumat ex dictis Bibliothecis, & Eccleſiis reſpective extrahere, ſeu quibuſvis aliis Eccleſiis, & Monaſteriis, ac locis Piis, aut Perſonis commodare; ſive ut extrahantur, ſeu commodentur permittere. Et hoc ſub Excommunicationis, ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes incurrendis intendit ac prohibet Urbanus VIII. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtit.* 235. quæ incipit: *Conſervationi*.

23 1638. 20. Julii. Interdicitur, & prohibetur ſub Excommunicationis, ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes incurrendis, ne de cetero quiſpiam Libros, vel Quinterna, aut Folia ſive impreſſa ſive manuſcripta ex Bibliothecis Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci Capuccinorum extrahere, ſive ut extrahantur permittere audeant, ſeu præſumant. Provincialibus tamen, & Diſfinitoribus dicti Ordinis conjunctim procedentibus permittitur, ut per eorum Syndicos poſſint libros inutiles cum aliis utilibus commutare; Superioribus vero ſingularum hujuſmodi Domorum conceditur, ut dictos Libros valeant extrahere pro uſu Prædicatorum Ordinis; ac Fratribus facultas tribuitur illos ad ſuas Cellas deferendi, relictis tamen in Bibliotheca nominibus ſuis, & librorum. Poſtquam autem dicti Prædicatores, & Fratres illis uſi fuerint, illico ad Bibliothecas ſub eiſdem pœnis reportent, Urbanus VIII. *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Conſtitut.* 249. quæ incipit: *Conſervationi*.

1642. 25. Martii. Nullus ex Religioſis Diſcalceatis Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Congregationis Hiſpaniæ audeat, vel præſumat ex Bibliothecis domorum Regularium hujuſmodi Ordinis Libros, vel Quinterna, aut Folia impreſſa, ſive manuſcripta extrahere, ſeu commodare, aut donare, ſub Excommunicationis majoris pœna, etiam a quovis Sæculari vel alterius Religionis, ſeu Congregat. Regularis, qui prædicta extraxerit, vel utenda acceperit, aut ſibi retinuerit, ipſo facto incurrenda. Urbanus VIII. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtitut.* 302. quæ incipit: *Conſervationi*. 24

1643. 6. Februarii. Interdicitur, & prohibetur, ne de cetero quiſquam Libros, vel Quinterna, aut Folia ſive impreſſa, ſive manuſcripta ſub quovis prætextu e Bibliothecis, & domibus Regularibus Fratrum Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Diſcalceatorum extrahere, ſeu aſportare, aut ut extrahantur, ſeu aſportentur permittere ſub Excommunicationis, ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes eo ipſo incurrendis audeat, ſeu præſumat. Urbanus VIII. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtitut.* 319. quæ incipit: *Conſervationi*. 25

1643. 23. Decemb. Nullus ſive Generalis, ſive Provincialis Miniſter, aut alius quivis Superior Ordinis Minorum S. Franciſci Recollectorum e Sacriſtiis, & Bibliothecis Conventuum eorundem Fratrum Recollectorum de Provincia Granatenſi audeat, vel præſumat ulla Paramenta, & Ornamenta Eccleſiaſtica, aut Libros, vel Quinterna, vel Folia amovere, aut cuiquam commodare in virtute Sanctæ obedientiæ &c. prout prohibet Urbanus VIII. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtit.* 332. quæ incipit: *In his quæ*. 26

1651. 27. Julii. Interdicitur, & prohibetur ne de cetero quiſpiam Libros, Quinterna, Folia, aut Scripturas, tam impreſſa; quam manuſcripta Bibliothecis Domorum Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia Reformatorum donata, vel donanda, quibuſvis perſonis commodare, aut ſub quovis quæſito colore e dictis Bibliothecis ſeu eorum aliqua extrahere, & aſportare, ſeu ut commodentur, vel extrahantur, & aſportentur permittere, aut conſentire præſumat, ſub Excommunicationis latæ ſententiæ (reſervata Papæ abſolutione) ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes eo ipſo incurrendis. Permittitur tamen dictarum Domorum Fratribus Verbum Dei prædicantibus, & ſtu- 27

diis

Digitized by Google

diis operam navantibus Libros, Quinterna, & Folia hujuſmodi e dictis Bibliothecis extrahere, & illis in eorum Cellulis tantum uti; ſed finito uſu hujuſmodi, illos, ſeu illa ad dictas Bibliothecas reſpective ſub eiſdem pœnis refetre teneantur. Innocentius X. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtit.* 47. quæ incipit: *Conſervationi*.

28 1656. 3. Julii. Sub Excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes eo ipſo incurrendis interdicitur, & prohibetur, ne de cetero quiſpiam Libros, aut ſcripturas ſeu Quinterna vel Folia tam impreſſa quam manuſcripta Bibliothecis Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci Capuccinorum donata, vel donanda quibuſvis perſonis (præterquam Fratribus dicti Ordinis, qui quidem Libros a Bibliothecis hujuſmodi reſpective de Superioris, ſeu Bibliothecarii pro tempore exiſtentis licentia extrahere, & eis pro communi Conventuum hujuſmodi & particulari Fratrum d. Ordinis uſu in ſuis Cellulis, Fratribus quoque ejuſdem Ordinis Verbum Dei prædicantibus, qui etiam extra ſuos Conventus uti poſſint, ſed finito uſu hujuſmodi ad dictas Bibliothecas reſpective ſub prædictis pœnis ſubito reportare omnino debeant) commodare aut ſub quovis quæſito colore a dictis Bibliothecis extrahere, & aſportare ſeu ut commodentur, aut extrahantur, & aſportentur permittere, aut conſentire audeat, ſeu præſumat. Alexander VII. *in Bullar. Rom.* t. 5. *Conſtit.* 21. quæ incipit: *Conſervationi*.

29 1657. 2. Octobris. Univerſis, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, ac etiam Laicis interdicitur, & prohibetur, ne ſub quovis prætextu per ſe, vel alios e Bibliotheca S. Martini de Senis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Libros ſive typis editos, ſive manuſcriptos, nec non Picturas, & Antiquitates extrahere, ſeu extrahi facere, vel ut extrahantur permittere audeant, ſeu præſumant, ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ (reſervata Papæ abſolutione) & inſuper quoad Regulares etiam privationis vocis activæ, & paſſivæ eo ipſo incurrendæ. Alexander VII. *in Bullar. Rom.* t. 5. *Conſtit.* 43. incip. *Cum ſicut*.

30 1658. 24. Septembris. Interdicitur, & prohibetur ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis vocis activæ & paſſivæ pœnis per contrafacientes eo ipſo incurrendis, ne quiſpiam Libros, Quinterna, Folia, Scripturas publicas, & privatas, Indulta, Privilegia, tam impreſſa, quam manuſcripta ex Archivis, & Conventibus, ac Bibliothecis Canonicorum Regularium Congregationis S. Auguſtini in Regno Portugalliæ exiſtentibus extrahere, aut aliis commodare audeat, ſeu præſumat. Alexander VII. *in Bullar. Rom. tom.* 5. *Conſtit.* 56. quæ incipit: *Conſervationi*.

1708. 21. Novembris. Interdicitur, & prohibetur, ne quiſpiam extrahat quomodolibet Libros, chartas, & Mobilia quæcumque ex Bibliotheca Monaſterii SS. Fabiani & Sebaſtiani extra muros Urbis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſervatæ, & quo ad Regulares etiam privationis vocis activæ, & paſſivæ. Clemens XI. *Conſtitut. Cum ſicut Dilectus*. 31

1713. 19. Maii. Interdicitur, & prohibetur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſervatæ, & quo ad Regulares etiam privationis vocis activæ & paſſivæ, ne quiſpiam extrahat Libros, & Quinterna Bibliothecæ Conventus S. Mariæ Majoris Tiburis Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci extra ipſum Conventum abſque auctoritate Apoſtolica. Clemens XI. *Conſtit.* incipient. *Cum ſicut dilectus*. 32

1720. 12. Julii. Interdicitur, & prohibetur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſervatæ, & quo ad Regulares etiam privationis vocis activæ & paſſivæ eo ipſo abſque alia declaratione incurrenda, ne quiſpiam præſumat extrahere, vel aſportare Libros, & Scripturas ex publica Bibliotheca nuper a Sanctitate Sua in Conventu Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci Conventualium nuncupatorum Civitatis Urbinatenſis inſtituta. Clemens XI. Conſtitut. incip. *Cum Nos*. 33

LIBRI PROHIBITI.

SUMMARIUM.

1 *Quot ſint claſſes & quæ librorum prohibitorum*, ad num. 4.

5 *In quo differant inter ſe libri prohibiti primæ, ſecundæ & tertiæ claſſis*, ad n. 7.

8 *Quot & quæ ſint Regulæ Indicis cum earum obſervationibus*.

9 *Quid contineatur in Conſtitutionibus Pii IV. & Alexandri VII. circa libros prohibitos*, ad num. 11.

12 *Quinam ſint denunciandi librorum prohibitorum cauſa*, ad num. 15.

16 *An*

16 *An peccent, & incarrant excommunicationem libros prohibitos propria auctoritate comburentes, nec deferentes Inquiſitoribus*, ad num. 21.

22 *An qui libros prohibitos tradunt ad tempus, vel donant omnino illos legendi facultatem babentibus, excommanicationem incurrant*, ad num. 24.

25 *Ad quos pertineat bodie licentias legendi libros prohibitos concedere*, ad n. 26.

27 *Quot conditiones requirantur & quæ ad incurrendam excommanicationem Papæ reſervatam, quæ lata eſt in Bulla Cœnæ*, ad num. 38.

39 *Quinam veniant ſub nomine* legentium *ad incarrendam cenſuram Ballæ Cœnæ*, ad num. 43.

44 *Quinam vero veniant ſub nomine* retinentium, ad num. 57.

58 *Et qainam ſab nomine* imprimentium, ad num. 63.

64 *Qainam denique ſub nomine* defendentium, ad num. 66.

67 *Alia ad rem.* ad num. 71.

Sequitar Appendix, ſive Novus de Libroeum probibitione Articulus.

1 LIbri prohibiti ex Indice ſunt triplicis claſ-
ſis. *Commanis*, & patet ex ipſorum In-
dice juſſu Concilii Tridentini edito, & a Pio
IV. approbato *in Conſtit.* incipiente *Dominici*
2 *gregis*. Libri prohibiti in prima claſſe ſunt illi
qui ſunt damnati, ſeu prohibiti propter eorum Auctores, quatenus ipſi ſunt hæretici, aut de hæreſi publice, & communiter ſuſpecti; unde omnes iſtorum libri tam editi, quam edendi, de Religione ex profeſſo tractantes, quamvis de ea bene tractent, & nullam hæreſim contineant, ſunt prohibiti in prima claſſe, quia ut expreſſe habet Sommarium *in c. Featernitatis 4. de bæreticis*, ibi: *Damnato Auctore, damnantur ejus ſcripturæ, & libri, & opera*.

3 Libri prohibiti in ſecunda claſſe ſunt illi, qui ſunt prohibiti non propter eorum Auctores, qui ſunt Catholici, ſed propter non ſanam, & moribus Fidelium repugnantem Doctrinam; aut aliquam, quam incidenter continent hæreſim, aut falſi dogmatis ſuſpicionem.

4 Libri prohibiti in tertia claſſe ſunt illi, qui ſunt prohibiti propter ignotum nomen Auctoris, & ob doctrinam, quam continent malam, ſive in genere *moris*, ſive in genere *Religionis*, ſive in genere *Fidei*.

Libri prohibiti in prima, & ſecunda claſſe 5
dupliciter differunt inter ſe. Primo quia libri prohibiti in prima claſſe ſunt prohibiti principaliter propter eorum Auctores, qui ſunt hæretici, ideoque omnes eorum libri de Religione tractantes, etiamſi ſanam Doctrinam contineant, ſunt prohibiti. Libri vero prohibiti in ſecunda claſſe ſunt prohibiti principaliter propter materiam pravam, quam continent, & non propter eorum Auctores qui ſunt Fideles Catholici. Secundo quia libri prohibiti in prima claſſe, ſunt prohibiti duplici excommunicatione, ſcilicet & excommunicatione Bullæ Cœnæ, & excommunicatione Indicis, & Pii IV. ex Conſt. incipiente: *Dominici Gregis*. Libri vero prohibiti in ſecunda claſſe ſunt prohibiti ſola excommunicatione Indicis, & Pii IV.

Libri prohibiti in tertia claſſe, non ideo in 6
tertia & ultima claſſe ponuntur, quaſi ſint minoris periculi, & malitiæ, adeoque minus prohibiti, ut olim plures etiam ex claſſicis Doctoribus exiſtimarunt, putantes quod gravitas malitiæ, periculi, & conſequenter probibitionis, deſumenda eſſet ex ordine claſſis, itaut magis eſſent pernicioſi, & prohibiti qui in prima claſſe, minus qui in ſecunda, & multo minus qui in tertia claſſe. Nam contrarium a parte rei ſe habet, cum plures libri ob ignotum Auctorem in tertia claſſe prohibiti ſint multo pernicioſiores, quam libri prohibiti in prima, & ſecunda claſſe, uti expreſſe dicit Alexander VII. in Conſtitutione ſuper obſervatione librorum prohibitorum incipiente *Specalator Domus Iſrael*, ubi §. 1. poſtquam dixit, quod *illa Claſſiam* (trium ſcilicet ſupra ſpecificatarum) *diſtinctio plurimos non modo valgares, ſed etiam eruditos decipiebat, dum ex earam ordine confixionis gravitatem æſtimabant, quaſi ſeverius actum ſemper videatur cum legentibus anteriorum, quam poſteriorum claſſium libros; quod tamen ſecus eſſe ex ipſa claſſium inſtitutione a Concil. Trid. facta colligi facile poteſt*. Addit prope finem: *Contigit ut plerique libri ignoti Auctoris, qui tertiæ Claſſi aſſignantur, multo pejores ſint quam in prima, aut ſecunda recenſiti*.

In qua Conſtitutione dictus Pontifex ad vi- 7
tandam confuſionem, quam pariebat recenſita in tres claſſes librorum prohibitorum diviſio: Novum librorum prohibitorum Indicem fieri decrevit, in quo omiſſa illa trium claſſium diſtinctione reponentur ordine Alphabetiro non ſolum libri prioris Indicis, ſed etiam illi qui de novo in dies prohibiti fuerint. Quem Indi-

Digitized by Google

dicem, & Succeſſores Pontifices ſervari, & continuari fecerunt uſque in præſens; cum ſola ſignificatione illorum librorum, qui ſunt primæ claſſis, utpote ſpeciali nota digni, per *ly* 1. *Cl.* ad denotandum quod libri in hoc novo indice tali ſigno notati, ſunt prohibiti in prima claſſe. Quoad Regulas autem generales nihil a dicto Pontifice in tali Conſtitutione fuit immutatum; immo eaſdemmet veteris Indicis ſtricte obſervari præcepit, & adhuc impræſentiarum adamuſſim obſervantur, & ad hunc finem in novo Indice reponuntur, cum quibuſdam obſervationibus Clem. VIII. ad Regulam decimam, quæ ut ab omnibus tali novo Indice carentibus in promptu habeantur, hic ad litteram dantur, prout ibi continentur una cum ipſis Regulis.

8 REGULÆ INDICIS

Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ juſſu editæ.

REGULA I.

Libri omnes, quos ante ano. MDXV. aut Summi Pontifices, aut concilia Œcumenica damnarunt, & in hoc Indice non ſunt, eodem modo damnati eſſe cenſeantur, ſicut olim damnati fuerunt.

REGULA II.

Hæreſiarcharum Libri tam eorum, qui poſt prædictum annum hæreſes invenerunt, vel ſuſcitarunt, quam qui hæreticorum Capita, aut Duces ſunt, vel fuerunt, quales ſunt Lutherus, Zuvinglius, Calvinus, Balthaſar Pacimontanus, Schuvenckfeldius, & his ſimiles cujuſcumque nominis, tituli, aut argumenti exiſtant, omnino prohibentur.

Aliorum autem hæreticorum libri, qui de Religione quidem ex profeſſo tractant, omnino damnantur.

Qui vero de Religione non tractant a Theologis Catholicis, juſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati, & approbati permittuntur.

Libri etiam catholice conſcripti, tam ab illis, qui poſtea in hæreſim lapſi ſunt, quam ab illis, qui poſt lapſum, ad Eccleſiæ gremium rediere, approbati a facultate Theologica alicujus Univerſitatis Catholicæ, vel ab Inquiſitione generali, permitti poterunt.

REGULA III.

Verſiones ſcriptorum etiam Eccleſiaſticorum, quæ hactenus editæ ſunt a damnatis auctoribus, modo nihil contra ſanam doctrinam contineant, permittuntur.

Librorum autem veteris Teſtamenti verſiones viris tantum doctis, & piis, judicio Epiſcopi concedi poterunt, modo hujuſmodi verſionibus tanquam elucidantibus vulgatæ editionis, ad intelligendam S. Scripturam, non autem tamquam ſacro textu utantur.

Verſiones vero novi Teſtamenti ab Auctoribus 1. Claſſis hujus Indicis factæ, nemini concedantur, quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex earum lectione manare ſolet.

Si quæ vero adnotationes cum hujuſmodi, quæ permittuntur verſionibus, vel cum vulgara editione circumferrentur, expunctis locis ſuſpectis a facultate Theologica alicujus Univerſitatis catholicæ, aut Inquiſitione generali, permitti eiſdem poterunt, quibus & verſiones.

Quibus conditionibus totum volumen Bibliorum, quod vulgo Biblia Vatabli dicitur, aut partes ejus, concedi viris piis & doctis poterunt.

Ex Bibliis vero Iſidori Clarii Brixiani prologus, & prolegomena præcidantur, ejus vero textum nemo textum vulgatæ editionis eſſe exiſtimet.

REGULA IV.

Cum experimento manifeſtum ſit, ſi Sacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri; hac in parte judicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris ſtetur, ut cum conſilio Parochi, vel Confeſſarii Bibliorum a catholicis Auctoribus verſorum, lectionem vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint ex hujuſmodi lectione non damnum, ſed Fidei, atque pietatis augmentum capere poſſe, quam facultatem in ſcriptis habeant.

Qui autem, abſque tali facultate ea legere, ſeu habere præſumpſerit, niſi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum abſolutionem percipere non poſſit.

Bibliopolæ vero, qui prædictam facultatem non habent, Biblia idiomate vulgari conſcripta vendiderint, vel alio quovis modo conceſ-

Digitized by Google

ceſſerint, librorum pretium in uſus pios ab Epiſcopo convertendum, amittant; aliiſque pœnis pro delicti qualitate ejuſdem Epiſcopi arbitrio ſubjaceant.

Regulares vero, nonniſi facultate a Prælatis ſuis habita, ea legere, aut emere poſſint.

REGULA V.

Libri illi, qui hæreticorum Auctorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla, aut pauca de ſuo apponunt, ſed aliorum dicta colligunt, cujuſmodi ſunt Lexica, Concordantiæ, Apophtegmata, ſimilitudines, Indices, & hujuſmodi, ſi quæ habeant admixta, quæ expurgatione indigeant, illis Epiſcopi, & Inquiſitoris, una cum Theologorum catholicorum conſilio, ſublatis, aut emendatis, permittantur.

REGULA VI.

Libri vulgari idiomate de controverſiis inter catholicos, & hæreticos noſtri temporis differentes, non paſſim permittantur, ſed idem de iis ſervetur, quod de Bibliis vulgari lingua ſcriptis ſtatutum eſt.

Qui vero de ratione bene vivendi, contemplandi, confitendi, ac ſimilibus argumentis vulgari ſermone conſcripti ſunt, ſi ſanam doctrinam contineant, non eſt cur prohibeantur, ſicuti nec ſermones populares, vulgari lingua prohibiti.

Quod ſi hactenus, in aliquo Regno, vel Provincia aliqui libri ſunt prohibiti, quod nonnulla contineant, quæ ſine delectu ab omnibus legi non expediat, ſi eorum auctores catholici ſunt, poſtquam emendati fuerint, permitti ab Epiſcopo, & Inquiſitore poterunt.

REGULA VII.

Libri, qui res laſcivas, ſeu obſcenas ex profeſſo tractant, narrant, aut docent, cum non ſolum Fidei, ſed & morum, qui hujuſmodi librorum lectione facile corrumpi ſolent, ratio habenda ſit, omnino prohibentur, & qui eos habuerint ſevere ab Epiſcopis puniantur.

Antiqui vero ab Ethnicis conſcripti propter ſermonis elegantiam, & proprietatem permittuntur; nulla tamen ratione pueris prælegendi erunt.

REGULA VIII.

Libri, quorum principale argumentum bonum eſt, in quibus tamen obiter aliqua inſerta ſunt, quæ ad hæreſim, ſeu impietatem, divinationem, ſeu ſuperſtitionem ſpectant, a catholicis Theologis Inquiſitionis Generalis auctoritate expurgati concedi poſſunt.

Idem judicium ſit de prologis, ſummariis, ſeu annotationibus, quæ ſi damnatis auctoribus, libris non damnatis appoſitæ ſunt, ſed poſthac nonniſi emendati excudantur.

REGULA IX.

Libri omnes, & ſcripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, ſive in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, incantationes artis magicæ prorſus rejiciuntur.

Epiſcopi vero diligenter provideant, ne Aſtrologiæ Judiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus ſucceſſibus, fortuitiſve caſibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certo aliquid eventurum affirmare audent.

Permittuntur autem judicia, & naturales obſervationes, quæ navigationis, agriculturæ, ſive medicæ artis juvandæ gratia, conſcripta ſunt.

REGULA X.

In librorum, aliarumve ſcripturarum impreſſione ſervetur, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 20. factum eſt.

Quare ſi in Alma Urbe Roma liber aliquis ſit imprimendus, per Vicarium Summi Pontificis, & Sacri Palatii Magiſtrum, vel perſonam a Sanctiſs. Dom. N. deputandam prius examinetur.

In aliis vero locis ad Epiſcop. vel alium habentem ſcientiam libri ſcripti imprimendi ab eodem Epiſcopo deputandum, ac inquiſitorem hæreticæ pravitatis ejus Civitatis, vel Diœceſis, in qua impreſſio fiet, ejus approbatio, & examen pertineat, & per eorum manum, propria ſubſcriptione gratis, & ſine dilatione impunendam, ſub pœnis, & cenſuris in eodem Decreto contentis, approbetur; hac lege, & conditione addita, ut exemplum libri imprimendi authenticum, & manu Auctoris ſubſcriptum apud Examinatorem remaneat.

Eos

Eos vero, qui libellos manuſcriptos vulgant, niſi ante examinati, probatique fuerint, iiſdem pœnis ſubjici debere judicarunt Patres deputati, quibus impreſſores. Et qui eos habuerint, & legerint, niſi Auctores prodierint, pro Auctoribus habeantur.

Ipſa vero hujuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, & in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi authentice appareat, probatioque, & examen, ac cetera gratis fiant.

Præterea in ſingulis Civitatibus, ac Diœceſibus, Domus, vel Loci, ubi ars impreſſoria exercetur, & bibliothecæ librorum venalium ſæpius viſitentur a perſonis ad id deputandis ab Epiſcopo, ſive ejus Vicario, atque etiam ab Inquiſitore hæreticæ pravitatis, ut nihil eorum, quæ prohibentur, aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur.

Omnes vero Librarii, & quicumque librorum venditores habeant in ſuis Bibliothecis Indicem librorum venalium, quos habent, cum ſubſcriptione dictarum perſonarum; nec alios libros habeant, aut vendant, aut quacumque ratione tradant ſine licentia eorundem deputatorum ſub pœna amiſſionis librorum, & aliis arbitrio Epiſcoporum, vel Inquiſitorum imponendis; Emptores vero, Lectores, vel Impreſſores eorundem arbitrio puniantur.

Quod ſi aliqui libros quoſcumque in aliquam Civitatem introducant, teneantur iiſdem perſonis deputandis enunciare; vel ſi locus publicus mercibus ejuſmodi conſtitutus ſit, miniſtri publici ejus loci, prædictis perſonis ſignificent libros eſſe adductos.

Nemo vero audeat librum, quem ipſe, vel alius in Civitatem introducit, alicui legendum tradere, vel aliqua ratione alienare, aut commodare, niſi oſtenſo prius libro, & habita licentia a perſonis deputandis, aut niſi notorie conſtet, librum jam eſſe omnibus permiſſum.

Idem quoque ſervetur ab heredibus, & executoribus ultimarum voluntatum, ut libros a defuncto relictos, ſive eorum Indicem illis perſonis deputandis offerant, ab iis licentiam obtineant, priuſquam eis utantur, aut in alias perſonas quacumque ratione eos transferant.

In his autem omnibus, & ſingulis, pœna ſtatuatur, vel amiſſionis librorum, vel alia, arbitrio eorumdem Epiſcoporum, vel Inquiſitorum pro qualitate contumaciæ, vel Delicti.

Circa vero libros, quos Patres deputati aut examinarunt, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, ut rurſus excuderentur conceſſerunt, quidquid illos ſtatuiſſe conſtiterit, tam bibliopolæ, quam ceteri obſervent.

Liberum tamen ſit Epiſcopis aut Inquiſitoribus generalibus ſecundum facultatem, quam habent, eos etiam libros qui his Regulis permitti videntur, prohibere, ſi hoc in ſuis Regnis, aut Provinciis, vel Diœceſibus expedire judicaverint.

Ceterum nomina eorum librorum, qui a Patribus deputatis purgati, tum eorum, quibus illi hanc provinciam dederunt, eorumdem deputatorum Secretarius Notario Sacr. univerſalis Inquiſitionis Romanæ deſcripta Sanctiſs. D. N. juſſu tradat.

Ad extremum vero omnibus Fidelibus præcipitur, ne quis audeat contra harum Regularum præſcriptum, aut hujus Indicis prohibitionem, libros aliquos legere, aut habere.

Quod ſi quis libros hæreticorum, vel cujuſvis auctoris ſcripta, ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata atque prohibita legerit, ſive habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat.

Qui vero libros, alio nomine interdictos, legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio Epiſcoporum ſevere puniatur.

Obſervationes ad Regulam quartam, & nonam, Clementis Papæ VIII. Juſſu facta, Circa quartam Regulam.

Animadvertendum eſt circa ſupradictam quartam Regulam Indicis fel. rec. Pii IV. nullam per hanc impreſſionem, & editionem de novo tribui facultatem Epiſcopis, vel Inquiſitoribus, aut Regularium Superioribus, concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, & uſu Sanctæ Romanæ univerſalis Inquiſitionis ſublata eis fuerit facultas concedendi hujuſmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias Sacræ Scripturæ tam novi, quam veteris Teſtamenti partes, quavis vulgari lingua edita: ac inſuper ſummaria, & compendia etiam hiſtorica eorumdem Bibliorum, ſeu librorum Sacræ Scripturæ, & quocumque vulgari idiomate conſcripta, quod quidem inviolate ſervandum eſt.

Circa nonam Regulam.

Circa Regulam IX. ejuſdem Indicis ab Epiſco-

ſcopis, & Inquiſitoribus Chriſtifideles ſedulo admonendi ſunt, quod in legentes, aut retinentes contra Regulam hanc libros hujuſmodi Aſtrologiæ, Divinationum, ſortilegiorum, rerumque aliarum in eadem Regula expreſſarum, procedi poteſt non modo per ipſos Epiſcopos, & Ordinarios, ſed etiam per Inquiſitores locorum ex Conſt. fel. rec. Sixti Papæ Quinti contra exercentes Aſtrologiæ Judiciariæ artem, & alia quæcumque divinationum genera, libroſque de eis legentes, ac retinentes promulgata. Sub Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarn. Dom. MDLXXXV. Nonis Jan. Pontificatus ſui anno primo.

De Thalmud, & aliis libris Hebræorum.

Quamvis in tertia claſſe Indicis prædicti Pii Papæ IV. ſub littera T. Thalmud Hebræorum, ejuſque gloſſæ, annotationes, interpretationes, & expoſitiones omnes prohibeantur, ſed, quod ſi abſque nomine Thalmud, & ſine injuriis, & calumniis in Religionem Chriſtianam aliquando prodiiſſent, tolerarentur; quia tamen Sanctiſs. D. Noſter Dominus Clemens Papa VIII. per ſuam Conſtitutionem contra impia ſcripta, & libros Hebræorum, ſub datum Romæ apud S. Petrum Incarnat. Dom. MDXCIII. pridie Kal. Martii Pontific. ſui anno Secundo, illos prohibuit, atque damnavit: mens ipſius non eſt, eos propterea ullatenus etiam ſub illis conditionibus permittendi, aut tolerandi, ſed ſpecialiter, & expreſſe ſtatuit, & vult, ut hujuſmodi impii Thalmudici, Cabaliſtici, aliique nefarii Hebræorum libri omnino damnati, & prohibiti maneant, & cenſeantur, atque ſuper eis, & aliis libris hujuſmodi prædicta Conſtitutio perpetuo, & inviolabiliter obſervetur.

De Libro Magazor.

Ad hæc ſciant Epiſcopi, Ordinarii, & Inquiſitores locorum, librum Magazor Hebræorum, qui continet partem Officiorum, & cæremoniarum ipſorum, & Synagogæ, Luſitanica, Hiſpanica, Gallica, Germanica, Italica, aut quavis alia vulgari lingua, præterquam Hebræa editum jamdiu ex ſpeciali decreto rationabiliter prohibitum eſſe; Idcirco provideant illum nullatenus permitti, aut tolerari debere, niſi Hebraica lingua prædicta.

De Libris Joannis Bodini.

Cum in appendice 2. claſſis ſub littera I. dicatur (Joannis Bodini Andegavenſis, Dæmonomania omnino prohibetur; liber vero de Republica, & Methodus ad facilem hiſtoriarum cognitionem tamdiu prohibita ſint quouſque ab Auctore expurgata cum approbatione Mag. Sacr. Palatii prodierint) id quidem per errorem forraſſe Librarii factum creditur: nam liber de Republica ejuſdem Joann. Bodini primum die XXV. Menſis Octob. MDXCII. deinde liber Dæmonomaniæ die 1. Menſis Septemb. MDXCIV. ab eodem Sanctiſs. D. N. Papa ſimpliciter damnati ſunt, ac proinde uterque damnatus, & prohibitus cenſendus eſt.

Obſervationes ad Regulam decimam Alexandri Papæ VII. Juſſu additæ.

OBſervandum eſt circa Regulam decimam, quod degentes in ſtatu Sedi Apoſtolicæ mediate, vel immediate ſubjecto, non poſſunt tranſmittere Libros a ſe compoſitos alibi imprimendos ſine expreſſa approbatione, & in ſcriptis Em. ac Rev. D. Card. Sanctiſs. D. N. Vicarii, & Mag. Sac. Pal. ſi in Urbe; ſi vero extra Urbem exiſtant, ſive Ordinarii loci illius, ſive ab his deputatorum facultate, & licentia operi infigenda.

Qui vero ſuper impreſſione librorum ordinatiam, aut delegatam auctoritatem exercent, dent operam, ne ad examen librorum hujuſmodi perſonas affectui auctorum quomodolibet addictas, præſertim vero propinquitate illos, aut alia quantumvis a longe petita ea ſit (veri & ſinceri judicii corruptrice) neceſſitudine contingentes admittant; ſuper omnia autem ab oblatis ſibi in hanc operam per eoſdem Auctores Cenſoribus caveant; Sed iis demum utantur, quos doctrina, morumque integritate probatos ab omni ſuſpicione gratiæ intactos, ac ſi fieri poteſt, Auctoribus ipſis ignotos, & unius boni publici, Deique gloriæ ſtudioſos cognoverint; Quo vero ad Auctores Regulares cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti ſint, illud prætetea obſervandum, ut ne eorum ſcripta, vel opera aliis ejuſdem Inſtituti Regularibus examinanda committantur, ſed alterius Ordinis, & Inſtituti viri pii, doctique, & a partium ſtudio, atque ab amoris, & odii ſtimulis prorſus remoti eligantur; per hoc autem non tollitur, quin intra eorumdem Regularium Ordinem per Religio-

Digitized by Google

gioſos ejuſdem Ordinis, Superiorum ſuorum juſſu, præſati libri examinari non debeant.

9 Hic advertendum venit, quod dictus Alexander VII. in cit. Conſtit. incip. *Speculatores Domus Iſrael* omnes pœnas, & Cenſuras contra legentes, & retinentes &c. libros prohibitos hactenus latas, exceptis latis in Bulla Cœnæ, reduxit ad pœnas contentas in Conſtitutione Pii IV. quæ incip. *Dominici Gregis*, ſuper dicti Indicis Trideotini confirmatione edita. En verba præciſa dictæ Conſtitutionis Alexandri VII. *Indicem* (ſupple tu) *librorum probibitorum obſervari mandamus, & præcipimus ſub pœnis in Conſtitutione fel. mem. Pii IV. etiam prædeceſſoeis noſtei ſuper dicti Indicis Tridentini confirmatione edita contentis, ad quas varietatis veterorum decretorum ia peoponendis tranſgredieatium pœnis tollendæ gratia, omnes, & ſingulas pœnas per Conſtitutiones Apoſtolicas, & Decreta anteriora hujuſmodi quomodolibet inflictas, harum ſerie reducimus; Firmis tamen manentibus his, quæ de Auctoribus, & libris damnatis in Litteeis Apoſtolicis die Cœnæ Domini publicari ſolitis ſancita ſunt, circa quos nihil omnino mutare, ac ne contingere quidem inteadimus.*

10 Pœnæ autem, & Cenſuræ contentæ in dicta Conſtitutione Pii IV. exprimuntur per præciſa ipſius verba: *Si quis autem adverſus eas regulas probibitionemque fecerit; is quidem qui hæreticorum libros, vel cujuſvis Auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata atque probibita legerit, habuerit ve, ipſo jure in excommunicatioais pœaam incidat, eamque ob cauſam in eum uti de hæreſi ſuſpectum, inquiri, & procedi liceat; præter alias pœnas ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, Sacriſque Canonibus conſtitutas. Qui autem libros alia de cauſa probibitos legerint, habuerint ve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſevere ſe aoverint puniendos.*

11 Unde, ut vides, hæc Conſtitutio Pii IV. percutit ſolummodo excommunicatione latæ ſententiæ non reſervata, libros quoſcumque hæreticorum, & libros, aut ſcripta, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibita, ſive ſint hæreticorum, ſive Catholicorum; Nulla autem excommunicatione percutit libros Catholicorum prohibitos ob aliam cauſam, v. gr. quia ſunt contra bonos mores, pacem, & caritatem, & hujuſmodi, ſed ſolum declarat ipſos legentes, & retinentes incurrere peccati mortalis reatum, & eſſe ſevere Epiſcoporum arbitrio puniendos.

12 Ceterum licet legentes, tenentes &c. libros probibitos ſolum quia ſunt contra bonos mores, pacem, & Caritatem, ſeu hujuſmodi, nullam incurrant excommunicationem, ſunt tameo denunciandi, ut clare patet ex Bulla Gregorii XV. incip. *Apoſtolatus Officium, edita* 30. *Decembr.* 1621. & innovata ab Urbano VIII. 2. April. 1631. ut ſequitur.

Apoſtolatus officium &c. Cum librorum lectio 13
magao ſinceræ Fidei cultoeibus detrimento eſſe noſcatur, & ſicut accepimus nimis exceſſiva ſit hujuſmodi libeor legendi licentiarum copia; Nos &c. omaes & ſingulas licentias legendi, & habendi libros quoſcumque ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu per Conſtitutiones Apoſtolicas, etiam Aſtrologiæ Judiciariæ, vel alios quomodolibet probibitos, quibuſcumque perſonis Laicis, & Eccleſiaſticis tam Sæculaeibus, quam Regulaeibus cujuſcumque Oedinis, Societatis, & Inſtituti exiſtentibus, ac quacumque digaitate, etiam Eccleſiaſtica fulgentibus &c. etiam ſpeciali nota, & mentione digais &c. ex quacumque cauſa &c. conceſſas &c. eevocamus, caſſamus, & annullamus &c. quiaimmo libros per licentias hujuſmodi permiſſos legentes aut habentes pœnas in ſacris Canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Indicibus libroeum probibitorum contentas incureere volumus & declaramus.

Decernentes, ut præſeates Litteræ poſtquam in valvis &c. affixa fuerint infra duos citra montes, ultra vero montes iafra quatuor menſes ex tuac peoximos, omnes, & ſingulos, ad quos ſpectant, arcteat, & afficiant, perinde ac ſi unicuique perſonaliter iatimatæ fuiſſeat; quodque dictis duobus, & reſpective quatuor menſibus durantibus, ii qui libros probibitos habueriat, eos ad Epiſcopum, ſeu Inquiſitorem, qui illos quantocyus comburere debeat, deferre, quique aliquos ſimiles libros probibitos habere ſciverint, eos deaunciare teneantur. Neque de cetero ſimiles liceatiæ, niſi a Coagr. S. Officii, dum ſingulis hebdomadis coram nobis habetur, vel ab aliis per Nos etiam in ead. Congregatione ſpecialiter deputandis, concedantur &c. Dat. ſub die 2. Aprilis 1631.

Ubi, ut vides, hæc ultima verba, *Aliquos ſimiles libros probibitos*, referuntur ad priora: *Libros quoſcumque ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu pee Conſtitutiones Apoſtolicas etiam Aſtrologiæ Judiciariæ, vel alios quomodolibet probibitos.* Unde præfati Summi Pontifices præcipiunt, denunciandos eſſe a ſcientibus detinentes libros quomodolibet prohibitos etiam ob aliam cauſam, quæ oon ſit hæreſis, aut falſi dogmatis ſuſpicio.

Hioc qui aſſereret poſſe in conſcientia reti- 14

neri libros prohibitos non ob hæreſim , nec ob falſi dogmatis ſuſpicionem, ſed ſolum ob aliam cauſam, v. g. quia ſunt contra bonos mores, & hujuſmodi , eſſet denunciandus ut Aſſertor
15 propoſitionis temerariæ , & ſcandaloſæ . Item denunciandus eſſet , qui aſſereret , quod libri non perpetuo prohibiti , ſed donec expurgentur, poſſunt retineri, uſque dum adhibita diligentia corrigantur ; ſicuti etiam denunciandi eſſent retinentes tales libros ; Alexander enim VII. die 18. Martii 1666. merito damnavit inter alias ſequentem propoſitionem 45. in ordine : *Libri prohibiti , donec expurgentur , poſſunt retineri , uſquedum adhibita diligentia corrigantur .*

16 Habentes libros quomodocumque prohibitos, non ſatiſfaciunt illos comburendo , ſed neceſſario eos deferre debent Inquiſitoribus . Sic ſtatuit Julius III. Conſtit. incip. *Cum meditatio* , & Pius IV. Conſtit. incip. *Pro munere* , & tenent Sanchez *lib.* 2. *moral. c.* 10. *num.* 56. Palao *de Fide tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 12. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *alleg.* 90. cum pluribus ibi citatis , & alii paſſim .

17 Unde libros prohibitos propria auctoritate comburentes , & ipſos non conſignantes Inquiſitoribus , cum poſſunt ſine gravi ſuo incommodo , & periculo , peccant mortaliter , quia faciunt contra præceptum obedientiæ impoſitum a Julio III. & confirmatum a Pio IV. *in citat. Conſtitution.* ibi : *In virtute Sanctæ Obedientiæ* . Et ſic tenent Doctores citati , &
18 alii communiter . Non incurrunt autem excommunicationem , aliaſque pœnas latas *in citat. Conſtitutionibus* a Julio III. & Pio IV. quia Alexander VII. in cit. Conſtit. incip. *Speculatores Domus Iſrael* , ſupra adducta *ſub num.* 9. omnes pœnas , & Cenſuras in materia librorum prohibitorum hactenus latas, exceptis latis in Bulla Cœnæ reduxit ad pœnas contentas in Conſtit. Pii IV. incip. *Dominici Gregis* , in qua Conſtitutione , ut patet ex ipſius verbis adductis ſupra *ſub num.* 10. non infligitur excommunicatio , aliave pœna non conſignantibus , aut retinentibus , aut legen-
19 tibus . Tum quia dicti Pontifices Julius III. & Pius IV. in citatis Conſtitutionibus non percutiunt excommunicatione , aliiſque ibi latis pœnis ipſos non conſignantes, ut non conſignantes , ſed ſolum ut retinentes , in quantum ſcilicet ſupponuntur retinere libros , quos non conſignant ; quod non verificatur de comburentibus, cum ipſi ex quo libros comburant , aperte conſtet , quod non retineant . Sic Bordonus *in Manual. conſult. ſect.* 48. *numer.* 54. Pueronus apud Dianam *par.* 10. *tract.* 12. *reſolut .* 48. Felix Poteſtas *tom.* 2. *par.* 2. *n.* 372. *& ſequent.* & Sanchez , Fillinc. Pignatell. apud la Croix lib. 7. n. 355. & alii contra Suarez Barboſa , Dicaſtill. Krimer , & alios . Et conſtat ex verbis ipſius Conſtitutionis Julii III. confirmatæ a Pio IV. ibi prope finem : *Volumus autem quod ii , qui libros Lutheranos ſeu alios prædictos infra ſpatium & terminum hujuſmodi , dictis Inquiſitionibus conſignaverint, niſi ipſi alias , quam ex retentione librorum hujuſmodi hæretici , ſeu de Fide ſuſpecti fuerint , eo ipſo etiam abſque aliqua deſuper facienda abjuratione a cenſuris , & pœnis propterea forſan incurſis in utroque Foro abſoluti ſint , & eſſe cenſeantur , prout Nos &c.*

Et colligitur etiam ex duabus Conſtitutio- 20
nibus Innocentii XI. una incip. *Cum ſicut accepimus* , edita die 16. *Sept.* 1680. & alia incip. *Dum ſicut Nobis* edita die 26. *Febr.* 1687. in quibus ſub excommunicatione majori interdicit lectionem , & retentionem quorundam librorum, deinde abſque nulla expreſſione Cenſuræ , præcipit, ut qui eos habuerint , *teneantur tradere , atque conſignare locorum Ordinariis , vel Inquiſitoribus , qui exemplaria ſibi tradita illico flammis aboleri curent .*

Nec etiam incurrunt excommunicationem Bul- 21
læ Cœnæ , quia licet Alexander VII. in cit. Conſtitut. incipien. *Speculatores Domus Iſrael* , reducens omnes pœnas , & Cenſuras contra legentes , & retinentes &c. libros prohibitos ad pœnas contentas in Conſtitutione Pii IV. incip. *Dominici Gregis* , excipiat expreſſe pœnas, & Cenſuras latas in Bulla Cœnæ, ut patet ex ipſius verbis adductis ſupra *ſub num.* 9. in fine ; Bulla Cœnæ tamen exprimit ſolum legentes , retinentes , imprimentes , & defendentes libros hæreticorum , & nullam mentionem facit de comburentibus , de quibus etiam ſi voluiſſet , expreſſiſſet , quod enim voluit , expreſſit ; *arg. c. Inter corporalia* 2. *de tranſlat. Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud , & cap. Quia circa* 22. *de privileg. & cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis* . Eo vel maxime quod ex Regula 15. *Juris in* 6. *Odia reſtringi , & favores convenit ampliari* , & ex Regul. 49. *eodem in* 6. *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda , & ex l. Interpretatione* 42. *ff. de pœnis* : *Interpretatione Legum pœnæ molliendæ ſunt potius , quam exaſperandæ .*

Qui vero conſignant dictos libros prohibi- 22
tos aliis habentibus licentiam, ſeu facultatem illos legendi, non abdicantes a ſe dominium ,
ſed

Digitized by Google

ſed tantum deponentes ad tempus, incurrunt excommunicationem, quia reipſa tales libros retinent apud alios. Ugolin. Graff. Sayrus, Fagund. Sanch. Bonac. Souſa, Pignatell. citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 7. *num.* 253. Ubi ſubdit, quod econtra ſi illos ipſis tradant abdicantes a ſe dominium & poſſeſſionem, licite faciunt; Religioſi autem, immo & alii Sæculares ſatisfaciunt, ſi tradant in locum ſequeſtratum, qui ſolet eſſe aſſignatus in ſingulis Monaſteriis: & dicitur carcer hæreticorum, ſeu infernus. Hæc ille. Et ſic tenent
23 Veruvys *tract.* 5. *art.* 7. Reiffenſt. *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. *a n.* 129. & alii plures, volentes, quod conſignatio, & conſervatio librorum prohibitorum in Bibliothecis Regularium, ubi ſolent adeſſe Religioſi habentes licentiam ſeu facultatem ipſos legendi, non repugnet nec Bullæ Cœnæ, nec Indici librorum, immo quod plerumque melius, & conſultius ſit, libros prohibitos modo ſupradicto in ipſis Regularium Bibliothecis aſſervari, quam comburi; quia ſi juxta verborum corticem omnes libri hæretici, & ſuſpecti de hæreſi, vel falſo dogmate, poſtquam ab aliquo fuerunt lecti, ſtatim deberent comburi, & non poſſent pro ulteriori lectione ab eodem, vel ab aliis ſimiles ipſos legendi licentiam habituris, aſſervari, hoc cederet in magnum Eccleſiæ, & Religionis Catholicæ præjudicium & detrimentum; quomodo enim poſſent ad defenſionem veritatis infallibilis noſtræ Fidei, & Religionis objurgari, & impingi ad oculum ipſis hæreticis falſitates, errores, deceptiones, contradictiones, diſcordiæ, mutationes, mutilationes, quas etiam in ſubſtantialibus Fidei, & Religionis articulis, & Sacræ Scripturæ textibus ipſi ad fundandas, & tuendas falſas ſuas Sectas adinvenerunt, fecerunt & commiſerunt, ſi combuſti fuiſſent, & in dies comburerentur eorum libri, tractatus, confeſſiones, conciliabula, & ſcripta, in quibus ſupradicta omnia apparent, ut de facili reperiuntur? Et ex quibus hactenus fuerunt deprompta ad eorum confuſionem, & confutationem non ſine ingenti noſtræ Catholicæ Fidei incremento?

24 Tum quia, ſi ut volunt aliqui, juxta corticem textus quivis liber prohibitus poſtquam ab aliquo lectus eſt, non amplius retineri poſſet, ſed ſtatim comburi deberet, ſeu conſignari ad comburendum, omnes libri prohibiti cito perirent, & ſic ſuperfluæ, & inutiles redderentur facultates, & licentiæ libros prohibitos legendi a Sacra Indicis Congregatione de mente Sanctiſſimi in dies concedi ſolitæ; quod non eſt dicendum, cum omnia privilegia, facultates, & reſcripta gratiæ aliquid operari, & effectum aliquem ſortiri debeant, *arg. c. In his* 30. *de privilegiis*, cum ſimilibus. Unde expediens & ſatis proficuum videtur pro licita, & utili lectione, eos, ut ſupra ante aſſervari poſſe in Bibliothecis Monaſteriorum ubi adſunt, & ſolent adeſſe Religioſi habentes licentiam illos legendi; non obſtante quod cortex verborum aliud inſinuare videatur, quia etiam ad *Reſcripta* applicari bene poſſunt, quæ de Legibus dicuntur pluribus in locis, & ſignantec *in c. Humanæ aures* 11. *cauſ.* 22. *q.* 5. ibi: *Non debet aliquis verba conſiderare* (intellige, nude & ſimpliciter) *ſed voluntatem, & intentionem, quia non debet intentio verbis deſervire, ſed verba intentioni, & cap. Intelligentia 6. de verbor. ſignificat.* ibi: *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubjectus, & cap. In his* 15. *eodem tit.* ibi: *Conſiderantes nihilominus, quod non debet aliquis conſiderare verba, ſed voluntatem, cum non intentio verbis, ſed verba intentioni debeant deſervire, interpretamur &c. Hinc ſcire* 27. *de Legibus dicitur: Scire Leges non eſt earum verba tenere, ſed vim & poteſtatem.* Petra autem, & quidem tutius, ſentit contrarium *in tom.* 3. *comment. ad Conſtitut.* 2. *Innoc. IV. ſect.* 1. *n.* 15. Vide *ibi*.

Licentiæ legendi libros prohibitos non poſſunt hodie concedi, niſi a Summo Pontifice, 25
& Sacra Congregatione S. Officii, aut a ſpecialiter deputatis ab ipſis. Sic expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. 2. Aprilis 1631. Conſt. incip. *Apoſtolatus Officium*, ibi: *Neque de cetero ſimiles licentiæ, niſi a Congregatione S. Officii dum ſingulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab aliis per Nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis, concedatur*. Unde eas concedere non poſſunt Cardinales, Epiſcopi, aut Inquiſitores, vel Generales Ordinum; Immo 26
nec ipſimet poſſunt tales libros prohibitos legere niſi a Sede Apoſtolica, ſeu per dictam Sacram Congregationem ſit eis ſpecialis ad id conceſſa facultas; Sic colligitur ex Conſtitutione Julii III. incip. *Cum meditatio cordis*, quæ expreſſe revocat omnes, & quaſcumque facultates legendi libros damnatos, conceſſas quibuſcumque perſonis, cujuſcumque ſtatus, ordinis, & conditionis, etiamſi Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, vel alia majori dignitate Eccleſiaſtica, ſeu Sæculari præeminentia fulgeant; Cum qua concordat Conſt. Pii IV. incipiens; *Quia in futurorum eventibus*, & alia ejuſdem incipiens: *Cum pro munere*, & citat.

Digitized by Google

Conſtitutio Urbani VIII. incipiens : *Apoſtolatus Officium*, ubi ſic præciſe habet: *Motu proprio &c. omnes, & ſingulas licentias legendi, & habendi libros quoſcumque ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu per Conſtitutiones Apoſtolicas, etiam ratione Aſtrologiæ Judiciariæ, vel alias quomodolibet prohibitos, quibuſcumque perſonis Laicis, & Eccleſiaſticis, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti exiſtentibus, ac quacumque dignitate, etiam Eccleſiaſtica fulgentibus cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, qualitatis, & præeminentiæ etiam ſpeciali nota, & mentione dignis, ac per Litteras Apoſtolicas ad tempus, ſeu ad vitam, & aliter quomodocumque a prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, ſeu a quibuſcumque aliis a nobis, vel ab eis facultatem, & auctoritatem habentibus; non tamen a Nobiſmetipſis per Litteras Apoſtolicas etiam in forma Brevis, ſeu per Chirographum manu noſtra ſignatum conceſſas, earum tenores præſentibus pro expreſſis, & inſertis habentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione revocamus, caſſamus, & annullamus &c.* Sic Suarez *de Fide*, *diſputat.* 20. *ſect.* 2. *num.* a8. Sanchez *in Præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 46. Ricciul. *de Jure perſonar. lib.* 5. *cap.* 25. *num.* 4. Bordon. *in Manual. Conſultat. ſect.* 60. *num.* 22. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 2. *num.* 386. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. pars.* 2. *allegat.* 90. *n.* 7. *&* 8. & alii paſſim.

27 Ad incurrendam excommunicationem Papæ reſervatam, latam *in Bulla Cœnæ* §. 1. his verbis: *Excommunicamus, anathematizamus &c. omnes & ſingulos Hæreticos quocumque nomine cenſeantur &c. ac eorundem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, aut Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quavis cauſa, publice, vel occulte, quovis ingenio, vel colore &c.* quinque ſimul conditiones requiruntur, itaut una deficiente excommunicatio non incurratur. Layman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 1. Buſemb. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 4. *art.* 5. *num.* 1. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 2. *num.* 353. & alii paſſim.

28 Prima requiſita conditio eſt, ut liber ſit alicujus veri Hæretici, ſeu ut Auctor ſit vere Hæreticus: Unde excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrunt qui legunt librum Pagani, Turcæ, Judæi, vel alterius Infidelis non baptizati, quamvis de Religione tractet, & hæreſim contineat. Nec illi qui legunt librum Auctoris Catholici, qui unam vel plures hæreſes ex ignorantia ſeu imprudentia, aut inadvertentia inſperſas habeat, vel Hæreticorum hæreſes ad ipſas impugnandas, etiam ad longum referat. Bulla enim excommunicat ſolum illos, qui legunt librum Hæretici, unde ſi Auctor libri non eſt verus *Hæreticus*, illum legentes non incurrunt talem excommunicationem, cum Lex pœnalis, & omnis alia odioſa ſit ſtricte interpretanda; *c. Odia* 14. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi & favores convenit ampliari*, & *cap. In pœnis* 49. *eod. in* 6. ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, *& l. Interpretatione* 42. *ff. de pœnis*, ibi: *Interpretatione Legum pœnæ molliendæ ſunt potius, quam exaſperandæ.* Navarr. *Manual. c.* 27. *n.* 36. Laym. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 1. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 10. *num.* a3. Caſtropalao *de fidelitate tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. §. 2. Reifſenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. *num.* 36. & alii paſſim.

Secunda requiſita conditio eſt, ut liber, vel 29
expreſſe contineat hæreſim, vel de Religione tractet, itaut alterum horum ſufficiat, quia Bulla loquitur disjunctive per dictionem *Vel*, quæ alterutrius ſubſiſtentia verificatur; *arg. l. Eum, ff. quando dies Legati; l. Si illud, ff. de Legatis, cum ſimilibus.* Unde hanc excommunicationem incurrunt legentes librum Hæretici de Religione ex profeſſo tractantem, v. g. de Theologia ſcholaſtica, Morali, vel Myſtica, quamvis nullam contineat hæreſim; Et eandem incurrunt legentes librum Hæretici, ſi contineat hæreſim, etiam in ſingulari, quamvis de Religione non tractet, ſed de Medicina, Philoſophia, & hujuſmodi. Bulla enim plus non requirit, quam, ut liber, vel de Religione tractet, vel Hæreſim contineat; In noſtro autem caſu liber vere de Religione tractat, quamvis non contineat Hæreſim, & vere continet Hæreſim, quamvis unam ſolam in ſingulari contineat, & tractet de Religione, & ſic conditio Bullæ adimpleta habetur, adeoque Excommunicatio incurritur, Sanch. *lib.* 2. *moral. cap.* 10. *n.* 34. Diana *part.* 6. *tract.* 6. *reſolut.* 55. Caſtropalao *de Infidelitate tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. Leander *de Cenſuris tract.* 3. *diſp.* 1. *qu.* 39. *num.* 34. Bonacina *de Cenſuris diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 4. *num.* 19. Farinac. *de Hæreſi quæſt.* 180. *num.* 22. Felix Poteſtas *tom.* 2. *par.* 2. *n.* 357. *& ſeq.* Suar. *par.* 3. *tract.* 5. & alii plures contra Filliuc. Graff. Sayr. Carenam, & alios.

Tertia conditio requiſita eſt, ut ſcienter li- 30
ber legatur, retineatur &c. ideſt ſciatur talem librum eſſe Auctoris Hæretici, & tractare de

Re-

Digitized by Google

Religione, vel Hæreſim continere; textu expreſſo in eadem Bulla, ibi: *Scienter legentes*,
31 *aut retinentes &c.* Unde qui, vel non ſcit Auctorem libri eſſe *Hæreticum*, vel ſi id ſciat quidem, ex tenore tamen, vel aliunde deceptus ignorat illum de Religione tractare, vel Hæreſim continere, Excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrit, etiamſi ignorantia eſſet craſſa, aut ſupina, ut tenet *Communis* cum Sanchez *lib. 2. moral. cap. 10. num. 38.* Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 24. num. 4.* Buſemb. *lib. 7. cap. 2. dub. 3. art. 5. n. 7.* Reiffenſt. *loc. cit. n. 55.* Felix Poteſt. *loc. c. num. 379.* Et ratio eſt, quia univerſaliter quando in Lege ad incurrendam Cenſuram requiritur ſcientia, ut in præſenti, illa ignorantia excuſat, quæ opponitur ſcientiæ; talis autem eſt ignorantia craſſa, & ſupina, nam craſſe & ſupine ignorantes, non dicuntur ſcientes. Covarr. *in c. Alma mater par. 1. §. 10. n. 17.* Silveſter verb. *Ignorantia q. 8. diſt. 4.* Reiffenſtuel *loc. c.* San-
32 chez, & alii communiter. Immo Diana *par. 3. tract. 6. reſolut. 7. & par. 5. tract. 5. reſol. 11.* Bonac. Tamburin. Hurtad. & alii cum la Croix *lib. 7. num. 345.* tenent, quod excuſet etiam ignorantia affectata, ideſt cum quis data opera vult ignorare, ut in caſu noſtro, cum quis data opera non vult ſcire, an hic liber ſit Hæretici? ut liberius illum legat, aut
33 retineat. Quod tamen de hac ignorantia affectata negant Felix Poteſtas *loc. cit.* & alii, quia ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ, & æquivalet dolo, cum ſic affectati ignorantes doloſe nolint intelligere, ut liberius peccent, juxta illud Pſalmiſtæ, *Pſalm. 35. Noluit intelligere, ut bene ageret*; Fraus autem, & dolus nemini patrocinari debent, *cap. Sedes 16. & cap. Ex tenore 16. de Reſcriptis, cap. Tuæ 12. de Clericis non reſident. cap. Ex litteris 2. de dolo & contumac. & l. In fundo, ff. de rei vindicat. & l. Cum hi, ff. de tranſact. l. Si legatarius, Cod. de Legatis*, cum ſimilibus.

34 Quarta conditio requiſita eſt, ut legatur materia notabilis ſufficiens ad mortale. Qualis autem ſit materia notabilis, & ſufficiens ad mortale; multum controvertitur inter Doctores; Toletus enim dicit ſufficere unam, vel alteram lineam legi, cum in ea contineri poſſit Hæreſis; At hæc opinio, ut nimis rigida, paucos adinvenit Patronos. Econtra Crouſers apud Dianam *in ſumma verb. Hæreticorum libri n. 39.* dicit requiri eam libri partem, quæ per ſe ſumpta vere dici poſſit liber, & quod infra eſt, dicit eſſe veniale: At hæc, ut nimis laxa, pauci ſunt, qui eam ſequantur, Sanchez, Sa, Vivald. Krimer, & alii volunt minus quam paginam in folio non ſufficere ad mortale. Marchant. autem *in Tribunal. tom. 1. tract. 2. tit. 2. q. 2.* Sporer *in Moral. tract. 1. c. 5. n. 28.* La Croix *lib. 7. n. 340.* & alii melius dicunt in hac re attendendam eſſe materiam, non ſecundum ſe, ſed ſecundum finem prohibitionis; Unde, cum quis aperit librum hæreticum, & ſtatim incidit in unam, vel alteram lineam continentem formalem, & veram apertam Hæreſim, dicendum eſt, ſi non ſtatim deſiſtat ac cognoſcit, ipſum peccare mortaliter, & incurrere Excommunicationem, quamvis legat paucas lineas, quia & periculo ſe exponit, & agit contra totum finem legis; Si vero incidat in materiam indifferentem, & ut talem cognoſcat, dicendum eſt, ipſum non peccare mortaliter, quamvis legat integram paginam talis materiæ indifferentis, quia ſic, cum non ſe exponat periculo perverſionis, non agit directe contra finem legis.

Hinc graviter peccant, & Excommunicatio- 35
nem incurrunt legentes Hæretici Epiſtolam, Concionem, Orationem, vel aliam ſimilem parvam ſcripturam de Religione tractantem, aut Hæreſim continentem; Et ratio eſt, quia in his eadem ratio, idem & majus periculum perverſionis invenitur, ubi autem eadem eſt ratio, eadem eſt legis diſpoſitio, *l. illud ff. Ad legem Aquiliam, & c. inter corporalia 2. de translation. Epiſc.* Unde ſicuti, ubi ceſſat ratio, & finis Legis, vel obligationis, ceſſat lex, ſeu obligatio ipſa; *l. Adigere §. 2. ff. de Jurepatron.* cum ratio legis ſit anima legis, *l. Cum ratio, ff. de bonis damnator.* ita a ſenſu contrario, ubi perſeverat, & etiam viget finis legis, vel prohibitionis, perſeverat, & etiam viget Lex, ſeu obligatio ipſa.

Nec valet dicere, quod tales Epiſtolæ, Con- 36
ciones, Orationes, ſeu aliæ ſimiles parvæ ſcripturæ ſeparatæ non veniunt nomine *Libri*, de quibus ſolum loquitur Bulla Cœnæ: *Ac eorundem libros*. Non valet, inquam, quia ex declaratione facta in ſimili materia a *Sac. Cong. Conc.* etiam ſupradicta veniunt nomine *Libri*; Cum enim eſſet interrogata circa Decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 4. de editione Librorum* emanatum, quænam comprehenduntur ibid. nomine *Libri*? Reſpondit comprehendi ſub illo etiam *Conciones, Lectiones, Diſputationes*, & ſimilia. Sic teſtatur Reiffenſt. *loc. c. num. 43.* & cum aliis Barboſa *Collect. in Trid. ſeſſ. 4. n. 8.* Tum quia Bullæ Cœnæ prohibendo Hæreticorum Libros, revera intendit, & voluit prohibere om-

nia illorum opera , ſive magoa , ſive parva ,
ſive impreſſa, ſive ſcripta, quorum lectio poſ-
ſit eſſe periculum perverſionis legentibus; Un-
de cum etiam ex lectione ſimilium Epiſtolarum,
Concionum, modicarum Scripturarum idem, ac
forſan majus periculum ſubſit, dicendum eſt,
quod etiam ſimiles Epiſtolæ , Conciones , &
parvæ Scripturæ cadant ſuper eadem Bullæ Cœ-
næ Cenſura, ſive in ſtiicto, ac communi ſen-
ſu Libri dici poſſiot, ſive non, quia propter
verba Legis non debemus judicare contra in-
tentionem illius, *c. Humanæ aures 2. cauſ. 22.
q. 5.* ibi: *Non debet aliquis verba conſiderare* (in-
tellige nude & ſimpliciter) *ſed voluntatem,
& intentionem, quia non debet intentio verbis de-
ſervire, ſed verba intentioni, c. Intelligentia 6.
de verb. ſignif.* ibi: *Intelligentia dictorum ex cau-
ſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res,
ſed rei eſt ſermo ſubjectus, & c. In his 15. eod.
de verb. ſignif.* ibi: *Conſiderantes nihilominus,
quod non debet aliquis conſiderare verba, ſed vo-
luntatem, cum non intentio verbis, ſed verba in-
tentioni debeant deſervire, interpretamur; & c.
Certum eſt 88. de Regul. Jur. in 6.* ibi: *Certum
eſt, quod is committit in Legem, qui Legis ver-
ba complectens contra legis nititur voluntatem, &
l. Scire 16. ff. de Legibus*, ibi: *Scire Leges non
eſt verba earum tenere, ſed vim, & poteſtatem;*
& ſic tenet Farinac. *de Hæreſi q. 80. n. 30. &*
31. Suar. *diſp. 20. ſect. 2. n. 10.* Stoz *lib. 2. p. 3.
n. 536.* & alii plures *ibi* cit. la Croix *lib. 7. n. 337.*
cum Pignatel. & aliis *ibi* cit. Reiffenſt. *l. c. a
n. 41.* & hanc opinionem probabiliorem, & in
praxi tenendam cenſet Palao *de Infidelitate tr. 4.
diſp. 2. punct. 10. §. 1. n. 4. & 5.* Et probabiliſſi-
mam vocat Dicaſtill. *d. 3. n. 1164.* & vere proba-
biliorem dicunt Spor. Krimer. & plurimi alii.

37 Alii autem tenent contrarium. Lugo *de Fi-
de diſp. 21. n. 33.* Alberghinus *cap. 2. num. 5.*
Diana *par. 1. tract. 11. reſol. 34.* Buſemb. *lib. 7.
c. 2. dub. 3. art. 5. n. 4.* Felix Poteſt. *tom. 2.
par. 2. n. 366.* Sanch. *lib. 2. moral. c. 10. n. 29.*
Bonac. *diſp. 2. de Cenſur. q. 5. punct. 4.* Duran-
dus *lib. 4. in cauſ. 1. q. 44. n. 6.* Herincx *diſp. 9.
de Fide qu. 8. n. 86.* Layman *lib. 2. tract. 1.
c. 15. n. 3.* & alii plures, quorum aliqui con-
trariam ſententiam tenent eſſe veram, & alii
ſaltem probabilem eſſe putant, hac ducti ra-
tione, quod tales Epiſtolæ, Conciones, & aliæ
ſimiles parvæ ſcripturæ ſeparatæ non ſunt pro-
prie *Libri*, de quibus ſolum loquitur Bulla Cœ-
næ, adeoque ſub ejus Cenſura non comprehen-
duntur, cum verba Legis pœnalis, & odio-
ſæ, ſint ſtricte interpretanda, *cap. Odia 15. de
Regul. Jur. in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores
convenit ampliari, & c. in pœnis 49. eod. in 6.*
ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facien-
da.* Quæ ſeotentia revera non caret ſua pro-
babilitate.

Quiuta conditio requiſita eſt, ut legatur & 38
retineatur ſine auctoritate, ſeu licentia Sedis
Apoſtolicæ, ut expreſſe habet ipſa Bulla Cœ-
næ, ibi: *Sine auctoritate noſtra, aut Sedis A-
poſtolicæ.* Unde qui habet licentiam legendi
ipſos libros Hæreticorum, vel a Summo Pon-
tifice, vel ab aliis ab ipſo ad id deputatis,
non incurrit dictam Cenſuram Bullæ Cœnæ le-
gendo, aut retinendo ſimiles libros prohibi-
tos; Qui autem tales licentias concedere poſ-
ſint, vel non? Vide *ſupra n. 23. & 26.*

Per ly *legentes* ad incurreodam Cenſuram 39
Bullæ Cœnæ intelligitur omnis, qui non ſo-
lum voce legit, ſed etiam qui tacitus oculis
librum percurrit. *Communis*. Legens autem vo- 40
ce, ſeu oculis Librum percurrens, ſi non in-
telligat Libri Idioma, aut linguam, non in-
currit talem Cenſuram, quia is proprie oon
legit, niſi materialiter; Ad lectionem enim ab
Eccleſia prohibitam requiritur, quod Scriptu-
ra meote percipiatur, cum ſolum talis lectio
inducat periculum perverſionis Catholici, &
communicatiooem cum hæretico in Doctri-
na. Sic Diana *par. 1. tract. 12.* Bordon. *in Ma-
nual. conſult. ſect. 49. n. 12. & 72.* Felix Poteſt.
tom. 2. par. 2. n. 403. La Croix *lib. 7. n. 341.*
cum Suarez, Sanchez, Filliuc. Tambur. Kri-
mer, Pignatell. Caſtropal. Dicaſtill. Stoz ibi
citatis contra Bonacinam, & alios. (*a*)

An autem audiens alium legentem Librum 41
prohibitum incurrat Cenſuram? Variant Do-
ctores; Quidam enim tenent, ipſum Cenſuram
non incurrere, ſi audiat caſu, at vero eam in-
currere, ſi conſilio, petitione, juſſu, aut man-
dato inducat alium, ut ſibi legat, quia qui
per alium facit, per ſe ipſum facere videtur,
c. Qui facit 72. de Regul. Jur. in 6. ibi: *Qui
facit per alium, perinde eſt, ac ſi faciat per ſe
ipſum.* Tum quia talis audiens non ſe habet
me-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Etſi non incurrit perluſtrando oculis librum, cujus idioma ignoretur, incurrere tamen in cenſuram videtur retinendo illum; cum etiam retentio ſit ſub hac pœna prohibita.

Digitized by Google

mere paſſive, ſed active influendo, cum enim mandato, ſeu conſilio inducat alium, ut ſibi legat, eſt ipſe cauſa lectionis, & cenſetur ipſe legere; Econtra ſi ipſe non induxerit, non cenſetur legere, ſed tantum audire. Sic tenent Nald. Azor. Sair. Graff. Reginald. Silveſter, Pignatell. Vetivys, cum La Croix *loc. cit. n.* 342. ubi dicit, hanc ſententiam videri probabiliorem, & alii apud Leandr. *de Cenſuris tract.* 3. *diſp.* 1. *qu.* 59. Alii autem abſolute tenent, ipſum Cenſuram incurrere, ſive audiat caſu, conſilio, petitione, aut mandato, quia idem eſt periculum infectionis in audiente, & legente, & idem odium Hæreſeos, quæ fuit ratio prohibitionis ſub tali Cenſura: adeoque &c. Sic Leander *loc. cit. q.* 58. & 59. Suarez, Roccaſul. & alii. Econtra alii abſolute docent, ipſum Cenſuram non incurrere, ſive audiat caſu, ſive conſilio, petitione, aut mandato, quia proprie ille tantum dicitur legens, qui viſu, & mente ſcripta percurrit, & ex Jure verba legis pœnalis ſunt in propria, & ſtricta ſignificatione accipienda, *cit. c. Odia* 15. & *cap. In pœnis* 49. *de Regul. Jur.* ſic Diana *par.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 133. cum moltis ibi citatis, Portell. verb. *Librorum prohibitio in addit. n.* 11. Tambur. *lib.* 2. *Decalog. c.* 1. §. 7. *n.* 32. Felix Poteſt. *tom.* 2. *par.* 2. *ſub n.* 471. ubi cum aliis ſolvit rationes opinionum contrariarum; Ugolin. Sanch. Coninch, Dicaſtill. Sioz, Krimer, & alii cum la Croix *loc. cit.* ubi hanc etiam tenet probabiliter.

42 Legens Librum de mandato alterius, a quo prudenter timet grave damnum, non incurrit Cenſuram, quia metus gravis in conſtantem virum excuſat a tranſgreſſione præcepti Eccleſiaſtici, cum præceptum Eccleſiaſticum non obliget cum tanto detrimento. Bordon. *in Manual. conſ. ſect.* 49. *n.* 41. Leander *de Cenſuris tr.* 3. *diſp.* 1. *q.* 57. & *diſp.* 9. *q.* 23. cum pluri-
43 bus aliis ibi citatis. Incurrit tamen Cenſuram, ſi legat de mandato alterius ſolum ex metu levi, quia metus levis non excuſat a tranſgreſſione præcepti Eccleſiaſtici. *Communis*.

44 Per ly *retinentes* ad incurrendam Cenſuram intelligitur omnis, qui habet apud ſe librum, ſive proprium, ſive alienum, quomodocumque illum habeat, ſive retineat illum nomine proprio, ſive nomine alieno. Immo etiamſi in aliena Domo retineat, quia ſemper dicitur vere retinens. Buſemb. *l.* 7. *c.* 2. *dub.* 4. *art.* 3. *num.* 8. La Croix *ibid. num.* 347. Bonacina *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 15. Felix Poteſt. *loc. cit. n.* 428. Pignatell. & *Com-*
45 *munis aliorum*. Hinc tam Deponentes librum apud alium, ſeu alteri commodantes, aut in pignus tradentes, quam Depoſitarii, ſeu commodato, aut in pignus accipientes incurrunt Cenſuram. La Croix *loc. cit.* cum Pignatell. & *Communis aliorum*.

Item Cenſuram incurrunt vendentes ſcien- 46
ter libros Hæreticorum, ſeu aſportantes de uno in alium locum, quia iſti nedum ſunt retentores, ſed etiam fautores Hæreticorum. Leander *de Cenſuris tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 88. & alii
communiter. Item Cenſuram incurrunt librum 47
retinentes ad confutandum, quia Bulla Cœnæ abſolute prohibet retentionem, & factum reſpicit, non affectum, & intentio bona non poteſt cohoneſtare actum abſolute prohibitum. Bordon. *in Manual. conſult. ſect.* 49. *num.* 13.
& *communis aliorum*. Item Cenſuram incur- 48
runt, qui retinent Libros Hæreticos ſolum ad ornatum in Bibliothecis, licet ſine animo legendi, & quamvis idioma non intelligant, quia talis retentio eſt in periculum infectionis aliorum, & contra finem adæquatum prohibitionis factæ a Bulla, nempe ultra periculum infectionis, ut tales libri plene abolerentur in odium Auctoris Hæretici, & hujuſmodi. Sanchez *lib.* 2. *moral. diſp.* 10. *n.* 52. & *ſeq.* Caſtropal. *de Fide tract.* 4. *diſput.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 7. & *ſequ.* & ipſo teſte
Communis aliorum. Item Cenſuram incurrunt 49
tales libros retinentes, quamvis cognoſcant nullum eſſe perverſionis periculum, quia talis prohibitio non eſt facta ſolum ob periculum perverſionis, ſed, ut dictum eſt, etiam in odium hæreticorum, & ut ſui libri penitus exterminentur. *Communis*.

Item Cenſuram incurrunt Bibliopolæ, & 50
Bibliopegi, qui hujuſmodi libros ad diſtrahendum, & compingendum retinent. Sanch. Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 7. *num.* 72. cum pluribus ibi citatis. La Croix *lib.* 7. *num.* 353. cum Ugolin. Sanchez, Pignatell.
ibi cit. Item qui librum antequam prohibere- 51
tur, redegit in compendium, incurrit Cenſuram, ſi hoc ſolum compendium manuſcriptum legat, vel retineat poſt prohibitionem, quia eſt moraliter idem ipſe liber compendiatus, & a fortiori, ſi redactus ſit in Compendium poſt prohibitionem. La Croix *loc. cit. n.* 350.
Pignatell. *ibi cit.* & alii. Item Cenſuram in- 52
currit, qui partem libri retinet, quia is vere dicitur retinere librum, ſicuti dicitur legere librum, qui partem illius legit. Sanchez *loc. cit. n.* 54. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 73. & alii paſſim. Hinc Sanchez, Filliuc. Caſtropalao, Dicaſtill. Pignatell. Vetivys, Krimer, apud

La

Digitized by Google

La Croix *loc. cit. num.* 349. excommunicatos
cenſet Aromatarios, Mercatores, & quoſvis
alios, qui hujuſmodi libros, aut partes eo-
rum retinent ad involvendas merces, aut ſi-
milia.
54 Retinentes librum per unum, vel alterum
diem cum propoſito poſtea tradendi, excuſan-
tur a peccato mortali, & Cenſura. La Croix
loc. cit. num. 348. cum Sanchez, Duard. Regi-
nald. Caſtropal. Diana, Pignatell. Sporer ibi
55 citatis. Item excuſantur a peccato, & Cen-
ſura, qui longiori tempore libros tales reti-
nent, ex eo quia non habent opportunum
tempus, & occaſionem illum tradendi Inqui-
ſitoribus, vel habenti licentiam eos legendi,
& retinendi. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 15.
num. 7. Caſtropal. *tract.* 4. *de Fide diſput.* 2.
punct. 10. §. 2. *num.* 10. Reiffenſtuel *loc. cit.*
56 *tit.* 7. *num.* 75. & alii. Si tamen tandiu ex-
pectarent ad conſignandum, ut cenſerentur
non velle conſignare, peccarent mortaliter,
& incurrerent Cenſuram. La Croix *loc. cit.*
57 *num.* 348. Verivys *tract.* 5. *art.* 8. & alii. Si
autem haberent voluntatem abſolute retinen-
di, & paulo poſt mutarent hanc voluntatem,
& vere proponerent quam primum poterunt,
conſignare, peccaſſent quidem mortaliter ra-
tione habitæ abſolutæ voluntatis retinendi con-
tra gravem prohibitionem Eccleſiæ, & proba-
bilius non incurriſſent Cenſuram, quia Cenſu-
ra non incurritur ob voluntatem; ſed ob ip-
ſam retentionem, adeoque ſi retentio de ſe
non ſit mortalis, & longa, non eſt materia
ſufficiens ad Cenſuram; Sicuti ſi quis habuiſ-
ſet abſolutam voluntatem occidendi Clericum,
& paulo poſt mutaverit ipſam voluntatem,
nec Clericum occiderit, nec vulneraverit,
quamvis peccaſſet mortaliter ratione talis ha-
bitæ abſolutæ voluntatis, non eſſet tamen ex-
communicatus. Sanchez, Reginald. Caſtropal.
Sporer, Diana, Verivys, Dicaſtill. Krimer
citati & ſecuti a La Croix *loc. cit. n.* 348.
58 Per ly *imprimentes* ad incurrendam Cenſu-
ram intelliguntur, & veniunt omnes, qui ad
libri impreſſionem propinque concurrunt, &
veræ illius cauſæ ſunt, ut Typographus, aut
Patronus Officinæ, cujus auctoritate libri ty-
pis mandantur; qui humectat, ſeu præparat
chartam, imponit atramentum, typos ordi-
nat, & componit, chartam madefactam ſup-
ponit torculari, torcular premit. *Communis*
cum Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 7. *n.* 77.
Leandro *de Cenſuris tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 82.
La Croix *loc. cit. num.* 356. Sanchez *lib.* 2.
59 *moral. diſp.* 10. *num.* 57. Item eandem Cen-
ſuram incurrunt tranſcribentes libros Hæreti-
corum, quia nulla eſt in ſubſtantia diverſitas.
Leander *loc. cit. qu.* 87. Felix Poteſt. *loc. cit.*
n. 448. & alii. Immo tranſcribentes incurrunt
etiam Cenſuram tamquam legentes, & deti-
nentes librum Hæreticorum, & tamquam fau-
tores Hæreticorum. *Communis*.
Qui facit expenſas pro impreſſione, incur- 60
rit Cenſuram, ut fautor Hæreticorum, non
autem ut impreſſor, quia non dicitur proprie
imprimere, ſed ſolum remote concurrit ad im-
preſſionem. Leander *loc. cit. quæſt.* 84. & 86.
La Croix *lib.* 7. *num.* 356. cum Ugolin. Sair.
Filliuc. Dicaſtill. Pignatell. *ibi citatis*, & alii
plures. Item Corrector exemplaris impreſſi non 61
incurrit Cenſuram ut imprimens, quia non eſt
proprie impreſſor, ſed impreſſi inſpector; Un-
de incurrit Cenſuram ut legens, & quidem to-
ties quoties legit magnam partem, & etiam
ut fautor Hæreticorum. *Citati Doctores*. Item 62
vendentes impreſſoribus chartam, characteres,
atramentum, aut alia neceſſaria ad impreſſio-
nem incurrunt ſolum Cenſuram ut fautores
Hæreticorum, ſi talia ipſis vendant animo fa-
vendi Hæreſi, non autem ut imprimentes,
quia non concurrunt, niſi valde remote ad
impreſſionem. *Citati Doctores*. Immo nullam 63
Cenſuram incurrunt, ſi talia vendant, non ut
faveant Hæreſi, ſed ſolum negotiationis, &
juſti lucri gratia. La Croix *loc. cit. num.* 356.
cum Caſtropal. Tamburin. Krimer, Pignatell.
ibi citatis, & alii paſſim.
Per ly *Defendentes* ad incurrendam Cenſu- 64
ram intelliguntur, & veniunt omnes, qui
quocumque prætextu, vel cauſa librum Hæ-
retici, quatenus talem defendunt, & tuentur
verbis, vel factis, laudando v. g. & exaltan-
do talem librum, probando ea, quæ in eo
ſcripta ſunt, eſſe vera, abſcondendo illum,
aut impediendo, ne Inquiſitoribus tradatur,
aut ne comburatur, & hujuſmodi. Sanchez
loc. cit. num. 58. Caſtropal. *loc. cit. num.* 14.
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 78. & alii commu-
niter, textu expreſſo *in ipſa Bulla Cœnæ* §. 1.
ibi: *Seu quomodolibet defendentes ex quavis cau-*
ſa, publice, vel occulte, quovis ingenio, vel
colore &c.
Hinc qui talis libri ſtylum, vel doctrinam, 65
ſeu ingenium Auctoris laudat eo fine, & ani-
mo, ut damnationem, ſeu conſignationem
impediat, Cenſuram incurrit, quia ad Cen-
ſuram incurrendam non requiritur, quod de-
fenſio fiat præciſe ob Hæreſim, vel hæreti-
cum, ſed ut expreſſe loquitur Bulla: *Ex qua-*
vis cauſa publice, vel occulte, quovis ingenio,
vel

Digitized by Google

ve colore. La Croix *loc. cit. num.* 359. Pigna-
66 tell. *ibi cit.* & alii. Non incurrit tamen Cenſuram, ſi laudet ſtylum libri, vel ingenium Auctoris, vel Catholicam doctrinam, quæ in eo eſt, ſed non quatenus in eo eſt, nec in ordine ad tuendum, ne damnetur, ne Inquiſitoribus tradatur, aut comburatur, quia hæc laudat ſecundum ſe, non ut opera hæretica, & Auctoris Hæretici, adeoque non defendit librum Hæretici. Sanchez *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.* Buſemb. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 4. *artic.* 5. *num.* 8. Leander *de Cenſuris tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 94. & 95. Bonacina, Layman, & alii paſſim.

67 Libri, & Scripturæ de Ritibus Sinenſibus publicari prohibentur; Benedict. XIV. tom. 1.
68 Conſtitut. 59. incip. *Ex quo* §. 8. Libri Gentilium de falſa Religione, ſeu de rebus obſcenis, & ſuperſtitioſis tractantes, fidelibus prohibentur. Idem Conſtitut. 107. incip. *Om-*
69 *nium ſolicitudinum* §. 3. & 14. Librorum quorumque editio ſuper argumento imminutionis Feſtorum de præcepto, prohibetur ſub graviſſimis pœnis; Idem tom. 2. Conſtitut. incip. *Non multi menſes*.

70 Libri noxii tam a Congregatione Univerſalis Inquiſitionis, quam a Congregatione Indicis proſcribuntur; Et utraque ſumma maturitate, & conſilio utitur in proſcriptione evulganda. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Sollicita*, in qua Methodus præſcribitur in examine, ac proſcriptione librorum a Congregationibus Univerſalis Inquiſitionis, & Indicis ſervanda, certæque Romanæ Relatoribus, ac Conſultoribus proponuntur Regulæ, quas in examine, judicioque ferendo ſequantur; Quæ Conſtitutio eſt merito tota attente legenda, & plene obſervanda.

71 Secretum, ſive ſilentium, quod in Congregatione Sancti Officii præſcriptum eſt, eodem prorſus modo in examine, ac proſcriptione librorum in Congregatione Indicis, a Cardinalibus, Reviſoribus, & Conſultoribus cuſtodiendum præcipitur a Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Sollicita* §. 12.

Appendix, ſive Novus de Librorum prohibitione Articulus,

In quo de Eccleſiæ poteſtate in Libris proſcribendis; de antiqua, & nova diſciplina circa hujuſmodi prohibitionem, de auctoritate decretorum Apoſtolicæ Sedis Libros vetantium, deque pœnis in eos latis, qui hujuſmodi libros legant, retineantque, ac de nonnullis ad hanc materiam pertinentibus quæſtionibus.

§. I.

De conceſſa Chriſti Eccleſiæ poteſtate prohibendi Libros: deque antiqua circa rem hanc diſciplina, quæ ad inventam uſque artem Typographicam perduravit.

Improbatæ lectionis libri ſunt, qui Religioni, bonis moribus, pietatique obſint. Hos vero hominum manibus eripiendos, proſcribendoſque eſſe, ipſa recta ratio ſuadet, atque exemplis cujuſque bene ordinatæ Reipublicæ comprobatur. Conſtat enim ex Laertio, Græcos Protagoræ libros in foro juſſiſſe comburi; atque in Romana Republica plures ex Senatus Conſulto libros, qui homines vel a divino cultu avocarent, vel ad ſuperſtitionem, quam pravam ipſi crederent, provocaſſent, fuiſſe combuſtos, ut legere eſt apud Valerium, alioſque. Eademque lex ita apud Romanos viguit etiam poſtquam ſumma rerum penes Imperatores eſſet, ut Ulpianus *L. Cætera*, *ff. Famil. Erciſcund.* ſcripſerit, improbatæ lectionis libros, dum hereditaria res ſit dividenda, non dividi, ſed a Judice aboleri oportere, non ſecus ac mala medicamenta, & venena. Hæc autem animadvertenda duxi, non ſolum ut Lector intelligat, conſentaneum eſſe rectæ rationi, ut noxii libri interdicantur, ſed etiam ut inde ſciant, quinam fuerit in Republica uſus circa hujuſmodi libros, dum Chriſtiana Religio cœpit, & quam majus fuerit ſervandæ Religionis ſtudium apud idololatras ipſos, quam apud Novatores ætatis noſtræ, e quorum officinis prodiere Hobbeſii, Tollandi, Spinoſæ, Bælii, aliorumque male feriatorum hominum opera, quæ Chriſtianam, ac Religionem omnem, omnemque pietatem evertunt.

Eccleſiæ autem feciſſe Chriſtum Dominum poteſtatem proſcribendi libros, tum ex munere Paſtoribus concredito, tum etiam ex uſu, quem ejuſdem poteſtatis ſemper fecit, eſt omnino exploratum. Voluit enim, ut in ea eſſent Pa-

Digitized by Google

Paſtores, qui eamdem regerert uſque ad conſummationem ſæculi; atque hos Epiſcopos vocar Lucas in Actis Apoſtolorum, *quos poſuit Spiritus Sanctus regere Eccleſiam ſuam*. Iiſdem Chriſtus paſcendi oves ſuas onus, poteſtatemqne clavium indidit, quæ paſſim in Scriptoris ad ſupremam deſignandam poteſtatem adhibetur. At munus Chriſti Paſtoris eſt, ſanam doctrinam, quæ viam ſalutis demonſtret, edocere, ea proponere, quæ æternæ ſalutis conſequotionem faciliorem faciant, quæque obſtacula rollant, quæ impedimento eſſe poſſint. Huic antem muneri conveniens, ac neceſſaria eſt poreſtas eripiendi ab hominum manibus noxios libros, qui non ſolum maximo obſtaculo ſunt æternæ ſaluri, ſed ad certam perniciem homines trahunt. Quis ergo dubitet, quin auctoritatem dederit proſcribendi pernicioſos libros, ac opportunis etiam pœnis ab horum lectione homines evocandi? Ex ſolo Paſtoris munere intelligi id facile poſſet, ſed ut inexcuſabiles omnino Novarores eſſent, hanc poteſtatem notiſſimis ætare illa phraſibus, ac luculentiſſimis verbis in Scripturis novi Teſtamenti, explicavit. Quid enim aliud innuit Scriptura, dum hos ait a Spiritu Sancto poſitos ad regendam Eccleſiam Chriſti; dum iis ligandi, & ſolvendi, & clavium poteſtatem conceſſam tradit; dum ita eos miſſos fuiſſe declarar *Luc.* 10. *v.* 16. ur qni hos loquentes, præcipienteſque audit, Chriſtum audiat, qui vero eos contemnat, & ſpernat, Chriſtum ſpernat; dum denique per Paulum ad *Hebræos* 13. *verſ.* 18. eoſdem Præpoſitos appellat, quibus parere, ac ſubeſſe oporteat? Hæ phraſes, hi loquendi modi ſatis ſuperque declarant, Chriſtum Eccleſiam ſuam inſtar Reipublicæ ſtabiliiſſe, in qua Paſtores præeſſent, auctoritate freti, ea probibendi, præcipiendi, ac etiam certis pœnis interdicendi, quæ commune Eccleſiæ bonum poſtularet.

Fac vero hæc ambigua fore, atque in alium quoque ſenſum detorqueri poſſe. Si conſtet, hanc Apoſtolos, ac Epiſcopos deinde eorumdem Succeſſores exercuiſſe poteſtatem; eamque in iiſdem agnoviſſe, ac fuiſſe veneratos primos Chriſtianorum Principes, quis dubitet, quin eam revera a Deo habuerint? Neque eſt veriſimile, Eccleſiam viventibus adhuc Apoſtolis formam a Chriſto ſtabilitam mutaſſe; eamque veluti a Deo ſibi collatam Paſtores ſibi uſurpaſſe poteſtatem, quam non habuiſſent. At Eccleſia hanc ſemper exercuit poteſtatem. Nam ut ea mittam, quæ *Actorum* 19. *verſ.* 19. leguntur, de libris eorum, qui fuerant curioſa ſectati, quorum ingens numerus Ephesi, Paulo prædicante, combuſtus fuit, Auctor Conſtit. Apoſtolicarum *Lib.* 1. *cap.* 7. ait: *Apoſtolos probibuiſſe initio Fidelibus libros Gentilium, & falſorum Propbetarum*, *Canon.* 59. ex iis, qui Apoſtolorum nomen præferunt, *Si quis*, inquit, *falſo inſcriptos impiorum libros tanquam ſanctos in Eccleſia publicat ad Populi, & Cleri perniciem, deponatur*. Hæc ſatis ſunt ad oſtendendum, Eccleſiam etiam dum ſub Principibus infidelibus eſſet, auctoritate, quam a Chriſto babuerat, uſam, libros noxios probibuiſſe, ac pœnas prout temporum circumſtanriæ ferebant, adverſus inobedientes ſtatuiſſe.

Reddita vero Eccleſiæ pace, hanc poreſtatem liberius exercuit, probantibus, ac faventibus etiam ipſis Chriſtianis Principibus. Nam in Concilio Nicæno I. Parres damnarunt Arii libros, eoſque comburendos eſſe docuerunt. Conſtantinus vero Magnus indicta pœna capitis in eos, qui illos occultaſſent, omnes comburi curavit; ut ſcribit Socrates *lib.* 1. *cap.* 6. & Nicephorus *lib.* 8. *c.* 25.

Patres Concilii Epheſini damnatis Neſtorii ſcriptis in Synodica Epiſtola, ita ad Theodoſium ſcribunt: *Veſtram autem majeſtatem iterum atque iterum rogatam cupimus, ut univerſam illam doctrinam e Sanctis Eccleſiis ſubmoveri, ejuſdemque libros, ubique locorum repertos lubeat flammis abſumi*. Similem ſententiam tulere Chalcedonenſes Parres in ſcripta Eutychetis, quæ ex edicto Imperatorum fuere deinceps combuſta. Hac via antiqui illi Patres auxilium eiſdem præbentibus Imperatoribus, e Fidelium manibus hæreticorum libros præripere ſtuduerunt. Immo piiſſimi Principes, ur promptiores eſſent miniſtri ad libros, quos Eccleſia Religioni inimicos declaraſſet, abolendos, leges quoque ſtatuere, quibus hæreticorum libros comburi præcipiebatur. Id vero, non ut poreſtatem, quam non haberet Eccleſia, ſupplerent, ut falſo ſcripſit Petrus Gianoni, ſed ut neceſſarium ei præberent auxilium per pœnas temporalias ad facilius hujuſmodi peſtem extirpandam. Nam cum primum potuit libere Eccleſia horum librorum combuſtionem decernere, atque executioni mandare, id propria auctoritate feciſſe conſtat. Sanctus enim Leo Magnus anno 443. propria auctoritate & ſententia Manichæorum libros Romæ combuſſit. Et Epiſtola 93. quæ eſt ad Turibium Aſturicenſem Epiſcopum: *Apocryphæ*, inquit, *ſcripturæ, quæ ſub nominibus Apoſtolorum multarum habent Seminarium falſitatum*, *non ſolum* in-

Digitized by Google

interdicendæ , *ſed etiam penitus auferendæ* , *atque ignibus concremandæ*. Et inſra, *Si quis Epiſcoporum* , *vel Apocrypha per domos non prohibuerit* , *vel ſub Canonicorum nomine eos Codices in Eccleſiis permiſerit legi* , *qui Priſcilliani adulterina ſunt emendatione corrupti* , *hæreticum ſe noverit judicandum* . Symmachus quoque , & Hormiſda Manichæorum libros combuſſerunt . Concilium Nicænum ſecundum *act.* 5. libros hæreticorum damnavit , comburique juſſit . Nicolaus I. in reſponſ. ad Conſul. Bulgarorum noxios, blaſphemoſque Saracenorum libros igni tradendos , conſtituit . Nicolaus II. anno 1059. idem in Concilio Romano de Berengarii libris decrevit ; Et , ut alia mittam, Concilium Romanum , & Conſtantienſe igni tradidere Joannis Huſſ, atque Wiclephi libros. Atque hinc patet, Patres , ac Supremos Pontifices Apoſtolos imitatos , uſque ad quintidecimi ſæculi initium hæreticorum librorum combuſtione, malis occurrere conſueviſſe , quæ ex hujuſmodi librorum lectione in Eccleſia oriri potuiſſent . Hæc præcipua Paſtorum , ac præſertim Romanorum Pontificum cura fuit , atque hac unica via tot Hæreticorum libros perdere potuerunt . Mirum itaque non eſt , ſi Antiquæ Eccleſiæ nullus proſcriptorum librorum Catalogus occurrat , nam index ille librorum Apocryphorum a Gelaſio Papa in Romana Synodo propoſitus , inquit Cl. P. Catalani , *nequaquam dici poteſt Index librorum prohibitorum juxta uſitatam modernam phraſim* , *Index exhibens libros tam privatim* , *quam publice legi prohibitos* , cum ſcopus illius decreti eſſet libros proponere , qui *in Eccleſiis per anni circulum* , a nonnullis leguntur *pro Fidelium ædificatione*. At inde injuria colligas, nunquam in Eccleſia privatam librorum lectionem fuiſſe prohibitam. Nam id vetitum fuiſſe conſtat ex ſupra *cit. Conſt. Apoſt. lib.* ex Sancti Leonis verbis, ex Conciliis omnibus generalibus , in quibus damnati fuere Hæreticorum libri , *ex can.* 16. *Conc. IV. Carthag.* , quo ſtatuitur , ne *Epiſcopus Gentilium libros legat* ; Hæreticorum *autem pro neceſſitate* , *ac tempore* , atque ex eo , quod Sanctus Epiphanius ann. 401. in Synodo Cypri librorum Origenis lectionem prohibuerit . Hæc ſane oſtendunt, privatam quoque librorum lectionem interdici conſueviſſe . Nec deſunt graviſſimi Theologi , qui Gelaſianum quoque decretum ad privatæ quoque lectionis prohibitionem extendant librorum, qui Apocryphi declarantur ; cum ſcripta eorum in illo catalogo ſe conſignare voluiſſe declaravit , *quæ a Catholicis vitanda ſint*. Hactenus de diſciplina , qua univerſa uſa eſt Eccleſia in eripiendis e Fidelium manibus Hæreticorum libris , noxiiſque ſcriptis .

§. II.

De ſtabilita per Apoſtolicam Sedem diſciplina circa examen , proſcriptionemque librorum poſt inventam artem typographicam , ac poſt ortas Lutheri , Calviniſque hæreſes .

SUperiori in capite oſtendimus, qua via Eccleſiæ Paſtores e Fidelium manibus impiorum libros eripuerint, cum nondum ars typographica inventa eſſet . Quanta vero eorum , ac præſertim Romanorum Pontificum cura fuerit , quantum Principum in Eccleſiæ , & Apoſtolicæ Sedis decreta obſequium , vel ex eo intelliges , quod ne vel unus quidem antiquorum hæreticorum liber ſuperſit . At inventa arte typographica , ortis Lutheri , & Calvini hæreſibus, atque diviſa malis hæreticorum artibus in varia ſchiſmata Europa , alia ratione occurrendum fuit malis , quæ ex pravorum librorum lectione oriebantur. Viguit etiam deinceps, & ipſe Leo X. omnes Lutheri libros ſub graviſſimis pœnis comburi juſſit , ac etiam nunc viget uſus comburendi per manus Carnificis certum librorum genus. At etſi id ſatis eſt ad conciliandam iniquis Auctoribus infamiam , & ad oſtendendam Eccleſiæ voluntatem , quæ illos abolitos vellet : ac publicam præſefert execrationem , qua homines ad horrendam illius lectionem incitantur : tamen ſufficiens non eſt ad omnia prorſus perdenda typis evulgata , & diſſitis in locis in multorum manus delata exemplaria. Quamobrem nova , atque aptiori diſciplina Fideles ab horum librorum lectione deterrere oportuit .

Cæpit ars typographica circa annum 1460. initio autem , cum omnes imprimendis ſelectioribus antiquorum ſcriptis intenti eſſent , commoda hujus novæ artis homines experiebantur , ac laudabant ; quæ vero mala inde oritura eſſent , nec præſentiebant , nec ſuſpicabantur . Sed poſtquam initio ſextidecimi ſæculi ob nimiam in antiquis Theologis , Patribuſque carpendis , atque ſacris Scripturis interpretandis libertatem , & ob novas Lutheri, Calviniſque hæreſes , plures noxii libri ederentur, inter quos nonnulli , mentito quoque nomine, hæretico fermento conſperſi eſſent , nova Apoſtolicæ Sedis œconomia , majorque cura, & ſollicitudo emicuit . Nam Leo X. combuſtis nonnullis Lutheri ſcriptis , interdictiſque ſub

ana-

Digitized by Google

anathematis pœna illius operibus, in Concilio Lateranenſi anno 1515. *ſeſſione* 10. vetuit, ne deinceps imprimerentur libri, niſi prius in Urbe, ab ipſius Vicario, & Magiſtro Sacri Palatii, aut a Perſonis ab ipſo deputatis, examinati eſſent; in aliis locis vero ab Epiſcopo, vel ab ejus deputato, aut ab Inquiſitore hæreticæ pravitatis ejus Civitatis, & Diœceſis, in qua impreſſio fieret. In tranſgreſſores vero, præter excommunicationem, ſuſpenſionem ab exercitio artis, amiſſionem librorum, aliaſque pœnas arbitrio Ordinarii infligendas conſtituit. Deinde etiam Julius III. cavit, ne cui liceret legere, aut habere apud ſe libros Lutheranorum, aliorumque hæreticorum, idque ſub pœnis ſpiritualibus, & temporariis, quæ in hæreticos latæ eſſent.

Sed cum plures quotidie prodirent hæretica labe conſperſi libri, qui mentito plerumque Auctoris nomine, ac variis artibus ita errores occultabant, ut facile non eſſet eos a Catholicorum libris ſecernere, ac ſimplices illorum lectione decipere, ac ſeducere poſſent, communi Orthodoxorum voto Catalogus, ſive Index librorum, quorum lectio perniciosa foret, optabatur. Hinc etiam Carolus V. Facultati Lovanienſi juſſit, ut librorum, qui hæretici, vel hæreſeos ſuſpecti eſſent, catalogum texerent, qui auctoritate ipſius Caroli V. anno 1546. vulgatus fuit. Cum vero aſſidue novi hæreticorum libri prodirent, fuſiorem quoque edidit eadem ſacra Facultas, quem addito ſpeciali edicto Imperator publicari mandavit anno 1556.

Sed cum iſtiuſmodi Indices ſummæ auctoritatis non eſſent, quæ omnes ubique Fideles obligaret, ac libri etiam, qui ab hæreticis Italica lingua editi eſſent, deſiderarentur, Paulus IV. P. M. anno 1557. iis, qui ſacræ Inquiſitioni contra hæreticam pravitatem præſunt, mandavit, ut Indicem conficerent, confectumque eodem anno vulgavit. In quo etſi nullum extat decretum: *ita tamen a tergo faciei libri legitur*, inquit Catalanus *de Secret. Sac. Congr. Indicis cap. IV. Index Alphabetico ordine diſtinctus eſt &c.* Edidit præterea idem Pontifex alium Indicem anno 1558. die 30. Decembris, quem initio anni 1559. vulgavit, latis cenſuris contra legentes, & tenentes libros prohibitos in Bulla Cœnæ expreſſis, additis etiam aliis graviſſimis pœnis. Pius autem IV. Pauli ſucceſſor rigorem temperans totum illud Indicis librorum negotium ad Concilium Tridentinum detulit.

Quid vero deinceps actum fuerit, paucis innuit Clemens VIII. in Conſtit. cujus initium eſt *Sacroſanctum*, in qua ait: *Sed cum noſtris hiſce calamitoſis temporibus antiquus humani generis hoſtis a ſua malitia nunquam recedens, ad eamdem catholicam doctrinam labefactandam, peſtiferas hæreſes, & deteſtabiles errores, aut novos conflaſſet, aut veteres ex inferis excitaſſet, Sacra Tridentina Synodus peſtilentem noxiorum librorum copiam, quæ plus nimio excreverat, coercere, aut auferre cupiens, primum quidem doctiſſimos aliquos viros delegit, qui de tota ea re cognoſcerent, & deliberarent: deinde vero cum ii in negotio illo parum progreſſi eſſent, juſtis de cauſis eadem Synodus permota, ad ipſam Sedem Apoſtolicam, integram rem deferendam ſtatuit.* Quid vero Romanus Pontifex egerit, iis verbis declarat: *Itaque fel. rec. Pius Papa IV. Prædeceſſor noſter, qui tunc ad Eccleſiæ gubernacula ſedebat, Prælatis quibuſdam doctrina, & prudentia præſtantibus adhibitis, Indicem librorum prohibitorum, & Regulas quaſdam per ſuas Litteras in forma Brevis promulgavit, & ejuſmodi noxiorum librorum detrimentis depellendis opportune providit.* Litteræ autem Pii IV. initium habent, *Dominici Gregis &c.* Clemens vero VIII. hac eadem Conſtitutione eundem Indicem, jam a Sixto V. auctum Apoſtolica Auctoritate recognitum, publicavit *inſtructione adjecta de exequendo prohibitionis Decreto, deque ſincere emendandi, & imprimendi Libros ratione*. Hujus Indicis confectionem commiſerat Gregorius XIII. Sacræ Indicis Congregationi a S. Pio V. inſtitutæ; Index vero auctus fuit ſub Sixto V. ac abſolutus ſub Clemente VIII.

Itaque Apoſtolicæ Sedis cura Librorum improbatæ lectionis Indices plures prodiere, ac novis concurrentibus Libris, iterum aucti in lucem mittuntur. Præter Congregationem ſupremæ Inquiſitionis, aliam quoque Cardinalium Congregationem, quæ Indicis appellatur, inſtituit S. Pius V. eamque novis facultatibus auxit Sixtus V. noviſque privilegiis roboravit Clemens VIII. in ſupra citata Conſtitutione.

Hæc autem indicavi, ut inde omnes agnoſcant, quæ fuerit, quæque nunc ſit Romanæ Sedis pro impedienda noxiorum librorum lectione, ſollicitudo; quantumque ejuſdem hac de re Decretis debeatur obſequium. Eccleſiæ enim unice munus eſt demonſtrare Fidelibus, quinam ſint noxii libri, quorum lectio homines ſeducere, ac depravare poſſit. Ubi vero niſi in Romana, ac Petri Sede id fieri poteſt? Quis non videat, Divina ei providentia conceſ-

cceſ-

Digitized by Google

ceſſum eſſe, ut in ſtatum illum devenerit, in quo hac noſtra ætate, & undique conquirere libros, & doctos cujuſcumque facultatis Cenſores, & tantæ dignitatis, & auctoritatis Judices, quantæ ſunt Cardinales, habere poſſit? Si non aliam auctoritatem haberet, quam ab Eccleſia in Tridentina Synodo congregata eidem collatam; an non omnes ejuſdem Decretis obtemperare deberent? At eam habet, quam Chriſtus Petro, ſupra quem Eccleſiam ſuam fundavit, contulit; quam Petrus ipſe, eorumque Succeſſores in univerſam Eccleſiam ſemper exercuere, quam denique agnovere ſemper Eccleſiæ omnes, veluti Fontem totius Sacerdotalis juriſdictionis, veluti Centrum unitatis, ac veluti Matrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum.

Sed videamus, quas regulas pro dijudicandis, vetandiſque libris ſtabilierit, & qua ratione ad eoſdem proſcribendos procedat. Libri, qui in hujuſmodi catalogum referri debent, inquit Pius IV. *Conſtit. incip. Dominici Gregis*, ii ſunt *qui vel Hæretici ſunt*, *vel de hæretica pravitate ſuſpecti*, *vel certe moribus*, *& pietati nocent*. Hæc ſane præcipua, ac generalis regula eſt, atque ad hanc facile revocantur prohibitiones etiam librorum in odium Auctorum, eorumque, qui ob non ſervatas in editione præſcriptas ab Eccleſia regulas, vetantur; ut rem ſerio expendenti liquet. Quis vero non videat, Paſtoris munus eſſe, hos ex illorum manibus, quorum animarum rationem ſint redditurì, præripere libros? Quæ autem methodus ſit, quam Apoſtolica Sedes in iis examinandis, proſcribendiſque libris, ſervet, habes ex Conſt. ſel. rec. Benedicti P. XIV. quam integram hic exhibemus.

BENEDICTUS Epiſcopus Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

SOllicita ac provida Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum vigilantia in eam ſemper curam incubuit, ut Chriſtifideles ab eorum librorum lectione averteret, ex quibus incauti, ac ſimplices detrimenti quidpiam capere poſſent, imbuique opinionibus, ac doctrinis, quæ vel morum integritati, vel Catholicæ religionis dogmatibus adverſantur. Nam, ut vetuſtiſſimum mittamus Sancti Gelaſii I. Decretum, quæque jampridem a Gregorio IX. aliiſque Pontificibus hac de re ſtatuta fuerunt; ignorare neminem arbitramur, quæ fuerint a prædeceſſoribus noſtris Pio IV. Sancto Pio V. & Clemente VIII. diligentiſſime præſtita, ut ſaluberrimum opus a ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi Patribus ſuſceptum, mature diſcuſſum, ac pene ad exitum perductum, de veritæ lectionis librorum Indice conficiendo, atque vulgando, non abſolverent ſolum, atque perficerent, ſed ſapientiſſimis etiam decretis, ac regulis communirent. Quod quidem negotium Apoſtolica Sedes continenter urget ac promovet, ad id deputatis duabus Sanctæ Rom. Eccl. Cardinalium Congregationibus, quibus onus inquirendi in pravos, noxioſque libros impoſitum eſt, cognoſcendique, quibus emendatio, & quibus proſcriptio debeatur. Idem muneris Congregationi quidem Romanæ univerſalis Inquiſitionis a Paulo IV. commiſſum perhibent, idque adhuc ab ea exerceri pergit, ubi de libris ad certa rerum genera pertinentibus judicandum occurrit. Certum eſt autem, Sanctum Pium V. primum fuiſſe Congregationis indicis Inſtitutorem, quam ſubſequentes deinde Pontifices Greg. XIII. Sixtus V. & Clemens VIII. confirmarunt, variiſque privilegiis & facultatibus auxerunt: ejuſque proprium, ac fere unicum officium eſt, in examen libros vocare, de quorum proſcriptione, emendatione, vel permiſſione capienda eſt deliberatio.

§. 1. Qua maturitate, conſilio, ac prudentia in Congregatione univerſalis Inquiſitionis de proſcribendis, vel dimittendis libris delibetur, cum neminem latere putamus, tum nos plane perſpectum, ac diuturna experientia compertum habemus; nam in minoribus conſtituti de libris nonnollis in ea cenſuram tulimus, & Conſultoris ejuſdem Congregationis munere diu perſuncti ſumus; poſtremo inter Sanctæ Rom. Eccl. Cardinales cooptati, Inquiſitoris generalis locum in ea obtinuimus: ac demum ad Apoſtolicam Sedem, meritis licet imparibus, evecti, non modo Cenſorum animadverſiones in libros nonnullos aliquando legere, ac ponderare, ſed etiam in Congregationibus, quæ ſingulis feriis quintis coram nobis habentur, Cardinalium ſententias, atque ſuffragia, antequam de iiſdem libris quid decernatur, audire & excipere conſuevimus. Haud minoris diligentiæ teſtimonium ferre poſſumus, adeoque debemus pro altera Congregatione Indicis, cui generaliter incumbit, ut ſupra diximus, de quorumvis librorum proſcriptione decernere. Dum enim in minoribus verſaremur, tum primi, tum ſecundi Cenſoris, ſeu relatoris officium in ea Congregat. non ſemel obivimus; ex quo autem ſupremum Pontificatum gerimus, nullius libri proſcriptionem ratam habuimus, niſi audito Congregationis Secretario qui libri materiam,

riam, reviſorum cenſuras, Cardinalium judicia & ſuffragia accurate nobis exponeret.

§. 2. Sed quoniam compertum eſt nobis atque exploratum, multas librorum proſcriptiones, præſertim quorum auctores Catholici ſunt publicis aliquando, injuſtiſque querelis in reprehenſionem adduci, tamquam ſi temere, ac perfunctorie in Tribunalibus noſtris ea res agerentur; operæ pretium duximus, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, certas, firmasque regulas proponere, juxta quas deinceps librorum examen, judiciumque peragatur: tametſi plane affirmari poſſit, idipſum jampridem, vel eadem prorſus ratione, vel alia æquipollenti, conſtanter actum fuiſſe.

§. 3. Porro Romanæ univerſalis Inquiſitionis Congregatio ex pluribus conſtat Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus a Summo Pontifice delectis, quorum alii ſacræ Theologiæ, alii Canonici Juris doctrina, alii Eccleſiaſticarum rerum peritia, muuerumque Romanæ Curiæ exercitatione, prudentiæ demum, ac probitatis laude, conſpicui habentur. His adjungitur unus ex Romanæ Curiæ Præſulibus, quem Aſſeſſorem vocant; unus ex Ordine Prædicatorum ſacræ Theologiæ Magiſter, quem Commiſſarium appellant; certus præterea Conſultorum numerus, qui ex utroque Clero ſæculari, ac regulari aſſumuntur; alii demum præſtantes doctrina viri, qui a Congregatione juſſi, de libris cenſuram inſtaurant, iiſque Qualificatorum nomen tributum eſt. De variis in præfata Congregatione, iiſque graviſſimis rebus agitur, in primis autem de cauſis fidei, ac de perſonis violatæ religionis reis. At cum librum aliquem ad eam, tanquam proſcriptione dignum, deferri contigerit: niſi ad Indicis Congregationem, ut fieri plerumque ſolet, judicandum remittat, ſed pro rerum, temporumque ratione ſibi de illo cognoſcendum eſſe arbitretur; Nos inhærentes decreto lato ab eadem Congregatione feria quarta Kalendis Julii anni milleſimi ſeptingenteſimi quinquageſimi, atque a nobis confirmato feria quinta inſequente, hac ratione, & methodo judicium inſtitui mandamus.

§. 4. Primo nimirum uni ex Qualificatoribus, aut Conſultoribus a Congregatione deſignando, liber tradatur, quem is attento animo legat, ac diligenter expendat; tum cenſuram ſuam ſcripto conſignet, locis indicatis, & paginis, in quibus notati errores continentur. Mox liber cum animadverſionibus reviſoris ad ſingulos Conſultores mittatur, qui in Congregatione pro more habenda ſingulis feriis ſecundis in ædibus ſancti Officii, de libro, & Conſultorum ſuffragiis ad Cardinales tranſmittatur, ut hi in Congregatione, quæ feria quarta haberi ſolet in Fratrum Prædicatorum Cœnobio ſanctæ Mariæ ſupra Minervam nuncupato, de tota re definitive pronuncient. Poſt ab Aſſeſſore ſancti Officii acta omnia ad Pontificem referantur, cujus arbitrio judicium omne abſolvetur.

§. 5. Cum autem ſit veteri inſtitutione receptum, ut auctoris Catholici liber, non unius tantum relatoris perſpecta cenſura, illico proſcribatur; ad normam præfati decreti menſis Julii anni milleſimi ſeptingenteſimi quinquageſimi, volumus eam conſuetudinem omnino ſervari; ita ut ſi primus cenſor librum proſcribendum eſſe judicet, quamvis Conſultores in eandem ſententiam conveniant, nihilominus alteri reviſori ab eadem Congregatione electo liber, & cenſura tradantur, ſuppreſſo primi cenſoris nomine, quo alter judicium ſuum liberius exponat. Si autem ſecundus reviſor primo aſſentiatur, tunc utriuſque animadverſiones ad Cardinales mittantur ut iis expenſis de libro decernant; at ſi ſecundus a primo diſſentiat, ac librum dimittendum exiſtimet, tertius eligatur cenſor, cui ſuppreſſo priorum nomine, utraque cenſura communicetur. Hujus autem relatio, ſi a priore Conſultorum ſententia non abludat, Cardinalibus immediate communicetur, ut ipſi, quod opportunum fuerit decernant; ſin minus, iterum Conſultores, perſpecta tertia cenſura ſuffragium ferant; idque una cum omnibus præfatis relationibus, Cardinalibus exhibeatur, qui, re ita mature perpenſa, de controverſia denique pronunciare debebunt. Quotieſcumque autem Pontifex, vel ob rei, de qua in libro agitur, gravitatem, vel quia id auctoris merito, aliiſque circumſtantiis tribuendum cenſeat, libri judicium coram ſe ipſo in Congregatione feriæ quintæ habendum decreverit; quod ſæpe a nobis factum fuit, & quoties ita expedire judicabimus, in poſterum quoque fiet, tunc ſatis fuerit exhibere Pontifici, & Cardinalibus libri cenſuras, & Conſultorum ſuffragia, omiſſo examine Congregationis feriæ quartæ, ejuſque relatione, quam per Aſſeſſorem Pontifici faciendam diximus: nam Cardinalium ſuffragiis coram ipſo Pontifice ferendis, atque hujus definitiva ſententia, vel alio opportuno conſilio in eadem Congregatione capiendo, res abſolvetur.

§. 6. Altera quoque Indicis Congregatio plures complectitur Cardinales ipſi a Pontifice adſcri-

Digitized by Google

ſcriptos , iiſdemque dotibus præditos , quibus ſancti Officii Cardinales pollere ſolent ; quum etiam eorum aliquos in utraque Congregatione locum habere contingat . Ex iis unus ejuſdem Congregationis Præfectus exiſtit ; Aſſiſtens vero perpetuus eſt Magiſter ſacri Palatii ; Secretarius autem , a prima Congregationis inſtitutione uſque in præſentem diem , ex ordine Fratrum Prædicatorum a Summo Pontifice pro tempore eligi conſuevit . Sunt præterea ex utroque Clero ſæculari , & regulari ejuſdem Congregationis Conſultores , & Relatores ſelecti ; & quidem , ubi aliquis librorum relationes coram Congregatione ſemel , bis , tertio laudabiliter peregerit , tum ipſa Congregatio Pontificem rogare ſolet , ut ejus auctoritate in Conſultorum numerum referatur .

§. 7. Sub ipſa Pontificatus noſtri primordia , ea nos ſubiit cogitatio , ut certam aliquam , & immutabilem methodum pro examine , judicioque librorum in hac Indicis Congregatione ſervandam ſtatueremus . Qua de re non modo conſilium exquiſivimus dilecti filii noſtri Angeli Mariæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Quirini nuncupati , ejuſdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarii , dictæ Congregationis Præfecti , qui pari prudentia & doctrina ſuum nobis ſenſum ſcripto declaravit ; verum etiam antiquiores aliquot ejuſdem Congregationis Conſultores coram dilecto filio Joſepho Auguſtino Orſi Ordinis Prædicatorum , tunc ipſius Congregationis Secretario , nunc autem Palatii Apoſtolici Magiſtro , convenire juſſimus , ſuamque ſententiam aperire , quæ pariter ſcripto concepta , nobis jam nunc exhibita fuit . Cumque hæc omnia diligenter apud nos aſſervata fuerint , nunc demum veterem deliberationem noſtram reſumentes , quemadmodum ea , quæ ad librorum examen , atque judicium in primodicta Congregatione ſancti Officii peragendum , pertinent , auctoritate noſtra conſtabilivimus , ita etiam , ea , quæ ad Congregationem Indicis , & ejuſdem generis negotia apud eam tractanda facere poſſunt , opportunis decretis conſtituere volentes , prælaudati Cardinalis Præfecti conſiliis , dictorumque Conſultorum votis inhærendo , hæc deinceps ſervanda decernimus .

§. 8. Cum Congregatio Indicis ad librorum cenſuram unice , ut dictum eſt , inſtituta , non ita crebro convocari ſoleat , ut altera ſancti Officii Congregatio , quæ ob cauſarum , & negotiorum multitudinem ſingulis hebdomadis ter haberi conſuevit ; illius propterea Secretario peculiare munus , & officium recipiendi librorum denuntiationes , ut fieri jam ante conſuevit , committimus , & demandamus . Is autem a libri delatore percunctabitur diligenter , quas ob cauſas illum prohiberi poſtulet , tum librum ipſum haud perſunctorie pervolvet , ut de propoſitæ accuſationis ſubſiſtentia cognoſcat ; duobus in eam rem adhibitis Conſultoribus , ab ipſo , prævia ſummi Pontificis , aut Cardinalis Præfecti , vel ejus , qui Præfecti vices ſupplet , approbatione , eligendis : quorum collato conſilio , ſi liber cenſura , & nota dignus videatur , unus aliquis relator ad ferendum de eo judicium idoneus , illius nempe facultatis , de qua in libro agitur , peritus , eadem , quam nuper innuimus , ratione eligendus erit , qui ſcripto referat animadverſiones ſuas , adnotatis paginis , quibus ſingula ab ipſo reprehenſa continentur . Sed antequam ejus cenſura ad Cardinalium Congregationem feratur , haberi volumus privatam Conſultorum Congregationem , quam olim *Parvam* dixerunt , nos autem *Præparatoriam* vocabimus , ut Relatoris animadverſionibus ad librum collatis , de earum pondere judicium fiat . Hujuſmodi Congregatio ſemel omnino ſingulis menſibus , aut etiam ſæpius , ſi oportuerit , ab ipſo Congregationis Secretario convocanda erit , vel in ſuis cubiculis , vel opportuniore , ut ipſi videbitur , loco , intra prædicti Cœnobii ædes , ubi is commoratur . Eique ſemper intererit Magiſter ſacri Palatii pro tempore exiſtens , una cum ſex aliis e numero Conſultorum , ſingulis vicibus , pro qualitate argumenti , & materiæ , de qua diſputandum erit , ut ſupra de primis duobus Conſultoribus , & de relatore conſtitutum eſt , a Secretario eligendis ; præter Secretarium ipſum , cujus partes erunt , in tabulas referre Conſultorum ſententias , quas deinde ad Congregationem Cardinalium mittet , cum relatoris cenſura . In generali demum Congregatione omnia illa ſervari debebunt , quæ ſuperius ſtatuta ſunt pro Congregatione ſancti Officii circa librorum examen . Ac quemadmodum ad Aſſeſſorem Sancti Officii pertinet de Actis in Congregatione Summum Pontificem certum reddere ; ita ad Secretarium Congregationis Indicis ſpectabit , quoties hæc librum aliquem proſcribendum , aut emendandum cenſuerit , ejuſdem Pontificis aſſenſum , prævia diligenti actorum omnium relatione , exquirere .

§. 9. Quoniam vero in Congregatione Indicis de

Digitized by Google

de ſola librorum prohibitione agitur, nonnulla hoc loco adjungenda judicavimus, eidem Congregationi potiſſimum uſui futura, quæ tamen ab altera etiam Congregatione ſancti Officii, dum in hujus quoque generis cauſis ſe immiſcet, ubi ſimiles rerum circumſtantiæ ſe offerant, æque obſervanda erunt. Quotieſcumque agatur de libro auctoris Catholici, qui ſit integræ famæ, & clari nominis, vel ob alios editos libros, vel forte ob eum ipſum, qui in examen adducitur, & hunc quidem proſcribi oporteat; præ oculis habetur uſu jamdiu recepta conſuetudo prohibendi librum, adjecta clauſula: *donec corrigatur*, ſeu *donec expurgetur*, ſi locum habere poſſit, nec grave quidpiam obſtet, quominus in caſu, de quo agitur, adhiberi valeat. Hac autem conditione proſcriptioni adjecta, non ſtatim edatur decretum, ſed ſuſpenſa illius publicatione, res antea cum auctore, vel quovis altero pro eo agente, & rogante, communicetur, atque ei quid delendum, mutandum, corrigendumve fuerit indicetur. Quod ſi nemo auctoris nomine compareat, vel ipſe, aut alter pro eo agens, injunctam correctionem libri detrectet, congruo definito tempore decretum edatur. Si vero idem auctor, ejuſve procurator, Congregationis juſſa fecerit, hoc eſt novam inſtituerit libri editionem cum opportunis caſtigationibus, ac mutationibus; tunc ſupprimatur proſcriptionis decretum: niſi forte prioris editionis exemplaria magno numero diſtracta fuerint; tunc enim ita decretum publicandum erit, ut omnes intelligant, primæ editionis exemplaria dumtaxat interdicta fore, ſecundæ vero jam emendatæ permiſſa.

§. 10. Conqueſtus ſcimus aliquando nonnullos quod librorum judicia, & proſcriptiones, inauditis auctoribus, fiant, nullo ipſis loco ad defenſionem conceſſo; Huic autem reſponſum fuiſſe novimus, nihil opus eſſe auctores in judicium vocare, ubi non quidem de eorum perſonis notandis, aut condemnandis agitur, ſed de conſulendo Fidelium indemnitati, atque avertendo ab ipſis periculo, quod ex nocua librorum lectione facile incurritur; ſi qua vero ignominiæ labe auctoris nomen ex eo aſpergi contingat, id non directe, ſed oblique ex libri damnatione conſequi. Qua ſane ratione minime improbandas cenſemus hujuſmodi librorum prohibitiones, inauditis auctoribus, factas; quum præſertim credendum ſit, quidquid pro ſe ipſo, aut pro doctrinæ ſuæ defenſione potuiſſet auctor afferre, id minime a cenſoribus, atque judicibus ignoratum, neglectumque fuiſſe. Nihilo tamen minus, quod ſæpe alias ſumma æquitatis & prudentiæ ratione ab eadem Congregatione factum fuiſſe conſtat, hoc etiam in poſterum ab ea ſervari magnopere optamus, ut quando res ſit de auctore Catholico, aliqua nominis & meritorum fama illuſtri, ejuſque opus, demptis demendis, in publicum prodire, & prodeſſe poſſe dignoſcatur, vel auctorem ipſum cauſam tueri volentem audiat, vel unum ex Conſultoribus deſignet, qui *ex Officio* operis patrocinium, defenſionemque ſuſcipiat.

§. 11. Quemadmodum vero, ubi de Congregatione ſancti Officii agebamus, eidem nos ſemper interfuturos recepimus, quotieſcumque de libro, cujus materia gravioris momenti ſit, judicium agatur; quod erit nobis facillimum, quum eadem Congregatio qualibet feria quinta coram nobis habeatur; ſic & Indicis Congregationi præſentiam noſtram impendere parati ſumus, quoties rei gravitas id promereri videbitur. Neque enim id opus eſſe dicendum eſt, quum vel hæretici hominis liber denunciatur, in quo auctor errores Catholico dogmati adverſantes conſulto tradit, aut tuetur; vel opus aliquod in examen adducitur, quo rectæ morum regulæ labefactantur, ac vitiis, & corruptelis fermenta præbentur. In his enim caſibus ne illas quidem, quas ſupra ſcripſimus, accuratiores cautelas adhibere neceſſe erit; ſed hæretico dogmate, vel pravo moris incitamento ſemel comperto, proſcriptionis decretum illico ſanciendum erit, juxta primam, ſecundam, & ſeptimam Indicis Regulas, ſacroſancti Tridentini Concilii juſſu editas atque vulgatas.

§. 12. Cum in prælaudata Congregatione ſancti Officii ſeveriſſimis legibus cautum ſit, ne de rebus ejuſdem Congregationis quiſquam cum alio extra illam loquatur, nos hanc eandem ſilentii legem a relatoribus, Conſultoribus, & Cardinalibus Congregationis Indicis religioſe cuſtodiendam præcipimus. Illius tamen Secretario poteſtatem facimus, ut animadverſiones in libros cenſuræ ſubjectos, eorum auctoribus, vel aliis illorum nomine agentibus, & poſtulantibus, ſub eadem decreti lege communicare queat, ſuppreſſis ſemper denunciatoris, cenſoriſque nominibus.

§. 13. Examinandis, corrigendiſque libris peropportuna ſunt, quæ decem Regulis Indicis a Patribus Tridentinæ Synodi confectis atque editis continentur. In Inſtructione autem felicis recordationis Clementis Papæ VIII. ejuſdem Regulis adjecta, *Tit.*

de

Digitized by Google

de correctione librorum §. *V.* Epiſcopis, & Inquiſitoribus cura committitur, ut ad librorum edendorum examen *ſpectatæ pietatis & doctrinæ viros adhibeant, de quorum fide & integritate ſibi polliceri queant, nihil eos gratiæ daturos, nihil odio, ſed omni humano affectu poſthabito, Dei dumtaxat gloriam ſpectaturos, & fidelis populi utilitatem*. His porro virtutibus, animique dotibus, ſi non majori, at pari certe de cauſa, præſtare oportet hujus noſtræ Congregationis Reviſores, & Conſultores. Cumque eos omnes, qui nunc hujuſmodi munera obtinent, tales eſſe non ignoremus, optandum, ſperandumque eſt, non abſimiles deinceps futuros, qui ad id eligentur; homines nimirum vitæ integros, probatæ doctrinæ, maturo judicio, incorrupto affectu, ab omni partium ſtudio, perſonarumque acceptione alienos; qui æquitatem, libertatemque judicandi, cum prudentia, & veritatis zelo conjungant. Cum autem eorum numerus nunc certus, & conſtitutus non ſit; ab ejuſdem Congregationis Cardinalibus conſilium expectabimus, atque capiemus, num eum pro futuris temporibus definire oporteat, vel expediat: hoc tamen jam nunc decernentes, quatenus eorum numerus definiatur, ut tam Relatores, quam Conſultores, ex utroque Clero, ſæculari nempe, & regulari, aſſumantur, alii quidem Theologi, alii utriuſque juris periti, alii ſacra & profana eruditione præſtantes, ut ex eorum cœtu, pro varietate librorum, qui ad Congregationem deferuntur, idonei viri non deſint ad ferendum de unoquoque judicium.

§. 14. Ipſos autem Relatores, Conſultoreſque, tam nunc exiſtentes, quam in poſterum quandocumque futuros, monemus, ac vehementer hortamur, ut in examine, judicioque librorum, ſequentes Regulas diligenter inſpiciant, accurateque cuſtodiant.

§. 15. I. Meminerint, non id ſibi muneris oneriſque impoſitum, ut libri ad examinandum ſibi traditi proſcriptionem modis omnibus curent, atque urgeant: ſed ut diligenti ſtudio, ac ſedato animo ipſum expendentes, fideles obſervationes ſuas, veraſque rationes Congregationi ſuppeditent, ex quibus rectum judicium de illo ferre, ejuſque proſcriptionem, emendationem, aut dimiſſionem pro merito decernere valeat.

§. 16. II. Tametſi hactenus cautum ſit, cavendumque deinceps non dubitemus, ut ad referendum, & conſulendum in prædicta Congregatione, ii ſolum admittantur, qui ſcientiam rerum, quas libri delati reſpective continent, diuturno ſtudio acquiſitam poſſideant; decet enim de artibus ſolos artifices judicare; nihilominus ſi forte eveniat, ut alicui per errorem materia aliqua diſcutienda committatur ab illius peculiaribus ſtudiis aliena, idque a Cenſore, aut Conſultore electo, ex ipſa libri lectione deprehendatur; noverit is, ſe neque apud Deum, neque apud homines culpa vacaturum, niſi quamprimum id Congregationi, aut Secretario aperiat, ſeque ad ferendam de hujuſmodi libro cenſuram minus aptum profeſſus, alium magis idoneum ad id muneris ſubrogari curet: quo tantum abeſt, ut exiſtimationis ſuæ diſpendium apud Pontificem, & Cardinales paſſurus ſit, ut magnam potius probitatis, & candoris opinionem, & laudem ſibi ſit conciliaturus.

§. 17. III. De variis opinionibus, atque ſententiis in unoquoque libro contentis, animo a præjudiciis omnibus vacuo, judicandum ſibi eſſe ſciant. Itaque nationis, familiæ, ſcholæ, inſtituti affectum excutiant: ſtudia partium ſeponant; Eccleſiæ ſanctæ dogmata, & communem Catholicorum doctrinam, quæ Conciliorum generalium decretis, Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, & Orthodoxorum Patrum atque Doctorum conſenſu continetur, unice præ oculis habeant; hoc de cætero cogitantes, non paucas eſſe opiniones, quæ uni ſcholæ, inſtituto, aut nationi certo certiores videntur, & nihilominus ſine ullo fidei, aut religionis detrimento, ab aliis Catholicis viris rejiciuntur, atque impugnantur, oppoſitæque defenduntur, ſciente, ac permittente Apoſtolica Sede, quæ unamquamque opinionem hujuſmodi in ſuo probabilitatis gradu relinquit.

§. 18. IV. Hoc quoque diligenter animadvertendum monemus, haud rectum judicium de vero auctoris ſenſu fieri poſſe, niſi omni ex parte illius liber legatur; quæque diverſis in locis poſita & collocata ſunt, inter ſe comparentur; univerſum præterea auctoris conſilium, & inſtitutum attente diſpiciatur; neque vero una vel altera propoſitione a ſuo contextu divulſa, vel ſeorſim ab aliis, quæ in eodem libro continentur, conſiderata, & expenſa, de eo pronunciandum eſſe: ſæpe enim accidit, ut quod ab auctore in aliquo operis loco perfunctorie, aut ſubobſcure traditum eſt, ita alio loco diſtincte, copioſe, ac dilucide explicetur,

Digitized by Google

ut offenſæ priori ſententiæ tenebræ, quibus involuta pravi ſenſus ſpeciem exhibebat, penitus diſpellantur, omniſque labis expers propoſitio dignoſcatur.

§. 19. V. Quod ſi ambigua quædam exciderint auctori, qui alioquin Catholicus ſit, & integra religionis, doctrinæque fama, æquitas ipſa poſtulare videtur, ut ejus dicta benigne, quantum licuerit explicata, in bonam partem accipiantur.

§. 20. Has porro, ſimileſque regulas, quæ apud optimos Scriptores de his agentes facile occurrent, ſemper animo propoſitas habeant Cenſores, & Conſultores; quo valeant in huc graviſſimo judicii genere, conſcientiæ ſuæ, auctorum famæ, Eccleſiæ bono, & Fidelium utilitati conſulere. Duo autem reliqua ſunt, in eum finem plane opportuna, quæ hoc loco adjungenda omnino eſſe judicamus.

§. 21. Prodeunt aliquando libri, in quibus falſa & reprobata dogmata, aut ſyſtemata, religioni, vel moribus exitioſa, tamquam aliorum inventa, & cogitata, exponuntur, & referuntur, abſque eo quod auctor, qui opus ſuum pravis hujuſmodi mercibus onerare ſatagit, ea refutandi curam in ſe recipiat. Putant vero, qui talia agunt, nulli ſeſe reprehenſioni, aut cenſuræ obnoxios eſſe, propterea quod de alienis, ut ajunt, opinionibus nihil ipſi affirment, ſed hiſtorice agant. At quidquid ſit de eorum animo, & conſilio, deque perſonali in eos animadverſione, de qua viderint, qui in Tribunalibus ad coercenda crimina inſtitutis jus dicunt; dubitari certe non poteſt, magnam ejuſmodi libros in Chriſtianam rempublicam labem, ac perniciem inferre; quum incautis lectoribus venena propinent, nullo exhibito, vel parato, quo præſerventur, antidoto. Subtiliſſimum hoc humanæ malitiæ inventum, ac novum ſeductionis genus, quo ſimplicium mentes facile implicantur, quam diligentiſſime Reviſores advertant, ac cenſuræ ſubjiciant; ut, vel hujuſmodi libri, ſi aliqua ex ipſis capi poſſit utilitas, emendentur; vel in vetitorum Indicem omnino referantur.

§. 22. In ea, quam ſuperius laudavimus, prædeceſſoris noſtri Clementis Papæ VIII. Inſtructione, *Tit. de correct. lib.* §. 2. ſapientiſſime cautum legitur, ut *quæ famæ proximorum, & præſertim Eccleſiaſticorum, & Principum detrahunt, boniſque moribus, & Chriſtianæ diſciplinæ ſunt contraria, expungantur*. Et paulo poſt: *facetiæ etiam, aut dicteria, in perniciem, aut præjudicium famæ, & exiſtimationis aliorum jactata, repudientur*. Utinam vero in aſpectum, lucemque hominum libri ejuſmodi in hac temporum licentia, & pravitate non efferrentur, in quibus diſſidentes auctores mutuis ſe jurgiis, conviciiſque proſcindunt: aliorum opiniones nondum ab Eccleſia damnatas cenſura perſtringunt, adverſarios, eorumque ſcholas, ac cœtus ſugillant, & pro ridiculis ducunt, magno quidem bonorum ſcandalo, hæreticorum vero contemptu, qui digladiantibus inter ſe Catholicis, ſeque mutuo lacerantibus, plane triumphant. Etſi vero fieri non poſſe intelligamus, ut diſputationes omnes e mundo tollantur, præſertim cum librorum numerus continenter augeatur: *faciendi enim plures libros nullus eſt finis*, ut eſt apud Eccleſiaſten *cap.* 12. compertum præterea nobis ſit, magnam aliquando utilitatem ex eis capi poſſe; modum tamen in defendendis opinionibus, & Chriſtianam in ſcribendo moderationem ſervari merito volumus. *Non inutiliter* (inquit Auguſtinus in Enchirid. capit. 59. prope finem) *exercentur ingenia, ſi adhibeatur diſceptatio moderata, & abſit error opinantium ſe ſcire quod neſciunt*. Qui veritatis ſtudium, & purioris doctrinæ zelum, quo ſuarum ſcriptionum mordacitatem excuſent, obtendere ſolent, ii primum intelligant, non minorem habendam veritatis, quam Evangelicæ manſuetudinis, & Chriſtianæ charitatis rationem. Charitas autem de corde puro, patiens eſt, benigna eſt, non irritatur, non æmulatur, non agit perperam, (utque addit idem Auguſtinus, Lib. contra Litteras Petiliani, cap. 29. num. 31.) *ſine ſuperbia de veritate præſumit, ſine ſævitia pro veritate certat*. Hæc magnus ille non veritatis minus, quam charitatis doctor, & ſcripto, & opere præmonſtravit. Nam in ſuis adverſus Manichæos, Pelagianos, Donatiſtas, alioſque tam ſibi, quam Eccleſiæ adverſantes aſſiduis conflictationibus, id ſemper diligentiſſime cavit, ne quempiam eorum injuriis, aut conviciis læderet, atque exaſperaret. Qui ſecus, ſcribendo, vel diſputando fecerit, is profecto nec veritatem ſibi præcipue cordi eſſe, nec charitatem ſectari ſe oſtendit.

§. 23. Ii quoque non ſatis idoneam, juſtamque excuſationem afferre videntur, qui ob ſingulare, quod profitentur, erga veteres Doctores ſtudium, eam ſibi ſcribendi rationem licere arbitrentur; nam ſi carpere novos audeant,

for-

Digitized by Google

forte ab lædendis veteribus ſibi minime temperaſſent, ſi in eorum tempora incidiſſent; quod præclare animadverſum eſt ab Auctore Operis imperfecti in Matthæum Homil. 42.: *Cum audieris*, inquit, *aliquem beatificantem antiquos Doctores*, *proba*, *qualis ſit circa ſuos Doctores: Si enim illos*, *quibuſcum vivit*, *ſuſtinet*, *& honorat*, *ſine dubio illos*, *ſi cum illis vixiſſet*, *honoraſſet: ſi autem ſuos contemnit*, *ſi cum illis vixiſſet*, *& illos contempſiſſet*. Quamobrem firmum ratumque ſit omnibus, qui adverſus aliorum ſententias ſcribunt, ac diſputant, id quod graviter, ac ſapienter a Ven. ſervo Dei prædeceſſore noſtro Innocentio Papa XI. præſcriptum eſt in Decreto edito die ſecunda Martii anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi noni: *Tandem*, inquit, *ut ab injurioſis contentionibus Doctores ſeu Scholaſtici*, *aut alii quicumque in poſterum abſtineant ut paci & charitati conſulatur*, *idem Sanctiſſimus in virtute ſanctæ obedientiæ eis præcipit*, *ut tam in libris imprimendis*, *ac manuſcriptis*, *quam in theſibus*, *ac prædicationibus*, *caveant ab omni cenſura*, *& nota*, *necnon a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones*, *quæ adhuc inter Catholicos controvertuntur*, *donec a ſancta Sede recognitæ ſint*, *& ſuper eis judicium proferatur*. Cohibeatur itaque ea ſcriptorum licentia, qui, ut ajebat Auguſtinus *lib.* 12. *Conf. capit.* 25. *num.* 34. *ſententiam ſuam amantes non quia vera eſt*, *ſed quia ſua eſt*, aliorum opiniones non modo improbant, ſed illiberaliter etiam notant, atque traducunt. Non ferant omnino, privatas ſententias, veluti certa ac definita Eccleſiæ dogmata, a quopiam in libris obtrudi, oppoſitas vero erroris inſimulari; quo turbæ in Eccleſia excitantur, diſſidia inter Doctores aut ſeruntur, aut foventur, & Chriſtianæ charitatis vincula perſæpe abrumpuntur.

§. 24. Angelicus ſcholarum princeps, Eccleſiæque Doctor S. Thomas Aquinas, dum tot conſcripſit nunquam ſatis laudata volumina, neceſſario offendit Philoſophorum, Theologorumque opiniones, quas veritate impellente refellere debuit. Cæteras vero tanti Doctoris laudes id mirabiliter cumulat, quod adverſariorum neminem parvipendere, vellicare, aut traducere viſus ſit, ſed omnes officioſe, ac perhumaniter demereri; nam ſi quid durius, ambiguum, obſcurumve eorum dictis ſubeſſet, id leniter, & benigne interpretando, emolliebat, atque explicabat. Si autem religionis, ac fidei cauſa poſtulabat, ut eorum ſententiam exploderet, ac refutaret, tanta id præſtabat modeſtia, ut non minorem ab iis diſſentiendo, quam Catholicam veritatem aſſerendo, laudem mereretur. Qui tam eximio uti ſolent, ac gloriari Magiſtro (quos magno numero eſſe, ſingulari noſtro erga ipſum cultu, ſtudioque, gaudemus) ii ſibi ad æmulandum proponant tanti Doctoris in ſcribendo moderationem, honeſtiſſimamque cum adverſariis agendi, diſputandique rationem. Ad hanc cæteri quoque ſeſe componere ſtudeant, qui ab ejus ſchola, doctrinaque recedunt. Sanctorum enim virtutes omnibus in exemplum ab Eccleſia propoſitæ ſunt. Cumque Angelicus Doctor Sanctorum albo adſcriptus ſit, quamquam diverſa ab eo ſentire liceat, ei tamen contrariam in agendo, ac diſputando rationem inire omnino non licet. Nimium intereſt publicæ tranquillitatis, proximorum ædificationis, & charitatis, ut e Catholicorum ſcriptis abſit livor, acerbitas, atque ſcurrilitas, a Chriſtiana inſtitutione, ac diſciplina, & ab omni honeſtate prorſus aliena. Quamobrem in hujuſmodi ſcriptorum licentiam graviter, pro munere ſuo cenſuram intendant reviſores librorum, eamque Congregationis Cardinalibus cognoſcendam ſubjiciant, ut eam pro zelo ſuo, & poteſtate coerceant.

§. 25. Quæ hactenus a nobis propoſita, ac conſtituta ſunt, prædeceſſorum noſtrorum decretis plane conſona, Congregationum quoque noſtrarum legibus, & conſuetudinibus comprobata, in librorum examine, ac judicio inſtituendo, Apoſtolica auctoritate deinceps ſervari decernimus: mandantes univerſis, qui in præfatis Congregationibus locum obtinent, ſeu illis quomodolibet operam ſuam præſtant, ut adverſus præmiſſa ſic a nobis ſtatuta nihil edicere, innovare, decernere, aut intentare præſumant, abſque noſtra, vel ſucceſſorum noſtrorum pro tempore exiſtentium Romanorum Pontificum expreſſa facultate.

§. 26. Non obſtantibus contrariis quibuſvis, etiam Apoſtolicis Conſtitutionibus, & ordinationibus, necnon earundem Congregationum, etiam Apoſtolica auctoritate, ſeu quavis firmitate alia roboratis decretis, uſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, cæteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque.

§. 27. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtrorum decretorum, mandatorum, ſtatutorum, voluntatum, ac derogationum infringere, vel ei auſu temerario con-

Digitized by Google

contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quinquageſimo tertio, ſeptimo Idus Julii, Pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

D. Card. Paſſioneus.
J. Datarius.

Viſa De Curia
J. C. Boſchi.

J. B. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

§. III.

De auctoritate decretorum libros vetantium, de pœnis in eos latis, qui hujuſmodi libros legant, retineant &c.

IN primo Capite oſtendimus, antequam inventa eſſet ars typographica, Eccleſiæ curam univerſim fuiſſe, ut igne perderet Hæreticorum, alioſque Religioni, ac pietati inimicos libros, vocato multoties in ſubſidium brachio ſæculari, & Eccleſiaſticis quandoque cenſuris adhibitis, ut hujuſmodi libros detegeret, ut excitaret Epiſcopos ad eorumdem inquiſitionem, Fideleſque ad eos Epiſcopis deferendos, ut comburerentur. Id autem non ita intelligant, velim, quaſi illorum lectio vetita non eſſet, ſed ſola librorum combuſtio decerneretur. Nam regula generalis erat, ut ex S. Gregorio Magno *lib. 7. capit.* 48. colligitur, *damnato Auctore damnari ejus ſcripturas, & libros, & opera*, in quibus errores eſſent, quorum cauſa damnaretur. Quæ vero damnatio fuiſſet operum, ſi retineri, ac legi potuiſſent? Immo dum ſub anathematis pœna Auctores damnati eſſent, eiſdem pœnis ſubjectos fuiſſe arbitror, tenentes, legenteſque eorum libros. Præſertim cum errorum fautores haberentur, quorum apud ſe haberent, ac legerent libros. In altero autem Capite oſtendimus, poſt illius artis inventionem, & poſtquam tot hæreſes in ſchiſmata diviſere Chriſtianos, conſueviſſe utique nonnullos libros juxta antiquam conſuetudinem comburi, at fieri non potuiſſe, ut hac via e Fidelium manibus omnino præriperentur; quamobrem nova opus fuiſſe diſciplina, quam quidem ſingulari Apoſtolicæ Sedis cura ſtabilitam, ac abſolutam fuiſſe, demonſtravimus. In hoc itaque primum de pœnis in hac diſciplina conſtitutis, deque obligatione agemus, quæ ex decretis libros vetantibus, oritur.

Primum itaque Lex in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. lata, inculcata in Concilio Tridentino, atque in Indice renovata, contra Typographos, qui libros evulgent, qui prius ab illis non ſint approbati, quibus hoc munus commiſſum eſt, pœnam conſtituit contra illius violatores, *amiſſionis omnium librorum, eorumque publicæ combuſtionis, ac centum ducatorum*: Item *excommunicationis*, & integri anni *ſuſpenſionis* ab officio, & exercitio Typographico, præter pœnas arbitrio Epiſcoporum contumacibus infligendas.

Deinde in legentes, tenentes, ac imprimentes libros prohibitos variæ conſtitutæ ſunt pœnæ, pro varietate librorum: nonnulli enim ſub *excommunicatione* vetantur, quæ *Bullæ Cœnæ* continetur, quæque eſt Romano Pontifici reſervata. Alii vero ſub pœna excommunicationis, quæ in Regulis Indicis exprimitur, prohibiti ſunt, quæ tamen excommunicatio nulli reſervatur. Alii Brevibus ſeu Bullis Romanorum Pontificum ſingulariter proſcripti fuere, atque ita prohibiti in novo Indice indicantur. Ii vero fere omnes, etſi ab Auctoribus Catholicis conſcripti ſunt, & ex profeſſo de hæreſi non tractant; tamen ſub excommunicationis pœna Romano Pontifici reſervatæ prohibentur, ut conſulenti Brevia, Bullaſque Pontificias liquebit. Alii denique ſub pœna tantum peccati mortalis, aliiſque pœnis arbitrio Epiſcopi contumacibus infligendis. Ne vero Lectores cum P. Concina *Tom. 1. Theol. Chriſt. lib. 1. diſput. 2. pag.* 221. putent, etiam libros omnes Catholicos, quacumque ex cauſa prohibitos, vetari ſub peccato mortali, & excommunicatione non reſervata, placet hic in medium proferre verba Conſtitut. Pii Papæ IV. incipien. *Dominici Gregis: Si quis*, inquit, *adverſus eas Regulas, prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujuſvis auctoris ſcripta propter hæreſim, aut falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipſo jure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob cauſam in eum tamquam de hæreſi ſuſpectum inquiri, & procedi liceat; præter alias pœnas ſu-*

per

Digitized by Google

per hoc ab Apoſtolica Sede, ſacriſque Canonibus conſtitutas. Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritque, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſevere ſe noverit puniendum.

In excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt legentes, vel retinentes quoſcumque libros Lutheri, Celvini, aliorumque Hæreſiatcharum, de quocumque argumento tractantes, ſive ex profeſſo de religione agant, ſive non, ſive hæreſes inſperſas hebeant, ſive non. Hoc autem nomine deſignentur, qui novas hæreſes, & ſectas condiderunt; aut veteres jam ſepultas, & extinctas iterum inſtaurarunt, aut ſuſcitarunt, Quod quidem nomina ipſa deſignant Hæreſiarchæ, Capitis, & Ducis in prima regula Indicis expreſſa. In eamdem excommunicationem incidunt legentes, habenteſque libros, quorumcumque hæreticorum ex profeſſo de Religione tractantes. Tractant autem ex profeſſo de Religione, agentes de Sacra Scriptura, de Theologia Dogmatica, Scholaſtica, & Morali, de Jure Canonico, de Hiſtoria Eccleſiaſtica, de Clericis, de Monachis, de Sanctorum cultu, de Sacramentis, de Sacris Ritibus, deque aliis ad Religionem pertinentibus. Itaque qui *ſcienter*, hoc eſt, ſcientes, Auctores eſſe hæreticos, vel libros eſſe ab Eccleſia vetitos, hujuſmodi libros legunt ſine debita licentia, ſive id ex mera curioſitate, ſive etiam animo refellendi errores id agant, excommunicationem antea dictam ſubeunt; dummodo parvitas materiæ non excuſet. Eamdem incurrunt eoſdem ementes, etiam ad merum ornatum Bibliothecæ, immo & qui apud alios quoque retineant, qui facultatem habeant, retento dominio, niſi id per breve ſit temporis ſpatium, quod aliquantulum extendi poteſt, dum juſta cauſa adſit ſpei obtinendæ fecultatis. Extenditur quoque excommunicatio illa ad eos, qui operam ad horum librorum editionem conferunt, ut ſunt Typographus, qui ſumptus ſuppeditat, qui æneas litteras jungunt, & componunt, qui prælo excudunt, quique typos perlegunt, & corrigunt. Ac demum ad eos, qui hujuſmodi libros defendant; Defendere autem dicuntur libros, qui eorum prohibitionem impediant, qui eoſdem utiles bonoſque eſſe, non vero damnendos prædicent; aliaque agant, quæ ad illorum detentionem pertineant. Ii omnes in duplicem excommunicationem incidunt, alteram Bullæ, cujus abſolutio Summo Pontifici reſervata eſt, alteram Indicis, quæ non eſt reſervata.

Dum vero libri ſint ab hæretico homine conſcripti, de Religione vero non tractent, ſed Philoſophiam, Rhetoricam, Hiſtoriam Profanam, Medicinam, aliemque inferiorem facultatem exponant, ſi a Theologis, aliiſque juſſu Epiſcoporum, vel Inquiſitorum, examinati, approbetique ſint, omnino permittuntur. Tunc enim præſumitur, aut nullos habuiſſe errores, aut fuiſſe jem expurgatos. Quia vero quotquot exeunt ex hæreticorum officinis, juxta præſcriptum Regularum Indicis editi non ſunt, omnes cujuſque argumenti per regulam X. proſcripti eſſe videntur. Sed ad Catholicorum loca delati univerſim veluti permiſſi haberi ſolent, donec Eccleſiæ judicio in damnatorum catalogum referantur. Id autem non alia de cauſa, ut ego erbitror, niſi quod per Reviſores deputatos ad examen librorum, qui in Catholicorum Civitates introducuntur, veluti examinati, probetique hebentur. Quamobrem graviter peccant Reviſores, ſi ſuſpectos hujuſmodi libros examinare negligant, ac Mercatores etiam librorum, aliique, qui ſcientes illos e ſuſpectis Typographiis prodiiſſe, eoſdem de induſtria deputatis Reviſoribus occultare ſtudent. Nem præter quem quod contra Eccleſiæ legem agunt libros illos examini ſubjicientem, in cauſa ſunt, ut noxii libri e ſimpliciorum manibus, aliiſque, quos ſeducere ac depravare poſſint, juxta Eccleſiæ voluntatem non eripiantur. Peccant itidem, & quidem graviter, qui hujuſmodi libros legentes, in iiſque vel hæreſes, aut errores alios Religioni, pietatique contrarios offendentes, eos denunciare negligunt Sacræ Congregationi, vel Epiſcopis, aut Inquiſitoribus, ut in catalogum prohibitorum referantur. Immo ſi libri alieni etiam a Religione argumenti, de Philoſophia ex. gr. vel jure Civili, tales ſint, ut hæreſes plures ſæpius inculcent, vel unam eamdemque crebro inſerant, ac perſuadere conentur, ſicuti paſſim uſuvenire ſolet Novatoribus, ii habentur pro libris de Religione tractantibus, inquit doctiſſimus P. Gretſerus, ac jam damnati ſunt per generelem legem, tum Bullæ in Cæna Domini, tum Indicis; illoſque tenentes, ac legentes ſine neceſſaria licentia, poſtquam noverint hujuſmodi eſſe hæreſibus infectos, atque eb Eccleſia damnatos hæreticorum libros, in pœnas incidunt illis legibus contentas. Nem omnium judicio, per hæreticorum libros, ii intelliguntur, qui de Religione tractant, & hæreſes continent, *non unam, vel alteram, ſed plures; &, ſi eamdem, ſæpius, & cum ſtudio repetitam, & in-*

culcatam. Hujuſmodi itaque libri, etſi in catalogu prohibitorum non leguntur, tamen ut hæreticorum libri ipſo jure damnati ſunt: Addit etiam citatus Gretſerus lectionem libri, qui de Religione non agat, ſed aliquam hæreſim tantum ubiter contineat, excommunicationem ſecum fere Indicis tantum, *ob materiæ parvitatem*.

Si liber qui de Religione nun tractat, aut eſt Catholici Auctoris, ſub excommunicatione prohibetur, ſed nec *Bullæ cœnæ*, neque reſervatiunis mentio ulla fiat, excommunicario reſervata non eſt. At qui poſt Alexandrum VII. Brevibus ſive Bullis particularibus proſcripti ſunt, omnes fere reſervatam excommunicationem ſecum ferunt; ut ex iiſdem Brevibus intelligere eſt, ad quæ Lectores remittuntur in Epiſtola novæ Indicis editiuni præfixa.

Nota 1. Conſtirurione pluries cit. *Omnium ſollicitudinum*, Chriſtifidelibus in Regno Madurenſi, aliiſque finitimis Regionibus interdicitur, *Gentilium libros legere, & retinere ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, niſi prius habita licentia Parochi, ſive Miſſionarii curam animarum exercentis, quorum prudentiæ committitur facultas ſuper hoc diſpenſandi, & libros (qui forte ſunt) noxia ſuperſtitione vacuos, nihil contra bonos mores tractantes, pro Chriſtianorum uſu ſeligendi, eorumque lecturam permittendi*.

Nota 2. In Bulla Cœnæ non prohibentur libri Ethnicurum, Judæorum, & Mahumeranorum. Nam ii hæreticorum nomine non veniunt. Libri de Aſtrolugia judiciaria, ac divinatiune de rebus contingenter futuris, prohibentur a Sixto V. ſub pœna excommunicatiunis latæ ſententiæ Summo Puntifici reſervatæ. Celebriores Theologi cenſent, nomine librorum hæreticorum venire etiam librus Photianurum, Armenorum, Jacobirarum, & recentiurum Neſtorianurum, quia ii nun ſunt ſub obedientia Rumani Pontificis, ſicut hæretici, atque eorum libri ita Religioni ſunt inimici, & ad ſeducendum apti, ut præſumi omnino debeat Eccleſiam, & Apoſtolicam Sedem, illurum quoque lectionem verare voluiſſe. Hæc quantum ad pœnas, nunc de Decretorum vi & auctoritate agendum eſt. Id vero nonnullorum dubiorum ſolutione præſtabimus.

§. IV.

Proponuntur circa hanc materiam nonnulla quæſtiones.

QUæſt. I. *Utrum in prohibitione libri etiam manuſcripta prohibita cenſeantur?*

Reſp. Affirmative, nam vel libri ſunt hæreticorum, qui de Religione tractent; vel ſunt libri Catholicurum in catalugum prohibitorum Eccleſiæ ſententia relati. Utrique autem prohibiti ſunt ſive manuſcripti, ſive typis editi circumferantur. Ad hæreticorum libros, quod ſpectat, quis ignoret ab Eccleſia in Bulla Cœnæ, & in generalibus regulis Indicis omnes damnari hæreticorum libros, *qui de Religione ex profeſſo tractant?* Itaque ſi manuſcripta hæreticorum de Religione ex profeſſo agant, dubitari nun poteſt, quin generali illa lege prohibita fuerint. Deinde, nemo negat, librorum nomine etiam manuſcripta venire, quæ hoc nomine deſignabantur, dum nondum haberetur ars Typographica, ac etiam nunc exprimi ſolent. Denique nemo ignorat, Eccleſiam hos pruſcribere librus, ut a periculis, qui ex eorumdem lectione imminent, Fideles liberet.

Itaque Eccleſiæ finis fuit hac prohibitione Fideles a lectiune Scriptorum hæreticorum avocare, ne ſimpliciores currumperentur, neve ipſi etiam ducti in varios errores abirent, ut loquitur Pius IV. in ſæpe citata Cunſtitutiune. At ſi manuſcripta non prohibuiſſet, incummoda hæc nun evitaret. Nam poſſent hæretici ſola manuſcripta divulgare, aut alii curare poſſent ut hæreticorum libri ita deſcriberentur, ſicque omnem prohibitionem eludere. Accedit etiam, quud Eccleſia per hanc pruhibitiunem nun minurem adhibeat ſullicitudinem, quam adhibuiſſet ante inventionem artis typographicæ, ut a Fidelium manibus noxius librus præripiat. Ergo omnem prorſus lectionem vetat, etiam manuſcripti. Ita ſane omnes doctiores, & qui ſunt in hiſce rebus magis verſati, ſentiunt, & ut nimis laxam cuntrariam opiniunem rejiciunt, atque ut omnino commentitiam habent declarationem Sac. Congregationis ab Adverſariis adſertam.

Si liber vero prohibitus, aut de Religione nun tractet, vel ſit Auctoris Cathulici, cum nun damnatus ſit, quia typis editus, ſed ob nuxiam, quam habet doctrinam, quis non videat etiam manuſcriptum prohibitum eſſe?

Quæſt.

Digitized by Google

Quæſt. II. *Utrum libri Catholicorum prohibiti in uno, ſint etiam in alio idiomate vetiti?*

Reſp. Affirmative, nam regula præſcripta a Clemente VIII. §. 6. ita habet: *In univerſum autem de malis, & pernicioſis libris id declaratur, atque ſtatuitur, ut qui certa lingua initio editi, & deinceps prohibiti, ac damnati a Sede Apoſtolica ſunt, eoſdem quoque in quacumque poſtea vertantur lingua, cenſeri ab Apoſtolica Sede ſub eiſdem pœnis interdictos, & damnatos.*

Quæſt. III. *Quinam concedere debeat legendi libros prohibitos facultatem?*

Reſp. Jus conceſſum Epiſcopis, & Inquiſitoribus ſublatum eſſe per Conſtitutionem Gregorii Papæ XV. incipientem *Apoſtolatus officium*, in qua ſtatuitur, *de cætero ſimiles licentiæ niſi a Congreg. ſancti Officii concedantur*. Deinde iſtud idem jus conceſſum fuit Sac. Congr. Indicis, habetque Magiſter Sac. Palatii pro Roma, & ejus diſtrictu. Hoc autem notatum voluit, ut Lectores intelligant, non poſſe Locorum Ordinarios hanc licentiam concedere, niſi illius concedendæ facultatem habuerint ab Apoſtolica Sede; *quia inferior non poteſt legem ſuperioris tollere, neque abſolvere a reſervatis Papæ*, ut optime advertit Navarr. *l.* 1. *conſil. tit.* 2. *conſil.* 1. *quæſt.* 36. & quia per ſuperiorem Conſtitutionem hujuſmodi jus Apoſt. Sedi reſervatur.

Quæſt. IV. *Utrum decreta, quibus Romæ prohibentur libri, obligent omnes omnino Fideles?*

Reſp. Affirmative. Primum id liquet ex verbis ſupracitatis regulæ Clem. PP. VIII. ubi dicitur libros prohibitos a Sede Apoſtol. in quamcumque vertantur linguam, *cenſeri ab eadem Sede ubique gentium ſub eiſdem pœnis interdictos, & damnatos*. Deinde, hujuſmodi Decreta approbari ſolent a Summis Pontificibus, ac de re ſunt, quæ ad omnes Fideles pertinet, cujuſmodi eſt Fidei, & morum doctrina. Quis vero dicat, Decreta edita a ſummis viris, quales ſunt Cardinales, & approbata a Summo Pontifice, qui fatentibus omnibus Catholicis, auctoritatem, & juriſdictionem habet in univerſam Eccleſiam, vim non habere obligandi omnes Fideles? Ab eo enim approbata vulgantur, qui poteſtatem & animum obligandi habet. Ne dicas, recepta non eſſe, vel non eſſe ſatis vulgata. Quis enim dicat, ex ovium acceptatione vim pendere legum, quas pro communi bono ſupremus Eccleſiæ Paſtor conſtituat, quibus velit omnes omnino obligare? Vel ſatis vulgata non eſſe Decreta, quæ ita publicantur, ut facile ad omnium notitiam pervenire poſſint? nam præterquam quod decreta hujuſmodi typis conſignantur, ut facile per manus Epiſcoporum ad omnium notitiam pervenire poſſint, libri proſcripti Indici librorum prohibitorum inſeruntur, ex quo Fideles omnes facile intelligere poſſunt, quinam ſint libri, Apoſtol. Sedis Decreto damnati.

Denique, id eadem Sac. Congreg. definivit die 4. Decembris anni 1674. in ſolutione dubiorum, quæ fuerant ex parte Epiſcopi Malacenſis propoſita, quorum primum erat: An Decreta Sacr. Congregation. obligent etiam in Regnis Hiſpaniarum? Alterum vero: An Epiſcopi procedere poſſint contra tranſgreſſores horum Decretorum? *Sacra Congregat. reſpondit ad* 1. *id non poſſe verti in dubium, cum Decreta hujus Congregationis obligent univerſos Chriſtianos. Ad* 2. *quod Epiſcopi poſſunt procedere contra tranſgreſſores, utendo propria auctoritate.*

Nota. Si alicubi ex Sedis Apoſtolicæ indulgentia, vel tolleratia uſu receptæ non ſint Regulæ Indicis, ac Bulla Cœnæ, id unice inferri poterit, legentes libros non incurrere in cenſuras in illis expreſſas. At certum eſt, graviter peccare contra Eccleſiæ præceptum, quæ ſemper vetuit horum librorum lectionem, quæque eamdem per Romanum Pontificem inculcat, & renovat. Hinc boni probique Catholici ex omnibus partibus recurrere ſolent ad Apoſtolicam Sedem, vel ad habentes ab ea facultatem, ut legendi vetitos libros licentiam obtineant.

LIGAMEN. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a n.* 8. *ad* 19.

LIMINA APOSTOLORUM ROMÆ.

Limina Apoſtolorum Romæ viſitanda eſſe ab 1
Epiſcopis ſtatuit, ſed abſque præfinitione temporis, Leo III. *Epiſt.* 1. Sanctus Anacletus 2
autem ſtatuit eſſe viſitanda juxta Papæ Chirographum; *cap. Juxta* 3. *diſt.* 93. Zacharias 3
vero *in Concilio Romano cap.* 4. ſtatuit ab Epiſcopis propinquis quolibet anno viſitanda eſſe perſonaliter, a remotis vero per Epiſtolas, *cit.*

Digitized by Google

4 *cit. cap. Juxta* 3. *diſt.* 3. Epiſcopi noviter creati jurant ſe viſitaturos Limina Apoſtolorum per ſe, vel per certum Nuncium quolibet anno, niſi a Sede Apoſtolica diſpenſentur, ſeu ad longius tempus eorum viſitatio prorogetur; *c. Ego N. Epiſcopus* 4. *de jurejurando*. Nunc autem talis obligatio eſt eis prorogata, ut infra.

5 Epiſcopi viciniores, etiamſi ſint Cardinales, per ſe ipſos, ſi non ſint legitime impediti, viſitare Limina Apoſtolorum, & ſui Paſtoralis officii rationem reddere, ac totius ſuæ Eccleſiæ ſtatus relationem facere tenentur tertio quoque anno, ut Itali. Alii vero pro majori, vel minori diſtantia quarto, ut Germani, quinto, ut Africani, vel decimo anno, ut Aſiatici iter ſuſcipere, & Deo concedente perficere debent, & ſucceſſive eiſdem temporibus tranſactis repeteee debent. Sixtus V. Conſt. 15. incip. *Romanus Pontifex*.

6 Epiſcopi legitime impediti, ſi per ipſos non poſſunt viſitare Limina, tenentur id facere per alium in Dignitate conſtitutum, vel ſi hunc non habent, per Sacerdotem Diœceſanum id facere debent, & ſi nec hunc habent per alium Clericum, & docere debent de impedimento, & quomodo id eſt faciendum. Sixtus V. cit. Conſt. incip. *Romanus Pontifex* §. 4.

7 Limina Apoſtolorum viſitare tenentur etiam Patriarchæ, Archiepiſcopi & Epiſcopi Titulares, ut declaravit *Sac. Cong. Conc.* teſte Fagnan. *lib.* 2. *Decret. in cap. Ego N. Epiſcopus*
8 4. *de jurejurando n.* 82. Coadjutor autem Epiſcopi non tenetur viſitare Limina Apoſtolorum ſed Coadjutus. *Sac. Cong. Conc.* 4. *Aug.* 1609. apud Gavant. *in Manual. verb. Limina Apoſt. n.* 2. *in addit.*

9 Munus viſitationis Liminum in tribus actibus potiſſimum conſiſtit; ſcilicet in materiali Sacrorum Liminum viſitatione, in exhibitione debitæ obedientiæ, ac reverentiæ Romano Pontifici, & in relatione ſtatus Eccleſiæ; Quos tres actus complectitur cit. Bulla Sixti V. §. *Quo circa;* Et eorundem meminit *Sacr. Cong. Concil.* in Litteris Patentibus, quas tribuere ſolet Epiſcopis poſt peractam viſitationem, quarum formulam tradit Fagn. *loc. cit. num.*
10 61. Et noviſſime Benedictus XIII. *in Concilio Romano celebrato anno* 1725. *tit.* 13. *cap.* 1. *& Appendice inſtruct.* 12. ubi ne deinceps defectu inſtructionis nunquam editæ pro exarandis relationibus ſtatuum Eccleſiarum, earum aliquæ exhibeantur abundantes in ſuperfluis, & aliquæ deficientes in neceſſariis, ut olim non ſemel accidebat; datur inſtructio hactenus omiſſa de mandato ejuſdem Summi Pontificis a Sacra Congregatione Concilii edita, & ab omnibus Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & Patriarchis adamuſſim ſervanda. Vide *ibi per tot.*

Epiſcopi pro viſitandis Liminibus poſſunt 11
abeſſe a reſidentia ſuæ Eccleſiæ, ſeu Diœceſis per ſeptem menſes, ſi ſint ultra montes, & per quatuor, ſi ſint citra montes: dummodo eo tempore ad alios actus non divertant; Sic expreſſe Urban. VIII. Conſt. inc. *Sancta Sy-*
nodus. Epiſcopus tamen, qui Beatorum Apo- 12
ſtolorum Limina viſitavit, v. g. in fine unius Triennii, non poteſt immediate in principio ſequentis Triennii iterum viſitare, ac proinde Viſitationis titulo nequit per octo menſes continuos abeſſe a ſua Eccleſia, ſeu Diœceſi. *Sacr. Congreg. ſuper reſidentia Epiſcop. habita in Quirinali ex ordine Sanctiſſimi die* 17. *Jul.* 1657.

Canonicus, qui accedit Romam pro ſervi- 13
tio Epiſcopi, qui venit ad viſitanda Limina Apoſtolorum, etiam quod dictus Canonicus veniat poſt Epiſcopum, & non ſimul, lucratur diſtributiones quotidianas. *Sac. Cong. Concil. die* 9. *Septemb.* 1623.

Sic etiam diſtributiones lucrantur Canonici 14
miſſi ab Ipſorum Epiſcopis ad Limina Apoſtolorum viſitanda eorum nomine: Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *c.* 2. *n.* 348. & Barboſa *Collectan. Apoſtol. deciſ. verb. Diſtributiones quotidianæ n.*
11. Canonico autem in Urbe commorante, ſi 15
ipſe deputetur ab Epiſcopo ſuo ad viſitanda Limina, debentur ei Diſtributiones unius menſis. *Sac. Congr. Concil. in Vigilien.* 6. *Januarii* 1682.

Si vero Epiſcopum ad viſitanda Limina co- 16
mitaſſet, tunc diſtributiones debentur pro toto tempore acceſſus, manſionis, & receſſus. *Ead.*
Sac.Cong.Conc. in Comen. 28. *Aug.* 1688. Quoad 17
tempus *ead. Sacr. Congreg. Concil.* conſtituit eſſe trium menſium *in una Vaſionen.* 17. *April.* 1627. At advertendum eſt, quod tempore hujus ultimi Decreti nondum erat edita cit. Conſtitutio Urbani VIII. incip. *Sancta Synodus*, emanata ſolum 12. *Decemb.* 1634. concedens Epiſcopis ultra montes ſeptem menſes, & Epiſcopis citra montes quatuor menſes pro viſitandis Liminibus, quod tempus videtur reſpective conceſſum etiam Canonicis ipſos pro tali fine comitantibus.

Epiſcopi, quamvis interveniente legitimo 18
impedimento viſitandi per ſe ipſos perſonaliter Limina Apoſtolorum, poſſint ipſa viſitare per

cer-

certum Nuncium, vel Procuratorem ſpecialiter ad id deputatum, ut expreſſe conceditur *in cit. c. Ego N. Epiſcopus* 4. *de Jurejurando*, & cit. Conſtit. Sixti V. incip. *Romanus Pon-*
19 *tifex*, tamen nequeunt ipſa viſitare per manentem in Curia, ut reſpondit *Sac. Congreg.*
20 *Conc. in Forolivien.* 12. *Aug.* 1628. Neque per Presbyterum Diœceſanum non exiſtentem de Capitulo Cathedralis, neque in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ut cenſuit *Sac. Congr. Conc. in Elboren. ſub die* 4. *Decembr.* 1627.
21 Neque per Sacerdotem Regularem, ut reſpondit *ead. S. Cong. Conc. in Viſen. ſub die* 13. *Novemb.* 1627.
22 Epiſcopi quando viſitant Limina Apoſtolorum, referre debent ſe paruiſſe Conſtitutioni 195. Urbani VIII. incipient. *Salvatoris*, editæ 3. *Februar.* 1634. in qua præcipit, quod Locorum Ordinarii, & Verbi Dei Concionatores ad minus duabus vicibus quolibet Anno Adventus, & Quadrageſimæ temporibus, neceſſitates locorum Terræ Sanctæ commendari curent. Sic ſtatuit Innocentius X. Conſtitut. 10. incip. *Salvatoris*, & confirmavit Clemens X. Conſtitut. 39. etiam incip. *Salvatoris*.
23 Tempus præfixum ad viſitanda Limina Apoſtolorum incipit currere a die publicationis dictæ Conſtitutionis Sixti V. incip. *Romanus Pontifex*. Sic declaravit etiam *Sac. Cong. Conc.*
24 *in Burgen.* 12. *Aug.* 1628. Talis autem publicatio facta fuit *die* 20. *Decemb.* 1585. Unde a tali die cœpit currere primum Triennium pro Epiſcopis Italis, primum Quadriennium pro Epiſcopis Germanis, Gallis, Hiſpanis &c. primum Quinquennium pro Epiſcopis Africanis, & primum Decennium pro Epiſcopis Aſiaticis. Et hæc Triennia, Quadriennia, Quinquennia, & Decennia durant uſque ad diem 20. Decem. ſui reſpective elapſi Triennii, Quadriennii, Quinquennii, & Decennii, & a tali die 20. Decembr. ſemper incipiunt nova Triennia, Quadriennia &c. aliis jam reſpective elapſis,
25 & ipſa die completis. Quæ tamen computatio fieri debet ab ipſa die 20. Decemb. excluſive & ſic in fine cujuſque Triennii, Quadriennii, Quinquennii, & Decennii integra dies 20. Decemb. cedit commodo Epiſcoporum; adeo ut tempus ad viſitandum præfixum duret uſque ad ultimum momentum ejus diei; Dies enim termini non computatur in termino; *l.* 1. *ff. Si quis cautionibus*, *cap. Frequens* 1. *de reſtit. ſpoliator. in* 6. cum concordant. De quibus per Gloſſam *ibid. verb. proponitur*; Fagnan. *loc. c. num.* 43. & alii paſſim.
26 Hinc eſt advertendum, quod Triennia, Quadriennia, Quinquennia, Decennia reſpective currunt perpetuis temporibus pro omnibus ſucceſſoribus Epiſcopis: unde ſi quis Epiſcopus Italiæ conſecretur, v. g. prima die Junii tertii anni Triennii, quod currebat ſuo præmortuo, vel tranſlato Anteceſſori, qui pro illo Triennio Limina, non viſitavit, tenetur ipſe Limina viſitare eodem ipſo anno ante elapſam totam diem vigeſimam Decemb. ejuſdem anni, & ſi hoc ſpatium temporis nimis breve videatur ipſi Epiſcopo ad perfecte conficiendam relationem ſuæ recenter adeptæ Eccleſiæ, & Limina viſitanda, poterit prorogationem ad hoc munus obeundum impetrare a Sac. Cong. Conc. quæ in ſimilibus caſibus ſolet ipſam concedere. Si autem ſuus Anteceſſor pro tali currenti Triennio jam Limina viſitaverit, ipſe Epiſcopus Succeſſor poterit differre Viſitationem Liminum ſpatio trium annorum, & ſex menſium, & viginti dierum a die prima Junii ſuæ Conſecrationis uſque ad diem 20 Decemb. ultimi anni ſui primi reſpective currentis Triennii. *Communis* per text. d. Conſtit. Sixti V. incip. *Romanus Pontifex* §. *Ad hoc autem*, *verſ. Quæ ne longius differantur &c.*

Liminum viſitatio fieri debet in ultimo anno Triennii, Quadriennii, Quinquennii, & reſpective Decennii. Unde Epiſcopi præſertim Italiæ non conſueverunt in primo anno Triennii admitti ad Viſitationem Liminum, in ſecundo autem anno nonniſi raro, & ex aliqua rationabili cauſa; Sic cenſuit *Sacr. Cong. ſuper reſidentia Epiſcopor. habita in Quirinali ex ordine Sanctiſſimi die* 17. *Julii* 1657. Hinc ad Limina viſitanda non admittuntur Epiſcopi nuper creati priuſquam ſe ad reſidentiam conferant, niſi in caſu, quo conſecrentur in Curia paulo ante finem Triennii ſui Anteceſſoris, v. g. menſe Octobris, ſeu Novembris; quia tunc, cum non ſubſit tempus adeundi ſuam Eccleſiam, & conficiendi ejuſdem ſtatus relationem, & redeundi ad Urbem ad Limina viſitanda ante elapſam diem 20. Decembr. immediate ſequentis, ex gratia admitti ſolent a Sac. Cong. Conc. ad viſitationem Liminum, priuſquam abſcedant a Curia aliquibus eis conditionibus impoſitis. Fagn. *loc. cit. n.* 49. & alii. 27 28

Limina Apoſtolorum ibi eſſe dicuntur, ubi eſt Papa; Sic ex multis, cum multis probat Fagn. *loc. cit. a n.* 69. per text. *in cap. Qui Cathedram* 3. *& cap. Juxta* 4. *diſt.* 93. *c. Ad Limina* 7. *cauſ.* 31. *q.* 1. *cap. Ego N. Epiſcopus* 4. *de jurejurando*; & cit. Conſtit. Sixti V. incip. *Romanus Pontifex*. 29

Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriar- 30

Digitized by Google

triarchæ , etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant , ſi ſecluſis impedimentis legitimis per ſe vel per certos Nuncios , aut ſpecialiter Deputatos Procuratores , ſtatutis ſupra aſſignatis temporibus Limina Apoſtolorum non viſitaverint , ab ingreſſu Eccleſiæ , ac etiam ab adminiſtratione tam ſpiritualium , quam temporalium , nec non a perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum , a Capitulis earum interim libere exigendorum , & in opus fabricæ , ſeu ornamentorum Eccleſiæ emptionem , prout major exegerit neceſſitas inſumendorum , ipſo facto elapſo reſpective Triennio , Quadriennio , Quinquennio , & Decennio , tandiu ſunt ſuſpenſi , donec a contumacia reſipiſcentes relaxationem Suſpenſionis a Sede Apoſtolica meruerint obtinere , textu expreſſo *in cit.* Conſt. Sixti V. incip. *Romanus Pontifex* §. *Si vero quod abſit*.

31 Limina Apoſtolorum ſtatutis temporibus viſitari debent ab omnibus Epiſcopis ; Benedict. XIV. Conſtit. 7. incip. *Quod Sancta* §. 1. & 2.
32 Item ab inferioribus Prælatis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus . Idem *ib.* §. 5.
33 Qua de re juramentum præſtare jubentur , ſi præſentes in Curia fuerint , in manibus S. R. E. Diaconi Cardinalis ordine prioris ; ſi vero abſentes , in manibus Nuncii , aut Legati Se-
34 dis Apoſtolicæ , ſi præſens fuerit ; ſin minus ,
35 in manibus alicujus Epiſcopi , aut Archiepiſcopi eorum arbitrio eligendi . Idem *ib.* §. 5.
36 Itali , & Inſularum adjacentium tertio quoque
37 anno ; Reliqui autem in aliis Provinciis , Regnis , & Terrarum Orbis partibus , & Regionibus exiſtentes , tam qui nunc ſunt , quam qui in poſterum erunt , quinto quoque anno a tempore captæ poſſeſſionis computando ; Idem *ib.* §. 7.

Additiones ex aliena manu.

38 Ex Conſtitutione S. M. Benedicti XIV. data 23. Novembris 1740. incipiente : *Quod ſancta* : omnes & quicumque Abbates , Priores , Præpoſiti , aliique quocumque nomine ac titulo inſigniti , etiam S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales , tam ſæculares , quam Regulares *juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes* , jam promoti , & promovendi , antequam ſuorum Monaſteriorum ſeu Eccleſiarum poſſeſſionem apprehendant , juramentum præſtare debent juxta formulam in dict. Conſtitutione deſcriptam in manibus Cardinalis Decani , ſi præſentes ſint in Curia , & ſi abſentes , in manibus Nuncii , aut Legati Apoſtolici , eoque abſente , in manibus alicujus Archiepiſcopi , aut Epiſcopi eorum arbitrio eligendi , ſe liminum viſitationem , *nullo intercedente legitimo impedimento* , perſonaliter peracturos eſſe , ac de ſibi commiſſa Monaſteriorum & Eccleſiarum procuratione relationem Romano pro tempore Pontifici facturos eſſe ſingulis trienniis a die poſſeſſionis apprehenſæ incipiendis , ſi ſint Itali , vel ex Inſulis & Provinciis Italiæ adjacentibus , ſin minus , quinto quoque anno , ſub pœna ingreſſus ab Eccleſia , adminiſtrationis tam temporalium , quam ſpiritualium , perceptionis fructuum &c. *intercedente vero legitimo aliquo impedimento* , per virum in dignitate Eccleſia- 39
ſtica conſtitutum de gremio Monaſteriorum , vel Eccleſiarum , aut per aliquem Sacerdotem Regularem , aut ſæcularem , qui tamen docere debet de impedimento .

His, qui tenentur viſitare limina , tum re- 40
lationem facere de ſtatu ſuarum Eccleſiarum , adde etiam Adminiſtratores datos alicui Epiſcopo in legitima ætate nondum conſtituto , ut uſuvenit , dum aliquis Regius Princeps , nondum in ætate legitima conſtitutus præficitur alicui Eccleſiæ ; *S. M. Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib. 13. cap. 6. n. 5.*

Recte *Auctor num. 7.* ſentit teneri & Epiſ- 41
copos titulares ad viſitationem liminum . Tametſi enim Andreuccius *de Epiſcopo tit. p. 4.* §. 42
1. *num.* 290. neget eos teneri ea reddita ratione , quod ut Eccleſiarum ſuarum ſtatum plane ignorantes illius relationem facere nullo modo queunt ; tamen optime ex Fagnano advertit dict. Benedictus XIV. *de Synod. Diœceſ. lib.* 13. 43
cap. 6. n. 5. quod quum in viſitatione ſacrorum Liminum (ſunt ejus verba) *præter venerationem erga Sanctorum Apoſtolorum cineres , debitæ Romano Pontifici ſubmiſſionis , & obedientiæ actus contineatur ; quumque etiam Epiſcopus titularis licet abſens & impeditus quominus ad ſuam Eccleſiam accedat , de hujus tamen ſtatu aliqua identidem cognoſcere poſſit , quæ Pontifici referenda ſint , & quorum occaſione aliquid in ejuſdem Eccleſiæ utilitatem proponendum occurrat ; Hinc affirmandum videtur , Epiſcopos quoque titulares ad Sixtinæ Bullæ obſervantiam teneri* . Adde pro hac ſententia Thomaſſin. *de veter. & nov. Eccleſ. diſciplin. part. 2. lib. 3. cap. 42. num. 12. & ſequent.*

Recte quoque *Auctor n.* 8. ſentit , & teneri 44
Coadjutum , nequaquam vero Coadjutorem . 45
Cæterum ſi Coadjutor viſitationem peregiſſet , & relationem de Statu Eccleſiæ feciſſet , minime pro ea vice tenetur Coadjutus ; Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. lib. 13. cap. 6. n. 5.*

LI-

Digitized by Google

LINEA AFFINITATIS, CONSANGUINITATIS, LEGALIS PATERNITATIS, LEGALIS FRATERNITATIS, LEGALIS AFFINITATIS. Vide verb. *Affinitas*, & *verb. Impedimenta Matrimonii art. 1. a n. 27. ad 78.*

L I T A N I Æ.

1 VErbum *Litaniæ* eſt nomen Græcum, quod Latine ſignificat humiles ſupplicationes, & devotas, ſeu ferventes preces. *Concil. Mogunt. 1. cap. 2.* & tradunt communiter Doctores agentes de Litaniis. Suarez *tom. 2. de Religione lib. 3. de Orat. vocali cap. 9. in fine*. Lezana *in Summa verb. Litaniæ num. 2.* Serrarius *in opuſculo Litaniæ lib. 1. cap. 2.*

2 Quatuor Litaniarum ſpecies apud Sacros Scriptores reperiuntur; ſcilicet *Litaniæ* veteris Teſtamenti, *Litaniæ* Sanctorum, *Litaniæ* B. V. Mariæ, & *Litaniæ* Sanctiſſimi Nominis Jeſu. Sic Clericatus *nelle ſpighe raccolte verbo Litaniæ n. 217.*

3 Litaniæ veteris Teſtamenti ſunt illæ, quas recitabant Hebræi, tum publice In Templo, tum privatim in ſuis Domibus recolentes Divina Attributa reducta in 27. verſiculos collectos in *Pſ. 35.* incip. *Confitemini Domino quoniam bonus*. Cuilibet ex ipſis Verſiculis, dum recitabantur, reſpondebant Hebræi: *Quoniam in æternum Miſericordia ejus*, uti reſpondemus nos Chriſtiani Invocationi cujuslibet Sancti *Ora pro nobis*. Menocb. *nella ſue Stuore par. 2. Centur. 3. cap. 76.* Clericat. *loc. c. n. 218.*

4 Litaniæ *Sanctorum* ſunt illæ, quæ habentur in Breviario Romano in fine Pſalmorum Pœnitentialium, & vocantur modo *Majores*, & mo-

5 do *Minores*. Majores vocantur in Feſto S. Marci Evangeliſtæ, quia tales Litaniæ a principio majori ſolemnitate fuerunt inſtitutæ, & celebratæ, ut notant Suarez *lib. 3. de Orat. vocali cap. 9. n. 26.* Caſtaldus *in Praxi Cæremon. lib. 2. ſect. 10. cap. 7.* Quarti *de Proceſſionibus ſect. 2. punct. 9. §. Reſpondeo*; ſeu quia, ut dicit Clericatus *loco c. num. 219.* tali die recitantur, & canuntur proceſſionaliter in toto Orbe Catholico, & Romæ Proceſſio dirigitur ad Eccleſiam S. Mariæ Majoris, a quo hoc ſupranomen ſumpſerunt ad differentiam Litaniarum, quæ canuntur in Proceſſionibus trium dierum Rogationum ante Aſcenſionem Domini, quæ dicuntur *Minores*, quia diriguntur ad alias Eccleſias inferiores.

Quis autem has Sanctorum Litanias primo inſtituerit? non conveniunt Doctores. Quidam 6
enim ut notant Macrius *in ſuo Hierolexico verb. Litaniæ*, & Quarti *in tract. de Litaniis Sanctorum ſect. 1. punct. 4.* dicunt, fuiſſe inſtitutas & compoſitas a Divo Gregorio Magno Summo Pontifice, & Eccleſiæ Doctore anno Chriſti 600. At hæc opinio communiter rejicitur, quia in pluribus Conciliis, quæ longe præceſſerunt D. Gregorium Magnum, fit mentio Litaniarum Majorum, & Minorum, ut patet in Concilio Aurelianen. *cap. 29.* Concil. Gerunden, *cap. 3.* Concil. Bracaren. II. *cap. 9.* Concil. Toletan. I. *cap. 1.* Toletan. II. *cap. 6.* Conc. Moguntin. I. *cap. 32. & 33. cap. Rogationes 2. diſt. 3. de conſecrat.* cum ſimilibus. Quamvis enim ipſe S. Gregorius Magnus ſæpius eas indixerit, & celebrari præceperit, ſolemniorique ritu præ ceteris, non tamen ipſe inſtituit, & compoſuit, cum jam multo tempore ante ipſum fuerint Litaniæ Sanctorum in uſu: quippe cum S. Mamertus Epiſcopus Viennæ in Gallia *de anno* 475. ad impetrandam liberationem infeſtationis Luporum a ſuo Territorio, multas indixit publicas Proceſſiones cum cantu ipſarum Litaniarum Sanctorum: Immo in Eccleſia Orientali ipſæ Litaniæ Sanctorum erant in uſu tempore S. Baſilii, & S. Gregorii Thaumaturgi, qui vivebant in principio tertii ſæculi, teſtibus ipſo S. Baſilio *Epiſt. 63.* Clericat. *loc. c. n. 220.* Soctate *lib. 6. Hiſtor. cap.* 8. Sozomeno *lib.* 8. *c.* 8. Nicephoro *l.* 14. *cap.* 3. & aliis. Unde Emin. Card. Baronius *in notis Martyrologii Romani ad diem 25. Aprilis* ſic concludit: *A quo Litaniæ primum fuerint inſtitutæ, adhuc mihi eſt inexploratum; vetuſtiſſimum ſane morem fuiſſe in Eccleſia Litanias peragere, certiſſimum eſt.*

Litaniæ Sacratiſſimæ Virginis Deiparæ ſunt 7
illæ, quæ dicuntur *Lauretanæ*, ex quo omni Sabbato canantur magna cum ſolemnitate, & devotione in Sancta Domo Laureti, & jam fere apud omnes Catholicos ſic recitari, & cani conſueverunt. Harum etiam Litaniarum 8
primus Auctor, & Compoſitor ignoratur; Solum teſtantur Catholici Scriptores has etiam antiquiſſimas, & ſemper recitatas fuiſſe a Fidelibus, tum in publicis Eccleſiis, tum in privatis Domibus ſacras porrigendo Deo deprecationes per invocationem ſpecialem ejuſdem Beatiſſimæ Genitricis eandem Virginem bonore proſequendo variis myſticis nominibus, encomiis, & attributis, cuiquam ipſorum reſpon-

Digitized by Google

ſpondendo : *Ora pro nobis* ; Laudatus autem Pater Quarti *in ſuo tractatu Litaniarum ſect.* 1. *punct.* 4. ſecutus a Clericato *loc. cit. num.* 211. cenſet , quod hæ Litaniæ fuerint inſtitutæ , & formatæ a Sanctis Apoſtolis , quod ſatis veriſimiliter dicit citatus Clericatus id factum eſſe poſt Aſſumptionem Beatiſſimæ Virginis Dei Genitricis in Cœlum , ut excitarentur Fideles ad implorandam in omnibus indigentiis ſpiritualibus , & temporalibus ejus potentiſſimam protectionem ; *Cum autem* , dicit Quarti *loc. cit. Cum autem niſmo ab Hiſtoricis Litaniarum Auctor , quamvis vetuſtiſſimus aſſeratur , quin eo antiquior Litaniarum uſus inveniatur , merito ab Apoſtolis eas ducere originem cenſendum eſt*. Recitantes Litanias Beatiſſimæ Virginis Mariæ lucrantur ducentos dies Indulgentiæ. Sixtus V. Conſtitut. incip. *Redditurí*.

9 Litaniæ Sanctiſſimi Nominis Jeſu ſunt illæ, quæ continent varia Attributa , & encomia ipſius Sanctiſſimi Nominis Jeſu ad ſimilitudinem Litaniarum Beatiſſimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ , quæ , cum recitantur , cuilibet

10 ex ipſis reſpondetur *Miſerere nobis*. Dubitarunt aliqui ex Scriptoribus, an hæ Litaniæ ſint cenſendæ prohibitæ ? attenta Conſtitutione 122. Clem. VIII. incip. *Sanctiſſimus*, & declaratione Sacræ Congregationis Rituum *in Alexandrina* 15. *Maii* 1608. infra adducenda , in qua conceditur recitari ſolas Litanias Sanctorum , & illas Beatiſſimæ Virginis Mariæ Laureti recitari ſolitas . At nihilominus affirmant , omnes communiter, tales Sanctiſſimi Nominis Jeſu Litanias eſſe approbatas a Sede Apoſtolica, ac per conſequens non includi in prohibitione Generali Clementis VIII. & Sacræ Congregationis Rituum 15. *Maii* 1608. quia videntur ſolum loqui de Litaniis a Sede Apoſtolica alias non approbatis ; Sixtus enim V. Conſtitut. incipient. *Redditurí* in Bullario , Rodriquez *tom.* 2. inter Bullas Sixti *n.* 25. ad inſtantiam Patrum Carmelitarum Diſcalceatorum conceſſit trecentos dies Indulgentiæ recitantibus dictas Litanias Sanctiſſimi Nominis Jeſu , quod ſatis indicat tales Litanias eſſe a Sede Apoſtolica approbatas , & poſſe ab omni Fideli abſque ullo ſcrupulo recitari . Gobat *in Quinario tract.* 4. *num.* 602. Lezana *in Summa verb. Litaniæ num.* 5. Quarti *in Appendice de Litaniis Sanctorum ſect.* 1. *punct.* 1. Clericat. *loc. c. n.* 222. & alii paſſim .

11 Exceptis igitur his Sanctiſſimi Nominis Jeſu Litaniis, nullæ aliæ præter Litanias Sanctorum, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ Lauretanæ nuncupatæ recitari , & cani poſſunt ſine approbatione Sedis Apoſtolicæ , aut Sacræ Congregationis Rituum . Clem. VIII. in cit. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus* promulgata octavo Idus Sept. 1601. in qua ſic habetur : *Quoniam multi hoc tempore privati etiam homines prætextu alendæ Devotionis , novas quotidie Litanias evulgant, ut jam prope innumerabiles formæ Litaniarum circumferantur , & in nonnullis ineptæ ſententiæ, in aliis (quod gravius eſt) periculoſæ & errorem ſapientes inveniantur , pro ſolicitudine ſua Paſtorali providere volens , ut animarum devotio, Deique, ac Sanctorum invocatio ſine ullius detrimenti ſpiritualis periculo foveatur, præcipit & mandat , ut retentis antiquiſſimis , & communibus Litaniis , quæ in Breviariis , Miſſalibus , Pontificalibus , ac Ritualibus continentur , nec non Litaniis de Beatiſſima Vergine, quæ in Sacra Æde Lauretana decantari ſolent , quicumque alias Litanias edere , vel etiam editis in Eccleſiis, ſive Oratoriis , ſive Proceſſionibus uti voluerint , eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoſcendas , & ſi opus fuerit, corrigendas mittere teneantur, neque ſine licentia , & approbatione prædictæ Congregationis eas in publicum edere , aut publice recitare præſumant ſub pœnis (ultra peccatum) arbitrio Ordinarii , & Inquiſitoris ſevere infligendis* . Quaranta *in Summa Bullarii verb. Litaniæ* .

Litaniæ non approbantur a Sacra Congrega- 12
tione Rituum præter ordinarias impreſſas in Breviario , & quæ recitantur in Eccleſia Lauretana de Beatiſſima Virgine Maria , *Sacra Congregatio Rituum in Alexandrina* 15. *Maii* 1608. *in reſponſione ad dub.* 16. apud Sellium *in Selectis Canonic. cap.* 2. *n.* 48. & Barboſam *Collectan. Apoſtolicar. verb. Litaniæ n.* 6.

Litaniis non poſſunt inſeri alii Sancti præ- 13
ter ibi deſcriptos , neque tempore peſtis addendi ſunt Titulares , & Civitatis Patroni ſine ſpeciali conceſſioe . *Sacra Congreg. Rituum in Rhegien.* 22. *Mart.* 1631. apud Gavant. *in Rubric. ſect.* 9. *cap.* 4. *num.* 10. Barboſam *loc. cit. num.* 3. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 2055. *Decret.* 310.

Litaniæ Majores ſi occurrant in die Sancto 14
Paſchatis , transferuntur in feriam tertiam ſequentem . *Sacra Congr. Rituum die* 25. *Sept.* 1627. apud Gavant *in Rubric. Miſſalis part.* 4. *tit.* 11. *n.* 10. *& in Rubric. Breviarii ſect.* 7. *cap.* 6. *n.* 25. apud Barboſam *l. c. n.* 2. La Croix
loc. cit. Decret. 182. Si Feſtum Sancti Marci 15
incidat infra Octavam Paſchæ , transfertur poſt Octavam. At non transferuntur Litaniæ. La Croix *lib.* 4. *n.* 1291. *& Communis aliorum* cum praxi .

Obli-

16 Obligatio recitandi Litanias io Feſto Sancti Marci, & tribus diebus Rogationum, eſt ſub mortali. Lezaoa *tom.* 1. *cap.* 12. *n.* 23. ex Suarez, & Bonacioa ibi relatis, & *in Summa verb. Litaniæ n.* 7. Tánoetus *in* 2. 2. *diſp.* 5. *q.* 1. *dub. n.* 148. Caſtropalao *tom.* 2. *diſp.* 2. *punct.* 2. *n.* 13. La Croix *lib.* 4. *num.* 1290. & alii paſſim. Ex commuoi enim ſententia Theologorom, & uſu Eccleſiæ ceoſetur pars Officii illorum dierum, ut notat Lezana *loc. cit.* Unde qui ad Divinum Officium ſunt obligati, ſi illas in Proceſſionibus non recitaveriot, privatim eas recitare tenentur de præcepto, ut ſolent notare quotanois ſuis propriis locis Kalendaria, & cum multis tenet Reiffenſt. *Theolog. Moral. tract.* 6. *diſt.* 1. *q.* 3. *n.* 6. *& ſeq.*

17 Et quidem tenentur illas recitare proprio mane, nec poſſunt illas recitare veſperi pridie ſtatim poſt Matutinum, & Laudes Officii diei etiam pridie recitatas, ut colligitur a ſimili de Officio Defunctorum die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, quod recitaodum eſt de præcepto etiam extra Chorum mane illius ſecundæ diei Novembris, oec poteſt anticipari pridie in Veſperis, ex Decreto *Sacræ Congregationis Rituum* 1. *Septembr.* 1607. Merati *t.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 15. ubi cum multis hanc defendit ſententiam. Vid. verb. *Officium Defunctorum*; & verb. *Rogationes n.* 7. (*a*)

* Nunc autem paritas deducta ex Officio Defunctorum recitando die 2. Novemb. amplius noo currit, ex quo anticipari poſſe permittat S. R. Congregatio, cujus decretum habes tomo 5. verb. *Matutinum n.* 15. & tomo 8. inter *decreta S. R. C.* ſub num. 1201. *

18 In Litaniis propriis, ſeu particularibus quibuſdam Regularibus ex Indulto Apoſtolico conceſſis nihil prætermitti debet de Litaniis Univerſalis Eccleſiæ; Et ſolum addi poſſunt nomina propriorum Sanctorum; nullimode autem nomina eorum, qui ſolo fruuntur titulo Beatorum; Sic expreſſe cavetur *in Rubricis particularib. Breviarii Franciſcani n.* 19.

Io Litaoiis Sanctorum poſt nomeo S. Joan. 19
Bap. ſtatim adjungi debet illud S. Joſephi. *Benedictus XIII.* 19. *Dec.* 1726. *in Decreto Urbis & Orbis.*

LITTERÆ APOSTOLICÆ.

Litteræ Apoſtolicæ falſificantes, aut falſo 1
publicantes, excommunicantur io Bulla
Cœnæ. Bened. XIV. t. 1. Conſt. 14. incip. *Paſtoralis* §. 6. Litterarum Apoſtolicarum execu- 2
tionem impedientes excommuoicantur. Idem
ibid. §. 14.

Litteræ Apoſtolicæ ſuper Beneficiis reſignatis 3
expediri debent poſt duos ad ſummum menſes
a data Reſcripti, quo admiſſa fuit reſigoatio.
Idem t. 2. Conſt. 10. incip. *Eccleſiaſtica Miniſteria*. Et publicari debent ad normam Coosti- 4
tutionis Gregorii XIII. inter ſex meoſes a data conceſſionis computandos, ſi Beoeficia citra montes poſita ſint; vel intra novem, ſi ultra. Idem *ib.* De Litterarum hujuſmodi expeditione docendum eſt in Officio Subdatarii ad obtineodam prorogationem ad publicandum, etiam pro prima vice. Idem *ib.*

Litteræ Apoſtolicæ executioni tradendæ non 5
ſunt ab iis, quibus diriguotur, ſi obreptioois,
aut ſubreptionis vitio aperte laborent, aut ſi deficere comperiatur conditio, ſioe qua conceſſæ non fuiſſent; Idem Conſt. 51. incip. *Magna nobis*. Litteræ Apoſtolicæ ſuper diſpenſa- 6
tionibus Matrimonialibus quomodo, & quibus adjectis conditionibus concedi ſoleant. Vide verb. *Diſpenſatio*.

Alia ad rem. Vide verb. *Executor Litterarum* 7
Apoſtolicarum, & verb. *Falſum*, *Falſarius a n.* 39.

LIT-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Epiſcopo præſente concedit S. R. Congr. poſſe recitari die prima Novembris ante horam Completorii Officium Deſuoctorum io Cathedralibus Eccleſiis. Similiter & in aliis non Cathedralibus, & Epiſcopo abſente, quando conſuetudo eſſet in contrarium, dummodo pro commoditate, & frequentia populi eſſet introducta; extra Chorum vero licite abſolvi poſſe poſt veſpertioas horas ſtatuit rurſus S.R.C. 4. Septemb. 1745. ita decernens: *Privata Officii Defunctorum recitatio pro generali Defunctorum commemoratione abſolvi licite poteſt poſt veſpertinas horas feſti omnium Sanctorum; in Choro autem juxta rubricas adimplenda eſt mane die ſecunda Novembris: niſi, ut populi commodius, & frequentius illis intereſſe poſſint, contraria jam faceret conſuetudo.* Præſente vero Epiſcopo, etiam ſine cauſa in hac ſanctione expreſſa recitari poteſt, ut ſupra dictum eſt.

Digitized by Google

L I T T E R Æ.

1 LItteras vel ſcripturas alienas aperire, & le-
gere furtive, & invitis Dominis, commo-
niter eſt mortale, niſi excuſet levitas, & par-
vitas materiæ. Baldell. *lib.* 3. *d.* 11. Layman
lib. 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 4. Navarr. *c. penult.*
d. 6. *de pœn.* Buſemb. *lib.* 5. *cap.* 3. *dub.* 2. *n.* 6.
La Croix *ib.* Toletos, Molina, & alii paſſim.
2 Litteras dilaceratas, & abjectas probabilius
non licet partibus recollectis legere, quia hoc
ipſo, quod Dominus dilaceravit, maxime ſi
parva fruſta effecit, ſufficienter ſignificavit ſe
nolle, ut legantur, & ſic non ideo voluit ce-
dere Juri ſuo, aot dimittere ſecretum, adeo-
qoe talia parva froſta colligens, jongens, &
legens peccat, cum invito Domino id faciat.
Peſtchacher *de reſtit.* *q.* 5. *art.* 4. La Croix *lib.*
3. *part.* 2. *n.* 1236. Rebell. *part.* 1. *lib.* 4. *q.* 4.
3 & alii plores. Et hoc maxime, ſi talia fruſta
dilaceratæ litteræ projecta ſint a Domino in
ignem, vel fornacem, & in aliom ſimilem lo-
cum, a quo difficilis ſit extractio; quia tunc
ſi qois extrahat & legat, facit gravem ioju-
riam Domino, qui talia fruſta projiciendo in
talia loca aperte indicavit ſe nolle, ut legan-
tur. Lugo *diſp.* 15. *n.* 150. Buſemb. *loc. c. reſol.*
4 6. & alii ſupracitati. Et a fortiori non poſ-
ſunt legi litteræ, qoas aliquis caſu, vel in lo-
co etiam publico ex inconſideratione reliquit.
La Croix *loc. c. n.* 1236. Boſemb. *loc. c. reſol.*
6. & alii paſſim.
5 Litteras alienas aperire, & legere, quando
quis probabiliter ſcit eſſe ſcriptas in ſoum in-
juſtum damnum, vel in ſoam injoriam, rego-
lariter non eſt peccatum, ſi id ſimpliciter fa-
ciat ad avertendum ſuum damnum, vel ioju-
riam, cum qoilibet poſſit ſibi omni meliori
modo conſulere: præceptum enim naturale de
evitando damno injuſte inferendo, præponitor
præcepto de obſervando ſecreto. Hinc Princeps
poteſt aperire, & legere litteras non tantom
hoſtium, ſed etiam aliorum, quæ tempore
belli veniont ex locis finitimis hoſtium, aut
ex aliis ſuſpectis. Sic etiam poſſunt facere Mi-
niſtri publici, qooties id bono publico neceſ-
ſarium eſſe jodicant. Navarr. in *Manual. cap.*
18. *num.* 53. Logo *diſp.* 15. *n.* 148. Reginald.
lib. 24. *cap.* 6. *n.* 60. Eſcobar, Lezana, & alii
paſſim.
6 Injuſte aperiens Litteras alterius, ex quibus
cognoſcit ipſum aliquod pingue Beneficium
certo medio conſecoturum, certa negotiatione
multom lucraturum, & hujoſmodi, & poſtea
prævenit, impedit, & ſibi tali medio, & ne-
gotiatione acqoirit, peccat contra Juſtitiam,
& tenetur ad reſtitutionem juxta proportio-
nem certitudinis, probabilitatis, vel ſpei habi-
tæ illud bonom conſeqoendi; qoia talis injo-
ſta aperitio & lectio litterarum fuit impedi-
tiva ipſius boni, & cauſa mali. Lugo *diſp.*
18. *ſect.* 5. *n.* 104. & *in Reſponſ. moral. lib.* 5.
dub. 10. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *a num.* 140.
Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *prælimin. ad præcepta*
ſecundæ Tab. c. 2. *ſect.* 5. *num.* 205. La Croix
lib. 3. *part.* 2. *n.* 76. & alii.
Item peccat contra Juſtitiam, & tenetur 7
ſic ad reſtitutiooem, qui doloſe retinet litte-
ras alienas, quas ex Juſtitia, Officio, vel con-
tractu tenetur tradere, ſi ex moroſa conſigna-
tione litterarum alicui fuit impedita conſecu-
tio alicujus boni; talis enim doloſa littera-
rum detentio fuit graviter injurioſa, & præ-
jodicialis ei, cui erant directæ. Sic Doctores
ſupracitati, & alii paſſim.
Regolares utriuſque ſexus dantes, aut reci- 8
pientes Litteras ſine licentia *Superiorum*, re-
gulariter oon peccant contra votum pauperta-
tis, niſi ſint contra utilitatem Monaſterii, aut
expendatur aliquid in illis dandis, vel reci-
piendis, tunc enim ſunt materia proprietatis;
contra Obedientiam ſi id fiat contra rationabi-
le præceptum Superioris. Navarr. *lib.* 3. *conſil.*
de ſtatu Monachor. conſil. 3. & *comment.* 2. *de*
Regularib. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdito q.* 2. *de*
paupertate c. 2. §. 10. Lezana *Summa Quæſtio-*
num Regularium c. 6. *n.* 49. & alii.
Litteras a Superioribos ad inferiores, & ab 9
inferioribus ad Superiores miſſas aperire, le-
gere, impedire, aot retardare eſt peccatom
grave, quia per hoc impeditur maxime bo-
num regimen Religionis, & fraterna Caritas
inter Religioſos: Unde inter caſus reſervabi-
les a Superioribus Regularibus Clemens VIII.
in ſuo Decreto edito 26. Maii 1593. deſigna-
vit: *Malitioſum impedimentum, aut retardatio,*
aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferio-
res, & *ab inferioribus ad Superiores*, & talis
caſos fere in omoibos Religionibus ſolet reſer-
vari, & in noſtra Religione Minorum de Ob-
ſervantia eſt reſervatum *ſub n.* 15. his verbis:
Generalis, & *Provincialis*, *aut eorum Secreta-*
riorum litteras tum miſſas, *tum accipiendas*,
impedientes, *frangentes*, *falſificantes*, *vel quomo-*
dolibet impedientes.
Superiores Regulares licite aperire & lege- 10
re

Digitized by Google

re poſſunt Litteras ſuorum ſubditorum, ubi id
mandant ſeu permittunt propriæ Conſtitutio-
nes, vel legitima conſuetudine introductum eſt
pro bono publico Religionis; dummodo tamen
eas non aperiant, & legant ex mera curioſi-
tate, aut privata paſſione, & malitia, quæ
pacem & fraternam caritatem potius violaret.
Unde in his debent Superiores depoſitis priva-
tis paſſionibus caute procedere, maxime cum
ſimiles Conſtitutiones & Conſuetudines jam ſe-
re in omnibus Religionibus abierint in deſue-
tudinem, & paſſim Religioſi ſubditi ſcribant,
& accipiant litteras ſine ſcientia & licentia
11 Superiorum. Nullimode autem poſſunt Supe-
riores aperire & legere litteras ſubditorum
miſſas ad Superiorem Majorem, ſeu ab ipſo
Majore Superiore ad tales ſubditos directas,
propter dicta & adducta numero antecedenti.
Diana *par.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 15. Peyrin. *de Relig. tom.* 1. *q.* 2. *c.* 1. Buſemb. *loc. c. cap.* 3. *dub.* 2.
n. 6. *reſol.* 3. Eſcobar & alii paſſim.
12 Scribere ad Superiores contra aliquem litte-
ras ſine nomine, ſeu ut vulgariter dicitur cæ-
cas, continentes notabilia delicta occulta, com-
muniter ex genere ſuo eſt peccatum mortale,
quia eſt revelare notabilia occulta Fratris, ſeu
proximi, quod de ſe eſt mortale; maxime
cum ordinarie hoc procedat ex odio, ſeu vin-
dicta. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdito q.* 2. *de pau-
pertate c.* 2. §. 12. Lezana *Summa quæſtionum
Regularium c.* 8. *n.* 31. & alii paſſim.
13 Non eſſet tamen peccatum, ſi id fieret ex
caritate, & non ex odio, aut vindicta, ul-
tionem & punitionem non quærendo, ſed ſo-
lum correctionem & emendationem, & ideo
ſolum celetur nomen ſcribentis, ne, ſi forte
perveniat ad notitiam illius, contra quem
ſcribitur, reddatur illi inimicus, & aliquod
malum injuſte pati cogatur. Peyrin. & Leza-
na *loc. c.* & alii communiter.
14 Non poſſunt autem Superiores ex hujuſ-
modi litteris procedere ad ſpecialem inqui-
ſitionem illorum delictorum, quæ continent,
etiamſi in ipſis litteris notificarentur teſtes,
qui delictum teſtificari poſſent; quia hujuſmo-
di litteræ nullam inducunt infamiam; textu
expreſſo *in c. Inquiſitionis* 21. *de accuſationibus*
§. *Tertiæ dubitationis*, Rodriq. *tom.* 2. *q. Regu-
lar. q.* 6. *art.* 10. Lezana *loc. c. c.* 8. *n.* 31. &
c. 17. *n.* 3. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. c.* 20.
dubit. 15. *n.* 136. Thomas a Jeſu *de Viſitat. Re-
gul. tract.* 2. *c.* 3. *num.* 9. *& communis aliorum*.
15 Poſſunt tamen Superiores ex hujuſmodi litte-
ris ſine nomine ſcribentium procedere ad ge-
neralem inquiſitionem, quia ad generalem in-
quiſitionem non requiritur infamia. Alderete
de diſciplina Regular. lib. 1. *c.* 7. *n.* 31. Lezana
cit. c. 17. *n.* 4. & alii communiter.

Additiones ex aliena manu.

De aperitione Litterarum alienarum agit Au- 16
ctor, ſed *in foro*, ut ajunt, *Poli*. Agen-
dum paucis de ea *in foro*, ut pariter ajunt,
Fori.
Aperitio alienarum litterarum communiter 17
refertur ad crimen falſi *ob L.* 1. §. 5. *& L.*
16. §. *ff. de Leg. Cornel. de Falſ.* Quod ta-
men putant nonnulli procedere concurrenti- 18
bus hiſce tribus. I. Si aperiens alienas Litte-
ras ſciat eſſe alienas. II. Si id faciat, ſine
juſta cauſa. III. Si id faciat, animo promul-
gandi ſecreta, & nocendi alteri. Quæ ſi de- 19
ſint, reus falſi dici nequit aperiens alienas
litteras.
Atque hinc eſt, quod ſi quis putet Litte- 20
ras alienas ad ſe ſcriptas, forte quod idem
nomen ſit ſibi, ac illi, ad quem litteræ erant
datæ, falſi crimen aperiendo haud commit-
tit, quum juſta penes ipſum ſit ignorantia;
Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *c.* 538. *n.* 7. Ge-
nua *de Scriptur. privat. lib.* 3. *quæſt.* 2. *num.*
4. dummodo ſilentio involvat contenta, & 21
in alterius præjudicium eadem non propalet.
Quod ſi propalaverit, extra pœnam haud 22
erit. Licet namque nullus adfuerit dolus in 23
aperitione Litterarum, adfuit tamen in pro-
palatione; Stryk. *juridic. diſſert. diſput.* 8. *cap.*
4. *num.* 39.
Pariter falſi crimen nec admittit ille qui 24
Litteras alterius aperit, ſed ſolius curioſitatis
gratia, ut ſcilicet ſciat quid in iiſdem conti-
neatur, In crimine enim falſi neceſſe eſt, ut 25
quid fiat in fraudem, vel damnum alterius.
Id autem non intendit aperiens litteras ſolius
curioſitatis gratia. Reus igitur falſi haud eſt: 26
Reus tamen ſtellionatus eſt, & propterea ex-
tra ordinem puniri poteſt; Hoeping. *de Jur.
Sigill. cap.* 14. *n.* 54. Tabor *de Racemat. crimin.
p.* 9. *num.* 6.
Num litteræ aperiri impune poſſint, ſi quis 27
damnum quoddam iiſdem ſibi, vel proximo
injuſte parari timeat? Vide apud Stryk. *juri-
dic. diſſert. vol.* 3. *diſputat.* 13. *cap.* 5. *nu-
mer.* 14.
Nota, quod ubi concurrunt tria illa, de qui- 28
bus ſupra mentionem fecimus, tanquam falſa-
rius puniri poterit, qui alterius aperit, legit-
que litteras, ſive illæ ſint clauſæ, ſive apertæ,
ſive publicæ, ſive privatæ, ſive integræ, ſive
di-

Digitized by Google

dilaceratæ; Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 3. *diſp.* 13. *cap.* 5. *n.* 36.

29 Plura de aperitione alienarum litterarum, ſi ſcire cupias, adi Wurmſ. *Practic. For. lib.* 1. *tit.* 47. *obſerv.* 25. Hoeping. *de Jur. Sigill. cap.* 14. Viv. *lib.* 1. *deciſ.* 62.

LIVELLUM. Vid. verb. *Monialis art.* 2.

Vid. verb. *Monialis art.* 2.

L O C A T I O.

S U M M A R I U M.

1 *Locatio quid ſit, & quænam locentur & conducantur*, ad n. 2.

3 *In quo differat Locatio a Commodato, & a Precario*, ad n. 4.

5 *Locator, Conductor, Inquilinus, Colonus, Redemptor & Publicanus qui dicantur, & an Conductor rem ſibi locatam alteri locare poſſit*, ad n. 6.

7 *Bona Eccleſiaſtica quando, quomodo, pro quanto tempore, & a quo locari poſſint*, ad n. 9.

10 *Minores & pupilli, ſive uxores ad quid teneantur quoad locationes per Tutores & Curatores, ſive per Maritos factas*, ad n. 11.

12 *An & quando teneantur ſtare locationibus, ſeu conductionibus factis, Heredes univerſales, Emptores, Legatarii, Donatarii, Succeſſores in Majoratu, Fideicommiſſarii, Filii ſucceſſores in legitima*, ad n. 19.

20 *Ad quid teneatur Locator erga conducentem*, ad n. 30.

31 *Quot & quibus cauſis poſſit Locator ante finitum tempus Locationis Conductorem & re conductam invitum expellere*, ad n. 36.

37 *Quot ſint & qui caſus præcipui, in quibus Locator teneatur vel non remittere vel minuere penſionem*, ad n. 47.

48 *Quid ſibi invicem debeant Locatores & conductoees operarum*, ad n. 60.

61 *Ad quid teneatur Conductor, qui ſit in culpabili mora ſolvendi pretium tempore in contractu præfixo*, ad n. 62.

63 *An poſſit unquam Conductor ante tempus coductionis finitum rem conductam deſerere*, ad n. 64.

65 *Ad quid teneatur Conductor tranſacto locationis tempore*, ad n. 66.

67 *An & quando Conductor uti poſſit re conducta ad alium uſum, ad quem non fuerie conceſſa*, ad n. 69.

70 *An & quando Conductor teneatur ad reſarciendum damnum, ſive propria ſive famulorum culpa contingat*, ad n. 71.

72 *An & quando Conductor mercedem ſolvere teneatur, etiamſi re conducta uti nequeat*, ad n. 74.

75 *Conductor an teneatur augere mercedem, ſi tempore ubertatis ac fertilitatis majores ſolito fructus percipiat ex re frugifera conducta*, ad n. 77.

78 *Quæ ſit Conductoris obligatio quoad caſus fortuitos*, ad n. 80.

88 *Quid juris habeat Locator in fructibus rei locatæ pro ſibi debita penſione*, ad n. 82.

83 *Quænam jurà & actiones Locatori competant ex* Locatu, *& e contra Conductori ex conducto; ac utrum hæc jura & actiones tranſeant ad eorum-heredes*, ad n. 84.

85 *Subnectuntur additiones ex aliena manu*, ad n. 94.

LOcatio eſt contractus, *quo quis rem. ali- 1
quam alteri utendam, vel fruendam conce-
dit, certo pretio, ſive mercede conſtituta. Eſt 2
in re communis.* Dicitur *quo quis rem aliquam
alteri utendam, vel fruendam concedit*; ad denotandum, quod locantur, & conducuntur non tantum res, quæ ad ſolum uſum deſerviunt, ut domus ad inhabitandum, equus ad equitandum, bos ad arandum, & hujuſmodi; *l. 9. princ. ff. de locato & conducto*; ſed etiam res, quæ deſerviunt ad fructus percipiendos, ut ager, vinea, paſcua, jura, & redditus; *l. Sed addes 19. §. 1. ff. de locato & conducto;* Inſuper non ſolum locantur, aut conducuntur ipſæ res, ſed etiam perſonæ, ſeu potius operæ, & labores perſonarum, ut patet in famulis, & ancillis, operariis, officialibus, artificibus, & hujuſmodi, qui ſe, ſeu operas ſuas aliis locant, & ab aliis conducuntur; *l. Item 51. 22. §. 2. ff. de Locato & conducto*, ibi: *Locat enim artifex operam
ſuam*. Dicitur *certo pretio, ſive mercede conſti- 3
tuta*, quia pretium, ſeu merces in locatione neceſſario intervenire debet; *l. Si conve-
nerit 23. in fine, ff. Communi dividundo*. Et in 4
hoc differt Locatio a Commodato, & Precario, vi quorum res ad uſum gratis conceduntur, ut patet ſub verb. *Commodatum*, & verb. *Precarium*.

Ex contractu locationis contrahentes varia 5
ſortiuntur nomina. Qui enim pro uſu, vel fructu rei, aut pro opera ſua pretium, ſeu mer-

mercedem recipit, dicitur *Locator*; Qui pro uſu, vel fructu rei, aut opera perſonæ pretium, vel mercedem dat, dicitur *Conductor*. Sic paſſim *in totis Titul. ff. & Cod. de locato & conducto*; Qui prædium urbanum, vel domum conduxit, dicitur *Inquilinus*; *l. Sed addes 19. §. 4. & 5. ff. de locato & conducto*: Qui conducit agrum vel prædium ruſticum, dicitur *Colonus*; *l. Res pignoris 37. ff. de acquirenda poſſeſſ.* Qui conducit operam perſonæ, dicitur *Redemptor*, *l. Cum in plures 60. §. 3. ff. de locato & conducto*; Qui conducit vectigalia, dicitur *Publicanus*, *l. Quantæ in fin. ff. de Public.*

6 Conductor poteſt rem ſibi locatam locare alteri æque idoneo; *l. Si tibi alienam 7. de locato & conducto*, niſi aliter conventum ſit; *l. Nemo, Cod. de Locato & conducto*. Si enim Locator conveniſſet cum Conductore quod rem conductam ſeu ſibi locatam non poſſet alteri locare, eſſet ſervanda conventio, nec in tali caſu poſſet ipſam alteri locare; *arg. cap. Contractus 85. de reg. Juris in 6.* ibi: *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*.

7 Bona Eccleſiaſtica quomodo, & pro quanto
tempore locari poſſint; *Vide verb. Bona art. 1.*
8 *a n. 9. ad 13.* Locatio Bonorum Eccleſiaſticorum facta ab anteceſſore Beneficiario, non obligat ſucceſſorem in Beneficio, ſi talis anteceſſor locavit bona ad proprios reditus ſuæ dignitatis, aut præbendæ pertinentia: In tali enim caſu ſucceſſor non tenetur ſtare contractui, quia perinde ſe habet ac ſucceſſor in Majoratu, cui prædeceſſor præjudicare non potuit, nec diſponere de ipſo, niſi pro tempore, quo reditus ad ipſum pertinent; & ſic Conductor etiam libere poterit a Conductione recedere. Lugo *tom. 2. de juſtitia & jure diſp. 29. ſect. 1. n. 24.* Molina *diſp. 492. n. 6.* Silveſter *verb. Locatio, q. 11.* Reg. *l. 25. n. 541.* Covarruv. *l. 2. var. reſ. c. 15. n. 6.* Riccius *verb. Alienatio dec. 123.* Roſign. *de Locato & Conducto concr. 10. præn. 13. n. 17.* Pirhing *lib. 3. Decret. tit. 18. n. 36.* Reiffenſtuel *ib. n. 83.* & alii communiter; Nec non Rota *recent. p. 10. dec. 219. n. 10* ubi expreſſe dicit in hac materia firmari, quod extincto anteceſſore, terminetur omne jus Locationis, & propterea Locatio facta ab anteceſſore, non obligat ſucceſſorem, quamvis agatur de Locatione ad modicum tempus, ut expreſſe habet eadem Rota *p. 21. deciſ. 75. num. 3.*

9 Locatio autem bonorum Eccleſiaſticorum facta a Prælato anteceſſore obligat etiam ſucceſſorem, ſi talis Prælatus anteceſſor ſervatis Juris ſolemnitatibus, & pro debito tempore locavit bona pertinentia non ad ſe, ſeu ad proprios reditus ſuæ Dignitatis, aut Præbendæ, ſed pertinentia ad Eccleſiam ipſam, vel Conventum, ſeu Monaſterium, cujus erat Superior, ſeu Adminiſtrator; In tali enim caſu tenetur ſtare locationi etiam Succeſſor, quia cum Prælatus non locaverit talia bona nomine proprio, ſed Eccleſiæ, cujus erat legitimus Adminiſtrator, talis locatio ita ſe habet, ut locatio bonorum facta a Tutore, vel Curatore nomine Pupilli, aut Minoris; huic autem ſtare tenentur Pupillus, aut Minor, & ſucceſſor Tutoris ſeu Curatoris; *l. Si Tutela 8. ff. de adminiſtrat. Tutor.* adeoque &c. *Sic communis Doctorum* cum ſupracitatis, & Rota *recent. part. 11. cit. dec. 75. n. 4. 5. & 8.*

Minores igitur, & Pupilli tenentur ſtare locationi factæ per ſuos Tutores, & Curatores tempore Tutelæ, & Curæ; & ita etiam ſucceſſores dictorum Tutorum, & Curatorum; quia quæ agunt Tutores & Curatores intelliguntur agere non nomine proprio, ſed nomine Pupillorum, & Minorum, vel ex voluntate expreſſa Teſtatorum, vel ex diſpoſitione judicum; *l. Si Tutela, ff. de adminiſtratione, & peric. Tutor.* & ſic Molina *diſp. 492. n. 1.* Mantica *de tacitis, & ambig. convent. lib. 5. tit. 20. n. 23.* Azorius *part. 3. lib. 8. cap. 6. qu. 5.* Roſignol. *loc. cit. n. 14.* Gomez *tom. 2. variar. cap. 14. n. 5.* & alii paſſim. 10

Uxor tenetur ſtare locationi factæ a Marito in iis, quæ Maritus locavit nomine ejuſdem Uxoris; non autem in iis, quæ Maritus locavit nomine proprio; Unde Uxor tenetur ſtare locationi factæ a Marito, quo ad bona paraphernalia; & non quo ad bona dotalia, quia cum bonorum paraphernalium adminiſtratio de Jure communi non competat Marito, ſed Uxori, ſi Maritus ea adminiſtret, omnes contractus circa ipſa cenſetur facere nomine Uxoris; Non ſic autem circa bona dotalia, quia cum eorum adminiſtratio de jure communi pertineat ad ipſum Maritum, omnes contractus circa ipſa, & conſequenter locationem, cenſetur facere nomine proprio. Molina *de juſtitia & jure tract. 2. q. 492.* Covarr. *lib. 2. variar. reſol. cap. 15. n. 5.* Gomez *tom. 2. variar. reſol. c. 3. n. 8. concl. 1.* Bonacina *diſp. 4. q. 7. punct. ult. propoſ. 2. num. 8.* Roſignol. *l. c. num. 16.* & alii. 11

Locatoris & Conductoris ſucceſſor, ſeu heres univerſalis tenetur ſtare locationi, ſeu Conductioni ab ipſo Locatore, ſeu Conductore reſpective factæ. *Communis per textum in §. final. Inſtit. de Locato, & l. Viam verita-* 12

tis, *Cod. de Locato*, & *leg. Veteris* 13. *Cod. de
contrahend.* & *commit. ſtipul.* ubi univerſaliter
ita ſtatuitur: *Generaliter ſancimus omnem ſtipu-
lationem*, *ſive in dando*, *ſive in accipiendo in-
veniatur*, & *ad heredes*, & *contra heredes tranſ-
mitti*. Ubi etiam ratio redditur: *Cur enim
quod in principalibus perſonis juſtum eſt*, *non ad
heredes*, & *adverſus heredes tranſmittatur?* He-
res enim quo ad jura, & onera uoa cum de-
functo perſona cenſetur.

13 Noo tenetur autem ſtare locationi, & con-
ductioni ſucceſſor particularis Locatoris, & re-
ſpective Conductoris. *Communis*, per textum
in l. Qui fundum, *ff. Locati*, & *l. Emptorem*,
14 *Cod. de Locato*. Hinc emptor non tenetur ſta-
re locationi per venditorem factæ; textu ex-
preſſo *in cit. l. Emptorem*, *Cod. de Locato*, & *in*
15 *leg. Si merces*, *§. Qui fundum*, *ff. locati*. In
tali tamen caſu Conductor poteſt agere de ſuo
intereſſe contra venditorem, aut contra ſuos
heredes, ſi ille fuerit præmortuus; *l. Qui fun-
dum*, *ff. Locati*, & *l. Nihil §. ult. ff. de Le-
gatis* 2.

16 Neque Legatarius, neque Donatarius tene-
tur ſtare locationi factæ per Legantem, aut
Donantem de re legata, aut donata; Legata-
rius enim, ſeu Donatarius eſt ſucceſſor ſingu-
laris; ſucceſſor autem ſingularis non tenetur
ſtare contractui locationis inito per ſuum præ-
deceſſorem in tali re; *cit. l. Qui fundum*, *ff.
Locati*, & *l. Nihil*, *§. ult. ff. de Legatis* 2.

17 Neque ſucceſſor in Majoratu tenetur ſtare
locationi factæ per præcedentem in Majoratu;
leg. Si quis Domum §. Hic ſubjungi, *ff. Loca-*
18 *ti*. Neque Fideicommiſſarius tenetur ſtare lo-
cationi factæ per heredem gravatum; *l. Peto*,
§. Prædium, *ff. de Legatis* 2.

19 Neque Filius ſucceſſor in legitima tenetur
ſtare locationi factæ in ipſa per patrem; Le-
gitima enim debetur omni onere, & quavis
obligatione detracta; *leg. Omnimode*, & *leg.
Quoniam novello*, *Cod. de inofficioſ. teſtam.* Non
eſſet autem Legitima ſine onere, & obligatio-
ne, ſi Filius in eadem ſuccedens, teneretur
ſtare locationi factæ per Patrem.

20 Locator tenetur rem locatam juxta modum,
& tempus per locationem conventum præſtare
Conductori, alias ſi ob ejus cauſam Conductor
nequeat frui re conducta tempore, & modo
convento, debet reſtituere pretium, & inte-
reſſe. *Communis*, per textum *in l. Ex Condu-*
21 *cto* 15. *§.* 8. & *l.* 24. *§.* 4. *ff. Locati*. Item
tenetur Locator reſtituere pretium, & intereſ-
ſe Conductori, ſi impedimentum ab alio pro-
veniens non impedivit, dum potuit; Si autem
non potuit impedire, tenetur ſolum reſtituere
pretium, & non intereſſe; *l. Ex conducto* 15.
§. 8. ff. Locati; & *l. Si fundus* 33. *ad fin. ff.
eodem*, ibi: *Si Colonus tuus frui re*, *a te*, *aut
ab eo prohibetur*, *quem tu prohibere*, *ne id fa-
ciat*, *poſſis*, *tantum ei præſtabis*, *quantum ejus
interfuerit frui*; *Sin vero ab eo interpellabitur*,
quem tu prohibere propter vim majorem, *aut po-
tentiam ejus non poteris*, *nil amplius ei*, *quam
mercedem remittere*, *aut reddere debebis*.

Locator tenetur propriis expenſis reparare, 22
& reficere in re locata, quæ neceſſario repa-
randa ſunt, ut Conductor modo, & tempore
convento, ea commode uti, & frui poſſit;
alias Conductor agere poteſt ex *Conducto* con-
tra ipſum ad refundendum pretium, & inte-
reſſe. *Communis*, textu expreſſo *in l. Ex con-
ducto* 13. *ff. Locati*, & *l. Si merces* 25. *§.* 2.
ff. eodem.

Locator obligatur etiam ad refundendas ex- 23
penſas tam neceſſarias, quam utiles a Condu-
ctore in rem locatam factas, & duraturas
etiam poſt finitam locationem. *Communis*,
textu clariſſimo *in l. Dominus* 55. *§.* 1. *ff. Lo-
cati*, ibi: *Si in conducto fundo* (ſupple tu, vel
alia re locata) *Conductor ſua opera aliquid ne-
ceſſario*, *vel utiliter auxerit*, *vel ædificaverit*,
& *inſtituerit*, *cum id non conveniſſet ad recipien-
da ea*, *quæ impendit*, *ex Conducto cum Domino
fundi experiri poteſt*, & concordat *l. Colonus* 61.
in princip. ff. eodem.

Et ſi Locator nolit refundere expenſas tales 24
neceſſarias, ſive utiles duraturas etiam poſt fi-
nitam locationem ad commodum ipſius Loca-
toris, poteſt Conductor meliorationes factas
ſecum aſportare, ſi ſint amovibiles ſine læſio-
ne rei locatæ; *l. Sed addes* 19. *§.* 4. & 5. *ff.*
Locati. Vel ſi ſint inamovibiles ſine læſione 25
rei locatæ, poteſt Conductor rem locatam tan-
diu retinere, & ea uti, donec per decurrendas
penſiones de factis expenſis ſe compenſaverit,
l. 5. *princip. ff. de impenſis in rem dot.* & *l.
Colonus* 61. *in principio*, *ff. Locati*. Niſi tamen
de expenſis faciendis aliter inter contrahentes
conventum ſit, ſeu conſuetudine loci aliud re-
ceptum ſit, ut communiter advertunt Doctores.

Locator tenetur manifeſtare conductori vitia 26
occulta rei locatæ, alias ſi ex vitio non ma-
nifeſtato ſequatur damnum Conductori, tene-
tur ad reſtitutionem; *l. Sed addes* 19. *§.* 1. *ff.
Locati*: *l. Item quæritur §.* 1. *ff. eodem* cum
ſimilibus. Unde ſi equum aſſuetum ſe ſe in 27
aquam projicere alteri locavit ad merces trans-
ferendas non præmonito Conductore de tali
vitio, tenetur merces exinde perditas, & alia
dam-

Digitized by Google

damna ſecuta reſarcire; idem dicendum eſt de Nauta locante navem non idoneam, & de locante paſcua ferentia herbas nocivas, & de ſimilibus; *cit. l. Sed addes* 19. §. 1. *ff. Locati*, *l. Item quæritur* §. 1. *ff. eodem*, *juncta l.*
28 *Tenetur* §. *Sed ſi vas*, *ff. de action. empt.* Si autem Locator tale occultum vitium penitus ignoraverit, tenetur reſtituere ſolum pretium, at non intereſſe & damna; *cit. l. Sed addes* 19. §. 1. *ff. Locati*, *juncta l.* 15. 33. & 34. *ff. eod.* Molina *diſp.* 494. Bonacina *de contr. diſp.* 3. *q.* 7. *punct.* 3. *num.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 36. & alii paſſim.

29 Locator, non vero Conductor, tenetur præſtare tributa & onera publica, quæ ratione domus, aut fundi locati debentur. *Communis*, textu expreſſo *in leg. Ædiles ſtudeant*, *unic. ff. de via publica*, ibi: *Conſtruat vias publicas unuſquiſque ſecundum propriam domum; & aquæductus purget, qui ſub die ſunt, & conſtruat ita, ut non prohibeatur vehiculum tranſire: Quicumque autem mercede habitant, ſi non conſtruat Dominus, ipſi conſtruentes imputent diſpendium in mercedem.*

30 Locator abſque legitima & juſta cauſa ante finitum Locationis tempus nequit expedire Conductorem invitum e re conducta, & ſi illegitime expellat, tenetur ad refundendum pretium, & intereſſe. *Communiſſima*, textu expreſſo *in l. Æde* 3. *l. Si olei* 21. *l. Si in lege* 24. §. 4. *Locati*, & concordat *l. Si merces* 25. & *l. Si fundus* 33. *ff. eodem.*

31 Quatuor autem ob cauſas poteſt Locator ante finitum tempus locationis Conductorem e re conducta invitum expellere, ejuſque uſu, & fructu privare. *Communis*, textu expreſſo *in l. Æde* 3. *Cod. de Locato*, & *cap. Propter* 3. *de locato & conducto.*

32 Prima cauſa eſt, ſi Conductor per biennium pretium conventum non ſolverit; *cit cap. Propter* 3. *de Locato & conducto*, ibi: *Cum Canonem per biennium non ſolviſſet*, & concordat *l. Æde* 3. *C. de Locato*, & *l. Quæro* 54. & *l. Cum Domini* 56. *ff. Locati.* Tempus autem hoc biennale ad repellendum Conductorem invitum requiſitum intelligitur ſolum in locatione ad longum tempus celebrata v. g. ad decem annos, vel etiam ad quinque annos; In locatione vero ad brevius tempus v. g. ad duos, vel tres annos, ſi Conductor non ſolverit pretium ſtatuto tempore, poteſt ſtatim expelli. *Communis* cum Gloſſ. *in cit. c. Propter*, *verb. Canonem*, *arg. cit. l. Æde* 3. *Cod. de Locato*, & *l. Quære* 53. §. 1. *ff. eodem.*

33 Secunda cauſa eſt, ſi Locator ipſemet indigeat domo, vel alia re locata propter neceſſitatem aliquam, quæ tempore Locationis non erat, & cui neceſſitati aliter providere nequit; *cit. l. Æde* 3. *Cod. de Locato*, ibi: *Niſi propriis uſibus Dominus eam neceſſariam eſſe probaverit*, & *cit. cap. Propter* 3. *de Locato & conducto*, ibi: *Verum invito Inquilino domum inhabitare poteris, ſi neceſſitas (quæ tamen tempore locationis non erat) id expoſcat.* Et talem neceſſitatem Locator habere dicitur, etiam ſi ſuus Filius, ſuus Pater, vel Mater re alteri locata indigeat, quia hi Jure naturali extraneo Conductori præferuntur. Bald. *in cit. l. Æde* 3. *Cod. de locato n.* 11. Molina *diſp.* 449. *n.* 5. Azorius *part.* 3. *lib.* 8. *q.* 1. Pirhing. *l.* 3. *Decretal. tit.* 18. *num.* 13. Reiffenſtuel *ibid. n.* 53. & alii.

Tertia cauſa eſt, ſi Locator re locata male 34
utatur, vel contra bonos mores, vel eam deteriorando; *cit. l. Æde* 3. *Cod. de Locato*, ibi: *Aut tu male in re locata verſatus es*, & *cit. c. Propter* 3. *de Locato & conducto*, ibi: *Etiam inde rationabiliter amovetur ſi perverſe ibi fuerit converſatus.*

Quarta cauſa eſt, ſi domus, ſeu alia res lo- 35
cata neceſſaria indigeat refectione, ſeu reparatione, qua non indigebat tempore locationis, & quæ fieri nequit niſi ad tempus diſcedat Conductor: *cit. l. Æde* 3. *Cod. de Locato*, ibi: *Aut corrigere Domum malueris*, & *cit. cap. Propter* 3. *de Locato & conducto*, ibi: *Verum invito Inquilino Domum ... reficere poteris, ſi neceſſitas (quæ tamen non imminebat locationi tempore) id expoſcat.* Locator autem domo refe- 36
cta, tenetur ad permittendum, ut Inquilinus redeat, ſi velit, ad priſtinam conductionem pro tempore, pro quo conduxit; Gloſſa communiter recepta *in leg. Si duo* 3. §. *Cum inquilinus*, *ff. Uti poſſidetis*, Bartolus *ibid.* Carocius *part.* 4. *tit. cauſæ recuſationis quatuor*, *q.* 6. Roſig. *loc. cit. prænot.* 29. *n.* 21. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 54. & alii paſſim.

Regulariter loquendo, ſi ob ſterilitatem, ſeu 37
alios evenientes caſus ſine culpa Conductoris, ipſe Conductor fructus non percipit ex re frugifera locata, tenetur Locator remittere mercedem, vel totam, ſi omnino nullos percipi fructus, vel ad ratam, ſi paucos, & exiguos colligit. *Communis* textu expreſſo *in cap. Propter ſterilitatem* 3. *de Locato & Conducto*, ibi: *Propter ſterilitatem afficientem magno incommodo Conductores vitio rei ſine culpa Coloni ſeu caſu fortuito contingentem, Colonis Eccleſiæ tuæ pro rata penſionis remiſſio eſt facienda*, & *l. Ex conducto* 15. §. 2. *ff. Locati l. Si merces* 25. §. *Vis* ma-

Digitized by Google

major, *ff. eodem*, *& l. Licet* 7. *Cod. eodem*. Et ratio eſt clara, quia penſio, ſive merces locationis conſtituitur in compenſationem fructuum ex re, vel ſundo conducto percipiendorum, adeoque ratio, & æqualitas poſtulat, ut ſi Conductor omnino nullos percipit fructus, aut paucos, & exiguos, penſio ſeu merces ex toto, vel ex parte pro rata, juxta proportionem damni ei a Locatore remittatur.

38 Notanter autem dicitur *regulariter loquendo*, quia multi ſunt caſus, in quibus locator non tenetur penſionem minuere, ſeu de pretio vel mercede remittere. Primus caſus eſt, quando ſterilitas unius anni compenſatur per majorem fertilitatem alterius anni, ſive præcedentis, ſive ſubſequentis, textu expreſſo *in cit. cap. Propter ſterilitatem* 3. *de Locato & Conducto*, ibi: *Niſi cum ubertate præcedentis, vel ſubſequentis anni valeat ſterilitas compenſari*, & concordat *l. Ex conducto* 15. §. 4. *ff. Locati & l. Licet* 2. *Cod. eodem*. Nec refert ſive continuis, ſive interpolatis annis ſterilitas fertilitate compenſetur, ut recte notant Molina *diſp.* 496. *num.* 20. Barboſa *in cit. cap. Propter ſterilitatem num.* 18. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 18. *num.* 6. Reiffenſtuel *ibid. num.* 41. & alii, *arg. leg. Ex conducto* 15. §. *Papi-
39 nianus*, *ff. Locati*. Quinimmo ſi ob præſentis anni ſterilitatem v. g. Locator mercedem ex toto, vel ex parte remittit, eandem iterum repetere poteſt, ſi immediate ſequenti vel etiam ſecundo, tertio, aut quarto anno ubertate compenſatur damnum illatum, textu expreſſo *in l. Ex conducto* 15. §. *Papinianus*, *ff. Locati*, ibi: *Papinianus ait, ſi uno anno remiſſionem quis Colono dederit ob ſterilitatem, deinde ſequentibus annis contingit ubertas, nihil obeſſe domino remiſſionem, ſed integram penſionem etiam ejus anni, quo remiſit, exigendam*. Et ſic tenent omnes Doctores citati *num. antecedenti*, & inſuper Gregorius Lopez *l.* 23. *tit.* 5. *par.* 5. Ancharanus in *cap. Propter ſterilitatem col.* 3. *num.* 23. *de Locato*, Bartolus in *l. Si merces* §. *Vis major*, *num.* 6. *ff. Locati*, Antonius Gomez, *lib.* 2. *variar. reſol. cap.* 3. *num.* 19. Silveſter *verb. Locatio qu.* 14. Filliucius *tract.* 36. *cap.* 3. *qu.* 5. Ognate *tract.* 35. *de locatione diſp.* 127. *ſect.* 8. *num.* 120. Azorius *Inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 9. *qu.* 2. Roſignolus *de Locato & Conducto contract.* 10. *prænot.* 6. *num.* 5. & alii volentes, quod ſupervenientæ in fundo locato magna fructuum abundantia, augmentum penſionis faciendum ſit in favorem Locatoris; quia dicunt ipſi, in contractibus onerosis ultro citroque obligatoriis debet eſſe æqualis utriuſque contrahentis conditio, adeoque ſi in magna ſterilitate debet Locator minuere penſionem Conductori, eandem debet augere in magna abundantia Conductor Locatori; Sed de hoc infra *ſub n.* 75. *& ſeq.*

Secundus caſus eſt, quando Colonus eſt par- 40
tiarius, ſcilicet dat Locatori loco mercedis pecuniariæ mediam v. g. vel tertiam partem fructuum, quia tunc ad ratam dividitur damnum inter Locatorem & Conductorem, ut expreſſe dicitur in *leg. Si merces* 24. §. 6. *ff. Locato*, ibi: *Partiarius Colonus, quaſi ſocietatis jure damnum & lucrum cum Domino fundi partitur*, & concordat *l.* 53. §. 4. *ff. Pro ſocio*, & tenet *Communis Doctorum*.

Tertius caſus eſt, quando inter Locatorem 41
& Conductorem conventum eſt, quod quocumque eveniente caſu fructuum perceptionem impediente, adhuc Conductor penſionem ſolvere debeat, textu expreſſo in *l. Si quis* 9. §. 2. *ff. Locati*, ibi: *Si quis fundum locaverit, ut etiam ſi quid vi majori accidiſſet, hoc ei præſtaretur, pacto ſtandum eſt*, & concordant *l. Licet* 8. *Cod. de Locato*, *l. Item quæritur*, §. *Si gemma*, *ff. eodem*; *l. Juris gentium* §. *Si quis pactus*, *ff. de pactis*, *& cap. Contractus* 85. *de Reg. Jur. in* 6. ubi expreſſe dicitur quod *Contractus ex conventione Legem accipere dignoſcuntur*. Et ſic *Doctores communiter*. Vide infra *num.* 78.

Quartus caſus eſt, quando conſuetudo Re- 42
gionis aliter obtinuit, quia ſicuti pacta obligant, ita & conſuetudines; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuet. l. Ex conducto* 15. §. *Si vis tempeſtatis*, *ff. Locati*, *l. Licet* 8. *Cod. eod. l. ſemper* 34. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Semper enim in contractibus id ſequitur quod actum eſt; aut ſi non pateat quod actum eſt, erit conſequens, ut id ſequamur, quod in Regione, in qua actum eſt, frequentatur*.

Quintus caſus eſt, quando ſterilitas eſt con- 43
ſueta, vel oritur ex vitio, ſeu intrinſeca qualitate rei locatæ, quia ſibi imputare debet Colonus, ſi conducit rem cum manifeſto periculo, quod ſcit, & prævidet, vel ſcire debet, ut ſi conducat agrum prope flumen, quod ſæpe ſæpius excedat, vel tempore belli conducat prædium, ubi adeſt periculum hoſtilis incurſus. *Sic communis Doctorum*, textu expreſſo *in l. Ex conducto* 15. §. 2. *ff. Locati*, ibi: *Si qua tamen vitia ex re oriantur, hæc damno Coloni eſſe &c. Si vero nihil extra conſuetudinem acciderit, damnum Coloni eſſe*.

Sextus caſus eſt, quando ſterilitas, vel da- 44
mnum in fructibus provenit ex culpa ipſius

Con-

Digitized by Google

Conductoris. *Communis, arg. cit. l. Ex conducto 15. ff. Locati*, ibi: *Cui reſiſti non poteſt, & cap. Damnum 86. de Reg. Juris in 6.* ibi: *Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare.* Si enim Colonus negligens fuerit in colendis, vel ſtercorandis agris, in cooperiendis vitibus tempore hiemis & hujuſmodi, ſibi imputet, ſi paucos & exiguos fructus perceperit.

45 Septimus caſus eſt, quando damnum ex ſterilitate, aut caſu fortuito proveniens eſt modicum. *Communis*, textu expreſſo in *l. Si merces 25. §. Vis major, ff. Locati*, ibi; *Modicum damnum æquo animo debet ferre Colonus, cui immodicum lucrum non aufertur, quia qui ſentit commodum, ſentire debet & damnum.*

46 Quodnam autem cenſeri debeat damnum parvum, & modicum, ob quod nun debeat fieri remiſſio penſiunis conventæ, & e contra quodnam cenſeri debeat damnum magnum, & nutabile, ſeu immodicum, ob quod debeat fieri talis remiſſio? Variæ ſunt Doctorum opiniones. Alil enim inter quos eſt Bartolus *in l. Si merces §. Vis major, ff. Locati*, tenent tunc ſolum adeſſe magnum, ſeu notabile, & immodicum damnum, ob quud fieri debet remiſſio penſionis, quando deductis impenſis Colonus nihil percipit, vel lucratur. Alii autem dicunt intelligi magnum, ſeu notabile, & immodicum damnum, quando tertia pars fructuum, qui communiter colligi ſolent, deficit. Sic Panormitanus, Navarrus, & alii, quos refert & reprobat Lugo *de Juſtitia & Jure tom. 2. diſp. 19. num.* 42. Alii demum, & revera multi, quos refert, & ſequitur Mulina *diſp.* 495. *num.* 5. Lugo *loc. cit. num.* 43. defendunt tunc adeſſe magnum & notabile, ſeu immodicum damnum, quando detractu ſemine, & impenſis nun percipiuntur tot fructus, quot adæquent mediam partem penſionis annuæ præſtandæ, quia in jure magna læſio adeſſe non cenſetur, niſi ſit ultra dimidium juſti pretii; *l. 2. Cod. de reſcind. vend. & l. Si voluntate, Cod. eod.* Et juxta hanc ſatis probabilem ſententiam tantum eſt temittendum de penſione propter ſterilitatem, ſeu alium caſum fortuitum, quantum ſufficit, ut damnum adæquet partem penſionis ſolvendæ detracto ſemine, & expenſis; Unde in tali caſu, primo deducendum eſt ſemen, & id quod impenſum eſt; deinde ex reliquo dimidia pars tradenda eſt Locatori; reliquum vero dividendum inter eundem Locatorem & Conductorem; Sic v. g. ſi prædium aliquod conductum fuerit pro mille libris Imperialibus, & ex illo prædio conſueverint colligi centum modii tritici, & pro aliquu anno non fuerint collecti, niſi quadraginta, tunc Conductor debet prius de illis quadraginta modiis detrahere quantum valet ſemen, & expenſæ in colendo factæ; poſtea reliquum debet appretiari juxta ſtylum Fori, & dimidium valoris tradi Locatori, & aliud dimidium dividi inter ipſos; Sic docte exemplificat Roſignolus *l. c. ſub n.* 3.

Quamvis autem hæc ultima opinio ſit ſatis prubabilis, probabilior tamen eſt ſenteutia docens ad effectum, ut fiat remiſſio, æſtimandam eſſe vulgi opinionem, ſicuti æſtimatur pretium rerum venalium. Sic Gloſſa *in l. Si uno, ff. Locati*, Cinus *in l. Licet, Cod. de Locato*, Gail. *lib. 2. obſerv.* 23. *n.* 1. Laym. *lib. 3. tr. 4. c. 29. nu.* 7. Ruſign. *loc. cit. ſub n.* 3. Pirhing *l. 3. Decret. t. 18. n.* 5. Reiffenſt. *ibid. n.* 47 & alii *arg. l. 1. ff. de jure lib. & l. Circa locationes* 18. *Cod. de Locato*, ubi ſtatuitur circa contractum locationis attendendum eſſe ad Regionum conſuetudines. 47

Locatures, qui operas ſuas aliis locant, ut ſamuli, operarii, artifices, & hujuſmodi tenentur juxta tenorem conventionis fideliter laborare, & in caſu negligentiæ pro rata laboris omiſſi, vel non debite præſtiti mercedem remittere, vel jam acceptam reſtituere debent. *Communiſſima, arg. l. 15. §. 6. ff. Locati & l. fin. Cod. de condict. ob cauſam.* 48

Locatores operarum ſuarum tenentur etiam ad intereſſe & damna ſi quæ ex eorum culpa lata, vel levi, non tamen leviſſima, Domino emergunt, *Communis, arg. l. Si §. 10. ff. ad Legem Rodiam;* Et ratio eſt, quia in contractibus, qui fiunt in gratiam utriuſque cuntrahentis, ex culpa lata, vel levi non tamen ex leviſſima, obligantur contrahentes; *arg. l. Si ut certo ff. commodati*: Unde ſi quis ſit conductus ad opus aliquod faciendum, & illud ſive ob ſuam impetitiam, ſive ob non adhibitam debitam materiam, ſive ob aliam cauſam ſua culpa opus imperfecte, aut vitioſe conficit, tenetur ad intereſſe, & omnia damna reſarcienda. *Communis*, per textum *in l. Si Lege princ. 24. l. Opus 36. l. Ea Lege, l. Locavi, ff. Locati.* 49

Qui operam ſuam locarunt ad cuſtodiendum gregem vel aliam rem, tenentur ad reſtitutionem, ſi ſua culpa lata, vel levi perit, ſeu perditur ovis, vel res, & hujuſmodi. *Communis*, per textum *in l. Si quis fundum 9. §. 4. ff. Locati, l. Qui mercedem 5. eod.* Et tales cuſtodes ad ſe liberandum ab onere reſtitutionis, tenentur probare, quod ovis, ſeu res furto, vel rapina ablata ſit, vel fugerit, vel perierit, 50 51

Digitized by Google

& hnjnſmodi, & qood eorum colpa id non acciderit. *Communis*; *arg. l. Si quis fundum 9. §. Imperator, ff. Locati, l. Si quis ex argentariis prope finem, ff. de edendo, juncta l. fin. ff. de custod. rerum, & exhib.*

52 Famuli, aliiqne locantes operas ſuas, ſi ante finitum tempus Locationis abſque legitima cauſa ex malitia, & culpa ſna diſcedant, tenentnr ad damna Domino inde ſecnta. *Communis. arg. l. Deminus 55. §. 2. ff. Locati, & l. 1. Cod. de Servis fugitivis*, ubi additnr ratio, videlicet: *Ne ſervorum fuga Dominis ſuis ex quacumque cauſa fiat damnoſa.*

53 Sic etiam Dominus debet totom ſalariom ſervis conductis, ſi abſque legitima cauſa eos repellit ante finitum tempus locationis. *Communis; arg. l. Qui operas 38. ff. Locati*, ibi: *Qui operas ſuas locavit, totius temporis mercedem accipere debet, ſi per eum non ſteterit, quominus operas præſtet; l. 2. ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris, l. Sed addes 19. §. 4. ff. Loca-*
54 *ti*. Niſi Famuli aliud ſervitium pro æqnali mercede ſtatim acqoirant; ſicque damnum non ſentiant, *arg. l. Sed addes 19. §. 4. ff. Locati*; ubi ſtatuitur deberi mercedem illi, penes quem non ſtet, quod operas locatas præſtaret, ibi: *Si eedem anno mercedem ab alio non accepit.*

55 Hinc generaliter tenetor Conductor ſolvere perſonas condnctas, etiamſi uti noo poſſit opera earom, ſi impedimentom intuitu ipſins condnctoris proveniat; & niſi tales perſonæ conductæ interea alii pro æquali mercede operas præſtent, ſicqne damnum non ſeotiant. *Communis*, per mox citata Jura *ſub num. 53. & 54.*

56 Si autem impedimentum ratione ipſarum perſonarum conductarnm proveniat, quominus earom opera uti poſſit Conductor, tnnc mercedem dare non tenetor, niſi pro rata temporis, quo earum opera uti potnit. *Communis; arg. l. Ex conducto 15. §. 2. & 6. ff. Locati, l. Ex funde 33. ff. eod. l. final. Cod. de condict. ob cauſ.*

57 Unde Herns non tenetur dare mercedem famulo pro longo, & notabili tempore quo ægrotat, niſi id ſpecialiter ſit conventum, aut ferat conſuetndo Regionis; Sic Gloſſa communiter recepta *in l. penult. Cod. de condict. ob cauſ.* Bartolns *in l. Si uno §. Item cum quidam, ff. Locati, & in l. Opera, ff. de uſufr. leg.* Ancharanus *in cap. propter ſterilitatem 3. de Locato n. 17.* Abbas *in cap. 1. de Clerico ægrot. & debil. n. 6.* Covarr. *lib. 3. variar. reſol. cap. 13. n. 8.* Navarrus *in Manual. cap. 17. n. 108.* Roſignol. *loc. c. contract. 10. prænot. 9. n. 8.* Reiffenſtuel *loc. c. n. 99.* & alii paſſim.

Dicitur aotem notanter: *Niſi id ſpecialiter* 58
ſit conventum, aut ferat conſuetudo Regionis, quia *cap. Contractus 85. de reg. Jur. in 6.* expreſſe dicitnr, *quod Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*; Unde talis conventio omnino ſervari debet, *l. Ex empto 11. ff. de action. empt.* Et ſic etiam talis conſnetndo ſervanda eſt, cum hæc legitime introdncta vim Legis habeat; *cap. Cum tanto 11. de conſuetudine*, & maxime, quia locatio, ſeu conductio præſnmitur fieri juxta conſuetudinem locorum, niſi alind exprimatur; *l. Circa locationes 19.*
Cod. de Locato. Dicitur etiam notanter *pro* 59
longo & notabili tempore, quia ſi modico ſolum tempore v. g. per aliquos dies ægrotaret famulus ad annnm conductus, ex æqoitate, & natnrali caritate, non eſſet aliqoid propterea de ſna mercede detrahendum, *arg. l. Cum heres 4. §. 5. ff. de ſtatu lib.*

An autem famuli, vel famulæ poſſint occul- 60
te aliquid ſnrripere de bonis ſuornm Dominorum, ſeu Conductornm, quando jodicant mercedem, ſeu ſalarium eorum eſſe minus juſto. Vid. *verb. Famuli, Famulæ a n. 26.* & verb. *Compenſatio per tot.*

Conductor vi Condoctionis tenetur iotegrum 61
pretium ſolvere Locatori tempore in contractu præfixo. *Communis*, per textum *in l. Quod ſi 28. & l. Inſulam 58. ff. Locati.*

Unde ſi ſit io culpabili mora ſolvendi, te- 62
netur & pretium, & uſuras ejnſdem ſolvere; ſi enim qui ei locavit rem, ſeu operam ſuam, ratione non ſibi ſoluti conventi pretii tempore præfixo, patiatur aliqnod damnum, ut ſi cogatnr credito, & conſequenter carius emere ſibi neceſſaria, debita contrahere, & pro ſummis capitalibus intereſſe ſolvere; ſeu aliquod honeſtnm & licitum lucrum amittere, tenetur ipſe Conductor ad omnia talia, & ſimilia damna cauſata ex ſua culpabili mora ſolvendi integrum pretium; textu expreſſo *in l. Præſes 17. Cod. de Locato*, ibi: *Præſes Provinciæ ea, quæ ex locatione debentur, exſolvi ſine mora curabit, non ignarus ex locato, & conducto actionem cum ſit bonæ fidei, poſt moram uſuras legitimas admittere*; Et ſic tenet *communis Doctorum.*

Conductor ſine juſta, & rationabili cauſa 63
ante tempus conductionis finitum nequit rem conductam dimittere, alias ſi dimittat tenetur ſolvere peoſiones totius temporis conventi. *Communis*, textn expreſſo *in l. Dominus 55. §. Qui contra legem, ff. Locati*, ibi: *Qui contra legem conductionis fundum ante tempus ſine juſta, & pra-*

Digitized by Google

*& probabili cauſa deſeruerit ad ſolvendas totius
temporis penſiones ex conducto conveniri poteſt* &
concordat *l. Si in lege* §. *Si Domus ff. eodem*
cum ſimilibus.

64 Dicitur notanter *ſine juſta & rationabili
cauſa*, quia tali aliqua cauſa interveniente ſi-
ne ſua culpa poteſt rem conductam deſerere, &
penſiones non ſolvere, tales autem juſtæ cauſæ
ſunt ſi res facta fuerit ſine ſua culpa inhabi-
lis ad eum uſum, ad quem conduxit; Si ne-
queat domum inhabitare, vel quia ruinam mi-
natur, vel ſpectris ſeu ſpiritibus prædominan-
tibus infeſtatur, vel peſtis, & hoſtilis incurſio
ibi prudenter timetur, & hujuſmodi; *l. Habita-
tores* 27. §.1. *Locati, & cit. l. Dominus, & c.
l. Si in lege*, cum ſimilibus, *& communis Do-
ctorum*.

65 Conductor tranſacto locationis tempore ex vi
contractus tenetur rem conductam integram,
& non deterioratam reddere locatori, niſi ex
ipſo uſu ſecundum ſe, & ex natura ſua, &
non ex culpa conductoris ſequatur aliqua de-
terioratio, quæ certe non eſt compenſanda. *Com-
munis* per textum *in l. Conductoris, Cod. de*
66 *Locato & l. Non abs re, Cod. Unde vi*. Si
autem Conductoris dolo, vel culpa lata, ſeu
levi res conducta ſit facta deterior; tenetur ad
reſtitutionem ſeu compenſationem, *l. Si quis*
9. §. 3. *l. Item quæritur* 13. §. 1. *ff. Locati*.

67 Conductor tenetur non uti re conducta, niſi
ad eum uſum de quo facta fuit conventio, alias
impetitur actione furtiva; *l. Qui juramenta, &
l. Qui pignore, ff. de Furtis, l. Si ut certo* §. *Sed
interdum ff*. Commodati *& §. Furtum autem fit*
68 *Inſtit. de obligat. quæ ex delicto*. Niſi forſan
rationabiliter præſumeret, Locatorem non fore
69 invitum, *l. Qui re* 76. *ff. eod.* Unde qui abſque
rationabiliter præſumpto locatoris conſenſu uti-
tur re conducta ad alium uſum, ad quem per
locatorem non fuit conceſſa; & in illo uſu ex
caſu fortuito res fuerit deperdita, vel deterio-
rata, tenetur de caſu. Sicut ſi quis equum
conduxerit pro itinere Taurinum verſus, & eo
uſus fuerit verſus Mediolanum, & ultra, eo-
que in itinere furatus fuerit, ſeu perierit, te-
netur ad reſtitutionem, & ad omnia damna,
& intereſſe locatoris, quia peccavit contra Ju-
ſtitiam in damnum ipſius locatoris, & ex cul-
pa dedit cauſam ipſi caſui fortuito. Molina
diſp. 295. *verſ. Illud præterea*, Filliucius *tr*. 34.
c. 8. *n*. 186. Baldus *conſ*. 289. *n*. 4. citati & ſe-
cuti a Roſignolo *l. c. contract*. 10. *prænot*. 15.
Bonacina *de contract. diſp*. 3. *quæſt*. 7. *punct*. 3.
cum aliis ibi citatis, Reiffenſt. *loc. cit. n*. 58.
& alii *arg. citatis Juribus*.

Conductor tenetur ad reſarciendum damnum, 70
ſive propria, ſive famulorum culpa contingat,
ſi negligens, vel culpabilis fuit in ſeligendis bo-
nis ac probatis ſervis; Secus vero ſi ſervi ſe-
lecti erant moribus & vita probi, & tales,
ut prudens Paterfamilias eos non reprobaret;
arg. l. Videamus 11. *in princip. Locati*, ibi: *Vi-
deamus, an & ſervorum culpam, & quoſcumque
induxerit, præſtare conductor debeat? &c. Mihi
ita placet, ut culpam etiam eorum quos induxit,
præſtet ſuo nomine, etſi nihil convenit, ſi tamen
culpam in inducendis admittit, quod tales habue-
rit, vel ſuos, vel hoſpites*. Concordat *l. Nam
& Servus* §. *fin. ff. de negot. geſt. l. De illo, ff.
pro ſocio, l. Cum plures, ff. eod. l. Qui inſulam*
§. *fin. ff. Locati e l. Si Servus Servum* 27. §. 9.
ff. ad Legem Aquil. ubi expreſſe dicitur: *Si for-
nacarius ſervus Coloni ad fornacem obdormiſſet,
& villa fuiſſet exuſta, Neratius ſcripſit, ex lo-
cato conventum debere; ſi negligens in eligendis
miniſtris fuit*; Ex quibus Juribus aperte infer-
tur, conductores teneri quidem de damno pro-
veniente ex culpa ſervi non probi, nec dili-
gentis culpabiliter electi, at non de damno
proveniente ex culpa ſervi probi, diligentis,
& probati prudenter electi. Sic Azorius *Inſtit.
moral. part*. 3. *lib*. 8. *c*. 7. *qu*. 4. Roſignol. *loc.
cit. contract*. 10. *prænot*. 7. *n*. 6. Reiffenſtuel *loc.
cit. num*. 64. & alii. Vid. *verb. Damnificatio,
Damnum n*. 8. *& verb. Incendiarii*.

Probare, quod damnum ortum v. g. incen- 71
dium in Domo conducta contigerit culpa Con-
ductoris, ſpectat ad Locatorem. Menochius
de arbitr. Judic. caſ. 390. *n*. 9. Mynſing. *centur*.
6. *obſerv*. 88. Layman *lib*. 3. *de Juſtitia tract*.
4. *c*. 22. *n*. 6. ubi teſtatur de communi; Gail.
lib. 2. *obſerv*. 21. Engel *lib*. 3. *decretal. tit*. 18.
n. 7. Reiffenſtuel *ibid. n*. 68. dicens eſſe com-
munem aliorum ſententiam, Maſcard. *vol*. 2.
concl. 467. *n*. 8. ubi concludit hanc ſententiam
veram eſſe, ac communem. Et ratio eſt quia
Actori incumbit probatio, *l*. 2. *ff. de probat. &
l*. 4. *Cod. de Fatendo*; in caſu autem incendii,
ſi locator prætendit damni compenſationem,
eſt Actor, ut de ſe patet, adeoque &c. Tum
quia culpa, & delictum in dubio non præſu-
mitur, ſed probari debet, ut tenet communis
Doctorum cum Maſcard. *loc. cit. num*. 1. *arg.
l. Merito* 51. *ff. Pro ſocio, l. Dolum* 6. *Cod.
de dolo*.

Quando Conductor uti non poteſt re condu- 72
cta ob impedimentum ex parte ſua, vel ra-
tione ſui proveniens, tenetur nihilominus ad
totam mercedem. *Communis*; *arg. l. Habitato-
res* 27. §. 1. *ff. locati, & l. Dominus* 55. §. 2.
ff. eod.

Digitized by Google

73 *ff. eod.* Niſi forſan locator talem rem v. gr. Domum a conductore deſertam, ſtatim alteri pro æqoali pretio locaverit, ac conſeqoenter nullum damnum ſentiat, *arg. l. Sed addes* 19. §. 9. *ff. Locati*, ubi ſtatuitur deberi mercedem illi, penes quem non ſtet, quod operas locatas præſtaret: *Si eodem anno mercedem ab alio non accepit.*

74 Si autem Conductor non poſſit oti re conducta ob impedimentum non ex ſua culpa, nec ratione ſui, ſed vel ex culpa locatoris, ſeu aliunde proveniens, non tenetur ſolvere mercedem pro illo tempore, quo re conducta uti non potuit. *Communis*, *arg. cit. l. Habitatores* 27. §. 1. *ff. Locati*, *l. Si fundus* 33. *l. Perinde* 34. *l. Et hæc* 35. *ff. eod.*

75 Conductor an teneatur augere mercedem, ſi tempore ubertatis, ac fertilitatis majores ſolito fructus percipiat ex re frugifera conducta? Variæ ſunt ſenteotiæ Doctorum. Prima abſolute tenet, in tali caſu augendam eſſe penſionem in favorem locatoris: Sic Juriſtæ communiter quos affert Molina *diſp.* 494. *n.* 15. ut notat Lugo *tom.* 2. *diſp.* 19. *num.* 50. Roſign. de Locato & conducto *contract.* 10. *num.* 5. cum pluribus aliis ibi citatis & ſupra adductis *ſub num.* 39. quia in contractibus oneroſis oltro citroque obligatoriis debet eſſe æqualis utriuſque contrahentis conditio, adeoque ſi in magna ſterilitate debet locator minuere penſionem Conductori, eandem debet augere io magna abundantia Conductor locatori. *Contrariorum enim eadem eſt ratio*, *l.* 1. *ff. de His*, *qui ſui*, *vel alieni Jur.* & ut dicitur *in Reg.* 10. *ff. de Reg. Juris*: *Secundum naturam eſt commoda cujuſque rei eum ſequi*, *quem ſequentur incommoda*, & conſonat *caput Qui ſentit* 55. *de Regul. Jur. in* 6. ibi: *Qui ſentit onus*, *ſentire debet commodum*, & *econtra.*

76 Secunda ſententia tenet, augendam eſſe penſionem in favorem Locatoris, quando ubertas, ſeu abuodantia provenit ex aliquo caſu fortuito ob rerum mutationem; Ut ſi v. gr. quis conduxit Molendinom, quod ſolum ſuperſit, reliquis omnibus caſu fortuito aquarum impetu deſtructis, proinde multo plures afferat fructus, ſeo redditus, tonc Conductor augere debet penſionem in favorem Locatoris. Molina *diſp.* 494. *num.* 10. Leſſius *lib.* 2. *c.* 24. *dubit.* 3. *num.* 21. Filliucios *tract.* 36. *c.* 3. *q.* 5. Navarros *c.* 17. *num.* 191. Reginaldus *lib.* 25. *c.* 7. *num.* 524. Abbas *in cap. Si propter ſterilitatem* 3. *de Locato num. ult.* Azotius *part.* 3. *lib.* 9. *c.* 10. *q.* 3. Bonacina *de contractib. diſp.* 3. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 14. Pithing *lib.* 3. *decret. tit.* 18. *n.* 8. ubi dicit eſſe commonem, & idem dicendum eſſe, quando ubertas provenit ex Cœli clementia propter rationem & Jora adducta *num. antecedenti.*

77 Tertia ſententia tenet abſolute, nunquam augendam eſſe penſionem in favorem Locatoris propter notabilem ubertatem, ſeo abundantiam, ſive ipſa proveniat ex cit. caſu fortuito de Moleodino, ſive ex clementia Cœli, & aeris, & tanto minos ſi proveniat ex ſpeciali induſtria, & opera ipſios Conductoris. Lugo *de juſtitia & jur. tom.* 2. *diſp.* 19. *n.* 52. Engel *lib.* 3. *decretal. tit.* 18. *num.* 6. Zoeſius *ibid. num.* 12. Caniſius *ibid. num.* 9. Reiffenſt. *ibid. num.* 78. & *ſeq.* Barboſa *in cap. Propter ſterilitatem* 3. *de Locato*. Illſung *t.* 4. *d.* 2. *n.* 459. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1049. ubi dicit eſſe communem, quia *l. Si merces* 25. §. *Vis major*, *ff. Locati* dicitur expreſſe, quod Conductori *immoditum lucrum non auſertur*, & pro hac ſententia ſtat conſuetudo, & praxis fere univerſalis, ut fatentur Pincianus, Pinellus, Emman. Soarez, Valaſc. Salicetus, & alii, quos affert, & ſequitur Rebellus *part.* 2. *lib.* 14. *qu.* 9. *num.* 1. Lugo *l. c. num.* 52. & alii dicentes, uſum non eſſe augendi penſionem ex hac cauſa; Unde ubi revera viget hæc conſuetudo & praxis, ſervanda eſt, *argum. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*; & *l. Circa locationes* 1. *Cod. de Locato*, ubi ſtatuitur circa contractum locationis attendendum eſſe ad Regionum conſuetudines.

78 Conductor obligans ſe ad caſus fortuitos in genere, non obligatur ad caſus penitus inſolitos. Bartolus *in l. Scio* §. *Medico*, *ff. de annuis Leg.* Butrius *in cap.* 1. *de commodato*, Bonacina *l. c. num.* 13. Roſignol. *l. c. prænot.* 8. *num.* 4. Pithing *l. c. num.* 6. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 40. ubi ex Molina *diſp.* 495. *num.* 20. dicit eſſe communem contra Pinellum, & alios apud Molinam *l. c. arg. l. Fiſtulas* §. *Frumenta*, *ff. de contrahend. emption.* & Gloſſ. *ibidem verb. Immoderate*. Ut autem reputetur caſus pro penitus inſolito, non ſufficit, quod a longo tempore v. g. a quadraginta annis non contigerit, ſed debet eſſet talis, qui in hujuſmodi Regione nunquam contigerit, aut omnem memoriam hominum ſuperet, itaut de illo nulla penitus cogitatio, aut timor a Conductore concipi potuerit; ſic notant paſſim Doctores.

79 Si tamen conductor per pactum expreſſum ſe obligaſſet ad quoſcumque caſus fortuitos, etiam penitos inſolitos, tunc ad ipſos teneretor.

Digitized by Google

tur. *Communis*, per textom *in l. Si quis 9.*
§. 2. ff. Locati, *l. licet* 8. *Cod. eod. l. Item*
quæritur §. Si gemma, *ff. eodem*, *l. Juris gen-*
tium §. Si quis pactus, *ff. de pactis*, *& cap.*
Contractus 85. *de Regul. Jur. in 6.* ubi ex-
preſſe dicitor, *quod Contractus ex conventione*
legem accipere dignoſcuntur. Vid. *ſupra n.*41.
80 Conductor ſuſcipieos io ſe pericolom equi
conducti, oon tenetor de morre naturali ejuſ-
dem, quia oomine & appellatione pericoli
non venit mors naturalis ex oatoralibus cauſis
obventura; ſed in his, & ſimilibus cauſis no-
mine periculorum veniont ea, quæ ex cauſis
extrinſecis poſſunt obvenire, ut ex incorſione
hoſtium, latronum aggreſſione, viarom diffi-
coltate, & ſimilibos. Tum quia mors narura-
lis æqoe obvenire poroiſſet, ſive equos fuerit
locatus, ſive non; ſive locatos tali Conducto-
ri, ſive alteri; Niſi Conductor quodammodo
per modum inſuetum cauſam dederit illius
morti, quia tunc ratione culpæ teneretor de
ipſa morte; ſic Roſignolos *loc. cit. diſquiſit.* 1.
§. 25. *n.* 2. & alii.
81 Condoctor tenetur prius aliis locatori in fru-
ctibos rei locatæ, & locator in dictis frocti-
bos habet tacitam hypothecam contra quoſ-
cumque creditores anteriores Conductoris. Ro-
ta *recentior. par.* 14. *dec.* 64. *num.* 9. *par.* 18.
tom. 2. *dec.* 726. *num.* 3. *& ſequent. par.* 19.
82 *tom.* 1. *deciſ.* 91. *num.* 20. Locator enim ſeu
Dominus fundi pro penſione ſibi debita poteſt
agere executive ſupra dictis fructibus, *l. Si*
ſervus 63. §. Locavi, *ff. de Fur.* Rota *par.* 14.
cit. dec. 64. *num.* 6. qoi fructus fuodi tacite
cenſentur pro penſione obligati, *l. in Prædiis*,
ff. In quibus cauſ. pignor. vel hypoth. Rota
ibid. num. 7. & Locator, ſeu Dominos fundi
quouſqoe non fuerit de penſione ſatisfactus,
poreſt interdicere aſportationem fructuum. Ro-
ta *ibid. n.* 8.
83 Locatori competit Jus, & actio *ex locato* ad
ea omnia proſequenda, ad quæ eidem obliga-
tor Condoctor vi locationis; Et econtra Con-
ductori competit Jus, & actio *ex conducto* ad
ea omnia proſequenda, ad qoæ eidem obliga-
tor Locator vi conductionis. *Communis*, per
84 textum *in l. Præſes* 17. *Cod. de Locato*. Et
hæc Jura, & actiones, ſicuti etiam onera, &
obligationes, tranſeuor reſpective ad eorum
heredes. *Communis*, per texrum *in l. Sed ad-*
des 19. *§.* 9. *ff. Locati*, *l. Viam veritatis* 10.
Cod. eodem §. final. Inſtitut. eod. l. Veteris 13.
Cod. de contrahend. & committ. ſtipul. ubi uni-
verſaliter ita ſtatuitur: *Generaliter ſancimus*
omnem ſtipulationem ſive in dando, *ſive in ac-*
cipiendo inveniatur, *& ad heredes tranſmitti*,
& ibi etiam additur ratio: *Cur enim quod in*
principalibus perſonis juſtum eſt, *non ad heredes*,
& adverſus heredes tranſmittatur?

Additiones ex aliena manu.

De locatione bonorum Eccleſiaſticorum diſſe-
ruimos licet breviter *in addit. ad verb. Alie-*
natio Articul. III. diſſerendom hic ſed brevi-
ter quoque de locatione fructum eorumdem.
Porro, ſi fructus non ad Rectorem Eccleſiæ 85
ſed ad ipſam Eccleſiam pertineant, ot ſolent
eſſe froctus deſtinati in Fabricam Eccleſiæ,
prohibita ſine ſolemnitatibus eſt eorum locatio
ad longum rempos noo ſecus ac locatio bono-
rom Eccleſiaſticorum, pariter ad longom tem-
pus: *Clement. de Reb. Eccleſ. non alienand.*
Si aotem froctus pertineant ad Rectorem in- 86
dubitanter prohibita eſt eorom locatio antici-
patis ſolotionibus in præjudiciom Succeſſoris,
ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. *cap.* 11. *de Refor.*
Quinimo ſecluſo etiam præjudicio Succeſſoris 87
ex conſtitotione S. M. Benedicti XIV. cui ini-
tiom eſt: *Univerſalis Eccleſiæ cura*, prohibita
qooque eſt locatio eorumdem ad vitam, rece-
pta unica vice mercede illa, quam Beoeficia-
tis habira ratione ætatis, valetudiuis corporis
veriſimiliter durante vita conſeqoi potuiſſet;
idque ne cooſumpta pecunia illa mendicare
poſtea cogatur ipſe Beneficiarius.
Extra hos caſus opinio non vulgariom do- 88
ctorum eſt, quod ad longum tempus, immo
ad vitam, locari ſine ſolemnitatibus a Benefi-
ciario poſſint fructus ad ſe ſpectantes, propterea
quod ſacri Canones prohibendo alienationem
booorum Eccleſiaſticorum, proſpicere intelle-
xerunt indemnitati Eccleſiarum dumtaxat, non
item rectorum earundem, ot oominatim confu-
tatis Guttierez, Barb. aliiſque, firmant Docto-
res *in decret. ad tit. de Locatis*, Pirhing *nu.*
26. Scamb. *num.* 3. Wieſtner *num.* 14. Leu-
ren. *q.* 146. *per tot.* Schmalzgrueb. *n.* 37. Co-
varruv. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6.
Redoao. *de Reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 7. §.
ultim. n. 4. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 15.
t. 13. *n.* 21. Carrocc. *de Locat. & Conduct. p.*
3. *num.* 51. Azor. *Inſtit. Moral. par.* 2. *lib.*
9. *cap.* 2. *quæſt.* 7. Vaſquez *opuſ. de Redditib.*
cap. 2. §. 2. *n.* 31. *&* 34. Caſtropal. *tom.* 2.
tract. 11. *diſput. unic. part.* 2. *num.* 11. So-
prau. *ad Filliuc. tractat.* 44. *cap.* 4. *quæſt.* 1.
Quarant. *in Summ. Bullar. verb. Alienatio n.*
18. Molin. *de Primogen. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 2.
num. 27. Alter Molin. *de Juſt. & Jur. lib.* 1.
tract.

Digitized by Google

tract. 2. *diſp.* 445. *num.* 6. Giballin. *de univ. negotiat. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 8. *articul.* 4. *conſect.* 11. *num.* 9. Delbene *de Immunit. tom.* 2. *cap.* 17. *dub.* 24. *per tot.* & rurſus *cap.* 18. *dub.* 10. *n.* 1. & 7. ubi monſtrat, contrariam huic ſententiæ haud eſſe Extravagantem *Ambitioſæ, de Reb. Eccleſ. non alien.* Accedit quod eo ipſo quod prohibita eſt locatio fructuum, de quibus differitur, anticipatis ſolutionibus, in præjudicium ſucceſſoris, & recepta unica vice mercede, hiſce exceptis duobus caſibus, dici debet per miſſa, quum alias fruſtra caderet prohibitio ſuper mox dictis duobus caſibus.

89 At nihilominus delata hac controverſia ad ſupremum Auditorium Rotæ, cenſuit ipſum ne fructus quidem ad Beneficiarium pertinentes poſſe ab eo ad longum tempus, ſine ſolemni-
90 tatibus locari. Quinimo ſenſit, id ipſum procedere, etiamſi expreſſim in contractum deducta ſit *Commoditas* fructuum, ſi fructus percepturus ſit Conductor. Vide deciſiones *in Averſana Manutentionis* 22. *Junii* 1757. & 21. *Novembris ejuſdem anni, cor. R. P. D. Oliva-*
91 *tio*. Cauſa vero ſemel a Sacro Auditorio fuit examinata, & quia prima propoſitio fuit facta unica dumtaxat parte informante, poſt ſecundam propoſitionem per concordiam fuit finita.
92 Agit *Auctor num.* 8. & 9. de quæſtione illa an & quando Succeſſor in Beneficium ſtare teneatur locationi ab Anteceſſore factæ, ſed conſule, qui eam pro dignitate tractat Cardinalem Lanfredin. *Reſponſ.* 16. *per tot.*

LOT PATRIARCHA.

Additamenta noviſſima Auctoris.

1 Lot quis fuerit, & de rebus ab eo geſtis ſatis Scriptura teſtatur *Geneſ. cap.* 11. 13. 18. 19. & *Sapient.* 10. Uxor vero ejus, quam Rabbini (teſte Calmeto in Dictionario *verb. Lot.*) *Hedis* appellant, cum contra Dei mandatum retroſpexiſſet, in pœnam ſuæ inobedientiæ, & incredulitatis verſa eſt in ſtatuam ſalis. Geneſ. 19. 26. ibi: *Reſpicienſque uxor ejus poſt ſe verſa eſt in ſtatuam ſalis*. Et Sapientiæ *cap.* 10. *num.* 7. ibi: *Et incredibilis animæ memoria ſtans figmentum ſalis*. Et quamvis veroſimile ſit, illam non niſi venialiter, atque ita in Purgatorio expiatam animam ſalvam eſſe, voluit tamen ſeverius punire Deus, & novo ſalis exemplo fatuos docere, credendum in omnibus, & obediendum Deo, nec in ſancto propoſito reſpiciendum retro, aut tergiverſandum. Ita Rupertus, Proſper, & alii apud Tirinum in *Gen. cap.* 19. *num.* 26. qui recte addit in eandem ſententiam, ipſummet Chriſtum dicere *Luc.* 17. *num.* 31. *Memores eſtote uxoris Lot*.

De hac Loti uxoris verſione in ſtatuam ſa- 2
lis variæ ſunt opiniones, at illis brevitatis gratia relictis, communior, & brevior eſt, corpus uxoris Loti, retenta figura feminea, illico converſum fuiſſe in ſal lapideum, & quidem duriſſimum, ac quaſi metallicum; Sic Plinius, Solinus, Iſidorus, Aulus Gellius, Petrus Hiſpanus, Calmet, Tirinus, & alii paſſim. Immo Irenæus, Burchardus, Adricomius, aliique plures aſſerunt, illam ſtatuam mulieris formam ſervantem hoc quoque tempore extare inter mare mortuum, & montem Engaddi, in quem Lot confugit. Quinimmo aliqui apud Calmetum *loc. cit.* addunt, rem ſane incredibilem, ut ipſe notat, quod nempe illa ſtatua lapidea uxoris Lot infirmitatibus propriis, & muliebri ſexui conſuetis adhuc laboret.

LUDUS, SPONSIO.

SUMMARIUM.

1 *Ludus quid ſit, & quot conditiones requirantur & quæ, ut licitus ſit*, ad n. 2.
3 *Sponſio quid ſit, & quot conditiones requirantur & quæ ut ſit licita*, ad num. 4.
5 *An jure naturæ ludi contractus ſit licitus & quomodo.*
6 *Quid jure poſitivo licitum vetitumve ſit circa ludum tam Laicis, quam Clericis, ac Regularibus*, ad n. 16.
17 *An ludere liceat pro re aliqua ſpirituali*, ad n. 18.
19 *Filius familias ex quibus bonis ludere poſſit vel non*, ad n. 31.
32 *Quænam bona Uxor inſcio & invito marito poſſit exponere ludo*, ad n. 35.
36 *Ludens volens plus vincere quam poſſit perdere, vel ludens cum animo deliberato non ſolvendi, an peccet & ad quid teneatur*, ad n. 39.
40 *Ludens cum fure, vel ludens pecunia furtiva, quid ſibi juris vel obligationis incumbat*, ad n. 43.

44 *In-*

Digitized by Google

44 *Injuſte per metum gravem aut violentiam coactus ad ludendum, & qui eum cogit, an poſſint æque lucrari & retinere lucrum*, ad num. 45.

46 *Quæ deceptiones ſeu ſimulationes in ludo ſint licitæ, quæ vero non*, ad n. 52.

53 *An & quando peccet ludens, qui non moneat colludentem errantem*, ad n. 54.

55 *Quid juris ac obligationis habeat ludens moneta mala, vel ludis Legibus prohibitis juxta varios caſus*, ad n. 64.

65 *Quænam ſpecialia habeat ſponſio*, ad n. 68.

69 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 104.

1 LUdus eſt contractus, quo ludentes inter ſe paciſcuntur, ut victori in præmium victoriæ cedat, quod ſinguli depoſuerunt. *Eſt in re Communis*. Ut ludus ſit licitus, quatuor re-
2 quiruntur conditiones. I. Ut ludens non utatur dolo, & fraude. II. Ne alter alterum compellat ad ludum per vim, aut verbis contumelioſis. III. Ut ludens diſponere poſſit de re, quam ludo exponit. IV. Ut ſit æqualis conditio colludentium. *Sic Doctores communiter*.

3 Sponſio eſt contractus, in quo duo de veritate, aut eventu alicujus rei certantes, ſibi invicem aliquid ſpondent, ut id ejus ſit, qui veritatem aſſecutus fuerit. *Eſt in re communis*.

4 Ut ſponſio ſit licita, quatuor requiruntur conditiones. I. Ut fiat ſuper re dubia. II. Ut ſit æqualitas in re, quæ ſpondetur cum æquali incertitudine. III. Ut dubius ſit eventus in utroque. IV. Ut uterque eodem ſenſu accipiat id, de quo certatur. *Sic Doctores communiter*.

5 Ludi contractus Jure naturæ ſemper eſt licitus, quando in eo ſupradictæ quatuor conditiones concurrunt. *Communis*; Et ratio eſt, quia ſicuti eſt in poteſtate cujuſcumque rem ſuam alteri donare abſolute, ita etiam in alterum transferre ſub quavis conditione, ſive ea fortuita ſit, ſive ex intentione pendeat; Immo Layman *lib. 3. tr. 4. c. 21. n. 1.* Reiffenſt. *tr. 8. de contract. diſt. 4. q. 9.* Molina *t. 2. diſp. 510. in fine*, & alii ex S. Thoma *2. 2. q. 168. art. 2.* colligunt, quod ſi ludus debito modo inſtituatur, ſit actus duarum virtutum; ſcilicet Juſtitiæ, & Eutrapeliæ, & utilis ſit ad evitandum otium, & quæ inde ſequuntur mala.

6 Jure tamen poſitivo eſt prohibitus tam Laicis quam Clericis ludus, qui ſola fortuna, & caſu regitur, ſeu omnis ille, qui alearum nomine venit. De Laicis patet *l. Victum 1. Cod. de Aleatoribus, & alearum luſu, l. Alearum ult. Cod. de Religioſ. & ſumptibus funerum; l. Prætor 6. ff. de Aleatoribus*, ubi ſancitur, ludentes eſſe puniendos; & hoc eſt ſtatutum ad evitanda gravia mala ex ludis non raro evenientia, ut ſunt perjuria, blaſphemiæ, bonorum dilapidationes, familiarum lapſus, rixæ, homicidia, & hujuſmodi: Unde etiam Horatius ſcripſit:

Nam ludus genuit ſtrepitum, certamen & iram.

De Clericis habetur expreſſe *in Canon. 41. & 42. Apoſtolorum, cap. Epiſcopus 1. diſt. 35. c. Clerici Officia 15. de Vita, & honeſtat. Clericor. Conc. Trid. ſeſſ. 22. capit. 1. de reformat.* Immo non ſolum Legibus Eccleſiaſticis, & Canonicis eſt ludus prohibitus Clericis, ſed etiam Legibus Cæſareis, & Civilibus, ut expreſſe habetur *in Authent. Interdicimus*, Cod. *de Epiſcop. & Clericis*. Vide verb. *Clericus art. 5. n. 1. & 2.* ubi afferuntur omnes præciſi textus.

Hanc tamen prohibitionem quantum ad Lai- 7
cos non eſſe in vigore ſaltem ubi luſus eſt moderatus quo ad pretium, tempus, locum, modum, verba, & hujuſmodi; declarat totius orbis praxis recepta, & etiam a valde timoratis frequentata.

An autem, & quomodo ſit talis prohibitio 8
in vigore quo ad Clericos? Vide d. verb. *Clericus art. 5. a n. 3. ad 9.* & verb. *Venatio n. 1.*

Regulares autem, & Epiſcopi propter eo- 9
rum perfectiorem ſtatum, & propter ſcandalum poſſunt præ aliis Clericis facilius, & gravius peccare his ludis. Rebellus enim *lib. 12. q. 2.* cenſet, Religioſos, & Epiſcopos non poſſe excuſari a veniali, ſi vel ſemel ludant, niſi urgeat neceſſitas excitandi, vel recreandi infirmum, & hujuſmodi cui non poſſit aliter ſatisfieri. Diana autem *part. 7. tr. 9. reſol.* 4. ex Molina *t. 2. diſp. 21. n. 6.* Dicaſt. Lug. *diſp. 31. n. 12.* putat, Religioſos, & Epiſcopos in ipſis ludis a peccato gravi excuſari vix poſſe. Et Alcozer *lib. de ludo c. 11.* abſolute dicit, Epiſcopos, & Religioſos peccare mortaliter, quando ludis vetitis ludunt, niſi ubi conſuetum eſt, & abſque pravo exemplo ſæcularium ob levandum aliquem infirmum, vel conjectum in carcerem, & ob ſolam animi recreationem, quod verum putant Sanchez *lib. 1. conſil. c. 8. dub. 28. n. 9.* Molina *l. cit.* Lugo *loc. cit. nu.* 12. Bannes & alii, quia hi ludi multum dedecent ſtatum Religioſorum, & Epiſcoporum.

Regulares ludentes lucri gratia pro pecunia, 10
vel re pretio æſtimabili, peccant contra votum paupertatis, quia res, quas habent ſibi conceſſas tantum ad uſus neceſſarios & utiles, expendunt in uſus non neceſſarios nec utiles, & exponunt jacturæ illicitæ, quod utrumque eſt con-

contra votum paupertatis Religioſæ. Sanchez *lib. 7. in Decalog. c. 19. n. 76.* Medina *lib. 1. ſum. cap.* 14. Tamburin. *de Jur. Abbat. t. 2. diſp. 21. q. 12. n. 1.* Bonac. *de contract. diſp. 2. q. 3. punct. 1. n. 9.* Lezana *in ſumma qu. Regular. tom. 1. c. 6. n. 50. & tom. 4. verb. Lu-*
11 *dus n.* 10. & alii paſſim. Neque Prælati poſſunt ad hoc licentiam concedere, quia cum non ſint Domini, ſed tantum prudentes adminiſtratores bonorum Monaſterii, ſeu Conventus, ſicut non poſſunt ipſi in proprios uſus, niſi neceſſarios, vel utiles ea expendere, ita neque poſſunt ſubditis facultatem concedere, ut in alios, quam in prædictos uſus expendant, & tanto minus in ludus. Ledeſma 2. *tom. ſummæ tr. 31. c. 1. poſt* 10. *Concluſionem*, Sanchez *l. cit. n.* 80. Tambur. *loc. cit. n.* 8. Salonius 2. 2. *tr. de Domin. q. 5. art. 6. dub. penult.* Molina *tom. 2. de Juſtit. diſp.* 250. Lezana *loc. cit. verb. Ludus n.* 11. Alcozer *lib. de Ludo cap.* 39. Petrus a Navarr. *lib. 3. de reſtit. c.* 177. Navarrus *comment. 2. de Regul. num. 15. & 18.* Leſſius *l. 2. de Juſt. & Jur. c. 4. dub. 5. n.* 33. & alii, & ſignanter Sapientiſſimus P. Roſignolus *de Reſtitutione* 11. *diſquiſ.* 1. §. 8. *n.* 14. ubi habet ſequentia verba digna, ut hic ad litteram referantur, *ibi*: Nec incongrua ratione hæc decernuntur, quandoquidem ea, quæ habent ſinguli Religioſi etiam ex facultate Superioris, ſunt, nemine diſcrepante, quo ad Dominium Monaſterii; Superior autem non eſt bonorum Monaſterii abſolute Dominus, ſed ſimplex diſpenſator, & adminiſtrator; & quidem ad normam eorum quæ præſcribunt Inſtituta Ordinis, & Decreta, & Sanctiones Conciliares, & Pontificiæ; ſed adminiſtratores ſimplices, & diſpenſatores non poſſunt adminiſtrare, & diſpenſare, ut ea, quæ ſunt Monaſterii expendantur extra cauſas licitas, & honeſtas; ceteroquin patrimonium Chriſti profunderetur in res illicitas, & profanas: Hinc abſolute arbitror, etiam ſtante conſuetudine Religioſos ludentes ludis vetitis alearum, & taxillorum cauſa lucri graviter peccare, quantumvis hoc præſtent Superioribus videntibus, & non contradicentibus. Quod ſi hæc verificantur etiam Superioribus ſcientibus, quid erit dum fiunt remotioribus in abditis, ut paſſim contingit, ipſis omnino ignorantibus? An præſumetur eorum voluntas, & conceſſio? Abominabile adeo & hoc vitium eſt, ut Religioſum ſtatum, & perfectionem evertat, Sanctitatem comminuat, vota diſrumpat; Oh quam gravibus pœnis apud Supremum Dei Tribunal obnoxii erunt, nedum Religioſi ludentes, & Superiores etiam ſcientes, & corruptelam hanc non reſecantes, quæ cedit nedum in animarum perniciem, ſed etiam in Religionis everſionem? Hactenus doctiſſimus, & zelantiſſimus dictus Pater Roſignolus.

Honeſtæ autem recreationis cauſa poſſunt 12
Regulares ludere aliquam parvam & modicam pecuniæ quantitatem de licentia Superiorum, dummodo non ludant ludis prohibitis, vel a jure, vel a Regula, vel Conſtitutionibus, ſeu ſcandaloſis, ac Religioſo ſtatui indecentibus; quia tunc ludus eſt honeſtus, & ille uſus pecuniæ licitus. Lugo *tom. 1. diſp. 3. n.* 144. ubi dicit hanc ſententiam eſſe communem, & veram. Major *in 4. diſt. 18. qu. 13. in ſolut. ad* 2. Ledeſma *tom. 2. part. 4. q. 15. art.* 5. Lezana *loc. cit. c. 6. num. 50. & verb. Ludus quo ad Regulares n.* 10. Bonacina *l. cit.* Tambur. *loc. cit.* Roſign. *l. cit. n.* 21. Portell. *dub. Regul. verb. Ludus num.* 2. ſubjungit: *Si vero quæratur quantam ſummam, ſeu quantitatem poſſit Religioſus ludere, qualis quiſque ille ſit, Ego credo illum poſſe ludere illam quantitatem, quam extra ludum licite donare, vel alienare poteſt juxta ſuam Regulam, & Conſtitutiones; Hæc enim regula certa eſt, & generalis. Si enim v. g. tres regales donare poteſt juxta ſuam Regulam, & Conſtitutiones, vel quid ſimile minus aut majus, idem etiam poterit alienare ludendo, parum enim intereſt, ſi potens donare, vel alienare, donet, aut alienet gratis, vel per ludum ſibi alias licitum.* Et idem tenent Navarr. *in Manual. cap. 19. n.* 12. Azorius *tom. 3. lib. 5. cap. 25. qu.* 8. dicentes poſſe Regularem extra Conventum exiſtentem de licentia ſui Superioris ex iis, quæ ſibi mittuntur ad congruam ſuſtentationem, ſi aliquid modicum ſibi ſubtrahat parce vivendo, illud exponere ludo, honeſtæ recreationis gratia; Et ſic etiam Sanch. *l. 7. in Decal. c. 19. n.* 79. referens Valentiam, Leſſium, Graffium, Salonium, & alios; Et ita etiam Tamburinus *de Jure Abbat. tom. 2. diſp. 21. quæſit. 12. n.* 3. & alii. Qui tamen id limitant, niſi talis ludus ſit prohibitus, aut indecens Religioſo, ut eſt ludus alearum, taxillorum &c. vel prohibitus per Regulam, aut Conſtitutiones, quia ludo prohibito nec parvam, nec magnam quantitatem licet Religioſo ludere, etiam de licentia Superioris, cum pro tali ludo non poſſit illam concedere. Salon. 2. 2. *tr. de Domin. q. 5. art. 6. dub. penult.* Molina *tom. 2. de Juſt. diſp.* 520. Lezana *t. 1. ſumm. quæſt. Regul. cap. 6. num.* 50. & ſupra citati.

Hinc ludens cum Religioſo, & lucrans, 13
quod

quod Religioſus ludere non poterat, ſive ratione ludi prohibiti, ſive ratione quantitatis non ſibi permiſſæ, tenetur reſtituere ipſi Religioſo; vel rectius Religioni, ſeu Conventui, cujus eſt Filius. Ledeſma 2. *part. ſumm. tract.* 31. *c.* 1. *poſt* 10. *Concluſionem*. Alcozer *lib. de Ludo c.* 37. Roſign. *l. cit. num.* 20. Lezana *l.c. c.* 6. *n.* 51. Rodriquez *Add. ſumm. t.* 3. *c.* 228. *concl.* 10. Rebell. *de oblig. juſt.* 2. *par. l.* 12. *qu.* 6. *n.* 15. Portell. *dub. Regul. verb. Ludus n.* 3. & ipſo teſte omnes alii communiter. Et ratio eſt, quia cum Religioſus nequeat tali ludo, vel talem quantitatem ludere, nec etiam ſic ludens cum illo poterit illam lucrari, adeoque ſi accipiat, tenetur reſtituere, & ſibi imputare debet, quod non præcaverit abſtinendo a ludo cum perſona, quæ incapax erat ad transferendum dominium rei, ſeu pecuniæ expoſitæ tali ludo.

14 Similiter e contra ſi Religioſus ludens ultra eam quantitatem, quam poteſt ludere, & perdere ex licentia ſui Superioris, vel quia non habet talem licentiam, vel quia ludus eſt illi prohibitus, & contingat tunc lucrari, non poteſt lucratum accipere, & ſi accipit, tenetur reſtituere. Salon. 2. 2. *poſt q.* 61. *q.* 5. *de Dominio art.* 6. *dub. penult.* Valent. 2. 2. *diſp.* 5. *qu.* 6. *punct.* 5. Lezana *loc. cit. c.* 6. *num.* 51. Leſſius *l.* 2. *de juſt. & jur. c.* 26. *dub.* 5. *n.* 32. Roſignol. *l. c. n.* 21. Lugo *tom.* 1. *de juſt. & jur. diſp.* 3. *ſect.* 7. *n.* 146. ubi dicit hanc eſſe communem ſententiam Doctorum, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 1. *conſil. cap.* 19. *n.* 86. quamvis aliqui apud ipſum Sanch. *ibid. n.* 85. id negent. Et ratio eſt, quia de ratione ludi eſt, ut in eo uterque ludens æqualis conditionis ſit in periculo amittendi, & ſpe lucrandi; qui enim non poteſt perdere, non poteſt lucrari, ſicuti qui non poteſt lucrari, non poteſt perdere; adeoque cum Religioſus non poſſit tali ludo, ſeu ultra talem quantitatem perdere, nec poterit ultra illam lucrari.

15 Quæ dicta ſunt, non ſolum procedunt de Religioſis ludentibus cum extraneis, ſed etiam de ludentibus cum aliis Religioſis ejuſdem Ordinis, ſeu Monaſterii. Unde Religioſi inter ſe ludentes ludis vetitis in magna quantitate, ſive extet conſuetudo, ſeu potius corruptela, ſive non extet, graviter peccant. Roſignol. *l. c. num.* 22. Lezana *tom.* 4. *ſumm. quæſt. Regul. verb. Ludus quo ad Regulares num.* 10. &
16 alii paſſim. Et probabilius victores tenentur ad reſtitutionem. Roſign. *loc. cit. n.* 23. & alii.

17 Ludere pro re aliqua ſpirituali, videlicet pro Orationibus, aut Pſalmis, vel Precibus dicendis a victo pro victore, non eſt peccatum, nec irreverentia. Navarr. *in Manual. cap.* 19. *n.* 7. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 1. Sanch. *l. c. dub.* 24. *num.* 15. Rebellus *lib.* 12. Salas *dub.* 23. *n.* 1. Lugo *tom.* 2. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 5. Lezana *tom.* 4. *ſumm. quæſt. Regular. verb. Ludus quo ad Regulares n.* 13. Buſemb. *lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 3. *dub.* 3. *num.* 15. Bonac. *loc. cit. num.* 8. & alii contra Lopez 2. *part. Inſtr. conſcient. cap.* 34. *in fine.* Peyrin. *tom.* 2. *de Prælato quæſt.* 2. *cap.* 2. §. 5. *n.* 103. Vegam *verb. Ludus c.* 14. volentes, non licere propter irreverentiam, qua permiſcentur ſacra profanis. At verius nulla in hoc eſt irreverentia erga res ſacras, cum potius ſit ſignum devotionis, & pietatis erga illas, Deum, & Sanctos; & ſi quæ eſt irreverentia in eo, quod prædicta dicantur ſine devotione, aut reverentia, id eſt per accidens, cum poſſint, & debeant devote, reverenter recitari; Et talis eſt uſus plurium piorum, maxime apud Religioſos.

An autem liceat Sacerdoti ludere ludo alias 18
licito cum Sæculari, ſeu laico hoc pacto, ut ſcilicet ſi Laicus, ſeu Sæcularis vincat, teneatur Sacerdos dicere pro illo Miſſam, Roſarium, Officium B. M. V. & hujuſmodi; Si vero vincatur, teneatur ſolvere Sacerdoti unum Julium, unam Gallinam, ſeu aliam hujuſmodi rem temporalem? negant multi, & Lugo *l. c. n.* 5. dicit poſſe eſſe periculum Simoniæ; ſed id non eſſe Simoniam, nec quid illicitum tenent Rodriq. *in addit. ad ſumm. t.* 3. *c.* 228. *concluſ.* 9. Portellus *loc. cit. num.* 4. Lezana *loc. cit. num.* 13. La Croix *lib.* 3. *part.* 3. *numer.* 1096. Cum Diana, Franciſco Bonæſpei, & Stephano a S. Paulo ibi citatis; Nam ut ibi dicit, non ideo res ſpiritualis æſtimatur temporali, ſed offertur executio rei ſpiritualis loco temporalis, alioquin tradendæ, quæ commutatio licita eſt; Si enim Sacerdos debeat v. gr. 10. Julios alicui ſæculari, licite offert 10. Miſſas pro ipſo legendas, ut ſic ipſum moveat ad ei remittendos dictos 10. Julios; Sic quiſvis alius Sacerdos offert licite Miſſas alteri Laico, ut ab eo recipiat triticum, vinum, pannum, & aliam hujuſmodi rem temporalem, ut paſſim fieri videmus.

Filius ſi alatur in loco diſtante a parentibus 19
poteſt ex alimentis moderate aliquid inſumere in ludos honeſtos, & licitos, v. g. quinque ex centum. Item illud, quod parcius vivendo reſervet ex pecunia ſibi emiſſa, dummodo ea de cauſa non plura alimenta petat, & tunc ſi id amittat, non tenetur victor ad ejuſdem reſtitutionem. *Communis*.

Fi-

20 Filius degens etiam in domo Patris, & a fortiori extra Domum ipſius Patris, ſi ſuo labore, & induſtria acquirat aliquid amplius; quam Pater expendat in ejus alimentis, poteſt de illo moderatam quantitatem ludo exponere, & ſi illam amittat, non tenetur victor ad ejuſdem teſtitutionem; Hoc enim fundatur in naturali æquitate, & interpretativa, & præſumpta rationabiliter voluntate Patris conſentientis in tali moderato ludo Filii. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 5. Roſign. *l. c. de reſtitutione* 11.
21 *diſquiſit.* 1. §. 9. *n.* 16. & alii paſſim. Immo etiamſi expreſſe conſtaret de poſitiva voluntate Patris, ut Filius nihil penitus ludo exponeret, volunt plurimi, quod ſi Filius nihilominus moderatam quantitatem ludo expoſuerit, & amiſerit, nec ipſe nec ejus Pater poſſit ipſam repetere, quia ludi moderati, & congrui ejuſdem Filii ætati, & qualitati, pertinent ad congruum ipſius ſtatum, ſecundum quem Pater tenetur eum alere, & ei conferre, quæ tali ſtatui conveniunt; Unde eſt irrationabiliter invitus, quod Filius aliquid moderatum ſecundum ſuum ſtatum, & qualitatem exponat in ludis ab aliis ſuæ ætatis, & conditionis frequentaris. Roſignol. *l. c. num.* 16. Salas *tract. de Ludo dub.* 10. *n.* 1. Ledeſma *in ſumma t.* 2. *tract.* 31. *cap.* 2. *concl.* 8. Alcozer *tract. de ludo cap.* 14. & alii cum Sanch. *lib.* 1. *conſil. c.* 8. *dub.* 7. *n.* 5. Lugo *tom.* 2. *diſput.* 31. *ſect.* 2. *n.* 20.

22 Filius poteſt ſemel etiam initio anni ludo exponere omnem illam ſummam, quæ juxta ſuam conditionem, ſeu juxta aſſignationem ſibi factam a Patre poſſet licite ludere per totum annum; & ſi illam totam unico ludo, cum animo non ludendi iterum in toto anno, amiſerit, non tenetur victor illam reſtituere, dummodo ſciat non amiſiſſe antea cum aliis illam, vel aliam majorem ſummam, quia in tali caſu Filius renuncians recreationis luſus pro reliquo anni tempore, ut ſemel unico illo ludo majorem habeat, licite totam illam ſummam ſemel unico ludo exponit, & ſic victor illam totam ſummam ſemel unico ludo licite lucratur, adeoque non tenetur illam reſtituere. Sanchez *lib.* 1. *conſil. cap.* 8. *dub.* 7. *num.* 7. Lugo *tom.* 2. *diſp.* 31. *num.* 23. Diana *part.* 7. *tr.* 9. *reſol.* 10. Roſignol. *loc. cit. n.* 19.
23 & alii paſſim. Si autem victor ſciat talem Filium jam illo anno amiſiſſe cum aliis totam illam ſummam, tenetur ad reſtitutionem; quia ſicuti Filius nequit ultra illam ſummam licite ludere pro illo anno, ita neque victor ultra illam ſummam poteſt ab illo aliud licite lucrari, adeoque ſi ſciens priorem amiſſionem adhuc cum ipſo ludat & lucretur, tenetur ad reſtitutionem, quia in tali caſu lucratur id, quod reſpectu Filii ludentis erat alienum, nec poterat ludo exponere. *Sic Doctores citati*. Si vero ipſemet victor ſucceſſive lu- 24
dens cum tali Filio ſupra eam ſummam ſcienter lucretur, non tenetur reſtituere totum lucrum, ſed ſolum exceſſum ſupra illam ſummam, quam Filius ludere poterat; quia quo ad illum ſolum exceſſum vitiatur contractus, ſeu Ludus. Lugo *l. c. n.* 23. Roſignol. *loc. cit. n.* 21. Sanchez *loc. cit. n.* 7. cum pluribus aliis ibi citatis contra Alcozer *l. de ludo c.* 10. & quoſdam alios affirmantes in tali caſu reſtituendum eſſe totum lucrum, quia dicunt ipſi, totus ludi contractus redditur tunc vitioſus. Si tamen victor ſcire non poſſit, an talis Fi- 25
lius totam, vel partem dictæ ſummæ jam cum aliis amiſerit, nec ne; tunc retinere poteſt lucrum uſque ad illam ſummam, quam ſcit ludere potuiſſe; quia melior eſt conditio poſſidentis; Lugo *loc. cit. n.* 22. Sanchez *loc. cit. dub.* 7. *n.* 6. cum aliis ibi citatis.

26 Filius familias poteſt licite exponere ludo licito bona caſtrenſia, & quaſi caſtrenſia, & ſi ea amittat, non ſunt ei reſtituenda; Filius enim familias, quoad hujuſmodi bona eſt ſui Juris, & habet plenum eorum dominium independenter a Patre, & ſic poteſt ipſe licite exponere ludo, & colluſor ea licite lucrari ſine onere reſtitutionis. *Communis*.

27 Filius familias regulariter non poteſt ludo exponere bona adventitia abſque Patris conſenſu; & ſi exponat, & perdat, poteſt Pater ea repetere. *Communis*. Et ratio eſt, quia Filius familias quo ad dicta bona, nec habet adminiſtrationem, nec uſumfructum, cum utrumque maneat apud Patrem, quoaduſque vixerit; adeoque ſine conſenſu Patris nequit ea ludo exponere, & ſi exponens amittat, poteſt ea Pater repetere, cum non ſit ſuo Jure uſuſfructus, & adminiſtrationis invitus ſpoliandus.

28 In tali autem caſu, quo Pater illa bona repetat, Filius obligatur naturaliter de evictione erga ſuum victorem, cui rem illam tradiderat. Et ratio eſt, quia Filius familias in ſuis contractibus privata auctoritate initis obligatur naturaliter; Cum enim Fidejuſſores Minorum, & Filiorum familias pro eorum contractibus obligentur civiliter, *l. fin. ff. de Jurejur. & l. Marcellus, ff. de Fidejuſſoribus*; debent iidem Minores & Filii familias obligari ſaltem naturaliter; nam deficiente principali obli-

obligatione, non poteſt ſubſiſtere acceſſoria, adeoque ut ſubſiſtat acceſſoria, debet principalis ſaltem naturaliter obligare; *l. Cum lex, ff. de Fidejuſſ. & mandat. & l. Naturaliter, ff. de condit. indebit.* Colligitur etiam ex *l. Si pupillus, ff. ad leg. Falcid.* ubi dicitur, Pupillum ex mutuo accepto obligari naturaliter, *& ex l. ff. de noval.* ubi dicitur, Pupillum ex promiſſione naturaliter obligari. Sic cum pluribus aliis Roſignol. *loc. c. n. 7.*

29 De Jure tamen communi poſitivo non obligatur civiliter ad illam evictionem, *arg. Inſt. de Auctorit. Tutor. initio, & §. Pupillus, Inſtit. de Inutil. ſtipul.* ubi dicitur, quod Minores, & Filii familias poſſint valide contrahere in ſuum commodum, non tamen in ſuum incommodum, & meliorem ſuam facere conditionem, deteriorem vero non. Sic Roſignolus *loc. cit. num.* 8. & alii contra Leſſium *lib. 2. de juſtit. & jur. cap. 26. dub. 5. num.* 35. & ſic etiam habetur de Jure municipali variarum Provinciarum, & Regnorum: & ſignanter Ducatus Mediolani, ubi eſt expreſſe ſtatutum, eos non poſſe contrahere, & ſi contraxerint, eorum contractus non valere, & nullimode obligare.

30 Filius familias exponens ludo bona Paterna, quæ ignorante colluſore, alienare non poteſt, & cum illis lucrans notabilem ſummam, tenetur illam ſummam lucratam reſtituere; Sanchez *lib. 7. Moral. cap. 18. num.* 86. Amicus *tom. 5. de Juſtitia, diſput. 28. ſect. 3. num. 36.* Lopez *Inſtruct. conſcient. cap. 16. §. Porro circa ea*, Roſignol. *loc. cit. n.* 17. Sporer *tom. 2. tract. 6. in complement. VII. Præcept. decal. c. 6. ſect. 6. num.* 71. & alii paſſim. Et ratio eſt clara, quia de ratione ludi eſt, ut in eo uterque ludens ſit æqualis conditionis in periculo perdendi, & ſpe lucrandi; Talis autem Filius iniit contractum ludi inæqualem, dum vincere, & lucrari voluit, ſed perdere non poteſt, cum id, quod ludo expoſuit, non eſſet ſuum, ſed Patris; adeoque ipſam ſum-
31 mam lucratam reſtituere debet. Si autem colluſor fuerit conſcius, quod talia bona eſſent Patris, & non alienabilia a tali Filio, tunc talis Filius non tenetur ei reſtituere dictam ſummam lucratam, quia colluſori ſcienti, & volenti nulla facta eſt injuria. Ita Sayr. Henriquez, Azor. Bonacina apud Dianam *part. 1. tract. 7. reſol.* 67. Sporer *loc. cit. num.* 2. Tamburin. *lib. 8. tract. 2. cap. 9. §. 5. n. 18. diſp. 4. dub. 2. num.* 12. Navarr. *in Manual. cap.* 19. *n.* 11. Angelus *verb. Ludus n.* 8. Silveſter *eod. verb. q.* 17. & alii.

Uxor inſcio, & invito Marito regulariter 32
loquendo non poteſt exponere ludo bona ejuſdem Mariti; nec bona dotalia, & communia. Et ſi exponat, & amittat, ſunt a victore reſtituenda. *Communis*. Uxor enim quoad bona Mariti, nec habet dominium, nec uſumfructum, & adminiſtrationem; & quoad bona dotalia, licet habeat dominium directum, non habet tamen uſumfructum, & adminiſtrationem, ſicuti nec habet quoad bona communia; adeoque non poteſt inſcio, & invito Mariro ea alienare, & ludo exponere, & conſequenter victor tenetur ea reſtituere, quia revera acceptat rem alienam invito Domino.
Et ſi exponendo ludo talia bona, quæ igno- 33
rante colluſore, alienare non poteſt, notabilem ſummam lucretur, tenetur eam reſtituere; Secus autem ſi colluſor fuerit conſcius, quod talia bona eſſent Mariti & non alienabilia ab Uxore, propter rationem adductam de Filiofamilias *n.* 30. *&* 31. Sic *Doctores ibi cit.*

Nutanter autem fuit dictum *regulariter lo-* 34
quendo, quia Uxor in pluribus caſibus poteſt ſimilia bona moderate ludo exponere, inconſulto, & etiam irrationabiliter invito Marito. Poteſt enim uxor de illis bonis inſumere in ludis illam moderatam ſummam, & quantitatem, quam in ipſis, & aliis honeſtis recreationibus ſolent inſumere aliæ Uxores ſimilis conditionis, quoad ſtatum & facultates, ut in ſimili de Filiofamilias fuit dictum ſupra *num.* 21. & ſic tenent Lugo *tom. 1. diſp. 16. ſect. 4. num.* 64. Dicaſtillus *lib. 2. de juſtit. tract. 18. diſp. 5. dub. 9. n. 19. & ſeq.* Hurtad. *de juſt. diſp. 9. difficult.* 9. Molina *tract. 2. de juſt. diſput.* 520. Amicus *tom. 3. de juſtitia diſp. 28. ſect. 4. n.* 54. Roſignol. *l. c.* §. 10. *n.* 3. & alii ſatis communiter; Sic etiam poteſt Uxor ludis exponere ea, quæ ſua privata induſtria, & labore acquirit, poſt præſtita Marito, & Domui debita & conſueta obſequia; Item ea, quæ Maritus eidem concedit, ut ornatior & comptior procedat, ſi ipſa reſtrictius vivendo, aliquid ſubtrahat. Item a fortiori poteſt Uxor ludis exponere ea, quæ Maritus ipſi concedit, ut pro libito expendat. Molina *cit. tract. 2. de Juſt. diſp.* 250. Azor. *par. 3. lib. 5. c. 26. qu.* 10. Villalobus *in ſumma tom. 2. tract. 28. diffic. 5. n.* 3. Roſignol. *loc. cit. n.* 3. & alii paſſim.

Uxor poteſt de jure communi ludis expone- 35
re inconſulto, & invito Marito bona ſua patrimonialia non data in dotem, & bona paraphernalia. *Communis ac certa*. Uxor enim quoad hujuſmodi bona habet de jure communi plenum dominium, uſumfructum, & libe-

tam adminiſtrationem independenter a Marito, adeoque poteſt independenter a Marito ea ludis exponere, ſicuti poteſt pro ſuo libito de ipſis diſponere.

36 Ludens volens plus vincere, quam poſſit perdere, peccat, & ſi plus vincat uno ſolo depoſitionis jactu, & cum una ſola perſona, tenetur illud plus reſtituere; ſecus autem ſi ſucceſſive diverſis jactibus, aut luſibus; aut uno ſolo jactu cum diverſis ſimul exponentibus, ſeu colludentibus. Si enim v. gr. Paulus non habet, ſeu non poteſt exponere, niſi duos Florenos, & ludat ac ſi poſſet exponere quatuor, ſicque primo jactu lucretur quatuor a ſolo Petro, facit injuriam, & tenetur ei reſtituere duos, quia eſt tunc manifeſta inæqualitas contractus, ſi ſolum poſſit perdere duos Florenos, & velit una vice, ſeu uno ſolum jactu ab uno ſolo colluſoru lucrari quatuor. Si autem ſucceſſive diverſis jactibus, vel luſibus, aut etiam uno ſolo jactu exponat Paulus cum Petro, & aliis tribus colludentibus, & ſinguli exponant duos Florenos, poterit Paulus ſuis duobus Florenis unico jactu lucrari octo, ideſt duos a ſingulis, quia ſuos duos etiam expoſuit quadruplici periculo jacturæ apud ſingulos, adeoque licite poteſt ludere cum ſpe etiam ab omnibus quatuor colludentibus lucrandi, & ſi lucretur poteſt licite retinere. *Communis* cum Sporer *l. c. num.* 70. (*a*)

Ludens cum animo deliberato non ſolven- 37
di, ſi perdat, & id colluſor ignoret, non poteſt quidquam lucrari, atque ideo nec retinere id, quod lucratur, quia contractus eſt inæqualis, cum alterum fraudulenter decipiat in ratione ſubſtantiali ludi, quod ſi alter ſciret, nollet cum ipſo ludere. *Communis*. Si au-
tem colluſor ſciverit talem ludentem non ha- 38
bere animum ſolvendi, & nihilominus luſerit, poteſt lucrari, & retinere, quia luſor cenſetur conſenſiſſe, & admittere, Tambur. *lib.*8. *tract.* 2. *capit.* 9. §. 1. *num.* 17. Sporer *loc. cit. num.* 69. La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *num.*
1076. & alii. Si vero etiam alter colludens 39
ſimilem animum non ſolvendi habuit, tunc qui vincit poteſt retinere lucrum, quia decipien-

Rom. Theologi Notæ.

(*a*) Si non poteſt cum eadem perſona pluſquam duos florenos ludo exponere, quia non poteſt plus velle vincere, quam perdere poſſit; qua ratione poterit cum quatuor, aut pluribus uno ictu duos illos exponere animo lucrandi non duos, ſed octo, vel decem? Si primum non poteſt, nec alterum.

Reſponſio Auctoris.

Sed bona venia *Theologi* jam a me eſt *ibi* tradita manifeſta ratio quare non poſſit in primo caſu, & poſſit in ſecundo; quia in primo caſu eſt manifeſta inæqualitas contractus, ſi Paulus poſſit ſolum perdere duos florenos cum ſolo Petro, & velit unico ictu ab ipſo ſolo colluſore Petro lucrari quatuor. Si autem unico ictu exponat Paulus duos florenos cum Petro & aliis tribus vel quatuor colludentibus, & ſinguli exponant ſolummodo duos florenos, poterit Paulus ſuis duobus florenis unico ictu lucrari octo aut decem, ideſt duos a ſingulis, quia duos ſuos etiam expoſuit quadruplici aut quintuplici jacturæ apud ſingulos unico ictu, quia in hoc ſecundo caſu adeſt manifeſta æqualitas, quia ſicuti illi quatuor aut quinque colludentes cum ſuis duobus reſpective expoſitis florenis, poſſunt ſinguli ſingillatim unico ictu lucrari illos duos florenos expoſitos a Paulo, ita etiam Paulus poterit unico ictu lucrari ab illis ſingillatim ſuos duos expoſitos florenos; ſicuti enim poſſunt ſinguli ſingillatim unico ictu vincere duos expoſitos florenos Pauli, poterit pariter Paulus unico ictu vincere illos ſimiles duos florenos a ſingulis ſingillatim expoſitos. Militat enim inter ipſos omnimoda æqualitas & par ratio, & ubi eadem eſt ratio, eadem eſt etiam legis diſpoſitio; *L. Ideo* 27. *ff. de legibus*, *L. Illud* 32. *ff. ad Legem Aquiliam*, & *cap. Inter corporalia* 2. *de tranſlat. Epiſcop.* tum quia talis inter ipſos intercedit expreſſus, ſeu tacitus contractus, ut ſinguli viciſſim poſſint ſic perdere, aut lucrari, & contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur; *cap. Contractus* 85. *de Reg. Jur. in* 6. *L. Contractus* 23. *ff. de diverſis reg. juris*, *L. Depoſitum* 1. *ff. depoſit.* §. 6. Nec cuiquam in tali caſu fit injuria, quia ſcienti & conſentienti non fit injuria, neque dolus; textu expreſſo in *cap. Scienti* 27. *de Regul. Juris in* 6. *l. Nemo videtur* 145. *ff. de diverſis Reg. Juris*, ibi: *Nemo fraudare videtur eos qui ſciunt & conſentiunt.*

Digitized by Google

piendo ſe mutuo compenſant injuriam. Tam-
burin. Sporer, & la Croix *loc. cit.* & alii.
40 Ludens bona fide cum fure, & rem furti-
vam in individuo lucrens, cognita veritate,
tenetur ipſam rem reſtiruete Domino, & non
furi colluſori, quia dominium rei ablatæ ſem-
41 per manet apud dominum. *Communis*. Si ve-
ro lucreiur non ipſam rem furtivam in indi-
viduo, ſed pretium ipſius rei jem venditæ,
poteſt hoc lucrum retinere, ſi fur ſit aliunde
adhuc potens reſtituere, quia fur erat Domi-
nus hujus pretil; At ſi perdito hoc pretio, ſit
fur impotens ad reſtituendum, tunc lucrans
tenetur illud reſtituere, quia tunc contractus
ludi reipſa fuit nullus. Cum enim illud ipſum
pretium neceſſario fuerit a fure reſtituendum
Domino, non potuit illud tamquam quid alie-
num a fure velide exponi ludo. Temburin.
lib. 8. *Decalog. tract.* 2. *c.* 9. §. 1. *n.* 30. Sporer
l. c. n. 76. La Croix *loc. cit. n.* 1078. Bonacina
diſp. 2. *de reſtitut. qu.* 2. *propoſit.* 2. cum aliis
ibi citatis contra alios oppoſitum velut proba-
bile tenentes.
42 Ludens pecunia furtiva, aut quomodocum-
que aliena, ſi quid lucretur, poteſt ipſum re-
tinere, quia eſt fructus propriæ induſtrlæ & ar-
tis, ideoque ſuum; Dummodo tamen habeat
aliquid proprium, quod tradat, ſi colluſor vln-
cat, alioquin contractus eſſet nullus, cum nihil
ludl periculo exponeret, quod colluſor acqui-
rere poſſet, ut poſtulat ratio pro ſervanda re-
quiſita æqualitare inter colludentes. Lugo *l. c.*
num. 13. Sporer *loc. cit. n.* 79. Molina, Sanch.
cum la Croix *loc. cit. num.* 1076. contra Trul-
lench. Villalob. Dianam dicentes lucrum ne-
33 quidem tunc fieri talis ludentis. Sic qui defi-
ciente ſibi in ludo pecunia, eam clam a col-
ludente ſurripit, & eam poſtea lucratur, ſi
non habeat quld proprium pro facienda debi-
ta reſtitutione talis pecuniæ furto ſurreptæ,
tenetur reſtituere lucrum: ſi autem hebet quid
proprium, unde reſtituat, lucrum ſibi acqui-
rit, & retinere poteſt æque, ac ſi expoſuiſſet
ludo pecuniam ab aliquo tertio furto ablatam,
cum ſit idem caſus, ſive pecunia ſit furto ab-
lata ipſi colludenti, ſive alterl. Sanchez, &
Molina cum Sporer *loc. cit. n.* 79.
44 Injuſte per metum gravem, aut violentiam
tractus, & coactus ad ludum, poteſt lucrari,
& retinere lucrum; Trahens autem injuſte non
poteſt lucrari, & ſi lucretur debet ſic injuſte
tracto reſtiiuere. Sic Lugo *t.* 2. *diſp.* 31. *n.* 28.
& 30. ubi pro hac ſententia citat S. Thomam,
S. Antoninum, Abulenſem, Henriquez, Eman.
& alios plures, quos affert, & ſequitur Sanch.
loc. cit. dub. 11. *n.* 1. *&* 3. ubi hanc tredit ut
certam & communem. Salas *tract. de Ludo*
dub. 6. *n.* 2. cum pluribus ibi relaris. Leſſius
lib. 2. *c.* 26. *n.* 9. & alii plures contra Victo-
riam, Lopez, Alcozer, Franciſcum Gerciam,
& alios volentes non ſolum debere reſtituere lu-
crum eum, qui injuſte traxit, ſed etiam qui
injuſte tractus fuit, ſi ipſe lucrerur; Et contra
Molinam *diſp.* 516. Franciſcum Garciam *de con-
tractibus part.* 2. *c.* 19. & alios dicentes neutrum
teneri reſtituere lucrum, licet trahens cum
violentia injuſta peccet contra juſtitiam.
At noſtram ſententiam vocat communem & 45
veriorem Lugo *l. cit. n.* 28. ibique eam ſolide,
& late probat dicens, obligationem reſtituendi
lucrom injuſte tracto, ſeu coacto non oriri in
injuſte trahente, ſeu cogente ex inæqualitare
ludi, ſed ex injuſta læſione, cum ſic trehens,
& cogens per violentiam injuſtam alium ad
ludum, inferet ei gravem injuriam, & fiat
reus totius damni, quod illi ex teli violentia
ſubſequitur, adeoque debeat eum reddere omni-
no indemnam, ſicuti, ut affert ibi exemplum,
ſi Filius v. g. per metum gravem injuſte co-
gar Cajum ad ei vendendum equum, etiemſi
pretium juſtum ſolverit: ſi tamen Cajus ob
eam cauſam coactus ſit poſtea emere alium
equum cariori pretio, debet Titius hoc damnum
ei reſarcire, quod ſua cauſa eſt paſſus, non qui-
dem reſcindendo contractum, qui mortuo jem
fortaſſe equo, reſcindi non poteſt, ſed reddendo
eum indemnem a damno, quod ex Titii inju-
ria, ſeu injuſta coactione eſt ei ſubſecutum.
In ludo licitæ, & permiſſæ ſunt aliquæ de- 46
ceptiones, ſeu ſimulationes, conſiſtentes præ-
ciſe in artificio ludentis abſque eo quod vi-
tient naturam ludi, & injuſte lædant colluden-
tem. Primo igitur qui ſcit ſe meliorem ludum
habere, poteſt metum ſimulere, & formidinem,
ut adverſatius audacior factus ſponſionem au-
geat, & ipſe eam acceptando mejus lucrum
reportet; Secundo, qui ſcit ſe meliorem ludum
habere, & ſecurus eſt jam de victoria, poteſt
augere ſponſionem, ut quid magis lucretur;
Tertio, qui ſcit ſe inferiorem ludum habere,
atque ideo eſſe amiſſurum, poteſt ſimulare ha-
bere ludum majorem, & augere ſponſionem,
ut alter perterritus recuſet acceptare ſponſio-
nem, & relinquet ipſi quod jam antecedenter
ad illem ſponſionem appoſitum erat; Quarto,
qui videt adverſarium plures chartas accipere,
quam debeat, poteſt tecere, ot propter ipſum
exceſſum debeat poſtea perdere, quod appoſi-
tum eſt; Quinto denique licitæ ſunt generali-
ter omnes illæ deceptiones, & ſimulationes,

Digitized by Google

quæ ſecundum leges illius ludi, quo luditur, communiter permittuntur; In dubio autem ſtandum eſt judicio peritorum. *Sic communiter Doctores*.

47 Sunt autem in ludo prohibitæ deceptiones, & fraudes ſequentes. Primo, ſi quis deſignet chartas notis aliquibus occultis, vel quid ſimile efficiendo, ut eas a tergo cognoſcat; Unde hic tenetur lucrum reſtituere, & id quod alter lucratus fuiſſet, niſi illas fraudes commiſiſſet. Trullench. *in Decalog. t.* 2. *lib.* 7. *c.* 27. *dub.* 2. *n.* 4. Regin. *in praxi t.* 1. *l.* 10. *c.* 29. *n.* 385. Amicus t. 4. *de juſtit. diſp.* 28. *ſect.* 4. *n.* 27. Roſignol. *l. c. n.* 4. & alii paſſim.

48 Secundo, ſi quis accuſet plura puncta, ac habeat, & hac ratione lucretur, ceteroquin amiſſurus; Unde hic tenetur reſtituere, nedum lucrum hac fraude reportatum, ſed etiam aliud æquivalens, quod ipſe certo amiſiſſet, ſi alter deceptus excedebat in punctis. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 47. Roſign. *l. c. n.* 3. Dicaſtill. *de juſt. lib.* 2. *tract.* 18. *diſp.* 5. *dub.* 3. *n.* 22. Alcozer *tract. de Ludo cap.* 20. *dub.* 1. & alii paſſim.

49 Tertio, ſi quis doloſe primam manum ſurripiat in ludo ſibi non competentem, ſed alteri, & ex illa doloſa ſubreptione lucrum acquirat, ceteroquin non acquiſiturus; Unde hic tenetur reſtituere, nedum totum lucrum, ſed etiam id quod ipſe certo eſſet amiſſurus, niſi illam manum doloſe uſurpaſſet. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 45. Roſignol. *loc. cit. num.* 9. Dicaſtill. *de juſtit. lib.* 2. *tract.* 18. *diſp.* 5. *dub.* 3. *n.* 14. & alii.

50 Quarto, ſi quis ex colluſoribus data opera ſe conſtituat in loco, ubi chartas adverſarii videre poſſit, & de facto videat; Unde ſi hic ex tali viſione victoriam reportet, ceteroquin non reportaturus, tenetur lucrum reſtituere. Diana *part.* 7. *tract.* 6. *reſolut.* 50. Sanchez *in opuſ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 12. *n.* 9. cum aliis ibi citatis. Roſignolus *loc. cit. num.* 5. Trullench. *in decalog. tom.* 3. *diſp.* 31. *n.* 37. & alii.

51 Quinto, ſi quis ludens ex aliquo circumſtante ſecreto admoneatur de ſtatu alterius colluſoris facientis, ſeu augentis ſponſionem; Unde hic ſi ante monitionem decreverat non acceptare, tenetur ad reſtitutionem, & in ejus defectu tenetur ipſe ſecretus monitor; Si vero ante talem ſignificationem, ſeu monitionem anceps erat utrum acceptaret, vel non, tenetur reſtituere ſolum quo ad partem, & non quo ad totum, & in ejus defectu tenetur ipſe ſecretus monitor. Si autem ante talem ſignificationem jam abſolute, & vere decreverat acceptare, ad nihil tenetur. Trullench. *in decalog. tom.* 2. *l.* 7. *c.* 27. *dub.* 2. *n.* 4. Dicaſt. *de juſt. l.* 2. *tract.* 18. *diſp.* 5. *dub.* 3. *n.* 31. Molfeſius *in Summa tom.* 2. *tract.* 12. *c.* 21. *n.* 58. Roſignol. *loc. cit. n.* 6. Sayrus *in Clavi Regia l.* 9. *cap.* 12. *num.* 23. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *n.* 1085.

Sexto, ſi quis ludens alteri colluſori non ad- 52
vertenti minus ſolvat, quam perdiderit; Unde hic tenetur abſolute reſtituere reliquum, quod non ſolvit, & vere perdidit. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 53. La Croix *loc. cit. n.* 1084. & alii communiter.

An autem ludens peccet contra juſtitiam, 53
& teneatur ad reſtitutionem, ſi non moneat colluſorem errantem contra ſe in numerandis punctis, vel in non accipiendo primam manum ſibi competentem in ludo, & ideo ipſe perdat, & ille lucretur? Affirmant Navarrus, Ludovicus Lopez, & alii apud Sanchez *loc. cit. dub.* 14. Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 25. *qu.* 3. Philiarcus *de offic. Sacerdot. tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. Leſſius *lib.* 2. *c.* 26. *dub.* 3. *n.* 14. Amicus *tom.* 5. *de Juſtitia diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 30. Marchantius *in quæſt. Paſtor. part.* 1. *cap.* 8. *propoſit.* 10. *qu.* 1. *caſ.* 5. Molina *de juſtitia t.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 517. *in fine*, Trullench. *in decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *diſp.* 27. *dub.* 2. *num.* 5. Roſignol. *loc. cit. num.* 7. Rebellus *lib.* 12. *qu.* 3. & alii addentes, niſi conſuetudo in tali loco obtinuerit, quod colluſores non teneantur monere de hujuſmodi errore; Negant tamen Sanch. *loc. cit. dub.* 14. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 44. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *n.* 1084. & alii, qui dicunt quod licitum eſt non monere Adverſarium de tali errore, licet ideo perdat; quia ludens tenetur ipſe attendere ad ſuum negotium, & Leges ludorum permittunt errores; cum ut docet Alcozer *tract. de Ludo cap.* 20. *dub.* 3. quem videtur ſequi Lugo *loc. cit. num.* 36. Hurtadus de Mendoza *de controv. diſp.* 8. *difficult.* 7. hæc ludi lex ſit, ut error proprius noceat erranti, dummodo alter poſitive non decipiat.

An vero multo magis in arte ludi peritus 54
ludens cum multo minus perito, teneatur ipſi reſtituere lucrum ab eo reportatum ratione talis ſuæ majoris peritiæ? Reſpondendum eſt cum diſtinctione; Vel ille multo magis peritus neſcit colluſorem eſſe ita imperitum; & tunc poteſt totum lucrum retinere, quia nulla interceſſit deceptio. *Communis*, cum Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 30. La Croix *loc. cit. n.* 1069. Vel talis multo magis peritus ſcit colluſorem

eſſe

Digitized by Google

eſſe multo minus peritum ; & hic ab ipſo, vel ab aliis admonitus de illius longe ſuperiore peritia, vel aliunde eam ſciens, nihilominus vult ſecum ludere ; & tunc etiam nihil tenetur reſtituere, quia hic in tali caſu cenſetur cedere juri ſuo, quod habebat ad æqualitatem ſervandam in ludo. Scienti enim, & conſentienti non fit injuria, Sanchez *in opuſcul. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 13. *n.* 7. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 31. Dicaſtill. *de juſtit. lib.* 2. *tract.* 18. *diſp.* 5. *dub.* 1. *num.* 8. & 12. Fauſtus *in ſpecul. Confeſſor. diſp.* 32. *quæſt.* 3. Roſignol. *loc. cit.* §. 1. *num.* 12. La Croix *loc. cit.* & alii ; Vel tandem talis ſcit ſe eſſe multo magis peritum, & ideo eſt moraliter certus ſe lucraturum, & colluſor id neſcit, & ſi ſciret non eſſet luſurus, & tunc tenetur reſtituere, quia in colluſoribus debet eſſe æqualitas ſpei lucrandi, & periculi perdendi ; In hoc caſu autem ex parte ludentis multo minus periti reipſa ſpes lucrandi eſt fere nulla, periculum vero perdendi eſt prope certuui ; & e contra ex parte ludentis multo magis periti ; adeoque ludus eſt inæqualis, & conſequenter injuſtus, & reſtitutioni obnoxius. Sic Lugo *l. c. n.* 44. ubi dicit ita tenere Molinam, Leſſium, Rebellum, Medinam, Petrum Ledeſmam, Azorium, Emman. & alios omnes communiter. Sic Roſignolus *loc. cit.* cum aliis apud ipſum ; Sic cum aliis Sporer *tom.* 2. *tr.* 7. *in complement. VII. Præcept. decalog. cap.* 6. *ſect.* 4. *n.* 67. ubi appellat hanc ſenteutiam communem, & veram. La Croix *l. c.* ubi appellat communiſſimam ; Quamvis Toletus, Covarr. & alii apud ipſum *ibid.* doceant etiam in hoc caſu ipſum multo magis peritum nihil teueri reſtituere, & alii cum Diana apud eundem *ibid.* dicant ad ſummum teneri ad partem majorem, vel minorem pro gravitate, vel levitate periculi, quod ſubiit.

55 Luſor, qui ludo exponit monetam malam, ſi habet verum animum ſubſtituendi bonam in caſu, quo perdat, poteſt licite retinere, quod cum ipſa mala lucratur ; Si autem non habet verum animum ſubſtituendi bonam in caſu, quo perdat, nullimode lucrari poteſt ratione inæqualitatis cum colluſore. Diana *l. c. reſ.* 25. La Croix *l. c. n.* 1077. & alii paſſim.

56 Ludentes ludo Legibus prohibito per ſe loquendo ſecluſo ſcandalo & contemptu, aliove malo accidentali, nec peccant, nec ſi lucrentur, tenentur lucrum reſtituere in Foro conſcientiæ ante ſententiam Judicis ; Sic Card. de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 31. *n.* 60. ubi cum plurimis ibi citatis dicit hanc eſſe communem, & veram ſenteutiam. Roſign. *l. c.* §. 8. cum multis ibi citatis. Sporer *l. c. nu.* 81. ubi dicit quod ſic docet jam communis Doctorum, quos citant & ſequuntur Molina *diſput.* 513. Sanchez *lib.* 1. *Conſil. c.* 8. *dub.* 1. Leſſius *cap.* 26. *dub.* 3. La Croix *loc. cit. n.* 1086. ubi dicit quod ſic communiſſime tenent Alenſ. Sotus, Medin. Covarruv. Molina, Trullench, Dicaſtill. Sanchez, Leſſ. Dian. Tamburin. Lugo, Sporer, & alii contra S. Thomam, S. Bonaventuram, Silveſtrum & alios dicentes lucrantem ludo per Legem adhuc vigentem prohibito, teneri reſtituere in Foro conſcientiæ. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia tali ludo ludentes, & lucrantes non peccant, nec reſtituere tenentur de jure naturæ, quia ludus hic de ſe eſt contractus juſtus, & licitus ſervatis debitis conditionibus. Nec etiam eſt talis obligatio de jure communi poſitivo, quia Leges humanæ eum ludum, & translationem dominii non irritant, ſed ſolum præcipiunt reſtitutionem faciendam victo petenti in Judicio poſt ſententiam Judicis ; Hæc enim ſunt præciſa verba *L. Alterum, Cod. de Aleatorib.* ibi : *Nulli liceat in publicis, vel privatis domibus, vel locis ludere, neque in genere, neque in ſpecie ; & ſi contra factum fuerit, nulla ſequatur condemnatio* (ſcillicet victi ad ſolvendum) ; *ſed ſolutum reddatur, & competentibus actionibus repetatur ab his, qui dederint, vel eorum heredibus, aut his negligentibus a Patre, aut defenſoribus illius Civitatis ; vel recipiat Fiſcus, non obſtante* 50. *annorum præſcriptione*. Unde inferunt Doctores, quod Victor non teneatur reſtituere pretium ſolutum, ſeu lucrum ipſi victo repetenti illud extrajudicialiter, ſed ſolum ſi ipſe, vel ejus heres repetat in Judicio, & ſententia a Judice proferatur, ut clare colligitur ex verbis illis, *& competentibus actienibus repetatur*.

Poteſt tamen victus terrere victorem commi- 58
nando ei repetitionem lucri, ſeu pretii ſoluti in Judicio, & ſic paciſci cum ipſo extrajudicialiter de aliqua parte reddenda, ſeu reſtituenda, eo quod Juri cedat non repetendo in Judicio. *Communis*, cum citatis Doctoribus. Si 58
autem victus ſolum ficte minetur, non habens animum vere repetendi in Judicio, Salas *dub.* 28. Molina *diſp.* 515. Alloza *ſect.* 1. *n.* 9. Lugo *loc. cit. n.* 72. dicunt non eſſe tutum, quia per dolum, & fraudem cogeret victorem ad ſic tranſigendum. Sed Leſſius *l. c.* Tamburin. *cit.* §. 1. *num.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 81. aliique cum Diana *loc. cit. reſolut.* 18. dicunt eſſe tutum, quod probabile eſſe fatentur Sanchez, Caſtrop. Trullench. Dicaſtill. & alii, quia

Digitized by Google

quia revera habet Jus repetendi in Judicio,
quod pretio æſtimabile eſt; & illi Juri cedit
pro reſtitura parte, cui non cederet, niſi
pars reſtitueretur, adeoque videtur id poſſe li-
cite facere.

59 Qui ludo prohibito luſit credito, & perdi-
dit, eſt in conſcientia naturaliter obligatus ad
ſolvendum, quia contractus ille ludi eſt vali-
dus, & Legibus humanis non irritatur, adeo-
que dat Jus victori ad lucrum; promiſſio
enim mutua, valida, oneroſa, & acceptata,
debet Jus aliquod ex juſtitia parere, & per
conſequens obligationem in promittente. Sic
tenent Joannes Medina, & Caſtro apud Moli-
nam *diſp.* 516. Corduba *in Summ. q.* 98. Con-
radus *q.* 196. Franciſcus Garcias *de contractibus
part.* 2. *qu.* 19. Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 24.
qu. 7. Sporer *loc. cit. n.* 83. La Croix *loc. cit.
num.* 1087. & alii. Verumtamen poteſt victus
ſe tueri exceptione Legis alearum, ut etiam
in conſcientia ſolvere non teneatur, quia illa
Lex non tantum eſt lata in pœnam lucrantis
tali ludo, ſed etiam in favorem victi, ut ſol-
vere non teneatur, ſi petat exceptionem ipſius.
Navarr. *c.* 20. *num.* 17. Molina *diſp.* 515. To-
let. *lib.* 5. *c.* 27. Leſſius *c.* 26. *dub.* 4. Layman
cap. 21. *num.* 3. Lugo *loc. cit. num.* 70. Adria-
nus, Aragonius, Covarr. & alii, quos affert
Salas *dub.* 26. *num.* 2. qui *num.* 4. amplectitur
hanc ſententiam cum Rebello, & Valentia,
nempe poſſe victum non ſolvere, ſi petat in
Judicio, ut caſſetur promiſſio. La Croix *loc.
cit. num.* 1087. Sporer *loc. cit. n.* 83. ubi teſta-
tur de communi; Et ratio eſt, quia cui Jus
dat actionem repetendi jam ſolutum, eidem
multo magis dat exceptionem antequam ſol-
vat; textu expreſſo *in l. Invitus* 156. *ff. de
Regul. Juris*, ibi: *Cui damus actionem, eidem
& exceptionem competere multo magis quis di-
xerit, & cap. Qui ad agendum* 71. *de Regul.
Juris in* 6. ibi: *Qui ad agendum admittitur,
eſt ad accipiendum multo magis admittendus.*
Jus autem commune dat actionem repetendi
jam ſolutum ei, qui ludo prohibito perdi-
dit, & jam ſolvit, *c. l. Alearum*, *Cod. Alea-
torib.* adeoque ei multo magis competit actio
ad non ſolvendum, antequam ſolvat. Ad
quid enim in hoc caſu eſſet ſolvere id, quod
ſtatim poteſt repetere? Fruſtra enim ſolvitur
quod ſtatim repetendum eſt; *l. Dolo* 8. *ff. de
doli mali exceptione, & capit. Dolo* 59. *de
Regul. Jur. in* 6. ibi: *Dolo facit, qui petit
quod reſtituere oportet eumdem.* Unde cum reti-
nere propriam rem, antequam detur, vel
ipſam jam datam iterum repetere, reipſa æ-
quivaleant, non erit injuſtitia, ut inquiunt
Tamburin. *loc. cit. n.* 11. Sporer *loc. cit. n.* 83.
La Croix *loc. cit. num.* 1087. & alii, alterum
modum commodiorem abſque inutili circulo eli-
gere. Hinc *l.* 3. *ff. de compenſatione* dicitur;
*Intereſt noſtra potius non ſolvere, quam ſolutum
repetere.*

An autem qui ludit ludo prohibito cum ani- 60
mo utendi hoc beneficio Legis, ſcilicet non
ſolvendi, vel ſolutum repetendi per ſenten-
tiam Judicis ſi perdat, poſſit licite retinere
lucrum in caſu, quo lucretur? Molina, Re-
ginald. Dicaſtill. Leſſius *cit. cap.* 26. *num.* 31.
dicunt ipſum teneri reſtituere id, quod lucra-
tur, quia talis decipit adverſarium falſò ſigni-
ficans ſe illi ceſſurum eſſe ſi vincat, quam
deceptionem, ſi ille ſciret, certe non luderet;
deinde non ponit æqualitatem requiſitam inter
ludentes. Sanchez autem *loc. cit. dub.* 5. *n.* 1.
Lugo *cit. n.* 53. Sporer *loc. cit. n.* 84. La Croix
loc. cit. num. 1088. & alii cum Diana *loc. cit.
reſolut.* 25. probabilius dicunt, ludum eſſe vali-
dum, & dictum ludentem poſſe licite retine-
re lucrum, quia intentio adimplendi non eſt
de eſſentia promiſſionum, vel contractuum,
adeoque etiam licet talis non habeat intentio-
nem ſolvendi pretium, ludus tamen erit va-
lidus, & transferet dominium lucri. In reli-
quo autem utitur ſuo Jure, ex beneficio Le-
gis concedentis ſibi exceptionem, ne teneatur
ſolvere; vel actionem ad repetendum ſolutum,
ſi jam ſolverit; Colluſor autem ſibi imputet,
ſi ludit tali prohibito ludo, qui dat Jus ſuo
colludenti, vel non ſolvendi, vel ſolutum re-
petendi; Neque eſt inter ipſos inæqualitas,
quia etiam alteri competit idem beneficium Le-
gis, ſi perdat.

Quamvis victus antecedenter renuntiaverit di- 61
cto beneficio Legis, ſcilicet non ſolvendi, vel
ſolutum repetendi, poteſt nihilominus poſtea
adhuc uti tali beneficio Legis, quia omnis lu-
dens promittit irrevocabiliter ſolvere, & ta-
men Lex vult, ut non obſtante promiſſione
ſolvendi, poſſit adhuc non ſolvere, vel ſolu-
tum repetere, cum ipſe per talem promiſſio-
nem non poſſit vim Legis enervare; Sic tenent
Rebell. Salas, Leſſius, Diana *loc. cit. reſol.* 26.
Lugo *l. c. n.* 65. La Croix *l. c. n.* 1089. & alii.
Si tamen renuntiaverit dicto beneficio Legis 62
cum juramento, jurando ſcilicet ſe non uſurum
tali beneficio, tunc ſtare debet juramento, quo
non poteſt licite non ſolvere, & licite repe-
tere ſolutum. Si enim id ſub juramento pro-
miſit, debet obſervare cum ſit omnimode ob-
ſervandum juramentum promiſſorium de re li-
cita.

Digitized by Google

cita. Molina *diſput.* 515. La Croix *loc. cit. n.* 108. Lugo *loc. cit. num.* 66. Sporer *loc. cit. num.* 83. Leſſius *loc. cit. num.* 26. & alii, quos
63 affert, & ſequitur Salas *dub.* 26. *num.* 7. Dicunt tamen Navarrus, Covarr. Valentia, Toletus, Vega, Henriquez, Diana, & alii, quos refert, & ſequitur Salas *loc. cit. num.* 8. poſſe petere relaxationem juramenti, & hac obtenta, uti dicto beneficio Legis; At melius negant Molina, Sotus, Leſſius, Rebellus cum Cardin. de Lugo *loc. cit. num.* 66. La Croix *loc. cit. num.* 1089. & alii, quia cum tale juramentum ſit de re licita, & de ſolutione, quam abſque peccato accipere, & retinere poteſt victor, videtur confirmare contractum & dare jus ex juſtitia, in cujus præjudicium non poteſt Prælatus relaxationem concedere.

64 An autem victor poſſit licite impedire, ne a Judice condemnetur ad reſtitutionem? Omnes communiter docent poſſe id licite facere, ſi ſine vi, vel fraude impediat v. g. pure negando ſe luſiſſe, donec probetur. Si autem de hoc interrogetur judicialiter a Judice, quamvis Molina, Sanchez, & alii cum Diana *l. c. reſolut.* 27. dicant ipſum non teneri fateri, ſe luſiſſe tali ludo, & lucratum fuiſſe, ſi probari non poſſit; tamen ſi de hoc interrogetur judicialiter a Judice, Leſſius *loc. cit. num.* 21. Lugo *loc. cit. n.* 64. La Croix *loc. cit. n.* 1090. & alii probabilius dicunt teneri fateri, quia Lex non eſt pure pœnalis, ſed diſpoſitiva, & Judex habet Jus ad interrogandum, cum non agatur de punitione, ſed de reſtitutione a Lege conceſſa.

65 Quo ad ſponſionem, quæ fuit deſcripta *ſupra num.* 3. adductis ibi *num.* 4. conditionibus ad ipſam requiſitis, cum ſit ludo valde affinis, de ipſa eſt concludendum proportionaliter, ſicut hactenus de ludo fuit concluſum; Unde hic ſolum aliqua ſpecialia de ſpon-
66 ſione adducuntur. Qui certus eſt de eventu, vel veritate rei regulariter loquendo nequit ſponſionem inire, & inde lucrum accipe-
67 re. *Communis*. Et ratio eſt clara; quia, qui certus eſt de evento, & veritate rei, nullo periculo perdendi ſe exponit, ut ſe exponit alter, qui ſi id ſciret, nollet ſpondere cum ipſo, adeoque defectu æqualitatis inter ſponſores, eſt illicita talis ſponſio, nec ex ipſa poteſt aliquod lucrum accipi, & ſi ſit acceptum, debet reſtitui. Notanter autem dicitur, *regulariter loquendo*, quia ſi quis a principio certus videatur de veritate rei, quam ſuſtinet, & poſtea altero pertinaciter contradicente, & ſpondere volente, incipiat formidare, & dubitare reflectens contigiſſe alias ut deceptus fuerit etiam in iis, quæ ſibi prius certa apparebant; poterit tunc licite ſpondere, & lucrari propter aliquale illud periculum, cui in ſua exiſtimatione ſe expoſuit. Molina *diſp.* 508. *ante fin.* Lugo *loc. cit. n.* 79. qui teſtatur de communi.

An autem, quando qui habet certitudinem, 68
proteſtatur alteri, ſe eſſe certum, nec velle, aut poſſe ſpondere, quia nulli ſe exponit periculo, & tamen ille alius contendit, & vult ſpondere, non obſtante illa ſibi proteſtata certitudine, an ioquam ille poſſit ſponſionem acceptare, & lucrum inde recipere, ſeu receptum licite retinere? Affirmant multi, inter quos Navarr. *in Manual. cap.* 19. *num.* 18. Diana *tom.* 3. *tract.* 4. *miſcellan. reſol.* 176. Villalobos *in ſumma t.* 2. *tract.* 28. *diffic.* 6. *num.* 2. Buſemb. *lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 4. Ludovicus Lopez, Medina, quos affert, & ſequitur Sanchez *lib.* 1. *conſil. cap.* 8. *dub.* 13. *num.* 11. Layman *l.* 3. *tract.* 4. *cap.* 21. *num.* 4. ubi dicit hanc ſententiam eſſe veram, & alii; quia tunc, dicunt ipſi, nulla eſt fraus, aut injuria, cum ſcienti, & volenti non fiat injuria, & ſibi debet alter imputare ſuam temeritatem. Alii tamen id negant, ut Molina, Alcozer, Franciſcus Garcias, Leſſius, Bonacina, quos citat, & ſequitur Lugo *l. c. num.* 81. & alii, quia tunc, dicunt ipſi, non ſervatur æqualitas, quæ requiritur ad contractum ſponſionis, ut uterque æquale periculum ſubeat, poſſitque & vincere, & vinci; Filliucius autem *tract.* 25. *cap.* 2. *n.* 24. ſecutus a Sporer *loc. cit. num.* 85. & ab aliis recte dicit primam ſententiam eſſe ſatis probabilem, ſed ſecundam eſſe magis juſtam, & tutam.

Additiones ex aliena manu.

Libet de Ludo, tum de Sponſione diſſerere ſecundum jus civile, quod utinam ubique gentium ſervaretur.

Ludus vel eſt *fortunæ*, vel *virtutis*. Plura 69
autem jure civili contra Aleatores ſancita ſunt, quæ tamen ad omnes luſores *fortunæ* pertinent, ut tradunt Andr. Senſileb. *de Alea ve-* 70
ter. & Paſſus Juſt. de Alea ſeu curanda in pecuniam ludendi cupiditate. Huc L. pertinet ge- 71
neralis prohibitio Ludi fortunæ tam in privatis, quam in publicis domibus; *L. fin. C. de Aleat.* II. quod Ludo perditum Victori petere 72
non liceat; *L.* 1. & 3. *C. d. tit.* III. quod 73
victus & heres ipſius perditum condicere valeat

Digitized by Google

non ſolum ab ipſo Victore , ſed & ab ejus
74 heredibus ; *d. L. 1. C. d. tit.* IV. quod ſi vi-
ctus pecuniam repetere negligat , id facere
queat vel ipſius pater , vel Magiſtratus Civi-
tatis , vel tandem Fiſcus ; *d. L. 1. C. d.*
75 *tit.* V. quod etiam Epiſcopis incumbat proſ-
picere ut hoc fiat , & eo nomine Præſidum
76 auxilio utantur ; *L. final. C. d. tit.* VI. ut
hinc repetitioni non niſi 50. annorum præſcri-
77 ptio obſtet ; *d. L. 2. C. d. t.* VII. ut cautio
ſuper aleæ uſu data ſit irrita & condici poſſit ;
78 *L. 1. C. d. tit.* VIII. ſi quis verberaverit Hoſ-
pitem Luſores tolerantem , damnumve ei de-
derit , nulla huic detur actio ; *L. 1. in prin-*
79 *cip. ff. d. tit.* IX. qui alium ad ludendum com-
pulit , in Latomias vel vincula publica conde-
80 mnandus ; *d. L. 1. in fin. ff. d. tit.* X. Nec
venia digni qui licet ab initio ad luſum non
coegerint , victi tamen dimittere nolunt ; *L. 2.*
81 *in princip. ff. d. tit.* XI. quod etiam adverſus
Parentes illius , qui in alea quid lucratur , re-
petitio danda ſit ; *L. final. in fin. ff. d. tit.*
82 Quod tamen procedere reor , ſi Parentum con-
83 ſenſu Filii ludo indulgeant , vel filiis certam
pecuniam ad ludendum dent .

84 De pecunia ad Ludum de quo differimus
fortunæ credita , an ea repeti poſſit , nihil ſpe-
ciatim definitum eſt . Cæterum intereſt , num
ea credita ſit a colluſore , an a Receptatore
luſorum , an a tertio . Colluſori & Receptato-
85 ri Luſorum actionem communiter denegant
D. D. Vide Pfeil *conſil.* 28. *num.* 6. Marſmann.
in Miliologia cap. 2. *ſer. per tot.* Coler. *part.* 1.
86 *dec.* 173. *num.* 9. Berlich. *part.* 1. *deciſ.* 66. At
quod attinet ad Tertium , ei dant actionem
Carpzov. *L.* 6. *Reſponſ.* 96. *num.* 15. Berlich.
part. 1. *d. dec.* 66. negat vero inter alios Bru-
nemm. *ad L.* 8. *n.* 3. *ff. pro Emptor.* Hactenus
de Ludo fortunæ .

87 Ludus *virtutis* permiſſus eſt , ſi honeſtati non
refragetur , & ſanitatis cauſa modice adhibea-
tur . Quorſum ſpectat locus Ciceronis *lib.* 1.
Officior. §. 103. ibi : *Non omnem damus luden-
di licentiam , ſed eam , quæ ab honeſtis actioni-
bus non ſit aliena .*

88 Videamus nunc quos virtutis Ludos permi-
ſerint jura noſtra . Paulus illos recenſet *in L.*
2. §. 1. *ff. d. tit. Si quis* , inquit , *certet ha-
ſta , vel pila jaciendo , vel currendo , ſaliendo ,
luctando , pugnando , quod virtutis cauſa fiat .*
Conſule vero Gothofred. *ibidem* , tum Panci-
rol. *Theſaur. variar. lection. lib.* 1. *c.* 48. *in princ.*
89 Sed nec omittendum eſt , quinque Indorum
ſpecies recenſeri & permitti a Juſtiniano *in L.*
1. *& final. C. d. titul.* Confer & Pancirol.
Theſaur. variar. Lect. lib. 1. *cap.* 47. & Marſ-
mann. *in Miliologia c.* 2.

De Lottaria , ſive olla fortunæ quæri ſolet 90
an plus juris hic ſubſit , quam in Ludo fortu-
næ alio ? Ollas haſce defendunt plures , modo
ex publica auctoritate ſint conſtitutæ . Adi Mo- 91
lin. *de Juſt. & Jur. tr.* 2. *diſp.* 509. *ſer. per tot.*
Kloch *de Ærar. lib.* 2. *c.* 118. *num.* 4. Martin.
del Rio *lib.* 4. *Magic. diſquiſit. cap.* 4. *quæſt.* 1.
Illas vero impugnant Dedekenn. *conſil. theolog.
vol.* 2. *tit.* 8. *num.* 15. Ameſius *de caſib. Con-
ſcient. c.* 23. Sed de hac quæſtione alibi ex pro- 92
feſſo differendum.

Reliquum eſt , ut verba faciamus de ſponſio- 93
ne . Hanc vulgo licitam dicunt ex ſententia
Martiani in L. 3. *ff. d. tit.* ſed omittunt limi-
tes ab eodem Juriſconſulto adjectos , ut ſcilicet 94
in aliis caſibus ubi pro *virtute* certatum non
eſt ſponſionem facere non liceat . Quinimo ex
Leg. fin. §. *Nec permittimus* C. *d. tit.* ubi virtu-
tis cauſa ſponſio , ſit ultra unum ſolidum ſi mul-
tum dives ſit exponere prohibitum . Vide Wiſ-
ſembach. *ad tit. hunc ff. de Aleator.* §. 18.

LUNATICUS , & FURIOSUS . Vid. verb. *Irregularitas* , *art.* 1. *n.* 12.

L U X U R I A .

S U M M A R I U M .

1 *Luxuria quid ſit & quot ejuſdem ſpecies* , ad n. 2.
3 *Fornicatio quid ſit & quotuplex* , ad num. 10.
11 *Adulterium quid ſit & quotuplex* , remiſſive .
12 *Inceſtus quid ſit* , *& quotuplex* , ad num. 20.
21 *Stuprum quid ſit* , *quotuplex* , *& ad quid Stuprator teneatur in utroque foro* , ad num. 27.
28 *Raptus quid ſit &c.* remiſſive .
29 *Sacrilegium quid ſit* , *& quotuplex* , ad num. 32.
33 *Peccatum contra naturam quid ſit* , *& quomodo ſubdividatur* , ad num. 35.
36 *Pollutio quid ſit* , *quotuplex* , *ac utrum ſemper peccatum grave* , ad n. 45.
46 *Incor-*

Digitized by Google

46 *Inordinatus concubitus quid ſit, quotuplex, & an ſemper peccatum mortale*, ad n. 49.
50 *Sodomia unde dicta, quid ſit, quotuplex, quando caſus reſervatus &c.* ad num. 63.
64 *Beſtialitas quid ſit; quænam hujus criminis circumſtantiæ in confeſſione ſint aperiendæ, & quæ alia delicta ad ſpeciem Beſtialitatis reducantur*, ad n. 70.
71 *Impudicitia quid ſit, & quot modis ſe ſe exerat*, ad n. 95.

1 Luxuria eſt inordinatus appetitus, vel uſus
2 venereorum. *Eſt in re communis*. Luxuriæ ſpecies ſunt ſeptem; ſcilicet Fornicatio, Adulterium, Inceſtus, Stuprum, Raptus, Sacrilegium, & Peccatum contra naturam; quorum ultimum ſubdividitur in Mollitiem, Inordinatum concubitum, Sodomiam, & Beſtialitatem, quibus accedit Impudicitia. *Ita Doctores communiter*, paucis exceptis, qui omittunt Sacrilegium ſcilicet carnale, & perſonale.

3 Fornicatio eſt naturalis concubitus illicitus ſoluti cum ſoluta; *Eſt in re communis*.

4 Fornicatio eſt peccatum mortale; Eſt de fide, & oppoſitum eſt Hæreſis damnata *in Clementina* incipien. *Ad noſtrum* 3. *de Hæreticis*. Apoſtolus enim *ad Epheſios* 5. expreſſe dicit: *Omnis fornicator, aut immundus . . . non habet hereditatem in Regno Chriſti, & Dei, & ad Galatas* 5. dicit: *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, & impudicitia, luxuria &c. & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur*: Et *in Apocal. cap.* 21. ſic habetur: *Fornicatoribus . . . . pars erit in ſtagno ardenti, igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda*.

5 Fornicatio eſt intrinſece mala, de Jure naturæ graviter prohibita. Natura enim abhorret a fornicario concubitu tamquam fini generationis, bono prolis, immo & bono communi oppoſito; Unde merito Innocentius XI. die 2. Martii 1679. inter alias damnavit ſequentem propoſitionem 48. in ordine: *Tam clarum videtur, Fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur*.

6 Fornicatio alia dicitur vaga more pecudum, modo cum hac, vel hoc, modo cum illa, vel illo. Alia determinata cum una certa & determinata perſona, & dicitur concubinatus. Qui concubinatus eſt Fornicatio 7
continuata cum eadem certa & determinata perſona, ita ut ſupra Fornicationem dicat ſtatum, & perſeverantiam, ſive interim quis, vel quæ perſonam fornicariam domi habeat, ſive ex conſuetudine illam conveniat; Et hic Concubinatus eſt tam grave, & periculoſum peccatum, ut concubinarius abſolvi non poſſit, niſi certe promittat concubinam quamprimum dimittere, & ſi ſecundo reverſus concubina nondum ejecta, eſt ei abſolutio deneganda, quia Concubinarius non ſolum peccat fornicando, ſed etiam in continuo ſaltem virtuali propoſito peccandi perſeverat, quandiu concubinam voluntarie detinet; Hinc Alexander VII. die 18. Martii 1666. juſtiſſime damnavit ſequentem propoſitionem 41. in ordine: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo Regalo, dum deficiente illa nimis ægre ageret; & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*.

An Fornicatio cum perſona infideli v. gr. 8
Judæa, vel Turciſſa ſit ſimplex Fornicatio, vel addat novam malitiam ſpecie diſtinctam, & in Confeſſione neceſſario aperiendam? Affirmant Navarrus, Lugo, & cum nonnullis aliis Sanchez *libr.* 7. *de Matrimonio diſp.* 5. volentes, quod ſicuti Eccleſia ſpeciali ratione prohibet Matrimonium fidelis cum infideli ob motivum Religionis, cum talia conjugia ſint damnoſa conjugi fideli, & bonæ educationi prolis: ita propter idem motivum cenſeatur ſpeciali ratione prohibitus fornicarius concubitus fidelis cum infideli. Negant econtra Azorius *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 29. Diana, Tamburinus, Filliucius, Maſtrius, Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 9. *de præceptis Decalogi diſtinct.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 15. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 1. *num.* 2142. & alii, quia nullo jure probatur malitiam illam eſſe ſpecie diſtinctam, quamvis revera ſit gravior, & ideo reſervari ſoleat, & puniri; Nec id probat aſſumpta paritas de prohibitione Matrimonii, quia in Matrimonio habetur longe major conjunctio, & inde majus periculum ſubverſionis conjugis, & prolis, quam in ſimplici acceſſu fornicario, ut de ſe patet, adeoque &c.

An Fornicatio cum Sponſa, vel Sponſo aliterius de futuro addat novam malitiam injuſtitiæ diſtinctam, & in Confeſſione neceſ- 9
ſario

faſio aperiendam? Negant aliqui cum Maſtrio *Theolog. Moral. diſputat.* 11. *num.* 119. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 14. At probabilius affirmant alii cum Henno *tom.* 1. *diſputat.* 6. *quæſt.* 1. *concluſ.* 1. Buſemb. *lib.* 3. *part.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 1. ubi citat Sanchez, Rodriquez, Filliucium, quia ſponſus, & ſponſa poſt ſponſalia non ſunt amplius perſonæ plene ſolutæ, & liberæ; quamvis enim in mutua corpora non habeant jus in re, habent tamen jus ad rem, & ideo alteruter concedens alteri uſum ſui corporis, ſpecialem injuriam facit comparti, quia ultra Fornicationem committit aliquam injuſtitiam reducibilem ad Adulterium, tanquam imperfectum ad perfectum ſui generis; Unde eſt circumſtantia in Confeſſione neceſſario exprimenda.

10 Qui copulam habuit cum ſoluta, non ſufficit ſi dicat in Confeſſione: *Commiſi grave peccatum contra Caſtitatem cum ſoluta*, ſed debet explicare copulam, quia ipſa reticita non explicat peccatum, quod fecit; cum etiam ſoli tactus impudici, ſeu oſcula ob delectationem carnalem habita cum ſoluta, ſint gravia peccata contra caſtitatem; Unde merito Alexander VII. die 24. Septembris 1665. inter alias damnavit ſequentem propoſitionem 25. in ordine: *Qui habuit copulam cum ſoluta, ſatisfacit Confeſſionis præcepto, dicens, commiſi cum ſoluta grave peccatum contra Caſtitatem, non explicando copulam*: Et die 18. Martii ſequentis anni 1666. idem Summus Pontifex damnavit etiam propoſitionem ſequentem 40. in ordine, *Eſt probabilis opinio, quæ dicit eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis*.

11 Adulterium quid ſit, & omnia, quæ ipſum concernunt. *Vid. verb. Adulterium*, ubi late de omnibus per varios Articulos.

12 Inceſtus eſt peccatum Luxuriæ cum perſona conſanguinitate, aut affinitate conjuncta intra gradus a jure prohibitos commiſſum;
13 *Eſt in re communis*. Dicitur autem peccatum Luxuriæ ad denotandum, quod non ſolus concubitus, ſed etiam tactus, amplexus, oſcula &c. participant rationem inceſtus, ſi fiant inter perſonas conſanguineas, aut affines, eo quod inducant malitiam actus principalis, ad
14 quem ordinantur. Ad hoc autem ut inceſtus ſit caſus reſervatus, concurrere debent tres conditiones, niſi aliud ab Epiſcopo exprimantur in reſervatione; Prima, quod copula ſit perfecta ideſt cum ſeminatione intra vas; Secunda, quod perſonæ ſint conſanguinitate, aut affinitate conjunctæ intra gradus in reſervatione expreſſos; Tertia, quod intercedat malitia moralis.

Inceſtus eſt peccatum mortale graviſſimum 15
duplicis malitiæ, ſcilicet contra caſtitatem, & contra Virtutem Pietatis perſonis conjunctis debitæ; Unde *Levitici* 1. mors diverſis gradibus inceſtuoſorum ſtatuitur, qui tantam turpitudinem, tantum nefas, tantum ſcelus patraverunt; Et Apoſtolus 1. *ad Corinthios capit.* 5. inceſtuoſum Corinthium in deteſtationem tanti ſceleris tradidit Satanæ, ut ſpiritus ſalvaretur; Et ratio eſt, quia actus carnales, utpote fœdi, & turpes graviter adverſantur honori, reverentiæ, & pietati, quam debent ſibi conſanguinei, & affines. Unde ex inſtinctu naturali apud omnes gentes damnatur concubitus cum conſanguineis in linea aſcendente, vel deſcendente; immo etiam in linea collaterali intra certos gradus; Quinimmo hanc reverentiam nobis inſinuant quædam irrationabilia animalia, quæ ex ingenito reverentiæ inſtinctu nolunt parentibus miſceri; Unde Ariſtoteles *lib.* 9. *Hiſtoriæ animalium cap.* 47. refert a Camelo, qui ex fraude Camelarii fuerat congreſſus cum matre, interfectum eſſe deceptorem; equum vero ſimiliter deceptum ſe ex alto præcipitaſſe. Sic Henno *loc. cit. quæſt.* 3. *concl.* 2.

An inceſtus inter diverſos conſanguinita- 16
tis, vel affinitatis gradus commiſſi diſtinguantur ſpecie? Affirmant aliqui, & negant alii; Unde cum utraque opinio ſit probabilis, & inceſtus eo gravius peccatum ſit, quo gradus eſt propinquior, talis gradus eſt in Confeſſione exprimendus ſaltem pro majori ſecuritate, ut fatentur paſſim Doctores etiam ſententiæ tenentis ipſos inceſtus non diſtingui ſpecie. Immo varii ex ipſis dicunt, 17
quod non obſtante inceſtuum identitate ſpecifica, neceſſario juxta gradus ſuos ſunt in Confeſſione exprimendi, quia licet ſpeciem non mutent, malitiam notabiliter aggravant, & ideo obligationi ſuæ non ſatisfacit, qui dicit ſimpliciter ſe commiſiſſe inceſtum, ſed debet exprimere an cum Matre, vel Noverca, an cum Filia, vel cum ſorore, vel cum Matertera, an cum Cognata germana, vel alia, & ſic de aliis; Sic inter alios expreſſe Henno *loc. cit. concluſ.* 3. Item an cum Affine, vel cum Cognato Spirituali, vel legali; Item an cum Filia Confeſſionis, ut proba-

Digitized by Google

babiliter tenent Sanchez , Coninch , Fegun-
dez , & ceteri citati , & ſecuti a Buſembaum
lib. 3. part. 1. cap. 2. dub. 2. num. 5. La Croix
ibidem , & *lib. 6. part.* 2. *a num.* 1073. con-
tra Sa , Dianam , & alios.
18 Inceſtuoſus volens poſt copulam inceſtuo-
ſam contrehere in gradu prohibito , debet pro
diſpenſatione recurrere ad Sacram Pœnitentia-
riam , ſi tam copula quam gradus ſint occul-
19 ti . Si tamen gradus eſt publicus , copula ve-
ro eſt occulta , debet prius petere a Dataria
diſpenſetionem gradus , & poſtea a Sacra Pœ-
nitentiaria diſpenſationem impedimenti orti
ex copula inceſtuoſa occulta , Senchez *de Ma-
trimonio diſputat.* 25. *num.* 11. & 12. Clerica-
tus *cap.* 71. *num.* 10. Felix Poteſtas *tom.* 1.
part. 2. *n.* 2156. & alii .
20 Inceſtuoſus an , & quando poſſit , & de-
beat , vel non , petere , & reddere , vel of-
ferre debitum ? Vid. verb. *Debitum Conjugale
per totum.*
21 Stuprum ſtricte ſumptum eſt violenta de-
floratio puellæ virginis , ſeu eſt concubitus
cum puella virgine , ipſa invita , ſeu per
22 vim coacta . *Sic in re Doctores communiter* .
Ponitur autem ly *Violenta* , vel *ipſa invita* ,
ſeu *per vim coacta* , ut excludatur copula , in
quam conſentit virgo , quia talis copula in
quam conſentit virgo , pertinet potius ad ſim-
plicem Fornicationem quam ad ſtuprum ſtri-
23 cte , & proprie ſumptum . Cenſetur vero vir-
go violenter , vel ipſa invita , ſeu per vim
coacta deflorari , ſic ut ejus defloratio dica-
tur ſtuprum ſtricte , & proprie ſumptum ,
quando vi , timore , dolo , fraude , aut ficta
promiſſione Matrimonii , & hujuſmodi deci-
24 pitur , & inducitur ad copulam . Dicitur no-
tanter *puellæ virginis* , ſeu cum *puella virgi-
ne* , ut excludatur concubitus etiam violentus
corruptæ , ſeu illius , quæ antea hebuerat co-
pulam , quia ille violentus concubitus non eſt
ſtuprum cum non ſit violatio integritatis vir-
ginalis .
25 Stuprum eſt graviſſimum , & ſpeciele pec-
catum ob graviſſimam injuriam , quam ſtu-
prator infert puellæ virgini , & ejus paren-
26 tibus . Unde ſtuprator tenetur in Foro con-
ſcientiæ , aut illem ducere in uxorem , aut
illam honeſte dotere , ſecundum ſui poſſibi-
27 litatem , & viri prudentis arbitrio ; Si ta-
men puella ob illatum ſtuprum nullum aliud
demnum paſſa fuit , puta , quia factum man-
ſit occultum , & æque honeſtum Matrimo-
nium conſecuta eſt , ac ſi non fuiſſet ſtupra-
ta , ſtuprator ad nullam obligatur reſtitutio-
nem ante judicis ſententiam , quia pro inju-
ria , ſecluſo damno , nulla debetur reſtitutio ,
ſed pœna a judice ; Sic quo ad omnes has tres
ultimas concluſiones *Doctores paſſim* . Alia quo
ad hæc *vid. verb. Dos art.* 2. *a num.* 14. *ad*
38. ubi late de omnibus .
Raptus quid ſit ? & omnia , quæ ipſum & 28
Raptorem concernunt . Vide verb. *Impedi-
menta Matrimonii artic.* 2. *a num.* 103. *ad
num.* 117.
Sacrilegium carnale , & perſonale eſt con- 29
cubitus illicitus perſonæ , aut Sacræ cum Sa-
cra , aut Sacræ cum non Sacra , aut non Sa-
cræ cum Sacra ; *Eſt in re communis* . Sacri- 30
legium eſt peccatum graviſſimum , & ſpe-
ciale contra virtutem Religionis . *Communis* .
Qui ſimul eſt Sacerdos , & Religioſus non 31
committit duplex Sacrilegium violando ca-
ſtitatem , ſed unicum gravius , quia mora-
liter eſt una numero malitia contra eandem
virtutem Religionis . *Communis* . Si ambæ 32
perſonæ , quæ peccant , ſunt Sacræ , eſt du-
plex Sacrilegium in Confeſſione exprimendum
ob duas injurias , & irreverentias numero di-
ſtinctas . *Sic Doctores paſſim* .
Peccatum contra naturam , quod eſt vitium 33
inter ceteras Luxuriæ ſpecies graviſſimum ,
eſt actus Luxuriæ , quo fit ſeminatio modis
repugnantibus inſtitutioni naturæ . *Eſt in re com-
munis* . Hoc peccatum , ut jam fuit dictum ſu- 34
pra *ſub num.* 2. ſubdividitur in Molliriem ,
Inordinatum concubitum , Sodomiam , & Be-
ſtialitatem . *Communis* .
Mollities , ſeu Pollutio eſt voluntaria ſe- 35
minis effuſio extra vas ſolitus voluptatis gra-
tia facta . *Eſt in re communis* . Mollities , 36
ſeu Pollutio , quæ ab Apoſtolo 2. *ad Corin-
thios* 12. *ad Galatas* 5. alio nomine vocatur
Immunditia , quando eſt perfecte voluntaria ,
eſt peccatum mortale contra neturam , quia
eſt contra ordinem naturæ , & generationis ;
Unde omnino excludit a Regno Dei ; ut ex-
preſſe dicit Apoſtolus 1. *ad Corinthios cap.* 6.
ibi : *Neque Molles Regnum Dei poſſidebunt* ,
& *ad Galatas* 5. ibi : *Manifeſta ſunt opera
carnis , quæ ſunt Fornicatio , Immunditia , Im-
pudicitia &c. quæ prædico vobis , ſicut prædixi ,
quoniam qui talia agunt , Regnum Dei non con-
ſequentur* .
Mollities eſt ab intrinſeco mela , adeo ut 37
etiam ſecluſa prohibitione Divina adhuc fo-
ret mala , & ſic nunquam neque prætextu
tuendæ ſanitatis , vel vitandæ alias certæ mor-
tis,

Digitized by Google

tis, licitum eſt intendere, & directe procurare mollitiem, ſeu pollutionem; unde merito Innocentius XI. die 2. Martii 1679. inter alias ſequentem damnavit propoſitionem 49. in ordine: *Mollities jure naturæ prohibita non eſt; Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.*

38 Deſiderare efficaciter, ut eveniat naturaliter pollutio, vel de ipſa jam ſecuta gaudere ob delectationem, eſt omnino illicitum.

39 *Communis.* Non eſt tamen illicitum deſiderare inefficaciter ut pollutio mere naturalis, & omnino involuntaria in ſomno eveniat, vel de ea naturaliter & involuntarie ſecuta gaudere, ob aliquem finem bonum, verb. gratia tentationis ſedandæ, vel ſanitatis recuperandæ. Tunc enim Pollutio mere naturaliter eveniens, non eſt niſi ſpontanea, & naturalis evacuatio, ſeu exoneratio naturæ, ſeu corporis, qualis eſt emiſſio ſudoris, vel aliorum ſuperfluorum excrementorum. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 2. *a numer.* 18. Tannerus *de peccatis, diſt.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 145. Platell. *de peccat. num.* 244. Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 105. Layman *lib.* 3. *ſect.* 4. *num.* 17. Vaſquez 1. 2. *diſputat.* 115. *cap.* 3. Navarrus *in Manual. cap.* 16. *num.* 7. *& ſequent.* cum pluribus ibi citatis, Reiffenſtuel *Theolog. Moralis tract.* 9. *diſtinct.* 1. *qu.* 5. *numer.* 55. Buſembaum *libr.* 3. *part.* 1. *tractat.* 4. *cap.* 2. *dub.* 4. *num.* 4. La Croix *ibidem num.* 932. ubi dicit hanc eſſe communiorem ſententiam. Sporer *tom.* 1. *tractat.* 1. *cap.* 6. *num.* 34. ubi hanc appellat communiorem doctrinam, & ſic alii plures contra Silvium, Azorium, Henno *loc. cit. qu.* 7. *art.* 3. *concl.* 1. & 2. & alios. Vide verb. *Delectatio moroſa a num.* 15. *ad* 23.

40 Pollutio in ſomnis involuntarie ſecuta, non
eſt peccatum; quia eſt effectus mere natu-
41 ralis. *Communis.* Poteſt tamen Pollutio in
ſomnis eſſe peccatum, ſi oriatur ex cauſa
prædicta illicita, aut otioſa, proxime ordi-
nata ad venerem, ut ſunt tactus, aſpectus
impudici, lectio, locutio, aut auditio tur-
pium, & hujuſmodi, quia tunc talis pollu-
tio, quamvis non ſit directe intenta, ſi fuit
prævisa, eſt voluntaria in cauſa, & indire-
42 cte volita. Si autem pollutio oriatur ex cau-
ſa tantum remota, & per accidens ad ipſam
concurrente, ut eſt uſus, aut potus calidorum, nimia comeſtio aut potatio, equitatio, & hujuſmodi, tunc non eſt peccatum mortale, quia in talem rem, ſeu cauſam remotam, non ordinatam de ſe ad venerem, conſentiens non ideo cenſetur velle effectum, ſeu pollutionem, ſed potius per accidens eam patitur. Leſſius *loc. citat. num.* 90. & 100. Filliucius *tractat.* 30. *num.* 152. Sanchez *loc. citat.* Buſembaum *loc. citat. num.* 6. & alii paſſim.

Pollutionem omnino involuntariam ſponte ſua naturaliter evenientem, aut in ſom- 43
nis jam cœptam non impediens, nec reprimens, non peccat, quia id non eſt ipſam procurare, ſed pati ut effluat, quod alias corruptum ſanitatem læderet. Unde in tali caſu dummodo abſit periculum conſenſus in delectationem, ſeu complacentiam, poteſt ſanitatis cauſa ſinere, ut natura ſponte ſua ſe exoneret. Clericatus *cap.* 73. *num.* 4. Maſtrius *diſputat.* 11. *num.* 129. Sanchez *de Matrimonio lib. diſputat.* 17. *num.* 17. Buſembaum *loc. citat.* 2. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 2168. & alii. Immo Sanchez *loc. citat.* cum aliis idem admittit, etiamſi pollutio orta eſſet prius ex culpa, dummodo de ea doleat, & conſenſum ulteriorem abſtrahat.

Facturus actionem aliquam neceſſariam, 44
ſeu licitam & honeſtam, & prævidens inde naturaliter ſecuturam pollutionem, nullo tamen modo a ſe volitam, & intentam, non tenetur abſtinere a tali actione, dummodo abſit periculum conſenſus in delectationem. Clericatus *cap.* 73. *num.* 6. Tamburin. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 7. §. 2. Layman *loc. cit. n.* 16. Mendo *verb. Pollutio*, Felix Poteſtas *loc. citat. num.* 2166. Buſembaum *loc. citat. num.* 5. cum Sanchez, Filliucio, Navarro, ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 53. teſtans de communi; Et ratio eſt, quia proſequenti ſuum jus non imputatur effectus per accidens, & præter intentionem & conſenſum ipſius ſecutus; Unde quamvis quis prævideat ſecuturam pollutionem ex auditione Confeſſionum mulierum, ex lectione caſuum conſcientiæ, ex neceſſario tactu ſui, vel alterius, & hujuſmodi, dummodo abſit periculum conſenſus in delectationem, poteſt nihilominus licite audire Confeſſiones mulierum, legere caſus conſcientiæ, tangere ſe, & alios ex neceſſitate, & hujuſmodi; Secus autem ſi adeſſet periculum conſenſus in delectationem, quia tunc cognoſcens quis ex ſimili occaſione ſæpius fuiſſe mortaliter lapſum, teneretur a ſimilibus actionibus, & of-

ficiis,

Digitized by Google

ficiis, quantumvis licitis & honeſtis abſtine-
re, ut advertunt citati Doctores, & alii.
45 Polluens ſe cum imaginatione , ſeu deſi-
derio peccandi cum perſona ſoluta , conjuga-
ta , voto caſtitatis obſtricta , conſanguinea ,
vel affine , debet in Confeſſione circumſtan-
tiam perſonæ exprimere , quia juxta qualita-
tem perſonæ illicite concupitæ , intervenit in
tali pollutione alia diſtincta ſpecie malitia ,
& turpitudo . *Communis*.
46 Inordinatus concubitus , ſeu indebitus con-
cumbendi modus eſt actus peccaminoſus contra
naturam , quo vir concumbit cum femina mo-
do inordinato , & indebito , ita ut impedia-
tur generatio . Sic Filliucius *tract.* 30. *cap.* 8.
num. 161. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 64. & alii.
Et notanter dicitur , *ita ut impediatur genera-
tio* , quia alioquin in rigore , non eſſet pecca-
tum contra naturam .
47 Unde Conjuges graviſſime peccant contra
naturam , ſi voluntarie concumbant modo ta-
li , quo certo impediatur generatio ; quia ge-
nerationem impedire graviſſime repugnat bo-
no prolis , & naturæ , & ideo intrinſece ma-
lum eſt , & nullo caſu poteſt cohoneſtari .
48 *Communis* . Sic mortaliter peccant conjuges ,
ſi ſe retrahant in actu ſeminationis , ne pro-
les concipiatur . *Communis* propter dictam ra-
tionem .
49 Conjuges , qui in copula vas naturale ſer-
vantes variant ſitum , & modum coeundi or-
dinarium , ſi id faciant ſine ſeminis perdendi
periculo , & ex aliqua juſta cauſa quia verbi
gratia mulier eſt prægnans , vel quia corpo-
ris diſpoſitio propter pinguedinem aliter fieri
non patitur , tunc excuſantur a peccato ; Si
vero id faciant ſine juſta cauſa , ordinarie
peccant ſaltem venialiter : Et ſi id faciant
cum ſeminis perdendi periculo , peccant gra-
viter . Hinc Conjuges ſic indebite , & inor-
dinate congredientes ſine juſta cauſa , ſunt
graviter reprehendendi . *Sic Doctores commu-
niter*.
50 Sodomia , ſic dicta a Sodoma Civitate , quæ
propter nefandum hoc vitium , quod ibi , &
finitimis Civitatibus plurimum graſſabatur ,
una cum ipſis igne cœlitus delapſo fuit con-
51 cremata ; *Geneſis cap.* 19. eſt coitus libidino-
ſus cum perſona indebita , vel ſi cum perſo-
na debita , in vaſe indebito . *Sic in re com-*
52 *munis*. Sodomia eſt duplex , una perfecta , al-
tera imperfecta ; Sodomia perfecta eſt concu-
bitus maſculi cum maſculo , aut feminæ cum
femina . *Sic communior Doctorum* cum D. Tho-
ma 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 11. Sporer *Theo-
log. Sacramental. part.* 4. *cap.* 3. *ſect.* 6. *nu-
mer.* 626. & 627. Buſembaum *loc. cit. dub.* 3.
num. 14. Henno *loc. citat. quæſt.* 6. *artic.* 4.
Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 16. *num.* 83
& aliis ; *arg. cap. Uſus* 14. *cauſ.* 32. *quæſt.* 6.
contra aliquos volentes concubitum feminæ
cum femina eſſe Sodomiam imperfectam . So-
domia imperfecta eſt concubitus viri cum fe-
mina extra vas naturale . *Sic Doctores citati* ,
& alii . Sodomia perfecta differt ſpecie ab 53
imperfecta , & ideo eſt in Confeſſione ſpeci-
ficanda , quia Sodomia perfecta fit cum affe-
ctu ad ſexum indebitum : Imperfecta vero fit
cum affectu quidem ad ſexum debitum , ſed
in vaſe indebito .
Sodomia perfecta committitur inter ma- 54
ſculos , ſive coeant inter ſe in vaſe præpoſte-
ro , ſive (quod horrendum eſt) in ore ; Et
inter feminas committitur , ſive utantur va-
ſe anteriori , ſive poſteriori , cum ſecundum
plurimos feminæ inter ſe ita miſceri poſſint ,
& ita invicem exardeſcere , ut ementitis vi-
rilibus congreſſibus , inſtrumentis quibuſdam
diabolicis ſemen intra vas , ſive anterius , ſi-
ve poſterius recipiatur , & ſic habeatur Sodo-
mia proprie dicta , quæ præſertim conſiſtit in
affectu ad ſexum indebitum .
Ut Sodomia ſit caſus reſervatus (niſi ali- 55
ter in reſervatione ab Ordinario exprimatur)
requiritur , quod actus ſit completus cum ef-
fuſione ſeminis intra vas , qua deficiente ſi-
ve in maſculis , ſive in feminis , non eſt ca-
ſus reſervatus , quia non cenſetur Sodomia
completa , & conſummata . *Sic Doctores cita-
ti* , & alii .
Sodomia ſive perfecta , ſive imperfecta ul- 56
tra propriam malitiam , habet aliam ſpecie
diſtinctam in Confeſſione explicandam , ſi
perſonæ copulatæ ſint vel Deo Sacræ , vel
conjugatæ , vel conſanguineæ , ſeu affines ;
tunc enim committitur etiam vel Sacrile-
gium , vel Adulterium , vel Inceſtus ; &
quidem aliquando duplex Sacrilegium , vel
Adulterium , ſi utraque perſona eſt Deo Sa-
cra , vel conjugata . *Sic Doctores citati* , &
alii paſſim .
Probabilius eſt in confeſſione peccati So- 57
domiæ adeſſe obligationem exprimendi , an
quis fuerit agens , vel patiens , quia agens
ſe polluit , non ſic patiens . Leander *de Pœ-
nitentia diſputat.* 8. §. 3. *quæſt.* 6. Lugo
de Pœnitentia diſputat. 16. *num.* 243. Men-
do *diſputat.* 5. *numer.* 188. Henno *loc. citat.
art.*

Digitized by Google

artic. 4. *concluſ.* 1. La Croix *libr.* 6. *par.* 2. *numer.* 1080. cum aliis ibi citatis contra plures id negantes cum Diana pluribus in locis, & præſertim *part.* 1. *tractat.* 1. *reſol.* 11. & *tract.* 3. *reſol.* 4. & *in compendio*, *verb. Sodomia num.* 2.

58 Complexus duorum maſculorum ſe carnaliter per modum copulæ commiſcentium cum affectu ad eundem maſculinum ſexum, ſicuti & complexus duarum feminarum ſimiliter ſe carnaliter commiſcentium cum affectu ad eundem femineum ſexum, cum effuſione ſeminis, licet ipſum ſemen in nullo vaſe emittatur, ſed in membris effluat, reducitur ad Sodomiam, eſtque hæc circumſtantia in Confeſſione explicanda, nec ſufficit dicere ſe exercuiſſe mollitiem, quia hæc tendit ad explendam libidinem ſine ſpeciali affectu ad indebitum ſexum. Tamburinus *lib.* 7. *cap.* 7. §. 2. La Croix *loc. citat. num.* 1082. & alii plures contra alios volentes, quod
59 talis complexus ſit ſola mollities. Non reduceretur tamen ad peccatum Sodomiæ ſi mas ſe pollueret inter coxendices, brachia, ſeu alias partes feminæ extra quodlibet vas, quia ſic nec haberet affectum ad ſexum indebitum, nec ad indebitum vas; adeoque ſufficeret in confeſſione explicare ſe polluiſſe cum tactibus impudicis, ſed conſortio feminæ conjugatæ, vel Deo Sacræ, vel conſanguineæ, aut affinis. *Sic paſſim Doctores*.

60 Rei hujus nefandi & horrendi criminis Sodomiæ Jure Civili puniuntur pœna ignis, ut patet *ex Codice Theodoſiano libr.* 9. *titul.* 7. ubi dicitur: *Hujus* (ſcilicet Sodomiæ) *ſcelus ſpectante populo*, *flammæ vindices expiabunt*; Et idem obſervati mandavit Carolus Quintus *Ordin. Crim. artic.* 116. Jure autem Canonico Laici de Sodomia convicti jubentur excommunicari, *cap. Clerici* 3. *de exceſſibus Prælat.* ibi: *Si Laici*, *excommunicationi ſubdantur*, & *a Cœtu fidelium penitus fiant alieni*. Inſuper declarantur infames; *cap. Infames* 2. *cauſ.* 3. *quæſt.* 7. & conceditur facultas eorum uxoribus, ut poſſint ab eis diſcedere, ſicut ab adulteris: *argum. cap. Omnes* 7. *cauſ.* 31. *quæſt.* 7. Clerici vero de Sodomia convicti Jure communi Canonico privantur Beneficio, & a ſtatu & Ordine Clericali abjiciuntur; *citat. cap. Clerici* 4. *de exceſſibus Prælatorum*, & ex Conſtitutione Sancti Pii Quinti incipient. *Horrendum illud ſcelus*. Clerici Sodomiam exercentes privantur omni Privilegio Clericali, Officio, Beneficio, & Dignitate, ac degradati traduntur Poteſtati ſæculari puniendi ut Laici hoc in exitio devoluti. Dictas 61
autem pœnas non incurrit, qui mulierem cognoſcit Sodomitice, quia hæc Sodomia eſt imperfecta; nec qui mixtus maſculo non ſeminavit intra vas, quia non eſt Sodomia conſummata. Leges autem pœnales, niſi in ipſis aliter exprimatur, afficiunt ſolum delictum perfectum & conſummatum; *argum. cap. Odia* 15. & *cap. In pœnis* 49. *de Regulis Juris*. Nec dictæ pœnæ aliquem 62
ligant ante Judicis ſententiam criminis declaratoriam: *Sic Doctores communiter*. Hic 63
in deteſtationem tanti criminis eſt ſciendum, quod Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Jeſus Chriſtus natus eſt, ut ex multis refert Barboſa de *Officio & poteſtate Epiſcopi part.* 2. *allegat.* 44. *numer.* 2.

Beſtialitas eſt coitus cum Brutis: *Eſt in* 64
re communis. In confitendo peccato Beſtiali- 65
tatis non eſt opus dicere, cum qua ſpecie animalis ſit commiſſa, quia manet eadem malitia, ſive fiat cum cane, ove, & hujuſmodi: malitia enim Beſtialitatis conſiſtit in hoc, quod non ſervetur eadem ſpecies, & natura; & omnia animalia conveniunt in hac una ratione, quod non ſint ejuſdem ſpeciei cum homine; Filliucius *tract.* 30. *cap.* 8. *num.* 161. La Croix *loc. citat. num.* 1083. Reiffenſtuel *loc. citat. numer.* 59. & alii communiter. Explicari ta- 66
men debet an ſit facta cum Beſtia mare, vel femella; & an in vaſe naturali, aut in præpoſtero, quia ſunt diverſæ deordinationes. Mendo *diſtinct.* 5. *quæſt.* 25. La Croix *loc. citat. numer.* 1083. & alii contra alios.

Ad ſpeciem Beſtialitatis reducitur coitus 67
viri, aut feminæ cum Dæmone ſuccubo, vel incubo, quia licet Dæmon aſſumat formam hominis, de facto tamen ſpecie differt ab illo. *Communis*. Hinc in coitu vi- 68
ri, aut mulieris cum Dæmone triplex ordinarie concurrit peccatum ſpecie diſtinctum in Confeſſione exprimendum: Primo, ſcilicet peccatum Beſtialitatis, quia detorquetur affectus ad non hominem. Secundo, peccatum Superſtitionis, quia eſt ſpeciale peccatum contra virtutem Religionis habere commercium cum maximo Dei, & hominum hoſte; Tertio, peccatum illius ſpeciei, circa quod fertur affectus, itaut ſi vir miſcea-

tur

Digitized by Google

tur Dæmoni tamquam maſculo, ſit peccatum Sodomiæ; ſi tamquam feminæ liberæ eſt peccatum Fornicationis, ſi tamquam conſanguineæ, aut affini ſit Inceſtus, ſi tamquam conjugatæ ſit Adulterium, ſi tamquam Deo Sacræ ſit Sacrilegium.

69 Beſtialitas eſt omnium peccatorum contra naturam graviſſimum, quia congreſſus ille inter diverſas ſpecies maxime repugnat naturæ; Hinc Gloſſa interpretatur, quod de hoc ſcelere loqueretur Joſeph *Geneſ.* 27. dum *accuſavit fratres ſuos apud patrem crimine peſſimo*, & Levitici *cap.* 20. prohibetur coitus ille ſub pœna mortis, & ſtatuitur ut Beſtia, & Beſtialitatem perpetrans interficiantur. Quod & nunc eo magis ſervatur apud Catholicos, & præſertim in Germania, & pluribus aliis Regnis, & Provinciis, ubi ut refert Farinacius in *Praxi Criminali part.* 5. *quæſt.* 148. *titul.* 16. *num.* 46. uterque in deteſtationem tanti ſceleris igne concrematur; & non una ſemel vice hoc fuiſſe ſervatum teſtatur.

70 Mollities, Sodomia, & Beſtialitas habent malitias ſpecie diſtinctas, quia licet opponantur eidem virtuti Caſtitatis, opponuntur tamen ei ſecundum notabiliter diverſas honeſtates; Unde qui Sodomiam, aut Beſtialitatem commiſit, non ſatisfacit in Confeſſione eam exprimendo ſub nomine *Pollutionis* dicendo ſe procuraſſe pollutionem; Hinc juſtiſſime Alexander Septimus, die vigeſima quarta Septembris milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo quinto, inter alias damnavit ſequentem propoſitionem in ordine 24. *Mollities, Sodomia, & Beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infima, ideoque ſufficit dicere in Confeſſione, ſe procuraſſe pollutionem.*

71 Impudicitia, quæ ut dictum fuit ſupra *ſub num.* 2. prædictis Luxuriæ ſpeciebus accedit, nihil aliud eſt, quam ſpecies Luxuriæ inchoatæ, ſeu quæ non pertingit uſque ad copulam, ſeu ſeminationem, ut ſunt oſcula venerea, tactus, & aſpectus impudici, verba obſcena, ſcripta laſciva, turpes cautiones, repræſentationes, & comœdiæ impuræ, & hujuſmodi, & de hac impudicitia loquitur Apoſtolus ad Galatas 5. ibi: *Manifeſta ſunt autem opera carnis, quæ ſunt Fornicatio, Immunditia, Impudicitia, Luxuria &c. quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.*

72 Unde oſcula, tactus, & amplexus impudici habiti ob delectationem ſenſualem veneream inter perſonas ſolutas ſunt peccata mortalia. *Communis.* Unde merito ab Alexandro Septimo, die decima octava Martii milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto, fuit inter alias proſcripta ſequens propoſitio in ordine 40. *Eſt probabilis opinio, quæ dicit eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.*

73 Oſcula, tactus, & amplexus, ſi fiant ſecundum morem patriæ cauſa urbanitatis, amicitiæ fovendæ, pacis, benevolentiæ, debiti obſequii, & hujuſmodi, per ſe loquendo excuſantur a peccato, & licent. *Communis*, quia oſcula, tactus, & amplexus non ſunt intrinſece mali, ſed indifferentes, adeoque ſunt liciti, cum fiunt ob aliquem honeſtum finem ex aſſignatis, & ſimilibus. (*a*)

74 Tactus, & oſcula facta in partibus inhoneſtis, impudicis, & verendis a perſonis ſolutis, ſunt peccata mortalia, quia de ſe ſunt valde indecentia, & ad delectationem veneream tendunt, eamque valde excitant. *Communis* cum Diana *part.* 3. *tractat.* 4. *reſolut.* 225. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 905. & ſupracitatis. Immo tactus & oſcula impudica verendorum ſunt peccata mortalia etiam 75

Romani Theologi Nota.

(*a*) Quoad oſcula, tactus, & amplexus inter perſonas præſertim diverſi ſexus, hæc attente notanda ſunt. Primum gravi culpa non carere, ſi ob ſenſualem delectationem fiant; deinde ſi certum periculum ſit hujuſmodi delectationis, vel pravi deſiderii excitandi; ita enim agentes ſeſe periculo peccandi exponerent; qui vero periculo ſe exponit peccandi, revera peccat. Demum ſi alterutra perſona, vel hac delectatione afficeretur, vel in hujuſmodi certo periculo per oſcula poneretur; Nam id ex parte utriuſque videndum eſt, ut oſcula, tactus, amplexuſque ab omni prorſus culpa liberentur. Quæ quidem notanda attente ſunt, ut in hujuſmodi uſibus peccata caveamus.

Digitized by Google

iam in illis, qui propter defectum ætatis, aut alia de cauſa ſeminare non poſſunt, quia ex ſua natura rendunt ad pollutionem, & ſpiritus venereos notabilirer excitant. Tamburin. *lib.* 7. *cap.* 7. §. 2. La Croix *loc. cit. num.* 906. Sporer *ibi cit.* & alii.

76 Oſculari pueros ex affectu teneræ infantilis ætatis, irem eos complecti, tangere, captando delectationem ſenſibilem ex mollitie carnis teneræ, per ſe loquendo ſecluſo conſenſu, aut complacentia turpi, vel nullum eſt peccatum, vel tantum veniale. Sanchez *de Matrimonio lib.* 9. *diſputat.* 46. *numer.* 13. Sporer *tom.* 1. *tractat.* 1. *cap.* 5. *ſect.* 2. *ſub numer.* 19. *&* *tom.* 3. *part.* 4. *cap.* 3. *ſect.* 4. *num.* 692. La Croix *loc. cit. num.* 901. Jacobus Marchant. *reſolut. Paſtoral. part.* 1. *cap.* 6. *quæſt.* 6. & alii.

77 Ancillæ teneros pueros veſtientes, lavantes, eorumque pudenda tangentes, vel aſpicientes, etſi motus ſenſualis exurgat, ſecluſo conſenſu, aut complacentia turpi, aut non peccant, ſi ita officium exigat, aut ſolum peccant venialiter, ſi leviter, & ex curioſitate faciant: Si tamen id facerent cum mora, ordinarie peccarent mortaliter, ob mortale periculum conſenſus libidinoſi. Sporer *loc. citat.* La Croix *loc. citat. num.* 902. & alii.

78 Aſpicere animalia coeuntia, ex curioſitate, vel levitate tantum, ſecluſa voluntaria complacentia libidinoſa, eſt peccatum tantum veniale, quia id non multum excitare ſolet ad libidinem. *Communis*, teſte Sporer *citat. num.*
79 19. (*a*) Inſuper eadem animalia, minora præſertim, ut catellos, catos, & hujuſmodi, molliter tractare, demulcere, etiam eorum pudenda contrectare, ex ſola curioſitate, vel levitate ſine ulla impura delectatione, ordinarie eſt tantum peccatum veniale, Sanchez *lib.* 9. *de Matrimonio diſp.* 46. *num.* 15. Sporer *cit. tract.* 1. *cap.* 5. *ſub num.* 19. *&* *cit. part.* 4. *cap.* 3. *num.* 697. La Croix *loc. cit. num.* 903. & alios citans Diana *part.* 2. *tract.* 17. *reſolut.*
37. Eſſet tamen mortale ita Bruti alicujus pu- 80
denda fricare, ut ſemen expelleret, ex curioſitate illud videndi, & ob delectationem ſenſibilem, quia talis fricatio pudendorum Bruti facta ob ſenſibilem delectationem, principium ex ſe eſt impuræ libidinis. Tamburinus *lib.* 7. *Decalog. cap.* 8. §. 2. *num.* 5. Sporer *loc. cit. numer.* 697. Bonacina, & Salas *ibi citati*, & alii.

Perſonæ ejuſdem ſexus ſimul nudæ exiſten- 81
tes in balneo, in habitaculo, ſeu alibi, & ſe invicem ex curioſitate aſpicientes, ſeu ex levitate, & joco tangentes, etiam in partibus verendis cum motu ſenſualitatis, ſecluſo libidinoſo conſenſu, & complacentia turpi, non peccant graviter. Sporer *cit. part.* 4. *cap.* 3.
num. 693. & alii paſſim. Peccant autem or- 82
dinarie graviter ſic aſpicientes, vel tangentes perſonas diverſi ſexus, aut concubitus humani, etiam ſecluſo affectu venereo, quia tunc eſt ſemper morale periculum conſenſus libidinoſi, & adeſt graviſſima indecentia. Sporer *loc. cit. num.* 693. Buſembaum *lib.* 3. *part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *dub.* 1. *num.* 6. cum Sanchez, Filliucio, Laym. ibi citatis. Henno, *tom.* 1. *tract. in Decalog. diſput.* 6. *quæſt.* 6. *artic.* 3. *concluſ.* 1. & alii.

Seipſum vero aſpicere. vel tangere ex cu- 82
rio-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Qui ex curioſitate, vel levitate actus hujuſmodi aſpiciant, a gravi culpa liberari haud poſſunt, ſi periculo complacentiæ, delectationis, atque pravi deſiderii ſeſe exponant. At difficile admodum eſt, ut hujuſmodi periculum abſit, ut conſideranti patet. Id quoque dicendum de iis, qui ex curioſitate, vel vano ſolatio turpia, & obſcena legant, vel canant; dum enim tantæ non ſint ignorantiæ, vel ſtupiditatis hæc legentes, aut canentes, ut ad ea quæ dicunt nullimode attendant, aut ea non intelligant, vix, & ne vix quidem fieri poteſt, ut lectiones, & cantilenæ hujuſmodi pravas cogitationes non excitent, vel prava deſideria non foveant; aut ſaltem in occaſione, & periculo proximo non exponantur habendi pravas cogitationes, ac deſideria prava. Quam ob rem non adeo facile generatim pronunciandum eſt ſolius culpæ venialis reos eſſe, qui ex curioſirate, vel vano ſolatio obſcenos libros volvant, aut turpes cantilenas canant. In Choreis quoque occaſio & peccandi periculum attente conſiderandum eſt; Nam ſi a viris, & mulieribus ſimul fiant, non facile erit ſtabilire abeſſe occaſionem, & peccandi periculum: quia etſi fortaſſe ex parte unius deſit, non deerit plerumque in altero: atque hoc ſatis eſt, ut improbentur.

Digitized by Google

rioſitate, vel levitate, ſecluſa intentione, & complacentia turpi, ordinarie eſt ſolum peccatum veniale, quia minor eſt Indecentia, & minus movent ad libidinem propria, quam aliena verenda. Sporer *loc. cit.* Buſembaum *loc. cit. num.* 5. & alii paſſim. Immo aſpicere, vel tangere verenda proprii corporis ex naturali aliquo, & non malo fine, ne quidem erit veniale, ut ſi quis, verbi gratia, fricatione velit extinguere pruritum non venereum, cum non adeſt periculum pollutionis, aut conſenſus in eam, dato quod involuntarie improviſo obveniret. Sanchez *lib. 9. de Matrimon. diſputat.* 44. Buſembaum *loc. cit. num.* 5. Filliucius *tract.* 30. *num.* 200. & alii paſſim.

84 Perſona ſoluta permittens ſe tangi, oſculari, & hujuſmodi ab alia, quando graviter peccet, vel non? Vide verb. *Femina a numer.* 27. *ad* 30. *& per totum*, ubi multa ad rem.

85 Obſcena legere, inhoneſta canere, turpia loqui, impudicos geſtus facere, turpes comœdias ſpectare, litteras amatorias, & laſcivas ſcribere, & recipere, talia audire, & ſimilia facere; ſi hæc fiant cum intentione, & complacentia turpi, vel cum periculo ruinæ ſpiritualis ſui, vel aliorum, ſunt peccata mortalia; Si autem fiant ex curioſitate, vel levitate tantum, ſeu ex vano ſolatio, ſine periculo ruinæ ſpiritualis ſui, vel aliorum, ſunt ſolum peccata venialia. Sporer *loc. citat. num.* 695. Sanchez *de Matrimonio lib. 9. diſputat.* 46. *a num.* 31. Filliucius *tract.* 30. *quæſt.* 3. Buſemb. *loc. cit. num.* 8. & alii paſſim.

86 Libros, cantiones, ſeu tractatus obſcenos componentes, vel divulgantes, comœdias turpes exhibentes, ſeu repræſentantes, picturas ad libidinem incitantes facientes, ſeu publico exponentes, & hujuſmodi, peccant mortaliter, quia ſunt ſpiritualis ruina multorum, cum & ipſi ſciant, & ſcire debeant plurimos inde in libidinem eſſe lapſuros, adeoque tot peccatorum fore coram Deo culpabiles, quot perſonis erunt cauſa ruinæ ſpiritualis. Buſembaum *loc. citat. num* 19. Filliucius *loc. citat. num.* 7. Sporer *loc. citat.* & alii communiter. De comœdiis vide Pignatell. *tom.* 8. *conſultat.* 153. ubi tum ex Sacra Scriptura, tum utroque Jure communi, tum Conciliis Generalibus, & Provincialibus, tum auctoritate Sanctorum Patrum eas condemnat, plurimum invehens in earum Auctores, & ſpectatores. Vide verb. *Clericus art.* 4. *a num.* 16.

Choreæ, quamvis non paucis ſint plenæ periculis, de ſe tamen non ſunt malæ, nec actus libidinis, ſed communis lætitiæ; dummodo tamen fiant locis, & temporibus non prohibitis, & modis licitis, ſcilicet ſine malo fine libidinoſo, ſine tactibus, & geſtibus laſcivis, aut alio periculo delectationis venereæ; Sic in hoc ſenſu Choreas non eſſe malas tenent Cajetanus, Silveſter, Armilla, Angelus, Filliucius, Azorius, Buſembaum *loc. citat. numer.* 9. Sporer *loc. citat. num.* 694. Henno *loc. citat. quæſt.* 9. *artic.* 5. *concluſ.* 1. & ipſo teſte alii communiter; Unde quando Sancti Patres eas interdum acriter reprehendunt, loquuntur de choreis turpibus, ſeu factis locis, & temporibus prohibitis, ut in locis ſacris, & tempore Divinorum Officiorum, aut de eorum abuſu; Et dum Sacri Canones eas interdicunt, loquuntur ſpecialiter de Clericis tum Sæcularibus, tum Regularibus, quibus choreæ ſunt interdictæ tum Jure Communi antiquo, tum novo, Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *capit.* 1. *de reformation.* Vide verb. *Clericus artic.* 4. *a num.* 13. 87

Omnes tactus, oſcula, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter Conjuges ſine ordine ad copulam, ſi fiant cum periculo pollutionis, in uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quamdam inchoatam, ſunt peccata mortalia; Alias non ſunt niſi venialia. *Communis*. 88

Quando autem Conjuges graviter peccent, vel non circa delectationem moroſam de actu Conjugii? Vide verb. *Delectatio moroſa a num.* 24. *ad* 26. 89

Omnes tactus, oſcula, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter ſponſos cum delectatione ſenſibili venerea moroſa, directe voluntaria, ſunt peccata mortalia; Alias non ſunt niſi venialia, & ſi pudice fiant, ex recto fine, ſecundum conſuetudinem patriæ, ſunt licita. *Communis*. 90

Quando autem ſponſi graviter peccent, vel non circa delectationem moroſam de copula futura, & de dictis tactibus, oſculis, amplexibus &c. Vide verb. *Delectatio moroſa a num.* 27. *ad* 29. *& num.* 32. 91

Viduæ quando peccent, vel non, circa delectationem moroſam de copula præterita? Vide verb. *Delectatio moroſa a n.* 30. *ad* 32. 92

Quan-

93 Quando feminæ graviter peccent, vel non in ornamentis, & ſimilibus provocantibus ad laſciviam? Vide verb. *Femina a n.* 14.

94 Quando ſint peccata gravia, vel non, cogitationes impuræ, & delectationes moroſæ, quæ ex hectenus recenſitis oriri ſolent? Vid. verb. *Delectatio moroſa per tot.*

95 In delectatione venerea deliberata, ſeu in re, vel materia Luxuriæ in ſe directe, & deliberate volitæ non datur parvitas materiæ excuſans a mortali; *Eſt in re communis;* & fuit approbata a Summis Pontificibus Clemente Octavo, & Paulo Quinto, qui præceperunt denunciari Inquiſitoribus eos, qui docerent, amplexus, & oſcula libidinoſa non eſſe mortalia, licet ſola delectatio venerea in eis placeret ſine ordine ad copulam, ut referunt La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 910. Sanchez *in Decalog. cap.* 6. *num.* 12. Reiffenſtuel *Theologia Moral. tract.* 9. *diſt.* 4. *quæſt.* 6. *num.* 85. Caſtropalao *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 2. *punct.* 10. *num.* 4. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſolut.* 5. Vericell. *tract.* 4. *q.* 16. *num.* 11. & alii paſſim, qui concludunt, oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem, falſam, erroneam, temerariam, periculoſam, & ſcandaloſam, & aliqui apud Mendoſa *diſput.* 5. *num.* 4. putant eſſe damnatam. Et concordat propoſitio 40. inter alias damnata ab Alexandro Septimo die decima octava Martii milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto, jam relata *ſupra ſub num.* 10. *&* 72. *Eſt probabilis opinio, quæ dicit eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis;* Unde hæc ſententia tamquam jam certiſſima non indiget ulteriori probatione.

FINIS TOMI QUARTI.

Digitized by Google

SANCTISSIMI D. N.

CLEMENTIS PP. XIV.

LITTERÆ IN FORMA BREVIS

Quibus Societas Jeſu extinguitur, & ſupprimitur.

ITEM ALIÆ IN SIMILI FORMA BREVIS

Quibus erigitur Congregatio particularis quinque S. R. E. Cardinalium, aliorumque Romanæ Curiæ Prælatorum, & Theologorum pro exequendis iis, quæ in prædictis Extinctionis & Suppreſſionis litteris ab eodem SS. D. N. decernuntur.

Digitized by Google

Digitized by Google

CLEMENS PP. XIV.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

DOMINUS, ac Redemptor noſter JESUS CHRISTUS Princeps pacis a Propheta prænuntiatus, quod hunc in mundum veniens per Angelos primum paſtoribus ſignificavit, ac demum per ſe ipſum, antequam in cœlos aſcenderet, ſemel & iterum ſuis reliquit diſcipulis; ubi omnia Deo Patri reconciliaviſſet, pacificans per ſanguinem crucis ſuæ, ſive quæ in terris, ſive quæ in cœlis ſunt, Apoſtolis etiam reconciliationis tradidit miniſterium, poſuitque in eis verbum reconciliationis, ut legatione fungentes pro Chriſto, qui non eſt diſſentionis Deus, ſed pacis, & dilectionis, univerſo Orbi pacem annuntiarent, & ad id potiſſimum ſua ſtudia conferrent ac labores, ut omnes in Chriſto geniti ſolliciti eſſent ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis, unum corpus, & unus ſpiritus, ſicut vocati ſunt in una ſpe vocationis, ad quam nequaquam pertingitur, ut inquit S. Gregorius Magnus, ſi non ad eam unita cum proximis mente curratur.

Hoc ipſum potiori quadam ratione nobis divinitus traditum reconciliationis verbum, & miniſterium, ubi primum, meritis prorſus imparibus, evecti fuimus ad hanc Petri Sedem, in memoriam revocavimus, die, noctuque præ oculis habuimus, cordique altiſſime inſcriptum gerentes, ei pro viribus ſatisfacere contendimus, divinam ad id opem aſſidue implorantes, ut cogitationes, & conſilia pacis nobis, & univerſo dominico gregi Deus infundere dignaretur, ad eamque conſequendam tutiſſimum nobis, firmiſſimumque aditum reſerare. Quinimo probe ſcientes, divino nos conſilio conſtitutos fuiſſe ſuper gentes, & ſuper regna, ut in excolenda vinea Sabaoth, conſervandoque Chriſtianæ Religionis ædificio, cujus Chriſtus eſt angularis lapis, evellamus, & deſtruamus, & diſperdamus, & diſſipemus, & ædificemus, & plantemus; eo ſemper fuimus animo conſtantique voluntate, ut quemadmodum pro Chriſtianæ Reipublicæ quiete, & tranquillitate nihil a nobis prætermittendum eſſe cenſuimus, quod plantando, ædificandoque eſſet quovis modo accommodatum: ita, eodem mutuæ charitatis vinculo expoſtulante, ad evellendum, deſtruendumque, quidquid jucundiſſimum etiam nobis eſſet, atque gratiſſimum, & quo carere minime poſſemus ſine maxima animi moleſtia, & dolore, prompti æque eſſemus, atque parati.

Non eſt ſane ambigendum, ea inter, quæ ad Catholicæ Reipublicæ bonum, felicitatemque comparandam plurimum conferunt, principem fere locum tribuendum eſſe regularibus Ordinibus, ex quibus ampliſſimum in univerſam Chriſti Eccleſiam quavis ætate dimanavit ornamentum, præſidium, & utilitas. Hos idcirco Apoſtolica hæc Sedes approbavit non modo, ſuiſque fulcita eſt auſpiciis, verum etiam pluribus auxit beneficiis, exemptionibus, privilegiis, & facultatibus, ut ex his ad pietatem excolendam, & religionem, ad populorum mores verbo, & exemplo rite informandos, ad fidei unitatem inter fideles ſervandam, confirmandamque, magis magiſque excitarentur, atque inflammarentur. Aſt ubi eo res devenit, ut ex aliquo regulari Ordine, vel non amplius uberrimi ii fructus, atque optatiſſima emolumenta a Chriſtiano populo perciperentur, ad quæ afferenda fuerant primitus inſtituti, vel detrimento potius eſſe viſi fuerint, ac perturbandæ magis populorum tranquillitati, quam eidem procurandæ accommodati; hæc eadem Apoſtolica Sedes, quæ eiſdem plantandis operam impende-

Digitized by Google

rat ſuam, ſuamque interpoſuerat auctoritatem, eos vel novis communire legibus, vel ad priſtinam vivendi ſeveritatem revocare, vel penitus etiam evellere, ac diſſipare minime dubitavit.

Hac ſane de cauſa Innocentius Papa Tertius prædeceſſor noſter, cum comperiiſſet nimiam regularium Ordinum diverſitatem gravem in Eccleſiam Dei confuſionem inducere, in Concilio Generali Lateranenſi IV. firmiter prohibuit, ne quis de cetero novam Religionem inveniat: ſed quicumque ad religionem converti voluerit unam de approbatis aſſumat; decrevitque inſuper, ut qui voluerit religioſam domum de novo fundare, regulam, & inſtitutionem accipiat de approbatis. Unde conſequens fuit, ut non liceret omnino novam religionem inſtituere ſine ſpeciali Romani Pontificis licentia, & merito quidem; nam cum novæ Congregationes majoris perfectionis gratia inſtituantur, prius ab hac Sancta Apoſtolica Sede ipſa vitæ futuræ forma examinari, & perpendi debet diligenter, ne ſub ſpecie majoris boni, & ſanctioris vitæ plutima in Eccleſia Dei incommoda, & fortaſſe etiam mala exoriantur.

Quamvis vero providentiſſime hæc fuerint ab Innocentio III. Prædeceſſore conſtituta, tamen poſtmodum non ſolum ab Apoſtolica Sede importuna petentium inhiatio aliquorum Ordinum Regularium approbationem extorſit, verum etiam nonnullorum præſumptuoſa temeritas diverſorum Ordinum præcipue mendicantium nondum approbatorum effrænatam quaſi multitudinem adinvenit. Quibus plene cognitis, ut malo ſtatim occurreret, Gregorius Papa X. pariter Prædeceſſor noſter in Generali Concilio Lugdunenſi renovata Conſtitutione ipſius Innocentii III. Prædeceſſoris, diſtrictius inhibuit, ne aliquis de cetero novum Ordinem, aut religionem adinveniat, vel habitum novæ religionis aſſumat. Cunctas vero generaliter religiones, & Ordines mendicantes poſt Concilium Lateranenſe IV. adinventos, qui nullam confirmationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt, perpetuo prohibuit. Confirmatos autem ab Apoſtolica Sede modo decrevit ſubſiſtere infraſcripto: ut videlicet profeſſoribus eorumdem Ordinum ita liceret in illis remanere, ſi voluerint, quod nullum deinceps ad eorum profeſſionem admitterent, nec de novo domum, vel aliquem locum acquirerent, nec domos, ſeu loca, quæ habebant, alienare valerent ſine ejuſdem Sanctæ Sedis licentia ſpeciali. Ea enim omnia diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervavit in Terræ Sanctæ ſubſidium, vel pauperum, vel alios pios uſus per locorum Ordinarios, vel eos, quibus Sedes ipſa commiſerit, convertenda. Perſonis quoque ipſorum Ordinum omnino interdixit quoad extraneos prædicationis, & audiendi confeſſiones Officium, aut etiam ſepulturam. Declaravit tamen in hac Conſtitutione minime comprehenſos eſſe Prædicatorum, & Minorum Ordines, quos evidens ex eis utilitas Eccleſiæ Univerſali proveniens perhibebat approbatos. Voluitque inſuper Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum Ordines in ſolido ſtatu permanere, ex eo quod iſtorum inſtitutio prædictum Generale Concilium Lateranenſe præceſſerat. Demum ſingularibus perſonis Ordinum, ad quos hæc Conſtitutio extendebatur, tranſeundi ad reliquos Ordines approbatos licentiam conceſſit generalem; ita tamen, ut nullus Ordo ad alium, vel Conventus ad Conventum ſe, ac loca ſua totaliter transferret, non obtenta prius ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia.

Hiſcemet veſtigiis ſecundum temporum circumſtantias inhæſerunt alii Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri, quorum omnium decreta longum eſſet referre. Inter ceteros vero Clemens Papa V. pariter Prædeceſſor noſter, per ſuas ſub plumbo 6. nonas Maii anno Incarnationis Dominicæ 1312. expeditas litteras Ordinem Militarem, Templariorum nuncupatorum, quamvis legitime confirmatum, & alias de Chriſtiana Republica adeo præclare meritum, ut a Sede Apoſtolica inſignibus beneficiis, privilegiis, facultatibus, exemptionibus, licentiis cumulatus fuerit, ob univerſalem diffamationem ſuppreſſit, & totaliter extinxit, etiamſi Concilium Generale Viennenſe, cui negotium examinandum commiſerat, a formali, & definitiva ferenda ſententia cenſuerit ſe abſtinere.

Sanctus Pius V. ſimiliter Prædeceſſor noſter, cujus inſignem ſanctitatem pie colit, & veneratur Eccleſia Catholica, Ordinem Regularem Fratrum Humiliatorum Concilio Lateranenſi anteriorem, approbatumque a felicis recordationis Innocentio III. Honorio III. Gregorio IX. & Nicolao V. Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus itidem noſtris, ob inobedientiam decretis Apoſtolicis, diſcordias domeſticas, & externas exortas, nullum omnino futuræ virtutis ſpecimen oſtendentem, & ex eo quia aliqui ejuſdem Ordinis in necem S. Caroli S. R. E. Cardinalis Borromei Protectoris, ac Viſitatoris Apoſtolici dicti Ordinis ſcelerate conſpiraverint, extinxit, ac penitus abolevit.

Recolendæ memoriæ Urbanus Papa octavus etiam Prædeceſſor noſter per ſuas in ſimili forma Brevis die 6. Februarii 1626. expeditas lite-

te-

Digitized by Google

teras Congregationem Fratrum Conventualium Reformatorum a felicis memoriæ Sixto Papa V. itidem Prædeceſſore noſtro ſolemniter approbatam, & pluribus beneficiis, ac favoribus auctam, ex eo quia ex prædictis Fratribus ii in Eccleſia Dei ſpirituales fructus non prodierint, imo quamplures differentiæ inter eoſdem Fratres Conventuales Reformatos, ac Fratres Conventuales non Reformatos ortæ fuerint, perpetuo ſuppreſſit, ac extinxit: Domus, Conventus, loca, ſupellectilem, bona, res, actiones, & jura ad prædictam Congregationem ſpectantia Ordini Fratrum Minorum S. Franciſci Conventualium conceſſit, & aſſignavit, exceptis tantum domo Neapolitana, & domo Sancti Antonii de Padua nuncupata de Urbe, quam poſtremam Cameræ Apoſtolicæ applicavit, & incorporavit, ſuæque, ſuorumque ſucceſſorum diſpoſitioni reſervavit: Fratribus denique prædictæ ſuppreſſæ Congregationis ad Fratres S. Franciſci Capuccinos, ſeu de Obſervantia nuncupatos, tranſitum permiſit.

Idem Urbanus Papa VIII. per alias ſuas in pari forma Brevis die 2. Decembris 1643. expeditas litteras Ordinem Regularem Sanctorum Ambroſii, & Barnabæ ad nemus perpetuo ſuppreſſit, extinxit, & abolevit, ſubjecitque Regulares prædicti ſuppreſſi Ordinis juriſdictioni, & correctioni Ordinariorum locorum, prædictiſque Regularibus licentiam conceſſit ſe transferendi ad alios Ordines regulares ab Apoſtolica Sede approbatos. Quam ſuppreſſionem rec. memoriæ Innocentius Papa X. Prædeceſſor quoque noſter ſolemniter per ſuas ſub plumbo Kal. Aprilis anno Incarnationis Dominicæ 1645. expeditas litteras confirmavit; & inſuper Beneficia, Domus, & Monaſteria prædicti Ordinis, quæ antea regularia erant, ad ſæcularitatem reduxit, ac in poſterum ſæcularia fore, & eſſe declaravit.

Idemque Innocentius X. Prædeceſſor per ſuas in ſimili forma Brevis die 16. Martii 1645. ob graves perturbationes excitatas inter Regulares Ordinis Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum, etſi Ordo ille prævio maturo examine a Gregorio Papa XV. Prædeceſſore noſtro ſolemniter approbatus fuerit, præfatum regularem Ordinem in ſimplicem Congregationem, abſque ullorum votorum emiſſione, ad inſtar Inſtituti Congregationis Presbyterorum ſæcularium Oratorii in Eccleſia Sanctæ Mariæ in Vallicella de Urbe S. Philippi Neri nuncupatæ, reduxit: Regularibus prædicti Ordinis ſic reducti tranſitum ad quamcumque religionem approbatam conceſſit: admiſſionem Novitiorum, & admiſſorum profeſſionem interdixit: ſuperioritatem denique, & juriſdictionem, quæ penes Miniſtrum generalem, Viſitatores, alioſque Superiores reſidebat, in Ordinarios Locorum totaliter tranſtulit: quæ omnia per aliquot annos conſecuta ſunt effectum, donec tandem Sedes hæc Apoſtolica, cognita prædicti Inſtituti utilitate, illum ad priſtinam votorum ſolemnium formam revocavit, ac in perfectum regularem Ordinem redegit.

Per ſimiles ſuas in pari forma Brevis die 29. Octobris 1650. expeditas litteras idem Innocentius X. Prædeceſſor, ob diſcordias quoque, & diſſenſiones exortas, ſuppreſſit totaliter Ordinem S. Baſilii de Armenis: regulares prædicti ſuppreſſi Ordinis omnimode juriſdictioni, & obedientiæ Ordinariorum Locorum ſubjecit in habitu Clericorum ſæcularium, aſſignata iiſdem congrua ſuſtentatione ex redditibus Conventuum ſuppreſſorum: illiſque etiam facultatem tranſeundi ad quamcumque religionem approbatam conceſſit.

Pariter ipſe Innocentius X. Prædeceſſor per alias ſuas in dicta forma Brevis die 22. Junii 1651. expeditas litteras attendens, nullos ſpirituales fructus ex regulari Congregatione Presbyterorum Boni Jeſus in Eccleſia ſperari poſſe, præfatam Congregationem perpetuo extinxit: Regulares prædictos juriſdictioni Ordinariorum Locorum ſubjecit, aſſignata eiſdem congrua ſuſtentatione ex redditibus ſuppreſſæ Congregationis, & cum facultate tranſeundi ad quemlibet Ordinem regularem approbatum a Sede Apoſtolica; ſuoque arbitrio reſervavit applicationem bonorum prædictæ Congregationis in alios pios uſus.

Denique felicis recordationis Clemens Papa IX. Prædeceſſor itidem noſter cum animadverteret, tres regulares Ordines, Canonicorum videlicet regularium Sancti Georgii in Alga nuncupatorum, Hieronymianorum de Feſulis, ac tandem Jeſuatorum a Sancto Johanne Columbano inſtitutorum parum, vel nihil utilitatis, & commodi Chriſtiano populo afferre, aut ſperari poſſe eos eſſe aliquando allaturos, de iis ſupprimendis, extinguendiſque conſilium cepit, idque perfecit ſuis litteris in ſimili forma Brevis die 6. Decembris 1668. expeditis; eorumque bona, & redditus ſatis conſpicuos, Venetorum Republica poſtulante, in eos ſumptus impendi voluit, qui ad Cretenſe bellum adverſus Turcas ſuſtinendum erant neceſſario ſubeundi.

In his vero omnibus decernendis, perficiendiſque ſatius ſemper duxerunt Prædeceſſores no-

Digitized by Google

ſtri ea uti conſultiſſima agendi ratione , quam ad intercludendum penitus aditum aoimorum contentionibus , & ad quælibet amovenda diſſidia , vel partium ſtudia magis conferre exiſtimarunt . Hinc moleſta illa , ac plena negotii prætermiſſa methodo , quæ in forenſibus inſtituendis judiciis adhiberi conſuevit , prudentiæ legibus unice inhærentes , ea poteſtatis plenitudine , qua tamquam Chriſti in terris Vicarii , ac ſupremi Chriſtianæ Reipublicæ moderatores ampliſſime donati ſunt , rem omnem abſolvendam curarunt , quin regularibus Ordinibus ſuppreſſioni deſtinatis, veniam facerent , & facultatem ſua experiundi jura , & graviſſimas illas vel propulſandi criminationes , vel cauſas amoliendi, ob quas ad illud conſilii genus ſuſcipiendum adducebantur .

His igitur, aliiſque maximi apud omnes ponderis , & auctoritatis exemplis nobis ante oculos propoſitis , vehementique ſimul flagrantes cupiditate , ut in ea , quam infra aperiemus , deliberatione , fidenti animo , tutoque pede incedamus , nihil diligentiæ omiſimus , & inquiſitionis , ut quidquid ad regularis Ordinis , qui Societatis Jeſu vulgo dicitur , originem pertinet , progreſſum , hodiernumque ſtatum perſcrutaremur ; & compertum inde habuimus , eum ad animarum ſalutem , ad hæreticorum , & maxime Infidelium converſionem, ad majus denique pietatis , & religionis incrementum a Sancto ſuo Conditore fuiſſe inſtitutum ; atque ad optatiſſimum hujuſmodi finem facilius feliciuſque conſequendum , arctiſſimo Evangelicæ paupertatis voto tam in communi , quam in particulari fuiſſe Deo conſecratum , exceptis tantummodo ſtudiorum , ſeu litterarum Collegiis , quibus poſſidendi redditus ita facta eſt vis , & poteſtas , ut nihil tamen ex iis redditibus io ipſius Societatis commodum , utilitatem , ac uſum impendi unquam poſſit, atque converti .

His, aliiſque Sanctiſſimis legibus probata primum fuit eadem Societas Jeſu a rec. memoriæ Paulo Papa III. Prædeceſſore noſtro per ſuas ſub plumbo 5. Kal. Octobris anno Incarnationis Dominicæ 1540. expeditas litteras , ab eodemque conceſſa ei fuit facultas condendi jura , atque ſtatuta , quibus Societatis præſidio, incolumitati , atque regimini firmiſſime conſuleretur . Et quamvis idem Paulus Prædeceſſor Societatem ipſam anguſtiſſimis ſexaginta dumtaxat alumnorum limitibus ab initio circumſcripſiſſet ; per alias tamen ſuas itidem ſub plumbo pridie Kal. Martii ann. Incarnationis Dominicæ 1543. expeditas litteras locum dedit eadem in Societate iis omnibus , quos in eam excipere illius moderatoribus viſum fuiſſet opportunum , aut neceſſarium . Anno deinde 1549. ſuis in ſimili forma Brevis die 15. Novembris expeditis litteris idem Paulus Prædeceſſor pluribus, atque ampliſſimis privilegiis eamdem Societatem donavit , ac in his indultum alias per eumdem Præpoſitis generalibus dictæ Societatis conceſſum admittendi viginti Presbyteros Coadjutores ſpirituales , eiſque impertiendi eaſdem facultates , gratiam, & auctoritatem, quibus Socii ipſi profeſſi donantur , ad alios quoſcumque, quos idoneos fore iidem Præpoſiti generales cenſuerint, ullo abſque limite , & numero extendendum voluit, atque mandavit; ac præterea Societatem ipſam , & univerſos illius Socios , & perſonas, illorumque bona quæcumque ab omni ſuperioritate , juriſdictione, correctione quorumcumque Ordinariorum exemit, & vindicavit, ac ſub ſua , & Apoſtolicæ Sedis protectione ſuſcepit .

Haud minor fuit reliquorum Prædeceſſorum noſtrorum eamdem erga Societatem liberalitas , ac munificentia . Conſtat enim a rec. memoriæ Julio III. Paulo IV. Pio IV. & V. Gregorio XIII. Sixto V. Gregorio XIV. Clemente VIII. Paulo V. Leone XI. Gregorio XV. Urbano VIII. aliiſque Romanis Pontificibus privilegia eidem Societati, jam antea tributa, vel confirmata fuiſſe, vel novis aucta acceſſionibus, vel apertiſſime declarata . Ex ipſo tamen Apoſtolicarum Conſtitutionum tenore , & verbis palam colligitur ; eadem in Societate ſuo fere ab initio varia diſſidiorum, ac æmulationum ſemina pullulaſſe, ipſos non modo inter Socios , verum etiam cum aliis regularibus Ordinibus , Clero ſæculari , Academiis, Univerſitatibus, publicis litterarum gymnaſiis, & cum ipſis etiam Principibus, quorum in ditionibus Societas fuerat excepta ; eaſdemque cootentiones , & diſſidia excitata modo fuiſſe de votorum indole, & natura , de tempore admitteodorum Sociorum ad vota , de facultate Socios expellendi , de iiſdem Sociis ad ſacros ordines promoveodis ſine congrua , ac ſine votis ſolemnibus contra Concilii Tridentini , ac ſanctæ memoriæ Pii Papæ V. Prædeceſſoris noſtri decreta ; modo de abſoluta poteſtate , quam Præpoſitus generalis ejuſdem Societatis ſibi vindicabat, ac de aliis rebus ipſius Societatis regimen ſpectantibus ; modo de variis doctrinæ capitibus , de ſcholis , de exemptionibus , & privilegiis , quæ locorum Ordinarii , aliæque perſonæ in Eccleſiaſtica , vel ſæculari dignitate conſtitutæ ſuæ noxia eſſe juriſdictioni, ac juribus contendebant ; ac demum minime defuerunt graviſſimæ accuſationes eiſdem Sociis obje-

Digitized by Google

objectæ, quæ Chriſtianæ Reipublicæ pacem, ac tranquillitatem non parum perturbarunt.

Multæ hinc ortæ adverſus Societatem querimoniæ, quæ nonnullorum etiam Principum auctoritate munitæ, ac relationibus ad rec. memoriæ Paulum IV. Pium V. & Sixtum V. Prædeceſſores noſtros delatæ fuerunt. In his fuit claræ memoriæ Philippus Secundus Hiſpaniarum Rex Catholicus, qui tum graviſſimas, quibus ille vehementer impellebatur, rationes, tum etiam eos, quos ab Hiſpaniarum Inquiſitoribus adverſus immoderata Societatis privilegia, ac regiminis formam acceperat clamores, & contentionum capita a nonnullis ejuſdem etiam Societatis viris doctrina, & pietate ſpectatiſſimis confirmata, eidem Sixto V. Prædeceſſori exponenda curavit, apud eumdemque egit, ut Apoſtolicam Societatis viſitationem decerneret, atque committeret.

Ipſius Philippi Regis petitionibus, & ſtudiis, quæ ſumma inniti æquitate animadverterat, annuit idem Sixtus Prædeceſſor, delegitque ad Apoſtolici Viſitatoris munus Epiſcopum prudentia, virtute, & doctrina omnibus commendatiſſimum; ac præterea congregationem deſignavit nonnullorum S. R. E. Cardinalium, qui rei perficiendæ ſedulam navarent operam. Verum dicto Sixto V. Prædeceſſore immatura morte prærepto, ſaluberrimum ab eo ſuſceptum conſilium evanuit, omnique caruit effectu. Ad ſupremum autem Apoſtolatus apicem aſſumptus felicis recordationis Gregorius PP. XIV. per ſuas litteras ſub plumbo 4. Kal. Julii ann. Dominicæ Incarnationis 1591. expeditas, Societatis Inſtitutum ampliſſime iterum approbavit; rataque haberi juſſit, ac firma privilegia quæcumque eidem Societati a ſuis Prædeceſſoribus collata; & illud præ ceteris, quo cautum fuerat, ut a Societate expelli, dimittique poſſent Socii, forma judiciaria minime adhibita, nulla ſcilicet præmiſſa inquiſitione, nullis confectis actis, nullo ordine judiciario ſervato, nulliſque terminis, etiam ſubſtantialibus ſervatis, ſola facti veritate inſpecta, culpæ, vel rationabilis cauſæ tantum ratione habita, ac perſonarum, aliarumque circumſtantiarum. Altiſſimum inſuper ſilentium impoſuit; vetuitque ſub pœna potiſſimum excommunicationis latæ ſententiæ, ne quis dictæ Societatis Inſtitutum, conſtitutiones, aut decreta directe, vel indirecte impugnare auderet, vel aliquid de iis quovis modo immutari curaret. Jus tamen cuilibet reliquit, ut quidquid addendum, minuendum, aut immutandum cenſeret, ſibi tantummodo, & Romanis ſolum Pontificibus pro tempore exiſtentibus vel immediate, vel per Apoſtolicæ Sedis Legatos, ſeu Nuncios ſignificare poſſet, atque proponere.

Tantum vero abeſt, ut hæc omnia ſatis fuerint compeſcendis adverſus Societatem clamoribus, & querelis, quin potius magis magiſque univerſum fere Orbem pervaſerunt moleſtiſſimæ contentiones de Societatis doctrina; quam fidei veluti Orthodoxæ, boniſque moribus repugnantem plurimi traduxerunt; domeſticæ etiam, externæque efferbuerunt diſſenſiones, & frequentiores factæ ſunt in eam, de nimia potiſſimum terrenorum bonorum cupiditate accuſationes; ex quibus omnibus ſuam hauſerunt originem tum perturbationes illæ omnibus ſatis cognitæ, quæ Sedem Apoſtolicam ingenti mœrore affecerunt, ac moleſtia; tum capta a Principibus nonnullis in Societatem conſilia. Quo factum eſt, ut eadem Societas novam Inſtituti ſui, ac privilegiorum confirmationem a felicis recordationis Paulo Papa V. Prædeceſſore noſtro impetratura, coacta fuerit ab eo petere, ut rata habere vellet, ſuaque confirmare auctoritate decreta quædam in quinta generali Congregatione edita, atque ad verbum exſcripta in ſuis ſub plumbo, pridie non. Septembris anno Incarnationis Dominicæ 1606. deſuper expeditis litteris; quibus in decretis diſcretiſſime legitur, tam internas Sociorum ſimultates, ac turbas, quam exterorum in Societatem querelas, ac poſtulationes Socios in comitiis congregatos impuliſſe ad ſequens condendum Statutum: „ Quoniam Societas noſtra, quæ ad fidei propagationem, „ & animarum lucra a Domino excitata eſt, „ ſicut per propria Inſtituti miniſteria, quæ ſpiritualia arma ſunt, cum Eccleſiæ utilitate, „ ac proximorum ædificatione ſub crucis vexillo finem feliciter conſequi poteſt, quem intendit; ita & hæc bona impediret, & ſe maximis periculis exponeret, ſi ea tractaret, „ quæ ſæcularia ſunt, & ad res politicas, atque ad ſtatus gubernationem pertinent: idcirco ſapientiſſime a noſtris majoribus ſtatutum „ eſt, ut militantes Deo aliis quæ a noſtra profeſſione abhorrent non implicemur. Cum autem his præſertim temporibus valde periculoſis, pluribus locis, & apud varios Principes „ (quorum tamen amorem, & charitatem ſanctæ memoriæ Pater Ignatius conſervandam ad „ divinum obſequium pertinere putavit) aliquorum fortaſſe culpa, & vel ambitione, vel indiſcreto zelo religio noſtra male audiat; & „ alioquin bonus Chriſti odor neceſſarius ſit ad „ fructificandum; cenſuit Congregatio ab omni „ ſpecie mali abſtinendum eſſe, & querelis, „ quoad fieri poterit, etiam ex falſis ſuſpicio-

„ nibus provenientibus, occurrendum . Quare
„ præſenti decreto graviter , & ſevere noſtris
„ omnibus interdicit, ne in hujuſmodi publicis
„ negotiis, etiam invitati , aut allecti ulla ra-
„ tione ſe immiſceant, nec ullis precibus , aut
„ ſuaſionibus ab inſtituto deflectant. Et præte-
„ rea quibus efficacioribus remediis omnino huic
„ morbo, ſicubi opus ſit, medicina adhibeatur,
„ patribus Definitoribus accurate decernendum,
„ & definiendum commendavit. “

Maximo ſane animi noſtri dolore obſervavimus, tam prædicta, quam alia complura deinceps adhibita remedia nihil ferme virtutis præſetuliſſe, & auctoritatis ad tot, ac tantas evellendas, diſſipandaſque turbas, accuſationes, & querimonias in ſæpedictam Societatem, fruſtraque ad id laboraſſe ceteros Prædeceſſores noſtros Urbanum VIII. Clementem IX. X. XI. & XII. Alexandrum VII. & VIII. Innocentium X. XI. XII. & XIII. & Benedictum XIV. qui optatiſſimam conati ſunt Eccleſiæ reſtiruere tranquillitatem plurimis ſaluberrimis editis Conſtitutionibus, tam circa ſæcularia negotia, ſive extra ſacras Miſſiones, ſive earum occaſione minime exercenda, quam circa diſſidia graviſſima, ac jurgia adverſus Locorum Ordinarios, tegulares Ordines, loca pia, atque communitates cujuſvis generis in Europa, Aſia, & America non ſine ingenti animarum ruina, ac populorum admiratione a Societate acriter excitata; tum etiam ſuper interpretatione, & praxi Ethnicorum quorumdam rituum aliquibus in locis paſſim adhibita, omiſſis iis, qui ab Univerſali Eccleſia ſunt rite probati; vel ſuper eatum ſententiarum uſu, & interpretatione, quas Apoſtolica Sedes tamquam ſcandaloſas, optimæque morum diſciplinæ maniſeſte noxias merito proſcripſit; vel aliis demum ſuper rebus maximi equidem momenti, & ad Chriſtianorum dogmatum puritatem ſartam tectam ſervandam apprime neceſſariis; & ex quibus noſtra hac non minus, quam ſuperioti ætate plurima dimanarunt detrimenta, & incommoda; perturbationes nimirum, ac tumultus in nonnullis Catbolicis regionibus; Eccleſiæ perſecutiones in quibuſdam Aſiæ, & Europæ provinciiis; ingens denique allatus eſt mœror Prædeceſſoribus noſtris, & in his piæ memoriæ Innocentio Papæ XI. qui neceſſitate compulſus eo devenit, ut Societati interdixerit novitios ad habitum admittere; tum Innocentio Papæ XIII. qui eamdem pœnam coactus fuit eidem comminari; ac tandem rec. memoriæ Benedicto Papæ XIV. qui viſitationem Domorum Collegiorumque in ditione chariſſimi in Chriſto filii noſtri Luſitaniæ, & Algarbiorum Regis Fideliſſimi exiſtentium cenſuit decernendam; quin ullum ſubinde, vel Sedi Apoſtolicæ ſolamen, vel Societati auxilium, vel Chriſtianæ Reipublicæ bonum acceſſerit ex noviſſimis Apoſtolicis litteris a ſelicis recordationis Clemente Papa XIII. immediato Prædeceſſore noſtro extortis potius, ut verbo utamur a Prædeceſſore noſtro Gregorio X. in ſupracitato Lugdunenſi Œcumenico Concilio adhibito, quam impetratis, quibus Societatis Jeſu inſtitutum magnopere commendatur, ac rurſus approbatur.

Poſt tot, tantaſque procellas, ac tempeſtates acerbiſſimas futurum optimus quiſque ſperabat, ut optatiſſima illa tandem aliquando illuceſceret dies, quæ tranquillitatem, & pacem eſſet cumulatiſſime allatura. At Petri Cathedram gubernante eodem Clemente XIII. Prædeceſſore longe difficiliora, ac turbulentiora acceſſerunt tempora. Auctis enim quotidie magis in prædictam Societatem clamoribus, & querelis, quinimo periculoſiſſimis alicubi exortis ſeditionibus, tumultibus, diſſidiis, & ſcandalis, quæ Chriſtianæ charitatis vinculo labeſactato, ac pœnitus diſrupto, fidelium animos ad partium ſtudia, odia, & inimicitias vehementer inflammarunt, eo diſcriminis, ac periculi res perducta viſa eſt, ut ii ipſi, quorum avita pietas, ac in Societatem liberalitas hæreditario quodam veluti jure a majoribus accepta omnium fere linguis ſummopere commendatur, chariſſimi nempe in Chriſto Filii noſtri Reges Francorum, Hiſpaniarum, Luſitaniæ, ac utriuſque Siciliæ ſuis ex Regnis, ditionibus, atque provinciis Socios dimittere coacti omnino fuerint, & expellere: hoc unum putantes extremum tot malis ſupereſſe remedium, & penitus neceſſarium ad impediendum, quominus Chriſtiani populi in ipſo ſanctæ Matris Eccleſiæ ſinu ſe ſe invicem laceſſerent, provocarent, lacerarent.

Ratum vero habentes prædicti chariſſimi in Chriſto Filii noſtri remedium hoc firmum eſſe non poſſe, ac Univerſo Chriſtiano Orbi reconciliando accommodatum, niſi Societas ipſa protſus extingueretur, ac ex integro ſupprimeretur; ſua idcirco apud præſatum Clementem PP. XIII. Prædeceſſorem expoſuerunt ſtudia, ac voluntatem, & qua valebant auctoritate, & precibus, conjunctis ſimul votis expoſtularunt, ut efficaciſſima ea ratione perpetuæ ſuorum ſubditorum ſecuritati, univerſæque Chriſti Eccleſiæ bono providentiſſime conſuleret. Qui tamen præter omnium expectationem contigit ejuſdem Pontificis obitus, rei curſum, exitumque prorſus impedivit. Hinc nobis in eadem Petri Cathedra, divina diſponente clementia, conſtitutis, eædem

ſta-

Digitized by Google

ſtatim oblatæ ſunt preces, petitiones, & vota, quibus ſua quoque addiderunt ſtudia, animique ſententiam Epiſcopi complures, aliique viri dignitate, doctrina, religione plurimum conſpicui.

Ut autem in re tam gravi, tantique momenti tutiſſimum caperemus conſilium, diuturno Nobis temporis ſpatio opus eſſe judicavimus, non modo ut diligenter inquirere, maturius expendere, & conſultiſſime deliberare poſſemus, verum etiam ut multis gemitibus, & continuis precibus ſingulare a Patre luminum expoſceremus auxilium, & præſidium; qua etiam in re Fidelium omnium precibus, pietatiſque operibus nos ſæpius apud Deum juvari curavimus. Perſcrutari inter cetera voluimus quo innitatur fundamento pervagata illa apud plurimos opinio, religionem ſcilicet Clericorum Societatis Jeſu fuiſſe a Concilio Tridentino ſolemni quadam ratione approbatam, & confirmatam; nihilque aliud de ea actum fuiſſe comperimus in citato Concilio, quam ut a generali illo exciperetur decreto, quo de reliquis regularibus Ordinibus cautum fuit, ut finito tempore novitiatus, novitii qui idonei inventi fuerint ad profitendum admittantur, aut a Monaſterio ejiciantur. Quamobrem eadem ſancta Synodus (Seſſ. 25. c. 16. de Regular.) declaravit ſe nolle aliquid innovare, aut prohibere, quin prædicta religio Clericorum Societatis Jeſu, juxta pium eorum Inſtitutum a Sancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & ejus Eccleſiæ inſervire poſſit.

Tot itaque, ac tam neceſſariis adhibitis mediis, Divini Spiritus, ut confidimus, adjuti præſentia, & afflatu, necnon muneris noſtri compulſi neceſſitate, quo, & ad Chriſtianæ Reipublicæ quietem, & tranquillitatem conciliandam, fovendam, roborandam, & ad illa omnia penitus de medio tollenda, quæ eidem detrimento vel minimo eſſe poſſunt, quantum vires ſinunt, arctiſſime adigimur; cumque præterea animadverterimus prædictam Societatem Jeſu uberrimos illos, ampliſſimoſque fructus, & utilitates afferre amplius non poſſe, ad quos inſtituta fuit, a tot Prædeceſſoribus noſtris approbata, ac plurimis ornata privilegiis, imo fieri, aut vix, aut nullo modo poſſe, ut ea incolume manente vera pax, ac diuturna Eccleſiæ reſtituatur; his propterea graviſſimis adducti cauſis, aliiſque preſſi rationibus, quas & prudentiæ leges, & optimum Univerſalis Eccleſiæ regimen nobis ſuppeditant, altaque mente repoſitas ſervamus, veſtigiis inhærentes eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum, & præſertim memorati Gregorii X. Prædeceſſoris in generali Concilio Lugdunenſi, cum & nunc de Societate agatur, tum Inſtituti ſui, tum privilegiorum etiam ſuorum ratione, Mendicantium Ordinum numero adſcripta, maturo conſilio, ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ ſæpedictam Societatem extinguimus, & ſupprimimus: tollimus, & abrogamus omnia, & ſingula ejus officia, miniſteria, & adminiſtrationes, Domus, Scholas, Collegia, Hoſpitia, Grancias, & loca quæcumque quavis in Provincia, Regno, & ditione exiſtentia, & modo quolibet ad eam pertinentia; ejus ſtatuta, mores, conſuetudines, Decreta, Conſtitutiones, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, aut alias roboratas; omnia item, & ſingula privilegia, & indulta generalia, vel ſpecialia, quorum tenores præſentibus, ac ſi de verbo ad verbum eſſent inſerta, ac etiamſi quibuſvis formulis, clauſulis irritantibus, & quibuſcumque vinculis, & decretis ſint concepta, pro plene, & ſufficienter expreſſis haberi volumus. Ideoque declaramus caſſatam perpetuo manere, ac penitus extinctam omnem, & quamcumque auctoritatem Præpoſiti Generalis, Provincialium, Viſitatorum, aliorumque quorumlibet dictæ Societatis Superiorum, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus; eamdemque juriſdictionem, & auctoritatem in Locorum Ordinarios totaliter, & omnimode transferimus, juxta modum, caſus, & perſonas, & iis ſub conditionibus, quas infra explicabimus; prohibentes, quemadmodum per præſentes prohibemus, ne ullus amplius in dictam Societatem excipiatur, & ad habitum, ac novitiatum admittatur; qui vero hactenus fuerunt excepti, ad profeſſionem votorum ſimplicium, vel ſolemnium ſub pœna nullitatis admiſſionis, & profeſſionis, aliiſque arbitrio noſtro, nullo modo admitti poſſint, & valeant. Quinimo volumus, præcipimus, & mandamus, ut qui nunc tyrocinio actu vacant, ſtatim, illico, immediate, & cum effectu dimittantur; ac ſimiliter vetamus, ne qui votorum ſimplicium profeſſionem emiſerunt, nulloque ſacro Ordine ſunt uſque adhuc initiati, poſſint ad majores ipſos Ordines promoveri prætextu, aut titulo vel jam emiſſæ in Societate profeſſionis, vel privilegiorum contra Concilii Tridentini decreta eidem Societati collatorum.

Quoniam vero eo noſtra tendunt ſtudia, ut quemadmodum Eccleſiæ utilitatibus, ac populorum tranquillitati conſulere cupimus, ita ſingulis ejuſdem religionis individuis, ſeu ſociis, quorum ſingulares perſonas paterne in Domino diligimus, ſolamen aliquod, & auxilium afferre ſtudeamus, ut ab omnibus, quibus hactenus vexati fuerunt contentionibus, diſſidiis, & ango-

ribus

Digitized by Google

ribus liberi, fructuoſius vineam Domini poſſint excolere, & animarum ſaluti uberius prodeſſe; ideo decernimus, & conſtituimus, ut ſocii profeſſi votorum dumtaxat ſimplicium, & ſacris Ordinibus nondum initiati, intra ſpatium temporis a Locorum Ordinariis definiendum, ſatis congruum ad munus aliquod, vel officium, vel benevolum receptorem inveniendum, non tamen uno anno longius a data præſentium noſtrarum litterarum inchoandum, Domibus, & Collegiis ejuſdem Societatis omni votorum ſimplicium vinculo ſoluti egredi omnino debeant, eam vivendi rationem ſuſcepturi, quam ſingulorum vocationi, viribus, & conſcientiæ magis aptam in Domino judicaverint; cum & juxta Societatis privilegia dimitti ab ea hi poterant non alia de cauſa præter eam, quam Superiores prudentiæ, & circumſtantiis magis conformem putarent, nulla præmiſſa citatione, nullis confectis actis, nulloque judiciario ordine ſervato.

Omnibus autem Sociis ad ſacros Ordines promotis veniam facimus, ac poteſtatem, eaſdem domos, aut Collegia Societatis deſerendi, vel ut ad aliquem ex regularibus Ordinibus a Sede Apoſtolica approbatis ſe conferant, ubi probationis tempus a Concilio Tridentino præſcriptum debebunt explere, ſi votorum ſimplicium profeſſionem in Societate emiſerint; ſi vero ſolemnium etiam votorum, per ſex tantum integros menſes in probatione ſtabunt, ſuper quo benigne cum eis diſpenſamus, vel ut in ſæculo maneant tamquam Presbyteri, & Clerici Sæculares ſub omnimoda, ac totali obedientia, & ſubjectione Ordinariorum, in quorum diœceſi domicilium figant; decernentes inſuper, ut his, qui hac ratione in ſæculo manebunt, congruum aliquod, donec proviſi aliunde non fuerint, aſſignetur ſtipendium ex redditibus domus, ſeu Collegii, ubi morabantur, habito tamen reſpectu tum redditu um, tum onerum eidem annexorum.

Profeſſi vero in ſacris Ordinibus jam conſtituti, qui vel timore ducti non ſatis honeſtæ ſuſtentationis ex defectu vel inopia congruæ, vel quia loco carent ubi domicilium ſibi comparent, vel ob provectam ætatem, infirmam valetudinem, aliamque juſtam, gravemque cauſam, domus Societatis, ſeu Collegia derelinquere opportunum minime exiſtimaverint, ibidem manere poterunt; ea tamen lege, ut nullam prædictæ domus, ſeu Collegii adminiſtrationem habeant, Clericorum Sæcularium veſte tantummodo utantur, vivantque Ordinario ejuſdem loci pleniſſime ſubjecti. Prohibemus autem omnino quominus in eorum qui deficient locum, alios ſufficiant; Domum de novo juxta Concilii Lugdunenſis decreta, ſeu aliquem Locum acquirant; Domos inſuper, res, & loca, quæ nunc habent, alienare valeant; quin imo in unam tantum Domum, ſeu plures, habita ratione Sociorum, qui remanebunt, poterunt congregari, ita, ut Domus, quæ vacuæ relinquentur, poſſint in pios uſus converti juxta id quod ſacris canonibus, voluntati fundatorum, divini cultus incremento, animarum ſaluti, ac publicæ utilitati videbitur ſuis loco, & tempori recte, riteque accommodatum. Interim vero vir aliquis ex Clero Sæculari prudentia, probiſque moribus præditus deſignabitur, qui dictarum Domorum præſit regimini, deleto penitus, & ſuppreſſo nomine Societatis.

Declaramus individuos etiam prædictæ Societatis ex omnibus Provinciis, a quibus jam reperiuntur expulſi, comprehenſos eſſe in hac generali Societatis ſuppreſſione; ac proinde volumus, quod ſupradicti expulſi, etiamſi ad majores Ordines ſint, & exiſtant promoti, niſi ad alium regularem Ordinem tranſierint, ad ſtatum Clericorum, & Presbyterorum Sæcularium ipſo facto redigantur, & Locorum Ordinariis totaliter ſubjiciantur.

Locorum Ordinarii, ſi eam, qua opus eſt, deprehenderint virtutem, doctrinam, morumque integritatem in iis, qui e Regulari Societatis Jeſu Inſtituto ad Presbyterorum Sæcularium ſtatum in vim præſentium noſtrarum litterarum tranſierint, poterunt eis pro ſuo arbitrio facultatem largiri, aut denegare excipiendi ſacramentales confeſſiones Chriſti Fidelium, aut publicas ad populum habendi ſacras conciones, ſine qua licentia in ſcriptis nemo illorum iis fungi muneribus audebit. Hanc tamen facultatem iidem Epiſcopi, vel Locorum Ordinarii nunquam quoad extraneos iis concedent, qui in Collegiis, aut domibus antea ad Societatem pertinentibus vitam ducent, quibus proinde perpetuo interdicimus Sacramentum pœnitentiæ extraneis adminiſtrare, vel prædicare, quemadmodum ipſe etiam Gregorius X. Prædeceſſor in citato Generali Concilio ſimili modo prohibuit. Qua de re ipſorum Epiſcoporum oneramus conſcientiam, quos memores cupimus ſeveriſſimæ illius rationis, quam de ovibus eorum curæ commiſſis Deo ſunt reddituri, & duriſſimi etiam illius judicii, quod iis, qui præſunt, ſupremus vivorum, & mortuorum Judex minatur.

Volumus præterea, quod ſi quis eorum, qui Societatis inſtitutum profitebantur, munus exerceat erudiendi in litteris juventutem, aut Magiſtrum agat in aliquo Collegio, aut ſchola, re-

Digitized by Google

remotis penitus omnibus a regimine, adminiſtratione, & gubernio, iis tantum in docendi munere locus fiat perſeverandi, & poteſtas, qui ad bene de ſuis laboribus ſperandum ſignum aliquod præſeferant, & dummodo ab illis alienos ſe præbeant diſputationibus, & doctrinæ capitibus, quæ ſua vel laxitate, vel inanitate graviſſimas contentiones, & incommoda parere ſolent, & procreare; nec ullo unquam tempore ad hujuſmodi docendi munus ii admittantur, vel in eo, ſi nunc actu verſantur, ſuam ſinantur præſtare operam, qui ſcholarum quietem, ac publicam tranquillitatem non ſunt pro viribus conſervaturi.

Quod vero ad ſacras attinet miſſiones, quarum etiam ratione intelligenda volumus quæcumque de Societatis ſuppreſſione diſpoſuimus, nobis reſervamus, ea media conſtituere, quibus & Infidelium converſio, & diſſidiorum ſedatio facilius, & firmius obtineri poſſit, & comparari.

Caſſatis autem, & penitus abrogatis, ut ſupra, privilegiis quibuſcumque, & ſtatutis ſæpedictæ Societatis, declaramus ejus Socios, ubi a Domibus, & Collegiis Societatis egreſſi, & ad ſtatum Clericorum Sæcularium redacti fuerint, habiles eſſe, & idoneos ad obtinenda juxta ſacrorum canonum, & conſtitutionum Apoſtolicarum decreta, Beneficia quæcumque tam ſine cura quam cum cura, Officia, Dignitates, Perſonatus, & id genus alia, ad quæ omnia eis in Societate manentibus aditus fuerat penitus interclusus a felicis recordationis Gregorio PP. XIII. per ſuas in ſimili forma Brevis die 10. Septembris 1584. expeditas litteras, quarum initium eſt; *Satis, ſuperque*. Item iiſdem permittimus, quod pariter vetitum eis erat, ut eleemoſynam pro miſſæ celebratione valeant percipere; poſſintque iis omnibus frui gratiis, & favoribus, quibus tamquam Clerici Regulares Societatis Jeſu perpetuo caruiſſent. Derogamus pariter omnibus, & ſingulis facultatibus, quibus a Præpoſito generali, aliiſque Superioribus vi privilegiorum a Summis Pontificibus obtentorum, donati fuerint; legendi videlicet hæreticorum libros, & alios ab Apoſtolica Sede proſcriptos, & damnatos; non ſervandi jejuniorum dies, aut eſurialibus cibis in iis non utendi; anteponendi, poſtponendique horarum canonicarum recitationem, aliiſque id genus, quibus in poſterum eos uti poſſe ſeveriſſime prohibemus; cum mens nobis, animuſque ſit, ut iidem tamquam Sæculares Presbyteri ad juris communis tramites ſuam accommodent vivendi rationem.

Vetamus, ne poſtquam præſentes noſtræ litteræ promulgatæ fuerint, ac notæ redditæ, ullus audeat earum executionem ſuſpendere etiam colore, titulo, prætextu cujuſvis petitionis, appellationis, recurſus, declarationis, aut conſultationis dubiorum, quæ forte oriri poſſent, alioque quovis prætextu præviſo, vel non præviſo. Volumus enim ex nunc, & immediate ſuppreſſionem, & caſſationem univerſæ prædictæ Societatis, & omnium ejus officiorum ſuum effectum ſortiri, forma, & modo a nobis ſupra expreſſis, ſub pœna majoris excommunicationis ipſo facto incurrendæ, nobis, noſtriſque ſucceſſoribus Romanis Pontificibus pro tempore reſervatæ, adverſus quemcumque, qui noſtris hiſce litteris adimplendis impedimentum, obicem, aut moram apponere præſumpſerit.

Mandamus inſuper, ac in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, regularibus, ſæcularibus, cujuſcumque gradus, dignitatis, qualitatis, & conditionis, & iis ſignanter, qui uſque adhuc Societati fuerunt adſcripti, & inter Socios habiti, ne defendere audeant, impugnare, ſcribere, vel etiam loqui de hujuſmodi ſuppreſſione, deque ejus cauſis, & motivis, quemadmodum nec de Societatis inſtituto, regulis, Conſtitutionibus, regiminis forma, aliave de re, quæ ad hujuſmodi pertinet argumentum, abſque expreſſa Romani Pontificis licentia; ac ſimili modo ſub pœna excommunicationis nobis, ac noſtris pro tempore ſucceſſoribus reſervatæ prohibemus omnibus, & ſingulis, ne hujus ſuppreſſionis occaſione ullum audeant, multoque minus eos, qui Socii fuerunt, injuriis, jurgiis, contumeliis, aliove contemptus genere, voce, aut ſcripto, clam, aut palam afficere, ac laceſſire.

Hortamur omnes Chriſtianos Principes, ut ea, qua pollent, vi, auctoritate, & potentia, quam pro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ defenſione, & patrocinio a Deo acceperunt, tum etiam eo, quo in hanc Apoſtolicam Sedem ducuntur obſequio, & cultu, ſuam præſtent operam, ac ſtudia, ut hæ noſtræ litteræ ſuum pleniſſime conſequantur effectum, quinimo ſingulis in iiſdem litteris contentis inhærentes ſimilia conſtituant & promulgent decreta, per quæ omnino caveant, ne, dum hæc noſtra voluntas executioni traditur, ulla inter Fideles excitentur jurgia, contentiones, & diſſidia.

Hortamur denique Chriſtianos omnes, ac per Domini noſtri Jeſu Chriſti viſcera obſecramus, ut memores ſint, omnes eumdem habere magiſtrum, qui in cœlis eſt; eumdem omnes Reparatorem, a quo empti ſumus pretio magno; eodem omnes lavacro aquæ in verbo vitæ rege-

ne-

Digitized by Google

peratos eſſe, & filios Dei, cohæredes autem Chriſti conſtitutos; eodem Catholicæ doctrinæ, verbique divini pabulo nutritos; omnes demum unum corpus eſſe in Chriſto, ſingulos autem alterum alterius membra; atque idcirco neceſſe omnino eſſe, ut omnes communi charitatis vinculo ſimul colligati cnm omnibns hominibus pacem habeant, ac nemini debeant quidquam, niſi ut invicem diligant, nam qui diligit proximum, legem implevit; ſummo proſeqnentes odio offenſiones, ſimultates, jnrgia, inſidias, aliaqne hujuſmodi ab antiquo humani generis hoſte excogitata, inventa, & excitata ad Eccleſiam Dei perturbandam, impediendamque æternam Fidelium felicitatem ſub fallaciſſimo ſcholarum, opinionum, vel etiam Chriſtianæ perfectionis titulo, ac prætextu. Omnes tandem totis viribus contendant veram, germanamque ſibi ſapientiam comparare, de qua ſcriptum eſt per Sanctum Jacobum (cap. 3. Epiſt. Canon. verſ. 13.) „ Quis ſapiens, & diſciplinatus in-
„ ter vos? Oſtendat ex bona converſatione ope-
„ rationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ.
„ Quod ſi zelum amarum habetis, & conten-
„ tiones ſint in cordibus veſtris, nolite gloria-
„ ri, & mendaces eſſe adverſus veritatem. Non
„ eſt enim iſta ſapientia deſurſum deſcendens;
„ ſed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim
„ zelus, & contentio, ibi inconſtantia, & om-
„ ne opus pravnm. Quæ autem deſurſnm eſt ſa-
„ pientia, primnm quidem pudica eſt, deinde
„ pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſen-
„ tiens, plena miſericordia, fructibus bonis,
„ non judicans, ſine æmulatione. Fructus au-
„ tem juſtitiæ in pace ſeminatur facientibus pa-
„ cem. "

Præſentes quoque litteras etiam ex eo quod Superiores, & alii religioſi ſæpedictæ Societatis, & ceteri qnicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo nnqnam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intenrionis noſtræ, aut alio quovis defectu etiam quantumvis magno, inexcogitato, & ſubſtantiali, ſive etiam ex eo quod in præmiſſis ſeu eornm aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda ſervata non fuerint; aut ex quocumque alio capite a jure, vel conſuetudine aliqua reſultante, etiam in corpore juris clauſo, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, & quovis alio prætextu, occaſione, vel cauſa, etiam quantumvis juſta, rationabili, & privilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſario exprimenda foret, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controverſiam revocari, ant ad terminos juris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, aut aliud quodcumque juris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet conceſſo, aut impetrato quempiam uti, ſeu ſe juvari in judicio, vel extra illud poſſe; ſed eaſdem præſentes ſemper, perpetuoque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum inviolabiliter obſervari.

Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ Nuncios, & alios quavis auctoritate, & poteſtate fungente & functuros in qnavis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, ſeu interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, ac definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a qnoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, etiam in Conciliis generalibus editis, & quatenus opus ſit regula noſtra de non tollendo jure quæſito, necnon ſæpedictæ Societatis, illiuſqne Domorum, Collegiorum, ac Eccleſiarnm etiam juramento roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & Litteris Apoſtolicis eidem Societati, illiuſque Superioribus, religioſis, & perſonis quibuslibet ſub quibuſvis tenoribus, & formis, ac cnm quibnſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſqne decretis etiam irritantibus, etiam motu ſimili, etiam conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores, ac ſi de verbo ad verbnm nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata exprimerentur, & infererentur, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris.

ad

Digitized by Google

ad præmiſſorum effectum ſpecialiter & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die XXI. Julii MDCCLXXIII. Pontificatus noſtri anno quinto.

A. Card. Nigronus.

CLEMENS PP. XIV.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

GRAVISSIMIS ex cauſis nuper Nos per alias noſtras in ſimili forma Brevis die XXI. ſuperioris Menſis Julil expeditas litteras, Societatem Jeſu extinctam, atque ſuppreſſam decrevimus, & declaravimus, ac aliis, prout in eiſdem noſtris litteris, quarum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis haberi volumus, uberius continetur. Accitis poſtmodum die VI. currentis Menſis Auguſti dilectis Filiis noſtris S.R.E. Presbyteris Cardinalibus Andrea S. Matthæi in Merulana Corſino, Mario S. Auguſtini Mareſuſco, Franciſco S. Clementis Carafa, & Franciſco Xaverio SS. Silveſtri, & Martini ad Montes de Zelada reſpective nuncupatis, ac dilecto quoque filio noſtro Antonio S. Georgii ad Velum Aureum ejuſdem S. R. E. Diacono Cardinali Caſali pariter nuncupato, necnon dilectis etiam filiis Magiſtris Vincentio Macedonio, & Onuphrio Alfano; Nos eiſdem omnibus cauſas ipſas, totamque rei geſtæ ſeriem, ejuſque ſingulares etiam circumſtantias aperuimus, ac uberrime patefecimus; perlectiſque noſtris literis prædictis, ipſi omnia per Nos geſta, & in eis contenta quam maxime, ac unanimiter commendantes, omnem promereri laudem agnoverunt, putarunt, ac crediderunt. Modo autem volentes, ut quæ in prædictis litteris diſpoſita, conſtituta, & præſcripta ſunt, debitæ executioni, ac juxta animi noſtri ſententiam committantur; hinc eſt, quod motu proprio, atque ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, unam erigimus, atque inſtituimus Congregationem ex ſupradictis quinque Cardinalibus, ac duobus Romanæ Curiæ Prælatis, necnon ex duobus quoque Regularibus in Sacra Theologia præclaris, tamquam Conſultoribus a Nobis nominandis, quibus hæc præcipue cura incumbere debeat, ut ea omnia, quæ in dictis noſtris litteris conſtituta ſunt, atque mandata ſuum aſſequantur effectum; & ſi aliqua in earum executione circa modum, perſonas, & res olim ad Societatem ipſam ſpectantes ſuboriri impoſterum unquam valeat dubitatio, Nobis prius conſultis, tollatur, ac declaretur. Eidem vero ſic per Nos inſtitutæ Congregationi, omnes, & quaſcumque pro executione dictarum litterarum neceſſarias, & quomodolibet opportunas facultates, etiam ſummarie, ac ſine ſtrepitu, & figura Judicii, ſola facti veritate inſpecta, ac per inquiſitionem quoque procedendi adverſus omnes, & quaſcumque Perſonas cujuſvis ſtatus, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtant, ac res, bona, libros, ſcripturas, ſupellectilia, aliaque ad Societatem prædictam jam ſpectantia retinentes, occupantes, & occultantes, eaſque tam ſub Eccleſiaſticis cenſuris, quam ſub aliis arbitrio ipſius Congregationis imponendis pœnis ad earum revelationem, ac reſtitutionem cogendi, & compellendi, motu, ſcientia, & pari matura deliberatione tribuimus, & impertimur. Ne autem ea, quæ in Congregatione hujuſmodi pertractanda, atque diſcutienda erunt, revelentur, & ad aliorum aures perveniant; omnibus, & ſingulis eamdem Congregationem conſtituentibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto abſque ulla declaratione incurrendæ, a qua nemo abſolutionis beneficium, præterquam a Nobis, ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente, niſi in mortis articulo conſtitutus valeat obtinere, probibemus, atque expreſſe interdicimus, ne ea, quæ quocum-

cumque modo in dicta Congregatione propoſita, diſcuſſa, aut definita fuerint, ſub quovis prætextu, cauſa, vel quæſito colore pateſacere, vel directe, aut indirecte revelare valeant, aut præſumant. Præterea, attenta dictæ Societatis ſuppreſſione, & extinctione, omnes, & quaſcumque facultates, juriſdictiones, privilegia, & auctoritates quorumcumque Collegiorum, Domorum, Eccleſiarum, & Seminariorum, ac Perſonarum, ipſius ſic exrinctæ Societatis Protectoribus, aliiſque etiam S. R. E. Cardinalibus, & magno quoque Pœnitentiario ſuper eis quomodolibet conceſſas, indultas, & atrributas, motu, ſcientia, & deliberatione ſimilibus, ſuſpenſas pro nunc decernimus, & declaramus, atque omnimodam juriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem in iis omnibus, quæ quoquomodo Perſonas, Eccleſias, Domus, Collegia, res, & bona dictæ jam extinctæ Societatis reſpiciunt, privative, quoad omnia alia Tribunalia, etiam quarumcumque Congregationum eorumdem S. R. E. Cardinalium tam Concilii Tridentini interpretum, quam Conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium, ac negotiis Propagandæ Fidei, ac Diſciplinæ Regulari Præpoſitorum, ſublata eis quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, atque auctoritate, ad eamdem Congregationem per præſentes conſtitutam ſpectare, & pertinere ſtatuimus, & jubemus. Volentes inſuper, ut ad dictam tantummodo Congregationem a Nobis, ut præfertur, erectam, privative pariter quoad alios quoſcumque, & quæcumque alia Tribunalia, ſpectet quoque, & pertineat non ſolum providere, ſive quæ Pœnitentiarios Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, ſive quæ alios Pœnitentiarios Almæ Domus Lauretanæ reſpiciunt, ſed etiam Viros doctrina, ac pietate præditos, in Superiores, Lectores, ſeu Magiſtros Domorum, Collegiorum, & Seminariorum hujuſmodi eligere, ac deputare. Decernentes eaſdem præſentes litteras firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, ac ab eis reſpective inviolabiliter obſervari; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejuſdem S. R. E. Cardinales judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari: non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon quibuſvis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, aut quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, ac innovatis; quibus omnibus, & ſingulis, illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, ac inſertis habentes, ad præmiſſorum effectum, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die XIII. Auguſti MDCCLXXIII. Pontificatus noſtri Anno V.

A. Card. Nigronus.

ROMÆ MDCCLXXIII.

Digitized by Google

005645968

Digitized by Google

Digitized by Google